

דער אוצר פֿון דער ייִדישער שפּראַך

דער אוצר

פֿון דער ייִדישער שפּראַך

פֿון

נ ח ו מ ס ט ו ך ך א ו ו

אונטער דער רעדאַקציע פֿון

ייִדישער וויסנשאַפֿטלעכער אינסטיטוט—ייוואָ

דאָס אַחריות פֿאַר די וויסנשאַפֿטלעכע שטאַנדפּונקטן

וואָס ווערן אַרויסגעזאָגט אין די אויסגאַבעס פֿון ייוואָ

טראָגן די מחברים גופּא

געזעצט און געדרוקט בײַ די ברידער שולזינגער, 21 איסט פּטע גאַס, ניו־יאָרק,
נ״י.

אינהאַלט

אַריינפֿירנדיקער מייל

אַ וואָרט פֿרײַער פֿונעם רעדאַקטאָר.

אן . . .

הקדמה פֿונעם מחבר.

11עא

אַריינפֿיר צום „אוצר".

אזא

ביבליאָגראַפֿיע

זעבא . .

דער סדר פֿון די גרופּעס לויט באַגריפֿן.

זבע

אינסטרוקציעס פֿאַרן באַנוצער.

111פע

ראַשי־תיבֿותן, קירצונגען און סימנים.

זעם

דער וואָרט־מאַטעריאַל גרופּעסווייז

זוכצעטל.....

..... בב7ל93

אַריינפֿירנדיקער טייל

אַ וואָרט פֿריער פֿונעם רעדאַקטאָר

מיר מעגן דאָס אָננעמען פֿאַר אַ סימבאָל פֿון אונדזער ניט־געבראַכענעם קאַלעקטיוון ווילן צום לעבן, וואָס דווקא אין די יאָרן פֿון דעם גרויסן אומגליק פֿאַר אונדזער פֿאַלק האָט זיך געפֿונען אַ בעלן און אַ בעל־בוח צונויפֿצונעמען די צעשאַטענע אוצרות פֿון אונדזער שפּראַך. אין נחום סטוטשקאָוון האָבן זיך פֿאַראייניקט ליבשאַפֿט צו מאַמעלשון, פֿאַרשטאַנד פֿאַר גענעראַליזאַציעס און פֿאַר פרטים, אומפֿאַרמאַטערלעכע התמדה און פּראַקטישקייט ביים דורכפֿירן דעם אָנגעמערקטן פּלאַן. און זאָל מיר דערלויבט זיין אַרויסצוזאָגן מיין פּערזענלעכע פֿרייד, וואָס מיר איז באַשערט געווען זיך מצרף צו זיין צו נחום סטוטשקאָווס אויפֿטון, אַריינצופֿירן אין דעם ווערק די וויטאַלע קראַפֿט פֿון ייִווּאָ און צו העלפֿן דערברענגען עס צו דער איצטיקער מדרגה פֿון שלמות. לאַמיר דאָ פֿאַרמולירן עטלעכע פּרינציפּן, וואָס אויף זיי איז אויפֿגעבויט אָט דער אוצר ייִדישע ווערטער, אויסדרוקן און שפּריכווערטער. אין דער פֿאַרם ווי דער באַנוצער באַקומט איצט דעם אוצר פֿון דער ייִדישער שפּראַך, אַ בוך פֿון טויזנט זייטן זאָרגעוודיק דורכגעטראַכט אין דער סטרוקטור, איז עס בלי שום ספֿק די גרעסטע פֿאַרענדיקטע דערגרייכונג פֿון דער ייִדישער לעקסיקאָגראַפֿיע זינט יהושע־מרדכי ליפֿשיצעס ווערטערבוך־אַרבעט פֿון דריטן דריטל ניינצנטן יאָרהונדערט. ליפֿשיץ איז געווען דער פּיאָניר וואָס האָט געדאַרפֿט דורכלייגן דעם וועג, מיט וועלכן מיר גייען נאָך היינט, און אויפֿן מהלך זעען מיר זיין גרויסקייט אַ סך בעסער איידער זיינע בני־דור. אָבער היינט זיינען מיר אין אַ גליקלעכערן מצב : די יודישע שפּראַך־וויסנשאַפֿט איז שוין אַ ישׁ, אַ סך פֿונדאַמענטאַלע באַגריפֿן זיינען שוין איינגעשטעלט, אַ סך ווערטער־זאַמלונגען ליגן אָנגעשפּיכלערט ; האָט זיך געבעטן אַ ווערק וואָס זאָל דעם גאַנצן אָנגעוואַקסענעם מאַטעריאַל צונויפֿנעמען און אויססדרן לויט איינהייטלעכע פּרינציפּן. אין דעם אוצר פֿון דער ייִדישער שפּראַך זעען מיר

צום ערשטן מאָל דעם ייִדישן וואָרט-אינווענטאַר בהסכם מיט די דערקענטענישן, צו וועלכע די יודישע שפראך-וויסנשאַפֿט האָט זיך דעראַרבעט, און געשטיצט אויף און דורך דעם אויטאָריטעט פֿון ייוואָ. דער אשר איז דעריבער ניט נאָר אַן אויסהילף ביים געפֿינען דעם פּאַסיקן ייִדישן וואָרט-מאַטעריאַל, וואָס דאָס אַליין וואָלט שוין געווען גענוג צו פֿאַרזיכערן אים אַ בכּוודיקן פּלאַץ אין אונדזער ליטעראַטור; ער איז פֿאַר איינס אַן אָפּשפיגלונג פֿון אַ געוויסן עטאַפּ און אַ געוויסן דרך אין דער אַנטוויקלונג פֿון דער ייִדישער שפראַך.

אין די קנאַפּע הונדערט יאָר וואָס זײַנען אַוועק זינט ליפֿשיצן דעם גרויסן ראשון האָבן זיך אויסקריסטאַליזירט ביי אונדז צוויי באַגריפֿן: כלל-שפראַך און קולטורשפראַך. אַנצוהערענישן דערויף האָבן מיר נאָך ביי ליפֿשיצן גופּא; אין שפּעטערדיקע ווערטער-

אַ וואָרט פֿרײַער פֿונעם דעדאַקטאָר
ביכער קומען זיי אַרויס בולטער; אינעם אוצר זײַנען זיי שוין דער באַזיס
פֿונעם גאַנצן געבײ.

כלל-שפראַך

די עלטערע יודישע ליטעראַטור, צום גרעסטן טייל געשאַפֿן אויף מערכל-יודישער טעריטאָריע, האָט בפֿירוש געהאַט אַ געשריבענע כלל-שפראַך, און ס'קאָסט דעם פֿאַרשער הײַנט אַ היפּש ביסל מי אַרויסצושיילן פֿון אונטער דער דאָזיקער אויסגעגלעטער שרײַבשפראַך דאָס גערעדטע לעבעדיקע לשון פֿונעם מחבר. אָבער אין יענעם פּעריאָד וואָס זלמן רייזען האָט אַזוי שיין פֿאַרפֿיקסירט אונטערן נאָמען „פֿון מענדעלסאָנען ביז מענדעלען" איז די אַלטע מערב-יודישע ליטעראַרישע נאָרמע צעבראָכן געוואָרן, און אַפֿילו אַזעלכע טאַלענטירטע שרײַבערס ווי אַקסענפֿעלד אָדער עטינגער אָפּערירן דער הויפּט מיט זייער דיאַלעקט: אויב זיי האָבן בכלל אין זינען אַ כלל-שפראַך לאָזט זיך דאָס קוים-קוים אָנזען. ליפֿשיץ דער לינגוויסט-נאָוואַטאָר איז אַרויסגעקומען מיט דער וויזיע פֿון אַ נײַער כלל-שפראַך, דאָס מאָל שוין געוויינטלעך אויף אַ מיזרח-ייִדישן יסוד, און מענדעלע — זײַן מיטציטלער און אין טייל זאכן אַ סכּרא אויך זײַן תלמיד — האָט אונדז די קאָנטורן פֿון דער דאָזיקער

כלל-שפראך אָנגעצייכנט אין זײַנע ווערק.

דער ערשטער שטאַפל פֿון אַן אויפֿגעוואַכטן חוש פֿאַר בלל-שפראַכיקייט איז דאָס רוב אַ נעגאַטיווער : אַ ליטוויש-יידישער דיכטער וועט שוין וועלן אויסמײַדן צו גראַמען טויט : ברייט און אַ פויליש-יידישער — ביטער : מוטער, און אַפֿילו אַ יוד פֿון אַ גאַנץ יאָר וועט זיך שוין אין שרייבן היטן פֿאַר ענק אָדער כ'עב גיין, הגם אין ריידן מיט אייגענע מענטשן וועט ער זיך אַ מאָל אַרויסכאַפֿן מיט די דאָזיקע פֿאַרמען.

דער צווייטער שטאַפל בלל-שפראַכיקייט איז שוין אַ פּאָזיטיווער : מען נעמט יאָ אַרײַן ווערטער פֿון אַנדערע דיאַלעקטן און מען פֿאַראייגנט זיי. ווען מיר ריידן וועגן די מקורים פֿון אונדזער כלל-שפראַך און וועגן דעם וואָס די פֿאַרשיידענע דיאַלעקטן האָבן צוגעטראָגן צום שותפֿישן פֿאַרמעג איז אַוודאי וויכטיק צו וויסן, אַז אויסטערליש וואַקסט פֿון פוילישן יודיש, דערונטערדיק פֿון ליטווישן און קאַיאָר פֿון אוקראַינישן ; אָבער פֿאַרן אוצר פֿון דער יידישער שפראַך, וואָס ער האָט פֿאַר זײַן בפֿירושן אָביעקט די כלל-שפראַך, זײַנען דאָס אַלץ סתם יודישע ווערטער. אויף דער כלל-מדרגה פֿון יידיש זײַנען שוין ניט — נישט אָדער אַלמער — שאַפֿע — שאַנק ניט קיין דיאַלעקטישע וואַריאַנטן, נאָר סטיליסטישע.

דאָס הייסט ניט, אַז דיאַלעקטישע ווערטער וואָס זײַנען נאָך ניט „פֿאַרבֿללט" געוואָרן דאָרף מען אויסמײַדן. פֿאַראַן יודישע שרייבערס וואָס מײַנען אַזוי, האָבן זיי דערמיט אַליין גוזר געווען אויף זיך שפראַכיקע דער. דער גאַנג דאָרף זײַן פֿונקט קאַפּויר. פֿרינציפּיעל קען יעדער העקוואָרט נתעלה ווערן, עס איז נאָר געווענדט אין דעם צינד־בוה פֿון דעם יחיד וואָס ברענגט אָט דאָס העקוואָרט צום כלל. דעריבער איז יעדער וואָרט פֿון אַ דיאַלעקט פּאָטענציעל אַ וואָרט פֿון דער כלל-שפראַך, און אין אוצר וועט דער באַנוצער געפֿינען פֿיל הונדערטער ווערטער וואָס זײַנען געצייכנט מיטן סימן,

ב

אַ וואָרט פֿריער פֿונעם רעדאַקטאָר

אַז זיי זײַנען דיאַלעקטיש. הלוואַי זאָלן די דאָזיקע ווערטער וואָס גיכער געפֿינען זייער גואל.

קולטורשפראך

בשכנות מיטן באַגריף כלל־שפראך ליגט דער באַגריף קולטורשפראך. אונדז איז דאָך ניט גענוג צו קענען זיך צוזאַמענריידן, אָדער דורכשרייבן, מיט מענטשן פֿון פֿאַרשיידענע געגנטן. מיר נייטיקן זיך אין אַ שפראַך וואָס זאָל דינען פֿאַר אַלע באַדערפֿענישן פֿון היינטצייטיקע יידן, און זי דאַרף קענען מיטגיין מיט יודן אין זייער אַנטוויקלונג. איז דעריבער ניט גענוג געווען, זי זאָל קענען אָפּמאַלן דאָס לעבן פֿונעם מיזרח־אײראָפּעיִשן שטעטל אָדער פֿונעם אימיגראַנט ביז ער גרינט זיך אויס. די יודישע שפראַך דאַרף זײַן בבוּח אַרויסצוברענגען די דערגינגען פֿון פינקטלעכע וויסנשאַפֿטן און די איבערלעבונג פֿון רעליגיעזן עקסטאַז ; זי דאַרף טויגן פֿאַרן פּאַטאַס פֿונעם נביא פונקט ווי פֿאַרן לערנערישן פילפול, זי דאַרף קענען דינען פֿאַר ליכטן פֿלירט ניט ווינציקער ווי פֿאַר פֿילאָסאָפֿישע חקירות, און זי דאַרף האָבן דעם אַדעקוואַטן סטיל און ווערטערמאַטעריאַל צו מאַלן דאָס יודישע לעבן אין ארץ־ישראל אין רב עקיבאס צייטן און אין ישראל היינט. ווייטער דאַרפֿן מיר פֿרעמדן שטייגער און פֿרעמדע אידעעס אויך קענען איבערגעבן אַזוי, עס זאָל אויסקומען ניט ייִדישלעך־קליינשטעטלדיק און ניט פֿרעמדווערטערדיק־אַרעם, נאָר יודיש און רייך.

אַ שטרעבונג צו שאַפֿן אַזאַ אוניווערסאַל יודיש האָבן מיר געהאַט אין אַלע צייטן : די תנך־פֿאַרטייטשונגען און די געטלעכע לידער, די מוסר־ספֿרים און די אָנהייבן פֿון וויסנשאַפֿטלעכע שריפֿטן וואָרצלען נאָך אין דער עלטערער תקופֿה פֿון אונדזער ליטעראַטור, און אַפֿילו באַמײַנגען צו מאַכן יודיש מסוגל צו באַשרייבן פֿרעמדס זעען מיר אַזש זינט דעם מַפֿאַמוך דורך הורוויצעס צפֿנת פענח ביז דיקס נאָוולעכע דערציילונגען פֿון דער גרויסער וועלט. אָבער ספּעציעל נעמט זיך די עקספּאַנסיע פֿון יודיש אין אַלע ריכטונגען אָנזען אין דער ליטעראַטור זינט די קלאַסיקערס, און אַזוי ווי מענדעלע סימבאַליזירט פֿאַר אונדז די כלל־שפראַך אַזוי איז די קולטורשפראַך סימבאַליזירט דורך פרצן. זשיטלאָווסקין וועט דער שפראַך־היסטאָריקער געוויס אַרויסהייבן באַזונדער. ווייטערדיקע מײַלשטיינער אין דעם אויפֿשטייג פֿון אונדזער קולטורשפראַך זײַנען די יודישע פובליציסטיק, די איבערזעצונגען פֿון פֿרעמדע שפראַכן, די

פֿולע יידישע שולן אין מיזרח־אײראָפּע, יהוָאַשעס תנך אויף יידיש, דער ייוואָ.
דער אומקום אין דער צווייטער וועלט־מלחמה האָט פֿאַרהאַלטן דעם
באַרג־אָרויף און אין אַ סך פרטים אונדז אָפּגעוואָרפֿן צוריק. דאָרף מען ניט נאָר
לעבן סתם מיט בטחון, נאָר אויך זען אָפּצוגעווינען צוריק וויפֿל עס לאָזט זיך
דורך וויסיקע באַמױנגען. אין וואָסער ריכטונג די דאָזיקע באַמונגען דאָרפֿן גיין
ווייסן מיר. דער אשר פֿון דער יידישער שפּראַך איז דאָ אַ פֿעסטער אָנשפּאַר,
און גיט נאָר אַ קוק, ווי רײַך, ווי בייגעוודיק, ווי יודיש אָריגינעל אין דער
סטרוקטור פֿון די פֿאַרמען און אין די בילדער עס איז אונדזער וואָרט.
געוויינטלעך, מער ווי דעם וואָרט־מאַטעריאַל האָט זיך דער אשר לכתחילה ניט
אונטערגענומען צו געבן ; מער-

אַ וואָרט פֿרײַער פֿגעם רעדאַקטאָר

ניט ווען ניט ווען קענען מיר עפעס אָפּלערנען וועגן פֿאַרמען און קלאַנגען (א)
שטייגער ווען מיר טרעפֿן זיך מיט דובלעטן אין לשון רבים, מיט וואַריאַנטן אין
גראַמאַטישן מין, מיט נוסחאות פֿון דעם טיפּ געשווירן, געשוואָרן). עס וועלן
דאָרפֿן קומען ענלעכע פּוללדיקע אַרבעטן וועגן דער קלאַנגען־סיסטעם, וועגן
מאָרפֿאָלאָגיע און סינטאַקס, וועגן סטיל און מעטריק, וועגן דער געשיכטע פֿון
יודיש. לאָמיר האָפֿן, אַז דער ייוואָ וועט דאָס אויך זײַן ביכולת צו געבן במהרה
בימינו. דער „אוצר" גופא וועט אויך בלי ספֿק ווערן אַן אויסגאַנגפּונקט פֿאַר אַ
סך פֿאַרשונגען וועגן דעם יידישן ווערטער־אוצר און וועגן אַלגעמיינע
פּראָבלעמען פֿון לינגוויסטיק, אַ שטייגער וועגן דעם מהות פֿון סינאָנים אָדער
וועגן דער שייכות צווישן וואָרט און באַגריף.

נאָר מיר ! ג

פּלל־שפּראַך, און קולטור־שפּראַך אַוודאי, מיינט נאָר מ. ע. אויף אַ
פּרימיטיווער מדרגה איז סוף־פּל־סוף אַלץ איינס, ווי אַזוי מען רעדט, און וואָס
מען דעררעדט ניט קען מען דערמאָכן מיט די הענט אָדער דערצײען מיט די
פלייצעס. אויף אַ העכערער מדרגה מוז די שפּראַך זײַן סטאַנדאַרדיזירט אין
אירע קלאַנגען, אין איר גראַמאַטישער סטרוקטור און אויך אין איר
ווערטער־אוצר ; די אַמפּליטודע פֿון וואַריאַציעס מוז זײַן אַ באַגרענעצטע. ווי
אַזוי אַ נאָרמע שאַפֿט זיך אין פֿאַרשיידענע שפּראַכן דורך פֿאַרשיידענע

פֿאַקטאָרן איז פֿון די אינטערעסאַנטסטע ענינים אין דער פֿאַרגלייכיקער
לינגוויסטיק, און ניט ווינציקער אינטערעסאַנט איז צו זען, ווי ווייט עס קען גיין
די נאָרמירונג און ווי אַזוי אַפֿילו די באַשעפֿערס פֿון דער נאָרמע זיינען
באַגרענעצט דורך אַן עד־באַן. וועגן ייִדיש איז וויכטיק צו וויסן, אַז ניט געקוקט
אויפֿן פֿעלן פֿון אַ מלוכישן אויטאָריטעט, ניט געקוקט אויף אַזוי פֿיל
פֿונצענטרישע טענדענצן האָט זיך ביי אונדז יאָ געשאַפֿן אַ גאַנג נאָרמעס, הגם
ניט אַלע מאָל זיינען זיי שוין פֿאַרמולירט ; צייטנווייז ווערט מען פֿאַרחידושט,
ווי ווייט די פֿאַראיינהייטלעכונג האָט מצליח געווען, און מען מעג אַפֿלערנען
דערפֿון, אַז ביי די באַנוצערס פֿון דער שפּראַך, אַפֿילו אויב זיי ווייסן דאָס ניט,
איז פֿאַראַן אַ ווילן זי צו דערהאַלטן און צו הייבן. דער אוצר גיט אונדז אַן אַ
שיעור מאַטעריאַל צו שטודירן אָט די פֿאַראיינהייטלעכונג, און איינצייטיק וועט
ער אויך ווערן אַ סטימולאַנט אין דעם דאָזיקן פּראָצעס, וואָס אָן אים קען קיין
ווידערוויקס און ווייטערוויקס פֿון ייִדיש ניט געמאַלט זיין.
ק ל א ס י פֿ י ק א צ י ע א ו נ ק ו א ל י פֿ י ק א צ י ע
די קלאַסיפֿיקאַציע פֿונעם וואָרט־מאַטעריאַל על־פי גרופּעס, ווי מיר געפֿינען זי
אינעם אוצר, האָט אַ גרויסע פּראָקטישע ווערדע, ווי ס'ווערט געגעבן צו
פֿאַרשטיין אינעם „אַריינפֿיר". זי איז אויך אַ האַנטיקער מיטל צו
דערגרונטעווען זיך, אין וואָסערע ספֿערעס מיר האַלטן שוין ווייט און אין
וועלכע מיר זיינען נאָך הינטערשטעליק, הגם זיכער וועט קיינער ניט מיינען, אַז
מיט דער שאַפֿונג פֿונעם אוצר זיינען מיר פֿטור פֿון דער עובדא אויפֿצובויען
אויסטייטש־ווערטערביכער און פֿאַרטייטש־ווערטערביכער אין סדר פֿון
אַלף־בית.

זע

אַ וואָרט פֿריער פֿונעם רעדאַקטאָר
אין אשר איז צום ערשטן מאָל אין אַ ברייטערער מאַס דער
ווערטער־מאַטעריאַל ניט בלויז קלאַסיפֿיצירט, נאָר אויך ק ו א ל י פֿ י צ י ר ט
(אָדער דיסקוואַליפֿיצירט) געוואָרן. פֿאַראַן ווערטער וואָס זיינען געצייכנט מיט
אַ קליין (ז), וואָס דאָס מיינט : ניט רעקאָמענדירט ; אַנדערע ווערטער האָבן אַ
שטערנדל (*), וואָס דאָס מיינט : ווילגאַר, אָדער אַ רינגעלע (י), וואָס דאָס איז

אַ סימן אויף : ניט (אָדער נאָך ניט) אַרײַן אין דער קולטורשפּראַך. ווייטער
זײַנען פֿאַראַן צוגאַבן ווי דיאַלעקטיש, קלעזמער־לשון אַאַז"וו, וואָס זיי זײַנען
אַלע אויסגערעכנט אין דער רשימה ראַשי־תּיכּותן, קירצונגען און סימנים. אָט
זײַנען די מאָטיוון פֿאַר דעם אויסגעקליבענעם גאַנג.
דייטשמעריזמען

לאָמיר אָנהייבן פֿון דעם באַשיימפּערלעכסטן ווילדגראַז פֿון טיפּ „יעצט",
„אימער", „אירגענד וועלכער". דער גרעסטער טייל שרייבערס און רייזערס
וועלן די דאָזיקע ווערטער ניט ניצן. וואָלט די ערשטע עצה געווען זיי בכלל ניט
אַריבערצולאָזן איבער דער שוועל. אָבער ס'וואָלט ניט געטויגט. ראשית וואָלטן
אַנדערע געקאָנט מיינען, אַז מען האָט די ווערטער פשוט פֿאַרזען ; ווי שייך, אַז
דער אוצר זאָל ניט האָבן אין זיך פֿעליקייטן אויך ? אַנדערע, ווען זיי באַגעגענען
אַזוינע ווערטער אין עפעס אַ טעקסט, וואָלטן ניט געוואוסט, ווי אַזוי צו פסקנען.
דאַרף מען, הייסט עס, יאָ האָבן די ווערטער אין אוצר, בדי צו וואָרענען קעגן
זיי ; און אַזאָ וואָרן־סיגנאַל איז דער קליין. און ס'איז פֿאַראַן נאָך אַ טעם דערביי
: אַפֿילו די דאָזיקע פסולע ווערטער קענען אויסגענוצט ווערן מיט אַ
ספּעציפֿישער סטיליסטישער פּוונה ; גיט אַ טראַכט למשל וועגן אַזוינע
אויסדרוקן אינעם אַמעריקאַנער יודיש ווי „קרעפֿטע" צי „מיט געזענגע,
מערשע און טענצע", אָדער וועגן אליעזר שטיינבאַרגס צוקלער סאַמע אין
פינטל אַרײַן : „די פֿינצטערע קרעפֿטן, זיי ווירקן נאָך יעצט ?".
אַנדערע ווערטער וואָס גייען אין דער קאָטעגאָריע דייטשמעריש קען מען דאָך
אָוודאי ניט סתם איגנאָרירן. אַז „בידערלאַגע" פֿאַר מפּלה טויג ניט וועט מען
מסתמא גרינג פועלן ; וועגן „געפֿאַר" פֿאַר סכנה איז מען אַ סך מער מחולק ;
דערפֿאַלג האָלט זיך פֿעסט, על בל פנים פל־זמן קיין פֿולער עקוויװאַלענט
דערפֿאַר איז נאָך נישטאָ. פֿאַראַן גאַנצע קאָטעגאָריעס ווערטער, וואָס מען איז
שוין פֿון זיי פטור געוואָרן, אַ שטייגער די וואָס הייבן זיך אָן אין דייטש אָדער
אין ענגליש מיט —188— און וואָס מען האָט געפרוּווט אַריבערפֿלאַנצן אויך
צו אונדז ; אָבער בנוגע די ווערטער אויף־לאָז אָדער־לאָזיק זײַנען מיר נאָך
ניט אַזוי זיכער, און די דאָזיקע אומזיכערקייט פֿון דער שפּראַך אויף אַ געוויסן
שטאַפל מוז זיך אָפּשפיגלען אין אַזאָ שפּראַך־מאַנומענט ווי דער אוצר.

קוואלפֿוושפראך-באַרייכערונג

על אחת כמה ובמה האָט ניט געקאָנט זיין קיין רייד וועגן פֿאַרבראַקירן אין הורט די אַנדערע קאַטעגאָריעס געצייכנטע ווערטער. מיט אַלע פיטשעווקעס האָבן מיר געגומען ביי אונדזערע שניידערס, אַריינפֿאַרן מיטן דיזל אין דער שיסל לאַקשן אַריין

אַ וואָרט פֿריער פֿונעם רעדאַקטאָר

ביי די בעלי-עגלות, האָקן אַ טשייניק ביי די קלעזמערס — איצט איז דאָס אונדזער אַלעמענס. פֿאַר דער קולטורשפראַך דאַרפֿן מיר ניט בלויז דאָס לומדישע ייִדיש און דאָס וויסנשאַפֿטלעכע און ניט נאָר דאָס לשון פֿון די יוסטע בעלי-בתים און פֿון דער אַרבעטערבאַוועגונג ; מיר דאַרפֿן אַלץ וואָס מיר פֿאַרמאָגן גוטס אין וועלכן ס'איז ווינקל פֿון אונדזער יודיש. אַרכאַיזמען פֿונעם חומש-טייטש האָבן נאָך אויך אַ שאַנס אויפֿצושטיין צו אַ נייעם לעבן. אַפֿילו ווילגאַרע ווערטער, ווייסן מיר דאָך פֿון דער געשיכטע פֿון שפראַכן, ווערן דערהויבן אין זכות פֿון אַ שרייבער אָדער אַ סיטואַציע ; און געוויס זיינען קאַנדידאַטן פֿאַר דער קולטורשפראַך ווערטער און אויסדרוקן וואָס זיינען פֿאַראַן אין אונדזערע פֿאַך-לשונות און אַפֿילו אין הענטשקע-לשון. אויסשליסן זיי וואָלט געהייסן מינערן פֿון דער קולטורשפראַך אַ סך מיגלעכקייטן פֿון באַרייכערונג. די דאָזיקע ווערטער „פֿון הינטערן פֿלויט" שטייען אין דער זעלביקער שייכות צו דער קולטורשפראַך ווי די דיאַלעקטישע ווערטער צו דער כלל-שפראַך. און נאָך איידער זיי האָבן זוכה געווען דערהויבן צו ווערן קענען זיי שוין צו ניץ קומען גוט אין צוגעפאַסטע סיטואַציעס. דער סימן מוכהק פֿון קולטורשפראַך איז חלילה ניט מאָנאָטאָנקייט און בלוטאַרעמקייט, נאָר פֿילקאָליריקייט. ווען עס איז די צוגעפאַסטע סיטואַציע קען מען פֿאַרויס ניט אויסמאַרקירן ; דער באַנוצער אַליין וועט לויט זיין שפראַך-חוש און שפראַכוויסיקייט (צוזאַמען מעג מען עס אַנרופֿן : שפראַכטאַקט) באַשליסן. דורך אַריינקלערן זיך אין דעם מאַטעריאַל פֿון אשר קענען מיר אונדזער שפראַך-חוש און שפראַכוויסיקייט שאַרפֿן אָן אַ שיעור, מיר זאָלן צוקומען וואָס נעענטער צום אידעאַל פֿון אַ שפראַך וואָס איז אי פֿינקטלעך לגבי דער פֿוונה, אי שייך אין דער פֿאַרעם, אי אינדיווידועל דורך איר אויסמיידן דעם

אַרעמאַנסקן פאַפירענעם שאַבלאַן.

באַצײַוג צו סלאַוויזמען

פֿאַראַן צוויי קאָטעגאָריעס ווערטער, די געריןגלטע און די אַמעריקאַניזמען, ביי וועלכע עס בעט זיך אַ ביסל אַ מער פּרטימדיקער אַנאַליז.

דאָס רינגעלע (י) ביי אַ וואָרט מיינט, ווי ס'איז שוין געווען דערמאָנט, אַז אַט דאָס וואָרט איז ניט (און אַנדערע וועלן אַפֿשר בנוגע טייל ווערטער זאָגן : נאָך ניט) אַריין אין דער קולטורשפּראַך. ביים אַריינקוקן אין אוצר וועט זיך אַרויסווייזן, אַז צום גרעסטן טייל זיינען דאָס ווערטער פֿון סלאַווישן אָפּשטאַם, ווי רעשען, י גאַווענדע אדג"ל. ביז 1939, ווען אונדזערע ייִשׁוּכִים אין די סלאַווישע לענדער האָבן אויסגעזען אַזוי אייזן פֿעסט, איז אונדזער באַצײַונג צו די סלאַוויזמען געווען אַ סך אַ שטרענגערע. צולאַזן אַפֿילו נאָענט צו דער קולטורשפּראַך י רעשען און י גאַווענדע האָט געקאָנט באַטייטן עפֿענען טיר און טויער פֿאַר אַ לשון אין דעם סטיל פֿון „די דערעווייעס פֿאַכנען מיט אַ פּריאַטנעם זאָפּאָך“ ; און די דאָזיקע טענדענץ פֿון סלאַוויזירן יידיש אינעם ווערטער־אוצר, הגם די גאָס האָט זי געטראָגן מיט זיך, איז אַפּגעוואָרפֿן געוואָרן פֿון דער גאַנצער מאָדערנער אַנטוויקלונג פֿון יידיש. מענדעלע אַליין זאָל עס זיין דער באַשעפֿער פֿון דער פֿאַרמל „פֿאַניע לאַ יזכר ולא יפקד“, און אַפֿילו די סאָוועטישע

אַ וואָרט פֿריער פֿונעם רעדאַקטאָר

יידישע שפּראַכפֿאַרשונג, אויב ניט די סאָוועטישע שפּראַכיקע רעאַליטעט, האָט זיך אין גרונט געהאַלטן ביי אַט דעם כלל. אָבער היינט איז גאָר עפֿעס אַנדערש : לינגוויסטישע טענדענצן זיינען גאַנץ אָפֿט אַ קאָרעלאַט פֿון סאָציאַלע פֿאַקטן. צוליב דער אייראָפּעיִשער קאָטאַסטראָפֿע און צוליב דעם וואָס עס איז געשען מיט דער יידישער ליטעראַטור אין סאָוועטן־פֿאַרבאַנד אין 1949 איז, צו אונדזער אומגליק, אַפֿילו קיין טעאָרעטישע מיגלעכקייט פֿון אַ סלאַווישער פֿאַרפֿלייצונג אין יודיש מער ניטאָ. די באַרייכער־מיגלעכקייטן וואָס סלאַוויש קען אונדז געבן זיינען אָבער געבליבן. איז כאָטש מיר וועלן היינט נאָך ניט אַרייננעמען י רעשען און י גאַווענדע אין דער קולטורשפּראַך אַריין קען אָבער געמאַלט זיין, אַז אַ ביסל שפּעטער זאָלן די מומחים און מִפֿונקים שוין ניט זיין

אזעלכע מחמירים. אָט זעען מיר דאָך, ווי פֿאַר אונדזערע אויגן האָט זיך געביטן די באַציונג צו אַזוינע ווערטער ווי נאַראַיען, יאַווען זיך, לאַגאַדנע. דער אוצר האָט געטאָן וואָס ער האָט געדאַרפֿט טאָן אויף דעם היינטיקן עטאַפּ פֿון אונדזער שפּראַךגעשיכטע : ער האָט די דאָזיקע ווערטער ניט רעקאָמענדירט, ער האָט זיי אויסגעטיילט — אָבער ער האָט זיי געבראַכט.

אַמעריקאַניזמען

פֿאַרקערט דאַרף מען טייטשן דעם פסוק בנוגע אַמעריקאַניזמען, וואָס זיי זיינען געצייכנט מיטן צוגאַב נאָם) . וואָס מער מיר גייען אינעם אוצר פֿון די ערשטע מער אַבסטראַקטע גרופּעס צו די קאָנקרעטערע, אַלץ גרעסער ווערט די צאָל אַמעריקאַניזמען. פֿאַרצייכנט זיינען זיי מיט אַ ברייטער האַנט, אָבער קודם כל לשם אינווענטאַריזאַציע, און בשום אופן דאַרף דאָס שטיין זייערס אין אוצר ניט אָנגענומען ווערן ווי אַ רעקאָמענדאַציע אָדער אַפֿילו נאָר ווי אַ היתר. אַדרבא, אָפֿט מאָל שטייען זיי ממש ווי אַ וואַרענונג, און לעבן זיי שטייט דער כלל־שפּראַכיקער עקוויװאַלענט.

די „רעגעלע“ יידישע ריידשפּראַך אין אַמעריקע איז פֿאַרפֿלייצט מיט טויזנטער ענגלישע ווערטער, פֿון וועלכע דאָס קולטורעלע יודיש דאַרף ווייכן. יא, מען דאַרף וויסן, אַז אין אַמעריקע האָבן יודן אַרויסגעבראַכט אַזוינע ווערטער ווי „פיינטנער“ און „קאַרפענטנער“, אָבער עס האַלט ניט דערבײַ, מען זאָל זיי קענען אַרײַננעמען אינעם גדר פֿון קאָרעקטן יידיש. און ס'איז ניט שייך צו פֿרעגן קשיות, אַז אויב סטאַליער פֿון סלאַוויש איז כשר, טאָ מיט וואָס איז „קאַרפענטנער“ פֿון ענגליש טרייף. טעאָרעטיש איז דאָס גערעכט, טעאָרעטיש קענען אַלע ווערטער זײַן גוט ; אָבער שטאַרקער איידער דער אַבסטראַקט לאַגישער צוגאַנג איז דער 'היסטאָרישער. יודיש איז אַלע יאָרן געוואַקסן ווי אַן אייראָפּעיִשע שפּראַך, אין אַמעריקע איז יודיש אַ יונג געוויקס, און די שיכט מקפידים אויף יודיש איז דאָ דין ביז גאָר. אַפֿילו דאָס אַמעריקאַנער ענגליש האָט געדאַרפֿט גאָר אַ לאַנגע צײַט ביז וואַנען עס האָט זיך עמאַנציפּירט פֿון בריטישן ענגליש און געפֿונען אייגענע מאָסן אין זיך. די יידיש ריידנדיקע אַמעריקע וועט קענען שטעלן אויף איר דעת הקהל, ווען ס'וועט זײַן אַן אַנזיכטיקער קולטורשפּראַכיקער קהל, ניט פֿרײַער ; און הלוואַי זאָל נאָר האַלטן

דערביי, וועלן יידיש-ריידערס מיט דער אייראָ-

אַ וואָרט פֿריער פֿונעם רעדאַקטאָר

פעושער קולטור-טראַדיציע געוויס איינשטימען מיטן גאַנצן האַרצן, אַז זייערס זאָל איבערגיין.

צוריק גערעדט איז אָבער קלאָר, אַז אויף פֿאַרשיידענע שטאַפלען פֿון ריידן און שרייבן איז אונדזער באַציונג צו אַמעריקאַניזמען שוין היינט אַ פֿאַרשיידענע.

אַחוץ דער „רעגעלער" שפראַך, וואָס זי איז אַ פֿענאָמען פֿון דיסאינטעגראַציע, זיינען פֿאַראַן לכל-הפחות נאָך דריי שפראַכשטאַפלען: די קאַרעקטע שפראַך

אויף אַ מער היימישן שטייגער; די קולטורשפראַך פֿאַר אַמעריקע גופּא; די

קולטורעלע כלל-שפראַך פֿאַר יידן איבער דער גאַנצער וועלט. אין דער

היימישלעכער קאַרעקטער שפראַך קענען מיר ניצן אַזוינע ווערטער און

אויסדרוקן ווי אַלרייט, אַנגיין מיט דער אַרבעט, גוט אָפּ, באַדערן, ביזי ביי

קלאָוקס, טראַבל, פֿייקער אדג"ל. אָבער אין דער קולטורשפראַך, אַפֿילו ווען זי

איז נאָר אויסגערעכנט אויף אַמעריקע און נישט מער, קלינגען אָט די

שפראַךעלעמענטן פֿראַסטלעך. מיר וועלן אָבער אויף דעם דאָזיקן שטאַפל יאָ

ניצן אַזוינע ווערטער ווי יוניאָן אָדער פּובליסיטי, און כאַטש מיר וועלן בשום

אופֿן ניט זאָגן, אַז שיקאַגאָ ליגט „וועסט" פֿון ניו-יאָרק (דאָ מוזן מיר זאָגן:

אויף מערב) און מיר וועלן לחלוטין פֿאַרבראַקירן „סטרייט", וועלן מיר אָבער

ניט געפֿינען קיין סירכא אין: וועסט 123 סטע גאַס. געוויס וועלן מיר ניצן,

אַפֿילו אויף דעם שטאַפל פֿון פשוטער קאַרעקטקייט, יאָד און סימפּאַטיקער, ניט

„אַיאָדיין" און „סימפּאַטיזער". אָבער לאַיער וועלן מיר אַוודאי זאָגן, אין דער

קולטורשפראַך אויך, ווען מיר ריידן וועגן דעם שכנס איידעם אין ברוקלין, און

ס'איז אויך רעכט ביי אַ מישפּט (אָדער אַ פֿראַצעס, אָבער ניט קיין „טרעעל")

אין וואַשינגטאָן; טאַמער גייט אָבער וועגן דעם דרייפֿוס-פֿראַצעס אָדער דעם

בייליס-פֿראַצעס, וועלן מיר ניצן ניט אַנדערש דאָס כלל-שפראַכיקע וואָרט:

אַדוואָקאַטן. וואָס בכלל ניט און וואָס יאָ, און וואָס יאָ אויף וואָסער שטאַפל —

דאָס דאָרף אונדזער שפראַכטאַקט אונטערזאָגן. פֿון פֿאַל צו פֿאַל קענען זיין

חילוקי-דעות צוליב אונטערשיידן אין אינדיווידועלן געשמאַק; אָבער די מאָסן

זיינען מאָסן.

שיקט הוספות און אי קונים

לאָמיר פֿאַרענדיקן מיט אַ וויכטיקן ענין וואָס איז שייך ניט צום אוצר אין זיין איצטיקן געשטאַלט, נאָר צו זיין פֿונאַנדערבוי אויף להבא. אויסשעפן אַ שפּראַך איז אוממיגלעך, און זיכער וועלן אַ סך באַנוצערס האָבן פֿאַרצולייגן הוספֿות און תיקונים. איז צו זיי די בקשה: לאַזט ניט אייערע אויסבעסערונגען ביי זיך, שיקט זיי צו צום ייוואָ. מישט דאָס ניט אויס מיט אַנדערע זאַכן, אויב איר קאַרעספּאָנדירט מיטן ייוואָ וועגן אַנדערע זאַכן אויך; דאָס אַלץ וואָס איר האָט צו זאָגן וועגן אשר שרייבט אויף באַזונדערע בויגנס פאַפיר און שרייבט צו: פֿאַרן אשר פֿון דער יידישער שפּראַך. איר וועט דערמיט העלפֿן מאַכן נאָך ריכער און נאָך בעסער די ווייטערדיקע אויפֿלאַגעס פֿונעם אוצר, וואָס וועלן געוויס קומען.

יאנואַר, 1956.

הקדמה פֿונעם מחבר

אַלץ וואָס דער מחבר האָט צו זאָגן וועגן דעם אוצר גופֿא, וועגן זיין אינהאַלט, צוזאַמענשטעל אַז"וו וועט דער לייענער געפֿינען אין דעם „אַריינפֿיר צום אוצר". דאָ בלויז אַ פֿאַר באַמערקונגען פֿון פּערזענלעכן כאַראַקטער.

אַ ווערטערבוך ווי דער אוצר, וואָס דאַרף דינען ווי אַ פֿאַרלאַזלעכער קוואַל פֿאַר שפּראַך־אינפֿארמאַציע, איז מחייב דעם מחבר צו אַ גרויסער מאָס וויסנשאַפֿטלעכע פינקטלעכקייט. וואָלטן מיר געהאַט אַ יידיש אַקאַדעמיש ווערטערבוך, אויף וועלכן ער וואָלט זיך געקענט סומך זיין אין פֿאַל פֿון אַ ספֿק, וואָלט זיין אַחריות נישט געווען אַזוי גרויס; אָן אַזאַ ווערטערבוך וואָלט אויף דעם מחבר אַליין געדאַרפֿט פֿאַלן די גאַנצע אַחריות. צום גליק איז דער אוצר געשאַפֿן געוואָרן אין ניו־יאָרק, וווּ עס געפֿינט זיך די צענטראַלע פֿון דעם יידישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט, און זיין וויסנשאַפֿטלעכער דירעקטאָר ד"ר מאַקס וויינרייך האָט איבערגענומען די רעדאַקציע פֿון דעם אַוצר און דעם מחבר טיילווייז פֿון דער דאָזיקער אַחריות באַפֿרייט. דער נאָמען ד"ר וויינרייך, ווי אַ פֿאַרשער און קענער פֿון יידיש, איז צו גוט באַקאַנט דער יידישער וועלט, אַז מען זאָל דאַרפֿן זאָגן, וואָס זיין רעדאַקציע מיינט פֿאַר דער וויסנשאַפֿטלעכער פינקטלעכקייט פֿון דעם אַוצר. דער מחבר האַלט אָבער פֿאַר

זיין אָנגענעמען חובֿ צו זאָגן, אַז דער אינטערעס וואָס ד"ר וויינרייך האָט אַרויסגעוויזן צו דער אַרבעט ביים א וצר נאָך לאַנג איידער זי איז געווען פֿאַרענדיקט, די דערמוטיקונג, די קאָאָפּעראַציע און די פּראַקטישע אָנווייזונגען וואָס ער האָט באַקומען פֿון אים אין משך פֿון דער אַרבעט האָבן אַ סך געהאַלפֿן, אַז דער אוצר זאָל נישט בלייבן קיין פּלאַץ, ווי אַ סך אַנדערע פּלענער פֿון דעם מין, נאָר ווערן אַ ממשותדיקער פֿאַקט. פֿאַר דעם, און פֿאַר די חדשים אָן אַ צאָל פֿון אומדערמידלעכער אַרבעט וואָס ער האָט אָפּגעגעבן אויף דער רעדאַקציע פֿון דעם אוצר, זאָגט אים איצט דער מחבר זיין עפֿנטלעכן און האַרציקן ייִשר־כח.

אַ דאַנק אויך די פֿריינד גבֿריאל וויינרייך און ד"ר י. ראָזין פֿאַר דער הילף וואָס זיי האָבן דעם מחבר געגעבן, דער ערשטער ביים צוזאַמענשטעלן די גרופּע מאַטעמאַטיק, דער צווייטער ביים קאָנטראָלירן די גרופּע כעמיע. די פֿאַכגרופּעס דרוק און איינבינדער־זיינען צוזאַמענגעשטעלט געוואָרן מיט דער הילף פֿון אַן אַנקעטע וואָס דער מחבר האָט פֿונאַנדערגעשיקט צו ייִדישע זעצערס און איינבינדערס אין ניו־יאָרק ; אַלע וואָס האָבן געענטפֿערט אויף דער אַנקעטע האָבן פֿאַרדינט אַ דאַנק פֿון דעם מחבר. אַ וואָרט וועגן פּובליקירן דעם אוצר. עס איז פֿאַר דעם מחבר אַ גרויסער פֿבֿוד, וואָס אַזאַ חשובֿע אינסטיטוציע ווי דער ייִדישער וויסנשאַפֿטלעכער אינסטיטוט — ייוואָ האָט גענומען אויף זיך אַרויסצוגעבן דאָס ווערק. אָבער דער בודזשעט פֿון ייוואָ איז צום באַדויערן זייער באַגרענעצט, און על־פי הכרח קען זיין פֿאַרלעגערישע אַרבעט פֿאַרנעמען דערין נישט מער ווי אַ טייל ; דערצו האָט נאָך די נייטיקייט צו זעצן דאָס בוך מיט מאַנאַטיפּ, פּדי צו קענען אַריינברענגען נקודות, מער ווי פֿאַרטאַפּלט די פֿאַרויסגעזעענע הוצאה. איז דערפֿאַר ווער ווייסט ווי לאַנג עס וואָלט געדויערט, ביז דער א וצר וואָלט געקענט דערזען די ליכטיקע שיין. צום גליק האָבן זיך דעם מחברס פּערזענלעכע פֿריינד פֿאַראידטערעסירט אין דעם אוצר־פּראָיעקט און האָבן צו דער באַגרענעצטער סומע וואָס דער ייוואָ אליין האָט געקענט אַריינלייגן אין דעם בוך צוגעטראָגן זייער פֿינאַנציעלע שטיצע און געמאַכט מיגלעך, אַז דאָס בוך זאָל קענען אָפּגעגעבן ווערן אין דרוק.

הקדמה פֿונעם מחמר

זיי האָבן פֿשר פֿאַרדינט, אַז זייערע נעמען זאָלן דאָ דערמאָנט ווערן לשבֿת. אין דער ערשטער ריי וויל דער מחבר דאַנקען זיין ליבן פֿריינד הענרי גרינפֿילד, פֿאַרוואָלטונגסדירעקטאָר פֿון ראָדיאַ-סטאַנציע עעעע. ווי אויך דעם דירעקטאָר-ראַט פֿון דער סטאַנציע מיט פֿ' אַדאָלף העלדן בראַש פֿאַר עטאַבלירן דעם אוצר-פֿאַנד און פֿאַר גיבן אים זייער הילף און קאָאָפּעראַציע. אַ באַזונדערס גרויסן ייִשר-כּוח זאָגט דער מחבר זיין איבערגעגעבענעם פֿריינד, דעם ליבהאַרציקן הימאַן קוירש, ווי אויך מ"ר איזיק אַלבערטן, פרעזידענט פֿון דעם ייִדישן סאַניטאַריום אין ברוקלין, פֿאַר דעם לייבן-חלק וואָס זיי און זייערע פֿריינד, די דירעקטאָרן פֿון דער אינסטיטוציע, האָבן בייגעשטייערט צו דעם פֿאַנד. שטיצערס פֿאַר דעם א וצר-פּראָיעקט האָט דער מחבר אויך געפֿונען אין זיינע לאַנגיעריקע פֿריינד מאיר קילסאַן, הערמאַן יאָנגליב, אין די אייגנטימערס פֿון דער מאַנישעוויץ-קאָמפּאַניע און אין דער סטומערס בייקינג קאָמפּאַני. זיי אַלעמען זאָגט איצט דער מחבר אַ האַרציקן ייִשר-כּוח. אַ דאַנק אויך דער ייִדישער אַקטיאָרניאָן, דער אַמאַלגאַמייטעד דזשאַינט באָרד, ד"ר שלמה סיימאָן, ל. מ. שטיין (שיקאַגאָ) און חזן משה גענטשאָוו פֿאַר זייערע ביישטייערונגען צום פֿאַנד. אויף דער ווענדונג פֿון שמואל ניגערן, פֿאַרזיצער פֿון דעם אוצר-קאָמיטעט, האָבן זיך אָפּגערופֿן הונדערטער ייִדן פֿון די פֿאַראייניקטע שטאַטן און קאַנאַדע און אַריינגעשיקט אין פֿאָרויס זייערע באַשטעלונגען אויפֿן אוצר, אַ טייל אויך מיט קלענערע ביישטייערונגען צום פֿאַנד. זיי אַלע האָבן פֿאַרדינט דעם מחברס אויפֿריכטיקן דאַנק. אמת, אַז נאָך דער גאַנצער הילף וואָס דער מחבר האָט באַקומען פֿון זיינע פֿריינד האָט ער נאָך אַליין געדאַרפֿט פֿון זיינע אָפּשפּאַרונגען צוטראַגן אַ היפשע סומע צו די דריסיק טויזנט דאָלאַר וואָס עס האָט געקאָסט דאָס אַרויסגעבן דעם א וצר, אָבער אַזוי פֿירט זיך ביי ייִדן מקדמונים און דער מחבר פֿון דעם א וצר איז נישט קיין יוצא מן הכלל.

צו לעצט אַ דאַנק די זעצערס, דעם מעטראָנפּאַזש און אַלע וואָס האָבן זיך עוסק געווען ביים דרוקן דעם אוצר ; אַ באַזונדערן דאַנק די ברידער שולזינגער פֿאַר דער מי וואָס זיי האָבן זיך געגעבן אַרויסצוברענגען דעם אוצר אַזוי שיין ווי

מיגלעך.

ווען די אַרבעט אויפֿן אוצר איז אָנגעהויבן געוואָרן, האָט קיינער פֿון אונדז אין זיין ערגסטן קאָשמאַר נישט געקענט חלומען, אַז מיט אַ פֿאַר יאָר שפּעטער וועלן מיר איבערלעבן דאָס גרעסטע האַציאָנאַלע אומגליק אין אונדזער געשיכטע. ווען די אַרבעט איז געווען פֿאַרענדיקט זיינען מיר שוין אַלע געווען אַבליים און געזעסן שבעה נאָך אונדזערע ברידער און שוועסטער אין אייראָפּע, וואָס זיינען פֿון עמלקן פֿאַרשניטן געוואָרן פֿון דער ערד. מיט זייער אומקום איז טרוקן געוואָרן דער קוואַל, פֿון וועלכן מיר האָבן געשעפט אונדזער גייסטיק חיות, איז צו שטויב געוואָרן דער באָדן וואָס האָט אונדז גענערט מיט זיינע ייִדישע זאָפֿטן. דער מחבר האַלט פֿאַר אַ גרויסער זכיה, וואָס אויף זיין גורל איז אויסגעפֿאַלן אָפּצוראַטעווען בכתבֿ אַ טייל פֿון דער גרויסער שפּראַכיקער ירושה וואָס זיי האָבן אונדז איבערגעלאָזט. דער מחבר האָפֿט, אַז דער אוצר פֿון דער יודישער שפּראַך וועט זיין אַ סטימול פֿאַר דער ווייטערדיקער אַנטוויקלונג פֿון ייִדיש און פֿאַרן המשך פֿון אונדזער ייִדישער נאַציאָנאַלער קולטור. ער האָפֿט, אַז אונדזער פֿאַריתומט מאַמע־לשון וואָס שוועבט איצט אין דער לופֿטן און זוכט אַ היים וועט זי געפֿינען אין אַלע עקן פֿון דער וועלט, וווּ נאָר עס לעבן ייִדן, און אַז מיר וועלן אָפהיטן און ווייטער אַנטוויקלען מיט דער גרעסטער פּיעטעט די ירושה וואָס אונדזערע קדושים האָבן אונדז איבערגעלאָזט. ניו־יאָרק, יאָנואַר 1950.

נחום סטוטשקאָוו

אַ ר י י נ פֿ י ר צ ו ם , , א ו צ ר "

דער אַרייַנפֿיר — אַ שליסל צום „אוצר"

אַ פֿופֿצן יאָר האָט געדויערט די אַרבעט אויף צונויפֿנעמען דעם מאַטעריאַל פֿע „אוצר", אויסשטעלן אים אין געהעריקן סדר, אויסזעצן און אָפּדרוקן אים. איצט אין דער בנע פֿאַרטיק. דער אַרייַנפֿיר אין דער שליסל, מיט וועלכן דער מחבר עפֿנט פֿאַרן באַנוצער די טירן פֿונעם בנע. דאָ ווערט דערקלערט, פֿון וואָס פֿאַר אַ מאַטעריאַל דער בנע אין געבויט, ווי אַזוי ער אע קאָנסטרוירט, ווי אַזוי די חדרים זיינען אויסגעלייגט און וואָס אע זיי געפֿינט זיך, אַזוי אַן ווען דער באַנוצער וועט דאַרפֿן עפעס נעמען אין בנין זאָל ער גלייך קענען צוגיין

צום געהעריקן אָרט את געפֿינען וואָס ער דאַרף.
היפּערט נישט איבער דעם אַריינפֿירנדיקן טייל פֿון „אוצר" (זו' זנע—זעפּ) .
לייענט איטמיט קאָפּ. עס וועט זיך אייך שפּעטער באַצאָלן מיט איינגעשפּאַרטער
מי און צייט, ווייל די דאָזיקע פרקים וועלן אייך געבן אַ פֿולע השגה וועגן די
צילן, דער סיסטעם און דער נוציקייט שנעם ווערק.

די צוויי צילן פֿונעם „אוצר"
דער „אוצר" האָט צוויי צילן :
ראשית, איינצוזאַמלען אין איין שפּיכלער דאָס שפּראַכיקע האָב את מטס וואָס
האָט זיך בײַ אונדזן אָנגעקליבן פֿע דורות און ווערט פּסדר רייכער,
והשנית, צו שאַפֿן פֿון דעם אָנגעקליבענעם מאַטעריאַל אַ שפּראַדשינסטרומענט,
אין וועלכן דער ייִדיזריידער און ייִדיזשרייבער האָט זיך שווע לאַנג גענייטיקט.
פֿון קלאַרקייט וועגן וועלן מיר די דאָייקע ביידע צילן פֿונאַנדערטיילן און וועגן
יעדערן פֿון זיי ריידן באַזונדער.

דער „אוצר" ווי אַן אינווענטאַר פֿון דער ייִדישער שפּראַך
באַטראַכטנדיק דעם „אוצר" ווי דעם ערשטן ויסן אינווענטאַר פֿון דער
איינגעפֿונדעוועטער בעל־הבתישקייט וואָס הייסט ייִדיש אין דער מחבר
געגאַנגען מיט דעם דרך פֿון דעם ערלעכן אינווענטאַריזירער און האָט
פֿאַרשריבן אַלץ וואָס ער האָט געפֿונען אַע דער בעל־הבתישקייט.
אין דעם „אוצר" אין פֿאַרצייכנט :

(א) די שפּראַך פֿון דער ייִדישער ליטעראַטור און פרעסע.
מ די שפּראַך פֿון אַלע צווייגן וויסנשאַפֿט.
ב די שפּראַך פֿונעם למדן את די שפּראַך פֿון דער ייִדישער טראַדיציע בכלל,
סך אין איר חסידשן סך אין איר מתנגדיש וואַריאַנט. אָט דאָס לשון איי אויך
כלל די מרה־ערטלעך, די מאמרי חן"ל, די שפּריכווערטער וואָס אונדזערע
טאַטעס אַע זיידעס פֿלעגן ניצן אין זייער העברעיִאַרמיע אַריגינאַל.
אַריינפֿיר צום „אוצר"

(ד) דיאַלעקטיומען און לאַקאַליזמען — ווערטער און אויסדרוקן פֿת דער
שמועס־שפּראַך, וואָס זיינען געניצט געוואָרן אויף אַ באַגרענעצטן שטח פֿע דער
ייִדישער שפּראַך־טעריטאָריע. צו זיי קענען אויך צוגערעכנט ווערן די

אָמערקאַניזמען אין יידיש—אי די וואָס זײַנען שוין אַרײַן אין אונדזער קאַרעקטער שפּראַך (,בענעס", ,שאַפּ" אדג"ל) אי די פֿיל הונדערטער ווערטער וואָס מען הערט טאַג־טעגלעך אע דעם ,רעגעלן" יידיש.

ה) דאָס שפּעט־לשון—ווערטער און אויסדרוקן וואָס ווערן געניצט אויף אויסצודריקן שפּאַט, איראַניע, ביטול און פֿאַראַכטונג צו זאַכן און מענטע. מ זשאַרגאַנען : דאָס קלעזמער־לשע, די קצבים־שפּראַך אַת אַנדערע פֿאַך־לשונות, ווייטער די גנבים־שפּראַך (דאָס אַזוי גערופֿענע הענטשקע־לשון .

ה אַרכאַיזמען—ווערטער אַת אויסדרוקן פֿון דער עלטערער שפּראַך , וואָס היינט ניצט מען זיי מין ווינציק. אַהער דאַרפֿן אויך אַרײַנגערעכנט ווערן די חומש־טייטש.

ה) פֿראַזעאָלאָגיע : אידאָמאַטישע אויסדרוקן, פֿאַרגלייכונגען און ווערטלעך—קורץ , די אַלע עלעמענטן וואָס גיבן דער שפּראַך מער קאָליר און כאַראַקטער, פֿאַרגרעסערן איר אויסדריקלעכקייט און בילדערישקייט, און צו לעצט ט) שפּריכווערטער.

דעם מחבר פֿון דעם ,אוצר" פֿאַלט אַפֿילו נעט איין צו טראַכטן, אַן מיט דעם בוך וואָס ליגט איצט פֿאַר אייך אין די עשירות פֿון יידיש שוין אויסגעשעפּט : אַוודאי זײַנען נאָך דאָ טויזנטער ווערטער, אויסדרוקן, אידשמען, ווערטלעך און שפּריכווערטער וואָס דאַרפֿן נאָך געזאַמלט און פֿאַרשריבן ווערן. דער ,אוצר" אין בלוז אַ התחלה וואָס דאַרף פּסדר פֿאַרגרעסערט אַת דערגאַנצט ווערן.

ווי האָט דער מחבר גענומען דעם מאַטעריאַל פֿאַרן ,אוצר", פֿון וועלכע קוואַלן האָט ער אים געשעפּט ? אַן ענטפֿער אויף דעם וועט דער באַנוצער באַקומען, ווען ער וועט איבערלייענען די ביבליאָגראַפֿיע וואָס געפֿינט זיך מיט אַ פֿאַר זייטן ווייטער. אין דער רשימה פֿעלט אָבער איין מין מקורים, ווייל עס איז געווען אוממיגלעך זיי אַלע אויסצורעכענען : די יידישע ליטעראַטור, אָנהייבנדיק פֿון די קלאַסיקערס מענדעלע, שלום־עליכם און פרץ און ענדיקנדיק מיט די וואָרטמייסטערס פֿון היינט. מיט דער פען אין האַנט אין דער מחבר דורכגעגאַנגען די וויכטיקסטע שאַפֿוטען פֿון דער אַלטער אַת גייער יידישער ליטעראַטור, אַת פֿון דאַרטן האָט ער גענומען דעם גרעסטן טייל מאַטעריאַל פֿאַר דעם ,אוצר".

מיט דעם אָנגעקליבענעם מאַטעריאַל אין דער מחבר דערנאָך צוגעטראָטן צו דעם צווייטן טייל פֿע זע אַרבעט : אויסצושטעלן אים אין אַזאַ סדר, אַן פֿון אים זאָל זיך שאַפֿן אַ בוך פֿון פראַקטיק נוצן, אַן אינסטרומענט פֿאַר שפראַך-אינפֿאַרמאַציע און שפראַך-באַרטכערונג.

דער „אוצר" ווי אַ שפראַך-אינסטרומענט שפראַך איז אַן אינסטרומענט, דורך וועלכן דער מענטש איז ביכולת אַרויסצוברענגען, איבערצוגעבן און צופֿאַרפינקטלעכן זיינע געדאַנקען און געפֿילן. האָס העכער דער מענטש שטייגט, אַלץ רייכער, פֿולער און קאָמפּליצירטער ווערט זיין שפראַך. פֿאַרגלייכט די שפראַך פֿת אַ גייס-אַריינפֿיר צום „אוצר"

טיק אָפּגעשטשענעם מענטש מיט דער שפראַך פֿת דעם הויך שטרקלק מענע. די שפראַך מן דעם ערשטן אע אַ פראָסט האַמעטנע שטיק געצייג, די שפראַך פֿע דעם צרייק אַ קעסטלערשער אינסטרומענט, אויף וועלכן ער קען אויסשפילן די שווערסטע ניטנים. נשט אומזיסט ווערט דער האָס קען שפילן שיף אָט דעם אינסטרומענט באַטיטלט מיטן נאָמען האַרטקינסטלער.

שפראַך האָט אָבער אין חסרת לשי שדערע אויסדרוק-מעדעמס, ר לאַמיר שע מאַלער, דען דעם האַרטקינסטלער איז ערגער ר אַ שטייגער זע חבר דעם האַלער. בשעת ווע דער מאַלער האָט תמיד דייט אונטער דער האָט זיין מאַטעריאַל, זיין פֿאַרבן-קעסטל, אע דער אַרטקעסטלער אָטעריע אויפֿן זכרת, וואָס ער אע נעט תמיד פֿאַרלאַזלעך את אָפֿט אַ גרויסער צולהכעיסניק. אַ מאַל מלט זיך געבן אַ משל אָדער אַ בילד, את אויפֿן זינען קומט בלוע דער

פראָזאישער אויסדרוק : און פֿאַרקערט קען טרעפֿן, אַן אַנשטאַט דעם דירעקטן, קאָנקרעטן האַרט וואָס בעט זיך האַל איינפֿאַלן בלויז אַ מליצהדיקע

אַרומשרייבונג. בלוע געציילטע האַרטשנסטלערס קענען זיך באַרימען, אַו די ווערטער פֿליסן ביי זיי פֿע וכרת ווי אַ קראַל. אַ סך פֿון זיי האַלטן געקענט דערציילן וועע די חבללידה וואָס זיי מאַכן דורך, בין זיי זעש זייער ווערק אין דער פֿאַרענדיקטער שלמותדיקער פֿאַרעם ווי עס גייט צום דרוק.

אָבער ניט נאָר ביים קינסטלער, ניט שר ביים פראָפֿעסשועלן שרייבער אָדער איבערזעצער ש די שפראַך אַ מכשר. דער מענטש פֿון אַ האַנץ שר דאַרף אויך

שרייבן אָדער צורייטן זיך צום ריידן, את אויך פֿאַר אים אַע אָפֿט מאָל שניץ וויכטיק, ווי אַזר אויסצודרייע זיינע געדאַנקע און געפֿילן. את אַן אַנדערש מאָל מלט ויך דערמאָנען אַ האָרט אָדער אַ ווערטל מאַט אַזר, פֿת גאה וועע. אָט זיצן ייִדן און פֿאַרברעמען, את דער שמועס קומט אַרויף אויף דעם הימק לעבן ע אַ מאָל. זאָגט איינער: „איר געדענקט די חלה וואָס די מומע זעלדע פֿלעגט באַקן אויף האַענאָרבה, ווי האָט זי געהייסן?“ ער קען זיך באַין אופֿן ניט דערמאָנע. דער ערשטער ענטפֿער וועט זע: אַן מען ווכט אַ וואָרט זאָל מען זיך איינקוקן אין אַ ווערטערבוך. אָבער אין אַ סיטואַציע ווי די האָס מיר האָבן דאָ אויסגעמאָלט קען אַ ווערטערבוך העלפֿן שץ ווינציק. אין אַ ווערטערבוך זוכט מען אַ וואָרט וואָס מע האָט, וואָר מע ווייסט ניט, אָדער מע ווייסט ניט געטג פֿינקטלעך, דעם טייטש דערפֿע. דאָ אַע אָבער פֿאַרקערט: דעם טייטש ווייסט מע, נאָר מען ווייסט מט דאָס פֿאַסיקע וואָרט, את אַ וואָרט האָס מע ווייסט ניט קען מען ניט זוכן אין ווערטערבר.

אַן אַנדער קלאַסיפֿיקאַציע

פֿאַראַינטערעסירטע אַע דעם ענע שפּראַך האָבן זיך פֿאַרטראַכט: אפֿער וואָלט ערע אַ סברא, מע של די ווערטער פֿת דער שפּראַך אויסשטעלן ניט שכן אַלף־בית, נאָר אויף אַזאַ אופֿן ר עס זשע אויסגעלייגט די פֿאַרבן ביים מאָלער אַע קעסטל, לויט זייער קאָליר, דאָס מיינט: לוש זייער ב אַ ט ך ט. למשל דער ייִד האָס קען זיך ניט דערמאָנע אין דעם נאָמען פֿת דער חלה זאָל קענען עפֿענע אַ בוך את געפֿינע אַ צעטל פֿת אַלע מיני ג ע ב ע ק ס ן: „חלה“, „קוילעטש“, „קיטקע“, „באַנדע“, „שטריצל“, „באַרכעס“, „לייטער“, „טיגל“, „ציפֿצענעע“ אַאָז׳וו: אַר לייענענדיק דעם צעטל זאָל ער זיך אַנשטויסן אַע דעם האָרט האָס ער זוכט: „ליטער“. אויפֿן זעלבן אופֿן זאָלן זיין אויסגעשטעלט אַלע ווערטער את אויסדרוע ק דער שפּהאַך. ווען

אַריינפֿיר צום „אוצר“

איינער אַ שטייגער זוכט אַ וואָרט, אַן אויסדרוק, אַ פֿראַזע וואָס האָט צו טאָן מיט ש י י נ ק י י ט צי מיט מ י א ו ס ק י י ט, מיט ר ך כ ק י י ט צי מיט אָ ר ע מ ק י י ט זאָל ער אַע דעם בוך געפֿינען באַזונדערע רשימות פֿאַר זיי, את אין די רשימות זאָל זיין אויסגעכנט אַלץ וואָס די שפּראַך פֿאַרמאָגט פֿאַר די

באגריפֿן.

דער ערשטער וואָס האָט זיך דערטראַכט צו אַואַ מיין ווערטערבוך, וווּ די ווערטער פֿון דער שפראַך זאָלן זיין אויסגעשטעלט נישט לויטן אַלף-בית נאָר לויט זייערע באַטייטן, אין גערען דער ענגלענדער פֿיטער מאַרק ראָושע. נאָך כמעט פֿופֿציק שר עסקן זיך אַרום דעם ענין האָט ער אע 1852 אַרויסגעגעבן אַ קליין ביכל אונטערן טיטל נ.ג., פֿע אא. נא., ח. פֿנ'זא—פ 1. נע, ענג—פז, וווּ דער גאַנצער סכום ענגלישע ווערטער און פֿראַנצזישע וואָס ער האָט צונויפֿגעקליבן איז אויסגעשטעלט געהאָרן אין טויזנט גרופֿעס. נאָך ראָושעס טויט אין 1889 האָבן זיינע ליטעראַרישע יורם דאָס דאָזיקע ביכל געהאַלטן אין איין פֿאַרגרעסערן און דערגאַנצן, בע עס אע אויסגעוואַקסן צו דעם וואָס עס אין היינט, איינס ון די פֿאַפּולערסטע העלפֿביכער פֿאַר דער ענגלישער שפראַך. ראָושעס אויפֿטו האָט זיך אַרויסגעערען פֿאַר אַווי מציק, אַו ער האָט געפֿונען נאָכטוערס אע אַנדערע שפראַכן. אין ייִדיש אין „דער אוצר פֿע דער ייִדישער שפראַך! דאָס ערשטע בוך פֿת דעם מיין.

קלאַסיפֿיקאַציע לויט באַגריפֿן

לויט דער קלאַסיפֿיציר-סיסטעם וואָס ווערט געניצט אין דעם „אוצר" גייע ניט די ווערטער באַזונדער פֿאַר זיך, נאָר יעטוועדער וואָרט ווערט אַריינגעשטעלט אע אַ געריסער רופֿע. בדרך משל קען מען זאָגן, אַן לויט אָט דער סיסטעם פֿון קלאַסיפֿיקאַציע אין אַ וואָרט נישט קיע פֿאַרוואַרלאַזטער ישם וואָס בלאַנקעט אַרום עלנט, אַן אייגענע. אַ וואָרט איז ווי אַ מיטגליד פֿון אַ משפּחה, און די משפּחה האָט אַ היים, וווּ אַלע וואָס געהערן צו איר טוליען ויך איינס צום אַנדערן דען העלפֿן איינס דאָס אַנדערע.

ווי אַזוי געפֿינט מען אויס, צו וואָסער משפּחה אַ וואָרט געהער ? לויטן ב אַ ט יי ט אָדער לויט די כאַראַקטעריסטישע א י י ג נ ש א פֿ ט נ. לויטן באַטייט : „באַנק" איז אַ שטיק מעבל, אויף וועלכן מען זיצט, געהער עס צו דער משפּחה מ ע ב ל : „באָק" אין אָבער אויך אַ פֿינאַנץ-אינסטיטוציע, בכּן געהער עס אויך צו דער משפּחה ק אַ ס ע. לויט כאַראַקטעריסטישע אייעשאַפֿטן : א „מעסער" אין שאַרף, א „שער" אין שאַרף את א „קאָסע" איז שאַרף, געהערן ויי אַלע צו איין משפּחה ש אַ ר פֿ ק י י ט. „ברויט" עסט מען, „פֿלייש" עסט מען את

„קוגל" עסט מען, געהערן זיי אַלע צו איין משפּחה ש פ י ז. אָבער מען קען טייל פֿע די דאָזיקע ווערטער אינגלידערן נאָך אע אַנדערע גרופּעס אויך. ווען אַ ייד זאָגט : „דאָס אין מיין ברויט" מיינט ער אָפֿט מאָל ניט ברויט ממש, דאָס געבעקס וואָס הייסט ברויט, נאָר ער באַנוצט דאָס. וואָרט ברויט אע אַריבערגעטראָגענעם זינען אַת מיינט : „דאָס אין מיין פרנסה", פֿון דעם לעב איך" : אין לויטן אַריבערגעטראָגענעם זינען געהער דאָס האָרט „ברויט" צו דער גרופּע ה כ נ ס ה. אַ „מעסער", האָבן מיר געזאָגט, אין ף, אַת דעריבער געהער עס צו דער משפּחה ש א ר פֿ ק י ט. „מעסער" אין אָבער אויך אַ מאָרגעצייג, ובכן געהער עס אויך צו דער משפּחה ו ו א פֿ ן, וווּ עס געפֿינען זיך זיינע קרובֿים, ווען אַפֿילו ווייטע קרובֿים, ווי : „שווערד", „חלף", „שפע", „שטילעט" אא"וו. דער היוצא לט אע, אַן איין און אַריינפֿיר צום „אוצר"

דאָס זעלביקע וואָרט קען לויט זיין ערשטיקן באַטייט געהערן צו אַק דופּע, לויט זע אַריבערגעטראָגענעם זינען אָדער אַבסטראַקטן באַטייט צו אַ צווייטער גרופּע, לויט זיינע כאַראַקטעריסטישע אייעשפֿק צו אַ דריטער גרופּע אַת אַסאַצשטיר צו אַ פֿערטער.

דאָס וואָס ס'אין דאָ געזאָגט געהאָרן וועע איינציקע ווערטער מלט אויך פֿאַר אַלע אַנדערע עלעמענטן פֿון דער שפּראַך : אידשמען, פֿראַוועאַלאָגיע, ווערטלעך אַת שפּריכווערטער. די פֿראַזע „עס וואַרפֿט אים דאָס קדחת" וועט איר געפֿינען אע דער דופּע ק א ל ט ק י ט, איר וועט זי אָבער אויך קענען געפֿינען אין דער גרופּע פ ע ס, ווייל אַ כּעסן וואַרפֿט עס אויך ווי אע קדחת. דאָס שפּריכוואָרט : „אַן דאָס מיידל קען ניט טאַנצן זאָגט זי, די קלעזמער קענען ניט שפּילן" וועט איר געפֿינען אין דער דופּע א ו מ פֿ ע י ק י ט : איר וועט עס אָבער אויך קענען געפֿינען אע דער גרופּע ת י ר ן, ווייל דאָס זעלבע ווערטל קען געזאָגט ווערן וועגן איינער אָדער איינעם וואָס מל זיך אַרויסדרייען פֿת עפּעס מיט אַ תּירוץ. די ריכקייט פֿון ייִדיש ווייזט זיך ספּעציעל אַרויס אין דער צאָל טייטש און בעטייטע האָס ייִדן האָבן אַריינגעלייגט אע די ווערטער און אויסדרוקן פֿון זייער שפּראַך.

די סיסטעם גרופּעס אין „אוצר"

„דער אוצר פֿת דער דדישער שפראך" אע אינגעטיילט אע גרופעס, וואָס יעדערע האָט איר נאָמע, את זיי זינען אויסגעשטעלט לויט לויפֿיקע נומערן, פֿון 1 בין 620 א. אַ רשמה פֿון די אַלע גרופעס אין געגעבן אויף וו' זאצב—1זפב. די וואָס זינען באַקאנט מיט ראָזשעס ווערק את ווייסן, אַן דאָרטן זינען פֿאַראַ טרנט אַזתע גרופעס, וועלן פֿרעגן : וואָס אע געוואָרן מיט די איבעריקע עטלעכע הונדערט דופעס, צי זינען זיי דורכגעלאָע געוואָרן? דער ענטפֿער אין : נק, זיי זינען נישט דורכגעלאָזן געוואָרן, מערניט דער מאַטעריאַל אין איבערגרופֿירט. ווען מיר זאָלן ניצן דעם פֿריערדיקן משל קענען מיר זאָגן, אַן אַ טייל משפחות זינען באַזעצט געוואָרן אין בשותפֿותדיקע גרעסערע דירות. צוליב וואָס דאָס אין געטאָן געוואָרן וועט דעם באַנוצער ווערן קלאָר פֿע דער ווייטערדיקער אילוסטראַציע. דרך משפחות, וואָס אַלע דריי האָבן זיי צו טאָן מיט שרעק, וויינען ביי ראָזשע אין באַזונדערע דירות. זי זינען : ש ר ע ק, פ ח ד נ ו ת ש אַ נ ש ר ע ק. לאַגיש אע די צעטיילונג אַ באַרעכטיקטע. שרעק אין אמתע שרעק, ווען ס'אין דאָ פֿאַר וואָס זיך צו שרעקן : פחדנות איז איבערגעטריבענע שרעק, אָדער שרעק אַן אַ רעאַלן גרונד—דער מענטש עקט זיך, ווייל ער אע בטבֿע אַ שרעקעדיקער, אַ פחדן : אַנשרעק אין שרעק וואָס ווערט אַנגעוואָרפֿן, כדי יענעם איבערצושרעקן. אָבער כאַטש לאַגש אין די צעטיילונג פֿת די דריי באַגריפֿן אַ באַרעכטיקטע האָט דער מחבר אינגעזען, אַי עס וועט זע פראַקטשער ווי צו פֿאַראייניקן. סך אמתע שרעק, סך אימאַגינערע את סײַ אַנשרעק ווערן אויסגעדריקט אין ווערטער אָדער פֿראַזעס ווי : עס קלאַפט אים אַ צאָן אין אַ צאָן, עס ציטערן אים הענט את פֿיס, אַ קאַלטער שווייס באַפֿאַלט אים, האָר את נעגל שטעלן זיך קאַשיער. דאָס האַרץ קלאַפט אים ווי ביי אַ גזלן, דער חיים טובים האָט זיך אים אָפגעריסן את צענדלינגער אַנדערע. ווען שרעק, פחדנות את אַנשרעק וואָלטן זיך געפֿינע, אַזר ר בע

אַריינפֿיר צום „אוצר"

ראָזשע, אין באַזונדערע גרופעס וואָלט אויסגעקומען אַרומצושיקן דעם בשווער פֿת אק דופע צו דער צווייטער. מיט פֿאַראייניקן די דריי באַדיפֿן אונטער איע גרופע מײַדן מיר דאָס אויס, און פֿאַר איינס גערינען מיר נאָך

עפעס : דער באַנוצער האָט אַלע דריי שאַטירונגען פֿע שרעק אויף איין אָרט, און דאָס מיינט, אַן ער האָט אַ ברייטערן אויסוואַל מאַטערשל, אַ מער אַרומנעמענדיקן : אין אים גרינגער זיך צו אַריענטירן און צו געפֿינען וואָס ער דאַרף. ביי ראָזשע האָט מסתמא דער דאָזיקער מאָטיוו ניט געהאַט אַזאַ ווערדע, מחמת אַפֿילו די נייסטע באַאַרבעטוטען דבן אָן אַ שיעור ווינציקער פֿראַזעאַלאָגיע איידער אונדזער „אוצר" און קיין שפּריכווערטער זיינען ביי ראָזשע כמעט אין שנצן ניטאָ.

אָט דעם מעטאָד פֿע קאָנצענטראַציע האָבן מיר אָטערענדט ביי האָר אַ סך קרובֿישע דופּעס וואָרט־מאַטערעל, וואָס האָבן זיך געלאָזט פֿאַראייניקן אָן שאַדן פֿאַר דער סיסטעם, און דער סך־הכל איז, אַן מיר האָבן דעם מאַטעריאַל געגעבן ווינציקער צעברעקלט און מיר שפּאַרן את אַ היפש ביסל פֿון יענע איבערשיקונגען, פֿת וועלכע ראָזשעס בוך ליידט אַזוי שטאַרק.

פֿאַרשטייט זיך, אַן אין שנצן אויסמיידן איבערשיקונגען אע אוממיגלעך אין אַ בוך פֿון דעם טיפּ ווי דער „אוצר". פונקט ווי ווערטער זיינע צוליב די אָדער יענע טעמים פֿאַראייניקט אע משפּחות, אַזוי זיינען פֿאַראַן משפּחות וואָס זיינען אַזוי געקניפט און געבונדן צווישן זיך, אַן זיי קענען מיט רעכט פֿאַררעכנט ווערן ווי מיטגלידער פֿת איין ש ! ט. אָט זיינען לדוגמא אַזוינע גרופּעס : ג ו ט ה אַ ר צ י ק י י ט, פֿ ר י י ג י ב י ק י י ט, מ י ל ד ק י י ט, ה י ל ך, פֿ ר י י נ ד ש אַ פֿ ט, ל י ב ע אַז"וו. אַפֿילו דאָס ניט־געניטע אויג קען זען די קרובֿישקייט צווע זיי. אע קען טרעפֿן, אַן אָט די קרובֿישקייט זאָל דעם באַטצער פֿאַרפֿירן, אַן אַנשטאָט צו זוכן דאָס וואָס ער דאַרף ביי ג ו ט ה אַ ר צ י ק י י ט זאָל ער פֿאַרבלאַנדזשען צו פֿ ר י י נ ד ש אַ פֿ ט, אָדער פֿ ר י י ג י ב י ק י י ט. אָט דאָ קומען אונדז צו הילף די איבערשיקונגען. כדי דער באַנוצער זאָל אָן איבעריקער

ציט־פֿאַרשרענדונג קענען פֿאַרריכטן זיין טעות וועט ער אָפֿט אין אַ גרופּע געפֿינען אַ צוודריי ווערטער פֿון קרובֿישע גרופּעס און אָפּשקונגש צו זיי. ליתר חעוק דערמאָנש מיר צום סאַמע סוף פֿון אַ גרופּע אַלע דופּעס וואָס האָבן נאָר אַ וועלכע ס'אע קרובֿישע שייכות צו דער געגעבענער דופּע. די אינסטרוקציעס פֿאַרן באַנוצער, וואָס קומען באַלד נאָכן איצטיקן אַריינפֿיר (וו' 111 פּפּ—עפּ) וועלן אייך דינג אויסלערנען די טעכניק פֿת גיין פֿע איע דופּע צו דער צווייטער.

צו די גרופעס לרט באַגריפֿן נעמט דער „אוצר" אויך אַרק אַ צאָל פֿאַכגרופעס
 את אַ צאָל וויסנשאַפֿטלעכע דופּעס. צו די פֿאַכגרופעס געהערן ש נ י ד ע ר י י , ס
 ט אָ ל י ע ר י י , אַ ג ר י ק ו ל ט ו ר און אַנדערע. אין זיי וועט דער באַנוצער
 געפֿינען אין אַ לאַגש סדר אַלץ וואָס האָט אַ שייכות צו די פֿאַכן. צו די
 וויסנשאַפֿטלעכע דופּעס געהערן מ אַ ט ע מ אַ ט י ק , אַ נ אַ ט אַ מ י ע , אַ ס ט ר
 אַ נ אַ מ י ע , כ ע מ י ע , ז אַ אַ ל אַ ג י ע און אַנדערע. מיר האָבן געפֿונען פֿאַר
 נייטיק אויף די דאָזיקע וויסנשאַפֿטלעכע ווערטער און אויסדרוקן צו לייגן מער
 אַכט איידער דאָס אין געטאָן אין פֿרעמדשפּראַכיקע ווערק פֿון דעם מין :
 אונדזערע ביזאציטיקע ווערטערביכער זיינען ניט קיין פֿולע, און ווען אַ ייד וויל
 וויסן טערמינען פֿון אַ געריסן פֿאַך אָדער נעמען פֿון פֿייגל צי געוויקסן האָט ער
 כמעט נישט וווּ צו זוכן. דאָס קען שטאַרק דינען אַפֿילו דעם פּראָפֿעסאָנעלן
 שרייבער. יעדער רופּע באַריפֿן פֿאַר זיך אין אַיינגעטיילט אין קאָטעגאָריעס, את
 דער סדר איז אַזאַ : סובסטאַנטיוון, ווערבן, אַדיעקטיוון, אינעריאַנטן
 (אָדווערבן, פּרעפּאָזיציעס, קאָניונקציעס,
 אַריינפֿיר צום „אוצר"

אינטעריעקציעס), פֿראַוועאַלאַגיע, שפּריכווערטער. אין די קאָטעגאָריעס גופֿא
 זיינען די ווערטער און פֿראַזעס אויסגעשטעלט ווי ווייט מיגלעך אע אַ לאַגע
 סדר.

דער זעלביקער מעטאָד פֿון אויסמיידן איבערחזרונגען, וואָס אין אָנגעווענדט
 געוואָרן ביים צונויפֿשטעלן די גרופּעס לויט באַגריפֿן, אין אויך געניצט געוואָרן
 אע די גרופּעס עפֿא, את דאָס איז גערען אַ סגולה צו מאַכן דעם מאַטעריאַל מער
 איבערבליקלעך. מער פרטים רעע דעם וועט איר געפֿינען אע די
 „אינסטרוקציעס פֿאַרן באַנוצער" (זו' זוזפא—עפ). פֿאַרבייגייענדיק ווילט זיך
 אויך צוגעבן, אַן נאָר דורך אָט דער סיסטעם פֿון סיסטעמאַטיש דורכגעטראַכטע
 שפּאַרונגען איז מיגלעך גערען אַריינצופּרעסן אע אַ בוך פֿע טויזנט זייטן דעם
 גאַנצן ריזיקן מאַטעריאַל וואָס איז אַריין אין „אוצר".
 אויסשפּראַך

ביים איינגעשטעלטן שנג פֿון דער ייִדשער אַרטאָגראַפֿיע, וווּ די העברעִזמען
 ווערן אויסגעלייגט אויפֿן טראַדיצישנעלן שטייגער, אע ספּעציעל וויכטיק גערען

אַנצווייזן די אויסשפראך : דער „אוצר" דארף דאך דינען נאָר דעם שרייבער, נאָר אויך דעם ריידער פֿון ייִדיש. די העברעִזמען זיינען דעריבער אין גאַנצן טעקסט געזעצט מיט נקודות אונטערן באַטאַנטן טראָף : דאָס ווייט אָן פֿאַר איינס אי דעם וואָקאַל פֿע דעם דאָזיקן טראָף, אי דעם אַקצענט פֿונעם וואָרט.

בײַ אַ סך אַנדערע ווערטער איז צוגעשטעלט אַן אַקצענט (') אויף צו ווייזן, וואָסער טראָף אין דעם וואָרט ס'איז באַטאַט : אַ שטייגער „גויסקע", „גויילע". דער דאָזיקער סימן איז, פֿאַרשטייט זיך, נאָר אַן אָנווייז אַרף דער אַרסשפראַך : בײַם שרייבן דאָס וואָרט דארף מען דעם אַקצענט נישט שטעלן. קוואַליפֿיצירונג פֿונעם שפראַך-מאַטעריאַל

מיר רלן, האָבן מיר געזאָגט, האָבן אַע אינעם דעם גאַנצן אינווענטאַר פֿון דער דזשער שפראַך, אָבער עס איז קלאָר, אַן נישט בײַ אַלע געלעגנהייטן קען מען ניצן אַלע ווערטער אַת אויסדרוקן וואָס זיינען שייך צום ענין. פֿון ייִדן וואָס זיינען נישט מקפֿיד אויף זייער לשון קענען מיר הערן „נאַכבאַר" אָדער „וואָרום?" אָדער „אירגענד וועלכער", אָבער דער וואָס וויל ריידן אָדער שרייבן קאָרעקט ייִדש וועט די ווערטער נישט נשן, סײַדן ער וויל כאַראַקטערעט עמעצן וואָס איז נישט אָפּגעהיט אין זע שפראַך. פֿאַר „פֿאַרשליסן" אין פֿאַראַן אַ וואָרט „סוגר", אָבער ס'אע אַ עבש וואָרט, אַת דעריבער וועט איר עס נישט ניצן אַע אַ קאָרעקטן שמועס. „זשלאָב" אויף אַ נישט־ייִד אין פֿון קלעזמע־לשון : איר וועט עס ניצן, אויב בכלל, אַע נאָר אין אַ ספּעציעלער סיטואַציע. אָבער אין „אוצר" ווי אין אַן אינווענטאַר האָבן, פֿאַרשטייט זיך, די אַלע ווערטער געמוזט זײַן פֿאַרצייכנט, אַת אַזוי אין מיטן ווילשרן וואָרט „מוקערלע" פֿאַר מוטער, מיטן אַרכאַיש וואָרט „פֿראַלע" פֿאַר באָבע, מיטן לאַקאַלן וואָרט „רעשען" פֿאַר באַשליסן, מיטן הומאַריסטען שפּריכוואָרט „אַן מען רייבט זיך אויס ווערט מען אַ שמאַטע".

די זעלביקע פֿראַבלעם שטייט אויך בנוגע דער גרויסער צאָל אַמעריקאַניזמען וואָס האָבן פֿאַרפֿלייצט די „רעגעלע" ייִדישע רידשפראַך אין אַמעריקע אַת זיך טיילמך אַריינגעריסן אויך אַרף אַריינפֿיר צום „אוצר"

די העכערע שטאַפלען פֿון אַמעריקאַנער ייִדיש. די ווערטער זײַנען אַרײַנגעשטעלט אַע „אוצר“, ווייל ער דאַרף דאָך געבן אַ בילד פֿון דעם גאַנצן ייִדיע שפּראַך-אינווענטאַר, הגם דעם עסטן טייל פֿון די דאָזיקע ווערטער ניצט מען נישט אין קאַרעקטן ייִדיש.

צום ערשטן מאָל וועט דער בשווער פֿונעם „אוצר“ געפֿינען טויזנטער ווערטער און אויסדרוקן נישט האָר קלאַסיפֿיצירט, נאָר אויך קוואַליפֿיצירט. ביי טייל ווערטער אין בפֿירוש אָנגעריע (דורכן סימן ז), אַן זיי ווערן נישט רעקאָמענדירט אין דער קולטורשפּראַך. אין אַנדערע פֿאַלן באַנועט זיך דער „אוצר“ מיט צוטיילן דאָס וואָרט אָדער דעם אויסדרוק צו אַ באַשטימטן קלאַס (אַמעריקאַניזם : שפּעט-לשון : קלעזמער-לשון : דיאַלעקטיש : עביסלשון אַאַז"וו), און לויט דעם „וואו דער חמר שטייט“ וועט שוין דער באַנוצער פֿונעם „אוצר“ אַליין באַשליסן, ווען ער קען יאָ און ווען נישט ניצן דעם געגעבענעם שפּראַך-עלעמענט. נאָך די „אינסטרוקציעס פֿאַרן באַטצער“ אין אויף ז' ! עפֿ געגעבן אַ פרטימדיקע אויפֿקלערונג וועגן דעם באַטייט פֿון די פֿאַרשיידענע ראַי תיבותן, קירצונגען און סימנים וואָס ווערן געניצט אַע דעם „אוצר“.

דער „אוצר“ אין אַ העלפֿבוך איר טאָרט קיין מאָל נישט אַרויסלאָזן פֿון אויג, אַן דער „אוצר“ אין אַ העלפֿבוך, נישט קיין לערנבוך. דער „אוצר“ דיקטירט נישט דעם באַנוצער, וואָסער וואָרט אָדער אויסדרוק צו ניצן. מערניט אין טייל פֿאַלן ושרנט ער אָדער ער גיט דיסקרעטע עצות, בדרך-כלל גיט דער „אוצר“ בלויז דעם מאַטעריאַל, אַזוי דער פֿאַרבן-פֿאַבריקאַנט גיט עס דעם מאָלער. דער „אוצר“ פרעזענטירט אַ סכום ווערטער און אויסדרוקן וואָס מיר פֿאַרמאָע אין ייִדיש אַרום דעם אָדער יענעם באַגריף. דעם אָפּקלייב פֿת די ווערטער — וואָס און ווען יאָ צו ניצן, האָס און ווען נישט צו ניצן — דאָס לאָזט דער „אוצר“ איבער צום שפּראַך-חוש און צו דער שפּראַכ־וויסניקייט פֿונעם באַנוצער. אויב איר טרעפֿט אַ וואָרט וואָס אין אייך אין שצן נישט באַקאַנט, אין בעסער עס נישט צו ניצן : פֿריער דערפֿרעגט זיך. אָבער דעם שפּראַך-חש דאַרף מען אַנטוויקלען, די שפּראַכ־וויסניקייט דאַרף מען אויסברייטערן, און דאָס קע מען דערדיכן דורך אַרבעטן מיטן „אוצר“.

לייענט דעם „אוצר“, שטודירט דעם „אוצר“. וואָס מער איר וועט זיך אין אים

פֿאַרטיפֿן, אַלץ מער וועט איר באַנעמען דעם חן, די טרעפֿיקייט און די
דדישקייט פֿע דער ייִדישער שפּראַך, אַלץ מער פֿרייד וועט איר האָבן פֿון די
שאַפֿונגען אין דער דאָזיקער שפּראַך את אַלץ מער מיסטער וועט איר ווערן
אין ניצן אַליין אַט דעם ווונדערלעכן מכשיר.

ביבליאָגראַפֿיע

1. אייבעלסאָן, ד"ר האָול, הויפט־רעדאָקטאָר, ענגליט־ייִדיטעס
ענציעלאָפּעדיטעס ווערמערבוך, היברו פּאָבלישינג פּאַני, ניו־יאָרק, — 1
פ. אַלגעמיינע ענציקלאָפּעדיע, דובנאָוו־פּאַנד, פּאַריז, באַנד 1-4, 1935
פ. אַלפֿאַבעט, פ., „מאַטעריאַלן צו אַ אידיאַטיקאַן פֿון שטעטל פּיאָסק", יודישע
פֿילאָלאָגיע, 1, פֿאַרלאַג קולטור ליגע, וואַרשע, 1924
4. אַסטריאַב, אַל., עקספּערעמענטאַלע געאָמעטריע, ייִדיש : מ. גאַראַכאָוו,
מלוכה־פֿאַרלאַג פֿון אוקראַינע, קיעוו, 1926
ש אַפּאַהאַשו, י., „חומש־ווערער", ייִדישע שפּראַך, יוואָ, ניו־יאָרק, !, 1,
1941
פ. אַפּאַסאַשו, י., „פֿון מיין לעקסיקאָן", יודישע שפּראַך, יוואָ, ניו־יאָרק, !, 2,
3, 4, 5, 6, 1941
ד. אַשפּנזי, שלמה, „אויס דעם פּאַריסאָווער פֿאַלקלאָר", ייִדישע פֿילאָלאָגיע,
ב־6, פֿאַרלאַג קולטור־ליגע, וואַרשע, 1934
8. באָא, ג., געוויקסן, טיילן 1, ב, ייִדיש : א. גאַלאַמב, פֿאַרלאַג קולטור־ליגע,
וואַרשע, 1922
9. באַסטאַמסקי, ש., בעם קוואַל, פֿאַרלאַג די נייע ייִדישע פֿאַלקסשול, ווילנע,
1920
16. בורטיאַנסקי, י., דאָס נעייקס און זיינע ניצן, פֿ"ג קולטור־ליגע, קיעוו,
1929
11. ביבער, ישראל, זאָאָלאָגיע, טייל 1 : אַנשדוהדיקע, טייל 2 : שדוהדיקע,
פֿאַרלאַג „פֿרינד פֿון דער ייִד' גימנאַזיע ביים צב"ק", ווילנע, 1934
12. ביבער, ישראל, אַנאַטאָמיע ג פֿיזיאָלאָגיע אין היגיענע פֿון מענטש, פֿ"ג
צישאַ, ווילנע, 1940
15. ביבער, ישראל, פֿרילינג (באַפּאַניק), י. כמורנער־פּאַנד, וואַרשע, 1936

14. ביבער, ישראל, אילוסטרירטער קאטאלאג פֿון נאַטורוויסנשאַפֿטלעכן מוזיי און בואָווינקל אין דער יודישער גימנאַזיע ביים צב"ק אין ווילנע, ווילנע, 1939
15. ביילין, ש., „פֿאַרגליכענישן“, שריפטן, ז, קאַטעדרע פֿאַר דער ייִדישער קולטור ביי דער אַלאַוקראַַנישער וויסנשאַפֿטלעכער אַקאַדעמיע, קיעוו, 1928
16. ביילין, ש., „אַנעקדאָטן, רעדנסאַרטן, גלייכווערטלעך, שפּריכווערטער“, צעטטריפֿע, !!-ן!! , איגוויסקולט, מינסק, —19
17. בירנבוים, שלמה, פּראָקטישע גראַמאַטיק דער ייִדישען שפּראַנע, ווין, 1915 (1919)
18. בירנבוים, שלמה, „אַ ביסל טערמינען פֿון דער לופֿרמלחמה“, ייִדישע שפּראַך, ייוואַ, ניו־יאָרק, !, 5, 6, 1941
19. בן־אורי, א., יודיש־העברעאיש ווערטערבוך, פֿאַרלאַג „ספֿר“, וואַרשע, 1935
- ש. בערנשטיין, איגנאַן, יודישע טפּריכיערעער אין רעדנסאַרטן, וואַרשע, תרס"ח
- 2! גאַלאַמב, א., וואַסער־געוויקסן, צענטראַלע ייִדישע שול־אַרגאַניזאַציע, ווילנע, 192
- ע. גאַלאַמב, צבי־ניסן, מלים בלשני, העברעאיש־אידיטעס ווערטערבוך, ווילנע, 1910
23. גאַלאַמב, צבי ניסן, מלים בלשוני, העברעאיטיאידטעס ווערטערבוך, ווילנע, 1910
24. גולנפּול, עקיבֿא, לקסיקון הפּולקלורי העברי, קאַונאַס־גיו־יאָרק ע. גילגייטש, י., אונזער פֿלאַרע, טייל 1 : ביימער און קוסטעס, צישאַ, ווילגע, 1923
- אַר. גראַמב, מ., „גאַסן־און־הויף־רעקלאַמע“, פֿילאַלאָגישע שריפטן פֿין ייוואַ, !!!, ווילגע, 1929
- זב. גרונוואַלד, מ., „שפּריכווערטער און רערלעך פֿון דוקלע (מיטן־גאַליציע)“, ייִדישע שפּראַך, יראַ, ניו־יאָרק, ע! , 1, 4—1
- אַר. גרזובֿסקי, יהודה, ילין, דוד, המלון העברי, הוצאת דבֿיר, תל־אכֿיב

- ע. גרינבוים, ה., „ווערטער אויף שאַגן“, פֿילאָלאָגישע טריפֿען פֿון יוואָ, !
(לאַנדוויבֿוך), ווילנע, 1926
- א. דושמאַן, ל., „פֿאַך־לשונות : 1. פֿון קצבֿים־לשון, ב. קלעזמער־לשון, 3.
שערער־לשון“, צעמשריפֿט, !, !-!נ!, אינווייסקולט, מינסק, ע19-19ע
31. דייווידסאָן, לייבוש, „אַ בניטל שפּריכווערטער פֿון פּוילן, יודישע שפּראַך,
יוואָ, ניו־יאָרק, !!ע, 1947
32. דרויאַנאָו, א., „יִידישע ווערטעלעך און רדנסאַרטן“, יובילעאִיס־אייסגאַבע
פֿרענד, נומ' 37, 40, 41, 1912
- בב. האָפּמאַן, ב., אַסטראָנאָמיע, עדיוקיישאַנאַל קאָמ' פֿון אַרבעטער־רינג,
ניו־יאָרק, 1913
- א. האָפּשטיין, ד., שאַמעס, פֿ., מעאַריע פֿון ליעעראַמיר. פּאָעטיק,
מלוכה־פֿאַרלאַג פֿון אוקראַינע, כאַרקאָוו, 1930
35. האַרקאָווי, אַלכסנדר, יודיש־ענגליש־העברעאישער ווערמערביך,
ניו־יאָרק, 1925
- אַר. הימאַן, הרבֿ אַהרן, אוצר דברי חכמים ופתגמיהם, הוצאת דבֿיר, תל־אבֿיבֿ,
תרצ"ד
- דב. הערש, ל., „אַ פעקל ווערטער און אויסדרוקן פֿון פֿילווישיק“, יודישע
שפּראַך, יוואָ, ניו־יאָרק, ע!ב, 1944
58. וו., מ., „פֿון די לעקסיקאָלאָגישע זאַמלונגען פֿון ווילנער לערערסעמינאַר“,
פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון יוואָ, ! (אַנדוויבֿוך), וולנע, 1926
- מ י מ ל י אָ ג ר אַ פֿ י ע
59. וואַכשטיין, ד"ר בערנהאַרד, „די אויסברייטערונג פֿון איגנאַץ בערנשרינס
לעבנסווערק“, פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון יוואָ, ז, !!, ווילנע, 1926, 1928
40. ווינבערג, י., „אַ פעקל ווערטער פֿון דער אַלטער קראַקע“, יידישע
טפּראָו, יוואָ, ניו־יאָרק !!, 1, 1942
41. ווטנרייך, ד"ר מאַקס, „דאָס קורלענדער יידיש“, שטאַפּלען, פֿאַרלאַג
וואַסטאַק, בערלין, 1923
42. ווטנרייך, ד"ר מאַקס, „טרבן : אַ לעקסיקאָלאָגישער עטיוד“,
צטסשריפֿע, !, אינווייסקולט, מינסק, 1926

45. ווטנרייך, ד"ר מאַקס, „מעגן די דייטשישע עלעמענטן אין יידיש“, צעמטריפֿע, !-ם!!!, אינווייסקולט, מינסק, 1928
44. ווינטער, שמואל, „קאַרטנשפּראַך“, פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון ייוואָ, ! (לאַנדווייבוך), ווילנע, 1926
45. ווינטער, שמואל, „צו דער טערמינאָלאָגיע פֿון מלאַכות“, פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון ייוואָ, !, ווילנע, —19
46. ווינטער, שמואל, „פרווו פֿון אַ וולאָצלעווקער אידיאָטיקאַן“, יידיש פֿאַר אַלע, !!, 12, ייוואָ, ווילנע, 1939
47. ווינער, מ., „די ראָלנע“ פֿון שפּראַכפֿאַלקלאַר אין דער יידישער ליטעראַטור“, שריפֿטן, !, קאַטעדערע פֿאַר דער יידישער קולטור ביי דער אַלאַוקראַינישער וויסנשאַפֿטלעכער אַקאַדעמיע, קיעוו, 1928
48. ווסייעסוויאַטסקי, ב. וו., באַטאַניק, לערנבוך פֿאַר דער מיטלשול, 5-6 לערניאַר, מלוכה־פֿאַרלאַג פֿאַר נאַצ' מינד' אין אוסס"ר, כאַרקאָוו־קיעוו, 1933
49. זאַבלודאַווסקי, מרדכי, געאַמעטריע, פֿ"ג קולטור־ליגע, ביאַליסטאָק, 1919
50. זאַרעצקי, א., גאָדינער, ש., דוואַרקין, י., „טערמינאָלאָגישער מאַטעריאַל“, יודיש, האַלקס־קאָמיסאַריאַט פֿאַר בילדונג אוסס"ר, כאַרקאָוו, 1923
51. זאַרעצקי, א., פּראַקטישע גראַמאַטיק, פֿאַרלאַג שול און בוך, מאַסקווע, 1927
52. זלאָטניק, ישעיה, חומש־פֿאַלקלאַר, וואַרשע, 1937
53. טויב, ישעיה, „מאַטעריאַלן צו אַן אידיאָטיקאַן פֿון לויוויטש“, פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון ייוואָ, !!, ווילנע, 1929
54. טויבש, לייבל, תלמודישע עלעמענטן אינס יודיטן שפּריכוואַרט, ווין, תרפ"ח
55. טערמינאָלאָגיע פֿון פֿיזיק, נסעפּאַראַט פֿון זשורנאַל) נייע שול, ווילנע, אַקטאַבער, 1920
56. טערמינאָלאָגיע פֿון כעמיע, נסעפּאַראַט פֿון זשורנאַל) נייע שול, ווילנע,

- נאָוועמבער-דעצעמבער, 1920
57. טערמינאָלאָגיע פֿון געאָמעטריע און טריגאָנאָמעטריע, נסעפּאַראַט פֿון זשורנאַל) נייע שול, ווילנע, יאָנואַר, 1921
58. „טערמינאָלאָגיע פֿאַר מעטאָלורגיע“, יודישע שפּראַך, קיעוו, ג' 21-22, 1930
59. טריוואַקס, י., „די ייִדישע זשאַרגאָנען“ (גנבים-, פלייזמר- און בעל-עגלה-זשאַרגאָנען), בע אונדז יודען, פֿאַרלאַג פנחס גראַובאַרד, וואַרשע, 1923
60. יאַפֿע, יודאָ א., „דער סלאַווישער עלעמענט אין ייִדיש“, פנקס, !, אַרעריקאַנער סעקציע פֿון ייִדישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט, ניו-יאָרק, 1927-1928
61. יאַרמאַלינסקי, ד"ר אַברהם, „אַ צושטייער צום ייִדישן וואָרט-אוצר“, פנקס, !!, אַמעריקאַנער סעקציע פֿון ייִדישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט, ניו-יאָרק, 192
62. יונג און יונג, דער קליינער געאָמעטער, ייִדיש : אל. אַלשוואַנגער, פֿאַרלאַג וואַסטאַק, דרעזדן, 1921
63. „יורידישע טערמינאָלאָגיע“, ייִדישע טערמינאָלאָגיע, !, אינוויסקולט, מינסק, 1926
64. יודיש פֿאַר אַלע, !-! , 1-14, ייוואָ, ווילנע, 1938-1939
65. כץ, י., „טערמינאָלאָגיע פֿון סטאַליער“, פֿילאָלאָגישע שריפטן פֿון ייוואָ, ! (לאַנדוי-בוך), ווילנע, 1926
- א. כץ, שלום, פֿון פֿאַלקסמויל, שפּריכווערטער, פֿאַרלאַג „טאַראָנטאַ“, טאַראָנטאַ, 1940
67. כראַפּקאָוסקי, ז., „פֿאַלקלאָר-זאַמלונג“, צעטטריפֿט, !, !!-ן, אינוויסקולט, מינסק, 1926-192
68. לאַנגער יצחק-שמעון, „ווערטער פֿון קעלץ“, ייִדישע שפּראַך, יראָ, ניו-יאָרק ע, 3, 1945
69. לאַנדוי, ד"ר אַלפֿרעד, „הוספֿות און באַמערקונגען צו דער ייִדישער פֿילאָלאָגיע“, 1-3, ייִדישע פֿילאָלאָגיע, 4-6, פֿאַרלאַג קולטור-ליגע, וואַרשע,

1924

70. לאַנדוי, ד"ר אַלפֿרעד, „מלואים צו מ. ווינריכס שטאַפלען", יידישע פֿילאָלאָגיע, 1, פֿאַרלאַג קולטור-ליגע, וואַרשע, 1924
71. לאַנדוי, ד"ר אַלפֿרעד, „באַרערקונגען צום ייִדישן פֿאַלקלאָר", פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון יוואָ, ! (לאַנדוי-בוך), ווילנע, 1926
- בד. לאַנדוי, ד"ר אַלפֿרעד, „די סלאַווישע עלעמענטן און השפּעות אין ייִדיש", פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון יוואָ, !, ווילנע, 1928-1929
73. לייבל, דניאל, „אַ ביסל מאַטעריאַל צו אַ ייִדישן ווערטערבוך", פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון יוואָ, ! (לאַנדוי-בוך), ווילנע, 1926
74. לייבל, דניאל, „עטימאָלאָגישע נאָטיצן", פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון יוואָ, |ר|ר|, ווילנע 1929
75. ליפּשיץ, י. מ., יודעשירוסישער ווערטער-בוך, זשיטאָמיר, 1876
76. לעבעדינצעוו, ק. פֿ., אַלגעברע, ייִדיש : מ. ספּיוואַק, אַלאַקראַנישער מלוכה-פֿאַרלאַג, קיעוו, 1923
77. לעהמאַן, שמואל, „גנבים און גנבה", בע אונז יודען, פֿאַרלאַג פּנחס גראַובאַרד, וואַרשע, 1923
78. לעהמאַן, שמואל, „די קינדערוועלט", בע אונז יודען, פֿאַרלאַג פּנחס גראַובאַרד, וואַרשע, 1923
- מימליאַגראַפֿיע
79. לעהרער, לייבוש, „פֿון פּוילישן דיאַלעקט", יידישע שפּראַך, ייִראַ, ניו-יאָרק, !!, 2, 5, 6, 1942. !, 1-ב, 4-6, 1943
80. לעמאַן, י., פֿון אַלכעמיע ביז אַטאָם-פֿיזיק, ייִדיש : ג. אַלטשול, פֿ"ג קולטור-ליגע, וואַרשע, 1929
81. לערער, משה, „מאַטעריאַלן פֿאַר אַ כעלעמער אידיאַטיקאַן", פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון יוואָ, ! (לאַנדוי-בוך), ווילנע, 1926
82. לערער, משה, „פֿון פּויליש-ייִדישן ווערטער-אוצר", פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון יוואָ, !, ווילנע, 1928
83. מאַב, א., פֿאַליטיש-עקאָנאָמיש ווערטערבוך, פֿאַרלאַג פֿאַליס-עק-וויס, וואַרשע, 1930

84. מאהלער, ד"ר רפאל, „יידיש אין סאַנץ", יודישע שפראך, ייִראָ, ניו־יאָרק, ע! 3-6, 1946
85. „מאַטעמאַטיק : 1. אַריטמעטיק ; ב. אַלגעברע", יידיש : א. זאַרעצקי, פֿאַלקס־ענציקלאָפּעדיע, ייִדסעקציע, קייעוו, 1921
86. „מאַטעמאַטישע טערמינאָלאָגיע", יודישע טערמינאָלאָגיע, 2, ייִדישער אָפטייל, אינסטיטוט פֿאַר וויסרוסלענדישער קולטור, מינסק, 1א6
87. מאַליניאַק, פֿישל, „ווערטער און אויסדרוקן פֿון ברעזשין", יידישע שפראך, יוואָ, ניו־יאָרק, ע! ב, 1944
88. מאַרגאַשעס, יוסף, אידישע פֿאַלקסווערטלעך, פֿאַרלאַג „די צייט", ניו־יאָרק, 1921
89. מאַרק, יודל, „יידישע אַנגליציזמען", יאַרבוך פֿון אַמאָפטייל, !, ייִראָ, ניו־יאָרק, 1938
90. מאַרק, יודל, „אַ זאַמלונג פֿאַלעספֿאַרגלייכן", יודישע שפראך, יוואָ, ניו־יאָרק, ע, 4-6, 1945
91. מאַרק, מענדל, „דערגאַנצונגען צו דער זאַמלונג פֿאַלקספֿאַרגלייכן", יידישע שפראך, ייִראָ, ניו־יאָרק, ע! 3-6, 1946
92. מאַרק, מענדל, „אַפֿטסטע פֿאַרגלייך־אַביעקטן", יודישע שפראך, ייִראָ, ניו־יאָרק, ע!! 1947
93. מילער, ש., „חומש־ווערטלעך", יודישע שפראך, ייִראָ, ניו־יאָרק, !, 6, 1941
94. מעריסאָן, י. א., די פֿיזיאָלאָגיע פֿון מענטשן, בילדונגס־קאָמיעט פֿון אַרב־רינג, ניו־יאָרק, 1925
95. נאַבל, ד"ר שלמה, חומש־טעטש, ייִראָ, ניו־יאָרק, 1943
96. נאַבל, ד"ר שלמה, „גייטש־ווערטער", יודישע שפראך, ייִראָ, ניו־יאָרק, ע! 3, 1943
97. סאַקאַלאָוסקי, מ., באַטאַניק, יידיש : ל. פרוסמאַן און י. שטשופאַק, צענטראַלער פֿאַלאַג פֿאַר די פֿעלקער פֿון פֿאָס"ר, קייעוו, 1928
- א. סלוצקי, ב., „דער לעקסיקאָן פֿון מענער־שניידער", צייטשריפֿט, !, אינוויסקולט, מינסק, 1926

99. סלוצקי, ב., „טערמינאָלאָגיע פֿון קרעדיט-קאָאָפּעראַציע“, די יידישע שפראַך, קיער, נ' 13, 14, 1929
- 1. ספיוואַק, ד"ר חיים און יהואָש, אידיש ווערסערביך, פֿאַרלאַג יהואָש, ניו-ערק, 1911
101. ספיוואַק, ד"ר ח., „דער קאָפּ אין יידיש“, צטטריפֿע, !, אינרייסקולט, מינסק, 1926
102. ספיוואַק, ד"ר חיים, „אַלע און נײַע ווערטער אין יהואָשעס יידישן חומש“, פֿילאָלאָגישע שריפֿטן פֿון יייאַ, !, ווילנע, 1928
103. עלזעט, יהודה, „אידיאַטיזמען“, בײַ אונז יודען, פֿאַרלאַג פנחס גראַובאַרד, וואַרשע, 1923
104. עלזעט, יהודה, דער וואונדער-אוצך פֿון דער יודישער שפראַך, 1. דאָס דאווענען, ב. מלאַכות און בעלי-מלאַכות, 3. יידישע מאכלים, 4. דער מענטשלעכער קערפּער, וואַרשע, תרע"ה-תר"פ
105. פימענאָוואַ, ע., נאָיעס, קאָאָפּ' פֿ"ג קולטור-ליגע, וואַרשע, 1930
106. פּיראַזשניקאָוו, י., אידישע שפּריכווערטער, ווילנע, תרס"ח
107. פערעפֿערקאַריטש, נ., העברייאזמען אין אידיש, ריגע, ע19
108. פּרילוצקי, נח, דאָס געוועזענע, פֿאַרלאַג קולטור-ליגע, וואַרשע, 1923
109. פּרילוצקי, נח, מאַמע-לט ון, פֿאַרלאַג קולטור-ליגע, וואַרשע, 1924
110. פּרילוצקי, נח, „שפּעט-לשון“, יודישע פֿילאָלאָגיע, 6-1, פֿאַרלאַג קולטור-ליגע, וואַרשע, 1924
111. פּרילוצקי, נח, לעהמאַן, שמואל, „יידישע שפּריכווערטער, גלייכווערטלעך, רעדנסאַרטן און צונעמענישן וועגן לענדער, געגנטן, שטעט און שטעטלעך“, נח פּרילוצקיס זאַמליכער פֿאַר יידישן פֿאַלקלאַר, פֿילאָלאָגיע און קולעור-נעטינטע, !, נײַער פֿאַרלאַג, וואַרשע, 1912
112. פּרילוצקי, נח, לעהמאַן, שמואל, אַרביוו פֿאַר יודישער שפּראַכוויסנטאַפֿט, ליטעראַטור-פֿאַרשונג און עטנאָלאָגיע, נײַער פֿאַרלאַג, וואַרשע, 1926-1933
113. „פֿון פֿאַלקסמויל“, די יודישע שפראַך, קאַטעדרע פֿאַר יידישער קולטור פֿון דער אוקראַינישער וויסנשאַפֿטלעכער אַקאַדעמיע, קיער, נ' 1, 2, 3-4,

- 5-6, 1927 ; נ' 11-12, 192 ז' 15, 16, 17-18, 1929
114. צוזמער, מ. יא., זאָלאָגיע, מלוכה-פֿאַרלאַג פֿאַר די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן אין אוסס"ר, קייער, 1936
115. קאָזאַקעוויטש, ה., נאַמענקלאַטור פֿון פֿויגלען", די יידישע שפראַך, קיעוו, 5-6, 1927 ; 11-12, 1927
116. קאַנטאַראָוויסש, פ., פֿרעמדווערסער-בון, וואַרשע (ז)
117. קאַסאַרער, מ., מלחמה-טערמינאָלאָגיע אין אונדזערע צייטונגען", יידישע שפראַך, יוואָ, ניו-יאָרק, 1, 1941
118. קאַפעלקין, וו., צינגער, א. זאָלאָגיע, אוקראַינישער מלוכה-פֿאַרלאַג, קיעוו, 1923
- מ י מ ל י א ג ר א פ י ע
119. קאַראָבינע, ל. ד., פאָוולאָווע, נ. מ., יאַקאַרלער, וו., זאָלאָגיע, צענטראַלער פֿעלקער-פֿאַרלאַג פֿון פֿסס"ר, כאַרקאָוו, ע19
12. קוויטני, י., רעדנסאַרטן מיט האַנע און אירע טיילן", ט ריפֿען, !, קאַטעדרע פֿאַר דער יידישער קולטור ביי דער אַלאוקראַינישער וויסנשאַפֿטלעכער אַקאַדעמיע, קיעוו, 192
121. קלמנאָרא, ז., דער יידישער דיאַלעקט אין קורלאַנד", פֿילאָלאָגיע, שריפֿטן פֿון יוואָ, ! (לאַנדזיי-בוד), ווילנע, 1926
122. קראָגיאַנס, וו. ט., גראַדליניקע סריגאַנאַמעסריע, יידיש : ש. דאָליגיאָוו, צענטראַלער פֿעלקער-פֿאַרלאַג פֿון פֿסס"ר, מאַסקווע, —19
- ען. קרישטאַל, ס. ב., די פֿאַך-טערמינאָלאָגיע פֿון אַ שוסטער", צעטט ריפֿט, !!-!!ן, אינוויסקולט, מינסק, 1928
124. ראָזען, י. בער, אַ זאַמלונג אידיאַמאַטישע אויסדרוקן", יידישע שפראַך, יוואָ, ניו-יאָרק, !ע, 3-6, 1946
125. ראָזענצווייג, יעקבֿ, פּיאָסקער ברכות און קללות", יידישע פֿילאָלאָגיע, 2, פֿאַרלאַג קולטור-ליגע, וואַרשע, 1924
126. ראַכקינד, ס., שקליאַר, ה., יודיט-ריסיטער ווערטערבוך, וויסנשאַפֿט-אַקאַדעמיע פֿון ווסס"ר, מינסק, 1940
127. רבניצקי, י. ח., ביאַליק, ח. נ., ספֿר המטלים והפֿעגמיפ, הוצאת דבֿיר,

- תל-אַבֿיבֿ-בערלין, תרפ"ד
128. רובינשטיין, שמואל, „שפריכווערטער און רעדנסאַרטן“, פֿילאָלאָגישע ט
ריפֿען פֿון יוואָ, ! (לאַנדוי-בוך), ווילגע, 1926
101. רובינשטיין, שמואל, טריפֿען פֿון אַ ייִדישן פֿאַלקלאָריסט, יובֿל-קאָמיטעט,
ווילנע, 1938
130. ריבֿקינד, יצחק, דער קאַמף קעגן אַזאַרטשפּילן בע יידן, יוואָ, ניו-יאָרק,
1946
131. שווייד, מאָרק, „אַקטיאָרן-שפּראַך“, פּנקס, !, אַמעריקאַנער סעקציע פֿון
ייִדישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט, ניו-יאָרק, 1927-1928
132. שמיל, פּהאַפֿ' אָטאַ, באָטאַניק, מאָסקווע, 1920
133. שמיל, פּראָפֿ' אָטאַ, דער מענעש (אַנאַטאָמיע), ייִדיש : ז. רייזען,
פֿאַרלאַג ש. שרעבערק, ווילנע, 1921
134. שמיל, פּראָפֿ' אָטאַ, זאַפֿלאָגיע, ייִדיש : ד"ר איסעל, פֿ"ג ב. קלעצקין,
ווילנע, 1924
135. שפיגעל, שמעון, „דער ייִדישער וואָראַוצר“, בע אונז יידען, פֿאַרלאַג
פּנחס גראַובאַרד, וואַרשע, 1923
136. שפּירן, צבי, „די ראָלע פֿון נעמען אין אונדזער מאַמע-לשון“,
פֿילאָלאָגישע טריפֿען פֿון יוואָ, !, ווילנע, 1928
137. „שפריכווערטער וואָס ס'איז פּדאָי צו ניצן“, ייִדישע שפּראַך, יוואָ,
ניו-יאָרק, !, 6, 1941 ; !, 1, 2, 3, 5, 6, 1942 !!, 1-ב, 3, 4-6, 1943 ז
ע, !, 2, 3-6, 1944, ע, 3, 1945
138. שקליאַר, ג., „ייִדיש-וויסרוסישע שפּראַכלעכע פאַראַלעלן“,
לינגייסעישע זאַמלונג, !, אינוויסקולט, מינסק, 1933
139. שקליאַר, ה., „די סאָוועטישע נייבילדונגען אין ייִדיש“, לינגוויסטישע
זאַמלונג, !, וויסרוסישע וויסנשאַפֿטלעכע אַקאַדעמיע, מינסק, 1934
140. שרפֿשטין צבי, אוצר המלים והניבים, הוצאת שילה, תל-אַבֿיבֿ, תרצ"ט
141. תורה, נביאים וכתובים, ייִדיש : יהואָש, יהואָש-פֿאַרלאַג געזעלשאַפֿט,
ניו-יאָרק, תש"א
- דער סדר פֿון די גרופּעס לויט באַגריפֿן

2. ניט־זיין
 . מאַשות, מאַטעריע . אוממאַשות, גייסט 5. סוביעקטיווקייט 6. אַביעקטיווקייט
 צושטאַנד
 פֿאַרמערות א. פֿאַרמינערות איבערבלייב 28. איינמיניקייט 29.
 פֿאַרשיידנמיניקייט 80. פֿאַרבינדוט 81. אויפֿבינדוט
 8. שייכות
 9. אומשייכות . זעלביקייט , ענלעכקייט היפּוך
 אַנדערשקייט . אַריגינאַל , מאָדעל . אימיטאַציע , קאָפּיע 15. פּאַסיקייט
 אומפּאַסיקייט . צאָל , מאָס , מדרגה 18. גלייכווערטיקייט אומגלעכווערטיקייט
 20. גרויסקייט 21. קליינקייט 22. מיטלקייט 28. סופּעריאָריטעט
 אינפּעריאָריטעט
 82. גאַנצקייט , אַלצקייט ע. אומגאַנצקייט 84. טייל
 35. קאָמפּאָנענט , אינשליסוט 36. פֿרעמדקערפּער , אויסשליסוט 87. אַרדענוט
 38. אומאַרדעטט 39. פֿאַרדעמ(די)קייט — . נאָכדעמ(די)קייט 41. אָנהייב
 42. מיטן
 . ענד , פֿאַרענדיקונג — . אומפֿאַרענדיקונג המך
 . הפּסקה, אָפּשטעל זאַמלונג
 מ. צעשפּרייטוט
 דער סדר פֿון די גרופּעס לויט מאַגריפֿן
 קלאַס
 50. אַלגעמיינקייט באַזונדערקייט 52. נאָרמע , מינהג 58. אויסנעם
 מאַטעמאַטיק 55. מעסטונג
 א. ווליקייט
 57. אינסיקייט
 58. צווייִקייט
 59. דרייִקייט
 60. פֿיריקייט
 . פֿינף , זעקס אַז"ר 62. האַלבקייט
 א. באַ(ג)לייטונג

- א. איבערחזרות 65. מערצאָליקייט א. קליינצאָליקייט 67. גרויסצאָליקייט א.
אומענדלעכקייט 69. צייט
70. צייטאָפּשניט
71. צייטמעסטונג 72. אַנאַכראָניזם
73. לאַנגדויערדיקייט, אייביקייט 74. קורצדויערדיקייט, ציטווייליקייט
. פֿאַרגאַנגענקייט, אַלטקייט 76. איצטיקייט
קומעדיקייט 78. איינציטיקייט 79. קיינמאָל(י)קייט 80. אַלטקייט
81. נייקייט
82. טאָג
א. נאַכט
84. יועקייט
85. פֿוליעריקייט א. עלטער
87 פֿרייקייט
א. שפעטיקייט
89. צייטיקייט
90. אומציטיקייט 91. אָפֿטיקייט
ש. זעלטנקייט
93. שיטי
94. אומקער
א. חילוף
97. בייטערדיקייט 98. אומבֿיטעוודיקייט 99. געשעעניש, צופֿאַל 100.
באַשערטקייט 101. סיבה
דער מדר פֿון די גרופּעס לויט מאַגריפֿן
רעזולטאַט 108. אַטריבוציע או. קראַפֿט
אומקראַפֿט או. שאַפֿונג
107. צעשטערונג — 1. געשפּרייט, אָרט — 1. געגנט
. פּאַזיציע, סאַיבֿה 1 1 ו. בוייקייט, באַזעצוט 12 1. אַוועקזסיקייט,
באַזעטיקוט געבך
18 וא. הויזמאָלערך 14 1. וויעט

מעבל, סטאַליערי 1 1 6. אינרוינער 1 1 7. גרויספֿאַרנעם קליינפֿאַרנעם
 19 1. וויטקייט
 נאַענטקייט אינטערוואַל 1. שיכט
 פֿאַדעם
 124. הויכקייט
 125. נידעריקייט 126. טיפֿקייט
 127. ניט־טיפֿקייט
 128. שפיץ
 129. דנאָ
 ווערטיקאַלקייט 131. האַריזאָנטאַלקייט 182. העטיקייט 188. אָנשפּאַר
 פֿאַראַלעלקייט 185. איבערדרייט 186. דרויסנדיקייט 187. אינעווייניקייט
 באַדעקוט 189. אונטערלייגוט 140. מחיצה
 141. אַרומצוימוט 142. אַרומליניע ברעג
 — 1. גרענעץ
 פֿאַרנטקייט — 1. הינטנקייט 147. זעטיקייט 148. אַנטקעגנדיקייט
 רעכטקייט — 1. לינקייט
 פֿאַרעם, סימעטריע אומפֿאַרעם, אַסימעטריע או. גלייכקייט — 1. קרומקייט
 , משופּעקייט
 דער סדר פֿון די גרופּעס לויט מאַגריפֿן
 55 1. ווינקלדיקייט או. קרייזיקייט, קויליקייט געריקלטיקייט בולטיקייט
 אויסגעהוילטיקייט. שאַרפֿקייט, שפיציקייט טעמפֿקייט
 גלאַטקייט
 א 1. אומגלאַטקייט געקנייטשטיקייט אָפֿנקייט, עפֿענער. פֿאַרמאַכטקייט,
 פֿאַרמאַכער 88 1. באַוועגונג
 69 1. אומבאַוועגונג גיין, פֿאַרן אַז"ו איבערגאַט
 איבערטראַג פֿערד־אודראַגן אייזנבאַן
 175. אויטאָ
 76 1. שיף
 (א) עראַפּלאַן 178. וועג

179. ריכטוט
 181. פראָגרעסיע
 182. רעגרעסיע — 1. אימפולס , שטויס , קלאַפּ 184. ציונג, אַרויסציוט 185
 . צוציונג
 186. אָפּשטויסונג . אַנקום , דערנענטערונג, דערשיינונג — 1. אָפּגאַנג,
 דעררײַטערונג, פֿאַרשווינדונג 189. אַרייַנגאַנג
 או . אַרויסקום אַרייַנטו
 אַרויסשטויס 194. דורכגאַנג
 195. אַרױפֿשטייג א 1 . אַראָפּשטעג 197 . הייבונג
 198 . נידערוע
 199. שפרונג
 — 2. טונק
 201. דרייונג, צירקולירוט 2. וויגוע, וויברירונג 208. וועלט , ערד — 2.
 געאָלאָגיע , בערגערייַ מעטאַל-באַאַרבעטונג — 2. שווערקייט , וואָג
 דער ייר פון די גרוע- לויט מאַגריפּן
 207. ליכטקייט — 2. האַפֿטיקייט 209. אומהאַפֿטיקייט 210. געדיכטקייט 1
 21. שיטערקייט 212. האַרטקייט 213. ווייכקייט 214. עלאַסטישקייט 215.
 רעבוע
 מאָלוט
 217. שמעלצונג, מעטאַלורגיע 218. כעמיע
 . לופֿט , ווינט סש. גאַז
 221. אייל
 2. שוים
 223. נאַסקייט , וואַסער .ש. טרוקנקייט 225. יאַשה
 226. געוואַסער זש. זומפּ
 אַש. רער
 229. געבורט
 280. פֿרוכפּערדיקייט 231. אומפֿרוכפּערדיקייט 232. מענטשהייט 233. זכר
 234. נקבֿה 235. ייִד

23. ניט־ייד 237. שטאַם 238. אָפּשטאַמלער 289. קרובֿ 240. אַנאַטאָמיע
 241. ביאָלאָגיע, פֿיזיאָלאָגיע 242. לעבן 243. טויט, אָת 244. מאָרד 245.
 קבֿורה 246. זאָלאָגיע 247. מעליחיים 248. קעליסיים־האָדעוואַניע 249.
 באַטאַניק, וועגעטאַציע — 2. געוויקסן 251. אַגריקולטור 252. שפירערדיקייט
 258. אומשפירערעוודיקייט — 2. וואַרעמקייט, וואַרעמוט 255. קאַלטקייט,
 קילוט — 2. ברענוט לעשוט — 2. שפּין, געטראַנק 259. שחיטה, קאַבֿות —
 2. קאַכן

דער מדר פֿון די גרופעס לויט מאַגריפֿן

261. באַקן
 262. ברויען
 — 2. עסן, טרינקען
 285. רייכערן
 266. הונגער, אָענית
 267. טעם
 288. באַטעמטקייט
 269. אומבאַטעמטקייט
 270. שאַרפֿטעמיקייט
 271. זיסקייט
 272. זויערקייט
 273. ריח
 274. אַנריחדיקייט
 275. גוטער ריח
 27. שלעכטער ריח
 . קלאַנג, אָפקלאַנג
 278. אַנקלאַנגיקייט, שטילקייט
 279. קראַך
 280. געשריי, געטומל
 281. מעליחיים־קולות
 282. גרילציקייט

—2. מוזיק
 —2. מוזיקשטיק
 285. מוזיקער
 286. מוזיק-אינסטרומענטן , שטים
 287. הערערדיקייט
 —2. טויבקייט
 289. ליכטיקייט
 290. פֿינצטערקייט
 291. דורכזיכטיקייט
 שפ. אומדורכזיכטיקייט
 293. קאָליריקייט
 294. אָנקאָליריקייט
 —2. שוואַרץ
 297. גרוי
 298. ברין
 299. רויט , פֿורפֿור
 —3. גרין
 801. געל
 302. בלוי
 803. אַראַנזש
 אג. פֿאַרשיידנפֿאַרביקייט
 305. זעערדיקייט
 אג. בלינדקייט
 307. אָנבליק
 אינטעלעקט
 —3. געדאַנק , אידעע
 810. טעמע
 812. אומגֵיגערקייט
 818. אויפֿמערקזאַמקייט,

אַפּגעהיט(נ)קייט

דער סדר פֿון די גרופּעס לויט מאַגריפֿן

814. אומאויפֿמערקזאַמקייט, ניט־אַפּגעהיט(מקייט פֿאַרשוט 816.

עקספּערימענטירט פֿאַרגליכט 818. דערריזוט 9 31. תּנאַי־קייט א.

מיגלעכקייט אוממיגלעכקייט 8. געריסיקייט 323. קפֿק

324. מכוח, קילפּול 825. ענטפֿער, אָפּפֿרעו אַנ. אורטייל פֿאַראורטייל 828.

אויסגעפֿין 829. גלויבן, מיינונג, השּערה 830. אומגלויבן. אינשטימוע,

צושטימוט 882. נירא־ינשטימוע, נעגירט 383. מסן

אַנ. עמ־האַרצות 885. פינקטלעכקייט אַנ. אָעות

888. אַבסורד פּע. קלוגשאַפֿט

א. נאַרישקייט

קלאַרקייט

2.—. משוועת

געדענקלעכקייט

3.—. פֿאַרגעסלעכקייט

5.—. פֿאַרויסזאַגוט

ב. פֿאַנטאַזיע

זע. זינען, פֿאַרשטענדלעכקייט

8.—. אומזינען,

אומפֿאַרשטענדלעכקייט

פֿאַרטייטשונג

אַנ. שלעכט־פֿאַרטייטשונג

. סוד, אומאַנזעערדיקייט,

פֿאַרהוילונג

852. אַנזעערדיקייט, אַנטפלעקוט

8.—. אינפֿאַרמירט

אַנ. שליח

. קאַרעספּאַנדענץ, פּאַסט

אַנ. טעלעפֿאן, טעלעגראַף, ראַדיאָ

859. לערנוט , לערע
א. לערער , אָלמיד
לערדאָנשטאַלט
32. אָמת, תמימות
פ. אָקר , פֿאַלשקייט , שמנדל
ש . גוזמא
דער סדר פֿון די גרופעס לויט מאַגריפֿן
865. צייכן
888. רעקאָרד , רעקאָרדירט
888. אָפּבילדונג
889. שפּראַך
870. נאָמען , צונאָמען
871. גראַמאַטיק
872. שטים
891. אויסקלייב ש.נ. בקיוונדיקייט 893. אומבקיוונדיקייט א.נ. מאַטיוו ,
אינפֿלוס 895. אוממאַטיווירטקייט א.נ. אָפּראַטונג פּלאַן
א.נ. צוגרייטונג
878. רייד
אופֿן ריידן און שרייבן
875. שוויגעדיקייט , שטומקייט
ריידפֿעלער
877. שריפֿט
878. דרוק
879. בוך , צייטשריפֿט
880. אן נבינדעריי
881. ליטעראַטור , פרעסע
382. פּאָעזיע
883. טעאַטער
884. פֿאַטאַגראַפֿיע , קינאָ

885. ורלן, וויליקייט
 א. מון, אומוויליקייט
 887. באַשלאָסנקייט, עקאָט
 א. אומבאַשלאָסנקייט
 389. קאַפּריזנעקייט,
 איבערקלייבערישקייט
 899. אומצוגעגרייטקייט 400. אונטערנעמונג, פּרור 401. פּירוט, מעטאָד,
 וועג 4. פּאַרמיטלז 403. מיטלען, רעזערוו, פּאַרגרייטונג 404. אויפֿהיטוט
 405. פּאַרניצונג 4. באַניצונג 407. אומבאַניצוט 408. שלעכטבאַניצוט — 4.
 נייטיקייט, נוציקייט, פּראַקטישקייט 410. אומנייטיקייט, אומטציקייט,
 אומפּראַקטישקייט 1 41. גוטקייט, פּערפֿעקציע 412. שלעכטקייט, חאַרונ
 418. וויכטיקייט 414. אומוויכטיקייט 5 41. ריינקייט
 דער סדר פֿין די גרופּעס לויט מאַגריפֿן
 416. אומריינקייט
 7 41. אויסשיידונג
 418. געזונט
 420. קראַנקייט
 421. שוואַכקייט
 422. געזונטנוציקייט
 428. געזונטשעדלעכקייט
 424. פּאַרבעסערונג
 425. פּאַרערגערונג
 426. היילוט, באַניוט
 427. רפּואה
 428. סם
 429. סקנה, ריזיקע
 430. וואַך, שוץ, שוּצמיטל
 431. וואַרענונג
 432. אַנטרינוט

3.—. שוועריקייט —. לייכטקייט 5.—. שטערונג —. קאָאָפּעראַציע, הילף
 7.—. קעגניע)נערשאַפֿט, מחלוקת 8.—. פאַרטיי, אָרהאַניזאַציע 9.—. אַרויסרוף
 450. פֿאַרמעסט 451. אָפּצאלוט מלאָמה
 4.—. מעל־מלאָמה 4.—. וואָפֿן
 . אָלום, פֿאָרה און. הערשאַפֿט 457. אומהערשאַפֿט 4.—. עצה
 459. פֿאַרוואַלטער, פֿירער
 433. טעטיקייט, פֿלייס, אָנשטרעמונג 0. פֿאַרשטייער, פֿאַרטערטער 1.—.
 רעזיגנירוט
 2.—. באַפֿעל
 4.—. אַנולירוט
 —. שטרעטקייט, צהאַט
 5.—. מילדקייט
 6.—. פֿאַלגעוודיקייט,
 אונטערטעניקייט
 זאָ. אומפֿאַלגעוודיקייט,
 ווידערשטאַנד
 434. אומטעטיקייט, פֿוילקייט
 באַשעפֿטיקוט
 4.—. מעכאַניק, טעכניק
 437. פֿעיקייט
 438. אומפֿעיקייט
 489. געלאַסנקייט
 0.—. אעליקייט
 1.—. מידקייט
 דער־זר פֿון די גרופּע־לויט מאַגריפֿן
 א. באַדינוט 469. פֿרייהייט, באַפֿרייט 4'0. פֿרעהייט־באַגרענעצוט 471.
 פֿאַרשלאָג 472. בקשה
 474. צוזאַג, אָפּמאַך, תנאי 475. באַוואַרעניש 476. אייגנס, באַזיץ "4.
 שותפֿות

478. אינלאָזוט 479. געבוט
 —4. אָפּגעבוט 481. נעמוט
 2.—. גגבה , גזלה —4. ונב , אַזלן —4. האַנדל , סחורה 485. האַנדלספּלאַץ ,
 הענדלער . געלט
 487. קאַסע
 —4. בוכפֿירוע 489. הכנסה , באַקום —4. הוואָאה
 491. הלאָאה
 493. צאָלוט
 —4. ניט־צאָלוט
 495. דערפֿאָלג , געוּרן , נאָחון 498. אימדערפֿאָלג , אָנווער , מאָלה 497. עטער
 מצב
 498. שלעכטער מצב —4. מיטעלער מצב 500. פּרין
 501. שטייער
 5. טייערקייט
 503. וואָלוולקייט. הנחה 504. פֿרעגביקייט
 505. קאַרגשאַפֿט , גיציקייט 508. שפּאַרעוודיקייט 507.
 פֿאַרשווענדערשקייט 8.—. געמיט , געפֿיל , פֿילעוודיקייט מ. אומפֿילעוודיקייט ,
 קאַלטבלוט־קייט 510. הייסבלוט־קייט , מעט 1 51. פֿאַרגעניגן , זאָרגלאָדקייט ,
 פֿרייד 512. לייד , זאָרג , טרויער 513. פֿאַרלדכטערות 514. פֿאַרוועלומ ,
 ספּאַרט 515. טאַנץ
 516. אַזאַרטשפּיל
 517. קינדערשפּיל
 518. וויץ , שפּאַט
 519. לאַטוועליקייט. איבערגעזעטיקטקייט
 דער דר פֿון די גריפֿע־ לויט מאַגריפֿן
 520. שיינקייט
 521. אומשיינקייט
 522. באַקליידונג
 528. נאַקעטקייט

524. וועבעריי, שניט־סחורה 525. האַרבערך
 526. שניידערך
 527. שוסטעריי, באַשוכוט
 528. שערערך
 529. פּוץ
 וע. אַנשטעל
 ש. אַשוטקייט
 בע. גוטער געשמאַק
 4.—. שלעכטער געשמאַק
 ש. האַפֿענוע, דערוואַרטוט 536. אומגעריכטקייט
 זע. אַנטווישוע
 28. ייאוש
 9.—. שרעק, פחדנות, אַמרעק 0.—. מוט, איינשטעלערישקייט 1.—. באַגער,
 שטרעבונט
 542. דעררדער
 ש. ווונדער
 ש. ייחוס, טיטל, אַם־אָב
 5.—. געמעער גראַד, אַם־רע א. גאווע, איעערעדטקייט
 א. באַרימערך
 ומ. נום־טוב, פאַראַד
 552. פֿרינדשאַפֿט
 5.—. אומפֿרינדשאַפֿט, שינאה
 5.—. געזעלשאַפֿטלעכקייט
 555. אַפגעזונדערטקייט
 5.—. איידלקייט
 557. אומאיידלקייט
 5.—. ווינטשונג
 שעלטוט
 א. ליבע

- 1.— ליבעניש, ליבליט
- פֿרײַדיקייט
- 5.— גרושה, אַלאָה
- 6.— גוט־אַרציקייט, רחֲאָנוֹת
- בא. שלעכטהאַרציקייט, אַכּנריות א. דאַנק
- 9.— אומדאַנק
570. קינאה, אייפֿערזוכט
571. נקמה
5. פֿאַרגעבֿוט
573. יושר
- דער ייר פֿון די גרופּעס לויט מאַגריפֿן
574. אומיושר
575. באַרעכטיקטקייט
576. אומבאַרעכטיקטקייט עס. פֿליכט, פֿליכטטוֹט 578. פֿליכטפֿאַרזעוּט
579. ניט־געבונדנקייט
580. קבֿוד
581. אומקבֿוד
582. קיטול
- 5.— לויב
584. קריטיק
585. חניפֿה
586. רקילות, לשודאַרע
587. באַשולדיקונג, מסירה 588. פֿאַרטיידיקונג, אַירונץ 589. פֿאַרראַט
590. פֿאַרקויפֿטקייט
591. אומשולדיקייט
- שנ. שולדיקייט
593. חרטה, תשובֿה, אַיקון 594. אעטעהאַלטנקייט, נזירות 595. שיכרות, משקה
- 5.— צניעות, שעמעוודיקייט 597. אויסגעלאַסנקייט

598. געזעצלעכקייט . אַיתר
599. אומגעזעצלעכקייט , אַיסור 600. יוריסדיקציע 601. מישפט
602. פאַרמישפטונג 603. באַפֿריונג
604. באַשטראָפֿוט 605. באַלויטנג
- 6. גאַט
607. מלכות שמים 608. שאול תחאָיה 609. תורה (יידיש) 610. תורה (ניט־יידיש) 611. אמונה , פֿרומקייט , צמיעות 612. אמונה (ניט־יידיש) 8
61. אומגלויבן , אַפיקורסות, שמד עבֿודה זרה 614" מיטאַלאָגיע 615. קישוף
616. אַקולטיזם
617. קהילה , בליקודש 618. גלחות
619. גאַטסדינסט (יידיש) 619" גאַטסדינסט (ניט־יידיש) 620. געבעטהוין (יידיש) 620" געבעטהוין (ניט־יידיש)
- אינסטרוקציעס פֿאַרן באַנוצער
- די אַרגאַניזאַציע פֿון דעם ווערק
1. דער „אוצר פֿון דער ייִדישער שפּראַך" שטעלט זיך צונויף פֿת דרֿי אַפטיילונגען:
- א. אַרייַנפֿירנדיקער טייל (זו' זזע—זעפ) .
- ב. דער וואָרט־מאַטעריאַל גרופּעסוויין (זו' 1—ע7).
- ג. זוכצעטל (זו' 781—982).
2. האָט אַע זינען, אַן די זיטן פֿונעם בוך, ושם וועגן זיי רעדט זיך דאָ, זינע אַנגעריע א ו נ ט ע ר ן טעקסט, מיט דינע ציפֿער. די נומערן וואָס זינען געשטעלט מיט שוואַרצע ציפֿער א י ב ע ר ן טעקסט, אָנהייבנדיק פֿון זו' 1 , האָבן אַן אַנדער פֿונקציע : וועע דעם וועט קומען צו רייד אין די נאָענטסטע פאַראַראַר.
- די ממערירטע גרופּעס לויט באַגריפֿן
8. דער טעקסט מיטן שפּראַך־מאַטעריאַל ממש (וו' 1—730) איז איינגעטיילט אויף גרופּעס לרט באַגריפֿן, יעטוועדער גרופּע מיט איר לויפֿיקן נומער פֿון 1 בין 620 א. א פֿולע רשימה פֿע די דאָזיקע אַלע גרופּעס , פונקט אַע דעם זעלביקן סדר ווי זיי קומען אין „אוצר", וועט איר געפֿינש אויף זו' זצצ—

זזפב. אין טעקסט מ׳פא, אָנהייבנדיק פֿון ז' ו, שטייט ביים אָנהייב פֿת
יעטוועדער דופע איר נומער און נאָמען. די טמערן פֿון די דאָזיקע גרופעס זײַנען
אויך געשטעלט איבערן טעקסט מיט שושרצע ציפֿער : דאָס מאַכט אייך
גרינגער אָפּצוזוכן די גרופע האָס איר דאַרפֿט.
אויב איר זוכט אַ שטייגער דעם נאָמען פֿון עפעס אַרייַבערע בגד און איר וויסט
(אָדער איר
האַט אויסגעפֿונען אע דער רשימה אויף ז' זבאא־נזסא), אַז די גרופע ב אַ ק ל י
י ד ו נ ג אע נומער
5, קענט איר באַלד אויפֿמע דעם נומער שנ, קוקנדיק אויף די שוואַרצע צאָלן א
י ב ע ר נ
טעקסט, ש דורכגע דעם גאַנצן מאַטעריאַל אע דער גרופע, בין וואָנע איר וועט
זיך אָושוויק
אויף דעם וואָרט וואָס איר דאַרפֿט.
4. הייסט עס אויב מיר געדענקען דעם נומער פֿון דער גרופע קענע מיר גיע
גלייך צום טעקסט מיטן שפראַך־מאַטעריאַל ממש. דאָס רוב מוזן מיר אָבער
אָנקומען צו דער דריטער אָפּטיילונג פֿונעם „אוצר“, צום זוכצעטל (וו' ונ7—
92). דער זוכצעטל העלפֿט אונדן צוקומען צו דעם וואָס מיר זוכן אַפֿילו אויב
מיר ווייסן ניט פֿאַרויס די שייכדיקע גרופע אָדער גרופעס.
דער זוכצעטל
5. אע זוכצעטל (ז' 731—1932 זײַנען, ווי אין סתם אַ ווערטערבוך,
אויסגעשטעלט לויטן אַלף־בית צענדליטער טוענטער זוכווערטער. לעבן דעם
זוכוואָרט שטייט אַ נומער וואָס ווייזט, אין האָסער דופע דאָס וואָרט געפֿינט
זיך.
איר ווכט אַ שטייגער דאָס וואָרט לופֿט, אָדער אַ וואָרט וואָס האָט אַ שײַמת צו
וופֿט : מש
איר אויף אע ווכצעטל אונטערן אות ל את איר זעט : לופֿט 219. יעמאַלט ווכט
איר אָפּ די ופע
219 אע „אוצר“, את דאָרק געפֿינט איר וואָס איר דאַרפֿט.
אינסטרוקציעס פֿאַרן מאַנוצער

א. א סך ווערטער און אויסדרוקן האָבן צו עטלעכע טייטש, געפֿינען זיי זיך ממילא אע „אוצר! עטלעכע מאָל, דאָס היסט אין עטלעכע גרופעס. אויב איי שטיט ניט ס'רובֿ קע נומער ביים ונראָרט גופא, נאָר א ו נ ט ע ר ן זוכוואָרט קומע, מיט קלענערע אותיות, עטלעכע אונטערערטער מיט נומערן: פֿע צווישן זיי זוכט איר אָפּ דאָס וואָס איר דאַרפֿט.

איר טראַכט אַ שטייגער וועט אַ מענטש אַז ער פֿירט זיך אויף ווי אַ דאָבער עט. אָבער דער

אויסדרוק קומט אייך אויס צו שאַרף און איר זוכט אַ ווייכערן, ווע איר משט אויף אע ווכצעטל

אונטערן אות ג דאָס וואָרט גראָב געפֿעט איר ניט לעבן דעם קע ממער. אָבער דערפֿאַר קומע

א ו נ ט ע ר אָב, מיט קלענערע אותעט, עטלעכע אונטערווערטער מיט ממערן, דהעט:

דיק 117

חוצפהדיק 9—

דאָס וואָס איר ווכט אין שייך צו אומאיידל, דעריבער וועט איר אוצט אשאַרית אַלע אַנדערע

אטערווערטער את זיך אַ ווענד סאָן צי דער גרופע 557: דאָרק עט איר געפֿינע וואָס אט דאַרפֿט.

7. געדענקט, אַן די אונטערערטער אין זוכצעטל זיינע ניט קע דירעקטע אַפּטיטמנגש פֿונעם איבערוואָרט, נאָר בלויז אַן אַנצוהערעניש אויף דער גרופע באַגריפֿן, האָס איר זוכט.

ארב אר געפֿינט אַ שטייגער אונטעט איבערהאָרט, אַבסטראַקט' דאָס אטערהאָרט, געדשק

אב', איז דאָס נאָר אַן אַווייז, אַן דאָס וואָס ס'אע שיד צו, אַבסטראַקטער געדאַנק" וועט שטע אַ

ווי אַזוי צוצוקומען צו זוכווערטער

8. דער זוכצעטל אין כולל אַ וואָסער פֿינפֿטל פֿון דעם שנצן שפראַך־מאַטעריאַל

וואָס דער „אוצר" פֿאַרמאָגט. אין זוכצעטל זיינען אַדענגענומען אַלע מער אַנגענומענע עלעמענטן פֿון דער פֿללשפּראַך (אַחוץ אַ געוויסער צאָל ניט־רעקאָמענדירטע ווערטער, וואָס וועע זי קומט צו רייד אויף ז' ש). די אַלע ווערטער זיינען געוויינטלעך פֿאַראַן אע טעקסט אויך, אָבער אעעם טעקסט זיינען נאָך אויך פֿאַרצייכנט צענדלינגער טויזנטער טערמינען פֿון פֿאַרשיידענע וויסנשאַפֿט, פֿאַכווערטער פֿון מלאַכות, לאַקאַלע ווערטער, קלעימערשע ווערטער, מבישע ווערטער אַז"וו. די דאָזיקע אַלע שפּראַך־עלעמענטן זיינען אין זוכצעטל ניטאָ. אויף צו געפֿינען זיי דאָרפֿט איר אויסקלייבן ווי אַ זוכוואָרט אַ וואָרט פֿון דער פֿללשפּראַך, וואָס לויש באַטייט אע עס נאָנט צו דעם וואָס איר דאָרפֿט.

דאָס וואָרט קונערלעמל שטייט נש אע ווכצעסל, אָבער איר קשט עס אָפּווכן, ווע איר וועט

קוקן אע דער גריפע, וואָס צי איר פֿירט אייך דאָס זיכערט, נאָר'. דאָס אַמער־קאַרער וואָרט

מע שטייט גיט אע וו־צעטל, וועט איר עס געפֿינען אונטער, אַרשאַציע־. דעם איראָ — אר

דרוק שילענען די קאַפּאַטע וועט איר געפֿינע דורכן ווכוואָרט, מטהאַרציקיט־, דאָס פֿאַכמאָרט

צמאַרמאָיקע דורכן ווכהאַרט. אינסטרומענט', דאָס שערעע וואָרט, פֿידלדעמאָיע" דורע

ווכאַרט. געלט', דאָס וולגאַרע וואָרט סמיקעדיק דורכן זוכוואָרט „מעוברת". אינסטרומענט פֿאַרן מאַנוצער

9. דאָס אייגענע אע, ווען איר ווילט געפֿינע אַ אנצע פֿראַזע, אַ פֿאַרגלייך, אַ ווערטל אָדער אַ שפּריכראָרט : אַזוינע שפּראַדעלעמענטן געפֿינען זיך אינעם „אוצר" אע די צענדלינגער טויזנטער. אויף אַפּצוזוכן אַזאַ שפּראַך־עלעמענט דורכן זוכצעטל קלייבט אויס ווי אַ זוכוואָרט אַ האָרט פֿון דער פֿללשפּראַך, וואָס קען אייך אַרויפֿפֿירן אויפֿן וועג.

אויב איר זייט אַ שטייגער פֿאַראַעטערעסירט אע אַן אויסדרוק אָדער אַ ווערטל האָס אע שייך

צו אַרעמקייט כאַפט אָן דאָס ערשטע בעסטע וואָרט וואָס האָט צו טדען מיט
 אַרעמקייט : אַרעמע,
 קבצן, אבֿית, דלות אדג'ל. די אַלע וכווערטער שטייען יאָ אין זוכצעטל , את זי
 וועלן אייך אַלע
 פֿירן צו דער גרופע 498. ש ל ע כ ט ע ר מ צ בֿ, וווּ איר וועט געפֿינע דאָס
 וואָס איר דאַרפֿט.
 10. ארב איר האָט אַ טעות געהאַט און פֿאַרבלאָנדזשעט ניט אין דער ריכטיקער
 גרופע, האָט איר אין טעקסט מַפֿא אַ סימן — מיט אַן אַפשיק צו אַנדערע
 נומערן, את צום סאַמע סוף פֿון כמעט יעטוועדער דופע געפֿינט איר : „זען אויך
 . . . י, האָס דאָס וועט אייך שוין געריס צופֿירן צום פֿאַסיקן וואָרט אַדער
 אויסדרוק. ווידער אַ מאָל : האָט אַע זעען, אַו דער נומער נאָכן סימן — אין
 טעקסט אַדער נאָך די ווערטער „זען אויך . . . י. באַטייט אַלע מאָל די גרופע לויט
 באַגריפֿן, קק מאָל ניט די זייט אינעם בוך.
 אין דער רופע 498. ש ל ע כ ט ע ר מ צ ! געפֿעט איר אַ שטייער אַע
 פֿאַרשידענע ערטער
 אַפשיקן : ירידה, געבראַכנקייט, געפֿאַלנקייט אַא'ר פֿא: וואָרפֿן זיך ווי אַ פֿש
 אַע וואַסער — נ — :
 מאַטערן זיך, מוטשע זיך אַא'וו — 512 אדג'ל. צום סאַמע סוף פֿע דער גרופע
 שטייט ווידער : זען
 אויך קלינצאָליקייט א, הונגער — 2, בקשה 472, הוצאה — 4, חובֿ אַו,
 נימצאָלוט 494, אומדערפֿאָלג
 — 4. ליד 512. אויב די רופע 498. ש ל ע כ ט ע ר מ צ בֿ האָט אייך גיט
 געגעבן פֿונקט דאָס וואָס
 איר האָט געמכט וועט איר עס אַוודאי געפֿינען אַע אַעער פֿע די גרופעס. צו
 וועלכע מע האָט
 אייך אַפגעשיקט.
 11. אין זוכצעטל האָט דער סימן — אַ ספּעציעלן באַטייט אַע שייכות מיט די
 ניט־רעקאָמענדירטע ווערטער : וועע דעם קומט צו רייד אויף ז' אַז.
 די אַענאַרדענוט אין יעט וועדער ממערירטער גרופע

12. אינעווייניק אע יעדער נומערירטער גרופע אע דער מאַטעריאַל אינעעטיילט אין קאָטעשריעס : ס (לובסטאַנטיש , וו (רערגד , אַדי (אַדיעקטיש , אינר (אינשריאַנטן , וואָס דאָס מיינט : אַדווערבן , פרעפאָזיציעס , קאָניונקציעס , אינטעריעקציעס) , פֿראַן (פֿראַזעאַלאָגיש אַת שפּר (שפּריכווערטער . ווען ניט ווע טרעפֿט , אַן אין אַ גרופע זיינע פֿאַראַן ניט אַלע קאָטעגאָריעס : טייל מאָל זיינען צוויי קאָטעגאָריעס צונויפֿגענומען אע איינעם.

13. בדרך־כלל דאַרפֿט איר , פֿאַרשטייט זיך , אַ סובסטאַנטיוו זוכן צווע די סובסטאַנטיק , אַ ווערב צווק די ווערבן אַאָ"וו , און דאָס אע טאַקע דער געדאַנק פֿון פֿונאַנדערטיילן אין קאָטעגאָריעס . אָבער ס'אין פֿדאָי בשעת מעשה אויך צו כאַפֿן אַ קוק אין די אַנדערע קאָטעגאָריעס , ווייל דאָס קען אייך צופֿירן צו אַן אויסדרוק וואָס וועט אייך זיין מער צום האַרצן .

איר טראַכט אַ שטייער , אַן עמעצער איו געגליכן צו אַ פֿאַגטאַוואַר , אָבער דאָס וואָרט פֿאַנטאַ-

זשר געפֿעלט אייך ניט , אַת איר ווילט עס פֿאַרבייטן מיט אַן עדער וואָרט , די גרופע 4 6 ב. פֿ אַ נ-

ט אַ ז י ע האָט אע דער קאָטעגאָריע ס (סובסטאַנטיוון) נאָך סובסטאַנטיק דען דעם מע וואָס איר

ווכט : בעל־חלומות , בעל־דימיע , טרוימער , ריוואַנער אַאָ"מ , און ס'קען וע , אַן אינס פֿע די דאָי

אינסטרוקציעס פֿאַרן באַנוצער

רקע ווערטער וועט אייך דינען . אויב איר וועט אָבער כאַפֿן אַ קוק אויף דער קאָטעשריע וו ג-

ווערק) אע דער זעליקער גרופע קען אייך אַ מאָל קומען אויפֿן דנען איבערצומרעמע אדער

גשע זאָן און בעסער צו ניצן אַ ווערבאַלע קאָנסטרוקציע : ער לעבט ווי אע חלום , ער לעב-

אַרפֿן עולם־התּוּמ , ער שוועבט אע די וואָלקנס אַאָ"וו . אין דעריבער : קודם זוכט אע דער קאָטע-

האַריע ווהין אייער וואָרט געהער : אָבער פֿאַרזעט ניט די אַנדערע קאָטעגאָריעס

אויך.

14. אע א סך דופעס זיינע פֿאַראַ אע איין קאַטעגאָריע אָפּשע (דורך א פ) צו אַן אַנדער קאַטעגאָריע פֿע דער זעלביקער גרופע : אע אָועלכע פֿאַלן דאָרף מען אַריינקוקן אויך אין דער קאַטעגאָריע וווּהין דער אָפּשיק פֿירט.
די גרופע 4 2 5. פ א ר ע ר ג ע ר ו : ג א שטייגער הייבט זיך א : ס : פֿוילקייט, צעפֿאַלנקייט.

טוכלעקייט אַאַז"וו — אַדי : דאָס מיינט, אַן סובסטאַנציות אויף קש קענען געפֿורעמט ווערן פֿע
די העכער הונדערט אַדיעקטית וואָס שטיש אע דער זעלביקער גרופע אונטער אַדי . אע !ריפע
4 4 5. ש ט ע ר ו נ ג האָבן מיר : ס : שטערוע, אָפהאַלטוע, פֿאַרהאַלטוט אַאַז'ר פ וו : דאָס מעט,
אַן סובסטאַנטיוון אויף ש קענע געפֿורעמט ווערן — אַ רויסער צאַל — יענע ווערק וואָס שטיע
אע דער זעלביקער רופע אטער ר.

די איינאַרדענוט אין די קאַטעגאָריעס ס , וו , אַדי און אינוו
15. אינעווייניק אין יעדערער פֿע די קאַטעגאָריעס ם (קובסטאַוטיוו, ר , — ווערבך , אַדי (—אדיעקטיות) און אינר (—אינראַריאַנטך רערן געניצט דריי מינים אָפּטייל־צייכנס : קאַמע (,) , פינטל־קאַמע (:)) את פינטל(.).
16. מיט אַ קאַמע (,) , ווערן אָפּגעטיילט ווערטער וואָס זיינען צוויי זיך גאַנץ וואָענט אין באַטייט. אַ קאַמע אין אויך געשטעלט אויף פֿונאַנדערצוטיילן עטלעכע אַדיעקטית האָס זיינען אַלע שייך צו דעם זעלביקן סובסטאַנטיוו.
אע רופע 5 4 4. י י ח ו ס , ש ס - ט ו ב , ט י ט ל אַ שטייגער געפֿינע מיר אונטער ס אָפּגעטיילט

מיט קאַמעס : ייחוסדיקייט . אַדלקייט, נאָבלקייט , אַריסטאָקראַטשקייט אַאַז"וו : אויפֿקום , דער־
היבונג, אויפֿריכטייט אַאַז'ר : קלאַס, קאַסטע, גראַד, זגאַל , ראַע, דרש, מדרגה אַאַז"וו. דאָס זיינען
אַלץ ווערטער וואָס זיינש זיער נאָענט צוויק זיך אע באַטייט , את פֿע צוויק זי

דאַרפֿט איר אויס-
קלייבן דאָס וואָס עס טויג אייך צום בעסטן.
אע גרופע 28. הערעדיקייט געפֿינע מיר אונטער ס : שאַרפֿער,
אַבסאָלוטער, אידע-
לער, דעליקאַטער אַזוי געהער. דאָס מאַטעט : שאַרפֿער געהער. אַבסאָלוטער
געהער, איד
לער געהער, דעל'קאַטער געהער אַז'מ, וואָס פֿע צרק די אַלע וועט איר ויך
אויסקלייבן די
קאָמבינאַציע ווערטער, וואָס אין אייך צום פאַסיקסטן.
17. מיט אַ פינטל-קאָמע (:) וועק אָפּגעטיילט ווערטער, אָדער רופּעס
ווערטער, וואָס וינש צווישן זיך רעלאַטיוו וויטער אע באַטייט .
אע גריפע 6 נ. קקר. פֿאַלשקייט, שווינדל האָק מיר אונטער ר : ניט
אַע דעם אמת :
זאָע ליגן, ליעת : — קריע : ליע, לאָקן : טשאַקען, פליעטשע אש-ר אע טופּע ,
5.
צווישן מונג האָבן מיר אונטער אינר : אָמן וכן יהי רצת : פֿאַר מאָר . געמיט
, מער אַז'מ.
י פעטל-קאָמע באַצישט דאָ אַלע מאָל אַ רעסערן פֿונאַנדערשיד איידער די קאָטע
אינסטרוקציעס פֿאַרן מאָנוצער
18 . מיט אַ פינטל (.) ענדיקט זיך אַ פאַראַגראַף, וואָס דאָס מיינט, אַן אינעם
ווייטערדיקן פאַראַגראַף, אַפֿילו אויב ער געהער נאָך צו דער זעלביקער
קאָטעגאָריע ס , וו, אדי, אינוו, קומע שוץ ווערטער וואָס זינען אַ סך ווייטער
אין זייער באַטייט.
19 . דאָרטן וווּ צווישן די סובסטאַנטיוון גייען נעמט פֿע טוונגען אָדער
צושטאַנדן און נעמען פֿון פערזאָנען קומען די נעמען פֿון פערזאָנען אַלע מאָל
שפּעטער את כמעט אַלע מאָל אין אַ באַזונדער פאַראַדאָף.
אין גרופע 85 פֿו ליערדיקייט אַ שטייגער גייען די ווערטער פֿוליעריקייט:
צייטיקייט, דער
וואַקסנדיק אַז'ו, את דערנאָך דער צווייטער פאַראַגראַף הייבט זיך אָן מיט :

בחור, בתולה, יונגפֿרוי אַזימ. אין 189 אַרײַנגאַנג האָבן מיר אין ערשטן פאַראַגראַף : אַרײַגיונג, אַרײַנ־ דרעמט אַזימ, און דער צוויטער פאַראַגראַחיהבט זיך אָן : אַרײַטייער, אַינגייער, עצא תיכנס 20. אָפֿט שטייט ביים אָנהייב פאַראַגראַף אין קאַנטיקע קלאַמערן (אַ מע קעפל צו דעם סכום ווערטער האָס קומען נאָך דעם. אע דער רופע 289. לײַכטײַקײַט אַ שטייגער הייבט זיך אָן דער צוויטער פאַראַגראַף אין ס מיט די אַינגעקאַנטיקטע ווערטער : נקראַלן פֿון ליכט), את גאָך דעם גיען : זע, לִבְנָה. שטערן אַזיוו. אע דער גרופע 52 שוֹסֶטֶרײַ, באַשױנג האָבן מיר אונטער ס אַווינע אַימע־ קאַנטיקטע ווערטער ביים אָהיב פאַראַגראַפֿן : נמכשירים! , נפוץ־מכשירים) נטילן לעדער), נטילן דך) אַזיר, צום אָפֿטסטן באַגעעט זיך פֿון אַזיונע פאַראַגראַפֿדקעפלעך דאָס וואָרט נפֿאַר־ די אַינאַרדענונג אין די קאַטעגאָריעס פֿראַן און שפר 21. אינעווייניק אין די קאַטעגאָריעס פֿראַן (פֿראַועלאַגיע) און שפר — שפּריכווערטער) ווערן געניצט בלויז צריי מינים אָפֿטייל־צייכנס : פינטל־קאַמע (1: און פינטל (.) . אַ פינטל־קאַמע טיילט פֿונאַנדער די אויסדרוקן און זאַצן מפֿא : מיט אַ פינטל ענדיקט זיך אַ פאַראַגראַף, וואָס דאָס מיינט, אַן אינעם ווייטערדיקן פאַראַגראַף, אַפֿילו אויב ער געהער נאָך צו דער זעלביקער קאַטעגאָריע, קומען שוין אויסדרוקן וואָס זיינען אַ סך ווייטער אע זייער באַטייט. 22. אין די אויסדרוקן און זאַצן גופֿא, וואָס זיינען אָפּגעטיילט פֿון אַנאַנד דורך פינטל־קאַמעס, טרעפֿן אַנדערע צייכנס אויך, ווי קאַמע, פינטל, פֿרעגצייכן אַז״וו : אָבער דאָס זיינען אָפּשטעל־צייכנס וואָס זיינען שייך צו יעטוועדער ווערטער־פֿאַרבינדונג באַזונדער, און אַפֿילו אויב די ווערטער־פֿאַרבינדונג

ענדיקט זיך מיט אן אנדער אפשטעל-צייכן קומט ערשט דערנאך א פעטל-קאמע
אויף אפצוטיילן די דאזיקע ווערטער-פארבינדונג פֿון דער נאָכדעמדיקער.
אין גרופע 258. ש פ י ו, געט א נ ק געפֿינען מיר א שטייגער אונטער
פֿראַן : ביים ווייטער ,
וועסטו געפֿינע קען : גאַרנישט איז אויך אן אַכילה? . די פינטל-קאמע נאָכן
וואָרט קען טיילט אָפּ
אין ווערטער-פארבינדונג פֿת דער צווייטער : די קאמע און דער פֿרעגצייכן
זינען שייך צו די
ווערטער-פארבינדעע מַפֿא.
אע גרופע 60 נ. ל ע ר , ת ל מ י ד געפֿינע מיר אתטער שפר : א מלמד
בלייבט א מלמד :
מלמד' מאַכט : מער לערנען, מער דלות : ט רבנן, האָבן די רבנן געלערנט—
האָבן זי טאַקע גער
קענט, אָבער דו לערנסט ניט, קענסטו ניט. בלויז די פינטל-קאמעס טיילן אָפּ די
ווערטער-פֿאַר
אינטטרוקציעס פֿאַרן מאַנוצער
בעדונגען פֿע אַנאַנד : אַלע אָדערע צייכנס זינען אַפּשטעל-ציינס וואָס זענש
פֿיר צי די
ווערטער-פֿאַרבינדעען מַפֿא.
28. אָפּט שטייט בים אָנהייב פֿאַראַגראַף אין קאנטיקע קלאַמערן נ (אַ מע קעפל
צו דעם סכום אויסדרוקן וואָס קומען נאָך דעם.
אין גרופע 50 נ. ש ל ע כ ט פ א ר ט י ט ש ו ו ג האָבן מיר אתטער פֿראַן א
קעפל : נעם-
האַרצישע טיטע) . אין גרופע 496 א ו מ ד ע ר פֿ א ל ג, אָנו ו ע ר, מ פ ל ה
האָבן מיר אינער
שפר די קעפלעך : !שלימזל) , ניורד) , נאָנרער) .
געצייכנטע ווערטער
24. טייל ווערטער אָדער אויסדרוקן האָבן לעבן ויך אַ סימן : אַ קלע (י) , אַ
רינגעלע (י) אָדער אַ שטערנדל (). טייל אותיות, ווערטער אָדער אויסדרוקן

זינען אריינגענומען אין האלבע לבנות () אָדער אין ווינקלדיקע קלאַמערן ג).
טייל ווערטער אָדער אויסדרוקן האָבן פֿאַר זיך, אָדער נאָך ויך, אַ פֿאַר אותיות
אָדער אַ וואָרט אַע קאָנטיקע קלאַמערן ו).

25. אַ קליין (ז) אין אַ סימן, אַן דאָס וואָרט אָדער דער אויסדרוק ווערט ניט
רעקאָמענדירט אין דער קולטורשפראַך. טייל מאָל קען זק, אַן עס אין גאַנץ
פֿאַרשפּרייט : אָבער אַ מענטש וואָס אַע מקפיד אויף זיין שפראַך און סטיל
דאַרף עס פֿאַרט אויסמיידן.

אין גרופע 56 ו. קר י י ק י י ט, ק ו י ל י ק י י ט אַ שטייגער געפֿינען מיר
אונטער ס : ז קוגל

(מיטן טייטש קויל) : אין 28 נ. א ו י ס ג ע פֿ ין אווטער ר : ז לייע, ז

דערפֿינדן : אין 9 נ. ק ל ו מ

שאַ פֿ ט אונטער אָדי : ז פֿאַרנונפֿטיק : אין 70 נ. נ אַ מ ע נ, צ ו נ אַ מ ע נ
אונטער אינוו, פֿראַן :

ז זאָגענאָנטער. דאָס זינען אַלץ ווערטער וואָס ווערן ניט רעקאָמענדירט.

26. אַע דעם נאָענטסטן קאָפיטעלע פֿון אונדזערע אינסטרוקציעס (פונקטן 35
א"וו : „ווי אַזוי צו געפֿינען דעם פֿאַסיקס פֿאַרבייט“) ווערט אָנגעוויזן, ווי אַווי
אָפּצוזוכן אין „אוצר“ עפעס בעסערס איידער די דאָויקע גיט־רעקאָמענדירטע
ווערטער אָדער אויסדרוקן.

די צום מערסטן פֿאַרשפּרייטע גיט־רעקאָמענדירטע ווערטער זינען
אַריינגעטמען אַע זוכצעטל

אויך. צי די דאָזיקע ווערטער אין אָבער ניט צוגעגעבן קע נומער פֿון אַ גרופע,
נאָר אַנשטאָט דעם

איי מאַראַן דער סימן *ן דער סיק שיקט אָפּ צו אַן אַגדער זוכוואָרט אין
זוכצעטל, מאָט דורך

אים וועט איר צוקומען צו אַ קאָרעקט וואָרט.

27. אַ רינגעלע (י) איי אַ סימן, אַן דאָס וואָרט אַע ניט (אַ מאָל מעג מען האַלטן,
אַו נאָך ניט) אָנגענומען אַע דער קולטורשפראַך, הגם אין טייל געגנטן, אָדער
ביי געוויסע סאָצשלע שיכטן, איו עס אַ גייק וואָרט.

אין גרופע 422 געזונט גו צי ק י י ט אַ שטייגער געפֿינען מיר : 0

קראַוויאַנקע, 0 סוראַמיצע :
 אע 4 2 5. פֿאַר ער י נ געפֿינען מיר : י ראָסט, 0 רזשאַ, י אירזשאַ :
 אין 4 9 2. ח ו ! געפֿינען
 מיר : י ניעדאַמקעס. דאָס זינען אַלץ ווערטער וואָס זינען אין דער
 קולטורשפראַך ניט אָנגענומען.
 28. אע דעם נאָענטסטן קאַפיטעלע פֿון אונדזערע אינסטרוקציעס (פונקטן 85
 א"ו : „ווי אַווי צו געפֿינען דעם פאַסיקסטן פֿאַרבייט“) ווערט אָנגעריון, ווי
 אַזוי אָפצווייבן אין „אוצר“ גל ייכווערטיקע ווערטער אַת אויסדרוקן וואָס טויע
 יאָ פֿאַר דער קולטורשפראַך.
 אינסטרוקציעס פֿאַרן מאַנגער
 29. אַ שטערנדל (י) אין אַ סימן, אַן דאָס וואָרט אָדער דער אויסדרוק אע
 ווילאַר.
 אע דופע 9 נ 2. ק ר ו ! אַ שטייגער האָק מיר אונטער ס אע צוויק פאַראַטאַף :
 *מפּחא.
 * משפּחטעריי, * משפּחטערע אַז'וו, וואָס דאָס זינען אַלץ ווילגאַרע ווערטער
 פֿאַר משפּחה :
 ד אָ ר ט נ ג ו פֿ א אונטער שפּר האָק מיר : * איטלעכע משפּחה האָט זיך איר
 געסרחה.
 80. האַלבע לבטת () זינע אַ סימן, אַן דער אות, אָדער די אחיות, אָדער דאָס
 אָרט, אָדער די ווערטער וואָס זינען אינגערינגלט מעגן יאָ געניצט ווערן אָדער
 ניט געניצט ווערן : ביידע האַריאַנטן זינע קאַרעקט אין דער קולטורשפראַך.
 אע גרופע 4 4 6. ק אָ אַ פ ע ר אַ צ י ע, ה י ל י אַ שטייגער האָבן מיר :
 שטיצע(ע), (מיט)באַטי
 ליקטער, פיקוח נפֿש (אע) דוחה שבת, אין האַנט וואָשט די צווייטע (אַת בידע
 זשע ווייס). דאָס
 מיגט, אַן בידע וואַריאַנטן זינען קאַרעקט : שטיץ, שטיצע : באַטייליקטער,
 מיטבאַטייליקטער :
 פיקוח גפֿש דוחה שבת, פיקוח גפֿש אין דוחה שבת : אין האַנט וואָשט די
 צווייטע, אין האַנט וואָשט

די צוויטע את בידע זייען ווייס.

31. ווינקלדיקע קלאַמערן () זיינען אַ סימן, אָ דאָס וואָרט, אָדער די ווערטער וואָס זיינען אינגערניקלט זיינען אָן עקוויװאַלענט פֿאַר דעם וואָרט, אָדער די ווערטער וואָס עמען פֿאַר דעם.

אע גרופע 4 4 4. ל פ כ ט ק י ט אַ שטייגער געפֿינע מיר אונטער ס : גלייכער (גלאַטער)

וועג: די צוויטע חכמה פֿע פֿעדערן שליסן (ע קאַרטאָפֿל שילן). אע 2 ז 4. ב ק ש ה האָבן

מיר : פֿאַלן (צופֿאַלן) צו די פֿיס (צו דער ערד). דאָס היסט, אָן מען קען אָע, דען מע קע אויס־

קלייבן דעם עקוויװאַלענט וואָס אע מער צום האָרע : גלעכער וועג, גלאַטער וועג: די צוויטע

חכמה פֿון פֿעדערן שליסן, די צוויטע חכמה פֿע קאַרטאָפֿל שיילן: פֿאַלן צו די פֿיס, פֿאַלן צו

דער ערד, צופֿאַלן צו די פֿיס, צופֿאַלן צו דער ערד.

82. קאַנטיקע קלאַמערן ו () זיינען אַ סימן, אָן דאָס האָרט, אָדער די ווערטער האָס זיינען אייד געקאַנטיקט זיינען אַ דערקלערונג. אויב די דערקלערונג אע נ ! קומט פֿריער פֿאַר אַ סכום ווערטער אָדער אויסדרוקן, אין זי שייך צו אַלע ווערטער אָדער אויסדרוקן.

אע די פֿריערדיקע קאַפּיטעלעך פֿע אונדזערע אעסטרקציעס (,די איינאַרדעטט אע די קאַטער

גאַריעס ס, וו, אַדי ש אינוו" את,,די אפּנאַרדעמע אע די קאַטעשריעס פֿראַן את שפּר-1 אע

שוע געווען אָטעמען, אַז אָפֿט שטייט אע קאַנטיקע קלאַמעט אַ דערקלערש מ אַ מע קעפל בייס

אַרהייב פֿת אַ פֿאַראַגראַף. אַ מאָל קומט אַזאַ דערקלערונג אין מיק פֿאַראַגראַף ד. אין גרופע 4 ז 1. א י ז נ ב אַן האָבן מיר אונטער ס : אַרטערעדשע בע, אתטערבש, סאָבוויי

נגע־יאָרק, אונטערגרונט נלאַנדאָן, מעטראָ !פֿאַרע, מאַסקווע). דאָס היסט,

אן אטערערדשע
באן ק אונטערבע זינען די כלל־ווערטער, אע דער צייט וואָס די וופטערדקע
דריי ווערטער
ווערן געניצט אע דער קולטורשפראך בלוע בטגע יענע שטעט וואָס זינע
דערמאָט אע די קע-
טיקע קלאַמערן.
אע רופע 198. אַרױס שטױס האָק מיר צױק איגר : נב'ש אַ קש ! : אַ קאַטאַ !
: אַפשיק ! :
אַשחעס ! : זאַסיע ! : נחזיר) אַזטש ! : זקש ! : נפֿערח היטאַ ! : האַטאַ ! : ווש ! : דאָס
היסט, אַז
די ערשטע 5 אַפֿטריב־אויסרופֿן זעגען שיך צו בעליחיים בכלל, זיי זינע דאָ
ויט ספֿעציפֿי-
צירט : די ווייטערדיקע צוויי (אַיוטש ! : עקש !) זשע מגע אַ חזיר. את די
לעצטע דריי (הייטאַ ! :
האַטאַ ! : וויאַ !) זמש שיך צו פֿערד.
83. אין קאַנטיקע קלאַמערן זינען אויך אַריינגענומען אַ צאָל
כאַראַקטעריסטיקעס פֿון ווערטער אָדער אויסדרוקן אע דער פֿאַרעם פֿון
קירצונגע :
אינסטרוקציעס פֿאַרן באַנוצער
נאָ-) אין דער טייטש : אַמעריקאַניזם. ס'איז אַ סימן, אַז דאָס וואָרט אָדער דער
אויסדרוק ווערט געניצט אין דער „רעגעלער“ רייזשפראַך אין אַמעריקע.
דערפֿון אין אָבער בלל ניט געדרונגען, אַן אַזאַ ערט אָדער אויסדרוק קען פֿריי
אַריינגעפֿירט ווערן אין דער ייִדישער קולטורשפראַך אַפֿילו אין אַמעריקע
גופֿא. אע דעם נאָענטסטן קאַפיטעלע פֿון אונדזערע אינסטרוקציעס (פֿונקטן 40
א"וו : „אַמעריקאַניזמען“) ווערט אָנגעוויזן, ווי אַזוי אַפֿצוזוכן אע „אוצר“
עפעס בעסערס איידער די דאָזיקע ווערטער אָדער אויסדרוקן.
נגנ) אע דער טייטש : גנבים־לשון. ס'אין אַ סימן, אַן דאָס וואָרט אָדער דער
אויסדרוק אע פֿון דעם ייִדישן מבישעשאַרגאָן, פֿון דעם אַ"ג הענטשקע־לשת.
נדשק אין דער טייטש : דיאַלעקטיש. ס'אע אַ סימן, אַן דאָס וואָרט אָדער דער

אויסדרוק אין אין דער יידישער פללשפראך ניט אריין (אָדער נאָך ניט אַר .
נאָיי) אין דער טייטש : סאָוועטיש. ס'איז אַ סימן, אַז דאָס וואָרט קומט פֿת דעם
יידיש פֿון סאָוועטן-פֿאַרבאַנד .

נקי) אין דער טייטש : קלעזמער-לשון. ס'אע אַ סימן, אַן דאָס וואָרט אָדער דער
אויסדרוק אין פֿון דעם לשון פֿון די ייִדשע קלעזמערס .

נאָ) אין דער טייטש : שפּעט-לשע. ס'איז אַ סימן, אַן דאָס אין אַ אָפּלאַכערישער
אָדער איראַנשער שפּראַך-עלעמענט.

34. ניט-געקירצטע כאַראַקטעריסטיקעס וואָס שטייען אע קאַנטיקע קלאַמערן
זינען קלאַר פֿון זיך אַל יין.

ס'ווערן געניצט אַ שטייגער : נאָרגענטינעז, נבראַזיל, !פּוילן) אַאַז'וו :
נאַקטיאַרש, נקיגדעריש, נקצבֿש, נשנפּדעריש, נשערעריש, ושיך).
ווי אַזוי צו געפֿינען דעם פּאַסיקסטן פֿאַרבייט

35. אַ פֿאַרבייט פֿאַר אַ וואָרט אָדער אַן אויסדרוק וואָס געפֿעלט אייך ניט
דאַרפֿט איר זוכן בשכּת מיט אָט דעם וואָרט אָדער אויסדרוק.

אע דעם קאַפּיטעלע פֿון אונדזערע אינסטרוקציעס, דער ווכצעטל" האָט איר מע
געהאַט אַ דוגמא, ווי |א ווי אַפּצוזוכן אַ פֿאַרבייטוואָרט פֿאַר אָבער יונג, אויב
דער דאָזיקער אויסדרוק איז אייך אויסגעקומען צו שאַרף. מען דאַרף אַפּצוזוכן
אע זוכצעטל דאָס וואָרט „גראַב" : אונטערן אייבערהאַרט גראַב געפֿינען מיר
אַן נטערוואָרט „אומאידל 557" : אין דער גרופּע 557. א ו מא י י ד ל ק י ט
געפֿינען מיר : שלעכט דערצויגענער, אוממתרבותער, אומגעהובלטער :

פּראָסטע זאַך, ראָבע זאַך : גראַבער זע, אָבער נפֿש, גראַבער פֿליגל : גראַביאַן,
גרוביאַן, כאַם, פּויער, מוזשיק. . . : חיה, בער, אומראַס, ווילדע ציג :

סטאַטיק נשפ) : לאָבז. זשוליק. . : באַרבאַר, מעדאַל, אַזיאַט, תשעה-באָב :

ניט-געשליפֿענער דימענט. צווישן די אַלע וועט איר געפֿינען עבעט וואָס טויג
אייך. אויב איר זייט באמת אע בעס וועט איר אפֿשר זאָע : פּראָסטע זאַך : ארב

איר ווילט אַרויסברעמען איראַניע, וועט איר אפֿשר ע: סטאַטיק : שלעכט

דערצויגענער וועט מער אונטערשטרייכן די ווירקומען פֿע דער סבֿיבֿה און

גיט-געשליפֿענער דימענט קען אייך גאָר העלפֿן אַרויסווק אַ שטיקל

באַהאַלטענע סימפּאַטיע צום בעל-דבר.

שדערע פֿאלן לדומא וועט איר געפֿינע אע אַנדערע קאָפיטעלעך פֿון אונדזערע אינסטרוקציעס.

אינסטרוקציעס פֿאַרן מאַנוצער

86. אויב דער „אוצר" האָט געצייכנט אַ וואָרט אָדער אַן אויסדרוק מיט אַ קלע (ז) , האָט דאָס ו אַ סימן, אַן ס'אין ניט רעקאָמענדירט אע דער קולטורשפראך את מען דאַרף עס אויסמיידן, וועט איר זייער אָפֿט געפֿינען עפעס בעסערס אע דעם גבול פֿע די זעלביקע פיוטל־קאָמעס אָדער ניט ווייט דערפֿת : אע דער גרופע 290. פֿינצטער קייט אע זנעבל געצייכנט מיט אַ קלע.

אַבער באַלד פֿאַר

דעם שטייט נעפל ק'ס'אע קלאָר , אַן דאָס אין דאָס רעקאָמענדירטע וואָרט. אין 299. רויט,

פֿורפֿור איז ז רויטלען זיך געצייכנט מיט אַ קלע, אַבער אַזר ווי לעבן דעם שטיק ווערטער או

סימנים : רייטלען זיך . פֿאַררייטלען זיך אין קלאָר, אַן דאָס זיינען די קאַרעקטע ווערטער. דאָס

אייגענע, ווען מיר האָק אע 515 פֿאַרשונג : אַנפֿרעג ז אַנפֿראַגע, אינטערפעלאַציע : דאָס

ערשטע את דאָס דריטע וואָרט זיינע קאַרעקט, מערניט וואָס אעטערפעלאַציי וו לן מיר ניצן

אע אַ מער פֿאַרמעלן זעען, אַ שטייגער ווע עס רעדט דך וועע אַ פֿאַרלאַמענטאַרישער פראָצער

דור : ז אַנפֿראַגע ווערט ניט רעקאָמענדירט את מע דאַרף עס אַרסמיע. אע גרופע 522. געוויסן קייט געפֿינע מיר : . . . באַרע, אַפּאָדיקטיש, אומפֿעליק, זאור

פֿעלבאַר. . . : אומצווייטיטדק זאומצווייטיטיק : אַספֿקדיק, בליספֿקדיק, אַרצוויפֿלדיק,

? צמיפֿללאַז, ז אומצוויפֿלהאַפֿט(יק) . דעצידירט, אַנטשידן, אומאַפֿרעגלעך, אומאַפּווענדלער,

? אומורדערשפרעכלער. . . דאָס היסט, אַו ד געצישטע ווערטער ז

אומפֿעלבאַר, ? אומצווי
דייטיק, ז צוויפֿללאָן, ז אומצווייפֿלהאַפֿט, ? אומצריפֿלהאַפֿטיק, ז
אוממידערשפרעכלעך ווערן
ביט רעקאָמענדירט אע דער קולטורשפראך את מע דאַרף זיי אויסמייע,
פֿאַרבייטן זי קען מען
גרעג דורך די אַנדערע ווערטער וואָס שטייען פֿריער פֿאַר זיי, דהייט מע דעם
זעלביק סדר) :
אומפֿעליק, אומצווייטייטישק, אָנספֿקדיק, בליספֿקדיק, אָצוויפֿלדיק,
אומאַפֿרעגלעך, אור
אָפּווענדלעך.
די צום מערמן פֿאַרשפרייטע נירעקאָמשדירטע ווערטער זשע אָרעממען אע
ווכצעטל
שיך. זען וועע דעם אע פונקט 26 פֿת אונזערע אינסטרוקציעס.
37. דאָס אייגענע אין שייך צום עפֿינען פֿאַרבייטן פֿאַר ווערטער אָדער
אויסדרוקן וואָס זיינען געצייכנט מיט אַ רינגעלע (י), וואָס דאָס אע אַ סימן, אַן
דער שפראַך־עלעמענט אין ניט אָנגענומע (אָדער נ אַך ניט אָנגענומען אין דער
קולטורשפראַך.
אין גרופע 5 6 5. צ י י כ ן האָבן מיר אַ שטייגער : גער־ציון, לעבערל, 0
פרימעטע, פע־
טעלע. אין 7 0 ב. נ אַ מ ע ן, צ ו ג אַ מ ע ן האָבן מיר : פֿאַמילאַמע, דייטשער
האַמע, פֿאַמיליע,
צונאַמע, 0 פראָזוויסקע, 9 פֿרעוויסקע. אין 4 4 8. פ אַ ר ט י י, אַ ר ג אַ נ י ז אַ
צ י ע האָבן מיר :
קרייז(ל), 9 קרואַק, ריע, ופע. די ווערטער מיט אַ רעלע טרע ניט פֿאַר דער
קרטורשפראַך,
אָבער בשכטת מיט זי וועלן מיר גרינג אָפּזוכן גלייכווערטיקע ווערטער וואָס
טוק יאַ.
ע. דאָס אייגענע אין שייך צום געפֿינען פֿאַרביק פֿאַר ווערטער אָדער אויסדרוקן
האָס זיינע געצישט מיט אַ שטערנדל (י), וואָס דאָס אע אַ סימן, אַז דער

שפראדעלעמענט אע אַ ווולשרער און ממילא ניט קק עלעמענט פֿת דער קולטורשפראך .

89. דאָס אייגענע אין שייך צום געפֿעען פֿאַרבייטן פֿאַר ווערטער אָדער אויסדרוק האָס זיינע געצייכנט מיט נדאל) , (נ- אַז"וו. אַמעריקאַניזמען

40. אויב דער „אוצר" האָט געצייכנט אַ וואָרט אָדער אַ אויסדרוק מיט נ—) , האָס דאָס און אַ סימן, אַן ס'ווערט געניצט אע דער ייִדשער רידשפראך אע אַמעריקע, אע דער קאַרעקטער אינסטרוקציעס פֿאַרן מאַנוצער פֿאַרבייט דאָס רוב געגעבן אע דעם גבול פֿון די זעלביקע פינטל־קאַמעס אָדער ניט ווייט דערפֿת.

אין דער גרופע 106 ש אַ פֿי ג ג האָבן מיר : בויער שטעלער, איינשטעלער. , . אַרכיטעקט, קאָנטראַקטאָר. בילדער נאָם) דעם פֿאַרבייט אר בילדער דאַרף מען זוכן צמק די פֿריערדיקע סובסטאַנטיוון.

אין דער גרופע 258. ש פֿי ז, ג ע ט ר אַ נ ק האָבן מיר : מאַראַנץ, פֿאַמערשץ, אַפעלסע, אַפּלצין, אַראַנזש. אָרענדזש נאָמז. אע דער גרופע 873. ר י י ד האָבן מיר : זאָג. רעדע אָדרעס וואָרט, 0 מאַרע. ספּיטש נאָם) : . , פֿירטראָג, פֿאַרטראָג ז פֿאַרטראָג, רעפֿעראַט, לעקציע. לעקטשור נאָם!

אין דער גרופע 488 מ ע כ אַ נ י ק. ט ע כ נ י ק האָבן מיר : שטעלברעט, זשאַלטברעט, סוויטשבאָרד נאָם) שוויצבאָד וּשפּ). שאַלטברעט אין ניט רעקאָמענדירט. ווייל ס'אין דייטש: שוויצבאָד אע אַ שפּאַטראָרט : דער טערמע אין דער עדשער קולטורשפראך איז שטעלברעט.

דורך איינגעניטן זיך אין ניע דעם „אוצר" וועט איר אויסגעפֿינען, וויפֿל מטע עקוויװאַלענטן עס זיינע פֿאַראַן פֿאַר די אַמעריקאַניזמען וואָס זיינען אין אונדזער פֿלל־שפראך ניט אָעוומען.

41. אין זייער פֿיל פֿאַלן שטייט אע דעם גבול פֿע די זעלביקע פינטל־קאַמעס בלויו דער אַמער ריקאַניום מיטן קולטורשפראַכיקן עקוויװאַלענט פֿאַר אים. דאָ איז דאָס פֿאַרבייטן גאָר גרינג.

אע גרופע 1 0 9. ג ע ג נ ט : לאַנד, קאָנטרי וואָמ! : אין גרופע 1 1 5. מ ע ב ל ס
ט אָ ל י ע ר ד : מעבל, פֿוירניטשור נאָמ) : אע גרופע 228. ר ע ר : אָפּטס,
סינק נאָמ! : אע גרופע 88 0. א ד נ ב י נ ד ע ר ד : דרעטלער. סטייפלער וואָמ) :
אע גרופע 42 7. ר פֿו א ה : כירורגיע, סוירדשערי נאָמ) . . . וואָרעמפֿלאַש,
האַט־וואָטער־באַטל וואָמ) : אע גרופע 47 5. ב אָ ו ו אָ ר ע נ י ש : קבלה,
רעסיט נאָמ) : אין גרופע 4 95. צ אָ ל ו נ ג : ראָטע, אינסטאַלמענט נאָמ) . . .
שכירות־ליסטע, פי ראָל נאָמ) : אע רופע 6 0 5. ב אָ ל ו י נ ו נ ג : סטיפענדיע,
סקאַלערשיפ וואָמז.

42. אַרילו ווען דער אַמעריקאַניזם איז פֿון דעם זעלביקן שורש ווי דער
ייִדישער עקריאַלענט דאַרפֿן מיר זע געוואָרנט אַת אע דער ייִדישער
קולטורשפראך ניצן די ייִדישע פֿאַרעם, ניט די פֿאַרענגלישטע.
אע די ווייטערדיקע דוגמאות איז די ערשטע פֿאַרש די קולטורשפראַכיקע, די
צווייטע די פֿאַרעמלשטע : גרופע 9 6. ח י ל ו ד : קאַסירן נאָ טשעק), קעשן
נאָמ) : גרופע 1 0 9. ג ע ג נ ט : שטאַט, סטייט נאָמ) : גרופע 3 2 0. מ י ג ל ע כ
ק י י ט : שאַנס, טשענס ממ! : גרופע 5 6 0. ל ע ר ע ר, ת ל מ י ד :
פֿרינציפּאַל, פֿרינסיפּאַל נאָמז . . . דעקאַן, דין נאָמם . . . גרופע 4 5 9. פֿ אָ ר ו
ו אָ ל ט ע ר, פֿ י ר ע ר : דעפּאַרטעמענט, דעפּאַרטמענט גאַמ) : רופע 4 7 2. ב
ק ש ה : אַפּעל, אַפּיל נאָמ) : גרופע 448. ב ו כֿ י ר ו נ ג : קאַנטע, אַקאָנט וואָמ)
גרופע 49 7. ג ו ט ע ר מ צ 5 : גאַלדמעע, גאַלדמין נאָמ) : גרופע 5 3 6. א ו
מג ע ר י כ ט ק י י ט : סורפרע, סורפרמו נאָמן : גרופע 55 1. יו ם־ט ו בֿ, פֿ אָ
ר אָ ד : אַפּלאַדיסמענטן, אַפּלאַן נאָמ) : רופע 598. ג ע ז ע צ ל ע כ ק י י ט, ה י
ת ר : ליצעע, לייסנס נאָמז.

אויסלייג

43. דער אויסלייג אין דעם שווען ווערק איי, פֿאַרשטייט זיך, אע שווען בהסכּם
מיט די „תקטת

— דדע אויסלייג", וואָס דער ייִדישער וויסנשאַפֿטלעכער אינסטיטוט—ייוואָ
האַט פּובליקירט

אין ווילנע נאָך שרן צורייטווג אין אַת וואָס זיינען זינט דעמאָלט עטלעכע מאָל
איבערגע־

דרוקט געוואָרן.

אינסטרוקציעס פֿאַרן באַנוצער

יעדער אַעער וואָס וויל פֿולקום באַהערש אין שריפֿט די ייִדשע קולטורשפּראַך
דאַרף ווערן בקי אַע די אויסלייג־תקנות פֿון ייִראָ : פֿאַר אַן אינטעליגענטן
מענטש איז דאָס פֿע די גאָר נריעע זאַכן. דער ייִראָ שיקט אַרויס די בראַשור מיט
די אויסלייג־תקטת פֿריי צו יעדערן ווער עס ווענדט זיך צו אים וועע דעם.

די וואָס זיינען נאָך ניט באַהאַוונט אַע די אויסליירתקוות פֿון ייִוואָ דאַרפֿן וויסן
זע , אַן בדרך־כלל זיינען די תקנות געברט אויף דער אַזוי גערופֿענער „נייער
אַרטאָגראַפֿיע“, מערניט וואָס אַע געוויסע פֿונקטן איז אַרייַטעטראַע געוואָרן
מער איינהייטלעכקייט אַת אויסגעהאַלטגקייט. אָט זיינען עטלעכע פֿון די ענינים
וואָס די אויסלירתקטת האָבן רעטלירט :

(א) סײַ אין דרוקן סע אַע שרייבן דאַרף מען שטרעע אָפּהיטן דעם אונטערשייד
צוויק דרפּ מינים אַלף : א (שטומער אַלף) , א (פתח אַלף) , אָ (קמץ אַלף). אַ
שטייגער : אומבאַהאַלפֿן, אימאַגאַ.

(ב) סײַ אַע דרוקן סײַ אין שרייבן דאַרף מען שטרענג אָפּהיטן דעם אונטערשייד
צרק יי (צוויי יודן) אַת יי (פתח צוויי יודן) . אַ שטייגער : (איך) וויין — (אַ
גלאָז) וויין : (תמר אַ) טייטל — (דעם מלמדס) טייטל : (איך) מיין — מע
(בוך) : (רב) לייב — לייב (און לעבן) : (איך) ניי — (אַלט ש) ניי. די
ענדונגען ׳הייט אַת ׳קייט ווערן אַלע מאָל געשריבן אָן פתחן.

ש אויב אַ צונויפֿהעפֿט אין ניט מער ווי דרייטראַפֿיק שרייבט מען אים אַע אינעם
: אויב ער אַע מער ווי דרייטראַפֿיק שרייבט מען אים מיט אַ מקף ר) . די

צאָל טראַפֿן דאַרף מע באַשטימע לויט דער קירצסטער פֿאַרעם פֿונעם
צונויפֿהעפֿט , און דעמאָלט בלייבט שווע די אַעאי נעמדיקע שרייבט אַפֿילו אויב
די צאָל טראַפֿן פֿאַרגרעסערט זיך דורך אַ סופֿיקס אָדער אַן ענדוע. אַ מקף (1⁻)
שטעלט מע אין אַ צומיפֿהעפֿט אַפֿילו ווען די צאָל טראַפֿן איז קלענער ווי דריי ,

ארב איינער פֿע די עלעמענטן אַע צומיפֿהעפֿט אַע אַ העברעעם אָדער אַ
פֿרט־נאָמען אָדער דאָס וודט „גיט“. ווערטער מיט פֿרעפֿיקסן אָדער סופֿיקסן
רעכענען זיך ניט פֿאַר צונויפֿהעפֿטן, אַת די פֿרעפֿיקסן אַת סופֿיקסן וועת
געשריבן אין אינעם מיטן עצם וואָרט.

א שטייגער :

ביכערקראַם , ווערטערבוך , פֿתלוועג , רייזמאַשין , שטורעמווינט ,
שפראַכסיסטעם : ביכערגעשעפֿט , ווערטער-באַהעפֿט , פֿויגל-פערספעקטיוו ,
רייז-אַפאַראַט , שטורעם-פֿויגל , שפראַכנסיסטעם . אויב אַע טעקסט שטייט :
פֿאַרשטעל(ונגס-)קראַפֿט מעט דאָס : עס זיינען מיגלעך בידע פֿאַרמען ,
פֿאַרשטעלקראַפֿט אַת פֿאַרשטעלונגס-קראַפֿט , און בידע זיינע אַע גאַנצן
קאַרעקט : נאָר דאָס ערשטע דאַרף מע אויסלייע אין אינעם , ווייל דער
צוטיפֿהעפֿט האָט ניט מער ווי דריי טראַפֿן , און דאָס צוויטע מיט אַ מקף , וועל די
צאָל טראַפֿן אין צומיפֿהעפֿט אַע עסער ווי דריי .

פֿאַלקסלערער—פֿאַלקסלערערשאַפֿט , שרייבמאַשע—שרייבמאַאַע ,
בריטהאַרציק—בריטהאַרציקייט , רייסהאַלטער—גרויסהאַלטערך ,
דרשרגעשאַנק , חן-גריבעלע , ישיבֿה-בחור , פֿלרמטת , פֿורים-קוילעטש ,
שער-בלאַט .

הערצל-גאַס , מעדעם-קלוב , פרעשול , רענטגען-שטראַלן .
נייהי , ניטעטער , ניט-געניטשאַפֿט , ניט-באַרעעטקיט .
אומפֿאַרשטענדענש , אייבערהמצאה , אָנוואַפֿענע , אַנטקעעטראַע ,
ביבאַשעפֿטיקמ , פֿאַררר געפֿיל : משוגענערוויז , היימלאַז , זידעש .
אַגדערע פֿללים וועט איר אַרויסדרינגען פֿע נ-ע דעם , „אוצר“ אָדער פֿע באַקענע
זיך מי- דער בראַשור , „תקנות פֿת יידק אויסלייג“ גופֿא .
„תקנות פֿון יידיע אויסלייג“ איו אָנגעוויזן אַ צאָל ווערטער וואָס מען מעג
שרייבן אופֿנים , ווי ווער עס וויל , אָן שום חילוק אין פֿשט .

אַט זיינען די דאָזיקע טאַפעלע שרייבומען , ווי זיי שטייע אַע דער תקנה 1—
על-פי אַלף-בית : אויסגעוועבט—אויסגערעפֿט : אָווערן : אָעאַרן—אָגעמוירן
: באַקאַנט—באַקאַנט—באַקענט : באַקעען—באַקאַנען : בלאַ—בלוי :
געבאַרן—געמירן : אַ—טוי : דאָיערשטאַג—דאָנער-טיק : די-

אינסטרוקציעס פֿאַרן באַנוצער

טאַג—דינסטיק : דערמאָנען—דערמאָנען : וואַרגן—מערע : וואַרן-וואַרעם
ז.מחמת') : וושאַג-ווי

געטשעעטע : לעען : געליגן—געליען : מאַנטאַגלאַנטיק : מיגלערלעגלער :

מַעֲלֵעַן שׂיִיךְ מ־'
אַבְעֵר נָאָר פֿאַר אַ וואָקאַל וואָרט־אַיִן) פֿאַרן ווערב . מען נאָכן ווערב : ניצן—
ניצן : (צי) ע־יצי)
ניץ (קומע) : (גאָר)ניט (נאָר)נעט : פֿאַרלירן : פֿאַרלאָרן—פֿאַרלוּיט :
פֿאַרדדן—פֿאַר־ידן :
פֿינפֿטל—פֿיפֿטל : פֿינפֿטער—פֿיפֿטער : פֿרייטאָ—פֿרייטיק : פֿרירן :
געפֿראָרן—געפֿרוירן : שגען—
קענע : קינע—קעוּיג : קלויבן—קלעק : קלעקקלעפֿן : ריידזלעדן (אַבְעֵר בלוּיז
: דו רעדסט,
ער רעדט, גערעדט , את בלרן : די רייד) : שווערן : געשוואָרן—געשווירן :
שערן : געשאָרן—געשוירן :
שרייען : געשריגןעערייען.
גלייך באַרעכטיקטע פֿאַרמען, אָן מם חילוק אין פֿשט, האָבנמיר אויך אַע : ער
ווייס—ער וויסט :
יאַריד—יריד , יאַרידן—ירידן—ירידים.
45. אַע „אוצר" זיינען אָפֿט אָנגעוויזן ביידע פֿאַראַלעלע שרייבונגען. טייל פֿע
די דאָזיקע ווערטער מיט גלײַך באַרעכטיקטע שרייבונגען באַגעגענען זיך אַבְעֵר
אַזוי אָפֿט, אַז ס'אין גערען אוממיגלעך יעדער מאָל אָנצוויייע ביידע וואַריאַנטן.
דער באַנוצער דאָרף דעריבער וויסן זע, אַי אָפֿילו אויב אַע טעקסט שטייט נאָר
אַיע אויסלייג־וואַריאַנט מעג מען פֿריי ניצן דעם צווייטן וואַרשנט אויך, אויב
וואָר ער אַע לעגאַליזירט אין די אויסליירתקנות.
דאָס אַע שׂיִיך אַ שטייגער צו אַזועע טאַפֿעלע פֿאַרמען ווי רידזלעע.
46. פֿאַראַלעלע שרייבונגען, ביידע גלייך באַרעכטיקט, קענע לויט די
אויסליירתקט געמאַלט זיין אויך אַע ראָשית־בותן. דער באַנוצער פֿונעם
„אוצר" דאָרף דעריבער וויסן זיין, אָן אויב אָפֿילו אַע טעקסט שטייט נאָר אַיע
פֿאַרעם, מעג ער ניצן דעם אַנדערן וואַריאַנט אויך.
די תקנה 24 לייענט זיך : „אויב ראָש־תיבותן זמע געוואָרן פֿעסטע ווערטער,
מעג מען זיי אויך
לייע אָן שטריכעלעך : בעשט . . . רשי . . . (דריי מאָל) חי, רמח (אב־רים) .

רפט (אלפים) . . :

שס, גך. 'אָבער בעשיט, רש'י אָזיוו וינען אויך קאַרעקט.

47. בנוגע דער שרייבונג פֿון וואַקלדיקע פֿאַרמען אין העברעיִומע האָט דער ייִראָ לעת־עתה קיין בינדנדיקע נאָרמעס ניט אינגעשטעלט. דער „אוצר" האָט זיך דאָ דעריבער געהאַלטן ביי דער פראַקטיק פֿון די „ייוואָ־בלעטער" די לעצטע יאָרן. מען דאַרף אָבער האָבן אַע זינק, אַן אַ געוויסע ניט־איינהייטלעכקייט אַע נאָך דאָ געבליבן, בעיקר אין צוויי פונקטן :
(א) דער בשוץ פֿונעם מקף (1-), ווען ביידע טיילן פֿונעם צומיפֿהעפֿט זיינען העברעיִזמען.

בע דער ייוואָ וועט אינשטעלן בעדגדיקע תקטת זיינע מיגלעך וואַקלועען אַע אויסלייע אַזוינע

ווערטער ווי : גמילות חסד—גמילות־חסד, היתר מראה—היתר־הוראה, הארת הנפֿש—השארת־

הנפֿש, חיבוט הקבֿר—חיבוט־הקבֿר, לען הרע—לשהרע, מהיכא תיתלהיכתי, מקום פר־

בסהמקום־פרנסה, מלמת שמים—מלכות־שמים, עץ הדעת—עץ־הדעת, מרת משה—מרת־משה.

בידע מיני שרייבומען מעגן מיר האַלטן פֿאַר קאַרעקט.

גיט אַ־טוט, אַי די דאָזיקע פֿאַראַלעלע שרייבמען, מיט דען אַ אַ מקף, זיינע באַרעכטיקט נאָר

ב ב י י ד ע טיילן פֿתעם צומיפֿהעפֿט ומען העברעיִומען. אויב בלוע אַעער פֿע די טיילן אַע

אַ העמרעעם מ ו ז קומען דער מקף, אַ שטעער : חן־ריבעלע, יממים־שיו, פֿשרשטע, מר

מיר. צדקה—קע, קהלשטיבל : בוסבֿרא, וואַלדשולן, מרל־חלל, מעסט־מכשירים, קיגדערי

מעשה, שטייער־הנחה.

אינסטרוקציעס פֿאַרן באַנוצער

(ב) דער באַנוץ פֿונעם י אויף צו באַצייכענען דעם 1־קלאַט אין באַטאַנטן טראַף.

דאָ רעדט ויך וועע דעם אויסלייג פֿון יענע העברעעמען, וואָס אין דער
העברעישער טראַדיציע

מפֿא זינע פֿאַראַן צוויי וואַריאַנטן, די אַ'ג מלא-פֿאַרמען (מיט י) את
חסר-פֿאַרמען (אַן י). אונדזער
איינפֿיר אע :

דאָרטן וווּ דער דקלאַט קומט אע אַ ניטבאַטאַנטן טראַף ווערט דער י בדרך-כלל
ניט

געשטעלט : בכורים, השמר והזהר, התפעלות, זכרון, מלחמה, משפחה,
מתבודד, נצחון, נתעלה
ווערן, פלח, שבולת, שגעת, תשבחות.

דאָרטן וווּ דער !-קלאַט קומט אע אַ באַטאַנטן טראַף ווערט דער י בדרך-כלל יאָ
געשטעלט :

איבוד-ממת, איסור, בילבול, ביקורחולים, גילעל, דיבור, דיקדוק, הידור,
הילוך, ווידוי, זילזול,
חילוק, חיזוק, טיפש, טירחה, כיבוד, כיוון, לימוד, מידבר, מיסחר, מישפט,
ניגלה, ניסתר, סיבה,
סידור, סימן, עיקר, פילפול, צידקות, קיבוץ, קינאה, רישעות, שינוי,
שימחה, שינאה, תיקע.
גיט אַכטומ, אַן וויל ס'אין איסור, בילבול, גילמל, דיבוק, מידבר, סידור,
קיבע אַאָז'ר בלייבט
מין דער י אויך אין לשון רבים : איסורים, בילבולים, מלטלים, דיבוקים,
מידברות, סידורים,
קיבוצים אַאָז'ר.

48. בכדי צו פֿאַרגריטערן דאָס לייענען זינען אַלע העברעזמען אע טעקסט
געזעצט מיט נקודות אונטער באַטאַנטן טראַף.

פֿאַרשטייט זיך, אַז דאָרטן וווּ ס'אין פֿאַראַן אַן אונטערשייד אין אָטעמען די י ן ד
י ש ע אויסשפראַך,

ניט ווי מען שטעלט אין דעם דאָזיקן וואָרט די נקודות אין העברעיש : מלך עיט
(אַלד), אָך מיט

או, חתונה עיט אָמוה). אויב אָבער דאָס זעלביקע וואָרט באַגעגנט זיך אע אַ
 גאַנצן זאָץ וואָס
 אע אַריבערגענומען געוואָרן אע ייִדיש אַרמ קען געמאַלט זיין, אַן די אויסשפראַך
 אע ייִדיש מַפֿא
 זאָל זיין מער אויפֿן העברעק שטייגער, את יעמאַלט אע דאָס געטמען געוואָרן
 אין אַכט ביים
 שטעלן די נקודות. אַ שטייגער : דור, אָבער לדור ודור.
 דער סדר פֿון אַלף־בית
 49. בהסכם מיט די אויסל ייִג־תקנות זינען די אותיות ב—ב, כ—כ, פ—פֿ, ש—ש, ת—ת פֿאַררעכנט אין „אוצר" פֿאַר באַזונדערע אותיות. דעריבער אע
 דער אַלף־בית אין זוכצעטל אויסגעשטעלט אין אַזא סדר : א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, כ, (ך), ל, מ (ם), נ (ן), ס, ע, פ, פֿ (ף), צ (ץ), ק, ר, ש, ש, ת, ת.
 50. א, אַ, אָ, ו, וו : וי : י, יי : יי, יי רעכענען זיך ניט פֿאַר קיין באַזונדערע
 אותיות אע אַלף־בית.
 בלוע ווע עס דאַרפֿן אויסגעסדרט ווערן נאָכן אַלף־בית ווערטער, וואָס די
 דאָזיקע וואַריאַנטן
 זינען דער איינציקער חילוק צווק זי, ווערט אשעשטעלט דער סדר וואָס אע דאָ
 געגעבן. אַ
 שטייגער : פאר, פאַר : מאַן, מאָן : אַקס, אָקס : מע, מע.
 ע
 ראַשית־בֹּתן, קירצונגען און סימנים
 אַז'ר און אָווי ווייטער
 אַדי אַדיעקטיוו
 אינר איגוואַריאַנט, אינוואַריאַנטן
 נא'י) ארץ־ישראל
 נאָמ) אַמעריקאַניזם
 נביח) בעל־חי, בעל־חיים
 (נע)

גנבים-לשון
נדיאלז דיאלעקטיש
לינ

ווערב, ווערבן

לשת יחיד

לק נקבה

ל'ר לק רבים

סובסטאנטיוו, סובסטאגטית

נסאוו) סאוועטש

פראן פראזעאָלאָגיע

קאָמפ' קאָמפאָראַטיוו

נקל) קלעזמער-לשון

נשפז שפעט-לשון, איראָנש

שפר שפריכוואָרט, שפריכווערטער

ז ניט רעקאָמענדירט אין דער קולטו.י שפראַך

י ניט אָגעטמען אין דער קולטורשפראַך

— ווילגאָרער אויסדרוק

(1 דאָס איינגערינגלטע מעג יאָ גענוצט ווערן אָדער ניט געניצט ווערן

() דאָס איינגערינקלטע אין אַן עקוויװאַלענט פֿאַר דעם וואָרט אָדער די

ווערטער וואָס קומע

פֿאַר דעם

— אע גלייך צו

פ זען : אין זוכצעטל שיקט דער סימן אָפּ פֿון אַ ניט־רעקאָמענדירט וואָרט צו אַן

אַנדער זוכוואָרט

אַלע הוספֿות און תיקונים שיקט צום ייִוואָ, מיטן צושריפֿט „פֿאַרן אוצר פֿון דער

ינדישער שפראַך"

אויפֿן אָדרעס :

ייִדישער וויסנשאַפֿטלעכער אינסטיטוט — ייִוואָ

535 וועסט 123סטע גאַס, ניו־יאָרק 27, נ"י

דער וואָרט־מאַטעריאַל גרופעסווייז

ס : דאָיקייט, ווירקלעכקייט, אַקטועלקייט, רעאַלקייט אַז"וו — אַדי : דאָס זיין, באַ-

שטאַנד, עקסיסטענץ, קאָעקסיסטענץ, סוב־סיסטענץ, לעבן, רעאַליטעט, העיה, מעיאות, נש, פֿאַקט, זטאַטזאָך : דער אַבסאָלוט : אָנטאָ-לאָגיע.

וו : זיין, עקסיסטירן, געפֿינען זיך, באַשטיין, אָטעמען, לעבן : האָבן עקסיסטענץ : זען :

בנימצא, זיין במציאות : זיין באַמת, זיין בפועל
ממש — 362.

אַדי ן דאָיק, זיין, עקסיסטירנדיק, במציאותדיק, בקימצאדיק, הטיהדיק, ווירקלעך,

פֿאַקטיש, ז טאַטזאַכלעך, ז אַקטועל, רעאַל, וואָר, אָמתדיק, פּאָזיטיוו, אַבסאָלוט.

אינוו ן פֿאַראַן, פֿאַראַנען, פֿאַרהאַנדן : דע פֿאַקטאַ.

זען אויך : מאַשות 5, לעבן 242, אָמת 862.

2 . ניט־זיין

ס : ניטאָיקייט, אומרירקלעכקייט, אומרעאַלקייט אַזיר — אַדי : דאָס ניט־זיין, אומעק־

סיסטענץ, אומרעאַליטעט, אירעאַליטעט :
ניהיליזם.

גאַרנישט, נול, בלאַנק, בלוז, בלייז, ליידי קייט, פוסטקייט, וואַקוום.

אידעע, חלום, אילוזיע, איינבילדונג, פֿאַנ־

טאַזיע, מיראַזש, לופֿטבילד, וויזיע, כימערע,

לופֿטשלאָס — 346 : פֿיקציע, לעגענדע, מיטאַס

דבר שלא באָ לעולם : דאָס טעלערל פֿון

הימל : ספֿר פראַ(ל)ניק : פֿינפֿטער שולחן־

אָרוך : סוכהשער : קיצה שלא נולדה בסום-
 טוב : אַ לונג-און-לעבער אונטער (אויף)
 דער נאָן : אַ קינד אין בויך : פֿויגלמילך :
 אינדיק-זוימען : מוקנשמאַלץ : קאַטשקע-פוי
 טער : באַצערעס פֿידרעך מיט לאַקרעצע
 וו : ניט זיין, ניט האָבן קיין עקסיסטענץ, ניט זיין בנימצא אַז"ר — 1.
 אַדין ניטאַיק, ניט-בקימצאדיק, ניט-במאַיאותדיק, ניט-פֿאַראַנענדיק,
 ניט-עקסיסטירנ-
 דיק, אומגערע(ן), אומגעבוירן, אומבאַשאַפֿן :
 גאַרנישטיק, נוליק, פוסט, ליידיק, הויל,
 בלאַנק, בלויז.
 אומרעאַל, אומווירקלעך, אירעאַל, אי-
 דעאַל, אילוזאָריש, וויזיאָנעריש, כימעריש,
 לעגענדאַריש, מיטיש, פֿאַבולאַר, פֿיקטיוו,
 אימאַגינער.
 אינוו, פֿראַן : ניטאַ : ניט בנימצא : ניט במציאות : ניט פֿאַראַן, ניט פֿאַראַנען,
 ניט
 פֿאַרהאַנדן : עס אין אויפֿן הימל (אויפֿן בוידעם)
 אַ יאַריד : עס הימלט : עס הייבט זיך ניט אָן :
 לאַ אַיו דאָרים מעולם : להך"ם : לאַ אַיה ולא
 (ברא : עס אין נישט געשטויגן און נישט געפֿלויע :
 לאַ דובים ולא נער אַז"ו — 3-3 : עס האָט זיך
 אויסגעלאָזט (אויסגעלאָזן) אַ בוידעם (אַ האָן, אַ טייד) : בדליכא שאַני.
 שפר : דרײַ זאַכן זעט מען קיין מאָל ניט : אַ
 קליינעם טודרוסל, אַ וויסן זשערעבטשיק און אַ יידן פֿון יוכאָוויץ.
 זען אויך : אוממאַשות 4, אַוועקזפיקייט 112, פֿאַנטאַזיע 846, אַקר 363.
 נ. מאַשות, מאַטעריע
 סן מאַשותדיקייט, נשיקייט, מאַטעריעלקייט
 אַז"ו — אַדי : סובסטאַנציאַליזירונג מאַטעריאַליזירונג, פֿאַרקערפֿערונג

אָז'וּ פּ יי : הגאָמא, התנשמות : סובסטאַנציאַליזם, סובסטאַנציאַליטעט :
סובסטאַנץ, מאָשות, מהות, נש, עפעס, עצם, זאך, חפץ, אַרטיקל, ז
קעגנשטאַנד, ז דינג, אָביעקט, יסוד, באַזע, באַזיס, פֿונדאַמענט.
פֿיזישע נאַטור, מאַטעריעלע עקסיסטענץ, מאַטעריאַליזם, מאַטעריאַליטעט,
גופניות, נשמיות, חומריות : שטאַף, מאַטעריע, עלעמענט, גוף, קערפער, חומר,
קאַרפּוס, דומם, מאַסע, פֿלייש, פֿלייש און בלוט, אָשר ודם, באַשעפֿעניש,
בריאה, נפֿש, קעל־חי, ז וועזן, פערזאָן.
קאָנקרעציע, קאָנקרעטיזאַציע, מאַטעריאַליזאַציע, סובסטאַנציאַליזאַציע,
רעאַליזאַציע, ז אַקטואַליזאַציע, אינקאַרפּאָראַציע, אינקאַרנאַציע,
פערזאָניפֿיקאַציע.
נאַטור־פֿילאָסאָפֿיע, עקספּערימענטאַלע פֿילאָסאָפֿיע : סאָמאַטיזם, סאָמאַטיק,
סאָמאַטאָלאָגיע.
מאַטעריאַליסט, סאָמאַטיסט, סאָמאַטאָלאָג, סובסטאַנציאַליסט.
וּן האָבן אַ מאָשות — " : קענען אַנטאָפּן מיט
די הענט : פֿאַרמאָשותן, קאָנקרעטיזירן, סובסטאַנציאַליזירן, רעאַליזירן, ז
אַקטואַליזירן, מאַטעריאַליזירן, פֿאַרגופֿן, פֿאַרלייבן,
פֿאַרפֿלייק, פֿאַרקערפערן, אינקאַרפּאָרירן, פערזאָניפֿיצירן.
אדי : סובסטאַנציעל, מאָשותדיק, אַנטאַפֿיק,
קאָנקרעט, מהותיק, עצמדיק, נשיק, עפעסדיק, זאָכיק, זאָכלעך, פֿונדאַמענטאַל,
יקודיק, יסודותדיק, מאַסיוו, סאָליד, ז וועזנטלעך.
פֿיזיש, גופֿיש, קערפערלעך, מאַטעריעל, גשמיותדיק, מגושמדיק, חומרדיק,
ערדיש, שטאַפֿיק : מאַטעריאַליסטיש, סאָמאַטיש.
אינוו : ממש : בפועל ממש : במאָשות : אַזש.
זען אויך : זיין 1, סוביעקטיווקייט 5, האַפֿטיקייט מ, אַמת 862, וויכטיקייט
418.

4. אוממאָשות, גייסט

ס : אוממאָשותדיקייט, אוממאַטעריעלקייט,

גייסטיקייט אַז'ר — אַדי : אויסקערפערונג, פֿאַרגייסטיקונג : התקשות

הנשמיות : אומסובסטאַנציאַליטעט, אַבסטראַקציע.

לופֿט, עטער, זייפֿנבלאָז, פֿאַראַיאַריקער שניי, שאַטן, אָלום אַאַז"וו — 2 :
עורבא אָרז, חלום נעוף, אָפֿר וואָפֿר, אַש און שטויב, תוהו ובוהו.
אוממאַטעריאַליטעט, אימאַטעריאַליטעט, אעילות : רוחניות, גראַכריניעס נ־פ) :
עולם הדימיון, עולם האַליון.

נאָמה, זעל, זייל, נאָמה ימרה, ושאַתע ערטילאין : פסיכע, פנערמע,
פערזענלעכקייט, ז פערזאָנאַליטעט, אינדירידואַליטעט : איך, צווייטער איך,
איבעראיך : אונטערוויסיקער (אומוויסיקער, אונטערבאַוווסטזיניקער,
אומבאַרוסטויניקער, פֿאַרבאַרגענער, פֿאַרהוילענער, העכערער) איך : עגאָ,
סופערעגאָ, אַלטער עגאָ : גייסט, דערשיינונג, פֿאַנטאַזמע, אַסטראַלער קערפער.
וו : ניט האָבן קיין מאַשות, קיין אָנהאַלט, קיין
האַפֿט : זיין אָן אַ יסוד, אָן אַ באַזע, אָן אַ פֿונדאַמענט.

2

נפֿאַרגליכונגען) האָבן אַ מאַשות ווי דער גווישער גאָט, ווי די גווישע אמונה
(נאָאָנה) : האָבן אַ האַפֿט ווי אַ פֿיף פֿון אַ ניסל, ווי אַ בלאָן פֿון אַ דודע, ווי אַ
מעשה מיט אַ ציגעלע אַ וויסע, ווי אַ קינדס טרער, ווי אַ זיפֿץ פֿון אַן אַלטער
יידענע, ווי טריינעס מאַיאה.
אויסקערפערן, פֿאַרגייסטיקן.

אַדין אומממשותדיק, אָנמאַשותדיק, אומסובֿ־
סטאַנציעל, אַבסטראַקט, האַטנדיק, סוביעקטיוו, אוממאַטעריעל, אימאַטעריעל
, אומקערפערדיק, אָנקערפערדיק, אַנטיפֿיזיש, איבערפֿיזיש, סופערפֿיזיש,
מעטאַפֿיזיש, גייסטיק, פסיכיש, פערזאָנעל, איבערערדיש, אי בערנאַטירלעך,
ניט־ערדיש, אַסאַמאַטיש.

שפר : די נאָמה ליגט טיף : די אויגן זיינען דער
שפיגל פֿון דער נאָמה.

זען אויך : ניטעען 2, אומהאַפֿטיקייט — 2, אינטעלעקט א, פֿאַנטאַזיע 846,
אומוויכטיקייט 414.

5 . סוביעקטיווקייט

ס : סוביעקטיווקייט, אינערייניקייט, אָוכיקייט
אַאַז"וו — אַדי : סוביעקטיוויטעט.

דאָס אינעווייניקסטע, פקימיות, אינהאַלט, תוכן, נאַטור, אָבע, קבעיות,
אינעווייניקסטע נאַטור, סובסטאַנץ, ז וועזן, פרינציפ, אימאַנענץ.
קוואַליטעט, אַיכות, מהות, איך, עגאָ, אינדיווידוואַלעטעט, אינדיווידוואַליטעט,
פערסאָנאַלי טעט, פערזענלעכקייט : סאָליפסיזם.

עיקרדיקער (וויכטיקער, ז וועזנטלעכער) טייל : עצם, אַמצית, עיקר, אָך,
קערן, יאָדער, יאָדרע, ברענפונקט, פֿאַקוס : שליסל, מאַרד, זאַפֿט, קליאַק,
עסענץ, קווינטעסענץ, עליקסיר, עקסטראַקט, היפאָסטאַזיס : רוקנביין,
לעבנסבלוט, לעבן, האַרץ, נשמה, זעל, זייל, גייסט.
כאַראַקטער, טעמפּעראַמענט, שטימונג אאָז"ו — 8-פ : (אינגעבוירענע)
איינשפֿאַט,

אַרגל, רגילות, געררנהייט, געוויינטשאַפֿט, אייגנאַרט, אידיאָקראַויע,
אידיאָסינקראַזיע אאָז"ר — 51 : פֿעיקייט, טאַלענט, טאַלאַנט, געלענק, קלי,
מאַנה, קישרון אאָז"ו — 487.

אין די בינער, זיין די צווייטע נאַטור.

אַדין סוביעקטיוו, ניט־אַביעקטיוו, אינעווי

ניקסט, ז אינערלעך, ז אינער(ער), אימאַנענט : נאַטירלעך, נאַטוראַל,
נאַטורעל.

קוואַליטאַטיוו, אַיכותדיק, מהותיק, אינדיווידועל, פערזאָנעל, פערזענלעך,
אייגן, אייגר טימלעך, אייגנאַרטיק, כאַראַקטעריסטיש, אידיאָסינקראַטיש
אאָז"ו — 51.

סובסטאַנציעל, אָוכיק, עיקרדיק, קערנדיק, עצמדיק, אַמציתדיק, עסענציעל, ז
וועזנטלעך, ענדאָגען, אינסטינקטיוו, געבוירן, אינגעבוירן, ז אָנגעבוירן,
מיטגעבוירן, אינגעפֿלאַנצט, (ב)ירושדיק, געירשנט, פֿאַרירשנט,
אינגעראַקסן, אינגעוואַרצלט, אינגעקאַרעניעט, אינגעוועבט, אינגעגעסן,
פֿאַרקער פערט, אינגעפֿליישט : פֿונדאַמענטאַל, ראַדיקאַל, קאָנסטיטוציאָנעל,
אומאַפֿטיילערדיק, אומאויסהיילערדיק, אומאויסראַרצלדיק.

אינוו : אין זיך (גופא) : בעצם : אין אָך : אין

גרונט : אין עצם : ז אין פֿאַקט : ניט אויסצוהיילן : ניט אויסצוראַרצלען.

שפר : אין פֿיך איי אַ לאַד.

זען אויך : מאָמת 5, באַזונדערקייט 51, וויכטיקייט 415, פֿעיקייט 487,
פֿילעוודיקייט 8.—

א . אָביעקטיווקייט

ס ן אָביעקטיווקייט, אויס(טוויניקייט, דרויסנ־

דיקייט, ניטעצמדיקייט אַאָזיוו — אָדי : אָביעקטיריטעט.

חיצוניות, דאָס אויסווייניקסטע, דאָס דרויסנדיקע, ז דאָס אויסערלעכע, דאָס
אויבנאויפֿיקע, ז דאָס אייבערפֿלעכלעכע

8—6

— אָדי : שײַן, אויסזע(ן) אַאָז"וו — ז־3 : אָביעקטיוויזאַציע.

וו ן אָביעקטיווירן : ז אָנזען אויסערלעך, ז אי

בערפֿלעכלעך אַאָן"וו

אָדי ן אָביעקטיוו, ניט־סוביעקטיוו, אויסוויי־

ניקסט, דרויסנדיק, ז אויסערלעך, ז אויסער(ער), עקסאַגען, אויבנאויפֿיק, ז

אייבערפֿלאַכיק, ז אייבערפֿלעכלעך : ניט־אינדיווידועל, ניט־פֿערזענלעך,

ניט־אייגן, ניט־אָוכיק, ניטעיקרדיק, ניטעצמדיק, ניט־אַמציתדיק,

ניטסובסטאַנציעל, ניטעסענציעל, ז אומוועזנטלעך, זיטיק, צופֿעליק,

אינצידענטאַל, פֿרעמד(לער), סעקונדער, צוגעגעבן, צוגעטשעפֿעט,

אַינגעפֿלאַנצט : פֿאַקטיש, ז אַקטועל, קאַזיטיוו, רעאַל — 307 .

זען אויך : מאָשות 3, דרויסנדיקייט, 188, אָנבליק 807, אומוויכטיקייט 414.

ז. צושטאַנד

ס ן שטאַנד, צושטאַנד, סטאַטוס, לאַגע, פּאָ־

זיציע, קאַנדיציע, פּלאַץ, פּונקט, אַרום, אַרומרינגלונג, ז אומגעבונג, מיליע.

באַשטאַנד, מצב, מעמד, העט, 0 פּאָלאָזשעניע, אומשטאַנדן, באַדינגונגען,

תנאים, ז ביט, פֿאַרהעלטענישן, רעזשים.

שטימונג, דיספּאָזיציע, טעמפֿעראַמענט, געוויינטשאַפֿט, געוויינהייט.

געשטאַלט, קנים, אויסזע(ן), מראה, קאַמפלעקציע, ליכט, אַספּעקט.

רעם, ראָם, ז ראָם, לבוש, שטאַמפּ, שטעמפל, ז סטעמפל, שאַבלאַן,

טראַפֿאַרעט.

סטרוקטור, געוועב, קאַנסטיטוציע, צוזאַמענשטעל.

פֿאַרעם, ז פֿאַרמע, פֿאַסאַן, געבײ, (גע)בוי, קאַנסטרוקציע.
וועג, דרך, אופן, שטייגער, סטרי, ז אַרט, מאַניער, טאַן, שטעל(ונט), האַלטונג,
באַצײונג, פּאַזע.

נאַטור, כאַראַקטער, סטיל, טיפּ, שניט' מאַדעל.
מאַדוס, מאַדאַליטעט, דיאַטעזיס : פּאַזע, פֿאַזיס.
ציט, געלעגנהייט, אַקאַזיע, קאַניונקטור, קריזיס, סיבה, צופֿאַל, טראַף,
אינצידענט.

וו : זײַן אין אַ לאַגע, אין אַ צושטאַנד, אין אַ
העט אַז"וו — " : שטיין, געפֿינען זיך, באַצײען זיך, פֿאַרהאַלטן זיך.
אדי : קאַנדיציאָנעל, באַדינגיק, אָפהענגיק,
געווענדט, פֿאַרהעלטענישמעסיק, ז פֿאַרהעלטנישמעסיק, מאַדאַל, געלעגנטלעך,
צופֿעליק, אינצידענטאַל.

אינוו, פֿראַן : לויט : בקי : נאָך : רעדליג :
פּאָדליג : ווי די זאַך אין : ווי די מעשה אין : ווי די זאַך שטייט : ווי דער ווינט
בלאָזט : בײַ געלעגנהייט : בײַ די באַדינגונגען : בײַ די תנאים : אונטער די
אומשטאַנדן : ווי עס מאַכט זיך : ווי עס גיט (זיך אויס) : ווי עס פּאַסירט : ווי
עס טרעפֿט : כהנויה : ווי עס קען געבן : ווי עס קען טרעפֿן.
8. שייכות

ס : שייכותדיקייט, אָנגעהעריקייט, קרוביש
קייט אַז"ר — אַדי : שייכות : סמיכות : סמיכות־האַרשה,
סמיכות־הפרעגלעכץ נ־פ) : נאָענטקייט, קירבות, קרובישאַפֿט, אָנקער :
אַפּראָקסימאַציע.

באַריר, נויעה, מגע־ומשא, באַצײונג, ז באַצוג, ז הינזיכט, רעפֿערענץ, צירוף,
צוואַמענבונד, צוזאַמענהאַנג, קייט, פֿאַרבינדונג, פֿאַרקייטלונג, אַסאַציאַציע :
ערך, פֿאַרגלײַך, פּראָפּאָרציע, פּראָפּאָרץ, פֿאַרהעלטעניש, רעלאַציע,
רעלאַטיוויטעט, ראַטע, ראַציע.

צווישנאַנאַנדיקע (קעגנזײַטיקע) שייכות (פֿאַרבינדונג) : צווישנשייכות,
צווישנבאַצײונג, קעגנבאַצײונג : קאַרעלאַט, קאַרעלאַציע : שייכות־סיסטעם,
גערעם.

ר'ן האָבן אַ שייכות מיט (צו), האָבן אַ צוזאַמענהאַנג מיט, זיין אין פראָפּאָרציע מיט (צו), זיין אין פאַרהעלטעניש מיט אַז"וו — - : זיין שייך צו, זיין מנע צו, זיין נאָענט צו אַז"וו — אַדי : אָנגיין, האָבן צו טאָן מיט, דרייען זיך אַרום, קומען צו, באַלאַנגען צו, געהערן צו, קערן צו, אָעעהערן צו, אָנקערן זיך צו (מיט), זיין אין דער זעלבער קאָטעגאָריע מיט, זיין אין זעלבן קלאַס מיט, ענטפֿערן צו, (פֿאַחגלייכן זיך מיט, אָבאָטרעפֿן, אָנבאָטרעפֿן, אָפהענגען אין (פֿון), צוזאַמענהענגען מיט, באַרירן, ז באַציען זיך צו, בינדן זיך מיט, אַסאָציירן זיך מיט, קומען אין באַטראַכט.

אַדי : שייכדיק, שייכותדיק. געהעריק, אָנגעהעריק, אָנקעריק, רעספּעקטיוו, אָפהענגיק, באַלאַנגיק : נאָענט, קרוביש, אַפּראָקסימאַטיוו : באַצייק, צוזאַמענהענגיק : פֿאַרגלייכיק : (ל)ערכדיק, לפֿי־ערכדיק, פראָפּאָרציאָנעל, פֿאַרהעלטענישמעסיק, רעלאַטיוו, צווישנאַנאָנדיק, ז קעעזיטיק, קאַרעלאַטיוו. אינוון אַע שייכות צו : אין צוזאַמענהאַנג מיט : אַע פֿאַרבינדונג מיט פֿ- : שייך : באַירוף : בנווע : האָס מוע : וואָס (איז) שייך : וואָס ס'געהער(ש) : וואָס קער זיך אָן מיט : וואָס אָנבאָלאַעט : אַאשר (בקף) : וועגן : פֿון וועגן : דערוועגן : פֿון : דערפֿון : פֿון דעם : פֿונעם : דערויס : ד(ע)ראָן : פראָ : אום : איבער : אָן : מכוח : אודות : אַל דאָר : גלייך : לאַבי : כלפי : פֿנגד : (שקעגן : אַנטקעגן : אין פֿאַרגלייך : אין פראָפּאָרציע : ז אין פראָפּאָרץ : אין פֿאַרהעלטענש : בערך לערך : נאָכן ערך : לפֿי ערך : פֿפי ערך : פראָ ראַטאָ : צווישנאַנאָנד : איינער דעם אַנדערן : איינס דאָס אַנדערע : אַנאָנדער : זיך : האָ בהאָ פליא. יע אויך : זעליביקייט 10, פאַסיקייט 15, פֿאַרבינדונג 80, אַלגעמענקייט א, נאָרמע 52, נאָענטקייט 120.

9. אומשעכות

ס'ן אומשייכדיקייט, ניט־פֿאַרבונדנקייט, אָפּגעזונדערטקייט אַז"וו — אַדי : אומשייכות, אומפֿאַרגליר, ווייטער כאַפּ, בוידעם־קלאַץ : דיספּראָפּאָרציע, דיסאַסאָציאַציע אַז"וו — 81. וו'ן ניט האָבן קיין שייכות, קיין צוזאַמענהאַנג : ניט אָנגיין, ניט באַרירן, ניט געהערן, ניט אָנקערן זיך, ניט קומען צו, ניט האָבן

צו טאָן מיט אַז"וו — 8 : זיין ניט צו דער זאַך, זיין ניט צום ענין, זיין ניט צום פונקט : זיין פֿרעמד פֿון, זיין ווייט פֿון : קלעפן זיך ווי אַן אַרבעס צו דער וואַנט אַז"וו — 16 .

אדין ניטשייך, אומשייכדיק, אומשייכותדיק, ווייט, פֿרעמד : אָפּגעזונדערט, ניט־פֿאַרבונדן, איזאָלירט אַז"וו — 3! : אומאַפּהענגיק, זעלבשטענדיק, צופֿעליק, פֿאַרזיכ(ד)יק, עפי זאָדיש. אינוו : פֿאַר זיך.

פֿראַן פתח בעד וסיים באַבית (בלאָקשן) : אָנגעהויבן מיט קידוש און געענדיקט מיט קדיש : עס קלעפט זיך ניט אַ וואָרט צו אַ וואָרט : גראַם שטראַם מאַך מיר אַ ליעטניק (אַ האַרמידער) : הערט אַ אָשל ! : אַ אָשל קאַבאַק ! : אַ אָשל באַרס הנשבר : אַ אָשל (אַ גלייכונג) אַנטקעגן אַ טאַרבע פֿלעקער : אַ אָשל צו אַנוכה־לעמפלעך : אַ אָשל : דעריבער גייען קאַטשקעס באַרוועס און גענדן אַן פלודערן : אַ אָשל : דעריבער גייען די גענדי באַרוועס און די קאַטשקעס אין רויטע שיכלעך : אַ אָשל : איבער דעם בלאַזט מען אָמן און מען קלאַפט שופֿר : אַ אָשל : וויל דאָס לעבל ברויט איי קיילעכ(ד)יק, גיען דערפֿאַר די קאַטשקעס באַרוועס : אַ אָשל : אַן אַ טאַרבע פֿלעקער אין קיילעכ(ד)יק איז די לאָנה (אין אַ לעבל ברויט) שפיציק : אַט אַזוי ווי אַ קליאַמקע איי קיילעכ(ד)יק, אַזוי אין אַ קוגל שפיציק : אַן ציבעלע אין ביטער, אין קרוטשקע רויט : אַ קאַסע מיט אַ לוח און אַ סליחה מיט אַ פֿייערציג : הודו אין באַד, שמץ אין ישאָוויץ : אַ שמיץ אין יאַנאָוויץ (שעמעניץ), הייזא אין באַד אַרין.

שלשה דאָרים אין צוויי זאַכן : דאָס אין גאַרניט שייך : איינס מיטן דריטן אין ניט קיין מחותן : ס'אין רב בער, נאָר ניט דער : ווי קומט אַ פאַטש צו גוטשבת? : וואָס האָט אַ פאַטש צו יקום־פורקן? : ווי קומט אַתה הראית צו דער אַרענדע? : ווי קומט הודו אין מיקרה אַרין (אין באַד אַרין)? : ווי קומט הודו צו בוש? : וואָס גלייכסטו הודו צו בוש? הודו אין אויבן און קוש . . . אונטן (הינטן) : ווי קומט אָמן אין דער מה־נשאַנה אַרין? : ווי קומט עשו אין קריאתשמע אַרין? : ווי קומט דער קאַשטאַן אין שולחן־אָרוך אַרש? : ווי קומען די ריבן אין דעם יאַק? : מה לאָבן אַת האָר? : ווי קומט דער קרבן צו דעם מזקח? : מה ענין

שמיטה אצל הר סיני? : מה לכהן במית-הקארות? : וואס האט דער פהן אויפן
קית-הקארות צו טאן? : הנם אאול בנאיאים? : יא א חתונה, ווי קומט אבער
דער הונט דערצו? : ווי קומט דער חזיר אויפן ניתעולם?
וען אויך : היפוך 11, אנדערשקייט 12, אומפאסיקייט אויפבינדונג 81,
באונדערקייט 51, אויסנעם מ, שלעכערפארטיטשט אב.

10. זעלביקייט, ענלעכקייט

ס : זעלביקייט, אידענטישקייט, נעמלעכקייט, ענלעכקייט, געגליכנקייט
אאז"ו — אדיאין אזר : צוזאמענטרעף, צוזארענפאל : אידענטיטעט,
אידענטיפיקאציע.

נאענטע (שטארקע) ענלעכקייט, משפחהענלעכקייט, לעבנס-ענלעכקייט אאז"ו
: א פאטאגראפיע פון : א קאפיע פון : שידוך, פאר (קליידער) , זיווג, צווילינג :
ברודער, שוועסטער : צווייטער איך, אלטער עגא.
וון זיין אידענטיש, גלייך, ענלעך אאז"ו — ר : צוזאמענפאלן, צוזאמענטרעפן
זיך, אידענטיפיצירן זיך : אויסזען ווי, ענען, ענדלען, סא-
מערען, שמעקן מיט : וועלן זיין ענלעך שיף, פארקוקן זיך אויף, גיין אין די
פוסטריט פון. אדין אידענטיש : ריכטיק, פונקט, אקוראט
אאז"ר — 335 : ענלעך, לעבנס-ענלעך, נאטורגעטריי, 0 פאדאבנע, -
פאכאזשע.

נפארגלייכונגען) ענלעך ווי צוויי (איין) טראפן וואסער, ווי איין מאמע וואלט זי
געהאט, ווי פון איין פורעם געגאסן, ווי פון איין שטיק געשניטן, ווי פון איין
(און דעם זעלבן טייג געקנאטן.

אינוו, פראן : האמא, איינע פיקן-יע-יין

אין איזע-יין יא-ר) : דאס זעלבע : דאס זעלביקע : דער זעלבער : דער
זעלביקער : דאס אייגענע : דער אייגענער : די אייגענע : דאס נעמלעכע : דער
נעמלעכער : די אייגענע זאך : די זעלבע (זעלביקע) זאך : איינער און דער
זעלבער : איינס און דאס זעלבע : זעלבער : גלייך : געגליכן צו :
געראטן אין : איין : איינס : אלץ איינס : אלצאיינער : איינערליי : (ע)גאליק :
עגאל : איין (י)גאל : גאנץ עגאל : אזעלכער : איעלכענער : אזוינער : אזוינע :
אזעטיקער : א ! נדאס אע דאס) : (אט) אזוי : אזא : דיטא : סאמע : ממש :

גופא : ניט אנדערש : ויט קיין אנדערער : הוא הדין : היינו הך : עס אין לא מעלה ולא מוריד : עס אין ניט מעלה און ניט מוריד.
 בצורת : נאקשטאלט : מנינס גלייכן, זינס גלייכן אא"וו : מנין זגאל, זיין זגאל
 אאז"ר : ווי : אווי ווי : אווי וואס : ז אל- : בתור : בתורת : יאק : עלעהד : כמו
 : כאם : אל- : מעשה : קראזי : אזוי צו זאגן : וכדומה : און כדומה : דאס
 גלייכן : דעס(ט) גלייכן : אדג"ל : דאס יענץ לאקש בוידעם ציבעלע.
 דעם טאטנס זינדעלע : דער טאטע מיט די ביינער (האט דיך געלאזט גריסן) : אן
 מלאכה : טאטנס זיטן : ניט אונטערצושיידן : ניט גערוקט אויף א האר : עס זאל
 פעלן א האר : אויפן אונץ : פון אויג : אויסן אויג : מקאפאנע.

12—10

איע יהירצון : אלץ איין ום-טוב : מען קען זיי ביידן אויף איין שאל אפועגן :
 דער זעלבער גוי נאר אן אנדער היטל : די זעלבע יענטע נאר אנדערש
 געשלייערט : דער אייגענער מאכל נאר אין אן אנדער שיסל .
 זען אויך : שייכות 8, פאסיקייט 15, גלייכווערטיקייט 18, אלגעמיינקייט א,
 גארמע 52, איבערסזרוט 64, פינקטלעכקייט פע.
 11 . היפוך

אקעגנשטעליק, אנטפאדיש, סאירהדיק, ווי דעראנאנדיק, ז ווידערשפרעכיק,
 דערווידערדיק, אפכא-מסאבראדיק, אנטיעטיש, אנטילאגיש.
 אינוו : קאנטער : קאנטרע : אקעגן (זשע) : ז דא-
 קעגן : דערקעגן : אמער : להיפוך צו : ז אים געעטייל : אין קעגנפאל : אדרבא
 : א דראבינע נ"פ) : דווקא : דייקא.
 פראן : קו געשארן, באק געמאלקן.
 זען אויך : אומקער 94, קענ(ע)גערשאפט 447.
 ם ן היפוכדיקייט, סאירהדיקייט, פארקערט-
 קייט אאז"וו — אי : (פונקט דעם היפוך, צווייטער עקסטרעם, אנטפאד, ז
 קעגנזאץ, קאנטראסט, דאס פארקערטע, אפאזיציע, נעשטיוו, אנטיעטעז : עולם
 אפוך, פארקערטע וועלט : פארקערטע יארן : פידרעך, קאפידרעך, לאקירדע.
 סאירה, קאנטראדיקציע, ווידעראנאנד, ז ווידערשפרוך, ארתיסטר, אפכא
 מסאברא : אנטילאגיע.

נהיפוכים) טאָג און נאַכט : שוואַרץ און ווייס : ליכט און פֿינצטערניש : פֿייער מיט וואַסער : אַ באַרג מיט אַ באַרג : אַ וואַנט מיט אַ וואַנט : אַ בוידעם מיט אַ בוידעם : קאָטשערעלאָפּעטע : צוויי ווענט : הודו מיט בוש : זומער מיט ווינטער : מילכיקס מיט פֿליישיקס : שבת הודול און קורץ־פֿרייטיק.

אַיפּכאַמסאַבראַניק, משה קאַפּוי(ע)ר, מאָטל פֿאַרקערט.

וון זיין אין סאַירה, סותר זיין זיך, קאָנטראַסט

טירן, ז ווידערשפּרעכן זיך : שטעכן אין די אויע : אַקעזשטעלן : מאַכן פֿאַרקערט, קאַפּוי(ע)ר אַאַז"ר — אַר : איבערקערן, איבערדרייען, מאַכן מיט די פֿיס אַרויף.

אַדין פֿאַרקערט, פּונקט (גראַד) פֿאַרקערט,

אומגעקערט, אומגעווענדט, פֿאַרדרייט, איבערגעדרייט, קאַפּוי(ע)ר : היפּוכדיק, קאָנטראַסטיש, קאָנטראַדיקטאָריש, ז קעזעזעלער,

12 . אַנדערשקייט

ס : אַנדערשקייט, אומענלעכקייט, פֿאַרשיידנ־

קייט אַאַז"ו — אַדי : עפעס אַנדערש, אַן אַנדער זאַך, אַן אַנדער סאַרט, ניט דאָס (זעלבע), ניט קיין פּאַר (קליידער), ניט קיין שידוך, ניט קיע זיווג, פֿון אַן אַנדער טייג געקנאָטן אַאַז"ר — 10 .

וואַריעטעט, וואַריאַנט : אַן אַנדערער, אַחר : הבדל, אונטערשייד, אונטערשיד, דיפֿערענץ : חילוק, חילאַק נ־פ) : נפֿקא־מינא : שינוי, אַבעראַציע, אַפּנייג(וש, אַפּרייכ(ונ0 אַאַז"ו — 93 : שאַטירונג, ניואַנס : דיסטינקציע, דיסקרימינאַציע : מאַדיפֿיקאַציע, וואַריאַציע, דיפֿערענציאַציע.

וון : זיין אַנדערש, ניט־ענלעך אַאַז"ר — אַדי : ניט

האַבן קיין ענלעכקייט צו, אונטערשיידן זיך, ניט שטימען מיט, ניט האַרמאָנירן מיט אַאַז"ו — 16 .

מאַכן אַן אונטערשייד : אונטערשיידן, די פֿערענצירן, דיסקרימינירן, וואַריירן, מאַדיפֿיצירן, אַפּנייגן, אַפּווייכן.

אַדי : ניט־ענלעך, ניט־אידענטיש, ניט־גלייך,

איינציק, אומפֿאַרגלייכלעך, אַנדער(עח, גרונט אַנדער(ער), אַנדערשדיק,

פֿאַרשיידן, פֿאַרשיידן, פֿאַרשיידנדיק : דיסטינקטיוו, דיסקרימינאַטיוו,

דיאקריטיש.

אינוו, פֿראַן : אַנדערש : (יידש ניט דאָס :

ווייט דערפֿון : עס אין גאָר קיע פֿאַרגלייך ניט (קיין דימיון ניט) : עס אין ניט
דאָס דאָרף און עס אין ניט די קרעטשמע : עס אין אַן אונטערשייד ווי פֿון טאָג
צו נאַכט : ברחוק מיזרח ממערב : ווי פֿון מיזרח בין מערב : ווי פֿון הימל בין צו
דר'ערד : עס אין דיר ניט צו גלייכן : להבדיל : המבדיל : עס אע קק להבדיל
ניט צו זאָגן : עס אין להבדיל קין קודש לחול (קין טומאה לטהרה) : עס אין
להבדיל אַלף הבדלות (באַלף אַלפֿי הבדלות) : עס אין בקיף בפֿני אָדם :
ניפּריטשקעם.

שפר : אַ סילוק איי אַ הויי.

זען אויך: אומשפכות 9, אומפאסיקייט 18, אומגלפכ-
ווערטיקייט 19, באַזונדערקייט 51, אָעות אַע.

13. אַריגינאַל, מאַדעל

ם : אַריגינאַל, ניט קיין אימיטאַציע : פּראָטאַ-

טיפּ, אַנטיטיפּ, פּראָטאַפּלאַסט, סטאַנדאַרד, מאַדעל, מוסטער, פּאַראַגאָן,
אידעאַל, פּראָבע, פּראָבקע, סאַמפּל נאַ-) , עקזעמפּלאַר, שטאַמפּ, שטעמפּל,
שאַבלאָן, מאַטריץ, נעגאַטיוו, קלישע, טראַפּאַרעט : פֿורעם, פֿאַרמע, צייכענונג
: שניט, י וויקראַיקע, פּאַטערן נאַ-) : דוגמא, ז פֿאַרבילד, טעקסט, פֿאַרשריפֿט,
פֿירשריפֿט, אַפּאַר, אַפֿיר, פֿירגריזל, שורה-גרוס : אָשל, ביישפּיל,
פּאַראַדיגמע.

מוסטערונג, מאַדעלירונג, שאַבלאַני(זי) רונג, סטאַנדאַרדי(זי) רונג :

סטאַנדאַרדיזאַציע. וו : זיין (דינען) ווי אַ מוסטער, ווי אַ מאַדעל

אאַ"וו — - : זיין למופת : אַוועקשטעלן לדוגמא : מוסטערן (מוסטערעווען,

מאַדעלירן, שאַבלאַני(זי) רן) לויט : סטאַנדאַרדיגזי) רן.

אַדי : אַריגינעל, עכט (ווי בורשטין), אַמת,

שטשירע, איינציק, מוסטערדיק, ז מוסטערהאַפֿט, אידעאַל, קלאַסיש,

ניט־קאָפּירט, ניט־אימיטירט אאַ"וו — 14 : פּראָטאַטיפּיש, שעפֿעריש.

שפר : ניט אַלץ וואָס גלאַנצט (בלשקט) איז

גאָלד : ניט אַלץ וואָס בלישטשעט איז האָלד : לאָשל אַ ליסינע נ־פ).

ן . אימיטאַציע , קאָפּיע

ס ן נאַכמאַכונג, נאַכטוונג, פֿעלשונג אַזױ"ר :

נאַכמאַכעריי, נאַכמאַכעניש, נאַכקרימעריי, נאַכקרימעניש, אָפּשפּעטעריי,
אָפּשפּעטעניש אַזױ"ו — יי : אָפּשפּאַט, געשפּאַט, געשפּעט : מימיקרי(ע).

אימיטאַציע : קאַנטראַפֿאַקציע, . פּאַדלאָג, זיוף, פּלאַגיאַט : סימולאַציע :

דופּליקאַציע, רעפּראָדוקציע, טראַנסקריפּציע.

קאָפּיע, אָפּשריפֿט, דובליקאַט, דופּליקאַט, אָפּדרוק, אָפּצוג, אָפּטס, רעפּליק,
טראַנסקריפּט, פֿאַקסימילע, ז פֿאַקסימיליע: גלייכונג גלייכעניש, דמית, דימיון,
בילד, אָפּבילד(וש, צייכענונג, אילוסטראַציע אַזױ"ר — 8־ב : פּאַראַפּראָז,
פּאַראַדיגמע : רעפּעטיציע : פּאַראָדיע, טראַוועסטיע, בורלעסק, קאַריקאַטור,
קאַרטון (נאַ־) : עכאַ, אָפּקלאַנג, רעפּלעקס(יע), אָפּגלאַנץ, אָפּשײַן, אָפּשפּיגלונג,
שאַטן.

אימיטאַטאָר, נאַכטוער, נאַכמאַכער, נאַכשפּעטער, נאַכטאַנצער, מימיקער,

פּאַראַדיסט : קאָפּירער, קאָפּיסט, רעפּראָדוקטאָר אַזױ"ר * 377 : מאַלפּע,

פּאַפּוגיי : פֿעלשער, זיפֿן, קאַנטראַפֿאַקטאָר אַזױ"ו — 363 .

וו : אימיטירן, פּערזאָניפּיצירן, פּאַראַדירן,

נאַכשפּעטן, נאַכשפּאַטן, האַכקרימען, איבערקרימען, איבערמאַכן, איבערמיע,

(נאַכ)מאַלפּעווען, אָפּלאַכן, מימיקירן, שאַרזשירן, טראַרעסטירן, קאַריקירן,

קאַריקאַטורעווען, בורלעסקעווען, שפּילן טעאַטער אַזױ"ר * 883 : נאַכטאָן,

נאַכמאַכן : נאַכמאַכן (נאַכטאָן) ווי אַ מאַלפּע, ווי אַן אַבעזיאַנע : אָפּלערנען זיך

פֿון : טאָן פּונקט ווי : נאַכטאַנצן : מאַדעלירן לויט : שאַבלאַני(זקן) :

פּאַטאַגראַפֿירן : רעפּעטירן : נאַכשע ווי נאָך אַ סידור : נאַכריידן,

נאַכפּלאַפּלען, נאַכפּלוידערן, נאַכדערציילן,

נאַכקלעפּען אַזױ"ר — 373.

קאָפּירן, דופּליצירן, דובליקירן, דובלירן,

רעפּראָדוצירן, קאַלקירן, אַרונטערנעמען אַ

קאָפּיע, נאַכצייכענען, נאַכמאַלן, טראַנסקריי־

בירן, אָפּשרייבן, נאַכשרייבן, אָפּקלאַפּן, אָפּ־

פֿעלשן, פֿאַלסיפּיצירן, מנייף זיין, סימור־

לירן אַז"וו — נפּנ .

אדין גענאַרט, געמלאַכהט, געקינצלט, אומעכט, ז שטוטשנע : נאַכגעמאַכט, נאַכגע-

קרימט, נאַכגעשפּעט אַז"וו — יי.

אינרן פּסערדאָ ניעפּיק- גע-ריין אין איינע- יין וואָרט)
שפרן טו וואָס איך זאָג, אָבער ניט וואָס איך טו : קוק נאָך וואָס אַנדערע מאַכן, קלער

נאָר וועגן אייגענע זאַכן : אַן מען וויל נאַכטאָן
לעטן, מון מען זיך וואַרפֿן אויף אַלע זייטן :
קויפּסט שיד פֿאַר זיך, טאָ מעסט זיי ניט אויף
פֿרעמדע פֿיס.

זען אויך : אָקר 8ב, אָפּבילדוט 868, שריפּט עב, טעאַטער 383, שפּאַט 518.
15 . פּאַסיקייט

ס : פּאַסיקייט, שטימיקייט, צוגעפּאַסטקייט אַז"וו — אַדי : צופּאַסונג,
אויסשטימונג,

האַרמאָני(זי)רונג אַז"וו — יי : פּאַר, שידוך, זיווג
הסכם, האַרמאָניע, איינקלאַנג, אוניסאָן,
גלייכקלאַנג, צוואַמענקלאַנג, סימפּאָניע, אַ-
קאָרד, קאָנסאָנאַנץ, אַסאָנאַנץ, פּראָפּאַרציע,
ן פּראָפּאַרץ, אַקאָמאָדאַציע, אַדאַפּטאַציע :
האַרמאָניזאַציע, קאָאָרדינאַציע, אַסימילאַציע :
צופּאַסעוודיקייט, צופּאַס-פֿעיקייט, צופּאַס-
לערך : צופּאַסלער.

וו : זיין אין אָסבם מיט, אין האַרמאָניע מיט, אין איינקלאַנג מיט אַז"וו — - :
האַרמאָנירן

מיט, שטימען מיט, איינשטימען מיט, ענטפֿערן,
אַנטשפּרעכן : פֿאַרטראָגן זיך, אַרונטערגיין,
צוזאַמענגיין, קומען צו : אָנשטק, צושטיין,
צוזאַמענפֿאַלן, אויסהאַלטן, פּאַס(ט)ן (זיך) ,

קליידן, שיקן זיך : זיין איינס מיט , גלייכן זיך ,
זיין אַ שידוך מיט, זיין אַ פאַר (זיווג) מיט — 10 . נפאַרגלייכונגען) זיין ווי
באַשערט, ווי אַ

זיווג מן השמים, ווי געבוירן איינער פֿאַרן אַנ-
דערן : פֿאַסן ווי אַ ציג און אַ בערדל , ווי אַ
מלמד און אַ טיטל , ווי אַ פֿידל און אַ סמיטשיק :
פֿאַסן ווי אַ יידענע אַ שייטל , ווי האַבער אַ גאַנדז,
ווי אַ בייטש פֿאַר אַ פֿויל פֿערד, ווי אַ הענטער
קע : ליגן ווי אויסגעגאַסן, ווי אַנגעמאַסטן.
זיין אין פֿאַסיקן עלעמענט, אין פֿאַסיקן
פלאַץ : זען אין סעיף, ז אין צייט : אַריינפֿאַסן
זיך, זיין דער ריכטיקער מענטש אויפֿן ריכטיקן
אַרט.

ברענגען אין האַרמאָניע, אין איינקלאַנג
אַז"ר — " : אויסשטימען, האַרמאָניזירן, אַריינ-
פֿאַסן, צופֿאַס(ט)ן, אַנפֿאַסן, אַדאַפֿטירן, אַקאַ-
מאַדירן, קאַאַרדינירן, צופֿאַרן, צומעסטן, אַנ-
מעסטן, צוזוכן, צוקלייבן, אונטערקלעבן, צו-
פראַווען.

אדין פֿאַסיק, צופֿאַסיק, צופֿאַסעוודיק, צופֿאַסלעריש : זאַנטשפרעכיק,
ענטפֿער-

דיק : פראַפֿאַרציאָנעל , מסוגל , ז געאייגנט,
דינלעך, טויגלעך, עלול , שיקלעך, אָנווענד-
לעך, האַרמאָניש, אויסגעשטימט, איינשטימיק,
אויסגעהאַלטן, אויסהאַלטעוודיק, קאַנסעק-
ווענט : צוגעפֿאַסט, צוגעפֿאַרט, אַנגעמאַסטן,
צוגעמאַסטן, אויסגעהאַסן אַז"ו — יי.

אינוו , פֿראַן אַן אויפֿן אַרט : צום פונקט : צו דער זאַך : אין עלעמענט : אין
סעזאָן : ז אין

ציט : ער איז אין זיין סטיכיע.

זען אויך : שפּמט 8, זעלביקייט 10, גלפכווערטיקייט 18, אַלגעמיינקייט א, נאָרמע 52.

16. אומפאַסיקייט

ס : אומפאַסיקייט, אומהאַרמאַנישקייט, אומצוגעפאַסטקייט אַז"וו — אַדי : דיספּראָ

9

16—17

פאַרציע, אומהאַרמאַניע, דיסהאַרמאַניע, די סאַנאַנץ, דיסקאַרד : פסלות : שקר מיט שליםזל, ניט קיין פאַר (קליידער), ניט קיין שידוך, ניט קיין זיווג אַז"ר — פן .

וו : זיין ניט פאַסיק, ניט האַרמאַניש אַז"וו — אַדי :

דיסהאַרמאַנירן : זיין אין קאַנפליקט מיט : זיין ניט אויפֿן אָרט (ניט צו דער צייט, ניט אין טאָן, ניט אין כאַראַקטער, ניט אין איינקלאַנג, ניט אין האַרמאַניע, ניט אין פּראָפּאַרציע) : ניט פאַסן, ניט קליידן, ניט שיקן זיך. נפֿאַרגלייכונגען) פאַסן ווי מיינע אָרות, ווי לאַקערעץ צו פלעצל, ווי אַ פאַטש אין גוט־שבת, ווי אַ הויקער צו דער וואַנט, ווי אַן אַקס מיט אַ פֿערד אין אַקער־וועגעלע, ווי פֿעפֿער אין האָן, ווי רויך אין די אויגן : פאַסן (קליידן) ווי דעם הונט אַן אַרבע־קנפֿות (אַיצה־קנפֿות), ווי אַ חזיר אוירינגלעך (אַ נאָרינג, אַ נאָזבאַנד, אַ האַלדזבאָד, אַ קרענצל, אַ זאָטל), ווי אַ קו אַ זאָטל, ווי אַ קאָזאַק אַ זשופּיצע (אַיצית), ווי דער רביצין אַ ספּאָדיק, ווי פֿאַר אַ יידענע אַ בלאַט גאָראַ, ווי אַ קוימען־קערער אַ צילינדער (שלישי), ווי אַ מטן־יידן דאָס קדחת, ווי אַ בעדער צו זיין אַ בורר.

אַדין אומפאַסיק, ניט־פאַסיק, ניט־צוגעפאַסט,

ניט־ענטפֿערדיק, ז ניט־אַנטשפרעכיק, ניטהאַרמאַנש, ניט־אויסהאַלטעוודיק

אַאָן"וו — 15. פֿראַן : פשישנה קין החוחים : נים נהל באַר

חזיר : ער אין ניט אין זיין סטיכיע (אין זיין עלעמענט).

שפר : דריי זאכן פאַסן ניט, אָבער זיי שאַטן

ניט : אַן אַן אַלטער מאַן נעמט אַ בתולה, אַ טרונק בראַנפֿן נאָכן עסן און אַן מען

שלאָגט דאָס ווייב.
 זען אויך : אומשייכות 9, היפוך 1 1, אַנדערשקייט 12, אומגלמכרערטיקייט
 19, באַזונדערקייט 51, אויסנעם ש.
 17. צאָל, מאָס, מדרגה
 ם : צאָל, מיספר, מנין, ציפֿער, קמות, קוואַנט-
 טום, קוואַנטיטעט, קאָנטינגענט, אינהאַלט,
 סכום, וויפֿלקייט, סומע, באַטרעף, סך, סך־הכל, קך־הבילל, קיימא לן.
 דאָזע, מאָס, קוואַטע, קוואַרום, רעקאָרד, מאַסע, ז מענגע, הויפֿן, רעזערוו,
 זאפֿאַס, סטאַק נאָ-) : אינווענטאַר, ראַטע, ראַציע : עפעס.
 גראַדאַציע, הדרגה, מדרגה, גראַד, דרגא, שטאַפל, ז שטופֿע, טרעפל, ראַנג,
 טשין, סקאַלע, לייטער : שטאַנד, שטעל, סטאַדיע, לאַגע, פּאָזיציע, פּלאַץ,
 אָרט, סטאַטוס.
 גרענעץ, פונקט, צייכן, סטאַנדאַרד, מעסטער, מאַסשטאַב, מעסטשטעקן.
 מין, סאָרט, קאָליבער.
 שווערקייט, וואָג, ז געוויכט, שטאַרקייט, קראַפֿט, ווערט, ווערטיקייט, ווערדע,
 וויכטיקייט : וואַלוטע.
 ספֿערע, געביט : (גע)שפּרייט, ז רויים : שטח, גרייך, שווינג, קאָמפּאַס,
 אַמפּליטודע, דימענסיע, מהלך, שטרעקע, ווייטקייט, אַרומנעם : פֿאַרנעם, ז
 אומפֿאַנג, היקף : ראַדיוס. דיאַמעטער, דורכמאַס, דורכמעסטער, אַרייַננעם,
 קאפּאַציטעט, טאַנאַזש.
 גרייס, פֿאַרמאַט, לענג, הייך, גרעב, דיק, ברייט, פֿולקייט.
 אַדין צאָליק, קמותדיק, קוואַנטיטאַטיוו, באַ-
 טרעפֿיק, מאָסיק, גראַדיק, דיאַמעטראַל, דיאַמעטריש אַאַז"וו — ס :
 באַגרענעצט, ז באַשרענקט.
 אינוון האַנט פֿול, היטל פֿול, אָרעם פֿול,
 מויל פֿול, לעפֿל פֿול, פֿינגער־הוט פֿול : פֿיל־ווייניק : מער־ווייניק : מער (אַדער)
 ווייניקער : פֿיל־ווינציק : נישקשה : נאָענט צו : אַפּראָקסימאַטיר : ז אומגעפֿער
 : אַן ערך : בערך : אין דעם ערך : פֿאַרהעלטענישמעסיק : (אַ)קעגן : אַ וועלכע
 : עפעס וואָס : קיי : אַ נצוואַנציק מענטע) : אַקערשט : (נ)אַקאַרשט : ממאַט,

שי(ע)ר : שי(ע)ר-שי(ע)ר : שי(ע)ר ניט : בלוין : קוים : נאָר : פאַק : אַלץ.
 אונטער פאַר : אַחות מ . . . : לפחות: לא
 אַחות : לקל האַחות : ווייניקסטנס : זאַם וויי
 ניקסטנס : צום ווייניקסטן : צום ווינציקסטן :
 צו מינדסט : העכסטנס : אַל-קל-אַנים : קמה :
 פֿיל(?) : ווי פֿיל : וויפֿל(ט) : וויפֿלדיק : אע
 גאַנצן : אַרום און אַרום : האַבן מיר אַזוי גרויס
 ווי : צוזאַמען : אין סך-הכל : בסך-הכל : בס"ה :
 נָך וקך אַזוי פֿיל : און אַזוי פֿיל : כהנה וכהנה:
 לעך : ביסלעכריין : שטיקערוויין : שטיקלעכ-
 וויין : דרגותוויין : מדרגותוויין : בהדרגה : טריט-
 וויין : טריט ביי טריט : — מאַלע פאַמאַלע : אין
 (בין) אַ געוויסן גראַד : בין אַ באַשטימטער
 מדרגה.

שפר : כמעט האָט אַ מאָל דעם טעטש פֿון גאַרניט.

18 . גלייכווערטיקייט

ס'ן גלייכווערטיקייט, גלייכגרויסיקייט, גלייכמאַסיקייט אַז"ר : גלייכונג,
 קאָאָרדינירונג,
 באַלאַנסירונג אַז"ו : ניוועלאַציע, קאָאָרדי-
 נאַציע — יי.

גלייכקייט, גלייכהייט, ניוואָ, פאַר, פאַר,
 פאַריטעט, גלייכווערט, גלייכווירקונג, עק-
 וויוואַלענץ, גלייכוואָג, ז' גלייכגעוויכט, ליב-
 ראַציע, באַלאַנס, מישקולת, עקוויליבריום,
 עקוויפּאַטענץ, סימעטריע : גלייכע שפּיל,
 טי נאָ-).

וו : זען גלייך מיט, באַשטיין קעגן, געשטיין פֿאַר, זיין קוויט מיט, שטיין גלייך
 מיט,

שטיין (זיין) אויף איין הייך מיט, שטיין (זיין) אויף

איין פֿלאַך מיט, שטיין (זיין) אויף איין מדרגה
מיט, שטיין (זיין) אויף איין פֿוס מיט, האַלטן
טריט מיט, ניט אָפּשטיין פֿון, ניט בלייבן הינ-
טערשטעליק אַקעגן, (אויס) גלייכן זיך מיט.
ברענגען אין גלייכוואָג (י גלייכגעוויכט),
צוריקשטעלן די גלייכוואָג (ז גלייכגעוויכט),
גלייך מאַכן, גלייך שטעלן, ניוועלירן, גלייך-
שאַלטן, (אויס) גלייכן, פאַרן, פאַסן, קאָאַרד-
נירן, באַלאַנסירן, שאַפֿן אַ באַלאַנס, טיילן דעם
אונטערשייד, דעקן, קאָמפּענסירן.

אדין גלייך, גלייכגרויסיק, גלייכוויכטיק, גלייכבאַטייטיק, גלייכווערטיק,
עקוויראַ-

לענט, אַדעקוואַט, גלייכמאַסיק, גלייכמעסיק,
גלייך באַרעכטיקט, גללכוואָגיק, גלייך שווע-
ריק, גלייך גילטיק, גלייך קרעפֿטיק, עקווי-
פּאַטענציעל : סימעטריש, קאָאַרדינירט, באַ-
לאַנסירט אַאַז"ר — יי.

אינוו : גלייך אויף גיער : אָווה באָווה : האַלב און האַלב : כּמעט דאָס זעלבע :
ניט מער

ניט ווייניקער : אַזוי גוט ווי.

זען אויך : שייכות 8, זעלביקייט 10, פאַסיקייט 15, פֿאַר בעט
19 . אומגלייכווערטיקייט

סן אומגלייכקייט, אומסימעטריש, ניט קיין פאַר.

וון זיין ניט-גלייך, ניט-אַדעקוואַט אַאַז"וו — אַדי : ניט פאַסן, ניט פאַרן זיך :
האַבן דעם

ייתרון, ז דעם פֿאַרצוג אַאַז"ר — 23.

אַדין ניט-גלייך, ניט-אַדעקוואַט, ניט-סימעטריש, ניט-גלייכמאַסיק אַאַז"ר —
18 .

זען אויך : אומשייכות 9, אַנדערשקייט 12, אומפאַסיקייט 16, סופּעריאָריטעט

28, אינפֿעריאָריטעט 24.

20. גרויסקייט

ס'ן גרויסקייט, ג(ע)ראַלדיקייט, מעכטיקייט, אימפּאָזאַנטקייט אַאָ"ר — אַדי : ריזיקייט,

מגושמדיקייט אַאָ"ר — 117 : מאַסע, חאָרים,

אַדי'ן גרויס : גרויס ווי מײַנע לייזן, ווי מײַנע אָרות, ווי מײַן דלות, ווי מען ווייטאַג, ווי

מײַן פּײַן : היפש, נישקשהדיק, באַטייטיק,

חשיבותדיק, וואָגיק, וואַזשנע, וויכטיק, אָנזע־

עוודיק, עמינענט אַאָ"ו — 413.

גראַנדיעז, קאָלאָסאַל, ג(ע)וואַלדיק, וואַל־

20—23

דאַרנע, אומגעהייער, ז' אומגעהויער, גוזמאדיק, שטאַרק, מעכטיק,

אימפּאָנירנדיק, אימפּאָזאַנט, מאַיעסטעטיש, סובלים, אויסטערליש,

מערקווערדיק, ז' מערקווירדיק, באַמערקווערדיק, פֿענאַמענאַל, קאַפיטאַל,

עקסטערעם, ווילד, אומגעוויינטלעך, עקסטראָאָרדינער, אומפֿאַרגלייכלעך,

אומבאַשרייבלעך, אומגלייבלעך, ווונדערלעך, חידודמדיק, (קילאי) פּלאַימדיק,

שטוינענדיק, לעגענדאַריש אַאי"ו — 543.

אימהדיק, מאוימדיק, מוראדיק, פּחד־מדיק, שוידערלעך, גרויליק, פֿאַרכטיק,

פֿאַרכצום נאָר־), שרעקלעך, בייז, סקנותדיק.

אינוו : זייער : שיין : העכסט : הויפט : לעצט : דורך : רעכט : גרעלער :

גרדליק : אין אַ גרויסער מאָס : אָן אַ פֿאַרגלייך : איבער אַלע מאָסן : ניט צו

באַשרייבן : ניט אויסצודערציילן : צום שטוינען : צום באַווונדערן : נישטאַ קיין

ווערטער דערפֿאַר : מי ידבר ומי יספר : עס אין ג(ע)וואַלד צו שרייען : סקנות :

סקנת־נאָשות : עס אין עק וועלט.

זען אויך : סופֿעריאָריטעט 28, גאַנצקייט 82, גרויסצאָליקייט 67,

אומענדלעכקייט 68, גרויספֿאַרנעם 117, וויכטיקייט 418, ווונדער 548, ייִחוס

544.

אַדי : קליין : קליין ווי דעם מענטשנס הילף, ווי דאָס ביסעלע גליק (מזל), ווי

מִיָּן גִּלְיָק (מזל), ווי דעם ייִדנֶס גִּלְיָק (מזל) : קליינלעך, נישטיק, מיזערנע, ליכט, באַשיידן, קאַרג, אָרעם, מאָגער, שוואַך, ז באַשרענקט, באַגרענעצט, אומבאַמערקלעך, קוים באַמערקער דיק, ז באַדייטונגסלאָן(יק), אומבאַטייטק, אומוויכטיק אַז"ו — 414.

זען אויך : אינפֿעריאָריטעט 24, טייל 84, קליינצאָליקייט 66, קלייגפֿאַרנעם 118, אומוויכטיקייט 414, המונישקייט 5.—

22. מיטלקייט

ס ן מיטלקייט, מיטלמעסיקייט, מיטלצאָלי קייט אַז"ו — אַדי : מיטל, מיטלמאָס, מיטלצאָל, דורכשניט, דורכבאַנק : מאָדעראַציע, האַלבוועג. אַדי ן מיטל(ער), מיטלצאָליק, מיטלמאָסיק, מעסיק, מיטלמעסיק, ז מיטלשטופֿיק, דורכשניטלעך.

אינוון אין דורכשניט : אין דורכבאַנק : דורך ס'באַנק : קאָפּ אויף קאָפּ. זען אויך : מיטן 42, פֿירונג 401.

21. קליינקייט

23. סופֿעריאָריטעט

ם : קליינקייט, קטנות, באַגרענעצטקייט, ז באַשרענקטקייט, אָרעמקייט אַז"ו — אַדי : ווייניקייט, ווינציקייט, נישטיקייט אַז"ו — 66 : ברעקלדיקייט, פֿיצלדיקייט אַז"ו — 118.

געדאַנק, אידעע, שאַטן, פֿאַרדאַכט, חשש, חשד, שמץ, נוֹפֿך, שטויב : פֿונק, (יצוץ, שיין, שטראַל, פֿינקל, גלימער — 289 : בליק, קוק : פֿלעק, פינטל, קוצו אָל יוד, שמיץ, שפּריץ, פֿינגער, גאָרניט, נאַרישקייט, קינדערשפּיל, באַגאַטעל, שיבוש, לאָבוע, באַבקע, שמאַנצע, שמאַכטע, שהיִקהי, קי און שפּך — 414 : שטיקל, שפּאַן, שפּליטער אַז"ו — 34.

ס ן מערווערטיקייט, העכערקייט, גרעסערקייט אַז"ו — אַדי : אויסצייכענונג, איבערשטייגונג, איבערוועגונג אַז"ו — יי : סופֿעריאָריטעט : אייבערג(ע)וואַלד, אייבערהערשאַפֿט, סופֿרעמאַציע, העגעמאָניע אַז"ר — פֿ-4 : מעלה, ז פֿאַרצוג, ייִתרון, רבותא, בכורה.

דאָס העכסטע, די העכסטע הייך, די העכסטע מדרגה, קלימאַקס, שפיץ, קולמינירפונקט, זעניט אַז"ר — 128.

איבערצאָל, איבערמאַס, איבערוואָג, רעקאָרד, מאַקסימום : גרעסערע
 (גרעבערע) העלפֿט : לייבנטייל, מערהייט, מערצאָל, מאַ-
 דאָס בעסטע, דאָס שענסטע און בעסטע, דאָס סאַמע בעסטע, עידית, זעמלמעל,
 סולת, בחיר, שפיגל, צימעס, שמאַלץ, סמעטענע, דאָס איבערשטע פֿון שטייט
 (פֿון דער מילך, פֿון די כריין), פֿון דער ערשטער וואָסער *44- : פֿון די גוטע
 די בעסערע, דאָס בעסטע פֿון די עשר מפות נ-פ) : מובחר, מיכֿחר מן המובחר,
 מובחר שבמובחר, משיפֿרי דשופֿרי, לעילא ולעילא : נומער איינס, פֿערווע
 (סאָרט), פֿרימע, פֿערווע שבפֿערווע, פֿרימע שבפֿרימע, אַזוינס און אַזעלכעס,
 ניטאָ אַזעלכעס.

יחסן, פֿער, עליט אַאָז'רפֿפֿפ : פֿרינץ פֿון, איבערמענטש, איבערמענטש, סחיד
 בדירו, חד בדרא, סחיד במינו, אוניקום, איינער אין דער וועלט, איינער אין אַ
 מדינה, איינער אין טויזנט, אַחד מאָלף, די קרוין (פֿון דער אילומינאַציע), ניטאָ
 אַזעלכער : אויסנעם, אויסנאָם, חוץ, אַנטיק אַאָז"ר — 1 41 :
 אויסגעצייכנטלעך נ-אָיס, רעקאָרד-ברעכער, טשעמפֿיאָן.

וו : האָבן דעם יִתרון, די מעלה אַאָז"ר פ - : אויסצייכענען זיך, פֿרעראַלירן :
 שלאָגן (ברעכן) דעם רעקאָרד : גערינען : איבערשפיצן, קולמינירן.
 זיין אין די ערשטע (פֿאָדערשטע, פֿאָרנטיקע) רייען : שפּילן די ערשטע פֿידל :
 זיין בעסער (גרעסער, העכער) פֿון (פֿאַר, אי דער) : זיין דער ערשטער, דער
 בעסטער, דער גרעסטער, דער העכסטער : זיין איבער דעם סטשדאָרד : זיין
 איבער אַלע, איבערגיין, איבעריאָגן : איבערשטיגן (בקפֿל בפֿלים) :
 איבערוועגן, איבערוואַקסן : אויסוואַקסן מיט אַ קאָפֿ העכער : זאיבערטערפֿון :
 אַריבעריאָע, אַריבערעגן אַאָזיר : פֿאַרטונקלעך, שטעלן אין שטן : לאָזן אין
 הינטערגרונט : פֿאַרשטעקן (יענעם) אין גאַרטל (אין אַרבל, אין ד פֿאַטרעכעס)
 : אויסשאַקלען (אויסטרײסלען) נייענעס) פֿון אַרבל : זע אָן אַ פֿאַרגלייך (אָן
 קאָנקורענץ).

אַדי : מערערטיק, סופֿעריאָר, יִתרוןדיק :
 מאַקסימאַל, אָפּטימאַל, טראַנסצענדער טאַל, סופֿעראַטיוו, איבעררעגיק,
 איבער וועעדיק, העכער שטייענדיק : אויסגעצייכנט, אויסדערוויילט,
 אויסנעמיק, אויסנאָמיק, אומפֿאַרגלייכלעך, איבערגאייבער) מענטשלעך.

ערשטרייך, סאַמאַראָדנע, ערשטראַנגיק, ערשטקלאַסיק, ערשטסאַרטיק, סובלים, קפּריסינדיק אַאָן"וו — 1 41 .

בעסער : בעסער ווי געוויינ(ט)לעך : בעסער ווי גוט : בעסער ווי געווינטשן :
בעסער וואָס בעסער קען (שוין) ניט זיין : ליבער(עט) : ענדער : שענער אַאָדוו
: גרעסער : העכער : מער(ער) : מיין : בעסט : ליבסט : שענסט : גרעסט :
העכסט : אייבערשט : פּאָדערשט : ערשט : ז אייסערסט : מערסט : מיינסט, ז
מייסט נאון אַנדערע סופערלאַטיוון)

אינוון היפער, סופער ניעפיקן-ע-ריין אין איינע-
"יין יאַר-) : ס'רוב : דאָס רוב : על-אַי רוב : צום מערסטן : מערסטנס :
מערסטן טייל : מיינסטנס : צום מיינסטן : ז אַם מערסטן : ז אַם מייסטן :
מיינסטן טייל : מער פאַר אַלץ.
הויפט : אַרצע : אַרכי : איבער : אויסער : פאַר : באַזונדערס : פאַר עקסעלאַנס
: אַפטי מוס : נעק פלוס אולטרא : גוט—אַ מחיה—אַן שטיק : גוט—בעסער—
פשט ! נ-פ) .

זען אויך : גרויסקייט 20, גרויסצאָליקייט 67, גרויספאַר נעם 117, הויכקייט
124, שפץ 128, מטקייט 411,
24. אינפֿעריאָריטעט

מ מן מינערקייט, מינערווערטיקייט, אונטערגע-
אַרדנטקייט, קלענערקייט אַאָז"ר : אַפגעשטאַנענקייט, הינטערשטעליקייט
אַאָן"וו — אַר : אינפֿעריאָריטעט.

די קלענסטע מדרגה, דאָס נידעריקסטע, דאָס ערגסטע, זבורית, דאָס
ווייניקסטע, דאָס

23—24

מינדסטע, מינימום : קלענערער טייל, מינאַריטעט, מיעוט, מינ(ד)ערהייט.
וו : זיין קלענער (ערגער, נידעריקער) פֿון (פאַר, איידער) : זיין
אונטערגעאַרדנט, זיין אונטער יענעם, זיין אונטער דעם סטאַנדאַרד, זיין
פאַרטונקלט פֿון, זיין פאַרשאַטנט פֿון, שפילן די צווייטע פֿידל, אַפשיין,
בלייבן הינטערשטעליק, פאַרלירן גרונט : ניט קומען צו יענעם קנאַפֿל
(פּאָדעשווע) : ניט האָבן אין קאָפּ וואָס יענער אין נאָגל (אין מינדסטן נעגעלע,

אין פשטע, אין קליינעם פֿינגער פֿון לינקן פֿוס) : ניט פֿאַרמאָגן (ניט וויסן)
יענעמס שיחתחולין : ניט ווערט זיין יענעמס נאָגל : דאַרפֿן (מעגן) ביי יענעם די
שטיוול פּוצן, די הרובע (פעטשערע) הייצן : ניט פֿאַרמאָגן יענעמס מיסט
(שטויב, אָפקראַצעכץ) : ניט פֿאַרמאָגן וואָס יענעמס מיסט אין ווערט : זיין אַ
הונט קעגן יענעם.

אדי : מינערווערטיק, אונטערגעאַרדנט, אינפֿעריאָר, ערגער, אַרגער, קלענער,
נידעריקער, ווייניקער, מינער, מינימאַל, צווייטרייַק, צווייטקלאַסיק,
צווייטראַנגיק : אָפּגעשטאַנען, הינטערשטעליק : קלענסט, ערגסט, נידעריקסט,
מינדסט, אונטער : צום ווייניקסטן : סוב נפרעפֿקס געשריבן אין איינעם מיטן
וואָרט) .

זען אויך : קליינקייט 21, קליינצאָליקייט 66, קלייגפֿאַרגעם 118, נידעריקייט
125, שלעכטקייט 412, אומוויכטי קיט 414, המונישקייט 545.
25 . פֿאַרמערונג

ס ן (פֿאַר)מערונג, צוגעבונג, צוקומונג אַאַ"וו — יי : הוספֿה, חיבור, אַדיציע,
צירוף, צוקומ(עניש, צוואַקס, צוואַקס, אָנוואַקס, צופֿלוס, אַנטוויקלונג,
וויזמענונג, וויזמעניש, פֿרוכפערדיקייט, פֿרוכטיקייט, קריה ורביה, פֿרוכט,
פֿליד.

צוגאַב, צושלאַג, צוטו, נופֿך (משלו), אַנעקסיע, י פריבאַווקע, 0 דאַבאַווקע,
ינאַבאַרקע,

צולייג, צולאַג, אויפֿלאַג, י דאָדאַטיק, צולאַז, צוזאַץ, צוזעצ(ל), צוזעצעכץ,
צושטלער, בל שטייער, צוטראַג : צושפֿיל, צושמעלץ : פֿריקלאַד, צודאַטן,
צוגעהער, אַקסעסואַרן : עקסטערע, ביילאַגע, אַפענדיקס, קאָדיציל, צר שלאַק,
מילואים.

הכרעה, איבערוואַג, איבערוואַג, איפֿערוואַג, עודף, ווערף, קויפֿ, באַרג,
סמיטשיק, שמיציק, שמיצ(ל), צוגיס, צושיט.

וו : ווערן מער(ער) : מערן זיך, נתרבה ווערן,
וויזמענען זיך, פֿרוכפערן זיך, פֿלאַדיען זיך, פֿלאַדזשען זיך, פֿישלען זיך :
צוקומען, צופֿליסן : (צו)וואַקסן.

(פֿאַרגלייכונגען) וואַקסן ווי קראַפֿעווע (אין אַ גערעטעניש), ווי גראַז, ווי

שוועמלעך גאָר אַ רעגן : צעבליען זיך ווי דער גאָרטן נאָך אַ רעגן, ווי רויזן, ווי מאָן.

מאָכן מערער : פֿאַרמערן, פֿאַרגרעסערן אין צאָל, פֿאַרטאָפלען, פֿאַרדרייפֿאַכן, פֿאַרפֿילפֿאַכן אַז"וו : פֿאַרגוומאנ(ען) : צוגעבן, חיבורן, אַדירן, מוסיף זיין, נאַלייען, בייטראָגן, צוטראָגן, צוברענגען, צולייגן, באַלייגן, אויפֿלייע, צוזעצן, צושטעלן, צולאָזן, צופֿירן, צוואַרפֿן, אויפֿוואַרפֿן, צוטאָן, צוגיסן, צושיטן : דערגעבן, דערלייגן, דערפֿירן אַז"וו : — פריבאַווען, י דאָבאַווען : צורעכענען, אַרויפֿרעכענען, מצרף זיין נצום מנין), העכערן נדעם פריי) : געבן אויף איינפֿאַל, (דער)געבן צום רומל.

אַדי נ צוגאַבלעך, צוגאַביק, צוגעביק, צו-גיביק, נוספֿדיק : פֿריש, ניי.

אינר : צוזאַמען (מיט) : דערצו : דערצו נאָך :

חוץ דעם : אַחוץ דעם : ז אויסער : זאויסער דעם : חוץ לנה : ניסף לזה : למד : למד נה : מללד : עקסטרע : הינט : אפֿאַרט : בראַש : גופֿא : אַליין : אַפֿילו : באַדי : בלוין : איבעריקנס : חוץ לאַשבון : בעירוף : מצורף לנה ש בתורת הוקפֿה : ועל כולם : צום אַלעמען : צו די אַרות : ביי : דערביי : מיט : נאָך :

4

מער(ער) : ווייטער : אַנדערע : און ; אויך : אויכעט : און אויך : פֿלוס : אָן : אי : און אַזוי ווייטער : אַז"וו : וגימר : וע' : וכולי : וכו' : עטצעטעראַ.

פֿראַן ן פֿון דעם דערפֿל אין געוואָרן אַ שטעטל.

שפר : נאָך איי ביים אַלח אין אַרבל : פֿון צוקומעניש טוט דער קאָפֿ ניט וויי : צו

הערינג באַדאַרף מען קין זאַלץ און צו גריוון קיין שמאַלץ.

זען אויך : זאַמלונג 47, מאַטעמאַטיק א, גרויסצאָליקייט 67, גרויספֿאַרגעם 117, טייערקייט א.

26 . פֿאַרמינערונג

ס ן (פֿאַר) מינערונג, (פֿאַר) קלענערונג, רעדוצירונג אַו"ר — יי : אָפּשלאַג, חיסור, סובֿ-

טראַקציע: רעדוקציע, הנחה, דיסקאַנט—3-פ : אָסר, נחסר, אָסרדיקייט.

ר ן מאַכן ווייניקער : ווייניק(ער)ן, (פֿאַר) מי נערן, רעדוצירן, פֿאַרקלענערן אין צאָל,

קלענערן, אַראָפּציען, אַרונטערציען, אַראָפּ־
רעכענען, אַרונטעררעכענען, אַראָפּנעמען,

אַרונטערנעמען, אָפּשלאַג, מנכה זיין, מחסר
זיין, חיסורן : דיסקאַנטירן, טאַרעווען — 3-פ . אָפּשעפּן, אָפּגיסן, אָפּשויען,
אָפּמעלקן,

אָפּטרינקען, אָפּזופּן, אָפּזייגן, אָפּשיטן, אָפּ־
סטערעכערען, אויסדינען ומאַכן דינער).

ווערן ווייניקער אין צאָל : אָפּקומען, אי־
בערנעמען זיך, אָפּרינען, אָפּטריפּן, אָפּקאַפּען,
אָפּפֿליסן, אָפּפֿלייצן אַו"ר — 118 .

אַדי : חסרדיק, רעדוצירט, געמינערט, פֿאַרמינערט, געקלענערט, פֿאַרקלענערט
אינוו : אָן : אָנעט : בלא : בלי : ביית, מיני־ : א נפרעפֿיקס געשריבן אין איינעם
מיטן וואָרט).

זע אויך: מאַטעמאַטיק א, קלינצאָליקייט א, קלער פֿאַרנעם 118, וואָלוולקייט בא.
27. איבערבלייב

ם ן איבערבלייב(ונ0, איבערבלייבעניש, אי בערבלייבעכץ, ענבֿון, שיריים (פֿון
אַ מטך

ייִדן), אָפּדריבלער, פורים־ברעקלעך, פּאַת
פ 410 : שאַרית, רעליקוויע, (שאר, (שאר חייב,

נ"ח, סאַלדאָ, זאַלדע, באַלאַנס, ק, דיפֿע־
רענץ נאַטע־אַייק), אָריד, אָריד וואָליט, זאַהאַ־
דיק, איבעריקס, איבערפֿלוס, מותר, ייתור,
מברית, רעשט(ל), קולטור־רעשטל, רעשטע,

רעשטקע, רעמאַנענט : רעמניצע ל"ר רעמני
צעס נאַ-).

וו : אָפּשטעלן זיך, בלייבן, איבערגלפגן, איבעריק בלייבן, פֿאַראַיבעריקן, אָפּ-
פֿאַלן, אויס(נ)בלייבן, פֿאַרבלייבן : לאָזן, אי
בערלאָזן, לאָזן אויף דרך־אַע, איבערלאָזן
אויף זאַריביק.

זען אויך: אומנוציקיט 410.

28 . איינמיניקייט

ם ן איינמיניקייט, איינהייטלעכקייט, איינפֿאַרעמדיקייט אאָן"ר —אַדי :
אומגעמיש,

אוינפֿאַרמיטעט.

וו ן זיין (ווערן) איינס (אוינפֿאַרם אאָז"וו)—אַר : זיין פֿרי פֿון: מאַכן איינס
(אוינפֿאַרם): אַסי

מילירן, אויסגלייכן, פֿאַראַינהייטלעכן — 18 .

אדי ן איינפֿאַרעמדיק, אוינפֿאַרם, גלייך, אייר מיניק, ז איינאַרטיק, גלייכמיניק,
ז גלייכ-

אַרטיק, איינהייטלעך, איינטיפּיק, אויסגער

האַלטן, קאָנסעקווענט, ריינסאַרטיק, ריר

בלוטיק, איינערליי, איינציק, עלעמענטאַר,

הויל, פּור(ע), לויטער, ריין, העל : קלאָר,

זויבער, ניט־געמישט, ניט־קאָמבינירט, ניט

געפֿעלשט.

אינוו : פֿון אק שטיק : מעור אָחד: פֿע דעם זעלק שטיק : פֿון איע טייג געקנאַטן:
איינס

(מיט) : בלוין : רק : אייטל : גלתי : נאָר : ניערט :

פֿאַק : גאַלע : סאַמע.

29 . פֿאַרשיידנקייט

30. פֿאַרבינדונג

ס ן פֿאַרשיידנקייט, פֿילמיניקייט, אַלער-

לייִקייט אַז"וו — אַדי : (בלוט) מישונג, קרייצונג, פאַרונג אַז"וו — יי :
געמיש, מיש-מאַש, מישענינע, אויסמיש(עניש), אַסימילאַציע : מיקסטור,
תערובות, שעטנז, בלאים : האַלב-און האַלב, הערמאַפֿראַדיט, אַנדרוגינז,
היברידי : מאַזאַיק.

קל (ה)מיני, קל הסאַרטן, אַלע סאַרטן, קל המינים שהוא, קל מאַרינים שהוא
נ-פ) : קאַשע : אַ קאַשע פֿון וקל מאַמינים שהוא נ-פ) : קאַשע מיט באַטשווענע
(מיט באַרן-צימעס, מיט באַרשט און מיט לאַקשן, מיט מאַן, מיט נעכטיקע טעג,
מיט לעבערלעך) : אַלערליי מיני קיטניות, שאַר ירקות, שאַיע-טאַיע, ביגאַס,
ליגעמינע, קרפס מיט קיסליצע, בוידעם מיט פֿאַליצע, לאַקש בוידעם פֿאַליצע,
לאַקש בוי דעם ציבעלע, האַצע-קלאַצע, שורי, שור-בור (ומפֿליא לעשות) :
דיין-דאַין : דאָס אין יענץ : דאָס יענץ טאַיע סאַיע : און וואָס ניט : נחס אַנה :
זשוק און זשאַבע : הימל און ערד און סטרוטשע באַב אַז"וו — 82 .

וו : מישן, פֿאַרמישן, אויסמיע, צומיש, ביי-
מישן, צוזאַמענמישן, אויפֿמישן, צונויפֿמישן : צונויפֿגיסן, צונויפֿשמעלצן,
קרייצן, פֿאַרן אַז"וו — 80 .

אדין פֿאַרשיידנמיניק, ז פֿאַרשיידנאַרטיק,
פֿילמיניק, ז פֿילאַרטיק : צרייפֿאַרעמדיק, דרייפֿאַרעמדיק אַז"וו :
פֿאַרשיידנפֿאַרעמדיק, פֿילפֿאַרעמדיק, פֿילגעשטאַלטיק, מאַיאַיש : צווייערליי,
ביידערליי, דרייערליי, פֿירערליי אַז"וו : אַלערליי, אַלערהאַנט, קלערליי,
פֿאַרשיידענערליי, פֿילערליי, מערערליי, אַנדערערליי, נאָכערליי :
אַסימילאַטיוו.

אינוו : וואָס : וואָסער : וואָס פֿאַר אַ : סאַראַ :
סאַרנע.

וען אויך : באַזונדערקייט 51, אויסנעם א.

ס : פֿאַרבונדנקייט, פֿאַראייניקטקייט, בער האַפֿטנקייט אַז"וו — אַדי :
פֿאַרבונדונג, פֿאַראייניקונג, באַהעפֿטונג, אוניפֿיצירונג, אַר גאַניזירונג אַז"וו :
צובונד, צוזאַמענבונד, צונויפֿבונד, אָנשלוס אַז"וו — יי : אייניקייט, אַחדות,
צירוף, באַהעפֿט, התקשרות, התדבקות : אַדהעזיע, קאַהעזיע, אַמאַלגאַם,
אָועקסיע : אוני פֿיקאַציע, אַסאַציאַציע, אַרגאַניזאַציע, קאָנסאַלידאַציע,

קאַרפּאַראַציע, קאַאַליציע, בלאַק, פֿעדעראַציע, קאַנפֿעדעראַציע,
אַמאַלגאַמאַציע, צעמענטאַציע, אַגלוטינאַציע : בונד, אוניע, חברה אַאו"ר —
448.

נבינדמיטלען) באַנד, האַרבאַנד, שטערנבאַנד אַאַז"וו — 22 : באַנדאַזש,
בינדע, בינט, ליגאַמענט, ווינדל, וויקלשנור : באַנדעראַל : פעטליע, שליף,
שליפֿקע, וויאַז, פּאַוועד, קרעמפעלעץ, פֿאַשינע נצווייגן) : קנופ, קניפל, קשר,
קשר אַל קסמא : רונג, פענטע, קייט : שטריק, שנור, גאַרטל אַאַז"ר — 123 :
שפּילקע, האַרשפּילקע, זיכערשפּילקע, זיכער־נאַדל, (נ)אַגראַפֿקע, שטעקנאַדל,
האַרנאַדל, נ פּאַדוואַינע שפּילקע : האַק, האַקל, הוק, האַקן, האַטשיק, העקל,
קרוק, קרוטשיק, זאַבעל, דריידל, קליוטשקע, פֿאַרמעער : מענעלע, וויבעלע :
קלאַמער, קליאַמער : פּאַפּירקלאַמער, קלעמער(ל), וועשקלאַמער, שראַגע :
דרעטלער : שנאַל, שנאַל, שפּאַנגע, ספּראַנדזשקע, פּראַזשקע, קנאַפ אַאַז"וו —
26 : נאַגל, טשוואַק אַאַז"ר — פֿ-2 : שרויף, גרינט אַאַז"וו — 205.
נקלעפּמיטלען) קלעפּעכץ : קליי, מאַסטיק, גומי־אַראַביק, פּאַפ, קלייסטער :
ביינערקליי, פֿישקליי, הויזן־בלאַזן : ריזקליי, לאַם, סטאַליערקלי,
סטאַליערשער קליי, טישלערקלי, שוסטערקליי, בירליים, בערלייב : קיט,
צעמענט, ליים, גיפּס : קלעפּאַלץ נקליי וואָס קלעפּט אַלץ).
אוניפֿיקאַטאָר, אַמאַלגאַמאַטאָר : פֿאַרבינדער, פֿאַרבינדלער, פֿאַראייניקער,
קלעפּער אַאַז"וו — יי.

וו ן זיין (רערן) פֿאַראייניקט, פֿאַרבונדן אַאו"וו
— אַי : צוזאַמענהאַלטן, צוזאַמענהענגען, צוראַקסן, צוזאַמענראַקסן,
צונויפֿוואַקסן, צושטיין : מאַכן פֿאַראייניקט : פֿאַראייניקן, באַהעפֿטן,
אוניפֿיצירן, אַללירן, קאַנסאַלידירן, קאַרפּאָרירן, קאַנפֿעדערירן, קאַאַלירן,
רינגלערן נ־אַיס : פּאַרן, מנווג זיין, קרייצן, בינדן, בוקסירן, באַנדאַזשירן,
פענטען : נפֿערד) סטרענאַזשערען, פּריפּאַנעווען : העפֿטן, נייען, בראַשירן,
קאַרטאַגירן, צעמענטירן, אַמאַלגאַמירן, לעגירן.
צופּאַרן, צוטאָן, צולאַנטשען, צובינדן, צר שנור(ערע)ן, צוגאַרטלען,
צובינטערען, צוטשעפּען, צוקניפּן, צוקניפלען, צושלייפֿן, צוקנעפלען,
צושפּיליען, צושפּילקע(ווע)ן, צר האַקן, צוהעקלען, צושנאַלן, צוקלאַמערן, צר

קייטן, צוקייטלען, צודראָטעווען, צודראָטעווען, צודרעטלען : צושטיקערען,
 צונייען, צושטעפן, צוסטריגעווען, צוריגערען, צושטעכן אאז"ר — 526 .
 צושלאָגן (ווי מיט אַ נאָגל צו דער וואַנט), צוקלאָפן, צוהאַקן, צונאָגלען,
 צוטשוואַקעווען, צוטשוועקעווען, צוגווינטערען, צוניטע(רע)ן, צופֿעסטיקן,
 צופֿעסטעווען, צוקרע(מ)פעווען, פּאַמאַציעווען, צושטיפֿטעווען, צודרייען,
 צושרויפֿן : צוקלעבן, צוקלעפֿן, צוקליפֿן, צוקליפערצן, צולעפֿען, צוקלייען,
 צוקליסטערן, צופאַפֿן, צוקיטערען, צושמעלצן, צוטאַפֿיען, צוטריפֿן, צושווייסן,
 צוסקליעפֿען, צופאַרען, צושמידן, צוקאָווען, צולייטן, צוגיפסירן, צוגיפסערען,
 צופֿרירן.

פֿאַרבינדן, פֿאַרקניפֿן, פֿאַרשנירן, פֿאַרשנורעווען אאז"ר — ווערן ייִ צר :
 צוואַמענשטעלן, צוואַמענשליסן, צוואַמענוועבן, צוואַמענקאַכן, צוואַמענקנעטן,
 צוואַמענפרעסן, צוואַמענבינדן, צוואַמענקייטלען אאז"ר — יערן
 ייִ צר : צונויפֿפֿירן, צונויפֿקאַמפּאַנירן, צונויפֿגלידערן, צונויפֿשטעלן,
 צונויפֿזעצן, צונויפֿשליסן, צונויפֿגיסן : צונויפֿבינדן, צונויפֿטשעפֿען אאז"ר —
 ייערגן מיט צר : אַנעקסירן, אַנשליסן (זיך), אָנהענגען (זיך), אָנזעצן (זיך) :
 אָנבינדן, אָנקניפֿן אאז"ר — ווערן ייִט צי : אויפֿקאַמפּאַנירן, אויפֿסילע(רע)ן,
 אויפֿצילערען, אויפֿציען (רי פערל אויף אַ שנור), אויפֿבינדן, אויפֿקלעפֿן,
 אויפֿטשעפֿען אאז"ר — ייערנן ייִ צר : סקאַמפּאַניען זיך, סקאַמפּאַנייען זיך,
 מתחבר זיין זיך, צושטיין צו, פּרילאָנטשען זיך, צולאָנטשען זיך, צונאָדזשען
 זיך, איינקויפֿן זיך אין, מצטרף זיין זיך, אַסאַצירן זיך, מאַכן חברותא, בורת
 ברית זיין אאז"ר — ב־פ .

אַדי : פֿאַראייניקט, פֿאַרבונדן, באַהאַפֿטן,
 אוויפֿשירט אאז"ר : צוואַמענגעבונדן, צונויפֿגעשלאָסן. אָנגעשלאָסן אאז"ר —
 יי : אומצעשיידלעך, אומאַפּר־סלעך, אומאַפּזונדערלעך, אומצעטיילעוודיק
 אאז"ר — 31 .

קלעפיק, קלעפּעדיק, קלייִק, קליקע, לעפּקע, ליפּקע.
 אינוו : מיט : צוואַמען : אין איינעם : ביינאַנד :
 האַנט אין האַנט : אַקסל ביי אַקסל.

זע אויך : איינשליסונג 35, אַמשך 45, זאַמלונג 47, נאָענר קיט 120, הילף

446, פארטיי 448, אָלום 455, שתָּפוֹת 477, פֿריינדשאַפֿט 552, זיווג ש.
31. אויפֿבינדונג

ס : איזאָלירטקייט, אָפּגעריסנקייט, אָפּגע-
בראָכנקייט אַז"ר — אָדי : אומבאַהאַפֿטנקייט, אומפֿאַרבונדנקייט,
אומפֿאַראייניקטקייט אַז"ו — 30 : אויפֿבינדונג, שניידונג, רייסונג אַז"ר :
אַפּשייד, אָפּריס, צענעם, צעפֿאַל, פֿונאַנדערפֿאַל אַז"ר — יי : סעפֿאַראַציע,
דיסאַציאַציע, סעגרעגאַציע, איזאָלאַציע : די סעקציע, אַנאַטאָמיע, אַנאַליז :
שיידליניע.

שניט, אינציזיע, נאַסיעקע : פֿלאַכשניט, לענאניט, קרייצשניט, קייזערשניט
אַז"וי :

ריס, ג(ע)וואַלדריס, פֿליק, טשעפּ, בראָך. ברוך, האַק, שפּאַלט, ריץ, שפּילטער,
שפּליטער, סקאַבקע, פּלאַץ, פּוק, טרעשטש, פֿוגע.

וו : טיילן, זונדערן, ראַיאָנירן, פאַרצעלירן, סעקציאָנירן, אַנאַליזירן,
סעפּאַרירן, סעגרעגירן, דיסאַציירן : שניידן, פאַלמעסן, אַנאַטאָמיגזירן,
לאַנצירן, האַלברירן : שנייצן, שניצן, שניצלען, שניקערן, פֿידלען, טשערעבען,
כיטכען נינ) : מלך, מל(ע) זיין, שעטקערען, שאַטקעווען, טעס(י)ען, טשעשען,
קאַסען, פאַסעווען, דעקע(ווע)ן, קנוידיען, שערן, זעגן : רייסן, האַדערן,
קאַדערן, פֿליקן, קורע זיין, טרענען, (ה)לומען, ברעכן, האַקן, פּלעטן, שפּאַלטן,
שפּליטערן, שפּילטערן, סקאַלען, סקאַבען.

אַפּטיילן, אַפּזונדערן, איזאָלירן, אַפּצווייגן, אַפּשיידן, אַפּגרענעצן, אַפּשפּאַנען,
אַפּזאַטלען, אַפּבינדן, אַפּגאַרטלען, אַפּשנירן, אַפּשנירעווען, אַפּפענטען,
אַפּקניפּן, אַפּסיטען, אַפּקניפלען, אַפּקנעפלען, אַפּשפּילי(עו)ען, אַפּשנאַלן,
אַפּשל ייפֿן, אַפּפֿלעכטן, אַפּהאַקן, אַפּהעקלען, אַפּסילען : אַפּקייטן, אַפּקייטלען,
אַפּפּעסטיקן, אַפּשליסן : אַפּקלעבן, אַפּקלעפּן, אַפּקלייען, אַפּקליסטערן,
אַפּפּאַפּן, אַפּווייקן, אַפּלייטן, אַפּקייטעווען, אַפּשמעלצן, אַפּדרייען, אַפּשרויפֿן,
אַפּטשעפּען : אַפּטרייסלען זיך, אַפּלאַנטשען זיך, אַפּנאַדזשען זיך, אַפּקומען.
אַפּטרענען, אַפּשניידן, אַפּרייסן, אַפּברעכן, אַפּהאַקן, אַפּשפּאַלטן,
אַפּשפּליטערן — 118 .

צעטיילן, צעצווייען, צעפֿירן, צעפֿערטלען אַז"וי : דעצימירן, צעצענטלען,

צעפליישן, צערייסן, צעשניידן, צענעמען (אויף שטיקער), צעלייגן : צעגיסן,
אויסשענקען (נמשקה), צעפירן : צעגלידערן, צעצווייגן, צעשפארן, צעשפרייזן,
צעסילען, צעמאכן, צעפילן, צעיעגן, צעבייסן, צעגריזשען, צעפיקן, צענאָגן :
צעבינדן, צעשנורעווען, צעקנעפלען אַז"ר — איין : צעברעכן, צעהאַקן,
צעקלאָפן

אַז"ר — ז1 : צעשיידן זיך, צעגייזיך, צעפֿאַרן זיך אַז"ו — 48 .
אויפֿלייזן, אויפֿלאָזן, אויפֿבינדן, אויפֿשנורעווען, אויפֿקניפן אַז"ו — איין :
פֿונאַנדערשיכטן, פֿונאַנדערצווייגן, פֿונאַנדערבינדן אַז"ו — אוין :
איבערשניידן, איבערברעכן, איבערשפּאַלטן, אַזיר — איין : לוינ מאַכן,
באַפֿרייען, אויסשפּאַנען אַז"ו — 469 .

פלאַצן, לאָפּנ(י)ען, פוקען, פוקנען, פענקען, טרעסנען, טריסנען, טרעשטשען,
טראָשטשען (נאָם) קרעקן, באָסטן : צעשפרונגען ווערן, צעזעצט ווערן, קריגן
די פלאַץ : אָפּשפּרינגען, אָפּשטיין, אָפּפּאַלן : פֿונאַנדערפּאַלן, צעפּאַלן (אויף
שטיקער) .

נפֿאַרגלייכונגען) אָפּהאַקן (אָפּשניידן) ווי מיט אַ מעסער : פלאַצן ווי אַ פענכער,
ווי אַ פּאַכיר, ווי אַן אָנגעצויגענע סטרונע, ווי אַ קעסלפּויק, ווי אַ זייפֿנבלאָז, ווי
אַ קאַץ .

אדי : צעטיילט, איזאָלירט, אָפּגעזונדערט,
צערייסן, צעשניטן, צעבראַכן אַז"י : טי לעוודיק, שיידעוודיק אַז"ו — יי :
לויז, פֿריי, סעפּאַראַט, ניט־פֿאַרבונדן, ניט־צוגעשטאַנען, אומבאַהאַפֿטן,
אומפֿאַראייניקט — 30 .

אינוו : באַזונדער : פֿאַר זיך : אפּאַרט : טיילס :
צום טייל : טיילווייז .

זען אויך : אויסשליסונג 38, הפֿסקה 46, צעשפּרייטונג 48, צעשטערונג 10,
קליינפֿאַרגעם 18 1, פֿאַרערגעריט 425, קעג(ע)נערשאַפֿט 447, פֿרמהיט 469,
אומפֿריינדשאַפֿט מס .

32. גאַנצקייט, אַלצקייט

ם : גאַנצקייט, אַלצקייט, דורכויסקייט אַז"ר

— אַדי : דערגאַנצונג, דערפֿילונג, קאַמפלעטירונג אַז"ו — וו : השלמה .

דאָס גאַנצע, טאָטאַליטעט, איינס, אינטעגער, אינטעגראַל, כלל, סומע, סכום, באַטרעף: ברוטאַ-סומע, גראַססומע, טאָטאַלע סומע, טאָטאַל, סך-הכל, סך-הכולל, די אונטערשטע שורה, דער אַרום-און-שרום: הורט: קערפער: די לענג און ברייט פֿון, אַלף און אָוו, אַלפֿאַ און אַמעגאַ, קאָמפלעט: אַנסאַמבל, קאָלעקטיוו, מאַסע, קלומפּ אאַן"וו — 47.

וו: זדן אַ גאַנצקייט, זען פֿון איין שטיק, זיין מעור אַחד: פֿורעמען (פֿאַרמירן, צוזאַמענשטעלן, ז בילדן) אַ גאַנצקייט: אינטעגרירן — 35.

אויפֿזאַמלען, צונויפֿקלייבן, צוזאַמענעמען אאַן"וו — 47. זיין (מאַכן) פֿול (קאָמפלעט, אין גאַנצן אאַן"וו) — אַדיאיןאיניי: פֿאַרפֿולן, דערפֿולן, דערגעבן, דערברענגען, דערפֿירן, דערשיטן אאַן"וו: דערגאַנצן, פֿאַרגאַנצן, ממלא זיין, משלים זיין, פֿאַרוועטעווען, קאָמפלעטירן, אַפּמאַכן, גוט מאַכן, אויסשטוקעווען.

אַנפֿילן, פֿאַרסאַרען נמיט ערד): פֿאַרליידיקן: אַנפּווישן, אַנפּאַקן, אַנפּאַקעווען, אַנפּיקעווען, אַנשפּיקעווען, אַנשפּיגעווען, אַנפּיטשקען, אַנשטאַפּן, אַנשטופּן, אַנפּראָפּן, אַנשטויסן, אַנדאַפּטשען, אַנטאַפּטשען, אַנטרייסלען, אַנטרעס(עווען), אַנפּרעסן, אַנגיסן, אַנשיטן, אַנטאַסעווען, אַנהויפֿן, אַנוואַליען, אַנוואַלגערן, אַנהורבען, אַנשיכטן, אַנערגלען, אַנקויפּן, אַנלייגן, אַנהאַטען, אַנערערעווען, אַנפּראָטען, אַנשלאַגן, אַנזאַפּן.

(פֿאַרגלייכונגען) אַנפּרעסן (אַנפּאַקן אאַן"ר) ווי אין אַ זאַק, ווי די הערינג. סומירן, אונטערערעכענען, מאַכן (אונטערציען) אַ סך-הכל (די אונטערשטע שורה), פֿאַרסכהכלען.

אַדי: גאַנץ, אַבסאָלוט, פֿולקום, ז פֿולקומען, פֿולשטענדיק, אידעאַל, לחלוטיןדיק, דורכויסיק, אַלזייטיק, גאָר, אַלעשרומנעמענדיק, אַלץ-אַרומכאַפּנדיק, סך-הבלדיק, סך-הכוללדיק, טאָטאַל, קאָמפלעט, אויסגעבונדן: איינציק, אינדיווידועל: אומבאַשעדיקט, ניטצעשטערט, ניטצעבראַכן — ז1: ניטצעטיילט, ניטאַפּגעזונדערט — 31: אומפֿאַרקירצט, אומפֿאַרמינערט, אומפֿאַרקלענערט — פֿ. פֿול, שטאַק פֿול, פֿול מיטן אויג: אַנגעפֿילט, אַנגעשטאַפּט, אַנגעשלאַגן,

אָנגעשטויסן, אָנגעפאַקט, פֿול געפאַקט, אָנגעפאַקערעט, אָנגעפיקעוועט,
אָנגעשפיקעוועט, אָנגעשפיקעוועט, אָנגעפראַפּט, פֿול געפראַפּט, אָנגעשאַטן,
אָנגעגאַסן, אָנגעפרעסט, אָנגעטאַסעוועט, אָנגעדאַפּטשע(וושט,
אָנגעטאַפּטשע(וושט, אָנגעזאַפּט אאן"ו — וו
נפֿאַרגליכונגען) פֿול ווי אַן אויג, פֿול ווי אַ פּויק.
אינוו, פֿראַן : אין גאַנצן : בקך־ס־ל : ב־"ה :
אַרום און אַרום : ווי ער (זי) שטייט און גייט : ומור : לנמרי : בשלמות : פֿולו :
לחלוטין : דורכויס : דורך און דורך : (ב)ראשו ורובו : מיט האַרץ און נאָמה :
מיט לייב און לעבן : מיט לייב און זעל (זייל) : מיט לייב און ביינער : מיט הענט
און פֿיס : מיט האַלדן און נאָקן.
ברוטאַ : אַנגראַ : הורטאַם, הילים, אַהולאַם : אַגולנע : אין אַגול : האַלסייל
נאַ-) : אין איין קופּע : אין איין קלומפּ.
פֿון אַלף בין אָוו : פֿון אָנהייב ביזן קוף : פֿון אַדון עולם בין עלינו : פֿון טאָוול
בין טאָוול : מדאַשקע לדאַשקע : פֿון אויבן בין אונטן : פֿון קאַפּ בין די פֿיס : פֿון
ברעג צו ברעג ; פֿון ענד צו ענד : פֿון איין ענד ביזן אַנדערן : פֿון האַר בין גאַר :
פֿון דן בין באַקבע — 8-1 .
בין אַ האַרי : ביזן ביין : בין די אויעת : ביזן האַלדז : ביזן ברעג : בין (צום)
לעצט : בין דער שפּענטע : ביזן פֿויגל : בין גאַר : עד אַרמה : עד לאַ"ק : אין
יעדן פרט : אין אַלע פרטים : אַזוי ווייט ווי מיגלעך : מיט אַלע זיבן (זיבעצן)
גליקן : מיט אַלע פֿליטערלעך : מיט אַלע אַגע : מיט אַלע הידורים : מיט אַלע
זיבן (זיבעצן) זאַכן : מיט אַלע פי(שטשעווקעס : מיט אַלע שאַלעמויזן : מיט
אַלע (זיינע, אירע אַאז"וו) צר באַהער : מיטן גאַנצן קלאַפּער־געצייג.
אַלע : אילע : אַל : אַל די ; אַלדע : אַל דאָס : אַלעמען : אינס און איינס : שטיק
את שטיק : איינער און אַלע : וקל קת דיליה : קל
וקל : קל ולך נ־) : פֿון ערשטן ביין לעצטן : אַלט און יונג : יונג און אַלט :
גרויס און קליין : קליין און גרויס : קינד און קייט : לאַנד און לייט : זשוק און
זשאַבע : גאַנץ קהל הקודש : גאַנץ קעקעלע קהל : אַן־ים נשים יער : מנער ועד
נקן : בנעריוו ובזקוינו : פֿולם אַהולאַם : קל ישראל אע איין קלומפּ : הימל און
ערד את סטרוטשע באַב : מער ווי טאַטע־מאַמע פֿעלן ניט אויס.

אַלץ : כמעט אַלץ : אַלצינקעס : אַלעס : אַלדינג : אַלצדינג : אַלדאָסדינג :
אַלצינקער דינג : אַלץ מיט אַנאָנדער : אַלץ אין דער וועלט : קל דאָס . . . : קל
ה- : קל דבר שורש : וואָס אַן אויג קען זען : וואָס אַן אויער קען הערן : וואָס אַ
מויל קען אַרויסריידן : וואָס אין דער קאָרט : האָס דו ווילסט הערן און
געדענקען : וואָס דאָס האַרץ געלויבט : מקרני ראמים עד קיצי עינים : שער אין
אדין : האַק און פאַק : סאַק אַע פאַק : פאַק און פֿול : דאָס זעקל מיטן פעקל :
דאָס טעפל מיטן גרעפל : אַכל-מכל-כל : הכלמבל : הכל-פאַקל נ--) :
הכל-נאשר-לכל : הכל אַכל קאשר לכל : הכל אַכל מכל פֿלעקל : יעדעס פיצל
(פיצעלע).

זען אויך : איינשליסונג 85, פֿאַרענדיקונג 45, ואַמלוט 47, גרויסצאָליקייט 67,
אינסיקייט 57, עטקייט 411.
33. אומגאַנצקייט

ס ן אומגאַנצקייט, פֿעלעוודיקייט, קורצקייט אַאָז"וו — אַדי : ניט פֿולע מאָס
(וואָג) : פֿעלער, חיקרון, דעפֿעקט אַאָז"וו — 412 : דוחק, מאַנגל אַאָז"וו —
66.

וו ן זיין ניט פֿול, ניט קאָמפלעט אַאָווי — אַר : פֿעלן, ניט דערגיין אַ טייל.
נפֿאַרגלעכונגען) זיין (בלייבן) בצאן בלי רועה, ווי אַ שאָף אָן אַ פֿאַסטער, ווי אַ
שייגעץ (פֿאַסטער) אָן אַ פֿיפֿל, ווי אַ הונט (בער) אָן אַן עק, ווי אַ האָן אָן אַ
קאַם, ווי אַ שטוב אָן אַ דאָך, ווי אַ קלויסטער אָן אַ גלאָק, ווי אַ קליאַמ-
קע אָן אַ טיר, ווי אַ דאָרף אָן אַ הונט, ווי אַ רב אָן אַ שטאַט (אָן אַ רביצין), ווי
שימחת-תורה אָן בראַנפֿן, ווי אַ חתונה אָן קלעזמער, ווי קלענמער (ווי אַ פֿידל)
אָן אַ סמיטשיק, ווי אַ חזן אָן אַ קאַמערטאַן, ווי אַ שמייסער אָן אַ בייטשל, ווי אַ
יידענע אָן אַ אַאינה-וראינה.

אַדי, אינוו : ניט אַלץ : ניט אין גאַנצן : ניט-
פֿול : ניט-קאָמפלעט : ניט-פֿולקום : ז ניט-פֿולקומען : ניט-פֿולשטענדיק :
פֿעלערדיק : פֿעליק : קורץ : האַלב און האַלב : ניט אַלע — בי : ניט געעג :
ווייניק אַאָז"וו — 6.

זען אויך : טיל 84, אומפֿאַרענדיקווע 44, קלינצאָליקייט 66, שלעכטקייט 412.
84. טייל

ס : טייל, סעגמענט, חלק, גורל : נינ) מאַטע,
וויש : אויסקומעניש, פאַרציע, דאָזע, קראַטע, צוטיילונג, ראַציע, פאַיאַק, באַנע,
ראַטע, צאָל, פראַצענט.

אַפטיילענג), דיוויזיע : אונטעראַפטייל, סובאַפטייל, סובדיוויזיע :
דעפאַרטעמענט, ראַיאָן אַאַ"וו — 109 .

גליד, מיטגליד, מעמבער נאַ-), פליגל, אָרט, צווייג, אַפצווייג, ברענטש נאַ-),
רינג, פֿיליאַלע : פאַרטיי, סעקטע, קת, קיתה, סעקציע, סעקטאָר, פֿראַקציע.
נבון) באַנד, פּרך, אַבא, מסכתא, סדרה, פרשה, קרק, קאַפּיטל, פסוק, פֿראַזע,
פֿערן, פאַסאַזש, פאַראַגראַף, אַפּזאַץ, אַפּשניט, סעיף, אַרטיקל, פאַסטן,
רובריק, שפּאַלט, קאָלומ(נע), עמוד : עפּיזאָד, פֿראַגמענט — 381.
שטיק, כּמאַל, בראַק, ברעקל, ביסן — 6- : ברוכטייל, ברוכשטיק, אַפּבראָך,
אַפּשניצל, אַפּדריבל, אויסשניט, אַפּריס, אַפּגאַס, אַפּטס, שטראַם, שטראַמקע,
סטראַמקע, סקאַלקע, שאַרבן, שערבל : נערד) שראַל, קרידע, גרודע, (ה)רודע,
קאַמ(ע), הליבע, קלומפ : נטיים מיירע, ז מיערע : ופֿרוכט) קאַפּ. קעפל,
הויפּטל,

20

הייפּטל, היפּטל, ציינדל : נצוקער) קלעצל, קאַסקע, ווערפֿל : נמלבוש) קליין,
פיקל, שליין, לאַסקע, צוויק(ל), צוויקלע, פאַלגע, דרים אַאַז'ר — 26- :
נהאַלץ) שייט, שייטל, שטשאַפע, פליאַכע, פלאַכע, פאַליע, פאַליענע, ליפע,
פּייל, שאַקעלע, שפּאַן, שפּענדל, שיבער, שיווער, שפּילטער, שפּליטער,
סקאַבקע, קינעלע : נברויט) (ה)מוציא, לחמא, חאַיכה, פענעץ, פליטש, פּנית,
רעפֿטל, ריפֿטל, לוסטע, פּידע, קוסע, סקאַבורע, ליאַמפע, סנעכע, שקידע,
סקיבע, פרענטל, (אַ)קרייעץ, אַקרך טשיק, סקריַעק, סקאַרע, (ס)קאַרינקע,
זייטל, ראַושאַק, שפיץ, קרוטקע.

זען אויך : אויפֿביגדונג 81, איינשליסוע 35, אומגאַנצקייט ע, קלינצאַליקייט
66, קלינפֿאַרנעם 118.

35. קאַמפּאַנענט, איינשליסונג ס : איינשליסונג, אַרייַננעמונג, אַרומנעמונג
אַאַז"ר : צוזאַמענשטעלונג, צונויפֿשטעלוט, פֿורעמונג אַאַז"וו — יי.
איינשלוס, אַרייַננעם, אַרומנעם, אויפֿנעם, אַרייַנלאַז, צולאַז, אינטעגראַציע,

אינקארפאראציע, סובסומציע.

קאמפאזיט, קאמפילאציע, קאמבינאציע, קאנסטיטוציע, קאנסטרוקציע, בילדונג, ביי, געבוי, געבוי, פארמאציע, אנטאטאמיע, געוועב, סטרוקטור, ארגאניזאציע, כולל, בלל, סינטעז.

קאמפאנענט, טייל, באשטאנדטייל, מיטגליד, שותף, אינטעגראל, אינטעגראלער טייל, אינטעגראנט: אינהאלט, תוכן, און, מהות, באשטאנד, עלעמענט, מאטעריע, שטאף, צוגעהער, צובאהער: צוגעהעריקייט, אנגעהעריקייט.

וו: זיין (פֿורעמען, פֿארמירן, ז בילדן) א טייל

פֿון: געהערן צו, צוגעהערן, אנגעהערן, באלאנגען צו — 8: רעכענען זיך צווישן, ציילן זיך צווישן, אריינגיין אין, אַרונטערגיין אונטער, קומען אונטער, אַרונטערפֿאלן אונטער: זע צוואַמענגעשטעלט פֿון, זיין צונויפֿגעשטעלט פֿון, זיין געפֿורעמט (פֿארמירט) פֿון אַז"וו — אַרי: באַשטיע פֿון, האָבן אין זיך, איינשליסן אין זיך, כולל זע, האַלטן אין זיך, ז אַנטהאַלטן: זיין איינגעשלאָסן אין, יש קיכלל אין, זש אַריינגערעכנט אין, זיין פֿאַררעכנט אין, זיין אַריינגעציילט אין, זיין פֿאַרוויקלט אין, שטעקן אין, זיין געדעקט מיט אַז"וו — אַרי.

איינשליסן, אַרייננעמען, אַרומנעמען, כולל זיין, ז אומפֿאַסן: אַריינלאָזן, צולאָזן, אויפֿנעמען, אַריינרעכענען, פֿאַררעכענען, אַריינציילן, מצרף זיין נצו אַ מניך, סובסומירן, אינטעגרירן, אינקערפֿערן, איינליבן, אינפֿלייט, אינקארפֿאָרירן, קאָאָפֿטירן, דעקן, פֿאַרוויקלען.

קאמפאָניר, צוואַמענשטעלן, צונויפֿשטעלן, צונויפֿזעצן, צונויפֿשליסן, קאמפילירן, קאמבינירן, קאנסטיטוירן, אַרגאַניזירן, פֿורעמען, פֿארמירן, ז בילדן, בויען, מאַכן, ביללן, סינטע(טי)וירן — 30.

אַדי: אַנגעהעריק, צוגעהעריק: קאמפאָנירט, צוואַמענגעשטעלט, צונויפֿגעשטעלט, צונויפֿגעזעצט, צונויפֿגעשלאָסן, קאמפילירט, קאנסטיטוירט, געפֿורעמט, פֿארמירט, ז געבילדעט, געמאַכט, באַשטייענדיק (פֿון): איינגעשלאָסן, (יכלל, אַרומגענומען, (אַלץ-)אַרומנעמ(ענד)יק, פוללדיק, איינשליסיק, אַריינגערעכנט, פֿאַררעכנט, אַריינגעציילט, סובסומירט,

אינטעגרירט, איינגעקערפערט, איינגעפליישט, איינגעלעבט, אינקאָרפּאָרירט, געדעקט, פֿאַרוויקלט.

אינוו : צווישן: מאַנג: אונטער: דערונטער: דערינען: דעריין: בתוכם: עד ועד בכלל . שפר : אין בלל אלא לה שפר- .
אַנ. פֿרעמדקערפער ,
אויסשליסונג

ט : אויסשליסונג, עלימינירונג, באַזייטיקונג
אַז"ר — יי : פֿרעמדקייט, ניט־אַנגעהערקייט אַז"ו — אַדי.
אויסנעם, אויסשטראַך, אויסשטריך, אויסשניט, עלימינאַציע : אַפּוואַרף, פֿאַרוואַרף, פסלות, אויסלאַז, דורכלאַז, השאַטה.
פֿרעמדקערפער, פֿרעמדער קערפער (עלעמענט, שטאַף אַז"ר) — פּנ :
פֿרעמדער (דרויסנדיקער, זייטיקער) מענטש : (טשיזשע) יאַלד נקי) : פֿרעמד געבאַרענער, אַלאַכטאַן : אויסלענדער, עמיגראַנט, גרינער : אַריינדרענגער.
וו : אויסשליסן, עלימינירן, באַזייטיקן, אויס־
מעקן, אויסשטרייכן, אויסשניידן, אויסבראַקירן, פסלען, אַפּוואַרפֿן, פֿאַרוואַרפֿן, אַפּלייגן אין אַ זייט : אַפּזונדערן, אַפּטיילן אַז"י — !ב :
דעקלאַסירן : אַרויסוואַרפֿן, אַרויסשטויסן אַז"ר — 193 .
אויסנעמען, ניט אַרייננעמען, ניט איינשליסן, ניט אַריינרעכענען, ניט אַריינלאַזן, ניט צולאַזן אַז"ו — פּנ .

אויסלאַזן, אַרויסלאַזן, דורכלאַזן, פֿאַרזען, פֿאַרקוקן, פֿאַרפֿעלן, דורכפֿעלן, מאַנקירן, פֿאַרבייגן (פֿאַרקנייטשן) נאָ דאָווענען) : איבערהיפֿ(ער)ן : זיין אויסגעשלאָסן פֿון, אויסנבלייבן.

זיין פֿרעמד, ניט זיין קיין טייל פֿון אַז"ו — פּנ : ניט אַנגעהערן צו, ניט צוגעהערן צו, ניט אַנקערן זיך מיט אַז"ר — 8 .

אַדי : אויסגעשלאָסן, עלימינירט, באַזייטיקט

אַז"ו — יי : ניט־אַריינגערעכנט, ניט־איינגעשלאָסן אַז"ו — פּנ :
אויסשליסלעך, אויסנעמיק, אויסגענומען.

פֿרעמד(לער), זייטיק, דרויסנדיק, ניט־אַנגעהעריק, ניט־צוגעהעריק : נקי)
יאַלדיש, וויטיש : פֿרעמדלענדיש, אויסלענדיש, אויסלענדער(י)ש, 0

זאגראניטשנע.

אינוו : חיץ : אחוץ : ז אויסער : י (א) פריטש :
מיט דעם אויסנעם פֿון : עד ולא עד בכלל : אין דער פֿרעמד : אין אויס(נ)לאַנד :
מעבר לנח. זען אויך : אומשיכות 9, אויפֿבינדוט 81, אויסנעם א, אַרויסשטויס
193, אומגעזעצלעכקייט 599.

זנ. אַרדענונג

ס ן אַרדנטלעכקייט, מעטאָדישקייט, אינגע-
שטעלטקייט אַז״וו — אַדי : אינאָרדענונג, אַראַנזשירונג, אינשטעלונג
אַז״וו — יי : אַראַנזשעמענט, סידור, סאָרטיראַווקע, אַלאָקאַציע, דיספּאַזיציע.
אַרדענונג, סדר : סדר־העולם, סדר־היום, טאָג־סדר, טאָג־אַרדענונג אַז״וו :
פּאַראַנדיק, פּאַראַדיק, פּאַזשאַנדיק, (סאַציאַל־) עקאָנאָמיע : סטרי, 0 סטראַי,
לאַד, טאָלק, רעזשים, דיסציפּלין : פּלאַן, פּראָגראַם אַז״וו — 397 .
שירה, צייל, ריי, ראַנד, ש(ע)רענגע, לאַווע, פּאַסמע, אַגאַניק, אַגאַנקע,
אַטשערעד(ע), אַטשערע, קאַטשערע נ־פ) : לײַן נאָ־) : סעריע, ציקל .
סיסטעם, מעטאָד, רוטין : אַרגאַניזאַציע, רעגולאַציע, אינסטאַלאַציע,
קאָאָרדינאַציע, גראַדאַציע, גראַדואַציע, מעטאָדיזאַציע, סיסטעמאַטיזאַציע,
קאַטעגאָריאַציע, קאָדיפֿיקאַציע, קלאַסיפֿיקאַציע : טאַקסאָנאָמיע,
טאַקסאָלאָגיע.
אַרדענער, מסדר, סאָרטירער, איבערקלייבער : קלערער נאָיער) : פעקער,
פּאַקער, פּאַקירער : אינסטאַלאַטאָר, קלאַסיפֿיקאַטאָר, אַרגאַניזאַטאָר אַז״וו .
יי.

וו : זײַן אין אַרדענונג : זײַן אויפֿן אָרט : ברענ-
גען אין אַרדענונג, אינפֿירן אַן אַרדענונג, אַרדענען, אינאָרדענען,
(גלייכ)סדרן, מסדר זײַן, אַראַנזשירן, אינלאַדעווען, אינפּראָווען, זאָניריכטן,
אינריכטעווען, אינסטראַיען, אינסטאַלירן, אינסטאַלירן ; אָנשטעלן,
אַנסטראַיען נפֿידל) .

22

אינטיילן, אויסטיילן, ראַציאָנירן.
אויספֿורעמען, אויספֿאַרמירן, רעגולירן, ז רעגלען, גרופֿירן, קאָאָרדינירן,

גראדירן, מעטאָדיזירן, סיסטעמאַטיזירן, (אַ)סאַרטירן, סאַרטעווען,
 איבערקלייבן, פֿונאַנדערקלייבן, קלאַסירן, קלאַסיפֿיצירן, קאָדיפֿיצירן,
 קאַטאַלאָגירן, אַלפֿאַבעטי(וקרן).
 פלאַצירן, דיספּאָנירן, אינשטעלן, אויסשטעלן, צעשטעלן : אינזעצן, אויסזעצן,
 צעזעצן : אינלייגן, אויסלייגן, צעלייגן : פאַקן, פאַקירן, פאַקעווען : אינפאַקן,
 אויפֿבינדן נאָ (פעקל) : צונויפֿלייגן, צוואַמענלייגן.
 צו רעכט מאַכן, צוקלייבן, צורוימען, צוראַמען, צוראַמען : צוקעמען, צוקאַמען
 : צובעטן, פֿאַרבעטן נאָ (בעט) : צוגלעטן, פֿאַרגלעטן נדי האָר) .
 אויפֿפלאַנטערן, אויפֿפלאַנטערערען, אויספלאַנטערן, אויספלאַנטערעווען,
 אָפּפלאַנטערן, אָפּפלאַנטערעווען : אויפֿפֿלעכטן, צעבערשטן, אויסקנוילן,
 אויסשעכעווען, אויסטאַסעווען.
 אַדי : אָרדנטלעך, רייק, סיסטעמאַטיש, מע-
 טאָדיש, פלאַנמעסיק, רעגולער, רעגלמעסיק, ריכטיק, קאַרעקט — 335 :
 פסדרדיק, נאָכאַנאַנדיק, איבעראַנאַנדיק : אינגעאָרדנט, אָרגשוירט,
 אינגעשטעלט אַאָ"וו — יי.
 אינר , פֿראַן : פסדר : נאָך אַנאַנד : איבער-
 אַנאַנד : אין אָרדענונג : אויפֿן ריכטיקן פלאַץ : אינס נאָכן אַנדערן : ענטפֿערן
 אַל ראשון ראשון ועל אחרון אחרון : ווי עס דאַרף צו זיין : פשוטה : פדאָעי :
 פדת משה וישראל . זען אויך : אַלגעמיינקייט 50, נאָרמע 52, אינאַיניקייט 28,
 פֿאַרעם 151, רעקאָרד 886, פלאַן 397, באַפֿעל 462
 88 . אומאָרדענונג
 ס : צעמישטקייט , כאַאָטישקייט, צעשויערט-
 קייט, אומאָרגאַניזירטקייט אַאָ"ר — אַדי : צעמישונג, צעטומלונג,
 צעשויערונג אַאָ"וו : צעמישעניש, צעטומלעניש, צעדרייעניש אַאָ"וו — וו
 אומאָרדענונג, אומסדר, דעזאָרגאַניזאַציע, דיסאָרגאַניזאַציע, כאַאָס, ווירואַר,
 אַנאַרכיע, בעזלאַד, אַ שיף אָן אַ רודער, תוהו־ובוהו, עולם־התוהו, קטב־מרירי
 : איבערקערעניש, רעוואָלוציע, פוטש, הריסות, ערד־ציטערניש,
 סדום־ועמורה, מאַיחס צייטן.
 אויפֿלויף, איבערגעלויף, איבערגעלאָף, אינגעלויף, אינגעלאָף,

שילער-געלייף, מלער-געלאף, געווימל, סומאטאכע, — ראזרוכע, זאווערוכע, שטורעם, באָלה, מהומה, מבוכה, קאָנפּוֹזיע, אויפֿריר, אומרוען, עקסצעסן, רייאָט נאָ-): פּאַניק, פּאַגראָם, אַוואַנטורע: טומל, גורדעגארדע, האַלעבורדע, קאַלעבליק אַאַז"ר — 280: אַרגיע, וואַקאָנאַליע, שוואַרץ-פֿרייטאַג, שוואַרעשבת.

(גע)פּלאַנטער, פּלונטער, פּלאַנטע, פּלאַנטענינע, שויבער, לאַקירדע, הידרעך-פידרעך, האַרן-קאַרן, האַרנעם-קאַרנעם: מושב, הקדש, שטאַל, געלענדער, מעמד, באַשטאַנד, הענע: צעמישעניש, מידמאַש, געמיש, מישענינע אַאַז"ו — 29.

אַרדענונדשטערער, דעזאַרגאַניזאַטאָר, דיסאַרגאַניזאַטאָר. וו ן מאַכן אַן אומאַרדענונג (אַ כאַאָס, אַ מושב אַאַז"ו) — -: דעזאַרגאַניזירן, דיסאַרגאַניזירן, צעדרייען, צערודערן, צעטעכערן, צעטויטשען, צעבערקען, צעטשאַכערן, צעטאַרען, צעקאַטערן אַאַן"ר — 107.

אַנמאַכן אַ געמיט (אַ מושב, אַ חתונה): אַנמאַכן חושך, (שקערן מעשים, איבערקערן אַ וועלט, איבערקערן (אַלץ) מיטן קאָפּ אַראָפּ און מיט די פֿיס אַרויף: קערן סדום ועמורה: איבערקערן ווי סדום ועמורה: אַנוואַרפֿן, אַנשלידערן, צעוואַרפֿן, צעשלידערן: אַנוואַרפֿן ווי אין אַ הקדש, ווי אין אַ שטאַל, ווי אין אַ מושב: צערייען: צערייען ווי אַ חזיר (אין גאַרטן): צעגראַבלען, צענישטערן: קאָפּוֹזיען, סקאַנפּוֹזשען, צעטומלען, מאַלב־זיין, פֿאַרבאַלאַמוט(שען).

פֿאַרדרייען, פֿאַרוויקלען, פֿאַרפּוטען, פֿאַרפּלאַנטערן, פֿאַרפּלווטערן, צעקנוילן, צעפּלאַשערן, צעפּוטען, צעקנוידערן, צעקנאָדערן, צעשויבערן, צעפּאַטלען, צעפּלאַשען, צעפּודלען, צעקודלען, צעקאָדלען, צעקאַשמערן, צעקלאַטשערן. מאַכן (פֿאַרקאַכן) אַ קאַשע: צעמישן, צעמאַנטשען, צעבויטען, צעבויטען, צעקליצען, צעקלויצען, צעקאָלויטשען, צעקאָלאַטשען, צעקאָדויטשען, צעבורען, צעסיטען: פֿאַרקאָלאַפּוטשען, פֿאַרקאָלאַפּעצקען.

אדי: כאַאָטיש, ניט־אַרגאַניזירט, זיסטעמ־לאַז, ז פּלאַנלאַז, אומסיסטעמאַטיש, אוממעטאַדיש, אומרעגלמעסיק,

אומרעגולער, קאנפֿון : צעטומלט, צעמישט, צעדרייט, אָנגעוואָרפֿן אַאָן"וו — יי.

פֿראַן : ע- טוט זיך (עס קערט זיך) אַ וועלט
—280 : מען גיסט און מען פישט נשלעכטע נעלהקתישקייט) .
זען אויך : פֿאַרשיידגמיניקייט 29, באַוונדערקייט 51, אויסנעם 58,
צעשטערונג 107, אומפֿאַרעם 152, געטומל 280.
89. פֿאַרדעמ(די)קייט
וו : זיין (קומען, גיין) פֿאַר (אַפֿרײַער, ז בעפֿאַר,
צו ערשט, צום ערשטן, דער ערשטער) : פֿאַרויסקומען, צופֿוירקומען :
פֿאַרכאַפֿן (פֿאַרלויפֿן) דעם וועג : פֿאַרויסגיין, אַרויסרוקן זיך : אַרויסשטעלן
זיך, אויפֿברעכן נמיליטער) : זיין אין פֿראַנט (אין דער שפיץ, בראַש) : פֿירן :
ווייזן דעם וועג : האָבן דאָס ערשטע וואָרט.
אַדי, אינוון פֿאַרויס : פֿאַרוויסיק : אין פֿאַר-
רויס : אין פֿראַנט : בראַש : אויפֿן פֿאָדערשטן פּלאַן : אין פֿאָדערגרונט : פֿאַר :
פֿרײַער : אַפֿרײַער : אויף צו פֿרײַער : צו פֿויר : פֿרײַער(ד)יק : ערב : אויף דער
שוועל פֿון : צו ערשט : צום ערשטן : פֿאַר אַלעמען : קודם : קודם-קל :
קודם-לכל : קודם המעשה : קודם קל דבר : איידער וואָס ווען :
קודם-קל-הקודמים (הקודמס) : מוקדם : פרעלימינאַר : אַפּריאָריש.
פֿראַן : ווי געיאָגט : ווי פֿרײַער (רי אויבן) גע-
זאָגט : ווי פֿרײַער (ווי אויבן) דערמאָנט : הנזכר לעיל, הן"ל : כקזבר לעיל,
בנ"ל .
זען אויך : אָנהייב 41, פֿאַרגאַנגענקייט 75, פֿרײַקייט 87,
סיבה 101, פֿאַרנטקייט 145. פֿאַרויסזעט 845, צונעגרייטקייט 898.
ס : פֿאַרדעמ(די)קייט, פֿרײַער(די)קייט, פֿאַר-
רויסיקייט אַאָז"וו — אַדי : פּריאָריטעט, אַפּריאָרי, אַפּריאָריזם : אַנטעצעדענץ,
פרעצעדענץ . פרעצעדענט.
פֿאַרמאַרש, פֿאַרויסמאַרש : פֿאַרגייער, פֿאַרלויפֿער, פֿאַררייטער, אויסרייטער,
אַוואַנגאַרד : פֿירער, וועגפֿירער, ז פּראָוואַדניק : וועגווייזער, מדריך, מורה
דרך —0 : העראָלד, אָנזאָגער, ממשר, בשורה-זאָגער : פּיאָניר, ז פּיאָנער,

אַלויץ : פֿאַרקעמפֿער.

פֿאַרוואָרט, פֿירוואָרט, פֿאַררעדע, וואָרט פֿריער, וואָרט פֿאַרויס, אַריינפֿיר, אַריינפֿירוואָרט, אינטראָדוקציע, ז איינלייטונג, הקדמה, אָבוא, פֿאַרבאַמערקונג, פֿרעאַמבל : פֿראָלאַג, פֿאַרשפּיל, פֿרעלוד(יע), אווערטור.

40. נאָכדעם(די)קייט

ס ן נאָכדעם(די)קייט, נאָכגייִקייט, נאָכקומיִ

קייט, ווייטערדיקייט, שפּעטערדיקייט, אַפּאַסטעריאַרי, פּאַסטעריאַריטעט : סוקצעסיע, סעקווענץ, סובסעקווענץ.

נאָכגייער, נאָכפֿאַלגער, נאָכשלעפּער, נאָכשטופּער, נאָכקריכער, נאָכטענצער, נאָכלויפֿער, נאָכקומער, עפּיגאָן, יורש, נאָכקומענשאַפֿט : אָנהענגער, אָסיד, צובאַמקער, צובאַמקער, אָמן־זאָגער — זבן : סאַטעליט, שאַטן : נ־איי) עקיום, עקיסט : אָנהענגערשאַפֿט.

נאָכוואָרט, שלוסוואָרט, אויסלאַז, צושריפֿט, נאָכשריפֿט, פּאַסטסקריפֿט, שנ"פֿ נשיר ניט פֿאַרגעסן), עיקר שכחתי : קאָדיציל, אַפענ־

24

דיקס : נאָכשפּיל, עפּילאָג, פּאַסטלודיע :

שלעפּ(ע), של(י)ומפּער, נאָכשלעפּעניש, וויידל.

וו : זיין (גיין, קומען) נאָך (דערנאָך, הינטער, פֿון הינטן אַאַז"וו) — אַדי : נאָכגיין : נאָכגיין

פֿוסטריט : נאָכגיין ווי אַ שאַטן, ווי אַ הונט, ווי

אַ קו אַ קאַלב : נאָכקומען, ואַכציען, נאָכפֿאַרן,

נאָכפֿאַלגן, נאָכשלעפּן זיך, נאָכשטופּן זיך, נאָכ־

קריכן, נאָכטאַנצן, נאָכשפּרינגען, נאָכלויפֿן,

נאָכפֿליען, נאָכיאָגן : יאָגן זיך ווי אַ קאַץ נאָך

אַ מויז.

אַדי, אינוו : נאָכדעמדיק : נאָכגייִק : נאָכקומיק : ווייטער : דערנאָך : נאָך דעם :

ז נאָכהער : אויף דעם : דערויף : אַחר המעשה :

ווייטערדיק : זפֿאַלגנד(יק) : אַפּאַסטעריאַריש :

סובסעקרענט : (באלד) נאך : פאווטערנע :
הינטער : פון הינטן.

פראן : טון (נאך אי-) !.

זען אויך : ענד 48, קומעדיקייט זז, שפעטיקייט 88, רעזולטאט 102,
הינטגקייט 146.

41. אנהייב

ם : תחילתדיקייט, ערשטיקייט, אריגינעלקייט אאז"ר — ארי : אנהייב,
אנהייבנס, התאָלה,

התאָלת־הספֿר, אַנפֿאַנג : פּאַטשאַטיק, פּאַטשאַנ־
טיק : אַלף, אַלפֿאַ : אַבעצע, אַלף־קית : אַבוא,
רישא, ראָשי־פרקים : עלעמענט, רודימענט :
ז אורשפרונג, פֿונוואַנען — ז-1 : קנאַספ, גע־
בורט.

עפֿענונג, דערעפֿענונג, אַרייַנטריט, אַרויס־
טריט, אויפֿטריט : אינויגוראַציע : איניציאַטיוו :
ערשטער בליק, פֿלוג : ערשטער פֿרוו, ז ערער
טער פֿאַרזוך, ערשטער טראָט, ערשטער
אַרייַנפֿאַר, ערשטער אַרויספֿאַר, ערשטער
אויפֿטריט, דעביוט.

אָנהייבער, אַנפֿאַנגער, מתחיל, פֿריץ :
צניף, מלופֿם־קינד — 0-3 : ערשטער, איניציאַ־
טאַר : אויפֿטוער, מחדש — 8-ב : פּיאַניר, זפּיאַ־
נער, אָלוץ : דעביוטאַנט.

וו : אָנהייבן, באַגינען ני), אַנפֿאַנגען, מתחיל זיין : נעמען זיך, לעזן זיך,
(גיע)

עפעס טאָן : אָנהייבן פֿון אָנהייב (פֿון אַלף־קית,
פֿת בראשית, פֿון מה־טובּו, פֿון אָרורשאַמר) :
מאַכן אַן אָנהייב, אַ (ז אַן) התאָלה, דעם ערשטן
טראָט אאז"ר — " : נעמען די איניציאַטיוו : אָר

הייבן אויף ס'נײַ, איבערקערן אַ נײַ בלאַט : זײַן
דער ערשטער, דער אינציאטאָר אאָן"וו — :
לייגן דעם פֿונדאַמענט (דעם ערשטן שטיין) :
עפֿענען : ברעכן דאָס אײַז, ברעכן גרונט :
אויפֿהייבן דעם פֿאַרהאַנג : אינויגורירן : האַלטן
בײַם אָנהײב (בײַ פּיעטריקאָוו, בײַ מה־טובּו,
בײַ אַחד מי יודע) : האַלטן פֿון פֿאַרנט.
אַדײַן תּחילת־דיק, התאַלה־דיק, ערשטיק, עלעמענטאַר, רודימענטאַר, ז
אורשפּרינג־
לער, פּרימיטיוו, אָריגינעל : אָנהײבעריש, אָנ־
פֿאַנגעריש אאָז"וו — .
אינווין ערשט : ס'ערשטע : ערשטנס : צוערשט : צום (אַלעם) ערשטן : אַלער
ערשטנס : אק מאָל : דאָס אין איין מאָל אַוועק. ראשית : ראשית־דבר :
ראשית־אַל : ראשית־
אַכמה : תּחילת : לכתּחילה : מעיקרא : אין אָנ־
הײב : אין אָנפֿאַנג : אין דער התאַלה : אויפֿן
ערשטן קוק : אין פּלוג : לכּאורה : פֿון געבוירן
(אָן) : פֿון געבורט : פֿון געבוירנהײט (אָן) : פֿע
מוטערלייב (אָן) : מאַטן אָמו : מאַטן ומלידה :
אין די וויקעלעך.
שפר : קל התאַלית השות : יעדער אָנפֿאַנג אין שווער (את גרינג ואַכהער) : אַ
גוטע
התאַלה אין (שוין) אַ האַלבע אַרבעט : אַ שלעכ־
טע התאַלה ברענגט צו אַ מאָלה (צו אַ בײַזן
קוף) : אַן די ערשטע שורה אײַן קרום געשריבן,
טויג דער גאַנצער בריוו אויף באַרות : די ערש־
טע פֿלוימען זײַנען ווערעמדיק : ווער עס זאָגט
אַלף, מון זאָגן קית : ווער עס זאָגט אַ, מון אויך
זאָגן בע.

זען אויך : פֿאַרדעמקייט 59, רבה פֿאַרנטקייט 145, אויסגעפֿע 828,
צונעגרייטקייט 898

25

42. מיטן

ס : מיטנקייט, מיטלקייט, צענטראַלקייט,
(קאָנ)צענטרישקייט אַז"וו — אַדי : צענטראַליזירונג, קאָנצענטרירונג
אַז"וו — יי : צענטראַליזאַציע, קאָנצענטראַציע.
צענטער, מעטאַצענטער, מיטן, מיטלפונקט, צענטראַלפונקט, קערפונקט,
שווערפונקט, דרייפונקט : דריקפונקט, ז דרוקפונקט : שלאַגפונקט, וויגפונקט :
זאַמלפונקט, זאַמלאַרט, זאַמלפלאַץ, צענטראַלע, אַרבז, ברענפונקט, פֿאַקוס,
קאָנצענטער, טרעפֿפונקט, באַגעגן־פונקט, באַגעגענונגס־פונקט, האַלבוועג,
מיטוועג : מעדיום.
מיטלשטיק : אַקס, פּאַל, פּאַלוס, האַרץ, נאָמה, רוקנביין, נאָפל, מאַרץ, קערן,
יאָדער, יאָדרע, אָך : די רעכטע געדיכטע.
וו : זיין אין צענטער, זיין אין מיטן אַז"וו * איניי:
זיין אין ברען, זיין אין פֿיער : מאַכן צענטראַל, צענטראַליזירן : ברענגען צו אַ
מיטלפונקט, קאָנצענטרירן.
אַדי : צענטראַל, צענטערדיק, צענטריש,
מיטל, מיטלסט, פֿאַקאַל, האַמאַצענטריש, קאָנצענטריש, קאָנצענטראַטיוו.
אינוו : אין צענטער : אין דער מיט : אין מיטן :
אין רעכטן מיטן : אין מיטן ויאַקר : אין מיטן וידבר : אַל אַם הדרך : על פרשת
דרכים. זע אויך : מיטלקייט 22, זאַמלוט אינטערוואַל
48. ענד, פֿאַרענדיקונג
ם : ענדלעכקייט, ענדגילטיקייט, לעצטגילטיג־
קייט, פֿאַרענדיקטקייט אַז"וו — אַדי : ענדונג, שליסונג, פֿאַרענדיקונג,
אַפּשליסונג אַז"ר — יי : אַפּשלוס, אַפּשלאַס, קוף, סיפּא, ענד(ע), שלוס,
אויסנעם, סילוק, גמר, סיום, קאָנקלוויע, פֿינאַל(ע), קאָדע : ציל, אַכלית,
טאַלק, ברעג, גרענעץ, דונט, קץ, עק, לעצטער קלאַפּ, טויטקלאַפּ, קו־דע־גראַס
: קרוע, שפיץ, אויס־

לאָז, אויסגאַנג, קולמיניר־פונקט, קריזיס, ווענדפונקט, קערפונקט : עק וועלט.
לעצטער אַקט, עפילאָג, אַפאָטעאָז, פאַרהאַנג : אָוו, אָמעגאַ, עושה אָלום, עלינו
: עקסטרעם, לעצטער, אַחרון (שבאַחרונים), לעצטע שבלעצטע : קולמינאַציע,
עקזעקוציע, ליקווי דאַציע : פאַרענדיקטע אַרבעט, פֿעטשקאַמפלי : אַרויסקום,
רעזולטאַט, אַחרית־דבר — 102 .

וו : זיין געענדיקט, אַפגעטאָן אַאָז"ר — אַדי : עמען צו אַן ענד, צו אַ קוף
אַאָז"וו פ - : ענדיקן זיך, אויס ווערן, אויסלאָזן זיך, אויסנעמען זיך,
איבערנעמען זיך, טאָגן, אַפלוּיפֿן : אויסגיין, עקן זיך אַאָז"וו — 243 : האַלטן
ביים קוף, (ביי עלינו, ביי עושה שלום אַאָז"וו) — .

מאַכן אַן ענד, אַ קוף אַאָז"ר — - : ענדיקן, אַפגענדיקן, פאַרענדיקן, אַפּעקן,
אַפּשליסן, מסים זיין, גומר זיין, פאַרחתמענען, קאַנטשען, אויסהאַבן, אַפהאַבן :
קולמינירן, קרוינען, שפיצן, אַפּשפיצן, אויסשפיצן : דערפֿירן (ברענגען) צו אַן
ענד (צו אַ קוף, צו אַן עק אַאָז"וו) פ - : קומען לידי גמר : באַזאָרגן, דערפֿילן,
(אַפּ)טאָן, ז דערליידיקן : דורכטראָגן, דורכפֿירן, דורכזעצן, (אויס)פועלן, פועל
יוצא זיין, אויסוירקן, אויססטאַרען זיך, אויסכלאַפּאַטשען, אויספֿירן, ז
אויספעלנען, אויפֿטאָן, זאָהאַדען, ספּראָווען זיך מיט, דערגרייכן דעם ציל,
פאַרווירקלעכן, מנשם זיין, רעאַליזירן, צו שטשד ברענגען, צו וועע ברענגען :
פאַרטיק מאַכן, אַפּפֿאַרטיקן (זיך), - רעפּאַרייען זיך, אַפּטאָן, אַפּמאַכן,
אַפּאַרבעטן, אַפּפּראָווען, אַפּפּאַרען זיך, אופאַרען זיך : ליקווידירן, אַפּפּטרן,
אַראָפּאַטרן, פּטרן (אַן עסק), אַפּשלאָע כאָרות, איבערקומען : אַפּברעכן,
אַפהאַקן, אַפּשניידן אַאָז"ר — 4 .

אַדין קופֿיק, ענדלעך, ענדגילטיק, לעצטגילטיק, זשליסלעך, קאַנקלוזיוו,
עלמינאַטיוו, קלימאַקטש, קריטיש, עקסט, עקסטרעם, לעצט, אַלער לעצט :
געענדיקט, דערפֿירט, אַפגעטאָן אַאָז"וו

אינוו, פֿראַן : מקחל ועד קלה : אַד שירא : לסוף : צום קוף : צום שלום : צו
לעצט : צום לעצטן : אַחרי קכלות הבל : אויס : גאָר : אַ קוף : אַ קוף אַן עק :
פֿאַרטיק : פֿיקס און פֿאַרטיק : פֿאַרטיק די שפּיל ! : פֿאַרטיק די פֿיש ! : מען
זעט שוין אַרויס דעם פֿויגל (דעם קוף) : יוצא ! : אַפּגעטאָן ! : באַסטאַ ! :
געענדיקט ! : פֿאַרפֿלעקלט ! : אַפּגעעקט ! : געסעטלט ! נאַ - : אויסגעשפּילט !

: שוין פֿון שול און פֿון קלייזל : אַלץ פֿאַרביי ! : אַראָפּ פֿון מאַרק ! : אָטור (אַן עסק) ! : אַם וושלם : חנק חנק (ונתחנש : בין אַהער און נישט ווייטער ! : עד פאַן אומרים בשבת הודול : עד פאַן אומרים עם באָבע האָדל נ־פ) : אַ פֿלעק(ע)ל(ע) אַרײַן, אַ פֿלעק(ע)ל(ע) אַרויס, די מעשה איז אויס : אַ בער אָן אַן עק, די מעשה איז אַוועק.

שפר : אָפּגעטאָן אין אָפּגעטאָן : לאַך ווען דו וועסט זיך לייגן שלאָפֿן : אַן מען קומט איבער די פלאַנקען, באַקומט מען אַנדערע געדאַנקען : פֿון יענער זייט פלאַנקען האָט מען אַנדערע געדאַנקען — 443 : אַ קנויל וויקלט זיך אויך אויס : אַ קטיל האָט אויך אַן עק (אַן ענד) : אַלץ נעמט אַן עק, אפֿילו דער „קי הנה בחומר" : אַן דער קוף אין עט אין אַלעס (אַלץ) עט : סוף הוקיח אַל תחילת : טוב אַחרית דבר מראשיתו : צום לעצטן קומט דאָס בעסטע : אַחרון אַחרון (יכבד : אַחרון אַחרון אָביב : דער לעצטער מאַכט די טיר צו : דעם לעצטן בייסן די הינט. זען אויך : גאָכדעמקייט 40, הפֿאַקה 46, רעזולטאַט 1, הינטנקייט 146, טויט 243, דערפֿאַלג 495.

א. אומפֿאַרענדיקונג

ם ן אומפֿאַרענדיקטקייט, אומדערפֿירטקייט אַאז"ר — אַדי : האַלבע אַרבעט : אומפֿאַרענדיקונג.

וו ן זײַן נײַט־פֿאַרענדיקט, נײַט־פֿאַרטיק אַאז"וו — אַדי : גײט פֿאַרענדיקן, נײַט דערפֿילן, נײַט דורכפֿירן, נײַט דורכזעצן, ז נײַט דערליידיקן, נײַט טאָן: נײַט דערפֿירן, נײַט דערגרייכן דעם ציל אַאז"וו — 43 : בלייבן אין מיטן, בלייבן האַלב וועג, בלייבן הינטערשטעליק, אָפּשטיין : טאָן אַ האַלבע אַרבעט.

אַדי ן אומפֿאַרענדיקט, נײַט־געענדיקט, נײַט־דערפֿילט, ז נײַט־דערליידיקט, נײַט־אָפּגע־

טאָן, נײַט־דורכגעפֿירט, נײַט־דורכגעזעצט, נײַט־

דערפֿירט, הינטערשטעליק, האַלב פֿאַרענ־

דיקט, האַלב אָפּגעטאָן, נײַט־פֿאַרטיק, רוי.

שפר : אַ נאַר(ן) וײַט מען נײַט קײן האַלבע אַרבעט.

זען אויך : אומגאגצקייט 83.

45. המשך

ס ן המשכדיקייט, דורכויסיקייט, ניט־איבערגעריסנקייט אאז"וו — אדי : המשך, קאנטי־

וויטעט, וויטער־געשפין, וויטערגאנג, אַנשנג,

צוואַמענהאַנג, אָנהאַלט, ז פֿאַר(ט)זעצונג.

שורה, צייל, ריי, ראָנד, (גאָלדענע) קייט,

ליניע, שנור, פֿאַדעם, פאַסמע, סעריע, ציקל

— 37 : סדרה, קרייז, ליסטע, צוג, פראָצעסיע :

שטאַפלונג, סקאַלע.

וו ן האָבן אַ המשך : פֿורעמען (פֿאַרמירן, שאַפֿן, ז בילדן אאז"ר) אַ ריי, אַ

שורה אאז"וו

— " : זיין געבונדן מיט, צוואַמענהענגען, שליסן

זיך, ציען זיך, גיין נאָך, קומען נאָך, ממשיך זיין,

ז אָנגיין, אָנהאַלטן, פֿירן נאָ מעשה), וועבן, שפי־

גען, ז פֿאַר(ט)זעצן, ז קאָנטינוירן.

אדי : המשכדיק, ניט־איבערגעריסן, ז אימאונטער(גע)בראָכן,

אומאיבערריסלעך,

אומאויפֿהערלעך, אָנהאַלטעוודיק, באַשטענ־

דיק, פסדרדיק, דורכאַנאַנדיק, דורכויסיק,

וויטערדיק.

אינוו : פסדר : דורכויס : ניט איבערצורייסן : רק : וויטער : איבער אַנאַנד(ער)

: דורך

אַנאַנד(ער) : פֿאַר איין גאַנג : מיט איין צי : מיט

איין צוג : אָן אַן אָפּהאַלט : אָן אַן אויפֿהער :

בלי אָפֿסק — 46 : אַלץ אין איינעם : אַ מיירע

אַראָפּ, אַ מירע אַרויף.

שפר : וווּ האָסער אין געלאָפֿן, דאָרט וועט

עס וויטער לויפֿן.

זען אויך : צייט 69, לאַעדויערדיקייט 78.
הפסקה, אפשטעל

ם : אפשטעלונג, אויפֿהערונג, איבעררעסונג
אאז"וו — יי : אפשטעל, אָפּהאַלט, אויפֿהער, סטאַפּ, סטאַפּ נאַ- : זאָפּברעך,
אָפּהאַק, אָפּשניט, אָפּזאַץ, אָפּזעץ, ז אונטערברעך, איבערשלאָג, איבעררייס,
איבעררייס : אָפּסק, הפסקה, אינטערמיסיע, אַנטראַקט, אינטערמעצאָ, פּויזע,
פּאָזע, צווישנדל, צעזור : רו, אָפרו, שטילשטאַנד אאז"ר — 1-9 .

וו : אויפֿהערן, (אָפּ)האַלטן, סטאַפּן נ—),
שטאַקן, אָפּשטיין, בלייבן שטיין פֿי-1 : מַפְסִיק זיין, אויסריידן נאין דאַרענעח.
זאיינשטעלן, אָפּשטעלן (זיך), פּויזירן, ז אָפּברעכן, אָפּהאַקן, אָפּשניידן : ז
אונטערברעכן, איבערהאַקן, איבערשלאָע, איבעררייסן, אַריינפֿאַלן אין די רייד
: מעכב הקריאה זיין, מעכב זיין די קריאה.

אינר, פֿראַן : מיט הפקקות : מיט אינער-
וואַלן : בסירוגע : ספּאַזמאַדיש : אַ מאָל איבער אַ מאָל : הער אויף ! : האַלט ! :
שטיי ! : סטאַי ! : (ט)פּרי ! : געעג ! : זאָל זיין ! : באַסטאַ ! : האָד(חיע) ! :
אָטור ! : אָטור אַן עסק ! : שרניט ! : דאַטסאָל ! נ—) : לאָזן מיר שטיין דעם
אָן-אַלך און נעמען זיך צו דער מת-מלכה.

זען אויך : ענד 48, אינטערוואַל 121, אומבאוועגוט 169, טויט 482, אעגלאַז
478.

47. זאַמלונג

ס : אָנגעזאַמלטקייט, קיבוּצישקייט, קאַנצענט-
רירטקייט אאז"ר — אַדי : אָנאַמלונג, אינזאַמלונג, אויפֿברענטע אאז"וו :
קאַנצענטרירונג, גרופּירונג, צוזאַמענקומע אאז"ר : צוטיפֿקומענש,
צוזאַמענקומעניש, צוטיפֿלויפֿעניש אאז"וו — יי : באַגעגעטנג, באַגעגעניש,
טרעפֿונג,

טרעפֿעניש, ראַנדעווו : צוזאַמענפֿאַל, צונויפֿפֿאַל, צוזאַמענשטויס, קאָליזיע :
צוזאַמענקום, צונויפֿקום, ז צוזאַמענקונפֿט, צוזאַמענפֿאַר, צונויפֿפֿאַר :
(איימגעלאָף, (אייטגעלייף, אָנגעלאָף, אינגעלויף, אויפֿ(גע)לויף, צונויפֿלויף,
צוטיפֿגעלאָף, צוזאַמענלויף, צוטיפֿפֿלי, צוזאַמענפֿלי, צוזאַמענפֿלוס, צוטיפֿפֿלוס

צוזאַמען, פֿאַרזאַמלונג, אַסיפֿה, אַקפֿה,
מיטינג, ז סאָבראַניע, קאַנפֿערענץ, סכאָדקע, אַקאַדעמיע, קאַנווענט,
קאַנווענציע, קאַנווענע נאַ-), קאַנקלאָוו, קאַנגרעס : זיצונג, סעאַנס, פלעטם,
פֿראַקציע, קאַקוס נאַ-).
זאַמלאָרט, זאַמלפּלאַץ, זאַמלפּונקט, טרעפֿפּונקט, באַרירפּונקט, ברענפּונקט,
פֿאַקוס, פֿאַראַייניקונג(ס)פּונקט, איזבאַרנע פּונקט, סבאַרנע פּונקט,
פּריסוטסטווע : לאָקאַל, קאַנפֿערענץ-זאַל, צענטער — 42.
זאַמלונג, קאַלעקציע, געלטזאַמלונג, אַנשלאַג, סקלאָדקע : קינוס, איינזאַמלונג :
נאַכזאַמלונג, נאַכקלייב, נאַכלעז, עקט : אַנזאַמלוּג, אוצר, שאַץ.
קאַנצענטראַציע, צומצענטרשקייט, צענטריפעטענץ, צענטריפעטאַלקייט.
(שקומולאַציע, אַגרעגאַט, אַגרעשציע, אַגלאַמעראַט, אַגלאַמעראַציע,
קאַנגלאַמעראַט, קאַנגלאַמעראַציע, קאַנדעשט, קאַנגרעגאַציע, מאַביליזאַציע,
קאַמפּילאַציע.
נמענטע) געזעמל, קהל, קהילה, כולל, עיבור, ז געמיינדע, גמינע, עדה, כלל,
עולם, פּובליק(ום), ז פּובליקע, זשרמאַדע, זהאַרמאַדע, הראַמאַדע, זטאַמידע,
מיר, האָרדע, האַווידיע, האַלאָטע, טוטשע, רעדל, המון(עם), מאַסע, ז מענגע,
פעבל, פערל, אספֿסוף, געהינטעכץ, ז זבראַד, ערבֿ־רב : מאָב, קראַוד נאַ-),
הושטשע, סטיסק, סציסק, געטלאַק, דערשטיקעניש : געזינדל, האַוויע,
פלוֹימע, רעמל, גערימל, קריזל, קליזל, קרוזשאַק, שבט, קלאַן, קת, קיתה,
חדר, בטפֿיה, מסיבה, גע־

זעל(טשאַפֿט, אונטערנאָוירן : קערפּערשאַט, קאַלעקטיוו, קבוצה, קיבוץ,
קיבוץ־וליות : חברה, חבריה, חבורה, חברותא, קאַמפּאַניע, קומפּאַניע, גרופּע,
פאַרטיע, פלעיאַדע, קאַהאַרטע, קליקע, באַנדע, כאַליאַסטערע, כאַפּטע,
קאַמאַנדע, וויסע אַברה, זגרייע, זהרייע : ניי) שייקע, קאַלייקע, פעקל : נ—)
גענג, באַנטש : קאַראַוואַן, שנרא, מאַנשאַפֿט, טרופּע, אַנסאַמבל, פערסאָנאַל,
סטאַר נ—) : אַרמיי, לעראַן, מחנה אַז'ר — 3-4.
נקעליאַים) טשערעדע, סטאַדע, הערט(ש, הורט(ע), הערטשאַפֿט, טאַבון,

סטייע, כמאַרע, טאַטע, טיטשקע, האָר, געווימל, ראָי, שוואַרעם, שרורעם.
 נסחורה) אַסאַרטימענט, ראַמש, רומל : נ—) לע, רעגס : נבעטגעראַנט) שנג,
 געריכט, גערעכט : (קלים) גאַרניטור, גאַרניטער, בך שטעק, געדעק, סערוויז,
 זאַץ, זעצל, סעט נאַ—) : !קאַרטן) פעשל, טאַליע, דעק(ע) — 16 :
 נפֿאַרשיידנס) האַרמע, הורמע, הורבע, הויפֿן, ברילע, גלעבע, פיראַמידע, באַרג,
 קלומפֿ(ף, קויפֿ, קופּע, קוגע, קוטשע, בורט, פאַק, פאַקעט, — פאַסילקע,
 פונדל, פאַלאַזשע, טשוק, טיוק, באַלן, בונט, בינט, בינדל, קלומיק, קניפל,
 באַנדל נאַ—) : הייפֿל, גייפֿל, זשמוט, זשמיד, זשמעניע, גאַרשט, האַנט :
 וביכער) שטויס, וואַרשטע : וועלט) טיטל, רולאַן, ראַלקע : נתבואה) סטערטע,
 סטערדע, סקירדע, סטויג, מענדל, גאַרב, פענק, סנאַפֿ, קאַפּנע, קול(יע),
 אַקאַלאַטע : נהאַלץ) אַרעם, ב(ע)רעם, ב(ע)רעמיע, ברעמעניע, באַרעמע,
 קוידזע, שטאַבעל.

זאַמלער, מאַספֿ, קאַלעקציאָנער, קאַלעקטאָר, קענוועסער נאַ—) : אַקומולאַטאָר,
 איינזאַמלער, צונויפֿרופֿער אַאָז"ר — וו.

וו ן באַגעגענען זיך מיט, (אויפֿ)טרעפֿן זיך מיט, צונויפֿטרעפֿן זיך מיט,
 צוזאַמענטרעפֿן זיך מיט, אַנטרעפֿן זיך מיט, מודמן זיין זיך מיט, טרעפֿן זיך אָנים
 אַל פנים מיט, זען זיך מיט :

אַנגע אויף, אַנפֿאַרן אויף, אַרויפֿפֿאַרן אף, אַנשלאַגן זיך אע, אַפּשלאַגן זיך אע,
 אַנשטויסן זיך אע, אַנקלאַפֿן זיך אע, צוטיפֿשטויסן זיך מיט, צונויפֿפֿאַלן מיט :
 קומען צו אַ צוזאַמענשטויס (צו אַ קאַליינע) מיט.

זאַמלען (זיך), מאַספֿ זע (זיך), מתאַספֿ זיין זיך, אַנזאַמלען (זיך), איינזאַמלען
 (זיך), פֿאַרזאַמלען (זיך), אויפֿזאַמלען (זיך), צונויפֿזאַמלען (ייר), אויפֿנעמען
 (זיך), צוטיפֿנעמען (זיך), (אַפּקלייבן (זיך), אויפֿקלייבן (זיך), צוטיפֿקלייבן
 (זיך) : אַנקומען זיך, צונויפֿקומען זיך, צוזאַמענקומען זיך : אויפֿגיין זיך,
 צונויפֿגע זיך, צוויי מענגיין זיך : אַגלויפֿן זיך, אויפֿלויפֿן זיך, צוטיפֿלויפֿן זיך,
 צוואַמענלויפֿן זיך : אַנפֿאַרן זיך, אויפֿפֿאַרן זיך, צוטיפֿפֿאַרן זיך, צוואַמענפֿאַרן
 זיך : אַנפֿליסן, צונויפֿפֿליסן, צוטיפֿשטראָמען : אַנפֿליען זיך, אויפֿפֿליען (זיך),
 צוטיפֿפֿליען (זיך), צוואַמענפֿליען (זיך) .

נפֿאַרגלייכונגע) צונויפֿקומען זיך (צונויפֿפֿאַרן זיך) ווי אויף אַ יאָריד, ווי צו אַ

מטדִידן, ווי גנבים אין דער שטיל, ווי קעץ אין אַ לאָנהנאַכט.
 ופירן (זיד), קאַנצענטרירן (ויד) : מאָביליזירן : האַלטן (מאַכן) אַ פֿאַרזאַמלונג,
 מי טינגירן : איינרוֹפֿן (אויפֿרוֹפֿן, פֿאַררוֹפֿן, צר נויפֿרוֹפֿן, צוואַמענרוֹפֿן,
 אויספויקן) אַ פֿאַרזאַמלונג : אויפֿפֿירן, צונויפֿפֿירן (רי אַ שדכן אַ וואַנט מיט אַ
 וואַנט) : צוואַמענפֿירן : אויפֿטרייבן, צונויפֿטרייבן, צוואַמענטרייבן : אויפֿיאַגן,
 צוטיפֿיאַע, צוואַמעניאַע.

(שקומולירן, אַגרעגירן, אַגלאַמערירן, קאָנגלאַמערירן, קאָלעקציאָנירן,
 קאָמפּילירן : נתבואה) סטויגערען, סקירדעווען : צוטיפֿנעמען, צונויפֿזוכן,
 צונויפֿכאַפֿן : אויפֿברענגען, צונויפֿברענגען, צוואַמענברענגען : אויפֿטראַע,
 צונויפֿטראַגן, צוואַמענטראַע : אויפֿשלעפֿן, צומיפֿשלעפֿן, צוואַמענשלעפֿן:
 אויפֿהאַרן, צוטיפֿשאַרן, צוואַמענשרן : אויפֿקערן, צוטיפֿקערן, צוואַמענקערן :
 אויפֿקראַצן, צונויפֿקראַצן, צו-

29

זאַמענקראַצן: אויפֿשקראַבען, צונויפֿשקראַבען,
 צוואַמענשקראַבען : אויפֿגראַבען, אויפֿגראַב־
 לען, צונויפֿגראַבלען, צוואַמענגראַבלען : אויפֿ־
 וואַרפֿן, צונויפֿוואַרפֿן, צוואַמענראַרפֿן : אויפֿ־
 וואַליען, צונויפֿוואַליען : אויפֿשיטן, צונויפֿשיטן :
 אויפֿבערגלען, צונויפֿבערגלען : אויפֿזעצן, צו־
 נויפֿזעצן : אויפֿרוקן, צונויפֿרוקן : אויפֿפאַקן,
 צונויפֿפאַקן : אויפֿדריקן, צונויפֿדריקן : אויפֿ־
 קוועטשן, צונויפֿקוועטשן : אויפֿשטופן, צונויפֿ־
 שטופן : אויפֿשטיקן, צונויפֿשטיקן : אויפֿפרעסן,
 צונויפֿפרעסן.

נפֿאַרגלייכונגען) צונויפֿנעמען ווי די סנאַ־
 פעס, ווי ביי בדיקת־אַמץ : צוואַמענשלעפֿן ווי
 יידן אַ מנין : צוואַמענשאַרן ווי די זאַנגען : צו־
 נויפֿשטופן ווי הערינג אין אַ פֿעסל, ווי אין אַ
 באָד, ווי אין פֿריסוטסטווע צום פֿריזיוו : צו־

נויִפֿשטופן זיך ווי צו הערן דעם קעלעמער מגיד. מאַכן אַ זאַמלונג, אַ סקלאַדקע
אַז"וו — - :

אויפֿלייגן זיך, צונויפֿלייגן זיך, צוזאַמענלייגן
זיך : אויפֿמאַכן, צונויפֿמאַכן, צוואַמענמאַכן :
אַרויסגיין מיט אַ טיכל (מיט אַ (רויטער) פֿאַ-
טשיילע) : אויפֿקלאַפֿן, צוואַמענקלאַפֿן : אויפֿ-
שלאָגן, צונויפֿשלאָגן, צוואַמענשלאָגן : אויפֿ-
בעטלען, צונויפֿבעטלען, צוזאַמענבעטלען :
אויפֿשנאָרן, צונויפֿשנאָרן, צוזאַמענשנאָרן : אויפֿ-
זשעברען, צונויפֿזשעברען, צוזאַמענזשעברען :
אויפֿליינען, צונויפֿליינען, צוזאַמענליינען : איינ-
מאַנען, אויפֿמאַנען, איינקאַלעקטירן, איינקאַ-
לעקטן נאָ-) : איינקאַסירן, קענוועסן נאָ-) .

אַדי : חֲבֵרוֹת אֲדִיק, מסיבהדיק אַז"ר — - : המוניש, קיבוציש אַז"וו :
צומצענטריש,

צענטריפעטאַל : אָנגעהויפֿט, אָנגעהויפֿנט, אָנ-
געזאַמלט, אָנגעקליבן אַז"ר . יי .

אינוו : בעיבור, בכנופֿיה, בקאַמפּאַניע, בחֲבֵרוֹת אַז"וו : רעדלעכווייז,
כאַפטעסווען,
קיתותריז אַז"וו.

שפר : בריכֿ אַ- הדרת קלך : אַ קופּע איי אַ קליפה : די וועלט איו אַ קליינע,
אַלע

באַגעגענען זיך : טורא בטורא לא אָגע, אָינש
באַיוש אָגע : אַ באַרג מיט אַ באַרג קומט זיך ניט צונויף, אָבער אַ מענטש מיט אַ
מענטש יאָ. זען אויך : פֿאַרבינדונג 80, אייגשליסונג 85, מיטן 42, פֿאַר גרייטוע
שפּ, פֿאַרטיי 448.

48. צעשפּרייטונג

ס ן צעשפּרייטקייט, צעוואַרפֿנקייט, ספּאַראַר דיִשקייט אַז"ר — אַדי :
צעשפּרייטונג, צעגייונג, צעפֿליסונג אַז"ר — יי : דיספּערסיע, דיפּוויע :

דעצענטראליזאציע, דעמאָביליזאַציע : פֿונצענטרישקייט, צענטריפֿוגענץ,
צענטריפֿוגע, צענטריפֿוגאַלקייט.

וון דעצענטראַליזירן, דעמאָביליזירן, צעלאָזן : צעגייין זיך, צעשפרייטן זיך,
צעזעגענען זיך, צעשיידן זיך, צעקריכן זיך, צעלויפֿן זיך, צעפֿאַרן זיך, צעפֿליען
זיך, צעשווימען זיך, צעשטראָמען זיך, צעפֿליסן זיך, ז צעשטרייען זיך,
צעקניקלען זיך.

צעטרייבן, צעיאָגן, צעזייען, צעוואָרפֿן, צעשלידערן, צעשיטן, צעשמיצן,
צעשמיסן, צעפֿאַטשן, צעטרענצלען, צעטראַנזשירן—זפ : צעבלאָזן, צערייען,
צעפלאַשען, צעקערן : צעשפריצן, צעפֿליעסקען, צעגיסן (זיך), צעריינען :
צעגעבן, צעטראָגן, צעפֿירן, צעשלעפֿן, צעשיקן : צעזעצן, צעשטעלן, צעלייגן,
צערופן, צעשטופן, צעשפֿאַרן : פֿונאַנדערגיין זיך, פֿונאַנדערלאָזן,
פֿונאַנדערזעצן, פֿונאַנדערקלייבן אען"ר — ווערבן מיט צע".

ופֿאַרגלייכונגען) צעשפרייטן זיך איבער אַלע שבעה ימים (זיבן נמען) : צעגייין
ווי רויך : צעקריכן זיך ווי ווערעם, ווי מיין אין די נאָרעס : צעלויפֿן זיך ווי די
מיז, ווי אַ טשערעדע אָן אַ הונט, ווי קינדער פֿאַרן קאַנטשיק : צעפֿאַרן זיך ווי
ברוגזע מחוּאַנים : צעקניקלען זיך ווי ניס, ווי אַרבעס, ווי בעבלעך : צעטרייבן
ווי וואַנצן, ווי אַ טשאַטע הינט, ווי מיט בייטש, ווי מיט נאַגניקעס : צעבלאָזן ווי
פֿעדערלעך, ווי שטרוי אויפֿן ווינט.

מיידן זיך, אויסמיידן זיך, פֿאַרבייגע,
פֿאַרביילאָזן.

אַדי : צעזייעט, צעשפרייט, צעלאָזט, צעוואָרפֿן, צעפֿלאָסן, צעשווימען : אויסגער
מיידט, אויסגעמיטן אַז"ר — יי : פֿונצענטריש,
צומצענטריש, צענטריפֿוגאַל, צענטריפֿעטאַל :
ספֿאַראַדיש, ראַדיאַל.

פֿראַן צעזייעט און צעשפרייט : מפֿוזר ומפֿורד : נה בכה ונה בכה : איינער אין
מירע, דער אַנדערער אין ווירע : איינער
(דער) אין ליסע, דער אַנדערער (און דער)
אין סטריסע.

זען אויך : אויפֿביגדוט 81, אויסליסוע 88, פֿאַרשווער דערשקייט זא.

ס : קלאַס, גראַד, קאַטעגאָריע, סאַרט, אַסאַרט־מענט, גאַטוניק, מאַרקע, טיפּ, כאַראַקטער.
טער.

מין, געטס, געשלעכט, סעקס, זגאל, ז אַרט, גאַטונג, סיג, גדר, בחינה : ראַסע, פאַראַדע : שטאַם, צווייג, משאַחה, שבט, קלאַן : שטאַנד, גילד(קע, ז סאַסלאָוויי, שיכט, שעכטע, ספּערע, פֿונקציע, קאַסטע.

אַרדן, פאַרטיי, סעקטע, דופּע, קת, קיתה, שול(ע), קליקע, פּנופּיה, קלייזל, קרייז, קרויזאָק.

אינוו : בבחינת : אין דער בחינה פֿע.

א. אַלגעמיינקייט

ס : אַלגעמיינקייט, פוללדיקייט, אומפּערזאָניקייט אַאָן"וו—אַדי : פֿאַראַלגעמיינערונג,

גענעראַליזירט אַאָן"וו — יי : גענעראַליזאַציע,

גענעראַליטעט, אוניווערסאַליטעט : כולל :

פּאַנאַמעריקאַניזם, פּאַנאַעלעניזם, פּאַנסלאַרעם

וו ן זע אַלגעמק, פֿאַרשפּרייט אַאָן"וו — י : מאַכן אַלגעמיינ :

פֿאַראַלגעמיינע(חן, גע-

נעראַליזירן, אונירערסאַליזירן, פֿאַרשפּרייטן, פֿאַרברייט(ער)ן.

אַדי : אַלגעמיינ, פוללדיק, ז פּאַראַלנע, אַלזייטיק, פֿילזייטיק, ניט־ספּעציפּיש,

אור פּערזאָניק, אומפּערזענלעך, אַבי וואָסער, אַבי וועלכער, ז באַליביק,

שטייגערש, אָנגענומען, אַלגעמיינ אָנגענומען, ווייט (ברייט) פֿאַר שפּרייט,

עפּידעמיש, אוניווערסאַל, טראַנסצענדענטאַל : פּאַנסלאָוויש, פּאַנאַמעריקיש

אאָו"וו.

אינוו : אע אַלגעמק : בכלל : בדרך כלל : אין כולל : איבער הויפט

: דערהויפט : ווייט און ברייט : איבעראַל נדאַל) : ז איבעראַל : אומעטום : אַלע

פ 32 : איטלעכער : יעדער(ער) : יעטוועדער : יעדער איינער : ניט קיין חילוק

ווער : אַבי ווער : ווער ניט אין : ווער עס זאָל ניט זיין : אַ ליאָדע ווער : אַ
געריסער : עמעצער : אַלע סאַרטן : וואָס אַ . . . קל המיני . . . : וואָס עס זאָל
ניט זע : ווי עס אין : ווי דאָס אַל ניט זע : יהיה מה שיהיה : יהיה מי שיהיה.
זען אויך : גאַנצקייט 82, גאַרמע 52.

51 . באַזונדערקייט

ס ן באַזונדערקייט, אייעקייט, ספעציפֿישקייט אַז״וו — אַדי :
אינדיווידוואַליזירונג, טיפֿיזי רונג, אויסטיילונג אַאָן״וו — יי : אינדיווידוואַלי
זאַציע, טיפֿיזאַציע, ספעציפֿיקאַציע, דעטאַלי זאַציע : ספעציאַליטעט,
דיסטיןקציע : איזאַלאַציאָניזם, סעפּאַראַטיזם.
אינדיווידוואַליטעט, אינדיווידוואַליטעט, פער זאַנאַליטעט : אַריגינאַל, טיפ :
כאַראַקטער, סבע, נאַטור, בלוט, מעלה, אייעשאַפֿט : אַיר געבוירענע
(מיטגעבוירענע) אייגנשאַפֿט : קרד ליטעט : ז אייעאַרט, ז אייגנטימלעכקייט,
בד זונדערהייט : קענט, מערקצייכן, קענצייכן, שטריך, כאַראַקטערשטריך, ז
כאַראַקטערצוג, ז כאַראַקטערשייעטימלעכקייט, כאַראַק-
טעריסטיק, אידיאָקראַזיע, אידיאָסינקראַזיע.
שטייגער, אופֿן, ז אַרט, סטרי, סטראַי, מאַנר, טאָן : האַלטונג, שטעל, אַליור,
גאַנג, הילוך, ז פאַכאָדקע.
גרימאַסע, מינע, מינאַריע, חנדל, סיגע, פאַסטעמקע, פאַסטעמקע, פיסטעמקע,
מידה : שלעכטע מידה, מידה מגינה : — צנאָטע : זיטן, ניקן, ניטן, אָפֿצ(קות,
חפֿצעלעך : תנועה, העוויה : פֿוילע (משוגענע, קעצישע) תנועות (העוויות) :
מאַנעריזם.
פרט, דעטאַל, ז דעטאַל, איינצלהייט, ניואַנס, דיקדוק, דיקדוק־עוויות, פיצל ,
אָפֿשניצל : קליפערלעך, פי(ש)טשעווקעס : קל דבר שורש.
וו ן אינדיווידוואַליזירן, כאַראַקטעריזירן, טיפֿי-
זירן, אויסטיילן, אויסשיידן, אויסוונדערן, דיסטיןגירן, דיפֿערענצירן,
ספעציפֿיצירן, באַשטימען, באַצייכענען : אַריינגיין אין פרטים, (אין
איינצלהייטן) : אָנגעבן די פרטים (די איינצלהייטן) : דעטאַלי(זי)רן :
ספעציאַליזירן (ויך).
אָדי ן אינדיווידועל, פערזאָניק, פערזענלעך,

פערזאָנעל, אָריגינעל, טיפיש, רעפרעזענטאַטיוו, ספעציפֿיש, אייגנדיק, ז אייגנאַרטיק, ז אייעטימלעך, כאַראַקטעריסטיש, אידיאָקראַטיש, אידיאָסִינקראַטיש, קרייטיש : באַזונדער, אייגן, ספעציעל, סעפּאַראַט, פרימאַט, עקסטערע, אומפֿאַרבייטלעך, אומפֿאַרגלייכלעך, ז ביישפּיללאַן, אויסשליסלעך, דיסטִינקט(יוח) : אויסגעטיילט, אויסגעשיידט, אויסגעזונדערט, דיסטִינגירט, באַשטימט, באַצייכנט אַאָזיוו — יי : גענוי(יק), פרטימדיק, אויספֿירלעך, ז פּאַדראָבנע, דעטאַלי(וקרט).

אינוו, פֿראַן : גאַינדער(-) : גאַינדערש : מייחד : לחוד : פֿאַר זיך (גופֿא) : אין זיך (גופֿא) : איינציקווייז : ז אַן און פֿיר (פֿאַר) זיך : אין דעם פרט : בדרך פרט : בפרט : בפרטיות : אין אַלע פרטים : מיט אַלע פרטים : מיט אַלע פי(שטשעווקעס אַאָ"וו — - : בפרוטרוט : אין דעטאַל : ברחל קתך הקטנה : ברחל קתך הנאָקעטע נ־י) : ז נעמלעך : גריינלעך : גרעליק : אויסגענומען : אַחוץ : דווקא (דאָס) . איך : מיינער : מין רייניקייט : ער : זי : יענער : יענע : יענץ : יעדער(ער) : דער : די : דאָס : דער יעניקער : דער דאָזיקער : די דאָזיקע : דאָס דאָזיקע : קאָטאָרי וועלכער : מיינסט האַלבן : פּראָ מענע : פּרי מענע : מיינסט האַלבן, אירסט האַלבן אַאָויר : פֿון מענ(ע)ט וועע, פֿון איר(שט וועגן אַאָ"וו : פֿון מין זייט, מאָדי : פֿון איר זייט, פֿון זיין זייט אַאָ"ר.

52. נאָרמע, מינהג

ס ן נאָרמאַלקייט, רעגלמעסיקייט, געריינט(ט)לעכקייט אַאָ"וו — אַיי : רעגולירונג, נאָרמירונג, צוגערוינונג, אַקלימאַטיזירונג אַאָ"וו — יי : נאָטוראַליזאַציע, אַקלימאַטיזאַציע. נאָרמע, נאָרמאַליטעט, רעגולאַריטעט, זאָדשרדענונג, סטאַנדאַרד : נאָרמאַלער (געמינט)לעכער, נאָטירלעכער (שטאַנד (זאָכבאַשטאַנד, צושטאַנד) : זעלבסטפֿאַרשטענדלעכע זאַך, דרך־האָבע, נאָטור־געזעץ, נאָטורשטאַנד, מאָדעלשטאַנד : נאָטירלעכער (געוויינט)לעכער (גאַנג (לויף, וועג, איינשטעל) : ז רעגל : אויסגעטראָטענער וועג (דרך, שליאַך, גרונט) : טאַג־טעגלעכקייט, דבר בסל יום, וואָכעדיקער גאַנג. אַלטער וועג, אַלטע שול(ע), דער נוהג שבעולם, דער דרכו אַל עולם : סדר,

קאַלה, מסורה, טראַדיציע : פרעצעדענט : הערשנדיקער געזעץ, אוזוס, מאָדע, פֿאַסאָן : פֿאַרעם, פֿאַרמאַליטעט, פֿאַרמאַליזם, קאַנרענציאָנאַליטעט, קאַנרענציאָנאַליום : פֿאַרמאַליסט : מינהג : מינהרישראל, מינהג־קדמונים, מינהדנשן, מינהד ותיקין, מינהרהמדינה : מינהראשכנז, מינהד ספרד : מינהג שטות : אינפֿיר(ונג), האַסלע נאָינפֿיר) , אַיקון : שטייגער, ז אַרט, וועג נאָ-), דרך, גאַנג, מאָדוס, לעבנס־שטייגער, שטייגער לעבן, מאָדוס וויווענדי : פֿיר, פֿירונג, פֿירעכץ, אויפֿפֿיר(וומ, שניט, הנאָגה, התנהטת, (ימוס.

געוווינהייט, געוווינ(ט)שאַפֿט, געריינונג, ז פֿריוויטשקע, אָרגל, רגילות, עבע, (צווייטע) גאַטור, אינגעבוירענע (מיטגעבוירענע) אייעשאַפֿט : רוטע. וו ן פֿירן זיך, נוהג זיין זיך, באַגיין זיך, אומגיין, האַנדלען, אויפֿפֿירן זיך, באַנעמען זיך, פֿאַרהאַלטן זיך : גיין (פֿירן זיך, נוהג זיין זיך אַאָז'ר) לויטן געזעץ (לויט די רעעלאַציעס, לויטן שולחן־אַרוך) : האַלטן זיך ביי די אָנגענומענע מינאָגים : נאָכטאָן דעם ביישפּיל פֿון, נאָכגע נאָר, טאָן ווי מען טוט (ווי אַנדערע טוען) : גע אין די וועע פֿון, גיין אין די דרכים פֿון : גיין אויפֿן אויסגעטראָטענעם וועג (שליאָך) : גיין זיין (איר אַאָן'ר) אָקסנטריט : גיין אין דער מאַמעס שיד : ניט אַרויסגיין פֿון זיין (איר אַאָן"וו) ראַשחודש־סידורל (פֿון דער מאַמעס סידור) : דרייען זיך אויף איין פּלאַץ : ריכטן זיך לויט, צופאַסן זיך צו — פּון : זיין אין דער מאָדע (אין פֿליאָר) פֿינ- : פֿאָלגן די געזעצן (דעם מינהג) : ביי זיך צו די געזעצן : שטעלן אויף דער חנקה : גיין (שווימען) מיטן שטראָם : גע עם קל הנאָרים.

מאָכן זיך אַ געוווינהייט, ממציא זיין, (צו)געוווינען זיך, אינגעוווינען זיך, אינטרייען זיך נאָ-) : פֿאַרהאַרטעווען זיך, איבערשלאָפֿן זיך מיט די אָרות : אינרוינען זיך, אינלעבן זיך, אַקלימאַטיזירן זיך, נאַטוראַליזירן זיך, אינוואָרצלען זיך, אינקאַרענייען זיך, לאָזן וואָרצלען : אַסימילירן זיך, אַמעריקאַניזירן זיך, פּאָלאָניזירן זיך אַאָז"וו. נאָרמירן, נאָרמאַליזירן, רעגולירן : אינפֿירן אַ מינהג, אַ געווען אַאָו'ר — ס : ווערן אַ מינהג, אויפֿקומען, אַריין אַע דער שוסטערגאַס. אַדי : נאָרמאַל, נאָרמאַטיוו, אָרדנטלעך, רע-

גולער, רעגלמעסיק, נאטורעל, נאטירלעך, געוויינ(ט)לעך, מאַדיש,
 (סאָציאַלעטייגערש, קאָנווענציאָנעל, אָרטאָדאָקס(יש),
 טראַדיציאָנעל, קאָנאָניש, באַשטענדיק, רוטינירט, עטאַבלירט, איינוועפֿירט,
 אינגעשטעלט, פֿעסטגעשטעלט, (אַלגעמיין) אָנגענומען, פֿאַרשטאַנען,
 אָנ(ד)ערקענט, וויל (גוט) באַקאַנט, ווייט (ברייט) פֿאַרשפּרייט, אַלטעגלעך,
 טאַגטעגלעך, וואַכעדיק, געוויינט, אינגעבוירן, מיטגעבוירן, אינגעוואַרצלט,
 אינגעקאַרענייעט, סקאַרבאָווע, קאַזיאָנע, באַנאַל, אויסגעדראָע, טריוויאַל,
 אָפּגעדראָשן, אַלט, פֿאַרמעל, טעכנש, פֿאַרמאַל.

אינוו, פֿראַן : פּנהוג : דרך : בדרך : לויט : נאָך : נאָכן . . . : וועדליג : ז
 פּאָדליג : כּפּי : על־אִי : אָן אויסנעם : אָמיד דאָס זעלבע : פּדרך העולם : פּדרך
 קל האָדם : פּנוהג שבעולם : ווי געריינ(ט)לעך : ווי דער שטייגער אין : ווי עס
 פֿירט זיך : ווי די וועלט פֿירט זיך : פּדין : כּדת : פּדת משה וישראל : פּהלכה :
 פּמינהג ישראל : בעבע : בדרך האָבע : מיט אַ דרך האָבע : על־אִי דרך (חוקי)
 האָבע : לויטן געזעץ : לויט דער מאָדע : אַל־אַמאָד : הכל אַאשר לכל :
 פֿאַרשטייט זיך : אַזוי פֿירט זיך : ווי גאָט הייסט און ווי גוטע פֿרומע לייט הייסן
 : מינהג אַבותיהם בידיהם : עס שטייט ניט אין זיין (איר אַאָז"וו) מאַמעס
 סידורל : ער אין נאָך אַלץ אויפֿן אַלטן גאָסטינעץ : עס ציט דעם בער אין וואַלד
 אַריין.

שפּר : אָרגל נעשה קבֿע : אַ געוויינהייט אין די צווייטע נאָטור : דאָס הינדל
 ווערט מיט דעם שעכטן געוויינט : דער אָקס איי גערוינט צום חלף : די מוק
 געוויינט זיך מיט דעם האַמער : מצרת אנשים מלואָדה : אָן מען געוויינט זיך צו
 צו אַרות, לעבט מען מיט זיי אין פֿריידן : מען זאָל ניט געפרוּווט ווערן צו וואָס
 מען קען געוויינט ווערן : מען זאָל ניט געפרוּרט ווערן מיט דעם, צו וואָס דער
 מענטש קען זיך אַלץ (צו)געוויינען : צו עטס געוויינט מען זיך גיך צו : דאָס
 עטע ווערט מען באַלד געוויינט. עולם פּמינאָט נוהג (דעריגער זעט טאַקע די
 וועלט אַזוי אויס) : איטלעכער גייט מיט זיין
 וועג : איטלעכער גייט מיט זיין ווייטאָג נ־פּ) : הבל פּמינהג המדינה : אין מסנע
 ממינהג המדינה : מינהג ישראל תורה : מינאָגן אַל ישראל תורה : מינהג עוקר
 דין : אַ מינהג ברעכט אַ דין : מינהג מאַטל הלכה.

אנלת לקרתא הלך בנימוסא : אויף וואָס פֿאַר אַ וואָגן (פֿור) מען זיצט, אַוואָ (יען זינגט מען : אויף וואָס מען זיצט פֿאַר אַ וועגעלע, אַזוי זינגט מען דאָס ניגעלע : אויף וועמענס וואָגן מען זיצט, אַזאַ ליד זינגט מען : ווי די שול איז, אַזוי שפּרינגט מען קדוש : אין וואָס פֿאַר אַ קלויז (שול) מען דאוונט, אַזאַ קדושה זאָגט מען (שפּרינגט מען) : אין וואָסער וואָסער מען שווימט, די טרינקט מען : ביסטו אין באָד, דאַרפֿסטו שוויצן : ווען מען קומט צו קראָען, דאַרף מען קראָען ווי זיי : מיר מוזן נאָכטאָן דער וועלט, ניט די וועלט אונדז : אַן מען וויל נאָכטאָן לייטן, מון מען זיך וואַרפֿן אויף אַלע זייטן.
זען אויך : שפּיכות 8, זעלביקייט 10, פּאַסיקייט 15, אינמיניקייט 28, באַפֿעל 462, געזעצלעכקייט 598.

53. אויסנעם

ס'אומגעוויינלעכקייט, אויסנעמיקייט, עקסצענטרישקייט אא"וו — אַדי : עקסצענטריציטעט, עקסטראַוואַגאַנץ, עקזאַטיק, עקזאַטיזם : אַנאַמאַליע, זאַבנאַרמאַליטעט, ז אירעגולאַריטעט.
אויסנעם, אויסנאָם, ז אויסנאָמספֿאַל, יוצא מן הכלל : נחיד במינו, איינציק אין זיין מין, אוניקום, אוניקאַט : סחיד בדורו, אַד בדרא : איינער אין אַ מדינה, איינער אין טויזנט, אַחד מאָלף : אַריגינאַל, חושימניק, טשודאַק, קרענק נאַ-), מאָדנער נפֿש, פֿאַרזעעניש, גאָטס געזעגנס, גאָטס גאַשעכענש : מאָנסטער, בריה משונה, מאָדנע חיה, מאָנקאַלב : ל־א האָ וּל־א האָ : ניט דאָס און ניט דאָס : ניט פֿיש ניט פֿלייש : פֿאַר אַ הונט צו ליינ פֿאַר אַ קאַץ צו גרויס : טומטום, אַנדרוגינוס : ספֿינקס, הידרע, כימערע : מאָנ- סטראָזיטעט : קוריאָז, ז קוריאָזיטעט אַאִויר
וו : זיין אַנדערש, אומגעריינ(ט)לעך אַאִו"וו — אַיי : ניט גיין מיט (אין) דעם אויסגעטראָ-

טענעם וועג — 2 : ברעכן אַ מינהג : אַפּגע-

ווינען זיך פֿון, אַנטרינען ויך פֿון.

אַדי : אַנדערש, אומגעריינ(ט)לעך, אויסערגעוויינ(ט)לעך, אויסעראַרדנטלעך, אויס-

גענומען, אויסנעמיק, אויסנעמלעך, אומפֿאַר-

גלייכלעך, ז ביישפיללאַן : אומרעגולער, ז אי-
 רעגולער, אומרעגלמעסיק : אַנאַרמאַל, ז אַב-
 נאַרמאַל, אומנאַרמאַל : אונטערנאַרמאַל, סוב-
 נאַרמאַל : איבערנאַרמאַל, סופערנאַרמאַל :
 אַנאַמאַליש, אַנאַמאַליסטיש : עקסטראָרדי-
 נער, באַזונדער, אומקאַנרענציאָנעל, אומפֿאַר-
 מעל, אינפֿאַרמאַל : מאָדנע, משונה, ווילד,
 טשודנע, טשיקאַווע, מאַרקאַטנע, גריילעך,
 גרייליק — 43 : זעלטן, ראַר, ביזאַר, פֿרעמד-
 (לער), פריקער, אויסלענדיש, עקזאָטיש, ז זאָנ-
 דערבאַר, ז זונדערבאַר, אויסטערליש, (באַ)-
 מערקווערדיק, פֿאַנטאַסטיש, עקסטראָוואַ-
 גאַנט, עקסצענטריש, גראַטעסק, איבערנאַ-
 טירלעך.

אינוו : חיץ לורר העכע : שלא בדרך הקכע : למעלה מן האָבע.
 זען אייך : אומשייכות 9, אַנדערשקייט 12, אומפאַסיקייט 16,
 פֿאַרשיידנמיניקייט 29, ווונדער 545.

א . מאַטעמאַטיק

ס : מאַטעמאַטיק, לימודיות, אַכמת־האַשבון, חשבון : ריינע (העכערע)
 מאַטעמאַטיק :

אַריטמעטיק : אַלגעברע, העכערע אַלגעברע :
 געאָמעטריע — ייע־ער : קאָלקולוס, טעאָריע
 פֿון פֿונקציעס, טעאָריע פֿון צאָלן : סטאַ-
 טיסטיק.

אופֿן, גאַנג, מיטל, מעטאָד : אינדוקטיווער
 (קינסטלעכער) מעטאָד, השערה־מעטאָד, פֿאַר-
 רויסלייַרמעטאָד, אינטויטיווער (גראַפֿישער) מעטאָד : מאַטעמאַטישע
 אינדוקציע.

רעכענונג, קאָלקולאַציע, חשבון — 488 : ציילונג, ספירה : שטעקל־רעכענונג,

שטאַברעכעטנג, ראַבדאָלאָגיע : פֿינגער־רעכענונג, דאָקטילאָנאָמיע :
נומערירונג, נומעראַציע, בד צייכענונג : שריפֿטלעכע גאָותיקע, ז
בוכשטאַביקע) באַצייכענונג (נומעראַציע): אינטערפּאָלירונג, אינטערפּאָלאַציע
: עקסטראַפּאָלי רונג, עקסטראַפּאָלאַציע.

צאָל, מיספּר, מנין : קאָרדינאַל־צאָל, סאַם־צאָל, סכּום־צאָל, וויפֿלקייט־צאָל
: אָרדענונדצאָל, סדר־צאָל, אָרדינאַל : ברוכצאָל — ייע־ער : גאַנצע צאָל,
אינטעגער: צונויפֿגעזעצטע (געמשטע) צאָל : גראַדע (גראַדיקע) צאָל :
אומגראַדע (אומיקע) צאָל, אום, לישקע : איינציפֿערדיקע (צריפֿערדיקע
אַו"וו) צאָל: פֿאַקטאָריאַל : אַבסטראַקטע (אַבסאָלוטע) צאָל : קאָנקרעטע צאָל
, זאַכצאָל, נאָמענצאָל, מאָסנצאָל, נאָמען, צאָלואָמען, מאָסנאָמען : אָשוטע
(איינפֿאַכע) צאָל : צונויפֿגעזעצטע צאָל, פֿאַרשיידנדיקע (פֿאַרשיידנמיניקע, ז
פֿאַרשיידנאַרטיקע, קאָמפּליצירטע) צאָל : צווישן זיך (קעגנזייטיק) אָשוטע
(פֿרעמדע) צאָלן : בילע־צאָל : קלענסטע טיילעוודיקע, (שוותפֿישע) קלענסטע
כולל־צאָל .

גרייס, סכּום, וויפֿלקייט, קוואַנטיטעט, סך, קיימאָלן : פּאָזיטיווע (נעגאַטיווע,
מעסטער דיקע, ראַציאָנעלע, איראַציאָנעלע, רעאַלע, ווירקלעכע,
ניט־ווירקלעכע, אימאַגינערע, קאָמפּלעקסע) גרייס : קאָמפּלעקסצאָל,
מאָדול(וס) פֿון קאָמפּלעקסצאָל : ענדלעכע גרייס : אומענדלעך קליינע (צום וול
שטרעבר דיקע, אינפֿיניטעסימאַלע) גרייס : אומענדלעך שטייגנדיקע
(אומענדלעך גרויסע) גרייס : אומענדלעכקייט : אַבי וואָסערע (אַבי וועלכע, ז
באַליביקע, סאַמיקע, פֿאַרענדערלעכע, אומקאָנסטאַנטע) גרייס : וואַריאַבל :
שטענדיקע (קאָנסטאַנטע) גרייס : קאָנסטאַנט : באַוווסטע
(באַשטימטע, געגעבענע) גרייס : אומבאַוווסטע (אומבאַשטימטע, געזוכטע)
גרייס : אָפהענגיקע, (אומאָפהענגיקע) גרייס : פֿאַראַמעטער : עקר וואַלענטע
(גלייכווערטיקע) גרייס : נאָענטע (ז אומגעפֿערע, בערכדיקע, אָנערכדיקע,
קטילעכדיקע, ז רונדע) גרייס : אַפּראָקסימאַציע : מאַקסימום, מינימום :
דורכשניט, מיטלצאָל : אַריטמעטישער (געאָמעטרישער, האַרמאָנישער)
דורכשניט.

נומער, נומעראַל, ציפֿער : אַראַבישע (אינדישע), רוימישע (לאַטיינישע),

נלחישע) ציפער : באַטרעפֿיקע (אומבאַטרעפֿיקע) ציפער : אָות, אָנרוף, נול ,
 זעראָ, איינס, פי, אומענדלעכקייט : צאָלדסיסטעם, צווייער־סיסטעם,
 צענער־סיסטעם, דעצימאַל־סיסטעם : צייכן, סימבאָל, אָנצייכן,
 מאַטעמאַטישער צייכן : צאָלצייכן, ציפער — איין.
 צוגאַב (חיבור, צונויפֿלייג)־צייכן, פלוס, (פ) : אַראָפֿנעם־ (חיסור)־צייכן,
 מינוס, (—) : קפֿל־צייכן, () (א) : חילוק (טייל)־צייכן, (ל) : וואָרצל־צייכן,
 ראַדיקאַל־צייכן, () : גלייכצייכן, אָפּמאַך־צייכן, (מ) : אומגלייך־צייכן, (ש)
 (ג) : ווייזער, צייגער, אינדעקס : מדרה (גראַד)־רייזער, עקספּאָנענט,
 פּאָטענץ־רייזער : וואָרצל־רייזער : פּראָגרעסיבייזער : קלאַמער, ז קלאַמער
 : פֿיטריקע (פֿיגורירטע, קאָנטיקע, קיילעכדיקע, ז רונדע, געקייטלטע)
 קלאַמערן : האַלבע לאַנות.
 ברוכצאָל, בראָכצאָל, תּשבורת, ז דראָב : קירצעוודיקע (פֿאַרקירצלעכע,
 אומקירצערדיקע, אומפֿאַרקירצלעכע, רעדוצירטע, עכטע, אומעכטע) ברוכצאָל
 : ציילער, נומעראַטאָר : טייטער, טיילרייזער, דענאָמינאַטאָר : קלענערונג
 (פֿאַראיינפֿאַכונג, פֿאַרקירצונג, רעדוקציע) פֿון ברוכצאָלן : געשטאַפֿלטע
 ברוכצאָל, שטאַפֿל פֿון אַ געשטאַפֿלטער ברוכצאָל : דעצימאַלע (צענטלדיקע,
 געצענטלטע) ברוכצאָל, דעצימאַל־ברוך, דעצימאַל (צענער)תּשבורת :
 ענדלעכע (אומענדלעכע, פּעריאָד־
 דיגע, ריינע פּעריאָדישע, געמשטע פּעריאָדישע) ברוכצאָל : פּעריאָד פֿע
 ברוכצאָל : באַגרענעצטע געצענטלטע ברוכצאָל : דעצימאַלפֿונקט.
 אָפּעראַציע : אַקט : דירעקטע (פֿאַרקערטע) אָפּעראַציע.
 חיבור, צונויפֿלייג, אַדיציע : חיבור (צונויפֿלייג)־צאָל, סומאַנד : סומירונג,
 סומאַציע, פֿאַרסכהלונג : סומע, סך־הפּל, סך־הכולל, אונטערשטע שורה,
 טאַטאַל.
 חיסור, דאָס אַראָפֿנעמען, סובטראַקציע : חיסור־צאָל, גאַנצצאָל, פֿולצאָל :
 געמינערטע צאָל, מינוענד : מינערער, פֿאַרמינערער, פֿאַרקלענער־צאָל,
 סובטראַהענד, אַראָפֿנעמער : דיפֿערענץ, איבערפֿלוס, איבערבלייב,
 אונטערשייד, רעשט.
 קפֿל, מערונג, מולטיפֿליקאַציע : קפֿלער, מערער, פֿאַרמערער,

מולטיפליקאטאָר : געפֿלטע צאָל , מולטיפליקאנט : קפֿל-צאָל , געמערטע צאָל , מיטמערער (-צאָל) , פֿאַקטאָר , באַשטאַנדטייל : לינעאַלער פֿלער (מערער) , צאָל-קפֿלער , צאָלמערער , עלעמענטאַרער קפֿלער (מערער) , שותפֿישער קפֿלער (מערער) , מיט פֿלער , מיטמערער , דערגאַנץפֿלער , הוספֿה-קפֿלער , אינטעגריר-קפֿלער (-מערער) : פֿראָדוקט .

חילוק , טיילונג , צעטיילונג , ז דיוויזיע : חילוק (טייל)-צאָל , דיווידענד : טיילער , דיוויזאָר , טייטער , (שותפֿישער) גרעסטער טיי לער : טיילווערט , טיילצאָל , וויפֿלער , קוואַציענט , שותפֿישע קלענסטע טיילצאָל : טייל , חלק : רעשט , איבערבלייב : דירעקטער (געקייטלטער) חילוק : טיילערדיקייט (פֿון צאָלח .

מדרגה , גראַד , ז שטופֿע : דערהייבונג , מדרגה (גראַד)-דערהייבונג : יקוד פֿון אַ מדרגה : קוואַדראַט , צווייטע מדרגה : קוב , דריטע מדרגה : וואַרצל , ראַדיקאַל : קוואַדראַטוואַרצל , צווייטער וואַרצל , דריטער וואַרצל : קובוואַרצל , קוביק-וואַרצל : וואַרצל-אויס-

ציונג : צעלייג(ונפ , צעגלידער)ונח , צעברעקל(ונג) : גרופירונג פֿון גלידער : פֿאַראיינמיניקונג (ז פֿאַראיינאַרטיקונג , אויסגלייכונג) פֿון קאָעפֿי ציענטן : אונטערשטעל(ונפ , פֿאַרבייט)ונפ , סובסטיטוציע : באַפֿריי(ונג) , עלימינאַציע : דערגאַנצונג ביו אַ פֿולן קוואַדראַט .

גליד , טערמין , אויסדרוק : איינגליד , מאַנאָם : צרייגליד , בינאָם : דרייגליד , טרינאָם : פֿילגליד , פּאָלינאָם : איינמאָסיקער (אויסגער שטעלטער , געאָרדנטער) פֿילגליד : מיטלגליד , פֿאַרגליד , נאָכגליד : נידעריקסטער (עקסטער , יינגסטער , עלטסטער , ענלעכער) גליד : קאָעפֿיציענט : אומבאַשטימטער קאָעפֿיציענט : קאָעפֿיציענט פֿון פּראָפּאָרציאָנעלקייט : דעטערמינאַנט .

גלייכונג , ז עקוואַציע : אָותיקע , ז בוכשטד ביקע , אַלגעבראַישע , אַלגעברישע , ראַציך געלע , איראַציאָנעלע , ראַדיקאַלע , קוואַדראַטישע , פֿולע קוואַדראַטישע , אומפֿולע (פֿעליקע) קוואַדראַטישע , קובישע , ביקראַדראַטישע , טראַנסצענדענטאַלע , עסקפּאָנענטאַלע , דיפֿערענציאַלע , צרייגלידערדיקע , דרייגלידערדיקע גלייכונג : וואַרצל פֿון אַ גלייכונג : צווייזקער

(איבערגעזערטער) וואָרצל : סיסטעם פֿון גלייכונגען, גלייכונגען מיט שותפֿישע וואָרצלען, אומצוגעפֿאָסטע (אומצוואַמענדיקע, אומפֿאָריקע) גלייכונגען : גלייכבאַטרעפֿיקע (עקוויװאַלענטע) גלייכונגען : אַנאַליו פֿון (אומבאַשטימטע) גלייכונגען, תנאי־גלייכונגען : אומגלייכקייט : זעלביקייט, נעמלעכקייט, אידער טיטעט : פֿאַרמל ל"ר פֿאַרמלען, פֿאַרמולע.

פּראָפּאָרציע : ז פּראָפּאָרץ : אַריטמעטישע (געאָמעטרישע, געדרונגענע, געשטאַפלטע, שטאַפלדיקע) פּראָפּאָרציע : קייט־פּראָפּאָרציע : זיטיקע גלידער פֿון אַ פּראָפּאָרציע, מיטלסטע גלידער פֿון אַ פּראָפּאָרציע : האָר מאָנישע (צונויפֿגעזעצטע, קאָמפּליצירטע) פּראָפּאָרציע.

פֿונקציע : פֿונקציאָנעלע אָפהענגיקייט, פֿונקציאָנעלע פֿאַרהעלטעניש : לינעאַלע (די רעקטע, פֿאַרקערטע, אומגעקערטע, בפֿירושע, אומבפֿירושע, געדרונגענע, שטעדיקע, פֿאַלנדיקע, אומיקע, גראַדיקע, גראַדע, איינבאַטרעפֿיקע, פֿילבאַטרעפֿיקע, איינטייטישקע, פֿילטייטישקע, גאַנצע, ברוכצאָליקע, ראַציאָנעלע, איראַציאָנעלע, ראַדיקאַלע, אַנד ליטישע, טראַנסצענדענטע, טראַנסצענדענטד לע, אומאיבערריסלעכע, איבערריסלעכע) פֿונקציע : פֿונקציע פֿון אַ צווייטער מדרה, פֿונקציע פֿון אַ העכערער אָרדענונג : ספּעציעלע פֿונקציע : עמפֿירשע פֿונקציע : אַרעמענט פֿון אַ פֿונקציע : באַטייט (זינען, באַטרעף) פֿון אַ פֿונקציע : קלענסטער (גרעסטער) באַטייט פֿון אַ פֿונקציע : גרענעץ, גבול : קריטי שער באַטייט פֿון אַ פֿונקציע : מאַקסימום (מיני מום) פֿון אַ פֿונקציע : לימיט פֿון אַ פֿונקציע : צוואַוקס, אָנוואַוקס, אינקרעמענט : אומאיבעררפֿסלעכקייט, קאָנטיטיוועט פֿון אַ פֿונקציע : ריס אין קאָנטיטיוועט : דיסקרימינאַנט.

לאָגאַריטם : לאָגאַריטמיק, לאָגאַריטמי רונג : יסוד (באַזע) פֿון לאָגאַריטמען : מאָדול(וס), לאָגאַריטמעדמאָדול, צענער־לאָגאַריטמען, בריגס לאָגאַריטמען : נאַטוראַלע (אַפֿירישע) לאָגאַריטמען : כאַראַקטעריסטיק, משטיסע, אַנטילאָגאַריטם .

שרה, ריי : פֿונשדערגייענדיקע ריי : צר מיפֿגייענדיקע (אויסרעכנדלעכע) ריי : ריי מיט שטענדיקע צייכנס, ריי מיט בייטעוודיקע צייכנס : אַריטמעטישע (אַלגעברישע, אַלגעבראַישע) ריי : (נאַטוראַלע) צאָלנריי : בינאַמיאַלע ריי :

לֶאָגְאָרִיטְמִישֶׁע (האַרמאָנישע) ריי : סעקווענץ, פּראָגרעסיע : אַרִיטמֶעטישֶׁע
 (געאָמעטרישע) פּראָגרעסיע : דיפֿערענציאַלרעכעטונג (חשבון) ,
 אינטעגראַל־רעכענונג (-חשבון) : דיפֿערענצירונג, דיפֿערענציאַציע :
 דיפֿערענציאַל : פֿלוקסיע, דעריוואַטיר : אינטערירוע, איוטעראַציע :
 אינטעגראַל : באַשטימטער (אומבאַשטימטער) אינטעגראַל :
 אָמטער (איינפֿאַכער, איינציקער, צרייַקער, צרייַפֿאַכער, דרייַקער,
 דרייַפֿאַכער, פֿילפֿאַכער, איבערגעחזרטער, איטערירטער) אינטעגראַל :
 קאָמבינאַציע, פערמוטאַציע, איבערשטעלונג : משאַעותדיקייט,
 וואַרשיינלעכקייט : שאַנס.

געאָמעטריע, אַכמת־המדידה : פֿלאַך־געאָמעטריע, פֿלאַכיקע געאָמעטריע :
 געשפּרייטגעאָמעטריע, רויס־געאָמעטריע, געשפּריי טיקע געאָמעטריע,
 סטערעאָמעטריע, גאַנצאָמעטריע : אַלגעבראַישע (אַלגעברישע, אַנאַליטישע)
 געאָמעטריע : אַנאַליטישע פֿלאַך־געאָמעטריע, אַנאַליטישע רויס־געאָמעטריע
 אַאַ"ר : טריגאָנאָמעטריע : גראַדליניקע טרישנאָמעטריע, ספֿערישע
 טרישנאָמעטריע, פּראָיעקציעגעאָמעטריע : דעסקריפּטירע (דיפֿערענצעלע,
 אייקלידישע, ז עווקלידישע, ניט־אייקלי דישע, טראַנסצענדענטאַלע)
 געאָמעטריע.

טעאָרעם, זאַץ, פּראָפּאָזיציע, פֿאַרשלאָג : גרונט־טעאָרעם, הויפּט־טעאָרעם :
 הילף־טעאָרעם, לעמע : טיילן פֿון דער טעאָרעם : השערה, היפּאָטעז, דאָס
 געגעבענע : אויספֿיר, מסקנא, שלום : אומגעקערטע (היפּוכדיקע, ז
 קעעזעצלעכע) טעאָרעם : אַקסיאָם, ז גרונטזאַץ, פּאָסטולאַט : דעפֿיניציע :
 דעררייז(וש, באַווען : אויפֿבוי, אויפֿשטעל(ונט, קאָנסטרירונג,
 קאָנסטרוקציע : אָפּלייטונג פֿון אָפּשניטן : איבערשטעל(ונט, איבעררוק(ונט,
 פּאַראַלעלער איבעררוק, פּאַראַלעלע איבעררוקונג : אַרויפֿלייג(ונט, דעקונג,
 צונויפֿגאַס, ז צונויפֿעס, צונויפֿגיסונג, צוטיפֿפֿאַל, צוזאַמענפֿאַל : דרייונג
 ראַטאַציע.

פּונקט : מיטנפּונקט, מיטלפּונקט, צענטער : אינצענטער, אַרומצענטער,
 אָרטאָצענטער : שווערפּונקט : באַרירפּונקט, שניטפּונקט, פֿוספּונקט,
 שניידפּונקט, איבערשניידפּונקט, דורכשניידפּונקט, דאַכפּונקט, שפיצפּונקט,

שפיץ, עק : גרונטפונקט, פֿוס (באַזיס) פֿון אַ פערפענדיקולאַר,
איבערביידפונקט, פונקט

פֿון אינפֿלעקסיע, מערקווערדיקער פונקט, צווייפונקט : סוף־פונקט, ענדפונקט :
פֿאַקוס, פֿאַל(וס) , אָנהייב (אויסגאַנג) פֿון קאָאַרדינאַטן : ריכטונג : פּאַזיטיווע
(נעגאַטיווע, די זעלבע, פֿאַרקערטע, אַנטקעגנדיקע, ז קעגנעיעצטע) ריכטונג :
מיטן זייגער, אין דער ריכטונג פֿון זייגער־רייזער : קעגן זייגער, קעגן דער
ריכטונג פֿון זייגער־ווייזער.

ליניע, גראַדע ליניע : גראַדע ל"ר גראַדעס, האַלבגראַדע, שטראַל : אָפּשניט,
באַגרענעצטע גראַדע, המשך : פֿאַרלענגערונג פֿון אַ גראַדע : קרומע
(געמישטע, געבראַכענע, געקנייטשטע, אומאיבערגעריסענע, האַריזאָנטאַלע,
ווערטיקאַלע, גענייגטע, אָפּענע, געשלאָסענע, פֿאַרמאַכטע, פֿאַראַלעלע,
פערפענדיקולאַרע, נאָרמאַלע, אָרטאָגאָנאַלע) ליניע : אָנבײַג פֿון אַ ליניע,
אַרומנעמענדיקע ליניע, העלפֿליניע, ז הילפֿליניע : געאַמעטרישער אָרט, לאָקוס
: בולל : וועקטאָר, בינטל (ז פֿון) ליניעס — קרומע

!ליניע אין אַ קאָנטעקסט) זײַט, קאָט : גרונטזײַט, באַזיס : זײַטיקע זײַט, לענדן,
אַקסלען, קאָטעטן : ביליגנדיקע 'זײַטן, בײַדטן : אַנאַלאָגישע (אײַנמיניקע, ז
אײַנאַרטיקע, גלײַכע, אײַנשטימיקע, ענטפֿערדיקע, ז אַנטשפּרעכיקע) זײַטן :
זײַטן (שטראַלן) פֿון אַ ווינקל .

הײך : גלײַכטילנדיקע ליניע, ביסעקטאָר, ביסעקטריסע : מיטל־ליניע, מעדיאַן :
היפּאָטעמי, דיאַגאָנאַל , אַל כסון, אַפּאָטעם : אַרומנעם, אַרומקרייז, אומקרייז,
פערײַמעטער, האַלבפּערײַמעטער : ראַדיוס, שטראַל : דיאַמעטער, דורכמאַס,
דורכמעסטער : סטרונע, כאַרדע, ז קאַרדע : ליניע פֿון די צענטערס, צענטער
ליניע, צענטראַלע (באַרירנדיקע) ליניע, באַריר־ליניע, טאַנגענט, שניידנדיקע
ליניע, שניידליניע, סעקאַנט : אַקס : גרויסע (קליינע) עליפּסאָקס : אַקס פֿון
סימעטריע, אַקס פֿון דרייִונג (ראַטאַציע), דרייאַקס, ראַטיראַקס,
ראַטאַציעשקס : דירעקטריסע, דירעקטריקס, אַסימפּטאָם.

ווינקל : שאַרפֿער (שמאַלער, טעמפּער, ברייטער, גראַדער, ז רעכטער,
גלײַכער, פֿולער) ווינקל : פּעריגאַן : שעררינקלען : געקרייצטע
גאײַבעראַנטקעגנדיקע, ווערטיקאַלע, שקנישע, צענטראַלע, אײַנגעשריבענע,

פֿאַלד רע, איינזייטיקע, אַנטקעעדיקע, אינעווייניקסטע, אויסרייניקסטע, דרויסנדיקע, ז אויסער לעכע) ווינקלען : ביווינקל, בייליגנדיקע ווינקלען : פֿאַרפֿול־ווינקל, דערגאַנץ־ווינקל, פֿאַר מער־מינקל, גרונטרינקל, היפּרינקל, דאָווינקל, שפיצווינקל : צרייווענטלדיקער (דרך ווענטלדיקער, פֿילווענטלדיקער) ווינקל : קערפּער־ווינקל, געשפּרייט־ווינקל, רוימווינקל, ספּערישער ווינקל.

גראַד, ז גראַדוס, מינוט, סעקונדע, טערציע : ווינקלגראַד, בויגגראַד אַז"ר : ראַדיאַן.

פֿיטר : ענלעכע (קאָנגרוענטע, דעקיקע, גלייכע, גלייכווערטיקע, גלייכגרייסיקע, גראַדליניקע, אַריינגעשריבענע, איזעשריבענע, אַרומגעשריבענע) פֿיגור.

פֿילעק, פֿילקאַנט, ווינקלער, פֿאָליגאַן : רעגלמעסיקער (אויסגעבויגענער, איינגעקנייטשטער, פוקלער, אויסגעפוקלטער, אויסגעבויכטער, ספּערישער) פֿילעק.

דרייעק, משולש, טריאַנגל, טריגאָן : שאַרפֿווינקלדיקער עשפיצווינקלדיקער, טעמפּווינקלדיקער, ברייטרינקלדיקער, גראַדווינקלדיקער, ז רעכטווינקלדיקער, פֿאַרשיידנזייטיקער, רעגלמעסיקער, גלייכזייטיקער, גלייכווינקלדיקער, גלייכלענדיקער, גלייכאַקסלדיקער, ספּערישער) דרייעק. פֿירעק, קוואַדראַנגל, טעטראַגאָן, טעטראַגראַם : גראַדעק, ז רעכטעק, רעקטאַנגל : קוואַדראַט, מרובע, סקווער, קאָראַ : פאַראַלעלאַגראַם : ראַמב, דימענט, לעקער, לאַד זענגע : טראַפעציע, טראַפעץ : גראַדעקיקע (גלייכאַקסלדיקע) טראַפעציע : ראַמבאָיד :

פֿינפֿעק, פענטאַשן, פענטאַגראַם : זעקסעק, העקטאַגאָן, העקסאַגראַם : זיבנעק, העפטאַגאָן, העפטשראַם : אַכטעק, אַקטאַגאָן אַז"ו : קרייז, ראַד : אַריינגעשריבענער (אַרומגעשריבענער) קרען : האַלבער קרייז, האַלבקרדן : אַרייזעשריבענע (אַרומגעשריבענע אַז"ו) ראַד : באַרירונג פֿון קרייזן (רעדער), טאַנגענץ : אויסווייניקסטע (אינעווייניקסטע) באַרירונג : טאַענטער (גרויסער) קרייז : קאַנצענטרישע קרשן : בויגן, קרייזאויסשניט, סעקטאָר, סעגמענט פֿון קרייז, קרייזסעגמענט, רינג.

קרומע ל"ר קרומעס : אַלגעבראַישע (אַלגעברקע, טרשסצענדענטאַלע, אָפֿענע, געשלאָסענע, פֿאַרמאַכטע) קרומע : קאַנישע סעקציע, עקסצענטריטעט פֿון אַ קאַנישער סעקציע.

קרייזליניע, עליפס, פאַראַבל, פאַראַבאָל(ש), היפערבאָל(ע), גלייכזייטיקע היפערבאָל(ע), קובישע פאַראַבאָל(ע), סינסאָיד, ציקלאָיד, טראַכאָיד, עפיציקלאָיד, היפאָציקלאָיד, אינוואָלוט, עראָלוט, עראָלווענט : אַראַל, קארטעזיאַנישע אָוואַלן : ספיראַל : אַרכימעדישער (לאָשריטמישער) ספיראַל : קארדאָיד, פאַסקאַלס שנעק, טרידענט, פֿאַליום, קאַטענאַריע, אַסטראָיד, העליקס, שרויפֿליניע : טראַיעקטאָריע : דעגענערירטע קרומע. פֿלאַך, פֿלאַכקייט, פליין, פלוע, פלאַטע, פֿעלד : האַלבפֿלאַך, האַלבפליין : פאַראַלעלער (פערפענדיקולאַרער, זיך צוזאַמענגיסנדיקער) מאַך (פליין).

נפֿלאַך אין אַ קאָנטעקסט) ווענטל, זייטיקע ווענטלעך : אָטח (פֿון אַ פֿיטר) : אייבערפֿלאַך (פֿון קערפער : זייטיקער (אַרומיקער, פֿולער) אייבערפֿלאַך : באַרינדיקער פֿלאַך, טאַעענטיאַלער פליין, שויטפֿלאַך, שניידנדיקער פליין : דיאַגנאָלער גדיאַמעטראַלער) פלק : קערפער, קאָנגרוענטער קערפער אַאָזיוו : דרייקערפער, ראָטיר־קערפער, קערפער פֿע דרייוט (ראָטירוט).

געשפרייט, רויים : האַלבגעשפרייט, האַלברויים, באַגרענעצטער טייל פֿון געשפרייט (רויים) : פֿאַרנעם, ז אומפֿאַנג, אָיקף : אָלל פֿון אַ קערפער. ווענטלער, פֿילרענטלער : פריזמע : רעגלמעסיקע (גראַדע, גענייגטע) פריזמע : פאַראַלעלאַפיפּעד, גראַדעקיקער פאַראַלעלאַפי פּעד : קוב, ראַמבאַעדר, ראַמבאַעדראָן : פיראַמיד(ע) : דרייענטלדיקע (פֿירווענטלדיקע, געשניטענע אַאָז"ר) פיראַמידע : דרך ווענטלדיקער (פֿיררענטלדיקער אַאָז"ר) פיראַמיד : פריזמאָיד, פריזמאַטאָיד : פֿיררענטלער, טעטראַעדר : פֿינפֿרענטלער, פענטאַעדר : ועקסרענטלער, העקסאַעדר אַאָז"ר.

קויל, קויל, קיילעך, ז קוגל, ז ספֿערע : קוילסעקטאָר, (קויל)סעגמענט, קוילשיכט, קך לעכשיכט : צילינדער, גראַדער צילינדער, קרייז־צילינדער : קאָנוס, גראַדער קאָנוס, קרייזקאָנוס, געשניטענער קאָנוס.

אייבערפֿלאַך : אייבערפֿלאַך פֿון אַ דריי ונג (ראָטירונג), ספֿערישער (קויליקער, קוילפֿאַרמיקער) אייבערפֿלאַך : קוילשרטל, (קויל)זאָנע :

צילינדרישער (קאנישער) אייבערפלאך : עליפסאָיד, פאַראַבאָלאָיד, היפערבאָלאָיד : קאָארדינאַטן : גראַדליניקע (דעקארטס, קארטעזיאנישע, גראַדרינקלדיקע, אומגראַדרינקלדיקע, פּאָלאַרע, ספּערישע, צי לינדרישען קאָארדינאַטן : אַבסציסע, אָרדינאַט, מאָדול(וס) , אַמפּליטודע : אָנהייב (אויסגאַנג) פֿע קאָארדינאַטן, אַקס פֿון קאָארדינאַטן, קאָארדינאַטזשקס , פּאָלוס פֿון קאָארדינאַטן : קוואַדראַנט, אַקטאַנט : אָנבייג פֿון אַ ליניע. נטריגאַנאַמעטריע) קינוס, קאָסינוס, טאַנגענט, קאָטאַנגענס , סעקאַנס, קאָסעקאַנס : אַרקסינוס, פֿאַרקערטער סינוס, אַרקקאָסינוס, פֿאַרקערטער קאָסינוס , אַרקטאַנגענס, פֿאַרקערטער טאַנגענט אַאַז"ר. נמכשירים) ווירע, ליניע : לאַגאַריטמישע ווירע, רוקווירע, אויסגעריכטע (אויסגעשטימט)

טע) ווירע : רעכזמאַשע, רעכזאַפּאַראַט, קאַלקולאַטאָר : רעכזביינדלעך, סטשאַט, אַבאַק(וס) , רעכנברעט, רעכנ־טאַוול , סקאַלע : ממעריר־מאַשין, ציילמאַשין, נומעריר־שטעמפל , גומעראַטאָר, דיפּערענץ־מאַשין. טאַבעלע, חיבור־טאַבעלע, מער־טאַבעלע, נפֿל־טאַבעלע, פיטאַגאָראַסעס קפֿל־טאַבעלע, טאַבעלע פֿון פּראָפּאַרציאָנעלע צאָלן, לאַשריטמישע טאַבעלע, פֿירצייכנדיקע (פֿינפֿצייכנדיקע אַאַז"ר) טאַבעלע.

מאַטעמאַטיקער, רעכענער, נעל־אַשבון, רעכנ־מיסטער, ראַכמיסטער, ראַכמיסטער : אַריטמעטיקער, אַלגעבראַיסט, געאַמעטער, סטאַטיסטיקער : אַרכימעדעס , אייקלידעס, פיטאַגאָראַס , פּטאָלאַמי, פּטאָלאַמעוס.

וו : ציילן, חשבונען, רעכענען, קאַלקולירן : אָנציילן, אָפּציילן, איבערציילן, אויסציילן, צוציילן, דערציילן, אויפֿציילן, צונויפֿציילן, נאָכציילן : באַחשבונען, אויסחשבונען אַאַז"ר : איבעררעכענען, דורכרעכענען, באַרעכענען, אויסרעכענען, אָנרעכענען, אויפֿרעכענען, צוטיפֿרעכענען אַאַז"ר : פֿאַרבייגן די פֿינגער.

באַשיידן (ז לייזן) אַן אויפֿגאַבע : אינטערפּאָלירן, עקסטראַפּאָלירן : פֿאַרקילעכ(דיקן נאָ סומע) : אויספֿירן (דורכפֿירן) אַן אָפּעראַציע (אַן אַקט) : צוגעבן, חיבורן, אַדירן, צונויפֿלייגן, צוזאַמענלייע, מוסיף זיין, צורעכענען, מצרף זיין, פֿאַרגרעסערן אויף (מיט) : סומירן, אונטעררעכענען : מאַכן

(אונטערציען) א סך־הכל (די אונטערשטע שורה) : פֿאַרסכהבלען.
אַראָפֿנעמען, אַרונטערנעמען, חיסורן, אַראָפֿרעכענען, אַרונטעררעכענען,
אַרונטער ציען, (פֿאַר)מינערן : קפֿלען, מערן, מולטי פליצירן, טאָפֿלען,
פֿאַרדריפֿאַכן, פֿאַרמערן אויף (אין) . . . מאָל : טיילן, חילוקן, פֿאַרקלענערן
אויף (אין).

אויפֿהייבן (דערהייבן) אין גראַד (אין מד־
מה) : אַרויסציען אַ וואָרצל, ראָדיצירן, שטעלן אונטער ראַדיקאַל : צעלייגן,
אַנאַליזירן, צער גלידערן, צעברעקלען, צעבייטן : האַלטן אַע זיך (זאַנטהאַלטן,
כולל זיין) אַ פֿאַקטאָר : פֿאַר בייטן, איבערשטעלן, אונטערשטעלן, דער האַנצן,
באַזייטיקן, עלימינירן, אויסשליסן, באַר פֿרייען, צונויפֿציען, רופֿירן,
איבערגרופֿירן, פֿאַראייניקן, קאָמבינירן, צונויפֿזעצן, קאָמפליצירן, קייטלען,
צונויפֿגיסן, צוזאַמענגיסן, די פֿערענצירן, אינטעגרירן, לאָגאַריטמירן : פֿאַר
בייטן די בייטעיידיקע (זפֿאַרענדערלעכע) : אויסדריקן איין אומבאַקאַנטע דורך
דער צריי טער : צוגלייכן, פֿאַרגלייכן : אויסדריקן דורך אַ פֿאַרמל :
פֿונאַנדערוויקלען אין אַ ריי אַז"ר : גלייכן זיך : איינקלאַמערן, איינשליסן אין
קלאַמערן, פֿאַרמאַכן די קלאַמערן, אַרויסשטעלן (אַרויסנעמען, אַרויסטראָגן)
מחוץ די קלאַמערן : עפֿענען (אויפֿמאַכן) די קלאַמערן : פֿאַרלענגערן
(קלענערן, קירצן, פֿאַרקירצן, רעדוצירן, באַגרענעצן, פֿאַראיינמיניקן, ז פֿאַר
איינאַרטיקן, פֿאַראיינפֿאַכן) אַ ברוכצאָל : אויסשליסן אַ גאַצע פֿון אַן
אומעכטער ברוכצאָל : ברענגען די ברוכצאָלן צו איין טייטער (צו אַ שותפֿישן
טייטער) : אויסגלייכן די טייטערס : באַפֿרייען דעם (טייל)רייזער פֿון ראַדיקאַלן
: ראַציאָנאַליזירן : אויסרקלען אין אַ (געשטאַפלטער) ברוכצאָל : שטרעבן
(דערנענטערן זיך) צום גרענעץ (צום גבול) : איבערחזרן, איטערירן.
קאָנטראָלירן, איבערקוקן, רעווידירן, וועריפֿיצירן, מאַכן אַ פֿרווו, אויספרומן,
טשעקן נאָמן

נגעאַמעטריע) דעפֿינירן, דערווייזן, ז באַ־
ווייזן, בויען, אויפֿבויען, אויפֿשטעלן, בילדן, קאָנסטרוירן, צייכענען, אָנמערקן,
אָפֿמערקן, אָפֿלייגן, אַרויפֿלייגן, ברעכן, שניידן, אָפהאַקן, איבעררוקן, דעקן,
צונויפֿפֿאַלן, צוזאַמענפֿאַלן, נייגן, בייע, אָנבייע, אויסבייע, קנייטש, קאַרבן,

אַ ליניע : אויפֿשטעלן אַ פערפענדיקולאַר, אַראָפּלאָזן אַ פערפענדיקולאַר : באַשרייבן (אַרייַנשרייבן, אַרדנצייכענען, אַרימציכענען, אַרומשרייבן) אַ קרייזליניע : אויסגלייכן (רעקטיפֿיצירן) אַ קרומע : קראָדראַטירן אַ פֿיגור. באַשטימען, דעפֿינירן : דערווייזן, ז באַווייזן : דעדוצירן : ברענגען (דערפֿירן) צי אַן אַבסורד.

אַדין מאַטעמאַטיש, אַריטמעטיש, אַלגעבראַיש, אַלגעבריש, געאָמעטריש : סטאַטיסטיש : אַקסיאָמאַטיש, תנאִיִּיק, משאַעותדיק, השַערהדיק, היפּאָטעטיש : אומזיניק, אַבסורדיש : עמפֿיריש : אויסרעכנדלעך : געציילט, גערעכנט, נעאַשבונט אַאַז"וו : געחיבורט, געאַיסורט, געקפֿלט אַאַז'ר — ס. פוללדיק : סרשבלדיק, סךזכוללדיק, טאַטאַל, סומאַר(ער), סומאַריש : טיילעוודיק : גלייך, אומגלייך, נלייכדייסיק, זעלביק, נעמלעך, אידענטיש, נאַטוראַל : גראַדיק, אומאַדיק, אומיק : פּאַזיטיוו, נעשטיוו : ראַציאָנעל, אומראַציאָנעל, ראַדיקאַל : ווירקלעך, געדוכט, אימאַגינער : אומענדלעך, אינפֿיניטעסימאַל, אומבאַדענעצט : איבעריק, ז איבערפֿליסיק : נאַענט, ז אומגעפֿער, בערכדיק, לפֿיערכדיק, אַפּראָקסימאַטיר, דורכשניטלעך : ממערק, ציילעוודיק, צאָליק, סכומיק : ציפֿערדיק : איינציפֿערדיק, צרייציפֿערדיק אַאַז"וו : צענטלדיק, געצענטלט, דעצימאַל : טליק : באַשיידט, ז געלייזט : באַשיידלעך, ז לייוערדיק, אומבאַשיידלעך, ז אומליייערדיק : פּראָפּאַרציאָנעל, גלייך פּראָפּאַרצשנעל, אומגלייך פּראָפּאַרציאָנעל : קאָנסטאַנט, אומקאָנסטאַנט : בייטעוודיק, ז פֿאַרענדערלעך : אָפהענגיק בייטעוודיק (ז פֿאַרענדערלעך) : אומאָפהענגיק בייטעוודיק (ז פֿאַרענדערלעך) : אָפהענגיק, אומאָפהענגיק : געדרונגען, סאַמיק, אַבי וואָסער, אַבי וועלכער, ז באַליביק : באַוואָסט, באַשטימט, געגעבן : אומבאַוואָסט, אומבאַשטימט, געזוכט : מאַקסימאַל, מינימאַל : שותפֿיש, צוזאַמענדיק, אומצוזאַמענדיק : רעקורסיאָנער, העלפֿ-, ז הילפֿסי, פֿונקציאָנעל : איינציק, פֿילפֿאַך : באַטייטיק, איינבאַטייטיק, איינטייטיש, פֿילבאַטייטיק, פֿילטייטיש : באַטרעפֿיק, אומבאַטרעפֿיק : איינבאַטרעפֿיק, גלייכבאַטרעפֿיק, גלייכווערטיק, עקוויװאַלענט : שטייעדיק,

פֿאלנדיק : איבעררײַסלעך, אומאיבעררײַסלעך, המשכדיק, נאָכאַנאַנדיק, נײַט־איבערגעריסן : דירעקט, אומפֿאַרמיטלט, אוממיטלבאַר : בפֿירוש, אומבפֿירוש : באַשימפערלעך, געמיינט, היפּוכדיק, פֿאַרקערט, ז קעגנזעצלעך : לינעאַל : פֿול, אומפֿול, פֿעליק.

אינגלידיק, מאָנאָמיש : צרייגלידיק, בינאָמיש : דרייגלידיק, טרינאָמיש : פֿילגלידיק, פּאָלינאָמיש : קוביש, ביקראַדראַטיש : רעגלמעסיק, אומרעגלמעסיק : טראַנסצענדענט(אַל), עקספּאַנענטאַל, לאָגאַריטמיש, האַרמאָניש, אַנאַליטיש : געשטאַפלט, שטאַפלדיק : דיפֿערענציאַל, ציקליש, באַגרענעצט.

נגעאַמעטריע) ליניק, גראַדליניק, פּאַראַלעל, צווישנאַנאַנדיק (ז קעגנזייטיק) פּאַראַלעל, פערפענדיקולאַר, צווישנאַנאַנדיק (ז קעעזייטיק) פערפענדיקולאַר : אָרטאָגאָנאַל, נאָרמאַל, ווערטיקאַל, האַריזאָנטאַל, גלייכווייטיק : מעסטערדיק, אויסמעסערדיק, מיטמעסטלעך, מיטמעסטעוודיק, אומדורכמעסטלעך, אומדורכמעסערדיק : גראַד, האַלב גראַד : גלייך, קרום : אָפֿן, פּאַרמאַכט, געשלאָסן : שפיציק : שאַרף, טעמפ : ברייט, שמאַל : געקרייצט, איבעראַנטקעגנדיק : ווינקלדיק, גלייכווינקלדיק, גראַדרינקלדיק, אומדאָווינקלדיק, רעכטווינקלדיק, בריטווינקלדיק, שמאָלווינקלדיק, שאַרפֿווינקלדיק, טעמפווינקלדיק : עקיק : עקעכ(ד)יק : דאָדעקיק, רעכטעקיק, רעקטאַנעלער, ז לעקעכעראַטע : פֿילעקיק, פּאָליגאָנאַל : דרייעקיק, משולשדיק, טריאַנטלער, טרינאָנאַל : פֿירעקיק, קראַדראַנטלער, טעטרשאַנאַל : פֿינפֿעקיק, פענטאַגאָן

נאַל : זעקסעקיק, העקטאַגאָנאַל : זיבנעקיק, העפטאַגאָנאַל : אַכטעקיק, אָקטאַגאָנאַל אַזו"ר. זייטיק, גלייכזייטיק, איינזייטיק, פּאַרשידנזייטיק : ענלעך, אַנאַלאָגיש : ענטפֿערדיק, ז אַנטשפרעכיק : גלייכאַקסלדיק, גלייכלענדיק : באַזיש : קוואַדראַטיש, מרובעדיק, סקוועריק נ—) , קאַרירט : אינעווייניקסט, אויסרייניקסט, דרויסנדיק, ז אויסערלעך : שקניש, בײַליגנדיק, שטקעגנדיק, אַנטקעגנליעדיק, קעגנאיבערדיק, קעעאיבערליעדיק : פּערימעטריש, אַרומיק, אַרומנעמענדיק, גלייכטיילנדיק, קוועריק, דיאַגאָנאַל, אַלכסונדיק : פּאַרנעמיק, ז אומפּאַנגיק, אַיקפֿדיק : דעקיק, קאָנגרוענט : קרייזיק : קויליק, קוילפּאַרמיק,

קײלעכ(ד)יק, ספֿעריש, פּאָלאַר, עליפּטיש, אָוואַל : פּאַראַבאָליש,
היפּערבאָליש, ספּיראַליש, ראָטירנדיק : צענטראַל, צענטרש, אינצענטריש,
אַרומצענטריש, קאָנצענטרש, אָרטאָצענטריש, עקסצענטריש : באַרירנדיק,
טאַנגענטיאַל : ראַדיאַל : דיאַמעטריש, דיאַמעטראַל, דורכמעסטיק :
דיאַמעטראַל צווישנאַנאַנדיק (ז קעעווייטיק), דיאַמעטראַל היפּוכדיק
(זקעגנזעצלעך) : פּלאַכיק, פלייניק : צרייווענטלדיק, דרייווענטלדיק,
פּילוווענטלדיק : פּיראַמידאַל, צילינדריש, קאָניש. אינוו : וויפּל ? : ניט אינס,
ניט צוויי אַז״וו : מער : גרעסער : ווייניקער : קלענער : גענוי מיט אַ מחק :
געטי מיט אַן עוודף : אַחת ואַחת : אַחת לאַחת : עמט אַרויס : אין : מאַכט :
באַטרעפּט : האָבן מיר אַזוי גרויס ווי : האָבן מיר אַ קיימא לן : אין גאַנצן :
אַרום און אַרום : צושמען : בסך הבל, בס"ה : על-אַי חשבון : על סך : במנין :
בגימטריא.

55. מעסטונג

ם ן מעסטונג, אויסמעסטונג, געמעסט אַז״וו — יי : מדידה, מעטאַוש,
אַמפּעראַוש, וואַלטאַזש : אַלטימעטריע, ספּערעאַמעטריע — גע ד שעכותדקע
רופּעס.

מאַס, געמאַס, מידה, מעסטער, מאַסשטאַב, סקאַלע, סטאַנדאַרד, מעסטגרייס,
מאַסגרייס, מעסטאיינס, ז מאַסאינס : נאָרמאַלמאַס, דעצימאַל-מאַס אַז״וו :
ציטמאַס, געשפּרייטמאַס, ז רויממאַס, פּריוממאַס, ווערטמאַס, געלטמאַס,
וואַגמאַס, ז געוויכטמאַס, שאַצמאַס אַז״וו : מעטראָלאָגיע, אַכמתהמדידה :
מאַסן-סיסטעם.

נמעטרישע לענגמאַסן) מילימעטער : צענטימעטער, סאַנטימעטער :
דעצימעטער, מעטער, דעקאַמעטער, העקטאַמעטער, קילאָמעטער,
מיריאַמעטער, מיקראַמילימעטער, מיקראָן.
נלענגמאַסן : לינעאַרע (לינעאַלע) מאַסן) צאָל, אינטש נאַ-) : פּוט נאַ-) :
יאַרד : מעטער : קלאַפּטער, פּוילישער קלאַפּטער, סאַזשען : וויאַרסט, ווערסט :
מיל, ים-מיל, געאָגראַפּישער מיל, רוסישער מיל : אַרשין, אייל : עעהילץ)
שטאַס, סטאַס : ווערשקע, ווערשאַק : עפּח, נרת, שפּאַן, שפּריין : שפינדל :
נטערקי-) פּאַראַסשג : נ-פּאַני-) עסטאַדאַל .

נקובישע קערפערמאָסח קוביק, קוביקצאָל, קוביקפֿוס, קוביק־מעטער,
 קוביק־דעצימעטער, קוביק־צענטימעטער, קוביק־קלאָטער, קוביקשרשין.
 נקוואַדראַטישע מאָסן) קוואַדראַטצאָל, קוואַדראַטפֿוס, קוואַדראַטיאַרד,
 קוואַדראַטמעטער : נציגל) קלייטל : נלאַנדמאָסן) אַר, העקטאַר, אַקער,
 מאָרג(ע) ; דעסיאַטין, דונאַם : נשיטמאָסן, תבואה־מאָסן) טאַפּ, פעק : פֿערטל,
 טשראַרטקע, טשראַרטקע, טעטוועריק, שעסנאַסטקע : קאַר(ע)ץ, קאַרץ,
 קערצל : שעפֿל, בושל נאַם : נעפל) סיאַק : נקאַרן) געלעטשקע : פיפע : גלאָז
 : ני״ח ער, חומר, אַיפֿה, סאַה, קב, עומר.

נפֿליסיקייט־מאָסן) ליטער, דעקאָליטער, העקטאָליטער, קילאָליטער,
 דעציליטער, צענטיליטער, מיליליטער, מיריאָליטער, מיקראָליטער : פֿאַס,
 פֿעסל, טון, יונקער, אַנקער,

2

4

אַנטאָליק : עמער, וועדרע, וויאַדרע : טאַפּ, גאַלאָן, קוואַרט, מעטער נקצכ־י) :
 האַלבע קוואַרט, פֿינט נאַ-) : פֿלאַש : פֿערטל קוואַרט, קוואַ(ר)טירל : שטאַף,
 האַלבער שטאַף : גלעזל, בלעכל : נ־נ'ד) קת, הין, לוג, ראָיעית.
 נאַפֿטייקערישע פֿליסיקייט־מאָסן) דראַם, גאַלאָן, מינים, אונץ.
 נפֿיזיקאָלישע מאָסן) פאַראַד, אָם, הערץ, אַמפער, וואָלט, וואָלט־אַמפער, וואַט,
 דזשאָול, הענרי, קולאָמב : אינטעגער, מאָדול, אַנגסטראָם־איינס, דינ(ע),
 קראַנט, לאַמבערט : פֿאַטאָן : דיאַפֿטער, דיאַפֿטריק : ערג : קאָלאָריע.
 נמעסט־אינסטרומענטן) מאָס, מעסט־מכשיר, מעסטמאַשין, מעסטווייגער,
 ריכטשנור, מעסטשנור, רולעטקע, ווערניער : באַנדמאַס, שלשק, מעסטשטאַק,
 ריכטשטיק, טע־אַיזן, שניטמעסטער, שניטשאַבלאָן, שטיכמאַס :
 מאַרקירשטאַנג, ווירע, ליניע, ז לינייקע, סקאַלע : מעטער, אייל, אַרשין,
 יאַרדמאַס, יאַרדשטיק : מעסטקייט : שטריכמאַס, שטריכמאַס : בלישנור,
 בליוואָג, גרונטראַג, גרונטראַגע, זינקשנור, זינקבלע, זענקבלי, לאָט,
 זינקלאָט, פּיאָן, פּלאַנטער : ווינקלער, אַלידאָדע, ווינקלמעסטער : שרעגמאַס :
 טראַנספּאַרטער : צירקל, צייכן־צירקל, בויגן־צירקל, שפיצצירקל,
 מעסטצירקל, שטאַנגצירקל, מעטערצירקל, פּראָפּאַרציאָנעלער צירקל :

וואַסערוואָג, וואַטערפּאַס, רייסמאַס : מעסט, מעסטל, מעסטגלאָן :
אַפּשטרייכהאַלץ : ניוועליר : באַראַמעטער, טערמאָמעטער אַזו"ר — ני די
שעיי־דקע ריי־ע : מאָס(טבוך).

וו : גראַדירן די סקאַלע : מעסטן, אָפּמעסטן, אויסמעסטן, צעמעסטן,
דורכמעסטן, איבערמעסטן אַזו"וו : נעמען (אַראַפּנעמען) אַ מאָס : אָפּמאַרקירן
(אַפּשאַצן) מיטן אויג (אויפֿן אויג).

56 . נוליקייט

ס ן נוליקייט, נישטיקייט, פוסטקייט אַזו"ר — אַדי : נול, זעראַ, נישט.
וו ן ניט האָבן גאַרנישט : האָבן אַ מכה (אַ פֿיג, אַ קדחת אַזו"וו) — איניי, יאַז
: קומען מיט

גאַרנישט (מיט ליידיקן, מיט ליידיקע הענט).
אַדי : ווליק, נישטיק, פוסט, הויל, אויסגעטריקנט.
אינוו ן גאַרנישט : גאַלע גאַרנישט : גאַרנישט מיט נישט : דריי מאָל גאַרנישט :
קיין : קיין

(שום) זאָך ניט : קיין סימן : קיין גרעזעלע : קיין
נכר : קיין אָריד וואָליט : קיין זאַראַדיק : ניטאָ
דער מין : ניטאָ : ניט צו קריע.
קיינער : קיין איינער ניט : קק לעבע־
דיקער מענטש (נפֿש) : קיין לעבעדיקע זעל
(זייל) : קיין מוטערמענטש : אין אַם אַחד.
פֿראַן : מכות : מכות (מיט) גכירות : דאָס וואָס מען גיט קסח : די קלאָג : אַ
חולאַת :

אַ קרענק : אַ קדחת : קדחת מיט קשרע פֿאָדעם :
קדחת (מיט) ראָיעית : קדחת אין אַ קליין טע־
פעלע : אַ שטאַרג אין די צע : אַ פֿיג : אַ פֿיג
מיט עסיק : אַ פֿיג אונטער אַ דעכל : אַ פֿיג
אין קעשענע : אַ פֿיג אונטער דער נאָז : פֿיגע
פֿאָד נאָסעם : צען פֿינגער מיט אַ פֿיג : אַ לאָך
פֿון אַ בייגל : פֿון אַ שטיין די ווייכע : פֿון אַ

קנעפל אַ רעשטע : פֿיר וואָכן פֿאַר אַ חודש :
ער וועט האָבן וואָס צו האַלטן : אַ שיכור האָט
פֿאַרלוירן, אַ ניכטערער האָט געפֿונען.
שפּרן ניקס (גאַרנישט) אין גוט צו די אויגן : פֿון נישט ווערט נישט : פֿאַרנט
פֿיקס און

אינעווייניק ניקס.
זען אויך : אוממאָשות 4.

57. אינסיקייט

םן אינסיקייט, אינסיקייט, אייניקייט (נר-) , אינציקייט, אליינקייט,
אינזאמקייט, עלנט-

קייט אַז"ר — אַדי : אינדיווידואַליטעט : יחידות :
איינס, אַבסאָלוטער איינס, אַרבעטאיינס,

מעסטאיינס, מאַסאיינס אַז"ר — פּפּ : איינהייט : אינצאָל, לשון יחיד,
סינגולאַר : אינצלנער, אינדיוויד, פרט, יחיד, נחיד מיוחד : אינציק קינד,
אַן-יחיד, נתיחידה, איין און איעציקע(ר), יעדינאַק, — יעדינאַטשקע : נחיד
במינו, אוניקום : סאָלאָ : מאָנאָד : נמם, יתומה : סינגלמאַן נאַ-) — 4-פּ .
ר : אויסענצלען : מאַכן איינס, אוניפֿיצירן — פּ. אַדי : אינציק, פֿאַראיינצלט,
ענצל, איינפֿאַך, איינפֿערואַניק, איינצאָליק, סינגולאַר, יחידיש, אינדיווידועל ,
פֿאַרזיכדיק, פריוואַט, אומבאַ(טליט, אומגעפֿאַרט : אומבאַווייבט, אומבאַמאַנט,
סינגל נאַ-) — 4-פּ : מאָנאָדיש, יתומיש אַז"ר וו — " : אומצעטיילעוודיק,
אומאָפּוונדערלעך אַז"ר

אליין, עלנט, ז איינזאַם, פֿאַרלאָזן, פֿאַרלאָזט, פֿאַרוואָרלאָזט, פֿאַרוואָרלייזט,
פֿאַרוואָרלעסיקט.

וּפֿאַרגלייכונגען) אליין (עלנט, ז איינזאַם אַז"ר) ווי אַ וואָלקולאַק, ווי אַ דאָרן,
ווי אַ באַדיק, ווי אַ בוים (אין פֿעלד), ווי אַ האַלץ, ווי אַ דראַנג, ווי אַ
טעלעגראַף-סלופּ (שטאַנג), ווי אַ שטיין אין פֿעלד, ווי אַ מצבה (אין פֿעלד), ווי
אַ גרעזעלע אין פֿעלד, ווי אַ פֿינגער, ווי אַ מצורע, ווי אַ מוחרם ומין, ווי ער
פּראָוועט התבודדות, ווי אין אַ מידבר, ווי אין וואַלד, ווי אויפֿן ים, ווי אין מיטן
ים, ווי אויפֿן וואַסער : אליין מיט די פֿיר ווענט.

אינר ן אויטאָ, מאָנאָ נפרעפֿיק־נגער־רינן אייאזע־יין ייר־) : איין מאָל : איין : אַ
 : אָן : איינער : אָחד : אָן נקצני־) : איינע : אינס : אינסע נצע־) : קיינער
 אַחוץ : אליין מיט די (אייגענע) הענט : אייגנס : איינצל : לאחדים : איינציקרין
 : (רי טל נא־) : פֿאַר זיך : אין זיך און פֿאַר זיך : זאָן און פֿאַר זיך : קיט לקין אַצמו
 : בשאָנ־י לעצמי : פער סע : ביחידות : איינער אויפֿן יאָריד : אין נכר אין
 מאָסקווע נ־פ) : גרונם איינער אַלע : אָן אַ קונד אָן אַ רינד : ניט קיין קינד ניט
 קיין רינד : ניט קיין קרוב־ ניט קיין מאל.

שפר : איין מאָל איי קיין מאָל.

זען אויך : שיכות 8, זעלביקייט 10, פֿאַסיקייט 15, אייד אַיניקייט 28,
 פֿאַרבינדונג 80, גאַנצקייט 32, איינשליסע זאַמלוט אַלגעמיינקייט א,
 איינשטימוט 21, אַפּגעזונדערטקייט 5.—

58. צוויי־קייט

ס ן צריי־קייט, צווייענדיקייט, טאָפֿלקייט, ז טאָפֿלטקייט אַו"ר — אַדי :
 (צע)צרייט,

ז צוויי־טילונג, קפֿלונג אַז"מפ יי : דובליקאַציע,

דופליקאַציע : דואליזם : נקאָרטן) צווייטל.

צרעטל : דועט, דואדע, צויליט, פֿאַר, פֿאַר־

פֿאַלק, דיעד דא באַבא, זוג, זיווג: פֿאַרקע,

דובלעט : דובליקאַטור: דובליקאַט, דופלי־

קאַט, קאַפּיע

וו ן פֿאַרן : צעצווייען, ז צוויי־טילן : פֿאַרטאָפלען, קפֿלע, פֿאַרצוויי־פֿאַכן,
 דובלי־

צירן, דופליקירן, דובלירן, איבערחזרן.

אַדי ן צוויי־ק, צווייענדיק, צווייאייניק, דואליסטיש, טאָפל, ז טאָפֿלט, ז
 דאָפל(ט),

בפֿל(י)־כפֿלים, דובעלטאָווע, פֿאָדוואַינע, דופֿ־

לעקס, צוויי־פֿאַכ(יק), צווייט(ער), אַנדער(ער).

אינוו : צוויי : צווייע נצי־) : באַקער נקי) : דאָי נקצ!י־) : ביידע : דער און
 יענער : די און

יענע : נאָך אַ מאָל : איבער אַ מאָל : אָבער
אַ מאָל : פּאָוטערנע : נאָך איין מאָל : פּאַר-
אין צווייען : שנית : והשנית : צווייטנס : די, בי,
אַמפּי (פרעפּיקסן געשריבן אין איינעם מיטן וואָרט) .
שפּר ן אין צווייען אין שטאַרקער (און אין דרעען האַלט) : טאַפל אין
שטאַרקער

(שפּאַרעוודיק) : אין טאַפּעלן רייסט זיך ניט :
גראַד אין שטענדיק מט, נאָר ניט ביי הושענות.
זע אויך : אימיטאַציע 14, איבעראַזרונג א.
59. דרייקייט

מ : דרייקייט, דרייקייט, דרייאַיניקייט, ז דרייטייליקייט אַז"וו : ז
דרייטיילוט,

(פּאַר)דרייפּאַכונג, דריטלונג אַז"וו — יי : דרך
44

אינהייט : מזומן, טריאַ, טריאַדע, טראַיקע, טריפלעט, דריילינג, ז דרילינג :
דריטל, דרייטיק.

וו : פּאַרדרייַקן, פּאַרדרייַכאַן, דריטלען : ז דרייטיילן, ז דרייטיילן.
אַדי : דרדיק, דרייענדיק, דרייאַיניק, דרך פּאַכ(יק), ז דרייטייליק, דריט(ער),
געדריטלט.

אינוו : דריי : דרייע נצי- : נקי) סטראַ, טרען : באַדרייט : אין דרעען : דריטנס
: שלישית : והשלישית : טרי ניעפּיק- גע-ריין אין איינע- יין וט)
60. פּיריקייט

ס ן פּיריקייט, פּירפּאַכ(קקייט, ז פּירטיילי קייט : פּירפּאַכונג, פּירטיילונג,
(צע)פּערטלונג : טעטראַדע, קוואַדראַטור, (בי)קוואַדראַט, קוואַרטעט, פּירלינג,
קוואַרטע, קוואַרטל, קראַדראַנט : פּערטל, * פּערצל : פּערטחלק. וו :
(פּאַר)פּירפּאַכאַן, ז פּירטיילן, צעפּערטלען. אַדי : פּיריק, פּירפּאַכ(יק), ז
פּירטייליק, פּערט(ער), פּערד(ער), געפּירט, געפּערטלט.
אינוו ן פּיר : פּירע נצעט) : נקלם סראַם, פּטיע, פּטירע : ביי פּערט, ביי פּירן,
אין פּירן : פּערטנס : טעטראַ ניעפּיק- גע-ריין אין איזע- יין וואָרט).

61 . פינף , זעקס אַז"וו

פֿינף, פֿינעף, פֿינעווע נצע-) : ספעם נקי) : פֿאַנס נקצ־) : קווינטעט, פענטאַדע, פֿינפֿ(ט)לינג : קווינקווע, פענטאַ נ־רעפֿיק־גע־רינאיןא־זע־יין יאָר-) : זעקס, זעקסע נצעט) : נקי) פשט, קען, באַקערסטראַם, באַקער־פֿיקסלעך : סאַי נקי-) : סעקסטעט, העקטאַדע, האַלבער טוץ : סעקסאַ, העקסאַ ופרעפֿיקסנגע־ריגן אייא־זע־יין יאָר-) : זיבן, זיבענע וצע-) : וקל) ביזן, סעווען, באַקער־באַקער־סטראַם : נעפֿטאַ נקצ־י-) : סעפטעט, העפטאַדע : העפטאַ, סעפטאַ נפרעפֿיקן יעד־ייןאין איינע־יין יאָר-) : אַכט, אַכטע נצעק : כאַט נקק : אַכטאַ נקצ־י-) : אַקטעט, אַקטאַדע : אַקטאַ ניעפֿיק־גע־רינאיןא־זע־יין וואָר-) : נַיין, נַינע נצי-) : באַקער־באַקער־ספעם נקי) : עפֿטאַ נקצ־) : נאַנאַ נפרעפֿיק גע־רינאין אין איזע־ מיטן יאָש) : צען, צענע נצע-) : דעצעם נקי) : דעסע נקצי-) : צענדלינג, ז צענדליק, ז צענטליק, מנין, דעקאַדע : צענטל, מעשר, מעשר מן המעשר : דעקאַ, דעצי ניעפֿיק־גע־רינאין אינאיינע־ מיטן וואָר-) : עלף, עלעף, עלעווע נצעט) : הענדעקאַ נ־רעפֿיקגע־רינאין אין איזע־יין ישר-) : צוועלף, צוועלעף, צרעלערע נצע-) : טוץ : דאָדעקאַ נפרעפֿיקגעשריבן איואיזעם מיטן וואָרט)

פֿופֿצן : נאיער) מענדל, מאַנדל : אַכצן, ח"י, ח"י מאָל חיי : צוואַנציק, צוויי צענדלינג : נקי) ראַנציק, באַקער־דעצעם : בים נקצי-) : פֿיר און צוואַנציק, צוויי טוץ : נפֿאַפֿיר) ליברע, ליוורע, ליווער : פֿינף און צוואַנציק : ראַנציק ספען נקי) : ביסע־פֿאַנס נקצני-) : דריסיק, דריי צענדלינג : סטראַם־דעצעם נקי) : טרעיאַנדע נקצ!-) : פֿופֿציק, האַלבע מאה : ספעם־דעצעם נקי) : טריאַנדע בים נקצ־י-) : זעכציק, שאַק : נקי) סעווען־דעצעם, באַקערשיקסלעך־דעצעם : זיבעציק : נקי) סעווען־דעצעם, ספען דעצעם מיט ראַנציק : אַכציק : ספען דער צעם מיט סראַם דעצעם נקי) : נַינציק : ספע דעצעם באַקער־באַקער־דעצעם נקי) : הור דערט, מאה, סאַטניע : נקי) דעצעם־דעצעם. דעצעם־דעצענער : נקצ־) טאַס, קאַסטאַרע : העקטאַ, סאַנטי, צענטי נפרעפֿיק־נגחרינאיןא־זע־מיטן וואָרט

הונדערט פֿיר און צוואַנציק, גראַק : הונדערט פֿופֿציק, קין : הונדערט אַכציק : נפד פֿיר) ריס, רין : צוויי הונדערט און פֿופֿציק, ך"ן : פֿינ(ע)ף הונדערט, א"ק :

טויזנט, טיער טשע : קילאָ, מילי ניעפֿיקסגעריןנאין איזע- מיין יפר-) : צען
טויזנט, מיריאָד : אָלף-אלפֿים,

אַלפֿי-אלפֿים, אָלחשלפֿי-אלפֿים, אלפֿים ור-
אַבות, ריבוא ראָבות, ששים ריבוא : מיליאָן,
צענטיליאָן : מיליאָסן, מיליע-מיליאָסן : ביל-
יאָן : מיליאָרד : טריליאָן, מיליע-מיליאָן :
קוואַדריליאַן, קרינטיליאָן, סעקסטיליאָן, סעפּ-
טיליאָן, אָקטיליאָן, נאָנליאַן, דעציליאָן.

פֿראַן, שפר : זיבעצן איי בקנין קוב : אַכצן אין כמנין חי : חי צום לעבן :
הונדערט און

הונדערט און איינס אין אַלץ איינס : נש בכלל
מאָאִים אָנה.

62. האַלבקייט

ס ן האַלבקייט, האַלביקייט : האַלבטייליקייט : האַלבירונג, שפּאַלטונג, טיילונג
אַז"וו — יי :

האַלב, העלפֿט.

וו : האַלבן, האַלבירן, ז צווייטיילן, שפּאַלטן, אָפּצריגן, גאַפלען : צעטיילן
(צעשניידן,

צערניסן אַז"וו) אין (אויף) צוויי, אויף (אין)
העלפֿט — 31 : גיין אין שותפות (אויף העלפֿט)
אַדי ן האַלב(ער), האַלביק, ז צווייטייליק.

אינוו : אויף (דער) האַלב : אויף (דער) העלפֿט : יחלוקו : יחדיו, אָצי שלי ואָצי
טאַקמע ! : דעמי, העמי, סעמי ניעפֿיקסגעריןנ

איואיינעם מיטן וואָרט)

זען אויך : צרייקייט 58.

68. באַ(ג)לייטונג

ם ן באַ(מלייט, באַ(ג)לייטונג, אַקאָמפּאַנימענט. באַ(ג)לייטער, אונטערפֿירער,
סוויטע,

קאָרטעזש, עסקאָרט, קאָנסאָרט : סאַטעליט,

מיטגייער, מיטלויפער : נאָכגייער, נאָכשלע-
פער, אונטערשטופער : אָנהענגער, חסיד,
שאַטן אַז"וו — 40 .

וו : ניט זיין אליין, ניט זיין אין קיין וואַלד : פאָרן זיך מיט, קאָמפאָנירן זיך מיט,
האַלטן

קאָמפאָניע מיט אַז"ר — !פפ : מיטזע, מיטהאַלטן, מיטגיין, האַלטן פֿוס מיט,
מיטקומען, מיטטאַנצן, מיטלויפֿן, מיטפֿאָרן אַז"וו : נאָכגיין, נאָכהענגען,
נאָכשלעפֿן זיך אַז"וו — 40 : באַ(פלייטן, אַקאָמפאָנירן, אונטערפֿירן,
אָפֿירן, צופֿירן אַז"וו.

אינוון אין באַ(ג)לייט : אין קאָמפאָניע : אין חברותא : עם קל הנאָרים : זאַלבע
צווייט, זאַלבע דריט אַז"ר : ביזאַמען מיט : צוזאַמען מיט : צונאַזאַמען מיט :
אין איינעם מיט : יחדיו : אין אַנאַנד : מיט אַנאַנד(ער) : מיט : אויך : האַנט אין
האַנט : זעט ביי זייט : אַקסל ביי אַקסל : ז שולטער ביי שולטער.
זען אויך : פֿאַרבינדונג 80, נאָכדעמקייט 40, איינציטיקייט פֿריינדשאַפֿט
64. איבערחזרון

ס : איבערחזרון, רעפּעטירונג, רעקאָפיטולירונג אַז"וו — יי : רעפּעטיציע,
פּראָבע : רעקאָפיטולאַציע : אַליטעראַציע, באַטאַלאַגיע, טאַוּטאַלאַגיע,
טאַרטאַפֿאַניע, מאָנאַטאַניע : עכאַ, ווידערקול, אַפּקלאַנג, אָפהילך,
ווידערשאַל — 277 : אַן אַלטע געשיכטע : אַן אַלט לידעלע : צוזונג, רעפֿרען,
רעפֿריין, ביס, אַנקאַר : רעפּראָדוקציע, דובליקאַציע, דופּליקאַציע.
ווידערקער, אומקער, צוריקקער, ווידערקום, צוריקקום : ווידערוואַקס, סאַיח.
וו : איבערחזרון, איטערירן, רעפּעטירן, פּראָבירן, רעקאָפיטולירן, ווידערשאַלן
: איבערגיין (איבערזאָגן) נאָך אַ מאָל : איבערקייען, מעלה-זורה : נוקען,
בעקען : אָנהייבן נאָך אַ מאָל, אָנהייבן אויף ס'ניי : ביסירן : האַמערן (פּויקן,
קלאַפּן, האַקן) אין קאָפּ אַריין : דולן אין די אויערן, לעכערן די אויערן, מאַכן אַ
וואַסער אין אויער, . מאַכן מעוקרת אַז"ר — 373 : נודזשען — 519 :
ווידערקערן זיך צו, אומקערן זיך צו, צוריקקערן זיך צו, ווידער-

46

קומע צו, צוריקקומען צו, ווידעראַקסן :

איבערטאָן (נאָך אַ מאָל) : דובליצירן, דופלי
קירן, רעפראָדוצירן.

אַדי : מאָנאָטאָן, טאָוּטאַלאָגיע : איבערגעמורט, רעפּעטיט אאָן"ר — יי.
אינוו : ווידער : ווידער אַ מאָל (און אָבער אַ מאָל) : ווידער און ווידער : אָבער
: אָבער

אַ מאָל : אָבער און אָבער : ווידער און אָבער
(אַ מאָל) : ווייטער : ווייטער אַ מאָל : נאָר אַ
מאָל (את נאָך אַ מאָל) : אודך : נאָך אַ מאָל
איבער אַ נײַס אַ קאָן : טאָג אײַן טאָג אויס, יאָר
אײַן יאָר אויס — 73 : איבער ניעפֿיק־געײַן אין
איינע־ײַן וואָר־) : ווי שוין געזאָגט : ווי פֿריער
(אויבן) געזאָגט — 39 : מיט (אין) אַנדערע ווער־
טער.

פֿראַן : איין מאָל אַ אַכמה : דריי מאָל ייִדיש קייט : דריי מאָל ייִדן גערעכט נאָר־
: דריי
מאָל ליגן גערעדט נ־פ) : ביסט נאָך פֿון מיר נײַט
אַטור.

שפּר : צוויי מאָל זאָגט אַ סין (אַ אַלח) : דיר איבער אין טריפֿה : אַ אַויר עסט
געקײטע

זאָכן (און אַ הונט כאַפּט רויע) : איין מאָל אין
שיין, צוויי מאָל האָט נאָך חן, דריי מאָל האַקט
מען אויס די ציין (ברעכט מען שוין האַלדז און
ביין) : אַין קל אָדש אַחת האַמש.

זען אויך : זעלביקייט 10, אימיטאַציע 14, נאָרמע 52, אָפּר קייט 91,
לאַנגדויערדיקייט 75, אָפּקלאַט ענ, באַנײַש 426, לשווייליקייט 519.
65. מערצאָליקייט

ם : מערצאָליקייט, מערצאָל, רבים, פֿלוראַליטעט : אַ צאָל, אַ געוויסע צאָל,
איינס

אָדער צוויי, צוויי אָדער דריי אאָז"ר : עטלע־

כע, א פֿאַר, ז אייניקע, ז מאַנכע, געציילטע,
ז מערערע.

אַדי : מערצאָליק, פֿילצאָליק, פלוראַל.

אינר ן פֿאַלי ניעפֿק־ ירין אין אעע־ יין רק. זען אויך : גרויסצאָליקייט זפ.
66 . קליינצאָליקייט

ס : קליינצאָליקייט, רייניקייט, ניט־גענוגיקייט אַז"וו — אַיי : קליינע צאָל ,
קליינע מאָס, האַלבע פֿאַרציע, האַלבע דאָזע : דוחק, דחקות, מאַנגל,
נויט (באָדערפֿטיקייט) : אומגערעט(ענש), אומגעראַט, הועער, יקרות.
וו ן האָבן אַ ביסל (אַ טראָפּן, אַ קאָפּ, ניט גענוג, ווייניק אַז"ר) — אַיי : זע
שלעכט באַזאָרגט (זשלעכט פֿאַרזען, שלעכט באַוואָרנט) : (גע)ני טיקן זיך,
שניידן זיך די פֿיטער, קוים אויסקומען (דורכקומען) : באַנוגענען זיך מיט
ווייניק, מאַמזע זע זיך מיט, מצטמצם זיין זיך מיט : אויסקומען ווי מיט גאָלד,
ווי מיט קרעפֿלפֿלש, ווי אַ ייד מיט קוגל.

זיין ניט גענוג (ווייניק, קנאַפּ אַז"וו) — אַדי : אָטל ווערן באַשים : פֿעלן,
אויספֿעלן : פֿעלן צום רומל, ניט דערגיין, אָפּגע, ז מאַנגלען, ניט געניגן, ניט
קלעקן, ניט כאָפּן, ניט סטייען, ניט סטאַרטשען, ניט אויסקומען, ניט דורכקומען
: זיין קורץ (ענג) אין סטאַן.

אַדי, אינוו, פֿראַן : קליינצאָליק, קליינמאָסיק, געציילט, באַרענעצט, שלעגש,
ראַר, ראָר, זעלטן, דין, שיטער, ליכט : ניט גענוג, ניט גענוגיק, ז ניט געניגנדיק,
ניט באַפֿרידיקנדיק, ניט אַדעקוואַט : (שפּאַט) ווייניק, ווינציק : קאַרג(לער) :
עטלעכע, ז אייניקע, אַ פֿאַר, אַ צאָל, געציילטע, ז מאַנכע : נויט־באָדערפֿטיק :
מאָגער, אָרעם, קנאַפּ, מצומצמדיק, בצימצומדיק : פֿעליק : ווינציק וואָס :
ווייניק וואָס : קוים : קוים־קוים : קאַם : קאָם : קוים אויף דורכצוקומען :
בדוחק : בצימצום : לא די.

אַ ביסל : אַ ביסינקע : אַ ביסיטשקע : אַ
קאַפּ : אַ קאַפּעטשקע : אַ גאַרניט : אַ טער טשו : מיקצת : מיקצת מן המיקצת :
מיעוט מן

47

המיעוט : מעשר מן המעשר : אַ מן־המעשרל : שמינית שבשמינית : אַ פֿולע (אַ

(סך) מיט נאך : עפעס : עטוואָס : קי הוא נה : ווי דאָס אין ווערט : וואָס אַ האָר אין ווערט : וואָס אַ טרונק וואָסער אין ווערט : אַ שמיר איבער די ליפן : אַ לעק פֿון געדיכטן : אויפֿן שפיץ מעסער : אויף אַ צאָן : אַ צאָן אויסצוקאלופען : וואָס אַ קאָץ קען פֿאַרטראָגן אויפֿן עק : אויף אַ רפֿואה : אויף פעטרישקע : אויף אַ צוקערשטריקל : אויף אַ שטריקעלע זיך אויפֿצוהענגען : אויף צו פֿאַרווייטן די קאַשע (דעם באָרשט, די יויד, די פּאַמוניצע) : אַ טראָפּ, אַ טריפּ, אַ טראָפּן (אין ים), אַ עיפה מן הים, אַ קראָפּליע, אַ ברויז, אַ ברייזעלע, אַ טרער(עלע), אַ נעפּ, אַ נ(י)אָפּ, אַ טאַלפּן, אַן עוקץ, אַ (ד)זשעבליע, אַ שטויב, אַ ביסן, אַ זופּ, אַ לעפֿל, אַן עסלעפֿל, אַ מוילפֿול, אַ האַנטפֿול, אַ היטלפֿול, אַ פֿינגערהוט, אַ קווינט, אַן אונץ, אַ לעק, אַ שמעק, אַ שפּריץ, אַ שמיץ, אַ שמץ, אַ חשד, אַ חשש, אַ פֿלעק, אַ האָר(עלע) : אַהי־אַהי : קי און שפּי : דאָ און דאָרט : אַבי אָט : צו ציילן (צונויפֿצורעכענען) אויף די פֿינגער : עס וואָלגערט זיך ניט (אין די גאַסן) : עס גיסט זיך ניט אַריבער : דער באָרשט וועט ניט פֿעט ווערן דערפֿון : דו וועסט ניט פֿעט ווערן דערפֿון : עס אין קוים די נאָמה צו דערהאַלטן : עס טאָגט שוין : מער האָט מען ניט געקאָכט : מער איז ניט געוואָקסן : ס'וועט מערער ניט ווערן : מיעט מחויק אַת המרובה. שפּרן אַ ביסל שאַט נאָר אַ ביסל .

זען אויך : קליינקייט 21, פֿאַרמינערונג 26, אומגאַנצקייט 88, קלעפֿאַרגעם 118, אומוויכטיקייט 412, שלעכטער מצב 498. 67. גרויסצאָליקייט
ס'ן גרויסצאָליקייט, גענוגיקייט, ז איבערפֿליסיקייט אַז"וו — אַדי אין איניי : זעט, שפֿע (ברכה), געראַט, גערעט(עניש), אָרץ נבת אַלב ודאָש : פֿולע (גרויסע) מאָס (צאָל) : איבער-
מאָס, איבערוואָג, איבערגאָס, ז איבערפֿלוס, לוקסוס, מותרות, נתרשאַת : צולאָג, אייבערוואָג, הכרעה אַאָן"וו — 25 .
וו'ן זיין גענוג — אַדי אין אזיי : געניגן, מספיק זיין,
אויסגעבן זיך, קלעקן, סטייען, סטאַרטשען, כאָפּן, טראָגן, צופֿרידן שטעלן : האָבן גענוג — אַדי אין איניי : האָבן ביזן האַלדן : ניט פֿעלן, ניט אויספֿעלן : דורכקומען, אויסקומען : זיין באַזאָרגט מיט, זע פֿאַרזאָרגט מיט, זיין פֿאַרדאָגהט

מיט, ז זיין פֿארזען מיט, זיין באַוואָרנט מיט : האָבן וויפֿל דאָס האַרץ געלויבט.
האָבן אַ סך, אַ פֿולע — אַדי אין איניי : שאַרן מיט לאַפעטעס : גיין אין, באַדן
זיך אין : באַדן זיך ווי אַ שוסטער אין בולבע־קאַשע : שווימען אין : זיין לוויק
מיט : האָבן מיט טעלער און מיט לעפֿל : האָבן אויף שיסל און אויף טעלער :
האָבן מיט די הויפֿנס (מיט רידלען) צו שאַרן : האָבן אַ בריק צו מאַכן.
זיין פֿילצאָליק, אַ סך — אַדי אין איניי : וואַלגערן זיך אין די גאַסן (אין בלאַטע,
אונטער די פֿיס) : גימזשען, שוויבלען, שוויבלען און גריבלען, ז ווימלען, ז
ווימלען און גריבלען, ז שווערמען, קיש(ע)נען, ראָיען, ווידמענען, שטראָמען,
פֿליסן, גיסן, רעגענען, מבולן, האַגלען.
זיין צו פֿיל — אַדי אין איניו : איבערגיין, איבערלויפֿן, אַריבערדסן זיך,
איבערפֿליסן, איבערפֿלייצן, אַריבערגיין איבער די ברעגן.
געבן (מאַכן) צו פֿיל — אַדי אין איניי : איבערגעבן, איבעראַידיינען,
איבערפֿוציעווען, אַריבערכאַפֿן די מאַס, איבערציען דעם בויגן (דאָס שטריקל),
אַנציען די סטרונע : איבערפֿילן; איבערפֿאַקן, איבערשטאַפֿן, איבערלאַדן,
איבערלאַסטן, איבערגיסן, איבערשיטן, איבערזאַלצן, איבערפֿעפֿערן.
אַדי ן גענוג, גענוגיק, גענוגנדיק, צופֿרידנשטע־
ליק, אַדעקוואַט, זאַט, באַפֿעדיק, אַפֿעברכהדיק, נישקשהדיק, ליבעראַל,
ספּאַרטיש : גרויסצאָליק, פֿילצאָליק, פֿילמאַליק, ריך (אין צאָל), ז צאָלרייך, ז
מאַטערע, מאַטנדיק,

48

מאַסנהאַפֿטיק, פֿול, באַלאַדן, געפֿאַקט, אַנגעפֿאַקט, אַנגעשטאַפֿט — 32 :
איבערמאַסיק, דיוהותרדיק, איבערגעפֿאַקט, איבערגעפֿולט, איבערגעשטאַפֿט,
איבערגעלאַדן, איבערבד פֿעלקערט, ז איבערפֿליסיק ; אוממאַסיק, אומ
צאָליק — 8.

וּפֿאַרגליכענע ווי וואַסער, ווי רעגןוואַסער, ווי מילך, ווי האַלץ, ווי
הובלשפענער, ווי בלאַטע, ווי מיסט (אין די גאַסן, ווי ציגענע באַבקעס, ווי
מאָן, ווי באַב, ווי ווילדגראַז, ווי שוועמלעך נאָך אַ רעגן, ווי די בינען, ווי די
הקעריקן, ווי אַ היישעריק וואַלט באַפֿאַלן, ווי מערע(ט)שקעס, ווי אין אַ
מורעשניק, ווי פֿיש אין וואַסער (יִם), ווי זאַמד און ערד, ווי זאַמד אַע יִם, כּחול

הים, ווי די שטערן אין הימל : ווי פֿאַר צען (אַ ראָטע) יאָנים, ווי פֿאַר אַ פּאָלק סאַלדאַטן (נשפּיז) : ווי נאָך אַ קרענק נעסן) : נשיטן זיך) ווי פֿון אַרבל, ווי פֿון דעם מילנערס הויזן, ווי פֿון אַ לייזיקן בעטלער, ווי טרוקענע קלעפּ. אינוו , פֿראַן : צו דער מאָס : גדם גאַנג : ביים וועג : צו געניגן : געניגן צו טאָן : צו דער זעט : דיינו : ניט געקאַרגט : בשופּי : באַפֿע : מיט דער פֿולער (ברייטער, רייכער) האַנט : ביז ראָבה : ביז נדיבה : פֿיז האַלר.

אַ סך : אַ פֿולע : לרוב : לרוב ולרביצין נ־פ) : נישקער : אַ שיין ביסל : אַ רעכט ביסל : אַ היפש ביסל : קיין מן המעשר ניט : קמה ובמה : מי יודע וויפֿל : מיט סקנת נפֿשות : אַ וועלט, אַ ים, אַ ירדן, אַ שטראָם, אַ כמאַרע, אַ מבול , אַ מאַסע, אַ באַרג, בערג, האַרים, אַן עס־רב : ווימלעניש, ערד־טרעטעניש : אַ גוזמא (רבה) : אַ שאַק : שראַ"ט (אַלפֿים), תרפֿ"ט (אַלפֿים) , טויזנטער, מיליאָנען, מיריאַדן, מילעמיליאָסן — 61 : אַליאַלים, פֿפֿל(י)־פֿפֿלים, טויזנט און איינס, אַ שלל : אַ מאַטניע, אַ מאַטניאַ : אַ מטמון, אַ קאַסע, קאַסע־קאַסאַעס, אַ נדן, אַ פֿאַרמעגן אַאַז"וו — 497 : אַ באַדניע, אַ פֿולע שיסל : אַן אַרמיי, אַ לעגיאָן, אַן עולם, אַ קופּע אַאַז"ר — 47 .

צו פֿיל : איבער פֿול : אַריבער : אַריבער און אַריבער : מיט אַ סמיטשיק אַריבער : איבער דער מאָס : איבערן קאַפּ : איבערן האַלדן : איבער די אויערן : מער וויפֿל מען דאַרף : איבער גענוג : מער ווי גענוג : גענוג את גענאָך : יותר מדי : דעהותר : עד בלי די : עס גייט אים גאַרניט אָפּ : עס גייט אים (נאָר) אָפּ פֿויגלמילך (דאָס טעלערל פֿון הימל , קאַפּווייטאָג) : עס קריכט פֿון האַלדז : עס רינט (עס מסט זיך) איבערן מויל (איבער דער באַרד) : עס אין צום צעפּלאַצט ווערן : מאַסנוויין : קיין עין־אַרע ניט ! : עס אין שוואַרץ די גאַס : מען קען ניט אַדורכגיין די גאַס : מען קען מיט אַן אויג ניט דערוואַרפֿן : מען שטייט אויף קאַפּ (אויף די קעפּ, קעפּ אויף קעפּ) : עס אין דערשטיקט צו ווערן : עס אין געפּאַקט ווי די הערינג (ווי הערינג אין אַ פֿעסל) : קן זרבו : אַ גרויסער עולם און ניטאָ קע מענטש.

שפר : גרייכ־אַ־סדרת קלר : אַי אַ ביסל איי מט, אין אַ סך נאָך בעסער : פֿע איטלעכער גוטער זאָך וויל מען אַ סך : בעסער אַ ביסל און רעכטס איידער אַ פֿולע און שלעכטס : בעסער גוט און אַ ביסל איידער שלעכטס און אַ פֿולע שיסל

: בעסער צוויי בהמות איידער איין ציג : טוב מעט בכוונה מהרבה שלא בכוונה
: וואָס צו אין איבעריק : וואָס צו טויג ניט : וואָס צו (פֿיל) אין אומגעזונט :
גענייטס און געאַרבעטס, געקאַכטס און געבאַקנס אין קיין מאָל ניט צו פֿיל.
זען אויך : גרויסקייט 20, פֿאַרמערונג 25, איבערבלייב 27, גאַנצקייט 32,
זאַמלונג 47, פֿינף 61, אומענדלעכקייט 68, גרויספֿאַרנעם 1 1 7,
פֿאַרגריטונג 4, מטער מצב 497. 68. אומענדלעכקייט
ם : אומענדלעכקייט, אין־סופֿיקייט, אַנצאַליקייט, אַנמאַסיקייט אַז"וו — אַדי :
דער אין־

אַדי : אין־אָפֿיק, אַנסופֿיק, אומענדלעך, אַנענדלעך, ז ענדלאָ(יק),
אינפֿיניטעסימאַל,

49

אַנמאַסיק, אַנצאַליק, אומצאַליק, אומבאַגרע־
נעצט, אַנגרענעצדיק, ז גרענעצלאָז(יק), אַנ־
ברעגיק, אומגעציילט, אומציילעוודיק, ז אומ־
צייליק, אומדעדעפֿלער, אומאויסשעפֿלעך.
אינוו : אַן אַ קוף : אַן אַן ענד : אַן אַן עק : אַן אַ ברעג : אַן אַ מאָס : אַן אַ צאַל :
אַן אַ

גרענעץ : אַן אַ גרונט : ניט איבערצוציילן : ניט
צו באַרעכענען : אַן אַ רעכענונג : ניט אויסצו־
שעפֿן : אַן אַ שיעור : אַן אַן ערך : ניט אַפֿצי־
שאַצן : אין שיעור : אין לשער : אין לשער ואין
להגיד : אין לדבר קוף : אַד אינפֿיניטום : כמעין
הנוקע : כמעין המתנבר.

זען אויך : אייביקייט 78, געשפּריט 108.
69. צייט

ם : צייטיקייט, טערמיניקייט, קידהומנימדיקייט אַז"וו — אַדי : פֿאַרוויילונג,
צייט־פֿאַר־

טרייבונג אַז"וו — יי : (צייטסאַשך, צייטלעט,
צייט־געדויער : צייט־פֿערענץ : צייטגאַנג,

ציטמאָרש, צייטטריט, צייטלויף, צייטפֿלוס,
ציטפֿלי, צייטפּראָגרעס : צייטנבייט : איבער-
ציט, אַנדערציט : באַשטימטע (אומבאַשטימ-
טע) ציט : לעבנסציט, לערנציט, פּרוּוּציט,
קאַדענץ : טערמין : פֿרעסט נטערמין) : זמן,
נ סראָק, סעזאָן, ציל : דאַטע, פּעריאָד, עפּאָ-
כע, ערע — 70 : צווישנציט, צווישנוויל, אינ-
טערראַל, אינטערלוד, פּויזע, פּאַווע, הפֿסקה,
נין־הזמנים, אינטערים, אינטעררעעום, קין
מילבא למילכא.

וו : פֿאַרווילן (פֿאַרברענגען, פֿאַרניצן, ז פֿאַרווענדן, פֿאַרנעמען, אויסניצן) די
ציט :

(פֿאַר)זוימען זיך, (פֿאַר)זאַמען זיך.

אדי : צייטיק, צווישנציטיק, צווישנוויליק, נידהזמנימדיק, איבערציטיק,
אַנדער-

ציטיק, טערמיניק, אָנטערמיניק, אומטערמי-
ניק אַאַז"וו — ס.

אינוו : בקשך : אין קיך פֿון : אע פֿאַרלויף פֿון : איקער : ווען : אום נאָגש :
אונטער נאָ

שבש : אין דער צייט וואָס (ווען, פֿון) : פֿאַר דער צייט וואָס (ווען, פֿון) : בעת :
בשעת : וועל : יי לאַנג : קלזמן : קל־עיד : דערוויל(ע) : לעת־עתה : ז

פֿאַרלויפֿיק : פֿאַר דער האַנט : אַזש בין : בין וואַנען (ראַנעט) : ביזקל וואַנען
(וואַנעט) : י פּאַקע וואַנעט : אין דער צווישנציט : אין צווישן : דערצערשן : אין

דעם : ז אונטער דעסן : אונטער דער צייט : דערווילע וואָס : בינאים :
ניט־לקיט : בין (איי דער) וואָס ווען : קין כֶּה וְכֶה : קין קך וקך : אין אַן אַנדער

צדט : אַן אַנדער(ט) מאָל : אַן אַנדערש מאָל : הינט אָדער מאָרגן : ניט הינט
ניט מאָרגן : פֿריער (אָדער) שפּעטער : ווען ניט ווען : ווען ניט אין : בך אַ

געלעגנהייט : עד אַתי? : וויפֿל אין דער שיעור?

שפר : די צייט איי טיערער פֿאַר געלט : די צייט אין דער רבי : די צייט אין

דער בעסטער דאָקטער (רופֿא) : מה שנעשה הזמן לא נעשה השכל : די צייט מאַכט גרוי די פאה און בייט די דעה.

70. צייטאָפּשניט

ס'ן פֿעריאָדישקייט, סעזאָנישקייט, יאָריקייט אַז"וו — אַדי : פֿעריאָדיזאַציע : צייטאָפּשניט, פֿעריאָד, תקופֿה, ציקל, ראָטע, מחזור, מחזור קטן, מחזור ודול, מחזור הלאָנה : עפֿאָכע, ערע : דור, גענעראַציע, געבירט נאָר-) : עלטער, מענטע־עלטער, לעבנס־עלטער : געבוירן־טאָג, ז געבורטס־טאָג : יאָרטאָג, יאָרצייט : רגע, סעקונדע, מאָמענט, וויל(ע), מינוט, שעה. זייגערנע שעה, אַ שעה אויפֿן זייגער, זייגערשעה : טאָג, קעת־לעת, מענטשנטאָג, וואַכנטאָג. זומערטאָג, ווינטערטאָג אַז"וו.

נטעג פֿון דער וואָך) זונטיק, זונטאָג, יום ראשון, יום א' : מאָנטיק, מאָנטאָג, יום שני, יום ב' : דינסטיק, דינסטאָג, יום שלישי, יום ג' : מיטוואָך, יום ראַיעי, יום ד' : דאָנערשטיק, דאָנער שטאָג, יום חמישי, יום ה' : פֿרייטיק, פֿרייטאָ. יום שישי, יום ו', קורץ־פֿרייטיק, ערב שבת : שבת — 19.

וואָך, ששת־ימי־המעשה, אַכט־טאָג, פֿינפֿטאָג נאָי) : חודש, מאָנאַט : חודש אַלא, חודש אָסר, לאָנה־חודש, זון־חודש : סידערישער חודש, שטערן־חודש : סינאָדישער חודש : עיבור־חודש : אַצי־חודש, האַלב־חודש : ניי־חודש, יונג־חודש, מולד : סוף־חודש, אַלט־חודש.

נחדשים פֿון יאָר) גיסן, אַייר, סיק, אַמוז, (מנחם) אָב, אָלול, אַשרי, אָשוון, מרחשוון, קסלו, טבת, שמט, אָדר : אָדר ראשון, אָדר שני, וואָדר, וויאָדר נאָפֿ) : יאָנואַר, פֿעברואַר, מאַרץ, ז מערץ, אַפּריל, מיי, יוני, ז דזשון נאָ-), יולי, ז דזשוליי נאָ-), אויגוסט, סעפטעמבער, אָקטאָבער, נאָוועמבער, דעצעמבער : אַציאָלול, סליחות־צייט, משוגענע נעכט, ספֿירה־צייט.

טרימעסטער, קוואַרטל, זמן, סעמעסטער, סעזאָן, ז סיאָן נאָ-).

פֿרילינג־גלייכנאַכט, תקופֿת ניסן : האַרבסט־גלייכנאַכט, תקופֿת אַשרי :

זומער־דיקע זונענשטיל, זומער־זונען־שטילשטאַנד, תקופֿת אַמון : ווינטער־דיקע זונענשטיל, ווינטער־זונען־שטילשטאַנד, תקופֿת טבת : אַלקיאָנישע טעג. פֿרילינג, פֿרי־יאָר, וועסנע, פֿרילינג־צייט : זומער (לעב), זומער־צייט, ווייבערשער זומער, אַלטווייבער־זומער, אינדיאַנער זומער, מיטזומער,

מיטדזומער : האַרבסט, ז הערבסט, שפעטיאָר, שפּאַסיאָר, אָסיען, יעסיען,
יעשען, אָסיענציט, שפעטהאַרבסט : ווינטער, ווינטער צייט.
האַלביאָר : יאָר, קיילעכ(ד)יק יאָר, פֿעליק יאָר, קאַלענדאַר־יאָר : טראָפיש
יאָר, בירגריאָר : סינאָדיש יאָר, פּלאַטאָניש יאָר : זוניאָר, לאָנה־יאָר :
סידעריש יאָר, שטערניאָר : ליכטיאָר : עיבור־יאָר, אָנה מעוואָרת : לעבנסיאָר,
געבוירן־יאָר : שוליאָר, לערניאָר אַאַז"וו : פֿינפֿיאָר נ־אַיס, שמיטה, שאַיעית,
צענדלינג יאָרן, יאָרצענדליט, ז יאָרצענט, דעקאָדע, דע־
צעניום : יובל : יאָרהונדערט, הונדערט יאָרן : יאָרטויזנט, מילעניום.
אַדין פּעריאָדיש, אַפּעריאָדש, תקופֿהדיק, ציקליש, אָעה(ד)יק, טאַגעדיק,
טעגלעך : טאַגיק, אינטאַגיק, צווייטאַגיק אַאַן"ר : אָעתלעתיק : וואָכנדיק,
וואָכנטלעך, וואָכיק : צוויי וואָכיק, צווייראַכנדיק, צרייוועכנטלעך אַאַז"וו :
אַכטטאַגיק : חודשלעך, חודשדיק, חדשימדיק : צוויי־חדשימדיק,
דרייַחדשימדיק אַאַן"ר : מאָנאַטלעך : אָלולדיק, אַמוזדיק : מאַיאָווע, מייַיק
אַאַן"ר : קוואַרטלדיק, — קראַרטעלאָרע, סעזאָניק, פֿרילינגדיק, זומערדיק, —
ל(י)עטנע, האַרבסטיק, ז הערבסטיק, ווינטערדיק : יאָריק, האַלביאָריק,
אייניאָריק, צוויי־יאָריק אַאַז"וו : יעריק, אייניעריק, צריי־יעריק אַאַז"וו :
יערלעך, אייניערלעך, האַלביערלעך, אַליערלעך אַאַן"וו : אָעהענריו,
מינוטנרען אַאַז"וו : אין (אום) דער וואָכן.
שפּר : איטלעכער מאָרגן ברענגט זיינע זאָרגן : יעדער טאַג האָט זיינע אָרות :
מאַנטיק אין אַ שווערער טאַג : דינסטיק איז־אַ מטער טאַג : דער מיטוואָך אין
לענגער פֿאַרן דאָנערשטיק : פֿרייטיק אין דער אָחת צייטיק : אין גיסן איו גוט
צו שטאַרבן, אָבער נאָר פֿאַר יענעם (נאָר בעסער איר) : ראָדחודש (יסן לייגט
מען דעם קאַנטשיק אונטערן קיע, ראָש־חודש אַייר נעמט מען דעם קאַנטשיק
אַפֿיר : (יסן האָט ליב אַ מטן ביסן : (ראָדחודש גיסן אין אַ טייערער ביסן :
ראָדחודש אַייר טרינקט מען דאָס בעסטע ביר : איטלעכער משוגענער ווערט
אום אַמון קלאָר (מיושב) : משנכנס אָב ממעטין באַימחה : ראָערחודש אָלול
ציטערט אַפּילו אַ פֿיש אין וואַסער : אַן מען בלאָזט ווערט קאַלט : אין אָשות
מאַכט מען חשבון : אין שמת טרינקט זיך דער אָקס אָן זאַט : שמת שענקט ניט
דאָס זייניקע : שמת נייע בראַט (נייע ברודער) : טבת ק שמת האַלטן דעם פרט :

סבת און שמט האַלטן דעם פֿראַסט : משנכנס אָדר מרבין בשימחה : ראָשחודש
אָדר לאַזט מען זיך צו דער אָדער :

די תעפֿה פֿאַלט : לייג די האַק אויף די אייער : זומער אַע אַ ונב : זומער אין
איטלעכע קאַטער קע אַ פֿראַטשקע : ווינטער איז צוויי מאָל אין דער וואָך שבת
: דער שווערסטער פעלץ אין אום ווינטער גרינג, דאָס (די) גרינגסטע העמד אין
אום זומער שווער : וואָס עס גייט אַוועק ווינטער אויף הייצונג גייט אַרעק
זומער אויף נאַרישקייטן : אַ טרוקענער זומער און אַ נאַסער מײַ אין פֿאַר דער
גאַנצער וועלט צו חי : אַלע זיבן יאָר בײַט זיך די (דעם מענטשנס) נאַטור : אַ
נייער מלך מיט נייע גנרות, אַ נײַ יאָר מיט נייע עקרות.

ציטמעסטונג

ס : צעטמעסטונג : ציטמאָס, ציט־רעכענונג : ייִדישע (קריסטלעכע, יוליאַנישע,
גרעגאָריאַנישע) ציט־רעכענונג : יוליאַנישער (גרעגאָריאַנישער ,
רעפּובליקאַנישער אַאַז"וו) קאַלענדאַר : סטאַנדאַרדציט : דאַטע, דען : יאָרשנג
: עפֿאַכע, ערע, ז ציטאַלטער : סטיל, פֿרט : פֿרט ודול, פֿרט קטן : מיספר :
מיספר (דול, מיספר קטן).

לוח, קעשענע־לוח, וואַנט־לוח, לוח־המולדות : קאַלענדאַר, ז קאַלענדער :
קעשענע־קאַלענדאַר, וואַנט־קאַלענדאַר, אָפּרײַס־קאַלענדאַר אַאַז"וו : אַלמאַנאַך,
ציט־רעגיסטער, אַינקס, כראָניק, קראָניקע, אַנאַלן : זשורנאַל, טאַגבוך :
כראָנאָגראַם.

זיגער, ז אור, וואַטש נאָ- : פֿגר נויגער וואָס שטייט) : נכר נ־פ) : ציבעלע :
ניי) בימבער, טיק־טאַק : אָזנע נקי) : צילינדער, סאַווענעט, כראָנאַמעטער :
קעשענע־ווייגערל, ז טאַשן־זייגערל, טעשלעייגערל : האַנטזייגערל ,
אַרעםזייגערל, בראַנזעלעטעייגערל : וואַנטזייגער, כאַמעט נינ) : קאַמידזייגער,
שטאַטווייגער, טורעםעייגער אַאַז"וו : מינוטן־זייגער : אָע־ת־לע־תער :
אַכטטעגער, אַכטטאַגער : וועקזייגער, וועקער, שלאָגער : שפּילזייגער, זייגער
מיט

קוראַנטן : זונזייגער, זונרייזער, אַנאַלעם, שאַטן־
ווייזער, עאָמאַן : וואַסערעייגער, הידראָסקאָפּ :
ווינטזייגער, ווינטקאָמפּאַס, קלעפּסידרע :

זאַמזייגער, זאַמדגלאָן, אָעהענגלאָן : כראָנאַ-
גראָף : מעסטזייגער, טאַקטמעסטער : נזייגער-
מעכאַניזם) געווערק, ווערק : (שפּרישפּעדער,
שפּרונגפּעדער, ספּרינג נאַ-) : טרייבפּעדער,
טרייב, גייער, שפּער, שנעק, שנעקראָד, שטייג-
ראָד : ספּרונגשינע, ז פּרוזשינע, האָר (-ספּרונג-
זשינע) : נטיילן זייגער) וויזער, אָעהעךריינער,
מינוטן-רייזער, מינוטניק : סעקונדע-וויזער,
סעקונדניק : וואָג, וואָגע : אומרו, פּענדל(שטיק),
פּערפּענדיקל, פּאַמפּעדיקל, פּאַמפּעדיטל :
ציפּערבלאַט : קאָפּערטע, קופּערטע, קאָפּסל,
קאָסטן : קוראַנטן : טיק-טאַק, גאַנג.
כראָנאָלאָגיע, כראָנאָגראַפֿיע, כראָנאַ-
מעטריע.
כראָנאָלאָג, כראָנאָגראַף, כראָניקער,
קראָניקער, אַנאַליסט : קאַלענדאַר-מאַכער :
ציטעהאַלטער : זייגער-מאַכער, וויגער-מיס-
טער, ז אורמאַכער, וואַטשמייקער נאַ-) .
וון באַשטימען (באַרעכענען, מאַרקירן, אָנגעבן) די צייט : פֿאַרצייכענען,
דאַטירן,
רעגיסטרירן, כראָניקירן : מעסטן די צייט,
האַלטן טאַקט : אָנציען (אָנדרייען, אָנשטעלן)
דעם זייגער : שלאָגן (אויסשלאָגן) די צייט.
אַדין כראָנאָלאָגיש, כראָנאַמעטריש אַאָ"וו—ס.
אינוו : ל־רט ודוי, לק"ג : לפרט קטן, לקיק : לגלותנו : למיסאַרם : פֿאַר
קריסטוסן, פֿ"ק :
נאָך קריסטוסן, נ"ק : לבריאַת־העולם.
פֿראַן : וויפֿל האַלט (איז) דער זייגער? : נ־) וויפֿל איז דער זייגער?—האַלב
אויף שפּעט

(ווי נעכטן אין דער צײַט, דרך פֿערטל אויף
אַ קאַמזויל).

שפר : אַ זייגער איי בעסער ווי מזומן געלט — מזומן געלט גייט אַוועק און אַ
זייגער

שטעלט זיך אָפּ : אַ זייגער וואָס שטייט אין

בעסער ווי אַ זייגער וואָס שלעכט גייט : אַ זי

גער־מאַכער אין אַ נוב : דער זייגער־מאַכער אין אַ דאָקטער, אָבער ער דינט נישט
דעם מלאך־האָוות : מען זאָל וואַרטן אויפֿן לוחס פּאָגאָדע וואָלט מען קיין מאָל
קיין ברויט נישט געהאַט.

72. אַנאַכראָניזם

ס'ן אַנאַכראָניזם, טעות אין צייט־רעכענונג,

מעטאַכראָניזם, פּראָכראָניזם, פּאַראַכראָניזם, אַנטיכראָניזם.

וון מאַכן אַ אַעות אין צייט, נישט ריכטיק דאָ

טירן : פֿאַרויסדאָטירן, אַנטעדאָטירן : נאָכדאָטירן, פּאַסטדאָטירן : נישט נעמען

אין אַכט די צייט, נישט רעכענען זיך מיט דער צייט : דורכלאָזן די צייט, פֿאַרגעסן
די צייט.

נז . לאַנגדויערדיקייט ,

אייביקייט

ם : לאַנגדויערדיקייט, אָנהאַלטעוודיקייט,

נאָכאַנאַנדיקייט, פּסדרדיקייט אַאָז"ר — אַדי : אָנהאַלטונג, פֿאַרציונג,

פֿאַראַייביקונג, פֿאַרלענגערונג, פּראָלאַנגירונג אַאָן"וו — וו : פּראָלאַנגאַציע,

הראַבת־הזמן : לאַנגדויער, לעבנסגעדויער : אָנהאַלטנדיקע

(ניט־איבערגעריסענע) עקסיסטענץ : פערמאַנענץ.

לאַנגע צייט, שטיק צייט, לעבנסלויף : הונדערט יאָרן, יאָרהונדערט : טויזנט

יאָרן, יאָרטויזנט, עאָן אַאָן"וו — 70 : לאַנגע יאָרן, חייםאַרוכים, אַריכת־ןמים

(וואָנים), אורך סמים, לאַנג לעביקייט, הונטס יאָרן, באַשריבענע (באַשריגענע)

יאָרן, אַ שאַק מיט יאָרן, על(ע)ף און ניינציק יאָר, ימים וואָנים, ממה אָנים, אַ

לעבן (לאַט, אַ צייט : יובל, שמיטה : אַ גאַנץ יאָר, אַ גאַנץ גייע(נ)דיק

(קבילעכ(ד)יק) יאָר : אַ יאָר (אַ טאָג) מיט אַ מיטוואָך : אַ גאַנצע לעכע טאָג, אַ

גאַנצן ליבן לאַנגן טאָג : אַ טאָג אַ יאָר, יום האָרוך — אזיי.
אייביקייט, אומענדלעכקייט, אַיךאַוף,
אומשטאַרביקייט, אומשטאַרבלעכקייט, ז אומשטערבלעכקייט : אַטאַנאַזיע,
השאַרת־הנפֿש, חיי־עולם.
וו : (גע)דויערן, געדירן, גערערן, אויסדויערן,
איבערדויערן, האַלטן, אָנהאַלטן, אויסהאַלטן : ניאָריד) שטיין, שטעלן זיך : קיע
מאָל ניט אויפֿהערן, ניט האָבן קיין סוף (קע ענד, קיין עק) : לעבן, איבערלעבן,
אַריבערלעבן, מאַריך נמים זיין — 242 : ציען זיך, שלעפֿן זיך, פֿאַרציען זיך,
אַוועקציען זיך.
נפֿאַרגלייכונגען) ציען זיך ווי פֿון סמאָלע, ווי פֿון פֿער, ווי פֿון קליי, ווי דער
ייִדישער ולות.
אַפציען, אָפשלעפֿן, פֿאַרלענגערן, פֿראָלאַנגירן, אויסציען, דערציען, גערינען
ציט : פֿאַראייביקן.
אַדין לאַנגדויערדיק, דויערערדיק, אָנהאַל־
טיק, אָנהאַלטעוודיק, אומאויפֿהערלעך, אומאויפֿהערעוודיק, אָנאויפֿהערערדיק,
ניטאיבערגעריסן : לאַנגצייטיק, לאַטטערמיניק, לאַנגיאָריק, לאַנגלעביק.
!פֿאַרגלייכונגען) לאַנג (גרויס) ווי די נאַכט, ווי אַ ווינטערנאַכט, ווי דער
פֿרימאָרגן, ווי דער ולות, ווי דער ייִדישער (דאָס ייִדישע) ולות : ווייט ווי דער
קץ.
אַעהען לאַנג, טעג לאַנג, וואָכן לאַנג, חדשים לאַנג, יאָרן לאַנג, דורות לאַנג
אַז"וו : אויסגעצויגן, פֿאַרשלעפֿט, פֿאַרלענגערט, פֿראָלאַנגירט : אָמידיק,
(באַ)שטענדיק, כסדרדיק, נאָכאַנאַנדיק, כראַניש, פערמאַנענט, באַשטייַיק,
אומפֿאַרגייַיק : אייביק, אומענדלעך, אַין־סופֿיק, אומשטאַרביק, אומשטאַרבלעך,
זאומ שטערבלעך.
אינוו : אָעה נאָך אָעה : טאָג פֿאַר טאָג : טאָג
נאָך טאָג : טאָג אויס טאָג אַיין : טאָג אַיין טאָג אויס : יאָר אויס יאָר אַיין : יאָר
אַיין יאָר אויס : טאָג און נאַכט : טעג און נעכט : יום(ם) ולילה : ערבֿ ובוקר :
בײַ טאָג און בײַ נאַכט : באַכבך ובקואַך : בײַם לייגן זיך און אויפֿשטק : בײַם
עסן און טרינקען : אין אַלע צײַטן : איצט

און שפעטער : אין פֿריידן און ליידן : אין ליידן און פֿריידן : אלע יאָרן : דאָס
גאַנצע לעבן : קל סמי (ושנתי) : קל ימי חיי.

אַמיד : שטענדיק : שטעטס : ז אימער : אַלץ : פסדר : נאָך אַנאַנד : בתמידות :
בקאיעות : אָן אַן איבערריס : אָן אַן איבער־ראָך : אָן אַן אויפֿהער : אָן אַ קוף :
אָן אַן עק : אָן אַן ענד : להשתקע : אויף אַמיד : אויף שטענדיק : לאורך נמים :
לדור דור : לדור ודור : לדורות : לדור־דורות : אויף דור־דורות : אויף קינדס
קינדער : אויף אייביק (את אייביק) : אויף עולמות : לעולם (עד : לוכר עולם :
לנצח נאָחים : עד לחיים : בין מנין לעבן : בין הונדערט און צוואַנציק יאָר : עד
מאה ועשרים אָנה : עד קיאת הגואל : ביי משיח וועט קומען : ביו מנין שייך
וועט קומען נ־פ) : עד שנבוא אליהו : עדי־עד : עד סוף קל הדורות : בין צום
קוף פֿון אלע צייטן : בין צום אַלף האָשי : (ביח אין אַלף האָשי אַריין.
פֿראַן : עס וועלן נאָך אַ סך וואַסערן פֿאַרביי לויפֿן : מע קען פֿאַרפֿאַרן קיין
מצרים.

שפר : אין פֿריידן אין אַ יאָר אַ טאָג, אין ליידן אין אַ טאָג אַ יאָר : אַ גרויסער
טאָג — און גייט אויך אַוועק : אַ טאָג מיט אַ נאַכט, אַ אַעטלעך פֿאַרבראַכט :
אַבי יאָרן, אָרות וועלן זיין (קומען אַליין, וועלן ניט פֿעלן) : אַבי יאָרן, קיין
אָרות אין מען ניט זשעדנע : אַן מען גערינט צייט, גערינט מען אַ סך.
זען אויך : שפעטיקייט 88, אומבפֿטעוודיקייט 98, לעבן 242, געלאַסנקייט 439.
74 . קורצדויערדיקייט ,
צעטוודיליקייט

ס : קורצדויערדיקייט, קורצציטיקייט, אומבאַשטענדיקייט אַז"ר — אַדי :
קורצדויער, קורצע צייט : איבערהאַנדפֿעריאָד, איבערגאַנגסטאַדיע : ווילע,
קורצע ווילע, ווילינקע, וויליטשקע : שעה, ז שטונד(ע), חעעה, מי מט, מגע,
סעקונדע, מאַמענט, בליץ, אויע־
בליץ, אויגנבליק, אַררשין : ווונק, פינטל, מאַך מיטן אויג, אָטעם : צי מיטן
אָטעם, אָטעמצי, אָטעמצוג.

קיצור־נמים, קצר־סמים, קרת (יאָרח, קורצע (אַפּגעשניטענע) יאָרן (טעג) :
טל־ואַטר־טאָג, יום־הקצר, קורץ־פֿרייטיק : אומפֿערמאַנענץ, איינטאָגפֿליג,
עפֿעמעריד : זייפֿנבלאַז, קיקיון דיונה, קיקיון אָדומו, אָבק פֿורח, שטויב, חלום,

חלום-ןעוף, ציץ נובל, קן-תמותה.

וון ניט געדויערן, ניט געדירן, ניט געווערן :

ניט אָנהאַלטן (לאַנס : האָבן קורצע יאָרן : געדויערן פֿון אַסתר אָענית ביו פורים, געדויערן (אָנהאַלטן) ווי רב שמואל וואַלס מלוכה : אַוועקגיין, פֿאַרבייגיין אַז"וו—188 : פֿאַרשווינדן ווערן (פֿאַרשווינדן) (רי אַ אַלום, ווי אַ שאַטח. אַדין קורץ : קורץ ווי אַ ווינטערדיקער שכ-

מיטאָג, ווי דער קורצער פֿרייטיק : קורעציטיק, קורצטערמיניק, קורצדויערדיק, קורצווייליק, קורצלעביק, קצרעמימדיק, איינטאָגיק, עפֿעמעריש, פֿאַרגיייק, אווטערגיייק, איבערגיייק, שטאַרביק, שטאַרבלעך, ז שטערבלעך : מעטעאָריש, סומאַריש, ספֿאַזמאָדיש : אומפערמאַנענט, אומבאַשטענדיק, לעת-עתהדיק, ז פֿאַרלויפֿיק, דערווייליק, צייטווייליק, פראָוויזאָריש, טעמפאָרער : אויעבליקלעך, אָרף-אַיודיק, רגע-כאַימראדיק, מאַמענטאַל, מאַמענטאַן, ספֿאַנטאַן, עקספראָמט : באַלדיק, מיבפֿדיק. ומנד, תומ"י : רגע פֿאַימרא : אויף דער (אויפֿן) שטעל : אויפֿן מאַמענט : אויף דער (הייסער) מינוט : אויף די הייסע ציינער : אויף דערוויילע : לאַעה : לפֿאַעה : לעת-עתה : פֿאַר אַ צייט : פֿאַרן מאַמענט : פראָ טעמפאָרע : כחלום עוף.

בעת : אין דעם ווי : בעת מעשה : אין דער צייט : בשעת, בטרען נ"י) : בשעת מעשה : בך דער געלעגנהייט : באיתו רגע : די (אותו) מגע : אין דער מגע : אין דעם אויעבליק : אין דעם

54

מאַמענט : די (או מיטט : אין דער מינוט : באותה אַעה : אע דער אַעה : דאָ : אין מיטן דערינען : ביי די ווערטער : אַזוי ווי מיר רייידן : (ב)תוך קך : אָך כדי דיבור : איידער וואָס, (איידער) ווען : צווישן יאָ און ניין : נאָך איידער איך האָב אַרויסגערעדט אַ וואָרט : נאָך איידער איך האָב געהאַט צייט אַ וואָרט אַרויסצורייידן : מיט אַ מאָל, פלוצעם אַז"וו — 36 .

פֿראַן : ניט לענגער זאָל געדויערן דער ייִדישער (דאָס ייִדישע) (לות : ניט מער זאָל אָנהאַלטן די גויִישע נאָאָנה (אמונה) : ווייניק יאָרן און פֿיל צרות. שפר : די צייט שטייט ניט : די צייט פֿליט : די צייט אין ניט קיין ברודער : אַ יאָר

אין אין קיין שטעקן ניט אָנגעבונדן : היינט דאָ, מאָרע דאָרטן : היינט רויט,
מאָרגן טויט : היום כאַן וואָחר בקֹּחַ : היום סד וואָחר תריין : סיים כאַפּ, אָרדכי
טרען נ"י) : ניטאָ קין אייביקע זאָך אויף דער וועלט : דאָס גוטע אין דאָס
שלעכטע אין ניט אויף אייביק : דאָס גיטע געדויערט ניט אייביק, דאָס שלעכטע
געדויערט ניט אייביק.

זען אויך : פֿרייַקייט 87. ביטעוודיקייט 97, אָפּגאַנג 188. אומהאַפֿטיקייט 209.
איליקייט 440. אומגעריכטיקייט 536.
75. פֿאַרגאַנגענקייט ,
אַלטקייט

ט : אַמאָליקייט, פֿאַרצייטיקייט, אַלטויעלטיקייט אַז"וו — אַי : אָפּלויף
(פֿאַרלויף, אָפּפֿלוס) פֿון צײַט — יי : רעטראָספעקט, רעטראָספעקציע.
פֿאַרגאַנגענהייט, (זמן) אָכּר, דער אַמאָל, דער גערען : קדמו(יות)דיקע
(געײענענע, פֿאַרגאַנגענע, אומגעדענקלעכע, פֿריער(יד)יקע, אַמאָליקע, אַלטע,
גוטע אַלטע) צײַטן (יאָרן, טעג) : ווײַטע פֿאַרגאַנגענהייט : פֿאַר צײַטנס(מיט) אַ
צײַט צוריק, (מיט) יאָרן צוריק, (מיט) יאָרהונדערטער צוריק, (מיט)
יאָרטויזנטער צר

ריק : אַן אַלטע מעשה, אַ מעשה פֿון יאָרן, איבערגעשטאַנענע גריין נ"פּ) , אַ
מעשה יח : קדם, ימיקדם, קדמת דנאָ, אָנים קדמוניות, געשיכטע, היסטאָריע :
פֿאַררעלט, קדמות העולם, ששת ימי בראשית, ז דאָס גרויע אַלטערטום,
אוראַלט, ז אוראַלטערטום, קדמונצייט, ז אורצייט, פֿאַרצייט, פֿאַרהיסטאָרישע
(בייהיסטאָרישע, פֿאַרגעשיכטלעכע, ביזגעשיכטלעכע) צײַט : אַנטיקע :
בראַנדוצײַט, איינצײַט, שטיינצײַט אַז"וו — ייִערער מאָנאָלאָגיע. !כראָנאָלאָגיע
: ערעס, צײַטח אַרכעאָלאָגישע (אַרכעישע) צײַט : פראָטעראָלאָגישע צײַט : ז
אורצײַט : אונטערפאלעאָלאָגישע (מיטלפאלעאָלאָגישע, אייבערפאלעאָלאָגישע)
צײַט : מעיאָלאָגישע צײַט, מיטלצפּט : קענאָלאָגישע (נעאָלאָגישע) צײַט, נייצײַט.
(פּעריאָדן, תּקײִפּוֹת) פּרעקאַמבריום, ביזקאַמבריום, פֿאַרקאַמבריום : קאַמבריום
: אַרדאַוו(י)אַנישער, סילורישער, דעראַנישער, שטיינקוילנדיקער,
פּערמישער, טריאַסישער, יוראַשער, קריידיקער, טערציאַלער גטערציער,
דריטיקער) אונטערטערציאַלער, אייבערטערציאַלער. קוואַרטאַלער

(קוואַטערניאַרער. פֿערטיקער) פֿעריאָד (תקופָה).

(עפֿאַכעס, סעריעס, פֿאַרמאַציעס) קיראַטינישע (לורענטישע, הוראַנישע) עפֿאַכע : אונטערקאַמבריום, אייבערקאַמבריום : אונטעראַרדאַרי(צי)שישע (מיטל־אַרדאַוי(צקאַנישע, אייבער־אַרדאַרי(צקאַנישע, אונטערדעוואַנישע. מיטל־דעוואַנישע, אייבערדעוואַנישע, מיסיסיפישע, פענסילוואַנישע, אונטערטריאַסישע, מיטל־טריאַסישע, אייבער־טריאַסישע, אונטער־יוראַשע, אייבער־יוראַשע, אונטער־קרידיקע, אייבער־קרידיקע) עפֿאַכע : עאַצען, אָליגאַצען, מיאַצען, פליאַצען : פלעיסטאַצען, אייזציט : דילוויום, ווורם־פֿאַראַיזונג, ריס־פֿאַראַיזונג, מינדל־פֿאַראַיזונג, גונץ־פֿאַראַיזונג : מאָדערנע עפֿאַכע, נאַכאייזציט, אַלוויום. מיטל־עלטער, מיטל־אַלטער, ימ־הבינים:

תקופֿת־שמשנה, תקופֿת־שאַלמוד, תקופֿת־הגאונים אַו"ר : ימ־הפֿאַרה־הינדלעך נ־פ) : די אַלטע וועלט, די וואָס פֿאַר אונדן : דור־המבול, דור־הפֿלגה, דור־המידבר אַז"ר : אָדמ־הראשונים צייטן, מתואַלחס צייטן, פֿאַרן מבול, פֿאַר מתן־תורה : נאַפֿאַלעאַנס צייטן, מלך־סאַביעצקיס (אַבעצקיס) צייטן, כמעלניצקיס צייטן, באָבע יאַכנעס (באַבע האַפיעס, באָבע ליובקעס) צייטן, חיים־יואלס צייטן אַאָן"וו.

נאַענטע פֿאַרגאַנגענהייט, די לעצטע צייט, ניט לאַנג צוריק, דאָ ניט לאַנג : פֿאַר אַ יאָרן, פֿאַר צוויי יאָרן אַז"וו : לעצטן חודש, אולטימאַ : לעצטן סעזאָן, לעצטע וואָך אַאָן"וו : פֿאַר אַכט טאָגן, (מיט) אַ פֿאַר טעג צוריק, נעכטן, אייער נעכטן, אייבער נעכטן נ־פ) : נעכטן־איייערנעכטן נ־ניד) : אַנומלט, אַנוסטן, לעצטנס, לענגער, לענגסט, קאַרשט, אַקערשט, נאָר וואָס, אָט אָט. אַלטקייט, פֿאַרלעגערטקייט, פֿאַרשימלטקייט אַאָן"וו — אַדי : עלטער, אַפגעלעבטקייט אַו"וו — 86 : אַלטוואַרג, לעגער־סחורה, סטאַריזנע : כלאָם, דזשאָנק נאַ־), סקראַנדע, שבריקלי אַז"וו — 425 : אַנטיקן, אַלטערטימער, קדמו(יות, אַנטיקוויטעט: אַ זאַך (אַן איבערבלייב, אַ רעשטל) פֿון דער פֿאַרגאַנגענהייט : קולטור־רעשטל : רעליקט, ז רעליק : רעליקוויע : אַרכאַיק, אַרכאַיזם : טראַדיציע, קאַלה, מסורה : מינהג, מינהג־סשן, מינהג־וותיקין, מינהג־קדמונים: אַלטע שול(ע), אַלטער חדר, אַלטע גוואַרדיע : סטאַטוס קוואַ.

אַרכעאָלאָגיע, אַלטערטום-פֿאַרשונג, ז אַלטערטום-וויסנשאַפֿט, פֿאַלעאָלאָגיע,
פֿאַלעאָנטאָלאָגיע : אַנטיקוואַריאַניזם.

אַרכעאָלאָג, ז אַלטערטום-פֿאַרשער, חוקר קדמוניות : ז אַלטערטום-קענער,
פֿאַלעאָלאָג, אַנטיקוואַר אַאָוו.

וו : זיין פֿאַרגאַנגען (פֿאַרביי, געווען, פֿאַר-

בייק אַאָוו) — אַדי : פֿאַרגיין, אָפּגיין, פֿאַרבייגיין, פֿאַרבייזיין, אָפּלויפֿן,
פֿאַרלויפֿן, פֿאַר-

פֿליען, פֿאַרשווימען, פֿאַרפֿליסן, פֿאַרשוונדן ווערן, פֿאַרשווינדן, אָפּלעבן :
פֿלעגן : זיין אַלט (פֿאַרעלטערט, פֿאַרלעגן אַאָ"ר) — אַדי : פֿאַרליגן : האָבן
אָפּגעלעבט די יאָרן : זיין פֿון דער אַלטער שול(ע) (פֿון אַלטן חדר, פֿון דער
אַלטער גוואַרדיע) : זע קאַנסערוואַטיוו, זיין ניט לויט דער צייט, שוין זיין אַרײַן
אין (דער) שוסטערגאַס.

אַדי : אַמאָליק, ביזאַהעריק, ביזאַיצטיק, עבֿרדיק, אומגעדענקלעך,
קדמוניותדיק, פֿאַרצײטיק, פֿאַרצײטיש, ז אורצײטיש, פֿאַרהיסטאָריש,
ביזהיסטאָריש, פֿאַרגעשיכטלעך, ביזגעשיכטלעך, פֿאַר-משאַלחדיק, ז
אַלטערטימלעך, ז אוראַלט : פֿאַלעאָקאָסמיש, אַרכעאָזאָיש, פֿאַלעאָזאָיש,
פֿרעקאַמבריש, טריאַסיש אַאָ"וו : מיטל-עלטעריש, ז מיטלשלטערלעך,
קלאַסיש, אַנטיקוואַר(יש), אַנטיק, ז אַנטיטשנע, פרימיטיוו, אַרכעאָלאָגיש
אַאָ"וו — " : יעמאָלטיק, דעמאָלטיק, לאַנגאַניק, לאַטאַנערדיק, פֿאַראַיאַריק,
פֿאַראַיאַרעדיק, פֿאַראַיעריק, פֿאַראַיערעדיק, פֿאַראַכטטאַגיק, נעכטיק, איי
ערנעכטיק, אַנומלטיק, אַנוסטיק, אָקערשטיק : פֿאַרגאַנגען, פֿאַרלאָפֿן,
פֿאַרפֿלויגן, פֿאַרשוונדן, פֿאַרשוומען, פֿאַרפֿלאָסן, פֿאַרביי, געווע(ז).
אַלט, אוראַלט, נשן (גושן), אַלטלעך, עלטסט, עלטער(ער), סעניאָר :
אַלטוועלטיק, אַלטוועלטלעך, אַלטפֿעטעריש, אַלטמאָדיש, אַלטפֿרענקיש,
אַלטשטייגערש, סקאַרבאָווע, טראַדיציאָנעל, מסורהדיק, (ב)ירושעדיק :
רעטראַספֿעקטיוו : אָפּגעלעבט, פֿאַרעלטערט, אויסגעשפּילט, אויסגעדינט,
אויסגעדראָע, אָפּגעדראַשן, אַלט געבאַקן, פֿאַרלעגערט, צוגעלעגערט, פֿאַרלעגן,
פֿאַרשטאַנען, איבערגעשטאַנען : פֿון דער צווייטער האַנט, סעקאָנדהענדיק נאָ-
: פֿאַרזשאָווערט, פֿאַרפֿאַלבט, פֿאַרוועלקט, פֿאַרשימלט אַאָ"וו — 425 .

נפֿאַרגלייכונגען) אַלט ווי די וועלט, ווי די געשיכטע, ווי מעשה־בראשית, ווי דער (יִידי

שער) ולות, ווי דאָס (יידישע) ולות, ווי אַ דעמב, ווי משאַלח, ווי (דער אַלטער) אָרז, ווי דער באָבעס מעשה, ווי אַ באָק, ווי דער מאַרקזייגער, ווי אַ שלורע, ווי אַ צעריסענער קאַמאַש, ר אַ שמאַטע, ווי אַ וואַלד.

אינוו, פֿראַן : אַ מאָל : גיט היינט געדאַכט : גערען אַ צייט : פֿאַר מיין זקרון : איין מאָל : ויהי : ויהי היום : אַ מאָל אין געווע(ו)ן : איין שיינעם פֿרימאַרגן : איין שיינעם (העלן) טאָג : נישט וווּ נישט ווען : ביום ההיא : בנמים ההם : בזמן הנה : העט ווען : יעמאַלט, דעמאַלט, דעמאַלס, דאַמאַלס(ט), דענצמאַל, דענסטמאַל : ז דאָן, דען נדיאַל) : פֿריער : איידער : דערנאָך : ווי באַלד : בשעתו, בשעתם : בדורו, בדורם : פֿון לאַנג אָן : זינט, ז זייט, צייט, מקמה יאָרן : פֿון אַבות־אבותינו, פֿון אַבות־אבותים : פֿון דור(י)־דורות : זינט די וועלט אין באַשאַפֿן (געוואָרן) : זינט איך לעב : זינט איך שטיי אויף מינע פֿיס : מששת ימי בראשית : מקדמת דנאָ : פֿון נאַפֿאַלעאַנס צייטן אַז"ו פֿ - : ווען נאַפֿאַלעאַן איי נאָך געווען אַ יונגער : ווען קאַטערינע אין נאָך געווען אַ מיידל : יוען די באָבע אין נאָך געווען אַ מייד : ווען מען באָבע אין געלעגן געראַרן מיטן ערשטן קינד : פֿאַרן אַלטן פֿראַנצויז : נאָך דער ערשטער שרפֿה : פֿאַר דער כאַליערע : די מעשה האָט שוין אַ באָרד : דער קסח אין שוין אויף יענער זייט ראָגאַטקע. בין אַהער : בין איצט : ביי דער צייט : אַד עתה : עד הנה : עד היום : עד היום הנה : בין היינטיקן טאָג : אַזשור : בדיעבד : לשאָבר : לאַחר־המעשה : פֿאַסט פֿאַקטום, עקס פֿאַסט פֿאַקטאָ : אַוועק : אַריבער : פֿאַרבײַ : שוין : נישטאָ מער : נישט צוריקצוברענגען : בצוואה, בקאַלה, על־אִי מסורה, אַל־אִי טראַדיציע, אַיש מאַי אַיש.

שפר : וואָס געווען אין גערען : מה שאַכֿר עבר : מאַי דהווה הווה : נאָך אַ מאָל היינט אין נישטאָ : אַ מאָל אין גערען און היינט איז נישטאָ : דאָס וואָס ס'אָע אַוועקגעגאַנגען קומט שוין נישט צוריק : וואָס עס איז פֿאַרפֿאַלן זאָל נישט באַנג טאָן : צדטן בייטן זיך : אַזוי ווי די צייטן, אַזוי זיינען די לעטן : נח אַיה צדיק בדורותיו : יִפֿתח בדורו כשמואל בדורו : יִפֿתח בדודע פשמואל (בטרובע נ־פ) : אין (קל) אַדש אַחת האַמש : וואָס דאַרפֿסטו דעם גאַנער, אָן די

גאַנדז גיט שמאַלץ.

וואָס אַלט אין ניט ניי : מיט אַלטע זאַכן קען מען ניט פֿיל מאַכן : אַ שקראַב קען שוין שקראַבעדיקער ניט ווערן : איידער אַ ניער שאַרבן אין גלייכער אַן אַלטער טאָפּ : בעסער אַן אַלטער האַרבן איידער אַ ניער טאָפּ : אַן אַלטער אַרבן לעבט איבער אַ ניעם טאָפּ : די אַלטע זעק וועלן נאָך איבערלעבן די ניע זעק : בין דו וועסט בויען אויף דאָס ניי, בלייב דעם אַלטן געטריי — נעקייט 81

זען אויך : פֿאַרדעמקיט 89, עלטער 86, שפעטיקייט 88, פֿאַרערגערוט 425.
76. איצטיקייט

ס'ן איצטיקייט, הינטטיקייט, הינטציטיקייט אַז"וו — איין ז קעעוואַרט, (זמן) הווה : דער הינט, דער איצט : איצטיקער (הינטטיקער) טאָג : איצטיקע (הינטטיקע) צייט : אונדזער צייט : איצטיקער מאַמענט : דאָס מאָל : הייאָר, היער : דער צוואַנציקסטער יאָרהונדערט.

אַדין איצטיק, איצטערדיק, הינטיק, הינטציטיק, הווהדיק, ז קעעוואַרטיק, הייאָריק, היעריק : אַקטועל.

אינוון איצט, איצטער(ט), יעצט, (אַ)צינד, (אַ)צינדער, צונד, אַצונדער(ט), איצונד, איצונדערט, יעצונד : (ביי) הינט צו טאָג : איצט אַ : ערשט : איצט ערשט : אַט ערשט : ביי(ם) הינטיקן טאָג : מהיום : בימינו : פונקט אין דער ציט : פונקט אין דעם מאַמענט : דערווייל : לעת עתה, לע"ע : ז פֿאַרלויפֿיק : פֿאַר דער האַנט : איידער וואָס ווען.

שפר : אָם לאַ עכשיו אימתי? : בעסער הינט אַן איי איידער מאַרגן אַ הון : אַנדערע

ציטן, אַנדערע לייטן.

זען אויך : אומגעריכטיקייט פע.

77. קומעדיקייט

ט : קומעדיקייט, להבאדיקייט, שפעטערדי קייט אַז"וו — איי : צוקונפֿט, דער וועט

זין : וויטע (נאָענטע) צוקונפֿט : (זמח עתיד ,
ערידות : די שפעטערדיקע טעג (יאָרן אַז"ר) :

די (אָפּקומענדיקע) די זיך דערנענטערנדיקע,
די פֿאַרשטייַיקע) טעג (יאָרן) אַי"וי : אימינענץ :
דער מאָרגן, דער צימאַרגנס, דער איבער-
מאָרגן, דער איבעראַכטאַג, דער איבעראַ-
שר אש"וו : ערענטואַליטעט : נאָכצייט, נאָכ-
וועלט, יוטזדין, משיח-צייט, ימות-המשיח,
נִיאַת-הגואל, אָלף-האַשי, מילעניום : צוקונפֿט-
מוזיק, הילכתא למאַיחא.

אַדי : קומעדיק, ז (צו)קינפֿטיק, שפּעטערדיק, ווייטערדיק, לאַתיד-לבואדיק,
פֿאַר-

שטייַיק, אימינענט, מאָרגעדיק, איבעראַכט-
טאַגיק, איבעראַיאָריק, באַלדיק, עווענטועל.
אינר : אַ מאָל : ווען עס אין : אין דער צוקונפֿט : להבא : לאַתיד (לבוא) : בנה
ובבא : דאָס וואָס האַלט אין קומען : הבא עלינו
לטובה, הבע"ל : ווען משיח וועט קומען : ווען
מין שיד וועט קומען (פ) : אין צווייטן גילעל :
לכשיאָנה נִיתזמיקדש : באַחרית-הנמים : אין
ספּע.

שפּעטער : שפּעטער צו : ז שפּעטער אַהין :
נאָך דעם : ז נאָכהער : דערנאָך, דערנאָכדעם,
דערנאָכטן : אַם ירצה האָם, מירצאַעם, מער-
טשעם : אַן גאָט (דער אייבערשטער) וועט שענ-
קען דאָס לעבן (דאָס שטיקעלע געיונט) :
לכערחיב : איוודע וואָך : אירדעס יאָר :
אויף ס'יאָר : נאָך (איבער) הונדערט און צוואַנ-
ציק יאָר : לאַחר מאה ואַשרים אָנה.
באַלד : ווי נאָך : ז אַזוי גיך ווי : גלייך :
רעס : אָט אָט : מגיה וקיה : ד י טעג : אין גיכן :
בקרוב : בקירוב : לאַלחר : במהרה : במהרה

בימינו, בקרב הנמים : בקרב האָנים : בעולא
ובזמן קריב : אין איינעם פֿון די טעג : היינט
אָדער מאָרגן : מיט דער צײַט : ז עווענטועל,
קוף קל קוף : פֿון איצט אָן : מהיום ואָלאה :
מ־אָן יאָילך : אויף וועטער : פֿון היינט אָן אע
ווייטער.

פֿראַן : ס'וועט אַרויסקומען אויף מאָרגן : עס איי אויף וד גדוד יעדט : עס אין
אָן עסק

אויף יאָרן : עס אין אַ יאָר־משא־ומתן : עס וועלן
נאָך אַ סך וואַסערן אָפּלויפֿן : פאַנסקי פּאָ־
טשעקני אי זשידאָרסקי זאָראַן : עס איז שוין
נע(ע)נטער ווי ווייטער.

שפר : עס טויג ניט אַיבף און באַלד, ווען מען מיי שרייען געוואַלד : אַ ייִדישער
זאָראַן

איי ווי אַ פוילישער דאָליבאָג און ווי אַ רוסי־
שער סייטשאַס.

78 . איינציטיקייט

ס : גלייכציטיקייט, סינכראָנישקייט, סינכראָניזם, איינציטיקייט, איזאָכראָניזם
: סינ־

כראָניאַציע : צוזאַמענפֿאַל (צונויפֿפֿאַל) אין
צײַט : מיטציטלער, אָדויל, אָן־דור.

וו : אויספֿאַלן (צונויפֿפֿאַלן, צוזאַמענפֿאַלן) אין צײַט : גיין (קומען) צוזאַמען
מיט, האַלטן

טריט מיט, סינכראָניזירן, איזאָכראָניזירן.

אַדי : גלייכציטיק, סינכראָניש, איינציטיק, איינאַכהאַניש, צוזאַמענפֿאַליק,
צונויפֿפֿאַ־

ליק : איינעלטערדיק, אינדוריק, מיטציטיק,
מיטציטלעריש, קאָנטעמפֿאַרער.

אינוו : (איך דעם זעלבן טאָג : בו ביום : באומ (שיים : אין דער זעלבער צײַט

(אַעָה, מיטט)

אַי"ר), אין די זעלבע יאָרן : אין זעלבן אָטעם
(מאַמענט אַאַז"וו) : צי גלייך : פֿאַר איינס.

58

82—79

79. קיינמאַל (י) קייט

ס : קיינמאַל (קקייט : שוויצענטע ניגדע.

אינר : קח מאָל ניט : אין קיין שום צײַט :

מאַרגן (פֿורים) נאָכן קוגל : מאַרגן נאָך דער דינער קויל : מאַרגן (שבת) נאָכן

קאַלטן קוגל : חולזמיעד שבועות : חול-המועד פורים : נאָך שבת דינסטאָג :

ווען עס וועט זע (געפֿאַלן) דריי טעג ראָדחודש : ווען אע הימל וועט זיין אַ

יאָריד : ווען דער מאַנדלשטעקן וועט בליען : ווען טשוועקעס וועלן בליען :

ווען ביי מיר וועט אויסוואַקסן האָר (פירעשקעס) אויף דער ד(שלאַניע.

80 . אַלטקייט

(זען פֿאַרגאַנגענקייט פֿז)

81 . נייקייט

ס : נייקייט, פֿרישקייט, מאַדערנקייט אַאַז"ר

פֿאַי : ניי(שס, נייע זאָך, דאָר אָדש, נייצד טיקס, וואַראַליע נניפֿרוכט) :

נאָווענע, חידוש, דאָס לעצעע (וואַרט) , די לעצטע מאַדע, דער לעצטער

פֿאַסאָן, אַ פֿרשע באַנדע : די נייע וועלט, די היינטיקע, דער דור האָדש, דער

נייער דור : מאַדערניזם, צייטגייסט : מאַדערני זאַציע, אינאָוואַציע :

מאָדערניסט.

ויזירן.

אַדי : ניי, שפּאַגל ניי, שפיגל ניי, פֿונק ניי, פֿינק

ניי, נאָגל ניי : פֿריש, גרין, רוי, יונג — 84 .

נפֿאַרגליכונגען) ניי ווי דער באַגינען, ווי אַ שפיגל : פֿריש ווי גראַז, ווי אַ

בלעטל , ווי (נאָר האָס) פֿון אויוון אַרויסגעטמען, ווי נאָר וואָס פֿון דער נאָדל.

צאַפלדיק, פֿריש און צאַפלדיק : בתולהדיק : היינטיק, היינטוועלטיק,

היינטרעלטיש, נירעלטש, מאַדערן, היינטמאָדיש, ניימאָדיש, ניימויד ש נאָר-),

לעצט, נאָוואַטאַריש : ניי (פֿריש)
 גע־אַקן : נאָראַטנע : ניי געקומען, ניי געבוירן, ניי געעפֿנט אַאָז"ר.
 פֿראַן ן עס אין נאָר וואָס אַרויס : ניי (ערשט, נאָר וואָס) פֿון דעם אויוון : נאָר
 וואָס פֿון דער נאָדל : נאָר וואָס פֿון דער הון : נאָר וואָס פֿון איי
 (אַרויסגעקראַכן) : ערשט (פֿון דער איק אויסגעפיקט : נאָך נייט געפרוּווט : נאָך
 נייט פֿאַרזוכט : נאָך נייט אָעעהויבן : נאָך נייט גענוצט (געניצט) : נאָך נייט
 אָנגעטאָן : נאָך אין האַנט נייט געהאַלטן : עס איז נאָך פֿון נעכטן : נייערע יט,
 פֿרישערהייט אַאָז"וו : נעאָ נפרעפֿיק גע־רײַן אין איזעמיטן וואָרט)
 שפר : ניי איי געטריי : וואָס עלטער איי קעלטער, וואָס נייער אין געטרייער :
 ונע מפּוי אָדש תועיאו : צו איטלעכן נייטעם ליד קען מען צופאַסן אַן אַלטן (יוון).
 זען אויך : אַנדערשקייט 12, אַריגינאַל 18, שקייט א, בשפוט 426.
 82 . טאָג

ם ן טאָגיקייט, אינדערפֿרייקייט, בעטאָגיקייט אַאָז"וו — אַדי : מאַרגנרויט(ס),
 מאַרגן שטערן, טאָגליכט, טאָגלעך, אויראַרע : זונאויפֿגאַנג, זונשפראַך :
 אָנבראָך (אָנבראָך, ז אָנברוך) אויף טאָג : אין דער פֿרי, באַגינען, פֿאַר טאָג,
 פֿאַר טאָג מיט אַ לאַמטערנ(ע), * פֿאַרצטאָג, * פֿאַרצלאַך, * פֿאַרצע דראַנע, *
 פֿאַרצע לראַנע, * פֿאַרטדמאַרטש : שליאם נ-) : האַנץ פֿרי, ווען גאָט אַליין
 שלאָפֿט נאָך, ווען די שדים גייען נאָך אום אָויף די קולאַטער קעס.
 אַ שפראַך (אַ בליאַסק, אַ בראַזג, אַ שטיק) אויף טאָג : קאַיאָר, ביאָר, באָר,
 באָר הבוקר, פעלות הבוקר, פעלות השחר, בלחוך האָר : השקמה, פֿרימאַרגן,
 פֿרימאַרגנס, מאַרגנפֿרי : טאָג, גרויסער טאָג : פֿאַרמיטאָג, מיטטאָג, מערידיאַן,
 פֿאַסט־מערידיעם, בייטאָג, האַלבער טאָג, האַלבטאָג, מיטאָגצייט, נאָכמיטאָג,
 נאָכוואַרעמעס.

59

וו : ווערן טאָג, טאָגן, אויסטאָגן : בלייכן זיך (שאַרײַען, שאַרײַען, זרײַען,
 אַינברעכן, אָנברעכן) אויף טאָג : פֿאַרנעמען זיך אויף טאָג.
 אַדי ן פֿאַרטאָגיק, אינדערפֿרייק, בייטאָגיק אַאָז"וו —
 אינוו : הבוקר אור : צו מאַרגנ(ס) : דעמאַרגנס ניי-) : מיט פֿאַראַנקעס : עד
 אור הבוקר : ביזן ווייסן טאָג : אין מיטן (העלן) טאָג : מבעוד יום.

ם : נאכטיקייט, קיין־השאַשותדיקייט אַז"ר — אַדי : פֿאַרנאַכט, ז דעמער(ונט, ז דעמערשטונד(ע), צווישן טאָג און נאָכט, קיין־השאַשות, אָרנטקער, צו מינחה, קין מינחה למעריב, צוויק מינחה און מעריב, - שאַרע גאָדזשינע : צו ליכטבענטשן, צו נעילה : פֿאַראַוונט, אַקעגנאַוונט, קעשאַכט : אָוונטרויט(ס), אָוונטגאָלד, (טאָוונטשטערן : שקיעה, שקיעת־האַמה, זוןאונטערגאַנג, זונפֿאַרשנג, זונזעצונג, דורכוואַרף, נאָך שקיעה, זמן אַאת הכּוּקבּים.

אָוונטצייט, אָוונט, נאַרנט נדיאַל) : זומער־אָוונט, ווינטער־אָוונט אַז"ר : נאָכט : שמאַרץ (נ-) : זומערנאַכט, ווינטערנאַכט אַז"ר : אויפֿדערנאַכט, בענאַכט, שטאַקנאַכט, אַ שטיק אין דער נאָכט, בעטצייט, מיטערנאַכט, האַלבע נאָכט, האָות, אַשמורה, וותיקין.

וו : ווערן נאָכט, פֿאַרנאַכטלען זיך, ז דעמערן : (וזון) זעצן זיך, אַראָפּזעצן זיך, פֿאַרגיין, אונטערגע.

אַדי : ז דעמערדיק, פֿאַרנאַכטיק, נִיזוד אַשותדיק אַז"ר פֿ.

אינר, פֿראַן : אין אָוונט : אויף דער נאָכט : פֿאַר נאָכט : צו נאָכט(ס) : אין דער נאָכט : אין מיטן נאָכט : פֿאַרנאַכטלעך : די נאָכט אין צוגעפֿאַלן.

א. יונגקייט

ס : יונגקייט, יוגנטלעכקייט, אומצייטיקייט אַז"ר — אַדי : קינדשאַפֿט, עופֿעלעשאַפֿט, יונגשאַפֿט, יינגלשאַפֿט, דערוואַקסלינגשאַפֿט, דערוואַקסנשאַפֿט, אַחורשאַפֿט, מיידלשאַפֿט, בתולהשאַפֿט, יונגפֿרוישאַפֿט : יועט : צאַרטע (גאָלדענע) יוגנט : בליצייט, לעבנס־פֿרילינג : קינדהייט, קינדעריאָרן : יינגלשע (מיידלשע) יאָרן : חדר־יאָרן : שולעלטער.

קינד, בייבי נאָ-) : עופֿעלע, אינפֿאַנט, נפֿש, באַשעפֿעניש, מענטשעלע, * פּיסקליאַ, * פּיסקליאַטע, נפֿלע, — וויראַדעק, מפּילע, מפּילקינד, זיבעלע, זיבעטל, נייַגעבוירענער, וואַרעם, קימפעטקינד, אַיטק אָן יומו, רך הנמול, וויקלקינד, זויגקינד, זויגלינג, זויגעדיק קינד, ברוסטקינד, קינד בע דער ברוסט

: ברֶאָק, ברעקל, פיצל, ברויז, ברייזעלע, נאָגעלע, מאָנץ, קעצעלע, מיזעלע, קליינער, שרץ, שראָץ, שקאָץ, יאַטל, — שטשעניאַק, סידון, כאָדאַק, שנעק, וועווריק, פידסוויניק, פענדריק, קאַראָפּוז(יק), פופציק, פוזאַק, פיז(ש)יק, צוציק, שוויזשיק, פינדיוריק, פינוריק, פיטיוק, פֿראַנצ(ול): קונדס, וויסער אַברהניק — 17-: * סמאַרק, * ראָצער, * פישער, אַלטע(ר) קאָפּ, אַלט געמיט, באַנעמעניש: יונג, יינגל, אַחור(ל), ינוקא נרבינס קינח: באַי, באַיטשיק(ל) נאַ-): חדר-יינגל, מר-קי-רב, שוליינגל, דרדקיינגל, אַלף-קיתיינגל, אַלף-קיתניק, צניף, מלופסקינד, חומשיינגל, חימשניק, גאַרא-יינגל — 0-: יונגערמאַנ(טשש, קאָוואַלי(ע)ר. מויד, מאַד, מיידל, שולמיידל, אַרעס, פֿלאַמפלעצל. ז באַקפֿיש, ציגעלע, אַחורטע, בתולה, * צעלקע, יונגפֿרוי, פֿריילין, מאַמזעל, באַרישניע, פאַניענקע — 34-: יוגנט ניונגע פֿרוי), בלוט יועט, יונג צווייגעלע, יונג ביימעלע, יונגער בוים, יונגער ביין נ-פ), יימלינג, יועטלעכער, ניט-דערוואַקסענער, דערוואַקסליט. האַלבדערוואַקסענער, אונטערגעוואַקסענער.

60

קלייזאָרג, קינדוואַרג, יונגוואַרג, יונג בלוט, עולם קטן, יונגער דור, תינוקות אַל גִּית רבן, שוליועט, אויפֿוואַקסנדיקער דור. וו: זיין יונג פֿאַיי: בליען: מליען ווי אַ בלוט, ווי אַ (שינע, ליכטיקע) ריין: צעבליען

דך, פֿונאַדערבליען זיך, וואַקסן, אונטער אַקסן: זיך אַ רוק טאָן (זיך אַ כאַפּ טאָן, זיך אַ הייב טאָן) אויף די פֿיס: אַרויסגיין אין דער וועלט, וואַקסן אין שטויבער אַריין, מאַקסן ווי אויף הייוון: יערן זיך, יאָרן זיך, גיין אין . . . טן יאָר: מאַכן זיך יונג, יינגלען זיך. אַדי: קינדיש, קינדער(י)ש, אינפֿאַנטיש, יונג, בלוט יונג, יוגנטלעך, אומצייטיק, ז אומ-

רייף, אומאַנטריקלט, האַלב דערוואַקסן, נאָך
פֿון דר'ערד ניט אויפֿגעוואַקסן : מינעריאַריק,
מינעריעריק, אומפֿוליעריק : מיידלש, ייִנגלש,
נפֿאַרגלייכונגען) יונג ווי אַ גרעזעלע, ווי אַ
ביימעלע, ווי אַן עופֿעלע, ווי אַן ערשט געבוירן
קינד.

אינוו : בלוט און יועט : בלוט און מילך : קליי נערהייט, יונגעהייט : קינדווייז,
ייִנגלווייז

אאַו"ר : פֿון קינדווייז אָן : מנעוריו : מעשה
ייִנגל : מעשה ילדות.

פֿראַן : דער מאַמעס מילך ליגט אים נאָך אויף די ליפֿן : ער האַלט זיך נאָך ביי
דער

מאַמעס פֿאַרטעך : ער האַט נאָך מילך אויף די
וואַנצעס : עס אין אים נאָך נאָס הינטערן אויער :
ער קען זיך נאָך רעכט די נאָן ניט אָפּווישן : ער
אין נאָך אָן אַ חתימתעקן.

שפּר : אַי אַ קינד פֿאַלט, שטעלט דער ללאך די הענט אונטער : אַלע קינדער
זיינען

קליינערהייט קלוג, נאָר דאָס מום בלייבן זי
ביים קינדערש שכל : אָן אַ קינד כאַפט איז
עס אַ אַכמה, אָן אַ דויסער כאַפט גיט מען אים
איבער די הענט : ווען אַ קינד זאָגט אַ אַכמה,
שטופּ עס אַרויס, ווייל עס קען באַלד זאָע אַ
נאַרישקייט : קינדער און נאַראַנים זאָגן דעם
אַמת : ווען עס וואַלטן ניט זע קין קליינע קינד־

דער, וווּ האַלטן זיך ענומען גרויסע עזותפנימער? : ביי אַ נאַר את ביי אַ קינד
אין קק קוד גיט פֿאַראַ : ביי אַ קינד אין די נבואה אין מויל : אָן אַלטער אין
גלייך צו אַ קינד און אַ קינד אין גלייך צו אַ חזיר : אַ קלק קינד אין אַ חזיר, אַ
גרויס קינד אין אַ וואַלף : וואָס די אַלטע קינען טוען די יונגע שפּיען : יונג בלוט

טוט זעלטן גוט : קליינע לייט גיען ניט מיט : יונגע יאָרן, נאַרישע יאָרן : גדים
נאָו תעשים : נה הקטן ודול יהיה : פֿון קליינינקע ווערן גרוי סינקע : אויס
קינדער ווערן לייט (נ-פ) און אויס לייט ווערן דראַבעס) : אַשרי הדור
שהגדולים נשאָעים לקטנים.

זען אויך: מליעריקייט 85.

85. פֿוליעריקייט

ס ן פֿוליעריקייט, צייטיקייט, דערוואַקסנקייט אַאָויר — אַר :
דעראַקסלינשאַפֿט, מיטליעריקייט, מאַנישקייט, מענלעכקייט, פֿרויז קייט
אַאָזיוו — אַי : מאַטוריטעט, מַגרות : מיליטער־עלטער, חשנה־עלטער אַאָו"וו :
סיאָני נערות, שמשערות, סיאָני קגרות : סיאָני נכרות, חאַימתעקן : מיטעלע
(בעסטע) שרן : דאָס שענסטע עלטער.

אַחור, בתולה, יונגפֿרוי אַאָזיוו — 84 : אַ הונט פֿון אַ יאָר : נר־מיצרה,
נעל־מיצרה, מראָונשע, אַתדאָחור, דערוואַקסענער : י פּאָלנער (סטאַלער)
מענטש : אַלטער (פֿאַרזעסענער, מאַרצאָווער) אַחור : אַ אַחור אע די שרן : אַ
אַחור אין שידוכים, אַ אַחור צו לייטן : סלהמויד, אָגרת, נגרת : דערוואַקסענע,
בע דער וואַקסענע, איבערגעוואַקסענע : אַלטע (פֿאַרזעסענע) מויד : אַ מויד אע
די יאָרן, אַ מויד אין שידוכים, אַ מויד צו לייטן : מאַן, ייִד אַאָזיוו — נ-ב : אַ ייִד
מיט אַ באָרד, אַ טאַטע פֿון קינדער : אַ פֿערציקער, אַ פֿופֿציקער : אַןאַראָעים,
אַן־חמישים אַאָזיוו : פֿרוי, דאַמע אאן"ר — 234.

וו : צייטיקן זיך, צייטיק ווערן, ז רייף ווערן, ז רייפֿן : אויסבילדן זיך,
אַנטוויקלען זיך,

עלטער ווערן, וואַקסן אין גרויען צאָפּ (אַריין),
קומען אין די יאָרן, שטיין אין שידוכים, ווערן
אַ מענטש גאָ מאַן, אַ פֿרוי) : סטאַטקעווען זיך,
אויסטאָן די קינדערשיכלעך, אַנטאָן לאַנגע
הויזן.

אדי : (סעקסועל) צייטיק, גרויס, אַנטוויקלט, דערוואַקסן, ז רייף,
איבערגעוואַקסן : פֿול־

יעריק, פֿוליאָריק : קגרותדיק, מעניש, מאַניש,

מענער(י)ש, מענלעך, באבערדלט : פֿרוי'ש,
פֿרויענדיק : מיטליעריק, מיטליאַריק, גע-
סטאַטקעוועט.

אינוו : ראוי לברכה : ראוי לחופה : בחאי נמיו.
פֿראַן : ער אין שוין ניט קיין יינגעלע : עס שפּראַצט אים שוין (עס שיט זיך אים
שוין)

אַ בערדל : נאַלטער אַחור) אַ האָן פֿון באַרות,
אַ חזיר פֿון קאַלייד : ער אין שוין לאַנג אַריבער
דעם פֿריזיוו : ער אין שוין די דריטע אַר-
מיצווה : ער אין אַנגעשטאַפט מיט יאָרן ווי אַ
קול מיט שטרוי : געלטער איידער יענער אַליין
זאָגט) אָן שאַתים און אָן סמים-טובים : אַחוץ
גוי'שע שאַתים און סמים-טובים : איך בין אויף
איר ברית ניט געווען : זי האָט זיך איבערגעגעסן
מיט אַפֿיקומנס : זי אין שוין נאָך של ים : זי
מעג שוין הערן (שפילן) קלעזמער (מוזיק) : זי
מעג שוין גיין אין באַד אַרײַן (אין מיקרה אַרײַן) :
זי אין געראַטן אין די אַהות.

שפּר : מיידלעך געדענקען דעם ט אַ ג ווען זיי זיינען געבוירן און פֿאַרגעסן דאָס
י אַ ר

ווען זיי זיינען געבוירן : מאַליאַטער מיידן לאַכן
איידער מען קיצלט זיי : הינקעדיקע בחורים
ווילן אויך ניט קיין מאַליאַטער מיידן : אַ מיידל
נאָך שלשים מעג שוין הערן שפילן : נאָך שלשים
מעג מען שוין דאָס שטערנטיכל אַנטאָן : אַן
אַלטע מויד איז זיכער פֿאַר אַ יונגן טויט : אַן
אַלטע מויד אין געגליכן צו אַ פּאָסטרעסטאַנט-
בריוו — קיינער קומט ניט נאָך איר : אַן איבער-
געוואַקסענע מויד איז ווי אַ פֿאַראַשריקער

לוח.

זען אויך : יונגקייט 84, עלטער 86, וכר 233, נקבה 234.

86. עלטער

ס'ן אַלטקייט, באַטאַגטקייט, באַיאָרנטקייט, אָפּגעלעבטקייט אַאַז"ר — אַדי : עלטער,

זיקנה, סעניאָריטעט : צווייטע יוגנט, צווייטע
קינדקייט : לאַנגע (געשענקטע, געשאַנקענע, גע-
באַרגטע) יאָרן : חיים אַרוכים, אַריכט־סמים
(וואַנים) : נאַסטאַלאַגיע.

אַלטער, אַלטינקער, אַלטיטשקער, זיידע,
נקן, שיש, ז גרייז, פאַטריאַרך, עלטערער
מענטש (ייד) : אַ מענטש (אַ ייד) אין די יאָרן :
וועטעראַן : זעכציקער, זיבעציקער אַאַן"ר : קן
ששים, קן שבעים אַאַז"ר : טפֿלן, גינאַמניק,
סטאַרוך, סטאַראַזימניק, פרעסטאַרעץ : סמאַ-
ר(יק) (נקי) : אַלטער שטורמאַק, אַלטער קראַפּ,
אַלטער שקראַב, אַלטער טשערעפּ, אַלטער
שאַרבן, (אַלטער) דזשאַד, אַלטער ספּאָדיק,
אַלטער יצמח, סטאַלנער יוגנט, ווייסער אַברה-
ניק נגרוי, אַלטער אַרח, אַלטער אַשמדי, נקן
אַשמאַי : אַבריי־לי, צעבראַכענער שאַרבן,
סקראַנדע : עובר אַטל : נ־פּ) עובר זאַטל, עובר
באַצווענע.

אַלטע, אַלטינקע, אַלטיטשקע, באַבע,
באַביצע, באַבקע, יידענע, אַלט מענטש, סטאַ-
רוכע : קת שבעים, קת שמונים אַאָזיר : נקי)
סמאַריכע, סמאַריטשקע : אַלטע שקרעמבע,
אַלטע שקראַנד(ל)ע, אַלטע קלעמפע, אַלטע
ספֿלה : אַלטע לייט, אַלטוואַרג.

ר : זיין אַלט (גרוי, צעקנייטשט אַז"ר) — אַדי : זיין אין די יאָרן : אַלט ווערן,
עלטערן זיך,
פֿאַרעלטערן זיך, געעלטערט ווערן, פֿאַרעל-
טערט ווערן, האָבן אַריכט־נמים, מאַריך נמים
זיין, לעבן הונדערט מיט צוואַנציק יאָר, זיין
זאָט מיט יאָרן, אָנלעבן זיך.
אדי ן אַלט, אַלטלעך, געעלטערט, פֿאַרעלטערט, באַטאָגט, באַיאָרנט : גרוי,
גראָ,

62

גראָוו, ווייס, באַשיט : אינגעזייפֿט נ־פ) : צעקנייטשט, גערונצלט,
צעקאַרטשעט : אָפּגעלעבט, אָפּגעפֿאַרן — פּפּפ : אָן ציינער, אָנצייניק : זקניש,
באַבש אַאָר — ס.

נפֿאַרגלייכונגען אַלט ווי משלח, ווייס (גרוי) ווי אַ טויב, ווי שניי אַאָר —
295, 97- . אינוו : אַלטערהייט : לאַת זיקנה : לליף נמיו. פֿראַן ן ווי אַלט זייט
איר עד מאה אָנים (בין הונדערט און צוואַנציק)? : ער אין נאָך רויט הינטער די
אויערן וניט אַזוי אַלש : אַ קאָפּ מיט גרויע האָר את מיט דינעם שכל : ער אע
מיט אַ מיטוואָך עלטער פֿאַר דיר : ער האָט מתואַלחס יאָרן : ער געדענקט נאָך
די פֿראַנצויזן (דעם אַלטן פֿראַנצויז) : עס דט זיך שוין פֿון אים זאַמד (פרוכנע) :
ער שמעקט שוין מיט קאַרות־בלעטלעך (מיט בעועמבלעטלעך, מיט עידוק הדע)
: ער אין שוין מיט איע פֿוס אין קבר : דעם אַלטן וואָלט מען שוין געמעגט בך
האַלטן.

שפר : מפני זכּה אָקום : נקן נה שהנה אַ־מה : ביששים אָכמה : זקני
תלמיד־חכמים קל זמן שמזקינים דעתם מתשבת עלשם, זקני עסהאָרע קל זמן
שמזקינים דעתם מטורפֿת עליהם : וואָס קומט אַרויס פֿון אַ גרויען קאָפּ ווען
דער אַכל אין גרין? : אַ ציג האָט אויך אַ באָרד און איו פֿאַרט גאָר אַ ציג : קנין
ילדים סאָירה וסאָירת זקנים קנין : ש אַלטער ברעכט (אַלטע צעלייגן) און אַ
יונגער בוי(שט (און יונגע בויען) איו נאָך ניט גלייך : זאָרגן און יאָר מאַכן גרוי
די האָר : אין די גרויע האָר דערקענט מען די יאָר : די ערשטע רוייע האָר איז אַ
פּאָויעסטקע פֿון מלארזאָרת : גרויע האָר זיינען קקרות־בלעטלעך : זאָל זע

גראָ, אַבי ס'איז דאָ : מיט די יאָרן ווערן שוואַכער די ציע און דער זקרון : די צייט מאַכט דוי די קאה את בייט די דעה : וויל אין דעם האָס ווערט באַגליקט אויף דער עלטער : וויל איז דער עלטער וואָס האָט ניט פֿאַרשעמט די יועט : ווי מען יונגעהייט זיך האַלט, אַזוי ווערט מען

אַלט : צו האָס מען געווינט זיך אע דער זעט, ביי דעם בלייבט מע אויף דער עלטער : ווי מען איז געווינט אין דער יועט, אַזוי טוט מען אויף דער עלטער : ווי (מען אע) צו זיבן, אַזוי (אין מען) צו זיבעציק : אין דער זעט אַ בהמה (אַ קאַשקעלע), אויף דער עלטער אַ פֿערד : ווער עס אין אע דער יועט אַ זוללזסובא, ווערט אויף דער עלטער אַ קראַנקער בער לער : פֿון אַ שיכור אין דער עעט ווערט אַן אַרעמאָן אויף דער עלטער : אַו מען הוילעט צו פֿיל אין דער יועט בעטלט מען אויף דער עלטער : יונגע שפּילערס — אַלטע בעטלערס : אין דער יועט אַ ליגנער, אויף דער עלטער אַ אַנב : אין דער יועט אַ (נב, אויף דער עלטער אַ קעל־תשובה : (רער עס איז אַ קינד בין צוואַנציק, (דער בלייבט) אַ שוטה בין הונדערט : האָס מען מאַכט קאַליע אע דער יועט קען מען אויף דער עלטער ניט פֿאַרריכטן : עטע יאָת רופֿן זיך אַפּ אַרף דער עלטער : אַן מע גרייט זיך אַן אע דער יועט האָט מען אויף דער עלטער : האָס מען כאַפט אַרע אין דער יועט איז אויף דער עלטער ווי געפֿונען : וויל מען אַלט ווער, זאָל מען אויף דער נאָמה און מף אַכטוט געבן.

„קנהי מאַכט : זיפֿצן, קרעכצן, גיסן, הוס(ט)ן : אַלטע לייט זעצט מען אין דער זייט : אַן אַלטן איז עט צו באַהאַלטן : קבא בפֿיתא פֿאַחא בקיתא, סבתא במיתא סימא בקיתא : * אַן אַלטער ייִד אין שטוב אין אַ ברכה, אַן אַלטע ייִדענע אע שטוב אין אַ געסרחה : אויף דער עלטער אין מען אַ מע נטדניק) : אַלטע לייט זאָלן גיט געבוירן ווערן : אַן מען אין אַלט אע מען ניט יונג : וואָס עלטער (רערט מח אַלץ קעלטער : בעסער אַלטער ווע איידער אַלטע כוחות : אַלטע לייט טראָע די אויגן אין קעשענע און די פֿיס אע די הענט : ס'אין ניטאָ דער פֿערדארוואָע האָס זאָל די יונגע יאָרן דעריאָגן : אַלט זאָל מען ווערן, אָבער ניט זיין : מען וויל זיך עלטערן, אָבער מע וויל ניט זע

אַלט : אַן מע וויל גיט אַלט ווערן, זאָל מען זיך יוטערהייט אויפֿהענגען : מיינע

אָנאָם זאָלן נישט אַלט ווערן : פֿאַר יוגנט לעבט מען נישט, פֿאַר עלטער שטאַרבט
מען נישט : אָפֿט פֿירן אַלטע פֿערד די פֿעלעכלעך פֿון די יונגע : אַ יונגער קען
שטאַרבן, אָן אַלטער מוז שטאַרבן : קיין אַלטער יידענע דט מען נישט קיין פֿעטע
יויך : בעסער פֿריער שטאַרבן אין דער היים איידער אויף דער עלטער אין
אָקדש.

זען אויך : פֿאַרגאַענקייט 75, פֿוליעריקייט 85, פֿאַרגערונג 425, פֿעיקייט
437.

87. פֿרייקייט

ס : פֿרייקייט, פֿריציטיקייט, ביציטנדיקייט אאָן"ר — אַדי.
וו : זיין (קומען) ביי צייטנס (פֿרי, פֿאַר פֿרי אאָז"ר) — אַיי אין אינר : פֿעדערן
זיך : זע, (קומען) בך צייטנס (זאין צייט אאָז"וו) : באַרע, אָנציען, - אוספֿייען,
- פֿאַספֿייען, - (ו)דאָנושען : זיין (קומען) פֿאַר דער צייט : כאַפֿן די פֿיש פֿאַר די
נעץ : מקדים זיין זיך : פֿאַראַניען זיך : נישט אָפֿלייגן, נישט לאָזן חמצדיק ווערן :
אַריינכאַפֿן : גערינען (פֿאַרשפֿאַרן, איינשפֿאַרן) צייט.

אַדי, אינוו : פֿרי : פֿאַר פֿרי : פֿריציטיק : צייטיק : בעציטנס(דיק) : ז אין
צייט : ביי דער ערשטער געלעגנהייט : נישט־אָפֿגעלייגט : אומאָפֿלייגלעך : אָן
אָפֿלייג : בלי אָיחור : אומגעזאַמט : אומפֿאַרזאַמט : ל יאָחר : פינקטלעך : צו
דער רגע : צו דער מינוט : עקזאַקט : פֿאַר דער צייט : ז בעפֿאַר דער צייט :
פֿרער אויס : - זערע : פֿאַרטערמיניק : פֿאַרויס : אומציטיק : פֿאַרדערציטיק, ז
פֿאַרציטיק : צו פֿרי : פֿאַר אַלע היומס : פֿאַר מתן־תורה : פֿאַר מתן־קלעפֿ נ־פֿ)
: איידער : אַיי : אַ אַעה פֿאַר ליכטבענטע : אַ שעה פֿאַר שולקלאַפֿן.

פֿראַן : טו אָן דעם קאַפּעליוש און זאָג לקה דודי.

שפּרן לייג נישט אָפּ אויף מאַרע האָס דו קענסט

היינט באַזאָרגן : נ־פֿ) לייג נישט אָפּ אויף מאַרע וואָס דו קענסט טאָן איבער
מאָרגן : האָס דו האָסט היינט צו עסן עס מאָרגן, וואָס דו האָסט מאָרגן צו טאָן
טו היינט : אָפֿלייע אין נאָר מט קען : אָפֿלייגן איז נישט אָפֿגעיאָגט : אָפֿגעלייגט
אין נישט אָפֿגענייגט : אָפֿגעלייגט אין אָר געלייגט : קל הקודם נכה :
פֿאַרשפּעטיקט אַ אַעה, פֿאַרלוירן אַ יאָר : נש אָחר שהוא לאַחר זמן : אָבר יומו
(זמט) אָטל קראָנו : אָן די צייט אין פֿאַרבײַ איו מען אָטור פֿון קראָנות : אַו מען

קומט ניט צו דער צייט מוּו מען עסן וואָס אי בעריק בלייבט : ווער עס קומט
פֿריער דער מאָלט פֿריער : אָן מען קומט (אָך נאָך עליט שפּיט מען אויס את
מען גייט אַהיים : אַ פֿאַמר ניצע גיסט זיך אויך אַליין אַריבער.
— . שפּעטיקייט

ס : שפּעטיקייט, שפּעטצייטיקייט אַאָן"וו — אַדי : שפּעטיקונג, פֿאַרווימונג,
אַפּלייגונג אַאָן"ר : אַפּלייגעניש, פֿאַרשלעפעניש, פֿאַרציעניש — יי : (ידחה,
היָקע.

וו : (פֿאַר)שפּעטיקן זיך : זיין (קומען) ז שפּעט (ניט מ דער צייט) : עובר
קריאת־שמע זיין : קומען אַ מיטט פֿאַר ליכטבענטע, קומען צו אַשרי (צו עלינו,
מם אויסשפּיען, צו אויסשפּעעניש) : קומען נאָך אַדיר אַדירני : אַריינפֿאַרן
מיטן דיזשל (דיקסל) אין שבת אַרע (מיטן דיזשל אין לכו נרטה אַריין, מיט די
האַלאָבליעס אין לקה דודי אַריין, מיט די האַלאָבליעס אין מינחה אַרע, מיטן
דיזשל אין דער שיסל לאַקשן) : מאַכן אַ שניט (אַ שטאָך) אין שבת אַרמ.
אויסקלייבן זיך, אויסשלאָפֿן זיך, אויסקוועטש זיך, אויסקראַצן זיך,
אויסמלאַכהנען זיך : נעמען זיך צייט, ניט אַיילן זיך — 439 : זוּימען זיך,
זאַמען זיך, וועלן, מעדליעווען,

64

מאָריך זע : מאַכן שהיות (הקנות, מחנקות) :
הייען זיך, קוועטש זיך : קראַצן זיך (רי ער
וואָלט געדאַרפֿט אַליין באַצאָלח : יישובן זיך :
ציען די נאָמה, ציען די עאַמות : מאַרקירן צייט,
פֿאַרלירן צייט, מאַרודיען, באַלאַמוטשען.
האַרטן, האַרן, אויפֿוואַרטן, אונטער־
וואַרטן, אויסהאַרטן, צוואַרטן, אַפּוואַרטן,
איבערושרטן : וואַרטן אויף דרראַרץ : וואַרטן
עד נעבור נעם : אויפֿהאַלטן, אויפֿציען, פֿאַר־
ציען, פֿאַרשלעפֿן : פֿאַרציען אין דער לאַנגער
גאַנק אַריין : לאַזן עס גיין דעררדל, לאַזן
הענגען, לאַזן אויף שפּעטער, לאַזן אויף דער

לעצטער מינוט : אָפּלייגן, אָפּפֿירן, אָפּשלעפּן,
אָפּציען, מדּחה זיין, מאַכן אַ נידּחה.
אַדי, אינוו : שפּעט : שפּעטיק : שפּעטציטיק : זוימערדיק : ניט־פינקטלעך :
ניט

צו דער צייט : ז ניט אין צייט : שפּעטסטנס :
צום שפּעטסטן.

שפּר : בעסער שפּעטער איידער גאַרניט : נ־פּ), בעסער שפּעטער איידער
גאַרניט"

האַט געזאָגט אַ ייד וואָס האָט פֿאַרשפּעטיקט
צום צוג : פּאַטשעקל פֿוקס, פּוידע פּאַ פֿלינטע
נ־פּ).

זען אויך : אומטעטיקייט 484, געלאַסגקייט 489.
89 . צייטיקייט

ם ן רעכטציטיקייט, בייציטנסדיקייט, צייט מעסיקייט אַז'ר — אַר :
געלעעהייט,

אַקאַזיע, אַנס, קאַניונקטור, ז קאַניונקטור :
מטע (דנציקע, גינסטיקע, גאַלדענע) געלעע־
הייט : פֿרי פֿעלד : רעכטע (ריכטיקע, געלע־
גענע, פּאַסיקע, צוגעקליבענע, גוט אויסגעקלי
(מזלדיקע) אָעה : די העכסטע צייט, ווענד־
פונקט, קערפּונקט, דרייפּונקט, קרעיס : אַת
לעשות, דבר בעתו.

וו : זע (קומען) אין דער ריכטיקער צדט : אויסטצן די געלעעהייט (דעם שם) :
אַנכאַפּן זיך אע דער געלעעהייט : האָבן אַ
געלעגנהייט, צו פּאַס קומען, צו מע (ניץ)
קומען, אונטעררוקן זיך אונטער דער האָט.

אַדי : צייטיק, צייטלעך, בדציטנסדיק, רעכטציטיק, צייטמעסיק, געלעע.
אינוו, פֿראַן : אַגל : (ב) דרך אַגל : אַגל־אורחא : פֿאַרבייגייענדיק : מחאַבותן :
אַפֿ־

עפל : דאָס דערמאָנט מיך : אַן מיר ריידן שוין
 דערפֿון : אַן מיר האַלטן שוין דערביי : אַו ס'אין
 שוין געקומען צו רייד : אַנטקעגן דעם וואָס איר
 זאָגט : פֿאַר איינס : מיט איינס : פֿאַר איין
 וועג(ס) : אַע איין וועג : פֿאַר אין גאַנג : בדרך
 הליכה : אַן דער אָלר נלכט : עט אויסגער
 רעכנט : פונקט צו דער צייט : ז פונקט אין
 צייט : פונקט צו דער מינוט : בכדי דעשה :
 איצט אָדער קע מאָל ניט : אין דער רעכטער
 צייט נאָר ביי צייטנס : כאַפּ אַריין !
 שפר : שמיד (קלאַפּ) דאָס איין קל זמן ס'איי הייס : גיס בוימל אויפֿן לאַמפּ
 אַזוי לאַנג
 ער ברענט נאָך : באַק ווי לאַנג (קל זמן)
 דער אויוון באַקט : מען מון די לאַנה מאַדש זיין
 אַזוי לאַנג זי שטייט.
 90 . אומצעטיקייט
 ס'ן פֿאַרשפּעטיקונג, פֿאַרזאַמונג : אומצייטיקייט : שלעכטע (אומגיניציקע,
 אומגינס-
 טיקע, אומפּאַסיקע, שלעכט אויסגערעכנטע)
 צייט : בשע (שלימזלדיקע) שעה.
 וו : זח (קומען) צו שפּעט, יאָך אַלעמען אַז"ר — אַדי : פֿאַרזוימען
 (פֿאַרזאַמען, פֿאַרזאָ-
 מען, פֿאַרשפּעטיקן, פֿאַרשלאָפֿן, פֿאַרפֿעלן,
 דורכלאָזן, פֿאַרפּאַסן, פֿאַרנאַכלעסיקן, פֿאַר-
 שפּילן) אַ געלעגנהייט (אַ עס) : אַרויסלאָזן פֿון
 האַנט : פֿאַרלירן (אַוועקוואַרפֿן) אַ געלעגער
 רט : עובר זמן זע, מעבֿיר זמן זיין, מאַחר זמן
 זיין : קומען נאָך מתדורה : קומען נאָך אַלע
 היום : * מאַכן אַ קאַנע נאָכן טויט : פֿאַרמאַכן

די שטאל נאך דער גנבה : ווערן קלוג נאך
אלעמען.

אדי , אינוו : אומציטיק : גיט-ציטלעך : נאך דער צייט : אומגעלעגן :
מאלאפראפא, צו

שפעט : נאך אלעמען : אחר-המעשה : פאסט
פאקטום, אחרי קלות הכל — 43 : נאך אלע
מעשיות : נאכן יאריד.

זען אויך : ענד 48, אנאכראניזם 72, פרייקייט 87, שפעטיקייט 88,
אומגוציקייט 410.

אינוו : א מאל : טייל מאל : ז מאנר מאל : צי מאל : צו ווילן נאר-) : ציטנרין
: ווען ניט ווען : פאראן צייטן וואס : י דעקידע : א מאל אין א נאוווענע : פאר א
נאוווענע : פון מאל צו מאל : פון צייט צו צייט : איין טאג איבערן אנדערן : א
טאג איבער א טאג : משבת לשבת : מערב שבת לערב שבת : יעדעס יאר :
יערלעך : פון איין קסח בין צום אנדערן : קעם אחת ביובל : איין מאל אין א
יובל : איין מאל אין א שמיטה.

91. אפטיקייט

ס : אפטיקייט, פֿרעקווענץ, שקיחדיקייט : פֿאראפֿטערונג.
וו : פֿאעפֿטערן.

אדין אפֿט, זייער אפֿט, אפֿטלעך, שקיחדיק, ניט־זעלטן, איבערחורעוודיק,
אָעהיק,

שטונדיק, טעגלעך, טאג־טעגלעך, נעכטלעך,
נאכט־נעכטלעך, וועכנטלעך, וואך־רעכנט־

אינוו ן שקיח : אפֿט מאל : אפֿטער : עפֿטער (ס) : א מאל : טייל מאל : ז מאנר
מאל :

צו מאל : צו ווילן : א קר מאל : י טשאסעם :

צייט : יעדע(ר) רגע : יעדע(ר) סעקונדע : יע־

דער מאמענט : יעדע(ר) מינוט : יעדע(ר) אָעה :

יעדן טאג : וואס גאט גיט א טאג : יעדע(ר) נאכט :

יעדע(ר) וואָך : אַלע טאָג : אַלע ווײַלע : אַלע
מאָל : אַלע מאָנטיק און דאָנערשטיק : בײַ גע-
לעגנהייט.

זען אייך : גאַרמע 52, איבערחזרט 64, לאַנגדויערדיקייט 92. זעלטנקייט
ס : זעלטנקייט, ראַרקייט, ראַרקייט, דטאַפֿטיקייט.
אַדי : זעלטן (וועד : ראַר, ראַר : נײַט אָפֿט.
ען אויך : קורצדויערדיקייט 74.
93. שינוי

ס : איבעראַנדערשונג, איבערגעשטאַלטונג, אי בערפֿורעמונג אאָ"ר:
איבערבייט, איבערדריי, איבערבוי אַזווי — יי : בײַט, שינוי, שינוי ניכר, ז
ענדערונג, דיווערסיע, ווענד(ונאַ, אָפֿ) נײַג, אָפּוויכ(ונט, אַבעראַציע,
אינפֿלעקסיע, איבערבראָך, אײַנבראָך, ז ברוך, איבערגאַנג, וואַריאַציע,
מאָדיפֿיקאַציע, מאָדולאַציע, טראַנספֿיגוראַציע, טראַנססובסטאַנציאַציע,
מעטאַסטאַז(יס), גילגול־נאָמות, מעטעמפֿסיכאַן : מעטאַסאָמאַטיום, מעטאַבאָל,
מעטאַבאָליזם, קאַטאַבאָליזם : כעמישער פראָצעס, כעמיע, כימיע, אַלכעמיע,
אַלכימיע.

איבערקערעניש, רעוואָלוציע, מהקכה, השאַנות, קאָנרערסיע, אַסימילאַציע,
מעטאַמאָרפֿאָז, גילגול, איבערקער, פֿאַרקער, פֿאַרראַפֿונג, פֿאַרוואַנדלונג, ז
אומוואַנדלונג, טראַנספֿאָרמאַציע, טראַנספֿאָרמיזם : איבערגעבוירונג,
איבערגעבורט, רעגענעראַציע : רעאַרגאַניזאַציע, רעפֿאָרם, רעפֿאָרמאַציע,
רעקאָנסטרוקציע.

וו : מאַכן אַן איבערבייט, אַ שינוי אַז"וו — - : בײַטן, איבערבייטן, אומבײַטן,
אַנדערע, איבעראַנדערש, אומאַנדערש, ז ענדערן, אומענדערן, ז איבערענדערן,
ז פֿאַרענדערן, אומוואַנדלען, פֿאַרוואַנדלען, משנה זײַן, טויש

66

ניי) : אומווענדן, געבן אַ ווענדונג צו, אָפּוויכן פֿון : איבערקערן, אומקערן,
איבערדרייען, אומדרייען, אומוואַרפֿן, מהפֿך זײַן : איבערריסן (ז
(איבער)ברעכן) מיט דער פֿאַרגאַנגענהייט : מאַכן אַ רעוואָלוציע,
רעאַלוציאָנ(יז)ירן, מאַכן אַן איבערקערעניש, איבערקערן, אומקערן :

איבערמיע (איבערבלעטערן) א ניי בלאט : ביטן דאס געשטאלט (די פֿארעם) פֿון, פֿארוואַרפֿן אין, איבערמאַכן, איבעראַרבעטן, אומאַרבעטן, אומגעשטאַלט (ישן, איבער(גע)שטאַלטיקן, מעטאַמאָרפֿאָזירן, איבערפֿורעמען, איבערפֿאַרמירן, רעפֿאַרמירן, טראַנספֿאַרמירן, איבערמאַדעלירן, רעמאַדעלירן, איבערגעבערן, רעגענערירן, מאָדולירן, מאָדיפֿיצירן, וואַריירן, איבערפֿאַסאַנירן, טראַנספֿיגורירן, איבערבויען, אומבויען, רעקאָנסטרוירן, איבערקאָנסטרוירן, איבערגיסן, איבערשמעלצן, רעאַרשניזירן, איבערפֿלאַנירן, איבעראַרדעווען, איבערשיכטן, איבערגרופֿירן. ווערן אַנדערש, איבעראַנדערע זיך, ביטן זיך, טוישן זיך נדיאַל) : ז ענדערן זיך, איבערקערן זיך, איבערדרייען זיך, איבערוואַרפֿן זיך, איבערקוליען זיך, איבערקניידלען זיך — 13 : נעמען אַ ווענדונג : אָננעמען די פֿארעם (דאָס געשטאַלט, די נאַטור, דעם כאַראַקטער) פֿון, אַסימילירן זיך, נהפֿך ווערן, אָננעמען אַ ניי געשטאַלט, ביטן זיך מיט די ראָלעס : איבערגעבוירן ווערן : פֿארווושדלט ווערן אין, מגולגל ווערן אַע, פֿארוואַרפֿן ווערן אין, פֿאַרקערט ווערן אין, אויפֿלייזן זיך אין, אַנטוויקלען זיך אין. אַדי : איבערגעאַרבעט, איבערגעביטן, אי בערגעקערט אַאַז'ר אינוו, פֿראַן : ע- באַקומט זיך אַ : מה נ-סנה ? : מה יום מיומים? זען אויך : אַנדערשקייט 12, פֿאַרבייט 95, חילוף א, בפֿטערדיקייט 97. 94. אומקער ם : אומקער, ווידערקער, צוריקקער, איבערדריי, אומדריי, צוריקדריי, אומרענד, צו- ריקרענד : ווידערקום, צוריקקום, צוריקפֿאַל, רעצידיוו : אינרערסיע, רעטראַספעקציע, רע- אַקציע, רעגרעסיע : רעצידיריזם, אַטאַוויום : דרייפֿונקט, קערפֿונקט, ווענדפֿונקט : ווידער- אויפֿבוי, צוריקאויפֿבוי, רעסטאַווראַציע וו : אומקערן זיך, ווידערקערן זיך, צוריקקערן זיך : אומדרייען, צוריקדרייען, אומ- ווענדן, צוריקווענדן, ווידערקומען, צוריק-

קומען : ווידער געשען, ווידער טרעפן זיך,
ווידער פאסירן, ווידער פארקומען : צוריק-
פאלן.

אדין רעטראגרעסיוו, אטאריסטיש, רעצידיוויסטיש.
אינרן ווידער : צוריק : ק(שריק).

זע אויך : איבערחורט 64, איבערטראג 172, רעטעסיע 182, בשיט 4,
אפגעבוט 480.
95. פארבייט

סן פארבעטונג, (שטעלחפארטרעטונג אאז"ר — יי : אומבייט, אפבייט,
איבערבייט, פאר-

בייט, סובסטיטוציע, אויסוועג : מישמור, שיכט,
שיפט נא-) : סובסטיטוט, סוראגאט, עקרווא-
לענט, ערוגן : פארהאן, פרההון (הינדל),
אעיר לעזאזל, אעיר המשתלח : ניקום,
ממלאקום, ממלא-מקומו, פארטרעטער,
שטעל-פארטרעטער, זאם נאק — 4-0.

וון זע א סובסטיטוט פאר, זיין א קימקום פאר, זיין א בארה פאר אאז"ר — - :
ממלא

אקום זע : אויספילן (פארנעמען) דעם פלאץ
פע, אריינעין אע די שיד פע: פארטרעטן, פאר-
בייטן, איבערבייטן, אפבייטן, זאפרעקסלען,
איבעררעקסלען, בייטן הענט, מאכן פלאץ
פאר, זגעבן פלאץ צו, מאכן א וועג פאר.

93—98

אינוו : קימקום : (אטשטאט : שטאטס ניאק : אויפן ארט פון : קווי פרא קווא.
שפר : ווי מען דארף (האבן זאלן טויג ניט קיין צוקער : ווי מען דארף (האבן
צוקער

טויג ניט קיין זאלן : דער מענטש זינדיקט און
דער האן אין די פארה : קהל קריגט זיך און

דעם שמט שמייסט מען : אַלע גלידער ווילן
ריידן און די צונג (אַלייף שטעלט מען אַרויס.
זען אויך : חילוף 96, פֿאַרטערטער 0—.

96 . חילוף

ם : בייטונג, אויסבייטונג, אַז"וו — יי : בייט, חילוף, סטעכע, שטעכ(ע) ,
טשעכען האָר־

קוס־פֿאַקוס : איבערבייט, אומבייט, אויסבייט,
פֿאַרבעט, אָפּבייט : נדיאַל) טויש, אויסטויש
אַז"וו.

וו ן מאַכן אַ חילוף (אַ בייט אַז"וו) — - : געבן און נעמען : אָפּגעבן אין חילוף
בייטן,

חילופֿן, זױעקסלען, סטעכעווען, שטעכעווען,
טשעכעווען, מינצערען : קאַסירן נאָ טשעק) ,
קעשן נאָ־) : איבערבייטן, אומבייטן, אויס־
בייטן, אויסבייטשלען נ־פ) , אויסשטעכעווען :
פֿאַרבייטן (די יוצרות) : אָפּבייטן, צעבייטן,
צעמינצעווען : נדיאַל) טויש, אומטוישן, פֿאַר־
מאַכן אַ חילוף אַנסיכה אויף אַהללה :

ביטן געלט אויף געלט : נאויסבייטן שלעכטס
אויף שלעכטס, שלעכטס אויף ערגערס) אויס־
בייטן אַ שוך אויף אַ לאַפטשע, שילע נאָ שריי
קע, אַ הוסט אויף קדחת, דובינו נאָ לוטשינו,
שוּפֿרות אויף קאַנעביינדלעך, אַ פֿאַראַיאָריקן
לוח אויף אַן אָפּגעשמיסענער הושענא, פֿאַלשע
סיעאַציעס אויף געננפֿעטע פֿערד, אַ נאַר אויף
אַ נאַר (און צוצאָלן אַ גילדערן רענדל) , אַ
קרענק אויף אַ הוסט נקערענסקי־רובל אויף
אַסט־רובל) , קרענק אויף אַרות נקערענסקי־
רובל אויף צאַרישן רובל) , מחאָבה בעצה

נדומע־רובל אויף סאָוועטיש רובל).

שפר : אַ חילוף אין אַ חלף : ווער עס האָט ליב זיך צו ביטן איז ניט קיין ערלעכער

מאָן.

זען אויך : פֿאַרבעט 95, רעטריבוציע 451, האַנדל 484.

97 . בעטעוודיקייט

ם : בייטעוודיקייט, אומפערמאַנענטקייט, אומסטאַבילקייט אַז"וו — אַדי ; פֿלאַטערקאַפּ,

פֿליאַדער, שמעטערלינג, פֿלאַטערל, מאַמע־

לעאַן, ז קאַמיליאַן, קאַליידאַסקאַפּ, קרעק־

זילבער, מזל, נלגל החוזר.

וו : זיין ניט־סטאַביל, ניט־פערמאַנענט אַז"ר — אַדי : בייטן זיך, ז ענדערן זיך : שווימען

מיטן שטראָם : באַוועגן זיך, ציטערן, פֿלאַטערן,

וויגן זיך, שאַקלען זיך, וואַקלען זיך אַז"ר

— ב־2 : פֿאַרגיין, פֿאַרפֿאַלבן, פֿאַרוויאַנען,

פֿאַרוויאַלען, פֿאַרוועלקן אַז"וו — 74 .

אַדי : בייטעוודיק, ז פֿאַרענדערלעך, אומשטעטיק, ניט־סטאַביל — 98 : ניט־גע־

שטעלט, ניט־געזעצט — 388 : ספּאָומאַדיש,

פֿליאַדערדיק, ז פֿלאַטערהאַפֿט, אומרויך: ריי־

רערדיק, באַוועגלעך, וואַקלדיק אַז"וו — ב־2 :

שטאַרביק, פֿאַרגיין, אומפערמאַנענט אש"ר

— 74 .

זען אויך : קורצווערדיקייט 74, שטי 95, וויברירש מ. אומהאַפֿטיקייט פא,

אומבאַשלאָסנקייט 8—, קאַפּריזנעקייט 889.

98 . אומבעטעוודיקייט

ס : אומבייטערדיקייט, ז אומפֿאַרענדערלעכקייט, (בשטענדיקייט,

סטאַבילקייט

אָויוו — אָדי : סטאַטוס קראָ (אַנטע) : שטאַר-
קייט, פֿעסטקייט, האַפֿט, באַשטאַנד, קיום
— 2-8 : דעמב, אייזן, שטאַל, פֿונדאַמענט :
סטאַביליאַציע, פֿיקסאַציע.

וו : זיין אומבייטעוודיק (ז אומפֿאַרענדערלעך, באַשטענדיק, סטאַביל
אַז"וו) — אָדי : מאַכן
אומבייטעוודיק, סטאַביליזירן, פֿיקסירן.

8

אָדי : אומבייטעוודיק, ז אומפֿאַרענדערלעך, שטעטיק, סטאַביל, סטאַביליזירט,
פֿיקסירט, געשטעלט, געזעצט, דויער(ער)דיק, דויערהאַפֿטיק, פֿערמאַנענט,
אַנהאַלטערדיק, אויסהאַלטעוודיק, האַפֿטיק, פֿעסט, פֿעסטשטייענדיק, שטאַרק,
שטאַנדערהאַפֿטיק, פֿאַראַנקערט, איינגעוואַרצלט — 208 : אומבאַוועגלעך,
אומאויפֿהערעוודיק, אומאויפֿהערלעך, אָנאויפֿהער(ד)יק, באַשטייק, אומפֿאַרגייק,
אומפֿאַרגענגלעך, אומאויסלעשלעך, אומצעלאַזלעך, ז
אומאויפֿלייזלעך, אומפֿאַרפֿאַלבלער, אומפֿאַרוועלקלעך, אומצעשטערלעך,
אומשטאַרביק, אומשטאַרבלעך, ז אומשטערבלעך אַז"וו — 73 .
זען אויך : לאַמדויערדיקייט בז, האַפֿטיקייט מ, באַשלאַסנקייט זע.
99. געשעעניש, צופֿאַל

ס : עווענטואַליטעט : גאַנג (לויף) פֿון געשעעניש : זאַכלויף, פֿאַקט, ז טאַטזאַך,
געגעבענע דאַטן (פֿאַקטן) : טועכץ : דערשיינונג, בשעגעניש, פֿאַרלויפֿעניש,
געשעעניש, פֿאַרקומעניש, צוקומעניש : טרעפֿעניש, באַטראַפֿלעניש נ־פ) :
אַפֿערע, אַוואַנטורע, וואַנטורע, ווענטורע, איבערלעבונג, איבערלעבעניש,
דערלעבעניש : אויסגאַנג : קדירה : מעשה : מעשה שאָיה, אַמתע מעשה שאָיה
נ־פ) : אַקציע, אַקציע־מעשה, פּאַסירונג, עפיזאָד, אינצידענט, סצענע : ז
דערפֿאַרונג : סיבה, פֿאַל, ז פֿאַרפֿאַל, צווישנפֿאַל, צופֿאַל, צופֿעליקייט,
טראַף, סלוטשי, עקסידענט ואַמ), מיקרה, פֿענאַמען : אומשטאַנד : ווענדונג
פֿון אַ געשעעניש.

וו : האָבן אַן איבערלעבעניש, ז אַ דערפֿאַרונג אַז"ר — " : דורכמאַכן,
איבערלעבן, דורכלעבן: געשען, פּאַסירן: טרעפֿן, באַטראַפֿלען נ־פ) : נאַראַרען,

געבן, אויסגעבן זיך, מאַכן זיך, פֿאַרקומען, פֿירקומען, קומען, אָנקומען, צו טייל
קומען, צו האַנט קומען, צו

האַנען קומען, קומען צו דער האַנט, קאַפּוי(ע)ר קומען, באַטאָגן : אויסלאָזן זיך,
אויסדרייען זיך, מקיים ווערן, אויסקומען, צוגיין, ז פֿאַרגיין, פֿירגיין, אויסגיין,
פֿאַלן אויפֿן גורל פֿון, געפֿאַלן, חל זע, באַפֿאַלן, ז פֿאַרפֿאַלן, אויספֿאַלן,
אַראָפֿפֿאַלן (פֿון הימל) , פֿאַרלויפֿן, באַגעגענען, אָנשלאָגן זיך אין, אָנשטויסן
זיך אין, טאָן זיך, אָפּטאָן זיך , אָפּשפּילן זיך.

אינוו : קך הרה : מעשה שאַיה קך אַיה : בדידי הווה עובדא : אַל־אַי סיבה:
אַל־קי מיקרה, אַל־אַי טראַף : ווי עס טרעפֿט : ווי עס פאַסירט אַז"ר : כהווייה :
דאָרים כהווסתם.

פֿראַן : עס קען געבן (ע־ קען צופֿאַלן) די שוואַרצע בראַנד.
שפר : עס זאָל זיך ניט טרעפֿן וואָס עס קען זיך טרעפֿן : עס זאָל אַזוי ניט טרעפֿן
ווי עס טרעפֿט זיך : ווי עס מאַכט זיך אין עט (איז רעכט) : אַחר־המעשה
העלפֿט קיין חרטה ניט : אַחר־המעשה אין יעדערער אַ אַכּם : אין משיבין לאַחר
המעשה : אויף אַ מעשה פֿרעגט מען קיין קשיה ניט : אַ עטער פֿאַל קומט
במילא.

זען שיד : באַשערטקייט — 1.

— 1 . באַשערטקייט

ם : באַשערטקייט, באַווערטקייט, אומפֿאַרמיידלעכקייט אַז"ו — אַדי :
באַשערונג, באַווערונג : מזל , גורל , דאָליע, מערכה, שיקזאַל , חלק, טייל ,
גנר, גנרה, גאַטזאַך, הימלזאַך, גאַטס ווילן, השנחה, השנחה פרטית, השנחה
בללית : באַשטימונג, פֿרעדעסטינאַציע, קיסמעט, דאָס רעדל , נלגל־החוזר :
פֿאַטאַליטעט, פֿאַטאַליזם, פֿאַטאַליסט : קומעדיקע געשעער, קומעדיקייט,
ערידות, צוקונפֿט — זז : עווענטואַליטעט : וואָס עס דאַרף (מוז) קומען : וואָס
ס'אין אָנגעגרייט (אָנגעשריבן) : וואָס דער שיקואַל האָט גרייט — אַר : לאַתיד
לבוא, עולם־הבאָ : יומזדין.

וו : קומען, אָנקומען, אויספֿאַלן, באַשערט

101—100

זיין, באַווערט זע — אַדי : דערנענטערן 'זיך, פֿאַרשטיין, (יגור זיין, הענגען

איבערן קאָפּ : באַשערן, באַרערן.

אַדירן באַשערט, באַווערט, באַשטימט, אָנגעצייכנט (מן השמים), אָנגעשריבן, פּרעזעסטינירט, פאַרחתמעט : אָנגעגרייט, אומאויסמיידלעך, אומפאַרמיידלעך, אומאָפּווענדלעך, אומקאָנטראָלירלעך, ניגור : פאַטאַל, בלינד : פאַרשטייַק, נאָענט.

פֿראַן : אַזוי מיי זיין : אַזוי אין אָנגעשריבן : אַזוי אין אָנגעצייכנט אַזוי : אַזוי אין די קאָרטן : מען קען נישט העלפֿן נאָ) : עס אין נישט צו אַנטלויפֿן פֿון : עס אין נישט אויסצומיידן : עס אין נישט אָפּצווענדן : עס אין נישט צו קאָנטראָלירן : עס אין נישטאָ קיין הילף צו : ס'אין קתוב וואָתום : זיין גורל אין פאַרחתמעט : מען קען די הענט נישט אונטערלייגן — 420 .

שפּרן דאָס רעדל דרייט זיך : עס אין אַ נלגל החוזר : לאַוו אַל אָדם זוכה : מיט אַ לייטער אויפֿן הימל קען זיך קיינער נישט באַוואַרענען : אַ מענטש ווערט מיט קיין וואָק נישט געבוירן : וועמען צו ברויט, וועמען צו טויט : פֿאַר וועמען אַ ברויט, פֿאַר וועמען אַ טויט : מען אין טאַקע נישט ווערט, אָבער ס'אין אַזוי באַשערט : גאָט באַשערט דעם טרינקער זיין וויין, דעם שפינער זיין פֿלאַקס און דעם (גיד אַ ברית אום נומקיפור : וואָס גאָט טוט באַשערן קען קיע מענטש נישט פֿאַרמערן : וואָס (עס איו) באַשערט דאָס (איז) באַווערט : וואָס פֿון גאָט באַשערט (איז) פֿון לייטן נישט פֿאַרווערט : וואָס עס אין באַשערט אין באַגאַלט נ-)) : אַן ס'אין באַשערט אין קיין אַכמות נישטאָ : אַן ס'אין באַשערט שיקט ער באַדי צו מיטן ווינט : אַן ס'אין באַשערט קלעפט זיך : אַן ס'אין באַשערט (אַ אַרה) קומט עס אליין אין שטוב אַריין : אַן ס'אין באַשערט דאָס גרויסע גערינס קומט עס אין שטוב אַרין : אַן ס'אין באַשערט איינעם דערטרונקען צו ווערן ווערט ער דערטרונקען אין אַ לעפֿל וואָסער : אַן ס'אין איינעם באַשערט דערטרונ-

קע צו ווערן ווערט ער נישט געהרגעט : אַן גאָט וויל מאַכט קמץ נִית באַ : אַן סע גייט נישט מאַכט קמץ נִית מע : אַן אלסהו הנביא אין דער נעל־ענלה פֿאַרט מען גוט (גיד) : אַן מזל זאָל מען גאָרניט געבוירן ווערן אויף דער וועלט : אַן מזל וואָס טויג מיר יאָרן? : דאָס מול לאַזט נישט לאַנג מיט זיך שפּילן : ווען דאָס מזל זעצט אים אויף אַ שטול זעצן אים מענטש נאָך העכער : וויל אין דעם וואָס זיין

גליק זוכט אים און ניט ער זיין גליק : וואָס מצט מול אָן ברכה? 495, 496 .
זען אויך : קומעדיקייט זז, מיגלעכקייט 820, אומווילי קייט 886, אַזאַרטשפּיל
517, איינשטעלערישקייט סא.

101. סיבה

ס'ן סיבהדיקייט, סיבותדיקייט, ז אורזאַכלעכ־
קייט, קויזואַליטעט : ז פֿאַראורזאַכונג : טעלעאַלאָדע.
סיבה, ז אורזאַך, גרם, גורם, פֿאַקטאָר, ז פֿאַראורזאַכער, פֿאַטער, מוטער :
גרונטסיבה, ערשטע סיבה, סיבה ראשונה : נאָענטע (ווייטע) סיבה : די סיבה
פֿון אַלע סיבות : השאַלשלות הסיבות : קייט (פֿון) סיבות, סיבותדיקייט : דער
פֿאַרוואָס, דער פֿאַרוואָס און פֿאַרווען, ז דער וואָרום, דער פֿונראַנען.
אַנהייב, אָנפֿאַנג, ז אורשפרונג — 41 : שורש, וואָרצל, ז קאַרען : (זע, שטאַם
: קנאַספ : זוּימען, נרע, קערנדל : איי : עמבריאָן : עלעמענט : קעמערל, ז צעל
: שליסל : אָער, קוואַל, ז קרעל : שיסל : האַנט : ברונעם, פֿאַנטאַן,
רעזערוואַר.

השאָעה, איינפֿלוס, ווירקונג : אַנשטויס, מאָטיוו, באַוועגער, ז באַמעגגרונד —
394 : טרייבפֿעדער, ספרונזשינע, ז פרוזשינע : ווענדפונקט, קערפונקט,
שווערפונקט, שטיצפונקט. וו'ן זיין די סיבה פֿון, זיין דער וואָרצל פֿון, זיין
דער אָקור פֿון אַז"וו — : שולדיק זיין אין, פֿאַראַנטוואָרטלעך זיין פֿאַר,
טראָע די אַחריות

פֿאַר, האָבן אַ האַנט (אַ פֿינגער) אע, פֿאַרזייען די זוּימען פֿון, גורם זיין, פועל
יוצא זיין, ברענגען צו, ז באַאורזאַכן, ז פֿאַראורזאַכן, מאַכן אַז, באַוועגן, לאָזן
(ברענגען) אין באַוועגונג, צושטייער געבן צו, זיין אַ שותף צו.
אדי'ן סיבהדיק, סיבותדיק, קויזאַל, ז אורזאַכלעך.
זע אויך : אָנהייב 41, שאַפֿונג — 1, שטאַם זט, מאָטיוו 892, פֿאַרמיטלוע 402,
באַגער וא.

102. רעזולטאַט

ס : אַרויסקומונג, אַרויסוויקלונג, אַרויסשפּראַצונג אַז"וו : אַרויסקום,
אַרויסווקס, אַרויסשפּראַץ אַז"וו — יי : רעזולטאַט, פעולה, פועליוצא, ז
דערפֿאַלג, ווירקונג, עפֿעקט, קאַנסעקווענץ, אָולדה : קוף, קוף דבר — 43 :

שפיץ, אכלית : דער היוצא לנו, דער היוצא (עט) מדברינו (מנה) : דעריראציע : ירושה, טעלעגאניע : אפשטאמלער, אפשטאמלינג — 238.

ארבעט, פֿרוכט, שניט, פלאַד, פליד : באַשף, שאַפֿונג, יאָירה, פראָדוקציע, אויסאַרבעטונג, קרעאַציע : ווערק, אויפֿטו, דערגרייכונג : קנין — 1 13 : פראָדוקט, מלאָכה, מאַמערי, געאַרבעטס, מעשה סדי, פֿאַבריקאַט, האַלב־פֿאַבריקאַט.

וּן האָבן זיין אַפשטאַם פֿון, שטאַמען פֿון, אַפשטאַמען פֿון, אַרויסשטאַמען פֿון : אָפהענגען פֿון, באַווירקט זיין פֿון, באַדינגט זיין פֿון : זיין דער רעזולטאַט פֿון, זיין דער אַרויסקום פֿון, זיין דער פועל־יוצא פֿון — ס : רעוולטירן פֿון, קומען פֿון, אַרויסקומען פֿון, באַקומען זיך פֿון, אויפֿקומען פֿון, ווערן פֿון, ז אַנטשטיין פֿון, אַרויסגיין פֿון, אַרויסשפּרינגען פֿון, אויספֿיקן זיך פֿון, אויסוויקלען זיך פֿון, אַרויסוויקלען זיך פֿון, אַנטוויקלען זיך פֿון, אויסשיילן זיך פֿון, אַרויסשיילן זיך פֿון, אַרויסשפּראַצן פֿון, אַרויסבליען פֿון, ניצמח ווערן פֿון, אַרויס־אקסן פֿע, אַרויסקוועלן פֿון, אַרויסשטראָמען פֿון, אַרויספֿליסן פֿון, אַרויספֿלייצן פֿון, קומען בירושה פֿון : ברענגען רעזולטאַטן : שניידן די פֿרוכט, שניידן וואָס מען האָט פֿאַרזייט : אָג־שלאָגן.

אַדי ן פעולהדיק, פועל־יוצאדיק, אכליתדיק, עפֿעקטיוו, ווירקעוודיק, רעזולטאַטיוו.

אינוו : (ימצא : היסט ע־ : אַל־ ן : בקן : ז אַלזאָ : אין רעוולטאַט פֿון : אין קאַנסעק־

ווענע פֿון : ז פֿאַלגלעך : אַווי אַן : געוויינט)־לעך : נאַטירלעך : במילא : (ז זעלבסט)פֿאַרשטענדלעך : פֿאַרשטייט זיך אַן : מובן מאַליו : אָטור נו !.

פֿראַן ן מיצווה שהזמן גרמא.

זען אויך : ענד 48, שאַפֿוט או, אַפשטאַמלער 288.

103. אַטריבוציע

ס ן צושרייבונג, צורעכענונג, אָנהענגונג אא"ר — יי : אַטריבוציע, אַטריבוט.
וו ן מאַכן שולדיק פֿאַר, מאַכן פֿאַראַנטוואָרטלעך פֿאַר, צושרייבן צו,
צורעכענען צו,

אָנהענגען אין (ז אָן), האָבן צו פֿאַרדאַנקען
(פֿאַח : באַגרינדן, באַצייכענען, אַרויסרוקן,
אָנגעבן די סיבה פֿון : אָנווייזן אויף דער סיבה
פֿון : זאָגן ווי אַזוי עס קומט : אויסגעפֿינען די
סיבה פֿון : זען פֿון וואָנען די פֿיס וואַקסן : גע-
פינען דעם אָמתן שולדיקן פֿון : ענטפֿערן פֿאַר,
אָפגעבן דין וואָשבון פֿאַר, לייַדן (טראָגן) די
קאָנסעקווענצן פֿון.

אינוו ן פֿאַר וואָס : פֿאַר וואָס און פֿאַר ווען : מפני מה : ווי אַווי : ווי אין עס :
וואָס עפעס

(אין מיטן דרינען) ? : פֿאַר וואָס עפעס ? : ווי אַזוי
קומט עס? : ז וואָרום? : (ה)למאי? : היות : הנם :
אַזוי ווי : ווייל(ע) : באַווייל : מחמת : דערפֿאַר
וואָס : צוליב דעם וואָס : אַ דאַנק (דעם וואָס) :
צו דאַנקען (און לויבן) : צו פֿאַרדאַנקען :
אַאשר : אַאשר בען : וואָרעם : וואָרן : דער-
איבער דעם : פֿאַר דאָס : צוליב דעם : שקאַש : ד(ע)רום : דאָרעם : ז דאָדורך :
דערמער : דערימערך : דרומערך : בזכות נה.

פֿראַן : דאָ מין עפעס שטעקן : אָט דאָ (דאָס) אין די אָרה : אָט פֿון וואָנען עס
שטינקט דער העכט : דאָ ליגט דער הונט באַגראָבן : על אַלה אַ; בוקיה :
דערויף קלאַגט דער מקונן (דער (ביא, ג-פ) דער ממקומך) : פֿאַר וואָס ? פֿאַר
שבת ג--).

שפר : יעדער וואָרעם האָט אַ דאָרעם : אַי מען האַקט האַלץ פֿאַלן שפענער : אַי
מען קלינגט אין אַגא : אַן די קו עסט קליינען, שאַקלט זיך דער בויזעם : אַן מען
זייט אינדיקעס וואַקסן נאָראַנים : קיינער קען קיין הינדל ניט שעכטן אַן ס'זאָל
ניט גיין קיין בלוט : עס פֿאַלט ניט דער שפּאַן ביז ס'אין עפעס דעראַן : עס פֿאַלט

ניט די שפין בין עס ליגט ניט עפעס דערין : אַלע קוימענס שמעקן מיט רויך.
זען אויך סיבה 101.

קראַפֿט

ם : קראַפֿט, כוח : טרייב־קראַפֿט, הייב־קראַפֿט : צוציקראַפֿט, צוצי־ונדקראַפֿט,
כוח־זמושך, גראַוויטיר־קראַפֿט : פֿונצענטער־קראַפֿט, פֿונצענטרישע קראַפֿט,
צענטרי־פֿושלע קראַפֿט : צומצענטרישע (צוצענטרשע) קראַפֿט, צענטרי־פעטאַלע
קראַפֿט : באַרערבוח, טרייב־כוח אַז״ו : שלאַג־קראַפֿט, שלאַדבוח, אימפּולס:
פאַראַלעלאַגראַם פֿון קרעפֿטן: קראַפֿט־מאָמענטן : קדמון־קראַפֿט, ז אורקראַפֿט,
נאַטורקראַפֿט : סטיכישע (עלעמענטאַרע) קראַפֿט : יוגנטקראַפֿט,
מענערקראַפֿט, כוח אַברא : לעבנסקראַפֿט, לעבעדיקע קראַפֿט, וויטאַלע קראַפֿט
: יוערכוח, מענער־כוח אַז״ו : וויטאַליטעט, וויטאַליום, חיות, חיות, כוח הדם,
כוח הנפֿש — 419 : רעכטע האַנט, רעכטער (אויסגעשטרעקטער) אָרעם :
נערוונקראַפֿט : אַרבעטקראַפֿט, פראָדוציר־קראַפֿט אַז״מ : וואַסערקראַפֿט,
עלעקטרישע קראַפֿט,

עלעקטראַמאַטאָרישע קראַפֿט אַז״ו : אַר בעט־כוח, פראָדוציר־כוח אַז״ו :
פּאָטענץ, פּאָטענצשליטעט : יכולת, פֿעיקייט, מיגלעכקייט : נעליכולת, מִרכּולת
: ענערדע — 433 : פֿיזשע (דינאַמישע, פּאָטענציעלע, בפועלדיקע, קינעטישע,
שטראַליקע אַז״ו) ענערגיע : מעכאַניק, סטאַטיק, דינאַמיק, קינעטיק.
גפֿוויש פֿיזיק, אַכמתזאַבע : עקספּערי מענטאַלע פֿיזיק, אַסטראָפֿיזיק,
אַגראָפֿיזיק אַז״ו : פֿיזיקער.

אַטאָם, יאָן, עלעקטראָן, פראָטאָן, ני טראָן : פּאָזיטיווער עלעקטראָן, פּאָזיטראָן
: אַלפּאַ־טיילעכל, קערן, יאָדער, נוקלעוס : אַטאָמראַג, אַטאָם־געריכט,
אַטאָמישער נומער, אַטאָמישער געביי (געבוי) : יאָניזאַציע : ראַדיאָאַקטיווקייט,
ראַדיאָ־אַקטיוויטעט : נאַטירלעכע (קינסטלעכע) ראַדיאָאַקטיוויטעט :
אַטאָםלערע : אַטאָמאָלאָגיע : אַטאָם־טעאָריע, אַטאָם־היפּאָטעז : אַטאָמישע
(אַטאָמיסטישע) טעאָריע : ראַדיקאַל, איזאָטאָפּ, מאָלעקול : קריסטאַל .
קרישטאַל .

נעלעקטריע) עלעקטריע : עלעקטריצי טעט : פּאָזיטיווע (נעשטיווע) עלעקטריע
: עלעקטראָפּאָזיטיוו, עלעקטראָנעגאַטיר : עלעקטריזירונג, עלעקטריזאַציע :

עלעקטרי פֿיקאַציע, ז עלעקטראָפֿיקאַציע : דורכפֿירער, קאָנדוקטאָר :
ניט־דורכפֿירער, איזאָלאַטאָר : דיעלעקטריק : עלעקטרישע שפּאַנונג :
אַנלאָדע, אויסלאָדווג : שלוואַנישער עלעמענט, גאַלרשישע קייט :
עלעקטרישער שטראָם, ז עלעקטרישער טאָק : גלייכשטראָם, דירעקטער
(שלוואַנשער) שטראָם, די־סי נאָ- : בך טעוודיקער (ז פֿאַרענדערלעכער)
שטראָם, אומדירעקטער (פֿאַראַדישער) שטראָם, אַנאָדן שטראָם,
ביטשטראָם, ז וועקסלשטראָם, אידי נ- : עלעקטראָד, שאָד, קאָטאָד :
עלעקטרישע באַטעריע (ז באַטאַריי(ע)), שאָדבאַר טעריע, אַקומולאַטאָר :
שטענדיקער, ביטער דיקער (ז פֿאַרענדערלעכער) ווידעזעטשד :
(עלעקטראָדורכפֿירלעכקייט, אינדוקטאַנץ, אינדוקטיוויטעט, אינדוקציע :
צושנשאַנדיקע (קעגנזייטיקע) אינדוקציע, אַליין- (ז זעלבסט-) אינדוקציע :
אינדוקטיווע בינדונג : פֿונקאַפּשטאַנד : עלעקטרישע וויברירונגען :
עלעקטראַמאַעטישע (הערצישע) כּוואַליעס : קורצשלוס, שאָרט סוירקיט נאַמ)

נעלעקטרישע מכשירים) אינדוקטיר- (אינדוציר-)אַפּאַראַט, אינדוקטאָר : שפּול
פֿון אַליין־אינדוקציע : אָפּהאַלטשפּול : טראַנספֿאָרמאַטאָר, איבערפֿורעמער,
טראַנספֿאָרמירער : קאָנדענסאַטאָר, קאָנדענסירער, קאָנדענסער נאָ- :
ליידענער פֿלאַש : עלעקטרישער אויסגלייכער, אָסצילאַטאָר : דעטעקטאָר :
עלעקטריזיר־מאַשין : עלעקטרישער בויגן : עלעקטראַמעטער,
גאַלוואַנאַמעטער, פּאָטענציאַמעטער, וואָלטמעטער, וואַטמעטער,
אַמפּערמעטער, אָממעטער אַז"וו.

מאַגנעטיזם, דיאַמאַגנעטיזם, פּאַראַמד נעטיזם, ערד־מאַעעטיזם : ערדישער,
אינדוקטירטער (אינדוצירטער) מאַגנעטיזם : עלעקטראַמאַרעטיום,
מאַגנעטאַ־עלעקטריציטעט : מאַעעטיש פֿעלד : משעטיק.
נמאַעעטישע מכשירים) מאַעעט, מאַטעס : נאַטור־מאַגנעט, פֿעלדמאַגנעט,
דיאַמאַגנעט, פּיראַמאַגנעט, עלעקטראַמאַעעט : מאַגנעטישע נאָדל, נייגנאָדל,
אַסטאַטישער ווייזער, בוסאָל : משנעטיוירער, מאַעעטאַמעטער, מאַגנעטאַגראַף
אַז"ר.

וו : האָבן (באַזיצן) די קראַפֿט (דעם ביח) : האָבן בכוח (בנד, ביכולת) : האָבן

די מיגלעכקייט : זיין בכוח (ביד, ביכולת) : זיין אין שטאַנד (ז אימשטאַנד) :
זיין ביי זיך אין דער האַנט, קענען, באַווייזן, באַהייבן, פֿאַרמאָגן, ז פֿאַרמאָכן,
באַהויפטן : נאָ- אַפֿאַרדן, דערפֿאַדערן : געווינען אין קראַפֿט : געבן קראַפֿט
אַז"וו : מאַגנעטיזירן, מאַגנעטירן, עלעקטריזירן, איודוקטירן, אינדוצירן.
אַדי : פּאָטענט, פּאָטענציעל, סטיכיש, ז סטיכיש, אַדיש, פֿיזיקאַליש,
עלעקטריש,

מאַעעטיש, אינדוקטיוו אַז"וו — ס.

זען אויך : האַפֿטיקייט 8—, אינפֿלוס 894, געזעט 418, גבֿורה 419,
טעטיקייט ע., הערשאַפֿט א.ו.

105. אומקראַפֿט

ס ן אומקערעפֿטיקייט, אימפּאָטענטקייט, אומטויגעוודיקייט אַז"וו — אַדי :
אומקראַפֿט,

קראַפֿטאַנרער, אימפּאָטענץ : קאָסטראַציע,
סטעריליזאַציע : מענער־שוואַכקייט, עלטער־
שוואַכקייט אַז"וו — 420 .

צעבראַכענער שאַרבן אַז"וו — 420 : אימ־
פּאָטענטער, ישען אַל קיתו : סרש, איינוך,
איינוכאַד, ז יעונוך, קאָסטראַט, פֿאַרשניטע־
נער, * אויסגעשניטענער.

וו ן ניט זיין ביד (ביכולת, בכוח) : מט זיין אין שטאַנד (ז אימשטאַנד) : ניט
האַבן ביד

(ביכולת, בכוח) : ניט האַבן די מיגלעכקייט
(מעגלעכקייט) : ניט האַבן די פֿעיקייט : ניט
זיין בע זיך אין דער האַנט : ניט קענען : זיין
אומקערעפֿטיק, אימפּאָטענט אַז"וו — אַדי : ניט
טויע : מאַכן אומקערעפֿטיק, אימהאַטענט אַז"וו
— אַדי : אַנטקערעפֿטיקן, אָפּטייטן (די קראַפֿט),
אָפּשניידן די פֿליגל : בינדן די הענט (הענט און
פֿיס) : פֿאַראַליזירן, ליימען : דיסקראַליפֿי־

צירן : מסרס זיין, פֿאַרשניידן, אויסשניידן (די
אייער), מעקרון, קאַסטריירן : סטעריליזירן :
נקעליי־חיים) אויסלייגן, כראַשרן, מאַראַער
טשעווען.

אַדין אומקערעפֿטיק, קראַמלאַז, אימפּאַטענט, ניט־טויגעוודיק, אומפֿעיק, אַנט־
קרעפֿטיקט, קאַסטריירט, סטעריליזירט, פֿאַר־
שניטן, * אויסגעשניטן, כראַשירט, כאַראַשטשע־
וועט: שוואַך, קראַנק, שלאַבעריק אַז"וו — 420 .
זען אויך : אומהאַפֿטיקייט 209, קראַנקייט 420, אימהערשאַפֿט
106. שאַפונג

ם : גרינדונג, געבערונג, פראָדוצירונג אַז"וו
— יי : באַפֿרוכפערונג, באַפֿרוכטונג, באַשטויבונג, אינקובאַציע, פראָפּאַגאַציע.
באַשאַף, שאַפונג, קרעאַציע, יעירה, געבורט, גענעראַציע : עוואָלוציע,
אַנטוויקלונג : וועלטבאַשאַף, מעשה־בראשית, קאָסמאָגאָניע : גענעטיק,
גענעזיס, ביאָגענעזיס אַז"וו : געאַגעניע, ביאָגעניע אַא"וו.
פֿאַרמאַציע, קאָנסטרוקציע, בוי, אויפֿבוי, אויפֿשטעל, צונויפֿשטעל,
צוואַמענשטעל, געבוי, סטרוקטור, אַרכיטעקטור : אינסטיטוט.
פֿאַבריקאַציע, מאַנופֿאַקטור, אַרבעט, פראָדוקציע : גרויס־פראָדוקציע,
קליין־פראָדוקציע אַז"וו אַינדוסטריע: שווערע (לייכטע) אינדוסטריע,
הויז־אינדוסטריע אַז"וו : אינדוסטריאַליזם, אינדוסטריאַליזאַציע.
שאַפֿער, שעפֿער, באַשאַפֿער, באַשעפֿער, בורא, יוצר, גענעראַטאָר, פֿאַטער,
מוטער, אויטאָר, אַריגינאַטאָר : אויסגעפֿינער, ז דער פֿינדער — 328 :
אויפֿטוער, אַרויסברענגער, אַריינברענגער, אַריינפֿירער, איניציאַטאָר : פּיאָניר,
פּיאָנער, חלוץ : גרינדער, מיטגרינדער, גרונטלייגער, גרונטפֿעסטיקער, מיסד,
בויער, שטעלער, איינשטעלער, צונויפֿשטעלער, אָרגאַניזאַטאָר, אַרכיטעקט,
קאָנסטרוקטאָר, בילדער נאָ) אַז"וו — יי : פראָדוצירער,
גרויס־פראָדוצירער, קליין־פראָדוצירער, פראָדוצענט, פֿאַבריקאַנט,
פֿאַבריקאַטער נאָ), מאַנופֿאַקטוריסט, מאַנופֿעקטשורער נאָ) :
אינדוסטריאַליסט, אינדוסטריאַל, אינדוסטריעלער : אַרבעט־געבער :

אונטערנעמער, קאנטראקטאָר, קאנטראַהענט, ז קאנטראַגענט, דזשאָבער נאַ-) :
אונטערפֿאַבריקאַנט, פּאַדריאַטשיק, קבלן, לוינקעטניק : אַרבעטער — פ 43 .
וון שאַפֿן : שאַפֿן אַ נש מאִין : ווירקן : ברענגען
(אַרויסברעטען) אין דער וועלט : אַרויס-
פֿירן מן הכוח אַל הפועל : מוליד זע, געבערן : געבן לעבן, אַרויסרופֿן צום לעבן :
באַפֿרוכפערן, באַפֿרוכטן, באַשטויבן : פּראָפּאַגירן.
גרינדן, גרונטפֿעסט(יק)ן, (פֿאַר)גרונטיקן, מיסד זיין : לייגן דעם פֿונדאַמענט
(דעם ערשטן שטיין) : פֿאַרלייגן, פֿאַרפֿירן, עטאַבלירן : שטעלן, אינשטעלן, ז
אינריכטן, אינסטאַלירן, אינסטאַלערען, אינפֿונדעווען.
בויען, סטראָיען, בילדן נאַ-) , קאנסטרוירן : פֿורעמען, פֿאַרמירן, ז בילדן :
אויפֿבויען, אויפֿשטעלן, ז אויפֿריכטן : צונויפֿשטעלן, צר זאַמענשטעלן :
אויפֿזעצן, צונויפֿזעצן : קאָמפּאַנירן : אָרגאַניזירן : אויספֿורעמען,
אויספֿאַרמירן, אויספֿאַרמעווען : אויסבילדן, אַנטוויקלען : אויפֿברענגען,
אויפֿכאָווען, אויפֿהאַדעווען, אויפֿציען, דערציען, מנדל זיין : מייקטערן,
מייַטרערען : טאָן, טון, מאַכן : פּראָווען, ריכטן, רעכטן : אויסאַרבעטן,
אויספֿאַרטיקן : פֿאַבריצירן, פּראָדוצירן, מאַנר פֿעקטשורן נאַ-) :
אינדוסטריאַליזירן : פּאַדריאַדערען.
אַדין גענעראַטיוו, פֿאַרמאַטיוו, קאנסטרוקטיוו, פּראָדוקטיוו : אינדוסטריעל :
שאַפֿער ריש, אויפֿטועריש, אויפֿטויק, אויסגעפֿינעריש, ז דערפֿינדעריש,
פּראָדוצירעריש אַאַז"וו — " : אַליין געמאַכט, אייגן געמאַכט, היימיש,
סוואַיסקע : באַשטעלט.
שפּר : אַ רוסישער פּאַדריאַטשיק גייט אין קאַלאַשן און האָט ניט אַ גראַע : אַ
נאַר(ף) ווייזט מען ניט קיין האַלבע אַרבעט : אַ טאַטן ווייזט מען ניט קיין האַלבע
אַרבעט נ־פ) .
זען אויך : פֿאַרמערונג 25, אינשליסוט 55, פֿאַרענדיקוט 43, סיבה 101 ,
רעזולטאַט 1 , אויסעפֿין 528, באַשעפֿטיקונג 435, געווינ 495.
107. צעשטערונג
ם : צעשטערערישקייט, וואַנדאַלישקייט, אַרונטערריסערישקייט אַאַז"ר —
אַדי : צעשטערונג, פֿאַרוויסטונג, פֿאַרניכטונג אַאַז"וו : פֿאַל ,

צוזאַמענפֿאַל : אינבראַך, צוזאַמענבראַך — יי : אַרונטעררײַס־אַרבעט :
צעשטערונג־גײסט, צעשטערגײסט.

איבערקער(עניש), חורבן, אָל, רױן : שיפֿבראַך, ז שיפֿברוך, האַוואַריע,
אַבראַויע : קאַטאַקליזם : פּאַגראָם : אונטערגאַנג, אומקום, פּאָהיבעל .
משחית, קעל־משחית, וואַנדאַל, מחבל, מלאך־חאַלה : צעשטערער,
פֿאַרדאַרבער, פֿאַרניכטער : הויז־אינוואַרפֿער : פֿאַרטייליקער, פֿאַרלענדער
אאָ"וו — יי .

וו ן ווערן צעשטערט, צעבראַכן אאָן"ר : אינפֿאַלן, צעפֿאַלן (רערן),
פֿונאַנדערפֿאַלן : צעפֿאַלן (ווערן) ווי אַ קאַרטזשטיבל, ווי טרוקענע (לויזע)
ריטלעך : אינגעבראַכן ווערן, ז צוואַמענברעכן, ז צונויפֿברעכן : ליגן אין
שטויב : ווערן אַ אָל (אַ חורבן, אַש את רויך) : ווערן צו נישט : עבר ואַטל
ווערן : ווערן אָטל ברוב (אָטל באַשים, אָטל בשיסל נ־פֿ) : (עקר ווערן, קלה
ונאבד ווערן, גיין צו גרונט : אומקומען, פֿאַרגק, אויסגיין, אונטערגיין,
אויסגערוניש ווערן, אָפטאָן זיך : אַוועקקומען, שטאַרבן אאָן"וו — 243 .
צעשטערן, צערינע(ווע)ן, איזרינערען, אונטערגראָבן, צענישטערן,
צענישטשען, אונטערברענגען, אַרונטערברענגען, (צע)רוינירן : מאַכן אַ
פּאַגראָם, פּאַגראַמירן, צעגראַמירן : צעטראָגן, איבערקערן, אומוואַרפֿן,
צעוואַרפֿן, אינוואַרפֿן, אינברעכן, אינלייע, אַרעקלייע, צעלייגן,
אינוואַלגערן, צעוואַלגערן, אינוואַליען, צעוואַליען, דעמאָלירן, אויפֿרייסן,
אַרונטעררײַסן, חרוב מאַכן, מחריב זײַן : אָנמאַכן אַ חורבן (חוראַנות) : מחריב
עולמות י ין .

מאַכן צו נישט (צו גאָר נישט) : מאַכן אַש און
בלאָטע (אַ באַרג מיט אַש, אָפֿר וואַפֿר) : מאַכן אַחת אַרב (אַחת נשתי נ־פֿ) :
מאַכן אַ סך־הכל, (אַ אַכלית) : מאַכן אַ אַל־עולם : מאַכן אַש און רויך : מאַכן
גלייך מיט דער ערד .

אָפּמאַכן, אויסמאַכן, צעמאַכן, אינטאָן נ־יר) : צו רעכט מאַכן, חתונה מאַכן : ז
צו גרונט ריכטן : ניט לאָזן אַ שטע אויף אַ שטיין : אָפּוויש פֿון דער ערד :
פֿאַרריסטן : פֿונאַנדערלאָזן, צעלאָזן, ז אויפֿלייזן : באַזייטיקן, עלימי נירן :

אַפּשאַפֿן, אָטל מאַכן — 463 .

פֿאַרטיליקן, אויסטיליקן, פֿאַרניכטן, אויסראַטן, פֿאַרלענדן, פֿאַרשניידן :
פֿאַרחתמענען דעם מרל פֿון : מאַכן אַ קוף צו : אָפּוויש, אויסמעקן : אָפּרוימען
(אַפּראַמען) פֿע וועג : ליקרי דירן : אומברענגען, אויסשטיקן, אויסדישען,
אויסמאַרדן, אויסקוילען אַז"ר — 244 : אויסוואַרצלען : אויסרייסן מיטן
וואַרצל : אויסקאַרענייען, אויסקאַרטשעווען, אויסקוילען, אויסניקערן, עוקר
(מן השורש) זיין, מעקר זע : פֿאַרצוקן, פֿאַרצערן, פֿאַרשלינגען.
צעשניידן (אויף שטיקער), צעפּאַסעווען, צעקאַטעווען, צעפֿערטלען,
דעצימירן, צעפֿליישן, צעפֿליישלען, צעטרייבערן, צעבוטשערן נאַ-) :
צעשאַטקערען (צעשעטקערען) ווי קרויט : צעקאַראַוואַשען, צעקאַר(אַ)דאַשען
: צערייסן (אויף שטיקער, אויף שטיקשטיקלעך) : צעפֿליקן, צעהאַדערן,
צעקאַדערן, צעטעכערן, צעפּשאַכען, צעהאַראַפּאַלצען : צעברעכן (אויף
פיץ־פיצלעך) : צעשטעכן, צעלאַמען, צעהלומען, צעקנאַקן, צעזעצן,
צעכמאַליען, צעטראַסקען, צעטרעסעען, צעשפּילטערן, צעשפּליטערן, ז
צעשפּלינטערן, צעשמעטערן, צעשיסן, צעפיצלען, צעבראַקן, צעברעקלען,
צעשטיקלען, צעקרישען, צעקרישלען, צעדראַבען, צעדריבלען, צעדריבלען,
צעדרומשקען, צעדוּזגען, צעטראַד טשען, צעטרישטשען, צעקלאַפּן, צעשלאַע,
צעהאַקן (רי קרויט) : צערייבן, צעמאַלן, צעשטויסן, צעשטויבן (ווי דער ווינט),
צעפּולווערן : צעמורע, צעמורזשען, צעמורשטן, צעמערשטן, צערייבן (אויף
אַש, אויף מאָן) : מאַכן קרעפּלפֿלייש פֿון : צעטרעטן (אונטער די פֿיס) :
צעטרעטן ווי שטויב, ווי פֿאַר(אַך, ר
חנירים אַ ווייטאַרטן : צעטאַפּטשען, צעטראַטעווען, צעדריקן, צעקניקן,
צעקוועטשן : עובר זיין אויף קל אַשחית.
אדי : צעשטערלעך, צעשטערעוודיק, אומ־
פֿאַרריכטלעך, צעשטערעריש, אַרונטעררײַטעריש, וואַנדאַליש אַז"ו — ס :
צעשטערט, פֿאַרדאַרבן, צעמאַלן, צעטראַטן אַז"ו . יי.
ומוחרב : ניט בלייבן אָבן אַל אָבן.
זען אויך : טויט 248, מאַרד 244, אומנוציקייט 410, פֿאַרערגערט 425,
אַנולירט 468, שלעכטהאַרציקייט זא, באַשטראָפּונג 604

108 . געשפרייט , אָרט

ס ן גערוימקייט, געראַמקייט, רחבותדיקייט
אאַז"וו — אָדי : רחבות : רחבת ידיים : געשפרייט, שפרייט, רויים : אָפֿענער
(פֿריער, ליידיקער) שטח : פוסטקע : ליידיקייט, לערקייט, וואַקוום :
אומבאַגרענעצטער (אומענדלעכער, ז ענדלאַזער) געשפרייט (רוים) :
אומענדלעכקייט, אַין־סוף : אָפּגרונט, תּאָום.
אָרט (רוים) פֿאַר באַוועגונג : באַוועג־געשפרייט, שפילגעשפרייט : שטח,
ערדשטח, שטרעקע — 19 1 : אויסשפרייט, עקסטענסיע, עקספּאַנסיע : גרייך
: שוונג : אַקאַמאַדאַציע : פֿאַרנעם, אַרייַננעם, אַרומנעם, היקף, ז אומפֿאַנג :
ספֿערע, פֿעלד, געביט, אַרענע.
הימל, עטער, האַריזאָנט, ערד, ערדקײלעך, ערדקויל, גלאַבוס, קדור־האַרץ,
וועלט, וועלטטייל, ערדטייל, באַדן, גרונט אאַז"וו — 2-3 : יאָשה,
קאַנטינענט, מדינות־הים, ערגעצלאַנד : מידבר, וויסטעניש, ווילדעניש, ז
ווילדערניש, סטעפּ — פנב : לאַנד, מדינה, אימפּעריע — 109 .
באַגרענעצטער (גע)שפרייט : אָרט : ווינאַרט, געבוירע־האַרט אאַז"וו : פּלאַץ :
בויפּלאַץ, אַרבעטפּלאַץ אאַז"וו : 0 פּליאַץ : נאַ־) פּלאַט, לאַט : נחלה,
ערד־חלק, פּאַרצעלע אאַז"וו
— 1-2 : וויין־שטח, תּחום־שבת, אָקום, אָקום מיוחד, רשות הנחיד, רשות
הרבים, דלד (אַמות) על דלד (אַמות) : ד' אַל ד' : שטעל, ווינקל, עק, פֿלעק,
פונקט, פינטל.
אָדי ן געשפרייטיק, שפרייטיק, רוימיק, גערוימ(יק), געראַמ(יק), רחבותדיק, 0
פּראָסטאַרנע: אַרייַננעמיק, אַרומנעמיק: אַין־קופֿיק, אומענדלעך — 68 .
אינוו, פֿראַן ן אומעטום : אַלערט וועגן נדיאַי), איבעראַל נדיאַל) : ז איבעראַל
: לינקס און רעכטס : רעכטס און לינקס : דאָ און דאָרט (און אומעטום) : אויף
טריט און שריט : אויף שריט און טריט : אויף יעדן קער און ווענד : ווייט און
נאָענט : נאָענט און ווייט : ווייט און ברייט : ערגעץ : ערגעטשיק נדיאַל) :
ערגעץ ווו : ווו ניט ווו : דיש ניט דישן דעש ניט דעש: נ־פ) פֿיר וואַכן הינטער
וואַרשע : ווו עס איז : ווו עס זאָל ניט זײַן : ערטערווייז.
אונטער דער זון : אַחת האַמש : אויפֿן אָנים פֿון דער ערד : וואַלדיאײַן

וואַלד־אויס : איבער דער גאַנצער וועלט : איבער דער גרויסער גרייטער וועלט
 : איבער אַלע קנעה נעם : איבער בערג און טאָל : איבער דער לענג און ברייט
 פֿון : בקל תפוצות ישראל : בקל תפוצות הגולה : פֿון דער וועלט : פֿון גאָר דער
 וועלט : פֿון דער גאָרער וועלט : פֿון אַלע ווינקעלעך פֿון דער ערד : פֿון אַלע
 אַרבע קינות : מאַרבע קנפֿות האָרע : פֿון אַרבע קינות העולם : מקוף העולם
 ועד סופֿו : מקאַה העולם ועד קאַהו : פֿון הימל בין (צו) דער ערד : פֿון מיזרח
 ביו מערב : פֿון רויים בין ירושלים : ממצרים ועד הנה : פֿון הודו בין בוש : פֿון
 דן בין באַר־אַבע : פֿון אַרוך שאָמר בין אַדון עולם : ווי ווייט דאָס אויג קען זען
 : אויף יענער זייט וועלט אַאָז"ו — 19 1 .

זען אויך : מדרגה 17, אומענדלעכקייט ש, געעט — 1, פּאַזיציע 110, ווינונג
 114, גרויספֿאַרנעם 117, ווייטקייט 119, וועלט 208, יאָשה 225,
 אַגריקולטור 251.

109. געגנט

ס ן געגנט, ראַיאָן, רעגיאָן : אָקום, אָרט, קאַנט :
 גבול, רשות, מחיצה, פֿעלד, טראַקט : ערדשטח, לאַנדשטח, געביט, ספֿערע :
 קאָמפּאַספּונקט, קלימאַט, מערידיאַן, גאָרטל, זאָנע אַאָן"ר — 203.
 לאַנד, קאַנטרי נאַ-) : געבוירן־לאַנד, ז געבורט־לאַנד : מוטער־לאַנד,
 פֿאַטער־לאַנד, היימלאַנד : דיאַספּאָרע, ולות־לאַנד : אימפּעריע, מדינה. מלוכה,
 רייך נדייטשלאַנד) , קיניגרייך : טעריטאָריע, שליסל, קליוטש : קאָלאָניע,
 פּראָווינץ, דאָמיניאָן, קאַנטאָן : שטאַט, סטייט נאַ-) : קרייז : פֿריילאַנד :
 קלויסטערשע מלוכה, פּויפּסישע מלוכה, ז קירכנשטאַט : פּרינציפּאַליטעט,
 מאַרק־זאַט, הערצאָגשאַפֿט, ז הערצאָגטום, גרויסהערצאָגשאַפֿט, ז
 גרויסהערצאָגטום, אַרציהערצאָגשאַפֿט, ז ערצהערצאָגטום : פֿירשטנשאַפֿט, ז
 פֿירשטנטום : קלייב־פֿירשטנשאַפֿט, קורפֿירשטנשאַפֿט, ז קורפֿירשטנטום,
 עלעקטאָראַט : גרויספֿירשטנשאַפֿט, ז גרויספֿירשטנטום : גראַפֿשאַפֿט,
 לאַנדגראַפֿשאַפֿט, מאַרקגראַפֿשאַפֿט, פּאַלאַטינאַט.
 תחום : תחום המושב, ייִדישער תחום, טשערטאַ אַסיעדלאַסטי : אָרץ־ישראל
 נעטע געגנט) : סדום, סדום־ועמורה נשלעכטע געגנט) : אַלץ אָביונס גיטער
 נאָרעמע געגנט) .

נרוסלאַנד) אָקרוג, אָבלאַסט, גובערניע, גענעראַל-גובערניע, אויעזד, וואָלאָסט
(נפּוילן) וואָיעהאַדעשאַפֿט, ז וואָיעוואָדסטערע, פּאָוויאַט, גמינע : נאַמ) קאַונטי,
באַראָ, וואָרד : נפֿראַנקרייך) אַראַנדיסמענט, דעפּאַרטעמענט : נאינדיע) טאַלוק :
וטערקיי) סאַנדזשאַק, ווילאַיעט : היעראַרכיע, עפּאַרכיע, פּאַראַפֿיע, פּראַכוויע
נדיאַל) : קהילה, ז געמיינדע, מוניציפּאַליטעט, קאַמונע.

שטאַט, אָקום, כּרך, ראַשטי וקל) : היימשטאַט, געבוירן-שטאַט, ז
געבורטשטאַט, פּראָווינצשטאַט, גרענעצשטאַט, האַוונשטאַט, האַפֿנ-
שטאַט, פּאַרטשטאַט, פּאַבריקשטאַט : ני"ח שפּיכלערשטאַט, טאַכטערשטאַט :
אונירערסי טעטשטאַט, רעזידענץ (-שטאַט), קרייזשטאַט, קרוינשטאַט,
הויפטשטאַט : מעטראָפּאָליע : כּרך ודול : שמעלצטאַפּ : עיר-הקירה,
עיר(ה)מלוכה : עיר ואם בשראל : אָקום פרנסה.

שטעטל, קליינשטעטל : פּראָווינץ, סאַי בות : ניישטאַט, אַלטשטאַט, אָפֿל
אָקום, ביישטאַט, פֿערשטאַט, פּאַרשטאַט, סלאָבאַדקע, עקשטאַט, אויסנשטאַט :
אַראַפּשטאַט, דאַנטאַן נאַ-) : אַרויפֿשטאַט, אַפּטאַן נאַ-) : נ—) איסטסייד,
וועסטסייד : נלאַנשאַ איסטענד, וועסטענד : שטאַטמויער : (שטאַט)טויער,
בראַם : אַקראָפּאַל(יס) .

קוואַרטאַל : שטאַטקראַרטאַל, וווינקראַרטאַל, הייזער-קוואַרטאַל אַאָז"ר :
קאַלאָניע, דזשעלניצע, זנאַכבאַרשאַפֿט, שכוּנה, געטאַ : קוואַרטל, קוואַרטאַל
(בלאַק נאַ-) : ראָג, עק גאַס, ווינקל, קאַרנער נאַ-) : דיסטריקט :
וווינדיסטריקט : פּאָליציי-דיסטריקט : געריכטיסטריקט, יור(ז)דעקע : סטאַן,
רעוויר, קאַמי סאַריאַט : אוטשאַסטאַק : ז באַצירק : ז שטאַטבאַצירק, ז
דאַרפֿבאַצירק, ז שולבאַצירק, ז געריכט-באַצירק אַאָז"ר : ז אונטערבאַצירק.
דאַרף : פֿישערדאַרף, לאַגערדאַרף נַנ'ח : קראַל, אָול, סטאַניעע, ראַנטשאַ,
קאַלאָניע, ייִשוב, מושב : מואָבה, קבוצה נאַרע-שראל) : סעטלמענט נאַ-) :
זומערפּלאַץ, דאַטשע : נ—) רעזאַרט, קאַנטרע.

הויף, גוט, נחלה, פּאַסעסיע, אימעניע, מאַיאַנטיק, עסטייט נאַ-) — 1-2 :
מאַרק, מאַרקפּלאַץ, סקווער, פּלאַצאַ, פּיאַצאַ, עספּלאַנאַד, טעראַסע, מאַנעזש,
פּלאַצדאַרעם, אַרענע : גאַרטן : שטאַטגאַרטן, לוסטגאַרטן, שפּאַצירגאַרטן,
פאַרק, ז טירגאַרטן, זאַלאַגישער גאַרטן, זאַפּפאַרק, זאַאָ, זו נאַ-) :

באַטאַנישער גאַרטן : דאַכגאַרטן.
אדין ראיאָניקער, ז ראיאָנער : רעגיאָנעל,
פראָווינציעל, טעריטאָריעל, קאָלאָניאַל,

109

קאָמונאַל, מוניציפאַל, געגנטלעך, קאָנטיש, שטאַטיש, דאָרפֿיש אַאַן"ר — ס.
אינרן אויפֿן לאַנד : אויפֿן ייִשובֿ.

פֿראַן עס איז ניטאָ קיין הונט אין דאָרף און קיין מוין אין הוין :
אַמסטערדאַמער גיליונות און בערשאַדער טליתים : טאַטע מאַמע כאָפּ די קאָץ
נאַפלאַכעניש (פֿון אַדעס) : אַ ברייטער מוח און אַ שמאַלע קישקע וליטראַק) :
איר שפּילט זיך מיט די ליטוואַקעס ? אין ליטע עסט מען סום־קיפור וואַרעמעס.
שפּר : די וועלט איז אַ גרויסע און ס'איז זיך ניטאָ וווּ אַהינצוטאָן : סדנא דאָרעא
חד הוא : די גאַנצע וועלט אין איין שטאַט : גאַנץ אַשכנז אין איין שטאַט : חן
אַקום על יושביו : האַקום גורם : פֿון אַ אַקום לויפֿט מען ניט : פֿון אַ אַקום קומט
מען ניט צוריק : וווּ הינט בילן דאָרט אין אַ מושב (דאָרט וווינען מענטע) : אַ
וואַרעם ליגט אין כריין און מיינט, אַן ס'אין קיין זיסערס ניטאָ : * וווּ אַדם
הראשת האָט ניט געפּשט אין קיין שטאַט ניט : אַן שקצים מיט מאַן אין אַ מאכל
אע פיפּירקע אַ טייכל : אַו קרופּניק אין אַן אַקילה אין איישישאַק (כאַנדריקער
קע) אַ קהילה : אין דער שטאַט וווּ מען אין געבוירן פֿעלט אַמיד אַ חודש נחודש
אַייר : מען זאָגט אַלעמען „דו" : אין דער אייגענער שטאַט פֿעלט דער חודש
אַייר : אַ קליין שטעטל אין ווי אַ לאַמטערנע : איטלעכע שטאַט האָט זיך איר
משוגענעם : יאַיבת פּרכים קשה.

אין פּוילן אין אַלץ קרום — נאָר די טרעפּ זיינען גלייך : אין פּוילן איו קיין
ברכה : אין קיניגרייך פּוילן אין נישט צו הוילן וואַפּצונעמען : אַ בראַך אין צו
פּוילן, אַו טשטערי זלאָטי אין פֿיר גילדן : אין פּוילן גיען די ווייבער אע די הויזן
: אַ וואַרשעווער איז נאָר קלוג בין (צו) די ראַשטקעס : אַ לעמבערגער אין נאָר
אַ אַכס ביי צום שראַנקען : אין בראַד זיינען אַלע חקמים — גייט ער איבער די
שראָ, אין ער אַ נאָר : די כעלעמער זיינען האָר קע נאָראַנים גיט, גאָר אַלע
נאָרשקייטן טרעפֿן זיך ביי זיי :

איר זענט אַ כעלעמער ? — בינט איר קלוג ! : וואַרשעווער ווייבער האָבן

גלאַטע (האַרטע) לייבער : ווילנער טויטע ריידן פֿיל לעבעדיקער ווי
וואַרשעווער לעבעדיקע : אין נייטרע טאָר מען ניט זאָגן קיין שמע־ישראל :
גאַנץ קוטנע אין איין טלית : דרך זאָכן זיינען דאָ אין לעמבערג : פֿאַלשע עדות,
שוואַרצער רעטעך און בלויע פופקעס : ווילנע אין ירושלים דליטע און
דימער — ירושלים דבלאָטע : קעלעמער ציגן קענען אויך אַ בלאַט גאָרא : פֿון
שקודער פֿאַרפֿל־צימעס קען מען קיין וועטשערע ניט מאַכן : אין העליטש אין
דריי טעג ראָדחודש : אין באַגאַריע קרייען די חוירים : אין זשאַגער טראַקטירט
מען מיט ווייבער : רילקאָווישקער הענער טויגן נישט אויף פאָרות : אין טעלדז
אין מען אויך מחלל שבת : אין סקרירע אין איטלעכער אַ חסיד, אין
יאַרמאָלינעץ אין איטלעכער אַ ננב : רב קרוב, איר זענט ניט פֿון
לענטשנע ? — איר זענט אליין אַ ננב : אַ גאַרזדער ייד קויפֿט ניט קיין פֿערד :
אַ גאַרודער פֿערדאָנב האָט אויך מורא פֿאַר גאָט : ווען ניט די לוקניקער יידן,
וואָלטן די שקצים קיין שטיינער ניט געוואָרפֿן : לאַצקעווער קהל פֿאַרמאָגט
איין פֿאַר הויזן : דער גרעסטער לאַצקעווער נגיד האָט ניט מיט וואָס שבת צו
מאַכן : אין מעזעריטש שטאָרבט קיין עושר ניט : צען מייל פֿון (אַרום) אַדעס
ברענט דער גיאָנום : גאָט זאָל אָפהיטן פֿאַר בערדיטשעווער נגידים און פֿאַר
אומאַנער חסידים, פֿאַר קאַנסטאַנטינאָרער משרתים און פֿאַר מאָהליווער
אַפיקורסים, פֿאַר קאַמענעצער כאַדאַטייעס און פֿאַר אַדעסער הולטייעס : אין
אַמעריקע לעבט מען מען זאָל עסן, אין רוסלאַנד עסט מען מען זאָל לעבן :
אווירא דאַרע־שׂראל מחבים : מאַית אַצא תורה.
אַ ליטוואַק האָט אַ צלם אין קאָפּ (אין אַ צלם־קאָפּ) : אַ ליטוואַק אין אַ אַנב : אַ
ליטוואַק נעמט זיך אונטער אַפֿילו אַן אַם צו זיין : מיט אַ ליטוואַק שרעקט מען
קינדער : וווּ אַ ליטוואַק

109—1 1 1

איו געזעסן זאָל מען אויסברענען דאָס אָרט : וווּ אַ ליטוואַק גייט דאָרט וואַקסט
קיע גראָן ניט : אַ ליטוואַק שטאָרבט ניט : אַ ליטוואַק טוט תשובה נאָך פֿאַר דער
עקרה : דריי זאָכן זיינען נאָכן טויט שענער ווי ביים לעבן : אַ בוריק, אַ ראַק
און אַ ליטוואַק : ווען גלייבט אַ ליטוואַק? — ווען ער ציילט דרך מאָל איבער :
די פוילישע האַלטן דעם פֿאַטער נאויסשפראַך מיט — בקבֿוד — די ליטווישע

הענגען דעם פֿוטער אויף דער וואַנט.

זען אויך : געשפּרייט 108, פּאַזיציע 110, וויעט 114, אַרומצוימוג 141,
גרענעץ 144, וועלט 208, יאָשה פֿש, אַגרי קולטור 251.

110 . פּאַזיציע, סגיבה

ם ן פּאַזיציע, סיטואַציע, ריכטונג, לאַקאַליטעט, לאַקאַציע : סטאַטוס, שטאַנד,
שטעל(ונג), אַספּעקט : אָרט, אָרטשאַפֿט, פּונקט, פֿלעק, פּלאַץ, מקום, קאַנט,
געגנט, אומגעגנט, סאַיבה, ז אומגעבונג, אַרומיקייט, אַרום, אַרומאוזשרום,
אַטמאָספֿער, מיליע, — אַקאַליצע, שכוּנה, שכנישאַפֿט, ז נאַכבאַרשאַפֿט :
טאַפּאָגראַפֿיע : דאָיקייט אַאַ"ר — אַדי.

וו : זיין, געפֿינען זיך, ליגן.

אַדי ן דאָיק, דאָרטיק, אָרטיק, לאַקאַל, אַרומ(עד)יק, היג.

אינוו : ווי : אַווי : פֿון וואַנען : פֿון ראַנעט : דאָ : אַדאָ : דאָדערט : הי : דאָ-הי :
הינען : ערגעץ דאָ : דאָ אַרום : פֿון דאַנען : פֿון דאַנעט : דאָרט : דאָרטן : אָ : אָן
: אָט : אָטאָ : ערגעץ דאָרט : פֿון דאָרט(ן) : פֿון דאָ און דאָרט : אין דער געעט
פֿון.

פֿראַן ן ווי? נ־פ צו אַ נודנעם פֿרעגער) — אויף יענער זייט דאָרטן : פֿיר (דריי)
וואַכן הינטער וואַרשע : קעגן איבער די גיין טעג. זען אויך : צושטאַנד 7,
געשפּרייט או, נאָענטקייט 120, מחיצה 140, ריכטוט 179.

111 . בייזעיקייט, באַזעצונג

באַזעצטקייט, פֿאַרנומענקייט אַאַן"וו — אַדי : באַזעצונג, פּלאַצירונג, לאַדונג
אַאַן"ר פֿיי : לאַקאַציע, דיספּאַזיציע, אינסטאַלאַציע, (רע)אַקופּאַציע :
קאַלאַניזאַציע, קנין-האַרע : אַקלימאַטיזאַציע, נאַטוראַליזאַציע, לאַקאַליזאַציע :
אַמעריקאַניזאַציע, פּאָלאַניזאַציע אַאַן"ר : עמבאַרקאַציע.

ביזייער, ביוועזנדיקער, ביישטייער, בך זיצער : קאַלאַניזאַטאָר, אַקופּאַטאָר
אַאַן"ר : קאַלאַניזירער, אַקופּירער, פֿאַרנעמער, באַזעצער, באַווינער
אַאַן"וו — יי.

דיק : זיין אויפֿן אָרט, זיין אויפֿן פּלאַץ : ביישטיין, ביויצן, מיווינען : זיין אין
געשפּרייט (אין רוים) : ביווען : אינזען, אונטערזיין, אי בערזיין אַאַן"וו : נקי)
פּאַבען, פּראָבען, פּריביווען : געפֿינען זיך אין, אינגעפֿינען זיך אין,

פֿאַרוואַלגערן זיך אין, שטעקן אין, וואָרצלען אין, טאָרטשען אין, אַרומהענגען אַרומ, וואַלגערן זיך אין, וועלגערן זיך אין, טליקען זיך אַע, טאָרגלען זיך אין, פֿאַרברענגען אין, צוברענגען אין, וויילן אין, הינ(י)ען אין, הייען אין, שטיין אין, זיצן אין : * סעקן אין, * סיקן אין, ליגן אין, * כאַליען אַע. נפֿאַרגלייכונגען) ליגן ווי ביים טאַטן אין ווינגאָרטן (אין ווינהויז), ווי אַ פֿייגעלע אין נעסט.

ווינען, רעזידירן, לעבן, זיצן : שטיין, אינשטיין, האַרבעריקן, אויפֿהאַלטן זיך : לאַזשירן, ווינען קאָמאַרנע : קוואַרטירן, האַלטן סטאַנציע : האַלטן שבת, טאָגן, נעכטיקן, זומערן, ווינטערן, זימעווען, סום־טובן, יאָרן : אָנוואַרעמען זיך אין, אויפֿעסן אַ זעקל זאַלץ אין.

פֿאַרקלייבן זיך (פֿאַררוקן זיך, פֿאַרשטופן זיך, פֿאַרשלאָגן זיך, פֿאַרהאַקן זיך, פֿאַרגראָבן זיך, באַגראָבן זיך, פֿאַרקריכן) אין : פֿאַרטראַע

1 12—1 1 1

ווערן, פֿאַרשלאָגן ווערן : אָנשלאָגן אין : פֿאַרוואַרפֿן ווערן, פֿאַרשלידערט ווערן, פֿאַריאָגט ווערן, פֿאַרטריבן ווערן, פֿאַרוואַגלט ווערן, מגילגל ווערן : בלייבן, פֿאַרבלייבן, באַרוען ני"ח : פֿאַרלעגען זיך. פּלאַצירן (זיך), אינפּלאַצירן (זיך), לאַקירן (זיך) : (אָפּ)לעגערן, (אָפּ)לאַגערן, אויפֿשלאָגן (ש לאַגער, ביוואַקירן, קעמפֿן נאַ-) : עטאַבלירן (זיך), אינפֿונדעווען (זיך), (אינ)נעסטן (זיך), (אינ)נעכטיקן (זיך) : איננאָדיען זיך, י זאָנאָדען זיך, 0 זאָנאָדיען זיך : אינקוואַרטירן (זיך), אינסטאַלירן (זיך), אינסטאַלירן (ויך), אינאָרדענען (זיך), אינהויטען (זיך), אינאָרטן (זיך), אינמאַסטען (זיך), אינמעסטען (זיך), אינמאַשטשען (זיך), אינמיעשטשען (זיך) : פֿאַמעסטען זיך, פֿאַמיעשטשען (זיך), אומיעשטשען (זיך), איזמיעשטשען (זיך) : ג(ע)רוימען זיך : באַזעצן (זיך), סעטלען (זיך) נאַ-, קאָלאָניזירן (זיך) : אורבאַניזירן זיך, אינשטאַטיקן זיך : באַפֿעלקערן. אינבריגערן זיך : אינקערפערן זיך, אינגלידערן זיך : אינוואַרצלען זיך, אינפֿלאַנצן זיך, אינקאַרענייען זיך : לאַזן (שלאָגן) וואַרצלען : לאַקאָליזירן זיך, נאַטוראַליזירן זיך, אַקלימאַטיזירן זיך, אויסגרינען זיך : אַמעריקאַניזירן זיך, אַנגליזירן זיך אַאַז"וו.

באהויזן, באוויינען : פֿאַרנעמען, אָקופירן : פלאַצירן, שטעלן, זעצן, פֿלאַנצן, שטעקן, לייגן, דעפּאָנירן, אַהינטאָן, באַשטאַטן : לאָדן, לאָדענען, לאָדעווען, לאָדנעווען, גרוזען, גריזערען, פֿאַרפֿראַכטן, עמבאַרקירן.

אַדי : בדידִיק, ז אָנוועזנדיק, ז בדרעינדִיק, ביישטייק, בייזיציק אַז"וו : באַזעצט, באַווינט, באַפֿעלקערט אַז"וו — יי. אינוו : אין פערזאָן : אין בייזן פֿון : ז אין דער אָנוועזנהייט פֿון : במעמד : להשתקע : להשתוע נ־פ).

ווי צוויי דאָרט אין ער אַ דריטער : ווי מען וואַרפֿט אַ שטיין דאָרט איז ער דאָ : ווי מען זייט אים ניט דאָרט וואַקסט ער אויס (גיט ער אויף) : נ־ ווערטערשפּיל וויינען—וויינען) ער וויינט ווי מען שלאָגט אים : ווי פֿרייט איר זיך ? . שפּר : דאָרט ווי מען אין איין מאָל אין מען צריי מאָל .

זען אויך : זיין 1, געשפּרייט 108, געגנט 109, סאַיבֿה 110, וויינט 114, אַנקום 187, אַריינטו 191. 112 . אוועקזייקייט, באַזייטיקונג

(די)קייט אַז"ר — אַדי : אומבאַזעצטקייט, ליידיקייט, פוסטקייט אַז"וו — אַדי : ז אַפּרעוניהייט : אַבסענטעִיזם, אַליבי : פוסטעניש, וויסטעניש, וואַקוּם : באַזייטיקונג, אַפּרייניקונג, אויסלאָדונג אַז"ר — יי : עלימינאַציע. אָנהיימיקער, היימלאָזער, דאַכלאָזער, באַדנלאָזער. וו ן ניט זיין אין געשפּרייט (אין רוים) : ניט דאָ-

זיין, ניט בייזיין, ז ניט אַנרעוונדיק זיין : ניט בעזיצן, ניט בייווינען : אַפּזיין, אוועקזיין, אוועקבלייבן : ז יין אַפּייעינדִיק, ז שפּנען מיט זיין אַפּוועזנהייט. זיין אָן אַ היים : זיין היימלאָז : זיין אָן אַ דאָך (איבערן קאָפּ) : זיין דאַכלאָז : זיין אָן אַ באַדן אונטער די פֿיס : זיין באַדנלאָן : זיין פֿאַרוואַגלט : וואַלגערן זיך (אומוואַלגערן זיך) ווי אַ הונט.

זיין פוסט (וויסט, ליידיק אַז"וו) — אַדי : פוסטעווען, וויסטעווען : מאַכן פוסט, ליידיק אַז"וו : צונעמען פֿון פלאַץ, מפנה אַקום זיין : באַזייטיקן,

עלימינירן : אַפּרוימען, אַפּראַמען, אויסרוימען, אויסראַמען, ממער זיין, ממער
קמץ זיין, בודק אַמץ זיין, קמץ קטלען : אַפּלאַדן, אויסלאַדן, אויסלאַדענען,
אויסלאַדעווען, אַפּלעגערן, אויסלעגערן, אַפּלאַגערן,

80

אויסלאַגערן : אויספאַקן, אויסליידיקן, אַפּליידיקן : אויסליידיקן זיך ווי אַ
פוסטע פּאַס : אויסלערן, אַפּרייניקן, אויסרייניקן, אויסשאַרן, אויסטרעטען,
אויסטרייסלען, אַפּקערן, שיסקערן : אויסקערן ווי מיט אַ בעזעם, ווי מיסט.
אדין ניט־בייזייק, ז אַפּוועזנדיק, ז ניט־אַנוועזנדיק, אַפּידיק, אַרעקייִק,
אַוועקשטייק, אַוועקבלייביק : פּאַרוואַגלט, היימלאַז, דאַכלאַז, באַדנלאַן :
ניט־פּאַרנומען, ניט־באַזעצט, ניט־באַווינט, ניט־באַפּעלקערט אַז"ו — 1 1 !
: ליידיק : ליידיק און לוי : ליידיק ווי אַ באַראַבאַן : פוסט ווי אַ פושטשאַק :
הויל, בלוז, בלאַנק, פּריי, וואַקאַנט, פוסט, וויסט, לער : וויסט און לער (נייד)
: וויסט און פוסט.

אינון ניטאַ : נישטאַ : ניט דאָ געדאַכט נ־פ) : נקי) אַניי, נעסקעם מטיט :
ערגעץ אַנדערש : ניט דאָ און ניט דאָרט : (איך ערגעץ ניט : קיינער : קיינער
אין דער וועלט : קיין לעבעדיקער מענטש (נפֿש) : קיין לעבעדיקע זעל (זייל) :
קיין מוטערמענטש : קיין נכר : קיין אָריד וואַליט — 27.
פּראַנן וווּ האַט אַ הונט אַ הויז? : ער וועט דאָרט ניט אויפֿעסן קיין טון זאַלץ.
זען אויך : גיט־זיין 2, איבערגאַט 171, איבערטראַ 72, אַפּגאַנג 188,
אַרויסשטויס 193.

ס : בוינג, מויערונג, אויפֿשטעלונג אַזיוו — יי : בוי, געבוי, געבוי, אויפֿבוי,
אויפֿשטעל, קאַנסטרוקציע: שטיינגעבוי, האַלצגעבוי אַז"ו: מויערערק,
שטאַקערק : אַרכיטעקטור, בויקונסט : טעקטאַניק, אַרכיטעקטאַניק,
סטרוקטור : בויפלאַן, נעאַראַמע.
נדי מלאַכה) מוליאַרקע, ציגל־לייגער: טשעסלערל, טעלערע, טשעשלער: יי :
סטאַלער: פ 1 1 : שינדל־מאַכער: פאַרקעטאַרבעט : שטוקאַטור,
שטוקאַטורשרבעט,

מטוקאַ, אַזשור : טינקעראַניע, פּלאַסטערונג נאַ-) : מאַלער: 13 ! א.
נבוימאַטעריאַלן) האַלץ — פ 1 ! : סטאַלאַוואַניע : באַליק, באַל(קעק, באַלקן,

קראָקווע, באַנטע, באַנטינע, פֿאַרשט, ברוס, לי(ע)גער, בערווענע, ברערנע, אַבאַפּאַליק, זשעראַרל, זשערעוול : פֿונדאַמענט־באַלקן, קרערבאַלקן, שפּאַנבאַלקן, זאַמיט, שטיצבאַלקן, אונטערשפּאַר(ע), שפּאַרע, שפּעהע, בינדבאַלקן, מויער־לאַטע, אונטערליירבאַלקן, טראַגבאַלקן : אייבערלאַג, צווייטאַר : סלופ : לאַמטערן־סלופ, טעלעגראַפֿן־סלופ אַזיוו : סטויפ(ע), סטופ, סטאַלב, טאַרץ, טאַראַן, טומבע.

דראַנג, קלאַניצע, קלאַץ, בלאַק, פֿלאַקן, באַסיק, באַמע, טיטשקע, פּאַלקע, דריל(ע)ך, דרוק, דריק(ע), שטאַנג, שטאַב(ע), פרענט, צאַנקען, פייל, פּאַליע, פּאַל : שפּאַל(ע), קלעצל, אונטערלאַג, שוועל, רעלס, שינע, פּלאַכע : ברעט, בלאַט אַז'ר

ציגל : ליימציגל, דאַכציגל, קלינקער, גאַנטע, קאַכל, קאַכליע, קיכל, קאַפּל, קאַפּליע, טאַפּליע, דאַכלקע, דאַכעווקע, דאַכוווקע, טשערעפיצע : שינדל : דאַכשינדל, דאַכברעט, דאַכפּאַן, דרשיצע, לעשטשיטקע : טינק, ז טינקע, פּלאַסטער נאַ-) : קאַלכוואַסער : גלעזערשער קיט, גלעזערקייט.

נמכאָירים) מ.זער־קעלניע, וואַפּנע־מולטער, האַפּנע־שעפּל : לאַפּעטקע, שפּאַטל : גלאַזקעסטל, טרעגל : דימע(טט) — 1-1 : געשטעל, רישטאַוואַניע, רישטאַוואַניע, קאַזלע, מישטריניק, סקאַפּאַלד נ—).

ודער קנע) קנין, געבני, געביידע, געמאַך, פּאַסטראַיקע, בילדינג נ—) : שול־קנע, ווירטשאַפּט־קנין אַזיר : ראַטונדע, דאָם : הימלקראַצער, עלקן־קראַצער : אַימם־ורעמסס, פימסן את ראַמסן נ־פ) : פּאַרכעס אָן יאַרמלקעס נ־ דעכער אָן הדיעח : בשקנין, בכ געביידע, פּליגל, צובוי, צוגעבוי, האַרבּעריק,

פּריסטראַיקע, ווענגל, אַנעקס : סקעלעט, לאַמטערן : פּאַסאַד.

טורעם, באַשניע, וועזשע : קלויסטערטורעם, ז קירכן־טורעם, גלאַקן־טורעם, קאַמפּאַנילע, — קאַלאַקאַלניע, י זוואַניצע, קרייעטורעם : מעטשעט־טורעם, מינאַרעט : פּאַגאַדע : וואַכטורעם : אייפּל־טורעם : קופּאַל .

פֿונדאַמענט, יסוד, באַזע, באַזיס, פּיעדעסטאַל, ז פּידעסטאַל, אונטערבוי, אונטערגעבוי, אונטערגעבני, פּאַדמורורקע : ווינקלשטיין, גרונטשטיין, עקשטק, אַכֿן־קינה, אַבן־ורית, קרן־היקוד, בינדשטיין, גערעלבשטיין, אַבן־כּותל ,

אַבן־חומה, אָבדקיר, קראָגשטיין.

וואַנט, שיידראַנט, בלינדע וואַנט : מויער, פֿייער־מויער, קאָפיטאַלנע וואַנט : פֿראַמוגע, פֿאַרמיגע נדאַל) , נישע : גאַרן, שטאַק, טשראַק נ־) , שאַזש, פֿלאָר נאַ־) : קעלער, בייסמענט נאַ־) : גרונטגאַרן, אונטערשטאַק, פאַרטער, דאַנסטערן נאַ־) : אַנטרעסאַל , בעלעטאַזש, מעזאַנין : אייבערשטער גאַרן, טאַפֿפֿלאָר נאַ־) : סטעליע, סופֿיט, פולאַפּ, פּאָלאַפּ, פּאַלעפּ, באַלקן, באַלטן, בעליק, בעלקע, פּלאַפֿאַנד : פּאָדלאָגע, פּאָדלאָגע, בריק, דיל , פּאַל , פאַרקעט, ז פֿוסבידעם, פּיסאַצקע, פּאַמאַסט, פֿלאָר נאַ־) .

טיר, דעילע נ־) : שויבנטיר, פֿאָדערטיר, פֿאָדערשטע טיר, פאַראַדנע טיר , הינטערטיר, דרויסנטיר, גאַסנטיר, הויזנטיר , פֿליגלטיר : זאַפּאַסנע טיר, בלינדע טיר , דרייטיר , האַלבטיר : נשיף) פֿאַלטיר, לוק(ע) : אַברהם־אַינז טירן נאַ סך טירן) .

נטיילן טיר) קוואַטיר , טיררעם, טירראַם, טירגעשטעל : טירפֿליגל , פּאַנעל : פֿוטרינע, וואַרצאַבע : אייבערשטע (אונטערשטע) וואַרצאַבע : פּריטעלקע, פּריטאַלקע : ביישטידל , שפּאַנע, אושאַק, נאַדרייק, טירגעזימס : שאַרניר, זאַוויעסע, געלענק, אַנגל : הענטל , קליאַמקע : טירקלאַפּער, טירקלעפל : מווה : טויער, בראַם : שטאַטטויער,

טריומפֿטויער אַאַז"ר : קאַליטקע, פֿערטעלע, פֿערטל , פֿערטקע, פֿאַרטקע, פֿורטקע.

פֿענצטער : דובלט־פֿענצטער, טאַפֿלפֿענצטער, פֿליגל־פֿענצטער, רויזן־פֿענצעער, גראַטע־פֿענצטער, לומער־פֿענצטער, לאָוענגעפֿענצטער : דאַכפֿענצטערל : נשיף) אילומינאַטאָר, אַקסנאויג, לונעט : נטיילן פֿענצטער) פֿענצטעררעם, פֿענצטערראַם, קוואַטיר : פֿענצטערליסט, פֿענצטערברעטל : פֿוטרינע : פֿענצטערוויים : פֿענצטערשטריק : שויב, טאַפֿליע, רויט : שפּיגלשויב, מילכשויב : וויטראַוש : אייבערלופֿט, לופֿטשיק, פֿערטעלע, פֿערטל , פֿאַרטקע, קוקערל : לאַדן.

טרעפּ, שטיג(ן) : שטאַפל, שטאַבליע, סטאַבליע, סטאַפּניע : פֿאָדערשטע (פאַראַדנע) טרעפּ, פֿאָדערטרעפּ, פֿירטרעפּ : שנעקטרעפּ, שווינדלטרעפּ : וויקלטרעפּ, עסקאַלאַטאָר : שוועל : בריקל , סטופּ נאַ־) .

גאַניק : הענגגאַניק, פֿאַדערגאַניק, וועראַנדע, פֿאַרטש נאַ-) : אַלטאַנקע, גאַלעריע, ז גאַליאַרקע, זגאַלערייע : נגעבעטהויז) כאַר, אַרגלכאַר, טריפֿאַריום : באַלוסטראַד(ע), פֿאַראַפעט, פֿאַרענטש, געלענדער, טרעפֿ-געלענדער. זייל, פֿיליאַר, פֿילאַסטער, קאַלאַס, קאַלומנע, קאַלאַנע, אַבעליסק : הויפטזייל, טרעפֿניייל, שטיצייל, וואַנטזייל : יאַנישער זייל, טריומפֿיייל אַאי"ר : עמוד האַרץ : קאַלאַנאַד(ע), אַרקאַד(ע).

דאַך, אַפּדאַך, שטריכע, סטריכע, סטרעכע : געוועלב(ונג), ז סקלעפעניע : אייבערדעק, גיבלדאַך, שפיצדאַך, זאָטלדאַך, ציגלדאַך, שינדלדאַך, שטרוידאַך, שטרויע(ר)נער דאַך, איבערדאַך : נסוכה) שלאַק נפֿליגל) : סמך, כוּינעס, פולקאַשקעס : חופּה, באַלדאַכין : טאַבערנאַקל. נבויסטילח אַמפיר, גאַטיק, רענעסאַנס, ראַקאַקאַ, באַראַק, ראַמאַנעסק, רוימיש, מאַרעסק, מוריטש, מוריניש, דאַריש, יאַניש, סאַראַ-

82

צעניש, קאַרינטיש, פעלאַזגיש, טאַסקאַנש, ראַמאַניש-ביזאַנטיש, רוסיערבעאַנטיש, קאַמ פֿאַזיט-סטיל : באַסאַזש, טראַפֿנשטיין, סטאַלאַקטיטן : מאַזאַיק.

נאַרכיטעקטאַנישע עלעמענטן) בויע, אַרקע, געוועלב, שפיצבויע, שפיצגערעלב, געוועלב-צוויקל, פֿילע, פֿאַרטאַל, פֿאַרטיק, פֿראַנטאַן, פֿריי, וויניעטקע, קאַרניז, ג(ע)זימס, ראַיעט(ע), אַבאַקוס, שפֿאַרנקאַפּ, מאַדיליאַן, מוליאַן, פעריסטיל, טראַכיל, אַרכיטראַר, אַרכיוואַלט, קאַפיטאַל, טריגליף, קראַקעט, שערראַן, אַהרנס שטעקן, פֿעסטאַן, טראַנסעפט, מעטאַפע, ענטאַבלעמענט, פאַלמעט, פֿרעסקאַ, אַראַבעסק, טעלאַמאַן, אַטלאַנט, באַרעליעף : גענעץ, סטראַפקעס.

ציגלאַרניע, ציגל-פֿאַבריק, ציגלעאַראַד, ציגעלניע, ברענעריי, קאַכעלניע : שינדלאַרניע, שינדלעריי, שינדל-פֿאַבריק, קלינקאַרניע. בוימיסטער, אַרכיטעקט(אַר) : בויער, בילדער נאַ-) : קאַנסטרוקטאָר : מוליער, ציגללייגער, בריקלייער נאַ-) : ציגל-קנעטער : ליימטרעגער, האַפֿנע-טרעגער : בוישרבעטער, ביוואַרגער, מויערער : שטיידמויערער, ציגלמויערער אַאָז'וו : טעסער, טעסלער, טשעסלער, טשעסלער, צעסלער : סטאַליער — פֿן 1 :

פלאַטניק, קאַרפענטער נאַ-) : דאָכדעקער, דאָכשלעגער, דאָך-באַשלעגער,
שינדלער, שינדל־דעקער, שטרוידעקער : שטוקאַטורער, פלאַסטערער נאַ-) :
טינקע(רע), ליימער : מאַליער — 1 3 זא : ציגלער, ציגל־מאַכער,
ציגלברענער, ציגעלניק : שינדלער, שינדלמאַכער, גאַנטאָוויק : זעגער,
שפּאַלטער, בובלער, פּאָגאָוועשק.

וּן נאַרבעט־פּראָצעסן) בויען, סטראָיען, קאָנסטרוירן, בילדן נ—) :
בעטאַנירן, אונטערבויען, אונטערטאָן : אויפֿבויען, אויפֿשטעלן : מויערן :
איבערלייגן (איבערשיטן) אַ שטוב : אַרויפֿציען אַ האָרן (אַ שטאַק) : זעגן,
טעסען, טשעשען, טשעסליערען, טשעשלעווען : פּוּט־
רעווען, שליעמען, אויסשליערען : אויסקלעפּן : פּראָווען, אַפּראָמען :
טינקעווען, שטוקאַטורע(רע)ן, אַזשורירן : גלעזערן, קיטעווען : אַפּקרייזלען,
אַפּקרייזלען (גלאַח : שינדלען.

אַדִי נ גאַרנדיק, עטאַזשיק, ז עטאַזשנע : צוויי
גאַרנדיק, דריי־גאַרנדיק אַז"ר : צוויי־שטאַקיק, דריי־שטאַקיק אַז"ו :
־מוליאַרסקע, י טעסליאַרסקע, בויערש, אַרכיטעקטאַניש אַז"ר — .
שפּר : ווער עס בוי(אַט און ווער עס ווינט. זען אויך : הועמאַלעריי א, וורטט
114, סטאַלערך .

113 א. הויזמאַלעריי

ס נ מאָלוע, שמירונג אַז"ו : מאָלעריי, שמי־
רעריי אַז"ר — יי : מאַליעהאַניע, מאַליאַרקע : טאַפעצירשרבעט,
טאַפעצירעריי.

(מאַטעריאַלן) וויס, צינקרייס, בלאַ(חס, גרע, שענרויט, בערלינער רויט,
קרעפרויט, שוואַרץ, אוגער, געל, שטגעלב, כראָמגעלב, אומבראַ, צינאַבער
אַז"ר — קאַלירן פּ 29—303 : גרונט, גרונטפֿאַרב, קאַליר, קאַלעיר נדאַל) :
לאַק, ווינער לאַק, עמאַללאַק, שעלאַק, שערליאַק, לאַציע : פֿערנעץ, פּאַקאַסט,
וואַרניש נאַ-) : לאַקיר, עמאַל, אַמאַליע, ענעמל נ—) : פּאַליטור, טינקטור :
שלאַמקרייז : שפּאַליר, שפּאַליער, טאַפעטן, טעפּעך־טאַפעטן, וושט פּאַפּיר,
אַבאַיעס, אַביטשעס.

נאַרבעטטיילח לייסט, מוסטער, שאַבלאַן, דעסן, שלאַק, שלעקל, זאַקל ,

לאַמפּעריע, לויפֿערל : ראָזעט, ראָזעטקע : פֿריז, קאַרניז, ז גאַרניז, ג(ע)זימס : מיטלשטיק, עקשטיק נפֿון סופֿיט) : פֿאַצעטאַ, וונענקאַ, פלינט(וס).
 נמכשירים) פענדזל, פענדזליק, טשעטאַק, שלעפּער, שטילאַווע, סקיווקאַווע : באַרשט, לאָווקאַרעץ, ראָגאַרעץ : בונטשטריך, שטריכציער, דורכציער, האַלקאַ, שניר : בראָמיזער, פלאַטע, שראַם, שפּאַכטל, פימס, גלאַזפּאַפּיר, ז גלאַספּאַפּיר.

נאַעל־מלאַכה) מאַלער, מאַליער, מאַליאַר, מאַלשזש : שטובמאַלער, הויזהאַלער, מאַלער, מאַלעיר נ־פ) : פֿאַרבער : שמירער, פאַטשקאַזש : קאַלכער, קאַלכענער : שאַבלאַנירער, פּאַליטורער, לאַקירער, עמאַלירער : פיינט(פער נאַ־) : שפּאַלירער, טאַפעטןקלעפּער, אַביטשעס־קלעפּער, פייפּער־הענגער נאַ־) .

וו : נאַרבעט־פּראָצעסן) מאַליעווען, מאַלן, פֿאַרבן, שמירן, שטריכלען, שטריכלען, פינטן נ—) : פענדזלען, ז פינילען : אונטערפֿירן : מאַזשען, ליאַפּען, פֿליאַסקען, וואַלגאַזשען, קוואַטשען, פאַטשקען, שמערגען, שמירגעווען, סמאַרגלען, טערכענען : גרונטירן, גרונטעווען, לייגן אַ גרונט : וויסן, קאַלכן : שפּאַלייען, שפּאַכלעווען, שפּאַקלערען, קיטייען, מאַזירן, מירמלען, מאַרמירן, מאַרמאַרירן, שלייפֿן : אַנשמירן, אויסשמירן, אַפּשמירן, באַשמירן, צושמירן אַאָן"וו : אויסקלעפּן, אויסטאַפּעצירן, אויסשפּאַלירן אַאָז"וו.

זען אויך : קאַלירן 295—נסנ.

114. ווינונג

ס : ווינאַרט, ווינפּלאַץ, וויין : וויין־שטח, ווינדיסטריקט : אויפֿהאַלטאַרט, רוינשאַפֿט, זיץ, מושב, רעזידענץ, אַדרעס : היים, געבוירן־הויז, ז געבורטהויז, פֿאַטערהויז, פֿאַטערשטוב : דאָס אָרט וווּ מײַן וויגל אין געשטאַנען : קנין, געביידע — 113 .

ווינונג : צוזאַמענווינונג, שקנות : דירה, כירע נ־פ) : דירה־מלוכה, געהי : נאַ־) אַפּאַרטמענט, פֿלעט : נקי) ראַשטע, סווייעכץ, רים : מקום־מנוחה : אַן אייגן ווינקעלע : אַ פּלאַץ וווּ דעם קאַפּ אַוועקצולייגן (אַנצושפּאַרן) : אַ דאָך איבערן קאַפּ : אַן אַפּדאַך : די פֿיר ווענט : הויז, ווינהויז, הייזל, הייזקע,

שטוב, שטיבל, שטיבלטשינע, כאטע, כאלופע : הילצערן הויז, סטוקאָהויז, ברוינשטיינהויז אאָן"וו : מויער, מייערל, אָפֿיציע : קאָמעניצע, קאָקלניצע נ"פ) : שכנים הויז, נאָ) אָפּאַרטמענט־הויז, טענעמענט־הויז : פּאַלאַץ, פּאַליי, ז פּאַלאַסט : שלאָס : ריטערשלאָס, שטיינשלאָס אאָז"וו : בעלוועדער, שאַטאַ, בורג : פוסטקע, חורבה, מפולת, פֿיערפּאַסטקע, טרושטשאַבע, סלאָם נאָ) . באַראַק, באַראַקון, קאָזאַרמע, קאָשאַרן, קאָזעמאַט : געצעלט, נאַכטגעצעלט, פּאַלאַטקע, אוהל, שאַלאַש, צריף נאָרץ־ישראל) : באַלאַגאַן, טאַבערנאַקל, טענט נאָ) , וויגוואַם נבֿי אינדיאַנער) : לאַגער : ציגיינער־לאַגער, זומערלאַגער, פליטים־לאַגער אאָן"וו : מחנה נ"ח : ביוואַק, קעמפ : לאַגערדאָרף נ"ח : ערדשטיבל, גריבעלע, לעפּיאַנקע, זעמליאַנקע, פערעביצע, קליניע, קאַרין, יורטע, איגלו, סאַקליע : הייל, גראַטע, מערה : בדידהשטיבל, מתבודדשטיבל, התבודדותשטיבל, ערמיטאַזש : טראַנשעע, פּוקסלאַך — 2-4 : באַהעלטעניש, מקום־מיקלט, בונקער, מאַלינע, מלינה — 430 : נינ) בטוח־שמיר, ויציב. פֿאַרמהויז, פריציש הויז, כוטער, פֿאַזענדע : זומער־ווינונג, זומערהויז, זומערשטיבל, ווילע, דאָטשע : נאָ) קאָטעדזש, באַנגאַלאַ : ביידל : גאָרטנביידל, גאָרטנשטיבל, לופֿטשטיבל, שאַטנביידל : סוכה, פאָויליאַן, קיאַסק, אַלטאַנקע, י בעסיעדקע, בודקע : וואַלדשטיבל, געיעגהייל, ז יאָגדהייל. פֿאַלקסהויז, קלוב(הויז) : ז קלאַב : האָטעל : זומער־האָטעל, האָטעל „קאָדשליין" נאָ), האָטעל „דע וואַנץ" נ"פ) : רומינגהויז נאָ) : אָפרוהויז, סאַנאַטאָריע, סאַניטאַריום נאָ) : פענסיאַן, פאַנסיאַן, אינטערנאַט, באַרדינגהויז נאָ) : גאַסט־הויז, גאַסטינעץ, גאַסט־הויף, אַכסניה, זאַיאַזד, איינפֿאַר(הויז), קרעטשמע, קרעטשמע, קאַרטשמע נדיאַל), פֿעלדקרעטשמע, האַרבעריק, טוריסט־היים, גאַספּאַדע, פּאָדווערקע, קאַראַוואַן־סאַריי, כאַן : הכנסת־אורחים, אָורחים־הויז, הקדש, אָרעמהויז, היים, האָום נאָ), — פּריוט, נאַכטאַזיל, — נאַצלעג,

נאָטשלעג, - נאָטשלעזשקע, - פשיטוליק : נאָכטלעג(ער), סטאַנציע, קוואַרטיר, שטייפלאַץ, לאַזשי.
 חדר, צימער, שטוב, שטיבל, קאַמער, אַלקער : נשיף) קאַבינע, קאַיוטע : (נבאָן) קופע, קאַמפאַרטמענט נאָ- : נתפֿיסהם קאַמער, ז צעל : נשפּיטאַל) פאַלאַטע, וואָרד נ- : געמאַך, 0 פאַקאָי : אַנפֿילאַד(ע).
 ווינצימער, ווינקאַמער, ווינשטוב, מיטלשטוב, ליווינגרום נאָ- : זאל, גאַסטצימער, סאַלאַן, סאַליאָן, סאַליע, באַשטע : פֿראַנטרום, פאַרלאָר נאָ-).
 אויפֿנעם - צימער, ז אויפֿנאַמס - צימער : שלאָפֿשטוב, שלאָפֿצימער, שלאָף-חדר, אַלקער, אַלקאַר, קעמערל, -ספּאַלניע, גאַסטצימער, בעדרום נאָ- : אונטעראַויוון, הינטערן אויוון : עסשטוב, עס-חדר, עסצימער, עסנצימער, — סטאַלאַווע : נאָ- דינינגרום, דינעט : קיך, קאַכשטוב : נאָ- קיטשן, קיטשענעט.
 אַרבעט-צימער, קאַבינעט, ז גאַבינעט, שטודיר-צימער, לערדסאַליע, שרייבצימער, שרייבשטוב, לייעדצימער, ביבליאָטעק : רייכערשימער, ביליאַרד-צימער, שפּילצימער, מוזיק-צימער, סטודיאָ : טואַלעט-צימער, בודואַר, קליידער-צימער, שרדעראַב-צימער, אָנטעימער : באַדצימער, וואַשצימער, וואַנעצימער, באַטרום נאָ- : קית-הקיסא — 6! 4 : זונצימער, סאַלאַריום : קינדער-צימער, נויסערי נ- :).
 ביצימער, בייקאַמער, האַנטשטיבל, נעבנצימער, סיידרום נאָ- : דורכגאַנג-צימער : הינטערצימער, הינטערשטיבל, בעקרום נאָ- : חדר מיוחד, ייחודשטיבל, בדידהשטיבל, קלה-צימער, דען נאָ-).
 פֿאַרהויז, פֿירהויז, הויז, הייזל, פֿעדערהויז, פֿאָדערהויז, פֿעדערהייל, ס פֿאָדשעניע : קאַרידאָר, וועסטיבול, קולואַרן, האַל, לאַבי נאָ-), פֿאַיע : אַטריום : פֿאָדערשטוב, פֿאָדערצימער, פֿאַר-חדר, פֿאַרצימער, וואַרטזאַל, וואַרטצימער, ווייטינגרום נ- : י פערעדניע, - פשעדניע, פרוזדור, פּאָליש. פידאַטיק, פענטהויז נאָ- : דאַכצימער. דאַכקאַמער, דאַכשטיבל, גאַרנשטיבל, בוי דעמשיבל, בוידעם-קאַמער, אייבערשטיבל, מעוואַנין, איידעמשיבל, סאַ(קלקע, מאַנסאַרדע, פֿאַצעיאַט(ק)ע, אַפּסטערן נאָ- : בוידעם, באַרג :

פֿאַרטער, בעלעטאַזש : אַנטרעסאַל. סוטערינ(ע), פּאָדוואַל, קעלערשטוב, בייסמענט נאַ-).

קאַמער : רומפּל-קאַמער נפֿאַר אַלטוואַרט, שפּינקאַמער, פּראָוויאַנט-קאַמער, שפּיזאַרניע, האָלצקאַמער, האָלצשטעלכל, בונקער נפֿאַר קוילן), קלאַדאָוקע — 403 : קעלער, פּאָדראַל, סקל(י)עפּ, אָבּה נ- : נאַ- בייסמענט, סעלער : איזקעלער, לאָדאָווייע : פּריזבע, פּידאַשיק, זאַוואַלינקע, וועראַנדע, באַלקאָן, גאַניק, פּאַרטיקאַ : פּאַרטש נ- : בריקל, סטופּ נאַ-). הויף, אָצר נביים מבע), פּאָדוואַר, פּידוואַרע, געהויף, געהויף, געהעפֿט, פֿירהויף. דורכהויף, הינטערהויף, יאַרד נאַ-).

שפּר ן איטלעכער הונט אויף זיין גרונט : איט- לעכער וואַרעם האָט זיין לאָך : דירה נאה, אָשה נאה וקלים (אים מרחיבים דעתו אַל אָדם : אַלע דירות זיינען שוועסטער און ברידער : שיף אַ שטוב בויען און אַ קינד אויסגעבן אין דאָ בך גאָט אַ באַזונדער אוצר : אַן מען האָט אַן אייגענע דירה און אַ קו האָט מען פרנסה אַן מי : אַז מען האָט אַ הויף האָט מען צוויי דאעת : דירה-געלט טאַמער וועט מען לעבן און קבורהגעלט טאַמער וועט מען שטאַרבן.

זען אויך : געעט — 1, פּאָזיציע 110, בייזייקיט 111, געבט מעבל, סטאַליעריי.

ס : האָלצאַרבעט, געהילעשרבעט, האָלצ- וואַרג : סטאַליעריי, סטאַליאַרקע : טש לערע : טאַקערל : באַנדעריי : סטאַליאַרניע : טאַקאַרניע. נמאַטעריאַלח געהילץ, בויהאַלץ, לאַמבער נאַ-) : בעריאַזע, בערעזע, בערקענע האָלץ, בערקנהאַלץ, יעגלעהאַלץ : קליאַן, יאַווער : ראַבינע-האַלץ, דעמבנהאַלץ, דעמב, טענענהאַלץ, בוקסנבויים-האַלץ, בוקסנהאַלץ, בוקס : פימסנהאַלץ, צעדערהאַלץ, רויטהאַלץ : מאַכאַן, מאַהאַן, מאַהאַגאַני, טאַמבאַסקאַר : קאַראַלדהאַלץ, טשעטשאַטקע, עבנהאַלץ, געל(ב)האַלץ, ברוינהאַלץ, פֿידלהאַלץ, קאַרקעהאַלץ אַז"וו — 2-0 : ביעל : פּרוכנע : ברעט, פֿאַרשט, פּלאַטווע, טערמיצע ופֿון דיל), לאַטע, צאַליווקע, שאַליווקע, פּלאַנקע : פֿאַניר, פֿאַניער, פֿורניר : שליכט, טשעטשאַטקע, גרושקע, שטרייף, אָטשיק :

פֿאַנעל , טאַפֿליע, זשילקע, דיכט, דיקט, געשפּערטע דיכטן, קלעיאָנקע.
 נטיילן) ליסט, טראַגליסט נפֿון מאַטראַץ), באַק, צאָקל, סונעסקע, צאַרגע,
 קאַניעטשניק, שטעפּיקל, פֿיליאָנג, פּאַפּערעטשקע, ליאַמפּעריע, קימפּער,
 פּלינט(וס), שפּראַץ : שפּאַלטשפּאַן, קליין, שיבער, שפּאַן, שפּאַנקע, שפּאַנקע,
 שפּלינט, שפּאַנליסטל : פֿוגע, רינע, אַלקער, געלענק, פֿעלש, נוט, שליין,
 פֿינגער, ציניק, פֿאַלץ, צאַפּן, שלאַס, שראַלבנעק.
 נבאַצירונגען) באַלאַסטער, קעלשטאַס, קראַקשטק, קאַרניז, ז גאַרניז, פּוקליע,
 ראָועטקע, דוצקע, קאַלומנע, פֿאַרטאַפּלונג, וואַליק, שטיצע, גאַלקע.
 נמעסט־מכשירים) ווינקלמאַס, ווינקלשטיק, ווינקל־מעסטער, שמיגע,
 גערונררינקל, גערונר קעסטל : צירקל, שפיצצירקל, טיילצירקל,
 קראַנצירקל, שטאַנגצירקל, בויצירקל, צייכצירקל, שטרייכמאַס,
 שטרייכמאַס, קרעפּליאַדע, שטאַרצליאַדע.
 נמכשירים) הובלבאַנק, דרייבאַנק, טאַקער־מאַשין, טאַקמאַשין, טאַקאַרניע :
 באַבקע.

זעג : השטזעג(ל), שווייפֿועג, פֿוגועג, קאַרניר
 זעג, טראַטשעג, צילינדערזעג, גזימסזעג, פּאַנעלזעג, לאַכזעג, שליסללאַך־זעג,
 קרייצזעג, באַנדזעג, קערבזעג, פֿאַרפֿוסזעג, קלובזעג, גראַטזעג, שטיכזעג,
 לויבזעג, לאַבזעג, שראַטזעג, פּאַפּערעטשנע זעג, מאַלאַזובקע : שינדלזעג :
 גערטנערזעג, שטיינזעג, מאַרמאַרזעג אַז"ר : נטיילן זעט זעגעשטעל,
 זעגרעם, ציין, העפֿט, שטיל : באַק, זעגבאַק, זעגבלאַק, קאַזלע, זער באַנק,
 זעערוב.

הובל, הובעל, העבל : פֿוגאַניק, פֿוגאַנקע, רובאַניק, שליכט, אַלקער,
 פֿאַרשניידער, ציקלינע, דובלט : פּוצהובל, פּאַליר־הובל, גלעטהובל,
 פֿעדערהובל, רייסהובל, שיפֿהובל, פֿאַלצהובל, פֿעלשהובל, באַנקהובל,
 גרונטהובל, שליאַכטהובל, נוטהובל, צאַנהובל, שערכהובל, שפּייכדהובל,
 ליסטדהובל, קאַרניז־הובל, גזימסהובל, קיטהובל : באַנדערהובל :
 הובל־מאַשין : דלאַט, דלוטע אַז"ו — פֿ2 : שרויף, צוואַנג — 205 : לאַם,
 לים, סמאַלקע, בייץ, מעבל־פּאַליטור.
 נמעבל) מעבל, פֿוירניטשור נאַ־) : גאַרני טור, גאַרניטער, סעט נ—).

בעט : הימלבעט, סאָפֿעבעט, רוקבעט, טאָגבעט : בעטל, באַנקבעטל, באַעעטל
 (נ־פ), באַמבעטל, איינלייגבעטל, צונרפֿלייגבעטל, אויפֿשטעלבעטל,
 פֿעלדבעטל. סעקבעטל, שלאָפֿבעטל, צולייגבעטל, שלאָפֿבאַנק : סדומבעטל,
 שפּילקעבעטל : געלעגער, געלענדער (נ־) : זיץ־געלעגער, קאַסטן־געלעגער,
 שטרוי געלעגער : אויפֿאָוויין, רנטערדאָוירן : טאַפֿטשאַן, נאַרע, קאַיקע, פּאַל :
 קינדערבעטל : וויג(ל), הענגוויגל : שפּאַנבעטל, העעבעטל, הענגלבעטל,
 האַמאַק : (די) טראָג, טראָגבעטל, טראָגע, נאַסילקע, סטרעטשער נאַ־) :
 פּאַלאַנקין : נטיילן בעט) רעם, ראָם, ראָם, בעטרעם, בעטגעשטעל, טאַרעדזיקע
 : פּלאַטע : הויפט : צוקאַפּנס : צופֿוסנס : מאַטראַץ, לופֿטמאַטראַץ,
 שטרוימאַטראַץ, שטרויזאַק, שעניק, טופֿיאַק : פּאַסטשעלע, פּאַשטשילקע,
 געבעט,

86

אונטערלייג, אונטערבעט, איבערבעט : בעטגעוואַנט : גערעכט : בעבעכעס :
 קישן, קאַפּקיע, פּוכקיע, יאַשיק, שטולקישן, לופֿטקיע : פיר .
 סאָפֿע, קאַנאַפּע, אָטאַמאַן, דיוואַן, שען־
 לאַנג, קושעטקע, לעזשאַנקע : נאַ־) דערענפּאָרט, לשנדזש, (סטודיאַסקאַוטש,
 סעטי : שטול, טשער נאַ־) : בענקל, פּאַטעל, פּאַטערשטול, וואַלטערשטול,
 קרעסלע, זזעסל, לענשטול : אָסב־בעט : טראָן, קרוינשטול : קיסא(ה)מלוכה,
 קיסא־המלכות : טאַבורעט(קע), טשאַשקע : ליגשטול, רעדלשטול, פּאַרשטול
 , ווילטשער נאַ־) : וויגשטול, שאַקלשטול, ראַקער נאַ־) : איינלייגשטול,
 טראָגשטול : קינדערשטול, סטאַיקע : (קימפּעטאַרין) בראַכשטול, ברויכשטול
 : נטיילן שטול) אַנלען, רוקן, רוק(טווענטל, פּאַרענטש(ע), ספּינקע, זאַדיק,
 בעק נאַ־) : געזעס, זיץ, זיצפּלאַץ, ברעטל, סיט נ־) : פֿיסלעך.
 באַנק, לאַווקע, בענקל, סוויזעניע נקי), פֿליישיקע באַנק, פֿליישבאַנק,
 מילכיקע באַנק, גאַרטנבאַנק, שטיינבאַנק, קלאַגבאַנק נביתעולם) : אַפּרובאַנק,
 שבת־באַק אַאָזיוו : פּיאַנעבענקל, פֿוסבענקעלע, אונטערבענקעלע :
 שוסטערבענקל, דריפֿוס.

טיש : עסטיש, קיכטיש(ל), אויפֿשטעלטיש, איינלייגטיש, ברידזשטיש :
 שרייבטיש, ביוהאַ, ביורקע, קאַנטאַרקע, סעקרעטער, דעסק נאַ־) : ליינענטיש :

ווינקלטיש(ל) : טואלעט־טיש, וואשטיש, נאכטטיש אאן"וו : שטענדער, סטענדער, לייעאָטענדער, שרייבשטענדער, פולט, לייענפולט, שרייבפולט : נטיילן טיש טשקעסטל, שופלאָד, ביילאָד, טישלאָד, טשלעדל, דראָער נאָ-) : בלאַט, דעק : קליאַפּע, לאַפּע, איינזאַצברעט : פֿיס, שאַלן. שאַפּע, שאַף, שאַפּקע, שאַנק, שראַנק, אַלמער, י שקאַף, קליידערשאַנק : נאָ-) לאַקער, קלאָזעט : קאַמאַד, בופּעט, קרעדענץ, שויבן־קרעדענץ, געפֿעסשלמער, סודניק, סערוואַנטקע : שפּיזשענקל, סאַרימשענקל, שבתשענקל אאז"וו : נטיילן שאַפּע) פּאַסטאַמענט, ספּוד, בלייטראַם, ווירע, צאַנליסט, רוקראַנט, ביישטאָט, קראַנץ, ציער, קליאַמרע, קאַפּ : הענגער, י וועשלקע.

עטאַזשערקע, שיפֿאַניר, שיפֿאַניער(קע), געשטעל(ע)כל : פּאַליצע, פֿאָך, גראַטקע, פּאַלקע, פּולקע, טאַפטשאַן, באַנטע : טעלערפּאַליצע, ביכער־פּאַליצע אאז"וו.

קאַסטן, בשקאַסטן, קופּערט, צעדערקופּערט, באַניע, קאַליע, סקריניע, אָבּה (נ-) ; נאָ-) טראַנק, קיס, באַקס. שפיגל, וואַרצאַדלע, מאַטריניצע נקי) : האַנטשפיגל, קעשענעשפיגל, ז טאַקשפיגל, וואַנטשפיגל, טואַלעטשפיגל, טרומאַ : שפיגלגלאַז : פּאַלגע. גאַעל־מלאַכה) האַלצאַרבעטער, האַלץבאַאַרבעטער : האַלצער : מעבלשרבעטער : סטאַליער, סטאַליאַר : נ־פ) סטוילער, סטאַליערוק : טישלער : שפיגל־מאַכער : טאַקער, ז דרעקסלער : קאַסטדמאַכער, קופּערט־מאַכער : מאַטראַצדמאַכער, מאַטראַצניק : באַנדער, בעדנער רייפֿמאַכער, רייפֿער. וו : !אַרבעט־פּראַצעסן) זעגן, שוועפֿן, שנייצן,

שטאַרצעע, דלוצשעע, דלוצשנע זעע, פּאַרפּוסזעע : הובלען, הובלעווען, העבלעווען : טעסען, טשעשען, טשעשלערען, טשעסלערען : ציקלינערען, אַלקעט, פּוצן, צאַנער ווען, נוטערען, פּוגערען, אַפּשליסן, רונדיקן, פּאַנירן, פּורנירן, פֿינירן : אויסטאַקן, ז אויסדרעקסלען, אַפטאַקן, אַרומטאַקן : פּאַקאַסטירן, בייצן, לאַקירן.

אַדי : סטאַליעריש, ז סטאַליאַרסקע, טאַקע־ריש, ז טאַקאַרסקע אאז"ר פֿ.

שפר : אין אַ קרומען שפיגל אין די נאָן אע אַ
זיט.

זען אויך : מעטאַל-באַרבעטוט מ.

116. אינווינער

ס : אינווינער, באַווינער, רעזידענט : אַדרעסאַט : שטאַט-אינווינער,
שטאַטיד : שטאַטמענטש ל"ר שטאַטלייט : יאַטישער נקי) : שטאַטיקער,
מעשטשאַנין ל"ר מעשטשאַנעס : גרויסשטאַטיקער : שטעטלדיקער,
קליינשטעטלדיקער, פּראָווינצער, פּראָווינציאַל, גובישע שלייפֿעלעך נ-פ.
פּראָווינציעלע פֿרויען) : נשטעטער, אַלטשטעטער, פֿערשטעטער,
הינטערשטאַטיקער, עקשטאַטיקער, אויסנשטאַטיקער : נאַ-) דאַנטאַנער,
אַפּטאַנער, איסטסיידער, וועסטסיידער, סלאָם-אינווינער : יישובניק,
דאָרפֿסמאַן, דאָרפֿסייד, פֿאַרמער, פֿערמער, קאָלאָניסט, סעטלער נאַ-) :
גרענעץ-אינווינער, בייגרענצלער : בערראַינרוינער, בערגמאַן ל"ר בערגלייט
: וואַלד-אינווינער, פּאָלישוק : סטעפֿ-אינווינער, סטעפֿמענטש, סטעפֿעוויניק
: אינדזל-אינווינער : הייל-אינווינער, טראָגלאַדיט : ערעמיט, ז הערעמיט,
נזיר.

אַכן, מיטאַכן, אַר-מיצר, נַר-אַיצרא : טענענט נאַ-) : לאָקאַטאָר, סובלאָקאַטאָר,
קאַמאַרניק, קאַמעניק, קאַמאַרניצע, קאַקלניצע נ-(-) : לאַזשירער, פּאַסטאַיאַלעץ
: נאַ-) באַרדער, רומער : קוואַרטיראַנט, סובקוואַרטיראַנט, מיטקראַרטיראַנט,
מיטרוינער, צוואַמענווינער, בעט-חבר, מיטשלעפֿער : גאַסט, קורגאַסט,
קוראַרטניק, באַדגאַסט, זומערגאַסט, פּשסיאַנער, דאַטשניק, מאַיאָרניק,
ליעטניק, קעמפֿער נאַ-) : ווינטערער, סום-טובניק ניישובניק) : אורח,
הקדשניק.

נולד, געבירטיקער : אינגעבוירענער, היימישער, אינהיימישער, אַרטיקער,
אַרט-געבירטיקער, הי-געבוירענער, היגלענדער, אינלער דער, אַבאַריגען,
אויטאַכטאַן, נייטיוו נאַ-) : תושב, אַלט-געזעסענער, גר-תושב, אינגעזעסענער,
אינוויציקער : (יכתב, צוגעשריבענער : נאַטוראַליזירטער, אינגעבירגערטער :
אימיג-

ראַנט : גרינער : דעקלאַראַנט : בירגער, מיטבירגער : פריוואַט-בירגער,

ציווילער : וועלטבירגער, קאָסמאָפּאָליט : מלוכהלאַזער, אָנמלוכהדיקער, אַפּאָטריד : קן-עיר, לאַנדסמאַן ל"ר לאַנדסלייט, קאָמפּאָטריאַט. בירגערשטאַנד, בירגערשאַפֿט, אונטערטאָנשאַפֿט, ז פּאָדאַנסטווע : באַפֿעלקערונג : שטאַטישע, — מעשטשאַנסטווע : ייִשוב, קאָלאָניע, סעטלמענט נאַ-) : הראַמאַדע, גראַמידע, מיר אַאַז"וו — 47. אַדי, אינוו ן שקניש, שטאַטיש, ציוויל, בירגערלעך אַאַז"ר — : געבירטיק פֿון, אַ לאַנדסמאַן פֿון אַאַז"וו : אַיש, אַנשיי. פֿראַן : דרייצן פֿאַר שקנים און איין פֿאַר שיד : דעם אָכנמ ציג שלאָגט דעם נעל-האַיתס קו אין די פֿיס : בעסער אַ רייכער אָכן איידער אַן אַרעמער נעל-האַית.

זען אויך : זאַמלוע 47, ווינוט 114, מענטשהייט נט. גרויספֿאַרנעם

ס ן גרויספֿאַרנעמיקייט, גרויסקייט, ריזיקייט, טיטאַנישקייט אַאַז"וו — אַדי : ג(ע)וואַלדיקייט, מוראדיקייט, אומגעהייערקייט אַאַז"וו — 20 : גרייס : פֿולע גרייס, לעבנסגרייס, אַבסאָלוט : אימפּאַנדעראַבילע : פֿאַרגרעסערונג — וו מאַהינע, מאַכינ(י)ע, פּאָסטומענט, קאַרפּאַ- ראַציע, באַנדורע, נפֿוח-זאָך : משא, באַרג : קיתום ורעמסס, פימסן און ראַמסן נ-פ).

ריז, גיגאַנט, טיטאַן, ציקלאָפּ, מאַמוט, הערקולעס, קאָלאָס, גודומווג, עוג אַלך האַע, עיג אַלך הבאַטשאַן (הלאָקש) נ-פ), (לית, קן-נפי לים, גאַרגאַנטואַ, מאַנסטער, וואַלפֿיש, לריתן : אַטלעט, אַטלעטישע פֿיגור (קאָנסטיטוציע) : ניין, סאַלדאַט, העלפֿאַנד : נ-פ) נלד, וויקליקנד, עפֿעלע : אַחור, בחורילע, באַכטיור, יונג, יונגאַטש, יאַט, קן, קן-אַקר, בייבאַק, קערל, יאַלער, לעפּאַק, פּאַכאַליק, בורגעללע, ווער-

88

געלעץ, בריטאַן, זלאָב, כלאַפּ, בורלאַק, איוואַן : מויד, מאַד, מוידורע, מוידטשיסקע, מוידעץ, אַחורטע, בחוריכע, באַנדע, דזשידע, בע גערעטענש, ביין באַשריגעניש : אַשה, גקבה, מאַטראַנע אַאַז'ר לאַטקייט, שלאַנקייט, געוויקסיקייט אַאַז"וו — אַר : פֿאַרלענגערונג, שפּאַנונג,

אויסציונג אַז'וו — יי : לענג, וווקס, געוויקס, גידול, ודלע, שטאַלט, שטעל, געשטעל.

(לאַטער) דראַנג, דראַנשטש, דראַנגיילע, ריזאַק, לאַגראַן, (לאַנגער) לאַקש, הויכער באַלדעס, גרענאַדיר, יאַלאַפּ, יאַלאַפּאַטראַן, דאַנדאַל, סטיבון, נעל-קומה, (דול, גידולניק, לולב, דרוואַל, שטיידראַהו, אַנדערטהאַלבך אַחורדיקער.

ברייטקייט, פֿעטקייט, דיקייט, בייכיקייט אַז'וו — אַדי : גרעב, קאַרפּולענץ : אויסברייטערט, פֿאַרגרעבערונג, פֿאַרדיקערע אַז'וו — יי : ברייט, דיאַמעטער, קאליבער, ראַדיוס, דימענסיע, געמעסט, שפּרייט, געשפּרייט, צעשפּרייט, אויסשפּרייט, היקף, אַרומנעם, ז אומפֿשג, צענעם, פֿונאַנדערנעם, אַרייטעם, קאַפּד ציטעט, טאַנאַזש, עקספּאַנסיע, עקסטענסיע : אַטח, פֿאַרנעם, רחבידים : גרייך, שוונג אַז'וו — 168 .

קעל-אַשר, מעל-גוף, באַלץ, בולץ, בולצאַק, בויץ, בוצאַק, בוצעפֿלאַק, בעץ, לאַטאַפעטניק, טאַלפּאַס, טאַלעפּוס, הומפיק, פּוכליק, פּוזאַק, פענצאַק, ק(שלאַדע, פֿאַס, פֿעסל, לאַלעכע, דולבע, פעצענע, פליאַזדרע, קלור טע, קאַדיניע, אַרת-האַשן : דאַבע (אַפּגעפֿרעסענע, חזירשע) מאַרדע : גראַבביכיקער, פּוזאַטער, אַפּגעפֿרעסענער אַז'וו — אַיי. פּוזע, פעמפיק, פּאַנץ, פיפקע, טרעמבע, טרעמבון, טרעלבוך, טרעלבוך, טרעלפֿאַס, קענדי(שק, קענדיכע, קאַלבן, קאַלד(שן, כעמפער, איינשיט. נפֿאַרגליכענען) אַ בויך ווי אַ פרנס, ווי אַ קעסלפּויק : אַ אַנים ווי אַ טעלער, י ווי אַ

יאַנשער הינטן : אַ מידער ווי בך אַ קאַלבאַסניקס הונט (ווי ביי אַ קאַלבאַסנעם הונט) אַז'וו — אַר.

וו : זיין גרויס, ריזיק אַז'וו — אַדי : זיין (מס אַ

דעמב די רייס : זח לאַנג, הויך ; האַבן לאַרע פֿיס ווי (ביי) אַ בוטשאַן : דערלאַנגע ביז, ציען זיך ביז, גרייכן ביז.

מאַכן גרויס (גרעסער) : גרעסער, פֿאַר גרעסערן : מאַכן לאַנג (לענגער) : לענגען, לעמערן, פֿאַרלענגערן : צולאַזן (אַרויסלאַזן) זאַפּאַס נ־נחר-) : אונטעראַרבעטן, צואַרבעטן, אונטערמאַכן : צוזעצן, צוגעבן, אונטערגעבן,

צושטוקעווען, אונטעשטוקערען : אויסציען, אויסשטעקן, אויסשטרעקן,
צעשטרעקן, אויסשפאנען, אויסשפינען : אויסציען זיך ווי אַ דראַנג, ווי אַ
טעלעגראַף-סלופ.

ווערן לאַנג (לענגער), הויך (העכער) : וואַקסן, שעפעטיען : נציין) שניידן זיך :
בליען, צוויטען אַז"ר — 0-ב : האַקסן אונטער די הענט : וואַקסן אָן רעע :
האַקסן ווי אויף היק : געבן זיך (טאָן זיך) אַ רוק (אַ הייב, אַ כאַפּ אויף די פֿיס) :
אויסוואַקסן, אויפֿוואַקסן, אונטער וואַקסן, צוהאַקסן, איבערוואַקסן.
זע ברייט : (מלבושים) הענגען ווי אַ זאַק : נשיך) אַרומפֿאַת.
זע פֿעט (דיק, גראַב אַז"ו) — אַדי : זיין פֿאַרגאַסן מיט שמאַלץ.
וועת (מאַכן) ברייט (ברייטער) : בריי לען זיך, אויסברייטערן זיך : שפּרייטן
זיך, אויסשפּרייטן זיך, פֿאַרשפּרייטן זיך, צעשפּרייטן זיך : צעצווייגן זיך,
צעגאַפלען זיך, צעפֿינגערן זיך : צעלאָזן זיך, צעבליען זיך : נ-פ) צעבליען זיך
ווי שימל, ווי אַ פֿאַרד : פֿונאַנדערלאָזן זיך, צעפֿלייצן זיך : צעהענגען,
פֿונאַנדערהענגען : אויסשפאַרן, צעשפאַרן : נאָך) אויסטרעטן.
ווערן (מאַכן) דיק (דיקער) : פֿעע : פֿאַרק(ער)ן, פֿאַרזשירען, פֿאַרגרעב(ער)ן,
אויספּאַשען, אָפּפאַען, אויסקאַרמענ(עח, אָפּקאַר

89

מענ(עף, אויספֿיטערן, אויסשטאַפֿן : אויספֿילן : נעמען (אַרויפֿנעמען) פֿלייש
(לייב) אויף זיך : האַקסן אין דער ברייט ווי אַ פֿוריס-קוילעטש : ווערן גרעכער
ווי לענגער : אויפֿוירן, אויפֿויע, אָנפֿויע (זיך) : אויפֿקוואַלן, אויפֿקוועלן,
אָנקוועלן : קוועלן ווי אַ בולקע אין דער מילך : אויפֿבלאָזן זיך, אָנבלאָזן זיך,
אָנגוידערן זיך, (גע)שוועלן, אויפֿשוועלן, אָנשוועלן, אָנגעדראָלן ווערן,
געשוואַלן און געדראָלן ווערן, פּוכניען, פּעכנען, אויפֿגק : נבלאַטער) אָנציען,
אָנרייסן, אויפֿלויפֿן : אויפֿלויפֿן ווי אַ באַרג : אויפֿגעלאָפֿן ווערן, אויפֿגעטראָגן
ווערן, אָנבראַקניען, אָנבראַיאַיען.

אַדין דויס, גרויספֿאַרנעמיק, מאַסיוו, מגושמדיק, קרופּנע, בוינע, אָנזעעוודיק,
קאָלאַסאַל, ריזיק, גיגאַנטיש, טיטאַניש, ציקלאָפּיש, אַטלעטיש אַאָויר — " :
מוראדיק, גוואַלדאָוונע, אומגעהייער אַז"ר — 20 .

נפֿאַרגליכונגען) גרויס ווי די וועלט, ווי די ערד, ווי דער הימל, ווי דער

נמ־הודול , ווי אַ פֿעלד , ווי אַ הויף, ווי אַ שטאַל , ווי אַ פּאַלאַץ, ווי אַ קלויסטער, ווי אַ באַרג, ווי אַ דעמב, ווי אַ מויער, ווי אַבל , ווי (ינווה, ווי רויס, ווי דער אָורזאָר, ווי דער לוויטן, ווי אַן אַדלער, ווי אַ העלפֿאַנד, ווי אַ פֿערד, ווי אַ ריז, ווי עוג מלך האָק, ווי עוג אַלך הבאָטשאַן גהלאַקש) נ־פּ) , ווי ווג־ומןוג, ווי אַ גוי, ווי אַ פויער, ווי אַ שיי געץ , ווי אַ קאַפּ , ווי אַ צעבער, ווי אַ קירבעס , ווי באָב , ווי (ש האָגל : נאַגרעסן) ווי עפל .
 לאַנג, לענגלעך : געשפּאַנט, צעצויגן, אַנגעצויע, אויסגעצויגן : הויך, שלאַנק, סטרימקע, לאַעפֿיסיק, הויכוויקסיק, געוויקסיק, אויסגעוואַקסן, אויפֿגעוואַקסן אַאַז"וו.

וּפֿאַרגליכונגעח לאַנג (אויסגעצויגן, הרך) ווי אַ דראַנג, ווי אַ סאָסנע, ווי אַ טעלעגראַפֿסלופּ, ווי אַ חוטם, ווי אַ לאַקש, ווי אַ לולב, ווי אַ סטרונע, ווי אַ לאַקס, ווי די מגילה, ווי דער ראַחאָנהדיקער מוסף : הויך ווי אַ בויך.
 ברייט (ווי דער ים) , ברייטלעך, גופֿיק, מעניש, פלייציק, ברייטפלייציק, ברייטביינער דיק, יאָדערדיק, פֿעט, פֿעטלעך, דיק, דיק און שטיק, דיקלעך, גראָב , מגושם ראָב, גרעבלעך, קאָרפּולענט, פֿעש, פֿישט נאַר־) , פלומפּ, קרער פּע, פולכנע, פּוכלע, פּוכנאַטע, פּאַלנע, פּאַשנע : פֿליישיק, באַליבט, פּוללייביק, שווערלייביק, פֿעטלייביק, דיקלייביק, בייכיק, דיקבייכיק, גראַבבייכיק, פּוזאַטע, ברוסטיק, ברייטברוסטיק, בוזעמדיק : אויסשפּרייטערדיק, עקסטענסיר : צעשפּרייט, צעצווייגט, צעגאָפּלט, צעלאָזט : צעפֿלייצט, צעשפּאַרט : ושיך) אויסגעטראָטן : פֿאַרדיקט, פֿאַרזשירעט, אויסגעזשי רעוועט, אויסגעפּאַשעט, אַפּגעקאַרמעט, אויסגעפֿילט.

אויפֿגעוירן, צעוירן, צעשוומען, צערעפעט, אַנגעפּוישט, פֿאַרקראָלן, אַנגעקוואַלן, אויפֿגעבלאָזן, אַנגעבלאָזן, געדראָלן, געשוואַלן, אויפֿגעשראָלן, אַנגעלאָפֿן, אויפֿגעלאָפֿן, אַנגעבראַקניעט, אַנגעבראַניאַיעט, אויפֿגעטראָע : אַפּגעפֿרעסן, געפּאַקט, געפּאַקעוועט, געפּיקער וועט , געשפּיגעוועט, געשפּיקעוועט, אַעעגאַסן, (אויס)געסקליאַרערעט.

נפֿאַרגליכונגען) דיק (פֿעט, גראָב אַאַן"וו) ווי אַ יות, ווי יורע, ווי יורקע, ווי יורקעס הונט, ווי (אַ) יאַפע, ווי יעקע, ווי דער אָור־האַר, ווי אַ רוסישער אַקס, ווי אַ דברשחר, ווי אַ אַויר (אַן חזיר) , ווי אַ קאַבאַן, ווי אַ (געשטאַפּטע) האַנדן,

ווי אן אינדיק, ווי א בודע, ווי א בודקע, ווי א טולע, ווי א סלופ, ווי א קלאַץ,
ווי א בויס, ווי אן אויוון, ווי א פֿאַס, ווי א פֿעסל, ווי א בעטשקע, ווי א צעבער,
ווי א פעמפיק, ווי דער קעל־טאַקסע, ווי געלע די נבאיטע : צעוואַקסן
(אַנגעבלאַזן, געשוואָלן אַו"ר) ווי א מעוואָרטע, ווי אין ניינטן חודש, ווי א
באַרג, ווי הר־הָאָר,, ור דעם נלחם בויך, ווי אויף הייוון, ווי אַ ראָער טשינע, ווי
טייג אין אַ דיזשע, ווי אַ בלאָוזאַק, ווי אַ פענכער, ווי אַ פאַכער, ווי אַ פוכיר,
ווי אַ גלעיערנע פוליע, ווי אַ שופֿר, ווי אַ לאָגל, ווי

90

אַ פורים־קוילעטש, ווי אַ שוואָם, ווי אַן אַנגעווייעטער שוואָם, ווי מולינעס, ווי
אַ זשאַבע, ור אַ פֿעטער, ווי אַ ברוגזער מחותן, ווי אַ טעלדזער חתן, ווי אַ
געשוויר, ווי אַ מכה (אויף אַ פרישטש), ווי פראָצענט.
אינוו : לענג אויס : אין דער לענג : פאַזע : אין דער ברייט : אין דער הייך.
פֿראַן : נישקשה פֿון אַ : קק אַע אַרע ניט : אַ שפּאַר אַ ביסל ! : אין פאַלעסיע
וויקלט מען אַזאַ קינד : מען קען הרגענען אַ גוי מיט אַזאַ קינד : לאַנג ביון הימל
און שטינקט נאָך שימל : קורץ און דיק און איין שטיק : זי שפּאַרט פֿת קליידל
אַרויס : זי קען אין דער טיר נישט אַרק : מען קען מאַכן פֿון איר צריי : ער גייט
אין זיין גרעב ניט אַריין : ער אין ניט קע איבערגעפֿאַלענער : ער אין אַ אָדוק
נ־פֿ צו דיק) : ער האָט די שווינסקע סוכאַטע : ער זעט אויס ווי אַ מלווה ברבית,
ווי אַ פראָצענטניק : נאָכן פופיק זעט מען ווי גרויס דער אינדיק אין : איך זאָל
עס פֿאַרמאָגן וואָס מײַן בויך קאָסט מיך : ניט קוק וואָס ער אין גראַב, ער אין
טאַקע געזונט אויך : נברייטער קגד) ס'אין מאַמע גיב מיר נאָך פֿאַרפֿל.
שפר : ניט אַע גרויס איז די גבורה : וואַקסן אין דער לענג קאָסט קיין געלט ניט
: דריי זאָכן וואַקסן איבער נאָכט : פראָצענט, דירה־געלט את מיידן : מרבה
אַשר מרבה רימה : וואָס אַ אַבער בויך קאָסט וואָלט א יך געראָלט פֿאַרמאָגן,
וואָס ער אין ווערט זאָלן מײַנע אָ ו נ א י ם פֿאַרמאָע : אַ דאַרער לעבט איבער
צען פֿעטע : בין דער פֿעטער ווערט מאָגער גייט דער מאָגערער צו גרונט נ־פֿ
גייט די מומע צו קינד) : פֿון אַל אָטא ווערט מען ניט פֿעט.
זען אויך : גרויסקייט 20, פֿאַרמערוע 25, גאַנצקייט 82, האַמלוט
גרויסצאָליקייט 67, אומענדלעכקייט א, פֿוליעריקייט 85, געשפּרייט — 1,

ווייטקייט 119, הויכקש 124, וויכטיקייט 413, מורה 419.
118. קליינפֿאַרנעם

ס : קליינפֿאַרנעמיקייט, קליינקייט, פיצלדי
קייט, ברעקלדיקייט, קורצקייט אַז"וו — אַדי : פֿאַרקלענערונג, רעדוצירונג,
פֿאַרקיר צונג אַז"ר — יי : אַטראָפֿיע, אינוואָלוציע.
מיניאַטור, נעירשפּין : קעשענשפֿאַרמאַט, ן טאַפֿאַרמאַט : מיקראָקאָסמאָס :
אַטאָם, מאָלעקול, עלעקטראָן : קאָרפּוסקל, קערנדל. זערנע, זעמדל :
בראַק(ח), ברעקל, פיצל, פיצניקע, פּיטשינקע, שטיקל, שטיקעלע, שטינקעלע
נ־פ), מאָן, מאָנעלע, קריש, קרישקע, נאָנע, נאָנצעלע, נונץ, ברויז(ן),
ברייזעלע. נאָגעלע, שטוטשקע, שניאַטשקע, שפּילקעקעפל, טל־ואָטל,
פֿאַרפֿל, באַנומעניש : קינד, עופֿעלע, צוציק, שוויזשיק אַז"ר — 84.
ליליפּוט, קאַרליק, ננס(ל), אָדננסל, גנאָם, פּישיי, קאַרדופל, קורדופ, קוץ,
קוצאַק, קוצעפינדריק, קוצעדופע, קוצעלאָפע, קוראַלאָפע, קוראַלאָפּניק,
פֿערטל עוף, מויז, מיזל, פֿליג, שרעטל, ואָרעם, מורעשקע, שרימפּ נאַ־) : —
אַרגלעכמען אַדי.

דאַרקייט, מאָגערקייט, דינקייט אַז"ר — אַי : קאַפּילאַריטעט.
דאַרעניש, כאָרט, כאָרט, דאָנדאַל, פינדיע, כראָנדיע, סנאָסקע, כרישטש,
כוועטשקע, פּישליצע, סטראָסטאַן, זשמיע, ארבן, סנאַסט, סקעלעט, אַ שטודיע
אין אַנאַטאָמיע, שאָטן, סוכאַטניק, סוכאַטניצע, פגירה, גרינער שפּיק,
פֿאַרדאַרטע זרוע, דראָפּאַטש, אויסגעווייקטער (געמאַרינירטער) העריט,
אויסגעווייקטע צורה, אויסגעווייקט אַנימל, אויסגער ווייקט פענעצל נ־פ) :
גרוגרת דרבי אָדוק — 420.

שמאַלקייט, ענגקייט, ענגעניש, ענגשאַפֿט. נעדריק, געטלאָק, דלד (אַמוש על
דלד (אַמוש, ד' על ד', אַ שפּאַן אויף אַ שפּאַן.
פֿאַרשמעלערונג, פֿאַרענגונג, פֿאַרענגערוע, פֿאַרדאַרונג אַז"וו : איינצי,
איינלויף, אייננעם אַז"ר — יי.

ר : זע קליין (פיצלדיק, ברעקלדיק אַז"ר) — רי : זע אַ זוי די גרייס : זיין אַ
מינוט די ייס : ווערן קליין (קלענער) : אָפּפֿאַלן, אַטאַפֿית, אַטראָפֿירט ווערן,
אויפֿהערן האָקסן : מאַכן קלע (קלענער) : פֿאַרקלענער, רעדוצירן,

פֿאַרקאַרליקן : ווערן קורץ (קירצער) : אַפּדאַרן, אַפּפּוילן.
מאַכן קורן (קירצער) : מקצר זיין, (איין)קירצן, אַפּקירצן, פֿאַרקירצן :
אַמפּוטירן, אַפּשניידן, באַשניידן, מל(ע) זח : קלען, אַפּשנייצן, אַפּשניצן,
אַפּשטקעווען, אַפּקאַסען, אַפּטשערעבען, אַפּהובלעווען, אַפּטעסען, אַפּזעע,
אַפּשלייפֿן, אַפּפֿילן, אַפּטאַקן, אַפּטאַטשען, אַפּשערן, אַפּבורעווען, אַפּברעכן,
אַפּברעקלען, אַפּקריצלען, אַפּקרייזלען, אַפּרייסן, אַפּפֿליקן, אַפּשליסן, אַפּקניפֿן,
אַפּשטשיפען, אַפּצופן, אַפּדריקן, אַפּשמעלצן, אַפּהאַקן, אַפּקלאַפּן, אַפּקנאַקן,
אַפּשיילן, אַפּלופּען, אַפּלושטשען, אַפּהאַבן, אַפּקאַלופּען, אַפּראַבלען, אַפּקראַצן,
אַפּדראַפען, אַפּסקהאַבען, אַפּשקראַבען, אַפּרייבן, אַפּברענען, אַפּסמאַליען,
אַפּזענגען, אַראַפּעסן, אַפּבייסן, אַפּריזשען, אַפּפּיקן, אַפּנאַע, אַפּסמאַקען,
אַפּלעקן.

זיין דאַר, מאַגער אַאַז"ר — אַדי : זיין הוילע ביינער (אַ הויפֿן ביינער, הויט און
ביין, הויט און ביינער, הויט און לייב) : זיין אַראַפּ פֿון לע(אַראַפּ פֿון קניי) :
האַבן איינגעפֿאַלענע (אפּר געזונקענע) באַקן : האַבן אַ אַנים ווי משה גרונים
(ווי אַן אויסגעסמאַטשקעטער שלח-אַנות) : זיין גלאַט ווי ביי אַ זיידן, ווי ביי אַ
באַבען : האַבן אַ האַרץ ווי אַ לאַקשנברעט.

וועת דאַר, מאַגער אַאַז"ר — אַדי : אינדאַרן, אויסדאַרן, פֿאַרדאַרן, פֿאַרדאַרט
ווערן, פֿאַרדערען, אינטריקענען, אויסטריקענען, איינקוואַט, אייושישען,
איינסאַכניען : פֿאַרמליען, פֿאַרפֿאַלבן, פֿאַרוויאַנען, פֿאַרוויאַלען, פֿאַרווענדלען,
פֿאַרצווייטען, פֿאַרוועלקן : אַפּמאַגערן (זיד), אויסמאַגערן (זיד), פֿאַרמאַרען
(זיד), זאַמאַרען (זיד), אַפּצער(ערע)ן (זיד), אויסצערן (זיד), אַפּציען זיד,
אַפּנעמען, אויסאייזלען זיד : אַראַפּפֿאַרן (אַראַפּק) פֿע לייב (פֿון אַנים) :
אַפּפֿאַלן, איינפֿאַלן, אַפּקומען, אַראַפּקומען, אַרונטערקומען, אַרונטערפֿאַת,
אַרונטערלאַזן זיד : איינגק (פֿע טאַג צו טאַפּ : פֿאַרלירן וואָג.

מאַכן דאַר (דין, מאַגער אַאַז"ו) — אַי : פֿאַרדינען : ווערן ענג, שמאַל
אַאַז"ר — רי : זעצן זיד, איינלויפֿן, איינשרומפּן, איינגעשרומפּן ווערן,
צונויפֿגעשרומפּן ווערן.

מאַכן ענג (ענגער), שמאַל (שמעלער) : פֿאַרשמאַלן, פֿאַרשמעלן : קאַנדענסירן
: נ־נע רי! אייננעמען, אַרייננעמען, שמעלן, פֿאַרנעמען : איינציען, צוטיפֿציען,

צוואַמענציען, אייַם שטייפֿן, פֿאַרשטייפֿן, אייַנפרעסן, פֿאַרפרעסן, אייַנקלעמען,
פֿאַרקלעמען, אייַנשטשעמען, אייַנשטימען, פֿאַרשטשעמען, פֿאַרשטמען,
אייַנקוועטשן, אייַנדריקן, פֿאַרדריקן, צוואַמענדריקן, צוטיפֿדריקן : ענגען זיך,
פֿאַרענגען זיך. אַדין קליין, קלייניק, קליינישק, קליינטיק, קליינלעך,
מיזערנע, ברעקלדיק, פיצלדיק, פיצניק, פיטשעמאַנטיק, מאַניק, נאַנציניק,
מאַנציניק, מאַנטשיניק, מאַרנע, דראָבנע, דריבנע, טל־ואַטרדיק, שרעטלדיק,
קויםאַנזעווזדיק, אומבאַמערקלעך : קורצפֿיסיק, קורצווקסיק, קלייַנווקסיק,
מיניאַטור(נע), נעיר־שפינדליק, פֿאַרטאַטיוו, מיקראַסקאָפֿיש, ליליפּוטיש
אַז"וו — ס.

נפֿאַרגלייכונגען) קליין (פֿ גרויס) ווי אַ קאַרליק(ל), ווי אַ ליליפּוט, ווי אַ
מפֿיל־קינד, ווי אַ מפֿילע, ווי אַ זיבעלע, ווי אַ מויז, ווי אַ מילב, ווי אַ מורעשקע,
ווי אַ פֿליג(עלע), ווי אַ פֿלוי, ווי אַ מוק, ווי אַ ווערעמל, ווי אַ שרעטעלע, ווי אַ
הונט פֿון אַ יאָר, ווי אַ הונט זיצנדיק, ווי אַ לונג און לעבער פֿון אַ פֿלוי, ווי אַ
סאַראָקע אויף אַ חזיר, ווי אַן איי, ווי אַ גענדזן איי, ווי אַ (וועלטשענע) גוס, ווי
אַ ניסל, ווי אַ רעסל, ווי אַ בעבל, ווי אַן אַרבעס(ל), ווי אַ

92

119—118

דייַפעלע, ווי אַ פֿעפֿערל, ווי אַ מאַנצ(עלש, ווי אַ מאַנכעלע, ווי אַ מאַנדעלע, ווי
אַ דרויבעלע, ווי אַ קנעפל, ווי אַ פֿינגערל, ווי אַ נאָגל, ווי אַ פֿינגערהוט, ווי אַ
שפּילקעקעפל, ווי אַ שטיבעלע, ווי אַ גראָע, ווי אַ קאָפּיקע, ווי אַ מינוט, ווי אַ
רגעלע, ווי אַ גענע, ווי אַ מיזמורלדוד, ווי אַ טלעאַטרל (אין אַ קליין סידורל),
ווי אַ פּניט, ווי אַ פֿינג אונטער אַ דעכעלע.

קורץ : אָפּגעשניטן, אָפּגעהאַקט, אָפּגעריסן אַז"ר — יי.
שמאַל, ענג, צפֿופֿימדיק, קאָמפּאַקט : דאַר (די בעער צו ציילן), קוואַר, מאַגער,
דין, קאָפּילאַר, דינוכנע, איידל, צאַרט, דעליקאַט, פֿע, שטשופּלע, סמוגלע,
שלאַנק : אומבאַלִיבט, דאַר־גופֿיק, דאַרלִיבִיק, מאַגערלִיבִיק, בייניק,
ביינערדיק, שווינדזיכטיק, העקטיש, דעריק, מאַראַסטיש, מאַראַזמיש,
קאָנסאַמפּטיר(נ) : אָפּגעמאַגערט, אָפּגעצערט, אויסגעהונגערט, אָפּגעצויע,
פֿאַרמאַרעט, אונטערגעריסן, אויסגעווייקט, אייַנגעשרומפֿן, אייַנגעדאַרט,

אײנגעטריקנט, אויסגעדייווערט, אויסגעמאַרעוועט, אויסגעסאַכניעט,
אויסגעששעט אַאַז'ר — יי.

נפֿאַרגלייכונג דין בחוט השערה : דין (דאַר, אויסגעטריקנט אַאַז"ו) ווי אַ
האַר, ווי אַ פֿעדעמל, ווי אַ סטרונע, ווי פֿלאַקס, ווי אַ שטרוי(עלע), ווי
זינדפֿאַפֿיר, ווי גלאַז, ווי רויך, ווי אַשטרויזאַק, ווי אַ שטעקן, ווי אַ שפּאַן, ווי אַ
שפיזל, ווי אַ שפענדל, ווי אַ קינעלע, ווי אַ טוטפֿיק נאַ), ווי פֿאַפֿיר, ווי אַ
בלעטעלע, ווי אַ פֿודעלע, ווי אַ לאַקשנברעט, זוי אַ האַדער, ווי אַן אומרו, ווי אַ
דערבע, ווי אַ סוכאַר(קע), ווי אַ סעכער(ל), ווי אַ סקאַרינקע, ווי אַ פֿיג, ווי אַ
גרוגרת דרבי אָדוק, ווי אַ כאַרט, ווי אַ כאַרט, ווי אַ הונט (אע די נע טעם, ווי אַ
פיטקופֿנע הינדל, ווי אַ (צעקוועטשטע) וואַנץ, ווי אַ פֿלאַנדערקע, ווי אַ
פֿלאַנדער, ווי אַ קאַפֿטהאַנקע, ווי אַ פֿגר, ווי רב אָדוק, ווי אַ מענקע, ווי אַ דער
ניק, ווי אַ סוכאַטניק, ווי פֿון סוכאַטע, ווי די
סוכאַטע אַלק, ר ער וואַלט געפֿאַסט הפֿקקות
(תעניתים), ווי פֿון היציק שלאַפֿקייט : נהענט) ווי
צוויי שטעקעלעך : ענג אַ שפּילצן קעפל ניט
אַריינציהאַרפֿן : ענג ווי אין באַד, ווי אין אַקדש,
ווי צו באַרות, ווי צו קל־נ־דרי, ווי צו נעילה, ווי
צו סליחות, ווי צו אַשליך, ווי אויף אַ חשנה :
שמאַל ווי אַ קלאַטקע.

פֿראַן : זיי זיינען גרעסער ניט געוואַקסן : ער קען גיין אונטערן טש שפּאַצירן :
ער קען

אין אַ האַזנסיסל קדוש שפּרינגען : מיט אק בלאַז
פֿאַלט ער אַוועק : הויך את דאַר את שמעקט
מיט נאַר.

זען אויך : קליינקייט 21, פֿאַרמינערע א, אומשצקיט ע, קלעצאַליקיט 66,
זעקיט 84, נאַענטקייט — 1, נידעריקייט 125, אומריכטיקיט 414, קראַנקייט
אן.

119. ווידטקייט

ס ן ווייטקייט, פֿאַרראַפֿנקייט, אַפּגעלעעקייט אַאַז"ר — אַדי : ווייטעניש,

אַפּשטאַנד, דיס-
טאַנץ, מהלך, לאַנגער מהלך, מהלך רב,
אַרחק, ווייטער מרחק, אַרחק רב, שטרעקע :
אויס(טלאַנד : העק, פֿאַרוואַרפֿן (גאַט-פֿאַר
לאַזן) ווינקל, ז קרייווינקל : שטיק וועג : האַרי
זאַנט : אַוטיפֿאַדן : גרייך : עקסטענסיע : (גש-
שפּרייט, רויס, שטח אַאַז"ר — 1-8 : ווייטמעס-
טער, טעלעאַמעטער.

ניטזיגער, פֿרעמדער, אויסלענדער.

וון זיין ווייט, אַפּגעשיידט אַאַזיר — אַדאיןאַזי : גיין ביז, (אויס)שפּרייטן זיך
ביז, גרייכן ביז,
ציען זיך בין : האַלטן זיך ווייט פֿון, האַלטן זיך
אין אַ דיסטאַנץ פֿון : אַפּשטיין, אַוועקשטיין :
פֿאַרגק, אַפּגיין.

אַדי : רייט : ווייט אַפּגעשיידט : אַפּגעטיילט, באַזונדער, אַפּאַרט, ווייט
גייענדיק, ווייט

גרייכנדיק, ווייטגרייכיק : פֿרעמד, דערווך
טערט, אַפּגערייטערט, פֿרעמדלעך, אַפּגע-
פֿרעמדט : אַפּגעזונדערט, אַפּגעריסן, אַפּגע-
לעז, אומצוטריטלעך, ז אומצוגענגלעך : אויס.
לענדש, טראַנסאַטלשטש, טראַנסאַקעאַנק

נפֿאַרגלייכונגעז ווייט (פֿנאַענט) ווי די שטערן, ווי די אַרי חושך, ווי דער
נס־הקרח, ווי דער קיסא־הקבוד, ווי פֿון הימל בין (צו) דער ערד, ווי דער הימל
פֿון דער ערד, ווי פֿון מיזרח בין מערב, פֿרחוק מיזרח ממערב, ווי אַפֿון פֿון
דרום, ווי פֿון הודו בין בוש, ווי פֿון דן בין באַר־אַבע, ווי דער גיאָנום פֿון
וועדן, ווי בין בראַד, כּמסחוי קשת, ווי דאָס מזל, ווי דער טויט, ווי אָן אָן עק.
אינוו, פֿראַן : ווייט און רע־ער : העט יוקט : ווי ווייט : העט העט : הען וועט :
קודאַ ! : אַדם הראשון אין דאָרט ניט געווען : י אַדם הראשון האָט דאָרט ניט
געפּישט ופֿ) : אויפֿן האַריזאַנט : ווי ווייט דאָס אויג קען זען (כאַפֿן) : ניט צו

כאַפּן מיטן אויג : ניט צו דערגרייכן מיטן אויג (מיטן אויער).
ווייט צווישן : ווייט אַוועק : אַ שטיק וועגס פֿון : פֿאַר אַ מייל : מעבר לנחם : אין
אויסלאַנד : אין חוץ־לאָרץ : מחוץ לתחום : מחוץ לעיר : אין דער פֿרעמד :
אויס(ער) שטאַט : אַרויס דער שטאַט : פֿון ניט־הי : איבערן באַרג : אי בערן
גרענעץ : איבערן בריק : אויסן וועג : ווייט פֿון אַ ייִשוב : ניט צוצוקומען : ניט
צו דערגרייכן : ווער ווייס ווו : אין מרחקים : אין מדינות הַים : אין ווייטע
מקומות : אין עק וועלט : אין דער ווייטער וועלט : ווו די וועלט האָט אַן עק :
אויף יענער זייט וועלט : אויף יענער זייט סמקטיון : אין די (הינטער די) אָרי
חושך : הינטערן אָרון חושך נ־פ) : ווו דער שוואַרצער פֿעפֿער וואַקסט : ווו
דער ליבער שבת־קודש גייט אַוועק : אין אַלדע גוטע יאָר : אין אַלדע שוואַרץ
יאָר : אין דער ערד אויפֿן דעק : אין גוע : אין האַצעפּלאַץ : אין האַצמעכא : אין
בויבעריק : אין פּטשאַטש : אויס רייסן : פֿון אויסרייסעניש : אין
אויסרייסעניש.

ניט צו דער האַנט : גיט־האַנטיק : ניט אין קאַנטאַקט : פֿון ווייטנ(ס) : פֿון דער
ווייטנס : אָן : דאָרט(ן) : איבער : אויסער : מחוץ : טראַנס נפרעפֿיקס געשריבן
אין איזעס מיטן וואָרט)

זען אויך : צעשפּרייטונג 48, פֿאַרגאַנגענקייט 75, געשפּרייט או, אַרעקזייַקייט
12, 1, גרויספֿאַרגעם 117, פֿר גרעסיע 185, אָפּגאַט 188.
120. נאָענטקייט

ס ן נאָענטקייט, דערבײַקייט, צוטריטלעכ־

קייט אַאָז"ר — אַדי : קירבות : אַפּראָקסי מאַציע : קורצער מהלך : שפּאַן,
טריט, שפּרונג, שפּרונגרעגס, קאַצנשפּרונג : קירצערער (נענטערער) וועג :
שאַרטקאַט נ—).

שקנות, געקסטדאָר נאָ—) : שטוב־שון־קד מער : שטוב־שוזשלקער : אַ שטוב מיט
אַ קאַר מער : די אַנדערע טיר : אַ טיר לעבן אַ טיר : שקנישאַפֿט, שכוּנה, ז
נאַכבאַרשאַפֿט, סאָיבה, מיליע, ז אומגעבונג, אומגעגנט, אומקרייז, אַקאָליצע —
10 1 : דער נאָענטער אַרום : אינלאַנד.

קאַנטאַקט, באַריר : באַריר־ליניע, באַרירפּונקט.

אַכן, נעקסטדאָריקער נאָ—) : היגער, אינלענדער.

וּן זיין (געפֿינען זיך) נאָענט (ביי אַז"וו) —אַדי אין
אינײַ : גרענעצן זיך : קומען אין באַריר (אין קאָנטאַקט) : באַרירן,
קאָנטאַקטירן, צושטיין, צוואַמענגיין זיך — 187 .
אַדי : נאָענט, צוטריטלעך, ז צוגענגלעך,
האַנטיק, בײַלעדיק, שקניש, שכנותדיק, היגלענדיש, קרוב, אַפּראָקסימאַטיוו.
נפֿאַרגלייכונגען) נאָענט ווי דאָס העמד אויפֿן ליב, ווי פֿון דער האַנט צום מויל,
ווי מיט דער האַנט צו דערלאַנגען, ווי פֿוןלןקהל בין פקודי, ווי פֿון אַפֿסה בין
אַזה, ווי דער טויט, ווי דער מלארזאַרת.
אינוו, פֿראַז : לעבן : לעם : פּאַזע : פּאַיע
לעבן : ז נעבן : דערנעבן : פּאַריטש : בשקטת : אין שקטת : אין דער נאָענט :
פֿון (דער) נאָענט : צו דער האַנט : ביי דער זייט :

94

זייט ביי זייט : טעט אַ טעט : אויג אויף אויג : בך דער מאַמעס פֿאַרטעך : ניט
וועט : בע : דערבע : ביי דערביי נדאַל) : האַרט בד : ענג ביי : ביי דער טיר :
אויפֿן שוועל : פֿאַר די אויע : אונטער די אויגן : אונטער דער האַנט : אונטער
דער נאָן : אויפֿן שפיץ צונג : אַרום : אָט אָט : נע(ע)נטער ! : אַהער צו !
שפּר ן קויפֿסטו אַ הויז, פֿרעג זיך נאָך ווער זיינען דינע שקנים : אַ גוטער אָכן
אין בעסער ווי אַ שלעכטער קרוב : בעסער אַ גוטער אָכן איידער אַ שלעכטער
קרוב : אַן עס ברענט ביים אָכן ביסטו אויך אין סקנה : טוב לאַדיק טוב לשקנו :
אַין אָדם דר עם (חש בכפֿוֹפֿיה : בעסער מטס פֿון ווייטן איידער שלעכטס פֿון
נאָענטן.

זע אויך : זאַמלוט 47, קומעדיקייט 77, סמיכה 110, קליינפֿאַרנעם 118,
אַנקום 167.

בערעסטע — פֿ" : של, האַלעכץ : (אַששי לעכץ, לושפֿיקע, שקאַרלוב :
עפלשלעכץ, מסשאַלעכץ, ציבעלעשלעכץ, מאַראַנצץ שאַלעכץ,
פּאַמעראַנצאַלעכץ אַאָוו : קאַר טאַפֿלשאַלעכץ, לופֿינע, אַביערקעס :
אייערשאַלעכץ, שעל נאַ-) : נגרויפֿן) האַדענע : שויט, אַרבעסשויט, סטרוטשע
: גראַכויניע.

וּן אַרױפֿלייגן אַ שיכט : שיכטן, שעכטערען, סטראַטיפֿיצירן : אַראַפֿנעמען אַ

דכט : אַראָפּנעמען די הויט : שינדן, אָפּשינדן, אַראָפּצײַען, אַראָפּנעמען : שיילן, אָפּשיילן, לאטשען, אָפּלושטשען, לופען, אָפּלופען : שוימען : נקי) שאַמען, שאַמען : אָפּשעפּן, אָפּהייבן : אָפּשטיין, שופן זיך.
אָדין שיכטיק, שיכטנדיק, זי שיכטנאַרטיק, בלעטער(ד)יק, געבלעטערט, פֿאַכיק אַאָז'וו — אין יי.

121. אינטערוואַל

ס'אינטערוואַל, צווישנאַרט, צרשנשפּרייט, צווישנגעשפּרייט, צרישנרוים : שפּאַלט : פֿעלדזנשפּאַלט, שלונד, שרונט, קלעם, זי קלופֿט, זי שלוכט : שפּאַרע, שפּאַרונע, שפּרייז, אָפּשטאַנד, ליק, לאַקון, בלייז, שניט, ריס, ברעך, זי ברוך, ריין, קראַץ, שראַם : דורכגאַט : אָלל, עפֿענונג — פֿין .
זען אויך : מחיצה 140, אָפּנקייט 166.
122. שיכט

ס'שיכטיקייט, שיכטנדיקייט, בלעטער(ד)יקייט, געבלעטערטקייט, פֿאַכיקייט : שיכטונג, סטראַטיפֿיקאַציע : שיכט, שעכטע : איבערשיכט, מיטלשיכט, אונטערשיכט : סטראַטע : סופּערסטראַטע : פֿאַך, פּלאַסט, בלאַט, וואַרשט(ע), זי סלאַי, לאַג, פֿיל(שם, דיק, שניט, פענעץ : גאַרן, שטאַק — 113 .
קאַרע, קאַרק, ליקע, לוב, ליפ, באַרק,
ס'פֿיברע, פֿיברין, זי פֿאַזער, פֿעדעמל : פֿאַדעם : וואַלפֿאַדעם, פֿאַקפֿאַדעם, ניי פֿאַדעם, קשרע פֿאַדעם אַאָז'ר : באַרל, בירל : וואַלטשקע, בלאַטשקע, וולוטשקע, וולישקע : גאַרן, האַרעס, אייזנגאַר, פּראַזשע, פּשענדזע, קאַרקאַס, מאַקאַראַ, צרער(ח, קאַטן נאַ-) : דרים : פֿאַסמע : אָדער, סטרונע : שטריקוואַרג : שטריק, קאַנאַט, קאַבל, בוקסיר, סטראַפּע, ליאַמקע, פֿאַסטראַניק, פֿאַרידע, לינע, לאַסאַ, ליין נאַ-), שפּאַגאַט, שפּאַגעט, שטריקל, שטר, וויקלשנור : שנירל : פֿאַלדזשנירל, שנוראַוואַדלע : דראַטווע : לענטע, טאַשמע, באַנט, באַנד, ריבן נ—) : קרייצבאַנד, באַנדאַזש, בינדע, בענדל, סטראַקע, טרעסט, גאַלון אַאָז'ר .
26- : פֿאַס, לאַמפּאַס, שטרייף : שלעפּך טרעגער : קאַנט, אָקאַלשקע, (אַקריקע, ברעגל, ליסט(ל), ליאַמע, ליאַמאָוקע, קראַמקע, שטריפֿיק, שטריפֿליק, פרעוגל, סטושקע, מלפֿיק, קאַשניק — פֿב' : האַרטל, זי ערט, אַרומ-

באַנד, שלומפערפאַס, שאַרף, אָבי: פּאַיעס, פּאַסיק : נ—) בעלט, סטראַפּ :
רימענ(ט), רעמענ(ט), רימענדל, רימעטל, לעדערל, רישפע, סטרעמען :
רצועה : באַגאַזשניק : האָר, ראָלעס : ביבערהאַר, באַבריק, ציגנהאַר,
קעמלהאַר, חזיר-האַר, שטשעטינע, פֿערדנהאַר, סטרונע : מענטשנהאַר — 28-
: שפינוועב, שפינגעוועב, שפינבעכץ, געשפּין, פויטינע, פּאָוועטינע,
זומער-פֿעדעם, אָלול-פֿעדעם, אָרץ-ישראל-פֿעדעם, אַלטווייבער-זומער :
קאַנאַפּליע, פּאָסקעניע : פּלאַקס, קוויעלע, קודועל : פּאַקל(קע, ווערג, האַנעף,
פּאַקוליע, פּאַק(ע)לע : קל(י)אָטשע, קאַרפע, פֿלייטוד, קאַסטרע : זינדפֿאַדעם :
רויזיד, פעל, גרעדזע.
דראַט, קופּערדראַט, אייזנדראַט, שטאַלדראַט, מעשדראַט אַאָ"ר : בינדדראַט,
קאַנטאָווקע : שטריקוואַרגער, שטריקמאַכער : זיידנוואַרגער, זיידשפינער.
124. הויכקייט
ס ן הויכקייט, טורעמדיקייט, געהויבנקייט אַאָ"ו — אַדי : העכערונג, הייבונג,
טורעמונג אַאָ"ר — יי : הייך : אַבסאָלוטע הייך, מאַנהייך : הויכעניש :
אָדלערשוונג : עמינענץ : שפיץ, זעניט אַאָ"ו — 1-8 : הויכער אָרט :
הויכלאַנד, באַרג — פּפּב : טורעם, קופּאַל — 13 1 .
קימה, מוקח, הייכן ניי'ח : געל-אַימר, באַלעמער, בעלעמער, באַלמעמער,
אַלמעמער, מימבאַר : טריבונע, עסטראַדע, קאַטעדרע, סצענע, בינע, פּאָדיום,
עקסעדרע, פּלאַטפֿאָרמע, פּלאַשטשאַדקע : פּיראַמיד(ע), פּערעמאַד נ-פ) :
הייכמעסטער, אַלטימעטער. וו : זיין הויך, טורעמדיק אַאָ"ר — אַדי : הייכן זיך,
העכערן זיך, טורעמען זיך : שוועבן : הייבן זיך איבער, אַריבערהענגען,
אַריבערקוקן : גיין אויף שטאַלצן (ז שטעלען, שטאַלצעס) : גיין אויף די
טשיפקעס : אויפֿהייבן זיך, שטייגן — 191 .
אַדי ן הויך, הימל הויך, טורעמדיק : אָנזעער-
דיק, עמינענט, געהויבן, דערהויבן, באַרשרוי
פיק, אייבערשט, ווייט גרייכנדיק, ווייטגרייכיק. נפֿאַרגלייכונגען) הויך ווי דער
הימל, ווי
די שטערן, ווי די כמאַרעס, ווי די וואַלקנס, ווי

דער אָדלער פליט, ווי אַ קלויסטער, ווי דער
קופאַל פֿון קלויסטער, ווי אַ טעלעגראַף־סלופּ,
ווי אַ טעלעגראַרשטאַנג, ווי דער בויזעם, ווי
דער סקליעפּ, ווי די סטעליע, ווי די וואַנט, ווי
אַ מויער, ווי אַ סאַסנע, ווי אַ סאַסנאווער וואַלד,
ווי אַ לייטער. '

אינוו : אין דער הייך : ז אין דער הויך : אויבן : אויוון : אַפסטערן נ—) : העט
אויבן : העט־

העט ! : איבערן קאַפּ : איבער די אויערן : הע־
כער הייזער : אין דער לופֿטן : אין די וואַלקנס :
עד לב השמים : אין פערספעקטיוו : אַרויף :
אַרויף צו : העכער צו : אייבעררערטס : באַרג
אַרויף : שטראַם אַרויף : אַרויף באַרג : אַרויף
שטראַם : איבער : צוקאַפנס.

זען אויך : געבײ 118, שפיץ — 1, ווערטיקאַלקייט 180, אַרויפֿשטעג 195,
הייבונג 197, יאַשה 5.
125. נידעריקייט

ס נ נידעריקייט, אונטערשטקייט אַז"וו — אַר : די נידער : אונטערטייל :
קעלער — 113 :
נידערונג.

ר : זיין נידעריק, זיין אונטער : קריכן, פויזען, פויישען נדיאַק : ליע, וואַלגערן
זיך :

נידערן, אַראַפּבייגן זיך — 196 .

אַדי : נידעריק, אונטערשט(ער), אונטער(ער).

אינוו : אונטער : פֿון אונטן : אַראַפּ : אַראַפּ צו : אַראַפּ צו צו נראַל) : באַרג
אַראַפּ : אַראַפּ

באַרג : שטראַם אַראַפּ : אַראַפּ שטראַם : אַרונ־

טער : דערונטער : אַנידער : אין דער נידער :

דאַנסטערן נ—) : גלייך מיט דער ערד : גע

דער ערד : ביי די פֿיס : אונטער דער ערד :

אונטער די פֿיס : צופֿוסנס.

זען אויך : טיפֿקייט — 1, האַרעאַנטאַלקיט 181, אַראָפּשטיג 196, נידערש
198.

131—126

126 . טיפֿקייט

ם ן טיפֿקייט, אונטערערדיקייט, תאָומיקייט אַאַז"וו — אַר : טיפֿענש, נידערניש,
פֿאַר-

טיפֿונג : די טיף : תאָום, ים־גרונט, ןםשפֿגרונט,

ים־באָדן, ים־דעק, ים־דנאַ, אונטערגרונט : אור

טערערד, שאול (תחאָיה) : מעמקים : קעלער,

גרוב : טיפֿמאַס, טיפֿמעסטער : בליישטר,

וו ן מאַכן טיף : פֿאַרטיפֿ(ער)ן, גראָבן אַאַז'ר — 166 .

אדי ן טיף, אונטערערדיק, אונטערערדש, תאָומש, תאָומיק, ממעמקימדיק : פֿאַר
זונקען, אינגעזונקען, באַגראָבן.

ופֿאַרגליכונגען) טיף ווי דער תאָום, ווי

דער אָפֿגרונט, ווי דער ים (־אוקנוס), ווי דער

טייך, ווי די מיליַע, ווי דער ברונעם (די קער-

ניצע), ווי אַן אויג, ווי דאָס האַרץ.

אינוו ן אין דער טיף : איבער די קני : ביזן האַלדז : איבערן קאָפּ : אַ מאַן די טיף
אַן :

אַ גרונט : ממעמקים.

זען ארד : נידעריקייט 125, אויסגעהוילטקיט או.

127 . ניט־טיפֿקייט

ס : ניט־טיפֿקייט, פליטקעקייט, פֿלאַכקייט.

אדי : ניט־טיף, פליטקע, פֿלאַך, פֿלאַטשיק, אויסגעטריקנט.

אינר : בין די קנעכל : בין די קני : נאָר די פֿיס אָפֿצונעצן.

זען אויך : פֿלאַכקייט 159.

128. שפיץ

ס : שפיץ : שפיץ בארג, בארשפע, טורעמשפיץ אאז"ר : דאס העכסטע : די העכס-

טע הייך : אפאגיי, זעניט, קאפ, קעפל, קרוין :
קלימאקס : קרוינפונקט, ענדפונקט, קולמי
נירפונקט, קערפונקט, ווענדפונקט : ענד,
קוף, ברעג, דענע — 143 : פארענדיקונג,
קולמינאציע.

וו : פארענדיקן זיך, קרוינען (קולמינירן) אין.
זען אויך : סופערשריטעט 25, מיכקייט 124, גרענעץ — 1. 129 . דנא
ם ן דנא, באדעם, דעק, דעניק, גרונט, פאן, ערד, באדן : נטייך) געלעגער, בעט
:
נאדיר.

זען אויך : אןשפאר עו.
180 . ווערטיקאלקייט

ס ן ווערטיקאלקייט, שטייקייט אאז"ו — אדי.
וו : זדן ווערטיקאל : שטיין גלייך, שטיין שטראם : האלטן הויך דעם קאפ.
נפארגלייכונגען) דינען (סלזשען) ווי א
הונט : שטיין אויף איין פוס ווי א בושל : שטיין
גלייך ווי א זעלנער : שטיין ווי אויף דער וואך :
שטיין ווי א דראנג, ווי א טעלעגראף-סלופ :
מאכן ווערטיקאל : אויפזעצן זיך : געבן זיך א
כאפ : אויפשטעלן זיך (אלא קואתח : אוועק-
שטעלן (זיך), אויפהייבן זיך, אויפריכטן זיך.
אדי ן שטייק, ווערטיקאל, קוממיותדיק, פערפענדיקולאר, גלייך, שטראם.
אינוו, פראן : ארויף : אין דער הייך : אויף די פיס : קוממיות : בעמידה :
דיבאם :

שטארצאם : יעמוד ! : ער שטייט ווי ער וואלט
אראפגעשלונגען (אינגעשלונגען) א שטעקן (א
בעזעם).

זען אויך: גלייכקייט 152, אַרױפֿשטייג 195, היבוט 197.

181. האַריזאָנטאַלקייט

ס'ן האַריזאָנטאַלקייט, ליגיקייט, פֿלאַכקייט אַז"ר — אַדי: טױטער פֿלאַך.
וו: זדן האַריזאָנטאַל: זיצן, ליע: לעגערן, לאַגערן: זיצן אָנגעלענט, זיצן אויף
די

97

קאַרטעטשקעס: ליגן פֿלאַך, ליגן אויסגעצויגן,

ליגן אויסגעשטרעקט, ליגן אויף אַלע פֿיר

— 196: פֿלאַך לייגן, אויסלייגן, אומלייגן.

אדי: האַריזאָנטאַל, זיציק, ליגיק, פֿלאַך, פֿלאַטשיק, אויסגעצויגן,

אויסגעשטרעקט,

נאַזנדיק.

אינוו: אין דער ברייט: אויף אַלע פֿיר: ראַקעס: ראַטשקעס: אויף דער

פֿלייצע:

אויפֿן רוקן: אויפֿן בויך: פֿלאַזעם: מסובֿין.

זען אויך: פֿלאַכקייט 159, אַראָפֿשטייג 198, נידערונג 198. 132. הענגיקייט

ס: הענגבענדל: הענגיקייטעלע: הענגער, שראַגע, — וועשלקע: טראָלד,

טראָלב,

פֿראַנדז, פֿראַנג, פּאַמפּאַנע, קאַטעס, קוטאַס,

קוואַסט, קיליצע, צויט: ציצית.

וו'ן הענגען, אַראָפהענגען, אַרונטערהענגען, אָנהענגען, נאַכהענגען אַז"ר:

ואַכבאַמבֿ

לען זיך, נאַכשלעפֿן זיך, טאַלעפֿען זיך, שלעמ־

פערן זיך, שלאַמפערן זיך.

138. אַנשפּאַר

ס'ן אָולעניקייט, שטיציקייט אַז"ר — אַדי: אַנלענונג, שטיצונג אַז"ר — יי:

באַזע, באַזיס,

פֿונדאַמענט, יסוד, אָסנאַוואַניע, גרונט, ז גרונט־

לאַגע, גרווטפֿעסטיקייט: באַדן, בעט: פיע־

דעסטאל, געשטעל, אונטערגעשטעל, פאסטאל-
מענט, פאסטומענט, פלינט(וס) : זיל, סלופ,
באלקן אאז"וו — 1 13 .

שטע, שטיצע, שטיצפונקט, שטאטיוו,
פאדפארע, פאדפארקע, שטיברע, פידסטאוו,
סופארט נ—) : אנהאלט, אנהאלטפונקט, אונ-
טערהאלט, אויפהאלט, אנשפאר, אונטער-
שפאר, אנלען, אונטערלען, ספינע : פיס,
שטאלן : הינערשע פיס נשראכער אמפארז.
שטעקן, שטאק, שטעקל, פאלקע : יאמש
שטאק, באמבושטעקן, טראשטש, טראשטינע,
שפאציר-שטעקן, וואנדערשטעקן, וואנדער-
שטאק : (ס)צעפטער, הערשערשטאק, שבט-
מושלים : נטיילן שטעקן) סקיווקע, סקאוווקע,
גאלקע : שטאלצ(ע), כאדוליע : קוליע, קרוק,
קריקהאלץ, קארילע, קראטש נא-).

ר : שטיצן (זיד), אונטערשטיצן, גרונטפעסטיקן, באזירן, פונדאמענטירן,
שטיברע-

ווען, אויפהאלטן, אונטערהאלטן, אנשפארן,
אונטערשפארן, אנלענען (זיד), אונטערלענען
(זיד), אנלייגן זיד, רוען אויף, בארוען אויף,
זיצן אויף, שטיין אויף, גיין אויף, ליגן אויף,
טרעטן אויף : געבן שטיין (שטיצע) : אונטער-
שטעלן די הענט : אונטערשטעלן א פלייצע :
אונטערכאפן.

אדי : באזיש, פונדאמענטאל, שטיציק, אנלעניק אאז"וו — .
אינוו : אין, אן, אויף.

יען אויך : געביי 118, דנא 125, הילף 446.
פאראלעלקייט

ס : פאַראַלעלקייט, פאַראַלעליזם, גלייכלויפֿיקייט : קאָנצענטרישקייט, קאָנ-
צענטריציטעט : גלייכלויפֿווג, גלייכריכטונג :
גלייכלויף, פאַראַלעל : פאַראַלעלע ליניע,
פאַראַלעל-ליניע.

וו : זיין פאַראַלעל, גלייך פאַיי : גיין אין אַ גלייכער ריכטונג : גיין זייט ביי זייט
(שורה)

ביי שירה, פלייצע ביי פלייצע, אַקסל ביי
אַקסל).

אַדי : פאַראַלעל, גלייך, גלייכלויפֿיק, קאָנצענטריש.
זען אייך : זעלביקייט 10, אימיטאַציע 14, פאַסיקייט 15,
זיטיקייט 147, סימעטריע 151.
135 . איבערדריינג

ס : איבערדריי(ונג), איבערקער(ונג) אַז"ר — יי : אינווערסיע.
98

וו ן (אומ)דרייען, איבערדרייען, אויסדריק : (אומ)קערן, איבערקערן,
אויסקערן, אויס-

קערעווען, אויסבריקען : איבערקליקלען,
איבערקוליען : (אומ)ווענדן, (איבעחמק,
(איבער)בלעטערן, אומבלעטערן : (איבער)-
ניצעווען, ז (איבער)ליצערען.

אינוו : מיטן קאָפּ אַראָפּ : מיט די פֿיס אַרויף.
פֿראַן ן קאָפּ אין דר'ערד, פֿיס אע קלויסטער.

זען שייך : היפּוך 111, קיטי 95, אומקער א, קעג(ע)נער שאַפֿט
186 . דרויסנדיקייט

ם ן דרויסנדיקייט, אויס(נ)רייניקייט, ז אויסערלעכקייט, אויבנאויפֿיקייט
אַן"ר — ר :

חיצוניות : פּעריפֿעריע : דרויסנזייט, אויסנטייל ,
דער דרויסן, דער אויסן, דער אויבן, דער
אויבנאויף : אייבערפֿלאַך, ז אויבערפֿלעך,

איבערפֿלאַך, אייבערשיכט, סובסטראַט :
אַנים, געזיכט : פֿאַצעט, פֿאַסעט, שליף : הויט
אדין דרויסנדיק, דרויסיק, אויסנדיק, אויס(טווייניקסט, מחוציק, מחוצנע, ז
אויסער
(ער), ז אויסערלעך, אויבנאויפֿיק, אייבער-
פֿלאַכיק, ז אייבערפֿלעכלעך, ווערקאַראַט-
קע : סובסטראַטיש, פֿעריפֿעריש.
אינוו : אויסן : דרויסן : פֿון אויסן : אין דרויסן : פֿון דרויסן : מחוץ : אויבן :
פֿון אויבן :
אייבערווערטס.
זען שיד : אָביעקטיווקייט 6, שאַיבֿה 110.
187 . אינעווייניקייט
ט : אינערייניקייט, ז אינערלעכקייט : דער אינעווייניק, פֿים, אָך : לפֿניולפֿוים
:
געדערעם, אינגערייט, אינגעווייז, קישקעס,
בעבעכעס, פֿאַטרעכעס : זאַפֿט, מאַרץ,
קליאַק, האַרץ, בלוט — 5 .
אדי : אינערייניק(סש, דרינענדיק, הינענדיק, ז אינער(עח, ז אינערלעך.
אינרן אע : אינעם נ־אע דעם) : אינטערן : דערע : דערינען : הינען : דרינען :
אין
דרינען : מלוו : אינטראַ נפרעפֿיק גע־רינן אין א־ע־
מיטן וואָרט)
זען ארץ : סוביעקטיווקייט 5, מחיצה — 1, אַרומצוימוע 141, אַריינטו 191.
188 . באַדעקונג
ס : באַדעקונג, באַלייגונג, פֿאַרהילונג אַאַז"ר — יי : טופֿיצערײַ, טאַפעצירערײַ,
טאַפֿע־
צירשרבעט : דעק, באַדעק, פֿאַרדעק, צו־
דעק : באַצי, באַציעכץ, ז באַצוג : היל, געהיל,
אינהיל, הילע : אייבערצייג, אייבערשטאַף,

אייבערשלאַק, איבערשלאַק, ווערך : באַלאַג,
באַלייג, באַזאַץ, באַשלאַג, באַשלעג.
טופּיצער, טאַפעצירער.

וויסגערעט, וויסציג, וועשציג, בעטציג,
בעטוועש : איבערצי, ז איבערצוג : ציך, ציכל,
בעטציך, קישנציכל : אינשיט : מעבלציך,
מעבל-באַצי, מעבל-באַצוג, טשעכאַל, טעדי
נאַ-) : לילעך, ליעליעך נ-פ) : פאַקלאַדע,
פלאַכטע, קאַפע, בעדספרעד נאַ-) : טישציג,
טישוועש, געדעק, פריבאַר : טישטעך, געשוירן
טישטעך נפּליוש), סערוועט, צרייל, צוועל,
צוועלכיע : חלה-טשטעכל : מצה-טישטעכל . נבעטגעראַנט) איבערבעט,
פערענע, פוך-

פערענע : דעק, בעטדעקע, צודעק, קאַלד(ע)-
רע, קאַץ : נאַ-) קרילט, בלענקעט : קילים,
פלעד, רייזעדעקע : קאַבריק, קאַברעץ, באַ-
ראַניצע.

טעפּער, גאַבעלען, גאַבעלין : קאַוויאַר :
נ-) קאַרפּעט, ראַג : קאַמפּטוליקאַן, בערש-
מאַט : מאַטע, צינאַווקע : טרעטער, שאַבער,
קראַצער, סאַלאַמיאַנקע, ראַג(אַ)זשע, רעדנע,
רעדנעטשקע : לינאַלעום, אוילקלאַד נאַ-).

ר : באַדעקן, פֿאַרדעקן, צודעקן, אינדעקן : גאַציען, אַנציען, איבערציען :
פֿאַר-

שפּרייטן, איבערשפּרייטן : באַהענגען, באַלייגן, אַרויפֿגעבן, באַשלאַע : הילן,
היליען, אינהילן, אַרומהילן, דראַפּירן : וויקלען, אינוויקלען, אַרומוויקלען :
אינראַלן, אינטוליען (ייר), איננורען (זיד), אינפעקלען (זיד) — 22 .
אינוו : אויף : איבער : איין : אינעט.

זען אויך: פֿאַרהוילונג 851, באַקלידינג 522.

189. אונטערלייגונג

ס : אונטערלייטנג, אויסשטאַפונג, אויספֿילונג אַאַז"ר — אַדי : טאַקסידערמיע : אונטערלייג, אונטערלאָג, אונטערבעט — פֿן ! : אונטערשלאַק, אונטערשטאַף, (אונטער)פֿוטער, פֿיטשעווקע, פֿאַדשעווקע, פֿידקלאַדקע, פֿאַדקלאַדקע, וואַטע אַאַז"ר — 6־פ : וואַטן־מאַכער, וואַטל־מאַכער.

וו : אונטערלייגן, אונטערגעבן, אַרונטערטאַן, אונטערשלאָגן מיט, אונטערפֿוטערן מיט, וואַטעווען — פֿ־פ : בעטן, אָנבעטן, אויסבעטן, אונטערבעטן, מאַכן אַ אָס־בעט, אונטערמאַסטען, אונטערשפּרייטן : אויסשטאַפֿן, אויספֿילן — 32.

זען אויך : גאַנצקייט 32, מעבל 115, באַדעקוט 138, שנר דערי 526. והאַנט, שיידראַנט, צווישנוואַנט, פֿייערוואַנט : מויער, שטאַטמויער. אַקאַפּ, שאַנץ, שיסגראַבן, שוצגראַבן, טראַנשעע, טרענטש נאַ־) — 4־ב : גראַבן, פֿאַסע : דאַמבע, גרעבליע, הרעבליע, זאַראַראַויע, פערעסיפּ, ווערף, דייק נאַ־).

פֿירעהאַנג, פֿאַרהאַנג, פֿיר(ה)אַנקע, גאַרדין, גנר־דין נאַ־) , פֿאַרטייער : יריעה, פֿרוכת : זאָויעסע, פֿאַויליאַן, זואַנאַריעס, קויטן נאַ־) : שירמע, בעטשירמע, פֿאַראַוואַן, שפּאַניער־ווענטל, שפּאַניש ווענטל, שעפּערעניע, סקרינ נאַ־) : רולעטן, ראַלעטן, ווענעציאַנישע ראַלעטן : שטאַרן, זשאַלוון, זשאַליוון. וו : מאַכן אַ מחיצה : אַפּצאַמען, אַפּצוימען,

אַפּגרויזען, אַפּגרענעצן, אַפּשאַליערען, אַפּטיילן, אַפּזונדערן, אַפּשיידן, סעפּאַרירן, ראַיאַנירן, סעקציאָנירן : צעשיידן, צעצאַמען, צעצוימען, פֿונאַנדערשיידן, פֿונאַנדערגרענעצן : איבערצאַמען, איבערצוימען, איבערשאַליעווען : פֿאַרצאַמען, פֿאַרצוימען, פֿאַרגרויזען, בלאַקירן, בלאַקאַדירן, באַריקאַדירן. אינוו : צווישן : צערישן : צישן : אינטער ניי פֿיקס געשריבן אין איינעם מיטן וואַרט)

זען אויך : סמיכה 110, אַרומצוימוט 141, גרעעץ 144. אַרייַנטו 191, שטערונג 445, קעג(ע)נערשאַפֿט 447, מלאָמה 452, פֿרייהייט־באַגרענעצונג 470.

140 . מחיצה

141 . אַרומצוימונג

ס ן אַפּצאַמונג, אַפּטיילונג, אַפּגרענעצונג אַז״וו — יי : מחיצה, אַפּשייד, צווישנשייד, אַפּטייל, אַפּצאַם, אַפּצוים, פֿאַרצאַם, פֿאַרצוים, בלאַקאַדע, באַריער, בראַם, בופֿער, קאַרדאַן, באַריקאַדע. צוים, צאַם, צאַם, גדר, פּלויט, פאַרקאַן, פאַרקן, פּלאַנקען, פאַרענטש, באַלוסטראַד : גראַטע, קראַטע, רעשטקע : קוסטצוים, פֿלעקערצוים, פּאַליסאַד : שטאַכעט, שטאַקעט, שאַסטאַקאַל : שטעכדראַט(צוים) : שלאַבאַן, סלאַמבאַן, שלאַגבוים — 144 : צוימשטעקל :

ם : אַרומצוימונג, אַרומנעמוט, אַרומהילונג אַז״וו : איינצוימונג, איינרינגלונג, אינשליסונג אַז״וו : אַרומצאַם, אַרומצוים, אַרומ בוי, אַרומנעם, אַרומכאַפּ, אַרומבאַנד, אַרומהיל אַז״וו — וו. רעם, ראַם, ז ראַם, רעמל : גערעם, אינפֿאַס : בילדערעם, פּאַספּאַרטו, פֿרים (—) : פֿוטרינע, וואַרצאַבע, קוואַטיר אַז״וו — בן 1 : האַלבע לאַנה () , רינגעלע, קלאַמער : קאַנטיקע קלאַמערן () , ווינקלדיקע קלאַמערן () : פאַרענטעז : מאמר המוסגר.

הויף ל"ר הייף, הויפֿן : געהויף, געהייף,

געהעפֿט, אַבאַרע, רשות, העק.

וו ן אַרומצאַמען, אַרומצוימען, אַרומגרויזען, אַרומגרענעצן, אַרומהויפֿן, אַרומגראַבן,

אַרומברעטערן, אַרומשאַליערען, אַרומבויען,

אַרוממויערן, אַרומקרייזן, אַרומרינגלען, בער

ריעלען, פֿאַררינגלען, פאַרענטעוירן, אינ־

רינגלען : אַרייננעמען אין האַלבע לאַנות (אין

קלאַמערן) : אַרומגעבן, אַרומטאַן, אַרומ(בשׁ-

לייע, אַרומשטעלן, אַרומזעצן, אַרומשטעקן,

אַרומנעמען, אַרומפֿאַסן, אַרומכאַפּן, אַרומ-

אַרעמען, אַרומהאַלדון.

אַרומבינדן, אַרומגאַרטלען, אַרומשנורער

ווען, אַרומדראָטערען, אַרומשפינען, אַרומ־
פֿלעכטן, אַרומהענגען, אַרומהילן: אַרומזוימען,
אַרומזיימען, אַרומברעמען, אַרומליאַמערען,
אַרומבל(קאַנדען, אַרומרעמלען, באַרעמלען,
אַרומראַמען, אַרומרייפֿן, אַרומקלאַמערן,
אַרומבלימלען, אַרומפֿלאַנצן.

אומצאַמען, אומרינגלען, אומגאַרטלען
אַז'וו — ייערגן יי־אַריי־ : אינצאַמען, אינקלאַ־
אדין אַרומיק : אַרומעדיק.

אינרן אַרום : אַרומעט : רונד אַרום : אַרום אַת אַרום : פֿון אַלע זייטן : גרינמ
(אַרום נאָר) .
142 . אַרומליניע

ם : אַרומליניע, אויסנליניע, אומריס, אומשרף : קרייזליניע, קאָנטור־ליניע,
אומ־

קרוין, ז אומפֿאַנג, אַיקף, צירקומפֿערענץ,
פערמעטער, פערפֿעריע : קאָנטור, סילועט,
פראָפֿיל : רעליעף, בולט: זאָנע, גאַרטל , בשד,
פאַס, ז מרט.

זע אויך: אמשליסט 35, סביבה 110, מחיצה 141. פֿאַדעם 151, קרמיקיט —
1, אַנבליק זא .

143 . ברעג

ם : ברעג, באָרטן, באָרט, ראַנד, זוים, זיים, קאַנט, קראַנט, בל(קאַנד, של(קאַק,
באָר

דער נאָר) : שטאַרץ, ברעם, פֿליגל , (אַקריקע,
ליאַמע, קראַמקע, קרייזל : סטריכע נדאָך) .

ר : מאַכן אַ ברעג, אַ זוים : פֿאַרזוימען, אַרומזוימען אַז"ר : אַרומברעגעווען,
פֿאַר

ברעמען, באַברעמען, אַפֿליאַמעווען, קאַנטע־
ווען, אַרומבל(י)אַנדען, באַקרשן.

זען אויך : רעגעץ — 1, זעטיקייט — 1.
1. גרענעץ

ס : בשרענעצטקייט : באַגרענעצונג, הגאָלה : גרענעץ, גבול , זאץ, לימיט, געמאַרק,

תחום, קאָרדאָן, דעמאַרקאַציע : דעמאַרק-
ליניע, ז דעמאַרקאַציע-ליניע : גרענעץ-ליניע :
מעזשע : רוביקאָן : שטאַטגרענעץ, צאָלגרע-
נעץ, שטאַטטויער, צאָלטויער, ראָגאַטקע,
שלאַבאַנ(ט), שראַנ(ק) , שראַנקען, סלאַמבאָן,
שלאַגבוים, קאָלוועראָט : גרענעץ-סימן, גרע-
נעץ-צייכן, גרענעצשטיין, גרענעץ-געבן :
עירוב.

וו : מאַכן אַ גרענעץ : (בשגרענעצן, געמאַרקן, אָפּמאַרקירן, אויסמאַרקירן.
אדין גרענעצדיק, באַגרענעצט, מאַרקירט.

אינוון בין : ביו קיין : בייקן : ביזקל : ביו וואַנענ(ט) : ביזקן וואַנען : ביזקל
וואַנען : ביזקל וואַנעט : בין דאַנען : עד באַן (את
מער אין ניט פֿאַראַף : עד הנה : בין אַהער :
ביו אַהין : אַווי ווייט און ניט ווייטער : נעק פלוס
אולטראַ : נאָן פלוס אולטראַ — 43.

זע אויך : ענד 48, פֿרייהירבאַרענעצונג 470.
145. פֿאַרנטקייט

ס : פֿאַרנטקייט, פֿאַדערשטקייט, פֿעדערשטקייט אַאַז"ר — אַי : פֿאַדערזייט,
טיטלזייט,

פֿאַרנט, פֿראַנט, פֿאַדערגרונט, פֿאַסאַד, פֿראַ-אַדי : זייטיק, איינזייטיק,
צרייטיק, דריי סצעניום : פֿאַדערטייל, פֿאַדעחלק, פֿעדער-זייטיק, פֿירזייטיק
אַאַז"ר : פֿילזייטיק, חלק, אָנים, געזיכט, זאַנגעזיכט, שליף, פֿאַצעט : אַלזייטיק.
קאַפּ נמעדאַל, מטקע).

וו : זיין (שטק) אין פֿראַנט, פֿון פֿאַרנט אַאַזיוו זעטנ(ס) : באַקעם : אוף אַ זייט :
פֿון דער — אַדיאוואַינוו.

אַדי ן פֿאַרנטיק, פענטיק, פֿאַדערשט, פֿער זע אויך: ברעג 148, רעכטקייט
149, לעקייט או.

דערשט.

אינר ן פֿאַר : פֿאַר : זבעפֿאַר : פֿון פֿאַרנט :
אין פֿאַדערגרונט : פֿאַדערוויילעכטס :

148 . אַנטקעגנדיקייט

פֿאַר די אויגן : פֿאַר דער נאָן : פֿאַרן אָנים : אין ס ן אַנטקעעדיקייט, קעגנזייט,
אַנטקעעדיקע אָנים.

זייט, אַנטיפֿאַד : מיורח און מערב : אָפֿון

זען אויך : פֿאַרדעמ(דקייט 89, אָנהייב 41, דרויסגדיקייט און דרום.

146 . הינטנקייט

אַדי , אינוו : ש(ט)קעגן, קעע : פֿאַרעטש אַקעגן : קעע איבער : גראַד איבער :
דריבן : איבערן וועג : אַן פֿאַס : אָנים אַל אָנים :

ס ן הינטנקייט, הינטערשטקייט, הינטערשטע־ אויג אע אויג : אויג אויף אויג :
אַ גאָו קעע אַ ליקייט : אויספֿאַל , צוריקפֿאַל , אַפֿשטאַנד : נאָו : וויזאַווי.

דער הינטן, הינטערווייט, הינטערגרונט, דונט, זש שייך: היפּוך 11, אומקער א.

פֿאַן, הינטערטייל, הינטער־חלק, אַחור : רוקן,

פלייצע, ספינע, זאָדיק, זאָדיק, טיליק.

149. רעכטקייט

הינטערשטעליק: אַפֿשטק, ז צוריקבלייבן, ס ן רעכטקייט, רעכטע האַנט, רעכטע
זייט. צוריקשטק, אויספֿאַלן, צוריקפֿאַלן.

אַדי : רעכט.

אַדי : הינטער, הינטערשט, הינטערשטעליק, א.נ., : ועגטם

נאַזנדיק.

אינוו ן נאָך : הינטן : אַהינטן : אַהינטער : הינ־

טערן נ־הינטער דעם) : פֿון הינטן : הינ־

טערוויילעכטס : הינטערווערלעך נאָר־).

זע אויך: נאָכדעמ(די)קייט 40, ענד 45.

147. זעטיקייט

—1. לינקייט

ס : לינקייט, לינקשאַפֿט, לינקע האַנט, לינקע זייט : (אויס) געלינקטקייט : געלינקטער. אַדי : לינק, געלינקט.

אינוו : לינק.

(עח, באַקע(ס), פֿליגל, פראָפֿיל : מיזרחעייט, ם : איינפֿאַרעמדיקייט, סימעטרשקייט, פראָמערבֿעייט, אָפּוועייט, — פֿצווייט, ךֿרוםעייט. פֿאַרציאָנעלקייט אַאַז"ר — אַר : פֿורעמוט, וו ן זע אויף אַ וייט : זייטיקן זיך, זייטלען זיך : פֿאַרמירונג, (גע)שטאַלטיקונג, געשטאַלטומ, קאָטערען. מאָדעלירוט אַאַז"ר — יי.

פֿאַרעם, פֿורעם, פֿאַרמע, ז פֿורמע : רעם, ראָם, ז ראָם, גערעם : לבוש, גוס, צייכענונג, שטאַמפּ, שטעמפל, פּאַנץ, מאָדעל, פֿיגור, געשטעל, (גע)שטאַלט, סטאַטור, טיפּ, שניט, פֿאַסאַן, בוי : געבוי, געבוי, סטרוקטור, קאָנ־סטרוקציע, פֿאַרמאַציע, קאָנפֿאַרמאַציע, פֿיט־ראַציע, קאָנפֿיטראַציע : מאָרפֿאָלאָגיע, מאָר־פֿאַמעטריע.

סימעטריע, טאַבעלטיר, רעגולאַריטעט, אוניפֿאַרמיטעט, גלייכקייט, פראָפֿאַרציע : איריטמיע, אייריטמיק.

וו ן פֿורעמען, פֿאַרמירן, אויספֿורעמען, אויספֿאַרמירן, פֿאַרמען, פֿאַרמערען, אויס־

פֿאַרמערען : ז בילדן, ז אויסבילדן, מאָדעלירן, שטאַלט(יק), געשטאַלט(יק), קריסטאַליזירן. פֿאַסאַנירן, אויסאַרבעטן, אויסקלעפּן, אויס־קנעטן, אויסליעפּען, אויספֿלעכטן, אויסגיסן, אויסקלאַפּן, אויסהאַמערן, אויסהאַקן, אויס־שטאַמפּן, אויסשטעמפלען, אויסשניצן, אויס־טאַקן, ז אויסדרעקסלען, אויסשניידן, אויס־

צייכענען : בויען פ 13 1 .

אדין פֿאַרמאַטיוו, געשטאַלטיק, גלייך, סימעטריש, פֿאַראַלעל, באַלאַנסירט, רע-

גולער, רעגלמעסיק, פֿראַפֿאַרציאָנעל, איזאָ-
מאָרפֿיש, אייריטמיש, איינפֿאַרעמדיק, אוני-
פֿאַרם, איינפֿאַרמיק, גלייכפֿאַרמיק, גלייכ-
מאָסיק : שק, קלאַסיש.

זען אויך : אפֿנשליסוט 35, אָרדענוט ז, נאָרמע 52, שאַפֿוט — 1, געבפֿ 118,
גלייכקייט 152, אָפֿבילוט 868, שינקיט 520, מאָדע סע, עטער געשמאַק ש.
152. אומפֿאַרעם, אַסימעטריע

ס : אומפֿאַרעמדיקייט, אומסימעטרישקייט, צעדרייטקייט אַז"ו — אדי :
אומפֿאַרעם,

דעפֿאַרמיטעט, דעפֿאַרמאַציע, אַמאָרפֿיזם,
אַנאַמאָרפֿאָזיע, אַסימעטריע, אומפֿראַפֿאַרציע.

וון זיין קרום, אומפֿאַרעמדיק אַז"ו — אדי : זיין אַרויס פֿון (דער) פֿאַרעם :
מאַכן אומ-

פֿאַרעמדיק : דעפֿאַרמירן, פֿאַרקריפלען, צע-
קרימען, צעלאָמען — 4- ! : צעפֿאַטשקען, צע-
דרייען, צעקנוילן — פבפ .

אדין אומפֿאַרעמדיק, אומפֿאַרמיק, אָנפֿאַרמיק, פֿאַרעמלאָז, אומגעפֿאַרעמט,
ניט-

פֿאַרמירט — 1- ! : אומסימעטריש, אַסימעטריש,
אומפֿראַפֿאַרציאָנעל, אומרעגלמעסיק, אומ-
רעגולער, אירעגולער, שאַמאַל(יש), אומגער-
לומפערט, אומבאַלומפערט נדיאַל), משונהדיק,
גראַטעסק, אַמאָרפֿיש, אַנאַמאָרפֿיש : ניט-גלייך,
קרום, קרום און לאָם, צעקרימט, צעלאָמט.
סוטולעראַטע, הויקערדיק אַז"ר — 4- ! : דע-
פֿאַרמירט, פֿאַרקריפלט, צעדרייט, צעקנוילט

זען אויך : אויסנעם א, קרומקייט — 1, פֿאַרערגערוט 425, אומשינקייט
שלעכטער געשמאַק 4.—.

ס : גלייכקייט, גראַדקייט, גלייכלינקייט אַז"וו — אַדי : דירעקטע (גלייכע)
ליניע :
לופֿטליניע.

נמכשירים) אויסגלייכלקע, וואַלץ, וואַלעץ,
וואַליק, דאַמפֿוואַלץ, וואַלצמאַשין, וואַלצ־
געשטעל : וואַלצער, וואַלקער.

וו ן מאַכן גלייך, גראַד אַז"וו — אַדי : אויסגלייכן, אַפּגלעכן, 0 אַפּראַווניאַיען,
נימע־

לירן : מאַכן גלייך מיט דער ערד : ריכטן,
אויפֿריכטן, גלייכשטעלן, גראַדשטעלן : אויפֿ־
בייע, אַפּבייגן — פּפ ! : אויפֿוויקלען, אַפּוויקלען
— זי ! : אויסקנייטשן, אַפּקנייטשן — פּפ 1 : אויס־
גלעטן, אַפּגלעטן — 1-3 .

אדי ן גלייך, גראַד, ז גראַד, גראַדליניק, די רעקט, שטראַם : אומגעבויגן,
אומגע־

קרימט — פּפן : אומגעקנייטשט, אומגערונצלט
וּפֿאַרגלייכונגען) גלייך ווי אַ ווירע, ווי אַ
טאַפּאַל, ווי אַ סאַסנע, ווי ער נזי אַאָן"וו) וואַלט
אַינגעשלונגען אַ שטעקן (אַ בעזעם).

זען אויך : פֿאַרעם 151, גלאַטקייט — 1, ריכטוט מו.
1.— קרומקייט, משופּעקייט

ס ן קרומקייט, אומגלייכקייט, אינגעבויעקייט
אַז"וו : משופּע(דסקייט, שטאַציקייט, קאַסעקייט אַז"וו פֿאַר : קרימונג,
בייטנג, נייעט אַאָן"ר — יי.

קרומע ל"ר קרומעס, טראַיעקטאָריע : הכרעה, בייג, ז בויג, נייג, ז נויג,
אויסבייג, אינבייג, אַפּנייג, קאַדענץ, דיוערגענץ, קאַנרערגענץ, דריי, ווענד,
אַפּווענד, שוונג, זיגזאַג, הינהערל, לענקעטקע, איקס־מיקס־דריקס :

קאטשערע.

שיפוע, דיאגאנאל, אַנטיפאַראלעל, אַלכסון, האַלבער אַלכסט : אַלכסט פֿון אַ דרייעק (משולש) : אָפּהאַט, אָפּדאַך, סטריכע. שראַמע : פֿאַל, אַראָפּפֿאַל, ספּאַד, אָפּריס, קאַפּיש, יאַר(וס) : אַראָפּבייג, אַראָפּגאַנג, אָפּשטייג, אַראָפּשטייג, אַראָפּבאַרג, באַרראַראָפּ, אַראָפּשטראָם, שטראָטשטראָפּ, אָפּגרונט : אויפֿשטייג, אַרויפֿשטייג, אַרויפֿגאַנג, אַרויפֿבאַרג, באַרראַרויף, אַרויחשטראָם, שטראָםאַרויף.

וון זע קרום (לאָם, משופּע, קאָסע אַאַ"וו)

— אַדי : מאַכן קרום : קרימען, פֿאַרקרימען, אויסקרימען, צעקרימען אַאַ"וו : פֿאַרקרומלעכן : קאָסען (זיך), אָנקערן (זיך) אויף אַ זייט, לענען זיך : בייגן, אויסבייגן, אינבייגן, נייגן : בוקן זיך, הויקערן זיך, האַרבען זיך, אויפֿהאַרבען זיך, איננהאַרבען זיך, איננהאַרבייען זיך : קאַרטשען זיך, דרייען זיך אַאַ"ר — פֿין, ז-1 : אויסדרייען דעם האַלדז ווי אַ שלשלת. אַדין קרום, לאָם, אומגלייך, אומגראַד, קרומ־

ליניק, זיגאַגיק, הינהערלדיק, האַקנפֿאַר מיק, העקלפֿאַרמיק אַאַ"וו : געקרימט, פֿאַר קרימט, אויסגעקרימט, צעקרימט, פֿאַרלאָמט, צעלאָמט, הויקערדיק. געבויע, פֿאַרבויע, אויסגעבויגן, אינגעבויגן, איבערגעבויע : געהויקערט, אינגעהויקערט, אינגעהאַרבעט, אינגעהאַרבייעט : געדרייט, געווענדט, גענייגט.

קאָסע, אוקאָסנע, סקאָסע, ממפּעדיק, קווער, זייטיק, זשיף, ז שרעג. שטאַציק, ז שטייל, אויפֿשטייגנדיק, אַראָפּשטייעדיק, אַראָפּפֿאַלנדיק, אַראָפּהענגענדיק. ופֿאַרגלייכומען) קרום (גלייך נ־)) ווי צוויי קרומע, ר אַ שופֿר, ווי אַ קאָטשערע, ווי אַ קרוק, ווי אַ האַטשיק, ווי אַ קרומער לייטער : אייטעבויגן (אויסגעבויגן אַאַזיוו) ווי אַ ווערבע, ווי אַ פּרוטיע, ווי אַ כליסטיק, ר אַ ביימל אַע ווינט, ווי אַ הושענאַ-רבה־ביימל, ווי אַ לולב־ביי די נעטעים, ווי אַן אָפּגעשלאָגענע הושענאַ, ווי אַן אַלטער בעטלער, ווי אַן אַלטע באַבעצע, ווי דער אַע בייים פֿאַלן פּורעים, ווי צו אַרכו, ווי צו מוזים דראָנן, ר צו קאָסטראַי, ווי אַ הויקער, ווי אַ האַרביטש, ר אַ האַרבאַטער, ווי דער דלות, ווי אַן אַרעמער ברודער.

אינוו : משופע : באַל־ע : נאָקאָ : אע

אוקאָס : אויף אַ זייט.

155. ווינקלדיקייט

ס : ווינקל , עק, קאַנט, ראָג, קאַרנער נאָ- :

קלע, שפיץ אַז"וו : רעכטעק, דרייעק, פֿירעק אש"וו — מאַטעמאַטיק 54 .

156. קרייזיקייט , קויליקייט ס : קרייזיקייט, קויליקייט, קיילעכדיקייט,

רונדקייט אַז"ר — אַדי : קרייזונג, רונדונג, וועלכע אַז"וו — יי .

קרייזפֿאַרעם, קרייזליניע : פֿאַראַלעלקרייז, אומקרייז, פֿעריפֿעריע : קרייז,

ראָד, רעדל , קיילראָד, רייף, עיטל, צירקל, קורס, ציקל , ציקלאָזד, עפיציקל .

עפיציקלאָד : רונג, ריט : קאַרדאָן, קראַע, גירליאַנדע, באַנד, גאַרטל, שליף,

יאַר(וס) : האַלבצירקל, האַלבקרייז, האַלבע לאָנה, פֿאַדקעווע, בויע,

געוועלב, אַרקאַדע, סעקטאַנט — 4- : ציקלער גראַף, ציקלאָמעטער .

קוילפֿאַרעם : קיילעכדיקער (רונדער) קערפֿער : ספֿערע, ספֿעראָד, קיילעך,

קויק, קייקל, מדור, באַל, באַל נאָ- , קייל(עכל), קויל, ז קוגל, גלאָב(וס),

באַלעם, פֿילקע — 14- : פֿיל, קנויל, באַנקע, גאַלקע, ראָל, וואַל, וואַלץ,

צילינדער, צילינדראָד, קרוין : האַלבקויל, האַלבקיילעך, האַלב־קדור, ז

האַלבקוגל , העמיספֿער(ע), עליפס, עליפסאָד — 4- : אַוואַל, האַלבאַוואַל, איי,

קאַנוס, קאַנאָד : היטל צוקער .

וו ן מאַכן קיילעכדיק, רונד אַז"וו — אַדי : ציר-

קלען, אויסצירקלען, אַפצירקלען, קרייזן, אומקרייזן, קורסירן : פֿאַרקילעכן,

פֿאַרקילעכ(ד)יקן, רונדן, רונדיקן, אויסרונד(יק)ן, אַפרונד(יק)ן, טאַקן, ז

דרעקסלען, ראָלן, קנוילן, (גע)וועלבן, סקליעפֿעווען .

אַדי : קיילעכ(ד)יק, רונד, רונדיק, רונדעכ-

(ד)יק, קרייזיק, קרייזפֿאַרמיק, עיגולדיק, צירקלדיק, רינגיק, רעדלדיק,

פֿעריפֿעריש : האַלבקיילעכ(ד)יק, האַלברונדיק, האַלבלאַנהדיק, גלאָקנדיק,

בויגנדיק, בויגן־פֿאַרעמדיק, ן בויגנאַרטיק, גערעלביק, געוועלכט, קאַנקאַוו .

קויליק, קוילפֿאַרמיק, קיילעכפֿאַרמיק, ז קוגלאַרטיק, ספֿעריש, ספֿעראָדיש,

צילינדריש, צילינדראָדיש, העמיספֿעריש : פֿערלדיק, פֿערל־פֿאַרמיק, באַרנדיק,

שוואַמעדפֿאַרמיק, באַביק, באַבאַרטיק אַז"וו : עליפטיש, האַלבעליפטיש,

עליפסאָידיש, אייפֿאַרמיק, איירונדיק, לענגלער־קטילעכ(ד)יק, אָוואַל, ז
אָוואַלנע, קאָנוסדיק, היטל־צוקערדיק : מעשה קויל, מעשה שוואַם, מעשה
באַרן אַאַז"ר.

נפֿאַרגליכונגען) קטילעכ(ד)יק(רונדאַאַז"וו) ווי אַ ראָד, ווי אַ מצה, ווי אַ בייגל,
ווי אַן עפל, ווי אַ ריבן, ווי אַ קניידל, ווי ציגענע באַבקעס, ווי אַ פֿעסעלע, ווי אַ
טונ(דל), ווי געלט, ווי אַ ליגן. זען אויך : מאַטעמאַטיק 54, סביבה 110,
קרומקייט און, געוויקלטקייט 157, דרעע 201.
157. געוויקלטקייט

ס : געוויקלטקייט, געדריידלטקייט, גרייזלדי
קייט אַאַז"ר — אַדי: וויקלונג, דריינג, קרייזלונג אַאַז"וו — יי : רינגל־פֿאַרעם,
שרויפֿליניע, שלאַנגען־ליניע, ספיראַל־ליניע : געשפּין, געווירבֿל, געדריי,
געריןגל, געדריידל, געפֿלעכט, געריקל, געווינדל, געראַל, געקנויל, געקרוין,
געקרייזל, געגרייזל — יי : גרייזל, קרייזל, קרויז, לאַק אַאַז"ר — 28.
קנויל, קניל, וויקל, קלומביק, קאַטושקע, שפּול, שפּולקע, מאַטיק, מאַטקע,
קלעצל, קאַלער(ל), ראַלקע.
שפינעריי, שפינמאַשין, פֿאַרשפּין־מאַשין, שפינדל, שפּונדע, שפּונדשטול,
שפינשטול, קודעלניע, ווערעטענע, פּראַלקע, פּראַסליצע.
וואַל, שפינוואַל, שעפּסנוואַל, לעמערואַל, אַנגאַרע־ראַל, מאַהער,
קרעוועוואַל, אַלפּאַקאַ, קעמלו אַל, בלויוואַל, תקלת, מינעראַלוואַל,
אונטערוואַל אַאַז"ר.

וואַלקעמער, וואַלבערשטער, וואַל־סאַרטירער : שפינער, וואַלשפינער,
פֿלאַקסשפינער אַאַז"וו : שטריקוואַרגער — 123.
וו ן שפינען, צווערנען נ־נ'ח, דרייען, פֿלעכטן,
רינגען, דרינגען, דרענגען, דריידלען, שלענגלען (זיך), וויקלען, אויפֿוויקלען,
ווינדלען, ראַלן, שפּוליען, סיטען, מאַטען : נזיגער) אַנציען : קנוילן, קנילן,
רינגלען, גרייזלען, קרייזלען, קרויזן, פֿרוירן, אַנדולירן : ופֿעדער) צוקן.
נפֿאַרגליכונגען דרייען זיך (אויפֿדרייען זיך, צונויפֿדרייען זיך אַאַז"ר) ווי אַ
בייגל, ווי אַ שלאַנג, ווי אַ וואַרעם, ווי אַ קעצעלע, ווי אַ רייף, ווי אין שלאַף.
אַדי ן ספיראַליק, ספיראַליש, ספיראַל־

פֿאַרמיק, ז ספיראַלאַרטיק, שרויפֿנדיק, זשרויפֿאַרטיק, גרייזלדיק, קרייזלדיק, זגרייזלאַרטיק, שלאַנגיק, שלענגיק, זשלאַנגאַרטיק, מויערקעפלדיק, מושלדיק, מושל־פֿאַרמיק,

ן מושלאַרטיק, אַראַבעסקנדיק, ז אַראַבעסקנאַרטיק, לאַבירינטיש : קרוויק, לאַקנדיק, לאַקיק : געשפונען, געדרייט, געפֿלאַכטן, געדריידלט, געשלענגלט, געוויקלט, געראַלט, געקנוילט, גערינגלט, געגרייזלט, געקרייזלט, געקרויזט, געצוקט.

אינוו ן אַרום און אַרום : גרינגן אַרום נאַר-).
זען אויך : קרומקייט 154, קרייזיקייט 156, דרייע 201.
158 . בולטקייט

מ ן בולטקייט, פוקלעקייט, אויסגעפוקלטקייט, רעליעפֿקייט אַז"וו —אדי : אַרויסשטאַרצונג, אַרויספוישונג, אַפשטיינג אַז"וו פ יי : רעליעף, באַרעליעף, האַרעליעף, הויכרעליעף : דיאַגליף.

בערגל, הרודע, גרודע, בויך, הויקער, פוקל, קויפ, סוק, סענק, אויסווקס, געשוויר, געשווילעכץ, בייל, גוו, פאָק, גולקע, פיפקע, סטרופ אַז"וו — 420.
וו ן זיין בולט, פוקלע אַז"וו —אדי : אַרויסשטאַרצן, אַרויסטאַרטשען, אַרויסטאַרטשען, אַרויסשטאַרן, אַרויספוישן, אַרויסביילן, אַרויסשטעקן, אַרויסטרעטן: אויפֿשוועלן, אויפֿלויפֿן : מאַכן בולט, אויסבויכן, אויספוישן, אויפֿבלאַזן : אויסהאַמערן, אויסשטאַמפֿן אַז"וו — 368 .

אדי ן בולט, רעליעף, אויסגעבויכט, פוקלע, אויסגעפוקלט, קאַנוועקס, אַרויסטאַרטשיק, אַרויסטאַרטשיק, אַרויסשטאַריק, אַרויסשטאַרציק, אַרויסגעפוישט, אַרויסגעביילט, געשוואַלן, אויפֿגעבלאַזן, אויפֿגעלאָפֿן : באַרגיק, בערגלדיק, גרודעוואַטע, בייכיק, הויקערדיק, פוקלדיק, קויפיק, סוקעוואַטע, סענקעוואַטע, גוזעוואַטע, גולקעראַטע, לעקעכעוואַטע, פיפקעוואַטע, סטרופעוואַטע.

וען אויך: גרויספֿאַרנעם 117, הויכקייט 124, ווערטיקאַלקייט 180, אַפבילדוט 868.

159 . פֿלאַכקייט

ס ן פֿלאַכקייט, פלאַטשיקייט, פֿלאַסקעקייט

אָז"וו — אָדי : פליין : פֿלאַך, ז פֿלעך : פלאַטש, פלאַץ נדיאַל) : פלאַטע,
פלאַטקע, פלעטל, דיסק, טאַוול, טאַבלעט(קע) : פליטע, פליטקע.

וו ן מאַכן פֿלאַך — אַי : (אויס)פֿלאַכן, קאַמ-
פלאַנירן : אויספלאַטע, צעפֿלעטש(ע)ן, אינפֿלעטש(ע)ן.

אדי ן פֿלאַך, פֿלאַכיק, פלאַטשיק, יפֿלאַסקע,
פלאַסקע, שילדנדיק : צעפֿלעטשט, צעפֿלעטשעט : אינגעפֿלעטשט,
אינגעפֿלעטשעט.

נפֿאַרגלייכונגען) פֿלאַך ווי אַ פֿליאַנדרע : פֿלאַך (גלייך) ווי בע אַ זיידן, ווי ביי
דער באַבען, ווי אַ לאַקשנברעט.

זען אויך: גידעריקייט 125, ניט־טיפֿקייט 127, האַרעאַטאַלקייט 181,
גלאַטקייט 165.

160 . אויסגעוילטקייט

ס ן אויסגעוילטקייט, געקאַרבטקייט, געלע-

כערטקייט אָז"ר — אָדי : אויסהוילונג, אויסקאַרבונג, לעכערונג אָז"וו — יי
: בורענינע, ראַסקאַפֿ(ק)ע : פאַראַזיטעט.

לאַך, אַלל, חור, גרוב, קבֿר : זאַמדוב, סויטנגרוב אָז"ר : גראַבן, פֿאַסע,
קראַטער, קעסלגרוב, קאַטלאַוואַן : ראַי, ראָוו, ריוו, ריווטשאַק : נשאַסיי)
וויבאַי(ע) : שאַנץ, טראַנשעע, טרענטש נאַ-) : פֿוקסלאַך — בפֿפ : קאַנורע,
הונטלאַך, נאָרע, נירקע, פֿראַמוגע, נישע — 1 13 : קאַנאַל, יאַר, קאַנאַווע,
רין, רינווע, רינדעווע, רינשטאַק : בייט, בעט, גראַדקע, באַראַזנע — 1-2 :
הייל, מערה, גראַטע, אַלטאַמירע, קאַטאַקאַמבע : מינע, טונעל, שאַכט(ע) ,
טונעלשאַכט, טונעלשאַכטע.

פֿאַרטיפֿונג, אינדרוק, אינדריק, גריבעלע, קאַרב(ן) , רינע, פֿאַליץ, פֿוגע,
מופֿטע, נוט, שליץ, אַלקער, ציניק, גאַרע, אַטאַרע, אוטאַרע:

160—161

נהאַח שרונט, שרינט, שטעגעלע : סקאַט, שפּאַלט, שניט, אינשניט, ראַץ, רע,
קריץ, שטשערב, פגימה.

נמכשירים) גראַבאַיזן, שפּאַדל(ע), לאַפּעטע, רידל, ריסקאַל, זאַסטופ, שופֿל,
שאַרל נאַ-) , אַקער־איזן, גראַבליע אָז"וו — !פֿ : גראַבמאַשין, ערדשעפּער,

גרעבער, גראָבער. באַגער : עקסקאָוואַטאַר, מינירער.
וּ : גראָבן, רײַען, ראָיען, רוייען, אַקערן,
קאַפּיען, בורען, נורען, ניאָרען : מינירן, מינערען : גרונטעווען, אונטערגראָבן :
לאָנהמלאָכהנען (נין) : רידלען, שופּלען, שאָרלען נאַ-) : אויספאַרען,
אויספאַרקען, אויספורקען, אויסדוימען, אויסדאָלבען, אויסד(חלובען) :
אויספיק(ע)ן, אויסדזשאָבען, אויסדזשובען, אויסקאָלופּען, אויסגראַבלען,
אויסדראַפּען, אויסקראַצן, אויסקנייפּן, אויסקראָבען, אויסשאָבן, אויסעסן,
אויסעצן, אויספֿרעסן, אויסגריזשען, אויסבייטן, אויסשניידן, אויסטעסען,
אויסטשעשען, אויסטאַטשען.
אַינדריקן : קאַרבן, קאַרבירן, איינקאַרבן, אויסקאַרבן : איינטיפֿן, פֿאַרטיפֿן,
פֿאַרטיפֿערן : איינשניידן, שניצן, ראַדירן, טאַטוירן, ציזעלירן, גראַווירן : ראַצן,
ריצן, ריטשען, קריצן, אייר קריצן, אויסקריצן : איינפֿיילן, אויספֿיילן :
פֿוגעווען, נוטעווען, פֿאַלצן, שליזערען, אָלקערן, פֿאַרהאַקן : אויסשטשערבען,
פוגם זע : ציינדלען, גלידערן.
לעכערן, פערפֿאַרירן : צעלעכערן ווי אַ זיפּ : בויערן, עגבערן, דרילן,
דרילעווען, דרעלערע, לעכלען, צעלעכצן, נאָדלען, אָלן, שפיזן, שטעכן, פֿעצן
נ-) , רעדלען, שטופלען, אויסהוילן, אויסשלייפֿן, אויסשטאַמעווען, אויסהאַקן,
אויסברענען : אויסרייבן (דורכרייבן) אַ לאָר.
אַדי : הויל, געריפסט, גריבערדיק, שקיעדיק,
קאַנקאַוו, איינגעפֿאַלן, איינגעזונקען, קאַרביק, קאַרבעוואַנע, צאַקיק,
שטשערביק, שטשערבאַטע, געאַפלט, געציינדלט, גאַפלט-
פֿאַרמיק, זעגפֿאַרמיק : אויסגעגראָבן, אויסגעשניטן, אויסגעביטן אַז"ר :
פֿאַרטיפֿט, געקאַרבט, אויסגעשטשערבעט אַז'רן לעכער(שיק, פֿאַראַז, פֿאַרעו,
געלעכערט, געאַלט — יי : געשטופלט ווי אַ מצה, ווי אַ ריבאח.
זען אר : אינטערוואַל שו, געקניטשטקיט 165.
161. שאַרפֿקייט, שפיציקייט סן שרפֿקייט, שנידיקייט, שפיציקייט אַזיוו —
אַדי : שאַרפֿונג, שליפֿונג, שפיציקונג אַז'וו — יי : שפיץ : באַרגשפע,
פֿעלדזנשפיץ אַז"וו : צאָן, האָרן, פֿייל : שנייד-אינסטרומענט, ביידל
מעסער, סבין : ברויטמעסער, מוציאמעסער : קיכמעסער, אוסאַק, קאַלעדאַטש,

קאַלאָדאַטש : טראַנזשיר-מעסער, פֿרוכטמעסער, שיילמעסער, פֿישמעסער,
אויסטערמעסער, טייגמעסער, שאַבמעסער, האַקמעסער : קעשענע-מעסערל , ז
טאַש-מעסערל, פֿעדער-מעסערל, פענמעסערל, איינלייר מעסערל, קנייפער,
קניפיק : פאַפיר-מעסער, שניצמעסער, שפּאַלטמעסער, פֿילע אַאַז"ר :
שטאַפעליק נטעמפּ מעסער) : נ-) האַכטלינג, ציגיינערל, טינוֹפֿתל, סעמער,
פֿעדער, זשוליק, פֿויגל, מאַכל, העכטל : גאַלמעסער, ראַזירמעסער, בריטווע :
גאַלקלינגל, מעסערל, רייזאַר נ—ם : חלף — 9-ב : מוהל-מעסער :
שינדמעסער, יעגער-מעסער, ז יאַגד-מעסער : נגלעזערפֿאַך) שניידמעסער,
דורכשניידמעסער, באַשלאַממעסער, אויסמאַך-מעסער, ריצמעסער,
באַגלייט-מעסער, גלאַזשניידער, דימענט, קיטמעסער : נשסטערפֿאַך)
שוסטערמעסער, לעדער-מעסער, ביזמעסער, ראַנדמעסער, וויצענץ :
נכירורגיע) סקאַלפּירמעסער, סקאַלפּעל, לאַנצעט, שנאַפּער : קלינגל, שאַרף :
גערטנער-מעסער, קאַסע, סערפּ אַאַז"ר — 1-ב : שווערד, שפּין — 4-4 ;
האַק, העקל, סקליוט, שפיצהאַק, האַקמאַשין,
אַפהאַקער : באַנדערהאַק, אייהאַק, אייד
האַקער, אייזשפּאַלטער, באַרדע : טופּיצע
נטעמפּע האַק) : נטיילן האַק) אָבוכ, הענטל,
טאַפּרישטשע, טאַפּאַריסקע, האַקשטיל : שער
— אַבפּ : שערמעסער נ-נ'ד) : שנייצער, שנויץ,
שנייצשערל, קנויטן-שנייצער, ליכטפּוצער :
זעג, הובל — פּן 1 : דלאַט, דלוטע, עקבויער,
שפּילקע — 80 : נאַגל, טשוואַק — פּ-2 : ראַזשאַן,
סטראַמליאַק, שטעכער : צאַנשטעכער, טוט-
פּיק נאַ-) : אויער-שטעכער.
נשאַרף-מכשירים) שליפֿשטיין, שליפֿשטיין,
שאַרפֿשטיין, איילשרפֿשטיין, שליפֿרעדל,
וועטשטיין, וועצשטיין, גלעטשטיין, גלאַטשטיין,
וועקסשטיין, פלעטשטיין, גלאַטאַיזן, גלעט-
אַיזן, שאַרפֿאַיזן, טאַטשילע, טאַטשידלע :

שרפפאָסיק, שטרייכרימען : אָסלע, סטאַל-
קע, מאַרמולקע.

שאַרפֿער, שליפֿער : מעסערשליפֿער,
שעראַליפֿער אַאָן"וו.

וו ן זיין שאַרף (שניידיק, שפיציק אַאָז"וו) — אַדי : שניידן ווי אַ מעסער :
נעמען ווי אַ גאַל-

מעסער : מאַכן שאַרף, שפיציק אַאָז"וו : שאַרפֿן,
שליפֿן, וועען : נגאַלמעסער) אויסציען, אָפֿ-
ציען : וואַלף) שטעלן : שפיצן, צושפיצן, פֿאַר-
שפיצן, פֿאַרשניצן : מאַכן אַ שאַרף (אַ שפיץ).

אַדי ן שאַרף, שאַרפֿלעך, שאַרפֿקאַנטיק, שניידיק, שניטיק : שפיציק,
שפיצעדיק,

שפיצעכדיק, שפיציקלעך, שאַרפֿשפיציק : צו-
געשפיצט, פֿאַרשפיצט, שפיצאַסטע : שטעכיק,
שטעכעדיק, נאָדלדיק, נאָדל-פֿאַרמיק, ז נאָדל-
אַרטיק : שפיזיק, שפיזפֿאַרמיק, דאָרנדיק,
דאָרן-פֿאַרמיק, צאָניק, צאָנעדיק, ז צאָנאַרטיק,
צאָנפֿאַרמיק : פֿיליק, פֿילעדיק, פֿילפֿאַר-
מיק, שטערנדיק, שטערן-פֿאַרמיק, האָרנדיק,
האָרדפֿאַרמיק : קאַניש, היטלצוקערדיק, קו-
פאָלדיק, ז קופּאַלאַרטיק, קופּאַל-פֿאַרמיק.

נפֿאַרגלייכונגעז שאַרף ווי אַ מעסער, ווי
אַ חלף, ווי אַ גאַלמעסער, ווי אַ בריטווע, ווי אַ
פֿיל, ווי אַ פיקע, ווי אַ שפיז, ווי אַ שווערד :
שפיציק ווי אַ דאָס.

שפר : קיין מיינ גנד אָנ- מקל-בן בנד שוטה : מיט אַן אויסגעשטשערבעטן
מעסער

שניידט זיך ניט בעסער.

זען אויך : ברעג 143.

162. טעמפקייט

ס : טעמפקייט, שטומפיקייט אַז"ו — אַדי.

וּן מאַכן טעמפּ, אָפטעמפּן, פֿאַרטעמפּן, אָפשטומפּן, פֿאַרשטומפּ(יק).
אַדי : טעמפּ(יק), טעמפלעך, טומפּ(יש), טומפלעך, שטומפּ(יק), שטומפלעך.
163. גלאַטקייט

ס : גלאַטקייט, געשליפֿנקייט, פּאָלירטקייט אַז"ר — אַדי : שליף, גלאַנץ,
בליאַסק

אַז"ו — 289 : גלאַז, שפיגל, אייז, גליטש, זייד,
סאַמעט, אַטלעס.

נמכשירים) פֿייל, שליפֿמאַשין, פּאָליר-
מאַשין אַז"ו — 205 פּאָלירשיפֿער, פּאָליר-
שטיין, שליפֿפּולווער, פּאָליר-פּולווער, ציואַש,
שמערגל, ז שמירגל, שמערגל-פּאַפּיר, זאַמד-
פּאַפּיר, רייבפּאַפּיר, גלאָפּאַפּיר, ז גלאַספּד
פיר : גלאַזור, פּאָליטור, פּאָליווע.
וּן מאַכן גלאַט, גלאַנציק אַאָן"ר — אַרי : פֿיילן, שליפֿן, פּאָלירן, פּאַליע נאַ-),
פּוצן,

גלאַנצן, גלאַנצירן, שליכטעווען, גלעטן, אָפּ-
גלעטן, אויסגלעטן : פרעסן, פלעטן, מאַנגלען
אויפֿבייגן, אויסגלייכן אַז"ו — 1-3 : איילן,
זאַלבן, שמירן, וועקסן, וויקסן, וואַקסן, וועקס-
לען, פֿראַטירן, פֿראַטערירן, פּאַטירן, לאַקירן,
(אַטוייפֿן, פּאָליטורן, גליון, גלאַזן, גלאַוירן,
סמילעווען, פעכן : פֿאַרלאָן מיט פּער.
אַדי : גלאַט, גלאַטיק, גליטשיק, אָנהאַריק : גלשציק, עשליפֿן, פּאָלירט,
געוועקסט

108

אַז"ר — יי : זינדדיק, ז זיידנאַרטיק, סאַמעטיק,
סאַמעטאַרטיק, צאַרט, ווייך, זאַנפֿט, גלייך

נפֿאַרגלייכונגען גלאַט ווי אַ גלאַטע צונג,
ווי זינדנס, ווי סאַמעט, ווי אַטלעס, ווי פֿליוש,
ווי אַ קען, ווי אַ ברעט, ווי אַ לאַקשנברעט, ווי
געהובלט, ווי אַ פרעסל, ווי אַ שפיגל, ווי אייז,
ווי אויפֿן אייז, ווי אַ גליטש, ווי אַ קאַטאַק, ווי אַ
ליגן, ווי אַ ליגנערס צונג, ווי דעם ולחם פֿליך,
ווי אַ ד(א)לאַניע, ווי אַ הינטן : גליטשיק ווי
אויף אַן איי, ווי אויף אַ גלאַו.
אינוו : גליטשיק ווילקלקות.

זען אויך : ניט־טיפֿקייט 127, פֿאַרעם 151, גלייכקייט 158, פֿלאַכקייט
— 1. אומגלאַטקייט

ס : אומגלאַטקייט, שאַרסטיקייט, מאַטקייט אַז"ר — אַדי.
וו : מאַכן שאַרסטיק : אַפּמאַטערען.

אדי : אומגלאַט, ניט־גלאַט, ניט־געשליפֿן, ניטפֿאַלירט אַז"ר — 3-1 :
שאַרסטיק, שאַר-

סטקע, שאַרסקע, שערסקע, קאַר(קאַרע, מאַט,
רוי : מאַסיק, מאַכנאַטע, באַוואַקסן, האַריק,
פֿעדערדיק, פּוכיק, וואַליק, וואַרסיק, באַר-
וויק : בערגלדיק, מזעוואַטע — 8-1 : שטשער
באַטע, געציינדלט — 0-1 : געקנייטשט, גע-
רונצלט — פ-1 .

זען אויך : אומפֿאַרעם 152, קרומקייט — 1, בולטקייט או,
אויסגעהוילטקייט — 1, געקנייטשטקייט 165.

165. געקנייטשטקייט

ם : געקנייטשטקייט, גערונצלטקייט, פֿאַלביקייט אַז"ר — אַדי : קנייטשונג,
בייטנג, רונצ-

לונג אַז"ר — יי.

קנייטש, אי(ז)גיב, וויגיב, לוג, לאַג, פֿאַלץ,
פֿאַלב, פֿאַלבאַנ(ע), סקלאַדקע, פֿאַלד, קאַנ-

טרעפֿאלד : אומשלאָג, באַגעט, רונצל, שרומפּ,
קאַרטש, מאָרשטשקע, קרייזל, קנויל, קניל,
קנאַדער, איינבייג, פֿאַרבייג, אָפּלייג, אָטוואַל,
זוים, זיים : געלייגטע (געמאַכטע, אָנגעקליבענע
פֿעלבלעך (פֿעלדלער) : פֿאַלצמאַשין : פֿאַל-
צער.

וו ן קנייטשן, בייגן, זוּימען, זיימען, פֿאַלצעווען, פֿאַלבן, פֿאַלבעווען, פֿעלבלעך,
פֿאַלדן,

פֿאַלדעווען, פֿעלדלעך, רונצלעך, קאַטשע,
קאַטשיען, שרומפּן, קאַרטשען, מאָרשטשען,
קרייזלעך, קנוילן, קנילן, קנאַדערן : ברעכן
-נישרי-) : קאַרטשען זיך ווי אַ יידענע אין ווייען:
איינקנייטע, איינבייגן אַז"ו, צעקנייטשן, צע-
בייגן אַז"ו, פֿאַרבייגן, פֿאַרקנייטשן אַז"ו,
אויפֿקנייטע, אויפֿקנוילן אַז"ר : אומשלאַע,
אָפּלייגן : צונויפֿלייגן : מאַכן אין צווייען : אינ-
נעמען פֿאַלבן (פֿאַלדן) : אויפֿקלייבן (אָנקלייבן,
אָנציען) פֿאַלבן (פֿאַלדן).

אַדי ן קנייטשיק, פֿאַלביק, פֿאַלדיק, רונצלדיק אַז"ר : געפֿינגערט, געקנייטשט,
גערונצלט,

געמאַרשטשעט אַזיוו — אין יי : צעקנייטשט ווי
אַ געבראַטענער עפל.

זען אויך : אומפֿאַרעם 2 קרומקייט או.

166. אָפֿנקייט, עפֿענער

ס ן אָפֿנקייט, לויזקייט, ניט־צוגעשטאַנענקייט אַז"ו — אַדי : אויפֿעפֿעטנג,
אויפֿשליסונג,

אויפֿברעכונג אַז"ר, אויפֿריס, אויפֿבראַך,
אויפֿפֿראַל אַז"ו — יי.

עפֿענונג, פֿתיחה, לאַך, אָלל, מויל : מויזנ-

לאך, שליסללאך אאז"ר : איולאך, פאלאנקע,
פראלירקע : שפונטלאך : שרייסלאך, פארע :
נגנ) נד-נקב, דלתה-נקב : א לאך ווי א טויער. שליסל : פויסטשליסל,
שטאקשליסל,

שטארצשליסל, צירקלשליסל, ביישליסל,
פוסטער שליסל, שרויפאליסל, רערחליסל,
קייטשליסל, ריגל-שליסל : האקשליסל, גנבים-
שליסל, נאכשליסל : נ-נ) דיטדפורים, דלתה,
דיל-דלתה, דוב(ע)לטווקע, באריק, מאסקאס :
שליסלרינג : נטילן שליסל) שליסלמויל, פֿי.

טערקע : דושקע, צינגל, בערדעלע : נגנביש ברעכגעציג) ברעכאניזן, פאלקען
אדיק, אנקלשטיפט, שאבער, שעיה-בער : עפענער, פראפן-ציער, קארקן-ציער,
גריצער פ-נ-2. ר : זיין אפן, לויין — אדי : אפשטיין, אוועקשטיין,
ניט צושטיין : מאכן אפן : (אויפ)עפענען, צעעפענען, אויפמאכן, אויפפלעקן :
אויפנייגן נא טיח : אויפפראלן, צעפראלן : אויפשליסן, אפשליסן, אויפשפארן,
אפשפארן, אויפריגלען, אפריגלען, אויפקייטלען, אפקייטלען, אויפחתמענען,
אויפזיגלען, אויפשטאפן, אפשטאפן, אויפשפונטעווען, אפשפונטעווען,
אויפקארקעווען, אפקארקעווען, אויפברעכן, אויפהאקן, אויפקלאפן,
אויפלאגן, אויפרייסן, אויפשניידן, אויפשפאלטן, אויפשטעכן, אויפבייסן,
אויפקראצן, אויפפיקן, אויפגראבן, אויפראיען, אויפרויען, אויפרייען, אויפפאקן,
צעפאקן, אויפויקלען, צעוויקלען, אפשטעקן, אויפדרייען, אפפעסטיקן,
אפהאלמעווען, צעשפרייע : נ-) ואלן, פריחהנען : מאכן א לאך, בויערן —
160.

אדין אפן, האלב אפן, פראל אפן : ניט-צוגע-
שלאסן, ניט-פארמאכט אאז"ר — ז-1 : לויז, אפגעשטאנען, ניט-צוגעשטאנען
: צוטריטלעך, צוגענגלעך, דורכדרינגלעך.

נפארגליכונגען) אפן ווי א סטאדאלע, ווי די טירן ביי אבך-הם-אאינו, ווי א
(גוט) הארץ. אינרן נאפן) נאסטשעז, נאסטיעזש.

זען שיד : אינטערוואל 121, אויסגעהוילטקייט 160, שטפלעקוט

167. פֿאַרמאַכטקייט ,

פֿאַרמאַכער

ס : פֿאַרמאַכטקייט, פֿאַרשלאָסנקייט, פֿאַר-

חתמעטקיט אַז"ר — אַדי : פֿאַרמאַכונג, פֿאַרשליסונג, פֿאַרשטאַפונג אַז"ר .
י.

שלאָס, הענאלאָס, הענגלשלאָס, קלאַפּשלאָס, קנאַקשלאָס, פֿעדערשלאָס, בלאַט
שלאָס, ברומשלאָס, אַלאַרטשלאָס, קאָמבי נאַציעשלאָס, שיבשלעסל : וינ)
פֿלאַטע פתיחה, תולה : סקאַבע, סקאַבעל, סקובעל.

ריגל, רוק, (פֿאַר)רוקער, פֿאַרריקל : גראַטע, קראַטע : טירריגל,
פֿענצטער-ריגל, שפינגאַלעט : קייטל : פֿאַרלייג-אדון, פֿאַרשפּאַרשטאַנג,
זאָוואַלע, פרענט : שער נגנ) .

שטאַפּער, שטאַפּיק, שטאַפּקע, שטעפּסל, פּראָפּן, פּראָפּקע, קאָריק, שפּונט,
צאַפּן, פֿאַרשטעקל, פּיסטאָן, בלעטעלע : דעקל, שטערצל אַז"ר — 263 .
ו ו ן אויפֿהענגען אַ שלאָס : פֿאַרשליסן, (צו)שליסן, אָפּשליסן : סוגרן ונג) :
פֿאַרמאַכן, צומאַכן, פֿאַרשפּאַרן, אָפּשפּאַרן, צושפּאַרן, פֿאַרריגלען, צוריגלען,
פֿאַרקייטלען, צוקייטלען, פֿאַרלייגן, צוטאָן : פֿאַרלאָדענען : צונייגן (צולענען)
נאָ טיח .

פֿאַרקלאָפּן, פֿאַרהאַקן, פֿאַרהאַמערן, פֿאַרהעמערן, פֿאַרנאַגלען,
פֿאַרטשוואַקעווען, פֿאַרטשרעקערען, פֿאַרשטיפּטעווען, פֿאַרקלינעווען,
פֿאַרניטן, פֿאַרניטעווען, פֿאַרדרעטלען, פֿאַרדראַטעווען, פֿאַרדראַטעווען,
פֿאַרקאָווען : פֿאַרשמירן נאָן אויוון) : פֿאַרמויערן : פֿאַרדרייען, פֿאַרשרויפּן,
פֿאַרלייטן, פֿאַרחתמענען, פֿאַרזיגלען, פֿאַרשטעמפלען, פֿאַרפעטשאַטערען,
פֿאַרפּלאַמבירן, פֿאַרפּראָפּן, פֿאַרפּראָפּקערען, פֿאַרקאָרקן, פֿאַרקאָרקעווען,
פֿאַרשטאַפּן, פֿאַרשטעקן, פֿאַרשפּונטעווען, פֿאַרדיכטעווען, פֿאַרדעכטווען,
פֿאַרקייטעווען : פֿאַרנייען, פֿאַרצירעווען, פֿאַרמערעזשען, פֿאַרשטאַבען,
פֿאַרשטעפּן, פֿאַרלאַטען — 26 : פֿאַרפּאַפּן, פֿאַרקלעפּן, פֿאַרקלייען :
פֿאַרקנעפלען, פֿאַרשפּיליען : פֿאַרקיסנען, פֿאַרהאַקסן, פֿאַרסטרופען :
פֿאַרדעקן, צר דעקן : צוקלאָפּן, צוהאַקן, צוהאַמערן, צר ניטערען אַז"ר —
ווערן יי פֿר : פֿאַרשטעלן, פֿאַרהאַטען, (פֿאַרבלאַקירן, (פֿאַר)בלאַקד דירן,

פֶּאָרְהאַלטן, פֶּאָרְהאַמעווען, פֶּאָרְטאַמעווען אַז"ר — פפפ .
אדין פֶּאַרמאַכט, פֶּאַרשלאָסן, פֶּאַרְהאַקט אַז"ר — יי : הערמעטיש
(פֶּאַרמאַכט),

שטשילנע, אומצוטריטלעך, ז אומצוגענגלעך,
אומדורכדרינגלעך : וואַסערפֿעסט, וואַסער-
זיכער, פֿייערפֿעסט, פֿייער-זיכער, לופֿט-
פֿעסט, לופֿטזיכער אַז"ו.

אינרן צו : קגור ומסוגר : פֶּאַרשלאָסן אויף זיבן שלעסער.
זען אויך : מחיצה 140, שטערט 445.
168 . באַוועגונג

סן באַוועגלעכקייט, מאַבילקייט, רירערדי קייט אַז"ו — אַדי : באַוועגונג,
מאַביליטעט :

אַליידבאַוועמנג : אייביקע באַוועגונג, פערפֿע-
טוּם מאַבילע : לאַקאַמאַציע : מאַביליזאַציע :
אומרו : באַווערכות, באַרעגקראַפֿט אַז"ר
— 1-4 : באַרעגשפּיל : באַוועגונג-לערע, קינע-
טיק, קינעמאַטיק, טעלעקינעז(יס) : דינאַמיק,
פֿלייזן, פֿלוס, שטראָם, פראָגרעס, עוואָלוציע :
קאָדענץ.

וו : זיין אין באַוועגונג : באַוועגן זיך, רעגן זיך, רירן זיך : גע, פֶּאַרן אַז"ר —
170 : פֿליסן,

שטראָמען, פֿלייצן, לויפֿן, ריזלען אַז"ר
אַדין באַוועגלעך, מאַביל, קינעטיש, דינאַמיש : רירעוודיק, אומרויך — 08- :
לויפֿיק,

גייך, פֿליסיק, שטראָמיק אַז"ר — 226 .
זען אויך : קראַפֿט 104, באַזייטיקווע 112, גע, פֶּאַרן 170, אימפּולס 188,
וויברירט מ, געראַסער ש, טעטיק 4, מעכאַניק 436, פֿילערדיקייט א
169 . אומבאַוועגונג

סן אומבאַוועגלעכקייט, פֶּאַרגליווערטקייט, טויטקייט אַז"ו — אַדי :

אומבאַרעגונג : רו,
ראַסט : טויטע (אַלימפישע) רויקייט : מנוחה,
שלווה, זענפֿטיקייט : טויטפונקט, טויטשטאַנד,
רושטאַנד, שטילשטאַנד : פּויע, פּאווע : אי-
מאַביליטעט, אימאַביליזאַציע : סטאַטיק — 436 .
וון זיין אומבאַרעגט, רויק, שטיל אַאָ"ר — אַדי : רוען, ראַסט(ט)ן, פּוירן,
פּאוירן : אָפּ-

שטעלן זיך, פֿאַרהאַלטן זיך : שטיין : שטיין
שמונה-עשרה : זיצן, ליגן : ניט באַוועגן זיך, ניט
רירן זיך, ניט מאַכן קיין טראַט אַאָיר — 434 :
אַנטשטיין, פֿאַרשטאַרט ווערן, פֿאַרגליווערט
ווערן, אָפּשטאַרבן אַאָ"וו — 09- : בלייבן שטיין,
בלייבן זיצן, בלייבן ליגן : ליגן אינגעלייגט :
שטראַנדן, פֿאַראַנקערן : אָפּהאַקן, אָפּשניידן,
זאָפּברעכן, איבערריסן נאָ טעטיקייט) אַאָ"ר
— 46 : מאַכן אומבאַוועגלעך : ברענגען צו אַ
שטילשטאַנד.

אַדין אומבאַוועגט, ז באַוועגונגסלאָז, אימאַביל, אימאַביליטירט, סטאַטיש,
אומבאַמעג-

לעך, אַנטשטאַנען, שטאַר, פֿאַרשטאַרט, פֿאַר-
גליווערט, פֿאַרשטאַרבן, אָפּגעשטאַרבן, טויט :
רויק, מנוחהדיק, שלווהדיק, שבתדיק, שטיל,
זאַטישנע, לינד, געמאַך, זאַנפֿט(יק), לאַגאַדנע. נפֿאַרגלייכונגען) טויט ווי די
וואַנט, ווי אַ

שטיין, ווי אַ שטיק ליים, ווי צען מאָל געשטאַרבן.
פֿראַן : שטיל : גאָט- באַשעפֿענישן ריען : שבת איבער דער גאַנצער וועלט :
ניט

געהאַנדלט ניט געוואַנדלט.

זען אויך : הפֿסקה 46, באַזעצווג 111, אומטעטיקייט 484, רו 486,

אומפֿילעוודיקייט 9—.

170 . גיין , פֿאַרן אַז"וו

ס : גייונג, וואַנדערונג, איינוואַנדערונג, אויסוואַנדערונג, וואַגלונג אַז"וו,
גייעניש, מאָד

לעניש, וואַנדערניש אַז"ר — יי : מיגראַציע,

אימיגראַציע, עמיגראַציע : וואַנדערשאַפֿט,

פֿילגרימשאַפֿט : וואַנדער־לעבן, וואַנדערלוסט,

נאָמאַדיזם, האָבאַזם, וואַגאַבונדיזם : (ןםס

שיפֿער, נאָוויגאַציע : רייטער, רייטקונסט. שפּאַן, שפּרייז, טריט, שרייט,

טראַט : עבי־

שע טריט, שנעלטריט, פֿוסטריט, מעלנטריט,

גענדזנטריט אַז"וו : סטעפּ נאָ־) : טליס נפֿערד) : פּאַסגאַנג נושיראַף) :

געטראַמפל : פּאַסאַדע נרייטן) : גאַנג, הליכה : שפּאַצירגאַנג, פּראָמענאַד :

הייטע נקינדערי־) : וואָק נאָ־) : מאַרש, מאַרטש נאָ־) : דעפֿילאַד, פּראָצעסיע,

צוג : טריומפֿצוג, פֿאַקלצוג אַז"ר : פּאַראַד, קאַוואַלקאַד, דעמאָנסטראַציע,

מאַניפֿעסטאַציע, פּאַכאַד : גילגול־מאָילות : נאַכטוואַנדלונג, לונאַטיזם,

סאַמנאַבוליזם.

רייזע, נסיעה, יאַזדע : פֿוסרייע, נס־רייזע, לוסטרייע אַז"וו : פּאַסאַזש :

עקספעדיציע : נאָ־) טריפּ, דרייוו, רייז, היטש : אַהין־צוריק, רונדרייזע : טור,

טורנע : אַרויספֿאַר, פֿאַראַרויס, אויספֿלי, אויספֿלוג, מאַסאַוויק נאָ־יי) ,

מאַסאַווקע, מאַיאַרקע, מאַיוווקע, עקסקורסיע, עקסקוירע נאָ־) .

גייער, פֿוסגייער, האָקער, דורכגייער, פֿאַרבגייער, שפּאַציר־גייער :

איבערכאַפֿאַרער, אונטערפֿאַרער, היטשהייקער נאָ־) : עקסקורסאַנט :

מאַניפֿעסטאַנט, דעמאָנסטראַנט : וואַגלער, וואַנדערער, וואַנדלער, וואַנדעווער,

וואַנדראָוויק, וואַנדראָר(ש)טיק, נאָמאַד, בעדוין, באָהעם, אַוואַנטוריסט,

וואַנדערפֿויגל : היימלאַזער, אורח : וע־ונדניק, נאַרונדניק נאָ־) : אייביקער ייד,

אַהאַסווער : ולותאַפּריכטער, ולות־פּראָווער : עולה־רגל, פילגרים, פילגער :

נאַכטוואַנדלער, לונאַטיקער, לונאַטיק, סאַמנאַבוליסט : וואַגאַבונד, באַסיאַק,

בראַדיאַגע, ציגינער, באַקיער : נאָ־) האָבאַ, טרעמפּ, לויפֿער, באַמער(קע) :

(אַרומ)שלעפער, אַרומטרייבער, אַרומלויפֿער, שלענדערקע אַו"וו — יי :

אַרח־קרחי : באַמעקאַמאַנדע.

פֿאַרער, דורכפֿאַרער, פֿאַרבײַפֿאַרער : נוסע, וועגמאַן, רײַזעמאַן, וועגפֿאַרער, טוריסט : מיגראַנט, אימיגראַנט, עמיגראַנט : רײַזנדער, געשעפֿט־רײַזנדער, קאַמײַווואַיאַזשאַר, אַגענט — 485 : קאַראַוואַן : משולח : פֿאַרשוינ, פֿאַסאַזשיר, שוואַק : בלינדער פֿאַסאַזשיר, האָן :

צווישנדעק־פֿאַסאַזשיר אַו"ר : ים־פֿאַרער, מאַרינער : רײַטער, באַרײַטער, פֿאַררײַטער, אויסרעטער, ווערכניאַק, זשאַקיי : שווימער : פֿליער — 177 .

נרײַזע־מכשירים) באַגאַוש, רײַזע־באַגאַוש, געפֿעק, רײַזע־געפֿעק, האַנטגעפֿעק, פֿלײַגולה : רײַטמאַנטל, רײַטקאַסטיום, רײַטקלייד, פֿלעד, רײַזע־מאַנטל , שטויבמאַנטל אַז"וו — 522 : (האַנט)רענצל , סאַקוואַיאַזש, טשעמאַדאַן, וואַלין(ע), קלומיק, טלומיק, טעקע : נאַ־) סעטשל, גריפֿ : רײַזעטאַש, רײַזנטאַש, רײַזעוואַק, וועגזאַק, רוקזאַק, פֿראַוויאַנטוואַק, שעפֿעט(ל) : קופֿערט, טראַנק נאַ־) , קאַסטן, יאַשטשיק, סוטקייס נאַ־) , גלאַדסטאַן : באַגאַושניק (נרימען).

וועג־הוואַות, פֿאַרגעלט, פֿאַרפֿרייז, פֿורגעלט, אַריבערפֿאַרגעלט, שקר־עולה, פֿורמאַנקע, פֿאַסטגעלט : בילעט : נאַ־) טיקעט, פֿער : שיפֿסקאַרטע : פֿאַרפֿלאַן, צוגנפֿלאַן, רײַזע־לאַן : רײַזע־האַנטבוך, בעדעקער : וועגווייזער.

וו ן גיין, הולכן, הלכענען, האַקן, כיליען נקי) :

שפּאַצירן : ו־פ) שפּאַנצעלירן, שפּאַנצענירן : גיין שפּאַצירן : שפּאַצירנס גיין : איבערגיין זיך, דורכגיין זיך, אויסגיין נאַ־) : גיין היטע נקינדעריי־) : שפּאַנען, שפּרייזן, ז שרייטן, טראַטעווען : פּאַסירן, מאַרשירן, דעפֿילירן, דעמאַנסטרירן, פּאַראַדירן, מאַניפֿעסטירן.

דאַפֿטשען, טאַפֿטשען, דעפֿטשען, טאַפֿען, טופֿען, טופֿצען, טראַמפלען, טיאַפקען, טרעטן, טאַלעפֿען, טאַלאַפקען, טאַלאַפֿען : בראַדזשען, שלאַמפֿערן, פֿלעטשערן, טשאַפֿען, שליאַפֿען, שליאַפֿען, צלאַפֿען : נפֿערד) פּאַדקעווען : גיין צו פֿוס : גיין אויף די קאַראַטשקעס : גיין אויף די שפיץ פֿינגער, שפיצפֿינגערן : נאַכטוואַנדלען : נפֿערד) שטרייכן זיך.

וואַגלען, צײַען, וואַנדערן, וואַנדעווען, וואַנדלען, בלאַנקע(רע)ן, נע־וודעווען,

שנאָרן, קאלענדערעווען, לעטען, רודעווען, שמייען, שאַלאַפּייען : נאַ- טרעמפּעווען :

טעלעבענדע זיך, טראָע זיך, דראַלען, שלייען זיך, שאַטייען ייר, טשעהייען זיך, קאַטייען זיך, שליאַנדרע(רע)ן זיך, אַרומקאַלערען, טענדלען זיך, טליקען זיך, ריפען זיך : פּלאַנטערן זיך צוויק די פֿיס : פּלאַנטען זיך, דרייען זיך, רודלען זיך : (אַרומ)כניאַקען זיך, (אַרומ)ראַלגערן זיך : (אויס)מעסטן די גאַסן : אַרבעטן ביי דער פֿירמע, „שטיינטרעט את מעסטשס" : עולה רגל זיין : אַפּריכטן נלות. כאַפּן אַ יאָזדע : פֿאַרן : נקק ראָלן, סטראַזשען : קאַטייען זיך : פֿאַרן פּער אַקס : פֿאַרן נאַשפּיץ : רייזן : גאַרדין נדי וועלט) : מאַן אַ ריזע : מיגרירן, אימיגרירן, עמיגרירן : לאָזן זיך אין וועג (אַר : מאַכן אַ ווייטן וועג : אויספֿאַרן (אויסזיין) אַ וועלט.

שליטלען זיך : רייטן : פֿאַרן רייטנדיק : שווימען : שווימען נאַזנדיק, שווימען אַ בענקעלע, גיין טריטראַסער, גיין וואַסערטריט, גיין פֿראַש-פֿראַש, גיין קומאַיות : לייגן קלאַפֿטער (לאַבעס) : גע שטילע טריט : ראָלן זיך, קד טייען זיך : רעדלען זיך, סקייטן נ—) : גליטשן זיד. זעגלען, שיפּן זיך, שיפּלען זיך, קורסירן, קרייסירן : רודערן, רודלען, שטייערן, נאַרי גירן, פּילאַטירן : פֿלייען, שוועבן, פֿלאַטערן —177.

אויסשפּאַנען (אויסוואַנדערן, אויסגיין) אַ סך (אַ וועלט) אַז"וו : אַנגיין זיך, אַנפֿאַרן זיך, אַנשפּאַצירן זיך אַז"וו : אומגק, אומפֿאַרן, אומשלייען זיך אַז"וו : אַרומגיין, אַרומפֿאַרן, אַרומלויפֿן, אַרומטאַנצן, אַרומקריכן, אַרימטרייבן זיך, אַרומשלעפּן זיך אַז"וו : דורכפֿאַרן זיך, דורכלופֿטערן זיך, דורכשפּאַצירן זיך אַז"וו : איבערגיין זיך, איבערפֿאַרן זיך, איבערשליטלען זיך אַז"וו : דורכטראָע זיך : דורכשניידן (דורכקרייצן) נדעם ים) אַז"וו.

נפֿאַרגלייכונגעז מאַרשירן ווי אַן אַמתער רן : טופּען ווי אַ פֿערד : צייען ווי די יידן אין מצרים : טראָגן זיך ווי אַ הון מיט אַן איי : פֿאַרן ווי אַ גראַף : שווימען ווי אַ קאַטשקע, ווי אַ פֿיש (אין וואַסער) : גליטש זיך ווי איבער אַ שפיגל. אינר : צו פֿיי- פּער אַקס : נדנד : ווענדראַרנע : אונטער וועג(מס).

פֿראַן : די ערד ציטערט אונטער אים : אַ אָד זיצט אַע אים : די שטוב איז אים
ניט צו דער האַנט : אַלך נלך נער וועט גק) : ס'אין ויסעו ונחנו : מי ומי
ההולכים ? : איך בין נאָך ניט אַזאַ גאָר איך זאָל גק צו פֿוס נאָ שאָד די שיד) :
אויסגעוואַנדערט אַלע לענדער אַת אַהיימגעקומען אָן הויון אַת אָן העמדער.
שפר : אַשרי יושבי ביאָך : אַשרי יושבי ביפך איז דער בעסטער האָדל : צען
מאָל טראַכטן, איין מאָל פֿאַרן : אויף ניט גיין אַת ניט פֿאַרן זאָל מען קיין חרטה
ניט האָבן (האָט מען קיין חרטה ניט) : ווען מען פֿאַרט ווייסט מען, ווען מען
קומט צוריק ווייסט מען ניט : אָן מען זיצט אין דער היים צעריסט מען ניט קק
שטיוול : וווּ מען פֿאַלט אַרע דאָרט מוו מען בלייבן : אומעטום איז גוט און אין
דער היים אין (נאָך) בעסער : ווויל איז דעם וואָס זיצט אין דער היים : האָלט
דיר דעם אָבד און זע אין דער היים : דאָס שענסטע גע אין אָן מען זיצט אין
דער הים : דער שענסטער שפּאַציר איז פֿאַר זיין אייגענער טיר : ניט צו עסן ניט
צו טרינקען—נאָר אין שטוב צו זיצן : אָן דער שטק ליגט אויף איין אָרט ווערט
ער אויך באַוואַקסן מיט גען : די ציג עסט דאָ אָן און דאָרט גראָן : אָן דער האָן
קריי(אָט קריי(ע)ט ער אומעטום : אַו עס רעעט רעעט אומעטום : בעסער אַ
נאָענטער גהאָק איידער אַ ווייט קערבל : זיצסטו גוט, טאָ רוק זיך ניט : ערד איז
אומעטום ערד : מען קען אומעטום באַגראָבן ווערן : בעסער איך אין שטוב און
די ליכטער איבער דער וועלט איידער די ליכטער אין שטוב אַת איך איבער
דער וועלט : דאָרט אין מט וווּ מיר זיינען ניטאָ : די פֿיס טראָגן וווהין דער קאָפּ
זאָל רוען : אָן דער וואַרעם זיצט אַע כריין מיינט ער, אָן ס'אע קת
בעסערס (זיסערס) ניטאָ : אַ פֿע(ער) זוכט וווּ טיפֿער, אַ מענטש וווּ בעסער :
אויף אָן אויסגעטראַטענעם וועג וואַקסט ניט קיין גראָז : אַפֿילו אָן אַ פֿייגעלע
פֿליט דורך לאָזט עס אויך אַ פֿעדערל : משנה אָקום משנה מול (אַ מאָל צום
מטן, אַ מאָל צום שלימזל) : מי באַש ומי במים—ווער עס פֿאַרט און ווער עס
גייט צו פֿוס : אָן מען האָט ניט קיין סוס מוו מען גיין צו פֿוס : איידער אַזוי צו
פֿאַרן אין שוין בעסער צו פֿוס צו גיין נרעגן לטיה) : בעסער שלעכט געפֿאַרן
איידער גוט געגאַנגען : וואָס מען קען געפֿינען אונטער וועגנס זאָל מען ניט
מיטנעמען : אָן מען לאָזט זיך אין ווייטן וועג זאָל מען מיטנעמען פֿלגש נפּאָס,
לעבנס־מיטל, געלט, שליסל) : ברויט אונטער וועגנס אין קיין משא ניט : אַ

וואַיאָזהאַר טאָר נישט נעמען קיין שיינ ווייב : אַלע מטע שווימערס ווערן
דערטרונקען. זען אויך : באַרעט 188, איבערגאט
171. איבערגאנג

ס'ן איבערגיינג, איבערהאַנדערווג אַזיוו, איבערשנג, איבערראַנדער אַאָ"ר
בך : איבערפלאַצירונג, אַינווייַאָקום : טראַנספּאָזיציע, טראַנויט, רעפּאַטריאַציע.
וון איבערגיע, איבערשפּאַנען, איבערשפּרייט, איבערשרייטן, איבערטערעטן,
איבערשטייגן, איבערמאַרשירן, איבערוואַנדערן, רעפּאַטריירן (זיך) ,
איבערציען זיך, איבערקלייבן זיך, איבערפֿירן זיך, משנה מקום זיין :
איבערלויפֿן, איבערשפּרינגען, איבערקריכן, איבערקלעטערן : איבערשלעפֿן
זיך, איבערוואַרפֿן זיך, איבערקאַטשען זיך, איבערקייקלען זיך : איבערפֿאַרן,
איבערשווימען, איבערשיפֿן זיך, איבערשיפֿלען זיך, איבערועגלען,
איבערפֿליען.

איבערזעצן זיך, - פערעמיעשטשען זיך, איבערפֿלאַנצן זיך, איבערשטעלן ויך,
איבערוש זיך, איבערפלאַצירן זיך, איבער-
טראַע זיך, איבערפעקלען זיך, איבערכאַפֿן זיך, ז איבערזידלען זיך,
איבערנבענען זיך, איבערשמוגלען זיך : אַריבערוואַנדערן, אַריבערקלייבן זיך
אַזיוו : ז אומפלאַצירן זיך, ז אומזעצן זיך אַז"וו — ייערנן יי אינעיי.
זען אויך : באַזייטיקוט 12 1, גע, פֿאַרן 170.

172. איבערטראַג
ס'ן (דבער)טראַגונג, (אַריבער)שיקונג, (אַרי
בער)פֿירונג אַאָ"ר : אַפּשיק, אַפּפֿיר, אַפּטראַג אַאָויר — יי : עקספעדיציע,
טראַנספּאַרט : לאַנדטראַנספּאַרט, וואַסערטראַנספּאַרט, לופֿטטראַנספּאַרט
אַז"וו : טראַנספּאַרטאַציע, טראַנסלאַציע, טראַנספּאָזיציע, טראַנספלאַר טאַציע
: צושטעלונג, דעליווערי נאָ-) : לאַסטאַרבעט.

פֿראַכטבריר, משא-בריר, פֿראַכטצעטל, פֿאַקטורע, (באַן-)דוקליקאַט,
שיפֿלאַדונגשיין, לאַדשיין, וואַקלאַדזיע : טראַנספּאַרט-קאָנטאַר.
עקספעדירער, עקספעדיטאָר, טראַנספּאַרטירער, טראַנספּאַרטלער, פֿראַכטער,
פֿראַכטשאַוש, שפּיליטער, קאָמיסיאָנער, (אַט)פֿראַריטעל :
האַלץ-עקספעדיטאָר, שי פער : צושטעלער, אַפּגעבער, איבערפֿירער,

איבערברענגער, איבערשיקער אַז"וו . יי .
 טרעגער, ווערעוויק, עקספרעסמאַן : משאַ-טרעגער, גאַסמענטש,
 נאַטקע-טרעגער, לאַסטטרעגער, באַלאַסט-טרעגער, באַגאַזש טרעגער,
 פעקל-טרעגער, געפּעקשרעגער, פּאַרטער נאַ-) : קוילדטרעגער,
 צייטונדטרעגער אַז"ר : אַנלאַדער, — גרוזאַווטשיק : בריווך טרעגער — פ-3

משאַ-בהמה, לאַסט-בהמה, פֿערד אויף משאַ, לאַסטפֿערד, אַקס אויף משאַ,
 לאַסטאַקס : אייזל, קעמל, מוילאייזל : חמור למשא. וו ן טראָגן, טאַסקען,
 טאַרכענען, דזשוויגען :
 ברענגען, דערלאַנגען : פֿירן, שיקן, ליווערן, ליפֿערן, עקספּעדירן : טרעבן נפּליק
 : קיפֿן ;

באַזאַרע : נגעלט) איבערווייע, אָנווייע : ובריה אויפֿלייע, באַלייגן.
 איבערגעבן, איבערליווערן, איבערענטפֿערן : איבערשיקן, טראַנספּאָרטירן,
 איבערשיפֿן : טראַנסלירן : איבערנעמען, איבערטראַע, איבערברענגען,
 איבערפּעקלען, איבערשמוז לען, איבערשראַצן, איבערננבענען, איבערפֿירן,
 איבערשלעפֿן : איבערזעצן, י פּערעמיעשטשען, איבערפֿלאַנצן, איבערשטעלן,
 טראַנספּאָנירן, איבערלייע, איבערשאַרן, איבעררוקן, איבערשטופן,
 איבערטרייבן, איבעריאַע, איבערקייקלען, איבערקאַטשען, איבערוואַרפֿן,
 איבערשליידערן, איבערשמייסן : איבערשיכטן, איבערשיטן, איבערלאַסטן,
 איבערלאַדן : איבערגיסן, איבערפּאַמפּען, איבערפּלומפּן, איבערליידיקן.
 צוטראַגן, צוברענגען, צודערלאַנגען, צר פֿירן, צושיקן אַז"וו : אָפּשיקן, -
 אַטפּראַווען, אָפּטראַע, אָפּברענגען, אָפּפֿירן אַז"ר : אונטערשיקן, אונטערלאַזן,
 אונטערטראַגן, אונטערפֿירן אַז"וו : זאומשטעלן, ז אומזעצן, ז אומלייגן, ז
 אומשיכטן אַז"וו : אומטראַגן, אומפֿירן, אומשלעפֿן אַז"ר : אַרומטראַע,
 אַרומפֿירן, אַרומשלעפֿן אַז"וו : אַוועקטראַגן, אַוועקפֿירן, אַוועקשלעפֿן אַז"וו
 : צעטראַע, צעשיקן, צעפֿירן אַז"ר — ייערנן יי- אי-ער : טראַגן באַראַנטשיק
 (בראַנציק).

נפֿאַרגלייכונגעח אומטראַע זיך (אַרומטראַגן זיך) ווי אַ קאַץ מיט אַ מויז, ווי אַ
 הונט מיט אַ ביין, ווי אַ הון מיט אַן איי, ווי מיט אַ טאַרבע, ווי דער רבוט אַל

עולם מיט דער תורה, ווי פרעהס טאָכטער מיט דער שטול, — ווי אַברהם מיט דער מילה : אַרומשלעפן. ווי אַ סוטה.

זען אויך : באַזייטיקוט 112.

נז 1. פֿערד־אודוואָגן

ס ן פֿערד־און־וואָגן, פֿערד־און־בודקע, פֿערדאודועשפּאַן, פֿערד־געשפּאַן : צווייגעשפּאַן :

דרייגעשפּע, טראָיקע : פֿאַרוואַרג : פֿור, וואָע, שידע נראָש : איבערגעכאַפטע פֿור, געלעגער הייט : עולה, ראָל נקי) : לייטער־ראָגן, רעדלהאַע, דראַנגאַרער וואָע, דראַבינע, דראַבינע, דראַבע, דראַבקע, דראַביניאַסטער וואָע : בינדיוגע, טעליגע)גע, בריקע, פֿורגאַן, (ה)אַרבע, אַראַבע, מאַזשרע : משא־ראָע, משא־פֿור, לאַסטראָגן, לאַסטפֿור, טראַנספּאָרטוואָגן, פּאַקאַרנער וואָגן, פּאַדראָדע, פּלאַטפֿאָרמע, באַגאַזדראָגן, ליווערהאַגן : פֿיכוואָע, געהילץ־ראָגן, קוילדראָגן, מיסטראָגן, מיסטפֿור, רעקלאַמע־ראָגן אַאַז"ר. בויז, נחס רבה נ־פ) : דיליזשנס, באַרע, בייזאַרקע, בודקע, קיביטקע, בעטקע, פֿאַעטאַן, טאַמבור־ראָגן : דראַזשקע, גומקע, דרינדע, פֿיאַקער, בריטשקע, ליכלטש, ליניע־ראָגן, לינייקע : קאַלשסקע, קאַליאַס, קאַלעס, שראַבאַן, וואַטאַטשנקע, קאַבריאַלעט : קאַראַט, קאַרעט, קאַרעטע : קאַטש, וויקטאַריע, לאַנדאַ, לענדער, טאַראַנטאַס, עקיפּאַזש, פּאַרקע, קערידוש נאַ-) : פּאַסטראָגן, תּפֿיסה־ראָע, פּאַטרול־ראָגן, פּאַליצי־ראָגן : רייטוואָגן : רייטזאַך נ־ניר) : שפיטאַל־ראָע, אַמבולאַנס, קעטשל, גיכע הילף, ז פּאַגאַטאַווע, ז סקאַרעפּאַמאַשטש.

מאַרקרעגעלע, שטופּרעגעלע, שטופּלקע, השטרעגעלע, שראָגן, פּושקאַרט נאַ-) : קינדערוועגעלע, פּעראַמבולאַטאָר, בייביקערידזש נ—) : גיוועגעלע, גאַנגרעגעלע : טאַואַ, ריקשאַ : פּאַלאַוקע.

שליט, שליטן : קאַרעטנער שליטן, שטולשליטן, גרינזשע, טאַבאַוואַן. קאַראַוואַן, אַבאַז, מאַלקע, שנרא.

וטיילן וואָאָ ראָד : קאַפּ, שפּאַקע : שינע, אַבאַד, רייף, ראָדפֿעלע, ראָדביקסל, ספיצע, שפיציע, שפּיכע, שפּאַכט, מפּריכע, שפּריך : קלעצל, בוקשע, קריוואַלניצע : ושליתח פּאַדריעזע, פּאַדריוע, גליטשער : אַקס, אַקסל,

לי(חשנע, אָרטשיק : אַקספּלעקל : דשל , ז דישעל, דיִקסל, אַטאַסע :
 האָלאָבליע, אָגלאָב-
 ליע : קלאָניצע, האַלמע, טאַרמאַז, ז וואָגך ברעמזע : רעסאָרן : סטיל(י)גאַרע,
 סטיל(קוואַגע, סוואָרען, דראָגע, דוהע, וואַסינג, וואַסאַנג : קאַזלע, אסקע,
 קעלניע : פולקאַשקע : בוכטע, פאָלובישקעס, רעשטעוואַניע, צוואַרטעס :
 פלאַנדעקע, בויד ואיבערדעק) : וואָגנטרעפל, שטייגער.
 וואַואַרניע, סטאַניע : פאַסטסטאַנציע, פאַסטטהויז.
 פֿערד, קאַשע וקינדער-), סטראָם נקי) : סוס ל"ר סוסים : לסוקתי : איידעמל
 אויף האָבער : חיה, אָדלער, פֿויגל : נבלה, פגירה, קלעמפע, פֿעל : פֿערדאַק,
 פֿערדאַטש, פֿערדאַטשינע : קליאַטשע, מאַמע, מאַטקע, שטוטע, מאַטשערע,
 שוועסטער, קאַבילע, שקאַפע, צעריסענע שפיל : אָגער, ז אייערמאַן, וונענטנער
 : לאָשיק, קאַשקע, זשערעבעץ, זשערעבטשיק, קיזשיק : שפאַנפֿערד,
 פאַסטפֿערד, פֿערד אויף משא, משא-פֿערד, שלעפֿפֿערד, לאַסטפֿערד,
 פאַקפֿערד, אַרבעטפֿערד, אַקערפֿערד : מילפֿערד, דעפטאַק : קריגטפֿערד,
 אַרטילעריע-פֿערד, קאַוואַלעריעפֿערד : זאַטלפֿערד : פֿערד אויף האַדעווען,
 אויפֿציפֿערד, ז צוכטפֿערד : גערעטפֿערד, לויפֿפֿערד, ריסאַק : ומינים פֿערד)
 בערבערפֿערד, מערין, טאַנגום : קאַרליקפֿערד, פּאַני : נקאַלירח בורע,
 גניאַדער, גניעדאָי : קאַרער, שימל, סיוואַק : קיטל ווייס) : געלער רמאי,
 דעריש, בולאַן : שעק : גריטשאַק : שרעק : שפאַק : סטראַקאַטש : געשפּאַן,
 טראַיקע, ראָל : טים נאַ-) : שפיצאַק נפֿערד פֿאַרויס), אויף דער לייטש
 נרעכטס), אויף דער האַנט נלינקס), דראַנזשיק. דראַנשעליק נדאָס דריטע
 פֿערד) : פֿייערדיקע סוסים : פֿערד ווי די לייבן, ווי די אַריות : אַ לולב מיט אַן
 אַתרוג : נהאַר) גריווע. כאַלקע.
 זאַוואַד, טאַבון : אַגערדעפּאַ : פֿערד(שטאַל, קאַניושנע, רעמיווע, סטאַניע,
 סטייבל נ—).
 נפֿערד-הלאָשה) שפּאַנצייג ו-נ'ח, (גשפּאַן, געלידער, 0 אוביאַר, אַפּריזש, -
 אופּראַזש, ראַספּאַניע : כאַמע(נ)ט, - כאַמאַנט : פּאַדפּינקע : זאַטל, פּאַקזאַטל,
 קרערזאַטל, פֿרויעך זאַטל, האַרניש : זאַטל-דעקע, זאַטל-אַרטל, זאַטל-רימען :
 ליאַמעץ : שפּאַרן : זאַטלעאַכהענגער : נאָרימען, האַלדורימען, שפּרונר רימען,

נאַשעלניק, נאַשילניק, ברוסטרימען, לענדרימען, זילן, פאַסטראָניק,
פאַסטראָמקעס, אַבעדריקעס : שטיגרינג, שטיגרימען, סטרעמען, סטרעמעניע
: ז שטיגביגל : בויגאַרטל : צוימל, ציימל, קעלדזשע : געביס, צוימגעביס :
שלייע, לייץ, לייצע, לייטש, ווישקע, וואַשקע, וואַשקע : אַברוט, אַבראַטש,
אַברוטש, קולבאַצקע : סופאַנעס : קאַלענע : דערע, פֿערדדערע, הונקע :
פאַפּאַנע, טרענזל : פאַדקאַווע, פידקאַווע : קאַרעטע, זשלוּיב, זשאַלאַב, שאַף,
שעפֿל.

פֿורמאַן, נעל־עולה, בינדיוזשניק, דראָער קער, ז דראָשקאַזש, איזראָזטשיק,
סטראָזשמאַן, ראָלניק נקי), פאַרטשיק, סטאַנגרעט, טשומאַק, קאַלייטשטיק :
נעל־עולה מיט כריין נלמדח : אַברה בייטש : לאַסטפֿירער, פֿראַכטפֿורמאַן,
עקספרעסמאַן נאַ-) : מאַקאַראַן : זאַמדפֿירער, וואַסער־פֿירער אַאַ"וו :
אַקסדטרייבער : שטאַליונג, שטאַלקנעכט, פֿערדקנעכט, פֿערדיונג, שטאַלדינער,
קאַניוך, קאַניאַוש, גרום : סמאַראַוואַז, שמאַראַוואַז, רעמיזניק : טאַבונשטיק,
פֿערדהענדלער, קאַניאַוש, ליוועראַנט.

וואַגדמאַכער, קאַרעטניק, קאַרעטדמאַכער : סטעלמאַך : זאַטל־מאַכער,
זאַטלער, רימער, כאַמעטניק, נ כאַמאַנטשיק.
וו : נאַרבעט־פּראָצעסן) שפּאַנען, איינשפּאַנען, אויפֿשפּאַנען, צונויפֿשפּאַנען,
אַפּשפּאַנען, איבערשפּאַנען, אויסשפּאַנען : פֿאַרצעמען : זאַטלען, אַנזאַטלען,
באַזאַטלען : איינכעמזלען : האַמעווען, פֿאַרהאַמערען, האַלמעווען,
פֿאַרהאַלמעווען, טאַרמאַזירן : שמידן, אונטער
שמידן, איבערשמידן : קאַרען, אונטערקאַרען אַאַ'ר : באַקלוייען : אַנשפּאַרן :
איינטרעסירן, דרעסירן, טרענירן, אויספֿאַרן, איינפֿאַרן, איינרייטן, אויסרייטן :
אַפּוואַרפֿן פּאַסאַזשירן : גיין אויפֿן דראָנזשיק נפֿערדם : נעל־עולהווען,
פֿורמאַנערען.

שפר : ניט אַלע פֿערד האָבן איין גליק : אַ ווייב און אַ פֿערד באַרגט מען ניט
אַוועק : אַע אַכמה ואין עצה (גד אַ שלעכט פֿערד : דער וויאָ העלפֿט ניט ווען די
פֿערד זיינען פּגירות : שמייס דאָס פֿערד מיט האָבער, ניט מיט דער בייטש :
טרייב ניט דאָס פֿערד מיט געשריי נאָר מיט האָבער און היי : בראַנפֿן רעדט,
האַבער פֿאַרט : אַ קעמל טרינקט מען אָן מיט וואַסער איידער ער שלעפט די

משא : ל־א מחסום שור בדישו : דער וואָגן רוט זיך אָפּ ווינטער, דער שליטן רוט ויך אָפּ זומער, דאָס פֿערד קיין מאָל ניט : דאָס פֿערד האָרעוועט און דער וואָגן רוט זיך אָפּ : מען קען ניט וויסן ווי אַ וועג שטעלט זיך : אַ מטער שליטוועג אין אַ מטער וואָגנרעג : אַן מען פֿאַרט אין מיטן האָט מען אַ גאַלדענעם שליטן (י, אַן מען פֿאַרט אין עק האָט מען אַ וואָגן מיט דרעק) : אַ וואָגן אין אַ זייגער, אַ שליטן איז אַ קגר : אַן מען נעמט זיך פֿיר לויפֿט דאָס פֿינפֿטע אַליע נאָך נ־פ) : געפֿאַשעט (געפֿיטערט) אין געפֿאַרן : אומגעקערט הייסט אויך געפֿאַרן : אַן דער מעלעולה אין אַ שלימגלניק אין דער נגב אַ קריה : אַ נעל־עולה פֿאַרט אַזוי לאַנג מיטן אָנים צו די פֿערד בין ער ווערט אַליין אַ פֿערד : ווי דער מעל־עולה וויל אַזוי דרייט ער מיטן די של : אַן מען וויל אָפטאָן דעם נעל־עולה אַ שפיצל גייט מען ביים וואָגן צו פֿוס : אַן ביי אַ קעלעולה פֿאַלט אַ פֿערד ווערט ער אַ מלמד : וואָס קען ווערן פֿון אַ שמייסער? ניט מער ווי אַ מעל־עולה : לייו אונדו אויס, גאָט, פֿון ולות און פֿון די אַעליעולות !.

174. אייזנבאָן

ס ן קאָמוניקאַציע, וועגפֿאַרקער : קאָמוני קאָציע־מיטל, פֿאַרקער־מיטל : באַדקאָמוניקאַציע, אויטאָ־קאָמוניקאַציע, לופֿט־קאָמוניקאַציע אַאָ"ר : באַנפֿאַרקער, אייזנבאָן פֿאַרקער : ליניע : (אייזנ)באָן־ליניע, צרייגליניע, מאַגיסטראַל(־ליניע) אַאָ"ר : באַננעץ, אייזנבאָן־פֿונקט, באַנקנאָפּ, קניפל : פּלאַנט, באַנפּלאַנט.

באָן, אייזנבאָן, צוג, קאָליע, ז פּאַטשאַנג, ז פּאַיעזד, אַ טשוהונקע, ו־) פֿיפֿער : נאָם טרק, ריילראָד : קליינבאָן, קאָלייקע, צוויגבאָן : פֿאַרבינדבאָן, הוידעבאָן, הוידעצוג, צופֿירצוג, שאַטל נאָ) : שטריקבאָן, הענגבאָן, קאַבלבאָן, עלעקטרישע באָן, איינרעלסיקע באָן, פֿעלדבאָן, מלחמה־באָן אַאָ"ר :

פּאַנצערצוג, ז בראַנעריק : פּאַסאַזשיר־צוג : פּאַסטצוג, ז פּאַטשטאַרער פּאַיעזד : שנעלצוג, עקספרעס(צום, קוריער(צוג), בליצצוג : שלעפּצוג, פֿראַכטצוג, משא־צוג, לאַסטצוג, ז טאַוואַרנער פּאַיעזד, פֿיכצוג : שטאַטבאָן, גאַסנבאָן, טראַמוויי, טראַם, פֿערד(טבאָן, קאָנקע, קאָלייקע, טראַלי נאָ) :

אונטערערדישע באָן, אונטערבאָן, סאָבוויי ניו־יאָרק), אונטערגרונט נלאַנדאָן), מעטראַ נפּאַריו, מאַסקווע) : איבערערדישע באָן, איבערבאָן, אייבערבאָן,

עלערייטעד, על נגיר יאָרק).

ראָל־מאַטעריאַל : וואָגאַן, וואָגאַנעטקע, קאַר נאַ-) : וואָגאַן ערשטע קלאַס,
וואָגאַן צווייטע קלאַס, וואָגאַן דריטע קלאַס, פּאַסאַזשיר־וואָגאַן : שלאָפֿוואָגאַן,
פּולמאַן, סליפער נאַ-) : וואָגאַן־רעסעטאַראַן, רייכער־וואָגאַן, סאַלאַך וואָגאַן,
לוקסוס־וואָגאַן, אַבסערוויר־וואָגאַן : פּאַסעטראַגאַן : באַגאַזערראַ אָן,
פּראַכטאָגאַן, מ'שאַראַגאַן, קוילדוואָגאַן, פּראָוויאַנט־ראַשן, תּבואה־וואָגאַן,
מילכראַגאַן, קילוואָגאַן, קעלטער־וואָגאַן, ציסטערנע־וואָגאַן, טאַנקוואָגאַן,
פּלאַטפֿאָרם־וואָגאַן : 6 טעפּלושקע, 6 סאַראַק
טשעלאָווייַק וואָסעם לאָשדיי : אָפּטייל, קופּע : וואָגאַן־טרעפּל, אונטערפּיסל

לאָקאַמאַטיוו, — פּאַראָוויק, ז פּאַראַראַן : רעלס, ז שינע : שפּאַל, שרעל :
שטעל, סטרעלקע, סריטש נאַם : סעמאַפּאַר : בופּער.
סטאַציע, סטאַנציע, (ריילראָד־סטאָנציע נאַ-) : איבערזעץ, י פּערעס(י)אַדקע,
אַפּשטעל, ז פּשסטאַניק, זפּאַלוסטאַניק : סטאַנציע, „מע קען" : וואָקזאַל,
פּאַקסאַל, דעפּאַ, ז באַנהויף : וואַרטזאַל : בופּעט : באַשזדצימער :
פּראַכטסטאַ(טציע, ז טאַראַרוע סטאַנציע : פּעראַן, פּלאַטפֿאָרם, יפּלאַצפּאַרמע :
דעבאַרקאַדער : בילעט, טיקעט נאַ-) : באַנבילעט, ריילראָד־טיקעט נאַ-) :
צוריקבילעט, רעטור־בילעט : אַהידצוריק־בילעט, ראַונד־טריפּ־טיקעט נאַ-) :
פּאַרשען, ליטער : צייט־טאַבעלע : אָפּפּאַרסיגנאַל .
אַיזנבאַן־געזעלשאַפֿט : באַנער, אַיזנבאַנער, אַיזנבאַאַרבעטער : מאַשיניסט,
מאַטאַרמאַן : איבערשטעלער, - סטרעלאָטשניק : לאָקאַמאַטירפֿירער :
(אויװ)הייצער, י קאַטשעגאַר : דיספּעטשער נאַ-) : טאַרמאַזירער, ברעמזער :
וואָגאַדפֿירער, וואָגאַן־באַ(0לי טער : קאַנדוקטאַר, אייבערקאַנדוקטאַר,
קאַנטראָלער, קאַנטראָליר, ז קאַנטראָליאַר : סטאַציעשעף, ז נאַטשאַלניק
סטאַנציע : בופּעטשיק.

175. אויטאַ

ס : אויטאַ, אויטאַמאַביל, מאַשין, קאַטערינקע נ־פּ) : נאַ-) אָטאַ, אָטאַמאַביל,
קאַר : דאַמפּ־אויטאַ, מאַטאַר־אויטאַ, בענזידאויטאַ : לאָקאַמאַביל,
עלעקטראָלאָקאַמאַביל : פּאַסאַזשיר־אויטאַ : טאַקסי, נאַ-) טעקסי, קעב, טעקסי

קעב : לימווין, סעדאן, קופע, לאנדאלעט, בערלינע.
בוס, אַמניבוס, טראַליבוס, באָס נ—) : דורכשנייד־בוס, קראַסטאַנבאָס נ—) :
אימפער־

יאַל : משאַ־אויטאַ, פֿראַכטאויטאַ, לאַסטאויטאַ, עקספרעס, טראַק נאַ־) :
טראַקטאָר, קאַטערפילער נאַ־) : פאַנצער־ראַע, געפאַנצערטער וואָגן :
אויטאַ־מאַרקע : גאַראַזש.

נטיילן אויטאַ) מאַטאָר : גאַזמאָטאָר, בענזיןמאָטאָר, דיזל־מאָטאָר,
פֿאַרברעזמאָטאָר : באַטעריע : צילינדער, צילינדער־קאָפּ : שאַסי, קאַראַסעריע,
רעם, ראַמע : אַקס : הינטערשטע (פֿאַדערשטע) אַקס : דרייאַקס : ראַד,
שטייערראַד, ז לענקראַד, קרוינראַד, שוונד ראַד : קילער, איינקופלונג,
געשווינדקייטקאָסטן : וואַל, לענגראַל, קאַרדאָנוואַל : אויסגלייך־מעכאַניזם,
דיפֿערענציאַל : קירעוועשטאַנג, קערעוועשטאַנג, קירעווער, קערעווער :
וואַלאַן : הייבער, האַנטהייבער, פֿוסהייבער, פעדאַל : האַנטקנאָפּ : פֿוסקנאָפּ,
טרעטער : צינדער, צינדער : טאַרמאַז, ברעמזע, ברייקס נאַ־) :
לופֿטטאַרמאַז, דאַמפֿטאַרמאַז, הידראַוולישער טאַרמאַז, נויטטאַרמאַז,
טאַרמאַזפּויק, פֿוסטאַרמאַז, האַנטטאַרמאַז, טאַרמאַזשטאַנגען, טאַרמאַז־זיר־דראַטן
: רעסאָרן, פֿעדערן : אַקומולאַטאָר, רעזערוואַר : פלאַטן : טראַנסמיסיע :
רייב־מעכאַניזם : פֿאַרגיכערער, אַקצעלעראַטאָר : ראַדיאַטאָר, ווענטילאַטאָר :
שמיר־אינסטאַלאַציע, עלעקטרישע אינסטאַלאַציע : לופֿטרייפֿן, שוצרייפֿן,
באַלאַנציריפֿן, באַלאַנשיך, ממישיך : לופֿטרערן : קאַנטאַקט־ברעכער,
קאַנטאַקט־סעקטאָר, קאַנטאַקטשרויף : גענעראַטאָר, מאַגנעטאַ : דעמפער :
פֿונקשטעפּסל, איילפֿילטער : גאַזאָלידמעסטער, גאַימעסטער : גיכמעסטער,
טאַקסאַמעטער : ווינטשויב, ווישער : זיצפלעצער.

רייטיגעלע, ראַדרעגעלע, ראָווער, וועלאַסיפעד : ציקל : מאַנאַציקל :
ביציקל(עט), בייסיקל נאַ־) : קוואַדריציקל, הידראַציקל : מאַטאַ(ר)ציקל,
מאַטאַרסיקל נ—) .

ראַרעריסט, וועלאַסיפעדיסט, ציקליסט, מאַטאַ(ר)ציקליסט.

176. שיף

ם ן פֿלאַט, פֿלאַטיליע, מאַרינע, אַרמאַדע : קאַנוואַי, סקאַדראַן, עסקאַדרע,

עסקאדרייליע : האַנדלספּלאַט, קריגספּלאַט, אונטערוואַסער-פּלאַט, טונקפּלאַט
אַז"ר.

שיף, דאַמפּער, דאַמפּשיף, אָקרענט, 6 פאַראַכאָד, י קאָראַב(ל), סטימער נאַ- :
לוונתן : אַבה, אַרגאַ נלענענדר-) : זעגלשיף, זעגלער, גיכזעגלער : יאַכט,
יאַכטשיף : אינזאַכט : קליפּער, מאָטאָרשיפּל, אויטאָשיפּל : פּאַסאַזשירשיף,
שווימענדיקער פּאַלאַץ (האַטעל) : האַנדלשיף : פּאַסטשיף, פּאַקעטשיף, דעפּער
שיף : פּראַכטשיף, פּראַכטער, משאשיף, לאַסטשיף, באַרקע, באַרזשע,
בערלינע, שקונע, קוילנשיף : פּאַראַם, פּראָם, פּערי נש) : אינזשיף,
אינברעכער : צישיף, שלעפּשיף, בוקסיר : וואַסערשיפּל : ליכטשיף : קאַטער,
צאָלשיף, נויטשיפּל, ראַטירשיפּל, רעטווגשיפּל : רויבערשיף, פּיראַטאַיף :
שקלאַפּנשיף, גאַליע, האַלער : פּישערשיפּל, וואַלפּישפּל, ליווער : קאַצנשיף,
שליאַט, שאַלופּע, שליופקע : ברעטערשפּל, שיפּל, לאַדקע, שפּאַצירשפּל,
קאַנ(דל), רודערשפּל, מולטער, קוילעטש שיפּל, מערדערשיפּל, דושעהובקע
: ליבע : האַנדאַלע, גליסער, טרעקשוט, טוקאַנג, אומיאַק, קאַיאַק, קאַיק, סאַיק,
סאַמפּאַן, זאַמפּאַנע, יאַליק, קאַנו, צאַלנע, פּראָא, פּיראַג, אַרירעם.
נגעהילצטרייב) פליט, פּלאַט, טראַטווע, ספּלאַוו, פּאַס, מעסער.
נקריגשיפּן) קריגשיף, דרענאַוט, פּאַנצערשיף : קריצער, קרייסער,
טאַרפּעדעשיף, טאַרפּעדע-פּאַנגער, טאַרפּעדע-צעשטערער, קשאַנירקע :
צעשטערשיף, צעשטערער, דעסטראַיער נ—) : מינעדטרעגער, מינעך לייגער :
סובמאַרינעגער, סובמאַרידאַגער : מוטערשיף נפּאַר (שעראַפּלאַנען), קעריער
נאַ-) : שווימענדיקע באַטעריע, שוויים-באַטעריע, באַמבעשיף : פּריהאַטע,
פּרעגאַט, פּריגאַטאַן,

קאַרמעט, באַרקאַס : פּייערשיף, האַכשף : זעלנערשיף, טראַנספּאָרטדף :
אַמוניצידף, פּראַריאַנטשיף, באַאָרשיף, טענדער נ—) : טאַנקשיף, טאַנקער :
שפיטאַלשיף, האַספּיטאַלשיף : קאַרטעלדף : פּריראַטיר : סובמאַרין, טונקשיף,
אונטעראַסערשיף, אַרף : פּלאַר שיף, אַדמיראַלשיף, קאַמאַנדאַיף.
נטיילן שיף) דעק, פּאַלובע : (שיפּ) נאַז, נאַזטייל, שאַנדעק, אייבערדעק,
פּאָדערדעק, פּאַרדעק, צווישנדעק, קוואַרטערדעק : טאַקלוואַרג, באַק : קאַיוטע,
קאַבינע : טראַפּ, שוצטיר, לוקע : אילומינאַטאָר, אַקסנאויג, לונעט :

האַרמאַטדלאָר, האַרמאַטדפֿעזטערל : שיפֿקיך : פּראָוויאַנט־קאַסטן,
ברויטקאַמער אַאָז"וו : זעגלבוים, זאַגל, מאַסטבוים, מאַסט, פֿאַר מאַסט,
הויפטמאַסט, רעזערוומאַסט : זעגל, פּאַראַסטע, זעגלטון : פֿאָדערזעגל,
אונטערזעגל, סקיזעגל, שטורעסעעגל : זעגלשטריק, שטריקלייטער, סטראָפּע,
טראָס : זעגלזאַקן, זעגלהאַק : רודער, שטייעררודער, שטייערראָד, דפֿרודער,
שטור, שטוררודער, קערמע, קאַרמע, העלם : רודערלאָך, רודערקייט,
שטייערשטריק : וועסלע, וויאַסלע : אַנקער, יאַקאַר, אַנקערהאַלץ,
אַנקערקייט : באַלאַסטאייזן, טאַנאַזש : קאַמפּאַס, שיפֿקאַמפּאַס, נסקאַמפּאַס,
אַסטאַטישע נאָדל : ימעשורנאַל, שיפֿזשורנאַל, שיפֿטאַגבוך, לאָג נ—) .
פֿלאַטבאַזע, האַוון, האַפֿן, פּריסטאַן, דעבאַרקאַדער : הויפטהאַק, נסזאַרן,
עקספּאַרט־האַרן אַאָז"ר : פּאַרט. היימפּאַרט אַאָז"ר : לשדועפּלאַץ :
אַנקערפּלאַץ, אַנקערגרונט : ווערף, שיפֿרערף : באַסיין, דאָק, טרוקנדאָק,
באַסיינדאָק : עלינג נשיפֿפֿאַבריש .
ימ־צייכן : באַיע, שפינדל־באַיע, שפינקאַפּבלאַק : אַנקער־צייכן : ליכטטורעם,
ליכטטורעם, 6 מאַיאַק : נוועם ריס, רייד .
ימ־מאַן ל"ר ימ־לייט : שיפֿמאַנשאַפֿט, שיפֿסלייט : קאַפיטאַן, שיפֿס־קאַפיטאַן,
קעפטן נאַ—) , סקיפּער, שקיפּער, קאַמאַדאָר : שיפֿ־
יונקער, שיפֿקאַדעט, שירשפּיציר : לאַצמאַן, באַצמאַן, שטייערמאַן, שטייערער,
שטורמאַן, אונטערשטורמאַן : רודערער, זעגל־מייסטער, פּילאָט : מאַטראָס, ז
מאַטראָז, סיילאַר נאַ—) : זעגלער, מאַרינער : שיפֿ־קאַנטראָלער, שיפֿדינער,
שיפֿקוכער, שיפֿ־אַרבעטער אַאָז"ר : שיפֿער, איבערשיפֿער, לאַדאָטשניק,
פּראָמער, פּאַראַמער, פּאַראַמשטשיק, גאַנדאָליר, באַרקאַראָל .
נגעהילצטרייב) פּליטן־טרייבער, פּליטניק, שטירניק, פֿליס, פֿליסאַק,
קאַנזשאַרטניק, וואַשעוויניק .
האַרדמייסטער, האַוון־משוית, האַוודאויפֿזעער, האַות־וועכטער, האַראַרבעטער,
דאָקאַרבעטער אַאָז"וו : אַרמאַטאָר, שיפֿ־באַזיצער, שיפֿ־אייגנטימער, קאַפּער,
פּריוואַטיר : שיפֿי בויער .
ם : לופֿטפֿלייעריי, לופֿטשרימערריי : פּילאַציע, אַוויאַציע, אַעראָנאוטיק,
אַעראָנאווייהאַציע, אַעראָסטאַטיק, פּלאַנעריזם : אַעראָדינאַמיק, אַעראָמעכאַניק .

לופטשיף, לופטמאשין, פלישיף, פלימאשין, פלישפאראט, (שערפלאן, אַעראָנאווט, אַעראָסטאט, פלאנער, אַוויאָנעטקע : מאָנאָפלאן, ביפלאן, מולטיפלאן, גיראָפלאן, לאַנדפלאן, טראַקטאָר- (שערפלאן : אַמפֿיביע, אַעראָשליטן, וואַסערפלאן, הידראָפלאן : אָרניטאָפּטער, העליקאָפּטער : וויטפֿליענדיקער (וויטגרייכנדיקער, וויטגרייכיקער) (שערפלאן : קאָמף- (אַ)עראָפלאן, קעמפֿער- (אַ)עראָפלאן, שלאַכט- (שערפלאן : אויסשפיר- (שערפלאן, אויספֿאַרער (שערפלאן : נאָכיאָד (שערפלאן, יעגער- (שערפלאן, יעגער : באַמבאַרדירער, באַמבער, באַמבער- (אַ)עראָפלאן : טונקבאַמבער, ז טויכבאַמבער : צעשטערער : געפאַנצערטער (שערפלאן, פאַנצער- (שערפלאן : פֿלאָט- (שערפלאן : בלימפ, באַלאַן, לופטבאַלאַן, צעפעלין, דיריזשאַבל : לופטפֿלאַט, לופטאַרמאָדע, לופט-עסקאָדער.
 נטיילן (שערפלאן) סקעלעט, גוף : טרייב־אַפּאַראַט, טרייבשרויף, פּראָפעלער : קאָנטראָל, סטאַביליזאַטאָר, סטאַביליזירער : פֿליגלבלעטל : זיצהיזל : לאַנדונג-שאַסי, לאַנדונג-טרייבע : באַלאַנעט, לופטצימער : קויש, קויבער : הויכפֿירער, וויטפֿירער : נאָנסטרומענטן) אַלטיגראַף, אַלטימעטער, הייכמעסטער : אַנעמאָסקאָפּ, סטאַטאָסקאָפּ : באַראָגראַף, קימאָגראַף : זעטרויב, פּעריסקאָפּ : ראַדאַר.
 לופטליניע, לופטוועג : לופטרייזע : סטאַרט : פֿלי, פֿליונג, געפֿלויג, שוואַרעם : הויכפֿלי, אַנאַפּשטעל-פֿלי : פֿליפּראַקטיק : טונק, טוק, ז טויך, נאָוטונק, גליטש, שפין, טויטע שלייפֿן : לאַנדונג.
 לופטבאַוע, טרעפֿסטאַנציע, פֿליהאַוון, פֿליהאַפֿן, פֿליפּאַרט, אַעראָפּאַרט, פֿליפּלאַץ, אַעראָדראַם, לאַנדונגסגרונט : אַנגאַר : אַנקערקאַבל, אַנקערמאַסט. פֿליער, לופטפֿליער, לופטשרימער, פילאָט, אַוויאַטאָר, פּלאַנעריסט, (אַ)עראָפּלאַניסט, נאָוויגאַטאָר : אויסשפירער, אויסקוקער : באַמבאַרדירער : באַלאַן-פֿליער : באַלאַניסט.
 אָסאָוויאַכים נאָאָים : אַוויאַפֿאַבריק.
 וו : סטאַרטירן, פֿליען, שוועבן, שרערמען,
 האַלטן זיך אין דער לופטן, פֿליגלען, פּלאַנירן, גליטשן זיך, טונקען, ז טויכן,

נאָזטונקען, שפינען, לאַנדן.

178. וועג

ס ן וועג, מאַרשרוט, באַן, קאָליע, קאָלייע, (ראָוד נאַ-), דרייף נשיף) : איבערפֿאַר, פאַסאַזש, שאַסיי, טראַקט, שטראָז, גאַסטינעץ, גאַשטינעץ, שליאַך : שטעג, סטעזשקע, נאַבי, האַטקע נטייר), בראַד, גאַנג : בייוועג, זיטיקער וועג, הינטערוועג, דורכוועג, דורכגאַנג, דורכפֿאַר, קרייצרעג, אומוועג : אויסגעטראַטענער (געשלאָסענער) וועג (גאַסטינעץ) : גיירעג, שפּאַציררעג, פּראָמענאַד, פּליאַזש(ע), שטראַנד, וואַסערפֿראַנט, ביטש נאַ-) : באַרטנוועג, ברעטעררעג, באַרדוואַק נאַ-) : וואַלדוועג, שאַטנוועג : וואַסעררעג, פֿאַרוועג, וואַגנרעג, שניירענ, שליט(טוועג) : אַ שליטוועג(ס) ווי אַ ברעט, ווי אַ טיש, ווי אַ טישטעך : רייטרעג, שאַסייוועג, קייערוועג, דרך־האַלך : פּאַסטוועג, פּאַטשטאָווער טראַקט, פּאַטשטאָווער שליאַך : מיטוועג, פרשת־דרכים, שיידוועג, וועגצעשייד, שייד פֿון וועג : אַנרעגיקייט, י בעודאַראַזשיצע.

וועגצייכן, ריכטצייכן, וועגווייזער, ווער אָנווייזער : מילצייכן, מילסלופּ, מילזייל, מילשטיין.

גאַס, בולוואַר, אַלעע : אַרקאַדע, זיילוהאַנג : הויפטגאַס, הויטערגאַס, קווערגאַס, געסל(קע), ליק(ל) : זאווליק, זאליצע : נאַ-) סטריט, עוועניו : פֿאַרוועג, ברוק : גייוועג, טראַטוואַר, לאַרע, פּאַטשענע, ז פעשעכאַד : סידוואַק נאַ-).

בריק : קאָלאָנען־בריק, הענג(ל)בריק, קייטנבריק, באַלקנבריק, הייבבריק, דרייבריק, ראָלבריק, (אויפֿ)ציבריק, פּאַנטאַנבריק : שיפֿבריקל, קלאַטקע, גאַנגברעט, שיפֿברעט, אַריבערשנג : וואַדוקט, אַקרעדוקט. וועגנבוי, שאַסייען־בוי, בריקנבוי : ברוקיר־וואַרג, ברוקיר־מאַטעריאַל : ברוק, אַספּאַלט : נאַטירלעכער (קינסטלעכער) אַספּאַלט : שטיי נער — 204 : אַספּאַלטברוק, פעכברוק : ברוק(יר)שטיין : ברוקיר־מאַשין : וועגמעסטער, אַדאַמעטער : ברוקאָוויק.

ר ן מאַכן אַ וועג : פּלאַנטען, פּלאַנטירן,

פּלאַנטרעווען, האַטען, אויספֿאַרן, אויסטרעטן, אינטרעטן, אויסרײַטן :

ברוקירן, פֿלאַסטערן.

אינוו : אַל אַ-הורר: צל פֿך־ת דך־ים : אונטער וועג(נ)ס.

פֿראַן : עס שטעלט זיך אַ וועג.

שפר : ווי מען גייט פֿיל וואַקסט ניט קיין גראַן : אויף אַן אויסגעטראַטענעם וועג

וואַקסט ניט קיין גראַן : דער גלייכסטער וועג איו פֿול מיט שטיינער : דער

קורצער וועג איו גאָר לענגער.

179. ריכטונג

ס ן ריכטונג, (די) ריכט, ציל, פונקט, ליניע, ריכטליניע : וועג, שטעג, קורס,

מאַרשרוט, גאַנג, לויף : בייגונג, נייגונג, ווענדונג, שטרעמונג, טענדענץ :

אַנציל, שטייערונג, קירעראַניע, קערוניק, וויראַוש : אַנגעצילטקייט, ז

צילאַנגעווענדטקייט, ציל־באַשטימונג, ציל־אינשטעלונג : צילברעט, מעטע :

קאַמפּאַס : טונקקאַמפּאַס, ים־קאַמפּאַס, שיפֿקאַמפּאַס אַאַ"ר : קאַמפּאַספונקט,

קאַרדינאַלער פונקט : אַזימוט, קאַלימיר־ליניע : לופֿטליניע, פֿויגלוועג.

וו ן גיין (ציען, לויפֿן, פֿאַרן אַאַ"ר) אין דער ריכטונג צו : זיין אויפֿן וועג צו,

בייגן (נייגן, ווענדן, ריכטן) די טריט צו, צילן צו, צילעווען צו, שטייערן צו,

פֿירן צו : אָוריון (ז (אַטצייגן) דעם וועג צו : האַלטן דעם קורס : גיין גלייך

צום פונקט : ניט אָפּווייכן פֿון וועג (פֿון ציל) : באַצייכענען (באַשטימען) דעם

וועג (דעם קורס) : אַנשטעלן דעם ציל : אויסלייגן דעם מאַרשרוט : אָריענטירן

זיך : זען ווהין דער פֿויגל פֿליט : וען ווהין דער ווינט בלאָזט : גיין אין אַ

גלייכער (גראַדער, דירעקטער) ליניע.

אַדי : אַנגעווענדט, צילגעווענדט, גלייך, גראַד, דירעקט.

אינוו : צו : צום : קיין : איבער : קעגן : דורך : אַהער : אַהער צו : אַהער צו צו

: אַהין : אַהין צו : אַהין צו צו : מיטן פֿויגלוועג.

180. אָפּוועכונג

ס ן אָפּרייכונג, אָפקערונג, אָפּטרעטונג, אָפּנייגונג, אָפּווענדונג אַאַ"ר :

וואַנדערונג, וואַגלונג, בלאַנדזשונג אַאַ"וו — יי : אַרעקצי, אַבעראַציע,

דעריאַציע, דיווערגענץ, דיווערסיע, דעזאַריענטאַציע, דיסאַריענטאַציע :

אומוועג, זיגזאַג.

וו : ניט גיין גל דר (גראַד, דירעקט) : גיין אַן אַ ריכטונג (אַן אַ ציל, אַן אַ וועג,

אָן אַ שטעג) — 179 : גיין (שווימען) מיטן שטראָם : גיין וווהין די אויגן
 טראָגן : גיין אויף גאָטס באַראָט : דרייען זיך, זיגזאַג(עווע)ן : גיין זיטיק,
 זיטלען זיך : קריכן ווי אַ בלינד פֿערד : אָפטרעטן ניענעם) דעם וועג :
 אויסמיידן : מאַכן אַ וועג פֿאַר : אָפגיין (אָפּשפּרינגען) אין אַ זיט : אַרויסגיין
 פֿון קאָלייע : בייטן דעם קורס (די ריכטונג) : אָפטרעטן פֿון וועג (פֿון ציל) :
 אָפּבייגן (אָפּנייגן, אָפּווענדן זיך, אָפּווייכן) פֿון וועג (פֿון ציל) : אַראָפּגק פֿון
 דרך הַנֶּר : פֿאַרנעמען זיך אין אַ זיט (אייף אַן אַנדער וועג) : אָפּקערן זיך
 (פֿאַרקערן זיך, אָוועקקערן זיך) פֿון וועג : פֿאַרדרייען זיך (אויסדרייען זיך,
 אָוועקדרייען זיך) פֿון וועג : פֿאַרקערעווען זיך (פֿאַרקירעווען זיך, אָפּקערעווען
 זיך, אָפּקירעווען זיך) פֿון וועג (אין אַ זיט) : פֿאַרלירן זיך : פֿאַרלירן דעם רעג
 : אַראָפּשלאָגן זיך פֿון וועג (פֿון שלאָך) : בלאַנדזשען, בלאַנקע(רע)ן,
 בלאַנדען, וואַנדלען, וואַנדערן, וואַנדערעווען, וואַגלען, טעלעבענדען (זיך).
 181. פראַגרעסיע

ס : פראַגרעסיע : פראַגרעס, ז פֿאַר(ט)שריט, פֿעדערונג : פֿאַרויסמאַרש,
 אַראַנס.

וו : גיין : זיין אויפֿן וועג : גיין ווייטער : גיין פֿאַרויס : ז גיין פֿאַרווערטס :
 שפּאַרן זיך (שטופן זיך, שופן זיך) פֿאַרויס : ניט אָפּשטיין :
 גיין מיטן שטראָם : גערינען גרונט : פראַגרעסירן,
 אַוואַנסירן : מאַכן פראַגרעס : מאַכן זיך (דורכ־
 לייגן זיך, דורכשניידן זיך) אַ וועג : האָבן עלד
 בויגנס.

אדי : פראַגרעסיוו, פֿאַרויסיק, פֿאַרנטיק, ז פֿאַר(ט)שריטלעך.
 אינוו : פֿאַרויס ! : ז פֿאַררערט- ! : רייטער ! : מאַרש ! : הידאָ ! : סאָפּ !.
 זען אויך : אָמשך 45, באַרעמט — 1, !ק, פֿאַרן 170.
 182. רעגרעסיע

ס : צוריקטרעטונג, צוריקציונג, צוריקפֿאַלונג אַז"ר — יי : הינטערטריט,
 צוריקבאַווע־

גונג : רעגרעס, רעגרעסיע : רעמיגראַציע,
 רעמיגראַציע : אַהיימגי, אַהיימגאַנג, אַהיימ־

פֶּאָר : צוריקגאַנג, צוריקמאַרש, צוריקצוג,
 צוריקצי, צוריקטראָט, צוריקטריט, צוריק־
 פֶּאַל, צוריקפראָל, צוריקשטויס, צוריקרייזע,
 צוריקפֶּאָר, צוריקלויף : ק(שריקגאַנג, ז ריק־
 גאַנג, ק(שריקמאַרש, ז ריקמאַרש אַאַז"ר — יי :
 אָפּטרעט, אָפּטריט, אָפּשפּרונג : אָפּפֶּאַל, אָפּ־
 פֿלייזן, אָפּפֿלוס, אָפּלויף.
 רעפֿלעקס־באַוועגונג : רעפֿלעקס : צוריק־
 ווירקונג, רעאַקציע, רעטראַאַקציע : אָפּקלאַפּ,
 אָפּשלאָג, אָפּשפּאַר : (שפּרינאַפֿעדער, ספּרונג־
 זשינע, ז פּרוזשינע : גומי : בומעראַע.
 וו : גיין צוריק : גיין הינטערוויילעכטס (הינטערערלעך) נאַר־) : מאַכן
 הינטערטריט :

רעגרעסירן : פֿאַרקער(ערע)ן (פֿאַרקירעווען)
 זיך צוריק : ניג) השיקנו הלכענען : מאַכן השיקנו
 נאַזאַד : פֿאַרקערן (פֿאַרקערעווען, פֿאַרקירע־
 ווען) דעם דיזשל (די האַלאַבליעס, די ל יצעס) :
 גיין (פֿאַרן) אַהיים : צוריקגיין, צוריקמאַרשירן,
 צוריקטרעטן, צוריקציען זיך, צאַפֿנען, צוריק־
 פֶּאַלן, צוריקפֿאַרן, צוריקלויפֿן, צוריקשטראָ־
 מען, צוריקשפּרינגען, צוריקשווימען, צוריק־
 פֿליען אַאַז"ר — 170 : ק(אַ)ריקגיין, ק(אַ)ריק־
 מאַרשירן, ק(שריקטרעטן אַאַז"וו — ייער־ן יי־

122

183—182

צירי־ : אָפּטרעטן : אָפּפֶּאַלן ווי אַ שישקע פֿון אַ בוים : אָפּשפּרינגען
 : צוריקפראָלן, צוריקווייכן : אָפּפֿליסן, אָפּפֿלייזן, אָפּלויפֿן : אָפּקלאַפּן,
 אָפּשלאָע.

אַדי, אינר : רעגרעסיוו, צוריק, קאַריק, קריק : צוריק וועגס :

הינטערוויילעכטס : הינטערווערלעך נאַר-) : ז ריקרערטס : אויף הינטן : אויף
צוריק ! : צוריק ! : וואָד ! : השיקנו נאַזאָד ! : אַהיים ! : אַמע ! : נקק : רעטראָ
ניעפֿיקגעשריבן אינאִיזעם מיטן וואָרט) .

זען אויך : אומקער 95, עלאַסטישקייט 214-

183. אימפּולס , שטויס , קלאַפּ ט : שטויסעניש , שטופּעניש , וואָרפֿעניש
אַז"וו , שטויסערני , שטיפּערני , וואָרפֿערך אַז"וו — יי : אימפּולס , אימפּעט ,
האַסט , שוונג , זאַמאַך , — ראַזמאַך , שלאָרכוח , שטויס־כוח ,
שטויס־באַוועגונג .

(גע)דראַנג , געדרענג , געטלאַק : שטויס , שטופּ . שופּ , פיש נאַ-) : פּערע , פּורע ,
פירע , שפּאַר : רוק , שאַר , שיב : שטאַרג , שטאַרכ(ע) , שטורכ(ע) , שטערכ(ע) ,
טערקע : טורע , טאַרע . טאַרקע : סטירקע , סטאַרקע , שטאַרקע : יאָג , טריב :
טויז , טייז : טוק , טיק : שנעל , שנאַל : דריגע , בריקע , קאַפּ(יע) , קיק נאַ-) :

בוקע , בוצקע , דוצקע , דורקע , באַדע , באַדזשע , דזשאַב .
קלאַפּ , קנאַק , קנאַל , זעץ , האַמער , קראַך , האַק , שאַס , באַמבאַרדע ,
(גע)שמעטער : דראַג , טראַסק , ז טשאַסק , טרעסק , טראַמאַס , טאַראַמאַסק ,
טראַמאַסק , טאַראַמאַטש : זבענק , בראַדזענק : כמאַל(יע) , טשמעל(יע) , טלוק ,
טליק : טיאַך , טיאַכק(ע) : באַכ(ע) , בוכענצע , בוכ(ע) , בוכטש(ע) : זבאַך ,
(ו)באַכקע , דזשאַך , דזשוך , דזשוכניע : שטיכע , שטויסל , טראַנטש , מאַרפֿגץ ,
מירעטש , רומאַק , ליגע , פֿאַרנאַ , שרויף , סטיס , סטיסאַק , טעלעפּע : טערעבענץ ,
טעלעבענץ , בעלעבענטש , טעלע-

פּעטשע , טעלעמעטשע , טויטש , בויקער , לוש(ע) , ליש(ע) , דיל : כליאַפּ ,
נאַכליאַפּ : פּליוך , ליאַזג , ליאַסק , כליאַסק , כליוסק , כליושטש , כליעשטש :
וואַל(יע) , וואַלגער , וואַלגאַזשע : וואַרף , שליידער , טלימע , טאַלעץ , שאַט :
שמיץ , פֿיצקע : וואַרקע , זאַרגע , זענק , סמערגע , פּוץ , צופּ .

שלאַג , הרגע , הורג , נהרג , ניזוק , ממית : נ-) טשעק , טשיק , טאַק , קיף :
מערדער , מזיק : שעדיק , מעק , דעק , טאַפּ , טונק : סמאַל(יע) , וויש , רייב , שמיר ,
לייג , קלונג , פֿייף , צוואַג , בענטש , צי , שינד . ליפּ(ע) , פֿליק , שניט , טרען , קייל ,
טרייבער , פּאַלמעס : שטיק , דושע .

פּאַטש , ליאַפּ . פֿליאַסק , פֿראַסק , פֿלעם , פֿלאַם : פֿאַרפֿאַר , מתנת־יד , חתימתעד ,

חתימה, חתמו : ליאמוווקע, ליאמעווקע, בינטל פֿינגער : שמיץ, צימבל,
פֿיצקע, טשאכטש, כוואַשטש, משקנתא : מלקות : גאַב, קיבוד, פסק, חלק,
חנרה, עליה, צדה-לדרך : קולאַק, פידקולאַקל, קנאַבל, גובערנאַטאָר,
בראַנזאַלעטקע, באַרנע. יאַטקעקלאַץ, קאַפּשטיק, קאַפּקישן, פאַטילעטשניק,
הינטערקלעצל, פוטערקלעצל, בענקעלע, מתדבסתר:לעמפל, לאַמטער(נע) :
אַזר, שלאָלת : טרוקענע (נאַסע) קלעפּ : קלעפּ ווי האַגל, ווי האַלץ, ווי
שפענער, ווי שטיינער, ווי דרשה-געשאַנק : פֿיערדיקע (קפּולשמינהדיקע)
פעטש.

קוועטש, קניפּ, שטיפּ, פֿידעלע, שטיפּפּאַלקע : דראַפּ, צאַראַפּ, גראַטש,
קרעל, ראַץ, קראַץ, קריץ, גראַבל.

געשלאָגענער, געשמיסענער, צעקאַליעטשעטער אַאו"ר — יי.

וו : געבן אימפעט, געבן אימפּולס : פֿאַרמעסטן

זיך, זאַמיערען זיך, זאַמאַכערען זיך, ראַזמאַכערען זיך : צעפֿירן די הענט.
שטופן, שטויסן, שופן, פושן נאַ-) : דרענגען : פערען, פורען, פירען, שפּאַרן :
רוקן, שאַרן, שיבן : שטאַרכען, שטורכען, טערכען, שטערמען, טורען, טאַרען,
טאַרקען, סטורקען,

סטאַרקען, שטאַרקען, שטאַרגען : יאַגן, האַנען, טריבן : טוצען, טיצען, טוקען,
טיקען : שנעלן, שנאַלן : דריגען, בריקען, בריקעווען, קאַפּ(קען, קיקן נאַ-) :
בוקען, בוצקען, דוצקען, דורקען, באַדען, באַדזשען, דזשאַבען, בוצקענ(עף זיך
: מאַכן באַראַן-בוץ.

קלאַפּן, קנאַקן, זעצן, האַמערן, האַקן, שאַלן, שיסן, פֿיערן, באַמב(אַרד)ירן,
שמעטערן : דראַזגען, טראַסקען, טרעסקען, טראַמאַסען, טאַראַמאַסקען,
טראַמאַסקען, טאַראַמאַטשען : זבענקען, באַדזדענקען : כמאַליען, טשמעליען,
טלוקען, טליקען, טיאַכען, טיאַכקען, באַכען, באַכקען, זבאַכען, זבאַכקען,
בוכען, בוכטשען, דזשכען, דזשוכען, דזשוכניען, טראַנטשען, טעלעפען,
טערעבענצען, טעלעבענטשען, בעלעבענטשען, טעלעפעטשען, טעלעמעטשען,
טויטשען, קאָדוויטשען, קאַרקערען, בויקערן, קרוישקענען, לושען, לישען, דילן
: כליאַפען, פליוכען : ליאַזגען, ליאַסקען, כליאַסקען, כליוסקען, כליושטשען,
כליעשטשען : וואַליען, וואַליאַען, וואַלגערן, וואַלגאַזשען : וואַרפֿן, שלידערן,

טלימען, שיטן : שיסן, שמיצן, פיצן, פיצקען : זארקען, זארגען, זענקען, סמערגען, צופן, פוצן.

הייבן א האנט : ארויפלייע א האנט : וואָש זיך צו : דערלאנגען, מקבד זיין : שלאָגן, הרגענען : הרגענען שלאָגן : הירגן, נהרגן, ממיתן : נגן) טשעקן, טשיקען, טאַקן, קיפֿן : מקלען, דורסן, דורס זיין, מערדערן, מזיק זיין, מזיקן, ניזוקן, שעדיקן, מעל־דברן : מעקן, דעקן, טאַפֿן, טונקען, סמאליען, ווען, רייבן, שמירן, לייגן, קאַטייען, קלינגען, פֿיפֿן, צראָע, בענטע, ציען, שינדן, ליפען, פֿליקן, שניידן, טרענען, קיילן, טרייבערן, פֿאַלמעסן : דושען, שטיקן. פֿאַטשן, ליאַפען, פֿליאַסקען, פֿראַסקען, פֿלעמען, פֿלאַמע : פֿאַרפֿאַרן : מלקהן, שמייסן, צימבלען, פֿאַסעווען, קאַטעווען, פֿיצקען, קנוטעווען, גנאַטעווען, בעזעמען, שינדן, ליאַפען, טשאַכטשען, כּוואַשטשען : קוועטש. שטשימען, קנייפֿן, (שטשיפען, לאַפטשען. דראַפען, צאַראַפען, גראַטשען, קרעלן, ראַצן, קראַצן, קריצן, גראַבלען : (ס)קאַליעטשען, קאַליטשען, פֿאַרווונדן.

געבן אַ גאָב (אַן עליה, אַ חלק אַז"ו) — - : געבן אַ רייב (אַ האַק, אַ שאַס אַז"ו) אין די ציין (אין מאַרדע אַז"ו) : געבן אַ יאָג אין די געהירן : געבן אַ מעק (אַ בענטש) איבערן קאָפּ : געבן אין קאַרק (אין קאַלנער, אין קראַגן) : געבן האַלדן און נאַקן : געבן ווטר־שען : געבן איבער די הענט (איבער דער מאַרדע אַז"ר) : געבן מיט עפעס איבערן קאָפּ : געבן מיט אַן אָבוי (אַ באַמע) איבערן קאָפּ : מאַכן אַ פידעלע : מאַכן אַ פֿאַרנאַ (אונטער די אויגן : שטעלן אַ גובערנאַטאָר : אַנדרייען אַן אויער : אויסדרייען אַ קזר (אַ שלאָל) : געבן קוש די מזוזה : מאַכן אַ משקנס : מאַכן אַ משקנתא : לייגן אַ חתימה אויפֿן אָנים : אַרויפֿלייגן (רייזן) אַ בינטל פֿינגער : לייגן אַ קנייטל : צולייגן אַ ליאַמוווקע (ליאַמעווקע) : באַארבעטן, באַקליידן, באַלייע, צולייגן : שלאָגן אַ אָעה אַ מיל (אַ מינוט צום טויט, ברוין און בלאַ, בלאַ און בלאַ, בלאַנענבלאַ, ווינדל ווייך, מכות רצח, מכות מרדות).

אַרדנכמאַליען, אַריינפֿאַרן, אַרפֿנלייע אַז"ר : אַריינשטעקן אַ הרגע : אַריינפֿאַרן (פֿאַרפֿאַרן) אין באַק (אין די עתודים, אין די לאַנים, אין די ציין, אין מאַרדע) אַז"ו : אויספֿאַטשן, אויסנהרגן, אויסמקלען אַז"ו : אויסניקערן :

אויסמעסטן מיט אַ פֿלאַקן : אויסשמירן די פּאָדלאָגע מיט : דורכקלאַפֿן,
 דורכבויקערן, דורכקאַטעווען אַאַז"ר : אָפּשטעקן, אָפּמעסטן, אָפּהיימען :
 אויסדרייען (אָפּהאַקן, צעברעכן) די הענט (הענט און פֿיס) : ברעכן אַ בע (די
 עאַמות, רוק און לענד) : דעקן איבער די ביימ דעלעך : אויסטאַפֿן די ביינדעלעך
 : ריבן (קלאַפֿן, אונטערשלאָגן) די זייטן : מאַכן ברוין און בלאַ (בלוי) : נעמען
 פֿאַרן קאַפּ : אָנשלאָע, אָנהרגענען, אָנממיתן אַאַז"וו : אָנברעכן (אַר
 קלאַפֿן) די ביינער : שניידן אַ לעדער : אָנלייגן אין קאַלנער : אָנרייבן אַ מאָרדע
 : אָנבאַגראָבן : אָפּשמייסן, אַרייַנהאַקן, אַרייַנליאַפען, אַרייַנפֿיצקען אַאַז"ר :
 אָפּציילן (אַרייַנציילן) אַחת ואַחת : אַריבערלייגן : מאַכן אַ באָד : מאַכן פֿאַר אַ
 נביא.

צעשלאָע, צעקלאַפֿן, צעפּאַסעווען, צעממיתן, צענהרגן, צעביילן אַאַן"ר :
 צעקילן און צעביילן : צעטרעטן מיט די פֿיס : צעקוואַשען, צעקאַראַדאַשען,
 צעטרושטשען, צעקנאַקן, צערייבן, צעקוועטשן : צעדראַפען, צעראַצן,
 צעגראַבלען, צעקרעלן : צעקאַליעטשען : אויסרייסן שטיקער פֿלייש :
 אויסרייסן די ציינ(עח (די האָר פֿון באָרד) : אויסשלאָע (אונטערשלאָגן,
 אונטערהאַקן, אַרויסנעמען, אויסשטעכן) אַן אויג (די אויגן) : מאַכן אַ בלוי אויג
 (אַ לעמפל) : מאַכן (בלויע) לאַמטערנעס אונטער די אויגן : שטעלן ליכטלעך
 אונטער די אויגן : צעשניידן אויף שטיקער : נ־) אַרייַנרוקן (אַרייַנשיבן) אַ
 מעסער (אַ העכטל), דורכפֿעצן, פלומפלען, מאַכן כיק כיק, מאַכן קודל דע פֿי :
 שינדן (אַראָפּנעמען) די פֿעל : טרענען פֿאַסן (די אָדערן) : רייסן פּאַסנוויי :
 אויפֿטרענען (אויפֿשניידן) דעם בויך : אויסשרויפֿן אַ פֿוס : אַרויסלאָזן די
 געדערעם (די קישקעס) : צעדמען, צעבלוטיקן : צעיושען ווי אַ חזיר :
 באַבלוטיקן, באַדמען : באַמאַליעווען מיט דער רויטער יויך (זופּ) : (צע)פלעטן
 (שפּאַלטן, עפֿענען, אַראָפּנעמען) דעם קאַפּ (דעם מוח) : אָפּשלאָגן אַ לונג :
 מאַכן נפֿון עמעצן) אַ קעוויק (קרעפלפֿלייש, אַ אַל אַל עאַמות) : מאַכן פֿאַר אַ
 קאַליקע : מאַכן פֿאַר אַ קדוש : מאַכן מיט אַ קאַפּ קירצער : איבערשניידן דעם
 האַלדי : זאַטשמעליען, דערטשמעליען, דערדישען, זאַדישען, צודשען : צו
 רעכט מאַכן : פֿיקסן נאַ-) : טאַן עמעצן זיין רעכט : אַוועקטראָגן אויף ליילעכער
 : אַרויסטראָגן אויף דריי שפּענדלעך.

נפֿאַרגלֿיכונגען) שטויסן זיך ווי אַ באַק, ווי
אַ שטעכעדיקער אָקס : שלאָגן ר אָמנען, ווי אַ הונט : שניידן (האַקן) ווי אין
קרויט, ווי אין פֿר טער : צעפּאַטש ווי אַ משוגען קעלבל : שמייסן ווי אַ פויער,
ווי אַ חדרֿינגל, ווי אַ ונב : צעקלאָפֿן ווי אַן עפל, מ אַ ווייניקן עפל :
צעקוועטשן (צעדריקן) ווי אַ וואַנץ, ווי אַ לויז, ר אַ גאַרנישט, ווי אַ יאָגדע, ווי
שפּאַנגעלעס (זשער ראַרינעס), ווי אַ (האַרטע) מס : צעטרעטן ווי אַ וואַרעם
אונטער די פֿיס : צערייסן ווי אַ הערינג, ווי אַן אויסגעווייקטן הערינג : קורע
פֿדג זיין : צעבייסן ווי אַ קלב, ווי אַן עפל, ווי אַ פֿלוי : צעשטעכן ווי אַ ייפּ :
צערעלן ווי אַ אַויר, ווי אַ דבר אַחר, ווי אַ קאַץ.

קריגן (ליין) אַ (הרג, אַ מיש, אַן עליה אַז"ו פֿ - : קריגן געשלאָגן, געהרגעט
אַז"ו : פֿאַרזוכן אַ האַנט : (יווק מערן, געקיווקט ווערן, נהרג ווערן, ברעכן
דאָס געניק, האָבן ריסוק אַברים, קלייבן די ציינ(ער) : אַרויס מיט אַן עוולה :
אַפֿרייסן אַן עוולה.

אַדין אימפּולסיוו, אימפּעטיק, אימפּעטפֿול, האַסטיק : געשלאָגן, געהאַקט,
געוואָרפֿן אַז"ו — יי.

פֿראַן נ די הענט ליגן ויט אַע קימפּעט : מיטן מויל (מיט דער צונג) מעגסטו
אַפֿילו אַ רינשטאַק אויסראַמען, אָבער די הענט לאָן צו רו : ער האָט דיך
געשלאָגן? רוף אים הינטשלעגער : ער שלאָגט און שרייט געוואַלד.
שפּרן אַז מען גיט ניט נעמט מען, אַן מען שלאָגט לויפֿט מען : וואָס מען כאַפט
אַריין אין פֿאַרפֿאלן : אַ פּאַטש איו לייכטער צו באַקומען ווי צו געבן : אַ פּאַטש
אַפֿילו וואָך זיבן יאָר געדענקט זיך : אַ פּאַטש פֿאַרגייט, אַ וואַרט באַשטייט :
כאַפט מען אַ פּאַטש, באַקומט מען נאָך אַ שונא דערצו : וואָס איו דער חילוק
אויב דער נאָר שלאָגט אָדער דער אָכס שלאָגט — וויי טוט עס דאָך.

— 1. ציונג, אַרויסציונג

185. צוציונג

ט : ציונג, שלעפּונג : אַרויסציונג, אַרויסשלעפּונג : ציעניש, שלעפּעניש : צי,
שלעפּ,

פֿליק, ריס, צופּ, שטשופּ אַז"ו פֿ יי : עקס-

פּאַרט, ז עקספּאַרטאַציע.

וו : ציען, שלעפן, טערעפען, שאַרען, טאַרכענ(ען) : צופן, שטשופען,
 שטשיפען,
 סקובען, פֿליק, שליסן, סיפען, ציפען,
 ניקערן, יעטן, פּאַלע(ווע)ן, פעלע(רע)ן — ז-2 :
 רייסן, ריפען, טריפען, טריפלען, דריבלען. זויגן, זייגן, נאָגן, טשמאַקען,
 סמאַקען,
 סמאַטשקען, סמאַקטשען, שמאַקצען : פּאַמפען,
 פומפן, פלומפן : צאַפן, מעלקן : שעפן : טונ-
 קען : פֿיש.
 אַרויסציען, עקסטראַהירן : אַרויסדרייען,
 אַרויסשרויפֿן, אַרויססילען, אַרויסהייבן,
 אַרויסמאַכן, אַרויסשאַרן, אַרויסקערן, אַרויס-
 נעמען, אַרויסקריגן, אַרויסדערטאַפן, אַרויס-
 באַקומען, אַרויסקלייבן, אַרויסטראָגן : אַרויס-
 רופֿן, אַרויסנאַרן, אַרעקנאַרן : אַרויספֿירן,
 עקספּאָרטירן : אַרויסברענגען, אַרויסדער-
 לאַנגען : אויסשרויפֿן, אויסשאַרן, אויסקערן
 אַאַז"וו : אַפֿירציען, אַפֿירשלעפן, אַפֿירטאַסקען
 אַאַז"וו : אַפּצאַפן, אַפּשטעכן, אַפּוייגן אַאַז"וו :
 אַרעקציען, אַוועקשלעפן, אַוועקטאַסקען
 אַאַז"וו — ווערן ייִ אַרויס- : אויסוואַרצלען, אויס-
 וואַרטען, אויסקאַרענייען, אויסקאַרטשעווען
 נפֿאַרגלייכונגען) שלעפן ווי אַן אייול, ווי אַ
 פֿערד, ווי אַן אַקס דעם יאָך, ווי אַ קאַץ אַ מויז,
 ווי אַ קאַץ אַ קעצעלע : צופן ווי אַ קינד דער
 מאַמעס פֿאַרטעך, ווי אַ ציג פֿון אַ שטרויענעם
 דאָך, ווי אַ שיבהניק די באָרד, ווי אַ מעל-
 האַיתל דאָס בערדל.
 פֿראַן ן שלעפּ נישט, ס'אין נישט קיין פּגר : שלעפּ מיך, איך בין (גיי) גערן.

זען אויך: אַרויסשטויס 173.

ס : צוצײַקייט, מאַגנעטישקייט אַזױ"וו — אַר : צוצײַונג, אַטראַקציע : צוצײַ-כוח, צוצײַ-

קראַפֿט, כוח-המושך, מאַעעטיזם אַזױ"וו — 1-4 :
גראַוויטעט, גראַריטאַציע : נעל-אַי-מאַגנעטיזם,
מעומעריזם : מאַגנעט, מאַגנעס.

וו : צײַען זיך צו, גראַוויטירן : צוצײַען, מאַגנעטיזירן.
נפֿאַרגלייכונגען) צײַען ווי מיט צוואַנגען, ווי
אַ מאַגנעט (צו איינשטאַל), ווי דאָס פֿערד צו
דער טאַרבע, ווי דעם שיכור צום פֿלעשל,
ווי צו דער שמד, ווי אַ זומער-פֿייגעלע צום
פֿלאַם.

אדי : צוצײַקן, צוצײַענדיק, ז אַנצײַענדיק, אַטראַקטיוו, מאַגנעטיש.

זען אויך : קראַפֿט 104, נעמוט 481

186 . אַפּשטויסונג

ס ן אַפּשטויסונג, אַפּטרייבונג, אַוועקטוונג אַזױ"ר : אַפּשפּאַר, אַפּשטויס,
אַפּטרייב,

אַפּיאַג אַזױ"וו — יי : אַפּשטויסקראַפֿט, אַפּשטויס-
כוח, אַפּשטופּקראַפֿט, אַפּשטופּ-כוח אַזױ"ר.

וו ן אַפּשטויסן, אַפּשטופן, אַפּוואַרפֿן, אַפּשלידערן אַזױ"וו — ווערגן קיט
אַוועק- : דוחה

זײַן (בידים) , מדחה זײַן : מרחיק זײַן, מרחק

זײַן, דערווייטערן, אַפּווייטערן : אַוועק-

מאַכן, אַוועקטאַן, אַוועקפּטרן, אַרעקשאַפֿן,

אַוועקראַמען, אַוועקוואַרפֿן, שלאָגן פּאַרות,

אַרעקשלידערן, אַרעקשמייסן, אַרעקשמיצן,

אַרעקהאַקן, אַוועקנאַקן, אַרעקלאַפֿן, אַוועק-

שלאָגן : אַוועקשאַרן, אַוועקקערן, אַוועקרוקן,

אַוועקקליען, אַרעקשיטן, אַרעקגיסן, אַוועק-

וואָשן, אַוועקשווענקען, אַרעקפֿלייצן, אַוועק-
בלאַזן : אַוועקטרייבן, אַרעקיאָגן, אַוועקשטופן,
אַוועקשטויסן, אַוועקשטורכען, אַוועקשנעלן :
אַוועקשיקן, אַוועקפּעקלען.
זען אויך : אויסשליסט 88, אַרויסשטויס 198.

188—187

187. אָנקום, דערנענטערונג,

דערשיינונג

ם : אָנקומונג, צוקומונג, איינרוקונג אַאז"וו : אָנקום, צוקום, צופֿאַר אַאז"ר —
יי : דערשיינונג, ווייזגעבונג, יאַרקע : אומקער, צוריקקער, רע(ע)מיגראַציע.
וו ן קומען צו גיין, קומען צו פֿאַרן, קומען צו פֿליען אַאז"ר — 170 : נקי)
פּשילעכען, פּשיכילען : אַהיימקומען, אומקערן זיך, צוריקקערן זיך,
רע(ע)מיגרירן : קומען צו אַ ברעג, איינשיפֿן זיך, אויסשיפֿן זיך : אַראָפּגיין
(אַרונטערגיין, אויסשטייע, אַרויסזעצן זיך) פֿון שיף : איינרוקן : נאַעראָפּלאַן)
אַראָפּלאַזן זיך, אַרונטערלאַזן זיך, לאַנדן, לאַנדיקן, ערדיקן : אָנקומען, אָנגיין,
אַנציען, אָנטראָגן זיך, אָנרוקן זיך, אָנדריייען זיך, אָנלויפֿן, אָנפֿאַרן, אָנשווימען,
אָנפֿליען, אָנפֿלייצן, אָנפֿליסן.

דערגיין, דערלויפֿן, דערפֿאַרן, דערפֿליען, דערשווימען, דערשטייע,
דערקלעטערן, דערפּוויזען, דערקריכן, דערשלעפֿן זיך, דערשטופן זיך,
דערקליקלען זיך, דערקלייבן זיך, דערשלאָגן זיך, דערגרייכן, דערביווען זיך,
דאַביווען זיך : פֿאַרגיין, פֿאַרפֿאַרן, פֿאַרקריכן, פֿאַרשלעפֿן זיך : צושלאָגן זיך,
צוקריגן זיך, צורייסן זיך : אָנגרייכן, אָנשלאָגן, אָנשפּאַרן, אָנהאַקן :
אַראָפּקומען, אַראָפּכאַפֿן זיך, אַראָפּפֿאַרן, אַראָפּלאַזן זיך : אַריבערגיין,
אַריבערקומען, אַריבערכאַפֿן זיך, אַריבערלויפֿן, אַריבערשפּרינגען,
אַריבערפֿאַרן.

גענען, גענענען, דערנע(ע)נטערן זיך : צוגיין, צוקומען, צושפּאַנען, צושפּרייטן,
צוטרעטן, צואַילן, צולויפֿן, צויאָגן זיך, צולאָזן זיך, צושפּרינגען, צופֿאַרן,
צופֿליען, צושיפֿן זיך, צושיפֿלען זיך, צושווימען, צוגליטשן זיך, צופֿלייצן,
צופֿליסן, צושטראָמען, צוקריכן, צופּוויזען, צוקלעטערן, צושלעפֿן זיך,

צוהינקען, צומאכן זיך, צושארן זיך, צוראטשקערען זיך, צורוקן זיך, צושפארן זיך, צושטופן

זיך, צשטויסן זיך, צופערען זיך, צושלייכן זיך, צוונבענען זיך, צוקייקלען זיך, צוקוילערן זיך, צוקאטשען זיך : אונטערגיע, אונטערקומע, אונטערלויפֿן, אונטעריאָגן זיך, אונטערשפּריר גען, אונטערפֿאָרן, אונטערפֿליען, אונטערשווימען, אונטערקערן זיך, אונטערשאַת זיך, אונטעררוקן זיך, אונטערדרייען זיך, אונטערקייקלען זיך, אונטעראַנבענען זיך, פֿאַרנבענען זיך : אייניאַע, אָניאַע, דעריאַגן.

דערשיינען : קומען צו אַלום : רדזן זיך, באַייין זיך, אַ ווין געבן זיך : דורכוואַרפֿן זיך, דורכמישן זיך : פֿאַרראַטן זיך, וואַרפֿן זיך (פֿאַלן) אין די אויגן : ווין די אויע (דאָס אָנים) : קומען פֿאַר די אויגן : יאווען זיך, אָפּיאַווען זיך, דערנעמען זיך : אַרײַנשטעלן זיך, שטעלן זיך פֿאַר : מעלדן זיך, מעלדעווען זיך, איינמעלדן זיך, ז אַנמעלדן זיך, פֿאַרמעלדן זיך, פרעזענטירן זיך : אַפּירגין, אַפּירקומען, אַרויסקומען, אַפּירשפּרינגען, אַרויסשפּרינגען : אַרויסקריכן פֿון באַהעלטעניש : ז אויפֿטויכן, ז אַרויפֿטויכן : אַרויסשטעלן זיך, אַרויסטרעטן, אויסושקסן, אַרויפֿשווימען : נתולה ווערן, אַנטפלעקן זיך, אויסגעבן זיך, דורכברעכן די וואַלקנס — בִּינ . נפֿאַרגלייכונגען) אַראַפּלאַזן זיך ווי די היישעריקן : צוגין ווי אַן אונטערלעקער, ווי אַ חניפֿותניק, ווי אַ ננב (אויף די שפיץ פֿינגער), ווי אַ קאַץ צו סמעטענע, ווי אַ באַק צו אַ שפיגל, ווי צום אייגענעם קאַמאַד, ווי אַן אַמתער נעלהאַית : צושפּרינגען ווי אַ ווילדער, ווי אַ משוגענער, ווי מען וואַלט אים אָפּגעברייט דעם עק : אויסוואַקסן פֿון אונטער דער ערד.

פֿראַן : הינט בילן, מחוואָנים (סוחרים) פֿאַרן !. זען אויך : נאָענטקייט 120 , אַרײַנגאַנג 188, אַנטפלעקוט 188.352 . אָפּגאַנג , דערווייטערונג , פֿאַרשווינדונג

ס : אויסוואַנדערונג, אָפּמאַרשירונג, דערווייטערונג אַז"וו, אָפּגאַנג, אָפּמאַרש, אָפּ

פֿאַר, אָפּרייזע, אָפּלויף, אָפּפֿלי אַז'ר, אַוועקגאַנג, אַוועקמאַרש, אַרעקצי, אַוועקפֿאַר אַז"וו, אַרויסגאַנג, אַרויסמאַרש, אַרויספֿלי אַז"ר פֿ יי :

עמיגראציע, עראקואציע, גירוש, אויסזידלונג נאונטער די דייטשן אין דער צווייטער וועלטמלאמה) : פֿארשווינדונג, פֿארפֿאלעניש, פֿארכאפעניש : אפשייד, שיידונג, געזעגעניש, (גע)זעגענונג, אפגעזעגענונג, פרישה. אויסוואנדערער, עמיגראנט : אפפֿארפלאץ, אפפֿארפארט. וו ן אפגיין, אפמאָרשירן, אפאילן, אפלויפֿן, אפואַנדערן, אויסוואַנדערן, עמיגרירן, אויסרוקן, עוואַקוירן זיך, מפֿנה אַקום זײַן : אפפֿאַרן, אויספֿאַרן נאַ-) , אפרייזן, אפרייטן, אפשווימען, אפשיפֿן זיך, אפרודערן, אפזעגלען, אפשיפלען זיך, אפפֿליען, אויספֿליען, אפשוועבן. אַוועקגיין, אַוועקהולכן, נקי) אַרעקכיליען, אַנטכיליען : אויסגיין נדיאל, א-) , אַרעקשפּאַנען, אַוועקשפּאַצירן, אַוועקמאַרשירן, אַוועקשלעפּן זיך, אַרעקקריכן, אַוועקקליען זיך, אַוועקאילן, אַוועקלויפֿן, אַוועקשפּרינגען, אַרעקציען, אַוועקטראַגן זיך, אַוועקפעקלען זיך, אַוועקפאַקן זיך, אַוועקלאַזן זיך, אַוועקוואַנדערן, אַוועקנאַקן, אַרעקפלינטען, אַוועקפֿאַרן, אַוועקרייזן, אַוועקזעגלען, אַוועקשיפֿן זיך, אַרעקרודערן, אַוועקשווימען, אַוועקשיפלען זיך, אַוועקרייטן, אַרעקפאַטשן, אַרעקפֿליען, אַרעקשוועבן : אַוועקמאַכן זיך, אַוועקרוקן זיך, אַרעקקריע זיך, אַוועקכאַפּן זיך, אַוועקזרייען זיך, אַוועקשאַרן זיך, אַרעקאַנבענען זיך : אַוועקגיין אָן אַ זיגעוונט : פֿאַרלאַזן, פּרעסירן, שלאָגן באַרות מיט.

אַרויסגן, אַרויסטרעטן, אַרויסשפּרין, אַרויסמאַרשירן, אַרויסלויפֿן : אַרויסלאַזן זיך (אין וועט : אַרויספֿאַרן, אַרויסוואַנדערן, אַרויסשווימען, אַרויסשיפֿן זיך, אַרויספֿליען, אַרויס־י שוועבן, אַרויסקריכן, אַרויספּויען: אַרויסמאַכן זיך, אַרויסנאַת זיך, אַרויסאַבענען זיך. אַפֿ- וובענען זיך, אַרויסכאַפּן זיך, אַרויסגליטן זיך, אַרויסשליכן זיך, אַרויסרוקן זיך, אַרויסארן זיך, אַרויסראַטשקערען זיך, אַרויסקאַראַטשקען זיך, אַרויסקאַרבקען זיך, אַרויסקאַראַסקען זיך, אַרויסקאַפּיען זיך, אַרויסדראַפּען זיך, אַרויסוויקלען זיך, אַרויספלאַנטען זיך, אַרויספלאַנטערן זיך, אַרויסזרייען זיך, אויסריליען זיך, אויסדולן זיך, אַרויסרייסן זיך, אַרויסבאַפֿרייען זיך, אַרויסראַטעווען זיך, אַנטלויפֿן — 432.

דערווייטערן זיך, אַפּווייטערן זיך, מרחיק זײַן זיך, מתרחק זײַן זיך, צוריקציען

זיך, אָפּטאָן זיך פֿון, אָפּרײַסן זיך פֿון, אָפּלאַנטשען זיך פֿון, אָפּטשעפּען זיך פֿון, אָפּזיצן פֿון, אָפּבויען פֿון, אויסשפּאַנען זיך פֿון, אַראָפּקריכן פֿון אַז״וו — 3 1 : אָפּפֿליסן, פֿאַרפֿליסן, אַוועקפֿליסן, אָפּפֿלייצן, אָפּשטראָמען, אַוועקשטראָמען : אָפּרוקן זיך, אָפּטראָגן זיך, פֿאַרנעמען זיך, אָטפּראָווען זיך, אָפּירכאַפּן זיך : (אַלייבאַזייטיקן זיך : (אַוועקגיין פֿון (אויס) די אויגן : נעמען דעם דרך (דעם וועג, די וואַר) : נעמען דאָס פעקל מיטן זעקל : נעמען די פֿיס אויף די פלייצעס : לאָזן זיך אין וועג אַרײַן : קושן די מווה : מאַכן מר־אַקום נגנ), זאָע גודבך נאַ-).

אַרויסקלייבן זיך, (אַרויס)צײַען זיך, אויספֿירן זיך : נדיאַל) קרויסטענען זיך, קרויסקענען זיך : עוקר דירה זײַן, מופֿן נאַ-). צעשיידן זיך, אָפּשיידן זיך, נעמען אָפּשייד, נעמען רשות נאַר-), (גע)זעגענען זיך, אָפּגעזעגענען זיך, צעזעגענען זיך. פֿאַרשווינדן ווערן, פֿאַרשווינדן, נדיאַל) פֿאַרשרינען, אַנטשווינדן : נעלם ווערן, קלה (ונאבד) ווערן, אויסגערונען ווערן, פֿאַרלוירן ווערן, פֿאַרפֿאַלן ווערן (אונטער די הענט), באַגראָבן ווערן, פֿאַרכאַפּט ווערן, אַינגעזונקען מערן, ניט אַהיימקומען אויף שבת, (אויס)פֿעלן זיך, אויסגיין זיך, אַנטקומען, אַהינטאָן זיך, אַהינקומען, אויסן בלייבן : ניט ווערן (ניט סטייען)

128

189—188

אונטער די הענט : אַוועקגק מיטן האָסער (מיטן ווינט, מיטן שטויב, מיטן רויך). ופֿאַרגלייכונגעז אַוועקגיין (אַוועקפֿלייען, פֿאַרשווינדן) ווי דער נעכטיקער טאָג, ווי אַ (זיסער) אָלום, ווי אַ שאַטן, ווי אַ רגעלע גליק, ווי אַ פֿייגעלע פֿון שטייג, ווי אַ פֿייגעלע פֿאַר אַ שפּאַרבער, ווי רויך, ווי דער רויך פֿון קוימען : אַינגעזונקען ווערן ווי קורח : צערינען (צערונען ווערן) ווי נדן, ווי רעגן־וואַסער : פֿאַרלירן פֿון די אויגן : ניט אָנזען ווי דעם נעכטיקן טאָג. פֿראַן : פי פֿאַ פֿאַ — ער איי שוין ניטאָ : ער איז שוין אין פֿוקסנלאַנד : אַוועק דער פֿויגל : אַוועק אָן אַ וועג און אָן אַ שטעג : אַוועק ואיננו : והנלד איננו : אַלך משה אַרדכי : אַ גוטן טאָג מיט דער קאַפּאַטע : איך האָב שוין געוואָלט לאָזן אויספויקן : אַ גוטן טאָג : אַ גוטע נאַכט : אַ גוטן אָמיד : אַ גוטן שבת : אַ

גוטן סום-טוב אא"וו : האָט מיר אַ גוטן זייט זיך נ"י) : האָט מיר אַ גוטן
 זייטשיק נ"פ) : זייט מיר און האָט מיר : האָטס מיר און זייטס מיר : אָדיע : צום
 זען זיך (אין גיכן) : ז אויף ווידערזען : ז צום רידערזען : אַ רערואַר : להתראות
 נא'י) : זייט געזונט : פֿאַרבלייבט געזונט : זייט געוונט און שטאַרק : גייט
 געזונט(ערהייט) : פֿאַרט געוויט(ערהייט) : קומט געזונט : אַ גליקלעכע רייזע :
 באַן וואַיאַיש : קרייך אַתה בצאָך : האָם יצליח דרקך.
 שפּרן אויס די אויגן, אויס דעם האַרצן : ווייט פֿון די אויגן, ווייט פֿון האַרצן :
 דאָלי אָטשי דאָלי סערדצע : לאָו דאָס קאַלב לויפֿן — עס וועט זיך
 אויסהונגערן, וועט עס אַליין קומען אַהיים : ווען ציען זאָל זיין אַ גוטע יאָך
 וואָלט עס אין קינות ניט געשטאַנען נוערטערשפּיל : ציען — עיון) : דריי מאָל
 געצויגן אין ערגער ווי איין מאָל אָפּגעברענט.
 זען אויך : אַרויסקום 190, דורכגאַנג 194, אַנטריטט 482.
 189 . אַריינגאַנג

ס'ן אַריינגיינג, אַריינדרינגונג, אַריינוואַנדערונג אא"וו, אַריינגאַנג, אַריינקום,
 אַריינטרעט, אַריינטריט, אויפֿטריט, אויפֿטרעט, אַריינקער, אַריינבראַר, ז
 אַריינברוך, אַריינרייס אא"וו — יי : עמיגראַציע, עליה.
 אַריינגייער, אַריינגייער, יוצא ו(יכנס, באַזוכער, גאַסט, אורח, ניער אָנים, אָנים
 חדשות, אָנים חלשות נ"פ) — 4פ : אַריינוואַנדערער, אימיגראַנט, עולה ל"ר
 עולים נא'י), גרינער, ניי געקומענער, אַריינדרינגער, אַריינברעכער אא"וו —
 יי.

וו : אַריינגיין : האָבן אַן אַריינגאַנג : האָבן אַ דריסט־הרגל : אַריינקומען :
 וויזיטירן, באַזוכן : מאַכן אַ וויזיט (אַ באַוור) : קומען צו גאַסט : קומען מיט אַ
 וויזיט (מיט אַ באַזוך) : אָפּשטאַטן אַ רייט (אַ באַיוך) : אַריינכאַפֿן זיך מיט אַ
 וויזיט : אָפּגעבן (אָפּצאָלן) אַ וויזיט : מאַכן זיך אַ פֿיסל (אַן אַריינגאַנג) :
 געפֿינען דעם וועג : אַריינשטעלן אַ פֿיסל : פֿאַרנאָד(ו)יען זיך, פֿאַרנאָרעווען זיך
 : אָפּטרעטן : מאַכן אַן אָפּטרעט (אַן אָפּטריט) : אַריינשמעקן, אַריינפֿאַלן
 אא"וו — 554 .

אַריינלאָזן זיך, אַריינשטעלן זיך, אַריינטרעטן, אויפֿטרעטן, אַריינשפּאַצירן,
 אַריינמאַרשירן, אַריינלייפֿן, אַריינשפּרינגען, אַריינאַגן זיך : אָנקומען, אָנרוקן

אאו"ר — 187 : אַרײַנשטײַגן, אַרײַנעצן זיך, אַרײַנפעקלען זיך, אַרײַנלייגן זיך, אַרדנצײַען זיך, אַרדנקלײַבן זיך, אַרײַנמופֿן נאָ-), אַרײַנוואַנדערן, אימיגרירן : אַרײַנשטראָמען, אַרײַנפֿליסן, אַרײַנגיסן זיך, אַרײַנשיטן זיך : אַרײַנשאַרן ייר, אַרײַנגעבן זיך, אַרײַנמאַכן זיך, אַרײַנדרייען זיך, אַרײַנכאַפֿן זיך, אַרײַנשמוגלען זיך, אַרײַננעבען(עף זיך, אַרדנשלדכן זיך, אַרײַננאַרן זיך, אַרײַנבאַרען זיך, אַרײַנפלאַנטערן זיך, אַרײַנפֿלעכטן זיך : אַרײַנראַפֿן זיך, אַרדנראַליען זיך, אַרײַנקריכן, אַרײַנפּוויזען, אַרענעלען זיך, אַרײַנראַטשקע- 189—192

ווען זיך, אַרײַנטאַראַנאָניען זיך, אַרדנקײַקלען זיך, אַרײַנקוילערן זיך, אַרדנקאַטשען זיך : אַרײַנפֿאַרן, אַרײַנקערן, אַרײַנקערערען, אַרדנקירעווען, אַרײַניעגלען, אַרײַנשיפֿן זיך, אַרדנשרימען, אַרײַנשיפֿלען זיך. אַרײַנדרינגען : מאַכן אָן אינראַייע : אַרײַנרייסן זיך, אַרײַנברעכן זיך, אַרײַנרוקן ייר, ז אַרײַנשיבן זיך, אַרײַנשפאַרן זיך, אַרײַנשטופן זיך, אַרײַנשטויסן ייר, אַרײַנפערען זיך, אַרײַגדריקן זיך, אַרײַנקרעטשן זיך, אַרײַנפאַקן זיך, אַרײַנפרעסן ייר, אַרענען זיך, אַרײַנשניידן זיך, אַרײַנהאַקן זיך : אינגיין, אַדנראַנדערן, אינברעכן זיך אאו"ו — ייענין יי אַרעני. נפֿאַרגליכעווען) אַרײַנפֿאַלן ווי אַ היישעריק, ווי אַ נוון אין סוכה, ווי אַ גאַט מיט אונדן : אַרײַנכאַפֿן זיך ווי אַ טכויר אין אַ הינערשטיג. זען אויך : אַנקום 187, אַרײַנטו 191, אַרײַעעם 192. 190 . אַרויס קום

ס : אַרויסקומונג, אַרויסגייונג אַז'וו, אַרויס- קום, אַרויסגאַנג אַז'וו — יי : עמיסיע. וו : אַרויסקומען, אַרויסגיין, אַרויסוואַקסן, אַרויסבלײַען, אַרויסשפּראַצן, אַרויסגראָזן, אַרויספיקן זיך, אַרויסשיילן זיך, אַרויסוויקלען זיך, אַרויסשפּרינגען, אַרויסשטראָמען, אַרויספֿלייצן, אַרויספֿליסן, אַרויסשפּריצן, אַרויסרינען, אַרויסקאַפען, אַרויסטריפֿן : נרויך) אַרויסזעצן, אַרויספלאַצן, אַרויסבוכען, אַרויסוואַליען : אויסוואַקסן, אויסבלײַען, אויסוויקלען זיך אַז'וו — ווערגן יי אַרויס-. זען אויך : אַפּגאַט 188, אַנטריטע 2.—

וו : אַרײַנטאָן, אַרײַנמײַן, אַרײַנלייַע, אַרער געבן, אַרײַנזעצן, אַרײַנשטעלן : צולאָזן (נעחרײַ) : אַרײַושטוקערען, אַרײַנפראַווען, אַרײַנפאַקן, אַרדואַרעטן, אַרדנבויען, אַרער מויערן, אַרײַנוועבן, אַרײַנשפּינען, אַרײַטייען, אַרײַנשטעלן, אַרײַנהעפֿטן, אַרײַושטריקן, אַרײַנפֿלעכטן, אַרדוריקלען, אַרײַנקלעפֿן, אַרדנקלייַען, אַרדנקלייסטערן, אַרײַנקנעטן, אַרדנשמעלצן, אַרײַנמישן : אַרײַנקלאַפֿן, אַרײַנהאַקן, זאַגאַזדזשען נאָ טשוואָק), אַרײַנקנאַקן, אַרײַנשלאַגן, אַרדנשרויפֿן, אַרײַנדרייען, אַרײַנאַגן, אַרײַנטרייבן, אַרײַנוואַרפֿן, אַרײַנפּוצן, אַרדנשלדדערן, אַרײַנטיצען, אַרײַנראַליען, אַרײַוקיקלען, אַרדנקאַטשען, אַרײַנעילערן, אַרײַנבאַל(ע)מען.

אַרײַנפֿירן, אימפּאַרטירן : אַרײַנקערן, אַרײַנשאַרן, אַרײַנרוקן, ז אַרײַנשייבן, אַרײַנשפּאַרן, אַרײַנשטופן, אַרײַנפּערען, אַרײַנדריקן, אַרדנקרעטשן, אַרדנפרעגן, אַרײַנגראַבן, אַרײַנפֿלאַנצן, אַרײַנשטויסן, אַרײַנשנעלן, אַרײַנלען, אַרײַנצילערען, אַרײַנפֿעדעמען, אַרײַנשטעקן, אַרדגשטעכן, אַרײַנטערענען, אַרדושטאַפֿן, אַרדנפאַקן, אַרײַנשיטן, אַרײַנשאַקלען, אַרײַנטרייסלען, אַרײַנטרעסען : אינטערפּאַלירן, אינפֿילטירן : אַרײַנגיסן, אַרײַנשענקען, אַרײַנשפּריצן, אינאַקולירן : אַרדנשפּרענקלען, אַרדנשפּרינקלען : אַרײַנבראַקן, אַרײַנברעקלען : אַרײַנהויכן, אַרײַנעטעמען, אַרײַנגלאַין, אַרײַנרייען : אינטאַן, אינוועבן, אינפֿלאַנצן, אינפֿעדעמען אַזױו — ווערבן מיט אַרע״.

191 . אַרײַנטו

192 . אַרײַננעם

ס : אַרײַנטוונג, אַרײַנמישונג, אַרײַנשפּריצונג

אַזױו, אַרײַנטו, אַרײַנמיש, אַרײַנשפּריץ אַזױו"ר — יי : אינעקציע, אינאַקולאַציע, אינפֿוויע, אינפֿילטראַציע, אינטערפּאַלאַציע.

ס : אַרײַננעמונג, צולאַזונג, אויפֿנעמונג אַזיר : אַרײַננעם, אַרײַנפֿיר, אימפּאַרט, אַרײַנטראַג, אויפֿנעם, ז אויפֿנאַם, קאַלטאַנים, אַרײַנלאַז, צולאַז אַזױו"ר — יי : אינהאַלאַציע.

192—193

אימפּאַרטירער, אימפּאַרטער. ז אימ פּאַרטיאַר.

וו : אַרײַננעמען, אויפֿנעמען, מקבל קנים זײַן,

אַרײַנלאָזן, צולאָזן, אַרײַנבעטן, אַרײַנרופֿן, אַרײַננאַרן, אַרײַנבאַווען :
אַרײַנברענגען, אַרײַנטראָגן, אַרײַנשלעפֿן, אַרדנטאַקען, אַרײַנצײַען, אַרײַנפֿירן,
אַײַנפֿירן, אײַמפֿאַרטירן, באַצײַען, אַראָפֿברענגען, אַרײַנשמוגלען, אַרײַנאַנלענען.
אַײַנאַטעמען, אײַנעטעמען, אײַנהאַלירן : אָנזאַפֿן (זיך) מיט, אײַנזאַפֿן,
אַבסאָרבירן, אַדסאָרבירן, אָנצײַען (זיך) : זײַגן, זיגן, נאָגן, סאַקן נאַ- ,
טשמאַקען, סמאַקען, סמאַקטשען, סמאַטשקען, שלײַנגען, טרינקען — 4-- .
אינוו : אַרײַן ! : ווער אין דאָ ? : קאַם אַע ! נאַ- זען אויך : אײַנשליסן 35,
אַרײַנטו 191, געזעלשאַפֿטלעכע קיט 554, אידלקיט — 5.
193 . אַרויסשטויס

ס : אַרויסשטויסונג, אַרויסטרייבונג, אַרויס-
שיקונג אַאַז"ר : אויסגאַס, אויסבראָך, ז אויסברוך אַאַז"ר — יי :
דעפֿאַרטאַציע, ז אויסוויין : ולות : עוויקציע, עקסמיסיע, מופֿצעטל נאַ-) :
עקספֿאַרט, ז עקספֿאַרטאַציע : עקספֿאַרט(יר)ער, ז עקספֿאַרטיאַר : וויקידעלע.
וו : אַרויסוואַרפֿן, אַרויסשלידערן, אַרויס-
שמיסן, אַרויסשמיצן, אַרויסזאַרגען, אַרויסזאַרקען, אַרויסציפֿן, אַרויספּוצן,
אַרויסזענקען, אַרויסטראַסקען, אַרויסטרעסקען, אַרויסטראַמאַסען,
אַרויסטראַמאַסקען, אַרויסשמעטערן, אַרויסשטופן, אַרויספּוע נאַ-) ,
אַרויסשטויסן, פֿאַרשטויסן, אַרויספּערען, אַרויסטאַרען, אַרויסטורען,
אַרויסטורקען, אַרויסטערקען, אַרויסטאַרקען, אַרויסשטערקען, אַרויסשטורקען,
אַרויסבריקע(ווע)ן, אַרויסטעלעפּען, אַרויסממיתן, אַרויסהרגענ(ע)ח,
אַרויסנהרגן, אַרויסטרייבן, דורכטרייבן, פֿאַרטרייבן, אַרויסשע, דורכאַע,
פֿאַריאַגן,

אַרויסמשלחן. משלח זע. אַרויסעסן, אַרויסבייסן, אַרויסאַדען,
אַרויסבאַ(ג)לייטן, אַרויסהייסן, אַרויסבעטן, אַרויספֿירן, אַרויסזעצן,
אַרויסשטעלן, אַרויספּטרן, אַרויסרייכערן, אויסהאַבן.
אַרויסוואַרפֿן (ווי אַ מוין) אויף צוויי (דריי) שפּענדלעך : אַרויסוואַרפֿן
אַכטקאַנטיק : ניט לאָזן אויף די אויגן : טרייבן האַלדן און נאַקן : מקבד זײַן מיט
השימט נאַוואַד : געבן דעם וועג (דעם דרך, די האַנקע) : געבן אַ פֿור מיט אַ
גלעקל : געבן אין קאַרק : געבן האַלדן און נאַקן : געבן אַ זעץ אַע ווי הייסט מען

עס : געבן אַ פּאַסירצעטל (אַ פּאַסירשנין) : ווייזן דעם וועג (דעם דרך, די טיר)
 : עפֿענען מיטן קאַפּ די טיר : אַראָפּוואַרפֿן פֿון אַלע טרעפּ.
 אַרויסשיקן, פֿאַרשיקן. דעפּאַרטירן. אויסווייזן, אויסזידלען ואונטער די דייטשן
 אין דער צווייטער וועלט־מלאָמה), אויסליווערן. אַרויסגעבן, איבערענטפֿערן :
 עקספּאַרטירן.
 אויסקרעטע, אויסדריקן, אויספרעסן : נוועש) אויסרינגען, אויסדרינגען,
 אויסדרענגען, אויסדרייען : אַרויסקלאָפּן, אַרויסהאַקן, אַרויסקנאַקן,
 אַרויטשלאָגן, אַרויסביטשערען, אַרויסברעכן, אַרויטשפּאַרן, אַרויסרוקן, ן
 אַרויטשיבן, אַרויטשאַרן, אַרויטקאַטשען, אַרויטקייקלען, אַרויטקערן,
 אַרויטטרייסלען, אַרויטשאַקלען, אַרויטשיטן, אַרויטגיסן : אויטשלאָע,
 אויסברעכן, אויסקערן אַז"וו. ן מיט אַרויס־.
 נפֿאַרגלייכונגעז אַרויסוואַרפֿן פֿאַרס הַגִּישְׁבֵּר, ווי (אַ שטיק) מיסט :
 אַרויסטרייבן ווי אַ קלב, ווי אַ הונט, ווי אַ צויג, ווי אַ חזיר : אויסקערן ווי מיט
 אַ בעזעם, ווי מיט אַן אייזערנעם בעזעם, ווי מיט אַ באַרשט : אַרויטגיסן ווי
 אויפֿן הונט, ווי אויף אַ אַויר אַ פּאַמוניצע.
 אינוו : אַרויס(עט) ! : אַוועק(עט) ! : אַוועק פֿון
 מיינע אויגן ! : גיי פֿון דאַנען ! : גיי פֿון וואַנען דו ביסט געקומען ! : גיי אין דײַן
 רו אַרק ! : גיי (מיט די הינעזש שלאָפֿן ! : גי בע די הינער ! :
 גיי קע גוע ! : גיי אויף באַקשט ! : גיי שינעס פּוצן ! : פֿאַר אין גאַס אַרח ! : טו
 דיר אַרדן שמאַלץ אין טאַפּ און פּוטער (טער) אויפֿן קאַפּ ! : גיי (י דאַסן) אויפֿן
 לעבער־ים ! : גיי אַרויס, מען רעדט דיר אַ שידוך : גיי !- קום ביידע : גענומען
 און געגאַנגען ! : טראָג זיך אָפּ ! : פֿאַרנעם זיך ! : רוק זיך ! : פּאַשאַל ! : וואָן !
 : פּאַשאַל וואָן ! : יוחנע וואָן, ישאַעאל וואָן ! : אַלך משה אַרדכי ! : וישלח מיט
 די פֿיסלעך ! : לקה דודי ! : דײַן פֿוס זאָל בײַ מיר נישט געדאַכט ווערן ! : דײַן
 זראַניע זאָל זיך דאָ נישט געפֿינען ! : דײַן פֿוס און דײַן גליד זאָל זיך דאָ נישט
 געפֿינען ! : זייט מוחל און פֿאַלט מיר מענע טרעפּ ניט אַרונטער ! : אַרוך
 שפּטירני ! : קטור אַ אַמץ ! : וב"ח) אַ קיש ן אַ קאַטאַ ! ן אַפּשיק ! :
 אַפּודזשעס ! ן זאַסיע ! : ואַזיר) אַיוטש ! : יוקש ! : נפֿערד) הייטאַ ! : האָטאַ ! :
 וואָ !

פֿראַז : מע קען קיין סייר גיט זין — אַי מען הייסט גיין דאַרף מען גיין : איד
האַב נאָך די מזווה ניט געקושט.
שפּרן פטרניש אין געלט ווערט.
זען אויך : אויסשליסונג 86, באַזייטיקונג 1 1 1 , איבערטראָ 1. אָפּשטרס 186
, באַשטראָפּוט — .
194. דורכגאַנג

ס'ן דורכגיינג, דורכפֿאַרונג, דורכציונג אַז"וו — יי : דורכגאַנג, פּאַסאַזש,
דורכציי, דורכצוג : טראַנסמיסיע, דורכפֿיר : דורכריזע, דורכפֿאַר, דורכלויף :
דורכשטאַך, דורכהאַק, דורכשלאָג, דורכרייס, דורכבראַך, ז דורכברוך,
דורכפֿלייץ, דורכפֿלוס, דורכשטראָם, דורכגאַס, דורכגוס, דורכשניין,
דורכגלאַנץ, דורכלויכט : דורכוועג, דורכהויף : דורכלאַזפּונקט :
דורכלאַז-לאַגער.

וו'ן מאַכן זיך אַ וועג : דורכגיין, דורכציען, דורכשפּאַנען, דורכשפּרייזן,
דורכטרעטן, דורכשפּאַצירן, דורכמאַרשירן, דורכקרייצן, דורכשניידן,
דורכוואַנדעט, דורכבלאַנדזשען,
דורכרייזן, דורכפֿאַרן, דורכרייטן, דורכשליטלען זיך, דורכשיפֿן זיך,
דורכדרינגען, דורכדרענגען זיך, דורכרייסן זיך, דורכברעכן זיך, דורכגליטשן
זיך, דורכשווימען, דורכפֿלייזען, דורכשוועבן, דורכפֿלאַטערן, דורכאַיילן,
דורכלויפֿן, דורכשפּרינגען, דורכטראָגן זיך, דורכיאָגן זיך, דורכטרייבן,
דורכקלייבן זיך, דורכקריגן ויר, דורכשלאָגן זיך, דורכרייבן זיך, דורכפרעסן
זיך, דורכשפּאַרן זיך, דורכדריקן זיך, דורכקוועטשן זיך, דורכשטופן זיך,
דורכשטויסן זיך, דורכשרן זיך, דורכרוקן זיך, דורכקריכן (רי אַ מוּיח,
דורכקאַטשען זיך, דורכקייקלען זיך, דורכדרייען זיך, דורככאַפֿן זיך,
דורכננבענען זיך, דורכשמוגלען זיך, דורכשלייכן זיך.
דורכפֿירן, דורכשלעפֿן, דורכקלאַפֿן, דורכהאַקן, דורכוואַרפֿן, דורכוואַלגערן,
דורכשליידערן, דורכשמיסן, דורכשיסן, דורכשטעקן, דורכצילעווען,
דורכסילען, דורכוועבן, דורכפֿלעכטן, דורכנאַדלען, דורכאַלן, דורכהעפֿטן,
דורכדרעטלען, דורכנייען, דורכשטעכן, דורכפֿעצן נ-), דורכלעכערן,
דורכעגבערן, דורכבויערן, דורכפיקן, דורכשפיזן, דורכגראַבן, דורכבייסן,

דורכוע, דורכ־לן, דורכברענען, דורכעסן, דורכ־רעסן, דורכ־וילן,
דורכשאַווערן : דורכ־זיכטן, דורכנעצן, דורכזאַפן, דורכנעמען : דורכטריפֿן,
דורכקאַפען, דורכשפּריצן : דורכזייען, דורכזייערן, דורכ־פּילטערן, דורכזיפֿן :
דורכגיסן, דורכרינען, דורכרעגענען, דורכשטראָמען, דורכ־פּלייצן, דורכ־פּליסן,
דורכזעצן, דורכשווענקען, דורכוואַשן : דורכשיינען, דורכלייכטן,
דורכלאַנקען, דורכליצן, דורכשטראַלן.

אַדורכגיין, אַדורכציען, אַדורכשענען אאז"ו — ווערבן מיט דורכ־.
אַדירן דורכיק, דורכדרינגלעך, דורכגענר לעך, דורכ־פּירלעך, דורכברעכיק,
דורכרייסיק, דורכ־פּלייציק אאז"ר — יי.

אינוו : דורך : אַדירר : דורך און דורך :
טראנס (פּרעפּיקס געשריבן אין איזעם מיטן וואָרט).
זען אויך : באַזייטיקוט 111, גע, פֿאַרן 170, איבערגאַט 171, איבערטראַג
172, אַפּגאַנג 188.
195 . אַרויפֿשטעג

ס'ן שטייגונג, קלעטערונג, שטאַפלונג, שטייגע־
רונג אאז"ו : אויפֿשטייג, אויפֿגאַנג, אויפֿשרונג, אויפֿשטעל אאז"ר — יי :
הדרגה.

לייטער, רעדל, דראַבינע : טרעפּן־לייטער, רוקלייטער, זשיבלייטער,
פֿייער־לייטער, ראַטיר־לייטער, זרעטונג־לייטער : לייטער־וואָגן :
לייטער־טרעפל, שטאַבליע : טרעפּ, שטיגן — 13 .
וו : שטייגן, שטאַפלען, שטעגערן, קלעטערן,

הייכן זיך, הויכן זיך, העכערן זיך, טורעמען זיך : וואַקסן : הייבן זיך, ז' הויבן
זיך, אויפֿהייבן זיך, דערהייבן זיך, אונטערהייבן זיך : גיין אויף שטאַלצן (אויף
די טשיפקעס) : אַרויפֿשטעלן זיך, אַרויפֿזעצן זיך : אויפֿשטיין, אויפֿשטעלן זיך :
שטעלן זיך אויף די פֿיס : אויפֿשפּרינגען, אויפֿריכטן זיך, אויפֿזיצן, אויפֿזעצן
זיך : אויפֿפּלִיען, אויפֿפּלאַטערן, אויפֿשרעבן : אַפּירטונקען, אַפּערטונקען, ז'
אויפֿטויכן, ז' אַרויפֿטויכן.

אַרויפֿגיין, אַרויפֿקומען, אַרויפֿלאָזן זיך, אַרויפֿקלייבן זיך, אַרויפֿשלאָגן זיך,
אַרויפֿכאַפֿן זיך, אַרויפֿשפּאַנען, אַרויפֿמאַרשירן, אַרויפֿשפּאַרן זיך,

אַרױפֿשטױסן זיך, אַרױפֿשטופֿן זיך, אַרױפֿאַײַלן, אַרױפֿלױפֿן, אַרױפֿיאָגן זיך, אַרױפֿשפּרינגען, אַרױפֿונבענען זיך, אַרױפֿשליכן זיך, אַרױפֿמאַכן זיך : אַרױפֿקלעטערן, אַרױפֿקריכן, אַרױפֿשלעפֿן זיך, אַרױפֿשאַרן זיך, אַרױפֿרוקן זיך, אַרױפֿראַפֿלען זיך, אַרױפֿראַטשקענען זיך, אַרױפֿקאַראַבקען זיך, אַרױפֿקאַראַטשקען זיך, אַרױפֿדראַפֿען זיך, אַרױפֿגראַבלען זיך, אַרױפֿקײַקלען זיך, אַרױפֿקאַטשען זיך : אַרױפֿפֿאַרן, אַרױפֿפֿלײַען, אַרױפֿשווימען, אַרױפֿצײַען זיך.

נפֿאַרגלייכונגען) קלעטערן ווי אַ קאַץ אױפֿן דאַר, ווי אַ מאַלפּע, ווי (ווילדער) ווע : אַרױפֿקריכן ווי אַ הון אױף דער לאַקטע.

זען אױך : הויכקייט 124, ווערטיקאַלקייט 180, פּר טעסיע 181, היבּוט 195, שפּרוט 199.

196. אַראַפּשטעג

ם : אַראַפּנידערונג, אַראַפּשטיימנג, אַראַפּ־

פֿאַלונג אַז"ר : אַראַפּגאַנג, אַראַפּשטײַן, אַראַפּקום, אַראַפּהאַנג, אַראַפּפֿאַר, אַראַפּשטראַם, אַראַפּפֿלייך, אַראַפּפֿלוס, אַראַפּבײַן, אַראַפּפֿאַל אַז"ר — יי : פֿאַל : ז שטורץ, ערדזעץ, ערדפֿאַל, ז ערדשטורץ : לאַװינע : קאדענץ : פֿאַרבייג, פֿאַרנייג, קניקס, קאַצנבוקל, סאַלאַם, כּורעים.

ר ן (אַראַפּ)נידערן, אַפּשטייגן, אַראַפּשטייגן,

אױסשטייגן, אױסזיצן, אַראַפּגיין, אַראַפּלאָזן זיך, אַראַפּקלײַבן ייר, אַראַפּקומען, אַראַפּטרעטן, אַראַפּמאַרשירן, אַראַפּלױפֿן, אַראַפּיאָגן זיך, אַראַפּאַײַלן, אַראַפּשפּרינגען, אַראַפּפֿאַרן, אַראַפּשרימען, אַראַפּפֿלײַען, אַראַפּגנבענען זיך, אַראַפּשליכן זיך, אַראַפּכאַפֿן זיך, אַראַפּדראַפֿען זיך, אַראַפּקריכן, אַראַפּשלעפֿן זיך, אַראַפּשאַרן זיך, אַראַפּרוקן זיך, אַראַפּגליטשן זיך, אַראַפּקוליען זיך, אַראַפּקױלערן זיך, אַראַפּקײַקלען זיך, אַראַפּקאַטשען זיך, אַראַפּקלעטערן, אַראַפּוואַרפֿן זיך, אַראַפּשלידערן זיך, אַראַפּוואַליען זיך, אַראַפּהרגענען זיך, אַראַפּנהרגן זיך : אַראַפּפֿליסן, אַראַפּשטראַמען, אַראַפּרינען, אַראַפּקאַפֿען, אַראַפּטריפֿן, אַראַפּשפּריצן.

אַרטטערגיין, אַרונטערלאָזן זיך, אַרונטערשטראַמען אַז"ר —

ייערנן־יטאַראַפּי.

(פֿאַר)בייגן זיך, אַראָפּבייגן זיך, אַרונטערבייגן זיך : בייגן דעם קאָפּ (די קני) :
בייגן זיך אין דרייען : נייגן זיך, פֿאַרנייגן זיך, אַראָפּנייגן זיך, — קליאַניען זיך,
פֿאַלן פֿורעם, קניען : האָרבע(ווע)ן זיך, האָרבייען זיך, הויקערן זיך, קאָרטשען
זיך.

לייגן זיך : לעגערן, ז לאַגערן : אַוועקליע זיך, אַנידערלייגן זיך, אַנידערבאַליען
זיך, אַנידערוואַליען זיך : צעליגן זיך : אויסציען די פֿיס (די ביינער) :
אויסשטרעקן זיך, צעשפּרייטן זיך.

נפֿאַרגלייכונגען) צעלייגן זיך (אויסציען זיך אַז"וו) ווי ביים טאַטן אין
ווינגאַרטן (יידנהויז), ווי אויפֿן אויוון, ווי אויף דער אָסכבעט, ווי אַ
מאַנאַרכ(ע), ווי אַ שררה, ווי אַ (גרויסער) אָריץ, ווי אַ גראַף, ווי אַ (פֿאַרד)
מאַיאָר, ווי אַ חזיר אין קרויט (אין גאַרטן, אין גרינס), ווי אַ פּלאַכע, ווי אַ
סנאַפּ, ווי אַ געהרגעטער, ווי פֿאַר אַ גראַשן.

זעצן זיך, אַוועקזעצן זיך, אַנידערזעצן זיך אַז"וו : פֿאַלן, אומפֿאַלן,
אַוועקפֿאַלן, אַנידערפֿאַלן אַז"ר : פּראָלן : אויסגליטשן זיך : איבערקערן זיך :
אויסציען אַ פֿאַלקע : פֿאַרלירן די גלייכוואָג (ז דעם גלייכגעוויכט), שטאַמפּערן,
שטאַלפּערן, שטרויכלען, געשטרויכלט ווערן.

נפֿאַרגלייכונגען) פֿאַלן (אויסציען זיך) ווי אַ בלאַט פֿון בוים, ווי אַן
אַראָפּגעזעגטער בוים, ווי הובלשפענער, ווי זעגעכץ, ווי פֿון הימל, ווי פֿון
אויבן, ווי פֿון באַלקן, ווי פֿון דער סטעליע, ווי פֿון דאָך, ווי שטערן (שטיינער)
פֿון הימל.

זינקען, זעצן זיך, פֿאַרזינקען, אַראָפּזינקען, איינזינקען, איינגעזונקען ווערן,
זאַריזנעט ווערן, איינגערוזענען, פֿאַרטרינקען, דערטרונקען ווערן, גיין צו גרונט,
אונטערגיין.

!פֿאַרגלייכונגען) זינקען ווי בלי, ווי אַ שטיין אין וואַסער, ווי אין אַ טיפּער
בלאָטע : איינזינקען (איינגעזונקען ווערן) ווי קורח : אונטערגיין (גיין צום
גרונט) ווי אַ שטיין.

אינוו : אַראָפּ : אַראָפּעט : אַראָפּצו : אַראָפּ

צו צו : אַרונטער : אַראָפּ באַרג : אַראָפּ שטראָם — 125 .

פֿראַן : נפֿאַלן) בוידעם בוידעם, אויס

בוידעם : געפֿונען אַ זעמעלע? : אַ געפֿאלענער אַעל־האַית : צאָל אָפּ פֿאַרן אָרט :

וואָס ציסטו זיך אויס? קיינער גלייבט דיר סײַ ווי סײַ ניט : אַ שיינע ריינע פֿאַרה
דער קאָפּ, דאָס געזונט איז טייערער.

שפר : ווען אַ קינד פֿאַלט, שטעלט דער מלאך
די הענט אונטער : נ־פ) אַ געפֿאלענעם העלפֿט גאָט.
זען אויך : באַזעצוט 111, נידעריקייט 125, האַריזאָנטאַל־
קייט 181, נידערוט 198.
197. הייבונג

ס : הייבונג, אויפֿהייבונג, אויפֿריכטונג אאִויר
— יי : עלעראַציע : הייב־כוח, הייבקראַפֿט, הייבער־כוח, הייבערקראַפֿט —
104 .

הייבער, הייבלקע, ליווער, קרעמפעליץ : ליפֿט, עלעראַטאָר, עלערייטאָר נאָ־
, — ווינדע, הייבמאַשין, הייבראָד אאִו"וו — 436 .

וו : הייבן, ז הויבן, דערהייבן, אויפֿהייבן,
אונטערהייבן, אויפֿטראָגן : נאָגד) פֿאַרהייבן, פֿאַררייסן, פֿאַרשאַרצן,
פֿאַרהאַלען : הייכן, דערהייכן : הויכן, דערהויכן : מעלה זיין : העכערן,
אויפֿריכטן, אויפֿזעצן, אויפֿשטעלן : אַרויפֿזעצן, אַרויפֿשטעלן, אַרויפֿטאָן,
אַרויפֿלייגן : אַרויפֿהייבן, אַרויפֿציען, אַרויפֿקישופֿן : אַרויפֿבעטן, אַרויפֿרופֿן,
אַרויפֿווייזן : אַרויפֿיאָגן, אַרויפֿטרייבן : אַרויפֿכאַפֿן, אַרויפֿברענגען,
אַרויפֿטראַע, אַרויפֿפֿירן, אַרויפֿדערלאַנגען, אַרויפֿגעבן, אַרויפֿשיקן :
אַרויפֿשלעפֿן, אַרויפֿשאַרן, אַרויפֿקערן, אַרויפֿרוקן, אַרויפֿשפּאַרן,
אַרויפֿשטויסן, אַרויפֿשטופן, אַרויפֿקניקלען, אַרויפֿקוילערן, אַרויפֿקאַלערן,
אַרויפֿקאַטשען : אַרויפֿוואַרפֿן, אַרויפֿשלידערן, אַרויפֿשיסן.
זען אויך : הויכקייט 124, ווערטיקאַלקייט 180, אַרויפֿשטעג
195, שפרוט 199 .

198. נידערוט

ם : אַראָפּדריקונג, אַראָפּשטויסונג, אַראָפּ־
נידערונג אאִו"וו : אַראָפּדרוק, אַראָפּשטויס, אַראָפּנעם אאִו"וו — וו.

וּן מַאֲכָן נִידַעֲרִיק (נִידַעֲרִיקֶעֶר) : אַראָפּנִידַעֲרֶן, אַראָפּלֶאָזֶן, אַראָפּזַעֲצֶן, אַראָפּ־
שטעלֶן, אַראָפּלֶייגֶן, אַראָפּרוֹקֶן, אַראָפּראָמַעֶן,
אַראָפּשאַרֶן, אַראָפּקאַטשעֶן, אַראָפּקִיִּקלעֶן,
אַראָפּקוֹילעֶרֶן, אַראָפּקאַלעֶרֶן, אַראָפּשטופֶן,
אַראָפּשטוֹיסֶן, אַראָפּצִיעֶן, אַראָפּראַעֶ, אַראָפּ־
שווענקעֶן, אַראָפּגִיסֶן, אַראָפּשִׁיטֶן, אַראָפּווייעֶן,
אַראָפּטִרייסלעֶן, אַראָפּטרעסעֶן, אַראָפּשאַק־
לעֶן, אַראָפּמאַכֶן, אַראָפּטאַן, אַראָפּבייעֶ,
אַראָפּקוועטשֶן, אַראָפּדִריקֶן, אַראָפּפרעסֶן,
אַראָפּדִרייעֶן, אַראָפּברעכֶן, אַראָפּקלאַפֶן,
אַראָפּהאַקֶן, אַראָפּשלאַגֶן, אַראָפּפאַטעֶ,
אַראָפּשִׁיסֶן, אַראָפּשנעלֶן, אַראָפּבעטֶן, אַראָפּ־
רוֹפֶן, אַראָפּהִייסֶן, אַראָפּשִׁיקֶן, אַראָפּווייזֶן,
אַראָפּפִירֶן, אַראָפּטִרייבֶן, אַראָפּיאָגֶן, אַראָפּ־
וואַרפֶן, אַראָפּשלידעֶרֶן, אַראָפּראַליעֶן,
אַראָפּהרגענעֶן, אַראָפּנהרע : אַראָפּנעמעֶן,
אַפּהִייבֶן, אַראָפּהִייבֶן, אַראָפּכאַפֶן, אַראָפּ־
שלעפֶן, אַראָפּנבענעֶן, אַראָפּטראָגֶן, אַראָפּ־
ברענגעֶן, אַראָפּדערלאַנגעֶן : אַראָפּרִיסֶן.
אַרונטערלאָזֶן, אַרונטערזעצֶן, אַרונטער־
שלאַע אַאָז"ו — ייערֶן יִט אַראָפּ : אַנידערוואַרפֶן,
שידערשלידעֶרֶן, אַנידערראַלגעֶרֶן : אומלייעֶ,
אומוואַרפֶן, ז אומשטוֹיסֶן, ז אומשלידעֶרֶן, אומ־
וואַלגעֶרֶן.

זען אויך : נִידַעֲרִיקִיט 125, טִיפֿקִיט 126, האַריאַנטאַלקִיט 181, אַראָפּשטִיג
196.

199 . שפרונג

ס : שפּריטנג, שפּרינגעניש, שפרונג אַאָז"ר * יי : פֿערד(טשפרונג, קורבעט.

ר : שפרינגען, טאנצן — 51 5 : טענצלען, האָפען, האָפּסען, האָפּסלען,
האָפקענ(ען), העפען,

האָצקען זיך, העצקען זיך, האָטשקען זיך,
היפּן, היפלען, היפּערן.

נפֿאַרגליכונגען) שפרינגען ווי אַ פֿלוי, ווי
אַ ציג (אויפֿן דאָך), ווי אַ האָז, ווי אַ קאָץ (אין
אָנים), ווי אַ מוין איבערן צימבל, ווי אַ רוח, ווי
אַ אָד, ווי אַ חוצפהניק, ווי אַן עזות מחוצף אָנים,
ווי אַ ליידיקע פֿאַס.

אדין שפרונגיק, ז שפרונגאַרטיק, שפרינגע(חדיק, העצקע(ר)דיק, האָפּסלדיק
אאָ"ר — זו.

אינוו : האָץ ! : האָפּ ! : העפּ ! : האָפּאָ ! : האָפּצאָ ! : האָפּליאַ !
זען אויך : הויכקייט 124, ווערטיקאַלקייט 180, אַרױפֿשטייג 195, היבוע
197.

— 2. טונק

םן טונקונג, טונקונג, ז טויכונג — יי : טונק, טוק, ז טויד, טאָילה, אימערסיע.
טונקער, טוקער, ז טויכער, וואַסער-
טונקער, ים-טונקער, ז (אונטער)ראַסער-קרי
כער.

וון טונקען זיך, אונטערטונקען זיך אאָ"וו : טוקן זיך, אונטערטוקן זיך, טובלען
זיך,

טובל זיין זיך, ז טויכן, גרונטעווען, נורקערען,
מאַכן אַ נאָריק, געבן ניענעם) אַ קעפל.

זען אויך : נידעריקייט 125, טיפֿקייט 126, האַרעאַנטאַלקיט או, אַראָפּשטייג
196. נידערוט .

201. דריינג, צירקולירונג

ם : דריינג, קרייזונג, וואַלצירונג אאָ"ר * יי : דריי-באַרעמנג,
ראַטיר-באַרעמנג, קרייז-

באוועגונג, קרייזלויף, טור, אַרומגאַנג, הקפּה,

אַבכאָד : צירקולאַציע, ראָטאַציע : עראָ-
לוציע, רעוואָלוציע, קאָנוואָלוציע : דריי-
קראַפֿט, דריי-כוח : דרייגייכקייט : גיראַ-
סטאַטיק.

געשפּין, געראָל, געדריי, געווירבל,
שווינדל, וואָל(ע)ץ : געקניקל, געקויקל, גע-
קוילער, געקאָלער, געוואָלגער, געוועלגער :
קאָזשעליק, קאָזשלקע, קאָפּ-איבער-אַריבער :
פּירועט, סאַלטאַ מאָרטאַלע, סאַמערסאָלט
וו : צירקולירן, ראָטירן, שפינען, ראָלן,

קרייזן, מאַכן הקפות, וואַלקן, וואַלצן, וואַלצעווען, שווינדלען, ווירבלען :
דרייען (זיד), וואָנען (ויד), וויען (זיד), וויליען (זיד) : אַרומקרייזן (זיד),
אַרומדרייען (זיד), אַרומווייזן (זיד), אַרומווייליען (זיד), אַרומוואָנען (זיד),
אַרומגייין : גיין הקפות : אַרומלויפֿן, אַרומפֿאַרן, אַרומעגלען, אַרומטאַנצן,
וואַלצירן : מאַכן (באַשרייבן, אַרומשרייבן) אַ ראָד (אַן עיטל, אַ קרייז, אַ
צירקל).

קניקלען זיד, קויקלען זיד, קוילערן זיד, קאָלערן זיד, קאַטשען זיד, 0
קאַטשען זיד, קוליען זיד, וואַליען זיד, 0 וואַליאַען זיד, באַלעמען זיד,
וואַלגערן זיד, וועלגערן זיד : שלענגלען זיד, דריידלען זיד, קאַרטשען זיד,
קנייטש זיד : איבערקוליען זיד, איבערקניקלען זיד אַז"וו : אומקניקלען זיד,
אומוואַליען זיד אַז"וו : מאַכן קאָזשלקעס : מאַכן קאָפּ איבער אַריבער.
נפֿאַרגליכונגען) דרייען זיד ווי אַ דריידל, ווי אַ ווערפֿל, ווי אַ וואָרעם, ווי אַ
שלאַנג, ווי אַ טענצער, ווי אַ דייטש אויפֿן קאַריק, ווי רש"י אין בהעלותך, ווי אַ
מעקלער בך אַ געשעפֿטל, ווי אַ חזן אויף נעריצך, ווי אַ חזיר אויפֿן גליטש, *
ווי אַ פֿאַרץ אין ראָסל : אַרומדרייען זיד ווי אַ אָתן אַרום אַ גלה.
אינוון אַרום און אַרום : קאָפּ איבער אַריבער. זען אויך : קרייזיקייט,
געריקלטקייט

202. וויגונג, וויברירונג

ס : וויברירונג, וויגונג, ציטערונג, שאַקלונג

אאן"וו : וויגעניש, ציטערניש, שאַקלעניש אאז"וו — יי : וויבראַציע : בלוטשלאַג, פולס : פאַלפּיטאַציע, טרעמולאַציע : דאָס קומען און גיין : צופֿלוס און אָפֿפֿלוס, הייב און פֿאַל, פֿלוקטואַציע.

געוויג, געהוידע, געבאַמבל, געהעצקע, געהאַצקע, געהאַטשקע, געוואַקל, געשטאַמ-

פער, געשטאַלפער : ריר, קער, וועקונג, זרעגונג, ציטער, פֿלאַטער, שוידער, דראַזש, דראַשטש, דרעשט(מעט, דריושקעס, סקרוך : קאָנוולסיע, ספּאַומע, קראַמפּ, ז קראַמף, פֿיבער, קדחת, נִיכפּה, פאַראַקסיזם, אָנפֿאַל, אַטאַק, ז אַטאַקע : טיק : שאַקל, טרייסל, צאַפל, וואַרף, שלידער, שמיץ, מאַרדעווע, געפאַרפל, געבאַרבל : שפרונג, טאַנץ.

באוועגונג : האַרמאָנישע (ריטמישע, פּעריסטאַלטישע אאז"וו) באַוועגונגען : זשעסט, תנועה, תנועהלע, זשעסטיקולאַציע, מאַך, פֿאָך, וויי, שוונג, צוק, נוק, שופּ, שיבער, פֿיר, הייב, צי, קוועטש : כיראָנאָמיע : שטורעם, רעש, בורע, צעברוי : גערודער, קאָך, טומל — 280.

אומרו, צעוועקטקייט, אויפֿרעגונג, אויפֿריר, אויפֿרודערונג, אויפֿטרייסלונג, ז דערשיטערונג אאן"וו — 08 : נויסנשאַפֿט וועגן ערדציטערניש) סייסמאָלאָגיע, סייסמאָגראַפֿיע : נאינסטרומענטן) סייסמאָסקאָפּ, סייסמאָגראַף, וויבראַסקאָפּ, וויבראַמעטער.

וו ן באַוועגן זיך אַהין און צוריק (אַרויף און אַראָפּ, אַהער און אַהין, אַהין און אַהער) : קומען און גיין : צופֿליסן און אָפֿפֿליסן : הייבן זיך און פֿאַלן : פֿלוקטוירן : כוואַליען זיך, פֿאַליען זיך. וויגן זיך, הוידען זיך, באַמבלען זיך, העצקען זיך, האַצקען זיך, האַטשקען זיך, שפּרינגען, טאַנצן : וואַקלען זיך, וואַקעווען זיך, ז שוואַנקען, שטאַמפּערן, שטאַלפּערן : טעלעבענדען זיך, פּלאַנטע(ר)ן מיט די פֿיס, פֿאַלן פֿון די פֿיס : שטיין (זיצן) אויף משקולת.

שאַקלען זיך, טרייסלען זיך, טרעסען זיך : צאַפלען זיך, ציטערן, פֿלאַטערן, שוידערן, דראַען, דראַושען, דריושנען, דראַשטשען, דרעשטשען : כאַפּן דרעשט(ש)עס, (דריזשקעס אאז"וו) — פֿ-2 : טאַמלען, סקרוכען, פֿיבערן, ספּאַזמירן, וויברירן, פאַלפּיטירן, טרעמולירן ; וואַרפֿן זיך, שלידערן זיך.

זיך, מאָרדעווען זיך, פאַרפלען זיך: טערעפעשטשען, טאַראַפעטשען : נפֿערד)
פאַטשן מיטן זאָד: האָבן קאַנוולסיעס (די (יכפה) אַז"ו — : ציטערן אין די
הויזן (אין די פלודערן אַז"ר) — 539 .

נפֿאַרגלייכונגען) שאַקלען זיך (ציטערן) ווי ביים דאווענען, ווי ביים לערנען,
ווי ביי דער שמונה-עשרה, ווי אַ לולב, ווי אַיער (אַיר) ביים טיך, ווי אַ בלאַט,
ווי אַ גרעזעלע אין ווינט (אין פֿעלד), ווי אַ לאַקשן-קוגל, * ווי ביים מלמד די
קילע : גיין (וואַקלען זיך) ווי אַ שיכור : גיין (קאַטשען זיך) ווי אַ קאַטשקע:
ציטערן (צאַפלען זיך, וואַרפֿן זיך, טרייסלען זיך אַז"ר) ווי אַ פֿיש אין וואַסער,
ווי אַ פֿיש אויפֿן זאַמד, ווי יורקעס הונט, ווי אַ הונט אין די גיין טעג, ווי אַ הונט
פֿון קייט, ווי אַ האָז, ווי אַ געקוילעטער האָן, ווי אַן אַקס פֿאַר דער שחיטה, ווי
ביים מלאך-האָוות אין די הענט, ווי פֿאַר דער גסיסה, ווי אַפּגעריסן זיך פֿון אַ
קייט, ווי אין היץ, ווי אין קדחת, ווי אין פֿיבער, ווי די נִיכפה וואַלט אים
געכאַפט, ווי ער וואַלט האָבן די פֿאַליקע, ווי פֿאַר קעלט, ווי פֿאַר אַ שררה :
טרייסלען (ווי) ווי אַ בויס, ווי אַ לולב.

זיין באַוועגט (אַנטוועקט, צעוועקט, דערוועקט, אויפֿגערעגט) אַז"ו — אַדי :
רירן זיך, ז רעגן זיך: שטורעמען, בושעווען, ברויזן: גיין כאַדאַראַם — 280 :
קאַכן, זידן, בולבען, וועלן זיך, בולקען, טשוואַלעווען, צוואַלעווען, קלעקטשען,
טויטשען : יירן, יוירן, יערן, ז גערן, ברויזן, בראַזן, בורען, מוסירן,
פֿערמענטירן, שפּילן, בלעולען זיך, שווימען, פינען, קרעלן : פּולסירן, שלאָגן,
דפֿקן, דופֿקן, קלאַפֿן, טיקען.

מאַכן באַוועגט : באַוועגן : ברענגען אין בד וועענג : אויפֿרודערן, אויפֿרירן,
צערירן, אויפֿשטורעמען, אויפֿטרייסלען, צעטרייסלען, אויפֿשיטערן, צעשיטער,
ז דערשיטערן, אויפֿטראַע : אויפֿקלאַפֿן, אויפֿשלאָגן : שאַקלען, טרייסלען,
טרעסען, טאַר(אַ)מעשען, בויטען,

בויטשען, קאַלאַטשען, קאַלויטשען, קאַדויטשען אען"ו — 38 .
מאַכן אַ באַוועטנג (אַ זשעסט) — : זשעסטיקולירן, מאַכן מיט די הענט, פֿאַכן,
פֿאַכען, ווייען, וויידלען, שווינגען : הייבן אַ האַנט, פֿאַרמעסטן זיך, זאַמי(ע)רען

זיך : נוקן, צוקן, שופן, שיבערן : א פֿיר טאָן מיט די אַקסלען : הייבן (ציען,
קוועטש) מיט די פלייצעס (באַרקעס). אַדי ן ציטערדיק, פֿלאַטערדיק, צאַפלדיק,
וויגעדיק, כוואַליעדיק, פֿאַליעדיק, שאַקל" דיק, וואַקלדיק, הוידעוודיק :
קאַנוולסיוו, ספּאַזמאַטיש, ספּאַזמאַדיש, אומרויך, שטורעמדיק, שטורמיש,
ברויזיק, קאַכיק, וודיק, זידיק : באַוועגט, צעשטורעמט אַו"וו — יי :
סייסמיש. אינוו : (שהין און צוריק : אַרויף און אַראָפּ :
אַראָפּ און אַרויף : אויף און אָפּ : אָפּ און אויף : אַהין און אַהער : אַהער און
אַהין : אַריין און אַרויס : אַרויס און אַריין : ויג־וַאָג, זיגזאַג.
פֿראַן ן עס טרייסלט אים הענט און פֿיס (דער
פופיק, די הויט) : עס וואַרפֿט אים איילנווייז (די ניכפה) : עס וואַרפֿט אים דאָס
נייניעריקע קדחת אַאָן"ר — 539 .
זען אויך : אומאַרדענונג 88, בייטעוודיקייט 97, לופֿט 219. באַוועטט 168 ,
פֿילעמדיקייט פא.
208. וועלט, ערד
ט : וועלט, הימל און ערד, אוניווערס, אַל-
וועלט, וועלטאַל, קאָסמאָס : מיקראָקאָסמאָס, מאַקראָקאָסמאָס, מעגאַקאָסם :
דער באַער, די יאָירה, די נאַטור.
הימל, בלויע יאַרמלקע : הימל־געוועלב : וועלטקנילעך, וועלטקויל, וועלטקוויק,
וועלטרונד : וועלטגעשפּרייט, וועלטנרוים, הימלשער אַקעאַן, פֿירמאַמענט : די
ספֿערעס, זדי ספֿערן.
הימל־קערפּערס, הימלשע קערפּערס. גלגלים : די זון, דער מאַרגזשטערן :
פֿוטערפֿאַס : שטערן : פֿעסטשטערן, פֿיקסשטערן :
שטערן פֿון ערשטער גרייס, שטערן פֿון צווייטער גרייס אש"וו :
טעלעסקאָפּישע שטערן : טאָפּל־שטערן : געשטערן, שטערן־גרופּע,
שטערנקרייז, שטערנבילד, שטערן־בינטל, שטערן־הויפֿן, פּלעיאַדע :
קאָנסטעלאַציע, מול ל"ר מנלות : דרומדיקע קאָנסטעלאַציעס, אָפּוודיקע
קאָנסטעלאַציעס : זאָדיאַק, ז טירקרייז : פּלאַנעט, פּלאַנעטאַיד, אַטעראַיד :
לאָנה, סאַטעליט : נייַע לאָנה, נייַ־לאָנה, מולד : האַלבע לאָנה : פֿערטל לאָנה,
מעניסק : (יגוד : קאָמעט, בוכבא דאָביט : נטיילן קאָמעט) קערן : בעהיל(ע),

קאָפּ : עק, בעזעם : העליאַקאָמעט : פּעריאַדישע קאָמעטן, טעלעסקאָפּשע
קאָמעטן : ענקעס (דאָנאַטיס, בילאַס, האַלייס) קאָמעט : מעטעאָר, מעטעאָריט,
אוראַנאָליט : פּאַלשטערן, פּאַלנדיקער שטערן, שיסנדיקער שטערן : באַלידן,
מעטעאָרן־רעגן, טרערן פֿון הייליקן לאַוורענטיוס.

מילכוועג, מילכשטעג, מילכגאַס : גאַלאַקסיע, גאַלאַקטישער קריין : אַרביט,
עקליפטיק : קאָסמאָספֿער, כראָמאָספֿער, פּאָטאָספֿער, אַרמילאַר־ספֿערע :
אַספּעקט, פּאַזע, פּעריהעליום, אַפּהעליום, אַפּסידן, פּעריגי, אַפּאָגי, אַפּעקס,
אַפּאָזיציע, אַוימוט, טריקאַטיל, סיויגיע, פּרעצעסיע, פּאַראַלאַקס, נייגווינקל,
קאָמוטאַציע - ווינקל, אינקלינאַציע : זונזייל, קאָראָנע, שטראַלנקריין, אַרעאַל
: זונפֿלעק, שטערן־וואַלקן, שטערן־נעפל, נעפל־פֿלעקן, נעבולע, אומברע,
שאַטנבענדער.

נפלאַנעטן־משאַחה) מערקור : ווענוס, (נ)אָוונט־שטערן, מאַרגזשטערן, ז
נאַרדשטערן, פּאַלאַרשטערן, העספּערוס, פּאָספּאָרוס, נוגה : מאַרס, מאדים :
יופיטער, אַדק : סאַטורן, שקאי : אוראַנוס : נעפטון : די ערד : נפלאַנעטאַידן)
צערעס, מעטיס, אירענע, וויקטאָריע.

נלאָנות, סאַטעליטן) אַריעל, אימבריעל, טיטאַניע, אַבעראָן נאוראַנוס) :
פּאַבאָס, דיימאָס (מאַרס) : יאָ ויפּיטער) : מימאַס, ענצע־

לאָדוס, טעטיס, דיאָנע, רעע, טיטאַן, טעמיס, היפּעריאָן, יאַפּעטוס, פֿעבע
(נסאַטורן) .

ודרומדיקע קאָנסטעלאַציעס) דער אויוון, דער איינהאַרן, דער אינדיאַנער, דער
אַלטאַר, דער אַקטאַנט : די שיף אַרגאָ (דער גרונטבאַלקן, דער מאַסט, דער
הינטערטייל, די זעגלען) : דער בויגןשיסער, דער בעכער, דער גאַלדפֿיש, דער
וועדן־פֿויגל, דאָס געזעץ, דער דרומדיקער דרייעק, דער האַי, דער גרויסער
הונט, דער קליינער הונט, די הידרע, דער וואַלף, דער וואַלפֿיש, די

וואַסערשלאַנג, דער זייגער, דער זשוראַוו(ל), די טויב : דער טוקאַן, דער
פֿעפֿער־פֿרעסער : דער טייך. דער טישבאַרג, דער טעלעסקאָפּ, דער יעגעררין,
דער כאַמעלעאָן, די לופּטפּאָמפּע, דעם מאַלערס געשטעל, דער מיקראָסקאָפּ, די
נעץ, דער סעקסטאַנט, דער סקולפּטאָר, דעם סקולפּטאָרס געצייג, די פּאַווע,
דער קליינער פֿוקס, די פֿליג, דער דרומדיקער פֿיש, דער פֿליגלפֿיש, דער

פֿעניקס, דער קענטאַרער, די קאַמפּאַסן, די קראָ, דער קראַנץ.
 נאַפֿונדיקע קאַנסטעלאַציעס) דער אָדלער : די געפֿענטעטע פֿרוי, אַנדראָמעדע :
 דער גרויסער בער, דער קליינער בער, בערעניקעס האָר, דער דעלפֿין, דער
 דראַקאָן, דער אָפֿונדיקער דרייעק, די געיעגהינט, הערקולעס, דער זשיראַף, די
 יאַשטשערקע, דער לאַשיק, דער לוקס, דער קליינער לייב, די לירע,
 סאַביעסקיס שילד (פּאַנצער), דער פּאַסטוך, פּערסעוס, דער פֿורמאַן : די פֿייל,
 דער בויגן־שיסער, מול קשת : דאָס פֿליגלפֿערד, קאַסיאָפּעע, דער קיניג, די
 אָפֿון־קרוע. דער שוואַן, די שלאַנג, דער שלאַנגען־טרעגער. וקאַנסטעלאַציעס
 פֿון זאָדיאַק) דער אַקס, מזל אָור (די היאָדן, די פלעיַאָדן) : דער באַראַן, דער
 באַק, מול טלה : די וואָג, די וואָאָל, מזל מאַזנים : די יונגפֿרוי, מזל בתולה :
 דער לייב, מזל אַריה : דער סקאַרפּיאָן, מזל עקרב : דער וואַסער־טרעגער, דער
 עמער, מזל דלי :

203

די פֿיש, מזל דגים : דער ראַק, ז דער קרעבס, מיל סרטן : די ים־ציג, דער
 שטיינבאַק, מזל גדי.

קאַסמאַלאַגיע, אוניווערסאַלאַגיע : אַססטראָנאָמיע, תּכונה, אַכמת־התּכונה :
 העליאָלאַגיע, סעלענאָלאַגיע, אוראַנאָלאַגיע, קאַמעטאַלאַגיע : קאַסמאַגראַפֿיע,
 אַסטראָגראַפֿיע אַאָז"וו : קאַסמאַמעטריע, אַסטראָמעטריע אַאָז"וו : סידעריזם.
 !אינסטרומענטן) טעלעסקאָפּ, העליאָסקאָפּ, אַסטראָסקאָפּ, ספּעקטראַסקאָפּ,
 קאַסמאַסקאָפּ אַאָז"וו: העליאָמעטער, העליאָסטאַט, סעקסטאַנט, אַסטראָלאַב :
 אַבסערוואַטאָריע, פּלאַנעטאַר(יום), לונאַר(יום), קאַמעטאַר(יום).
 אַסטראָנאָם, תּוכן.

נדי ערד) די ערד, ערדקויל, ערדקוילעך, ערדקוויק, ז ערדקוגל, גלאַב(וס), קדור
 האָרע, קדור העולם, נלגל החוזר : די וועלט, די וויסע וועלט, גאַטס וועלט(ל),
 עולם ומלואו, פֿילי (בולא) עלמא, עולם האַחתון, עולם האַפֿל, עולם האַקר : אַ
 וועלט מיט וועלטעלעך.

האַריזאָנט : זעניט, שפיצפֿונקט, ז שייטלפֿונקט : נאָדיר, פֿוספֿונקט :
 אַמעריקע־זייט, אַנטיפּאָד(ן) : אַטמאָספֿער, לופֿטדעק, לופֿטצודעק :
 טראָפּאָספֿער, סטראַטאָספֿער, הידראָספֿער : שטינספֿער, ליטאָספֿער —

געאלאגיע 204.

אקס : פאל, פאלוס : אפונדיקער פאל(וס),
אפון-פאל(וס), ז נארדפאל : דרומדיקער פאל(וס), דרום-פאל(וס), ז זידפאל :
עקוואטאר, גלייכער, גלייכטיילער, קו המשווה : זאנע, פאס, גארטל : הייסע
זאנע, טראפיק, טראפישע זאנע, טראפיק פון ראק, טראפיק פון שטיינבאק,
סובטראפיק : קאלטע זאנע, מעסיקע זאנע, געוויקסן-זאנע, (שטילע) לופטזאנע :
נאדע, קניפל : אויפשטייגנדיקע (ארונטערשטייגנדיקע) נאדע : פונקטן :
גלייכנאכטפונקטן, עקווינאקטיאלע פונקטן : גלייכנאכט פון הארבסט,
גלייכנאכט פון פֿרילינג : זונשטילפונקטן, ז זונען - שטילשטאנד - פונקטן,
סאלסטיציאלע פונקטן : ליניעס : גארטלליניע : מיטאג-ליניעס,
מערידיאליניעס, מערידיאנען : איזאבארישע, איזאטערמישע. איזאפיעסטישע
ליניעס : קרייזן : פאראלעלקרייזן, פאל(ר)-קרייזן, אָעהען-קרייזן : גראדן.
ערד-באשרייבונג, געאגראפיע : טאפאגראפיע : געאמאָרפֿיע, געאמאָרפֿאלאגיע,
געאטעקטאָניע, געאפֿיזיק, געאדעזיע, געאגנאָזיע, געאפאָניק, געאָרגיק :
געאלאגיע — 204 : מאפע, קארטע, אטלאס : גלאבוס, גלאב : געאָראַמ(ע),
קאָסמאָראַמ(ע) : קארטאָגראפֿיע. אדין וועלטיש, אלוועלטלעך, אוניווערסאל,
קאָסמיש, הימל(י)ש, פלאנעטאריש, ערדיש : פאלאר, עקוואטאריאל :
קאָסמאָלאָגיש, אַסטראָנאָמיש אַז"ר פֿ-
שפר : תילה אָרץ אַל גלימה : דיר הילך ודור באָ (והאָרץ לעולם עואַדת) : די
וועלט אין אַ נלגל החוזר : די וועלט אין אַ רעדל און עס דרייט זיך : די וועלט
דרייט זיך און מיר דרייען זיך מיט : די גלגלים דרייען זיך און מיר דרייען זיך
מיט : די וועלט רוקט זיך בין זי ווערט פֿאַרריקט : סדנא דאָרעא חז הוא : די
גאַנצע וועלט אין איין שטאָט : אַ שיינע וועלט, אַ ליכטיקע (וועלט), אָבער ווי
פֿאַר וועמען : די וועלט אין שיין, נאָר די מענטשן מאַכן זי מיאוס : אַבל האַלים,
די גאַנצע וועלט איי אַ חלום : די גאַנצע וועלט איז אַ אַלום און דער טויט אין
דער פֿיתרון (, נאָר בעסער אַ עטער אַלום איידער אַ שלעכטער) : די וועלט אין
געגליכן צו אַ פיפקע : די וועלט אין קיילעכדיק אַזוי ווי אַן איי.
די זון שיינט גלייך אויף אַרעם און רייך : די אייגענע זון מאַכט ליוונט ווייס און
דעם ציגנינער שוואַרץ : די זון וואָרעמט ווי אַ שטיפֿמאַמע : נאָר איין מאָל איז

די זון שטיין געבליבן. זען אויך: געשפרייט — 1, געעט — 1, יאָה 225.
געאַלאָגיע ש.

204. געאַלאָגיע, בערגעריי

ם : געאַלאָגיע : געשיכטלעכע (היסטאָרישע),
דינאַמישע, פֿיזיקאַלישע, פֿיויאָגראַפֿישע, סטרוקטורישע (סטרוקטוראַלע)
אאָן"וו געאַלאָגיע : קאָטאַסטראַפֿיום, מעטאַמאָרפֿיום, קאָטאַמאָרפֿיום :
סעדימענטאַציע, קריסטאַליזאַציע, סטראַטיפֿיקאַציע.
ערד־אייבערפֿלאַך, ערדקאָרע, ערדשאַל, ליטאָספֿער — 3-ב : שיכט, סטראַטע,
סופערסטראַט(ום), סובסטראַט(ום) : טויטע נאַטור, דומם, מינעראַל(ן)־וועלט.
וואַלקאַן, פֿיער־שפּיער, שפּיערֿיער, פֿיערשפּיענדיקער וואַלקאַן : אַקטיווער,
וואַכיקער, טעטיקער, שלאָפֿעדיקער, אויסגעלאָשענער (פֿאַרלאָשענער) וואַלקאַן
: בלאַטעוואַלקאַן, סאַלפֿאַטאָר, גינער : נטיילן וואַלקאַח קאָנוס : לעפֿצונג,
קראַטער : פֿאַראַויטישער קראַטער, פֿאַראַויטדקראַטער : שפּאַלטן, פֿומאַראַלן :
וואַלקאַנאָלאָגיע.

וואַלקאַדמאַטעריאַל, פֿיראַקלאַסטיק : לאַווע, לאַוועפֿלוס, מאַגמע : באַווישע
לאַוועס, באַזאַלטן : זויערע לאַוועס, קריאַליטן : וואַלקאַנישע באַמבעס, לאַפּילן,
סקאָריע : וואַלקאַנישער זאַמד, וואַלקאַנישער שטויב, וואַלקאַנישע בלאַטע, טוף :
אַטמאָספֿערישע אָפּזאַצן (סעדימענטן) : אַביסישער מאַטעריאַל :
פֿאַרמאַציעס — 75 .

שטיינער, פֿעלדזון : געשטיינען : אָפּזאַצשטיינער : פֿיערפֿעלדזיקע
(פֿרימיטיווע, פֿונדאַמענטאַלע), מעטאַמאָרפֿישע (קריסטאַלינישע), אַמאָרפֿישע
גניט־קריסטאַלינישע) שטיינער : אַגרעגאַטן, גלאַמעראַטן, אַגלאַמעראַטן,
קאַנגלאַמעראַטן : קדמון־שטיין, ז אורשטיין, פֿאַלעאָליט : מעטעאָרשטיין,
מעטעאָריט, הימלשטיין : לופֿטשטיין, אַעראָליט : אונטערוואַסער־שטיין :
וואַמדשטיינער, ליימשטיינער אאָו"ו : זאַמדשטיינדלעך, גרוו, גריס, זשוויר :
וואַלגערשטיין, פֿעלדשטיין, ברעכשטיין,

בראַכשטיין, ז ברוכשטיין, האַקשטיין, ברוקירשטיין, בלאַקשטיין.
נאָנים שטיינער) אַבסידיאַן, גלאַזשטיין : קאַלכשטיין, ליאַס : אַל(שבאַסטער :
אייזןגראַנאַט, אַנדעסיט : טאַלקשטיין, באַואַלט, אַדיניט, טראַפ : וייפֿשטיין,

פֿעטשטיין, זיילשטיין, סטעאַטיט : דונערשטיין, בראַנטאַליט : גנייס, אָרטאָגנייס : גראַניט, גראַניטשטיין : שיווער, שיפֿער, שיווערשטיין, שיפֿערשטיין, גראַפֿאַליט : טאַוול־שיווער, גריפֿלשיווער : לייטשיווער, אָרגיליט : בליישטיין, גראַפֿיט : פֿלומבאַגאָ : דאָלאַמיט : גרינשטיין, דיאָריט : מירמל, מירמלשטיין, מערמלשטיין, מאַרמל, מאַרמאָר, מאַרמאָרשטיין, מאַרמער, ז מאַרמאָר, מאַרבל נאָ-) : שלאַנגענשטיין, סערפענטין : פימסנשטיין, פימס, פעמוע, פומיס : קלינגשטיין, פֿאַנאָליט : קוואַרצפֿעלדז, קוואַרציט : פֿיערשטיין, קיזלשטיין, קרעמען, קרעמניעשטיין : צעמענטשטיין : העלישער שטיין, לאַפּיס : איידלשטי נער — 9פ : סטאַלאַקטיט, סטאַלאַגמיט.

נטיילן (שטיין) מאַסיוו : בלאָק : טאַוול, פֿלאַטע : פֿליאַדרע : שלאַק. ליטאַלאַגיע, פעטראָלאַגיע.

נקריסטאַלאַגראַפֿיע) קריסטאַל, קרישטאַל : צווילינג־קריסטאַלן, קאַמער־קריסטאַלן, קריסטאַליטן, קריסטאַלאַידן : קריסטאַל־פֿאַרעם : קריסטאַלפֿלאַכן (פֿליינען) : קריסטאַל־סיסטעמען : רעגולערע (קובישע), מאַנאָקלינישע, טריקלינישע, ראַמבישע, טעטראַגאָנאַלע, העקסאַגאָנאַלע אַז"וו סיסטעם : סימעטריע : עלעמענטן פֿון סימעטריע, מדרגות (גראַדן) פֿון סימעטריע, פֿלאַכן (פֿליינען) פֿון סימעטריע, צענטערס פֿון סימעטריע, אַקסן פֿון סימעטריע: אויס(נ)ווייניקסטע, אָנזעעוודיקע, אינעווייניקסטע סימעטריע : העכסטע סימעטריע : אַקס : הויפטאַקס, בייאַקס : ווערטיקאַלע, האָריזאָנטאַלע אַקסן : קריסטאַל־גענעץ : קובישער, איינפֿאַכער קובישער, פֿלאַכצענטערדיק קובישער, געשפּרייטצענטערדיק קובישער

140

2 04

גענעץ: אַקטאַעדער־גענעץ : קריסטאַלאַגרש פֿי ע . מעטאַלן : איידל־מעטאַלן, טעערע מער טאַלן, ניט־מעטאַלן אַז"וו — 218. מינעראַלן : פרימיטיווע (פֿונדאַמענטאַלע), מעטאַמאָרפֿישע אַז"ר שטיינער־מינעראַלן : שטיינפֿורעמענדיקע (שטיינפֿאַרמירנדיקע), ליי מיקע מינעראַלן : אַפּאָצשטיינער־מינעראַלן : מינעראַלע שיכטן, מינעראַלשיכטן, באַרר מינים : אַפּגעזעצטע, אַפּגעבראַכענע אַז"וו באַרג־מינים : מינעראַלער

כאַמעלעאָן (ז קאַמיליאָן).

ליימערד, קיזלערד, קיזלגור, קאַלכערד אַאָזיוו : פאַרצעליי־ערד, קאַאָלין, צימאַליט, שאַמאַט : אַלוינערד : איטריע, איטערערד : מאַגנעזיע אַאָז"וו — 218.

נמשאָחות מינעראַלן) קאַרבאָנאַטן, סולפאַטן, כלאָריטן, פֿאָספֿאָריטן, באָראַטן, באָריטן, זעאָליטן, עפידאָטן אַאָז"וו.
נאָינים מינעראַלן) אַזבעסט, ז אַזבעסטאָס, באָרגפֿלאַקס, שטיינפֿלאַקס, באָרגקאָרק : אַזבעסטאָיד, אַמיאַנט : בויקסיט, באָקסיט : בלענד(ע), האָרנבלענד, בלענדעהאַרן : רובינבלענד : פעכבלענד, פעכשטיין : צינקבלענד, ספֿאַלעריט : גיפס, סעלעניט, געאָקראַניט, גראַפֿיט : רויטצינק : טאַלק, טאַלקיט, טאַריאַניט, טורמאַלין, טיטאַניט, טעטראַהעדריט, ים־שוים, מערשוים, מערשאַם : יאָספער, כאַלקעדאָניע, כאַלקאָציט, כראָמיט, לימאַניט, מאַגנעזיט, מאַגנעטיט, מאַלאַכיט, מאַליבדעניט : ברוינשטיין, מאַנגאַן, מאַרגאַנעץ : גלימער, מיקע, ז סליודע, ז מאַריענגלאַי, מייקע נאַ-) : סידעריט, סמאַלטיט, סמיטסאַניט : קאַלכשטיין, פיזאָליט : פיראַטיט, פיראַלוויט : שרעבלקיז, אַעונוקיו, קאַלטשעדאַן, פיריט : אַרסענאַפיריט, כאַלקאָפיריט : צינאַבער : קוואַרץ, באָרגקרישטאַל, אַגאַט : קרייז, קרעט : שוועבל : שטיינזאַלץ, האַלאָיד : פֿעלדשפאַט : פערלשפאַט, בליישפאַט : דימענטשפאַט : צינקשפאַט, קאַדמיע : קאַלכשפאַט, קאַלציט : אָפֿיקאַלציט : לאַבראַדאָליט, פֿעלד־שפאַטאָיד.

אַרץ, רודע : אַיונאַרץ, אַיונשטיין, ושעלעוניהאָק : צינאַרץ, בלייאַרץ, קופּעראַרץ אַאָז"וו.

קוילן : שטיינקוילן, שוואַרצע דימענטן : האַרטע שטיינקוילן, אַנטראַציט : ווייכע שטיינקוילן, ביטומען : מאַגערע, פֿעטע שטיינקוילן : ברוינע קוילן, ליגניט : שיווערקוילן : שפילטערקוילן, שפליטערקוילן : קאָקס, פרעסלעך, בריקעטן : טאַרף, מאַקוק, מאַקוכע : מעטאַלן — ז! 2 : מינעראַלאָגיע.
פרוושטיין, פֿרובירשטיין, אָבן בוחן : פֿרווונאַדל, פֿרוביר־נאַדל, פֿרוושטיפֿט, פֿרובירשטיפֿט.

נפֿאַרשטיינערונגען) פֿאַרשטיינערונגען, אַני מאַלע רעשטן : פֿאַסיליע, פֿאַסיל :

ננעלי חיים) זאָאָליטן, איכטיאָליטן: נביינער) בעלעמניט, פֿינגערשטיין : נציין)
אָדאָנאָליט, אָנדאָליט : נפֿוסאָפֿדרוקן) איכנאָליט : נביימער) דענדריט,
דענדראָליט, בוימשטיין : ובלומען) אָנטאָליט : וגעוויקסן) פֿיטאָליט,
ספערמאָליט, עאָפֿיט : קאַרעל, קרעל, קאַראַל : איידלקאַראַלן, ים־פֿעכער,
ליטאָפֿיט אַאָז"ר — פֿפֿ : פּאַלעאָנטאָלאָגיע : מוטער־פֿערל, פֿערלמוטער,
מוטל־פֿערל, ז פֿערלאַמוטער : האָרנשטאָף : פֿישביין, פֿעדערביין,
העלפֿאַנדביין.

ומינער) קוואַל, פֿעלד, באַסיין : גאָלד־
קוואַל, זילבערקוואַל אַאָז"ו : גאָלד־פֿעלד, זילבער־פֿעלד אַאָז"ו : גרוב, גרובן,
מינע, שאַכטע : באַנאָנע : מינעשטעטל, קעמפֿ : קוילנגרוב, גאָלדגרוב אַאָז"ו
: קוילן־מינע, גאָלדמינע אַאָז"ו : קוילן־שאַכטע, גאָלדשאַכטע אַאָז"ר : נטיילן
(מינע) בעט, געלעגער : אָדער : צוויי אָדער, אָדערצווייג, אַפּאָפֿיו : נאַפֿטקוואַל
: בויער־טורעם, עגבער־טורעם : שטיינהאַקער. נאַטור־פֿאַרשער,
נאַטור־קענער, וואַטוראַליסט : געאָלאָג, מיועראָלאָג אַאָז"ו : שטיינ־

203—204

קענער, לאַפֿידיסט : באַרגבערג) אינישעניר, מינע־אינזשעניר : נאַפֿטלער,
נאַפֿטיסט : בערגער, מינער : קוילן־גרעבער, מינעשרבעטער, שאַכטיאָר,
קוילן־האַקער, אַפּקאַטשער : שטיינהאַקער, שטייברעכער : מירמל־אַרבעטער,
מירמל־שניידער, מירמל־שליפֿער אַאָז"ו : גאָלדיעגער, גאָלדזוכער :
גאָלדגרעבער, גאָלדוואַשער.

זען שייך : וועלט 208, מעטאַל־באַאַרבעטוט 205, מעטאַ־
לורגיע כעמיע 218.

205. מעטאַל־באַאַרבעטונג

ס : שמידונג, באַגילטונג, פֿאַרזילבערונג אַאָז"ו
— וו : שמידער, איינשמידער, גאָלדשמידער אַאָז"ו : גאָלדאַרבעט,
דראַטאַרבעט, קופֿער־אַרבעט אַאָז"ו.
קוזניע, שמידער, האַמאַרניע : שלאָסער, שלאָסאַרניע : שלעפֿפֿאַבריק,
שלעפֿפֿערט, שלך פֿאַרניע.
נאַרבעט־מכשירים) שמידאוויין : האָרנע, האָרן, בלאַזזאַק, ז באַלג : קאָוואַלע,

ז אַמבאַס, אַמבעס, שמידאָיזן, שפּעראַק, פען : טעסט, גליטאַפּ, לייטטאַפּ, לייטאָייוועלע : לייט־אינסטרומענט, לייטאָיזן, גליאָיזן : פרעס, שרויפֿנפרעס, ז סטאַנאַק, זשאַם, טיסקעס : ריכטברעט, ריכטפּליטע, שפּאַנבלעכל : שאַבערברעט, שאַבער־פּליטע : פּלאַטע, פּליטע, פּליטקע, פּלעטל, דיסק, שייבע, בלעכל, בליאַכע : שינע, רייקע, בריסע, פּלאַטווע, קלעצל, פרענטל : ריכטאָיזן, מאַרקיר־אָיזן, ווינקל־אָיזן, רונדאָיזן, באַלאָיזן, ציאָיזן, פֿאַרצײער, אָנצײער : האַטשיק, קייטל, שליסל, קאַלבע, שיבער, סקאַבל ש שפּאַרהאַקן, שפּאַרריגל.

האַמער, לאָס, דאָבניע, באַבע, באַבעצע : האַנטהאַמער, זעצהאַמער, קלאַפהאַמער, שמידהאַמער, פּלעטהאַמער : שפּיצהאַמער, קילאַף : רונדהאַמער, ניטהאַמער : פּוקל־ האַמער : שטאַבהאַמער : דאַמפֿהאַמער : גלאַטהאַמער, שליכטהאַמער : נשטיינברעכער(י) פּראַטש, ראַמבאַק, טראַמבאַרקע : האַקשטאַנג, בראַכשטאַנג, ברעכער.

צוואַנג, אַבצווענגע, שטשיפּצע, קלעשטש, קלעשנ(י)ע, קלעם, קלובע, קלופּ : פֿלאַכצוואַנג : קנייפּצוואַנג, קנייפּער : רונדצווענגל : טשוועקצוואַנג, נאָגלצוואַנג : דראַטצערענגל : קנייפּצווענגל, פינצעט : בייסצווענגל : קעפּלצײער, ניטל־קוועטשער.

שרויף, שרייפֿל, גווינט, שרובע : האָלד שרויף, דיפֿערענציאַל־שרויף, מיקראַמעטער שרויף, אַרכימעטישער שרויף אַאָ"וו : שרויפֿשטיק, שרובשטיק : פֿאַראַלעל־שרויפֿשטיק, קלאַמער־שרויפֿשטיק אַאָ"ר : שרויפֿליניע, שרויפֿוויקל : קאָנטערמוטער, מוטערל, מר טערקע, מאַטערקע, שרויפֿמוטער, מוטער שרויף, געקע, פֿליגל : ניפל נרערבאַהעפֿט) : שרויפֿצוואַנג, שרובצענגע, שרויפֿן־צײער, שרויפֿן־שליסל, מוטערשליסל, סקרוזדריווער נאָ-) : רערן־שליסל, רערצוואַנג, זשאַבע, דאָר קראַט, סקרוזשעק נאָ-).

בלעכשער : שניידאָיזן, פֿרעז, פֿרעזער : פֿרעומאַשין, פֿרעזער־מאַשין : שינעקן־פֿרעזער, זעגל־פֿרעזער, דיסקדֿרעזער, פּראָפּילֿפֿרעזער, פֿאַזן־פֿרעזער, מאָדעל־פֿרעזער, פֿראַנטאַלער פֿרעזער אַאָ"וו : שרויפֿדשניידער, גווינטשניידער, רערשנייצער, באַקן־אַנשניידער, שניידבאַק : שניידקלובקע :

איין-יעגל : נאָגלשטאַמפּ : קלעפל-מאַשין, שטאַנצמאַשין, לאָסמאַשין,
קאַנטמאַשין, קוילנשניט-מאַשין.

דלאָט, דלוטע, דלאָטע, דאָלעטע : שטאַמאַיזן, שטעמאַיזן, שטאַמיווע,
ליאַרביט, גליטיק : דורכשלש, דורכשלאַק, דורכקלאַפער : מיסל, מיסטל :
קריצמיסטל : זובילע : שאַבער : קערנער.

עגבער, עקבויער, בויער, בויערער, באָר, דרעל, דריל, גריצער :
שפיצבויער, שניידבויער, ברוסטבויער, צענטער-בויער, צענטן-

142

בויער, האַנטבויער, האַנטדריל . בויגנדריל, ספיראַל-בויער : באָרשטאַנג :
דרעלבויער : קאָרבע, הענטל : בויערמאַשין, באָרמאַשין, דרעלמאַשין.
פֿייל : דרייקאַנטיקע, פֿירקאַנטיקע, שפיצעקיקע, טעמפעקיקע אַז"וו פֿייל :
רונדפֿייל. האַלברונדפֿייל . פֿלאַכפֿייל, מעסערפֿייל, קלעצלפֿייל, שליאַטפֿייל,
רייספֿייל, האַלברייספֿייל, רייבפֿייל, נאָגלפֿייל, נאָדלפֿייל, שליכטפֿייל,
שליפֿפֿייל, פּאָלירפֿייל : פּאָליר אייזן, שליפֿרעדל, פּאָלירראָד :
פּאַרפּרעסמאַשין : שליפֿמאַשע, פּאָליר-מאַשין : פּאָלירשיפֿער, פּאָלירשטיין
אַן"וו — 163 .

טש. יואָק, טשוועק, צוויאָך, צוויאָק, צוואַך, צווייך, נאָגל, ניט, ויטשטיפֿט,
באַלט נאַ-) : שטיפֿט, פֿלעקל, שפּאַל, שפּייל, האַקן, האַבערטשוועקל, ליאַן,
בריטנאַל : פּאָדקעווע-נאָגל, אוכנאַל, אופֿנאַל, אָכנאַליע : שפּאַננאַגל,
פּראָסטנאַגל, שינדל-נאָגל, זאָטל-נאָגל, טאַפעצירנאַל אַז"וו.
שיידוואַסער : שלאָגלויט, שלאָגליט : בלאַטמעטאַל, פּאָלגע, מעטאַלענע פּאָלגע
: צינפּאַפּיר, צינבלאַט, בלאַטציין, צינפּאַליע : זילבערגלייט, ברענזילבער,
זילבערבלאַט, זילבער-פּאַפּיר : גאָלדוואַסער, גאָלדגרונט : ברענגאַלד,
לייטגאַלד, שוימגאַלד, בלאַטגאַלד, גאָלדפּאַליע, גאָלדפּאַפּיר : גלייט, עמאַל, ז
עמאַל.

מעטאַליסט, מעטאַלשרבעטער, מעטאַלבראַרבעטנדיקער : שמיד, קאָוואַל,
קאָוואַלטשיק, האַמער-קלאַפער : פֿערדשמיד, אייזנשמיד, וואַגלשמיד,
מעסערשמיד, וואַפֿנשמיד אַז"וו : דראַטשמיד, דראַטאַרבעטער, ז
דראַטאַרזשניק : בלעכער, ז בליאַכאַזש : שלאַסער, שליסער :

בראנדזארבעטער, בראַנדיאָוויק : קופערשמיד, —מ(קעשאַנושניק:
גלאַקדהענגער: קעסלשמיד, קעסלער, קעסל־מאַכער, קאַטליער : זילבערשמיד,
זילבער־שלעגער : גאַלדשמיד, גאַלד - האַמערער, גאַלדאַרבעטער.
גאַלדשליפער : צינקער, בראַנדזירער, פֿאַרזילבערער, שטאַמפירער אַז"וו .
י.

וו ן נאַרבעט־פּראָצעסן) שמידן, קאַרען,
האַמערן : אָפּשמידן, אויסשמידן, אַרומשמידן אַז"וו : שטאַמפן, שטאַמפירן,
שטאַמפעווען : באַשלאַגן, פלאַקירן, בראַנירן, פאַנצערן : פלאַטירן, פלאַטינירן,
פלייטןנאַ-) : וויסן, צינקען, צינקעווען, זוינקערען : (באַ)גילדן, (באַ)גילע,
באַגאַלדן, ז פֿאַרגאַלדן : (פֿאַר)זילבערן, (פֿאַר)ניקלען, ויקעלירן : בראַנדזירן :
גיפסירן, גיפסעווען : עמאַליר, גלייזן, גלאַזן, פֿאַרגלאַזן, גלאַזירן : (פֿאַר)לייטן,
(פֿאַר)ליטעווען, פֿאַרלייע, פֿאַרצינען, פֿאַרשמעלצן : שוועבלען : קערנעווען,
פֿרעזירן, שאַברעווען, שליכטעווען, פֿילן, שליפֿן, פּאָלירן, פּאָלישן נאַ-) —
163 .

שפּר ן אַ קופערשמיד אין דער פער צווישן
שמידן.

זען אויך : גלאַטקייט, מעטאַלורגיע .
206. שווערקייט, . וואָג

ס ן שווערקייט, וואָגיקייט, שווערוואָגיקייט
אַז"וו — אַדי : פּרעסונג, דריקונג, באַלאַסטונג, באַשווערונג אַז"וו — יי :
הכאָדה : שווערפונקט, שווערקראַפֿט : גראַוויטעט, גראַוויטאַציע : דרוק :
לופֿטדרוק, אַטמאָספֿערישער דרוק, דאַמפֿדרוק אַז"וו.
מאַסע, בליי, שטיין, באַרג, באַמבע, דודע, עול . יאָך, —יאַרמאַ, אָבוזע,
זשווערגעוויכט, שרערעניש, מטא, מאַס ננעל־עגלי-) : שווערע משא, משא
ממדה, לאַד, געלאַדעניש, לאַסט, פֿראַכט, קאַרגאַ, גרוו, 0 פּאַקלאַזשע,
באַגאַזש, געפּעק, באַלאַסט, טאַנאַוש, טאַרע.
וואָג, ז געוויכט : קעגנוואָג, ז קעגנגעוויכט : נאַרמאַלראַג : נעטאַוואָג :
ברוטאַוואָג, שפּאַרגע : אייבערוואָג, איבערוואָג.
נמכשירים צום וועגן) וואָג, וואָגשאַל, שאַל : דשערענציאַל־וואָג,

פרובירראָג : וואַסערוואָג, אַרעאָמעטער : געלטוואָג, קליינראָג, ציטערראָג : שטאַנגוואָג, רוסישע וואָג, בעזמער, י בעזמען, קאַנטער, קרעמיסל : וואָגמאַשין, וואָג-אויטאָמאַט : צינגל ופֿון וואָג) : געריכט : געריכטער, גערעכטער : פּודניק : וואָגשטיין נ-נ') .

נגעוויכטמאַסן) דראָם: אונץ, אָנס נאַ-), אונציען לויט, זאָלאָטניק, דאָליע, שיבער : פֿונט, שיפֿפֿונט, קנאַפער פֿונט: טשוואַרטקע, קאַרץ, קערצ(ל) : פּוד : צענטנער, צענטער נדיאַל) : קילאַצענטנער, מעטערצענטנער, בערקאָוויץ ניפּ פּוד), טאָן : גראַן, סקרופּל, קווינט, קווינטאַל : גראַם, ג: מיריאַגראַם: מילי גראַם, מג : צענטיראַם, צג : דעציוראַם, דג : דעקאַגראַם, דקג : העקטאַגראַם, הג : קילאָ, קילאָגראַם, קג : קאַראַט, גראַד, דראַכמע, אַבאַל, פֿודער. וו : זיין שווער : אַראַפרעגן, גראַוויטירן,

פרעסן, קוועטש, דריקן : אָנוואַרפֿן זיך אויף, אָנלייגן זיך אויף, אָנזעצן זיך אויף : ליגן אויפֿן האַלדן (קאַרק) כך : צוקוועטשן ווי אַ מטקע צו אַ בייל : מאַכן שווער : באַשווערן, באַשוועריקן, מכביד זיין, באַלאַסטן, לאַדן, באַלאַדן, אָנלאַד(עווע), אָנגרוזעווען : אָנהענגען אַ משא : וועגן, אָפוועגן, אויסוועגן, אויסטאַרעווען, צעוועגן, צוועגן, איבערוועגן. אַדין שווער, שווערלעך, ז פּלומפּ : וואָגיק, שרערראָגיק, בליַערן, געוויכטיק, מאַסיוו, האַמעטנע, פּאַקאַרנע : פּודיק, פּודאַרע.

וּפֿאַרגליכניגען) שווער ווי בליַ, ווי אייזן, ווי אַ (מיל)שטיין, ווי אַ יאָך, ווי מיין מזל.

זען אויך : מעסטונג 55.

ס : ליכטיקייט, גרינגקייט, פֿעדערדיקייט

אאַז"ו — אַדי : פֿאַרליכטערונג, פֿאַרגרינגערונג : אימפּאַנדעראַביליע.

וו ון זיין ליכט, גרינג — אַדי : פֿליַען, שוועבן,

פֿליגלען, פֿלאַטערן, שווימען : מאַכן ליכט, מאַכן גרינג : פֿאַרליכטערן,

פֿאַרגרינגערן: אויסלאַדן, אויסלאַסטן — 206 .

אדי ן אָנוואָגיק, גרינגוואָגיק, גרינג, ליכט,
עטעריש : נגעבעקס) לאַכט : לופטיק, רויכיק, פֿעדערדיק, פוכיק : נמלבוש)
ליעטנע.

נפֿאַרגליכונגען) ליכט (גרינג) ווי לופֿט, ווי אַוויר, ווי עטער, ווי פֿאַרע, ווי
רויך, ווי הויך, ווי שטרוי, ווי פלעווע, ווי אַ האַר, ווי אַ פֿעדער, ווי פוך, ווי אַ
פֿאַדעם, ווי שפינוועבס, ווי אַ שמעק טאַבעק(ע), ווי שטויב, ווי שוים, ווי מן פֿון
הימל .

זען אויך : באַזייטיקוני 112, קלינפֿאַרגעם 118.
208. האַפֿטיקייט

ס ן האַפֿטיקייט, שטאַרקייט, פֿעסטקייט,
דויערדיקייט אַז"ר — אַדי : האַפֿט, קיום, תקומה, באַשטאַנד : דבר אַל קסמא,
קשר אַל קסמא, קנין עדי עד : שטאַל און אייזן, פֿעלדז, פֿונדאַמענט :
פֿאַרשטאַרקונג, באַפֿעסטיקונג, פֿאַרפֿעסטיקונג, באַקרעפֿטיקונג, חיזוק : אָוקת :
פֿאַרטיפֿיקאַציע : אינטענסיפֿיקאַציע.

וו ן זיין האַפֿטיק (שטאַרק, פֿעסט אַאָן"וו) —אַיי :
זיין שטאַרקער פֿוזגרעטשענער קאַשע נ־פ) : האַלטן, אָנהאַלטן, אויסהאַלטן,
געווערן : האַלטן זיך אויף די פֿיס : צוואַמענהאַלטן : שטיין, באַשטיין,
פֿעסטשטיין : האַבן אַ תקומה גאַ קיום, אַ האַפֿט) — ס : אויסדויערן,
איבערדויערן : ווילן : בלייבן, לעבן, איבערלעבן : לאַזן (ז שלאָגן) וואַרצלען.
נפֿאַרגליכונגען) האַלטן זיך ווי אייזן, ווי שטאַל, ווי שטאַל און אייזן, ווי
צעמענט, ווי אויף אַ שטיינע(ר)נעם פֿונדאַמענט.

מאַכן האַפֿטיק, שטאַרק, קרעפֿטיק, פֿעסט אַז"וו : שטאַרקן, קרעפֿטיקן, מחוק
זיין, פֿאַר שטאַרקן, אינטענסיווירן, ז אינטענסיפֿיצירן, אינפֿעסטיקן,
באַפֿעסטיקן, פֿאַרפֿעסטיקן,

144

פֿאַרטיפֿיציר : אינמאַצעווען, פֿאַרמאַצעווען,
פֿאַרקרעפֿערען, פֿאַרקרעמפֿעווען.
אַדי : שטאַרק, אייין שטאַרק : פֿע־ט, אדין פֿעסט, פֿעלדזן פֿעסט : האַרט, שטיף,
קפֿולשמונהדיק, מאַצנע, קרעפֿקע : סאָליד,

פֿונדאַמענטאַל, מאָנומענטאַל : קעגנשטעליק,
 ז ווידערשטאַנדספֿעיק : אָנגעריכט : אומצע-
 ברעכלעך, אומצעלאָזלעך, ז אומאויפֿלייזלעך,
 אומצעשטערלעך, אומאויסלעשלעך, אומבאַ-
 זיגלעך אַז"וו : שטאַרק מויער אַיין : האַפֿטיק,
 שטאַרק האַפֿטיק, קרעפֿטיק, דויערדיק, דויער-
 האַפֿטיק, באַשטענדיק : קיומדיק, קיומיסטיש :
 שטאַנד האַפֿטיק, באַשטייַק, אָנהאַלטעוודיק,
 אויסהאַלטעוודיק, לעבנס־פֿעיק, עקסיסטענץ-
 פֿעיק: אומפֿאַרגייַק, אומשטאַרביק, אומ-
 שטערבלעך אַז"ר — 73 : באַפֿעסטיקט,
 איינגעראַרצלט, פֿאַרוואַרצלט, פֿאַרפֿעסטיקט,
 פֿאַרשטאַרקט, פֿאַרמאַצעוועט אַז"וו — וו.
 נפֿאַרגלייכונגען) שטאַרק (געוויט) ווי אַ
 מויער, רי צעמענט, ווי מויער און צעמענט. ווי
 שטאַל, ווי אַ שטיין, ווי אַ סקאַלע, ווי אַ בוימ,
 ווי אַ קלאַץ, ווי אַ קירבעס — 419 : פֿעסט ווי
 די ערד, ווי מעשה בראשית.

שפר : יעדער זאך איי שטאַרק ביי אַ צייט (בין עס צערייסט זיך).
 זען אויך : לאַנגדויערדיקייט בז, אומבעטעוודיקייט 98, קראַפֿט או, גבֿורה 419.
 ניט האָבן קיין קיום (קיין תקומה, קיין באַשטאַנד) : ניט באַשטיין : ניט האַלטן
 זיך : שטיין אויף משקולת : ניט (גע)דויערן, ניט געווערן, ניט אָנהאַלטן, ניט
 אויסהאַלטן : אָפֿשטאַרבן, פֿאַרגיין, פֿאַרפֿליען, פֿאַרפֿאַלבן, פֿאַרוועלקן
 אַז"וו — 107 .

וּפֿאַרגלייכונגען) האָבן אַ האַפֿט ור אַן אייער־קיכל, ווי דער פֿאַראַיאַריקער
 שניי, ווי אַן אויסגעבלאָזענע איי, ווי אַן איבערגעברענטע שטרוי, ווי אַ סקריפֿ
 פֿון אַ טיר, ווי אַ הויך פֿון אַ דודע, ווי משה דעם ליגענערס שבועה : ברעכן זיך
 (ברעקלען זיך) ווי גלאַז, ווי אַ טייגעכץ : האַלטן זיך ווי שפינוועבס, ווי מיט
 ניכטערן (אַשרן) שפּיעכץ, ווי אויף הינערשע פֿיסלעך, ווי אַ ליגן אויף איין

פֿיסל. אדי ן אומהאַפֿטיק, אומדויערהאַפֿטיק : נייער שטאַרק, ניט־פֿעסט
אאָויר — 208 : שוואַך, שלאָף, איידל, דעליקאַט, צאַרט, ווייך, פֿיין,
שלאָבעריק : גלעיערן : צערייבלעך, צעברעכלעך, צעשטערלעך : ברעכיק,
ברעכעוודיק, שפּאַלטעוודיק, שפּילטערדיק, שפּליטערדיק, שיט(עווד)יק,
קרוכע, קרוכלע, קרוכקע, מערביק, ז מירביק, רייש, פ סיפקע, כראַמשקע :
פֿאַרגייק, צעלאָולעך, ז אויפֿלייזלעך, אויסלעשלעך, באַויגלעך : שטאַר ביק,
שטאַרבֿלעך, שטערבלעך אאָו"ו — 74 .

פֿראַן ן עס אין קוק מיך אָן און ריר מיך נישט אָן : עס וועט אויסהאַלטן פֿון
אַסטר־אַענית ביו פורים.

209. אומהאַפֿטיקייט

ס : אומהאַפֿטיקייט, שוואַכקייט, שלאַפֿקייט אאָו"ו — אַדי : אומבאַשטאַנד :
שפינוועבס.

זינד, גלאַז.

וו ן זיין אומהאַפֿטיק, שוואַך אאָז"ר — אַדי : ניט האָבן קיין האַפֿט : ברעכן זיך,
ברעקלען

זיך, פלאַצן, קרישלען זיך, שיטן זיך : צעפֿאַלן

(זיך) אויף שטיקער : צעקריכן אונטער די הענט

(אונטער די פֿינגער) : זיין געבויט אויף זאַמד :

זע אויך י קורצדויערדיקייט 74. בייטעוודיקייט 97. אומקראַפֿט 105.

צעשטערונג 107, שוואַכקייט 421.

210. געדיכטקייט

ס ן געדיכטקייט, סאַלידקייט, קאָמפּאַקטקייט אאָן"ו — אַדי :

פֿאַרגעדיכטיקונג, פֿאַרגעדיכטערונג, פֿאַרפֿירונג, פֿאַרגליווערונג אאָז"ר — ו

: קאָנדענסאַציע, סאַלידיפֿיקאַציע, עמולסיע : קאָנדענסאַטאָר, קאָמפּרעסאָר.

210—212

פֿעסטער (סאַלידער) קערפּער : קאָנדענ־

סאַט : (דאָס) געדיכטע, די רעכטע געדיכטע,

געדיכטעניש : מאַסע, מאַסקע : גלירער, דריל ,

פּעטשאַ, קאַסעין : אָפּואַץ, גרונט, הושטשע :

דעקאָפּזאַץ, הייַאָפּזאַץ : קאַרע-אָפּזאַץ,
זשור : מאַלצאָפּזאַץ, סינטער : קאַלכאָפּזאַץ,
קעסלשטיין : צאָנאָפּזאַץ, שטיין אַז"ר : אַטמאָ-
ספֿערישע אָפּזאַצן.

וון זע געדיכט, קאָנדענסירט אַז"ו — אַדי : וועת געדיכט : עמולסירן :
פֿרירן, גע-

פֿרוירן ווערן, סטאַיען, געסטאַיעט ווערן, זעצן
דך, אָפּזעצן זיך, סטאַלירן זיך, אָפּשטיין זיך,
אַינשטיין זיך, אַינשטעלן זיך, אַנטשטיין :
נמילך) אָפּקאָכן זיך, צונויפֿקאָכן זיך, צונויפֿ-
האַקן זיך, אַינקאָכן זיך, אָפּזידן ויך, גערונען
ווערן, גערינען.

מאַכן געדיכט : פֿאַרגעדיכטיקן, פֿאַר-
געדיכטערן, פֿאַרדיקן : נמילך) אַינדיקן : קאַנ-
דענסית, סאָלידי(פֿיצית), עמולסי(פֿיצירן) :
אַינדאָפּטשען, אַינטאָפּטשען, אַינטרעסען :
אַנפֿילן, אָנשטאַפּן, אָנפּראָפּן, אָנפּאַקן, אָנ-
פּיקעווען, אָנשפּיקעווען, אָנפּיטשקען, אָנשיטן,
אָנשטויסן, אָנטאַסעווען, אָנטאָפּטשען : אַרייַ-
קוועטשן, צונויפֿקוועטשן, צונויפֿפּרעסן, צר
אַדין געדיכט, דיק, פֿעסט, קאָמפּאַקט, געפּרעסט, שטייף, סאָליד, מאַסיק,
מאַסיוו,

אומדורכדרינגלעך, דריליק, דרילעוואַטע,
ן דרילאַרטיק, געפֿרוירן, פֿאַרגליווערט, גע-
סטאַיעט, געזעצט, (גע)סטאַלירט, אָפּגעשטאַ-
נען, אַינגעשטאַנען, אַינגעשטעלט, אַנטשטאַנען,
אָפּגעקאַכט, אָפּגעזאַטן, גערונען : קאָנדענסירט,
סאָלידי(פֿיצירט), עמולסי(פֿיצירט) : אָנגע-
פֿילט, אָגעשטאַפּט, אָנגעפּראָפּט אַז"ר . יי.

נפֿאַרגלייכונגען) אָנגעגאָסן ווי מיט בליי :
געדיכט ווי טייג, ווי ליים, ווי אַ צימעס, ווי אַ
(סאָלדאַטסקע) קאַשע, ווי אַ מאַמעליגע, ווי
בעבלעך, ווי סמעטענע, ווי גיפס, ווי רשי־כפּב.
פֿראַן : נגעדיכטע לופֿט, שמוץ) איבער אַ
לעפֿל : מיט מעסערס צו שנדן : מע קש
עס שניידן מיט אַ מעסער.

זען אויך : גאַנצקייט 82. זאַמלונג 47. גרויסצאָליקייט זפּ, אָפֿטקייט 91,
האַרטקייט 212.

211. שיטערקייט

ס ן שיטערקייט, לויזקייט, פֿאַרעווקייט אַאָז״ו — אַדי : פֿאַראַזיטעט.
וו : זיין שיטער : שיטערן זיך : מאַכן שיטער : (פֿאַר)דינען, (פֿאַר)דינערן.
אַדי : שיטער, לויז, דין, ראָר, ראָר, זעלטן, פֿאַרען, פֿאַראָ, פֿאַריש,
ניט־געדיכט,

ניט־קאָמפּאַקט אַאָז״ו — 10 2 : פֿיין, צאַרט,
הויל, דורכזיכטיק, שראָמיק, אויפֿגעבלאַע.
נפֿאַרגלייכונגען) שיטער ווי וואַסער, ווי
דעם אַרעמאַנס יויד, ווי שניי.

זען אויך : צעשפּרייטונג 48, קליינצאָליקייט א, זעלטנקייט א, ווייכקייט 213.
212. האַרט קייט

ס ן האַרטקייט, אומבייגיקייט, שטייפֿקייט אַאָז״ו — אַדי : פֿאַרהאַרטונג,
פֿאַרהאַרטע־

רונג, פֿאַרשטיינערונג, פֿאַרשטאַרונג אַאָז״ר
— יי : ווילקאַניאָציע, קריסטאַליזאַציע.

וו ן ווערן האַרט (פֿאַרביינערט, פֿאַרשטיינערט) אַאָז״ו — אַדי : אָפּוויצן
(אינשולעפֿן, אָפּליגן)

אַן אַבר : טערפען, פֿאַרשטאַקן, פֿאַרשטאַרן,
פֿאַרקליאַקנען.

מאַכן האַרט : (פֿאַר)האַרטערען, (פֿאַר)־

האַרטערן, (אַן)שטאַלן, (אַן)שטאַלעווען, ברע-
נען, ווולקאַניזירן, קריסטאַליזירן : (פֿאַר)-
שטייפֿן, אַנקראַכמאַליען, אַנקראַכמעלן : מאַכן
שטייף : אַנציען, (אַן)שפּאַנען.
אדין האַרט, פֿעסט, סאַליד, מאַסיוו : שטייף, אַנגעקראַכמאַליעט,
אַנגעקראַכמ(ע)לט :
אַנגעצויגן, (אַן)געשפּאַנט : שטאַר : אומבייגיק,
אומבייגעוודיק : אייזערן, שטאַל(ער)ן, שטייניק,
פֿעלדזיק, בייניק, ביינערדיק : דיקהויטיק, פֿאַרהאַרטעוועט : געשטאַלט,
געשטאַלעוועט, געברענט, ווולקאַניזירט, קריסטאַליזירט : פֿאַרשטיינערט,
פֿאַרביינערט, פֿאַרשטאַרט, פֿאַרקליאַקנעט, פֿאַרשטאַקט.
נפֿאַרגלייכונגען) האַרט מויער אייזן : האַרט ווי (אַן) אייזן, ווי שטאַל , ווי
שטיין, ווי מירמל(שטק), ווי קיזלשטיין, ווי פֿעלדז, ווי מאַרהאַר, ווי גראַניט,
ווי ביינ, ווי (ש) מויער. ווי אַ ציגל , ווי צעמענט, ווי אַ זויל , ווי אַ פּאָדעשווע,
ווי יוכט : נ-פ) ווייך ווי אַ ליימענער דיש(ע)ל : שטייף ווי אַ ברעט : אַנגעצויגן
(אַטגעשפּאַנט) ווי אַ סטרונע, ווי אַ זיינער. ווי אַ טראַליעס.
זען שיד : געדיכטיקייט פש.

218. ווייכקייט

אַדי : ווייך, ווייכלעך, שלאָף, צאַרט, פּוכיק,
פּוכקע, פּעכקע, טייגיק, ליימיק, פֿליישק : נפֿלייש) מערביק, ז מירביק :
שוואַמיק, שראַמעדיק, ז שראַמאַרטיק, געבייטלט, קאַשעדיק, בייגיק,
בייגעוודיק, ז בייגזאַם, נאַכגיביק, נאַכגעביק, (גע)שמיידיק : אַפּגעלאָזט,
אַפּגעלאָזן : פּלאַסטיש, פֿלעקסיש : קנעטיק, קנעטערדיק, מאַטשיק, האַלב
פליסיק, האַלב געפֿרוירן.
נפֿאַרגלייכונגען) ווייך ווי טייג, ווי אַ ראַש טשינע, ווי וואַקס, ווי פּוטער, ווי
פּוטער, ווי קאַשע, ווי אַ קעזל, ווי וואַרניטשקעס, ווי אַ האַניק־טייגל , ווי
טייגלעך, ווי אַ פֿלויס , ווי סאַמעט, ווי זייד, ווי אַ פּערענע, ווי אַן איבערבּעט,
ווי אַוהלעס בעט, ווי כראַמענע לעדער, ווי שאַווראַנענע קאַמאַשן, ווי אַ גענדזן
לעכל. זע שיד : שיטערקייט וש, עלאַסטישקייט 214, זומפ זש. אל זש.

ם ן ווייכקייט, שכינקייט, בייגיקייט אַזױו — אַדי : פּלאַסטיק : פֿלעקסיע.
וואַקס, בינענראַקס. אינסעקטדוואַקס. געלױואַקס, יאַרע וואַקס, יאַרעצױואַקס,
זױמענוואַקס, זאַמענוואַקס, בױמוואַקס, ערדראַקס, ווענזע : ל(י)אַק,
בורשטינלאַק, טרי(פֿ)וואַקס, טריף, ז זיגללאַק, ז סורגוטש : אַמבער, אַמברע :
פּוצראַקס, שױוואַקס, שױכוואַקס, וואַקסע, וואַרוועל : קיט : וואַקסשטענגל :
וואַסקאַבױנ(י)ע : ליים, טעפּערליים, מאַדעליר־ליים, פּלאַסטעלין, ציגלליים,
וויסליים, ליולקעליים, מערגלליים, גרױראַקע : וואַפּנע, סערירקע : בלאַטע,
זומפּ — זײ : טייג : קאַשע : קוואַטש, גוואַטש : שױאַם, ז שױאַם, ליקע.
גובקע, גאַמקע, ספּאַנדזש נאַ-).

וו : זײַן רייך : שניידן זיך ווי לעקער : שמירן זיך ווי פוטער : בייגן זיך,
נאַכגעבן, נאַכלאַזן : מאַכן ווייך : צעווייכן, פֿאַררייכן : קנעטן : צעמיאַטשען,
צעקראַטשען, צעקראַטשקען, צעקוואַשען, ממעך זײַן : מאַכן אַ קאַשע : קנעטן
ווי מיט די פֿיס אין ליים, ווי די לעצטע מיירע.

214. עלאַסטישקייט

ט : עלאַסטישקייט, פֿעדעריקייט, צי־ערדיקייט,
נאַכגיביקייט אַאַז"ר — אַי : עלאַסטיציטעט : רעפֿלעקס : ספרונזשינע, ז
פרוזשינע, שפּרינגפֿעדער : פֿישביין.

גומי, גומע, גומילאַסטיק, קױטשוק, גוטאַפּערטשע, ראָבער נאַ-) : גומקע,
רעזינע : בענזאַגומי, בענזאַין, אַקאַציע־גומי, לאַזאַר־גומי, וויינשל־
(קאַרשן־)גומי, צעראַסין, אַנימע־גומי, פעכגומי, מעסקיט־גומי, קאַטשױ־גומי,
סאַרקך קאַל, ווילקאַניט, סאַגאַפּען, באַקעליט, עבאַניט, אַראַבין.

וו : זײַן עלאַסטיש, נאַכגיביק אַאַז"ר — אַדי :
צײַען זיך, פֿעדערן, פֿידערן נדיאַל) : נאַכגעבן, נאַכגיבן נדיאַל) : נאַכלאַזן :
אַפּשפּריצע, צוריקשפּרנגען.

נפֿאַרגלייכונגען) צײַען זיך ווי פעך, ווי פאַטעקע, ווי ציראַפּ (סירופּ), ווי
ווערעם, ווי (פֿון) קליי, ווי (פֿון) גומילאַסטיק.

אַדי : עלאַסטיש, פֿעדער(ד)יק, פֿידער(ד)יק
נדיאַל) : צי־עוודיק. נאַכגיביק, נאַכעביק, נאַכלאַזיק.

זע אויך : רעגרעסיע 182:

ס : ריבונג, שאַבונג, ריבעניש, שאַבעניש
אָו"ו — וו.

וו : ריבן, מאַסירן, מאַסאַישירן : מוליען :
שאַרן, שאַרערען, שעריווען, שאַרן, שאַרקען, סקראַבאַטשען, שקראַבען,
שקראַבען, סקראַבען, שייערן, שאַבן, הובלע(ווע), פאַלירן : קראַצן (זיך),
שיבערן (ויך), טשוכען (ייר), טשאַכען (ייר), טשעכערען (זיך) : ריצן,
קריצן, דראַפּען, גראַבלען : פֿילן, זעגן.
נפֿאַרגליכונגען) ריבן זיך אין וואַנט מי אַ חויר : קראַצן ויך ווי אַ בעטלער, ווי
אַ ליזיקער, רי אַ אַויר אין פלאַנקען, ווי אין הקדש. זען אויך : גלאַטקייט 188,
אומגלאַטקייט — 1.

216. מאַלונג

ס : צעמאַלנקייט, צעשטויבטקייט, זאַמדיקייט
אָי"ו — אַדי : צעמאַלונג, צעריבונג, פולווערירונג אָו"ו — יי :
פולוועריואַציע, אַטאַמיזאַציע, גראַנולאַציע : טחינה.
זאַמד, זעמדל, זאַמדקערנדל . 204 : שטויב, שטייבל, שטייבל. פול, קאַרוש,
קורוש, פאַר(אַ), פראַך : מיעל. מיאַל : פולרער, פראַשיק, פודער, פודרע,
פודער נאַ-) : מעלשטויב, ציגלשטויב, קויל:שטויב, פֿילשטויב, פֿילעכץ,
שליפֿשטויב, שליפֿעכץ, אַפילקעס, שלאַק : איינשטויב, בלישטויב,
דימענטשטויב : זעגשטויב, (גע)זעגעכץ, פאַלאַווינעס, טראַטשינעס : האַלצמעל
: טאַלקע, טאַלקפודער, פֿעדערוויס, רייפודער, פערל־פודער, פערלוויס :
איילבערט־פודער, אַליריל : ביינערמעל, מוהל־מעל, פרוכנע.
מעל : נאַמאַל, מאַלעכץ : פערווע מעל,
מאַרמאַנסקע מעל : פאַסליעדנע מעל, פאַסליעדקע : קאַרנמעל : ווייצנמעל,
זעמלמעל, סולת, מעושיסיטקע : גריסקעמעל, האַבער מעל, גערשטנמעל,
קוקורוזע־מעל, נוסמעל, אַרבעסמעל, מאַניאַקמעל, קאַרטאַפֿל־מעל :
קאַכמאַלמעל, קאַכמ(ע)ל, אַראַרוט : מילכמעל : מצה־מעל : קמח סח,
שמירה־מעל : גריץ, קאַשע — 2-8 : ריבעכץ, שאַבעכץ, וויסקראַב,
ווישקראַב.

נמאַל־מכשירים) שטייסל, שטויסל, מערזשער, מערזשל : שטאַמפ, סטעפּקע,

סטופע, טוקאטש, מאקאָהינע : קאוועמילכל, פלייש מילכל, פֿעפֿערמילכל :
גראַנוליר־מאַשין : פולוועריואַטאָר : ריבאַניזן, ריבאַניזל, ריבאַניזן, טאַרקע :
האַקברעטל, קריזשיק.

מיל : שטיינמיל, ווינטמיל, וויאַטריק, וויעטריק : וואַסערמיל, פיציעבינע :
דאַמפֿמיל, דאַמפֿמיל : טרעטמיל, פֿערדמיל : האַנטמיל, זשאָרנע : קאַשעמיל,
ריומיל, גרויפֿנמיל, גרויפֿן־ריסער, גרויפֿאַרניע, קרופֿאַרניע, קרופֿאַדיאַרקע,
דראַטש : נטיילן מיל) סנאַסט : מילשטיין, זשאָרנע : אייבערשטער מילשטיין,
לויפֿער, ווערכניאַק : אונטערשטער מילשטיין, ליגער, ספידניאַק :
בייטל־קאַמער, בייטלקאַסטן, בייטל־מאַשין, זיפֿמאַשין, צילינדער זיפֿ : קויש :
מילראָד, וואַסערראָד, טורבין, סטאַטקע, אונטערגאַס־ראָד, אויפֿגאַס־ראָד :
קירציע : מילדאַמבע, הרעבליע, גרעבליע, סטאַוידלע : ליטאַקע : מאָלגעלט,
מליווע.

מילנער, בייטלער, מיטניק, מיטניטשקע : דראַטשעוויניק, גרויפֿער, קרופֿעניק,
קרופֿעניצע : מעלער, מעל־סוחר, מעלהענדלער.

וון מאָלן, צעמאַלן, אָפּמאַלן אַז"וו : שרעטעווען, שרעטעווען, פולוועריזירן,
צעפולווערן, צעפודערן, צעשטויבן, גראַנירן, גראַנולירן, אַטאַמיוירן :
צעשטויסן, צעבראַקן, צעברעקלען, צעדראָבען, צעקרישען, צעקרישלען,
צעשטיקלען, צעשפילטערן, צעשפילטערן, צעפיצלען, צעלאָמען, צעהאַקן,

148

צעקנאַקן, צעזעצן, צעשלאָגן, צעקלאָפֿן, צעדוּזגען, צעמורשן, צעמורזשען,
צעמורשטן, צעמאַרשטן, צעמערשטן, צערייבן, צעשאָבן — 107 .
נפֿאַרגלייכונגען) צערייבן ווי אויף אַ ריבאַניזל, ווי אויף מצה־מעל :
צעברעקלען ווי אַ מעהקעלע, ווי אַן אייער־קיכל : צעשטויסן ווי פֿעפֿער :
צעשטויבן ווי דער ווינט.

אַדין פולווער(ד)יק, ז פולווערפֿאַרמיק, ז פולוועראַרטיק : זאַמדיק, מעליק,
שטויביק : צעמאַלן, צעשטויבט, צעקרישלט, פולווערירט אַז"וו — יי .
שפר : קוריש איי אַ ונֵכ.

זען אויך : צעשטערונג 107.

217. שמעלצונג, מעטאַלורגיע מן שמעלצונג, גיסונג, צעלאָזונג, ז אויפֿלייוונג,

בעסעמירונג אַז"וו : אָפּגאַס, צעשמעלץ, צעלאָז, ז אויפֿליין אַז"וו — יי :
געשמעלץ, אַמאַלגאַם : אַמאַלגאַמיר-מעטאַד : בעסעמערפּראָצעס :
מעטאַלורגיע, עלעקטראַמעטאַלורגיע, הידראַמעטאַלורגיע, פּיראַמעטאַלורגיע
אַז"וו.

אַיִן - אינדוסטריע, גלאָז - אינדוסטריע אַז"ר : איִן-פֿאַבריקאַציע,
גלאָז-פֿאַבריקאַציע אַז"וו : גיסאַרניע, גיסערי, שמעלצערי, געווערק,
פֿאַבריק, זאַוואָד : איזוגיסערי, שטאַלגיסערי אַז"וו : איִן-געווערק,
שטאַלגעווערק אַז"ר : איִזן-פֿאַבריק, שטאַלפֿאַבריק אַז"וו : איִן-עאַוואָד,
שטאַלזאַוואָד אַז"וו : גלאָוהוטע, הוטע, היט : נואַלץ) גראַדירט. (הויז-
נמכשירים) ברענאוויין, גליאוויין, שמעלצ-
אויין, טעסטאוויין, טיגל-אויין, שוויסאוויין, רודניע, טשעלישטשע, מאַרטען,
וואַגראַנקע : גלאָוואירן, קאַלכאוויין : קאַלכגרוב, ראַסע, גראַסע :
טעפּער-אויין : זאַלצפֿאַן : טריקד אויין, קילאוויין : טעסט : שמעלצקעסל,
שמעלצטאַפּ, שמעלצטיגל : בעטאַן-מישמאַערן, בעטאַניערקע : קווינע, האַרנע
אַז"וו — פֿ.ב. נמעטאַלח איין : גאַסאַיזן, גוסאַיין, טשר הון, טשומן,
טשאַרון : וויס, גרוי אַז"ר איין : וויסער, גרויער אַז"וו טשוהון : באַזישער
איין, רויאיין, פֿלוסאיין, שפיגל-איין : פֿאַספֿאַר-איין, כלאַראַיין אַז"ר :
קאַלטברעכיק איין, גאַלוואַניזירט איין, צווייטוועבלדיק איין : מאַינעט-איין,
בע-עמעראַיין : באַקאַיין : קערנער-איין, פֿאַדעם-איין : טאַוולאַיין,
בלאַטאַיין : פֿאַסאַיין, וואַלצאַיין : שמידאַיין, באַנדאַינע, פֿלאַכאַיין,
שינע-איין, שטאַבאַיין, שטאַנגען-איין, קוואַדראַטשיין : שלאַסאַיין,
קעסל-איין, פֿאַנצער-איין אַז"ר : איינשוים : אייזנוואַרג, זאַליאָן :
אייזנברעך, ברוכאַיין.

שטאַל : גאַסשטאַל, מסשטאַל, פֿלוסשטאַל, טעסטשטאַל, טיגלשטאַל,
פֿייערשטאַל, בלאַטשטאַל : פֿאַרהאַרטעוועטער שטאַל, נייט-פֿאַרהאַרטעוועטער
(אָפּגעווייכטער) שטאַל, מאַגנעטישער שטאַל, בעסעמערשטאַל, אייזשטאַל :
כראַמשטאַל, וואַלפֿראַמשטאַל : צעמענטשטאַל, גערבשטאַל, דאָשקשטאַל,
זילבערשטאַל : ניקלשטאַל, אינוואַר.

בלעך : אייזנבלעך, צינבלעך, מעשבלעך, קופּערבלעך, שפיאָלטערבלעך,

וויסבלעך, שוואַרצבלעך, דאָכבלעך : בלי : האַר־בלי, וואָלפֿבלי :
האַרנבלי, כלאַרבלי : פֿאַספֿאַרבלי : צין, בדיל : האַלבצין, גראַנולירטער צין :
צינק : פלאַטינ(ע) : ניקל, קופּער־ניקל, ניקעלין : קופּער : רויטקופּער,
וויסער קופּער, פּרינצמעטאַל : מעש, ז מעסינג, ברעס נאַ-) : וויסמעש,
טאַמבאַק, טאַמפּאַק, טאַמבעקע : אַלומינ(יום) : בראַנדז : גאַלד, גינגאַלד,
פֿינגאַלד, נהב טהור : נייגאַלד, עלעקטרום : בוליאַן : זילבער : איזוילבער :
האַרזוילבער, כלאַרוילבער : נייזילבער, ניקלעילבער : קרעקוילבער :
אייטעקטיש געשמעלץ : וויסמעטאַל, רויטמעטאַל, בריטישער מעטאַל,

149

218—217

גלאַקן־מעטאַל, לייטמעטאַל אַז"וו — 4-- , פ-- , 8 !! : פֿלוס, שלאַק.
גלאַז : וואַסערגלאַז, אייזנגלאַז, טאָולגלאַז, שויבנגלאַז, טאַפֿליעגלאַז,
פֿענצטערגלאַז, גאַרטנגלאַז, שפיגלגלאַז אַז"ר : גלאַזמאַסע, גלאַזשלאַק :
גלאַזוואַטע, גלאַזשויס, גלאַזשטויב.
קאַלך, קאַלעך, כלאַרקע : ליימקאַלך, שטיינקאַלך, געברענט קאַלך : עסעריק
(עציק) קאַלך : צעמענט, שטיינקייט : נאַטירלעכער, הידראַוולישער,
פאַרטלענדישער אַז"וו צעמענט : פאַרצעלי־צעמענט : לייס, קאַאַלין,
צימאַליט, שאַמאַט, פאַרצעלי, פֿאַיאַנס : בעטאַן, אייזן־בעטאַן, קאַנקריט נאַ-) .
מעטאַל - אַרבעטער, אייזן - אַרבעטער, שטאַלאַרבעטער, מעטאַליסט, ז
מעטאַל.וויעץ, גיסער, שמעלצער, קאַכער, אַמאַלגאַמאַטאַר : אייזן־קאַכער,
שטאַלקאַכער אַז"וו : מעטאַל־גיסער, אייזדגיסער, שטאַלגיסער, גלאַקדגיסער
אַז"ר : גלאַגיסער, גלאַזבלאַזער, גלאַזמאַכער, גלאַזשליפֿער : קוילברענער,
קאַלכברענער, ראַפּניק, וואַפּעלניק : מעטאַל־פרורער : מעטאַלורג.
וו : צעגיינ, לאַזן, טייען, צערינען, צעשווימען :
וּפֿאַרגלייכונגען) צעגיינ ווי שניי, ווי וואַקס, ווי פוטער (אויף דער זוך, ווי
גריוון (אין מויל), ווי זאַלצוואַסער, ווי צוקער אין אַ גלאַז טיי : מאַכן פֿליסיק :
צעלאַזן, צעשמעלצן, צעטאַפֿיען, ז אויפֿלייזן : גיסן, אָפּגיסן, אויסגיסן :
מעטאַליזירן, לעגירן, אַמאַלגאַמירן, בעסעמעריזירן, גאַלוואַניזירן : וואַלצעווען,
וועלצערען.

אָדי : גלדִיק, בלייען, בלייערן : גאָלדִיק,
גאָלדן, גילדערן אאָן"ר — .-

זען אויך : געאָלאָגיע 204, מעטאַל-באַאַרבעטוט 205,
כעמיע 218, גאָן מ.

218. כעמיע

ם : נויסנשאַפֿט) כעמיע, כימיע : אַלגעמיינע,
אַנאָליטישע, טעאָרעטישע, פֿיזיקאָלישע,

פראַקטישע, אָרגאַנישע, אומאָרגאַנישע (אַנאָרגאַנישע) אאָז"ר כעמיע :
ביאָלאָגישע כעמיע, ביאָכעמיע : מיקראָכעמיע, טערמאָכעמיע, געאָכעמיע,
פֿאַרמאַקאָכעמיע, עלעקטרעכעמיע, פֿאָטאָכעמיע אאָז"ר : אַגריקולטורכעמיע,
אַגראָכעמיע : זאָאָכעמיע : אַלכעמיע, אַלכימיע.

מאַטעריע, סובסטאַנץ, קערפער, שטאָף : גרונטשטאָף, קדמוזשטאָף, ז
אורשטאָף.

נמינים שטאָפֿן) איינפֿאַכע, קאָמפּליצירטע, איינהייטלעכע, גלייכמיניקע (ז
גלייכאַרטיקע) האַמאָגענע, העטעראָגענע, ריינע, צונויפֿגעשטעלטע
(צוואַמענגעזעצטע), פאָלימאָרפֿע, האַרטע (סאָלידע, פֿעסטע, קרישטאָלישע,
קריסטאָלישע), פֿליסיקע, גאָזיקע, עלאָסטישע, ניט־עלאָסטישע, פֿעטע, טויטע,
מינעראַלע, אָרגאַנישע, אומאָרגאַנישע (אַנאָרגאַנישע), אַנהידרישע,
אַמפֿאָטערישע אאָז"ר שטאָפֿן.

פֿליסיקייטן : מישיקע, ניט־מישיקע פֿליסי קייטן : גאָין פ 220 : מעטאַלן :
גרינגע (לייכטע, רעאַקטיווע), שווערע (רייניקערשקטירע, גאָרניט־אַקטירע),
איידעלע, ניט־איידעלע, האַלבאיידעלע מעטאַלן : ניט־מעטאַלן, אַמעטאַלן :
אַלקאָלישע ערדמעטאַלן, אַלקאָלי־מעטאַלן.

סטרוקטור פֿון אָרגאַנישע פֿאַרבינדונגען : ציקלישע, איזאָציקלישע,
אַליציקלישע, העטעראָציקלישע סטרוקטור : קייטן, זייטקייטן,

טאָפֿל־בינדונגען, אָשוטע (איינפֿאַכע) בינדונגען : אַטאָם־סטרוקטור :
עלעקטראָן, פראַטאָן אאָן"ר — 104 .

נכעמישע עלעמענטן) אוראַניום (אוראַן), איטערביום, איטריום, אייזן,
איראָפּיום, איליניום, אינדיום, אירידיום, אַלאַבאַמין, אַלומיניום (אַלומין),

אַמעריקיום, אַנטימאָניום (אַנטימאָן), אָסמיום, אַרגאָן, אַרטען, באָר, באַריום, ביסמוט (וויסמוט), בליי, בעריליום (בעריל), בראָם, גאַדאָליניום, גאַלד, גאַליום, גערמאַניום, דיספראַזיום, האַלמיום, האַפֿניום,

218

העליום, וואָלפֿראַם, וואַנאַדיום, וואַסערשטאָף (הידראָגען), ווירגיניום, זויערשטאָף (אָקסיגען), זילבער, טאַליום, טאַנטאַלום (טאַנטאַל), טאַריום, טוליום, טיטאַניום (טיטאַן), טעלוריום (טעלור), טערביום, יאָד, כלאָר, כראָמיום (כראָם), לאַוטאַנום (לאַנטאַן), לוטעציום, ליטיום, מאַגנעזיום, מאַזוריום, מאָליבדען, מאַנגאַנען (מאַנגאַן), נאַטריום, ניאָביום, ניקל, נעאָן, נעאָדימיום (נעאָדים), נעפטוניום, סאַמאַריום, סטראַנציום, סיליציום, סעלעניום (סעלען), סקאַנדיום, פּאַלאַדיום, פּאָלאָניום, פּלאַטין, פּלוטאָניום, פּראָטאַקטיניום, פּראָסעאָדימיום, פּאָספּאָר, פּלאָאָר, צין, צינק, צירקאָניום (צירקאָן), צעוויס, צעריום, קאַבאַלט, קאַדמיום, קאַליום, קאַלציום, קוילנשטאָף (קאַרבאָן), קופּער, קי(ו)ריום, קסענאָן, קריפטאָן, ראַדאָן (ניטאָן), ראַדיום, ראָדיום, רובידיום, רוטעניום, רעניום (באַהעמיום), שרעבל, שטיקשטאָף (ניטראָגען).

נסיסטעמען עלעמענטן) נאַטירלעכע סיסטעם (פֿון) עלעמענטן : דאָבערניערס טריאַדן : ניולאַנדס אָקטאַוועס : פעריאָדישע קלאַסיפֿיקאַציע פֿון עלעמענטן, פעריאָדישע סיסטעם, מענדעלעיעווס און לאַטאַר מייערס פעריאָדישע סיסטעם : אַקטיווע, ראַדיאָאַקטיווע, אינערטע, פֿרייע, כעמיש פֿאַרבונדענע עלעמענטן : עלעקטראָפּאָיטיווע עלעמענטן (מעטאַלן), עלעקטראָנעגאַטירע עלעמענטן (ניט־מעטאַלן) : באַזישע עלעמענטן : זייערספֿורעמענדיקע עלעמענטן : איבערגאַנג־עלעמענטן, איזאָטאָפֿן : נמשאָחות - עלעמענטן) נאַטירלעכע משאָחות, האַלאָגען - משאָחות (האַלאָגענען) — 204 .

וואָג, ז געוויכט : וואַגאיינס, וואַרפּראָפּאַרציע, וואַמפֿאַרהעלטעניש : מאַלעקולאַרע וואָג, פֿאַרמלראָג : אַטאָמראָג־טאַבעלע : כעמישע גלייכוואָג : קאָנסטאַנטע, ניט קאָנסטאַנטע וואָג : כעמישע גלייכונגען : כעמישע קרובי שאַפֿט (אַפֿיניטעט).

וואַרעמקייט, טעמפּעראַטור : ספּעציפֿישע וואַרעמקייט, אַטאָם־וואַרעמקייט,

ספעציפישע אַטאָם־וואַרעמקייט , צעלאָדוואַרעמקייט , אויפֿרייס -
וואַרעמקייט, פֿאַרברען - ושרעמקייט : וואַרעמקייט־עקספּאַנסיע : נאָרמאַלע
טעמפּעראַטור : שמעלצפּווקט, פֿרירפּונקט, זידפּונקט: קריטישע טעמפּעראַטור,
צינד־טעמפּעראַטור : צענטיגראַד גצעלזיום), פֿאַרנהייט, רעאָמי(חר :
אַבסאָלוטע טעמפּעראַטור.
וואָלום(עף, גערוים : דרוק : נאָרמאַלער, קריטישער, אָסמאָטישער דרוק :
דאָמפּדורק, פאַרעדורק.
וואַיגנשפּטן) פֿיזיקאַלישע, כעמישע איי שאַפֿטן : געדיכטקייט : אַבסאָלוטע,
רעלאַר טיווע געדיכטקייט : צעלאָועוודיקייט, (אויס)מישעוודיקייט,
(אויס)שפּרייטערדיקייט, צר זאַמענדריקעוודיקייט, עלאַסטישקייט, האַרטקייט,
שמידעוודיקייט, פֿליסערדיקייט, קלעפּעוודיקייט, אויסוועפּעוודיקייט:
עלעקטרישע, טערמישע דורכפֿירעוודיקייט (ז דורכפֿירלעכקייט, ז
דורכפֿיר־פֿעיקייט) : כעמישע נייטט : אָקסידיר־קראַפֿט.
וואַלענץ (ווערט, ווערטיקייט) : פּאָזיטיווע, נעגאַטיווע וואַלענץ : הויפּטראַלענץ
, סעקונדערע וואַלענע, העלפֿראַלענץ : נולוואַלענץ, זעראַ־וואַלענץ .
כעמישע רעאַקציע : פֿולקומע, נישפֿולקומע, אומקערלעכע (באַלאַנסירטע),
ניטאומקערלעכע, פּלוצעמדיקע, שטורעמדיקע רעאַקציע : זייערס־רעאַקציע :
אַלקאַלישע (באַזישע), יאָנישע רעאַקציע : טערמישע דיסאַציאַציע :
קאַטאַליטישע ווירקונגען : כער מישע ענערגיע.
וגעוועזן, טעאָריעס, היפּאָטעזעס דאָס געזעץ פֿון דערהאַלטונג פֿון שטאָף : דאָס
געזעץ פֿון עקוויװאַלענטע (פֿאַרבינד־) פּראָפּאָרציעס: דאָס געזעץ פֿון
פֿילפֿאַכיקע פּראָפּאָרציעס : דאָס געזעץ פֿון קאָנסטאַנטע וואַג־פּראָפּאָרציעס :
דאָס געזעץ פֿון קאָמבינירטע וואַע :
דאָס עמפּירישע געזעץ : אָסטוואַלדס פֿונאַנדערפֿיר־געזעץ : הענריס געזעץ :
דאָלטאָנס געזעץ וועגן טיילווייזן דרוק : גראַהאַמס געזעץ פֿון דיפּוויע : באָילס
(מאַריאָטס) געזעץ, טשאַרלס געזעץ, געזעץ פֿון גיי - ליסאַק : אַטאָמישע
טעאָריע, מאָלעקולאַרע טעאָריע, קינעטישע טעאָריע, קאָאָרדיניר־טעאָריע,
וואַלענע־טעאָריע, פֿלאַגיסטאָדטעאָריע.
כעמישע וואַטאַציע : סימבאָל, צייכן : פֿאַרמל ל"ר פֿאַרמלען, פֿאַרמולע ל"ר

פֿאַרמולעס : נומערישער סופֿיקס : כעמישע קאלקולאַציעס : כעמישע
נאַמענקלאַטור.

כעמישע צעלאָזונגען : קאָלאָידע צעלאָזונגען, אָמתע צעלאָזונגען,
סטאַנדאַרד־צעלאָזונגען : נאַרמאַלע, נייטראַלע, סאָלידע, פֿליסיקע, גאַויקע,
מאָלאַרע, געזעטיקטע, איבערגעזעטיקטע, קאָנצענטרירטע, פֿונאַנדערגעפֿירטע,
אַלקאָלישע (באַזישע) צעלאָזונגען : זויערע, אָרגאַנישע, וואַסערדיקע
צעלאָזונגען : צעלאָזער : דאָס צעלאָזטע : צעלאָז־מיטלען : כעמישע מישונגען
(פֿאַרבינדונגען, פֿאַראַייניקונגען, קאָמפּאָזיציעס, צונויפֿשטעלן, ז צונויפֿואַצן) :
מעכאַנישע, אָרגאַנישע, אומאָרגאַנישע (אַנאָרגאַנישע), צווייטיקע (בינאַרע),
דרייטיקע (טערנאַרע), ניט־אויסוועפּעוודיקע אַז״וו מישונגען (פֿאַרבינדונגען,
צונויפֿואַצן אַז״וו) : פיזיקאָלישע, כעמישע בייטונגען : כעמישער פֿאַרבייט
(כעמישע פֿאַרטערטונג) : כעמישער פֿונאַנדערלייג : כלאָרפֿאַרבינדונגען,
האַלאָג־דישע פֿאַרבינדונגען, שוועבל־פֿאַרבינדונגען אַז״וו.
כעמישע עקוויװאַלענטן : עקוויװאַלענטן פֿון אַ באַיע (פֿון אַ זייערס, פֿון אַ
זאַלץ) : רעאַגענט, רעאַקטיוו : רעדוציר־אַגענט, אָקסידיר־אַגענט,
קאַטאַליטישער אַגענט : אַניאָן, קאַטיאָן : עלעקטראָליטן, דורכפֿירערס :
ניטעלעקטראָליטן, ניט־דורכפֿירערס : קאַטאַליסט : פּאָזיטיווע, נעגאַטיווע
קאַטאַליסטן : אַנטיקאַטאַליסטן : קאָלאָידן, קריסטאַלאָידן.
נכעמישע אָפּעראַציעס) כעמישער פּראָצעס : כעמישע, מעכאַנישע אָפּעראַציע :
צוגרייט־מעטאָד, רייניק(ונג)־מעטאָד אַז״וו : אָקסידאַציע, רעדוקציע,
פֿאַרברענונג, פֿאַרזיי פֿונג, פֿאַראַשונג : פֿאַרקוילונג, קאַרבאָניאַציע :
יאַניזאַציע, ניטרירונג, ניטראָזירונג, סולפֿירונג, סולפֿאַנירונג, אָנוויערונג,
בראָמירונג, יאָדירונג, דעבראָמירונג, כלאָרירונג, צענטריפֿוגירונג,
אַלקאָליאַציע, אַלקאָהאָליזאַציע : יוירונג, יערונג, פֿערמענטאַציע :
עסטעריפֿיקאַציע, קאָנצענטראַציע, קריסטאַליזאַציע, סובלימאַציע, פֿילטראַציע
: דעסטילאַציע, דיסטילאַציע : פֿראַקציאָנירטע דעסטילאַציע,
וואַקוום־דעסטילאַציע, פֿאַרע־דעסטילאַציע : דעניטריפֿיקאַציע,
דעקאַרבאָניאַציע, דעגאַואַציע, דעפֿלעגמאַציע, פּאָלימערזאַציע, אינאָקולאַציע,
פֿיקסאַציע, טיטראַציע : שפּאַלטונג : הידראָלי(וי)רונג, הידריירונג, דעהידריירונג

: קאָנדענסאַציע, פּרעציפּיטאַציע, אָפּוועצונג, סעדי מענטאַציע : קאָאָגולאַציע, פֿאַרגליווערונג : אָסמאָז, דורכזאָפּוע : עלעקטראָאָסמאָז, עלעקטראָפּאָראָן : זעטיקונג, איבערזעטיקונג : עמולסיע, דיפּווע, דורכמישונג : אינווערסיע, דעפּרעסיע, רייבונג, פֿריקציע : אויספֿאַרונג, אויסדאַמפּונג אַז"ר — 220 : הידראָליז, עלעקטראָליז : פּאָטענציאַלמעטריע, רעפּראָקטאַמעטריע, אַצידימעטריע, אַלקאַלימעטריע אַז"ר.

נכעמישע (פֿאַרבינדונגען) אומאָרגאַנישע (שאָרגאַנישע), אָרגאַנישע, אַליפּאַטישע, אַראָמאַטישע פֿאַרבינדונגען : העטעראָציקלישע, ציקלישע, אַליציקלישע, פּאָליציקלישע, איזאָציקלישע פֿאַרבינדונגען. זייערסן : נאָרמאַלע, שטאַרקע, שוואַכע, קאָנצענטרירטע, איינבאַזיקע, צווייבאַזיקע, דרבאַזיקע זייערסן : פֿעטייערסן : באַזעס (לויגן) : זאַלצן : באַזיקע גאַלקאַלישע) זאַלצן : נייטראַלע זאַלצן : וויערע זאַלצן, וויערזאַלצן : ערשטיקע, צווייטיקע (בינאַרע), דריטיקע

218

(טערנאַרע) זאַלצן : טאָפּעלע זאַלצן : אָרגאַנישע, אומאָרגאַנישע גאַנאָרגישישע) זאַלצן : קנאַמפּלעקסזאַלצן.

אַלקאַהאָל, אַלדעהידן, קעטאָנען, עסטער, פֿענאָלן, קוילן־וואַסער־שטאָפֿן, קוילך הידראָטן, פּאַראַפֿינען, אַלעפֿינען, אַצעטי לענען : מעטאַל־אַרשנישע פֿאַרבינדונגען, אַזאָפֿאַרבינדונגען, הידראָזאָ־פֿאַרבינדונגען : אַמינען, אַלקאַלאַידן, פּראָטעיַנען, צוקערן, האָרמאָנען, וויטאַמינען, כינאָנען, פֿעטסן : פֿילטראַט, דעסטילאַט, ענדפּראָדוקט.

כעמישע לאַבאָראַטאָריע : וואָגצימער, רעאַגענט־צימער, טונקל־קאַמער. נמכאָירים, אַפּאַראַטן) וואָג, פֿעדערוואָג : טערמאָמעטער : געוויינטלעכער טערמאָמעטער, בעקאָדטערמאָמעטער : רעפּראָקטאַמעטער, פּאָלאַרימעטער, קאַלאַרימעטער, פּאָטענציאַמעטער, מאָנאָמעטער, הידראָמעטער (שפינדל), פיקנאָמעטער, סטאַלאַגמאָמעטער : פֿאַרגרעסער־גלאָז, שפּאַקטיוו, לופּע, מיקראָסקאָפּ : שטייסל, מערזשער, רייבשאַל : פיסטיל : פּאַרצעלע־שיסעלע : בעכערגלאָז, ביורעט : גלאָזשטעקל, גלאָזטרייבל, זייגערגלעזל : קאַלבע, סלאָי : ערלענמייער־קאַלבעס, נוטשן : פּראָקציאַניר־קאַלאָנעס : ברענער :

ספירטברענער, בונזענס ברענער, אויערס ברענער, מעקער-ברענער,
מיקרא-ברענער : עלעקטרישער אויוון, גאזאויוון, טריקןאויוון, דאָמנע,
אַלעמביק : טיגל : רעאַגענץגלאַז : רעאַגענט-פֿלאַש, וואָלפֿס פֿלאַש :
פרובירערל, פרובירטרייבל, רעטאַרטע, פיפעט: פרובירגלאַז, פרובירל :
זייער, לייקע, טרעכטער : אָפּשייד-לייקע, אָפּשייד-טרעכטער : פֿילטער :
פֿילטער-פּאַפּיר : פּאַרעווע פּלאַטן, אַסבעסטנעצן : דעסטיליר-אַפּאַראַט,
דעסטיליר-כלי, דעסטיליר-גלאַז, דעסטיליר-פֿלאַש : צענטריפּוג(ע) : קילער,
קילעך-קילער שלאַנגקילער : אויטאָקלאַוו : וואַסערבאָד, זאַמדבאָד :
לאַקמוס-פּאַפּיר, קורקוס-פּאַפּיר, קאָנגאָ-
פּאַפּיר : געשטעל, שטאַטיוו : כעמישוואַרג, כעמיקאַליעס .
כעמיקער, מימיקער : לאַבאָראַנט : כעמישער אינזשעניר : אַלכעמיקער,
אַלכימיקער. וו ן נאַרבעט-פּראָצעסח פֿאַרבינדן, פֿאַראייניקן, קאָמבינירן,
צונויפֿשטעלן : צעלייגן, צעלאָזן, שפּאַלטן, צעפֿירן, פֿונאַנדערפֿירן : אַקסידירן,
רעדוצירן, כלאַרירן, האַלאָגעניזירן, הידרירן, בראַמירן, יאָדירן,
קאַרבאָני(וקרן), יאָני(זי)רן, ניטרירן, ניטראָוירן, סולפֿורירן, סולפֿאַני(זי)רן,
אַלקאַלי(וי)רן, אַלקאַהאָלי(וקרן), נייטראָליזירן, פֿערמענטירן, קאָנצענטרירן,
קריסטאַליזירן, פּרעציפּיטירן (אַפּזעצן), סובלימירן : איינדאַמפּן,
אַינפּאַרע(ווע)ן : פֿילטרירן, דעסטילירן (דיסטילירן), דענטריפּיצירן,
דעקאַרבאָני(זי)רן, פֿאַרזייפֿן, עסטעריפּיצירן, דעהידרירן, דעהאַלאָעני(זי)רן,
דעבראַמירן, דעגאַוירן, דע(ז)אַדאַרירן, פּאָלימערזירן, פֿיקסירן : דורכזאַפּן,
זעטיקן, איבערועטיקן, עמולסי(פֿיצ)רן : מיק, דורכמישן, דעפּוּוירן, דיפּונדירן :
הידראָליזירן, עלעקטראָליזירן : אַקטיווירן, ז אַקטיוויזירן, רעאַקטיווירן
אַו"וו — ס.

אדי ן ווערטיק, וואַלענט : איינרערטיק, אַניוואַלענט : צווייווערטיק,
ביוואַלענט : דרייערטיק, טריוואַלענט : מינערווערטיק, העכערווערטיק
אַו"וו : איינהייטלעך : גלייכמיניק, ז גלייכאַרטיק, האַמאַגען : העטעראַגען :
אַקטיוו, רעאַקטיוו, ראַדיאַאַקטיוו : אַרגאַניש, אומאַרגאַניש גאַנאַרגאַניש) :
טערמיש, עקיאַטערמיש, ענדאָטערמיש : אויטעקטיש : אַטאָמיש, מאַלעקולאַר :
כעמיש, מימיש, מיקראַכעמיש, אַגראַכעמיש אַז"וו — " : גאַויק, פֿלי סיך,

פֿליסעוודיק, גיסיק : געדיכט, האַרט, סאָליד, פֿעסט, קרישטאָליש, קריסטאָליש
: עלאַסטיש, ניט־עלאַסטיש, פֿעדעריק, ניטפֿעדעריק : קלעפּערדיק : צעלאָזלעך,
צעלאָזעוודיק, שמעלצעוודיק, צעגייערדיק : מישיק, מישעוודיק, אוממישיק,
אוממישערדיק :

2 19—2 18

צוזאַמענדריקעוודיק, (אויס)שפרייטעוודיק, שמידעוודיק, אויסוועפּערדיק,
דורכפֿירער דיק, ז דורכפֿיר־פֿעיק : עלעקטראָפּאָויטיר, עלעקטראָנעגאַטיוו :
געזעטיקט, איבערגעזעטיקט : אָקסידירט, רעדוצירט אַאַז'ר . יי.
זען אויך : געאַלאָגיע ש, מעטאַליבאַאַרבעטוע 5ש, מעטאַלורגיע 217, האָן מ.
219. לופֿט, ווינט

ס נ לופֿטיקייט, ווינטיקייט, שטורעמדיקייט אַאַזיר — אַדי : בלאָזונג,
לופֿטערונג, ווענטי לירונג אַאַז"וו — יי : ווענטילאַציע.
לופֿט, עטער : אַטמאָספֿער, אַעראָספֿער : לופֿטמאַסע : אַטמאָספֿערישע לופֿט,
פֿרישע לופֿט אַאַז"ר : דער דרויסן : ים־לופֿט, צוגלופֿט : לופֿטדרוק, ווינט,
לופֿטבלאָז, לופֿטשטראָם, לופֿטצוג, צוג, צוגווינט, - טשאַנג : פֿריש, ליכט,
לינד ווינטל : ברין : מערב - ווינט : מיזרחווינט, פּאַסאַט (רינש : אָפּודרינט,
צפֿונית : ז נאָרדווינט, מיסטראַל : דרום־ווינט, זעפֿיר : קעערינט : לאַנדרינט,
ים־רינט : טרוקנווינט, טריקנרינט, סוכאַריי, הייסער ווינט, הייסרינט :
זאַמדווינט : ווינטבראָך, ווינטשטויס : וויכער, געוויסער, וויגע, זאַווייע,
שטורעמווינט, ווירבּלווינט, אַנטיציקלאָן, סמערטש, שקראַל, פֿאַרטונע :
מעטלל, מעטעליצע, מיאַטעליצע, שנשטורעם, (שניי־)זאַווערוכע,
שניגעוויטער, פירגע : געוויטער, אומגעריטער : שטורעם, צעברויז, בורע :
בליצשטורעם, דונער־שטורעם, דונערבלע : געריטעשטורעם, נששטורעם,
ווירבּלשטורעם : ואַמדשטורעם, סאַמום, סימון, מאַנסט, ציקלאָן, הוריקאַן,
אַרקאַן, אוראַגאַן, כאַמסע, האַרמאַטאַן, טייפֿון, טאַרנאַיע, טראַמאַנטאַן, סיראַקאַ
: שטורעםשטח, שטורעטשענטער.
וועטער, קלימאַט, פּאַגאַדע, אַוויר : שלעכטער וועטער, אומוועטער :
וועטערבֿיט. אָטעם, אָטעמונג, עטעמונג : אענאַטעמונג,
אַינעטעמונג, אינהאַלאַציע : אויסאַטעמוע, אויסעטעמונג, פאַרע : אָטעמצי, ז

אַטעמציג : הויך, כוך, בלאַז, פוף, צי : (אַטעסחאיבער כאַפּ, ז אַטעם־פויזע : נאָס, ניס : שלוקערן, שלוקעכץ : (אַפּ)גרעפץ : בויכווינט, — פֿאַרן, — נפֿוח, * נפֿיחה.

נוויסנשאַפֿט) אַעראָלאָגיע, אַעראָנאָרטיק, אַעראָסטאַטיק, אַעראָדינאַמיק : וועטערקענטשאַפֿט, מעטעאָראָלאָגיע : בראַנטאָלאָגיע אַז"ר. נאָינסטרומענטן) לופֿטמעסטער, אַעראָמעטער, באַראָמעטער, באַראָגראַף, באַראָסקאָפּ, ווינטמעסטער, אַנעמאָמעטער, וועטער מעסטער, קלימאַטאָמעטער : אינספּיראַטאָר, רעספּיראַטאָר : אַטעטשפּאַראַט, אַעראָפֿאָר : פֿאָכער, פֿעכער, ווייער, וואַכליער, פֿען נ—) : לופֿטערער, ווענטילאַטאָר, ווענטיליר־מאַקע, בלאַזמאַשין, לופֿטפּאַמפּע, לופֿט־רעעלאַטאָר : וועטערגלאַז, ווינטפֿאָן, וועטערפֿאָן, וואַלקר פֿענדל, וועטערהאַן, ווינטהאַן : שטורעם־סיר נאַל, וועטער־סיעאַל : ווינטמאַפּע, ווינטקאַרטע, וועטער־קאַרטע, שטורעם־קאַרטע. וועטער־דעפּאַרטעמענט, וועטער־ביוראָ, וועטער־סטאַציע : וועטער־באַריכט, וועטער וואַאות, וועטער־נביא.

וון בלאַזן, בלעזלען, פויע, ווייען, פלאַשען, וויכערן, שטראָמען, שטורעמען, בושעווען, דרייען, ברויזן. לופֿטערן, אויסלופֿטערן, אויסריטערן, אויסוועטערן, דורכלופֿטערן, איבערלופֿטערן, ווענטילירן : פֿאָכן, פֿאָכען, פֿעכערן, פֿעכלען, אַפּמאַכן. הויכן, הויכען, הויכקען, כוכען : אַטעמען, עטעמען, איינאַטעמען, איינעטעמען, אינהד לירן: נרויך) פֿאַרצײען : שמעקן, ניוכען, שטיפֿן, שניפֿלען, וואַנכען, פֿאַרשקען, פֿאַרסקען, שמאַרען, סמאַרען : אַטעמען (עטעמען) שווער, דיכען, דעכען, דישען, זשיפען, זשאַפען, סאַפען, סאַפען, פאַשען, זשאַווען, זשווערן,

22 1—2 19

קייכן, פרייכן, פראַכן : שעפּן (כאַפּן לופֿט : כאַפּן (אַפּכאַפּן, איבערכאַפּן) דעם אַטעם : אַפּאַטעמען, אַפּעטעמען, אַפּזשיפען, אַפּדיכען, אַטדיכען : דישען (סאַפען, פרייכן אַזיוו) ווי אַ גאַנדן : הוסטן, הוסן, קייכן, כעכליען, פירכען, פירקען : פֿאַרגיין זיך, פֿאַרקייכן זיך, פֿאַרדישען זיך : גיסן : שלוקערצן, שלוקעכצן, איקען : גרעפצן, גרעפסן, אַפּגרעפצן : אַרויפֿגרעפצן, אַרויפֿשלאָגן, אַרויפֿהאַדען, אויפֿשטויסן : גרעפצן ווי אַ חזיר : לאַזן לופֿט(ח), — פֿאַרצן.

אָדי ן לופֿטיק: לופֿטעוודיק, ז לופֿטאַרטיק, ן לופֿטפֿאַרמיק : ווינטיק,
שטורעמדיק, שטורמיש : עטעריש, אַטמאָספֿעריש אַאָזיוו — ס.
אינוו, פראַן : אין דער לופֿטן : אויפֿן לשד : אויף דער פֿרישער לופֿט : אין
קאָנטרי נאַ-) : היק ! : אַפֿטשי ! : גענאָסן ביי דעם אָמת : לישוּאַתך קוויטי :
גיב זיך אַ צי ביים אויער : נשלעכטער וועטער) אַן עקרה אַ הונט
אַרויסצוטרייבן : אַן עקרה אַ שלעכט פֿערד אין וועג אַריין צו טרייבן : אַן עקרה
אַ שלעכטע יוד(אַ שלעכטן מאַן, אַ גנב) אַרויסצוטרייבן : מען זאָל טרייבן אַ
הונט מיט אַ שטעקן, וועט ער אויך ניט גיין : גאָט קריגט זיך מיט דער ווייב
ודונער : קינדעריש).
זען אויך : גאָז מ.

ס ן אויסדאַמפֿונג, אויספֿאַרוט אַאָזיוו פֿ״ : גאָזיקייט, דאַמפֿיקייט, רויכיקייט
אַאָז״ר — אָדי : גאָזיפֿיקאַציע, וואַפֿאַריזאַציע, סובלי מאַציע אַאָז״וו — 218 .
גאַן : איידעלע (אינערטע) האָזן : נאַטיר לעכע, גענעראַטיווע, ברעניקע אַאָז״ר
גאַזן : לופֿטגאַז, וואַסערגאַז, האַלצגאַז, איילגאַז, שוועבלגאַז, אַמאָניע־גאַז,
בלוישז, זומפֿהאַז, טשאַדגאַז, קנאַלגאַז, לייכטגאַז אַאָז״ר : שטיק־
לופֿט, מעפֿיטיס : העליום, נעאָן, אַרגאָן אַאָז״ר — 218 .
דאַמפֿ, דאַמף, פֿאַרע, סטים נ—) : געזעטיקטער, איבערגעהיצטער אַאָז״ר דאַמפֿ
: אָנהויך, אָנלויף, אויפֿלויף.
רויך, טשד, סוואָנד, קאָפעטש.
פֿנערמאַטיק, פֿנערמאַטאָלאָגיע : האַזפֿירונג, ז גאַזלייטונג : ז דאַמפֿפֿירונג,
דאַמפֿלייטונג : גאַזאַנשטאַלט, גאַזסטאַנציע, גאַזאָווייע : פֿנעוואַטישער
קאַבינעט.

נאַינסטרומענטח גאַזאַסקאָפֿ, פֿנעוואַטאַסקאָפֿ : גאַזאַמעטער, וואַפֿאַרימעטער,
פֿנעור מאַטאַמעטער אַאָז״ר

וו ן דאַמפֿן, דאַמפֿן, אויסדעמפֿן, אויסדאַמפֿן :
פֿאַרען, אויספֿאַרען : וועפֿן, אויסוועפֿן, אָפֿשאַלן, אויסשטיין זיך : פֿרייען,
פֿרייען, שוויצן : רייכ(ער)ן זיך, זעצן, וואַליען, קאָפֿטשען : נפֿלייש, פֿיש
רייכערן, אויסרייכערן, וויאַנדזלען, ווענדזלען, סמוקן נאַ-) : טשאַדען.
טשאַדזשען, סראַנדזשען : גאַזיפֿיצירן, סובלימירן, דעסטילירן אַאָז״וו — 218

אָדי ן גאַזיק: גאַוערדיק, גאַזפּאַרמיק, ז שד
אַרטיק : דאַמפיק, דאַמפיק, פאַריק. פאַרנע, פאַראַווע : פרייק, פרייק : רויכיק.
רייכערדיק : טשדיק, י טשאַדנע.
זען אויך : כעמיע 218, לופט 219.
221 . אייל

ס : אייליקייט, בוימלדיקייט, פֿעטקייט,
שמאַלציקייט, חלבדיקייט, פעכיקייט אַאָ"ר — אָדי : איילונג, זאַלבונג
אַאָ"ר — 138 און וו.
אייל , אָליי, אַלעיק, אַליווע : געשלאַגענער
אייל ניי'ח : סאַלאַטאייל, געריקסדאייל , פֿלאַנצנאייל : בוימל, אָמן נית (ןר) :
אַליוואַייל. אַליווקע : פאַלמענאייל : לינאייל, לינזוימעך אייל ,
קאַנאַפֿליע-אייל, זאַמענאייל , סימיעאייל : (פֿעלד)ריבדאייל. משדלאַייל.
מאַנאייל,

221—222

צימרינגאייל , סעוואַמאייל, קימלאַייל : נוסאייל, קאַקאַס(נוס-)אייל :
מוסקאַטאייל, מירטנאייל : נעגעלעך-אייל, ז נעלקנאייל : טייאייל,
לאַווענדל-אייל, מאַראַנצדאייל, ווערעמקרויטאייל , עטעראַייל, פֿוולאייל,
טימיאַנאייל, סאַספֿאַראַס-אייל, ראַפּסאייל, סינגאַפּור-אייל, טעראַייל,
טערפענטידאייל, קאַמפֿעראַייל, טונגאייל, מאַקאַסאַר-אייל, פּראַוואַנס-אייל,
ענעסאייל : ריצנאייל, קאַסטאַראַל, קאַסטאַרקע : מינעראַל-אייל,
אַנטראַצען-אייל : טראַן, ז טראַן, פֿישאייל, פֿישטראַן, וואַלפֿיש טראַן,
לעבערטראַן, קאַדליווער-אוייל נאַ-) : האַראַייל , זאַלבאייל : באַלואַם : טאַלו :
אַלעין : מאַקוד, זשמיכע, איילקוכן, איילקיכל, ליגקוכן : רויאייל, אויל נאַ-) :
שטיינאייל, פעטראַל(עום), פעטראַליום, קעראַסין, נאַפֿט, זואַפֿטאַ, גאַוע, ראַפּע :
בענזאַל, בענזאַלין, האַזאַלין, בענזין אַאָ"ו : שמאַלץ, פֿעטס, חלב, פוטער
אַאָ"ו פ 2-8 : וואַלפֿעטס : בערנפֿעטס, ספּערמאַצעט : אויג, פֿעטסטראַפּן.
שמירעכץ, מאַזט, מאַשטש, קרעם, זאַלב, לינימענט נאַ-) : קאַלדקערעם,
וואַזעלין, גליצערין : סטעאַרין, פאַראַפֿין : זשעלאַטין : פאַמאַדע, פֿיקסאַטו(אַ)ר

: באַנדאָלין : בריזאָלב, צינקואַלב אַז"ו — 427 : פעך : קדמוך פעך, ז
 אורפעך : האַלצפער, זשויצע : מינעראַל-פעך : מאַלטריע, דאַמאַרין, קאַפאַל,
 אַפּאַפּאַנאַקס, עלעמי, קסילען, קאַלאַפּאַניט, פעכגראַנאַט, קאַלאַפּאַניום,
 קאַלאַפּאַניע, קאַניפּאַל(יע) : אַלונט, טייוולסקייט, גאַלאַבאַן, אַלבנה : טער,
 קוילטער, טראַנשמירעכץ : סמאַלע : מאַוע, מאַוש(ע), וואַרווען,
 וואַגןשמירעכץ, סמאַר, דושעגע(כ)ץ, דיאַד, דייעט, דיאַגאַט, 0 דעגעט,
 סמאַראַוידלע, שמאַראַוידלע : פעכטאַפּ, מאַזניצע : שוסטערפער, וועצע :
 אַספּאַלט : נאַטירלעכער, קינסטלעכער אַספּאַלט : טערראַסער : אווע
 נפעכשטאַף) : לאַקיר, לאַק, ווינער לאַק, עמאַללאַק, גלאַוור, פּאַליווע :
 פּאַקאַסט, פֿערנעץ, וואַרניש
 נאַ-) : פּאַליטור, טינקטור, שערליאַק, שעלאַק, לאַציע.
 איילפּאַבריק, איילאַרניע, אַליאַרניע : איילפרעס, איילקעלטער :
 סמאַלע-פּאַבריק, סמאַלאַרניע : טערפענטיניצע, טערפענטינאַרניע : אילפעלד,
 איילקוואַל, נאַפּטקוואַל — 204 : איילרער, איילקעסל, איילרעזערוואַר :
 רערדליניע, פּיפּליין נאַ-) : איילמעסטער, אַלעאַמעטער.
 סמאַלע-מאַכער, סמאַלע-ברענער, סמאַליער : פעכטרעבער : נאַפּטלער:
 איילשמעקער : איילקרעמער, איילהענדלער, אַלייניק : זמאַשאַוש.
 וו : טרייבן סמאַלע, טערפענטין אַא"ר :
 איילן, זאַלבן, שמירן, בוימלען, וואַקסן, סמילעווען אַא"ו — 138 .
 אַדין בוימלדיק, עמדניתדיק, אייליק, פֿעט,
 שמאַלציק, חלבדיק, חלבן, פעכיק.
 נפּאַרגלעכונגען) פֿעט ווי אַ טשאַלנט, ווי אַ העלדזל אין טשאַלנט, ווי אַ קוגל ,
 ווי אַ קישקע, ווי אַ קניידל.
 זען אויך : באַדעק עו, רפּואה 427.
 222. שוים

סן שוימיקייט, בלעולדיקייט, יויריקייט אַא"ו
 פּאַיי : ברויזונג, יוירונג, פֿערמענטירונג אַא"ו פּיי : פֿערמענט, פֿערמענטאַציע
 : בורענינע, בורטשעריי : זימאַלאַגיע, זימאַטעכניק : זימאַמעטער, זימאַסקאַפּ.
 שוים, שאַם, פּיאַנע, פּיענע, פינע : זייפּנשיים, זייפּעכץ, מידלענעס,

מיגלענעס, מולינעס, מילינעס, מילינקעס : בלעול, בלעזערל, י פוייר :
וואסערבלעזל, בולבע : זייפןבולבע, זייפןבלאז : הייוון, וויינהייוון, בירהייוון
אאזוו : היירנשליים.

וו : בלעזלען זיך, שוימען, פינען, קרעלן,
בולבען, בולקען, צישן, זידן, קאכן אאז"ט * יי-2 : יירן, יורן, יערן, ז גערן,
פערמענטירן.

222—223

בורען, בורטשען, שפרודלען, פערלען, ברויזן, בראָזן, מוסירן: נריין) שפילן :
מאכן אַ שוים (אַ פיאנע) אאן"וו.

אדין שוימיק, בלעזלדיק, ברויזיק, יוריק אאזיר — יי.

זען אויך : וויברירונג 202, קאכן 280, ברויען 262.

223. נאָסקייט, וואסער

סן נאָסקייט, פֿיכטקייט, וואסערדיקייט אאז"וו — איין גיסונג, רינווג, ועצווג
אאז"וו: גיסעניש, רינעניש, נעצעניש אאז"וו : אויסגוס, אויפגוס, אפרין
אאן"וו — יי : לייכעץ, לחות, לחלוחית, רעיבות : ווילגאטש, ז סירעסט : ועץ :
באָהאַסערונג, ז באָוועסערונג, איריגאַציע : איינזאפונג, אפרעטור.

וואסער, מים חיים, גענדזנויין, אקווא : נקל) פליסער, שווא : פליסיקייט,

וועסערל, וואסערל : ים-ראסער, זאלצוואסער, גרונטוואסער, ז

אונטערבאדן-וואסער, פרישוואסער, זיסראסער, טיכראסער, קוואלוואסער,

פֿעלדזן-וואסער, ברונעם-וואסער, קאמער-וואסער, טרינקוואסער, אייוואסער :

היים וואסער, אַקריפ, זוד, וואר, 0 קיפּיאַטאַק : רעגדוואסער, שנייוואסער :

מינעראל-וואסער, בריסטאַל-וואסער אאן"ר — 427 : שפרענר וואסער :

מצה-וואסער, מים שלנו : מיקוהוואסער, טאילהוואסער : נעגל-וואסער : מים

ראשונים, מים אחרונים, מים-אחרונים-וואסער נ-פ) : שווענקראסער, שרענק,

שווענקעכץ, געפֿעס-וואסער: בראקוואסער, שלאקוואסער: אפזיי-וואסער,

פאלעווקע : מי-רגלים — 416. טראפן : טראפן וואסער, וואסער-טראפן :

טראפן רעגן, רעגדטראפן : טראפן טוי, טוי טראפן : קראפליע, טראפ, טריפ,

טריף, קאפ, שפריץ, דוש, טוש, קראפיע, פרישנע, שפרענקל, שפרינקל,

בריוג, פארסקע, גאס, עס, פליוך, ליאפ, כליאפ, כליאסק, כליוסק, כליושק,

פליעסק, פליוסק, פליושק, פאָליושקע, פאָליאַסקע, פלונטש, קאָטשקעלע.
 טוי, ראָסע : אָוונטטוי, פֿראַסטטוי, בלר מענטטוי, האָניקטוי : טויפֿאַל .
 רעגן : פֿריירעגן, יורה : שפעטרעגן, שפעטיקער רעגן, מלקוש : רעגנפֿאַל :
 וואָלקנבראָך, ז וואָלקנברוך : פלאַצערעגן, פליוכרעגן, גוסרעגן, שלאַקס(רעגן),
 טיטשע(רעע), כליאַפ, פֿלייצרעגן, געוויטער־רעגן, מבול, רעגאָטורעם :
 שפריירעגן, שפריצערעגן, מראַק, שטויברעגן : רעגנדל, רעגעלע, דראָבנער
 (דריבנער) רעגן, שאָוער נאָ) : פלאַקסיווער רעגן : רעגןוועטער, רעגנטאָג,
 רעגנציט, רעגנדיקער סעזאָן, מאָנסון : געריסער, געוועסער, פֿאַרפֿליי צעניש,
 פֿאַרטרינקעניש, דערטרינקעניש: מבול, קאָטאַקליום : שליוכאַטע, סליוכאַטע,
 סליאַקאַטע, סליאַטע.

נוויסנשאַפֿט) היזראָלאָגיע, היעטאַלאָגיע, אַמבראַלאָגיע : נאינסטרומענטן)
 וואַסער מעסטער, היזראָמעטער, היגראָמעטער, היעטאַמעטער, פלוריאָמעטער
 אאָן"ר : וואַסער־סטאַציע, היזראָסטאַציע : רעגן מאַפע, רעגן־קאַרטע.
 נקלים) שפּריץ, שפּריצער, שפּריצאַרקע, בריזגאַלקע : שפּרענגבעקן,
 שפּרינגבעקן : שפּריצקענדל, גיסערל, גיסקאַן : שפּריץ, דוש, טוש, שאָוער
 נאָ) : שפּריצואָגן : פּאַמפע, קער קע, שיקאַווקע, פֿיער־קישקע,
 וואַסער־קישקע, היזראַנט — 2 5 7 .

וּן זיין נאָם, פֿיכט אַאַז"וו — אַדי : אויסזען ווי אַ
 נאַסער האָן, ווי אַ נאַסע (אויסגעצוואָגענע) קאַץ — פֿאַרגלעיי־גען אַדי : רינען,
 ריזלען, רייזלען, קרייזלען, ווירבלען, וואַרבלען, שערגען, יושען, טריפֿן,
 גומדזשען, טיאָכען, טראָפענען, קאַפען, קראָפּיען, ציקען, פרישען, פרישנען,
 רעגענען : מראַקען : גיסן, מבולען, פֿלייצן, שטראָמען, זעצן : פֿליסן, קוועלן,
 קראָלן : אַרויסקוואַלן, אַרויסברעכן : שפרודלען : גע, לויפֿן : כוואַליען,
 פֿאַליען.

נפֿאַרגלייכונגען) טריפֿן ווי האָניק : גיסן זיך (רינען) ווי אַ (שטראָם) וואַסער,
 ווי בוימל

אויפֿן וואַסער, ווי (בלוט) פֿון אַ חזיר : נשטאַרקער רעגן) רעגענען (גיסן) ווי
 פֿון (מיט) עמערס, ווי פֿון (מיט) צעבערס, ווי פֿון אַ צאַפֿן, ווי פֿון אַ
 (דורכגעלעכערטער) פֿאַס, ווי פֿאַר אַ נייעם מבול.

!משקה) צוגעבן וואסער, וועסערן, פֿאַרוואַסערן, אונטערוואַסערן, מימען :
 צעפֿירן, פֿונאַנדערפֿירן : אָפּשמדן, אונטערשמדן.
 מאַכן נאָס, פֿייכט — אָדי : מאַכן אַ קאָני איילענד נאָ-) : באַפֿייכטן, באַטרערן :
 באַוואַסערן, באַוועסערן, איריגירן : באַטויען, באַראַסען : נ־נידער-) נעצן,
 שטעמפּפּ(ל)ערען, דעגאַטירן, דעקאַטירן : אויסמאַטשען : דורכנעמען מיט
 וואַסער : ווייקן, איינווייקן, זאַטערען : לויגן, זאָליען, שוועבלען : איינזאַפּן,
 איינזייגן, אייננעמען, דורכנעמען, אימפרעגנירן : אַפרעטירן : אָנצײען
 פֿייכטקייט.
 שפּריצן, שפּרייען, שפּרענגען, שפּרינקלען, שפּרענקלען : בריזגע, בריסקען,
 פּאַרסקען, ליאַפען, כליאַפען, פּליוכען, כליאַסקען, כליוסקען, פּליעסקען,
 פּליוסקען, פּליושקען, פּאַליושקען, פּאַליאַסקען, פּלונטשען : ריקאַשעטירן :
 לאָזן (מאַכן) קאַטשקעלעך אויפֿן וואַסער : באַגיסן, באַנעצן, באַשפּריצן אַזױו
 : אָפּגיסן, אָפּנעצן, אָפּשפּריצן אַזױו : אויפֿגיסן, אויפֿקוואַלן, אויפֿפֿלייצן
 אַזױו : פֿאַרשווימען, פֿאַרטרענקען, פֿאַרטרינקען, פֿאַרפֿלייצן אַזױו :
 אייננעצן, איינזאַפּן אַזױו : אויסשפּריצן, אויסגיסן אַזױו : אָנגיסן,
 אויסשענקען, אויסבוטלעווען אַזױו : צעגיסן, צעשפּריצן, צעפּליעסקען אַזױו :
 : דורכזעצן, דורכשטראָמען, דורכגיסן אַזױו : וואַשן, שווענקען אַזױו —
 415. אָדי : וואַסערדיק : פֿייכט, ווילגאַטנע, וואַכ־
 קע : טוייק, ראַסיק : נאָס, נאַסלעך, פֿיטש נאָס, פּליטש נאָס, נאָס —
 אויסצודרייען (צום אויסדרייען) : נאָס דורך און דורך.
 נפֿאַרגלייכונגען) נאָס ווי אַ האָן, מי אַ קאַטשקע, ווי אַ קאַץ (מאָס איו אַרויס פֿון
 זויערמילך), ווי אַ שמאַטע (לופּעטע), ווי אַ וואַרעניק
 אין פּוטער, ווי משה אין טשערעט, ווי די מיצרים אין ים־סוף, ווי !חס רבה, ווי
 נאָך אַ באַד, ווי בך אַ אָסיד דער אַל ראַש, ווי אויסגעצוואַע אונטערן רעגן.
 טריפֿיק, רעעדיק, ריזלדיק, שפּרייַיק, שפּריציק, גיסיק, פֿליסיק, פֿליסעוודיק,
 שפּרודלדיק, פּלייציק, שטראָמיק, כּוואַליעדיק, פֿאַליעדיק, פֿלוסיק, קוואַליק,
 קרעליק אען"ו — ס און וו.
 שפּר : היט דיך פֿאַר פֿייער און גלייב גיט
 דעם וואַסער : וואַסער איו אַ ננב : די שטאַרקסטע משקה אין וואַסער

נפֿאַרפֿלייצונג). זען אויך : געוואַסער מ, וומפ זש.

224. טרוקנקייט

ס : טרוקנקייט, אַנראַסערדיקייט, פֿאַרדאַרט־

קייט אַז"וו — אַדי : טריקעוונג, ווישונג, דאַרונג אַז"וו — יי :

אויסטריקענונג, דרענאַוש : אינסולאַציע : טריקעניש, טרוקעניש,

פֿאַרטריקעניש, אויסטריקעניש, יקשה, פֿאַסעכע, פסעכע : עאַירת־גאַמים,

הונגעריאַר : דוחק אין וואַסער, וואַסער־דוחק, וואַסער־מאַנגל.

וו : זיין טרוקן : ניט פֿאַרנעצן זיך : גיין צריע

די רעגנדלעך : ווערן טרוקן : (אַפ)טריקענען זיך : אינגעטריקנט ווערן, דאַרן,

פֿאַרדאַרן, אינדאַרן, סעכנען, האַכניען, איזסאַכניען, אויססאַכניען, קראַרן,

אינקראַרן, טשאַכנען, אויסדיירערן, אויסדעווערן, אויסשיטען, אויסמאַרמערען

אַז"וו — 1 1 8 .

מאַכן טרוקן : אויסטריקענען, אויסווייע : נוועש) אויסדרינגען, אויסדרייען,

אויסדריקן, אויסקוועטשן : אויסקוועטשן ווי אַ נאַסן האַנטעך, ווי אַ ציטריין, ווי

אַ לימענע : נטיף) דרענירן, דרענאַזשירן, אַפשטעכן : אויסווייען, אויסשטויבן,

אויספרייען.

אַדי : אַנוואַסערדיק, ז וואַסערלאָן : וואַסער־

זיכער, וואַסערפֿעסט : טרוקן, דאַר, קוואַר, דאַר און קוואַר : פֿאַרבאַקן,

פֿאַרבאַקט :

22—224

פיסנע : אויסגעטריקנט, פֿאַרדאַרט, פֿאַר קוואַרט, אויסגעסאַכניעט,

אויסגעדייווערט, אויסגעשישעט, אויסגעמאַרכערעט אַז"וו — 1 18 .

נפֿאַרגלייכונגעז טרוקן (דאַר, אויסגעטריקנט אַז"וו) ווי גראַז, ווי ביין, ווי

פֿעפֿער, ווי פעך, ווי צונטער, ווי האַלץ (אויף דער זוך, ווי אַ קלאַץ (אויף דער

זון), ווי שרעבעלעך, ווי הובלינקעס, ווי שפּאַן, ווי שפּענער, ווי שפּענדלעך, ווי

קינעלער, ווי סקאַל(ק)עס.

ס : יאַשה, לאַנד, טריקעניש, געטריקן, טרוקנלאַנד, פֿעסטלאַנד : ערד,

ערדקאַרע, ערדעל : דונט : באַדן : קדמודגרונט, ז אורגרונט : אונטערגרונט,

אונטערבאַדן, אונטערמכט, דעלוריום : ווילדלאַנד : טיפֿלאַנד, הינטערלאַנד :

וואלדלאַנד, טאַרפֿלאַנד, זומפֿלאַנד, אַגראַרלאַנד, אַקערלאַנד, גאַרטנלאַנד, גראַולאַנד אַאָז'ר — 1-- : ערדבאַדן, אַקערבאַדן, שראַרצבאַדן, שוואַרצערד, ז טשערשזיאַם, קרקע־בתולה אַאָז'ר — 1-2 : זאַמדגרונט, ליימגרונט, שטיינגרונט, ווולקאַנגרונט : זאַמדבאַדן, ליימבאַדן אַאָז'ר : סאַלפֿאַטאַראַ — 2-4 : מאַכערד, גאַרטנערד, קיזלערד, רויערד, פֿריערד, ליימערד אַאָז'ר. קאַנטינענט : דעלטע : איסטמוס, לאַנדעאָלדז : לאַנדפּאַס : קאַפּ, באַרטנשטאַרץ, שטאַרץ : אַאָזיס, אַאָזע : לאַנדשאַפֿט : אינדזל, וויספּע, קעמפּע, געמפּע : זאַמדבאַנק : אינדזלדופּע, אַרכיפּעלאַג : האַלבאינדזל, לאַנדצונג, לשדפֿינגער : אַטאַל : ברעג, באַרטן, ברעד ליניע, ים־ברעג, שטרשד, וואַסערפֿראַנט, פֿלאַזש, פֿלאַזשע, נאַ-) קאָוסט, ביטש : מאַל, אָנדט. נידער, נידעראַרט, נידעראַנד : טאַל, עמק, טאַלגעטט : קדמודטאַל, ז אורטאַל, קעסלטאַל, לעטטאַל, שפּאַלטטאַל : קלעם, שלונג, האַרלע, ז קלופֿט, שלוכט : מסל, באַסק : טייכבאַסק, פֿעלדזדבאַסק. פֿליין, פֿלוין : פֿלאַכלאַנד, פֿלאַכטונט, פֿלאַטאַ, טעראַסע : פֿעלד, לאַן, לעאָדע, וויזע, לאַנקע, פּאַשע אַאָז'וו — !פֿ- : סטעפּ, פּרעריע, פּריירי, סאַראַנע, פּאַמפּאַ : ווילדער ניש, טונדרע, טייגע : מידבר, מידבר שם, וויסטע, וויסטעניש, וויסטענך נר-), פּוסטינע, פּושטשע : געזעמדן, זאַמדן, פּיסקעס, פּשר קעס : זינקגעזעמדן, זינקשמדן. הויכלאַנד, באַרגלאַנד : לאַנדשפּץ : באַרג : געבערג, ז געבירג : (פרודע, סאַפקע, בערטע : באַרגקייט, בערגקייט : געשלייפֿלטע בערג : סיעניט, אינדילבערג, סיעראַ : נלאַנה) רינד בערג : זאַמדבאַרג, דיונע : פֿאַרבאַרג, באַרד שפיץ, באַרגמאַסיר, הויפטמאַסיוו, באַרגפֿלאַך, באַרגפּאַס, באַרגרוקן, מעזשע : אָפהאַנג, אַראַפּהשג : שפּוע : באַרגפּוס, באַרעוּפּוסנס, פּאָדויל : באַרגשפּאַלט : אַלימפּ, אַלפּן, אַרי חושך. פֿעלדז, סקאַלע, ריף : קאַראַלפֿעלדז, קרייזפֿעלדן אַאָז'ר : פֿעלדזנקייט : פֿעלדזמ ריף, קאַראַלריף : פֿעלדזדרוקן, פֿעלדזנבשק : פֿעלדזנריץ, פֿעלדזנשפּאַלט, יאַרוס : פֿעלדזך בעקן, פֿעלדזהאָדער, פֿעלדזנגרונט, שטיימ פֿעלד — 204.

זען אויך : געשפּרייט — 1, געעט או, וועלט מ, ד קולטור 251.

226. געוואָסער

ס : נִי, ז מער, אָקעאַן, אוקען- : אַכעה ימים :
זיבן ימען : תָּאוֹם, אָפּגרוֹנט, טיפֿענש : ים־פֿלאַך, ים־שפיגל, וואָסערשפיגל,
געהייב פֿון ים : ים־באַסק.

ים־פֿאַס, וואָסערפֿאַס, ים־שס, יטזאַלדו, ענגפֿאַס, איינגאַס, אייעוס, גאַלף :
אויסגאַס, אויסטס, ביי נ—) : לימאַן, מויל, אַרינפֿאַל, איינבראַך, פֿיאַרד,
בוכט(ש, בעכטע, לאַרנע, נם־קשאַל.

226—228

טייך : באַך, באַך ל"ר באַכן, בעך : באַרד טייך, קליינטייך, ריקע, ריטשקעלע, ז
זשיקע, סטעקל : לויפֿנדיק וואָסער : שטייעדיק וואָסער, שטייראַסער : אָזערע,
עזערע ודיאַל) : סטאַר, סאַזשלקע, ז סאַדזעווקע, ליק נאַ—), קאַלעזשע,
קאַלעזשע, י לוזשע, טינטערל, פֿלעטש, בערע, פֿאַטיק : באַסיין, מיקווה, פול
נאַ—) : הויפטטוך : טע־אַדער, בעטוך : טעכגאַסיין : געלעגער, בעט נפֿון טייך)
: טייכשוועל : צוזאַמענפֿלוס, צונויפֿלוס : לעפֿצונג : וואָסערשייד,
טייכדורכגאַנג : פֿלייץ, פֿלוס, אַליינפֿלוס, הויפטפֿלוס, צופֿלוס, אויספֿלוס,
דורכפֿלוס, אָפֿפֿלוס : י איספּוסק, י פֿאַטאַק, ס פֿאַטיאַק.
שטראָם, גאַלפֿשטראָם, שנעלשטראָם, ווערבֿלשטראָם, ביישטראָם,
שטראָמגעלויף : וואָסער אַראָפּ, שטראָם אַראָפּ, אַראָפּשטראָם : וואָסער אַרויף,
שטראָם אַרויף, אַרויפֿשטראָם : שטראָמשוועל, וואָסערפֿאַל, קאַסקאַד,
קאַטאַראַקט, געפֿאַל, ספֿאַד : קוואַל, קוועל, שפרודל : וואָסערשפרודל,
וואָסערקוואַל, מינעראַל־קוואַל, היילקוואַל, געווער — 426 : וואָסערצונג,
וואָסערשטראַל, וואָסער־סטענגע : לויף, גערינ(ס), געריול אַאו"ר — 223 :
כוואַליע, פֿאַליע, אינד, וואַל, ז וועלע, וואָסער־ווערבֿל, געווערבֿל, געווירבֿל,
געווימל : קעסלגרוב, קעסלשטראָם, קאַלק, קאַלוועראַט, קאַלוואַראַט.
פֿאַרטציט, האַוונציט, האַפֿנציט : אַנפֿלייץ, צופֿלייץ, הויכוואָסער, איבערפֿליס
: אַפֿפֿלייץ, אַפֿלויף, אָפֿפֿלוס, פֿלאַכוואָסער : אַקעאַנאַלאַגיע, פֿאַטאַמאַלאַגיע :
ים־קאַרטע, נס־מאַפע, ים־אַטלאַס.

ברונעם, ברונען, ברונע, קרעניצע, קערניצע : קוועלברונעם :
אַרטעזי(אַניש)ער ברונעם : שפּרינגברונעם, פֿאַנטאַן : שפּרינגבעקן נפֿון פֿאַנטאַן

: נטיילן (ברונעם) צעמברנע, צאמברנע, ציברנע : קליוטשקע, פריטשעפע, אָצופ, אָצעפ, אָטשעפ, שוורטוס, אָסוויר : רעזערוואַר, ציסטערנע, וואָדאָפּאָי אַאַז"וו — נ-2.

אַדי ן ימיש, מאַריטיס, אַביסיש, אָקעאַניש, טיכיק אַאַז"וו — ס.
זען אויך: נאַסעייט 228.

227 . זומפ

ס ן זומפיקייט, בלאַטיקייט, שלימיקייט : זומפ, זינקזומפ, טשערעטוומפ, זשאַבעקראַק, באַגנע, געמויזעכץ, געמייזעכץ : בלאַטע, טוואַן : סליאַטע, סליאַכאַטע, שליזכאַטע, פאַטאַפּע : טינטערל, פעצענע : שילד, שליב. אדי ן זומפיק, בלאַטיק, שלימיק — ס.
שפר : בלאַטע איי גלייך צו כריין : ניט מען אַקערט, ניט מען זייט, עס וואַקסט פֿון זיך אַליין.

228. רער

ס ן נוואַסעררער) קאַנאַל, וואַסער-קאַנאַל . וואַסעררעג : אַקוועדוקט : וואַסערגרוב, גראַבן : אַפֿפֿלוס-קאַנאַל, אַפּצוג-קאַנאַל, אומגאַנג-קאַנאַל : אַפֿפֿלוס, אַפֿלוף, קלאַאַק(ע), וואַסער-אַפּצוג, אַפּצוגלאַך, סוער נאַמ) : רינשטאַק, רין, רינווע, קאַנאַוווע: רינע : וואַסעררינע, דאַכרינע : וואַסעררער, אַפּצוגרער, קאַנאַליזאַציע-רער, אַפּטריטרער, צוויירער, צופֿירער, הויפּטרער : אַפּגוס, סינק נאַ-) : קראַנ(ט), וואַסערקראַנ(ט) : סיפֿאַן.
קאַנאַליזאַציע, וואַסער-פֿירונג, ז וואַסערלייטונג: אַסעניואַציע : אַסעניואַטאַר, פלאַטבער נאַ-) : וואַסער-טויער, טיכטויער, שלוין, שלוזע, לעטאַקע, זאַסטאַווע, זאַסטעווקע, זאַוואַראַוויע : דאַמבע, טאַמע, דינק נאַ-) .
נלופֿטרער) רער, טרויב, פעפ נאַ-) , רורע, רורקע, רורניצע, טרובע, טריבל , פֿיפֿקע : וואַקוום-רער, לופֿטרער, ווענטיל, וואַקווםווענטיל, לופֿטווענטיל, בלאַזערענטיל, לופֿטשאַכט(ע), לופֿטטויער, לופֿטרעג, לופֿטקוימען, לופֿטטירל, לופֿטלאַך, לופֿטקראַן : לופֿט-

160

געשפּרייט, לופֿטרוים : לופֿטהאַלטער, לופֿטזאַק : גאַזרער, גאַזרעטאַרטע, פּיפּעט(קע) : דאַמפֿרער, דאַמפּרער : רויכרער, פֿייעררער, ל(י)וכטע, קוימען,

שאַרשטיין, צוגלאך, צוגטיר. וו : קאַנאַליירן, אַסעניירן.

229 . געבורט

ס : אַוולאַציע, אייערונג, אייער־אויסשייד : באַכפֿרוכפערונג, באַפֿרוכטונג :
(נקעלי חיים) אייערלייג : אליין (י זעלבסט) באַפֿרוכפערונג : באַלויפֿונג,
פֿעקונדאַציע, פֿערטיליזאַציע, אינקובאַציע : טראָגעדיקייט, טראָגערדיקייט,
מעוואַרתדיקייט, שוואַנגערשאַפֿט : קימפעט, שרימפעט נ־פ) : ווייען,
געבורטווייען, אַבלי־לידה : נאָכווייען, נאָכווייעניש : בראַכשטול : שטערנשיס
וסגילהם : נולדתקריטל, קימפעטבריוול, אַיר־המעלות : געבורט : פֿריגעבורט,
מפיל, אַבאַרט : נקעליאַיים) פֿאַרוואַנדלונג, מעאַטמאָרפֿאַן : פֿולע, ניט־פֿולע
פֿאַרוואַנדלונג : אויסקריך.

טראָגעדיקע, טראָגעוודיקע, מעוואַרתע, שוואַנגערע, י סמיקעדיקע :
קימפעטאַרין, געווינערין, האַבערין : שווערע האַבערין, מקשהדילד :
ערשטלינג : וקעלי־חיים) ברימאַשין, אינקובאַטאָר.
עמבריאַ, פֿעטוס, עובר, וולד : נקאַלב — קצכ־י) בן־פקוע, בעמבעקוע, ואַמה :
יוצא־דופֿן, טאַמאַטאַקאַס : ואינסעקטח אַפֿפֿרעסער, רויפֿ(ע), ראַפּוכע, מאַסקע,
לאַרווע : קאָפּעקל, שלייערל, פֿענדראַק : גולמל, לעלע, נימפֿע, אימאַגאַ :
דאָס אָרט, נאָכגעבורט, שליָה : נאָעלי־חיים) אַמניאָן, קאָקאָן : גריסנאַפֿט)
עמבריאָלאָגיע, סילפֿאַלאָגיע.

וו : באַפֿרוכפערן, באַפֿרוכטן, טראָגע(ר)דיק מאַכן, מעוואַרת מאַכן : י מאַכן
(צושטעלן) אַ בעכל : פֿאַרפֿעקלען : פיקד עקרות זיין : נבֿעלי־מיים) שלאָגן
רויג, לייגן אייער : פֿאַרגיין (פֿאַרנומען ווערן) אין טראָגן : טראָגעדיק
ווערן : פֿאַריאַטלען זיך, פֿאַרפֿעקלען זיך : זע מעוקרת, זדן טראָגעדיק פֿאַיי :
טראָע, שוואַנגערן, שווענגערן : נקעלי־אַיים) סמיקען, קראַקען : זין אויף דער
ציט : זין אין די הויכע חדשים : זיין קרוב לאַקח : אויסטראָגן : נקעלי־סיים)
אויסזיצן, אויסלענגען.

לייגן זיך (ליגן) אין קימפעט : זיצן אויף דער (אויפֿן) בראַכשטול : גיין צו קינד
: נעמען (צונעמען, אָפֿנעמען) אַ קינד : איבערקומען : י סעקן, צעסעקט ווערן :
האַבן, געבוירן, ז געבערן, גערינען, מוליד זיין, געבן לעבן, ברענגען אייף דער
וועלט : קינדלען : נבֿעלי סיים, אויך ווולגאַר וועגן מענטש אַפֿלייגן זיך, קעלבן

זיך, ציגלען זיך, ציקלען זיך, שעפסלען זיך : נהונט) ציקלען זיך : נקאץ)
קעצלען זיך, קאציען זיך : געבוירן ווערן, געבאָרן ווערן, נולד ווערן, קומען
אויף דער וועלט, דערזען די ליכטיקע שיין : נקעליי־חיים) אויספֿירן זיך,
אויספֿיקן ייר, אויסקריכן, לינען, פֿאַרגולמען זיך, פֿאַרלעלען זיך : מפֿיל זיך,
מפלען, אָפּוואַרפֿן.

אַדי ן מעואַרת, טראָגעדיק, טראָגעוודיק, שוואַנגער, פֿאַרפעקלט, סמיקעדיק, י
ביכלדיק : קעלביק, ציגלדיק, קעצלדיק, ציקלדיק.
פֿראַן ן ברסה קין שניה : יבך איר אין שוין דער בויך אויף דער נאָו : נמעואַרתע
קלה) *מיט דעם פֿולן בויך צו דער מוילה : יאָ מזלאָוב פֿאַרן הרי־אַת.
280. פֿרוכפערדיקייט

ם ן פֿרוכפער(ד)יקיט, פֿרוכטיקייט, מערער דיקייט, פראָדוקטיווקייט אַאַז"וו —
אַדי : פֿרוכפערונג, ווידמ(ענ)ונג, מערונג אַאַז"ר — וו : פראָדוקטיוויטעט,
ווידמעניש, קריה־ורביה, מולטיפליקאַציע, פראָפּאַגאַציע, רעפראָדוקציע : אַרץ
נבֿת אָלב ודאַש.
באַקינדלטע(ר), קינדערדיקע(ר), קינד־

230—232

לערין, קינדלדיקע : פראָדוקטיווער, פֿרוכפער(ד)יקער אַאַז"ר — יי.
וו : זיין פֿרוכפער(ד)יק, פראָדוקטיוו אַאַז"וו
— אַדי : געבן (ברענגען) פֿרוכט : מוציא פרות זיין : מערן זיך, נתרבה ווערן :
ווידמענען זיך, פֿרוכפערן זיך, פֿרעכפערן זיך נדיאַל) : קינדלען — 229 :
פלאַדיען זיך, פלאַדזשען זיך.

נפֿאַרגלייכונגען) קינדלען ווי אַ קבצן, ווי אַ (רב מיט אַ) רביצין, ווי אַ קאַץ, ווי
גאַט האָט געבאַטן, ווי אין אָסוק שטייט, ווי דער אָסוק הייסט.
מאַכן פֿרוכפער(ד)יק, מאַכן פראָדוקטיוו : פֿאַרמערן : בריען, אויסבריען,
זאַנאַרען, פלאַדעווען, אויספלאַדיען, אָנפלאַדזשען : רעפראָדוצירן,
מולטיפליצירן, פראָפּאַגירן.

אַדי : פֿרוכפער(ד)יק, פראָדוקטיוו, פֿרוכטיק,
פֿרוכט־ברענגענדיק, פֿרוכט־טראָגנדיק, ז פֿרוכטבאַר : שפאַרעוודיק,
מערעוודיק : קריה־ורביהדיק, פלאַדערדיק, פלאַדנע, פלידנע, רעפראָדוקטיוו.

זען אויך : געבורט 229.

281. אומפֿרוכפערדיקייט

ס : אומפֿרוכפער(ד)יקייט, אומפֿרוכפערקייט,

ז אומפֿרוכטבארקייט, ז פֿרוכטלאַזיקייט, אומפֿרוכטיקייט, אומפֿראַדוקטיווקייט, אומשעפֿערישקייט אַז״וו — אַדי.

עקר, אָנקינדערדיקער, אומקינדערדיקער, בעזדיעטניק : עקרה, אִילונית,

אומטראַכטערין, אָנקינדערדיקע, אומקינדערדיקע, בעזדיעטניצע :

פֿאַרוואַרפֿערין.

וו : זיין אומפֿראַדוקטימ, זיין אומפֿרוכפער-

(ד)יק אַז״וו פֿ אַדי : ניט זיין פֿראַדוקטיוו, ניט זיין פֿרוכפער(ד)יק אַז״וו —

230 : ניט טראַגן קיין פֿרוכט, ניט האָבן קיין קינדער : פֿאַרוואַרפֿן ווערן :

ווערן אומפֿראַדוקטיר : אויסקינדלען זיך, אָפקינדלען : נפֿיך) פֿאַרלאַזן זיך, ניט געבן קיין מילך : מאַכן (זיך) אומפֿראַדוקטיר, אָפֿטרײַבן.

אדי : אומפֿרוכפער(ד)יק, ז אומפֿרוכטבאַר, ז פֿרוכטלאַזיק, אומפֿראַדוקטיוו,

אימשעפֿעריש, סטעריל, פֿאַרוואַרפֿן, פֿאַרלאַזן, וויסט, עקרהדיק, אָקרדיק,

אָנקינדערדיק, אומקינדערדיק, קינדערלאַן.

שפר : אַן עקרה פֿאַרט צום רײַן קיין סאַדעגורע : אַלע בעזדיעטניצעס האָבן

ליב (פֿיינט) קינדער : עס קען ניט ווערן צען ווע עס אין איינס ניטאָ.

זען אויך : אומקראַפֿט 105 .

232. מענטשהייט

ס ן מענטש : אָדם קדמון, ז אורמענטש, פֿאַרמענטש, הילנמענטש, טראַגלאַדיט,

פֿרימאַרגדמענטש, מאַלפֿנמענטש, היזלבערגער מענטש, נעאַנדערטאַלער

מענטש, פֿאַרשטאַנדיקער מאַדערנער מענטש : נ־פ) מאַנטש, מאַטש, מעש :

נקינדעריי) דזשידזשלע : אַנטראָפּאָס, האַמאַ סאַפּיענס : עולם קטן,

מיקראָקאָסמאָס : אָדם, אַיש, ג־נש, מענטשנקינד, מענטשניון, קן־אָדם,

ילוד־אַשה, מוטערמענטש, בחיר־היעירים, בחיר־ה', אָן־תמותה, מיטמענטש,

נפֿש, נאָמה, זייל, זעל, לעבן, ז מענטער לער וועזן, מענטשלעך באַשעפֿעניש,

בריאה, קרעאַטור, לעבעדיקער (נפֿש, אַשר־ודם : ו־פ) אַשר ודגים, אַשר ודאָס

: פֿלייש און בלוט, חיוקים : שטאַרביקער, שטערבלעכער, שטאַרבשטאַפֿיקער

: אָרס ה(שבר, — טיפה סריחה : הערמאַפֿראָדיט, אַנדרוגינוס, אַנדראָגינע, טומטום, היבריד, נולד אָהול : ערדבאַוווינער, וועלטבירגער, קאָסמאָפּאָליט. נחיד, אינדיוויד, פאַרשוין ל"ר פאַרשויןען, פאַרשויןם נ-פ) : פערזאָן, פערסאָנאַוש, סוביעקט, אַסאַבע, קעל־דבר, מאַן־דאָמר : איינער, איינע, ער, זי, יענער, יענע, אימעצ(ער), עמעצ(ער), ערגעץ אַ, מיר, מען, מע : צוויי, דריי, אַז"וו אירע : צוויי, דריי אַז"וו זייערע : צריי, דרך אַז"וו אונדזערע.

162

232

מענטשהייט, ז מענטשנהייט, ז מענטשנטום, מענטשן־געשלעכט, מענטשדמין, מענטשלעכער מין, מענטשלעכע ראַסע, דער מין מענטש : ראַסע : קאַרקאַזער, מאָנגאָלישע, סעמיטישע אַאַן"וו ראַסע : פֿאַלק, נאַציע, אומה, אומה ולשון : נאַציאָנאַליטעט : נאַציאָנאַליזם, פֿאַלקיזם, קאָסמאָפּאָליטיזם : דור, געבירט, ז געבורט, גענעראַציע : באַפֿעלקערונג, פּאָפּל לאַציע : פֿאַלקסשיכט : קיבוץ, עיבור, כלל, רבים, ז געמיינשאַפֿט, עולם, עולם־גולם, לייט, פּובליקום : משה, משה אַחת : קהל, ז געמיינדע, עדה, המון־עם אַז"וו — 47 : געזעלשאַפֿט, ז געזעלשאַפֿט, וועלט : פּאָליטישע קערפּערשאַפֿט, מלוכה, ז שטאַט אַז"וו . . וויסנשאַפֿט) אַנטראָפּאָלאָגיע : פֿיזישע, קולטורעלע אַנטראָפּאָלאָגיע : מענטש־וויסנשאַפֿט, ראַסן־לערע, עטנאָלאָגיע, גענעאַלאָגיע : געזעלשאַפֿט־קענטעניש, געזקענטעניש : סאָציאַלע וויסנשאַפֿט, סאָציאַלאָגיע, סאָציאַלע פּסיכאָלאָגיע, וויסנשאַפֿט פֿון קולטור און פערזענלעכקייט אַז"וו. אַנטראָפּאָלאָג, עטנאָלאָג, סאָציאַלאָג, סאָציאַל־פּסיכאָלאָג. וו ן פערזאָניפֿיצירן, פֿאַרמענטשלעכן : פֿאַר־קערפּערן, פֿאַרלייב(יק)ן, פֿאַרגוּפֿן — 3. אַדי : מענטשלעך, מענטשיש : פערסאָנאַל, פערסאָנעל, פערזענלעך, פערזאָניק, פאַרשוניק, ז פאַרשויןלעך : יחידיש, אינדי ווידועל, ז אינדירידואַל : לייטיש, עולמש, געזעלשאַפֿטלעך, עפֿנטלעך, סאָציאַל : פֿאַלקיש, פֿעלקערלעך, פֿאַלקסטימלעך, פֿאַלקסמעסיק, נאַציאָנאַל, פּאָפּולער : עטניש, סאָציאַלאָגיש, אַנטראָפּאָלאָגיש אַז"וו — ס. אינוו, פֿראַן : מעשה מענטש : בצורת אָדם :

מישטיינס געזאגט אַ מענטש — בלוט און זויערמילך : אַ מענטש ווי אין באָד
אויפֿן פֿאַל : מ'איז דאָך ניט מער ווי אַ מענטש : דער מענטש איז דאָך נאָר אַ
אַשר־ודם : ו, מע זאָגט" : ענטפֿער :) מע אין אַ ציג.

שפר : אָדם איי אַ מענטש און אַיש אין אַ מענטש און אָנוש אין אַ מענטש און
(בר איז אַ מענטש) — אַ מענטש צו אַ מענטשן אין ניט גלייך) : אַ מענטש אין אַ
מענטש ו ו ין ל ער אין אַ מענטש : יעדער מענטש אין אַ גאַנצער עולם־קטן : אַ
מענטש אין ווי דער שאָטן וואָס פֿאַרגייט : אַ מענטש אין שוואַכער פֿון אַ שטרוי
און שטאַרקער פֿון אייזן (פֿון אַ שטיין) : אַ מענטש אין נעבעך ניט מער ווי אַ
מענטש (און אַ מאָל דאָס אויך ניט) : אַ מענטש איז ניט קיין מלאך : אַ מענטש
איז ניט קיין פיפקע : דער מענטש אין געגליכן צו אַ שניידער — אַ שניידער
לעבט און לעבט און שטאַרבט און אַ מענטש אויך דאָס אייגענע) : אַ מענטש אין
געגליכן צו אַ קאַלאָשפֿאַרגיסער : דריי זאָכן זיינען פֿאַרשיידן ביים מענטש —
דאָס קול , דאָס קנים און די דעה : דער מענטש אין אין זיך אליין פֿאַרנאָרט :
דער מענטש טראַכט און גאָט לאַכט : ז דער מענטש דענקט און גאָט לענקט :
דער מענטש טראַכט אונטן און גאָט פֿאַרט (נ־פ) פֿאַרקעט) אויבן : מותר אָדם
מן הבהמה אֵין : אַם הראשונים במלאכים, אָנו בחמורים.

קול המון כקול שדי : אַחרי רבים להטות : אַן צוויי זאָגן שיכור דאָרף דער
דריטער גיין (זיך לייגן) שלאָפֿן : אַן די וועלט זאָגט זאָל מען גלייבן : אַן מען
זאָגט משוגע גלייב : אַן די גאַנצע וועלט אין משוגע בין איך אויך (ריל איך אויך
זיין) משוגע : די וועלט איז ניט משוגע : דער עולם איז ניט קיין גולם : דער
עולם איי אַ גולם : עולם־גולם : אַל אַפֿרוש מן העיבור : וואָס עס וועט זיין מיט
קל שראל וועט זיין מיט רב ישראל : וואָס עס וועט זיין מיט דער קלה וועט זיין
מיט אַלע : סחיד ורבים—הלכה פרבים : אַ רבים פֿירט שטענדיק אויס : מיט אַ
רבים טאָר מען ניט איינרייסן (זיך ניט אָנהייבן) : אַ נחיד קעגן קהל פֿאַרלירט
אַלע מאָל : אַ פֿאַרה אַ נחיד פֿאַר אַ רבים : עס אין ביטער און שלעכט ווען דער
רבים אין אומגערעכט : אַן עס קומט אויף קהל אַ מכה קומט אויפֿן סחיד אַ
בלאָטער : די גאַנצע וועלט אין אַ קניפל —) מען
ציט פֿאַר אין עק, רופֿט זיך אָפֿ דער אַנ־
דערעח.

זען אויך : זאמלונג 47, ענגקייט 84, פֿוליעריקייט 85, עלטער א, נכר 238
נקבֿה 234, ייִד 235, ניס־ייִד 236.
ס : נכרשקייט, מאַנסבילשקייט, מענערשקייט, מענישקייט אַז״וו — אַדי : מין
נכר, מענער-
געשלעכט : דאָס מענלעכע (דאָס שטאַרקע)
געשלעכט : נכרות.
וכר, מאַן : נב'ח) ער, מענעלע : מאַנסביל,
מאַנספאַרשוינ, מאַנסבאַפֿלוי נ־פ) : ער : דזשעני
טלמען ל"ר דזשענטלמענער, דזשענטללעט :
קאַוואַלער, קערל, ייִד, אַחור, בחורילע,
בחורעץ, באַכטיוור, בוכטשיק, קן, קן־אַקר,
לעפּאַק, פּאַכאַליק, ווערגעלעץ, בייבאַק פ 84 :
יונגער־מאַן, יונג, יונגאַטש, ייִנגל, ייִנגלטשינע,
באַי(טשיק) נאַ-) : יאַט, יאַלד : נקל) צאַרע, צוזע,
טשיזשע : הער, ה', מיסטער, מ"ר, סעניאָר.
אַדי : וכרש, מאַניש, מענער(קע, מענלעך, מענסקע, מאַנסבילש, אַחור(קש,
ענגלש
שפר : אַ קחור מיט אַ ן־ר שפט זיך : אַ קחיר אָן אַ חית זעט אויס ווי (האַט אַ
קוים פֿון)
אַ פיעס נ„ביר'—פיעס, הונט) : פֿון אַ אַחור און
פֿון אַ העכט מאַכט מען אַלערליי גערעכט : אַ
אַחור און אַ מיידל זינען ווי אַ האַנטעך (—יע-
דערער ווישט זיך אין זיי) : בעסער האַבן צו
טאָן מיט אַ אַד איידער מיט אַ אַדקע.
זען אויך : ענגקייט 84, פֿוליעריקייט 85, עלטער 86, מענטשהייט 282, ייִד
285, ניט־ייִד 286.
ס ן נקבישקייט, פֿרוי־שקייט, מיידלשקייט אַא'ר — אַדי : מין נקבה,
פֿרויען־געשלעכט,
דאָס צאַרטע (דאָס שיינע, דאָס שוואַכע) גע-

שלעכט : דאָס אייביק ווייבלעכע : ד בעסער־
 רע העלפֿט : דאָס ווייבערפֿאלק : פֿרויענ־
 שאַפֿט, יונגפֿרוישאַפֿט, מיידלשאַפֿט, בתולה־
 שאַפֿט, מיידלשטאַנד : פֿאַרטענאַלאַגיע.
 זי, נקבה, חמה, חווהס טאָכטער, דאָס
 מענטש, ייִדישע טאָכטער, ייִדיש קינד, של
 עשני, שעשני ברצונו, קליידל, אָשה, ערווה,
 (ווייב : נ־פ) ווייבעראָ, וואַבעריע : נב"ח) זי,
 ריבעלע : ווייבספֿאַרשוינ : וויבסלייט, נשים :
 פֿרוי, פֿר' : פֿלוי נ־פ) : פֿרויענצימער, ייִדענע,
 ייִדעטשינע : יענטע : דאַמע, לייד, מאַדאַם,
 מיסעס, מר"ס, דאָנאַ, סיניאַראַ, מאַטראָנע.
 מויד, מוידורע, מוידעץ, מוידטשיסקע,
 מיידל, מיידלטשינע : יונגפֿרוי, בתולה, אַחור־
 טע : פֿרייליך, פֿרל' : נ־פ) פֿריילעך, פֿראַנזע־
 לע : מאַמזעל : נ־פ) מראַמזעל, נאַמזעל : מאַ־
 דעמואַזעל, דעמואַזעל, פֿאַנע, פֿאַנעלע,
 פֿאַניענקע, באַרישניע, מיס, סיניאַריטאַ : נינ)
 יאַלדעווקע, קליפֿט, יאַטעכע : פֿילצל נאַר־) :
 נקי) זאָך, שאַכטל, שעכטל, שעכטע, שעכ־
 טווקע, כעשטל, שניאַטשקע, צווי, צוזעניכע,
 צאַריי.

אַדי ן נקביש, ווייבער(קש, ווייבלעך, פֿרוייש, ז פֿרוילער, פֿרייענדיק, ז
 פֿרויענהאַפֿטיק,

יונגפֿרוייש, ז יונגפֿרוילעך, מיידלש, דאַמיש,
 דאַמסקע אַאָז"ר —.

פֿראַן : אַ ווייבערשע גאַמה: לאַנגע האַר אע קורצער שכל.

שפר : אַ מאַנספֿאַרשוינ אין ווי אַ גלאַז, אַ נקבֿה אין ווי אַ טאַפ : אַ מיידל איז ווי
 אַ סאַמעט

(אַטלעס) (אַדרבא—גיב אַ גלעט) : אַ מיידל אין
 ווי אַ זידן טיכל —אָן עס ווערט נאָר אַ פֿלעק
 קען מען עס מיט ויבן זייפֿן ניט אויסוואַע : אַ
 מיידל אין ווי אַ האַנטעך (—יעדערער ווישט זיך
 אין איר) : אַלע מידלעך זיינען קלות נווערטער-
 שפּיל : קלות) : אַ מיידל דאָרף זיך פּוצן פֿאַר
 פֿרעמדע בחורים און אַ ווייבל פֿאַרן אייגענעם
 מאַן : וויבער האָבן דריי זעץ : אַן איינאַץ, אַן
 אַפּזאַץ און אַן אויפֿזאַץ : דאָס בעסטע פֿערד
 דאָרף האָבן אַ בייטש און די פֿרימסטע נקבה — אַ מאַן : נשים דעתן קלות
 (עליהד : נשים דעתן קלות—וויבער זיינען גענדיק : וויינען און לאַכן זיינען גד
 וויבער לייכטע זאָכן : אַלע וויבער האָבן ירושה פֿון זייער מוטער אַוועק :
 פֿאַרן טויט האָט אַדם אַנגעזאָגט : גלייבט ניט חווען : איין פֿרוי זאָגט ניט אַ
 צווייטער „דיין פנים אין איינגעריכט" : אַ פֿרוי(ענצימעח האָט ניין און ניינציק
 וואָמות : אַ נקבה האָט עלף און ניינציק נאָמות אין בויך : גאָלד פּראָבירט מען
 מיט פֿייער, אַ פֿרוי—מיט גאָלד : וויבער פֿירן צום מטן אָדער צום בייזן—סך
 ווי פֿאַרפֿירן זיי : אין אַכמה לאָשה אַלאַ בַּפֿלך : חכמת נשים — קעלבערנע נָצים
 נניט בוימצש : דער פֿרויס שכל איז דאָס צירונג, דעם מאַנס צירונג איז דער
 אַכל : וויבער האָבן לאַנגע האָר און קורצן שכל : אַ פֿרוי ברענגט אַרויס
 מער(ער) אין אַ קרעכץ איידער אַ מאַנספּאַרשוין אין גאַנצן „על אָטא" : אַל
 אַרבה שיחה עם האָשה : אַ נקבה אין ווי אַ קאַטשקע : (שבעה דאָרים
 בגולם—) אַ יידענע האָט ניין מאָס רייד : בשעתן שווימען מון מען שווייגן—
 דערפֿאַר זיינען וויבער אַטור פֿון שווימען : בשעתן גאָלן די בערד קען מען
 נישט רעדן—דערפֿאַר וואַקסט נעט קיין באָרד ביי די וויבער : וויבער רעדן
 אַלע אין איינעם—זיי ווייסן פֿריער, אַן ס'אין נישטאָ וואָס צו הערן : דיווקע נאָ
 ברית ניע כאָדיט : אַן מען לאָוט אַ נכר מיט אַ נקבה אליין אין הויז קומט קיין
 גוטס ניט אַרויס.
 זע אויך : יוטקייט 84, פֿוליעריקייט 85, עלטער 86. מענטשהייט 22, ייד 235,
 גיט-ייד 26.

ס : יידן, ז די יידן, דאָס ייִדישע פֿאָלק, ז דאָס יידנטום, ז דאָס יודענטום : דאָס
 יידענעטום נ-פ) : דאָס אַרבפֿאָלק נ-ר) : ישראל, אַם שראל, דאָס פֿאָלק
 שראל, אימה הישראלי, שאַרית־ישראל, ישראל קבא, קראליק, אַחינו
 בני שראל, אַחב"י, די קינדער (פֿוף שראל, בנסת ישראל, קל ישראל,
 כלל־ישראל, יעקב, אַית־נעקב, יהודה, קיתיהודה, עם־עולם, עם־גולה, דאָס
 אויסדערוויילטע פֿאָלק, עם־ספֿר, אַם אַכּם ונבון, עמא פּויזא, צאן קדשים,
 רחאָנים בני רחאָנים, מאמינים בוי מאמינים : עאָרת השאָטים, בני משה, די
 רויטע יידעלעך : בנות ישראל, בנות עיון : ייִדישקייט, דאָס פינטעלע ייד.
 עבֿרי, יהודי, יהודית, ישראל, אַדשראל, נְת־ישדאל, איזראַעליט, אַן־ברית,
 באַשניטענער, ייד : יידענע, ייִדישקע, ייִדיש קינד : יאַהודי, אַשכּנוי : ספֿרדי,
 פֿרענק, ירושלמי : פּוילישער, איטשע מיער : רוסישער, רוסאַק :
 (געבראַטענער) ליטוואַק, צלם־קאָפּ : ליט וואַטשקע, לופֿטקאָטשקע נ-פ) :
 רומענישער, מאַמעליגע : גאַליציאַנער, געשטראָפֿטער, גילי נאָ-) : אַ ייד פֿון
 ייִדנלאַנד, אַ ייד מיט די ביינער, אַת־ה־ב־ח־ר־אָ(נו)ניק : יודאַק, יידליק, יידלאַק,
 יידלטשינע : זשיד, זשידיוגע, זשידאַק, זשידאָווקע, שיני נאָ-) : אייביקער ייד,
 אַהאַסווער. הר, (רטע, ור־אַדק, אַברהם, קהאַב־הם. ועאַפֿיט, פּראָזעליט.
 וו : ייִדישן, פֿאַרייִדישן, מאַייר זיין (ייד).
 אַדי ן ייִדיש, ייִדישלעך אַא"וו — .
 פֿראַן ן עברי אנכי : דער קוגל ליגט אים אויפֿן קוים : דער צלם אלקים ליגט
 אים אויפֿן אָנים : ספֿק ייד, ספֿק קריסט : אַ גויִישע ואַמה : די שמד ליגט אים
 אויפֿן קנים : ער האָט ניט קיין אַלם אלקים : עס אין אַראַפּ פֿון אים דער אַלם
 אלקים : ער האָט אין זיך ניט קיין ייִדישן אָדער : איך האָב געזען פֿאַרן צוויי
 יידן מיט אַ ליטוואַק : מי בעמך ישראל : הקול קול נעקב והידים ידי עשו.
 שפר : ישראל ואורייתא סד היא : ל־א אַלמן ישראל : אין בנות ישראל אַפֿקר :
 קל ישראל חמרים : חמרים קל ישראל : קל ישראל אַחים (אַבער יעדערער אין
 אַ אַריץ) : קל ישראל בני מלכים הם : קל ישראל ערבים נה
 בנה : הִיָּה אָדם בצאָאָך ויהודי באהלך : קל ישראל נש לאַם חלק לעולם האָא :
 שראל אַף על אַי שאַטא ישראל הוא : אַפֿילו דיהנים שבך מלאים מיצוות ברימון
 : סאַראַ טיער פֿאָלק יידן זינען—אַפֿילו ווען זיי שמירן די רעדער דאָוו(ע)נען

זיי : וואָס מיר זיינען זיינען מיר, אָבער ייִדן זיינען מיר : אַלע ייִדן האָבן איין שכל : אַלץ איז בך ייִדן צו ווייניק, נאָר שכל האָט איטלעכער גענוג : אַ ייִד — וואָס ער איז, קיין נאָר אין ער ניט : אַ ייִד האָט אמונה : אַ ייִדישע נאָמה קען מען ניט שאַצן : אַ ייִדישע קישקע אין ניט אָפצושצן (קען מען ניט שאַצן) : ייִדישער חן אין אומעטום שיין : צווישן ייִדן ווערט מען ניט פֿאַרפֿאַלן : לאָזן זיך ייִדן מערן, וועט זיין וואָלוול פֿאַסטערנאַק.

מרוכים אָרכי עמך : אָרכי עמך ישראל מרוכים : עמך ישראל צריכין פרנסה : אַ ייִדנס פרנסה אין נגון ואנחה און ויין גליק איז אַ מערכה : אָן וסים קען אַ ייִד ניט לעבן : ייִדיש עשירות קומט מיטן ווינט און גייט אַוועק מיטן רויך : ייִדיש עשירות אין ווי אַ בינטל שטרוי : ייִדיש עשירות אין ווי אַ מאַרצאָווער שניי (ווי שניי אין מאַרץ) : ייִדישע פרנסות און ייִדישע עשירות אין אַן אַרב־קסחדיקער שניי אונטערן שליטן : ייִדיש עשירות מישטיינס געזאַגט : פֿון תעניתים ווערט מען רייך : אַ ייִדיש לעבן מישטיינס געזאַגט : טשאַסאַם ס'קוואַסאַם, פֿאַראַי ס'ראַדאָי : אַן אַ ייִד האָט אַ טשעריק האָט ער ניט קיין ציבעלע, אַן ער האָט אַ ציבעלע האָט ער ניט קיין טשעריק : אַ ייִדיש גליק איז אַ שיינע לווייה : אַ ייִדנס גליק אין ווען ער קומט צו אָרכו : אַ ייִדישער אַענוג אין אַ קילער רשעה־באַב : אַ ייִדישער אַענוג איז אַ גרינגער אַענית : אַ ייִדיש גערינס איז דער גורל צו קדיש : אַ ייִדישע ירושה אין אַ גילדענע אָדער : וואָס ירשענען ייִדן? — אַרות און מערידן : אַ ייִד, אַן ער פֿאַרמאַגט מערידן און אַ אַבר, אע ער אָטור פֿון תקיעות און שאַרים : ווען זינגט אַ ייִד? — ווען ער אין הונגעריק : ווען האָט אַ ייִד אַ גוטן

טאַג? — שיפֿן צווייטן טאַג נאָך קדחת : אַ ייִד, אַן ער צעברעכט אַ ייִן פֿוס און אַ ייִן האַנט, זאָגט ער : אַ גליק, וואָס איך האָב דעם אַנדערן אויך ניט צעבראַכן : דריי ייִדישע תענוגים : אַ פֿריילעכער קית־עולם, אַ וואַרעמע מיקרה און אַ ליכטיקע לאָנה : נאה עניותא לשראל .

אַ ייִד קען אַלע מלאָכות : קסח אין ער אַ בעקער, שבועות אַ גערטנער (גערטענירער), אַשעה־באַב אַ זעלנער (אַ קעל־מלאָמה), סוכות אַ בוימ־סטער, חנוכה אַ בלייגיסער, ראָש־האָנה אַ שופֿר־בלאָזער : אַ ייִד און אַ וואָלף גייען ניט אַרום ליידיק : איידער דער ייִד גייט אין מאַרק אַריין קאָסט אים אַלץ

וואָללול : דער ייד האָט צייט נאָר געלט צו פֿאַרלירן און קראַנק צו זיין : דעם יידן פֿעלט אָמיד אַ טאָג : וואָס טוט ניט אַ ייד צוליב פרנסה (—ער שמדט זיך און ווערט אַ אָסור) .

ווי אַ לאַבן ברויט אין קיילעכיק, אזוי זינען יידישע אָרות לאַנג : דער נ־ איי אָן אַ גרונט און יידישע אָרות אָן אַ ברעג : וווּ ויהי אין אַ אָרה (אויף יידן) : קאָלי בידא, טאָ דאָ זשידא : דעם יידנס שימחה אין מיט אַ ביסל שרעק : דעם יידנס ברירה איו אַ שיינע גורה : וואָס העלפֿט דעם יידנס יללות, אָן מען בלייבט סיי ווי אין ולות : אין מזל לישראל : אַ ייד האָט ניט קיין מזל : איטלעכער ייד האָט זיך זיין פעקל : דעם יידן מיינט קיין אומגליק ניט אויס : וווּ עס פֿאַלט אַ שטיין טרעפֿט ער דעם יידן : פֿון אַ יידן האָט מען דאָס גענאָר : מט אין אַ יידן אַ טובֿה צו טאָן נאָפֿצונאָרן) : „אתה בחרָנו מאָל העמים" מאַכט רשי : דער ייד ליגט אין דער ערד און באַקט בייגל .

דעם יידן מיטן וואָדערשטעקן געפֿינט מען אין אַלע עקן : וווּ מען וואַרפֿט אַ שטיין דאָרט טרעפֿט מען אַ יידן : ברעך אויף אַ זעמל, שפּרינגט אַרויס אַ ייד : גאָט זאָל אָפהיטן פֿון יידישער חוצפה, יידישע מיילער און יידישע קעפֿ : פֿון יידישע רייד קען מען זיך ניט אָפּוואַשן אין צען וואַסערן : אַ ייד האָט אַכט

166

דען צהאַנציק פּראָצענט קחד, צוויי פּראָצענט צוקער את זיבעציק פּראָצענט חוצפה : נעם אַ יידן אונטערפֿירן, וואַרפֿט ער דיך אַרויס פֿון האָע : וווּ אַ יידן אַ פֿינגער, וויל ער די שנצע האָט : פֿאַר אַ יידן אין אַלץ צו ווייניק : ביי מב נעקבן אין אַלץ אַ סחורה, אַפֿילו עשוקעס בכורה : דעם יידן שט ניט אַיוי זיין אייגענער דלות ווי דעם אַנדערנס עשירות : מיט אַ יידן אע עט קוגל צו עסזעאָר ניט פֿון איין טעלער : מיט אַ יידן אין נאָר מט אין שול אַרח צו גק (צו שפּרינגען קדושה) : מיט אַ יידן אין מט עסן קוגל, דאָוו(ע)נען פֿון איין סידור און ליגן שיף אק גיט־הקאָרות : אַו מען פֿאַרטשעפֿט אַ עדן אַ העקעלע וויל ער, מען זאָל אים אָפּמאַכן אַ גשצן קאַפֿטן : אַ יידן טאָר מען ניט געבן דאָס געבאָטענע געלט : רוב נבֿי ישאָל : מען טאָר אַ יידן ניט חושד זע (—וויל ער איו געוויס אַ נבֿ) : עבעט אַ גוי—העטט מען דעם אָב, ננגעט אַ ייד—הענגט מען דעם יידן .

איטלעכער ייד האָט זיך זיין שולח־דאָרוך דען זע שנעוף : דער ייד ענטפֿערט

אָמִיד פֿאַרקערט : שגט מען אים אָלום עליכם, ענער פֿערט ער : עליכם אָלום :
אַ יִיד אין אַ מילדער : פֿאַר אַ עט־מאַרע צעוואַרפֿט ער זיך אַר ווינטשט אייך אַ
מטיאָר : יִידן זיינען גרויסע פֿילאַנטראָפֿן : פֿאַר אַ עט־מאַרגן גיבן זיי אַ עראָר :
„נעשה ו(שמע)—אַ יִיד זאָגט אַלץ צו : דער יִיד אין פֿע כסדר אָן אַן אַיש
מלאָמה : שטענדיק שלאָגט ער זיך מיט דער דעה : דער עד שלאָגט זיך מיט דער
דעה און שיסט מיט דער ראָיה : דער יִיד שלאָגט און שרייט געהאַלד : ייִדישע
קעפלעך : קלאָגן און וויינען את עסן ווייטער קרעפלעך : אַ יִיד קען ניט
אויסהאַלטן קק רוב טובות : אַזוי אין שוין ביי אונדזערע יִידן דער מינהג :
טאַמער אין ביי זיי ש אַ מאָל אַ סדר פֿרעע זיי : מה נשאנה : טאַמער אין ביי יִידן
אַ מאָל אַ סדר טוט ער אָן אַ העמד אויף דער קאַפּאַטע, טרינקט וויין את
פֿאַרביסט מיט כרק.
עשו את יַעקבֿ קענען זיך קק מאָל ניט אויסגלייכן : עשו האַלט זיך פֿאַד־באַקעם
און זאָגט צו יַעקבֿן : „הלעיטני נאָ" : אָן דער יִיד פֿייפֿט און דער אָריץ קראַצט
זיך אונטערן אויער אין אַ שלעכטער סימן : עשוקע ציילט און יַעקבֿ צאָלט :
בעסער אַ יִיד אָן אַ היטל איידער אַ גר מיט אַ היטל : בעסער אַ יִיד אָן אַ באָרד
איידער אַ באָרד אָן אַ יִידן — 1 1 - : קל המיצר לישראל נעשה ראָש : אַ יִיד
איו דאָס קלענסטע באַשעפֿעניש, אָבער איטלעכן גרויס אע די אויגן: דער
גרעסטער גילבול ביי די שטיסעמיטן איז—אַחדות ביי יִידן : אָן יִידן רייסן זיך
אין אַ שימחה ביי די אָמנס : די אַנטיסעמיטן זיינען קלאָר אין ייִדישע דינים, ווייל
זיי לערנען שטענדיק מיטן יִידן דעם „יִד חנקה" : אַז ביי גויים אין אַ קערמעשל
שלאָגט מען יִידן : דו שלאָגסט מ ע ן יִידן, וועל איך שלאָע ד ע ן יִידן : אָן דער
יִיד איז גערעכט כאַפט ער ערשט רעכט קלעפּ : „אַתָּה בחרָנוּ מִקֵּל הָעַמִּים"—
און פֿאַרן שייגעץ האָסטו מורא. ווי עס קריסטלט זיך אַזוי ייִדלט זיך : בעסער
אין גויִישע הענט איידער אין ייִדישע מעלער : אַ ייִדישער אַין־אַרע אין ערגער
פֿון אַ גויִיע קישוף : גאָט זאָל אָפהיטן פֿאַר גויִישן בוח און פֿאַר עדישן מוח :
גאָט זאָל אָפהיטן פֿאַר גויִישע הענט און פֿאַר ייִדישע קעפּ : גאָט זאָל אָפהיטן
פֿאַר ייִדישער נאווה און פֿאַר גויִישער אַארה : בעסער דאָס ייִדישע קעפל
איידער דער !ויישער קאָפּ : דאָס ייִדישע ולות אין רעסער פֿון דעם גויִיע :
ווינען זאָל מען צוויק יִידן, האַנדלען צווישן גויים : לעבן זאָל מען צוויק גויים,

שטאַרבן זאָל מען צווישן ייִדן. אַ ייִד לעבט פֿון אָנווערן, אַ גוי פֿון פֿאַר דינען :
אַ גוי איז קליינערהייט קליין און גרויסערהייט רויס, אַ ייִד — פֿאַרקערט : אַ
גוי פּאַפֿט, אַ ייִד כאַפּט אַ דרעמל, אַ גוי פֿרעסט, אַ ייִד נעמט עפעס אין מויל
אַריין (כאַפּט אַ ביסן), אַ גוי זויפֿט, אַ ייִד נעמט אַ קאַפּיטשקע (דערפֿאַר אין אַ
גוי סאָלאָוויאַוו, וואָראַביאַוו און
אַ ייִד — סאָלאָווייטשיק, וואָראַבייטשיק) : אַן דער ייִד אין הונגעריק זינגט ער,
דער גוי שלאָגט זיין ווייב : אַ אַרייַן האָט אין זינען פֿערד און הינט, אַ ייִד האָט
אין זינען ווייב און קינד.

קשים גרים לישראל בסקחת : פֿאַר אַ (ר טאָר מען קיין גר ניט שעלטן.
זען אויך : איינווינער 18 1, מענטשהייט 282.

236. ניט־ייִד

ס : ניטייִד, אינו ישראל, אַחר, אָדום, עאָלק, קדנח, עכו"ם : אומבאַשניטענער,
ניט־געמלטער : נוצרי, נוצריטע, קריסט : גוי, גויעץ, מיעטשינע, גויע, גויעטע,
מיקע, שייגעץ, שיקסע, עשו, ערל, ערלטע, ערלטה, פֿאַרהניק,
פֿאַרהניצע, איוואַן זלאָדי : נקי) זשאָב, זשאָבעכע, זשאָבערקע, זלאָביקע:
זשאָגע : שבת־גוי(ע), שבת־פּויער(טע).

רוס, פֿאַניע, פֿאַניע נוב, פֿאַניע קוואַס, קאַצאַפּ(קע), קאַצאַפּניאַק, מאַסקאַל,
מאַסקעוויטער : אוקראַינער, כאַכאַל, קאַוואַק, קאַזאַטשקע : פּאַליאַק, פֿליאַק(ע)
: לעט, יאַפע : ליטווינער, קלומפע : דייטש, יעקע, שוואַב, זאַקס עאָלק, דייטש
ממזר, דייטש קראַפּ, דייטש אינדיק, דייטשעלע נוב, יעקע נאַר, יעקע פּאַץ,
יעקע אַנב מיטן טאָפּ קאַווע : עסטרייכער, קיר"ה, קיר"ה מאַק, קיר"ה וויידל,
קיר"ה פֿלאָקן : פֿראַנצויז, פֿראַנצעהויז, — פֿאַרצוין : ענגלענדער, דושאַן בול :
איר לענדער, איירישמען, נאַם־בייץ, ביצימער : אַמעריקאַנער, יענקי, אַנקל
סעם, ברודער יינתן : טאָטער, קדר : טערק, תּוגר, פֿעטער ישאַעאל : אַרמענער,
אַה(ה), אַמחה : נעגער, שוואַרצער, אַחור, שחורטע : ציגיינער, ציגאַן,
ציגיינער־באַנדע, ציגיינער־געזינדל : וויסער : געלהויטיקער : מאַנגאַל :
טונקל־הויטיקער : מורין, מורניצע, מורניקע : נאַראַפּ, מר לאַט(קע).
די אומות (העולם), די גוים, דאָס גייעס,
די ניט־יידישע וועלט, אונדזערע שכנים : חסידיאומות־העולם.

שפר : אַליי האָט דאָ מיל : אַ גיי האָט מיל : אַ גוי איז אַ ננב : דער בעסטער גוי אין אַ ננב : אַ גיי בלייבט אַ גיי : עללק בלייבט עאלק : אַ גוי באַקומט ניט קיין דרך-אַרץ בין ער כאַפט ניט דעם ערשטן פאַטש : אויף אַ שלעכטן גוי טאָר מען אויך קיין נקמה ניט בעטן : דער גוי אין צום נלות ניט געוויינט : דער גוי אין אָסור, אָבער זיין וואָרט אין קשר : דער גוי אין טרייף, אָבער זיין גראָשן אין קשר : דער גוי אין טרייף, די שיקסע אין קשר : עם אָסיד תתחסד — מען דאַרף וויסן, ווי מיט אַ גוי צו האַנדלען : אַלע אַכמות קומען אַרויס פֿון דייטש—און אַליין בלייבט ער אַ נאַר.

ציגינער זינען גנבים : דאָ וווּ דער ציגינער שטייט איין, דאָרט ננבעט ער נישט (רירט ער נישט) : דו ווילסט, מען זאָל דיך נישט באַננענען? — ווין צווישן ציגענער : איין ציגענער ננבעט ניט ביים אַנדערן : דעם ציגינער קומט נאָך רעשט אַרויס (צען אַרויס) : אי מען שפייט דעם ציגינער אין קנים זאָגט ער : עס רעגנט : ווען זינגט דער ציגענער? — ווען ער וויל עסן — שער' ייד . 235

זען אויך : איגרויגער 16 1, מענטשהייט 232.

ס'ן פֿאַטערישקייט, פֿאַטערלעכקייט, מוטערישקייט, מוטערלעכקייט, טאַטע-מאַמישקייט אאָן"וו — אַדי : פֿאַטערשאַפֿט, מוטערשאַפֿט : קוואַטערשאַפֿט : אַדאַפֿציע.

שטאַם, אָפּשטאַם(ווג) : פֿאַטערשטאַם, מוטערשטאַם, פֿאַמיליע-שטאַם : ייחוס-בריוו, שטאַמצעטל, מגילת-נוחסין : ייחוס-קייט, גאָלדענע קייט, שלאָלת-הנוחסין : שטאַמבוים, פֿאַמיליע-בוים, גענעאַלאָגישער בוים : גענעאַלאָגיע : מרש, וואָרצל, (זע, אָקור : ראַסע,

168

237—238

פֿאַראַדע, בלוט : שבת, קלאַן, משאַחה, פֿאַמיליע, הויז, ייחוס, געבירט : שטאַמפֿאַטער, ז אורפֿאַטער, שטאַמזיידע, זיידעסעידע, ז אורזיידע, פֿאַטריאַרך : שטאַממוטער, ז אורמוטער, באַבעס-באָבע, ז אורבאָבע, מאַטריאַרך : אַבות, אַבות-אַבותים, אַבות-אַבותינו, קדמונים : אַהות. פֿאַטער, (מיין) אַבי, טאַטע, שמאַטע נ-פ), פֿאַ, פֿאַפֿאַ, פֿאַפֿאַשע : נאַ-) אַלד

מען, דאדי, דעדי: פֿאַטעראַ, פֿאַקערלע: נקי) זבראַם: נעל־משאַחה, קעל־מטופל
: שטיפֿטאַטע, שטיפֿפֿאַטער, פֿעטער : אַדאַפֿטיר־פֿאַטער : קראַטער :
טויפֿפֿאַטער.

מוטער, מאַמע, יאַמע נ־ז, מאַ, מאַמאַ, מאַמעשי, מאַמאַשע, מאַטקע,
געבענטשטער בויך : נאַ-) אַלד ליידי, מאַם : נקי) בראַמאַעכע, זבראַמעכע :
מוטעראַ, * מוקערלע : שטיפֿמאַמע, שטיפֿמוטער : נ־פ) שטאַכמאַמע, מומע,
גלות־שטיפֿמאַמע : אַדאַפֿטיר־מוטער : קוואַטערשע, קוואַטערין : טויפֿמוטער.
שווער, שווערעניש נ־פ) : אימערשרער : שוויגער : ו־פ) שמיגער, געשוויר :
אימער־שרי גער : עלטערן, טאַטע־מאַמע, פֿאַטער און מוטער, שטיף־עלטערן :
שווער־אואַוויגער, ז שוויגער־עלטערן.

זיידע, טאַטנס־טאַטע, עלטער־פֿאַטער, האַרלע נאַר־), זבראַם־זבראַם נקי) ,
גרענפֿאַ נאַ-) : עלטער־ (עלטער־חזיידע : באַבע, עלטער־מוטער, פֿראַלע נאַר־),
גרענמאַ נאַ-) : עלטער (עלטער־) באַבע : זיידע־באַבע, ז אורעלטערן,
פֿאַרעלטערן.

אדי : פֿאַטער (י)ש, פֿאַטערלעך. מוטער (י)ש.
מוטערלעך אַז"ר פֿ.

שפר : — אַפֿ־טאַמלער 238.

זען אויך: חרובֿ 289.

אַפֿשטאַמלער

ס : דור, נאַכקום, נאַכקומערשאַפֿט, ז נאַכ־

קומענשאַפֿט, געבירט, גענעראַציע, נאַכ־

געבורט, י פֿאַטאַמסטווע : פֿרוכט, פֿלאַד, פֿליד : געזינד, געזינט, הויזגעזינד,
הויזגעזינט, הויז־געבוירענע, בניקית, פֿאַמיליע, האַווע, פֿלוימע, ווייב־אודקינד
: מינע, דינע און אונדזערע.

צווייג, אַפֿצווייג, אַפֿשטאַמלער, אַפֿשטאַמלינג : קינד, גאַטס גאַב, גאַטס
בענטשונג, גערעטעניש, נרע, ורע קודש, ורע קדושים, נרע המלוכה, נרעא חיי
וקעמא : שטיפֿקינד, קוואַטערקינד, טויפֿקינד : געפֿינדל, געפֿינדלינג,
פֿינדלקינד, אַאַבךהם : אַדאַפֿטירט קינד : קעסטקינד, קעסטניק: האַדעוואַניק,
האַדאָוויניק, וויכאָוואַניק, וויכאַראַנעץ, דערצויגלינג, צוכטלינג : האַדעוואַניצע,

וויכאָוואַניצע, וויכאָוואַנקע : נייַגעבוירענער : אויסגעטראָגענער : צווי לינג : דרילינג, דרילינג : פֿירלינג : פֿינפֿטלינג. זון, זינדל, זונטיק (נ־פ), זונדערלאָ : בן ל"ר אָנים : אָן, בנאָק, אָנעלע : אָן-נקיר : אָנהרבֿ : (מאַמעס) קדיש, קדישניק : (נ־פ) נדעדן פֿירער : קן-סחיד, איין און איינציקער, איין אויג אין קאָפּ (אין שטערן), יעד(י)נאָק : בקור, ערשטלינג : ערשטפֿרוכט, ערשטקראַפֿט, ערשט-געבוירענער : בקורשוטה : בכורה, בכורהשפֿט : מיזניק, אָדזקונים : לעצטלינג, פּאָסקרעבעץ, פּאָסקרעביק, ווישקראַביק, וויסקראַביק : שטיפֿזון : טויפֿזון : אַדאָפטירטער זון : איידעם, ז שוויגעריון : (נ־פ) נדאיידעם, שדים, היידאַמאַק, יאַדימניק : איידעם אויף קעסט.

טאַכטער, טאַכטינקע, טאַניע, — טאַכטערלאָ, *זאָך, *זאָכעניש, *זאָכערלע, זאָכלע, — זאָכטער, יזאָכטערלע, *זאָכטרע : נקי) שאַכטע, שעכטע, שעכטל : נתיאִידה, איין און איינציקע, יעד(י)נאַצקע : בקורטע, בקוריצע : נת'שראל, אַת־לווי, מַת־כֹּהֵן, מַת־בִּאֲנַת, באַסקע הענעס (נ־פ) : מַת־קדושים : נת הרב : נַתְזִקוֹנִים, מיזניקע, מיזניצע : שטיפֿטאַכטער : שוור, ז שוויגער-טאַכטער : טויפֿטאַכטער : אַדאָפטירטע טאַכטער.

238

אייניקל, שטייניקל (נ־פ) : אוניק, אָניק, נכד נרבינס אייניקל), אוראייניקל, אוראוראייניקל, קינדסקינד, קינדסקינדסקינד. נתום, יתומה : האַלבער, קיילעכדיקער, לעבעדיקער, ביטערער נתום : האַלבע אאָן"יי ישמה : נתום קטן.

מאָזר, ממזר קן הקידה, ממזריק, ממזרוק, ממזראָק, בענקאַרט, אומגעזעצלעך קינד, י בייסטרוק, * בויסטרוק, באַסטאַרד, בענקאַץ, באַנק, ווינטערדיקער קורח.

אַדין קינדיש, אָן-יחידיש אַז"וו — ס.

אינוו : קד, קת, אָי־ז, ברב, ברגי, בהרכ. פֿראַז : עס יערן זיך רינדער, עס קומען צו קינדער : מיינע קינדער זיינען גאָטס ווינדער : עקודים נקודים וברודים : אַלע ייִדישע קינדער זאָלן אַזוי געראָטן : אַ ציטעריק קינד, פֿון זיבן איינער געבליבן : אַ ציטעריק קינד, פֿון זיבן קוים עלף געבליבן (נ־פ) : אַ קן-חיד אויפֿן אַנדערן צענדליט : דער טאַטע וועט דיר מיטברענגען אַ גילדן

ניקסל און א זילבערן פֿיקסל (און א זילבערן וואַרטאַוויל) : מיר זיינען גאָר אַ
 קליין געזינדל : איך און ער, שוויגער און שווער, געצל און פֿיוול, בריינע און
 טריינע, אָרוך און שלמה וכדומה : מיר זיינען גאָר אַ קליין געזינדל : אָרוך און
 נרח, אַ יינגל און אַ מיידל און אַ פאָר קלענערע און אַ פאָר גרעסערע : דער
 טאַטע אַ קרעמפער און דער זון סאַס אַ חויר : אַו דער באַק איז דער טאַטע און
 די ציג אין די מאַמע, וואָס ושע קאַסט ציגנפֿלייש? : טו אַ קינד גוטס ! :
 האַדעווען טעכטער אויף ליטיש געלעכטער : קאָך איך אַ גוטע וועטשערע,
 טראָגט אָן דער רוח דעם טאַטן : אוי מיין ליבער פֿאַטער, ווי ווער איך דיר שוין
 אַטיר ! : האָט אַ הונט אַ טאַטן? : נאָ שנור באַקלאָגט זיך :) גיי איך פֿאוואָליע,
 וואָגט מען, איך קריך, גיי איך געשווינד, זאָגט מען, איך צערניס די שיד : נאָן
 איידעם באַקלאָגט זיך :) גיי איך גיך, צערניס איך די שיד, גיי איך פֿאַמעלעך,
 בין איך אַ למך
 שפר : (טאַטע־מאַמע, זע, טעכטער! אי מען האָט קינדער, געזונט און געלט קען
 מען זיך ניט ווינטשן קיין שענערע וועלט : קינדער און געלט איז אַ שיינע וועלט
 : דער ראָצענט אין אַ מאָל טייערער (ליבער) פֿון קרן : צו קינדער און צו גאָט
 האָט נאָך קיינער ניט דערלייגט : נחת פֿון קינדער אין טייערער פֿון געלט :
 בעסער געזונט געהערט איידער קראַנק געזען : בעסער צו זען לייד איידער צו
 הערן פֿרייד : גאָט זאָל אָפהיטן צו האָבן איין דנד און איין העמד : אַלע
 אונדזערע אָנאים זאָלן האָבן (איין אויג), איין קינד און איין העמד : איינס איז
 קיינס : קינדער און גלעזער האָט מען קיע מאָל ניט צו פֿיל : נאָך אַ קינד, נאָך אַ
 ברויט : ביי פֿאַטער און מוטער איז קיין קינד ניט איבעריק : זאָל זיך אַזוי מאַכן
 אַ קליידעלע ווי עס מאַכט זיך אַ מיידעלע : אַזאָ זאָרג זאָל זיין מיט פֿסקנו ווי ש
 אין אַ זאָרג מיט זרענו.
 וואָס אַ קינד זאָגט אין אַלץ אַ אַכמה : אַן אַ קינד זאָגט אַ חכמה זאָל מען עס
 באַלד אַוועקשיקן : קלוגע קינדער האָבן קורצע יאָרן : ווען די קינדער זיינען
 יונג דערציילן די עלטערן זייערע אַכמות, ווען די עלטערן זיינען אַלט דערציילן
 די קינדער זייערע נאַריש קייטן.
 אַו מען האָט קינדער אין די וויגן דאַרף מען זיך מיט ליטן (מיט דער וועלט) ניט
 קריגן : אַן מען האָט קינדער אין די וויגן דאַרף מען לאָזן ליטן צו פֿרידן : אַו

מען האָט אַ קינד אין וויקל זאָל מען שוין אַוועקלייגן אַ צוויקל (לייגט מען אַרעק אַ צוויקל) : קליינע קינדער פֿאַלט קיין הונט ניט אָן : אייגענע קינדער לאָזט מען אויף שפעטער : אָן דאָס קינד שווייגט שטויסט זיך די מוטער ניט אָן, אַו עס איז הונגעריק : פֿאַרקויפֿן קען אַ קינד, אָפקויפֿן קען אַפֿילו קיין פֿאַטער אויך ניט : איינער טראָגט אַ קינד פֿאַרקויפֿן, דער אַנדערער בש עס אָן געלט. איטלעכער ייִד האָט אַ סך מיליאָנען :

238

אויף אַן אייגן קינד זיינען עלטערן בלינד : פֿאַטער און מוטער האָבן גלעזערנע אויגן : בע אַ מאַמע(ף זיינען גלעזערנע אויגן : ביי יעדער מאַמע(ח זיינען אירע קינדער די געראָטנסטע : ביי אַ מאַמע(ן) אין ניטאָ קיין מיאוס קינד : טאַטע־מאַמע דאַרפֿן דאָס קינד ניט לויבן, ווייל קיינער וועט זיי ניט גלייבן : אויף גוטע קינדער מעג מען (יענעם) מקנא זיין : אַ גוט קינד זייגט ביי צוויי אַמען : אין דעם בעסטן קינד פֿאַרגעסט מען : איטלעכס קינד ווערט געבולן מיט זיין מול : נדן קענען עלטערן געבן, אָבער ניט קיין מזל : עלטערן קענען אַלץ געבן, נאָר ניט קיין מזל : פֿאַטערשודמוטערס ברכה ברעעט דעם קינד הצלחה. אַשרי מי שאָניו זקרים : אַי עס ווערט געבוירן אַ זון אין אין אַלע ווינקעלעך ליכטיק, אַ טאַכטער—אין חושך : זיבן זין ברענגען אַ שטול אין נן־עדן, זיבן טעכטער—אַ שטול אין גיאָנום : האָט מען זין, אין ווייל—האָט מען טעכטער, מאַכן זיי הויל : בעסער אַ זון אַ בעדער איידער אַ טאַכטער אַ רביצין : ווער עס האָט מיידלעך, דער האָט די פֿיס געשוואָלן, ווער עס האָט זין, דער האָט די פֿיס אויף שטאַלן : אַ זון נאָכן טויט, אַ טאַכטער ביים לעבן : אַ טאַכטער אין דער נויט, אַ וון נאָכן טויט : אָנים אין די גרעסטע מכה : אָנים אין אויך אַ עטע מכה : אַ טאַכטער אין ווי אַ וואָלף : מיט אַ טאַכטער האָט מען דאָס גאַנצע לעבן צו טאָן : דרך זאָכן וואַקסן איבער נאַכט : רווחים, דירהגעלט און מיידן : אַן די מיידן שלאָפֿן וואַקסן זיי, אַן זיי וואַכן—עסן זיי : אַ מיידל אין אַ שטיין (אַ אַבל־סחורה) : אַ מיידל איז ווי אַ לעגערסחורה : אַ שיינע טאַכטער אין אַ האַלבע פרנסה : פֿינף טעכטער—פֿאַרגייט דאָס געלעכטער : אַן מען האָט טעכטער פֿאַרגייט דאָס געלעכטער : ווו עס זיינען דאָ פֿיל מיידן דאָרט זיינען דאָ פֿיל ריידן : אַן אויסגעגעבענע טאַכטער אין ווי אַן אָפגעשניטן שטיקל ברויט.

דער ערשטער קוילעטש קומט אַרויס ניט געראַטן : דער ערשטער קוילעטש איז אַמיד (קומט אַמיד אַרויס) מיט אַ חסרון : דאָס ערשטע קינד (מיידל) וואָרפֿט מען אין פֿיער : די ערשטע פֿלוימען זיינען ווערעמדיק : אַ אָן־חיד איי ניט קיין למדן : אַ אָן־חיד אין אַ האַלבער משומד : אַ אָזעחיד אין אַן עקע : אַ אָחיד זאָל מען מײַדן. אַ נְתִיאִידה זאָל מען זוכן : אַ פּוילישן קחחיד יאָל מען שײַען, אַ דִּי־ישן אָן־חיד זאָל מען פֿרײַען : די נְתִיאִידה זאָל מען פֿרײַען. דע־קן־ייד זאָל מען שײַען : דאָס צווייטע ווייב און אַ מְתִיחִידה פֿירן אַלצדינג אויס : איטלעכע נְתִיאִידה האָט זיך איר חנדל (מאַכט זיך איר חנדל צו רעכט) : די אייער לערנען די הינער : די אייער ווילן זיין קליגער ווי די הינער : די אייער זינען טאַקע קליגער ווי די הינער, אָבער זיי ווערן באַלד פֿאַרשטונקען : ספֿה כּוח האָן מכּוח האַב.

קינדער האָבן אין לייכטער ווי קינדער דערצײען : אַ קונץ אין צו קויפֿן סחורה און צו האָבן קינדער, נאָך אַ גרעסערע קונץ אין סחורה צו פֿאַרקויפֿן און קינדער מגדל צו זיין : קינדער האָבן אין שווער, אָבער זיי מאַדל צו זיין נאָך מער : טאַטע־מאַמע אין אַ קונץ צו זיין, און אַלע מענטשן נעמען זיך עס אונטער : איידער מען איי מנדל אַ קינד ווערט מען אָן דאָס געזינט : קינדער מאַדל צו זען מון מען האָבן קורחס עשירות און שמשון הויבורס גבורה : ווער עס וויל האָבן זיין קינד זאָל זיין גוט, שלאָגט ער עס מיט דער רוט : אַן מען שלאָגט אָן אַ קאַדקע אין זי שטאַרקער : מאַמעס טרערן און טאַטנס שמיץ קומען אין לעבן שטאַרק צו ניץ : פֿון דער מוטערס קלאָפֿ ווערט דעם קינד ניט קיין לאָך אין קאַפֿ : בעסער דאָס קינד זאָל וויינען איידער די עלטערן זאָלן וויינען : קוש דעם קאַנטשיק וואָס שמיסט דיך : קושן זאָל מען דאָס בייטשל וואָס שלאָגט אין דער יוגנט : די מאַמע שעלט, אָבער עס טוט איר וויי דאָס האַרץ : ניט דאָס אין די רעכטע מוטער וואָס האָט געבוירן, נאָר די וואָס האָט דערצויגן :

238

בעסער אַ פֿאַטש פֿון אַ טאַטן איידער אַ קוש פֿון אַ פֿרעמדן : דער טאַטע האָט געשמיסן ניט פֿאַרן שפּילן, נאָר פֿאַרן אָפּשפּילן : אַ שלעכטע אַם אין פֿאַרן קינד סם.

מעשה אַבות סימן לאָנים (נעשי אָנים) : מעשה אַבות נרשו קוים : דאָס עפעלע

פֿאַלט ניט ווייט פֿון ביימעלע : ווי די גענדי אַיז די גריוון : משוגענע גענדן,
משוגענע גריוון : אַי עס קומט אַרויס פֿון אַ קאַץ מאַכט עס מיאָו : טאַטע־מאַמע
ווי די רוחות, קינדער ווי די שדים : אַן פֿאַטער און מוטער זיינען שדים קומען
אַרויס קינדער ווי די רוחות : יאַקי טאַטקאַ. טאַקיע דעצקאַ : אַן דער טאַטע איו
אַ קעלעם איו דער זון אַ גולם : אַן דער טאַטע אין אַ פֿורמאַן פֿאַרשטייט דער זון
אַינצושפּאַנען : אַן דער טאַטע אין אַ לץ איו דער זון אַ פֿאַדליעץ : דער טאַטע אַ
וואָלף, דער וון אַ הונט : פֿון אַ שלעכטער מוטער איו דער זון ניט קיין גוטער :
אַו די מוטער אין אַ קו אין די טאַכטער אַ קאַלב : דאָס עפעלע געראַט נאָך דעם
שטאַם. דאָס קינד נאָך דער אַם : טייערע סחורה וואַקסט פֿון דער ערד אַרויס :
אויף שוואַרצער ערד וואַקסט די בעסטע תבואה : פֿון אַ געמיינער בולבע קומט
אַרויס די פֿינסטע לאַטקע : די זין זיינען אָמיד אין דער מאַמעס ברידער געראַטן
: זכות־אַבות אין קיין קאַטאָוועס : (פֿאַר) טאַטע־מאַמעס זינד לייזט (קומט אָפּ)
דאָס קינד : טאַטע־מאַמעס זינד שלאָגן דאָס קינד : טאַטע־מאַמע זינדיקן, און די
קינדער קומען אָפּ : אַן די עלטערן זיינען נאַראָנים ווערן די קינדער גזלנים :
ווען די מאַמע האָט האָלט געהאַט יוונים טאָר די טאַכטער ניט אַרויס פֿון שטוב :
ווען דער טאַטע אין געווען אַ מערגעניק האָט די טאַכטער אויסגעריסענע יאָרן :
די מאַמע מעג נאָשן, דער טאַטע מעג שיכורן : קינדער פֿון איין טאַטן און איין
מאַמען און זיינען ניט גלייך : אין אַ טייך זיינען דאָ פֿאַרשיידענע פֿיש : ביימער
אין וואַלד זיינען אויך ניט גלייך : פֿינף פֿינגער אין איין
האַנט און זיינען אויך ניט גלייך : ניט פֿון יעדער טראָגן ווערט געבוירן פינחס
קן אלעזר קן אַהרן הכֹהֵן : אין די קטורת אין דאָ אַלבנה אויך : מהרסיך
ומחרימיך ממך יאָאו : איידער אַזוינע קינדער אויסהאַדעווען אין בעסער
דערשטיקן זיי קליינינקערהייט : דורך אַ שלעכט קינד קומען די עלטערן צו זינד
: אַי מען האָט פֿון אַ זון שאַנד רוקט מען אים אַריין אין געוואַנט (אין סאָלדאַטן)
: אַווי ווי מען טאָר ניט געטרויען קיין קאַץ קיין סמעטענע, אַזוי טאָר מען אַ
מאַמען ניט געטרויען, אויב זי האָט אַ יון אַ גנב : קדסורר ומורה וידון על שום
סוֹפֿו.

פֿאַרלירן ציין און האָבן קינדער מאַכט אַלט געשווינדער : אַ קינד אין אַ קליין
מלוכהלע : אַ קינד אין עלטער פֿון אַ קיסר : אַ מאַמע אין אַ מיטער, אַ קינד אין

אַ מאַסקער־טער : אַ קינד אין ערגער ווי אַ נולן און מען דאַרף (מען מי) נאָך
 טאַנצן אויף זײַן חתונה : עלטערן לערנען אויס די קינדער ריידן און קינדער די
 עלטערן—שוויגן : צער אָנים אין ערגער פֿון אַר-לחם : אַ קליין קינד (איז) אַ
 שפּילעכן, אַ גרויס קינד (איי) אַ מילעכן : קליינע קינדער, קליינע אַרות
 (זאָרגן), גרויסע קינדער, גרויסע אַרות (זאָרגן) : קליינע קינדער, קליינע
 פֿריידן, גרויסע קינדער, גרויסע ליידיגן : קליינע קינדער לאָזן ניט שלאָפֿן, גרויסע
 קינדער לאָזן ניט לעבן : ביי קליינע קינדער אין שלעכט צו עסן, ביי גרויסע
 קינדער אין שלעכט צו גיע : עס דיך אָן איידער די קליינע קומען, טו דיך אָן
 איידער די גרויסע קומען : שלאָף זיך אויס בין די קינדער ווערן גרויס, עס זיך
 אָן בין די קינדער קומען אָן : טאַטע־מאַמע מוון פֿע קינדער ליידיגן : אַ קינד אין אַ
 שווא : אַו דער זון האָט סתירה גיט ער דער ווייב אַ כתובה און דער מאַמען אַ וט
 : אַן פֿאַטער און מוטער באַדאַרפֿן אַנקומען צו קינדער אין זיי ביידיגן ביטער :
 איידער אַנקומען צו קינדער זאָל מען בעסער שטאַרבן : איין פֿאַקער (אייין
 מאַמע)

238

קען אויסהאַלטן צען קינדער און צען קינדער קענען איין פֿאַטער (אייין מאַמע)
 ניט אויסהאַלטן : איין טאַטע צען קינדער דערנער, צען קינדער איין טאַטן אין
 שרער : איין מאַמע קען צען קינדער צופֿריידן שטעלן, אָבער צען קינדער ניט
 איין מאַמע : אַן דער טאַטע שענקט דעם וון לאַכן ביידיג, אַן דער זון שענקט
 דעם טאַטן וויינען ביידיג.

עס אין ניטאָ קיין געטרייערס ווי אַ מוטער : די גע־טע געפֿעלעך זיינען דער
 מאַמעס : די וואַרעמסטע בעט אין דער מאַמעס : אויף דער זון אין גוט צו זיצן
 און לעבן דער מאַמען אין גוט צו ווינען : אַ מאַרע אין ווי אַ מוווה : אַ מאַמע
 איו אַ קנעכט (, דער טאַטע אין שטענדיק גערעכט) : אַ מאַמע אין אַ פֿאַקרישקע
 : זי דעקט צו דעם קינדס חסרונות און דעם מאַנס בזיונות : אַ מוטער מון האָבן
 אַ גרויסן פֿאַרטעך די חסרונות פֿון די קינדער צו פֿאַרדעקן : אַ מאַמע האָט אַ
 קאַצנקאַפּ : אַ מאַמעס האַרץ אין אַ נביא : וואָס אַ קינד זאָל ניט דערריידן, וועט
 די מוטער אים פֿאַרשטיין : אַ קוש דעם קינד אין אַווי גוט ווי דער מאַמע(ח) :
 בעסער בייַם טאַטן ברויט איידער בייַ זיך קוילעטש : בעסער צו געבן דעם קינד

מיט דער וואַרעמער האַנט איידער מיט דער קאַלטער : אַן די עלטערן גיבן ניט די קינדער אין שייך נעמען זיך די קינדער שפעטער אין די זאַקן : פֿאַר געלט באַקומט מען אַלץ—נאָר ניט טאַטע־מאַמע : קבד אַת אַגיך ואַת אקך : מען טאָר ניט זיצן אויפֿן טאַטנס אָרט : אַן מען האָט אַ טאַטן אַ הונט מעג מען אים זאָגן אַפּודועש (וואָן).

ניתומים) אַ קינד אָן אַ פֿאָטער אין אַ האַלגער נתו־, אָן אַ מוטער אַ גאַנצער נתום : דער פֿאָטער אע געטריי ווען די מוטער שטייט דערגע : אי דער טאַטע אין דערביי קען די מאַמע זיין געטריי : אָן אַ קינד פֿאַרלירט יונגעהייט די מיטער אין אים נעבעך זייער ביטער : אַ קינד אָן אַ מאַמקע אין ווי אַ טיר אָן אַ קליאַמקע : בעסער פֿאַרלירן אַ רייכן פֿאָטער

איידער אַן אַרעמע מוטער : אַ רייכן טאַטן אין כדאי צו באַגראָבן, אַן אַרעמען אין ניט כדאי צו האָבן : אַ נתום טאָר מען ניט שלאָגן : אַ יתום שלאָג ! אויב ער א י ו ניט ווערט, ו ו ע ט ער ווערט זיין : י אַ יתומה איו אַ מיצווה צו קיצלען : אַ יתומה אין אַ וואָלוועלע משקה : אַ קו־זקונים אין אַ פֿאַרטיקער סתום : אַן דאָס קינד אין טויט, הערט די קוואַטערשאַפֿט אויף : דאָס קינד איז געשטאָרבן, די קוואַטערשאַפֿט אין אויס : איידער צו האָבן און גראָבן אין שוין בעסער

גאַרנישט צו האָבן : בעסער נישט צו האָבן איידער צו באַגראָבן : אַן מען פֿאַרלירט אַ טאָכטער וויינט מען ניט אויפֿן נדן : ווען אַלע קינדער זאָלן בלייבן לעבן וואָלט געקאָסט אַ רענדל אַ ווייץ : דור הולך ודור באַ (והאַרץ לעולם עואַדש : עס שטאַרבט קיין דור ניט אויס : מיר איז גוט—איך בין אַ יתום.

נאייניקלעך) פּראָצענט פֿון קינדער אין טייערער ווי פּראָצענט פֿון געלט : אַן אייניקל האָט מען ליבער ווי אַן אייגן קינד : אַן אייניקל אין אַ ימחשמוניקל.

נשטיפֿמאַמע) אַן דער טאַטע נעמט די מומע ווערט ער אַ פֿעטער : מיט דער מאַמען איו דער טאַטע אַ פֿאָטער, מיט דער מומען אין ער אַ פֿעטער : אַן דער טאַטע נעמט (שלאָגט) די מאַמע, גייען די קינדער טאַנצן : אַזוי ווי ס'אין ניטאָ קיין בעזעם אָן ריטער, אַזוי אין ניטאָ קיין גוטע שטיפֿמיטער : אַ שטיפֿמוטער איו אַ שטאָכמוטער : אַ שטיפֿמיטער גיט שיטער : אַ שטיפֿמוטער גיט דעם שטיפֿקינד דאָס ערשטע פֿון דער טיי און דאָס לעצטע פֿון דער קאווע : פֿאַר אַ גוטער שטיפֿמוטער שטייט אַ גאָלדענער שטול אין ון־עדן : אין ודעדן אין נאָך

ניטאָ קיין שטול פֿאַר אַ גוטער שטיפֿמוטער.
נממורים) ממור אלמיד־אַכם קודם לכהננדול עם־האַרע : רובֿ ממורים קיקחים :
אַן אַ מוטער שרייט אויפֿן קינד „ממיר“ מעג מען איר גלייבן : אַן עס וואָלטן
גערען ווייניקער חוירים וואָלטן געווען ווייניקער ממורים : יאָל
238—239

זיין פֿון אַ קאָזאַק, אַבי אויף לאַנגע יאָר (אַבי צו געזונט) : לאָן עס זיין פֿון אַ
טאָטער, אַבי עס האָט אַ פֿאַטער : לאָן עס זיין פֿונעם טיטוול . אַבי עס הייסט
פֿיטוול.

נשרער־און־שוויגער, איידעם, שנית אַ וון אין דאָס געזינט, אַ טאָכטער אין אַ
קינד, אַ שנור אין אַ ווינד, אַן איידעם אין אַ הינט : אַ זון ווי ער געראַט, אַן
איידעם ווי מען וויל : אַן איידעם אין שטוב איו אַ שונא אין שטוב : אַן איידעם
אין ווי אַ טשאַלנט : איטלעכער איידעם איז אַ שטיק שווער : פֿון אַן איידעם
אויף קעסט לאַכט דער שווער פֿון ציינרייטאָג : אַן מען טוט מיטן שווער,
שלאָפֿט מען (זיצט מען דערנאָך) מיטן בער : אַן מען קוקט אַרויס אויפֿן שווערס
שטייט גייט מען באַרוועס : אַ מטן שווער אין שווער צו האָבן, אַ שלעכטן
שווער אין שווער צו בד גראָבן (נאיידעם) ער עסט ניט, נאָר ער פֿרעסט, ער
טרינקט ניט, נאָר ער זויפֿט, ער שלאָפֿט ניט, נאָר ער פֿאַפֿט : (אַן איידעם) אַ
לערנער האַלט שמער־און־שוויגער פֿאַר די הערנער : אַ שנור מיט אַן איידעם
זיינען אַ פֿאַר שדים : אַ גוטע טאָכטער אין אַ גוטע שנור : די טאָכטער שטראָפֿט
מען, די שנור מיינט מען : צו דער טאָכטער רעדט מען און די שנור מיינט מען :
מען זאָגט דער טאָכטער און (מען) מיינט די שנור : אַן מען איז אין קעס אויף
דער שנור שרייט מען אויף דער טאָכטער : אַן מען קריגט זיך מיט דער שנור
אין מען אַלום מיט דער דינסט : באַדיי דער זון זאָל שטאַרבן, אַבי אַ מכה דער
שנור אַ מאַן : אַ שוויגער מיט אַ שטר פֿאַרן ניט אויף איין פֿור : צוויק אַ
שוויגער און אַ שנור גערער(ט) אַן אייזערנע טיר : אַ שוויגער און אַ שנור אין
איין הויז זיינען ווי צוויי קעץ אין איין זאָק : די שוויגער האָט פֿאַרגעסן, איי זי
אין אליין אַ מאָל גערען אַ שנור : אַ בייע שוויגער טרייבט צום וט : די בעסטע
חסימה טובה אין איבערלעבן די שוויגער מיט איר מעה־לשון : אַן מיין
שוויגערס באַק כאַפט אַ ריקודל איז פֿאַר מיר אַ שורה־גרוס פֿון

סמנטיון : מין גרעסטע יומא דקגרא, ווען מין שוויגער קארטשעט זיך אויף פאדערע.

ם : קרובישקייט, ליבלעכקייט, נאָענטקייט
אאז"וו — אדי : קרובישאָפֿט, בלוט־קרובישאָפֿט, מילך־קרובישאָפֿט :
ברודערשאָפֿט : שוועסטערשאָפֿט : משאָחהשאָפֿט, קירבות, אָפֿיניטעט :
אָגנאַציע.

משאָחה, משקחתא, י משפּחטערע, מער אָחטערע, (ט)שימפּוכע, געסרחה :
פֿאַמיליע, פמליא נ־) : י סעמייסטערע : אייגענע : אייגן פֿלייש און בלוט.
קרוב, קרובה, קרובהטע, — קוררעטעו ליב־קריכ, נאָענטער (ליבלעכער)
קריכ : ליבנאָענטער, אייגענער, בלוטאייגענער, משאָחה נקרוב, פֿריינט(ל),
קנעפל, שמעלקע (שבשמעלקע), אָנקער : שאַר־אַשר, ש"ב: עצם מעצמי וְאַשר
מבָּאָרִי : גואל (הדם) : ווייטער קרוב, שלישי בשלישי, חמישי בראַיעי, שמיני
בשמיני — פֿראַז.

ברודער, (מין) אָחי, בראַטאָן, בראַטישיק : ליבלעכער ברודער,
צווילינר ברודער, שטיפֿברודער, מילכברודער : שוועסטער, בראַטאַניכע נקי) :
ליבלעכע שוועסטער, צרילינרשרעסטער, שטיפֿשרעסטער, מילכשרעסטער :
שוואָגער, אָגער נ־פ), שוואָגעריק : שוועגערין.
פֿעטער, ז אָנקל : קאַלטער פֿעטער, עלטער־פֿעטער, מאָגערער פֿעטער ו־פ) :
מומע, ז טאַנטע : קאַלטע מומע, עלטער־מומע : (גששרעסטער־קינד, קוזע,
קוזינע, קאָזן נא־) : שני בעני, גליד־גע)שוועסטער־קינד, שני בשליש :
ערשטער קוזין, צווייטער קוזין : פלימעניק, פלימעניצע : שוועסטער־קינד,
ברודער־קינד, שוועסטער־זון, ברודער־זון, ז נעפֿע, ז נעפֿיו נא־) :
ברודער־טאָכטער, שוועסטער־טאָכטער, ז ניס נא־).

174

240—239

וו : אָנקערן זיך, צוקערן זיך, אָנגעהערן זיך, צוגעהערן זיך, קרובן זיך,
משאָחהנען זיך, קנעפלען זיך.
אדי : קרוביש, ליבלעך, נאָענט, ברודער(קש, ברודערלעך, שוועסטער(י)ש,
שוועסטערלעך : משקחהדיק, אייען געקניפט און געבונדן : פֿעטערש, מומיש

אאז"ר . ס.

פֿראַן : ירײַטע קריכֿי) פֿערדס בײַטששטעקעלע : פֿערדס בײַטששטעקעלעס
פֿאָדקערע : קוס בײַטששטעקעלע : פֿערדס פֿוס פֿאָדקעוועס אייניקלס
נאָגל (טשוועקל) : פֿערדס פֿוס פֿאָדקעווע(ס טשוועקלס קעפל) : פֿערדס פֿוס
פֿאָדקעוועס אייניקל : מײַן זײַדנס האָן האָט אין זײַן באָבעס הויף
אַרײַנגעקריי(ע)ט : מײַן פֿערדס בײַטששטעקעלע אין גערען בײַ זײַן זײַדנס
וואָגן אַ פֿלעקעלע : מײַן באָבע און זײַן זײַדע ליגן אין דר'ערד אַלע בײַדע : ער
מײַנט, אַן שמעלקע אין זײַן פֿעטער, און איך מײַן, אַן שמעלקע אין מײַן פֿעטער
: עס בלייבט אין דער משאַחה. שפר : אַלע ייִדן זײַנען משקחה : אייעס אין נײַט
פֿרעמדס : בלוט אין נײַט קײַן וואַסער (קײַן קרופניק) : אַ קרומע מומע, פֿאַרט אַ
מומע : כאָטש אַ קרומע, פֿאַרט אַ מומע : אָן אַ נאָז, פֿאַרט אַ פֿעטער : ווי גאָט
גיט, אַבי אין איינעם : בינד מיך אויף אַלע פֿיר, האָר וואָרף מיך צווישן אייגענע
: דער וואַס רעדט אויף דער משאַחה האָט נײַט קײַן ברכה : אין דעם איז גיט קיע
ברכה וואַס רעדט אויף זײַן משאַחה : געוואָרענע איז נײַט געבאַרענע : געוואָרן
איז נײַט געבאַרן : געוואָרן איז געטרייער ווי געבאַרן : משאַחה ווערט נאָר
גערעכנט אין דער לענג, אָבער נײַט אין דער ברייט : — „אַ שוואַגער אין קײַן
קרוב נײַט" זאָגט דער ליטוואַק, „וואָרעם וועמען איך וועל בעטן, וועט ער
שלאָפֿן מיט מײַן שוועסטער" : בעסער זיך אָנצוגעהערן מיט דער רביצין
איידער מיטן רב : בעסער אַ גוטער אָכן איידער אַ שלעכטער קרוב : איין מטער
פֿרײַנד אין בעסער פֿון צען קרובים :
אַ גוטער פֿרײַנד איז בעסער מן אַ פֿרײַנט : אַ גוטער פֿרײַנד אין קײַן פֿרײַנט נײַט
און אַ גוטער ייִד אין קײַן ייִד נײַט : אַ ברודער אַ שווא אַ שונא אויפֿן לעבן :
פֿון אַן אייגענעם האָט מען דאָס גענאָר : אין אַ פֿעטער האָט מען אַ אַיתר : פֿאַר
דעם נאָענטסטן קרוב זאָל מען נײַט זײַן ערב : זײַ (מיר) נײַט קײַן קרוב און איך
ווייל נײַט זײַן דײַן אָרכ : זײַ מיר נײַט קײַן פֿעטער און נײַ מיר נײַט קײַן שיד :
מעגסט זײַן אַ קרוב מיט מע טעלער, אָבער נײַט מיט מײַן קעשענע : איר זענט
טאַקע אַ קרוב מיט מיר, אָבער מט מיט מײַן יויד : ווו עס אין דאָ אַן אַרעמאָן אין
ער מײַנער אַ קרוב : אָדם קרוב לעצמו, ווו אַ פֿאַרד אין ער מײַנער אַ קרוב : די
קרובים דערקענט מען, אַן זײַ ווערן רײַך : רײַכע קרובים זײַנען נאָענטע

קרובים, אָרעמע קרובים זײַנען ווייטע קרובים : אָרעמע (אומגעבעטענע)
קרובים זעצט מען אונטערן ארון : מען קען זיך אַלץ אויסקלייבן, אָבער ניט
קיין משאָחה : אין די קטורת אין דאָ אַלבנה און. אין דער פֿיינסטער משאָחה אין
פֿאַראַנ(עף אַ משומד : *איטלעכע משאָחה האָט זיך איר געסרחה : אַ משומד
אין דער משאָחה קומט אויך אַ מאָל צו ניץ : נבעט מײַן ברודער, הענגט מען
דעם אָנ.

זען אויך : שטאַם זונ, אָפּטאַמלער 288.

240. אַנאַטאַמיע

ס : אַנאַטאַמיע : נאָרמאַלע, פאַטאַלאָגישע. טאַפּאָגראַפֿישע, פּלאַסטישע,
פֿאַרגלִיך כּיקע (פֿאַרגלִיכנדיקע) אַאָזיוו אַנאַטאַמיע : זאָאָטאַמיע, מיאָטאַמיע,
אַרטעריאַטאַמיע, דערמאַטאַמיע אַאָז"ר : סקעלעטאַלאָגיע, מיך לאָגיע,
גאַסטראָלאָגיע, אַרטעריאַלאָגיע אַאָז"ו : סקעלעטאַגראַפֿיע, מיאָראַפֿיע,
אַרטעריאַגראַפֿיע אַאָז"ר : אַנאַטאַמישער אַטלאַס.
קערפּער, ז קאָרפּוס, גוף, חומר, לײַב, קערפּל נאָר-) : קערפּער־געבוי,
קאָנסטיטוציע ;

240

פֿיטר : אייבערקערפּער, מיטדקערפּער, אונטערקערפּער : טול : נב"ח)
פֿאָדער־חלק, פֿאָדערטייל, פּריידיק, פּרייז : קערפּער־אַלל, גוף־אַלל.
גליד, אַבר, אָרגאַן : פּמראָרגאַן, אָרגאַנעל : אַבר־המדולדל : רמ"ח אַברים.
סיסטעם : נערוון־סיסטעם, בראַנכיאַלע סיסטעם, פֿאַרזײַ־סיסטעם,
אויסשייד־סיסטעם, בלוטגעפֿעס־סיסטעם, לימפֿסיסטעם, לימפֿאַטישע
סיסטעם אַאָן"ר : אַפּאַראַט : פֿאַרזײַאַפּאַראַט, באַוועג־אַפּאַראַט,
אַטעם־אַפּאַראַט : אורין־אַפּאַראַט, נעלי־מים : טרערן־אַפּאַראַט, שוץ־אַפּאַראַט
אַאָז"ו : נב"ח) זאַמל־אַפּאַראַט, גיפֿט־אַפּאַראַט אַאָז"ר : אָרגאַן :
שפּיראַרגאַנען, מוילאַרגאַנען, ריידאַרגאַנען, שפּראַכאַרגאַנען, פֿאַרזאָרגאַנען,
שפּיזאַרגאַנען, אויסשיידאַרגאַנען, רייניק־אַרגאַנען, העלפֿאַרגאַנען,
הילפֿסאַרגאַנען אַאָז"ו.

קאָפּ : פֿאָדערקאָפּ, הינטערקאָפּ : לייבנקאָפּ : נפֿאַרגלייכונגען) אַ קאָפּ ווי אַ
שויט, ווי אַ קעפל קרויט, רי אַ דייושע, ווי אַ צעבער, ווי אַן עמער, ווי אַ

טשאָלנטטאָפּ , ווי אַ לאַקשנטאָפּ, ווי אַ טאַרלע, ווי אַ פאַגעלע.
אַנים, געזיכט, ז אַנגעזיכט, פרצוף, פאַרצע(רש), קרצוף-אַנים, קלסתר-אַנים,
אַסלקנים, עלם-אל קים, מראה, מראית-עין, אויסזע(ן), י וויד, פֿיזיאָנאַמיע :
קנימל : נ"פ) פענעצל, פייטשעניו : מאַרדע, טראָבע : קרום אַנים, זויערע
וועטשערע : קעלבערנע, אויסגעווייקטע, הינטישע, גובישע אַאָ"וו צורה :
מצה-אַנים.

(פֿאַרגלייכונגען) אַ אַנים (אַ צורה, אַ פרצוף אַאָ"ר) ווי אַ רויט עפעלע, ווי אַ
גרוגרת-דריבאָדוק, ווי אַן אויסגעסמאַקטשעטער שלח-אַנות, ווי אַ פֿייג אונטער
אַ דעכעלע, ווי אַ טעלער, ווי אַ לאַקשנטאָפּ, ווי אַ דייושע, ווי אַ צעבער, ווי
אויף צו להכעיס, * ווי אַ הינטן מיט צוויי אויגן, — ווי אַ יונישער הינטן, ווי
בי אַ וזלן, ווי ביים בריסקער מלאר-האָוות, ווי קורטע : אַ אַוים ווי משה
גרונים.

נטיילן קאָפּ) שטערן : נפֿאַרגלייכונגען אַ שטערן ווי פֿון (ביי) אַ מיניסטער, ווי
פֿון (ביי) אַ רישיגלותא, ווי אַ לאַקשנברעט : קינבאַק, קייער, אַנגל, י
שטשאַקע, פאַשטשעקע, י סקילע : באַק ל"ר באַקן : בעקעלעך ווי מאַראַנצן
(פאַמעראַנצן) : באַקן-קישעלעך, באַקנטאַשן : נב"ח) באַקן-זעקעלעך : קין,
בערדל, מאַרדע, מאַרדעטשקע, געמבע, גאַמבע : קוים-ווינקל,
אינטעליגענץ-מינקל : פראָפֿיל : קאַליר פֿון אַנים, געזיכטפֿאַרב, קאַמפלעקציע :
שטריכן פֿון אַנים, געזיכטשטריכן, ז געזיכטצוגן : געזיכטאויסדרוק :
אַכמת-הקרצוף, פֿיזיאָנאַמיק.

נזעאַרגאַן, זע-חוש-אַרגאַן) אויג : דאָס נאַקעטע אויג : אויגן, עינים, אויגענעס
, אויגאַנעס, קוקערס, גלאַצערס, שליפיעס, באַלאַכעס, באַלעכעס : וקל)
זיקרעס, מאַטעריאַלניקעס : גאַליעס נגנ) : נב"ח) פֿאַצעטדאָויע, פֿאַצעטירטע
אויגן, נעצאויגן, פונקטאויגן, זערערלעך : מאַנדלאָוויגן, אַקסנאָוויגן, קשרע אויגן
: שינע, בלויע, שוואַרצע אַאָ"ר אויגן : צעקראָפֿעטע אויגן : אויגן פֿייער פֿלאַם :
ממזר(י)שע, געממזרטע, גנבישע אַאָ"וו אויגן : מיאוסע, פֿאַרקוקטע,
געשוואָלענע אויגן : אויסגעלופעטע, פֿאַרגלאַצטע, פֿאַרגלייזטע, י
אַסטאַלאַפֿייעטע, גלעזערנע אַאָ"ר אויגן : וולעראַיע, רוצחישע אויגן :
נפֿאַרגלייכוועגן) אויגן ווי דימענטן, ווי בורשטין, ווי קאַרשן, ווי שפּאַוגעלעס,

ווי מאַנדלען, ווי די עפל, ווי די טויבן, ווי ביי אַן אַדלער, ווי ביי אַ קאַץ, ווי ביי אַ קאַלב : אויגן (וואָס ברענען און ליכטן) ווי די הַבְּדִלוֹת.
 נטיילן אויג (אויגן) ברעמען, שטערן-ברעמען : אויגן-לעפלעך, אויגן-דעקלעך, אויגנשטאַרן, אויגן-קליאַפעס : (אויגן-)רײַעס : אייבערשטע, אונטערשטע ווײַעס : אויגעפל, אויגן-בעכער, אויגן-שפיגל : אויגן-ווינקלען : אויגנשפּאַלט, אויגנלאַך, זעלאַך : אויגנהייטל, לעדערהייטל, ווייסל, ווייסלהייטל, סקלערע : האַרנהייטל, קאַרנעע : געפֿעסהעלל : רעגן-בויגן-הייטל, איריס : שוואַרצאַפל, אויגן-

2 40

שוואַרצל, פופילע, קליין מענטשעלע : נעצהייטל, רעטינע : פֿאַדערשטע, הינטערשטע קאַמער : בינדהייטל, קאָניוקטיוו(ים) : נב"ח) גלאַזהייטל, גלאַזספּיראַל, שימערעהייטל : לינדן : אויגנלינדז. קרישטאַללינדן.
 קריסטאַלין-לינדן : לינדוראַנד : אויגנפֿלעק, געלער פֿלעק, בלינדער פֿלעק : גלאַזמאַסע, גלאַזקערפער. פיגמענטשיכט : באַוועג-אַפּאַראַט : אויגנאַקס, פֿילאַקס, אָפּטישע אַקס : חווער קעמערל, זעקעמערל, ועוואַרצל : טרערנזעקל, טרערנרינקלען, טרערנפונקטן, טרערנגאַנג, טרערן-קאַנאַל, טרערנזינעלע.
 נהער-אַפּאַראַט, (גע)הער-אַרגאַן, הערחודאַרגאַן) אויער, עווער נדיאַל) : אויערן, אָזנים : הינטישע אויערן : אויערן ווי זעק : !ב"ח) וווכעס.
 נטיילן אויער) דרויסנדיקער, מיטלסטער אויער : אינעווייניקסטער אויער, לאַבירינט : לאַפּ, (אויער)לעפל : אויער-מושל, קאַכלעע : אויערגאַנג.
 געהערגאַנג : אויער-אַלל, פויקהייטל : פויקהייל, אייסטאַכיוס-רער : געהערביינדלעך : העמערל, קאָוואַדלע, בייגל : גלייכוואַג-אַרגאַן : גלייכוואַג-בויגנס, אַמפּולקעס : גלייכוואַג-שטיינדלעך, סטאַטאַליטן : אויערשנעק, שנעקנגאַנג, פֿענצטערל : הערשטעקעלעך, הערקעמערלעך.
 נשמעקאַרגאַן) נאָו, חוטם, נ(י)אַניע, טראַבע, טראַמבע, שמעקער : נ-פ) שופֿר, קוילעטש, סקיווקע, סטאַמבולקע : געטאַקט נעזל : אַדלערנאַן : קאַרטאַפֿל-נאַז, בולבענאַז, בולבעוואַטע וואָו : אוגערקשנאַן : נפֿאַרגלך כּונגען) אַ נאָן ווי אָפּגעטאַקט, ווי אַ שופֿר, ווי אַ קוילעטש, ווי אַ האַרן, ווי אַ פיקע, ווי אַ באַרג, ווי אַ באַדניע, ווי אַ באַנדע.

נטיילן (נאָז) נאָזרוקן : נאָזפֿליגלען, נאָד מושלען, נאָולעכ(ער) : נאָז־אַלל ,
 נאָזהייל, נאָוקאַנאַל , נאָזגאַנג, נאָזשיידראַנט, נאָזהערלעך : ריח־קעמערלעך,
 שטיצקעמערלעך : נב"ח) טאַפ(שמעק, שפיר)אַרגאַן : טאַפערל , האָרן,
 שפירהערנדל : פלאַטעדיקע, געקנעכלטע, געפֿעדערטע, געקעמלטע טאַפערלעך
 (הערנדלעך) : שמעקגריבעלעך, שמעקזעקעלעך, פֿילערס, וואַנצעלעך.
 מויל, מויל(ע)כל, מויל(ע)מן : פֿיסק, פֿיסקאַטש, פֿרעסער, יאַפע, טשאַפע :
 וקל) באַריאַלניק, באַריאַנסקע : קיטש נ־) : נב"ח) שנוק, שנויץ. רילע, ליץ,
 ליטש, שנאָבל , דישוב, מוילרערל : זאַמל־אַפאַראַט : קערבל. קיישל. שאַכטל :
 בערשטל : זויגערל, זויגנאַפל, זויגרערל : ליפֿטאַפערל , קינבאַק־טאַפערל,
 קייער־טאַפערל : גיפֿט־אַפאַראַט : גיפֿטשטעכער, שטעכערל, שטעכל :
 גיפֿטועקל , גיפֿטבייטל , גיפֿטהאַלטער, גיפֿטואַמלער : גיפֿטקאַנאַל.
 נטיילן (מויל) מויל־עפֿענונג, מויל־אַלל . מוילהייל : ליפ, לופ(ע) : לעפֿצן,
 וואַרגעס : אונטערשטע ליפ, אונטערליפ : אייבערשטע ליפ, אייבערליפ : צונג :
 נב"ח) לעקער, צינגל : צונגבאַזע, צונגרוקן, צונגראַנד : צונגשפיץ, שפיץ צונג :
 צווגהערוער : טעם־וואַרצעלעך, צונגוואַרצעלעך : פֿאָדעמדיקע, שוועמלדיקע,
 עיגולדיקע, בעכערדיקע טעם־וואַרצעלעך : טעם־בעכערלעך, טעם־קעמערלעך
 : גומען : האַרטער, ווייכער גומען : גומען־בויגן, גומעך זעגל : גומענצינגל,
 צינגל , אווּוילע.

געביס : צאָן : ציין, ציינער. שנים : דער וויליקע ציין, מילכציין :
 (באַ)שטענדיקע ציין : פֿאָדערשטע, אייבערשטע, אונטערשטע צק : רייסציין,
 בייסציין, האַקציין, שניידציע, וואַלפֿציע, עקצין, רייבערס : אויגנציין : באַקציין
 : אַכל־ציין, חכמה־ציין : קייערס : פֿערדישע, *אויסגעפֿאַרצטע י)
 אויסגעפֿאַרצענע) צק : ציין ווי פערל, ווי בך אַ זעג, ווי ביי אַ העלפֿאַנד : נב"ח)
 נאָגציין, שטיצציין, פֿליישציין, שטויסצע, שלאַגציין, גיפֿטציין, קייפלעטלעך,
 קייערס.

נטיילן (צאָן) קרוין . האַרצל, פעניאַק, פעניק : העלדזל : קרויוואויסווקס,
 בערגעלע :

האַרצעלע, צאָנפולפע : צאָנהייל , אַלוועאַל : נערמקאַנאַל : וצאַנשטאַפֿן)

דענטין, עמאל, צעמענט : צאָנפֿליש, אַסל(קע, יאַסלר)ע, 6 דיאַסלע, י
דזיאָנסלע, י זשאָנסלע.

האַלדז : מידער, וואָליע : (גאַרגל)קנאַפּ, אָדמס עפל : גאַרגל, האָרלע,
גאַרדזהאַל, גערדיק, ז ראַכן : שפּיזער, שלונג, שלונד נאַר-), וושט,
קית-הבליעה : נב"ח) קראָגן, קרוגן : געשלענג, סיאָנים : שפּיזפֿירער,
שפּיזקאָנאַל : אָטעמרעג, לופֿטוועג : אָטעמרער, לופֿטרער, טראַכעע :
אָטעם-עפֿענונג, אָטעמלעכער, סטיגמען : קעל, לינקע קעל, גלאַטיס : קעלקאָפּ,
האַרגלקאָפּ : קעלדעקל, שטימדעקל, עפּיגלאַטיס : שטימאַרגאַן. לאַרינגס :
שטימשפּאַלט, שטימבענדער, שטימסטרונעס : נהיישעריק) קלאַנגשפּאַראַט :
בראַנכן, בראַנקעס, בראַנכיאַלן, אַלוועאַלן : לווי : וב"ח) ריאה, לונג און
לעבער : רעכטע, לינקע לונג : לונגעדמאַסע, לונגעזגעפֿעס, לונגענבלעזלעך,
לונגען-עמפֿיזעם : לופֿטוועקל לופֿטקעמערל : נביח) זשאַברעס. זשעברעס, ז
קימען : פלעטלזשאַברעס : אינעווייניקסטע, אויסווייניקסטע זשאַברעס :
פֿישפענקער, שווימפענקער, שווימבלאַז, שווימבלעזל, לופֿטבלאַז, בולבע, נב :
לאַקסען. קסען.

אַקסל, פלייצע, שולטער. באַרקע : אַקסל-גאַרטל, אייבערשטער גאַרטל : נאַקן.
האַלדז און נאַקן : געניק, האַלדז און געניק : פּאַטיל(נ)יצע, קאַרק, רוקן, רוק
און לענד, רוקדגעשטעל, רוקדגעפֿעס.
טאַרסאָ : ברוסט : נב"ח) פֿאָדערברוסט, מיטלברוסט. הינטערברוסט : בוזעם,
פּאַזוכע : ברוסט, אָפל. — צייץ, * ציצל, י ציצקע : וקינדעריי-), סיטי, טיטע,
טיטקע : שפּיל-נער-ריי-), בוזעם, האַרץ. ביוסט : ידדים : וקל) בולקעלעך,
ספּיאַכעס, בירגאַלן, קרעליקעס : נבהמה) אייטער, מיולעך נקצכ־י : אַן
אייטער ווי אַ צעבער : מילכהאַרצל, ברוסטוואַרצל, ברוסט(טאַפל, ברוסטניפל
, פיפקע.

אונטערשטער גאַרטל, בעקדגאַרטל : בעקן, - טאַז, פעלוויס : גב"ח! בעקנדל,
שינטייל : סטאַן, טאַליע, קרייע(טייל). פּאַסניצע, קריזשעס, ז קשיזשעס :
היפֿטן. באַקעס, קלר בעס, לענדן, דיך : שענקל : אייבערשענקל,
אינטערשענקל : שייס, פּאָדעליק : !בהמה) באַקע, באַטשקע, זעטל. פֿלאַנקען.
ברוסטקאַסטן, ברוסטקאַרב, ברוסט-אַלל, ברוסטגעפֿעס : האַרץ : האַרצברעטל

, האַרצזעקל, האַרצבייטל, האַרצגריבל : האַרעקאָמערן : לייקע, רעכטע
האַרצקאָמער : רעכטע פֿאָדערקאָמער, רעכט פֿאָדער האַרץ, אוריקל : לינקע
פֿאָדערקאָמער, לינק פֿאָדער האַרץ, ווענטריקל : האַרצקלאָפּעס, ז
האַרצקלאָפּאָנעס. האַרצטירלעך : צרייטייליקער (ביקוספידאַלער. מיטראַלער)
דעקל : דרך טייליקער (טריקוספידאַלער) דעקל : האַרצשפיץ.
מילץ : נג"ח) מילך, גפץ, געעץ : לענער : וב'ח) אומע, פֿינגער-לעבער :
גאַלבלאַז. גאַלפּענכער, גאַלפּאַכיר. גאַלזעקל : וירן : וביח) ניר, נערקע :
בענירן, ז נעבנירן : נטיילן (נירן) נירן-קאָרע. נירנפֿעטס, נירן-בעקן,
נירשיסעלעך, ווינדערנעץ : מאַלפּיגישע געפֿעס. מאַלפּיגישע קנזילעכלעך,
מאַלפּיגישע פּיראַמידן : אורידפֿאַרעס, אורידפֿירער, אורנירער, אוריד קאַנאַל,
אורעטער, מאַלפּיגישע קאַנאַלן : אורין-בעכער, אוריןבלאַז, וואַסערבלאַז.
אורין-פֿענכער : השָאָנה-פֿאַרעס, השָאָנה-פֿירער אַז"ו, השָאָנה-בעכער,
השָאָה-פֿענכער אַז"ו.

בויד : וב"ח) בייכל, בויכבייטל : פעמפיק, פֿאַנץ, פיפקע, טרעמבע, טרעמבוך,
טרעלבוך, טרעלפֿאַס, קענדי(שק, קענדיכע, קאַלדאַן, קאַלדון, קאַלבן, כעמפער,
אַינשיט, קית-קיבול : אַ בויך ווי (ביי) אַ פרנס, אַ בויך ווי אַ קעסלפויק :
נאַפל, פופיק : לעפעלע : בויכגעגנטן : בויכגעפֿעס, בויך-אַלל : אַבדאָמען,
אונטערלייב : מענושע, מענוסע, מע-

240

נוסקע : פֿאַרדייטראַקט, פֿאַרדיי-קאַנאַל, געדערעם-קאַנאַל.
אינגעווייד, געדערעם, בעבעכעס, בנימעים : מאָגן : מאָגנדעק, מאָגאַריינפֿיר,
מאָגאַרויספֿיר : קישקעס : קורצע גראָבע (דיקע) קישקע :
צרעלפֿינגער-קישקע, דאָדענום : לאַנגע דינע קישקע : אַרויפֿגייענדיקע,
אַראָפּגייענדיקע גראָבע (דיקע) קישקע : פֿפֿאַרעמדיקע קישקע, בלינדע
קישקע, הינטערשטע גלייכע (גראָדע) קישקע : ענדקישקע, וב"ח) קלאָאַק(ע) :
צוגאַב-קישקעלע, קליין קישקעלע, אַפּענדיקס : נההלצ!) קישקעס,
בייגעלעך, טאַבעכעס, פּאַטרעכעס, פֿליאַקעס : אַביליאַנקע, ראַרושע,
בערעוניע, גייעץ, גרייז(ש)יק, גרישל, עלנבויגן, טריבוך, טריבעך, טרעבוך,
טרעמבוך, טרייבער, אויסקשרס, פּאַטשערוכעס, פּאַטשעראַבקעס : רעקטום,

כרקשתא : ארויספֿיר־עפֿענונג, אַנוס־עפֿענונג, אַנאַלע עפֿענונג : אַנוס,
אַי־טקעט : נב"ח) קראָפּ, וואָליע, פֿאָדערמאַגן : מוסקל־מאַגן, פופיק,
דריזן־מאַגן : פֿישמאַגן, קסען, לאַקסען : ערשטער מאַגן, פאַנס : גרויסער מאַגן,
לאַבמאַע, וואַמפּ : קיימאַגן, איבערקרמאַגן : נעצמאַגן, מיקערל, צעפּציכע,
טשעפּטשיכע : פֿאַרדײמאַגן : בלאַטמאַגן, בלעטער־מאַגן, ביכל, סידור, קניהע :
דריטער מאַגן : האַניק־מאַגן, פֿעטמאַגן.

הינטן, הינטערחלק, אונטערחלק, הינטערטייל, — הינטערשטער, אַחור,
אַחוריים, * אַחת, געזעס, זיצער, זיצפֿלייש, דיקפֿלייש, מחילה, דער באַלף
(מאַילות) : דער זייטס מיר מוחל : דער ווי הייסט מען עס : קית־המאקלת :
מאַרש : נקי) וואַרזאַק, ווערזאַק, סאַלעפּ : נבהמה) הינטערפֿלייש, הינטערחלק,
אונטערחלק, הינטערטייל, זאָד, זאָדיק, טיליק : באַקן, * אַחת־באַקן.
נענדגלידער, עקסטרעמיטעטן) איבערשטע ענדגלידער : האַנט, יד, לאַפע :
נקי) זעבערע, (אַראַבישקע : פֿינפֿטל נ־) : הענט, ידים :

אַשוס הענט, אייזערנע הענט, אייזערנע ידים : עבישע הענטעלעך : הענט ווי בך
אַ שמיד, ווי ביי אַ בורלאַק : נב"ח) לאַפע, לאַפקע, פֿאַנגאַרעמס, בריקערפער :
פֿליגל, פֿלעדערן, שרינגקאַלבעס : פֿאָדערשטע פֿליגל, פֿאָדערפֿליגל :
הינטערשטע פֿליגל, הינטערפֿליגל.

נטיילן האַנט) האַנטפֿלאַך, ז האַנטפֿלעך, דלאַניע, דאָלאַניע, טענער נאַר־ז :
האַנטליניעס : לעבנס־ליניע, קוואַלייט : געזונט־ליניע, מזלליניע, קר האַבדו,
קר־הפרנסה : פֿויסט, קר לאַק, קוליק : האַנטראַרצל : מיטנהאַנט, מיטלהאַנט :
אַרעם : אונטעראַרעם, איבעראַרעם, פֿאָדעראַרעם : דנבויגן : פֿעגער : דער מד
מעס גאַפּעלעך (געפּעלער) : גראַבער פֿינגער, דוימען, ז דוימאייל, אַגודל, גוי,
ליזקנאַקער נ־פ) : ווייזפֿינגער, טייטפֿינגער, ז צייגפֿינגער. אינדעקס, אַצבע,
פוטערשמירער נ־פ) : מיטלסטער פֿינגער, לאַנגער פֿינגער, לאַנגער נלח נ־פ),
גראַבער גוי, אַמה, קמיצה : גאָלדפֿינגער, גאָלדרינגער : קליינער פֿינגער,
קליינפֿינגער, מינדסטער פֿינגער, יוד, נרת : שפיצן פֿינגער, פֿינגערשפיצן.
נאונטערשטע ענדגלידער) פֿוס : כילניק נקי) : סערלעפּ ני) : אַ פֿוס ווי אַ
קלאַץ : פֿיס, רגלים, גייערס, פויטאַלעס : פֿלאַכפֿיס, פלאַטשפֿיס : נטיילן פֿוס)
פֿוסגעשטעל : מיטנפֿוס, מיטלפֿוס : אונטערהיפֿט, ווייכפֿלייש, איקרע, ליטקע,

פּאָלקע, פּולקע : פֿוסראָרצל : פּיאָטע, פּיענטע, גאַלער : קנעכל, קנאַפֿל, קולנע
: נב"ח) קאַפּיטע : פֿוסזויל, פֿוסטריט, טראָט : אונטערשטע פֿינגער, פֿוספֿינגער
: שפּיץ פֿינגער, ציפקעס, טשיפקעס : נב"ח) פֿיסנאַגעס, פֿיסנאַהעס, פֿיסנאַיעס :
עכטפֿיסלעך : ממו־פֿיסלעך, פֿאַלשפֿיסלעך, ז שיינפֿיסלעך, פּסעוודאַפּאַדיעס :
וואַרצלפֿיסלעך, גייפֿיס, שפּרינגפֿיס, שרימפֿיס, בייפֿיס, ז נעבנפֿיס, גראַבפֿיס,
קייערפֿיס, קינבאַקפֿיס : פֿלוספֿעדערן, פֿלאַספֿעדערן, פֿלעדערפֿלאַסן,
רודערפֿעדערן : אומיקע, גראַדיקע (פּאַריקע)
פֿלוספֿעדערן : פּאַדערשטע, הינטערשטע פֿלוספֿעדערן : רוקן-פֿלוספֿעדערן,
ברוסטפֿלוספֿעדערן, בויך-פֿלוספֿעדערן, עק-פֿליספֿעדערן,
אונטערעק-פֿלוספֿעדערן, אַנאַלע פֿלוספֿעדערן : פֿלוספֿעדער-שטראַלן :
פלעטוועס, שווימפלעטלעך : עק, וויידל, שוואַנץ, ננב, קוצע, קאָדע.
נגעשלעכטטיילן) געשלעכטטיילן, געשלעכטגלידער, ועשלעכטשרגאַנען,
סעקסועלע אָרגאַנען : נב"ח) געשלעכט-טאַפּערלעך : געבורט-אָרגאַנען,
פֿאַרמער(ונג)-אָרגאַנען : שאַנדגליד, חרפה, * פּישמאַשין.
נזכר) פעניס, גליד, אָרגאַן, אַבר, מילה, נכרות, וקרות, ויד, אַמה, לחם הקלוקל
, אַחור, יונג, קליינער, שטיקל, קעקע, קלינגער, פּאַמפּ, פּימפל, פעמפל,
וויידל, ונכ, וינתא, * שוואַנץ, — פּאַץ, פעצקע, * פּיי אַדיק, * שמאַק, *
שמעקל, שין אָם קוף, שמואל אָרדכי קלמן, שבת מקרא קודש, סאָפּ, סאַלעפּ, י
קוטאַס : נאָקס) פּאַשיק : נטיילן) קעפל, ראָש הגוויה : אָרלה, עקרה, ז
פֿאַרהויט : מצים, * איער : מאַסקאַקלעס נקי) : טעסטיקלען : (י איער)-בייטל,
(י איער)-זעקל : זוּימעדדריזן, געשלעכטיקע גרעפּראָדוקטיווע) דריזן :
זוּימען-געפֿעס, זוּימען-פענכער, זוּימען-לאַגער, זוּימענבלאַו, זוּימענבלעזל :
ספּערמאַטישע שנור : ספּערמעשטאַק : זוּימען-קאַנאַל, זוּימענגאַנג, זוּימען
פֿירער, זוּימען(אַרויס)וואַרפֿער.
!נקבה) גיט-קיבול, אותו אָקום, ענדפֿלייש, (אַשר) ערווה, אָקום התורפה,
שפּיל, *(יענע) מעשה, זאַך, * בויע, * שמאַנדע, * פּירגע, קאָטע : נקי) ריפקע,
סאַכמע, סאַלעפּניצע : קוטניצע נבהמה) : טראַכט, מוטערטראַכט, מוטערלעב,
הייבמוטער, געבויר-מוטער, געבער-מוטער, אוטערוס : פֿרויעדאָדער, מוטער
אָדער, קליטאַר : דאָס אָרט, מוטער-קוכן, פּלאַצענטע : בתולה-הייטל, בתולים :

שייד, מוטערשייד, וואַגינע : אייפֿירער, אייערפֿירער, אידורכפֿירער,
 אייער-קאַנאַל : אייערשטאַק,
 אָוואַריע : מוטערשטאַק : אייעריעק, פּאַליקלען, אייער-לאַגער : נב"ח)
 אייערלייג-אַפּאַראַט, אייערלייג-רערלעך.
 נסקעלעט) געבע, סקעלעט : בק, קנאַך, ז קנאַכן : פֿישביין, ז גרעט : ווייכביע,
 ווייכביינדל, ווייסביין. כראַמסקע, כראַמשקע, כריאַשטש, ז קנאַרפל,
 קאַרטילעדוש נאַ-) : ביינער, עאַמות : לאַנגע, קורצע, קיילעכדיקע (ז רונדע).
 פֿלאַכע ביינער : גרונטביינער, פֿונדאַמענטאַלע ביינער : בייטלביינער,
 אַנשפּאַרביינער : קאַפּכייגער : שאַרבן, קאַפּשאַרבן, שאַרבדקעסטל.
 מוח-קעסטל. ז שיידל, ז מאַרכשיידל. י געהיראַיידל : שאַרבנדאַך :
 שאַרבנביינער : שטערנביין : שלייפֿנביינער : פֿעלדונביין, נאַקנביין, קלינביין,
 פנים-ביין, זיפֿבין : קינביינער : אייבערשטער קינביין, אייבערקיינער :
 אונטערשטער קינבק. אונטערקיינער : יאַכביינער, ז שטשאַקעס, פּאַשטשעקעס, ז
 סקולעס : יאַכבויגן : נאַוביינער : טרערנביינדלעך : גומענביינער : צונגביינדל.
 קנאַפּביינדל. אַקער ביע. ברוסטביין : !מ'ח) ברוסטרינגען, סער מענטן.
 רוקנבק, שדרה, חוט-הַאָדרה. מאַרכביע, וואַרבליין, רוקן-סטרונע. כאַרדע.
 רוקנוייל, אַדרה-וייל אַקס : מאַרעטע נַהמהקצכ-) : שדרה-רינגען, וואַרבלען.
 כוליעס : וואַרבלינגס : האַלדווואַרבלען : אַקסל-טרעגער, דרייער :
 ברוסטוואַרבלען : לענדראַרבל. גאַרטל-כוליע : קרייצוואַרבל, עקוואַרבל :
 עק-רודימענטן : ריפּנבייוער. ריפּן, ז רעברעס, ז זשעברעס : אַמתע. פֿאַלשע—
 אַפֿענע (פֿריע), האַלבע, איבערגעשניטענע ריפּן : אַקסלבלעטער, לאַפּעטקעס :
 קאַם : שליסלביין; בעקנבייוער : שויסביין, קרייצביע : זיצביין, שאַנדביין.
 ענדגליד(ער)-ביינער : אייבעראַרעם-ביין, אונטעראַרעם-ביין : שטראַלביין :
 עלנביע, עלנבויגן-ביין : עלנבויגדשפיץ. אַלעקראַנאַן : מיטלהאַנט-ביינער,
 האַנטוואַרצל-ביינדלעך, האַנטפֿלאַכביינדלעך : פֿינגערגיינער, פֿינגער-

2 40

פֿאַלאַנגע : היפּטביינער, שינביינער : פֿאָדערשטער (גרויסער) שינביין :
 הינטערשטער שינביין : פֿיילביין, לייטקעביין, ז פולקעביין : דיכביין, זרוע
 נב"ח) : מיטלפֿוס-ביינער : קניביינדל, קנידעקל, קוידיסק, קנישיסעלע :

קנעכלביינער, טראָטביינער, פֿוסוואַרצל-ביינער : טראָטוואַרצל-ביין,
 פיאַטעביין, קולנע, שפרונגביין, קנעכלביין, קנאַפֿלביין : ונה-הלצכיי-
 קעפֿלביינער, קעפֿלקנאַכן, פאַפערקע-ביינער, זאָדקנאַכן, קאַראַל, מאַרכביין.
 ביינער-אויסוואַקסן, קליקעס, איבערביינדלעך : אָנים-ביין-אויסוואַקס,
 יאָכביין-אויסוואַקס, אונטערקיינער-אויסוואַקס, שלייפֿן-אויסוואַקס,
 גומעדאויסוואַקס, אַקסל-אויסוואַקס, ראַבדאויסוואַקס, געלענק-אויסוואַקס :
 נב"ח) האָרן : האָרנבלאַט, האָרן-צאַפֿן (נעוֹפֿות) קאַם, קראַם.
 ביין-אַלל, מאַרדך-אַלל, מאַרכהייל : בייןפֿאַרטיפֿונג, אַפֿטיר, זאָולקע,
 פֿאַנטאַנעל : בלוז, לאַקון, ז ליק : ביינקאַנאַל : מאַרכקאַנאַל, האַרערישער
 קאַנאַל, שדרה-קאַנאַל, רוקנמאַרד - קאַנאַל : שאַרבנועט : קראַנצנאַט,
 שאַרבנאַט, פֿילנאַט, למד-נאַט.
 בייןפֿאַרבנדונג, געגלידער, צונויפֿגלידערונג : געלענק, שלאַס, (גע)שליס,
 געשלאַס : באַוועגלעכע, אומבאַוועגלעכע, געמישטע געלענקען : קיילעכדיקע,
 איינאַקסיקע (צילינדרישע), צוויאַקסיקע (עליפֿטישע), פֿילאַקסיקע געלענקען
 : דרייגעלענק, האַנטגעלענק, דיכגעלענק, היפֿטגעלענק, קניגעלענק,
 פֿוסוואַרצל-געלענק : געלענק-בעטל : געלענקשמיר, שמירהויט :
 געלענקבענדער, ליגאַמענטן : אָסטעאַלאַגיע : דעסמאַלאַגיע.
 נמוסקולאַטור) מוסקולאַטור, מוסקלבו, מוסקל-געבוי : מוסקלשיכט,
 מוסקל-בינטל, מוסקל - פֿיבערס, מוסקל - פֿעדעם : נטיילן מוסקל) קאַפֿ, בויך,
 עק : קווערגעשטרעפֿטע, גלאַטע, וויליקע (אַנימאַלישע), אומוויליקע
 (מעגעטאַבילע), קיילעכדיקע (י רונדע), שפינ-
 דלדיקע, בענדערדיקע, פֿלאַכע, בעכערדיקע מוסקלען : בייגמוסקל, בייגער :
 שטרעקמוסקל, שטרעקער : שפּאַנמוסקל, עיפֿאַנער, טענסאָר : עפֿענער,
 שליסער, דרייער : טרייבמוסקל, צופֿירער : אָפֿציי-מוסקל, אָפֿפֿירער :
 סינערגיסטן, אַנטאַגאַניסטן : העלפֿמוסקלען, הילפֿסמוסקלען, געהילף-מוסקלען.
 שטערן-מוטל, שלייפֿן-מוסקל : אויגן-מוסקלען : גראַדע (ז גראַדע),
 משופֿעדיקע (י שיפֿע, ז קאַסע), קיילעכדיקע (ז רונדע), שטראַליקע
 אויגן-מוסקלען : פנים-מוסקלען, מימיק-מוסקלען, וויינמוסקלען,
 ברוג-מוסקלען : פויקהעטל-מוסקל נאָיער) : נאָיגן) צילאַר-מוסקלען,

צילאַר-קערפער : האַלדזמוסקלען : נאַקן-מוסקל : ראָמבמוסקל, מוילמוסקל, גאַרגל-מוסקל : ברייטער, לאַנגער רוקן-מוסקל : טראַפעז-מוסקל, קאַפישאַן : גרויסער, קליינער ברוסטמוסקל : געציינדלטער מוסקל, ריפן-מוסקל, צווישנריפן-מוסקל : אָטעם-מוסקלען : דיאַפראַגמע, ברוסטבויכהייטל : פאַפילאַרע מוסקלען (האַרץ).

בויך-מוסקולאַטור, בויכפרעס : משופעדיקע (ז שיפּע), קווערע בויך-מוסקלען : מאָגןמוסקלען : קיילעכדיקער (ז רונדער) מוסקל, קאַרדיע : טויער-היטער, פילאַרוס : נירןמוסקל, שליסמוסקל : לענדן-מוסקלען, היפּטמוסקלען : גרויסער, מיטעלער זיצמוסקל : אייבערשענקל-מוסקל, שניידער-מוסקל, בייר מוסקל : גראַדער (י גראַדער), זייטיקער שענקל-מוסקל : ליטקע-מוסקל.

ענדגלידער-מוסקלען : דעלטע-מוסקל, אַקסל-מוסקל : צווייקעפיקער מוסקל, ביצעפס : דרייקעפיקער מוסקל, טריצעפס : ווענדמוסקל, שטראַלמוסקל, לאַנגער האַנטפלאַך-מוסקל, פיווערישפאַנמוסקל, פֿינגערשטרעקמוסקל : הויטמוסקלען, האַרמוסקלען : מוסקלבענדער, פֿלעקסן, קאָסע, קאָסקע, קאָשקע, זשילע, י סוכאַזשילע : אַכילעסעס שנור (באַנד).

נבלוטגעפֿעס) בלוטגעפֿעס, בלוטטראַעדיקע געפֿעסן : אָדער, עדערל : בלוטאָדער, קאַפילאַר : רויטבלוט-אָדער, אַרטעריע : טונקלבלוט-אָדער, ווענע : שם"ה וידין : אַנאַנימע אַרטעריע : צווייגן-אַרטעריעס : הויפטאַרטעריע : גרויסע אַרטעריע, אַאַרטע : טעמפּאָראַלע אַרטעריע, קינבאַק-אַרטעריע, טרערדאַרטעריע, אַקסל-אַרטעריע, נאַקןאַרטעריע, לונגען-אַרטעריע, בראַנכיאַלע אַרטעריע : האַרץ-אַרטעריע, פולמאַנאַרע אַרטעריע : לעבערשטעריע, נירן-אַרטעריע : נביח) שלאַף-אַרטעריע : הויפטווענע, גרויסע ווענע, פּאָרטאַלע ווענע : אייבערשטע פוסטע (הוילע) ווענע, אונטערשטע פוסטע (הוילע) ווענע : אומקער-ווענע, אויגן-ווענע, האַלדזווענע, לונגען - ווענע, בראַנכיאַלע ווענע : לעבער-ווענע, טויער-ווענע, דורכפֿיר-רערל, דורכפֿיר-קאַנאַל, נירן-ווענע : שפרונגאָדער, אַסטראַגאַלוס : שלאַגאָדער, פולס, דפֿק : רוקןאָדער, מאָגדאָדער : קראַמפּאָדער, ז קראַמפּאָדער : פֿאַרברייטערטע אָדערן, זשילאַקעס : נב"ח) שינאָדער, ויד (שה) : אַנגיאָלאָגיע. לימפֿגעפֿעסן, לימפֿאַטישע געפֿעסן : לימפֿזעקל, לימפֿדורכגאַנג, לימפֿקאַנאַל,

לימפֿרער, לאַקטעאַל .

וודריזן) דריז, דריזל, גיל, גלענד נאַ-) : וב"ח) זאַלאַזעס, זאַלאַזקעס, גריזאַלן : מאַנדלדריזן, מאַנדלען, זאַוולקעס, וואוילקעס : מאַנדלען ממש (ז אייגנטלעכע מאַנדלען) : גאַרגל(ז ראַכן-)מאַנדלען.

אויסשיידדריזן, אויסשיידנדיקע דריזן : הויטדריזן, שווייסדריזן, שפייעכצדריזן, שלימדריון, טרערנדריזן, מילכדריזן, אַדרענאַלע דריזן, פֿעטדריזן (חלב־דריזן), בלוטדריזן, לימפֿדריזן : קראָפֿדריז, פאַראַטיד־דריזן : שילדדריז, ביישילדדריז, טייראַיד גלענד נאַ-) : ברוסטדריזן, קאַרדישע דריזן, פילאַרישע דרען, געדערעם־דריזן : בויכדריז, אונטערמאַגן־דריז, פאַנקרעאַס : גראַשיצע, ז גראַסיצע :

פראָסטאַטע : צואַבדריז, היפּאָפּיו(יס) : מוחשישקע, עפיפּיו(יס) : וב"ח) גיפּטדריזן, וואַקסדריזן, שפינדריזן : זייד־אויסשיידנדיקע דריזן, זיידשיידדריזן. ננערוון־סיסטעם) אַנימאַלע (חיהשע) נערוון סיסטעם : צענטראַלע, אויס(מווייניקסטע (ז אויסערלעכע, פּעריפֿערע), אויטאָנאָמע, סימפּאַטעטישע, פאַראַסימפּאַטעטישע נערוון סיסטעם : גענערע.

נערוון־קעמערל, נעראָן, ז נייראָן, דענדראָן, גליאַ־קעמערל, פיראַמידן־קעמערל : פלאָומע־אויסוואַקסן, דענדריטן, נעריטן, ז נייריטן : נערוונקיט, נעווראָגליע : מאַרכשייד, מיעלין : שראַנישע שייד : נערוון - פֿיבערט, נערוון־פֿעדעם, פֿיברילן, אַקסאָנען : פֿאָדערשטע, הינטערשטע הערנער : פֿערדעק, ענדפֿלעכטן, נערוון־געפֿלעכטן, אַנאַסטאָמאָן : נערווננעץ, נערינער : נערוון־גרופּע, נערוון בינטל, נערוונקניפל, גאַנגליע : וב"ח) שלונד קניפל, ברוסטקניפל, בויכקניפל, נערוון קייטעלע.

באַוועגנערן : מאָטאָרישע, צענטריפּאָגאַלע, פֿונצענטרישע נערוון : שפיר(פֿיל)נערוון : סענסאָרישע, צענטריפּעטאַלע, צומצענטרישע (י צוצענטרישע) נערק : סעקרעטאָרישע, בלאַנדזשענדיקע, דרייטייליקע נערוון : בלאַקנערן, צוגאַבנערן : מוח־ (נערוון) צענטערס (ז צענטערן) : באַוועג - (ז באַוועגונג־) צענטער, רעפֿלעקס־צענטער, אַסאַציאַציעצענטער, אָפּטישער צענטער, הערצענטער : רייזצענטער, שפראַכצענטער : שרייבצענטער : האַרצענטער : פֿאַרגיכערנדיקער (ז פֿאַרשנעלערנדיקער), אָפּשטעלנדיקער

האַרצצענטער : אָטעם־צענטער, עטעם־צענטער : לונגעדצענטער,
ברעכצענטער.

אַנים־נערוון, אויגנערוון, אָפטישע נערוון, זענערוון, זעבערגעלער, צאָפנדלעך,
שטעקעלעך : אויגן־באַוועגנדיקע גאויגן־מאָטאָרישע) נערוון : ריח־נערוון,
שמעקנערוון : טעם־נערוון,

241—240

צונענערוון, אונטערצונדנער : (גע)הערנערן, הערשטעקעלעך : צאָננערן.
מאַרץ, געהירן, שפיג נבהמה) : מוח־מאַסע, מאַרכמאַסע, מוח־בלעזלעך,
מאַרכבלעילעך, קאָפּמאַרץ, רוקנמאַרץ : רויטער (געלער) ביינמאַרץ, קליאַק :
האַרמאַרץ : מוח : פֿאָדערשטער גרויסער מוח : מיטל־מוח : פֿאַרלענגערטער
מוח, מעדולאַ אַבלאַנגאַטאַ : הינטערשטער קליינער מוח : פֿראָוטאַלער טייל,
שלייפֿנטייל, שאַרבנטייל, ואַקנטייל : צערעבראַלע האַלבקוילן (העמיספֿערן) :
מוחקאַמערן, ראָלאַנדשפּאַלט, סילוויסשפּאַלט, פֿאַרטיפֿונגען, קנייטשן,
ציסטערנעס : וואַראַלבריק, לעבוסבוים : נעווראַלאָגיע, ז וויראַלאָגיע.
נהויט) הויט, הייטל, מעמבראַן, הילע, עפיטעל : נב"ח) פֿעל, לעדער, שקורע :
נקצ!) קאָפּאַטע, נאַסאַסיק, פֿאַרטעך : פּאַנצער, מושל־דעקל, שנעקהויז,
זשאַבע־שיסעלע, מייַערקעפל : אייבערהויט, עפידערמיס : אונטערשטע
לעבעדיקע הויט : אייבערשטע אָפּגעשטאַרבענע הויט, האַרנשיכט : הויט ממש
(ז איעטלעכע הויט), לעדערהויט : ביינהויט, האַרנהויט, פּעריאַסטעום :
קאָסקעהייטל : מוסקלהויט, סאַרקאַלעם : אינגעווייד־הויט, סערעזע הויט,
פּאַריעטאַל, וויסצעראַל : בויכהויט, בויכפֿעל, פּעריטאַנעום : ברוסטפֿעל :
האַרצהויט, עודאַקאַרדיום, פּעריקאַרדיום : לונגענהויט, פלעוורע : ועצהויט,
גרייזשיק : אויסשיידהויט, אויסשיידנדיקע הויט, שלימהויט : רוקנביין־הויט :
שפיוועבסהויט, שפינגעוועב־הויט : בלוטגעפֿעס־הייטל, געפֿעסהייטל,
אָדערהייטל, ענדאָטעל : נערוונהייטל, נעראָנהויט, נעררילעם : שמירהויט :
אָטעם־עפיטעל, דריון־עפיטעל, האַריקער עפיטעל : שרייסקאַנאַל,
שווייספּאַרע, שווייסלעכל.
נאַגל, פּריעה־נאַגל : לאָנהלע : נעגל ווי ביי (פֿע) אַ קאַץ : נב"ח) טלאָ : ז קלאָ,
ז קלוי :

נשפין) קלעם : נקאץ) קרעל : נראש שער(ל) : נלאנגוסט) שערג : נאָף) שפאָרן.

האַר : האַרוואַרצל, האַרפּולפּע : האַרציבעלע, האַרקעפעלע, האַרזעקל : נב'ח) פֿעדערן, פּוך, פּעך נדאַל) : שפּראַצפֿעדערן, עקפֿעדערן, שטייער־פֿעדערן : דעקפֿעדערן, שרונגפֿעדערן, פֿאַכפֿעדערן : וטיילן פֿעדער) שטאַם, פֿאַכער, מאַקסע, פּענקע : שטענגל, פּענע : פּאָן : שפּיץ פֿעדער.

שפּר : דער געזונטסטער מאַגן אין דער אָגך
אַבות : * צו דער שפּיץ ברוסט האַט איטלעכער אַ גלוסט.

זען אויך : ביאַלאַגיע 241

241. ביאַלאַגיע, פֿיזיאָלאַגיע ס'ן ביאַלאַגיע, מיקראַביאַלאַגיע, פֿיטאַביאַ־לאַגיע, טעקטאַלאַגיע (מאַרפֿאַלאַגיע), מעטאַמאַרפֿאַלאַגיע, אָרגאַנאַלאַגיע, סעקסאַלאַגיע : ביאָדינאַמיק, ביאָנאָמיע אַז"וו : דאַרוויניזם, מענדעלייזם, לאַמאַרקזם, וויסמשיזם אַז"וו.

ביאַלאָגן פֿיזיאָלאָג אַז"ר.

אַרגאַנישע וועלט : אַרגאַנישער קערפּער, אָרגאַניזם : אָרגאַנישע נאַטור, אָרגאַנישע געזעצן, אָרגאַנישע עוואָלוציע : אַנימאַליזם.

פּלאַנצמע, ביאַפּלאַנצמע, קדמון־פּלאַנצמע, ז אורפּלאַנצמע, פֿאַטאַפּלאַנצמע, פּראָטאַפּלאַנצמע, אַרכיפּלאַנצמע : עקטאַפּלאַנצמע, מעטאַפּלאַנצמע, ענדאַפּלאַנצמע : כעמישע פּראָטאַפּלאַנצמע, ליפּיועס, ליפּאָידן : פּלאַנצמאַלאַגיע.

קעמערל, ז צעל : לעבעדיקע, אַנימאַלע קעמערלעך : געוויקסן(ז)
פֿלאַנצן)־קעמערלעך : פֿעסטע, באַוועגלעכע קעמערלעך : אויסשיידקעמערלעך, אויסשיידנדיקע קעמערלעך : באַשיצנדיקע קעמערלעך, עפיטעל־קעמערלעך, ביינקעמערלעך, מוסקל־קעמערלעך, פֿעטס־קעמערלעך, פיגמענט־קעמערלעך, נערוון־קעמערלעך, בלוטקעמערלעך : וויס־

241

בלוט־קעמערלעך, לעווקאַציטן, לייקאַציטן : רויטבלוט־קעמערלעך, לימפֿקעמערלעך, לימפֿע־קעמערלעך אַז"וו : מענלעך קעמערל, ספּערמאַטאָזאָאָן : אייקעמערלעך, אָאָציטן.

נטיילן קעמערל) קעמערל־הייטל, קעמערל־מעמבראַן : קעמערל־וואַנט :

ציטאָזאַם, ציטאָפּלאַזמע : צענטראַל-קערפּער, צענטראָזאַם : כאַנדריאָאָמען,
מיטאָבאָנדריע : וואַקואָלן, נעצווואַרג, גענעץ, כראָמאַטין-נעץ, גאַליאָפּאַראַט :
פּלאַסטידן : יאָדער, קערן, נוקלעוס : קערנדל-הילע, נוקלעאַרע מעמבראַן :
נוקלעאָזאָמען, נוקלעאָפּלאַזמע, כראָמאַזאָמען : כראָמאַפּיל-קערנדלעך :
קערנדל, נוקלעאָן, נוקלעאָן : פּלאָמאַאָמען, קאַריאָזאָמען :
אינטערצעלולאַר-שטאַף, צווישנשטאַף, קעמערל-זאַפּט, ענערגיד : זיגאַט,
האַמאָיגאַט, העטעראַייגאַט : אַנאַפּאָן, מעטאַפּאָן, פּראָפּאָן, טעלעאָפּאָן.
דירעקטע (אַמיטאָטישע) צעטיילונג, אַמיטאָז : אומדירעקטע גקאַריאָקיינעטישע)
צעטיילונג, קאַריאָקיינע, מיטאָז : קנוילסטאָדיע, ספּירעם : שטערן-סטאָדיע :
צוויי-שטערןסטאָדיע, דיאַסטער : אָאָגאַמיע : קעמערלטעאָריע,
קעמערל-פּרינציפּ : ציטאָלאָגיע.
פּאַרישונג, גענ(וס) : די גענע, דער גען : ירושה-גענ(ע), ירושה-טרעגער :
גענעטיק.

געוועב : קעמערל-געוועב, מעריסטעם : נערוון-געוועב, נעוורילעם :
אַדער-געוועב, פאַרענכים : סאַמאַטישע געוועבן, מוסקלגעוועבן, בינדגעוועבן :
פֿעדעמדיקע בינדגעוועבן, בינער-בינדגעוועבן, ווייכביין-בינדגעוועבן :
בלוטגערעב, לימפּגעוועב, פֿעטסגעוועב, צאָנגעוועב, הויטגעוועב,
עפיטעלגעוועב, איבערדעק-געוועב, צודעק-געוועב : אָנשפּאַר-געוועב,
איבערגאַנג(ס)-געוועב : מאַטריץ : היסטאָלאָגיע, היסטאָגראַפּיע, היסטאָאָמיע.
פֿעטס, פֿעטסקערפּער, פֿעטשטאַף : פֿריי, נידזראַל, אַנימאַל פֿעטס
(אַעל-אַי-פֿעטס).

בלוט, * רויטע יויר, — יוכע, — יוסניק, — יושויק : געבליט(ן), דמים : העל
רויט בלוט, אַרטעריאַל בלוט : טונקל בלוי רויטלעך בלוט, ווענאָובלוט :
בלוטפּלאָומע : בלוטסערום, בלוט-פּליסיקייט : בלוט-סראָוועטקע : בלוטפּיברין
: בלוטקערפּערל, בלוטקייקעלע, בלוט-קאַרפּוסעל : וויסע בלוטקייקעלעך,
פּאַגאַציטן : רויטע בלוטקייקעלעך, עריטראָציטן : בלוטפּענעצלעך,
טראָמבאָציטן : בלוטטעלערלעך, פּלאַטעלעטן : בלוטוואַסער, לימפּע :
פּלאַסטישע לימפּע, לימפּ- (לימפּע-) פּליסיקייט : בלוטסטראָפּ(ן) :
העמאַטאָלאָגיע, העמאַטיק.

פִּיזִיאָלָאָגִיעַ : נְעִל-חֵי-פִּיזִיאָלָאָגִיעַ, פֶּאָרְגַּלִּיכִיקֶע פִּיזִיאָלָאָגִיעַ אַא"וו.
 נְפִיזִיאָלָאָגִישֶׁע (פֿונקציעס) בלוט-צירקולאַציע, לעבנס-פֿונקציע : האַרצקרייז,
 געקרייז, קרייזלויף : בלוטפֿלוס, בלוטשטראָם, בלוטדרוק : שלאָגדרוק, פולס,
 דפֿק, ז דופֿק : האַרצשטויס, האַרצאיימפולס, פֿאַלפּיטאַציע, סיסטאָל, דיאַסטאָל
 : האַרצקלאַנגען : נערוונרייז, נערוון-קאָנטראָל, נערוון-איימפולס : פֿאַרדייִונג,
 פֿערמענטאַציע, אַקאָמאָדאַציע, אַדאַפּטאַציע, אַסימילאַציע, דיסימילאַציע :
 מעטאַבאָליזם, אַנאַבאָליזם, קאַטאַבאָליזם : קריטישע יאָרן, געפֿערלעכע יאָרן,
 קלימאַקטעריום : אויסשיידונג, סעקרעציע, אינקרעציע, עקסקרעציע :
 מילך-אויסשיידונג, לאַקטאַציע.

זאַפֿטן, עקסטראַקטן, פֿערמענטן, דיאַסטאַזן : זייערסן, זויערקייטן, זאַלצן :
 פֿליסיקייטן, אויספֿלוסן, אויסשיידונגען, סעקרעטן, אינקרעטן, עקסקרעמענטן,
 פראָדוקטן, אָפּפֿאַל-פראָדוקטן.
 מוח-פֿליסיקייט, אויגן-פֿליסיקייט, זעפורפור-פֿליסיקייט, טרערדפֿליסיקייט,
 לאַבירינט-פֿליסיקייט, רוקדפֿליסיקייט, געלענקפֿליסיקייט, פֿאַרדייִונדפֿליסיקייט
 : נערוועזער (כעמישער) אויספֿלוס : דריזדאויספֿלוס : שווייסאייל, הויטאייל :
 קערנזאַפֿט, פֿאַרדייִ-

184

241—242

(ונג-)זאַפֿט, מאָגנזאַפֿט, געדערעם-זאַפֿט, דרייִניאַפֿט, פֿאַנקרעאַטישער זאַפֿט :
 פֿאַרדע(ונטפֿערמענטן : אָרגאַניזירטע, ניט-אָרגאַניזירטע פֿערמענטן :
 חוצקעמערלדיקע (אויס)טווייניקסטע, ז אויסערלעכע, עקסטראַצעלולאַרע)
 פֿערמענטן : איוקעמערלדיקע (אינע)טווייניקסטע, ז אינערלעכע,
 אינטערצעלולאַרע) פֿערמענטן.

וִפֿערמענטן, זאַפֿטן אַא"וו) אַמילאַז, אינווערטאַז, מאַלטאַז, לאַקטאַז, ליפּאַז,
 טריפּאַז, פּעפּטאַז : ציטאַז, צעלולאַז : ענטראָקינאַז : טריפּסין, סטעאַפּסין,
 ערעפּסין, פּטיאַלין, רענין : אַדרענאַלין, עפינעפֿרין : אַמילאַפּסין, גאַסטרין,
 גליאַדין, כאַלעסטרין, לאַנאָלין, לעגומין, לעציטין, מוצין, מיאַצין,
 סטערקאַבילין, סטערקאַרין, פּעפּסין, פּעקטין, קאַסעין, קריסטאַלין, קרעאַטין :
 גלוקאָז, מאַלטאַז, צעלולאַז : טאַרטאַריק, פֿיברינאַגען, מאַליק : ענזים,

ענדאָענזים, עקזאָענזים, אַנטיענזים : נבלוט) אַציִדאָז, העמאַטין, גלוטען, גלוטינין, הע אַאָגלוטינין, העמאַגלאָבין, פאַראַגלאָבולין, העמאַליזין : וויסלשטאַף, אייוויסל, אַלבומין : אַלבומינאַידן : אַלייראַן, אַנטיגען : צוקער, אינווערטירטער צוקער : אינאַסיט, דיאַז, לאַקטאַן : קראַכמ(של : אַנימאַלער קראַכמ(אַ)ל : גליקאָגען : פראָטעין : אַנימאַלע פראָטעיןען, געוויקסן־פראָטעיןען : אַמין, אַמיד, פעפּטאַן, גלאָבולין : וויטאַמין : האַרמאָן : געשלעכטיקע האַרמאָנען : סעקרעטין, אינסולין : אַנדראַסטעראָן, טעסטאָסטעראָן : טעעלין, אַעסטראָן : פראַגעסטראָן, פּרעגנאַנדיאַל : פיגמענט, כראַמאַטין : אַכראַמאַטין, לינין : ביליווערדין, בילירובין : מילכזייערס : מילכעסענץ, לאַקטעין : נניגעבוירענע) חזירמילך : גאַל, גאַלזייערס, גאַלזאַלץ : פֿעטסזאַלץ : אורינשטאַף : אוראַבילין, פֿאַספֿאָראַוריע : ועמבריאָן) שאַפֿראַסער.

זוימען, נרע, * ווּזע : ספערמע, זוימען־פֿעדעם, נרע־פֿעדעם, ספערמע־פֿעדעם, ספערמאַטאָידן, ספערמאַטאָזאָידן : ענדאָספערם, פּעריספערם. אייעלע, אָווּם : נב"ח) רויג, רויגן, איקרע, גרענע : נטיילן אייעלע) מאָדל, מאָדולע : בלעזל, בלאַסטולע : גאַסטרוּלע, ענטאָדערמע, ענדאָדערמע, עקטאָדערמע, מעזאָדערמע : אַאָספֿאָרע : געלע קערפערס : אַראַלאַגיע, אַאָלאַגיע.

יען אויך : אַנאַטאָמיע 240, לעבן 242.
242. לעבן

ס ן לעביקייט, לעבעדיקייט, וויטאַלקייט
אַז"ר — אַדי : לעבן, עקסיסטענץ, זיין : רוח־חיים, ושמ־חיים,
לעבנס־אַטעם, לעבנס־הויך : לעבנס־כוח, לעבנס־קראַפֿט, וויטאַלע קראַפֿט, חיות, חיות : וויטאַליזם, וויטאַליטעט, וויטאַליזאַציע : מקורזחיים, לעבנס־קוואַל : לעבנסזאַפֿט, לעבנס־פֿונק, לעבנס־פֿלאַם : אַני מאַטיום, זאַיום : סימביאָן : פאַראַזיטיזם.

לאַנגלעביקייט, חיים־אַרוכים, אורדעמים, אַריכת נמים (וואָנים) — בז : דאָס אייביקע לעבן, אומשטאַרביקייט, אומשטאַרבלעכקייט, אומשטערבלעכקייט : השאָרת הנפֿש, אַטאַנאַסיע. וו : לעבן, זיין, באַשטיין : זיין גד־ לעבן :

אָטעמען, עטעמען, זשיפען : עקסיסטירן : אַרומגיין אויף גאָטס ערד :
 דערהאַלטן זיך ביים לעבן : לעבן אויף יענעמס חשבון, פאַראַזיטירן : דערלעבן,
 דערהאַרן, זוכה זיין : אויסלעבן זיך : דורכלעבן : אַרייַנלעבן, אָנלעבן זיך,
 האָבן אַריכט־נמים (ואָנים), מאַריך נמים (ואָנים) זיין, מאַריך נמים ונשים זיין
 נ־פּ) : אָפלעבן (אויסלעבן) די יאָרן, מוציא שנתו זיין, משלים שנתו זיין :
 באַלעבן, ווידער באַלעבן, צוריק (קריק) באַלעבן — 426 : געבוירן ווערן —
 229.

אדין לעביק, לעבעדיק, וויטאַל, זאָעטיש,
 לעבנס־פֿעיק, לאַנגלעביק, אומשטאַרביק, אומשטאַרבלעך, אומשטערבלעך.
 242 — 243

פֿראַז : קל־זמן שהנאָמה גק־י : קלזלן די אויע זיינען אָפֿן : קלעמן די פֿיס
 טראָע : אָלעמן מען שטייט אויף די פֿיס.
 שפּרן אָה אָנו (חאָה חעט : אָבל האַלים—די וועלט אין אַ אַלום : די גאַנצע
 וועלט איי אַ אַלום (און דער טויט אין דער פֿיתרון) : די שנצע וועלט אין אַ
 אַלום—נאָר בעסער אַ גוטער אַלום איידער אַ שלעכטער : דאָס לעבן איז ניט
 מער ווי אַ חלום—אָבער וועק מיך ניט אויף : הבל אָבל—און געהבלט מון דאָך
 ווערן : דאָס שנצע לעבן אין אַ מלאָמה : דאָס גאַנצע לעבן אין נאָר פֿאַר אַבאס
 וועגן נווערטערשפּיל : אַבי) : דאָס לעבן אין ווי אַ קינדיש העמדל : אויסן
 קורץ, אינעווייניק שמוץ : דעם מענטשנס לעבן אין (רק אַ יאָריד : דאָס לעבן
 אין די עסטע מאַיאה, מען קריגט עס אומזיסט.
 קעל קרחך אַתה חי : קעל קרחך אַתה חימיט געוואַלד לעבסטו און מיט געוואַלד
 צערזיסטו אַ פֿאַר שטיוול : שיטער אין דזין בריי, און לעבן איז כּדאי :
 געקלעבט, אַבי געלעבט : דער מענטש מון לעבן פֿון טשיקאָוועס וועגן : בעסער
 אַן עס גלוסט זיך צו לעבן איידער מען מון לעבן : מען וואַלט געקענט לעבן,
 נאָר מען לאָזט ניט.

מה יתאונן אָדם חי? : אַן מען לעבט דערלעבט מען (זיך אַלץ) : אַן מען וועט
 לעבן און געוונט זיין וועט מען האָבן דעם סימן : איידער מען ווערט אַלט
 זיבעציק יאָר קומט אַלץ פֿאַר די אויע : לעבעדיקערהייט קען מען נאָך האָפֿן :
 אַן מען לעבט קען מען זיך זען : אויף אַ לעבעדיקן קען מען זיך דערוואַרטן : אַו

מען לעבט האָט מען אַ האָפֿענונג . . . צו שטאַרבן : אָלעמאָן עס רירט זיך אָן אַבר
קלערט מען ניט פֿת קבר : אַז עס גייט צום לעבן פֿאַרפֿעלט ניט קע שרן : מער
מען לעבט, מער עסט מען : אָן האָט לאָזט לעבן מוון ער דערצו אָעות געבן : דער
מענטש של נאָר אַזוי לאַנג לעבן, אַזוי לאַט ער קען זיך אַליין דערנערן.
243. טויט, אַת

ס'ן שטאַרביקייט, שטאַרבֿלעכקייט אש'ו
— אַדי : אומקום, אונטערגשג — 44- : טויט : נאָטירלעכער,
אומנאָטירלעכער טויט : מיתה משונה : גרינגער (לִיכטער) טויט :
מיתת־ניקקא, מיתה בנשיקה : פֿלוצעמדיקער טויט : הוטער טויט, העלדנטויט,
מאָרטירער־טויט אַז'ו : יונגער טויט, קרת (יאָרח, אָפּגעשניטענע יאָרן :
פֿריציטיקער טויט, טויט פֿאַר דער צייט.
פטירה, הסאָלקות : דער קוף, דער פֿינאַל, דער שלום, די ענד : פֿאַרכאַפּעניש,
אַינעמעניש, פּוירה, מיתה, סמיק : טויטנבעט : טויער פֿאַל : טויטדראַטע :
שוושענליד : לעצטער אָטעם : טויטשטיפֿקייט, ריגאָר מאָרטיס : יום המיתה,
ים הפֿטירה : גסיסה — 420 : מלאך האָוות, מלאך (ה)דומה, מלאך דראָנג
נ־פ).

אַת, אַת־מיצרה, נ־מינן : פֿעטער אַת, פֿעטער נ־מינן : ויפֿטר, גרויסער ויפֿטר :
שוכן אָפֿר : טויטער, — גינאַמניק : פֿאַרשטאַרבֿער נער : טויט־געבוירענער :
(טויטער) קערפּער, אַאִישובֿת־הטומאה, — פּגר, סקעלעט, ביינער, געביין,
געשטק, עאָמות היקשות, רעליקוויע, מומיע, ערדישער איבערבלייב, ערד, אַש,
שטויב : שפּיז פֿאַר די ווערעם (פֿאַר די פֿע) : נב'ח) נקלה, פּאַדלע, פּוירה,
סטערווע, ענד. ר'ן שטאַרבן, אויסשטאַרבן, צעשטאַרבן אַז'ו :
אויפֿהערן צו זיין : אָפלעבן (אויסלעקן די יאָרן : אויספֿעלן, אויסגיין, פֿאַרגק :
פֿאַרגיין אין דער אייביקייט : ויפֿטר ווערן, נסאָלק ווערן, ותקש ווערן (בידבה
אַל מעלה) : אָרחה ושאָר ווערן : שטאַרבן בנשיקה, שטאַרבן מיתת־נשיקה.
קומען צו גאָט : גע (אָוועקגיין) פֿון דער וועלט : פֿאַרשניטן ווערן פֿון דער
וועלט : פֿאַרענדיקן די טעג (די יאָרן) : אָוועקגעבן (אויסהויכן) די וואָמה :
אויסהויכן דעם (לעצטן אָטעם : אויפֿהערן צו אָטעמען : צומאַכן די אויגן :
צומאַכן (מיט) אָן אויג : איינשלאָש :

שטשלאָפֿן ווערן מיטן לעצטן שלאָף : שטאַרבן מיט אַ יונגן טויט : שטאַרבן בליא עתו (בלא יומו) : שטאַרבן מיט אַן אומנאַטירלעכן טויט : האָבן קרת יאָרן : אַוועקקומען, אַוועקפּעקלען זיך, איבערפּעקלען זיך, אַוועקרוקן זיך, אַוועקשאַרן זיך, אַוועקפֿאַרן, אַפּטראָגן זיך, אויסגיסן זיך, אויסגליטשן זיך, עקן זיך : ניט סטייען, ניט ווערן : ענדיקן זיך : בלייבן אויפֿן אָרט : אָפּדאַנקען : מאַכן דאָמינאַ : פֿאַלן אין די האַלאָבליעס : קייען יונגערדייט די ערד : מאַכן אַ שטאַרב (אַ סיום) : מאַכן דעם (די) קונץ : ליגן (גיין) אין דער ערד (און באַקן בייגל) : קילן די ערד : אויסציען די פּאָדקעוועס : אויסציען די פֿיס (אויף דער באַנק) : *פֿאַרוואַרפֿן מיט די פֿיס : ליגן מיט די פֿיס צו דער טיר : אַוועקליגן די לעפֿל : *פֿאַרלייגן (אַנלייגן) מיטן קאַפּ : אויפֿהענגען די פֿיס אויף דער זהאַראָדע : אַוועקפֿאַרן אויף יענער וועלט (אין די זאַמדבעדער) : אַוועקגיין אַ באַרווער סער צו גאַט : אַריבערפּעקלען זיך אויף יענער וועלט (פֿון וואַנען מען קען קיין בריוול ניט שרייבן, וווּ מען עסט ניט קיין רעטעך מיט שמאַלץ) : אָפּגעבן די קאַפּאַטע : אָפּאַגן די עטלעכע גיל(ד)ן : *איננעמען, *אַקאַלייען, *פֿאַרוואַרפֿן, *קתן, — קת ווערן, *די כאַרה ווערן, *פֿאַרכאַפּט ווערן, *איננעמען אַ מיתה (משונה) : איננעמען אַ באַרה (אַ פּוירה) : *כאַפּן די פּוירה : קריגן דעם שלאַק (די אָפּאַפּלעקציע) — 420 : נקלם פּאַטשאַכניען, פּאַטשאַכניען, פּריטשאַכנען : נב"ח) קורן, צעקורן אַז"וו : קראַפּירן, פֿאַלן, אַנידערלייגן זיך.

נפֿאַרגלייכונגען) אויסגיין ווי אַ ליכט : שטאַרבן ווי אַ נאַר (ווי אַ שוטה), ווי אַ ייד, ווי אַ צדיק : פּגורן ווי אַ הונט.

אדין טויט (ווי אַלע טויטע), אומבאַלעבט, טויט־געבוירן, טיטלעך, שטאַרביק, שטאַרבלעך אַז"וו — ס אין יי.

אינוון לאַחר מותו (מותה אַז"וו) : נשאָתו עדן : נ"ע : אַליו האַלום : עליה האַלום : ע"ה :

נפֿ) אַליו השנאַבל, עליו השאַלעכץ, אַליו הפּאַקרישקע : זכּרוננו לברכה : נ"ל : וקר צדיק לברכה : זע"ל : וקר צאַפּיק ל(גע)סרחה נפֿ) : זכּותו נגן עלינו : זי"ע : זכּוט נגון ואַנחה נפֿ) : הריני פּאַרת משקבּו : הכ"מ.

פֿראַן : קרייך דק אַמת : נײַ) קרייך דיין קלאַפּ : ה' נתן וה' לקח : גאָט האָט געגעבן און גאָט האָט גענומען : נוואָס מאַכט ער ער האָט שוין אָפּגעמאַכט (אָפּגעבויט, אָפּגעטאַנצט, אָפּגעדאַנקט) : ער אין שוין אַ אַלץ לעולמו : ער אין שוין אַליו האָלום : ער אין שוין אין דער הים : ער איז שווע אויפֿן עולם (ה)אַמת : ער איז שוין זינס איבערגעקומען : ער האָט שוין זיין סלוצער בע אָפּגעדינט : ער ליגט שוין אין דער וואָרהייט : ער ליגט שוין מיטן פּופיק אַרויף : נישטאָ מער—וסמות : ער האָט זיך שוין עט אויסגעשלאָפֿן : ער האָט שוין געביטן עטלעכע מאָל תּכריכים : מען גיין שוין אין זינע שייך : מען עסט שוין אירע בייגל : ער האָט זיך שוין לאַנג איבערגעקערט אויף יענער זייט : צו לאַנגע (לעבעדיקע) יאָר ! : זאָל ער זיין וועט אָפּגעשיידט : דיר (אייך אַז"וו) צו לענגערע יאָר : להבדיל קין החיים והמתים : להבדיל קע המתים וקין החיים : זאָל זיך אים דאָרט(ן) דיט שלוקערצן : צי זיך פֿאַרן אויער ! : ויפֿטר פּיפֿטער, אַבי ער לעבט (און האָט פרנסה) (אַבי ער לעבט, אין דאַנקען גאָט) : ווי דערלעבט מען שוין אַוועקצושטאַרבן.

שפּר : פֿירערליי מענטש זינען גלייך ווי געשטאַרבן : אַן אַרעמאַן, אַ מצורע, אַ בלינדער און אַ בעזדיעטניק : פֿון וואָס מען רעדט קומט מען (אַלץ) אַרויס אויפֿן טויט : אַלץ דרייט זיך אַרום ברויט און טויט : אַן מען דערמאָנט זיך אין טויט אין מען נישט זיכער מיטן לעבן : זינט דאָס שטאַרבן אין אויפֿגעקומען אין מען מיטן לעבן נישט זיכער : די שרעק פֿאַרן טויט אין ערגער ווי דער טויט אַליין : אַן איין ווייבל שטאַרבט אין (דער) קימפעט שניעט זיך דאָס שדערע ווייבל אין מיקווה אַריין צו גק :

2 43

פֿאַרזאָרג דאָס לעבן און געדענק דעם טויט : פֿאַרן טויט ווערט אַלע מאָל בעהער : פֿאַרן טויט געלוכט זיך : פֿאַרן טויט יאָל ייך נישט געלוסטן : אַו מען פֿאַלט צום טויט בירעים העלפֿן שוין נישט קיין דאָקטוירים : גאָט גיט נישט דעם טויט אין די הענט (ווייל אַניט וואָלט זיך איטלעכער גענומען דאָס לעבן) : ווען חווה וואָלט נישט עסן אין גן־עדן וואָלטן מיר נישט געוואָסט פֿון (דעם) טויט : זיבן זאָכן פֿאַרקירצן די יאָרן : קעס און קינאה, אַאוה און גאוה, רקילות, זנות און ליידיקייט : וואָס אַ טאָג אין מען גע(ע)נטע. צום גרוב : מי זחיה וקי נמות :

וועמען צו ברויט, וועמען צו טויט : היום קאן ואָחר בקבר : ערשט געלעבט,
שוין געשטאַרבן, ערשט גע טאַרבן, שוין באַגראָבן : קיינער ווייס ניט, וועמענס
מאַרגן עס אין (וועט זיין) : דער מענטש אין ניט צום איבערנעכטיקן : דער טויט
קלאַפט ניט אין (דער) טיר : צום שטאַרבן דאַרף מען קיין לוח ניט האָבן : אַן
ס'איז באַשערט דער טויט העלפֿט ניט קיין רייד.

אייביק לעבט מען ניט : סוף אָדם למות : אָפֿר אַתָּה וְאֵל עֹפֶר אָשוב : הכל הולך
אָל אָקום אָחד : יעדער מענטש טאַנצט זיך זען טאַנץ, און אַלע קומען צו איין
טאַנץ : אויף רעגן און אויפֿן טויט האָט מען ניט וואָס גאָט צו בעטן : פֿון צוויי
טויטן איז ניט צו לעדן און איינעם איז ניט צו מייַדן : שטאַרבן שטאַרבט מען
נאָר איין מאָל : פֿאַרן טויט קען מען זיך ניט באַהאַלטן : פֿון דעם טויט און פֿון אַ
חובֿ אַנטגייט מען ניט : פֿאַרן טויט און פֿאַרן דלות קען מען זיך ניט באַוואַרענען
: פֿון טויט קען מען ייר ניט אויסקויפֿן : מען זאָל זיך קענען אויסקויפֿן פֿון טויט,
וואַלטן די אַרעמעלעכע שוין פרנסה געהאַט : דער טויט אין אַ ראַיעלער סוחר :
דער טויט קלייבט ניט איבער.

אַ מענטש איז געגליכן צו אַ סטאַליער : אַ סטאַליער לעבט (און לעבט) און
שטאַרבט און אַ מען ש לעבט און שטאַרבט : דער מענטש
אין ווי אַ סטאַליער : היינט לעבט ער, מאַרגן שטאַרבט ער : דער מענטש אין
געגליכן צו אַ שניידער : אַ שניידער שטאַרבט און אַ מענטש שטאַרבט אויך :
דאָס לעבן אין ווי שמונהעשרה : מען שטייט, מען שטייט, בין מען גייט אויס :
די שנצע וועלט אין אַ אָלום, און דער טויט אין דער פיתרון : דעם מענטשנס
יאָרן פֿליען איבער ווי אַ אָלום (, און כאַפט מען זיך אויף, ליגט מען אין
דר'ערד) : כלבים בוכים, מלאך־האָוות אָא לעיר : אַן אַ הונט וואַיעט אין איינער
געשטאַרבן : דער מלאך־האָוות האָט אַ סך אויגן : דער מלאך־האָוות קוקט ניט
אין לוח : דער מלאך־האָרת האָט איבער שלעכטס קיין שליטה ניט : דער
מלאך־האָוות האָט אָמיד אַן ויסרייד (אַ ירוץ) : דער מלאך־האָוות שעכט און
בלייבט גערעכט : מיט דעם מלאך־האָוות טרייבט מען ניט קיין קאַטאָועס : דער
מלאך־האָוות זאָרגט זיך ניט (פֿרעגט ניט), צי דער גזויטער האָט תּכריכים.
פֿאַר דער צייט שטאַרבט מען ניט : ל אָמות קי אָחיה — אַן ס'אין ניט באַשערט
צו שטאַרבן שטאַרבט מען ניט : קיין מענטש גייט ניט פֿאַרלאָרן ביו עס ענדיקן

זיך ניט זיינע יאָרן : ווי מען קען ניט לעבן מיט געוואָלד, אַווי קען מען ניט
שטאַרבן מיט געוואָלד : מען שטאַרבט ניט פֿרֿיער ביו מען קומט ניט צוריק אויף
דער ערשטער מדרגה : אַ יונגער קען שטאַרבן, אַן אַלטער מוז שטאַרבן :
שטאַרבט מען יונגערדייט, אין עס אויף דער עלטער ווי געפֿונען : בעסער
פֿרֿיער שטאַרבן אין דער היים איידער אויף דער עלטער אין אַקדש : אַן מען
שטאַרבט זאַלצט מען ניט אַיין (נאָר מען באַדאָבט) : אום ויסן אין מט צו
שטאַרבן, אָבער נאָר פֿאַר יענעם (אַבער בעסער איר) נווערטערשפּיל : איר—
אַייר) : על קרחך אַתּה חי ועל קרחך אַתּה אָת : לעבן אין לייכט, שטאַרבן אין
שווער : בעסער טאָמער איידער פֿאַמער נ, „פֿאַטער"—רוסיש : געשטאַרבן) :
בעסער צו לעבן און ווייניק האָבן איידער צו זיין אין גאַנצן
באַגראָבן : בעסער שלעכט געלעבט איידער מט געשטאַרבן : אַ לעבן אין נויט
אין נאָך אַלץ בעסער ווי דער שענסטער טויט : אַלץ כּדאי, נאָר לעבן צו בלייבן
: בעסער צען מאָל פֿאַרדאָרבן איידער איין מאָל געשטאַרבן : דאָס ערגסטע
לעבן אין בעסער פֿון דעם בעסטן טויט : בעסער אַ לעבעדיקער הונט ווי אַ
טויטער לייב : אויף אַ טויטן לייב שפּרינגען האָזן : עס אין נישט קיין שלעכטע
מוטער און קיין גוטער טויט : בעסער אין דעם ווייטן לאַנד איידער אין טיפֿן
זאַמד : בעסער ווי אַ פֿיש אויפֿן זאַמד איידער ליגן אונטערן זאַמד : בעסער צו
גיין איבערן לאַנד איידער צו ליגן אונטערן זאַמד : איידער אַווי צו פֿאַרן אין
שוין בעסער צו פֿוס צו גיין ולנויה) : אַ גוטער טויט אין בעסער ווי אַ שלעכט
לעבן : בעסער אַ זיסער טויט איידער אַ ביטער לעבן : עסן אין דאָס לעבן,
שטאַרבן אין דער טויט.
שטאַרבן האָט מען אַלע מאָל צדט : שטאַרבן פֿאַרזוימט (פֿאַרזאַמט) מען ניט :
חתונה צו האָבן, צו קנעלן און צו שטאַרבן פֿאַרזוימט מען ניט (פֿאַרשפּעטיקט
מען ניט) : מען זאָל גאָרניט דערלעבן צו שטאַרבן : מיטן שטאַרבן באַגראָבט
מען זיך נאָר.
אַפֿר אַוי בחיי, קל־וחומר במיאָתי : מען נעמט קיין זאָך ניט מיט : בנפו סבוא,
בופו נצא : גאָלד און זילבער לאָוט מען שטיין, אַן דער אייבערשטער הייסט צו
זיך גיין : גאָלד און זילבער לאָזט מען שטיין—אַן מען רופֿט, מון מען גיין :
תּכריכים האָבן ניט קיין קעשענעס : תּכריכים מאַכט מען אָן קעשענעס.

דער טויט באַווייזט דעם אָמת : נאָכן טויט קומט אַרויס דער אָמת : דער טויט
דערלייזט פֿון אַלע אַרות : דער טויט אין נישט קיין נקמה (, נאָר אַ וויגאַדע) :
נאָכן טויט העלפֿט שוין נישט קען תשובה : נאָכן טויט מעג מען מיט מיר
אונטערשפּאַרן אַ פּלויט : אַלע מתים האָבן איין אָנים : טויטע מאַכן נישט קיין
טעותים : אַ טויטער מאַכט קיין קריג נישט ; אויף מתים טאָר
מען זיך נישט פֿאַרלאָזן : אַן מען זאָגט געשטאַרבן גלייב : אַן מען זאָגט
געשטאַרבן, אין באַגראָבן : מיצווה לקיים דברי האָת : קל־ומן דער אָת ליגט אין
שטוב טאָר מען וועגן זיינע חסרונות נישט ריידן : קל זמן דער אָת ליגט פֿאַר די
אויגן גלוסט זיך וויינען : אַ טויטן זאָל מען דעם אָמת נאָכזאָגן : אַחרי מות
קדושים (אָמור) : נאָכן טויט ווערט מען אָשוב : אויף דער מעבה זיינען אַלע
יידן שיין (קוקט יעדערער אויס שיין) : אַלע אַלירהאַלומס זיינען גוט : אַלע
קלות זיינען שיין, אַלע מתים זיינען פֿרום : אויפֿן גוטן אָרט זאָגט מען איטלעכן
(גיט מען יעדערן) אַ מט וואָרט : דריי זאָכן זיינען נאָכן טייט שענער ווי ביים
לעבן : אַ בוריק, אַ ראַק און אַ ליטוואַק : וואָס די ערד דעקט צו מון פֿאַרגעסן
מערן : אין אַ טויטן מון פֿאַרגעסן ווערן.
זען אויך : מאָרד 244, קבֿורה 245, קראַנקע או.
244. מאָרד

ס'ן פֿאַרטיליקונג, פֿאַרשניידונג, פֿאַרלענדונג אַז"וו — יי : מאָרד : רויבמאָרד
, מענטשנמאָרד, לוסטמאָרד, יוסטיצמאָרד, מאַסנמאָרד, פֿאַטערמאָרד,
מוטערמאָרד, ברודערמאָרד, שוועסטערמאָרד, עלטערן־מאָרד, קינדערמאָרד,
קיניגמאָרד, (ביא־מאָרד : לינטשעריי, לינטשינג נאָ-) : בלוטשולד : מערדעריי,
רעיחה, רצאָנות : דועל : אַטנטאַט, ז פֿאַרזוך : גיפֿטמישונג : עקזעקוציע,
קעפונג, ז הינריכטונג : אורטייל־אויספֿירונג : עלעקטראַקוציע : ליקווידאַציע :
טעראָר, טעראָריזם : באַרבאַריום : מענטשן־פֿרעסעריי, קאַניבאַליום :
בלוטדאָרשטיקייט, מאָרדלוסט, מאָרדמאַניע : מולך : הריגה, שחיטה, י ראַזבאָי
: אַרגאַניזירטע שחיטה, מלחמה, פּאָגראַם, בלוטבאָד : בלוטפֿאַרגיסונג, שפּיכט
- דמים : שלאַכטפֿעלד : יאַטקע, שעכטהויז — 259 .
טויטקלאַפּ, רחאָוות־קלאַפּ, לעצטער קלאַפּ, קוידע־גראַס ; רחאָנות־מאָרד,
אייטאַ

נאַזיע : מיתה, טויטשטראָף : מיתת־קית־דין, אַרבע מיתות אַית־דין : סקילה, שרֶפֶה, אָרג, אָנק : דערשיסונג, קרייציקונג, פֿאַרשטיינונג אַז"ו — יי : אַליינמאַרד, זעלבסטמאַרד, אַלייך פֿאַרניכטונג: האַראַקירי, סעפּוקו, סוטע. נמאַרד־אינסטרומענטן) תּליה, י גאַלגאַן, עשאַפֿאַט, גיליאַטינ(ע), שייטער, שייטער־הויפֿן, קאַסטער, - קאַסטיך, אויטאָ־דאָ־פֿע, טויטשטול, עלעקטרישע שטול, עלעקטריק־טשער נ—) : טויטן־קאַמער : שווערד, ביקס אַז"ר — 454.

גזלן, רוצח, וואַלד־נזלן, רואַח־הַיֵּער, בריוו(א), הורג נֶפֶשׁ, הורג נֶפְשׁוֹת, קטלן: מערדער : רויבמערדער, יוסטיצמערדער, פֿאַטערמערדער אַז"ו — איינן -אַרד : אומברענגער, פֿאַרטיליקער, פֿאַרלענדער, פֿאַרצוקער, פֿאַרשניידער, אויסראַטער, פֿאַרניכטער אַז"ו — יי : קוילער, שעכטער, שוחט, קיילער, חוירים־שלעגער, קצב, בוטשער נאָ-) : טויטשלעגער, בלוט־פֿאַרגיסער, י ראַזבאַיניק, באַרבאַר, פֿאַגראַמטשיק, לינטשער : אַטר טאַטאַר : באַנדיט, אַפּאַש, גענגסטער : אַלע, קאַט, הענקער, עקזעקוטאָר, קרייציקער : מענטשדפֿרעסער, קאַניבאַל : מאַניאַק, מאַנאַמאַנ(יאַק) : מלאך־הַאֲוֹת, מלאך־חָאֵל : היצ(ע)ל, הינטטרייבער, הינטשלעגער : ראַצן־כאַפּער, מעזכאַפּער : קעצכאַפּער, קאַצעלאַפּ.

אַליינמערדער, זעלבסטמערדער, מאַבד עצמו לדעת. הורג, אָרוג : י טאַפֿלעניק : דערטרונקענער, געהרגעטער, געשאַסענער אַאֲזיר — יי. וו ון מערדערן, (דער)מאַרדן, ז מאַרדעווען, טייטן, ז טויטן, קוילענ(ען), שעכטן, שלאַכטן, קעלן, רצחענען, הרגענ(ען), נהרגן, הורגן, ממיתן, טויטשלאַגן, דערשלאַגן : דערמאַלערען, זאַמאַלעווען : דערשטעכן, דערדריקן, דערשטיקן, זאָדושען, דערדושען, ז דאָדושען, דערטרינקען, דערטרענקען :

(פֿאַר)סמען, (פֿאַר)גיפֿטן, (פֿאַר)גיפֿטיקן : פֿאַרצוקן : אויסמאַרדן, אויסקוילען, אויסשעכטן אַז"ר : אַפקוילען, אַפּטייטן, אַפּסמען אַז"ר : אַרעקהרגענ(עף), אַרעקקוילען, אַוועקממיתן אַאֲזיוו : צעדושען, צעקוילען, צעסמען אַאֲן"וו. געבן טויטשטראָף : שיסן, דערשיסן, שטעלן צום ווענטל : הענגען, אויפֿהענגען, אויפֿאַלינען, געבן די תּליה : פֿאַרשטיינען, געבן סקילה : דערוואַרגן,

דערווערגן, געבן אָנק : פֿאַרברענען, געבן שרפֿה : קעפֿן, (אַר)אַפֿהאַקן דעם קאַפֿ, גילאַטינירן : קרייציקן, ז קרייצן, צושלאָגן צום קרייץ : ז הינריכטן : געבן די עלעקטרישע שטול (די עלעקטריק - טשער נאַ-) : לינטשן : דעצימירן : צעפֿערטלען : פֿאַרקאַטעווען (פֿאַרשמיסן, פֿאַרשמיצן) צום טויט : ליקווידירן : אויספֿירן אָן אַטנטאַט : מאַכן אַ קוף צו : געבן אַ טויטקלאָפֿ : געבן דעם לעצטן קלאָפֿ (דעם רחאַנות-קלאָפֿ) : צונעמען (אַפֿנעמען) דאָס לעבן : אַוועקשיקן (איבערשיקן, אַריבערפֿעקלען, עקספֿעדירן) אויף יענער וועלט : שטילמאַכן, קאַלטמאַכן : אַוועקלייגן : לאָזן אויפֿן אָרט : אומברענגען : באַזייטיקן, אַראָפֿראַמען פֿון וועג : פֿאַרטיליקן, אויסטיליקן, פֿאַרשניידן, פֿאַרלענדן, אויסראָטן, צענישטן, פֿאַרניכטן, אַפּווישן פֿון דער ערד : אויסרייסן מיטן וואַרצל, עוקר מן השורש זיין אַאָ"וו — 107 : פֿאַרגיסן בלוט (ווי וואַסער), שוּפֿך דם זען : גיין (באָדן זיך, בראָדזשען, קייקלען ויך) אין בלוט : טעראָריזירן : פֿאַר ראָמירן : מאַכן אַ ציגענעם טויט (אַ ציגענע פּוירע) : דערגיין דעם עק : מקיים פסק זיין : מאַכן מיט אַ קאַפֿ קירצער נקעלי-חיים) פֿאַלן, קיילן, בוטשערן נאַ-) : נאָף) אַראָפֿדרייען דעם קאַפֿ (דאָס קעפל) : נפֿערד) אומוואַלגערן : ולויז) קניקן : נ-) אַפֿקליידן, פֿגרן נאַפֿסמען פֿערד) .

שטאַרבן ניט מיטן אייגענעם טויט: שטאַרבן (מיט) אָן אומנאַטירלעכן טויט ג (מיט) אַ מאָרטירערטויט, (מיש אַ העלדנטויט) : שטאַרבן אַל קידחאָם (על קדושתאָם, על קידוש האָם) : פֿאַלן אַ קרבן : גק צו דער עקדה (צו דער שיטה) : אומקומען, אונטערגיין : אומגעבראַכט ווערן : בלייבן אונטער די הענט : אַרעקגע כאַפֿן פֿיש נדערטרונקען וועק : פֿאַלן ווי פֿליע, ווי שפּענער, ווי שטרוי.

נעמען זיך דאָס לעבן, באַגיין זעלבסטמאָרד, מאַכן זיך דעם טויט : אָנטאָן זיך אַ מיתה (אַ לעבעדיקע) מעשה) : באַגק אַ מעשה : מאַכן אַ קוף צו זיך : מאַכן אַ קוף צום לעבן : דעריין זיך : אַרדנשיין זיך (אַרדניאַע זיך) אַ קויל אע קאַפֿ : (אויפֿ)הענגען זיך : דער שטעכן זיך : דערטרונקען זיך, דערטרענקען זיך : פֿאַרסמען זיך, פֿאַרגיפֿט(יק)ן זיך : איבערמיידין זיך דעם האַלדן : פֿאַרגאַזן זיך, נעמען די גען נ—) : אַפֿטאָן האַראַקירי (סעפּוקו, סוטע). אַדי ן רציחיש,

רצאָניש, גזלניש, מערדעריש, מערדערלעך, טייטלער, בלוטדאָרשטיק,
הענקעריש, תלנניש אַאַז"ר — אין י.
אינוו : פדי לאָמית.

פֿראַן : כצאן לאָבח יוֹבֿל : איך נעם אַ מעסער און גיי זיך הענגען נ־פ) : זינע
הענט זינען אינגעטונקט (אינגעטונקען) אע בלוט : מיינע הענט האָבן
פֿאַרגאַסן דאָס דאָזיקע בלוט.

שפר : האָא לאָרגך, השבם ואָרגו : פֿאַרגאַסן בלוט רוט נישט : בלוט שוויגט
ניט : על דאָספֿת אַטיפֿוך וקוף מטיפֿיך יטופֿון : אַראָפֿ דער קאָפֿ, אַראָפֿ דער
ווייטאָג : אַבי געזונט, דאָס לעבן קען מען זיך אַליין נעמען : אַן דו ווילסט דיך
שוץ הענגען הענג דיך אויף אַ רויסן בוים.
245. קבורה

ם : אָפֿהייבונג, פֿאַלמעסונג, באַלזאַמירונג אַאַז"ר — יי : טהרה : אויטאָפֿסיע,
אַבדוקציע, נעקראָפֿסיע, פֿאַסטמאָרטעם.

נמכאָירים) טהרה־ברעט, עולה, טויטך וואָע, קעטשל, טרשע, מיטה,
קאַטאַפֿאַלק, אָרון, אָרוחאַת, אָרת אַל אַת, טויטדקאַסטן. מתים־קאַסטן, טרונע,
טרומנע, סאַרקאַפֿש : קרשים, גולל.

נאויסריכטוים תכריכים, סויווע, סאָווע, טויטדלילעך, מכנסים אַבנט, מצנפֿת,
קיטל, טלית, אָרעשראַל־ערד, שערבלעך, געפֿעלע.

לוויה, הלנויתזאָת, פֿיונעראַל נ—), י פֿאַר זשעב, — פֿאַכער : טויטנגלאָק,
טרויערמאַרש, טרויער־פֿראַצעסיע.

נמתעסקים) ערנוואַך, טויטנוואַך, תהילים זאָגער : אַברה־קדישה, ח"ק : אַברה
שילות חסד אַל אַמת, חגש"א : מתעסקים, מאַל טשעס, נאאי המיטה, אַברה
לטיה : (אַברש נושאים־מאַן, שמש : אַנדערטייקער נאַ־) : באַלזאַמירער :
קברן, קאָרות־יד, קאָרות־מאַן, קאָרותניק, (בשגרעבער, טויטן־גרעבער :
לטיהניק : !געדונגענע ווייבער) וויינערין, קלך גערין, קלאָגמוטער :
הספֿד־מאַכער, ספֿדן.

קבורה : יום־הקבורה : גמילות אָסד אַל אַמת : באַערדיקונג, * באַגרעבענש,
סאָימת המלל : קבורת חאָור : קרעמאַציע, פֿאַרברענונג : קריעה : הספֿד,
קדיש, עידוקזדע, מעבר יבוק, אַל אַלא רחמים, אַלא, קדער נשם, ראָנן - קדיש :

אָבל - סעודה, סעודה־בראה : נקריי־לעח לטיה - סעודה, קבורה־מאָלציט :
 ויחום־שקלים.
 קילשטיבל , טויטנשטיבל , קאָרותשטיבל , מתיטשטיבל , טהרהשטיבל , אוהל :
 טויטך קאַמער, מאָרג.
 לעצטער רופלאַץ, אייביקע רו : מיתעולם, קית־עלמין, קיתשלמן נ־פ) :
 קיתהקאָרות, קית־חיים, קית מועד לקל חי, דאָס פֿעלד, דאָס מטע אָרט, דאָס
 הייליקע אָרט, דאָס ריינע אָרט, אָיע, סעמעטערי נאָ-) : נקריי־לעח צווינטער,
 צמענטער, צמענטאַזש, בעסמענטאַזש, מאָהילניק, י קלאַדבישטשע, קאַפעל :
 מתיסשטאַט, נעקראָפּאַ-

245

ליס: שלגאַטע : קרעמאַטאָריע : קורגאַן, קורהאַ: שורה : ראָזר(י)אַד :
 קלאַגבאַנק : אָקום־קבורה : קרקע, קבר, קבר־ישראל, קבאָבות, ברודער־קבר,
 מאָהילע, קאַטאַקאַמבע : מאָרתזמכקלה : רחלס קבר : קריפטע, סקלעפּ, אורנע,
 אָסואַר.

מצבה, שטיין, זיילשטיין נ־נח , אָבעליסק, דענקמאַל, מאָנומענט, געדענק,
 געדענקשטיין, מעמענטאַ מאָרי : מאָנאָליט, טריליט, דאָלמען : טורבאָדמעבה,
 מצבה־אורנע : אוהל, מערה, קברשטיבל, קאָריטשטיבל, שטיבל־מצבה,
 מאָוואָליי, מצב־טעמפל , פאַנטעאָן : מצבה־אויפֿשריפֿט, עפיגראַף, עפיטאַף :
 פֿה וטמן, פֿה וקבר, פ"נ : תהי נפֿשו גנפֿשה) צרורה בצרור החיים, תנצב"ה :
 מצבה־אויפֿדעקונג.

שטיינשניידער, מעפֿהשלעגער, מצבהקריצער.
 אַקלות, אַמלות שבעה, אַקלות שלשים, שבעה, של ים : טרויער, טרויערציט,
 טרויערטעג : טרויערשטאַנד : טרויערקליידער, טרויער־בודים, זשאָלאָב,
 טרויערבאַנד, טרויער־צייכן : נעקראָלאָג, טויטנליד : אַזקרה, הוקרה,
 אַזקרת־נאָמות, יזכור: רעקוויעם : אַוקרה־אָוונט, טרויער־פֿאַרזאַמלונג,
 טרויעראַקאַדעמיע, מעמאָריאַל: יאַרציט.
 נתום, יתומה, אַלמן, אַלאָנה, קדיש, קדישזאַגער, קדישניק, געדונגענער קדיש :
 אָבל , אונן, שבעהעיצער : נעליאַרציט, קבר־אָבותניק.
 וו : אָפּהייבן : טאָן נעמעצן) זע רעכט : מטפל

זדן זיך אַרום : מתאַק זיין ייך אַרום : מטהר זיין, אויסריכטן, פאַלמעסן,
באַלואַמירן, מלווה זיין, באַ(טלייטן, גיין צו דער לטיה, גיין נאָך דער עולה,
אַפגעבן דעם לעצטן קבוד : באַהאַלטן, באַערדיקן, באַגראַבן, מקבר זיין, קיכר
זיין : ברענגען צו קבורה (צו קבר ישראל) : בשראַבן קבֿירת חאַור : קרעמירן,
פֿאַרברענען : מספיד זיין, מאַכן אַ הספד, באַאַספדן : באַוויינען, באַקלאַגן :
בעטן מחילה ביי : קורע

זפן, ריסן קריעה : זאָגן קדיש : מאַכן אַ קיא ((אַך אַל אַלא רחמים)).
האַלטן (אַפריכטן, נוהג זיין) אַקלות : זיצן שבעה : אַנטאָן טרויער(קליידער) :
גיין אין טרויער (אין קלאַג, אין זשאַלאַב) : מזכיר נאָמית זיין : פראַווען
(אַפריכטן) יאַרצייט : שטעלן (אויפֿדעקן) אַ מצבה : מנחם אָל זיין — 13.
פֿראַן : חלל אַל דאַכדין ולא משס־חין : זר וודול (פֿל בישראל : פֿלה עערת
ראשנו : געפֿאַלן איז די קרוין פֿון אונדזער קאָפּ : אַזאַ בוים ! : ס'האַט אים קיין
מאַל אַ פֿינגער ניט וויי געטאָן : אַ בייזע אַידאַרע האָט אים אויפֿגעגעסן : ביי אים
האַדעווען זיך ניט קיין קינדער : מען קען די הענט נישט אונטערלייע : קיין
יינגערע זאָלן ניט שטאַרבן : צדקה אַציל מאַרת : אַדק לאַניו יהלך ושים לדרך
פאָמיו : ווו דער מענטש ווערט געבוירן און ווו ער ווערט פֿאַרלוירן : פֿון אַ
ליכטיקער שטוב אין אַ פֿינצטערער גרוב : (סתם הגולל : קלע האָוות לנצח :
שלום לעפֿרו : ינוח באַלום אַל משקבֿו : זאָל ער ליגן אין זיין רו : זאָל אים די
ערד גרינג זיין : דערמיט זאָל שוין די ערד פֿאַרשלאָסן ווערן : אַ גוטער בעטער
(אַ גוטע בעטערקע) זאָל ער (זי) זיין פֿאַר אונדז : אַ גוטער מליץ (אַ גוטע
מליצה, אַ גוטע מליצטע) זאָל ער (יי) זיין פֿאַר אונדז : ער גוי) זאָל זיך מיַען
פֿאַר אונדזן : אַ ליכטיקן גן־עדן זאָל ער (זי) האָבן : ער זאָל דאָרט רוען און
פרוען נ־פ) : אין נן־עדן רוט ער : אין ודעדן ראַיעט ער נ־פ) : מען דאָרף נאָך
אים זאָגן אַרום שאַמר נווערטערשפיל : אומאַר — פויליש : געשטאַרבן) :
געשטאַרבן, באַגראַבן, אַראָפּ פֿון מאַרק.

שפּרן חברה קדישה טרינקט, ווייל דער טויטער שטינקט : אַ מוכר־ספֿרים אין
ניט קיין למדן, אַ אַלפֿן איז ניט קיין עושר און אַ קאָרוטייִד אין קיין צדיק ניט :
דאָס גוטע אָרט אין אַ ננב : אַ אַת פֿון קית־חיים (קית־עלמין, קיתעולם) טראַגט
מען ניט צוריק : אַזוי לאַנג דער מענטש לעבט אין אים די גאַנצע וועלט צו

קלק, נאָכן טויט אין אים דער קבר געטג : אַ שטוב אָן פֿענצטער אע קע דירה
 ניט את אַ קאַפּאַטע ש קנעפלעך איז קק קגד ניט : אויף דער מאַכֶּה זיינען אַלע
 דדן זק : אַ וודב באַגראָבן אע ווי אַ ציבעלע עסן—די אויע ווי נע, אָבער דאָס
 האַרץ לאַכט.

246. זאָלאָגיע

ס ן האָלאָגיע, פּאַלאָלאָגאָמע, עשלאָגיע,
 אינסעקטאָלאָגיע, אָרניטאָלאָמע, איכטשלאָמע, מאַמאָלאָגיע, אַמפֿיבשלאָגיע,
 פּאַראַדטאָלאָגיע אַאָז'ר : עמבריאָלאָגיע : זאָאָנאָמיע : אָגראַפֿיע,
 אינסעקטאָגראַפֿיע, אָרניטאָדאָפֿיע אַאָז'וו : שאַלאָג, איכטשלאָג, אָגראַף,
 איכטיאָגראַף אַאָז'וו.
 נקלאַסיפֿיקאַציש טיפּ אַמטסטע (אייר פֿאַכסטע) נעלחים (קדמרקעליאַים, ז
 אוראַעלחיים) : נקלאַסח ביישלידיקע מעלקש, בייטחיופֿוואָריעס :
 האַרצלפֿיסיקע נעלחים : ספּאַרנדיקע נעליאַיים, ספּאַרן־נעלחיים, ז
 ספּאַראָוויקעס : אויפֿאַסנעליאַים, אויפֿהאַריעס.
 טיפּ געדערעסזויליקע נעלקים (געדערעטשללדיקע נעלקים, לייבהויליקע
 נעלקים, ליימאַללדיקע נעלקים) : נקלאַש הידראַענלעכע נעליאַיים, קראַפּערע
 נעלקים : קאַראַל־פּאַליפּן, בלומך נעלקים : קאַם־מעזוועס, רודער־פּאַליפּן.
 טיפּ שטעכלהרטיקע נעלקים (נאָדלהוי טיקע נעלחיים) : נקלאַסח נסזטערנס :
 נמשעכלערס, נמאָדלערס : ים־פּושקעלעך, האָלאָטוריעס : נסליליעס.
 טיפּ ווערעם : וסובטיפּח קיילעכ(חיקע ווערעם, ז רונדע ווערעם : רינגערעם,
 רינגלווערעם, רינגל־ווערעמדיקע : פּלאַטדקע ווש
 רעם, פּלאַכע ווערעם : נקלאַסח וויעדיקע ווערעם, דרייווערעם : באַנדווערעם,
 סטעטעווערעם : צ1זוידרערעם : האַריקע ווערעם : פֿילהאַריקע,
 ווייניק־האַריקע : פּיאָווקעס, פּשווקעס נדאָק.
 טיפּ גלידערפֿיסיקע נעליחיים : נקלאַסח פֿילפֿיסיקע : אינסעקטן, אינזעקטן :
 נסובקלאַש נידעריקע אינסעקטן : העכערע אינסעקק : אַנפֿליגלדיקע אינסעקטן
 : פֿליגלדיקע (באַפֿליגלטע) אינסעקטן : ורייעח גראַדפֿליגלדיקע : איינטאָגפֿליע,
 עפּעמערידן : ליבעלעך : נעצפֿליגלדיקע, שנוקיקע : שופּדפֿליגלדיקע,

פֿלאַטערלעך, מאַטלעס : טאַדפֿלאַטערלעך : נאַכט־פֿלאַטערלעך : נמשאָחוש
 שרעבערס, ספֿינקסן : שפינערס : סאַרערפֿלאַטערלעך : שפשערס :
 ביזפֿלאַטערלעך : האַלץ־בויערערס : בערדפֿלאַטערלעך : מאָלן : נריי)
 האַרטפֿליגלדיקע, גוקעס : גמשאָחוש בלאַט פֿילערדיקע : לויפֿושוקעס :
 שווימערס : בד גרעבערס, קברנים : שנעלזשקעס : באַקזשוקעס :
 האַלבקויל(ערד)יקע : דרוקערס, העלפֿאַנטזשוקעס : בלאַטזשוקעס : איילער
 קעס : שראַרצושוקעס : ווייכושוקעס : נרייעח הויטפֿליגלדיקע :
 צווייפֿליגלדיקע, פֿליע : האַנצנדיקע : לייאודפּוך־פּאַראַזיטן : פרעסנדיקע,
 פּרייסן : פֿליי : טייכמילבן, וואַסערמיסטער : נקלאַש ראַקעדיקע : נסובקלאַסח
 נידעריקערע ראַקעס : העכערע ראַקעס : נרייעח וואַנצנפֿיסיקע :
 שפיצעק(עד)יקע : שטיי אויגיקע : בלאַטפֿיסיקע : רודערפֿיסיקע, פֿלוספֿיסיקע :
 מושלראַקלעך : זיצאויגיקע : !קלאַס) שינעדיקע, שפינען : נרייעח שפינע :
 סקאַרפֿשנען : מילבן, צעקן.

טיפּ מאַלוסקן (ווייכלייביקע) : נקלאַסח בלעטלעשברעדיקע : בויכפֿיסיקע :
 קאַפֿפֿיסיקע : נרייש מושלש, מייערקעפלעך, מויערקעפלעך : שנעקן.
 טיפּ מאַלוסקאַדן : וקלאַסח מאַך־אַעלי חיים : אַרעמפֿיסיקע, בראַכשפּאַדן.
 247—246

טיפּ סטרונעדיקע געלקים (כאַרדש דיקע געליאַיים, קנאַפֿנביינערדיקע געלי
 חיים) : נסובטיפּח אַנשרבנדיקע : שדרהדיקע, רוקנבייניקע : נקלאַס) פֿיש :
 נסובקלאַס) צרי אַטעמדיקע פֿיש : נרייש ביינערדיקע : ביינער שופּנדיקע :
 ווייכביינערדיקע : קיילעכמוי ליקע, ברייטמויליקע : גאַנגפֿק : שטערפֿק :
 גאַנאַדדפֿיש : נקלאַש אַמפֿיביעס (עסערערדישע געליאַיים) : נרייעח
 עק(עד)יקע : אַר עק(עחיקע : אַנפֿיסיקע : נקלאַס) רעפּטיליעס (קריכיקע
 געליאַיים, בויכקריכערס) : נרייעח שופּנדיקע, שלאַטען : עקדק : שילדקרויטן,
 ז שילדקרעק : קראַקאַדילן : חיהיאַשטשערקעס : דינאַואַרערס :
 פֿזאַשטשערקעס : פֿליענדיקע יאַשטשערקעס : נקלאַס) פֿייגל : נסובקלאַסח אַן
 ברוסטקאַמען : מיט ברוסטקאַמען : נרק שפּערלדיקע, שפּערלען : נמד קחוש
 פֿינקען : שוואַלבן : זיזיבייס : קראַען : טרילערס : נרייח רויבֿפֿייגל : טוקערס,
 נ טויכער־פֿייגל : לויפֿערס : זעגלערס : קלעטער־פֿייגל : קוקאַווקע־פֿייגל ,

קוקאַרקעדיקע : הינער־פייגל : נמשקחוש פֿאַושען, פֿעלדהינער, אויערהינער :
 נרייעח טויבן, רעע־פֿיפֿערס : בושלדיקע, שטאַלצנפֿיסיקע : שרימפֿייגל,
 גענדזפֿייגל : נקלאַס) מילכזויגערס, זויגערס : נסובקלאַסח קלאַקעדיקע,
 אייערליעדיקע : גיט־פֿילצייויקע, שנאַבלערס : נרייח נאַגערס :
 האַנטפֿליגלדיקע, פֿלעדערמך : אינסעקטן פֿרעסנדיקע : רויבער־נעלחיים :
 רודערפֿיסיקע, פֿלעטוועפֿיסיקע, פֿלוספֿיסיקע : נמשקחוש קעץ : הינט :
 מאַרדערס : היענעס : בערן : נרייח וואַלפֿשדיקע, ציינערדיקע, אַנציינערדיקע :
 בייטלדיקע, פֿלאַצענטאַרע, אַנפֿלאַצענטאַרע : טלאַיקע, גראַדטלאַיקע,
 ניט־גראַדטלאַיקע : שטקיקע, חוטמדיקע : פרי מאַטן, מאַלפֿעס : האַלבמאַלפֿעס.
 247. מעליחיים

פֿאַנע : נעלשי, חי, חיהלע, ז וועע, לעבעדיקע זאַך, בשעפֿעניש, בריאה ל'ר
 ברואים, בריאות : יאָמדיקע נעלחיים, ים(ראַסער־)נעלקיים, באַרהמינים
 אא'וו — זר אַלאַגע 246 .

זשל, ז אַרט, מין, טיפ, קלאַס : ריי, אַרדער נונג : משאַחה : ראַסע, ז פֿאַראַדע.
 נאַשטסטע, איינקעמערלדיקע מעלקים) אייגלענע : גרינע אייגלענע,
 בלוטשיילענע : וואַלהאַקס, קייקעלע : ים־לייכטערל : אַמעבע:
 דיזענטעריאַמעבע : גלאַביגערינע : זרנעלי חיים : שטראַלןקעליאַיים,
 ראַדשלאַריעס : פֿאַראַמינעפֿערן : טמולטן : מאַלאַריע־פֿאַראַזיט, פֿלאַזמע :
 פֿאַנטאָפֿעלע, שטעקשיכל, פֿאַראַמעציע : גלעקעלע, קאָלאַניאַל־גלעקער לע :
 סטילאַניכיע : מפרל, סטענטאַר.

נלייב־ (געדערעססאַללדיקע מעלחיים) זיסוואַסערדיקע הידרע :
 ים־וואַסערדיקע הידרע : גרינע הידרע : מעדווע : האַרצלמוילמעדווע :
 לייכטנדיקע מעדווע : אויער־מעדווע, אוירעליע : קאָראַל־פֿאַליפ, קרעל :
 מאַדרער פֿאַרקאָראַל : איידעלער קאָראַל : בוימקאָראַל : אַקטאָפּוס, ים־פֿאַליפ
 : אַקטיניע, ים־ליליע, נם־רוע, ים־שנעמאַן : בעראַע : שאַם, ז האַמקע, ז טבקע :
 זיסראַסערשהאַם, טייכשהאַם, ז טייכשמקע : ים־שהאַם : אַסקעטען באַדיאַגע :
 פֿאַרשטיינערטער שאַם : דיכי שער שוואַם.

נשטעכלהויטיקע מעלחים) נשטעט : ראַזער נשטערן : שלאַנגעחטערן :
 אַראַנזער רויטער קאַמשטעט : יטעאָדלער, נשטעכלער, ים־אוגערקע,

האַלאָטוריע : טרעפּאַע.

נווערעם) האָרעם, ז פופע : ווערעם, האָדן : רעוואָרעם, ערדראָעם,
ריטל-אַרעם : קאָרדוואָרעם : עפל-אַעם : האָלצהאַרעם : קרויטהאַרעם :
בוכהאַרעם אַאָו : לעבער

האַרעם, לעבערויגער : וויסע טורבעלאָריע : שוואַרצע טורבעלאָריע :
סטרונע-אַרעם, דראָטהאַרעם : קינדער-וואָרעם : סריכע, האָרראָרעם :
פענכער-וואָרעם, פינעלע : קיילאַרעם, ז רונדאַרעם, אַסקאַריד : מענטשלעכער
אַסקאַריד, פֿערדשמקאַריד : אַקסיוּר : עכינאַקאַק : דרייראַרעם : ווערמילרויט,
תולעת אָני : גע, גייען, באַנדהאַרעם, סטענגע-וואָרעם, סאַליטער, גליסטע :
ברי טער באַנדהאַרעם, באַהאַפֿנטער בשדראָרעם, ניט-באַוואָפֿנטער
באַנדהאַרעם : אַקסידסאַלי טער, שעפּסדסאַליטער, אַזיר-האַליטער,
קייטלעדסאַליטער : מאַך (בוי, אינגעווייד-) האָרעם, אַנקילאַסטע : שרפֿהאַרעם
: פּשר קע, נדאַק פּיאָוקע, פּיויקע : לאַנדפּשווקע, נם-פּיאָרקע, פֿשפּיאָרקע,
שנעקפּשווקע, פֿאַלשפֿערדשע פּיאָווקע : מעדיצינישע פּיאָר קע, בלוטציִערקע.
וואַסעקטדרעלש אינסעקט, אינזעקט, אַרץ, אַקע ל'ר שרצים, שקצים : שקצים
וראָשים : פאַרשיק : קדמואַיוסעקטן, שטעכאינסעקטן, סיפֿאַאינסעקטן,
געזעלשפֿט לעכע אינסעקטן אַאָו : אינסעקטדרעע : אינסעקטאַר(יום).
נגראַדפֿליגלדיקע אינסעקטח גריל : שטובגריל, הויזגריל : טשירקון, צירקע :
ערדרייל : מולטוואָרעם-דיל : פֿעלדדיל : גראַזגרייל, גראַיהאַפּער : האַלדגרייל :
בוימגריל, צי קאַד(ש : פֿייעסער : רויט גראַגערל, בלוי רשערל : הקעריק :
שפרמשעריק : שפּריעער(ל), פֿעלדפֿערדל, דינער הי שעריק, דין פֿערדל,
בלאַטזישעריק: האָר דערזקעריק : טראַקאַטע : י סאַראַר טאַ.
פּרייס, פּרוסאַק, פֿהאַצווע, רוס, טאַראַקאַן, שיפּער, שבע, שאַב, קאַקאַרוטש
נאַ-) : געלער פּרייס, ששרצער פּרייס : קעלערפּרייס : אויער-אַרעם,
אויערשטעכער, אויער-לעפֿעלע.

נפֿלאַטערלעח פֿלאַטערל, באַבעלע, י באַבעטשקע, שרעבער, י שרערמער,
בירברוער, פֿלעדערל, וויסל, שמעטערל, י שמעטערלינג, פאַרכל, פּערכל,
זומער-פֿי געלע, מאַטלע, מאַטיל : טאַדפֿלאַטערל : נאַכט-פֿלאַטערל,
אָוונט-פֿלאַטערל.

ומינים פֿלאַטערלעך) קרויט־פֿלאַטערל : לאָנקע־פֿלאַטערל : הייפֿלאַטערל :
 קהאַפּעווש־פֿלאַטערל : ריבן־פֿלאַטערל , קלק קרויט־פֿלאַטערל : ציטר־פֿלאַטערל
 : רעזעדע־פֿלאַטערל : אולמע־פֿלאַטערל : ווייס פֿלאַטערל , ווייס בויס־פֿלאַטערל
 : אויראַרער פֿלאַטערל , באַרנעד־פֿלאַטערל , מאַרערויט־פֿלאַטערל :
 אַטלעס־פֿלאַטערל , פּליוש פֿלאַטערל : גאַלד־פֿלאַטערל : שימעריר־פֿלאַטערל :
 אַדמיראַל־פֿלאַטערל : אַפּאַלאַד־פֿלאַטערל : מאַכאַן : קאַלימע : אויפֿלאַטערל ,
 סאַטיר : גאַלדאיגל : דוקאַט־פֿלאַטערל : אָך־פֿלאַטערל : טרויער־פֿלאַטערל ,
 טרויערניצע , אָבליניצע : פּערל־מוטער־פֿלאַטערל , פּערל־מוטערניצע :
 פאַרעאייגל : טאַגפאַרעאייגל : שוואַלבענק : פֿוקס־פֿלאַטערל , קליינער פֿוקס ,
 גרויסער פֿוקס : צע־פֿלאַטערל : בלוי לינג : ליפעשרעבער : טאַפּאַלשרעבער :
 סאַסועשרעבער : שלענדערלשרעבער : פֿויגלמילךשרעבער :
 האַלפֿמילדשרעבער : נאַכטפאַרעשויג : טויטנקאַפּ : טויבד־פֿלאַטערל :
 לאַנה־פֿלאַטערל : ליטסטער־ספּינקס : זיידשפינער : רינגעדיקער זייד־פינער ,
 רינגעדידשפינער : קאַקאַחפינער : רינגלשפינער : סאַסנדידשפינער :
 דעמבעיידשפינער : אי לאַוטשפינער : ווינטערשפינער : פּראָצעסיער שפינער :
 זעלועקפינער : מאַנאַרשפינער , מאַנאַשקאַפינער : שלדעק : יירדניטעירג :
 קרויטסאַמעלע : אַרבעס־סאַוועלע : קלשנסאַרעלע : מוטער־סאַוועלע :
 סאַווע־פֿלאַטערל , אַרדנבאַנד־פֿלאַטערל : רויט אַרדנבשד־פֿלאַטערל , בלוי
 אַרדנבאַנד־פֿלאַטערל , על אַרדנבשד־פֿלאַטערל : שמד־פֿלאַטערל ,

247

וימל־פֿלאַטערל : לשד־פֿלאַטערל : בלר קעפל : אַרעסשפּאַנער : שטעכלשפּשער
 : סאַסנעשפּאַנער : פֿראַסטשפּאַנער : עפל־פֿרש סער(קע) : וועספֿ־פֿלאַטערל ,
 אָסע־פֿלאַטערל : האַלץ־בויערער : האַלצהעקער : געל בערפֿלאַטערל , ברוע
 בער־פֿלאַטערל , פּורפור בער־פֿלאַטערל .
 מאַל , מאַיל , מול , מאַט : קליידערמאַל : פֿוטערמאַל , פעלצמאַל : פֿעדערמאַל :
 קרויטמאַל : עפלמאַל : עפל־וויקלער : בוימגעשפינסמאַל : תבואה־מאַל :
 ציגינער־מאַל : זעקספֿעדער־מאַל .
 נשוקעס) זעק , באַנק , באַבעלע : מיזמק , מי־באַבעלע , קלעמער . י כרושטש :
 יוניזשוק : הירממק , הירשל : טיגערזשוק : נאַזהאַרץ זשוק : רויזנזשוק :

מיסטזשוק : לאָנה־מיסטזשוק : קנאַקער : זאַמדלויפֿער : גאַלדענער לויפֿער :
 גאַלדזשוק : שפּריעזשוק, שפּרינגפֿוס : רויבזשוק, שלייערל־רויבער :
 שרימושוק : עסערליבהאַבער : האָסערקנייפֿער, שוואַרצער וואַסערזשוק :
 געלאַנד : דרייערל, דריידל : בלאַטדרייער : באַגרעבער, קברן : קליינער
 באַדעבער (קברן), גרויסער באַגרעבער (קברן), שוואַרצער באַדעבער (קברן) :
 (תבואה)־שנעלער : באַקושוק : העלדנבאַק : פיזמעבאַק : מה רקיטס קיעלע
 (פֿערדעלע) : גאַטס בהמהלע (קיעלע) : אָלך משיחל : קאַרע־עסער :
 קאַרע־דרוקער : לשגנעזל : העלפֿשדל, העלפֿאַנטל : בוריק־לאַעזל,
 עפֿל־לאַנעזל, פֿלוימען־לשעעןל : תבואההעלפֿאַנדל, יאָדלע־העלפֿשדל :
 אַרבעסזשוק : מסזשוק, מס־בוייערער : אָפֿפֿרעסער, בלאַטעסער :
 עפֿל־פֿרעסערע : בוריקזשוק : קאַרטאַפֿל־בלאַטעזשוק, טאַפֿאַלבלאַזשוק,
 אָלכעבלאַטעזשוק : תבואהעזשוק, ווייזשק, שפייכלערזשוק : ערדפֿלוי :
 קרויטפֿלוי : טויטדפֿרעסער, נמלה־פֿרעסער : איילזשוק : האָסערזשוק :
 שפּאַנישע פֿליג : מעלזשוק, מעל־באַבעלע : לפֿכטישוק, לייכט־באַבעלע :
 גלשק, ברענער : שלדשק : בראַנדזעלע : זתזשק, זונקיעלע : זשוושעליצע.
 נהויטפֿליגלדיקע אינסעקש מורשקע, מורעשקע, מערישקע, מערעשקע,
 מערחקע, מאַרעווקע : אַרבעט־מוראַשקע, נכר־מורד קע, נקבה־מוראַשקע :
 ררטע מוראַשקע, שהאַרצע מוראַשקע : וויסע מוראַשקע, טער מיט :
 האַלד־מוראַשקע, האַלץ־מוראַשקע : טאַרף־מוראַשקע : האַניק־מוראַשקע :
 מוראַער קע־קו : שפידמוראַשקע : קריגס־מוראַשקע : פֿייער־ מוראַשקע :
 מורשיק, ז מוראַוויי ניק.

וועספ, אָסע : האַרובע, האַרנעט : האַר
 נישע, שערשען : האַרניסוועספ : שמדוועספ : האַלצרעספ : פּאַפּירוועספ :
 סאַסנעבלאַער וועספ : ריבנבלאַטוועספ : האַניקרעספ : פֿערדוועספ : שלוועספ :
 אייערוועספ : פֿרעסוועספ : שלדוועספ : וולוועספ : דעמבעלוועספ :
 רויךעלרעספ.

בע : נכר, טרייטל, דהאַן, טרוטניע : אַרבעטבין, אַרבעטערבע, אַרבעטערין :
 ביניכע, מוטער, בינעדמוטער, ז מאַטקע, ז רעזערמאַטקע, בינעדקיניגע, מלבה :
 האַויגבין, ערדבין, גאַרטנבע, מויערבין.

רִיטער : רייזרייטער : רייטערבאָגרעבער, רייטער־קברן : זעגער :
 ברויטזעגער, תבואה־זעגער : טויבנעק : כאַמעלאָדפֿליג : אָרפֿיאָן.
 נפֿליגח פֿליג, פֿליגעלע, שטעכפֿליג, בייספֿליג, מפֿויעלע : שטוביקע פֿליג,
 צימער פֿליג : מיפֿפֿליג : בלויפֿליג : האָלדפֿליג : פֿיכענע פֿליג, רינדערנע פֿליג,
 קופֿפֿליג, שפֿפֿליג, עפסענע פֿליג : אָקסנפֿליג : פֿערדפֿליג, פֿערדישע פֿליג :
 בלינדפֿליג, סקהור : הונטפֿליג, הור טענע פֿליג : פֿלשפֿליג : בלויע פֿלשפֿליג,
 גרויע פֿלשפֿליג : דינע פֿלשפֿליג, נמלהפֿליג : מיסטפֿליג : צינדערפֿליג,
 פֿיערפֿליג : בלומענפֿליג, קרויטפֿליג, קאַרשנפֿליג, קעד פֿליג, פֿעדערפֿליג,
 יעגערפֿליג : שוועבפֿליג,

247

בלאַטלרפֿליג : שוועדשע פֿליג, העסענער פֿליג : זלידניע, זלידנע פֿליג : צשצע.
 מוק, מיק, שטעכמוק, קאָמאַר, קאָמער, קאָמאַרניצע, פעשיק, מאָסקיט(אָ) :
 פֿיבערמוק : מאַלאַריעוק, שאַפֿעלעס : ייִתוש נלעגענדאָ) .
 לר ל"ר ליי, קינה ל"ר עינים, חיהלע, שקל, סטים נקי) , טשיריק נ־עשר-) :
 אומפֿלייט, אָקן מיט קאלדאָוויקעס נ־ערער-) : קאָפלוע, האָרלוע : קליידערלוע,
 מלבושים־לוינ : פחטלר, פֿילצלר : מענדעוועשקע, מאַלדעוועשקע,
 מאַנדעראַשקע : רינדלויז, הינערלוע, פֿעדערלוע : קיניגלויז, לייבלוע :
 געריקסןלר, ז פֿלאַנצנלר : בלאַטלוע, דאָזוואַנץ : ררנבלאַטלויז, האָלבלאַטלויז :
 גראַזלויז : טרויבנלויז, וויינשטאָקלוע, פֿילאַקסערע : האַלצלויז : דלדלוע :
 קאָשעניל : פֿלוי, ברונעטקע נ-) : שמדפֿלוי : האָסערפֿלוי : וושץ : בעטהאַנץ,
 געלעגער־ראַנע : קרויט האַע : ברויטוואַנץ : בולבעוואַנץ, קאַרטאָפֿלמע :
 שגדערשץ : פֿיערשץ : שוימציקאָד, מיאיקאָדע : האָסערהאַנץ : אסערסקאָר
 פש : רוקחרימער, גלאַדיש : האָסער־מער סער, האָסערמיסטער.
 נגלידערפֿיסיקע נעליאַיים) שטיינראָרעס, שטיינקריכער : האַלצוואַרעם :
 סקאָלאָפענדערע : קוילאשעלע : קיווסיאַק : פֿערציקפֿיסל : טויזנטפֿיסל .
 נפֿאַרשיידענע אינסעקטן) וואַסעעפֿרינגערל : צוקערשסט, צוקעחינסעקט :
 איינטאָגפֿליג, עפֿעמער : ליבעלע, ז סטרעקאָיע : וואַסער־ליבעלע :
 האָסער־מידל : גלעזער : קעמלפֿליג : שלאַמפֿליג : האָלדאויג : מוראַשקעלייב :
 סקאָרפֿשדפֿליג : שייפֿלוי :

שפע : שטוביקע שפין, הויזשפין : וואסער שפע : צלםשפין, קרייצשפין :
פֿויגלשפע : טרעכטערשפין : ראָדשפע : טאַנצשפע, טאַנצנדיקע שפע : השידער
: טאַראַנטל, טאַראַנטול(ש) : קאַראַערט : סקאַרפּיאַן : אַפּריקאַר
נקער סערפּשן : ביכער־סקאַרפּיאַ.
מילב, מולב : צוושילב, צעק, קל(קעשטש : יאָש־מילב, וואַסערמילב,
פֿוטערמילב, תבואה־מילב, שפּיכלערמילב, קעימילב, הונטמילב, פֿויגלמילב,
האַלפּמילב, זמקמילב: קרעצמילב, וואַנגרע.
נמאַלוסקח מאַלוסק, ווירנעל־אי, האַלחשלע : סששלקשמאַלוסקן,
אַזערשהאַלוסקן אַז'וו.
משל, מייערקעפל, קלאַם : טיכמושל : ים־מושל : אויסטער : עסאויסטער,
ווירדזשי ניער אויסטער אַז'ר : אויסטער־מאל, שטיינבויער־מושל,
האַלצבויער־מושל : אַנצאַניק משל, אַנציינדל, אַנאַדאַנט : מאַלער־מושל,
טייטל־מאל, קאַממתל, אַרבעס־מושל, קיקלמאל : אויער־משל, נטשויער :
פערל־מושל, פערל - אויסטער, טייכפערעלע, נם - פערלניצע.
שנעק, ז סלימאַק, ז שלימאַק, ז שליאַמאַק, קלעצעלע, ראָליע, פֿוילשרוילע :
הוילער ערדשנעק : גאַרטנשנעק, אַרער : אַקערשנעק, לאַנקעשעק, וועמעק,
האַלדשנעק, בוימשעק, דאַרנמעק : טרויבנמעק, ווינבערשנעק : שרעמלמעק :
בלאַטעשעק, זומפּשנעק, טעלערשנעק : פאַרצעלקנעק, פּורפלשעק,
טורעמשנעק, אויערשנעק, הערנערשעק, שטעכלשנעק : קוירי, מטקאַנעק :
דעקלשנעק, קאַטסשנעק : טיגערקנעק, האַסערשנעק, אשנעק, שיפּלשנעק :
סעפּיע, טינטפּיש : אַקטאַפּוס, אַכטפּוס : אַרגאַנאַרט.
נראַקעס) ראַק, ז קרעפּס, (ה)אַמאַר, לאַמסט, הקעריק־ראַק, לאַבסטער נאַ) :
טייכראַק, ים־ראַק : קראַב, קרעוועטקע : שאַטקראַב, מאַיאַקראַב : דאַרנראַק :
שלדהאַק : נזיר־ראַק, ראַק־פרוש, ראַקמאַנאַך.
נקלינע ראַקלעך, פּלאַנקטאַח ראַקל : משלראַקל, קאַטשקעראַקל : קאַרפעסער,
אַקרעסער : ים־פּאַק : ים־לויין : ציקלאַפּ : דאַפּניע, וואַסערפֿלר : נעסטל.
נאַסטל,
פֿיכטל, אשעלע : אסעשעלע, מרער אייזעלע, קעלעתשעלע, פֿשעלע,
עשערשעלע.

פֶּשׁ, ז ריב : נְאִינִישׁ אָקוֹן, פּוּירטשׁ נ—) : העכט, פִּיק נ—) : ל(קעשטשׁ, ברים
 נ—) : מר פֶּישׁ, מוטערהערינג, שעד נא—) : וויספֿק, רויטאייגל : פּלאַטקע,
 פּלאַטע, פּלאַטווע, פּלאַטי צע, פּלאַטשע, פּלעצע, האָבלע, דאָרט נ—) :
 פֿלאַנדערקע, בוט, קאַמבאַלע, קאַמבעלע, פֿלענדער נא—) : מאַקאַרעל, מאַקאַרעל
 , סקומבריע : סענדאַק, סאַנדעק, סודעק, סודאַק, זשדער נ—) : לאַקס, ציאָטע,
 סיאַמגע, סעמען נא—) : בעלעריביצע : סניעטקע : גרינדל : קאַרפּ, אוקלייקע :
 קאַרעס, קאַראַס, קאַראַש, קאַרעש : שלייען, טענטש נ—) : שליאַמערל, ווית
 : שטער, באַל;ק, בעלוגע, הוענפֿיש, סטוירדזע נא—) : שפּאַגע : שטערנשטער :
 סער ריווע : שטינקע, סטינקע, סטינט, סמעלט נ—) : יערש : גרויסקאַפּ :
 שניידערפֿשל : זאַמדפֿישל : שטייגרונטל : פֿישקערבל : סאַואַן : קאַמסאַ :
 קעפֿאַל : באַרזש, באַרש, בעס נא—) : שטערלעז, סטערלעז, סטערליאַד : נאָלים
 : פֿאָרעל, סטראָטע, טראָט נא—) : לאַקספֿאָרעל : טאַראַן, צערטל : טונפֿק :
 פוטערפֿש : ראָכפֿש : געלפֿיש : שמערלינג, שמערל(ש : וועלק, וועלס,
 קאַצפֿש, סום : שעלפֿש, העדאַק נ—) : שטאַקפֿש, קאַד נא—) : סעל(שווע :
 מעלאַן : הערינג : נמינים העריש סאַלאַקושקע, בעשענקע, פּוזשקע,
 אַסטראַכאַנער העריע, קער טשער הערינג, זאַלאַם : קילקע : סאַרדינ(קש :
 סאַרדעל : שערפֿיש : שערגפֿיש : קיילקאַפּ : ניינאויג, לאַמפרעטע : האַמערפֿיש
 : בלויפֿיש, שטוצקאַפּ : האַנצפֿיש : לאַנרפֿש : זוילפֿק : ווענגער ז אַלפֿיש, איל
 נא—) : מאַרענע, סשיל ג*) : נאָדלפֿיש, נםהאַדל : מערלאַן, מטליט : פֿליגלפֿיש :
 האַלדפֿיש : ים־פֿערדל : ים־קאַטער, ים־קאַץ, קאַצפֿש, שטעכלפֿק,
 פֿיששטעכלער : היפֿיש, אַיה־פֿע, שאַרק נ—) : לוונתן : לאַר צעטפֿשל :
 טעכמישן.

נאסערערדיקע מעלקיים, אַמפֿיביעש פֿראַש ל"ר פֿרעש, שבע, לעהאַשקע :
 ברוינע פֿראַש, אַזפֿראַש : דינע האַסערפֿהאַש : זומפֿהאַש : בוימפֿהאַש, קראַקע
 : בלעטען ז פֿהאַש : דויע פֿראַש : אַקסנפֿראַש : שפיצנאַזיקע פֿראַש : קומקע :
 האַלדזשבע : שאַבלחאַבע : וויקלעשאַבע : טריטאַן : קאַמטריטאַן : שוואַרצער
 טריטאַן : געפֿלעקטע סאַלאַמאַנדרע : פֿייערסאַלאַמאַשדרע : פּראָטיי :
 אַקסאַלאַטל.

נפועענדיקע (קריכיקע) נַעלקים, שמיבקריכערס, זוחלעפֿר, רעפּטיליעס) קלאַ, ז

זמיי : בראַכשלאַט : ברענשלאַט : קופער שלאט : ברילנשלש, קאַברע :
 האַרשלאַר, שפּיפּון : באַאַשלאַט : קלאַפּערשלשג : טיגער שלאטע : פיפּערשלאַר
 : עלםשלשג, קרייעאַטער : רינאלאַר : אַטערשלאַר : גאַטער, יעכידנע :
 געוויינ(שלעכער נאַטער, שטיקער נאַטער : שאַקאַנד(ש, ריוושלאַנג :
 פּטעראַדאַקטיל : פּלששלשג, פּליענדיקע שלאט, דראַקאַן, טהאַך ני-) :
 לעדדוואַרעם, פיפּערשטער : באַזיליסק : הידרע : נחש הקדמוני.
 עקדש : פּלינקער עקדיש : רינער עקדיש : זאַמדעקדיש : באַרגעקדש :
 סקאַרפּשן : כאַר מעלעאַן, ז קאַמילשן.
 דלדקרויט, שילדקרעט, טשערעפּאַכע : שטשער, שטשערקע, ז
 שטשערציע : אַליגאַטאַר : וואַראַנע : שלייכל : געלבעכל : אייכ, כוח ני'ח :
 קראַקאַדיל : האַטעריע : איכטיאַזאַרער, דינאַואַרער, אַטלאַנטאַזאַווער,
 מעשלאַזאַווער, פאַרעאַזאַווער : איטשאַדאַן.
 נעוּפּות ק פּייגל) אָף ל'ר עוּפּות, געפּויגל, געפּליגל, געפּליגלטע : פּויגל ל"ר
 פּייגל : פּויג : פּייגעלע, עוּפּעלע, פּיסקליאַניק, פּיסקליענאַק, פּיסקליאַטע :
 מיגל-מוטער : נעסטפּייגעלע, געסטזיער : איטעזעסענע (באַועסענע) פּייגל :
 נעסטלויפּערס : וואַנדערפּייגל, נערונדע פּייגל, איבערפּלעיגל : מטפּליענדיקע
 פּייגל, עריכ(נד)יקע פּייגל, לויפּ(נחיקע פּייגל : שפּיל-
 מגל, זיטשיל, דחדרמניק : שמפּייגש לע : האַסער-פּייגל, שממפּייגל, זומפּפּייגל,
 ים-פּייגל אַז'מ.
 הע, . באַרה : נ-) פּפּרהניצע, פּאַרהניטד קע : קהאַקע, קהאַקטשע, קוואַטשע,
 קהאַר קע, קשעכע, קורטשענטע, ז שרצענטע, ערטדקל : נש) מקן, טשיקעלע,
 ספרער טאַקן, פּוליצע : שטוביקע (היימישע) הון : האַלדהע : פּעלדהת,
 עראַפּאַט(ש : פּעלדזנהע : סטעפהע, פּרייריהון נ—) : האַסערהון : טייכהת :
 זומפהת : פּערלהת : שניהת : רעבהון : בערקחת : העזלהת : כינסקע הע,
 קאַכינכינע : קאַלאַקוטסקע הע, האַמבורגער הע, בשקיווע הע, טערקשע הע :
 ראַדשילענדער הע, קאַרמאַזינע : יאַשער הת : לעהאַת, גריר פּיסל : אויערהאַן,
 אויער-טעטרע : האַן, רוסטער נ—) : של(שש)שער האַן : מי האַרקע :
 קאַפהאַן : צוויק.
 קאַשקע, קאַטשער, ענטל, ענט(ש, שש : שטובענטל : אינדערענטל, באַרגענטל

: טררעענטל, האַפֿקע : ווילדענטל : קרעכער ענטל : לאַבהאַדאָרער ענטל :
יִם־ענטל, קהאַקענטל .

שדז, ראָבעכע נקק : גענדזער, שנער, האָאער : שטוביקע שדן : איידערשדן :
רטשדז, קאַשרקע : קראָפּשדז, פעליקאַן : רלדע שדן, רוישנדן : טאַפּשדן :
טעלפּלשדז, באַקלאַן : שניישדז, האָא : שע, ז לאַבאַדש.
אינדיק, ענדיק, אינדיטשקע, ענדישקע, טררקי נ—).

פֿע, אידל־פֿאַשן, האַלדפֿאַואַן אַא'וו : פֿאַווע : ז פֿאַרלע : טויב : שטובטויב,
האַלדטריב, נסשויב, האַנדערטויב : לאַכטויב, ריטלטויב : שלייערטויב,
נאַנעטויב : פֿאַוועטויב, האַליעטויב, פֿעלדזנטויב : טערקלטויב, ז טירקלטויב,
טורקלטויב, טורטלטויב : מייוו, מערע : איימימ, בירגערמייסטער : נם־מימ,
זילבערמייוו אש'וו.

שוואַלב, שוועלבעלע, לאַסטעווקע, ז לאַסטאַטשקע : פֿענצטערשעלב,
קוימענשוואַלב, ברעגשוואַלב, נאַכטשעלב, טורעמשאלב, סטעפּשוואַלב,
יִם־האַלב אַא'וו.

פֿינק, ז זיאַבליק : באַרגפֿינק, שנייפֿינק, דאָזפֿינק, האַלדפֿינק אַא'וו : שטיגלע,
מר לע, ציזיק, ז צעיק, טשיזשיק, טשיזשליק, שטשיזליק, עלעגאַנט, פֿראַנט :
שפּערל, האַרץ ביי(טשיק) : היימש שפּערל, שטובשפּערל : פֿעלדשפּערל,
שטינשפּערל אַא'וו : ווערגער, טיראַן : בויממשעלע, פיקמיזעלע : גימפל,
שניערל : סילווע, גראַזמוק : אי וועלע, אַריאַל(ש), פיראַל : ציטערעקל :
קרייצששבל : ציטרע - פֿויגל : רויטהעלדזל : שלומפּערל : זיזיבי, בלויפֿויגל,
ז סיניצע, ז סיקאַרקע, ז בלוימיזע : לאַטעקל : קראַ(ע), האַב, האַראַנע, האַפע,
קאַניע : זאַטקראַ, תבואה־קראַ, גראַק : באַרגקאַ, דוילע, גאַרע : שטינקראַ :
סאַראַקע, שלאַסטער נר-) : סאָי קע : קאַרפע : קערדבעסער : בושל, שטערך,
שטאַרץ, ברק, בושעליכע, בוטשאַן, באַטע, באַציאַ : זשוראַר(ליע), גאַרער,
זאַרער : צאַפּליע, טשפּליע, רעגער, ווידהאַפּ : פֿשכאַפּער : שנעפּ : וואַלדשנעפּ :
זומפּשנעפּ, בעקאַס : קרויאַנעפּ אַא'וו : קיבעץ, פידעץ, גרודו : זומפּלויפֿער :
לאַרץ, ז לערכע : האַלדלאַרץ, פֿעלדלאַרץ, אויערלאַרץ אַא'וו : טרילערל,
פֿעלדטרילערל, בוימטרילערל, טשבאַטע טרילערל : דרעסלער, דראַסל :
זינגדרעסלער, שוואַרצער דרעסלער, הבינדרעסלער, פֿינדרעסלער אַא'וו :

גאַכטיש, סאַלאַווי : לויב־פייגעלע, לויבזיטער, מאַליאַרקע : קאַנאַריק :
 קאַמענקע : קוקאַווקע, קוקו, זאַזוליע : דודל־פויגל.
 נרויב־פויגל) אָדלער : פֿיעדלער, סטעפּאָדלער : נטשדלער, ביינברעכער : קינר
 אָדלער אַז"ר : בוסאַר : לאַנקע־בוסאַר, אָדלער־ביסאַר אַז"ר : גייער,
 קאַרשע : הר גייער, איער־גייער, הינער־גייער אַז"ר : ריף,

247

ז האַביכט, האַפֿיכט, עווש : אַמשל, אַמסיל קוראַלאַפניק, אַחמס : שפּאַרבער,
 יאַסטער, יאַסטער : נאַכטשפּאַרבער. וואַכטלשפּאַרבער, הינערשפּאַרבער
 אַז"ר : פֿאַלק : בוימפֿאַלק, טורעמפֿאַלק, איידלפֿאַלק, טויבפֿאַלק, וואַכטלפֿאַלק
 אַז"ר : ווערגפֿאַלק, באַלאַבאַן, גאַלאַש : סאַווע, אַיל, ז אַילע, פּוהאַטש :
 שטאַקאַיל : שלייער־סאַווע, זומפּסאַווע, נאַכטסאַווע אַז"ר : שוליק :
 רויטפֿיסל : מויזדפֿרעסער : בינעדפֿרעסער : פֿליכאַפער : אויסטערפֿישער,
 אויסטער־פֿשגער : פֿשפֿרעסער, אַלך : ריניד, פעליקאַן.
 נפֿאַשיידענע פֿייגל) פיקהאַלץ : וויסער פיקהאַלץ, שוואַרצער פיקהאַלץ,
 בונטער פיקהאַלץ אַז"ר : פיקער : קלייבער : פּאַפּוגי, פּאַפּוגע. פּאַלע : אַרא :
 אַראַרא : פּאַראַקייט : קאַיק : האַכטל : אכטל־קיניג, קרעקס : האַלקע, האַלקע :
 הענפֿל, קאַנאַפֿלינגל : בלויערל : עקבלויערל, הויבבלויערל, טענעך בלויערל
 אַז"ר : אַמער, ציפע : צוימאַמער, גרויאַמער, שנייאַמער אַז"ר : גאַרטדפּויגל
 , אַרטאַלאַן. אַרסיאַנקע : שוואַרצחנעווקע, טשערנושקע : קויצל, סיש :
 טשעטשיק : פֿליגך פֿייפֿער : וואַלדפֿייפֿער : רעפֿיפֿער, רעזשאַנקע :
 שפּאַטפּויגל, שפּעטערל : פינגוין : וואַסער - לויפֿער : האַסער - טרעטער :
 ים־טוקער : ים־פּאַפּוגי, פּאַפּוגי־טוקער : שטורעם־פּויגל, שטורעם־טוקער :
 שטרויס, שטרויס־פּויגל, מַת־הנענה : אַפּריקאַנער שטרויס : נאַנדו : עמו : קיווי
 : קאַזואַר : איביס : נדעדפּויגל : קאַקאַדו : אַלבאַטראַס : דרייהעלדזל :
 זיידנעק : פֿיערעקל : ררטעקל : גאַלדעקל : רויטקעפל : רויטלייבל,
 מאַלינאַווקע : קרייצששבל, צלםשנאַבל : וויסברעם : בוימלויפֿער :
 ווינשלפּויגל : בלומעדפּויגל, קאַליברי, קאַליבער : קנאַקניסל : שפינדריידלער
 : שטיינראַלקער : שניידער־פּויגל : זומערשניידערל : ברער לויפֿער :
 זאַמדפּויגל, זאַמדערל : אַלקע : וויי, מאה : וויסע וויי, רויטע וויי : רעגער :

אוהו : פִּילע : פִּיר : קשעק : קאַרמאַרשט, באַקלאַן : פֿלאַמיהאַ : ענאַנטע : קאַפרע : קאַנדאַר.

נלעגענדאַרשע פֿייגל) פֿעניקס, נְרוֹקְנִי, וע, שנטעקלער, בראשית-פֿויגל.
קדמרפֿויר, ז אורפֿויגל, אַרכעאַפּטעריקס : פיפער-פֿויגל.
הימשע (פֿאַרהיימישטע, שטוביקע, געשטוביקטע) נַעלקיים :
דאָד(געוויקסן)עסנדיקע נַעלחיים, פֿלשעסנדיקע נַעלקיים : מעלה-ורהדיקע
נַעלקיים, איבערקייטערס : אַלצפֿרעסערס, אָמניוואַרן : הויל- (פוסט-) האַרנדיקע
נַעלקיים אַאַז"ר — זאַלאַע 46-, לאַסט-נַעליאַיים — פֿעחודוואַן 173 .
פֿיך, ז פֿי: הויופֿיך, אַרבעטפֿיך, האַרופֿיך, נגח, רינד, רינדפֿיך, יונגפֿיך,
קליינפֿיך, מילכפֿיך : בהמה, (בהמש נסה : בידלע, י סקאַטעע, שטומע צונג,
מורע : לאַבאַטע, שטע : נאַלה נמאַגערע בהמה) .
קו, בהמה, שטוביקע קו, קו אויף פֿאַשע, קעלבקו, מילכקו : יאַלעווע קו,
יאַלעווקע, יאַלאַוועץ : טעלעצע, קיעלע, פֿערוועסקע : אַלדעניקו, האַלענדער
קו אַאַזיוו : קאַלב, קעלבבל, זוּיגקאַלב : אַדפקועה, היח אַך בקיע, בעמבעקוע,
נאַה : אַקס, עקסל, ביק, בייק, וואַלאַי, בוהי, בול נ—) : שפּאַנאַקס, יאַכאַקס,
לאַסטאַקס : שטאַפּאַקס : שטידאַקס, שטיהאַקס : בופֿלאַקס, פופֿלאַקס,
פופֿלאַקס, בופֿל : אויעראַקס, וויזלטיר, בלאַ, וויזענט, זשובער : גרונצאַקס :
שעפּסאַקס : מוסקוסאַקס : זעבו : שק : וואַסעראַקס, נילפֿערד, היפּאַפּאַטאַם, ז
בעהעמאַט : שור המזיק, מר המועד : שור האַר.
שעפּס, שף, יונאַף, לאַם, לעמעלע : באַראַעפּס, פֿעלדזנבעראַעפּס :
מעדינאַשעפּס, מעדינאַס : דויסהאַרן : ציג, קאַזע, ציגעלע, ציקעלע : סאַרנע,
סערנע, געמזע : זעמשציג, שאַמואַ : קעמלציג, שאַרע-ציג : קאַשמיר-ציג :
בערגציג : לאַמע : אַלפּאַקאַ : בעשד-ציג: באַק, טריק: ציעבאַק, צאַפּ,
י קאַזיאַל, האַפּבאַק, ווידער, באַראַן : האַלדבאַק : שטיינבאַק, איבעקס.
חייר, דברשחר, שוויין, קוויטש, קוויטשער, דאַס וואַס קוויטשעט" : חזירטע,
חזיר-מוטער, ליאַכע : שטוביקער חזיר, יאַרקשירער חזיר, בערקשירער חזיר
אַאַז"ר : וואַלד-חזיר, ווילדער חזיר, קאַבאַן, וואַפּער, וויפּער, וויעפּער, ז
עבער, י וויעפּש : האַרדאַזיר : בער-אַזיר : נםשויר : פעקאַרי : באַרסוק.
אייל : חמור : לאַסטאייול, חמור למשא : יונגאיייל : אייזלטע, ז אייזעלע :

שטוביקער אייזל, וואלדאייזל, מוילאעל, אזיאטישער אעל, נובי(שער אייזל :
אפריקאנער אייזל, זעברע : קולאן, דזשיגיטי : קיאוג : אָנאַגער : קעמל, ז
ווערבליוד : איינהויקערדיקער קעמל, רייטקעמל, דראָמעדער :
צווייהויקערדיקער קעמל : וויקונאַ : פֿערד — פֿעראַידיאָן 173 .
הירש, הערש : אינד, הינד, ז אינדין, ז הירשקו : דאָמהירש, רעהירש, רעבאָק,
אי דעלער הירש, רויטהירש : אָפּונדיקער הירש, רעניפֿער : פּאַלאַרהירש :
שפּרינגהירש : גאַועל, אַלשזעל : גנו : נאָזהאַרן, רינאַצעראַס : אינדישער
נאָזהאַרן, אַפּריקאנער נאָזהאַרן : לאָש, לאָס, עלק, ז איילנטיר : אַנטילאָפּ :
עלאָן : קלינבאָק : טאַפּיר : אינדישער טאַפּיר, אַמערי קאַנער טאַפּיר : זשיראַף.
געווילד, ווילדראַרג, ווילדפּרעט נר-) : חיה, ז טיר, ז ברוט, בעסטיע : בייזע
חיה, חיה רעה, ווילדע איה, רויבשיה, פֿאַרצוקשיה.
ומשאָחה הינט) הונט, קלב ל"ר פלבים, י האַבאַקע : נקק סאַהאַן, סמוריאָן : -
פיעס, י פיאָס, בריטאַן : צויג, הינטיכע, סוקע : !מינים) שטוביקער הונט,
הויפֿהונט, קייטהונט, וואַכהונט, שליטנהונט : שפילהינטל, שויסהינטל, צוציק,
טעטשקע, פּאַפּי נאַ-) : מצרימהתט נהונט וואָס בילט ניט) : לאָקערהונט,
לויכעהונט, שפּירהונט, בלוטהונט, פּאַליציי הונט : יעגעהונט, געיעגהונט, ז
יאַגדהונט : פּאַינטער, סעטער : שעפֿעהונט, האַפֿהונט,
שעפּסנהונט, האַפּשטאַלהונט, דייטששער האַפֿהונט : דאָג, דייטשישער דאָג :
סאַנבערנאַר, סבערנאַרדינער, סענט־בערנאַרדער הונט : בולדאָג : עטלישער
בולדאָג : פּודל, טאַקסע, דינאַ, מאָפּס : טעריער, דאַקסטעריער,
ערדייל־טעריער : פּאַקס, פּאַקסטעריער, לעררעטקע : וואַכטלהונט, ספּאַניעל :
שפּץ : כאַרט, כאַרט, ווינטהונט : פּרייריהונט : ניר פּאַונדלענדער הונט,
וואַסעהונט, וואַסער קריכער, שווימער : עסקימאַסישער הונט, פּאַלאַרהונט :
אויסטראַליער מלדהונט : קיניג קאַרלס הינטל, לייבהונט : רוסשער (סיבירער)
וואַלפֿהונט, היענע־הונט, הירשהונט : שאַקאַל.
פּוקס, פּוקסיכע : רויטער פּוקס, זילבערפּוקס : וויסער פּוקס, פּאַלאַרפּוקס :
קאַרער גאַן : וואַלף, מב וועלוול, האַלפֿיכע : בילוואַלף, פּרייריוואַלף,
איראַפעשער האַלף : אינדישער וואַלף, קאַלזין : זעברעאַלף.
נמשאַחה קעץ) קאַץ, קעצל, קאַטינקע, קאַט, קאַטער : שויסקעצל : שטוביקע

קאַץ : אַעאַרע־קאַץ : ווילדע קאַץ, ווילדקאַץ, וואַלדקאַץ, ריש : פיזעמקאַץ :
ווילקאַץ, דעלונדונג : ציבעטקאַץ, טיגערקאַץ, סערראַל : פאַנטער קאַץ,
פאַרדלקאַץ, אַצעלאַט : אַפּריקשער קאַץ, בולאַנער קאַץ, גענעט, לוקס, מאַרגע.
באַלו.

לייב, מב לייבש, לייביכע, לייבינסע : יונגלייב נייד) .
טיגער, יאַראַר : פומע, קוגואַר : פאַנטער(ע), באַרס : לעמפערט, ז לעאַפּאַרד :
שניילעמפערט : קינרטיגער, טורקעסטאַנער טיגער.
היענע: געפאַסיקטע (געשטרייפֿטע) היענע: געפֿלעקטע היענע, טיגער־וואַלף :
ברערהיענע, בייברעגיקע היענע : ערדראַלף, פּראָטעל.
בער, רב בערל : ברוינער בער : וויסער בער, אייזבער, פּאַלאַרבער : מויער
בער, זילבערנער בער, דעליבער : שהאַרצער
בער, שוואַרצמער, באַריבאַל : קאָווקאַזער בער .
ננאַגערס) מויז, מייזל , מיאוסקייט, ראַץ, י ראַט, פאַצוק, שטשור, שטשער,
שטשאַר : שוביקע מויז, פֿעלדמויז, וואַלדמויז, עסערמויז, וואַנדערמוין :
סיבירער מויז, לעמיט : עגיפטישע מויז, פרעהס מויז, איכנימאַן : בלינדמויז,
קוילמויז, שפּרינגמויז, שטיצמוין : בושמוין, בייטלמוין : ליולמויז.
וועווערקע, וועווריק, י וועריאַרקע : פֿלי וועווערקע : פּרייר־וועווערקע : פֿיי,
האַרמל , האַרמעלע, ז הערמעלין, ז גאַרנאַסט, ז גראַנאַסט : זיסעלע,
זיסלמוין, סוסליק, ערדוועווערקע : האַמסטער : פֿייפֿער, מערמל , ז מורמלטיר,
ביבאַק, סורקע : וועווערקעמויז : שלאָפֿמויז, פעפֿער, אַלפּדפּעפֿער,
פֿייזיבאַלאַפֿער.

האַי, ז זיעץ, זייטשיק : האַייכע : ערדהאַן : אַלפּנהאַז, שנייהאַן : וויסער האַז,
דויער האַז, ברוינער האַז, שפּרינגהאַז.
קיניגל , ז קוניקל , ז קראַליק, ז קרוליק : פֿעלדודקיניגל, ווילד־קיניגל,
וואַלד־קיניגל , זילבער־קיניגל , האַרמל־קיניגל : פֿראַנצייזיש, ענגליש,
פֿלאַנדריש, בעלגיש, בלוי ווינער, אַנגאַרער אַאָזיוו קיניגל : צוים־קיניגל ,
ווינטערקיניגל.

מינק : ביבער ז באַבער : פיזעם, ז וועכעכאַליע, מאַסקרעט נ—) : שאַפּ, שופּ, י
יענאַט, ראַקון נאַז.

נמשאָחה מאַרדערס) מאַרדערי: שטוביקער מאַרדער, וואָלדמאַרדער,
 שטיינמאַרדער: וואַסער־מאַרדער, ווידרע: טייסהונט, ים־פֿוקס: אָטער:
 פֿישאָטער, נטשטער: וויזעלע: שניוויזעלע, פרעט־וויזעלע: טכויר, שעשקע, ז
 אילטיש, ז אילטיס, נאַ-) סקונק, סקאָנק.
 פֿלעדערמויז: נאַכט־פֿלעדערמוע, אָונט־פֿלעדערמויז: וואַמפיר־פֿלעדערמויז:
 פֿליגלהונט, פֿלעדערהונט, קאלאָנג: פֿאָדקעווע־נאָז:
 אויער־פֿלעדערמויז, גרויסאויער: ים־פֿלער דערמויז.
 נאינסעקטן־פֿרעסערס) שפיצמויז, גרער בער(מויז), גראָבמוין: מולטוואָרעם,
 ז מוילוואָרף, קרעט, קראָט, קריט: שטעכלער, נאָדלער, איזשק(שטעכאָק), ז
 שוש, ז יאָמק, ז איגל, שטעכל־חזיר: סויבל: טאָקס, דאָקס, באַרסוק:
 שטינקטאָקס, טעלעדו: געע, נאָרקע: מוראַשקע־פֿרעסער.
 העלפֿאַנד, העלפֿאַנט: אינדישער העלפֿאַנד, אַפֿריקאַנער העלפֿאַנד: מאַמאַנט,
 דינאַטעריום, מאַסטאַדאָ.
 מאַלפּע, בוושן, בוושנע, י אָבעזיאַנע, ז אָף, מאַנקי נאַ-) : ברייטנעזיקע,
 שמאַלנעזיקע, הינטקעפּיקע, מענטשנדיקע מאַלפּעס: אָראַר אוטאַנג,
 וואָלדמענטש: שימפּאַנזע, גאַרילע, גיבאַן: פאַריאַן, באַבון: מאַנדרייל, גרינע
 יםקאַץ: שרייער, שריימאַלפּע: משאַט, מאַקאַקאַ, קאַפּוצינער מאַלפּע,
 באַרבאַרימאַלפּע, אראַבי: מאַקי, לעמור, מאַקי דער ניט־עטער.
 נבייטלדיקע נעליאַיים) קענגערו, קענר רו, ענטלנאַו, אָפּאָס, דידעלף:
 בייטלדיקער שטשור, בייטלשטשור: יעכידנע.
 נצאַנאַרעמע נעליאַיים) פֿויליאַק, ז פֿוילטיר: דריי־פֿיטערדיקער פֿוילער:
 מוראַשקעבער, יורומי: פאַנצערניק, פאַנצלער: ענטלשנאַבלער:
 מוראַשקשנאַדלער.
 נפלעטרעפֿיסיקע נעליאַיים) נטזונט, פֿשהונט, פֿאָקע: ים־פֿערד: נרקו, יטשקס,
 האַלאַס, ראָומאַרינ(ע), מאַרזש: קאָטיק: ים־העלפֿאַנד, ים־ליב, ים־בער,
 ים־פּאָטער, ים־לעמפּערט, ים־ביבער אַאו"ר.
 נוואַל־פֿישדיקע נעליחיים, וואַסערוי גערס) וואַל־פֿיש, ז קיט: נסדיו, בלויער
 וואַל־פֿיש: איינהאַרן־וואַל־פֿיש, נאַרמאַל: פּאָלאַר וואַל־פֿיש, אייברעכער:
 פּאַטראַל, דעלפֿע, קאַשעלאַט.

פֿראַן : נקינדעריי- בוטשן, בוטשן, דע שטוב
ברענט : די שוואַלבן האָבן דאָס מית-

202

2 4 7—ע 2

המיקודש געלאָק (את די שפינען האָבן פֿייער געטראָגח : באַטשן, באַטשן,
האַ-גאַ-ש.

שפר : בעסער פֿון אַ גוטער קו די שרינע איידער פֿון אַ מאַגערער די ברוסט :
בעסער צריי בהמות (קי) איידער איין ציג : קלזמן די בהמה לאַזט זיך מעלקן
פֿירט מען זי ניט צום שוחט : וואָס קומט אַרויס פֿון דער עטער קו וואָס גיט אַ
סך מילך, אַן זי שלאָגט דערנאָך דאָס שעפֿל אַרויס : וויי דער בהמה, וואָס נאָר
בשעתן פֿגרן אין זי אַ בהמה נווען מען קוילעט זי בלויז צוליב דער פֿעל) : אַן
דער שעפֿס הערט „אַעון צור“ זינגען און דאָס קאַלב „אַקדמות“ זאָגן מעג מען
זייער פֿלייש אַוועקוואַרפֿן : פֿון אַ קאַרגן גאָר און פֿון אַ פֿעטן באַק געניסט מען
ערשט נאָכן טויט : דו באַק, יאָ דו ביסט הייליק, אָבער וואָס שטינקסטו אַזוי? :
קוף בהמה לשאַיטה : ניטאָ אַזוי אַרעם ווי אַ הונט און אַזוי רייך ווי אַ חזיר : ווו
הינט בילן, דאָרט וווינען מענטש (דאָרט אין אַ מישב) : אַן אַ הונט בילט זאָל
מען אַרויסגיין זען : פֿלבים בוכיםימלאך-האָוות אָא לעיר, פֿלבים מקחקים—
אלנהו הנביא באַ לעיר : אַלע הינט און אַלע יוונים האָבן אק אָנים : פֿון אַ הונט
קען מען אַפֿילו קיין מטן פעלץ ניט מאַכן : אַ הונט גייט מען אויס דעם וועג :
מיטן בעסטן הונט אין ניט מט קע עסקים צו האָבן : עס אין ניטאָ קיין מטער
הונט : אַ הונט בלייבט אַ הונט : ווען אין ביי אַ הונט אַ נוס-טוב? ווען מען
צעברעכט אים אַ פֿוס : אַ קאַץ אין אַ נגב (אַ מזיק) : פֿאַר אַ קאַץ קען מען זיך
ניט באַהאַלטן : אַ קאַץ זאָל האָבן פֿליגל, וואָלט זי אַלע פֿייגעלעך אין דער לופֿט
אויסגעהאַרע : אַ מויו איו אַ גנב : ניט די מוין אין דער נגב, נאָר די לאַך אין
דער נגב : אַ וואַרעם אין אַ גנב : אויף אַ שלאַנג טאָר מען קק רחאָנות ניט האָבן
: אַ דאַנק דיר, גאָט, פֿאַר דינע ברואים ! : איבער אַ האָן מיט אַ הת אין אַרוב
געוואָרן אַ שטאָט : דער מענטש זינדיקט ק דער האָן ווערט די פֿאַרה : אַ שנדן
וואָס הערט די מוילה זאָל מען אַרויס-
טרייבן פֿון דער קהילה : ניט פֿע בלאַע דך ווערט דער אינדיק פֿעט.

זען אויך : זאָאלאַיע 248, מעליאַהאָדעשיע אפ.
 248 . נעליחיים-האָדעוואַניע ם ן שטוביקונג (פֿאַרהיימש, שטובוט) (פֿע
 נעלי-אַיים): האָדעעניע, האָדיוולע, ציווג, אויפֿציונג, ז צוכט, ז ציכטונג :
 בהמות- (פֿירס האָדעוואַניע, בהמות- (אויפֿ)ציונג, ז בהמותצוכט, ז
 בהמות-ציכטונג : חניריםשאָדעראַניע, חניריםשיונג אַז"וו : עופֿותזאָדערשיע,
 עופֿותשיוט אַז"ר : פֿויגל-האָדעאָניע, פֿרלציווג אַזיר : טויבדהאָדעראַניע,
 טויבעיוע אַזיר : פֿמאָדעאָניע, פֿישיוט אַז"ר : בינעחאָדעראַניע, בינעדציוט
 אַז"וו : זיך ציווג, זידווערעם-קולטור, סעריקולטור : פֿערדאָדעראַניע,
 פֿערדדציונג אַז"ר : דרעסירוט, טרעסירוע, טרענירוט : פֿאַרוע, קריי צונג,
 בריוט, מעטיואַציע, פֿאַהאַמיע : זאָאָטעכניק : טרעמאַטאָלאָמע.
 פֿיכרירטשפֿט : מילכררטשפֿט, מילכעררי : בינעדווירטשפֿט, בינעררי :
 פֿויגלעררי אַזיר : פֿיכפֿאַרם, פֿיכפֿערמע : מילכפֿאַרם, מילכפֿערמע :
 מילכיקעררי, מעלקעררי, פֿאַכט, ז פֿאַקט, ז מלעטשרניע, דירי ו—) :
 קעזקאָכעררי, קעווערי : עופֿות-פֿאַרם, עופֿותפֿערמע, טשיקדפֿאַרם נ—) :
 (נבננים) שטאַל, סאַרי, אָבאַרע, פֿערד(שטאַל, י קאַניושנע, רעמיזע, סטשיע,
 סטייבל נאַ-) : אָגער-דעפֿאַ : קושטאַל : חניריםשטאַל, י כליער : שאָפֿשטאַל ,
 שעפֿסנשטאַל, פֿראָפֿוסניצע, קאַשאַרע, האָפֿגעהעפֿט : פֿסאַרניע : הינערשטיג,
 לאַקטע, הינערשטאַל , הינערהויז, קורניק, קאַטוך, קוטשע, קיטשע, עופֿותזויף
 : סעדעלע, מיד(ע)לע, האָדעלע, נאַסיעדלע, הינערשטאַנג : טויבנשלאַק, שלאַק,
 טויבנשטיבל, טויבנהיזל , קאַלומבאַר(יום) : פֿויגלהוע. (פֿויגל)שטיג, י
 קלעטקע, י קלאַטקע : נעמט,

249—248

פֿויגלנעסט, שוואַלבנעסט אַז"וו : נידאַלאָגיע : לייבנגרוב, בערלאָגע,
 געלעגער , ווינטער-נאַרע. בינעוועסט , בינשטאַק, פֿאַסינקע : דאָאָנבינשטאַק,
 גלעזערנער בינשטאַק אַז"וי : מאָטקע-קעמערל , האָניק-קעמערל ,
 האָניקשטאַק : וואַקסקעמערל : האָניקשויבן, האָניקשייבלעך : האָניקסאָט,
 בינרעבס : פֿלאַסטרע : מוראַשניק, מערעטשניק, ז מוראַווייניק, מורעער
 קע-נעסט, מורעשקע-בערגל : לייקע נאין מורעשניק) : מויז(נ)לאַך, מייזנלאַך,
 מולטוואַרעם-לאַך, ז מוילוואַרפֿלאַך : וויוואַר(יום) : זאָאלאַגישער גאַרטן, ז

טירגארטן, זאָאָפּאַרק, זאָאָ, זו נאָ-) : מענאַזשעריע, ז זווערינעץ : טעראָר(יום)
: אַקוואַר(יום).

נמכשירים) בריאוויון, ברימאַשין, אינקובאַטאָר : מעלקמאַשין, מעלקרערל ,
מילדשפּציער : סעפּאַראַטאָר : מאַסליאַנקע, מאַסניצע, קאַלאַטויקע, בויקע,
קאַדושקע, פוטערפרעס, פוטערקע : מילכמעטער, לאַקטאַמעטער :
מעלקשעפּל, מילכעמער, מילכקאַן, פידשאַפיק, דויניצע, דוניצע, דאָיאַנקע :
מעלקבענקל : קעזפרעסל, קעזזעקל, קעזיק.
האַדעווער, ציער, אויפּציער, ז צוכטער, ז ציכטלער : בהמות-(פֿיך)-האַדערער,
בהמותציער, ז בהמות-צוכטער, ז בהמות-ציכטלער : שעפּסן-האַדעווער,
שעפּסדציער אַאָ"ר : חנירים-האַדעווער, חנירים-ציער אַאָ"ר : חוירניק :
טויבן-האַדערער, טויבדציער אַאָ"ר : טויבע(נע)ר : עופּות-האַדערער,
עופּות-ציער אַאָ"ר : עופּענער, בריער, קורניק : בינעך האַדעווער, בינעדציער
אַאָ"ר, בינער, י פּאַסיטשניק : טרענירער, צוימער : אַקסן-צוימער,
לייבדצוימער : (פֿאַר)שטוביקער, (פֿאַר)היימישער : זאָאָטעכניקער.
פּאַסטוך, הערט נאָר-) , ז הירט, ז שעפּער : פּאַסטוכערין, פּאַסטושקע, ז
שעפּערע : טשערעדניק, טשאַבאַן : קיפּאַסטוך, ציגדפּאַסטוך, חוירים-פּאַסטוך
אַאָ"וו : פֿיך-פֿיטערער : פֿיכטרייבער, קאַובאַי נאָ-) : שעפּסן-שערער.
אַרענדאַטאָר, (שרענדאַר, אַרענדאַר-
שטשיק, חוכר, אָוכסן, פּאַכטער, פּאַקטער,
פּאַכטשאַש, מילקפּאַכטער, שווייגער, מילכ-
מאַן, מילכיקער.

וו ן נאַרבעט-פּראָצעסן) (פּאַחשטוביקן, (פֿאַר)היימיש, ז דאָמעסטיקירן, ז ציכטן
: פּלאַ-

דישען, פּלאַדיען, פּלאַדעווען: נהינער) בריען,
זעצן : פּאַרן, פּאַליעווען, צולאַזן, קרייצן :
האַדערען, ציען, ארפּציע, מנדל זע, אויפּ-
ברענגען : האַמעווען, צוימען, צאַמען : דרע-
סירן, (איטטרעסירן, טרענית : אויספּאַרן,
אינרייטן, אוי-רייטן, אינברעכן : פֿיטערן,

פאַשען, שטאַפן אַן"וו — 2-8 : מעלקן, אויס-
 מעלקן : אָפּשמאַנטן : (אויס) שלאָגן פוטער.
 שפר : עס קען זע אַן ערלעכער שענקער און אַ שעפער אַ ננב.
 זען אויך : זאָלאָגיע 246, מעליסיים 2.ז
 249. באַטאַניק, וועגעטאַציע
 ס ן באַטאַניק, פאַלעאָבאָטאַניק : מיטאָלאָגיע : געוויקסאַנאַטאַמיע, פֿיטאַטאַמיע :
 גע-

וויקסדפֿיזיאָלאָגיע : פֿיטאַביאָלאָגיע, פֿיטאַ-
 כעמיע : עקאָלאָגיע, פֿיטאַגעאָגראַפֿיע :
 פֿיטאַפּאַלעאָנטאָלאָגיע, פֿיטאַפּאַטאָלאָגיע :
 פּאַמאָלאָגיע, אַלאָלאָגיע, פֿונגאָלאָגיע אַאז"ר :
 באַטאַנאָגראַפֿיע, פֿיטאַגראַפֿיע, אַלאָגראַפֿיע
 אַאז"ר : פֿיטאַנאַמיע, טאַקסאָנאַמיע, סיסטע-
 מאַטיק.
 באַטאַניקער, פֿיטאַלאָג, אַלוואָלאָג אש"מ. נקעמערל) זאַמען- (יוימען-
 זריעה-)קע-

מערל, ז צעל : ספּאָרע : נקעמערל-געבוק
 קעמערל-זאָפֿט, וואַמענהייט, זאַמען-קאַפּסל,
 זאַמעןשאַלעכץ : זאַמענשילדל, זאַמענשופּע-
 לע : זאַמענקאַרב, זאַמענשנאַר, זאַמענשראַם :
 זאַמענמויל : זאַמענאייעלע : פּראָטאַפּלאַזמע,
 קערן, יאָדער : זאַמעדגעבוירלינג, עמבריאָן,
 ז עמבריאָ : עמבריאָדוועקעלע, זאַמענוועקעלע,
 ספּערמאַטאָפּאָר : כראָמאַטע : כראָמאַזאָם :
 כלאַראָפֿיל-גרייפּעלעך : ציטאָלאָגיע.

204

2 49

ממש, גשפּחרשע : וואַרצל : זאַנגוואַרצל, ציבעלע-האַרעל, רויראַרצל אַאזיר :
 הויפטוואַרצל, צושבהאַרצל : זייטוואַרצל, בייַהאַרצל, ז נעבנוואַרצל :

אייבערוואָרצל, אָטעם-וואָרצל, לופֿטראָרצל : וראָרצל-פֿאַרעם) שפינדלדיקע, ריבנדיקע, פֿאַדעמדיקע, באָרדיקע, אַקסיקע, בינטלדיקע. רעטעכדיקע, צעצווייגטע וואָרצלען : וואָרצל-סיסטעם : נטיילן וואָרצל) געפֿעסבינטל, דורכפֿיר - געפֿעס, זויגטייל, דורכפֿירטייל, האָקסנדיקער טייל : וואָרצלשטעג, וואָרצלפֿיסל, וואָרצלקנילעכל : וואָרצלעיטעלע, וואָרצלעיכל : וואָרצלציכל, האָרצלעיטל, האָרעל-קאָרע. וואָרצלעיכל. וואָרצל-פֿעדעם : וואָרצלפֿרוכט. וואָרצלדורק.

שטענגל : בלומאָטענגל, באָבשטענגל. אָשטענגל אַאָר : גלייכשטייענדיק שטענגל, קנוילשטענגל : וויקלשטענגל, וויקעלע : קרייכיק שטענגל, קלעטעקטענגל, רינשטענגל, מנטשטענגל, האָלציק שטענגל, אונטערערדש שטענגל : זאַנג : שטרוי, שטאַפּסל, סטערנ(י)ע : צווייג : לאָרבערצווייג, איילבערטצרייג אַאָ"וו : וויינצרייג, הענגל : יעלניק, לאָזע : ראָקיע, פֿרענדזל, ביטע, קעצעלעך, טשעפקע : איידלצרייג, שטילצרייג, אָפֿפֿירצרייג, אָפֿלייגער : ארסלרפֿער, סטאַלאַן, ז ושרצל-ראַנקע : אויסגעצויגענער, געקירצטער אויסלויפֿער : רוט, ריטל : הושענא-ריטל, ווערבעריטל, ערמה-ריטל : קייטלרוט, שפּראַצריטל : פּרוטיע, פּרוטקע : ז ראָזגע : וויצע, וויצקע, וויטשע, וויטשקע : כראָסט ופֿאַרדאַרטע צווייש : אָקוליר-אייגל, שטענגלקנויל, קרוין, קריינדל, צונגקריינדל : שטאַם : שטאַמבינטל, קאָרטש, גלאַמפּ, קאַרפע, שטומפּ, קלאַמב, קנאַט, פיען, פעניע, פעניק, פעניאַק, פניאַק : סוק, סענק : ציבעלע-טעצל, ציבעלע, טעצל, שעלכל.

קאָרע, באָרק, בערעסטע, באַסט, ביעל, ליקע, שטעכלקע, קאָריק, קאָרק : נטיילן קאָרע) קאָריקשיכט, קאָריקשכט : לוב, ליפ : ווקסשיכט, קאַמביום : לובפֿעדעם, לובפֿיבער : הויט, הייטל, עפידערמיס : הילן, גילן : העמדל, שופ(ל) , של, שאַלעכץ, שויט, סטרוקע, סטרוטשקע : הויטשטאַף, צעלולאָן. האָלץ : קערנהאָלץ, זאַפֿטהאָלץ. האָלצלייב, האָלצקערפער, האָלצשטאַף : האָלצלייב-פֿעדעם, האָלצפֿראַנדז, פֿיבער, ז האָלצפֿאַזער : געפֿעס-און פֿעדעם-בינטלעך : האָלצלייב-געפֿעסן, זיפֿטרייכל, האָלצלייב טרייכל : אַרױפֿיקער, אַראָפֿיקער שטאַם : האָלצמאַרץ, האָרץ : יאָרינגען, האָלצריטען : האָרצשטראַלן, האָלצמאַרכשטראַלן : פֿליאַדרע.

בלאַט, בלעטל : בלעטער, געבלאַט : פֿרוכטבלאַט, ציבעלשבלאַט,
 לאָרבערבלאַט אַאָז"ר : בלומענבלעטל, טייבלעטל אַאָן"ר : בייבלעטל,
 בייבלומבלעטל, ביוואָרצלדיק בלאַט, וואָרצלבלאַט, דעקבלאַט, דיקבלאַט :
 שטענגלבלאַט, הויכבלאַט : ציגנבלאַט : קרוינבלעטל, נעגעלע : וויקלבלעטל,
 בעכערלבלעטל, (בלעטעחראַועט)ש : בלאַטפלעטל, ז פלאַסטינקע : בלאַטפֿלאַך
 : בלאַטאַדער, בלאַטנערוו : מילכואַפֿט־אַדער : בלאַטבאַזיס, בלאַטווייכלייב,
 בלאַטפּאַכווע, בלאַטשיידל : בלאַטשפור, בלאַטשנאַר, בלאַטקאַרב,
 בלאַטשראַם, בלאַטלעפֿצל, בלאַטשפעלטל, בלאַטמיכלל : בלאַטשטיל,
 בלעטערפֿיסל.

נפֿאַרעם פֿון בלאַט) געפֿעדערט, גלאַטראַנדיק, געזעגט, געלאַפּעט, געטיילט,
 צעהאַקט, געציינדלט, געפֿינגערט, געדריטלט, געשטילט, געקאַרבט,
 פֿינגערדיק־געלאַפּעט, פֿינגערדיק־געטיילט, פֿינגערדיק־געהאַקט, פֿעדערדיק
 געלאַפּעט, פֿעדערדיק געטיילט, פֿעדערדיק געהאַקט, נאָדלדיק, לינעאַל,
 לאַנצעטיק, עליפּטיש (אַראַל), פֿיליק, האַרצעדיק, נירנדיק, קיילעכ(ד)יק,
 שילדיק, אַלעדיק,

2 49

לירעדיק בלאַט : איינפֿאַך, צונויפֿגעשטעלט (צוזאַמענגעזעצט) בלאַט :
 אַנטקעגנשטעליק בלאַט, איבעראַנאַנדיק בלאַט, זיצנדיק בלאַט :
 בלעטעקטעלונג, בלעטער־לאַגע : בלעטערמאַזאַיק : בלעטער־סיסטעם,
 געבלעטער.

געבלום, געבלים, בעזעמל, לאַקנקרייזל, קאַרבגעבלום, קעפל־געבלום,
 הענגל־געבלום, מלדיק געבלום : בליונג, קלייד, בלומענקלייד, פֿרוכטקלייד,
 געבלום - שירעם : בלומענאַק.

קנאַספּ, קנאַפּ, אייגל, שפּראַצאייגל, בוטש : גערמע, ז קייס : זוּימערקנאַספּן :
 הוילע קנאַספּן, צוגעדעקטע קנאַספּן, אַנטקעגנדיקע קנאַספּן, ספּיראַלע קנאַספּן :
 בלאַט(בלעטער)קנאַספּן, פֿרוכטקנאַספּן, געמישטע קנאַספּן,
 אַרויסשפּראַץ־קנאַספּן, קנוילקנאַספּן, שפּיצקנאַספּן : קנאַספּנבלעטלעך,
 קנאַספּנשופּ, דעקשופּל, גריפֿל, מערזשל, פעסטל : אונטערשטעליק פעסטל,
 אייבערשטעליק פעסטל : פעסטלעזלעכל : קניפל, פֿרוכטקויפל, ספּאַראַנדע,

אָער(יום) : אונטערשטעליק, אייבערשטעליק, מיטלשטעליק פֿרוכטקניפל :
איינעסטיק פֿרוכטקניפל , צרישנקניפל : איי, אייקעמערל : זוימעהאַריינשנג :
בלומענשטויב, שטויבעלעך : ספּאָרן, ספּאָרנוואַנגל : שטויבפֿעדעם : מענלעכע
אַרשנען, אַנטערידיע : וויבלעכע אַרשנע, אַרכעשניע : שטויבגעפֿעס :
שטויבזעקל, שטויבבייטל, שטויבקושל : שטויבקשעלע, שטויבקעמערל,
שטויבטרייבל, פּוכערל, זוימעטרעגער.
בליונג : עפל־בליוט, אַראַנזבליונג אַאָז'ר : בליט, פיפקע, מיק, שפּראַץ,
שפּראַצלינג, ערשטשפהאַצל, פֿאַרשפּראַצל : פֿיכטשפּראַצל, ראַסטקע :
שפּראַצלזאַק, האַאַלעול, שפּראַצשייטל.
פֿרוכט, געפֿרוכט, בלאַטפֿרוכט : אַלאַסענע פֿרוכט : בעכערל, האַניק־בעכערל,
בלומבעכערל, שטרבטרעגער : מילכל, פּיסקל : ליפּ, ליפעלע : אייבערליפּ,
אונטער־
ליפּ : צאַפּן, זויגצאַפּנדל, פּיטום, נעקטאַרדערל, בלומענטרייבל : בלומענזאַפּט.
בלומעראַניק, נעקטאַר : פֿרוכטקערפּער, וויכליב : בלומענשיידל, שיידרענטל
: פֿרוכט שטעקל, פֿרוכטפֿיסל, בלומענגקווייטן)פֿיסל : פֿרוכטפֿלעכטל,
קנילעכל, קריינדל : בלר מעחילע, וויקלזילע, בלומעהאַינהיל, וויקל־אינהיל
, בלומעאַוירינגל : בלומענבעט, בלומענשוים, בלומענפֿיל : בלומענשטאַנד,
פֿרוכשטאַנד.
גערעב : פֿורעם־געוועב, אויסבילד־גש וועב, דורכפֿיתעוועב : מעכאַניש
געוועב : שראַמיק גערעב : שטאַכעטך (פּאַליסאַדך, ראַטך)גערעב.
זוימע, זאַמע, זאַט, זריעה : גרויפּ, גרייפל, זערנע : זוימעך (זאַמעך,
זריעה־)קערנער : י נאַסיניע נאַסעניע : לינזווימען, ליאַנע־זוימען,
פֿלאַקסווימען, סימיע : ראַפּס, רעפּאַק, רעפּיי ניק : פּאַסטעך־בייטל :
זענעפֿטזוימען, טאַבעקזוימען אַאָז'ר.
באַשטויבונג : אַליידבאַשטויבונג, אויטאַגאַמיע : פֿרעמד־באַשטויבונג,
אַלאַשמיע : ווינטבאַשטויבונג, אַנעמאַפֿיליע : אעסעקטדבאַשטויבונג,
ענטאַמאַפֿיליע : קרץ־בשטויבונג, קינסטלעכע באַשטויבונג, העליאַטראַפּיע :
קאַפּריפֿיקאַציע.
נרעגעטאַציש בלייַקייט, צייטיקייט, ז רייפֿקייט אַאָז'ר — אַדי : בליונג,

שפראָצונג, האָקסונג אַז'ר : שפראָץ, בלי, אויפֿבלי אַז'וו — יי : קנאַספונג :
 באַבלעטערונג : באַאָדערונג, אינערוואַציע : בלעטערשפּאַל : געריקסך שלאָף
 : וועגעטאַציע, געריקסיקייט : געריקסך לעבן, ז פֿלאַנצדלעבן : בליעכץ,
 בלשטאַנד, בליצייט, צווייט : ווקס, אויפֿרוקס, אויסווקס, אויסהאַקס,
 ווידערווקס, ווידערוואַקס, זריסט : וועגעטאַטיווע פֿאַרמערונג.
 עערקסדקראַנקיש בראַנד, שווער, דאָסט, שימל, פֿוילעכע : תבואה־בראַנד,
 ברויטזשאַווער, ברויטראָסט אַווייו : טרויבנ־

206

טר. מעלטוי, וופנטרבשמל : עפל־פֿוילעכע, באַרנפֿאַרך.
 סיסטעמאַטיש אָפטיילונג : אונטעראָפטיילוט : קלאַס : מין : זגאַל, ז אַרט :
 משפּחה.

נאָפטיילועעז בלומיקע געוויקסן, טאַלך פֿיק : אָנבלומיקע געוויקסן,
 פטערידאָפֿיטן : זוימעדגעריקסן, ספערמאַטאָפֿיטן : ספאָרן געוויקסן, ברשפֿיטן.
 נאונטעראָפטיילונג וואַסעררוקסן, אַלע : שוועמלעך, פֿונגוסן : דעקזוימיקע
 (זוימעדפֿאַרדעקטע) געוויקסן, גימנאָספערם : הוילזוימיקע (נאָקעטזוימיקע)
 געוויקסן, אָנהאַספערם.

נקלאַסח איינטייליקע (איינזוימענטייליקע|א געוויקסן : צרייטייליקע
 (צרייזוימענטייליקע) געוויקסן : פֿר)עדערדיקע (ז פּאַפּאַראַטאַרטיקע)
 געוויקסן, ז פֿאַסעריקסן : מאַכן : קעסטל (שכטל) שטר־געורקסן : באַקטער
 יעס : לישיעס, פֿלעכע.

נמשחוש האַנענפֿוסיקע (שונקל) : נאַכטשטודיקע, מאַטל(קעבלומיקע
 (באַגעוויקסן), קאַרבבלומיקע (קאַמפּאָזיטן), קרייצגצלבלומיקע,
 שירעמבלומיקע, ליפנבלומיקע (לאַביאַטן), רויזנבלומיקע, פֿיילכנדיקע,
 וויינשטאַקעדיקע, תבואהדיקע (שטרוי גראַז), ישעדעדיקע, דיקבלעטערדיקע,
 לינענדיקע, אַנטשעפיקע אַז'ר : אַמאַרילך געוויקסן, איריס־געוויקסן,
 אַמאַרשט־געוויקסן, אַרכידעשגעוויקסן, פרימל־געריקסן, ליליעגערקק,
 אייביקרגעריקסן, בעכער־געוויקסן, ברוינוואַרץ־געריקסן, עריקע־געוויקסן,
 מעלדע־געוויקסן, קאַנאַביס־געוויקסן, קירבעס־געוויקסן, מאַנגעריקסן,
 דרייגעריקסן אש'וו.

נמשאחות ביימעה איילבירטנדיקע, אולמענדיקע, שאקארדדגעריקסן,
 באַרבאַריסנדיקע, בערשזנדיקע, בוקענע, אַדדביימיקע, צישלעטערדיקע,
 האַרטפרענטיקע, הושענהביעריקע, זומאַייגלדיקע, לייזנדיקע,
 נאָדלבווימיקע, סטעפנדיקע, עפלבווימיקע, פֿוילבווימיקע, פֿערדקאַשטדגעוויקסן,
 קליאַנער דיקע, שטיינברעכעדיקע, שפינדלבווימיקע האַז'מ.
 נמשאחות שוועמלעך) עסעריקע (ז עסבאַרע) שוועמלעך, שסטראַמיצעק :
 גיפֿטיקע שוועמלעך, באַסידשמיצעטן : ראַצ(מעלטוי)שרעמלעך, סאַמאַפֿיטן :
 פאַראַזיטשוועמלער, פאַראַזיק : זעשרעמלעך, אַסקאַמיצעטן : אַלעשרעמלעך,
 פֿיקאַמיצעטן : הייוונשוועמלעך, רער־רעמלעך, פֿלעטלדיקע שוועמלעך,
 בערשטלשרעמלעך, האַסערשראַמיקע שוועמלעך אַז'מ.
 נהימשע סיסטעמאַטיק) בלומגעריקם. ציבעלע־געוויקס : שטויבבלום,
 פעסטלבלום : טרייבלבלום, סימעטרשע בלום, אומרעגלמעסיקע בלום :
 איבערפעסטלדיקע, אַרומפעסטלדיקע בלומען : געפֿילטע בלומען אַאָזיר :
 איינשטוביקע, צרקטוביקע געריקן : אומגעשלעכטיקע, איינגעשלעכטיקע,
 צוויי געשלעכטיקע געוויקסן : איינשריקע, צוויי יאָריקע, פֿיליאָריקע געוויקסן
 : מנטשטויביקע געוויקסן, שיעעריקסן : אייבערערדשע (אי בערסטע) געריקסן
 אַאָדר.

וו : וועגעטירן. אָננעמען זיך, צונעמען זיך, אויספֿיקן זיך, קנאַספֿן זיך, קנאַפֿן
 זיך, שטענגלען זיך, בליען, צוויטען, קרייט(לע)ן זיך, שפּראַצן, (יצמח ווערן,
 נולד ווערן, אַרויסקומען, אַרויסשיסן, אַרויסגראָזן : דינען : אקסן, אויפֿהייבן
 זיך, אויפֿאַקק, צעוואַקסן זיך אַז'וו : שעפעטיען, געדייען : אויפֿגיין, דערגיע,
 צייטיקן זיך, צייטיק ווער, ז רייפֿן, רייף ווערן : לאָזן וואַקסן, פֿאַרלאָזן.
 אדין בלייבן. שפּראַציק, אויפֿגיין, גיין, רוי, אומצייטיק, ז אומריף : צייטיק, ז
 ריף, צייטיק אויף (דעח גיך, ז שנעלרייף, אובערצייטיק, איבעררייף.
 זען אויך : גערקע —2, אַריקמר 251.

207

—2. געוויקסן

ם : געוויקסן־וועלט, ז פֿלאַנצן־וועלט : געוויקסן־קיניגרייך, ז פֿלאַנצן־קיניגרייך
 : פֿלאַרע : געוויקס, געוועקס, ז פֿלאַנץ : טיי געוויקס, באַוול־געוויקס אַאָזיוו, ז

טייפלֶאַנץ, ז באַרלֶפֿלאַנץ אַז"וו : צומח, צאַחים, פֿרוכט : תביא־תהאָדה, י ווידאַטיק : פֿאַרם־פּראָדוקטן, פֿערמעפּראָדוקטן, אַגראַר־פּראָדוקטן אַז"ר : זומערגעוויקסן, האַרבסטיגער־קסן אַז"ר : קרי ל"ר קרות : פֿעלד־קרות : שפּעט־פֿרוכט : יאַשהגעריקסן, ים־געוויקסן, אינדוסטריע־געוויקסן, קולטור־געוויקסן, ווילדגעריקסן, ווילדווקס, ווילדראַקס אַז"ר : פֿלאַנצן, ז פֿליאַנסן.

ותבואה־געוויקסן, ברויטגעוויקסח תבואה, ברויט : קערנער־תבואה, זריעה־תבואה : זומער־תבואה, זומערברויט : ווינטער־תבואה, ווינטערברויט : אָדש : נש, שפּעטיקע תבואה : אָבל : פֿרוכטקערנער, ברויטקערנער : וויץ : ווייכע ווייץ, האַרטע ווייץ, זומערוויץ, ווינטערוויץ : שפּעלע, שפּעלט : קאַרן : שראַרצקאַרן, פֿרילינדקאַרן, יאַרע(נע), יאַרקע : זומערקאַרן : ווינטער־קאַרן, זימענע, אָזימע : מישקאַרן : פּאַסליד : גערשט(ף) : גריקע, רעטשקע, הרעטשקע, גרעטשקע, בוכרייץ, באַקוויט נ—) : פּערסישע גריקע : הירזש : פּראָסע : מאַניאַק : מאַיס, טערקישע ווייץ, קוקורוזע, קוקורויץ, אינדיש קאַרן, קיקעס, קיעכעס, קויכעס, שעקלעך, פענקעס, פּשעניטשקעס, פּאַפּ(ע)שייעס, פּאַלענטע, סרטקאַרן ו—) : סאַפּ, גאַרב אַזייוו * זפ : קלייען, מעקענע, אָטרעמבעס, פּאַלאָווע, סובער, אָשצע, שפּריי. !געשפינס־ און אייל־געריקסח לע, - לשן, פֿלאַקס : געקערעלטער לח, אַליינודקער לח, בלינדער לח : קאַנאַפּליע, קשאַפּיע, האַנף, פענקע : פעסטלדיקע קאַנאַפּליע, שטויב־פֿעדעמדיקע קאַנאַפּליע : באַרל, בירל, בוימוואָל, אָמר ופֿן, קאַטן נ—) : קאַנאַביט, קענאַף, קשאַטיק, קענדיר, יוטע.

נדינסח גרינס, גרינסן, גאַרטנוואַרג, גרינוואַרג, גרינציג, געקעכטס, ירקות, ז געמיזע, קטניות, יאַרסקע, וועדזשעטיבלס נאַ—) : קיכגרינס, גאַרטנגרינס : שוויטנדיקע געוויקסן, שוויטנפֿרוכט, הילזפֿרוכט : שויטל : מינים גרינסן — פֿד 8-2.

מאָן : מאַאַלרזייער, אַליינזייקער מאָן : אַקערמאַן, האַרנמאַן, שלאָפּמאַן, אַפּיוממאַן : מאַנקעפל, מאַקעווקע. נגראָן און קרייטעכעח גראָו, גרינס, גרין קלייד, גרינע קאַלדערע : האַרטנגראָז, לאַנקעגראָז אַז"ר : גראָוגעריקסן : קרייטעך ליר קרייטעכער, קרייטעכץ ל"ר

קרייטעכצער.

נפֿיטערגראָז) האָבער : קאַנישינע , קאַניטשינע, קאַניסינע, קלערער,
טשעטשעריצע, וויקע : וויווער, ליוצערנע, אַלפֿאַלפֿאַ : טימאַפֿיי־גראָז,
טימאַפֿיי־ערקע, קאַלבנגראָז : עספֿאַרצעט, מעלילאַט : האָפֿן, האָפינקע : האָפֿן
שטעקן.

נמיסטגראָז) מיסטגראָז, סאַרניאַק : אומגראָז, ווילדגראָז : קיצע, קיצקע :
שטרויגראָז, דערניוגע, בוריאָן : ז אומקרייטעכץ, אומקרויט : מיטליצע,
מעטליצע : שלייפֿגראָז, לאָפּוכבלעטער, מיסטל, ליכטל, קריכרייץ : מישיי,
מויודקאַרן, קאַרדשוועסטערל : ווילדע מערן : ווילדער רעטעך : פֿעלדריבן,
חזירשע ריבעלעך : שלאַנגענראָז, חזירשע בעבלעך : נאַסטורציע, נאַסטורציום,
קרעס(ע) : שטיינקרעט(ע), ווינטערקרעס, ווינטער־קרעסע : סרייפקע,
סרייפקע : זונטוי, מיקראָפֿיט.

נגיפֿטיקע גראָע) אַטראָפֿאַ, ביטלקרויט : בערנטריט, בערנפֿוס, בעת־לאָפע :
זויגריב, ציקוטע, סטראַמאַניע, הינטישע פעטרשקע, געפֿלעקטער קאַניום :
שוועת־גראָז, שוועדקרויט.

נביטערגראָז ווערעמקרויט, אַבסינט : זאַמדפֿעפֿער, פֿעפֿערקרויט,
מויער־פֿעפֿער : פֿעפֿערגראָז, פֿעפֿערפֿלאַנץ : ביטערפֿיסל, ביטער־וואָרצל :
ביטערזוים : ביטערגראָז, פּיאָלע, פּיאָלון, ביטער־פּיאָלע, פּאָלע, פּאָלע :

208

ווערמוט, ביטערזיס, פֿרויעדמאַנטל : ברייַעכץ, קראָפעווע, פּאָקדערע : קאַלטע,
בלינדע, טויבע, שטילע, ברייַעדיקע (ברייַקע), ברענענדיקע קראָפעווע.
נאַראַמאַטישע גראָזן) אוגערקע־גראָז, אוגערקע־דינס, קראָפֿ, אוקראָפֿ, קריפֿ,
קאַפֿער : פֿענכל, באָרעטש : קימל, ז קמיניק : פֿעלדקימל, שוואַרצקימל :
טימיאַן, בינענקרויט : מינט, מינץ, פֿעפֿערמינץ, מיענטע, מיאַטע : אינגבער :
סענעסבלעטער : נאַרד : מירע, מור : עדן־קערנער : וושיל, וואַנעליע :
זיסוואָרצל, לאַקרייַץ־וואָרצל : קובעבע : דראַאָן, עסטראַגאָן : גליאַנדער, ז
קאַריאַנדער : מעליסע, דאַפֿנע, לאַרבערבלעטער, רייכערבלעטער.
נרפֿוא־ה־גראָע) וואַלערשדראַרצל, לעריש(ע) : רומיאַניק, ראַמאַשקע :
האַמבור גער טיי, באַלזאַמדאָן : הילבאַלזאַם, באַלזאַם פֿע ולעד : סאַלאָפֿ,

אויפטריסט : סאַרסאַפּאַרילע, פּערילע : אָדאַניס : אַלהיילער, היילאַלץ,
היילגראָו, ווונדקרויט : די זיבן מינים.

נפֿאַרשיידנס) אַלגראָו, סטעפּישער גראָז : האָפּלגראָן : האָבערגראָן :
הונטגראָז, קרעקע : פֿינגערהוט־גראָז : פֿלאַקסגראָו, פֿלאַקסזייד : רייגראָו,
ריטגראָו, שלוקערצגראָו, וואַנצנגראָו, טויגראָו : שאַלקי, האַלמי, שאַלוויע,
שאַל ווי, סאַלביי, פּאָדעלדאָק, וועגבלאַט : טעשלקרויט : האָונקרויט :
נאַכטשאַטן : שראַרצוואַרצל, מאַלווע, סענע : פירי, פּאַריי : ערנפּריי,
וועראַניקע : זוּבראָוקע : טשעמעריצע, שימעריצע : לאַבעדע, מעלדע,
גענדזנפֿוס : האַענפֿוס, ז האַנפֿוס, ראַנונקל : שהאַלבנקרויט, פֿיבערקרויט,
ליינ(עטקרויט : האַלפֿמילך, צענטאַריע : לייבנשלונג, גוסהעלפֿאַנדל,
קאַלבאויג, טושטבלעטל, ציעבלאַט, קאַמביע, פוטערשטויסל : ענעס, אַניס :
ווינטערגריין, ווינטערשפּאַנער, ליבעפעלעך, דודאים, פיר ניק, באַבקעס :
פֿעלעך, שלענגעלעך : קאַ־

לאַטיקעס : קרישלער : פּאָליטשקע, פּער טשעריצע, טשערעמ(ע)כע,
ליובעניק, טשעפטערק, נע־ונדניק, קורי, לופּע, פּאַטשולי.
נטיכגראָאָ טאַטראַק, טאַטריק, טאַטאַרניק, טאַטאַרסקע זיליע, (ס)טראַסטינע,
טראַסצענע, טראַשטש, טראַשטשינע, קאַמיש, טשערעט, אַטשערעט, אַיר,
אַיער, עפּיי, פּליושיק, פּ(אַ)לעסניק, בליושטש, פּליושטש, פּלעשטש, שווער,
(ד)זשאַרער, ליוביסטיק, ליבשטעקל, סמוקעס, ליעפעכע, פֿייפֿעלעך,
קוויטשערס, פישטשולקעס.

נבלומעך בלום : נדאַל) בליום, בליום : בלימל, בלימל, קרייט(ל), צאַצקע, ז
קראַט, קריטקע, צוויט : פֿעלדבלום, האַרבסטבלום, פֿרוכטבלום אַאָ"וו.
נאַנים בלומעך ערשטלינג, פֿריבלום, שליסלבלום, פרימל, פרימולע,
פֿרילינדגרך פעלעך, משוגענע גרייפֿעלעך, פרימראָון נאַ־) : פּוכבלימל, לופֿטל
, בלעזערל, לייבנצאָן, מענער־טריהייט, פֿרויעדטריהייט : טולפּע, טולפּאַן :
פֿילכל, פֿיאַלקע, וויאַלעט : דרך פֿאַרביק פֿילכל, לאהלעס אייגעלעך,
חנהלעס אייגעלעך, אַניוטעס אייגעלעך, ברידער לער, ברודערלשערעסטערל,
אַמנוואַמר, מאַמעשטיפֿמאַמע, שטיפֿמוטערל, מוטערשטיפֿמוטער, פּאַנויס נ—)
: קאַרנבלום, קאַרך שוועסטערל, כאַבער : רויז, ז ראָזע : ליליע, געלע ליליע,

טאַגליליע, האַרלאַטשיק, סמאַלי נאָס : איריס, שווערדליליע : נאַרציס-ליליע, אַמאַריליס נאַ- : געלע נאַרציסבלום, דאַפּאָדיל נאַ- : נעגעלע, ז נעלקע, פינק נ- : גאַרטן נעגעלע, קאַרנקן נאַ- : ווינטבלום, ווינטגלעקל, ווינטרויז, שעמאַנ(ע) : גלעקל, גלאַקנבלום, גראַמאַפּאַנדל : מייגלעקל, מרכוסעלע, מייבלום, טאַלליליע, לאַנדיש, לילי אַר די וואַלי נאַ- : שנייגלעקל, וואַלדסצילע, סנאָודראַפּ נ- : אַגרימאַניע : אימאַרטעל : פּוקסעקל, אַמאַראַנט : אַמעטיסט : שטערנבלום, אַסטער, אַסטערע : אַרכידעע : בעשניע : באל-

זאַמין : געאַרגינ(ע), דאַליע נאַ- : געראַניום, בושלשאַבל : געראַרדיע : היאַצינט, מאַרעבלום : העליאַטראַפּ : זעהאַנקיל : טובעראַן : בליכבלום, אַספּאָדיל : פוטערבלום, בלענדעניש, גאַלדקאַפּ : פּעפּערבלימל, פּערד(נ)פּוס : זייפּ(נ)בלום, זאַפּלאַר : פעכבלימל : שעפּסנבלום : קובלום, דאַנדעליאַן נ- : לונגענבלום : לעבערבלימל : אַלום-בלום : שלאַפּמיצל : מאַסקנבלום : ווינדערבלום, פּאַרשקלאַק נאַ- : פּליגן-כאַפּער : קיניגבליט : קייזערקרוע : כריזאַנטעם, גאַלדבלום : מאַגנאַליע : מימאָן : נאַסטורציע : פּאַרטולאַק : פיקאַריע, זשאַבניק : פעאַניע, פּיאָן : פעטוניע : קאַמעליע, רעזעדע, מיניאַנעט : טויזנטבלעטל, האַניסאַקל נאַ- : שלענדערל, מאַרוינדגלאַרי נאַ- : זאַפּרען, קראַקוס : מאַרגאַריטקע, גענדזנבלימל, גאַנדז-ציבעלע, גענדזדציבל, דייזי נ- : קוש מיך : פּאַרגעס מיך ניט, פּאַרגעסניטל, ז געדענקמירל : ריר מיך ניט אָן : מאַטשלע, מאַצייקע : טויבקעפל, כאַכלאַטקע : לאַרענדל, לאַרענדער נאַ- : לעווקאַיע : מאַנבלום : קימלבלום, טשערניטשקע : זונבלום, זונשין, זונרויז, זומערגלאַנץ, טאַבעקבלום, סאַנישניק, סאַניטשניק, ז (פּאָד)סאַלנעטשניק : באַוירע צריט : יאַסמין, ושאַסמין : בען, מיי, ז פּלידער, ז סירען, ליילאַק נאַ- : ליפעווע צרי(שט, ליפעווע קריאַט, טערנעסלירקע, לדמבלאַסאַ נאַ- : אַקאַציע : וויסע אַקאַציע, ראַביניע : געלע אַקאַציע, פּייפּערלעך, קאַראַהאַן, טשילינע : איידלרייס. נעלד און וואַלדגעריקס וואַלד, וועלדל, יונגוואַלד, אַלטראַלד, קדמון-וואַלד, ז אורוואַלד, סעלוואַס, רעזערוואַט : אונטערוואַלד, וואַלדשונטערבעט : אונטערוואַקס, נאַכוואַקס, ווידערוואַקס, ספּיח : כוואַראַסט : איבערשיכט,

אייבעררוקס, בוימקרוין, בוימשפיץ : ערשטער, צווייטער, דריטער, פֿערטער
(אייבערשטער) יאָרוס.

בוים ל"ר ביימער : י פריסאָדע : קוסט ל'ר

קוסטן, קוסטעס : געקוסט : ז שטרויך, ז גער שטרויך, י קשאק, בוש :
דאָנקוסט : י קוסטאָר ניק : בלעטערבוים, עסבוים, פֿרוכטבוים, פֿרוכטאָווער
בוים, אויבסבוים, גערירצבוים אאזיר : יאָלערער בויים, ליידיקער בויים נאָן
פֿרוכט) : פֿלאַנצלינג, פֿליאַנס : ביימערשול. (פֿרוכטביימער) עפלבוים :
באָרנבוים, בערנעבוים : מאָראַנצדבוים, פּאָמעראַנצך בויים, אָפעלסינעדבוים,
אָראַנזשן־בוים : ציטרינביים, פֿלוימענבוים, אָפּריקאַזדבוים, פֿערשקעבוים :
קאַרשנבוים, ווינשלבויים : פֿייעבוים, סיקאַמאָר : מאַנדלבוים : טייטלבוים,
טייטלפּאַלמע : באַקסערבוים : איילבערטבוים, אָליק־בוים, איילבוים, עעצית :
ווינשטאָק : מילגרוימבוים, אַנאַנאַסדבוים, באַנאַנע־בוים, פּאַפּאַיע־בוים :
נוס(נ)בוים, ז אָרזשעך : וועלי שער (וועל(ט)שענער) נוסבוים, וואַלנאַט נאָ) :
קאַקאָסבוים, מוסקאַטבוים : קעסטנבוים, קאַשטנבוים, איידל־קאַשט(אַ)ן :
ציקאַריע־בוים, צימרינגבוים, טייבוים, קאַרעבוים, מאָרמעלאַד־בוים,
שאַקאַלאַד־בוים אאזיר.

נהאָלצביימער) דעמב, ז דוב, ז אייכע, אייכנבוים, אַלון, אָוק נאַמ) :
זומערדעמב, ווינטערדעמב, וואַלאַניע־דעמב, זומפּדעמב, שטיינדעמב :
קאַריקדעמב, פּראָפּנדעמב : רויטער דעמב : אינדישער דעמב, טעאַק : סאָסנע,
פּריאַדע, פּיין נאָ) : ווימוטער־סאָסנע, אַמעריקאַנער סאָסנע : פעכסאָסנע,
פיניע : באָרינע, ווילד פּיין נאָ) : שבוועת־בוים, בעריאַזע, בערעזע, בערק,
בערקנבוים, ז בירקע, ז בירקל, בוירטש נאָ) : טרויערבערק, טרויער
בעריאַזע : אייכנבוים, טאַקסוס : אייביקדין : יאָדלע, יעלאָווער בויים,
נאָדלבוים, סכך־בוים, טענענבוים, טאַנענבוים, פֿויר נ—) : וויסע יאָדלע,
פיכטע, פיכטע : ניטל־בוים, יאָלקע, כאַיַנקע, קריסמעסבוים נ—) : טאַפּאַל(יש
, הימלבוים, ז פּאַפּלבוים, פּאַפּלאַר נאָ) : ציטער־טאַפּאַל, אָסינע, אָסינאָווער
בוים, עספּע, עספּנבוים, אַספּע, אַספּנבוים, אַספּען

210

נ—) : ווערבע, הושענא־בוים, ז אירע, ז מידע, ז ווייזנבוים : וויסע ווערבע,

זילבער-ווערבע : רויטע ווערבע : טרויער-ווערבע : ליפע, לינדע, לינדנבוים ,
לינדען נ—) : אשבוים , עשעבוים, עשנבוים , קלאַרבוים , יאַסען, יאַסינע ,
יאַשינע, אַש נאַ-) : אַלכע, אַליכע, אַלדער נ—) : בוקנבוים , בוכנבוים , ביטש
נאַ-) : בוקסבוים, בוקסנבוים, בוקשפאַן, באַקסטרי נאַ-) : קלשן, קלען,
קלינינע, נעזערבוים , אַצער , מיפל נ—) : טוטנבוים, מוילבערבוים ,
מוילפערבוים, מאַלבערי נ—) : מיספּלבוים, מעדלאַר נאַ-) : ראַבינע,
פּוילבוים : קנופּבוים, אולמע, עלם נאַ-) : צעדערבוים, צעדער : רויטבוים :
פּלאַטאַנעך בוים, פּלאַטאַן : האַרנבוים , ראַב : לערכנבוים , לאַריקס :
באַרבאַריס : האַרטפּרענט : יאַסאַקאַר : פאַלמע, פאַלמענבוים : פּעכער-פאַלמע,
קאַקאַס-פאַלמע, שטעכפאַלמע, איילפאַלמע, טייטל-פאַלמע, וויינפאַלמע :
ציפרעסדבוים : עדן-בוים : סאַנדאַלבוים, קאַראַלדבוים : אייקאַליפטוס :
קאַדיק, וואַכהאַלדער-בוים : סומאַק : טאַמאַריסקדבוים : הדסים-בוים, אַדס,
מירטנבוים : פּערדקאַשטן-בוים, קעסטנבוים , קעשטנבוים : האַלבוים :
ביזעמבוים , אַבעלמאַסק : פּוילבוים , פּוילגל-קאַרשנבוים , טשעדעמ(ע)כע :
באַמבוסבוים : רוירקוסט : גומיבוים, קויטשוקבוים : זינדנבוים : לאַרבערבוים
: קאַמפּער(קאַנפּער)בוים : מייבוים, בעובוים : טולפנבוים : נעגעלער-בוים.
נקוסטח אַלעאַנדער, רועדלאַרבער : ליטסטער : ספּירעע : אַקאַנטע : געניסטע :
מאַטאַליע : אַקאַציע, פּייערקוסט : זילבערקוסט : דרייבלאַטקוסט,
קאַנישינע-קוסט : פּינגערבלאַט : קאַלינע-ביימל , שלייפּל , שני קויל ,
מאַרשעלדער נאַ-) : שפינדלבוים, סטראַבער-בת נ—) : מאַליניק,
רעסבעריי-בוש נאַ-) : שאַלאַמוקסנע-בוים : האַלונדער-בוים : בווינע, באַן,
עלדער נאַ-) : זינדנבוים , מאַרווע : פּעפּערבוים, פּעפּערקוסט : אַרבעסבוים,
אַרבעסקוסט : באַוולבוים, באַוולקוסט : באַבבוים :
דאַרנבוים : ווייסדאַרן, שפּיצדאַרן : רוינקוסט, דאַרנרויז, הונטרוועחטאַק,
ווילדנרויזשטאַק : דיסטל : אַקער-דיסטל : חויר-דיסטל : סנה. דאַרן, טערנע,
שטעכלקע, האַסטציע : רויר, ראַר : שטעקעלע, רוירשטעקל , דערשטעקל ,
באַמבוס : זאַמדרויר, וואַלדרויר, געווירצרויר : צוקעררויר, צוקערשטעקל :
יאַמש, יאַמשטאַק, נםשטעקן, וואַסערשטעקל , י טראַסטניק, י שטשינע : שילף,
אַרונדאַ.

נביימער-געריקסח ביימערפֿרוכט, בלאַטפֿרוכט : אויבס, פֿרוכט, מירות :
 זומעראויבס, ווינטעראויבס, שבת-אויבס אַזױו — ש 2-8 : פֿאַלפֿרוכט,
 אַפֿאַדקעס : קערנ(קערל, בינדל)פֿרוכט : דעמבעס, ז איכל, חזיר-נוס,
 חזירשע מס, זסאַלוד(יע), זהאַלאַדע, זהאַלעב : האַזלמס, האַוטס, האַזנוס,
 האַזשער נוס : בוקנוס, אַרעקדנוס, צעדערנוס, איילנוס, (פֿערד)קאַשטן, קעסט,
 לאַמפּערטנוס, העלפֿאַנדבך נוס : אַפֿפֿירטס, פּורדרטס : ברעכנוס, סטריכניטוס
 : פימפּערנוס, טויטער קאַפּ : צויבערמס : טייוולנוס, דולמאַן : גאַלישטס,
 גאַליש, גאַלעפל, טינטנוס : קאַרעבעבל, ריצנבעבל אַזױר : צאַפּן, בוזיק,
 שישקע, קאַלטענעס, אַנאַנאַס-אַלן, בערעלע, רשעה-באַב-קעמעלע, קיבע,
 שטעכלקע, שטאַכלקע, בערזעלע, קאַאַקלקע, באַדיק, בודיק, באַדיאַרקע.
 נביימערואַפֿט) געריקסןעאַפֿט, געוויקסןווע : נעקטאַר, סאַקאַריק,
 וויינקוואַסאַק, מלע, סטאַראַקס, קראַסין, זשוויצע, סאַנדאַראַק, טאַקאַמאַהאַק,
 פאַלמיטין, לימאַנין, אַספּאַראַגע, טעע, קאַפֿעין, טעאַבראַמין,
 וואַניל-עקסטראַקט : סירופ, קוליאַק : מאַנסירופ, רויע-סירופ, קליאַנסירופ
 אַאױו.

נשוואַמח שאַם, ז שראַם, שוויים, שוועמל, י גריבע, י גריבקע, מאַרכל, טריפֿל
 , טרופֿליע, בעבקע, בעטקע, פעטשעריצע : זשאַרער, שימל : נטיילן שראַם)
 פלעטל, היטעלע : נאַינים) פוטערשרעמל, מאַסלישקע : פֿעפֿערשוועמל,
 פֿעפֿערלינג, קושוועמל : אייער-
 שוועמל, יידש שוועמל, בראַטשוועמל, ארלשוועמל, שמפינשן :
 ווייסשוועמל, שטיינשרעמל, באַראַוויק : שראַרצשוועמל, בערעזערעמל :
 רויטשוועמל, רויטקעפל : געל שוועמל, האַרנשרעמל : בעכערשוועמל,
 קאַרטאַפֿלשרעמל, רויזשוועמל, וויינשטאַקשוועמל : מאַכשוועמל, פלאַון :
 הירשנשוועמל : פֿוקסשוועמל, ליסיטשקע : פֿליעשוועמל, י מוכאַמאַר :
 דונערשרעמל, רעעשוועמל, האַסערשוועמל, איילשרעמל, הוטשרעמל,
 פֿאַלבנשוועמל, שטובשוועמל, מיסטשרעמל, שטויבשוועמל, פֿויליק שוועמל
 : בלעטער שוואַם, פֿייערשהאַם.

וקריכ(נד)יקע געוויקסן) פֿלעכטטראַז, לישניק, קלעטער-פֿאַדעם, סטעפּנהאַר,
 שלענדערל : טייוול-פֿאַדעם, קוסקוטע : קרי כער, האַנטפֿלעכט, צוימעדדרייער,

פֿלאַקסדרייער, אַקערדרייער, ווילדע ווינטרויבן, ווילדטרויבן : וואָסערקרעס, ברונעמקרעס : ליאַנעס.

פֿלעדערגראָז, פֿעדערגהאַז, ז פּאַפּאַראַט, פּאַפּאַראַטניק, ז פֿאַרן, ז פֿאַרקרייטעך, ז שילדפֿאַרן, פֿינגער.

מאַר, ז מער : האַרמאַך : איסלענדישער מאַך, היראַך, הירשנמאַך : טאַרפֿנמאַך : בערנמאַך.

251. אַגריקולטור

ס : אַגריקולטור, פֿעלדקולטור, באַדקולטור, דווטקולטור : בלומעדקולטור, האַרטיקולטור, אלדקולטור אַז"ר : תבואה האַדעהאַניע, פֿעלדערני, פֿאַרמערני, ז אַקער בוי, פֿעלדצוכט : זוימעחאַדעאַניע, קערנעחאַדעעניע, זוימענערני, ז פֿליאַנסערני, ז ווימענצוכט, ז קערנערצוכט : טאַבעקזאַדעהאַניע, טאַבעקערני, ז טאַבעקצוכט : פֿרוכטהאַדעשיע, סעדערני, ז פֿרוכטצוכט : בלר מעראַדעראַניע, בלומעווערטנערני, בלומש רני, ז בלומענצוכט : גערטנערני, גערטענירער רני : לאַודשפֿט־גערטנערני, ווינגערטנערני אַאָזיר : ביימערזאַדעראַניע, ביימערני, וועלדערני, ז בוימצוכט, ז האַלדצוכט : וואַלדאינדוסטריע, געהילעשינדוסטריע.

אַגראַרווירטשאַפֿט, לאַנדווירטשאַפֿט, תבואה־ווירטשאַפֿט, קערנער־ווירטשאַפֿט, וואַלד־ווירטשאַפֿט : נאַטורעלע (נאַטוראַלע), אינטענסיווע אַאָזיוו וווירטשאַפֿט : דרי־פֿעלדער־סיסטעם, פֿילפֿעלדער־סיסטעם אַאָזיוו. אַגראַרוויסנשאַפֿט, אַאָטעכניק, דאָנאַמיע.

נאַרבעט־פּראָצעסן) ערדאַרבעט, עבֿודת־אדמה, לאַנדאַרבעט, פֿעלדאַרבעט, ערדבאַאַרבעטונג : קולטיראַציע : פֿאַרבעסערונג, אַמעליאַרירונג, אַמעלשראַציע : באַהאַסערונג, אירישציע, באַפֿייכטונג : באַמיסטיקונג, בער גיטיקונג, פֿערטיליזאַציע : אויפֿאַקערונג, דורכאַקערונג, בראַך : פֿרישקערונג, האַרבסטאַקערונג אַאָז'ר : אַקערצייט : יעטונג, דורכיעטוט אַאָז'מ — יי : זיי(ונם), פֿאַרוויי(ונם) : פֿרילינד פֿאַרזיי, ווינטער־פֿאַריי אַאָזיוו : פֿאַרזיקאַמפּאַניע : זייפֿאַנד, זריעה־פֿאַנד : זייצייט, זריעהצייט : פֿלאַנצונג, באַפֿלאַנצונג : באַוועלדערוע, באַוואַלדונג, באַראַלדיקונג : צוועונג, טשעפּקע : נאח גרעפֿטונג, הרקבה : צונויפֿקרייצונג, קאָפּולירונג, קאָפּולאַציע : אַקולאַציע, אינאַקר

לאַציע, אינאייגלונג : שניט : שניטציט : אַקערמיט, מייצשניט, הישוּיט אַאָז'וו :
 סאַנאַזשענץ, סענאַזשענץ, י סענאַקאַס : אַראָפּנעם, האַרבסטונג, לען, ליין :
 דרעשונג : גאַרבונג : סילאַך רונג, סילאַסירונג, קעלטערונג : וואָלדעאַקמ.
 לאַנד : אַעראַרלאַנד, אַקערלשד, ראָד לאַנד, סטעפּ, פריירי אַאָז'ר — פֿ-2 :
 באָדן, ערדבאָדן, גרונט, קרקע : לימבאָדן, אַדקער באָדן, אונטערקרקע,
 אונטערבאָדן : קרקעבתולה, צעלעץ : ששרצבאָדן, י טשערנאַאָס, הומוס :
 אַקער-באָדן אַאָז'ר : ערד, קעלערד,
 מאַכערד, רויערד, פֿרירערד, פערעלאַ, זאָליען, זיבורית : נשטיק ערד) שראָל ,
 קרידע, דודע, (ה)רודע, קאַמ(ש, הליבע, קלומפּ : ערדפֿאַנד : ערדגעזעלשאַפֿט :
 נ-אַיס ערדקאַם, פֿאַלקאַמערד.
 ערדשטח, ערדאַפּשניט, ערדחלק, פאַרצעל(ע), דעליאַנקע, פאה נ-נח :
 פֿאַרזקטח : פֿעלד : בראַכפֿעלד, ז ברוכפֿעלד, בראַך : אַרינע, זימיווליע :
 תבואה-פֿעלד, ווייצנפֿעלד, קאַרנפֿעלד, האַפּנפֿעלד, ריפּפֿעלד, הייפֿעלד אַאָז'ר :
 פרורפֿעלד : לאַנקע, פּאַזשניע, באַלאַניע, לעוואַדע, וויזע, לאַן, פּאַשע(פֿעלד) ,
 טראַווינק, פּאַפּאַר, טאַלעקע, וויהאַן, געמי זעכץ, געמויזעכץ, סטערנע :
 גראַולאַנקע, האַסערלאַנקע, פֿלייצלאַנקע אַאָז'ר : פֿיטער פֿעלד, פֿיטערבאַזע,
 פֿיטערפּלאַץ, ווידפּלאַץ, טרעטפּאַשע.
 שרטן, י אַג(שראָד, באַשטאַן, באַקטמ, פּאַליסאַדניק : דינסגאַרטן, קרויטגאַרטן,
 האַפּדשרטן אַאָז'וו : בלומעדשרטן, רויזך שרטן אַאָז'וו : סאָד, פֿרוכטגאַרטן :
 אַליוואַרטן : ווינבערג, ווייהאַרטן : אַראַנזשעריע, נאח באַיאַרע, פרדס :
 באַטאַנישער גאַרטן : ווינטערשרטן, וואַרעמהויז, אַראַנזשעריע, ז אַרשושערייע
 : ז טרייבהוין : ספּעקט(ע), שפּעקט(ש, טרייבקאַסטן : הערבאַר(יוס) .
 בייט, י גראַדקע, באַראַזנע, גרובנדל, ראַרטשיק, ריווטשיק, ראַזאַר :
 בלומענבייט, ינסבייט אַאָז'ר : מיסטבייט, פּאַרניק : בעט : בלומענבעט,
 קרייטנבעט אַאָז'ר.
 פּלאַנטאַציע : צוקערפּלאַנטאַציע, קאַרש פּלאַנטאַציע, טיפּלאַנטאַציע,
 טאַבעק-פּלאַנטאַציע אַאָז'ר : עט, פּאַסעסיע, מאַשנטיק, לאַטיפּונדיע, נחלה,
 אימעניע, עסטיט נ-—) אש"ר — פּזפּ : פּאַלהאַרק, פּולהאַרק : פּאַכט (טט),
 חקירה : פּאַרם, פֿערמע : עקספּערי מענט(יר) - פּאַרם, מוסטער - פּאַרם, פרור

פֶּאָרם אַז'וו : כוּטאַר, כוּטער, פֿוטער : הרף, געהעפֿט, געהויף, אָבאַרע : פריצשער

הויף אַז'וו — 14! : פֶּאַרמהוע, כוּטער, פריצק הויז.

יאָב, מושב, סעטלמענט נאַ-), קאַלאָניע, קבוצה אַז'ר — 9-ן : דאַרף, קראָל, אַול, סטאַניצע, ראַנטש(ש אַז'ר — 199 : נאַק קאַלווירט, ראַטמירט, סאַווירט, קאַלכאַז, סאַוּכאַז, קאַמבש.

אינווענטאַר, רעמאַנענט : טויטער, לעבער דיקער אינווענטאַר : תבואה, גערקסן, פֿרוכט אַז'וו — 2-0 : גאַרב, סטויג, סטערטע אַז'ר — 47. נבאַמיסטיקוש נאַטירלעך, מינעראַלש (קינסטלעך) מיסט : קונסטמיסט : שטרוימיסט, י נאַראָן, נבל, קיִיש מיסט, קעיק, (מנאַי, ני : גאַמלקע : פֿערטיליזאַטאַר, פֿרוכפער : מערגלערד, גשש, ביינערשטויב, אַסטעאַליט, צינד מיד, קאַמפּאַסט.

נרירטשפֿטבננים) טויק, טאַק, דרעש טאַק, דרעשרניע : האָהאַ, שש, קלתיע, פאַלאַטיק : שטאַדאַל, סטאַדאַלע, סטאַדעלע, שאַפע, פאַר(קעטקע, שפער : שפייכלער, שפאַכליער, ז שפּעכליער, אַרבאַר, מאַשזין : תבואהשניער, תבואהשפייכלער, קאַרןשפער, קאַרחפּכלער אַאיי : השפער, אַדרינע, הייבידעם, פוניע, קאַרדקעלער : קעלטער, סילאַ(ס) : האָסי(שק. נלאַנדררטשאַפֿטלעכע מכדרים) אַקער, אַקעחשן, בוקער, פוקער, סאַכע, סטריהע, סאַבאַן, פלוג, פלווהאַק : ראַשל(פלום, הובלפלוג : עקסטירפאַטאַר : אַקערעלע, אַקערהאַלץ : סאַפע, סאַפקע, סאַפּאַליק, האַקער, באַהאַק־מעסער, עלטיהאַטאַר : האַנט־קולטיוואַטאַר, האַנטיעטער, יעטהעקל : יעטמאַק : דאַבאַח, ברעכאַשן, שפיצהאַק, קירקע, מאַטיק(ע), זובע, קריקע, האַבאַח, שאַבער, סקרעפער, האַספּאַשקע : ב(אַראָנע, ראַלע, ראַלע : רידל, ריסקאַל, שפּאַדל(ע), סאַכאַר : שיפ, שוּפֿליק, שוּפֿל, מיסטשויפֿל, אַנשיטער, אַרומדטער : אַפל, מדלע, מלע :

הישפל, מיסטאַפל אַז'וו : גראַבליע, הראַבליע, ז האַרקע : היינראַבליע, מיסטגראַבליע אַז'ר : זייער, זיימאַשין, זיעלקע, י סייעלקע, רקייעלקע : זיקאַרב, האַראַטשיק : טראַקטאַר, רויפּדטראַקטאַר, צוויילעמעשניק, אַספּיראַטאַר, טרייער : בינדמאַשין, אליידבינדער, י סאַמאַריאַזקע : האַנלאַדער,

שטרוי וואַרפֿער, י סאַמאַסקידקע : נטיילן סילאַ(ס) נאַריע, אַלקלעפער : פאַקפרעס, הייפרעס : לינברעכער : שניידגעציג : קאַסע, סערפ, שניטמעסער, ושטקע, היישניידער, גראַזשניידער, היי־קאַסילקע : שניטמאַשין, שניידמאַשין : העניידמאַשע, קאַסמאַשין : דרעשמאַשין, דרעשער, האַרמאַנשטק, דרעשראַלץ, דרעש שטענגל, ציפ, צעפ, ביטש : ווייעלקע, פוצמאַשע, זיפמאַשין, פֿאַכטל, פֿיכטל : סאַרטירמאַשין : שטרוקניידמאַשין, שטרוישניידער, שטרויהאַקער, ס(קעטשקאַרניע : לינקלאַפער : פֿלאַקסקאַם, גרעמפליע : גאַרטאָער, גאַרטןמעסער, גערטנער־מעסער, צוויימעסער : שפּריצקענדל, (גאַרטחשפרצער, שפּריצמאַשין : שרטטעץ : נאַרבעס, באָב) צישטעקן, טיטשקע.

נוועלדערני : פאַרניע : בוימאַרניע : זעגערני, זעמיל, זעגזאַראַד, טאַרטאַק. פויערטום : אָרעם־פויערטום, דאָרפֿישע אָרעמשפֿט : מיטל־פויערטום : אַעל־גופֿנטום נ־אַק : האַמאַדע, גראַמידע, מיר אַז"ר — 47. יישובניק, דאָרפֿסמאַן ל"ר דאָרפֿסלייט : פֿאַרמער, פֿערמער, לאַנדווירט : ערדאַרבעטער, פֿעלדאַרבעטער, פֿעלדמענטש, אַקערמאַן, אַקערער, ז אַקער־בויער : פויער, מוזשיק : פֿעלאַך : גאַלניק, אלאָב, כלאַפ : פויער־מי, פויער־טיע, פויערטע, פֿיערטע : פויערשיי געץ, דאָרפֿשייגעץ : פויערשיקסע, דקסאַכע : דאָרפֿסיונג, מאַטדק : באַטראַק, פאַראַביק, פאַכאַליק, אָרדינאַרטשיק : אינצל־פויער : לאַנדאָרעמער, ערדלאַזער, אָנערדיקער, אָנפֿערדיקער אַאָזיוו פויער : העלפֿטיקער,

פולאַרניק : מיטל־פויער : נ־אַיס מעל־עף, קר לאַק, סאַרירטניק, קאַלרירטניק, סאַרכאַזניק, קאַלכאַזניק : פּיאָניר, פּיאָנ(קער : קאַלאַניסט : נאים אַלויץ, חלוצה, קבוצהניק.

טראַקטאָריסט : (פֿאַר)זייער : שניטער, היישניידער, הייקאַסער : האַפֿדקלייבער : (גאַרב)בינדער : דרעשער : פֿלאַקסקעמער. פֿלאַקסבערשטער. גערטנער, גערטענירער, אָג(שראַדניק, באַשטאַנטשיק : פֿרוכטגערטנער, אויבסגערטנער, פֿרוכטער, סעדער, סאַדניק, סאַדעניק, י סאַדאָוויק : בלומעדגערטנער, פֿלאַריסט, האַרטיקולטוריסט.

ווירטשפֿט־אויפֿוועער, עקאַנאַם, שאַפֿער, פּריקאַשטשיק, ציוואַן :

ווירטשאַפֿט־טוער : אַגריקולטוריסט, אַגראָנאָם : ערדמעסטער, לאַנדמעסטער, פֿעלדמעסטער, קאָמאַרניק, פּלאַנמיסטער : קולטיהאַטאָר, (שמעליאַראַטאָר. ערדבאַזיצער, מטבאַזיצער, אָריץ, פּריצה, פּריצטע, פּאַסעסאָר, פּאַמיעשטיק, שליאַכטשץ, שלאַכונדרע נ־פ) אַז"וו — 44 : פֿעך דאַל, פּאַטראָן, סווערען, וואַסאַל.

פֿלאַנצער, פּלאַנטאַטאָר : האָפּן־פֿלאַנצער, צוקער־פֿלאַנצער אַז"וו, טייפּלאַנטאַטאָר, צוקער־פּלאַנטאַטאָר אַז"וו. נרעלדערע) ביימערער, בויסזאָדערער, בוימציער, בוימער, ז בוימציכטלער : וואַלדציער, וועלדערער, ז וואַלדציכטלער : וואַלדאויפֿזעער, ליעסניק, ליעשניק, ז ליעסניטשע, ז ליעשניטשע : האַלד־סוחר : האַלדשריבער, שאַפֿער ל"ר שאַפֿאַרעס : געהילצער, לאַמבערדזשעק נ—) : האַלצהעקער, האַלדהעקער, האַלצזעגער, האַלדזעגער, טראַצער, פּילשטיק. וו : נאַרבעמפּראָצעס האַדערען תבואה (פֿרוכט, קערנער, זוּימען, בלומען, טאַבעק, ביימער אַז"וו) : טאַן (איינאַטאָן, אויסטאַן) ערד : באַאַרבעטן, קולטימין : (שמעליאַ־רירן : באַוואַסערן, באַוועסערן, אירימין, בער פֿייכטן : צוראַשטשען : (בשמיסטיקן, באַגיט(יק), פֿערטיליירן : אַקער, ראַלען, בוקערן, פוקערן, ב)אַראָנערען, סאַפען, סאַפּערען : דאַבליערען, פֿאַרהאַלאַטשען, גראָבן, שופֿלען : בייטן : יעטן, פעלן, פעלערען, פעלענען, פיעלען, פּאַלען, פּאַלענען, פּאַלערען, פּראַשעווען, דורכרייסן : אויסוואַרטען, אויסניקערן, אויסהאַרצלען, אויסקאַרטשעווען, אויסקאַרענייען : זייען, זעצן, פֿלאַנצן : פֿאַרפֿירן אַ שרטן : באַוועלדערן, באַראַלדיקן, באַראַלדן : צוועצן, מרכיב זע, (שטשעפען, גרעפֿטן נאָס : צונויפֿקרייצן, קאַפּולירן : (איטאַקולירן, אינאַייגלען : שניידן, קאַט(קען, אַראָפּנעמען, האַרבסטן, אויסקלייבן !די צייטיקע פֿרוכט) : גאַרבן, סטויגערען, סקירדערען, בינדן : דרעק, מ(שלויעען, מ(אַלויטשען, מליטשען, האַרמאַנעווען : ווייען, זיפּן : סילאַירן, סילאַסית, קעלטערן. אַדי : לאַנדווירטשאַפֿטלעך, מעלשראַטיוו, אַגראַר(ש, אַדאַנאַמיש, שריקולטורעל, י כלאַפּסקע, י מוזשיצקע, יישובניקש, שיער(קש, פּריציש אַז"וו — .

שפר : ניטאָ קק ערגערע זאָרג ווי פֿעלדזאָרג : אַ פויער האָט דעם רבּונו אָל
עולם פֿאַר אַ שותף : עובד אַדאָתו זבע לחם : אין דער סאָכע ליגט די
מזל-ברכה.

זען אויך : באַטאַניק 249, גערקסן אפּ.

צפּ. שפּירעוודיקייט

ם : שפּירערדיקייט, פֿילערדיקייט, סענסיטיר קייט אַז"וו — אַדי : שפּירונג,
פֿילונג אַז"וו — יי : סענסיביליטעט, סענסיטימיטעט : אַלערדע : שפּיר, געפֿיל
: וויסיקייט, וויסערדיקייט, באַווסטזע : אויפֿנעמוע, שפּירוט, ז עמפֿינדונג,
שטפֿינדונג נר-) : געוויירווערונג, סענסאַציע : פּערצעפּציע : אפּערצעפּציע :
אינדרוק, ראם, אימפרעסיע.

הא ל"ר חודם : חוּאַרשן : טאַפֿ-חא, חוחמישוס : נטאַפֿאַרגשח האָט, פֿינגער,
צונג : נקעליחיים) שפּיראַרשן, פֿילאַרגאַן, פֿילהאַרן, טאַפהאַת, טאַפּערל אש"ר .

טאַפּ, ריר, באַריר, אַנריר, מאַץ, קאַנטאַקט, מאַניפּולאַציע, טשעפּ, פּאַרקע,
דאַבל, גלעט, קיצל, קאַציקל, לעק, קוש.

וו ן זע שפּיריק, זע שפּירעוודיק, זיין פֿילער

דיק, זע סענסיטיוו אַז"ר — ר : האָבן די וויס(ערד)יקייט אַן (פֿע) : שפּירן,
פֿילן : אויפֿנעמע, ז עמפֿינדן, אַנטפֿינדן נאַר-) נמיט די חושים) : טאַפּן, מאַצען,
פֿינגער : גע (י קריכן) מיט די הענט : רירן, באַרירן, אַנרירן, קאַנטאַקטירן,
צושטעקן זיך : טשעפּען, פּאַרקען, גראַבלען : גלעטן, קיצלען, קאַציקלען :
רייבן, מאַסירן, מאַסאַזשירן : מאַניפּוליר : קק, לעקן : בייסן, קראַצן : רייצן,
ברענען, פֿרית. אַדי : שפּיריק, שפּירעוודיק, פֿילעוודיק,
סענסיטיוו, אַלערמש, סענסועל, וויסיק, וויסעוודיק, באַרוסטדניק, ז באַווסט,
אויפֿנעמיק, ז עמפֿינדלעך, שטפֿינדלעך נר-), אינדריקלעך, אינדרוקספּול,
שרפֿשפּיריק, שאַרפֿפֿיליק.

253. אומשפּירעוודיקייט

ס ן אומשפּיר(ערד)יקייט, טעמפּקייט, פֿאַר-

שטאַרטקייט, פֿאַרטויבטקייט, פֿאַרשטיי נערטקייט, פֿאַרשטאַרבנקייט

אַז"וו — רי : פֿאַרטויבונג, פֿאַרשטאַרוט, פֿאַתטיינערונג אַז"וו — יי.

שלאַף, קאַמאַ, לעטאַרמע, הינערפלעט : טראָס, היפּנאַז, היפּנאַטשער צאטשד : געליימטקייט, פאַראַליז, י פאַראַליטש : אַנמאַכט, חלמת אַאָן"ר
 שלאָפּמיטל, שלאָפּטרונק, שלאָפּגעטרשק : פאַרטויב-מיטל : נאַרקאָז,
 שעסטשיע, עטער, קאַקאַין, האָהאַקאַע, אָפיום, ז אָפּשט, מאַרפֿיוע
 נאַרקאָטין, כלאַראַפֿאַרם, לאַודאַנוס, כלאַרער טיל, לאַכגאַן אַאָז"ר — 0-ב. זבפ.

וון זיין אומשפיר(ערד)יק, זע אומפֿיל(ערד)יק, זיין טעמפּ, זע אָפּגעשטאַרבן
 אַאָז"ו — אַיי : זיין אָן חושים : ניט האָבן די וויס(ערד)יקיט אַז (פֿון) : זיין
 טויט צו : זע ווי אַ נעכטיקער : ליע אין הינערפלעט : זע אין אַ קאַמאַ אַאָז"ר :
 ניט שפירן, ניט פֿילן אַאָז"ר — ב-2.

ווערן אומשפיר(ערד)יק : אינטשאַדען זיך, אינטשאַדזשען זיך, פֿאַרטשאַדען
 זיך, י אַר טעדיען זיך, י אינסוואַנדזשען זיך, י פֿאַרסראַנדזשיען זיך,
 פֿאַרגאַרען זיך.

מאַכן אומשפיר(ערד)יק : פֿאַראומשפירן : פֿאַרטויבן, באַטויבן : פלעפֿן,
 פריטשמעליען, זאַטשמעליען, פרי(ה)לישען : געבן מיט אַ דראַנג (דובינע,
 באַמע, אָבוך) איבערן קאַפּ : אוסטאַפיען, אָסטאַלאַפיען : פֿאַרהאַרטעווען,
 שטאַלן, פאַנצערן, פֿאַרשטיינערן, פֿאַרגליווערן, פֿאַרפֿירן, פֿאַרשטאַרן :
 אָפטעמפּן, אָפּשטומפּן : אָפטייטן : פאַראַליזירן, אָפּנעמען, ליימען :
 אינשלעפֿ(ער)ן, פֿאַרשלעפֿ(ער)ן, פֿאַרשליפֿן נדאַל) : פֿאַרהיפּנאַטיזירן :
 עטערי יירן, כלאַראַפֿאַרמית, נאַרקאָטיזירן, אַנעסטעוית.
 אַדי : אומשפיר(ערד)יק, אומפֿיל(ערד)יק, ז אומפֿילבאַר, ז געפֿיללאָז(יק),
 ניט־אויפֿנעמיק, ז אומעמפֿינדלעך, ז עמפֿינדוטסלאָז(יק), ניט־סענסיטיוו,
 אומבאַרירט, אָנווייטאַגדיק, ז ווייטאַגלאָז(יק), ז שמערצלאָז(יק) :
 פאַראַליזירט, פאַראַליטיש, געליימט, שלאַקיריק, אָפּגענומען : טעמפּ,
 אָפּגעטעמפּט, שטומפּ : פֿאַרפֿרוירן, פֿאַרגליווערט : שטאַר, פֿאַרשטאַרט :
 פֿאַרהאַרטעוועט, פֿאַרשטאַקט, פֿאַרשטיינערט, געשטאַלט, געפאַנצערט,
 פֿאַרטערפּנעט, פֿאַרקליאַקנעט : טויט, אָפּגעטייט, פֿאַרשטאַרבן, אָפּגעשטאַרבן :
 אומוויס(ערד)יק, גאַוויסטלאָז(יק), ז אומבאַוווסט, אינדרוקסלאַיייק) :
 פֿאַרשלעפֿ(עחט, אינגעשלעפֿ(ער)ט, פֿאַרשליפֿט נדאַל) : פֿאַרהיפּנאַטיזירט :

עטערי

זירט, כלאַראָפּאַרמירט, נאַרקאָטיזירט : פֿאַרטויבט, באַטויבט : געפלעפֿט, אוסטאָפּיעט, אָסטאָלאָפּיעט, פּריטשמעליעט, זאָטשמעליעט : פֿאַרטשדעט, י פֿאַרסוואַנדזשייעט, פֿאַרגאַרעט : היפּנאָטיש, לעטאַרגש אַאָז"ר — ס און וו. זען אויך : קראַנקייט 420, אומפֿילעוודיקייט א.

אנ. וואַרעמקייט, וואַרעמונג ס ן וואַרעמקייט, לעבלעכקייט, מילדקייט אַאָז"ר : הייסקייט, היציקייט, ברענעדיקייט אַאָז"ר — אַדי : וואַרעמונג, הייצונג אַאָז"ר * יי : ליבע וואַרעמקייט, בלוטראַרעמקייט, אַטאַםוואַרעמקייט אַאָז"ר : קאלאָריע.

היץ, חמימה : געבונדענע, טראָפישע, אַפֿריקאַנער, ז אַפֿריקאַנישע, בענאלער, ז בענגאַלישע, אינדיאַנישע, ברענעדיקע, דריקנדיקע, שטיקנדיקע אַאָז"ר היץ : שטיקעניש, דערשטיקעניש, דוך, י דוכאַסאַ, פֿאַרענינע, פֿאַרעניצע : זומערהיץ, זאַמדהיץ, קאָכהיץ, באַקהיץ, זידהיץ, שמעלצהיץ אַאָז"ר : בלוטהיץ, פֿיבערישע היץ, פֿיבער.

ברען, ברי, בראָט, זיד, זאָט, בראַנד, פֿייער, שרפֿה, פֿלאַם־פֿייער, גיהנום־פֿייער, העליש פֿייער, ווולקאַן, פֿלאַם, פֿלאַקער, גלי, אַנגלי, ז גלוט : רויטגלי, ז רויטגלוט, וויסגלי, ז וויסגלוט : וואַרעמקייט־כוואַליע, הייסע כוואַליע, הייסע לופֿט : סוכאַווי, סיראַקאַ, סאַמום, כאַמסין. טעמפּעראַטורזעכערונג, טעמפּעראַטורצוועם : קריטשע, אַבסאָלוטע אַאָז"וו טעמפּעראַטור : זידטעמפּעראַטור, שמעלץ־טעמפּעראַטור אַאָז"וו : צעלזיוס, רעאַמי(חר, פֿאַרענהייט, צענטיגראַד, אַבסאָלוט, אַבסאָלוטער מל : י ברענפונקט, קאָכפונקט, זידפונקט, שמעלצפונקט אַאָז"ר : טערמאַפֿיקאַציע. נוינסשאַפֿט) טערמאַלאָגיע, טערמאַטיק, טערמאַסטאַטיק, טערמאַדינאַריק, קאלאָריק,

געאָטערמיע, דיאַטערמיע, איזאָטערמיע אַאָז"וו.

(אינסטרומענטן) טערמאַרעלאַטאָר : טער מאַמעטער, י גראַדוסניק, רייקע, טראַליס : דיפֿערענציאַלשערמאַמעטער, מינימאַל־טערמאַמעטער, מאַקסימאַל־טערמאַמעטער אַאָז"וו : באַדדטערמאַמעטער, וואַסער־טערמאַמעטער, וואַנע־טערמאַמעטער, לופֿט־טערמאַמעטער אש"ר :

קאלאָרימעטער, פיהאַמעטער אַאַז"וו : טערמאַסטאַט, טערמאַגראַף, טערמאַסקאָפּ אַאַל'מ.

הייצונג, באַהייצונג : צענטראַלע הייצונג, צענטראַל-באַהייצונג : דאַמפֿהייצונג, דאַמפֿבאַהייצוט : גאַזהייצונג, גאַדבאַהייצונג אַאַז"ר. אויר, (ה)רובע, י פעטשקע, פעטשענע : ציגלשויק, קאַכלשיע, קאַפֿלשוי, צור אייוועלע : קאַכאיוון, קיכאויע, ענגלשע קיך : פליטע, רענדזש נאַ-) : בראַטאויק, באַקאיוון, קוימאַוירן : האַלצאויע, קוילאַויות, איילאוי, גאַזאויק, שזפליטע, געזרענדזש נח : עלעקטרישער אויוון : קאַדשפאַראַט : לאַמפּאוי, קעראַסינקע, פרימוס, ספירטאַווקע : קאַווע-ברענער : בראַטער, קוואַרער, טאַסטער נח : וואַפֿלשיע, בראַטאיי, קוילנפֿאַן, בראַזיר נאַק : הייצקעסל : אינדוסטריעלע אויוונס — ז!ב : קאַמע, קאַמיניק, פֿייערפּלאַץ, היימבראַנד : ראַדשטאַר, רעגענעראַטאַר : פֿוס-וואַרעמער, פֿוסאירעלע, האַרעמשטק : טערמאַספֿלאַש : האַרעמפֿלאַש, האַרוואַטער באַטל נ—) : פֿייערטאַפּ.

נטיילן אויס פ(קעקעליק, פריפעטשק : קוימען, שרשטק אַאַז"וו — 28 : צוגלאַך, ציקטיר : פֿיערלאַך, פֿיערקע : פֿונקענזיפ : ארוודעקל, קוימעדדעקל, קוימענברעטל, קאַפע, טשלנטברעטל, פאַערישקע, זאַר לינקע, זאַסלאַנקע, יושקע, ווישקע, שיבער, (אויפֿאַרוקער : ראַט : פּאַד, פעטשערע, פעטשורקע, יאַמקע, שבתניק : רוקע, ריש : פֿוסרוב : דוכאַווקע, דעניק, קאַכלע, קאַפֿ-ליע, רער : פֿראַמוגע, פֿאַ(ר)מיגע, אַש(שרובע : פידפיל, פּאַדפיטשניק, קאַטוך. אוימאַכער, אויאַטעלער, מוליער, האַנטשער.

נאוימכדרים) פֿיערבאַק, פֿיערציג, פֿיער-געציג, פֿיערשיע, אראח, פֿיער לעפֿל, פֿיערצראַנג, פֿיערשירעם נקאַמש : קאַטשערע, קאַטשעבע, אויגאַפּל, ווילקע : פּאַמעלע, פּאַמעליק, פּאַמיעטקע, אויבער זעם, קעררש : אַשקאַסטן, אַשפֿאַן, זשליקטע אַאוי, — 261.

הייצוואַרג, היץ-מאַטערשל, הייצשהאַף : האַלץ : ברענהאַלץ, הייצהאַלץ, קלאַפֿטער האַלץ : שיט(ל), שטשפע אַש"וו — 34 : אַרעם, ברעם, ברעמעניע אַאַז"ר — זפ : גלאַר ני, האַלאַוויניע, האַלאַוועשקע, פּאַגעלע : קוילן, אַנטראַציט, טאַרף אַאַזיוו — 2-4 : הייסע קוילן : פֿיערקויל, זער : אַש, האַלצאַש, קוילנאַש, צונטער, זאַלע, זאַלקע, פריסיק, זשזשעליצעס : אייל,

ברענאײל אַזױר — !בב : האָז, ברעהאָז, הייצגאַן אַזױר — פּבב : עלעך
טר(קע, עלעקטריציטעט — 4-ן : האָלצשטאַל, האָלצסקלאַד, האָלצקאַמער :
קוילך לאַגער, קוילנסקלאַד : קוילדקאַסטן, בונקער : קוילנקאַרב.
הייצער, איינהייצער, אוי־אייצער, י קך טשעשר.

ברענען, פּאַליען, פּלאַמען, פּלאַקער, סמאַליען, קאַכן, באַקן, בראָטן, שאַרען,
ברך ען, גליַען : דערהיצן זיך, צעהיצן זיך : זח אע שמייס, שוויצן, פריַען,
פרייען, פרעגלען זיך : אָפּגק מיט שמייס : צעגע (צעשמאַלצן ווער) פֿע היץ :
זע אע פֿיבער : פֿיבערן : וועת אָרעמער : נפֿראַסש אָפּלאַזן, לאַע, נאָכלאַע,
אָפּשלאַע.

נפֿאַרגלייכונגעח ברענע (גלען אַזױר" ווי אַן אויוון, ווי אין (ש גיאָנום, ווי אויף
(הייסש קוילן, ר אויף פּאַקן, ר אין טיפּוס, ר אין
קדחת, מ אין היציק שלאַפֿקייט, ווי אע העליש פֿיער : שמיצן ווי אַ ביבער, ווי אַ
חייר, ווי אין אָרחץ, ר אע באַד, ווי פֿאַר ש עקזעקוציע (אַ זאַקוציע) : מאַכן
וואַרעם, הייס אַזױר : טערמאַפֿיצירן : אָרעמען, אָנוואַרעמען, אויסוואַרעמע
אַזױר : הייצן, איינהייצן, אָנהייצן אַזױר"וו : פּאַרען, אויספּאַרען, צעפּאַרען
אַזױ"וו : אָפּברען ר מיט וואַר.

אַדי : וואַרע-, בלוטשרעם : לעבלעך, נראַל) לוי, לוילעך : מילד, לינד,
זומערדיק : הייס, בלוט היס, זודיק הייס : אַמוידיק, חרמהדיק, פֿיערדיק,
ברענע(נ)דיק, טראַפֿיש, ווולקאַניש, פּלאַקערדיק, פּלאַמע(פּדיק, בריַיק, גליַיק,
גלוטיק, קאַכיק, קאַכעדיק, זודיק, דדיק, באַקעדיק, היציק, פֿיבעריש, שמיציק :
שטיקיק, שטיקעדיק, דריקעדיק, דריקנדיק, שווער, דושנע, פּאַרנע, דעמפֿיק,
פּאַרעדיק : צעאַרעמט, צעגליט, צעהיצט, צעפֿיבערט, צעברענט, צעפֿלאַמט,
צעפֿלאַקערט, צער קאַכט : פֿאַרשוויצט, צעשמיצט, צעשראַצט ו--):
צעיאַכמערט : צעפּאַרעט, אויסגעפּריַעט, צעפרעט, צעפרייעט, צעשמאַלצן,
צעשעען אַזױר — יי : קאַלאַרש, טערמש, אישטערמיש אש'מ —,

נפֿאַרגלייכונגעח קאַכעדיק ווי אַ סאַמאַר : וואַרעם (הייס אַזױר"וו) ווי די זון, ווי
אויף דער זע, מ קוילן, ווי די ליבע, ווי אין אָרחץ, ר אע באַד אויף דער
אייבערשטער בשק (פּאַלע), ר אע האַד אויפֿן אייבערשטן פּאַל, ר אע די
האַרעמבעדער, ווי אע אַזױער, ווי אונטער אַ פּערענע, ר אונטער דער מאַמעס

פערענע, ווי אויפֿן אויע, ר אין אַ קרעטשמע, ווי אין אַ וואַסאַע לייבל, מ אע
פושטן, ר אע אַמוז, ווי אין אַ פֿאַסעכע, ר אע אַן אויע, ווי אין אַ קאַלכאויק, מ
אין עם, ר פֿייער וואָלט געפֿאַלן פֿת הימל.
פֿראַן : היס אי מע קען צעשעען (צעשאַלען) ווערן : עס אע קע טהאַפֿן לופֿט
נקטאַ : עס האָט זיך אַעצונדן אַ פֿייער אע
הימל : עס בשלאָגט אַ שווייס : האָט האָט אַרויסגעלאָע די זון פֿון פֿוטערפֿעסל
(פֿון פֿוטערפֿאַס, פֿון פֿוטערפֿאַס ג־פֿ) .
שפר : אי מען הייצט אע באָד ווערט שרעם
אין (דער גשצעח שטאַט : פֿון אַ שייטל עברי ווערט ניט וואַרעם אע חדר : האָס
עס גייט אַוועק ווינטער אויף הייצוט גיט אַוועק זומער אויף נאַרישקייטן.
פפב. קאַלטקייט, קילוט
ם ן קאַלטקייט, קילקייט, פֿראַסטיקייט אַאָזיר
— רי : קילונג, פֿרירונג, גליווערוט אַאָר פֿר : קעלט. קרירה : קאַלטער
(שווערער) רנטער : ביטערע, בייסיקע, עס(ער)יקע, שנך דיקע,
דורכנעמ(ענחיקע, דורכדריט)ענחי קע, אומברחאַטתדיקע, סיבירער, ז
סיבירשע, אַרקטישע אַאָר קעלט : קילער וועט, קאַלטער ווינט, ברע :
פֿרירפֿונקט, מל : טעמפער ראַטור־פֿאַרקלענערונג.
אך : שנייאך : אייזאַ. טריבאַש, א דעק, (אייז)קריע, איזומאַסע, גלעטער, איז
פֿאַס, אייבאַרג. אשפֿעלד, אששטראָם : אר זאָנע, קאַלטע זאָנע : אשצאַפֿן,
אשליכטל, אששרויף, סטרעמפל, טריפֿלקע, אשצעפֿד. סאַסולקע, איסיקל גשם
: נשיף שיבק פֿאַסט ביימער, פֿראַסטבלומען, בעת.
געפֿריר, (גשגליווער, שניגליווער : פֿראַסט, וויסער פֿראַסט, טויפֿראַסט,
פֿראַסט טר, זילבערפֿרעסטל : פֿריפֿרעסטל, מאָר פֿרעסטל, פרימאַראַויק.
שניי : פֿעטער שנייער : שנייצודעק, שי פֿעלד, שנייליניע, שנייער, שנייבאַרג
שנייקאַשע, שייהויפֿן: שיל שניי, באַלעם מיי, שנייבאַלעם, שיקויל, שייבאַל,
שנייפֿילקע : שיעלע, שני פֿליטער, שנייריפֿל, י סנעזשקע, פליאַכע : שנייפֿאַל,
פֿאַרטענש, לאַדעע, האַווייע, וויגע, מעטעל, מעטעליצע, משטעליצע, שי
זאָווערוכע, טרייבשניי: האַגל, האַגל־קערנער: האַגל־עלקן.
דראַזש, דראַשטש, דרעשטעס, זאַשפער רעס, גענדזענע הויט: פֿראַסטביס,

פֿראָסט בייל : צאָדקלאַפעניש, ציטער, שוידער אַז"ר — 202.
 (נקיל־מכדרים) איזמאַשין, קילמאַשין, קילשפּאַראַט : קילקאַמער, קילצימער,
 אייד קאַמער, אשצימער, קעלטער, איזקעלער, אעזרוב, י לאַדאָווינע :
 איזשנק, איזקאַסטן, איזבאַקס נ—), פֿרידזשידער, רעפֿרידזשעראַטאָר :
 קילאויע, קילוואַשן, אָפקילער, אשקילער, וואַסער־קילער, מילכקילער, ווער
 קילער. עמער איז, איזעמער, איזוועקל, איז פּענכער, אַמאַניע : לופֿטקילער,
 ווענטילאַטאָר, רייער, פֿאַכער, פֿעכער, וואַכליער, פֿען נאַ—). וו : זע קאַלט, זח
 קיל, זח פֿראָסטיק אַז"ר
 — אַר : פֿירן, (ס)קאַלייען, אָקאַלייען, פֿאַרקאַלייען : פֿאַרשטאַרן : גליווערן,
 מטאַיען : ציטערן (טרייסלען זיך, שוידערן, דראַזשען אַזיוו) פֿאַר קעלט —
 ב־2 : כאַפּן דריזשקעס, כאַפּן דרעשטעס אַזיוו — " : זע (ווערן) ברוין את
 בלוי (ברוין און בלאַ, בלאַנע בלאַ) פֿאַר קעלט : יש (רערן) אַ שטיק איז : יין
 (רערן) שטיף פֿאַר קעלט : אויסגן פֿאַר קעלט.
 מאַכן קאַלט : שטעלן אויף איז : קילן, אָפקילן, אויסקילן אַז"ר : קעלטערן :
 שיסריפען : לופֿטערן, איבערלופֿטערן, דורכלופֿטער, אויסלופֿטערן, ווענטיליט:
 פֿאַכ(ע)ן אָפּפֿאַכ(שן), פֿעכער, פֿעכלען, אָפּרייע, אָפּבלאַע אַז"ר — 219 :
 דערפֿרישן זיך, דער קוויקן זיך, אַטכאַיען זיך : אויסבלאַזן ווי אַ הייסע יויד, ווי
 אַ הייסן רעטשיטשניק.
 אַדי : קיל, קילבלעך, קילעוואַטע נ־פ) : לעב־
 לעך, נדאָז) לוי, לווילעך : פֿריש, לופֿטיק : קאַלט, ביטער קאַלט, ניט־באַהייצט :
 ווינטער דיק, שניידיק, בייסיק, פֿריירנדיק, פֿראָסטיק, איזויק : געפֿרויט,
 געפֿראָרן, * געפֿאַרצערעט, פֿאַרפֿרוירן, פֿאַרפֿראָרן, פֿאַרגליווערט, פֿאַר־
 שטאַרט, אָפּגענומע, פֿאַרקאַלייעט אַזיוו — וו : קאַלט איז, איז קאַלט.
 נפֿאַרגלייכונגעך קאַלט ווי (אויף איז, ר אויף דרויסן, ווי אין אַ פּוסטינע
 (פּוסטקע), ווי אויפֿן נס־הקרח, ווי אין אַ לאַדאָווינע, מי אַ אַת, ווי די האָט (דער
 שטערן) פֿע אַ אַת : וואַרעם ווי ביי אַ טויטן דער קאַפּ (י דער הינטן, ז דער
 אַחת).
 פֿראַן : עס איז קיע דוך נישטאָ : עס אין נש
 טאָ קק כוך און קע דוך : עס נעמט אַ פֿראָסט : די פֿענצטער זיינען פֿאַרקאָוועט

מיט איין : זינט שט האַנדלט מיט פֿראַסט אין נאָך אַוואָ פֿראַסט ניט גערען : עס איז קאַלט—כאַטש וועלף (הינט) צו טרייבן : עס אין קאַלטעאַטש נעם און טרייב דאָרט אום וועלף (הינט) : עס פֿאַרגייט זאַשפערעס : עס קלאַפט אַ צאָן אין אַ צאָן : עס וואַרפֿט אַע קדחת : עס נעמט אַדורך די ביינער (ביין מאַרד פֿון די ביינער) : עס פֿאַרגייט אונטערן האַרצן (אונטער די נעגל) : ס'אין ווי אַ סוכה : עילתה מרובה מחאתה : נקזשר-) גאָט שיט שים די פֿעדערן פֿון דער איבערבעט.

שפּרן אַפֿפֿירן פֿירט מען אַפּ אַ הינטן, ניט אַ קאָפּ : אַן דער פֿראַסט נעמט שטאַרק ברעכט ער באַלד דעם קאַרק. 256. ברענונג

ס : פֿייערדיקייט, פֿלאַקערדיקייט, ברענע-
דיקייט אַאָר — אַדי : ברענונג, פֿלאַקערט צינדונג אַאָוו : ברען, איינברען, אַנברען, אויפֿפֿלאַם אַאָז'ר
פֿייער, נקזשיק אוזשע : פֿלאַם פֿייער, דאָנום-פֿייער, העליש פֿייער :
פֿייער-פֿפענדיקער באַרג, ווילקאָן : קראַטער : פֿייערשטיק, פֿייערזייל, עמודאָש
: פֿלאַם, פֿלאַקער : פֿונק, ויצוץ, פֿלעמל, צאַנק : סמאַל, סמאַלינעס, האַד :
שרפֿה, בראַנד, פֿייער, 219

- פֿאַר, רויטער האַ : ערעמאַריע, שר טער, שייטערזויפֿן, קאָסטער, י קאָסטער,
אויטאָדאָפֿע : פֿאַרברעדפֿראַצעס, אַקסי דאַציע, קרעמאַציע, קאַרבאָניזאַציע :
פֿיהאַלאַדע.

ברענהאַרג, ברעזמאַטעריאַל, צינדשטאַף, ברענעכץ — 4-ב : צינדעאַלץ,
צינדלעאַלץ, צינדל, קין, קינעלע, קינלקע, קינדעלע, לר טש'נקע, שקאַלע :
שוועבעלע, קינדל, סירניקל, זאַפֿלקע, זיידענע פֿאַלקע נ-פ), מעטש נאַ-)
מנטשוועבעלעך, זיכערשוועבעלעך, שווער דשע שוועבעלעך אַאָוו :
(אַנ)צינדער, ציגאַר אַנצינדער, זאַפֿאַליצע, טאַמער פֿאַרט נ-י) : פֿייערשוהאַם,
הופֿקע, היפֿקע : קרעמען, קרעמניעשטק, פֿייערשטס, קריסיליע, ששלרינג.
אונטערצינדער, שרפֿהשאַכער, קרפֿער נער, ראַיחהשרפֿענער, (שרף נ-פ) :
פֿיראַמאַנ(שש).

וו : ברענען, פאליען, ארפענ(עף, נעצן נא! :
פיערן, פלאמען, פלאקערן, קנאקן, זערען, זשרקען : סמאליען, זעטען,
רייכערן, טליען, קליען, טליען, קאיען, גלימען, פיליערן, פלימער, פלעמלען,
צאנקען : צאנקען ר א ליכט (צו נעילש, ר בע דער גסיסה, ווי די לעצטע
האפעטע.

זע אע פלאמען : אנצינדן זיך, אנכאפן דך : אויפפלאמען, אויפפלאקערן,
אויפצשקען אאזיוו : צעברענען זיך, צעפלאמען זיך, צעפלאקערן זיך אאזיר :
פונאנדערברענען זיך, פונאנדערפלאקערן זיך אאז'וו : צה רענען, צוערען,
צוסמאליען אאז'וו : אפברענען, אפזשרען, אפסמאליען, אפזעטען, אפוענקע
אאז'מ.

מאכן (אויפשלאע, אנלייע, אונטערליע, צעליע, פונאנדערליגן אאז'וו) א פיער :
צינדן, אנצינדן : נפאפיראס) פאררייכערן, אנרייכער, זאקידרערען (נקי) :
אריבן א שוועבעלע : צעבלאע (פונאנדערבלאזן, אויפפאכ(ע), אויפפאכערן) א
פיער : צעפלאמען

(פונשדערברענע) א פיער : פארברענען, פארצערן, פארשרפענ(עף, ,
פארסמאליען, פארקוילן אש"ר : אקסידית, קארבאניזית : קרעמירן :
פארברענען ארף אש : אונטער צינע, מאכן א שרפה, מאכן בורא-מאורחאש,
אפלאזן א רויט הענדל אויפן דאך.

אדי : פיער(ד)יק, פלאם פיער(ד)יק, וויל-
קאנע : אומאויסלעשלעך : ברענע(טדיק, ברעניק, ברענעווודיק, ז ברענפעיק, ז
פארברעגלעך : פלאמיק, פלאמעדיק, שרפעדיק, פלאקער(שיק, אויפפלאמלער,
אנצינדלעך, ריכערדיק : שרפהדיק, י פאזשרנע, אונטער צינדעריש :
פארברענט ווי קויל.

שפרן עס אע שלעכט די מגפה, אבער עס אע
צט די שרפה : נאך א שרפה ווערט מע רייך : שפיל דייך ניט מיט פיער : פיער
אין א אב : וויי איז צו דער שטוב ווו דאס פיער ברענט אינעווייניק : אן עס
ברענט ביים אכן ביסטו שייך אע סקנה : אן מע דארף האבן פיער זוכט מען עס
אין אש.

זען אויך : ווארעמקייט אע.

ס : לעשונג, אויסלעשונג, דערשטיקוט אַזיר
 (נמכדרים) לעשער, פֿיערלעזמאַשין, לעאַפאַראַט : וואַסער־פאַמפּע, י נאַסאַס :
 אַעראָפּאַר : (לעשפּריצער, קעקע, י שיקאַר קע, וואַסער־קישקע.
 פֿיער־קישקע : פֿיערהאַק, פֿיערזאַקן : לייטער־וואַע.
 פֿיער־דעפּאַרטעמענט, פֿיער־לעשערס ברישדע, פֿיער־לעשערסקאַמשדע :
 פֿיערלאַדעפּאַ, י פּאַזשונע דעפּאַ.

לעשער, פֿיער־לעשער, פֿיערמע, י פּאַזשניק, י סטראַזשק : אויסרײַטער.
 טושען, פֿאַרטאען, פֿאַרטשקען, פֿאַרדושען, צודאען, דעמפּן, פֿאַרטערטן, דער־
 220

שטיק, אויסבלאַע : פֿאַרלע זיך, אויסגק, אויסברענען.
 אַדי : לעדק, פֿאַרלעשלעך, אויסלעשלעך
 עב. שפּייז, געטראַנק

האַרג : אַרהאַנשע, ניטשרגאַנישע שפּיע : ניטהאַגענע (פּראָטעז) שפּח אַז'ר :
 שפּייאַרטיקלען, שפּיזפּראָדוקק, שפּיומיטלע, לעבנס־מיטלען, מיטלט־לעבן
 נ־ק, קעסט, קאַשט, קילכול, האַדיוולע, פּאַפּאַס : שפּער אינדוסטריע.
 נער, נערונג, ז נאַרונג, שַערונג, לאַבונג, נערראַרג, נערשטאַף : נערערדיקייט, ז
 נאַרהאַפּטיקייט : נעררערט, טוק, חיות : אונטערלע.
 נשפּשווינסשפּט) מיטאַלאַגיע, טרעפּסאַלאַגיע, גאַסטראָלאַגיע, אסטראָנאָמיע.
 הסאַקה, אויפֿהאַלט, אונטערהאַלט : אויסהאַלטונג, אַלימענטן, מזונות :
 פּראַרשנט, פּראָוויזיע, פֿוראַזש, י פּריפּאַסן, אַרדינאַריע : ראַציע, באַנע,
 פּאַיאַק, כאַרטש, וואַלווקע נאַרעסטאַנטח : פּילנעס, פּילשסט : צדהלדרך.
 עס, פֿרעס, אַכילה : מאַכל, מאַקלים : אַמען פֿאַדעם : אַשודגים : ק : פּאַשע :
 גקד שר־) קאַשע, ניאַטעיאַם, האַם, האַמעניו.
 מאַלציט, מאַל ני־) : אַנביסן, איבערבּיסן, פּתשחרית, פֿרישטיק, ברעקפּעסט
 נ—) : וואַר(שמעס, פּאַדראַרעמעס, פּאַרמאַרעמעס, לאַנטש נ—) : מיטאַג,
 מיטאַגעסן, דינער : נאַכוואַרעמעס, פֿירע, נאַכמיטאַעובּיס, פֿעשפּער, יויע, יאַזן,
 קאַטרער נפּראַנקריח : וועשערע, אַוונטברויט, אַרנטעסן, נאַכטעסן,
 נאַכטמאַלציט, י קאַלאַציע, סאַפּער נאַ־) : שלדסעודות, מלווה־מלכה אַז'ר
 געריכט, מאַכל, האַנג, פּאַטראַווע, קאַרס

(—) : פֿירער־כֿיט, פֿאַרגער־כֿיט, פֿאַת־פֿך : צווישנשפּיין : הויפטגער־כֿיט, פיעס
דע רעזיר טאַנס : בייגער־כֿיט, ז נעבנגער־כֿיט, צאפע, סיידדיש נש) : נאָכגער־כֿיט,
נאָכשפּש, נאָכעק, דעסערט : צימעס : קאָמפּאַט.
זיסער טיש, געזאַלצענער טש : צר בייסעש, פֿאַרבייס(וש, פֿאַרבייסעכץ, ביס,
ליכטער ביס, י זאַקוסקע, י פּריקוסקע, אָרשע נקק : סענדרטש, סאַנדריטש :
פֿלשמענד וויטש, קלובסענדריטש אַז'ר : בררט מיט פוטער, פוטערברויט, ז
בוטערבראָד, קער נאָפקע : קיבוד.
נגעבעקס) געבעקס, געבעקל, געבאַקנס, באַקהאַרג, באַקשכן,
געבעקשכן : פוטער־געבעקס, פאַשטעטזגעבעקס, צוקער געבעקס אַז'וו.
ברויט, לחם, דאָנע, שטס האָב : אַת עכו'ם : הירנברויט, לאַנגברויט, רונדברויט,
פידפֿאַליק : סלה־ברויט, וויסברויט, בולקע, ווייצנס, ווייצנברויט :
שראַצבררט, ראָזעווע ברויט, ראָזעווע ברויט, ראָזעהאַנע ברויט, קאַרנברויט,
קומיסברויט, סאָלדאַטסקע ברויט : קאַלעריער ספּאַנדשקייק נ—, פ) :
געבייטלט(ש) (פעטלעענע) ברויט : קאַרענע געבייטלטע (קאַרדגעבייטלט)
ברויט : ביטלברויט, געמישט(ש) ברויט, סיטנע (דטנע) ברויט, סיטניצע, האַלב
סיטנע ברויט, האַלב זיידענע (האַלבזידן) ברויט, פאַמפּערניקל נ—) : הימש
ברויט, קימלברויט, קלייער ברויט, גערשטנברויט אַז'ר : וקק קרעל, אָך רעל,
אַקרייל : ברויט מיט זאַלץ : טרוע בררט, ברויט מיט ושט, ברויט מיט צוט :
לאַבן, לעבל, ברויט, ברייטל, עקל, סיִקע, פאַל ניצע, זייגער נ—).
חלה, קוילעטש, קיטקע, באַנדע : עלע ממ, זיסע חלה : קידרחלה, לחם־משה,
באַר כעס, מרכות, בערכעס : דאַטשער, טאַטשער : הבדלה־חלה : חלהעעמער :
געפֿלאַכטענער קוילעטש, שבת־עילעטש, פורים־ערלעמ.
קלש - סעודות - קרלעטש, שלעשדעס - קוי לעטש, קראַטער־קוילעטש אַז'וו
: קל־חמירהניק : בייגלשלה, שליסל־סלה, סעודה־סלה : הענט, לייטער, פֿויגל,
ציפּצעניזע : ראָשל, שטרצל, פּאָדסקרעביק, ליפקע וקק : נבאַפּוצועש דריידל,
לייטערל, פֿלעכטל, קיטקע, קרוטקע.
נטייל ברויט, חלש (שקרייעץ, נאַקרייעץ, סקרייעק, קריִטיק, אַקרייטדק, נאַקד
טשיק, ראָזשאַק, ראָאיק, סקאַרע, סקאַרינקע, שפיצל, זייטל, זליפעץ, ששקע,
שקאַלע : שטיק, קת־לחם, מוציא, המוציא, המוצש מיט האָניק, כדת, פענעץ,

ביסן, רעפֿטל, ריפֿטל, פרענטל נלעקעך), כמאַל, חאַיכה, שקידע, סקיבע, לחמא, לאַכמאַניע, פיידע, פעצענע, פליטש, לוסטע, לשמפע, סקאַבורע, קוסע, סועכע.

בולקע, קילבע נקק : רויזבולקע, בוימלכולקע, פוטערבולקע אאָן"ר : מאַטולקע, באַנדע.

זעמל : זעמעלעך, קלעמעלעך נ"פ), האַלס נ—) : פויזנער, רוען, פאַרלעך, פאַרקעס, פֿראַנזעלן, פֿרשזאַליעס, פֿרשצברויט, גלאַטע, מאַנטורקעס, מאַנזעמעלעך, קניזערקעס, זמליקלער, קיסלאַסלאַדקעס. בייגל, האַשל, ראָגעלע : אייער־בייגל, פוטערבייגל, מאַנדל־בייגל אאָר : פרעצל : נאָ) האַנאַט, קרולער.

פלעצל : קאַרע־פלעצל, רויפלעצל, לאַקרעץ־פלעצל, פֿלאַמפלעצל, פאַדפאַליק, פידפאַליק, דיסקע, ציבעלערפלעצל, אַגרער פלעצל, ביאַליסטאַקער פלעצל, קניזשע, מאַלאַיע : מצה־פלעצל, מצה, אומגעזייערט ברויט, אומגעזייערטע קוכנס, לחם־עוני : מצה־שמירה, מצה־שמערגע נ"פ) : אייערמצה : געלע (געשמירטע) מצה : אפֿיקומן.

קוכן : מאַנקוכן, קאַרהאַפֿל־קוכן, ציבער לערקוכן, בשליסטאַקער קוכן, עפל־קוכן, פוטערקוכן, גערשטדקוכן, איבער (אימבער)־קוכן, מאַנדל־קוכן, פֿעפֿערקוכן, פֿעפֿערניסקוכן, שמאַנטקוכן, האַבערקוכן, האַניק־קוכן, אייער־קוכן, קעזקוכן, קלחמירהניק, מלכות־ברויט, מלכות־ברייטל : לעקעך : קאַרדלעקער, האַניק־לעקער, צוקערלעקער, באַישניק נקק : נאָ) קייק, ספּאַנדושקייק : טאַרט : סטש פֿשיע : מאַנדלטאַרט, עפלטאַרט, עקלער : פֿלאַדן : אַתדפֿלאַדן, פורים־פֿלאַדן : באַקלאַהאַ, שטרודל, קאַרזש, קאַשניק, באַבקע, פאַשטעט, פֿרומער טאַטע, אַקניס, ראַדק, רודע, האַראַכערניק, פֿאַלאַרקע, סעטיע. מאַרציפּאַ, י טשסטע : י פישאַרע, י טאַר טאַרע, י האַקאַלאַדאַרע טשסטע : וויר טשסטע : פיהאַג, פיראַזשקע.

קיכל : פוטער־קיכל, קעזקיכל, שראַמ קיכל, עפל־קיכיאַגדע־קיכל, קוקעלע, סטך ניק, פיעטקע, פאַמעלע : האַניק־ערע, האַניך קיכל : נכר־קיכל, אייערקיכל, ענעס (אַניס)קיכל, בורדאַינימזונותל, מאַנדל, מאַנעלע, שטעפֿנט, נאַנט(ח, אַרעלע, אַוונטל, קשעלע, שקצים מיט מאַן, שטס ברויט :

משדלברייטל, מאַנדל־בייגעלע : אָמדטאַש, אָמנטע, פּוּרימגרעט : פרעפיצע,
יאָדערל, לעקעכל, טערטל. מאַקאַגיני, קאַרושק, וויקעלע, האָניק־טייגל,
מאַק(שראַנ)ש, פירעשקע, פאַמפּדעקע, פאַר טשיק, פאַנטשקע : וואָפּל : מאָפּין
(—).

ביסקוויט : סאַדערביסקוויט, ים־ביסקוויט, שיפֿביסקריט, הונטביסקריט אַז"ר
: שלעט, סוכאַר, סעכער, צוויבאַק, הערבאַטניק, פער נעצל, קרעקער נאַ־
נדינס) גרינס, גרינסן, דינהאַרג, גאַרטן וואַרג, גרינציג, י געמיזע, קטניות,
האַר ירקות, שרטנפֿרוכט אַז"ר — 0-2.

קאַרטאַפֿל, קאַרטאַפֿליע, בולבע, בולווע, ערדעפל, יאַבקע, באַראַבאַליע,
באַראַבוליע, מאַנדעבערע, מאַנדיבורקע : גרעלן, אעמי קעס, גיידאַקעס,
באַלאַבאַנעס : יוטע קאַר טאַפֿל, סקאַראַספייקעס : אַלטירקעס נקי) : זיסע
קאַרטאַפֿל, באַטאַטע, סווישפאַטיהאַ

222

(—) : שמאַט, האַמיהאַ נח : פאַמיהאַר, פאַקלאַע, פאַטלאַע, באַטלאַזע, טריפֿער
נער עפל.

בוריק, צרק : שרטדבוריק, שפּיזבוריק, פֿעלדבוריק, צוקערבוריק, פֿיטערבוריק
אַזיוו : נטילן בוריק) בוריקבלעטער, היטד קע, נאַטשענע : באַטרנע, אָשענע,
צרקל.

מער, מייער : ברקער, ברוקווע, ברוטד קע, ז ברוצקע, ברוקנע, קרוטשקע,
שפרוט, ז שפרוט : ריבן, ריבעלע, דעיניע, דדניע, סעטענע, צוקערריב : שרפּאַל
, טוירניפֿ (—) : פעטרשקע : פאַסטערנאַק : רעטער, (רחידרעטעכל, רעדיסל
: קילעריב, קרלראַבי, קאַלהאַבי נח.

קרויט, קעבעדזש נאַ־) : גערינטלעכ(ש קרויט, בלעטערקרויט, פ טקרויט,
בריסער לער קרויט, סאַהאַיער קרויט האַז"ר : בלומער קרויט, קאַלאַפֿיאַר,
קאַליפֿלאַוער נק : נטיילן קרויט) קאַפּ, קעפל, הויפטל, היפטל : קאַאָן,
כראַפּקע, גל(קאַמפּ.

סאַלאַט, שלאַטן : ספּאַרשע, שפּאַרגל, אַספּאַראַרס (—) : שפינאַק, שפינאַט,
ספינאַטש נאַ־) : סעלעריע, סעלדעריי, סעלערי (—) : שטער, שטשוויע,
שאַרעל, שאָוו*, צוויי, קראַסעץ.

ציבעלע, ציבולים נ-פ) : דינע ציבעלע, סמבע, שרלאָט, שטדפּשר, ציבעלייסקע, ציבעכעס, אָטשיבקעס, סטרולקעס : עקלעך : קרשץ נציבעלעס) : ערזבאַרנע, אַרטשק : איערעעריקס, איערוווקס, אייערפֿרוכט, אייערפֿלשץ, עגפלענט נ— ז.

ראַבאַרבער, ראַבאַרבערום, רובאַרב נ—) : קשבל : נטייל קנאַבל) צעדל , היפטל : פֿעפֿערל , פאַרצל : אוגערקע, אוגעריק, ערק, אוגעהאַק, זאָוויאַנזקע : כרק : זענעפֿט, י האָר טשיצע, י שרטשצע : וויסער , שוואַרצער, ענגלישער, פֿראַנצעזשער אַאָז'וו זענעפֿט : פֿעלדוענעפֿט. אַרבעס : שרטרבעס, פֿרילירבעס—

לעך, אע אַרבעסלעך, וופּיס נ—) : מעסשרבעס, צוקערשרבעס, צוקערשער אַרבעס, נאָהיט, ברנע נדרסע אַרבעס) : האָב, באַבקע, באַבעלע, בעבל, ביבער, פֿאַסאַליע, קאָלע, רוסיער באַב, טערקשע בעבלעך, צוקערהאַבעס, געריבענע פֿאַסאַליעס, ביטשעס : סאַיעבאַב : לינדזון, ז ליק : רש, האַבעררש. דויפן, ו, ריזיע, דעזיע : קרופּניק : גערשטענע גרויפן, גערשטנדויפן, שגעלעך, פערלרץ, פערלגרויפן, צעלקעס, פענצאַק, פענטלעך, קיטיע : האַבערנע דע, האַבער דיץ, האַבערדרפן, האַבערדיזיע, האַבער מעלקאַשע, אָוטמיל נ—) : משעגרע, משער קאַשע, מאַנערויפן, פֿאַרינע נ—) : מלכס ריפֿלעך, מלך-ריפֿלעך, פאַטשעראַנע, סעמער לינע : רעטשענע דויפן, שזרעצעס : שאַרצע קאַע, היידן, האַדן, טאַטערקע : דינע קאַע, האַדעלע : סאַגע : מעל — פֿ! : קאַרטאַפֿלמעל , מצה-מעל : אַצהדעבעכץ, רייבעכץ, רייבברויט. פֿש, פֿשריבע, נקק האָוורי, סאַרר : מעים פֿש פ זפּפ : נטילן פֿש קאַפּ, מיטלשטיק, ווידל , עק : געפֿילטע פֿש, פֿש אין זויער, זיסעויערע פֿיש, מאַרינאַד, מאַרינאַט(ש, פֿר שיידלעך, האַלקעס, קייקעלעך : לאַקסען, ק-ק. עזאַלצנס : העריע, ליסעק, לאַזאַיע סאַרליע נקק : אוליק, שמאַלצהעריט, מילכהעריט, ביסמאַרקזערינג, קיפּעזעריע, מאַטיעזערינג, ש(שמפקע, מילכנער(פֿש, רויזעריע : מאַרינירטע, געווענדזלטע, גער מאַדזלטע, גערייכערטע, גשטוטעטע אַאָז'וו העריט : פיטליט, קאַפטשנקע : עהאַקטע העריט, קראַצבאַרשט נח-ח) : נטילן הער ריש קאַפּ, ווידל : מילך, מילץ, רויע : איקרע, קאָוויאַר : לאַקס : קוליאָווע, קילקע, פוטער פֿש, שפּראָט, סאַרדעל ,

געקעכטס, געקאכטס, מחיה, פאַטראָווע, געריכט : זאָט, אָנגעברענטס, אינגעברענטס, אינברען : געדישעכץ, געדעמפעכץ : געבראָטנס : שמעלצעכץ, פֿאַרריישעכץ : אַ לעפֿל וואָרעמס, אַ לעפֿל וואָרעם וואָסער, אַ לעפֿל געקעכטס : קע אע שפּי, קיע סעידה אַחת, סעודה שאַינה מסקת : קאָדניע. מאַרציפּשעס, דעליקאַטעס, שפעצשל, לאַקעטקע, נאַש, נאַשעריי, נאַשביסן, נאַשוואָרג, לעקאָרג, לעקעריי, פּאָסמאַצקע, פּירר מאַצקע, ליגעמינע, אינדישע פֿויגלנעסטן, מטעמים, מעדנים, מעדניאַלך, מאכל, מאכלמלכים, מלכות־געריכט, פֿויגלמילך, אָלבודאָש : טייערער, עטער, געשמאַקער ביסן : געטערשפּיז, אַמבראָזיע : גראָבע אַקילה, מייקעכץ. פֿלשקע מאַקלים, פֿלשפּח, פֿלש פּהאַדוקק, פֿלקיקס, דבר מן האָי : פּאַרעווע מאַקלים : מילכיקע מאַקלים, מילכשפּיזן, מילכפּראָדוקטן, מילכיקס, מילכוואָרג : אָשרס : טריפֿס, טריפֿות, טריפֿות, לינקס. פֿלש : קאַלבפֿלש, קעלבערנס : רינדפֿלש, רינדערן פֿלייש, רינדערנס : רויט פֿלש : שעפּסנפֿלייש, שעפּסנס אַז'וו פֿיי- : ברוסט, קאַלבסברוסט : פֿלאַנקען, פֿילי : פֿלאַקספֿלש : ביפּשטיק, ביפּשטעקס, לעדוויצע : נ—) סטייק, מיטטסטייק, סוירלאַיך סטייק, לעבערסטייק, לעמטשפּ : צונג, לונגע, לוטעלעך, מילץ, וועמפלעך, פֿליאַקעס : האָרגעציקעס, דאַשיצע, קראַשיצע, סויער ברעד (נ—) : מאָרד : בק : מאַרכבק : קאָסע, האָרפֿלאַקס. זופּנפֿלק : געהאַקט פֿלש : עסיקפֿלש, זויערפֿלש, פֿלייש אין זויערן, זיסשוויערן, מאַרינאַד, מאַרינאַטע : האַניקפֿלש, קאַפֿטלעך : געפּעקלט פֿלש, ראָסלפֿלייש : געפֿילטע פּריפלוע : בראָטנס, געבראָטנס, ז בראָטן, האָפּ - געבראָטנס, פּאַטראָוסט נאַ-) : זויער בראָטן : געדשעכץ, געדעמפט פֿלש, צוגער דעמפטס, געדעמפעכץ, אינזידעכץ, געדינס : ראָסטביף, שניצל, ווינער שניצל, קאַלבר בראָטן : גולאַש : אועערישער מלאַש, ראָר : זרשע, זאַראַזע נ־פ) : גרישאַזע : קאַטלעק, קאַנטלעטן, קאַנקלעטן, האַמבורגער, קרד קעטן, קאַרנאַצלעך, קלאָפּס, שטאַפּקעס, מיטבאַל נאַ-) : קרעפּלפֿלש, פּראַקעס, ה. לובצעס, האַלאַבצעמ, קאַפּ־קימיצע, פֿרי קאַסע : קאָדע : געפֿילט העלדזל

(העלדזער לע), מעגעלע, געפֿילטע קישקע : לעבערקעס, געהאָקטע לעבער(לער) : נאָ- טשפּ סוי, טשו מע. עוף, הע, טשיקן נ—), קאָפהש : גענדזנס. גענדזל, יתומה נח-ד- : קאָטשקע, אינדק, ענדיק, טוירקי נאָ-), טיבעלע אש'וו — 9-ב : נטיילן עוף) פֿאָדערחלק, הינטערחלק, בייליק, ברוסט, פאָלקע : אייבערשט(ש), אונטערשט(ש) פֿערטל : פֿיסעלעך, פֿליגעלעך, דרויב, שרגל (גערגעלע), לעבער(ל), פופיק(ל). שמאַלץ, פֿעטס : טוקערע (טוקענע) שמאַלץ, טוקאמאַלץ, באָקעסשמאַלץ : מזיר שמאַלץ, חזירפֿעטס, סאַלע, סאַדלע : הינער שמאַלץ, הינערפֿעטס, הינערש(ש) שמאַלץ, הינערש(ש) פֿעטס, טשיקנפֿעט נ—) : ענדזענע שמאַלץ, גענדזענע פֿעטס, גענדזנשמאַלץ, גענדזנפֿעטס : געריקסדפֿעטס, ז פֿלאַנצנפֿעט, וועדזשעטייבל - פֿאַט נאָ-) : דיר, דיבענעס, י סקוואַרקעס, י שקהאַרקעס. גערייכערטס : דאַרע קשקע, דאַר פֿלק, וורשט, קאָלבאַס(ש) : אויפֿשניט, נאָ- קאַרנד ביף, ראָוסטביף : רולאַדע, ראָלדביף נ—) : סאַלאַרי, טשסאַלאַמי, באָלאַנע : קנאַבלוורשט, בלוטוורט, לעבערוורשט : צוט : מוקע, י וועטשנאַ, האַם נאָ-) : סאַדלע, סאַלע, סלאַנינע, זיטס, זיטל, בייקאַן נ—) : וושטל, פֿראַנקפֿורטער, בהאַטמושטל, פרעגלוורשטל, נ—) הייס הינטל, האַטדאָג. נגעקעכטס) קאַשע, קאַשקע, לעמעשקע, שטרע, בישס : אַרבעסזופּ, שליימזופּ, שר

224

מענופּ, פֿרוכטזופּ : פֿלוימענזופּ, פאמעלע : רינסזופּ, וועדזשעטייבל-סופּ נ—) : קרופניק, קאַשעפּאַניע, קוטיע, איינברען, קוליש, קאָליש, פיסנער קאָליש, זשעמיקעעריץ, פֿישגרץ. פֿיערקאַרטאַפֿל, פוסטע פֿיש : קאַרטאַפֿל אין די האַלן (אין די מונדירן), קאַרטאַפֿל מיט נעט : צעריבענע קאַרטאַפֿל, קאַרטאַפֿלקאַשע, קאַשע-בולבע : אולניק, ציבולניק, ציבולניצע : מאַמעליגע, קוקורוזע-קאַשע, דיזשיק : מעלברי, פֿריראַריק, זאַציערקע, מאַש נאָ-) : פילאַר : ב(שלאַבעשקעס, קאַפּאַל, אַחיה, מיכע, געבראַקטס, מצה-ברי, מצהדיקס : כאַלאַדעץ.

לאַקש, אַקסן נ-פ) : בראָדער לאַקש, ברייטע לאַקשן (מיט קעז), איבערגעוואַרפֿענע לאַקש, אייערלאַקע, מאַקאַראַני, ספּאַגעטי, ווערמישעל,

פֿרימזל נאָר-) : קלויסקעס, קליסקעס, קליאַצקעס, איינגעלייגטע קליסקעס.
באַבעדזשאַדע נפֿון הירזש : בלאַט לאַקק : האַרפֿל , פֿערפֿל , מזה־פֿאַרפֿל :
שילגערלעך, שילקערקער נדיאַל), טשיפקעלעך, קרעפינקעס, טריפֿל,
טריפֿקניידל, הויזנבלאַזן, ברידקע (מיט יויד).

פּוּדינג : מעלשפּיין : ברויטפּוּדינג, ריר פּוּדינג, פֿלוימעדפּוּדינג אַאַז"ר : גוטמאַן
: טייגל, טייגעכץ : לאַקטייגעכץ : קניידלעך, קנויטן. לאַטקע :
קאַרטאַפֿל־לאַטקע, מזה־לאַער קע אַאָווי : בלינצע, מלינצע, פלינדז, בלע,
כרעמזל, באַבעלע, פאַמפּשקע, פאַנטשקע, רעטשניק, קאַרזשק, אַלאַדיע,
מנישקע, מאַנשקע, האַלטענאַסע, וואַרטוט, ווערטליק, פֿאַלירטשיק, האַרעניק,
פֿוילער וואַרעניק, וואַרנעטשקע, האַרניטשקע : קראַפּ, קרעפל , קרעפּכ(ן),
אַמדקּרעפל : פאַשטעט, פיראַג : פֿלשפּיהאַג, פֿלשקוכן, (פֿלשקוילעטש,
פאַליניצע, קניש, קאַניק : קרחס קניידלעך, אַרות־קניידלעך, האַלקע,
האַלעשקע, לאַקערדע, קולאַרע : טאַפּיאַקאַ.
יויד, זופּ, סופּ, יוכע, יוקע, יאקע : זופּ

מיט נישט : דינע זופּ, בוליאַן, קאַנסאַמע : דיקע (געדיכטע) זופּ, קורצע יויד,
פּיורע : בראַטיייד, בראַטנזופּ, געבראַטענע יויד, זוזע, זשושע, טונק, מוזשקע,
רייווי נ-) : פֿישרך, באַביויד, פֿלוימעניויד אַאָו'ר : סאַס : טאַמאַטך סאַס,
פֿעפֿערסאַס אַאָו"וו.

לאַקש מיט יויד, ז זופּ מיט נודל , באַבעלעך מיט קליסקעלעך, באַבעלעך מיט
רייז, האַבעלעך מיט פֿערפֿל , באַבעלעך מיט שילגערלעך, באַבעלעך מיט
פֿערפֿל.

באַרשט, באַרשטש, זויערס, קרויט : קרויט באַרשט, קאַפּוסטע, קאַפּושניאַק :
בוראַקאַרער באַרשט, דיישעבאַרשט, באַטווינע, באַטש(ר)ער גע, ראַסל , קריפּ
: שטשוו, קוואַסעץ . איינן רז- : וואַלכישער באַרשט, קליינעבאַרשט אַאַז'וו.
פּעטש, פּעטשע, פּעצאַ, פֿוס, פֿיס : גער שטעלטע (פֿאַרגליווערטע) פֿיס :
קרייזלפֿוס, גרייזלפֿוס, פֿוסנאַגע, פֿוסנאַהע, דריליע, דרעליע, שליעד(טע),
אישקעס, כּאַלאַדעץ, שטודיע, זשעלע, געגליווערטס, געגליווערעכץ, קראַטענע.
טשאַלנט, טשנט, אלע(נ)ט נדיאַל) : קוגל, קיקל, קויל , קעזל : געבלעטערטער,
געקנעטענער אַאָו"ר קוגל : לאַקקוגל, מאַנדלקוגל , ראַזשנקע־קוגל , עפל־קוגל

, קרעפלקוגל , רייזקוגל , פאטעקע-קוגל , פריפלוע-קוגל , גארא-קוגל ,
סירופ-קוגל , פראסטקוגל , קארטאפֿל-קוגל , פאטיטערקוגל נאָ-) : רייבעכץ :
מוסקאטקויל , באָבעמיל : ננבֿ נהעלדזל אע טשלנט , פאָרך נמעלשדעק פֿון
קוגל) .

צימעס : מערדצימעס , טיקאטענעס , דר קאטן , (גאָלדענע) רענדלעך :
פאסטערנאָקצימעס , ראָושינקעשימעס , עפֿל-צימעס , באָרך צימעס ,
פֿלוימאָימעס , שעפטאָל-צימעס , צימעסעאַהיט , פֿאסאָליע-צימעס , (שקודעח
פֿאַרפֿלשימעס , הושענא-רבהדיקער צימעס אַז"ו : קאָמפּאָט , עפֿלקאָמפּאָט ,
פֿלוימער קאָמפּאָט אַז"ו .

225

(פֿרוכט) אויבס , פֿרוכט , פרות : שבתאויבס , וומעראויבס , ווינטעראויבס אַז"ו .
עפל : ווינעפל , צוקערעפל , שליערעפל , יאָהאַנעס-עפל , ווינטער-עפל ,
אַרץשראל-עפל , פֿינגעפל , שלאָפֿעפל , קרימער עפל , טולער (טולסקע) עפל ,
פאָפֿינקעס , אָליוונע גנאָליוונע) עפל , סיערע , אַפּאַרטן , טשערנאָהוזן ,
מעקינטאָש , אַנטאַנאָווקעס , אַנטאַניווקעס , בעלאָסלאַדקעס , פּאַפֿיראַרקעס ,
ראַנעטן , וואַלדעפל , ווילדע (דשיטשקע) עפעלעך , סדומעפל .
באַרנע , באָר , בערנע , ז בירן , גדויל : ווענבאַרנעס , וויניווקעס , ציטרינאַרקעס ,
שמאַלצבאַרנעס , בערעס , מאַנשרעטקעס , צוקרירקעס , סאַפיזשאַנקעס ,
בערגאַמאָטן , קאַרמעליטן , יאַ(ר)גאַנעלן , גוטעס , דיושעס , פּאַנעס , שאַרעבערעס ,
 , וואַלדבאַרנעס , ווינטער-באַרנעס , יענגאַלקעס , לענגאַלקעס , בערעטשקעס ,
נום-קיפור (קל-זודרי)-באַרלעך , קאַרות-באַר יעד .

מאַראַנץ , פּאַמעראַנץ , אַפעלסין , אַפֿלצין , אַראַנזש , אַרענדזש נאָ-) :
בלוטמאַראַנץ : מאַנדאַרינקע , טאַנזשערין , י פּאַמעראַנטשורקע , ציטרין ,
לימענע , ז לימאָן : אַתרוג : ודענדעפל : באַנאַנ(ע) : אַנאַנאַס , פֿינגעפל נאָ-) :
גרייפֿפֿרוכט , גרייפֿפֿרוט נאָ-) .

פֿלויים , מאַרמלקע , פּשיאַרקע , ליבישקע , גרענאַדין , באַשמאַלאַ :
צוקערפֿלוימען , עמערפֿלוימען , אייערפֿלוימען , טשערקוסן : פֿערער קע ,
פֿאַרזשעך , פֿאַרושעך , פֿערדזשאַך , פּערסיק , פּערישקע , נעקטאַרע , פיטש נאָ-) :
אַפּרי קאָן , מאַרעל , שעפטאַל , שאַפטעלאַ , שפּאַנקע , אַזשעניצע , שאַלקעוויצע .

קאַרש, קערש, ז קירש, וויינשל, י טשערעשניע, גאַגעלע, טשערי ואַמ) :
וויינטרויבן, טרויבן, באַמען, גרייפס נאַ-) : ראָזשנקעס, צמוקים, קישמיש,
קישניש.

פֿיג : טיטל : מאַנדל : קעשט, קעסט, קאַשטאַן : באַקסער : מילגרוים, ז
גראַנאַט(עפל) :

איילבערט, איילבערל, מאַסלינע, אַליוו, אַליווקע.
אַרבוו, קאַר, קאווענע, וואַסער־מעלאָן, וואַטערמעלאָן נאַ-) , , אַן עס את אַ
טרינק', ,מען עסט און מע טרינקט את מען האָשט זיך" : דיניע, מעלאָן,
קירבעס, קאַבאַק, באַניע, קער לאַבאַש, פּלוצערן, טיקווע, פאַמקע נ—) :
קאַנטאַלופ, קענדעלאָפ נ—) , פאַפּאַיע.
נוס: וועל(ט)שענע (וועלישע, מלשענע) ניס: קאַקאַסניס, פוטערניס, ערדניס :
פֿיסטאַשקעס, פֿיסטאַטשש נאַ-) : אַעשראלעיס, פֿינאַטס נאַ-) : בראַוילער ניס,
פעקאַטיס, בעטלניס, מושקאַטניס, קאַפרע, ביזעם־קעת נני־ע־עריקע ני— —
יעייקסן 0--): יאַדער, שדרע, יאַדערע. יאַדערע, יאַדערע : ביינדל, קערל, קעת
: באַניע־קערן, דיניע־קערן, קירבערקערן, טאַבעק־קערל, סעמעטשקעס, רויזן.
ויאַגדעס) שוואַרצע (בלויע) יאַגדעס, אַזשענעס, אַזשעניצעס, טשערניצעס,
פּלאַמ בירן, נאַ-) בלאַקבערי, בלובערי : ערדיאַגדעס, רויטע יאַגדעס,
טרוסקאַר(שעס, פּאַזעמקעס, פּאַזשעמקעס, פֿיליניצעס, קלובניק(ע), דרש,
סטראַבעריס נאַ-) : מאַלינעס, ראַסבעריס נ—) : ראַבינע, ראַב, שאַלאַמוקסנע,
קוויטש, סוירריס־בערי נאַ-) : מאַכיאַגדע, באַראַווקע, ברוסלינע, ברוקנע,
ברוסניצע, פֿיאַניצעס, קראַנבערי נ—) : זשוראַווינעס, שפּאַטעלעס,
זשאַראַכלינעס, זשערעכלינעס, קליוקווע, האַקלבערי נאַ-) : אַגרעס, קרעוואַר,
קריצדאָר, שטעכליאַגדע, נאָדליאַדע, גוסבערי נאַ-) : ווימפּערל, ז ווימפּערל,
שטענגעלעך, פּאַרעטשקעס, פּורעטשקעס, סמאַראַדינעס: שראַרצע, רויטע,
וויסע ווימפּערלעך : קך ראַנט נאַ-).

נרילדע יאַגדעס) זומפֿיאַגדע, בויכע : האַלונדערשגדע, עלדערבערי נ—) :
זיפֿיאַגדע, זילבער־יאַגדע, בערדאַגדע, טע דע, ווינטעריאַגדע, וויניאַגדע,
שיאַגדע : וואַלפֿישע ישדע, וואַנבערי נ—) : מירטל־

שגדע, שרלאדשגדע, ברוסטשגדע : משוגער קארש, דולקארש, בעלאדאנע : פויגלקארש, טרויבנקארש, האַקבערי נ—).

געבאָקטער עפל, רודעל : געטריקנטע פֿרוכט, באַקאַליי, מיראַבאַלנע : קאַנסערק, פרעוירר נ—).

נזויערראַרג) זויערקרויט : סאַלאַט, שלאָטן : קרויטסאַלאַט : קראַסעפעלע, קעסניצע, קיסליצע, זאַגערל : זויערע (געזייערטע) אוגערקע, פיקל נאַ- : מאַזריע נאוגערקע מיט עסיק.

אינגעמאַכטס : מאַראַנצאַזיעעמאַכטס, אתרוגיםשיטעמאַכטס אַזיוו : געפרעגלטס, פּאָוידלע, געלע, דזשעלי נ—) : מאַרמעלאַד.

קאַנפֿעקטור, צוקערוואַרג, צוקער-גער בעקס, זיסחרג, קענדי נ—) : צוערל, צוקערקע, קאַנפֿע(שט. ווימיס, סמאָקטשער, לאַלי פּאַפּ נ—) : מאַנפּאַנסיע, קאַראַמעל, האַקאַלאַד, סהאַקאַלאַד, ז טשעקאַלאַדע, ז האַקאַלאַדע, מאַרמעלאַדקע : טאַוול, ז פליטקע : באַנבאַנ(ש, באַמבאַט נשל) : באַובאַניערקע : כאַלהאַ, ז כאַלווע, ראַכאַטלוקום : עליראַר : באַמבע, מאַדלווורשט, ציטרקאַנפֿעקט, אינגבערל, אימבערל, טייגל, פֿעפֿערמינץ, באַרבעצי, פּאַסטילאַ : קיטמי, טמישאַם נ—) : נ—) פּאַפקאַת, פּאַטייטאַ-טשיפּס.

נגעטרשקש מילך, מילעך נדיאַל), געשוולעך נ-פ) : רויע מילך, סיראַדוי : סטערי לעירטע, פּאַסטעריזירטע, קאַנדענסירטע אַז'וו מילך : ניאַראַפּגעטמענע מילך : אַראַפּגעטמענע מילך, מאַגערמילך : רויטע מילך : ציגענע מילך, ציעמילך : אשלמילך, קומיס : קרעקענע, זוּיגמילך, מוטערמילך, ערשטע מילך, מאַלאַזיווע, מאַלאַדזינעס : מאַנדלמילך, קאַקאַסמילך אַאו"ר : נפֿת מילך) הויט, הייטל, מילכהייטל, פלעווקע, פלויקע, קריע : פוטערמילך, מאַסלשנקע, מאַשליאַנקע : זויערמילך, ס(ע)ראַוועטקע, סערוועטקע, סיראַראַטקע, סאַראַוועץ, מאַלקן : קעפֿיר, שערט : מאַלע(ממילך, מאַלטעד מילק נ—).

(ויסע וויסער) שמאַנט, סמעטאַנקע, סליר

קע, קרים נ—) : זויערע(ח שמאַנט, שעטן, סמעטענע, סאַוערקרים נאַ-) : פֿיך-סמעטענע, סמערדענע : פּאַדסמעטענע, פידסמעטענע, פידסמיטאַוע :

פוטער : נויטפוטער, געריקסך פוטער, ז פלאַנצדפוטער, קאָקאָסנוס־פוטער
אאַז'וו : (אַלעאַמאַרשרע.

קעז, קעזל, גאַמלקע : האַרטע(ר), ווי כע(ח קען : חטפה־קעי : שמאַנטקעי,
קרימטמן נ—) : צערער, טוואַרער, טוואַרע, קאַטעדזדטשע נ—) : ברינדזע,
גאַרגאַנזאַלע, סאַפסאַגע : אַמעריקאַנער קעז, האַלענדער (האַלדער) קעו,
לימבורגער קען, שוויצערקען, טשעסטער־קען אאַו'ר.

איער, עזותקייטן נח־ח) : פֿרשע, פֿוילע, פֿאַרשטונקענע אאַזיר אייער :
בראַקאָוונע איער, קלעפּעלעך, קנייטשעלעך : איער פראַשיק, איער־פולווער :
נטיילן אק ווייסל, ווייסלעכן : געלכל, געל(ע)כן : געקאַכט (געדיכט) איי :
דטער איי, סמשטקע, מאַטשינקע : וויקופ נקאַלירט אי) : פֿינקוכן, פֿינקאַכן,
פֿאַנקוכן, איערשפֿיז, אַמ(ע)לעט, פּרעישש ניצע, אייער־קוכן, יאַיטשניצע,
יאַעטשניצע : האַגל־מאַגל.

געטראַנק, טראַק : מילדע, אַלקאָהאָלפֿרײַע, ליכטע געטראַנקען סאַפֿט דרינקס
נ—) : אַלקאָהאָלשע געטראַנקען * יי־.

האַסער — ב־ב : סאַדע־וואַסער, זאָדיקשמער נ־נ) : סעלצער, סעלצערראַסער.
סעלצערקע, האַזעסער, גאַזאַן נא'ס : אייהאַסער : האַסער מיט סירופ, אינגבער
(אימבער) - האַסער, דזמנדזשעראַייל נ—) : אייד קרעם - סאַדע : האַדע -
פראַשיק, טרינקסאַדע.

אשקרעם, אשקרים נ—) : האַקאַלאַדאִיזקרעם, אַנילששקרעם אאַז'ר : י
מאַראַזשענע, י סאַכאַרמאַראַח, י ליאַדעס : פֿאַר־

227

פֿרוירנס, איסעס נאַ-) : טוטיפֿרוטי, סאַנדי, שרלאַט־רוס.
טיי, שוהאַ נקי) : אַ גלעזל וואַרעמס : צריעטאַטשניטיי, פעקאַטיי, פערלטיי,
ברוסטטיי, של(קאָוטיי, של(י)אַזערע טיי, ציגלטיי, קאַמילך טיי אאַזיוו :
שפּעציע, רומיאַניק, רומאַשקע, ראַמאַשקע, מאַטע נרנע־נזע) : באַוואַרקע,
באַסמאַרקע נ־פ), טיי מיט מילך : הייס וואַסער, זוד, אַקרעפּ, אַקריפּ, וואַר, י
קיפּיאַטאַק : סענס, סענץ, עסענץ : קאָווע, ז קאַפּע, ז קאַפּע, קאַקע נ־פ) : נקי)
אַחורמים, שוואַרץ־מיט־ווייס : שהאַרצע קאַרע, ווייסע קאָווע : ציקאַריע,
שטינקאַריע נ־פ) : קאַקאַ, קאַקאַ, קאַקאַ נ—) : שאַקאַלאַד, ז טשאַקאַלאַד, ז

טשעקאָלאָדע.

קוואַס, ברויטקראַס אַאָויוו : פֿרוכטואַפֿט, אָוואַצאַרע וואַסער : מאַראַנצן -
זאַפֿט : מאַראַנצדראַסער, אַראַנזשד : ציטרינוואַפֿט, ציטרידוואַסער, לימאָנאַד,
לימאָנאַדע, „אַ קאַלטס און אַ מטס" : קאַרשנוואַפֿט, וויינשלוזאַפֿט, פֿלוי
מענוואַפֿט, עפֿלזאַפֿט : אַנאַנאַסוואַפֿט, פֿיינעפֿל־דזשוס נאַ-) : פֿערשקעוואַפֿט :
טאַמאַטך זאַפֿט, פֿאַמידאַרדזאַפֿט, טאַמייטאַ־דזשוס נאַ-) : גריפֿפֿרוכטואַפֿט,
אַפֿריקאַסדוואַפֿט אַאָז"וו : עפֿלקוואַס, סידער, סידער נאַ-) : באַרנקוואַס,
קאַשע, באַרלעכיויך : סאַק ועסענץ פֿון פֿרוכטואַפֿט) .

ננערונג פֿון נעליחיים) פֿוטער, (גע)פֿיטער, פֿוראַזש, קאַרמע, פֿאַפֿאַס : היי,
לאַנקעהיי, שפּעטהיי, גראַנדאָווע היי אַאָזיוו : האַבער : פֿראַסע : סעטשקע,
סיטשקע, שעצקע, אַבראַק : דראַק, פֿאַיע, פֿאַילע, פֿילע : פֿויגלזאַט:
הונטביסקוויט.

שפּיזקראַם, שפּיזגערעלב(ל), באַמיםקראַם : פֿראָוויאַנט־מאַגאַזע,
קאַלאַנעלהאַנדל, באַקאַליקראַם, באַקאַליינע קראַם (קלייט) :
שפּעצער־גערעלב, טרוקענע אַפֿטייק, קאַנטין נמיליטער), דאַסערי נאַ-) :
שטקע, שאַר נדאַק, בוטשערסטאַר נ—) :

טדמאַרקעט נ—) : פֿרוכטגעוועלב, פֿרוכטהאַנדלונג, פֿרוכטסטאַר נ—) :
פֿשקראַם, פֿער מאַרקעט נאַ-) : ווורשטקראַם, ווועטהעדל, ווורשטגעשעפֿט,
ווורשטאַרניע, דעליקאַטער (־סטאַר) נאַ-) : צוקערניע, קאַנדיטעריי, י קאַמ
דיטערסקע : מילכקראַם, מלעטשרויע, דיירי נאַ-) : סאַדע־פֿאַנטאַן,
זעלצערקראַם, סעלצערקראַם, סאַדע־ (ראַסערחקרעמל, ועלצאַרניע,
סעלצאַרניע, נאַשגערעלב, נאַשרניע, קענדיסטאַר נאַ-) : קאָוויאַרניע, רעסטן
ראַן אַאָז"ר — 2-4 .

שפּייהענדלער, שפּשקערעמער, באַמיםקרעמער, קאַלאַניאַל־הענדלער, באַקאַליי
הענדלער (קרעמער), באַקאַלייניק, באַקאַלי (שטשיק, אַפֿטייקער, נאַ-) :
גראַסער, גראַסערי מאַן, גראַסערי־ליידי : שפּיזאַרבעטער, שפּר לער :
שפּיז־פֿאַריאַרגער, שפּיזשושטעלער, פֿראַריאַנטירער, פֿראָוויאַנט־מייסטער,
מחלק נישובה) .

פֿישער, פֿישענדלער, פֿיליער : פֿישייז, פֿייזענע : עופֿות־הענדלער, קורניק,

קור לאַפּ, קוראַלאַפּניטשקע, קוראַלאַפּניצע, גענדר לערקע : קצב, פֿליישער — 9-2 : וורשר מאַכער, קישקע־מאַכער, קאַלבאַסניק, דעלי קאַטעסניק, דעליקאַטעסחענדלער : חוירניק : צוקער־בעקער, צוקערניק, קאַנדיטער : זעלצערמאַן, סעלצערמאַן, גאַו־אָניק נא'ס : קאר ניק : מילכיקער, מילכוואַרגער, מילכהענדלער, מילכמאַן, י קראַריאַוש : פוטערניק, פוטערזענדלער, קעוהענדלער : איזהענדלער, איזומאַן : סעדער, סאַדאָוויק — ז-2 : פֿרוכטהענדלער, פֿרוכטמאַן, אויבסהענדלער : עפלייז, עפליידענע, עפל־טרעגער, עפלפֿאַרקוויפֿער : באַבעסניצע, אַרבעסניצע : ציבולניק : אייערניק, אייער־סאַרטירער, (אויס)קלאַרער, (אויס)קלערער. אַדי : עסעוודיק, עסעריק, ז עסבאַר, נעריק, נערעוודיק, ז נאַרהאַפֿטיק, זעטיק, שהאַפֿיק : היימיש, פֿלשיק, פֿלשיט ני-) :

228

מילכיק, מלכדש ני-) : פאַרעוו(ע), מיניר נר-) : קמ, טרפֿה, טריף : אַמצדיק : קסר דיק.

פֿראַז : פֿלח אַ ביסל, קאַ־ע אַ פֿולע ד־ל : פֿלש צום שטאַט את זופ צו זאַט : דאָס עסן בלייבט עים קלעפּן אע דער פֿאַן : ביי דעם עק קע מע קרם דעם הועער פֿאַרגעסן : וואָס קלעקט פֿאַר אַ זעלנער (סאַלדאַט) אַ מצה? : עס קע דער האַפּ האַרט ווער עסנדיק : פֿריי זיך, קעקע, וועסט עסן קדחת : אָרה, עפעס אַ עטער באַדעט? נענטפֿעח — אָט, אַבי אַן עס : . מען נאַרט דעם אייגענעם אַחת : — וואָס מלסטו? כאַלעמיטקעס, צי כאַל(שאַנקעס? נ־ : חלה מיט קעז, חלה או קעח : אודך אין אַ באַרשט : ביים ווייטער, וועסטו געפֿינען קען : האַרנקט אין אַרד או אַקילה? : מיט וואָס עסט מען עס? נענטפֿעחמיט צונג : עס וועט מער בלייבן : וואָס שטייטו? נענטפֿעח—שטיענדיק וועט מער אַרע : פי פּאַ פּאַ, מער אין שוין ניטאַ נקזדערי-) : מיר אַן מען דערלאַעט פֿלייש, עס איך אויף נרערטערשפּיל : אָף—אָוף) : של דאָס שטן אַלע קראַקע : וווּ אין די קאַץ את וווּ אין די פוטער!

שפּר ן אַן מען באַקט ברויט (אע אוי איז די גאַנצע שטוב זאַט : אַן ס'אין דאָ אַ דאָך סער אין שטוב זיינען אַלע געזונט, אַן ס'אין דאָ ברויט אין שטוב זיינע אַלע האָט : אַן די נעלהאַיתטע אין אַ ברייטע באַקט זי ברייט (קיי לעכדיק) ברויט :

בעסער שהאַרץ און פעכקע איידער ווייס און ליעפקע : דער ערשטער קוילעטש
קומט אַרויס ניט געראַטן (אין אָמיד מיט אַ חקרון) : פֿאַר נויט עסט מען ווייס
ברויט : לחם־ברויט פאַטייטעט דאָס האַרץ : פֿת ברויט אין מע געזונט און רויט
: ברויט ווערט ניט וימאס : אַ סקיע ברויט פֿאַרטרייבט די נויט : אַן מען
רעקעט (קטידיעט) ברויט רופֿט מען (פֿאַרבעט מען) די מיט : געזונט זאָל זע
דער וואָס האָט אויסגעטראַכט בייגל עסן : ערשט פֿע דעם דריק בייגל ווערט
מען זאָט :

אוי מע עסט אַרף דעם ביגל, וווּ בלייבט די לאָך? נענטפֿער)—אע קעשענע.
פֿון אַלע מילכיקע מאקלים איז דאָס בער טע אַ שטיקל פֿלייש : דאָס בעסטע
מילכיקס (אע די גע טעם אין אַ שטיקל פֿלק : קאַלבפֿלק אין האַלב פֿלש,
טויבנפֿלייש אין האַר קק פֿלייש ניט : אַן ס'אע נישטאָ קק פֿלייש גריזשעט מען
ביינער : האַפור ל אַתר—אַן עוף אין קיין פֿלק נעט נווערטערשפּיל : אַתר—
אַשח : אַ האָן אין אַ שפּאַן : אַ הון אין מט צו עסן שלבענאַנד—איך את די הת :
צו העריט באַדאַרף מע ניט קק זאָלץ און צו דיק קיין שמאַלץ : כּרק אע גוט
פֿאַר די צע, יויך אין גוט פֿאַרן בויך : אע אַ טהאַלנט און אין אַ דורך קוקט מע
ניט צו פֿיל אַריין : דער קוגל געראַט נאָך די געסט : דער קוגל וויינט—את מיר
קרעלן : ווער עס עסט פֿיל קוגל מון טרינקען פֿיל ביר : ווער עס עסט לאַנג
קוגל דער לעבט לאַט : קרעפלעך אין אַלום אין אַלץ ניט קק קרעפלעך, נאָר אַ
אַלום : די בעסטע קשיה אויף דער וועלט אין קאַשע מיט יויך : אַ מאַמעליגע
מישט מען מיט אַ דריק, מען שניידט זי מיט אַ שטריק את דערנאָך בענטשט מען
ווי אַ פֿליג : צו באַרשט דאַרף מען ניט האָבן קק ציין : ציינער בלייבן ציינער,
אַפֿילו ווען מען עסט מיט ווי בלוע קאַשע : בעסער צו עסן הינערשע יויך מיט
הילצערנע לעפֿל איידער קרופּניק מיט זילבערנע לעפֿל : אַשר ודגים אין אַן
עונג שבת, אין דער האָכן אין עס אויך ניט שלעכט : אַן ס'אע נישטאָ קק פֿיש אין
הערינג אויך פֿיש (אין מען יוצא מיט הערינג) : באַקום שאַע אַש אין העריט
אויך אַ פֿיש : אַ העריע אין מט פֿאַר צען פֿאַרשוע, אַ הון קוים אויף צריי :
קרויט אין מט פֿאַר די ווערעם : קרויט פֿילט די הויט : פֿע ברויט מיט קרויט
ווער די באַקן רויט : אויב מעקענע אין אַ מאכל, אין סראָוועטקע אַ ייכל : פֿאַר
אַ הומעריק בייכל אין קירבעס אויך אַ מאכל : די ערשטע פֿלוימען זענען

ציבעלעס זיינען ביטער : ציבעלע מיט קנאַבל ויינען ליבלעכע ברידער : האָבן מיר ניט גער וואָלט עסן מן אין דער מידבר, מוע מיר אַצינד עסן ציבעלע : אַז מען וויל ניט עסן קע מן מיי מען עסן ציבעלע : ברויט אָן פּאָוידלע קען מען עסן, פּאָוידלע אָן ברויט אַטדאי : אַ געשוואָלענער מעג אַלצדינג עסן : אַ מטן ביסן ווילט זיך יעדערן געניסן : אַ גוטער ביסן קאָסט טיער : אַ מטער ביסן לייגט זיך אין מאָגן : איין מאָלציט קען מען מיטן קייסער אויך מיטהאַלטן : בעסער מט געגעסן איידער שלעכט געהאַט : איידער (צח שטאַרבן פֿון הועער אין שוין בעסער (צו) עסן געבראַטנס : ס'אין נאָך אַ נס, וואָס דער מאָע אין ניט פֿת גלאָז : אע בויך זיינען קע פֿענצטער ניטאָ : דער מאָע (די קישקע) האָט קיע פֿענצטער ניט : דער מאָע אין אַ גרויסער (דער גרעסטער) קעל-סוד : דער מאָגן האָלט אַ קוד בעסער ווי דאָס האַרץ : אַ מטער מאָגן קען פֿיל פֿאַרטראָגן : אַ מאָגן איז ווי אַ וואָגן—מאָס מען זאָל ניט אַריינלייגן מון ער פֿאַרטראָגן : דער בעסטער מאָגן אין דער אָגן-אַבות.

זען אויך : מעלי-אָים 247, געוויקסן — 2, שחיטה 259, קאָכן 260, באָקן 281, עסן, טרינקען 264, פֿאַרגעניע געזעלשאַפֿטלעכקייט 554, משקה 595. 259. שחיטה, קאָבות

ס'ן שעכטונג, טריבערונג, שינדונג אַאָן"וו — יי. נדי בהמה קצני- בהמה, שטיקל, מאַרמולקע, לאָבאַטע : בהמה דקה, דקה : בהמה נסה, אָסה : דקות : נסות : פערעלע וואָקס) : פערדון, מיקיניק ניונג קעלבל) : קדפקוע, בעמבעקוע, נאָמה : נמאָגערע בהמה) נמלה, לאָרנע : נהינקעדיקע בהמה) בוקע : נקראַנקע בהמה) ליולקע, פישערקע, פֿורקע, דיבוק, מאַכטוכטער, ליוכטע, מוכע, בראַנבאַזשע, נאַקאַזע, פֿאָן, אָניצע. נאַנאַטאַמיע ק-כ) טול : פֿאָדערחלק,

פֿאָדערטייל, פרייז, פריידיק : הינטערפֿלש, הינטערחלק, טיליק, שד, שדיק : זייטל. פֿלאָקען, האָקע, באָטשקע : שיעע, וויכעס : צוט, לעקער : שלום, שלונד, אָט, געשלעע, סיאַנים : מאָע, וואַמפ, טדעפטדכע צעי ציכע, מיקערל, בלאַטמאָע, בלעטער-אַ, ביכל, סידור, קניהע : מעטסע, מענגע, מענוסקע :

ריאה, לוארלעבער, שליטל, אָב : מילץ : לעבער, פֿיטערלעבער, אומע : איר
 גערייד, געדערעם, בעבעכעס, טאָבעכעס, פאָטרעכעס, פֿליאַקעס, טריבון,
 טריבעך, טרעבון, טרעמבון, טריבעך : קישקעס, בייגעלעך, גרייזשל, דשיק,
 גרדק : אָבי ליאַנקע, ראָרשע, בערעזניע, עלנבויגן, שיעץ : נאָפֿפֿאַל)
 פאָטשערוכע, פאָטשעראָבקעס, אויסקשרס : פריפלוע : עק, וויידל, שוואַנץ,
 ננֿ, קוצע, קאָדע : פאָשיק נגעשלעכט־אַבר אָקס) : נגעשלעכטשבר בהמה)
 קוטניצע, קיט ניצע : אייטער, מיזלעך : אָדרה, רוקנביין, חוטאָדרה, מאָרעטע
 : אָדערן, וורידן : שינאָדער, וידזנשה : קאָסע, קאָסקע, צאָפ, זשילעס,
 קאָנ(ד)זשילעס : מאַנדלען, זאָולקעס, זאָלאָיעס, זאָלאָקעס, גריזאַלן :
 פֿוסנאָגע, פֿוסנאָהע, פֿיסנאָיע : קאָפיטע : טלאָ, קלאָ, קלוי ב בינער,
 מאָרכביינער, קעפֿלביינער : קעפֿלקנאָכן, זאָדקנאָכן, קאָראָל אַאָזיוו : מאָרן,
 שפיג : פֿעל, לעדער, קאָפּאַטע, שקורע, נאָסאָסיק : הויט, פֿאַרטעך.
 אָוחטות : קאָבות : שחיטה : שאָיטת־עופֿות, שחיטת־דקות, שחיטת־נסות:
 שחיטת־חוץ : טריי בעריע, פענדזלאָווקע : שאלה : סירכה : שחיטה־געלט :
 חוקה־פֿעדעט : טאָקסע, קאָראָבקע, קעסטל.
 שחיטהשטיבל, שעכטהויז, שעכטשטקע, קוילערשטוב, שלאַכטהוע, קיילאַרניע,
 בוינע, סקאָטאָבוינע, רעזניצע : פראָיעקט : קרעישרניע, סאַלהאַן : יאַטקע,
 שאָר, פֿלשאָרק, נאָ) בוטשערשאַפ, טערמאַרקעט : יאַטקער קלאָץ, האַקקלאָץ
 : פֿלשבאָק : נמכשרים)

239

אַלף, שחיטה־מעסער, עכטמעסער : עופֿותאַלף, דקהשלף, נסהשלף : זייטל נפֿת
 (אַלף) : פרמה : מיסקע שלומסל) : וואָלהאָווקע, בלאָרעקל, ימפֿלהאַלץ,
 שמפעלעע, האָלדאָט.

פֿלש, אָשר, נקק שפֿלשכע, ספֿשכע : אָער פֿלק, אָשר קער : טריפֿה (טרייף)
 פֿלק, טרפֿות, שלה : אָבר מע האָי : אָשר חע, אָשר מע חע, מחוצנע פֿלק :
 נקשק פֿלש אָר בלר, פֿאַרפֿל, נמלה : אָקע פֿלש : אָקסר פֿלק : קעלבערנ(ש)
 פֿלש, קאַלב(מפֿלק) : רינדערנס, רינדער פֿלש, רינדפֿלק : שעפֿנסנס, שעפֿנסנפֿלש,
 שפֿנפֿלש : הירשר פֿלק : געווילד : פֿערדעק פֿלק, פֿערדשפֿלש : אָזיר,
 אָזירפֿלש, אָשר קוויטש : זופֿר פֿלק, דספֿלש, רויטפֿלק, האַקשפֿלק אש'מ.

נחלקים פֿלש ברוסטפֿלש, פֿיליי : לעדרצע, סוירלוין נ—) : נאַ-) סטייק,
טשאַפּ, לעמטשפּ : פֿלעקען, דיף, גריפֿפֿלק, שפּאַר דרע : ריפּ, דינע ריפּ, ווייכע
ריפּ, רייזנריפּ : פֿלעטשע, פֿלעטשקע : פּאַדלאָוויצע נקאַפּ) : האַלדאטיק, שרינע
: פּאַדהרודיק : גראַשיצע, קראַשצע : קאַסע, קאַסקע : וואָדיקפֿלש, שעניורקע,
קרעשאַרקע, פעטשעניע : קאַטשלקע נטס) : פּאַפּערקע : פֿוסנאַגע, האַלינקע :
דהאַבשקע !קאַפּ, פֿוס, לתג את לעבעח.
עף : גענדזנס, גענדזנפֿלש : אָדירקע, אָבדיריק : לאַמטער ושדן או די אינגעוור)
: פּאַדערחלק, פּאַדערטייל : הינטערחלק, העטערטייל : בייליק : העלדזל,
מעגעלע, פופיק, פֿליגעלעך, פֿיסלעך : דרויב, דהאַב, האַדהאַביק.
אַלץ, פֿעטס, חלב, וויסע, קאַלך : פּלאַט נדיקע שמאַלץ) : אַליע נזאָדשמאַלץ) :
טוקענע (טוקעווע) מאַלץ, טוקנשאַלץ, באַקעסשמאַלץ, באַקדחלב :
האַרצשמאַלץ : חזיר מאַלץ, סאַלע : עופֿותשמאַלץ, פּלאַסטער, אינערס :
העערנע מאַלע, הינענתמאַלץ,
הינערפֿעטס : גענדזענע שמאַלץ, גענדזנשמאַלץ אַאַז"מ.
שוחט, מחט ובודק, שויב, שעכטער : נקיק אַנץ, רב אַנצל, קיטיצעס : קצב,
פֿלי ער, העקער, סבח ני ראל), ספּיאַשניק נקק, בוטשער נאַ-) : קצביונג,
העקעריונג, פֿליקעריוען נ־פּ) קצבניאַק, קשקערטריבער, קאַבשע קשקע :
קרעהאָוויק נאע עכטהויח : חויריםקצב, חוירניק, קיילער : מאכיל־סרפֿושיק,
נ—) חטאַת ל'ר חטאתים : מנקר, טרייבערער, טריי באַטש, טרייבעטשער:
פֿליקער : מעל־טאַקסע. מן שטעלן (אַנשטעלן, פרות, איבעריש) דעם אַלף :
מאַכן אַ קאַרב נפֿאַת שעכטח : שעכק, שילען, שלאַכטן, קיילן, בוטשעט נאַ-) :
נ־פּ) מאַכן כיק, מאַכן קודל־דע־פֿי, פלומפלען, מאַכן אַ רויטע לענטע,
אַראַפּדריע דאָס קעפל : מיידן אע עק נאַשרחוש : נאַפלען נטרייף מאַכח :
קוילען ארף סרפֿות : נ־דקענ(ש, נ־דקערע, פרות די ריאה : טרייבער,
אויסטרייבערן, מנקר זע, ניקערן, אויסניקערן : שנדן : אונטערשטעכן נאַפּטיילן
דעם פריידיק) : אַרויסערפֿן דעם אינעווייניק נדי קשקעס) : נקשקעס)
אַראַפּלאַע, קער, שליאַמערען, איבערשליאַמערען : אויסשיילן נביינעח : מאַכן
אַ מעסאַסקע נפֿאַרבײַטן אַ טמיפֿה רשה אויף אַ קשרעח : אַרייַנרוקן אַן עאַמה
נאַפּנאַרן דעם קונש.

אײנמאַכן אַז״וו : נקישקע) פֿילן, שפּיגערען, שפּיקעווען : נלאָקש וועלגער, האָלגער, אויסוועלגערן, אויסאַלגערן : ניויד) שימען, אָפּשוימען : מאַכן אַ פעע. נאע קאַכח בולבען, בולקען, טששלעווען, קלעקטשען, טויטשען : נמילד) גערינען ווערן, אָפּזידן זיך, צעקאַכן זיך, אָפקאַכן זיך, צונויפֿקאַכן זיך, ברענען : פֿאַרפלערקענען זיך, פֿאַרפּלירקענען זיך : אויסלויפֿן. אַדי : אויסגעקאַכט, פֿאַרברייט, פֿאַרברענט אַז״ר — ר : רוי, קיו רוי, האַלב רוי, האַלב געזאַטן, ניט־דערקאַכט : קוכערש, קעכניש אַז״וו — ״. פֿראַז : בגורת סי, די קניידלעך זדיען פֿאַר ביי : חנק חוק, דער קוגל איז געשמאַק.

שפר : אַל תּל־ל גקדרה שקל־ל קה חלרד : אַן מען לייגט אַרע געפֿינט מען (נעמט מען אַרויס) : אע שיסל קען ניט זע מער ווי אין טאַפּ : אַ קעכין פֿאַרדאַרבט זיך ניט : מיט אַ קעכין איו גוט צו שלאָגן בלאַט : אַן אַ קעכין שטאַרבט באַגראָבט מען זי הינטער אויוון.

261. באַקן

ס ן בעקערײ, בייקערי נ—) : ברויטבעקערײ : מצה־בעקערײ, פּאָדרשד : צוקער־בער קערײ אַז״ר : ברויטואַראָד נ־אִיס. נמאַטעריאַלך ראָשטשינע, אָנפֿרש, האַלבזויער, פֿילזויער : טייג, זויערטייג, געזייערטער טייג : מיירע, ז מיערע : חלה : וויסקראָב, ווש קראָב, פּאָסקרעביק, פּאָשליעדקע : פֿאַרבאַק, האַקאַלעץ : מצה־ראַסער, מים שיט : הייע, הייוונשטיק, הייפּראָדק, באַקפּראָשק, באַקסאַדע : געשמאַק נשפֿטח. נמכאָירים) דיזשע, דיע, קנעטשעפֿל :

232

261—23

גרויטדיזשע, קנעטדיזשע : קריזשיק נפֿת דיזשע) : מולטער, טייגמולטער, בייט : דעקל, קראַצער, קאַפּיטש, טאַמברעט, קאַבילקעס : קנעטמאַשין, טייגל־מאַשין : טייגמעסער : שטופּל, רעדל, מצה־רעדל : שטרײַכערל, שמירערל : בלעך, באַקבלעך, פֿאַן, באַקפֿאַן, באַקשיסל : לאָפעטע : ברויט־לאָפעטע : ברויטברעט, זעמלברעט, פּאַסאַד : גאַרנעגל : לעש וצעבער וואַסעח : שאַרער, ווילקע, גריקע אַז״ר — 256.

בעקער, קעקער וי- : ברויטבעקער, זעמל־בעקער : צוקער־בעקער, צוקערניק : מזה־בעקער, טאָרטבעקער, פאַשטעטבעקער אַז'וו : וואַסער־גיסער(קע), קנעטער, וועלגערקע, וואַלגערקע : רעדלער, מזהרעדלער : זעצער, שיבער : ברויטשיבער, זעמלשיבער אַז'וו : בעקעריונג, העלפער, עקספעדיטאָר נ־פ : טשולנט־בעקעח.

וו : וואַרבעט־פּראָצעס אַינמאַכן, ראָשטשינען, קנעטן, אויסקועש, פאַרקנעטן אַז'וו : דורכאַרבעטן : וועלגערן, אויסוועלגערן : וואַלגערן, אויסאלגערן : שטופלען, רעדלען : באַלייע, באַשמירן (נחלה) : שיבן, זעצן : באַקן, אויסבאַקן, דורכבאַקן אַז'וו : פאַרברוינען, פאַרניטעווען, לויטערען : פשרן דעם אויוון : נעמען אַלה.

אַדי, אינוו : געזייערט, אומגעזייערט, אַמצדיק, אַסחדיק : טייגיק, קנעטיק : געבאַקן, געבאַקט : פֿריש געבאַקן : פֿריש פֿע אויוון : אויסגעבאַקן ווי אין אויוון : פאַרברוינט, פאַרניטעוועט : מערביק, טריגע, קרוכיק, קרוכלע, קרוכקע, פּוכקע : אַפּרינדיק : ניט־דערבאַקן : רוי, קיו רוי : ורייח סקאַליסטע, זאַקאַליסטע : בעקעריש, קנעטעריש אַז'וו — ס שפר : יעדער נאָר קען מאַכן אַ מזהבעקעריי.

262. ברויען

ס ן ברייעריי, ברויעריי : בירברויעריי, ברוי הויז, בריהויז, ברוין ל"ר בריזער : ברענעריי, בראָנפֿן־ברענעריי, גראָנפֿדטרייבעריי. בראָנפֿדפֿאַבריק, בראָנפֿאַרניע : דיסטילעריי, ברוערי נאָ- : גראַלניע, גוראַלניע, י שזשעלניע, מעלצהויז, מעלצערריי : וויינהויז : פראָפי נאַציע : רעקטיפֿיקאַציע.

נמכשירים) קעלטער נאָר- : ווינפרעס : ברויפֿאַס, דיסטיליר־אַפּאַראַט, דיסטיליר־געפֿעס : ליווער : קילרערל, דיסטילאַטאָר, רעקטיפֿיקאַטאָר, ווינאַמעטער.

מאַלץ, האָבערמאַלץ, בירמאַלץ, מאַלעעקסטראַקט : געבריי, ברייע, בראַהע, בראַגע, מיושע, זאַטשער.

בריזער, ברייער, ברויער, בירברויער, בראָווער, ברענער, ברוער נאָ- : בראָוואַרניק, גראַלניק, גוראַלניק, י גאַזשעלויק : דיסטי לירער, דיסטילער נאָ-

: ברֶאָנְפֶּד־מֶאָכֶעֶר, בֶּרֶאָוֶפֶד־טֶרֶיבֶּעֶר : ווִינְמֶאָכֶעֶר, ווִינִיק : מַעֲלָצֶעֶר,
 מֶאָלְצֶמֶאָכֶעֶר : בִּיר־פֶּאָרְזֹוכֶעֶר, ווֶךְ פֶּאָרְזֹוכֶעֶר אַאָו"ר : טֶרַעֲטֶעֶר, ווִינְטֶרַעֲטֶעֶר.
 וו : בֶּרִיעֶן, בֶּרִיעֶן, טֶרֶיבֶּן, מַעֲלָצֶן, מֶאָלְצֶן,
 רִיכֶעֶרן, בֶּרַעֲנֶען, דִּיסְטִילִירֶן, רַעֲקֵטִי פִיצִירֶן, לֵיטֶטֶערֶן, קֶלֶעֶר, קֶלְאָרֶן.
 ם : קֶלִי, קֶלִיטֶשִׁינֶע : קֶלִים, גַּעֲפֶעס, גַּעֲשִׁיר ,
 י פֶּאָסֹודֶע : קֶאָךְ־קֶלִים, סַעֲרוּי־ר־קֶלִים : פֶּלֶשֶׁקֶע, מִלְכִּיקֶע, פֶּאָרַעֲוֹוע, קֶשֶׁרֶע,
 טֶרִיפֶּהֶנֶע, נוּם־טֹוב־דִּיקֶע, פֶּסַח־דִּיקֶע, אָמְצִדִּיקֶע אַאָז"ר קֶלִים : הִילְצֶערֶנֶע,
 עֶרַדֶּע(רַע)נֶע, טֶשַׁעֲרַעֲפֶענֶע, פֶּאָלִיוּעֶנֶע אַאָז"ר קֶלִים : גֶּרֶאָנִיט גַּעֲפֶעס,
 שְׁטִיטֶעֲפֶעס, פֶּעֶלְדֶּגֶעֲפֶעס, לֶאָגֶעֲרַגֶּעֲפֶעס אַאָז"ר : אֶשְׁנֶרֶאָרַג, קֹופֶעֲרוּאָרַג,
 מַעֲכֶה־אָרַג, גֶּלְאָוֶה־אָרַג : פֶּאָרְצֶעֲלִי, פֶּאָיֶאָנס, פֶּאָר־
 צֶעֶלִירֶאָרַג, פֶּאָיֶאָנסֹוּאָרַג : בִּלִּי־קֶסֶף, זִילְבֶּעֲרוּאָרַג : וואַרשֶׁעווער זִילְבֶּעֶר.
 קֶרַעֲדֶענֶךְ, סַעֲרוּוִיז, גֶּאָרְנִיטֶער, גֶּאָנג, גַּעֲדֶעק, י פֶּרִיבֶּאָר, סַעֲט נֶאָ־) :
 טִישֶׁסֶעֲרִיז, טִישֶׁגַּעֲפֶעס, טִישֶׁסֶעֲרוּוִיז, טִישֶׁגַּעֲפֶעס, קֶאָרַע־סַעֲרוּוִיז,
 דַּעֲסֶער־טֶסֶעֲרוּוִיז אַאָו"ו : גֶּאָפֶּל־לַעֲפֶל, גֶּאָפֶּל־מַעֲסֶער : עֶסוּי־לְבֶּעֶר, זִילְבֶּעֶר.
 לַעֲפֶל , בֶּאָרִיאֶלְנִיק וקל) : עֶסֶלֶעֲפֶל , זֹופֶלֶעֲפֶל , טֶרֶאָנוֹשִׁיר־לַעֲפֶל , טִיילֶעֲפֶל ,
 קֶאָרַעֲלַעֲפֶל, דַּעֲסֶער־טֶלַעֲפֶל : טִיילֶעֲפֶעֲלֶע, קֶאָוּעֶלֶעֲפֶעֲלֶע, דַּעֲסֶער־טֶלַעֲפֶעֲלֶע
 אַאָז"ו : גֶּאָפֶּל, גַּעֲפֶעֲלֶע : מַעֲסֶער — 161 .
 שִׁיסֶּל : מֶאָקֶרַעֲטֶע, מֶאָקֶיטֶרֶע, זֹופֶשִׁיסֶּל , טַעֲרִיוּע, לִיאָכֶענֶע,
 לַעֲכֶאָנְקֶע, לֶאָטְקֶע, פֹונֶשִׁיסֶּל , מַעֲדִנִיצֶע, בֶּאָק, וואַזֶע, פֶּאָלֶר מַעֲסִיק,
 פִילִימִיסְקֶע, פִילֶמַעס, פֶּיַעֲרַקֶע : אַ שִׁיסֶּל ווי אַ דִּיזֶשֶׁע, ווי פֶּאָר אַ פֶּרַעסֶער.
 טַעֲלֶעֶר, פֶּלִיט נֶאָ־) : פֶּלֶאָכֶער, טִיפֶּער אַאָז"ר טַעֲלֶעֶר : קֶלִיאָש : קַעֲרַה : שְׂאָל ,
 שַׁעֲלֶעכֶּל, טַעֲצֶעֲלֶע, טֶאָס, סַפֶּאָדְקֶע, סַפֶּאָדִיק, פֶּאָדֶסטאַוּקֶע, פֶּאָר־פֹורְקֶע, סֶאָסֶער
 נֶאָמ).
 פֶּלֶאָש, פֶּלַעֲשֶׁל : בּוּטֶל, בֶּאָטֶלִיע, בִּיטֶלֶע, בִּיקֶלֶע, בּוּטֶעֲלֶקֶע, בּוּטִילֶקֶע, בִּיטֶעֲלִיע,
 בֶּאָטֶל נ—) : מֶאָנְאָפֶּאָלְקֶע, קֶרוּטֶשִׁיק, שְׁקֶאָלִיק : גֶּאָנְשֶׁער, גֶּרֶאָפִינֶ(קֶע),
 קֶאָרַא־פִינֶ(קֶע) : פֶּלֶאָכֶע : שְׁטֶאָף, סִיפֶּאָן, הִיבֶּעֶר, לִיוּעֶר, פִּיאָלֶע : פֶּעֶלְדֶּפֶלֶאָש,
 קֶאָנְטִין : לִיאָטֶשֶׁעק נֶפֶלֶאָש מִיט שְׁטֶרוּי) : בֶּאָלֶאָן : טַעֲרַמֶּאָסֶפֶלֶאָש : זּוּיגֶפֶלֶעֲשֶׁל,
 רֶאָזֶשִׁיק, מִיזִיוֶקֶל : פֶּאָר־פֹומֶפֶלֶעֲשֶׁל, שְׁמַעֲקֶפֶלֶעֲשֶׁל, פֶּלֶאָקֶאָנֶ(טֶשִׁיק) : לֶאָגֶל :
 פֶּלֶאָשְׁך גַּעֲשֶׁטֶעל : נְטִיילֶן פֶּלֶאָש) נֶאָז, נַעֲזֶל, רִילְצֶע, פִּיסְק, הֶאָלְדֹז, הַעֲלֶדְזֶל,

דושוביק : סלאַי, דזשאַר נ—).

טרינק-לי, קענדל, קוואַרט, קווערטל, בלעכל, שעפ, שעפער, קוביק, שטאַף :
גלאַז, גלעזל : טייגלאַז, וויטלאַז, בירגלאַז, פונשגלאַז אַז'ר : פוליע :
שנאַפסגלעזל, ליקערגלעזל, קידושלעזל אַז'ר : בעכער : ראַיעיתבעכער,
קידרבעכער אַז'ר : באַקאַל, קוס,
פוסע : קוס אַל ברכה, קוס (אַל) אלנהו, אלנהי הנביאס קוס : קופל, האַלבע,
דריידע : קעלי שיק, גאַלקע, ליאַמפקע, קרוט אַק, קרר טשיק(ל), קוואַטירל,
טריוקהאַרן : גלאַיהאַלטער : שאַל, שעל(ע)כל, עביק, ז טאַס(ש), ז פיליזשאַנקע,
ז טשאַשקע, קאַפע נאַ-) : שיקקלי.
נוואַסער-קלים) אסער-קלי : ציסטערנע,

רעוועררוואַר, וואַסער-האַלטער, טאַנק, רעזערווטאַנק, וואַסערטאַנק, טשאַן :
נראַסערטרעגער) קאַראַמיסל(ע), קאַראַמעסלע, קרעמיסל, וואַסע, נאַשעלע,
נאַסצע, נאַסטשע, פי דע, טראַכט, שאַנדרע, יאָך, אַ פאַר וואַסער : עמער, שעפ,
קלי, קובעל, צעבער, צובער, ראַשקע, וואַסערקאַן : שאַף, שעפּל.
פֿאַס, פֿאַסקע, לי, באַרעלע, באַרעלקע, באַרילקע, באַרילעכן, באַרעלעכן, באַרל
(נאַמ), קאַדקע, קאַדושקע, טע, וואַסערטע, קויף, קייפּל, בוט, טשאַפ, סאַלאַנקע,
קאַדעפ : האַנטפֿאַס, קיור : וויינפֿעסל, בירפֿעסל, אַנקער, אַנטל, שטאַליק :
מאַרינרפֿאַס, ראַסלפֿאַס אַאָויו : נרעש) וויינקפֿאַס, דרובעז, זלוקטע, זלוקטינע,
זשליקטע, ושילקטע, באַדניע : נטיילן פֿאַס) רייף, אַבאַד : קלעפקע, קליפקע,
קליאַפקע : שפונטלאַך, צאַפּנלאַך : צאַפּן. שפונט, שטעפּסל.
קרוג, קריגל, לאַדיש, לאַדיש, לאַדישיק, לאַדישיקע, לאַדישטשיק, האַלאַשיק,
האַר לאַטש(יק), קאַן, קופּל(יק) : איילקרוג, איילגעפֿעס, אַמפּולע, אַמפֿאַרע.
וקאַר- את קיך-קלים) קעסל, קעסל-קלי, זידקעסל, קאַכקעסל, וואַסער-קעסל,
פֿעלדקעסל, לאַגער-קעסל אַז'ר : פֿישקעסל, ראַנדעל, ראַנדל.
סאַמאָואַר, טיימאַשע, * פישמאַשע נ-פ : קאַליער סאַאַייאַק : קאַנפֿאַרקע נפֿת
סאַמאַראַח : טייקאַן, טשיניק, דרומל, (ה)ליאַק, (ה)ליאַק, גליאַק, כליאַק,
ליאַטשיק : קאַרעטאַפּ, - קאַפּייניק.
טאַפּ, מאַקעטער, בונקע, טשאַלנטטאַפּ, דוניצע, דיניצע, (ה)לאַדיש, לאַדאַך,
קוגלטאַפּ, קוגעלניק, קוגלשרבן, קוילשאַרבן, טער לעטשקע, טשעראַפקע,

טשאַרלע(טעקע), לאַקשנטאָפּ, טשומן, טשוהע, גראַפּ(ף), דעפל, גראַף, סאַהאַן, טאַשן, פאַרעווינק.

נטיילן טאַפּ) פּאַקרישקע, דעניק, דעקל, שטאַע, שטערצל, קליאַפּע, קאַלפּיק. בראַט־קלי, בראַטפֿאַן, בראַטקעסעלע, בראַטער, ראָוסטער נאַ־) : בראַטשפּיז, פֿלייש שפּין : קאַסטרוול, פּאַמווע, סקאַוו(אַ)ראַדע, סקאַווערדע, פּאַטעלניע, פּאַטעלקע, רע, ראַן, פֿע, פֿענדל : בעקן.

שטקעריצע, האַקברעטל, קרוישיק : לאַקשנברעט : זאַלצברעטל, אָפּ(אַ)לקע : ווייקשפֿ(ט), קאַשיק : קאַטשלקע, וועלגער האַלץ, וואַלגער האַלץ : דאַר(כ)שאַק : סאַפּע נלעפֿל), שעפלעפֿל, פּאַלאַניק, שוימלעפֿל, מישלעפֿל, קאַכלעפֿל, קאַכליע, כאַכליע.

!פֿאַרשיידענע מכשירים) עפֿענער : פּראָפּנציער, קאַריק־ציער, גרייצער, ציפּראָפּן, י קאַרקדציער : צוקערצוועל : קנאַקניסל, י נוסקנאַקער : ציטרינפרעס : זאַלצמעסטל, זעלצערל, סאַלניצע, סיליאַרקע, זאַלצקושקע : פֿעפֿערניצע, פֿעפֿערל, פֿעפֿער־פּושקע : כרייניק, כרייניצע, כריינוווקע, כרייניאַרקע : זענעפֿטניצע, גאַרטמטשניצע : טייקעסטל, טיי פּושקע, באַקטש, האַרי : קאַרע־פּושקע : צוקערפּושקע, צוקערניצע, י סאַכאַרניצע : ברויטניצע, י כליעבניצע : שפּיזקעסטל, פּוסדערקע.

—2. עסן, טרינקען

ס ן זעטיקייט, פֿרעסערישקייט, אומדערוער לעכקייט אַאָ"מ — אַדי : לאַבוע, שפּיוּמ, נערונג אַאָ"וו : עסערײַ, פֿרעסערײַ, שלימערע אַאָ"וו — יי. דאָס עסן, די אַכילה : דאָס טרינקען : דאָס עסן את טרינקען, אַקילה ושאַיה : צערוע, מחיה : זעט.

ש עס, אַ פֿרעס, און אַכל, אַ נאַש, אַ ביס, אַ קײַ, אַ דישע : אַ לעק, אַ נאַג, אַ טשאַקע, אַ סמאַקע : אַ טרונק, אַ זופּ, אַ שלוט, ז אַ מוק אַאָז'ר — י. דיעטע : מילכדיעטע, באַגרענעצטע דיער טע אַאָז'ר : דערנער־סיסטעם, נערוורסיסטעם, ן ואַרוורסיסטעם : דיעטעטיק : מאַסטיקאַציע : פֿאַרדײַט, איבערקאַכוט : אייפּעפּסיע, פעפּטיק : סאַרקאַפֿאַגיע, שלאַקטאַפֿאַגיע, איכטשפֿשיע אַאָז'ר : מענטפֿרעסערײַ, קאַניבער ליזם : וועגעטאַר(שפעם :

עפיקורעם.

נעס- את טרינק-פלעצער) רעסטאָראַן, רעסטאָראַציע : נ- (רעסטאָיאַציע,
רעסטאָריצע : עסאַרניע, פֿרעסאַרניע : באַרשלניע נקק : קשרער רעסטאָראַן,
מילכיקער רעסטאָראַ אַאָ"ר : קעלעררעסטאָראַ, קאַפֿעררעסטאָראַן אַאָ"ר :
קיך, שרקיד, י קוכמיסטער סקע : ביליקע קיך, טאַנשק : זופקיד, פֿאַלקסקיד
אַאָ"וו : כאַרטשעוויניע : קאַראַרניע, ז טשסטקאַרויע, קאַפֿע, קאַוועהוע,
קאַוועשטיבל : שענק, באַר אַאָ"ר — פ- : קיבער צאַרניע : קנייפיע : טייהוע,
טשיינע : קאַפֿעטעריע, אויטאָמאַט : פשסש, פענסש, באַר דיטהויונ- (— :
האַטעל, וומעחאַטעל : שסטהויו, איינפֿאַר, איינפֿאַרהר, אַכסנש, קרעטער מע,
האַרבעריק, פֿאָדווייערקע, בופֿעט אַאָ"וו — 14 ! : צוקערניע, קאַנדיטעריי, ז
קאַנדיטערסקע : באַנקעטואַל, בשקעאימער, עסשטוב, עסצימער, נ- (—
דיניררום, דיינע — 4!! : קאַרשלע.
טאַבלדאָט, אַלאַ קאַרט : אייהאַפֿעשר. אַמעריקשער פּלאַן : זפּיקאַר-ע, זד
צעטל, מעניו.

עטער : קליינער עסער. מיטעסער : נאַשער, פֿרומע !שערקע, לאַ-ע, לאַשכע :
טעגעסער, קעסטניק, קעסטקינד : פשסיאַ-

264

נער, באַרדער נאַ-) : אייביק קעסטקינד, אי דעם אויף קעסט : פֿאַראַזיט,
טראַמבעניק : גרויסער עסער, פֿרעסער, זולל וסובא, אַכלן, אַכלער,
הלעיט(ני)ניק, שטאַפֿער, פֿאַקער, שיבער, קייער, שלינגער, ריבער,
פּוצער, — אַויר, וויעפּריק, קל-וחומר, הינער-פֿרעסער, באַריאַלניק נקי) :
צעלאָזן מויל, צעלאָזענער פּיסק : קשרער האַלדז, צעלאָזענער (טריפֿהנער)
האַלדן : געשמדטער האַלדן : קשרע, טריפֿהנע, געשמדטע, צעלאָזענע אַאָ"ר
קישקע : גגבישע קישקע : גורמאַנד, עפיקור : מעגעטאַרי(אַפֿער :
מצהשמורהניק : חברה פֿרעס.

אויסגעהאַלטענער, געקעכלטער, אַפּגעגעסענער אַאָ"וו — יי.

טרינקער, טייטרינקער : בירטרינקער אַאָ"וו — 595 .

שפּשער, קאַרמאַק, זייגעדיקע פֿרוי, זייד פֿרוי, זייגערין, זייגער-מאַכערין נ-פ) :
אַם, נאַם, מאַמקע, צוזייגערין, נויס נאַ-).

רעסטאָראַטאָר, גאַרקיקער, קייטערער נאַ-) : האָטעלמאַן, האָסטעייזער,
נעלשכסניא, אַעל־מחיה, קרעטשמער, שענקער פֿפֿ-פֿ : בופֿעטשיק : סאַרווער
, סאַרווערע, סאַרווערקע, דערלאַנגער, קעלנער, ווייטער נ—) :
איבערסאַררער, הויפטסאַרווער, הויפטקעלנער, העדרייטער נאַ-) : נקי)
סקאַלניק, סקאַלניטשקע, סקאַלניטשיכע.

וו : נערן זיך, דערנערן זיך, שפּיזן זיך, צערן
זיך : גיין צום טיש : אָנבײסן, איבערבײסן, פֿרישטיקן, ברעקפֿעסטן נ—) :
מיטאַגן, מיטיקן : מאַכן אַ סעודה, אַ שוועך אַזױו — פפֿפ .
עסן, אַכלען, פּאַפּלען, פּופּלען, האַמען נקיניעריי-) , נקי! באַריען, בעריען,
באַריאַלן : נאַע : דזשובען, דזשאַבען, פיקן, פיקען : קנאַקן נקערלעך) : בעסן,
גריזשען, טאַטשען : קייען, זשגייען, טשוואַקען, טעמקען, מעלהנרהן, מעלה ורה
זיין : כראַמקען, כראַמשקען, כרופּען, כראַפטשען, כראַסטען : לעקן :
נאַגן, סאַקן נאַ-) : זויגן, זייע : זופּן, לאַפטשען, שלינגען, ז שלוקן : טשמאַקען,
סמאַקען, סמאַטשקען, סמאַצקען, שמאַצקען : (פּאַסמאַר קע(ווע)ן זיך, קוויקן
זיך : קוויקן זיך מיט חלשות: לאַבן זיך, לאַקאַמע דך, באַלעקן זיך : אַרומלעקן
(אויסלעקן) דעם טעלער : דערדונטערען זיך ביזן פּויגל : לעקן די פֿינגער —
8ב : אָפּשײערן דאָס האַרץ נעסן זר ערס).

עסן ווייניק : עסן מכות מיט בכורות : עס קדחת אין אַ קליין טעפעלע : עסן
קרענק את בענטע רעה : פֿאַרזוכן, טועם (טעם) זע: מאַכן (אַ) שהחענו (ש)
ברכה) : צובײסן, פֿאַר בײסן : פֿאַרבײסן מיט קדחת : פֿדבײק מיט אַ הונט אַ
ווייסן : פֿליישיק מאַכן זיך : איבער כאַפּן דאָס האַרץ (דעם הוטער) : אונטער
לענען זיך (דאָס האַרץ) : שטילן דעם הוטער : דערהאַלטן דאָס חיות (די נאָמה)
: ברעכן אַ אַענית : אָפּפֿאַסטן : פֿאַרפֿאַסטן (ויד) : כאַפּן ע־ע־ע אַע מייל אַריין :
כאַפּן אַ זאַט (די זעט) : געבן (טאָן, אַריינכאַפּן אַזױ"ר) אַ קי, אַ ביס אַזױ"וו —
- : געניסן, נהנה זע.

האַלטן פֿון דער אַקילה : זח להוט נאָר דעם פֿרעס (נאָך דער אַקילה) : פֿאַסטן
הפֿסקות נ־פ) : עסן אַ סך : פּאַשען זיך, כאַווענען זיך, פֿיטערן זיך : גיסן האַלד
אע האַלדז : האַבן אַ קישקע אָן אַ דנאָ : עסן צעזעצטערהייט : פֿרעסן, פֿרעסן
און זויפֿן : רייבן, טלוקען, פּוצן, האַקן, לופּען, ליפּען, שפּאַרן, שטאַפּן, שטופּן,

פאָקן, שיבן, רוקן, שניידן, שאַרבען : ריבן מיט פּוונה : ריבן לשם ייִחר :
ריבן (פּוצן) די סעודה : ריבן אין באַלח אַרין : ריבן אויף וואָס די וועלט
שטייט : ריבן את שוויגן : עסן (קיינען, שליטען אַז"ר) שיף בידע באַקן :
שפּאַרן (פּאַקן) אין די באַקן : אָנשטאַפּן (אָנפֿילן) די קישקע (דעם חומר) :
אַנעסן זיך ביי דרייצן : עסן מיט די אויע : קשר מאַכן, צו רעכט מאַכן :
אַינשלינגען, פֿאַרשלינגען, זפֿאַרשליקן : אַרייַנעסן, אַרדנאַכלען, אַרפּנקיש,
אַרייַנרייע אש'ר : אויפֿעסן, שיפֿשלינגען, אויפֿאַכלע אַז'ר.
נפֿאַרגלייכונגען) עסן ר אַ פֿייגעלע, ווי אַ טייבעלע, ווי די מלאַכים ביי
אַברהם־אַאָיט : נאָך ר אַ קאַץ : קיינען ווי אַ ציג אַ ליילעך : גריזשע ווי אַ מויז,
ווי אַ חזיר, ווי אַ הונט : טעמקען ר אַ אַויר : מעלה־וורהן ווי אַ בהמה, ר אַ קאַלב
: קריקן זיך ווי דער אייזל מיטן קוקעריקן : אויסלעקן ווי אַ קאַץ : באַלעקן זיך
ר אַ קע : עסן (פֿרעסן, אָנעסן זיך, אַרייַנעסן אַז'ו) ר אַ וואָלף, ווי אַ בהמה, ווי
אַ פֿערד, ר אַ חויר, ר אַ דברשחר, ווי אַ וויפער (וואַפער), ווי אַ קאַפהאַן, ווי אַ
(מטעח גוי, ווי אַ פוער, ווי אַ סע, ווי צען יוונים, ווי אַ פֿורמאַ, ר אַ נעלעןלה,
ווי אַ שמייסער, ווי אַ גראַבער יומ, ווי אַ גראַבער נפֿש, ווי אַ אומבאַרבותער, ר
אַ פעסטער מיוקים, ווי דעם רבינס מאָרת, ווי נאָך אַ קרענק, ווי נאָך אַ אַעניט,
ווי פורים צו דער סעודה, ווי אַ קעסלפויק, ווי ער וואָלט מע דריי טעג ניט
געגעסן, ווי פֿאַר צווייען, ווי פֿאַר דרעען, ווי פֿאַר צען, ווי אָן זיך, ווי ניט אע
זיך, ר ער וואָלט קיין צייט ניט געהאַט, ווי אין אָסוק שטייט : איינשלינגען ווי אַ
העלפֿאַנד, ווי אַ גאַנד, ר אַ גאַנער, ווי אַ פֿיש, ווי אַ שלייען, ר אַ העכט, ווי
דער לוונתן, ווי קליאַצקעס, ווי קרעפלעך, ר הייסע (קאַלטע) לאַקש, ווי הייסע
קניידלעך, ווי הייסע פֿאַרפֿל, ווי הייסע האַלישקעס : שניידן (האַקן, ריבן
אַז'ר) ווי אין קרויט אַרע, ר אין קען אַריין, ווי אויף אַ סעודת־מיצח :
נגעקעכטס) זופן ווי יויד, ווי קאַלטן ראַסל, ווי וואַסער, ווי וויין, ווי בראַנפֿן :
באַפֿאַלן (אָנפֿאַלן, צופֿאַלן, צוכאַפּן זיך) ווי אַ הוטעריקער וואָלף, ווי
הונגעריקע היישעריקן, ווי אַן אַרעם־אַחור צו לאַטקעס, ווי צו הייס ברויט, ווי
צו אַ הייסער בולקע, ווי צו אַ היסן פּאַפּעלניק : אויפֿעסן ווי אַ (הייסש שגדע,
ווי אַ בער אַ שגדעלע, ווי אַ צוקער־לעקל : אָנעק זיך ווי מיט באַב.
טד ינקען : לעשן (שטילן) דעם דאַרשט :

טאָן (געבן) אַ זופּ, אַ טרונק אַזיר : אייננעמען נמעדיצין) : זופן, נעפּן, ניפּן, גיסן (אין זיך), כליאַבען, כליובען, כליאַפטשען, כליעפטשען, זשליאַקען : שוועכן אַזיר — פֿפּ : אַנטרינקען זיך, אַנזופן זיך אַזיוו : צוטרינקען, צוויפּן אַז"ר : נאַכטרינקען, ואַכזופן אַזיוו : פֿאַרטרינקען, פֿאַרזופן אַזיר : אַרונטערוואַשן, אַרונטערשרענקען.

נפֿאַרגלייכוועג טרינקען ר אַ פֿעדד, ווי אַ פֿיש, ווי אַ פֿאַרחלשטער, ווי אַ פֿאַרשמאַכטער : אַנזופן זיך ווי אַ פֿאַס, ווי אַ פּויק : מסן ווי אויף אַ שטייץ, ווי אויף אַן אויוון.

געבן צו עסן (צו טרינקען) : שפּיזן, נערן, דערנערן, קאַרמענ(עף, האַדעווען : געבן טעג, געבן קעסט : אויסהאַלטן, אויפֿהאַלטן ניענעם) : אַנקאַרמענען (דעם שוואַרץ־יאָר) : אונטערהאַדעווען : אויסקאַרמענען אויף איין זייט (אויף דער לינקער זייט) : קעכלען, קיכלען, פילעווען, פילנעווען, אופילען, לוייען : שטאַפּן, שטאַפּן את קראָפּן, שטופּן : פֿיטערן, פאַשען, אויספאַשען : פֿעטן, פֿעט מאַכן, פֿייסטן נאַר־) : פּאַיען, אַנפּאַיען.

נפֿאַרגלייכוועגן שטאַפּן ווי אַ גאַנדו, ווי אַן אינדיק אויף פסח, ווי אין אַ לעכערדיקן זאַק.

געבן די ברוסט : געבן צו זייגן : זייגן, אָר זייגן, פֿאַרוייע, צווייגן, ניאַנטשען, נויירסן נאַ־) : שטילן נמיט דער ברוסט) : פֿאַרגיסן (פֿאַרשטאַפּן) דאָס מויל (דעם פּיסק, דעם האַלדז, — די האַרלע).

עסן עמעצנס ברויט (און זאַלץ) : עסן טעג, עסן קעסט : זיצן אויף קעסט : אָפּעסן (אָפּפֿרעסן) יענעם דעם קאַפּ : עסן צו זאַט (צו דער זעט) : עסן לשובע : זעטן זיך, אַנזעטיקן זיך, אַניעטן זיך, אַניאַטן זיך : צעקיייען : פֿאַרדייען, פֿאַרדייען : איבערקאַכן.

אדין פֿרעסעריש, פֿרעסיק, פֿרעסעריק, זולל וסובאַש, אַוירש, אומדערזעטלעך, זאַט, נישוונגעריק — אין יי. נפֿאַרגלייכוועגן, פֿ) הונגעריק ווי אַ גאַנדי

237

אין אַ זאַק האַבער, ר דעם מילנערס הונט (אַזיר, הינער), ווי אַ ייִד צום אַפֿיקומן, ווי פורים נאָך דער סעודה.

פֿראַן : ער אין נײַט אָנצוזעטן : מיט אַקילה הייבט זיך אָן זע יוצר נרערטערשפּיל
: אַקילה—שאַילח : אע הילכות עסן אע ער אַ גרויסער למדן : ער האָט אַ מטן
קית־קיבול : ער האָט אַ קישקע אוי אַ דנאָ : ער האָט אַ מאָע ר קהלס באַקאויק :
ער אע פולו קשקע : דער אָוחאַר אע אים ווייניק : ער וואָלט אײַטעשלונגע דעם
אָוחאַר : ער האָלט אויפֿגעגעסן דעם אָוחאַר מיט די לאַפטשעס : ער האָלט
אויפֿגעגעסן (אײַעעשלונגען) אָן אַקס מיט די הערנער (אַ פֿערד מיט די
פֿאָדקעוועס) : ער אע אַ קנאַפֿער עסער—רפֿל ער עסט אע אים אַלץ קנאַפֿ :
האָכלו— ער עסט פֿאַר דרעען : ער אע פֿאַרבײַ און עסט פֿאַר דרך : ער עסט
את טרינקט און זאָגט קיין קדיש נײַט : ער עסט און עס עסט אים : ער קען שוין
פֿאַר אַ הוטעריקן באַשטק : עס האָט בך אים אַ ווערדע ווי בײַ אַ פֿערד אַ
צוקערלעקעכל : וואָס קלעקט פֿאַר אַ זעלנער (סאָלדאַט) אַ מצה? : ער האָט
נאָך נעבעך אע מך מויל נײַט געהאַט : ער לעבט שוויענטעם דוכעם : מן האָפֿה
ולחועעת דער סקאָוו(אַראָדע גלייך אין מויל : המוציא ל חם מן האָר—עס ווי אַ
אַרץ : עסן בײַ זאָט, אַרבעטן בין שווייס : ואַקלת אַאָעת וברכת—שלסט אָפעסן
את אָפּשרעק את אַנטלויפֿן : ויאכלו— מאַכט רער : מען האָט געקנאַקט ווי די
היישעריקן : ער גיט (ער וושט) זע פֿערד אַ הא אין סידור.
שפּרן דער ערגסטער מאָנער אין דער אי גענער מאָע : אין אַ קעקע קען מען
קיין פֿאַלבאַנע נײַט מאַכן : אַ לעבעדיקע זאָך בעט עסן : אַלץ קען דער מענטש
פֿאַרגעסן, נאָר נײַט עסן : צו ליד און צו פֿרייד מון מען עסן : אַך אַך—און עס
ווילט זיך דאָך : אָדם יסודו מאָפֿר וסוש לאָפֿר—בינאָים כאַפט מען אַ בלינעשיק
: קל זמן שהנאָמה בקרבי—מאַכט רשי :
עס (רײַב) מאָטיע ! : קײַען איי קק אַכל נײַט : קעען אין נײַט אָבל : אָבל אין נאָרע,
קײַען אין דער עיקר : אַקילה אין די בעסטע תפילה (ווערטערשפּיל : אַקילה—
אוחילה) : אַכעלע באַכעלע באַפֿע אין די בעסטע מלאָכה : מאָטפֿרייד גייט
איבער אַלע פֿרייד : זאָט קישקעלע, פֿריילעך מערשעלע : אָן דער מאָע אע זאָט
אין דער גאַנצער גוף לוסטיק : אָן די מוין אין זאָט אין (איר) דאָס מעל ביטער :
אָן עס אין דאָ אין טאָפּ אין דאָ אין קראָפּ : אָן מען לייגט אַרע אע די ציינער
געפֿינט מען אע די ביינער : מען דערקענט נאָך די באַקן ווי די ציינער קנאַקן :
ווען די ציינער קנאַקן ווערן רויט די באַקן : ר די טויטע (די מתים) עסן, אַזאַ

אָנים האָבן זיי : זופע די קרופע קריגע די קראַפֿט : כוח געפֿינט מען (זאָל מען
זוכן) אין (דער) שיסל : תורה אין חומש, געזונט אין שיסל : געזונט און
פֿאַרגעניגן זאָל מען זוכן אין שיסל : שליט שטיקער, וועסטו ווער דיקער : ניט
פֿון בלאַע זיך ווערט דער אינדיק פֿעט : פֿון על חטא ווערט מען ניט פֿעט : אָם
אַע קמח אַע שרה—וואָס פֿאַר או עסער אַוואַ טוער : אָם אַין קמח אַע תורה —
אַן מע וועט מכות עסן וועט מען קדחת קענען : אַן מען עסט ניט אין מען ניט
זאַט : אַו מען האָט נעכטן געגעסן אין מען היינט ניט זאַט : אע זכות פֿע לעבן
עסט מען : גוט עסן אין געלט אויף פראַצענט : איידער דעם דאָקטער אַ צריער
אין בעסער זיך אַ שאַק איער : בעסער דעם בעקער ווי דעם רופֿא (דעם
דאָקטער) : האַמעניו אע נייטיקער ווי אַ קאַפּאַטקעלע : איידער (צו ליי אין
פישקע אין בעסער) (צו לייגף אע קישקע : דער זאַטער גלייבט ניט דעם
הונגעריקן : אַ קעמל טרינקט מען אַן מיט האָסער איידער ער שלעפט די משא :
טרייב ויט דאָס פֿערד מיט געשריי, נאָר מיט האַבער את היי : שמעס דאָס פֿערד
מיט האַבער, ניט מיט דער בייטש : בראַנפֿן רעדט את האַבער פֿאַרט : פת
באַלח תאכל ומים במשורה אַשתה : דאָש מצאָת אכול
עך : או איבעריקער ביק קען פֿאַרשטן : פֿת איבערעסן (זיך) כאַליעט מען מער
ווי פֿון ניט דערעסן : מען מעג עסן, אַבער ויט פֿרעסן : אַ פֿרעסער (אַ זולל
וסובא) אין אַ ונב : ווער עס איז יומערהייט אַ זולל וסובא ווערט אויף דער
עלטער אַ קראַנקער בעטלער : פאַכילתכם קך תורתכם—ווער עס עסט ווי אַ
פויער לערנט ר אַ פויער : אַ בוי פֿרעסט, אַ ייִד כאַפט אַ ביסן : פֿע אַ פֿולע טיי
טרינקען קען מען אַפּבריען די קני : איידער האַרצוויטאָג בעסער בויכרייטאָג נאָ
שד אַרויסצוואַרפֿן : ווער עס עסט אין צייט איי אַ לייט : אַו מען האַשט זיך
צום עסן קומט אַריין די ברכה : האוכל בשוק דומה לפאַרשוק (לקלב) : ווער
עס עסט אויף דער שם קען קין עדות ניט זאָע : אַע מסיחין בסעודה : אַן מען
עסט טאָר מען ניט ריידן : גוט צעקייט אין האַלב פֿאַרדייט : מער מען לעבט,
מער עסט מען : ווען דאָס מויל האַל ניט דאַרפֿן עסן וואַלט דער קאָפּ אין האַלד
געשנגען : ווען דער פֿיסק זאָל ליע אין דר'ערד האַלט דער קאָפּ געגאַנגען אין
גאַלד : דער האַלדז האַט אַ קליין לעכל את פֿאַרשלינגט דאָס (אַ) הוין מיטן
דעכל : אויפֿואַע קען מען אַ גאַנצן מאַיאַנטיק : פֿון אַ טש אַליין ווערט מען גיט

זאט, עס מון זין וואָס אויפֿן טש אויך : פֿע איין טיש ווערט מען נישט זאט :
 קרענק געגעסן, קדחת געבענטשט : אן מען עסט קדחת טרינקט מען ראיעית :
 אן ס'אע נישטאָ קק פֿאָפּו גיט מען ליוליו : די וויב עסט מט בשעת זי ליגט אין
 קימפעט, דער מאָ—בקעת ער עסט אע סוכה, ביידע עסן גוט ווע ויי זינען ביי י
 ע ו ע ם אויף אַ שימחה, ביידע עסן קרענק בשעת ס'אע ביי ז יי אַ זימחה :
 אומעטום אין מט הילף, נאָר גיט ביי דער דסל : דער ערשטער ביסן איו אן
 עשער : דער קעם ליגט אין די שפּץ פֿינגער : צוויי מאָל אַ ביסן עסט מען נישט :
 מיט צוויי מילער עסט מען נישט : אן דער מאָע אין פֿול אין דער קאָפּ דול : וואָס
 פֿולער דער בויך אַלץ לייד־

קער דער האָפּ : עס ק בענטש את זך אַ מענטש.
 אַ נאָשער אין אַ עב : זאָג דער קאָץ, אן די בלינצע קאָסט אַ גילדן, נאָשט זי
 פֿאַרט : עס אע עט צו זיין אַ קאָץ, ווען די נעלזאָיטטע לאָיט לעקן פֿון טע : אן די
 נעלזאָיטטע אין אַ קאָץ איי די קאָץ אַ קעלזקיתטע : אַ קאָץ זאָל מען פֿאַר קע
 סאַרווער נישט מאַכן : פֿאַר אַ קאָץ קען מען זיך נישט (אויס) באַהאַלטן. זען ארך :
 שפיז, געטראַנק —2, קאָכן א, באַקן 1א.
 פֿאַרגעניגן 1 51, געזעלשאַפֿטלעכקייט ש, דכרות 595.
 265. רייכערן

ס : טאַבעק, טאַבאַק : טערקישער, ווירדשי
 ניער, אינדישער אַזיוו טאַבעק : בלער טער־טאַבעק, לאָקערטאַבעק : טיטע,
 טוטע : מאַכאַרקע, דאָרפֿסטאַבעק, זדלקע : מיאַלטאַגעק : קייטאַבעק,
 טשרטאַבעקאָ נ—) : שמעקטאַבעק, שטפטאַבעק : מאַקובע, בער גאַמאַט.
 ליולקע, פֿייקע, פֿייף, פיפקע, פיפּ נ—) , סרחענער נ—) : טשיביק, ציבון, ציבעך
 : ליולקע־ציביק, ליולקע־ציבעך : וואָסער־פיפקע, נאָרגילע, קאַלע : וטיילן
 ליולקש ליטקע, אַטיפקע, אַנטיפקע.

ציגאַר, סישר, האָלאָוועשקע נ־פ) : פאַפי ראָס, פאַפיראַשטשינע נ־פ) ,
 סישרעט, ציגאַרל, ציגאַרקע, ציהאַרקע, פאַפישל, באַנקרוטקע, צישר טיטת :
 נקק פֿינקל, ריצל, קאָדראָל, קודראַלניק, דוליעץ, דולצער : רויך ני) :
 ביבעלע, ביבולערפֿאַפיר, ביבולקע, רייכערפֿאַפיר : גילז(ש, הילוע, טרייבל :
 קערטל, קורטקע, קערטקע, קאַלקע, שטאַפּסל : שרובקע.

ציגאַראָפּע, צישרן־פיסקל, פּאַפּיראַסן־האַלטער, מוילשפיץ, ז מונדשטיק :
 פּאַפּיראַסניצע, פּאַרטסישר : פּאַרטאַבאַק, טאַבעך בייטל, קאַפּשיק :
 טאַבעקשקעטעלע, טאַבעך
 פאַקעלע, שבאַקערקע, שבאַקירקע, שקוטל, שקעדעלע, האָרן־פעקעלע, ראָזיק
 : ציגאַראָנידער נמכדר) .
 צי, פּוּף, ז שלוק : שמעק.
 שבעשפּאַבריק : טאַבעק־פּאַרקוויף, טאַבעק־מאַנאַפּאַל, טראַפּיק, דיסטריבוציע
 : פּאַפּיראַסדמאַכער(קש, פּאַפּיראַסניק, פּאַפּי האָסניצע : צישרדמאַכער,
 סישרמייקער נאַ-) : טאַבעקטויסער : טאַבעקזענדלער, טאַבאַטשניק,
 טראַפּיקאַנט, דיסטריבוטאָר.
 רייכערער, נ—) סמוקער, סמאַקער : טד בעקשמעקער.
 וו : רייכער, ז רויכערן, רייכענען, פּאַפען,
 פּאַפקען, פּיפקען, פּאַליען, האַפטשען, קורש, סמוקן נ—) : נקי) קודרען,
 קודרערען, פּינקלען, זאַקידרערען : פּאַרציען (דעם רויך) : רייכערן ווי אַ
 קרמען : אָנרייכערן (אָנקורען) ווי אַע אַ קרעשמע : קיען : שמעקן.
 266. הונגער, אָענית
 ס : הונגעריקייט, דאָרשטיקייט, פּאַרשמאַכט־
 קייט אַאָז"ר — אָדי : הונגער, צוקער נ—) : דאָרשט, ז דורשט, לעכצונג, שרונג,
 חולשת־היב.
 אַפעטיט, נ־פ) אַפּטייק, כיפעטעק : וואָלפּשער אַפעטיט, הייסהועער, בולמוס,
 בולמוסשקילה, בולימיע.
 אָענית, פּאַסטטאַג : גרינגער, שווערער, געבאַטענער אַאָזר אָענית : אָענית
 מוקדם, אָענית (ידחה, אָענית יחיד, אָענית־אַיבור, אָענית צדיקים, אָענית
 בכורים, אָענית אָלום : נתעניתים) נום קיפור, יו"כ, נום קיפור קטן, יוב'ק,
 אַשעה (ט') באַב, עאָרה (י') בטבת, שבעה אָשר (י"ז) באַמוו, אָענית אָסתר,
 אָסתר אָענית, צום גדליה, כ' סית, ט"ו קסליו, ז' אָדר, קני חאָש וקני, בהיב : די
 נח טעג : הונגערקוראַציע : פּאַסט, פּאַסטצייט, מיזערערעהאָך, מאַסלעניצע :
 נמחמדניש ראַמאַדאַן.
 ניט קיין געגעסענער, הונגעריקער, פּאַרשמאַכטער אַאָז"ר פּ אָדי.

ר : זע הונגעריק, זיין פֿאַרשמאַכט — אַדי אין יאָז :
האַבן צוקער נ-) : אַראָפקומען פֿון הונגערהאַנד : וועלן (חלש, שטאַרבן) עסן :
הונגער, צוהונגעט, אויסהונגען זיך, צערן זיך, מאָרענ(עף זיך, פֿאַרמאָרענ(עף
זיך : ניט עסן : פֿאַסטן, האַלטן אָעניט, פראַווען תעניתים. פֿאַסטן הפֿסקות :
(לאָאָ איבערחלשן (איבערלאָנען, איבערקלעמען) דאָס האַרץ : * פעכנע אויפֿן
פיסק : ארסגק פֿאַר הונגער, אויסגיין מיט די כוחות : אויסשפע די נאָמה :
שטאַרבן פֿון הונגער, קרן פֿון הומער (ווי אַ הונט) : מר אָעניט ישׁ.
זיין דאָרשטיק : דאָרשטן, דאָרשטן, שמאַכטן, שמאַכן, לעכצן : לעכצן נאָך
וואַסער ווי אַ אינד נאָר-) .

אַדי : הונגעריק, טויט הונגעריק, פֿאַרהונ-
גערט, פֿאַרחלשט, פֿאַרצערט, פֿאַרמאָרעט : דאָרשטיק, ז דורשטיק,
פֿאַרשמאַכט : ניכטער : אומדערזעטלעך.
נפֿאַרגלייכונגעז הונגעריק ווי אַ שנדז, ווי אַ הונט (אין די נע טעס, ווי צען
הינט, ווי אַ בער, ווי אַ וואָלף (אע האַלד) , ר נאָך אַ אָעניט : הונגעריק אַן מען
הערט אַזש אע ווין (אין קראָקע).

אינוו, פֿראָו : ניכטערעהייט : אויפֿן גיכ-
טעט מאָע : עס דערגייט אים ניט די קישקע : עס רינט אים (עס לויפֿט אים
איבער, עס גייט אים איבער) די סמאָהע (די שמייע, די שפייעכץ, די סליונע, די
סלינע) : דאָס האַרץ אין אים אַרעק (פֿאַרשמאַכט) : עס גייט איבער (עס חלשט,
עס טאַמלט, עס קלעמט, עס נאָגט, עס ציט) דאָס האַרץ : עס ציט דאָס האַרץ צו
דער ערד : עס חלשט (עס נאָגט) אונטער טלית-קע (ביים לעפֿעלע) : עס אין
טונקל (שוואַרץ) פֿאַר די אויע : ביסט הועעריק? —לעק האַלץ, וועט דיר
דאָרשטן.

שפר : היטער אע אַ גייער קעלזקית : דער

240

268—266

הונגער קען צו אַלץ ברעמש : הוטער קען ניט קיין געבאָט : אַן דער מאָגן אע
ליידיק אין דער מוח אויך ליידיק : ש דער מאָע אע לער איז דער שלאָף שווער :
אַן מע לייגט זיך או וועטשערע אין נידעריק צוקאָפנס : אַן מען לייגט זיך גיט

געגעסן (ניט קק געגעסענער) שטייט מען אויף ניט געשלאָפֿן (ניט קק געשלאָפֿענער) : אַן מען לייגט דך הונגעריק שטייט מען אויף שלעפֿעריק : אַן מען לייגט זיך ניט געגעסן ציילט מען די סטאַלאַשיעס : ווער עס לייגט זיך הונגעריק שלאָפֿן דעם אָלומען זיך בעטלערס : אַ הונגעריקן גייט (קומט) ברויט צו אָלום : אַ שלעפֿעריקן לאָזט מע איבער. אָבער ניט אַ הונגעריק : ווען זינגט דער צי גינער? (ווען זיטט אַ דדז) — ווש ער אין הוטער ריק : איינער האָט ניט קיין אַפעטיט צום עסן, דער שדערער האָט גיט קע עסן צום אַפעטיט : איינער ווערט קראַנק פֿע איבערעסן זיך, דער צווייטער פֿת ניט דערעסן : מע שטאַרבט ניט פֿת הונגער, האָר פֿע אָבוד : פֿע הונגער שטאַרבט מען נאָר אין אַ הועערשר : איידער שטאַרבן פֿע הונגער אע מע בעסער עסן געבראַטנס : פֿאַר אַ הונגעריק בייכל אין קירבעס אויך אַ מאכל : תעגיתש זינען האָ דריי : מאַן את ווייב, אַ לאָער את אַ קורצער, אַ שערצער את אַ וויסער : ווע ניט דער בה'ב האָלטן יידן אויסגעאַען פֿע הונגער : בעסער צען מאָל עסן איידער אין מאָל פֿאַסטן : אַ עטער עסער אין אַ שלעכטער פֿאַסטער (אָבער אַ גוטער אַרבעטער) : פֿון צו פֿיל ע ס ן קע מען שטאַרבן, פֿון צו פֿיל פֿאַ ס ט ן קע מען שטאַרבן : עס אין גוט צו פֿאַסטן מיט אַ פֿאַלקע פֿע אַ שנדן און מיט אַ פּוסבוטעלקע : מיט קידוש לאָנה קען מען זיך ניט אָפֿפֿאַסטן : דער ערשטער ביסן אין אַן עגבער, דער צווייטער מאַכט אַ לאַך, דער דריטער שרייט : מב יאָד.

ם : סעם : קעם-חוש, חוטטעם, געשאַקחוש : געשמאַק, אַראַמאַט, פֿליוואַר נאַ- :

בייטעם, בייגעשמאַק : פֿאַרקעם, פֿאַרגע-
שמאַק : נאָכטעם, נאָכגעשמאַק : רדערסעם.
וו : פֿאַרזוכן (פֿילן) אַ (דעם) קעם.

— ב. באַטעמטקייט

ם ן באַטעמטקייט, טעמעדיקייט, ווילטעמי קיט אַאַז"ר — אַדי : לאַבונג,
דערקוויקונג,
דערקריקענש, מחיהניש, חיות, גענוס, חידוש. עטער (געשמאַקער) ביסן :
עפעס רעכטס,
חעיבה, מאכל, מאכל-אַלך, מאכל-מלכים,

מלכות־געריכט : מעדעולם, מעדנים, מעדני
אָלר, מעדנימלכים : מטעמים, מאַרציפּשעס :
דעליקאַטעס, שפּעציאַל, לעקער־י, ז לעקער־
ביסן, נאַשער־י, לאַקעטקע : פּאַסמאַצקע,
פּריסמאַצקע : אָלב ודאַש, ראָודנקעס מיט
מאַנדלען, פּויגל־מילך, געבראַטענע טייבע־
לעך : געטערקפּיי, אַמבראַזיע : געטער־גע־
טרשק, נעקטאַר.

וון זיין באַטעמט, זע געשמאַק אַז'וו * אַי : שמעקן, באַקומען, פּאָליובען :
צעגק אין

מױל (איבער אַלע גלידער, איבער אַלע
אַברים) : פּאַסמאַקעווען זיך, קוויקן זיך — 1 51 :
האַבן טעם ודעֶדן, האָבן דעם ויבעטן טעם
(טויעט טעם, דעם טעם פֿע מן, אַלע טעמים) :
האַבן אַ טעם ווי אַ שטיק אָור־האַר, ווי לוונתן
מיט כּרק.

אַדין באַסעמט, געשמאַק, שעמעדיק, ווילטעמיק, זאַפֿטיק, פֿולואַפֿטיק, ריך,
גער

ניסלעך, אַפעטיטלעך, אַפעטיטנע, מאַכלדיק,
מעדנדיק, חיותדיק, מחיהדיק, מחיה־נפֿשות־
דיק, דערקוויקנדיק, לאַביק, טעם־רעדנדיק,
געטלעך, חידתדיק, חידושלעך, חריפֿותדיק,
מױלשמעקע(חדיק, אַרענעם, אַטעוועם, אימ
נפֿאַרגל־כּונגש) געמאַק ווי אַ (ה)מוציא
מיט האַניק, ר אַ וויניקער עפל, ווי אַ
בצאַיחתל, ר כּצקחת בדאַש.

אינר : גוט : אויסגעצייכנט : וויל ר די וועלט אַאָר — 1 41 : אַ מחיה ! : אַ
מאכל ! : אַ

חריפֿות ! : מחיה נפֿשות ! : כּצקחת בדאַש !.

פֿראַן : ע- לאַזט זיך ע-ן : מען קען זיך דער מיט ניט פֿאַרסמען : שטאַרבן פֿון דעם

קען מען ניט : וועסט עס ניט אויסשפּייען : עס נעמט אָן אַ דזרשרע : עס אין פֿאַרן קיסר צו שטעלן : דער מלכות (דער קיסר) מעג עס עק : האָסט עס אין אַלום ניט געזען : האָסט קימפעט ניט געזען.

269. אומבאַטעמטקייט

ס : אומסעמיקייט, אומבאַטעמטקייט, האָסער דיקייט, שלעכטטעמיקייט אַז"ר — אַד :

שלעכטער טעם, ווידערטעם, נאָכטעם : בי טערנע, של , סם, סם האָוות, מייקעכץ, גראַז, הויל(ע) וואָסער, מיטשחרונים(ראָסער) : נ- וועע ווח בורדע, הוילע בוריקעס־ראָסל, — פשעכץ : געשניטענע, געמלטע, אָפגעשמדטע, געמימטע משקה.

רן זע אומבאַטעמט, זע נישגעשמאַק, זע ביטער אַז"ו — י : זיין אָן טעם, זע אָן

קעם און אָן ריח, זח אָן קעם און אָן ראָ, זיין אָן קע- און אָן גראַם, ידן אָן זאַלץ און אָן שמאַלץ : ניט האָבן קיין יידיע טעם, ניט האָבן קיעטעם את קיע ריח: האָבן דער באַבעס טעם. נפֿאַרגלייכונגעח האָבן אַ טעם ווי פֿאַמו-

ניצע (וואָסער), ווי משה גראַם, ווי אַ מויד אָן אַם, ווי מיינע אַרות, ווי מיקרה־וואָסער, ווי טוקוואָסער, ווי פֿון דער קרהשדומה, ווי דער סאָק פֿון דעם אַלטן מעל־דרשער, ווי אַלטע זוילן, ווי אָן אַלטע פֿאָדעשווע, ווי אָן אַלטע שיקראָבע, ווי פֿאָדעשווע אין האָניק, ווי אַ פֿאָד-

קערע געקאכט אין זיס את וויער, ווי מע שלי מזל וואלט זיך געקאכט אע טאפ, ווי לאקרעץ, ווי קובעבע מיט אינדיקעויםע, ווי קובעבע מיט לאקרעץ, ווי פצקחת בנפת.

זע ניט צום הארצן, ויין ניט נאך דער שמיגע : זע פיזעם, זיין דערווידער : אפרופן זיך, אפלאגן זיך, קופערצן, גע צוריק, באליידיקן דעם נעשמאק אאזיר — 42 : וועת אומבאטעמט, ווערן ניט־געשמאק אאזיר : ארטוועפן זיך, אויסשטיין זיך, אפעלן : מאכן אומבאטעמט : נמשקה) וועסערן, פארהאסערן, אונטערראסערן, מימען, אפשמן : צעפית (פונאנדערפירן) מיט (אע) האסער : דענאר טורירן.

אדי : אומבאטעמט, אנסעמיק, ז טעמלאן, פלאך, שוואך, מילד, אויסגעוועפט, אפגעשלט, פארשטאנען, וואסערדיק, געמימט, פארהאסערט : ניט־געזאלצן, ניט־געפערט, ניט־געשמאלצן, פאס(שנע, פיסנע: אומגעניסלעך, אומאפעטיטלעך : ניט־באטעמט, אומגעשאק, גיט־געשמאק, ביטער, ביטערלעך : ביטער גאל, גאליק, יעלקע, שלקע, פריסנע, טוכלע, סטעכלע — פ-4 : פריקרע, סמזארתדיק, מיגלדיק, דערווידערדיק, עקלדיק. אפשטויסיק אאן"ר — 42 .

נפארגליכונגעח ביטער ווי של, ווי סם, ר גיפט, ווי פילן, ווי א רפואה, ווי ווערמוט, ווי פיאלע, ווי פיאלע, ווי כריין, ווי פעפער, ווי פארציו, ווי גראן : פרקרע ווי לאקרעץ : זיס ווי קאשקע, זיס מי מיינע ארות : אַתוק מופת. פראן ן ס'א מאכל ווי א מויד מיט א בייכל : ס'אין ניט אין מויל צו נעמען : ס'אין אויפן הונט ארויסצוגיסן : מין מאגן קען דאס ניט פארטראגן : עס מדזשעט דערפֿת : עס קערט ברעכן דערפֿון : עס קערט די גאל : עס כאפט אן א ניט־מטקיט : מען קען זיך זען מיק טויט (מיט דער עלטער־באבען (אויף יענער וועלט), מיט קראקע און לעמבעריק).

זען און: דערווידער 2.—

270. שארפטעמיקייט

ם : שרפסעמיקייט, הארבקייט, חריפותדיי

קיט אא'וו — אר : געוויע, באמים, צר געהער, צובאהער, פריפראווע : זיבן מינים : נאנים געווירצח לארבערבלעטער, ענגלערירץ, נעגעלער, ז נעלקן,

קובעבע, פעעם, טריאַק, זאַפֿרע : צימרינג, צימבריק, קאַניל : אינגבער,
אימבער : מתקאט : קימל, מיאטע, מ(קענטע, פֿעפֿערמינץ : עניס, שיס :
טימיאן, צענעס, צענעשקע — פֿ.

פֿאַרבראַקעכץ, זופנגריוס : צגמאַק, פריסמאַק : ציבעלע : קנאַבל : קראָפּ,
קריפּ, אוקראָפּ, אוקריפּ, אוגערקוריןס : פֿעפֿער : רויטער, טערקשער,
שפּאַנשער, עטלשער אַזיר פֿעפֿער : פימענט, פּאַפּריקע — 0-- : זאַלץ, אָלח :
טקלץ, קאַכשלץ, זויערשלץ, ציטרינזאַלץ : זאַלצהאַסער : ים־האַסער : ליאַק,
ראָפּע : שמעלצעכץ, ריישעכץ, פֿאַר וויסעכץ : זענעפֿט, האָרטשיצע, ז
האַרטשיצע, מושטאַרד(ע), מאָסטאַרד נאַ-) : כּרק, אָרור : חרוסת.
באַמים - קראָם, שפּעצער - געוועלב : באַמים־קרעמער.
— י : לאָפטשען (שטיפלען, ביסן) ביי דער צוט : רייצן (קיצלען) דעם ממען
(דעם אָפעטיט).

פֿאַרגעבן, צוריקטן : (פֿאַרווירצן, צר ווירצן, צופראַווען, צוגעבן אַ (צום) טעם
: פֿאַרפּראַווען, פֿאַרבראַקן : צושמעלצן, פֿאַר רק : פֿאַרריסן, אָנשלאַע,
איבערשלאָגן : באַטעמען : פֿעפֿער, צופֿעפֿערן : זאַלצן, באַזאַלצן, צוזאַלצן :
אינזאַלצן, אינפֿעקלען, אינשטעלן, אינליע אַזיוו — צזב.
אַדי : שרפֿטעמיק, האַרב, האַרבלעך (מחז),
שרף, ברענע(נ)דיק, חריפֿותדיק, שטאַרק, קרעפּקע, מאָסטקע, באַהאַרצט,
עס(ער)יק, ביסיק, טערפּקע, פיקשט, פֿעפֿער(ד)יק,
האַלציק, פעקלעשנע : (צו)נעררצט, פֿאַרפּראַוועט, פֿאַרגעבן, צוגעריכט,
פֿאַרבראַקט, פֿאַרמאַלצן, פֿאַררשט, פֿאַרריסט, איבערגעשלאַע, געפֿעפֿערט,
געזאַלצן, האַלב געזאַלצן, מאַלעסאַלנע, אינעשטעלט, איטעלייגט,
אינגעפּעקלט.

נפֿאַרגלייכונגש שטאַרק ר בראַנפֿן : האַרב(ע)ח ר כריין : געוואַלצן ווי העריט, ווי
ראָפּע, ווי לשק, ר טרערן, ווי דער נסזאַלח, ווי אָעעאַליעט, ווי אַ קאַפּאַנקע, ווי
מאַלעסאַלנע פֿיש, ווי לוטס ווייב, ווי ביי מיר אויפֿן האַרצן.
פֿראַן : עס אַע הוילע ראָפּע : מען קען זיך
יען מיטן טויט (מיט דער באַבען) (ארף יענער וועלש) : מען קש דערזע קראָקע
מיט לעמבעריק.

ס נ זיסקייט, צוקערדיקייט, וועניקייט אא"וו
 ציקער : רערצוקער, האַרצוקער, רויז צוקער, סאַכאַראָן : ריבעוקער,
 בוריקצוקער, האָבעעוקער, גערשטדצוקער, מאַלצצוקער, טרויבעוקער,
 דעקסטראָן : פֿרוכטצוקער : פֿרוקטאָז, לערולאָן : טיטלצוקער : סאַרבין, מאַניט
 : האַנישצוקער, קראַכמ(שלשוקער : קאָנדל־צוקער, צוקערקאָדל : סאַכאַרע :
 (צוקעחראַפֿינאָד : היטלצוקער, שטיקצוקער : היטל : קלעצל, שטיקל, ציגעלע,
 ווערפֿל, קאָס(ט)קע : גשולירטער צוקער, מעלצוקער, מעלעץ, האַמדצוקער,
 שיטצוקער, מאַנטשקע, מאַנטשינקע, פֿאַרץ : קאָנפֿעקטן, צוקעהאַרג, זיסוואַרג
 אא"וו — 2-8 : צוקערפֿאַבריק, צוקער־זאַוואָד, צוקאַרניע, צוקערמיל,
 (צוקערסראַפֿינעריע).

האַניק : האַלדהאַניק, מילדער האַניק, רוחאַניק, בינעחאַניק : סטעלניק, פלעצל,
 האַניקשויבן אא"וו — 48- : פאַטעקע, מאַלער
 סעס נ—) : סאַק, סירופ, סיראַפ, צירופ, זירופ
 נדאַק : קוליאָק : אַלטיי־סירופ, קלשנסירופ,
 משדל־סירופ אא"וו — 0-- : לאַקרעץ, ליפעץ.
 וו : האַכן זיס : (פֿאַר)זיסן : צוקערן, אָפצוקערן, פֿאַרצוקערן : טרינקען
 פריקוסקע.

אַדין זיס, זיסלעך, מתיקותדיק, האַניק זיס, זיס האַניק, האַניקדיק, צוקער זיס,
 צוקער־

דיק, לאַקרעץ זיס, לאַקרעצדיק, פריקרע זיס,
 האַכאַריניק, ביטער זיס : געזיסט, פֿאַרזיסט,
 געצוקערט, פֿאַרצוקערט : וויניק.

נפֿאַרגליכונגעז זיס ווי צוקער, ווי קאָנדל־
 צוקער, ווי צוקער־קאָנדל, ווי לאַקרעץ, ווי
 ליפעץ, ווי האַניק, ווי סטעלניק, ווי פאַטעקע,
 ר סיראַפ (צירופ), ווי איינגעמאַכטס, ווי
 (האַניקסלעקעך, ווי טאַרט, ווי אַ קיכל, ווי אַ
 (האַניקסטיגל, ווי מאָנדלעך, ווי אַ פירעשקע,

ווי (מערך) צימעס, ווי סעטענע, ווי מאַנדלען,
ווי כאַלואַ, ווי הון, ווי די וועלט.
די באַבע (פֿע יענער וועלש (עראָקע מיט
לעמבעריק).

זע אויך : שרפֿסעמיקיט מ2.

ם ן ריחדיקייט, ג(ע)רוכיקייט : שמעע, שפירונג, פֿילונג אַז"ו — יי :
שמעק, ניוך,

שניפֿל, שפיר, פֿיל, ריך : אָסהאַלאַגיע : חוּער
הריח, שמעקחוש, שפיר־חוש, מעקער : ריח,
ג(ע)רוך, נאַר־) שמאַכט, שמוכט : נקעלקיים)
שפור.

ו ן האַבן (אַרויסגעבן פֿע זיך) אַ ריח (אַ ג(ע)רוך) : אָפגעבן זיך, נאַכגעבן זיך :
טראַע, דערטראַגן זיך : געבן די שמוכט נר־) :
פֿילן אַ ריח (אַ ג(ע)רוך) : האַבן אַ האַן (אַ מע־
קער) : הערן, דערהערן, ריכן, שפירן, דער
שפירן, פֿילן, דערפֿילן, שמעקן, דערשמעקן :
ניוכען, וואַנכען, שניפֿלען : איינעטעמען, אינ־
אַטעמען.

אַדי : ריהדיק, ג(ע)רוכיק.

פֿראַן : ע־ הערט זיך.

זען אויך : גוטער ריח 275.

272 . זויערקייט

274 . אַנריחדיקייט

ס ן זויערקייט, זייערלעכקייט, היליקייט אַז"ר — אַדי : עסיק, וויינעסיק,
צוקער־

עסיק : עסיק־טראַפנס, עסיק־עסענץ : האַיא־
נעז, וויניגרעט, ראַסל.

קוואַסען, מאַרינירן, איינמאַרינירן, איינמאַכן,
האַשטמגען.

אָדי : זויער, זויערלעך, זויער עסיק, הייליק. אייליק.
 נפֿאַרגליכונגען זויער ווי עסיק, ווי אַ
 לימענע, ווי אַ ציטריין, ווי (דער פֿאַראַיאַריקער
 ראָסל . ווי איבערגעשטאַנענער קוואַס.
 פֿראַן : ע- ווערט הייליק אין די ציין : עווערן הייליק די צק : מען קען דערזען
 ס ן אַנרייחדיקייט, אַנג(ע)רויכיקייט אַו'ר — אַר.
 אָדי : אַנרייחדיק, אַנג(ש)רויכיק, ז ריחלאַז, ז ג(ע)רוכלאַז, אויסגעוועפֿט,
 אַפּגעשאַלט.

זען אויך : שלעכטער ריח פֿזפּ.

275 . גוטער ריח

ם : שמעקע(חדיקייט, דופֿטיקייט, אַראַמאַטישקייט אַז"ר — אָדי : מטער,
 אַנגענעמער,

איידעלער ריח : ווילגער, ריח -ניחוח :
 (גע)דופֿט, אַראַמאַט : בלומענדופֿט, באַמים-
 דופֿט אַז'וו : בלזם, בוקעט — 9-פּ.

244

שמים, גערדן, גערער, קטורת, ווך
 רעך, ריכערוואַרג, רייכער-נעגל, נעגעלער,
 רייכעניגל, לאַדאָן, שרד, מירע, טריפֿ-
 גערע, האַריק, צענעס, צענעשקע, מוסק(ומ),
 מאַמס, פאַטשול, פעעם, בערשמאַט, באַל-
 זאַם : פֿייערפֿאַ, ווירעכפֿאַ, קאָדזילע, קאַר
 זידלע, רייכערליכטל: באַמים-פֿשקע, שמים-
 שקעטעלע, באַמים-בעכער, באַמיטשעקער,
 האַמיס-ביקסל, באַם-ביקס(ל), באַמיםשדס,
 פאַרפֿום, פערפֿומע, שמעקעכץ, עסענץ,
 אָדעפּאַרי, קעלניש (ראַסע), אָדעקאַלאָן :
 ג-ערע-) זיסע, שימאַנס, כאַמהאַן, קלאַפֿנ-
 פֿאַע : רויזדעהאַסער, רוענאייל, רויזדעקס-

טראַקט, לאַווענדער־מאַסער, לאַווענדל־
וואַסער, פאַמאַדע, פֿיקסאַטואַר, מאַנדל־
פאַסטע : שמעקזיף, שמעקעדיקע זייף — פ!4 :
פאַרפֿום־פֿלעשלע, פֿלאַקאַנ(טערק), שמעק־
פֿלעשלע : צעשטויבער, פולמערעאַטאָר :
שפּריצער : פאַרפֿום־קעסטעלע, פאַרפֿום־
האַלטער.

פאַרפֿומעריע, באַמים־קראָם, אַפטייק־
קראָם : באַמים־מישער : פאַרפֿומער.
וו : האָק אַ מע, אָנגענעמע, איידעלן ריח (ג)שרור) : שמעקן, פאַרשמעק, דופֿטן
:

שעע מחיה נפֿשות : שמעקן ווי אַ רויז, ווי אַן
אָרוג : מקטיר זע קטורת : רייכערן קטורת :
אויסרייכערן, אַראַמאַטיזירן, אויסשפּריצן,
פאַרפֿומיר.

אַדי : דופֿטיק, ווילשעקע(ר)דיק, ריר ניחוחדיק, אַראַמאַטיש, באַמימדיק, באַ־
מעקט, באַלשמש : גערייכערט, אויסגע־
שפּריצט, פאַרפֿומירט.

276. שלעכטער ריח

ס : פֿאַרשטונקענקייט, עיפושדיקייט, אָנגער שעקטקייט אַז'ר — אַר :
שלעכטער,

משוסער, איבלדיקער, גיט - אָנגענעמער
אַו'ר ריח (ג)שרוך) : געשטשק, שטינקעכץ,
שטונק, געסרחה, אַרר, עיפח, סמראַד,
שטינקער, שטתק, שטינקפֿאַס, סרחענער,
טכויר.

ר ן האָבן (מאַכן) אַ שלעכטן, מיאוסן, איבלדיקן, ניטאָגענעמע אַו'וו ריח
(ג)שרוך) :

שטינקען, אַרת, סרחענען, שרפֿענע, עיפק,

מסריח זע, נקי) נאַטכינען, ווערזען : אַנלאָזן,
אונטערלאָע.
אַדי ן שטינקע(מדיק, צאַפּ) ף שטינקע(פדיק, אַרירדיק, עיפאדיק, מעפֿיטיש:
אַנגעלאָזט,
אונטערגעלאָזט : פֿאַרשטונקע, פֿאַרעיפּושט :
אַעעשמעקט, אַעעשלאָגן, פֿאַרשלאָע, (פרקן-
טוכלע, מוכל, פֿאַראַיילעצט, דומפיק, פֿאַר
דומפּן.
פֿראַן : עס מעקט אונטער : עס הערט דר (עס טראָגט, עס שלאָגט) ווי פֿע אַ
נגלה.
ווי פֿע אַ טכויר (שעשקע, משקע), ווי פֿע אַ
האַע, ווי פֿון אַ מיקרה (טוק), ר פֿון אַ פּראָרי
(קיתזקיסא) : אַכּם בלילה, שטינקער ביים :
שמעק אַפּ דע חלק און גיי אַוועק.
שפר : אַדס שטינקט די גשצע וואָך, ע שנת־צונאַכטס שמעקט זי.
ם ן קליטע(וו)דיקט, הילכע(ר)דיקט, אַקור טישקייט אַאָר — אַר : קליטט,
הילכונג :
קלינגערײַ, קלימפּערײַ אַאָזױ — יי.
קלאַנג : גלאָקנלאַט : סאַנאַנץ, ווילקלאַנג :
אַסימילאַציע פֿת קלאַטען : קלאַנגכהאַליע :
טאַן, אַקצענט אשׁר — בזב : קלונג, געקלאַט,
געהילך, געשל, געבימבל, גערימפל, גע-
דרימפל, געגרימפל, געשקרימפל, געברומל,
געברומקע, געקלימפּער, געברעמזע, ראַד
שדע.

245

עכאַ, אַפּקלאַט, אַפּהילר, נאַכקלשג, מדערקלשג, איבערקלאַנג, נאַכקול,
דערקול, מת־קול, רעזאָנאַנץ, רעזאָנאַנס : רעפֿלעקציע.
גלאַק, גלעקל, י זהאַנאַק : קלויסטערגלאַק, קירכטלאַק, טורעמגלאַק,

מאַרקגלאַק, ג(שוואַלדגלאַק, שטורעמגלאַק, ליאַרעמגלאַק, פֿייערשלאַרם-גלאַק
: שליטנגלאַק, צירגלעקל, האַמערגלעקל, נויגער) קוראַנטן : טירגלעקל,
עלעקטריש גלעקל, טישגלעקל, האַנטגלעקל, הויגלעקל, רופֿגלעקל : נטיילן
גלאַק) קלעפל, קלעפערל : גלאַקנשטריק : גלאַקטורעם, קאַמפּאַנילע :
קאַמפּשאַלאַגיע.

נקלאַרען-ריסנשפֿט) אַקוסטיק, דשקוסטיק, קאַטאַקוסטיק, פֿאַניק, דיאַפֿאָניק,
קאַטאַפֿאַניק : פֿאַנעטיק, פֿאַנאַלאַגיע, פֿאַנעמיק : נאָנסטרומענטח עכאַמעטער,
פֿאַנאַמעטער, רעזאָנאַטאָר, קאַליידאַפֿאָו.

וו : אַרויסברענגען, פּראָדוצירן)
אַ קלאַ : קלעגען, גלעקלען, רינגען נאַ-) : הילכן, שלן : רימפלען, דרימפלען,
גרימפלען, שקרומפלען, ברומבלען, ברומקען, קלימפערן, בימבלש, ברעמזען,
קרינקווילירן : קליעען (הילכן) אע די אויער נעכש, אַפּקלינגען, אַפּהילכן,
אַפּגעבן זיך, הער זיך.

נפֿאַרגלייכונגען קלינגען ווי אַ גלאַק, מ אַ זילבערן גלעקל, ווי אַ דונער, ווי
דער האָרן, ווי דער מפר אַל משיח, ווי אַ מטע בשורה : הילכן ר אַ פֿאַס, ווי אע
אַ קלויסטער (אַ תּיפֿלה).

אַדי : קלאַמק, קלאַנגערדיק, הילכיק, היל-
כע(דיק : אַקוסטיש, פֿאַנעטיש, פֿאַנעמיש אַאָו'מ — ס.
אינר : קליט קלאַט ! : ביים באַם ! : זען אויך : איבערחזרונג 84,
שטילקייט 278, קראַך מפּ, גע-רי 2—, קעליסיס-קולות 1—, גרילציקיט 2—
. ק ש, שטש 8.

278. אַנקלאַנגיקייט, שטילקייט ס : קלאַנגלאַזיקייט, (טויט)שטילקייט, ש-
שטילקייט, נאַכטשטילקייט אש'ר פֿאַיי : שעפּטשעניש, ששקעניש, מורמלעניש
אַי'ר : שעפּטשער'י, ששקער'י, מומלערס, מורמלער'י אַאָז"ר : געמומל,
געמורמל, געששקע, געשעפּטשע, ז געפֿליסטער : נאַר-) געלוישפער,
נעליספער : געמונקל, געפרעפל אַאָז'ר * יי : שטילקלאַנג, אווטערטאַן : קול
דאַמה דקה.

וו : ריידן שטיל : ריידן מיט אַן אייטעהאַלטע-
נעם (פֿאַרהאַלטענעם) אַטעם : ריידן מיט אַן אונטערגעדריקטער שטים : ריידן

צוויק די צע : דורכזייען (צווש) די צק : שעפטשען, שושקען, מומלען,
מורמלען, מונקלען, פרעפלען, ז פליסטערן : נאַר-) לוישפערן, ליספערן :
באַר(אַ)מאַטשען : אונטערזאָגן, סופֿלירן : זאָע שיפֿן אויער, האָע בסוד, סודען
זיך, איינרוימען די מך אַ סוד.

ריידן גזינגע) צאַרט (רייך, געדעקט) — י: באַמקען, באַמקען, צובאַמקען,
אונטערבאַמקען — 83- : האַרקע, טאַרקלען, טערקלען, מישקען, מישען,
מורליקען, קאַטיקען, ניאָווקען, מורקען, בורטשען, האַרטשען, ברומען, צק,
זימען, זשומען, מרוקען, פישטשען, פיפצען, שטשעבעטשען אַאַז'וו — 281 .
נפֿאַרגליכונגעז האַרקען (טאַרקלען, טערקלען) ווי אַ טויב, ווי אַ פֿאַרליבט
פֿאַרל : פשטשען ר אַ פֿייגעלע : מורליקען (משוקען) ר אַ קאַץ, ווי מאַרצאָווע
קעץ, ווי קעץ אע צייט פֿע פֿאַרן דך : וואַרטשען (בורטשען) ווי אַ ביוע שרגער,
ווי אַ מכשפֿה.

האַרכען, שערקען, שורשען, שעלעשטשען, ריזלען, בורבלען, זשורטשען,
קלעקטשען, בולבלען אש'וו

גיע שטיל : גע ר אַ שאַק בך דער האָנט (ר אונטער דער וושט) : גק אויף די
שפיץ פֿיטער (ארף די שטאַפקעס) : שפיצפֿיטערן :

דערשטיק (דעמפן, דעש, אַפלעש, אַפטייטן. אַפטייק) אַ קלאַ.

שטילמאַכן : פֿאַרשטאַפֿן דאָס מויל : פיר טערש, שקש, דקען : זח שטיל :
שייפע. שטומע אַאַז'וו

אַדין אַנקלאַריק, ז קלאַרלאַו, ז גערושלאַז,

רעאַנשצלאַן : קלאַנמיכער : אומהער רערדיק, קוים הערעוודיק : שטיל ,

נידעריק, מאַט, שהאַך, געדעקט, געשטיקט, הזעריק, דומפ, דעמפ, געדעמפט,
שבתדיק, (בשזאַכט, לי, גלעטנדיק, צאַרט, ווייך, שנפֿט(יק), לאַדנע : טויט
שטיל, טרב שטיל, שטאַק שטיל, שטישנע, טויט : מומלענדיק, מורמלער דיק,
שעפטשענדיק אַאַזיר — ת

גפֿאַרגלייכענעף שטיל ווי די שט, ר אַ ר, ר שבת שכן טיש, ר צו דער שטילער
שמוששרה, ווי אין ר'וועץ פֿאַר מִפֿר בלאַע, ר האַך קבורה, ר (אש או אויער,
ר אַ סער, ר דער טויט, ווי אויף אַ נִיתזקאַרות (נִיתעולם), ווי אע אַ קבר.

פשיסימאַ : סאַהאַ האַטשע : שטילער היט : ש! : הא! : ש! : ש קיש! : שטיל

של זע ! — פזב .

הערט : ער האָט מורא, ער של ניט ארפֿוועע די מען : שבת איבער דער שצער
וועלט : אַע קול ואַע עונה : דער מעל-תפילה אע געשעען אין מיקווה אַריין :
שטיל אַן קע פאַרע הערט זיך נעט : שטיל אַן מע קעיהערן אַ פֿעדער (אַ
שפילקע) צו דער ערד פֿאַלן.

279. קראַך

ם : אויסבראָך, ז אויסברוך : אויפֿרייס, אויפֿ-

ריס : עקספּלאָזיע, אימפּלאָזיע : דער טאָאַציע, שס, זאַלפּ, באַראַזש,
באַמבאַרדע — ז-4 : דונער, געשעטער, געשאַל, געקאָך :
קלאַפּ, קאק, האַק, זע, טראַסק, טרעסק, טר(שמאַסק, ברשג. דרשג, טערעבעש,
טראַך, אַראַר, בוך, זענק, זבענק, בראַך דענק אש'ר — יאע 183 : קלאַפּעריי,
בראַך עריי, האַקעריי אַז'וו פ ר : דרומל, עפרק, געצימבל, געגרשער,
גערעגער.

נאויפֿרייסשאַטערשלח פולער, דר פולווער, ויטהאַגליצערע. ניטהאַצעלולאָן,
סאַלפעטער, סעלעטרע, סעליטרע, פיהאַקסילין, דישמיט, פיראַליט, טערמיט,
שמט, מעלעיט, געלעניט, קאַרדיט, טעהאַריט, לי דיט, האַלוע, טריניטאַטעלוע,
טעטי נ—) : באַמבע, דסגעווער

וו : אויפֿרייסן, עקספּלאָדירן, אויספלאַצן,

אַררספּלאַע : שיק, פֿייער, באַמבאַר דית, דתעת. דעטאַנית, מעטעת, קראַכן,
קשלן, קלאַפּן, קנאַקן, זעע. האַקן, טראַסקע, טרעסקע, טרעשטשען טראַמאַסע,
טר(שמאַסקע, דזשכטשען, לשוגען, לשסקע, כליאַסקען, בראַווען, דראַזען,
טערעבענצע, טראַכען, טראַכקע. טאַראַראַכע, בוכע, לשש, לישען, זענקען,
זבענקען, טראַזבענקע, טיאַכע, טשכקען, טופּע. טשקע — 183 : באַמבית :
אויסשיסן, אויסבוכע, אַרויסבוכע, אַרסועצן, אַרויסועע אַז'ר.

פרש, פֿינקלע, צימבלש, דרימען, באַהאַבאַנע, באַראַבשערע, טאַראַבשיע :
רשעת, רעגער, רייגערן, קאַלעקאַצקענע, קאַלעקאַטקערען. קאַלעקאַטשען,
קלאַפּער, ע, דרומלען,

נפֿאַרגליכוטעך קלאַפּן ר אַ באַשע, ר אַ קאַלעקאַטקע ר מיט אַ פראַ(ל)ניק
(קולטעמע), ווי מיט אַ וועלגעהאַלץ (אלער האַק), ר אַ זייגער. ווי דער ווינט

מיט די לאַדנס, ר צו סליחות, ווי דאָס האַר ביי אַ נילן : קשילן ר אַ ביקס, ר דער
דונער : זע ר אַ האַמער.

בעט! : קנאַק ! : בום ! : פאַף ! : פירפאַף ! :

247

ראַטאַטאַ ! : ראַטאַפלאַ ! : טיק טאַק ! : קליפ קלאַפ !

זען אויך : אימפרס 188, קלאַנג 279, ע-רי 280, גריי ציקיט 282.

280 . געשריי , געטומל

ם : געקריטשער, געריטשער, געהאַווקער, אַז"וו : געקריטשעניש,
געריטשעניש, געהאַרקעניש אַז"ר : טומלער, קאַכער, רוי שער, אַז"וו :
טומלעניש, קאַכעניש, רוישעניש אַז"וו — יי .

געשריי, יובל-געשריי, קריגסגעשריי, גוואַלדגעשריי, ווייגעשריי,
יאַמער-געשריי אַז"ר : ג(ע)וואַלד, געפילדער, ג(ע)ליאַרעם, ג(ע)קוויטש,
געיאַכץ, געיויכץ, געריטש, גערעווע, געבריל, געראַי, געהיל, ג(ע)ברום,
לייבנברום, געביל, געהאַרקע, געבעטש.

קול, קולות, קוליקולות, קולות וברקים, אַ קול פֿון אַן עשו : האַלאַס, הוק, היק,
נעלה, ויצעקו, וידבר-ויעקו, וידבר ויאַצקו נ-פ) : רוף, יאַמעררוף, שאַלרוף,
שלאַכטרוף, וועקרוף, זאַרעס : ג(ע)של, טרומ(פ)ייטדשל, טרומ(פ)ייטסיגנאַל,
פֿאַנפֿאַר, טוש : תקיעה, שאַרים, תרועה, תקיעה גדולה.

געטומל, גערודער, ג(ע)רעש, גערויש, גול, קאַך, האַרמידער, טאַראַראַם,
טאַראַראַך, הוּהאַ, י שום, סומאַטאַכע, מהומה, באַלה, אויפֿריר,
ערד-ציטערניש, שטורעם, דולעניש, ב(ר)אַוועריע, באַוואַריע, וועע,
קאַלעבלזק, האַלעבורדע — 38 : געהודיע, געהודושע, רוזשע-בוזשע, אי נגנז,
כאַ וקל) : יאַריד, (שוואַר צע) דאַטשקע, בערוע, רייאַט נאַז, גיאַנום,
בינשטאַק, מערעשניק, מורעשניק, סמבטית, משנה(קע), סקאַנדאַל,
גורדעשרדע, גאַלעריע, גאַליאַרקע, גיהנום-טומל, חד-נדיא, לעבעדיקע וועלט :
פאַנדעמאָניום : אַ לשרעם אַז הימל עפֿן ויך : אַ לשרעם ווי אַע אַקדש (ווי אַע
באַד).

שרייער, ליאַראַער, קוויטשער, גאַרגלריסער, גראַגער, בילער, טומלער,
טומלמאַכער, סקאַנדאַליסט, טאַראַראַמשטיק אַז"ר — יי .

וו : שרייען, פיסקעווען, ג(שראלדערען, פילדערן, ליארעמען, האלאסע(ווע),ן,
יאכצן, יויכצן, הוקען, היקען, טיוקען, שלן, גראגערן, קאלעקאטקע(ווע),ן,
יעלהן, ויצעקון, ריטשען, קוויטשען, סקאווטשען, רערען, היילן, הוילן. ברילן,
וואיען, יוטשען, בעטשען, ברומען, בילן, האווקען.
טומלען, רודערן, רעש, דונערן, שטורעמען, אַנמאַכן אַ ווינט, י שומען, רויש,
קאַכן, זידן, האַרמידערן, טאַראַראַמע(ווע),ן, יאַרידעווען, סומאַטאַכערען :
אויפֿרירן (אויפֿמאַכן) די שטאַט : גראַטשקעזוען, הודיען, הושען, הודזשען,
דרענען, טויטשען, ראַסלען, פראַסלען.
צעשרייען זיך, צעקוויטשען זיך, צעפֿיל־

דערן זיך אַז"ר : שרייען אויף די צק, אויף די אייבערשטע לים, אויף דער
אייבערשטער (העכסטער) אַקטאַווע, אויף וואָס די וועלט שטייט : שרייען מיט
אַלע פוחות (מיט באַר מענע קולות) : אַרויסשרייען פֿע זיך די לונגען : ריִסן
דעם האַלדן (דעם גאַרגל, די קישקעס) : ריִסן זיך אויף די (גלייכע) ווענט
(אויף די צע) : עפֿענען אַ מויל (אַ פֿיסק, אַ געמבע, אַ יאַפע) : עפֿענען דעם
(דאָס) מענה־לשן : מאַכן יעלות (קולות, גנרית) : צעלאָין זיך : געבן דוך :
דערלאַנגען פֿאַרע.

פֿאַרטומלען (פֿאַרטיוקען, פֿאַרקלאַפֿען, פֿאַרדולן, פֿאַרהילכן, פֿאַרקלינגען,
פֿאַרטויבן, פֿאַרטאַראַראַמע(רע),ן, פֿאַר(ה)לושען, פֿאַר גלושען) די אויערן :
לעכערן די אויערן (דעם קאָפּ, דעם מוח) : מאַכן אַ לאַך אין קאָפּ : עגבערן
(הייבן) דעם מוח : שפּאַלטן דעם הימל. נפֿאַרגלייכונגען) שרייען (רערען, קרי
טשען, ריטשען אַז'וו) ווי אַ וולדאַזש, ווי אַ געשונדענער, ווי אַ געקוילעטער,
ווי אַ גע־

248

281—280

האַכטענער (אַזיר), ווי מש קוילעט אַ אַזיר, ר אַ חזיר וואָס מען דריקט צו צו
דער וואַנט, ווי אַן אַקס צו דער שחיטה, ווי אַ גוי, ווי אַן אינד, ווי אַע אַ מאַוהוין
: ברילן (ברומען אשיוו) ווי אַ לייב, ווי אַ בער, ווי אַ געקוילעטער אַקס, ווי אַ
וולן : בילן (וואַיען, סקאווטשען) ר אַ הונט (אויף דער לאַנה), ווי אַ וואַלף, ווי
אַ ווינט אין קוימען : שלן ווי אַ טרומ(פ)ייט, ווי אַ שופֿר, ווי דער שופֿר אַל

משיח : קאָכן (הודזשען, רודערן) ווי אין אַ חסר־אַרניע, ווי אין אַ חנ'דניצע, ווי
אע אַ חסידים־שטיבל, ווי אין באָד, ווי אע אַ מיל, ווי אע אַ הוטע, ווי דער
סמנטיט, ווי אע אַ דאָנום, ווי אין אַ מרדעגאַרדע, ווי אין אַ ברויז, ווי אע שענק,
ווי אע אַ בינשטאָק, ווי אע אַ מערעשניק, ווי אין אַ מוראַמיק, ווי אין אַ
סאַמאָואַר, ווי אע אַ קעסל, ווי אויף אַ י(אַ)ריד, ווי אויף אַן אַסיפּה (אע קהל),
ווי אויף דער בערזע, י ווי ביים בעטלער אונטערן (אונטער דער) העמד :
צעהוליען זיך ווי אַ ווילדער אַויר.

אַדי : שרד־יק, פּיסקאַטע, האָלאָסנע, שר־ערש, לשרעמדיק, טומלדיק, רעשיק,
קאָכיק אַאָויו — אין יי.

אינוו : הויך : אין דער הייך (ז הויך) : בקול : אויף אַ קול : אויפֿן הול : בקול
מם : בקול־קולות : בקולות וברקים : עד לב השמים.
פֿראַן : לעבעדיק און הויך אַן עס (סע) גייט אַ רויך ! : עס טוט זיך חושך : עס
אין ליהודים : עס טוט זיך אויף טיש און אויף בענק : עס אין וורטוב אע דער
וואָכן : עס קערט זיך אַ וועלט : עס קאָכט אויף קעסל און קלים : עס קאָכט (עס)
וויגט זיך) די שטאַט : די שטאַט גיט אויף רעדלעך : עס גייט אַ קדירה : דער
גיאַטס האָט זיך געעפֿנט : די לופֿט אין פֿול מיט זיינע (אירע אַאָרוו) ג(ע)ראַלדן
: ער קען אויפֿוועקן אַ טויטן (פֿון יענער וועלט) מיט זיינע ג(ע)וואַלדן : עס
הערט זיך אַוּש אין מע (אין קראָקע) : עס קליטט אַזש אע די אויערן : מען
קען קומען פֿת קאָפּ : דער קאָפּ דריט דך : דער קאָפּ ווערט אַזש דול : די שויבן
טרייסלען זיך אַזש : הוק סטוק אַ ניעמאַ טאַלק : יי ניט, וועסט אויפֿוועקן גאַט !
: צעקה הנערה — שריי צעזעצטערהייט !

זען אויך : אומאַרדעמנג ע, קלאַט ש, קראַך א, מעלי חיים־קולות 281, ליד
512.

281 . נעליחיים־קולות

ם ן רעווע, (גע)רער, (גע)רערערי, (גשרעוועניש אַאַז"וו : (גע)שום,
(גע)זשומערי, (גשזשומענש אַאַז"ר — יי.

וו : נקיה) רערש, ריטשע, ברילן, הילן, הוילן, ווימערן, פּיסקעווען, האַיש, ברר
מען : נפֿערד) הירזשען, העשען : נהונש בילן, האַווקען, הויקען, קנור(ע)ן,
סקאַוושען : נאַזיר) יוטשען, כר(קוקען, קוויטשען, דונצן : !פֿיד) בעקען,

מעקען, מוקען, בעטשען, מיטשען, מרוקען, בלעקן, בלעקע, בלעקעצן,
 בלעקערן, בלעקעכצן : נקאץ) משוקען, מיויקען, מיאוען, נשווקען, קאטיקש,
 מורקען, בורטשען : והון) קוואַקען, קוואַקטשען, קר דאַכטשען, קאַכאַדאַטשען,
 סאַקאַע : נגאַנדז) גאַנערן, גאַגערן, גענגען, שגערן, שגאַטשען, קאַלעקאַטשע,
 שנאַטערן : נהאַח קרייען, קוקערקען, קוקאַרעקען : נאינדיק! האַלדערן :
 נפּוּיגל) שמוצערן, צוויטשען, צוויטערן, צוויטערן, סוויסטשען, שטשען,
 טשירקען, טשירקען, פיפטשען, פששען, פיסקע, פיפסען, טרעלן, טרילן,
 טרילערן, טערעליקען, שטשעבעטשען : !טויב) וואַרקע, טאַרקלען, טערקלען :
 נשבע) קוואַקען : נקראַ) קראַקען : נגריל) גרילן, גרילע : נהי שערק) צירקען
 : נאינסעקטשזשען, שויען, זשומען, זשומזשען, זומזען : נשלאַש שפען,
 צישען : מאַכן בע, מע אַז'וו : בילן אויף דער לאַנה.
 אַדי : האַווקע(טדיק, ברומע(מדיק, זשומע(מדיק, טריליק אַז'וו — וו.

249

2 82—2 8 1

אינר : מלל ! : בע ! : מע ! : מיאָ ! : קוקו ! :
 קוקעריקו ! : האַר האַר ! : האַלדערהאַלדער ! : שגאַ ! : פיקבערריק ! :
 ציףציף ! : צוויץ ! : צרטש ! : טשירטשיר ! : טשוויטשר ! :
 זע אויך : !עשרי 280, גרילציקיט 282.

282. גרילציקיט

ם : דילציקיט, ריסיקייט, ז גרעלקייט, אומי
 האַרמאַנשקייט אַז'וו — אַדי : דילצערני, כריפערני, מאַרכערני אַז'וו — יי.
 (גע)גרילץ, (גע)גריל, (גע)ציש, (גע)ששפע, (גע)שפּיף, (גע)סוויסטש,
 (גע)שוויקע, (גע)שכהאַשטש, (גע)בליעשטש, (גע)שמוצער, (גע)שמונצער,
 (גע)שטשמאַקע, (גע)שסמאַקע, (גע)שממאַטשקע, (גע)עמקע : (גע)זשום,
 (גע)זשוושע, (גע)זשויע, (גע)זומזע, (גע)זשזשומזשע, (גע)זשרוש, (גע)זששרך,
 (גע)זששערך, (גע)זשאַסק, (גע)זששורשע, (גע)זשעלעשטשע, (גע)זשריזל, (גע)זשבורבל,
 (גע)זשאַרבל, (גע)זשורטשע, (גע)זשליאַפּ, (גע)זשליעסק, (גע)זשכליאַסק, (גע)זשכליוסק,
 (ע)כליושק, (גע)זשצלאַפּ, (גע)זשעפּ, (גע)זשקלעקש, (ע)זשבל, (גע)זשזופּ : (גע)זשכריפּ,
 (גע)זשכאַרכל, (גע)זשששרך, (שששר, (ע)זשכראַפּ : שמאַרע, סמאַרע, פאַדעקע, פאַר

סקע, פירקע, זשפע, נאָס, דעפּץ, — האָע : געקערע, געסקריפּ, געריפע, עסקרמש, געזעג : בורענינע : געקריטש, געריטש, געקרי אַזיוו — 281 .
 אומהאַרמאַניע, דיסהאַרמאַניע, דיסאַשס, דיסקאַרד, קאַקאַפּאַניע, קאַקאַעפּיע : קאַצך שמער, קאַצדמוויק : פאַנדעמאַניום.
 אוממוויקאַלישע שטים : קולאַק : צוגער לעגערטע, צוגעלייגטע, צעלעכצטע, וויסע, גרילצנדיקע אַזיוו שטים (על) — י : הייזעריקיט, כריפקע.
 נפֿאַרגליכעזע אַ קול (אַ שטים) (ח פֿע אַ געקוילעטן האָ, (ח פֿון אַ נַתדענה, (ר) פֿע אַן אַגלה־ערופֿה, (מס פֿע אָור האָר,
 (רק פֿע אַ נער המאור, (ח פֿע אַ מענקע, (ח פֿון אַ פֿיש, (ח פֿע אַן אַקענע, (רק פֿון אַ שליען, (רק פֿע אַ פּוהאַטש, (רק פֿון אַ זויערער אוגערקע, (רק פֿע אַ וועלגעהאַלץ (וואַלגעהאַלץ), (רק פֿון אַ שטשערבאַטע טעפל, (ווי) פֿון אַ ריבאַק, (רק פֿע אַ רוקבעט, (רי) פֿע אַ (פֿאַרזשווערטע זאוועסע, (רק פֿון אַ פּוסטן (הוילן, ליידיקן) פֿאַס, (רק פֿון אַ לי דיקער טע, (רק פֿון אַ קבר, (רק פֿת אַ חורבה אַרויס : אַ פּיסקל ר דער אָור הויסקל.
 שאַרכער, כראַפּער, כראַפּון, פֿעפֿער, גרעפּצער אַאָר — וו.
 וו : רילן, גרילצן, צישען, שפען : פֿייפֿן, סווישטשע, מיסלען נאַ-) : שמוצערן, שמור צערן, שנאַלצן : טשוויקען, כוואַשטשען, כליעשטשען : טשמאַקען, סמאַקען, סמאַטער קען, שמקע, ששטערן : זשומען, זשוזשען, זשויען, רוק : שאַרפע, האַרען, שאַרקען, האַרכן, שערכען, שסקען, שורשען, שעלעד טשע : ריזלען, רייזלע, בורבלען, באַרבלען, זשורשען : פּליוכע, כליאַפען, ליאַפע, פּליעסקע, כלשסקע, כליוסקען, כלישקען : צלאַפּש, שאַפע : ווינחלען : קלעקטשען, בולבלען, מלגש : ציקע, סיקען : זופן : ריידן העריק : כריפען, כריפּנע, קאַרטאַווען, כאַרכלען, שנאַרכן, מאַרכן, שנאַרן, כהאַפען : שמאַרען, סמאַרען, פֿאַרשקע, פֿאַרשקען, פֿאַרסקען, פֿאַרסקען, פּירקען, פּירכען, קייכן, פּרייכן, אַפען, שיבן, קאַכיקען : ניסן, גרעפּצן, — פֿאַרצן : ריבן, האַבן, זעגן, קראַש, קריצן, סקריפע, ריפען, סקריאַען, סקריען. דנאַ פֿאַלש (טריף, וויס אַזיוו) — אַדי : פֿאַרסיר, דעטאַנירן, דיסטאַניט, אַררס (אַהאַפּ) פֿע טאַן : דיסטאַניט, דיסהאַראַירן : קוויטשע, דישען אַזיוו פּ! — ב.
 נפֿאַרגליכעזע שוושע (זשומען) ר אַ בע : קרייען ר אַ האַן (הענדל) :

כר(קוקע ווי אַ אָדר : כאַרכלע ווי אַ געקוילעטער אַקס : כריפע ווי או
אויסגעדינטער אָזן צו נעילה :

282—283

שאַת ווי דער הונט שכן טשלנט : גרעפצן ווי אַ חויר : זיטע ווי אַ באַק שך זיבן,
ווי אַ פֿש, ר או אַקענע, ווי ע אויסגעווייקטער הערעג : בלעקעכצן ר אויף אַ
בשרעבעניש, — ווי אע אַיפֿלה, ווי אַ שיכורער פויער : שפילן ווי שיף אַ
צישקער משנה.

אָדי : דילצ(עחיק, ז דעל, פֿאַלש, טרייף,

וויס, פֿאַרשט, כריפיק, סקריטשיק, רייסיק, שרייע(מדיק, אויער -
שפּאַלטנדיק, אויער-ריסנדיק : אַפּגעהאַקט, געבראַכן, הויל, טרוע, הייזעריק,
שטאַק השעריק, צוגעלעגן, צוגעלעגערט, צעלעכצט. כריפיק : פֿיפֿיק,
שנאַרכיק, כאַרכלדיק אַזיר — : אוממוזי קאַליש, אוממעלאַדש,
אומהאַרמאַנש, אַריטמש, דיסהאַרמאַניע, קאַקאַפֿאַש : פֿאַרסירט, דעטאַנירט,
דיסטאַנירט.

גפֿאַרגלייכונגעז טרייף ר חזיר : השעריק ווי די שט, ר אַ געמויערטע שט, ווי אַ
לאַדיש, ווי אַ צעריסענער מך, ר אַ (טעמפע, שטומפש זעג, ר דער מע נאָך
נעילה.

פֿראַן : ער זיעט ווי אַ ע פֿייפֿט שיף אַ

שטעקן : עס רייסט (עס גרילצט אַז"ר) אע די אויערן : עס שפּאַלט (עס
לעכערט אַז'וו) די אויערן : עס מאַזשעט דאָס אויער : עס באַליידיקט דאָס
אויער.

אינר : פֿיו ! : דרר ! : ככ ! : האַפטשי ! : בול-

בול : זויפ !.

283. מוזיק

ט : מוזיקאַלישקייט, מעלאַדישקייט, וויל-

קלינגערדיקייט, ווירטואַזשקייט אַז'וו — אָדי : אַרקעסטרינג, אַראַנודרוג,
אעסטרומענטירע אַז'ר — יי.

ממיק : שפיל : עולם הוימרה : געיאַע. עעה, שדל : האַרמאַניע, איינקלאַנג,

צוואַמער קלאַנג, מיטשטימוט, קאַנסאַנשץ, איפֿאַניע אַז"ר — זזב :

האַרמאַנעציע, סימפּאָגעאַציע, אָרקעסטראַצע, אַרשעמענט, אַרשדרוע, אינסטרומענטאַציע, טרשספּאָזיציע, סעכראַניאַציע, סעקאַפּאַציע : ווירטשזיטעט : מעלאַמשיע : מוויקאַלאַגיע, מוזיק-לערע : סאַלפּעדוּאָ : האַרמאָניע, האַרמאָניע - לערע, האַרמאָניק : קאַמפּאָזיציע - לערע, שטראַפּונקט : מעלאָדיק, מעטריק, ריטמיק.

נאַטדסיסטעם, לינישסיסטעם : נאַטע ל"ר נאַטן : נאַטדליניע, שטדטאַבעלע : אַטח, עשפּרייט, רויס, דיסטאַץ : דאָ (ס), רע (ס), מי (ח), פּאַ (ח), סאַל (6), לאַ (ח), סי (פ) : דיען, ערע, שרפּ נ—, טאַפּלדיש : בעמאַל, פּלעט נ—, טאַפּל-בעל : אויפּלע, שטר ראַל, נעטשורעל נ—1, בעקאַר, קראַדהאַט. פּונקט : טאַפּלפּונקט, קאַלאַ : טאַקטליניע, טאַקטשטהאַך, טאַקטשטריך, בינדשטראַך, בינדשטריך, קלאַמער, העלפּליניע : שליסל : נאַאַליסל : דאָשליסל, אַל שליסל, סאַלשליסל, פּידלשליסל, סאַפּראַך שליסל, דיסקאַנטשליסל, אַלטשליסל, טעשרשליסל, באַריטאַחליסל, באַסשליסל, פּאַשליסל.

שנצע, האַלבע, פּערטל-, אַכטל-, זעכצעטל-, צווחודדרייסיק(ס)טל-, פּירשועכציק(ס)טל-נאַטע : מוויקאַלשע, פּונדאַמענטאַלע, אויסגעהאַלטענע נאַטע : ליסלהאַטע. פּירנדיקע נאַטע, פעדאַלעאַטע, אַראַטע : שריהאַטע, פּועע, פּאַזע : שצע, האַלבע. פּערטל-, אַכטל אַא"ר פּועע : גענעראַלפּועע, טרשלע, טרשדע : קוואַרטאַלעט : קרעטאַלעט : סעקסטאַלעט : סעפּשלעט : טאַקט : צוויקלאַפּטאַקט, צווייפּערטלשאַקט : דרייקלאַפּטאַקט, דרייפּערטל-טאַקט : פּירקלאַפּטאַקט, פּירפּערטלשאַקט, אַלאַ ברערע : דרמכטלשאַקט : פּאַרטאַקט, ז אויפּטאַקט : מינקאַפּע.

טאַנאַציע, ז טאַנאַרט : מאַל, מעאַר, טאַנשער מינאַר : מאַזשער, דור, האַנשער מאַאַר : שמע, סקאַלע, טאַפּירער, ליטער, טאַלייטער, האַדוס, מסט : דששע, מהאַמאַטש, מאַשריקע, מינאַריקע, עי האַרהאַנש, האַרקע, פּריגשע, עדשע, לי דע, מיקסאַלידיע, אלעע, שנע שמע : טעטהאַקאַרד, העפּטאַקאַרד, אַקטאַקאַרד : שיק, סופּערטאַניק : מעדשט(ש), דאָמי שט(ע), אטערדאָמשט(ש), סובּהאַמי שט(ש), אייבערדאָמעשט(ש), סופּערדאָמי שט(ש) : סובּאַיק, פּירטאַן, ז לייטומסע : אעטערהאַל : דשטאַנשער, כראַאַטער. מעלאַדשער, האַרמאָנישער אינטערהאַל :

: סעענדע : קליינע, רויסע סעקונדע : טערצע : קלעע, טויסע טערצע : קרארטע
 : פֿולקומע, איבערהאָסיקע קוואַרטע : קווינטע : פֿאַלשע, פֿולקאָמע,
 פֿאַרמינערטע קווינטע : עקסטע : גרויסע, קליינע, סעקסטע : סעפטימע : אָך
 טאַמע : האַלבע, אונטערשטע, אייבעתטע אָקטאַווע : קאָנטעראַקטאַווע :
 דשאַזאַן, דיסדשאַפּאַ : אַקאָרד : גרונדאַקאָרד, סעענדער אַקאָרד,
 דאַמעאַנטשקאָרד, מיאָר (אַל-) אַשרד, מאַיהאַר (דור) אַקאָרד, שלוסאַקאָרד.
 מעלאָדיע : שדל : טאָן : איבערען, אונטערטאָן, קאָפּטאַ, ברוסטטאַ, מיטלטאַ,
 בייע, ז נעבנטאָן : הייך פֿע טאָן, טאַמטאַפּל, טאַשופּע, שטימוע, שפע, פיטש נק
 : רער גיסטער, רייסטער : קאָליר, טאַנקאָליר, כּט מע, קאָלאָריט, קלאַעקאָליר,
 קלאַרפֿאַרב : טעמבער : קעליטעט : בעלקאַנש : דשסטאַליק : ניושם :
 טעמפּעראַמענט : סטיל : מסט, מסטאַ : טעכניק : אַרטיקולאַציע, אינטאַנאַציע,
 אַקצענט : דינאַמער (אַאַגשער) אַקצענט : האַדולאַציע : פּאָזשע, צעזור, מעמור
 : האַרמאַשע פּראָגרעסיע : ריטעם, טעמפּאָ, באַרעמט, מוּוּמענט נ—) .
 שיישרן, אָרנאַמענע, אָרנאַמענטיק : טריל, טאַפּלקלאַפּ, טאַפּללאַג,
 איבערקלאַפּ, איבעתלאַג, צוואַמענקלאַפּ, צושמעאלאַ, האַרקלאַפּ, פֿאַרשלאַ,
 אַנקלאַפּ, אַנשלאַג : פֿשפּיל, ארפֿשטריך, שטרך אַרויף, שטריך אַעפּ.
 נצייכנס) שדענץ - צייכן, שיפֿשטריךצייכן, לישטור, פֿשריטור, אַפּליקאַטור,
 דאַקאַפּאַ, פֿעע, דעלסאַנש, ביס, אַרפּעדזשיאַ, ששקאַטאַ, טרעמאַלאַ, לאַקאַ,
 פֿערמאַט(ש קשטאַ, אַדליביטום, אַטעמפּאַ : פיטדקאַטאַ, פיטדטאַהאַ, אַבלישטאַ.
 ממיק מל, מוויאַקאַדעמיע, מוויקאַלי ער אעסטיטוט, קאָנסערהאַשריע : זישול,
 געשל : מעטאַד : האַקאַלשציע, סאַלמי זאַציע : שטים - געניטוט, שים -
 אינלערטוט, שימאיבונג : פֿיטער - געניטוע, פֿשער - אייר לערטוט, ז
 פֿיעעחיבוט : באַ(0לייטוע, אַקאָר פשימענט : מוזיק - באַ(מליטוע, פּיאַנאַ־בער
 שליטונג, אַרקעסטערבאַ(מליטוט אַאָו : רעפּעטשיע, פּראָבע, ריהורסל נ—)

.
 וו : שפּילן, נקי) לאַבער, ווערען : פֿידלען,
 סמיקע, אַ פֿיר טאַ מיטן סמיק : דימפלש, ריפע, (שקרימפלען : רומפלען,
 רימפלען, דרימפלען, קלימפּערן, ברומבלען, ברומקען, ברעמזע : בלאַע :
 פּויקן, פּייקלען, דרומ(ל)ען, באַראַבאַנען, טאַראַבאַניען, דרינזשע : פֿייפֿן :

צימבלען : דרייע די קאטערינקע.

וינגש, שליעש נאז, זשכש נקק : שרר לען זיך, גערגלע זיך : ריך דעם שרגל
(דעם האלדז) : וודע אַ היל : - (ע)רעלדקען, ע-ען נח-ח), טרעלן, טרילערן,
טרעמולירן, זיטען קאָלאָראַטור, קאָלאָראַטורערען, ציקלע זיך, קאַת זיך,
פֿאַרגין זיך, שדלען, טרימקען, באַמקע, באַמקע, ברומען, פרעפלען,
סאַלעמיידזשע, שלעמי(חזש, בעטשען, בלעקע(שען.
נפֿאַרגליכומח זיך ר אַ שפּילפֿייגעלע, ר אַ קשאַריקל (אע שעם, ר אַ ציגינער
ווע ער אע הועריק : ארסזיעען אַלע ניגונים ר דער שענסטער חע, ר דער ממרר
הודול : ציקלש זיך ר אַ חע, ר אַ ממרר ארף פֿאַרהער : אַשאַע אַ נמרל .
האַקאַלזת, סאַלפֿעדמת, סאַלעמי-

252

ק: אַרית דעם האָלח (די עלק : שעלן דעם האָלח (די קלק : נעמען אַ שטעל :
שיסזיטען, אויסשפּילן : אַנשטעלן (אַנסטהאַיעך די קלי : אַנשטעלן אַ טאַן :
געבן אַ טאַן : לייענען (זיטע, שפּילן) פֿע באַט, (פֿע געהער) : האַלטן טאַקט :
זעצן ווערטער.
מוויצית, מוויפֿיצית, קאָדענצירן, מאָדר לית, ניוואַוסית, אינהאַנירן, אַקצענטירן,
אַר טיקולית, פֿראַזית, אימפּראָוויזיר, עקסטעמפּאַרית, אַקאַמפּאַנית, באַ(פלייטן,
צר עפיק, צווינגען, צוהאַלטן, צובאַמקען, צובאַמקען, אונטערבאַמקען,
אטטערבאַמקען, אונטערבאַפֿן, אונטערהעלפֿן, אונטערהאַלק : צופֿיפֿן.
אינזיטע, אינשטעלן, אויסשטעלן (אַ שטיקל חנוש : פּראָבירן, רעפּעטירן :
דירי גית, דיריזשית : געבן קאַנצערט : קאַנטערטירן : דעביוטירן.
קאַמפּאַנירן, שטעלן אין מוזיק : שרייבן, האַרמאָנירן, סימפּאַניזירן,
אַרקעסטירן, אַהאַנשירן, אינסטרומענטירן, טראַנספּאַניר, מינכראַניזירן,
סעקאַפּית.

אדי : האַרמאָנש, עוהאַרמאָניש, אייפֿאַנש, סימפּאַניש, סימפּאַנעטיש, ריטמש,
דיך טאַניש, כראַמאַטיש, טאַניש, סינטאַניש, מאָנאַטאַויש, איינקלאַטיק :
מינאַרע, מינאַריק, מאַזערש, מאַשאַריק, טעכנש, מעלאָדיש, מוזי קאַלש,
קלינגע(חדיק, זינגע(חדיק, געוואַנגיק, אינסטרומענטאַל, האַקאַלש, טאַנאַל,
פּראָגראַמאַטש, פֿילהאַרמאָניע : טעמפּעראַמעי טיק, טעמפּעראַמענטפֿול,

שטימונגדיק, שטי מונגספֿול : מלטאָניק, זילבערטאָניק : ווירטשוש,
 קינסטלערש, חנניש, ווילקלינגע(וו)דיק, ווילקלינגענדיק : גלעטנדיק, צארט,
 לאַשאַע(חדיק, ווייך, קלאָר, דסדריקלעך, אויסדרוקספֿול, האַרצ(עחיק,
 באַהאַרצט, טרויעריק, מאַראַלש, אָטענעם, אַרענעם. אינעעטמע, אינעענעמע,
 געשמאַק, באַסעמט. דס, מאַיקותדיק : געקערשט, פֿאַרסירט :
 אָפֿן, געדעקט : איינטאָניק, צרייטאָויק אַאָזיר : איינשטימיק, צווישטימיק
 אאָר.

אָדווערבן : יטעמפֿאָ אַדאָדאָ, אַלעגע,
 אַלעגערעטאָ, אַנדאָנטע, אַנדאָנטעאָ. לאַרהאָ, לשטאָ, מאַדעראַטאָ, פרעסע.
 פרעסטי סימאָ, אַטעמפֿאָ, אַדליביטום, אַקאָפּעלאָ. אַטאָקאָ, מאַראַטשע.
 נדינאַמיק) דמינוענדאָ, סטאַקאָטאָ, פֿאַרצאַנדאָ, פֿאָ, פֿיאַניסימאָ. פֿאַרטשפּונאַ.
 פּשנאַ-פֿאַרטע, פֿאַרטע, פֿאַרטיסימאָ, מעצאַפֿאַרטע, קרעשטשדאָ.
 וכאַראַקטער) אַדשיטאַטאָ, אַנימאַטאָ, אַרשזאָ, גליסאַנטע, גראַטעסקאָ,
 גהאַנדשזאָ. דאַציאָזאָ, דאַלאַראַאָ, דאַלטשע, וושלענטע, וויראַ, וויעטשע,
 טרעמאַלאַנדאָ, לאַמענטאַאָ, לעשטאָ, מאַעסטאַזאָ, מאַרטשיאַלע, מיסטעריאַזאָ,
 סעריאַזאָ, ספּיריטאַזאָ, סקערצאָ, סקער צאַנדאָ, פֿאַרלאַטאָ, פֿיאַטשעראַלע,
 פֿאַמפֿאַאָ, פֿאַנטאַסטיקאָ, פֿוריאָאָ, קאַנטאַבילע, קאַפּריטשיאַ, קאַפּריטשאַזאָ,
 רעלידאַשזאָ. קאָן אַראַרע, קאָן בריאַ, קאָן דאַלאַרע, קאָן פֿאַרצאַ, קאָ גראַציאַ
 אאָויו.

אינוו : אע טאָן : אין אוניסאָן : אע אינקלאַע :
 מיט מאַיקות : מיט האַרץ : מיט געפֿיל : מיט נאָמה אַאָזיר : בראַהאַ ! :
 בראַריסימאָ ! : אַנקאַר ! : ביס ! : באַם : באַם : ביים : טראַלאַלאַ !.
 פֿראַן : עס גלעט דאָס אייער : ע- צעגייט
 (זיך) איבער אַלע גלידער : זע פֿידעלע רעדט ווערטער : ער האָט דעם חזנס
 מלאַכה אין האַנט : אויף בילעטן צו גיין : אַ פֿאַרה טעאַטער : אַ פֿאַרה אַלע
 חננים : אַלו האָלו בויע מנעים.

284

אב. מוזיקשטיק

ם ן מוזיק : אַבסאָלוטע, אַטאַנאַלע, פֿימראַלע,

אינסטרומענטאלע , סימפֿאָנישע, קאָמער דיקע, דראַמאַטשע, אינצידענטאלע, רעלי מעזע, קלויסטערשע, וועלטלעכע, וואַקאלע אַאָז'ר מוזיק :
 האַרהאַנישמוויק, קאָמער'י מוזיק, קאָנצערט־מוזיק, פּראָגראַם־מוזיק, זינד מוזיק, שנצמוזיק, מיליטער־מוזיק, טרויערמוזיק, סאַלאַדמוזיק, טישמוויק, שולמוויק, פֿאַלקסמוזיק : דזשז, דזשעז, רעגטיים נאָ-) : מאַרש : מיליטערישער מאַרש, זיזמאַרש, חתונה־מאַרש, טרויערמאַרש, טויטנמאַרש : מוויקאַלאַגיע, מוזיקאַגראַפֿיע : נחתונה־מוזיק) פֿרימאַרעס, דאָברידזיען, דאָבראנאָן, ווישט אַאָז'ר — 3 -- : נטאַנצמוזיקז וואַלץ, פֿאַלקע, מאַזורקע אַאָז'וו — פּזפּ .
 מעלאָדיע, מאָטיר : פֿירמאַטיר, לייער האָטיוו, טעמע, אידעע : פֿראַזע, פּאַראַפֿראַז, פּאַסאַזש, קאַנטילענ(ש), רעפּליק, סעקרענץ : בוטאַד(ש), אימפּראָרעאַציע, רעטשיטאַטיוו, בראַווור(ע), קאַלאַראַטור, פֿוגע, קאַנטראַפֿוג(ע), טאַפּלפֿוג(ע), מאָדולאַציע, פֿיגוראַציע, האַריאַציע, רולאַד, אַראַבעסק, קאַדענץ, ריטורנעל, אדע, פֿינאַל .
 ויען, ויענדל, ויגעלע : גאַראַעייגע, מסיני ויע, סינדיקס, אָיוב־וויטן : סקאַרבאָווער, מך ראַלישער, האַלעכישער אַאָז'וו ניגון : מיתהמשונהעיע : (אויסגעשטעלטש זאָך : שטייגער, מסט : חנניש, פֿריגש, מאָטעט .
 פֿאַרשפּיל, פֿירשפּיל, אַריינפֿיר, אויטרך דוקציע, פרעלוד(יע), אוווערטור : אינטער מעדיע, אינטערמעדיעט(ש) : צרשפּיל, שטראַקט, אינטערלוד(יש), אינטערמעצאָ : שכשפּיל, פּאַסטלוד(יש).
 סימפֿאָניע : ראַפּסאָדיע : סאַנאַטע, סך האָטינע : סימפֿאָנישע פּאַעמע, טאַדפּאַעמע : האַבילד, טאַנמאַלעריי : קאָנצערט, קאַנטשערע : האַקט(קות), גאַקטורנע, נאַכטמוזיק :
 פֿאַנטאַזיע, סקיצע, באַשטעל אידיליע, לעגענדע, מיוועט, קאַנאָן, ראַנדאָ עטיווד, שטודיע, פּושטע. קאַאָטע. קאַהאַטינע, סקערצאָ, פּאַראַדיע, עקסטראַהאַשנצ|ע|א, הומאַרעסקע, קאַפּריטשיאַ, עראַטיק דימער טיסמענט, פּאַפּורי : אַראַטאַריע קאַנטאַטע באַלאַדע, פּאַסטאַראַל, מאַדרישי . סערש נאָדע, סערענאַטע אַבאַדע, אָדע סאַיעט . עלעגיע : קאַפּיטל תהילים פּסאַלם, פּסאַלמאַדיע : מיזערערע, ז אַנטעם . רעספּאַנסאַר יום, אַנטיפֿאָן, אַנטיפֿאָניע : טראַפֿאַר כאַהאַל . הימען, הימנע, קאַלענדע, קאַליאַדע, קאַראַל : טראַפּ :

תקיעה, תקיעה גדולה, שארים. תרועה: ליטורגיע, הימנאלאגיע.
 אָפּערע, גראַנדשפּערע, מוזיקאַלישע דראַמע, קאָמשע אָפּערע, אָפּערערביף.
 אָפּערעטע, בורלעסק, בורלעטע, מעלאָדראַמע, באַלאַדאָפּערע : זישפיל,
 זינשטיקן דעסקאַנט.

סאַלאַ, אַריע, בהאַוואָריע, אַריעטע : דועט, טריאַ, טערצעט, קאָרטעט,
 קווינטעט, סעקסטעט, סעפטעט, אַקטעט : כאָר, אַר סאַמבל : מאָנאָדיע,
 מאָנאָפּאָניע : פּאָליפּאָניע : ליד(ל), קופּלעט, פּאָניע, טשסטושקע, דומקע,
 קאַנזאָנע, קאַנזאָנעט, שנסאָן : וויגליד. שלאָפּליד, ליבע(ז ס)ליד, ראָמאַנס,
 פּאָלק(מליד, שסנליד : דאָרפֿ(ס)ליד, ווילאַנעלע : בעטלערליד, (קלישער)
 בעטלערל : דפּער ליד, גאַנדאָליערע, באַרקאַראַלע : יעגערליד, סאַלדאָטדליד,
 זיגליד, מלאָמה־ליד : טרינך ליד, משטע, סקאָליאַן, ברינדיוי : חתונה־ליד,
 עפיטאַלאַמיע : קיר, נמר, זמירות : שבתדרל, האַלעכל, ונאמרל :
 לידערקראַנץ, לידער ציקל : סטראָפּע, סטאַנצע קופּלעט, געזעץ : רעפּרש,
 רעפּרק, צוזוט, צאפּיל, קאָרוס נ—) : שקאָר.
 (מוויקאַלשש קאָמפּאָזיציע, אָפּוס, שטיק, מוזיקשטיק : גאָטבוך, לידערבוך,
 אַלבום, אַלבאָם : סידור : אַנטיפּאָהאַל : שטימ(ש),

254

283—284

פּאַרטיע : פּאַפּאַרטיע, פּאַרטיטור, ז קלער מרשרסצוג : אַשמפּאַנימענט,
 באַ(מלייטוע, אַרקעסטראַציע : טרשסקריפּציע : טראַנר פּאָזיציע : האַרהאַניע :
 פרימע, אַלט, טעשר, באַס.

שנצערט : פריערקאַנצערט, ליבהאַבער - קאַנצערט : סאַלאַ - קאַנצערט, ר
 סיטל נ—) : מוויקאַל : קאַמערשנצערט, פּאָפּולערער קאַנצערט,
 פּרילופּט־קאַנצערט, פּרימאַרע - קאַנצערט : נאָכמיטאַג - קאַנצערט : מאַטינע :
 פרעמיערע.

אָפּערערוש, פּילהאַרהאַניע, קאַנצערטשל אַאָזיוו — 383.

285. מוזיקער

ם ן מוויקער : אַרטיסט, ווירטאַן : האַליסט : קאַנצערטיסט :
 אינסטרומענטאַליסט, שפי לער, מרקאַנט, קלעזמער ל"ר קלעזמער,

קלשמאָרים: פלעמר : אַתתה־קלשמער : נ־) קלעזמערוק, פֿידלקראַצער,
 סקריפער : נלז לאַבאַיק, לאַבשיק, באַלשניק.
 פשיסט, פשנער (קלאַוויר)שפילער: פער גיצע נ־פ) : פֿידלשפילער, פֿידלער,
 וושליניסט: שנצעררמיסטער : אונטערהאַלטער, אַלטיסט : טעליסט,
 אַלינטשעליסט : באַר שפילער, באַטיסט, קאָוטראַבאַסיסט : האַרפֿשפילער,
 האַרפֿיסט, ז האַרפֿעניסט : לוטער שפילער, לוטניעשפילער, לוטיסט, לוטניסט :
 שבזאַר, לירניק, ציטרעפילער : באַנדר ריסט : דטאַרעפילער, מטאַריסט :
 אַרגלשפילער, אַרגל - בלאַזער, אַרגל - טרעטער, אַרגלער, אַרשויסט :
 אַקאָרדשניסט : קאַנצערטינע - שפילער : האַרמאָיקע - שפילער :
 קאַטערינשטערק, י קאַטערינש, י האַר שאק : קלאַרנעאפילער, קלאַרנעטיסט :
 האַהאַיסט : פֿאַגאַטיסט : באַסאַניסט : קאַרנער טיסט : האַרבלאַזער, האַרניסט,
 סי—ליסט :
 פֿישער, פֿליטיסט : פישלאַ - שפילער : טרומ(פ)ייטשפילער, טרומ(שייטער, ז
 טראַמ פֿיטער: טהאַמבאַניסט, ז טרובאַטש: סאַקסאַפֿילער : פֿיפֿער :
 צימבלער, צימבאַר ליסט : פויקער, פֿינקלער, קעסלפויקער, באַראַבאַנשטיק,
 טשעקאַלניק נקי) .
 אַרקעסטער, קאַפעליע, בענד וש) : סטרר נאָרקעסטער, סטרוושקשרטעט,
 בלאַד אַרקעסטער, טרומייטהאַרקעסטער, טרומיי טער־קאַפעליע,
 מעדקאַפעליע, ברעסבענד נ—) : סימפֿאָנישער אַרקעסטער, סימפֿאָניעטע :
 מיליטערשער אַרקעסטער, מיליטערישע קאַפעליע : דשדקאַפעליע, דזשבענד
 נק : די לריים.
 זיטער, שלינגער נ־פ) , טאַנקינסטלער, קאַליסט, מעלאָדיסט, געבענטשטער
 האַלדן : אַפערדיעער, אַפערעטויעער, לידערזיעער, קלויסטעריטער,
 פסאַלמערנגער, פֿאַלק(ס)זיעער : קופלעטדינגער, קופלער טיסט : באַלאַדיסט,
 שסוינגער, הויפֿזינגער : קאַבאַרע(שעינגער : שדלער, קרונער נ—) : באַרד,
 סקאַלד, מיסטעריטער, מינעעיעער, מינסטרעל, טרובאַדור, טרורער.
 פרימאַדאַנע, פרימאַדאַניצע נ־פ) , סירענע, דיהאַ, שנסאַעט(ק)ע, אַלמאַ,
 באַשדערע : שפילפֿויגל, ויעפֿויגל, סאַלאַווי, ואַכטישל, קאַנאַריק, פֿילאַמענע
 : כאַריסטקע, זינגערין, זינערקע, זימידל : כאַריסט, דנגער, משורר, ממרר

הודול , בולקע מיט פֿש נ־פ) , העלפֿער , אונטערהעלפֿער , אונטערהאלטער , צובאַמ קער , צובאַמקער , אונטערבאַמקער , אונטערבאַמקער : מנע , נַעל־מנע , יודערנע : לייענער , וואָפֿרעסער : קלעיפֿלא , קלעיפֿלאה : לענט : קראַפֿט ל'ר קרעפֿטע נ־עאַשל־ק .

דועט : טערצעט , טריאַ : קוואַרטעט : קווינטעט : סעקסטעט : סעפטעט : אַקטעט : כאָר : טאַפֿלכאַר , מענערכאַר , דאַמעכאַר , געמשטער כאָר : אַנסאַמבל : זינגערקלוב , זינגער־געזעלשפֿט , געזאַנדפֿאַראַיין : הנמיר . קאַמפּאָזיטאָר , ז קאַמפּאָניסט , ליטורגיסט , לידערשרייבער , האַרמאָניסט , קאָנטראַפֿינקטיסט , אַרקעסטראַטאָר , אַראַנזשירער , טראַנספּאָנירער , אַקאַמפּאָניסט , אַקאַמפּאָניאַטאָר , באַ(אַליטער : מוזיק־דירעקטאָר , קאָנצערטמייסטער , קאַפּעל־מייסטער , קאַקלמייסטער נ־י) , קאַפּעליע־מייסטער , בענדלידער נ־—) : מאַעסטראַ : דיריגענט , דיריושר , דירישער , לידער נאַ־) : כאָר־דירעקטאָר , כאָר־דיריגענט , כאָרעגענט , כאַרמ־יסטער , רעפּעטיטאָר , קאַרעפּעטיטאָר : באַטאָן , (דיריזשאַרסשטעקעלע .

מווישלערער , געזאַלערער , זינגלערער : מוויקשילער , קאָנסערראַטאָריסט : טאַנשטעלער , שטימער , טיונער נ־—) : אימפּרעסאַריאַ , דירעקטאָר , דירעקציע : אַ מעלן אויף מוזיק , דילעטשט , מוזיק־ליבהאַבער , מעלאָמאַן , מעלאָמאַניאַק נ־—) : קלאַקער .

שפּר : טרב ווי די האָנט אַת פֿאַר אַ קלעזמער פֿאַרנאַנט : וואָס פֿאַר אַ קלעזמער אַזאַ משנה : אַז מען ציילט ספֿירה קומט אויף די קלעזמער אַ פּוירה : קול באַשה ערווה : עס איז גריט צו זע אַ זינגער , ווען מען אַע איינער אַלע ווי אַ פֿינגער : ווער עס קען מט זינגען מווי שיד קענען עט שלינגען : זינגען זינגט דער אַרעמער , דער רייכער הערט זיך נאָר צו : דריי מענטע זינגען פֿאַר אַרות : אַ חע , אַ בעטלער און אַ מאַרשעליק : ווען זינגט אַ יד? — ווען ער אין הונגערליק : ווען זיטט דער ציגינער? — ווען ער וויל עסן .

286. מוזיק־אינסטרומענטן ,

שטים

ס ן אינסטרומענט , קלי : מוויקאַלשע אינסטרומענטן , בליעמר : סטרונעשינסטרר מענטן , סמיטשיקשינסטרומענטן , ז בויאַינסטרומענטן ,

סטרונעס : בלאַזשינסטרומענטן, טרויבשינסטרומענטן : בלערשינסטרומענע,
 בלעך : מעחינסטרומענטן, מעש : האַלץבלאָאינסטרומענטן, האַלצבלאָוערס,
 האַלץ : שלאָאינסטרומענטן : איינסטרומיקע, צוויי סטרומיקע אַאָ"ר
 אינסטרומענטן : אָרשנאָגראַפֿיע, אָרגאַנאָלאָגיע.
 נסטרונעשינסטרומענטח פּיאַנע, פּישאַ, פּיאַנינע, קלאַוויר, האַשל ,
 פֿאַרטעפּשנ(אַ) . טאַפּטשן נ־פ) : גראַנד־פּיאַנאָ, קאָנצערטפּיאַנאָ,
 קאָנצערשגראַנד־פּשנאָ, ביי־גראַנד־פּיאַנאָ נאָ־) : שפּינעט, ספּינעט, פּיאַנעט,
 קלאַווירצימבל, קלאַווירצימבל, וויאָליד־פּיאַנאָ, פּישאַשרגל, מעלאָפּשנאָ :
 אַדיאַפֿאָן, סימפֿאָנשן, מעלאָדיקאָן, מעטאַלאָפֿאָן, פּאַנמער לאַדיאָן,
 אָרקעסטרינע, האַרמאָניכאָרד, קסענאָרפֿיקע, העקסאַכאָרד, האַרפּסיכאָרד,
 טעטראַכאָרד, מאַניכאָרד, מאַניכאָרדאָן, קלער וויכאָרד, קלאַריכאָרד,
 נאָושכאָרד, פּשנאָלע, פּיאַנאָשפּילער ומעכאַנישע פּיאַנאָ : נאינסטרר מענטן פֿאָר
 פּיאַנאָעניטועעח דיגיטאַר, כּיראַפּלאַסט, דאַקטילאַ : פּששגראַף, מעלאָגראַף:
 פֿידל, מאָלין, קינור, נקי) וואַרפּליע, ווערפּליע : סטראַדיוואַריוס, קרעמאַנע :
 ערשטע פֿידל : צווייטע פֿידל, וויאָלע, וויאָלפֿידל, אַלטפֿידל, אַלט, אַלטוויקע,
 אונטערהאַלטער, סעקונדע, וושלאַ די האַמבאַ, האַמבאַ : אַלאַנטשעל, טשעלאַ,
 באַסאַל : באַס, טאַפּלבאַס, קאָנטראַבאַס, מאָלאָן : האַרף, האַרפֿע : ווינטהאַרף,
 דודס האַרף, עאַלשע (אַינאַלישע) האַרף : דעדאַכאָרד, טריכאָרד, פענטאַכאָרד,
 פּאָליכאָרד : לירע : עאַלשע (אַך אַלישע) לירע, עפּיששנ : ליטע, לוטניע :

286

אַרצלוט(נקע : שבזע, האַמרע, סופּילקע, טאַר, ציטער, ציטרע, פּסאַלטער,
 טאַרבע, רעבעק, דרימבלקע, ראָטע, באַנדורע, פּאַנדורע, האַנהאַרע, האַמבורע,
 האַנדאַראַלע, גישרע, בשדאַ, בשדחאַשיטרע, מאַנדאַלע, מאַנדאַלינע,
 אוקולעלע, ז יוקולעלע, באַלאַליקע, ריפּלקע.
 נבלאַאינסטרומענש אָרגל, אָרשן : קלויסעאַרגל, ז קירכהאַרגל, צימעאַרגל,
 הויאַרגל, ביבלשרגל, האַנטאַרגל : רעשל, סעאַפֿינ(ש, מעלאָדעאַ, מעלאָפֿאָן,
 פּאָלי פֿאָן, האַרמאָניפֿאָן, פּאַנהאַרהאַנש, אָרקעסטרישן : האַרמאָניום,
 פֿיסזאַרמאָניע, ז פֿוסהאַרמאָניע : קלאַראַלע, עאַלין, טעכניפֿע, אַשרדעאַ,
 אַקאָרדע : קאָנצערטינע, האַר מאָן, האַרהאַניק(ע), האַרמאַשקע : צחאַר

מאָניקע, צקאַרמאַניקע, מוילזאַרהאַניקע, גלאַחאַרהאַניקע : קאַטערע,
קאַטערינקע, דרשרגל, האָסאַרגל, שאַרמאַנקע, ז ליער קאַסטן, שפּילאַסק,
שפּילפּתקע, קלאַר בעל(ש : האָקפּייפּ(ל|א. אָקאַרינע, ז דודלשק.
קלאַרינעט, קלאַרנעט, ווּותט נקק : באַס-
קלאַריוועט, באַסהאַת : (חאַבאַע, ז האַבאַי : אַלמ(ה)אַבאַע, עטלישער האַר,
פֿאַט, קאַנטראַפֿאַט, טריטאַניקאַ, באַסע, טאַפּלבאַסן : סערפענט : קאַרנעט,
קאַרנער פּיסטאָן, קלאַפהאַת : אָפּיקליד : האַר : בלאַזהאַר, פֿראַנציזשער האַרן,
האַרדטרום*ט, שלטרומיט, אַלטהאַת, טעשרזאַת, באַר האַרן : סיגנאַל-האַרן,
בייגל נאַ-) : שופֿר, חצוצרה : פֿאַסטעהאַרן, יעגער-האַר, פֿעלדהאַת, האַלדהאַרן,
אַלפּחאַרן : פֿלייט, פֿשל, שטאַלפּער נקי) : אָקטאַרפֿלייט, פּיפֿעראַ, פֿיפֿשל,
טיביע, פּיקאַלאַ, פֿלאַאַלעט, טרומיט, טרומיטער, טהאַמיט, טראַמיטער,
טרומפּייט, ז טהאַמפּייט, טשייניק נקק : קלאַר שן, דרימבליע : טראַמבע,
טרובע, סאַקסטראַמבע, סאַקסהח, אייפֿאַשן, סאַמערפֿאַן,
פֿאַניקש : טראַמבע, באַמבאַרדאָן : סאַקסאָפֿאַ : פֿייף, פֿייפֿל, פֿיפֿאַק, ווערבּל,
דודע, דודקע, סרסטאַק, סריסטק, מיסל נח : פֿאַברקפֿייפֿל, הוהאַק, מדאַק,
ליאַרעמפֿייפֿל, סירענע, האַמפֿפֿייפֿל, דאַמפֿפֿייפֿל אַאַז'מ.
נשלאַאינסטרומענטח פרק, צימבל, באַר ראַבע, סעקאַל וקל) : שנג, טאַמבור,
טאַמבורן : אַלאַרם-פּויק, ג(שהאַלדפּויק : אַלטפּרק, באַספּויק, קעסלפּויק,
ט;מפּאַני, ליטאַר רע, טאַמבורע, בובע : פּייקל, האַנטפּייקל, זיטפּייקל,
ווערבּלפּויק, ווערבּל : פֿאַנדעראַ, סיסטרע, טאַמטאַם, טאַמטאַם, זאַבאַמבע :
טאַש, צימבאַלן, קלאַפּטעלער, באַמציקצאַק, באַמבולע : קאַסעניעטן, ביינדלעך,
טרשווגל, גלעקלער, ברומאַח, מוויקאַלשע גלעקער, מוויקאַלשע שטיינער,
מוויקאַלשע גלעזער.
נעקזאַטשע אינסטרומענק) קע, טשענג נכי נע), סאַמיסע ניאַפּח, בינאַ, וועאַ,
סערינדע נאינדיע), קיסאַר, קאַת נאַראַביש, באַנאַנג ניאַש.
נטיילן אינסטרומענטח פֿאַסאַד, פּעדאַל : קלאַוושטור, געשליסל : שליסלען,
קלאַרק : טרעמולשט : פּיסטע, מוילשטיק, ז מונדשטיק, האַבל, באַרנע,
בינשפּיצל : סטרונע : פֿידלסטרונע, באַססטרונע, גע-סטרונע, קווינטע : האַלדן
: סמיק, סמיטדק, ז בויע, פֿידל-בויע : קאַפּסל, סורדינע, סאַרדינע, דעמפּער,

מיוט נ—) : פֿידל־קעסטל, פֿידלשאַכטל : מוזיקשטענדער, שטחטענדער : פוישטעקעלע.

נמעסטשינסטרומענטן כאָרדאָמעטער, טאָאָמעטער, סאָנאָמעטער, טאָנמעסטער, כראָנאָמעטער, טאָקטמעסטער, ריטמאָמעטער : קאָמערע, טאָנגאָפּל, שטימשפל

פֿאָנאָאָף, ראָהאָפֿאָ, וויקטראָלע, ריידמע : טאָוול, דיסק, רעקאָרד, פּלאַטע, פליטע : גראַמאָפֿדיסק, ממיק־פּלאַטע, מוזיקטאָוול, פּלאַסטניק, פּלאַסטינקע : עלעקטרישע טראַנסקריפציע : הילכער, ז הויכריידער, לעדספיקער נ—).

287—286

נמוזיקאַלישע שטים) שטים, שטימע, קול : קול־נוינה, קלי, געמבע : פלינוינה : גוטע, שיינע, בוימלדיקע, שלדענע, ברילשנטענע, קרעפֿטיקע אַאָז'וו שטים : געלענקל : דונערשטים, לייבדקול, לייבנמויל, שאגתשריה־קול, ברוסט־קול : אַ געמבע פֿון אַ לייב : קול־אַכי, קול־בֿקיה, יאָמערשטים : שיינע (פֿיינע) קלי : אוממוזיקאַלשע שטים פ 282 : נמינים שטימען) סאָפּראָנ(ש, דיסקאַנט, קוויטשערל, מעצאָסאָפּהאָנ(ש, קאָלאָראַטור - סאָפּראָנ(ש, פֿאַלצעט, קאָפּשטים, איבערשטים, ביישטים, אייבערקול, בייקול, פֿיסטל, שיקסערהול : אַלט(אָ), קאָנטראַלט : טענאָר : דראַמאַטישער, לירישער טענאָר : קאָנטרעטענאָר : באַריטאָן, באַס־באַריטאָן : באַס, אונטערקול, קאָנטרעבאַס, באַרפּראָפֿונדע.

דיאַפּאָאָן : שטימבענדער, דיאַפּראַגמע — 240 .

זען אַרד : קלאַט ח2, מוזיק —2, מוזיקשטיק 284, קער 25.

287. הערעוודיקייט

ם : הערערדיקייט, האָרכעוודיקייט : הערונג, האָרכונג : געהער, שמיעה, הער־חוש, חושזשמיעה : שאַרפֿער, אַבסאָלוטער, איי דעלער, דעליקאַטער אַאָז"ר געהער : קאָרעקטער, ריכטיקער, מוזיקאַלישער אַאָזיר אויער : געבויערטע אויערן : (אוימהערוט, אוידיציע.

הער - אַפּאַראַט : (טעלעפֿאָחטריַבל, אויעררערל, הילכער, ז רופּאָר : מיקראָפֿאָן, מעגאַפֿאָן, דיקטאַפֿאָן אַאָזיר : סטעטאָסקאָפּ. הערער, אונטערהערער, צוהערער : צר הערערשפֿט, אוידיטאָריע, ז אוידיענץ.

וּ : העק, האָרכן, אויסהערן, אויסהאַרכן, איינהעט זיך, איינהאַרכן זיך :
 דערהערן, אָנהערן זיך, צוהערן (זיך), אונטערהערן (זיך) אַייר : צולייק
 (געבן, שענקען) אָן אויער : פֿאַרנעמען (אויפֿכאַפֿן) אַ קלאַט : שומע וין :
 לאָע זיך דינען : אָנהערן זיך ר אַ פּוּיק : הערן (האַרכן) מיט קאַפּ (מיט מוח, מיט
 ביידע אויערן, מיט גרויסע אויע) : אַרפֿשטעלן (אַנשטעלן, אויסשטעלן,
 אָנשפּיצן, אויפֿשפּיצן, אויפֿעפֿענען) די אויעת (מויל ש אויערן, נאָן את אויערן)
 : האָבן אַ מטן (דעליקאַטן) געהער (אויער) : האָבן אַ קאַמערען אע אויער :
 האָבן אָן אויער פֿאַר מוזיק.

אַדי : הערעוודיק, האָרכערדיק : געהערט, געהאַרכט.
 אינוו : הער ! : האָרד ! : הערט ! : הערט זיך אדן ! : לאָיט זיך (איך) דינען ! :
 דט (שענקט) אָן אויער : עמעו נאָ רבותי(ם) !.
 פֿראַז : עס הערט זיך : עס לאָט ייר העת : עס דערדייכט (עס דערקאַפט) דעם
 אויער : וווּיל צו די אויערן ושם העת אַזוינס (אַזעלכע ווערטער, אַזעלכע רייד)
 : זיי שומע האָס דער ערל אין מגיד : ווילסט ניט העת, הער ניט, אָבער דעם
 אַנדערן שטער ניט : פֿאַרשטאַפּ זיך (דיר) די אויער.
 שפר : די אויערן מוע הערן האָס דאָס מויל רעדט : איבער דעם האָט גאָט עגעבן
 דעם מענטשן צוויי אויערן ש אין מויל, (פֿדק ער זאָל מער הערן את ווייניקער
 ריידן : קיינער אין ניט אַזוי טויב ווי דער האָס מל ניט הער : ווער עס וויל ניט
 העת דער וועט מוזן פֿילן : אַזנים לבותל : ווענט האָק אויער,) שסן האָק אויגח
 : אַזנים לכותל—שטיוול האָבן שייך אויערן נ־פ) : דק דיינע אויערן אע די
 טויערן (אע די אסן) : שטיי ניט הינטער דער ושנט, וועסטו ניט הערן דע
 אייגענע שנד : ווער עס שטייט הינטער דער וואַנט דער הערט זע (אייגענע)
 שאַנד : אָן אויער הינטער דער וואַנט הערט זע שנד : דער האָרכער הינטער
 דער האַנט הערט זע אייגענע שנד : ווער עס זיר דיקט מיט די אויערן דערהערט
 ער לקוף זע שנד (אע די טויער.

289—288

ש. טויבקיט

ס : טויבקיט, אומהערערדיקט, חשמדי

טויבער, חושם, טויבער חוש, טויבער שש, טויבער גלוד, טויבע לאָך.

וון זע טויב : ניט הער, ניט האַרכן : הערן
ווי אַ טויבע יידענע דאָס מַפֿרבלאָן : האָבן אַ שווער געהער : האָבן טויבע
אויער : ניט האָבן קק אויער : זע שווער אויפֿן אויער : זע שווער אויפֿן געהער :
גיט דערהערן, ניט דערהאַרכן : פֿאַרהער : צומאַכן (פֿאַרשטאַפֿן) די אויעת :
מאַכן זיך ניט הערנדיק, מאַכן זיך (רק געשטאַרבן) (רק געקגרט) : אַנרוקן
אויף זיך דאָס טויבע היטל .

מאַכן טויב ניענעם) : באַטויבן, פֿאַרטויבן, פֿאַרקלינגען, פֿאַר(ה)לושען,
זאָגלושען : לעכער די אויעת, מאַכן אַ לאַך אע אויער — 80. אדי : טויב,
טויבלעך, שטאַק טויב, אומ־

הערעוודיק, חושמדיק : פֿאַרטויבט, פֿאַרלייגט.
נפֿאַרגליכומש טויב ר די וואַנט, ווי אַ דראַנג, ווי אַ לאַטע, ווי אַ פעניק, י ר אַ
הינטן, ר אַ לאַדש, ווי אַ לאַקשנטאַפֿ, י ווי ירזל, י ווי די מאַטקע באַסקע.
פֿראַן : לאַ ראַיטי וליא שמעתי : אַזוי ווי ער
הערט ניט, אַזוי זאָל (עס) אים ניט שטן : אַזנים לאַם א ישאַעו.
שפר : האָס אַ טויבער דערהערט ניט דאָס
דערטראַכט ער (טראַכט ער זיך אויס) : אַן אַ טויבער הערט אַ אַגער מאַכט ער
אַ ברכה איבער אַ דונער : פֿאַר אַ טויבן נלח קליטט מען ניט צוויי מאָל.
289 . ליכטיקייט

ם : ליכטיקייט, העלקייט, בליציקיט אַזיר
—אדי : בלענדונג, שייטנג, שטראַלונג אַאָר : בלענדעניש, שיינעניש,
מראַלעניש אַאָר : אויפֿשע, אָפֿשע, דורכ־ח, ווידערשח אַאָזיוו
— י : ליכט, שע, מילכשמ, שטראַל, ליכר שטראַל, בלע, בלאַנק, גלאַנץ,
וואַסערשפיגל, עסער נדימענטשח : ל(קוסטער, פֿעכל, בלשטש, בלשסק, שפיגל
, פֿינקל, גלימער, פֿליטער, גלימע, גלימצער, מיגל, שימער, דמעריר,
שעמעריר, בלינע, בלינצל, מינע, מיטיע, מיטע, בלענד, שווינדל, קליאָווע
אַאָז"ר — יי : פֿונק, פֿלאַם, פֿלאַקער, גלי, פֿייער אַאָזיוו — פפֿ :
ליכטיקייזדכהאַליע, ליכטשפּיל, ליכטשטראַם, ליכטקאל, ליכטרינג, ליכטקרייז,
זונענקרוע, זונעדפֿאַקלש, ליכטקרוע, שטערנקרוע, קאָראַנע, אָרעאַל,
שטראַלוקרוע : עמאַר נאַציע, אויסשטראַלונג, ראַדשציע, איר דיאַציע,

פּאַלאַריאָציע, פּאַספּאַטעציע, פּאַספּאַרעסצענץ : רעפּראַקציע,
 (איבעחברעכיקיט, די־פּערסיע, רעפּלעקסיע : ליכטקראַפּט : ליכטאיינס.
 נקאלן פֿע ליכט) זע, לאָנה, שטערן, בלע, מעטעאָר : טאָגליכט, טאָשע, ליכטיקע
 שע : האָג, גרויסער טאָג, האָלדענער טאָג, לעכע טאָג, אַ טאָג פֿע האָט, אַ טאָג
 פֿע מלכס אוצר : זונליכט, זונ(עטשע : לאָנרליכט, לאָנחח : זונאויפֿשנג,
 אָנבראָך, ז אָנברוך, אינבראָך, באַדנע, אויראַרע, מאָרערויט — 82 :
 אָפּודליכט, דרום־ליכט, פּאַלאַרליכט, פּאַלאַרע שיין, ז נאָרדליכט, האַדיאַקליכט,
 סענעלמאָס פֿייער, אַלפּדגלי : פּאַלשפּלעמל, פּאַרפֿירליכטל, מיראַזש :
 קדמרליכט, ז אור ליכט, אור הוטז, ויר השקינה : שטראַל : זונ(ענ)שטראַל,
 לאָנהשטראַל, בליצשטראַל, איקר שטראַלן, עקסשטראַלן נאָ-),
 רענטגעאָטראַלן, עקסרעי נאָ-), עשטראַלן, בעקערלשטראַלן, אַלפֿשטראַלן,
 בעטשטראַלן, קאָטאָדשטראַלן, אולטראַדריאַלעטע שטראַלן, אַך טינשע שטראַלן
 אַז'ר : פּאַספּאַר, פּאַספּאַט, פּאַספּאַריט : קינסטלעך ליכט, עלעקטריש ליכט,
 עלעקטר(קע : האָז, האָזליכט, מאַעעזיוםליכט, קאַלציוםליכט, דרומאָד - ליכט,
 לאַמפּ(פליכט).

289

באַליכטונג, באַלויכטוט, אילומינאַציע : עלעקטרשע באַליכטונג,
 לאַמפּ(ח־באַליכטונג, גאַז־באַליכטונג אַז'ר : הדלקה : שיטער : קעמפּפֿייער :
 פּאַקלצוג : פֿייערווערק, פֿייערוואַרג : פּיראַטעכניק.
 באַליכטשפּאַראַט, באַליכטער : ליכט, נקק זיקרע, שוויטשניק : וועקסענע,
 חלבנע, יונשע, סטעאַרינענע, ז סטעאַרינאַרע אַאִיו ליכט : סטאָטשיק :
 בענטשליכט : שעלטליכט נ־פ) : מנובה־ליכט, נר אַל אַטבה : שבת־ליכט :
 גאַמה - ליכט, נר - נאָמה, שרציט - ליכט, נום - קיפור - ליכט אַז'וו : נר
 מיצווה : שה נרות, נר אָמיד : הבדלה - ליכט, הבדלה : שמת : שטורקאַץ,
 שטולקאַרץ, שטאַלקאַרץ, פּאַקל, בראַנדהאַלץ ניי'ר) : ליכטער, ליימל, נקי)
 זערקאַלניק, זיקראַלניק : שטייער נ־) : וואַנטליכטער, הענג(לסליכטעד,
 קרוינליכטער, לוסטער, ל(י)וסטרע, שבתניק, האַבאַשניק, (ה)עסע,
 קאַנדעלאַבער, קאַנדעל(י)אַברע, רערדליכטער, זשיראַנדל, שענדעליר :
 חנוכה־לאַמפּ : מטרה : לאַמפּ, נקי) שיין, שוויטשיק : טשלאַמפּ, וושטלאַמפּ,

העע(לסלאָמפּ, שטיילאָמפּ, בליצלאָמפּ, בויגנלאָמפּ, שמה־לעמפל, נאָכטלעמפל, אַמפּאַל, קאַנעץ, קאַגאַנעץ, קורניקל, קאַפטשערל, — פישמאַשין נקאַליע לעמפל) : קעראָסין־לאָמפּ, נאַפֿטלאָמפּ, האָזלאָמפּ, קאַרבידלאָמפּ, אַסטראָלאָמפּ, ספירטלאָמפּ, גלילאָמפּ אַזיר : עלעקטריש לעמפל, קעשענע־לעמפל, באַטעריע, ז באַטאַרייקע : לאַמטער, לאַמטערן, לאַמטערנע, לאַמטעריינע נ־פ), ליכטאַרניע, לאַמפּיאַן, לאַמפּאַדע, פֿאַנאַר : שיב־לאַמטערנדל : צוי בער־לאַמטערן — 15־ : נטילן) (מעסע : שפּאַרער נבלעכל אין ליכטער) : לאַמפּגעשטעל : ברענער, פֿעכער־ברענער : (גאַזלאָמפּ־) העמדל י קאַשולקע, שאַטקע, י זשאַראַרקע : קנויט : גלאַז, גלעזל : (לאַמפּטשח, שנינדל, צילענדער, ליכטשירעם, לאַמפּשירעם, אַבאַזשור, שייד, קאַלפּאַק, קאַלפּיק, קובעל : שנוע, שנייצשערל, ליכטצוועטל, ליכטפּוצער, ליכר אַפּשניצער — זין . ליכטטורעם, ליכטהוע, ליכטאַרניע : סיעאַל־פֿייער, סיהאַלליכט, מהאַללאָמפּ, ראַקעט, סיעאַלדאַקעט : ליכטוואַרפֿער, שער וואַרפֿער, באַשטראַלער, זוכליכט, סוירר ליט ג—) : רעפֿלעקטאָר, פּהאַשעקטאָר : (טעאַטערסראַמפּע, פֿוסליכט : שפּירליכט, שפּורליכט, ספּאַטליט נ—ז . ליכטצײער, ליכטמאַכער, לעכצער נל : לאַמפּדמאַכער : לאַמפּדצינדער : שטורקעצער, פֿאַקל־טרעגער : פֿייערווערקער, פֿייער וואַרגער, פֿייערווערק־מאַכער, פּיראַטעכניקער . וויסנשאַפֿט, אינסטרומענט אַפּטיק, די אַפּטריק, שטאַפּטריק, פּאַטיק, פֿאַטאַלאָגיע, ראַדיאַלאָרע, העליאַלאַמע אַז'וו : פֿאַטאַמעטריע, ראַדיאַמעטריע, העליאַמעטריע אַז'וו : אַקטישגראַף, ראַדשראַף אַז'וו"ר : העליאַמעטער, רעפֿראַקטאַמעטער אַזיר : ברעכונג־רייזער, רעפֿראַקטיווער אינדעקס : אַפּטישע אַקס, אַפּלאַנאַטישע גלאַן אַזיר — 305 . וו : ליכטן, לוי־ט), זיינען, ליכטיקן זיך : שטראַלן, בליצן, בלאַנקען, גלאַנצן, גלאַנצלען, פֿעכלען, בלישטשען, בליאַסקען, שפּיגלען, פּערלען, פֿינקלען, גלימערן, גלימצען, גלימצערן, פֿליטערן, מיגלע, בריליאַר טערען, ברילויען, ספּידענען, שימערירן, שעמערירן, שימערן, בלינצן, בלינצלען, מינען, מיטיען, מיטען, בלענדן, שווינדלען : גילדן זיך, גאַלדענען זיך, זילבערן זיך, קלערן זיך,

קלאָרן זיך, לײַטערן זיך, לױטערן זיך, העלן זיך, שטערענען זיך : גלײַען,
ברענען, פֿלאַמען, קליאַווען, צאַנקען אַאַזױו — 6־ב : טאַע : זריע (עריען,
שרייען, אָנברעכן, אינברעכן אַאַזױו) אויף טאַג — באַ : צעשטראָלן זיך, צער
שינען זיך, צעשפילן זיך אַאַזױו : אויפֿשינען, אויפֿליכטן, אויפֿבליצן אַאַן'ר :
רעפֿלעקטירן,

אַפּשלאַע, אַפּשפיגלען, אַפּשטראָלן, אַפּנען אַאַז"וו : ווידערשטהאַלן,
ווידערשינען אַאַזױו : דורכליכק, דורכשיווען אַאַז'מ.

נפֿאַרגליכונגש שינען (ליכטן אַאַזױו) ר די זע אום אַמוז, ר די שטערן (אין
האַלבער נאַכט), ווי ברילשטן אַאַז"ר — יפּפ : בלאַנקען (גלאַנצן אַאַזױו) ווי
אַל(שבאַסטער, ווי אַ שפיגל, ווי מעשענע ליכטער, ווי אַ סאַמאַער, ווי גלאַז
אויף דער זע, ווי אַן אויסגעשצטער שימל נ־פ).

מאַכן (אַנצינדן) ליכט : אילומינירן, בער ליכטן, באַשיינש, באַזונען,
באַשטערענען אשױו : פֿאַספֿאַרי(זסת, פֿאַספֿאַרעסצית : האָכן (צײַען) ליכט.
אַדי : ליכטיק, העל, העלבלעך, זייניק, זוניק,

באַזונט, באַשטערנט, אויסגעשטערנט, האַלאָהט : דורכלייכטיק, קלאָר, רק, אָר
האַלעדיק, ז האַלקנלאַן : שטראַליק, בליציק, בלאַנק(יש, גלשציק, שפיגלדיק,
בלשסקיק, בלששק, פֿעכלדיק, פֿינקלדיק, בלענדדיק, בליצנדדיק, שינענדדיק,
ליכטנדדיק, לויכ(ט)נדיק אשױו — ס אע וו.

נפֿאַרגליכונגען) ליכטיק (קלאָר, העל אשױו) ר די וועלט, ר דער הימל, ווי די זע
(ארפֿן הימל), ווי דער דרויסן, ר דער טאַג, ר אין מיטן (העלף טאַג, ווי אע
רעכטן מיטן טאַג, ר מילך, ר אַ בריליאַנט, ווי וואַסער, ווי לעקטרע, ווי אע
דעת, ר אין אַ ל(י)וסטרע, ר אַ לאָנהינאַכט, ווי די שטער, ר (ביים) פֿיער, ווי
קרשטאַל, ווי אַ לוסטעריע, ווי אַ מנורה, ווי זע (איר אַאַז"וו) אָנים, ווי זיינע
(אירע אַאַז"וו) אויע, ווי זיינע (אירע אַאַזױו) ווערטער. אינר, פֿראַן : אע דער
ליכטיק : אויף דער

ליכטיק : ליכטיק — פערל צו קלייבן : השיים שיים לה'—עס אין אַ הימל פֿון
האַט.

שפּרן די זת שינט פֿאַר איטלעכן אומזיסט
א. פֿינצטערקייט

ס ן פֿינצטערקייט, חושכדיקייט, טונקלקייט
 אש"ר — אי: פֿאַרפֿינצטערונג, פֿאַרטונקלוט, פֿאַרנעפֿלוט אַווי — יי : די
 פֿינצטער, פֿינצטערנש : געדיכטע פֿינצטערניש, שטאַך פֿינצטערניש : חושך,
 חושכניש, חשכות, חושך ואַפֿלה : האַלב־פֿינצטערנש, טונקלקייט, בלענדזעניש.
 נאַכט, אָוונט, פֿאַרנאַכט, שקיעה, נַך השָׁשׁוֹת, וונפֿאַרגשג אַז"ר — 83 :
 זאָונטער שג, לאָנהשונטערגאַט : ליקוי ממה, ליקוי לאָנה, עקליפס : זונענפֿלעק,
 אומברע, פעוומברע.
 וואָלקן, רעגדהאַלקן, שטורעם־וואָלקן, וואָלקדמאַסע, וואָלקנוייל, עמוד־האַנן,
 נעפל, ז נעבל, נעפֿלי־בויגן, טומאַן, כמאַרע, פֿאַגע, טוטשע : האָטן, האַלבשאַטן :
 נעפֿלאָגעיִע.

וון זע פֿינצטער, זיין חושך אַז"ר — אַדי :
 פֿינצטערן זיך, חגכן זיך, טונקלען זיך, מאַהאַקען, מערעשטשען זיך :
 קזהשאַשׁוֹתן זיך, ז דעמערן : (פֿאַר)וואָלקענען זיך, נעפלען זיך, טומאַנען זיך,
 כמאַרען זיך, כמורען זיך, פֿאַגען זיך : ווערן פֿינצטער : ופֿיער) אויסגיין, נזון!
 אונטערגיע, פֿאַרגק, זעצן זיך, אַראָפֿזעצן זיך : ננאַכט) צופֿאַלן אַז"ר — 83.
 נפֿאַרגלייכונגעח שיינען (לייכטן) ווי די לאָנה אין ממון : אויסגיין ווי אַ לייכט,
 ווי אַ פֿיערל אע פֿעלד.

מאַכן פֿינצטער : פֿינצטער, (פֿאַר)פֿינצטערן, פֿאַרחושכן, פֿאַרטונקלען,
 פֿאַרנעפֿלען : פֿאַרהאַטענען, וואַרפֿן אַ שאַטן, שטעלן אין האָטן : פֿאַרהענגען,
 פֿאַרשטעלן : אויסלעש, אויסבלאָזן.

אַדי ן פֿינצטער: שטאַק פֿינצטער, שטאַקעדיק,
 חושכדיק, שוואַרץ, טעמנע : האַלב פֿינצטער, פֿינצטערלעך, טונקל, האַלב
 טונקל, קיך השָׁשׁוֹתדיק, ז דעמערדיק, וואָלקנדיק, נעפלדיק, טומאַניק, ז
 טומאַנע, כמאַריק, כמאַרנע,

290—293

כמורנע, י כמורע, י פֿאַסמורנע, אָנזוניק, אַר לאָנהדיק, שאַטנדיק, פֿאַגעדיק.
 נפֿאַרגלייכוטען) פֿינצטער (חושך, שארע) ווי ביי נאַכט, ווי אע מיטן נאַכט, ווי
 קוף חודש די נאַכט, ווי אין אַ סופֿחודשדיקער נאַכט, ווי אין אַ האַרבסטיקער
 נאַכט, ווי אע אַ אָשך נאַכט, ווי אע אַ ווינטערדיקער נאַכט, ווי אין מצרים, ווי

אין די של ת ימי אַפֿלה, ווי אויפֿן בוידעם, ווי אין קעלער, ווי אע אַ הייל, ווי אע (ש גרוב, ווי אין דר'ערד, ווי אע (ש קבר, ווי אין טורמע, ווי אע תפיסה, ווי הינטער די אַרחושך, ווי אין גיאָנום : שוואַרץ (פֿינצטער, חושך) ווי אַ טאָפּ, ווי סאַזשע, ווי רוס, ווי סמאַלע, ווי (ש קויל, ווי אַ האַלאָוועשקע, ווי אַ פאַגעלע, ווי אַ גלאָווינע, ווי אַ קוימען, ווי רויך, ווי פער, ווי סאַפֿיכע, ווי אַ האַלקע, ווי אַן אַנעטשע, ווי אַלקע, ווי מאָן, ווי אַמנס פאַלקע, ווי די בראַנד, ווי אַ נעגער, ווי אַ מורין, ווי אַן אַראַפּ (אַ נאַראַפּ), ווי אַ טאַטער, ווי אַ ציגינער, ווי אַ קוילדברענער, ווי אַ קוימינקער (קוימעדקערער), ווי דער נלח, ווי אַן עקרה, ווי אַ זשוק, ווי אַ ראַב, ווי אַ קאַטער, ווי אַ פי פערנאַטער, ווי אַ מערעשניק (מוראַשניק), ווי אַן אויג, ווי די נאַכט, ווי די ערד, ווי אַ אַד, ווי דער טייוול, ווי דער אָטן, ווי דער מלאך האָוות, ווי דער טויט, ווי מע אַנים : ליכטיק ווי אין קוימען : קלאַר ווי באַבויך, ווי בלאַטע.

פֿאַרפֿינצטערט, פֿאַרחושכט, פֿאַשוואַרצט, פֿאַרטונקלט, פֿאַרוואַלקנט, פֿאַרנעפלט, פֿאַרטומאַניקט, פֿאַרטומאַנעט, פֿאַרכמאַרעט, פֿאַרכמורעט, פֿאַרשטנט : ארסגעלאַע, אויסגעשגען, פֿאַרהאַנגען, פֿאַרשטעלט. אינוו : חושך : פֿינצטער חושך : פֿינצטער וחלקל קות : חושך וחלקלקות : אין דער פֿינצטער : בכ נאַכט : אין האָטן.

פֿראַן : פֿינצטער—אַן אימה (אַ דעק) : אַ פֿינצטערניכאַטש די אויע אַרויסצור נעמען : פֿינצטער און גליטשיק ש דער מלאך שגט : ביסט ניט קק גלעזער(נער : דע טאַטע אע ניט קק גלעזער.

291. דורכזיכטיקייט

ס : דורכזיכטיקייט, דורכזעערדיקייט, דורכזעיקייט אַז"וו — אַדי : פֿלאַרעסצענץ.

וו ן זע דורכזיכטיק : דורכזען זיך, דורכעקן ייר.

אַדי ן דורכזיכטיק, דורכזעוודיק, דורכזעיק, דורכקוקערדיק, דורכליכטעוודיק,

דורכשינערדיק : אַשור(יש, ז אַזשורנע : קלאַת

לויטער, רק — 289, 415.

פֿלעקן, טאָניק, אילומיניר, אילוסטרירן אש'וו — 13 א, 368 .
אָדי : פֿאַרביק, פֿאַרבפֿול, קאָלירט, קאָליר(עווד)יק, קאָלירפֿול : העל, ליכטיק
: רייד, טיף, פֿרש, לעבעדיק, קרעפֿטיק, פּראַכטיק, פּרעכטיק, פּראַכטפֿול, שק,
ברילשט, גלענצנדיק, בלענ(דנ)דיק : רייסיק, שרייענדיק, שרייַק, ז גרעל :
שמערירנדיק : האַרמאַנש, מיך, שטיל, וואַנפֿט(יק), צאַרט, אדל, דעליקאַט,
סובטיל, ז סובטעל, זיס אש'ר : רוי, אומהאַרמאַנש, אומעטיק, טונקל, שווער,
ערנצט, גרוי אַז'וו : כראַמאַטש, פריד מאַטש אַז'וו
— 2. אָנקאָליריקייט

ס ן אָנקאָליריקייט, קאָלירלאַזיקייט : בלאַסקייט, אָפּגעשאַסנקייט,
אָפּגעקראַכנקייט
אַז'וו — אַי: אַכראַמאַטיזם, אַכראַמאַטיזאַציע :
בלייכפולווער, בלייכפודער.
ר ן זע (רערן, מאַכן) בלייך : אַכראַמאַטיזירן, בלייכן, אָפּבלייכן, אויסבלייבן,
בליטק

נאַ), אָפּשע, אָפּבלאַסן : בלאַסלען זיך, בער
מעליקן זיך : בלעקערען, אָפּבליאַקעווען,
בליאַקירן, אָפּבליאַקירן, אָפּקריכן, אָפּשסן,
ליניען, ז ליניאַען, לאַע, אָפּנק, פֿאַרפֿאַלבן,
פֿאַרוועלקן, אָפּמעלקן, פֿאַרוויאַלעט ווערן,
פֿאַראַלעט ווערן.

אָדי ן אָנקאָליר(נד)יק, קאָלירלאַז, אָנפֿאַרביק, פֿאַרבלאַז, פֿאַראַכראַז,
אַכראַמאַטק :

בלאַס, בלייך, טויט, טויט בלאַס, טויט בלייך,
בלייכאַנימדיק, שעמש, אָנבלוטטיק, בלוטלאַז :
מילכיק, פסחדיק : אַשיק : אָפּגעבלייכט, אויר
געבלייכט, אָפּגעבלאַסט, אָפּגעבלשקערעט,
אָפּגעקראַכן, אָפּגעהאַסן, אָפּגעליניעט, ז אָפּ־
נעלינשעט, געלאַזט, אָפּגעשנגע, געבליטשט
(—) : פֿאַרפֿאַלבט, פֿאַרוועלקט, וויאַלע, פֿאַר

וושלעט, 6 פאָוושלעט.

נפֿאַרגליכונגעז בלייך (בלאַס) ר אַ

ליוונט, ווי אַ לילעך, ווי אַ טוך, ווי קאַלך, ווי

די אנט, ווי פּאַפּיר, ר אַ לופּענע, ווי די לאָנה,

ווי דער האָטן, ווי אַ אַת, ווי אַ טויטער, ר אַ

פּג, ווי אַ פּוירע, ווי דער טויט, ווי אין תּכרי

כּים, ווי אַ נתום, ווי אַ ישיבהניק, ווי אַ דער-

שראָקענער האָז, ווי אַ גריל, ווי האָר אַ

קרענק.

ס ן וויסקייט, העלקייט, בלאַנדקייט אַז"וו — אַי : וויסער, וויסע, בלאַנדע,

בלאַנ-

דינקע.

298—293

אָפּוויסן, אויסוויסן, פֿאַרוויסן אַז'ר : בלאַנזשית, בליטשן נ—) : וויסלען

זיך, זילבערן זיך, קלערן זיך, קלאָרן זיך, ליכטיקן זיך, העלן זיך.

אדי : וויס, וויסלעך, מילך וויס, מילכיק,

זילבער וויס, זילבערן, פּערל וויס, פּערלדיק, שניי וויס, שניי'יק, קרעמ(יק),

העל, העלפֿאַרביק, ליכטיק — 89- : בלאַנד, העל בלאַנד, ביר בלאַנד, אַש

בלאַנד, זשווער בלאַנד, ריסיאָווע, בעזש(ענע) .

נפֿאַרגליכונגען) וויס ווי מילך, ווי קעז, ווי סמעטענע, ווי מעל, ווי (פֿרש

געפֿאַלענע שניי, ווי אטע, ווי וויסע וואָל, ר פּאַפּיר, ר אַ לילעך, ר (ש

ליוונט, ווי אַ טוך, ר תּכריכים, ווי דער ווינטער, ווי דער פֿעטער מייער, ווי

קאַלך, ווי קרייז, ווי די וואַנט, ווי זילבער, ווי העלפֿאַנדבע, ר אַל(שבאַסטער,

ווי האַרמל, ווי דער טאַג, ווי מים, ווי פינע, ווי אַ בערשיע, ווי בערשזענע

(בערעזענע) קאַרע, ווי די צק, ווי אַ טויב, ר אַ אַת, ווי דער בעקער, ווי דער

מילנער.

אב. שוואַרץ

ם : שוואַרצקייט, טינטיקייט, פעכיקייט אַז'וו

נפֿאַרבוואַרם סורש, מאַסאַהאַ, טינט, שרייבטינט, דרוק(עחטינט),

דרוק(עחפֿאַרב, קופֿרישע טינט, טוש — זזב : קויל, פעך, סמאָלע, סמאָלקע, סאַזשע, רוס: האַלצסאַזשע, לאַמפּסאַזשע אש'וו : רויך, קאָפעטע : כאָר שהאַרץ אַז'וו.

מאַכן שוואַרץ : שהאַרצן, אויסשארצן, אענשערצן, אָפּשוואַרצן, טינטן, איינסאַשען

ארססאַזען, פֿאַרסאַען, איינרוסן, פֿד קאָפען, פֿאַררייכערן : אָפּטריבן, פֿאַר טונקלען אַז'ר — 290 .

אדין שארע, שערצלעך, טונקלפֿאַרביק, טונקל, פֿינצטער אַז'וו — 299 : קאַרע, בלוי שהאַרץ, טונקל שוואַרץ, האָשט שהאַרץ, פּלאַטע שוואַע, כראָם שארע, קויל שוואַרץ, פעך ששרץ, פעכיק, טינטיק, טשערנאַהוז : שהאַרץ ווי די ערד, ווי די נאַכט אַז'וו — 96. שפרן שוואַרץ אין צום האַרץ : שארע גייט קק מאָל גיט אַרויס פֿון (שיס) דער מאָדע. זען אונד : נאַכט 88, פֿינצטערקייט א, אומדורמכר קיט א.

297. גרוי

סן דרקייט, אָקייט, סיוועקייט, שרעקייט
אַז'ר : אַשקאָליר, זילבער-קאָליר אַז'וו — אַד: נייטראַלער, אומעטיקער
אַז'ר קאָליר. וו : זש (רערן, מאַכן) דיי זדאָ) : גרויען דך,
אַען זיך, דויע.

אדי : דוי, דאָ, גראָוו, גרוילעך, סיווע, ער
רע, סירע, העל גרוי, דיין גרוי, וויס וי, טונקל גרוי, שערץ רוי, אַשיק,
פּאַפּעלשטע, אח גרוי, שטאַל גרוי, בליי דוי, בליעק, זילבער גרר, זילבער, שטק
רוי, דוועשטע דוי, קאַלך דוי, קאַלכיק, פערל דוי, פערלדיק, פֿראַנציזש גרוי,
מוע וי.

נפֿאַרגליכוטש רוי ווי אח, ר אַ טרב, ר דעם זיידנס באָרד, ר אַש, ווי דער
באַגינע, ר דער קחשמת, ר דער טאַג אויף דער לינקער זעט, ר דער אָוונט.
298. ברין

םן ברוינקייט, מסבררנקייט, מסקאָליר,
האַסטברתקייט, ראָסטקאָליר — אַיי.
נפֿאַרבהאַרם אומברע, אומבער, ברוינע אַכרע (אַקער), ביסטער, מומיע, אודע,

סענע, בע, האַנדיק ברוע, באַנזפולווער.

298—299

וו : זיין (ווערן, מאַכן) ברוין : בריינען, פֿאַר-
ברוינען, צוברוינען : ! באַקן) ניטערען, צר ניטערען, פֿאַרניטעווען : ביצן,
בראָנירן.

אדי : ברוע, ברוינלעך, בורע, עיאָדע, ראָר
בעטינע, וויסלעך ברוין, העל ברוין, קעסטן ברוין, קאַשטאַנען ברוין,
קאַשטאַנעווע : עטין, שאַטען : ברונעט, טונקל ברוין, רוס ברוע, באַרדאָ, געל
ברוין, רויט ברוע, פערפל ברוין, פורפור ברוע, שראַרץ ברוע, הירש ברוין,
פֿוקס ברוין, כאַקי ברוין, זשאַווער ברוין, ראָסט ברוין, קופער ברוין, נוס ברוין,
האַזנוס (האַזלנוס) ברוין, פאַלמען ברוין, קאַען ברוע, מאַהאַגאַני (מאַכאַנע)
ברוע, צימריט ברוין, שאַקאַלאַד ברוע, לעבער ברוין : געברוינט, פֿאַרברוינט,
אַפגעברענט נַפֿת דער וון) : זונפֿאַרברענט.

נפֿאַרגלייכונגען ברוין ווי קאַרש, ווי (אַ) לעבער, ווי מאַהאַגאַני (מאַכאַנע).

299. רויט, פורפור

ם : רויטקייט : וואַרעמער קאָליר, ליבקאַ-
ליר, גאָלדקאָליר, ציגל-קאָליר אַאַז"ר, פורפור-קאָליר, פורפל-קאָליר,
פערפל-קאָליר אַאַז"ר — אַדי : אַרהשדומה, מראה-כהן.
נפֿאַרבוואַרג) קאַרמע, קאַרמעזין, קרימעזין, ווערמילאַן, ווערמילפֿאַרב,
קאַטשיניל, קערצענעל(ן), סוריק, אליזאַרע, רויטע אַכרע (אַקער), צינאַבער,
בלדצינאַבער, מיניום, סאַנטאַלין, אַמאַראַנט, אינדיש רויט, ענגליש רויט.
ווענעציאַנער רויט, טערקיש רויט, פאַלאַדיום-רויט, קראַפּרויט, אַנאַטאַ,
רעאַלגאַר : רויש, ליפּדפֿאַמאַדע : רויטע טינט, רויטער קרייד : נפורפור) אַניל,
אַנילין, קינירפורפור, פורפורין.

וו : זיין (ווערן, מאַכן) רויט : רייטיקן זיך,
רייטלען זיך, ז רויטלען זיך, פֿאַררייטלען זיך : פֿלאַמען, פאַליען, ברענען
אַאַז"ר — 2-6 : זע (ווערן, מאַכן) פורפור (פורפל, פערפל) : פֿאַרלויפֿן מיט
בלוט.

אדי : רויט, רויטלעך, פֿוילבלעך רויט, ריזשע : אַרהשדומיש, העל רויט, בלאַט

רויט, שאַרלאַך רויט : ראָזע, ראָזערע, ררע רויט, רוושעראַטע : געל רויט, בלוי רויט, לילאַ רויט, פורפור רויט, ברוין רויט, טונקל רויט, באַרדאַ : שראַע רויט, אינפֿראַרויט, אולטראַרויט, כראַם ררט, גאַלד רויט, בריליאַנט רויט, ציגל רויט, אַלפֿן רויט, פֿייער רויט, פֿלאַם רויט, הימל רויט, קאַרק רויט, ווין רויט, צינאַבער רויט, צוויק (טשוויק) רויט, מערן רויט, לאַקס רויט, זשאַרער רויט, ראַסט דויט, אשנראַסט רויט, בלוט רויט : פּאַמס, פּאַנס, פוגע רויט, פונצאַרע : פּאַמפּיי רויט, קאַרדינאַל רויט : ליבבאַלירן, ליבבאַליריק, פֿלשקאַלירן, פֿלשקאַליריק, בלוטיק, פֿולבלוטיק, בלוטשנגעגאַסן : פֿאַררייטלט, ז פֿד רויטלט, פֿאַרפֿלאַמט, פֿאַרפֿאַליעט אַאַז'וו — 256.

פורפור, פורפל, פערפל, בלושררט, ביסקופ פורפור, וויאַלעט, שלקעווע, גרוי וויאַלעט, לילאַ, לילאַווע, לאַווענדערש, לאַווענדלש, היאַצינטיש, העליאַטראַפֿש, פֿלוימפֿאַרביק, אַמעטיסטש.

נפֿאַרגליכונגעז רויט ווי די זע, ווי (אַ הער לש פֿייער, ווי צונטער, ווי פֿונק, ר גלוט, ווי גליַענדיקע קוילן, ווי גליַענדיקער אייע, ווי קופער, ווי ציגל, ווי קאַמאַש, ווי אַ שוועבעלע, ווי הונט נרילדפֿלש, ר אַן אַפגעשונדענער הונט, ווי אַן אינדיק, ווי אַ פויער, ווי אַ בורלאַק, ווי עשו, ווי מראה פֿהן, ווי די מראה פֿע פֿהן, ווי אַן עפל, ווי אַ מער, ווי מערן, ווי ווימפערלעך, ווי מאַלינעס, ווי אַ קאַרש, ווי אַ בוריק, ווי אַ צוויק (טשוויק), ווי אַ ציטיקער אַרבון (קאַרן), ווי אַ ציטיקע קאַווענע, ווי צימעס, ווי בלוט, ווי ווע, * ווי אַ יאַנישער הינטן. פֿראַן : די צורה ווערט ביי אים צעשפרונגען. שפר : אַ געלער (אַ רויטער) מאַכט ניט קע פֿעלער : אַ רויטער (אַ געלער) אין אַ עב (אַ רמאי) : אַ רויטן (אַ געלן) זאַל מען יוטער

299—302

הייט פֿאַרשריבן : פֿאַר אַ רויטן זאַל מען זיך היטן.

זען אויך : ברעטוג אנ, געל 299.

— 3. גרין

ם : גרינקייט, גרינ(ב)לעכקייט, ים־קאַליר,

איילבערט־קאַליר אַאַז"וו — אַדי.

נפֿאַרבוואַרג) רעזעדע־פֿאַרב, סעלאַדאַן, צעלאַדאַן, כלאַראַפֿיל, פֿאַריזער גרין,

זאָפֿט גרין, מינעראַל גרע, בערג גרע.
 וו : זש (ווערן, מאַכן) גרין : גרינען, פֿאַרגרינען. אדי ן גרין, גרינ(ב)לעך,
 בלויאודגעל, בלאַס
 גרין, העל גרין, טונקל גרין, געל גרין, מאַט גרין, געלבלעך גרין, בלוי גרין,
 אַקוואַמאַרע, רויט גרין, שוואַרץ גרין, אַנטיקן גרע, פּאַטינע, שמאַראַק
 (שמאַראַגד) גרין, עמעראַלד גרין, טירקין גרין, ים גרין, ים־וואַסער גרע,
 קופּער גרין, שטאַל גרין, כראָם גרין, אייל גרין, איריס גרע, ביליאַרד גרין,
 פֿערשקע גרין, עפל גרין, אַרבעס גרין, איילבערט גרין, אָליוו גרע, מירטן גרין,
 ציטרין גרין.

נפֿאַרגלייכונגען) גרין ווי גראַז (אום שבועוש, ווי שאַווער, ווי אַ בלאַט אין
 פֿרילינג, ווי אַן אַגרעס, ווי אַן אוגערקע, ווי אַ קעפל (הייפטל) קרויט, ווי
 אַרבעס, ווי מאַך, ווי אַ זויערער עפל, ווי אַ גרינע פּאַטלעזשאַנע, ווי אַ יאָדלע
 (יעגלע), ווי אַ גריל, ווי אַ וואַרעם אויף קרויט, ווי אַ יאַשטשערקע, ווי גאַל,
 ווי אַן עקרה, ווי די גרינע טויז.

801 . געל

ם : געלקייט : בורשטידקאָליר, גאָלדקאָליר
 אאַז"ו —אדי.

נפֿאַרבוואַרג) גאַמבאָוש, פֿלאַווין, פֿוסטיק, סיליקאַ־געל, בלייגעל,
 קאָדמיוםגעל, כראָמגעל, אינדיש געל, קינינסגעל, געלע אַכרע לאַקער),
 אַרפּימענט, אויעראַלין, קסאַנטין, קסאַנטאָפּיל, אַרנאַטאַ, אַרלעאַן־פֿאַרב.
 וו : זש (מאַכן) געל : פֿאַרגעלן.

אדי ן געל, געלבלעך, געלזיכטיק, בלאַס
 געל, גרוי געל, גרין געל, רויט געל, טונקל געל, קוואַרץ געל, קרעם געל,
 קרעמ(יק), גאָלד געל, גאָלדן, גאָלדיק, בורשטין געל, בורשטיניק, זאַפֿרען
 געל, זאַפֿלאָר געל, ציטרין געל, לימאָן געל, שליסלבלום געל, שטרוי געל,
 שטרוי־יק, פֿלאַקס געל, פֿלאַקסן, פֿלאַקסיק, כראָם געל, שאַמעווע, לעדער
 געל, שוועבל געל, זאַמד געל, זאַמדיק : פֿאַרגעלט.
 ופֿאַרגלייכונגען געל ווי די זע, ווי פוטער, ווי גענדזענע שמאַלץ, ווי
 גענדונששמאַלץ, ר בוימל, ווי אַ גריבענע, ווי האָניק, ווי אַן איי, ווי אַ געלכל, ווי

(יאָרעווע) ושקס, ווי אַ חלבן ליכטל, ווי אַ מער, ווי מערן, ווי אַ ציטרין, ווי אַ לימענע, ווי אַן אַתרוו, ווי מעש, ווי גאַלד, ווי זאַפֿרען, ווי שמד, ווי אַ קאַנאַריק, ווי אין דער געלזוכט, ווי אַ אַת, ווי אַ בלאַט נאָך סוכות, ווי אַ בלעטל פֿון אַ סליחה, ווי די געלע טויו, י ווי דרעק.

זען אויך: רויט פש.

ס ן בלויקייט : הימל-בלויקייט, האָסערקאַ-
ליר, הימל-קאַליר אַאַז"וו — אַר.

נפֿאַרבושרג) בלוי, בלאַ, בלויעכץ, בלך לעס, בלאַווס, סינקע, אינדעך,
אינדיגאַ(בלוק, אינדיגאַטין, תקלת, אַנילידבלוי, קיניגסבלוי, בערלינער בלוי,
פריסיש בלוי, קאַבאַלטבלוי, ציאַן, זאַפֿער, סיעניט-בלוי, אַנטאַצשן, וויד,
לאַזוריק, לאַזורקע, ליטמום, לאַקמוס, אולטראַמאַרין.
אַנבלויען, אַפּבלויען, אויסבלויען, פֿאַר בלויען : בלאַען אַאַז"ר : סינקערען.
אַדי : בלוי, בלאַ, בלאַוו, בלויילעך, העל
בלוי, בלאַס בלוי, הימל בלוי, אַזור, לאַזור, בלאַנקעט, ז בלאַנקיטנע, וואַסער
בלוי,

266

גרע בלוי, פורפור בלוי, טונקל בלוי, גראַנאַט, שוואַרץ בלוי, מאַרע בלוי,
קאַדעט בלוי, אולטראַמאַרין, שטאַל בלוי, סאַפֿיר בלוי, פערל בלוי, קינדער
בלוי, האַלבנאַכט בלוי, לופֿט בלוי, עלעקטר(י)ע בלוי, אַטמאָספֿער בלוי,
אַטמאָספֿעריש : ברויזאודבלוי, בלאַאָת בלוי, בלאַנע-בלוי, בלאַנע-בלאַ :
געבלויט, פֿאַרבליווט אַאַז"ר — יי.
נפֿאַרגלייכונגעח בלוי (בלאַ) ווי דער הימל, ווי דער ים, ווי דער טייך, ווי
ושסער, ווי אַ בלימל צמיע קאַרן, ווי טינט, ווי אַ מילב, ווי אַ מילץ, ווי אַ קעסל,
ווי אַ געהאַנגענער, ווי אַ גרויסן פֿראַסט, ווי מינע געשעפֿטן.
ס ן אַראַנזדקאַליר — אַיי.

נפֿאַרבראַרג) זונגאַלד, מאַרס-אַראַנוש, אַכרע (אַקער), קאַדמיום, אַליוואַרין,
מאַנדאַרידפֿאַרב.

אַדי ן אַראַנזש, ז אַראַנושעווע, געל און רויט,
כראַם אַראַנוש, אַלטגאַלדיק, מעשפֿאַרביק, פֿלאַמפֿאַרביק, אַפּריקאַז-פֿאַרביק,

מאַנדאַרידפֿאַרביק.

804. פֿאַרשיי דנפֿאַרביקייט

ס : פֿאַרשיידנקאַליר(נד)יקייט, פֿאַרשיידנ-

פֿאַרביקייט, פֿילפֿאַרביקייט, בונטקייט אַאָ"ר — אַדי : קאַליר - שפּיל,
פֿאַרבנשפּיל : רעגזבויגן : איריזאַציע.

וו : פֿאַרבן (מאַכן) אין פֿאַרשיידענע קאַלירן :

בונטפֿאַרבן, איריזירן, שפרענקלען, שפּרינקלען, פינטלען, פֿלעקן, פּאַסעווען,
שטריפֿן, קעסטלען, קאַרירן.

אַדי : בונט, קאַליר(נד)יק : צווייקאַליר(נחיק,

דרייקאַליר(נד)יק אַאָ"ר : פֿילקאַליר(נד)יק, פֿאַרשיידנקאַליר(נד)יק :

בונטפֿאַרביק, פֿאַרשיידנפֿאַרביק, פֿילפֿאַרביק : פּיסטרע,

מאַרציפֿאַוואָרע, קאַלאָראָווע, קראַסע : רעעבויעדיק, מיניאַנע, קאַלידאָסקאָפּיש

: שטרך פֿיק, געשטריפֿט : געפּאַסיקט, פּאַסקעוושטע, געפּאַסקעוועט :

קעסטלדיק, געקעסטלט, קאַר רירט, קראַטענע, פּעריסטע, מאָואַש, פּערלדיק,

געפֿלעקט, געפינטלט, געשפרענקלט, געשפּרינקלט, ראַב(ש).

אינר : עקודים נקודים וברודים: מיט קעסטעלער געקעסטלט את מיט

שפרענקער לעך געשפרענקלט : אַלע קאַלירן פֿע רער בויגן : אין שטריפֿן : אע

פּאַס(סקעס) : אין קעסטעלער : אין קראַטן : אע פינטעלעך : אע גראַדנ(יקעס).

זען אויך : קאַליריקייט 298.

305. זעעוודיקייט

ס ן זעערדיקייט, זעיקייט אַאָ"ר — אַר : זעונג, קוקונג, בליקונג אַאָ"ר — יי :

ראיה : חוער הראיה, זע־חוש : זעקראַפֿט : זעעניש, אויגנשע : זעפֿעלד, ז

געויכטפֿעלד, זעקרייז, זעצענטער, זעליניע, ז געויכט־ליניע, זערינקל, זעפונקט,

קוקפֿעלד, קוקווינקל אַאָ"ר.

נאַרמאַלע, שאַרפֿע, שטאַרקע, ווייטע אַאָ"ר ראיה : האַרח אויג : טאַיעתשע

(פֿע אַ אַלמיד־אַכס) : קוק, בליק, פֿלוג, פינטל, ווונק : שרפֿער

(דורכדריע(ענד)יקער) בליק : אַדלערבליק : אַ קוק ווי פֿון יאַסע דעם בלינדן

(ר־פ) .

זעער, צוזעער, צוקוקער, ז צומיער,

ביזעער, עדות, עד-ראיה, אויגדעדות : בכ זייער, בשטייער, אָבסערווירער, אַכטגעבער, ז באַאָבאַכטער, אָבסערוואַטאָר : קאַץ : רואה ואינו ויראה : גאַפֿער, גלאַצער אַאָר — יי.

ואַפטישע אינסטרומענטח בריל, ברילן, גלעזער, אוישלעזער, שפּאַקולן : קוועטש גלעזער, פענסנע : האָרנברילן : זונברילן, שטויבברילן, שנייברילן אש"ר : נטיילן בריל! האַלאַבליע : גלעזל, אייגל : רעמל, רעם :

267

אַפּערע-גלעזער, מאָנאַקל, בינאַקל, לאָרנעט(ע), לאָרניאַן : לינדז, לענס נאַ- : אַכראַמאַטישע, קאָנקאַווע, קאָנוועקסע, ביקאָנרעקסע אַאָר לינדז : ברענגלאַז, ברענבריל, זאַמלגלאַן : לופע, (פֿאַר)גרעסערגלאַן, שפּאַקטיר : מיקראַסקאָפּ : טעלעסקאָפּ, אַקולאַר, בינאַקולאַר : קאָטאַפּטרישער טעלעסקאָפּ, רעפּלעקטאָר : דיאַפּטרישער טעלעסקאָפּ, רעפּראַקטאָר : פּריזמע-טעלעסקאָפּ, שפּיגלטעלעסקאָפּ אַאָזיוו : פּעריסקאָפּ, ספּעקטראַסקאָפּ אַאָז'ר : נטיילן) אויעשטיק, אָביעקטיוו : אַפטיק, אַפּטאַמעטריע. אַפטיקער, אַפּטאַמעטריסט.

וו : זען : האָבן עטע אויגן : זען ווי אַ קאַץ אין דער פֿינצטער : האָבן די אויגן אין קאַפּ : נעמען די אויגן אין די הענט : קוקן, קאַקן נַפּ, בליקן, לוגן, זשירען, נקי) מאַטכען, מאַטרען : געבן (טאָן) אַ בליק (אַ קוק) : וואַרפֿן אַן אויג (אַ בליק, אויגן, אייג(ע)לעך) : אָנקוקן זיך נאַ סך, אָנזען זיך נאַ סך) : אָנשטרענגען די אויגן : ווינקען, צוויינקען, אונטעררינקען, איבערווינקען זיך, דורכווינקען זיך : געבן אַ פינטל מיטן אויג : איבערקוקן זיך, איבעראַרפֿן זיך מיט בליקן.

גאַפֿן, גאַפּ(קען, גלאַצן, גלאַצן, גלאַנצן, גלעמדוען, שטירענען, שטאַרן, שפּיע, אויפֿקוקן, אויפֿגלאַצן : אויפֿהייבן די אויע : פֿאַררײַסן דעם קאַפּ : אויסשטעלן (אויסלופּען, אויסגלאַצן, אויסגלאַנצן, אויסשיסן, אויסשפיזן, אויסשטשירען, אויסשטשערען, אויססטאַרטשען, אויסטאַראַטשען, אויסטאַראַשטשען, אויסטרישטשען, אויסטאַלעפען) אַ פּאַר אויגן (די אויע) : פֿאַרגלייזן (פֿאַרגלאַצן, פֿאַרגלייזן) די אויגן : אויסשטעלן (אויסגלאַצן אַאָו) רוי סע אויגן (קעלבערנע אויגן, אַ פּאַר גלעזערע אויע, אַ פּאַר אויגן ווי דער אַרענדאַר

אויפֿן אָץ קוצע, אַ פּאָר אויגן ווי דער בריסקער מלאךח־ארת) : פֿאַרקוקן זיך,
פֿאַרגאַפּיען זיך : אָנקוקן, אָנבליקן, אָנזען, אָנאַנימען, אָנגלאָצן,
אָנמאַטכינען (נקי) : אָנשטעלן ! אויף עמעצח אַ פּאָר אויגן (די אויגן) :
אַינשטשימען (אַינעסן זיך) נאין עמעצח מיט די אויגן : ניט אַהאַפּנעמען (ניט
אַראָפּלאָזן) נאָן עמעצח קק אויג : זיך ניט קענען זאַט אָנקוקן : דורכשטעכן
(דורכשפיזן, דורכדרינגען) ועמעצח מיט די ארע : באַ(פלייטן מיט די אויע,
נאָכקוקן : אַרויסעע נאויף עמעצך די אויגן, אויסעש זיך ננאָך עמעצן) די אויגן
פ פפפ .

אויסקוקן : צווען, צוקוקן : זע אַ צוקוקער, יש ש עדות, יש ש עד־ראיה :
ביירויען, יע דערביי, דערבייזח : זע מיט די אייגענע אויע : באַקוקן, נאָר־
באַשויען, בשוינע : אַרומקוקן, באַזען, אַרומזע, אינספעקטיר, באַטראַכטן :
שפיגלען זיך, אָנשפיגלען זיך : קוקן באַבע עינים (מיט זיבן אויע) : זוכן מיט די
אויע : האַכזען, איבערזען, איבערקוקן, איבערבליקן : דורכזען, דורכקוקן,
דורכבליקן : אונטערקוקן זיך, אויסקוקן, נאָכקוקן, שפיאָנירן, לאָקערן, לוייערן
אַז'ר פ 1-3, בפפ : אַינעקן ויך, אַבסערררן, אַכטגעבן, ז באַאַבאַכטן : האַלע
אין אויג (אויפֿן אויג) : האַבן אין אויג : עע (האַלטן, האַרפֿן) או ארג : אַכטוט
געבן, פֿזען, ריאה זע אַז'ר פ 313 : דערזען, דער בליקן : מאַרקן, מערקן,
באַמערקן : נ־) דער קנאַסן, דערקנעען, שטשע : אַרויסזע, אַרויסדערייען,
אַנטדעקן, דערקענען, אונטערשיידן, אויסמאַכן : עפֿענען נעמעצח די אויע.
נפֿאַרגלייכונגעח קוש ר אַ מלם, רף אַ בער, ווי אַ הונט אויף אַ מבע, ווי אַ
פֿלאָר דערקע (בוט) פֿע וועסטל־קאַענע : ב טראַכטן פֿע אַלע זייטן ר מען
באַטראַכט אַן אַתרוג.

אַדי : זעיק, זעעוודיק, וויזועל — אע וו.
אינוו : זע ! : קוק ! : גיב אַ קוק ! : אע פלוג.
פֿראַן : נצו אעעם שם קוקט אַרח שם אַרע את קוק אַררס : בעיני האַיתי : אַא
עע ראתה קל אַמ.

שפרן אינה דומה שמיעה לראיה : אין א

האַט מער נלויבן (נאָטט) ווי צוויי אויערן : בעסער מט געוע איידער שלעכט

געהערט : צו וואָס גלייבן, אָן עס זיינע דאָ אויע : פֿאַר אָנקוק צאָלט מע קק
 נעלט ניט : קוע מעג מש, נאָר ניט גלאַצן : פֿע זע אין שך קיינער ניט בלינד
 געהאָרן : מיט וואָסערע אויע מע קוקט איינעם או שאַ פנים האָט ער : די אויע
 זייען דער שפיגל פֿת דער נאָמה : דאָס אויג אין קלק, דאָך זעט עס די שנצע
 וועלט : דאָס את אין אַ קלק לעכל את שליטט אין די שנצע וועלט : די אויע
 זיינען גרעסער ר דאָס מויל : די ארע זיינע ווייטער פֿת האַלדז : די ארע זעש את
 דאָס האָר וויל : די אויע אָלן ניט זען, האַלק די הענט ניט געטמען : האָס אויג
 דערציילט האָס דאָס האַרץ מיינט : ווער עס זעדיקט מיט די אויע, ווערן זיי אים
 טונקל ארף דער עלטער : אָן דו קוקסט אויף הרכע זאָכן האַלט זיך צו דאָס
 היטל : האָס נוצט ליכט און בריל, ען דער מענטש ניט זען וויל.

אנ. בלינדקייט

ם : בלינדקייט, סגינהורדיקייט : קורצזיכטי קייט, שוואַכזיכטיקייט,
 קאָסאָקעקייט אַאָזיוו — רי : די ליכטיקע שטאָר : שוואַכע (נידעריקע,
 טונקעלע, קורצע) ראיה : בלייזע (קאַליע) אויע : שיקלדיקע (קרומע, קאָסאָקע,
 קאָסע) אויע.

בלינדער, סקהור, סליעפאָק : בלינדער אָד, בלינדער טהאָרט : איינאויגיקער,
 באַלער באַטער, קורצזיכטיקער, שיקלדיקער, קאָר סאָקער אַאָזיר
 וו : ניט זש : יש אָן אויגן : יש בלינד : זע בלינד אויף אַ אויג : זח בלינד אויף די
 ארון : וע געפֿאַלן (געשלאָע) אויף די אויגן : האָבן פֿאַרגלעזערטע (גלעזערנע,
 פֿאַרגלייזטע) אויגן : האָבן די שיע אע דער פֿאַטילניצע :
 ניט זען פֿאַר די אויגן : ניט אָנזען פֿאַר (אען די אויע : ניט זע קק תמונת אָות :
 טאָפן די ווענט, טאָפן אין דער פֿינצטער : בלינדזען, שפילן אע בלינדזעקייט
 (זשמורקעס) : זע פֿינצטער פֿאַר די אויע : האָבן אַ י(שריד צע די אויע : בלענדן
 (שווינדלען) פֿאַר די אויע — 289 :

נפֿאַרגלייכונגעז זען ווי אַ פֿלעזערמוע, ר אַ בלינדע הון, ווי אַ בלינד פֿערד, ווי
 אַ פֿלאַנדערקע מיט אין אויג : אָנווען ווי דעם לינקן אויער (רי די אויערן).
 פֿאַרשטעלן (פֿאַרמאַכן, צומאַכן) די אויגן : ניט קוקן : אַוועקקוקן, אָפקעת זיך,
 אַוועך דרייע זיך : פֿאַרקוקן, פֿאַרזען : קוקן ערגעץ אַנדערש : קוקן דורך די
 פֿינגער.

פינטלען (בלינקען, בלינצלען, בלינצן, בליצלען, מרוגען, קריגען, מרוזשען)
מיט די אויע : שיקלען (ושמורען) מיט די אויגן : פֿאַר זשמורען די אויגן : קוקן
קין גע (קין גראַנאַוו, קין וויסאַקע) : קוקן באַלכסע.
אדי : בלינד, סגעהורדיק, בלינדעראַטע.
שטאַק בלינד, האַלב בלינד : טאַגבלינד, נאַכטבלינד אַאָן"וו — 420 : בלינד ר
די נאַכט, ווי די וואַנט : איינאויגיק : קורצראיהדיק, שראַכראיהדיק,
שהאַכזיכטיק, קורצזיכטיק: וויטראיהדיק, וויטזיכטיק : שיקלדיק,
קרוּמאויגיק, קאַסאַקע, קאַסע, באַלעכאַטע : באַר ברילט.
אינוו ן בלינדערהייט : אומגעווען : בלא ראה. פֿראַן : וואַס ער דערזעט ניט דאָס
דערהערט

ער : איבער די אויגן זעט ער ניט : ער קוקט מיט איין אויג אע גושן, מיטן
אַנדערן אין מצרים : איין אויג אע מצרים, דאָס אַנדערע אויפֿן קית־חיים : אַן
ער קוקט אויף די הינער קורן די גענדן (די קאַטשקעס) : ער שילט זיך מיט די
אויע : וווּ זיינען גערע מיינע אויעזי : די אויע זיינען מיר פֿאַרשטעלט געוואָרן.
שפּר ן וואַס דו זעסט ניט מיט די אויע פֿאַר־
זיכער ניט מיטן מויל : אַן מען מאַכט צו די אויע זעט מען אַ רוח : אַ מאַל דאַרף
מען

269

אויג צומאַכן : קוק דײַך ניט אום וואָרעם דו וועסט ווערן אַ שטיק זאַלץ : דער
בלינדער האָט זיינע אויגן אע די שפיץ פֿינגער : מיט איע אויג זעט בך דיר דער
בלינדער מער ווי דו בך אים מיט צריי אויע : אַ בלינד פֿערד טרעפֿט גלייך אין
גרוב אַרע : אַ בלינדער האָט ליב צו הערן אַלע ווינדער : אַ בלינדער גלייבט, אַן
מען זאָגט אים : ער האָט אַ שיין ווייב : האָס וואָלט דער בלינדער געהאַט צו
קלאָגן, ווען ער וואָלט דעם וועג געזען? : לפֿני עיוור לאַ אַתן מיכשול : סומא
אַשובּ פֿאַת : אַ בלינדער האָט אַ לייכטן טויטמען פֿאַרשפּאַרט אים די אויגן
צוצומאַכן : די קאַטשקע קוקט גאָר אין אַ זייט, אָבער אירע אויגן טראָע ווייט.
זען אויך : פֿאַרהוילוט 351, קרשקייט 4.

807. אַנבליק

ס ן ווייזגעבונג, דערשיינונג, פֿענאַמען : פּאָזיר , וויזיע, זעונג, פֿאַנטאַם,

פֿאַנטאַזמע, פֿאַנטאַזמאַגאָריע, מיראַוש, פֿאַטאַ - מאַרשאַנאַ : בילד, געמעל, טאַבלאַ, אימאַזש, פֿאַרשטעלונג, ספּעקטאַקל, סצענע, דעקאָראַציע, פּערספּעקטיוו, פּראָספּעקט, פֿויגל-פּערספּעקטיוו, אויסבליק, אַרויסקוק, ז אויסזיכט, וויד, דורכבליק, ז דורכזיכט, וויסטע, לאַנדשאַפֿט, געגנט : אַנטפּלעקונג, אויפֿוויקלונג, אויסשטעלונג : פּאַנאָראַמע, ציקלאָראַמע אַז"ר. אַספּעקט, פֿאַזע, ווינקל, אויסן, דרויסן, ליניע, קאַנטור, פּראָפּיל, ז אומריס, אומשאַרף, פֿאַרעם, פֿיגור, (גע)שטאַלט, שטעל : סילועט : האַליכטוט, ליכט, שנין : אויסזע(ח), פֿאַר שטעל, אויסקוק, אַנקוק, אַנבליק, ז אַנזיכט, אָנים, געזיכט, ז אַעעזיכט, פֿיזיאָנאַמיע, קאַליר (פֿון אָנים), געזיכטפֿאַרב, קאַמפּלעקציע : אויסדרוק, מינע, שטר, האַלטונג, האָט.

ר : האָבן (כאַפּן) דאָס אויסזען פֿון (דעם אויסזע פֿע, דעם אויסקוק פֿון, דעם אַנבליק פֿון

אַזיוו) — " : אויסזען, אויסקוקן : פֿאַרשלאָגן אין, אויסנעמען זיך ווי, אַננעמען דאָס געשטאַלט פֿון : שניען, דערשיינען : אויפֿטרעטן : געבן זיך אַ ווען, וויון זיך, ז צעע זיך, פֿיגורירן.

אינוו : אין פֿליג : אויפֿן ערשטן קוק : לייטן

אויסזע(ן) : לויט אַלע סיגָנים : ווי עס זעט גריוט) אויס : ז ווי עס שיינט. זען אויך : אַנזעערהדיקייט 352.

808. אינטעלעקט

ס : אויפֿנעמיקייט, פֿאַרנעמיקייט, באַנעמי-

קייט, גייסטיקייט אַז"ר — אַדי : אויפֿנעמונג, ז אויפֿפֿאַסונג, איינזענונג אַזיוו — יי.

אינטעלעקט, שכל : פּראָקטישער, פשוטער, מיושבדיקער, געזונטער, גוי'שער אַז"ר אַכל : שכלזנשר, טראָפּ, זינען, ז וין, ז פֿאַרנופֿט, פֿאַרווֿפֿט נאַר-), געניוס, מענטאַליטעט, אינטעליגענץ, אינטעלעקטואַליזם, אינטעלעקטואַליטעט.

אינטעלעקטועלע פֿעיקייטן : דענקפֿעיקייט, טראַכטפֿעיקייט, שאַצפֿעיקייט, אורטייל - פֿעיקייט, פֿאַרנעם - פֿעיקייט, באַנעםפֿעיקייט, אויפֿנעםפֿעיקייט, ז אויפֿפֿאַסווד פֿעיקייט, באַדיףפֿעיקייט, דערקעןפֿעיקייט, אַבסערוויר י פֿעיקייט, ז באַאַבאַכט - פֿעיקייט, אונטערשיידפֿעיקייט אַז"ר וו :

רֹאצִיָאָנְאָלִיטֶעט : רֹאצִיָאָנְאָלִיזאַצִיע : תְּפִיסָה, כּאָפּ, באַנעם, אויפֿנעם, פֿאַרנעם,
האַגה, באַגריף, קאָנצעפּציע, פּערצעפּציע, אַפּערצעפּציע : פֿאַרשטאַנד,
פֿאַרשטענדעניש, האָנה, דעת, דעה, דערקענטעניש, אינזע(ף, רעאַליזאַציע,
אַריענטאַציע, אַסאַציאַציע, אָבסערוואַציע, דיפֿערענצשציע, דיסקרימינאַציע,
דיסטִינקציע, מאָיטת : אָכמה, קלוגשפֿט — 339 : פֿעיקייט, טאַלענט,
טאַלאַנט — 437 : פּסיכישע קראַפֿט, פּסיכיק.
דענקאַרגאַן, טראַכטאַרגאַן, קאָפּ, קאָפּשטיק, אייבערשטיבל, מוח, געהירן,
מאַרד,

270

טהאַכטער נ־פ) : אויג : שרף אויג, טליעת־עין (פֿע אַ אַלמיד־אַכם) .
נאַמה, זעל, זייל, גייסט, פּסיכע, פּנערמע : פּסיכיק : פּערזענלעכקייט,
זפּערסאַנאַליטעט, אינדירידואַליטעט : עגאָ, איך : וויסיקייט, וויסערדיקייט,
באַוווסטזיין, באַרוסטזיניקייט : ניט־וויסיקייט, ניט־ריסערדיקייט,
אומבאַוווסטזיין, אומבאַוווסטזיניקייט : אונטערוויסיקייט, אונטעריסערדיקייט,
אונטערבאַוווסטזיין, אונטערבאַוווסטזיניקייט : פֿאַרוויסיקייט, פֿאַרוויסערדיקייט,
פֿאַרבאַרוסטזיין, פֿאַרבאַרוסטזיניקייט : צווייטער איך, אַלטער עגאָ : סופּערעאָ,
איבעראיך : איז, עס : אונטערוויסיקער (אונטעריסעוודיקער,
אונטערבאַרוסטזיני קער) איך : פֿאַרבאַרגענער (פֿאַרהוילענער), העכערער איך
: צווייטע וויסיקייט, צווייטער באַוווסטזיין : פֿאַרבאַרגענע (פֿאַרהוילענע)
וויסיקייט (באַרוסטזיניקייט) : גייסטיקע צרייקייט : טאַפּעלע, פֿילפֿאַכיקע
פּערזענלעכקייט.

נריסנשפֿט) מעטאַפֿיזיק, פּסיכיאַטריע, פּסיכאָלאָגיע, אָכמת־הנפֿש :
פּנערמאַטאַלאָגיע, אָנטאַלאָגיע : דערקענטעניש־לערע, עפּיסטעמאַלאָגיע,
גנאָסעאַלאָגיע, נאָאָלאָגיע : אידעאַלאָגיע : פּסיכישע פֿאַרשונג : פּסיכאָאַנאַליז :
אידעאַליזם, אידעאַליטעט, טראַנסצענדענטאַליזם : מענטאַלע, גייסטיקע,
מאָראַלישע פֿילאָסאָפֿיע : פֿילאָסאָפֿיע פֿון שכל .
פּסיכאָלאָג, פּסיכיאַטער, פּסיכאָפֿיזיקער, מעטאַפֿיזיקער.
וון האָבן שכל (פֿאַרשטאַנד אַז"ר) — " : זע וויסיק וועגן, זיין וויסעוודיק
וועגן, זיין זיך באַוווסט וועגן : פֿאַרשטיין, משיג זיין, באַנעמען, פֿאַרנעמען,

אויפֿנעמען, דורכנעמען נאָ געדאַנק) : באַגרייפֿן, כאַפֿן, תּוֹפֿס זע, ז אויפֿפּאַסן,
 אפּערצעפּירן: מבחע, זיין אונטערשיידן: פּסקענען, אצן, אָפּשצן, מישפּטן,
 אורטיילן : דיסטניגירן, דיסקרימינירן, דיפּערענצירן, אידענטיפּיצירן : ציען אַ
 ליניע : וויסן וואָס איז האָס ני-) : אָפּטיילן די פּלעווע(ס) פֿון דעם
 ווייץ (קאָרן) : אָפּטיילן דאָס סולת פֿונעם פּסולת : דערקענען דעם
 אונטערשייד, פֿונאַנדערקלייבן זיך, ז וויסן באַשייד : דערקענען דעם אינדיק
 נאָכן פּיק (דעם פֿויגל נאָך די פֿעדערן) : אָריענטירן זיך, אַרויסבלאָנדזשען :
 דערגיין אַ טאָלק, דערגק דעם מק פֿון : געפֿינען דעם שליסל צו : לייענען
 צווישן די שורות : שטויסן זיך, אָנשטויסן זיך, שטויסן זיך מכוח שטויס נ-פ) :
 מבין זע, צעקליינען : ננן) קד געען, טעמען : אינבײַסן : פֿאַרשטק רי אַ אַר-דעת,
 ווי אַ אַכּם אויפֿן ווונק, ווי דער ווילנער (און (אַלייך : זען טיף : זען דורך :
 דורכזען : זען בחוש, זען מיט אָפּענע אויגן : זען ליכט : זען אין אַ נײַ ליכט (אין
 אַ נײַער שדן) : זען אין ריכטיקן קאָליר : עפֿענען די אויגן : דעריען, דערקענען,
 אויסמאַכן : דערטראַכטן זיך צו — 328 : מאַרקן, מערקן, באַמערקן,
 אָבסערווירן, ז באַאָבאַכטן: איינזען, ז רעאַלי זירן.
 אַדין שכלדיק, פֿאַרשטאַנדיק, ז פֿאַרשטענדיק, ז פֿאַרנונפֿטיק, פֿאַרנופֿטיק
 נאַר-) : (קר-)דעטיק, ראַציאָנאַל, אינטעלעקטועל, מענטאַל : דענקפֿעיק,
 אורטייל-פֿעיק, אויפֿנעם-פֿעיק, באַנעם-פֿעיק, פֿאַרנעם-פֿעיק, ז אויפֿפּאַס-פֿעיק,
 באַגריף-פֿעיק, אונטעריידפֿעיק : אויפֿנעמיק, באַנעמיק אַאָויר :
 דיסקרימינאַטיוו, דערקענטענידפֿעיק, אָבסערוויר פֿעיק, ז באַאָבאַכטונג-פֿעיק :
 אינטויטיוו, איד סטינקטיוו, אידעעל, טראַנסצענדענטאַל, גייסטיק, פּסיכיש :
 וויסיק, וויסעוודיק, ז באַווסט, באַווסטזיניק : אומוויסיק, אומוויסעוודיק,
 אומבאַווסט, אומבאַווסטזיניק : אונטערוויסיק, אונטערוויסעוודיק, ז
 אונטעראַווסט, אונטעראַווסטזיניק : מעטאַפּיזיש, פּסיכאָלאָגיש אַאָז"וו —

פֿראַן : אַל-קי זכל : למעלה קן הזכל : איבער דעם מענטשלעכן פֿאַרשטאַנד :
 ניט משיג צו זיין : ניט צו פֿאַרשטק אַאָז"ר.

309. געדאַנק, אידעע

ם : געדאַנקלעכקייט, אידעִשקייט, פֿילאָסאָפּישקייט אַאָז"ר — אי : דענקונג,

טראַכטונג, קלערונג אַזוי : דענקעניש, טראַכטעניש, קלערעניש אַזיר : פֿאַרשער, זוכער, גריבלערך אַא'ר — יי : קאַפּאַרבעט, מוחשרבעט, גייסטיקע אַנשטרענטנג, גייסטיקער פּראָצעס : שטייגער (אופֿן) טראַכטן, ז דענקאַרט.

אידעעזגאַט, געדאַנקען-גאַנג : אידעען-לויף, געדאַנקען-לויף : ז אידעע-דפֿלוס, ז געדאַנקע-דפֿלוס : אידעעאַסאַציאַציע, געדאַנקאַסאַציאַציע : היסטאָרישע, לאַגישע אַא'ז"ו אידעערפֿאַרבינדוט (געדאַנקע-דפֿאַרבינדונג) : געדאַנקע-דטיפֿקייט.

באַטראַכטונג, התבוננות, מעדיטאַציע : קאַנטעמפּלאַציע, איינקלערונג : עיע, יישוב, ייִשוחדעת, דקול־הדעת, איבערלייגונג, שטודיע, ספּעקולאַציע, רעפֿלעקסיע, חקירה, אַחקר, פֿאַעווע, חקרנות, זאַנד, עקספּלאַראַציע : זוכוט, עקזאַמענאַציע — 5 ! ב : האַרשפּאַלטער, מוח־קנייטש — 4-ב : אַנאַליז, צעבלידערונג : אַלאַנאַליז, זעלבסטשנאַליז, אַליירעגלידערונג, ז זעלבסט־צעגלידערונג : עקזאַמען, אַשבוחנפֿש : אינטראַספּעקציע : אינטראַספּעקטיוויזם, אינזיכזם : אַ בליק מאַחורי האַרטד.

אידעע, געדאַנק, רעיע, כאַפּ, איינפֿאַל, המאָאה, שכל : בעלטת — 328 : אַבסטראַקטער געדאַנק, אַבסטראַקציע : אויסגעטראַגענער (צייטיקער, ז רייפֿער) געדשק : קאַנצעפט, נאָכגעדאַנק, מחאָבה, קלער, טראַכט, איבער טראַכט, הירהור, דימיון, דימיונות, עריות : מישקל ראשע, מאכל ראשע : בילד, אימאַזש : ממו. דערהער, אַנשפּיל, אַנצוהערעניש, אַנצר געהערנס, חשש, חשד, שאַטן, סוגעסטיע, ממן (־דראַיזא) : אידעע-דוועלט, הריות - העילס, הימל - זאַכן, עולמות העליונים, ספֿירות העליונות.

פֿילאָסאָפֿיע, פֿילאָזאָפֿיע, פֿילוסאָפֿיה, אַכמה, אַכמתעוון : חקירה, מחקר, פֿאַרשונג : פֿילאָסאָפֿיזם.

נפֿילאָסאָפֿישע מיינונגען, סיסטעמען, שולן)

נגריכישע און גריכישע פֿילאָסאָפֿיע (יאַנישע, עלעאַטישע שול : פיטאַגאָרישע שול, פיטאַגאָריום : אַטאַמיום : סאָפֿיסטישע פֿילאָסאָפֿיע, סאָפֿיום, סאָפֿיסטיציזם : עריסטישע, מעגאַרער שול : סאָקראַטישע שול,

סאָקראַטיזם : קינישע (ז צינישע) פֿילאָסאָפֿיע : קירענאַישע, העדאָניסטישע שול , העדאָניזם : פּלאַטאָניזם : פֿילאָסאָפֿיע פֿון דעם אַבסאָלוט (פֿון דער אַקאַדעמיע) : אַריסטאָטעליום , פֿילאָסאָפֿיע פֿון ליציי : פּעריפּאַטעטישע שול , פּעריפּאַטעטיק : סטאָישע שול , סטאָיציזם : עפיקוריוזם : פֿילאָסאָפֿיע פֿע גאַרטן : סקעפטישע פֿילאָסאָפֿיע, סקעפטיציזם : עקלעקטיוזם, עקלעקטיק : נעאַפּיטאַגאָריזם, נעאַפּלאַטאָוויזם .

נפאָטריסטישע שול) עאַסטיציזם , מאַניכעִיזם : אַלעקסאַנדרינער שול , אַלעקסאַנדריניזם .

נסכאַלאַסטישע (פֿילאָסאָפֿיע) סכאַלאַסטיק, סכאַלאַסטיציזם : מיסטישע פֿילאָסאָפֿיע, מיסטיציזם : קאָלה : פּאַנטעִיסטישע שול , פּאַנטעִיזם : טאָמיום, סקאָטיזם, וואָלונטאַריום , אַוועראָיום .

נמאָדערנע (פֿילאָסאָפֿיע) נאָכרעפּאָר מאַציע־פֿילאָסאָפֿיע, הומאַניזם, ראַציאָנאַליזם , פּאָליטישע פֿילאָסאָפֿיע, קאַרטעזיאַניזם, ספּינאָייים : מאָראַליזם, מאָראַל־פֿילאָסאָפֿיע : אידעאָליזם, טראַנסצענדענטאַלער אידעאָליזם, ל ייבניציזם, בוירקלייזם פֿענאָמענאַליזם, פּאַנפֿענאָמענאַליזם. נמאָדערנע דייַטש(ישע פֿילאָסאָפֿיע) קאַנטיאָניזם, קאַנטיזם , קריטיציזם, נעאַקריטיציזם , פֿיכטיזם, שעלינגיזם, העגעליים, הערבאַרטיזם ,

2 72

שאַפּענהויערס פֿילאָסאָפֿיע : פּרוידס טעאָריע, פֿרוידזם , פֿרוידאַניזם : אינשטיינס טעאָריע , טעאָריע פֿע רעלאַטיוויטעט, וועדליקייט טעאָריע, רעלאַטיריזם .

מאָדערנע פּראַנצישישע (פֿילאָסאָפֿיע) טראַדיציאָנאַליזם , האַלטעריאַנעם , סעדסימאָניזם : פּסיכאָלאָגידספּיריטשליסטישע שול , פּאָזיטיריזם , סאַציאַלאָגשע שול , בערגסאָניזם, עקסיסטענציאַליזם . נמאָדערנע ענגלישע (פֿילאָסאָפֿיע) אַסאַצי אַציאָנעלע פֿילאָסאָפֿיע, אַסאַצשציאָניזם : אוטיליטאַריזם , דאַררינעם , עראָלוציאָניזם , עראָלוציאָניסטישע עטיק, ספּענסערס פֿילך סאָפֿיע, אַעאַסטיציזם , אידעאָליזם , סוביעקטיווער אידעאָליזם .

ומאָדערנע איטאַליענשע (פֿילאָסאָפֿיע) וויקאָניזם , סענסיוזם , עמפּיריום ,

קריטיציזם, אַנטאָלאָגיום, נעאַסכאַלאַסטיק.
 נמאָדערנע אַמעריקאַנער (פֿילאָסאָפֿיע) טראַנסצענדענטאַלע פֿילאָסאָפֿיע,
 טראַנסצענדענטאַליזם: פראַגמאַטיום, נרעטישע באַוועענג, נעאַהעגעליזם.
 נמאָדערנע רוסישע פֿילאָסאָפֿיע) קריטי שער אידעאָליזם, עמפיריאָקריטיצעם,
 מאַניום, דיאַלעקטישער מאַטעריאַליזם, דיאַמאַט: סלאַוואַפֿיליום, מערביזם.
 נפֿאַרשיידענע) העלעניזם, ביואַנטיזם, אַגאַטיזם, סינקרעטיזם, סענסואַליזם,
 סטראַטאָניזם, איידעמאַניום, מעטעמפיריציזם, אינטוויטיריזם,
 קאַנצעפציאָנאַליזם, אינטוויציאָנאַליזם, איראַציאָנאַליזם, סוביעקטיריום,
 אַביעקטיריזם, פאַראַלעליזם, גל'ר ווי, פלוראַליזם, דעטערמיניזם,
 אינדעטערמיניזם, אַקאָיאָנאַליזם, נאַמינאַליזם, אינדיפֿערענטיזם,
 אינטעלעקטואַליזם, סובסטאַנציאַליזם, נאַטוראַליזם, רעאַליזם, מאַטעריאַליזם
 : עקספערירמענטאַלע פֿילאָסאָפֿיע, עקספערירמענטאַליזם:
 אויפֿקלער-פֿילאָסאָפֿיע: פראַקטישע, סינטעטישע, אינדוקטיווע, אימאַנענטע
 אַאָז'ר פֿילאָסאָפֿיע: אידענטיטעט-
 פֿילאָסאָפֿיע: פֿילאָסאָפֿיע פֿון געאַכטע, עדכטע-פֿילאָסאָפֿיע, ז
 געשיכטס-פֿילאָסאָפֿיע: איידאָלאָגיע: עפיסטעמאָלאָגיע, עאַסעאַלאָרע:
 טעאַריע פֿון דערקענטעניש, דער קענטענשטעאַריע: אַנאַליטישער,
 אינטראַספּעקטיווער אַאָויר מעטאָד.
 קאַפּמענטש, מורמענטש, קעל-מוח, קעלמחאַבות, אינטעלעקטואַל, שינגייסט:
 ראַצשנאַליסט, ראַציאָנאַלעאַטאָר: דענקער, חקרן, חוקר, מחקר, פֿאַרשער,
 זוכער, גריבלער: אַנאַליטיקער, אַנאַליסט, אַנאַלעירער: אַבסערוואַטאָר,
 אַכטגעבער, ז באַאַבאַכטער: האַרשפּאַלטער: עוקראַרים: פֿילאָסאָף, פֿלאַזאָף:
 נ- פֿילוסוף, פֿילאָזאָף, פֿילאָוהאַפּ, פֿולנטאָפּ: אַריסטאָטעלעסעס קאַפּ:
 פֿאַליטיקער, לעזשאַנקע-פֿאַליטיקער, הינטער אוירדפֿאַליטיקער:
 ריסטאָטעליכע: סאַקראַטיסט, ספינאָזיסט, עראָלוציאָניסט אַאָז'ר:
 עקלעקטיקער, פּעריפּאַטעטיקער. סכאַלאַסטיקער, עמפיריקער אַאָז'ר —
 יו-אַנ-יין — ף ח-ו: קלערן, טראַכטן, דענקען, רעכענען, דאַכטן: זען,
 קוקן: ראַציאָנאַליזירן, מער דיטירן: קאַנטעמפּלירן, איינקלערן: רעפֿלעקטירן,
 מוחן זיך, אַבסטראַהירן, פּסיכאַלאָזירן, אַביעקטיווירן: אַסאַצירן (פֿאַרבינדן)

א נער דאָנק : סינטעזירן : חקירה, חקירהווען, חוקרן, אַקרענען זיך ,
 ספעקולירן, פֿילאָסאָפֿירן, פֿי לאָזאַפֿירן : צענעמען, צעלייע, צעגלידער,
 אַנאַליזירן, אַנאַטאָמירן : סובטילירן, שפּאַלטן האָר , עוקר אָרים זיין :
 פֿאַרשן, פֿאַרשטן, חוקר זיין, בודק זע , שטודירן, עקזאַמענירן, זאָנדירן
 עקספּלאָרירן : זוכן, גראַבן זיך, דיבלען דך, אַקערן, גרונטעווען אַאָר — 5 !
 3 .

אַרבעטן מיטן קאָפּ (מיטן מוח אַאָו) —ב : אַנשטרעטען דעם קאָפּ (דעם מוח ,
 דעם מאַרד אַאָו) : אַכלען זיך : פֿאַרנעמען (אַפּגעבן דעם געדאַנק צו : דרייען
 ויך (דולן זיך , ברעכן זיך , צעברעכן זיך, צעשפּאַלטן זיך) דעם קאָפּ (דעם מוח
 , די געהירן) : האָבן קאָפּ־ברעכעניש,
 — האָבן זיך צו קראַצן — בזפּ : צונויפֿנעמען (צוזאַמעטעמען) די געדאַנקען :
 קניטק (רייבן) דעם שטערן : פּאַטק זיך אין שטערן : קלאַפּן זיך אין שטערן :
 קראַצן זיך אע קאָפּ (אע קאה, אין דער פּאַטילניצע).
 באַקלערן (באַדאַכטן, באַטראַכטן, בער דענקען) אַן ענע : אַנזען, אַנקוקן :
 נעמען אין אַכט (אין באַטראַכט, ז אין אַנבאַטראַכט) : פֿאַרקלערן זיך,
 פֿאַרטראַכטן זיך : שטעלן זיך אויף, אָפּשטעלן זיך אויף : שטעלן זיך אויף דער
 אַלף : אַרינקלעט זיך (אַרינטראַכטן זיך, פֿאַרטיפֿן זיך, אַרינטיפֿן זיך) אין אַן
 ענין : אַינזען (אַרינזען, מתבינן זיין זיך, אַרינגק) אע אַן ענע :
 אַרינקוקן אין : אַרינגיין אין אָך (אע עצם, אין עיקר, אין (גרויסע) גדולות) :
 אַרינלאָזן זיך אין חקירות : פֿאַרגיין (פֿאַרקריכן) אין הויכע דרכים.
 מעק זע, מהרהר זיין, פֿאַרמוחן זיך, פֿאַרחווע זיך : פֿאַרזינקען אין געדאַנקען
 (אין מחאָבות) : מאַכן אַ אַשבחנפֿש : אַ בליק טאָן מאַחורי האָרגוד : שוועבן אין
 די עולמות העליונים (אע די ספירות העליונות) : הימלער ווען, אַלומען,
 פֿאַנטאַזירן פ 346 : אַרומקלעט (אַרומטראַכטן, אַרומדאַכטן, אַרומדענקען,
 אַרומרעכענען) אַן ענין : ווע (איבערהאַרפֿן) אין געדאַנק : נאָקלערן
 (נאָכטראַכטן, נאָכדאַכטן, נאָכרעכענען) אַן ענין : דורכקלערן (דורכטראַכטן,
 דורכדאַכטן, דורכרעכענען) אַן ענין : אויסאַרבעטן (אויסהאַמערן) אין געדאַנק :
 איבערקלערן (איבערטראַכטן, איבער דענקען, איבערדאַכטן, איבעררעכענען)
 אַן שע.

באַקלערן זיך, באַטראַכטן זיך, באַדענקען זיך, באַרעכענען זיך, באַזינען זיך, באַזיניקן זיך, באַדאַכטן זיך, אַרומזען זיך, אַרומקוקן זיך : ייִזוכן זיך, באַראַטן זיך, באַראַטן זיך : האָק אַ ייִשובֿ(הדעש : מיִשב זיין זיך מיט זיך אַלע (מיט דער קיש) : איבערלייגן דר, איבעתלאָפֿן זיך. אומגיין מיט אַ געדאַנק (מיט אַן אידעע) : האָבן אַע זינען (אין געדאַנק, אויף די געדאַר קען) : זיין אויף די געדאַנקען : ליע אין קאַפּ : איינדנקען (איינפֿעסטיקן זיך) אין געדאַנק : דערוועקן דעם געדאַנק : נעמען אויפֿן קאַפּ (אויפֿן געדאַנק, אויף דער מחאָבה אַזיוו) : אַרייננעמען דך אין קאַפּ (אין מוח, אין די געדאַנקען) : פֿאַרקלערן (פֿאַרטראַכטן) אַן ענין : קומען אויפֿן זינען, קומען אויף (אין) די געדאַנקען (אין קאַפּ אַרין) : באַמבלען זיך (דרומלען זיך) אין קאַפּ : אַ שלאָג (אַ קלאַפּ) טאָן אין קאַפּ : דורכגיין (דורכלויפֿן, דורכבליצן) דורכן געדאַק : האַמער אין געדאַנק : איינפֿאַלן, שיספֿאַלן, אויסקומען, סוגערירן, סוועסטירן..

אַדי : טראַכטערדיק, קלערערדיק, דענקערדיק, איבערקלעריק, רעפֿלעקטיר, מעדיטאַטיר : קאָנטעמפּלאַטיוו, איינקלער(ער ד)יק : פֿאַרשערדיק, זוכערדיק, חקירהוודיק, ספּעקולאַטיוו, עקספּלאַראַטיוו, שאַליטיש, אייניכיסטיש, אינטראַספּעקטיוו, אַבסטראַקט, אַביעקטיוו. אידעיש, געדשקיק, געדאַנקענפֿול, פֿאַע(ט)עריש, זוכערש, גריבלעריש, דענקעריש, פֿילאָסאָפֿיש, סוגעסטיוו : פּעריפּאַטעטש, עקלעקטיש, סכאַלאַסטיש אַז"ר — פֿילשאַפֿיע : באַדאַכט, באַטראַכט, דורכגעטראַכט אַז'וו : פֿאַרטראַכט, פֿאַרקלערט, פֿאַרחוש אַז'וו * יי : פֿאַרמוחט : פֿאַרטיפֿט : פֿאַרלוירן (פֿאַרזונקען) (אין געדאַנקען) .

310. טעמע

ם : טעמע, הויפטגעדאַנק, גרונטגעדאַנק, פֿירמאָטיוו, לייטמאָטיוו, סוושעט, טעוע, טעזיס, מאַטעריע, שטאַף, פֿאַל, אַפּערע, אַביעקט, ענע, עסק, זאַך, ז קעטשטאָוד, אָנגע-

274

לעעהייט, טעקסט : פֿראַגע, שאלה, קשה — 315 : טאַגפֿראַגע, צייטפֿראַגע, ענןריומא, אָנגערייטאַגטע פֿראַגע, מיצווה מזמן גרמא : מאַקסיס, טעאַרעם, פּהאַבלעם, דילעמע : אויפֿגאַבע, פֿאַרשלאָג, פֿירלייג, פֿאַרלייג, פּראָפּאַזיציע :

באַשלוס, רעזאָלוציע : באַשייד, ז לייזונג, ענטפֿער : פונקט, שטרייטפונקט,
קלדמחלוקת, אַרגומענט, אישו נאָ- — 824 : מאַטערשל (שפּיי) פֿאַרן געדאַנק
: מאַטעריאַל צום איבערטראַכטן : פֿאַרשפֿעלד, פֿאַרער געביט : טעמאַטיק,
פּראָבלעמאַטיק.

וו : יש (שטיין) פֿאַר דער פֿאַריאַמלונג : זע אונטער באַטראַכט : קומען אין
באַטראַכט : זע אויף דער טאַגשרדעטנג (אויפֿן סדרזיום, אויפֿן טאַרסדר) : זע אַ
פֿראַגע וועע : גע וועגן : צו(ם) דיסקוטירן : צו(ם) באַשליסן.
811. נייגעריקייט

ם ן נייגעריקייט, טשיקאַוועקייט, וויסדדאַרשטיקייט, פֿאַראינטערעסירטקייט
אַזיוו — אַדי : נייגער, אינטערעס, טשיקאַוועס, ז טשי קאַרעשטש :
פֿאַרשגייסט : שפּאַנונג.

וויסדדאַרשטיקער, טשיקאַווער, קעלן, מעל־עסקן אַז'וו — 41- : גייענדיקער
פֿרער צייכן : נווע בדבר, אינטערעסענט.

וו : זיין נייגעריק, זיין טשיקאַרע אַז'יו * אַי : האָבן אַן אינטערעס אין, זיין
פֿאַראינטער רעסירט אין, זע פֿאַראינטריגירט אין, נעמען אַן אינטערעס אין
נאָ- : אַרן, האָק, טשעפען, אָנגייין, אויסמאַכן, זיין געלעגן, גיין דעראַן (דערען,
דערינען) : גיין אין לעבן, נוגע זח עד לחיים : האָבן אַן אינטערעס פֿאַר (צו) :
איד טערעסירן זיך מיט : וועלן וויסן, זיין גערן צו וויסן, יש אַ קעלן
(קעל־אַקן) צו וויין : טד קאַרען זיך : קריכן אין אַלע עטע לעכער :
אַריינשטעקן (אומעטום) די נאָן : קוקן אע יער נעמט טאַפ (טעפל) אַרען : וועלן
מיק מאַס

עס קאַכט זיך ביי יענעם אע טאַפ : שמעקן
אין אַלע טעפ : וועלן וויסן פֿע האָנען די פֿיס
וואַקסן.

אַדי ן נייגעריק, טשיקאַווע, ז טשקאַרנע : טשיקאַווע ווי די מוטער חווה :
וויסדדאַר-

שטיק, (ריסחבאַגעריק : פֿאַראינטערעסירט,
פֿאַראינטריגירט : געשפּאַנט, אָנגעשפיצט : איר
טערעסאַנט, ז איוטערעסנע.

אינוו , פֿראַז : עס רייצט (וועקט) דעם אינטערעס : אויף טשיקאָוועס : האָס
הערט

זיך אין שטעטל ? : אַברהמל, וואָס הערט זיך
אין דיין קרעמל ? : וואָס הערט זיך? נענטפֿערס)
די באַבע יערט זיך, דער מוח קערט זיך, לא
אַרצח, דאָס האָס מען רעדט, וואָס ס'הערט
זיך וואַרפֿט מען אַרויס : וואָס הערט מען אין
וואַרשע? (נענטפֿער) די ווייסל ברענט : וואָס
הערט מען אין ים? (נענטפֿער) מען כאַפט פֿיש :
אַלץ מוזסטו וויסן? : אַן דו וועסט אַלץ וויסן
וועסטו גיך אַלט וועת : ווילסט וויסן, נעם אַ
טוך און וויש נריס) .

שפר : ווער עס וויל אַלץ וויסן דער ווערט גיך אַלט.

זע אויך : אויפֿמערקשמיט פֿאַרשט

812. אומניגערקייט

ס ן ניט־ניגערקייט, ניט־פֿאַראַינטערעסירטקייט, גלייכגילטיקייט אַז״ר —
אַר : גלייכ־

גילט, אינדיפֿערענץ, אינדיפֿערענטיזם : פֿלעג־

מע, אַפּאַטיע, אינערציע — 9־פ .

וו : זח גיט־ניגערקייט, יש אינדיפֿערענט, יין גלייכגילטיק אַז״ר — אַדי : ניט
האַבן (ניט

פֿילן) קק אינטערעס פֿאַר (צו) : ניט אינטע־

רעסירן זיך מיט : שטע אַע אַ זייט, גק זיין

(איר אַז״ר) וועג : ניט מיק זיך אַע פֿרעמדע

טעפלעך (אַע פֿרעמדע געשעפֿטן, אַע פֿרעמדע

ביזנעס נאָ־)) : ניט אַרן, ניט טשעפּע, ניט אַעק :

ניט גק דעראַן (דערע, דערינען) : ניט קימערן,

ניט אויסמאַכן : ניט מאַכן זיך פֿת : ניט זיין

געלעע : זיין אלץ גלייך, זע האָנץ עהאַל : שלאָע אַ בייל נ־פ) : אַר ר די עט, ר
די קאַץ (פֿון מיטוואָך), ווי דער פֿאַהאַשריקער שניי : זיין קאַלט
(קאַלטבלוטיק) צו — 9-פ : זע ניט קאַלט את ניט האָרעם : ניט געבן אַפֿילו אַ
פינטל מיטן אויג : ניט שטע אין : ניט זאָרע זיך וועע : ניט (שכ)פֿרעע זיך אויף
: צוקוקן זיך ור אַ פֿרעמדער (ר אַ זייטיקער, ר ניט אים מיינט מען) : ניט קלערן
(ניט טראַכטן, ז ניט דענקען) פֿת : ניט ליע (ניט קריכן) אע קאַפֿ (אע די ארערן,
אע דער לינקער פאה, אע דער לינקער פיאַטע) : אַריינגק אין אק אויער את
אַרויסגק פֿע צווייטן : גק אין אין אויער אַריין און פֿון צווייטן אַרויס.
אַדין גלייכגילטיק, אינדיפֿערענט, ניטפֿאַר אינטערעסירט, ז איוטערעסלאָויק,
אומנייגעריק, ניט־נייגעריק, אומגעלעגן, אומבאַקימערט, אומבאַזאָרגט,
אומבאַרירט, אומשרגערדיק, ז זאָרגלאָזיק : לעבלעך, נדאַק לוי, לוילעך : קיל,
קאַלט — 09- : אינערט, אַפּאַטש, ז אַפּאַטעטיש . .
אינר : פֿראַן : עט ! : גע ! : ווי־ איך ש־ ! : בלאַטע ! : נאַרישקייטן ! :
שטותים — 414 : אַ דאה מיינע ! : ווייטער אַ דאה : די לעצטע דאה : אויך
מיר אַ דאה ! : מע באַבעס דאגה : מה לט ולאָרה הזאת ? : למה נה אָנכי ? : וואָס
דאַרפֿסטו זיך מק ? : ניט דע באַבעס דאה ! : אַש דאה זאָל זיין מיט : קק
רעסערע דאגה זאָל ווייטער ניט זע גאָל איך ניט האָבן) : קע דעסעת צער (מער
קע צער) זאָל איך ניט האָבן : וועמען אַרט עס : האָב איך אַ זאָרג ! : האָב איך
אַ פּאַק ! : אַ הונט בילט ! : עלעהיי אַ הונט האָט געבולן ! : אַ עסק האָב איך
דער מיט ! : זאָל עס גער עס גייט ! : את אַן די קאַטשקע וועט שריש זאָל יי
שרייען ! : עאַרט מיך ניט אויף אַ האָר : עס אַרט מיך (עס דערגייט מיר) בק
קנעפל : אַט צעקראַץ איך מיר ! : אַט וועל איך מיר קויפֿן אַ זאָרגבער קעלע ! :
איך וועל זיך בייַן (צערע־ן) דעם
פעלץ ! : איך וועל זיך אַ ביסל קלעמען און אויפֿהערן ! : אַ צער אין דאָס,
אַבער ניט מיינער : אַ דאגה אין דאָס, אַבער ניט מיינע : אַ קאַזע געקדט ! : אַ
קאַלטע דירה בך מיר ! : נק אין נק : ניט אין גיט : גיט אע אויך רעכט : דאַרף
מען ניט ! : האָב איך גיט געטראָפֿן ! : אין ליא חפצתי ! : אין לא צחקתי ! : איז
ניט געפֿידלט ! : אין לא פֿידלתי ! : איז (האָב איך) ניט געטאַנצט מיטן בער ! :
זודי בלא : אין שכע ניט קק קלה ! : איז אינה מקודשת ! : אין אינה מיט די

קנישעס ! נ--): בע איך שישגעשטעלט ! : אין אָסול די סופה ! : דאָס אין ניט
 מיין ציג : עס אע ניט מח ציג און ניט מיין רבה־ליכטל : נישקשה : נערער
 מינד ! נאָ-) : מילא ט, אָטור : אויב אייך אין ליב אע מיר (יחא : בע איך
 בדלות ! : איו פיקעלן בדלות : באַשד אָמדתי אָאדתי : העט איך ביים קאָפּ ,
 הענג איך ביי די פֿיס : הענגט מען (הינקט מען) אויף אין פֿוס, זאָל מען מע
 הענגען (הינקען) אויף בידע : אַן דער רוח האָט געטמען די קו זאָל ער שוין
 נעמען דאָס קעלבל אויך : אַן דער הונט האָט געכאַפט דעם בייגל זאָל ער שע
 כאָפּן דעם סידור אויך : מה לי אָכא מה לי אָתם : זאָל זע ממפרעך, אָודרוס,
 לאָקש ! : גלאַט צי שרק'ט—אַ נפֿקא־מינא : אַלץ איינס משה פֿאַרך : אַ ציג
 אָדער אַ פֿערציקער—אַבי ביידע זיינען וודס : אַ קאָץ אָדער ש אינדיק—אַבי
 אַן עוף אויף שבת : קאָפּ אין וואַנט ! : שלאָג דיר קאָפּ אין האַנט (אע קיש) ! :
 שלאָג זיך דין אייגענעם קאָפּ ! : העט זיך און טרענק זיך ! : עס מאַכט ניט
 אויס : * אַן עס מאַכט ניט אויס נעמט מען ריצנאיל (קאָסטאַרקע).
 שפר : עס ייַנש פֿאַראַן זאַכן, שס אַן זיי זיינען דאָ אע גיט שלעכט את אַן ויי
 זיינען ניטאָ איז אויך רעכט : ר עס מאַכט זיך איז רעכט.

276

313. אויפֿמערקזאַמקייט ,

אַפּגעהיט(נ) קייט

ם : אויפֿמערקזאַמקייט, אַפּגעהיט(מקייט, אָנ־
 געשפיצטקייט, אַיִהעריקייט, איבער געליגטקייט, באַהאַרנטקייט אַאָז'וו — י:
 איבערלייטונג, אויסרעכעטונג, באַדאַכטוט אַאָז'וו — וו.
 ייַשובּזדעת, קאָ, מוח, אַכט, אַכטונג, אויפֿמערק, אַיִנהער, פּוונה, זאָרג :
 געהאַרנער קייט, זהירות : איבערקוק, דורכקוק : אויפֿזיכט, אינספּעקציע :
 ונטיקייט, גרינטלעכקייט : הקאָדה, דייקעת : דיקדוקי־סופֿרים, דיקדוקיעויות :
 פעדאַנטיום, פעדאַנטעריע : פֿאַרמאַלעם : פיעטעט, פיעטעם.
 נהיר, אַפּגעהיטע(נע)ר, איבערגערעכר טער, געוואַרנטער, אויסגערעכנטער
 אש'ר — י: פעדאַנט, מקפיד, מדקדק, נַעל־מַדקד, דיק, מחמיר, מהדר, מהדר מן
 המהדרע : פיעטיסט, פֿאַרמאַליסט.
 וו ן זע אויפֿמערקזאַם : שענקען אויפֿמערק־

זאַמקייט : אַכט(וש געק : נעמען (לייע) אַכט : צולייגע דעם קאַפּ (דעם מוח, דעם
געדאַנק) : טאָן מיט קאַפּ (מיט מוח) : באַקלערן, באַטראַכטן, באַרעכענען,
באַדאַכטן, באַדענקען, באַזינען : איבערקלער, איבער טראַכטן, איבערדענקען,
איבערדאַכטן, איבעררעכענען : איבערליע זר : נעמען דך ציט : ניט טאָן
איבערגעאיילט : טהאַכטן צרי מאַל : אויסרעכענען, איבעררעכענען, איבער
קלער, איבער טראַכטן : אַריינקלעת זיך, אַריינטראַכטן זיך, פֿאַרטיפֿן זיך,
אַריינטיפֿן זיך אַוואָו — 3-9 : מקפיד זע, מדקדק זע (בחוט השערש : מדייק
זע, מחמיר זיין, מהדר זיין : איבערציע דאָס שטריקל : פראָטירען.
מאַכן אויפֿמערקזאַם אויף : ווענדן (ציען, צוציען, דערוועקן)די
אויפֿמערקזאַםקייט אויף (צי) : אַנייפֿזן (זאַנציע, אַנטייטן, זאַנדדק,
טיטלען) אויף : אָנווח מיק פֿיטער (מיטן טייטל) אויף : עפֿענען די אויע שיף.
זע געהיט, זע געוואָרנט, ז זע פֿאַרזיכטיק אש'ר — אַדי : אכן — 436 : נעמע
דך אין אַכט : אַרומזע זיך, אַרומעקן זיך : פֿילן (טאַפּח דעם וועג (דעם ונט) :
אַטעמען באַאַרך מיטלש : זע געהאַרנט : אויסמייזן סאַטט : זע אויף דער
זיכערער זייט —) : היק דך (אַפהיק זיך, אויסהיטן זיך) שן : היסן די בי נער
(די עאַמות, די טריט, דאָס מויל) : האַלטן די צוט אין מויל (הינטער די צש :
מעסטן (רענן, צילן) די ווערטער : זיע אַבעה נקים איבער (אויף).
נפֿאַרגלייכומח היק זיך ר פֿאַר אַ בע (שלעכט) אויג, ר אע אויג אַ שטאַך, ר פֿאַר
אַ עב, ר פֿאַר אַ משוגענעם הונט, ר פֿאַר (ש פֿייער, ווי פֿע טרט.
זע, קוקן, מערע, מאַרע, אַבסערק, אַכטגעק, ז באבאַכק : האַע (האַל אע אַרג :
האַלק או אויג דף : האַלע אויפֿן אויע : ניט לאַע פֿע די אויע : קוש מיט זיע אַרע
(באַבע עינים) : עע אויף די פֿיטער : איבער זע, איבערקוקן, דורכקוקן,
אינספעקטיר, קאָנטראָליר : דורכליענע, דורכבלעטעט : באַעקן (באַטראַכטן)
פֿע אַלע זייק (ר מע באַטראַכט או אַתרוג) : האַבן (האַלק) אָפֿן די אויער :
אַנשטעע (אַנשפיע) די דעת : גייע (ענקע) ש אויער : צרעת זיך צו.
אַדי ן דפֿמערשאַם, איינהעריק, קאַפהאַלטיק, מיטקאַפיק, אַעעשפּיצט,
האַרגערדיק, דונטיק, דינטלעך, דונשמע, מדרק, סטריקט, פּריטיקלע נאַ-) :
פּעדשטש, פֿאַר מאַליסטיש, פיעטעטש : באַריט, עהיט, אַפר היט, געהאַרנט,
ויוהר, ז פֿאַרזיכטיק, ז אַסט(אַראַזשנע, אכערדיק, באַרעכנט, באַקלערט,

באַטראַכט, באַדאַכט, באַדאַכטיק, באַזינט, באַזונע, איבערגעלייגט,
אויסגערעכנט, אי בערגערעכנט, ניטשיבערגעאילט, מיטבדיק : קאַלט,
קאַלטבלוטיק אַזיר — 599 .

277

אינוו, פֿראַן : הער ! : יע ! : זמעי (נאָ) רבותי(ם) ! : אַכטוט ! : זעקס ! (נ-) :
אויפֿמערקזאַם ! : זי(ט) וויסן ! : איך וויל, איר זאַלט וויסן (זח, אַן ! : דו
הערסט, משה, ווי די גויע כראַפֿעט ? : מיט קאַפּ ! : גיב אַכטונג ! : האַמער לך
(אַך) : זי נהיר ונהיר ! : הנהר והנהר ! : האַמער והנהר ! : נעם די אויגן אין די
הענט ! : זי רואה ! : צריי הונדערט צען ! : דער אַדון אין מבין בלשון (קלעס
דבר) !.

שפר : שפיל דעם אַתן אַ וויינענדיקס—ער האַט זיך זינס אע זינען : ווער עס
דערזעט ניט מיט די אויגן דערלייגט מיטן בייטל (מיט דער קעשענע) : ווער עס
מאַכט ניט אַפֿן די אויגן מאַכט אַפֿן דעם בייטל : מען באַדאַרף זיך היטן פֿאַר פֿינף
פֿייען (פֿאען) : פֿאַר אַ פֿאַניע, פֿאַר אַ פֿעלדשער, פֿאַר אַ פֿורמאַן, פֿאַר אַ פֿל
יישער את פֿאַר אַ פֿישער : מען דאַרף זיך גיכער (מער) היק פֿאַר מענטע ווי
פֿאַר גאַט : אַז דער מענטש היט זיך היט אים גאַט אויך : פֿריער וועע ק דערנאָך
זיך דערוועגן : צען מאָל טראַכטן, אין מאָל פֿאַרן : בעסער צען מאָל מעסטן און
אין מאָל אַפֿשניידן איידער אַרקערט : בעסער מאַכן אַ קנופּ מיט אַ שליף
איידער אַ שליף מיט אַ קטפּ : פֿריער געמאַכט און נאָך דעם באַדאַכט האַט שוין
ניט איינעם פֿיל אַרות געבראַכט : אַן מען ברייט זיך אַפּ מיט הייסן בלאַזט מען
אויף קאַלטן : אַן מען ברייט זיך אַפּ אויף קאַשע בלאַזט מען אויף גריקע : נאָר
געטראַכט אין נאָך גאַרניט גער מאַכט : אַפֿשר ק טאַמער ברענגט קלאַג און
יאַמער : אַן מען יישובט זיך צו פֿיל נעמט דער אַנדערער דערווייל די פרנסה
אַוועק : בין סטאַשעו אע זיך מִיִּשְׁב ווערט ראַקעו אַ אַקיף : קע בך וקך האַט
מען ניט וו'רענקאַך : זוך ניט קיין פגימה אויף דער זעג.

314. אומאויפֿמערקזאַמקייט, ניט־אַפֿגעהיט(נ) קייט

ס ן ניטשפֿעגעהיט(נ)קייט, אַפֿגעלאַזנקייט, נאָכגעלאַזנקייט, נאָכלעסיקייט,
אומבאַרעכנט קייט אַזו"ר — אַר : אומאַכטוט, פֿאַרועונג, פֿאַרקוקונג,
פֿאַרנאָכלעסיקונג אַזיוו — יי : אַיסר הדעת : ליכטזיניקייט, ז ליכטזע,

אינדאָלענץ, נאַנשאַלאַנס.

צעטאַגענער (צעפֿלויגענער) מלאך : ניט אָפּגעהיטע(נע)ר, אָפּגעלאָזענער
אָזיוו — אַר. וו ן זע ניטשויפֿמערקואַם, זיין ניטשפּגעהיט, זע ניט־געוואָרנט,
זע נאָכלעסיק אַז"ו — אַדי : ניט שענקען קע אויפֿמערקזאַמקייט : ניט נעמען
(ניט לייע) קק אַכט : ניט אַכטוט געבן : ניט אויפֿפּאַסן, ניט היטן זיך : ניט
מקפיד זע, ניט מדקדק וע : ניט צולייגן דעם קאָפּ (דעם מוח) : טאָן אָן קאָפּ (אָן
מוח) : ניט באַקלערן, ניט באַטראַכטן, ניט איבערלייגן זיך. ז ניט באַדענקען :
ניט אַריינגק טיף, ניט פֿאַר טיפֿן זיך, ניט אַריינטראַכטן זיך אָזיוו — 313 :
באַרירן אויבנאויפֿיק (אויבן אויף, אַגבשורחא) : אָפּווענדן די
אויפֿמערקזאַמקייט פֿע : אָפּווענדן זיך פֿע, אָפּקעת זיך פֿע, אָוועקקערן זיך פֿת :
אויסקערן זיך מיק רוקן צו : ניט מערקן : זע בלינד צו : ניט האָבן קק אויע פֿאַר
: זיין אָן אויע : אַרומגק מיט פֿאַרבונדענע אויגן : ניט זען, גיט קוקן, ניט
באַמערקן : פֿאַרזען, פֿאַרקוקן : אויסלאָזן, דורכלאָזן, איבערשפּרינגען,
איבערהיפֿ(ער), איבער היפלען : אָוועקקוקן פֿע : פֿאַרמאַכן (צומאַכן) אָן אויג
(די אויגן) : אַראָפּנעמען די אויע פֿון : קוקן דורך די פֿינגער : איבערמק,
דורכבלעטערן : זע טויב צו : צומאַכן די אויערן : ניט צוהערן זיך צו : ניט
(וועלף הערן : פֿאַר הערן : ניט טראַכטן פֿון, גיט קלערן פֿת : טראַכטן (קלערן)
פֿון עפעס אַנדערש : שלאָפֿן, חלומען : זע ניט הי, זח ניט קק היגער, זיין אע די
וואַלקנס, זיין אין עולם התוהו : זע
אָפּגעלאָזן, זע נאָכלעסיק אַז"ר — אַר : נעמען לייכט, נעמען קאַלט : נעמען
זאַכן ווי זיי גייען : לאָזן זיין : לאָזן גיין (ווי עס גייט) : לאָזן גע דערווייל, לאָזן
הענגען, לאָזן פֿאַלן, לאָזן ליע : אָפּלייע (לאָזן) אויף שפּעטער : פֿאַרנאָכלעסיקן,
פֿאַרזוימען, פֿאַרזאַמען, פֿאַרוואַרלאָזן אַז"ר — 88 : זיך ניט זאָרגן, זיך ניט
דרייען קק קאָפּ, זיך ניט באַדערן נאָ- אַז"ר — 2 זפ . אדי ן
ניט־אויפֿמערקזאַם, אומאויפֿמערקזאַם, ניאָפּגעהיט(ך), אומבאַהיט,
אומאָפּגעהיט(ח, ז ניט־פֿאַרזיכטיק, ז אומפֿאַרזיכטיק, אומבאַטראַכט,
אומבאַדאַכט, אומבאַקלערט, אומבאַרעכנט, אומאויסגערעכנט,
אומאיבערגערעכנט, אומאיבערגעלייגט, נירגעראַרנט, ז אַכטלאָז, געדאַנקענלאָז
: בלינד צו, טויב צו : בלינד ווי די ליבע, ווי אַ מאַמע אויף איר קינד :

ליכטזיניק, גריאציק, אויבנאויפיק, בלאחרנדיק, אגבשורחאדיק, ז איבערפלעכלעך : אפגעלאָזן, אפגעלאָזט, נאָכגעלאָזן, נאָכגעלאָזט, נאָכלעסיק, נאָנשלאָנט, אינדאָלענט : פֿאַר טראַכט, פֿאַרקלערט, פֿאַרחושט, צעוואָרפֿן, צעפֿלויע, צעשאַטן, פֿאַרלוירן (אע געדאַנקעח, צעשטרייט, ז צעשטרויט, פֿאַרשלאָפֿן, פֿאַר אַלומט, פֿאַרטרוימט.

אינר, פֿראַן : גהעקרה געלמא : גאַיסחהך עת : בלאַחרעד : אַגבשורחא : ער אע דאָ און זיין נאָמה אין דאָרט(ח : דער קאָפּ אין אים אע בויבעריק (אין האַצעפלאַץ, אין אַל די רוחות, אויפֿן עולם התוהו אַז"וו) : דער קאָפּ אע מע, די פֿיס אין מצרים.

זען אויך : ריזיקע או, אייליקיט 440, קאַלטבלוטיקיט מ, אינשטעלערישקייט ש.

315. פֿאַרשונג

ס ן פֿאַרשונג, פֿאַרשטונג, פֿרעגונג, רערידירונג אַז"וו : זוכעניש, פֿאַרשעניש, גריבלענש אַז"ר : זוכעריי, פֿאַרשעריי, דיבלעריי אַז"וו — יי.

פֿראַגע, פֿרעג, פֿרעגעניש : קלער, שאלה, קמה, קשיא, האַרבע קשה, קושיא, מרנשאַנה, די פֿינפֿטע קשיה צו מהעשאַנה נ־פ) : קלאַך קשיה, תמיה, שקלדוטרש, הילכתא, סדרה, געשלידער : פֿראַבלעם, דילעמע, טרילעמע, פֿאַראַדאָקס : אויפֿגאַבע, י זאַדאָטשע, טעאָרעם, שווערע הלכה, שרער לערנען, האַרב(ע) ליעניש, האַרב שטיקל משניות : שלדומעלה, שאלה - ותשובה : שאלת־אָכם, שלתעשם אַז"ר : ענין, טעמע — 10 נ : גאָרדישער קנופּ, האַרטע נוס, שווערע קאָרט, פֿאַרוויקלטע פֿראַגע — 443 : סוד, רעטעניש — 1-נ.

אַנפֿרעג, ז אַנפֿרשע, אינטערפעלאַציע : אַנקעטע : פֿרעגבויגן, ז פֿראַע־בויגן : נאָכפֿרעג, ז שכפֿראַגע : איבערפֿרעג, ז איבער פֿראַגע : אויספֿרעג, י דאָפֿראָס : אינטערוויו : עקזאַמען, פֿאַרהער, פֿאַרהערעניש, הערונג, קרייצפֿאַרהער, דריטער דאָד, טוירד דעדי נאָ-) : אויספֿאַרשונג, זאָנד, עקספֿלאַהאַציע : י סליעדסטווע, י ספֿראַווקע : חקירה, חקירר ודרישה, דריוחקירה, דמואָשבון : אינקרי זיציע, פֿייערפֿרוּר, פֿייער־פהאַבע : שטודיע, אַנאַליז, צעגלידערוט, דיסעקציע — 9-- : זוכונג, הויזזוכונג, רערזיע, אַביסק(ע), חיפוש, בדיקה :

אונטערזוכונג : פאָליציע, געריכטיקע אַאָז"ר אונטערזוכונג : אינספעקציע, איבערקוקן, דורכקוקן, סהאַט(ח, סמאַטרע : אויסקוק, אויסשפיר, רעקאָנעסס, שפּיאָנאַש. פֿרעגער, פֿראַגעשטעלער, קדה־פֿרער גער, מקק : אינטערפעלאַנט, אינטערוויער, אינטערוויו־ער, אויספֿרעגער, פֿאַרהערער, עקזאַמענירער, עקהאַמענאַטאָר : פרומער, זר מער, גריבלער, פֿאַרשער אַאָר — יי : קנור(ע) : חוקר־דורש, בוחדובודק, אויספֿאַרשער, גער ריכטשויספֿאַרשער, אונטערזוכער, סליעדן וואַטעל, אינקוויזיטאָר : צענזאָר, קאָנטראָלי(אַר, אינספעקטאָר, רעוויזאָר : פֿאַרער אינסטיטוט, פֿאַרשסטאַ(נ)ציע : שקעטע־קד מיסיע, אויספֿאַרדקאָמיסיע, רעוויזירקאָ-

279

מיסיע אַאָז"ר : אויסקוקער, לוגער, לאַקערער, לויערער, אויסזער, אויסשפירער, מרגל, י האַזוועדטשיק, סקויט : דעטעקטיוו, נאָכשפירער, שפּשן, שפּיק, שפיצל, געהייסשגענט, פֿיסקאַל, י שישטשיק : נ-) סמך, מענטע, אַחור : פינקערטאָ, שערלאַק האַלמס.

וו : מאַכן אַן אָנפֿרעג (ז אַן אָנפֿראַגע) : אָנפֿרעגן זיך, אינטערפעלירן, אַנקעטיזירן : נעמען אַן אינטערוויו, אינטערוויו־ן : עקזאַמענירן, פֿאַרהערן : נעמען אויפֿן פֿאַרהער (אויפֿן קרייצפֿאַרהער, אויפֿן ציהונדער, אויף דער רייף, אויפֿן צימבל, אויף דער ווענטקע, אויף דער האַצקע, אויף דער עינוי) : נעמען צום סמיק : בעטן אַן ענטפֿער, פֿאָדערן אַ דיך וואָשבון : פֿרעגן : פֿרעגן אַ שאלה (אַ קשיה אַאָז'וו) — " : שטעלן (אויפֿהייבן, אויפֿוואַרפֿן, פֿאַרגעבן) אַ פֿראַגע (אַ שאלה אַאָז"ר) : אויספֿרעע : פּאַמפען, מעלקן, צאַפֿן : אַרומפֿרעגן, פֿושנדערפֿרעגן, איבערפֿרעגן, נאָכפֿרעגן (זיך), ז ספּראַווען זיך : פֿרעגן קיכעלעך : פֿרעע בחרם : פֿאַרלייגן אַ קלאַץ : צודריקן (צשפּאַרן) צו דער (צום) וואַנט.

אַרומקוקן זיך : זוכן, שנאָרן, האָרן, זיפֿן : זוכן את זיפֿן, זיפֿן און זוכן : מישקעווען, חיפּושן : טאַפֿן, שפּיר, פֿילן, — לויזן, בודק זע, בודק אַמץ זפֿן, קדקענ(ען), קדקעווען : גאַזוכן, באַטאַפֿן : דאָבן זיך, דיבלען זיך, קאָפעען זיך : אַקערן, גרונטעווען : ראַיען זיך, רייען זיך, נישטערן, נאָרען זיך, ניאָרען זיך, באַברען זיך, פּאַרקען זיך : פֿישן : אומזוכן, אומשנאָרען, אומגישטערן :

אַרומזוכן : אויסקלינגען אַלע גלעקער (גלאָקן) : אַרומשנאָר(ע)ן,
 אַרומנישטערן : אַרומאַיפּושן, אַרומטאַפּן, אַרומנִדקענ(ע)ן, אַרוממדקעווען :
 נאָכזוכן, נאָכפֿאַרש, נאָכגריבלען : דורכזוכן, דורכנישטערן, דורכזיפּן, *
 דורכלויע, דורכפֿאַרע, דורכאַקערן : איבערזוכן, איבערנישטערן, איבערגראָבן,
 איבעררייַע: אויסוואַלן, אויסשנאָר(ע)ן, אויסנייער טערן, אויספֿילן, אויסטאַפּן,
 אויסאַדקענ(ע)ן, עך ,
 אויסמדקעווען : אויספֿאַרע, אויספֿאַרשטן : אויספֿראָבען : אויספֿאַפּן,
 אויספֿלשדרעווען : אויסשאַבן, אויסגריבלען, אויסאַקעק, אויספֿייש : קוקן באַבע
 עינים (מיט זיבן אויגן) : קוקן אין יעדער לאַך, קוקן אין יעדער (יעדן) ווינקל :
 זוכן מיט די אויגן : אַפּדרייען זיך דעם קאָפּ זוכנדיק.
 נפֿאַרגלייכונגען) גראָבן זיך (ראַיען זיך, ריען זיך אַז"וו) ווי אַ חזיר, ווי אַ
 מולטוואָרעם, ווי אַ קראָט, ווי אַ הונט : זוכן ווי דער אַרעמער דאָס מזל , (רי)
 מיט ליכט, ווי אַ בלינדער אַ קערנדל : בודק זיין בחוט השערה.
 מאַכן אַן אויספֿאַרשונג (אַ חקירה־זודרישה) — " : אַרייַטיין אין, אַרייַנקוקן אין
 : פֿאַרש, פֿאַרשטן, חוקר זיין, חוקרודורש זע : זאָנדירן, עקספּלאָרירן : נ־
 חורש, קעל־דברן : י סליעדעווען, פֿראָבען, פֿאַפּן, פֿלשדרעווען, גיע אויף
 ס'קאָפּ : טאַפּן (אַנטאַפּן) דעם פּולס (דעם דופֿק) : שטודירן, דורכשטודירן,
 אַנאַליזירן, צעגלידער, צענעמש, צעלייגן, אַנאַטאָמירן אַז"ר — 3-9 : מעסטן,
 וועגן : רעוויזירן, אַרומקוקן, דורכעקן, אונטערזוכן, י פּאַווערייען,
 סמאַטרעווען, עקזאַמענירן, אינספּעקטירן, באַזען, באַקוקן, קאָנטראָלירן,
 דורכקאָנטראָלירן, דורכבלעטערן, צענזורירן : איבערזען, אי בערקוקן,
 איבערגיין, נאָכזען, נאָכקוקן : אויפֿעפֿענען (ז אויפֿשלאָע) אַ ספֿר.
 זוכן : נאָכגיין אַ שפור (אַ סליאַד, אַ סליד) : שפּירן, שמעקן, ניוכען, שנאַפּן,
 וואַנכען : לאַקערן, לוייערן, לוע, שפּיאָנירן, שפּיאָנעווען, שפּיייען, מרגלען,
 רעקאַעאַסצירן : אונטערקוקן זיך, טשאַטעווען, טשיקערען, לאַוירן, ז לאַור
 רירן : אַרומשמעקן, אַרומניוכען אַז"וו : נאָכשפּיר, נאָכשפּיאָניט אַז"וו :
 אויסשנאָר(ע)ן, אויסזען, אויסקוקן, אויסשפּיאָנירן, אויסמרגלען אַז"וו.
 אַדי : פֿרעגערש, זוכערש, פֿאַרשערש, פֿאַרשטערש, ריבלערש, אינקוויזי
 טאַריש: פֿראַבלעמאַטיש, אַנאַליטיש אַז"וו — ".

אינוו, פֿראָ : האָז : מז : וואָז : ווי פֿיר ! : האָס אע ? : וואָס אין דער מער ? : וואָס
א די משה ? : מאַי סעמא ? : וואָס אין די סיבה ? : וועגן וואָס גיט עס ? : פֿאַר
וואָס ? : האָרום ? נח : ווי קומט עס ? : ר איז דאָס ? : שך האָס ? : שך ווען ? :
נאַכסאַל ? : צו וואָס ? : ווי אַזוי ? : ווער ? : ווען ? : ווי ? : וויהע ? : וועמען ? :
וועמע (מס) : מה טובו אַל עובר נה ? : וואָס טוט זיך מיט אים ? : וואָס אין מיט
אים דער מער (י די קלאָג) ? : מיטן שטעקן אין דער ברייט : אַיקו, בלייבט אַ
חיה (, וועט משיח קומען את וועט פֿאַרענטפֿער : ווער ? נענטפֿערס) דער ווער
אַלע, לעקש בער, לעקש דער בער מיינער אַ שווער.
שפר : אַ טאַפּ אע וואָגן זאָט ניט : פֿרעע קאָסט קק געלט ניט : ווער עס פֿרעגט
פֿיל דעם ענטפֿערט מען פֿיל : ווער עס פֿרעגט אַ סך האָלות באַקומט אַ סך
תשובות : אַן מען פֿרעגט דערפֿרעגט מען זיך : ווער עס פֿרעגט דער בלאָדזשעט
ניט : אַן מען פֿרעגט אַ סך בלאָנדזשעט מען ווינציק : בעסער צוויי (צען) מאָל
פֿרעע איידער איין מאָל בלאָנדזשען : בעסער פֿרעגן אַ אַעה איידער בלאָנדזשען
אַ מיטט : פֿאַר פֿרעגן (פֿאַר אַן אַנמוט) קומט קע פֿאַטש ניט : אַ שאלת-אַכם אע
אַ האַלבע תשובה : אויף אַ מעשה פֿרעגט מען קק קשיה ניט : אַע מקיין באַנדה
: ססם מקע אַ-זאָרץ : אַ מקע פֿאַלט אַמיד אע דער בלאָטע אַרין : אַן מען פֿרעגט
צו פֿיל פֿאַלט מען אע אַ בלאָטע אַרע : אַן מען ווייס אַליין פֿרעגט מען ניט
שדערע : אַן מען וויל מט בודק זיין (קדקענ(ש)) איו אַלץ טרייף : אַן מען
פֿרעגט פֿרעגט מען זיך או מַפֿטיר : (אַן מען פֿרעגט) אַ שאלה אין טרייף : אַ
האַלבע שאלה איז טרייף : פֿרעגן זאָלסטו פֿרעע—אַבער ניט גלייבן : די בעסטע
קשיה אויף דער וועלט אין קאַשע מיט יויך.
316. עקספּערימענטירונג
ס : עקספּערימענטירוט. פּרוווע, פּרובירונג אַאָז'ר פּ יי : עקספּערימענט, פּרוו, פּראָ-

בע : קאַנטראָלפּרוו, פֿייערפּרוו, וואָסער-
פּרוו אַאָז'ו : טעסט, ז פֿאַרזוך, טרייעל ו—) :
נאָיע : אויספּרוו, עקספּערימענטאַציע : עמ-
פּיריק, אינדוקציע, טענטאַטיווער מעטאָד :

ספעקולאַציע : פרורציט : פרור־סטאַ(מציע,
 עקספערימענטאַלע סטאַ(מציע.
 עקספערימענטאַליסט, עקספערימענטי־
 רער, עקספערימענטאַטאָר, (שיס)פרווער,
 (אויס)פראַבירער, ז פאַרזוכער.
 וו ן מאַכן אַ פרוו (אַ עקספערימענט אַז'ר) — - : עקספערימענטירן, פרווון,
 אויס־

פרות, פרובירן, אויספרובירן, טעסטירן,
 ז פאַרזוכן : זוכן אַ וועג : טאַפן (פֿילן) דעם
 וועג : טאַפן דעם פולס (דעם דפֿק, דעם דופֿק):
 פרות דעם כוח (דאָס מזל, דאָס גליק) : לער־
 נען זיך שערן אויף אַ פֿרעמדער באָרד : פֿאַר־
 וואַרפֿן אַ נעץ : זען וווּהע דער ווינט בלאָזט :
 נעמען (שטעלן) אויף פראָבע : שטעלג פֿאַר אַ
 נסיון.

אַדי : עקספערימענטאַל. ספעקולאַטיוו, טעמ טאַסיוו, עמפיריש.
 ס ן פֿאַרגליכע, אילוסטרירט, קאָלאַציאָנירונג אַז'ו — יי : פֿאַרגלייך,
 גלייכונג :

בילדערישע, גלייכשטאַפּלדיקע, לאַקאָנישע,
 נידערנדיקע, נעשטיווע, עמאַציאָנעלע, פּרע־
 פּאַזיטיווע, פּאַסטפּאַזיטירע, שטייגנדיקע
 אַז'ר פֿאַרגלייכונג : גלייכעניש, פֿאַרגלייכע־
 נש, ז קאָמפּאַראַציע : ערך, פֿאַרהעלטעניש,
 אַסאַציאַציע : אַנאַלאָגיע, שאַלאָגזם, גנר־
 אָווה, קלזחומר, קל־זחומר אָן בנו אַל קל־
 זחומר, צדזאָווה שבאָם, קאָלאַציע, פּאַראַ־
 לעל, פּאַראַלעליזם : אָשל, ביישפּיל, דוגמא,
 פֿורעם, מוסטער, געמעל, אָנכאַפּ, ז פרימער :
 קאָנטראַסט, היפּוך : אילוסטראַציע, געמעל־

געבונג, בשפיל־ווייזוט : אלעגאָריע, מעטאָ-
וו : פֿאָרגלייכן מיט : גלדכן צי : ציען אַ פֿאַראַלעל צי : לערנען (אַפֿלערנען,
דרשענען) אַ

קל־וחומר : (אַנשקעגנשטעלן, קאָנטראַסטירן,
קאָלאַציאָנירן : אילוסטרירן : געבן אַ אָשל (אַ
געמעל, אַ ביישפיל) : קל־ען, אָנכאַפֿן : שטעלן
למופֿת (לדוגמא) : שטעלן פֿאַר אַ שפיגל :
מוסטערערען לויט.

אַדי : געגלייכן צו, ענדלעך, ענדלעך נייאַל) — 10 : אַנאַלאָגיש, קאָמפּאַראַטיוו,
אָשל־

דיק קאָנטראַסטיק, אילוסטראַטיר : אַלער
האַרע, מעטאָפֿאָריש, פֿיטראַטיוו אַאָז"וו — 374.
אינר, פֿראַן : אין פֿאָרגלייך מיט : אין קאָר טראַסט צו (מיט) : לנבי : כלפי :
בערכ־

דיק : פֿאַרהעלטענישמעסיק : לאָשל : כדומה
שיל : צום בליישישטיפֿט נ־פ) : ז נאַפּרימער,
ז נאַפּשקלאַד : בדרך אָשל : אָשל לאָה הדבר
דומה : צו האָס אין די זאַך געגלייכן.
שפר : יעדער קל האָט זיין נימשל : אַ קל אין (נאָך) ניט קק האָיה.
318. דערווייזונג

ם ן דערווייזוע, באַווייזוט, אויפֿווייזונג, באַגרינדונג אַאָז"וו — יי : באַווייז :
דרינגדער־

ווייז, אומשטאַדן־דעררייז, אינדיציע־דערווייז
אַאָז"ר : ראיה : ראיה מן התורה : ראיה לדבר :
סכום ראיות : באַצייגעניש, אָות, מופֿת, מופֿת
חותך, אומת ומופֿתים : דערווייזמיטל, פרוור
שיין, פרובירשטיין : דערוויישריפֿט, שע,
דאָקומענט, צייכן, קימן אַאָז"ר — פפנ .
עדות : מינדלעכע, שריפֿטלעכע עדות :

אויטענטי(פֿי)קאָציע : וועריפֿיקאָציע : אַטעס־
 טאַציע, באַשטעטיקונג, קאָנפֿירמאַציע, ווידוי, לעגיטימאַציע : גאַראַנטיע :
 שבועה — 8-ב : (אַרויס)זאָג, דערקלערונג, באַהויפֿסונג — זפב : (דאָס)
 עדותעאָע, עדות־ (אויס)זאָג, שיתשדות, דעפּאָזיציע : אויפֿווייז, דערווייז,
 מאַניפֿעסטאַציע, דעמאָנסטראַציע : באַווייזע נ—) .
 שטיין, שטיצע, שטיצפֿונקט, דערווייז גרונד : באַזע, באַזיס, אָנהאַלט,
 אָנהאַלטענש, אָנשפּאַר, אָנלען, סמך, קמך מן התורה, אַסמכתא (בעלמש, קאָ
 משמע לן : רעפֿערענץ, ציטאַט, ז ציטאַציע : פֿאַקט, ז טאַטזאַך, פֿאַקטן, שטאַנד
 פֿון די זאַכן : צושטעל, עקזי ביט נאָ—) : קאָרפּוס דעליקטי : עקספּערטע(ש),
 קריטעריע, קריטעריום : אינדוקציע, פרעמיס(ע).
 עדות, עדותעאָגער, דעפּאָנענט, עד־ראיה, אויגדעדות, ביישטייער, בשעער :
 עעמיעה, אויער־עדות : אונטעראויגלער : קרוידעדות : קשרער, אָסולער עדות :
 שרעדות אַאָז"וו.
 וו ן באַרייע : באַרייע באותות ומופֿתים : באַווייזן שוואַרץ אויף ווייס :
 אויפֿווייזן, דער ווייע, איבערציע. אויסברענגען, אַרויסברער גען,
 אַרויסשטעלן, אויסרשן, צייע, טייטן, דעמאָנסטרירן, מאַניפֿעסטירן : ברענגש
 בד ווייזן (ראיות) : עדותן זיך מיט, אויספֿירן זיך מיט : זיין אָן עדות :
 אויסשטעכן די אויגן (אָן אויג) : פֿירברעטען (פֿאַרברענגש, פֿאַרפֿירן, שטעלן)
 אָן עדות : שטעלן אָנים אָל אָנים : שטעלן אויג אויף אויג : אָנימען,
 קאָנפֿראַנטירן : עדות זאָגן, מעיד זע : אָפּגעבן אַ גאַית־עדות : דעפּאָנירן,
 אַטעסטירן, לעגיטימירן, אויטענטי(פֿיצקן) : באַשטעטיקן, (גרונט)פֿעסטיקן,
 באַהויפֿטן, קאָנפֿירמירן, פֿאַרזיכערן, גאַראַנטירן : שווערן — 8-נ : וועריפֿיצירן,
 באַגלייביקן : באַקרעפֿטיקן : אונטערשטיצן (באַפֿעסטיקן) מיט : שטיצן זיך
 (סומך זיין זיך, אָנלענש זיך, אָנשפּאַר זיך, באַזירן זיך) אויף : באַדינדן אויף :
 פֿאַררופֿן זיך (באַציען זיך) אויף : אָפּשיקן צו : ציטירן : פֿעסטשטעלן,
 פֿעסטזעצן.

גרינדעט) אויף אַאָז'ר — יי : והראיה : והאָ ראיה : האָ נברא והאָ דסקא : נ—)
 האָ נברא יהאָ צאצקע : נ—) האָ גברא והאָ טראַסקע : ניתי ספֿר ונחזה : נקרא

לנערה ונשאלה אַת קיה : ס'אין אַ ראיה פֿון דער הפֿטורה : עס אין אַ ראיה פֿון דער אַלטער באַבע איה.
 נפֿאַרגלייכונגע) עס אין אַ ראיה ווי האַרנישט : עס אין אַ ראיה ווי צוויי (דריי, צען) מאָל שרויט, ווי צוויי מאָל צוויי אין פעטרישקע, ווי באַביויך, ווי אַ טאַרבע פֿלעקער : עס אַע אַ מאק ווי די באַבע הייסט מיה.
 שפּר ן המוציא מחקירו אָליו הראיה : על־אִי
 שנים עדים נקום דבר : פֿון אָמר אַנײ אין (נאָך) ניט קע ראיה : אַ אָשל אין נאָך
 ניט קיין ראיה : אַין מקיאים (מאַיאין) מאיה מן השוטים : פֿע אַ נאַר קען מען
 קיין מאיה ניט ברענגען : אַ בלעכער און אַ קוימינקער (קוימעדקערער) נעמט
 מען ניט פֿאַר קיין עדות : אַן דער מענטש פֿאַלט זאָגט אַפֿילו די שפּין אויף דער
 וואַנט עדות קעגן אים : אַ שטיין פֿון דער וואַנט זאָגט עדות : פֿאַר אַ שטומען (אַ בלינדן) עדות לויפֿן די גובים ניט אַוועק : עדות מאַכט פסלות.
 319. תנאײקייט

ס ן תנאײקדט, באַדינגטקייט אַאזיוו — אַדי :
 באַדינג, באַדינגונג, תנאײ, פּראָוידע, אויסנעם, רעזערוואַציע, קאָנדיציע,
 פֿאַרבאָדינג, הוּחַה, פֿאַרהנחה, ז פֿאַרויסזעצונג, באַגרענעצוט, ז באַשרענקונג,
 לימיטאַציע, סטיפּולאַציע : קוואַליפֿיקאַציע, מאַדיפֿיקאַציע.
 וו : אויסנעמש אַ תנאײ (אַ באַדינג אַאזײו) * ס :
 מאַכן אַן אויסנעם (אַ רעזערוואַציע אַאזיוו) פֿ- : באַדיען אויף, ז פֿאַרויסזעען,
 קוואַליפֿיצירן, מאַדיפֿיצירן, מאַדולירן : אַננעמען אַז, נעמען אין באַטראַכט אַז,
 בשרענעצן אויף,
 ז באַשרענקען אויף, לימיטירן, מאַכן אַפהענגיק פֿון : קאָנדיציאָנירן.
 אַדי : באַדינגט, באַדינגלעך, תנאײק, קאָר דיציאָנעל, ז פֿאַרויסגעזעצט, קאליפֿי
 צירט, אַפהענגיק.

אינוו, פֿראַן : אַזוי : אַן : בשאײ : מי* דער פֿאַרשטענדעניש אַן : אין דער
 האַערה אַן : אין דער הנחה אַז : אַנגענומען (אויסגענומען) אַז : נויח אַן : איבער
 הויפט אַן : ווער שמועסט אַן : ווער רעדט אַן : ווען אין דאָס גערעדט געוואָרן :
 באַה דאָרים אַמורים : ווען : אויב : שיבער : באָם : באופֿן : אין פֿאַל : אויב
 אַזוי : אַם קן : דען : אַך : זעענדיק אַן : צוגעבנדיק אַי : אַננעמענדיק אַן :

נעמענדיק אלץ אין באַטראַכט : היינט : נאָך : אַנאָר : אָבער : זינדערן נאָר-) :
 ערשט : לאַפּוקי : י טילקאָ : אַלא וואָס : אַלא מה : אַלא מאַי : אַלא וואָדען :
 זיסט : אַזיסט : אַניט : זונסט ני-) : שיב נישט : אַלא נעט : באָם לא : באָם לאַר :
 דערקעע : אַקעגן אע : ספּדן : (שכינע : כאַנל : ניבל : להיא : עלעהיי :
 ניש(ט)מער וואָס : ז אַפּגעיען פֿע : אַפּגערעדט דערפֿון וואָס : ניט געקוקט אויף :
 ניט קוקנדיק אויף : ז טראָץ דעם וואָס : בקל !את : כולי האַי : ווי עס זאָל ניט
 זע : וואָס עס זאָל ניט זיין : אונטער (ביי) אַלע אימשטאַנדן : יעדן פֿאַלס : אַלן
 פֿאַלס : אַל קל אַנים : בקל אופֿן : בקל האופֿנים : אַפֿילו : ז זאָשר : צו מאָל(ט)
 : באַדע : סע : סיידן : צייטן : אַמער : ווען ניט וואָס : כאַטש : כאַטשע :
 כאַטשיק : כאַטשבי : כאַטשביק : כאַטש אַפֿילו : הנם : דרקא : ווען אויך נאָר-)
 : ווי וויל נאָר-) : אַף-על-קי (קח : אַעפֿ"ב : דאָך : פֿאַרט : נאָך אַלעמען : נאָך
 דעם ווי : ווי באַלד : י פּריטאָ : פֿון דעסט וועגן : פֿון דען נייאַק : פֿון דעסטערט
 וועע נאָר-) : לעולם.

העטער-פעטעך : ווען די באַבע וואָלט געהאַט אַ באַרד וואָלט זי גערען אַ זיידע
 (האַלט זי געדאָונט פֿאַרן עמוד) : ווען די באַבע וואָלט געהאַט רעדער וואָלט זי
 געווען אַן אַממבוס (אַ

סאַהאַאר) : די קאַץ זאָל לייגן אייער האַלט זי געווען אַ הת : אויב אַזוי אין
 מיטוואָך דער ברית : אַן דער צער פֿת טראָע איז יאָ אַזוי גררס לאַז אע כאַטש
 דאָס קינד האָבן אַ דויערט : אַם קן, אַן דער צער ק טראָע אין יאָ אַרי רויס, למה
 נה אַנכיו.

נ. מיגלעכקייט

ס : מיגלעכקייט, מעגלעכקייט : משעותדי קיט, קענזיניקייט, ז
 האַרשענלעכקייט, ז וואַרשיינלעכקייט, ענלעכקייט, קרובֿלאַמתדיקייט,
 גלייבלעכקייט אַז'וו — ר : יכולת, פּאַטעע, פּאַטענצשליטעט, האַאַרש :
 אויסעק, אויסבליק, אויסזיכט, שנס, ענס נ—ז.

וו : זש מעלער, זח' מעיעד. זש גע—ל, זזע האַרשינלעך אַאָר — י : זע קרוב
 לאַמת, זש הרוכֿ לעדאי : יש גדרך הלכֿע : זע אין די גרענעצן פֿת מיגלעכקייט,
 זיין בנדר היכולת : טראָע מיט זיך די מיגלעכקייט : ניט זע אַפּגעפֿרעגט : האָבן
 שנק (אויסויכטן) : (גשווענדן זך אע, זיין געווענדט אע — נגב : מאַכן מיגלעך,

פֿאַרמיגלעכן, פֿאַרמעגלעכן, ז דערמיגלעכן, ז דערמעגלעכן.
אָדי : מינלעך, מענלעך, געהאַלט, גאַקט, מקלעך, אויספֿירלעך, אויספֿירעריק,
דורכפֿירלעך, ז פֿאַרררקלעכבאַר, דעררייכלעך, צוטריטלעך, צוגעעלעך :
דענקערדיק, נליבעווידיק, גלייבלעך, גלייבווערדיק, צולאָזלעך, פֿאַרשטענדלעך,
בערפֿלעך, האָטירלעך, קרובלאַמתדיק, קרובשלזשכלדיק, ז וואָרשיינלעך,
ארעשעלעך, האָרענלעך, זשישאַר, אַאַנימדיק, משאַעותדיק, קשח, מסאַמאדק :
פֿעיק, קאַפּאַבל, קאַפּאַר(ל), קאַפּאַל, רוי, עול, מסוגל, מועד, אַנקרייטיק,
אונטערגעהאַרפֿן, י פּאָדלעגלע, גרפּליך, רעליק.

אינוו, פֿראַן : ע־ קש יש : ע־ קע גע־ן : עס קען זיך מאַכן : עס קען זיך טרעפֿן :
עס קען זיך (עס לאָיט זיך) שיקן : עס לאָיט
זיך רעדן : עס (גע)שיקט זיך : עס קען געמאַלט
זע : עס ליגט זיך אויפֿן געדאַנק (אויפֿן אַכל) :
עס פּאַטו(קפעט זיך אע קאַפּ : עס אע צו
גלייבן : עס אין צו באַנעמען : עס אע צו באַר
רפֿן : עס אין צו פֿאַרשטק : עס אע פֿאַרצו
שטעלן זיך : עס אין צוצולאָזן : עס אע אָנצו־
געמש : עס איו צו ריכטן זיך : אָפֿשר, טאַמער
— בבנ : מען קען גאַר ניט וויסן : עס אין אַ יאָכן :
עס אע אַ סאָרא : צען צו אינס : מסאָטא :
מהסאָם : מן הסאָם : די משאַעות : ס'האַט אַ
אָנים : אָט אַ אָנים : עס קער ית : עס גערער
שפר : אַלע מעגעלעך זיינען פֿלשק נ־).

321. אוממיגלעכקייט

ם : אוממיגלעכקייט, אוממעגלעכקייט, אומגלייבלעכקייט, אוממשעותדיקייט,
אומ־

קענזייניקייט, ז אומוואָרשיינלעכקייט אַאָזר
— אַר.

וו : זיין אוממיגלעך, זע אוממעגלעך : ז זע ניט־ראַרשיינלעך אש'ר פ ר : ניט
האַבן

קע אויסקוק (קין אויסזיכט, קק שס) : האָבן
ווייניק אוימכטן : האָבן אַ קליינעם שס (אַ
האָפן אויסקוק).

נאוממיגלעכקייט זע אע צוויי פלעצער
חטמת (אויף צוויי י(שרידן) : געבן זיך אַ עש
אע שטערן : וועלן דעם פאַרך מיט נערזלטע
האַר : מאַכן א שני האַמלקעס : בויע שלער
אַדי : שממעלעך, אוממעגלעך, רק אוממיגלעך (אוממעגלעך), ניט שיקלעך, ניט
געמאַלט : אומאויספירלעך, אומאויספירער

דיק, אומדורכפירלעך : אומצוטריטלעך, אומ צוגענגלעך : אומדענקלעך,
אומדענקערדיק, קרם דענקלעך : אומדערדיכלעך, אומבד זיגלעך, ז
ארסיכסלאָן : אוממשאַעותדיק, אומקענזייניק, ז אומהאַרשיולעך,
אומוואָרענלעך, אומגלייבלעך, אומגלייבערדיק : אומפאַר שטענדלעך,
אומבאַגרייפלעך, אומנאַטירלעך, אומדערלאָזלעך, אומצולאָזלעך.

אינוו, פֿראַן : ע- (גש-יקט זיך ניט : עס גיט ניט : עס קען ניט אָנגע : עס קע גיט
עק : עס קע גיט טרעפֿן : עס קען ניט געמאַלט זע : עס לייגט זיך ניט אויפֿן אַכל
(שיפֿן געדשק) : עס פֿאַטו(קפעט זיך ניט אין מוח — 3- : עס קען קע מאַל ניט
זע : ארף קע פֿאַל ניט : באַע אופֿן ניט : עס איז שר קיין שמעל ניט : עס אע
שווער צו גלייבן : עס אע ניט צו גלייבן : עס אע ניט צו פֿאַרשטק : עס אע ניט
צו באַגרייפֿן : עס אע ניט צו באַנעמע : עס אע ניט תּופֿס צו זע : עס איז ניט אָיג
צו זע : עס אע ניט פֿאַרצשטעלן זיך : עס אין ניט צוצולח : עס אע ניט
אָנצונעמען : עס איי ניט אויסצומאַלן זיך : מש האַט ניט געהערט פֿע אַזאַ שך :
עס אע שר קע פֿראַגע ניט : עס אע קעע אַכל הר : היאָכן? : היכא אַימצא? : ניט
מין זשע? : ר קען עס געמאַלט זע? : (ר) געשיקט זיך עס? : שפּילן די דילן,
קאַנצן די האַנצן.

שפּרן מע קען ניט איבערלויפֿן די לאָנה : מען קען מיט אַ שפּענדל די מליע ניט
פֿאַטטאַפֿן : מען קען מיט אַ לעפֿל דעם נם ניט אַרסשעפֿן : די בעסטע הון קען
ניט שייסזיצן צוויי הינדלעך פֿון איין איי : פֿון אק אַקס קען מען קק צוויי פֿעלן
ניט דנדן (ציט מען קק צוויי פֿעלן ניט אַראַפֿ) : פֿע דעם בעסטן קאַרפּ קען מען

שר האבן אק קארפנקאפ.

שנ . געוויסיקייט

ם : זיכערקייט, אַנקפֿקדיקייט, גערס(קקייט, פּאַזיטיווקייט אאָן'ר — אַדי : זיכערהייט, געוויסהייט, נודאי, בטוחות : פֿאַקט, ז טאַטשר. רעאַליטעט : דאָמע, תורה, מרת־מער : איבערצייטנג, גלויבן — 9-ב.

וו : זע זיכער אע, זק פּאַזיטיוו נ—) אאָז"ר — אַדי : זיין מחע (אויסער) יעק קפֿק (צווייפֿל) : גיט צולאָזן קע קפֿק (צווייפֿל) : גע אויף או איזערנער (זיכערער) בריק : גע שיף אַ גלייכן וועג (לשר) : מאַכן זיכער : פֿאַרזיכערן, איבערצייט, ז פשיקאָנע — 4-נ : פֿיקסירן, דערווייזן, באַרח, פֿרייע — 18- . אַדי נ זיכער, שנץ זיכער, זיכערלעך, געריס, פערנע, אויסגעמאַכט, באַשטימט, דער פֿיניטיר, רעזאָלוט, אַבסאָלוט, פּאַזיטיוו, האָר האַפֿטיק, פֿאַקטש, ווירקלעך, פֿאַרגרונטיקט, באַגרינדעט, דערווייזן, באַריע, אַפּאָדיקטיש, אומפֿעליק, ז אומפֿעלבאַר, אומפֿאַרפֿעלט, האַראַנטירס, איבער(גשציגט, אַקסשמאַטיש, דאָגמאַטש, פראַמאַטיש, קאַטעגאָריש : אור צווייטייטיש, ז אומצוויידייטיק : אַנספֿקדיק, בליי־ספֿקדיק, אַנצרייפֿלדיק, ז צרייפֿללאָן, ז אומצרייפֿלהאַפֿט(יש, דעצידירט, אַנטשיידן, ששיידן, אומאַפֿרעגלעך, אומאַפּווענדלעך, אומרידערשפרעכלעך, אומבאַשטריטלעך, אומאַפֿלייקנדלעך, אומבאַדינגט, אומבאַדיר לער, אומאויסמיידלעך, אומפֿאַרמיידלעך, אומאַפּניגלעך, אומבייטעוודיק, אומפֿאַרער דערלעך : אויסדריקלעך, בפֿירש, ז אויסגער שפּראַכן, באַוווסט, באַשימפּערלעך, שיר פערלער, אויעשנילעך, קלאָר : קלאָר און לויטער, קליפּ ק קלאָר : אויבנאויפֿיק, יאַמנע ושסוע, רע רויט, בולט אאָז'ר — 3-ב : זעלבסט פֿאַדעטענדלעך, אָשוט : ראיעל, סאָליד, ק(ו)ראַנט, באַוואַרנט, פֿאַרלאָזלעך, מאָר גיביק, ז מאַסגעבנדיק, אויטענטיש, אויטאָרי טאַטיר, אַפֿיציעל, אַפֿיציעו.

323—322

נפֿאַרגלייכונגעז זיכער ווי גאָלד, ווי דער טויט, ווי מיטן טויט, ווי עס איז דאָ אַ בורא עולם (אַ האָט אויף דער וועלט), ווי עולם־אַבא, ווי דער עדן, ווי תּאַיזמתים : קלאָר ווי דער טאָג : אָשוט ווי אויף דער האַנט, ווי צוויי מאָל צוויי (אין פֿיח, ור רשי זאָל לעבן : אויבן אויף ווי אויף דער האַנט, ווי אויף אַ

טעלער — ב-3. אינוו, פֿראַן : פֿאַר ראָר : בטוח : מיכטח : מובטאַני : לחלוטין : ומור : בחיוב : לנתר באַחון : לנתר שאַת : אַטדאי : בטדאי : קרובֿ לטדאי : אָר לי : פדטא : פשיטא דפֿאַיטא : בלי קפֿק : אָלתי קפֿק : בליס : אָן צווייפֿל : איבער יעע צווייפֿל : נעלה מעל קל קפֿק : בלי (בלא) גוומא : אָן אַ פֿראַגע : עס אין גאָר קיין קפֿק ניט : עס איז גאָר קיין פֿראַגע ניט : אַ שאלה ! : דורכויס : סע מ סע : אָווע טאַרע : בקל אופֿן : יעדן פֿאַלס : אַלן פֿאַלס : פֿאַר יעדער (יעע) פֿרען : על קל אָנים : לקל האָנים : אַל קל אָרה של אָבוא : צאַנצאַנעס : צאַנצעלאַמעס : בלל ובֿלל : בלי תנאי : בלי מסקנא : בלי נדר : בלינ : בלי נדר ובלי מסקנא : או נדר ומסקנא : בלי שבוּעה : למען האָם : למה"ש : לא יאַלט : דווקא : ממש : אָרור כממה : אָרור פשש : אָרור וידוע : פֿון אויבן שיף : אָדוק ומנוסה : מויער : זיכער לעכן נאַר-) : כמובן : פֿאַרשטייט זיך : קטור (נו) ! : געוויינטלעך : אַלץ הייסט ! : נאָך אַ רן ! : אוי אוי אוי ! : אַ קשרער טאַפ מיט אַ אָשרן לעפֿל : אַ קשר טעפל מיט אַ קשר שטערצל : פֿע דעם אע אָפגערעדט : של איך אַזוי זיין זיכער מיט . . . ווי איך בין זיכער, אָן : ער אין געקאָוועט אויף אַלע פֿיר : מען קען אויף דעם מויערן שטעלן : אַרדאי טראַגט וואַסער נוער טערשפּיל : אַ וואַדש . שפר : אָר לי אע עלט : אָרי ואַמא אָרי אָדיף : אַ מענטש טאַר דך פֿאַר קק שום זאך ניט פֿאַרשווער .

זען אויך : אומבֿיטעוודיקיט 98, דערריזוט 318, גלייבן מב, אענשטימוע 351, מת פֿע, אַנטפלעקוע 352.

ס ן אומזיכערקייט, אומבאַשטימטקייט, מסופקדיק־ט אַאָזיוו — אָדי : קפֿק, קפֿק־ספֿקא, ספֿקות, צווייפֿל : (אָפֿענע) פֿראַגע : שאלה, קלער, איבערקלער, ייִשובֿ־הדעת, דעלהדעת, וואַקלעניש, קווענקלעניש, הירהור, קיקפוק, פֿאַרלעגנהייט, דילעמע, רעטשיש. צווייפֿלער, אַגאַסטיקער — 330. וו : זיין אין קפֿק, זיין אין צווייפֿל אַאָזיוו — " : זיין אומזיכער, זיין אומבאַשטימט אַאָז"ר — אָדי : שטיין אונטער אַ פֿרעגצייכן (ז פֿראַגעצייכן) : זע אָפֿן פֿאַר דיסקוסיע : זיין מוטל בקפֿק : זע געווענדט אע : געווענדן זיך אין, אָפּהענגען אין (פֿון), אָנקומען אין, באַלאַנגען אין : האָבן ספֿקות : קפֿקן, ספֿקענען, מסופק זש, צריפֿלען, מקפֿק ידן, מהרהר זח : איבערטראַכטן,

איבערקלערן אַז"ר — 388 : זיין אין אַ דילעמע, זיין אין אַ פֿאַרלעגנהייט, זיין אַע אַ קלעם : ניט ווײַן מה יילד יי : זיין ניט קלאָר בײַ זיך : ניט קענען אויסמאַכן נ—) : ניט וויסן האָס אויסצומאַכן נאַ—) : ניט וויסן וווּ מען אין אַע דער וועלט : טאַפּן (פֿילן) דעם רעג : טאַפּן אין דער פֿינצטער : ציטערן, מורא האָבן אַז"ר — 9-- : קראַצן זיך אין קאַפּ (אין מאה, אין דער פֿאַטילניצע) : קווענקלען זיך : הענגען אין דער לופֿטן : שווימען : באַלאַנסירן, הענגען בך איין פֿוס : גע אומזיכער : גע ור אויף אַ קלאַטקע איבערן וואַסער, ווי אויף די הינטערשטע פֿיס, ווי אויף שפינוועבס : בלייבן אין פֿאַרלעעהייט : זח ניט פֿון פֿאַרנט את ניט פֿון הינטן : בלייבן ווי דער פֿראַשקאַרער מב ביים וואַע : בלייבן (שטש ור יענער בך דער דראַזשקע : וואַרפֿן אַ קפֿק, מטיל קפֿע זיין : מאַכן אומזיכער : צעמיש, צעטומלען אַז"ר — 342 .

אַדי : ניטעיקער : זיכער ווי אַ וויגרשנער בילעט, ווי היינט אין חולזמועד פורים (שבועות) : אומבאַשטימט, אומגעריס, אומ—

286

דעצידירט, ניט־דעצידירט, אומאַנטשיידן, אומאַנטשיידן, פֿרעגלעך, ספֿקדיק, מסופֿקדיק, ז צווייפֿלהאַפֿט(יק) : אומבאַגרינדעט, אומבאַשטעסיקט, אומאויסגעמאַכט, אומדערוויזן, אומבאַריזן : אַפֿפֿרעגלעך, אַפּווענדלעך, באַשטרייטלעך, ניט־פֿאַרלאַזלעך, אומאַפֿיציעל : אַפהעעיק, געווענדט : צווייטישק, ז צוויידר טיק, טאַפֿלטיטישק, טאַפֿלויניק : רעטעניש דיק, ז רעטזלהאַפֿט, עניגמאַטיש, פֿראַבלעמאַטיש, היפּאַטעטיש, פֿאַראַדאַקסאַל : נעפלדיק, פֿאַרשטנט, צעשווומען, מטושטש, ניט־קלאָר, ניטשאַרף אַז"ר — 351 : קווענקלדיק, וואַקלדיק, הענגעדיק אַז"ר — 388 : קאַנפֿוו, צערודערט, צעדרייט, צעדולט, צעחושט, צעטראַגן, צעטומלט, ז פֿאַרלעגן, צעמישט, צעשרויפֿט, צעפֿלאַכטן, פֿאַרלוירן, פֿאַרלאָרן אַז"ר — 342 .

פֿראַז : עס איי לאַוו דייקא : ע— איי נאָך אַ פֿראַגע : עס אין נאָך מוטל בקפֿק : עס אין אַלוי בדבר : מען קען גאַרנישט וויסן : ווער קען וויסן? : עס קען זיין — 320 : אַ קשיה אויף אַ מעשה : מי יודען : ווער ווייס(ט) ? : מי יודע ווי, מי יודע וואַס אַז"ר : גיי ווייס : (איש גאַט (אין גאַט אין הימל, גאַט דער לעבעדיקער, דער אייבערשטער) ווייס(ט) : דער עטער יאָר ווייס(ט) : דער

שוואַרץ־יאָר ווייס(ט) : דער טיטוול ווייס(ט) : דער קלאָג ווייס(ט) : די
 כאָליערע ווייס(ט) אים : שדים ווייסן : מסופקני : מע פעלץ אע ניט בך מיר :
 לא האָ וול האָ : פֿאַר אַ הונט צו קליין, פֿאַר אַ קאַץ צו גרויס : ני בע ני מע (ני
 קוקעריקח : אָפֿשר : טאַמער : פֿיליכט : אולי : אולי ואולי : אולי ירחם : רבי
 טאַמער פֿאַרקערט? : טאַמער אע גערען אַ יידענע נווערטערשפּיל : אַמח.
 שפר : זיכער אין אַ קריכער : זיכער אע מען נאָר מיטן טויט.
 זען אויך : אויסנעם מ, בייטערדיקיט 97, צופֿאַל אפֿאַרמע 315,
 עקספּערמענטירוט 316, אומגלויבן סע, מנעת 542, אומפֿאַרשטעגדלעכקיט
 848, אומאַמע-

824 . וויכוח, קילפול

ס : וויכוח, דעבאַטע, דיסקוסיע, דיספוט, דיספוטאַציע, פֿאַלעמיק, הטיה,
 קקלאוסריא : חילוקידעות — 332 : מייטנאויסביט, געדאַנקעאויסביט, ז
 מייטנג־אויסטוש : סיכסוך, מחלוקת, מחלוקה, שטרייט, פלוגתא : מחלוקת לאַם
 שים : פֿאַפּירענע מלאָמה, ווערטער־מלחמה : פֿאַפּירענע שלאַכט, ווער
 טערשלאַכט, ווערטערקאַמף, האָרטקאַמף : פֿעדערקריג, לאַגאַמאַכיע :
 ראַנגלענק, גער ראַנגל, ויתרוצו, (ה)אַמפּערנש, (גע)אַמפּערי, (גשהאַמפּערי :
 שפּאַרענש, (גע)שפּאַרערך : רייסעניש, (גשרייסערי, אַרטמענטאַציע :
 טענה(זומענה), אַרגומענט : פֿאָרום, סימפּאָזיום. דערריוקראַפֿט,
 באַרשקראַפֿט, שלאָד קראַפֿט, לאַגיק, דיאַלעקטיק, דיאַלעקטיציזם,
 ראַציאָנאַליזם, ראַצשנאַליזאַציע, חקרת — 3-9 : פֿאַר און קעע, פּראַ את
 קאַנטרע, פּראַ און קאַן : שטאַרקער פּונקט, שטאַרקער אַרגר מענט : שוואַכער
 פּונקט, שוואַכער אַרטמענט : מיט : קאַ־משמע לן, סילאַגזם, פּראַסילאַגזם,
 פּאַליסילאַגזם, אינדוקציע, סינטעז, מעטאַטעז(יס), לעמע, דילעמע, ענטימעם,
 עמפי רעם, קאַטעגאָרעם, עפּאָגאָג, אַפּאָגאָגע.

סאַפּיזם, סאַפּיסטיק, קאַזויסטיק, ראַבר ליסטיק, יעזויסטיק, סכאַלאַסטיק :
 פּילפּול, אַידוד, (דער רעכטער) קוועטש : באַראַרענק : מוח־קנדטש, קנייטשל,
 אַפּשניצל : אויפֿטו, חידוש, המאָאה — 8-ב : פשטל, חילוק, הדרן,
 האַרשפּאַלטעריי, דרי(ערש) מיטן גאַבן פֿיטער : סאַלעצעם, פּאַראַלאַגיע,
 פּאַראַלאַגזם, אַלאַגזם : אַנטילאַדע, סאַירה, ווידערשפּרוך, ווידערשאַנד,

אַרְתִּידִסְתֵּרִי, אֵיפְכָא מִסְאַבְרָא.

אַרְטִמְעֵנְטֵאַטְאַר, דִּסְפּוּטֵאַנְט, דַּעבֵּאַהֶאַנְט, פֿאַלְעִמִיקֶער, חוֹלֶק, נֶר־
(קַעל־) פֿלוגַתָא, לֶאַגִי

287

קֶער, דִיאַלֶעקְטִיקֶער, סִילֶאַמְסֵט, סֶאַפִּיסֵט, קֶאַוּוִיסֵט, פֿאַרֶאַלֶאַגִיסֵט, מַעַל־
פִילפּוֹל, מֶפּוֹלפּל, פִילפּוֹלִיסֵט, פֶשְטֶלֶער, פֶשְטֶל־זֶאַגֶער, הֶאַרְשְפֶאַלְטֶער,
דֶרייעַר, פֿינגֶער־דֶרייעַר, אֵיפְכָא־מִסְאַבְרָאנִיק, מֶאַטֶל־פֶאַרְקֶערֵט,
מִשְהַקֶאַפּוּי(ע)ר.

וּן זַיִן אִין ווִיכּוּחַ, זַיִן אִין דִיספּוּט פֿ־ : אָנֶהִיבֵן (אַרְיִנְלֶאַזֵן זִיך) אִין אַ ווִיכּוּחַ
(אִין אַ דִיספּוּט אַאַז"ר) : אוֹיפֶהִיבֵן (אַוועקשטעלן, דורכלופֿטערן) אַ פֿרֶאַגֶע :
נַעמֶען אַ שטעלונג : ווערן אַ אַד : הַאַלְטֵן פֿאַר (מִיט) : אַרגומענטירן,
דִיספּוּטירן, דִיסקוּטירן, דַעבֵּאַטירן, פֿאַלְעמִיזירן, ווִיכּוּחַ, מַתְרַקַח זַיִן זִיך, נֶאַא
וּנּוֹתֵן זַיִן : (ה)אַמפֶערן זִיך, שפֿאַרן זִיך : שפֿאַרן זִיך ווי אַ בֶּאַק, ווי אַן אִיזל ,
ווי אַן אָקס, ווי צוויי אויף אַ קלֶאַטקֶע : (ה)אַמפֶערן זִיך איבער אַ גִיזַה שְנוֹלְדֶה
(ש.ל.א. נולדה) בְנוּם־טוֹב : דִינגען זִיך : שטרייטן, רֶאַנגלֶען זִיך, רִיטֵסן זִיך,
בוצקען זִיך — 447 : טִיצֶען דַעם גרֶאַבֵן פֿינגֶער : קִילפּוֹלן זִיך, מֶפּלפּל זַיִן זִיך
: חֶקֶרענֶען זִיך — 9־נ : אָכמֶהן זִיך, קִליגלֶען זִיך, שפֿאַלְטֵן הֶאַר, סוֹבִטִילִיזירן,
דֶרייעַן מִיטֵן גרֶאַבֵן פֿינגֶער : פֿאַרדֶרייעַן (אַרומגִיין, אויסמִידֵן, אויסוויכֵן) דִי
פֿרֶאַגֶע : רִידֵן גלֶאַט אִין דַער וועלט אַרִיין — 373.

אִדִי ן דִיסקוּסִיאַנֶעל, פֿאַלְעמִיש, אַרגומענטד טִיר, דִיאַלֶעקְטֶש, לֶאַגֶש,
פֿאַרֶאַלֶאַגִיש, רֶאַצִיאַנֶאַלִיסטִיש, אִינדוקטִיר, סֶאַלְעצִיסטִיש : סֶאַירֶהֶדִיק,
ווִידֶעראַנֶאַנֶדִיק, ז ווִידֶערשפּרעכִיק, אַרְתִּידִסְתֵּרִידִיק, אֵיפְכָא־מִסְאַבְרָאדִיק,
אַנְטִילֶאַגִיש : סֶאַפִּיסטִיש, קֶאַזוּוִיסטִיש, רֶאַבּוֹלִיסטִיש, יַעזוּוִיטִיש, פֶשְטֶלֶדִיק,
קִילפּוֹלֶדִיק, פִילפּוֹלִיסטִיש, מֶפּוֹלפּלֶדִיק : גַעאַכמֶהט, גַעקִליגֶלט : קִליגֶעריש,
פֿיפֿיק — 363 : סוֹבִטִיל, הֶאַרְשְפֶאַלְטֶעריש.

אִינוּ, פֿרֶאַן : פֿאַר : פֿרֶאַ : קַעַע : קֶאַנטֶרע : הִיּוֹת : בַּהִיּוֹת : הִיּוֹת ווי : אַזוּי ווי
: בִקִי : הִיּוֹת כִפִי : צוֹלִיב דַעם וואָס : מַחמַת דַעם וואָס : לוֹיט : לֶאַמִיר אָננֶעמֶען
: לֶאַמִיר רַעכֶע־

נַען : אָנגֶענוּמֶען (אִין דַער סֶאַרָא) אַן : נַעמֶענֶדִיק אִין (בֶּאַטֶר)אַכט אַן : אַלץ אַע

(באַטר)אַכט גענומען : נקיה אי : קשלמא : מה דאך : בקן : ובקן : מילא בקן :
אאשר : קאשר בקן : ז אלש : וויל : דערום : דעריבער : דערפאר : דערימעך :
הייסט עס : אל קן : ז פאלגלעך : (ימצא : ערגא : שמע מינה : טא : זשע : אזוי
(עחנאך : צי (דען) : על־אי סארא : די סארא (דער שכל) אין מחייב : דער שכל
טראגט אויס : ואם תאמר : קל שקן : מאל שקן : מב"ש : ל קל שקן : על אחת
קמה וקמה : ער אין מטהר א ארץ בק"ן טעמים.
שפר : א שטעקן האט צוויי עקן : הקדרן קודם לקלפן.
זען אויך : געדאנק אנ, פארמנג 815, אורטיל 828, אויר געפֿע 828,
ניטשעמטימונג 2—, מחלוקת 447.
325. ענטפער, אפפֿרעג

ם : ענטפערונג, אפרענדונג, דערוידערונג אאז'ר — יי : ענטפער, תשובה,
אירע : יי אפענטפער, פארענטפער, צוריקענטפער, רעפליק, רעפארטי : אפרוף,
עכא, ווידערקול : אנטיאמיע, אנטיאניע : אפפֿרעג, קעעטענה, ארטמענט,
קאנטערארטמענט : דערקלערונג : אפוויו, אינווענד, אפוענד, אפשאג,
אפקלאפ, אפשטויס, אפוארף : קעםגרונד, קעגנדערוויי, קעעעדות : די צווייטע
זייט פֿון דער מטקע : שוואכער פונקט, סאירה — 11 .
וו : געבן אן ענטפער (א תשובה אאז'וו) — " : ענטפערן, ענפֿערן נדיאלז,
דערוידער, מדעדעפרעכן, דערקלערן : ענטפערן על ראשון ראשון ועל אחרון
אחרון : אפענטפערן, פארענטפערן, צוריקענטפערן, געבן חנרה : געבן אויסגאב
פֿון א קנעפל : ניט שולדיק בלייבן קיין ענטפער : אפרופן זיך : אינווענדן.
אפפֿרעגן, אפשוואכן ניעעמס טענהז, אפוויוזן, אפוענדן, אפקלאפן, אפשאגן,
אפשויסן,

288

באשטריק, שטקעשעלן נא טענה) : אפלייקענע, נעדת — זבב : דערח
(באווח) דעם היפוך (די פאלשקייט) פֿע : דערציילן אן שדער געמכטע : צוהאכן
(פארמאכן, פארשטאפן) יענעם דאס מויל.
פראן : אין דער אירוף עאדים הייט.
שפר : יעדער ווארעם האט זח דארעם : אויף יעדער קשש אין דא א אירוף :
ארף איטלעכן אירע קע מען געפֿינען א ניע קשיה : קע תשובה (ענטפער) אין

אויך אַ תשובה (ענט פער) : אַע מדבע לאַחר המעשה : צוריק שייגען איז קע
אירע ניט (מלט ניט) : פֿאַר האָס' אין קע קשיה ניט את וואָרעם אע קק אַירון
ניט : האָס פֿאַר אַ האָלה אַזאַ תשובה : ווי מען בימבלט אַווי קלינגט : ר שוי מע
קליעט און אַזר ענטפֿערט מען : ווי מע בלאָזט אַרין אַזוי בלאָזט זיך אַרויס : אַזוי
ר מען שפילט אַזוי טאַנצט מען : ווי מען האַקט דאָס האַלץ אַזוי שפּרינגען די
שפענער : אַ מט מאָרע ברענגט אַ עט יאָר : האָס פֿאַר אַ צט מאָרגן אַזאַ מט שר
: האָס פֿאַר אַ גוט שבת אַזאַ מט יאָר : ווי דער אַרוך הבאָ אַזוי דער ברשותכם :
אויף אַזאַ קדיש געהער(ט) אַש אַרכו.
326. אורטייל

ם : אורטיילונג, באַשליסטג, דעדוצירונג אַז'ר — י: משפט, פסק, אורטייל
ל"ר אורטיילן, אורטל ליר אורטלען, גמר, גנר, גנרה, דעקרעט : באַשלוס,
באַשלאָס, ז אַנטשלוס, קאָמ קלוויע, רעזאָלוציע, געפֿין, אינגעפֿע, שר שידונג,
וואָטום, האָטום סעפּאַראַטום, דער ציזיע, אַחלט, החלטה, י רעניע, באַשטימונג,
פֿעמטשטעלונג, פֿעסטיקונג, דעטערמינאַציע, מסקנא, ערת־האָתוב : מאָהאַל,
מוסרששכל : שאַמנג, אַפשע, אַפשצונג : קריטיק, קרשי ציזם : טאַקסירום,
ערך, הערכה — --- : דער 289
דוקציע, ערגאַטיזם, שערמינה, געדראָט, (גע)־
דרינגענש, (גשדריטער, אויספֿיר, פועל־
יוצא, לאַחער אויספֿיר, סעקרענץ.
שצער, אַפּאצער, טאַקסירער, אַסער
סאָר, מבין, צענזאָר, קריטיקער, רעצענזענט :
ריכטער, בורר, אַליש, אַרביטער, סופּערד
וו : פסקענע, משפטן, אורטיילן, אורטלען, דן זיין : האַלק די וואַחאַל : קומען
צו אַ

באַשלוס (צו אַ מסקנא, צו אַן אויספֿיר אַז"וו)
— : געפֿינען, אינגעפֿינען: קומען עו דער דעה:
בלייבן מוסכם, בלייבן באַסבם (במוסבם)
פולם : אַרייַנברעטען (אַרויסברענגען, אַרויר
טראָע) אַ פסק (אַ באַשלוס אַז"מ) : ממר זיין,

בשליסן, י רעשען, דעצידיר, דעטערמינירן,
מכריע זע, אָפּפּאַסן (ביי דף, אַנטשיידן, באַר
שטימען, פֿעסטשטעלן, פֿעסטיקן, זעצן, אָפּ-
שטעלן, באַטעטיקן נר-) : וציט) קוקע זע,
מגביל זע, זייגער, זמנען : שאַצן אָפּשצן,
טאַקסירן — 0-פ : דורכנעמען (אַ מענטש :
קריטיקירן, צענזורירן : מאַכן אַ דעזוקציע,
דעזוצירן : מאַכן דעם (לאַגש אויספֿיר פֿון :
ציען די קאַנסעקווענץ פֿע : דרינגען (אויס-
דרינגען, אַרויסדרינגען, אַרויסגע) פֿע : זיין
געדרונגען, משמע זיין.

אַדי : קאַנקלוזיר, דעטערמינאַטיוו, דעזוקטיוו, געדרונגען, דרינגלעך, פֿעסט,
נער

זעט, געשטעלט, פֿעסטגעשטעלט, געפֿעס-
טיקט, באַשטימט, אַנטשיידן, באַשלאָסן אַאָז'ר
אינוו, פֿראַן : מוחלט : גאַחלט ומור : עס בלייבט : עס אין געבליבן : ומנו וגמרו
:

האַס בלייבט? נענטפֿעח נעכטיקע וועטשערע.

שפר : מיט זע אדנענער אייל קען מע די שנצע וועלט ניט מעסטן.

827 . פֿאַראורטייל

ם : אינזייטיקייט, פֿאַרטיישיקייט, דאָגמאַטיש קייט אַאָ"וו — אַדי :
פֿאַרוויסיקער אָפּשאַץ, פֿאַרוויסיקער פסק, פֿאַראורטייל : פֿאַרוויסיקער
(פֿאַרוויסגענומענער, פֿאַרוויסבאַשטימטער) אורטייל (באַשלוס) : פֿאַרוויסיקע
(פֿאַרוויסגענומענע, פֿאַרוויסבאַשטימטע) אידעע (קאַנצעפציע) : אַיליקער
(צוגעאָלטער, איבערגעאָלטער) אורטייל (באַשלוס) : פֿאַרוויסאורטייל,
פֿאַרוויסבאַשלוס, פֿאַרוויסבאַשטימונג : באַגרענעצטע מיינונגען (געדאַנקען,
האַגות אַאָזיוו) : קליינע האָגהלעך : איינגערעדטע (איינגעבילדעטע) געדאַנקען
(אידעעס אַאָז"ר) : איינריידעניש, אידעע-פֿיקס, משונעת : פֿאַרטיי גייסט,
נאָיאות-אַנים, משאַ-אַנים : לאַקאַלער פֿאַטריאַטיזם : אומטאַלעראַנץ :

צדדימדיקייט : פֿאַנאַטיזם, דאָגמאַטיזם : פעדאַנטעריע, פעדאַנטיזם :
היפּערקריטיציזם, זאָליזם : באַגרענעצטער שכל (פֿאַרשטאַנד אַאָזיוו) :
באַגרענעצט (שמאַל, קליין) קעפּעלע אַאָז"ר — 340.
וו : זיין אינידטיק, יש פֿאַר־ד, ידן צדדימדיק אַאָז"ר — רי : צוגיין מיט אַ
פֿאַרויסיקן אָפּשאַץ : האָבן אַ פֿאַראורטייל : פֿאַרויסאורטיילן,
פֿאַרויסבאַשטימען, פֿאַרויסבד שליסן : אָפּפּסקענען (אורטיילן, באַשטימען,
באַשליסן) אויף פֿאַרויס (אע פֿאַרויס) : אור טיילן (באַשטימען, באַשליסן) אין
היפּוך צו די פֿאַקטן : פֿאַלש אורטיילן : צואַיילן זיך מיט אַן אורטייל (מיט אַ
באַשלוס) : זע אַ צד : אָננעמען פֿאַר זיכער : זיין באַזעסן פֿת אַ אידעעפֿיקס :
זיין באַגרענעצט (ז באַשרענקט) אין אורטיילן : ניט זען ווייטער ר די אייגענע
נאָז : זען בלויז אין זייט פֿון דער מטקע.
אדי : אינווייטיק, פֿאַרטייטש, קלייזלדיק, צדדימדיק, סעקטאַנטיש, פֿשאַטיש, עגך
טיסטיש, פעדאַנטש, דאָגמאַטיש, פראַגמאַטע : קורצזיכטיק, בלינד, פֿלאַך,
אויבנאויפֿיק,
ז אייבערפֿלעכלעך, אייערעדט, ז אייערבילדעט, ענגהאַרציק, קליינלעך,
בשרענעצט, ז באַשרענקט, קליוקעפלדיק, ענגקעפיק, שמאַלקעפיק אַאָז"ר —
340 : איינגעשפּאַרט, האַרטנעקיק אַאָז"ר פ 387 .
פֿראַן : קליינע מענטשעלעך מיט קליינע האַטת : אַ קאָפּ ווי אַ שפּילקעקעפל (די
גרייס) .
זען אויך : אָעות 888, נאַרישקייט 848, עקשת זע.
828 . אויסגעפֿין
ס ן אויסגעפֿינערישקייט, ז דערפֿינדערשקייט, איינפֿאַלערישקייט,
אויפֿטוערישקייט אַאָזיר — אַדי : אויסגעפֿע(וש, אויפֿדעקונג, אַנטדעקונג, ז
דערפֿינדונג אַאָז"וו — יי : אויסגעפֿין, אויסגעפֿינס, באַשייד, ענטפֿער, ז
לייווע אַאָז"ר — 349. אויסגעפֿינער, אויפֿדעקער, אַנטדעקער, ז דערפֿינדער,
אויפֿטוער, האָעטאַר אַאָז"וו — וו. וו : געפֿינען, אויסגעפֿינען, אָפּגעפֿינען :
אויסזוכן, ארפֿזוכן, אָפּזוכן : געפֿינען אַ שפור : קומען אויפֿן שפור גארפֿן
סלשד, אויפֿן סליד) : אַרויסבלאַנדיען : דערפֿרעגן זיך : דער שמעקן,
דערשנאַפֿן, דערשפיר, דערטאַפֿן, דעררשן, דערמסן : אָנקומען אויף, אָנשטויסן

זיך אויף : לייע די האַנט אויף : כאַפן : קומען (פֿאַלן) אויף אַ געדאַנק (אויף אַן אידעע, אויף אַ המאָאה אַאַז"ר) — ז-3 : פֿאַלן אויף אַ פֿאַל : פֿאַלן אויפֿן זכל : פֿאַלן אויף דער נאָן נ-פ) : דערטראַכטן דך צו, דערקלער זיך צו : דערפֿאַרש(ט)ן : דערגראַבן דך, דערגרבלע זיך, דערדונטעווען זיך : דערגיין אַ האַלק : דער קינדיקן דך * נ-ב : דערגק דעם אָמת : עפֿער נען די אויגן : דערען : דערקענען, אויסמאַכן, מביר קנים זע, האַבן הקרת אָנים אין : דער קענע ר אַ בייע ער יעער : אויסגראַבן, אויסדונטערען, יאויסאַקערן, אויספֿישן אויסשמעק, סשנאַפֿן, אויסשפירן, אויסניוכען, אויסראַמ מען, אויסשאַר(ע)ן : אויסגעפֿינען (אויסראַבן)

290

328—329

א אונטער דער ער : דסברענגען : אַרסהאַקומען ע. אַרויסדערשפּן פֿע : אויסנאַת : אויפֿדעקן, אַנטדעקן, אַנטפלעקן : געפֿינען דעם שליסל צו : בשיידן, דעדפֿ-רית, ז לייע אַאַז"ר — 349 : אויפֿטאָן, ממציא זין, מאַדש זיין, ז דערפֿינדן. אדי : איינפֿאַלעריש, אויסגעפֿינעריש, ז דער פֿינדעריש, אויפֿטועריש, נאַעטאַרש. אינוו : איירעקא ! : איך האַב עס ! : אַט אע דאָס ! : אַט אי' דאָס !. פֿאַן : איך וועל אי- דערקענש אַן אַפּגש שונדענעם : אַן ער דערזעט זע אָנים דער-

קענט ער אים אע קול : מזלדיקער האַז, מזל-דיקער האַז—פֿאַלסט ניט אויפֿן אַכל, פֿאַלסטו אויף דער נאָז.

מר ן יועתי ומאָאתי : ינעתי ומאָאתי—אַאמין , יועתי ולא מאָאתי—אַל אַאמין : אַן מען

זשט געפֿינט מען ; אַו' מען וויל קען מען, אַן מע זוכט געפֿינט מען : וואָס דער מענש זוכט

דאָס געפֿינט ער : בשל ה דאָרים אָדם (יבר
 (מען דערקענט אַ מענטע) בבוסו, בקיסו,
 בקעסו: עס אין לייכטער צען לענדער צו
 דערקענען איידער אק מענטע : מען קען
 קק מענטשן ניט דערקענען בין מען האַנדלט
 מט מיט אים : מען קען נישט פֿרײַער אַ מענטשן
 דערקענע בין מע עסט ניט מיט אים אויף צר
 שמע אַ פֿעסל א פוד) האַלץ : מען דערקענט
 דעם מענטע וואָכן שוג נאָך : מען דערקענט
 דעם אַרייַן נאָך די שטיוול : מען דערקענט
 דעם אינדיק נאָכן פיק : מען דערקענט דעם
 פֿויגל נאָך די פֿעדערן: מען דערקענט נאָך
 די באַקן ווי די צעער קנאַקן.

פֿבנ . גלויבן , מיינונג , השערה

ם. נ גלייביקייט , צוטרוילעכקייט, איבערגעצייגטקייט אַאָזיוו — אַדי :
 גלייבוע, אָונעמוע,

גלרבן, בלינדער !לויבן, בלינדע אמינה : רויקער, ניכטערער, פֿעסטער,
 עט־באַגרינדעטער, אינגעוואָרצלטער אַאָז'ר גלויבן : נאָאָנה : נאָאָנות : אָננעם,
 איבערצייגונג, דכערקייט — 2-ב : פרינציפ, אַני־מאמין, עיקר, דאָד מע,
 קרעדאָ, דאָקטער, דאָקטרינער: קאָטעכיום, קאָטעכיויס.
 (איין)גלייבענש, גלייבעכץ, איבערגלויבן, אָבערגלויבן, ז אָבערגלויבן : אָבל,
 נאַרישע אמונה (נאָאָנה), זאַבאַבאַנע, י פריכאַמעטע — 615.

נגלייבעכצח אַן מען קוקט דאָס ערשטע מאָל אויף פֿהנים דוכ(ע)נען ווערט מען
 בלינד אויף איין אויג, דאָס אַנדערע מאָל אויף ביידע ארע, דאָס דריטע מאָל
 שטאַרבט מען : אַן מען קוקט דאָס ערשטע מאָל אויף פֿהנים דוכ(ע)נען ווערט
 מען בלינד, דאָס צוויטע מאָל ווערט מען ועערדיק נ־פ) : אַן מען העצט אויף אין
 שטוב אַ רעדעלע פֿון אַפֿיקומן וועט עק שרפֿה (אומגליק) ויט זע : אַן מען לייגט
 אַרע אין קאָסטן שטיקלעך אַפֿיקומן וועלן די מין קיין האָדן ניט מאַכן אין שטוב
 : אַן מען באַגעצט אַ נלח האָט מען אַ גוטע וועטשערע : אַו אַ גלאָן צעברעכט זיך

אין אַ סימן אויף מט(ך : אַן עס דונערט ווערן אויסגעהרגעט די שדים : מאַנטיק אין אַ שלעכטער טאָג (אַנצער הייבן אַן אַרבעט) : דינסטיק אין אַ גוטער טאָג : אַן מען קריכט דורך אַ פֿענצטער וואַקסט מען ני : אַו מען עבעט אַן איי האָט מען זיבן יאָר דלות : אַן אַ הונט וואָיעט אין איינער געשטאַרבן : פֿלביסי בוכים — מלאךזאָוות באַ לעיר (, פֿלבים משחקים — אלנהו הנביא באַ לעיר 1. אינגעגלייבטקייט (אין זיך) : אַלחפֿנאַרערי : פֿאַרבלענדונג : צוטרוי, אַנטרוי, ז צוטרויען, קאַנפֿידענץ, באַחון, קרעדיט, טראָסט נאָ) : בטחונות : אַנטרויבריר. מייטע, דעה, ז געדוונג, ראַציע, עקספערטע(ע), וואָטום : ניקטערע, אומפֿאַרטיקע,

329

פֿעסטע, אינגעוואַרצלטע אש'וו מיינונג: עפֿנטלעכע (געזעלשאַפֿטלעכע) מיינונג, דעתהקהל : קוק, בליק, ז אַנזיכט : שטייגער טראַכטן, ז דענקאַרט : באַנעם, ז אויפֿפֿאַסונג, אַנשויונג, שטעל, שטעלונג, באַציונג, איינשטעל, איינשטעלונג, פֿאַזיציע : קוקווינקל, זעווינקל, שטאַנדפונקט, אַריענטאַציע, גאַנג, שיטה, דרך, טעאָריע, שול, סאָרא : בויך־סאָרא : הינטער(נ)אוייונדיקע סאָרא : קלער, נש אומרים, מאַן דאָמער. השערה : השערה בעלמא : טראַף, היפֿאָי טען, טעאָרעם, קאַניעקטור, ספֿעקולאַציע : פֿראַפֿאַזיציע, חנקה : אַפֿשאַצ(וש, הערכה : הנחה : פֿאַרהנחה, פֿאַרויסעצונג, פֿאַרויסנעמונג, פֿאַרויסבאַדינג, פֿאַרויסלייג, 'פֿעסטשטעלונג, פֿרעמיס(ע) : אויסגאַנגפונקט, אָמ האַלטפונקט, אַחיזה. גלייבער, גלייביקער : נַעל־באַחון : דאָה מאַטיקער, דאָקטרינער, סכאַלאַסטיקער, נַעל־סאָרא, טעאָרעטיקער, היפֿאָטעזיסט, ספֿעקולאַטאָר. וו ן האַבן גלויבן (אמונה אַז"ר) — : גלייבן אע, זיין איבערגעצייגט אין, זיין זיכער אע, ניט האַבן קיין קפֿק (צווייפֿל) אין : ניט קפֿקן, ניט צווייפֿלען : שענקען צוטרוי : האַבן צוטרוי צי : געטרויען, ז טרויען, אַנגעטתיען, אַנטרויען זיך, פֿאַרטרויען, ז אַנפֿאַרטרויען : פֿדנלייבן זיך אין, אייטליבן דך אין : אימ גלייבן זיך ווי אין גאָט אַלע : גלייבן אויפֿן וואָרט (אויף נאָנאות) : גלייבן באמונה שלמה : גלייבן ווי פיק פויער, ווי דש רב, ווי אין דער תורה, יי אין

תורת משה, ווי אין תורה מסיני : אָננעמען פֿאַר גוט געלט : מיינען אן ס'אין
תורת לאַקק : שטיצן זיך אויף, סומך זע זיך אויף, אָנלענען זיך אויף, פֿאַרלאַע
זיך אויף : שטעלן אויף, בויען אויף : בויען ווי אויף פֿיר טין : נעמען (האַלטן)
ביים וואָרט : לייע וואָג (ז געוויכט) אויף : זיין פֿאַרגלייבט אין : שווערן אויף.
יין גלייבעכצדיק, זע איבערגליביש, זע

אַבערלייבש : גליק אע זאַבאַבאַנעס (אע נאַרישקייטן, אין לאַקדבידעם, אין
באַבסקע סגולות, אין באַבסקע רפֿואות אש"וו) פ 15- : אַרייננעמען זיך
נעפעס) אע קאַפ : אַרייע זיך (ז איינבילדן זיך) אַ לונג את לעבער אור טער
דער נאָו : גלייבן נאווו : אַהאַפּשליטע אַ לייע.

מיינען : יש אע (ביי) דער מייטג : האַלטן אע דער סאָרא : אָפּמאַכן דעם מינד
נ—) : אָננעמען (פֿאַר זיכער) : באַטראַכק ווי אַן אַמת, ווי אַ פֿאַקט אאַן"וו :
גלייבן, טראַכען, קלערן, רעכענען, פֿאַרשטק, האַלטן, געפֿינען, זען, קוקן,
אַפּשאַצן, ז דענקען : פֿאַרויסנעמען, ז פֿאַרויסזעען : האַבן אַ השערה (אַ
טעאָריע אאַז"ר) — " : אויסרייע זיך, דאַכטן זיך, דוכטן זיך, מתדמה זיין זיך,
אויסנעמען זיך, אויסזען, אויסקוקן, שינען, פֿאַרקומען נדאק, מער זיין זיך,
פֿאַרשטעלן זיך : ראָטן, (פרו טרעפֿן : דערוועגן זיך צו שגן : טעאָרגעשעירן,
ספער קולירן.

אדין גלייביק, דאָמאַטק : זיכער, פֿאַזיטיוו אאַז"ר — בבב : בטח,
איבערגעצייגט, פֿאַרגלייבט, איינגעגלייבט, ווייבעכצדיק, איבערגלייבערש,
אַבערגלייביק, לייכטגלי ביק, צוטרויִק, צוטרוילעך, אומחאָדימדיק,
אומפֿאַרדאָכטיק : נאָרע, פֿאַרנאָרישט, פֿאַר נאָרט, גרע, קינדעריש — ז-3 :
טעאָרעטיש, אַקאָדעמיש, היפּאָטעטיש, ספּעקולאַטיוו, לכאורהדיק.
אינר, פֿראַן : גאַיקת : אַל־קי סאָרא : לכאורה : למראית עין : פּרראה : פּמדומה
(לי) : שיינט'ס : ז ר עס שייט : ווי עס זעט אויס : ווי עס ווייזט אויס : מי עס
קוקט אויס : ווי מיר קומט פֿאַר נדיאַל) : ביי מיר קומט אויס : אע מיין אַפּשצונג
: לשיאָתי : אע (לויט) מע מי ענג : נאָך מע מייטנג נאָך : אין מיינע אויע : לסי
עויות דעתי : אַנדערע זאָע : פּאומרים. שפר : אַז די וועלט זאָגט זאָל מש גלייִן
: אַ ייד האָט אמונה : אַ מעל־מלאָכה אין באַ־

גלייבט : האוּחי בידעקל מאַאַינים שהוא : דער בעסטער בטוח אע די אייגענע
קעשענע : גלייבן של מען, אָבער צום גלייבן ניט קומען : האָג ניט אַלץ האָס דו
ווייסט, גלייב ניט אַלץ האָס דו הערסט : אַלע סיאַנים זיינען נאַראַנים. דען אויך
: געדאַנק מ, מיגלעכקייט אַנ, געוויסיקייט אַנ, אורטייל פֿאַנטאַזיע אַנ, תרמות
2—, האָפֿעש ש, אמונה 811, קשף 5—.

נ. אומגלויבן

ט : אומגלייביקייט, אומצוטרוילעכקייט,
ספֿעתדיקייט אַאַז'וו — ר : אומגלויבן, נימעלויק : אומצוטרוי, אומגעטרוי : ז
אור טרר : סקעפטיצעם : פעסימיזם : אַגנאַסטיציזם, מעאַסטיצעם : קפֿק —
23— : חשד, פֿאַר דאַכט, הירור.

אומגלייבער, משגלייבער, אומגלייביקער, סקעפטיקער, ז סקעפטיק : פעסימיסט
: ד נאַסטיקער, צווייפֿלער, מתנגד, אַפיקורס אש'וו — 13— : מעלחאַדים :
חושד בכשרים. וו : ניט גלייבן : ניט האַלע פֿע : האָבן אַ ספֿק
א צווייפֿל אַאַז'וו) — ב־3 : ספֿקן, ספֿקער נש, צווייפֿלש : ניט גלייבן די
אייגענע אויעת (די אייגענע הענט) : ניט גלייבן (ניט געטרוי פֿע דשען אַהע.
נפֿאַרגלייכונגען גלייבן ווי אַ הונט, ווי דעם הונט אויפֿן שם, ווי יאַשען
(יאַשקען) דעם טרק, מ דעם קעל־טאַקסע, ווי דעם נלח, דעם צדיק אין פעלץ,
ווי אַ שבוּעה פֿת אַ מאַקידענע, ר אין אַ קלויסטער, ווי אין יאַשקע פֿאַנדרע, ווי
אין יויזלען.

אַפֿגלייבן : ניט וורס זע : ניט וועלן גלייבן : אַפּזאַע זיך צו גלייבן : אַפֿרעע,
אַפֿלייקענען אש'וו — פֿ־ב, בבנ : צומאַכן (פֿאַרמאַכן, פֿאַרשטאַפֿן) די אויגן
(די ארערן) : זע אומגלייביק, זע סקעפטיש, זע פעסימיסטיש אַאַר — אַדי :
האַקלע זיך : אויפֿהייבן אַ פֿראַגע : אַפּשטעלן זיך אויף : קוקן מיט חשד אויף :
האַרפֿן (האַבן)

אַ חד אויף, חשד זע, פֿאַרדעכטיקן, מהרהר זע : דערשמעקן (עפעס) : ניט האָבן
קיין צר טרוי, ניט געטרויען, ז ניט טרויען : ניט געטרויען פֿון האַנט, ניט
געטרויען פֿון דאַנען אַהין : ניט געטרויען זיך אַליין : זע אַשוד (פֿאַרדעכטיקט) :
זע אונטער אַ חשד, ז זיין אַפֿן צו פֿאַרדאַכט נאַ—) : אַרויסרופֿן אַ חשד (אַ
פֿאַרדאַכט).

אָדי : אומגלייביק, אַפיקורסיש, מתנגדיש : ספֿקדיק, סקקותדיק, צווייפֿלעריש, האַקלדיק, שוואַכגלייביק, סקעפטיש, פעסימיסטיש, אַהאַסטיש, למה־נה־אַנכידיק, אומצוטרוילעך, חשדימדיק, חקדיק, אַשוד, פֿאַרדאַכטיק, פֿאַרדעכטיק, פֿאַרדאַכטלעך, ניט־איבערגעצייגט.

אינר, פֿראַן : היי־דמי : היכי אַימצא : סלקא דעתך : עס אין ויט גלאַט(יק) : עס איז נאָך אַ פֿראַגע : מען דאַרף עס נעמען מיט אַ ביסעלע זאַלץ : דערצייל מיר מעשיות ! : דערצייל דאָס דער באַבע(ך) ! : קוק מיר גלייך אין די אויע אַרײַן ! : אַ פֿוס אויפֿן הימל, אַ פֿוס אויף דר'ערד (, וועל איך דיר אויך ניט גלייבן : אויף דעם בין איך אַ מתנגד : ווער עס גלייבט ניט אין אויך אַ ייד : אַן איך וועל ניט גלייבן וועל איך אויך ניט זײַן קק אַפיקורס : איך האַלט עס אייגנס געהאַט וואָס איך וואַלט דיר ניט געגלייבט : פֿאַר זיך את פֿאַר דער קאַץ וועל איך שווערן : גיי (כאַטש שרײַ חיוקים, קיינער גלייבט ניט : איך וואַלט זע אַ געשמדטער (אַ גוי), וואַלט מען מיר געדאַרפֿט גלייבן : ביסט אַ בטוח, אָבער שיק אַרײַן מוואָנים : איך געטרוי דיר אַ הונדערטער, אָבער דער צענער בײַ מיר אין ק(חראַנטער ווי בײַ דיר : שייער זיך צען מאָל, וועל איך דיר גלייבן אָן אַ שבועה נ־פ) : גלייבסט ניט—טאָ פֿאַר אַריבער : ווילסט מיר ניט גלייבזערעג שע מה־לעבן (גיי צו ד־לייבן).

שפר : פֿרעע זאַלסטו פֿרעע, אָבער ניט גלייבן : זאָג ניט אַלץ האָס דו ווייסט, גלייב ניט אַלץ האָס דו הערסט : פֿאַרן טויט האָט אָדם אָנגעזאָגט : גלייב ניט חרהן : אַל אַאמין בעצמך עד יום מותך : גלייב ניט בין די צילסט ניט איבער : אַז מען מיינט גענאַרט מען זיך : פבדהו וחשדהו : האַלט מיך ערלעך את זײַ מיך חושד : האַלט מיך פֿאַר אַ רבֿ את היט מיך ר אַ נב : האַלט מיך פֿאַר אַ מלאך את געטריי מיר ווי אַ נלח : האַלט מיך פֿאַרן מלאך צריאל און געטרוי מיר ניט פֿיל : אַע אָדם נחשד בדבר אַלא אַם ן עשהו : מען טאָר אַ ייִדן ניט חאד זײַן (, ווייל ער אין געריס אַ עב־נ־) : החושד בכשרים לוקה בטפֿו : אין עם גלייבט ניט דעם צווייטן : דער וואָס האָט אַלק ניט קע נאָנאות גלייבט ניט דעם אַנדער : צו וואָס גלייבן, אָן עס זײַנען דאָ אויגן.

331. איינשטימונג, צושטימונג ס ן אייניקייט, איינשטימיקייט, איינמוטיקייט אאז'ר — אָדי : איינשטימונג, צושטימונג : באַשטעטיקונג, אינדאָרסירונג

אָז'ר — יי : איינקלאַנג, האַרמאָניע : איינפֿאַרשטענדעניש, אָסבם, הסקמה, תיקח, אָננעם : זשירע : אַקצעפט, אַקצעפטאַציע : אַפּראָבאַציע, אַקלאַמאַציע — 83- : דעם פֿאַלקס שטים, פֿאַלקסשטימ(ע) : קאָנפֿירמאַציע, ראַטיפֿיקאַציע, אַטעסטאַציע, סאַנקציע : חתימה, אונטערשריפט — פ-3 : ג ידוי, קאָנפֿעסיע, באַקענטעניש.

איינשטימער, ווטהייסער, באַוויליקער אַי'יי — יי : באַסאַק : אונטערבאַמקער, צובאַמקער, נאָכבאַמקער : אונטערבאַמקער אַז'וו : פּאַטאַקעווער, פּאַטאַטשקע, יאַזאַגער, אָמין-יאַגער, יעס-מען נאַ-), דעפטאַק : מודה ממקצת.

וו : זיין אענשטימיק, זיין איינפֿאַרשטאַנען, זיין מרוצה אַז'ר — אַדי אי'יי : ניט האַבן קעגן (ז דאַקעע) : ניט זיין אין קאָנפֿליקט — בנב : זיין אין אָספּם מיט, זיין איינס מיט, זע בעצה אַחת מיט, זע בדעה אַחת מיט, זיין מיט (בי) דער זעלבער מינוט ווי : האַלטן (מיטהאַלטן, סאָלידאַריזירן זיך) מיט : האַלטן מיטן מאַך דאָמער (מיטן אָסוק) : פֿאַרטראַע זיך : זח נוטה (גענייגט) צו יענעמס מינוט : זיטיקן זיך מיט : נעמען דעם צד (די זייט) פֿע : שטק אויף דער זייט פֿת : גע מיט, נאָכגק גנאָכציען) נאָך : גיין (שווימען) מיטן שטראָם : זינגען אין כאָר (אין אוניסאָן) : קומען צו אַ אָסכם (צו אַ פֿאַרשטענדעניש, צו אַ טאַלק) : מושווה ווערן : מוספּם ווערן : פֿאַרשטענדיקן זיך, איינפֿאַרשטע זיך : צוזאַמענריידן זיך : צונויפֿריידן זיך (ר נעלי האַתים) : אויפֿריידן זיך : אַנטקעגנקומען : בשעגענען (אויפֿן האַלבן וועג נאַ-) : אַפּריידן, אַפּשמועסן. געבן די הסקמה (די צושטימונג) צו — - : אַפהאַבירן, אַקלאַמית — 83- : מספּים זיין מיט : באַשטק אויף, איינגיין אויף : שטימען, איינשטימען, ז איבעראיינשטימען, ביישטימען, מיטשטימען, צושטימען : אָננעמען די מיינונג פֿע : איינוויליקן, באַוויליקן, באַפֿרידיקן, צר פֿרידן שטעלן, דערלויבן, מיטרייליקן, באַשטק, בשיטיקן, מטהייסן, באַגינציקן, ז באַגינסטיקן : אָננעמען, אַקצעפטיר : אָנכאַפּן זיך (מיט ביידע הענט) : ניט אַפּזאָגן : באַשטעטיקן, קאָנפֿירמירן, סאַנקציאָנירן, ראַטיפֿיצירן : אונטערשרייבן זיך, אונטערחתמענע זיך, אינדאָרסירן, זשירירן, אַטעסטירן, אַפֿירמירן, בליאַטעווען, י אוטווערזשדען, י פּאַטווערזשדען, באַקרעפֿטיקן : צוקלאַפּן, צושלאַע : צוגעבן,

באַקענען, מידה זיין : אָגערקענש, ז אַנדערקענש : אָפגעבן יענעם דעם גערעכט
: פּאַטאַקעווען, צובאַמקען, צובאַמקען, צובאַסעווען, צושמיכלען : צואקלען
מיטן קאַפּ : האָע ש, באַיאָען : זאָע אָמן, זאָגן באַם (באַם) : נאָכגעבן, מוחל זיין,
בייע זיך, צולאָע.

אַדי : איינשטימיק, ז איבעראַינשטימיק, אי ניק, האַרמאַניש, איינמוטיק,
איינשטימיק,

294

אינפאַתשנען, אַפּירמאַטיוו, אומדעררדער
דיק, שכגיביק, נוטה (צח, געניגט) צח.
אינר : מוסכם : מרוצה : באַסכם : במוסבם : (מאָה אָחד : ווי אין מענטש :
איינער ווי

אַלע : אע כאָר : אע אוניסאָן : לית מאַן דקליג :
לקל הדעות : על דעת הקהל : מסכים ! : אָפּ-
געהאַכט ! : עס גייט ! : ש : נדיאַק יע, ווי : יעס
נ—) : אַדרבא ! : מהיכא איתי ! : וועל נאָ- : ט :
איבעריקנס : גוט : פּח : (זייעז ווויל : רעכט :
מיט פּאַרגעניע : מיק שענסק אָבוד : נ—) אָקי,
אַלרײַט : אַזוי אע דאָס : אָמת : אָמת ר האַלד :
של זש אַזוי : אָמן : אָמן קלה : אָמן וקן יאָי
פּראַן : הודה ולא בוש.

שפר : פּאַר אָמן קומט קע פּאַטש ניט : מודה באַמת אָטור מקנס : וועמען מען
פּרעגט

ניט דער מוו מסכים זיין : שאַיקה פּהודיה.

382 . ניט-איינשטימונג, נעגירונג

ם : ניטשנישטימיקייט, אומאייניקייט, נעגאַטיווקייט אַאַזיוו — אַר :
ניט-איינריליקונג,

איינווענדונג אַאַז"וו — יי : חילוקי-דעות, מיי

ווע(ס)-פּאַרשיידנקייט, דיסהאַרמאָניע : קעג(ע)-
נעשאַפּט, העגדות, רייבונג, שפּאַלטונג, סכיז-

כונג, אָפּנייג, אָפּפּאַל, אָפּאַסטאַזיע.
פֿאַרנייטונג, נעגירונג, נעשציע, שלילה,
הכָּאָה, אָפּלייקעטונג, אַבנעגאַציע, פּראָטעסט, אָפּאַנענט, קעג(ע)נער, מעד, צד
שכנגד :

מתעד, אַנדערשגלייביקער, אַנדערשדענקענ־
דיקער, אָפּיקורס, מע, הערעטיקער, פּראָ־
טעסטאַנט — זפּפּ : סכּיזמאַטיקער, אָפּסריני
קער, אָפּאַסטאַט : אָפּנייגלער : פֿאַרניינער,
נעמרער, (אָפּ)לייקענער.

וו : זח קעע : זון דערווידער : זש מחולק מיט : זע אע אָפּאַזיציע קעע (מיט), זע
אין קאַנפּליקט מיט : זע ניט אייניק, זיין ניט איינשטימיק, זק ניט מרוצה : ניט
מודה זח, ניט צוגעבן, ניט אָנערקענען : ניט איישימע מיט, ניט צושימען צו,
ניט מסכים זיין מיט : ניט אָטעמען די מיינונג פֿע : ניט האַלטן מיט : האָבן אַן
אַנדער מיינונג ווי : צעגע זיך (פֿונאַנדערגיין זיך) אע די מיינונגען :
דיסהאַרמאָנירן : אָפּווייכן, אָפּפּאַלן : אויסוועצן, געפֿינען חסרוט — 84- : קוקן
קרום אויף : שאַקלען מיטן קאָפּ אוף : פֿאַרדרייען די נאָן : הייבן די פּל ייצעס
(די אַקסלען, י די באַרקעס) : ציען (צוקן) מיט די אַקסלען.
פֿאַרלייקענען : אָפּלייקענען (שטק את בש : מפּחיש זח : דעזאָווירן, אַבנעגירן :
איר שטק (י סוויטשען) אין די אויע : אָפּזאָע, אָפּרופֿן, צוריקרופֿן, צוריקנעמען
: זאָע נק, פֿאַרנינען, נעגירן : שטעלן זיך קעגן, קעעשטעלן זיך :
ווידערשפעניקן קעע, רעוואָלטירן קעגן : אָפּאַנירן : אָפּשפּאַט, איבערשפּאַרן,
דיר פּוטירן — 4-ב : אָטריפֿן : איינווענדן, ז ווידער שפּרעכן, ריידן אַנטקעגן,
דערווידערן : אָפּווייזן, צוריקרייע, אָפּווענדן, אָפּפּרעגן, אָפּשלאָגן, באַשטרייטן
* יי : אָפּ־רייען, אַרער טראָגן אַ פּראָטעסט, פּראָטעסטירן : מערער זע אויף,
(זיך) מתרעם זע אויף : ריידן קעע, דונערן קעע, שטורעמען קעגן, שוימען קעע
: שרייען סייקים (שמעשאל) : אָפּוואַרפֿן, אַרונטערשטימען, ז נידערשטימען,
פֿאַרבאַלאַטירן, פֿאַרבאַלעטירן, פֿאַרשלקערען.
אַדי : אומאייניק, אומאיינשטימיק, נישטשיר פֿאַרשטאַנען, נישטאיינמוטיק,
ניטשושטי מיק, נישט־מרוצהדיק, אומאיינשטימיק, דיסהאַרמאָניע,

דערווידערדיק, ז ווידערשפרעכיק, ניערצוגיביק : נעשטיוו, קעג(ע)נעריש,
אָפּאַדציאָועל, פּנגדיק, התנגדותדיק, מתנגדיש, אפי קורסיש, אַנדערשגלייביק,
אַנדערשדענקענדיק, פּראָטעסטשטיש, סכּיזמאַטיש, מחולקדיק, מדערשפעניק, ז
מדערשפענסטיק, אָפּוויכיק, אָפּפּאַליק, אָפּטריניק, אָפּאַסטאַטיש.
אינוו, פּראָז : מחולק : קעע : גלילה : ניי פּיקסן גע-ריין אין איזע-יין ייר-
אומ, א : נק : א דאַנק : לא : למד אַלף : לאַוו : נאָו נאַ-) : לא מיט אַן אַלף (מיט
אַ לאַנגער קף, מיט אַ אָזר, מיט אַ ספּאַדיק, מיט אַ ספּאַדניצע, מיט אַ שטרעמל,
מיט אַ קעסלפויק, מיט אַ בראָליר קע, מיט אַ פּייג אונטער אַ דעכעלע) : ניט :
ניטע ! : נישט : גאַרנישט : לנמרי נישט : כלל ניט : דורכויס ניט : ווייט דערפֿון
: אויסגעשלאָסן : אונטער קק שום אומשטאַנדן : אויף קק פּאַל : באַין אופֿן :
באַין ענע ואופֿן : בשום (ענין ו)אופֿן : ביי קק שום אופֿן : בשום אופֿן וצד : אַיה
לא אַהיה : דאָס וועט ניט זע : אַ מפה ! : ניט ביי מאָטיען ! : זאָל ער אַזוי
לעבן ! : אַזוי לאַנג קרענקט ער ! : אַזוי לאַנג כאַליעט ער ! : ס'אַ ליע ! : עס
הייבט זיך ניט אָן ! : דער צייל מיר (ניט קס משיות ! : דערצייל עס דער
באַבע(ן) ! : אויף דעם בע איך אַ מתעד : מיין קאָפּ זאָל מיר ניט קרענקען ! : ווי
לאַט קרענקט מיר שוין מח קאָפּ ניט ! : האָט אין מיט דיר ! : סס-אָלום ! :
חלילה ! : חלילה וחם ! : חם וחלילה ! : גאָט באַהיט ! : גאָט זאָל אויסהיטן ! :
ה' (האָם) ישמרט מיצילנם ! : שט זאָל שומר ומציל זיין ! : גאָט זאָל מציל
ומשמר זע ! : אַל אַפּתח אַה לאָטן ! : הס מלהוכיר ! : לית מאַן דקר שקיה ! :
לא ינכר יאָקד ! : לא אַלתה על דעתי. י
אַדרבא ! : פּאַרקערט : פּונקט פּאַרקערט : ראָד פּאַרקערט : ז אים קעעטייל :
דווקא גק : דייקא ניין : האָט ניט קק פּאַראיבל : שטשולדיקט : עס פּאַרדריסט
מיך : עס טוט מיר ליד : ניט מסבים ! : לא קי : לא זו הדרך : יהודי (עברי)
בלא ! : נעסקעם ! נקי) : הינט זאָט מען נעלה-ונבוא—נק ! נוועע איינעם וואָס
זאָט „נק" ניט איבערקלערנדיק) : איינער שרייט אַהי את דער אַנדערער שרייט
העטש ! : איינער ציט אע קראָקע, דער אַנדערער אין לעמבעריק : זאָגט ער
הודו, שגט זי כוש, שגט ער פלייש, זאָגט זי פֿש : זאָגט ער ברדעם,
זאָגט זי פּאַליצע, האָגט זי האָג, שנט ער נאַכט. שפר : ניט אַלע מענטע קענען
האָבן אק דעה : עס איז ניטאָ קק צוויי גלייכע מענטע את קק צוויי גלייכע דעות

: ווען אַלע מענטש זאָלן צײַען אויף אין זײַט האָלט זיך די וועלט איבערגעקערט :
 נח אין די ע צו זאָע : בעסער יוי איידער לא : די ערגסטע סחורה אין לא : אויף
 נח זאָל מען קיין חרטה ניט האָבן (האָט מען קע חרטה ניט) : ארף ניט האָט מען
 קק חרטה ניט, אָבער מיט ניט קען מען די וועלט ניט דורכקומען.
 זע אויך : וויכוח 824, אָפּפּרעג 825, קעג(ע)נערשאַפּט ז—, אָפּזאָג מ., קריטיק
 4.—. אָפּיקורסות 615.

333 . וויסן

ס : שריפטיקייט, עברידיקייט, שריפֿטקענער דיקייט, ווילקענערדיקייט,
 געלערנטקייט, באַהאוונטקייט אאָן'ר — אַיי : ורסן, ידיעה. אָכמה, קענטענש,
 קענטשפֿט, ידעת, באַקשטשפֿט, קענערשאַפֿט, ווילקענערשאַפֿט: בילדוט :
 עלעמענטאַרע, מיטעלע, העכערע, אַקאַדעמיע, ייִדישע, אַלגעמיינע אאִל'ו
 בילדונג : נאָיס פּאָליטעכרי, פּאָליטאווירע, פּך ליטגראַמעטע :
 אַלפּאַבעטישקייט.

אינטעליגענץ : ערודיציע ן אויפֿקלערונג, השקלה, ציוויליזאַציע, קולטור :
 אַרבות : השלמה, דערייכום, באַהערשט : לומדות, לומדעריי, למדטת,
 גענאַשטע למדנות, בקיאות, אַקאַדעמיום, אַוטת, עניאַליטעט, חרפות, עמקות,
 טיפֿקייט, רסנשפֿטלעכער באַהאַזש.

געלערנטער, וויל געלערנטער, הויך געלערנטער, קענער, זאַכקענער,
 שפּרוכקער נער נייר) , ווילקענער, וויל קענערדיקער, וויל דענקענדיקער,
 אַלצקענער, ביכערקענער, ביכער־וואָרעם, ביכער־פּרעסער, אויטאָדידאַקט,
 יודע־הבל, ווייסער, אַלער ווייסער, אַלץ ווייסנדיקער, אַלץ וויסנדיקער,
 אַלץ פֿאַרשטייענדיקער : געבילדעטער, הויך געבילדעטער, געבולבעטער נ־פ),
 געשולטער : שריפֿטיקער, שדיפֿטקענעוודיקער, עברידיקער, אַלפּאַבעטישער,
 י גראַמעטנער, געענדיקטער, י געקאַנטשעטער, גראַדוירטער, דיפּלאָמירטער.
 — ביל, וועלטלעכער, אויפֿגעקלערטער, אויפֿגעוירענער נ־פ) : עפעסווייסער,

ביסלווייסער, אָנגעכאַפּטער : אינטעליגענט, האַלבאינטעליגענט : נ־פ)
 הינטעליגענט, ציליגענט : ציוויליזירטער (קולטורעלער) מענטש : איידעלער
 מענטש, גייסטיקער אַריסטאָקראַט.

לערנער, וויללערנער, אַ ייד פֿון לערנען, אַ קענער אין די קליינע אותיות (אין

די שערצע פינטעלעך), יודע ספֿר, יודע נגן נ־פ) : אָעלעברי, קעל־תנך,
נעל־גאָרא, אַלמודיסט : אָדאורה, קעל־תורה, אַר־אורין, צורבדזראָע,
צורבא־מראָנן : אַלמיד־אַכם, נ־פ) יאַלמיד־אַחת, אָענית־אַלום : למדן :
געשטאַפֿטער (טריפֿהנער) למדן : קליווער ביבערניק נקק : מלומד,
מלואַדת(טע) : פּאַליסטראַנט : מושלם, עילוי : נ־ר־סמכא, נ־ר־אַכי, אויטאָריטעט
: אואַני יעוורי.

אַנגעלייגענטער, באַלעזענער, באַלויזטער נ־פ) : גייענדיקע שנק מיט ספֿרים,
גייענדיקע ענציקלאָפּעדיע : באַהאַוונטער, אָקי, אָקי ואַריף, אָקי בקל חדרי
תורה, אָקי בקל אַדרי חדרים, אָקי בהלכה, נעלזוראה, צנא אַלא ספֿרא, מעין
הנוקע, מעין המתנבר : חמור משא ספֿרים : (און, געניוס, ז געניע, ז געני, את
הדור, (און־עולם, מופֿת הדור, סחיד במינו, נחיד בדורו, חד בדרא, (דול, (דול
בתורה, (דול באַכמה, מופֿלג, אַכם מופֿלג, נקן מופֿלג, עמוד נרזל, אָמיק, חריף,
מנלה עמוקות, עוקר אָרים, סיני ועוקר אָרים, תורני, מ־ר־ק־ר־ב אָשי, מאור
(עיני) הטלה, אַנא, אַנא קמא, אַנא אָרא : נ־פ) אַנא באַרטיק, אַנא האָץ : דויסער
שטערן.

וויסנשפֿטלער, וויסנשאַפֿטער, ערודיט,
ליצענציאַט, אַקאדעמיקער, פּראָפֿעסאָר, מאַגיסטער, דאָצענט אַאָז"וו — 0-3 :
ענציקלאָפּעדיסט : באַקאַלאַווער פֿע ענסט (פֿון וויסנשאַפֿט) : דאָקטאָראַנט,
דאָקטאָר, ד"ר : ד"ר פֿילאָסאָפֿיע, ד"ר (פֿאַ יוריספרודענץ, ד"ר ערי אַאָז"ר :
דאָקטאָר־מעדיצין, דאָקטער : אַדעפט, סכאַלאַסט : משש תלמידי חקמים.
לומדים, למדנים, מופֿלג־תירה, חקמים ונבונים : די חקמים, די חכמשראל, די
קדמונים, די ראשונים, די אַחרונים אַאָז"וו — 9-פ : די חכמיאומות־העולם, די
שבעה אַכמי נוון : עמזספֿר, אַם אַכם ונבון : אינטעליגענץ, אינטעליגענציע :
נאינדיע) פּוודיט, מונשי, מולווי, מרו : נמחמדאַניש מולאַ, האַפֿיז.

וו : קענען, קאַנען, וַלען, קנאַן נקי) : וויסן, יידע זיין, יידען : פֿאַרמאַע (האַבן,
גד הערש, באַזיצן) וויסן (בילדונג אַאָז"ר) : קענען עברי, קענען לערנען, קענען
לערנען אַ בלאַט גאָרא (אַ קרק משניות) : קענען (יש באַהאַוונט, זיין אָקי) אין
די קליינע אותיות (אע די שוואַרצע פינטעלעך) : קענען (אויס) פּווייניש ווי אַ
ייד אַשרי, ווי אַ ראַסער : קענען אַלע אָבע אַכמות : וויסן קלאָר : וויסן אויף די

פֿינגער : מסן אויף אויס(ממייניק : וויסן וואָס אַי מאַכט : פֿאַרשטיין מאַי
דקאַמרי ראָגן, פֿאַרשטק מאַי דקאַמרה רביצין נ־פ) : זיין אע דער הים אע : זיין
קלאָר (באַהאַוונט) ווי אַ ייד אין אַשרי, ר דער קמנשר (דער שבט מוסר) אין
יענער וועלט.

אַדי, אינוו : שריפֿטיק, שריפֿטקענעוודיק, עברידיק, י גראַמאַטנע,
אַלפֿאַבעטיש, וורל קענעוודיק, וויל דענקעוודיק, געלערנט, וורל געלערנט,
הויך געלערנט, געבילדעט, הויך געבילדעט, נ־פ) געבולבעט, געבילקעוועט,
געבולצערעט : געשולט, דיפֿלאָמירט : באַקאַנט, ז פֿאַמיליער, ניט־פֿרעמד,
באַהאַוונט, אַנגעלייענט, ז באַלעע, אַקי, פֿערעם, קלאָר, אַלא וודוש, אַלא
ושרנישט נ־פ) : אינטעלי געגט(יש, אַנגעכאַפט, באַשמירט, אויפֿגע־

297

קלערט, אויפֿגעוירן נ־פ) : ציוויליזירט, ציבעליוירט נ־פ) : וועלטלעך,
וועלטיש, עולמש, קולטורעל : למדניש, לומדיש, גאוניש אַי"וו — ס.
פֿראַן : ער קען ס'גאַנצע סידורל פֿון אויס(נ)ווייניק : ער אין געלערנט מיט
סקנתואַשות : תורה וגדולה באַקום אַחד : תורה און סחורה און געפּוצטע
שטירל : זי תורה ונה שקרה : ער אין דאָ כומאַש אי דאָ פֿאַלאַשא : מט ביר אין
אַ שלעכטער פֿאַס : ער קען אַלץ, נאָר קע שבת קען ער ניט מאַכן.
שפּרן דברי חקמים בנחת נשאָעים : מיצווה לשמוע דברי חקמים : הווי מתאַבק
בעפֿר רגלי חקמים : ממזר אַלמיד־אַכס קודם לכהן גדול עס־האַרע : דער
אַלמיד־אַכס ווייס וואָס עס פֿעלט אים נאָך צו קענען : (דאָרט) ווו תורה דאָרט
אין אַכמה : אַ ייד אַ אַלמיד־אַכס (אַ ייד אַ למדן) גיט זיך אַן עצה : אַ ייד אַ אַנ(אַ
ייד אַ למדן) גיט זיך אַן עצה—אַן ער האָט ניט קיין שטיוול גייט ער באַרוועס
נ־פ) : סיני ועוקר אַרים—סיני קודם (אַדיף) : יעדער גאָן האָט זיין שווען :
הסדרן קודם לפֿלפלן : וקני תלמיד־חקמים קל זמן שמזקינים דעתן מתיאבת
עליהם : מען זאָל אַ סך וויסן און ווייניק ניצן : אַלץ זאָל מען קענען, גאָרנישט
זאָל מען באַדאַרפֿן : יוסיף דעת יוסיף מכאוב : אַלע קענערס גייען אַן שטיוול :
פֿול אין קעפעלע, פּוסט אין טעפעלע : וואָס קומט מיר אַרויס פֿון מין פּויליש
רעדן, אַן מען לאָזט מיד אין הויף ניט אַרין : וואָס קומט אַרויס פֿון דעם גוטן
ביר אין דער שלעכטער פֿאַס (אַן די פֿאַס אין אַ שלעכטע) : וואָס קומט אַרויס

פֿון דעם גוטן קאָפּ, אַן די פֿיס קענען אים ניט טראָגן : אַל תּסאַכל בקנקן אַלאַ
במה שנש בו : אַ יודע שאַינז יודע אין אַ האַלבער יודע : אַ סך לומדים לערנען
אַמיד און קענען מכות גמקכות : אַמיד, מכוש : דער למדן, אַן ער גרייזט,
גרייזט ער האַרב.

יע אויך : אורטייל 526, אויסגעפֿין פע, מייטנג 829, קלומ
ס ן עם־האַרצישקייט, אומוויסנדיקייט, פוסטקעפיקייט אַז"ר — אַדי :
עםזאַרצות, אַנאַלפֿאַבעטיזם, אומוויסן, אומריסנהייט : מאַנגל אין וויסן :
איעאַראַנץ, פֿינצטערניש : אומקענטשאַפֿט, אומבאַקאַנטשאַפֿט, אומבקיאות :
אומקולטור : דילעטאַנטיום, מעראַגנאַסטיק, מעראַגנאַסטיציזם.
עם־האַרע ((מוח : בור, בור (מ)דאורייתא : אַדיוט, דילעטאַנט, פֿיליסטער :
איעאַהאַנט, איגנאַראַמוס (עט איעאַראַבימוס) : אַנאַלפֿאַבעט, י בעזגראַמאַטנער,
י האַלב גראַמאַטנער, אומשריפֿטיקער, אומעברידיקער, ז שריפֿטלאַזיקער : אַינו
יודע (שאַיט יודע) : יודע שאַינז יודע : עם הדומה לחמור : אַנהייבער,
אַנפֿאַעער : פֿינצטערלינג : אומוויסנדיקער, אומבאַהאַרנטער, אַפגעשטאַנענער,
פוסטקעפיקער אַזיוו — אַדי.

גוי, ציילע, גויסקע, גויעץ, גויע(טאַ, גוי קע : אַזיאַט, כליסט, יונגאַטש,
גראַבער יוט, גראַבער יונגאַטש : פוסטיאַק, פושטשק, פוסטע קלי, פוסטע פֿאַס,
פוסטער צעבער : פראַסטאַק, פראַסטאַטשקע : פויער, פויערקאָפּ, פויערשער
קאָפּ, פויעריונג, כלאַפּ, זשלאַב, איוואַן, מאַטשיק, קובאַ, אַנטעק, באַרטיק,
יורקע, וואַיטיק : ממור, אייזל, שטומע נאַמה, בופֿלאַקס, בופֿלאַקס : סטויפּ,
סטופּע, באַמאַק אַז"וו — 340 : נ־פּ) מכה־למדן, געזונטער למדן, פֿילאַזאָף,
פילוסוף.

וו : זיין אַן אַזאַרץ, זש אַ גראַבער יוע פֿ - : זיין גראַב, זיין אומוויסנדיק — אַר
: ניט קענען, ניט סכלען : ניט וויסן (גאַרניש : ניט אַנהייבן צו וויסן : ניט האַבן
קיין האַגה (קיין באַגריף, קיין אידעע אַז"וו) : ניט וויסן קיין צלם פֿאַר קיין
אַלף (קיין תּמונת־אֶות, קיין

298

צורת־אֶות) : ניט קענען קיין אַלף (קק צורת־אֶות, קע צורה פֿון קיין אַלף) : ניט
קענען מאַכן קק אֶות (קין צלם פֿאַר קע אַלף) : ניט קענען קק שייטל עברי : ניט

קענען קק המוציא מאכן (איבער אַ רעטער, איבער אַ קאַרפּאַל) : ניט וויסן (ניט פֿאַרשטיין) מאַי דקאמרה רביצין: . וויסן פֿון אַ אַחת צו זאָגן : קענען (ריסן) אַ קרענק (אַ חולאת, אַ מפה , אַ פֿיג, מער פֿון אַ טויטן, ניט מער וויפֿל אַ טויטער, וויפֿל אַ קאַץ טראָגט אַוועק אויפֿן עק, אויפֿן שפיץ מעסער) : זיין באַהאַוונט (האַבן אַ ידיעה) ווי אַ טערק אין ראָנדקדש, ווי דער יישובניק אין דער הודה : פֿאַרשטיין זיך דערויף ווי אַ קאַץ אויף אַקדמות, ווי אַ חזיר אויף הייוון, ווי אַ בלינד פֿערד אויפֿן ווונק : זע געהרגעט אויף דער עברי, זע שטומפיק אויף דער עברי, זיין קורץ אין דער עברי : ניט זע אין דער היים : זיין קלאָר ווי אַ מי אין אַשרי : זעצן עברי ווי אַ באַנדער : האַקן אַ אָעה אַ מעל : זיין געשלאָגן אויף דער פען (אייף דער עברי) : שרייבן נח מיט זיבן גרייזן. אַדי : עםזאַרציש, עם־האַרצדיק, אַנאַלפֿאַבעטיש, י בעוגראַמאַטנע, אומשריפֿטיק, אומעברידיק, ז שריפֿטלאָזיק : פוסט, פוסטקעפיק, לערקעפיק : אומוויסנדיק, אומגעלערנט, אומגעשולט, אומגעבילדעט, אומאַנטוויקלט, אומאויפֿגעקלערט, ז אומבאַלעזן, אומבאַהאַרנט, אומבאַקאַנט : פֿינצטער, בלינד (און פֿרעמד (צו)) : אומקולטורעל, אומצירי ליזירט : העטערשטעליק, אָפּגעשטאַנען, ז צר ריקגעשטאַנען : פראָסט, פראָסטלעך, פראָסטאַצקע : באַגרענעצט, ז באַשרענקט : פֿלאַך, אויבנאויפֿיק, ז אייבערפֿלעכלעך, י ווערכאַוואַטקע : י האַלב גראַמאַטנע : האַלב געלערנט : רוי, האַלב געבאַקן, אָנגעכאַפט, באַשמירט, דילעטאַנטיש : גראַביווגש, חמורש, פויערש, פראָסטאַקיש אַאַז"וו — .

פֿראַן : ער זאָגט עכרי ווי אַ וואַסער—נאָר דאָס וואַסער לויפֿט און ער שטייט : המבה

בעברש—גשלאָע אויף דער עברי : אָן פאָדקעוועס נאָן נקודוש קען ער קע עברי מט : ער אין אַ מיטלמעסיקער מענטשעייט קק גרויסער למדן און ניט קע קליינער עסאַרץ : זי קען האָר אין דער מאַמעס סידור : בכ אים אין יקבה את יאָבה אַלץ איינס : ער וויינט אַרף מי יחיה : ער אין אויסגעגאַנגען אַלע קלאַסן— באַרוועס : ער אין אַ דאָקטער—ער וויס אַ קרענק : ער איי אַ קענער—ער קען עט עסן : ער אין אַ אָקי בש'ס ר אַ טויבער אויפֿן באַס : פֿון דער שנצער גאָרא קען ער—מכות נווערטערקפיל : מקכת מכוש : ער לערנט

אָמיד און קען מכות : שבת לערנט ער, מכות קען ער : חומש נייע אומיעש, פי
נייע מאַשע, גאָרא נייע מאָרע : ניט קק תורה, ניט קין סחורה : אַ מבע ר אַ חזיר
אויף היות : האָס נוצט אַ יוע מיט שפּאַרן, אַן ער קען ניט רייטן? : האָס טויג
דעם פויער אַ זייגערל, אַז ער קען עס ניט ד דרייען? : האָס פאַרשטייט אַ פויער
פֿון זאַפּרען? : קעדי מאַרינאַ לאַקשי יאַדלאַ? : ווי קומט אַ רענדאַר זע אַ מבע
אויף אַ סידילקאַרער סליחה? : ר קומט כאַצקע צו האַזר פֿעל? : ווי קומט אַ
אָויר צו פֿעפֿער? : גיי גיב צו פֿאַרשטע אַ נעלזאַית דעם ברטטרא ! : גיי
דערצייל אַ הונט : אַ סידילקאַרער סליחה געדרוקט אע סלאַוויטע ! : דער הונט
אין צו קק פֿלאַדן ניט געווינט : מאַל אויס אַ טויבן אַ קלעזמער, אַ בלינדן אַ
רעבויע (י את אַ קריס דעם קעם פֿע קיאה) : יאָ טאַבעק—ווי אַ נאָו? : גאַרנשט
געלערנט, שרנשט פֿאַרגעסן. שפר : קאָך אַ פויער זיס אע זויער, בלייבט ער
אַלץ אַ פויער : פויער בלייבט פויער : אַ מי בלייבט אַ מי : אַן מען האַרפֿט אַ
שטעקן אין דער וואַנט בלייבט ער שטעקן : אין בור ירא חטא : אַ אַחור אַן אַ
אַית האָט אַ אַנים ר אַ פיעס נאָחור אַן ח : בור : פיעס—הונט) : אַן אַרעמאַן קען
ווערן אַן עשר, אַבער אַן אַמהאַרע קען קע למדן ניט ווערן : אַ ייד אַ למדן קען
קין אַייד ניט זיין אע אַן אַזאַרץ קען

299

קק אַפיקורס ניט זח : זשי עמזאַר קל זמן שמזקינים דעתן מטורפֿת עליהם : אַ
רובל אין ניט קע געלט את אַ גראַבער יונג אין ניט קע ברודער : אַדיוט קופֿץ
בראַש : אַ שלעכטע ראָד סקריפעט צום ערגסטן : פֿון ליידיקע פֿעסער איז דער
ליאַרעם גרעסער : דער גלאַק קלינגט וויל ער איז פוסט : אַן גאָט וויל שטראַפֿן
אַן עמזאַע לייגט ער אים אַ לשוןקודערראַרט אין מויל אַרע (שיקט ער אים צו אַ
אַסוק אע מויל) : אַן ששאַרץ האַר הויך ניט דאָווענען : אַן מע אין מכבד אַן
אַרענדאַר מיט הגבה זאָגט ער, ער אין הייזעריק : אַן אַ יידענע קען ניט דאַרענען
ציילט זי כאַטש די שויבן אין שול : ואָס דער מענטש פֿאַרשטייט ווייניקער אין
פֿאַר אים אַלץ געזינטער : מער צי, מער מזל.

זען אויך : נאַרישקייט 840, סוד 851, אומפֿעיקייט —4.

אַנג. פינקטלעכקייט

ם ן פינקטלעכקייט, ריכטיקייט, פרעציזקייט

אָז'ר — אָדי : מאַטעמאַטישע פינקטלעכקייט, פּרעציזיע, געטריישאַפֿט.

וו : זיין ריכטיק, זיין פינקטלעך אָז'ר — רי :

פּרעציזירן : ראָטן, (פּרוש טרעפֿן, צוטרעפֿן, אַרייַנטרעפֿן: טרעפֿן אַקוראַט: טרעפֿן צום סמיטשיק (אע צימבל (אַרייַח, אין קאַרב (אַרייַח, אע פינטל (אַרח, אע פּאה, אין ששרצאַפּל) : טרעפֿן צופֿעליק, שיסן אַ פֿויגל : אָנכאַפֿן ביים נאַפּל (פּופּיק).

מאַכן פינקטלעך : פֿאַרפינקטלעכן : ווייזן דעם אָמתן קאָליר (די אָמתע פֿאַרב) : אָנרופֿן דאָס קינד ביים ריכטיקן נאָמען : פֿעסטשטעלן די ריכטיקייט : לעגיטימירן.

אָדי : ריכטיק, קאָרעקט, רעכט, געטי, פּרער

צין, עקזאַקט, אַקוראַט, ז אַקוראַטנע, פּונקט, פּווקטועל, פינקטלעך, י איספּראָרנע, מאַטעמאַטיש, וויסנשאַפֿטלעך, שטרענג, ריגאָר

ראָז, ריגאָרש, סטריקט, פֿעלערפֿריי, אָר פֿעלערדיק, ז פֿעלערלאָז(יק), אומפֿעלערדיק, וואָרטלעך, ז ווערטלעך, ווערטערלעך, אָותבאָותיק, בוכשטעבלעך, טעקסטועל : אויטענטיש, געטריי אָז'ר — 19 .

נפֿאַרגליכענע ריכטיק ר גאָלד, ר די וועלט, ווי די זון, ר צוויי מאָל צוויי איז פֿיר : פינקטלעך ווי אַ זיינער, ר דער שטאַטזייגער, ווי די באַנק, ווי אַ מטער מאַנער.

אינר, פֿראַן : ראָר־ אע שרט : שרט פֿאַר האָרט : ווערבאַטים : אָות־אָות : לשוט ממש : ונה לשוט : וו'ל : ניט מער את ניט וויי ניקער : כמו (כח) שנאמר : פקשב : כמו שקמב : ר אין אָסוק שטייט : ר דער אָסוק זאָגט : בנה הלשון : פּהאָי לישנא : אָכי רסינן : נְמָה מאַיט : דאָד : ז גראַד : ז גראַדע : ז דאָדע : ממש : אויף אַ האָר : אויפֿן קווינט : שיפֿן אונז : בדיוק : ריכטיק דרייע ! : אַ ! : אַט אַזוי ! : דאָרים פּהרנתם : אַט אַזוי שכת מע די לאָקש : דעי אין ניט משוגע : עס אע ווי אַ שניידער נעמט די מאָס.

ם : אומפינקטלעכקייט, אומגעטיקייט, אומקאָרעקטקייט אָז'ר — ר : אָעות, פֿאַרזע, פֿאַרזען, פֿעלער, פֿעלטרייט, פֿאַלשער טהאַט, אויסגליטש, י פּראָמאַך, דעפּטאַק, מיסטיק נ—ז: גרעו, שבּוש, שוואַה : אָעות ומור, ווילדער אָעות, רייד - אָעות, בולבע (ש־ד־) : שרייבאַעות, שרייבפֿעלער : דרוק־אָעות,

דרוקפֿעלער, אָעות הדפֿוס : דורכלאָז, השאַטה, לאַפסוס : געשטרויכלטע טוונג
: אָקח אָעות : אָעות אין אָשבע, פֿאַררעכעטט : אָעות אע טייטש :
אומפֿאַרשטייענש, אומפֿאַרשטענדער ניש, ז מיספֿאַרשטענדעניש, ז
מיספֿאַרשטייעניש — 0-3 : קרומפֿאַרשטאַנד : פֿאַלשע אידעע.

פֿאַלשער איינדרוק : פֿאַוטשיע, אילוזיע, אַלאַפנאַרערך
וו : זע אע קעזח, זש שמשרעכט, ז האָבן אומעכט : מאַכן אַ קעות (אַ פֿאַרען, אַ
יש אַזיר) פֿ- : מפטה יין : אַריינפֿאַלן אין אַ אָעות : טועה זע זיך : פֿאַרזען,
פֿאַרקוקן, פֿאַרפֿעלן, דורכפֿעלן, אויסלאָון, דורכלאַע. איבערהיפֿ(עזחן,
איבערהיפלען : דיע : י כיביען : נאַרן דך, אַפנאַרן ויך : זע געאַרט (פֿאַרפֿירט
אַז'וו) — 363 : מט פֿאַרשטק, שלעכט פֿאַרשטע, ז מיספֿאַרשטק : באַקומע אַ
פֿאַלק איינדרוק (אַ פֿאַלשע האָגה, ז אַ פֿאַלשע אידעע) : געשטרויכלט ווערן,
ויכשל ווערן : פֿאַלן איבערן פֿאַט : אַרויסכאַפן זיך מיט אַ האָרט : אויסרדן זיך,
פֿאַרריידן זיך : נאַק־ירי-) מאַכן אַ בולבע, בולבען : באַרעכענען שלעכט,
פֿאַררעכענש זיך, מאַכן דעם אָשבת אָן דעם נעלזאַית, פֿאַרפלוט(עשען זיך :
בלאַנדען, בלאַנקען, אית נר-) : פֿאַר בלאַנדען, פֿאַרבלאַנקען, פֿאַרפֿאַרן :
שלעכט פֿאַרפֿאַרן : פֿאַרפֿאַרן אין אַ פֿרעמדער קרעשמע (אע אַלף הע אַריין) :
פֿאַרקריכן אע בויבעריק (אע האַצעפלאַץ) : פֿאַרפֿעלן דעם ציל : ניט טרעפֿן
דאָס אָרט : טרעפֿן מיטן פֿיטער אין הימל אַרע : טרעפֿן ר אַ בלינדע הון אַ
קערנדל, ווי אַ בלינד פֿערד אין דוב אַרע, ר אַ האָן דעם רעע, ווי דער לוח דעם
רעע (דעם שני, דעם וועטער) : טרעפֿן פסומא האָרומ.

אַדי : קעותדיק, דיייק, פֿאַרדפיט, פֿעלער דיק, ז פֿעלערהאַפֿט, אומקאַרעקט,
אומער, אומפינקטלעך, ניט - עקזאַקט, ניטריכטיק : ריכטיק ווי אין קוימען אע
ליכטיק : ניט - אַקוראַט, פֿאַלש, ניט - אַמתדיק — 3-3 : אַפנאַרעריש,
פֿאַרפֿירעריש, אילוואַרש : פֿאַרנאַרט, פֿאַרפֿירט : פֿאַרפֿאַרן, פֿאַרקאַכן,
פֿאַרבלאַנדזשעט אַז'וו

אינוו, פֿראַן : ניט אַזוי : ע- רעדט זיך (נאָח אַזוי : מער אַדער ווייניקער :
פֿיל־רייניק :

אַל־קי אָעות : דורך אַ אָעות : ניט שטראַפֿן דאָס אָרט : ניט געטראַפֿן די
קרעטשע : עס אע גיט די קרעטשמע : געטראַפֿן דאָס אָרט ! : געטראַפֿן די

ריכטיקע קרעטשמע ! : ער דארף (ער מער זיך באַדאָבן אַ לעבעדיקער ! : של
ער אַזוי וויסן ווו ער וועט אַהינקומען ! : זאָל ער אַזוי וויסן פֿע זיין געוונט !
שפר : בעסער צש מאָל פֿרעגן אדער אין מאָל בלאַנדזשען : בעסער פֿרעע אַ עה
איידער בלאַנדזשען אַ מינוט : ווער עס פֿרעגט דער בלאַנדזשעט ניט : אַן מען
פֿרעגט זך בלאַנדזשעט מען ווייניק (ווינציק) : אָעות לעולם חוזר : טויטע האָבן
ניט קע אָעות : דער למדן. אַן ער גרייט, גרייט ער האַרב.

ס'ן כלל, אַקסיאָם, ז גרונדזאָץ, מאַקסיים, מושכל ראשון, טעאָרעם, טרויזם,
פֿאָסטער לאַט, פֿרינציפ : הנחה, ז פֿאָרויסזעצונג — 329 : פֿאַרמל ל'ר פֿאַרמלען
: פֿאַרמולע : אַפּאָטעגמע, אַפּאָפּטעגמע, מאַטאָ : לאַזונג, פֿאַראַל, דערין,
האַסלע : קליוגראַרט, שלאָגוואַרט. פֿלוגוואַרט, סלאָשן נ—) : עפידאָף, עפיאָם,
אַפֿאַריזם, סענטענץ : גלייכוואַרט, גלייך האַרט, האַרראַרט, וואָר וואַרט,
באַדמאָ, תורהווערטל, אָדרש, דמראַכמה, מאמר, אַימרא, עולםס ווערטל,
פֿאַלקסרערטל, שפראַך, שפרוד, פֿאַראַבל, קיתגם, מוסרשפראַך, מוסרשבל,
מאַראַל(לערש, וימשל : שפריכוואַרט, שפרעכוואַרט, פֿאַרעמיע : פֿאַרער
לאַגיע.

שפּרוכזאָגער, אַפֿאַריסם, ערטלאַער, עפידאָמיסט — .
פֿראַן : ווי מען זאָגט : מ'ד וועלט זאָט : ווי שגט די וועלט? : ר' די ווייבער שע:
מי די מאַמע פֿלעגט שגן : ווי מען פֿלעגט אַמאָל זאָע : ווי דאָס ווערטל גיט : עס
גייט אַ גלייכוואַרט : עס איז ניט אַזאָ גלייך וואַרט ווי דער אָמת.
שפר : יעדער כלל האָט אַ יוצא לן ה־לל : דבר בעתו מה טוב : דבר דבר אַל
איפֿניו : יעדער (יעטוידער) וואַרט אויף זיין אָרט : יעדער (יעטוידער) ווערטל
האָט זיך זיין ערטל : אַ שפריכוואַרט אין זייער גוט, אַן מען זאָגט עס ווען עס
פֿאַסט : אַ שפריכוואַרט אין אַ וואָר וואַרט : אַ גוט שפריכוואַרט איז מאריך מים
: אַ שפריכושרט (אַ גוי'ש ווערטל) איי להבדיל אַ תורה : אַן עולםס ווערטל איי
להבדיל אַ גאָרא : אין אַ גלייכווערטל טרעפֿט, אַן מען זאָגט דעם אָמת : פֿע אַ
שפריכוואַרט קען מען זיך ניט באַהאַלטן : אינהו ויבור? — הפּובש
הגלייכווערטל : (עס איז) ניטאָ קיע גלייכערס ר אַ קרומער לייטער און קיין
קרומערס ווי אַ גלייכווערטל .

זען אויך : געדאַנק אנ, גלויבן 829, קלוחאַפֿט 389, בער פֿעל 462,

געזעצלעכקייט 598.

338. אבסורד

ם : אומזיניקייט, אבסורדישקייט, באַנאַלקייט, פֿלאַכקייט אַאָז'ר — אַי :
אומזינען, אומע, איראַציאָנאַליום, אבסורד, אבסורדיטעט, באַנאַליטעט,
נאַנסענס : שבלאַן : קאָטשערע, קרומע זאַך : פאַראַדאַקס, מאַקאַראַניק : שטות,
שטותער־י, קינדער־י, קינדער(קשקייט, מעשהעלדות, נאַרישקייט : ווע, חוזק
אַאָז"ו — 18 : אַבל, אַבליות, אַבלזאַלים : י טשעפר מג, - באַלעמוצטווע,
בטלנות, שווענצער־י, הומבוג — 414 : נאַרישע (פֿוילע) רייד, דברי שטות,
קיפּשות־אַה, דאָרים בטלים, פוסטע דיבורים, שלימאַטיע, קוואַטש, מאָרע :
נאַקי ד) אַרבֿל־פּראָזע : י ברעד, פלוידער־י אש"ו — בז : נאַרישע מעשה,
באַבע־מעשה, מאַאלקייט, מעשה שבת, מעשה ויסים, מאַס־
דע, קיזמון, פיזמע, ציקעלע, בייקע, באַדניע, כאַנדראַניע, שמאַנצע, שמועה,
חד־נדיא, קעלבערנע יוצרות, אַ מעשה פֿון אַ ציגעלע אַ וויסע, אַ מעשה פֿע
קיניג אַרטוס הויף נאַר־ז. וו : זש נאַריש, זיין אבסורד, זיין גאַנאַל אַאָז'ר — אַי
: מאַכן אבסורד : דערפֿירן בין אבסורד : פֿאַרפֿלאַכערן, פֿאַרפֿלאַכן : רעדן
נאַרישקייטן : קטלען, ברעדיען, פלאַפלען, פלוידערן אַאָז"ר — 373 : ריידן
נִיט צו דער זאַך : ריידן פֿון וועג (פֿון היץ) : ריידן פֿאַר פֿייער און פֿאַר האַסער
: ריידן (ווק פֿון אַ הוילער פֿאַס, ווי אַ יידענע, ווי אַ שוטה, ווי אַן אידיאָט :
אַינריידן נייענעם, זיך) נאַרישקדטן, לאַקש בוידעם, אַ קינד אין בויך, פֿייגעלעך
אע בוזעם, אַ לונג את לעבער אונטער דער נאָז : פֿיראַגן אַ פיפּערנאַטער (אַ
שמועה מיט עסיק) : טאָן נאַריש : האַבן אין זינען (קלערן) נאַרישקייטן :
קלערן ווי די וועלט דריט זיך (צי אַ פֿלוי האַט אַ פופּיק, וווּ די רויכעס פֿון
קוימען קומען אַהין, צי די קוליקאַרער בייגל זיינען גרעסער ווי די
לעמבערגער) : קלערן ווי דער אינדיק (דער אַכס), ווי די קלוגע שנדז, ווי דאָס
פֿערד, ווי אַן אַלטער באַק : מאַכן זיך צום נאַר.
אַדי : נאַריש, לעכערלעך, אבסורד(אַל), שטותיק, אומזיניק, קינדער(י)ש,
בטלניש, אומלאַגיש, אַלאַגיש, איראַציאָנאַל, איראַציאָנעל, פאַראַדאַקסאַל,
סאָירהדיק, סאָירותדיק, מאַקאַראַניש, פֿלאַך, באַנאַל, טריוויאַל, פּראָווינציעל,
ז פּראָווינציאָנעל, אויסגעדראָע, אַפּגעדראָע, סטערעאָטיפּיש, סקיזנדיק,

אויבנאויפֿיק.

פֿראַן : עס איי גלאַט גערעדט : עס אין רחוק מן השכל : ס'אין ניטאָ ווער עס
זאָל לאַכן : אַד אַבסורדום : עס אין די מעשה מיטן כעלעמער אויוון : עס זאָל
דיר ווין אָנגעדרייט : אַן איך דערמאָן זיך, אַן דער זיידע אע אַחורווין
געשטאַרבן, קומען מיר טרערן אין די דע.
שפר : אָרעם א ניט רייך, קרום איז ניט גלייך : אַ מאָל אין די גרעסטע אַכמה
ניט ריידן קיין נאַרישקייטן : אַ שטות, אַן ס'געראַט, בלייבט (אין אויך) אַ שטות
: כאַפט זיך אַרויס אַ נאַרישקייט, קען מען עס צוריק ניט כאַפֿן : אַ נאַרישקייט
געדענקט זיך : נאַרישקייטן געדענקען זיך : מען מון זיך אַ מאָל מאַכן צום נאַר.
זען אויך : אוממיגלעכקייט 821, נאַרישקייט 840, אומזינע 848,
אומוויכטיקייט 414, וויץ 518.
קלוגשאַפֿט

ס : קלוגקייט, פֿאַרשטאַנדיקייט, פֿאַרשטענדיקייט, געשליפֿנקייט, פֿיפֿיקייט
אַו"ר . אַדי : קלוגשאַפֿט, אַכמה, אַכמתשל ה, פיקחות : שכל , פֿאַרשטאַנד,
תפֿיסה, האָנה, האָגה — 8-י : אינטעליגענץ, י סמעקאַלקע, עמקות,
געניאַליטעט, גאונות, חריפֿות, שאַרפֿזינען, שאַרפֿזין, שאַרפֿזיניקייט, עספרי,
התאַכמות.

קאַפּ, קאַפּשטיק, בוידעמשיבל, מוח, מאַרד, געהירן, גייסט : גלייכער,
גרויסער, גוטער, ווילער, מאַנסבילשער, אָפֿענער, איזערנער, פֿייערדיקער,
שאַרפֿער, חריפֿותדיקער, גאונישער, ייִדישער אַאָז"ר קאַפּ (מוח, אַכל,
פֿאַרשטאַנד) : גמראַ-קאַפּ, מהראַא-קאַפּ, אָנוראַנדקעפל, שמד-קאַפּ,
משומד-קאַפּ, צלםקאַפּ : מיניסטערשער, גנבישער, געשמדטער, ממזרישער,
איבערגעשפיצטער אַאָז"ר קאַפּ : שפיצקאַפּ, פֿליקאַפּ : אַ קאַפּ אויף רעדער
(אויף שרויפֿן) : אַ קאַפּ ווי אַ ראַערמדינה, אַ קאַפּ ווי אַ מיניסטער (און הענט
ווי אַ שוסטעח : שאַרף אויג, אָדלערבליק : טאַיעת-עין פֿע אַ מלמיד-אַכם : אַ
ייִדיש קעפעלע : קלוגער, פֿאַרשטענדיקער, איבערגעשפיצטער אַאָז"ו — אַ
חכם, ווילדער אַכם : חקמה, ווילדע חקמה, חקמת, חכמניה, חכמנית : פיקח,
של ה ממל, אַראַקל, סאַלאַ, נעסטאַר, אַריסטאַטעלעס, אַריסטאַטל,
ריסטאַטעליכע : אַכם-עתיק, אַרודעתיק, אַכם מחוכם, אַכם דערלוקס נ-פ), פיק

אָכּם, וועלט־אָכּם, לאַנד אָכּם, מדינה־חכּם, אָכּם לאַרע, ואָכּם, אָכּם בעיניו, אָכּם
לכשִׁירצה : קר־דעת, דעתן, נַעלשכל, נַרשכל, קעל־עצה, מעל־תחבולה, אַן
אָדם : קלוגע שרמלקע, קלוג היטעלע : קאָפּמענטש, קאָפּשטיק : אַ מענטש מיט
אָפּענע אויע (מיט אַ קאָפּ (אויף די פלייצעס)) : שפיץ־בך שפיץ־קעפעלע :
פֿאַרשטייער : נקינד) אַלט געמיט, גערעטעניש : שמד־קאָפּ, שמדילניק, ממזר
(אַן הוידה), ממורת, משומד, משוּאָדת(טע), בלאַטער יונג, קליוועץ נקי) : אַ
קלוגיטער קער : אַ גערייכערטע ליולקע : אַ קלוגער את אַ שניענדיקער : מבע
קל (קלעס נדיאַל)) דבר, מבע דבר מתוך דבר : דור דעה, חקמים ונבונים :
חכמי הלעוששקע, חקמים פֿת היר טערן אויוון : עילוי, חריף, עוקר־אַרים,
(את, ז געניע אַאָז'ר — 333.

ר : זיין קלוג, זיין פֿאַרשטענדיק אַאָז'ר — י : האָבן שכל, פֿאַרשטאַנד — " :
פֿאַרשטק, תּוֹפֿס זיין, צעקניען אַאָז'ר פֿ 8-י : ז וויסן באַשייד : מכין פלשון ידן,
קכֿע קל דכֿר זיין, מבין קל אָשר זיין נ־פ) : האָבן דעם קאָפּ אויף דער רעכטער
זייט : האָבן אַ קאָפּ אויף די פלייצעס : אויסקליגן זיך, אַכלען זיך, אָכמהן זיך,
מתאַבם זיין זיך : ווערן קלוג, כאַפּן זיך צום שכל, קומען צום שכל, פֿאַלן אויפֿן
שכל. אַדין קלוג, קלוגהאַרציק, קלוגשאַפֿטלעך, קיקיש, גייסטרייך,
אינטעליגענט, פֿאַרשטאַנדיק, פֿאַרשטענדיק, ז פֿאַרנונפֿטיק, פֿאַרנופֿטיק נאַר־),
געשיק, צוואַנע : קליוו נקק, געביפֿט נגנ) : שאַרף, שאַרפֿזיניק, שאַרפֿזעיק,
חריפֿותדיק, חריפֿיש, שפיציק, פֿאַרשפיצט, איבערגעשפיצט, געשליפֿן, טיף,
טיפֿזיניק, סובטיל : עילויש, גאוניש, געניאַל אַאָז'ר — 333 : אָכמהדיק,
שכלדיק, נַר־דעתדיק, טרעפֿלעך, י רעסאָנדע.
איבערקלוג, קליגעריש, קלוג ממזר, פיק קלוג, אויסגערסן קלוג, כיטרע קלוג,
פֿיפֿיק, דורכגעטריבן, ביסטרע, מממדסקע, ממזרש, געממורט, עביש אַאָז'ר —
3--.

נפֿאַרגליכונגען) קלוג ווי של ה־המלך (אַלס, ווי דער (ליכטיקער טאָג, ווי די
זע, ווי די (גאַנצש וועלט, ווי אַ מיניסטער, ווי אַ ממזר, ווי אַ הויקער, ווי
אַמנקע, ווי אַמנקעס קאָפּ, ווי דער טייוול, ווי דער רוח, ווי ס'ם, ר די סיטרא
אַחרא, ווי דער שראַרעיאָר : שרף ווי אַ מעסער, ווי אַ אַלף, ווי אַ שערמעסער,
ווי אַ בריטווע.

פֿראַן : קאַפּ, גיב של ! : דער קאַפּ אין אים און אַ אָרט : ער אין קליגער ווי
פֿרימער : ער האָט מער אין קאַפּ ר אין קעשענע : דאָס קעפעלע שפּילט : ער
אין נישט קיין וואָלוועלער : ער אין נישט קיין מלופּס־קינד : ער אין נישט פֿון
אונטערן אויר : דער קאַפּ (דער קכל , דער מוח) אין אים נישט אויסגעדאַרט
(אויסגעטריקנט, אויסגעוועפט) : קיין פֿינגער אע מויל דאַרף מען אים נישט
אַריינלייע (אַריינטאָן) : ער האָט מער שכל אין פשטע (אין קליינעם פֿיעער (פֿע
לינקן פֿוס)) ווי אַן אַנדערער אין קאַפּ : זיין שכל האָט ער האָט אע קנאַפֿל אע
מער ווערט ר זיין גאַנצער ליבאודלעכן : יענער אין נאָך נישט געבאָר געוואָרן
ווער עס וועט אים נאָרן : דער בלינדער האָט די שיע געעפֿנט : ווער עס אין
שיע—איך בין קלוג : פולט חקמים , פולט נבונים.
שפר : דאָס ביסל אַכל אין ווערט געלט : שכל ברענגט אַ מאָל מער איין ווי די
השט : וווּ מען דאַרף האָבן מוח העלפֿט נישט קק ביח : * מיטן אַחור בוי(ע)ט מען
נישט דעם מיתזמיקדש : ווער עס האָט שכל דעם אין גאָט מוחל : צום שכל
באַדאַרף מען נישט קיע מוחל : אַ עד אַ אַכס מאַכט זיך נישט אַמעוואַטע : מען
באַגריסט נאָך די קליידער, מען באַ(טלייט האָכן שכל : ביי פֿערד קוקט מען
אויף די צע, בך אַ מענטע אויפֿן אַכל : שכל זאָל דער
מענטש לערנען בין זיבעציק יאָר : שיינקייט פֿאַרגייט און אַכמה באַשטייט : וווּ
קאַפּ דאַרט אע צולאַג : אַ ממזר קען מען (מעג מען) זע את קלוג זאָל מען זיין :
אַ ממזר און אַ נב—און קלוג זאָל מען זק : געשמדט את געהאַנגען זאָל טען זיין
את קכל זאָל מען האָבן : אַ משכון זאָל מען פֿאַרזעצן און קלוג זאָל מען זיין :
גאָט היסט אויך קיין נאָר נישט זיין.
אַכמת אָדם אַאיר אָניו : אַ נאָר דערקענט מען אין אָנים, אַ קלוגן אע די אויע :
אויף אַ שיינעם אין גוט צו קוקן, מיט אַ קלוגן אין גוט צו לעבן : מיט אַ קלוע
קען מען אַלץ אויספֿירן : אַ קלוגער פֿאַרשטייט פֿון איין וואָרט צוויי : האָס ביי
אַ גאָר אין אַ דאָרן אין ביי אַ קלוע אַ קאָרן : אַ נאָר גיט, אַ קלוגער נעמט : צוויי
קלוגע מאַכן דעם דריטן צו נאָר : שכל אין אַ נב : שכל אין אַ גאָטזאָך : אַן גאָט
וויל איינעם דאָס האַרץ אַפּשויסן גיט ער אים אַ גרויסן שכל : פֿאַר געלט
באַקומט מען אַלץ—נאָר קק שכל נישט : דער אַכל קומט נישט פֿאַר די שרן : דער
שכל קומט מיט (נאָך) די יאָרן : די נויט שאַרפֿט דעם אַכל : ביאָשים אַכמה :

דער שכל אין אַ קריכער : דער שכל פֿאַרט אויף אַקסן : אַכל און חרטה קומען
אַמיד צו שפעט : פֿאַרברענט זאָל ווערן דער שכל מאַט עמט צו שפעט : די
אַכמה וואָס קומט דערנאָך מעג דערהרגעט וועק : אַכמה דערנאָך אין אַ עטער
בראָך : געבאַרגטער שכל טויג ניט : מיט פֿרעמדן קכל קע מען ניט לעבן :
פֿרעמדן שכל קרענקט מען אַרס : צווע אַ אַכס און אַ גאַר אין דער אונטערשייד
עטלעכע מינוט : פֿון אַ עטן קאַפּ בין אַ שלעכק קאַפּ אין נאָר אַ חילוק אַ דאָדיק
ליכטל : צו אַ גוטן קאַפּ מון מען נאָך האָבן אַ מטן אַחור : הווי פיקח מק : אַ
אַכס שווייגט שטיל : ססג לאַכמה שאַיקה—אַבער שאַיקה אליין אין ניט קק
אַכמה : אעהו אַכס—הרואה אַת הנולד : אינהו אַכהלומד מקל אַדם : האַכס
אַיניו בראשו : הולך אַת חקמים יאַפּס : אַכס אַדיף מנביא :
דער אַכס אַכלט זיך אַפילו פֿע דער תליה אַראַפּ : לא לחקמים לחם : אַלע
קענערס גייען אָן שטיוול : מיט אַכמה אַלע גייט מען ניט אין מאַרק אַרע.
וואָס טויג (מיח די אַכמה, אַן (דק נאַריש קייט גילט : וואָס טויג דער עטער
קאַפּ, אַן די פֿיס קענען אים ניט טראָגן : אַלע קלוגע גייען צו פֿוס, אַלע זאַראַנים
פֿאַרן אין קאַרעטעס : אַ מאָל קויפֿט מען דעם קלוע פֿאַר אַ גראַע און דעם נאָר
פֿאַר אַ רענדל : דער קלוגער קיקט ר דער נאָר באַגליקט : דער אַכס פֿאַרלירט,
דער נאָר גערינט : בעסער מיט אַ אַכס (אַ קלוע) צו פֿאַרלירן ווי מיט אַ נאָר צו
געווינען : מיל מחכים, מזל מעשיר : שכל אָן מזל אין ווי אַ רויער בריליאַנט :
אַן מען האָט מזל דאַרף מען קיין אַכס ניט זע : צום גליק באַדאַרף מען קיע
אַכמה ניט : אַע אַכמה ואין תבונה פנגד פֿרוי פֿאַרטונע : אַו די הצלחה שפילט
גילט ערשט די חכמה.
אַו מען וויל זע צו קלוג באַנאַרישט מען זיך גאָר : אַן מען אין צו קלוג ליגט מען
גאָר אין דר'ערד : לפֿום חורפֿא שאַשתא : אַן דער אַכס דייזט גרייזט ער האַרב :
אַן דער קלוגער פֿעלט פֿעלט ער ווייט (שטאַרק) : אַן דער קלוגער באַנאַרישט
זיך בלייבט ער אויך אַ נאָר : אַחר המעשה אין יעדערער אַ אַכס : פֿאַר זיך אין
קיינער ניט קלוג, פֿאַר יענעם זיינען אַלע קלוג : צריי קלוגע קענען ניט שטימען
: בעסער אַ געוואַנדערטער נאָר איידער אַ היי מישער אַכס : בין זיבעציק יאָר
לערנט מען שכל און מען שטאַרבט אַ נאָר : זיבעציק יאָר לעבט אַ מענטש און
שטאַרבט אַ גאָר : מען לעבט הונדערט יאָר און מען שטאַרבט אַ נאָר. זען אויך :

אינטעלעקט 808, אָפּגעהיטקייט בונ, וויסן ננ, שווינדל 365, פֿעיקייט 487.
840 . נאַרישקייט

ס ן נאַרישקייט, שראַכזיניקייט, טעמפּקייט אַאַז'ר : אידעענלאַזיקיט,
געדאַנקענלאַזי-

קייט, אומפֿאַרשטאַנדיקייט אַאַז'וו — י: אומ פֿאַרשטאַנד, אומפֿאַרשטענדעניש, ז
אומפֿאַרמנפֿט, אומדיסטינקציע, אומדיסקרימינאַציע: גייסטאַרעמקייט,
אַרעמקייט פֿון אינטעלעקט: האַרטע (שווערע) תּפֿיסה : קטנות דמוּחַע :
אומקלוגשפֿט, טיפּשות, שטות, אידיאַטיזם, אידיאַטיע, ז אידיאַססטווע,
אינפֿאַנטילעם : קינדער(קשער, קרומער, פֿאַרקרימטער, פֿאַר דריטער אַאַז"ר
שכל .

נאַר, נאַרול(ע), נאַרטשיסקע, נאַאַטש : אָפּגעריסענער (כעלעמער, לינסקער,
פּויזער נער אַאַז'וו) נאַר : אידיאַט, מאַראַן, דומקאַפּ, י דורען, - דוראַק,
בולוואַן, באַלאַן, פֿול נ—) : שוטה, שטיא, שוטה אָן פּיקהאַלץ, שוטה שבעולם,
שוטה (מור, חסיד שוטה, גלאַט אַ שוטה : קיפּש, טיפּש, טיפּשטע, טיפּש
שבּטיפּשים, קתי, אָתי שמע לקל דבר, פּיל"ד, גולם, חושימ(ניק), ל -לנו,
עובראַטל, (ישראַנעסמלמד, שמעגדע, אַברהמעלע מלמד : יאַק, יאַקע, (משה)
יאַקל, יאַקל אָן פֿלעקל, יאַקיש, יעקע, יעקל, יונה (נאַח, מער
יונה, יאַצמאַר, שמענדריק (מיט דער לאַ-
טעריע), שמענדערהאַץ, קונע-לעמל, גוליע (נאַח, אוליע) נאַח, שאַקע (ואַר1,
יענקל דאָר דיק, גולם מיכל, גרונם אָדוק, שלומיאל, חוזק : (אַלטער) אַרח,
וינתא, יקנאַ"ו, שקנעהאַז.

איזל, חמור (נושא ספֿרים), (אָפּגעריסן) פֿערד, פֿערדאַטש, פֿערדאַק,
פֿערדאַטשנע, לאַשיק : אַקס, ביק, בופֿלאַקס, בופֿלאַקס, פּופֿלאַקס, שטידאַקס :
בהמה, בידלע, בידליאַק, מורלע, בהמה בצורת אָדם (בצורת מענטש, בצורת
פֿערד, בצורת קעלבל) : קאַלב, קעלבל, קעלבערנע צורה : באַק, ציג : גאַנדז,
אינדיק, (נאַרשע) אינדיטשקע : מאַפּס, וואַראַנע : געשלייערטע האַנדזיע.
שמעגדע (פיגוצקע), שמעגדע מיט עסיק, שמעגדע מיט צימעס, מויגער,
שמייגער, שמויש, שמויטע פֿאַן, (אַלטער שטורמאַק, באַדע, לאַלעכע : ננב, *
וויידל, י שוואַנץ,

ו'טהאָק נ-), לוקנפֿעלד נ-עיעי-): * ח אָם קוף, שמואל אָרדכי קלמן, * שבת מקרא קודש, אָמן משחת קודש, — פא אָדיק.

בידאָק, בויקע, בעדזשאָק, גאָווראָן, ליאָמפע, לעפיק, מאָק, מעקעלע, מאָנץ, סטי דער, פענטיוך, פעפקע, פודעלע, פודזשעלע, יאָנץ, יאָקטן, שלאָפ, יאָלעך, יאָלאָפאָטראָן, יאָקמעהון: יינגל, יאָלד, יידענע, לאָפיטוט, נאָרישער טראָפ, שטיק האָלץ, דראָנג(יילע), פראָפן, פֿלאָקן, פֿלאָכט, סלופ, סטויפ, סטאָלב, סטופע, שטאָבונ(ש), קאָטשאָן, גל(י)אָמפ, לאָקש, בולעך, באָץ, בענדוויל, פֿרייץ, — צוקערפֿאַרד.

אָם, אָמעץ, אָמאָטש, ממאָך, מענע, מעגעגע, למך, (קשר) לעמעלע, לעמעשקע, קשרע בהמה, משה רקיטס בהמהלע, משה רקיטס קיעלע, קשר קיעלע, אָרה אָדומה, לעקיש, פעטעך, ני בע ני מע (ני קוקעריקח, פיִיפע, מאָלימאָק, טאָכטער, שאָינו יודע לשאול, עטש, גאָפ, טשמאָ, טשמי(ע): נ-פ) אָכם, אָכם גלילה, אָכם פֿון דער מהעשאָנה, אָכם פֿון דער הודה. פויער, מוזשיק, זשלאָב, כלאָפ, איוואָן, מאָטשיק, וואָיטיק, גאָוורילע, יאָנע, יאָפע, שצע: חס, אָמיוק, כאָמולע: סאָלעפ(ניאָק), בוז, עלרע, - טופצע, באָמאָז, יויז.

איזלקאָפ, חמור-קאָפ, פֿערדסקאָפ, וואָסערקאָפ, מושב-קאָפ, מויערקאָפ: פֿערדישער, גראָבער, שווערער, פֿאַרשטאָפֿטער, קרימער, שלעכטער, מיישער, מיישקער, פויערשער, יונישער, פוסטער, טעמפער, פֿלאַכער, פֿלאַטשיקער, קליינער, הינערשער, נאַרשער, שוואַכער, נ-פ) איבערגעשפיצטער, גרויסער אַאָזיוו קאָפ (מוח): אַ קאָפ אַ מאָילה, אַ קאָפ אַ מושב, אַ קאָפ מיט גראָכווינעס, ש קאָפ מיט עיטף, אַ קאָפ פֿון אַ געפגרטן מי גיסטער, אַ קאָפ אָן מאָרד, אַ צאָפ אָן אַ קאָפ: קאָפ מוח מאָגיסטראָט: אַ קאָפ ווי אַ ראָטהויז, ווי אַ באַקדיישע, — ווי אַ אָחת, ווי עשו: אַ גרוי

סער ווי הייסט מען דאָס: אַ קלאָץ מיט אויע, אַ שטיק פֿלייש מיט צוויי אויגן: הויפֿנאַר: אַ נאַר מיט אַ פֿאַב, אַ גולם אויף רעדלעך, אַ נאַר ווי דעם דרויער חזנס אינדיק, י דער שוואַנץ פֿע כעלעמער חזנס אינדיק: גיט קיין דויסער אָכם את ניט קק קליינער נאַר.

ר: זע נאַריש, זע אידיאָטיש אַאָזיוו — אי: זע אָן אַ קאָפ (אָן מאָרד, אָן געהירן

אאן"וו) : ניט באַנעמען, ניט תּוֹפֶס זײַן, ניט פֿאַרשטיין — 308 פֿאַרשטיין אַ חולאת (אַ קרענק, אַ מפה אאז"וו) : קוקן מיט די אויגן, הערן מיט די אויערן אַת פֿאַרשטיין ווי די וואַנט : אַמען : ניט קענען קיין צוויי ציילן : ניט וויסן ווער עס האָט אים געשלייערט (געטערקעט) : ניט וויסן ווער עס האָט אים געהאַט (ווער עס האָט אים דעם קאַפּ געמאַכט) : ניט זען ווייטער ווי די אייגענע נאָז : ניט טראַכטן, ניט קלערן אאז"ר — 3-9 : קלערן ווי די גאַנדן : ניט דיסקרימינירן, ניט (קענעף אונטערשיידן, ניט וויסן קע יאָט לשמאלו, ניט קענען אַ צלם פֿאַר אַן אַלף אאז"ר — 334 : ניט האָבן קיין שכל (קיין פֿאַרשטאַנד, קיע מאַרך) אין קאַפּ.

נפֿאַרגלייכונגען) האָבן שכל ווי אַ בהמה, ווי אַ פֿערד, ווי אַן אָקס, ווי אַ קו (מיט אַן אייטער), ווי אַן אייזל, ווי אַן אַלטער חמור, ווי די קאַץ (פֿון מיטוואָך), ווי אַ ציג (מיט אַ בערדל), ווי אַן אַלטער באָק, ווי אַן אינדיק, ווי דעם כעלעמער אַזנס אינדיק, ווי אַ געעילעטער האָן : האָבן אַזוי פֿיל שכל ווי אין קלויסטער מזוזות : האָבן אַ קאַפּ ווי אַ טאַפּ און שכל ווי אַ כלאָפּ.

אַדי : אומפֿאַרשטאַנדיק, אומפֿאַרשטענדיק, . אידעענלאָזיק, ז געדאַנקענלאָזיק, אידעעדפּוסט, געסטאַרעם, ז אורטיילסלאָזיק, ז אומפֿאַרנונפֿטיק, האַרט־פֿיסהדיק, שווער־פֿיסהדיק, קליינמוחיק, שוואַכזיניק : קליינקעפּיק, שווערקעפּיק, טעמפקעפּיק, גראַבקעפּיק, שוואַכקעפּיק, פֿלאַכקעפּיק, האַרטקעפּיק, שמאָלקעפּיק, קרומקעפּיק ; קליינקעפלדיק, שווערקעפלדיק אאז"ר : גראַב, טעמפּ(יש, טעמפלעך, פֿאַרטעמפּט, טומפּ(יק), שטומפּ(יק), שטומפּזיניק, פֿלאַך, פּלאַטשיק, באַגרענעצט, באַשרענקט, אויבנאויפֿיק, ז אייבערפֿלעכלעך, קורצזיכטיק : אומקלוג, נאַריש, פֿאַרנאַרישט, ז דוע מינערקלדיע אינפֿאַנטיל, קימ דיזש, קינדער(קש, אידיאָטיש, עובר־אַטלדיק : ענגלש, בהמיש, פֿערדע, יאָלדש, וויטע נ־), מלמדיש אאז"וו — " : ניט־דערבאַקן, ניט־דערזאַלצן, ניט־דערשפיצט, גיט־דערגאַנגען, ניט־דערפֿאַרן, אויסגעוועפּט, ניט איבעריק קלוג : נאַרישעוואַטע, שוטהוואַטע, אַמעוואַטע אאז"וו — ס.

נפֿאַרגלייכונגען נאַריש (קלוג נ־פּ)) ווי אַ אַזן, ווי אַ בהמה, ווי אַ—פֿערד, ווי דעם פֿערדס עק, ווי אַן אָקס, ווי אַן אייזל,

ווי אַ מאַק, ווי אַ ציג, ווי אַן אינדיק, ווי דעם כעלעמער חזנס ציג, ווי דעם
 כעלעמער חזנס אינדיק, ווי דער אַכס פֿון דער מה־נשאָוה, ווי וינתא, ווי יעקע
 גאַר, ווי אַן אַלטער גוי, ווי יורקעס קאַפּ, ווי אַ למך, ווי אַ לעקיש, ווי אַ יאַלד
 אין קאַפעליוש, ור אַ קלק (פיצעלע) קינד, ווי אַן עופֿעלע אין וויג, ווי די
 יאַרמלקע, ווי דער קאַפעליוש, ווי דער ספּאַדיק, ווי די ספּאַדניצע, ווי אַן
 אונטערקלייד, ווי אַ שאַם, ווי הייס ברויט, ווי דער שטאַטוייגער : טעמפּ ווי אַ
 (שטיק) האַלץ, ווי אַ פֿלאַקן, ווי אַ שטעקן פֿ.

פֿראַן אַ אַכס בלילה קיפּש ביום : אַכס בלילה ושוטה ביום : ער אין פֿון די
 אַראָעה קוים פֿע דער הודה : ער אין צום באַרג סיני ניט דערגאַנגען : הויך און
 דאַר און שמעקט מיט נאַר : אַ נאַר—כאַטש דעם אויוון שפּאַר : אים קען שוין
 אַפֿילו דער שומר־פּאַאים אויך ניט העלפֿן : זינט גאַט האַנדלט מיט נאַראַנים אין
 נאָך אַזא נאַר ניט גערען : אַזא נאַר האַט גאַט אויך פֿיינט : אתטער דער נאָך
 וואַקסט שוין און אין קאַפּ אין נאָך נישט פֿאַרזייט : אַ שיינע באַרדשון־קאות און
 ווייניק דעות : אַ קאַפּ מיט דויע האַר און מיט אַ דינעם שכל : מען מעג
 אים שיקן נאָכן ייקנאַין (נאָך אַ סגהשער) : מען קען מיט אים ווענט פֿאַרלייגן :
 נקינד) י ער זאָגט אויף דרעק פּאַפּע : צאָ אַכמה טאָ ניע יעש, צאָ יעש טאָ ניע
 אַכמה : עס אין קק שום אַהאַדס ניט : חווק נאַר אע דער ברייט : חווק נאַר מל
 אויסהונגערן כעלעם : חווק נאַר האַט אין באַד די פֿיס פֿאַרביטן : חוזק (נאַר)
 האַט דעם טאַטן (זיין אייע ווייב) ניט דערקענט : וואַר פֿע באַד אַרויס !
 נענטפֿעה — וואַס אין מיין גראַע קיין גראַשן ניט? : אַלע נאַראַנים אין באַד
 אַרק ! ווענטפֿעה — איך בין אַבער ניט קע נאַר : רב קרוב, איר פֿאַרט־ניט קק
 כעלעם? נענטפֿער) — נו, זענט איר דער דוי סער אַכס : איר זייט אַ
 כעלעמער? נענטפֿער) — בינט איר קלוג.

אַו האַט האַט געטיילט דעם שכל ביסטו געשלאָפֿן : אַלה תולדות יידענע : אַ
 שמויגער — און פֿאַר זיך טויג ער : לנה, ווו נעמט מען אַ סך אַזוינע? : כאַטש
 נעם און מעלק, אים : ביי אים אין פֿאַרפּוילעט דער מאַרך נדי געהירח : גראַבע
 קעפּ און געשוואַלענע הענט : זיבן און זיבן אין עלף—און דער קאַפּ אע אייזן :
 ווען דאָס וואַלט פֿון זיין קאַפּ. אַרויס וואַלט עס אים אַ שטיק געהיט מיטגעריסן :
 דער קאַפּ אין אע דר'ערד : דער שכל אין בכ אים אויסגעוועפט

(אויסגעטריקנט) : עס פֿעלט אים אייל (בוימל) אין קאָפּ : עס פֿעלט אים מעבל
 אע דאָכקאָמער : דאָס היטל אין מט—נאָר דער קאָפּ אין צו קליין : מין קאָפּ
 קען איך אויף אים ניט אַרױפֿזעצן : איך רייז אַהע את אַהער, את ער שטייט ווי
 אַ בער : דאָס אין נעט פֿאַר זײַן קאָפּ : זײַן מוח קען עס נישט איבערקאָכן : מען
 דאַרף אים צעקײַען און אַרײַנלייגן אע מויל (אַרס : מען דאַרף זיך מיט אים
 אָנעסן מיט באָב : עס אין אַ יאָר־מדומתן מיט אים : נישטאָ קיינער אע דער היים :
 ער אין געפֿאַלן אויפֿן זכל און זיך צעשלאַע די נאָז : אָהאָ ! פרשל אַרח נאָ דרך
 : זײַ ניט קק נאָר אע פֿאַר ניט אין דאָדע : אַל אָהיו כסוס באָרד—
 זײַט ניט קק פֿערדשע קעפּ : געלעבט ווי אַ נאָר, גשאָרבן ווי אַ נאָר.
 שפּר : אַלע ווייַן נאָראָנים (דעם נאָרן|א : אַלע האָהאַנים האָבן דאָס
 מתונה־אַנים : אַ נאָר אע זע אייגענער אָסור : אַ נאָר דאַרף קע אָמר ניט האָבן :
 אַן אייזל דערקענט מען אע ד לאָגע שיעק, אַ נאָר אין דער לאַנגער צונג : אַ עבֿ
 בלייבט אַ (נב, אַ דבור בלייבט אַ דבור—און אַ נאָר בלייבט אַ נאָר : „בנפו
 נבוא בנפו דצא', מאַכט רשי : גאַפּאַ שפּאַן שע שסטשיע : וווּ דו זאָלסט ניט
 וואַרפֿן דעם שעש בלייבט ער אַלץ שטעקן : קאָך אַ נאָר אין עסיק און אין
 האָניק, בלייבט ער אַלץ אַ ר : אַ שיכור קען זיך אויסשלאָפֿן, אָבער אַ נאָר קען
 ניט קליגער ווערן : אַ קראַנקער וועט נשונט ווערן, אַ קיבור וועט זיך
 אויסניכטערן, אַ שוואַרצער וועט ווייס ווערן—און אַ נאָר וועט בלייבן אַ נאָר :
 גיכער וועט זיך דער דבור אויסניכטעט איידער דער נאָר וועט קליגער וועט : אַ
 נאָר ווערט ניט אַלט (און וואַסער ווערט ניט זויעז : אַ נאָרישער קאָפּ ווערט קע
 מאָל ניט וי : ווער עס אין אַ קינד בין צוואַנציק דער בלייבט אַ נאָר (אַ שוטה)
 בין הונדערט : אַ ציג האָט אויך אַ באָרד און אין פֿאַרט האָר אַ ציג : אַן די קראָ
 לערנט זיך אַ נייעם שג פֿאַרגעסט זי דעם אַלטן : אין דער יועט אַ בהמה, אויף
 דער עלטער אַ פֿערד : אַ בהמה בלייבט אַ בהמה : אַ יידענע בלייבט אַ יידשע :
 יעדער הויף האָט זײַן נאָר : יעדער חדר האָט זײַן נאָר : אַ נאָר האָט קין שטאָט
 (קע אָרט) ניט : אוי אַקס גייט קיין אַלמײַץ את עמט צוריק אַן אַקס : דער אַקס
 וויס ניט פֿון זע גבורה : אַ נאָר האַקסט אַן רעגן : נאָראָנים את קראַפעווע
 וואַקסן אַן רעגן : אַ נאָר וואַקסט ר אע קרויט אַרח : וווּ וואַקסן נאָראָנים? —
 וווּ מען זייט זי ניט.

הָאָט הָאָט געגעבן דעם אַר הענט דען פֿיס דען אים געלאָזט לויפֿן : בך אַ נאַר
זינען די הענט דען די צמ איבעריק : ווען דאָס פֿערד
האַלט געהאַט הָאָס צו זאָע וואָלט עס גערעדט : אַז דער קאַפּ אין אַ נאַר ליגט
דער שנצער עף טיף אין דר'ערד (מון דער מף פֿאַרשוואַרצט ווערן) : דער
ערגסטער קאַליקע איז אַ נאַר : אַ נאַר איז אַ קאַליקע אויף אַלע גלידער (אויף
אַלע אַברים, אויף אַלע פֿיר) : אַ בלינדער איז קראַנק אויף די ארע, אַ שטומער
איז קראַנק אויפֿן מויל, אַ נאַר אין קראַנק אויף אַלע רמ'ח אַברים : אַן משיח
וועט קומען וועלן אַלע קראַנקע געהיילט ווערן—נאַר דער נאַר וועט בלייבן אַ
קאַליקע : אַ נאַר איז אַן אייביקער קאַליקע.
אַ נאַר אין אַ גנר : אַ נאַר של שרויט געי בורן ווערן : אַ נאַר אין ערגער פֿאַר אַ
משע : אַ עטער נאַר אין אַ קשרע בהמה : ביסטו אַ בהמה, קיי שטרוי : הייסטו
אַליה, ביסטו אַ טיפש בין דער סטעליע : אַתי יארין לקל דבר : שבעה דאָרים
במלם : אַ שצער נאַר איז אַ האַלבער (ביא : אַ האַלבער (בע אין אַ צער נאַר :
אַ גאַר איז אַמיד אַ נעלעאווע : קינדער און נאַראַנים זאָגן דעם אַמת : בך אַ גאַר
און ביי אַ קינד אין קיין קוד ניט פֿאַרשען : פֿאַר אַ נאַר איז ניטאָ קע סוד : בך אַ
נאַר אַע ליכט אַ קוד אויסצונאַרן : אַ נאַר לאַכט דרך מאָל : פֿאַר נאַראַנים
זינען קיין תעות ניט געמאַכט : דעם נאַר קען מע קיין טשלנט ברעטל פֿאַרן
מויל ניט מאַכן : אַ וואָר הָאָט ליב זיס : אַן נאַראַנים האָבן ליב זיס האָבן די
קלוגע אויסגעטראַכט : אַע מקיאים (מאָיאַע) ראייה מן השוטים : פֿת אַ נאַר קען
מען קק מאַיה ניט ברעטען : אַ נאַר קען מען ניט אויסנח : אויף אַ נאַר אין קיין
פֿירוש ניט צו מאַכן : אַ נאַר דאָרף האָבן אַ קך דך : אַ נאַר נאַרט מען אַפֿילו פֿון
באָד אַרויס : אַ נאַר קען אין נדעזן ניט אַרײַן : אַ קאַפּ אָן שכל אין ווי אַ לאַמפּ
אָן פֿייער : גליק (מזל) אָן קכל אין ר אַ לעכערדיקע קעשענע : בעסער אַ
קרומער פֿוס אי דער אַ קרומער קאַפּ : אַן מען הָאָט ניט קע זכל דאָרף מען קק
קאַפּ ניט האָבן : ווער עס
הָאָט קע זכל ניט דאָרף קק געזונט ניט האָבן. אעהו שוטה—המאבד אַת קל מה
שנותנים לו : ש אַ נאַר גייט אין מאַרק אַרע (איבער די קראַמען) פֿרייען זיך די
קרעמער : אַ בלינדער לויפֿט את אַ נאַר קויפֿט, קומען ביידע שלעכט אָן : אַן אַ
לאַמער לויפֿט את אַ נאַר קויפֿט קומע ביידע גלייך אָן : אי מען שיקט אַ נאַר די

לאָק פֿאַרמאַכן פֿאַרמאַכט ער זיי אע דער גאַנצער (אע שוין) שטאַט : אַ נאַר
 גייט אין באַד אַרע את פֿאַרגעסט זיך דאָס קנים אָפצוהאַע : וואָס טוט אַ נאַר?
 ער מעסט אין אַ רשעטע האָסער : וואָס קע מען פֿון אַן אָקס מער פֿאַרלאָטען ווי
 אָקסנפֿלק? : אַ אָקס שטויסט זיך את אַנדערע : אָרק, שוטה וקק ביעתן רעה : אַ
 שיכור, אַ נאַר את אַ וואָע הי נייט מען אויס דעם ווען : מיט אַ נאַר טאָר מע קע
 מכוח ניט האָבן : אַל אַען פסיל פאעלתו : אַ ר זעצט מע ניט איבער אייער : אַ
 נאַר(ף וושט מע ניט קק האַלבע אַרבעט (טאָר מען קק האַלבע אַרבעט ניט רייע)
 : אַ טאָק ווייזט מע נשט קיין האַלבע אַרבעט נ־פ) : אַ נאַר שקט מע פֿאַררס : אַ
 נאַר אין נאַר מט צו שיקן נאָכן מלאדזאָרת : נאַרשע הענט באַשמירן די ווענט :
 אַ קלוגן את אַ גאָר(ך ליגט מען נישט קק פֿינגער אע מויל אַר : אַ גאָר
 פֿאַרשעמט זע חבר : פֿת אַ נאַר האָט מען צער : מיט אַ נאַר אין אַן אייביקער
 צער : אַ טויטן באַוויינט מען זיבן טעג, אַ האָר—דאָס שנצע לעבן.
 בעסער פֿת אַ גראַטש (אַ קלוע) אַ פֿאַטש איידער פֿת אַ נאַר אַ קוש : בעסער אַ
 פֿאַש פֿת אַ אָכס איידער אַ קוש פֿת אַ נאַר : בעסער מיט אַ קלוע את גיאָטם
 איידער מיט אַ נאַר אע דעדן : בעסער מיט אַ קלוע מ פֿאַרלירן איידער מיט אַ
 נאַר צו גערינען (געפֿינש) : בעסער אַ קלוגער רשע איידער אַ מטער שיטה :
 בעסער בלייבן אַ מטער נאַר איידער אַ שלעכטער נאַר : בעסער זע אונטער
 קלוגע אונטער טעניק איידער איבער אַראָנים אַ קעניג : אַ קלוער פֿרעגט, אַ נאַר
 בלאָדזשעט : דער
 קלוגער באַהאַלט דעם אַכל, דער נאַר וושט זע נאַרשקייט אַרויס : דער קלוגער
 דערציילט, וואָס ער האָט גענען, דער וואָר—האָס ער האָט געהערט : דער אָכס
 בוי(שט אַ שטוב, דער נאַר צעברעכט זי : אַ אָכס עסט פֿדי ער של ל ע ב ו, אַ
 נאַר לעבט פֿדי ער של ע ס ו : אַ קלוע האָט מען אויפֿן ווונק, אַ נאַר גיט מע
 מיטן שטעקן : ווער עס נעמט ניט (פֿאַרשטייט ניט) אויפֿן ווונק דעם גיט מען
 מיטן שטעקן (צו דעם נעמט מע דעם שטעקן) : ווער עס שטויסט זיך ניט אַלע,
 דעם מט מען אין זייט אַרע : צו(ף אַ קינד אַ רוט, צו(ך אַ נאַר אַ שטעקן : דעם
 קלוע העלפֿט אַ וואָרט, דעם נאַר העלפֿט אַפֿילו קע בייטש אויך ניט : האָס מע
 קלעפט דעם נאַר אַן אע פֿאַרפֿאַלן : אין נאַר קע מער פֿרעע איידער צע קלוגע
 קענש ענטפֿער : איין נאַר קען מער איינקויפֿן איידער צע קלוגע פֿאַרקויפֿן : אַן

א נאַר האָרפֿט אַרע אַ שסֶק אע ברונעם (ראַסער) קענע אים צע קלוגע ניט אַרויסנעמע : אַן אַ נאַר וואַרפֿט אַרע אַ שטק אע האָרע קענען אים צע קלוגע ניט אויסהאַרק : אַן אַ נאַר האַלט די קו בכ די הערנער קען ד אַ קלוגער מעלק : באַזינט זיך דער אָכס, באַזינט זיך דער נאַר : צוויי פֿאַלן צו לאַסט : אַ נאַר צווק קלוגע דען אַ קלוגער צרע נאַראַנים : ווען דער נאַר אין ניט מיינער וואַלט איך אויך געלאַכט : אַז דער האָר אין ניט מיינער לאַך איך מיט : אַ פֿרעמדער נאַר אע אַ געלעכטער, או אַייגענער אע אַ ששד : אַ פֿרעמדער נאַר אין כדכאַ-כאַ, או אַייגענער אע אַךשךשך.

אַע מטה מרח : שטויס דעם נאַר אין שטייסל, האַגט ער, אַן מע מיינט שרניט אים נאַר דעם פֿעפֿער : אַ נאַר את אַ פֿערד האַבן ניט וואָס צו האָרע : ווו דעם קלוע אע ביטער אע דעם נאַר (אַלש פֿריילעך : אַ אַלום אע אַ גאַר, דער טאָג אע אַ האָר : אַ גאַר האָט חרת : אַ נאַר האָט אַ שק ווייב : אַ נאַר האָט אַ שיינע וועלט : אַ נאַר אַלומע זיך נאַרשע

342—340

חלומות : אַ נאַר ווערטיאָן חלום רפך : רבות מחשבות בלב אָש : דורען דומקאָיו באַגאָטעיעט : פֿאַר דעם איז די וועלט וועמען אַכל פֿעלט : שומר פֿאַאים ה' : איבער אַ נאַר האַלט גאָט זיין רעכטע האַנט : איבער דעם אין די נאַראַנים אַזוי מט ווייל גאָט אין אַ שומר פֿאַאים : איטלעכער אין מיט זיין אָנים און מיט זיין אַכל צופֿרידן : איטלעכער נאַר מיינט, אַן ער אין קלוג : אין נאַר אין אַ מבין אויפֿן אַנדערן : אַ נאַר אויף אַ נאַר פֿאַרשטייט זיך : אק נאַר מאַכט אַ סך נאַראַנים : יעדער נאַר אין קלוג פֿאַר זיך : איטלעכער נאַר האָט (זיך) זיין שכל פֿאַר זיך : אַ נאַר אין געזונט פֿאַר זיך : יעדער נאַר גיט צו זיך אַ שאַר : יעדער נאַר קען מאַכן אַ געבאַ(ח : אַ נאַר, אַ נאַר—און שאַקלט זיך : רוף מיך נאַר—נאַר גיב מיר לעקעך : רוף מיך יאַשקע, רוף מיך טאַשקע — אַבי גיב די גראַשקע.

אַן אַ גאַר שווייגט ווערט ער אויך זערעכנט צווישן די קלוגע (האַלט מען אים פֿאַר אַ אָכס) : אַ נאַר קען אויך אַ מאָל זאָגן אַ קלוג וואָרט : ווו דלפֿת אין אַן עושר איז וינתא אַ אָכס : דרך מאָל זאָגט מען אויף אַ מענטש נאַר : ווען ער ווערט געבויר, האָט חתונה את שטאַרבט : ווען נאַרן וואַלטן גיט עסן וואַלט

ברויט געווען וואָלול : נאַרישקייט און שטאַלץ וואַקסן אויף אק האַלץ : אַ
נאַרישקייט, ווען זי גילט, בלייבט זי פֿאַרט אַ נאַרישקייט : אַו אַ נאַרישקייט
געראַט אַפֿילו אַ מאָל אין עס פֿאַרט אַ נאַרישקייט : אַן האָט וויל איינעם
שטראָפֿן נעמט ער ביי אים דעם זכל אַרעק (צו) : ניט אַלע פֿערד האָבן אין
גליק.

341 . קלאַרקייט

ס : קלאַרקייט, האַרמאַלקייט, ניכטערקייט, האַציאַאליטעט : קלאַרער
פֿאַרשטשד,

די חושם (ביי די געדשקען, ביי די קלאַרע געדאַנקען, ביים זינען, ביים שכל ,
ביים קלאַרן פֿאַרשטאַנד) : זיין ביי זיך : האַלטן קאָ- : האָבן דעם קאָפּ אויף די
פלייצעס (אויף דער רעכטער זייט) : זען זאַכן אע דער געהעריקער
פערספּעקטיוו.

קומען צום שכל (צום פֿאַרשטאַנד) : אַפּקילן זיך, אויסניכטערן זיך, אויסאַיבורן
זיך, אויסטשוכען זיך.

אַדי : קלאַר, מיושב(דיק), י פּשטאַמנע, * פיער
טאַמנע, נאַרמאַל, ניכטער, ראַציאַנאַל, ראַציאַנעל.
זען אויך : קלוחאַפֿט 889.

ס : צערודערטקייט, צעטומלטקייט, צע-

טראַגנקייט אַאָז"ר — אַרי : צעמישונג, צערודערונג, צעטומלונג אַאָז"ר :
צעמישעניש, צעטומלעניש, צעטראַגעניש אַאָז"ר — יי : משונעת, שועע,
טירוף, אַירוףֿזךעת, חולי(ה)נפֿש, ז וואַנזין, ריץ, מיש, מאַנקאַליע, קאָפּשווינדל,
י בען(ה)אַלאַריע.

פּסיכאָפּאַטיע, לונאַטיזם, אידיאַטיזם, אידיאַטיע, קרעטיניום : היץ, דעליריום,
דעליריום טרעמענס : פֿונוועגיקייט, י ברעד, היסטעריע, טראַנץ, האַלוצינאַציע
: סכיזאָפֿרעניע, דעמענטיע, דעמענטיע פרעקאָקס, פֿאַראַנאַיע, פֿרעניטיס,
ליקאַנטראָפּיע, קאַריבאַנטיזם, טאַראַנטיזם.

פּסיכאָז, נעווראָז, ז נייראָן : רוחשטות, מאַניע : הידראַמאַניע, מאַנאָמאַניע,
דיפּסאָמאַניע, פּאַטאַמאַניע, מאַרפֿיאַמאַניע, פֿאַנאָמאַניע, נימפֿאַמשיע,
עראַטאַמאַניע, האַבראַמאַיע, פּיראַמאַניע, אַקראַמאַניע, קלעפּטאַמשיע אַאָזיר :

דויסקייט־משוועת, מעגאלאָמשיע : מעטראָמאַניע, עגאָמאַניע, טעאָמאַניע,
דעמאָנאָמשיע, דערמאָנאָמשיע נ־פ) אַאָז'וו.

צערעבראָפּאַטיע, אָרהשחורה, טעהע, מעלאַנכאָליע, היפּאָכאָנדריע, י כאַנדראַ,
נעראַסטעניע, ז נייראָסטעניע, פּסיכאָסטעניע: קילבולזמוחות, קילבולזדעות,
קילבול־דעת: עקסצענטרישקייט, עקסצענטריציטעט.

גייסטיק קראַנקער : משוגענער : י פּאַרמאַלנער (י טמסטער) משוגענער :
מטורף, חסר־דעה(ניש : אַ חסר־דעה ווי אַן אָמתער משוגענער : וואַריאַט,
לונאַטיקער, פּאַראַנאָיקער, פּסיכאָפּאַט, אידיאָט, אימבעציל, קרעטין, מאַניאַק:
מאַנאָמאַ, דיפּסאָמאַן, קלעפּטאָמאַן אַאָז'ר : קלעפּטאָמאַניאַק, ז מאַנאָמאַניאַק
אַאָז'ר — אויבן ווערטער מיט מאַע

באַרופּענער, דעררופּענער, באַנומענער : דולער, צעדרייטער, צעמישטער
אַאָז'ר — אַר.

אַריגינאַל, טשודאַק, חושימניק, שוועע, מעלשןעט, (שטיל) משוועת נפּערזאָן),
טירוף נפּערשח : עקסצענטריקער, קרענק נאָ-) : משוגענער הונט, סאַמאַסעץ :
צעטראָגענע בריאה, צעטראָגענער מלאַך, פּאַרדרייטע שעפּס, עיקש :
משוגענער, צעדרייטער, צעטומלטער אַאָז'ר קאָפּ (מוח) : צעחושטער
(פריבלודנער) נפֿש : טומטום, לאַכמאַנדריידל, אַם, שאַינו יודע לשאול : נישט
קיינ היגער.

נעראַסטעניקער, אָרהשחורהניק, מעלאַנכאָליקער, היפּאָכאָנדער,
היפּאָכאָנדריקער : ווילדער : ווילדער מענטש, ווילדע בריאה, פרא, פרא אָדם,
אָרה אָדומה נ־פ) : י דיקאַר, דזשיקאַן, וואַלדמענטש, אינדיאַנער, באַשיבווק.
וו ן זע משוגע (דול, צעדרייט אַאָן"ר) — אַדי :

זח אויסער זיך : ניט זיין ביי ייר : ניט יין ביים זינען (ביי די געדאַנקען) : האָבן
אַ מיש (אַ משוע, אַ ריץ, אַ מאַנקאָליע אַאָויוו) אין קאָפּ (אין מוח, אין די
געהירן) : קריכן אויף די (גלייכע) ווענט, ווילדערען, צערילדערען זיך,
צעשמיצן זיך : י ברעדיען — 348.

ווערן משוגע : אַראָפּגע פֿת זינען (פֿון די געדאַנקען) : נצא מדעיי ווערן :
פּאַרלירן

דעם קאָפּ (דעם פּאַרשטאַנד) : אינעריידן זיך אַ קרענק : זיין ניט קק היגער : ניט

זײַן בהאָ אַלמא : ניט וויסן אויף וואָסער וועלט מען איז : ניט וויסן וווּ מען אע
אין דער וועלט : בלאַנדזשען אויפֿן עולם־התּוהוּ : אומגיין (אַרומגיין) ווי צו
חלום , ווי אויפֿן עולם־התּוהוּ, ווי אויף יענער וועלט, ווי אַ נאָמה פֿאַרן קבר, ווי
אין הינערפלעט, ווי אַרום אויפֿן י(שריד, ווי ער וואָלט דאָ קק מאָל ניט גערען :
אַרומלויפֿן ווי אָן זיך, ווי אָן אַ קאָפּ.

מאָכן משוגע, דול אַזיוו — אַדי : צעדולן, רית, צעטומלען, ממלבל זײַן :
פֿאַרהאַקן (פֿאַרשלאָגן) די פּאַמערקעס : צעדרייען, צערודערן, צעמיש,
קאַפּווייען, י סקאַנפֿוזשען, צעשרויפֿן, צעפֿלעכטן, צעדרינ(ד)זשען,
צעדרומשקען, צעשטרודלען, צעטרייטלען, צעחווע : אַראָפּזעצן פֿון טראָפּ :
פֿאַרבאַלאַמיט(שען, פֿאַרבאַלאַמוט)שען, פֿאַרקאַלויצען, פֿאַרקאַלאַטשען,
פֿאַרמאַראַטשען : פֿאַרווילד(ערע)ן, צערילדערען, צערילדערן.
אַדי : משוגע, משוגעוואָטע : משוגע אויף טויט : מטורפֿדיק, מיטערע,
חסר־דעהדיק : פּסיכיש קראַנק, גייסטיק קראַנק : אומנאָרמאַל, אַבנאָרמאַל :
גערירט, ז פֿאַרריקט, דול, ז וואַנזיניק, שראַנזיניק, אידיאָטיש, אימבעציליש,
פּסיכאָפּאַטיש, לונאַטיש : באַרופֿן, דעררופֿן, באַנומען, באַזעסן, פֿאַרדיבוקט,
באַדיבוקט, געכאַפט : ווילד, י דשיק, צעורלדערט, צעווילדעוועט, ז
פֿאַרווילדעט, פֿאַרמילדערעט : צערודערט, צעדרייט, צעדולט, צוגעדולט,
צעחושט, פּריבלודנע : צעטראָגן, צעטומלט, צעמישט, קאַפּווייעט, י
סקאַנפֿוזשעט, מאַרומע, צעדרייטשקעט, צעשטרודלט, צעטרייטלט, צעשלאָגן,
צוגעשלאָע, צעשרויפֿט, צעפֿלאַכטן, צעדרינ(ד)שעט, פֿאַרלוירן, פֿאַרלאָרן,
ביסטערע : אָהול, מַבּולבל, מטושטש, מבוהלדיק, אַמאָק, מבושמידק :
נעראַסטעניש, היסטעריש, עקסצענטריש, אָרהשחורהדיק, מעלאַנכאָליש,
היפּאָכאָנדריע אַזיוו — " .

נפֿאַרגלייכונגעז משוגע ווי אין (רעכטף מיטן אַמון : ווילד ווי אַ ציג, ווי אַ חיה
רעה : צעפֿלאַכטן ווי אַ לאַקש.

פֿראַן : עס פֿעלט אים אַ קליעפּקע (אַ מיטערקע, אַ שרייפֿל) אין קאָפּ (אין
אייבערשטיבל) : עס אין בך אים לוי (גערירט) אַ שרייפֿל (אַ קליעפּקע) אין
קאָפּ : ער אין גערירט אויפֿן קאַסטן (אויף דער לעפּטינע) : עס אין בך אים ניט
אין אַרדענונג אין אייבערשטיבל : עס קערט זיך איבער דער מוח : עס איז בך

אים פֿאַרפּוֹליעט דער מאַרץ : משוגע צי שיכור? : משוגע צי אָסר־דעה? : משוגע מטורף קי לעולם חסדו : משוגע מטורף און פֿאַרדרייט גאָר י ע נ ע ם דעם קאַפּ : מען דאַרף אים בינדן ווי (אין איינעם מיט) אַ משוגענעם : אַנדערע משוועים שלאָגן י ע נ ע ם און ער שלאָגט ז י ך : ביסטו משוגע—טאָ שלאָג (זשע) דיר דע קאַפּ אין וואַנט און לאָן אַנדערע געמאַך : ביסטו משוגע—לאָז דיך בינדן.

שפר : פראַים בלייבן פראַים : אַי מען יאָגט משוגע—גלייב : איטלעכער מענטש האָט זיך זיין שווען: יעדער (און האָט זיין שווען: עיר עיר וחכאָיה, עיר עיר ומשוועיה: יעדער שטאַט האָט (זיך) איר משוגענעם : יעדער משוגענער ווערט אום אָמוו קלאָר (מיושב) : איטלעכער ייִד (מענטש) האָט זיך זיין שולחן־אָרוך און זיין שוועת: אַ ייִד און אַ משוגענער האָבן מורא פֿאַר וואַסער נאָסער—שמד־וואַסער) : אַ משוגענער מעג אַלץ טאָן : אַ משוגענער שלאָגט נאָר יענעם, ניט זיך : אַלע משוועים שלאָגן י ע נ ע ם די פֿענצטער אויס : אַ משוגענער שלאָגט פֿרעמדע פֿענצטער, נישט קיין אייגענע : אַ משוגענער האַקט נאָר בך יענעם אויס די שויבן. זען אויך : אַבסורד א, נאַרשקייט 840. אומזינען 848.

3.— געדענקלעכקייט

ס ן געדענקלעכקייט, אומפֿאַרגעסלעכקייט : וקרון, כוח־הוֹאָרון : קאַפּ, מוח : מטער, אייזערנער זאָרון (קאַפּ, מוח). דערמאָנג, דערמאָנעכץ, ז (ד)עראינערונג, רעמיניסצענץ, זכרון נ־פ) : זכרונות, מעמואַרן : צוריקבליק, רעטראָספעקט, רעטראָספעקציע. געדעכעניש, געדעכטעניש, נכר : וכר לדבר : נכר למיקדש, וכר לחורבן, וכר לטיט: וכרת דאָרים, מעמאָראַנדום, מעמאָ, דערמאָן: דערמאָנער, אַנדענק, אַנגעדענק, געדענקעניש, אַנדענקל, סוועניר, מעמאָריאַל, פאָמניקל נאָר-) : הזקרה, אַזקרה : געדענקטאָג, יאָרטאָג : יאָרצייט : מעמענטאָ (מאָרי), מעמאָראַבילע: רעליקוויע : דענקמאָל, געדענקשטק, קפֿרהוכרוטת אַאִז'וו — פפב.

נעלעקרון : בור סוד שאַיט מאַבד אַיפה .

נוויסנשאַפֿט) מנעמאָניק, מנעמאָטעכניק, פֿרענאָטיפיק.

מנעמאָניקער, מנעמאָטעכניקער.

ר : געדענקען : וויסן (אויף) אויס(נ)ווייניק :

י פאַמיענטען : האַלטן קאַפּ : אויפֿהיטן אַע זאָרון : אָפּשטעמפלען זיך
(אַינקריצן זיך) אין זקרון (אין די געדאַנקען) : געדענקען (אַט) ווי נעכטן (ווי
דאָס וואָלט נעכטן גערען, ווי היינט) : לעבן (יין נאָך לעבעדיק, זיין גאָר פֿריש)
אין זקרון (אין די געדאַנקען) : האָבן (טראָגן) אין וקרון (אין קאַפּ, אין זינען,
אין די געדאַנקען) : ליגן אין מאָע (אין סעם) : בלייבן אין זאָרון (אין זינען, אין
קאַפּ, אין די געדאַנקען) : ניט פֿאַרגעסן : געדענקען אויף קינדס קינדער (לעולם
ועד) : ניט קענען אַרויסשלאָע (זיך, יענעם) פֿון די געדאַנקען.

דערמאָנען זיך, ז (ד)עראינערן זיך : ספּאַמניענטען : מזכיר זיין : קומען
(צוריקקומען) אויפֿן זקרון (אויפֿן זינע, אויף—די געדאַנקע).

וועלן זיך דערמאָנען : רייבן (קנייטשן) דעם שטערן : פאַטע זיך אין שטערן :
ברעכן זיך דעם קאַפּ : דורכוואַרפֿן אין קאַפּ (אין די געדאַנקען) : אָפּפֿרישן (ז
אויפֿפֿריער) דעם זקרון : גראָבן זיך (גריבלען זיך, ראָיען זיך, רייען זיך אַז"ר)
אין דער פֿאַרגאַנגענהייט :

צוריקרופֿן (אויסגראָבן, אויפֿמישן) די פֿאַר-

שנגענהייט : לעבן אין דער פֿאַרגאַנגענהייט :

צוריקטראַכטן, ק(שריקטראַכטן, ק(אַ)ריק-

בליקן, רעמיניסצירן : אויפֿעפֿענעזאַלטע ווונדן. לערנען פֿת (אויף)

אויס(טווייניק : לערנען

קעל-אַה : איינחזרן, איינלערנען, איינשטודירן :

מאַכן פראָבע (רעפּעטיציע) : פראָבירן, רע-

פּעטירן : זוּברעווען : איינקריצן (איינשאַרפֿן,

איינקאַרבן, איינגראַווירן, ז איינפֿרעגן אַז"ו)

אין זקרון : מאַכן זיך אַ סימן (אַ צייכן, אַ קניפל) :

פֿאַרשרייבן אויפֿן שטערן : אַוועקלייגן אונטערן

אויער : פֿאַרגעדענקען : געדענקען אויפֿן קאַפּ

אַדי : געדענקלעך, פֿאַרגעדענקלעך, אומפֿאַרגעסלעך, אומפֿאַרווישלעך,

אומאַפֿ-

מעקלעך.

אינוו , פֿראַן : אויסן ווייניק, הינען גאַרנישט נ־פ) : ניט אָפּצווייע (ניט אָפּצומעקן) פֿון

זאַרן : לזקרון : לנכר עולם : אע אַנדענק : אע מעמאַריאַם : אַרוך מזכיר נשקחות : זאַל זיך אים דאָרט גרינג שלוקערצן נ־פ) .

שפּר ן אַ נאַרישקייט געדענקט זיך : דאָס גוטע געדענקט זיך לאַנג, דאָס שלעכטע נאָך לענ־

גער : פֿאַר וואָס פֿאַרמאַכט דער האָן די אויגן בשעת ער קריי(ע)ט? וענטפֿער) זאַל די וועלט וויסן , אַן ער קען אויף אויס(נ)רייניק.

זען אויך : רעקאָרד 888.

344. פֿאַרגעסלעכקייט

ס ן פֿאַרגעסלעכקייט, אומגעדענקלעכקייט, פֿאַרגעסונג, שיכחה , אַמנעזיע, פֿאַראַ

מנעויע : קורצער (שוואַכער, שלעכטער, קעצי־

שער) זקרון : קעצענער (קאַצענער, הינער־

שער) מוח : שלעכטער קאָפּ : קאַצן־מוח,

קאַצנקאָפּ, ואַבודקע : נח מיטן קאַצן־מוח.

וו : זיין פֿאַרגעסלעך : ניט געדענקען (פֿון דאַנען ביו אַהיך : געדענקען ווי דורך אַ

אַלום : זיין שרער אויפֿן זקרון : זיין געשווערט

(גע־ראַכט) אין זקרון: זש אָן אַ קאָפּ : ניט האָבן

קיין קאָפּ : האָבן אַ קאַצנקאָפּ (אַ קאַץ אין

קאָפּ) : פֿאַרגעסן : פֿאַרגעסן ווי ניט גערען, ווי

קיין מאָל גאַרניט, ווי נאָך אַ שימחה, ווי נאָכן

איבערבעטן זיך, ווי אין טויט: ניט קענען זיך

דערמאָנען : אָפּשטאַרבן (פֿאַרשווינדן ווערן,

פֿאַרשווינדן) פֿון זקרון : אַרויסשלאָע זיך פֿון

קאָפּ (פֿון מוח, פֿע די געדאַנקען) : אָפּמעקן
(אָפּריע) פֿון זאָרון : ניט טראַכטן מער פֿון :
מסיח דעת זיין.

אַדי : פֿאַרגעסלעך, אומגעדענקלעך.
פֿראַן : איך האָב עס (עס ליגט מיר) אויף דער צונג (אויפֿן שפיץ צונג) : עס אין
מיר

אַרויס פֿון קאָפּ (פֿון די געדאַנקען) : עס אין
מיר אין איע (אין רעכטן) אויער אַרײַן און
דורכן צווייטן (דורכן לינקן) אַרויס : כאַטש
נעם מיר אַראָפּ דעם קאָפּ (געדענק איך ניט) :
עיקר שקחתי : שיער ניט פֿאַרגעסן : שניפֿ :
געפֿאַרן צו דער מתונה און פֿאַרגעסן דעם אָתן
אין דער היים : אַלע מחוּאַנים האָט מען מיער
גענומען אויף דער חתונה את דעם אָתן האָט
מען געלאָזט אין דער היים.

שפר : אין דעם בעסטן קינד פֿאַרגעסט מען : ווער עס האָט ניט אין קאָפּ מון
האַבן אין
די פֿיס.

זען אויך : פֿאַרגאַנגענקייט 75.
345. פֿאַרויסוואָגונג

ס ן ואַיאות, נאַיאהשאַפֿט : רוח־נבואה, רוח־הקודש : אַראַקל : העלועונג,
קלאַרועונג,

ווייטזעונג : טעלעפֿאַטיע : ווייטער קוק : פֿאַ־
רויסועונג, ז פֿאַרזעונג : האַרצואַגונג, ז אַנוט :
פֿאַרויסגעפֿיל , פֿאַרגעפֿיל .

טרעפֿעניש : וואַרוואָגונג, וואַרוואָגענש :
פֿאַרויסוואָגונג, ז פֿאַרוואָגונג.

נבואה : פֿאַרויסזאָג, ז פֿאַרזאָג : פּראָעאַז,
פּראָגנאָסטיק, פּראָגנאָסטיקאַציע : אַנזאָג, פֿאַר

צייכן, סימן : עטער , שלעכטער סימן : סימן
קוב, סימן רע, סימן דע'ך ו-פ) : סימן דלות, סימן ברכה : רעגדבויגן : צייכן פֿון
דער צייט : עיקבות המקיח, עיקבתא דמאִיחא.
שטערועעריי, אַסטראָלאָגיע, האָראַסקאָפּיע, אַסטראָסקאָפּיע.
נטרעפֿמעדיומס) אָניראָמאַנטיע נחלומות), אַסטראָמאַנטיע (שטערן),
אַעראָמאַנטיע נלופֿט), אַריטמאַנטיע נצאָלן), ביבליאַמאַנטיע נביבל),
הידראָמאַנטיע נוואַסעח : והאַנט) כיראַמאַנטיע, אָכמתזיד, כיראַגראַפֿיע,
כיראַנאָמיע : מעטעאָראָמאַנטיע (מעטעאָרן), נעקראָמאַנטיע נמתים),
קאָטאָפֿטראָמאַנטיע נשפיגל), קאָרטאָמאַנטיע נקאָרטך, קובאַמאַנרע
נבייודלעך), קריסטאַלאָמאַנטיע נקרישטאַל), ראַבדאָמאַנטיע נשטעקעלעך)
אַזיוו.

נמכדרים) פּוּת־חלומות (-בוך), טרעפֿבוך, ספֿר(שגורלות, קפֿר-המנלות :
קאָרטן, טייבלעטלעך, האַנטשטריכן — 240 .
(ביא, נאָיאה(טע), ז פּראָפֿעט, חווה, זעער, קלאָרזעער, העלזעער, צייכן-זעער,
וואַרזאָגער: אויגור, האַרוספּעקס, אָראַקל : וועטערנביא : שטערדזעער,
אַסטראָלאָג : פּאַלמיסט : ראַפּאָלאָג : געדאַנקעדלייענער, טעלעפּאַט(יסט) :
נעקראָמאַנט, כיראַמאַנט אַאָן"ר — איין יי־רער אייר יאַניע : טרעפֿער(קאָ,
פֿאַרויסאָגער, קאָרטדראַרפֿער(יך), קאָרטן-וואַרפֿערקע, קאָרטן - ליגער(ש,
קאָרטן - ליגערקע, תנכניק, ציגיינער : שפרעכער, שפרעכערקע, קדר, טאָטער
אַאָ"ר — 615 .

וו : זאָע נאָיאות : (ביאן : פֿאַרויסזאָגן, ז פֿאַר-
זאָע, פּראָעאָזירן, פּראָעאָסטיקירן : פֿאַרויסזען, ז פֿאַרזען : זען אין דער
צוקונפֿט אַרע : האָבן אַ פֿאַר(ויס)געפֿיל : פֿאַרויספֿילן : פֿילן אַז די ביינער : ז
אַנען : ז אָנען : דערמעקן : ליגן (וואַרפֿן, אויסוואַרפֿן) קאָרטן : האַריאַע,
טרעפֿן, ראָטן, באַשעהען, אויסרעכענע.
פֿראַן : (רק דאָס האַרץ שגט מיר (האָט מיר
געזאָגט) : הלעאי זאָל איך ליע זאָע : מע
קאָפּ זאָל לעבן (איך האָב עס פֿאַרויסגעזען) .
שפּר : אַ אַלום איי אַ האַלבער (כִּיא : דאָס האַרץ אין אַ האַלבער נביא : אק

האַרץ זאָגט דעם אַנדערן : אַ שנצער נאָר איז אַ האַלבער נביא : אַ האַלבער
נביא אין אַ שנצער נאָר : ווען אַלע וואָלטן זיין נאָיאים וואָלטן ניט גערען קק
עויים : אַ מענטש זאָל זיין אַ (כִּיא, וואָלט ער קיין מאָל צו קיין אַרות ניט
געקומען : אַכּם עדיף מנביא : דער לוח טרעפֿט אויך אַ מאָל : דער לוח טרעפֿט
אַ מאָל אויך ניט : אַז מען טרעפֿט ניט פֿעלט מען.

ם : פֿאַנטאַסטישקייט, אימאַגינערקייט, אילר זאָרישקייט אַאִויו — אַדי :
פֿאַנטאַזיע, אינבילד(ונגס-)קראַפֿט, פֿאַרשטעל(ונגס)קראַפֿט, אויסמאָלקראַפֿט,
פוח הדימיון, פוח המדמ(ה) : צעוואַרעמטע, צעהיצטע, הייסע, קאָכעדיקע,
פֿיערדיקע, ווילדע, גערשטע, שפילעוודיקע, לעבעדיקע, פֿרוכפערדיקע אַאִז"ר
פֿאַנטאַזיע: אימאַגינאַציע, האָגה, פֿאַרשטעלונג, קאָנצעפציע, דימיון : פוסטע
פֿאַנטאַזיע, אינריידעניש, אינריידעכץ : אינבילדונג, אינבילדעניש :
(אַלייך)גענאַרערי, (אַלייך)אַפנאַרערד.

אילווע, מיראַוש, כימערע, כימענקאַרע : שאָטן : לופֿטבילד, פֿאַטאַ-מאַרשנאַ,
וויזיע, זעונג : לופֿטשלאָס, צויבערשלאָס : גילדע(חנע פֿייגעלעך, טעלערל פֿון
הימל — 2 : טויזנט את אין נאָכט, לעגענדע, מיטאַס, ז מיף — 38! : פֿיקציע,
צוטראַכט, אויסטראַכטונג, אויסטראַכטעניש, פֿאַבריקאַציע — נפּו .

אַלום : טרוים, טרוימער, טרוימענק : וואָר-חלום, אַלום אויף דער וואָר :
גאַלדענע חלומות : פוסטער אַלום, בייזער אַלום אַאִן'ר :
קאַשמאַר : האַלוצינאַציע, טראַנס, טראַנץ, סאַמאַבוליוזם : עולם-הדימית,
עולם-התוהו : לאַנד פֿון חלומות, פֿיעסלאַנד, צויבערוועלט : אוטאָפיע,
מילעניום.

פֿאַנשסטיק, אַריגינאַליטעט, אידעאַליטעט, אידעאַליזם, אוטאָפּיזם,
דאָנקיכאָטיזם : ראָמאַנטיק, ראָמאַנטיום, זראָמאַנטיציזם — 8-פ .
קעל-אַלום, מעל-חלומות. חלומער, טרוימער, שטערקוקער : פֿאַרבלאַנדזשעטע
נאָמה, עולםזשהוניק : פֿאַנטאַססט, מעל-דימיון, פֿשטאַזיאַר, וויאָנאַסט,
וויזיאַנער : ראָמאַנטיקער, ז ראָמאַנטיציסט, אידעאַליסט, אוטאָפּיסט, דע
קיכאַט.

וו : פֿאַנטאַזירן, אַלומען, טרוימען, י שר
ראָניען : אַפגעבן זיך מיט חלומות, שפינען חלומות : אַלומען אויף דער וואָר :

לעבן ר אע אָלום : בויען שלעסער אין דער לופטן : לעבן אויפֿן עולם־התוהו
(אויפֿן עולם־הדימיון) : שוועבן אין די וואַלקנס (אין די הימלען, אין די עולמות
העליונים, אין די ספירות העליונות) : אידעאליזירן : פֿאַראַלומען זיך,
פֿאַרטרוימען זיך, פֿאַרטראַכטן זיך, פֿאַרחוע זיך : זען וועיעס (חוויות, חלומות
אאָ"ר) — " : מאַלן זיך, אויסמאַלן זיך, פֿאַרשטעלן זיך, איינבילדן זיך,
איינשמועסן זיך, איינריידן זיך : איינריידן זיך אַ לונג און לעבער אונטער דער
נאָן : אַרייַננעמען זיך (עפעס) אין קאָפּ אַרײַן : אויסרייע זיך, דאַכטן זיך, דוכע
זיך, מתדמה זײַן זיך, אויסנעמען זיך.

אַנשטרענגען די פֿאַנטאַזיע : לאָזן פֿרײַ (אַפּלאָזן) די פֿאַנטאַזיע : אויסטראַכטן
(פֿע קאָפּ) : שטיקן אַ בילד פֿון קאָפּ : (אויס)זייגן פֿון פֿיטער : אָפּמאַכן,
באַשאַפֿן, פֿאַבריצירן, פֿאַבריקירן, אימפּראָוויירן.

אַדײַן פֿאַנטאַסטיש, עקסטראָוואַגאַנט אַאָ"ר
— 3 : אימאַגינער, אימאַאָשינער, געדוכט, אילואַרש, כימעריש, טעאַרעטיש,
היפּאָטעטיש, אוטאָפּש, אוטאָפּיסטיש, טרוימערש, מיויאָנערש, ראָמאַנטיש,
אידעאַל : אומרעאַל,

אוממאַשונדיק אַאָ"ר פ 4 : אידעאַליסטיש, דאָנקיכאָטיש, (אַלייך)גענאַרעריש,
(אַליי אָפּנאַרעריש, אייטערעדט, איינגעשמועסט, ז איינגעבילדעט.
פֿאַרחלומט, פֿאַרטרוימט, פֿאַרטראַכט, פֿאַרחושט : אויסגעטראַכט, אָפּגעמאַכט,
אויסגעזויגן (פֿון פֿימער), פֿיקטיוו, שעפֿעריש, אָרי גינעל : צוגעקלערט,
צוגעטראַכט, ז דערפֿונדן, פֿאַבריצירט, פֿאַבריקירט : פֿאַבולאַר, לעגענדאַריש,
מיטיש, ז מיפֿיש אַאָ"ר — 381 .

פֿראַן : די פֿאַטאַזיע האָט זיך בײַ אים צעשפּילט.

שפּר : וואָס אָלימט זיך אַ גאַנדז? !ענטפֿער) האָבער : וואָס אָלומט זיך אַ
הון? !ענטפֿער) פּראָסע : אַ אָלום אין אַ נאַר און גאָט אין אַ האַר : דברי חלומות
לא מעלין ולא מורידין : אַע אָלום בל דאָרים בטלים : אַ אָלום אין ווי אַ
מאַרשעליק : אין אַ אָלום אין דאָ אַ הור דערערחלק אָמת : אַ אָלום אין אַ
האַלבער נביא : אַל החלומות הולכים אַחר האָה : וואָס אעער גערן העט דאָס
אָלומט זיך אים אין בעט : וואָס מען רעדט בײַ טאָג דאָס אָלומט ויך בך נאַכט :
וואָס בײַ טאָג געטראַכט געפֿינט מען אין אָלום בך נאַכט : אע שלאָף זינדיקט

נישט דער מענטש, נאָר זיינע חלומות : וואָס וואָלט ביים מענטש טייערער גערען פֿון שלאָף, ווען עס זאָלן ניט זיין די בייזע חלומות? : אַן אינרידעניש אין ערגער פֿת אַ קרענק : וואָס דער מענטש קען אַלץ איבערטראַכטן קען דער ערגסטער שוואַ ניט אָנווינטע : וואָס ערגער מען שטעלט זיך פֿיר (פֿאַר) אַלץ בעסער אין : ווי מען נעמט זיך פֿיר (פֿאַר) אַזוי העלפֿט גאָט : וואָס טויג דיר דער שיינער אָלום, ווען דער פֿרימאַרגן איז קאַלט? .
 זען אויך : אוממאָשות 4, אויסנעם א , געדאַנק — 3 , השערה פנ, אָקר 885 , ליטעראַטור 881, פּאָעזיע 22, טעאַטער בע, געמיט א .
 347. זינען ,

פֿאַרשטענדלעכקייט

ס : באַטייטיקייט, אינהאַלטיקייט, פֿאַרשטענד-
 לעכקייט, באַנעמלעכקייט, זבאַגרייפֿלעכקייט אא'וו — אַר : זינען, מע, טייטש,
 באַטייט, ז באַדײַט(וש : רמז, אָנשפּיל , אָנצו(גע)הערענש, אַלויזיע : ציל , צוועק,
 וויכטיקייט : אַמציט, סעע, עסענץ: אַכל, געדאַנק, אינהאַלט, גי'סט. וו : האָבן אַ
 מע (אַ זינען, אַן אינהאַלט אַא'וו)

— " : טי'ק, באַטייטן, ז באַדײַטן, מיינען, אויסדריקן, באַצייכענען, באַצוועקן
 (עפעס) : וודע (י צייגן) עפעס : זאָגן (ריידן) ע-ע- : טראָע מיט זיך אַ מע : זע
 פֿאַרשטענדלעך (י באַרייפֿלעך אַא'זיר) * יי : זיין נישקרום : זיך לייע אויפֿן
 שכל (אויף דער דעה) : פּאָטו(קפען זיך אין קאָפּ (אע מוח) : ריידן מיט אַ גע :
 רייע ווי אַ נרידעת : ריידן ניט פֿע דער הוילער (פוסטער) פֿאַס (אַרויס) : וע
 קלאָר : רייע פֿאַר זיך אַליין : דערקלערן זיך : ליגן אויבן אויף.

מאַכן פֿאַרשטענדלעך : דעפֿינירן, אויפֿקלערן, פּאָפּולאַריזירן אא'וו — 349 .
 אַדי : באַטייטיק, ז באַדײַטיק, טאָפּלטייטיק,

צווייטייטיק, ז צוויידייטיק, פֿילטייטיק, פֿילדטייטיק, פֿילבאַטעטיק, ז
 באַדייטונגספֿול, מכטיק, ראַציאָנאַל , שכלדיק, אינהאַלטיק, איהאַלטפֿול ,
 אינהאַלטרייך: פֿאַרשטענדלעך, זעלבסטפֿאַרשטענדלעך : אָשוט, איינפֿאַך,
 האָטירלעך : באַנעמלעך, צו ריטלעך, צר גענגלעך, דערקלערלעך,
 פֿאַרטייטשלעך : אַפֿיש: ליי(ע)נערדיק, ז לעזבאַר : איינטייטיק, ז איינדייטיק,
 אומצווייטייטיק, ז ניטצריידייטיק : אויסדריקלעך : פֿאַרקלעכט,

פֿאַררונדיקט, ז אָפּגערונדעט : דירעקט, דיסטנקטיוו : אָפּן, קלאָר, באַשטימט, האָרף, געטי, בולט אַאָר — ב.ב.

אינר : האָנץ גלייך : צו פֿאַרשטע, צו באַ-

נעמען אַאָר : במלוא מובן המלה : רער

אין ניט משוגע : איך בע נאָך דערווייל ניט שיפור : איך האָב נאָך הינט קק

בראַנפֿן נישט געטרונקען : דער שכל אין מחייב : דער אַכל טראָגט אויס.

348. אומזינען,

אומפֿאַרשטענדלעכקייט

ט : זינלאַזיקייט, אינהאַלטלאַזיקייט, אומבאַטייקייט אַאָר — וו :

אומפֿאַרשטענדלעכקייט, אומדערקלערלעכקייט אַאָר — אַדי : אומוינ(ע),

פוסטער קלאַע, טויטער אָות (י בוכשטאַב), פוסטע פֿראַזע : פֿראַדסערי,

באַמבאַסטיק : פוסטע ווערטער, פוסטע דיבורים : פוסטער קאָמפּלימענט : סאָם

ווערטער, האָקוס-פֿאַקוס, אַבראַקאַדאַברע : קוד, מיסטעריע . ז-3 : טערקיש,

אַרטם-לשע, אַדקוצץ-לשע, מלאַכישפּראַך, חרטומים-לשת : שרע,

עידעררעלש, קוידריש : פוסטע רד, שלי מאַטיע, פלוידערי אַאָר — בזב.

וו : זע אָן באַטייט (אָן זינען אַאייר), ניט האָבן קע באַטייט (קע זינע אַאָזיוו) פֿ-

אין 347 : ניט קומען איינס צום אַנדער : זע אומפֿאַר שטענדלעך (קשהדיק

אַאָזיוו) פי : ריידן אומפֿאַרשטענדלעך (אָן אַ זינען) : ריידן טער קע

(אַרטם-לשון אַאָזיוו) : ריידן פֿע פֿיטער (פֿון דער הויט, פֿון וועג, אויסן וועג,

פֿת הע, פֿון שלאָף) : ריידן ווי אַ דולער (ר אַ פראַאָד) : ריידן אין דער וועלט

אַרע : ריידן פֿאַר פֿייער את פֿאַר האָסער : ריידן ר פֿת הע, ר פֿע פֿייער :

פלוידער ר אַ דבורער מי : פֿאַרפֿאַרן (פֿאַרקריכן) אין אַלף האַש (אַרח גאע

בויבעריק, אין האַצעפּלח, אע מע) : קריכן אויף די (גלייכע) ווענט : טעקע, י

ברעדיען, בייקע, בולבע אַאָזיוו — 373 .

אַדי נ אומבאַטייטיק, ז באַדייטונגסלאָן : אומזיניק, י זינלאַז, אינהאַלטלאָן :

באַמבאַס-

טש : שמט, הויל, לער נר-) : שרויט שעדיק, שרניט מיינענדיק :

אומפֿאַרשטענדלעך, אומבאַנעמלעך, ז אומבאַגריפֿלעך, אומדערקלער לעך :

צרייטישק, טאַפּלטייטדק : אומצר טריטלעך, אומצוטרעטלעך, אומצוגענגלעך

: אומליי(שנערדיק, ז אומלעובאַר : אומבאַשטימט, אומדייטלער : קשהדיק, מוקשהדיק : ניט־קלאַר, צעשווומען, מטושטש — 1-b. אינוו, פֿראַן : קש : (״ולח מיקה : שטייטש״? : עס מיינט גאַרניט : עס זאָגט האַרניט : עס באַטייט גאַרניט : עס איז קרום : עס טראָגט ניט אויס דער אַכל (דער קאָפּ) : עס ליגט זיך ניט אַרפֿן זכל (אויפֿן מוח, אין די געדאַנקען, אע קאָפּ) : עס פאַטו(חפּעט זיך ניט אין מוח (אע קאָפּ) : עס אין ניט צו דערקלער : עס אע ניט צו דעשפֿירן : עס קלעפט זיך גיט (אַ וואָרט צו אַ האַרט) : עס קלעפט זיך ווי אַן אַרבעס צו דער (צום) האַנט, ווי די רייד פֿון אַ מטורף — 9. 349. פֿאַרטייטשונג

ם : פֿאַרטייטשונג, אינטערפּרעטירונג, דערן קלערונג, באַשידוע, ז ליזוט אַזױפֿי : דעפֿיניציע, געמאַרקוט, ודר, הגדרה, באַרייבשטימוט : ררסא, האַרשנט, ז ליענאַרט : קאָנסטרוקציע, רעקאָנסטרוקציע : טיש, פֿאַר ייטש, פשט, ווערסיע : אינטערפּרער טאַציע, הסאָרה, קאָמענטאַציע, סכאַליע : ענטפֿער, פירע, באַטייט, ז באַדייט : באַשייד, לשומ, אַיתרת : אַיתרוחלום, האַבת־אַלום : אַניראָלאָדע. ל טייטשהאַרט, קירש, קירש־המלות : גיאור, חיבור, דרוש, ממו, קוד : פּאַטל, מאַטערטער טייטש : פּעריגראַף : נחדח אויר ריד(ענש, אויסרידעכץ : דמרתורה, חידושי תורה, עקסעגעטיק : קאָמענטאַר, עקסקורס : ר, בשפּיל, אילוסטראַציע : שליסל, דעשפֿירר (דפֿעחשליסל, קאָד : שאַליז. איבערזעצ(וש, איבערלייג(וש, אַריבער טראָג(יש, איבערטראָג(וש, אַרעם, העאַקה : ווערטערלעכע, דת־באָותיקע, פֿרייע איבער זעצוע. מעטאַפֿראַו, פאַראַפֿראַו, פּעריפֿראַז, אַפּאָדציע, עקספּאָזיציע : פּראָעאַז, דיאַעאַו. נויסנשפֿט) סימפּטאָמאַטאַלאָמע : מיסטאַגעניע, הערמענעווטיק : סעמשטיק, סער משלאַגיע, סעמאַסיאַלאָגיע. אינטערפּרעטאַטאָר, ארסטיימעער, דער קלערער, ארפֿקלערער : ממ, משי : מהא, מהרש״א : עקספּאַנעוט, קאָמענטאַטאָר, פּאַפּר לאַרעאַשר, (אַעלסמסביר, נעלזסאָרה, מפֿוש, מפרש ל׳ר מאַרמם : משק, דרש, מןלהעמוקות : סכאַליאַסט, עקסעגעט : פאַרער פֿראַסט, מעטאַפֿראַסט : אויסליגער, פּוראָלום, חלומותעיסטיטשער, אָפּה פענח : איבערזעצער, איבערלייגער, אַריבער

טראָגער, איבערטראָגער, מעתיק : גלאָסדי ריסט, גלאָסאַטאַר : דאָלמעטש(עח , טאַלמעזי טש(עח, פֿירשפרעכער, דרשאַמאַ, משרע. וו ן דעפֿינירן, געמאַרקן, מגדיר זיין, צרס זע :

ליענען : לערנע דעם פקט : אָננעמען : אינטערפרעטית, טייטש, מאַכן : אָפטייטש, פֿאַרטייטש, איינטייטק, אויסטייטש : קאָמענטירן, עקספּאָירן, ממאָר זיין, מפרש זת : דרשענ(ען), פאָטלש, אַריינטייטק : פֿאַר ענטפֿערן אַ קשה : אויסריידן נחדח : דער קלערן, מסביר זע : מקרבֿ זע צו דער האָה : פאָפּולאַרייט, געבן צו פֿאַרשטק : פֿונאַנדער שגן : אַרפּנליע אַ פֿיטער אע מויל (אַר : געבן אַ אָל : אָפּאַשליש : געבן אַ געמעל. אילוסטרירן : עפֿענען די אויע (דעם קאָפּ, דעם מוח) : (אוימטלומאַטשען, קלאָר מאַכן, אויסקלאָת, אויפֿקלער, באַליכטן : האַרפֿן אַ ליכט ארף : אויסקריסטאַליזירן : געפֿינען דעם זינע (דעם שליסל) : ליענען צח די

שורות : פֿונאַנדערקלייבן זיך, אויסמאַכן, דע־ שיפֿרירן, דעקאָדירן, ז אויפֿלייזן : קאָנסטרוירן, רעקאָנסטרוירן נאָ טעקסט).

איבערזעצן, איבערלייע, אַריבערטראָגן, איבערטראָע, מעתיק זיין : דאָלמעטשן : געבן באַשייד : באַשיידן (אויסלייגן) אַ אַלום : פּוּתֶר (אַלום) זע.

אינוו, פֿראַן : מאַכט רשי : אין פֿולן זינען פֿון (דעם) וואָרט : במלוא מובן הקלה:

בעצם : אייגנטלעך : (ד)היינו : דאָס הייסט : ד"ה : בלע"ן : פלומר : לאמר : אַזוי צו זאָן : די משה אין אַזוי : ז נעמלעך : דאָס מיינט דער אָמק : דער אָסוק אין אַזוי צו פֿאַרטייטק : אַשוט גערעדט : פאָטוי גפשוטו) במשאָעו : אויף פּלֶק ייִדיש נ—) : מיט (ז אע) אַנדערע ווער טער : מפורש : ונש לישב (בדוחק) : נחדח דאָ שטייט צעריקן.

שפר נ אַע מקרא יוצא מדי פשוטו : אַ בריוו (אע) ווי מען לייענט אים : עס ווענדט זיך

ווי מען לייענט דעם בריוו : מען קען אַ בריוו
ן י נ ג ע ן, מען קען אַ בריוו ל י י ע נ ע ן : מען
קען קעק דאָס בלאַט ווי מען וויל : מען זאָל
אַלץ צום מטן אויסל יגן : אַן מען לייגט אַרע
אַ פֿיטער אע מויל בייסט מען אים אָפּ.

א. שלעכטפֿאַרטעטשונג

ס ן אומפֿאַרשטייעניש, אומפֿאַרשטענדעניש, קרומפֿאַרשטייעניש,
שלעכטפֿאַרשטייער

ניש, ז מיספֿאַרשטענדעניש, ז מיספֿאַרשטייעניש,
מיאוסע פֿאַרשטייעניש (נ-פ) : שלעכטער, פֿאַל-
שער, נירריכטיקער טייטש : ז מיסאינטער
פרעטאָציע.

וו : שלעכט (פֿאַלש, ניט־ריכטיק) פֿאַרטייטש (דערקלערן, איבערזעצן) :
שלעכט פֿאַר

שטע, קרום פֿאַרשטיין, ז מיספֿאַרשטיין : געבן
אַ פֿאַלק מיין (אַ פֿאַלשע אויסטייטשונג) : ניט

פֿאַרשטיין איינער דעם שדערן (איינס דאָס אַנדערע) : ניט קענען זיך
צונויפֿריידן : צונויפֿריידן זיך ווי צוויי מעגעגעס, ווי אַ שטומער מיט אַ מיבן, ווי
אַ שטאַמלער מיט אַ שטומען.

פֿראַן ן מען פֿרעגט אים פֿידרעך (בוידעם), ענטפֿערט ער פֿאַליצע : מען זאָגט
אים כרע, ענטפֿערט ער פעטרישקע : אָבוי אָבוי — אָבוי : אָבוי אָבוי — לאָקשן
: אָענו חטים והידה לו בשעורים (בקל יוסקעס, בלאָקען, בנכרקדשו, בקריה
ורביה) : גוט מאַרע, געלע ! — רעטעך טראָג איך : גוט מאַרגן, כאַשע ! —
רעטעך טראָג איך — ווי האַלט אין מנין? — דריי פֿאַר אַ קאָפּיקע : גוט שבת !
צי האָט איר ניט געזען אַ האָן אַ שראָרען? — אַרוך חיותם (היוער ביים) — אַ
טשובאַטע — עסט געזונטערהייט — מיט אַ ריין עק.

נעם־הארצישע טייטש) אַן אַרה ורערטערשפּיל : עאָרה) אין צען אין רבקה עלף

: אַן ונקהל איו אַ קניש אין פקודי אַ וואַרעניק : אַז ציבעלע אין ציבוליע אין
 קואַבל קנאַבוליע (אין ברויט ברויטוליע) : אַו עפל אין אַ קרעפל אין קוגל אַ
 לאַקשנטעפל : אַו בעולא אין אַ וואַע אין ובזמן קריב אַ שליטן : עאָרה בטבת—
 אָרה אין געלעגן אין דער מבה : האָם ומאַמם עק תמימים—דער טאַטע מיט דער
 מאַמען מיק דער מימען : ובקן ואמרתם נבח קסח—ובקן ואמרתם זעכציק פל
 עצל : לפיכך נעמט מען דעם פֿוס נאָוס) אע האַנט אַרע : לא אַקר פלום—קלים
 האַט גאַרניט געזאַגט : ממצרים ועד הנת ואם (אסר : גוירה—אַן אַפגעשניטענע,
 אַווה—אַ גלעכע : בצאִיחית בדאָש—ווי אַ כאַליערע אין עסיק : המבה
 בעבךג—אַ מכה אין דער זייט : המכה בעפֿך וו—געהרגעט אויף דער עברי :
 בעדי עך יים שדים—בידע אי דעם דים : ויפֿטר פיפֿטער, אַבי ער לעבט את
 האַט פרנסה (אַבי ער לעבט, אין דאַנקען גאַט) : הבוחן ובודק גענזענע
 סטראָנעס (ווערטערשפּיל : ונזי נסאָרוש : האַ לחמא עניא—די קאַץ אין
 געגאַנען קק שפּאַיע : מית נעקֿ

לכו ונלכה—גייט איר את מיר וועלן קומען שפעטער : שובר אויבים ומכויע
 ודים—אַן מען צעברעכט דעם אויר שפּאַרט מען אונטער דעם זידן : ויתאַפק,
 מאַכט רשי : אַמן האַט געליטן אויף עעירות : אַל אַבטחו—דו זאָלסט ניט רייטן,
 בנדיבים—אויף אַ זאָטל, שאַין לו תשועה—ראָס האַט ניט קיין סטרעמעניעס,
 אַצא ריחו—טוט אַ בלאַן אַ ווינט, שוב לאַדאָתו—פֿאַלסטו אַראָפּ אויף דר'ערד,
 ביום ההוא—אע יענעם טאָג, אָבדו עשתונותיו—קענסטו פֿאַרלירן דיינע הויזן
 : האַחור והמעסער נהבכור והמעשח : הקצר בנעם ומאריך אַף—אַ קראַץ מיטן
 בעזעם מאַך אַרויף : אַל אַהיו כסוס בפֿרד—זייט ניט קיין פֿערדשע קעפּ : למען
 ייאָרר—עס זאָל דיר שניידן, אָבוד—די לעבער, ולא יָדום—און עס זאָל ניט
 בלוטן : ואקלת אאָעת ובֿךכת—זאָלסט אַפעסן את אַפּשרעק את אַנטלויפֿן :
 לעוו—אַ קוכן, אַלך—געזאַלצן, האַק—געטריקנט, קי לעולם אַסדו :
 נמלמד) ?מה—וואָס, נה—דאָס, אַנכי—איך, וואָס דאָס איך? זען אויך : אַעות
 886, אומזינע 848, אַקר 868.

351. קוד, אומאַנזעוודיקייט, פֿאַרהוילונג
 ם ן סודותדיקייט, באַהאַלטנדיקייט, פֿאַרשלאָסנדיקייט אַאָזר : נישטשנזענדיקייט,
 אומקלאַרקייט, אומדייטלעכקייט אַאָז"וו—אַדי : פֿאַרהוילוע, באַהאַלטוט,

באַגראָבונג אַז"וו — וו : קוד, סעקרעט, געהיימעניש, ז געהיימניס, מיסטעריע : קודעאַך : דבר האָמוי מן העין, דאָרים שבעינעה : טיפּער סוד, סוד קמוס, סודיסודות, רזע, דוידדזע, רזיעולם : ספּינקס : ספּר האָתום, אַ פּאַרשלאָסן בוך, אַ בוך מיט זיבן שלעסער : קאַלה־ספּר, אָדרש פליאה : אַנאַנימקייט, אַנאַנימיטעט, טעראַ אינקאַטיטאַ : שטילע וועטשערע. באַהאַלטענער מע, באַהאַלטענע כוונה : פויה, הינטערגעדאַנק : רעזעראַציע, רער

זערר : דיסקרעציע : באַהאַלטענער אַינפּלוס : די מאַכט הינטערן טראָן : רעדל־פּירער, דראַערציער, שטעקל־דרייער : געהיימע סעקטע : קאָמאַרע, מאַפּיע.

רעטעניש, ז רעטזל, חידה, ז ענימע, שראַד(ע), רעבוס, לאַגאַגריף, אַנאַשג, אַנאַגראַם : קרייצוואַרערעטעניש, קרייצל : פּלאַנטער, פּלונטער, גאַרדישער קנופּ : האַרטער נוס (צו צעקנאַקף : קאָמפּליקאַציע, מיסטיפּיקאַציע : סימבאָלעם : קריפטאָדאַפּיע, סטעשנאַגראַפּיע : געהיימשריפּט, קריפטאָגראַם, שיפּער, קאָד, תשרק, אַת־נש, אַיק בקר : צוויק די שורות. קאַלה, קאַבאַליסטיק : פּראַקטשע קאַלה, קאַלה מעשית : מיסטיציזם, מיסטיק : צאָלך מיסטיק, גימטריאַ, אַלף־קית־מיסטיק, עירוף, אַכמתזאָירוף, צירופּישותיות, ייחודים וצי רשים : סופּי, סופּיזם : סתריטירה : ממי, קוד : עזאַטיציזם, עזאַטעריזם, עזאַטעריע, עזאַטעריק : טעאַסאַפּיע, טעאַסאַפּיזם, אַקולטיום, סופּערנאַטוראַליזם.

באַהעלטעניש, באַהאַלט, באַהעלטער, פּאַרבאַרגעניש, פּאַרשטעקפּלו, באַהאַלטפּלאַץ : אַמבוסקאַדע : וואַלד, ווינקל, לאַך : בונקער, י סכראַן, י סקריטקע : מלינה נ־), מאַלינע, קלאַפּ־מאַלינע, קבר, קבורה, אַקום קבורה : אונטערערד, אונטערדונט, אונטערשטראַם, לאַבירינט : לאַקערפּלו, ז לויערפּלאַץ, לאַקעראַרט, ז לויעראַרט : לאַקער, לויער, לוג נרנ). פּינצטערניש, וואַלקן, האַטן : פּאַרהאַנג, פּירהאַנג פּיראַנקע : שירמע, שעפּערעניע נדאַל) : שפּאַניער ווענטל : הילע, אינהיל, שלייער, פּאַרדעק, קאַמופּלאַזש : פּאַרקליידונג, מאַסקע, דאַמינאַ : מאַסקאַראַד. ויסתר, נעלם : בלינדער פּאַסאַזשיר, האַן : אַנאַנים, פּלוני (אָן פּלוני, פּלוני

אַלמיני * ז- : נעל־אָד, נעל־קאַלה, קאַבאַליסט, יידעיס'ן : אַלכעמיקער, אַלכימיקער, אַדעפט.

וו : זיין אַ קוד (אַ מיסטעריע אַז"וי) פ - : זיין ניט אָנזעעוודיק, זיין באַהאַלטן אַז"וו — אַדי

האַלטן אַ קוד : האַלטן בקוד : האַלטן אין אומריסוקייט : פֿאַרהוילן : ניט לאָזן די רעכטע האַנט וויסן וואָס די לינקע טוט : האַלטן פֿאַרן יך : האַלטן די צונג : ניט אַרויסריידן אַ וואָרט — פּזא : דערשטיקן, פֿאַרשטיקן, אונטערדריקן : גיט לאָזן גיין רייטער : אויפֿהענגען אַ שלאָס אויפֿן מויל : אַסקען (וין) : שמייכלען (לאַכן) אין אַרבל : איינהאַלטן זיך : ניט דערציילן, ניט לאָזן הערן : ניט מיטטיילן, ניט אינפֿאַרמירן אַז"וו — 353 .

זיין (ליגן) באַהאַלטן (פֿאַרבאָרגן אַז"וו) — אַדי : לאַקערן, ז לוייערן, לוגן, טעאַטערען, טשיקערען, שפּיליערען : (פֿאַר)טייען זיך : ניט געבן (אַרויסרייזן) קיין סימן פֿת לעבן : אַפקוקן, אַפּפּאַסן, אַפּציפּערן : נאָכשפּירן, נאָכשפּיאַנירן : שליכן זיך, אַנכענען זיך : באַהאַלטן זיך (פֿאַרבאָהאַלק זיך, אויסבאָהאַלטן זיך) בסדרחדרים : שפּילן זיך אין באַהעלטעניש (באַהעלטערלעך) : קריש ויד : פֿאַרשלאָגן זיך (פֿאַרקריכן) אין אַ לאַך : צוריקציען זיך (אַפּזונדערן זיך) פֿון מענטשן — פּפּפּ .

באַהאַלטן, פֿאַרבאָהאַלטן, אויסבאָהאַלטן, פּראַטען, פֿאַרבאָרגן, ז פֿאַרבערן : באַגראָבן, פֿאַגראָבן, פֿאַרערן, פֿאַרשטעקן, פֿאַרשטופן, פֿאַררוקן : מעלם זק : נקי) סאַבאַנען, סכאַבאַניען, סכאַרבאַניען : נגן) טיער קעווען, פֿאַרמאַלינערען, מאַכן לינק : פֿאַרשליסן, פֿאַרחתמענען אַז"וו — ז-1 : פֿאַרדעקן, פֿאַרהענגען, פֿאַרהילן, פֿאַרשלייערן ש וואַרפֿן אַ שלייער אויף (איבער) : פֿאַרבלענדן, פֿאַרשטעלן : פֿאַרקליידן, פֿאַרמאַסקירן : קאַמופֿל(אַזש)ירן : פֿאַרציען (אַראָפּלאָזן) דעם פֿאַרהאַנג : לאַע (האַלטן) אין הינטערגרונט (אין שאַטן, אין דער פֿינצטער) : האַלטן אונטערן שטערצל : פֿאַרטונקלען, פֿאַרטושן, פֿאַרנעפלען, פֿאַרפֿינצטערן : פֿאַרבינדן די

אויע : מיסטיפֿיצירן : שרייבן אין שיפֿער (אין קאָד) : שיפֿירן, קאָדירן. אַדי : סודיק, סודותדיק, סודותפֿול : פֿאַרסודעט, פֿאַרטרוילעך : געהיים, געהיי מעוּישפֿול, ז געהיימניספֿול, י סעקרעטנע, י טינע, אַנאַנים : פֿרעמד,

אומבאָקאַנט, אומבאַוווסט : שטיל : בלאַט נגנ) : דיסקרעט, קאַנפֿידענציעל, ז
קאַנפֿידענציאַלעל : ניט־דערמאָנט, ניט־געזאַגט, ניט־דערזאָגט,
ניט־פֿאַרעפֿנטלעכט אַויר — ב־ב : אינגעהאַלטן, ז צר ריקגעהאַלטן,
פֿאַרשריע, פֿאַרשטיקט, פֿאַרליטן, אונטערגעדריקט : פֿאַרטייעט, פֿאַרגנבעט,
לאָקערדיק, ז לויערדיק, קעציש.
פֿריוואַט, י טשאַסטנע, אָפּגעזונדערט, אָפּגעשלאָסן, אינגעצויע, ז צוריקגעצויע,
רעזערווירט : צוגעשפּיליעט, צוגעקנעפּלט : איוטראָרערט(ירט) :
אינגעקערערט.
פֿאַרהוילן, פֿינצטער, טונקל, שאַטנדיק, נעפלדיק : אונטערערדיק,
אונטערערדק : מיסטיש, קאַבאַליסטיש, עזאַטערש, טראַנסצענדענטאַל,
אַפּאָקאַליפּטיש, מיסטעריעז : סימבאָליש, רעטענישדיק, רעטענישפֿול, ז
רעטזלהאַפּט, עניגמאַטיש : ניט־דערקלערט, ניטשנטפלעקט, ניט־באַשיידט, ז
ניט־געלייזט : פֿאַרוויקלט, פֿאַרפּלאַנטערט, פֿאַרפּלונטערט, קאַמפּליצירט :
אומבאַנעמלעך, * אומבאַגרייפֿלעך, אומדערקלערלעך, אומדערפֿאַרשלער,
אומאונטערשיידערדיק : אומדורכזינגלעך, אומפֿאַרשטענדלעך :
אומ(פֿאַר)ענטפֿערלעך, ז אומלייזבאַר : שווער, שווערלעך, פֿאַראַדאָך סאַל,
פֿראַבלעמאַטיש : קריפּטאָגראַפּיש, סטעגאָגראַפּיש אַז"ר — ס.
פֿאַרדעקט, פֿאַרהילט, פֿאַרשלייערט, פֿאַרהאַנגען : פֿאַרשטעלט, פֿאַרמאַסקירט,
קער מופֿל(אַזשירט : פֿאַרבלענדט : מיסטיפּיצירט : (פֿאַר)שיפּירט,
(פֿאַר)קאָדירט : פֿאַרבאַרע, באַהאַלטן, פֿאַרבאַהאַלטן : פֿאַרשלאָע, פֿאַררוקט,
פֿאַרשטעקט, פֿאַרשטופּט, פֿאַרשלאָסן, באַגראָבן, פֿאַרשאַרט, פֿאַרשאָטן :
פֿאַרחתמעט
פ ז-1 : פֿאַרטונקלט, פֿאַרפֿינצטערט, פֿאַרהאַטנט, פֿאַרטוש(יר)ט, פֿאַרוואַלקנט,
פֿאַרנעפּלט. פֿאַרכמאַרעט, פֿאַרכמורעט. פֿאַרפֿאַגעט, פֿאַרטומאַנעט, פֿאַרלאָפֿן:
פֿאַרוועט, צעשווומען, מטושטש : ניאָנועערדיק. ניטקענטיק, ניט־קאַנטיק,
ניט־קענטלעך, ניט־מערך לעך, ניטבולט, ויטשרף, ניט־באַטימט,
ניטשונטערשיידלעך : ניט־בפּירש, ניטשויסדריקלעך, ניט־קלאָר : נ־פ) קלאָר
ווי דער שמפּאָלער באַרג, ר באַביוך.
אינר, פֿראַן : אַל־קִי קוד : בִּיעַ וי־תר : בקוד : בסודיסודות : סוב ראָואַ :

בגנבה : ר אַ מב אע דער נאַכט : פֿאַרבאַרוענערהייט : אע געהיים : אינקאַעטיטאָ
: אע באַהעלטעניש : הינטער פֿאַרמאַכטע (פֿאַרשלאָסענע) טירן : הינטער זיבן
שלעסער : בחדרחדרים : באַינעה : בירדות : ארג אויף אויג : אונטער פֿיר ארע
: בלא יודעים : צרק אַנאַנד : ז אונטער אַנאַנדער : צווק ויך : צווק מיר את דיר
: צווע אונדן (ניט אויף ויף : אַנטר־נו : ביניט ל;ע עצמט : אַז קע האָן זאָל ניט
קרייע : אַ פֿרגל טאָר דערפֿת ניט וויסן : קיין אָהאַדם (קע מוטערמענטש, קק
ילודששה) טאָר דערפֿת וישט וויסן : מען טאָר נעט רידן דערפֿע : עס של
וויטער ניט גיין : סתום וָאָתום : שטילערהייט : שטילינקערהייט : בלחש :
סאָטאָ האָטשע : מיט פֿאַרהאַלטענעם אָטעם : ארפֿן ארער : אַפּאַרט : אין אַ זייט
: אע אַרבּל : הינטעט רוקן : בשאָיקה : בשאָיקה די קלעזמער : ש קיטש! : פתח
ק ש ! : אַל תרדו בנת ! : כאָטאָ פּאַקראשקע
אע הינטערגרונט : הינטער דער סצענע : הינטער די עליסן : הינטער פֿאַרהאַנג :
מאַחורי הפרטד : אונטערן טע : אע שאָטן : אע דער פֿינצטער : אע אַ פֿינצטערן
ווינקל : הינטער (אונטער) די אויע : אע אַ כמאַרע : ניט פֿאַר די אויע : ניט אין
פֿאַקוס : ניט צו זען, גיט צו באַמערקן, ניט צו דערקענען, ניט צו באַשטימען,
ניט אונטערציידן אַז'וו : מען
הערט ניט ש מע זעט גיט : האָט זיך באַהאַלטן און משה זוך מיך : טאַטע
באַהאַלט מיך, אָט גייט די מאַמע : האָל איך אַזוי (ניש וויסן פֿע בין (ע שלעכטס,
פֿע אָרות, פֿע אַ בע שטערנטיכל, פֿע אַ בייזער וועטשערע, פֿע לאָקש) : זאָלן
אַזר ציגן מסן אע פֿרעמדע גערטנער צו שפּרינגע : כאָטש נעם מיר דעם קאָפּ
אַראָפּ ! : ער זאָל אַזוי וויק פֿת זע האָן (פֿע זע חיות אַז'וו) : פֿרעג מיך בחרם :
פֿרעג מיך עפעס גרעגערס : השומר אָחי אָנכי? : ווי איך וויס ניט אַזוי של מיר
ניט האָק : עס אין געזינטער (גלייכער, קראַנטער), אַן מע ווייס ניט.
שפּרן אַע הברכה מצרה אָלא בדבר האָמוי מן העץ : אע אַ קוד אע קע ברכה
נאַר־) : ווע אַ קוד של יש אַ בר־ה ראָלט מען די תוכחה ניט אינערווימט : אַע
מולים אָלא לצנועים : פֿאַראַ זאָכן האָס מע טאָר אַפּילו דעם אייגענעם מע ניט
ווייע : וווּ אַ סוד דאָרט אין אַ עבה : סודות פֿע חדר זאָגט מען ניט אויס (טאָר
מען ניט אויסוואַע) : אַ קוד אע נאָר אונטער פֿיר אויע (את אונטער פֿיר אויערף :
זאָל נאָר וויסן איינע, וועט שוין מסן די שקנה : פֿאַר צרייען אין שוין מער ניט

קע קוד : וואָס דרך ווייסן אין ניט קע סוד : פֿאַר אַ נאַר אע ניטאָ קין סוד : אַ
קוד גיט נאַר אע הויזן : פֿאַר אַ ווייב אין קע סוד ניטאָ : זאָג דער ווייב אַ קוד
את שנייד איר אויס די צונג : רכנס ע סצא קוד : וואָס ביי אַ ניכטערן אויף דער
(אויפֿן) לוט אין בך אַ דבורן אויף דער (אויפֿן) צונג : איינער האָט עס אויף דער
לונג, דער אַנדערער אויף דער צוט : וואָס איך ניט ווייס מאַכט מיר ניט הייס :
וואָס איך ווייס ניט האָב איך ניט צו וואָרע : וואָס מען קען ניט לייקענען פֿאַר
האָט זאָל מען ניט לייקענען פֿאַר מענטע.

מאַסקע פֿת : דעהאַסקק : אויפֿהייבן (אַראָפֿנעמען) דעם שלייער פֿע :
אַפֿשלייערן, אַנער שלייערן : אויפֿדעע די חרפה : אויפֿמיינע דאָס האַרץ :
אויפֿהייבן דעם פֿאַרהאַנג : ווײַע דעם אָמתן קאָליר : אַנרופֿן דאָס קינד מיטן
(ביים) אָמתן נאָמען : דעשיפֿרירן, פֿונאַנדער מפֿריק, דעקאָדירן.
אַדיר אָפֿן, אָפֿנהאַר, אָפֿנוואָרלעך ניין, ז אָפֿנבאַר, אָפֿנטלעך : נאָקעט, ניט־פֿאַר
שטעלט, אויפֿגעדעקט. אַנטפלעקט : ארבר אויפֿיק, פֿריי, פֿראַנק און פֿריי :
דעמאָנסטרירט, עפֿנטלעך. י פֿובליטשנע : באַקאַנט, באַר וווסט, ידועדיק :
אַמעערדיק, אַנזיכטיק, ארר שיינלעך, באַשימפֿערלעך : קענטלעך. קאָר טיק,
דערקענטלעך. דערקענערדיק, ויפֿרדיק, מאַרקלעך, מערקלעך, באַמערקלעך,
(בשמערקעוודיק : בולט, רעליעף, אַנטאַפֿיק, דיטלעך. י וויראַזשנע. רש רויט :
קלאָר. קלאָר את לויטער, קליפֿ את קלאָר : בקדש, אויסדריקלעך, ז
אויסגעשפֿראַכן : דעפֿיניטיוו, זיכער אַאָן"ו — 2ב3 .

נפֿאַרגלייכונגען) קלאָר ווי דער טאָג, ווי בורשטין, ווי דורך אַ שפּאַקטיוו, ווי
אויפֿן טער לער, ווי בוימל אויפֿן וואַסער.
אינוו, פֿראַן : בפֿראַסיא : בריי (לוי : בראַולוי : ברבים : אין די אויע אַרע :
פֿאַר אַלעמען אין די אויגן : בפֿגי קהל ועדה : בפֿני (לפֿני) קל עם ועדה :
ביודעים : על דעת הקהל : למען דעת : לאַען ידעו : למען שמעו וידעו וייראו :
ידוע : ידוע לכל : אַרור וידוע : כידוע : אַרור פֿאַמש : אַרור כאָמה : דער קוד
ליגט אויף דער (אויפֿן) גאַס : אַ קוד פֿאַר גאַנץ בראַד : אַ קינד אין וויג ווייס
דערפֿון : די שוואַלבן אויפֿן דאָך זינגען דערפֿון : אַ מינדסט קינד ווייס דערפֿת :
קינד און קייט ווייסן דערפֿון : בחוש : יאַמע ויאַסנע : אויף דער האַנט : אויפֿן
טעלער : פֿאַר (אונטער) דער נאָן : פֿאַר (אונטער) די אויגן : אין פֿאַקוס : אין

רעליעף : אע אָנש : אָנים אָל אָנים : אָה אָל פּה : זאָש
352. אָנזעעוודיקייט,

אָנטפלעקונג

ס : נאָקעטקייט, אָפּנקייט, קלאָרקייט אאז"ר : אָנזעעוודיקייט, קענטיקייט,
נִיברקייט אאזיר — אָדי : ווייזונג, אָנטפלעקונג, אויפֿדעקוע אאז"ר — יי :
התנלות : (יגלה, ידועעאך, דבר ידוע : אָפּענע קאָרט, אָפּענע אָקע, אָפּענער
זעקסאונזעכציק, אָפּענער איינאונדרייסיק : אָפּן בוך : ניט קיין קוד :
מאָניפּעסטאַציע, דעמאָנסטראַציע, אָפּנוואָרקייט : עקספּאָזיציע, עקספּאָוע,
אויסשטעל, אויסשטעלונג, עקסהיביציע : י פּאָקאָז, י וויסטאָווע, י וויסטאָווקע
: פּאָנאָפּטיקום, פּאָנאָפּטיקאָן, פּאָנטעכניקאָן.

וון זיין אָפּן (נאָקעט, אָנטפלעקט, אָפּנוואָר. אָנזעעוודיק, קענטיק אאז"ר) —
אָדי : זען זיך, אָנזען זיך, אַרויסזען זיך : זע (שטיין, האָבן) פֿאַר די אויגן
(אונטער די אויע) : שטיין פֿאַר די אויגן ווי (אויף) אַ טעלער, ווי אויף דער
האַנט : זיין אויסגעשטעלט פֿאַרן אויג : דורכוואַרפֿן זיך (דורכמישן זיך,
שווימען) פֿאַרן אויג (פֿאַר די אויגן) : ריידן פֿאַר זיך אליע : פֿאַר ראָטן זיך,
פֿאַרראָטן זיך : (צו)ציען די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון : פֿיגורירן : פֿאַרכאַפֿן דאָס
אויג : ליכטן, שיינען אאז"ו — 289.

מאָכן אָפּן (אָנטפלעקט אאז"ו) — אַר : ברענגען צו דער אויפֿמערקזאַמקייט פֿע
: מנלה קניי-יש : רעין, ז צדע, טייטן, טייטלען, דעמאָנסטרירן, באַליכטן:
אויסשטעלן, אַרויסשטעלן, אַרויסלייגן, עקסהיבירן : אויפֿוויקלען, אויפֿדעקן,
אָנטבלויזן, אויסבלייזן, אָנטפלעקן : אויסקרעמלען זיך, אויספּאַקן זיך,
אויספּעקלען זיך : אַרויסברענגען : אַוועקלייגן פֿאַר די אויגן : אַרויסלייע אויפֿן
טיש (אויפֿן טאַמבאַנק) : אַרויסלייע (ווי הערינט אויפֿן טעלער : אויפֿשטעכן
דעם בלאָטער : ווייע (אויפֿדעקן) די קאָרטן : אַוועקלייע די קאָרטן אויפֿן טע :
שפּילן אָן אָפּענעם איינאונדרייסיק (זעקסאונזעכציק) : אַראָפּוואַרפֿן
(אַרונטעררייסן) די בבב

דאָס איז דאָס ! —) : דאָס זעט דאָך אַ בלינדער ארך : עס אין אים אָנגעשריבן
אויף דער נאָז . שפר : אָן אָל (אַ נאָדל) קען מען אע זאָק ניט קאַהאַלטן : ש אָל
קען מען אע זאָק נישט פֿאַרבאַרע, דער שפּיץ קומט אַרויס היינט . אָדער מאָרע :

הימל את ערד האבן געשווירן, אן קק סוד זאל ניט ווערן פֿארלוירן : הימל את
ערד האבן געשווירן, און קק פֿארפֿאלענע. שך של ניט זע אויף דער וועלט.
353. אינפֿארמירונג

ס : באַקאַנטמאַכונג, פֿאַרעפֿנטלעכונג, אינפֿארמירונג, פּובליקירונג אאִן"ר פֿיי :
ידיעה, זינאַכריכט, ז אויסקונפֿט, י ספּראַווקע, אַרין : ניין) קונדע־טע, שידוך :
קאַמוניקאַט, קאַמוניקע : 'ניס, נייעס : שטיקל ניס : פֿרישע, אַלטע,
אַלטגעבאַקענע אַז'ר ניס : חידוש, חדשות, וואָרט, סענסאַציע, קאַך, טומל ,
סקאַנדאַל , אויפֿזען, נדציטונג נר-) , שמועס פֿון טאַג, שמועות, קבת־שמועות :
אַלטע געשיכטע, אָוד בקהל : אַ קוד פֿאַר אַ מנין לייט (מענטע), יאָ קוד פֿאַר
האַנץ בראָד, אַ אָוד ביו קק בראָד, אַ קוד אע (פֿע) בראָד, אַ קוד אין באָד אין
בראָד.

אַנזאַג בשורה : בשורה טובה, גוטע בשורה, ישועות ונאָמות : בשורה מעה,
בייזע (שלעכטע) בשורה : קלאַנג, קול , גערייזד(ערש , גערעד(ערש), גלימל ,
גלימיע, י סלוך, רעדעכצן, געוואָגט־געזאַגט, האָגעכצער און שגעכצער, מימרות
מיט זאַגעכצן.

אַנצוהערעניש, אַנצוהערנס , אַנצוגעהערעניש : קאַפּוליער אַנצוהערעניש : אַ
קלאַפּ אין ויכולו : אַלוויע, אויסינואַציע, אינוענדאָ : אַנשפּיל , אַטעבל , רמז ,
רמיזא, ממן דרמיזא, טיפּ נ—) : אַנריו, (אַטוונק, ז אַנדייט, באַמער
קונג, רעפֿערענץ, סוגעסטיע : סוד : אַ ארט אע אויער : שעפטשע, מומל ,
מורמל אאִן'וו — וו

באַריכט, רעפּאָרט, ראַפּאָרט : דואַער
בון, סך־הכל : מעמאַראַנדום, פּראָטאַקאָל : פֿירטראָג, פֿאַרטראָג, ז פֿאַרטראָג, ז
דאַקלאַד : באַריכט־פֿאַרטראָג : באַריכט־קאַמפּאַניע נאָק : אינטערוויו : נאָטע,
דעקלאַראַציע, דערקלערונג : נאָ-) סטייטמענט, מעסעדזש : עדיקט : ווידוי,
קאַנפֿעסיע : דער שנצער אַמת : פרטים, ספּעציפֿיקאַציע, געגעבענע, ז אַנגאַבן.
אינפֿארמאַציע, פּובליקאַציע, קאַמוני יקאַציע, צירקולאַציע : דעקלאַמאַציע,
פירסום, ז פּובליציטעט, פּובליסיטי נאָ-) : באַקאַנט מאַכונג, מיטטיילונג, ז
פֿאַרקנינדיקונג : הודעה, מסירת־מודעה, נאָטיפֿיקאַציע, אַוויזאַציע, מעלדונג,
לאַדוויסן, לאַדגעריסן.

מעלדאקט, אָנזאָרצעטל : פּראָקלאַמאַציע, מאַניפּעסט : נאָטיץ, נאָטיס נאָ- :
 אויסרוף, פּרוז, הכרזה, קול-מקטר : צייטונג — 379 : מודעה, מודעה רבה,
 אַנאַנס : נ—) אַדערטייזמענט, עד : אָפּש, פּלאַקאַט, קלעפּצעטל, קלאַפּסעדרע,
 קלעפּסידרע, רעקלאַמע, פּאָסטער נאָ-) : בולעטין, ז בולעטען, ז בולעטין :
 פּלוגבלאַט, ליפּלעט נאָ-) : פּראָגראַם : שילד, זנאַק, זנעקל, וויוועסקע : נ—)
 סין, טרלעט : שילדברעט, פּלאַקאַטדברעט, מעלדברעט, כּרודברעט :
 רעקלאַמע-ראָע : אינפּאַרמיר-בוך, אינפּאַרמאַציע-בוך, איינקוקבוך, האַנטבוך :
 נייסגענטור, טעלעגראַפּאָגענטור, אינפּאַרמיר - ביוראָ, אינפּאַרמיראַגענטור,
 אינפּאַרמאַציע-אַגענטור : אַנאַנסך ביוראָ.

אינפּאַרמירער, אינפּאַרמאַטאָר : האָגטער, אַרויסטראָגער — 86- :
 קאָמוניקאַטאָר, קאָמוניקאַנט, דעקלאַראַנט : אינסינואַטאָר : אויסרופּער,
 אַנאַנסירער, אַנאַנסער נאָ-) , דיקטאָר : שטאַטשויסרופּער, אויסשרייער,
 אויספויקער : מנשר, בשורהעאַגער, אָעל-בשורה, העראַלד
 העראַלד ו—) : שליח (פּע עיפּש — 4-- : אָר זאָגער, באַקאַנט-מאַכער,
 מעלדער אַאָזיוו — וו : רעקלאַמע י אַגענט, רעקלאַמע - קלעפּער, אַפּיקלעפּער.
 וו : זע באַקאַנט (באַוווסט אַאָזיוו) — אַי : זע אין צירקולאַציע : צירקולירן,
 קורסירן : זיין אינפּאַרמירט, זיין באַקענט (באַקאַנט, בער קאַנט) מיט
 אַאָז"וו — אַי : וויסן : וויסן אַלץ האָס בך יענעם אונטערזנאַגל (אע טעפל):
 קנאַסן ויז. וועת באַקאַנט (באַוווסט אַאָזיוו) — אַדי : אַרויסקומען (אַרויסקג,
 אַרויטשפּרינגען) אע דער עפּנטלעכקייט : אַרויס(בשרייע דך, אַרויטשטעלן זיך
 : נעלה ווערן, אַנטפלעקן זיך : אַרומגע, פּאַרשפּרייטן זיך, צעטראָע זיך : יש אע
 אַלעמענס מעלער, זיין בע אַלעמען אויף די ליפּן : איבערגק פּע מויל צו מויל :
 פּאַרשפּרייטן זיך ווי (ווילד)פּייער : אַרויסקומען (אַרויטשווימען) ווי דער אַמת,
 ווי אַ קוד, ווי בוימל אויפּן וואַסער, ווי אַ דער טרונקענער : זח ש אַפּענער קיד :
 יש אַ קוד פּאַר גאַנץ בראַד.

ווערן אינפּאַרמירט : געוואָר(ש ווערן, געווויר(ע ווערן, ז דערפּאַרן, ז
 דערפּאַרן, דערוויסן זיך, קריע צו וויסן : דערגק, אַנטדעקן, אויפּדעקן,
 דערקונדיקן זיך : באַקענען זיך מיט : נעמען צו קענטענש : ו-) דערקנעען,
 דערקנאַסן : קריגן ווינט : הערן, אונטערהערן, אויפּכאַפּן : קומען צו די אויערן.

מאכן באַקאַנט (באַוווסט אַזוימ) — אַדי : אינפֿאַרמירן : זאָגן, דאַכטן,
דערמאָנען : דערציילן, פֿאַרציילן, אָפּדערציילן, איבערגעבן : מיטטיילן, ז
באַנאַכריכטיקן : מודיע זע, געבן צו וויסן, צו וויסן טאָן, לאָזן וויסן,
באַוווסטיקן, פֿאַרשטענדיקן, לאָע הער : ז אַנקינדיקן, מוסר מודעה זח, מעלדן,
מעלדעווען, אָנמעלדן : נאָטיפֿיצירן : מעלדן אורבי עט אָרבי : אַרי זירן :
ברעטען (אַרויסברענגען) אין (פֿאַר) דער עפֿנטלעכקייט : מפרסם זע : מוציא זע
: געבן אַירסום צו : פּובליקית, פֿאַרעפֿנטלעכן.
אָפּגעבן אַ באַריכט (אַ דיואַבת אַזיוו) — " : רעפּאָרטירן, ראפּאָרטיר : נניס)
דעקן : באַריכטן. ז דאַקלאַדעווע, ז דאַלאַשען, י דערליע : ספּעציפֿיצירן,
(אָפּגעבן פרמם : באַקענע מיט, ז פֿאַמילשרעית מיט : געבן או אינטערוויו :
דערקלערן, דעקלאַרירן — ז"ב . אַרויסגעבן (אַרויסשקן, אַררסלאַע אש'וו)
פֿאַר דער וועלט : באַקאַנט מאַכן, אָאָנסירן, פּראָקלאַמירן, רעקלאַמירן, אַפֿישט
: נ—ז בראַדקעסק, אַדווערטײַע : מכרע זע, מכרע ומודיע זע : י אַביאַווע :
אויסרופֿן : אַררסלאַזן אַ היל (אַ קלאַע אַז'יי) : אר-דעש : אויסקלינגען
(צעקליטען, צעפּוויקן, פֿונשדער פּוויקן, אויספּוויק אַזיוו) פֿאַר דער וועלט :
פֿאַרשפּרייטן : צעליע אויף טעלערלעך : מאַכן אַ צימעס פֿת : אָנשע : אָנשע
דורך אַ גיי : ממשר (בשורה) זע : מקשר טוב זע.
טיילן אַ סוד מיט : פֿאַרראַטן גפֿאַרראַק) אַ פּוד : פֿאַרטרויע (פֿאַרטראָווען נשק)
אַ אָוד : זאָע בקוד : האָע אויפֿן אויער : איינרער מען (איינרוימען) אַ קוד :
שעפּטשען, שאַקען, מורמלען, מומלען, מימלע, ליספּעט. לוש פּערן, ז
פֿליסטערן, מונקלען : ריידן פֿע, שמועסן פֿע, סודען זיך וועע : זע נישדיסקרעט
: קוקן ווי די פּהנים דוכענען : ארסשע אַ קוד : דערציילן (אויסשע) פֿון חדר :
אָפּטראַע, צוטראַע, פֿאַרמסרן — 87- : ארפֿדעקן (אַנטפלעקן, מנלה זיין) אַ
קוד : מנלה קיד זח : אַרויסלאַזן די קאַץ פֿע זאַק : אַרויסריידן זיך (אַרויסכאַפּן
דך) מיט אַ וואָרט : אויספּלוידערן, אויספּלאַפלען, אויסבאַלם ן אַזיוו * זז- :
אַרויסברענגען (אויסברענגען) מיט די רייד : מרמן זע : געבן אָנצו(גע)העט,
געבן אָן אָנצזר (גשהערעניש, אינסינוירן, אָנשפּילן, אָנרנקען, אָנדייטן : לאָע
פֿאַלן אַ האָרט (אַ סונעסטיע) : סוגעסטירן, סוגערירן : אַריינליע אַ פֿיטער אין
מויל (אַרייך : זאָע אָפֿן, זאָע אין אָנים : ניט מאַכן קק סוד פֿת : אויפֿקלערן.

עפֿענען די אויגן אַזױו — פֿפּ : טיילן דך מיט : עפֿענע
 סמש האָס האַר פֿאַר : ארסרת ך פֿאַר : אַראָפּריידן זיך פֿת האַרצן פֿאַר : מעה
 זיין זיך פֿאַר : מודה (ומעודש זע דך פֿאַר : צוגעבן דעם אָמת.
 אַדי : אומדיסקרעט, אינדיסקרעט : אר פֿאַרמאַטיוו, קאָמוניקאַטיוו : באַריכטיק,
 - ספּראַעטשנע : דעקלאַראַטיוו : סענסאַצער נעל, געל : פֿאַרעפֿנטלעכט,
 אַנטפלעקט אַזױו — ג-ב : רעקלאַמירט, פּובליקירט, פּראָקלער מירט :
 באַוווסט, (ברייש באַקשט, אינפֿאַר מירט, ווייט באַקאַנט, צט באַקאַנט, אַל בער
 קאַנט, אַלגעמע באַקשט : באַרימט, שטאַרש. פֿאַרשט.
 אינוו, פֿראַן : מע(ף אָט : מעיד רעדט : מע(ף שוועסט : עס הערט זך : פֿפֿי
 שווער : ברמעא : לאַר ידוע : (הנח זייט רק : איר האַלט וויסן זע : ודי למבע :
 והמבע נבע : סאַפּיעשי סאַט : מדי לחקיקא ברמעא : לאָונים שעך ממעות : וויי
 אין צו די אויערן האָס העת דאָס : שך אַ ניי(שם : שר אַ ניי(שם : אַ ניי(שם אע
 שטעטל : ער האָט אַנט דעקט אַמעריקע : אַ ניי(שם—קרול שגעלאַ איי טרט : אַ
 גע(שם—קאַטערינע אע קת : ממר שת—ד קאַץ אע געקרט : די שעלבן אויפֿן
 דאָך דעש דערפֿת — בפּפּ : ער לויפֿט מיט אַ מטער בשח : די קאַץ האָט זיך
 אַפּגעקעצלט : ער הערט ר די פֿליי היסן את די האַנצן ניק : ער האָט געהערט אַ
 האָן קרייען : ער האָט געהערט קליטע את קע ניט נאָכדע : איך האָב עקויפֿט
 אַזוי פֿאַרקויף איך : אַן מען פרקט לאָן מען ווייטער פּויקן : אַ לעק את אַ לעק
 את אָסור זאָל מיר זיין : גוט צו וויסן : די אייטער(ש האָבן אים אָטער שאַרט.
 שפר : אַ מטע בשורה מאַכט פֿעט דעם בק : מטע בשורות הערט מען פֿע דער
 ווייטנס : אַמ דומה שיעה לראיה : אַ בייזע מועה אע וואָר (פּליט ווייט) : אַן מען
 קליעט אע אַגא : אַן מען קליטט אע אַ אַא אַדער אַ שרפֿה אַדער
 אַ ער : ס'פֿליט ניט קע שש, עס זאָל עפּעס גיט זע דעען : אַן מש עסט ניט קק
 קשבל מעקט ניט פֿון מויל : ווו עס אין אַ רויך דאָרט אע אַ פֿייער : דאָרט ווו עס
 איו אַ רויך אין אַ פֿייער אויך : אַן פֿייער אין קיין רויך ניטאָ : אע נע חדדם
 קומט אַרויס דער קוד : אַ וועלט שלאָפֿט ניט : דאָס אָנים אע דער גרעסטער
 אָסור : דאָס אָנים זאָגט אויס דעם אָוד : דער מאָע האַלט בעסער אַ קוד ווי דאָס
 האַע.
 ש.

אב. שליח

ם : שלשות, מיסיע, ש, דקום, שפֿעכץ. י פֿאַרוטשעניע.
שלש ל"ר שלשים, שלוחים : שליח לאַקום, שליח מיוחד, שליח מיצווה, שליח
פֿון די מלאַכמאַרת : משולח, שלאַאַמש, דקיטל : ידיעות־ברעטער,
פֿאַטשטאַרעגער : מוסר באַב זה, מע'ו : בעטער, י פשעפוסניק : - פֿאַסלשיע, י
ראַוסילוע, י ראַזנאַסטשק — בזן : שטאַפֿעט, עסטאַפֿעט, קוריער, העראַלד,
העהאַלד נאַ-) , לויפֿער , לאַפֿער : פֿאַמרעגער : אַנזאַגער, אויסרופֿער — 3-ב :
עמיסאַר, פֿאַרלאַמענטאַריער, דעלעשט — 4-9 : אַמבאַסאַדע, לעשציע :
אַמבאַסאַדאַר, געשקטער, לעשט, אַבלעגאַט, אַפֿאַסטאַל , אַפֿאַסטאַלישער
דעלעשט, נונציוס, מנטאַ : אורשל , מערקור, איריס.
וו : זע אַ שליח : גיין אַ שנג : מאַכן פֿאַר אַ שליח, האַפֿן זיך מיט : דקן אַ גאַט
(אַ שליחות), אומשיקן, אַרומשיקן, אומיאַע, אַרומיאַע, אומטרייבן, אַרומטרייבן
: שיקן דורך אַ געלעעהיט : שיקן אַ קאַץ נאָך פוטער : שיקן דורך דער קאַץ
שלח־אַטט : מאַכן די קאַץ פֿאַר אַ סאַרווער.
פֿראַן : אַ קרומער שליח ק אַ שטומער
שאַדלן : מען קען אים (אים אין גוט צו) שיקן נאָכן מלאַך־האַוות : אַ טריט—אַ
שיט נער הייסט זיך בעאַלן) .
שפּרן לך־לך איז בעסער ווי שלח־לך נבעסער גיין אליע איידער שיקן יענעם)
: מען שיקט דעם שמש את מען גייט אליין : אַ הונט שיקט אַ הונט, אַ רב שיקט
אַ רב : אַ מלאַך קען אויך קיין צוויי שליחותן ניט טאָן : אַן מען האָט ניט אין
קאַפּ מון מען האָבן אַע די פֿיס : אַ קאַץ שיקט מען ניט נאָך פוטער (און אַ הונט
נאָך פֿלייש : אַ קאַץ שיקט מען ניט נאָך קיין סמעטענע : מיט אַ קאַץ שיקט מען
ניט קק שלחאַנות : אַ הונט שיקט מען ניט אין יאַטקע אַריין : אַ קאַץ זאָל מען
פֿאַר קיין סאַרווער ניט מאַכן. זען אויך : אינפֿאַרמירוט 353, פֿאַרשטייער או.
355. קאַרעספּאַנדענץ, פֿאַסט ס : קאַרעספּאַנדענץ, בריוודאויסבייט,
בריוואויסבייט, ז בריוואויסטויש, ז בריררעקסל , אינטערקאָמוניקאַציע,
שריפֿטלעכע קאָמוני קאַציע.
בריר, מכתב(ל), איורתל, וערעסל, מוילה, פריבה נגנ), לעטער נאַ-) :
ענטפֿער, שרייבן : אינגעטונקענע (אינגעטונקטע) פען : אַנאַנימער בריוו,

אָנאַנימקע : לאַהוביבריוו, ידידי (אַהובקבריוול, אַהובידידיבריוול, ידידותבריוול, ליבעברירל, ז ליבעסבריוול, אַתך פלה־בריוו, דאַנקבריוו, חילוץ־בריוו, פֿאַרטרויבריוו, גלייבבריוו, געשעפֿט(ס)בריוו אַז"ר : רעגיסטרירטער (ז רעקאָמענדירטער, זאַקאַזנאַער, ז פּאַלעצאַנער) בריוו : אַילבריוו, עקספרעסבריוו : ספּעשל־דעלירערי נאַ-) : לויפֿבריר, צירקולאַר(־בריות : עפשטל, ענציקליק(ש, רעסקריפט, בולע. (פּאַסט)קאַרטע, (פּאַסשקאַרטל, י פּאַטשט קאַרט, י אָטקריטקע : בילעט, פֿאַרבעטונג, פֿאַרבעט - קאַרטל, ז אַינלאַדונגס - בילעט : ווינטשקאַרטע, (ל)אַנה־טובה : צעטל, קוויטל, אַשרצרצעטעלע, נאָוט נ—) : צולאַג, צושב, ז אַינלאַגע : גרוס, גריסקע, פֿירגריזל : פּאַסטסקריפט, צושריפֿט : שיערניט־פֿאַרגעסן, שנ"פֿ, עיקר שקחתי, ע"ש : נאָטאַבענע. אַדרעס ל"ר אַדרעסן, אַדרייסים,נ־פ) : אַדרעסדבוך : אַדרעסדביוראַ, - אַדרעסני סטאַל. ברירשרייבער, בריוואַרייבער, קאַרעספּאַנדענט : אַדרעסאַרייבער : אַדרעסאַט : אָפּשיקער, ז אָפּזענדער. (נפּאַסט) פּאַסטפֿאַרקער, פּאַסט־פֿאַרביר דוע : פּאַסט, ז פּאַטשט, בריוו(טפּאַסט : ייִדישע פּאַטשט, פּאַנטאַפֿל־פּאַסט : שנעלפּאַסט, אַילפּאַסט, עקספרעס, ספּעשל־דעליווערי נ—) : פֿעלדפּאַסט, לופֿטפּאַסט, פֿליפּאַסט, טויבנפּאַסט, פּנעוומאַטישע פּאַסט : פּאַסטעוו, פּאַסטשיף : פּאַסט־דעפּאַרטעמענט, פּאַסטאַמט : פּאַסטקאַנטאַר, פּאַסטשפּטילונג, פּאַסטאַפֿיס : פּאַסטקאַסטן, פּאַסטקעסטל, בריר קעסטל, לעטער־באַקס נאַ-) : מאַרקע, פּאַסטמאַרקע, י פּאַסטצייכן, סטעמפּ נאַ-) . פּאַסטמיסטער, ז פּאַטשטמיסטער, פּאַטער טער : פּאַסטמע, פּאַסט־באַאַמטער : בריוו־טרעגער, פּאַטשטטרעגער, פּאַטשטאַליאַן, לעטערקעריער נ—) : פּאַסטטויב, בריוונטויב. וו : קאַרעספּאַנדירן : קאָמוניקירן שריפֿטלעך : לאָזן וויסן דורך פּאַסט : שיקן אַ בריוו צו : שרייבן צו, אַיועשרייבן צו : אויפֿשרייבן זיך (דורכשרייבן זיך, צונויפֿשרייבן זיך, איבערשרייבן זיך, איבערבריוולעזן זיך, דורכברירלען זיך) מיט : אָנהייבן (אָנהאַלטן) אַ

קאַרעספּאַנדענץ : שטק אע קאַרעספּאַנדענץ : זעצן (באַמבאַרדירן, פֿאַרהאַרפֿן)
מיט בריוו : צירקער לאַריירן : (לאַש גריסן, שרייבן אַ גרוס : אָפּשרייבן:
שרייבן תשיכָה (ענטפֿער) : אַדרעסירן: אַוועקשיקן (אויפֿלייגן, באַלייע) אַ
בריוו.

אַדי : שריפֿטלעך, ז ברווילעך, (פּאַסש פֿרי,
פֿראַנקאַ.

אינוו : לידידי, לראָמ. לאַהובי, לאַהואַתי,
לאַעלי, לזונתי, לכבוד, (כבוד) מעלתו, מעלת כבודו, מע'פ, כבוד (קדושש שם
תפֿאַרתו אַאַז"וו — 44- : נרו יאיר, נ'י : יחיה, יחי' : אַחיה, אַחי' : מיט (גרויס)
דרשרץ: מיט האַרציקע (פֿריינדלעכע) גרוסן : בראי אָבוד, נאום, הקטן, הק' :
באַרם דרקט פרשם, בחזריג.
זע אויך : אינפֿאַרמירוט ש, שליח ש.
אנ. טעלעפֿאָן , טעלעגראַף ,
ראַדיאַ

ם : טעלעפֿאָן : ראַדיאַ-טעלעפֿאָן, מיקראַ-
טעלעפֿאָן אַאַז"וו : אויטאָמאַטישע טעלער פֿאָדסיסטעם : צענטראַלע,
געעט-צענטראַלע : בשותפֿותדיקע ליניע : אונטערשטאַטיקע אָפּטיילום,
אויסערשטאַטיקע אָפּטיילוט : וויטקלוט, לאַרדיסטענס נ—) .
רעדל , רעדלבלאַט, ציפֿערבלאַט : טרייבל, טעלעפֿאָדטרייבל : הערטרייבל,
ריידטרייבל : קלוש רעדלטאָן : טעלעפֿאָנאָגראַם.
טעלעפֿאָניסט(קאָ, רופֿער(קאָ, טעלער פֿאָניסטע, אָפּערייטאַר נאַ-).
טעלעאַפֿיע : עלעקטהאַטעלעראַפֿיע, פֿאָטאָטעלעגראַפֿיע, סטענאָטעלעראַפֿיע,
מאַרקאָנידאַפֿיע אַאַז"וו : טעלעגראַף : פֿונקעך טעלעגראַף, אַנדראַטיקער (ז
דראַטלאַזער) טעלעגראַף, ראַדיאַטעלעגראַף, שרייב-טעלעגראַף,
דרוקשעלעגראַף אַאַז"וו : טעלעגראַףשליסל: מאָרועשליסל, מאָרזע-אַלף - קית,
מאַרסשליסל אַאַמ.

טעלעגראַם, קאַבל, קיבל נ—) , דער פעש(ע) : קאַבל-טעלעגראַם,
קאַבלדעפעש(ש, אַנדראַטיקע טעלעגראַם, קאַבלגראַם, בליץטעלעגראַם,
מאַרקאָניגראַם, ראַדיאַגראַם, רידיאַ נאַ-) : טעלעטיפ : טעלעגראַפֿאַמט.

טעלעראַפֿיסט, ז טעלעגראַפֿטשק, הער
 כוואַליעלעע, לענגרייט : ציקל : פֿרעקווענץ : הויכע, נידעריקע פֿרעקווענץ :
 אויפֿנעמער דיקיט, אויפֿנעם-פֿעיקייט, קאָפּאַציטעט.
 ראַדיאַשפּאַראַטור : אַרויסשיק-סטאַ(טציע, שיקסטאַ(טציע,
 אויסשטראַל-סטאַ(פּציע, טראַנסמיטער נאַ-) : אַרויסשיק - אַפּאַראַט :
 אַרויסשיקשנטענע, אויפֿנעם-אַנטענע : ראַדיאַלאַמפּ, אַרויסשיק - לאַמפּ :
 צווייעלעקטראַדיקער, דרייעלעקטראַדיקער לאַמפּ : נעצקרייז, אויפֿנעמקרייז :
 אוידיאָן, אוידיאָנעץ, אוידיאָנקרייז, ראַדיאָקנופּ : טרשסמיסיע, בראַדקעסט
 נאַם : טעלעוויזיע.

ראַדיאַ-סטאַ(מציע, סטודיאָ : קאָנטראָלצימער : ראַדיאַשפּאַראַט,
 ראַדיאַ-אויפֿנעמער, אויפֿנעטשפּאַראַט : הילכער, הויכרידער, רופּאַר,
 מיקראַפֿאָן : דרייטשיש, דרייפּלאַטע : ראַדיאַ-פּראָגראַם, קאָמערציעלע
 פּראָגראַם. ניט-קאָמערציעלע פּראָגראַם : עלעקטרישע טראַנסקריפּציע,
 רעקאָרד — 286 : קלאַר עפֿעקטן : אַנאַנס, סקריפּט, ראַדיאָסקריפּט,
 אַנאַנסירער-סקריפּט.

ראַדיאַשינזשעניר, האַדיסט : ראַדשמאַן : פּראָגראַם-דירעקטאָר : אַנאַנסירער,
 אַנאַנסער נאַ-), דיקטאָר נאַ-יס : (פּראָדאָםסשטיצער. ספּאָנסאָר נאַ-).

וו : קאָמוניקיר (אויפֿריידן זיך, צורפֿריידן
 זיך) דורך אַ טעלעגראַם (דורך האַדש אַאָזיוו) : טעלעפֿאָנירן, אָנקליענען,
 אַפרופֿן : רעדלען, דיעלן נאַ-) : טעלעגראַפֿירן, דעפּער שירן, קאַבלען, קיבלען
 נאַ-) : קלאַפּן אַ טעלעגראַם (אַ דעפּעש(ע)) : ראַדירן, לופֿטיקן, (אַרויס)שיקן
 דורך דער לופֿט, טראַנסמיטירן, בראַדקעסטן נאַ-) : ראַדיאָפֿיצירן.
 זע אויך : אינפֿאַרטירע, שליח ש, פּאָסט ש.

357 . אַרויסזאָגונג

ם : דערקלערונג, פֿעסטיקוע, שטעטיקוע,
 טירונג, באַהויפטונג האַז"וו — וו : אַ, אַרהאַ, אַרויסטריט, וואָרט,
 דעקלאַראַציע, עטנצי אַציע, ויליידעט, חוות-דעת, חירתדעת : טער זע,
 פּאָסטולאַט, דיקטום, סטייטמענט נ—) : שבועה, אַפֿידייוויט נאַ-) — 8-ב :
 קאָנסטאַטאַציע : עמפֿאָז(ש : גקיתשדות, דעפּאָזיציע — 318.

וּ : זָאָגן, פֿעסטיקן, שטעטיקן, באַהויפק : אַרויסזאָע (אויסדריקן) אַ מייטע : ז
 אַר סערן זיך, ז אינסערן זיך, אויסדריקן זיך, בער מערקן, באַרירן,
 אַרויסטרעטן : געבן אַ דער קלערונג (אַ דעקלאַראַציע, אַ סטיטמענט
 אַז"ר) — ס : דערקלערן, דעקלאַריר : אַנאַנסירן עפֿנטלעך : נעמען אַ
 שטעלונג : פֿאַר זיכערן, מבטיח זיין : קאַנסטאַטירן, ז קאַנסטאַנטירט, האַלטן זיך
 ביי, באַשטק אויף : איבער חזרן, באַטאָנען, מטעים זע, ממתיק זיין :
 אַרויסהייבן, אונטערשטרייכן : פֿאַרמולירן : שווערן — 8-נ .
 אַדירן באַשטימט, קאַזיטיוו, דעפֿיניטיוו, רער זאָלוט, אַבסאָלוט : קלאַר,
 דיטלעך, אויסדריקלעך, בפֿירוש, ז אויסגעשפּראַכן, ערנצט, עמפֿאַטיש,
 אונטערגעשטראַכן : אַנט שיידן, אַנטשיידן, קאַטעגאָריש, אַפּאָדיקטש,
 פּראָקליטש, דאָגמאַטיש, הייליק, פֿייערלעך, פֿאַרמעל, אַפֿיציעל .
 פֿראַנן אַיך וויל, איר האַלט מק : אַיך מוין אַיך זאָע : זאָל דאָס געשגט ווערן :
 אַכמת אין אַ זייט : אַיך האָג עס מיט מע שנצן ערנצט : אַיך פֿאַרזיכער אַיך :
 אַיך גאַראַנטיר אַיך : אַיך שטרייך אונטער : אַיך חזר איבער אַז'וו : זיי(ט)
 וויסן : בבֿלו דעתי : דיקסי !
 ס : שבועה : אַמטשבועה, פֿייערלעכע שבועה, שביעה דאורייתא :
 שבועשבועות, טרטע שבועות.

וּ : שווער (זיף : צגווערן, אַפשוועת (ח, פֿאַשוועת זיך : הייליק שווער : רופֿן
 גאָט פֿאַר או עדות : שווער באמונה (ביי הי ליקע נאָטט, בנקיטת חפֿץ,
 נום־קיפוח ביי אַ ספֿראורה, ביי באַרד את קאות, אע סלית און קיטל) : שווער
 מיט שבועקבועות (מיט טויטע שבועות, מיט קל השבועות שבעולם) : שווער
 אַלויס געבן : אויסציען זיך שרערר דיק : שווער זיך ווי אַ מאַרקידענע, ווי אַ
 עכטע : געבן אַ שבועה : איינשרעת : באַשווערן. פֿראַן : זייערט אַיך ! : בע
 אַיך גע־ראַרן (געשווירן) : שווער זיך ! נענטפֿער) מיין שווער אין
 געשטאַרבן, מיין שוויגער מאַטערט זיך : שווער זיך צען מאָל, וועל אַיך דיר
 גלייבן אָן אַ שבועה נ־פ).

נשכֿועוש אָן שלי : מ אָדק : באָן שלי : בך אָדק (שלק : באָן עדקי : אויף מע
 ערד וואָרט : על אמונתי : באמונה (שלק : בנאָטט : אויף (מינע) ואָננות :
 אויף נאָעט פרנסה : ביי מע (אויף) הייליקע נאָטט : בחיי ראשי : אַיך גיב

איך מײנע ביידע הענט (דעם האַלדז, דעם קאָפּ) : ר איך בע אַ יײד (את טראָג באַרד את קאוש : אויף (ביי) מע ייִדשקייט : האָט אע מע עדות : סהדי באַרום : ווי איך שטיי אַחת השׁים: ווי מיר זיצן דאָ אַחת קיפת השׁמים : ר איך האָב הינט סלית און תפֿילע געלייגט : ווי מיר האָבן הינט שבת אויף דער וועלט : ר דו זעסט מיך אַ לעבעדיקן : ר דו זעסט מיך אַ שווימעדיקן נײַפּ) .

איך האָל אַזר געזונט זע מיט איך אין איינעם : ד ע ר קאָפּ זאָל אַזוי זע געזונט נײַפּ) : אויב איך האָג ליגן זאָל איך קראַנק ליע : פֿאַר קרענק איך דעם גראַע (דעם האַר) : פֿאַר קרענק איך דאָס אויף מע מף : אויב ניט (אַניט) של מען מיך פֿאַרשטאַפּן מיט קיט : של אַ בראַנד אין מײנע קשקעס : של פֿע מיר וועת אַ שטק (אַ ביינ) : האָל מיך האָט שטהאַפֿן אויף מענע יונגע שרן : האָל איך אַזוי צער (שלעכטס) האָבן : האָל איך אַזוי קק צער (שלעכטס)

528

ניט האָבן (ניט זען אין מײן שטוב) : זאָל איך אַזוי רק זײן פֿת שלעכטס : זאָל איך אַזוי ניט (אַנ)זען קק ביינ : זאָל איך אַזוי זען מטס (די וועלט, די שח) : זאָל איך אַזוי זען אויף מײנע אויע : זאָל איך נאָך אַזוי וויסן פֿע מטס (פֿון אַ לעבן אויף דער וועלט, פֿע אַ לעבן צו וואַע) : זאָל איך אַזוי אויפֿגעריכט ווערן : זאָל איך אַזוי מאַכן אַ טערנע : של איך אַזוי דערפֿרייט ווערן : של מיר גאָט אַווי צושיע האָס איך פֿאַרלאַנג : גאָט וואָל מיר אַווי העלפֿן ווי אַך וועל מיך קערן את ווענדן (בקל אַשר אָפֿנה) : של איך אַווי זײן אע גוטס : וואָל איך אַזוי געהאַלפֿן ווערן : זאָל איך אַזוי האָבן פֿרי לעכקייט אין שטוב : זאָל איך אַווי האָבן אַ עט שר : זאָל איך אַזוי זוכה זײן מגדל צו זײן (פֿירן צו דער חופּה) מײנע קינדער : איך זאָל אַזוי טראַע מאַנות פֿאַר מײנע קינדער : איך זאָל אַזוי אַם ירצה האָם מײן מיזניקל מיט אַ חופּה־קוכן אַנטקעגנטאַנצן : די פֿרײַ וואָל מיר אַזוי דינען נײַ) : זאָל איך אַזוי האָבן די פֿרײַ נײַ) . אַסור (מיר) : אַסור אַויר : אַסור (חזיר) אויב איך ווייס : זאָל איך אַזוי (ניש וויסן פֿע מײנע אַרות) (פֿע שלעכטס, פֿע בייז, פֿון אַ בעער וועטשערע, פֿון בייזע לאַקש, פֿון מײנע טראַנטעס) : זאָל איך אַזוי ניט רק פֿע בייז, ממל את דלד נײַפּ) : כלעק ! : אַזוי זאָל איך לעבן : ווער זאָל אַזוי לעק? — איך זאָל אַזוי לעבן : מיר זאָלן ביידע אַזוי לעבן : איך זאָל אַזוי אויסלעבן מײנע שרן : איך זאָל אַזוי דערלעבן מאַרע : איך זאָל אַזוי דערלעבן

דעם שהחדנו פֿע קסח : איך זאָל אַזוי דערלעבן (זוכה זע) צו הערן מֿפֿר אָל מדח : איך זאָל אַזוי היינטיקן טאָג ארסדערלעבן : איך זאָל אַזוי זע אַ טאַטע (אַ מאַמע) צו מיינע קינדער : איך זאָל אַזוי זיין אַ לעבעדיקער : זאָל איך געהרגעט ווערן : זאָל איך באַגראָבן ווערן : זאָל איך שטאַרבן : מת טאַטע את מע מאַמע זאָלן מײַך נײַט האָבן פֿאַר אַ קעד.

שפר : שרעק אע ערלעך, האַלטן אע שווער־לעך : אויף דעם וואָס מען שווערט אע אָפֿט פונקט פֿאַרקערט : אַן מען זאָגט דעם אַמת פֿאַרשפּאַרט מען צו שווערן.

359. לערנוט, לערע

ס : לערטנג, אויסבילדוט, אויסשולונג, אַנער וויקלוע, געניטונג אאִו'ר — יי : לערע, לער, לימוד, אינסטרוקציע, אינסטרוקטאָראַע : ז (שולסאונטערריכט, עדוקאַציע, דיסציפּלע, פעדאָגאָגיק, פעדאָגאָגיע, סכאַלאַסטיק, די דאַקטיק : אַלרבילדונג, אַלאַנטריקלונג. איינטרעסירונג, דרעסירונג, דרעסור, מר טיר : פּראַקטיק, געניאָפֿט, געפרור, ז דער פֿאַרונג, ז דערפֿאַרוע, ז עקספּעריענץ.

דערציִונג, אָיטך : רעליגיעזע, וועלטלעכע אַאִזיוו דערציִוט : הדרכה, וידול (אַנים), האָדעהאַניע, י (רקקאַשיע : דערציִורסיסטעם, דערציִוררעע : קולטורטרעגער־י, פּראָפּאַשנדעם, פּראָפּאַגאַנדע, אַגיטאַציע, אַגיטפּראָפּ נ־אַיס . לעקציִ ז שטונדע, ז פּריעטשטונדע, לעסן נאָ-), דעור, י אוראַק : דר : רעפֿש ראַט, קאַרעפֿעראַט, פֿירטאַ, פֿאַרטראַג, פֿאַרטראַג, לעקטמנש). אַורה, לערע, לערטע, מודיע, פֿאַר שטודיע, לימוד, פֿאַך, ז קעעשטשד : באַשער פערלעכער לימוד, ז אַנשויונגסלימוד : לימידי קודש, לימודחול : זייטיקע (דרויסנדיקע) אַכמות, אַכמות חיצוניות, לימודיות, אַכמתן, : דאַקטק, איזם : אַכמה, וויסנשאַפֿט : הומשיסטע, הומאַיטאַרע, פינקטלעכע אַאִז'ר מסנשפֿטן. אַלר־י, אַמיב, התאַלה, שייטל עבֿר, די קליינע אותיעלער, וירסא דננעתא, דרסא ד'איהאַנקוסע נ־פ) : נ־אַק פּאָליטעבר־י, פּאָליר גראַמאַטע : לייענשטאַף, ליעדמאַטערשל, ז לעזעששף.

בילדונג : השאַלה : רעליגיעזע, וועלטלעכע, אַלגעמיינע אַאִז"וו בילדונג : פֿאַרשולבילדונג, ז פֿאַרשול־בילדונג, שולבילדונג, עלעמענטאַר־בילדונג,

אָנפֿאַנג-בילדונג, מיטלשולבילדונג : ליבעראַלע, קלאַסישע בילדונג:
אוניווערסיטעט-בילדונג, קאלעדזדבילדונג, טעכנישע בילדונג, פֿאַכבילדונג,
פּאַרטיבילדונג אַז"ר : ו-אַיס אַגראַמינימום, טעכמינימום : דערגרייכונג,
פּראָגרעס, פעולה, י אַוספּעכע. וו : לערנען י ע נ ע ם : קנעלן, באַלערנען,
אונטערריכטן, אינסטרוירן, אינסטרוקטירן : געבן (פּריוואַטע) לעקציעס, ז
געבן שטונדן : געבן (לייענען) אַ לעקציע (אַ רעפּש ראַט אַאָזיוו) — " :
פֿאַרגעבן (אויפֿגעבן) אַ לעקציע (אַ שיעור אַאָ"וו) : פֿירטראָגן, פֿאַרטראָגן,
רעפֿערית, קאַרעפֿערירן, לעקטשורן נאַ- : אַגיטירן, פּראָפּאַגאַנד(אנד)ירן : מאַכן
אַגיטאַציע (פּראָפּאַגאַנדע) : זאַע אַ שיעור : זאַע תורה (חסידות, מוסר, אַ דרשה
אַאָויוו) : דרשענען, לאָזן הערן : מרביץ תורה זיין (ברבים).
בילדן, עדוקירן, שולן, אויסשולן : שרפֿן דעם מוח, אַנטוויקלען, קולטיווירן,
ציוויליזירן, ציבעליזירן נ-פ) : איינשאַרפֿן, ז אל פרעגן, אימ קריצן, פֿאַרקריצן,
איינפֿלאַנצן, איינהאַרצלען, פֿאַרזייען : צוגרייטן : באַקאַנט מאַכן מיט,
פֿאַמיליאַריווירן מיט : איינלערנען (איינדיקן, איינשטודירן, איינקנעלן,
איינאַקערן) מיט : איבערגעבן : טאַלקעווען (גערען, אָרען, שטאַפֿן, אדנקדען)
מיט : אַרײַנטאַלקערען (אַרײַגקלאַפֿן, אַרײַנהאַקן, אַרדנדויבען, אַרער דאָלבען,
אַרײַנשלאָגן, אַרפּנבייערן, אַרפּנדרומען, אַרײַנדרומלען) אין קאַפּ (אין מוח) :
אַרײַנלייגן אַ פֿינגער אין מויל : אַרויסלייען אויפֿן טעלער : פּאַפּולאַרעירן :
אילוסטרירן : מסביר זיין, געבן צו פֿאַרשטק אַאָ"ר — 349 : עפֿענען די אויגן
(דעם קאַפּ) : אַרויספֿירן אויף אַ וועג (אויף אַ דרך) : נעמען אַע האַנט אַרש
(אין די הענט אַרע) : דיסציפּלינירן.
אונטערלערנען, (אונטערקנעלן) מיט : צר
לערנען, צוקנעלן, צורייזן : איינטרעסירן, דרעסירן, טרענירן, דרילן, מושטירן,
איר ברעכן, איינלייגן : אויסבילדן, אויספֿורעמען, אויספֿאַרמירן, י
אויספֿאַרמעווען : אויסמענטער לען, אויססוויטשען, אויסשטעלן : אויסשטעלן
(מאַכן) פֿאַר אַ מענטע (פֿאַר אַ קלי) : טאַן אַ פעולה אין : כאָווען, אויסכאַווען,
אויפֿכאַווש : האָדעווען, אויסהאַדעווען, אויפֿהאַדערען : דערציען, אויפֿציען :
איבערדערציען : מנדל זע, מאַנד (במיצווש זע, פֿירן (פֿאַרן הענטל), מדריך זע :
שיקן אַע חדר (אַע שול (אַר אַאָ"וו)).

נפֿאַרגליכונגען) לערנען (קאָעלן אַאָז'וו) ווי אַ דרדקימלמד, ווי (מיט) אַ קלק קינד, ר (מיט) אַן אַלף־קית־קינד, ווי (מיש אַ מלופסקינד, ר מיט או אַלטן ישובניקס באַק : לערנען ווי אַ בער אין וואַלד, ווי אַ בער טאַנצן, ר אַן אַקס צו גע אין שפּאַן : שיטן מיט שרה ווי אַ ציג מיט באַבקעס.

לערנען זיך : בילדן זיך : אישפֿן זיך מסן, דערווערבן וויסן : באַקומען בילדוט : שטודיע, נ־פ) שטודירן, שטרולית, סטאַמ בית : קאָפּויענען : ראָיען זיך (גראָבן זיך) אע ביכער : ליגן אויף די ביכער : שליפֿן (שרפֿן) דעם מוח : באַקענע זיך מיט, ז פֿאַמילשרי זירן ויך מיט : אַנטוויקלען זיך, קולטירט זיך : גע אין חדר (אין שול, אין שיבה אַאָז'וו) : גע בך נאַכט, נאַכט גע נאין חדר) : לערנען תורה : אַרראַטען : לערנען פֿאַר זיך : קוועטש די באַנק : לערנען אין קית־קדרש אע שטיבל אַאָז'וו) : אַרביקווע אין אַ ספֿר : שווימע (אונטערטו) טקע זיך) אין (דעם) נסזאַלמוד : לערנש אַסוק (סערבע אַאָז'וו) : לערנען אויף הוראה.

לערנען אַ פֿאַך א פּהאַפֿעסיע אַאָז'וו) : זע (גע) אין דער לער : צולערנען זיך, אור טערלערנען זיך : אינלערנען (אינשטודיק. אינחזרן, ארסמזרן, אויסזוברעווע) פֿע אויס(מווייניק : אינשרפֿן (אינקריצן) אע זקרת : געניטן זיך, אינגעניטן זיך, אינלערנען זיך, ז איבן זיך, ז אימיבן זיך : פּראַקטיקירן, פּראַקטיצירן : צוגרייטן זיך, מכשיר זיין זיך : אינטרעסירן זיך, טרענירן זיך : דורכלערנען, (דורכשטודירן, דורכאַרבעטן) אַן ענין : אַוועקלערנען נאַ צייט) : אַנל ערנען זיך : איבערלערגען זיך : ענדיקן לערנען, אַפּלערנען, אַפּשטודירן : נאַש (אַנשמעקן זיך, אַננעמען זיך, אַפּלערנען זיך) פֿון : אַראַפּנעמען זיך אַ אַשל (אַ מוסר השכל) : עפֿענען די אויגן : אויסלערנען זיך, אויסשטודירן, באַהערש, דערגיין : אויסלערנען תורה כולה אויף איין פֿוס (על רגל אַחת) : האַבן אַ פעולת : כאַפּן דעם שניט (דעם גשג, דעם סטרי) : אַרויסגיין אויף אַ דרך : אויסבילדן זיך, אויסרייבן זיך, דורכרייבן זיך (אויף אַ שמאַטע נ־פ) :) אויסמענטשלען זיך, אויססוויטשען זיך : ווערן אַ מענטש (אַ נלי, אַ לייט אַאָז'ר) : פֿאַרפֿולקומען זיך, קונה שלמות זיין : האַלטן ווייט : האַלטן עקזאַמען : אויסהאַלטן : ענדיקן, גראַדוירן. ליענען, ז לעזן, זאָגן : האַלב טראַף ליענען : ציען די שורה : שלאַביזירן,

סילאביזירן : שנץ טראָף לייענען : דרעפטשען, פרעפלען, בעבען : בראָקן
 (ריבן) עברי : איבערלייענען, ז איבערלעזן, איבערהאַבן, איבערזען :
 איבערמיש, איבערבלעטערן : דורכלערנען, ז דורכלעזן, דורכגיין,
 דורכקנייטשן, דורכהאַבן : דורכקוקן, דורכזען, דורכלויפֿן : פֿירלייענען,
 פֿאַרלייענען, ז פֿאַרלעזן : פֿאַרלייענען זיך : אַריינלייענען זיך : שלינגען ביכער
 : אָפֿלייענען, ז אָפֿלעזן, אָפהאַבן : אָפֿזען, אָפקוקן : כאַפֿן, מאַלן, זופן, שלינגען
 : אָפֿכאַפֿן, אָפֿמאַלן, אָפֿקנאַקן : (אָפֿ)שאַלעמויזען, (אָפֿ)שאַלעמייזשען :
 אַוועקכאַפֿן, אַרעקנאַקן, אַוועקהאַקן : מעביר קדורה זיין, מעביר קריאה זיין.
 ופֿאַרגליכונגען) לייענען (יאָגן) ווי אַ וואָ-

סער, ווי אַ מיזמור, ווי אַן אַלטן אַיזמון, ווי געשמירט : אָנלייענען זיך ווי אַ
 פויק.

פֿראַן ן עס שפּרייטט פֿון קאַפּ ניט אַרויס : עס וועט פֿון שטערן ניט אַרויס :
 שטעק אים ניט קיין פֿינגער אין מויל, וואָרעם ער וועט אָפּבײַסן.
 שפּר : אַ בוים בייגט זיך נאָר ווען ער אין יונג : אַ יונג ביימעלע בייגט זיך, אַן
 אַלטס ברעכט זיך : (אַזוק ווי מען וויגט) איינעם) איין, אַזוי וויגט ער זיך אויס :
 אַן מען נעמט ניט אַראָפּ דאָס קינד פֿון טיש נעמט עס זיך אַליין אַראָפּ : אַן מען
 וויל (אַ זאָך) לערנען פֿסדר מון מען (יונגערהייט) גיין אין חדר : וירסא
 דינקותא (נ־פֿ) ד'איראַנקוסע) געדענקט זיך : שלעכטט לערנט מען זיך באַלד
 אויס : אַעהו אָכם? — הלומד מקל אָדם : הנה לומד מאַל עומד : מקל מלמדי
 הטקלתי : אַן מען רייבט זיך אויס ווערט מען אַ שמאַטע (לופיטע) נ־פֿ) : מען
 לערנט זיך גאָלן אויפֿן נתומס אָנים : אויף יענעמס (אַ פֿרעמדער) באַרד אין זיך
 מט צו לערנען שערן : אַ עטער זיץ אין בעסער ווי אַ מטער קאַפּ : צו לערנען
 דאַרף מען וואָס מער אַחור : אַ בער אין וואַלד לערנט מען אויך אויס טאַנצן :
 פרובירן גייט איבער שטודירן : לערן אויפֿן קול, וועט בלייבן אַלע מאַל : שכל
 זאָל דער מענטש לערנען בין זיבער ציק יאָר : אייביק לעבן, אייביק לערנען :
 זי אַלט ווי אַ קו און לערן זיך צו : בין זיבעציק יאָר לערנט מען זיך, דערנאָך
 שטאַרבט מע גאָר אַוועק.

זען אויך : וויסן ננב, קלואַאַפֿט 889, פֿאַרטפטמע 849, אינפֿאַרמירוט אנ,
 לערער, אַלמיד ש, לערך אַנשטאַלט

860. לערער, אַלמיד

ם : לערער, לערערין, לערערקע : נ—) טי טשער, טיטשערין, טיטשערקע : י
אר טשיטעל, ז אוציטעל, היצעל נ-פ) : פאַניע : מדריך, מורה-דרך, דערצייער,
פעדשאַג : דידאַקטיקער : מרביץ תורה (ברבים).

הויזלערער, פּריוואַט-לערער : שרייבער : רעפּעטיטאָר, חזר - אָחור :
שוללערער, סעמינאַר-לערער, גימנאַזיע-לערער אא"וו : פּאַלקסלערער,
פּאַכלערער, שפּראַכדלערער, צייכן - לערער, רייטלערער, טאַנצלערער,
טאַנצמייסטער, מוזיק-לערער, געזאַנדלערער.

רבי, רביצין : מלמד, מלמדטשינע : מלמדקע, מלמדיכע : אַלמוד-תורה-מלמד :
דרדקי - מלמד, מקרא - דרדקי : אַלף - קית מלמד, חומדמלמד, גאָרא-מלמד,
איבערזעץמלמד : קעל-מסביר, נעל-הסאָרה, קעלפועל, קעל-פעולה :
באַהעלפּער, בעלפּער, רידוכנא : גווערניאָר, גווערנאַנטקע, גובערנאַנטקע,
באַנע, קינדער-גערטנער(ש), פּרעבעליסטין, י פּרעבעליטשקע.

אינסטרוקטאָר, (איינ)טרעסירער, טרענירער, קאָוטש נא-) : לעקטאָר,
פּירטרעגער, פּאַרטרגער, לעקטשורער נא-) : ז פּאַרלעזער : פּראָפּעסאָר :
אַרדנטלעכער פּראָפּעסאָר, אַרדינאַריום : אויסעראַרדנטלעכער פּראָפּעסאָר,
עקסטראַאַרדינאַרער פּראָפּעסאָר : דאָצענט, פּריוואַט-דאָצענט : פּולער
פּראָפּעסאָר, אַסאָציירטער פּראָפּעסאָר, אַסיסטענט-פּראָפּעסאָר,
געהילף-פּראָפּעסאָר : עקזאַמינאַטאָר, עקזאַמענירער, פּאַרהערער.
אַגיטאַטאָר, פּראָפּאַגאַנדיסט : פּאָפּולאַריזאַטאָר : ציוויליזאַטאָר,
קולטור-טרעגער, אויפּקלערער, אידעאָלאָג : קולטור - טוער : נאָיו)
פּאָליטטוער, קולטורשעף, קולטשעף, שטיבלער.

של-פּאַרוואַלטער, שולשויפּזעער, שולמייסטער(יף : ראָערישיבה, מנהל :
פּרינציפּאַל, פּרינסיפּאַל נא-) : דירעקטאָר, שול-דירעקטאָר : דעקאַן, דין נא-) :
סובדעקאַן, פּראָדעקאַן : רעקטאָר : וויצערעקטאָר, סוברעקטאָר, פּראָרעקטאָר :
טוטאָר, משאָיע, חבר : קוראַטאָר, פּראָוואָסט, פּראָפּאַס, שול - אינספּעקטאָר :
קאַנצלער, טשענסעלאָר נא-).

דירעקטאָריום, דעקאַנאַט, קוראַטאָריום :
שולראַט, שולראַט, פעדאַגשער האַט, פעדראַט : (פּראָפּעסאָר)קאַלעגיע,

בילדונגסראַט, שול-פֿאַרוואַלטונג, שול-קאָמיטעט : בילדונגסאַפטייל ,
 קולטור-קאָמיסיע, קולטקאָמיסיע : פֿאַלקאָמבילד נאָיס .
 לערערני, לערערשאַפֿט, אינסטרוקטאָר שאַפֿט, לעקטאָרשאַפֿט :
 פּראָפֿעסאָרשאַפֿט, פּראָפֿעסור, פּראָפֿעסאָקטול, קאָטעדער, קאָטעדערע:
 דאָצענטור: קנעל, קנעלוש מעמד, מלמדות.
 אַלמיד, אַלמיד מובהק, שילער, שילערין, י קלאַסניק, י שקאַלניק : נאָכפֿאַלגער
 : שטר דירנדיקער : פֿאַרשולניק, פֿאַרשולניצע : שוליינגל, סקולבאָי ואַ-) :
 שולמיידל, סקולטירל נאָ-) : פענסיאָנער, פּאַנסיאָנער : סטודענט, סקובענט
 נ-פּ) : שול-חבר, קלאַס-חבר : שולפֿירער, מאָניטאָר.
 חדר-ייעל : אַלמודיתורה-ייעל : אָנהי בער, אָנפֿאַנגער, נניער, פֿרישער, פרץ,
 נר קירב (דאָד יומא) : צויף : אַלף-קיתיייעל, אַלף-קישיק, דרדקי-ינגל,
 דרדקינינד, דר דקיאַלמיד, מלופּס-קינד : איבערויז-קינד : בענטשער נאין
 חדר) : חומערנינגל, חומשניק, חומדאָחור : גאָראַ-ינגל, גאָראַ-אָחור : יאַיבר
 אָחור, ישיבהניק, ישיבה-מאָן, אָחור, אָרעםאָחור, פּאַטראָן, קית -קדרש-אָחור,
 שטיבלאָחור: קנעלער, באַנקוועטשער, קרומער רוקן, טעגעסער,
 קוגל-פֿרעסער : לערננינד, לערנער, וויללערנער : קלויזיצער, קלויז ניק,
 קלויזנער נאָר-) , קלייזל-אָחור : לומד תורה : מתמיד, דעפּטאַק : קטלן, אָרת :
 לומדי תורה, עאָרה בטלנים.
 עקסטערן : אַליידלערנער, אויטאָדי דאַקט : גימנאַויסט, רעאַליסט,
 רעאַלשילער, סעמינאַריסט, אינסטיטוטניק, אינסטיטוטשיק, ראַבינער י שילער,
 קורסאַנט, קורסיסטקע, קשדידאָט, אַספּיראַנט, דאָקטאָראַנט, מאָר טריקולאַנט,
 אַרויסלאָזניק נאָק, סטיפּענדיאַט, סטיפּענדיאַנט, אַביטוריענט, מאַטוריסט, אַב-
 סאַלרענט, סאָפֿאַמאָר, דיסערטאַנט, פֿרייער צוהערער, אַרבפֿאַקאָרעץ נאָיס :
 געענדיקטער, ז געקאָנטשעטער, אויסגעשטודירטער, גראַדוירטער,
 דיפּלאָמירטער אַאָז"ר — 333 : באַקאַלאַווער, באַטשעלאָר נאָ-) : מאַגיסטער,
 מאַסטער (נש) : אַלומנוס ל"ר אַלומני, אַלאַמני נאָ-) : אַלומנאָ ל"ר אַלומנע,
 אַלאַמני נאָ-) .
 לייענער, ז לעזער : אותיות-פֿרעסער, ביכערפֿרעסער, ביכערשלינגער,
 ביכערוואָרעם, ביכערניק.

קינדער, תלמידים, תינוקות אַל מית־רבן, שילערשפֿט, שוליועט,
סטודענטשאַפֿט, סטודענטטום, שטודירנדיקע יוגנט, אַקאַדעמזשע יועט.
לערניווג, לערנינגל : קעסטקיןד, קעסטניק, האַדעוואַניק, האַדאָוויק,
וויכאָוואַניק, י וויכאַראַנעץ, דערצויגלינג אַאָזיר — 238 .

פֿראַן : ער איי אַן עקספּעדיטאָר—ער עק—

פעדירט קינדער אין חדר (אַרייַך נבאַהעלפֿעח : גיב אַחת און גיי וואַרעמעס : אַז
דער הונט האָט געכאַפֿט דעם בייגל זאָל ער שוין כאַפֿן דעם סידור אויך : רבי
לא שנאה, רב חש מנע לו? : ילמדנו רקינו : מורה הלכה בפני מבו : דברי הרב
ודברי האַלמיד—דברי מי ממעע?ן ער אע מקיים ואַלמוד תורה פנגד בולם נער
לערנט אויף אַ קול) : ער לערנט בך רשע פֿראַוצייזש : ער גייט דייטש מוטער
באַרוועס : סטראַגע געפֿירט את באַרוועס געהאַנגען : לא אָסיק פומיה מוירסא.
שפר : איטלעכער מלמד אין אַ שטיק שלימזל

(שלימנלויק) : דער שלימזל און דער דלות נעמען דעם מלמד צום מזומן :
חתונה האָק. קנעלן את שטאַרבן פֿאַרזאַמט מען ניט : דער מלמד אַרבעט מיטן
טיטל און דער גאָיר (צאָלט) מיטן בייטל : ווען פֿרייען זיך חדרייטלעך? ווען
דער רבי זיצט שבעה : אַ ב(אַה)עלפֿער האָט אַ פֿאַרעווע קישקע : אי מען וויל
נעט דעם ב(אַה)עלפֿער וואַרפֿט מען וע פעקל אַרויס : קוף ב(אַה)עלפֿער
לפֿאַלקע:

דעם רבעס שקר־לימוד צאָלט דער רבּונו אַל עולם : לא הקפּדן מלמד : פֿאַר
דריי האָט גאָט אָנגעגרייט אַ באַזונדער גדעזן : פֿאַר ראָנים, נאָאָנים און
מלמדים—נאָר ער שטייט נאָך עד היום ליידיק : אַן דער מלמד קריגט זיך מיט
דעם (דער) ווייב אין אַך און וויי צו די תלמידים : אַ מלמד טאָר קיין סמעטענע
ניט עסן (, ווייל ער אין ניט קראַנק צו עק זויערמילך) : קיין מלמדות וואַרפֿט
מען נישט אַוועק : אַ מלמד בלייבט אַ מלמד : „מלמד" מאַכט : מער לערנען,
מער דלות : אַן ביי אַ קעל־עולה פֿאַלט דאָס פֿערד ווערט ער אַ מלמד : אַן דער
אַלמיד אין אַ ווילער אין דער רבי אויך אַ ווילער : מיט אַ עטן רבין קען דער
ערגסטער אַלמיד גוט : ווען דער אַלמיד האָט ויך געשמדט אין דער רבי דער
משומד : ביי שוואַרצע פינטעלעך וואָס מער גייים אין שווערער את באַ האַלץ
האַקן—פֿאַרקערט : דאָס יאָר איז גרויס און דער מי וואַקסט : אָנו ראָון, האָבן

די ראָנן געלערנט — האָבן ווי טאַקע געקענט, אָבער דו לערנסט ניט, קענסטו
 ניט : לאַ הקיישן למד : אַ שעמע(ר)דיקער קען קיין למדן ניט זיין : אַ וועלער
 אין בעסער ווי אַ קענער : וויל נאָר, וועסטו זיין אַ (אין : מיט דער צייט לערנט
 מען אַ גער אויך אויס טאַנצן : אַ שיקסע ביי אַ רב קען אויך פסקענען אַ שאלה :
 באַכילתכם קך תורתכם — ווער עס עסט ווי אַ פויער לערנט ווי אַ פויער :
 הזהרו בבוי עויים שמאָם אַצא תורה : אויף שהאַרצער ערד וואַקסט די בעסטע
 תבואה : וואָס חיימקע לערנט ניט קען ניט חיים. זען אויך : וויסן 888,
 קלוחאַפֿט פע, פֿאַרטיטשט 849. לערטע 359, לערדאַנשטאַלט 361.
 לערדאַנשטאַלט

ס ן לעראַינסטיטוציע, לעאַנשטאַלט, בילדונג(ס)־אינסטיטוציע,
 דערציִונג(ס)־אינסטיטוציע, קית־חינוך : שול ל"ר שולן, שולע ל"ר שולעס :
 סקול נאָ-) : שקאַלע : קלאַסן, חולאתן
 נ־פ) : רעליגיעזע, קאַנפֿעסיאָנעלע, וועלטלעכע אַאָן"ר שול : טאַגשול,
 אַוונטשול, נאַכטשול, נייטסקול נאָ-) : זומערשול, פּיראַטשול,
 רעגירונג(ס)שול, מלוכהשול, קרוינשול, פֿאַלק(ס)שול אַאָז"ר :
 קינדער־גאַרטן, ון־ילדים, פֿרעבלשול : פענסיע, פענסיאָן, פאַנסיאָן,
 פאַנסיאָנאַט, אינטערנאַט, שול מיט אינטערנאַט, באַרדינג־סקול נאָ-) :
 צוגרייטשול, צוגרייטונג(ס)שול, פּריפּאַריטאַרי סקול ואַמ) .
 אָדר : יינגל־חדר, מיידל־חדר : דרדקיחדר, איבערזיִי־חדר, איבערזעץ־חדר,
 חומשחדר, גאַראַחדר : אַלמוד־תורה, ת"ת : קיתספֿר : חדר מתוקן, חדר מסוכן
 ו־פ) : ישיבה, מאַיבתא : קית־קדרש, שטיבל, קלויז : אַקום תורה, קרבן רוחני,
 קית נועד לחקמים.

אַנפֿאַנגשול, אָנהייבשול, עלעמענטאַר־שול, עלעמענטאַרע שול, קליינשול,
 פֿאַבליק־סקול נאָ-) : נאַרמאַלשול, גרעמער־סקול נאָ-) : מיטלשול, הייסקול
 נאָ-) , ז הויכשול : פּראָגימנאַזיע, גימנאַזיע, ז גימנאַזיום : רעאַלשול, ליצי,
 פּראָסעמינאַר, סעמינאַר : אייבערשול, אוניווערסיטעט, ז אוניווערסיטעט,
 קאַלעדזש ל"ר קאַלעדזש, קאַלעדזשעס : אַקאַדעמיע : טעכניקום,
 פֿאַליטעכניקום : ראַבינער־שול, טעאַלאָגישער סעמינאַר : אַלמאַ מאַטער :
 אַפּטייל, פֿאַקולטעט : מעדיצינישער, יורידישער, פֿילאָסאָפֿישער,

הומאניסטישער אאז"ר פאקולטעט : נאָוס אַרבעטער-פאקולטעט , אַרבפאַק :
אַספיראַנטור : קורסן, אָוונט-קורסן : קאַטעדער, קאַטעדערע,
וואַנדער-קאַטעדער, וואַנדערקאַטעדערע : אינסטיטוט : טעכנישער,
וויסנשאַפֿטלעכער אאז"וו אינסטיטוט.
וועטעריןאַרשול : לערער-סעמינאַר, לערערשינסטיטוט : אַגריקולטורשול,
פֿאַרמעראינסטיטוט : באַרג - אינסטיטוט, באַרג - אַקאַדעמיע : אינזשענירזשול
: האַנדלשול, קאַמערצשול, ביזנעסשול (נאַ-), האַנדלסשקאַדעמיע :
מיליטעשול, קריג(ס)שול : מאַטראָסזשול, פֿלאַטשקאַדעמיע : קונסטשול,
קונסט-אַקאַדעמיע : צייכנשול, צייכן-אַקאַדעמיע : דראַמאַטישע שול :
מוזיקשול, מוזיקאַקאַדעמיע, קאָנסערוואַטאָריע : געוואַנשול, חננים - שול :
טאַנצשול, טאַנץ - אַקאַדעמיע, טאַנצקלאַס : שרימשול : דיטשול,
רייטשקאַדעמיע : פֿעכטשול : טונקערשול אאז"ר : פֿאַכשול, פראָפֿעסיאָנעלע
שול, וואָיס פראָפֿשול, געווערבשול : האַנטווערקער - שול, אינדוסטריעלע
שול : שניידערשקאַדעמיע : נאָיי) פֿאַבזאָוושול, ליקפונקט : קלאַס,
אונטערקלאַס, מיתה, קת : שולבאַנק.
שול-קנין, שולגעבני, שול-געביידע, אוני ווערסיטעט-קנין אאז"ר :
קלאַסצימער, שולצימער, לעקציע-צימער : לעקציעזאַל, אוידי טאָריע,
אוידיטאָריום : שול-ביבליאָטעק : אינטערנאַט-צימערן, דאָרמיטאָרי נאַ-).
שולסיסטעם, שול וועזן : שולפלאַן, מלפראָגראַם : לערדמעטאָד(ע) : עברית
בעברית, דאָלטאָדפלאַן, מאַנטעסאָרי-סיסטעם : קורס : אַריינפֿיר-קורס,
לערנקורס : לערן-פראָגראַם, קוריקולום נאַ-) : שול-אויפֿגאַבע, י זאָדאַטשע :
(אינ)געניטונג, ז איבונג, פראַקטיק, עקסערסיו, עקסערסין נאַ-) : שולאַרבעט,
דיפּלאַסשרבעט, אַספיראַנטורשרבעט : טעזיס, דיסערטאַציע : עקזאַמען,
פֿאַרהער(ונם, בחינה, טעסט, פרור : איינטריט-עקזאַמען, קאָוקר
רענץ-עקזאַמען, סיום-עקזאַמען, אַרויסלאָזעקזאַמען, לעצטער עקזאַמען,
מאַטורע : אי מאַטריקולאַציע : מיינונג, צייכן, פ באַל, י אָטמעטקע, מאַרק נאַ-)
: דיפּלאַם, אַטעסטאַט, צייגעניש, צערטיפּיקאַט, סערטיפּיקאַט .
שולבוך, שולהעפֿט : שולשויסגאַבע : שולצייטונג, וואַנטצייטונג : לערנבוך,
טעקסטבוך, מעטאָד(ע) : אַלף-קית, אַנפֿאַנגבוך, אָנהייבער : לייענבוך,

כרעסטאָמאַטיע : קאַטעכיזם, קאַטעכיזיס : אויפֿגעבער, אויפֿגאַבער,
 אויפֿשבניק, י זאָדאַטשניק, רעכנבוך אַאו"ר : אַפֿיר, אַפֿאַר, אַמפֿאַר, אויפֿיר,
 אויפֿיר, שורה-גרוס, שורה-גריזל, פֿירגריזל, פֿורים-דיזל, נום-טובֿ-
 דעל : פֿירשריפֿט, דומא : דיקטאַנדע : טיטל. טעטלהאַלע.
 שלשר, לערנשר. לערנצייט : סעמעסטער, טרימעסטער, זמן, טערמע נאַ- : נך
 הזמנים, האָקאַציעס, ז פֿעריען, ז קאַניקולעס — 44 : לערנגעלט, שקר-לימוד,
 לימודגעלט, שלגעלט, מביגעלט, האָחודשגעלט.
 שפר : אַי אַפֿשר לקית-האַדת במא חידוש :
 יעדער חדר האָט זע גאַר.
 לערער, אַלמיד אנ.
 362. אַמת, תמימות
 ס ן אַמתדיקייט, וואָר(קקייט, האָרהאַפֿטיקייט,
 עכטקייט אַאו-ר — אַדי : אַמת, האָרהייט, האָרעט : רינער, קשרער,
 אַביעקטיווער, נאַקעטער, לויטערער אַאו'ו אַמת : אַמת גמור, אַלף-קיתשמת :
 תורה : תורתשמת, תורת-משה : שפֿת אַמת, האָר האָרט, טרויזם, אַקסשם,
 פרעציפֿ, פֿילאָסאָפֿעם, קיימא לן : (אייזערנער) פֿאַקט, ז טאַטואַך : וואָר,
 ווירקלעכקייט, רעאַליטעט, רעאַליזם, דאָרים בהרתם : ניט קיין פֿאַנטאַזיע, ניט
 קע אילוזיע אַאַז"ר — ! .
 תמימותדיקייט, אַפֿנקייט, אויפֿריכטיקייט, אומגעקניצלטיקייט אַאו"ו — אַי :
 דאָרים היוצאים מן הלב : נאַטור, קשטות, פּשאַוות : תמימות, אוממלד, צוטרוי,
 וואַרקייט, נאָוויטעט, בטלסט : פּראָרינציאַלעם, ז פּראָרינציאַנאַליזם.
 אַמתער מענטש, וואָרט(ס)מע, אַפֿענער איינאונדרייסיק (זעקסאוועכציג, אַפֿן
 בוך : אַש מם, אַש אַמים, מם וסשר : קטלן, קלר גיק, קלוענער נר-),
 הינטער(טאווונדיקער-). פֿע הינטערן אויר, לעמעשקע. מקיח לפֿי תומו :
 נאַטורקיוד, נאַטורמענטש, רויער דימענט : גרינער, גרינהאַת, דינע אַז,
 פּראָווינצעל, פּראָרענצער נדאַח, קלייאטעטל-
 דיקער, שובניק, נאָווער פֿאַי : יאַלד, פרץ : נ- (טערקישער)
 פֿרייער.
 וו ן זיין אַמתדיק (וואָר אַאו"ו) — אַדי : זאַגן דעם אַמת : ניט זאַגן קע ליע : מט

ריידן אויך וועג : זיין גערעכט : זח אָפֿן, זיין אויפֿריכטיק אַאָויו — אַי : ריידן
פֿון האַרצן : ניט אָפּנאַרן : ניט וויסן פֿון קיין קונצן (פֿון קע אַכמות) : זאָגן דעם
אַמת אין די אויע : איינשטע (סרשען, טשריקען) אין די אויגן : קוקן גלייך אין
די אווען : פֿאַראַמתן נאָ ליגח : זיין עכט, זיין ראַיעל אַאָן"וו — אַר : עומד
בדיבורו זע : אָנהאַלטן (אויסהאַלטן) די פּראָבע : זיין נאָר : ניט קענען קק
צוויי ציילן : ניט קענען (ניט וויסן) קין צורת מטקע.

אַדין אַמת. אַמתדיק, וואָר, וואָרהאַפֿטיק : רעאַל, רעאַליסטיש, ווירקלעך,
פֿאַקטש, טאַטזעכלעך, ז אייגנטלעך, ז וועזנטלעך, אַק טועל — ! : ריכטיק —
פּבן : אומאַפּגעפֿרעגט, אומאַפּפֿרעגלעך : אַקסיאַמאַטיש, קאַטעגאָריש:
מסנשפֿטלעך, באַגרינדעט, באַוווּזן, באַזדט מוּיף פֿאַקטף : פּאַזיטיוו, אַבסאָלוט,
זכער — בבֿ : אָפֿן, אָפּנטלעך, אויפֿריכטיק, בפּירש, ז אויסגעשפּראַכן,
דירעקט. אָפּהאַרציק : אור פּאַרטייש. געריסנדיק, ז געוויסהאַפֿט(יק) :
גלייבווערדיק, גלייבלעך, פֿאַרלאָזלעך : אומ פֿאַרדאָרבן, ערלעך — 73- :
גערעכט, עכט; רעכט, רק, ראַיעל, סאָליד.

נאַטורעל נאַטירלעך : גלייך, גראַד : אומגעקניצלט, ז אומגעקניסטלט,
אומגריפֿן, אומבאַפּוצט. אומבאַפֿאַרבן, אומבאַפֿאַרבס : ניםפֿאַרשטעלט,
ניט־געצווונגען, ניטשפֿעק סירט, ז ניט י אינטעבילדעט, ניט - איבערגעטריבן :
איינפֿאַך, אָשוט : נאָוו, וויטע נ־), אור שולדיק, תּמימותדיק גוטמוטיק,
אומפּאַליטש, בטינש, פּראָווינציעל, ז פּראָווינציאַגעל : קים דער(י)ש.
צוטרוילעך ! ליכטגלייביק, גלי בערדיק — 329 .

וּפֿאַרגלייכונגעח אַמת ווי דער טאָג, ווי די שרה, ווי תּורה־ממ, ווי עס אין דאָ אַ
האַט

ארף דער וועלט, ווי אַ שהכל פֿע האָט, ווי מיר־יִדן, ר מעריק נ־פ) : ראַיעל ווי
אַן אַפּטייק : ערעכט ווי דער דע, ווי דער (די) דזתורה . ווי דעם רבס פּסק, ווי
דער פּסק־דין, ווי מה המלך, ווי מה המלכס משפט, ווי שטס משפט.
אינר, פֿראַן : אַמת יאָדק : אַמת ונצי" (י־ע) : אַמת ויציב ווי מק טאַטע אין אַ
קצב נ־פ : אַמנם קן : ארף אַן אַמת(ן) : אויף דער וואָר : אע (דער) אַמתן : אויף
צע אַמתן : קרוב לאַמת : טאַקע : טאַקעש : כלעבן : באַמת : פֿאַר וואָר :
פּראָוודע : למען האַמת : פּאַק: ז אין פֿאַקט נאָ) : דעם אַמת געיאָגט : מה לי

לשקר : וואָס אָמת אע אָמת : עס אין נײַט אַזוי גלייך (נײַט אַזאַ גלייכהאַרט) ווי
(עס איז דער אָמת : גענאָסן בײַ דעם אָמת ! : באַנאַ פידע : פֿון רײנסטן וואָסער
: ער האָט נאָך קק מאָל אַזאַן אָמת נײַט געזאָגט : ער אין דער אָמת אַלע : תוכו
פֿאַרו : בײַ אים אין האָס אויף דער לונג דאָס אויף דער צונג (האָס געזאָגט דאָס
געמײנט).

באַשטות : אין קשטות : בפשיטות : אָן שפּאַס : אָן אַכמות : אָן קונצן : אָן
צערעמאַנעס : אָן פֿאַלשקײט : קשט גערעדט : פּראָסט את אָשוט :
פּראָסט־אָשוט : פשוטו כמשאָעו : פּעסטע זמאַסטע : בתמימות : במם לב : פֿון
האַרצן : אע פֿולן ערנצט.

שפר : נײַאַרים דברי אָמת : אָמת מאָרע אַצמח : אָמת האָקסט פֿע דער ערד אַררס
: דאָרים היוצאים מן הלב נכנסים אַל הלב : דער אָמת קומט (שווימט) אַרויס ר
בוימל אופֿן עסער : דער אָמת וועט דעם אָקר באַח : דער טויט באַרײזט דעם
אָמת : דער שעל שגט שײס דעם אָמת : וווּ אָמת דאָרט א הצלחה : שלץ את
בררט שלסטו (מער סטו) עסן את דעם אָמת נײַט פֿאַרגעסן : דעם אָמת האָט האָט
ליב : מיט אָמת קומט מען פֿאַר האָט : אַז מען זאָט דעם אָמת פֿאַרשפּאַרט מע (אַ
צו שווערן : דעם אָמת מעג מע זאָע אַפילו דעם (אופֿן) אייגענעם טאַק : דף או
אָמת אין

מט עדות צו זאָע : מודה באָמת קטור מקנס : אַ קאַטאָוועס איז אַ האַלבער אָמת
: אַ האַלבער אָמת אין אַ שנצער ליגן : דער אָמת אין אין די אויגן, דער ליגן אין
הינטער די אויע : אָמת איז נאָר בײַ גאָט את בך מיר אַ ביסל : איטלעכער האָט
ליב דעם אָמת, אָבער נײַט איטלעכער זאָגט אים : אַלע רימען זיך מיטן אָמת,
נאָר קײנער האָט אים נײַט : דער אָמת טוט באַנג : פֿאַר דעם אָמת אין מען בריגי
: אָמת אין נאָר מט עדות צו זאָע : פֿאַר דעם אָמת שלאָגט (שמײסט) מען ,
ווייל פֿרײַער שלאָגט (שמײסט) ער) : זאַ פּראָרדו בײַוט : וויי דעם וואָס (ער) אין
גערעכט : קע ליע טאָר מען נײַט זאָע, דעם אָמת דאָרף (קען) מען נײַט זאָגן :
קינדער את נאָראַנים זאָע דעם אָמת : דער אָמת שטאַרבט גיט, אָבער ער לעבט
ווי אַן אַרעמאַן : דער אָמת האָט אַלע מעלות, אָבער ער אין אַ שער מערדיקער :
דער אָמת אין אַ קריכער : דער אָמת אין דער גרעסטער שווינדל : דער אָמת אין
געשטאַרבן : דער אָמת איז אין סידור : דער ייִדענעס מילך אין אָמת וואָסער :

דער אָמת שטעקט אין דער יידענעס מילך.
זען אויך : געריסיקייט שנ, גלרבן מ, פיקטלעכקייט פע, טרועם אָשוטקייט
582, רעכטפֿאַרטיקייט אומלדיקייט
נאַנ. שקר, פֿאַלשקייט,
שווינדל

ס : אומאָמתדיקייט, אומרָאַרקייט, ליערעריער קייט אַאַזיוו — אַדי : שקר, קוב,
אַראַ וואָק, קוב וואָק, אָק, וואָז, קזבֿ בנבים, אומער הייט : תורתשקר :
פֿאַלשע תורה, פֿאַלשע לערע, פֿאַלשע מייטע, פֿאַלשע ריכטונג, פֿאַלשער גלויבן
אַאַז"ר.

ליע, ליגנט ל"ר ליעס, ליצנים : געטאָך טער, קיילעכ(חיקער ליע : אַ ליגן מיט אַ
סימן (מיט אַ האָר(ט)צייכן) : טשק נננ) : הור בוג : נאַ-) האַמבאַג, באַנק :
בלשגע, שקרעט :

מױל־מלאָכה, פֿיסק־מלאָכה : פֿאַלשע שבועה, פֿאַלשע אינפֿאַרמאַציע, פֿאַלשער
באַריכט אַאַז'וו : ז מיסרעפרעזענטאַציע : האַלבער אָמת : דיכטוט, פֿיקציע, ז
דערפֿינדוע, אויסטראַכטענש, פֿאַבריקאַציע : אַלום.

באַבע־מעשה, אָבא־מעשה, באַבסקע מעשה, טרזנט (אש איין נאַכט, ציקעלע,
מעשה אלקיט, אַ מעשה פֿע אַ ציגעלע אַ וויסע, מאַסדע, מאַנצע, בייקע, אָוריה,
באַדניע, חדנדש, אַיזמת, פיזמע : אַ אַעמת (אַ פע, אַ פאַטש) פֿע ראַשחודש
קרעמענעץ : פֿאַבל, קאַזאַלע, קאַזאַטשינע, מיטאַס — 8! : ספֿר פראַ(ל)ניק,
פֿינפֿטער שולחַדאָרוך, סופֿהשער, צורבא אָרח, דבר שלא באַ לעולם, אַ

נעכטיקער טאָג, אויפֿן הימל (בוידעם) אַ י(שריד : מיצה א נולדה ביום־טוב : אַ
לוט את לעבער אונטער דער האַן : אַ קינד אין ברך : פוסטע מילן, באַצערעס,
פֿידרעך מיט לאַקריצע — ב. כיטרעקייט, דורכגעטריבנקיט, צוויי פֿנימדיקייט,
פֿאַרשטעלטקייט אַאַזיוו — רי : י כיטהאַסט : מאַקיאַרעלעם, טאַרטופֿיזם,
יעזויטעם : צאַיעות, היפֿאַקרעיע, היפֿאַקריטסטווע נ—) : שרלאַטאַניזם :
אינטריגערײַ : דיפֿלאַמאַטיע, פֿאַליטיק, פֿאַליטיקאַנערײַ, פֿאַלי טיקס נ—ז.

סימולאַציע, דיסימולאַציע, פֿאַרשטעלונג, מיסטיפֿיקאַציע, פֿאַרבלענדונג,
(אַרפֿאַרבלענד(ז)עניש, אַאַע־ענינים, האַקורפֿאַקוס : קשוף, מאַגיק — פֿוז :
עבשע, הינטשע, פֿאַלשע אַאַזיר שטיק (גענג) : הינטערדסעלע, הינטערפֿיסל,

כוך, הינטערש, הינטערגעדאנק, אינטריגע, פויה, אָנשטעל, אויסרייד, אָירע :
 פֿוילע, טריפֿהנע שטיק : טאָפּלשפּיל, טאָפּלעינען, עבשע מאָיות :
 ציגינער(קשע, עבישע, גלאַטע ריד (ריידעלעך) : עבשע טרערן,
 ציבעלע־טרערן, קראָקאָדיל־טרערן : אומגעטרישפֿט, פֿאַלשע פֿרינדשפֿט, ויחד
 : שמייכל פֿע אויגור : חויפֿה — פפּפּ : מאַסקע, מאָושער(ע), מאַשקאַרע,
 שלייער, מאַסקאַראַד.
 כאַפּשטייגל, כאַפּקעסטל, פאַסטקע, כאַפּקע, י האַסאָדקע, פֿאַנערוב, פֿאַלגראַטע,
 כאַפּטירל : פֿאַלטיר, ליוק, פֿאַלטויער, פֿאַלדוב : נעץ, סילצע, סיטקע, פֿישע,
 אליק, סאָק, י ניעהאָד, נעצואַק, ארפֿנע, שלאָעעץ, שלעפּנעץ, צינעץ, פֿאַלנעץ,
 דראַגע : פֿויגלנעץ, זאַבאַנגע, פֿליג(פנע, מאַסקיטועץ : פֿליע - פאַפּיר, פֿליע -
 פֿאַעער, פֿויגלקליי : ווענטקע, י ווודע, י אַעל, י אַנגל־רצע : פלאַר ניק,
 פלאַוושק : צונאַר, צשפֿיז, לאַקערשפּיי, לאַקערל : לאַסאַ, אַרקאַ.
 (גע)נאַרער־י, (אַשנאַרער־י, שרנדלער־י, פֿוכלער־י, י אַמסטער־י אַאָזיר — —
 יע מ— : שווינדל, ראָאות, ערמה, ז באַטרוג, י אַבמג, פּוץ, י מאַשענסטווע,
 קרוטשעלסטווע, י אַשוסט ווע, אַפֿערע, י אַפֿיאַרע, אַהאַנטורע : דריי, דריידל,
 פֿאַרדרייעלע, קרוטשקע, קרוטמקל, משיפֿאַרגע, קנוניא, מינאַריע, בלאָף,
 קונקלמווקל, אייבעלע, געמאַכטע זאָך, מעטאָדע נקצי—) : נ— פֿייק,
 מאַנקיביונעס : מש(קעררע, סטראַטשעם, קאַמבינאַציע, מאַכינאַציע,
 מאַניפּולאַציע, פלאַן, תחבולה, סקים נאָז, הסאָרה, אייבערהסאָרה, המאָאה,
 אייבעראַכמה, אייבערקעפל, איבער פיצל, איבערשפיצל, אויפֿטו(ענש,
 אויפֿטועכץ, קנייטשל, קונץ, פֿאַרטל, י ביעג, טריק, ז טריוק, שפיצל, אַפּשניצל,
 פֿיגעל, י קאָהאַל, שטוקע, שטוטער קע, שטיקל, ממורשטיקל, ממורי,
 קאַפּשטיק, שדשטיק : אַ קטפּ את אַ שליף.
 פֿעלשט, פֿאַלסיפּיקאַציע : געלטפֿעלשט, פֿאַלשמיןצער־י, קאַנטראַפֿאַקציע, י
 פֿאַדלאַ : פלאַגשט, ז פלאַמאַרעם : נקאַרטח שקרות, שקרעכץ, מחק
 נפֿאַלשע מענטש ליטער : אַ לשער אע אויער אַריינצולייע : שקת, קוק,
 קזבאַניעץ, ברעכת, בלששזש, טהאַקער, לאַך : פֿאַלער שווערער, פֿאַלשער
 עדות, יאַרעדות : צבוע, צבושק, אַיטשבווע, היפֿאַקריט, קבתעאַיניק, שעפּסל :
 צדיק אע פעלץ (אע לאַפּטשעס),

וצדקתך, באַדק נביז דער קעשענע) : פֿרומע קאַץ : גאַטס ננב, גאַטס
 סטראַפֿטשע, קרומער רוקן אַאַז"ר — !! פ : סימולאַנט : יעזויט, טאַרטיף,
 מאַקשוועלי : לבן (האַרמס, רב יוספֿכע : שלאַט, קאַץ : וואָלף אין אַ
 שעפסענעם פעלץ : פֿאַלשע, אָסולע מטקע : חונף — 85- : אינטרישנט, פֿאַפּוס
 נאַק־יר-) : פֿאַליטיקאַנט, פֿאַליטיקאַנ(עח.
 מיטאַק, קלוגיטשקער : איבערגעשפיצטער, געממזרטער, געשעדיקטער,
 אויסגעמאַכטער, געריבענער, דורכגעטריבענער, געבראַטענער, געביפֿטער,
 פֿיפֿיקער אַאַז"ר ייט — אַדי : שעלמע, שעלמאַק, ממזר, ממזרוק, ממזראַק,
 ממנרת, ממזרטע, משומד, משומדת(טע) : משומדסקער גליד, שמד־קאַפּ,
 צלםקאַפּ, שמדניק, שמדילניק : גאַראַקעפל : אַברה־מאַן, אַברהניק :
 אַברה־מאַנטע, כיטערקע, אַחורטע : געוויקלט קינד, געמאַכטער קאַפּ : סוחר :
 אַ זידל מיט אַן אוירינגל : נאַ-) אַ יידל פֿון מיזורי אַ יידל פֿון דער סאַט : פֿוקס,
 פֿויגל : שובעניק, קאַפּאַרניק.
 גענאַרער, אַפּנאַרער, פֿאַרפֿירער, ז באַטריער אַאַז"ר — יי : דרייער, דרייקאַפּ
 , פֿאַרדרייער : שוויצער, פלוט, פלוטיכע, פֿליאַדער, וחלקלקער : קרולע,
 קרוטשעל, קרוטשקשמאַכער, קונצדמאַכער, ארטל־הענגער : מיסטיפֿיקאַטאָר :
 שווינדלער, שרינדלאַק, שווינדליוק, י מאַשעניק, י אַשוסט, י אַבמאַנשטדק :
 רמאי : אַמתער לכֿן : מאַכער, מאַכליאַר, סאַכריי, טופֿטע, טאַוושע, טאַשווע,
 קאַזע, למדן, כויכע : פֿאַלעשניידער : קונקלמונקלער, מעטאַדניק נקצי-) : נקק
 לאַזער, לאַזשוק : קאַמבינאַטאָר, מאַניפּולאַטאָר, מאַכינאַטאָר, אַפֿעריסט,
 אַוואַנטורניק, אַוואַנטוריסט : בלאַפֿער, שאַרלאַטאַן, מאַרקשרייער : נאַ-)
 פיקער, פֿאַרפֿלאַשער : שולער, געמבלער נ—), י נאַהאַדטשיק,
 עקרות־מאַכער, אַקרניק, שענקערניק, אויסגעשריבענע האַנט — 516 :
 פֿאַסיקשפילער, פֿאַסקאַזש : פֿעלשער, פֿאַלסי
 פֿיקאַטאָר, נאַכמאַכער, קאַנטראַפֿאַקטאָר, נייפֿן : געלטפֿעלשער, פֿאַלשמינצער :
 פלאַר יאַטאָר : ן, הויגזל, קאַזאַק הוימל .
 אַפּגענאַרטער, באַשווינדלטער, פֿאַרפֿירטער אַאַז"ר — אַדי : יאַלד, דויל, יאַלד
 אין קאַר פעליוש, פֿרייער, פֿרייץ, שטומפּ, פֿלאַכט, גרימ האַרן נאַ-) , למדן,
 קרבן, קדש, פּיאָן, האָז, ויגזל : לעשטש, העכט, קאַרעסל.

וו : ניט זאָגן דעם אָמת : זאָע ליע, ליעעת : משקר זש : ללע, לאַקן : טאקען,
 פליעטשען אַזזוו — בזנ : זאָע (פֿירזאָע) אַ ליגן (אַ פיפערנאָטער) : אויסטאָקן
 (אַפּטאָקן) אַ (קנילעכ(ד)יקח ליגן : אַרייַנהאַקן אַ שלקע : איינשטיין אַ ליגן (אַ
 גראַנדע) אע די אויע : שפיליערען אין די אויע : איינשטק אַ לינקן שטומפֿ נ- :
 האַקן ליגנס (שקרים) : קלאַפּן מיטן למד : לאָזן זשעגעס (ושיגעס) : באַקן ליגן
 אַזוי ווי בייגל : ליגן (זאָגן ליגן) ווי אַ הונט, ווי דער קדרש : פֿאַרלינגערן נדעם
 אָמש : אויסטראַכטן, אויסקלערן : (אויס)זייגן (אויסנאָע) פֿון פֿינגער (פֿון
 אַרבל) : ז דערפֿינדן, פֿאַברי צירן : געבן אַ פֿאַלשע שבועה : פֿאַלש שווערן,
 פֿאַלש עדות זאָגן, פֿאַלש אינפֿאַרמיר : פֿאַרשטעלן (פֿאַרבאַהאַלטן, פֿאַרהוילן,
 פֿאַרליי קענען, אונטערדריקן אַז"ר) דעם אָמת.
 זיין פֿאַלש, זע ניט־ערלעך, זע ויטעיִפֿריכטיק אַז"וו — איי : ניט האַלטן קע
 וואָרט : ברעכן דאָס וואָרט : מאַכן פֿון מויל אַ כאַליעווע (י אַ הינטן, — אַ
 הינטער־חלק) : אינטריגירן, פּאָליטיקירן : לעבן ווי אַ פֿוקס : חנפֿענען — 85-
 : זיין צרייאָנימדיק : שיקלען : זיצן אויף צריי שטולן : מאַכן זיך : מאַכן זיך
 (פֿאַר ש אַם, מאַכן זיך אַמעוואַטע : מאַכן זיך בלא דע, (רי קיין מאָל גאַרניט, ווי
 ניט אים מיינט מען, ווי געפּגרט) : מאַכן זיך ניט וויסנ(דיש : פּגורן אין פֿעלכל :
 פֿאַרשטעלן זיך, (פֿאַרמאַסקירן זיך, אַנטאָן אַ מאַסקע : שפילן טעאַטער, שפילן
 אַ ראָלע, שפילן אַ טאַפּעלע שפיל : גק אויף אַ פֿרעמדן פּאַספּאָרט, באַהאַלטן זיך
 אונטער
 אַ פֿרעמדן משטל : צירן (פּוצן) זיך אע פֿרעמדע פֿעדערן : אויסגעבן (אַנגעבן)
 זיך פֿאַר : פּרעטענדיר : סימולירן, דיסימולירן : מיסטיפֿיצירן : פֿאַרבלענדן
 (פֿאַרבלענדזען) די אויע : מטן זאַמד אין די אויגן : וויינען (י פיש) מיט
 ציבעלע־טרערן (מיט קראָקאָדיל־טרערן) : צופֿאַרבן (קאָלאָרירן) דעם אָמת.
 קליע זיך : (איבערכיטרעווען (איבערקליגן, איבערשפיצן) יענעם :
 אויסשפּרייטן (פֿאַרלייגן, אויפֿשטעלן) אַ נעץ (אַ פּאַסטקע אַז"וו) — " :
 אונטערשטעלן אַ פֿיסל : פֿאַנגען (פֿאַרנאָרן, פֿאַרנאָדיען, צונאָדיען,
 אַרייַנבאַווען, אַרײַַאַרן) אע זאַק אַרח (אע נעץ אַרײַַ אַז"וו) : פֿאַרפֿירן : פֿירן
 אין באַד (אין חדר) אַרע : אַרויפֿפֿירן אויף אַ ביטש : אונטערפֿירן : פֿאַרקויפֿן :
 אַרומגיין : גיין (קומען) אויף ס'קאָפּ : מאַכן צו וואַר : האָבן דאָס גענאַר אין :

מאַכן אַ בער פֿע : מאַכן פֿודעלע פֿון : פֿירן פֿודעלע : העצקען : נעמען אויף דער העצקע (אויף 'דער האַצקע) : נעמען אויפֿ(ן) זיכער (אויף פעוונע, אויף גראַנדע) : (אַרומ)פֿירן ביי דער שן : פֿאַרריידן (פֿאַרקרענקען) די ציינ(ע)ח : פֿאַרשלאָע האַקע־באַקע : אינריידן אַ קינד אע בויך (פֿייגעלעך אין בוזעם, אויפֿן הימל (בוידעם) אַ יאַריד אַז"וו) : אינריידן (אַנהענגען, צוטשעפען) אַ לונג און לעבער אונטער דער וואָ : פֿאַרוואַרפֿן אַ קלאָץ : אינשלעפֿ(ער)ן ווי אַ קינד : פֿאַרוויגן מיט פֿאַלשע האַפֿעטנגען : פֿאַרטיצ(יע)ן (פֿאַרמול'רן) די ציינ(ע)ח (דער באַבעף : באַרען, פֿאַפֿן.

(גשנאַרן, אָפּנאַרן : אָפּנאַרן פֿון קאַפּ בין די פֿיס (בין אַראָפּ, אויפֿן שנצן פֿראַנט) : אָפּליעערן, ז באַטריע, פֿריצעווען, יאָלדעווען, בלאָפֿן, פֿייקן נאַ-) : אונטערפֿירן אַ נומער : אָפּטאָן אַ שטיקל (אַ שפיצל אַז'ר) — : אָפּטאָן אויף טערקש (אויף רייסיש) : גיין הינטן אַרום : פלאַנערען, צוקלערן, קאָמבינירן, מאַניפּולירן, מאַנ(קעררירן, מאַנ(י)ערערעווען, לאַווירן, ז לאַווירן : דרייען : דרייען אַ וויאָדרע

(וויאַטראַק) : פֿאַרדרייען : קרוטשען, קרוטד קענען : מאַכן מיט דער רייף, פֿאַסקערען : פלוטע(רע)ן, פֿליאַדרעווען : שווינדלען, מאַר שענערען, אָפּערירן, שכערן, אכער־מאַמערן, סאַכרייען, פֿרייערן, פּוצן, חורש, געבייען, (אַפּ)כויכען, כויכלען, פּוכלע, קונקלי מונקלען : באַטערקען, באַנעמען : אַרומנעמען, אַרומלופּען, אַרומפּוצן : אינזייפֿן : אינמאַכן, אינדריייען, אינמעסטן, אינציילן : פֿאַרמעסטן, פֿאַרטיילן : ניט דערוועע, צה עכענען, אָנרעכענען : אַריינשלייערן, אַריינכאַפּן, אַריינמאַכן : אויסנאַת, אויסמאַנטשען, אויסמאַנצלען, אויסמאַנטאַטשען, אויסקאַשפּערן : אָנפֿיפֿן, אָנפּוידען : אָפּדאַצן, ז אָפּדייטק, אָפּוויידלען, אָפּדודלען, אָפּטיציען, אָפּבאַרען. אַרויסשטעלן (אויסשטעלן, ווייע, געבן) אַ פֿיג : אויסדרייען (אויסמאַכן) או אויער : נעמען אויף דער האַנט : אָנמעסטן (אָנטאָן) אַ הי טעלע (אַ הויב, אַ ספּאַדיק) : אָנמאַכן (אַנמלאַכהנען) אויפֿן קאַפּ : — אָנמאַכן אין היטל אַת אין קיטל : אָנפֿיפֿן אין דער באַרד : פֿאַרבינדן דעם קאַפּ : אויסטרענען או אַרבל : אויסטאָן די לעצטע פֿאַר הויזן : לאָזן הויל נאַקעט (י מיטן הוילן הינטן) : טאָן גוטס : אָפּטאָן (נעמעצן) זיין רעכט : פֿאַרדינען נעמעצח : מאַכן קיילעכ(ד)יק : אָפּקאַכן :

אויסשטעלן : שטעלן אַ חופּה : שטעלן צום צעטל : מאַכן פֿאַר אַ קדוש פ 482 :
 אַראָפּלאָזן צו זיך אין קעשענע : זייגן, צאַפּן, מעלקן : זוכן שלדן (קרבנות) :
 כאַפּן אַ יאָלד (אַ העכט, אַ קרבן אַז'וו) — " : מאַכן שקרות (קרוטשקעס
 אַז'וו) — " : שקרעווען, טאָן שקר, טאָן שענקער — 16- : פֿאַלק, פֿאַלטש,
 פֿעלשן, פֿעלטשן, פֿאַלשעווען, פֿאַלטשערען : דאָקטערן וביכעח : נאָכמאַכן,
 פֿאַלסיפֿיצירן : פֿאַלשמיןצן : פּלאַגיאָירן.
 ווערן אָפּגענאַרט (באַשווינדלט אַז'וו) — אַיי : אַרייַנפֿאַלן אין אַ געץ : אַליין
 זיך גאַרן : פֿאַרשלאָגן זיך האַקע-באַקע : לייע זיך פֿייגעלעך אין בוזעם : קוויקן
 זיך מיט חלשות : כאַפּן
 אַ קאָזאַק (אַ טאָטער) : אָפּנאַרן דעם קרעמער.
 אַדי : נישטמת(דיש, נישט-האַר, לאַ נ-): ניר ריכטיק, פֿאַלש, פֿאַלטש נדיאַל) :
 אומוויסנשאַפֿטלעך, נישט-פֿאַרלאָזלעך, ז נישטפֿאַרלעסלעך, נישט-באַרינדעט —
 323 : אויסעטראַכט, פֿאַבריצירט, ז דערפֿונדן, פֿיקטיוו : קינסטלעך, געפֿעלשט,
 נישט-עכט, פּסערדאָ נגע ייִן אין איזע- ייִן וואָר-) : ליעעריש, פּזאַניש
 אַז'ר — ס, לשע מענטשן.
 נישט-געטריי, אומגעטריי, ז אומטריי, פֿאַלש, נישט-ערלעך : נישטשפֿן,
 נישט-אויפֿריכטיק, נישטאָפֿנהאַרציק, צווייטטיטיש, טאָפֿלטיטיש, טאָפֿלזיניק,
 גלאַטצונגיק, טאָפֿלצונגיק, דיפֿלאַמאַטיש, צווייזיטיק, צרייאַנימדיק : צבועקיש,
 צאָיעותדיק, צבויאַקיש, י צבויאַצקע, צבועיש, היפּאָקריטיש, פּאָליטש, י
 פּאָליטיטשנע, קעציש, יעוויטש, מאַקיאַרעליש, כלומרשטיק, לאַנימדיק,
 צופֿליסנדיק : סימולאַטיר : פֿאַרשטעלט, פֿאַרבלענדט, פֿאַרמאַסקירט
 אַז'ר — יי : כיטרע, ז שלוי : שרף, פֿאַרשפיצט, איבערגעשפיצט,
 איבערשפיציק, קליגעריש, ראַפֿינירט, געממזרט, ממזר(קש, משומדסקע, עביש,
 ציגיינעריש : קונציק, אָפּגעטאַנען : געשעדיקט, אויסגעמאַכט, געריבן,
 דורכגעטריבן, געבראַטן, געביפֿט : נר-) ליסטיק, הינטערליסטיק : פֿיפֿיק,
 שעלמיש, וויטיש נננ) : געבלאַפֿט, בלאַפֿעריש, בלאַפֿעוואַטע : אָפּנאַרעריש,
 ליגעריש, פֿאַרפֿירעריש, ז באַטריגעריש, שווינדלעריש, אָפֿעריסטיש,
 מאַרקשרייַעריש, האַרלאַטאַניש אַז'ר — " , פֿאַל-ע-ענשן.
 נפֿאַרגליכוטעח אַמת ווי אין אַ רעשעטע וואַסער, ווי תּורת-לאָקע : ריכטיק ווי

אין די גאַזעטן, ווי אין בלאַט : ריכטיק ווי אין קווימען אין ליכטיק : פֿאַלש ווי די עבודהערה, ווי די מייַש(ק)ע אמונה (נאָאָנה), ווי דער גויע(ק)ער נאָט, ווי אָלוי : פֿאַלש ווי אַ שלאַנג, ווי אַ קאַץ : כיטרע ווי אַ ננב, ווי אַ פֿוקס.

אינוו, פֿראַן : הינטן אַרייַ : הינטערדלעכץ : הינטערווערלעך נייַ) : קאַר : במו : פלומרשט : מפלומרשט : אויף צו פלומרשט : (מ)קלאַמפערשט(ך) : בודטאַ (בס : בוצים : ניבי טאַ : שקבע : אַעראַט ווי : גלייך ר : אַזר ווי : לאָנים (וועש : למראית אַע : מפני מראית צע : פֿון יוצא וועגן : אויף צו פֿלייסנ(ס).

נאָקר) אַ קו אין געפֿלויע איבערן האָך את עלייגט (פֿאַרלרת) אַן איי : אַ קו אע עפֿלרע איבערן דאָך את דעם עק (שוואַנץ) פֿאַרלרת : עס האָט געזאָלט ווערן אַ מיידל—האָט דער האָן אַ קריי געטאַן, אין געוואָרן אַ עעל : דער טויבער האָט געהערט ווי דער שטומער האָט געזאָגט צום בלינדן : זע נאָר ווי דער הינקער דיקער לויפֿט : אַ טויבער האָט געהערט ר אַ שטומער האָט דערציילט ווי אַ בלינדער האָט געזען ר אַ קרומער אין געלאָפֿן (האָט געטאַנצט) : האָס זשע טוט גאָט? אין די שנצע מעשה אַ ליע : אַמת מיט ליע צעריבן אע האָר ניט געבליבן : עס הייבט זיך ניט אָן (את עס לאָזט זיך ניט אויס) : לא אָיו דאָרים מעולם : להדים : לא אָיה ול ויברא : עס אע נשט געשטויע (אוך נישט געפֿלויגן : לא דובים ולא יער : ל דיבים ולא יער—ניט קק בער אַר ניט קיין שוואַרצע יאָגדעס : דו זאָלסט אַזוי זע (מיינע זונאים זאָלן אַזוי זיין) מיט דער שן : זאָלסט אַזוי האָבן די נאָז דיינע (דע נאָריש אַכל) : זאָלסט אַזוי זיין אין איינזעהוויף את אַך בע דער קאַסע : ווי לאַנג קרעוקען מיינע אָונאים : ווי לאַנג ווערט ער אַוועקגעלייגט : צייט ליגט ער אָן הענט און אָן פֿיס : האָבן זאָל ער אַזוי דעם קאַפּ אויף זיך (ווי דאָס איז אַמש : אָבער אַ ווייטער קוק איז דאָס? : שפּיי אים אָן אע אָנים (אַ פֿול אָנים) : אַ העלפֿט גיב דער וואַנט, אַ דרירחלק אין ים אַריין, די רעשטע אַרעמע־לייט : ביי אַיך געשוואָרן ווי אום שבת פֿאַרן : אויף זיינע רייד מעג מען בויען אַ קלויסטער (י קען מען זיך ארסמלאַכהנען) : ער האָט אַ צונג אָן ביינער : ער קלאַפט מיטן למד את וויל אַ מעמד : ער ניסט אַ מאָל אויף אַ ליע

אויר : קל היוצא מאָיו אַקר : קיין האָר האָרט קומט פֿון זיין מויל ניט אַרויס :

הע שדשראל קומט קיין וואָר וואָרט פֿון זיין מויל ניט אַרויס : די אויערן הערן
ניט וואָס דאָס מויל רעדט : ער זאָגט נאָר צוויי מאל אין יאָר ליע—זומער און
מנטער.

(פֿאַלשקייט) קע פֿיטער אין מויל דאָרף מען אים ניט אַרײַנגען : אוי זענט איר
אַ ננב ! : פֿעטער, מע(ף קען אייך ! : ער קע קע צריי ניט ציילן : — ער מאַכט
זיך ניט פישעריק נ־פ) : אַע אָסתר מודת—וי מאַכט זיך אַמעראַטע : ער אע
אַחד באָה ואָחד בלב : וואָס ער זאָגט דאָס מיינט ער ניט את וואָס ער מיינט דאָס
זאָגט ער ניט : זי קוקט אויף די גרויפן און מיינט גאָר די פֿאַסאַליעס : ער מיינט
ניט די הודה נאָר די קניידלעך (פֿאַלירטשיקעס) : ער מיינט ניט די חרוסת נאָר
די אַרבע־פוסות : ער מיינט ניט די דרש גאָר די בקשה : מן האָפּה ולחויץ : טובל
ץ בסדו : אַ קוש אין פיסקל, אַ שטאָך אין הערצל .

נשרינדל) שמור לי ואָשמור לך—אייך לאַז מיך גענאָרן את דו לאַז דיך גענאָרן :
עס אין הימל את ערד און שווינדל : עס אין די מעשה פֿע דעם ייִדן מיטן
ציגינער : דעם ציגינער קומט נאָך צען פֿאַרעס אַרויס : האָסט אויסגענאָרט די
בכורה מיט דער ברכה, גיב זשע כאָטש דעם טאָפּ מיט לינדזן ! : לאָן ער אויך
וויסן פֿע אַ מטן ביסן : ער וועט דיר אַראָפּדרייען דעם מאָרד מיטן פֿאַרד, מיט
לייב ק לעבן.

שפר : יאָקר) זקר אין לי רגלים : דער אָמת האָט פֿיס, איו ער אַנטלאָפֿן, דער
שקר האָט קיין פֿיס ניט, איו ער דאָ געבליבן : דער שיכור פֿאַלט אַליין, דעם
אַקר דאָרף מען אַ שטופּ טאָן : מיט ליגן קומט מען ווייט, אָבער ניט צוריק :
דער בעסטער ליע אין דער אָמת : בעסער אַ מיאוסער אָמת איידער אַ שיינער
ליע : ויבן איו אַ ליע (אַכט איו ניט קע אָמש : אַ מטער ליע איז אויך אַ מאל
ווערט געלט :

קל האָדם כּווב—די צוט אין אַ ליטער, די פען אין אַ ליטער : אַ ליטער אין
גלייך צו(ף אַ שטומען—ביידע זאָע ניט דעם אָמת : דעם ליד נערס נאָנאות אין
ווי דעם אָסורס רחאָטת : איבער אַ ליגנער מאַכט מען אַ ברכה : פל והיה בדאָרו
: אַ ליטער מווי האָבן אַ מטן זאָרת : הרוצה לשקר ירחיק עדותו : דער ליטער
רעדט זיך זינע ליע אַזוי לאַנג בין ער גלייבט זי אַלע : דעם ליטער גלייבט מען
אַפֿילו אוי אָמת (רען ער זאָגט דעם אָמת) אויך ניט : אַ ליעער גלייבט ניט קיינעם

: א ליטער גלייבט קיין מאָל ניט : מען קוקט אַווי אין מויל אַרע דעם ליטער ווי דעם האַרזאָגער : בעסער זאָע „איך וויס ניט" איידער בלייבן א ליטער : א ליטער אין אַ עב את אַ אַנב אין א ליטער : יור גערהייט א ליטער — אויף דער עלטער אַ גנב.

!פאַלשקייט, שווינדל) בעסער אַן ערלער

כער פאַטש איידער אַ פאַלשער קוש : בעסער אַ פאַלשער עט־מאָרגן איידער אַן אַמתער שראַרעשר (עטיאָר) : גדולה אונאט דאָרים מאונאט אָמון : אַע עונשין אַלא אַם קן מזהירע — זיי ניט קיין נאָר, מען זאָל דיך ניט פאַרפֿירן : האָב ליב דעם צווייטן און לאָז זיך ניט נאָרן פֿע דעם ערשטן : כבדהו וחשדהו : אַפּנאָרן אַע קק קונץ ניט (ובפֿרט אַ נאָח : מען נאָרט ניט יענעם (קיינעם) נאָר זיך אַליין : אַ וועלט נאָרט מע ניט : אַפּנאָרן קען מען נאָר אין מאָל : דריי ניט צו פֿיל , וואָרעם דו וועסט איבערדרייען : מען דרייט מיט יענעם אַזוי לאַנג בין מען פֿאַרדרייט זיך אַלע : אַקרל באַריוט זיך : קרוטשקעס באַווייזן זיך : פֿיף ניט דער באַבען, וועסט האַרניט האָבן : קען מענמעג מען : טאָן טאָר מען ניט, אַפּטאָן מעג מע : קענסט מוליע, וועסטו ניט פֿאַרלירן : אַ פאַלשע האַאָל האַט גאָט אַלע אויך פֿיינט : אַ יידן איו אַ מיצווה אַ טובה צו טאָן.

זע אויך : ניויין 2, אימיטאַציע 14, גלרק מ, אַעות 8 —, אַבמרד ש, האַרשקיט 8 —, פֿאַרהוילוט 851,

ס : גוזמאדיקייט, איבערגעטריבנקייט, באָמ־

באַסטישקייט אַאָ"וו — אַדי : איבערטריך בונג, פֿאַרגרעסערונג, אוטרירונג אַאָ"וו — יי : הגנמה, הפֿלגה, היפערבאָליזם : גוזמא, היפער באָל(ע) , היפערבל : באַמבאַסטיק : אַ שטורעם אַע אַ גלאָן וואָסער : גראַטעסק, שאַרזש, בורלעסק, עקסטראַוואַגאַנץ, קאָריקאַטור אַאָ"ר — 518 .

איבערטרייבער, נַעל־מנזם, קעל־גוזמא : באַרימער — 550 .

וו : איבערטרייבן, מאַזם זיין, מפֿליא זיין, מפֿליג

זיין, אוטרירן : איבערציען דאָס שטריקל (דעם בויגן) : איבערכאַפּן

(אַריבערכאַפּן) די מאָס : מפֿריי על המידה זיין : איבערפֿעפֿערן, איבערזאַלצן :

אויפֿבלאָזן, צעבלאָזן, צעשמירן : צעלייגן אויף טעלערלעך : פֿאַרגרעסערן,

דראַמאַטיזירן : איבערשאַצן, איבערלויבן — 83 - : מאַכן פֿון אַ פֿליג (מילב) אַ

העלפֿאַנד : מאַכן פֿון אַ וואָרט אַ קוואָרט : מאַכן נפֿון עפעס) אַ פֿירוש (אַ פֿאַראַד, אַ (גאַנצן) נש, אַ (גאַנצן) פֿאַרלאַג, אַ וועון, אַ גאַנץ געשלידער, אַ שנץ שפענצערל, אַ גאַנצן אוכל, אַ גאַנץ מאכל, אַ דריט געריכט, אַ בראָטן, אַ צימעס, אַ (גאַנצן) ים־טוב, אַ (גאַנצן) שלש־סעודות) : מאַכן פֿון אַ האָר אַ גאָר : מאַכן אַ וועזן פֿון אַ ליאַדע פֿאַרץ : שטעלן אַלץ אויף די פֿיסלעך. אַדי :

גוזמאדיק, היפערבאָליש, באַמבאַסטיש :

עקסטראַראַגאַנט : קאַריקאַטוריש, שאַרזשירט : איבערגעטריבן, אוטרירט : פֿאַרגרעסערט, דראַמאַטיזירט : איבערגעפֿעפֿערט, איבערגעזאַלצן, צעבלאָון, צעשמירט.

פֿראָו : עס איי גיכער ניט־דערטריבן ווי אי בערגעטריבן : הכצעקתה? : קוילעט מיר מענע גענדז : קוילע מיר מינע גענדן — וויפֿל ?

—איינע : רבי, איך גיי שעכטן די הינער—וויפֿל? —איינע.

שפר : מען קען מאַכן דעם אַלום גרעסער ר

די נאַכט : דער טיטוול אין ניט אַזוי שארע ווי מען מאַלט אים.

זען אויך : אַבסורד ענ, שלעכטפֿאַרטפֿטמט ש, אַקר

ס : באַצייכעטנג, מאַרקירוע, סימבאָליזירונג

אַז"וו — יי : סימן, צייכן, אינסיעיע, זנאַק, י וויעכע, י ליצע : סימבאָל :

עמבלעם : טך טעם : וואַרצייכן, פֿאַרצייכן, סימפּטאָם : סיר נאַל, קעגנסיגנאַל :

מאַרקיר־צייכן, מאַרקצייכן, מערקצייכן, קענצייכן, דערקעצייכן,

אונטערשייד־צייכן, קענט : שטריך, ז געוויכטצוג, ליניע, כאַראַקטעריסטיק :

געבוירדצייכן, לעבערל, י פרימעטע, פינטעלע : אינשניט, אינדרוק, קאַרב :

סימן מובהק, רמן דע"ך נ־פ).

ווינער, צינגער, האַנט, טיטל, אַנוושער, אַנציגער : מראה־אָקום, שליסל,

מפֿאַח, אינדעקס, זוכצעטל, אינדיקאַטאָר, עקספּאַנענט.

מימיק, פֿינגערשפּראַך, זשעסטיקולאַציע : באַרעש, זשעסט, וויין, צינג, מאַך,

פֿאָך, וויי, שוונג : נאַקסל) צי, צוק, הייב, קוועטש : נקאַש פֿיר, האַקל, נייג :

קוק בליק, ווונק : גרימאַסע, מינע.

וואַרטצייכן, פֿאַראַל, פּאַס(יר)אַרט, האַסלע, לאַזונג, מאַטאָ : קלינגהאַרט,

סלאָשן נאָ-) : שבולת: שלאָגוואָרט, רעפליק, ז שטיכוואָרט.
 אידענטיפֿיציר־צייכן : האַנטשריפֿט, האַנט, י פּאַטשעראַק, י פּאַטשערקע :
 (איינע האַנטיקע) חתימה, אויטאָגראַף, אונטערשריפֿט, סיטע, סיגנאַטור :
 שריפֿטצייכן, י מעטקע, מאָנאָגראַם, אָות, ז בוכשטאַב, ציפֿער : חותם, חתימה,
 שטעמפל, זיגל, פעטשאַט : זשירע, אַטעסטאַציע, אינדאָרסירונג,
 אינדאָרסאַציע, אינדאָרסמענט נ—).
 נמכקירים) שטעמפל, זיגל, בלעטל, פעטשאַטקע, סטעמפֿ נאָ-) :
 דאַטעשטעמפל, נומערירשטעמפל : חותם־רינג, סיטעט, זיגל־רינג: ממישטעמפל
 , ראָבערסטעמפֿ נ—) : שטעמפל־פרעס.
 געבוירדשין, געבורטשין, מעטריקע, מענטריקע : פּאַס, פּאַספּאָרט,
 פּראַשפּאָרט, וויד, כתיבה, סקריפּאַלניע נקל) : קאַרטע, קאַרטל : וויזיט -
 קאַרטע, קאַרעספּאָנדענטן - קאַרטע אַאָזיר : בילעט : ביכל : אַרבעטביכל,
 מיטגלידביכל אַאָזיי : נאָיק פּאַרטבילעט, פּראָפּבילעט : טעאַטערבילעט,
 באַנבילעט אַאָן"ר : ליטער, ז פּאַרשע : פּאַסירשם, י פּשעפּוסטקע : פּאַספּאָרטו
 : איינטריט - קאַרטע ג־קאַרטל), קאַנטראַמאַרקע : נאָ-) טיקעט, פעס.
 פּאַבריקשייכן, מאַרקע, שוּצמאַרקע, פּאַבריק־מאַרקע, טריידמאַרק נאָ-) :
 פּראָבע : זילבער - פּראָבע, שלדפּראָבע : עטיקעט, שרליק, באַנדעראַל, לייבל
 נאָ-) : פּלאַמבע, בלייערל : מאַרקע, פּאַסטמאַרקע, ז פּאַסטצייכן, י
 פּאַטשטמאַרקע, ז ברירמאַרקע : שטעמפל־מאַרקע, ז הערבאַרע מאַרקע, אַקטך
 מאַרקע : געראַענע מאַרקעס : פּילאַטעליע, טימבראַלאַגיע.
 נעמבלעמעח אָגן - דוד, שטערנס און שטרייפֿן, סערפֿ און האַמער, האַקנקרייץ,
 סוואַסטיקע אַאָז'ר : פּאָן ל"ר פּאָנען, פּענער : פּאָנע ל"ר פּאָנעס : באַנער,
 בוניער נאָר-) : פּלאַג, סטאַנדאַרד, שטאַנדאַרד, אַריפּלאַם.
 נאָדל־צייכנס) הערב, ז גערב, קריינדל, דלד, הערבשילד, ציפֿער : העראַלדיק,
 י געראַלדיע.
 נראַנגציכנס) מונדיר, ליוורע : שליפֿע, עפּאַלעט, טרעס(ט)ל, פּאַגאַנע :
 אַקסלבאַנד, אַרעמבאַנד, אַרעם־בינדע : בענדל, שטרייף, פּאַסיקל : קאַקאַרדע,
 קנעפל, בלעכל, שטערן, אַדלער.
 נערעכנש מעדאַל, אַרדן, קרייץ, ערנברעט : רויטע ברעט נאָיס : טאַבלעט :

ערך מעקל.

נשאַנדצייכנס) שנדפֿלעק, בראַנדצייכן, בראַנדמאַרק, בראָד, ברען, אינברען, סטיר מע, קינס ציכן.
נפלאַצצייכח לאַנדצייכן, נםשייכן, גרענעץ־צייכן, עירוב, וועגצייכן, ריכטצייכן, ווער וויזער : גרענעצשטק, מייל(משטק, מייל(נ)סלופ, מיילפאָסט נ—) : שקער - צייכן, באַיע.
נליכטצייכנס) ליכטסיעאַל, פֿיער־צייכן, פֿיער־סיעאַל : ראַקעט(ש, לאַמפּ, רעפֿלעקטאָר, פראָזשעקטאָר, שינוואַרפֿער, ליכטוואַרפֿער : זוכליכט : פֿראַוטליכט, רוקנליכט : גרינליכט, רויטליכט אַאַן"ר : ליכטטורעם, פֿאַראַ, ליכטטוויז, ליכטטורעם.
נרעטער־צייכנס) וועטער־מיטאַל, שטר רעם־סיעאַל אַאַן"ר : פֿלויגער, וועטערהאַן, ווינטפֿענדל, וואַלקנפֿענדל.
ציכן פֿון דער צייט : צייטגייסט, עיקבות המקיח, עיקבֿתא דמשיחא.
סימבאָליק, סימבאָליזם : סימבאָלאַגיע, סימפּטאָמאַטאָלאַגיע, סעמיאָלאַגיע, טיפּאָלאַגיע : טאַטעמיזם : פאַטאַעאַמיע.
סיגנאַל - געבער, סיעאַליסט, סיטאַלער, סיגנאַליואַטאָר.
וון האָבן (אויף זיך) דעם צייכן (די כאַראַק־טעריסטיק, דעם שטעמפל) פֿע : זיין דער צייכן (סימן) פֿון : שטיין אַנשטאַט (ז פֿאַר) : סימבאָליזירן.
מאַכן (געבן) אַ צייכן (אַ סימן, אַ סיעאַל אַאַן"ר) — - : סיעאַליזירן, זשעסטיקולירן, געסטיקולירן, ז דזשעסטיקולירן : ווייע, אַנגייע : ייאַל) צדע, אַנצדע : טייטן, ז דדטן, ז אַנדזייטן, טייטלען : מאַכן (פֿאַכען, פֿאַכן, וויען, שווינגען) מיט דער האַנט : ציען (צוקן, הייבן, קוועטש, פֿירן) מיט די אַקסלען : האַקלען (נייע) מיטן קאַפּ : קוקן (בליקן, פינטלען, וויר קען) מיט די אויע — ב— : מאַכן (שטעלן) אַ צייכן, אַ סימן אַאַן"ר — - : (בשצייכענע, מאַרקית, ברשדיקן, בראַנע, (בראַנחמאַרקן, י מעטע, נומערירן, לעכערן, באַנדעראַלירן, אויפֿקלעפֿן, פֿראַנקירן.
חתמענען זיך, אַפּחתמענען זיך, אונטער־

התמענען זיך, צוחתמענען זיך, צעאָתמענען
 זיך : געבן (שטעלן) אַ חתימה : אונטערשרייבן
 זיך, צעשריבן זיך, פֿונאַנדערשרייבן זיך :
 אַרעקלייע דעם טאַק : צייכענען, אונטער-
 צייכענען, סינען נאַ-) : אַטעסטירן, זשירירן,
 אינדאָרסירן, עודאָרסן נאַ-) : שטעמפלען,
 ז סטעמפלען, ז סטעמפלירען, סטעמפן נ—ס,
 זיגלען : לייע אַ פלאַמבע, פלאַמבירן.
 אַדי : אינדיקאַטיוו, רעפרעזענטאַטיוו, טיפיש, סימבאָליש, סימפּטאָמאַטש,
 דיאַקריטיש,
 ז כאַראַקטעריש, כאַראַקטעריסטיש, עמבלע-
 מאַטיש, דעמאָנסטראַטיוו — 51 : באַקאַנט,
 באַקאַנט, באַקענט, באַרוסט : צו דערקענען
 לויט (נאָך . . . נאָך).
 פֿראַן : נ־פ) אַ סימן—אַ לאַקש אויף דער באַרד (אַ וואַראַנע אויפֿן דאַר, אַ גוי
 אין אַ דוי
 היטל, די באַבע אין מיט אַ נאָז).
 זען אייך : באַזונדערקייט 51, דערווייזונג 818, פֿאַרויסזאָע 845, זינען 347,
 אינפֿאַרמירוט — 8, וואַרענוט 481, רעקאָרד 86, קשוף 815.
 366. רעקאָרד, רעקאָרדירונג
 ס : רעקאָרדירונג, פֿאַרצייכענונג, רעגיסטרירונג אַאָן"וו: איינשרייב,
 אַריינשרייב,
 רעגיסטראַציע, רעגיסטראַטור: אימאַטריקור-
 לאַציע, קאָנסקריפּציע: אינרענטאַריואַציע,
 טאַבולאַציע : כתיבה, וויזע, יאַרקע.
 רעקאָרד, נכר, י פאַמיאַנטיק : שפור,
 סליאַד, סליד, צייכן, קענט : פראַך, חשש,
 ויצוץ, לחליחית : רעשט(ל), איבערבלייב,
 בלייב, רעליקוויע : דרוק, אַפּדרוק : פֿינגער-

צייכן, פֿינגערשפּדרוק : פֿוסצייכן, פֿוסאַפֿ־
דרוק : טראָט : בערטילאָדסיסטעם : געדענק־
טע, דענקמאַל, מאָנומענט, 6 פּאַמיאַטניק,
אַבעליסק, פּיראַמיד(ש, שטק, מצבה, זיילשטק, מעמענטאַ מאָרי : מאָנאָליט,
טריליט' דאָלמען : אוהל, מאַמאָליי — פּפֿ : געדענקטאָוול, טאַבלעט :
געדענקבוך, געדענקבלעטל : צאָאה, ז טעסטאַמענט.
דאָקומענט, (גע)שריפֿט, געשריפֿטס, רעקאָרד, אַקט, אַפֿידיוויט נ—) :
גאַית־עדות, דעפּאָזיציע, י פּאַקאַזאַניע : פּראָטאַקאָל, פּהאַטאַקאָל־בוך :
אוניווערסאַל : וויס בוך, וויסבוך, בלוי בוך, בלויבוך אַז'וו : דאָקומענט
בוך, באַרדעראָ.
טאָוול, רעקאָרד, דיסק, טראַנסקריפציע, (מוזיקספּלאַטע, י פּלאַסטינקע :
מעמאָריאַל, מעמאָראַנדום : טאָגבוך, לאַגבוך, זשורנאַל : פינקס, אַלמאַנאַך :
כראָניק, קראָניקע, אַנאַלן : געאַכטע, היסטאָריע — 38! : ייחוס־בריוו,
ייחוסשעטל, ספֿריוחסין : שלאָלתזינחסין : גענעאַלאָגיע : ספֿר הזכרונות, שלדן
בוך : אַרכיוו, מוזיי, שצקאַמער, ביבליאָטעק — 379.
רייסטער, לייסטער, רעגיסטער : אינווענטאַר, אויסשטיק : פּאַטענט־רעגיסטער,
זאָךרעגיסטער אַז'וו : נעמערעגיסטער, צענז, סקאַזקע : פּאַנעל, קאָדאַסטער,
קאַטאַסטער : מעטריקע־בוך : אינדעקס, זוכצעטל : זוכצעטל פֿע נעמען,
זוכצעטל פֿון ענסנים אַז'וו : מראהמקומות : נאָמען - וויזער : ווער אין ווער :
רשימה, פֿאַרצייכעניש, ליסטע, ז ליסט : זאַמלליסטע, שקירית־ליסטע,
צאָלליסטע, פייראַל נ—), פּאַסטליסטע, מיילינגליסט נאָק אַז'וו : צעטל,
אַשבת : סךשכל־רשימה, י סהאָדקע : פּריזליסטע, פּריזן - ליסטע,
פּריזקוראַנט : פּראָספּעקט : סינאָפּסיס, קיצור, אַמצית : פּראָגראַם : מעניו,
שפּיזצעטל : קאַטאַלאָג, קאַרטל - אינדעקס, קאַרטאַטעק, פֿייל נאָ) : טאַבעלע :
קאַרטאַגראַם.
שין, צעטל : געזינטשדן, קראַנקנשיין אַזימ : משכודצעטל, לאַמבאַרד־צעטל
אַז'וו : קאָלה, קוויט, קוויטל, ז קוויטאַנציע, רעציפּיס :
דובליקאַט, דופּליקאַט : צערטיפּיקאַט, סערטיפּיקאַט, באַשטעטיקונג, ציגענע :
אַיתר, אָכשר : אַטעסטאַט, מאַטורע, דיפּלאָם : נרבז סמיכה, סמיכות,

אִיתְרוֹרָאָה (נְשׁוּחַט) קָאָלָה : פֿאַטענט, טשאַרטער, שײַנצעטל, בלעטל,
 ליצענץ, לייסנס נ—) : וווינשין, קאַרטאַ פֿך ביטו נפּוילן) .
 ומכשירים) מעכאַנישער רעקאַרדירער, רעקאַרדיר - אַפּאַראַט, רעקאַרדיר:
 אויפֿנעמער, אָפּנעמער: רעגיסטרירשפּאַראַט.
 סעקרעטאַר, י סעקרעטער, שרייבער, סיפֿחקהל, געדענקער נאַר-) :
 פּראָטאַקאָלסעקרעטאַר, פּראָטאַקאָלשריבער, פּראָטאַקאָליסט, פּראָטאַקאָלאַנט :
 סעקרעטאַריאַט : רעקאַרדירער, רעגיסטראַטאַר, ז רעדסטראַר:
 רייסטערפֿירער, צענזוס־נעמער, צענזנעמער : שטאַר, נאַטאַריום, ז נאַטאַרעס,
 ירעיענט, נאַטאַרפּאַבליק נ—) : פּראָטאַנאַטאַר : קראַניקער, כראַניקער,
 אַנאַליסט, היסטאָריקער פ 38! : אַרכיאָר, אַרכיוויסט, י אַרכיוואַריום.
 וו : פֿאַרשרייבן, פֿאַרצייכענש, ז אויפֿצייכענען, פֿאַרנאַטיר, פֿאַרפֿיקסירן,
 (פֿאַר)פּראָטאַקאָלירן : מאַכן אַן אַקט (אַ פּראָטאַקאָל אַז'וו) : דאָקומענטירן,
 וויזיע, אינמעלד(עשן, יאָווען, י זאַיאַרען : רעקאַרדירן : אַוועקשטעלן אויפֿן
 רעקאַרד : כראַניקירן : פֿאַערייע שהאַרץ אויף ווייס : פֿאַשרייבן אַע
 ספֿחזכרונות (אין די קהאַניקעס, אין ספֿר פּראַ(חניק נ־פ)) : פֿאַרשרייבן לִן־כּר
 עולם: (פֿאַחרערסטירן זיך, אינשרייק זיך, פֿאַרשרייע זיך, (אי)מאַטריקולירן
 זיך, אינמעלד(עשן זיך, י (ושיאַווען זיך : אינשרייבן, אַרײַשרײַע,
 אַרײַנשטעלן, אַרײַנשטעלן, בוכן, אַרײַנשרייבן : אינצייכענען, אַרײַנצייכענען,
 אַרײַנטאַ, אינווענטאַרירן, אַפּשרייבן, אַפּצייכענען, אויסשרייבן, אויסצייכענען
 : איבערשלאָע, נעמען אינווענטאַר, מאַכן מדידה : טאַמלית, קאַהאַלאַדת.
 שפּר : מיט אַ ששלקע אַע ווי מיט אַ האַק : שערץ אויף ווייס אַטער קאַליט :
 (וואָס עס איז אַנגעשריבן מיט דער פּע של אויסהאַקן ווער עס קען.
 זען אַרץ : דערוועזוט 818, ציכן אב, בוך ג. ליטערער טור 1—.
 867. אָפּמעקונג

ס ן אָפּמעקונג, אָפּווישונג, אויסשטריכונג
 אַו"ר — אַדי : מעק, קלעק, מחק.
 נמכירים) מעקער, ראַדירער, (ראַדיר-)ממי : קלעקפּאַפּיר, קלעקער, קלעק,
 פֿליספּאַפּיר, פֿלייצפּאַפּיר, ז לעשפּאַפּיר, ז לעשער, לעש, נעצקע, בלאַדער נ—)
 : זעמדערל, בריר זאַמדל : שוואַם.

וו : מעקן, אויסמעקן, אָפּמעקן, פֿאַרמעקן :
 קלעקן, אָפּקלעקן, אויסקלעקן, פֿאַר קלעקן, ז לעק, ז אויסלעש, ז אָפּלעק, ז
 פֿאַר לעק : אָפּנעצן : שטרייכן, אויסשטרייכן, פֿאַרשטרייכן, פֿאַרשטריכלען :
 אָפּרייבן, אויסרדבז, פֿאַררייבן : אָפּקראַצן, אויסקראַצן : אָפּדראַפּען,
 אויסדראַפּען : אָפּקריצן, אָפּריטע : אָפּהאַק, פֿאַרווע : אָפּווק, פֿאַררק : ניט לאַע
 קע סימן (קע נכר, קע אָריד וואַליט אַו'וו) — פפב.
 אַדי ן געמעקט, עשטהאַכן, אָפּגעווישט, פֿאַר-
 ריבן אַז'וו — י.

זען אויך : צעשטערט 107.

אג. אָפּבילדונג

ס : בילדלעכקייט, ענלעכקייט, קינסטלעריש-
 קיט אַו'וו — אַדי : מאָלונג, שניצונג, ראַדירט אַז'וו — וו :
 פּערזאָניפֿיקאַציע : (אָפּ)בילדנדיקע קונסט : שיינקונסט, פֿיינקונסט :
 קונסטאַרבעט, דראַטאַרבעט, קונסטווערק, מייסטערווערק, שעדעווער :
 אַבסאָלוטע, ד כאַשע, אַרכאַיסטע אַו'ר קונסט.
 (ומאַלעריי) אַבסאָלוטע מאַלעריי, היסטאָרקע מאַלעריי, פּאַרטרעטן - מאַלעריי,
 פּאַרטרעטור : פּייזאַזש(לאַנדשאַפּט)-מאַלעריי, ממאַלעריי, פּערספּעקטיוו -
 מאַלעריי, יםמאַלעריי, בלומעדמאַלעריי, וואַנטמאַלעריי, פֿרעסקדמאַלעריי,
 אַל-פֿרעסקאָ, טאַב(חלד טור : דעקאָראַטיווע קונסט, סצענישע מאַלעריי, בינע -
 מאַלעריי, סצענאַגראַפֿיע : קלינמאַלעריי, מיניאַטור-מאַלעריי, סקיצך האַלעריי,
 שילדדמאַלעריי אַז'ר : איילמאַלעריי, אַקראַרעל-מאַלעריי, פּאַסטעלמאַלעריי,
 טעמפּעראַ-מאַלעריי, סאַזשע-מאַלעריי, שטיפּטמאַלעריי, סאַמעט-מאַלעריי,
 גלאָומאַלעריי, פּאַרצעל דמאַלעריי, גראַפֿיטאַמאַלעריי, עמאַל - מאַלעריי,
 גיפּסמאַלעריי, האַקסמאַלעריי אַז'וו : איינפֿאַרב-מאַלעריי, האַנאַכראַמיע :
 פֿילפֿאַרב-מאַלעריי, פּאָלי מראַמיע : אַלאַשרימאַ : אַלעאַגראַפֿיע,
 סטערעאָדאַפֿיע אַז'ר.

צייכענונג : אויפֿצייכעטונג, פֿאַרצייכענוט : סקיצע, עסקיו, קאַנצעפט, אָנוואַרף,
 ז אָנוואַרף, שטוואַרף, שטודיע, עטיוד, קאָמפּאָזיציע : קרייז - צייכענונג,
 פֿעדער - צייכעטונג, טוער ציכעטונג, אַקוואַרעל - צייכענונג, פּאַסטעלציכעטט

אָז"וו.

נסטילן) גבליש, ז באבילאָנש, אַשורש, אַסירש, מיצריש, עגיפטיש, גריכיש, דאָריש, אַטש, קאָרינטיש, יאָנש, ראָמאַניש, ראָמאַר נעסק, מחמדאַניש, גאָטיש : גאָטיק : לובאַק, שטיק, רענעסאַנס, באַראַק, באַטיק, ראָקאַקאָ, אַמפיר, טרעטשענטאָ, קוואַטראַטשענטאָ, טשיר קוועטשענטאָ, דירעקטאָריע, דירעקטואַר, מיטלצייט, טעדעסקאָ, טעמפּעראַ : לאַפּידאַר סטיל : סטיליזאַציע. האַשטיזם, נחמאַנטיזם, סימבאָליזם, ארשליזם, קלאַסיציזם, רעאַליזם, סוררעער לעם, נאַטוהאַליום, סופּערנאַטוראַליזם, סעצעסע, אימפרעסיאָניזם, עקספרעסיאָניזם, אימזנעם, דאָדאַיזם, אַקאַדעמיזם, רער פֿאַעליום : דילעטאַנטיזם : אייריטמיע, אייריטמיק.

נשולן) איטאַליענישע, באַלאָניער, פֿלאָרענטינער, מילאַוער, מאָדענער, פאַרמער, נעאַפּאָליטאַנער, פּאַדו(אַטער, ז פּאַדווער, רוימישע, אומברישע, ווענעציאַנער, ענגלישע, פֿראַנצייזישע, פֿלאַמישע (פֿלעמישע), רוסישע, דייטשישע, שפּאַנישע, ראַפּאַעלישע אָז"וו שול.

בילד, אָפּבילד, אָפּמעל, געמעל(עכץ), געמאַלעכץ, מענטשעלע, קיסר־מענטש, קי סערמענטש, "קאַרסינע, י מאַלעוואַניע : נ—) פיקטשור, פיקטשע : גלייכעניש, דמות, דימיון, דוגמא, שטאַלט, געשטאַלט, צורה, מראה, תמונה, צלם, אויסזע(ן), קוים, געזיכט, ז אָנגעזיכט, קלסטר־אַנים, אימאַזש : פֿיגור, שטעל, פּאַזע, פּראָפּיל, קאָנטור, סילועט : גאַנצע (פֿולע) גרייס (לענג) : לעבנסגרייס, האַלבֿלענג, דרייַפֿערטל, ברוסט, קאַבינעט, ביוסט, טאַרסאַ, קאָפּ.

מיניאַטורבילד), זשאַנערבילד, נאַטורמאָרט, לאַנדשאַפֿט, פייוואַזש, שטיללעבן, פּאַר טרעט, אויטאָפּאַרטערעט : נאַקטורן, נאַכער בילד : אַקט, ניי, ניוד : גרופּנבילד : סילועט, שאַטנבילד : קאַריקאַטור : קאַרטון נאַ—) : רעבוס : דעקאָראַציע : מאַקעט : איילבילד, לייִוונט : אַריגינאַל, קאָפּיע, רעפּליק(ע), רעפּראָדוקציע, אימיטאַציע.

וציכנקונסט) צייכ(שנעריי, י ריסאָהאַניע : צייכענונג, טראַסע, י אוואָר, י וואָרע : אָרנאַמענט, וויניעטקע — 3 !! : דעסן : אילוסטראַציע, אילומינאַציע, ראַנד־צייכענום : מאַנאַגראַם, דישראַם, דיאַראַם, ועאַראַם אָז"וו

: איכנאָגהאַפֿיע, קאַרטאַגראַפֿיע. וגהאַורקונסט) גראַרירונג, שטיכל, רער דירונג, ארסהאַמערוע, ציזעלירוט, טאַטרונג, פונקטור : שטעמפלעראַווירונג, פלאַ מרונג : קופערשטאָך, ז קופערשטיך : שטאַלראַווירונג, שטאַלשטאָך, ז שטאַלשטיך : קרידחוירומ, האַלעעראַווירוט : האלבטאָר יירונג, מעצאַטינטע, אַקוואַטינטע, ליטאַטינטע: פראַצעס־גראַרירונג : רעליעשרבעט. קסילאַפֿיע, גליפטאַגראַפֿיע, ליטאַראַפֿיע. צינקאַגראַפֿיע, דאַקטילאַגראַפֿיע, סטילאַגראַפֿיע, קאַלקאַגראַפֿיע, עלעקטראַגראַפֿיע אַז"וו : סטערעאָטיפֿיע, דאַפֿאַטיפֿיע, כראַמאַטיפֿיע : פּאָליטיפֿיע, פּאָליטיפּאַזש : פעטראַגליפֿיע, גליפֿטיק, אַנאַגליפֿטיק, ליטאַגליפֿטיק האַז"ר : עלעקטראַפונקטור. גראַוויר, פּאַטאַגראַוויר, ראַטאַגראַוויר, עלעקטראַגראַוויר, האַלצגראַוויר : טאַטו, קריצבילד : קמיע, קאַמעאַ. נשניצערעם שניצאַרבעט : האַלצשניצערײַ, העלפֿשדביידשניצערך אַז"וו : האַלצשניט, שניצונג, געניע. נמאַזאַיק) מאַזאַיק, אינטאַרסיע, אינקרוסטאַציע. (סקולפֿטור) פּלאַסטישע קונסט, מאַדעלירקונסט : אַבסאָלוטע פּלאַסטיק : סקולפֿטור, שטיינבילד, סטאַטוע, סטאַטועטקע, אָסל, געץ, געטש, גולם, עפֿיגיע : וואַקספֿיטור : טאַק, זפּופּען פּאַפּקע, מאַריאַנעטקע : מאַסקע, מאַשקאַרע : אימפרעסיע, אַפּדורק : אַפּפּאַטש : גיפּסאַפּדורק, גיפּסאַפּגוס, גיפּסאַפּפּאַטש. נשולן אע סקולפֿטור) אייגינער, אַטשע, כיאַסער, פּערגאַמענישע, סאַמיאַסער אַז"וו. נטעפּערקונסט) טעפּערײַ, מאַיאָליק : קעראַמיק, זסעראַמיק : קעראַמאַגראַפֿיע. וטעכניק) סטיל, שול, זשאַנער : טאַן, גרונטטאַן, האַלבטאַן, שאַטן־ליניע, ניואַנס, שטירוט : טעכניק : (גע)שטאַלטונג, בילדונג, פֿורעמוט, פֿאַרמירונג: פֿאַרעם : פּראַפּאַרציע : אַקאַדעמישע פּראַפּאַרציעס : בולט, רעליעף, פֿלאַכרעליעף, באַרעליעף, אַרעליעף, הויכרעליעף, מעצאַ־רעליעף: גליף, אַנאַגליף, דיאַגליף : מאַניר, מאַניער, אייגנקייט, אייגנאַרט : אויסדרוק, כאַראַקטער : פּראַיעקציע : אילוסטרירוע : רעטושירונג, רעטוש : אויסבליק,

אויסקוק, אויסזיכט, לאַנדשפֿט, פּאַנאַ-
 ראַמע, פּראָספעקט, פּערספעקטיוו, ז פּערעספעקטיר: פֿויגל-פּערספעקטיוו :
 אַטמאָספֿער, ליכט, שאַטן.
 סטודיאָ, אַטעליע, האַרשטאַט : צייכנטיש, צייכנברעט, מאָלברעט : מאָדעל ,
 מאָדעלקע: סעאַנס, זיצונג.
 נמכאָירים) צייכנבור, סקיזירבוך, סקיזירבלאָק, סקיזירהעפֿט, סקיזיר-פּאַפּיר,
 צייכןפּאַפּיר, קאַלקע : קאַנווע, ליינונט, קאַלקירליינונט, קאַלקיר : פענדזל , ז
 פינזל , מאָלפענדזל : צייכן-בלעער, רייספֿעדער, צייכנקרייז, שוואַרצבליי,
 צייכנפֿאַרב, צייכנטינט, טוש : וואַסערפֿאַרב, אַקוואַרעל , איילפֿאַרב אַז"ר —
 293 : פֿאַרבקעסטל : פּאַליטרע ן גראַויר-נאָדל , גראַרירשטיפֿט, קריצנאָדל,
 שטריכנאָדל , גראַבשטיכל , שפיץ, טאַטויר נאָדל, ראַדירשטיפֿט :
 שניצער-געצייג, מאָדעליר-געצייג : שטאַמפּ : פּלאַטע, שטאַלפּלאַטע,
 קופּער-פּלאַטע : שטיע, מירמל , מאַרמאַר, בראַנדז : טעראַקאָטע, פּאַרצעליי,
 פֿאַישס.
 צייכנשול , צייכהאַקאָדעמיע : מאָלערשול , מאָלערשקאָדעמיע,
 קונסטשקאָדעמיע : מוויי, קונסטמוזיי, קונסט - גאַלעריע, בילדער - גאַלעריע :
 בילדער-זאַמלונג, בילדערבוך, אַלבום, אַלבאָם : ינאַקאָטעק, גליפּטאָטעק :
 אויסשטעל , אויסשטעלונג : קונסט-אויסשטעלונג, בילדער - אויסשטעלונג,
 עקספּהיביציע, וויסטאַווקע : עקספּאַנאַט.
 נקינסטלערס) קינסטלער, אַרטיסט: באָהעמיען : קונסטהאַנטרערקער: מאָלער,
 ז מאָלער, מעלער, ז פיינטער נאָ-) : פּאַרטערעטך מאָלער, פּאַרטערעטיסט :
 אַנימאַליסט : לאַדשאַפֿט-מאָלער, פייזאַושסט : בינשמאָלער, סצענשמאָלער,
 דעקאָראַציע-מאָלער, דעקער ראַטאָר, דעקאָרירער, סצענאָראַף : מינער
 טוריסט, עמאַליסט : פּערספעקטירמאָלער, זשנער - מאָלער, פֿרעמקאָ - מאָלער
 אַז'וו — אויבן מערע.
 צייכענער, פּאַסטעלשייכענער, אַקרער
 רעלשייכענער האַז'וו : שריקאַטוריסט : שרטוניסט נ—) : וויניעטיסט,
 אילומינאַטאָר, אילוסטראַטאָר, קאָלאָריסט : קאָפּירער, קאָלקאָראַפּירער,
 שממאַכער, אימיטאַטאָר : מירער.

ארר(עח, דאָר : לינאַררער, פֿאַטאַררער אש"וו : מעטאַלשטעכער, עפעקטעכער, צעעליר(עח, קריצער : שטשינדער, שטיינקרשער, מחוקק, מאַבר קריצער, גליפטאָדאָפֿער : שטעמפל־מאַכער, שטעמפלחררער, חותטשטעכער, חרימהמעכער. שטעמפל־קריצער : מעדאַלי(שר : טאַטרער : שיצער : האַלצשניצער, האַלד שטעכער, האַלץ - דאָוירער : מאָשינסט : סעלפּהאַר, מאָדעליר(ער, פֿיטריסט, מסער. רעאַליסט, סורעאַליסט, נאַטוהאַליסט, אימפרעסשניסט, עקספרעסשניסט, פֿוטר ריסט, עביסט, דאָדאַיסט, ראַפּאַעליסט : אַקאַדעמיקער אַז'וו . אונן,לן.

וו : נאַרבערפּהאַצעסח אַפּבילדן, מאָלן, מעלן : אַפּמאַלן, אויסהאַלן, אויפּמאַלן, אַטאַלן אַז'וו : כאַפּן די ענלעכקייט : פּאַר טרעטיט : סקיציק, אַנאַרפֿן, צייכענש, שטריכיר, שטריכלען, שטריכן, טיפלען, ריסעווען : אילוסטריר, אילומינירן, עמאַליר, דעקאַרירן, קאַלאָרירט : קעסטלען : ניעלית, בלעכמאַלן : רעפּראָדוצירן, קאַפּירן, אַפּקלאַפּן, קאַלקירט, אימיטירן, שכמאַכן : שנית, שטית, שטענען, ניושסית, רעטושיר, מעק, האַק : האַרע, ראַדית, קרצן, שטעכן, טאַטרת : שניידן, שנשן, ביסן, צעער לית : אויסשטאַמפּן, אויסקלאַפּן, אויסהאַקן, אויסהאַמערן : שטאַלטיקן, געשטאַלטן, פּורעמע, פּאַרמירן, ז בילדן, מאָדעלירן : אויסשעק, קלעפּן, י ליעפע : אַפּדורקן, אַפּפּאַטע, אַפּמק : פּאַרירן, פֿיטרת : אויסשטעק.

אַדי : קינסטלעריש, אַרטיסטש, קלאַסש, בילדערש, ז בלדלער, פיקטורעסק, מאָלעריש, פּלאַסטיש, מאָשש, קעראַמש ש"וו : רעאַליסטש, שטוראַליסטק, עביסטק אַז'וו : אילוסטהאַערוו, אימיטאַטיוו, רעפּרדזוקטימ, דעקאַראַטיוו אַז'וו — " : קאַלירפֿול, האַרהאַנש, ווייך, צאַרט אַז'וו .

אינוו : ש פֿאַס : אע אָנים : אע פּהאַפֿיל : אין רעליעף : אע דויסן סטיל .

שפר : בפ אַ מאָלער קען אַלץ געמאַלט
369. שפּראַך

שפּראַך, רייזשפּראַך : עשריבענע (געלייענטע) שפּראַך : שרימפּראַך, עריפֿט שפּאַר, שריפֿטלעכע שפּאַר : שארצע פינטעלעך : בילדעקפּראַך — זזב :

מאָמער זשע, מוטערשפראך : לאַנדשפראך, פֿאַלק(ש)שפראך, נאַציאָנאַלע שפראך : מועסשפראך, אומששפראך, האָשעגלעכע שפראך : כללשפראך, עלטודעפראך, בעאַפראך : קינסר לערישע, וויסנשאַפֿטלעכע שפּהאַך : לעבער דיקע, טרטע שפּהאַך : שטום־יש, האָט שראך, פֿיטערשפראך, דאַקטילאַמע. יידש, ייִדשטייטש, עברשייטש, ע־ט. פּוילימטעטש, הילצערנע טיש נ־פ), תּחיתת־טיש, צאָינה־וראָיומייטש : לש אַשבּמ, טיש, לער : נקק עברש, יאָלדיש : דעטער (מערק, קאַלהאַר־ער דייטש, געבראַכן עדש, געהרגעט עדש : העברעש, עברית, ?ק עברי, שפֿת עבר, לך(שקודש, לה'ק, נ־) לאַקקודש, דאָילעטש : אַרעסשפראך, אַרמםשק, אַרמש, ז אַראַמעיש : דשדשמע, לאַדעאַ : יש כנען, עדשעכש, שדיט. ירשהאַאנסאַלש.

אָות ל'ר אָותיות, ז בוכשטאַב, שריפֿר ציכן, ציפֿער, ליטערע, לעטער נר־, —) : טרשטיקע אָותיות, מאַיוסקל : קלינהאַמ מקע אָותעת, מיטסקל : שטומער אָות, שטומער אַלף : פֿאַגעשק, פֿאַנעמיק, פֿאַנאַלאַרע . .

שהאַשטעם : קאַנסאַנשט : הילכיקע, האָשרע, אַרפֿרייסיקע, דומפע, רייביקע, ליפּיקע (לאַבשלע), ברליפּיקע (בילאַבשלע), ליפּנצעיקע (לאַבשדענטאַלע), האַרט ממענדקע (פּאַלאַטאַלע), פּאַלאַטילעירטע, וויטמענדקע (וועלאַרע), צאַנפֿלשקע (אַראַלאַרש שנסאַנשק : האַקאַלעם : האַשל, האַשפֿאַ, דיפֿטאַנג, טריפֿהאַט : אַפֿשער, אַקצענטרטער, ניאַקצענטירטער האַקאַל : ויעד : נקודה : אַתח, אַטרקתח, ו, מטרקק, חיריק, קעל, חטף־קמל, דר, חולם, מלאָפּום, מלופּם, מלופּן, מרוק, קובע, מטף, שהאַ, שהאַ נח, שהאַ נע, דח, דח אַזק : טהאַפּ, עעמי הק שה : עצו של יוד.

אַלרקית, איב, אַלפֿאַבעט : נרוסש אַלפֿאַרט, אַובוק(ש : בעשע, איביסי נ—) : אַלרניתשאַוול, אַלרקית־קלעצלעך : האַר אַלרקית, פֿיעעראַלף־קית, קויפלערשלף־נית, טרבשומער אַלרקית, פֿאַאָטיפּיע : אי דאַראַף, אידעראַם : האַנאַטאַם, ציפֿרע.

זילב, צווייטראַף, ז צוושילב, פֿילטראַף, ז פֿילזילב : טראַף־אין, טראַרשין, טראַרשרס : קלאַט : פֿאַנעם : וואַרט, אויסדרוק, האַאַבל : ווערטער, רייד : האַרצל, מש, שטאַמאַרט : אַפּשטאַם, דעריהאַצע, דעריהאַט(יח : האַרער אע, וואַראע, האַראַרס : אַפּיקס, צר שטעל : פרעפּיקס, פֿאַדערטראַף, ז פֿאַר טראַף,

פֿאַרשטעל : סופֿיקס, נאָכטהאַף, נאָכשטעל — 371 .

אויסלייג, אָרהאַראַפֿיע, ז אַרסליגעכץ, מיבונג, ז יבעכץ: פֿאַנעטישער,
היסטאָרי ער, עטימאָלאָגער אויסלייג : טראַנסקריפֿציע, טרשסליטעראַציע :
וירסא, י לייענאַרט: באַיב, ערי : קרי ולא פריב, פריב ולא קרי : מסורה,
אַיקת־אָפֿרים : טעקסטקריטיק.

פונקטור : פונקטאַציע, פונקטואַציע, איר טערשנקציע, סיסטעם אָפֿשטעל -
צייכנס : פונקטייעיכן, אָפֿשטעלשייכן, צעזור, אָפֿשטעלפונקט : פֿאַרשראַף, ז
אַבשץ : פינטל, פונקט : קאַמע, בשטראַך, בשטריכ(ל) : פינטל־קאַמע,
קאַמע־פינטל, סעמיקאַלאַן : האַפֿלפונקט, צרייפונקט, צווייפינטל, קאַלאַן :
פֿרעגצייכן, ז פֿראַאַייכן : אויסרוחשייכן, ארסגעשרעייכן : גענדפֿיסלעך,
פֿיסלעך, העקעלעך, ציטייעיכנס, לאַפקעס : פֿאַרענהאַ, האַלבע לאַטט,
ריטעלעך, (קילעכיקש קלאַמער, ז סקאַבקע : טירע, שטראַך, שטריך,
פאַסיק(ל) , ז געדשקעאַטריך, מקף, בינדשטריך, בינדשטהאַך, פֿאַרבינדער,
דעפֿיס : אַפּאַסטראַף, אייבערשטריך, איבערשטהאַך : דרייפינטל : שטערן,
שטערנדל : שטעאַיכן, דרקטערן, דריי שטערנדלעך, דרשטערעין :
קירצועייכן, שטריכער לעך : אָפֿדקשיכן : אָבעליסק : פֿילעכל. ראַאיבות, ר'ת
: סופֿיאַיבות : מטריקת : לאַגאַגראַם, כראַגאַגראַם : איניציאַלן : צירוף,
צירוף־שותיות.

דיאַלעקט, ריידענש, האַרה, ז מונדאַרט : ביידיאַלעקט, קשטדשלעקט, העשלק.
פֿרעמדווערטער, בלעין : העברעיִזם, סעמיטיום, גערמאַניום, דייטשמעריזם,
אַנגליציזם, בריטיציזם, גאַליציזם, לאַטיניזם, איטאַליציזם, רוסיציזם,
אַמעריקאַניזם אַאַ"ר : באַרבאַריזם, אַרכאַעם, אַנאַכראַניזם, דיאַלעקטיזם,
אידיאַטעם, אַרגאַטיזם, פראַרינציאַליזם, ז פראַווינציאַנאַליום : נדפֿורעמונג, ז
ניבילדונג, נעאַלאַמום : פֿאַראַגראַם, ווערטערשפּיל, ז וואַרטשפּיל,
פֿאַראַנאַמאַסיע : נייערט, נייערט לויטן פשט : עטימאָן : זוכוואַרט,
שליסלושרט, שלאַגוואַרט, ז שטיכוואַרט : שפראַדשינווענטאַר, לעקסיק,
וואַקאַבולאַר, ווערטער־אוצר, ווערטערשץ, ז וואַרטשאַץ, ווערטערושלאַד,
מערטערלאַנד.

זאַץ : פֿראַזע, אויסדרוק, סענטענץ, פֿאַראַגראַף, מימרא, אָסוק, טיראַד(ע) :

פאַראַפֿראַז , פּעריפֿראַז, אַנטיפֿראַז(ע) : שרייבמאַניר , רייזמאַניר, דיבור, שטייגער רעדן, אויסדרוק־אופֿן, ווענדונג, ז רעדנסאַרט : אידיאַם, אידיאָמאַטיק : , שפּראַכבאַנוץ, ז שפּראַכגעברויך, ז וואָרטגעברויך : ווערטערשפּקלייב : שפּראַך־באַהערשונג : פֿראַזירונג, פֿראַזעאַלאָגיע : איבערזעצונג : סטיל , נוסח, נוסח־מזויק, סיגנון, לשון : קאָרעקטער, הויכער אַז"ר סטיל : שפּראַכגעפֿיל , שפּראַכפֿאַרשטאַנד : וואָראַפֿונג, ווערטערשפֿונג שפּראַך־קענטעניש, שפּראַקוויסן, שפּראַכפֿאַרשונג, לינגוויסטיק, שפּראַך־וויסנשאַפֿט, פֿילאָלאָגיע : שפּראַך־פֿאָליטיק, לינגוואַטעכניק : וואָרטפֿאַרשוע, עטימאָלאָגיע : גראַמאַטיק — ! 37 : מאָרפֿאָלאָגיע, סעמאַסיאָלאָגיע, גלאַסאָלאָגיע, לעקסיקאָלאָגיע, אָרטאָעפּיע , פּאַלעאָלאָגיע, דיאַלעקטאָלאָגיע, פּסעוודאָלאָגיע : אַנגליסטיק, אָריענטאַליסטיק, סעמיטיסטיק, גערמאַניסטיק, סלאַריסטיק : סעמיטאָלאָגיע, עגיפּטאָלאָגיע, אַשוראָלאָגיע (אַסיראָלאָגיע) , סינאָלאָגיע אַז"ר : ייִדישיסטיק, ייִדיסטיק : ייִדישיום : העברעיִזם, העבראַיום, תּאַית־הלשֶׁת.

גלאַסאַר, סינאָנימיק, אידיאָטיקאָן, אָנאָמאַסטיקאָן, פֿראַועאַגראַם. שפּראַך - געל ערנטער, שפּראַכקענער, קעל־לשון, לינגוויסט, שפּראַכלער , עקראַכפֿאַרשער, פֿילאָלאָג : גראַמאַטיקער, קעלדיקדוק : עטימאָלאָג, לעקסיקאָלאָג, לעקסיקן גראַף, גלאַסאָלאָג, גלאַסאָגראַף אַז"ר — איינן ער־ער אויף שגיע: וואָרטשאַפֿער , וואָרטגריבלער : סטיליסט : העברעער, נעל־לשודקודש, קעלדיקדוק, חובב שפֿת עבר , חובבמק, העברעיִסט, העבראַיסט : ייִדישיסט : חובר שפֿת ייִדיש ן־פ) : סעמיטאָלאָג, עגיפּטאָלאָג אַז"ר : אָריענטאַליסט, סלאַוויסט אַז"ר : רוסאַק. וו ן לייענען זיך, מאַכן, ז לויטן : שרייבן, אויס־

לייגן : פינטלען, שטעלן דעם (יקוד (די נקודות) : שטעלן (מאַכן) אַ פינטל : פונקטירן, אונטערפונקטירן, מנקד זיין : איינרינגלען, פֿאַררינגלען, איינקלאַמערן, שטעלן איזי אַ מאמר המוסגר, פֿאַרענטעוירן : שיפֿרירן, עשיפֿרית : טראַנסליטערירן: טראַנסקריבירן : איבערזעצן : אויסדריקן אין ווערטער: גיבן אויסדרוק צו, געפֿינען ווערטער פֿאַר : מאַזירן, פֿאַראַפֿאָזירן, איבערפֿאַראַפֿאָזירן נ־פ) : עטימאָלאָגזירן, פֿילאָלאָגזירן : חובבן. אַדי :

שפראַכיק, שפראַכלעך: צוויי שפראַכיק:
פֿילשפראַכיק, פֿאַליגלאַטגיש: פֿאַנעטיש, פֿאַנעמיש, פֿאַנאַלאַגיש: גראַפֿיש:
מויליק, מונדלעך, מינדלעך: קאָוסאַנאַטיש, וואָקד ליש: אָות־באַותיק, ז
בוכשטעבלעך: טראַפֿיק, זילביק, סילאַביש: אַלפֿאַבעטיש: וואָרטיק,
ווערטערלעך, ז ווערטלעך, ליטעראַל: לעקסיקאַליש, לעקסיש: דיאַלעקטיש,
אידיאַמאַטיש, ז מונדאַרטלעך, אַרכאַיש, זעלטן, קוידריש, אויסטערליש,
אַפגעלעבט, אַלטפֿרענקש: סטיליסטיש, לינגוויסטיש, פֿעריפֿראַסטיש אַאַז"ו:
געאַלאַגיש, פֿילאַלאַגיש, עטימאָלאַגיע אען"ר — ס
אינר, פֿראַן: פֿאַ גייזשקע: גלשון פֿאַניע,
גוי רעדט ייִדיש: עברית או רוסית: לויטן אַלף־קית: נאָכן אַלף־קית נאָך:
אַלפֿאַבעטיש: וואָס דאַרפֿסטו רעדן מיִיש, מען זאָל זען, אַן דו ביסט אַ ייִד? רעד
בעסער ייִדיש, וועט מען זען, אַן דו ביסט אַ מי.
זע אויך: וויסן בונג, קאַרעספּאַנדעע 855, נאָטען, צר נאָמען 870, גראַמאַטיק
871, שטים 8, רייד 878, אופֿן ריידן און שרייבן 874, שריפֿט 377, דרוק
878.
370. נאָמען, צונאָמען
ס ן נאָמען, אַנרופֿ, י זוואַניע, באַציכענונג, טערמין: טעכנישער טערמע,
וויסנשאַפֿטלעכער טערמין אַאַז"ר: טעכניש וואָרט, פֿאַכוואָרט, פֿאַכאויסדרוק
(: שפראַך) האַמאַנים, סינאַנים, אַנטאַנים, פֿאַראַנים, פֿאַליאַנים, עפֿאַנים,
נעאַנים אַאָויו — זזב: פֿאַרנאָמען, ערער סער נאָמען, קליינער נאָמען:
פֿרענאָמען, אַעאַמען, קאַעאַמען: פֿאַטער־נאָמען, פֿאַטראַנים: מוטער־נאָמען,
מאַטראַנים: אַנטינאַם, פֿאַלינאַם: געקריסטיקטער נאָמש, טויפֿנאָמען:
פֿאַמיליע־נאָמען, דייטשער נאָמען, פֿאַמיליע, צונאָמען, י פֿראַזוויסקע, י
פֿריזרסקע: האַנדלסזאַמע, פֿירמע.
צונאָמען, צונעמעניש, שפּיצנאָמען: שפּאַטנאָמען, אָם עאי: ביינאָמען, קיטי:
טיטל, עפי טעט: צערטלעאַמען, גלעטנאָמען אַאַז"ו — זז: פֿעננאָמען,
פֿעדערשמען: פֿאַרטיי נאָמען: קינסטלער־נאָמען, טעאַטער־נאָמען:
פֿסעוודאַנים, ז פֿסיידאַנים: אַנאַנים, לינקער ש נ־): קריפֿטאַנים: אַ נאָמען פֿון
דער הפֿטורה: אַ נאָמען פֿע דער הודה: משה פֿאַרקערט, משה זוך מיד, תקנת

שבת, יקום פורקן, זמח משה : (רב) פלוני, (רב) אלמוני, פלוני קן פלוני, פלוני אלמוני, פלונית, פלונית נת פלונית : מב עד, רב קרוב, פֿעטער, פאניע, מיסטער נאָ) : מב אָץ, רב קוצע, רב אייזיק רב יעקעלעס, רונם כאָדאָק, קורטע. (חפצים) מע קטניות, מיידרי, מאַכערייקע, דזשימדזשיק, קאַקעמייקע, אַכצן און דרייצן.

טערמינאַלאָגיע, נאָמענקלאַטור : נאָמער פֿאַרצייכענש, ואָמען־ווייזער, נאָמען־רייסטער, נאָמעדרעגיסטער, זוכצעטל פֿון נעמען : טעי לעפֿאָדבוך, אַדרעסן־בוך, דירעקטאָרי נאָם — 366.

נבון, שריפֿט) טיטל, קאָפּ, קעפל, אויפֿשריפֿט : איבערטיטל, איבערקעפל, בך טיטל, ז ועבנטיטל, אונטערטיטל, אונטערקעפל : טיטלשורה, קאָפּחורה. נאָמענביט, נעמענביט, ז נאָמעדענדערוט, קינוסם.

וו : געבן אַ נאָמען, באַנאָמענען, קריינען מיט אַ נאָמען : קריסטליקן, טויפֿן : רופֿן, אָט רופֿן : באַטיטלע, באַצייכענען : באַקעפלע (צייטוש : פורש בשמו זיין : רופֿן זיך, אַנרופֿן זיך, היק : אָננעמש אַ נאָמע : משנה אָם זע : צוגעבן אַ נאָמע.

אָדי ן נאָמיואַל, נאָמינעל, נאָמענדלעך, ז נאָ־מענטלער, גענאָנט נר־), טיטולירט, טיטר לאַר : אָנאָמענדיק, נאָמענלאַז, אַנאָנימע : סינאָנימיש, האָמאָנימיש, פֿאַטראָנימיש אַז'וו — ס.

אינר, פֿראַן : אינקאָעיטאַ : פֿערדאַ : קראַ־ זי : יתרוס נעמען : יתרו מיט די זיבן נעמען : אַזוי גערופֿענער, א'ג : ז זאָגענאָנטער : המכונה : באַקאַנט אווטעט נאָמען : ווי רופֿט מען אים : ווי רופֿט מען עס : האָס מען רופֿט : ווי היסט דאָס : ווי היסט מען עס : מה שך : מה שכם. שפר ן איטלעכס קינד מוו (דאָך) האָבן אַ נאָמען : משנה אָם משנה מזל .

371. גראַמאַטיק

ם : גראַמאַטיק, דיקדוק, שפראַכלערע : קיר־פיטשניקאַר נאָלטמאָדישע גראַמאַטיק) : פֿאַרמאָליסטישע, פֿונקציאָנעלע, וויסנשפֿטלעכע, היסטאָרשע גראַמאַטיק : מל־דאָמאַטיק.

וואָרט : האָרפֿעם : באַטייט : פֿאַרמאָלער, אָוכיקער, מהותיקער, מאַטעריעלער

אאז"ר באַטייט : באַטייטיק וואָרט, אָשוט (איינפֿאַך) האָרט , פֿאַרעמראָרט :
ווערטער - פֿורעמונג, ז האָרטבילדוט : ווערטערבייט : סעמאַנטיק.
קלאַט, פֿאַנעם : איבערקלאַט, ז אומלויט , מעטאַפֿאַניע : אַסימילאַציע :
פֿאַנעטיק, פֿאַנעמיק, פֿאַנאַלאָגיע, אַקצענט אאז"ר פ ! זי : סיסטעם מיפֿטצייכנס ,
גראַפֿיק . .

פֿאַרעם, סימן : פֿאַרמאַלער סימן : מלסימן : בייטנג, אינעווייניקסטע ביטע,
בייגפֿאַל , דעקלינאַציע, קאָניושציע, סמיכות, מיטשטי מונג, קאָאָרדעאַציע.
סובסטאַנטיוו, זאָוואָרט, הויפטוואָרט, קם עצם : פשוטער , איינפֿאַכער ,
וואַרצלדיקער, איעטלעכער , דערערבאַטיווער סובסטאַנטיוו :
סובסטאַנטיווירונג : צונויפֿהעפֿט, צוטיפֿגעזעצטער סובסטאַנטיוו, צונויפֿזאָן,
קאָמפֿאַזיט: איבערגעהיפערטער צונויפֿהעפֿט : באַשטימטיל , הויפטטייל :
פראָנאַמען ל"ר פהאַנאַמענס, פראָנעמען : פראָנאַם ל"ר פראָנאַמען : פֿירוואָרט,
אַנשטאַטראָרט, קמקוםוואָרט, פֿאַרטערטראָרט : האָכאָמען, שטאַפֿנאַמען,
אַבסטראַקטער נאָמען, כלל־נאָמען, צאָלנאַמען , מאָסנאַמען : זאַמל־נאָמען,
קיבוץנאָמען, קאַלעקטירנאַמען : פֿאַרצויגענער נאָמען, צערטלעאַמען,
גלעטנאַמען : פֿאַרקלענער־נאָמען, פֿאַרקלענער־וואָרט, דעמינוטיר, דימיטטיר :
פֿאַראַכטנאַמען, נִיטול־וואָמען : מע, גראַמאַטישער געשלעכט : מענלעכער מין,
ערשטער מע, מע נכר : ווייבלעכער מע, צווייטער מע, מע נקבה : נייטראַלער
מע, דריטער מין, זאַכלעכער מע, מין סאָם : מידפֿאַרעם : איינצאַל , לשת סחיד,
סיעולאַר : מערצאַל , פֿילצאַל , לשון רבים, פלוראַל : צווייצאַל , לשון זוגי,
דואַל : אַרטיקל : באַשטימטער (באַשטימיקער) אַרטיקל , אומבאַשטימטער
(אומבאַשטימיקער) אַרטיקל : נאָמינאַטיוו, אַקוזאַטיוו, דאַטיוו, פאַסעסיוו,
געניטיוו, גענעטיוו :

ערשטער , צווייטער, דריטער , פֿערטער (בייםפֿאַל : ווענדונג, וואָקאַטיר :
אינסטרומענטאַל : טוער־נאָמען.

אַדיעקטיוו, ביוואָרט, איעשפֿט־האָרט, שם תואר : פשוטער (איינפֿאַכער) ,
אייער לעכער , ניאיעטלעכער אַדיעקטיוו : אַדיעקטיווירונג : האַרצלדיקער ,
אַפגעשעכטער, פֿאַרצויגענער אַדיעקטיוו : שטאַפלוט : שטאַפל , פֿאַרגלייכגראַד :
פֿאַרגלייכיקער אַדיעקטיוו : צווייטער שטאַפל , קאָמפֿאַראַטיוו : דריטער

שטאַפל , איבערשטייגיקער אַדיעקטיוו , סופערלאַטיוו : צונויפֿהעפֿטיקער ,
צוטיפֿגעהאַפֿטענער , צוטיפֿגעזעצטער , ווידערשאַנדיקער , בייגעוודיקער ,
דעקלינירלעכער , ניט־בייגער דיקער , ניט־דעקלינירלעכער אַדיעקטיוו .
אָדווערב , אומשטשדהאַרט .

ערב , טוראַרט , צייטוואָרט : איעטלעכער , האַרצלדיקער , שטאַרקער , שוואַכער ,
פּעריפֿראַסטישער , אומרעגולערער , אומרעגלמעסיקער ווערב : ווערבאַליזירט
: נולפֿאַרעם , אינפֿיניטיוו : פּאַרטיציפּ , מיטלוואָרט : גערונדיום : ערשטער ,
צווייטער פּאַרטיציפּ : פּאַרטיציפּ פֿון דער איצטיקער , פֿת דער פֿאַרשנגענער
ציט : ציט : ציטפֿאַרעם : איצטיקע ציט , איצטיקייט , הווה , ז קעעראַרט :
פֿאַרשנגענע ציט , עבר , פֿאַרשטענקייט , פֿאַר גאַנגענהייט : פּערפֿעקטיווע
(לאַעאַניקע) פֿאַר גאַנגענקייט : קומעדיקע ציט , קומעדיקייט , עתיד , צוקונפֿט
: פּערפֿעקטירע (צוויטע) צוקונפֿט : מאָדוס , שטייגער : דירעקטער
(פֿאַקטישער) שטייגער : געמשטער שטייגער , באַפֿעל - שטייגער , תנאי -
שטייגער , באַדער שטייגער , פֿאַרלאַנדעטייגער , השאַרהשטייגער ,
באָדויערשטייגער , אימפּעראַטיוו , אָפּטאַטיוו , קאָנדיציאָנאַל , קאָניונקטיוו ,
סוביונקטיוו : פּערזאָן - פֿאַרעם , פּערזאָנוואָרט : אַקטיווע , פּאַסיווע פֿאַרעם :
פּמו־פּאַסירער ווערב : אַפֿיקס , פּרעפֿיקס , פֿאַרשטעל , צוגאַב , ווערבאַלער
צוגאַב : סופֿיקס : ווערביד .

אעהאַרשנט : פֿאַרהאַרט , פּרעפֿאָזשיע : פּאַרטיקל : בינדהאַרט , בינדוע ,
קאָנינקציע : העפֿטהאַרט , קאָפּולע : באַהלפֿיק וואָרט , העלפֿהאַרט .
סינטאַקס , שצלערע : ווערטדסדר , ריידעלידערוט , סינטאַמע , פֿרשעגליד :
באַהעפֿט , ווערטער־באַהעפֿט , עלעמענטאַרער באַהעפֿט : איינווערטערדיקער ,
צווייווערטער דיקער באַהעפֿט : בייבאַהעפֿט : אָפּענער , געשלאַסענער באַהעפֿט
: שץ : הויפטזאַץ , צוושש : זעלבשטענדיקער , ניט - זעלבשטענדיקער זאַץ :
ביאַץ , ז נעבנזאַץ , מאמר המוסד , באַמערקשץ , אַרייטערוקטער האַץ :
זאַץ־ (שצץ) פֿאַרבינדטג : אָביעקט , סוביעקט , פּרעדיקאַט , אַטריבוט .
אַהאַטיקער , קעל־דיקדוק : יש־רער שטיקער , פֿאַאַלאַג , פֿאַנעמיקער , סטרוקטור
האַליסט .

וו : אַשלזת , פֿאַרגלייכן , פֿורעמע , פֿאַר־

מִיָּק, הָאָפֶן, ז בִּילֶע, פֿאַרמאַלעירן, צר רִפֿהעפֿֿק, ז צמִיפֿזעצן, באַהעפֿֿק, שאָרדי
מת, אַסימיליר, סובסטאַנטימת, אַדיעקטי מת, ערבאַלעית, בייע, דעקלעית, האָר
זמת.

אַדי : געמאַטש, דאַהאַטיקאַלש, סינטאַך
ח, סינטאַקטש, פֿאַנעטש, פֿאַנעמֶש, פֿאַשלאַח, דאַפֿש, סעמאַנטש, פֿאַרמעל ,
רעגלמעסיק, אומרעמלער, אומרענלמעסיק, שטימיק, אוממשטימיק,
דעקלינירלעך, אומדעקלינירלעך, מישטימיק, קאַאַרדינירט, מענלעך, ווייבלעך,
ניטעל , שכלער, סובסטאַנטיח, אַדיעקטיח, אַדווערבש, אַדערבשל, ווערבאַל,
פאַסיוו, אַקטיוו, סור עקטיוו, אַטריבוטיוו אש'וו פֿ.
372. שטים

מ ן שטים, שטימע, קול : מוויאַלשע שטים
אַרמעלאַציע, האָשלעאַציע, האָקאַליטעט : האָקאַל , אַרטיקולירטער קלאַ,
אויסרוף, אויסעשרי : רידעוודיקייט, רידפֿעיקיט, בוחזדיבור : רייד,
באַריידערדיקייט — נז : ברכרידערי, ווענטרילאַקוויזם : אויסשפראַך,
אַקצענט, דיבור, דיקציע, האָרה, אַיתורהדיבור, אַלקתזלק, עקספרעסיע :
רינער, ששרקער, ברייטער, אויסלענדשער, פֿרעמדער, עדער, רוסשער אַאַז'ר
אַקצענט : האָרה (שפֿרדית).

טראַפּ, דרוק, קוועטש : אַקצענט : לאַחער אַקצענט : אַקצענטואַציע,
אַקצענטירוט, איבעראַקצענטירונג : עמפֿאַז(ש, אונטערשטרייכע,
אַרויסהייבונג : טאַן, עינה, ויע, באַטאַטט, אינטאַנאַציע, מאַדולאַציע.
קלאַעען־סיסטעם, פֿאַנעטיק, פֿאַנעטי שציע, פֿאַנעטעירוט, פֿאַנאַלאַגיע :
אַרטאַעפֿיע.

וו ן ריידן, רעע : אַרטיקולירן, סילאַבעירן, האָקאַלעירן, פֿאַנעטעירן, אויסרופֿן,
אויס'ען, אויסריידן, אויסזאַע, ז ארסשרעכן : אַרויסריידן, אַרויסזאַע, ז
אַרסשפרעכן אַאַז'וו : אַקצענטירן, באַטאַנען, דריקן, קוועטש, באַטראַפֿן,
שטעלן דעם טהאַפּ.

373. רייד

ס ן ריידענש, זאַגענק אַאַז'וו: רידערי, זאַגערי אַאַז'וו: גערייד, געפלוידער,
געפלאַפל אַאַז'וו — יי : רייד, שפראַך, לען, מרפא לק, דיבור, דברטת :

מינדלעכער פֿאַרקער, מינדלעכע קאָמוניקאַציע: נ־) מויל־מלאָכה, פיסך
מלאָכה: רידקונסט, רעטאָריק, דיאַלעקטיק, עלאַעציע, האַמילעטיק.
באַרידערדיקייט, באַרעדערדיקייט, עלאַקוועע: מענהלש, נת מאָס רייד,
(שאַרהדבריא נא): האַלימאַטיע: פלעאַוואָזם, טאַר טאַלאַמע.
זאָג, רעדע, אַדרעס, וואָרט, י מאָווע, ספיטש נאַ): סיום־רעדע,
אויסלאַדרעדע, שלוסרעדע, שלוסוואָרט: פֿירטראַג, פֿאַרטראַג, ז פֿאַרטראַג,
רעפֿעראַט, לעקציע, לעקטשור נ—): שיעור, דרש, דרשה, הדרן, פריידיק, ז
פרעדיגט: הינטערדאָוירן־דרשה: מוסר: מגידות: דברי־אָל, מילי־דעלמא,
אַיחת־חולין (אַל תלמידי־חקמים).
ווענדונג, רוף, אַפעל, אַפיל נאַ): אויסרוף, צורוף, צווישנרוף.
שמועס, אויסשמועס, דורכשמועס, אונטערהאַלטונג, ז געשפרעך, איבעררייד,
טענה (זמענה): י שווענדע: גאָסדשמועס, פאַליער שמועס נאַי) אַאָ"וו.
אוידיענץ, אינטערוויו, קאָנפֿערענץ: טער דטעט, אויאויף־אירשמועס.
רעציטאַציע, דעקלאַמאַציע: מאָנאָלאָג, אַליידגעשפרעך: דיאַלאָג, דוּאַלאָג, ז
צוויי געשפרעך: טריאַלאָג, ז דרייגעשפרעך.
דיאַלעקטיקער, רעטאָריקער: ריידער, רעדער, ז שפרעכער, דברן, קעל־דברן:
פֿיר טרעגער, פֿאַרטרגער, רעפֿערענט, לעקטאָר, לעקטשורער נאַ)— י־נ:
רעדנער: פֿאַלקסרעדנער, לויברעדער אַאָ"ר: אַראַטאָר, טריבון, מליץ,
ספיקער נאַ): פריידיקער, פרעדיגער, קעל־דרשן, דרשן, נעל־דרשער,
יאַלאָווער קעל־דרשער, מטיף, מטיף־לאומי, מגיד, פיעכאָטנער מגיד: זאָגער,
זאָגערין, זאָגערקע, פֿירזאָגערין, פֿירזאָגערקע.
באַריידעוודיקער, באַרעדעוודיקער: גרויס מויל: אַ מויל (רי) אַ בריטאַן: אַ
פיסקל ווי אַ אָורזויסקל: לאַנגע צונג: פוסטע קלי: גראַמאַפֿאָן, בריטאַן,
בראַמאַן, קלעם, נלעמס אייזל: פלוידערזאָק, באַלטון, באַלבעטון, בויטון,
מישער, באַלעמוט: פלוידערער, פלוישער, טשאַקער אַאָ"וו — וו: קאַלד
קאָטקע, קאַלעקאַטניצע, לעפּטשיכע, באַרער באַליכע, קלאַפּאַטערכע,
קלאַפּאַט'רעכע, מאַטלערקע, מוילמאַכערע, יענטע, יער
טאקע, יענטע־דוואַשע, וויכנדהאַשע, חנהפעסל, אָרה די זאָגערין: אַ קוואַקלע
ווי די מומע צראַקלע: מאַרקיי־דענע, מאַרקזיצערקע, מאַרקצויג, סעדעכע,

באָבעסניצע, פשעקופקע — 48 .

שמועסער, מיטשמועסער, שמועסלער : רעזאָניר, רעזאָניאַר, רעזאָניער :
מאַטלער, קיפלער, קיבעצער : אומר דבר בשם אומרו. לייענער, דעקלאַמאַטאָר
: רעציטאַטאָר, נ־פ) רעציטאַמאָר, רעצימאַטאָר : אימפּראָר שטאַר,
מאַנאַלאָגיסט, דיאַלאָגיסט — 383 .

וו : ריידן, רעדן, זאָע, מאַכן, ז שפרעכן, לאמות, לשונע, דברן, דיבורן, —
מאָווען : בעטשען, באַסעווען, סיפען, שיפען, לאַבערן נקי) : ברעכן די
שטילקייט : עפֿענען דאָס מויל (די ליפן) : אַנרופֿן זיך, אַפרופֿן זיך : ברענגע
פֿאַת מויל : ברענגען איבער (פֿאַר, אויף) די ליפן : קומען צום וואָרט (צום
אַסוק) : געבן ארסדרוק צו : קומען (ברענגען) צום אויסדרוק : פֿירברענגען,
לאָזן הערן, דאַכטן, בער רית : אַרויסטרעטן, אַרויסזאָע זיך, אויסדריקן זיך, ז
אַיסערן זיך : רעדן צו זיך אַלק : טראַכטן הויך (אויף אַ קול) : אויפֿהייבן די
שטימ(ע) : אַרויסגיין מיט(ף לש : עפֿענען דאָס (דעם) מענה־לשון : געבן
(דערלאַנגען) לשון (פאַרע, דוך) : אַוועקגעבן אַ פיזמון : אַוועקלייגן אַ
מענה־לשון : אַרויסכאַפֿן זיך מיט אַ וואָרט : אויסריידן זיך : אַרייַנשטעלן
(אַרער האַרפֿן, דורכוואַרפֿן) אַ וואָרט : אויפֿכאַפֿן (אונטערקאַפֿן) אַ וואָרט (די
רייד) : אַרייַנזאָע : אַרייַנמיש זיך מיט אַ וואָרט : פֿירזאָע, פֿאַר זאָע,
אונטערזאָגן, סופֿלית : אַפּריידן, אַפּאָגן אַאָזיר : דערוואָע, דערריידן אש"ר.
זאָע אַ דרשה, האַלטן אַ דרש (אַ לעקציע אַאָזיוו) — " : קומען מיט אַ פֿולן בויך
: אַעקלייגן אַ דרשה : האָבן דאָס וואָרט, האָבן—דעם פֿלאַר נאָ-) : דרשענען,
פרעלן, פריידיקן, פרעדיקן, לעקטשורן נאָ-) : געבן דאָס האַרט, נאָ-) געבן דעם
פֿלאַר, געבן אַ ע.

זע באַריידערדיק : ריידן אַ סך : האָבן נע מאָס רייד : האָבן אַ מויל ווי אַ
כאַליערע, ווי אַ סטאָדאַלע, ווי אַ טויער : אייטעמען פֿלוי דער־עסער :
פֿלויזערן, פֿלוק, פֿלאַש, פֿלאַפלען, באַלטייען, באַלאַקע, קאַלשקען, וושקען,
באַלאַבעטשען, באַלאַבאַטשען, בעלעמעקען, לעפּעטשען, פֿיסקעווען, באַטשקע,
פֿליעטשען, באַלבען, ברייען, קושטשען, טשדען, דורען, מאַטלע, קיפלען, ער
ווענד(ז)ען, יענטערש : האַקן, קנאַקן, בראַקן, שטן : באַרען, דולן, טומלען,
טאַקען, טורקען, מאַראַטשען, קאַלאַטשען, קאַלויטשען, קטלען, באַלאַמוטע,

באלאמוטשען, קלעפען, באלאהורע, באהאמאליען, ברעדיען, בך קען :
 קושקען, גאגאטשען, געעען, סאקאטשען, קודאכטשען, קוואקטשען, שנערן,
 גאדער : גראגערן, קאלעקאטשען, קאלעקאטקערען, קאלעקאצקענען : פויקן.
 קאלויטשען (לעפעטשע אאז"ו) מיט דער צש : קלאפן מיטן מויל : מאזאליען די
 צונג, שליפן דאס ציטל, לופטערן די שפראך, בייר לען די וופבער(קשע קליען
 : דולן (דרייען, דורען, האקן אאז"ו) א קאפ (א מוח, א היטל, א ספאדיק, א
 קאפטור, א דאשיק, א יארמלקע, א שלייער, א מיטקע, א טשיניק, א לאדן, א
 פיעקעליק, א קריזש) : האקן (קלאפן אאז"ו) אע קאפ (אין מוח) : אנריידן
 גאנזשוושען) פולע אויעת : אנריידן (אנדורען, אנטשקויען, אנפלאפלען,
 אנהאקן, אנטורקען אאז"ו) א (פולף קאפ : פארקלאפן) פארהאקן,
 פארמאראטשען, פארדרייען, פארדולן, פארטומלען אאז"ר) דעם קאפ (דעם
 מוח, די יארן, די טעג מיט די יאר) : דילצן אין די אויערן, לעכערן די אויער,
 מאכן א וואסער אע אויער : הייבן (עגבער, לעכער אאז"ר) דעם מוח (דעם
 קאפ) : מאכן א לאך אין קאפ, מאכן טראגער דיק (מעוארת) : פארריידן צום
 טויט.

ארעקריידן : צערעדן זיך, צערעדער זיך נ"פ, צעלאמת זיך, צעשכמערן זיך,
 צע-

טענהן זיך, צעדרשענען זיך, צעלאזן זיך, צעפלוידערן זיך אאז"ר : אנריידן זיך,
 אנשמועסן זיך אאז"ו : רעדן געדיכט.
 נפארגלייכונגעז שיטן ווי פון ארבל, ווי פֿע א (לעכערדיקף זאק : פלאפלען ווי
 א וואסערל, ווי א זייגער : רעדן ווי פאר צען, ווי פארן טויט, ווי די ווייבער
 וועע צימעס, ווי ווייבער וועע אייעעמאכטס, ווי ווייבער וועע א טייגעכץ :
 צערעדן זיך ווי צוויי יענטעס : האקן ווי אע א פויק, ווי אין א צימבל, ווי אע
 קרויט (ארח : קלאפן ווי א באראבאן, ווי מיט א האמער איבערן קאפ : קראקען
 ווי א קאטשקע, ווי א פראש, ווי א זשבע, ווי א הת ביים לייע אן איי, ווי א רבל
 וואס זוכט א ראטת, ווי אין ווייבערש קיתאדדע : קאלעקאטשען (געעען,
 גאגאטשען) ווי א שנדן : קהאקטשען (סאקאטשען, קודאכטשען) ווי א הע :
 אנריידן זיך ווי א פויק, ווי א צימבל, ווי נאך צען יאר תפיסה.
 אדרעסיר, רעדן צו, ווענדן זיך צו, אפעלית צו : רופן, צורופן, נאכרופן,

איבעררופן זיך : צושרייען : פיסטערען : מאַמען, מאַמקען, מאַקען.
טענהן, שמועסן : נקי) טירען, טערען : רעאַניט : מאַכן (פֿאַרפֿירן) אַ שמועס (אַ
טענה, ז אַ געשפרעך אַז"ר) — " : אויסשמועסן זיך, אויסטענהן זיך :
אונטערהאַלטן זיך : פּאָליטי קיט, פּאָליטיזיט : קאַנפֿערירן מיט : האַלע אַ
קאַנפֿערענץ מיט : איבערריידן, איבערשמועסן : אַרומריידן, אַרומשמועסן : ז
בך שפרעכן : דורכריידן זיך, דורכשמועסן זיך : האָבן אַ מדובר : אויפֿריידן
זיך, צונויפֿריידן זיך : אינטענהן (טאָלקעווען, קנעלן) מיט : אַרדנרידן
(אַרדנטאָלקערען, אַרִינטענהן) אין : נעמען אַע אַ ייט : האַלטן (אַננעמען) גע- לח
(ביים קנעפל) : עפֿענען (אויסמסן) דאָס האַע פֿאַר : פֿאַרציילן, דערציילן :
אַנדערציילן, אויסדערציילן : איבערדערציילן : זאָע אַ זאָך בשם אומרו.
אַנעסן זיך מיט : צעזעצט ווער רעדנדיק : בלייבן אָן אַ לוט (אָן לונגען, אָן אַ
של) : אויר שפֿיע די לוט (די של) : פֿאַרריידן זיך, פֿאַר שמועסן זיך, פֿאַרסענהן
זיך, פֿאַרפֿלוידער ויך אַז"ר : אַריינשמועסן : אַפֿשמועסן, אַפֿטענהן.
ליענע, ז לעע, זאָע, מאַנאַלאָדט, פֿיר טראָע, פֿאַרטראָע, דעקלאַמירן, רעציטיר,
אימפּהאַזיט : של עמויע, שלעמיידשע : אַרעקואָע, אַפֿשע, אַפּקלאַפּן.
נפֿאַרגליכעווען) שע ווי אַ מעמור, ור אַ וואַסער, ווי דעם טיטערחומש, ווי פֿע אַ
בוך, ר פֿע אַ סידור, ור אַערי : זופן (מאָלן) ר אַ מיל : האַע אַע אַיע אַטעם ווי די
שרת בני אָמן. אַדי : מויליק, מינדלעך, מונדלעך : באַריי
דערדיקן, פּיסקאַטע : רעדנערש, אָר טאַרע, מגידש אַאָזיר — " .
אינר, פֿראַן : געל-אָה : אַפּאַרט : אַע אַ
זייט : שייך צו רייידן : זיך צי זאָע : ר שייך : קוים צו פֿאַרשטיין נ-פ) : מה אומר
ומה אדבר : מה! אומר ומה נדבר : אין אומר ואע דקרים : אַ פּלל : הפּלל : י
אַלזאָ : בקיצור : אַ קיצור : הקיצור : קיצור הדבר : בקיצור הדבר : קיצור
המעשה : אַע קורצן : קורץ גערעדט : קורץ דערפֿת : קורץ פֿון דער שך : קורץ
אַת עט : קוע אַת לאַט ו-פ) : קורץ אַת שרף : מיט אין וואָרט : דער שפּץ אין :
דער אַמצית (דערפֿאָ אַע : אַזוי לאַט אַזוי ברייט : אַזוי קוע אַת אַזוי ברייט :
האָס טויג אייך גרר- : שס זאָל איך אייך דאָ לשג ברייען : עס אַע האָר ניט קע
מִן המעטר : שלשה דאָרים — צוויי ווערטער : איך בעט אייך איבער אייערע
רייד : איך שלאָג אייך איבער אייערע רייד — איר זאָלט האָבן נחת אַת פֿרייד :

איך פֿאַל אייך אַרע אין די רייזמיר אָלן האָבן נחת את פֿרייד : איך שלאָג אייך
איבער די רייז—איר האָלט פֿאַרגעסן אין (אויף) איבערע לייז : וווּ האָלט מען
אע די יוצרות? : וואָס פֿאַר אַ קדרה גייט היינט? : נחזור לענינט : ר
אש האָב עקויפֿט, ד פֿאַרקרף איך : רער לאַש רעפֿעהאַ.
של ער מיר מוחל זע : משע רייז שלן אים ניט צו שווער זע : זיינע שיעק שלן
מיט שלד פֿאַרהאַטע זק : ניט אויסערעדט זאָל עס זע : ניט פֿאַר שט ארסערעדט
של זח : עס של קעע נאָכט ניט געדאַכט דעת : ניט אַקעע נאָכט דערמאָנענדיק :
שט של מייך גייט שטראָפֿן פֿאַר די רייז : מע של גייט דנדיש מיט די רר.
אַ הע מיט אַ ע—די מער הייבט דך ש : אַ שיינע ממ, שר אַ קורצע : אַ ביסל ר
רעדט את אַ סך געמיינט : אַ קע מיט אַ מת. די מ אין אויס : אַ פֿלעקעלע
(פֿלעקל, קלעצל) אַרע, אַ פֿלעקעלע (פֿלעקל, קלעצל) אַררס, די ממ אע ארס :
אַ פֿלעקעלע (פֿלעקל, קלעצל) אַרויס, אַ פֿלעקעלע (פֿלעקל, קלעצל) אַרע, די
מאַר אע פֿע : זיי אע מט את אונדן נאָך בעסער, זי עק האָניק מיט אַ פֿאַלאָניק
את מיר אויפֿן שפֿץ מעסער (זיי עק דעם קוגל ק מיר לעקן ס'מעסער) : ויפֿתח
(ה') אַת קי האָק : ער רעדט האָס ער ווייס : עס קלייטט אַש אין די ארער.
נארסרופֿח היי ! : אַי ! : נ—) סעי ! : לייז ! : יצו קעלשיי—) ראָ ! : מדמדמש !
: האָק ! : קש ! : אַקש ! : אַיוקש ! : טדפֿטמפ ! : ציפֿציפ ! : שקע ! : פדק !
: (שפמק קאַטאַ ! —193.
שפר : מצר קע ממר נפֿש : מוצא שפֿאַיך אַשמור : חקמים הוהרו בדבריהם :
אַדוני שאָתי אַפֿתח : ווערטער של מע האָע, ניט ציילן : דאָס האָרט אינעם מויל
אע אַ האָר—פֿונעם מויל אע עס אַ נאָר : איידער האָס האָרט קומט אַרויס פֿע
דע מויל ביסט דו דער נעלהאַית, דערנאָך אע ער דער נעלזאַית : אַ וואָרט אע
ר אַ פֿייל—ביידע האָק רויסע אייל : האָרת מאַיים ביד האָק : דמש לב אַחת
למנך : די שנצע וועלט שטייט אופֿן שפֿץ צוט : די צוע אע דעם מענאס ער
טער מנא : די צוט פֿאַרפֿירט דעם מענטע צום גליק ק צום אומגליק : די צוע
פֿירט אַ האָל דעם מענטע צו דער תליה : די צוע אין אוי בינער—ק זי צעברעכט
ביינער : די צונג האָט אַ שירל : ניט אַלץ האָס מש וויס מעג מע האָע : ש מע אע
פֿריי מיט דער צונג קריגט מע אַ מתנתעד : אַ האָרט אע ערגער ווי אַ פֿאַטש : אַ
פֿאַטש (אַ קלאַפ) פֿאַרגייט, אַ האָרט בשייט : אַ פֿאַטש פֿאַרהיילט זיך, אַ האָרט

געדענקט זיך : אַ שטאָך מאַכט אַ לאָך : די אויערן מוע הערן וואָס דאָס מויל רעדט : אַם אַרור לך הדבר כבוקר—אַמרהו : האָס דו זעסט נישט מיט דינע אויע פֿאַרזיכער נישט מיטן מויל : עס איז אַ חילוק צו מען ווייס(ש) האָס מען רעדט, צו מען רעדט האָס מען ווייס(ש) : דאָרים הלצאים מן הלב נכנסים אַל הלב : (אַל) האומר דבר בקם אומרו מבש גאולה לעולם.

דער שסטער רעדט פֿון דער קאָפּעטע, דער בעקער פֿע דער לאָפּעטע : וואָס מען רעדט ביי טאָג אַלומט זיך ביי נאַכט : פֿת האָס מע רעדט קומט מען אַלץ אַרויס (אַרויף) אַרפֿן טויט : נישט אַלץ וואָס מען שגט מיטן מויל מיינט מען מיק האַרצן : האָניק אויף דער צוע, של אַרף דער לונג : ריידעלע שק ריידעלע, אַבידאָברעמיינעלע : קבעה דאָרים במלם נ־פ) : דאָרים בעלים פוסטע קלים : העטעך און פעטעך צאָלן (געבן) נישט קק אַכס : מרבה דאָרים מרבה שטות, האָס מנציקער מען רעדט אַלע געדנטער אין : אַו מע רעדט אַ סך רעדט מע פֿת זיך : פֿע פֿיל ריידן קומט אַררס לייזן : ברום דאָרים מא נחזל קשע : געקייטע איז נישט געשמאַק : איבער דעם האָט האָט געגעבן דעם מענע צוויי אויערן, ער של מער הערן את ווייניקער רעדן.

שרה קבים זיחה נרדו לעולם, אַשעה (טלו ד־) : ווייבער האָבן נח מאָס רייד : די ערלעכסטע מאָס היינטיקע צייטן אין די ניין מאָס רייד : „הבצעקתה" מאַכט רער : פֿיף עדענעס דען אין שדן : בשעתן שווימען מוּוּ מש שרייע, דערפֿאַר זיינען ווייבער אָסור פֿע שווימען : בשעתן שלן די בערד קען מען ויט רעדן, דערפֿאַר וואַקסט נישט קע באַרד בך די ווייבער : דער ערגסטער חודש פֿאַר די ווך בער אע פֿעברואַר : ווייבער רעדן אַלע אין איינעם — זי ווייסן פֿריער, אַן מ'אין נישטאָ האָס צו הערן.

אַלע גלידער ווילן רעדן את די צוט אַלע שטעלט זיך (מען) אַרויס : די צוט אע ווי אַ לעדערנער דשל : די צונג אין נישט אָנגעבונדן אע אַ שטריקל : די צונג אין נישט אין (לות : די צונג איז ש אַכבעראַש—זי שפּריטט פֿאַרן שכל : אויף אַ מויל אין קין שלאָס נישטאָ : ריידן קאָסט קע געלט נישט : ריידן איז וואָלוול : פֿע זאָע ווערט מען נישט טראָע (טראָגעדיק) : פֿת האָע טוט מען נישט טראָע : פֿון זאָע פֿאַרגייט מען נישט אע טראָע : פֿון אַ האָרט ווערט נישט קיין לאָך אין קאָפּ : אַן מען רעדט דעררעדט מען זיך. זע אויך : איגפֿאַרטירש אנ, שטים מנ, אופֿן רייע

און שרייבן 374, טעאטער ש.

374. אופן ריידן און שרייבן

ס : עלעשנטע, אידעלע, אָפּגעהיטע, קאַרעקטע אא'ר שפּראַך : לשת חקמים,
ללן-לימודים, אָפּה-ברורה : רייד (ווערטער) ווי פערל, ווי גילדע(ר)נע
רענדלעך, ווי פֿון אַ ספֿר אַרויס, ר פֿת אַ בור, ווי פֿיילן, ווי שפיזן :
ביבלשפּראַך : בלומעוושפּראַך : פּאָעטישע פּראָזע : קיילעכ(ד)יקע,
פֿאַרקײלעכטע, פֿאַררונדיקטע, ז אָפּגערונדעטע אא'ר פֿראַזע : הויך
קליענדיקע (הויך שפּרעכערישע) ווערטער : דעקלאַמאַציע, רעטאָריק,
מליצה, באַמבאַסטיק.

האַרטע, האַרבע, שווערע עברי : ווערטער ווי די קלעצער : ווערטער די צע צו
צעברעכן : ווערטער ר באַב, ווי מאָן, מ ציגענע באַבקעס.
מעטאַפֿער, מעטאַפֿאָר : אַשטער, אר
פאַכער, געמשטער, קאָמפּליצירטער, גלייכשטאַפּליקער, נידערנדיקער,
שטייענדיקער מעטאַפֿער : טראָפּ(ע) : מעטאַנימיע, קאָטאַכרעוויס, סינעקדאָכע,
אַנטאָנאָמאָיע, אינווערסיע, פאַראַדאָקסאָן, אַנטיטעז, קלימאַקס, מאַקראָלאָגיע,
פאַראַנאָמאָיע, היפּערבאָל(ע), היפּערבאָל, עפיבאָל(ע), עפּאָנאָסטראָפֿע,
אַקסימאָראָן, פאַראַטעזיס, אַנאַקאָלוט, עליפּס(יס), אַסינדעטאָן,
פּאָליסינדעטאָן, אַנאַפֿער, סילעפּסיס, אליטעראַציע : טראָפּאָלאָגיע,
באַטאָלאָגיע, טאָוטאָלאָגיע : איראַניע, סאַטירע, טראָוועסטיע, לאַקאָניזם, ז
לאַקאָניציום.

פֿיטראַטירע שפּראַך : לשון נופֿל על לשון : בילד, אימאַזש, מעטאַטעו(יס),
מעטאַלעפּסיס : טיפּ, אַנשאַג, פּראָאָפּאָפּע, אַלעשריע, אַפּאָלאָג, פאַראַבאָל(ע)
, פאַראַבל : פֿאַבל, אַשל, פֿאַרגלייך — ז 3! : אייפֿעמיזם, לשון נקיה, לשון
סגינהור : צווייטיטישקייט, טאָפּלטך טשיקייט, טאָפּלעניען, טאָפּל-באַטייט :
אַמפֿי באָל(ע), ווערטערשפּיל, ז וואָרטשפּיל, קד לאַמבור, אַנאַגראַם,
פאַראַגראַם : האַמאַנים.

עפיטעט : אייפֿאַנישער, אינרערסירטער, אַנטיטעטישער, בילדערישער,
עמאַציאָנעלער, שטענדיקער עפיטעט : רעטאָרשע ווענדונג : פֿראַזע, אויסרוף,
פֿיגור.

געשמאַק, עלעגאַנץ, דיסטיןקציע, ריטעם, אייפֿאַניע : אויסדרוק, כוח, קראַפֿט :
וואַרעמקייט, פֿייער, הע, גלי, ז גלוט, ענטוויאַזם : באַלאַנס, פראָפּאַרציע,
רעזערוו : פּוּריזם, קלאַסיציזם : אָרנאַמענט, באַפּוּץ, באַציר(ונט : עלאַקווענץ :
מליצהדיקייט, בלומ(ענד)יקייט, רייכקייט : עלעגאַנטקייט, קאַרעקטקייט —
אַדי.

אַשוט מאַמשלשון, נאַ-) פליין יידיש, ייִדשע ייִדש : אַשוטקייט, איינפֿאַכקייט
אַז"ר — אַדי : פּראָזאַיזם : דאָס ריכטיקע וואָרט אויפֿן ריכטיקן אָרט (פּלאַץ).
קיצור : צימצום, קודזעיצום : לאַפּי דאַרער סטיל : קורצקייט, קאָמפּאַקטקייט
אַווּ — אַדי : אַריכות, אַרומשרייבט.

שראַמאַטיזם, שפּראַך־קאַרופּציע, י סאַלעציזם, באַרבאַריזם, שפּראַכפֿעלער,
ריידפֿעלער, שפּראַך־אַעות, שרייב־אַעות, רידאַעות, בולבע נח־יר-) :
געשטרויכלטע טוונג נפּסיכאַאַנאַליטיש : גראַמאַטישער אַעות : הילצערנע
עברי.

וואַלגאַרע שפּראַך, וואַלשריטעט, וואַלגאַר ריזם, שונדוואָרט, ויבול־ה, חזירי,
עזותקייט; יאַנשע תורה : געמיינע ריד : פּאַרנאַגראַפֿיע : שלעכטער, גראַבער,
פֿעטער אַז"ר רץ : גראַבקייט, ניט־איידילקייט אַז"ר — אַח.

מַעל־לש, רעטאַר, רעטאַריקער, אַראַטאַר : אַה־קדוש, אָה מִפּיק מרוליות :
מאָריך : מקצר : געשליפֿן מויל, עטער פּיסק : גלאַט (געהאַקט, געשליפֿן)
צינגל (פּיסקל) : פּראַזיאַר, פּראַזעאַלאַג, פּראַזחליפֿער, פּראַזןשיסער : אַ צונג
(אַ מויל) (ור) אויף (אַיזערנע) שרויפֿן, ווי אַ לאַפּעטע, ווי אַ בייטש, ווי אַ
ברייטווע, ווי אַ חלף : אַ מויל—אַש לאַבה : אַ מויל—שוועבל און פּעך : אַ
צונג—אַרב חדה : אַ אַחור ווי אַ מעסער : אַ מענטש מיט אַ צאָן אַן איבערקלך
בער, וואַרטקלייבער, פּוריסט, אייפֿעמיסט : (יבול־קהניק : ווערעמדיק,
אומגעוואָש, צעלאָזן מויל .

וו : ניצן ((בשנוצן, ז געברויכן) אַ מעטאַפֿער (אַ היפּערב(של אַז"ר) — - :
אַלעגאָריזירן, פֿאַבולירן, איראַניזירן, פּערזאָניפּיצירן, טיפּיזירן, טראַרעסטירן
אַז"ר — 381 : ריידן (שרייבן) בלומ(ענד)יק (מליצהדיק, געצוקט
אַזיוו) — אַיי : האָבן אַ צונג אין מויל : האָבן אַ פּען אין האַנט : פּערלען :
ריידן מיטן שבת־לשון : ריידן איידל : ריידן דורך אַ זיידן טיכל : ריידן מיט אַ

האַלבן מויל : וועגן די ווערטער : ברעכן די צק (די צונג) : ריידן (שרייבן)
גלאַט (געשליפֿן אַאַז"ר) : ריידן ווי געשמירט : ריידן (שרייבן) קלאָר (דיטלעך
אַייר) : ריידן עכרי : ריידן ווערטער : ריידן מיט באַקציינער (מיט אַ שנץ
מויל (ציינער) , מיטן פֿולן מויל, באַה אַלא) : ריידן (רק פֿע סידור, (ווק פֿון אַ
בוך.

ווי אַ פֿרומער ייִד אַשרי, ווי (מיט) אַ מעסער : ריידן (שרייבן) אַשוט (איינפֿאַך
אַאַז"ר) : ריידן בדבר אַש אַל רעהו : לערנען אַשוט גאַרא : אַרופֿן דאָס קינד
ביים (מיש) אַמתן נאָמען : ריידן (שרייבן) קורץ (בינדיק אַאַן"וו) : ריידן
(שרייבן) צו דער זאַך (צום פונקט נאַ), מיט אַ טאַלק) : ריידן שיטער : ניט
פֿטרן (פֿאַרשווענדן) קק ווערטער : קומען צום פונקט (צום אַסוק) :
לאַקאַניזירן : מאַכן (דאָס) קורץ (בקיזור) : מקצר זיין : פֿאַרקירצן : אַפּהאַקן,
אַפּשניידן, ז אַפּברעכן אַאַז'וו — 18 ! : ריידן (שרייבן) באַריכות(דיק)
(פֿרטימדיק אַאַז'וו) : פֿאַרשפּרייטן זיך, צעשפּרייטן זיך, פֿאַרברייטערן זיך,
צעלייע זיך : צעלייגן אויף טעלערלעך : אַרומריידן, אַרומשרייבן, צעשמירן :
אַריינלאַזן זיך אין פרטים : דערציילן אַל דבר שורש : מאַריך זיין : מאַריך
בדיבורים זיין, מאַריך בדרוש זיין : ציען, שפינען : ציען אויף טאַרטורעס :
ריידן (שרייבן) שטייף (האַלצעוואַטע, אַפֿעקטירט אַאַז'ר) : ריידן ווי אַן
אַנגעצויגענער, ווי מען וואַלט אים אַנגעצויגען, ווי אויף שטאַלצן : ריידן
(שרייבן) גרייזיק (אומדאַמאַטיש אַאַז'וו) : ריידן ר אַ גוי ייִדיש, ווי אַ פּויער, ווי
אַן עס-האַרע, ווי אַ בור-דאָרזיטא : קאַליעטשען די שפּראַך : הרגענען די עברי
: זעצן ווי אַן אַגראַדניק, ווי אַ באַנדער : פֿאַרדזין : ריידן גראַב (וואַלגאַר
אַאַז'וו) : האַבן אַ ווערעמדיק מויל — " : האַבן אַ מויל ווי אַ מיסטקאַסטן, —
ווי אַ פֿאַמו(קניצע : ריידן ווי אַן אַרעסטאַנט, ר אַ מנוול : וואַלגאַרירן :
נבלען.

אַדי : מעטאַפֿאָריש, אַלעגאָריש, בילדעריש, בילדערדיק, ז בילדלעך,
בילדערדיך, פיקטורעסק, פֿאַעטיש : פֿיגוראַטיוו, פֿיטראַל, אַריבערגעטראָגן,
היפּערבאָליש, אַליטעראַטיוו, אַנטיטעטיש אַאַז'וו — " : האַרמאָניש,
קלינגענדיק, קלינגע(חדיק, אייפֿאַניש, ריטמש, באַלאַנסירט, סימעטריש :
קילעכ(ד)יק, רונד, פֿאַררונדיקט, אַפּגערונדט, ז אַפּגערונדעט :

רייך, עלאַקווענט, בריליאַנט : אָרנאַמענטאַל, צירלעך, באַצירט, באַפּוצט, געפּוצט, געצוקט, בלומ(ענד)יק : רעטאַריש, מליצהדיק, געהויבן, שבתדיק, הויכסטיליק, ביבליש : (הויך, וויל) קלינגענדיק, דעקלאַמאַטאָריש, באַמבאַסטיש, קנאַקעדיק, פֿייערדיק, פֿלאַמ(עד)יק : גראַנדי יאָן, גראַנדיעז, פאַמפעז.

גלאַט, גלאַטצונגיק, געשליפֿן : ווייך, פֿליסיק, סקלאַדנע, (גע)לויפֿיק, גרינג, ליכט, אומגעצונגען, ניטשנגעשטרענגט : נאַטורעל, נאַטוראַל, נאַטירלעך, ניט־באַפּוצט, ניט־איבערגעטריבן, ניטשפֿעקטירט : שיין, פֿיין, טאַקטיש, אָנשטענדיק, אָפּגעהיט, איידל, געשמאַק, קאָרעקט, גראַציעז, עלעשנט, ליבלעך : אינגעהאַלטן, רעזערווירט, באַשיידן, צנועיש, צנועהדיק, צויעותדיק, ז צוריקגעהאַלטן, אייפֿעמיסטיש : אַרטיסטיש, אַקאַדעמיש, קלאַסיש : גראַמאַטיש, גראַמאַטנע, קאָרעקט, ריין, פּוריסטיש, איבערקלייבעריש, אָפּגעטאַקט, פערלדיק.

קרעפֿטיק, שטאַרק, לעבעדיק, לעבהאַפֿטיק : וואַרעם, הייס, גלייַק, ז גלוטיק, היציק, ענטוויאַסטיש : קערנדיק, שאַרף, שאַרפֿצונגיק, ריזיקאַליש, געוואַגט : סענטענציעז, גראַפֿיש : בייסיק, שניידיק, שנייטיק : אי ראַנש, סאַטיריש, וויציק, פֿעפֿערדיק, סאַרקאַסטש — 518 .

קלאַר, באַשטימט, דיטלעך, י וויראַזשנע : צוטריטלעך, צוגענגלעך, פֿאַרשטענדלעך, ליי(ע)נערדיק, ז לייענבאַר, ז לעזבאַר : עקספרעסיוו, אויסדריקלעך, אויסדרוקפֿול : בפֿירש, ז אויסגעשפּראַכן, דיסטינקטיוו : אָשוט, פּראָסט, פּראָסט (אוף אָשוט, אָשוט ווי מער זאָל לעבן : איינפֿאַך, ניט־באַפֿאַרבן, ניט־באַפֿאַרבט, ניט־באַפּוצט, ניטשוגעפּוצט, ניט־באַצירט, אומגעקניצלט, היימיש : שטרענג, זאַכלעך, קערנדיק, יאָדערדיק, דירעקט. קורץ, קיצורדיק, בקיצורדיק : צימצומדיק, קורץ געפֿאַסט, בינדיק : קאָמפּאַקט, געפרעסט, קאָנדענסירט : אָשעהאַקט, אָפּגעבראַכן : שפיציק, לאַקאַנש, עקזאַקט, פינקטלעך, עפיגראַמאַטש, עליפטש, מינקאַפּיש, אינטראַפֿיק, ז אינזילביק.

קינסטלעך, געקניצלט, טעאַטראַליש, אומנאַטירלעך, ניט־נאַטירלעך, געצוווען, אָר געשטרענגט : אויספֿינערש, אָאטעלערש, פּוסט, אָפֿעקטירט,

גראַטעסן, אָעעצויע, שטייף, געשוואָלן, אָנגעשוואָלן, אויפֿגעבלאָע, אָטעבלאָזן,
איבערגעטריבן, עזמאדיק, פֿרער טענציען, פֿאַרמאַל, פֿעדאַנטיש.
געטי, באַריכותדיק, פֿרטימדיק, בֿפֿרטיותדיק, בֿפֿרוטרוט, אויספֿירלעך.
האַרט, קאַלט, וואַכעדיק, טרוקן, ניכטער, פֿראַזאַיש, אָרעם, לאַנגווייליק, מדנע,
אָנקאַליריק, קאַלירלאָן, איינטאַניק, מאַנאַטאַן.
וואַסערדיק, אויבנאויפֿיק, ז אייבערפֿלעכלעך, שוואַך, קראַפֿטלאָן,
אויסדרוקלאָן.

צווייטייטיק, ז צוויידייטיק : רעטענער דיק, ז רעטזלהאַפֿט, ניט־צוטריטלעך :
מיסטש, סודותדיק אַז"ר — ז"ב : נעפלדיק, ניט־קלאָר, אומקלאָר, ניטשאַרף,
אומדייטלעך, אומבשטימט, אומפֿאַרשטענדלעך, אומלי(שנער דיק, מטושטש,
צעשווומען.

אומגראַמאַטיש, ניט־עלעגאַנט, ניאיידל, אָב, פויער(י)ש, רוי, גרילצנדיק
: (!קאַלירן) רייסיק, ז גרעל : אומגראַציען, געשמאַקלאָז, ווולגאַר, שמוציק,
מיאוס, ציניש, ויבול־אַהדיק, אָומדרוקלעך, אומדרוקעוודיק, ז אומדרוקבאַר,
פֿאַרנאַגראַפֿיש.

אינוו, פֿראַן : בקה קדע : מקיי הקדש :

בדרך מליצה : לתפֿאָרת המליצה : מיט פינטעלעך : בקיצור : באַריכות : אין
אָשוטע ווערטער : אע אָשטע אויסדרוקן : בדרך העאָרה : בלשון נקיה : בעשע
סגינהור : לאַמר אַזוי צו זאָע : אין פּוחו אַלא באָה : עס פערלט פֿון זיין מויל :
עס שטן זיך בך אים פערל פֿע מויל : ער האָט אַ פֿול מויל מיט זאַפֿט (פֿ נאַפֿט)
: מע דאַרף אים ניט פֿיקן די

צוט : מען קש זיך די צק אויסברעכן : ניט צום דרוקן.

שפר : האָס מען שעמט זיך צו שע אויף יידן

זאָגט מען אויף ישרקודש : איינער רעדט רוסש (פוילען ר אַ ייד, דער אַנדערער
רעדט יידיש ווי אַ מי : אַן מען זאָגט אויף לאַטע אע דאָ אַ אָרה דערע.

375. שוויגעדיקייט, שטומקייט ם : שוויגע(וו)דיקייט, פֿאַרשוויעקייט, פֿאַר
שלאַסנקייט אַז'וו : אָנשטימיקייט, שטימ לאַזיקייט, שטומקייט אַז'וו — רי :
(שטיל)שוויגענש, שוויגנס, שאַיקה : וואַרטקאַרר שפֿט : שטומענש : אַפֿאַניע,
פֿאַראַפֿאַניע, מיקהאַפֿאַניע : אַפֿעמיע, אַפֿאַזיע.

שוויגער, מתק : באַנציע שוויג : אַ מענטש פֿע וויניק ווערטער : מאָווטשט : שטומע צונג : שטומער, טויבשטומער : שטימורע, שטומאַק, שטומע ליאַליע : שווערע צונג : קאַרגער אויף ווערטער : אינגעהאַלטענער, רעזערווירטער, פֿאַשלאַסענער אַאַזר

מאַכן אַ שוויג : שטומען, מוקן : זע שטיל : ליע אינגעלייגט : זש ש ?ק (אַן אַ ציט) : האַלק די צונג (צווש די צש : — האַלטן (דאָש מויל (י דעם פֿיסק) : ניט עפֿענען אַ מויל : ניט אַרויסלאָזן קע פֿאַרע (קע דוך) : ניט מאַכן קק אלות ומעלות : ניט אָן : ניט ריידן : היק די צוט (דאָס מויל) : ריידן אויף שטוםיש : ריידן מיט אַ האַלבן מויל : קווער זיך : מאַכן הם : האַמע : ציען די נאָמה (די עאָמות) : ריידן געצילטע ווערטער : זע שפֿאַרעוודיק (איטעהאַלטן, רעזערווירט) : מעסק (ציילן) די ווערטער.

שטשמיע ווערן : פֿאַרשטומע, פֿאַרקטומט ווערן, אַנטשטומט ווערן : איטעמע שטומענש : צומאַכן האָס מויל (די עמבע) : פֿאַרבֿיק גמיט) די ליפֿן, פֿאַרבֿיסן די צק, צובייסן די צוט : דערשטיקן (פֿאַרשטיקן) אין זיך : אָפּווק דאָס מויל (די וואַנצעס) : ניט איבערריידן אַ וואָרט : ניט ענטפֿערן דאָס אַנדערע וואָרט : פֿאַרשרייע : אָננעמען אַ פֿול מויל מיט וואָסער (מיט צונג) : אָפהאַלק זיך (ז צוריקהאַלטן זיך) פֿון ריידן : פֿאַרשטעקן דעם צאַפֿן : פֿאַרלית דאָ- לשון : בלדבן אָן לשון.

וּפֿאַרגלייכונגען) שוויגן (שטומען, מוקן אַאַזר) ווי די וואַנט, ווי אַ (פֿאַרפֿוילטער פֿק, ווי אַ קלב, ווי אַ הונט, ווי יורקעס הונט, ווי אַ מצרים־הונט, ווי אַ קעצעלע, ווי אַ קאָטינקע, ווי די תפֿיסה, ווי די צונג וואָלט אע קימפעט געלעגן, ווי דאָס לשון וואָלט אים אָפּגענומען, ווי מען וואָלט אים די צונג אויסגעשניטן.

שטיל מאַכן : אינשטילן : ניט לאָזן ריידן, ניט לאָזן אַ מויל עפֿענען, ניט לאָזן קומען צום וואָרט (צום קסוק) : אָפּנעמען (צונעמען) דאָס וואָרט : פֿאַרשטאַפֿן (פֿאַרמאַכן, פֿאַרשפֿאַרן) נעמען דאָס מויל : אַרויפֿלייגן (אַנטאָן) אַ שלאָס אויפֿן מויל : איבערשלאָע, אי בערהאַקן, אָפהאַקן : מעכב הקריאה זיין : מעכב זיין די קריאה : פֿאַרטיוקען : ניט קענען ריידן : ניט האָבן קיין ווערטער : בלייבן שטעקן אין האַלדז.

אָדי : אָנשטימיק, אומשטימיק, שטימלאַזיק : שטום, טויבשטום : פֿאַרשטומט,
אַנטשטומט : שרייַגע(ר)דיק, (שטיל)שווייַגנדיק, פֿאַרשריַגן, אַנטשוויַגן,
פֿאַרליטן : קאַרג (אויף ווערטער), שפאַרעוודיק, ז אייווילביק, אַזיר געהאַלטן,
ז צוריקגעהאַלטן, רעווערירט, פֿאַרשלאָסן, צוגעקנעפֿלט : טאַקטיש, טאַקטפֿול
: אַפֿאַניש, מיקראָפֿאַניש אַז"ר . ס.
אינוו, פֿראַן : ט-! : פֿ-ט! : ציט! : קיט-! : — : ש! : הוש! : האַדיע! :
אַסקען (נ-)! : נעסקעם (נקל)! : נ—ם שאַטאַפּ!, שאַראַפּ! : זאַל זיין שטיל! :
קיין פֿאַרע זאַל איך ניט הערן! : מאַך צו דאָס מויל (די געמבע)! : לאַר
דיברן! : לאַוו דיבורים! : לאַוו די בוריקעס (נפּ)! : יהודי
לאַוו, נאָר איבער דעם מים אַריבער! : אָסור לדבר! : מאַך אַן אעחתא! : זע
דען קריצע און שרייַג! : שאַ, כאַטע פֿאַקראַשקע! : ש קיטש! : קתח שין—ש!
: גיב זיך (דיר) אַ ביס אַע צונג! : ביס זיך (דיר) אַפּ די צונג! : ביס בעסער
אַפּ דע (שפע) נאַרשע צוט! : שלן שוין דינע אָנאים ריידן! .
אַע אומר ואַין דאָרים : אַע מלים בלמני (בקי) : ס'האַט אים אָפּגעטמש דאָס יִשׁ :
נישטאַ קע ווערטער—אַ רענדל אַ וואָרט : מען דאַרף בך אים קויפֿן אַ וואָרט :
דער קעלטפילה אין געגאַנגען אין מיקרה אַריין : לאַ נחרץ קלב לשונו : דב
צונג! : מירקע, מב עק! : זאַג הונט, טייוול, מענטש—אַבי רעד אַ האָרט! : אַ
וואָרט אָדער אַ באַקצאַן! : צי מיך נישט פֿאַר (בי) דער צונג : איך וויל עס בן
מע מויל ניט אַרויסברענגען : גיי רעד, אַן די צונג אין אַע ולות : אַ בהמה האַט אַ
לאַנגע צוט את מווי שרייַגן : אַן אָקס (אַ בהמה) האַט אַ לאַנגע צונג און קען קיין
שופֿר ניט בלאָזן (קיין טאַבעק ניט שמעקן) : אַל אַפֿתח אָה לאָטן : אין אַ עטער
אַע צו רעדן, אין אַ בייזער (שלעכטער) אַע צו שמייַע : אוי לי אַם אומר ואוי
לי אַם לאַ אומר : עס אין אַ ווייטאַג צו רעדן—ש שווייַגן פֿלאַצט די של .
שפר : אַלע שטומע ווילן רעדן אַ קך : קלה בקלע ושאַיקה בשאַים : מלה בקלע
משתוקא בתרין : רעדן אַע זילבער—שמייַע אין גאַלד : סנג לאַכמה שאַיקה :
סנג לאַכמה שאַיקה—אַבער שאַיקה אַלק אין קק אַכמה ניט : שאַיקה נפֿה בשעת
התקילה : ווען דאָס פֿערד וואָלט געהאַט וואָס צו זאָע וואָלט עס גערעדט : הטי
פקח והתוק : אַ אַכם שווייַגט שטיל : ספֿה שאַיקה לחקמים, קל וחומר לאַיפשים
: שע שווייַגן אין שווערער ווי שק רעדן : ניט גערעדט אַע אויך גערעדט : קק

תשובה אין אויך אַ תשובה : געשריע הייסט אויך (אע) גערעדט : ניט גערעדט
אין שיד געשוויע : דער האָס שריגט מעגט אויך עפעס : יקה
פהודאה דמיא : האָסטו — האַלט, ווייסטו — שוויג : הער און זע, קוק און
שוויג : עס האָסטו און וויל און האַלט די צונג אין מויל : מיט שוויגן
פֿאַררעדט מען זיך ניט : אָן מען שוויגט קריגט מען דעם בעסטן (אַ בעסערן)
חלק : אַ שרעגע (וחדיקער באַקומט צוויי חלקים : פֿאַר שוויגן קומט אַ מאָל מער
שקר ווי פֿאַר רעדן : ש מען מאַכט דאָס מויל ניט אויף פֿליט קיין פֿליג ניט אַרין
: אָן דאָס קינד שוויגט—שטויסט זיך די מוטער ניט אָן, אָן ס'אין הונגערק :
שוויגן אין גוט, רעדן אין נאָך בעסער : דורך שוויג קען מען ניט שטיגן.
זען אויך : שטילקייט 278, פֿאַרהוילט 851.
376. ריידפֿעלער

ס ן ריידפֿעלער, שפראַכפֿעלער : געשטאַמל, שטאַמלעניש, לאַלאַפֿאַטיע:
געשטרויכלטע טווג נפסיכאָאָנאָליטיש.
שטאַמלער, באַדאָה, פקד־לשון, קעללשון נ־פ) : שווערע צונג : זאַיקע,
מעקעש, געגע, שטימורע, שטומע ליאַליע, שאַפעט, פֿאַנפֿאַטש, האַמוון.
וו : שטאַמלען : פֿאַרהיקען זיך, זאַיקען זיך, פֿאַריענקען זיך, פֿאַרהעקערן זיך,
פֿאַרהאַקן זיך, פֿאַרהאַמליערען זיך, פֿאַרכאַפֿן זיך : קאַליעטשען דאָס לשון (די
שפראַך) : ניט קענען אַרויסריידן קיין צוויי ווערטער : ריידן ניט־דיטלעך
(אומפֿאַרשטענדלעך) : פֿלאָנטע(ר)ן מיט דער צונג : טאַלאַפעטשען, בעבען,
בעקען, מעקענ(ען), באַלעמעקען, באַלעמעטשען, בלעקעצען, באַלבענ(ש),
באַלעבעטשען, באַלעבאַטשען, גודערן, שטאַמפֿן : ריידן אונטער דער נאָז :
פֿאַנפֿען, שטיפֿלען, מאַמלען, האַמזען : ריידן פֿון האַלדו, כאַמכען, קאַרטאווען :
האַבן אַ פֿול מויל מיט צונג : האַבן אַ גראַטשקע אע מויל : שלינגען די ווערטער
: כאַפֿן אַ וואָרט ווי אַ הונט אַ ביין : זופֿן : אָפהאַקן די ווערטער : קניען די
ווערטער :

ריידן צוויש די צק : דרכויען דורך די ציין : ריידן פֿאַרצויגן : ציַש די ווערטער
: אויסציַען : שלעמויזן, שאַלעמיידזשען.
אדי ן שעפֿעלשרע, שטיפעליאַווע, (שטשיפעליאַווע, שיפעליאַווע, פֿאַנפֿאַטע,
פֿאַנפֿעוואַטע, היקעוואַטע, יענקעוואַטע, יאַנקאַטע, מאַמעטליווע,

מאמעטליוואטע.

זזנ . שריפט

ס ן שרייבונג, קאפירונג, דיקטירונג אאז"וו — יי : שרייבעריי, קופרות :
גראפישע קונסט, שרייבקונסט, גראפיק : סטילאדאפיע, צעראדאפיע אאז"ר :
אידעאגראפיע, פיקטאגראפיע, מאנאגראפיע אאז"ר : מאשקרייבונג, טיפירונג,
טייפרייטינג ו—ם : גיכשריפט, שנעלשריפט, קורצשריפט, סטענאגראפיע,
בראכי גראפיע, טאכוגראפיע : ברייל : שיפריקונסט. שיפער, געהיימשריפט,
קאד, קריפטאגראפיע : תשרק, את-קש : היעראגליפיק : היעראגליפן, ז
יעראגליפן : רונעס : צייכנשריפט, בילדערשריפט : פלעקלשריפט, ז קילשריפט
: חרטומים-במב.

כמב אשורי, רוימישע שריפט, גאטשע שריפט : עברי, רש-במב, עבערטייטש,
פרייענטייטש : פרקים, וועלשע אותיות : (געס כתיבהט, כתיבה-אותיות,
אותיות מרואעות : ראנדא, רונדשריפט : קידש - לאנה - אותיות : שפיגל-במב,
שפיגלשריפט, פערלשריפט : שיינשריפט, קאליגראפיע : געמאשמעטע אותיות
: קאטשערעס את לאפעטעס : קאטשערעס און פאמעלעס : פאטשקענינע :
מלאכים-כמב. קאקאגראפיע: ציפערשריפט.

אריגינאל, מאנוסקריפט : כמבעד ליר כמבעדן, קתבעד: כמב, שריפט,
געשריפט(מ, סקריפט, כתיבה: פאלימפסעסט : איבור, קאמפאזיציע פ 38 :
איינגעטונקענע (איעעטיגקטע) פען : דופליקאציע, טראנסקריפציע :
סטענאדאם, קריפטאגראם, אידעאגראם, פאנאגראם אאז"מ.

אפיר, אפאר, אמפאר, פירשריפט, פארשריפט, שורה-גרוס, שורה-גריוול,
פירגריזל, דוגמא : דיקטאציע, דיקטאט, דיקטאנדע, זדיקטאנט, ז דיקטאוווקע
: (ערשטער) אנווארף : שווארצשריפט, (דער) אויפשווארץ, קאנצעפט, י
טשאַרנע, י טשערנאָריק : ריינשריפט, (דער) אויפֿר*ן : אפשריפט, קאפיע,
דופליקאט, דובליקאט : טראנסקריפט : פאקסימילע, פאקסימיליע:
אונטערשריפט, חתימה, אויטאגראף : 'פעדערצי, פעדערצוג, פעדערשטריך,
גונצשטריך, האַרשטריך, פאסיקל, שטריף, צי, צוג : צוק : גרייזל : ווירע,
ליניע : אונטערשטריך, אונטערשטראך.

האַנטשריפט, שריפט, געשריפט(ס), - פאטשעראַק, י פאטשערקע, כפב, קוואַס

נ-פ) : מטע, ליינעוודיקע, ז לעזבאַרע, שיינע אַאָז"וו השטשריפֿט : פֿיין הענטל , אויסגעשריבענע האַנט, געבענטשטע האַנט : שלעכטע, ניט-ליינעוודיקע אַאָז"וו האַנטשריפֿט : שווערע האַנט.

נמכשירים) שרייבגעציג, ז שרייבציג, שרייב-מאַטעריאַלן, כלי-כתיבה, סטיישאַנערי נאַ-) : טינט-און-פען, טינט-און-פֿעדער. פען, שרייבפען, פֿעדער, הענטל-פען(ע), פענע, גענדזענע פען (פֿעדער) : נאָטן-פֿעדער, שרייבפענדזל : קוואַלפֿעדער, אייביקע פֿעדער, ז פֿילפֿעדער, פֿשוטנפען נאַ-) : סקריפֿאַלניק נקי) : סטילאַגראַפֿישע פען, סטיל, סטילאַגראַף : שטאַלפֿעדער, שטאַלקע, סטאַלקע : שרייבפענדזל : האַלטער, פעוהאַלטער, פֿעדערזאַלטער, הענטל, פענהענטל : בלייער, גלייפען, בליי, בלייקע, בלייפֿעדער, בליישטיפֿט, שטיפֿטל, שרייבשטיפֿטל, ז קאַראַנדאַש, פענסל נאַ-) : כעמישער בלייער, טינטבלייער, אַנילין-בלייער, רויטל : בלייהאַלטער, בלייער-האַלטער : קריידל, גריפֿל, גריפֿעל, שרייבגריפֿל : באַלפֿונקט-פֿעדער .

טינטער, טינטאַרן, טינטהאַרן נאַר-) , טינטהאַלטער : טינט : שרייבטינט, קאַפֿירטינט, טוש, גאַלעשטינט, סופֿרישע טינט, אומזעער דיקע טינט : דרוקטינט, דרוקפֿאַרב : טינטפֿראַשיק, טינטפֿולרער. ווירע, ז לינעאַל, ז לוייקע, רולער נ—) : רוקווירע : פֿעדער-געשטעל, פֿעדער-קעסטל, פֿעדערשאַכטל : פענאַל : שרייב-נעסעסער. פֿאַפֿיר, קלף נ-) : נמינים פֿאַפֿיח שרייבפֿאַפֿיר, שרייב : געקעסטלט, געווירעט פֿאַפֿיר : פֿאַסטפֿאַפֿיר, י פֿאַטשטפֿאַפֿיר, פֿאַטער טאַווע פֿאַפֿיר, בריוופֿאַפֿיר : צייכדפֿאַפֿיר, נאָטן-פֿאַפֿיר, קאַפֿיר-פֿאַפֿיר, גלאַנצפֿאַפֿיר, רעגאַל-פֿאַפֿיר, ראַיאַל-פֿאַפֿיר, מאַנילע(פֿאַפֿיר), וועלין(פֿאַפֿיר) : דרוקפֿאַפֿיר, צייטונד פֿאַפֿיר, ליטאַגראַפֿיע-פֿאַפֿיר : געהאַמערט פֿאַפֿיר : פֿאַרמעט-פֿאַפֿיר, פֿאַפֿירין : שטרויפֿאַפֿיר, שמאַטע-פֿאַפֿיר, האַלצפֿאַפֿיר, קריידפֿאַפֿיר, בלייפֿאַפֿיר, פֿאַרצעלרפֿאַפֿיר, מירמל-פֿאַפֿיר, העלפֿאַנדביין-פֿאַפֿיר : גלאַזפֿאַפֿיר, גלאַזור-פֿאַפֿיר, ז גלאַספֿאַפֿיר : רייזפֿאַפֿיר, סאָדע-פֿאַפֿיר, לאַקמוס-פֿאַפֿיר : זינדפֿאַפֿיר, טישו-פֿייפער נאַ-) : אַטלעס-פֿאַפֿיר, לעדער-פֿאַפֿיר : טאַוול-פֿאַפֿיר, קאַרטאָן-פֿאַפֿיר : צוקער-פֿאַפֿיר, פֿאַקפֿאַפֿיר : געכוואַליעט

פֶּאָפִּיר, קאַרוּגייטעד פייפער נאַ-) : איילפֶּאָפִּיר, וואַקספֶּאָפִּיר, טערפֶּאָפִּיר, זאַמדפֶּאָפִּיר : פֶּאָפִּיראַס־פֶּאָפִּיר, גילזע־פֶּאָפִּיר, הילזעפֶּאָפִּיר, רייכער־פֶּאָפִּיר, ביבעלע־פֶּאָפִּיר, ביבולקע : זילבער־פֶּאָפִּיר, גאַלדפֶּאָפִּיר, כראָמפֶּאָפִּיר : פֶּאָפִּיר־מאַסע, פֶּאָפִּיע־מאַשע.

בויגן, בייגעלע, ברירבויגן, ברירבייגעלע, פֿערטל, אַכטל : ליברע, ליררע : ריז, רים נאַ-) : וואַסער־צייכן, וואַסער־ליניע : בלאַנק, בלאַנקעט : חשבון - בלאַנק, וועקסלבלאַנק : פֿאַרמולאַר, געשעפֿט־פֶּאָפִּיר : קרוינפֶּאָפִּיר, שטעמפל־פֶּאָפִּיר, הערבפֶּאָפִּיר, ז הערבאַווע פֶּאָפִּיר : טראַנצפֶּאַראַט, טראַנספֶּאַראַנט : קאָפִּיר־פֶּאָפִּיר, קאַלקע, קאַרבן־פייפער נ—) . העפֿט : שולהעפֿט, שרייבעפֿט, י קאיעט, ברוליאָן : קאָפִּירבוך, זשרייבבוך, ז קאָפִּיעבוך : נאַטיצביכל, אָפּריס - נאַטיצביכל : קעשענע־ ביכל, מעמאַראַנדום־ביכל, בלאַק, בלאַקנאַט : קאַרטע, קאַרטל, פֶּאָסטקאַרטל, י פֶּאָטשטקאַרטל, י אָטקריטקע.

פֶּאָפִּיר־פֿאַבריקאַציע : פֶּאָפִּיר־פֿאַבריק, פֶּאָפִּיר־מיל : פֶּאָפִּיר־שניידער : פֿאַלצמאַשין.

פֶּאָפִּיר־האַלטער, בריווהאַלטער : פֶּאָפִּיר־הילע : קאַנווערט, י קאָפּערטע, ענרעלאָפּ נאַ-) : פֿאַליאַ, פֶּאָפקע, טעקע, קעקע נ־פּ) , פֶּאָקעט, פֶּאָליאַרעס, פֶּאַרטפֿעל, פֶּאַרטפֿאַליאַ, ז בריוור טאַש : (פֶּאָפִּיר) פּרעס. שרייבשערבלעך, אָסטראַקאָ : פֶּאָפִּירוס : פֶּאַרמעט, וועלום, קלף : מוילה, יריעה : לוח ל"ר לוחות : שרייבטאַרל, י טאַבליצע, דאָסקע. שרייבמאַשע, שרייבמאַשינקע, טייפֿרייטער נאַ-) : אַדרעסיר־מאַשין, קאָפִּיר־מאַשין, קאָפִּירפּרעס : קאָפִּיגראַף, מימעאַגראַף, ז מימיאַגראַף, העקטאַגראַף, כראָמאַגראַף, אַדרעסאַגראַף אַז"ר : דיקטיר־מאַשין, דיקטירער : אויפֿנעמער, אָפּנעמער : נפֿאַר בלינדע) צעקאָגראַף, נאָקטאַגראַף, סקאַטאַגראַף. שרייבער, רייבער נ־פּ) : סופֿר, סאַ"ם : פּותב, קתבן, קתבא רבא : שיינשרייבער, קאליגראַף : י שרייַאַר ל"ר שרייבאַרעס : שרייבון, פֶּאָטשקער, פֶּאָטשקאַזש, פֶּאָטשקון, שמירער, טינטלער, טענטלער : סטענאַגראַפֿ(יסט), סטענאַטיפֿיסט : קאָפִּיסט, קאָפִּירער, אָפּשרייבער, איבערשרייבער, אַקטואַר, טראַנסליטעראַטאָר : מאַשידשרייבער, טיפֿירער, טיפֿיסט, טיפֿיסט ננאַ-).

וו : שרייבן, רייבן נ"י : קתלענ(ען) , טינטלען,
 טענטלען : נקי) לאַכמעניען, סקריפען : אָנשרייבן, אויפֿשרייבן אַאז"ר :
 אָפֿשרייבן זיך אַלע פֿינגער (די פֿינגער) : נאָטירן, פֿאַרצייכענען : אָנוואַרפֿן :
 אויסשטעלן, אויסשרייבן : שרייבן שיין : שרייבן געצוקט (פֿאַרצוקט) :
 אויסצוקן, אויסגרייזלען : שרייבן ווי דער וואָרעם טאָטשעט : קענען שרייבן :
 האָבן אַ פען אין האַנט : פּאַטשקען, מאַושגען, מאַדוער גען, קוואַטשען,
 קוואַטשקען, שמירן, ליאַפען,
 דראַקען : שרייבן קאָטשערעס מיט לאַפעטעס (קאָטשערעס מיט פּאַמעלעס) :
 קטרן פּאַפּיר : פֿאַרנוצן טינט.
 קאָפּירן, דופּליצירן, דופּליקירן, טראַנסקריבירן, טראַנסליטערירן :
 אַרונטערנעמען, אָפּציען : העקטאָגראַפֿיר, מימעאָגראַפֿיר : אָפֿשרייבן,
 אַראָפּטרייבן, נאָכשרייבן, אַרויסשרייבן, איבערשרייבן : איבערגע, מעביר
 בקולמוס זיין : סטענאָגראַפֿיע, שיפּרירן : אָפּקלאַפּן (אויף דער מאַשש ,
 מאַשיניט, טי פּירן, טייפּרייטן נ—) : דיקטירן, י דיקטעווען : ווירען, ווירערען,
 ליניען, לינירן : שטריכלען, שטריכירן, גראַפֿירן : שטיין געשריבן : שטיין. אַדי
 נ גראַפֿיש, שריפּטלעך, בכאַב : שרייבער
 ריש, סופּריש : געסופּרט, (גשכאַיבהט, געצוקט, געגרייזלט, פּערלדיק,
 געפּערלט : קאָליגראַפֿיע, מימעאָגראַפֿיש, העקטאָגראַפֿיש, סטענאָגראַפֿיש אַאז"וו
 : אייגנהאַנטיק, אויטאָגראַפֿיש, האַלאָגראַפֿיש.
 אינוו : שראַרץ אויף ווייס : שלא להוצש אַת
 זען אויך : קאַרעספּאָנדענץ אַנ, רעקאָרדירוע א, בוך
 879, ליטעראַטור 1— .

378. דרוק

ם : דרוק : דרוקאַרבעט, דקיסה, הדאָסה,
 מלאכת־הקודש : זאַצדרוק, קלישעדרוק, פּלאַטנדרוק, האַלצדרוק, טיפּדרוק,
 אָפּסעטדרוק : טיפּאָגראַפֿיע, ליטאָגראַפֿיע : כראַמאַטיפּאָגראַפֿיע, ליטאָכראַמיע,
 קאָלירדרוק : סטערעאָטיפּאָגראַפֿיע, פּאָטאָטיפּאָגראַפֿיע אַאן"ר.
 דרוקערײַ, טיפּאָגראַפֿיע, דפּוס : זעצערײַ : שריפּטגיסערײַ : זעצמאַק, ז
 זאַצמאַשע, טיפּאָגראַף : לינאָטיפּ, מאַנאָטיפּ : סטערעאָטיפּ, לאַגאָטיפּ,

עלעקטראַטיפּ אַזיר : דרוקמאַשין, פרעס : ליניר־מאַטע, נעצמאַשע,
ראַטאַציעמאַשין : פֿאַרבשטיין : ברעכטיש.

364

שריפֿט־פֿורעם, מויל : קעסל : צייטונגפלאַן, צייטונרמאַדעל, בוכפלאַן,
בוכמאַדעל : רעם, ראָם, פֿאַרמע, געשלאָסענע רעם, דעמלאָס:שליסל :
דאַנקע, ראַמקע, שופֿלע, געלי נאַ-) : מאָס, מעסטער, ווירע: עמוד : זאַצמאַס,
זאַצשפיגל, זעצליניע, שפּאַנע, דורכשוס־ליניע : ווינקל, ווינקלהאַק, העקל,
צילינדער : שפּייץ, שפּאַצע, שפּאַציע : דיקע, דינע שפּע: האַרשפּייץ : קראַדראַט
: עם : האַלבקראַדראַט, ען : (דק ריכט : נליטאַגראַפֿיע) פּרוּחטק, פּרוּבירשטיין.
שריפֿט : דרוקשריפֿט, מעטאַלשריפֿט, זאַץ : לעבעדיקער זאַץ, רעווערזאַץ,
טויטער זאַץ : אָפּגעגאַסענע שורה : צעשאַטענע שריפֿט, פּיי : שריפֿטמעטאַל,
בלי : סטערעאָטיפּןמעטאַל : קאָמפלע(ק)ט, שג.
נאַעים שריפֿטח לאַטיינשער (רוימישער) שריפֿט : מרובע, קורסיר, מעשייט,
משקט, כּמב האַיטא : האַטישע שריפֿט, פֿראַקטור : שטיק : רשי־כּמב :
ווייבערטייטש : צאַינהוראַינה - שריפֿט : פרקים : גרויסהאַנטיקע שריפֿט,
מאַיוסקל : קליינהאַנטיקע שריפֿט, מיטסקל : קלק וועליש, גרויסרעלש.
פֿיר אַת אַ האַלב פּונקט, דימענט : פֿינף פּונקט, פּערל : פֿינף אַת אַ האַלב פּונקט
: זעקס פּונקט, נאַנפּאַרעל : זיבן פּונקט, מיניאַנעט : אַכט פּונקט, ברעריר,
בראַוויר : נע פּונקט : צען פּונקט, טעקסט, שרמאַלשריפֿט : עלף פּונקט :
עלפֿער געלערער) שוואַרצע, עלפֿער געלערער) העלע (קליינע) : ציצעראַ,
קליינע פֿיקע : צרעלף פּונקט, ציצעראַ, פֿיקע : פֿערצן פּונקט, ענגלש : זעכצן
פּונקט : אַכצן פּונקט, לאַנג פּרימער, קאַרפּוס: גאַרמאַנד : שהאַרצע שריפֿט :
פּעטיט, סקעלעט.
דיק, דיס, קעגל : שריפֿטקאַרב : זאַץ, ז אויפֿשץ, קאָמפּאַזיציע, י נאַבאַר :
האַנטוואַץ, מאַשינוואַץ : אויסשטעל, אויסבראַך, אומבראַך, י ווערסטקע :
מאַטריע(ע), פּלאַטע : זעצקאַסע, ז זאַצקאַסע, זעצקאַסטן, שריפֿטקאַסטן,
ז שריפֿט־קאַבינעט : אייבערשטער, אונטערשטער קאַסטן.
דרוקפֿעלער, גרייז, שגיאה : קאַסטנגרייז : הוהה, אויסבעסערונג, י
פּאַפּראַווקע, אַיקוואַעוּת, קאַרעקציע, קאַרעקטיוו, מסק : נר מעראַציע,

פאָגיאַציע.

קאַרעקטע, קאַרעקטור : אַפּצוג, אַפּדרוק : פּרוּוואַפּדרוק, קאַרעקטורשפּצוג, ראַנקעאַפּצוג, שוּפּלע-אַפּצוג, געליפרוף נאַ-) : לעצטע קאַרעקטור : מחבר(ים)-קאַרעקטור : קאַרעך טור-בויגן, פּרורבויע : לאַג : אַפּשניט : מאַקולאַטור.

דרוקער, מדפּיס, טיפּאָגראַף, ז טיפּאָדאַפּשטיק, ליטאָגראַף, ז ליטאָגראַפּשטיק : זעצער, שריפּטזעצער נאַ-) : שטעלער, ברעכער, ז אומברעכער, מעטראַנפּאַזש : אויפּגעבער, לייגער, פּרעסן-ציער : שריפּטגיסער : אילומי נאַטאָר : קאַרעקטאָר, איבערזעער, מגיה, אַעל-מוק.

וון נאַרבעט-פּראָצעסח זעצן, אויפּזעצן, אַפּ-זעצן, אויפּמאַכן, אַפּמאַכן, שפּייצן, שפּאַצן, אויסגלייכן, אויספּילן, מאַכן יוסט (יאַסט), פּאַריוסטערען : אויפּשטעלן, שטעלן עמודים, אויסברעכן, ווערסטערען, וויאַרסטערען, ז אומברעכן : אינשליסן, ריכטן, ריכטערען : פּאַגנירן, נומערירן : אויפּגעבן : אַפּציען : דרוקן : אַפּסעטירן : מאַטריצירן : ליטאָגרד פּירן : צעשק שריפּט (אַ פּאַרמע, זאַץ) : פּר נשדערקלייבן : קאַרעדרן, קאַרעקטירן, אי בערזען, מויה זע, (אויס)פּאַרריכטן. זע אויך : אַפּבילדוט אנ, בוך 879.

379. בוך, צייטשריפּט

ם : בוך, ספּר : בראַשור, ז פּאַמפּלעט :

קונטרס, העפּט : עקזעמפּלאַר, קאַפּיע : איבערדרוק, ז נאַכדרוק, סעפּאַראַט(אַפּדרוש : אַלבום, אַלבאָם : (אייטקלעפּבוך, בילדערבוך, פּאַרטפּאָליאַ : פּובליקאַציע.

אַלף-קית-ביכל, אָנהייבער, אָנפּאַנגער, לערנביכל — 1-3 : סידור, מחזור, תהילים, תחינה, סליחה, קינה, בענטשערל, ברירןשטעלער, חומש, תנך, תנ"ך, סוואַרבע, מגילה, משניות, גאָרא, ק"ס, אָדרש, מוסר-ספּר, קאַלהקפּר, ראַנישער ספּר : רומל : מליצה-ביכל, השאַלה-ספּר, חקירה-ספּר, דיקדוק-ספּר, גראַמאַטיק, י גראַמאַטיקע : ספּרי אָול, סאָרים חצונים, טרייף-אַסול, טריפּה-אַסול, קפּרי מינים, דײַטשראַרג : מעשה-ביכל, ראַמאַן, אַבא-בוך, פּאַבלבוך, סקיזנבוך, וויצנבוך אַאָזיוו : זאַמלונג, זאַמלבוך,

אָנטאָלאָגיע, כרעסטאָמאַטיע: מקורים־בוך: יאָרבוך: קינקס, אַלמאַנאַך:
געדענקבוך, זוכור־בוך, געדענקשריפֿט, יובל־בוך: האַנטבוך, הילפֿבוך,
טאָגבוך, ריזעבוך: טעקסטבוך: איינקוקבוך, רעפֿערענץ־בוך: ווערטערבוך:
ענציקלאָפּעדיע(ער) ווערטערבוך, פֿרעמדווערטערבוך אַז'ר: לעקסיקאָן,
קאָנקאָרדאַנץ, אָרוך, אוצר, ענציקלאָפּעדיע.
אינקונאַבל ל"ר אינקונאַבלען, אוניקום, יקר־המאַיאות: שאַנימ(ער) בוך,
פסערדאָגראַף: פּאָפּוסע, שיימע: אַלטע שמות, שפּאַרגאַלן: ביבליאָפּיליע,
ביבליאָמאַניע.
נביכער(שטויס, וואַרשט(ע): גאַנג, זאַץ, סעט נ—).
בוכפֿאַרעם, פֿאַרמאַט: קעשענע־פֿאַרמאַט: אַכטל־פֿאַרמאַט, אָקטאַוו(אָ):
פֿערטל־פֿאַרמאַט, קוואַרט(ש): האַלב־פֿאַליאַ(־פֿאַרמאַט), פֿאַליאַ(־פֿאַרמאַט),
פֿאַליאַנט: בונד, איינבונד — 389.
באַנד, קרך: גלאַט, דף, זיטל, זייט, פיידזש נ—): וילית ל"ר גיליוטת, ראַנד,
קאַנט, ז מאַרגינעס, שפיגל, זאַצשפיגל, שריפֿטשפיגל: קאַלומנע, קאַלאָנע,
עמוד, גראַפֿע, רובריק, שפּאַלט, קאַלום נק: פֿאָדערבלאַט, שערבלאַט, שער,
טיטלבלאַט.
פֿאַרלעגער־י: פֿאַרלאַג: אויסגאַבע, ז אַרויסשבע: דע־לוקסשויסשבע, פֿאַלקס־
אויסגאַבע, שול־אויסשבע אַז"וו: אויפֿלאַגע.
ביבליאָטעק: עפֿנטלעכע ביבליאָטעק, פֿאַלקס־ביבליאָטעק: איינקוק־
ביבליאָטעק, רעפֿערענץ־ביבליאָטעק, האַנט־ביבליאָטעק: אוניווערסיטעט־
ביבליאָטעק, לייען־ביבליאָטעק, ליי־ביבליאָטעק אַז"ר: אַרכיוו: לייענזאַל,
לייענשטיבל־נאָיס: ביכערמאַרק: בוכהאַנדל, בוכהאַנדלונג, בוכקראַם,
בוכגעשעפֿט, ביכערקראַם, ביכער־געשעפֿט: ביכערשאַנק, ביכערשראַנק,
ביכערשאַפֿע, ביכערשלקער, סקריםשענקל: עיזה: ביכער־רענצל, י ראַניעץ,
י סומקע.
ציטונג, בלאַט, בלאַטציטונג, שיעט(ש, פיפּער נאַ־): נאַר־ניציטונג,
קוראַנטן: וואַנטציטונג: טאָגבלאַט, טאָגציטונג, נאָכמיטאָגבלאַט,
נאָכמיטאָדציטונג, אָוונטבלאַט, אָוונטציטונג: פֿאַכציטונג: פּאַרטיציטונג,
אַפֿיציאַן: נאָיס מאַסאָווקע, מאַסאָוויק, פֿילטיראַזער קע: געלע ציטונג:

אילוסטרירטע צייטונג, ראָמאַן-צייטונג אַאַז"ר : טאַבלאַיד נאַ- : פּעריאָדיק(ע)
: פּעריאָדישע אויסגאַבע, צייטשריפֿט, זשורנאַל, מאַגאַזין : טעכנישער
זשורנאַל, מאָדע-זשורנאַל אַאַז"ר : וואָכנבלאַט, וואָכושריפֿט : חודששריפֿט,
חודשניק, מאָנאַטשריפֿט : קראַרטלשריפֿט, פֿערטליאַרשריפֿט, קוואַרטאַלניק :
בלעטל : פֿלוגשריפֿט, פֿלוד בלעטל, געדענקבלעטל, סומ-טוב - בלעטל אַאַז"ר
: צוגאַב, צולאַג, הוקפֿה, עקסטערע, ביילאַגע : יאַרגאַנג : אַבאַנעמענט, ז אַבאַנד
מענט, ז פּרענומעראַציע, סובסקריפציע : צך טונג - אַגענטור : קיאָסק,
צייטונגשטעל, (צך טונחפֿאַרלאַג נדיאַל), צייטונג-סטענד נאַ- .
ביבליאָטעקער ל"ר ביבליאָטעקער(ס), ביבליאָטעקאַר ל"ר ביבליאָטעקאַרן :
בוקניסט, אַנטיקוואַר : ביבליאָפֿיל, ביכערעאַמלער : ביבליאָמאַן, ז
ביבליאָמאַניאַק : אַרויסגעבער, פֿאַרלעגער : בוכהענדלער, בוךפֿאַרקויפֿער,
ביכער - פֿאַרקויפֿער, מוכר-
סקש, מ'ס : ביכערשגענט : ביכעשעער, פּאַקדטרעגער, פּעקל-טרעגער :
צייטוט(מאַגענט : צייטונג(ס)זענדלער, צייטונדפֿאַר קויפֿער : אַבאַנענט,
באַשטעלער, פּרעטמער ראַנט.
וו : אַרויסגעבן, אַרויסברענגען, אַרויסלאַזן,
פֿאַרעפֿנטלעכן, פּובליקירן, מוציא-לאור זע : אָפּגעבן אין דרוק : דרוקן,
איבערדרוקן, ז נאָכדרוקן : אַרויסגן, ז דערשיינען : פּרעמערית זיך : אַבאַנירן
זיך, אויסשרייבן, סובסקריבירן, סובסקרייבן נ-—ז.
זען אויך : דרוק מן, ליטעראַטור 1—, פּאַעזיע 2—.

380 . איינבינדערע

ם : איינבינדער־, בוכבינדער־, פּאַפּלאַרניע,
י פּערעפּלשטנע.

נטיילן בוך) בויע : צונרפֿגעלייגטער בויע, קונטרס : קער-בלאַט : רוקן ל"ר
רוקנס, רוקענעם : טאַוול, טעמעלעך : ווינקלען, בראַקעטן : זילבערנע,
גאַלדענע בלעכלעך : גאַלדענע רעם : צעטעלעך : שלעסער : שניט :
ק(חאַמשיט, קאַלכשויט, זאַמדשניט, מירמלשניט (מאַרמערשניט),
געשפּריצטער שניט, פֿאַרבשניט, געלעט, רויטשניט, גאַלדשניט.
נמאַטעריאַלח טאַוול, קאַרדאַן, טעקטור : רוקדדעקל, פּאַפּדעקל : ברעטער:

שפענער: קאפיטאלן, קאפיטאלקעס: פֿאַרזאַץ: צודעק(ש: פֿאַפּ, קליי, לאַם, קלייסטער: סטך ליערשער קליי: קלייטאַפּ: אקס: פֿאַדעם, שפּאַגאַט: דראַט: איבערצוג, אָביציעס: מירמל (מאַרמער)־פֿאַפּיר: לייזונט, מאַמעש, מערלע, קלעשנקע, מאַלעסקע אַז"ר * 4־פּ: לער דער: קאַלבסלעדער, קאַנינע, סאַפּיש אש'וו — פֿ־פּ: קינסטלעך לעדער, לעדערעט, קער ראַשל: דרוקשריפֿט, אינבינדעריפֿט: שלעש, טינט: רויטע, בלויע אַז"וו טינט: לשפּאַפּיר, האַלד, פֿייהאַלד, שריימשלד. נמכאָיריש ביינדל, פֿאַלצביינדל: גלער אַח, פּאַלירשק, קאַדחק, פּאַזירשק: אַשטשטק, שילדקתיט: העפֿטל, העפֿ(ט)לאַד, נייגעשטעל: ניימאַשע, דראַטמאַשע: האַדל: (טאַל: ווירע, ליניע: צירקל: זעג: האַמער, קאַשיר־האַמער: מעסער, קיילעכ(ד)יק (רונדיק) מעסער, שניידמעסער, פּאַפּמעסער: שניידמאַק: שער: האַנטשער, פּאַפּנשער: פרעס: האַנטפרעס, גילטפרעס: פענדזל, בערשטל: שליסל: ס(קעטקע: ליישמאַדנ(קע), גילטמאַשינ(קע): דרעטלער, סטייפלער נ—). אינבינדער, י פּערעפּליאַשיק: דרעטלער, סטייפלער נאַ־): פֿאַלצער, פּאַוירער, לשער, פֿאַרגאַלדער, גילטער, שניטגילטער. וו: נאַרבעט־פּראָצעסן) בינדן, אינבינדן:

בראַשית: נייען, איננייען: אשאַלן: דורכלעכעט, דורכשטעכן, פּערפֿאַרית: דרעטלע, ספּיראַלית: פֿאַלצן, אינזעע, פּאַזירן, קאַשירן: שערן, שניידן: אויסלאַטען. צו רעכט מאַכן: פּאַפּן, קלעפּן: צונעמען, צונויפֿלייע, צוזאַמענטראַע, פֿאַרזעצן: אַרייַנשטעלן אין פרעס, פרעסן: וואַלצן: מירמלען. מאַרמערן: לייע, גילטן, באַגילטן, פֿאַרגילטן, פּאַליטורן: דרעטלען, סטייפלען נ—).

381. ליטעראַטור, פרעסע

ם: ליטעראַטור: שיינע ליטעראַטור, בעלע־טריסטיק, ז פֿיקציע: השקלה־ליטעראַטור, קלאַסישע ליטעראַטור, מאַדערנע ליטעראַטור אַז"ר: שונדליטעראַטור, זנות־ליטעראַטור, פּאַרנאַגראַפֿיע: פֿאַלקלאַר, פֿאַלק(ס)שאַפֿונג: קונסט: שונד: קונסטווערק, שעדעווער ל"ר שעדעווערס.

פרעסע : זשורנאליסטיק, זמרנאליזם : געלער זשורנאליזם : פובליציסטיק, מאמריסטיק : רעפארטאזש.
חיבור, קאמפאזיציע, פארפאסונג, זאך, אויפזאץ, קאמפילאציע, צוטיפֿשטעלונג :

יִפְטוֹן, ווערק : פֿאַבולאַרע, אָנפֿאַבולאַרע, אָרנאַמענטאַלע, עפיסטאָלאַרשע שריִפֿטן : אַשנימע שריִפֿע : שוואַנענליד, שראַנען־געזשג. אָנער, שיטה, שול : קלאַסיציזם, פסערדאָקלאַסיצעם, רענעסאַנס, ראָמאַנטיק, ראָמאַשטיזם, ז ראָמאַנטיציזם, אורבאַניזם, נאַטר ראַלעם, רעאַליזם, מאָדערניזם, אימפרעסשנעם, עקספרעסשניזם, אימאַזשיניזם, דאָדאַעם, אינזיכזם, איכזם, אינטראָספעקציע, דעקאָדע, דעקאָדאַנס : די עטע : די קיעווער : כאַלשסטערע : יודרילע : אַלטע, נייע, קלאַסע, האָדערנע אַאָז'וו שול : טראַדיציע, מסורה : נוסח, סטיל — 9-- .

טעמע : אייביקע, אַקטועלע, עיקרדיקע טעמע : הויפטטעמע, בייטעמע, ז נעבנטעמע אַאָזיר : משעט, סיפוחמעשה, פֿאַבולע, פלאַט נ—) : אומגעריינ(ט)לעכע, פשוטע, אייר פֿאַכע, עריינ(ט)לעכע, היינטציטיקע, היסטאָרקע, פֿשטאַסטשע, קאָמפּליצירטע, רעאַלע אש'וו פֿאַבולע : מף־המר : מעשה באַר מער, אַ משה אויף אַ מעשה, געקייטלטע ממ : געשלידער, צימעסל : רעם, ראָם, האָם, רעמל, גערעם : סיטואַציע : טיפ : סכעמאַטישער, פסיכאָלאָגישער אַאָז'וו טיפ : טיפּאַש : שטייגערטיפ : פאַרשוע, העלד, פערסאָנאַש : הויפרפרעסאָנאַזש, בייִפרעסאָנאַזש אַאָז'ר : מאָטיוו : גרונטמאָטיר, פֿירמאָטיוו, לייטמאָטיוו : געבונדענער, פֿרייער מאָטיר : סימבאָל, ז סימבאָל : טאָן, גרונטטאָן : פראָלאָג : עקספּאָזיציע : שטוויקלונג : אָפּשפּאַנונג, אָפּבינדונג, פֿאַרענטפֿערונג, (אויפֿ)לייזונג : עפּילאָג. באַרייבוע, אָפּמאָלונג, שילדערונג, דעסקריפציע : כאַראַקטערעאַציע, כאַראַקטער ריסטיק : טיפּעאַציע, פּערזאָנאַליקאַציע : סימבאָלעאַציע, אַלעגאָרישציע : סטילשציע, פּאָפּולאַרישציע אַאָז'וו — יי : בילדערשקייט, פֿאַלקסטימלעכקייט אש'וו — אַדי.

פּאָזע : פּאָעטישע פּראָזע : דערציילונג, דערצילעניש, מאָה(לש, סיפור, געאַכטע,

היסהאָריע : פֿאַלקרמעשה, שבת־מעשה, צוי בערמעשה, לימעשה, מעשה נורא, אַאנטור מעשה, אַבא־מעמ, באַבע־מעשה מעשה קיפֿלא, מעשה וסים : מעשה־בוך, סיפורי מעשיות : אַלעגאָריע, פֿאַבל, אָשל, לעגענדע, שדה, אַנדטא, זאַגע, סאַגע, : סקאַזקע, אָוריה, בייקע, י קאַזאַלע, י קאַזאַטשינע : עדאַ : ראַמאַן, אָרעמאַן נ־פ) : אַראַנטור־ראַמאַן, שונדראַמאַן, בולאר־ראַמאַן, וועגראַמאַן, ריטער־ראַמאַן : היסטאָרשער, סאַציאַלער, סוחעטיקער, אַנסושעטיקער, פסיכאָלאָגשער אַאז"ר ראַמאַן : נאָרעלע ל"ר נאָוועלעס, נאָוועלן : אַראַנטורנאָרעלע, פסיכאָלאָגישע נאָרעלע אַאז"ר : נאָרעלעיקל : קורצע דערציילונג, סקיצע, עסקיז, אַנוואַרף, שטודיע, עטיוד, עפיזאָד, פֿראַמענט, פֿאַרצייכענונג, בילד(ל) : וואַרטבילד, שטימונגבילד, זיטנבילד אַאז"ר : פֿאַרטרעט : פֿאַנטאַזיע : פֿאַראַדיע, סאַטירע, הר מאַרעסקע, לאַכערייקע אַאז"וו — 18 : ליד, שיר, ז געדיכט אַאז"ר — 882 : דראַמע, קאָמעדיע, פֿאַרס אַאז"ר — 383 : מוסר־ספֿר .

פערזענלעכער דאָקומענט : ביאָגראַפֿיע, אויטאָביאָגראַפֿיע : לעבנס־געשיכטע, לעבנסבאַשרייבונג : דאָס לעבן, איבערלעבונגען, ז דערפֿאַרונגען : ריזע־באַשרייבונג : זכרונות, מעמואַרן : טאָגבר : ג ידוי : געשיכטע, היסטאָריע : נאָטור - געשיכטע, ליטעראַטור - געשיכטע אַאז"ר : קראַניק(ע), כראַניק, אַנאַלן. עסיי : מאַנאָגראַפֿיע : אַפּאָלאָגיע, אַפּאָלאָגעטיק : דיסערטאַציע, ז פּאַפּיר, טעויס, צושטייער, מעמאָראַנדום : לעקציע : קאָמענטאַר, פירוש, אַנאַליז, איבערבליק, איבערזיכט, רעריו נאָ - ראַשי - פרקים, קאָפיטל : שאלהותשובה : אָפהאַנדלונג, טראַקטאַט, סוגיא : אַרטיקל, אַרטיקל(רפ) : לייטשרטיקל, עדיטאָריאַל : מאמר : סך־הכל, קריטיק, רעצענזיע, פֿעליעטאַן : קאַרעספּאָנדענץ : נעקראָלאָג : פאַשקעוויל, פאַסקוויל : בריוו אין רעדאַקציע : בינטל בריוו : בריווקאַסטן : אויפֿרוף, קול־

568

קורא, אַפעל, אַפּיל נ—) : אַדרעס, ווער דונג. אַריינפֿיר, ז איינפֿיר, אַריינפֿיר - האַרט, הקדמה, פֿיריהאַרט, פֿאַרוואַרט, פֿאַררעדע, אַ האַרט פֿריער, אַ וואַרט פֿאַרויס, ז איינלי טונג, פרעאַמבל, אינטראָדוקציע : הסקמה : העצלותרהמאָבח : דעדיקאַציע, היליקונג, ז ווידמוע.

קאָפּ, קעפּל, קאָפּאָר, טיטל, אונטערטיטל, איבערשריפט, אויפֿשריפט : באַמערקונג, אָנמערקונג, פֿאַרצייכעטט : מראַדאָקום, עהה, נאָטיץ, נאָטאַציע, אַנאָטאַציע : אינטער פּאָלאַציע : פֿאַרוויסיקע באַמערקונג, פֿאַרבאַמערקוע : האָדיבאַמערקוט : הערה, זפּוסבאַמערקוע, זפּוסנאָטע : צושריפט, נאָכשריפט, נאָטאַבענע, רעמאַרקע : זוכצעטל, שליסל, מפָּאָח, אינדעקס : דערשצונגען, הוספּות, מילואים, אַפענדיקס : השטה, דורכלאָז : תיקונים, אַיקודאַעות, ז עראַטאָ : אינהאַלטפֿאַרצייכעניש, תוכהענונים, לוחמפּאָחות : קאָמפּענדיום, קיצור, אויסצוג, קאָנספּעקט, רעזומע : פּראָספּעקט, סינאָפּסיס : (אָפּ) קיר צוע, אַברעוויאַטור, אַברעיאַציע : שניט, קופּיור, אויסשניט.

אינהאַלט, תוכן : לייענשטאָף, ז לעועשטאָף : טעקסט, קאָנטעקסט, פּוים : זאָן, פֿראַזע, סענטענץ, פאַרשראָף, סעיף, אַרטיקל, אָפּזאָן : אַימרא, פסוק, פאַסאַזש, אָרט, ציטאַט, טיראַדע : קאָפיטל, פּרק, טייל, חלק, אָפּשניט : סעריע, ציקל .

ביכער (ליטעראַטור) - קענטענש : ביכערקענער : ביכער־וויסנשאַפֿט, ביבלשאַגיע : ביבליאָגראַפֿיע : היסטאָריאַלאָגיע, היסטאָריאָגראַפֿיע אאָן"ר. שרייבער, פֿאַרפֿאַסער אאָ"ר * י : גראַפֿאַמאַניע : פֿאַרפֿאַסערשאַפֿט, אויטאָרהאַפֿט : רעדאַקציע : מחבר־רעכט, אויטאָררעכט, קאָפּירייט נאָ" : האָנאָראַר, טאַנט יעמע, ראַיאַלטיס נ—).

שרייבערמאַחז : שרייבער, רייבער נ"פּ) : — פּיסאַקע, גראַפֿאַמאַן : מקשה לילד נ"פּ) : מחבר, מעל־מחבר, פֿאַרפֿאַסער, אויטאָר, שריפֿטשטעלער, ליטעראַט, ז ליטעראַטאָר, וואָרטקינסטלער, האָרטמאַלער : שילדערער, צייכענער אאָ"ר — יי : שיינשרייבער, פֿישר בער, מליץ, מליצהשרייבער, קעל־לשון, סטיליסט, ספּראַדבא : דיכטער — 382 : קלאַסיקער, רעאַליסט, מאָדערניסט, אימפרעסיאָניסט, דעקאַדענט אאָזיר פ - אייר יי" .

פּראָזעשרייבער, פּראָזאַיקער : בעלעטריסט, דערציילער, נאָוועליסט, ראַמאַנעןשרייבער, ראַמאַנעשמירער נ"פּ), ראַמאַניסט : סקיצדשרייבער, סקיצלער : הומאָריסט, סאַטיריקער, פאַראַדיסט, אָנעקדאָטיסט : פֿאַבלשרייבער, פֿאַבל־דיכטער, פֿאַבוליסט, נעלמאַלים, אַלעגאָריסט : פֿאַלקלאָריסט, זאַמלער : ריינע־באַשרייבער : מעמאָראַרייבער, מעמשריסט :

פאַמפֿלעטיסט, פאַשקערלך שרעבער, פאַסקווילאַנט.
ביאַגרו, אויטאָביאָגראַף : געשיכטעשרייבער, היסטאָריקער, היסטאָריאָגראַף,
כראָנאָגראַף, קראָניקער, שאַליסט : ביכערקענער, ביבליאָגראַף :
ליטעראַטור־היסטאָריקער.

עסעיסט, עסיי־סט : קאָמענטאַטאָר : אַפּאָלאָג, אַפּאָלאָגעט : אַריינפֿירער :
קאָמפּילאַטאָר, צוטיפֿשטעלער, צוזאַמענשטעלער : באַאַרבעטער, אַדאַפּטירער,
איבערזער צער.

ציטונגסמענטש, ציטונגסמאַן, צייסור שרייבער, פרעסע־פֿאַרשטייער,
שרנאַליסט, פּובלישיסט : צייטונגשמירער, שרייבאַר ל"ר שרייבאַרעס :
שריבֿקנעכט : אַרטיקל־רייבער, מאַמריסט, פֿעליעטאַניסט, קאָלומניסט :
איבערבליקער, איבערויכטלער : רעצענזענט, רערוער נאַ-) : קריטיקער,
ימקק : נייסשרייבער, רעפּאָרטער, קאָרעספּאָנדענט : ספּעציעלער
קאָרעספּאָנדענט, מלאָמה - קאָ-

רעספּאָנדענט אַאָז"ר : 1-אַק אַרבקאָר, דאָרפֿקאָר : אַנאָנים : רעדאַקטאָר :
שעף־רעדאַקטאָר, מיט־רעדאַקטאָר, געהילף־רעדאַקטאָר, נייס־רעדאַקטאָר,
סיי־עדיטאָר נאַ-) : פֿאַרוואַלטונג־רעדאַקטאָר, מענעדזשינג־עדיטאָר נאַ-) :
רעדאַקטיר־קאָלעג, רעדאַגיר־קאָלעג, ז רעדאַקצשנס־קאָלעג :
רעדאַקציע.

לייענער, ז לעזער, קורא נִיכבד, קורא אָביב : קורא אָתיק .
וו : שרייבן : שרייבן (אַנשרייבן) אַ קפֿר (אַ חיבור, אַ זאַך אַאָז"וו) — - :
מחבר זע, פֿאַרפֿאַסן : באַשרייבן : באַשרייבן פֿון קאָפּ ביי די פֿיס : נ־פ)
באַקליידן, באַליאַפּען : אַרומשרייבן : דערציילן, כאַראַקטעריזירן, צייכענען,
פֿאַרשטעלן, שילדערן, אָפּשילדערן, מאָלן : מאָלן (אַנוואַרפֿן, פֿונשדער־ריקלען
אַאָז"וו) אַ בילד : אָפּמאָלן, אָפּמעלן : ווייזן דאָס לעבן : האַלטן געשפּאַנט :
פֿאַראַינטערעסירן : פֿאַבולירן, סימבאָליזירן, סטיליזירן : פאַראַדירן, אָפּלאַכן :
נ־פ) פֿאַרגיין אין טראַגן, טראַגן, אויסטראַגע, גע שווער צו קינד : אויסשרייבן
זיך : שרייבן וועע : אויפֿנעמען (באַרירן, באַהאַנדלען, דורכלופֿטערן,
אַנאַליזירן, באַלייכטן, דיסקוטירן, דיסקוטירן אַאָז"וו) אַן ענע : אָפּשטעלן זיך
אויף (י רעע) : אַריינגיין אין פרטים : פּאָפּולאַריזירן אַן ענע : צעקניען

(פֿאַרראַסערן) אַן ענין : דערקלערן, אינטערפרעטירן, פֿאַרטייטש אַז"ר — 349 : קאַמענטירן, רענומירן, סומירן, ז סומאַרירן, מאַכן אַ סרשכל : רעצענזירן, קריטיקירן, אַראָפּרייסן אַז"ר — 384. צוטיפֿשטעלן, צוזאַמענשטעלן, קאַמפּי לית : איבערזעצן, אַדאַפּטירן, באַאַרבעטן, איבעראַרבעטן : אַריינפֿירן, ז איינלייטן : מעצל זיין זיך : אָנמערקן, באַמערקן, נאָטירן, אָנצייכענען, דערגאַנצן, ציטירן, אינטערפּאָלירן : מאַכן אַ קיצור : אַרויסשרייבן, אויסצייכענען, אויסציען, קאָנספּעקטירן, סינקאַפּירן, קאָנדענסירן : רעדאַקטירן, רעדאַגירן. אַדי : ליטעראַרש, קינסטלעריש, מעלער ריסטיש, ז בעלעטעריסטיש : דעסק יפטיר, באַשרייבעריש : גראַפֿיש, בילדעריש, בילדערדיק, ז בילדלעך, מאָלעריש, מט געצייכנט : פּסיכאָלאָגיש, כאַראַקטעריסטיש, טיפּיש, סוגעסטיוו : שונדי(סטי)ש, אומדרוך לער, זאומדרוקבאַר : דרוקפֿעיק, זדרוקבאַר : פֿיקטיוו, פֿאַבולאַר : רעאַל, אַקטועל, היינטצייטיק : לעבנס־געטריי, שטייגעריש, סאַצשל, סאַציאַלשטייגערש, פֿאַלקסטימלעך : טרער דיציאָנעל, פֿאַלקלאָריש, פֿאַלקלאָריסטס : מיטיש, עפּיש, לעגענדאַרע, אומרעאַל, פֿאַר טאַסטיש, אַלעגאָריש, סימבאָליש : קלאַסש, פּסערדאָקלאַסיש, נאָכקלאַסיש, ז פּאַסטקלאַסיש : ראַמאַנטיש, רעאַליסטיש, נאַטוראַליסטיש, מאָדערניסטיש : סטיליסטיש, סטיליזירט : אינטראַספּעקטיוו, עקספּרעסיאָניסטיש, אינזיכיסטיש, דעקאַדענטיש. פֿעליעטאַניסטיש, הומאַריסטיש, סאַטירע, אַנעקדאָטיש : עסעיַסטיש, עסייַסטיש, קריטש, אַנאַליטיש, קאַמענטאַריש : מאָאָגראַפֿיש, בעגראַפֿיש, אויטאָביאָגראַפֿיש, כאַראַקטאַליש, היסטאָריש, געשיכטלעך : ביבליאָגראַפֿיש, כאַראַגראַפֿיש, היסטאָריאָגראַפֿיש. עפּיזאָדיש, פֿראַגמענטאַריש, קיצורדיק, קאָנספּעקטיוו, סינאָפּטיש, סינאָפּטיש : רעדאַקצשנעל, עדיטאָריעל : שרייבעריש, מחברש, שריפֿטשטעלעריש אַז"ר — " .

פֿראַן ן נפֿון אַ הסקמה אויף אַ ספֿר, נהנה אַכמה") צאָ חכמה טאָ נייע יעגאָ, צאָ יעגאָ טאָ נייע אַכמה : עיקר אָסר מן הספֿר : חוק חנק ונתחוק.

שפר : אותיות מחקימות : א ספֿר אָן אַ הקדמה
 אין ווי אַ גוף אָן אַ נאָמה : אָי סיפֿא לאַ ספֿרא, אָי ספֿרא לאַ סיפֿא : אַ פען האָט
 צרי שפיצן, מען קען צעשטעכן ויך את יענעם : אַ פֿעדער (פען) אין ווי אַ האַק :
 די פֿעדער (פען) אין שטאַרקער ווי די שווערד : די פען שיסט ערגער פֿון אַ
 פֿייל : די צונג אַע אַ ליעער,
 די פען אין אַ ליטער : אַ פען אַע גוט—אָן מען קען.
 382. פּאָעזיע

ם ן דיכטערישקייט, פּאָעטישקייט, לירישקייט
 אַאָזיוו — אַדי : דיכטונג, ווערסיפֿיצירונג אַאָז'ר — יי : דיכטערײַ,
 פֿערוןשרייבערײַ, גראַמערע, ווערסיפֿיקאַציע: אימפּראָוויזאַציע: מעטראַמאַניע :
 בדאָנות : אינספּיראַציע, רוח־הקודש : מווע, פּאַרנאַס : פּאָעטישע ליצענץ :
 פּאָעזיע, קיוט, קיט, שירה.
 פּאָעטיק, פֿערזנקונסט, גראַמקונסט : פּערע־לערע, פּראָסאָדיע : מעטריק,
 ריטמיק : סטיכאַמעטריע, אָרטאַמעטריע.
 ראם, ז ריִים, חרון : גראַםשטראַם : אַסאָנאַנץ : אַליטעראַציע : ומינים גראַמעח
 איבערגעוואָרפֿענע, אינאַיניקע, אינשלינגענדיקע, אינעווייניקסטע,
 דיאַלעקטישע, האַמאַנימישע, מענלעכע (אינשטראַפֿיקע), ווייבלעכע
 (צווייטראַפֿיקע), דאַקטילשע (דריטראַפֿיקע), פינקטלעכע, גיט־פינקטלעכע,
 ריינע, ניטריינע, זעלטענע, טאַרטאַלאַגישע, טערנאַרע, טראַדיציאָנעלע,
 פֿאַרשיידנאַקצענטיקע, פֿאַרשיידנמיניקע, פֿאַרשיידנטראַפֿיקע, ריכע גראַמען :
 אָנהיבגראַמע, קוף־גראַמע, מיטלגראַמען, שרטלגראַמען, קרייצגראַמען.
 מעטער, מישקל : היפּערמעטער, יאַנישער מעטער : יאַמב(וס) , טראַכיי,
 אַנאַפעסט, דאַקטיל , ספּאָנדיי, אַמפֿיבראַכיוס, טריבראַכיוס, באַקכוס,
 אַנטיבאַקכוס, כאַריי, דיכאַריי, דיטראַכיי, פּיריכוס, כאַריאַמב(וס) .
 פֿערו, שורה : נאָנים פּערע) סילאַבישטאַנישער, ריין טאַנישער, סילאַבישער,
 וויסער, אַלעקסאַנדרינער, אַדאַנישער, סאַטורנישער, לעאַנישער פֿערן :
 האַלבפֿערו, העמיסטיך, מאָאָסטיך, דיסטיך, דיסטיכאָן, קופּלעט,
 טערצינע, פענטאַסטיך, אַקטאַווע, אַקטאַסטיך, אַקטאַסטיכאָן : אַטאַוואַ רימאַ,
 (ריִים אש אַכט געזעץ: בקיגון שמואל־בוך : דעקאַסטיך, דעקאַסטיכאָן :

מאָנאַרם, טריפלעט, טערצעט, סעקסטעט : מאָנאַמעטער, דימעטער, טרי
מעטער, טעטראַמעטער, פענטאַמעטער, העקסאַמעטער, העפטאַמעטער,
אַקטאַמעטער : פֿערזנטאַקט : פֿאַרטאַקט, ז אויפֿטאַקט : פֿערונפֿוס : פֿערזנמאַס,
מאַס : דיפּאָדיע, טריפּאָדיע, פענטאַפּאָדיע, אַנאַפעסט, אַנטיספּאַסט.
ריטעם, ריטמישע באַשטימערס : באַטאַנונג, אַקצענט, טראָפּ :
וואָרט-אינטערוואַל, צעזור : קאָמפּאָזיציע : אַנאַפּאָרישע, עפּאָסטראַפּישע,
עפּיפּאָרישע קאָמפּאָזיציע : רינד קאָמפּאָזיציע : סטראָפּע, אַנטיסטראָפּע :
קאַנאָניורטע סטראָפּע : סטאַנצע, צוזינג, צוזונג, רעפּרען, רעפּריין.
ליד, שיר, ז געדיכט : הימען, הימנע : מיזמור : קינדערליד, פֿרילינג(ס)ליד,
פֿאַלקסליד אַז"ר — 284 : לירישע פּאָעזיע, ליריק : דעסקריפּטיווע,
דעקלאַמאַטאָרישע, דראַמאַטישע, זינגעוודיקע, פֿאַבולאַרע ליריק : רייזליריק :
רינע ליריק : פּאָעמע : דיזאַקטישע, עפּישע, ראַמאַנטישע פּאָעמע : געטלעך ליד
: עפיק, עפּאָפּעע, העלדישער עפּאָס, העלדנליד, עפּאָס : אָדע : העראַישע,
אַנאַקרעאַנטישע אָדע : אידיליע : באַלאַדע : קינה, איכה : מאָנאָדיע : אילאָגיע,
פּאַנעגיריק, לויבגעזאַנג : סאַנעט : קראַנץ סאַנעטן, סאַנעטן-קראַנץ : ייִדישער
סאַנעט : מאַגיסטראַל, פּאַסטאָראַל, עקלאָג, ראַפּסאָדיע, מאַדריגאַל : סאַטירע,
סאַטירישע פּאָעזיע, סירענעטע, טריאַלעט, ראַנדאָ, ראַנדעל, ראַנדעלעט,
סעסטינע, לעי, ווירעלעי, לימערק, עפּיגראַם, אַקראַסטיך, אַנאַקרעאַנט,
אַפּאָלאָג, פֿאַבל : בדאָנות : ראַםשטראָם-פּאָעזיע : דיטיראַמב, ז דיפּיראַמב,
מאַקאַראָניק : קינדערגראַמען, מירסערי ריימס נאָ-) : גראַמען-ווערטערבוך :
שטאַלאָגיע : פּראָסאָדיע-ווערטערבוך.
פּאָעט, פּאָעטעסע, דיכטער, דיכטערע, משורר, פייטן, ליריקער : הויפּדיכטער,
הויפּפּאָעט, פּאָעט-לאָרעאַט : סאַנעטן-דיכטער, באַלאַדיסט, אידיליסט,
ראַפּסאָדיסט, עפּיקער, ציקליקער, אָלימפּיער, מקווע : באַרד, שפּילמאַן,
זינגער, טרובאַדור, טרוווער, מייסטערעזינגער, מינעזינגער, סקאַלד, מינסטרעל
: לידער - שרייבער, ליברעטיסט, ליריק שרייבער נ—) : ווערסיפּיקאַטאָר,
לידלער, אַמער, ז רימער, גראַמעוואָגער, גראַמעןפֿלעכטער, נדחן :
אימפּראָריזאַטאָר : מעטראַמאַן, זמעטראַמאַניאַק.
וו : דיכטן, באַדיכטן, איבערדיכטן, פֿאַר

דיכטערען נ"פ) : זינגען, באַזינגען : נ"פ) באַלידלען, באַירוזשירימען :
פאַעטיזירן : ווערסיפֿיצירן, גראַמען, פֿלעכטן, נִדחנען, אימפּראָוויזירן.

אַדי, פֿראַן געגראַמט, ז גערִימט : דיכ־
טערק, פאַעטיש, ליריש, עפיש, עלעגש, ריטמיש, מעטריש, סאַפֿש, האַמעריש,
יאַניש, יאַמבש, דאַקטילש אַאָ"וו — " : בדאַנש : ניט געדיכט, נאָר שיטער
נ"פ) : גראַם שטראַם מאַך מיר אַ ליעטניק נ"פ) .

זען אוך : ליטעראַטור

383. טעאַטער

ם : (דער) טעאַטער, בינע, די ברעטער : דראַמאַ־
סישע, סצענישע, היסטריאַנישע, טעספּשע קונסט : ייִדש טעאַטער : בינעקונסט,
שפּילקונסט : (רע)פרעזענטאַציע, פּעראַניפֿיקאַציע, אימפּערזאָנאַציע :
פיעסעשריבעריי, דראַמאַטורגיע, מימאַגראַפֿיע : ריאַלטאָ : פּראָפּעסיאָנעלער
טעאַטער, ליבהאַבער־טעאַטער, אָנסט־טעאַטער, קליינקונסט־טעאַטער,
שונדטעאַטער, זומער־טעאַטער, מאַרשנעטדטעאַטער אַאָויו : דער בעסערער
ייִדישער טער אַטער : וואָדעוויל, וואַריעטע — 14־ .
שטיק, טעאַטער־שטיק, שפּיל, טעאַטערשפּיל, פיעסע, ז מישפּיל : ואַ־) פלעי,
ע :

נ—טר) דאָס ווערקעלע : דראַמאַטעציע, אינסצענעאַציע : באַאַרבעטונג,
איבערזעצונג, אַדאַפּטאַציע : ליברעטאָ : איינאַקטער, אַקטורקע, סקעטש נאַ־)
: איינאַקטיקע, צווי אַקטיקע, דרמקטיקע אַאָז'ר פיעסע : ענדפיעסע : טרילאַגיע,
טעטראַלאַגיע : רעפּערטואַר.

דראַמע : דראַמע ממש : סאַצשלע, פּסי כאַלאַגשע, סימבאָלישע, עמאַצשנעלע,
סענסאַציאָנעלע אַאָז'ר דראַמע : שטייגער־דראַמע, קאָמעדיע — דראַמע,
מעלאַדראַמע, מימאַדראַמע : טראַגעדיע, טרויער־פּיל : קאָמעדיע : קאָמעדיע פֿון
אינטריגעס, קאָמעדיע פֿע הויכן סטיל, שטייגער־קאָמעדיע, ז זיק־קאָמעדיע,
ליכטע קאָמעדיע, פֿאַרס־קאָמעדיע : אָפּערע, מוזיקאַלישע דראַמע : קאָמשע
אָפּערע, אָפּערע־בוף, בורלעסקשפּערע, בורלעט : באַלעט : אָפּערעטע, קאָמשע
אָפּערעטע : מיסטעריע : מאַראַלשפּיל : ליאַלקעשפּיל, טעקלעכשפּיל,
מאַריאַנעטן־שפּל : פֿאַרס, בורלעסק, האַרזש, גראַטעסק, פּאַראַדיע, שאַראַד(ע)

, עקסטראוואגאנץ, אַרלעקיוואַד(ע) , פאַנטאַמימ(ע) , בופּאַנאַד(ש) , רעריו :
 מאָנאָדראַמע, מאָנאָלאָג, דעקלאַמאַציע : דיאַלאָג, דואַלאָג : פאַרשפּיל ,
 פֿאַרהאַנדעלייבער נ—) : אינטערלוד(יע) , צוושנשפּיל , אינטערמעדיע,
 אינטערמעדיעט(ש) : נאָכשפּיל , פּאַסטמעדיע : דיאָעראַטיסמענט : מקירתיוסחשפּיל
 , אַחערזחפּיל, (דוד- אוף ולית-שפּיל , חנה- און פויה-שפּיל , פורים - שפּיל :
 סעזאָן י פיעסע : באַמבע גר טיש)
 פּראָזע : אייגענע פּראָזע, אַרבלי-פּראָזע, אימפּראָוויזאַציע. עקספּראָמפט, בולבע
 נע-יר-) : מאָנאָלאָג, קאָלדורע (גרויסער האָלאָלאָט : רעפּליק, ז שטיכוואָרט :
 אפּאַרט : עפלעט.
 סוושעט, סיפור - המעמ, פּלאַט נ—ם : קיצור, סינאָפּסיס : האַנדלונג :
 אינטריגע : אַקט, אויפֿצי : סצענע : אויפֿטריט : פּראָלאָג : עפי
 לאָג : עקספּאָזיציע : קלימאַקס, אַנטיקלי מאַקס : אפּאָטעאַז, ז אפּאָפּעאַן :
 טאַבלאַ : פֿאַרהאַט : טעקסט : דאָס ביכל נאָק-יר-) : רעזשיבוך : סופֿלירבוך,
 סופֿליאַרקע : צענזורקע : סצענאַר(יום).
 רעזד, רעזשיסור, מיזאַנסצענע, אינסצענירונג : אויפֿפֿירוע : פרעזענטאַציע,
 פֿאַרשטעלונג, אויפֿפֿירונג, ספּעקטאַקל : פרעמיערע : נאָכמיטאָג-פֿאַרשטעלונג,
 מאַטינע נאָ-) : ערדאָרנט, בענעפֿיס : בענעפֿיט נ—) : הפּקקה, אַנטראַקט,
 צרישנאַקט.
 טעאַטער - הוי, טעמפל נאָ-יאָר-) : זומער - טעאַטער, אַמפֿיטעאַטער, אַפּערע,
 אַפּערעזויז, וואַריעטע, קאַבאַרעט, נאַכטקלוב, קאַפּעשאַנטאַן, בורלעסק,
 באַלאַגאַן : אוידיטאָריע, צוזעער-זאַל , ז צושויער-זאַל : אַרקעסטער, פאַרקעט,
 פאַרטער, אונטן : לאַזשע : פאַרקעט-לאַזשע, פאַרטער-לאַזשע, אונטערשטע
 לאַזשע, פּראָסצעניום - לאַזשע, לאַזשע בענוואָר : אַרקעסטער-צירקל (קרייז), י
 יאָרוס : אַמפֿיטעאַטער, באַלקאָן, באַלקאָני נאָ-) : גאַלעריע, גאַליאַרקע, גאַלערי
 נ—) : שטייפּלאַץ, סטענדינרום נאָ) .
 הכנסה, סבאָר, ז אייננאַמע : בילעט, טיקעט נאָ-) : סעזאָן-בילעט,
 קאַנטראַמאַרקע, פּאַספּאַרטו, פעס נ—) : בילעטן-קאַסע : נאָ-) באַקסאַפֿיס,
 טיקעטשפֿיס : פּראָגראַם, טעאַטער-פּראָגראַם : אַפֿיש, פּלאַקאַט, פּאַסטער נ—)

סצענע, בינע : די ברעטער : דריבינע,
 דריפלאטפארמע : קובשע בינע, סימולטאןבינע: פאדיום, עסטראדע,
 פלאטפארמע : פראסצעניום : פאדערבינע, אראנסצענע : פאסטסצעניום :
 קוליסן, הינטער-דיקוליסן : הארדעראבעס : סופליר - קאסטן, קעסטל, בודקע
 : פארהאנג : פייער-פארהאנג, אסבעסטפארהאנג, צרשנאקט-פארהאנג : דאס
 לעכל נאע פארהש : מאקעט : דעקאראציעס : אויסשטאטונג, איינריכטונג :
 עפעקטן : רעק-
 וויזיט, בוטאפאר(יע) : גרים, שמינק(ש) : פארוק, קרעפע : מאסטיק, קלעפעכץ
 : מאסקע : קאסטיום : פרנסה-רעקל.
 רעפעטיציע, פראבע : גענעראל-פראבע, לעצטע פראבע, דרעריהרסל נא-) :
 אויפטריט, אויפטרעט, ארויסטריט, דעביוט, האסטראל, שסטשפיל : שפיל :
 אנסאמבלשיל : דאס קינצעלע נא-יר-) : כאלטורע חק .
 אמפלוא, זשנער : ראָל, ראָליעט נ-פ) : הויפטראָלע, טיטל-ראָלע,
 כאַראַקטער-ראָלע, קאָמישע ראָלע, באַמבן - ראָלע נש-יאָח) : קליינע ראָלע,
 אויפטריט, אַ פאַר ווערטער : סינגל טוירן נא-) : פאָטער - ראָלע, מוטערראָלע
 אַאָר.
 טרופע : נ-) קאָמפּאַני, סטאַק-קאָמפּאַני : אַמאַטאָרן-טרופע,
 ליבהאַבער-טרופע (געזעלשפֿט, פֿאַראַק) : דראַמאַטישער קרען, דראַמקרייז:
 פערסאָנאַל, קעסט נ-) : ראָליסט. אַקטיאָר, אַקטריסע : נא-) עקטער,
 עקטערקע : נ-) אַקטיאָרשטשק, קאָמעדיששטשיק: אַקטעוירן : אַרטיסט,
 שווישפילער : פֿאַלקסאַרטיסט נאָיס : טעספּיאַנער : קינסטלער, ז קינצלער,
 טאַלענט : קראַפֿט ל"ר קרעפֿטע נ-פ) : קאָמעדיאַנט, שפּילערניק נ-פ) : פורים -
 שפּילער, פורים - שפּילניק : שטערן, סטאַר, סטאַרינע, נ-) סטאַריכע,
 סטאַרוכע : ערשטער, צווייטער אַקטיאָר : פראָטאַאַניסט : לידינגמען נא-) :
 ערשטע, צוויטע אַקטריסע : לידינג - לידי נא-) : טראַגיקער, ז טראַגיק,
 דראַמאַטישער אַקטיאָר : פרימאַדאַנע, פרימאַדאַניצע נ-פ) , דיע : ערשטע,
 צוויטע פרימאַדאַנע : ליבהאַבער : ליבהאַבערענגער : ערשטער, צווייטער
 ליבהאַבער : ליובאַוויק, סטאַרשיליובאַוויק נ-פ) : פאָטער - ראָליסט,
 רעזאַני(אַר : ערשטער, צווייטער רעזאַני(אַר) : אינטרישט : פראַסטאַק :

כאַראַקטערשפּילער (ש : קאָמיקער, ז קאָמיק, קאָמידען ו—) : ערשטער,
 צווייטער שמיקער : בוף : קאָמיקער-בוף : מאַמע :
 מוטער-ראַריסטקע : ערשטע, צווייטע מאַמע : קאָמישע מאַמע, קאָמישע אַלטע,
 (קאָמישע) סטאַרוכע, לעפּטשיכע : יועטלעכע שוישפּילערין, אינזשעני(ו) :
 סוברעטין, סוברעטקע : קאָמישע סוברעטקע : קליינער אַקטיאָר, קליינע
 אַקטריסע : גליקלעכער שבתי : מיטשפּילער, אונטערשפּילער, פּאַרטערטער,
 דובלירער, דובלי(א)ר : מימיקער, פּאַנטאַמימיקער, אימיטאַטאָר, פּאַראַדיסט,
 טראַנספּאַראַטאָר, אימפּראַריזאַטאָר : מאַנדריש, מאַנדריש : פּאַנטאַלאָן,
 אַרלעקין, פּאַלישינעל, פיעראַ, קאָלאַמבינע : וואָדעוויל-אַקטיאָר,
 וואָדערילשטשיק : קופּלעטיסט, לידל-זינגער, לידלער, סינגל טוירן נאַ-) :
 דעקלאַמאַטאָר, רעציטאַטאָר, נַפּ) רעציטאַטאָר, רעציטאַמאָר : פּירליינער,
 פּאַרליינער, אויסטייטשער, מאַנאָלאָגיסט : קאָנפּעראַנסיע, מאַסטער אָו
 סערעמאַניס נאַ-) .
 כאַריסט, כאַריסטין, כאַריסטקע, זינגמיידל : סטאַטיסט, פּיגוראַנט, סופּער נאַ-) :
 דעביוטאַנט, גאַסטראָלי(א)ר : אַטראַקציע, אַטרעקשן נאַ-) : בענעפּיציאַנט.
 טומל נדערפּאָלגרייכער אַקטיאָר) : קאָיער נניט-פּאַרגינער) : פּאַפּוס
 נאינטריגאַנט) : זאָגער : קוליסן - רייסער : קלאָון, פּאַיאַץ, פּורים - שפּילער,
 פורים - שפּילניק, פוריםשפּלערניק : פּורצע, דראַנג, קאַטשאַן, שייט האָלץ,
 קאַליקע, בולבעניק : אַמאַטאָר, אַמאַטער, ליבהאַבער, דילעטאַנט : טעאַטראַל,
 טעאַטער-ליבהאַבער : פּאַטריאַט.
 דראַמאַטורג, דראַמאַטיסט, דראַמע-שרייבער, פיעסעשרייבער, ליברעטיסט :
 מחבר, אויטאָר, פּאַרפּאַסער : דראַמאַטיזירער, איבערזעצער, אַדאַפּטירער,
 באַאַרבעטער, אינסצענירער, אינסצעניואַטאָר : אַפּערעטזשן בער, שונדיסט,
 שמירער.
 רעזשיסער, רעזשיסאָר, רעזשיסיר : געהילף-רעזשיסער, בינע-פּאַרוואַלטער,
 סטיידוער מענעדזשער נאַ-) : אינספּיציענט, סצענאַריום-
 האַלטער, סצענאַר, אַרזשיקער : ראָלעשרייבער : סופּליר, סופּלער, סופּליאָר.
 (טעאַטער-) דירעקטאָר : (טעאַטערספּאַרוואַלטער, (טעאַטערסאינטענדאַנט,
 מענעדזשער נאַ-) : אַנטרעפּרעניאָר, אימפּרעסאַריאָ : געלטגעבער, ענדזשל

נאַ- : פערעדאָראַי : קאַסיר(ער) , קעשיר נאַ-ם : בילעטי(אַ)ר, אָשער נאַ- :
אַפֿיש(רעקלאַמע) - קלעפער : בינע-מאַלער, דעקאָראַציע-מאַלער,
דעקאָראַטאָר : בינעאַרבעטער, מאַשניסט, טעאַטערסטאַליער :
עלעקטראַטעכניקער, עלעקטריע נאַ- : קאַסטיומיר(ער) : פאַריקמאַכער,
גרימיר(ער) : בוטאַפּאַר, רעקווויזיטאָר, פראָפּערטי - מען נאַ- . דער עולם,
דאָס פובליקום : אוידיטאָריע, ז אוידיענץ : טעאַטער - באַזוך :
טעאַטער-באַזוכער, טעאַטער-גייער, צוקוקער, צוזעער, ז צושויער : נאַק-יאַי-
משה, י משה אַחת, משה אָר, משה גולם, עולם גולם, די אַזיאַטן, די יאַלדן, די
דוילן, די אידיאַטן, ז די פובליק(ש. וו : אַנשרייבן אַ פיעסע : דראַמאַטיזירן,
באַאַרבעטן, איבערזעצן, אַדאַפּטירן, איבעראַרבעטן : אינסצענירן, ז
אינסצעניזירן : אויפֿפֿירן, באַקן נאויפֿפֿירן אַ סך פיעסעס אין סעזאָן) : שטעלן,
רעזשיסירן, לעקטשורן נמאַכן לאַנגע דערקלערונגען—אַ-) : אויסריכטן,
אויסשטאַטן : קאַסטיומירן : אויסשטעלן די בינע, מאַכן די בינע : פרעזענטירן :
מענעדזשן די שמינק וקהלן זיך) .
רעפּעטירן, פראָבירן : מאַכן אַ ראָלע, שניידן אַ ראָלע, דורכגיין אַ ראָלע :
האַלטן עמעצנס פראָזע ופֿאַרטערעטח : אַרויפֿגיין אויפֿן גאַנצן זיכער נניט קענען
די ראָלע) : צוגרימירן (צופּוצן) אַ ראָלע : אעספּיצירן : אַרייַנשיקן : האַלטן
(פֿירן) דעם סצענאַר(יום) : סופֿלירן, אונטעריאַגן : גרימירן ויך, צוגרימירן ויך,
פֿאַרגרימירן זיך, שמינקען זיך : קלעפּן זיך אַ באָרד (אַ נאָו אַאַז"וו) : אַרומגיין
פֿאַרצווייפֿלט : האָבן לאַמפּן-פֿיבער : קוקן אין לעכל : אויפֿטרעטן,
אַרויסטרעטן, דעביוטירן, גאַסטראָלירן : אָנ-
טייל נעמען : שפּילן, ראָליע, נעמען אַ ראָלע, עקטן נ—) : אַפּשפּילן,
מיטשפּילן, אונטערשפּילן : פֿאַרטערעטן : אַרייַנפֿאַלן אין אַ ראָלע ! אומגעריכט) :
שפּילן צוויי ווערטער : מאַכן אַ סינגל טוירן נאַ-) : דעקלאַמירן, רעציטירן,
מאַנאָלאָגירן, פאַראַדירן, אימיטירן, נאָכמאַכן : נאָכשפּילן נעמעצח :
אימפּראָריורן, רעדן פֿון אַרבל, רעדן אַרבל-פראָזע : דערלאַנגען (איבערן
קאַפּ) : געבן קאַנצערט !שפּילן עט) : סטאַרערש : טראַע אַ פיעסע : מאַכן אַ
וואַנע !איבערשטיגן עמעצן אין שפּילח : דראַמאַטעווש, מעלאָדראַמאַטערען,
איבערשפּילן, רייסן קוליסן, ברעכן בענקלעך, שפּילן פֿאַר דער שליאַרקע,

שפילן אָווערטטיים נאָ) : מאַכן די קאָמעדיע : מאַכן דאָס קינצעלע : נעמען דעם
עולם אויפֿן גאַנצן זיכער : שאַרזשירן, באַלאַגאַנעווען, קלאָונערען,
בורלעסקערען, פּאַער צערען, כאַלטורעווען נאָס : מאַכן עמעצן אַ קשע
נשלעכט אונטערשפּילן : נאָכגייע אַ ראָלע ננאָכן סופֿליאַח : גאָכגן נאָכן
סופֿליאַר) : אַראָפּרעדן די פּראָזע : שווימען (אע אַ ראָלע) : ברענגען אַ רעפּליק
: קומען צום אָסוק : בולבע(ווע), כאַפּן אַ בולבע : איבערקומען די בראַך נדי
ראָלע) : אויסנעמען : מאַכן סוקצעס, מאַכן אַ היט גאַ) : יש אַ סוקצעס, זיין אַ
טומל : אַוועקגן מיט אַ פיעסע נהאַבן דערפֿאַלט : קריע אַ האַנט, קריע אַ דאַנער
נאַפּלאָדיסמענש : רעזשיסירן אַ קריטיק : אַרויסלאָזן זיך אַ פּאַסטער נרימען
(זיך) : פֿאַלן ווי שטרוי נדורכפֿאַלן : אַנשושירט ווערן : גע מיטן לים
נאַהאַזשירט ווערן אין זכות פֿון טעאַטער־אייגנטימער־אַ) : טראַוולען אויף
דער ווייבס (אויף דעם מאַנס) טיקעט נאַנגאַזשירט ווערן אין זיין אָדער איר
זכות־אַ) : פייפּערן אַ הויז נאויסטיילן בילעטן—) : אַריינגיין אויף אַ פעס נאָן
געלט־ש) : אַנרייסן, אַנציען : ציען אַן עולם! דערפֿאַלג - פיעסע) : וואָקן פֿון
טעאַטער נדורכפֿאַלל־פ.

אַדי : טעאַטראַלש, סצענע, בינעמעסיק :
אַרטיסטיש, קינסטלעריש : ספּעקטאַקלדיק, עפֿעקטיוו, עפֿעקטיש, דעקאָראַטיוו
: מאַלעריש : שפּילעוודיק : אַמאַטאָרש, דילער טאַנטיש, שונדיש : דראַמאַטיש,
מעלאָדראַמאַטיש, טראַגע, קאָמיש, טראַגיקאַמש : מי מיש, פּאַנטאַמימיש :
אַקטיאָריש, שושפּילערש, רעזשיסאָריש : קאָמעדיאַנטיש, קאָמעדיאַנטסקע,
פּורישפּילעריש, שרזשרט, גראַטעסק, קלאָוניש, פּאַיאַצש, באַלאַשנש
אַזיוו — ס און וו.

אינרן עקספּראַמפּט, אַפּאַרט.

זען אור : פֿאַרוואַפּלוט 514, טאַנץ 515.

אנ. פֿאַטאַגראַפֿיע, קינאָ

סן פֿאַטאַגראַפֿיע קונסט : פֿאַטאַגראַפֿיע : קאָלירן - פֿאַטאַגראַפֿיע,
טעלעפֿאָטאָגראַפֿיע, אַסטראָפֿאָטאַגראַפֿיע אַז'ר : ספּעקטראַגראַפֿיע,
העליאָגראַפֿיע, ראַדיאָגראַפֿיע אַזיר : פֿאַטאַגעניע : לעבעדיקע פֿאַטער גראַפֿיע :
קינעטאָגראַפֿיע, קינעמאַטאָגראַפֿיע, קאָלירן - קינעמאַטאָגראַפֿיע, טעכניקאָלאָר,

סטערעאָקיןאַ : קלאַנגקיןאַ, קלאַנגערקיןאַ.
פֿאַטאַגראַפֿיע, פֿאַטאַ, בילד : נאַ- פיקטשור, פיקטשע : (פֿאַטאַגראַפֿישש
קאַרטע : מאַמענט-פֿאַטאַגראַפֿיע, מאַמענטבילד, אַראָפּכאַפּ, סנעפּשט נאַ-) :
שנצע (פֿולע) גרייס, לעבנסרייס, דרײַפֿערטל, ברוסט, קאַבינעט, ביוסט, קאַפּ :
פּאַזיטיוו, דיאַפּאַזיטיוו, נעשטיוו, קלשע.
טעלעפֿאַטאַ, ראַדיאָגראַם, ספּעקטראַגראַם, קינעטאַגראַם אַז״וו : העליאָטיפּ,
דאָגעראַטיפּ אַז״ר : קינעטאַגראַף, קינעמאַטאַגראַף, קינאַבילד, קינאַפֿילם,
נ—) מורי, מווינרפיקטשור, פיקטשע : קלאַנגפֿילם, קלאַנגעדפֿילם,
רעדנדיקער פֿילם : שטומער פֿילם : געצייכנטער פֿילם : קאַלירטער פֿילם :
קינאַלענטע : סצענאַר, פיעסע, שלאַגער אַז״ר — 83- : צעטלופּע,
צעטשפּאַקטיוו.

אַרפֿנאַמע : מאַמענטשויפֿנאַמע, דייס-
פּלאַניקע אויפֿנאַמע, אויסערפֿאַקוסדיקע אויפֿ-
נאַמע אַז״ר : עקספּאַזיציע : רעטוש, רעטור-
שירונג : קינאַפֿיקאַציע : קיאָ - טעכניק : מאַג-
סטודיאָ, אַטעליע, קינאַ-לאַבאָראַטאָריע :
טונקל-קאַמער : קינאַשטאַט, האַליווד.
נמכאָירים) פֿאַטאַגראַפֿישער אַפּאַראַט,
פֿאַטאַשפּאַראַט : קאַמערע, פֿאַטאַ-קאַמערע,
קאַמעראַ - אַבסקוראַ, קאַסעט(ע) : קאַדאַק,
ליקאַ, קאַנטאַקט אַז״ר : פּנעוומאַטישע וואַנע,
פֿילטער, אַנטוויקלער, פֿאַרשטאַרקער :
פֿאַטאַמעטער, סענסיטאַמעטער אַז״וו : קינאַ-
אַפּאַראַט, פּראָיעקטירשפּאַראַט, קינאַ-פּראָ-
יעקטאָר, פּראָדזשעקטאָר נאַ-) : פֿאַרטונקלער,
אַבטיוראַטאָר : הילכער : קינעטאַפֿאָן, קינע-
טאַסקאַפּ אַז״וו.

קינאַ - טעאַטער, קינאַ, קינעמאַטאַגראַף :
נארעל־ער-) סינעמאַטאַגראַף, ביאָגראַף, אילוז־

זָאָן : נ—) מורי, מווינרפיקטשור : עקראָן,
לילעך, סקריין נאָ) : אַפאַראַט־קאַמער.
פֿאַטאַגראַפֿירער, פֿאַטאַגראַף, פֿאַטאַ־
אַפֿיסט, י פֿאַטאַגראַפֿ(שטדק: רעטושיר(ער) :
קינאַ־טעכניקער, קינאַשפּעראַטאָר : קינאַ־
אַרטיסט, טריקיסט, דובל'ר, סצענאַרשרייַ־
וו ן פֿאַטאַגראַפֿירן, אַראַפּכאַפּן, אַראַפּנעמען, אַרונטערנעמען, אַפּטיפּן,
אַפּמענטשלען
ג־פ) : אַנטוויקלען, אַרויסרופֿן, אַרויספֿירן,
פֿיקסירן : טושירן, רעטושירן : קינאַפֿיצירן.
385. ווילן, וויליקייט
ם : וויליקייט, פֿרייוויליקייט, גרייטקייט, אומגעצווונגענקייט אַז"וו — אַדי :
ווילן : ווילד־
ווילן, מוטווילן, ז ווילקיר : וועלער, וועלעניש,
וועלעכץ, רצון : מטרילן : פֿרייער ווילן :
שטימונג, הומאָר, ז לוינע : ניטע, אַפּעקט,
נעיה, דיספּאָזיציע, ז פֿאַרליבע : באַגער, פֿאַר־
פֿרייוויליקער, אַכאַטניק, אַכאַטניק, האָ־
לאַנטיר, האָלונטיר, וואָלאַנטער, האָלאַנטיאָר
ג־אַק : קעלן, מעטער, אַמאַטאָר אַז"וו — 4! .
וו : זע וויליק (גענייגט, ז געטיגט, נוטה, מרוצה אַז"וו) — אַד.
אַדי : וויליק, מוטוויליק, וויליקלעך : ווילד וויליק, מוטוויליק, ז מלקירלעך : י
אַכאַט־
נע : אַנגעצילט : מטמוטיק : גערן, גערנריליק :
פֿרייוויליק, אומגעהייסן, אומגעצווונגען, אור
געבעטן : גענייגט, געשטימט : דייט, אַנגעברייט,
ז באַרייט־ריליק.
אינוו, פֿראַן : ני־ה : מיט צטן : גרצע : בקל נפֿשו : מיטן שנצן האַרצן : ז ביטע
(זייער) :

אַרדאי ! : זיכער ! : מיט פֿאַרגעניע ! : מיטן
שענסטן אָבוד ! : בקבוד (דול ! : מיטן טעסטן
אָבוד ! : מיטן גרעסטן בנית נ־פ) ! : בלב ונפֿש :
מיט לייב און לעבן : מיט לייב את זעל (זייל) :
מיטן גרעסטן הידור האָבוד : בתשואת חן :
אַדרבא : אַדרבא ואַדרבא : אין אונס : פֿון
קהל נייט מען דאָך ניט.

ם ן אומוויליקייט, אומגעשטימטקייט, געצווונגענקייט אַז'ר — אַדי : אומווילן
: מוז, מוז

זאָך, הכרח, הכרחיות, (האַרטע, איזערנש
מיטווענדיקייט : אומפֿאַרמיידלעכקייט : איך
ברירה, לית־ברירה, לעצטער אויסוועג :
פֿליכט, חוב, אַבלישציע אַז"ר — זופ .

ו ן זיין אומוויליק — אַדי : ניט האָבן קק חשק צו : פֿילן זיך מחויב (ז
פֿאַרפֿליכטעט) :

זע ניט גערן צו : זע ניט אין דער שטימונג (ניט
אין הומאָר) : זיין ניט גענייט (ניט אויפֿגעלייגט) :

טאָן ניט גערן : טאָן קעע ווילן : טאָן מיט אַ

שווער האַרץ : טאָן געצווונגען (באונס, איבער

עאלד, אונטער פראָטעסט, נעל־קרחי) : גק ניט גערן : גע אָן פֿיס : גיין ווי צו

דער עקדה (רי דער אָקס צו דער שחיטה) : ניט וועלן : ניט וועלן—רי איינער

וויל ניט שטאַרבן: וועלן—ר איינעם ווילט זיך טאַנצן : ניט האָבן דאָס האַרץ צו

טאָן : פֿאַרהאַרפֿן מיטן קאָפּ : ניט האָבן קק (אַנדער) ברירה : ניט האָבן קע

אויסהאַל : מוזן : זע געצווונגען : זיין פֿאַרמישפט צו : זע צוגעדריקט צו דער

וואַנט — 4-4 : ניט זח לרצע, ניט זע צום האַרצן — 542 .

אַדי : אָנווילנדיק, ז ווילנסלאָזיק, אומוויליק, אומגערן, אומגערוריליק,

אומפֿריוויליק, אומגעניגט, אומגעשטימט, געצווונגען, איבערגעראָלדיק,

אומאויסמידלעך, אומפֿאַרמידלעך, בלית־ברירהדיק, אַבלישטאַריש.

אינר : גק־רח : אַל קי ק־רח : על קי מי : פֿאַר אַע ברירה : באַע ברירה :

בדלית ברירה : ווילנדיק ניט-ווילנדיק : נאָלענס האָלענס : האָלענס האָלענס : אַ
 ברירה האָב איך! : על קי (שדחק : בשעת הדחק : איבער דאָנק : איבער
 געוואָלד : באונס : פאָלו קפּאוּ אָד : על אָפי ועל חאָתי : למורת רוחי : קעל
 קרחו : לכשירצה.

פּראָן : עס הייבן זיך ניט (עס נעמען זיך ניט) די הענט : עס פאָלט פֿון די הענט :
 מע קען זיך נישט העלפֿן : מען קען נישט שדערש : כצאן לאָבח יובל : מע
 דאָרף אים בעטן אָן אַ היטל : ער וועט בעסער וועט : ער וועט זיך לאָזן
 איבערבעטן.

שפר : אין ברירה אין אַ דויסע ערה : אַע ברירה—יעדזש ע סאָביע : ש מען
 האָט ניט קע ברירה מון מען (אַפֿילח טאָן או עקרה : אַו מע מון מון מען : אַ)ח
 מע מו מע נ" : מיט ברעכט אייע : אַן מען קע ניט אַרויף מון מע אַראָפּ : אַן
 מען קען ניט אַריבער מון מען אַרונטער : ש מען קען ניט אַריבער מו ז מען
 אַריבער : אי מען קע ניט יע קק איבער דאָרף מע זע או אונטער : ש דער באָרג
 גיט

ניט צו מחאָדן גייט מחאָד צום באָרג : אַן מע קען ניט (טאָף ווי מען ווי ל טוט
 מען ווי מען קען : אי מען קען ניט ווי מען וויל מון מען וועלן ווי מען קען (מון
 מען ויצן שטיל) : אַן עס אַע ניט ווי מע וויל מון מען וועלן ווי עס אין : ווער עס
 מיי דער קע, ווער עס קען דער מון גיט : אָמר אַקיי : יאַק קאָניע נייע מאַיע טאָ
 פֿישקע מאַכאָיע : האָבן מיר ניט געאָלט עסן מן אין דער מידבר, מוזן מיר אַצינד
 עסן ציבעלעס : אַן מען האָט ניט קק סוס מון מען גק צו פֿוס : באָקום שאַין אַש
 השאָדל להיות אַש : באָקום שאַע אַיש אין העריט (אויך) אַ פֿש : אַן ס'אין ניטאָ
 קע פֿיש אין מען יוצא מיט הערינג : אַן ס'אין ניטאָ קיין פֿיש איו העריט אויך
 פֿיש : יאַק נייעמאָ ריבאָ טאָ אי ראָק ריבאָ : אי ס'איי ניטאָ קע אַתרוג בענטשט
 מען מיט אַ בולבע : אַן מען האָט ניט קק אַתרוג בענטשט מען ניט : וואָס טוט
 קהל אַן אַן אַתרוזמען בענטשט ניט : אַו אַשעה באָב אין ניטאָ קין פֿליי אין מע
 יוצא מיט וואַנצן : אַן ס'אין ניטאָ קק מיידן טאַנצט מש מיט שיקסעס : אַע אַ
 מנפֿה איו אַ ציג אויך אַ בהמה.

387. באַשלאָסנקייט, עקאָנות ם : באַשלאָסנקייט, אַנטשלאָסנקייט,
 אומבייג(ערד)יקייט, עקאָטתדיקייט, אויסגעהאַלטנקייט, אַנגעצילטקייט,

אייעעשפארטקייט אַזוי — אַי : באַשלוס, ז אַנטשלוס, אַנטשידוע,
זרעזאָלוציע: דעטערמינאַציע, דעספּעראַציע. דעאַנות : פֿליס, האָדה :
אויסדויער, געדולד: עקאָטת, עשניות : שטירדעס, סטירדעס, סטערדעס,
שעירדות : נצאָטת, ז איעזע.

ווילן : אשערנער ווילן : אשווילן : ווילנסקראַפֿט : אַלרבאַהערשומ,
אַלקאָנטראָל : אַלשוטרוי, צוטרוי צו זיך : האַראַלשער
כוח, האַראַלשע קראַפֿט : ענערגיע, פֿעסט קייט, שטאַרקייט : רושביין,
חוט־האָדרה : אשן, שטאַל.

אומטאַלעראַנץ : פֿאַנאַטיזם, ז פֿאַנאַטי צעם : זעלאָטיום, דאָגמאַטיזם :
אידעע־פֿיקס. מאָנאָמאַניע : פֿאַרטייליניע.

קעלדעה, דערן : אַ מיסטער איבער זיך : מתמיד : נאַרישער קעל־מאמין,
פֿאַנאַטיקער, ז פֿאַנאַטיק, קנאַי, ביגאָט, זעלאָט : דאָגמאַטיקער, ז דאָגמאַטיסט :
עקע : געברענטער, געבראַטענער עקע : עיקש : קקהעורף, עם קשה עורף:
קשיי: האַרטער פֿאַרשוין, האַרטער ביין : קאַפּריז : אייזל : נעל־נאַחון :
אינגעשפּאַרטער, אינגעעקשנטער, פֿד ביסענער אַאָ"וו — אַר.

וו : שטעלן אויף דער דעה : שטעלן אויף דך : האָבן צוטרוי צו זיך : וויסן וואָס
מען וויל : ניט איבערטראַכטן: גיט איבערקלערן : ניט האַקלען זיך : קומען צו אַ
באַשלוס (י צו אַ רעזאָלוציע אַזוי) — " : באַשליסן, באַשטימען, שטשיידן,
דעצידירן, דעטערמינירן : אָפּפאַסן ביי זיך, אָפּמאַכן בך זיך : באַשליסן זיך
אויף, אַנטשליסן זיך אויף, י רעשען ביי זיך : צונעמען (אַראָפּנעמען) די האַנט
פֿע האַרצן : (אָפּנעמען דעם אָקס פֿאַר די הערנער : אָנשטאַלן זיך :

אוועקשטעלן דעם פֿוס : פֿאַרשטשעמען (פֿאַרקריצן) די צק : ניט רעכענען זיך
מיט קע זאָך : ניט אָפּשטעלן זיך פֿאַר קע זאָך : גיין ביי אַרונטער : פֿאַרברענען
הינטער זיך אַלע בריקן : מאַכן יעדע אָנשטרענג : אָפּראַמען (באַזייטיקן) אַלע
שוועריקייטן : איבערקערן בערג : רייסן קאָריס : מעסטן פֿעלד : אויפֿרייסן
דעם אַרונ־קודש : קריכן מיטן קאָפּ אין אַררקידש נ־) : באַרעע הימל את ערד
: אויספֿית, דורכפֿירן, דורכזעצן, צו שטאַנד ברענגען אַזוי פ 433: קעמפֿן
קעע צרל (זשיקזאַל): נעמען שיף דך : פֿירנעמען זיך — 4-0 : אָפּלייגן דך
אויף : שעלן (מאַכן, ? נעמען) אַן שט שידשעם טריט מרט): איבערגק דעם

רוביקאָן : אָפּגעזיך (איבערגעבן זיך, איבערענטפֿערן זיך) צו : אַרײַנלייג
 דאָס האַרץ אע : אַרײַנטאָן זיך ראשו ורובו אין — 3-4 : פֿאַלן אין די
 האַלאַבליעס : שטאַרבן אין שפּאַן (אויפֿן פּאַסטן) : האַלטן זיך (פֿעסט) אע :
 אָנהאַלטן : שטיץ פֿעסט : שטע שטאַל און איינע : אָנריכט זיך : באַשטק אויף :
 אויסהאַלטן : בלייבן ביי : ניט אָפּטרעטן פֿע.
 זע איינגעשפּאַרט (פֿאַרקעמט אַזוי) פּ אַי : שטעלן זיך האַרדע : שטעלן ויך
 שטאַרצעם : איינשפּאַרן זיך מיט הענט אַת (מיט) פֿיס : איינשפּאַרן זיך ווי אַ גוי,
 ווי אַן אייזל : עקשנען זיך, איינעקשנען זיך, פֿאַרעקשנען זיך : פֿאַרנאַרְאווען
 זיך, איינטרעסירן זיך, פֿאַרהאַקן זיך : ניט קענען זיך איינבעטן ביי : זײַן טויב
 צו יעדער עצה, זע טויב צו פֿאַרשטאַנד : ניט אויפֿגעבן : ניט נאָכגעבן, ניט
 נאָכלאָע : האָבן (וועלן האָבן) דאָס לעצטע וואָרט.
 אַדין באַשלאָסן, אַנטשלאָסן : אָנגעצילט, ציל־באַרוסטויניק,
 צרעק־באַרוסטויניק : ז צילבאַרוסט : דעפֿיניטיוו, לעצטגילטיק, ענדגילטיק :
 דעטערמינאַטיר, רעזאָלוט : אייעוויליק, אייגנזיניק : זיכער : געדולדיק : פֿליסיק,
 התאָדהדיק : באַשטענדיק, שטאַנד־האַפֿטיק, אומבאַוועגלעך, אויסהאַלטעוודיק,
 אויסגעהאַלטן : געשטעלט, געזעצט : אומגעראַקלט, ניט־וואַקלדיק : י
 טריוואַלנע : ערנצט, סעריען : איבערגעגעבן, אומפֿאַרמאַטערלעך,
 אומדערמיטלעך : וואַכעדיק : ענערגיש, פֿעסט, שטאַרק, סאָליד, אייזערן,
 שטאַלערן : אומבייגיק, אומבייגעוודיק, ניט־נאָכגיביק : עקאַנש, עקשנותדיק,
 איינגעשפּאַרט, פֿאַרערט, פֿאַרקרעקט, נאָטערעוואַטע, סטערדש, שטירדיש :
 געברענט, פֿאַרשטאַקט : האַרטנעקיק, קקהעורפֿדיק : פֿאַרביסן, אייטעגעסן, י
 זאַזיענטע : אומטאַלעראַנט, פֿאַנאַטיש, שאַיש, ביגאַטק, זעלאַטיש, דאָגמאַטיש.
 נפֿאַרגלייכונגען) האַרט ווי אַח, ר שטאַל, ר אַ שטיין, ווי אַ פֿעלדז, ווי אַ מויער
 : אעזע 378

שפּאַרט ווי או אייזל, ווי אַ גוי, ווי אַן אַקס, ווי אַן אַקון, ווי אַ קן־סחיד.
 פֿראַן : עס גייט אין נאָחע : מיטן שטעקן אין דער ברייט : אק מאָל פֿאַר אַלע
 מאָל : דיה מה (אַיך) שׁיהיה : נעכיר עלי קה : זאָל זײַן וואָס עס וויל : אַן אַ
 אַירוץ : בלי שום אַירוץ : רעגן אַדער שניי : טויט אַדער רויט : לעבן אַדער
 שטאַרבן — 49 : אַמות נפֿשי עם פלישתים : יעדן פֿאַל(ס) : פֿאַר יעדן פרען :

אונטער (ביי) אַלע אומשטענדן : עס מעג מיר קאָסטן קאָפּ און קראָגן (אַכצן און דרייצן) : עס מעג דונערן און בליצן (ברענען און בראָטן) : די וועלט מעג אונטערגיין : עס מעגן קומען אַל מלכי מיזרח ומערב : עס זאָל אויפֿגיין מיזרח את מערב : עס מעגן פֿאַלן שטיינער פֿון הימל : עס זאָל קומען דער נשיא פֿון אָבל : ער זאָל זיך אַפֿילו שטעלן אויפֿן קאָפּ (מיטן קאָפּ אַראָפּ מיט די פֿיס אַרויף) : ער זאָל אַפֿילו גע מיטן קאָפּ אַראָפּ און מיט די פֿיס אַרויף : מען זאָל מיר אָנשיטן אַ פֿולע שטוב מיט גאָלד : מען זאָל מיך אַפּגילטן : איך וויל פֿון גאַרנישט (ניט) וויסן : ווי ער וויל זיך : ער אין ניט איבערצוצייגן (ניט איינצובעטן, ניט צו רירן, ניט צו באַרעע) : וועסט אים ניט איבערשפּאַרן מיט דרך (אַכצן) פֿאַר אַקסן : דאָס אין אַ פֿערד פֿון דעם סאָרט יאָרג וואָל יעבור : כאַטש האַק אים אַראָפּ זיין קאָפּ : כאַטש ברען אים און בראָט אים : כאַטש האַק אים און בראָק אים : כאַטש בראָק אים און שנייד אים אויף צען שטיקער : כאַטש טעסע (אין אים) פֿלעקער : כאַטש שיש אין אים מיט האַרמאַטן : כאַטש גיב אים אַ קרענק : ריר דעם מויער : ריר די אונטערשטע בערווענע : שיש אע דער האַנט אַרע : רעד טערקיש : רעד טאָטעריש : רעד צו דער וואַנט : דווקא ! : דרקא ניט ! : דווקא אַזוי (את ניט אַנדערש : אַנדערש ניט ווי דרייצן : מיר ניט, דיר ניט : פענקען זאָל ער את קלמן זאָל ער הייסן : ער דאָוונט פֿאַר זיך : ער האַט געמוזט האָבן אַ מאָל דעם פֿאַרד. שפּר : אָן אַקע אע די גרעסטע קרענק : פֿאַר אַן עקשן אין קיין רפּואה ניטאָ : אָן עקע אין ערגער ווי אַ קאַליקע (רי אַ משומד) : פֿון עקאָנות וועע גייט מען אַ מאָל פֿון ועדן אין גיסט־אַריין : אַ קנעחיד איי אַן אַקע אין אַן אַקע אין אַ משומד : אַן עקשן פֿאַלט אַמיד אין דער בלאָטע אַרע : צוויי האַרטע שטיינער מאָלן ניט : אַן מען שפּאַרט יזיך איין פֿירט מען אויס : אַן עקאָנישער ביסן איז געשמאַק. זען אויך : אומבײטערדיקייט 98, געוויסיקייט שנ, פֿאַראורטייל 27 פניה 892, אונטערנעמוט —, טעטיקייט ע., איינשטעלערשקיט 388. אומבאַשלאָסנקייט ם : אומבאַשלאָסנקייט, אומאַנטשלאָסנקייט, אומגעזעצטקייט, וואַקלדיקייט אַאָז'ר — איי : וואַקלעניש, קווענקלעניש :

פֿאַרלעעהייט, אומויכערקייט אַאַז"ר — יי-3 : נייטראַל ליטעט.
 למך, לעמעשקע, י דרעק, מהיכא־מיתי מענטש, אַהין־אראָהער־מענטש,
 וואַקלמענטש : האַלב פֿייטל האַלב טרייטל (שמערל) : האַלב חיים (יאָקיש)
 האַלב פֿיוויש : סענדערל די יידענע : פֿאַרעווע לאַקש : אַנדרוגינוס :
 אָנווילנדיקער, וואַקלדיקער, אָנרוקנבייניקער אַאַז"ר — אַדי : בורידאַנס אייזל.
 וו ן זיין אומבאַשלאָסן (ניט־רעזאָלוט אַאַז'וו)

— אַדי : קווענקלען זיך : וואַקלען זיך : זיין אָן (אַ) רוקנביין : זע אָן
 ווילנסקראַפֿט : ניט האָבן קיין צוטרוי צו זיך : ניט קענען זאָגן יאָ, ניט קענען
 זאָגן ניין : זיין ניט - קלאַר ביי זיך : ניט וויסן דעם אייגענעם געדאַנק : ניט
 וויסן וואָס מען וויל : ניט קענען שטעלן אויף זיך : ניט קענען באַשליסן
 (אַנטשליסן) זיך : ניט קענען אָפּמאַכן ביי זיך — 387 : וועלן את ניט וועלן :
 שלאָע זיך מיט דער דעה : דעבאַטירן מיט זיך : קעמפֿן מיט זיך אַליע : יישוב
 זיך, מיט זיך, האָבן אַ יישוב (הדעש אַאַז'וו)
 388—389

— וַב־ : איבערלייע זיך : אָפּשטעלן זיך, פֿאַרטראַכע זיך : טראַכטן צוויי מאַל :
 איבערטראַכע, איבערקלער, איבעררעכענען : אַרייַנקלערן, אַרייַנטראַק :
 מקקפק זח : מהרהר זע : זע אין קפֿק, זע אין צווייפֿל, זע אין פֿאַרלעעהייט :
 צווייפֿלע, קפֿקן, ספֿקענע אַאַז'וו — 23- : רייבן (קנייטק) דעם שער : קראַצן
 זיך אע דער פֿאַטילניצע : קרעע זיך, שייטשן זיך : ז צעגערן, ז וויעת דך : מורא
 האָבן, ציטערן — 39- : דרייען זיך : לאַרע, באַלשסירן, הענגען אין דער לופֿק,
 שטק אויף משקולת : וואַרפֿן זיך אַהין ק דער : זיין ניט אַהע און ניט אַהער :
 רייטן אַרף צוויי פֿערד : זיצן אויף צוויי שטולן : פֿאַרלית זיך : זיין אַרויס פֿע
 באַלאַנס : זק ניטהאַלאַנסירט : נעמען לייכט, נעמש זיך ציט, הש זיך : אָפּארק,
 אָפּלייע, אָפּציען : לאַזן העטען, לאַזן אויף שפּעטער, לאַע עס גע דערווייל :
 פֿאַרמאַכן די אויע : לאַזן ניט אַנטשיידן : אָפהאַלטן זיך פֿון שטימען : ניט
 שטימען : זש (בלייבן) נייטראַל : גק האַלב וועג : מאַכן פדות (קאָפּראַמיסן).
 אַדי : אָרושבייניק, אָנורלנדיק, כאַראַקטערלאַז, שוואַכוויליק, אומבאַשלאָסן,
 אומשטשלאַק, ניטדעזאָלוט, אומאַנשיידן : אור שעצט, אומגעשטעלט :
 אומבאַשטימט, קפֿקדיק, אומזיכער — 323 : קווענקלדיק, האַקלדיק,

העטעדִיק, ז וויגערדיק, ז צעגערדיק : ערעקע(חדיק, ציטער)(עחדִיק, פחדטדיק
אש'וו — 9-פ : פֿארלוירן, פֿארלאָט, זראַסלאָז, צעטומלט : לעמעכעאטע :
אַפּאָליטש, ניי טראָל : פּאַרעווע, לעבלעך.

פֿראַן : יילה (אַליי) בדעת אסרים : ש בינער : אַ קאַפּ מיט אַכע דעות: ניט אַהער
ניט אַהע : ניט אַהע ניט אַהער : מט מילכיק ניט פֿלשק : גיט פֿלשק מט מילמיק :
ני ראַק ני ריבאַ : ני בע ני מע ני עקער ריך : . ניט ריכט ער, ויט שטינקט ער :
אַ פּאַש דען אַ גלעט ח אַ לעקעכל : לאַ בשים

ולא באָץ : אָדער פֿאַר געזונט, אָדער זפּ געזונט : אַלץ ווי דער רבי וויל : אַז
חברה זשעלאַיעט בוי, האָל זח בר : ויחד זתרי.
אַרש : אָדם שע גי דעה אַיר לכחאָליו.

389 . קאַפּריזנעקייט ,

איבערקליבערישקייט

ם : קאַפּריזנעקייט, איבערקליבערשקייט,

צעבאַלעוועטקייט אַאָזיוו — י : האָפרע, שועת, מונעת, טירוף, אָנפֿאַל , אשפֿאַל
, פֿאַנטאַרע : ווילעכץ, פֿאַרוועלענש, מאַנקאַליע : אַפֿצות, חפֿציות, חפֿצעלעך :
שטימוע, לוינע, הומאַר, אומער אַאָז'ר — 8-פ .

פֿינשעקעריי: פֿאַרפֿינערטער, איבער געטריבענער אַאָזיוו געשמאַק.

קאַפּריזניק, קאַפּריז, עקק. מטורף, שןעת, מעגענער, ויכפהניק, עקסצענטריקער
: דיל, וילטל, כאָנכוו נ־עשח) , קרענק נ—): אַחחידל, נתיחידהקעלע, אַ טאַטנס
אַ קינד : ציטעריק קינד : מאַמעס קדש. מאַמעס־פֿאַרטעכניק : אַלטערל,
קיר(ל), אָקונימל : פֿאַרצוי גענער אַ, פיעשט*ך אש'וו — !פפ : צער
לאָזענער, צעפיעשטשעטער, צעבאַלעוועטער, פֿאַרצערטלטער, *איידל
געפֿאַטשקעטער אַאָז'וו — י.

פֿששעקער, עסטעס, מפֿונק, מפֿוניצע, מעל־מפֿונק, אָסטניס, עפיער :

אויסקלייבער, איבערקלייבער, אויסטראַכטער, בראַקירער, פֿדרער אש'ר
נעמע זך (עפעש אע קאַפּ : קאַפרעען : בהאַע זיך, ברעקלע זיך : לאָע זיך בעק :
מאַכן אַ מענטליק : פֿאַרדרש דעם קאַפּ (דעם קאַלק נ־פ)) : פֿאַרדרייען מיט דער
האַן :

בריקע זיך, בריקעווע זיך : פישטשע ד, פעסטע זיך, פֿאַרציען זיך, איבערנעמע

נפֿאַרגליכּוּשׁ ברעקלען זיך ר א

פֿאַרְך : פיעשטשע זיך (פעסטע זיך אַז'וו) ווי אַ קלק (פיעעלע) קינד, ווי אַ
אַחיד, מ אַ נתיאִידהקע, ווי אַ אָוקונימל, ר איינער — זיק געבליבן, ווי אַ
קימפעטאַרין ביים ברית, ווי אַ טאָג נאָך דער חשנה, ווי אַ חע אויף דער עלטער,
ווי אַן אַכ(חאַטניק, ווי עפעס רעכטס.

זע איבערקלייבערש (דיסקרימינאַטיוו אַא'ר) פֿאַי : זח שרער צופֿרידנצטעלן
: האָבן פֿליע אין נאָן : איבערקלייבן, אויסטראַכטן, בראַקיק : האַרפֿן זיך :
פערעבער דערע : פֿאַרלאַנגען נעכטיקע טעג (נעכטיקע וועטשערע, דאָס
טעלערל פֿע הימל) : נאָכגעבן זיך די שד.

אַדי : קאַפּריזיק, י קאַפּריזנע : משוגע, מטורפֿ(דיש, קרעוקי נאַ-) :
עקסצענטרש : היסטערק : ניט־דיסציפּלינירט, ווילד, צעלאָזן, י דחיק :
צעבאַלעוועט, צעפיעשטשעט, צעפעסטעט, פעסטשענע : פֿאַרצערטלט, פֿאַר
וויינט : ציטעריק, קחחידיק, נתיחידש.

איבערקלייבערש, אויסקלייבעריש, דיר קרימינאַטיוו, עפיקורעש : איידל, י
איידל געפֿאַטשקעט : דעליקאַט, שמידיק, — פֿאַר פֿאַצקעס.
פֿראַן : אַנדערש ניט ווי דרייצן : עס שטייט אים ניט אָן דער שידוך : אַ קלה אַ
בראַקירערקע : די באַבע קריינצע—אָט לאַכט זי, אָט וויינט וי : י ער מל דעם
פֿאַרך מיט געקרייזלטע האַר : לא די האָס ער האָט שארצע (בלאָנדע) האַר, מל
ער נאָך, אַן זיי האַלן אים געריזלט זע.

ס : ריטדעהדיקייט, אומבאַשטענדיקייט, בר טערדיקייט אַא'יר — אַי : חרטה :
פתר חרטה : אַפֿאַסטאַזיע : רעצידיוועם : אַפֿאַר טוניזם : ליכטזיניקייט, ז
ליכטוע, רשע דעה.

מקנה־בדיבורניק, מקנהניק, הפֿכפֿך, פֿלאַטערקאַפּ : פֿליאַדער — בֿב :
כאַמעלעאַן, זומער־פֿייגעלע, פֿעדער : אַנרוקנבייזיקער : איבערגעדרייט שלעסל
: לעדערנער דשל : אַפּטריניקער, רענעשט, אַפֿאַסטאַט, מומד, מומר, פֿראַזעליט
: דעזערטיר, דעזערשר : רעצידיוויסט : אַפֿאַרטוניסט.

וו : יש אָן אַ רושבק : זע גריע אע דער דער : בייטן (ז ענדער) די מינוט : קוקן
ווהע דער ווינט בלאָזט : האָבן חרטה, האָבן סוכאַטע נ־פ) : צוריקנעמען,

צוריקדרייען, צוריקצײַש, אַפּרופּן, צוריקרופּן : אַפּטרייסלען זיך פֿון, אַפּהאַרפּן
 זיך פֿע, אַפּשע זיך פֿת : כאַפּן אַ טרען : אויפֿזעצן ויך : פֿאַרקירעווע דעם דשל :
 משנה בדיבור(ח זע : דרייען מיט דער צוען קערן דאָס בלאַט אויף צוריק : לאַע
 אַ קתר חרטה : לאַע אַ קניפל (אַ שלײַף) אויף חרטה צו האָבן.
 אומעקן זיך, אַרומקוקן זיך : אומזש זיך, אַרומזען זיך : באַטראַכטן זיך,
 באַקלערן זיך, באַדענקען זיך, באַרעכענע זיך : איבער דרייען זיך, איבערקער
 זיך, איבערקוליש זיך, איבערקניידלש זיך, איבערהאַרפּן זיך : בײַטן צדדים :
 איבערדרייע דעם פעלץ (דעם שמויש, דאָס היטל).
 אַדי : דינגדעהדיק : מקנהדיק, בײַטעוודיק, ז פֿאַרענדערלעך : אומבאַשטענדיק,
 אומשטאַדהאַפֿטיק, אומאויסהאַלטערדיק, ניט אויסגעהאַלק, ניערסטאַביל :
 אַנרוקנביניק, ווייך, שמאַך : אומפֿאַרשטהאַרטלעך, אור אַחריותדיק,
 אומפֿאַרלאַזלעך : לײַכטויניק, לפּכטקעפּיק, פֿלאַטערדיק, ז לרנענהאַפֿטיק,
 לײַכט באַאַינפֿלוסט : ביימק, בייגעוודיק, ז בייגזאַם, ז מיגזאַם, נאָכגיביק :
 אַפּטריניק, אַפּאַרטוניסטיש, רעצידיריסטיש.
 פֿראַן : פֿליטער-פֿלאַטער : בלי חכטה ובל
 דריי : רב נאָטע האָט אָמיד חרטה : אי געהאַט חרטה, אי געבליבן אין בלאַטע.
 שפּרן קיינער האָט ניט קיע לגאָטע צו האָבן
 חרטה : חרטה (האַבף אין ניט מעשה סוחר (אין ניט סוחריש) : חרטה אין
 סוכאַטע : צוריק גייט מען נאָר בײַ עושה אָלום (בײַ שמונה אָשרה) : צוויי מאָל
 האָט מען ניט חרטה : אַ מאָל אין מען אַ ויכנס, כּדי מען זאָל קענען יוצא זע:
 אויף וק זאָל מען (קײן מאָל) קײן חרטה ניט האָבן.
 891. אויסקלייב

ם : קלייבונג, באַלאַטירונג, וויילונג אַאַז"וו
 — ר : ברירה, אַלטערנאַטיוו, מיגו : בחירה, אל, אויסקלייב, אַפּקלייב,
 אויסוואַל, סעלעקציע : פרעפֿערענץ, ז פֿאַרליבע, ז פֿאַרצוג, ייִתרון, בכורה :
 נאָמינאַציע : האַלן, י ווי באַרגעס), י באַלטערירונג, עלעקציע, עלעקע נאַ- :
 רעפֿערענדום, פּלעביסציט.
 וואַלן : איבערוואַלן, ז שטיכראַלן : ערער טיקע וואַלן, פֿאַרוואַלן, פּריימעריס
 נאַ-) : אַפּטאַציע, קאָאָפּטאַציע: סופֿראַזש, סופֿראַזשעטיזם : עלעקטיציזם,

אָסטראָקזים : אָפּשטימונג, באַלאַט, באַלאַטאַזש, י באַל(אַ)טיראַווקע, קלפֿי :
וואַלרעכט: אַלגעמיינ(ע), אַקטיוו(ע), פּאַסיר(ע) אַאַז"ר וואַלרעכט :
באַראַטרעכט, ז באַראַטרעכט : באַשטימערעכט, באַשליסערעכט : וויילער־רשימה,
וויילער־ליסטע, וואַלליסטע : וואַלאָרנע, שטימקאַסטן: שטימשפּאַלט :
וואַלצעטל, שטימצעטל, י גאַלקע : וואַלקרד : וואַלפּלאַץ, שטימפּלאַץ :
(פּאַר)וואַל־פּאַרזאַמלונג : (פּאַחוואַל־קאַמפּאַניע : קוריע.
שטימ(ע), דעה, וואָטום : נאַ־) ווט, וואָוט :
האַלשטימע, באַראַטשטים, באַראַטשטימע : שטימרעכט.
וויילער, שטימער, בורר, שטימגעבער, שטים־אַפּגעבער : האַלמאַן, קלייבער,
עלעקטאָר : עלעקטאָראַט : אַל־באַרעכטיקטער, שטים־באַרעכטיקטער :
וואַל־געקסלטער : אָפּטאַנט : סופּראָומסטקע.
וו : האָבן די ברירה (די פֿרִיע בחירה, די
דעה אַאַז"ר) — : פרעפּערירן, געבן די בכורה, ז פּאַרציען : וועלן בעסער
(ליבער, ליבערשט) : מער גערן זיין : אַרויסזאָע זיך פּאַר : באַשטימען,
אַנטשיידן : מאַכן אַ אָפּקלייב (אַן איי־וואַל) : קלדבן, אָפּקלייבן, אויסקלייבן.
נפּאַרגליכונגען) קלייבן ווי (ווערעמדיקע) אַרבעס, ווי מילביקע פֿלוימען, ווי אַ
הונט בינער, ווי אַ בעטלער שמאַטעס, ווי אַן אַלטער אַחור, ווי אַן אַלטע (אַ
פּאַרועסענע) מויד, ווי דעם גאַירס נתיחידה.
אויסזען, אָפּזוכן, אויסזוכן : וויילן, אויסוויילן, ז דערוויילן, אויסדערוויילן :
אָפּטירן: קאַאָפּטירן : שטימען, וואָטירן : נאַ־) ווטן, וואָוטן : אָפּשטימען,
איבערשטימען : אויפֿהייבן די האַנט : באַלאַטירן, באַלטערירן, שלקער ווען,
וואַרפֿן גאַלקעס, קלפֿע : אַריבערשטימען, מאַיאָריזירן, איבעררובן.
אַדי : קלייבעריש, איבערקלייבעריש, ז וויילע־
ריש, בורריש : געוויילט, אויסדערוויילט, אויסגעקליבן אַאַז"ר — יי.
אינוו, פּראַן : בעסער : ליבער : ליבערשט :
ענדער : איידער : צי : אָדער : ענפֿער (ז ענטוועדער) אָדער : מאָה נפֿשך :
מאַנעשעך : איינס פֿע די צריי (ביידע) : אָדער דאָס אָדער דאָס : אָדער דער
אָדער יענער : אָדער אַהער אָדער אַהין : אָדער אַהין אָדער אַהער : זאָדער) אַזוי
אָדער אַזוי : (אָדעח מיט מוטן אָדער מיט בייע: (אָדער) הענג זיך אָדער טרינק

זיך : (אָדער) זיי געזונט אָדער פֿאַר געזונט : צו מיר די ברירה : אַן מיר ווילן
עסן מיר ממע:

ער האָט אַ קול , אָבער ניט קק שטים נבלוע באַראָטרעכט) .
שפר : דערויף זינען בפ יידן דאָ צווי אָדערן—אָדער יאָ אָדער גע.
892. בקיוונדיקייט

ם : בקיוונדיקייט, אָנגעצילטקייט, צילגעווענדטקייט אַאָז"ר — אַדי : צילונג,
שטרעבונג, באַצוועקונג אַאָז"ר — יי : פֿאַנה, קיוון, מיין, פויה, דעה, ז אַבזיכט,
אינטענץ, פֿאַר(ויס)באַשטימונג, באַרעכענונג, דעטערמיואַציע : ציל, לעבנסציל,
עיקר-ציל, ענדציל אַאָזיוו : צילפונקט, צילברעט, מעטע, גאַל נאַ-) : ריכטונג,
אַביעקט, צוועק, אַכלית : ענד, ענדפונקט — 13 : עקסיסטענץ-באַרעכטיקונג,
רעזענ-ד'עטער : טעלעאָלאָגיע : שטרעבונג, אַספּיראַציע, אַמביציע אַאָז"ו —
41-.

וו : האָבן די פענה (די אינטענץ) : אוי-ן זש : טאָן בקיות : האָבן בכאַנה (בדעה)
צו טאָן : וועלן : מקרן זיין, מתכוון זיין זיך, אינטענדירן, ז באַאָבזיכטיקן :
אויסקומען צו (טאָן) : האָבן אין אויג (אין געדאַנק, אע זינען, אע באַטראַכט) צו
טאָן : טראַכטן (דאַכטן, קלערן, ז דענקען, ללומען, ריידן) וועגן : קלייבן זיך
(גיין) טאָן : פלאַנירן (פלאַנערען, פראָיעקטירן) צו טאָן — זב : שטעלן זיך
פֿאַר אַ ציל (פֿאַר אַ צוועק) : צילן צו, צילעווען צו : מאַרקירן : באַצוועקן :
אַרבעטן פֿאַר, פֿאַרנעמען זיך אויף : נעמען זיך אין קאָפּ אַרע, ז אָפהאַכן דעם
געדאַנק, אָפּמאַכן דעם מיוד נאַ-) : באַשליסן, באַשטימען — 387 : שטרעבן,
אַספּירירן אַאָז"ו — 541 .

אַדי ן בקיוונדיק, פויהדיק, אינטענציאָנעל : ווילנדיק, געוואָלן, געראַלט, ז
געזונען, ז געוואָנע, מוטווייליק, ז ווילקירלעך : באַוווסטזיניק, ז באַוווסט, וויסיק,
וויסעוודיק, צוגעגרייט, (גע)פלאַאירט, (גשפלאַנערעט : אָטעצילט,
צילדבאַרוסטזיניק, צילגעווענדט, באַצוועקט, אַכליתדיק : פֿאַר(ויס)בשטימט,
פֿאַר(ויס)באַשלאָסן : אָפּגעמאַכט, דעטערמינירט : באַר קלערט, באַטראַכט,
באַדאַכט, דורכגעטראַכט, באַרעכנט, אויסגערעכנט, איבערגעלייגט,
קאַלטבלוטיק.

אינר, פֿראַן : בקיק : מיט אַ קיק : גע-ה : בדעה : בדעת : אייעס : מיט פֿלייס :

צו פֿלייסן : צו להכעיס : צופלאַכעס נ־פ) : ביודעים : גודע : בקויד : עקסטערע :
 עקסטער : - נאַראַטשנע : י נאַראַקעם : מיט דער פאַנה : מיט דעם צוועק : מיט
 דעם ציל : דערמיט : פדי : בכדי : אַן : כדי אַן : בכדי אַן : דערפֿאַר : דערום : ז
 דאַרום : דערימעך נאָי-) : וויל : מחמת : מיט אָפֿענע אויע : אע קאַלטן בלוט.
 זען אויך : ענד נו, פלאַן זפנ, אונטערנעממ —, שערער מוט 1—.

398. אומבקייוונדיקייט

ם : אומבקייוונדיקייט, ספּאַנטשקייט, ניט צוגעגרייטקייט אַאָזיוו — אַי : דצר
 ל"ר יאָרים : טרייב, ז טרייב, אָנטרייב : אימפולס, שטויס : דרשג
 אַאָזיוו — !פפ : קאַפּריז, (פֿאַחוועלעניש : באַגייסטערונג, אינספּיראַציע,
 רוחהקודש, אינטוּיציע : געדאַנקען־בליץ, פלוצער דיקער געדאַנק : אינפֿאַל,
 המהאָה אַאָזיוו — ז־3 : אימפּראָרעציע.
 ר ן טאַן אומבקייוונדיק (אומרסיק, בשוע, אַאָז"ר) — אַדי : טאַן פֿע זיך אַלע :
 האָרניט אויסן זיין : אויפֿבליצן : קומען אויפֿן געדאַנק, אינפֿאַלן — ז־ב :
 אַרויסכאַפֿן זיך מיט אַ וואָרט : זאָע וואָס עס קומט אין מויל אַרע (אויפֿן זינען):
 ניט צורייטן זיך, ניט איבערטראַכטן אַאָז"ו — 392 : אימפּראָוויזירן,
 עקסטעמפּאַרית : האָקן ווי אע קרויט אַרײַן אַאָו'ר — בזב.
 אַדי : אומבקייוונדיק, אָנפּויותדיק, בשוע. בשוגה : אומגעוואָלט, אומגעהאָלן,
 ניטוויילנדיק, אומגעת, ז אומוויילקירלעך, ספּאַר
 טאַן, מעכאַניש, אינסטעקטיר, בלא יודעים, ז אומבאַווסט, אומוויס(ערד)יק,
 אומבאַווסטזיניק : צוועקלאָזיק, ניט־געפלאַנט, ניט־צר גערייט,
 ניטשונטערגעוואָגט : עקספּראָמפט, עקסטעמפּאַרער, ניט־באַקלערט,
 ניט־באַדאַכט, ניט־באַטראַכט, ניט־באַרעכנט, ניטאיבערגערעכנט,
 ניט־אויסגערעכנט, ניטאיבערגעלייגט, אַרויסגעכאַפט, אימפּראָרי זירט,
 אינספּירירט, אינטוּיטיוו.

אינוו : אויף דער הייסער מינוט : אויפֿן הייסן
 מאַמענט : אָך פדי דיבור : פֿע דער העלער הויט אַאָז"ר — 36- : צופֿעליק :
 על קי מיקרה : פֿאַרבייגייענדיק, אַגב - אורחאדיק, דרשגבדיק אַאָז"ר — 89

394. מאַטיוו, אינפֿלוס

ם : ווירקערדיקייט, איבערציגטעוודיקייט,
 אַרפֿרייצערדיקייט אַז״ר — אַדי : ווירקונג, באַאיינפֿלוסט אַז״ר :
 אַנטוועקונג, ז אַנרעטע: אַרק, אויפֿרץ אַזיר — יי : אַקטיריזם.
 אַינפֿלוס, השׂאָע: פֿראָטעקציע, שתדלֿטת, פול נ—) : ווירקונג, פעולה,
 עפֿעקט : באַרעדכוח, טרייבֿקראַפֿט, ווירקונגסקראַפֿט, ררקערדיקע קראַפֿט :
 וואָג, ז געריכט, דרוק : אויטאָריטעט, דעה, תוקף, תקיפֿות : פֿרעסטעש,
 אַפֿלאַמב : העגעמאָניע.
 מאָטיוו, קעם, וימוק, דונד : ז באַרעד גרונד, ז אורזאָך אַז״ו — 10! : יצר
 ל"ר יאָרים, טרייב, ז טריב, אַנטרייב, אימפולס, שטויס, שטופ, דראַנג, סטימול
 , סטימולאַציע : התעוררות, באַגייסטערונג, אינספיראַציע: עצה, סוגעסטיע :
 האַניקדיקע ווערטער, זיסע ריידעלעך, חויפֿה : מאָנטענש, אינריידעניש.
 נאָיע, רייץ, קישוף, מאַרק : מאָעט, מד נעם, מאָעעטיזם, מאָגעטשער כוח,
 מאָעעטישע קראַפֿט : צוצימיטל, רייצמיטל, סטימר
 לאַנט : פֿאַרבאַטענע פֿרוכט, עץ־הדעת : ביטש, י פֿרימאַנקע, י פֿריטראַווע :
 לעקעכל, מחד — 363, 590 .
 אַקטיראַטאָר, אַקטיוויסט : סטימולאַטאָר, אינספיראַטאָר, ווירקער, צרם :
 באַוועגער, וועקער, באַגייסטערער אַז״ר — יי : פֿאַרפֿי רער, אָטן, יצר אַרע
 : אויפֿרייצער, מסיתומדיח, ירבעם אָן נאָט : פֿראָהאַקאַטאָר : וואַמפֿ נ—) .
 דיק אַזיר) — ר : האָבן השׂאָעה (אימ פֿלוס אַז״ו) — " : האָבן אַ אויג ביי :
 האָבן וואָג (י געריכט, אויטאָריטעט אַז״ו) : האָבן (ליגן) אע דער האַנט צו :
 דאָמינירן אַז״ר — פפפ : שפילן אַ (הויפט)ראַלע : פֿירן דאָס רעדל (דאָס
 קרענצל) : דרייען דאָס העלצל : פֿירן ביי דער נאָן אַז״ר — 4-9 .
 גערינען השפעה (איינפֿלוס) : קריע די אייבערהאַנט : אַריבערוועגן, איבערוועע
 : אַרומוויקלען אַרום פֿינגער.
 האָבן (אויסנוצן, ז אויסאיבן) השׂאָעה (איינפֿלוס) : משקיע זע, באַאיינפֿלוסן :
 געבן אָן אימפולס צו : שטופן, טרייבן, יאָע, פֿרעסן, שטויסן, דרינגען, דרענגען,
 דוחק זע, שקאַטענען, טאַרען, טורען : אַנטרייבן, אונטערטרייבן, צוטרייבן,
 אַילן, אונטעראַיילן, צואַיילן, מנרן זע : (אַרוישזעצן די נאָמה : נייטן, צוויטען
 אַז״ר — 4-פ : איינפֿליסן (געבן) ענערגיע : אַקטירירן, ז אַקטיווירן,

דינאַמיזירן : באַלעבן, קרעפֿטיקן, שטאַרקן, שטאַלן : וועקן, קאַשקען,
אויפֿוועקן, אויפֿטמכען : דערוועקן, מעורר זע, (אויפֿ)מונטעט : באַוועע, ציען
די דראַטן : ווירקן, גורם זיין : באַררן, אינרירקן, אויפֿרירקן, אויסווירקן,
פועלן, פועל יוצא זע : ברעטען צו : מאַכן אַז.
פֿאַראַינטריגירן : סטימוליר, אינספּירירן, באַגייסטערן, עלעקטריזירן : שטרעקן,
אַנרעע : צוגעבן (אונטערגעבן, אָנמאַכן) (ש חשק : אונטערגעבן כּוּך (פֿיער,
היץ) : (צחגעבן מוט
(קוראַ : קוראַדע, מוטיקן, דערמוטיקן, אונטערמוטיקן, אויפֿמוטיקן : קלאַפּן אין
פלי צע : אויפֿמונטערן : געבן האַפֿענונגע : אָנריידן צו : איבערריידן,
איבערדברן, איבערדיבעק, איבערדיברן : אינריידן, אינשמועסן, אינדריםלען
: דיקטירן, אונטערשע : דערמאָגע, דערמאָנען : אַרויפֿברענגען אויף די רייד :
ציען פֿאַר (ביי) דער צונג : אונטערלערנען, אונטערשפּילן, צושפּילן : אָנציען,
אַנשטעלן, אָנסטראַיע, אָנדרייען (רי אַ זייגעח, אָנדרודלען, אָנפֿאַרמענען,
אונטערהיצן, אונטערהידען, אונטערפֿיערן : אויפֿבונטעווען, ז אויפֿריגלען :
בורע, העצן, אָנרייצן, אויפֿרייצן, פּראָוואַצירן אַז'ר פּ זפּ : צערייצן : צערייצן
ר דער יצרשרע, ווי לילית, ווי דער טירל דעם מלמד : ריצן, מאַניען, נאָדשען,
לאַקן : צוציש, מאַעעטיזירן : פֿאַרנאַרן, פֿאַרפֿירן : אַריבערנאַת,
איבערגערינען, איבערציען : פֿאַרבלענדן, פֿאַרקישופֿן אַז"ר — 1- :
פֿאַרלייע אַ נעץ, פֿאַרוואַרפֿן אַ ווענטקע : צוואַע שלדענע בערג : אַרויפֿפֿירן
אויף אַ ביטש : אָפּריידן אַ האַנט (פֿוס) אַז"ר — 363 : ברענגען צו אַ נקית :
אָפּגעבן דעם שליסל דעם עב אַע די הענט (אַר : אָפּקויפֿן, געבן שוחד — 90- .
אַצהוען, סוגעסטירן, סוגערית : אַענגעבן פיזעם : אַרייטעבן אַ געדאַנק :
אַרויפֿפֿירן (אַרויפֿברענען) אויף אַ געדאַנק : מאַכן גלייבן : מאַכן געניגט צו :
איבערציע, באַציע, י פּשער קאָנען : ברענגען צום אַכל : אינבילדן.
אינאַעלירן, אינשרפֿן, אינקריצן, איר וואַרצלען, פֿאַרזייען אַז"ר — 359 .
אַדי : השאַעהדיק : אינפֿלוסיק, אינפֿלור רייד : געערט, אָנערקענט :
העגעמאָנש : ווירקעוודיק, ווירקונגספֿול, ז ווירקשם, עפֿעקטיוו : האַגיק, ז
געריכטיק : איבערציגערדיק : סוגעסטיוו, סטימולירנדיק, רייצנדיק, רייצער
דיק, אויפֿרייצ(ערד)יק, באַוועגיק, אימפּולסיוו, דרינגערדיק, שטוועקיק, ז

אָנרעגעוודיק, אָנריצ(עווד)יק, צוצײַק, צוצײַערדיק, פֿאַר
 פֿירעק, מאַעטש, מאַא, קשופֿדיק : אַני
 וועקט, ז אָנגערעגט, באַאײַנפֿלוסט, אינספּי
 רירט, אויפֿגעמונטערט אַאזיוו — יי.
 אינר : מטעם : מהאִי טעמא : דערפֿאַר : ווייל : וואָס : צוליב : דערמיט : ז
 דאַמיט : בדי :
 בכדי : ז אום : מתוך.
 פֿראַן : ער קען איבערריידן אַ שטק (אַ שׂ, אַ טויטן).
 זען אויך : סיבה 101, לערא 359, בקונדיקייט אב, אומבקעונדיקייט אב,
 פֿאַרמיטלוע ש, הערשפֿט אן, פֿירער 459, צהאַט ש.
 895. אוממאַטיווירט קייט
 ם ן אוממאַטירירטקייט, מאַטיוולאַזיקייט, סיבהלאַזיקייט אַאז'ר — אַי.
 אדי : אוממאַטיווירט, מאַטיוולאַז(יש, אָר
 סיבהדיק, סיבהלאַזיק, ז אורזאַכלאַזיק.
 אינר : אָן אַ מאַטיר : אָן אַ קעׂ : אָן אַ גרונד : אָן אַ קינה : ז אָן אַן אורזאַך :
 ססם : גלאַט :
 בעלמא : סאַם אַזוי (זיך) : גלאַט אַזוי (זיך) :
 אַזוי זיך : אַזוי גופֿא : גלאַט (סאַם) אע דער
 וועלט אַרע : (אומזיסט אש אומנישט : ש אַ
 פֿאַרוואַס את אָן אַ פֿאַרמען : ניע האַצאַ ניע
 פֿאַצאַ — פבפ : ני סאַלע ני פֿאַלע : אָן טעם
 (אַ אָן (פראַם : פֿריש ק געזונט את ממגע
 896 . אַפּראָטונג
 ס ן אַפּראָטוע, אַפּמוטיקונג, אַנטמוטיקונג, אַפהאַלטוע אש"ו : אַפהאַלט,
 אַפּשלאַ
 וו : אַפהאַלטן (אַינהאַלק, אַוועקהאַלטן, זצוריקהאַלטן) פֿת : אַפּווענדן
 (אַפּריידן)
 פֿע : אַרטמענטירן קעע : אַפעצהנש (אַפּראָטן)
 פֿע : וואַרענען קעע : אַפּנעמען (אַפּשלאַע)

שלאַע פֿון מוט : שווער מאַכן דאָס האַרץ : אָפּמוטיקן, אַנטמוטיקן,
דיסקוראַזשירן : אָפּשלאַע (אָפּקלאַפּן, אָפהאַקן, אָפּפאַטע) די פֿליגל(עך) :
אָפּקילן, באַרויקן : אָפּגיסן מיט (אַן עמעח קאַלט וואַסער : אָפּטעמפּן
(דערשטיקן) דעם חשק (דעם אָפּעטיט, דעם פֿאַר לאַנג אַאָזיוו) — זפּפּ :
פֿאַרמיאוסן : אָפּגעוויינען פֿע : צוימען : ברענגען צום שכל : מאַכן פֿאַר
טראַכטן זיך.

ם : פּלשירונג, פּראַיעקטירונג, סכעמאַטי זירונג אַאָויר — וו : פּלאַן ל"ר
פּלאַנען, פּלענער : אַרבעטפּלאַן, בויפּלאַן אַאָזיר : פּראַיעקט, ז פּראַעקט :
סקיצע, סקעטש נאַ-) : אַנוואַרף, צייכענונג, סכעמע, מאַרקיר, בלופּרינט נאַ-) ,
פּראַספעקט, סקעלעט, (דער) אויפֿשוואַרץ, טהאַרנע, י טשערוואַויק :
פֿאַרשלאַג, ז פֿאַרשלאַג, פֿאַרלייג, פּראַפּאָזיציע : רעיאָלוציע : עצה, סוגעסטיע
: אַלטערנאַטיוו. פּראַגראַם, סדר־היום, טאַראַדענונג, אַגענדע נאַ-) :
פּלאַטפֿאָרמע : פּאָליטיק, פּאָלי סי נאַ-) : אידעע, געדאַנק, רעיון, באַגריף,
קאַנצעפט : המאָאה, איינפֿאַל, אייבערהמאָאה, שכל, כאַפּ, עובדה : אויפֿטו,
אויפֿטוונג, אויפֿטועכץ, אויפֿטועניש, דבר אָדש, חידוש, חידר שים : הסאָרה,
אייבערהסאָרה, אייבעראַכמה, אייבערקעפל, אייבערשפיצל, קנייטשל : קונץ,
פֿאַרטל, י וויביעג, טריק, ז טריוק, שפיצל, אָפּשניצל, קאָפּשטיק, תחבולה,
סקים נאַק : מיטל, ספּאָסאַב, פֿאַרטל, מאַניפֿאַרגע, אויסוועג, פעטנט נאַ-) :
מיסטערשטיק : קאָמבי נאַציע, מאַכינאַציע, מאַניפּולאַציע : סטראַטעגיע,
סטראַטאַגעם, מאַנ(י)עררע, מאַנעווער : עבישער איינפֿאַל : אַ המאָאה פֿע
פיקעלער חזן : אַ נייער יקום־פורקן.

טריט, שריט : ערשטער טראַט : קלוגער, עטער, ריזיקאַלישער,
ריזיקאַנטישער, גע-

וואַגטער אַאָז'וו טריט : דריי, דריידל אַאָז'ר — ב־ב : פֿאַרשווערונג, קרד'עטאַ,
פוטש : קאָנספּיראַציע, קאָמפּלאַט, אינטריגע : הינטער דסעלע, הינטערפֿיסל,
הינטערשט : אין האַנט, ידשחת : אָנרייד : האַסלע : אינטריגער, מאַקיאַרעליזם.
פּלאַנעדמאַכער, פּראַיעקט־מאַכער, פּלד נירער, פּלאַנערער : סטראַטעג :
מאַכינאַש, מאַניפּולאַטאָר : קאָנספּירשט, קאָנספּיראַטאָר, פֿאַערערער :
אינטרישנט, פּאַפּוס נאַק־יר-) : פּאָליטיקאַנט, פּאָליטיקאַנער, פּאָליטש נ—) :

מאַקיאַוועליסט.

וו : מאַכן (בויען, סטראָיען) פלענער (פראָד-
יעקע אַייר) פ - : פלאַנען, פלשערען, פלאַניר, פראָיעקטירן, גיין (טאָך :
מאַנער רירן : אָנמערקן טריט : אָנוואַרפֿן אַ פלאַן (אַ סכעמע, אַ פראָיעקט
אַו"וו) : אויסמאַרקירן, סכעמאַטיזירן, נעמען טריט אַו"ר — 398 .
קומען (פֿאַלן) אויף אַ געדאַנק (אויף אַ המאָאה, אויף אַ פלאַן אַו"ר) — :
כאַפֿן זיך : פֿאַלן אויף אַ שכל (אויף אַ געדאַנק אַו"ר) : פֿאַלן אויף אַ פֿאַל ו"פ)
: פֿאַלן אויף דער שו נ"פ) : צוטראַכטן, צוקלערן : אויסטראַכטן, אויסקלערן :
אַפֿטראַכטן, אָפֿקלערן : פֿאַר טראַכטן, פֿאַרקלערן : דערטראַכטן זיך צו,
דערקלערן זיך צו.

אינטריררן, קאָנספּירירן, ברויען : מאַכן אק האַנט, מאַכן ידשחת : מאַכן שטאַם,
שליסן בלאַט : אויפֿריידן זיך, צונויפֿריידן זיך : צר זאַמענשלאָגן די קעפּ.
אַדי : איינפֿעליק, איינפֿעלעריש, אויפֿטועריש
זען אויך : אָרדעמע זב, שווינדל שנ, צווייטש 898, מעטאָד — .
398 . צוגרייטונג

ס ן צוגעגרייטקייט, אָנגעוואָפֿנטקייט, בער
וואָפֿנטקייט אַו"וו — אי ; צורייטוע, באַ-
אַרבעטוט, אַרסריכטוט אשׁוו פ וו : הקה. י גכיד : קאָליפֿיקאַציע : פֿאַראַרבעט,
צר רייט - אַרבעט : אַנטמקלוע, קולטיראַציע, הכאָרה.
צוגרייטער, אָלויץ, פֿשניר, פֿשנער.

וו ן צוגרייך, אָנברייך, פֿרעפֿאַרירן : ז צר באַריש, ז פֿאַרבאַריך, אָנריכק, צר
ריכק, צולאַדערע : מאַכן שבת : ברעטען אין אָרדענונג אַראַנדט אשׁר — ז :
צייטיקן, ז רייפֿן : פֿאַרטיק מאַכן : האָכן פלענער : פלשית, פלשערע : אָטעמען
מיטלען, (אַפֿנעמש טרט : ז מאַכן זיכער אַו נש) : אַנטוויקלע, שרבעטן, עלטיררן
: פֿאַראַרבעטן, מכדר זע : פֿרייהאַכן האָס פֿעלד : באַצייטיקן (אַפֿשמש) די
שוועריקייטן : לייע דעם פֿוודער מענט (די באַוע, דעם ערשק שטק, דעם
מנקלשטע, דעם רונטשטק) : צוגרייטן אַ וועג (אַ באַזע, דעם פֿונדאַמענט, דעם
דונט) : באַאַרבעטן (קולטיוויר, צעאַקער) דעם דוגט (דעם באַדן, דאָס פֿעלד) :
אַנהאַפֿענען זיך, באַהאַפֿענען ויך, ז באַעפֿענען זיך : שרפֿן (שליפֿן) די צק (דאָס

מעסער, די שווערד, די פלעע) : האלטן טרוקן דעם פולווער : צעטיילן די האלעס : רייטן זיך לדורע, לתקילה ולמלאמה : פארקאערן (פארקאטשע(חן) די פאלעס : ייטן זיך (אויסריכטן זיך) אין וועג ארח : מאכן זיך רייט : דקערען זיך : מאכן צודייטומען (הקטת, מלאכות) : מכע זע ויך : קלייבן דך, קוועטש זיך, קראש זיך.

נפארגליכוטעך קלייבן ויך ר קק מצרים, ר ארוך אויפן יריד, ווי מכנע דהאשע קק אמעריקע, מי א רד אויף א קרענק, ווי צו דער חשנה, ר צום וט. אויסריכטן, אויסשטעט, שטאק, אויספראש, דשטאפירן, עקיפית : האלטן זיך רייט : זע צוגעגרייט, זע מוכן ומזומן : זע אויף די פיס (אויפן פאסק, דף דער האך, אין אטל, אויפן פאכאד) : זע יט : זש צו (ביי, אונטער) דער האנט : זח השטיק : זע שיפן טש (אויפן ווארשטאט, אויפן קלעצל, אויפן פניער, אויף דער קאוואדלע).

אדי : רייט : דייט ווי פאת מלאאווות : מוכומומנדיק, צוגערייט, אנגעברייט : צייטיק, ז רייף, פארטיק : השטיק : אעריכט, צוגעריכט : באארבעט, קולטיווירט, צע- אקערט : אויסגעריכט, אויסגעשטייערט, ארס- געפראוועט, אויסגעשטאט, אויסגעשטאפירט, עקיפירט : אעעהאפנט, באוואפנט. פראן : ארמק-חדיקע עמיגראציע.

שפר : זעקס זעה זאל מש בעק—אבי אין אעה עט שלאפן : א האנצע נאכט בעטן

דען א אעה שלאפן.

399. אומצוגעגרייטמיט

ם : נירצוגערייטקייט, גיערבאארבעטקייט, רויקייט אאז'וופ ר : רויהארג, רוימער

טערשל, רויס : קרקע בשלה, רויערד — זג :

נאטור, רויער (שטוחצשטשד : עלעמענט,

עמברע : עקרטעמפארע, אימפראוועאציע,

עקספראָמפּט.

זיך : אימפראָוויזיט, עקסטעמפּאָרית : רעדן

פֿע (דער העלעח הויט (פֿע הוילן פֿאַס

אַרויס).

אַדי : ניט־צוגעגרייט, ניאוגעריכט, ניי גרייט : וויסט, אומבאַאַרבעט, אומאַנט

מקלט, אומקולטיווירט : אומגעשליפֿן, אור

געהובלט, אומגעטעסעט : רוי, דע, אומציטיק,

? אומרייף : מלד, זיטשקע : נישפֿאַרטיק :

שטוראַל, פרימיטיוו, עלעמענטאַר, רודי

מענטאַר, עמבריאָנש : אומגעטראַכט, עקר

פראָמפטיק, אימפראָוועירט.

אינרן עקספראָמפּט, אימפּאָמפּט.

פֿראַז : דער פֿויגל איז שך שיפֿן דאַך : עס אע נאָך די באַד ניט געהיצט :

יעשטשע

דאַלעקאַ דאַ קל חמירא.

—4. אונטערנעמונג, פרוו

טראַע של קק רויסע אַרבעט ניט אָטעמען : אַן מען ווייס(ט) ניט את מען קען

ניט נעמט מען זיך ניט אונטער : אַן מען האָט ניט האָס צו פֿד לירן מון מען אַלץ

פרובירן.

זע אויך : אָנהייב 41, עקספּערימענטירע 816, טעטיקייט עפּ, באַשעפֿטיקוט .

ם : אונטערנעמונג, שטערפּריז(ש), קבלטת, פּאָדריאַד : אונטערנעמעוודיקייט,

אונ־

טערנעמוע(ס)־גייסט : פרוו, ז פֿאַרזוך : רעיקע,

אינשטעל, אַראַוטור(ש) : אַזאַרטשפּיל, געמבל

נאַ־), ספּעקולאַציע, קאַרטנשפּיל, באַנק

אונטערנעמער, קבלן, פּאָדרשטשק,

אַנטערפּרעני(אַ), אימפּרעסאַריאַ : ריזיקאַנט,

אַוהאַנטוריסט, קאַרטנשפּילער, אַזאַרטניק,

געמבלער נאַ־) אַז"ר — 40 .

וו : אונטערנעמען : (שפֿירנעמען זיך, פֿאַר נעמש זיך : אָננעמען זיך : נעמען אויף

זיך : נעמען אויף די פלייצעס : פֿאַרפֿירן אָן
ענע : שגאַושירן ויך אע אָן ענע : עפֿענען (אָנ־
היין) אַ געשעפֿט : אַרייַנטרעטן (אַרייַנשטעלן)
אַ פֿוס אע : צולייע אַ האַנט צו : אַרייַנלייע
אַ האַנט אע : צוטרעטן צו : נעמען זיך צו,
טאָן זיך עצות : שאַרפֿן די צק אויף : פֿאַר
שאַרצן דעם דאַשיק — 3-8 : פרוות, פרובירן,
(פרובירן) דעם פוח (דאָס מזל, דאָס גליק) :
טאַפֿן (פֿילן) דעם פולס (דעם דפֿק, דעם וועג) :
זען וווּהע דער ווינט בלאָוט — 6 31 : מאַכן אַ
ריויקאַלע טריט : נעמען אַ שנס (טשעוס נאַ-)
אַייַנשטעלן, ריזיקירן, ספֿעקוליר, געמבלען
אינוו : לאָמִיד : נאָמִיד ניאַק : לאָמִיר : נאָמִיר נדיאַל).

פֿראַן ן ווי מען נעמט זיך פֿיר אַזוי העלפֿט האָט : אָן מען נעמט זיך פֿיר לויפֿט
דאָס

פֿינפֿטע אַלע נאָך ו־פ) : אונטערנעמען הייסט
זיך פֿאַרקויפֿט : ווער עס קען ניט פֿיל פֿאַר־
1.— פֿירונג, מעטאָד, וועג

ם : פֿירונג, פֿירעכץ, הנאָגה, העהטת : נעלהקתשקייט, ווירטשפֿט, ווערטשפֿט
נדק, עקאָנאָמיע, עקאָנאָמיק : לויף, שט, אָנגאַנג : אַרומגאַנג, האַלטונג,
אויפֿפֿיר(ונם : ראָלע : האַנדלונג, באַהאַנדלונג, טראַקטירוט אַזיר — יי :
אַפֿעראַציע, מאַניפּולאַציע : שיספֿירונג, דורכפֿירונג, טראַנזאַקציע.
מעטאָד, פלאַן, סיסטעם : רעזשים, אָר דענונג אַז'ר — 37 : אופֿן, מאַניר, ז
אַרט אַז'וו — ז : שטייגער טאָן, האַנדלווגס - שטייגער, האַנדלונגראַפֿן,
מאָדוס אַפֿעראַנדי : מאַנ(קעררע, מאַוערער : סטראַטעגיע : דעמאַרש : פּאָליטיק,
פּאָליסי נ—) : פּראָצעס, פּהאַצער דור : פּראַקטיק, טעכניק, טאַקטיק :
קאַמפּאַניע, קאַמפּק נ—) .

וועג, טריט, שריט : וועע אע מיטלען נאָ- : מיטל, העלפֿמיטל, הילפֿ(ס)מיטל,
 י ספּאָסאַב ל"ר ספּאָסאַבעס : אויסוועג : מאָסמיטל, ז מאָסרעגל : גלייכער
 (דאָדער, ז גראַדער, דירעקטער) וועג : קורצער וועג : מיטלוועג : גאָלדענער
 מיטלוועג : דרך הממוצע : קרומער (אומדירעקטער) וועג : לאַנגער וועג :
 אומוועג : קרייז, זימאַג, שלאָל, לענקעטקע, געדריי.
 ר : פֿית זיך, אויפֿפֿירן ויך, נוהג זע ויך : באַנעמען זיך, פֿאַרהאַלטן זיך, באַגן
 זיך : אָנגק : אַרומגיין : האַנדלען, באַהאַנדלען, האַנטירן, טראַקטירן : אָפּערירן,
 לאַווירן, ז לאַווירן, מאַנעווירן, מאַניפּוליר : נעמען טריט : אָננעמען מיטלען
 : אָנווענדן : אויספֿיק, דורכפֿירן.
 גק גלייך (ראַד, דירעקט) : גע קרום,
 גע אומדירעקט : גע אַרום און אַרום : זיר
 זאָגעווען, דרייען זיך אַז"ר — 1-ב : מאַכן אַן
 אומוועג : אויפֿלייע (אָנלייע) וועג : גע איבער
 שקם את איבער יאָזעף : פֿאָרן איבער מאַרש
 קעס גאַרק קיין ירושלים (קיין אַרעשראל).
 אַדין גלייך, דאָד, דירעקט : אומפֿאַרמיטלט, אוממיטלבאַר : קרום, אומדירעקט,
 אינ־

דירעקט : פֿאַרמיטלט, מיטלבאַר : רעקורס־
 אינוו, פֿראַז : אַרום : קן האַד : פֿון האַנט צו האַנט : פֿון מויל צו מויל : אָנים אָל
 פנים : פֿע מויל צו אויער : ווי? : ווי אַזוי? :
 יאַק? : ווי אַרום? : אויף וואָס פֿאַר אַ אופֿן? :
 ר קומט די קאָץ איבערן וואַסער? : אַזוי : אַזוי
 אַרום : אַווערשך : אויף דעם שטייגער : אויף
 דעם אופֿן : בנה האופֿן : אַזוי אַדער אַזוי : אַזוי
 אַדער אַנדערש : ווי אַזוי דאָס זאָל ניט זע :
 ר דאָס אין : מיט אַלע (וועע אופֿ מיטלען :
 פֿאַרבײַ פֿייטלען אין באַד אַרע : פֿון פינסק
 קק מינסק קע מאַטעלע אויף שבת : וווּ האַסטו
 דאָס לינקע אויער? : פּאַלאַק, וווּ איז דע

אויער? : מיט דער רעכטער האנט צום לינקן
אויער.

שפּרן און די טיר אע אָפֿן דאַרף מען ניט קריכן דורכן פֿענצטער : און מען דאַרף
האַבן פֿייער זוכט מען עס אין אַש : זאָל זע
פֿון אַ קאַזאַק—אַבי צום לעבן (אַבי אויף לאַנגע
יאָר) : זאָל עס זע פֿת טיּוּל—אַבי עס הייסט
פֿיּוּל : לאַז עס זע פֿת אַ טאַטער—אַבי עס
האַט אַ פֿאַטער : אַרויף וואַסער, אַראָפּ
וואַסער—אַבי אין דרויע אויף שבת : יענעראַל,
קאַפּעראַל—אַבי עס ראָלט זיך : ריידעלע
שק ריידעלע—אַבי דאַברע מינעלע.
2.— פֿאַרמיטלונג

ס'ן פֿאַרמיטלונג : פֿאַרמיטלערשפֿט, פֿאַרמיטלער, אינטערווענץ, שתדלנות :
מעקלער, סרסרות, שדקטת : אַגענטור : ז אינסטרומענטאַליטעט : וועגן את
מיטלען. ז"פ : הילף, העלפֿקוואַל, הילפֿסקמאַל, קאַנטריבוציע, צושטייער —
פפפ : השפעה, איינפֿלוס, ווירקונג — 3-4.

מיטלמאַן, אַיש הבינים, פֿאַרמיטלער, מאַרך, אָנברייטער, מעדיום, אַגענט :
אונטערהאַנדלער, פֿירשפרעכער, שאַדלן, סרסר, מעקלער, י מאַקליער :
פֿאַקטער ל"ר פֿאַך טוירים, פֿאַקטאַר ל"ר פֿאַקטאַרס : שדכן, ריפֿערקע
וון דינען ווי אַ פֿאַרמיטלער : ז זע אינסטרומענטאַל : העלפֿן, מיטהעלפֿן,
אַרויסהעלפֿן, שטק צו דינסט : געפֿינען (וועע את) מיטלען : נוצן איינפֿלוס :
ציען די דראָטן (דאָס שטריקל) : ווירקן : זען און — 394 : מיטלע, פֿאַרמיטלען
: מעקלערן, סרסרן : אַרייַנלייגן זיך אע : משאַדל זיין זיך : אונטערהאַנדלע :
פֿאַקטערעווען, שדכנען : צוזאַמענפֿירן, צר זאַמענברענגען, אויפֿברענגען.
אַדי : פֿאַרמיטלט, מיטלבאַר.

אינוו : דורך : דורך דעם : דערמיט : פער : אַל־קי : אַלידי : דורך דער
פֿאַרמיטלונג מן : מיט דער הילף פֿע.

405. מיטלען, רעזערוו ,

פֿאַרגרייטונג

ס ן פֿאַררייטונג, באַזאַרטנג, אָנהויפֿ(עטונג אַז"ו— יי : פֿאַרזאָרגונג:
פֿאַרזאָרהאַפֿערד ציע : רעזערוו, זאַפֿאַס, אוצר, לאַגער, סטאַק נאַ-) : קוואַל ,
רעסורסן, יויקה, מינע : מעלקעדיקע קו : קאַסע, פֿאַרמעג(ן) , פֿאַרמאַג, קאַפי
טאַל : רעזערוו - קאַפיטאַל , רעזערווגעלט, לעגערגעלט, י זאַלענגע,
(רעזערחפֿאַנד אַז"ר — 486 : געלטאַפֿשפֿאַר : קניפל, קישקעגעלט,
(ב)שאַיקה־געלט.

מאַטעריאַל , שטאַף, צייג, סחורה, וואַרג, מוניציע, אַמוניציע : רויוואַרג,
רוישטאַף, רוי־מאַטעריאַל, רויס.
עסנוואַרג, לעבנס־מיטל(ען), מיטלט־לעבן נדשל) : שפֿין, באַמים, גראַסעריס
נאַ-) : פֿראָוויזיע : פֿראָוויאַנט, פֿוראַזש, י פֿריפֿאַסן : אָרדינאַריע : ראַציע,
באַנע, פֿאַיאַק, רעע נ—) : נטורמע) וואַלווקע : כאַרטש, י פֿילנאַסט :
אַידה־לדרך : מזונות, אַלימענטן, אַלימאַני נאַ-) .
פֿאַרניץ - קאַפֿעראַציע, ז געברויך - קאַפֿעראַציע : קאַפֿעראַטיוו :
פֿראָדוצירקאַפֿעראַטיוו, פֿאַרקויף - קאַפֿעראַטיוו : קאַנסום־פֿאַראַק.
לאַגעהויז, סחורה־לאַגער, סטאַרעדזש נאַ-) , דעפֿאַ, סקלאַד, מאַגאַזין,
שפייכלער, י שפֿעכליער, י שפֿאַכליער, ווערהוין נאַ-) : צעכהויז, אַרסענאַל :
ברונעם, רעזערוואַר, באַסק : קלייט : פֿראָריאַנט־מאַגאַוין, סחורהמאַגאַזע
אַז'ר : קעלער, סקליעפֿ, פֿאָדוואַל : עלעראַטאַר, אַמבאַר, האַפֿע, סילאַ(ס),
שיער, פֿוניע, הייבידעם אַז"ר — 1-2 : שפייכלערשטאַט נ־נ'ח :
פֿראָוויאַנט־קאַמער, שפיישרניע, שפיזאַרניע, ספיזשרניע : שפייקאַמער,
האַלצקאַמער, האַלצשטעלכל, - קלאַדאָווקע : איזקעלער, י לאַדאָוויניע
אַז'ר — 14 ! .

האַלטער, באַהאַלטער, באַהעלטער, קיתקיבול : שפֿאַרקעסטל, שפֿאַרקאַסע,
נויטקאַסע — 487 : זאַק : פֿראָריאַנטזאַק : לאַטער, האַרעטשיק, סאַקווע,
טאַרבע, קאַבורע : קויש, קאַשיק, קויקע, קויף, קייפֿל, קויבער, י קאַרזינע,
קאַרב, בעסקעט נ—ם : ברויטקאַרב, פֿשקאַרב אַז'וו : פושקע, פודלע,
פודעלע, פודעליק, שאַכטל, שעכט, שעכטל, שקעטל, שקעטעלע, שקוטל,
שקאַטולקע : י קאַראַבקע, קאַרטע (־קעסטל) : באַניע, נעסעסער : קאַסטן, קר
פֿערט אַז"ר — 115 : פֿאַפֿירזעקל, שקאַרמוץ, שקאַרמיץ, סקאַרמוטש, טוט,

טיטל, פימפער, פאפיר - וויקעלע, פייפערבעג נא- : שייד, שיידל, פוטערפאס, פוטערפאסנפ), פוטליאר

קאאפערעאטאר : פארהארגער, פאררי טער : ליוועראנט, ז ליפערענט : פאדריאטשיק, צושטעלער, י פריסטאוושטשיק : פראריאנטירער, פראוויאנט - מיסטער : שפין - פארזארגער, (שפיז-) פארדייטער, קייטערער נ- : סקלאדניק, מאגאזינער, לאגערזיזערויק.

וו ן אויסהאלטן : באוארע, פארזארגן, ז פאר-

זען : אינשאפן, ז אנשפן : אפלייגן, אוועקלייע : אנברייטן, אנגרייטן : פארגרייטן, צוגרייע : אנגרייטן אויף הלאי מען של ניט (בא) דארפן : אנגרייטן אויף שבת : אנגרייטן אויף נאכן פאסטן (אויף אפצופאסטן) : מאכן רעזערע (זאפאסן אאז'וו) — : רעזערירן, זד פאסעווען : פארשפיכלערן : אפלאגערן, דעפאנירן, סטארעדוע נ- : (איטשייערן, (איטשפיכלערן : אפלייגן (אוועקלייגן אאז'ר) אע א זיט (אויף שפעטער) : אנהויפ(ענע)ן, אנפראטען, אנקלייבן, אנזאמלען, אנטשליען אאז'וו — זפ : שפארן, פאראיבעריקן, סיית נ-ם : באהאלטן אויף א רעעדיקן טאג.

נפארגליכעווש) צורייטן ווי אויף א הונגעריאר, ווי פאר הונגעריקע, ר פאר צען יאנים, ווי פאר א פאלק סאלדאטן, ווי פאר דער גשער ראטע, ווי צו א חתונה, ווי פאת מלכות אלע : צוטיפשארן (צורפשלעפן אאז'ר) ווי א מורעשקע, ווי א פייגעלע (אע נעסש, ר א מוע אע לאך ארע, ווי א ערער קע אויף ווינטער, ווי א בעטלערקע א דאע צו א גראע.

האבן אין (אויפן) לאער (אין רעזערוו, אויף דער האנט) אאז'ר : שפייע, באשפייע : צושטעלן, פראווישטירן, פוראזשרן.

אינרן פע דייטן : פון פארטיקן : אויף אלעם

שפרן מי שארח בארב שבת יאכל בשבת :

ווער עס דייט ניט או ערב שבת האט נעט אויף שבת : אן מע קאכט ניט אין דער האכן האט מען שבת גיט וואס צו עסן : אן מען האט ניט אויף שבת האט מען ניט שיף זונטיק :

אז מען האט גיט פרייטיק שפעט האט מען ניט זונטיק פרי : אן מען גרייט אן אום זומער האט מען אויפן ווינטער : אן מען זינגט אום זומער ווינט מען אום

ווינטער : דייט דיר אָן אין דער יועט, וועסטו האָבן אויף דער עלטער : מצר
תאָנה יאכל קריה: הזורעים בדימעה ברינה יקצורו : אָן מע זייט אע לייזן
שניידט מען אע פֿריידן : שלח לחמך אַל פני האַים (קי ברוב הנמים תמצאום :
ווי דו וועסט זיך לייגן אַזוי וועסטו שלאָפֿן : ר מען בעט זיך (ווי מען וויגט אק)
אַזוי שלאָפֿט מען : האָס מען קאַכט דאָס עסט מען : ווי מען בראָקט זיך איין די
פֿאַרפֿל אַזוי עסט מען זיי אויף : ווי מען ברייט אַזוי טרינקט מען : ר מען
שטעלט זיך אַזוי שטייט מען : וואָס מען זייט דאָס שניידט מען : וואָס פֿאַר אַ
זריעה אַזאָ תבואה : אַזוי ווי די זריעה אַזוי איז די תבואה : ווי אַזוי מען (דער
מענטש) נעמט זיך פֿיר (פֿאַר) אַזוי העלפֿט האָט : פֿע הימל פֿאַלט האַרניט אַראָפּ
: אַם אַע אַוי לי מי לי (וואָס לא אַכמו אַימתק : אָן דו שרגסט ניט פֿאַר דיר ווער
וועט פֿאַר דיר האָרע? : אויף קק וסים טאַר מען זיך ניט פֿאַרלאָזן : — אָן מען
פֿאַרלאָזט זיך קריגט מען אַ פֿאַרד : וויל איז דעם וואָס קומט צו אַ רייטער
שיסל.

לייע : נקרויט) שטעלן : איינמאַכן, איינזאַלצן, איינפעקלען, (אייפֿבלעכלש,
איינסלאָיען, פֿלעשלען, קענען נ—) : טריקענען, זייערן, איינשטעלן : ופֿלייש
קורירן נאָ) : מאַרינירן, רייכערן, ווענדזלען, וויאַנדזלע.

405. פֿאַרניצונג

ם : פֿאַרניצונג, פֿאַרנוצווע, פֿאַרברויכט,
ז פֿאַררענדונג אַז"ר — וו : קאַנסומפֿציע, קאַנסומציע : פֿאַרניץ, פֿאַרוע :
אַפֿניץ, אָפען אויסניץ, אויסנע: פֿאַרטו, פֿאַרברויך, ז פֿאַרווענד : גענוס, אלנצער
: אָפֿש, אויסגאָב, הוואָה.

פֿאַרניצער, פֿאַרטצער, קאַנסומענט, פֿאַרברויכער, ז געברויכער, קאַנסומער
נאָ) : אויסניצער, אויסטצער, אָפֿניצער, אָפטצער : געניסער, איינצערער,
פֿאַרצערער : פֿאַרטווער, קעלזוואָה.

וו : פֿאַרניצן, פֿאַרנוצן, פֿאַרברויכן, קאַר
סומירן : ז פֿאַרווענדן, אויסניע, אויסנוצן : אָפֿטראָע, אויסטראָע אַז"ו — פֿפֿ
: פֿאַרטאָ : געניסן, אינצערן, פֿאַרצעת : אַרסגעפֿפֿ : פֿאַרשווענדן — ז"פ .

—4. אויפֿהיטונג

—4. באַניצונג

ס : אויפהיטונג, פרעזערווירונג, קאנסער ררוט אַז'וו — יי : פרעזערוואַציע, קאנסערהאַציע, קוראַציע : פּראָפּילאַקטיק, פּראָפּילאַקסיס : קאנסערוון, פרעזערוואַטן, קענד־טדס נ—).

ר : קאנסערוויר, פרעזערווירן: באַלזאַמירן, איינבאַלזאַמען : שטעלן אויף איין : איינהיטן, פֿאַרהיק, אויפהיטן : באַוואַרענען, פֿאַרהאַרענען : איינבאַהאַלטן, אויפבאַהאַלטן, אויפהאַלק, ז אויפבאַהאַת : נאוגערקעס) אינ־
ם : באַניצונג, ז געברויכט, אָנווענדוט אש'ר

— וו : נץ, נוצ, באַניץ, באַנוץ, אויסנץ, אויסנוץ : עברויך : דינסט : שימש, אָנווענד, אַפליקאַציע : אוטיליזאַציע : דיספּאָזיציע : (צחהיליקוט, חיטך, דעדיקאַציע, ז ווידמוע.

ניצער, ושער : באַניצער, באַנוצער, פֿאַרניצער, פֿאַרנוצער, ז געברויכער, אוטילי זאַטאַר : דעדיקאַטאַר, מחנך, (צחהיליקער. רן ניצן, מצן : באַניצן, באַטצן, אויסניצן,

אויסטצן, פֿאַרניצן, פֿאַרטצן, ז געברויכן,

יוון נאַ־), אָווענדן, אוטיליזיט : אַפליקירן : ז מאַכן געברויך פֿת : טראָגן : באַנייען : באַניצן (בשוצן) זיך מיט, באַדינען זיך מיט : דיספּער נית : אָפגעבן צו : אָפגעבן (שטעלן) צו דינסט : באַשעפֿטיקן : באַשטימען פֿאַר : הייליקן צו, צר הייליקן צו, מקדיש זיין, מחנך זע, דעדיקירן, ז ווידמען. אינוו : לסשמיש : קודש.

407. אומבאַניצונג

ם ן אומבאַניצונג, אומבאַנוצונג, אומבאַנץ, אומבאַנוץ : אַבסטינענץ : דיספּענסאַציע. וו ן ניט ניצן, ניט (בשנוצן, ז ניט געברויכן : ניט אָנרירן : לאָזן צו רו : ניט אָנווענדן, ניט אַפליקירן, ז ניט מאַכן קיין געברויך פֿע, ניט אוטילעית : אָפהאַלטן זיך פֿע ניצן (טצן) : באַגק זיך אָן : באַדרייען זיך (באַקראַצן זיך) אָן נ־פ) : דיספּענסירן : שנערען, שוינען, אָפהיטן : רעזערווירן, אַפלייגן אין אַ זייט אַז'וו — 3-4 : אויפֿהער ניצן (טצן) : גע אע ניווע — 0 4 1.

408. שלעכטבאַניצוט

ם ן שלעכטבאַניצונג, שלעכטבאַנע, קרומ באַנוץ, ז מיסברויכונג, ז מיסגעברויך

: חילול, פראָפּאַנאַציע, פראָסטיטוציע : שענדונג, פאַרשוועכונג — יי.
 וו : ניצן (נוצן) לרעה : שלעכט (קרום) בער ניצן, (באָוצן, ז פאַרווענדן) : ז
 מיט(גע)ברויכן : ניצן (טצן) פאַר אַ גיט - ריכטיקן צוועק : מחלל זע,
 פאַרשוועכן, פאַראומהייליקן, שטהייליקן, פאַראומווערדיקן, שטווערדיקן :
 פאַראומרייניקן, מטמא זע : פאַרשמוצן : לעסטער, פראָפּאַנירן : פראָסטיטוירן :
 איבערניצן (איבערנוצן, אַריבערשפרייזן) פֿולמאַכטן : איבערניצן (איבערטצן)
 די כוחות, איבערציען דאָס שטריקל, איבעראַרבעטן זיך אַאָזיוו — 44!
 — 4. נייטיקייט, נוציקייט, פראַקטישקייט

ם : נייטיקייט, באַדערפֿטיקייט, פֿאָדער-
 דיקייט אַאָזיוו : מציקייט, נוצלעכקייט, כדאָייקייט, פראַקטישקייט אַאָזיוו — אַדי
 : מיט : (שרייענדיקע) נויטרענדיקייט : באַדאַרף : (לעבנסבאָדערפֿעניש :
 צורך, הצטרכות : אַרכרבים, אַרכעיבור, אַרכיזכלל אַאָז"ר : אַכרח, הכרחיות,
 מוז(זאָך), אימפּעראַטיוו : אַ פֿראַגע מע לעבן דען טויט : די רעכטע האַנט — 41

ו, מצן, טובה : טובתזנאָה, טובתהבלל : זיקה : אינטערעס, דינסט, תועלת, י
 קאַרישטש, בענעפֿיט נ—) : אַכלית.
 פאַסיקע געלעעהייט, פאַסיקע ציט : אַפּאַרטונעם, פרשאַטיזם, ז פראַגמאַטיציום.
 אַפּאַרטוניסט : נעל־אַכלית.
 וו : דאַרפֿן, באַדאַרפֿן, (גשניטיע זיך אין :
 ברויכן : מת האָבן : באַדאַרפֿן אין לעבן דע (מיטן לעבן) : גיט קענש זיך באַגק
 אָן : נש קענע לעבן אָן.

נפֿאַרגלייכומעח דאַרפֿן ר אַיינער דאַרף (ס')לעבן, ווי דער האָס טרינקט זיך
 דאַרף הילף : גיט קענש לעבן ווי אַ פֿש אָן וואַסער, ר אַ ייִד אָן מינחה, ווי אַ
 מידער אָן או עליה, ר אַ פֿורמאַן אָן אַ טרונק בראַנפֿן, ווי אַ ייִד או אַ מסירהלע.
 יש מציק (עצלעד, כדאָי(יש) : זש לכצע, זע אויפֿן אַרט אַאָז'ר — אַי אין אש : ז
 זע פֿע מצן : טויע : אָע : זע מט פֿאַר : דינען (דער פֿילן) אַ ציל (אַ אַכלית, אַ
 פֿונקציע אַאָזיוו) : זח צו דער האַנט : טאָן אַ דינסט : האָן אַ וועלט מיט מטס :
 העלפֿן : ניצן, מצן : צו ניץ (ו) שמע : צו פאַס עמען : י גע אין קאַרשטש :

באהעלפֿן זיך מיט : צײַען ווע פֿע : האָבן (מאַכן) מע פֿע : צײַען (ז שעפֿן) יויקה
פֿע : האָבן אַ טובה מן : מקבל טובה זע פֿת : האָבן אַ טובתזהאָה ק : אויסשלאָע
פוטער פֿע :

פֿירן צו אַ אַכלית : ברענגען מצן : לוינע זיך, באַצאָלן זיך, קאָנווענירן,
אויסטראַע — פֿפֿ : זײַן ווערט די מי (די אַרבעט, די פראַצע אַאָז'וו).
זע פאַסיק : זײַן צײַטלעך : (גע)שיקן זיך (פאַסן) צו דער געלעעהייט (צו דער
צײַט, צום סעזאָן, צום געשמאַק).

אַדי : נײַטיק, גענײַטיק, ז נײַטיק, ז געטיטיק,
מיטרענדיק : באַדערפֿטיק, פֿאָדערדיק : דרינגלעך, דרינגעוודיק, דורכויסיק,
ברענענדיק, י נאַגלע, י נאַהאַלנע, י ספּיעשנע.
!פֿאַרגליכונגען) נײַטיק ווי אַן אויג, ווי ברויט, ווי דאָס לעבן, ווי אַ טאָכטער
חתונה צו מאַכן, ווי אַ פֿאָדעם צו דער נאָדל.

נוציק, מצלעך, ווצברעע(ענד)יק, ווילטר ענדיק : האַנטיק : טויגיק, טויגלעך,
טויגעוודיק, דינערדיק : (בשהעלפֿיק, באַהילפֿלעך : ז פֿאַרווענדלעך : פאַסיק,
צוגעפאַסט, צופאַסלער, אַדעקוואַט : דקלעך, צײַטלעך, ז גינסטיק, געלעגן,
געלעגנטלעך : באַקוועם, באַקוועמלעך : ווערט, כדאַיק, לוינעוודיק,
באַצאָל(ערד)יק, קאָנרעניריק, אינטראַג(ערד)יק אַאָז'וו — 4- :
פֿרוכפער(ד)יק : בילך נאַר-) , בילכער.

פראַקטש, ז ראַטזאַם, ז ראַטזאַם, אָננעמלעך : געשעפֿטסמעסיק : גערונטע,
ווינטשנסווערט : צוועקמעסיק, צרעקמאַסיק, אַכליתדיק : פראַמאַטיש:
אַפֿאַרטוניסטיש.

אינוו , פֿראַן : דורכויס : עס פֿאָדערט זיך :
עס בעט זיך : אָן דעם בע איך ווי אָן אַ האַנט : פֿון לעצטן דלות וועל איך עס
קויפֿן : על קל אַרה שלא אָבוא : כדאַי : לטובה : לטובת (הכלל) : לצורך : ז צו
מנסטן : פֿון וועגן : צום וויל את בעסטן נ—) .

שפּרן אַן מען דאַרף דעם ננב נעמט מען אים (שניידט מען אים אָפֿ) פֿון דער
תליה : קל זמן די בהמה לאָזט זיך מעלקן פֿירט מען זי ניט צום שוחט.

410. אומנייטיקייט, אומ-

נוציקייט, אומפראַקטישקייט סן אומנייטיקייט, אומנוציקייט, ניוועצדיקייט

אאן"וו — אדי : איבעריקע זאך, אומנוציקע זאך : ווילדפלייש, הונט:
 איבערביינדל : אומנוציקער מענטש : אפגעדאוונטער : איבעריקע זאכן :
 איבעריקס, לוקסוס : טויטער אָות — 414 : אומנוצלעכע, אומנוציקע,
 אומזיסטע, אַרויסגעוואָרפֿענע אַרבעט : צייט־פֿאַרשרענדונג, צייטאַנער,
 אַיבֿודעמן : נִיט־תורה : אַ שפּיל מיט עסיק : אַן אַרבעט (אַ שפּיל) פֿאַרן
 טייוול : קול קורא במידבר.

ניוועץ, ניוועטש : אַפֿפֿאַל, איינפֿאַל, פסולת, פחת, בראַק : בראַכהאַרג, ברעך, ז
 ברוך : אייזנברעך, ציגלברעך אַז'ר : אַפּשניצלעך, ז אַבריעזקעס :
 אַפּ)שניצעכץ : געהילץ־אַפֿפֿאַל, שפענער : זעשפענער, זעגלשפענער,
 עגבערשפענער, הובלשפּאַן, הובלשפענער, הובלינקעס, סטרושקעס,
 סטרוזשענעס : (האַלצ)יעגעכץ, געזעגעכץ, טראַטשינעס, פילינעס, פּאַלאַווינעס
 : האַלצמעל, זעגמעל, זעגשטויב : מעטאַלשפּפֿאַל, מעטאַלעכץ,
 האַמערשפּרינגעכץ, פֿוס : פֿילשפענער, פֿילעכץ, שלאַק, אַפּפֿעלעכץ, אשך
 פֿילעכץ, אייזנשטויב, שליפֿשטויב, פֿילשטויב : נטייט ווישקראַב, וויסקראַב,
 (אויס)האַבעכץ, קרעץ : נגעריקסן) ראַכוויניעס, קליפת השום,
 ציבעלעשאַלעכץ, אַביערקעס, קאַרטאַפֿלשלעכץ אַזיר — 122 : נתבואה)
 קלייען, פלעוועס, מעקענע, פּאַלאַווע, אַטרעמבעס : נאַפּזאַץ) סלאַזשינעס,
 וואַשטשענעס, פּאַדאַנקעס, אור.
 וו ן זיין אומנייטיק — אַר : קענען זיך באַגע (נ־) גאַדרייען, באַקראַצן) אַן :
 זיין אַנגעוואָרפֿן : נִיט דאַרפֿן : דאַרפֿן אויף צען קלאַ (אויף ערב נום־קיפור,
 אויף אַ שיינער רינער כפרה, אויף פּאַרות) : דאַרפֿן אויף סים סאַט (טויזנט,
 טעאַנצע, טקטשע,

410

אַשעה ניינציק, צען טויזנט, צען טיסיאַטשע) פפרות.
 נִיט ניצן (נוצן) : נִיט האָבן קיין נוצן פֿון : שרויט האָבן פֿון : נִיט ברענגען קיין
 נוצן : אַרבעטן (אַנשטרענגען זיך, באַמֿיען זיך אַי"וו) אומזיסט : האַרעווען
 אויף אַ פוסטער וועלט : נִיט פֿירן צו קיין אַכלית : נִיט טאָן קיין מטס : נִיט דינען
 (קיין צוועק) : נִיט ווערט זיין די מי (די אַרבעט אַז"ר) : נִיט פּדאי זיין, נִיט
 לוינען זיך, נִיט באַצאַלן זיך, נִיט קאַנווענירן.

ניט טויגן : ניט גוט זיין פֿאַר : ניט העלפֿן : זיין (ווערן) אומנוציק (אומנוצלעך) :
 גיין אע ניוועץ, גיע לאַיבֿוד, גיין לאַד.
 מאַכן אומנוציק גאומנוצלעך) : דיסקראַלי פֿיצירן : רייבן (צערייבן, פֿאַרקטלען,
 פֿאַרבאַלאַמוטשען, פֿאַרבאַלאַקען, פֿאַרלאַדערן אַי'ר) די צייט : גאַשענען,
 גייסענען : פֿאַר שרענדן (פֿאַרספענדן נ—), סטראַטשען, י זמאַרנערען אַאַז"ר)
 געלט — ז"פ : צענישט(יק)ן, קאַליע מאַכן, י זאַטראַטערען אַאַז"ו — פֿ-4 :
 צעברעכן, צעשטעכן, פֿאַרניכטן אַאַז"ר — ז-1 : נפֿאַרגלייכונגען —
 נייט־נייטיקייט) זיין נייטיק ווי אַ לאַך אין קאַפּ, ווי אַ דריט אויג, ווי אויג
 ווייטאַג, ווי צאָומייטאַג, ווי האַרצווייטאַג, ווי קאַפֿ־דרייעניש, ווי אַ פֿרישטשיק
 אויף דער נאָז, ווי אַ געשוויר אין האַלדז, ווי אַ בלאַטער צו אַ מכה, ווי אַ מכה
 בעדו, ווי אַ הוסט אין אַ קרענק, ווי דער פֿאַראַיאַריקער שניי, ווי אַ פֿינפֿטע ראָד
 צום וואָגן, ווי אַ הונט דער פֿינפֿטער פֿוס, ר די פֿינפֿטע מויד, ווי רקינו אַמס
 תקילע, ווי מע אומגליק, ווי דער שלימזל : דאַרפֿן ווי אַ לאַך אין קאַפּ, ווי אַ
 דריטע אויג אַאַז"ו.
 נייט־וויציקייש העלפֿן ווי אַ מט וואָרט, ווי אַ מט ווערטל, ווי אַפּשפרעכן אַן
 עיזקרע, ווי קאַלטע פֿריפֿאַרקעס, ווי אַ טויטן באַנקעס (אַ פֿאַקרישקע, אַן אַל
 אַלאַ רחמים), ווי תהילים צו אַ געשוויר (געשווילעכץ), ווי פיזעם (רי אַ
 קאַפיטל תהילים) צו אַ מכה, ווי אַן אַפֿיקומן צו
 קדחת, ווי דעם רבינס (אַדיקס) ברכה, ווי אַ גוטן־ידנס אַ צוזאַג, ווי דער
 רביצינס אינגעמאַכטס.
 ננירעצדיקייט) ליגן ווי שלעכטע סחורה, ווי לעגער־סחורה, ווי אַפֿפֿאַל, ווי אַ
 קופּע ג־ קוטשע) מיסט : זיין אַרויסגעוואָרפֿן (אַרויסגעגאַסן) ווי אין דרויסן, ווי
 אויפֿן הונט, ווי פֿאַרן הונט, ווי (פערל) פֿאַר אַ חזיר.
 זיין נייט־פֿראַקטיש (ניט־פֿאַסיק, ניט אויפֿן אָרט, ניט אין דער צייט, ניט אע
 געשמאַק)
 (אומנוציקע, אומפֿראַקטישע מעשים) רייסן דעם שטראָם : כאַפֿן מיט די הענט
 דעם ווינט : גיין מיטן קאַפּ דורך דער ושנט : שלאָגן זיך קאַפּ אין וואַנט : שלאָגן
 דעם קאַפּ אין אַ שטיי נערנער וואַנט : קעמפֿן קעגן ווינטמילן : אַרויסנעמען אַ
 שויב פֿון איין פֿענצטער את אַריר שטעלן אין אַ צווייטער : אַרויסנעמען אַ

שויב אויף אַנטאָקאָליע און אַריינשטעלן אין שניפישאָק : זוכן דעם נעכטיקן
 טאָג : זוכן פֿון אַ פֿאַרברענטן גגעקגרטן) פֿערד די פֿאַדקעוועס : זוכן אַ שפּילקע
 (אַ נאָדל) אין אַ וואָגן היי : זוכן אַ גרויפֿ אין אַ שיטערער זופ : לערנען אַ פֿלאָקן
 טאַנצן : לערנען די באָבע זיטען : אויסמאַלן אַ טעם פֿון סמעטענע : י אויסמאַלן
 אַ קריס דעם טעם פֿון קיאה : פֿאַרשפּאַרן מיט אַ שפּענדל די מיליִע : מעלקן
 דעם באָק : אויסמעלקן דעם באָק און גיין צום וואָכערניק נאָך אַ שילוחסד :
 שיטן זאַלץ אויפֿן עק : בויען אויפֿן וואָסער : שרייבן (קריצן) אויפֿן זאַמד
 (אויפֿן וואָסער) : שטעלן קאַרטנהיזלעך : קילן זיך מיט הייס וואָסער : שטויסן
 עסער אין אַ שטייסל : צוקלעפּן אַ בלעטל צום אָפּצאַס : מאַכן פֿון שניי
 גאַמלקעס : זוכן יושר ביים פריסטאַר (ביים קאָזאַק) : נאָרן דעם קאָזאַק :
 סטראַשען מיט שרא : סטראַשען אַ קאָזאַק מיט מחציתזאַקל : טראָגן וואָסער
 צום ברונעם : פֿית דעם ברונעם צום אָקס : פֿירן שטרוי קע מצרים : פֿית דעם
 טייך צום פֿערד : שלעפּן די קו אויפֿן בוידעם : פֿאַרן
 איבער האָסער את שפּיען אע די הענט : שטק אין וואָסער און בעטן אַ טרונק :
 פֿאַרלירן פֿונטן את צונעמען קווינטן : (אַוועק) וואָרפֿן ברויט את זוכן ברעקלעך
 : אויפֿהייבן אַ פֿעדער את לאָן פֿאַלן דאָס גאַנצע איבערבעט : שע זיך וואָך אַ
 פֿעדער און אַרויסלאָזן אַ פערענע : לאָזן פֿאַלן אַ בעטגעאט את אויפֿהייבן אַ
 פֿעדערל : גיין זיבן מיל וואָך אַ טרונק זויערמילך : פֿאַרן קיין אַמדור נאָך אַ
 שמעק טאַבעק : זוכן אע קאָוואַרסק דעם גרויסן פויער וואָס מאַכט די קליינע
 בענקעלעך.

. אַדין אומנייטיק, ז אומנייטיק, אומטיטווענדיק : ז איבערפֿליסיק, איבעריק
 (ימי ביי אַ דעהאַטקע דער בוזעם) : אָנגעוואָרפֿן : נירעצדיק : ז
 אומגעברויכלעך, ז אומפֿאַררענדלעך : פסולתדיק, פחתיק, בראַקיק, י
 בראַקאָוונע, י בראַטשנע, שלאַקיק אַז"ר — ס.
 אומנוציק, אומנוצלעך, נוצלאָזיק : אומטיגענדדיק, אומדינלעך, אומדינערדיק :
 אומפּאַסיק, ניט־צוגעפּאַסט, ניטשדעקראַט : אומשיקלעך, אומציטיק,
 אומגעלעע : ניט־ווערט, ניט־כדאָייק, ניט־לוינעוודיק, ניט־באַצאָלער דיק,
 ניט־קאָנוועניר(נד)יק : אומפֿרוכפּער(ד)יק, אומפֿרוכטיק, פֿרוכטלאָזיק, ז
 רעזולטאַטלאָזיק, ז ווירקונגסלאָזיק : שעדלעך, האָדנברענג(ענחיק) : ניט -

האַנטיק, ניט - באַקוועם ; ניט־פּראַקטיש, ז ניט־אַטזאַם, ניט־שנעמלעך : ניט - געשעפֿטסמעסיק : ניט - גערווטע, ניט־ווינטשנסרערט : ויט־אַכליתדיק : לאַיבּודיק, אַרויסגעהאַרפֿן, אומזיסט, געקטרט, י געזמאַרנעוועט אַאָו"ר — יי. אינוו, פֿראַן : איך דאַרף ע- נייטיק אין טאַפֿ אַרע : איך גיב עס דיר אַוועק מיט קנע את מיט מנין : קענסט עס דיר אַינמאַכן (אַינמאַרינירן) אין זויערן : עס גיט מיר מער ניט אָפֿ צו מיינע זיידענע (נום - טובדיקע) קליידער : כששנה קע החוחים—ווי אַ פֿינפֿטע ראָד צום וואָע : מע שטייט את מען וואַרט אויף דיר : מען האָט ניט געשקט נאָך דיר :

אַן איך וועל דיר דאַרפֿן וועל איך נאָך דיר שיקן דעם בראָדער שמש : עס אין קיע מיסחר (קיע געשעפֿט, קיע עסק, קק ביזנעס נאַ-) נש : אומזיסט און אומנישט : או ערלה : אַן עקרה (פֿאַר גאַש : אַ ביטערע (נ)עררה : פֿאַרפֿאַלן—שולדיק גערען דעם רוח אַ האַנג : אַ קליינע סירכה את אומזיסט די טירחה : די מי אין ניט ווערט די פראַצע נ-פ).

טענה (שריי) פֿון היינט בין מאָרע : שריי היינט, שריי מאָרגן : כאַטש רעד טאַטערש את טערקיש : גיי שריי סיוקים : קענה (שריי) צו וואָט : רעד (טענה) צום לאַמפֿ : די דאָ לאַמפי : רעד צום ווינט (צום גרעק, צום דאַשיק, צו דער וואַנט, צו טויבע אויערן) : רעד צו אים און רעד צו דער אָנט—אַלץ איינס : דבר אַל העצים וואָל האַאָוים : אַמרו לאלהים : עס העלפֿט ניט—כאַטש שריי חיוקים (כאַטש צערייס זיך).

דאָס גאַנצע יאָר אין זי ליידיק געזעסן את ערב סום־קיפור האָט זי אַ זאָק אַנגעהויבן : אַ שנץ יאָר באַרוועס און רשעה־באָב אין זאָקן : אַ האַנץ יאָר שיכור את פורים ניכטער : אע מיטן העלן טאַג אַ נאַכטקראַץ. שפר : ליל זלן : וויין אויף ק-ח, מעל אייף שבועות : ווער עס יאָגט זיך נאָך אַ ווינט כאַפֿט אַ רוח : אַן מען זיי(ע)ט רינט וואַקסט (שנידט מען) שטורעם : אַן מען זיי(ע)ט געלט וואַקסן נאַראַנים : אַן מען זיי(ע)ט אינדיקעס וואַקסן חנוים (נאַראַנים) : עס אין בחינם וואַסער אע ברונעם אַריינצוגיסן, אַן עס קומט ניט אַלע צו פֿליסן : איידער פֿאַרשיטן אַ בלאַטע אין בעסער זי אויסצומיידן.

זע אויך : אומצעטיקייט א, שלעכטקייט א, אומוויכטיקייט 414.

411. גוטקייט, פערפֿעקציע

ם : גוטקייט, גוטסקייט, ווילקייט, ווערטיקייט אַז"ר — רי : סטאַנדאַרד :
 קוואַליטעט : פֿולקומקייט, ז פֿולקומענהייט, פּערפֿעקציע,
 עמות : עטע, רעכטע, ווערטיקע, טייערע אַז"ו זאָך : עפעס רעכטס : חריפֿות
 : פרימע, קראַנטע סחורה : איידעלע מאַטעריע, אי דעלער ענע : ווערטואַך,
 אַווה־קסף : דבר ניפֿלא, דבר ודול : טייערער חפֿץ, קלי, קלי שלמה : בחיר,
 יופֿי, צאַצע, אַכדט, פער : טלית שכולו תקלת : אָבן קוב, צירונג, גאַלד : עפֿרות
 נהב, גילדע(ר)גע בערג : געשטאַכענע דוקאַטן : גילדערן פֿינגערל : דימע(נ)ט,
 בריליאַנט : אוצר, שאַץ : פּימסנהאַלץ, בלום, אַתרוג, קיטומל, שפיגל, קפֿתור
 ופֿרח : טייערער, פֿעטער ביסן : חעיבה : זעמלמעל, סולת, קפֿריסין :
 ראַזשינקעס מיט מאַנדלען, מאַרציפּאַנעס, געבראַטענע טייבעלעך.
 קרעפֿלפֿלייש, אַ זאַק (מיט) באַרשט נ־פ) : פֿויגלמילך, מוקנשמאַלץ, דאָס
 טעלערל פֿון הימל : סמעטענע : דאָס אייבערשטע פֿון כרק (שטייסל) : סחיד
 בריוו — פֿראַז : דאָס פֿולקומסטע, ז דאָס פֿולקומענסטע, דאָס שענסטע און
 בעסטע : דער פּרינץ פֿע : עליט(ע) : מאַדעל, מוסטער, ז פֿאַרבילד : אויסנעם,
 אויסנאַם, חוץ : זעלטנהייט, אַנטיק, יקרהמאַיאות : חידש, ווונדער : ראַריטעט,
 עפעס ראָרס נר-) : קונסטווערק, מיסטערווערק, מיסטערשטיק, שעדעווער
 ל"ר שעדעווערס.

וו ן זע מט (פּערפֿעקט אַז"ר) — אַדי : אויסהאַלטן דעם סטאַנדאַרד (די
 פּראָבע, דעם עקזאַמען אַז"ו) : מאַכן עט : פערמעקטירן, פֿאַרפֿולקומען, ז
 פֿאַרפֿולקומענען : צו רעכט מאַכן ווי אַ קעל־מלאַכה, ווי אַ מיסטער אאו"ר —
 437.

אַדי ן מט : וויל קאַמפֿ' ווילער, וויילער : שווייל נ־פ) קאַמפֿ' שוויילער : פֿע,
 קאַלטשאַס נ־ערעריים : גרויסאַרטיק : אויסנעמיק, אויסנאַמיק, אויסנעמלעך,
 אויסגעצייכנט : אויסגעפרוּווט, אויסגעפרובירט : עכט, אַמתדיק, אומגעפֿעלשט,
 רעכט, ראַיעל, קראַנט : קוואַליטאַטיוו : שמיליק : ערשטאַרטיק, הויכסאַרטיק
 : ערשטקלאַסיק, ערשטראַנגיק,

ערשטרייק, סאַמאַראַדנע : בשפּיללאַז, אומפֿאַרגלייכלעך : ז פֿאַרטערפֿלעך,
 סופּערב : גלענצנד(יק) : ווונדערלעך, חידושדיק, חידוש לעך, חידושימדיק,
 פלאדיק, הפֿלאדיק, הפֿלא - ופֿלאדיק, ז באַווונדערונגסווערט : פֿענאַמענאַל :

איבערנאטירלעך : סובלים, הימל(קע, געטלעך.
ווערטיק, ווערטפֿול, טייער, ז קאָסטבאַר, קאָסט(ערד)יק, קעסטלעך נר-) :
געשעצט, ז שצבאַר : אומאַפּשצלעך, ז אומשאַצבאַר, אומשצלעך : ז
אומבאַצאַלבאַר : זעלטן, האָר, ראָר נאַר-) : אַנטיטשנע, יקר - המאַיאותדיק :
מייסטעריש, מייסטערדיק, ז מייסטערהאַפּט : פֿולקום, ז פֿולקומע, פֿולשטענדיק
: פֿאַרענדיקט, פֿאַרפֿולקומט : פערפֿעקט, שלמותדיק : פֿעלערפֿריי,
אומפֿעלערדיק, אומפֿעלערהאַפּטיק, ז פֿעלערלאָזיק, זפֿלעקלאָזיק :
אומפֿאַרדאָרבן, אומפֿאַרפֿאַלבט, אומפֿאַר וועלקט, אומגעשעדיקט,
אומבאַשעדיקט אַז'וו — 425.

אויסדערוויילט, באַנירט, נום־טובדיק, קפֿריסינדיק, פֿויגלדיק, חריפֿותדיק,
טהאַקנדיק : מאַכלדיק, פֿריש, געוונט, געראָטן : מט און פֿיין, פיק פֿיין : גוט אַת
וויל, ווויל און מט. נפֿאַרגלייכטעח מט (וויל, פֿע אַז'וו) ווי די וועלט, ווי
דער טאַג, ר גאָלד, ווי דימענט אַז'ר — אין איניי : טייער ר טאַטע־מאַמע, ר
די תורה, ווי חרוסת : געראָטן ווי געבראָטן, ווי אַ גרויסע אָריה, ווי דעם (מדס
קוגל, ווי פֿאַר אַ מלכות, ווי חניציקל אַלע.

נישקשהדיק : מעסיק, מיטלמעסיק : צופֿרידנשטעליק, צולאָויק : דרכשניטלעך,
גער ווייו(ט)לעך : דערטרעגלעך : אָרנטלעך.

אינוו, פֿראַן : אָוב : אָוב מאוד : קוב דאָוב : אָוב ואַיקלה : היטב : טיפֿ־טאַפּ : ווי
גער העריק : מיטן קנאַק : מיטן טשאַק : ווי עס (בשדאַרף צו זע : קאָמילפֿאַ :
נומער איינס : פֿערווע : פֿערווע סאָרט : פֿרימע : פֿרימע דפֿרימע : פֿרימע
שבפֿרימע : משופֿרי דשופֿרי :

לעילא ולעילא : מן המובחר : אַזוינס אַת אַזאַס : י טשטאַ ניבּוד אַסאַבענע : מיט
גאָלד אַפּצווענע : מיט גאָלד צו גלייך : גלייך מיט גאָלד : האָלד אַלס : גאָלד אַת
זילבער : גאָלד, זילבער אַת ברילישטן : פֿערל אַת בריליאַנטן : מיט גאָלד
באַלייגט : קרעפלעך אַרעקצער שטעלן : גוט וואָס מט הייסט : בעסער ווי
געמינ(ט)לער : בעסער ווי (מאָס) בעסער קען ניט זע : איינע אַת (אע) איינע :
איינס אַת איינס : איינער און אַ רעכטער : איינער אַע טויזנט : איינער אין אַ
מדינה : אַחד מאָלף : ניטאַ אַזעלכ(ע)ס : ניט אַריבערצושטייגן : ניט אַפּצושצן :
קק קשה ניט : אדאדאיי : שוין אַק מאָל אַ : פֿע די מטע די בעסערע : אַ

געוואָלד ! : עטבעסער — פש ! : גוט — בעסער — אַן אַנטיק ! : האָסט עס
 אין אַלום ניט געזע : די וועלט האָט עס ניט געזען : אויף בילעטן צו גק : ניט
 אויף מע מיסט געוואָקסן : עס האָט קק שץ ניט : עס האָט קע פרייז ניט : ניט צו
 קויפֿן פֿאַר געלט : עס אין ווערט געלט : עס אע ווערט גאַר דאָס געלט : עס אין
 ווערט קל הגעלטן : עס אין ווערט זע ווערט אין גאָלד : עס אין ווערט אַן עולם
 ומלואו : עס אין ווערט אַ רובל אַ בילעט : עס אין אָטדי ווסיאָ דאָ מאַלאָ : עס
 מעג האָבן אַ געשמדטן טאַטן : נאָן פלוס אולטראַ : פֿת עקסטן פֿאַס : פֿון
 ריינסטן האָסער : עס אין דאָס זאַלץ פֿת דער ערד : קל טוב : קאַלטון נ־פ) : אַל
 דאָס מטס : אַ רע—די קלה איו צו שק.
 אע מטן (פערפֿעקטן) צשטאַנד : אַן אַ חקרת : אַן אַ שפרעוקעלע : אַן אַ פֿלעק :
 אַן אַ פוימה : אַן אַ סירכה אַאַז"ר : עס איז ניט פֿאַרברענט את ניט פֿאַרבראַטן,
 נאָר טאַקע געהאַטן : געראָטן אויף קורצע שר : באַכלית השלמות : אַל אַד
 היותר טוב : עצהיויט : בקי קוב : מה טוב : הרי נה משובח : היטב ומיטב.
 נישקשה (ניט) פֿת : האָנץ מט : גאַנץ וויל : — שעץ וויל : ניט שלעכט : ביים
 וועג : אַן אותיות אַן דיבורים : טייערער פֿאַר געלט אין
 דאָס ניט : בעסער ווי שרניט : עס קען דורכגע : עס קע מיטגק : עס קען אַנגקן
 אַלע ווערט געקשרט : עס אין ניט איינשאַט את ניט אושווחי : געטג מט : ניט קע
 גרויסע מאַיאה : ניט קע אויסנעם : ניט אַזוי אַאַט : ניטאָ מיט וואָס צו
 באַרימען זיך : ניט צו עט את ניט צו שלעכט : עס האָט געקענט (געמעגט) זע
 בעסער.
 שפר : אַ גוטע זאך האַלט מען פֿאַר זיך : די מאַגערע פֿון די פֿעטע אע אויך גוט :
 האַלד דענע קלים ווערן קק מאַל ניט שראַע : רק גאָלד זשאַווערט ניט : אַן עס
 קומט אַ פֿלעק אויף אַטלעס בלייבט עס דאָך אַטלעס : בעסער אַ ביסל את
 רעכטס איידער אַ פֿולע און שלעכטס : בעסער מט את אַ ביסל איידער שלעכט
 את אַ פֿולע שסל : בעסער פֿת אַ עטער קו די גאַרינע איידער פֿע אַ מאַגערער די
 ברוסט : גאָלד לייכט (שינט) אַרויס פֿת דער בלאָטע : אויף מטס אין
 איטלעכער אַ מבע (מעלן).
 ם ן שלעכטקייט, שלעכטסקייט, ניט־טטיקט, אומטויגלעכקייט אַאַז"ר — אי :
 אומפערפֿעקציע, אימפערפֿעקציע : אַמץ, שעטנז : נסחורה) שטק, אַבל , סחורה

מיט אַ אָם נמום), לעגער-סחורה, וואַרעיאַרע, אָלבש, יוקס, שפימבע דגיוגע,
שכטע די בראַכטע, — טיטף, י טינוֹפֿת, * טינוֹף-טינוֹפֿת, * דרעק, י שיסע,
אַשפה, מיסט: הויל(ע) גאַלד את פוסט(ש זילבער: האַלרעלער פריפאַריק:
קנאַפע (טייערע) מעשה: דרבי (צוויי) (פֿאַח אַ דאָק (דיטקע, גרייצער): דאָס
(די) בעסטע פֿע די אָשר מכות. חסרון, פֿעלער, דעפֿעקט, פסול: חסר, פנם,
פוימה, קירכה: שפרענקל, פֿלעק, אור טיידערל אַזיוו — פזפ: אַ פסול
(פֿלעק) אע

דער משפּחה: אַ לאַך: שהאַכער פונקט: אַליה וקוץ אָה.
מט פֿאַר חנירים: זע מט אויפֿן הונט אַרויסצודסן: ניט טויגן: טויע אויף קלאַגן
(אויף אָרות, אויפֿן פֿיער, אע דר'ערד, אע קאַפּ צו שיסן, אויף ערב וום-קיפור),
טייע אויף צען גנע און ניינציק, אַכציק שאַק, סעם סאַט, טויזנט, טישטשע,
טישאַנצע, ניין טויזנט, צע טרזנט, צע טשטשע אַזיר) פֿאַרות: ניט ווערט זע
קק גראַע (קק צעבראַכענעם שליט(עז, קיע העלער, קין דיטקע, קע פיטאַק, קע
פיי(שם, קיין סענט נאַ-), קע אויסגעבלאַע איי, קע שמעק טאַבעק, קיע שם
(שושקע) פולווער, קיין פעטרישקע, קיין ציבעלע): האַק אַ ווערדע ווי דרבי
(צען) מאַל גאַרניט, וויפֿל אַ טרונק עסער, וויפֿל או אוגערקע אין קיידאַן:
ווערט זיין ארף מַרפֿות: ווערט זע אַ קאַבזע אע אַ לעדערנעם בייטל.
זע מיט אַ חקרון (מיט אַ פֿעלער אַז"ו): זע אומפערפֿעקט: זע אונטערן
סטאַנדאַרד: ניט אויסהאַלטן די פראַבע (דעם עקזאַמען): דורכפֿאַלן:
דורכשרפֿן, בראַקירן אַז"ו — 4 1 6.

אַדי נ שלעכט: ניט-עט, אומגוט: מינער-
ווערטיק: ניט - צולאַזיק: ניט - צופֿרידנשטעליק, ניט-קהאַליפֿיצירט.
אַרעם, געמיינ, אַפֿל, אַרג, פלאַכע, פאַהאַנע, פֿויל: אומטויג(ערד)יק,
אומטויגלעך: אומפערפֿעקט, אימפערפֿעקט, אומפֿולשטענדיק, אומפֿולקום, ז
אומפֿולקומען: אַסרדיק, דעפֿעקטיוו, מאַנגלדיק, פֿעלערדיק, בראַקאַוונע: י
דרעקיש, י טינוֹפֿתדיק אַז"ו — ".

פֿראַן: ס'קיל (רי עט עס איח! : עס קוקט
אע דר'ערד: עס פֿאַרהיקעט זיך: אַזאַ שר אויף מיינע אָנאים! : עס אין
געלעגן לעבן האַלד: דאָס האַלד וועט דערפֿון ניט אַפֿפֿאַלן: מע כאַפט עס

אויס ! נ-פ) : אַ טוץ און דאָס
 עפעלע אַחוץ : עס אע ניט קק געלט את ניט קק סחורה : עס האָט ניט קק קעם
 את (ניט) קע ראָם : לא מעוקצך ולא מדובשך—ניט קע געלט, ניט קיין געוונט,
 ניט קיין לייב את לעבן : מע טאָר עס אע האַנט ניט נעמע : עס איז ניט אע מויל
 צו נעמען : אע הונטס מויל אַרח ! : מען דאַרף עס שוין אַרויסוואַרפֿן אויפֿן
 מיסט : עס אע מט אויף אַשרעצר : נפֿאַלע מאַיאה! לויף את פֿרי זיך ! : האָסט
 אַפּגענאַרט דעם קרעמער ! : עס קאָסט געלט את מען האָט קק הנאה ניט : אי
 געלט האָט געקאָסט אי קק הנאה ניט געהאַט.
 שפר : דאָס גוטע קען מען ניט אויסברעעע את דאָס שלעכטע ניט איינקאַרע :
 אויף אין אויג נאָר אין די קו בלינד.

זען אויך : איגפֿעריאַריטעט 24, אומבאַעעמטקייט פש, אומנוציקייט 410,
 פֿאַרערגערט 425, אומפֿעיקייט או. אומשייגיקייט 521.
 413 וויכטיקייט

ס ן וויכטיקייט, אַנגעזעענקייט, אימפֿאַהאַנט קייט אַאַז"ר — אַי : ווערדע,
 ווערט, ז ווירדע : וואָג, ז געריכט, דרוק : באַטייט, ז באַדייטונג : קראַפֿט,
 מאַכט, האַליער : איר טערעס : ז קאַנסעקווענץ : קאַליבער : פֿאַר נעם,
 חשיבות, אַנזען, פּראָמינענץ, דיסטיןקציע : ערשטע פֿידל, טרומפֿקאַרט, קאָזיר,
 זאַלץ : נש, עפעס, סובסטאַנץ : עצם, עצם זאַך, אָר זאַך : עצמזכּר,
 עצם־הענין : אָך, קערן, יאָדער, אַמצית, מהות : שורש : עקסטראַקט, עסענץ,
 קווינטעסענץ : דער פופיק פֿון דער וועלט נ-פ) : זאַפֿט, קליאַק, מאַרד : האַרץ,
 קאַפּ : דאָס (שראַרצ)אַפל פֿון אויג : הויפט : יסוד, פֿונדאַמענט, ז גרונדלאַגע,
 מנקלשטיין : שליסל : עיקר, שפּץ : פֿאָדערפלאַן : עיקר המעשׂה, עיקר הדבר,
 עיקר הענין, גוף השׂע : דער שנצער עיקר : דאָס סאַמע געדיכטע, די רעכטע
 געדיכטע : דער הויפטטייל,

ז דער וועזנטלעכער טייל, די הויפטזאַך : כללו אַל דבר : דער עיקר טייל, די
 סאַמע סמעטענע, דאָס אייבערשטע פֿון שטייסל : הויפטראַלע, פּראָמינענטע
 ראַלע : הויכפונקט, וויכטיקער פונקט : קימן־מובהק : אָנהאַלטפונקט,
 קאַרדינאַלער פונקט : קוועטש, עמפֿאַז(ע), ז נאָכדרוק : לעבנס־פֿראַגע, אַ
 פֿראַגע פֿון לעבן און טויט : שווערפונקט : עפעס רעכטס : גרויסע וואָך, דבר

(דול, דבר אָשוב, דבר האָרה לקל נפֿש : חיות־ואַכן, דאָרים בגו : ראָשי־פרקים : דאָרים העומדים ברומו אָל עולם : קיתום ורעמסס, פימצן און ראָמצן נפֿ) : גילדע(ר)נע בערג, גאָלדענע שלעסער : אָרים וגאָעות, אָרעמע גויעס נפֿ).
 וו : יש וויכטיק (אָשוכ אַייר) פֿאַי : יין אַ מהות (אַן עפעס, אַ סש אַאָ"ר) —
 - : זיין פֿון (גרויס) וויכטיקייט : מיטציילן : האָבן אַן אָרט : האָבן פֿאַרדינסטן : מיינען עפעס נאָ) : זאָגן עפעס : רעכענען ייך : באַטייטן, י זנאָטשען : האָבן וואָג (ז געריכט) : אימפּאָנירן : שפּילן די ערשטע פֿידל .
 (פֿאַרגלייכונגען) זיין ריכטיק (האָבן אַ מערט) ווי אַ ביסל וואַסער נאָך אַ אָענית, ווי ברויט פֿאַר אַ הונגעריקן, ווי אַ גראָשן פֿאַר אַן אָרעמאָן, ווי אַ גוט וואָרט ווען מען אין אין מיט, ווי ביי אַ שיכור אַ גלעזל אַש (ע"ש).
 זיין ווערט (כדאי) צו באַטראַכטן (צו באַמערקן) : האַלטן פֿאַר וויכטיק : אָפּשאַצן : צוגעבן (י צושרייבן) אַ וויכטיקייט צו : מאַכן אַ טומל אַרום : אונטערשטרייכן, מטעים זיין, אַקצענטירן, אַרויסהייבן : דרוקן (שרייבן) מיט גרויסע (גאָלדענע, גילדע(ר)נע) אותיות.
 אַדין וויכטיק, וואַזשנע, וואָגיק, ז גער וויכטיק : באַטייטן, באַדייטן, ז באַדייטנדיק, ז באַדייטונגספֿול, י זנאָטשנע : ווערטיק, ווערדיק, ז ווירדיק : טייער (ווי די תורה) : אָשוב, כעשעוו, חאָיבותדיק, קעסטלעך נרנ), קעק : השפּעהדיק, איינפֿלוסיק, איינפֿלוסרייך : ווירקעוודיק, ז ווירקזאַם : וויטאַל : קאַרדינאַל ,
 ראַדיקאַל, קאַפיטאַל(נאָ : ערנצט : קריטיש : שמעיליק : ערשטקלאַסיק, ערשטראַנגיק, סאַמאַראַדנע, גרויס אַאָ"ר — 20 : פּראָמינענט, אָנגעזען, אָנזעעוודיק, אָנויכטיק, עמינענט : אויסטערליש : יקודיק, יסודותדיק : שורשדיק : עצמדיק, אַמצייתדיק, אָוכיק, קערנדיק, יאָדערדיק, ז וועזנטלעך, סובסטאַנציעל : פּרינציפּאַל, הויפּטיק, ז הויפּטזאַכלעך, עיקרדיק : אינטערעסאַנט, ז אינטערעסנע, (באַ)מערקווערדיק, (באַ)מערקערדיק, ז מערקוויירדיק, מערקערטיק, געדענקערדיק, ז באַמערקנסרערט, געדענקלעך, עפּאָכעמאַכנדיק : עמפּאַטיש, ז נאָכדריקלעך, אַקצענטירט, אַרויסגעהויבן, אונטערגעשטראָכן : נייטיק, דרינגענדיק, דרינגלעך, י נאָגלע, י נאָהאַלנע.
 אינר, פֿראַן : אַ כלל : ה־לל : דער עיקר (איח אַו : דער הויפט : באַהויפט נדיאַק

: בראש (נאך) : בעיקר : אין דער ערשטער שורה (ריי) : פאר עקסעלאנס : ניס
 קיין ווערטעלע ! : ניט קיע קלייניקייט : ניט קק שפי לעכל : ניט קיין שפאס :
 ניט קע געלעכטער : ניט קיין ווייז : ניט קיין קאטאָוועס : ניט קע המאָאה : ניט
 קיין געשפעטנער עסק : ניט מיט דער האַנט אַוועקצומאַכן : אָן אַ געלעכטער : אַ
 געלעכטער אין אַ זייט : אַכמות אין אַ זייט : דאָס אין אַ שמועס : דאָס האָט וואָס
 צו זאָגן : עס מיינט עפעס נאָך) : עס גייט ניט צו פֿוס : אַ ווערטעלע צו וואָגן ! :
 אַ ווערטעלע אויסצורייזן ! : אַ קלייניקייט ! : אַ ייִן קלייניקייט ! : אַ
 קאַטאַוועס אַ ביסל ! : אַ שפּילכעלע ! : אַ באַמעלע ! : טע - טע - טע ! : פש -
 פש ! : עס הייבט אַ מוח ! : עס קערט זיך אַ וועלט ! : עס נעמט אָפּ די וועלט ! :
 עס לאָזט זיך אויס די וועלט ! : עס ברעכן זיך מויערן ! : עס אין הימל עפֿן
 זיך ! : עס אין מיט הערנער ! : מען מעג עס אין קינקס (אין די קראַניקעס)
 פֿאַרשרייבן ! — 543 .

שפר : דעם (דאָס) שעפֿל פֿון באַד באַרגט מען
 399

גיט אַוועק: ניט דער טשוואַק אע דער עיקר נאָר דער הענגליכטער : אַ קאַץ
 קען אייך קאַליע מאַכן : איבער אַ צוויקל ווערט דער באַרשט קאַליע : אַ מוק
 קען אויך וויי טאָן : אַ קאַמאַר (פֿלוי) קען (זיך) אויך בייסן : דע נאָי קע
 געשוואָלן ווערן פֿון אַ קליינעם מוק : מיט אַ קליין ביינדל קען מען זיך אויך
 דערווערגן : אַ קליינער שטיין קען מאַכן אַ גרויסע ווינד : מען קען בייס ברעג
 טייך אויך דערטרונקען ווערן : פֿון איין שוועבעלע קען אַוועק אַ גאַנצע שטאַט
 : אַקמאַזאָמאַר אַרוב ירושלים : אַאַקא דריספּק אַרוב אַיתר : אַתרנגולא
 ואַתרנגולתא אַרוב טור־מלכא : איבער אַ האָן את אַ הת (איבער אַן איי) אין אַ
 גאַנצע שטאַט (אין דאָס קית־המיקדש) אַרוב געוואָרן : אַ קלק איי אין אויך אַ
 כאָרה : מיט איין איי קען מען אַ גאַנצע שיסל באַרשט פֿאַררייסן : אַן עס ברענט
 לעשט אַ פֿאַמויניצע אויך : אַ בייטש און אַ רצועה זיינען פֿון איין פֿעל : פֿון
 זעלבן קופּער (איח דעם רבינס שמירה את להבדיל דעם נלחס צלם : וואָל מען
 אַזוי קענען מאַכן פֿון קליינע דויסע ווי מען קען מאַכן פֿון גרויסע קליינע : פֿון
 אַן עמער מאַכט מען ניט קק צעבער : פֿון אַ ליילעך קען מען מאַכן אַ קאַפקע,
 אַבער נישט פֿון אַ קאַפקע אַ ליילעך : דער אַתרוג קאַסט דאָס גאַנצע געלט —

און איבערן לולב מאַכט מען די ברכה : אַז עס רייסט זיך אָפּ אַ צווייגל וויינט מען, אָן עס פֿאַלט אַ בוימ שרייגט מען.

זען אויך : גרויסקייט 20, סופעריאָריטעט 25, נוציקייט 9—, ד חוס פא. 414. אומוויכטיקייט

ס'ן אומוויכטיקייט, אומבאַטייקייט, אָנווערטיקייט אַז"ר — אַדי : טריוויאַלקייט, טריוויאַליטעט, פֿריוואָליטעט : אָפֿל, בייזאַך, זיטיקע זאַך, ז נעבנזאַך : קוצו אַל יוד, דעטאַלן, דיקדוקי עויות : טריוויאַ, דאָרים אַל מה בעך. קאַטאַוועס, שפּאַס, וויץ, געלעכטער, פֿאַרס, געשפּעט : נאַרשקייט, מחנקות, טענטלער, אומינ(עח, שטות, קינדער, קינדערשפּיל, שפּיל(ע)כל, ז שפּילצייג : גאַרנישט, קלייניקייט, נשטיקייט, נישטל, נישטיע, אָהי קהי, קראָאָפּי, קטנות, שיבוש, באַגאַטעל, שמאַוצע, שמאַכטע, שמאַכטעל, שמאַכנע, לאַבזע, שמינדריק, באַבקע, באַוועלע, האָן, קטלא קניא, טשעפּוכאַ, שלעמויזן, שור-בור, סור-בור, קיטניות, שאַרירקות : קאַלטע יויך, קאַלטער קוגל, קאַלטע לאַקש, טשאַלנט מיט חלשות : בעבעכעס, דראָגעס, כאַנדראָניעס, לאַכמאַנדראָניעס, שמאַכטעס-בראַניעס, פּריכאַמעטעס, זאַבאַבאַנעס, וואַנצן : שיימע, שירהמעלות, אַשרעצר-פּאַפּיר(ל), אַלטער שטרחוב : שפּאַרגאַלן : אַפּגעשלאָגענע (פּסולע) הפּענא : ברכה לבאַלה : אַמצדיקער אָרכו, וואַכעדיקער גאַנג, וואַכעדיקער מאַכל : אַדנדיא : שיפע זיבעלע, שרגא : פּרוטה, אַחות מאָוה פּרוטה, דיטקע : טויטער אָות (ז בוכשטאַב) : נול : לופֿט, ווינט, רויך : אויסגעבלאַזן איי, שוים, זייפֿנבלאַז : שפינוועבס, פֿלעדערוויש, שטרוי : קנעפל, שישקע, שמעק טאַבעק(ע) : אַ וויכטיקע שמאַטע : אַ לאַך אין ספּאַדיק, אַ לאַך מיט שמאַטעס, אַ קלאַפּ אין הויקער : אַבל, אַבליות, אַבל-האַלים : בלאַטע : בלאַטע שבּבלאַטע : רייסיש וואַסער : אַ סגולה צו קינדער האַבן : אַ מילכיקער נס : אַ שטורעם אע אַ גלאָן וואַסער.

וון זיין אומוויכטיק (אומווערטיק אַז"ו)—אַדי : ניט מיטציילן : ניט אַריינקומען אין כלל (אין אַשבע) : ניט קומען אע באַטראַכט : האַרנישט זאָע : גאַרנישט מיינען נאַ-) : זע פֿת קו פער מכטיקיט (פֿון קליינעם ווערט) : האַבן אַ ווערט ווי בך אַ קאַזאַק אַ בייגל, ווי בך אַ פֿערד אַ צוקער-לעקעכל : ניט ווערט

זיין צו דערמאָנען (צו ריידן דערפֿע) : ווערט זע אָן אויסגעבלאָזן איי, אַ
ציבעלע, אַ רעטעך, אַ שישקע (שמעק, שאַס) פולווער, אַ שמעע טאַר
בעק(ע), אַ שפּי, אַ זעץ אע דר'ערד אַז"ר — - : פֿאַרנעמען זיך מיט
אומריכטיקייטן (מיט נאַרישקייטן) : טענדלען זיך, טענטלען, קבלען. אַדין
אומוויכטיק : אומבאַטייטיק, אומבאַדייטנדיק, ז באַדייטונגסלאָז, שרנישט
שעדיק : אומרערטיק, אָנרערטיק, ווערטלאָז : אומרעוונטלעך,
ניט־סובסטאַנציעל : עפֿלדיק : אָנהאַגיק, ז געריכטלאָז : גאַרנישטיק, נישטיק,
קליינלעך : אומאַנזענדערדיק, אומאַנזיכטיק : וואַכעדיק, טאַרטעגלעך, אַלטעגלעך
: אַבלדיק, פֿריראָל, טריוויאַל : אומאינטערעסאַנט, גלייכגילטיק : לעכערלעך,
(גע)שפעטנע : בלאָטיק, לויזיק : פוסט, לער, אינהאַלטלאָז.
אינר, פֿראַן : אַבי : אַבי אָט : אַבי רי : אַבי ווער : אַבי וואָס : אַבילע : אַבייע
ווער : אַבילע וואָס : אַ ליאַדע ווער : אַ ליאַדע וואָס : מאַלע : מאַלע ווי : מאַלע
וואָס : מאַלע ווער : מאַלע ביוואַיע : ווער עס אין : וואָס עס אין : וואָס ויט אין
: וועלכער עס אין : ווי ניט אין : אַיך שיהש : קה רעש? : קה בקך : מאַי נילי
האַי : אַאשר (בקך : הכל אַבל : ס'אין האַרנישט שבגאַרנישט : עס אין קלמן
נקאַלטע לאַקש מיט נישט) : עס אין אַרויס דער דעק : איך האָב געמיינט גאַט
(דער) ווייס וואָס ! : וואָס פֿאַר אַ ווערט האָט דאָס ! : וואָס פֿאַר אַ ראָלע
שפּילט עס ! : מאַך שבת דערפֿון ! : האָסטו געזען ! : י פישסטו געזע ! : עס
קאָסט מיך אַ לאַך : חסידים לאַכן דערפֿון : אַ קלאַפּ אין שטאַט : או אומגליק
אין שטאַט : אַ גלאַק אע שטאַט : אַ לאַך אין שטעטל ! אַ לאַך אע הימל ! : אַ
קלאַג אע די יאַטקעס ! : ווייס איך מאָס : אויך מיר אָן עסק : די גרויסע תורה :
שור בור ומפֿליא לעשות : ניטאָ וועגן וואָס צו ריידן : ניטאָ מיט וואָס זיך מ
באַרימען : איך וועל זיך אויסרינען דאָס דריטע אויג : ווי מ י ט דעם, אַזוי אַן
דעם : אַ גליק האָט מיך געטראָפֿן ! : כ'ריי(ס) : פכע : עט : שטותים :
נאַרישקייטן : בלאָטע : פש ! : * פיש !ן עטש מעטש : פיטשיפוי : שטאָ טאָם
טוט

זיך ! : לאַכסט דאָס : עס וועט דיר צום קידוך ניט שאַטן : בין דער חתונה וועט
פֿאַרהיילן (זיך אויסהיילן) : וואָס האָסטו געפֿונע—אַ שקראַב אין דייזשקע?
זען אויך : קליינקייט 21, אעפֿעריאַריטעט 24, אומאיקיט 410, המונישקייט

ס ן ריינקייט, ריינ(ט)לעכקייט, רענטלעכ-

קייט, זויערקייט, ציכטיקייט, לויטערקייט, קלאַרקייט, ליכטיקייט,
פֿעכלדיקייט, שפיגלדיקייט אַז"ר — אַיי : רייניקונג, וואַשונג, פּוצונג
אַויר — יי : אָקום אָהור : רייניקונג(ס)פּראָצעס : טהרה, טקילה, נסילת -
ידיים : מאַניקיר, פעדיקיר.

וואַשערײַ, וועשערײַ, י פּראַלניע, י פּראַטער קאַרניע, לאַנדרי נאַ- : ווייקפֿאַס,
ווייקשפֿ(ט) : דרובעז, זלוקטע, זלוקטינע, זשליקטע : וואַד קעסל : באַליע,
באַלייע נדיאַל) : וואַשמאַשע : וואַשברעטל : פּראַ(ל)ניק, קיענקע, קיאַנקע :
וועש, גערעש, גרעט : וואַשטאַג : וואַשגעלט.

וואַשצימער, באַדצימער, וואַנע-צימער : אַרחץ, קית-אַרחץ, באַד : טערקישע,
רוסי שע, רוימישע באַד : שוויצבאָד, שוויץ, שווי צערע, אַן-עדחאָחתון נ־פ) :
מיקווה, וואַסער, טוק : וקל) שוואַ, פֿליס : שווימבאָד : י קופּאַלניע:
שפּריצבאָד, שפּריץ, טושבאָד, טוש, דת : זייפּבאַנק, שריצבאַנק, פּאַל, פּאַלקע
: באַדגעלט : וואַנע, י וואַניענקע, ביט(ל), פּאַסטיוועץ : שעפֿל, ראַשקע,
שקאַפּיק : מאַשטשל : וואַשקאַסטן : וואַששיסל, באַסיין, וואַשבעקן, בעקן,
וואַסער-בעקן, טאַז, טאַזשיק, מאַקרעטע, שיסל, מעדניצע, מידניצע :
האַנטפֿאַס, קיור : שוואַם, ליקע : מאַטשאַלקע, קושקע.
שפּריצוואַגן : שפּריצער, גיסערל, גיסקאַן, גיסקענדל .
וואַסער : נעגל-ראַסער, מים ראַשונים, מים אַחרונים, מים - אַחרונים - וואַסער
נ־פ) :

מיקווה-וואַסער, טאַילה-וואַסער, טוקראַסער : זייפּראַסער, וואַסער מיט זייף,
צוואַג.

זייף : ווייכע, גרינע, שמעקעדיקע אַז"ר זייף : סאַדעזייף, פֿלעקנוייף,
טואַלעט-וויף, מאַנדלזייף, גליצערין - זייף, קאַקאָסנוסעײַף אַז"ר : זייפּראַשיק,
זייפּולווער : זייפּאַש : זייפּנשוים, זייפּנבלעזלער, מידלענעס, מיגלענעס,
מולינעס, מילינקעס : זייפּקאַכער, זייפּזידער, זייפּמאַכער, זייפּן-מאַכער :
וואַשסאַדע, סאַדע-פּראַשק : לויג, ליאַק, לייג : בענזין, בענואַל, בענזאַלע

אָו"ר — זבב : שיערזאָמד : ציינפראָשיק, צאָנפראָשיק, צאָנפולווער, צאָנפאָסטע : (מויל)שווענקעכץ.

טיכל : נאָזטיכל, קעשענע-טיכל, ז טאָש(נ)טיכל, ז שנופטיכל, פֿאַטשיילקע, פֿאַטשיילעכן, נאָר-פֿאַטשיילקע, ואָן-פֿאַטשיילעכן, שניי ניי), הענקעטשע נאָ- : טואַלעט-פֿאַפּיר, קלאָזעטפֿאַפּיר, אַשר-ן צר-פֿאַפּיר, אַשר-סצרל : האַנטעך : ראָלהאַנטעך : סערוועטקע, י סאַלפֿעטקע : סערוועטן-רינג : סטירע, סטירקע, (ס)צירקע, שטשירקע, שטשירעץ, האַנטשירקע, האַנטשטשערקע, וואַשלאָפּן, ווישלאָפּן, ווישטור, געפֿעסטיכל, פּילקע, מאָפּ נאָ-) : וויכעט, וויכעטש, וועכטש, וויעכעטש : פֿלעדערוויש, פֿעדערוויש, ווישפֿעדער, שטויבער, דאָסטער נאָ-) : בעזעם, ברוף נאָ-) : באָדבעועמל, אויווןבעזעם אַאָז'ר : פֿאַמעלע, פֿאַמעליק, קערוויש, מ(קעטלע, מיטעלקע, מיטעליק : בעזעםשטעקן : דערקאָטש, דזשערקאָטש, דראָפֿאַטש, קוואַטש : טעפּעך - קערער : שטויבמאַשין, שטויבזאָפּער, וואָקוּם-קלינער נאָ-) : קראַצאַיזן. באַרשט : קראַצבאַרשט, שיערבאַרשט, שטויבבאַרשט : בערשטל : קליידערבערשטל, הוטבערשטל, שוכבערשטל, שמירבערשטל, גלאַוצבערשטל, פּוצבערשטל אָו"ו : האַרבערשטל, קאָפּ(נ)בערשטל, צאָנבערשטל, ציינבערשטל, נאָגלבערשטל : בערשטער, בערשטלער, בערשטן-מאַכער. קאָם, קעמל : געדיכט, שיטער קעמל : פֿריזירקאָם : פֿלאַקסקאָם, וואַלקאָם, בערש לע : פֿערד(נ)קאָם, גזשעבליע : ציינשטעכערל, טוטפּיק נאָ-) : אויער-לעפעלע, אויערשטער כער : רוקן-קראַצער.

טרעטער, מאָטע, צינאָווקע, שאָבער, קראַצער, רעדנע, רעדנעטשקע, - סאָלאָמיאַנקע, י כאָדניק, קאָברעץ, טעפּעכל אָאָן"וּפּ 38'.

זיפּ, רעשעטע, סיטקע : זייער, דורכזייער, דורכשלאָק : מילכזייער, צעדעלקע, וואַראָטשיק : פֿילטער : לופֿטפֿילטער, וואַסער - פֿילטער, פֿילטיר - אַפֿאַראַט(מאַשין) : פֿילטירזעקל, פֿילטיררשטק, פֿילטיררפֿאַפּיר : ליַעק, לייעק, לייקע, קריינדל, טרעכטער נאָר-ז.

וואַשער, מאַשפֿרוי, מעשן, וועשנע, וועשערין, וועשערקע, פראַטשקע : בעדער : ביטלמאַכערין : שמייסער, פאַרשטשיק : טוקערין, טוקערקע :

באד-גוי : מאַניקיריסט, פעדיקיריסט.
 געפֿעס־וואַשער, טעלער־ראַשער, דיד וואַשער נאָ- : שיכפּוצער,
 שטיוול־פּוצער, בוטבלעק נאָ- : פֿענצטער־פּוצער, לאַמפּדפּוצער,
 לאַמטערן־פּוצער : גאַסן־קערער, האַסן־רייניקער : זאַמדזיפּער נבֿים ים) :
 קוימעדקערער, קוימענקער, קאַמינאַר, י קאַמיניאַזש, קאַמער יאַר :
 מיסטראַמער, אָפּטרעט־ראַמער, גאַלדראַמער, גאַלדפֿירער : אַסעניואַטאַר.
 ריינער, ציכטיקער, געוואַשענער אַאָן"ר — אַדי : שוינער : צוכט : ווערטאַנעס.
 וו ן זיין רע (ציכטיק, אָפּגעהיט אַאָז"וו) — אַדי :
 גיין אַרום ייר : פֿעכלען, פֿיכלען, פֿאַכלען : לייכטן, לויכטן : שיינען, גלאַנצן,
 בלאַנקען, בלישטשען, בליאַסקען, שפיגלען, פערלען, פֿינקלען אַאָז"ר — 289.
 מאַכן (זיך) ריין : וואַש (זיך) : אָפּגיסן נעגל־ראַסער : נעמען אַ וואַנע (אַ באַד,
 אַ שפּריץ אַאָז"וו) — - : באַדן זיך, טובלען זיך : גיין אין אַרחץ (אין באַד, אין
 מיקרה, אין וואַסער אַאָן"וו) : גיין טאַילה : וואַשן זיך ווי אַ קאַץ :

402

פּאַליתקש זיך, צראַע זיך, בעזעמען זיך : לר זיך : ננאַח קאַלופּען, דליבען,
 דלובען, דולובע : שיצן : נאויעח אויסמאַכן : ננעגל) מאַניקירן, פעדיקית.
 זוּיבערן (זיך), רייניקן (זי, מטהר זע (זי, י טאַסטען, י מטשען, קלינע נאָ-) :
 אויסווק : פּוצן, שיינען נאָ-) : שקראַבען, סקראַבען, זייערן, רייבן : רוימש,
 ראַמען, ראַמע : אויפֿראַמען, צוקלייבן : צוקלייבן ווי פֿאַר דעם גרעסטן גאַסט,
 ווי אַ אַתן האַלט געדאַרפֿט אָנקומען : קערן : אונטערקערן, צוקערן : ואויע)
 אויסאַע : ופֿעלד) אויסשטייניקן : אָפּווק : אָפּשימען : אָפּשטויבן, אָפּפּוליע,
 אָפּ(פּאַ)ראַשען : לופֿט(יק), לופֿטערן, ווענטי לירן : אויסרייכערן, אויסרייחן,
 דעזינפֿיצירן אַאָן"ר — בבפּ.
 קאַמען, קעמען : אויפֿקעמען : פֿאַרגלעטן (די האַר) : ופֿלאַקס) גרעמפל(יעחען :
 בערשטן, באַרשטן, באַרשטן, בערשטלען : זיפּן, בייטלע : זייש, פֿילטערן,
 פֿילטירן : לייטערן, קלעק, (אויס)קלאַרן : דיסטילירן, ראַפֿינירן.
 וואַק וועש : כעכליען, פּראַניען, זשמיקע : זייפֿן, לוייע : (אויס)זאַליען :
 שווענקען, אָפּשווענקען, אויסשווענקען : אויסקלאַפּן : אויסדרייען, אויסרינגען,
 אויסדרינגען, אויסדרענגען : אויסברֿיע, אויספאַרען, אויספרודזשען נפֿת לייז).

רינוואַק : אויסוואַק, אויסרייניקן אַז"ר : אָפּוואַק, אָפּרייניקן אַזיוו :
אַרומוואַק, אַרומרייניקן אַז'וו : דורכראַע, דורכרייניקן אַז'ר : מאַכן על סהרת
הקשרות.

אַדי : רע : קרישטאָל רין : ריינ(ט)לער,
רענטלעך, זויער, נעט, ציכטיק : ליכטיק את ציכטיק : טשעפקע, פֿאַרראַק :
לויטער, קלאָר, דורכזיכטיק : ליכטיק, בלאַנק, פֿעכלדיק, שפיגלדיק, פערלדיק,
פֿינקלדיק אַז'ר — 89- : אויסגעאע, ארסגעצראַע, אויסגערייניקט אַז"ר —
יי : אומבאַפֿלעקט, אומבאַשוצט אש'וו

וּפֿאַרגליכונגע רַק—קאַשע צו וואַרפֿן (צו בוקן זיך, כאַטש נעם את שפיגל
זיך) : רַק— אַן מען קען עסן פֿון דער פּאָדלאָגע: רע (קלאָר, זויער אַז'וו) ווי
דער טאַג, ווי די ק, ווי גאַלד, ווי גינאַלד, ווי אַ שפיגל, ווי אַ טעלער, ווי גלאַז,
ווי אַל(שבאַסטער, ר קרש טאַל, ווי די מנורה, ווי וואַסער, ווי פּוך, מ שניי, ווי
פֿלאַם פֿייער, ווי או אויסגעגליסער אויר, ווי אַרבֿ־קסח, ווי אַ פסחדיקע שטוב,
ווי נאָכן קסחדיק מאַכן, ווי אַן אַנגעזייפֿטער, ווי אַ געטובלטער, ווי אַ טבוליום,
ווי או אַשה פֿון טקילה, ווי נאָך אַשרעצער, ווי נאָך שאר ידיכם, ווי אַ
געזאַלבטער מלך, ווי בהנימס הענט ביים דוכנען, ווי דער פֿהן־דול בשעת
עבודה, ווי די שקינה : אויסגעצוואַגן ווי אַ נתיחידה, ווי אַרבשבת, ווי
ערבעום־טוב.

אינר : קהור : קכ ונקי : ק־ר : גקדיש ובטהרה.
שפּר ן ריינקייט היט אָפּ דאָס געזונט : אַן איטלעכער קערט פֿאַר זיין טיר אין די
גאַנצע גאַס ריין : ביים אויסקערן די שטוב געפֿינט מען אַלץ : אָפּראַע קען מען
נאָר דעם גוף, (אַבער) ניט די נאָה : אַ שוואַרצע הויט— העלפֿט ניט דאָס וואַש
: אין באַד זיך צו שעמען אין ניטאָ פֿאַר וועמען : אין באַד זינען אַלע גלייך : אַן
מען הייצט אין באַד ווערט וואַרעם אין דער האַנצער שטאַט : אַ באַד אין ר
אַשליך : אין דער מיקווה לאַזט מען בעד אַלע עקרות : אַ בעדער האַט אַ שינע
טאַכטער (שינע טעכטער) : דער בערשטער אין צווק נעלי־מלאַכות דער
ערשטער.

זען אויך : ווטער ריח ליכטיקייט 289, ווייס 5.—

416. אומריינקייט

ס : אומריינקייט, שמוציקייט, אָפּגעלאָזנקייט אַז"ר — אַדי : חוירי,
שמוצער־י אַזיוו : פֿאַראומריינקונג, פֿאַרשמוצונג אַז'ר — יי : טומאה,
טומאהדיקייט : טומאת־קת : אַנ־

416

הטומאה, אָבות־טומאה, אָבישבות־הטימאה : אָקום טומאה, מיט שערי טומאה.
שמוץ, קויט, ברוד : סאַזשע רוס, : רויך, קאָפעטש : אַש : מיסט, אַשפה,
אָפקערעכץ, מעטיצע : שטויב, פול, קורזש, קאַרזש, פאַרעך : שפינוועבס :
בלאַטע, טוואַן, זומפ, שלאָם : טינטערל, פעצענע : נראַסער) אָפּגאַס, פאַמאַיעס,
פאַמיעס, פאַמינעס, פאַמיניצעוואַסער, זשמיגע: אָפּפֿאַל, פסולת אַזיר — 410.
צואה, אויסשיידונגען, עקסקרעמענטן, אָפּפֿאַל, קאַל, . טינוף, — טינוֹפֿת,
אָפּגאַנג, אויסגאַנג, אויסראַרפֿונג, לעבעדיקע, קאַקע, י דרעק, קוצע, י קוצקע,
קופע, הויפֿן, פאַסקודסטווע : פֿיכמיסט, שטרוימיסט, קוענקויט, קיי־ש (מיסט),
פֿערדיש קויט, (ציגענע) באַבקעס, גאַמלקעס, קיזיק, קיזשאַק: הנאַי, גנאַי, נאַי,
ני, נבל, פנאַראַז: פֿויגלקויט, הינערקויט אַז"ו: פֿליגן־קאַקעכץ: * מייזנדרעק :
השאַנה, אורין, אַתן, מי־רגלים, וואַסער, — פיש, * פישעכץ, יפֿישראַסער :
סצינעס, ציקלינע : שפּיעכץ, שפּיבעכץ, סאַליווע : ליחה, ליחות, לייכעץ,
פֿלאַגמע, פֿלעגמע, שליים : סלינע, סליונע, גאַווער, סמאַהע, שמייע : מייקעכץ
: סמאַרק, סמאַרק, סמאַרקעכץ, ראַץ, שפיק, שנאָדער, גיל, ליכטל : שווייס :
מאַטעריע, אייטער, ראַפע : אוימאַטעריע, אויגנקויט: אויערוואַקס : דם וידה :
נרע, שכבת־נרע : טיפה־סרוחה, פֿלוס, זוזע נ־) — 241.
אומפֿלייט, קנים, ליין : ליין ווי ביי אַ בעטלער, ווי אין מצרים : פֿלי : וואַנצן :
געציפֿער, ז אומגעציפֿער : ניס, ניסלעך, ליזניסלעך, ציעמעניעס, גנידעס,
נידעס, קאַלטשאַטשניקעס נ־ער־ריי) : שין, שעלרער, קאָפּשופן, דענדראַף
נאַ) : פאַרך, גרינד : אויסשיט, צרעת — 420.
מושב, הינע — 38 : הקדש : שטאַל, חזיר־שטאַל, חזיר־מאַרק, אויגיאַסעס
שטאַלן : רינשטאַק, קלאַאַקע — 28 : קית־הקיסא, קית־האָבוד : אָקום : דאָרט
ווי דער מלך גייט צו

פֿוס : דאָרט ווי דער קיסר קע קק שליח ניט שיקן : טואַלעט, אָפּטריט,
אָפּטרעט, קלאַזעט, וואַטער - קלאַזעט, וואַסער - קלאַזעט, י וויכאַדיק,

פֿאַרטעמאַן, נוזשניק, לאַטרינע. פֿרירעט, פֿראָווי : נ—) לאַוואַטאָרי, טאָילעט, באַטרום : נאַכטשטול : מאַטשעוויניק, פֿיסוואַר, י פֿישגריבל, פֿישטאָפּ, נאַכטטעפל, נאַכט־קלי, אורינאַל, רענאַל : נטורמע) פֿאַראַשע : מיסטגרוב, יאָר, י פֿאַמאַינע יאַמע : מיסטקאַסטן, סמעטניק : מיסטבערגל, מיסטהויפֿן : (קית)־מושב : פֿאַמעשאַף, פֿאַמעניצע, פֿאַמו(קניצע : שפּך קעסטל, שפּיישיסעלע, ספיטת נא־) : אַשטעצל, אַששיסעלע, אַשבעכער, י פעפלניצע, אַשטרי נא־) : פֿאַפֿירקוויש, פֿאַפֿירקאַרב, ווייסטבעסקעט נא־). פֿלעק, שפרענקל, שפּרינקל, פליאַם, פליאַמע, קרעפינקע, פֿיאַטנע, אומטיידערל : קלעק, קליאַקס(ע) : טינטפֿלעק, בלוטפֿלעק אַאַז"וו. נאומריינע מענטע) אומצוכט, אומטשוכט נדיאַל, צוכט ו־פ) : שמוציאַן : אַויר, חנירת, חזירטע, חזירינע : ברודאַס, שויבער, אָבר, שאַבער, שאַבערואַק, מושב־זאָק, סמאַראַראָן(ניק), פֿלייטוּך, הנידע, נידע, שמאַדער, סאַרג, שליאַך, אושליאַר, אָכליאַפּ, ניעראַכע, שלויע, ליאַרווע, נאַכליע(ץ), שליאַנדרע, שווינטוּך. — שטינקפֿאַס, י שטונק, מאַרזאַק, מורזע, מורזשע, מאַזעפע, שליומפער, י דרעק, —טינופֿת, נגלה, אָקדש, באַבע, פעצענע, פֿליאַנדרע. דריפקע, מאַלעבאַנדע, פליאַזדרע, פשנאַווע טשאַסטע, שייטעלע פֿאַרך : שלימנליק, שלימנלניצע, שלימעזאַרניצע : כניאַק, פֿליאַסקע(דריגע), צלאַפּ, קאַטשעלאַפּ, פּוצעפֿליאַק, קאַצמעלאַך, ניכט, טשאַפטשאַק, קנורע, כלאַמידניק, כלאַרניק, היווניק, היוניאַק, דראַדרעך, — סראַק, —שטינקקאַטער : סמאַרק, סמאַרקאַטש, ראַצער, ליכטציער, שנאַדערינג, שנאַדערואַן : — קאַקער, יפשער, שטשאַך, ליאַכער, ליאַכוס, יזיכער, זאָליוּך : כראַקער, מאַרק, שפּיער, שווער, פאַטשקער, פאַטש־א : אַפּגעלאַזענער (ואַש : מוציקער, לך זיקער, ברודיקער אַאַז"ר —אַי.

וו : זע אומרע (שמוציק אַאַז"וו) — אַדי : אַפּלאַע זיך : האַלטן זיך ווי אַן אַנעטשע, ווי אַ טרשפקע : וואַלגערן זיך אין בלאַטע : קריכן אין בלאַטע ווי אַ חזיר : ווערן שמוציק (ברודיק אַאַוויו) : אויסרײַען זיך (אויסראַיען זיך) אין שמע : אַינניאַרען זיך.

מאַכן אומרייַן (שמוציק אַאַז"וו) : פֿאַראומרייַניקן : פֿאַראומווערדיקן, פסלען, מטמא זע (במגע ובמשא) : באַנבלן : פֿאַרשמוצן, פֿאַרברודיקן, פֿאַרברודען,

פֿאַרברודזשען, פֿאַרקוויטיקן, צווייכטן (זיך), פֿאַרריזנען, פֿאַררענע,
פֿאַרהראַזניען, פֿאַרחזירן, פֿאַרסאַרגען, פֿאַרשליאַכען, פֿאַרשלוּמפּערן,
פֿאַרשמאַדערן, פֿאַרשמאַנדערן, פֿאַרשולשנדערן, פֿאַרדריפּע, פֿאַראַקדע,
פֿאַרמושבן, פֿאַרדראַקען, פֿאַרדהאַטעווען, פֿאַרבלאַטיקן, פֿאַרמיסטיקן,
פֿאַרפּאַסקודיען, פֿאַרפּאַסקודען, פֿאַרפּאַסקודזשען, י פֿאַרטינופֿן, — פֿאַרדאָסן,
פֿאַרקאַקן, פֿאַראַרבעטן, פֿאַרפּיש, פֿאַרראַצן, פֿאַרסמאַרקען, פֿאַרכראַקען,
פֿאַרשפּיען, פֿאַרסליינען, פֿאַרסליונען, פֿאַרשווערן, פֿאַרווערזען נקי) :
פֿאַרשווייסיקן, פֿאַרקריצן : פֿאַרבלוטיקן : פֿאַרפּאַטשקען, פֿאַרפּיאַצקענ(ען),
פֿאַרקראַטש(ק)ען, פֿאַרשמירן, פֿאַרליאַפּען, פֿאַרמאַזשען, פֿאַרמאַדזשגען,
פֿאַרריסן, פֿאַררוסן, פֿאַרסאַזשען, פֿאַררייכערן, פֿאַרקאַפּטשען, פֿאַרמורזען,
פֿאַרסמאַליען, פֿאַרשמעלצן, פֿאַרפּעצן : פֿאַרפּלעקן, פֿאַרקלעקן, פֿאַרפּליאַמען,
פֿאַרפּיאַטנערען, פֿאַרטענטלען : פֿאַרשפּריצן. פֿאַרשפּרענקלען, פֿאַרשפּרינקלען
: פֿאַרשטויבן, פֿאַרפּוילען, פֿאַרפּאַראַשען, פֿאַרפּרישען, פֿאַרפּורקען,
פֿאַרסאַרען : ז באַזודלען : באַמייקען, באַגאַווערן, באַשמוצן אַאָזיוו : אַנדאָסן,
אַנברעכן, אַנמייקענען, אַנמייקער, אַנמושבן, אַנאַקדע, אַנמאַכן
אַאָז'ר : אַנמאַכן אַ חזירשטאַל : אַנטרעק : אַיננריכטן זיך, אַינשמוצן זיך
אַאָז'וו : אַיננריכטן זיך ווי אַ אָד, ווי אַ רוח, ווי אַ קרמ קערער : אויסשוויצן,
אויספּרייט, אויספּרייטען : אויסשמוצן, אויספּלעקן אַאָז'וו : מאַכן פֿון עפּעס אַ
חזירשן פֿוס.

אדין אומרק, אומריינ(שלער, אומרענטלעך, אומזויבער, אומציכטיק,
אומסאַניטאַריש אַאָזיוו — פּזפ : שמוציק, קאַראַווע, קויטיק, ברודיק, ברודנע :
רויכיק, רוסיק, פֿאַרקאַפּטשעט : שרייסיק : שלאַמיק, בלאַטיק : מיסטיק,
אַשפּהדיק : שטויביק : י קינאָפּדיק, זטי נאָפּתדיק, י דרעקיק, י דרעקיש :
מושבדיק, הקדשדיק : חזירש : פּאַסקודנע, עקלדיק, אַפּשטויסנדיק אַאָז'ר —
42- : פֿאַרוואַרלאָזט, פֿאַרוואַרלייזט, פֿאַרנענדזעט, פֿאַרעידעט, פֿאַרלייזיקט,
פֿאַרקראַכן, אומפּלייטיק, לייזיק, אומקרייטיק : פֿאַרכעוואַטע, פֿאַרכיק,
קאַלטענעוואַטע, קרעציק אַאָז'וו — 420 : ניטשפּעראַשן, ניטגעקאַמט,
ניטגעקעמט, ניטשויסגעקערט, ניטאַפּגעווישט אַאָז'ר — 415 :
פֿאַרזשאַווערט, פֿאַרראַסט, פֿאַרפּוילט אַאָז'וו . 425 : טריב, מוטנע,

קאַלעמוטנע, - מאָנטנע. פֿאַראומרייניקט, פֿאַראומווערדיקט, ז
פֿאַראומווירדיקט, געקסלט : אָפגעלאָזן, אָפגעלאָזט, זעהאַכלעסיק : פֿאַרפֿלעקט,
פליאַמיסטע, פֿאַרשמאַלצן, פֿאַרשמאַלצעוועט, אויסגערייַעט, צוגעריכט,
אויסגעשמירט, פֿאַרשמוצט, פֿאַרברודיקט, פֿאַרמורז(שעט, פֿאַרקויטיקט,
פֿאַרשליאַכעט אַז"וו — יי.

נפֿאַרגלייכונגען שמוציק ווי אין אַלטן הקדש, ווי אין באַד אויפֿן פֿאַל : אַ מושבֿ
ווי ביי דער רביצין אין בעט : ריין ווי אין אַ סמעטניק, ווי אַ חזירש פֿיסל, ווי די
מנורה אין קוימען.

אינוו, פֿראַן : אָמא : בקיקת טומאה : איבער אַ לעפֿל : מען קען שניידן מיט אַ
מעסער : או ! : פֿו ! : פֿע ! : וויסע תפֿילין און שוואַרצע ציצית : פֿע אויבן
פּוץ, פֿון אתטן שמוץ : פֿון אויבן זע, פֿון אונטן פֿע : יאָ דאָס קלייד
אע שק, ווי זעט אָבער די ספֿאַדניצע
אויס?.

שפר : בלאַטע אין גלייך צו כריין—ניט מען אַקערט, ניט מען זייט, עס וואַקסט
פֿת זיך

אַליין : היינט אַ שלומפער, מאַרע אַן עטנה.
זען אויך : שלעכטער ריח 278, פֿעצטערקייט א, שהאַרץ א.
417. אויסשידונג

ם : די נאַטירלעכע באַדערפֿעניש : באַדערמענש, געברויך, צורך : שטול ,
שטולגאַנג :

נקיות : נקבים : נקבים גדולים, נקבים קסנים :
לאַקסירעכץ, שילשול , דעזינטעריע, דיזינ-
טעריע אַז'ר — 420 : שפּי, כראַקע, נאָס
אַז'ר — יי : פֿאַלוציע, קרי, נאַכטיקע סיבה,
מיקרה לילה : מענסטרואַציע, מאַנאַטלעכע,
די צייט, עסט, ז רעגל : בלוטפֿלוס, בלוט-
פֿליסונג, בלוטאויסשס, ז בלוטשטורץ : צואה,
השאַנה, פֿלעגמע אַז"וו — 416 : דעפֿעקאַציע :
סאַליוואַציע.

ר : גע אויף נקבים (אויף נקיות, אויף צורך, אויף באַדערפֿעניש אַא״וו) — ס :

מכין זיין

זיך : האָבן (פּראָווען) נקיות : האָבן שטולגאַנג :

האָבן דעם מאָגן : אַרויסגיין (פֿאַר זיך) : אויס־

ליידיקן זיך, אָפּוואַרפֿן : — קאַקן, שיסן,

י סראַליש, דריסקען, דריפען: נקי) ווערזען,

טרענען: מלאַכהנ(ען), מאַכן, — דאָסן, אַרבעטן,

פאַסקודיען, פאַסקודען, פאַסקודזשען, מיס־

טיקן, אַנלייגן : מאַכן אונטער זיך : — האָבן

דאָס לויפֿענש, — האָבן די סראַטשקע : אָפֿפֿירן,

לאַקסירן, שוואַכן, יאָע : קוועטש זיך : האָבן

סטיסקעס.

משתע זע, אורינירן : לאָזן אורע, אָפֿ־

שלאָע וואַסער, מטיל מים זיין: — פיק, זאָליען,

*זיכן, ליאַכען, שטהאַכען, ליאַררען : נקק שו־

לע, פֿליסערן : כאַפֿן פֿיש : ועצן, פֿיכטן :

שעליחיים) גיסן, אויסגיסן זיך.

ברעכן, אויסברעכן, מייקענ(עח, מייקערן,

ווערזען נקי) : צוריקגעבן, קאַפּוי(ע)ר שלאָע :

אָוועקגעבן צוריק, געבן חנרה : אויסקערן די

(גרינע) גאַל : ברעכן (אויסברעכן) מיט גרינער

גאַל (מיט גרין את גאַל) : אָוועקגעבן (צוריק־

געבן) דער מאַמעס מילך: שפּיש, שפּוקן נייאַל)

(ווי אַ ציגענער) : כראַקען : גאָווערן, סלינען,

סליונען : סמאַרקע, סמאַרקען, ראַצן, שנייצן :

יאַטרען זיך, יאַטערן זיך, אייטערן זיך : האָבן

פּאָלוציע : רואה קרי זע : האָבן די צייט (די

מאַנאַטלעכע, ז די רעגל) : זיצן (פּראָווען

שבעה נקים : בלוטן, בלוטיקן : אָפּגק (אָפֿ־

פֿלייצן) מיט בלוט : פֿאַרלירן בלוט, האָבן
(קריגן) אַ בלוט־אויסטס.

שפר : בעסער מט געגעסן איידער שלעכט געהאַט.

זען אויך : אומריינקייט 416.

418. געזונט

ם ן געזונט, געזונטקייט : מטער געזונטער שטאַנד : בריאות־הגוף, טאַטס,
ווילזע,
גלי.

וו : זיין געזונט (קרעפֿטיק אַאַז'ר) — אַיי : זע מיט אַלעמען : זע בקו הבריאה
(בקד)

הבריאות) : האַלטן זיך מט, אויסזען מט, פֿילן
זיך עט, פֿילן עט נאַ-) : בליען, זע אין פֿולן
בלי : זיין קראַנק ווי אַ מי נ־פ).

אַדי : געזונט: געזונט און שטאַרק : יאָדערדיק, קרעפֿטיק, פֿריש, מונטער,
בליענדיק,

רויטבאַקיק אַאַז"ר — 419.

נפֿאַרגלייכונגען) געזונט ר אַ נוס, ר אַ

ריב, ווי אַ מי : פֿרש ווי אַ רוע.

אינר, פֿראַן ן בקו הבריאה : בקו הבריאות : בלוט את מילך : דאָס געזונט
שפֿאַרט אים

אונטערן האַרצן : נאָר געזונט, כאַטשביק רייך

שפר : געזונט את פרנסה איז די בעסטע בקשה : וועלוועלער אַן געזונט אע
נעטאַ :

406

אַן מען אין נאָר געזונט אין מען שוין רייך : אַ באַרה דאָס געלט, דאָס געזונט אין
בילכער (ליבער) : ריינקייט היט אָפּ דאָס געזונט : צו געזונט באַדאַרף מען נאָך
האָבן ברויט : געוונט ווי געזונט, וווּ נעמט מען אָבער בולווע? : אַן אַ מענטש
אין געזונט מיינט ער, אַן עס קומט אים אַזוי : ווער עס האָט ניט קק אַכל דאַרף
קיינ געזונט אויך ניט האָבן : איידער דרך וואָכן קראַנק אין בעסער דריי יאָר

געזונט.

419. גבורה

ם ן שטאַרקייט, קרעפֿטיקייט, געזונטקייט, פֿולבלוטיקייט אַזױ — אַדי : כּוח, קראַפֿט : יועטקראַפֿט : מענערקראַפֿט, פּאַטענץ, כּוחנברא : ריזנקראַפֿט : פֿיזישע קראַפֿט, וויטאַלע קראַפֿט, חיות : כּוח־הדם, כּוחותזנפֿש אַזױ — 4-ן : מאַכט, אָמניפּאַטענץ אַזױ — 4-6 : גבורה, גבורהשאַפֿט : טיױולשע, שוואַרצע, אייזערנע אַזױ'ר גבורה : שמשונס גבורה, עשוס גבורה : אייזערנע, גויישע הענט (ביינער).

מעל־כּוח, אַמיץ־כּוח, אַלם, אַלים, גמר, שרשלים, (ברן, נברא רבה : שטאַבע אייזן, דעמב : ויבור : ווילדער ויבור, ויבור חיל, ויבור פּאַרי : אַטלעט, גראַרדיאַן, האַמאַן : אַמשת (הויבור), ולית : טיטאַן, ריז, גיגאַנט, אַטלעט, הערקולעס : קאַלאַס, ציקלאַפּ אַזױ — זן 1 : נוון, סאַלדאַט : יאַט, יונג מיט ביינער, טאַכשעווער יאַלד נ־), שאַלעץ : אַחור : אַחורטע, נקבה : אַטלעטישער טיפּ (קערפּער) : אַטלעטישע קאַנסטיטוציע, אַטלעטישע פֿיגור, אַפּגעטייעטער קאַרק אַזױ"ר — ז 1 ! : שטאַרקער, קרעפֿטיקער, געזונטער אַזױ"ר — אַדי. וו ן וע שטאַרק (געוונט, קרעפֿטיק) — אַדי. אַדי, אינוו : קרעפֿטיק : געזונט : געיונט אַשו : שטאַרק, שטאַרקהאַפֿטיק : ריזיק, ריזנדיק, ריזעדיק : ריון שטאַרק, אייזן שטאַרק : שטאַרק מויער אח : געזונט און שטאַרק : קרעפּקע, גבורהדיק : אייזערן, אייזן פֿעסט, שטאַלן, שטאַלערן : בלוטפֿול, פֿולבלוטיק, בלוטאַנגעגאַסן : רויטבאַקיק, רויטבלוטיק : רויט ווי אַ ריז(ש)אַק : קערנדיק, יאַדערדיק, יאַדערדיק : אַצום : מוסקולעז, געמוסקלט, אויס(גע)מוסקולירט : געזעצט, געשפּיקעוועט, פֿאַרהאַרטעוועט : אַטל עטיש, גיגאַנטיש, טי טאַניש, הערקולעסיש אַזױ"ר — - : אומבאַצמינמ לער, ז אומרידערשטייל עך, אומאויסשעפלעך, אומבאַזיגלעך, אומצענישטל עך.

נפֿאַרגליכונגען) שטאַרק (קרעפֿטיק, געזונט אַזיר) ווי אַ ריו, ווי עוג אַלך האַק, ר קמשת (הויבור), ווי ולית הפּלשתי, ווי אַ מי, ווי צען גויים, ווי עשו, ווי אַ פּויער, ווי יורע, ווי יורקע, ווי אַ שגץ, ווי אַ קאַצאַפּ, ווי אַ יישובּניק, ווי אַ פֿורמאַן, ווי אַ שמייסער, ווי אַ לייב, ווי אַ בער, ווי אַן אַקס, ווי אַ בופֿלאַקס, ווי אַ פֿערד, ווי צען פֿערד, ווי אַ חזיר, ווי אַ חית, ווי אַן אייזן, ווי אַ שטיק

איזן, ווי אַ שטאַבע אייע, ר אַ מויער, ווי אַ דעמב, ווי אַ ריב.
פֿראַן : ער אין נאָך רויט הינטער די אויערן : ער טויג נאָך : די צורה ווערט ביי
אים צער שפרונגען : דאָס געוונט שפּאַרט אים אונטערן האַרצן : עס גיסט זיך
אים (איר אַז"ו) בלוט פֿון אונטער די נעגל : ער באַשטייט קעע צוויי : דער
שוואַרץ יאָר נעמט אים ניט.

שפּרן מיט שכל וועסטו פֿאַנגען אַפֿילו אַ ליב, מיט גבורה אַפֿילו ניט קע פֿליג :
גאָט של אַפּהיטן פֿאַר גוי'שע הענט את פֿאַר דדשע קעפּ (מזילער) : גאָט וואָל
אַפּהיטן פֿאַר מיק כּוח און פֿאַר ייִדיע מוח : קל דאָלים שר : ווו עשירות דאָרטן
אין גבורות.

זען אויך : קראַפֿט או, נרויספֿאַרנעם 117, געזונט 418, באַנייע 426.
420. קראַנקייט

ט : שוואַכקייט, שלאַפֿקייט, קרענקלעכקייט, שלאַבעריקייט, מומיקייט
אַז"ר — אַדי : חולשת־הגוף, אַסטעניע, אַטאָניע, קאַכעקסיע :
407

עלטערשוואַכקייט, ז אַלטערשוואַכקייט : מענערשוואַכקייט, אַרבנשראַכקייט
אַז"ר : בלוטאַרעמקייט, אַנעמיע.
קראַנקייט, קראַנקשאַפֿט, קרענק, חולאַת, מחלה, מיחוש, חולשה, י כאַראַבע, י
כאַראַבע, * כּוואַראַבע : אַרגאַנישע, פּראָפֿעסיאָנעלע, קלעפּיקע, אַנשטעקנדיקע
אַז"ר קראַנקייט : תּחלואים רעים : פֿעלער : משאַחה־פֿעלער : שווערע
(פֿאַרשלעפּטע) קרענק : אינגערעדטע קרענק, פּאַנסקע כאַראַבע : צוריקפֿאַל,
רעצידיוו : רעצידיוויזם.

מגפֿה, עפידעמיע, פּלאַג, פעסט : שוואַרצע (בובאַנישע) פעסט גמופֿה) : מכה,
מכתּמדינה : חולשה, עיפּוש, זאָך, זאָכט, ז זוכט : כאַלערע, אַזיאַטישע כאַלערע
: האַצקע, דבר, קטב־מרירי, זאַראַזע, פֿאַרכאַפעניש : איבערגאַג, אונטערגאַנג,
אומגאַנג.

(פֿיזישער) ווייטאַג (ווייטיק) : שמאַרץ, ז שמערץ, סינאַלגיע : קאָפּווייטאַג,
בויכוויטאַג, אויגן־ווייטאַג אַז"ו : נאָיענדיקער, גריזשענדיקער, וואַעדיקער,
שאַרפֿער, דורכדרינגענדיקער, ברענענדיקער אַז"ו ווייטאַג : וויי, וויען,
ווייענש, נאָכריי, נאָכווייעניש : שטאַך, שטעכעניש, ברעכעניש, גרימעניש,

דריקעניש, נאָגעניש, קלעמעניש, שניידעניש, בייסעניש, יוקעניש : לייד, ליידן,
ז לייד, ז ליידן : געברענטע (געבראָטענע) לייד : פיין, יסורים, אַנגסטן : עינוים
(קשים) : מאַטערניש, מוטשעניש, מוטשענינע : געבורטווייען, חבלי־לידה :
עיניקוות, טעם־גיהנום, חיבוט־הקבר : הינערפלעט, הימלפלעט נדיאַל),
קאַמע, לעטאַרגיע : קריזיס : גסיסה, אַגאַניע, יאַיאַת־נאַמה, יאַיאַת־הנפֿש,
לעצטער אָטעם.

נקינים (קרענק) פֿאַרקילונג : קאַטער, * קאַקער : ז נאַסמאַרק, קאַלט נ—) :
גריפ, גריפע, אינפֿלוענצע, אינפֿלוענציע : פֿאַרצינדונג, אַנצינדונג, אַנטצינדונג,
אינפֿלאַמאַציע : היצקערעק, היצקראַוקייט : היץ, פֿיבער : פֿיבערישע היץ,
גאַר(קאַטשקע : קדחת, טרעסע־

וויצע, סוניע : מאַיאָווע, יאַריקע קדחת : קדחת שלישית, קדחת ראַיעית,
העצקשקדחת, הינטישע קדחת : קאַלטער פֿיבער, געלער פֿיבער, ז שרלאַך -
פֿיבער : סקאַרלאַטין, שקאַרלאַטע, ז שאַרלאַך : הירזשפֿיבער, זינפֿיבער,
נערק־פֿיבער, ווערעם־פֿיבער, ווינדפֿיבער, פֿוילפֿיבער, קימפעט־פֿיבער,
מילכפֿיבער : זומפֿיבער, מאַלאַריע : טיפּוס־פֿיבער, טיפּוס, ז טיף : בויכטיפּוס,
אַבדאָמינאַל - טיפּוס, פֿלעקטיפּוס, אומקער - טיפּוס : פּאָקן : פֿאַלשע פּאָקן,
ווינטפּאָקן, הינערפּאָקן, קופּאָקן, האַפּפּאָקן : מאַזלען, דיטשע מאַזלען נאַ.) .
אינפֿעקציע, צוקלעפונג, אַנשטעקעניש :

פֿאַראַטיף : בלוט־פֿאַרסמונג, בלוט־פֿאַרגיפֿטונג : סעפּסיס, סעפּטיצעמיע,
פיעמיע, טאַקסעמיע, טאַקסיקאַן : בליי־פֿאַרסמונג, סאַטורניזם:
קוועקזילבער־פֿאַרסמונג אַאַז"ו.

קאַטאַר : הוסט : קייכהוסט, קייכעסט, קאַקלהוסט, קאַקליוש : אַסטמע, -
זאַדישקע. אַספֿיקסיע, דושלינע, יאַדעשלייוקייט, קורצער אָטעם : היאַסטמע,
הייפֿיבער : בראַנכיט : שלוקערץ : קרופ, גיסטער, אַסכרה, דיפֿטעריע,
דיפֿטעריט : לונגען־קאַטאַר, לונגעך פֿאַרצינדונג (אַנצינדונג אַאַז"ר),
פנעוומאָניע, ניומאָניע נאַ.) : בראַנכאַפּנערמאָניע, פלער ריט : סינוסיט נאַ.) :
שווינדזוכט, סוכאַטע, טשאַכאַטקע, די גוטע קרענק, די דאָר, די דער :
(שעקטיקע : לונגפֿעלער, לונגען־פֿעלער, טר בערקולאָז, טע־בע, נאַ.) טיי־בי,
קאַנסאַמשן : סוכאַגאַרלע ; האַלדןשרינדזוכט, לונגען שווינדזוכט,

גאלאפירנדיקע שווינדזוכט : אפצערונג, מאראזם,
מאגנקראנקייט, בויכקראנקייט, חולי מאיים : מאע־קאטאר,
אבדאמינאל־פארצינדונג (אנצינדונג אאז"ו) : אפענדיציט : קאליט, קאלאניט :
מאע־געשריר, אולצער, אלסער נ—) : ווערעם : בויכווייטאג, ז ליבשמערצן,
קראמפן, קאליק : ברענעניש, הארצברענען, הארע־

42 0

ברענג : איבל, איבלקייט, איבלדיקייט : נרע, דנעקייט, נודאטע, י נודנעסט :
ניטמטקייט, שלעכטקייט : מלאשנעקייט, מלאסנעקייט : חלשות, אוממאכט,
אנמאכט : ברעכן, ים־קראנקייט : אומפארדיונג, אינדיגעסטיע : אפעפסיע,
דיספעפסיע : הארט ליב, הארט לעביקייט, פארשטאפונג, עעירות, (עצריקייט,
קאנסטיפאציע : שילשול, בלוטשילשול, די זענטעריע : אפן ליב, ווייך ליב,
וויכליביקייט, לויזער מאגן, לוינ ליב, לויזליביקייט : דרינגעניש
, לויפעניש, — סראטשקע, האצקע, ז דורכפאל, לאקסירעכץ, — א י(א)ריד
אין די הויע : כאלערע, אלירע, כאלערינקע.
הארצפֿעלער, הארצקראנקייט : הארצקלאפן, הארץ־קלאפעניש, פאלפיטאציע :
שגינע פעקטאריס, פלעביט, ארטריט, ענדער קארדיט, טראמבאן, סקלעראז,
ארטעריאסקלעראז, אדיסאנס קראנקייט.
לעבערקראנקייט, לעבער - פארצינדונג (אנצינדונג אאז"ו) : גאלקראנקייט,
גאלשטיינער : מילצקראנקייט, מילץ־פארצינדוט (אנצינדונג אאז"ר), ספלעניט
: צוקערקרענק, צוקערקראנקייט, דיאבעט : נירנקראנקייט, נירפֿארצינדונג
(אנצינדונג אאז"ר), נעפֿריט : פעוכער־פארציודונג (אנצינדונג אאז"ר),
פענכער־קאטאר : אורידפֿארהאלטונג : אלבומי נערע : ברייטס קראנקייט :
מוטערקרענק.

רעוומאטיזם, רעמאטעס, רעמאטיזם, עמאטדפֿעלער, רומאטיזם נ—) ,
ברעכעניש : כראנישער רעמאטיזם, אקוטער רעוומאטיזם : רעוומאטישער
פֿיבער : שטיפֿער האלדז : נעמראלגיע, פאדאגערע, פעלאגערע : ראכט, ענגלשע
קרענק, ריפקוכן : ארטריט, לומבא נא־) : איסכיאס, ז אשיאס, סיאטיקע נ—) :
לונק, אויסדריי, וועכנע, אויסלימ עט.

אויפקרענק, אויעקראנקייט, אויפֿעלער : שאכע ראיא, קאפאפסיע : שלעכטע

ראיה, פֿאַלאָפּסיס : שרפֿע ראיה, אָקסיאָפּיע : נידע־
 רקע ראש, קורצזיכטיקייט, מיאָפּיע : ווייטזיכטיקייט, היפּערמעטראָפּיע :
 שהאַכזיכטיקייט, אַמבליאָפּיע : קרומאויגיקייט, סטראַביזם : קאָלירדבלינדקייט,
 דאַלטאַעם : טאַגבלינדקייט, העמעראָלאָפּיע : נאַכטבלינדקייט, ניקטאַלאָפּיע :
 שנייבלינדקייט, ניפּער לעפּסיע : אַסטיגמאַטיום : רעגולערער (רעגלמעסיקער),
 אומרעגלמעסיקער אַסטיגמאַטיום : טראַכאַמע, גלאַוקאַמע, אויטריפּער, בלער
 נאָרע : טקאַקס־קראַנקייט : איריס־פֿאַרציר דונג (אַנצינדונג אאז"מ) :
 נעצהויט־פֿאַרצינדוט (אַנצינדוע אאז"ר), רעטיניט : בינדהוישפֿאַר צינדונג
 (אַנצינדונג אאז"ו), קאָיוקטיוויט : קאַטאַראַקט, בלויע, בעלעם, בעלמע:
 בלינדקייט, אָפּטאַלמיע, גרויע שטאַר, ליכטיקע שטאר — 306.
 אויערדקרענק, אויערדקראַנקייט : אָטך סקלעראַז : טויב־קייט : טויבשטומקייט :
 האַלד קרענק, האַלדוקראַנקייט : האַלדדפֿאַרצינדוט (אַנצינדונג אאז"ר),
 אַנגינע, לאַרינגיט : צאָד ווייטאַג : לאַך (אע צאָח, פּערידענטיט : יאַסלער
 פֿאַרצינדוט (אַנצינדונג אאז"ר), גינמוויט : פּיאָרע, ריגס קראַנקייט, צינגע,
 סקאַרבוט : מאַנדלען, זאוולקעס, גריזלעס : פֿאַרגרעסער טע מאַנדלען :
 מאַנדל־פֿאַרצינדוע (אַנצינדוט אאז"ו), דריזן־פֿאַרצינדונג (אַנצינדונג אאז"ו),
 טאַנסיליט : סקראָפּול, שקראָפּ(חל, זאָלאָטוכע, מומס : פּאָליפּ : גאַנגרענע,
 קאַלטע בראַנד : מידער, באַזעדאַרס קראַנקייט.
 נערמנקרענק, נערוונקראַנקייט, נערוור שוואַכקייט, נערק־צערודערונג :
 פּסיכאַלדע, אָרהשחורה : פּסיכאַז, נעווראַז אאז"ו — 342 : מיגרען : שווינדל
 , קאָפּשווינדל : שלאָפֿלאָזי קייט, אינסאַמניע : שלאָפֿקרענק, שלאָפֿקראַנקייט,
 אַפּריקאַנער קרענק, נעגערשע קרענק : שלאָפֿוואַנדלונג, שלאָפֿהאַנדלער,י,
 סאַמנאַבר ליזם : ספּאַזמעס, קראַמפּן, קרעמפּן : קראַמפּ, קראַמפּ, קראַם,
 קאַרטש : קינבאַקראַמפּ, שניידערקראַמפּ, שרייב־קראַמפּ אאז"ו.

409

42 0

צרעת, קרעץ, קרעציקייט, עסיקע, י סוויענדאָרניע(ס), באַליאַטשקע,
 בריעכזשיט, ברישיט, קראָפּיווניצע : פּאַרך, גרינד, טימעניצע, שחין, די דריטע
 מכה פֿון מצרים : אויסגעגאַסענער קאַפּ, אַ קרוין אויפֿן קאַפּ : קאַלטן, קאַלטון,

קאַלטענע.

מפה, ווונד, קאַנטוויזע: טראָוומע: געשוויר, געשוועל, געשווילעכץ, ז
געשווולסט: אָנוויקס, אויסוויקס, איבערוויקס: אָנרייס, פּאַק, טשיריק,
שטשיריק, י ואַריר, נאַריטעס נ-), גיל, גילקע, בועה, פֿיבער - קוכן,
סאַישעראַק, גריזשעל, גריזל(ע): נאָגל-געשוויר, זאַניטעצע, פאַראַניכיע:
דריז, דריזל: טומאַר: ראַק, קאַנטער נאַ-): פֿיסטל, סטריזשאַן: ווילדפֿלייש,
הונט, ווונדפֿלייש: גערשט ואויפֿן אויט: בלאַטער, פענכער, פּאַכיר, בלאַז, י
פּוּזיר: צעשלאָגענע נאָז, חולם נאָן (נח: בלוי אויג, סיניאַק: קישעלעך,
קרוהעס ואונטער די אויגן: בייל, פרענגע, גוז, גוליע, שישקע, קראַפּ, סוק:
בראַדעווקע, י באַראַדעווקע: מאָזאַל(יע), הינעראויג, נאַגניאַטקע, זאַגניאַטקע,
אַטשיסק(ש, קאַרן נאַ-): אָנגעווייטאַגט אָרט: שנאַר, העפֿט, שראַם, סקאַז(ע)
, צייכן, בליזנע, סטרופּ: שטופּל, פּאַקצייכן, ריץ, ריטש: געבליבן פינטל.
מום, מום רע: פֿעלער: נאַטור-פֿעלער, געבוירדפֿעלער, געבורט-פֿעלער,
אַרשנשער פֿעלער: חקרון: בראַק: געברעכעניש, י קאַליעצטרע: האַרב,
גאַרב, גאַרב, הויקער, פּוקל: קלומפֿפֿיס, קדמאַ-ואַזלאַ-פֿיס, פֿיס ווי אַ
אַרכאַ-עיפּחא: האַזנליפּ, געשפּאַלטענע ליפּ — 521.
(וועטערינאַריע) פֿיך-מגפֿה, רינדערפעסט: פֿוסשודמויל-קרענק, מילכפעסט,
שראַצוואַסער, גרויסקעפּיקייט, שראַרצפֿיסיקייט, פֿוספֿוילונג, חוירים-פֿיבער,
טעקסאַס-פֿיבער, האַת - פֿוילונג, הויל האַרנדיקייט, פיפּיטש, קרעץ,
פאַרשיוועקייט: פֿערדקאַטאַר, פֿערדןקאַטאַר, פֿערד(נ)פּאַקן, מישקעס,
שטענגל,
פֿיפּל, שטיינשל, וואַרעמקרענק, דרוזע: גלאַזאויגן, גלעזערנע אויגן.
פֿאַליקע, עפּילעפּסיע, ויכפה, חולי נופֿל(ים), די שלעכטע זאָך, די שווערע
קרענק, דער רעכטער ענין: וויטוס-טאַנץ, כאַרעע: היסטעריע, י היסטעריקע:
נערעאַטאַק, נעראַנפֿאַל: נערוועזער באַך (איינבראָך, ז צוואַמענברוך),
קאַטאַלעפּסיע, אַוראַ: קאַנווולסיעס, פאַראַקסיזם: אינפֿאַנטילע קאַנווולסיעס,
די קינדער(יאָשע זאָך: מאַרדפֿאַרצינדונג (אַנצינדונג אַאָ"ר),
געהירפֿאַרצינדונג (אַנצינדונג אַאָ"ר), מעניעיט: מאַרדצעטרייסלונג:
געהירן-פֿאַררייכונג.

פאַראַליז, פאַראַליטש, געליימטקייט, שלאַקרייקייט, קיטול־אַברים, שלאַק, לקותא: מאַנאַפּלעויע, פאַרעו(יס), היצשלאַק, זונשלאַק, זונענשטאָך: אַנפּאַל, אַטאַק, האַרצשלאַק, אַפּאַפּלעקסיע, (אַ)פּאַפּלעקציע. מערידן, העמאַראַידן, גאַלדענער (גילדערנער) אָדער, גילדן - אָדער, בפֿתורים, תּחתיניות: ווינקלבראָך, לייסטנבראָך, ז ברוך, הערניע, גריזשע(ל), שֶׁבֶר, געבראַכנקייט, אונטערגעריסנקייט: — קילע, באַלאַליקע, זעקס־אוועכציק, ראָפּטשור נ—): נאַפּלבראָך, מוטערבראָך. געשלעכטקראַנקייט, ווענערישע קראַנקייט: טריפּער, גאַנאַרעע, פֿייפּער: שנקער: האַרטער, ווייכער שאַנקער: באַמבע, מאַנדאַלינע, באַלאַליקע: סיפּיליס, פֿראַנצן, שיפּל.

די געלע זאַכ(ט), די געלע זעכט, געלזוכט, וויילס קראַנקייט: וואַסערקרענק, וואַסערזאַכ(ט), וואַסערזוכט: די דינע קרענק, די בלייכע זאַכ(ט), בלייכזוכט, כלאַראַן: ווינטזאַכ(ט), ווינטזוכט: וואַסערקאַפּ, קרייצקאַפּ. הויטקראַנקייט: בראַנדזשוּיט, האַרנהויט, אַדיסאָנס קראַנקייט, פאַרמעטהויט: אויסשיט, אויסשיטעכץ, אויסשלאַג, קאַשוליע, ווערעד, י וויסיפקע, רויז, גאַרטלרוי, בעשעכע, עקזעם,

410

420

סקאַביעס: ריטוואַרעם: קרעצל, פרישטש, פרישטשק, אַהבה־רבה־פרשטשיקלעך, זיידע, האַניק, פיפקע, פעפקע, פּימפל נאַ—), ווענגרע, ווימפּערל, טשיריקאַסקעס נ־ער־יי): לישׂי. פאַטאַלאַגיע, עטיאַלאַגיע, נאַסאַלאַגיע, זאַפּאַטאַלאַגיע אַו־ו: טעראַפּערטיק, דיאַד נאַסטיק, סימפּטאָמאַטאַלאַגיע. שוואַכער, שלאַפּער, אַפּגעשאַכטער אַאָז־ר — אַי: אַלוש, חסר־כוח, קאַר־כוח, קצת חולה: אַסטעניקער: שוואַכלינג: שראַכניוק, שוואַכליאַק, שוואַכע גורה: אַפּגעקראַכענע קאַץ, מפּיל־קינד, ייִדענע: געלעניש, גרינער אַדעס, דינער שפּיק: פֿאַרוויסט קנים, אויסגעווייקט פּנימל, פּסחדיקע (מילכיקע) צורה, פּסחדיק (מילכיק) אָנים: (געלער) יוין: סנאַסט, סקעלעט, חורבה: קלג גוף, (בר אַלוש: שבריקלי, אַרסזוישבר, שקראַב, צעבראַכענער האַרבן, אַלטע

שקראַנדלע : פּלאַכע מענטשל , דראַכלע, פּליאַגע, פּאַקראַקע : כערליאַק,
כירליאַק, כירלון : כעכליאַק, כאַרכליאַק, זדעכליאַק, כרעטשקע, קוועטש,
כאַליערע.

קראַנקער : חולה ל"נ חולנית : פאַציענט : געליסורים : היצקראַנקער,
האַרצקראַנקער אַאז"ר : חולה מסוכן, אָן אָוות, נוטה למות, שעמעניק,
גוסס(ער).

פֿאַרקילטער, געליימטער אַאז'וו — אַיי : אַסטמאַטיקער, פּאַדאָגריקער,
ראַכטיקער : שווינדזיכטיקער, געדעריקער, סוכאַטניק, י טשכאַטניק, י
טשכאַטאַטשניק, טיביניק (—) : דשבעטיקער : (מלדחאָדעריד, מעריד,
מערידאַלניק : געבראַכענער, געברייכטער, געברעכטער, פּשל-אַרץ :
בלוטאַרעמער, אַנעמי קער : וערראַסטעניקער : נעווראַטיקער : פֿאַליקער,
עפּילעפּטיקער, חולהינפֿל : ווענעריקער, סיפּיליטיקער : מצורע, צרעת :
פּאַרץ, פּאַרכון, פּאַרכוטש, טשעלעטניק : קאַלטת : שלאָפּראַנדלער,
נאַכטוואַנדלער, סאַמנאַבול : פּאַראַליטיקער : אינוואַליד.

בעל-מום, - וויראַדיק : הויקער, האַרב,
האַרבאַטש, האַרבע, האַרבול, קופּרע, קופּריס, קיפּראַק, כרוק, פּוקל : קאַליקע,
- קאַליעקע, גאַטס ששעכעניש, אַער-קעלחיים, קריפל נאַ-) : לאַמער,
הינקעדיקער, קולשס, קרומער, קרומאַק, קרומאַטש : געלינקטער, ליוואַק :
האַסטיק.

שוואַך אע געיונט : זיין נישט אויפֿגערוימט : זיין ניט אין גאַנצן : ידן ניט מיט
אַלעמען : יש ל-עליכמדיק (לא עלינו) : זיין חולה : זח מכולה : זיין אַראַפּ פֿון
אַנים : זיין גאַר אַראַפּ : זע אַ הויפֿן ביינער : זיין הוילע ביינער אַאז'ר — 18

נפֿאַרגליכונגעח אויסוש ווי אַ אַת, ווי אַ גר-מינן, ווי אַ טויטער, ווי אַ פּוירה,
ווי אַ צער בראַכענער לולב, ווי אַן אַפּגעשלאָגענער קענא, ווי אַ נעכטיקער, י
ווי אַ ק (האַ) נאָך אַשמיש, ווי אַ מוע נאָך ערד-ציטערניש, ווי אַ בינטל אַרות,
ווי אַ בייזער יאָר אויף אים, ר אַ בייזער יאָר אויף דער לינקער זייט, ווי דער
שארעיאָר (אע מילך געקאַכט, אין אַ צילינדער, ווי אַ אַעה פֿאַר טאַג, ווי אַ אַד,
ווי אַ רוח, ר אַ מענקע, ווי אַ הערינג, ווי אַן אויסגעווייקטער הערינג, ווי אַ

טויטער שלייען, ווי אַ פֿאַר שטונקענער פֿיש, ווי אַ געפֿגרטע מוין (קאַץ), ווי יורקעס הונט, ווי אַ קגר אומגעוואָע, ווי אַ פֿאַלשע מטקע, ווי אַן אָפֿגעריבענער זעקסער, ווי קורטע אויף דער לינקער זייט.

ווערן שוואַך (שלאָף אַז"ו) : אָפֿשוואַכן, אָפֿשלאָפֿן : כיליען : אַנטגע : פֿאַרלירן דאָס געזונט : אויסדינען זיך : ווערן אַו אינוואַליד.
זע (ווערן) קראַנק : פֿאַרקרענקען, פֿאַרשלאָפֿט ווערן, אַרעקלייע זיך : פֿאַרעסן זיך : זיין אין בעט : זע צו בעט : זע אויפֿן קראַנקנבעט : קרענקען, קרענקלען, כאַלייען, כאַליען, כאַראַבען, כוואַרען, ויכפהן, זאָכן, כירע, כאַרייען : אונטערקרענקען, צוקרענקען, אַמעקקרענקען אַז"ר.
נפֿאַרגליכונגען קרענקען ווי אַ גאָיר, ווי

420

אַ נגיד, ווי אַ נחסן : קרענקען פֿאַר נחת ווי אַ קימפעטאָרין.
באַקלאָגן זיך אויף : לייַדן פֿון : האָבן צו טאָן מיט : ווערן ניט מט : ווערן שלעכט : זיין (אַ מינוט) צום אַלע : ציען ביים האַרצן, שלאָגן צום האַרצן : נ אַ-) פֿילן איבל, פֿילן צום ברעכן : איבלען, מלאָיען, מליאָווען, נודזשען, נודען : פֿילן אַ מינוט צום טויט נאָ-) : פֿאַלן אין אוממאַכט (אַנמאַכט) : אַלע, פֿאַראַלשן : בלייבן אַע חלשות : אויסן בלייבן : בלייבן אונטער די הענט : האָבן (לייַדן) יסורים (ווייטאָגן אַז"ר) פ - : זח אַע לייַדן (ז לייַדן) : זיין אין יסורים, זע אין ווייטאָגן אַז"ו : זיצן (ליגן) אין געהאַקטע ווונדן (אָרות) : וויי טאָן : ווייטאָגן, ווייטיקן, שמאַרצן, ז שמערצן, גרימען, שטעכן, שניידן, רייסן, נאָע, נאָיען, בייסן, יוקן, סוויענדזשען : שטעכן ווי מיט נאָדלען (רי מיט שפּילקעס) : דרייען די צינגער) : מאַכן מיט די זייטן : רייסן אין אַלע אַברים : טאָרען די קישקעס : צענעמען : צענעמען ווי אַ קדחת : אָננעמען (אָנכאַפֿן, פֿאַרקאַלופֿען, פֿאַרקלעמען) ביים האַרצן (ביי דער נאָמה) : קייקלען (צונויפֿדרייען, צווייפֿקאַטשען) זיך פֿאַר ווייטאָג : דורכמאַכן אַ קריזיס : לייַדן, קרעלן זיך, מאַטערן זיך, מוטשען זיך, י מענטשען זיך : רייסן די ווענט : קריכן אויף די ווענט : דורכמאַכן (דורכגן) אַלע קבעה מדורי גיהנום : פֿילן דעם טעם פֿון טויט : אָפֿקומען חיבוט הקבר. איינגעבראַכן ווערן, ז צונויפֿברעכן, ז צוזאַמענברעכן, אוועקפֿאַלן : פֿאַלן אין די האַלאַבליעס : קריגן (האָבן) אַן אָנפֿאַל (אַן אַטאַק, אַ

האַרצשלאַק, אָן אַפּאָפּלעקציע, דעם דאַמף, דעם פּיפּיטש אַאַזיוו) : זיין אויס
מענטש, זיין אויס פעלץ נ-י) : זיין דרום : זיין פאַר-ד : זיין אַרום - פאַרבי :
זיין מסוכן (נפֿש : זיין אין סקנה : ניט האָבן קיין גאַנצן אָבר אין זיך : האָע קל
הקראַנקייטן שבעולם : זיין אויפֿן טויטנבעט : זיין אין שאַטן פֿון טויט : זיין
אויפֿן שוועל פֿון טויט : זיין אויפֿן שוועל (ברעג, ראַנד)
פֿון קבר : זע מיט אק פֿוס אין קבר : האַלטן שלעכט (שמאַל) : פֿאַכן (פֿאַכען,
מאַכן, שפּילן, פינען) מיט דער נאָמה (מיטן לעבן) : טשכוע : אויסגיין : אויסגיין
ווי אַ ליכט : פֿאַרגלייזן די אויגן : פֿאַרוואַרפֿן (דעם קאָפּ) : אָפּשטאַרבן מיט
אַלע גלידער : זיין פֿאַר דער גסיסה : גוססן, גוסענען, זיין אע אַ קאַמאַ נאַ-) :
ליע (אַריינפֿאַלן) אין הינערפלעט : זיין קאַלט ווי איז, ווי ליאָד : האַלטן ביים
שטאַרבן (ביי יאַיאַת-נאָמה) : מאַכן מיט דער גסיסה : זע נע(ע)נטער ווי ווייטער
: זיין קרוב לאַקח.

ווערן קראַנק אויף : אָננעמען זיך, אָנשטעקן זיך, אינשטעקן זיך, י
פֿאַרזאַראַזען זיך : קריגן אַ קאַטער (י אַ נאַסמאַרק) : פֿאַרקילן זיך, צוקילן זיך :
כאַפּן אַ ווינטל (אַ צוג, אַ פֿאַרקילונג, אַ קאַלט נאַ-) : קעטע אַ קאַלד נאַ-) :
פֿאַקן : מאַזלען : האָבן היץ (פֿיבער) : פֿיבערן, פֿאַרפֿיבערן : זע אין פֿיבער :
ברענען ווי אַ (העליש) פֿייער : גליען ווי אַן אויר : האָבן דאָס קדחת (די
ויכפה).

האָבן האַרצברענונג : ברענען אין (אויפֿן) האַרצן : קאַליע מאַכן (איבערפֿירן,
צו שאַנד מאַכן, פֿאַרדאַרבן) דעם מאַגן : זיין פֿאַרהאַלטן : זען נעצריק :
נקעליי-סיי-) טלוקען : האָבן עעירות : האָבן אַ האַרטן מאַגן : זיין האַרטלייביק :
האָבן אַ לויזן מאַגן ((אַ) לויזן ליב) : האָבן דיזענטעריע : יאָגן, שוואַכן : האָבן
דאָס לויפֿעניש (י די סראַטשקע) — ז 41 .

הוסטן, נדיאַלם הוסן, היסן:האַקן האַלץ: קיכן, קאַכיקען, פּירכען, כעכליען :
פֿאַרהוסטן זיך, פֿאַרגיין זיך, פֿאַרקייכן זיך, פֿאַרדישען זיך : האָבן אַ קורצן
אַטעם : באַנעמען (פֿאַרנעמען, פֿאַרכאַפּן) דעם אַטעם : שטיקן זיך : פֿאַרכלינען
זיך, פֿאַרשלוקן זיך, פֿאַרכלישטשע זיך, זאַכלישנען זיך : קרעקן זיך : וואַרע
זיך, ווערגן זיך : אַריין אע דער לינקער קעל .

האָבן רעוומאַטיזם (רעמאַטיזם, רעמאַטעס) : קראַמפּן, קראַמפּן, ציען,

קורטשען, קארטשען : ספאזמירן : אויסלינקען (אויס-

412

420

קנעכלען, אויסריכנען, אויסוועכנש, שיסדריעז, ז פארשטויסן, ז אויסלענקען) א פוס (א האנט) : אפיצן (איינשלעפן) א פוס : אמולירן (אנמוליען, פארשטעכן, פארסקאבען) א פינגער (א אבר) : זע (רערן) פארווונדעט (פארווונדט) : פארווונדן זיך, צעקלאפן זיך, צעשלאגן זיך אאז"ר : נגעשריח אנרייסן, אנציען : געשוואלן ווער : !צרעת) אויסשיטן זיך, צעווארפן זיך, אויסשלאגן, ארויסשלאגן : באפרישטשעט ווערן, אויסגעשאק ווערן (ווי א פאנצער) : האבן סיפיליס (די פראנצן, די פראנצויזן, די פראנצעהויע נ-פ), דאס שיפל, פארן אויף א שיפל.

זע (רעק) געברעכט (געברייכט) : אונטעררייסן זיך, איבעררייסן זיך, אונטערברעכן זיך, רירן זיך : האבן אן אייגן שטעטל ווערטערשפיל : קהילה-קילע) : פאלן אויף די קריזשעס ילומבאגא : ידן (רערן) לא- (קרום און לא-) : הינקע : צוהינקען, אונטערהינקען : ווערן פאראליזירט (געליימט) : אפנעמען : אפגענומען ווערן : ליגן בליאמען (בינאיאמען, איבער אנאנד). אדין שוואך, שלאף : אסטעניש, אטאניש : שוואכלעך, לעצט שמאך, טויט שוואך : אפגעשוואכט, אפגעשלאפט, פארשלאפט : פארשמאכט, פארחלשט : ארבנשוואך : אוממאכטיק, אוממעכטיק, אוממאכטיק, אוממעכטיק, אומקרעפטיק, קראפטלאז, מאכטלאז : אפגעלאזן, שלאבעריק, צעקראכן : ווייך, איידל, צארט, דעליקאט, קוואלע, וויבעריש : בלאס, בלייך : טויט בלאס, טויט בלייך, טויט : בלייכאנימדיק, ו-פ) מילכיק, פסחדיק : אנעמיש, בלוטארעם, אנבלוטיק, בלוטלאז : גרין, געל : פארגרינט, פארגעלט : גרע את געל : שווארץ, חושך : פארשווארצט, פארחושכט : געבראכן, צעבראכן, אינגעבראכן : אפגעניצט, אפגענוצט, אפגעפארן, אפגעלעבט, אויסגעשפילט, אויסגעדינט, פארציאפעט, צעלעכצט, דינסט-אומפעיק, אומארבעטפעיק,

אינוואלידש : מיד, מאט, מיד את מאט, ארר געשעפט אאז"ו — 44!

נפארגלייכונגען שוואך (שלאף אאז"ו) ווי נאך א קרענק, ווי נאך א לאגע אעניט, ר א זיבעלע, ווי א עופעלע, ווי א (קלס קינד, ווי א קימפעטארין, ווי א

פֿליג, ווי אַ מוק, ווי אַ גוסס, ווי אַ געטייטער, ווי אין קייטן : בלאַס (בלייך
אאָו"וו) ווי דער טויט, ווי אַ טויטער, ווי די וואַנט, ווי קאַלך, ווי אַ טוך, ווי
לערנט, ווי אַ גריל אַז'ר — 2-4 : גרין ווי (ש גראַז, שמאַרץ (חושך) ווי די
ערד אַז'ר — פֿ", ממב, 301.

קראַנק, שלאָף, אומגעוונט : פֿאַרשלאָפֿט, פֿאַרקרענקט : קרענקערדיק,
קראַנקערדיק, קרענקלעך, קראַנקעראַטע ו--), חולהדיק, חולהוואַטע :
אומפֿאַס, שמעכטיק, לאַ-עליכמדיק : אומ(אויס)היילערדיק, ז
אומ(אויס)היילבאַר, אומקורירלעך, ז אומקורירבאַר : טויט קראַנק : האַלב
טויט : האַלב לעבעדיק : געטראָפֿן : פֿאַרבֿי : אַרובדיק, מסוכנדיק, געפֿערלעך,
קריטיש, פיטקופנע נהינדל) : נוטהלמותדיק, גוססדיק.
אַרגאַניש : כראַניש : אַקוט : עפידעמיש : קלעפיק, אַנשטעקיק, סעפטיש, י
זאַראַוליווע : פֿיבערדיק, פֿיבעריש : איבלדיק, חלשותדיק, נודנע, מלאָסנע,
מלאָשנע : וויכליביק, לויז ליביק, כאַלעריטשנע : האַרטליביק, נעצריק,
עעירותדיק, פֿאַרהאַלטן : אַפּעפטיש, דיספּעפטיש : י יאַדעשליווע, י
דוכאַריטשנע : שווינדזיכטיק, טובערקולעו, י טשאַכאַטנע, י טשאַטעטשנע,
דעריש, געדעריק, מאַראַומש : קאַטאַריש : טיפֿוסדיק, טיפֿאָן : שקראַפֿלדיק, י
סקראַפֿוליטשנע, י וואַלאַטושוע : געלויכטיק, האַסערויכטיק אַאָויו : ווענעריש :
סיפֿיליטיש : רעוומאַטיש : דיאַבעטיש, ראַכטיש אַאָו'ר — ס
נעררעו, נערוועזיש, נעראַטיש, נעראַס-
טעניש, היסטעריש : קאָווולסיר, ספּאַזמאַטש : חולה-נופֿלדיק, עפילעפטיש :
אַפּאָפּלעקטיש :

420

פֿאַראַליטיש, שלאַקרייק : באַנומען, געליימט, פֿאַראַליזירט : געברעכט,
געברייכט, געבראַכן, אונטערגעריסן, י קילעוואַטע.
קרעציק : קרעציק ר אַ אַויר, ווי אַ צויג, ווי אַ בעטלערקע : צרעתדיק :
פֿראַנצעעטע, פֿאַרשיווע : פרשטשעהאַטע, באַפרשטשעט, סטרופּעוואַטע,
פֿאַרכעהאַטע, פֿאַרקאַלטנט, קאַלטענעוואַטע : געשוואָלן, גוליעראַטע, עזעוואַטע
: צעפֿאַקט : ווונדיק, שנאַריק, שראַמיק, סקאַדרט.
מימיק, געמומט, געפֿעלערט : נאַ-) פֿאַרקריפֿלט, קריפֿלדיק : לאַם, קרום :

קרום את לאם : קרום את שטום : פֿאַרקרימט את פֿאַרלאָמט : הינקעדיק,
קוליאָווע : קרומפֿיסיק, פֿלאַכפֿיסיק : הויקערדיק, פוקלדיק, האַרביק,
האַרבאַטע, קאַרפּאַטע.

פֿראַן : אַע ?נו פיפע : ער איי קוק מיך אָן את ריר מיך נישט אָן : שטאַרקער פֿון
אָן איער־בייגעלע (אַ קליין פֿערדעלע) בע איך ניט : ער איי אַלע אויף (איבער)
זיך אַ נזלן : די קאַץ אויפֿן בוידעם האָט אויך אַ קאַטער ירערטער־פיל :
קאַטער) : גע זע בליבעכץ (גלדבענש) : ביי אים בלייב עס : ווי האַלט עס מיט
אים? : ער געפֿעלט מיר נישט : קוים וואָס די נאָמה האַלט זיך אין אים : די ערד
ליגט אויף אים : אַ שענערן (פֿון אים) לייגט מען אַע דר'ערד אַרען : קוים שם
ער זמפעט : קוים האָס ער זשווע(חט) : קוים וואָס ער לעבט : קוים וואָס ער
שלעפט די פֿיס : מקף סגל ועד ראש אין בו מתום : זיין נאָמה הענגט (אים)
אויף אַ האַר : עס קלאַפט נאָך אַ גליד (אָן אַדער) : עס ציטערט (צאַפֿלט) נאָך
אָן אַדער : עס קלאַפט נאָך דער דפֿק : ער זשי פעט נאָך : ער האַלט נאָך ניט בד
דער ווערעמדיקער פֿלוים : מען האַלט שוין נישט פֿע אים : מע האָט אים שוין
אַפּגעזאַגט דאָס לעבן : דאָקטוירים האָבן אים שוין אַפּגעאַגט : זיינע טעג זיינען
געציילט(ע) : זיין מרל איז געחתמעט (פֿאַרסתמעט) : ער אין שוין
אויסגעשפילט :

ער שמעקט שוין מיטן טויט : ער וועט שיע לאַט ניט ציַש : ער וועט שווע לאַנג
ניט אָנטרייבן : ער וועט שוין לאַנג קע מיסט ניט מאַכן : מען לייגט אים שוין צו
אַ פֿעדער צי דער נאָז : ער אין מע ש אורח : ער אין מע נישט קק היגער : ער
אין שוין נע(ע)נטער ווי ווייטער : ער אין שוין נע(שנטער צו דער (צום) גרוב
ווי צו דער (צום) שטוב : אַ פֿוס אַע שטוב, אַ פֿוס אין גרוב : ער איז שווע מער
ארף יענער וועלט ווי אויף דער וועלט : דער טויט (די נאָמה) ליגט אים שוין
אויף דער נאָן (אויפֿן שפיץ נאָז) : ער אין שוין אַ מיטט צום טויט (צו
יצִאת־נאָמה) : זע אָעה אין געקומע : זע אָעה האָט געשלאָגן : ער אין שוין מיט
איין פֿוס (מיט אָנדערטהאַלבן פֿיס) אין קבר.

שפּרן אַ מענטש אין ווי אַ פֿליג : אַ מענטש אַע ניט קיין (פֿע) אייַע : שטאַרקער
פֿע אייַע אין קיינער ניט : מען קען ניט יע שטאַרקער פֿע אַ לאַקערקוגל נ־פ) : אַ
מענטש אַע אַ מאָל שטאַרקער פֿע אייַע את אַ מאָל שוואַכער (שלאַפֿער) פֿע אַ

פֿליג : בעסער שלאָפֿן מיט אַ געזונטן קאָפּ אַע אַ צעבראַכן (צעבראַכענער) בעט
 איידער מיט אַ צעבראַכענעם קאָפּ אַע אַ גאַנץ (גאַנצער) בעט : בעסער אַ
 געזונטער אָרעמאַן איידער אַ קראַנקער עושר (גאַיר) : פֿון קראַנקייט אַת
 אָרעמקייט אין קיינער ניט באַוואָרנט : צו פֿאַרהיטן אַ קרענק איז לייכטער ווי
 צו היילן אַ קרענק : אַן איינגערעדטע קרענק אין ערגער ווי אַן אַמתע : אַן
 איינרעדענש אין ערגער ווי אַ קרענק : די צווייטע קרענק אַע ערגער פֿע דער
 ערשטער : די קרענק קומט צענטעררין אַת גייט אַוועק לויטנווייז : אַן עס
 ווערט ניט בעסער ווערט ממילא ערגער : אַ לאַנגע קרענק איז אַ זיכערער טויט
 : איידער אין וואָך אין קרענק אין שוין גלייכער צוויי וואָכן אין געזונט : אַן
 דער מענטש אין געזונט האָט ער אַ סך דאטת, אַן ער ווערט קרשק האָט ער איע
 דאגה : קראַנקע לייט זאָלן ניט געבוירן ווערן : אַ צעבראַכענע קלי
 422—20

קע מע ניט (איז שווער צו) מאַכן גאַנץ : דעם קראַנקן אַרט אַפֿילו אַ פֿליג אויף
 דער וואַנט : ליג אַ קרשקן וווּ (ווי) דו ווילסט, טוט אים אַלץ ווי : אַ קרשקער
 לעבט פֿע קרענק : ש אָרעמע אַת אַ קראַנקער זיינען שטענדיק אַקיף : איינער
 ווערט קראַנק פֿע איבערעסן, דער צווייטער פֿע נישדערעסן : דעם אָרעמאַנס
 פוטער־קוכן אַת דעם נגידס קרענק הערן זיך ווייט : אַן די עידים זאָכן האָבן די
 אָרעמע לייט וואָס צו קאָכן : ווע די עשירים קרענקען טוען זיי די אָרעמע לייט
 געדענקען : אַ שידוך טאָן אַת קראַנק זע אין נאָר פֿאַר אַ גרויסן שיר אָדער פֿאַר
 אַ גרויסן קבצן, אָבער ניט פֿאַר אַ מיטלמאַן : מען טאָר ניט הייסן אַ געזונטן זיך
 לייע אַת אַ קראַנקן אויפֿשטק : דריי מענטשע דאַרפֿן האָבן שמירה (מוזן ווערן
 אָפּגעהיט) : אַ אַתן, אַ קלה און אַ חולה : הממקר חולה נוטל אַחד מששים
 מאַערו : בעסער האָבן דעם קראַנק אין דער וואַרעמער שטוב איידער אין
 קאַלטן גרוב : עס אין נישטאָ קיין ערגערס ווי ציינווייטאָג : קאָפּ־דאַרעניש
 קומט פֿע אַרות : בעסער אַ אַד אין טיש איידער אַ טשד אַע קאָפּ : אַש בראשו
 נעסוק בתורה : קדחת איז נישט קיע קרענק : מאַיאָרע קדחת אין מט—פֿאַר
 יענעם (—אָו יענער זאָל עס האָבן) : אַ מכה אין מט—בך יענעם אונטערן אָרעם
 : אַן די מכה האָט גוט אָנגעריסן עפֿנט זי זיך אַלע : אַ ייד, אַן ער פֿאַרמאָגט
 מערידן אַת אַ שבר, אין ער אָטור פֿע תקיעות און שאָרים : אַ געשוואַלענער

מעג אַלץ עסן : אַ געשוואָלענעם שאַט ניט : אַ הויקער האָט קורצע הענט און
לאַנגע פֿיס : ווע פֿרייט ויך דער הויקער? אַן ער זעט אַ צווייטן (אַ גרעסערן) :
אַ מום אין קרום : קל מום רע—יעדער קעל-מום אין אַ שלעכטער : אַלע
פאַרכעס אע באַד אַרש ! — איך בע אָבער ניט קק פאַרך : אַ פאַרך איז
גרעסער פֿע אַ אַעניט : אַ פאַרך מעג זיך קראַצן : אַ פאַרך טראַגט אע באַד אויך
אַ שרמלקע : אַ פאַרך טאָר ניט זח קק ראד
הקהל נער האָט אַן דעם גענוג אויפֿן קאָש : פֿרעג ניט דעם (ביים) רופֿא, פֿרעג
דעם (ביים) חולה.
זען אויך : ממנעת 842.

421. שוואַכקייט

422. געזונטנוציקייט

ס ן געזונט־פֿאַרהיטונג, היגיענע, סאַניטאַריע : רעזשים, דיעטע : אימוניזאַציע :
פֿאָקשטעלונג, וואַקצינאַציע, אינאָקולאַציע, ז אימפֿונג : פֿאַסטעריזאַציע,
סטעריליזאַציע, דעזיר פֿעקציע, דיסאינפֿעקציע : אויסריכערות, דורכרייכערונג,
פֿומיגאַציע : שיק - טעסט, ושסערמאַדטעסט אאַז"ר.
אַנטיסעפטישע מיטלען : אַנטיסעפטיק, אַסעפטיק, פראָפֿילאַקטיק, ז
פראָפֿילאַקסיס, פרעווערראַטיר : אַנטיטאַקסע, אַנטיקערפער, אַנטידאָט :
דעזינפֿעקטאַנט, דיסאינפֿעקטאַנט : וואַקצע, סערום, י קראָוויאַנקע, פֿאָקדמד
טעריע, סראָוועטקע, נ סוראַריצע : יאָדאָפֿאָרם, יאָד, ז יאָדינע, אַייאָדין נאַ-),
קאַמפֿער, קאַנפֿער, קרעאַזאָט, ליוע, ציטאָליוע, העמאַליזין, באַקטעריאַליזין,
באַקטעריצייד, סולפֿע, פעניצילין אאַן"וו — 427 : סטעריליזיראַפֿאַראַט,
אויטאַקלאָוו.

געזונטשפטייל, געוונטאַמט, באַרד אָר העלט נאַ-) : געוועלשפֿט צו פֿאַרהיטן
דאָס געזונט פֿע דער ייִדישער באַפֿעלקערונג, אָזע נרוסלאַנד), טאָן נפּוילח :
קאַראַנטין, קאַלאַנטער, קאַרדאָדסאַניטער : דיעטיק, דיעטעטיק : סעראָלאָגיע.
דיעטיסט, דיעטעטיקער, היגיעניסט, סאַניטאַר : אימוניזאַטאָר, פֿאָקן -
שטעלער, סטעריליזאַטאָר, דעזינפֿעקטאָר, דיסאינפֿעקטאָר.
ר : זע געזונט פֿאַר : זע גוט פֿאַר : באַקומע, וויל באַקומען, פֿאַליובען,
פֿאַנעווען :

עט טאָן : לייגן זיך אַע די ביינער : ניט שאַטן,
ניט פֿאַרשאַטן.

נפֿאַרגלייכונגעח שאַטן ווי אַ קאָזאַק אַן
אַע - אָרע, ווי אַ ביסל ריצנאייל, ווי נאָך אַ
גלעזעלע משקה, ווי (נאָך אַ ביסל) פֿאַרע אַע
באָד, ווי נאָך אַ פֿאַרדינסטל, ווי אַן איבעריק
קערבל, ווי דעם רבינס אַ שמיצל, ווי אַן אַלטן
מאָ אַ יונג(ע) ווייב.

אַפהיטן דאָס געזונט : צוזש זיך, פֿילעווע
זיך: פֿאַרהיטן אַ קרענק: שטעלן (י) (שטשעפען)
פֿאַקן (כאַלערע אַאַז"ר) : וואַקצינירן, אימוני-
זירן, דעזינפֿיצירן, דיסאינפֿיצירן, דעזינפֿעק-
טירן, דיסאינפֿעקטירן : אויסרייכערן, דורכ-
רייכערן, פֿומיגירן : סטעריליזירן, פֿאַסטערי
אַדין געזונט, געוונטנוציק, געוונטגיביק, כוחות-גיביק, ווילטוענדיק,
גוטטוענדיק :

געריק, נערעוודיק, ז נאַרהאַפֿטיק : פֿאַר-
דילעך, אומשעדלעך : היגיעניש, סאַניטאַריש,
טאַניש, אימון, פֿראָפֿילאַקטיש — .

פֿראַן : עס קען ניט פֿאַרשאַטן : עס איי געזונט צום הויקער : אַרדאי אַ שטיק
געזונט :

דוד הקלכס קאָלדרע, בועזעס שרעק, יהודהס
אַעות און צלפֿחדס טעכטער.

זען אויך : הילוט און, רפֿואה 427.

423. געזונט-שעדלעכקייט

ם : אומגעזונטקייט, אומנעריקייט, שעדלעכקייט אַאַז"ר — אַדי.

וו : יין אומגעזונט, זיין שעדלעך פֿאַיי : זיין אומנעריק אַאַז'וו — אַדי : האָבן אַ
האַפֿט

ווי פֿאַרערער באַרשט : שאַטן, פֿאַרשאַטן :

שעדיק דאָס געזונט : לייגן זיך אין מאָן : ניט
היטן דאָס געזונט : ניט אַכטונג געבן אויף זיך :
פֿאַרלאָזן אַ קרענק : זיין אַ גזלן אויף זיך אַליין.
אַדי : אומגעזונט : אומפֿאַרדזילעך : אומ-

נעריק, אומנערעוודיק, ז אומנאַרהאַפֿטיק : שעדלעך : קלעפיק, אָנשטעקיק :
אומהיגייעניש, אומסאַניטאַרש : סמיק, גיפֿטיק : פֿאַרסמט, ז פֿאַרגיפֿטעט :
סעפֿטיש, טאַקסיש, מיאַזמד טיש, עפידעמיש : פֿאַרדאַרבלעך, טיטלעך :
אָנקרייטיק, ניט־אימון, אָננעמיק, אָטעמערדיק. זע ארך : סם 428.
424. פֿאַרבעסערונג

ס ן פֿאַרבעסערונג, פֿאַרריכטונג, פֿאַרגיטיקונג, רעמאַנטירונג אַאָז"ר — יי :
רעפֿאַרם, רעפֿאַרמיזם, רעפֿאַרמאַציע : תקנה, אַיקון : אויסבעסערונג,
אַמענדמענט נאַ-) : אייגעניק : מעליאַראַציע, אַמעליאַראַציע : סובלימאַציע :
רעפֿאַראַציע, רעפֿאַראַטור : רעמאַנט, אָדקהקית : פֿאַפֿראַווקע, פֿאַטשינקע,
צעריווקע : קאַרעקציע, קאַרעקטור, הוהה, אַיקודאַעות : לאַטע, לאַטקע, פֿליק
נ־ידע־רם : קולטור, קולטור־טוונג, קולטור - טרעגערן : קולטי וואַציע :
ציוויליזאַציע.

פֿאַרבעסערער, פֿאַרריכטער, רעמאַנטירער, פֿיקסער נאַ-), דאָקטער נ־פ) :
לאַטוטניק : (שמעליאַראַטאַר, קולטיהאַטאַר : רעפֿאַרמער, רעפֿאַרמירער,
רעפֿאַרמאַטאַר : ליכטטרעגער, קולטור־טוער, קולטור־טרער גער,
ציריליאַטאַר : קאַרעקטאַר, מויה, נַעל־מויה.
וו : מאַכן בעסער : פֿאַרבעסערן, אויסבעסערן, אַמענדירן נאַ-), (אַ)מעלשרית,
קולטיווירן, באַאַרבעטן : פֿאַראַיידלען, אויסאַיידלע(ר)ן, מאַכן פֿיינער :
פֿאַרפֿיינער, אויספֿיינערן, ראַפֿינירן, לייטערן, סובלימירן, באַרייכערן :
ציוויליזירן, הומאַניזירן : רעפֿאַר מירן : מחזיר למוטב זע : אַרויפֿפֿירן אויפֿן
דרך הנשר : אויסרייניקן די אויגיאַסשטאַלן : פֿאַרריכטן, צו רעכט מאַכן, מאַקן
זע, פֿאַפֿראַווע : רעפֿאַרירן, רעמאַנטירן, דאָקטערן, פֿיקסן נאַ-) : פֿאַראַרבעטן,
פֿאַפֿראַווען, פֿאַר-

423—24

לאַטש, (פֿאַחצירערש, (פֿאַחצערערש, פֿאַרמערעזשע, פֿאַרנייע : מאַכן קאַרעך

ציעס : קאַרעקטירן, קאַרעדט, קאַריגירן, מויה זע.
ווערן בעסער : רעפּאַרמירן זיך : האָבן (געפֿינען) אַ אַיקת אַז"ר — 3 פ .
פֿראַן : וואָס באַדאַרף מען האָניק, אי ציקער
אין זיס.

425. פֿאַרערגערונג

ם : פֿוילקייט, צעפֿאַלנקייט, טוכלעקייט
אַז'וו — אַדי : פֿאַרערגערונג, פֿוילונג, פֿאַר דאַרבונג אַז"ר : אונטערריימ,
אַינבראַך, ז צוזאַמענברוך, צעפֿאַל אַז'וו — יי : חורבן : אונטעררייסשרבעט,
שעדיקער, דעמאָראַליזאַציע, דעקאַדענץ, דעגענעראַציע, דעגראַדאַציע,
אַטראַפֿיע, אינקובאַציע : פֿאַרסמונג, פֿאַרגיפֿטונג, דענאַטוראַציע : אינפֿעקציע,
קלעפונג, אָנשטעקונג, אָנשטעקענש : פֿאַרווודונג : האָדן, רעה, קילקול ,
אַיקלה, (ה)לום, שקאַדע.
פֿוילקייט, פֿוילעניש, פֿוילעכע, עילע, ניליע, ווערעם-געפֿרעס : פֿוילשטאַף,
הומוס : ממל , מוכל : זשרער, י ראָסט, י רזשאַ, י איר זאָ, גרינשפּאַן :
אַיזזשרער, ברויטזשרער, געוויקסושאָווער, זפֿלאַנצזשרער אַז"ר .
חורבה, מפּולת, אַינפֿאַל , רוינע, פּוסטקע : זרוב : אָרחוישבר, קבריקלי: בראַך
אַז"ר — ז4 : אַלטע שקראַנדלע, טאַרעדדיקע : מובת־אָץ : חולם-נאָז.
ליאַך, האָדער, קאָדער, טאַדער, לאַפּסערדאַק, ליעליעך, כלאַמידע,
(ס)פּאָדעס, לאַכמאַן, שמאַטע, טראַנטע, לאַפענע, לופּעטע, טריאַפקע, פֿעצן,
לאַכע, אָנעצע, אָנעטשע : אַלטוואַרג, כלאַם, לומפּן, י סטאַריזנע, דזשנק נ—).
אַלטאַרגער, מאַטע-קלייבער, שמאַטניק, שמאַטעלייניק, שמאַטשזש,
קאָדערניק, דזשנקדילער נאַ-) : שעדיקער, קאַליעמאַכער, שאַדהמאַכער,
שאַדהאַנטוער, האָדך ברענגער, שאַדדוויקל , שקאָדניק ל'נ שקאָדניצע,
איבערפֿירער : שנאַפּער, סנאַפּער, האָדער, טירע, טאַרעס, משחית , מזיק, פֿאַר
דאַרבער : שפּיל-פֿאַרדאַרבער, שפּאַס-פֿאַר דאַרבער אַז'מ.

וו ן וועת ערגער : פֿאַרערגער זיך, פֿאַר
ערגערט וועק, אַרונטערקומען : גק באַרג אַראָפּ : ווערן ערגער את ערגער : גע
פֿון שלעכט צו ערגער — 496 : קאַליע גאַלה) וועק, פֿאַרה ווערן, מכולה ווער
אַטראַפֿירן : דער גענערית : צעלייגן זיך, ז אויפֿלייע זיך : איר געבראַכן וועק,

ז צונויפברעכן, ז צוזאמענברעכן : פֿונאַנדערפֿאַלן, צעפֿאַלן וועת (אויף
שטיקער, אע שטיקער) : פֿאַלן שטיקערויין : נסחורה) צעקריכן : צעקריכן
אונטער די פֿיר גער (אונטער די הענט).
שימלע, פֿאַרשימלט ווערן : פֿוילן, דורכפֿוילן, צעפֿוילן, איבערפֿוילן, שילפֿן :
ווערעמען : וצס י אויספֿאַרצן : צעפֿריעט וועת : פֿאַרזשווערט ווער, זשווערן, ז
ראָסטן, דורכזשאַרעט, ז דורכראָסק, פֿאַרגרינען : אויסעסן, צעעסן : צעעסן ווי
ווערעם, ווי ראָצן, ווי שטשורעס, ווי פֿאַצוקעס : דורכעסן, דורכפֿרעסן :
אויסברענען : צעטאָטשען.

אַפּבליען, פֿאַרבליען : אָפּצווייטען, פֿאַר צווייטע : פֿאַלבן, פֿאַרפֿאַלבן,
פֿאַרפֿאַלבט וועת : וועלקן, פֿאַרוועלקן, פֿאַרוויאַלע : וויאַנע, וויאַניש,
פֿאַריאַנ(קע : אינדאַרן, אינטריקענע אַו"ו — 18 ! .
אַפּבליאַקירן, אָפּבליאַקערען, אָפּקריכן, אָפּשיסן : לינען, י ליניאַען : גערונען
ווערן : פֿאַרצוקער זיך, פֿאַרצוקערט ווערן : איבערפֿריע : פֿאַרדומפֿן ווער,
פֿאַרשטונקען ווערן : אָפּניצן (אָפּנוצן) (זיך), אויסרייבן (זיך) : טעפע (זיך),
טרעפע (זיך), טריפע (זיך) : אויס-

42 5

טריפלען (זיך), טרימפלען (זיך), דריבלען (זיך) : אָפּבאַרען (זיך) : צעפֿאַרן
(זיך) : אויסטראָע (זיך), אָפּטראָע (זיך), צעטראָע (זיך) : אויסטראַנזשירן
(זיך) : אויסטרעטן (זיך) : אָפּזעצן זיך : אָפּפֿאַרן, אָפּדינען, אויסדינען.
מאַכן ערגער : פֿאַרערגערן, שאַטן : שפּרינגען פֿון פֿייער (בריק) (און) אין
וואַסער : קאַליע מאַכן, מקלקל זיין, מקלה זיין : מקלה מאַכן, פֿאַרדאַרבן, פוגם
זיין : אָנטאָן שאַדן : זיין אין שאַדן : (צע)שעדיקן, מאַכן צו שאַדן :
אָנשאַקאַד(י)ען : האָבן ליידיקע הענט : צעפֿאַטשקען, צעקאַליעטשען,
פֿאַרקריפלען נאַ-) : פֿאַרווונדן, ראַנירן, י ראַניען : איבערפֿירן, באַגראָבן,
אָפּקלאַגן, צעפטרן, צעהרגענען, צעטעכערן, צעבערקען, צעגאַוויאַגען,
צעדרינדזשען, י צעקאַקן : צעשניידן, צעברעכן, צעפֿיצלען אַז'ו — 107 :
מאַכן אַ מחק (אַ אַל) : מאַכן אַש און בלאָטע פֿון : חתונה מאַכן, צו רעכט מאַכן
: מאַכן אַ (דעם אָמתן) אַכלית פֿון : צו רעכט מאַכן ווי דער קעל-דבר דעם
מלמד : פֿאַשפּעטן : פֿאַרשערן, פֿאַרשניידן, פֿאַרפֿושן : צערעפען :

דעזאַרשניזירן, דיסאַרגאַניזירן: דיסקאַלאַרירן : פֿונאַנדערנעמען, אונטעררײַסן,
אונטערמינירן, אונטערמינערען : וגעשעפֿט) אַרונטעראַרבעטן : אָפּסמע,
פֿאַרסמען, פֿאַרגיפֿטן, דענאַטורירן : אינפֿיצירן, פֿאַרקלעפּיקן, אָנשטעקן,
אַינשטעקן, פֿאַרפעסטן : פֿאַרשטערן די שימחה : אַראָפּפֿירן פֿע (גלייכן) וועג :
דעמאַראַליזירן : ברוטאַליזירן : דעגראַדירן : פֿאַרפּראָסטערען, פֿאַרפּראָסטערן.
אַדי : פֿאַרערגערט, קאַליע, מכולה (דיק), פֿאַרדאָרבן, דעגענערירט, אַטראָפֿירט
: חורבה־דיק, מפּולת־דיק, שבריק־לידיק : שמאַטעוואַטע, טראַנטעוואַטע :
שימלדיק, פֿאַרשימלט : פֿויל, פֿאַרפֿוילט, צעפֿוילט, דורכגעפֿוילט,
איבערגעפֿוילט, פרעל, פֿאַרגנילעט, נציין) אויסגעפֿאַרען, י אויסגעפֿאַרצט :
זשאַווערדיק, ז ראָסטיק : פֿאַרזשאַווערט, ז פֿאַר-
ראָסט, ז פֿאַרראָסטעט : צעפּרײַעט : שישגעגעסן, דורכגעגעסן : צע(טעסן ווי פֿע
ווערעם, ווי פֿון פֿראַנצן : דורכגעפֿרעסן, צעטאַטשעט. אָפּגעבליט, פֿאַרבליט :
אָפּגעצוויטעט, פֿאַרצוויטעט : פֿאַרפֿאַלבט, פֿאַרוועלקט : וויאַלע, פֿאַרוויאַלעט,
פֿאַרריאַנ(י)עט : אינגעדאָרט, אינגעטריקנט אַז"ר — 18 ! :
אָפּגעבליאַקעוועט, אָפּ(גע)בליאַקירט, יגעליניאַעט, אָפּגעהאַסן, אָפּגעקראַכן,
דיסקאַלאַרירט : מאַכרעסדיק : פֿאַרגעלט, פֿאַרגרינט : (רעטעך) טעלטשיק,
פילטשיק פילציק, פעלטשיק: ווערעמדיק : נפוטעח יעלקע, מוכליק : דומפיק,
פֿאַרדומפּ(ע)ט : טוכלע, פריטוכלע : גערונען, פֿאַרצוקערט, איבערגעפֿרוירן :
אָנגעשמעקט, פֿאַרשלאָע, אָנגעשלאָגן, צוגעשלאָגן, נהערינט פֿאַראַיילעצט,
פֿאַרשטונקען, פֿאַרעיפּושט : איבערגעשטאַנען, פֿאַרשטאַנען : אַלט־געבאַקן :
פֿאַרלעע, פֿאַרלעגערט, צוגעלעגערט : אויסגעדראָע, אָפּגעדראָע : אָפּגעלעבט,
פֿאַרעלטערט : געניצט, סעקאַנדהענדיק נאָ) : אָפּגעניצט, אָפּגענוצט,
אויסגעדינט, אויסגעשפּילט : צעטראָע, אָפּגעטראָע, אָפּגעכוימערט,
אָפּגעכוימלט, אויסגעטראָע, אויסגעטראָטן, אויסגעריבן, אָפּגעבאַרעט,
אָפּגעפֿאַרן, צעפֿאַרן: צעלעכצט, צעשאַטן (ווי אַ
פֿאַס): צעקראַכן, צעפֿאַלן: צעשעדיקט, איבערגעפֿירט : צעקאַליעטשעט,
פֿאַרווונדט, פֿאַרווונדעט : צעפאַטשקעט, צעקטרט, צעהרגעט, אָפּגעקלאָגט,
באַגראַבן אַז"ר — יי : צעשניק, צעבראַכן, צעברעקלט אַז"ר — ז-1 .
פֿראַן ן פֿאַרברענט די שטוב את ער קלאָגט אויף די שינדלען : וואָס וויינסטו

אויפֿן נייעם שמאָרן, אַן פֿון דער גאַנצער פֿור אין אַ אַל געוואָרן? : קומט מאַלע
את מאַכט קאַל(י)ע : די הויט רייסט אויף אים.

שפר : קאַליע מאַכן קען אַ קאַץ אויך אַז'ר —414 : דער שאַרבן וועט שוין
שאַרבנדיקער ניט ווערן : אַ קבר־קלי טאָר מע אין שטוב ניט האַלטן : צוליב
צוויי פֿענצטער

מאַכט מש נעט אַרוב דעם שע קנע : איבער אַ צוויקל של מען קק העמד ניט
קאַליע מאַכן. זע אויך : צאָטערש 107, אומרעקיט 418.
426. היילונג, באַניונג

ם : היילונג, גענעזונג, באַניונג, דערפֿרישט, באַלעבונג, ארפֿריכטונג
אַז"ר — יי : רפֿואה, רפֿואה שלמה : פיקוחעפֿש : נאָכקור : פּאַפּראַווקע,
קאַנוואַלעסצענץ, רעקאַנעלעסצענץ : תקומה, תחיתזמתים, רעזורעקציע :
אַנאַבש : רענעסאַנס, רעגענעראַציע : פּאַלינגענעז(יס) , נייעבויר, ניגעבורט,
איבערגעבורט, ווידערגעבורט : צווייטע יוגנט : רער נאָעציע,
רעקאַנסטרוקציע, רעסטאָוואַציע, רעהאַבילישציע, נבאָדן) דעקלאַמאַציע.
געזונערערנדיקער, גענעזער, קאַנאַלעסצענט : געזונטגעהאַרענער,
רעקאַנאַלעסצענט : דעררופֿענער (פֿע טויט) : איבערגער ברענער,
איבערגעבורטלער נאָק .

וו : מאַכן (רעק) ניי (רי גערען) : הילן (ייד) : אויסהיילן (זיך) , פֿאַרהיילן זיך :
נרונד) פֿאַת זיך, פֿאַרסטרופע זיך, פֿאַרעקסן : נקרענק) אויסשטק זיך,
נאָכלאָע : אָפקרער קש, איבערקרענקש : אָפּמאַילען, אָפּפּאַקן : געזונט מעק,
גענעזן ווערן, גענעזנט ווערן נדאָק , גענעזלט ווערן נ־פ) : געהילט וועת :
דורכקריכן, איבערקומען, אויפֿקומען קומען (צוריקקומען) צו זיך (צו די
פוחות) : בער סערן זיך, פֿאַרבעסערן זיך, פֿאַרריכטן זיך, פּאַפּראַווע זיך :
פֿאַרלאַטע (פֿיקסן נאָ) דאָס געזונט : שטאַרקן זיך, קרעפֿטיקן זיך :
קאַנוואַלעסצירן, רעקאַנראַלעסצירן : צוריקקריע (צוריקגערינען) די פוחות
(דאָס געזינט) : שיפֿמאַכן אַן אויג : עפֿענען די אויע : דעריש דעם טאָג פֿאַר די
אויע : שטעלן (צוריקשטעלן) זיך אויף די פֿיס : אויפֿריכטן זיך, ווידער
אויפֿשטק, האָבן אַ תקומה, אויפֿגעריכט וועק : פלעק, אָפלעבן : וועק אַ
לעבעדיקער :

ווער (ח פֿע טויט לעבעדיק : קומען צוריק צום לעבן : ווייטער לעבן : אויפֿשטיין פֿון קבר, אויפֿשטק תחיתזמתיים : איבערגעבוירן וועק, רדערגעבוית וועק, רעגענעריר : באַנדט ווערן, נתסדש וועק : קריע נייע ביחות (ניי לעבן) : רערן אַן אַנדער מענטש : פֿילן זיך ור או אַנדער מענטש. אַפּראָטעווען (זיך), אַפּחיהן (זיך), אַפּחיהטשע (זיך), אַטחיהן (זיך), מחיה זיין (ויד) : (פֿרש אַפּאַטעמען, ז אויפֿעטעמען, ז אויפֿאַטעמע : אַפּכאַפּן זיך, אַפּטשוכען זיך : אַפּפֿריע זיך, דערפֿרק (זיך), אויפֿפֿרישן (זיך) : דערקורקן (זיך), פּאַטייטע (ויד) : באַנייען (זיך), מסדש זיין (ויד) : פֿאַריונגען (ויד), פֿאַרייעט (זיך) : פֿאַריינגערט ווער, יונג ווערן : רענאַרט : אויפֿריכטן : באַלעבן, אַפּלעבן, אויפֿלעבן : ברענגע צוריק צום לעבן : אַפּמינטער, דערמינטערן : אַפּרופֿן (אַפּשרייען) פֿע טויט : דערהאַלטן די נאַמה : אויסקורירן (זיך) : געוונט מאַכן : רעאַקטירט : געבן (אַרדעעבן) ניי בליט (נדע פּוחות, אַ נייע נשמה) : גע באַלעבן : צוריקרופֿן צום לעבן : מאַכן ון טויט לעבעדיק : מחיה מתים זע.

ווידער אויפֿבויע, ווידער אַרפֿשטעלן, צוריק אויפֿשטעלן : נבאָדח רעקלאַמירן : רעקאַנסטרויר, רעסטאָוורירן : רעעטאַבילירן, ווידער איינפֿירן : רעאַרשניוירן : רעהאַביליטירן : צוריקשטעלן אַע אַמט : אויפֿשטעלן פֿאַר די אויער : נגעשעפֿט) איבערטאָן קלאָרע וועש.

אַדי : היילעוודיק, ז היילבאַר, ז היילזאַם : גענעזן, בשייט, ויי באַלעבט, רעגענערירט, רענאַרירט אַאָזיוו : דערקוויקנדיק, דערפֿרישנדיק אַאָז"ר — יי. פֿראַן : ע" גייש אַפּ די בינער : עס ווערט ליכטיק אין די אויע : עס ווערט אַ ליכט אין די אויע : אַ נייע פֿעל אין אויף אים אויסגעהאַקסן : אַ נייע הויט אַע אויף אים געוואָרן (געקומען : אַ נייע הויט האָט זיך אויף אים

427—26

אַטעצויע : לנא ולא לעפֿרא : החוירו עאָרה ליושנה. ט : מעדיצע, דאָקטאָריע, דאָקטעריי, היילקונסט, אַכמת־הרפּואה, היפּאָקראַטיזם : הילקראַפֿט : (מעדיצינישע) פּראַקטיק : כי רורגיע, סוירדזשערי (נאָ), אַכמת - הניתוח : אַרטאָפּעדישע כירורגע, פּלאַסטישע כירורמע אַאָז"ר : זאָפּלאַסטיק : פּסיכיאַטריע : אַרטאָפּעדיק, אַרטאָפּעדיע, אַרטאָפּראַקסיע :

פעדיאַטריע, פעדיאַטריק : כיראָפּאָדיע : אָבסטעטריק, אַקושעריע,
אַקוהאַרערי, י אַקר שערסטווע : דענטיסטיק, דענטיסטערי : כירורגישע
דענטיסטערי : וועטערינאַריע : אַפטייקערי, פּאַרמאַציע, פּאַרמאַצעווטיק :
פּאַרמאַקאָלאָגיע.

אַרומקוק, באַקוק, אונטערזוכונג : דיאַראַז, פּראָגנאָז : דיאַגנאָסטיק,
פּראָעאַסטיק : בער האַנדלונג, קוראַציע, אַרומגאַנג : אַנעסטעזיע, לאַקאַלע
אַנעסטעזיע : טראַנספּוזיע : מאַסאַז : אינרייבונג : אינשפּריצונג, איניעקציע :
אַרדי נירונג, פּאַראַרדענונג.

היילונג, קוראַציע, ז קור : טעראַפּיע, טעראַפּערטיק : פּסיכאַטעראַפּיע,
נעראַטער ראַפּיע, אַרגאַנאַטעראַפּיע, פּנערמאַטעראַפּיע, סערום - טעראַפּיע,
עלעקטראַטעראַפּיע, ראַדש - טעראַפּיע אַאָז"וו : קנייפּ - קוראַציע, מאַסאַז :
לופּט-קוראַציע, אַעראַטעראַפּיע : באַד-קוראַציע, באַלנעאַטעראַפּיע : ים-באַד,
מינעראַל-באַד, שוועבלבאַד, אינזונבאַד, זאַמדבאַד, לופּטבאַד, זונבאַד,
בלאַטעבאַד, בלאַטעוואַנע, זיצבאַד, זיצהאַנע, פּוסבאַד, פּוסוואַנע אַאָז"וו : מילך
- קוראַציע, טרויע - קוראַציע, אויבס-קוראַציע : וואַסער-קוראַציע,
הידראַטעראַפּיע : אַרבעט-טעראַפּיע, באַשעפּטיקונר טעראַפּיע:
פּאַרמאַקאַטעראַפּיע : ררקוראַציע, הונגער-קוראַציע אַאָז"וו : נאָכקוראַציע.
האַמעאָפּאַטיע, אַלאַפּאַטיע, הידראַפּאַטיע, עלעקטראַפּאַטיע אַאָז"וו : הע:
מאַעעטיזם : גלויבדקוראַציע, קריסטלעכע וויסנשפּט, עדיזיום, קועזיום.
אַפּעראַציע : מאַאָפּעראַציע, האַסטראַטאַמיע : נירן - אַפּעראַציע,
נעפּראַקטאַמיע אַאָז"וו : קרימינעלע אַפּעראַציע : קינסטלעכער, קרימינעלער,
אומגעזעצלעכער אַבאָרט : אַמפּוטאַציע : טרעפּאַנאַציע, טאַמפּאַנאַזש,
טאַמפּאַנאָד : בלוט לאַזן, בלוטלאַזונג, אַדער לאַזן, ווענעסעקציע,
פּלעבאַטאַמיע.

הילאַנשטאַלט, קוראַנשטאַלט : היילפונקט, מעדפונקט : שפיטאַל ל"ר שפיטאַלן,
שפי טעלער : האַספּיטאַל נאַ-), קראַנקנהויז, קית(ה)חולים, לאַזאַרעט,
באַלניצע, קיקור-חולים, הקדש : רויטער קרייז, רויטער אַע - דוד, רויטע
האַלבע לאַנה : ספּעציעלער שפיטאַל : קינדער - שפיטאַל, קימפּעטאָרין -
שפיטאַל אַאָז"וו : לעפּראַזאַריע : אַמבולאַטאָריע, דיספּעסלר, דיספּענסערי נאַ-)

: קליניק, פּאָלי קליניק : ערשטע־הילף־סטאַ(טציע : פֿעלדלאַזאַרעט,
פֿעלדשפיטאַל : שפיטאַלדף : משוועים־הוע, דולהויז, מאַנהויז, נאַרנהויז, פּיאָרן
נדיאַל) : פּאַלאַטע, וואָרד נאַ-) : איזאַלאַטאַר : קראַנקדצימער : אַנאַטאָמישער
טעאַטער, אָפּעריר - זאַל, אָפּעראַציע - זאַל : אָפּעריר־טיש, אָפּעראַצישטיש :
אַמבולאַנץ, אַמבולאַנס, שפיטאַל־וואַע, קעטשל, - פּאָגך טאַרע, י
סקאַראַפּאַמאַשטש : די טראַג, טראַר בעטל, טראַגע, סטרעטשער נאַ-) .
אַפטייק : אַפטייקקראַם, אַפטייקסקלאַד, נאַסע אַפטייק, דהאַגסטאַר נאַ-) :
רעצעפטור : רעצעפערבוק.
קוראַרט, ספּאַ, באַד ל"ר בעדער : ארעמבאָד ל"ר ארעמבעדער : הילקעל,
מינעראַל־קעל, גייזער, ברונעם, שפרודל : קורהוע : באַדסעזאַן : קורס :
געזונררעזאַרט : רוהויז, אָפרוהויז, סאַנאַטאָריע : נאַ-) סאַנד טאַרום,
שטיטאָריום : סאַלאָריום.

420

42 7

נאַינסטרומענק) סטעטאַסקאַפּ, אַטאַסקאַפּ, לאַריעאַסקאַפּ, אסטראַסקאַפּ ,
ציסטאַסקאַפּ אַאַזיוו : סטעטאַגראַף, גאַסטראַגראַף, עלעקטראַקאָרדיאָגראַף
אַאַ"ר : סטעטאַמעטער, אורינאַמעטער, קאַטעטער אַאַ"ר : שפּריץ, שפּריצער,
שפּריצאַווקע, איניעקטאַר : איריגאַטאָר : מאַגדפּאַמפּע : קאַנע, קליזעפּאַמפּע,
קליסטיר, קריסטיר, קליסטער : אורנאַל, מרינאַל, רינאַל, אוריופּלאַש:
נכירורגיע) מעטראַטאַם, פּלינט, לאַנצעט, סקאַלפּעל, ראַספּאַטאַריום, זאַנד,
טורניקעט, טראַקאַר, אַסטעאַקלאַסט : נדענטיסטיק) מוילשפיגעלע. נערמנאַדל ,
נערדבויערער, צאַדבויערער : אַרטיקולאַטאָר.
נרפּואוש רפּואה, תרופּה, מיטל, היילמיטל, הילף : סגולה — פ זפ : מעדיצין,
דראַג נאַ-) ; מיקסטור, מעדיקאַמענט, פרעפּאַראַט : רעצעפט, פרעסקריפּציע
נאַ-) : אויסגעפרורטע רפּואה, רפּואה בדוקה : ביי רפּואה : קנאַפע רפּואה,
קאַלטע רפּואה: קאַלטע פּריפּאַרקעס: באַבסקע רפּואה : אוניווערסאַל־מיטל,
פּאַשצעע : אינטערנע מעדיצע, אינפּוייע.

פֿאַרהיט - מיטל, פרעזערוואַטיוו, פרעווענטיב, פּראָפּילאַקטיק אַאַז"וו — 422
: קעעמיטל : ערשטע־הילף־מיטלען : האַלבמיטל, פּאַליאַטיוו : העלפּמיטל ,

הילפסמיטל : באַרויק-מיטל : מילדער-מיטל , פֿאַרליכטערמיטל , לינדער-מיטל : שטאַרקמיטל , שטאַרקונגסמיטל : סטימולאַנט : טאַניק , לאָבונג , האַרצקריקונג , אַ היילונג צום האַרצן : סאַלץ , פיזעם : וואַסערל , וועסערל , טרענקל , אייננעמעניש , טריאַק : שווענקעכץ , גאַרגל-ראַסער : איינרייבעכץ , לינימענט : עליקסיר , עקסטראַקט , (ע)סענץ : פיל , ז פילולע , פאַסטילקע , פלעצל : פראַשיק , פולווער , פוידער נאַ-) .
נאַנים רפואות) אָפּפיר-מיטל , אָפּפיר(ונף , לאַקסיר(-מיטל) , לאַקסאַטיוו , פֿיזיק נאַ-) : ריצנאייל , אַליעמאַריצע , אַלייַיק , קאַסטאַראַיל , קאַסטאַרקע : ווינער טרענקל : מילר-מאַד
נעזיע : גלויבערזאַלע , ביטערזאַלץ , ענגליש זאַלץ , עפסאַם - זאַלץ : זיידלע - פולווער : ברעכמיטל , ברעך-מעדיצע , אינגלווע , איפעקאַקואַנאַ : ווערעמקרויט , ווערעמקרויט-אייל , ווערעם - מיטל , ווערעם - פולווער , ווערעםצוקערל , ווערעמטיי : שווייצער טיי , ביטערוואַסער , בליראַסער , רייזוואַסער , לאַרבערוואַסער , צימרינדראַסער , רויזן-עסיק , ברוסטזאַפֿט , אַלאַוואַפֿט : קרימעטאַרטערעם : מאַרוואַסער , י באַרוע (וואַסער) , באַראַקס , בורע : שפרודל-וואַסער , עמס-וואַסער , ווישיראַסער אַאַז"ר : סענע-בלעטער , צענעס , סענעס : קאַלאַמעל , פֿראַנטלאַ : טראַן , פֿישטראַן , ז טראַן , פֿשאַייל , לעבערטראַן : חלערטראַפֿנס , חלשות-טראַפֿנס , ום-קיפור-טראַפֿנס , האַרעטראַפֿנס , האַרצשטאַרק , האַרבשטאַרק , האַפֿמאַן - טראַפֿנס , וואַלעריאַ - טראַפֿנס , וואַלעריאַנקע : מענטע - טראַפֿנס , י מיאַטקעטראַפֿנס , מענטע , י מיאַטע , מענטאַל : אַמאַניאַק , אַמיאַק , שלאַקראַסער : קאַרבאַל - זייערס , ספירט , כלאַר : יאַד , ז יאַדינע , איאַדין נאַ-) : יאַדאַפֿאַרם , לינאַל , ליואַפֿאַרם , כינאַסאַל , ליסטערין , קאַנפֿער , קאַמפֿער : באַרם , קאַלציום , אַטראַפֿין , בעלאַדאַנע : אַספירע , אַנטיפירע , אַנטיפֿעברין : כינע , כינין : עטער , ז עפֿיר , קאַקאַע , מאַרפֿיום , מאַרפֿין , אַפֿיום , וואַואַקאַין : סולפֿע , פעניצילין : נאַרקאָן , נאַרקאָטיק , פֿאַרטייב-מיטל , באַטייב-מיטל : שלאַפֿמיטל , שלאַפֿמיצל נ-פ) , שלאַפֿטרונק , שלאַפֿגעטראַנק , אַדאַלע : קעגוגיפֿט , אַנטיקערפֿער , אַנטידאָט , אַנטיטאַקסין : מאַלעין , אינסולין אַאַזיוו : קאַפסל , קאַפסולע , קאַפקע , אַבלאַט(ע) : פילןשאַכטל : מעדיצין-פֿלעשל(-בוטל) .

שמירעכץ, זאלב, מאַשטש, מאַסט : באלזאם, זאלבאיל : וויסזאלב, בריזזאלב,
 צינקזאלב, שאַרע מאַשטש, קאַטשקע-פֿיסל, בלך וויסזאלב, קיניגזאלב,
 מונדזאלב, באַזיליקאַן, מעקאַ-באלזאם, קאַנאַדע-באלזאם, פאַדעלדינע,
 אַפּאַדעלדאַק, זאַמלקע, י האָוועלאַקע,

42 7

אַפּטיר, פֿאַנטענעל : לאַפּיס : גליצערין, וואַזעלין.
 באַנקעס, קעפּ: טרוקענע, נאַסע, געהאַקטע באַנקעס : פּיאַווקעס, נייאַלם
 פּוויקעס, פּיאַווקעס : שפּאַנישע פֿליג : פֿלאַסטער, י פֿלאַסטער : אָנרייס -
 פֿלאַסטער, אָנקלעפּ - פֿלאַסטער : ציקוטן-פֿלאַסטער, מיליוטן-פֿלאַסטער,
 מעלילאַטן - פֿלאַסטער, פֿוסקן - פֿלאַסטער, יאַכך פֿלאַסטער, ענגלישער
 פֿלאַסטער, מירעפֿלאַסטער : זענעפֿט-פֿלאַסטער, י גאַרטצעפֿלאַסטער, י
 גאַרטשיטשניק, מאַסטאַרד-פֿלאַסטער (נאַ-) , סינאַפּיום, סינעפּיום, צינעפּיום :
 ציפֿלאַסטער, ז צוגפֿלאַסטער, בלאַזן-פֿלאַסטער, הינעראויג-פֿלאַסטער אַז"וו :
 קאַמפרעס : קאַלטער, וואַרעמער קאַמפרעס : פּריפּאַרקע, קאַטאַפּלאַומע :
 צעפל, ליכטל, קנייטל : פענכער, בלאַז, פּוכיר, פּאַכער, פּאַנכיר :
 וואַרעמפֿלאַש, האַט-וואַטער-באַטל (נאַ-) : איין-מאַטע, ליגאַטור : באַנדאַזש,
 בינדע, בינט, שלינג : בראַכבאַנד, בראַכבענדל, בראַכגאַרטל, י קילע-בענדל :
 באַנדע : קינסטלעך אויג : צוגעמאַכטער פֿוס : פּראָטעז : נצק) קרוין, פֿילונג,
 בריק : אַריינגעשטעלטע (פֿאַלשין) צע. דאַקטאָר, דאַקטער, יאַקטער נפּ) : ז
 אַרצט; נקי) רעפּטיאַק, שפּאַלט : דלד נקצכ"י) : דאַקטאָרמעדיצין, דאַקטער מיט
 די ציין נפּ) : מעדיקער, מעדיצינער, טעראַפּעווט, עסקולאַפּ, קאַנעוואַל נפּ) :
 ווונדער - דאַקטאָר : ליבדאַקטער, אייבערדאַקטאָר אַז"ר : אַלגעמיינער
 דאַקטאָר, דושענעראַל - פּראַקטישאַנער (נאַ-) : אַמבולאַנץ-דאַקטאָר,
 אַמבולאַטאָר : אַרדינאַטאָר, קאַנסולטאַנט, אַסיסטענט : אינטערן : מעדיצין -
 סטודענט : ספּעציאַליסט, מומחה, רופּא מומחה : אינטערניסט : דיאַגנאָסטיקער
 : אויער-דאַקטאָר, אַקוליסט : אויערדדאַקטאָר, אַטאַלאַגיסט : פֿרויען-דאַקטאָר,
 מנעקאַלאַג : קינדער-דאַקטאָר, פעדיאַטער, פעדיאַטריסט : פּסיכיאַטער,
 אליעניסט : נערע-ספּעציאַליסט, נעראַפּאַטאַלאַג : אַרטאָפּעד, כיראָפּאַדיסט
 אַז"וו : האַמעאָפּאַט, אַלאָפּאַט, אַסטעאָפּאַט, הידראָפּאַט אַז"ר : גלויבן-היילער

: כירורג, סוירדזע נאַ-), אָפּעראַטאָר, אַמפּוטאַטאָר : אַנעסטעטיסט :
 קאַנסיליום, קאַנסולעם נדיאַל), דאָקטוירים-ראָט : ציינדאָקטער, צאַנדאָקטער,
 צאַנאַרצט, דענטיסט, דאַנטיסט, צאַנרייסער נ-): צאַנטעכניקער,
 ציינטעכניקער: אַקושער, אַקושאָר, אַקושערקע, אַקושאָרין, אַקושרקע :
 הייבאַם, הייבן, הייע, באָבע, ז געבורטזעלפֿער(יך).
 פֿעלדשער, י פֿערשעל, פֿיצער נ-פ), רופֿא : נקק פּערדואַק, פּערדיאַק,
 פּערדאָק, פּערדולע : פֿא נקצכ-): קאַנע-מאַכער, קליזעפּאַמפּע-מאַכער :
 רופֿאיונג : מאַסאַושיסט(קע), * ריבער : באַנדאַושיסט : וואַרטער,
 וואַרטאָרין, (אָפ)ראַרטערע, וואַרטערקע, ז ווערטערין, ז ווערטערקע,
 וואַרטספֿרוי, קראַנקן וועכטער : צייעערין, צוועערקע : שוועסטער,
 קראַנקןשרעסטער, באַרעמהאַרציקע שוועסטער : נוירס נאַ-) : שפּיטאַל-דינער
 : בלוטגעבער, דאָנאָר נאַ-).
 וועטערינאַר, פֿעטער נאַר נ-): פֿערדדאָקטער, קאַנעוואַל, קאַנאָוואַל :
 הונטדאָקטער.

אַפּטייקער, פּראָוויזאָר, רעצעפּטן-מאַכער, פֿאַרמאַצעווט, פֿאַצעיוטער נ-פ),
 דראַגיסט נ-): פֿאַרמאַקאָלאָג : נייל*ח אַפּטייקערשילער, אַפּטייקער-געהילף.
 רן היילן, קורירן, דאָקטערן, באַהאַנדלען :
 אַרומקוקן, באַקוקן, אונטערזוכן : אָרדי נירן : אויסהערן, אַסקולטירן : ועמען
 דעם פולס, טאַפּן דעם דפֿק (ז דעם דופֿק) : דשד נאָסטיצירן, שטעלן אַ דיאַעאָן :
 פּראָמאַסטי צירן : קאַנסולטירן, אָפהאַלק אַ קאַנסיליום. אַסיסטירן :
 פּראָקטיקירן, פּראָקטיצית : ספּעציאַליזירן זיך.
 פֿאַרשרייבן (געבן) אַ רפֿואה (אַ רעצעפּט אַאָויו) : אויסרייניקן, פּורגירן,
 קליסטית : געבן (אויף) אָפּצופֿירן, געבן (אויף צו שמיצן

422

427

אַאָז'וו : מאַכן אַן אַיאַפּריצונג (אַן איניעקציע), איינשפּרייע : איינגעבן :
 אָנשמית, צוליייע : מאַכן אַ קאַנע : אורין טרייבן : געבן אַ טראַנספֿוזיע :
 מאַסאַזשירן, מאַסירן, איינרייבן : לאַפּמירן, עלעקטראָלעירן אַאָז"ר : לאָזן
 גשלאָע, עפֿענען) אַן אָדער : לאָזן (שלאָע) צו דער אָדער : אָדער לאָע, בלוט

לאַע : פֿאַרשלעפֿן, פֿאַרשלעפֿערן, היפּנאָטיזירן : פֿאַרטויבן, באַטויבן :
 אַנעסטעוירן, געבן אַן אַנעסטעטיק : כלאָראַפֿאָרמירן, נאַרקאָטיזירן : אָפּערירן,
 שוידן, טרעפּאַנירן, זעע, אויפֿהאַקן, אַמפּוטיר : ובלוט) פֿאַרהאַלטן,
 פֿאַרהאַמערען : טאַמפּאַנירן : פֿאַרבינדן, באַנדאַזשירן : באַדינען, (אַרומ)גק
 אַרום, צוזען, ז פֿלעע, אַטענדן נ—) : פּילעווען, פּילנעווען, י אופּילעווען, י
 פּיליענגערען, נויסן נאַם : איבערזע וביי אַ קימפּעטאַרש .
 דאָקטעט זיך : אייננעמען : איינאַטעמען, איינעטעמען, אינהאַלירן : גאָרגלען,
 גאָרגלען, שווענקש (דעם האַלדח : נעמט בעדער : גק אונטערן מעסער .
 אַדי : אַנטאַלגש, וויטאַדעטיילנדיק, איינשטיליק : פּאַליאַטיר : קאַרעקטיוו :
 היילעוודיק, ז היילואַם, טאַנש, מעדיציניש, טעראַפּעווטיש : דאָקטערש,
 אַפּייטקער (י)ש, י אַפּטעקאַרסקע, י אַפּטעטשנע : נאַרקאָטיש, טראַוומאַטיש,
 דישאַסטש, כירורגיש אַאָ"ר —ס .
 פֿראַן : אַל־קי אַ־מת הדאָקטאָריע : אַם לאַ יועיל לאַ יזיק : אָדער עס העלפֿט ניט
 אָדער מע דאַרף ניט: נוועע מעדיצע) מען קע דערזען קראַקע מיט לעמבעריק
 (די עלטערבאַבע פֿון יענער וועלט) : זאָל אויסגיין צו געלט : נוועע קורגעסט) *
 זיי באַדן דעם אַחת און עסן קדחת : צוויי קלוע און איע אַפּטייקער .
 שפּר : גאָט שיקט (צח די רפּואה פֿאַר דער מכה : ווען צו אַ קרענק אין דאָ אַ
 רפֿשה אין דאָס אַ האַלבע קרענק : אַ מאָל אין די
 רפּואה ערגער פֿאַר דער מכה : פֿת שהיקהי אין ניטאַ קיין רפּואה : צון אַ ווונד
 את צון אַ בלאַטער—אַן עס העלפֿט ניט קיין דאָקטער העלפֿט אַ טאַטער : צום
 אַפּפֿירן אין אַ מאָל אַ לאַמטערן אויך אַ סגולה נ־פ) : גאָט זאָל אַפּהיטן פֿע
 קליינע פֿלעשעלעך : תהילים קאָסט טייער, מעאָדות קאָסט וועלוועלער :
 מעקדות אין וועלוועלער ווי תהילים: ווע תהילים זאָל זיין אַ רפּואה וואָלט מען
 עס פֿאַרקויפֿט אין אַפּטייק : טיי און תהילים שט נעט : תהילים שטאַפּט נ־פ) : אַ
 טרוקענער אַשקרך העלפֿט ווי טרוקענע באַנקעס .
 אַן אַקושאָר אין אַ אַכס וווייל ער אַע אַ רואה אַת הנולד) : טוב שברופּאים
 לדאָנום : אַ דאָקטער אין אַ ננב : אַן דער קרשקער גייט צום דאָקטער ווערט
 דאָס ערשטע געהאַלפֿן דער דאָקטער : אַ רבי את אַ דאָקטער ווערן ריך נאָר פֿון
 ווייבער : דאָקטוירים ווייסן אַ חולאת אינעווייניק און רופּאים—אַ מכה

אויסנווייניק : דער דאָקטער ווייס(ט) אַ קרענק : אַ דאָקטער את אַ רופֿא טאָר
מען ניט ווינטש אַ גוט יאָר : רופֿא ולא לו : אַ דאָקטער קען זיך אַליע ניט היילן
: דער דאָקטער קען אַלעס , נאָר נישט אַרויסטרייבן דעם דלות : דער דאָקטער
האַט אַ רפֿואה צו אַלעס, אָבער ניט צום דלות : אַ דאָקטער את אַ קאָרות־מאַן
זיינען שותפֿים : די מאַבות זיינען די בעסטע שאַחים פֿאַרן דאָקטער : גוט אין די
דאָקטוי רים : זייערע מעלות פֿאַרקלינגען די וועלט, זייערע פֿעלערן פֿאַרדעקט
די ערד : אַן עס בייסט קראַצט מען זיך : דער שלאָף אע דער בעסטער דאָקטער
: די צייט אין דער בעסטער דאָקטער (רופֿא) : דער טויט אין דער בעסטער
דאָקטער : גאָט אין דער בעסטער דאָקטער.

שפּאָר, שפּאָר—קומט דער רוח את נעמט צו גאָר : פֿון דעם טייוולס וועגן
פֿעלט ניט : פֿאַרן שוואַרעיאָר (אויף דעם רוח) געפֿינט זיך : פֿאַרן רוחס וועע
אין שטענדיק

423

דאָ : מען מון פֿאַר דעם רוחס וועע אויך זאַמלען.

428. סם

ם ן סם, סםזאָוות, קגר נ־), פּאָיע נ—) : פּטאַמאַע, סטריכנע, ניקאָטע,
אַלעאַנדרין, סאַלשע, טאַנגין, אַנטיאַר, אַרסעניק, אַרשעניק, ציאַנקאַלי,
בעלאַדאַנע, קוראַרע, וווראַליי : גיפֿטיקע גאַזן — 220 : מיאַזמען : אינסעקטי
צידן, פֿונגיצידין : אַספֿיקסיאַנטן : באַקטעריעס : טיפֿאָטאַקסין, טריכאַטאַקסין,
גערראַטאַקסע אַאַז"ר : טאַקסיקאַלאָגיע.

מיקראָאַרגשיזם : מיקראָב : מיקראָפֿאַראַזיט : באַקטעריע : קאָק : באַציל :
ספּיריל : ספּיראַכעט : דיפּלאַקאָק, פּנערמאַקאָק, סטרעפּטאָקאָק, סטאַפּילאָקאָק
: אַקטינאַבאַציל, לאַקטאַבאַציל : קלאָסטירידיום : אַעראָגען, פּאַטאַגען,
סאַפּראָגען : ווירוס, וויבריאָן : באַצילן־קאָלאָניע : באַצילן־טרעגער :
באַצילן־קולטור : באַקטעריאַלאָגיע.

זען אויך : געזונטשעדלעכקייט 428.

429. סקנה, ריזיקע

ם : געפֿערלעכקייט, ריזיקאַלשקייט, אויסגעשטעלטקייט אַאַז"ר — אַר : סקנה,
ז געפֿאַר : טויט־ססנה, סקנת־נפֿשות, * סראַקענפֿשות נ־פ) : פּיקוח נפֿש, ז

לעבנס-געפֿאַר, חרוף (פֿש : קלעם : קריזיס, ווענדפונקט, קערפונקט,
קריטישער פונקט : אַ פֿראַגע פֿע לעבן און טויט : ריזיקע, איינשטעל(עניש,
מקירת-נפֿש : באַראַט, אַחריות: אַזאַרט, אַזאַרטשפּיל, קאַרטנשפּיל, אַ קאַרט,
מאַ-באַנק : בלינדע מאַיאה : אַ קאַץ אַע זאַק : אַ שפרוט אַע דער פֿינצטער :
אַוואָטור(ע), ריזיקאַלישע אונטערנעמונג — 16. מקום סקנה: אַקום מזומן
גמוכן) לפוראָניות: שום, אַפּדווט : גרוב, לייבמוב : קאַלכאָיר :
רויבערהייל, מאַרת פריצים : זאַמדבאַנק: זינקזאַמד : אַ פֿונדאַמענט אויף זאַמד
: גליטד קער גרונט (באָדן) : גליטש, אייזשנג : קאַלק, קעסלגרוב, קאַלוועראַט
: פֿאַלרוב, פֿאַלשטריק, פֿאַסטקע, כאַפּשטיגל, כאַפּקע, לאַסאַ, פעטליע,
פֿאַלנעץ אַאַז'ר פֿי-- : אַכילעסעס פּיאַטע : דאַמאַקלעסעס שווערד. וו ן שטק
(ומ) אין סקנה (ז אין געפֿאַר אַאַז'ר) פֿ- : הימלען : זיין אַע דער אַרבעט : זח
אויסגעשטעלט (מיט די ביינעח : זע עלול צו שדן : הענגען אויף משקולת) (אויף
אַ האַר) : שטיין אויף משקולת (אויף הינערשע פֿיסלעך) : האַלטן זיך אויף אַ
האַר (אויף וסים) : זע אונטער פֿייער : זיין אין אַ קריטיש צאטאַנד : זיין צוויק
צוויי פֿייערן (צוויק האַמער אַת קאַוואַדלע, צוויק סצילע אַת כאַריבדיס) :
שטיין (זיצן) אויף אַ ווולקאַן (אויף אַ ברעג, אויפֿן ברעג פֿת אַפּגרונט (תאָום),
אויף אַ גליטשיקן גרונט, אויף אַ גליטשיקן באָדן, אויפֿן שאַרף פֿון אַ מעסער,
אויף אַ פּולווערפֿאַס, אויף אַ פֿאַס פּולווער) : פֿילן ווי דער דונט גליטשט זיך פֿון
אונטער די פֿיס : זיין מיט אַ שטריק אויפֿן האַלדן : זען דעם טויט פֿאַר די אויע :
שטעלן דאָס לעבן אין סאַנה : פֿאַרפֿאַסטן מיטן לעבן אַאַז'ר — *פּפּ.
אַדי ן סקנותדיק, געפֿערלעך, לעבנס-געפֿערלעך, ז געפֿאַרפֿול: הייס :
אַחריותדיק : קריטיש : איינגעשטעלט, אויסגעשטעלט, ניטזיכער : זיכער ווי ביי
דמעלע נוב : אומבאַשיצט, שוצלאָז(יש, אומבאַהיט, הילפֿלאָז(יש : קיצלדיק :
גליטשיק, האַקלדיק, משקולתדיק : ריזיקאַליש, אַוואַרטיש, י אַזאַרטנע — 49-
.

אינוו, פֿראַן : באַיקת סקנה : קטת-נקשת חיות ניט זיכער : אַאַו מים עד (פֿש :
דער שטריק אויפֿן האַלדז וואַקסט : דער חלף ליגט אויפֿן האַלדז : דאָס לעבן
העטט אַרפֿן שפּע וואָן — 4-- : עס קלייבן זיך האַלקנס.
שפּר ן אַן עס איז איינעם צו מט גיט ער דך גליטש אויפֿן אייז : ווו דער שטריק

דע דאָרט רייסט ער זיך : גדיע קאָראַטקאָ טאַם אי שלעפט זיך : וויי אין צו דער שטוב, ווו דאָס פֿייער ברענט אינעווייניק : אַן עס ברענט ביים אָכן ביסטו אויך אע סקנה : דער וואָס טרנקט זיך כאַפט זיך אָן אין אַ שרף פֿע אַ שווערד (אע אַ שטרוי(עלע)) : אַן דאָס ווייבל דאָרף מע צו האָבן שיקט מע ערשט שך דער באָב(ע)ן : ווי זאָל דאָס שעפֿעלע רויק עסן, אַן דער וואָלף שטייט דערביי.

430. וואָך, שוץ, שוצמיטל

ם : האַשיצטקייט, זיכערקייט, באַוואַרנטקייט אַאָז'וו — אַדי : באַראַכונג, באַשיצונג, בער דרעמוט אַאָז'וו פֿ יי : זיכערהייט : שוץ : זעלבמע, אַליינשוץ, י סאַמאַבאַראַנע : באַשיער לערע, פראַטעקציע : שוצבריר, גלייטבריוו, י אַמאַטע : השוחה.

מצמיטל, זיכער-מיטל : היטמיטל, אָפהירמיטל, פֿאַרהיט-מיטל, באַראַרדמיטל : ראַטירמיטל, רעטונגס-מיטל : ראַטירשפּאַר ראַט, רעטונגס - אַפּאַראַט : פֿייער - מויער, פֿייערוואַנט : שוצשנט : פֿאַלטויער : בלער אַפּצער, בליחפֿירער, ז בליאָפּלייטער, בליצשלינגער : דוועאַפּציער, דונעאַפֿירער, דונעאַפּלייטער, דונערשלעגער : קאָראַנטע, קאָרדאָדסאַניטער : ראַטיר-לייטער, רעטונגלייטער, שטריקלייטער : פֿייער לייטער, פֿייערעסקייפֿ נאָם : פאַרשוט, פֿאַלדרעם : ראַטיר - גאַרטל, רעטונגס - שרטל : ראַטיררינג : שרימגאַרטל, בייגל נאָם) : ראַטירבאַיע : ראַטירשיפֿל, רעטונשפֿל : שד מאַסקע.

שוצאַרט, שיצפּלאַץ, שוצגעביט : מקוםמיקלט, (עיחקיקלט, איינקומעניש ני'ח : היים, האָום נאָם) : הקדש, אַזיל, האַרבעריק, - פרי טוליק, י פשיטוליק, י פריטוליע, - פריטוליער טשע — 14 ! : פאַרשטעקפּלאַץ, באַהאַלט-פּלאַץ, באַהאַלט, באַהעלטער, באַהעלטעניש, שעלטער נאָם) , מאַלינע, מלינה, י סכראָן, בור קער : וואַלד, לאַך — 1-נ : שקער : אַנקער פּלע, זיכערקייטזאַע : פֿעסטונג, ציטאָדעל — 452.

וואַכדינסט, דיזשור(סטווע), דעשר(סטרש : האַך, האַכט, וואַכטע, ארטע, שמירה, משמר, י אַכראַנע, י סטראַזשע, וואַטש נאָם) : מאַרגומאַך, פֿרימאַרע - וואַך, אינדערפֿרייקע וואַך : נאַכטראַך : פּאָליציוואַך, שוצראַך, הויפטוואַך,

הינטערראך, שלאָסער, פֿעלדזש, שילדאך : ערנאָך, פּאַלאַדע : קאַרדאָן :
פּאַטראָל, פּאַטרוול, י אַבכאָד : פיקעט : טויערראַך, גרענעצער, י טאַמאַשנער
ושך : ליבבוואַך, ליבגראַרדיע : קאַנראַי, י קאַנעוואַי, עטאַפּ, זאַנטאַב, שופאַס
: שפּאַלירש : קאַראָול, קאַראָוול : וואַכנאַכט, משמר (נאַכט) .
וועכטערשטיבל, וואַכ(ט)שטיבל, האַכ(ט)הויז, דעזשור־קאַמער, וואַכבוד(ק)ע,
קאַרללקע : ראַכטורעם : וואַכפֿיער.
שיצער, באַשיצער : אַר, שושמלאַך : באַשיצלער, באַשירעמער, פּראָטעקטאָר :
פּאַטראָן : פֿאַרהיטער, אָפהיטער : שומר, שוטר, היטער, וואַכער, וועכטער,
וואַטשמאַן (—) : אַרדענווחיטער, שומרתקנה : שומר אַינם, שומר אָכר :
שטאַטשומר : נאַכטשומר, נאַכטוועכטער, לילהשאַירה (נג) : וואַלדערעכטער,
טיכוועכטער, באַנוועכטער : מאַשזינער : טיררעכטער, טיריהיטער : טויער
וועכטער, טויער־היטער : ליבבוועכטער, ליבהיטער : וואַרטמאַן, וואַרטעווינק,
וואַרטפֿרוי : תפֿיסה־וועכטער, טורמע־רעכטער, געפֿענקענשוועכטער, שליסער,
שליסלער : קערער, הויפֿקער, סטראָזש ל"ר סטרעזשער, סטרוזש, סטאַראַזש,
דוואַרניק, נ־) כמאַרע, בעזעם, סטרופּטשיק, דשעניטער נאַ־) , קאַנסיעריש
נפֿראַנקרייך) : מאַכסאָלדאַט, י טשאַסאַהאַי, קאַרללנער, דיזשורשט, דעשורשט,
י דער

425

זשורנער, בודאַטשניק, בודניק, סטראַזשניק, סטאַיקאַרע — 0-6 : קאַנוואַירער
: גרענעצלער, י אַביעזדטשיק, י אַביעזדניק.
וון זע זיכער (באַשיצט, באַוואַרנט אַאַז"וו) — רי : זע אויף זיכערן גרונט
(באָדן) : זע אונטער די פֿליגל פֿון : זיין אונטער דער שוץ (השוּחה) פֿון :
געפֿינען שוץ ביי : איבערגק אויף די הענט פֿע : זיין אַרויס פֿון סקנה (מחוז
סקנה, ז אויסער געפֿאַר).
מאַכן זיכער (באַשיצט, באַוואַרנט אַאַן"ר) — אַדי : באַזייטיקן די סקוה :
זיכערן, פֿאַרזיכערן : שיצן, באַשיצן, מגין זע : דעקן : פֿאַר פּאַנצערן,
פֿאַרבראַנירן : גאַרניזאַנירן — ב־4 : שירעמען, באַשירעמען : פּאַטראָניוּת, י
פּריטוליען : היטן, אָפהיטן, באַהיטן, פֿאַרהיטן, האַלטן : פּילעווען, פּילנעווען,
שאַנעווען, שוינען, פּאַנקעווען.

נפֿאַרגלייכונגען) היטן (פילעווען אַז"ר) ווי דאָס (אַן) אויג אין קאָפּ, ווי די
אויע אין קאָפּ, ווי דאָס שוואַרצאַפּל פֿע אויג, ווי אַ קימפעטאַרין, ווי אַן
עופֿעלע, ווי די הייבאַם דאָס קינד, ווי אַן אייגן קינד, ווי אַן (איינ אַת) איינציק
קינד, ווי אַ קן־זקונימל, ווי אַ קלה נאָך דער חיפה, ווי דעם ויווג, ווי אַ (שטיק)
גאָלד, ווי (דק פערל, ווי ע אָבדעוב, ווי אַ דימענט, ווי אַ בריליאַנט, ווי אַן
אַתרוג, ווי אַ קאַרפֿירער אַתרוג, ווי אין אַ זיידן פאַפירעלע, ווי אין וואַטע, ווי אַ
זיבעלע, ווי אַ הונט אַ ביין, ווי יורקע דאָס פֿלעשעלע בראַנפֿן.
באַוואַכן : שומר ומציל זע : משמר זק : קציל ומשמר זע : האַלטן וואַך
(ראַכטע) : זע (שטיין) אויף דער וואַכ(טע) (אויף פיקעט) : שטיין אַל הקעמר :
שטיין שמירה : שטק אויף אויף צונג נ־) : פאַטרו־לירן, דעושו־רירן, וועכטער,
וועכטעווען, וואַרטעווען, שמירן נגנ) : באַ(טלייטן, קאָומאַרן, קאַנעראַרן.
אַכטונג געבן אויף : האַבן (האַלטן, געבן, וואַרפֿן) אַן אויג אויף : האַבן (האַלטן)
אין אויג : עקן באַכֿע עינים (מיט זיבן אויע) : האַלטן
אַפֿן די אויע : ניט אָפטש (ניט אָפּלאַע, ניט
אַראָפּלאַע, ניט אַראָפּנעמש) קע אויג פֿע :
שטיין צוקאַפּנס : נעמע אונטער די פֿליגל.
אדי : זיכער, געזיכערט : באַהיט, פֿאַרהיט, באַשיצט, געשיצט, באַשירעמט :
באַהיט
את באַשירעמט : באַוואַרנט, י בעזפּעטשנע :
פֿייער - זיכער, וואַסער - זיכער, רעע - זיכער,
קלאַנגזיכער, קוילן - זיכער, באַמבע - זיכער
אַנ"ר : פֿייערפֿעסט, האַסערפֿעסט, וועטער-
פֿעסט אַאָזיוו.
נפֿאַרגלייכונגען) זיכער ווי ביי זיך אין
דער היים, ווי ביים טאַש, ווי אונטער דער
מאַמעס (ריבס) פערענע, ווי אַ פֿש אע וואַ-
סער, ווי אַ פֿויגל אויפֿן דאָך.
שפּרן אַ שומר חינום אין ווי אַ הענגלייכטער : אַ שומר חינום האַט קינים : אַן מע
היט אָפּ

פֿרעמדס קומט מען צו אייעס : דריי מענטע
דאַרפֿן האָבן שמירה (דרך זאכן מוזן וועט
אַפֿגעהיט) : אַ אָתן, אַ קלה את אַ חולה : שמיר
לי ואַשמר לך : שמיר לי את איך וועל דיך
שמירן נ־פ) : שמור לי ואַשמר לך—קראַץ דו
מיך, וועל איך דיך קראַצן נ־פ).

זען אויך: מלאָמה 452, יוריסדקציע א.
481. וואַרענונג

ס ן וואַרענונג : אַנזאַג, פֿאַרזאַג : אַזאַרה, הזאַרה, התראה : אולטימאַטום :
אַלאַרם,

גוואַלדגעשריי, טרעוואַגע : סיגנאַל, ווונק, רוף :
סאָנה־סיגנאַל, פֿייער־סיגנאַל אַאָר' : עס־אַ־
עס : אַלאַרם - רוף, אַלאַרם - האָס אַאָן'וו :
סירענע, סיענאַל - האָרן : ג(ע)וואַלדגלאַק,
שטורעמגלאַק, פֿייערגלאַק, אַלאַרם - גלאַק :
אַלאַרם־פּוּיק, אַלאַרם־טעלעגראַף, אַלאַרם־
קאָמפּאַס, אַלאַרטשלאַס.

וו : וואַרענען, פֿאַרזאַע : פֿאַרהאַע אַ צענטן : פֿאַרזאַע לדור־דורות: אַנזאַע.
מתרה

426

זע, מחיר זמ, משד ומח זע : אַלאַרמירן : קליען גאַלד : שלאָס (קלאַפֿן, געבן)
אַלאַרם (טרעשע) : שריש קאַראָול ! : קורא אַר זח : געבן אַ ווינק : געבן
האַסלע נ־).

אינר, פֿראַן : גיב אַכט(ונ0 ! : האַמר לך (קאָ : הנהר והנהר : האַמר והנהר :
זכור אמור זיך צו האַלק בדיבור אַחד : ווי שט אע דיר ליב ! : ווי דאָס לעבן אין
דיר ליב ! : מער וועט דיר ניט פֿעלן ! : שלימזל וועט דיר פֿעלן ! : געדענק
מינע רייד ! פֿ־נ : למע דעת : למען נדעי : למען שמעו (ונדעם וירש : זעקס !
נ־). דען ד: ק אַו, אַמרעק פע.

432. אַנטרינונג

ם נ שטרינוע, שטלויפֿונג אַז"ר — יי : פליטה, ויברח, קאַטשע, י אוציאַק, י
אוטאַק: הדמט נאָואַד.

בורח, ויברח : ויברח-מאַכער, פליטה-מאַכער, פליטה-גייער, אַעל-פליטה : האָן
: דעזערטיר : קליט ל"ר פליטים, ז פליכטלינג, רעפּיודשי נאַ-), י בילשענעץ :
י ביעגלע : אויסגעוואַרצלטער, דיפּי(ניק) : אָנהיימיקער, היימלאַזער : האָרית
הפליטה, נתר הפליטה : אַנטלאָפֿענער, אַנטרונענער אַז"ר : אַנטלוי פֿער,
שטרינער אַזיר — יי.

וו : אַנטלויפֿן : מאַכן (ציש) פליטה : מאַכן ויברח (קאַטשע, י אוטשאַק) : מאַכן
או אַפּטרעט : אַפּטרעטן : מאַכן גולה עמוקות : מאַכן אומיק (מר קקום נ-)) :
נעמען דעם וועג (דעם דרך) : מאַכן פֿיס : נעמש די פֿיס אע די הענט : געמע די
פֿיס ארף די פלייצעס : כאַפֿן די פֿיס אויף די פלייצעס : — כאַפֿן דעם הינטן און
שטלרפֿן : פאַקן זיך : כאַפֿן דאָס פעקל פֿונעם פֿלעקל : אַרעקפּעקלע זיך :
פליטהווע : דעיערטית : נק אַרחש, בויצש : אַנטכיליען נק : אַנטרעע, אַנטרונע
ווער : וועק אַ האָן : עולה רגל זע : שטעלן פֿיס : הולכן, הלכענע : הדאָט
הלכענע נ-) : אַנטגק, אויסגע :

ארסדרייע זיך: אַפּטראַע זיך: אַפּברע, בויען צוריק : אַפּציש, אויסציען :
אויסריק, עוקר יש, אַקר יש : דורכ־לאַע זיך אַ וועג : אַנט לויפֿן וווּהע די אויע
טהאַע (רו דער שוואַרצער פֿעפֿער האַקסט).
נפֿאַרגלייכונג אַנטלויפֿן ווי אַ ביבער, ווי או אַפּגעגאַסענער, ר אַ אַפּגעברייטער,
ר אַן אונטערגעשאַסענער, ווי אַ האַטן פֿאַת טאַג, ר אַ אַד פֿע (פֿאַר) ווירעך, ר
אַ שד פֿאַר ציצית (פֿאַר שמע־שראל), ווי דער מלאדזאַרת פֿאַר האַניש, ווי אַ
מויז אע לאַך אַרע, ווי פֿאַר פֿייער, ווי פֿאַת מלארזאַרת : לויפֿן (אַרויסריסן
זיך) ווי פֿע (ש פֿייער (שׂרפֿה, י פּאַזאַר), ווי פֿת אַ טורמע, ווי פֿע טויט.
אַרעקנבענש זיך, אַוועקמאַכן זיך, אַוועקרוקן זיך : אַרויסנבענען זיך,
אַרויסמאַכן זיך : אַרויסגליטע זיך פֿע די הענט : אַרויסקאַר ראַבקען זיך,
אַרויסקאַפֿן זיך, אַרויסמאַכן זיך אַזיר — 188 : אַרויסראַטעווען זיך, אַרר
קאַפּען זיך אַז"ר — 446 .

אינוו, פֿראַן : ויכרח נעקלאַכט רש :
זראַביל אוציאַק : אַנטלאַפֿן דער פֿויגל ! : ואיננו : והנלד אינט ! : אַנטלויף ! :

שטעל פֿיס ! : ברח דודי !.

433. טעטיקייט, פֿלייס,

אַנשטרענגוט

ם ן טעטיקייט, אַקטיווקייט, טיכטיקייט,

פֿליסיקייט, אַריינגעטאַנקייט, איבערגער געבנקייט, אַפגעגעבנקייט,

אַנגעשטרעטטקייט אַאָן'ר — אַדי : אַקטיוויטעט : פֿיושע, גייסטיקע, מעכאַנישע

טעטיקייט : (לעבנחפֿונקציע, ראָלע : באַשעפֿטיקוע: עובדה : ענע, עסק,

משדומתן, געשעפֿט : בענעס נאַ-) , בזיוטת נ־פ) : טאַט, טו, טועכץ, טוונג,

אויפֿטו(ענש, דושב נאַ-) : עסקות : אַקט, אַקציע : ווירעט, שפֿוע,

427

מאַ, האַנדלונג: אונטערנעמונג, אַרבעט, מלאָכה אַאָזיר — פּפּ : אַפּעראַציע,

טראַנד אַקציע, מאַנעווער, מאַניפּולאַציע : (לעבנססאויפֿגאַבע, לעבנסשרבעט :

שלאַדאויפֿשבע : פּאָדריאַד: משא, לאַסט, יאָך, עול, יאַרמע: חיב, פֿליכט :

אינטערעסדספֿערע, ווירקונדספֿערע, ווירקונגסקרייז : פֿעלד, געביט, צרייג,

בראַנזשע אַאָזיוו — פּנפ : צוזאַמענאַרבעט, מיטאַרבעט : אַנטייל, אַינטייל,

מיטריקונג, טיילנעמונג, באַטייליקונג.

מי, באַמיונג: מי את מאַטער : קירחה, אַירדות : קלאַפּאַט, כלאַפּאַטע, נאַ-) :

טראַבל, באַדער : קאַפּ - דרייעניש, קאַפּ - ברעכעניש, זאָרג אַאָז"ר — בן- :

אַרבעט, האַרעוואַניע, פּראַצע, יויעה, עבודה, האַרטיקייט, עבודתפרך, י טרוד.

אַרבעטסלוסט, פֿלייס, חריצות, השדה, י סטאַרשיע : געדולד, אויסדויער :

ברען, פֿייער, היץ, גראַטשקע, קאָך, ענטוויאַזם, ז אי פֿער, לעבן: הייבעכץ,

הייב, פּעפּ נאַ-) : ענערגיע, אימפעט, טומל, ריר, קער, שופּ אַאָז"ר — 10- .

אַנשטרענג(ונמ, אַנשטרענגעניש, איבעראַנשטרענונג, מאַטערנש,

מאָרדעוואַניע, מוטשענינע, קרעטשעניש, אַבלי-לידה, פּלאַג, שקלאַפֿעריי,

שקלאַפֿעניש.

טוער, מאַכער, (נעלחעסקן, מתעסק ל"ר מתעסקים : טרוד: אַרבעטער,

אַרבעטיוע, האַרעפּאַשניק, י פּראַצערניק : אַרוץ, מתמיד : קעל-מלאָכה,

פֿאַכמאַן אַאָזיוו — 435 : מיטאַרבעטער, אַנטייל-נעמער.

אומרו, אומראַס, סמנטיוו, קאָך, אַרומ לויף, טומלער, טומלקאַפּ, קוועקזילבער,

ט(ר)ענדערל, א מענטש א דינאַמאַ : בראַד, בראַד פֿייער, פֿלאַם פֿייער, ברען, שט, מאדים, כוואַט, טייוול, מזיק, מחבל, שפירט. ספירט : א יונג מיט ביינער (מיט שפאָרן) : כוואַטסקע (געביפֿטע) נקבה : א וויבל אע א היבל, א וויבעלע מיט א גלאַנץ : בריאה:בריר דעלע קאָזאַק : אָריה, אַשת־איל אַז'וו —437 : לרפֿער, פֿליער, פֿליקאָפּ, דרייקאָפּ, דרייער, ווינט, ווינטמיל, שוויצער, שעה, מנחם־מענדל, האָסלער נאַ-) : קריכער, דורכקריכער, י פרד נורע : קאַריעריסט, אַריוויסט : קאָכליע, קאָכלעפֿל, שאַלאַטחמש.

וו : זיין אַקטיוו (פֿאַרטמע, באַשעפֿטיקט אַזיר) פֿאַר : זיין ביי דער אַרבעט : זח אע דער אַרבעט (אע שפּאַ, אע באַוועענג, אע אַקציע, אין אַפּעראַציע, אע האָט, אע רעכטן מיטן, אין פֿולן שוונג) : זיין אויפֿן פּאָסטן : האָבן די שליטה : האָבן אַן עול (אַ יאָד) : האָבן אויף די פלייצעס : פֿאַרנעמען זיך (באַשעפֿטיקן זיך, געשעפֿטיקן זיך, עסקן זיך, עוסקן זיך, עוסק זיין זיך, מתעסק זיין זיך, מטפל זע זיך) מיט (אַרום) : גראָבן זיך, גראַבלען זיך, באַברען זיך, פּאַרען זיך, פּאַרקע זיך, קראַצן זיך, טויטשען זיך, י וואָזנען זיך, פּאַטשקע זיך, קאָשקען זיך, קאַווענטשען זיך.

מיען זיך, גאַמיען ייר : פֿליסן זיך : נעמע זיך די מי (די טירחה) : מטריח זע זיך : מטריח זיין דעם עלטער : קלאָפּאַטשען זיך, קלאָפּאַטשען זיך, טערכענע זיך : נאַ-) טהאַבלש זיך, באַדערן זיך : דרייען זיך (ברעכן זיך) אַ קאָפּ : דרייע דאָס רעדל : טאָן (טריבן) מיסחר (געשעפֿט, עסק אַזיוו) : איבערנעמען אַ געשעפֿט : הייבן אַ האַנט (אַ פֿינגער) : אַרומ פּאַד(י)ען (אַרומפּאַדקעווען, אַרומטאַצן, אַרומפּאַרען זיך אַו"ר) אַרום : אַפּערירן, לאַווירן, ז לאַווירן, מאַניפּולירן, מאַנעוורירן : פּראַקטיקירן, פּראַקטיצירן, עקסערצירן : פֿאַרברענגען (פֿאַרנעמען) די צייט מיט : האָבן צו טאָן מיט : האַלטן ביי עפעס : דורכגע דורך די הענט : אונטערנעמע : ועמש אַקציע, נעמען טריט (שריט) : אָטעמען מיטלע : האַנדלען.

אַנטייל (אַינטייל) נעמען אין : באַטייליקן זיך (מ־ס־ף זיין זיך) אע : זש אַן אַנטייל־עמער אין : האָבן אַן אַקטיווע ראָלע אע : שפּילן אַ ראָלע אין : האָבן (ז נעמען) אַ חלק (אַ שט,

האַבן אַ סך אַרבעט : האָק אַ סך צו טאָ : האָבן צו זיעע אַת צו זאָגן : האָבן אַרבעט איבעת קאַפּ : זע פֿאַרהאַרפֿן מיט אַרבעט : זח אע דער אַרבעט בין איבער די ארעת : ניט האָע אַ מיעט פֿאַר זיך : ניט האָבן קע צייט די נאָן אַרסצגניצן נח) : אַרומגע (דער בש ווי אַ בעדנער ביים פֿאַס : געפֿינע (אָרר ראָק) אַרבעט פֿע אונטער דער ערד.

ע, טע, אַרבעק, ווירקן, אָנגק מט : איבערטע (איבערפֿראַרען) קל עבודת־אַרד : איבערדינע (אַרסדינש) אַלע עבודה־נרות (ר יתרח : טע קל שירות : צשרבעק : אַר בעק איבעפעעהע (איבעעעהען) : אַרבעק טאַפעלע אָעהע : אַרבעטן טאַג אַת נאַכט : אַרפֿדע נעכט : מאַכן אַ שטאַך אין שבת אַרע : ניט מסן פֿע קע שבת אַת פֿע קק ום־טובּ.

זע אומעטום : וַת אויף אַלע ירידים (יריע, שריע) : י וַע מיט אין אַחת אויף צע ידידים (ירידן, שרידן) : טאַנצן (- מיט אין אַחש אויף צוויי (אַלע) משטת : שיסן צוויי פֿייגל מיט אין שס : הרגענע צוויי פֿליע מיט אין קלאַפּ : כאַפֿן צען סאַראַקעס בַּפ אַק ווידל נ־ז.

זע ניט פֿרל : וַע ניט פֿאַרשלאָפֿן : ניט שלאָפֿן אע שלייער : אויפֿזע, האָך זע, האָכן : זע אויף דער האָר : וַע אויף דער האָך : ניט צוטע או (קע) אויגן ניט צומאַכן מיט או אַרג : זע אַרף די פֿיס : וַע גרייט אויפֿן ערשק רוף : אויפֿקומען, אויפֿכאַפֿן ויך, אויפֿמאַכן, י דעראַכן, דערוועקן זיך : צעטשוכע זיך, אויסטמכע זיך, צעדערעכע זיך, י האָדערעכנש זיך, י איזדרעכנע זיך : אויפֿשטע : אויסשטע שמונעמרה : אַ ריר האָן זיך, אַ קער טש זיך, אַ טשוכע טאַן זיך : נעמען זיך צו : געבן ויך אַ נעם צו : כאַפֿן זיך צו : צוכאַפֿן זיך צו, צופֿאַלן צו : י זאַמניע זיך, י שמי(שרש זיך :

פֿאַרקאַשע די פֿאַלעס (די אַרבל) אַאַז'וו — 8-נ : אַטַרק די לענע : צעפֿירן (מיש די הענט.

אַרבעק מיט פֿאַנה (מיט התאַדה, מיט פֿליס אַאַז'וו) — : געבן זיך די מי : סטאַרע זיך, י סטאַריע זיך : אַריהנ(עף זיך, אַשתשילן דך : מענטעלע זיך : ליע איבער, שווייע איבער : צוליייע די האַנט, אונטערשטעלן אַ פֿלעע : פֿאַרטאַ זיך אין : אַפֿגעבן זיך צו, איבערגעבן זיך צו : אַריינטאַ זיך (ב)ראשו ורובו (מיק שנע קאַפּ, מיט (האַפּ אש לייב אַת לעק, מיט האַרץ אַת נאַמה) : פֿאַרליע זיך

(אַפֿליע זיך) אויף : לייע (פֿאַרליע) דעם קאַפּ אויף : אַריינאַרפֿן זיך אע דער אַרבעט (מיט הענט את מיט פֿיש .
 זע אַקטיוו : באַרעע זיך : רית זיך, זרעע זיך, רוכע זיך : רודערן, רודלש זיך, שופע זך : רופענ(ש) : רודערש, אַרודעווע : טיר לע, רעש, רוק, האַרמידערן, סומאַטאַכער ווע, טאַחע(רע)ן, גראַטשקעווש, ברויע, ברוק, י(שרידערע :
 ברענש, פֿלאַמען, פֿלאַקער, זידן, קאַכן אַאִיר — ין : אַרבעק אַרף אַלע קלים (אויף אַלע סטרונעס, דף אַלע שסטערקעס, אויף האָס די וועלט שטייט) : קעת (ברענש, סמאַלש, אינליע, אינריסך די וועלט (וועלק) : ברענע די באַד : ריק קקרים : שניידן (ריק) קריעה : ריסן זיך דעם פעלץ (דעם ספּאַדיק) : לייע זיך (שטרעק זיך) אע דער לעט את אע דער ברייט : שלאָס זיך קאַפּ אע האַנט.
 ניט רוען ניט רוש את ניט ראָק : זיצן אַרף שפילקעס (אַדלע), אַרף הייסע קוילן : ניט קענש אינשטע אַרף ש אָרט : גיט האַבן קע זיצפֿלש : י האַבן שפילקעס אע אַחת : י האַק אַ פֿולן ר היסט מע דאָס : אַרומלרפֿן, אַרומשרמע : אַפֿלויפֿן זיך די פֿיס : מק זיך, שטעקן זיך, רוע זיך : קהלן זיך, טומלש זיך : פֿלאַנטער זיך צרק די פֿיס : מענעדק די שמינק נשׁיחם : מק דך אע אַלע טעפלעך : מיק

429

זיך וווּ מען דאַרף את וווּ מע דאַרף נישט : אַריינשטעקן (אַריינרוקן) די נאָז אומעטום : אַריינלייע די הענט : אַריימטעקן דעם לעפֿל צו יענעם אין שיסל : דורכשפּאַרן זיך מיט די עלובויעס.
 אַרבעטן געזונט (ענערגיש : געבן (דערלאַנגע) פֿאַרע (דוך) : צולייע אַ האַנט (אן אַקסל, אַ פֿלייצע) : אַרבעטן שווער (און. ביטעח : אַריינאַרבעטן : האַרעווען, פראַצעווען, ביטשעווען, פיפּנען, באַטראַקערען, שקלאַפֿן : האַקן האַלץ : הייע אַ משא : אַרבעטן עבודת קרך : אַרבעטן בפֿרך (בחומר ובלקנים) : אַרבעטן מיק גאַנצן כוח (מיט אַלע כוחות, בקל מאַמצי כוח, מיטן בלוטיקן שווייס, מיט הענט את פֿיס, מיט אַלע רמח אַברים, מיט צק את נעגל, מיט האַרץ און נאָמה, מיט די זייטן, מיט דער (גרינער) גאַל, מיט אויסגעשבענע קישקעס, מיט רוחות, מיט אַנגסטן, מיט ווערעם, מיט אַרות, מיט לייד, מיטן שווייס פֿע דעם אַנים, מיט דער גסיסה, מיק טויט) : אַנווענדן אַלע כוחות : אַריינלייע דעם גאַנצן כוח (די נאָמה, דעם טאַש מיט דער מאַמען) : טאָן אַל דאָס מעגלעכע גאַל

דאָס בעסטע, אַלץ וואָס מען קען) : ניט שפּאַת קיע פּוּחות : ניט זשלערען קיין מי : זיך ניט אָפּשטעלן פֿאַר קק זאך : איבערקערן בערג : באַרעע הימל את ערד : אַקער מיט דער נאָן די ערד : גע אע אַקער (אין שפּאַן) : טראַע דעם יאָך (דעם אָול) : גק ר דער אַקס אע דער סאָכע : יש אייטע־פּאַנט אע דער שרמע : שלעפּן (צײַען) די ליאַמקע.

אַנשטרענגע זיך, איינשטרענגע זיך : איבעראַאטרענגע זיך : מאַכן די גרעסטע אַנשטרענגע : ניט אָפּלאַע : ניט אָפּשטעלן זיך פֿאַר קק זאך — 387 : שטרעקן זיך : אַאטרענגען יעדער נערוו : אָנצײען די סטרונע : אָנטאָן זיך אַרט : צווייך זיך : טייטן־נייטן זיך : סטראַדע זיך : קוועטש דך (ר אַ גוטער ייד אין עריאתשמש ; מושע זיך, מאַטער זיך,

מאַרדעווען זיך, קרעלן זיך : ברעכן (בייגאָ דעם רוקן : האַרבייע : קריכן (שפּרינגען) פֿע דער הויט : אויסטש זיך פֿון (דח הויט : צער רייסן זיך אויף שטיקער : מאַכן מיט די זעק : אַנלייע (פֿאַרלייען מיק קאַפּ : צײַש פֿע זך דעם קליי (דעם מאַרד) פֿת די בינער : אַר בעק מעשים : שריצן : באַדן זיך אע שווייס — 441 : טאָן איבער כּוח : אַרבעטן איבער די פּוּחות : אַרעקלייע אַלע פּוּחות : אַרויסלאַע זיך פֿע די פּוּחות : אַנרעק די פּוּחות : אַפּריק זיך גאיינרייך (זיך) דאָס געזונט : געשהאַלן ווערן האַרעווענדיק.

נפֿאַרגליכעש) אַרבעק (האַרעווע, פּראַצעווע אַאז'וו) ווי אַ הונט, ווי אַ אַקס, מ דער אַקס אע סאָכע, ווי אַן אשל, ווי אַ (נעלעןליש פֿערד, ר אַ פּויער (פֿאַרן קרש, ווי אַ פּאַהאַביק, ווי אַ שקיר־יום, ווי אַ שקלאַף, ווי אע טאַטשקעס, ווי אונטער דער (אַ) בייטש, ווי פֿאַר לבנען, ווי פֿאַר קרעע, ווי (די ייִש אין מצרים, ווי אַ עדענע פֿאַר פּסח, ווי מיט די לעצטע כּוחות : איינשפּאַנען זיך ווי או אייזל, ווי אַ פֿערד אע האַע, ווי אַ ייִד אין עול פֿע ריצרת : ניט רוע ווי דער סמנטיט, ווי או אומרו : זיצן ווי אויף שפּילקעס : אַרומלרפֿן ווי אַ וועווערקע אע ראַד, ווי אַ מוע אויף אַ (אויפֿן) צימבל (אע פּאַסטקע), ר שמעש סאַר ווער, ווי חניקל אויפֿן יריד (שריד), ר בריינע צו טריינעש את טריינע צו בריינע, ווי אַ משוגענער, ווי אַ פֿאַרסמטע מוע : אויפֿכאַפֿן זיך ווי משה פּאַרד צו נעילה .

אַדי : אַקטיוו, טעטיק : געעפֿטלעך, ר שעפֿטסמעסיק, ביזנעסמעסיק נ—) : טיכטיק, ז אַרבעטזאָם, האַרעפּשע : טוערש, עסקנש : באַשעפֿטיקט, פֿאַרנומע :

נאָק בעי (ר אַ קאָקאָרוטש, פֿאַרבעט : פֿאַרעסקט, פֿאַרעוסקט, פֿאַראַרודט, פֿאַרע, פֿאַרד בעט, פֿאַרפֿאַרעט, פֿאַרהאַוועט, פֿאַרבאַע, פֿאַרסאַווערט, פֿאַריאַכמערט, פֿאַרזשבט, פֿאַשעיהט, פֿאַרשהאַראַמ(שט, פֿאַרטאַהאַער קעט, פֿאַרטראַע : צעטהאַע, אָהולדיק, צש פֿלאַכק, פֿאַרדרייט : פֿאַרהאַרעוועט, פֿאַרפֿראַצעוועט, פֿאַריאַגט, פֿאַרפֿלאַגט, פֿאַרצאַגט, פֿאַרשכט, פֿאַראַולט, פֿאַרשרמעט : איינעשפּשט, פֿאַרעפֿט, פֿאַרשקלאַפֿט. האָך, אכ(עד)יק : פֿרש, שרף, מונטער, לעבעדיק, ז לעבהאַפֿטיק : ספּירטאַווע, שפּירטנע : ענטוויאַסטש : גייציק, ז אייפֿעריק, ז העפֿטיק, אימפעטיק, ענערגיש, אינטענסיוו : ערנצט, אַריינגעטאַן, אָפּגעגעבן, איבערגעגעבן : עפֿליסט : פֿליסיק (ווי אַ בש : חריצש, חריצותדיק : אָפּגעלייגט (אויף) : היציק, צעהיצט : פֿיבעריש, פֿיבערדיק, פֿיבערהאַפֿטיק : בראַנדיק, ברענעדיק, פֿייערדיק : פֿאַרברענט, פֿאַרפֿלאַמט, פֿאַרקאַכט, קאַכיק : צעשמיצט : קוועקוילבערדיק : טומלדיק, רעשיק, ראַשיק, רירעוודיק, באַוועגלעך, אומראַסיק : מייַק, אָגעשטרענגט, אומפֿאַרמאַטערלעך, ז אומדערמיטלעך אַאַז'ר — יי.

פֿראַן ן ביסט ניט קלע : ביסט ניט קראַנק (חולה) : ביסט ניט קראַנק אַת געשוואָלן : וועסט ניט מפּיל זע : וועסט זיך ניט אונטערריק : עס וועלן דיר די הענט ניט אָפּפֿאַלן : עס וועט דיר גאַרניט שטן : עס וועט גאַרניט אָפּקומען מן דיר : עס וועט פֿע הימל ניט אַראָפּפֿאַלן : אַ אָד זיצט אַע אים : אַ ציגך נער(קשע היץ אויף אים : עס ברענט אויף אים די האַר (די הויט, די שקורע) : עס דרייט זיך אים דאָס היטל אַרפֿן קאַפּ : דער פֿאַרן שוויצט : עס ברענט אונטער אים די ערד : ער אַע פֿע יענע האָס וועלן זיך אויף דער טהרהברעט אויך אַלע אַרויפֿלייגן : נער איז אומעטום) מיט די קעץ אויפֿן בוידעם, מיט די מייַן אין די לעכער : ניטאָ קע שלאָף אויף אים : די שטוב אין אים ניט צו דער האַנט : עס טוט זיך (עס קערט זיך) אַ וועלט : עס טוט זיך קד- : ביזי ביי קלאַקס נאָ- : איך קע זיך ניט צערייסן : עק בין ואַט, אַרבעטן בע שווייס : היום קצר המלאכה מרובה (והפועלים

עצלים) : צו דער אַרבעט ! : אַרבעט יאַשקע ! : ווין וואָס דו קענסט ! : ריר זיך ! : גענומען זיך ! : שטיי אויף צו סליחות !.

שפר ן אמור מעט ועשה הרבה : ניט אַזוי גיך מאַכט זיך ווי עס טראַכט זיך : עס אין לייכט צו לאַכן את שווער צו מאַכן : ניט אַזוי שיקט זיך ווי עס רעדט זיך : ניט אַזוי גיך טוט זיך (עס) ווי עס רעדט זיך : גרינג (לייכט) צו זאָע את שרער צו טראַגן : גערעדט אע גערעדט, אָבער ניט געטאָן : מיט דער צונג קע מע אַלץ מאַכן (איו אַלץ גרינג צו מאַכן) : גיט עס, גייט עס—קוועטש זיך דאָרף מען נישט : מע טאָר דאָס שטריקל ניט איבערציען : מען טאָר ניט צו פֿיל אָנציען די סטרונע : אַן מען ציט צו פֿיל אָן די סטרונע פלאַצט זי : דאָס קריגעלע גייט אַזוי לאַנג צום וואַסער בין דאָס אויערל רייסט זיך אָפּ.

אויף אין שלאַק פֿאַלט קין בוים ניט אין : רויס (קראַקע) איו ניט אין איין טאָג געבוי(ע)ט געוואָרן : ניט אין איין טאָג אין דער קיתומיקדש געבוי(ע)ט געראָרן : די וועלט אין אויך ניט באַשאַפֿן געוואָרן אין איין טאָג : משיח ווערט אע אין נאָכט ניט געבוירן : מיט איין פֿאַר פֿיס קען מען ניט טאַנצן אויף צוויי חתוטת : י מיט אק הינטן (אַחת) קען מען ניט זע אויף צוויי (צען) ירידים (ירידן, יאַרידן) : ווילסט זע אויף אַלע ירידים (ירידן, יאַרידן)? — זעץ זיך אויפֿן לוח : אַן מען האָט אַ סך צו טאָן גייט מען פֿת אַלע מלאַכות אע באַד אַרײַן (לייגט מע זיך שלאַפֿן) : אַ ייד את אַ וואָלף גייע ניט אַרום ליידיק.

434. אומטעטיקייט, פֿוילקייט ם ן אומטעטיקייט, אומאַקטיווקייט, פאַסיווקייט, פֿוילקייט אַאז"וו — אַר : אומאַקטיווי

טעט, פאַסיוויטעט : צייט - פֿאַרשרענדונג : עצלות, ליידיק - גייערײ : ז פֿוילענצערײ : באָלה, בטלנות : קב ואַל אַעשה : אינדאָלענץ, דאָלטשע פֿאַר ניענטע : פֿלעגמאַטישקייט, פֿלעגמע : לעטאַרגיע : אינערציע : לעסיי פֿער : פאַראַזיטעם, האַבאַזם (נש) .

(נעלה־נתישער) ליידיק־גייער : ליידיקע הענט : פוסט - און - פאַסניק, פוסטעפאַסניק : בערדטריבער, באַדיונג : י בעזדעלניק, י לעכקאַראַביטניק : שאַלטיק, שלאַפֿע, שלענדערקע : צפּטריבער, צדט־פאַרשווענדער : קטלן : הולך אָטל, יושב אָטל, פועל אָטל : מה־עשהניק : אוכל ואַיט עושה : ריק : קוחים וריקים : לופֿטמענטש, לופֿטשלינגער, שטעקלייז, שטעקל - דרייער, מנחם - מענדל : נאָ - באָם, באַמער, לויפֿער, טרעמפּ, האַבאַי : אימפּראָדוקטיווע קלאַסן : לומפּן־פּראָלעטאַריער. פֿוילער, ז פֿוילענצער,

פֿויליאַק, פֿוילע זאך, לאָדער, לודער, לודרע, עצל, ליעזשיק, ליעדגשטשע, שלעפֿער, פעפֿער, שלאָפֿמיץ : אומזיסטער פֿרעסער, דאַרמאַיעד(ניק), פֿאַראַזיט, טראָמבעניק, טעלער־לעקער, טונעיאַדעץ.

ר : זיין ניטשקטיר, זע אומטעטיק, זע פֿויל אַאָז'ר — אַי : ניט אַרבעק, ניט טאָן : אָפהאַלק זיך פֿת טע : וואַרטן, אָפּוואַרטן, איבערוואַרק : פֿאַרלייע די הענט : רוען אויף די לאָרבערן (לאָרבערקרענץ) : זיך ניט געבן די מי : ניט רירן מיט אַ האַנט (מיט אַ פֿינגער) : ניט הייבן אַ האַנט (אַ פֿינגער) : ניט אַרייַנטאָן אַ האַנט (אַ פֿינגער) אע קאַלט וואַסער : ניט אַ קלאַפ טאָן אַ פֿינגער אע אַ פֿינגער : האַלק די הענט אע די קעשענעס (פּאָד באַקעס) : כאַפּן פֿליגן : שלאָע בידעקעס : שמעק צום קלאַץ : שלאָע זיך קאַפּ אין וואַנט (אע קיק) : גענעצן : אָלומען : קוקן אע הימל אַרח : קוקן ווי די פֿייגל שיק : פֿאַרוויילן (פֿאַרברענגע. פֿאַרנעמע, איבערשטופן, פֿאַרטרייבן, פֿד שווענדן, פֿאַרקטלען, פֿאַרבאַלאַמוטשען,

פֿאַרבאַלאַקע, פֿאַראַכלעווע, פֿאַרלאַדערן) די צייט : פֿאַרפֿילן (אויספֿילן) די צייט : דערהרגענען (קטרן, צער־בן, פֿאַרלירן) צייט : שטק : שטק ליידיק : ניט באַרעע זיך : ניט רירן זיך פֿת אָרט : ניט טאָן (ניט שטעלן) אַ טראַט : ניט מאַכן אַ טריט : מאַרקירן צייט : זיצן : זיצן מיט קאַלטע פֿיס : זיצן אָן אַ שטאָך אַרבעט : זיצן פֿאַרלייגט די הענט : זיצן מיט פֿאַרלייגטע הענט (בחיבוק ידים) : זיצן אין געהאַקטע ווונדן : זיצן (אָוועקזעצן זיך) אויף ראַטט : זיצן ווי אַ הון אויף הינדעלעך : קריע מערידן : ליע : כאַלייען, שלאָפֿן, פּאַפֿן : ליע און שפּיען אין סופֿיט אַרע.

גיין ליידיק (את לויח : אַרומלויפֿן : אַרומשלענדערן זיך, אַרומשליאַנדערן זיך, אַרומשליאַנדערען זיך, אַרומגאַלדייש, אַרומשלויענע, אַרומבאַדערען : מעסטן די גאַסן (דעם טראַטואַר, די לאַרע, דעם ברוק) : שליפֿן די שטיינער : פּוסט־אודפּאַסערען, פּוסטעפּאַסעווען : נ—) טרעמפּערען, באַמערען : אַרומגיין אַטל גע אַ שטאָך אַרבעט, פּוסט־אר פּאַס, פּוסטעפּאַס, שלינג־ארשלאַנג, די הענט אע די קעשענעס, די הענט אין די באַקעס) : אַרבעטן ביי דער פֿירמע שטייטרעט את מעסטגאַס : נחדר) שפּילן אַטל : לערנען ביי קטלען.

פֿויליאַקעווע, ז פֿוילענצן : לאָדערן, לודערן : נטלע : פֿוילן זיך : אַרבעטן

איבער געוואָלד : נעמען לייכט : לעבן מיט קסים : לעבן פֿון ווינט :
מנחם־מענדלערע : האָלט האָבן (ליב האָבן) פֿאַרטיקע : שטיין פֿון דער ווייטנס
: האָלטן זיך רדט (פֿון דער ווייטנס, נייטראַל) : ניט מיש זיך : ניט טשעפען :
ניט האָבן צו טאָן מיט : לאָזן : לאָזן גיין, לאָע געמאַך, לאָזן צו רן.
נפֿאַרגלייכונגען) נ־פ) אַרבעט ווי אַ שטאַטמעלזאַית, ווי אַ גראַף, ווי אין נדעדין :
שטק ווי אַ פֿידלער : שטק (זיצן) ווי צוגעקאָוועט, ווי אַ ליימענער
(פֿאַרצעליענער) עלם, ווי אַ
גילם אַרף ליימענע פֿיס, ווי אַ למך, ווי אַ לער מעשקע, ווי אַ ביק אע נעדן, ווי
אַ סלופ, ר אַ דעמב, ר אַ פלאַש, ווי ש אַנגעמאַלטער, ר אַ נעליענער, — ר אַ
באַדאַסטער, * ר אַ האַמלאַכהטער, — ווי מיט פֿולע הויע : שטק מיט
פֿאַרליינטע הענט ווי אַ שטאַט־נעלזאַית, ר פינטע שיר (מיד), ווי פינטע די
גאַיר(יטטע, ר די סאַרווערס בשעתן אויסרופֿן דרער געשנק.
זיצן ווי אַ געשוואָלענע פריצטע, ווי אַ מחאָנטטע אויף אַ פֿרעמדער חתונה, ווי
אַ אַתשליכה, ווי אַ מאָלנאַ (מולאַ), ווי אַ מצר בעקער, ווי אַ הע (קאַטשקע,
קוואַקע) אויף (דק אייער : ר אַ פֿאַרצעלענע לשליע (צאַצע), ווי אַ אַם, ווי אַ
פֿאַרחושטער, ר אַ נעכטיקער, י ר אַ באַטערעטער. ר אַ פודעלע.
ליע ר אע געהאַקטע ווונדן, ווי אַ קע. ר אַ ראַף, ווי אַ מאָנאַרכע, ווי אַ שררה,
ווי שבת נאָכן קוגל, ר אַ אַפגענומענער, ווי אַ פֿוילע קאַץ אויף דער זע, ר אַ
שווערער שטיע. ווי אַ אַת, ווי אַ נרמינן, ווי אַ קגר, ווי אַ פויח. ר אַ נקלה, ווי אַ
פֿאַדלע.
אַרומגק (אַרומדרייען זיך אַז"וו) ר אַ סאַהאַלע, ווי קהלס באַק, ווי אויף אַ
פֿרעמדער משנה, ר אַ נעלדרשער אויף אַן אַרעמער חתתה, ר אַ נאַר אויף אַ
חשנה, ווי אַ נאַר (הונט) אויפֿן מאַרק, ווי אַ בקור אויפֿן גוק אַרט, ר אַרוך (אע
לענטשנע) אויפֿן יריד. ווי אַ שוחט אין די נת טעג : (אַרומדרייען דך ווי אַ
דייטש אויפֿן קאַריק, ווי אַ מאַרשעליק אע גיאָנום, ווי אַ קאַץ אַרום אַ בריי, ווי
אַ פֿלוי אין ישם־פורקן, — ווי אַ דאָס (פֿאַרץ) אע ראָסל מע אַ רעשעטע).
אַדי : אומטעטיק, אומטיכטיק, אומאַקטיוו, האָסיוו : אומבאַשעפֿטיקט,
אַרבעט(ס)לאָז : לידיק־גיערש, פוסרפֿאַסנע, פוסטעפֿאַסנע : פֿאַהאַזיטש :
גיערפֿאַרנומען, מער באַשעפֿטיקט אש"וו — בבפ : שמהאַטליקט.

מיכגילשק, נייטראל : אומפֿליסיק : פֿויל, אָפּגעלאָזט, אָפּגעלאָזן, נאָכלעסיק : פֿלעד מאַטיש : אומבאוועגלעך, גיט - רירעוודיק, לעפע, בליע(חן אַז"ר — 439 : אָטלדיק, בטלניש : פֿאַרשלאָפֿן, שלעפֿעריק, לעטאַרמש, אינערט, ענערגיעלאָז(יש).

נפֿאַרגלעכטען) פֿויל ווי אַ מקבל, ר אַ בער, ווי אַ קאַטער, ווי אַ קאַץ, מ אַ אַויר, ר אַ פֿאַדלע, ווי אַ שטעק.

פֿראַן : ער אין אָן לעבן : ער רירט זיך מט פֿון אָרט : לא ק' ולא נע : אַ בליע(חנער פֿרגל : קום איך גיט הענט, קום איך מאַרע : אויב ניט היינט אין מאַרע, אויב ניט מאַרע אין איבער אַ יאָר : אים אין גוט צו שיקן נאָכן מלאראָוות : עד אָתי עצל אָשכב ? : וואָס זיצסטו, ווילסט אויסזיע הינדעלעך (י ציפֿאַטעס)? : ער וויל, געבראַטענע טויבן זאָלן אום פֿליען אע מויל אַרע : צאָל אים אָפּ פֿאַר אַרסשניצן די נאָן ! : אַ טריט אַ דט ! : האָסט נש וואָס צו טאָן? נעם אַ שפּילקע את גראַבל דיר אע די אויע : פֿע אַלע(ח אַרבעט אין גאָד אַרש : ער לערנט גע קטלען.

שפר : לידיק רן איז די מוטער פֿע אַלע זינד : לידיק אין לידיק : די שערסטע מלאַכה אין לידיק צו נק : די שווערסטע אַרבעט איז אַרומצוגק לידיק : הבאָלה מאַשה לידי אַעמום (וימה) : לידיקע הענט מאַכן קאַליע (קלעקן) די ווענט : — אַן ס'אין ניטאָ קין אַרבעט איו פֿאַטש אין אַחת אויך או אַרבעט. דער וואָס זיצט באַיבוק שים דער פֿ בלייבט או מכנסים : פֿע לופֿט כאַפט מע אַ פֿאַרקילונג : פֿע, ט, לחם, מח ווערט נאָך ניט קק ברויטעניו : פֿע מעשות פֿאַרציילן קאָכט מען ניט קע וועטשערע : פֿע סאַקשפֿאַסאַקע האָבן קינדער אַ מפה : אַן מע סלויזעט אַרום אין די גאַסן האָט מען ניט וואָס צו נאַסן ננאַש : פֿע קניבלע די נאָו האָט מע ניט פֿון האָס וועטשערע צו קאָכן : האָט וואַרפֿט ניט אַהאַפּ

פֿע הימל : גאָט שיקט ניט אַראָפּ פֿת אויך (אויבן), אַן מע ליגט אויפֿן אויות : דאָס גליק אַלע העלפֿט ניט דעם מענטש, ווע דער מענטש העלפֿט זיך ניט אַלק. עס אין בעסער פֿע הונדערט גילדן זיך צו דערנערן איידער פֿון טויזנט גילדן צו צערן : אַרעמקייט את פֿוילקייט זיינען צריי ברידער : אַרבעט ברענגט ברויט, פֿוילקייט—מיט : ווער עס ליגט אויפֿן אויוון קריגט ניט קע בייגל : אַן מען אין

פֿויל האָט מען נישט אין מויל : די קאָץ האָט ליב פֿיש, ואָר זי וויל זיך די פֿיס נישט
אויטעצן : לך אָל נאָלה, עצל : בך אַ פֿוילן האָקסט דער וועג אונטער די פֿיס : אַ
פֿוילער שליח צערייסט ואָר שיק : שיק אַ פֿוילן אַ גאַנג — דערגייט ער נישט אַהין
און קומט נישט צוריק : אַ פֿוילער שליח דאַרף האָבן נאָך אַ שליח : פֿוילסט
זיך? — שיק דעם פֿוילן (את אַלק גיי) : אַ קאַרגער צאָלט אַרגער (טייערער),
אַ פֿוילער גייט מער : אַ פֿוילער שליח געפֿינט אַלע תּירוצים : אַ פֿוילער שליח
אין אַ האַלבער נביא : אַ פֿוילער שלאָפֿט זיצנדיק און אַרבעט ליעדיק : דער
פֿוילער ווערט פֿליסיק, ווען אַנדערע גייען שלאָפֿן : אַן די פֿוילע מיידלעך גיען
טאַנצן גייען די קלעומאַרים פֿיש : דער וויאַ העלפֿט נישט, ווען די פֿערד זיינען
פֿוירות : אַ פֿוילן קענען טאַטע־מאַמע אויך נישט העלפֿן : דער וואָס יוכט לייכטע
אַרבעט גייט מיד צו בעט.

זע אויך : אָפּשטעל א, שפּעטיקייט 88, אומבאַשלאָסן קייט אַע, געלאָסנקייט
489, 442, קאַלטבלוטיקייט
435. באַשעפֿטיקונג

ם ן באַשעפֿטיקונג : בייבאַשעפֿטיענג : פֿערדעלע, י קאַניאַק, נ —) סידלם, האַבי
: פרנסה, ברויט : מיאוסע (הינטישע) פרנסה : מלאָכה בזויה : לייכטע פרנסות,
לופֿט־פרנסות, לעק - את - שמעק - פרנסות : לופֿטיקע
פֿייגעלעך : גרינגע ברייטלעך : פראָפֿעסיע : אינטעליגענטע פראָפֿעסיע : באַרוף
: טאַלענט, טאַלאַנט : ז וואָקאַציע : אַכלית, קאַריערע : קאַריעריזם, אַריוויזם :
מעמד פרנסה : אינטערנעמוט, געשעפֿט, משאַומתן אַאָיר — 184 : טוונג,
טועכץ, עסק, נאַ -) ביונעס, בויונות נ־פ) : אינטערעסן־ספֿערע, ווירקונגסקריין,
ווירקונד ספֿערע : צווייג, בראַנזשע, פֿעלד, געביט, לַיִן נאַ -) : ספּעציאַליטעט,
ספּעשלטי נ —) : ספּעציאַליזאַציע, ספּעציאַליזירונג : פראַקטיק, פראַקסע.
מלאָכה, מלעקע נ־פ) : הויפֿט־מלאָכה, אַב־מלאָכה : קפֿולשמונהדיקע מלאָכה :
פֿאַך, האַנטרערק, אומנות, גערערב נ־אַיס, טרייד נאַ -) . שטעל(ע), פּאַסטן,
אַרט, פּאַזיציע, פּאַזיק נאַ־ס, קאַנדיציע, מעמד, קנעל(וש, האַקאַנס(יע) : אַמט :
ערנאַמט, רעגירונגס - אַמט אַאָו"וו : (קהלשע) התמנות : אַנגאַזשעמענט,
אַנגאַזשמאַ נאַק־יאָרי -) : דושאַב נאַ -) : דאָס דינסט, יסלוושבע : דאָס
ציווילדינסט, רעגירוטס - דינסט אַאָזיר : סטאַזש, קאַדענץ : זאַרגבאַנק,

עמפלאַימענטאידווענסי נאָ-).

ראָלע, ז ראל, ז ראָליע, פֿונקציע : אַרבעט, מי, פראַצע, האָרערשיע, יויע קפו, לייבאַר נאָ-) : קאָפּאַרבעט, דראַטאַרבעט נאיי דעלע מלאָכה) : שוואַרצע אַרבעט : האַנטאַרבעט : באַשטעלונג, י זאַקאָן : טאַנדעטאַרבעט : לוינאַרבעט : מאַגאַזע - אַרבעט, קאָנפֿעקציע, ז קאָנפֿעקציע : אַפּליקאַציעאַרבעט : אַקאָרד - אַרבעט, צילאַרבעט, שטיקאַרבעט : היימאַרבעט, הויזאַרבעט, אַלאַרבעט : פֿאַבריקשרבעט : צייטאַרבעט, טאַגאַרבעט, נאַכטאַרבעט, שווערע אַרבעט, עבודה קשה, עבודת קרך, לאַסטאַרבעט : שקלאַפֿןשרבעט, שקלאַפֿערי : מוטשענינע : קאָטאַרזשנע אַרבעט, צוואַנגאַרבעט : רוטע : דלובענינע, פאַטשקענינע : יאָר - עסק : אַן אַרבעט (אַ געשעפֿט, אַן עסק, אַ פּאָדריאָד אאו"וו) פֿאַר אַ ליידיקגייער (פֿאַר אַן אַקאַלאַ- דעטשעם, פֿאַר אַ האָראָדאָוואַי, פֿאַר אַ נאַכטוועכטער אַאָזיוו). אַרבעטפֿליכט : אַרבעטדינסט : אַרבעטצייט : אַרבעטטאַג, אַרבעטראָך, אַרבעטאַה, ז אַרבעטס - שטונדע : געשעפֿט - אָה, ז גער שעפֿטסשונדע : אויפֿנעקעה, ז אַרפֿנעםשטנדע : איבערצייט : איבערשעה, איבערזעה : אַרבעט־רנסשאַפֿט : אַרבעט־סיסטעם : שוויצסיסטעם, אַפּאַרבעט־סיסטעם, אַנפֿערשניקייט־סיסטעם : אַרבעטשעטיילונג. פּראָלעטאַריזירונג, פּראָלעטאַריזאַציע : פּראָדוקטירירונג, פּראָדוקטיוועאַציע, לאַבאָרישציע : איבערשיכטונג, ז אומשיכטונג. אַרבעטפֿלאַץ : פֿאַבריק, פֿאַבריקע גר-), פֿיפֿער נ-), (נ- —) פּלאַץ, פּליס : זאוואָד : פּאָדריאָד : נ- —) פּלענט, פֿעקטאָרי, שאַפּ ל"ר שעפֿער, יוניאַנשפּ, אַפּען שאַפּ, סרעטשפּ, שרצשפּ : נשק אַרטעל, (קוסטאַרשעח פּראָדוצירשרטעל : אַרבעטשימער : ווערקשטעל, ווערקשטוב, ווערקשטאַט, וואַרשטאַט, מאַסטערסקייע : אַ מאַסטערסקייע אויף רעדלעך : י ראַבאַטשע : אַטעליע, סטודיאַ : קאַנטאַר, ביוראָ, י ביורע, אָפּיס, קאַנצעלאַריע : לאַבאָראַטאָריע : געשעפֿט, ביזנעס נ- —).

אינסטרומענט : קלי, אשנדל : געציג : ווערקציג, קלאַפּער־געציג, קליפּער־געציג, קלים : מכדר ל־ר מכירים : פלימכקירע : ויס, קלק געציג : אַרבעט־געציג, פּראָדיר־געציג, מאַשינגעציג אַויר : רעמאַנענט : נטיילן

געצים הענטל, האלטער, שטיל, (ה)אנטאבע, דושקע, אויער, קארבע :
 אינסטרומענט (געציג)קעסטל : ארבעטקערבל שטויץ.
 נעל - מלאכה, נ- (מעל - מלעקע, קעלמאכל : נעל - אומנות :
 קוואליפירטער ארבעטער : פראפעסיאנאל : אָחור : סלית נבאוויבטער) :
 ארבעטער, ארבעטאָרער, ארבעטסמענטש, פראָלעטאָריער : עמכניק : נהנה
 מיוע קפו, יויע־כאימניק : מענטש, האנט :
 לוינארבעטער : שוואַרצארבעטער, אומקער ליפֿיצירטער ארבעטער : שווערער
 ארבעטער, האָרעפּאַשניק, פראַצערניק, שמיצער, חמור למשא, אָקער־אַיע :
 קולי : פאָכאָליק, פאָראָביק, פאָרוביק, באַטראַק : שקלאַף, אָבד עעני,
 פֿאַרקויפֿטער.
 שטיקארבעטער, מאַגאַועשרבעטער : אַרבעט־נעמער : היימארבעטער,
 שטובארבעטער, כאָלופניק, קוואַרטירניק : לוינקעטניק, לאָקעטניק : '
 האַנטווערקער, י רעמעסלעניק : ו־אַיס קוסטאַר, יחיד־קוסטאַר : אַרטעלער,
 אַרטעלניק, אַרטעלשטשיק : פֿאַבריק - אַרבעטער : טאַגאַרבעטער, טאַגלוינער,
 זקיריום, י פּאַדזיעניק : צייטמענטש, זמנ(ע)ניק, סעזאָזשרבעטער : יאַרמענטש,
 יאַראַרבעטער : שבת־מי, שבת־פויער : נ־אַיס שלאָגלער, י ער דאַרניק,
 סטאַכאַנאַוועץ, אַרויסגערוקטער : קאַריעריסט, אַריריסט.
 לערניונג, לערנינגל : שיקינגל : יוע, בורש : האַנטיונג, י פּאַזרוטשניק :
 אַרבעטעריונג : געזעל(ך), אַרבעט - געזעל(ח), פועל, י טשער ליאָדניק :
 העלפֿער, אַרויסהעלפֿער : האַנט : רעכטע האַנט, אַסיסטענט אַז"ר — פּפּ :
 מיטאַרבעטער : פראַקטיקאַנט.
 באַאַמטער, אָנגעשטעלטער, פֿונקציאָנאַר, ז פֿווקצשנער, סוביעקט, ביוראָליסט
 : קאָדער ל"ר קאָדערס : פערסאָנאַל, שטאַב : נ—) סטאַר, סטעף — 468 .
 יושנמאַן, טריידיוניאַניסט : מחוצנער אַרבעטער : סטרייקברעכער,
 שטרייקברער כער, סקעב נאַ-) : אַרבעטער־קלאַס : פראָלער טאַריאַט,
 האַלב־פראָלעטאַריאַט : שער את אייע, עמד, פועלי - אָדק : אַרבעטהענט :
 שלאָדברייגאַדע.
 וו : האָבן אַ פראָפֿעסיע (אַ מלאַכה אַז'וו)
 — : אַרבעטן ביי : יש בשעפֿטיקט (פֿאַרנומע, ביזי נ—) ביי : פֿאַרנעמע זיך

(באַשעפֿטיקן זיך) מיט : האַלטן אָן אַמט (אַ פּאַרער פֿעל) : באַזעצן (באַקליידן, באַטרעטן) אוי

אַמט : אַמטית : פֿאַרנעמע אַ פּאַזיציע (טע די פֿונקציעס) פֿע : זיין (דער) ממיה אויף : סטאַושירן : זיין אַנשושירט : אַרבעטן פֿאַר : אַרבעש ביי יענעם : אַרבעטן פֿע יענעמס האַנט : מאַכן אַ קרעמל פֿון : מאַכן די תורה פֿאַר אַ קרדום לחפור אָה.

דערנערן זיך : גענערן זיך : דורכשלאָע זיך : לעבן (פֿאַרדינען) פֿון אייגענער אַרבעט (פֿת אייגענער האָרעוואַניע, פֿע אייגענער פּראַצע) : פֿאַרדינען מיט די פֿינ(ע)ף (צען) פֿינגער : (הנה זע מיגיע קפו : פּראָלעטאַריירן דך : פּראָדוקטיווי(זי)רן זיך : לאַבאָריזירן זיך : איבערשיכטן זיך.

טאַ, טע, אַרבעטן : פּראַצעווע, האָרעווען : מלאַכהנען, קוסטאַרערען נ־אָיס : פּראַך טיקירן, פּראַקטיצירן : דרייע דאָס רעדל, טרייבן עסק אַאָז"ר אַדי : אַרבעט(אַר)עריש, פּראָלעטאַריש, קעל־ מלאַכיש, קוסטאַריש נ־אָיס, י רעמעסלענע, זאוואַדיש, פּראָפֿעסיאָנעל, אַמטיק, ז אַמטלעך, שלאַגלעריש אַאָז"ו — ס.

פֿראַן : ש אַרבעט אַ ריינע אע אַ פּרנסה אַ שיינע : הונדערט (אַ סך) מלאַכות את מייניק ברכות : פֿע אַלע מלאַכות האָט ער קדחת : איינער צו מצה, זיבן צו פּראַצע.

שפר : אַאָב אַת המלאַכה ושנא אַת הראָנות : אַרבעט מאַכט דאָס לעבן זיס : דער שליסל צום גליק אין אַרבעט : גדולה המלאַכה מחאָמת אַת בעלז : מלאַכה בען דאגה : אַ מלאַכה אין אַ פּאַנצער פֿאַרן דלות : אַ מלאַכה איו אַ מלוכה : מלאַכהמלוכה : אַ מלאַכה אין אַ מלוכה—אַן מען דאַרף ברויט פֿאַרזעצט מע די סליחה : אַן מע האָט אין דער האַנט אַ מלאַכה קומט (אע שטוב) אַרע די מזלברכה : טו נאָר פֿלייסיק דע מלאַכה, וועט שת קומען די מזל־ברכה : אע דער סאָכע ליגט די מזל־ברכה : אַן אַרעמע מלאַכה אין אַרץ אַ מלאַכה : אַ מעלשלאַכה שטאַרבט ניט פֿע הונגער : דער דלות פֿאַרשווינדט, ווען עס אַר

בעק די הענט : אַ קעל־מלאַכה געפֿינט ויך אומעטום זע ברויט : מיט שערשאַניע קע מש אַ קר באַיידע : קענט מע האַלטן די שדל, מעגסטו זע ביי זיך אַ (דול :

דער שומ טער ביים קאפול—את דער טאָפּ אין פֿול : דער מילנער פֿרייט זיך,
אן דאָס רעדל דרייט דך : פֿע יויע קפי האָט מש פֿאַפּע : עובד אַדמה שבע לחם :
אן מע וי(ע)ט עקסט : אן מע לייגט אַרע נעמט מע אַרויס : יויע פֿקיד קי תאכל
אַשריך וטוב לך : אַו דו וועסט מט האָרעווען וועסטו ניט עסן : האָרעווע, מיי
דעלע, וועסטו האָבן אויף אַ קליידעלע : ווילסטו קניידלעך, שג די הודה : אן
רחמיאל דער זעמער מאַכט אן אויע קריגט ער שמר-לימד נ-פ) : וואָס איינער
פֿאַרדינט ויך דאָס האָט ער : ווי די אַרבעט אַווי דער לוין : הוורעים רימעה
ברינה יקצורו : ודול הנהנה מירעו יותר מיראשמים : ניט די מלאָכה שענדט
דעם מענטש, נאָר דער מענטש שענדט די מלאָכה : אַרבעט אין קיין שאַנד
(ובפֿרט אע אַ פֿרעמד לאַנד) : אַמעריקע אע אַ טייער לאַנד, וויל (קיין) אַרבעט
איו ניט קע האַנד.

פֿאַר ברויט אַנטלויפֿט מע ויט : שפּיי ניט אע ברונעם, וועסט נאָך פֿע אים דאַרפֿן
וואָסער טרינקען : אע דער שסל, פֿע וועלכער מען עסט, טאָר מע ניט שפּיע :
אן מע האָט ברויט זאָל מען ניט מעלן קע זעמל (זאָל זיך ניט גלוסטן קיע
צוקער-לעקעך) : שוסטער, בלייב ביי דיין מלאָכה : וואָרף ניט אַרעק די די
ברעקלעך איידער דו האָסט בררט.

בנעת אקיד תאכל לחם : געבענטשט אע דער דאָק, וואָס ער אע מיט שמייס
באַשע : אַ מלאָכה וועגט ניט אָפּ די פֿלייצע : דיט קומט קע זאָך ניט אן :
געבראָטענע טויק (טייבעלעך) פֿליש ויט אַלע אע מויל אַרח : אן אַפּגעשיילט
איי קומט מט גלייך אין מרל אַרע : אן מע וויל האָבן קי מוּ מע האָבן מי : פֿת
(פֿאַר) פרנסה וועע טאַנצט מע מיט קאַשקע לעק : אויב זיך האָרגענע זאָל עס
זע בע

הונדערט את צוואַנציק : דער מענטש דאַרף אַרבעק את גאָט דאַרף זיין צו הילף
: טו דאָס זייניקע, וועט גאָט טאָ דאָס זייניקע : איך האָב געטאָן דאָס זייניקע,
זאָל האָט טאָן דאָס זייניקע : געבענטשט זיינען די הענט האָס טוש אַלע (, נאָר
אן מע נעמט זיך אַלק שלאָגט מע איבער די הענט) : געבענטשט זאָלן זע די
הענט מיט מאַזאָליעס (, דער שטערן, פֿע וועלכן עס גיסט זיך דער שמייס) :
מיט פֿרעמדע הענט אע מט פֿייער צו שאַרן.

ש ערשטע מלאָכה מעג מע פֿאַרברענע : אַ מטע התאָלה אין (שוש אַ האַלבע

מלאָכה : די מלאָכה דאַרף מע קענען את יושר דאַרף מען האָבן : די מלאָכה
האָט ליב דעם (א) טרונק : די מלאָכה האָט ליב צו מאַכן אַ ברכה (א פל) : די
מלאָכה האָט ליב אַ פוסע, אי דאָס אַ גרויסע.
פֿע פֿיל מלאָכות—ווייניק ברכות (הצלחות): אַ מעל-מלאָכה אַרבעט פֿאַרן עסן
את עסט פֿאַר דער אַרבעט : אַ קעל-מלאָכה אין באַגלייבט : קל אומן שוואַ קן
אומנתו : מיט וואָס איינער האַנדלט שלעפט זיך עס אים נאָך : מיט וואָס מען
האַנדלט, דאָס קלעפט זיך אָן : דער שוסטער רעדט פֿון דער קאָפּעטע, דער
בעקער רעדט פֿון דער לאָפּעטע : אַ גאַנז אַלומט זיך האָבער : וואָס אַלומט זיך
דעם האָן? — פראַסע.

מה יתרון לאדם בקל עאָלו? : פֿע יויע קפו אין ביטערע (שווערע, קוים) פאָפּע :
יויע נָפו — אַ שווערע לאָפּע : אַ מלאָכה אין אַ מלוכה, אָבער מען האָט ניט קיע
(מינוט) מנוחה : די אַרבעט האָט נאָר איין מעלה—עס וועט קין מאַל ניט זע
קיין צייט צו שטאַרבן : ווער עס בוי(ע)ט את ווער עס וויינט : ווער עס ניט את
ווער עס גייט : אַלע שוסטערס גייע באַרוועס : די קאָן ביים (פֿון) בלעכער אין
פֿול מיט לעכער : ווען ניט דער רימער וואַלט דער אַריץ ניט געריטן : ווען דער
קירזער נער האָט ניט קק אַרבעט אין אים אויך קאַלט.
אַע אומן בלי קלים : אַ מייסטער אָן געשער אין ווי אַ זעלנער אָן גערער : אַ
מטער מכשיר איז אַ האַלבע מלאָכה.

486. מעכאַניק, טעכניק

ם : מעכאַניק : הידראַמעכאַניק, עלעקטריך
מעכאַניק אַז"וו : טעכניק : הידראַטעכניק, עלעקטראַטעכניק אַז"ר : דינאַמיק :
הידראַדינאַמיק, עלעקטראַדינאַמיק אַז"ר : סטאַטיק : הידראַסטאַטיק,
עלעקטראַסטאַטיק אַז"ר : מעכאַניזירונג, מעכאַניזאַציע : מאַשיניזירונג,
מאַשיניזאַציע : אַסמאַז, אַסמאַטישער דרוק : אַרכימעדעמעס פרינציפ :
טעכנאָלאָגיע.

אַפּאַראַטור : אינסטאַלאַציע, מאַנטאַזש : אַרעקלאָן ופֿת מאַשינען : ווערק,
געווערק, גערער(ט), מעכאַניזם : מאַשינעריע, מאַערנעריי : מאַשין, מאַשינקע,
אַפּאַראַט, מאַכערייקע ניי) : מאַטאָר : דיזל - מאַטאָר, טערמאַמאַטאָר,
גאַוואַלמאַטאָר אַז"ר : גענעראַטאָר : טורבאָגענעראַטאָר, הידראַגענעראַטאָר

אָז"ר : דינאַמאַ : דינאַמאַ - מאַשע, גאַומאַשע, עלעקטרישע מאַשין אָז"ר :
עלעקטרישע סטאַ(טציע, עלעקטראָניע.
נטיילן מאַשעם פּאַמפע, פלומפּ, ז פומפּ : אַרכימעדישער שרויף :
דיפּערענציאַל-פּאַמפע, צענטריפּעטאַל-פּאַמפע, צענטריפּושלפּאַמפע אָז"ו :
וואַסער-פּאַמפע, - נאַסאַס, טראַמפּ : זייגפּאַמפע, טרייבפּאַמפע אָז"ו :
לופּטפּאַמפע, אַספּיראַטאָר : נטיילן פּאַמפע) קוואַטש, זייגער : צענטריפּוג(ש, ,
סעפּאַראַטאָר, קאָנצענטראַטאָר, קריסטאַליזאַהאַר, איר יעקטאָר, ז
אינזשעקטאָר, איבעררייסער, רעאַסטאַט, ברענער : הייבער, הייבלקע, ליווער,
קרימפעלעץ : הייברעט, הייבשטאַג, הייבקראַן, הייבראָד, הייבשרויף,
דאַמקראַט : ראָד, רעדל, שקיוו : טרייבראָד, שווימאַד, זאַמאַכראָד, שפּאַרראָד,
פּאַרשפּאַרראָד, פּאַר-
האַלטראָד : וואַסערראָד, טורבינ(ש, הידראַטורבינ(ע) : ראָדשטראַלן,
ראָדהענט : זאַר יעסקע, זאַריאַיקע : צאַן, צע : ראָלקע, פילקע, ווינדע, בלאַק,
פּולי(נאַ-) : וואַל, וואַליק, האַלעץ, וואַלכל : פּאַטראַן, טרייבפּאַטראַן :
טרייבשטאַנג, טרייבוואַל, טרייבאַקס : ראַטאָר : קייט, רימען, פאַס, בעלט נאַ-) ,
טרייברי מע, טרייבקיט : קאָנווייער : פּעדער, שפּריטפּעדער, ספרונזשינע, י
(ס)פרוזשינע : רער, רערל : קלאַפע, קלאַפע, ווענטיל : האַרגקלאַפע, זיכער -
קלאַפע : טירל : דאַמפּקאַסטן : איבערהיצער : רעגולירשפּד האַט, רעטלאַטאָר :
איילער, איילקאַ : אַיר שפּריצער : דאַמפּ-פּאַרטיילער, שיבער : דראַט.
פּירדראַט : שפּול, שפּוליק, סאַלענאַיַד : אַרמאַטור : קאָמוטאַטאָר :
טרעטברעט, טרער טער, טרעטל, אַנטראַט, פּוסברעט, פּעדאַל : ארסשליסער :
שטעלברעט, ז שאַלטברעט, סרטשבאַרד נ—), שוויצבאַד נ-פ).
טעכנאָלאָג, טעכניקער, עלעקטראַטעכניקער : מעכאַניקער, ז מעכאַניק :
מאַנטיר, מאַנטיאַר, עלעקטראַמאַנטיאַר, עלעקטריקער, עלעקטריע נ—) :
מאַשידבויער : מאַשיניסט : אינזעניר, אינזשעניער : מאַשע - אינזשעניר,
צירלשינזשעניר אָו"ו.
וו : מעכאַניזירן, מאַשיניזירן, מאַנטירן, עלעקטריפּיצירן, זעלעקטראַפּיצירן.
אַדי : סטאַטש, דינאַמיש, מעכאַנש, מאַטאָרע, מאַשינאַל, מאַשישרע,
טעכנאָלאָמיש אַז"ר פ-.

ם : פֿעיקייט, געראָטנקייט, געניטקייט, אָריהער קייט, ז דערפֿאַרנקייט, דורכגעהאַטקייט אשׁוּו — אָי : טאַלענט, טאַלאַנט, געלענק, שלשע, קלי, מאָנה, קשרת : געשיקטקייט, מהירות : אָריהשפֿט : י לאָווקאַסט, י סמי קאַלקע אַאַזװו — 9-- : שטירלעכע, אשעבוירענע, מיטגעבוירענע אינטעליגענץ : חריפֿות, גאטת, געניאַליטעט.

פראַקטיש, טעכניש וויסן : פראַקטיק : פראַקטיציזם : אויפֿטויקייט, אויפֿטוערש קייט, עפֿישענסי נאַ-) : געניטוע, ז איבוט : קוואַליפֿיקאַציע : ספעציאַליטעט, שטאַרקע זייט, פֿערדל, י קאַנשק : אויסצייכענונג : מיסטערשפֿט : קענטעניש, קענטשאַפֿט, קענער שפֿט : אומנות, פֿאַרקענטעניש, פֿאַכמאַי האַפֿט : מקינות, קאַמפּעטענץ : געפרוּו, עקספּיריענס נאַ-), ז עקספּעריענץ, ז דערפֿאַרונג. טעכניק : קונסט, אַרטיזם, ווירטואַליטעט : קונסטאַרבעט, דראַטאַרבעט : מיסטערשטיק, שעדעווער ל"ר שעדעווערס : געניאַפֿט, ריילות : לעבנס־געניטשאַפֿט, לעבנס־פראַך טיק, לעבנס־געפרוּר, ז לעבנס - דערפֿאַרוע : לעבנס - אַכמה, לעבנס - קלואַפֿט : וועלער קלואאַפֿט, וועלטקענטשפֿט. מי(טסטער : מיסטערהשט, מיסטער קאַפּ : קעל־מלאַכה, אומחד, קינסטלער, קינצלער, אַרטיסט, מרטשן : שלדענע (גילדערנע), געבענטשטע הענט : גרטע (ליכטע) האַנט : אַ מיסטער אויף אַלץ : אַ כֹּל נכול, אַ קל־בי(ניק) : אַ טאַלענט, אַ טאַלאַנט : נעלקישערע : קלי : קלי נפֿלאה : קלי שלמה : מושלם בקל המעלות : גאון, ז געניע, זשעני אַאַז'רפ 339 : (וויל) געראַטענער, גערעטעניש : אויסגעשפּילטער : יונגאַטש : עקספּערט, קער נער : קונסטקענער, זאַכקענער. פֿאַכקענער : פֿאַכמאַן, מפּעצשליסט, ספּעץ נ־אַיס : מומחה ל"ר מומחים : מבע : מעטער : אַ מענטש מיט אַ נאָן (חוש, שמעקער, ניאַניע נ־פּ) : פֿאַתטייער : אויטאָריטעט, נרסמכא, מע דאָמר.

קרה : פענע, פֿיערדיקע קריה : קריה נפֿלאה, ברשק, אַרהכע, אַרהטע : אַיחיל ל'ר אַנשישיל : אַשתשיל(טש) : (אויס)טויגער, טויגלעכער : געשיקטער : עשלעפֿטע (גער שליפֿענע) שך : עראָטן טשלנט : מהאַט, משחית, מאדים : מאַכער, אויפֿטוער, צער לייגער : קל וקל, קל ולך נ־פּ) : קאַזאַק, קנאַקער : י אַ קנאַקער מיט אַ נון : אַ גאַנצער אַרוך השם : פֿלאַקאַיסער,

צוילינרמאכער. שישקע : א ייד וואס קאטארי.
געניטער, ז דערפֿארענער, ז דערפֿארענער: רגיל, זגעאיבטער: מורגל: מסוגלער:
נעל־נקיון: געפרורקער, געפרוויטער, דורכגעמאכטער: געהארטעוועטער,
געשלאגענער הונט : (אויס) גערייכערטע ליולקע : ביוואלעץ : אלטער
הינער־פרעסער : וועטערָאָ : וועלטמענטש : געריבענער, געביפֿטער,
געבראָטענער יונג : געוויקלט קינד : וועלטלעכער (עולמשער) מענטש :
פראַקטישער מענטש, פראַקטיקער, רעאַליסט.
וו : זע פֿעיק (טאַלענטירט, געניט אַז"וו) *אַיין קענען, יכלען, י פאַטראַפֿיען:
זיין אַ מיסטער צו (אויף) : טויע זיך, אויסטויגן זיך : מיע צום עסק : זיין אע
דער היים : פֿאַרשטיין זיך אויף : פֿאַרשטיין אַן עסק : האָבן פראַקטיק (ז
דערפֿאַרונג): קענען אַ וועלט : איבערלעבן, דורכמאַכן, מיטמאַכן, דורכהאַבן.
אַדי, אינוו: פֿעיק, טאַלענטירט, טאַלאַנטירט, טאַלענטפֿול, טאַלאַנטפֿול,
געלענקיק : באַשאַנקע, ז (הויך) באַגאַבט, אויסגעצייכנט : פֿולקום, ז פֿולקומען
: גרונטיק, גרינטלעך, מושלמדיק : געראָטן, אויסגעשפֿילט : גאוניש, געניאַל
אַו"ר — 339 : קוואַליפֿיצירט, צוגעגרייט, צוגעפּאַסט, מוכשר, מסוגל :
קאָמפּעטענט : טויגעוודיק, טויגיק, ז טויגלעך, געשיקט : רשינירט : קריהש,
קריהדיק, כּוואַטסקע, י ספּראַוונע, י זדאַלנע, י ורענטער נע, י פּאַדרענטשנע, -
לאָוקע, י זגראַבנע : געניט, ז דערפֿאַרן, ז דערפֿאַרן, דורכגעהאַט,
דורכגעמאַכט, מיטגעמאַכט : וועלטלעך, וועלטקלוג, לעבנסקלוג : געפרוויק,
געפרוויט : (אויס) געריבן, געשליפֿן : געבראַטן, אויסגעקאַכט :
(גע)פראַקטיקירט, (גע)פראַקטיצירט : פראַקטיש, זאַכלעך, (אעטשפּאַרערדיק,
אויפֿ־

טויק, אויפֿטועריש, עפֿשענט נאָ-) : רעאַליסטיש : מיסטער(י)ש, מיסטערדיק,
ז מיסטערהאַפֿט, קעל־מלאַכיש, פֿאַכמעניש, ספּעציאַליסטיש, ספּעציש נאָאָיס :
טעכניש : אינפֿעליק, אויסגעפֿינעריש, ז דערפֿינדעריש : קינסטלער, קינצלער,
קינסטלעריש, קונציק, אַרטיסטיש, ווירטואַז(יש).

פֿראַן ן אָגיל וואָטמח—קילעכ(ד)יק און שפי צ(עכד)יק : חסידיש, נוידיש און
ממזריש : ער האָט אַ שוואַרצע (אַן אייזערנע) גבורה : אַ גאַנצער מר ברב אַשי
: עס נעמט אים קע קויל ניט : ער ווערט אויפֿן פֿייער ניט פֿאַרברענט : ער אין

פונקט ווי א קאץ—ווי דו זאלסט אים ניט וואַרפֿן בלייבט ער שטע אויף די פֿיס : ער וועט דיר דעם עד דעם קאָפּ אַראָפּדרייען (אַראָפּנעמען) : ער איז דאָ חומאַשאַ אי דאָ פּאַלאַשא : ער איז ניט קיין שוסטער : ער אין ניט קיין הינקעדיקער שניידער : ער איז ניט קיין נעכטיקער : ער אין ניט קיין מלופּם-קינד : ער ווייס, וווּ אַ טיר עפֿנט זיך : ער ווייס, וווּהע דער ווינט בלאָזט : ער אין (אויך) אַ מבין אויף אַ טשאַד : ער טאַנצט אויף אַ טעלער : ער מאַכט פֿייגל אין דער לופֿטן : ער קאָקט שטייענדיק : ער האָט שוין געפּאַקט און געמאַזלט : ער האָט שוין געהאַט קאַלט את וואַרעם : ער האָט שוין ניט פֿע איין אויות ברויט געגעסן : ער איז שוין דורכגעגאַנגען דורך פֿייער און דורך וואַסער (את דורך מעשענע רערן) : ער אין שוין געווען אין מיל און אין באָד און אין הקדש : ער איז שוין גערען א ו י פֿן פֿערד און א ו נ ט ע ר ו פֿערד : י ער אין שוין גערען נאָ קאַני אי פיד קאַניעם : ער אין שוין גערען א ו י פֿ דער באַנק און א ו נ ט ע ר דער באַנק : ער אין שוין אויף יעדער באַנק געשמיסן געוואָרן : ער ווייס(ט) שוין, ווי טייער לעבערלעך זיינען (ווי טייער ס'קאָרן גילט) : י ער ווייס(ט) שוין, פּאַטשאַם פֿונט ליכאַ : ער האָט שט אויף דעטוינע ציין אויפֿגעגעסן : (יא) סאַם סאַפּאַזער ניק ! : זינגען קען איך ניט, אָבער אַ מבע (אויף)

זיעש בע איך : שווימען קען איך ניט, נאָר איך פֿאַרשטיי דעם שכל דערפֿון (דעם ענין פֿון שווימען) : ער פֿירט לענדער. שפּר ון האָסטו—האַלט, ווייסטו—שוויג, קענסטו—טו : אַן מען שיסט מאַכט מען פוי : אַ אַריה קע מאַכן מן שניי גאַמלקעס את פֿון גאַרנישט אַ אוכל : אַז מען האָט אַ גילדערן הענטל האָט מען דאָס לעבערל פֿון ענטל : אַן מען אין אַ מייסטער אין פֿול דער טייסטער : דעם אַרבעטער אַ גילדן, דעם קעל־מלאָכה—אַ רובל : ווער עס טויג זיך עסט מעגעלעך : אַן מען קען גוט קריכן קריכט מען אַרויף : אַן אַמשיל גיט דעם מאַן אַ האַלבע פרנסה : אַן דאָס ווייב איז צו פֿיל פֿריה מאַכט זי פֿון דעם מאַן אַ בער : אַ מייסטער ווערט ניט געבוירן : מען ווערט ניט פֿריער געניט בין מען האָט זיך ניט אָפּגעברייט : געניטשאַפֿט קאָסט געלט : אַלץ קאָסט רבי־געלט : די צייט איז דער רבי : אַע ס״ פּקעל הנקיון : אַ שיק־ע בע אַ רבֿ קען אויך קסקענען שאלות : פֿרעג ניט ביים קלוע, פֿרעג ביים

געניטן : דער גרויסער שווימער ווערט צום קוף דערטרונקען (און דער גרויסער קלעטערניק ווערט דערהרגעט) : אלע גוטע פֿערד זינע משוגע. ען אויך : וויסן ננן, קלוגשאַפֿט 889, אייליקיט 0—, פֿירער דערפֿאָלג 438. אומפֿעיקייט

ם ן אומפֿעיקייט, טאַלענטלאַזיקייט, אומטוי גיקיט, אומגעניטקייט, אומפראַקטישקייט, דיסקוואַליפֿיצירטקייט אַאָויו : אומבאַהאַלפֿנקייט, האַמעטנעקייט, מגושמדיקייט אַאָרוו —׳: אומקענטשאַפֿט, אומרוילות, אומקאַמפּעטענץ : שלעכטע פֿאַרוואַלטונג, שלעכטע פֿירערשאַפֿט, שלעכטע מעל־הנתישקייט : צו פֿיל קעכניס: שלימנלנערײַ, שלעכטע אַרבעט: פֿושערײַ. אומטרגיקער, אומגעראַטענער, אומגע-

ניטער אַאָז"ר — אַדי : שלעכטע קעל־האַיתטע : קאַליקע, פֿאַרטאַטש, פֿאַקראַקע, פֿורצע, קליאַק : טאַנדעטניק, פֿושער, שוסטער, הינקעדיקער שנדער, באַנדער, קאַראַל, קאַנעוואַל : בראַקירער, בראַקמאַכער, שאַדן - ווינקל, קאַלישמאַכער : לאַיוצלח, לאַקם נעל־ענליי-), טויגענישט, טויגעניכטס, ניקסנוץ, ברכהלבאַלה : שלימזל, שליסשלימזל, שלימנלניק, שלימנלניצע, שלימעזאַרניצע : אַ שלימזל מיט עסיק: אַ שלימזל פֿון דאַנען בין מצרים : שלומיאל, שלמה נלמן, שלימויז: מלמד, קטלן, קלויזניק, קלויזנער נאַר־ס, פֿאַטען, איטשע־מיער: שלאַק, אָרה, כאַליעריע, קאַם־אומגליק, הויקער, פֿליאַק : פֿלאַקן, דראַנג, פֿלאַקנדראַנג, קלאַץ (מיט אויע) : שטיק האַלץ, שייט האַלץ, שאַקעלע : פֿלאַכט, קאַשטאַן : * טינוף, * טינופֿת, — דרעק, * גאַוויאַק, — קאַקער, * קנאַקער אָן אַ נון : יאַלאַפּ, יאַלאַפֿאַטראַן, שמייגער, שמויגער, כניאַק, יאַרמילאַך, לאַפּנמיצל, וואַסער־וויידל, כאַלעמייזניק, טשמויבוי, נאָוועס־ריכלדיקער (נקי) : נפֿ) אַשת חיל, אַשת־חלשות : אַ אַריה מיט דער צונג: אַ אַריה ניט דאָ געדאַכט: אַ מזיק צו די קאַווענעס : דץ אַ סוחר, שמעיה קעלפרנסה, איציקל נעל־אַכלית : אַ ווייב מיט באַרד און קאות : אַ יידענע אין הויזן : צער לייגער, י פֿאַרצעדינער : דר'ערדליגער.

שווערע האַנט : שווערע (ליימענע) הענט : ליימענער דישל, ליימענער אַפּגאַט, ליימענע (אַפּ)געטשקע : הילצערנער מענטש, גלעזערנער בער : גולם, למך, לעמעך, לאַמעדודע, קאַטשעלאַפּ, קלונטע

רן זע אומפֿעיק (אומגעשיקט, אומגעלומפערט אַז"וו) — אַדי : ניט טויגן צו :
 ניט טויע זיך, ניט אויסטויע זיך: ניט טויע ניט צו קידוש, ניט צו הבדלה (ניט צו
 גאַט, ניט צו לייט) : מט טויגן אַ קאַץ אָן עק צו פֿאַרבינדן : ניט קענען אַ קאַץ
 דעם עק פֿאַרבינדן — 3-4 : ניט קענש : גיט נכלען : ניט וויסן : ניט וויסן פֿת
 זה חיות (פֿון וע קאַפּ, פֿת זיינע הענט און פֿיס, פֿת זיין

440

לייב ש לעבך : ניט וויסן פֿע דאַנען אַהין : ניט וויסן, האָס עס טוט זיך מיט אים
 : ניט וויסן, ווער עס האָט אים געשלייערט (פֿאַרשלייערט, געשוירן): ניט וויסן,
 מיט וואָס מען עסט דאָס: ניט וויסן, וווּ גאַט וורנט (רו אַ טיר צו עפֿענען, וווּ אַ
 טיר עפֿנט זיך) : ניט וויסן, ווי אַ נאָן אויסצושניצן, ווי אַ קאַץ פֿון אויוון
 אַרויסצוטרייבן : וויסן ווי אַ קו פֿון מיטוואָך (מאָנטיק), ווי דעם זיבניקס באָק,
 ווי דעם ישובניקס בנאָק, ווי דעם רבינס (דער רביצינס) קאַץ, ווי די קאַץ פֿון
 סמעטענע (זויערמילך) : קוקן ווי אַ נעכטיקער, ווי אַ האָן אע בנעדם.
 שלעכט אַעלזקיתערען : באַנאַריש זיך, באַשטותן זיך, באַטערקען זיך,
 פֿאַשפּעטן זיך : ניט מסן, ווהין דער ווינט בלאָזט: ניט זען, וואָס עס טוט זיך
 פֿאַר דער אייגענער נאָן : מאַכן אָן הענט (אָן פֿיס, אָן קאַפּ, אָן (קאַפּ און) לייב
 את לעבן) : ופֿאַרטאַטש) אַרבעטן עבודת־אָרד : מאַכן טאַנדעט (אַבי ווי, פֿון
 דער האַנט, אַבי פֿון האַנט, ווי אָן הענט, שור־בור) : מאַכן שבתשטעך :
 צוקלעפּן מיט ניכטער(ף שפּייעכץ).
 מלאָכהנען, טאַנדעטערען, פֿאַרטאַטש (ער)ען, פֿוע, פֿושערן, פֿושערע,
 פֿאַלשערען : אַפּפּאַרטאַטש(ע)ען, אַפּפֿוע, אַפּקוואַטשען, אַפּטערקען,
 אַפּשטערקען, אַפּליאַפּען, אַפּכליאַפּען, אַפּשוסטערן : קאַליע מאַכן, איבערפֿירן,
 באַגראָבן, פֿאַשפּעטן, אַפּקלאַע, אַנקלאַגן! ראַק, צעקאַליעאען, צעפּאַטשקען,
 צעהרגעגען, צעקטת, צעטערקען, צעשריאַגען, צעדרינ(ד)ושען אַזיר — 425.
 אַדין אומפֿעיק, טאַלענטלאַז(יק), ז אומבאַגאַבט : אומטויגיק : אומגעראַטן,
 אומגעשיקט, אומשיקלעך : אומגעניט, ז אומגעאיבט, ז אומדערפֿאַרן, ז
 אומדערפֿאַרן : רוי: גרין : אומפּראַקטיש, אומאַכלעך, ניט־עקאָנאָמיש,
 נימ(אייטשפֿאַרערדיק : אומקאָמפּעטענט, אומקוואַליפֿיצירט, אומפּאַסיק :
 ניט־קריהש, י ניטזגראַבנע, י ניטעדאַלנע, י ניט־זרענטשנע, י ניט־

ספראוונע, ניט־מסוגל, ניש(צחגעוורנט, ניטצוגעגרייט, נישדערפֿאָת.
פֿאַרטאַטשיש, טאַנדעט, טאַנדעטנע, פֿגערש, שוסטעריש, מלמדש,
מאיוצלחדיק, שלימזלדיק : קלאַגעדיק, קרום, לאָם, הויקערדיק : געמלאָכהט,
צעפֿאַטשקעט, צעקאַליעטשעט אַאַז"ר — אין יי : אומבאַהאַלפֿן, האַמעטנע,
מגושמדיק, אומגעלומפערט, אומבאַלומפערט : אומגעלומפערט ווי אַ בער :
הילצערן, האַלצעראַטע אַאַז"ר — 9-4.

פֿראַן : עס האָט זיך אים געזעצט אַ פֿליג (אַ שטרוי) אויף דער וואָ : עס פֿאַלט
אים פֿע די הענט : ער פֿאַלט איבער די הענט (איבער אַ שטרוי) : אויף וואָס ער
גיט זיך אַ שטעל, ווערט פֿון דעם אַ אַל : שפּי דערויף, קלעפט (זיך) עס ! : מען
דאַרף אים אָפהאַקן (דק הענט און פֿיס (פֿאַר אַאַר אַרבעט) : עס אין מיט אים
צו עסן לאַקשן (צו זופן יויך) : עס אַע צט מיט אים אַע שול אַרין צו גע : קומט
מאַל(קע את מאַכט קאַליע : זי קען נאָר אַע דער מאַמעס סידור : ער אין אַ מבע
ווי אַ קאַץ (חזיר) אויף הייוון (ווי אַ באַק אויף אַ קלעזמער) : ער טרעפֿט גלייך
אין מויל אַרע : ער אין ניע דאָ באַש אי ניע דאָ ליודי : ער קען אַלץ—נאָר קע
שבת קען ער ניט מאַכן : אויך מיר אַ קונץ צו זיין אַ בעקער ! — מען נעמט אַ
טייגל און מען מאַכט אַ בייגל : טייטש רעדן לאַזט מיד ! : ער אין אַן אויפֿטוער
אַ ססנה—ער האָט געשאַסן די לאַנה : אַן אַשת חיל—זי אין אַנטלאַפֿן מיט אַן
אַפֿיציר : די קישקע פֿילט זיך, דער מאַע נרילט זיך, די מילך בריַעט זיך, די
קאַשע פֿריַעט זיך און דאָ בין איך איין מענטש אַלק און אין מאַרק אַרק מון מען
אויך גע (און דאָ אין פֿרך טיש : זיבן יאָר אַ באַרשט געקאַכט, און צום קוף אין
ער גערונען געוואָרן : געטראָע, געטראָע—אין געקומען דער צאַפֿ און
אויסגעשלאָגן : זי קען קאַכן פֿאַר דריַען : פֿאַר זיך. פֿאַר דער קאַץ ח פֿאַרן
הונט : זיבן יאָר אין זי אַ שנור אין שטוב את ווייס ניט, אַן די קאַץ

441

אין אַן אַן עק : די נעל־האַיתטע מאַכט בלינצעס און שיקט די קאַץ נאָך
סמעטענע : מוטער, מוטער, די קאַץ לעקט די פוטער : ער וויל פֿאַלן את די נאָן
ניט צעשלאָגן : אַ אַריה ! פֿאַלט אויפֿן רוקן את צעקלאַפט די נאָן בין בלוט : אַ
שלימזל ! פֿאַלט אויפֿן גראַז את צעשלאָגט זיך די נאָן : די נאָז האָט ער זיך
צעשלאָגן און דעם הענגלייכטער פֿאַרט ניט דערלאַנגט : איבער דער באַרד

גערונען און דאָס מויל ניט געפֿונען : איין פֿוס אָנגעטאָן, אין פֿוס באַרוועס :
אויסגערען האָנץ יורבעריק און קק קאָנטראַבאַנד ניט געפֿונען : אין ער אַן אַקס
את גייט קק אַלמיץ, ברעכט ער די פֿיס אויפֿן וועג.

שער : אַן מען קען ניט אין ערגער ווי מען האָט ניט : אַן מען קען ניט את מען
ווייס ניט נעמט מען זיך ניט אונטער : קענסטו ניט נייען, דאַרפֿסטו ניט טרענען :
ביסטו אַ חזן — זינג זשע, ביסטו אַ גלח — קלינג זשע : דער רב רכֿט זיך, דער
בער בערט זיך : שוסטער, בלדג ביי דען מלאַכה (קאָפעטע) : פֿירט מען ניט
איבער, קען מען ניט מאַכן גוט.

אַשת־חיל קי זמאַ, אָבער אַ ווייב אַ שלימול אין בוימצא : אַן אַ שלימנלניצע
קערט אויס די שטוב לאָזט זי ליגן דאָס מיסט בך דער טיר : אַ שלימנלניצע
פֿאַרלירט די ספּאָדניצע : אַ שלימנלניצע שלאָפֿט אין שלייער : * אַן מען קאָכט
מיטן הינטן שטינקט מיט דרעק : אַן אַ יידענע קען קיין קוגל ניט מאַכן קומט
איר אַ (ט : אַן די נעל־האַיתטע אין אַ שלימנלניצע אין די קאַץ אַ קריה : אַן די
נעל־האַיתטע אין אַ שלימזל (אַ שטינקערין) אין די קאַץ אַ נאַשערין : אַן דער
נעל־ענלה (קעל־האַית) אין אַ שלימנלניק אין דער ננב אַ אַריה : דער
שלימנלניק האָט אָמיד טענות צו גאָט : אַן דער קעל־תקיעה קען ניט בלאַע
לייגט זיך דער אָטן אין שופֿר : אַן דאָס מיידל קען ויט טאַנצן זאָגט יי, די
קלעומער קענען ניט שפּילן (טויגן ניט) : ווער עס טויג ניט פֿאַר זיך דער טויג
ניט

פֿאַר יענעם : אַ שלימזל קומט אויך אַ מאָל צו נוץ (ניץ).
זען אויך : עס־הארצות 884, אָעות 886, נאַרישקייט 340, פֿאַרערגערונג
425, געלאַסנקייט 489, אומדערפֿאַלג 496.
489. געלאַסנקייט

ס : געלאַסנקייט, פּאַמעלעכ(דקקייט, באַזאַכטקייט, לאַנגזאַמקייט,
אומבאַוועגלעכקייט, אומרירעוודיקייט, האַמעטנעקייט — אַדי. געלאַסענער,
פּאַוואַליער, לאַנגזאַמער אַאַז"וו — אַדי : אַתון : מאריך : פֿלעגמאַטיקער :
שטק : בער : בערישע פֿיס : בליע(ר)נער פֿויגל, שילדקרויט, ליימענער גולם :
נענקל דער מויער : בלבאַק : מעוקרתע יידענע, געשוואַלענע פּריצטע : פּאַרקון,
מאַרודניק, מאַרודניצע : טשמיע, שמענדערהאַץ, מעגעגע, למך, לעמער,

באַכמאַטש, — קאַקער, צעקראָכענע לעמעשקע, קריכער, קוויילע, פֿליאַק.
פֿליאַטשיכע, פֿליאַזדרע, פֿליאַנדרע, באַנדע, ליאַרווע, שלעפל, שטונק, ריני,
קאַטשעלאַפּ, שטופּשטויס.

וו : גיע פאַמעלעך (פאַוואַליע, באַזאַכט אַז"ר) — אַדי : קריכן, פּוויזען,
פּווישען : הינקען : שלעפּן זיך, דראַפּטשען, שלייכן : שטאַמפּערן, שטאַלפּערן :
קאַראַבקען זיך, קאַראַסקען זיך, קאַראַטשקען זיך, ראַטשק(ער)ען זיך,
טאַראַבאַניען ויך, טעלעבענדען זיך, שלענדערן ייך, רוקן ויך, רוטע ויך, ריטשן
זיך, שאַרן זיך : גיין טריט בך טריט (טראַט ביי טראַט) : גיין מיט קליינע
טריטעלעך (מיט שבת־טריט) : גיין אַקסנטריט : פֿאַרפאַמעלעכן
(פֿאַרלאַנגואַמען, פֿאַרקלענערן) די טריט : נעמען זיך צייט, ניט אַיילן ויך —
440.

נפֿאַרגלייכונגען גיין (קריכן, שלעפּן זיך אַזוויי) ווי אַ ליאַרווע, ווי אַ פֿאַדלע,
ווי אַ וואַנץ, ווי אַ שנעק, ווי אַ וואַרעם, ווי אַ שילדקרויט, ווי אַ טשערעפּאַכע,
ווי אַ לוי, ווי אַ מוע, ווי אַ שלאַנג אויפֿן בויך (צוויי שטיינער, ווי אַ

442

בער (אויף אַ גליטש, ווי אַ בלייע(ר)נער פֿויגל,
ווי אַ ניט־דערקוילעטער האַן, ווי אַן אַלטער
באַק, ווי ש אַלטער געל־עקרהניק, ווי אַ למך :
רירן (קער) זיך ווי אַ בער אע (ה)רעטשקע
(אע דיקע).

טאַן (אַרבעטן) פאַמעלעך : מאַכן (לאַנגע)
קהיות (מחנקות) : קוים אויסקלייבן זיך : קראַצן
זיך : דוכנען : פאַרקען ויך, באַברען זיך : צע־
רעמאַניען זיך : קאלופּען זיך, מאַרודיען, מאַ־
יידישען, טערכענען, קריילענען : קאַשקען
זיך, קאַווענטשען זיך.

אַדי : געלאַסן, זאַכט, באַזאַכט, לאַנגזאַם, בעלאַנגזאַם, (ב)לאַנצוט נר־ :
פאַמעלעכ(ח),

פאַהאַליע : י וואַלנע, י פאַוואַלנע : באַדעכטיק :

געזעצט, סטאַטעטשנע, מאַינותדיק, בוימוסדיק,
 בניחיתאדיק : אומבאַוועגלעך : קריכעדיק,
 שלעפעדיק, הינקעדיק, שווער באַוועגלעך,
 אומרירערדיק : האַמעטנע, באַכמאַטנע,
 בלייַק : שמער, שווערפֿיסיק : ניטעגראַבנע,
 בעריש : פֿלעגמאַטיש, פֿויל, ז נאַכלעסיק, צע-
 קראַכן, פֿאַרשלאָפֿן, שלעפֿעריק, צעוירגעט,
 אומגעשיקט, לעפיש, לעמעכעראַטע, לעמעש
 קעוואַטע אַאָזיוו — ס.

פֿראַן : אַ קער פֿע אַ בער : קוים וואָס ער רירט זיך : מען זאָל אים אַרויפֿשטעלן
 אַ

טעלער אויפֿן קאָפּ וועט ער אויך ניט אַראָפֿ-
 פֿאַלן : קוים וואָס ער קראַצט זיך : עס וואַקסט
 ביי אים אונטער די הענט : אַלע אָעה אַן עס-
 לעפֿל : פֿאַמעלעך ווי דו טוסט עס : אַ גיכער
 פֿאַמעלעך.

שפּרן גיי ניט גיך, וועסטו ניט רייסן קיין שיך אאן"ר — אעליקייט 440 .
 זען אויך : שפעטיקייט 88, אומטעטיקייט 484, רן 442, קאַלטבלוטיקייט 9.—
 0.— אעליקייט

ם : אַייליקייט, גיכקייט, פֿלינקייט, געשווינדקייט, באַוועגלעכקייט אאן"ר —
 אַי : (גע)-

אַיילעניש, לויפֿעניש, שגעניש אַאָזיר : (שלוּי פֿערני, (גע)יאַגערני, (גע)פֿליערך
 אַאָזיוו — יי : געאַייל, מהירות, זריזות, חריצות : האַסט, אימפעט : כאַפעניש :
 געלויף, געלאָף, שלאָף : לויפֿטריט, שועלטריט, ריזוטריט : שפּרונג, גאַלאָפּ :
 אַדלערפֿלי : שנעלצוג, קוריער, עקר פרעס : שטופֿשעה, ראָאָוער נ—) : פֿאַרגי
 כערונג. פֿאַרשנעלערונג, אַקצעלעראַציע : עלאַ(צי)מעטער.

נריז, אָרע : גיכגייער, י סקאַראַכאָד : ליכטפֿיסיקער, באַוועגלעכער,
 זשערער — י. וו : גיין גיך (שנעל אַאָזיוו) — די : האָבן דאָס לויפֿעניש (דאָס
 פֿליעניש אַאָזיוו) — יי : האָבן אַ דכן שוג : זע גרינג (ליכט) ארף די פֿיס י)

אויפֿן פּאָדיאַם) : געבן אַ לויף (אַ פֿלי, אַ שפרונג (אויף אין פֿוס) אַאַז"ר) : פֿאַרדכעט (פֿאַרשנעלערן) די טריט : מאַכן גרויסע טריט : שטעלן (הייבן) (דק פֿיס ((דס רגלים) : מאַכן פֿאַלקעס : האָבן קקיצת הדרך : אַיילן, לויפֿן, גאַלאַפֿירן, יאַע : פֿליען, פֿלאַטערן. שוועבן : שיסן, שניידן, שפּרינגען : פּערע, פֿירע, פי דע, פּענדושען, פּערגען, דראַלען, ראַמפלע : ברענען : טראָגן זיך : לויפֿן (פֿליען אַאָויוו) איבער שטאַק און איבער שטק (נאַ לעב נאַ שיַע, איבער האַלדן את קאַפּ, הענדעם־פּענדעם, עקזים, ניט טויט (אש ניט לעבעדיק, משוגענערווייז, אָן אָטעם, אָן אַ נאָמה) : לויפֿן (פֿליען אַאַו"וו) פֿול גאַלאַפּ (טשוואַליאַם, סטראַם האַלאַראַי, שטראַמעלעוואַיע) : געבן זיך אַ לאַן : צעלאַזן זיך, צעיושען זיך, צעפּאַלאַשען זיך, ראַספּאַלאַשען זיך.

נפֿאַרגלייכוועגן) גיין ווי אַ זאַקס, ווי אַ מיזמור : לויפֿן (פֿליען אַאַז"ר) ווי אַן אַדלער, ווי אַ סאַראַקע, ר אַ פֿויגל (אין נעסט אַר, ווי אַ זומער־פֿייגעלע, ווי אַ מאַטיל, ווי אַ טויב, ווי אַ האַן (באַרג אַראַפּ), ווי פֿליגעלעך אויפֿן פֿייער, ווי אַ יאַגהונט, ר אַ הונט נאָך אַ צויג, ווי אַ פֿערד, ווי אַ סאַרנע, ווי אַ הירש, ווי אַ הונגעריקער וואַלף, ווי אַ מחבל, ר אַ טייוול

443

ר אַ רוח, ר רוחות וואַלטן אים געטראָע, ור אַ שד, ווי אַ מלאַך, ווי אלן־הור־נביא : לויפֿן (פֿליע אַאַזיוו) (ווי ש פֿייל אויסן בויע, ווי מיט פֿליגעלען, ווי מיט געדונגענע פֿיס, ווי אויף הי סע קוילן, ווי אַ פֿאַרסמטער, ווי אוןטערגעשאַסענער, ווי אַ ניט־דערקוילעטער, ווי אַן לייב און לעבן, ווי אַן זיך, ווי אַן אַ קאַפּ, ווי אַ משוגענער, ווי אַ ייד נאָך פרנסה, ווי אַ ייד צו כאַפֿן אַ מינחה (אַ קדוש), ווי צו קדיש : לויפֿן (פֿליען אַאַז"ר) ווי אויף אַ יריד (יאַריד), ווי שסל צום יריד (יאַריד), ווי עס וואַלט געוואַרט אויף אים דאָס גרעסטע גליק, ווי אַ באַן, ווי אַן עקספרעס, ווי דער (שטורעם) ווינט, ווי אַ פֿאַרסמטע מויו, ווי אויף אַ טרפֿה, ווי נאָך דער באַבעס ירושה, ווי נאָך מצה־ראַסער : אומלויפֿן ווי אַ שרעטעלע, ווי אין אַ חסידאַרניע, ר אין אַ חנדיצע : אומלויפֿן גאַנצענע טעג ר אַ הונט.

אַיילן ויך, שפּודן זיך, פּודע זיך : וע אע געאַייל (אע (גע)אַיילענש) : דוחק אַת האַעה זע : דוחק זע די אַעה : אַרויסזעצן די נאָמה : פּרעסירן : האַווען, שמייען,

פֿאַדענ(עח : ראָש נ—) : ניט האָבן קע צייט די נאָן אויסצושניצן : שפּרינגען
פֿון דער הויט (פֿון די האַלאַבליעס) : רופענ(חזיק : זיצן ווי אויף שפּילקעס,
שטיין ר אויף הייסע קוילן אַז"ר — 10- .

טאָן גיך (שנעל אַז"ר) — אַדי : רירן זיך : ניט פֿאַרלית קע צייט (קע מינוט
אַז"ו) : אָפּטאָ : כאַפּן, אָפּכאַפּן, אַרייַנכאַפּן : ניט מאַכן קק שהיות (קע
צערעמאַניעס, קק מלאָכות) : מאַכן דערפֿון : מאַכן קרוטקע צערעמאַניעס : יאָע
די קויל : מאַכן איינס את צוויי (אומר ועושה אַז"ר) — אזוי : פֿאַרגיכערן,
פֿאַרשנעלערן, אַקצעלערירן : אונטעראַזילן, אונטעריאָע ניענעם) — 4-ב .

אַדי : אַזיליק, געאַזיליק, איבעראַדליק : גיך, געשווינד : בליץ געשווינד,
סטראַק געשווינד : פֿלינק, שרף, האַסטיק, שנעל : בליץ שעל : ביסטערע,
כידקע, בחיָאָונדיק, גע־

שמיידיק, (משוגע) ווילד : ראָש, ראַדק : לויפֿיק, לויפֿעדיק, פֿליע־רדיק,
שנעלפֿיסיק, לייכטפֿיסיק : באַוועגלעך, רירעוודיק, י לאָר קע, פֿריש,
(ס)פּריטנע, ספּריטקע, ספּירטנע, ושראָוו(ע), שמאַגלע, י פּראָוואָרנע, י
ווירוטנע, באַפֿליגלט.

נפֿאַרגלייכונגע) גיך (געשווינד, פֿלינק אַז"ו) ווי אַ מיזמור, ווי זאָע אַ אַלק
קיזמת, ווי אַ בייזע בשורה, מי אַ פֿייל פֿע (אויסן) בויגן, ווי אַ האָן, ווי אַן
אָדלער, ווי אַ היש, ווי אַן אינד, ווי אַ גנב, ווי אַ וויכער, ווי אַן אָנגעשמירטער
וואָע, ווי אַ באַן, ווי די כוואַליעס, ווי דער מלאַדזאָוות, ווי דער טויט, ר אַ
פֿאַרשטעקל פֿע אַ קרוטערקל : רירעוודיק ווי אַ וועווריק, ווי קוועקזילבער :
גרינג (לייכט אַז"ו) ווי אַ פֿויגל, ווי אַ הערש אויף די פֿיס, ווי אַ קאַץ.

אינוו, פֿראַן : בחיקיע : אייף גיך : אויר דער גיך : אין דער גיך : אין איע
אויבעליק : אין איע פֿאַרף־עין : אין אין אָטעם : בנקימה אַחת : אין איין שמע
ישראל : אין אק קויל פֿייער : אין ווייניקער ווי אַ . . . : צוויק ש את ניץ : אויף
אין פֿוס : אַל רגל אַחת : מיט דער מינוט : מיט איין מאַך : מיט אק קלאַפּ : מיט
איע שפרונג : פֿערציק מיל אַ מינוט : מיט אַן אַעראַפּלאַן : מיטן קוק : איינס
צוויי : אינס און צוויי : קורץ את שאַרף : קנאַל את פֿאַל : שור בור (ומפֿליא
לעשוש : הוק־פוק : כאַפּלאַפּ : כאַפּ־צאַפּ : צאַפּ־לאַפּ : לאַפּשאַפּ : פיטדפֿאַטש
: — קאָך, מאַך, פיש ! : אַ רענדל אַ מינוט : גוט מאַרגן, גוט יאָר, אַ עטן טאָג ! :

אָן צערעמאַניעס : אָן שום מלאָכות : ניט געבאַלעמוטשעט : אומר ועשה :
געזאַגט את געטאָן : גערעדט און געטאָן : גענומען און געטאָן : אָגיל ואָשמח —
צוגעשניטן און אויפֿגענייט : פֿת פֿלעשל אין גלעזל.

נאויסרופֿה הייב אַ פֿוס ! : הייב די לעפֿל ! : גיי אויף אין פֿוס ! : נעם די פֿיס
אין די הענט (די פֿיס אויף די פֿלייצעס) את לויף ! : יאָג לייבוש ! : וואַליאַי ! :
האַרי אָפּ ! —) : פרעס־

444

טאָ ! : ציטאָ נח : מאַך שטער—אַבי דכער ! : איכער דיכער—אַבי דכער ! :
שלאָף גיכער, מע דאַרף די קשנס : איך האָב קע ציט ניט. זע מכער !
עס ברענט ביי אים אונטער די הענט : גיט פֿיל געטראַכט, אַבי א געמאַכט : גיט
לאַט עטראַכט את מט געמאַכט : האָסט קק צייט דט? טאָ זעץ ויך : איך וועל דיר
לִיש אַ ביסל צייט : עס טראַגט אים ווי דער רוח דעם מלמד : למה מץ? : מה
פרצת עליך פרץ ? : עוד היום (דול : עס אין ניט קע ציג, עס וועט ניט אַנטלויפֿן
: וועט די גאולה קומע אַ ביסל שפעטער : וועסטו אַ מינוט שפעטער ווערן רב :
וועסט די מיליע ניט פֿאַרזאַמען : שמיע ניט, די האָבע האָט שת חתונה געהאַט :
וואָס ברענסטו אַזר? (עס אַיילסטו זיך?) די מיליע ברענט? : האָס אין די
אַיילעניש — דער טייך ברענט, אָדער דער פֿראַסט ברענט? : וואָס ברענט עס
אע עק? : עס ברענט ניט : דער טייך ברענט ניט : די וויליע ברענט ניט : עס
ברענט די רליע ! : דער דניעפער (דער סטאַוו) ברענט ! : שכנא (אַוא, שבתי),
האָס לויפֿסטו? — זאָל מען מינע איך האַנדל.

שפר : קל זמן מש לעבט איי אַלץ קע ציט ניטאָ : פֿון (גרויס) אַיילעניש קומט
קע מס ניט אַרויס : אָן מע אַיילט זיך האָט מען אַ מיידל : פֿע כאַפֿ־לאָפּ
צעברעכט מען זיך דעם האָפּ : ווער עס גייט פֿאַהאַליע דער פֿאַלט ניט : גיי
פֿאַהאַליע, וועסטו ניט פֿאַלן : גיי פֿאַהאַליע, וועסטו גיכער קומע : לויף ניט גיך,
וועסטו ניט (צע)רייסן די דך : י טישע יעדיעש דאַלשע בודיעש : אָן דו וועסט
לאַנגשם פֿאַרן וועסטו ווייט קומע : פֿאַרט מע שטילער, קומט מע גיכער : אַ
האַע גייט טריטוון את קומט ווייט : געשווינד אין נאָר עט פֿליי צו כאַפֿן : אַייל
דיך ניט, ציג, אין האַלד אַרע, דעסט שפעטער צום וואַלף אַנקומע : יש נריי
וןשפר, נש נרע וויפֿסד.

א. מידקייט

בן מידקייט, מאַטקייט, אויסגעשעפטקייט,

אויסגעמאַטערטקייט אַז"וו — אַר.

וו ן זע מיד (מאַט, אויסגעשעפט אַז"וו) — י :

טע מיט די לעצטע כוחות : אַרבעטן מיט נויטשווייס : אָטעמע שווער : באַנעמען

(פֿאַרנעמען, פֿאַרכאַפֿן) דעם אָטעם : ניט קענען כאַפֿן (פֿאַרליר) דעם אָטעם :

זע אָן אָטעם : סאַפּען ר אַ לאַקאָמאַטיוו : דיכע, דעכע, דעען, זשיפּען, זשפּען,

סאַפּע, סאַפּען, פאַשען, זאַמען, זשאַווערן, קייכן, פרייכן, פירכע : פֿאַכן (פינען,

פֿאַכען) מיט דער נאָמה : זע אויס מענטש : זע מער טויט ר לעבעדיק :

אַרויסשטעקן די צונג : ניט קענע שטע אויף די פֿיס.

ווערן (מאַכן) מיד : איינמידן זיך, אַנמידן זיך, ארסמידן זיך : פֿאַרמאַטערן זיך,

אייר מאַטערן זיך, אויסמאַטערן זיך, אויסמוטשען זיך ס איזמוטשע זיך,

אויסניאַרען זיך : איבערטרייבן : איבערהייבן זיך, איבערנעמען זיך,

איבעראַרבעטן זיך, איבערהאַרעווען דך : אויסאַרבעטן זיך, אויסהאַרעווען זיך :

צשטק, אָפּשטע : שוויצן : באַגאַק ווערן (באַשלאָגן ווערן, אָפּגע) מיט שווייס :

באַדן זיך אין שווייס (אע עסיק) : זע נאָס אין שנצן : פֿאַרלית דאָס געוונט :

אַנווער די כוחות : אַרויסשלאָע זיך (פֿאַלן) פֿון די כוחות : אויסגע מיט די

כוחות : פֿאַלן פֿון די פֿיס : זע קר : פֿאַלן, אַוועקפֿאַלן, אַנידערפֿאַלן :

איינגעבראַכן ווערן, ז צויאַמענברעכן : אַלע : פֿאַלן אין די האַלאַבליעס.

וע שלעפֿעריק : וועלן שלאָפֿן, שלעפֿער : פֿאַלן אויף דער נאָו : חלש שלאָפֿן :

טאָן מיט האַלב פֿאַרמאַכטע אויגן : האָבן דעם ננכ (דעם שליעפע מאַטשיק) אע

די אויע נ-) : גענעצן.

אדי ן מיד : מיד ווי אַ הונט : איבערמיד :

געהרגעט, טויט : טויט מיד : שוואַך, מאַט, קראַפֿטלאָן : טויט מאַט : נאָס, פֿאַר

שמיצט : פֿאַרסאַפעט : אויסגעשעפט, ז דער-

שעפט : צעבראַכן : אויסגעמוטשעט, י איד מוטשעט, אויסגעניאַרעט,

אויסגעמאַטערט : פֿאַרמאַטערט, פֿאַרמאַרדערעט, פֿאַרמוטשעט : אָפּגעמאַטערט,

איבערגעמאַטערט, איינגעמאַטערט : אויסגעאַרבעט, איבערגעאַרבעט,

איבערגעהאַרעוועט, ארסעהאַרערעט : אויסגעהאַרעוועט ווי אַ אַלט פֿערד, ווי

אן אַלטע קליאַטשע, ווי אן אַלטער ויקאַלייערסקער סאַלדאַט : שלעפֿעריק,
טויט שלעפֿעריק : פֿאַרשלאָפֿן, פֿאַרכמאַרעט : אומדערמעקלעך.
אינר, פֿראַן : אוך ! : אוף ! : גקחי נפֿש :
עס לאָע זיך אויס די פּוּחות : קוים האָס ער אָטעמט : קוים האָס ער שטייט אויף
די פֿיס : דאָס (די) העמד אין אויף אים נאָס : עס קלעפֿן זיך (עס פֿאַלן צו) די
אויע : עס לאָזן זיך אַראָפּ די פֿיראַנקעס.
שפּר : דער קרוג טראָגט אַזוי לאַנג וואַסער,
בין ער בלייבט אן אויער.
ם נ צייט : פֿרייע צייט, שעתזפּנאי, רוציט,
אַפּרוצייט, סיעסטע : האַלקשנישע טעג : מיטאַדאיבעררייס : (אַפּ)רוטאַג,
אַרויסגאַנג טאָג : דנשרקע : פֿיערשוונט, פֿיערהאַנט, פֿאַראַנט : סטרייק,
שטרייק : סלעק נאַ-) : נומטוב, יומאַדקגרא : קימפעט : אורלויב, פֿוירלאַ נ—)
: וואַקאַציע(ס), קידהומנים, י קאַניקולעס, י פֿעריע : רואַרט, רופּונקט,
רופּלאַץ, אַקום מנוחה, רעאַרט נ—) אַאָזיוו — 1 14 .
רווע, רו, ראַשט, ראַסט, מנוחה : מנוחת אָעה : שלווה : ניראנע : אָטעטשפּרו,
(אַטעם) אַפּכאַפּ, (אַטעםסאיבערכאַפּ : ז אָטעם־פּויזע, פּויזע, פּאַווע.
שלאָף, דרימל, דרעמל, שלומ(ער), נאַפֿעץ : (ים ולא וים : בלינדער אַריה נ—)
: אַך ליי־ליוליע : ליוּליו, ליוּליע, פּאַצינקע : אַך ליע ליוּליע פּאַצינקע :
ליכטער (גרינגער),
. שווערער, האַרטער אַאָזיר שלאָף : ווינטערשלאָף : היפּנאָלאָגיע.
וו : יין אן אַרבעט, זיין אן באַשעפֿטיקונג : האָבן צייט אויף דער האַנט : ניט
האָבן האָס צו טאָן : בלייבן אן אַרבעט (אן באַשעפֿטיקונג, אן אַ קנעלונג, אן אַ
סמיטשיק אַאָז'ר) : צוריקציען זיך פֿע געשעפֿט (פֿע ביזנעס אַאָז'ר) : אַפּשטעלן
(וואַרפֿן) די אַרבעט : אַרעקלייע שער אע אדע : סטרייקן, שטרייקן : אַרדנלייע
די הענט אין די קעשענעס — 434.
אַפּאַטעמען, אַפּעטעמען, אַפּדיכען, י אַטדיכען, אַפּסאַפּע : כאַפּן (אַפּכאַפּן,
איבערכאַפּן) דעם אָטעם : אויסציען (אויסקנאַקן) די ביינער : רוען, פֿאַררוען
נ־ניר) : ראַס(ט)ן : ואַכ(ע)ן : נומטובן, י פּראַזדנעווען : מאַכן דך (נעמען זיך)
אַ נומטוב : מאַכן זיך אַ קימפעט : אַפרוען זיך, אויסרוען זיך : אויסרוען די

ביינער.

מאכן נאכט : גע צו בעט : גיע שלאָפֿן : לייגן ויד, צולייגן זיך, אַוועקלייגן זיך :
צושפּאַרן זיך, צולענען זיך : צומאַכן (צוטאָן) מיט אַן אויג : אינשלאָפֿן,
אַנטשלאָפֿן ווערן : אינדריםלען, אינדרעמלען, אַנטדרימלט ווערן,
אַנטדרעמלט ווערן : כאַפּן אַ דרימל (דרעמל), נאַפֿעצן: דרימלען, דרעמלען,
דזשי מיען, שנוידוען : שלאָפֿן, פּאַפֿן, דריכניען, כאַליען, כאַלייען, כאַליאַיען,
כאַמערן : כראָפּען : נגנ) סעקן, שליאָמען : נקי) דריישבש, דריזשבלש,
דרושפען : אונטערדרימלען : דורכדרימלען זיך, איבערדרימלען : דורכשלאָפֿן
זיך, איבערשלאָפֿן זיך : אַנשלאָפֿן זיך : אַפּשלאָפֿן, אַוועקשלאָפֿן : אויסשלאָפֿן
זיך : שלאָפֿן שטאַרק (פֿעסט) ניט קענען ארפֿריסן די אויע : פֿאַרפֿאַרן אין
צענטן דאַרף.

נפֿאַרגלייכונגען) שלאָפֿן ווי אַ געהרגעטער, ווי אַ טויטער, ווי געשטאַרבן, ווי
געקגרט, ווי אַ קרייז, ווי אַ גראַף, ווי אַ געוויקלטער, ווי נאָך אַ (הייסער) באַד ,
ווי נאָך אַ גוטער וועטשערע, ווי נאָך אַ פֿעטן צימעס, ווי שבת נאָכן

446

האַלט, ר שך אַ שלאָפֿטרונק, ר נאָך אַ ממה.
לייע שלאָפֿן : באַלייע, אינלייע : ליוליע, אינליוליע : אינוויע, פֿאַרוויע, צווייע
: אייר קנען, אינשלאָפֿן, אינשלאָפֿערן, פֿאַרשלאָפֿן, פֿאַרשליפֿן נחל),
פֿאַרשלאָפֿערן.

פֿראַן : לאָן מיך רוען : לאַי מיך צי רי : בר אַפּ פֿון מיר : טשעפע זיך אַפּ פֿע
מיר : לאָן מיך צופֿרידן : לאָן מיך געמאַך : נשווערער שלאָף) מען קען אים
אַרויסטראָע : שלאָף גיכער, מען דאַרף די קישנ(ס) !: פֿע אַלע מלאַכות (פֿע
אַלע)ח אַרבעט) אין באַד אַרח : שלאָף. שלאָף, דער דלות וואַקסט : אַ מטן
אויפֿשטשד (דיר, אייך) !.

שפר : נאָר אין קבר האָט מען רו: מתוקה דנת העובד : קינה בשבתלענוג : דרך
זאָכן שטן קק מאָל ניט : שלאָף, בראַנפֿן את אַ באַד : אין שלאָף גיט אַלץ אַוועק
: דער שלאָף אין דער בעסטער דאָקטער : שלאָף, וועסטו די אַרות פֿאַרגעסן :
שלאָף, שלאָף, וועסטו זע אַ רב : אין שלאָף זינדיקט מען ניט : אין שלאָף
זינדיקט ניט דער מענטש, נאָר זיינע חלומות : זעקס אָעה של מען בעטן, אַבי

אין אָעה גוט צו שלאָפֿן : אַ שווצע נאַכט בעטן און אַ אָעה שלאָפֿן : דער שלאָף
 גיט ניט פֿאַת עסן : ווער עס לייגט דך הונגעריק שלאָפֿן דעם אָלומען זיך
 בעטלערס : אָן מען לייגט דך הונגעריק שטייט מע אויף שלעפֿעריק : אָן מען
 לייגט זיך ניט קע געגעסענער שטייט מע אויף ניט קע געשלאָפֿענער : ש מען
 לייגט זיך אָן וועטשערע אין נידעריק צוקאַפנס (שלאָפֿט מען שלעכט) : אָן דער
 מאַע איו לער אין דער שלאָף שווער : אָו עס אע נעטאָ קק פאַפּו גיט מען ליוליו:
 אָן עס אין נידעריק צוקאַפנס ליגט מען אונטער די האַנט (דעם קולאַק) : אָן עס
 קומט ניט דער שלאָף אין די ערגסטע שטראָף : אַ נאַכט אָן שלאָף אין די
 גרעסטע שטראָף : דאגות לאָע ניט שלאָפֿן : יענעמס (פֿרעמדע) דשת געמען ניט
 אָוועק דעם

שלאָף : וואָס וואָלט ביים מענטע טייערער געווען פֿון שלאָף, ווע עס זאָלן ניט
 זע די בשע חלומות? : אָו מען לייענט אָפּ עריאתשמע שלאָפֿט מע רויק : שלאָף
 איו אַ מב : ווער עס שלאָפֿט לאַנג האָט קורצע טעג (יאָק) : גער שלאָפֿן איו ניט
 געלעבט : מער שלאָפֿן אע ווייניקער לעבן : פֿאַרן שלאָף קען קיינער ניט אָרב
 זע : דער אָלום אין אַ נאַר את דער שלח איו אַ האַר.
 בא. שוועריקייט

ם ! שווער(י)קייט, האַרבקייט, קאָמפּליצירער קייט אאָן"ר — ר : שווערע,
 צאַרטע, איידעלע, דעליקאַטע, קיצלדיקע פֿראַגע (געשיכטע, אויפֿגאַבע) :
 שווערע אַרבעט, (שווערע דזשאַב נאָ-) — 433 : פֿאַרלעעהייט, ספֿק,
 אומזיכערקייט אאָז"ר — 323 : פֿראַבלעם, דילעמע, פֿאַראַדאַקס : שרערע
 הלכה, שמער (האַרב) לייענען, האַרב שטיקל משניות : האַרטע נוס (צו
 צעקנאַקן) — 315 : לאַבירינט, קוד, רעטענש — ז-3 : איידעלע (דעליקאַטע)
 זאָך (מאַטעריע) : שווערע קאַרט : שייערער (קרומער) וועג : פֿאַרקישופֿטער
 קריין : דין איין : זומפ, בלאָטע, נעץ — 3-3 : שלעכטע לאַגע : קריטישע,
 אומפֿאַרויסגעזענע סיטר אַציע (פֿאַל, ווענדונג) : שווערע צייט, אַת אָרה,
 עידנא דריתחא : קריזיס : נויט(פֿאַל), נויטשטאַנד, עמורדזשענסי נאָ-) : דרוק,
 קלעם : שעת־הדחק : סטיס, י אַפּאַטענגע : אָרה, פעקל, הייט אאָז"ר — 498 :
 פֿאַרדרייעלע, פֿאַרדרייעניש, מעס נאָ-) : (גשפּלאַנטער, פּלונטער, פּלאַנטע,
 פּלאַנטעניש, פּלאַנטענינע, ווירואַר אאָזיוו — 38 : גאַרדשער קנופ :

קאָמפלעקס : קאָמפליקאַציע, פֿאַרוויקלומ: פֿאַרוויקלטע פֿראַגע (געשיכטע).
לע : זע צווק סייע ש כאַריבדיס פ פ : גע שווער : האָבן או אַרבעט מיט : האָק
אַ שץ : האָק צו זיטע את צו שע : האָבן זיך צו קראַצן — 4-8 : אָנקומען (פֿאַ)
שווער : קומע מיט אַרות (מיט אַנגסטן, מיט גרינער של, מיט דע את של, מיט
גרינע ווערעם, מיט גרינע ווערעם און קופערנע פֿיסקלעך, מיט טערקשע
ווערעם, מיט בלוט און אייטער, מיטן טויט) : האָבן אַן אָבער : קאָסטן בלוט און
געזונט (בלוט, געזונט און לעבן) : פֿאַרלויפֿן מיט בלוט : זען דעם טויט פֿאַר די
אויגן.

אַרע (אַריינפֿאַלן, פֿאַרקריכן) אע שווערי קייטן (אין אַ קלעם, אין אַ אַרה, אין אַ
בלאָטע, אין אַ זומפ, אין אַ נעץ, אין קוואַס): פֿאַרהאַקן זיך : שטאַקן: בלייבן
שטעקן: ניט געפֿינען קין אויסוועג: ניט קענען גיין ווייטער : אַרסשפֿילן דעם
לעצש קאָזיר (דעם גאַנצן טרומף) : פֿאַרפֿלאַנטע(חן זיך : ניט וויסן וווּהין צו
גיין (ווי צו פֿאַלן) : טאַפֿן אַ וואַנט : טאַפֿן אין דער פֿינצטער : ניט קענען אַרויס
פֿון : ניט וויסן, ווי עס ברענט : פֿאַרלירן דעם קאַפּ (דעם מוח, דעם
פֿאַרשטאַנד) : זיך ניט וויסן קק עצה צו געבן : זיך ניט קענען העלפֿן : ויט וויסן,
רו דער שוך קוועטשט : רייבן דעם שטערן : צענעמען די הענט : האָק
(אַנטרעפֿן, באַגעגענען, אָנגעגער גע) שוועריקייטן : אַרבעטן אונטער
שרעריקן : ראַנגלען זיך (קעמפֿן) מיט שוועריקייטן : גע באַרג אַרויף, גע
(שווימען) קעע שטראָם (שראַסשרויף) : שפּאַלטן דעם ים.
נפֿאַרגליכונגש גיין ווי דורך דערנער, ר פֿת פֿאַכאַמס דודע: פֿאַרפֿלאַנטע(ר)ן
זיך (פֿאַרפוטע דך) ווי אין אַ נעץ, ווי אַ פֿליג אין שפינוועבס, ווי אַ ליטער:
אַרפֿן זיך ווי אַ פֿיש אַר אסער : ראַעלע זיך ווי אַ געבונדענער אויף אַלע פֿיר,
ווי איינער האָס טרינקט דך, מ מק זלאַרהאַוות, ווי מיטן טויט.
פֿאַרפֿלאַנטע, פֿאַרפֿלונטע, פֿאַרקאָמפֿלי צית : פֿאַרטומלען : אַראָפּשלאָגן פֿון
וועג : גע אין וועג אַרע : פֿאַרשטעלן דעם וועג : פֿאַרליע אַ קלאַץ : פֿאַרטרייבן
אין אַ ווינקל : צודריקן (צשטופן) צו דער וואַנט : שטעלן צום ווענטל :
אַפּשניידן דעם צוריקטריט (קריקטריט) : שטעלן (ברענגען) אין פֿאַרלעעהייט.
אַדי : שווער, שרעריק, שווערלעך, ניט־ליכט, דריקנדיק, האַרב, האַרבלעך,
טיף, י טרודנע, לעסטיק, באַלאַסטיקט, דערנערדיק, דערנערפֿול, קריטיש,

קרייטיש, ז אויסוועגלאָוויק, ז אויסגאַנגלאָוויק : דעליקאַט, אידל, קיצלדיק : פֿאַרוויקלט, פֿאַרפלאַנטערט, קאַמפליצירט אַז"וו — יי : אומצוטריטלעך, אומצוגענגלעך, אומדורכפֿירלעך פ 3-! : פֿאַרלעע, אומזיכער — 3-ב.

נפֿאַרגלייכונגען) שווער ר דער בנעת אַקיד תאכל לחם, ווי די אַרבעט אע מצרים, ווי קריעת ים־סוף, פקריעת ים־סוף, ווי שפּאַלטן דעם נם, ווי רייסן באַקצייער, ר אַנקומען צו אַ אייגענעם (צו אַ פֿריינד) : שווער (טיף) ווי די תורה, ר מהרים שיף.

אינוו, פֿראַן : בכגדות : ע- גייט ניט צו פֿוס : עס קומט ניט אָן דינג : עס וואַקסט ניט : עס איז פֿאַלג מיך אַ גאַנג : וואָס אין דאָס, אַ שטיקל לעקעך אויפֿצועסן? : מען זאָל זע מיט צען (אַכצן) קעפ : עס אין מיטן שטעקן אין דער ברייט : שמער איינצובייסן : ניט אייר צובייסן : גיט אַראָפּצושלינגע און ויט אויסצושפּיען : עס אין גרין און געל פֿאַר די אויע : עס אין ענג אע מוח : ניט מיט קק האָע אַת ניט מיט קין שליטן : כאַטש טו פוטער אַרע : מאַע נבוא עורי? : מאַע סבֿוא עורי—פֿת ניט וועט קר מען מײַן הילף נ-פ) : אין דיר הים—קרייך אע שמייס, אע דיר קאַלט—קרייך אין וואַלד.

שפּרן עס טוט זיך ניט ווי עס רעדט זיך : עס רעדט זיך ווער ווי עס טוט זיך : מע עסט גיט אַזוי היס ווי מע קאַכט עס : ניט שוי דך שט ד (עס) מ עס ער זיך : א ד קט ר ר עס רדט דך : א ש שע, שווער צו טהאַע : גערעדט אין גערעדט, אָבער ניט געטש : מיט דער צונג קען מען אַלץ (אין אַלץ ריט צו) מאַכן : איבער אַ נידעריקן צוים שפּריעט מען באַלד אַריבער : פֿת יענער זייט פלשקע האָט מש אַנדערע געדאַנקש : ש מע קומט איבער די פלאַנקען (שראַנקען) האָט (באַקומט) מע אַנדערע געדאַנקע.

נפֿאַרחייכש א (ליכט האַז-וו) מ דער שלאָף, ר אַ בייגל אויפֿצועק, ר בִּי אַ האַשק אַ בייגל (אַ צוקעלעקעכל), ר (אַרויסצִי אַ האַר פֿת מילך, ר טראָע שלד (געלט), ווי צוגערוינש זיך צו מטס (צו אַ עט לעבן), ר איינשלאָפֿן נאָך אַ גוטער וועטשערע. ר באַקן (האַקן) ליעס, ווי בע אַ ליטהאַק אַ דרשה, ווי בִּי אַ אָסיד אַ ביסל בראַנפֿן נעמען. שפּר : צי באַרשט באַדאַרף מען קק צק ניט. דען און: מגלעכקייט אַנ, גערסיקש ש. ש. לייכטקייט

פ.— שטערות

ם ! חגקייט, לייכטקייט אא'ר — י: ווד מער (גלאטער) וועג: רויקער ים:
גינציקער רנט : קלייניקייט, געלעכטער, שפאס, קינדער שפיל : די צווייטע
אכמה פֿע פֿעדער שליסן (פֿת קארטאפֿל שיילן) : א קונץ פֿון א בעקער. וו :
אנקומען דיע (ליכט) : קומע (גלייך) אע האנט ארע : גע גלאטיק : גק מיט דער
האנט : גער שיף פוטער : ארבעטן ר א מאשין : טאן דיט (ליכט) : טאן מיט אק
האנט : טאן אן אשטרענטנג (אן מי, אן קאפווייטאג אא'וו) : ז האבן עס גרינג
(ליכט) : געבן זיך או עצה : זע אין דער היים : זין אע זע (איר אא'וו)
עלעמענט : שווימע (גק) מיק שטראם (אראפ שטראם).

מאכן דינג (ליכט) : פֿארגרינגער, פֿארליכטערן : באזייטיקן די שרעריקיש :
אהאפענעמע דעם אול (דעם יאר) (פֿע קאפ) : אויפֿבינדן, אויפֿקינפֿן, אויפֿריקלע,
אויפֿפלאנטעט, אויפֿפלאנטען : צורייטן דעם גרונט פֿאר : פֿרי מאכן דעם וועג
פֿאר אא'וו — 3-8 : פֿאר גלייכן, פֿארגלעטן.
אדי : גריע, לייכט, מארער, גלאט(יש, באקוועם, פֿליסיק, פֿויגלדיק, שפילנדיק,
שפילעוודיק, אפֿן, פֿרי, אַנמויעותדיק, אַנעיבובדיק : צוטריטלעך, צוגעטלעך,
דערגריכלעך אא'וו — 9ב3.

ש ! שטערונג, אפהאלטונג, פֿארהאלטוט אש־
— יי : שטער, מויעה, ז הינדערנש, האקע : אבסטרוקציאניזם : אבסטרוקציע,
פֿיליבור טער נא־) : עיכוב, אינהיביציע, ז העמוט, איד האלט, אפהאלט,
פֿארהאלט, אויפֿהאלט, זצר ריקהאלט : איבערשלאג, פֿארהאק : אינטער
פֿערענץ, צרישנקום : אפשטעל : ניטדער לאזונג : רעסטריקציע, פֿארווער —
99-.

שטרויכלונג, מיכשול, תקלה, הינטער פֿיסל, אונטערפֿיסל, שטומפֿ נ־) : א שטע
אין וועג, אבדנף, שטרויכלשטק : א דאָת אין אויג, א בעלמע אע אויג, א בע אע
האלדז, א שטרוי אויף דער נאָן : סענק, סוק, קנופ : משא, יאָך : א שטק
(מילשטק) ארפֿן האלדז : א הארב ארף די פלייצעס.
באריקאדע, באריער, בלאקאדע, בופֿער, שטעכ(ל)דראָט — ז4 : טאָרמאָז, ז
ברעמז(ש : שקער : האנט : טויטע וושט, טרטע מרער, בלינדע אנט : טויב
געסל : טרטער ווינקל : טויער, בראם : ראָהאַטקע, שראָקע, שלאָר באַנ(ש),

שלאגבויס, קאָלױעראַט : דאָם, דאָם בע, הרעבליע, גרעבליע, שליווע,
האָוואַראַר וויע, זאָוואַלע, סטאַוויזלע : ווערף, פערעסיפ.
שטערער, שטערגייסט : (גע, געניק, פגע, קגעניק : רושטערער,
פֿרידשטערער, פֿאַרגעניגאַטערער, שפּיל־פֿאַרדאַרבער וו:

449

רפֿאַרשטערער אַאָז'ר : אָבסטרוקציאָניסט, פֿיליבוסטערער נאָ-).
וו : זע אַ שטער (אַ מויעה, או אָפהאַלט אַאָז"וו) — וו : זע גרויס אין די אויע :
מאַכן שטערונגע : שטער, ווערן, ז הינדערן : דרייען זיך אונטער די פֿיס : שטע
אע וועג : שטק (שטעלן דך) ר אַ בע אין האַלדז : באַשווער : הענגע ר אַ
מילשטע אַרום האַלדן : ניט דערלאָע, מעכב זע, אינהיבית, באַגרענעצן, ז
באַשרער קע, בינדן די הענט אַאָז'ר — 410 : אינהאַלטן, אָפהאַלטן, פֿאַרהאַלק,
אויפֿהאַלטן, צוריקהאַלע : אָפשטעלן, איבערשלאָע, איבערהאַק, ז
אונטערברעכן : אַרייַנמק זיך, קומען אין צר : מעכב הקריאה זע, מעכב זע די
ערשה, מט לאָע לייענען, ניט לאָע אויסנעמען : מעכב זע די שולה : ניט לאָע
קומען צום אָסוק : אָבסטרוי־ר, פֿיליבוסטער נאָ-) : פֿאַרשטעק (פֿאַרלייע,
פֿאַרשפֿאַר, ז אָפשפֿאַרן) דעם וועג : אַראָפּשלאָע פֿון וועג (פֿע טאַלק) :
בלאָקיר, בלאָקאָדירן : (פֿאַר) באַריקאָדירן, פֿאַרהאַטע : פֿאַרמאַכן, פֿאַרשטאַפֿן,
פֿאַרליק, פֿאַרהאַמעווע, פֿאַרטאַמעווע אַאָז"ר — זין : פֿאַרהאַלמערען,
טאַרמאַזירן, ז ברעמז(אָן) אַרייַנשטעע אַ פֿלאָקן אין האָד : האַקן רעדער
נ־עיענל-) : לייע קלעצער פֿאַר די פֿיס : לייע שטיינער אע וועג : לייע שטעקנס
אע די רעדער : פֿאַרגע דעם וועג : פֿאַרסטאַמפּען (י זאַסטעמפּען) דעם וועג :
שטעלן זיך מיע שטעקן אין דער ברייט.
אַדין געשטערט, פֿאַרהאַלטן, פֿאַרשפֿאַרט. . שפּרן דער גלייכסטער וועג אין
פֿול מיט שטיינער.

ם : קאפּערירום, העלפֿוט, שטיצונג, ראַטי רש ש"וו — י : קאָאָפּעראַציע,
מיטאַר

בעט, מיטאַרבעטערשפֿט, צוזאַמענאַרבעט, קאָלאַבאָראַציע : מיטאַנטיל,
מיטרירענג : באַטייליקונג, מיטבאַטייליקוט : סאָלידאַריטעט, אַחדות :
פֿאַרטייגייסט.

הילף, ישועה, י פאָמעטש, רעטונג, ראָטר ניק, פיקוח־נפֿש : מן אין דער מידבר
: נס : האָלה, האָלה פורתא : גאולה, אויסלייז(ונפ : גאולה שלמה : דערלייזונג
: קדיון שבויים, באַפֿריונג פֿפֿ : אויפֿריכטונג, אויפֿריכטער ניש,
פֿאַרגרינגערונג, פֿאַרליכטערונג: ברילף, מיטהילף : אַליינהילף, ועלבסטהילף,
י סאַמאַפֿאַמאַץ : פֿאַרע נ־) : בעשטאַנד, שטיצ(ש, פֿאַטראָנאַוש : אָנשפֿאַר(עניש
, אָנהאַלט, אויפֿהאַלט, אויסהאַלט, אונטערהאַלט : געלטשטיצ(ע), סובווענץ,
סובסידיע : נדבה, צדקה, צושטייער אַאָזיוו — 479 .
מיטאַרבעטער, קאָלאַבאָראַטאָר, קאָאָפֿעראַטאָר : אָנטיילעמער : מיטריקער,
מיטקעמפֿער, מיטשולדיקער, (מיט)באַטייליקטער, שותף — זזפ : קאַלעגע,
פֿריינד, אַלייטער, פֿאַרבונדענער, ז פֿאַרבונדעטער אַאָר — בפּפ .
העלפֿער, בעהעלפֿער, באַהעלפֿער, מיטהעלפֿער, אונטערהעלפֿער,
אַרויסהעלפֿער, האַנט־איבערנעמער, געהילף, אַסיסטענט, רעכטע האַנט, י
פֿאַמאַטשניק, אַדיוטאַנט, סאַטעליט, פֿאַרטרויטער, אָנהענגער, פֿאַרטי זאַנער,
אַסיד, אונטערשטופֿער, בוסטער נ—) : ביישטייערער, שטיצער,
אונטערשטיצער, (טטס)גינער, ספֿאַנסאָר נאַ־) : פֿאַטראָ, (דאַמח פֿאַטראָנעסע,
מעצענאַט : צדקה - געבער, מנדב, נדבן אַאָז"ר — 479 : פֿריינד אע נויט :
העלפֿ(נד)יקע (הילפֿיקע) האַנט: מלאך: מלאך המשיע, מלארזטאל : עוזר, אל,
אױר לייזער, דערלייזער : רעטער, לעבנרעטער, ראַטירער, באַפֿרייער.
געהאַלפֿענער, געראַטעוועטער: נעלזנס. מ : קאָאָפֿערית, מיטאַרבעק,
קאָלאַבאָרירן :

אַרבעטן צוואַמען : אַסיסטירן: צוואַמעג־
ררש, מיטווירש, מיטקעמפֿן, האַבן אַ האַנט אע : באַטייליקן זיך מיט : אָנטייל
נעמען אע : משאַתף זע דך מיט : פֿאַראייניקן זיך מיט : מאַכן (שליסן) אַ
אַפֿהאַך מיט : ווערן (ש שותף מיט : אַריינטרעטן אין שותפֿות מיט : מאַכן
שותפֿות מיט : מאַכן אין האַנט (נדשחת) מיט : זע אין בונד מיט : זע אע
קאָאָפֿעראַציע מיט : זע אין האַנט (האַנט את הענטשקע) מיט : קלעפֿן (זיך)
איינער צום אַנדערן — ב־־ : פֿאַראייניקן פוחות (אָנשטרענטנגע) :
צוואַמענשלאָע די קעפּ : קאָנספּירירן : זע אינס מיט : האַלטן צוואַמע : שטק
האַנט ביי האַנט (פלי צע צו פלייצע, אַקסל צו אַקסל) : גע מיט : גע אַרעם אין

אַרעם מיט : גע האַנט אין (ביי) האַנט מיט : געבן אַ שטויס : אונטערשטופן,
נ—) פוק, בומען: צולייגן אַהאַנט: אונטערשטעלן אַן אַקסל (אַ פלייצע): וויסיק
זיך מיט: ז נעמע דעם צד (די זייט) פֿע : שטק אויף (ביי) דער זע פֿע : האַלטן
מיט : מיטהאַלטן : סאַלידאַרי זיט זיך מיט : נאַציִען : קלייבן זיך אַרום : נאַכגע
די (נאָך דער) פֿירערשפֿט פֿע.

האַבן אַ הילף (אַ שועה אַז"ו) — " : האַבן עמעצן ביי דער זייט : האַבן אַ אַד
אע טש (אע דסל, אע באַד).

זע ביהילפֿיק (באַהילפֿיק) : געבן הילף : שמש צו הילף : העלפֿן, מסִיע זע :
באַהעלפֿן, מיטהעלפֿן, צוהעלפֿן, אונטערהעלפֿן, אַרויסהעלפֿן : שטק ביי דער
זייט פֿע : בך שטק: איינשטעלן זיך פֿאַר : אָטעמען זיך פֿאַר: שלאָע זיך קאָפּ אע
וושט פֿאַר : גע אין פֿיער (אַרח פֿאַר : קריכן מיטן קאָפּ אין אַרודקודש פֿאַר :
געבן מאַראַלישע שטיצע (צח : געבן פֿינשציעלע שטיצע (צח : געבן (אויסצזען)
אַ העלפֿ(נד)יקע (הילפֿיקע) האַנט (צח : אונטערשרעק, פרעטמערירן,
סובסקריבית, בך שטייעק אַזיוו — 479 : נעמען פֿאַר דער האַנט : אַריינשפילן
אע די הענט פֿע : אויפֿהאַלטן, אונטערהאַלטן, פאַטראָניזירן, שטיצן,
אונטערשטיצן : צומעלצן גפֿאַרשעלצן) די קאַשע
(די יויד) : פֿעט מאַכן די יויד : פֿאַרשטעק אַ לאָך: טאָן ניענעם) אַ טובה (עטס
אַז"ו) — פפפ : מוע ור־ז.

קומען צו הילף : ברענגע אַ הילף (אַ ישועה) צו : געבן ניי לעבן צו : אויפֿריכטן
: שטעלן ארף די פֿיס : ראַטעווע, ראַטירן, רעטן : געבן ראַטוניק :
אַרויסראַטערש, אַפּראַטעווע, מציל זיין : ממר ומציל ומ, מציל ומקמר זיין:
אַפּשלאָע פֿת די הענט: באַפֿריש: אויסלק, דערלק, אַפּקויפֿן : ציש פֿאַר די אויער
: אַרויסשלעפֿן (אַרויסריק, אַרויסציִש) פֿע די נעגל גפֿת אַ שלעכטער לאַגע, פֿע
או אומגליק, פֿת אַ אַרה אַז"ו).

האַבן אַ ישועה (אַ הילף אש"ו) : געהאַלפֿן ווער, ויצול ווערן, אַרויס
(אַרויסקומען, אַררסגע) מיט שנצע ביינער : איבערקומע. פֿראַן : קי לה' א?י :
העלף ! : ראַטערע ! :

ג(שראַלד ! : אַ נס אין אים געשע.

שפּר ן אַזוב אַעזוב : אַן דאָס אומגליק אין

גרויס אע די הילף נאָענט : אַ ווייסע הילף אין אַ נאָענטער טויט : שטאַרבן
דאַרף מע אויך העלפֿן : קע אַת האָט דך אלע ניט באַגראָבן : פֿאַלן פֿאַלט מע
אַלע, אָבער אויפֿצוהייבן דך דאַרף מע די האָנט פֿע אַ (טש פֿריינד : אק האָנט
האַשט די צווייטע) (את ביידע זיינע וויש : פיקוח נפֿש) (אים דוחה שבת :
אומעטום אין מט הילף, נאָר ניט ביי דער דסל.

ז. — קעג(ע)נערשפֿט ,

מחלוקת

ס : קעג(שוערישקייט, צעריסנקייט אַאָז'ו

— אַר : אַנטאַהאַנעירונג, צוזאַמענשטויסונג, קעעהאַנדלוט אַאָז'ר — יי :

אַפֿאַזיציע, פֿראָדע : קעעזייט, קעעפֿאַרטי, קעעבאַוועמנג, קעער
שטראָם, קעעוואָג, קעשערקט, קעעדרוק : אַנטאַאַניזם, קעג(שנערשאַפֿט,
התנגדות : רעאַקציע, קאַנטעראַקציע : קעעשנג, קעגנטריט. קאַנפֿליקט,
צוזאַמענשטויס, קאַליייע, י סטיטשקע, ויתרוצו, סיכסוך : פאַפירענע מלחמה,
ווערטער־מלחמה : שטרייט(ערש, קאַמף : ווערטערקאַמף, פאַרטייקאַמף,
קולטורקאַמף, גלויבנסקאַמף אַאָז'ו : געווערטלער, צעווערטלעניש :
סענה־ומענה, מיינונגספֿאַרשיידנקייט, חילוקידעות : פלוגתא, דיספוט, דעבאַטע,
אַרטמענט, פֿאַלעמיק, מחלוקת לאָם שמים — 3-4 : שטרייטפונקט,
שטרייטפֿראַגע, אַנגערייטאַגטע פֿראַגע, קלע - המחלוקת : אומהאַרמאַניע,
דיסהאַרמאַניע, י דיסקאַרד, אומאייניקייט אַאָז'ר — 332 : רייבונג :
צעטיילונג, ז דיוויזיע, פרישה, קירוד־הלאָבות : ריס, אינריס, אינריס :
פֿאַרשאַרפֿונג : שפּאַלטונג, סעצעסיע, ז ברוך, ז צריסטיקייט, סכיזמע. קריג,
געקריג, קריגעריי, קריגעניש : מחלוקה, מחלוקת : ז געצאַנק, ז צאַנקעריי :
(ה)אַמפּערנש : (גע)אַמפּעריי, (גע)האַמפּעריי : געשפּאַרעריי, גערייסעריי :
רייסעניש, בייסעניש : הויב - את - שלייער : העץ, העצע, העצעריי :
(מקלאָטניע, בורעניע, קטב־מרירי, קיתה־מרירה, סקאַנדאַל : נצאָטת :
געשלעג — 452.

אַנטאַהאַניסט, אַפֿאַנענט, אַפֿאַזיציאַנער : קעג(ע)נער, קעעשטייער, פּנגד,
צדשכנגד, מעגד : שדערשדענקענדיקער, חולק, דיסידענט : סעקטאַנט,
סכיזמאַטיקער : קעלמחלוקה, קעל־מחלוקת : דיספוטאַנט, נעל (קר)־פליגתא :

(ס)קלאָטניק, (ס)קלאָטניצע, פריטשעפע, וויאזשע, באַניט : נצחן :
שטרייטמאַכער, שטרייטער, שטרייטנדיקער, פֿיטער נאַ- : קאַץ-ארמון : צוויי
קעץ אין אין זאָק : מחלוקה-מאַכער, מחרחריב : אינטריגאַנט שבעדניק,
העצער, אויפֿהעצער, אונטערהעצער, אַנרייצער אַאָז"ר — יי : סטיגאַטער,
שטיעטער : קישקשמעקלער.

וו : זח קעגן, זיין אַע אַפּאַזיציע : פֿדאָנדיז : מתנגד זע, י פּראָטיווען, קיקן
נ—) : שטעלן זיך קעע, קעעשטעלן זיך : גק קעע : קעעריקן, קעגנשטרעבן,
רעאַגירן : אַרבעטן קעגן : אַנטאַגאַניזירן : פּראָטעסטיר : איינווענדן, ז
וויזערשפרעכן : באַשטריקן, באַקעמפֿן.

לעבן ניט גוט : ניט שטימע, ניט האַרמאָניק, דיסהאַרמאָנירן : ניט פֿאַרשטק
איינער דעם אַנדערן (איינס דאָס אַנדערע) : ניט קענען אויסקומען מיט : ציען
אַע פֿאַרשיידענע זייטן : דרייען זיך, גראַנעצן.
זיין אין קריג מיט : זיין אין קאָנפֿליקט מיט : זע קאָנטרע מיט : זיין אַע שלעכטע
(אַנגעצויגענע, אַנגעשטרענגטע) באַציונגען מיט : זע אויף מעסערס
(מעסערשטער) מיט — 3פ : האָבן אַן אויפֿטריט מיט : אויסשטעכן זיך די צק
מיט : פֿאַרפֿית אַ קריג : אָנהייבן זיך, זאָטשעפען זיך, פֿאַרטשעפען ויענעם) :
זוכן מחלוקת : בינדן זיך, וויאזשען זיך, טשעפען זיך, זוכן זיך צו :
פּראָוואַצירן.

קומען אין קאָנפֿליקט מיט : קומען צו אַ צוזאַמענשטויס (קאָליזיע) מיט :
פֿאַרקריגן זיך : אינעריסן זיך, פֿאַרריסן זיך : איבערריסן מיט : צעגק זיך מיט,
פֿונאַנדערגיין זיך מיט : נאַ-) ברעכן מיט, אַפּברעכן מיט : פֿאַרגרעסערן דעם
(איטריס מיט : פֿאַרשאַרפֿן די באַציונגע מיט : צעקריגן זיך, צעווערטלען זיך,
צע(ה)אַמפּערן זיך, צעזידלען זיך : אויפֿשטויסן זיך מיט : צעבוצקען זיך,
צעפּאַטש זיך, צעשלאָע זיך, צעבעועמש זיך, צעכמאַליען זיך, צעליפען זיך
אַאָז- 183 : צעקאַשקען זיך, צעשטערקען זיך : קריגן זיך (אין דער קופּע
אַריין) : (ה)אַמפּערן זיך : ראַנגלען זיך, שטייערן זיך, י וואַלקעווען, פּייטן נ—)
האָבן צו טאָן מיט : פֿירהאָבן מיט : שטרייטן : איבערווערטלען זיך,
אויסטענהן זיך, פֿאַרהערן זיך : שלאָגן זיך מיט, אַרומשלאָגן זיך מיט : ריִסן
(אַרומריסן) זיך מיט : רייסן זיך ביי די קעפּ

(פֿאַר די שלייערס) : אַרומרייסן זיך פֿאַר (אַפֿבייסן זיך) די נעז(ער) : פֿאַלן זיך
 אין די האָר : אויסרייסן זיך די אויגן : אַפֿרייסן איינער דעם צווייטע דעם קאָפּ :
 בייסן זיך : הרגענען זיך, קוילענען זיך, קעפֿן זיך אַזוי"ו — 244 : גע שיף
 מעסערס : עסן זיך לעבעדיקערהייט. ופֿאַרגלייכונגעז אויסקומען ר מיט אַ בעער
 שוויגער, ווי מטן אַסעסאָר : זיין אָנגעדוולט ר די הענער : בינדן (טשעפען)
 זיך ר אַ נע, ווי אַ פֿאַסטאַלעץ : ריין זיך (קרייט זיך, שטימען, לעבן אַזוי)
 ווי צוויי הינט, ווי די קעץ, ווי צוויי קעץ (אין איע זאַק), ווי קאַץ און מויז, ווי
 אַ קאַץ מיט אַ מויז, ר אַ קאַץ מיט אַ הונט, ור שנאָרערס, ווי שוועגערנס, ווי
 נאַרישע יידענעס, ווי פֿאַרן וט : רייסן זיך ווי הינט איבער אַ בע : רייסן זיך
 פֿאַר די נעז(ער) ווי די הענער : רייסן זיך (פֿאַטש זיך, שלאָט זיך אַזוי"ו) ר פֿאַר
 או עליה, ווי פֿאַר אַ פסוק פֿת אַתה הראית, ווי די אינדיקעס.
 מאַכן (גורם זע, ז פֿאַראַרזאָכן, זייע) מחלוקת : בורען, העצן, אָנהעצן,
 אויפֿהעצן, אונטערהעצן, אונטערהייד(סען, אָנרייצן : אָנרייצן ווי אַ געדונגענעם
 שלעגער, ווי אַ אָרייץ דעם הונט, ווי אַ שיכורן פויער, ווי אַ קלב, ווי אַ (ביי אַ
 הונט : אויפֿרייצן, אונטערהייד : אָנצײש, אודושגען, פֿראָוואַצירן : אונטערלייגן
 (אויפֿבלאָט, צעבלאָזן, אונטערבלאָזן) אַ פֿייער : אָנמאַכן אַ פֿייער (אַ טשאַד, אַ
 סוואַנד, * אַ געסרחה) : אונטערהייד : אויפֿגעבן היץ : אונטערלייט אַ
 שוועבעלע : אונטערלייט האַלץ אויפֿן פֿייער : אונטערגעבן פֿייער : גיסן בוימל
 (ז אויל נאָ) : אויפֿן פֿייער : מאַכן אַ ביינ לעבן : פֿאַרקאַכן אַ חשנה (אַ קאַשש :
 אַפֿקאַכן אַ געקעכטס : צושמעלצן, אונטערשמעלצן.
 אַדי : קעג(ע)נעריש, אַנטאַשניסטש, אַפֿאַזיציאָנעל, דעררידער(ד)יק, מתנגדיש
 : אַנטי נאַצישנאַל, אַנטידעמאָקראַטיש, אַנטי - ייִדיש אַזוי"ו : נישטנישטימיק,
 אומאיינשטימיק, נישטאייניק, אומאייניק : פֿאַלעמיש : קלייזלדיק,
 אַנדערשדענקענדיק, סעקטשטיש, סכעמאַטש : אומהאַרמאַניש, דיסהאַרמאַניש :
 אומבאַלומדיק, אַנאַלומדיק : אומפֿאַרהדיק, אומקאַמפֿראַמיסלעך : פֿינדלעך,
 פֿאַרשרפֿט : קרי געריש, ז צאַנקעריש, שטרייטיק, נצאַנש, נצאַטתדיק :
 געשפֿאַלטן, צעריסן, צעטיילט, צעקריגט, צעווערטלט אַזוי"ו — יי : אינטרי
 גאַנטיש, העצעריש אַזוי"ו — יי .
 אינוו : קעע : אַנטקעע : (גד : פֿנגד : בויעד צו : (דערווידער : אַנטי ויעפֿק־

ורייִן אין איזע- מיטן יאָט) : קאָנטער נעפֿק- געייִן אין א-ע-יין יאָר-) : קאָנטרע.

פֿראַן : עס אין דורכגעלאָפֿן (דורכגעפֿלרע) צוויק זיי אַ שהאַרצע קאָץ : עס האָט זיך אָפּגעטאָן דער אָלום-נִית : עס האָט ויך שווע געעפֿנט דער דאָטם : זיי קענש זיך נשט צער טיילן : פֿיט-פּאַטש—דרך שלייערס אַ דאָק : איר באַדאַרפֿט אייך צו קריען שלאָגט אייך בעסער : אַ וואָרט אַ וואָרט דען אַ פּאַטש אויפֿן אָרט.

שפר : דריי זאָכן קענש ניט לעק אַע פֿלי- : וויבער, הינט אַת הינער : צוויי קעץ אַע אין זאָק קענען קע שלום ניט האָבן : די קאָץ שפּילט זיך מיט דער מויז, אָבער אָפּלאָע לאָזט זי זי ניט אָפּ : אַן צוויי שלאָע זיך כאַפּט דער דריטער דאָס היטל : אַן צוויי קריע זיך קומט דעם דריטן אַרויס אַ טובה : ש די דינסק קריגן זיך ווערט דער נעלזאָית (די נעלהאָיתטע) געווייר פֿע דער עבה : אַז די קעץ רִיסן זיך פֿרייע ויך די מין : אַן צוויי קריע זיך לייט מען אויס בייס דריק אַ ביסל בלאָטע (שמוץ) : אַן דער מילנער שלאָגט זיך מיק קוימעדקערער ווערט דער מילנער שערץ אַת דער קוימעדקערער וויס : ש מען קריגט זיך מיטן רב מוּ מע האַלטן מיטן בעדער (מת מען מאַכן אָלום מיטן שענקער) : אַן דער מלמד קריגט זיך מיט דער (דעם) ווייב אַע אַך אַת ווי צו די תלמידים : צווק צוויי האָס שלאָפֿן אויף אין קיק זאָל (טאָר) זיך קע (דער) דריטער-ניט מיק : רופֿט מען זיך ניט צו, רוק זשע זיך ניט צו : אַן דו קריגסט זיך קריג זיך אַזוי, אַן דו זאָלסט זיך קענען איבערבעטן : בעסער די ערשטע קריג איידער (ווי) די צווייטע : שטעל זיך מיט העכערס ווי דו ביסט אַלק : הייב זיך אַו מיט אַ בעסערן ר דו ביסט אַליין : אַ פֿונט מון אָפּטרעטן דעם צענטער (דעם פּוד) : אַן מען קריגט זיך קושט מען זיך ניט : אַחרית קאָטה—חרטה : אַ געקריג אַע ווי אַ קרעץ— האָס מער מען קראַצט, אַלץ מער בייסט עס : פֿע אַ קליינער מהומה ווערט אַ דויסע מלאָמה : אַ מחלוקת אין ר אַ פֿייער : אויף פֿייער זאָל מע קק בוימל ניט מסן.

זע אונד : קלאַפּ —1, מאָרד 244. גיאששטימוט ש, מערוט 445, פֿאַרמעסט —4, מלחמה 452, אומפֿאַלגעוודיקיט ז—, פֿרייהערבאַרענעצוט מפּ, אור פֿרשדשאַפֿט —5, שלעכטהאַרציקיט זא.

— פֿאַרטיי, אָרגאַניזאַציע ס'ן פֿאַרטיי, ז' פֿאַרטיי, צד ל"ר צדדים : זיט : באַרענג : אַרשיזאַציע, חברה, אַטדה : נק זרל) הסתדרות, איחוד, אירטן : פֿאַרבאַנד, כולל, פֿאַראַק, סאַסייעטי נ—) , סאַסיעטע נשאַנקרייח : ליגע, זליג : פֿאַראייניקונג, אליאַנץ, אַסאַציאַציע, רבים — 30 : סינדיקאַט, טראַסט, טרעסט נאָק, קאָמביהאַט אַז'וו — 477 : קאַלעקטיוו, קיבע פ 47 : אָרדן, לאַזשע, לאַדזש נ—) : קריז(ל), י קרואַק, רינג, רופע : קעמערל, ז צעל : קלוב, קאַלאַ נפולם, קת, קיתה, סעקטע, פֿראַקציע, ז פֿאַקציע פ 4— : יונש, ז יוניע נאָם, טרידיוניאַן: פֿראַפֿעסשנעלער פֿאַראַק, פֿראַפֿאַראַק : סינדיקאַט: גערערקשפֿט, גערערבֿ־פֿאַראַע נאָק : צעך, מלדיע : לאַקאַל, לאַקל נ—) . דעמאָקראַטישע פֿאַרטיי, רעפּובליקאַנישע פֿאַרטיי, פֿאַלקספֿאַרטיי, בונד אַז'וו — אייר ז— : אירעדענטע, קאַמאַרע : שוואַרצע מאה : קרקלוקס־קלע : טעמעני : נאָיס ייד־

סעקציע, יעווסעקציע, קאָמיוג, קאָמסאָמאַל : קאָמאינטערן, קאָמאינפֿאַרם : מאַק, קליקע : גרופלערני נאָיס, קרייזלערני, קלייזלדיקייט. ציוניזם, אַחד־ העמיזם, ציוניסטישער סאַציאַליזם, סאַציאַליסטשער ציוניזם, רער ווייאַניזם, טעריטאָריאַליזם, סיימיזם, וואַזראַזשדעניע : פֿאַלקיזם, נאַציאָנאַליזם : יידישיים : ליבעראַליזם, קאָנסטיטוציאָנאַליזם, רעפּובליקאַניזם, דעמאָקראַטיזם, בונדיזם, אינטערנאַציאָנאַלעם, מאַרקסיזם, סאַציאַליזם, באַלשעריזם, מענשעריזם, קאָמוניזם, לעניניזם, טראַצקיזם, סטאַליניזם, סינדיקאַליזם, אַנאַר כיזם, סעדסימאָניזם, פֿאַביאַניזם, פֿוריערעם, בלאַנקיזם : מאַנאַרכיזם, קאָנסערהאַטיזם, טאַרייזם, פֿאַשיזם, נאַציזם : טריידיוניאַניזם : רעכטער, לינקער אָפּנייג נאָיס : איזם: צדיטיס נ—) . פֿאַרטייער, פֿאַרטיימאַן, פֿאַרטיימיטגליד : די (ברייטע) מאַסע, די רענק און פֿייל נ—) : פֿאַרטעקטיר: זפֿאַרטיזאַן: חברה־מאַן: חבר, כאַמער נאָק, חברטע, חקרה, גענאַסע, פֿאַליט־מאַסערער נאָיס : סעקטאַנט, סעקציאָנער. מאַסע, פֿראַנקמאַסאַן, פֿרימויערער, פֿריימיער : חובבֿעית, ציוני, ציוניסט, צונשט נ־פ) : נאַציאָנאַליסט, לאומי : מאַרקסיסט, סאַציאַליסט, בונדיסט, קאָמוניסט אַז'וו — "איר ז— : ליבעראַל, דעמאָקראַט, רעפּובלי קאַנער, נאַראַדאָהאַלעץ ל"ר נאַראַדאָוואַלצעס : נאַראַדניק ל"ר נאַראַדניקעס : סאַציאַל(יסש -

רעוואָלוציאָנער, עס - ער, ס"ר : טרודאַמיק : סאַציאַל-דעמאָקראַט, עס-דעק, ס'ד : מענשעריקן : באַלשעוויק, (דול : לעניניסט, לענינעץ, סטאַליניסט, טראַצקיסט, קאָמיר גיסט) קאָ, י קאָמסאָמאַלעץ, - קאָמסאָמאַלקע, אַקטיאַבערל, ייִדסעק, יעווטעק : ראַדיקאַל, רויטער, לינקער, לינקיסט, לינקאַטש : קאָנסערהאַטאַר, טאַרי, וויג, רעכטער, מאָנאַרכיסט : שוואַרץ-מאהניק, רעאַקציאָנער. נאַראַדאַמעץ ל"ר נאַראַדאָוועס : ואַצשנאַלסאַציאַליסט, האַצי : פּאָליטטוער, פּאַרטיי

טוער, פּראָפּטוער : רינגער, רינגלער, קייטער. וו ן אַנשליסן זיך אין אַ פּאַרטיי, איינקויפֿן זיך אין אַ אַברה אַאָז"ר — ב.

אַדי : פּאַרטש, חברש, פּאַרבאַנדש. פּאַר איינע אַאָז"וו : ציוניסטיש, סאַציאַליסטש אַאָז"וו — ס : סעקטאַנטיש, פּראַקציאָנעל, אַר האַנעטאַריש, אַרגאַניזאַציאָנעל.

9.— אַרויסרוף

ם : אַרויסרופֿענפ, אַרויספּאָדער(וש, אויפֿפּאָדערוע, טשאַלענדזש נאַ-) :

קריגסדערקלערונג, קריגסמעלדוט : פּראָוואַצירום, פּראָהאַקאַציע.

וו : אַרויסרופֿן (אויף אַ דועל) : פּאָדעט סאַטיספּאַקציע : אויפֿפּאָדערן, אַרויר

פּאָדער, טשלענדזע ו—) : ושרפֿן די הענטער קע : דערקלער (מעלדן) קריג :

מאַנען : פּראָהאַציע : שטעלן זיך פּאָד - באַקעם — 549.

פּראַן : איך פֿרעג נישט האַך אים : איך זאָל עס מורא האָבן פֿאַר צען טויטע את

ער של זת דער עלפֿטער : מען הערט אים מ די קע ! : זאיך שפּי אויף אים ! :

איך פֿיף אויף אים (אויפֿן דראַנג, אויפֿן דאַך) : איך לאַך פֿת אים (און פֿת זע

קאַפּ) : איך לאַך פֿע זח היטעלע (פֿע יש באַבען, פֿון יש באַבעס ירעה, פֿת זע

באַבעס יאַרצייט) : איך פֿיף פֿון יין היטעלע (פֿון יש (עלטער)באַבען) : איך

האַב אים אין ראַרשע (אע וואַרשעווער גאַס, אע לויוויטש, אע טראַק, אין באַד,

אין האַרטל, אע כאַלשמע, אין די טשוועקעס, אין דער ערד, אע דער אַדמה) :

איך האַב אים טיף טייער (אע דר'ערד) : איך האַב אים אין ייאמר (אע

כמעט, — אע אַחת) : איך האַב אים פֿאַרפּאַקט : ער קען מיר פֿאַרביטן (אַפּשע)

דעם הכל יודוך : ער קען מיר דק (קסחדיש זאָלץ אויפֿן עק (אויפֿן ווידל) : ער

קע מיד (אַפּקלאַע (לאַדן) צום ונער-אוקף (צו דער מביצע) : ער קע מיר כאַפֿן

די קאַטשקעס אויפֿן וואַסער : ער קע מיר טריק די קאַטער קעס פֿון אסער : ער
קע מיך רופֿן שאַשיסל (פוטער־נאַשער, — פישער) : י ער קע מיר שמעקן צום
צימביק : ער קע מיר קר אי בעת קאַפֿ (י ווו די יידן האָק גערוט, — וו די יידן
האַבן געמאַכט אַ דנשווקע).

מרא בעינד ! : טו מיר עפעס ! : האָסטו ביי מיר (ביי אים אַז'וו) או עוולה (אַ
סענה) ! : קום מיך וואַרע (דושע) מיט אַ חלבן ליכטל : קוש אַ בעדער ! : קוש
אַ בער (אַ קאַיע) אור טערן עק (אונטער פֿאַרטעך, אונטערן פעלץ,) וועסטו
הייסן בערעלש) ! : געמייע דיר פֿאַר פֿול ! : ויאָלאַ אַק חמהלאַכט רשי :
געשמיייע דיר פֿאַר פֿול ! : רעד צו מע דאַשיק ! : רעד צום לאַמפֿ ! : שדי דאָ
לאַמפי ! — ז-4 : זאָל בך זיי פלאַצן די של ! : האָל זיי די אויע אַרויס ! :
וועמש עס געפֿעלט ניט של צומאַכן די אויע.

ם : פֿאַרמעסט (יש, פֿאַרמעסטענש, קאַנערס, קאַנטעסט נ—ם : גערעט,
פֿאַרוועט, סאָער גערעט נאָק : גערעטשפיל, געוועטשטריט, גערעטקאַמף,
געוועטלויף, טורניר אַז'וו — 14- : געראַטל, געפֿעכט, געוואַלגער, רער
לעניש, י באַרענש, י מאַלקע, מייערומ, גער שטייער, פֿייט נאָ-) : שנערעע, ז
קאַמפער טיציע, קאַמפּעטק נ—ז.

קאַקורסאַנט, קאַערשט, קאַטעסטשט, קאַמפּעטיטאָר.
וו : פֿאַרמעסטן דך (פֿאַרוועטן זיך, פֿדהעת זיך) אע כוחות : קאַנקוריר,
שגטעסטירן : לויפֿן גערעט : פֿעדעת דך, פערעדעווש זיך:
4פ2—פ0

דען אויך : קעג(ע)נערשאַפֿט ז—, מלאָמה 452, ספֿאַרט 514. אַפּצאַלוט
ם : אַפּצאַלונג, אַפּדינונג, אַפּדאַנקונג אַז'וו"ופיי: צרישנאַנשדיקייט,
קעגנזייטיקייט : מידה פנגד מידה, מאָס פֿאַר מאָס: אַ פֿאַטש פֿאַר אַ פֿאַטש (פאַץ
נדאַל), אַ קלאַפֿ פֿאַר אַ קלאַפֿ: עע אַחת עע, או אויג פֿאַר אַן אויג : ש אַחת שן,
אַ צאָן פֿאַר אַ צאָן : נפֿש אַחת נפֿש, בלוט פֿאַר בלוט : * אַ קאַק פֿאַר אַ קאַק :
אַפּגעגעבן ברויט : אַפּגעגעבענע זאַכן : נקמה — זזפ : קעעפלאַן,
קעעפּראַיעקט, קאַנטערפלאַן, קאַנטערפּראַיעקט : קעעבאַמלדיקונג : קעגר
קלאַפֿ : בומעראַנג : רעקרימינאַציע : רעטרי בוציע, קאַמפּענסאַציע, קרי פּראָ
קראָ.

וו : באַצאָלן מידה פנגד מידה — - : באַצאָלן מיט דער אייגענער מטקע :
 באַצאָלן מיט פראַצענט : באַצאָלן אַער, ריפוי, שבת ובושט : באַצאָלן (אַפּצאָלן,
 סילוקן) אַן אַלטן חוב (אַן אַלטן אַשבת) : אַפּצאָלן (צוריקצאָלן) אַ קאָמפּלימענט
 : קאָמפּענסיר : וועק (יען) קוויט מיט : געבן רעשטע : ניט שולדיק בלייבן קע
 רעשטע : רעכענען זיך, אַפּרעכענען זיך : אַפּגעבן ברויט : אַפּטע : אַפּדינע,
 אַפּדאָנקען, מכיר טובה זע — 8-פ : אַפּקלאַפּן, אַפּשלאָגן, צוריקשלאָע.
 פֿראַן : ער האָט דאָס קשר פֿאַרדינט : דו מיר אע דעם לע, איך דיר אע דעם ווע:
 קצע סחת קצע — אַ פּאָץ פֿאַר אַ פּאָץ.
 ם : מלאָמה, קריג : אַקציע, אַפּערע, אַראַנטור(ע), קאָמפּאַניע, קאָמפּיע נאַ-) :
 עקספּעדישיע : קרייצצוג : וועלט־מלאָמה : אַפּענע,
 באַהאַלטענע מלאָמה : מלאָמת - מיצח : מלאָמת גוג־ואָגוג : בליצקריג,
 טאַטאַלער קריג, ברודערקריג, בירגערקריג, גערילע - קריג,
 פֿאַרטיזאַנען־קריג, פֿאַרטיליקונגס־קריג אַאַז"וו : פֿאַלקספֿראַנט, פֿאַראייניקטער
 פֿראַנט, אייר הייטפֿראַנט אַאַז"ר : שלאַכטפֿראַגראַם, שלאַכטאויפֿשבע :
 מיליטערשע אַפּעראַציע, קריג אַפּעראַציע : פּאַסיווע, אַקטיווע אַפּעראַציע :
 קאָנפֿליקט, צוזאַמענשטויס — 447.
 אויסבראָך : קאַמף : באַפֿריונגס־קאַמף, פֿרייהייטסקאַמף אַאַז"וו : שלאַכט :
 הויפטשלאַכט, יםשלאַכט אַאַז"ר : קאַמפֿגרייטקייט, שלאַכטגרייטקייט :
 קאַמפֿפֿעיקייט, שלאַכט פֿעיקייט : קאַמפֿלוסטקייט, קעמפֿערישקייט,
 קריגערישקייט אַאַז"ר — י.
 באַטאַליע, שטרייט, געשלעג, שלעגערך : הריה, י דראַקע : בלוט־פֿאַרגיסונג,
 שאַיכתדמים : דועל, מאָנאַמאַכיע, י פּאַיעדיניק, האַנט־צוזאַנט־קאַמף : קאַמף
 אויף לעבן דען טויט.
 פֿייער : דירעקטער, האַריזאַנטאַלער. ווערטיקאַלער פֿייער : קריצפֿייער, באַראַר
 פֿייער, אַרטילעריע־פֿייער, באַטעריע־פֿייער אַאַז"ר : שיסונג, שאַרפֿשונג,
 שיסעריי : קאַנאָנאַד(ע), באַמבאַרדע, באַמבאַרדירוע, באַמבירונג : זאַלפּ, האַגל
 : שאַס, קלאַפּ, קנאַל — 79- .
 קרירריסנשאַפֿט, תּכּיסימלאָמה : קריגספּלע, סטראַטעדע, סטראַטעניק,
 סטראַטאַר געם, טאַקטיק, קריגטאַקטיק, דיווערסיע, לאַגיסטיק : קריגפֿירונג,

אַרמיפֿירונג, גענער ראַלשפֿט : קאָמאַנדע, י קאָמענדע : קריג קאָמאַנדע,
אייבערקאָמאַנדע, הויפקאָמאַנדע, ברעדקאָמאַנדע, לעת - קאָמאַנדע אַז"ו :
שטאַב, סטעף נאַ) .

מלאָמהשוגרייטונגען : קאָווס בעלי: אולטימאַטום : צוריקרוף פֿת די
אַמבאַסאַדאָר : קריגסגעזעץ, קריגסרעכט : מלחמה־דערקלער רונג, מלחמה -
דעקלאַראַציע, קריגט - דערקלערונג, קרגסמעלדוע : וואָפענוע, אָנוואָפֿער

456

432

מע, באַהאַפֿעטט : קריגס־הואָאות : קתי הלאָאה.
דאָס מיליטער - דינסט, מלאָמה - דינסט : אַלגעמיינע מיליטערפֿליכט :
מאָביליזאַציע, קאָנסקריפֿציע, רערבירונג, רעקרוטירונג, נעמונג, פריזיוו, ליאַס
, י נאַבאָר, י פריאַם, מוסטערונג, י פאָימקע : י דאָס דינסט, סלזשבע נר־לאַנח ,
דאָס אַקטיווע דינסט : זעלנער, סאָלדאַטשינע : דאָס ים־דינסט, סיגנאַלדינסט,
שטאַבדינסט: אַרבעטדינסט, דינסטאַרבעט אַז"מ.

מלחמה־קונסט, קריגסקונסט : מושטיר, מושטירונג, סמאָטרע, — סמאָט ,
סמאָטר: סלאָוועסנאַסט נר־לאַח : פאַכאָד, פאַראַד , מאַנעווער ל"ר מאַנעווערס,
מאַנ(קעוורע, קריגשפיל, קריגסצוג : מאָרש, גענעראַל־מאַרש.

מלאָמה - צייט, אומרוי־קע צייט, שעתחירות : מלחמה־צושטאַנד ,
קריג(ס)צושטאַנד, אויסנאַם (אויסנעם) - צושטאַנד , באַלעגער(ונמצושטאַנד, ז
באַלאַגער(ונגס)־צושטאַנד : עמבאַרגאָ : בלאָקאָדע־צושטאַנד : רוף צו וואָפֿן,
קריגסרוף, שלאַכטרוף , קריגסגעשריי: אַלאָרם, ליאַרעם.

פלאַצדאָרם : י איזבאַרנע, י זבאַרניע : מושטירפלאַץ , שיספלאַץ : שיספונקט,
שיסציל : צילברעט, מעטע : לאַגער, ביוואַק : קאָזאַרמע, קאָשאָרן, באַראַק, י
פאַסטאַי, זאַקוציע : קאַנטין : י פריסוטסטווע: סוברעריזיע :

אַדמיראַליטעט־געביידע : קושרטיר, הויפטקוואַרטיר, העדקוואַרטערס נאַ) ,
גענעראַלשטאַב, שטאַבסקראַרטיר : קאָמענדאָ(טטור).

קריגסגעזעט, קריגסגעביט, קריגראַיאָן, קרימאַנע : באַזע, אָפּעריר־באַזע,
אָפּעראַציעבאַזע : מלחמה־פלאַץ , קאָמפֿלאַץ, שלאַכטפלאַץ, מלחמה־טעאַטער
: הינטערלאַנד, יטיל : פֿראַנט : פֿלאַנג : שלאַכטליניע, דעמאַרקליניע, קאַרדאָ :

בריקנקאָפּ : פּאַזיציע : שליסל-פּאַזיציע : י אַטאַקיר-פּונקט : קיינעמס לאַנד.
שרעסיע, אָפּענסיווע, אָנגרייף, אָנגרייפֿונג. אָנגרייף, אַטאַק : אָנפֿאַל, אָנפּראַל,
אויספֿאַל, איבערפֿאַל, באַפֿאַל : טרייבגעיעג, אָבלאַווע : אַטנטאַט :
קאַנטעראַטאַק, קאַנטעראַנגרפּ : עיקר-אַנפֿאַל, פֿלאַנקאַנפֿאַל אַז"וו :
פֿראַנטאַלער אַטאַק : אָנפֿלי, לופֿטאַנגרייף, לופֿטאיבערפֿאַל : עסקאַלאַד.
אַוואַנפֿאַסט, פֿאַרפֿאַסט, אַוואַנגאַרד : אויסנפֿאַסט : נאַכפֿאַסט, אַריערשרד, טיל
, הינטעראַיל, הינטערוואַר, נאַקנשוץ : י אַבכאָד : געשלאָסענע פֿאַרמאַציע :
באַלעגערונג, ז באַלאַגערונג : דעסאַנט : אינוואַזיע : באַועצונג, אָקופּאַציע :
עוואַקואַציע.

די שוץ, פּראָטעקציע : שוצפֿעיקייט : פּאַרטיידיקונג, י אַבאַראָנע :
אַלפֿאַרטיידיקונג, די זעלבשוץ, י סאַמאַבאַראָנע : דעפֿענסיווע, קעגנשטעל,
ווידערשטאַנד, רעזיסטענץ, אָפּווער, אָפּשטויס, אָפּשלאָג, צוריקשטויס,
קריקשטויס, אָפּשפּאַר, אָפּווענד(ונט : קעגנגאַנג, קעעצוג, קאַנטעראַקציע,
קעגנאַנגרייף .

שיצמיטלען : מוניציע, אַמוניציע : שר אינדוסטריע : באַפֿעסטיקונג,
פֿאַרטיפֿיקאַציע : פֿעסטונג, שוצפֿעסטונג, אָזקת, ציטאַדעל, שלאַס, בורג,
פֿאַרט, י קרעפֿאַסט, רעדוטע, ראַר וועלין, באַסטיאָן, באַסטייליע, אַקראָפּאַליס,
סטאַקאַד, עסטאַקאַד, אַמבוסקאַד, פּאַראַפּעט, קאַזעמאַט, פֿוגאַס, טאַבאַר,
שטעכדראַט : לופֿטשוץ - באַהעלטער : באַהאַלט, בונקער אַז"וו — 480 :
זאַמדוואַק, שאַנצקאַרב, פֿעסטונד וואַנט, טויטער ווינקל, מאַגיסטראַל, טורעם,
פֿאַלטויער, גלאַסי, אַמבראַזור, שיסלאַך, שיסקוקער, קוקלאַך, קוקערל : וואַל,
אַנשיט, שוצראַל, שוצוואַנט, בלינדאַזש, ערדושל, ערדוואַנט, בולוואַרג, באַל
ווערק, שוצמויער, האַנץ, שוצגרב, שוצגראַבן, דסגראַבן, ד קאַפּ(ע),
טראַנשעע, טרענטש נאַ-) : פֿוקס(מלאַך, ברוסטוואַרג, ברוסטרער(ק) :
פֿעסטונדגראַבן, פֿאַסע, ראַי, ראָוו, ריוו, פֿאַשינע, פֿעלדוועק, ערדמאַרג,
באַלעגער-מערק : קאַמפֿלאַזש :

האַרמאַטדנעסט : פּאַסט : פּאַרטיידיקונגסליניע, שוצליניע.
(ראַפֿך) געהאַנג : שילד, וואַפֿנשילד : עגידע, פּאַנצער, רונגפּאַנצער, קיראַס,
פּאַנצערעהעמד, ברוסטפּאַנצער, אַרעם-פּאַנצער, פֿוספּאַנצער, קניפּאַנצער :

פֿאַנצער־הענטשקע, אייזערנע הענטשקע : פֿאַנצעהיטל, קאַסקע, העלם,
העלמעט נאַ), פֿיקלהויב, קיווער, טשאַקע.
באַלעגערער, ז באַלאַגערער : דיווערסאַנט : אַגרעסאָר, אָנפֿאַלער, באַפֿאַלער,
אַטנטאַטאָר : אַרייַנדרינגער, אייננעמער, פֿאַרכאַפּער, אָקופּאַנט : (באַ)שיצער,
פּראָטעקטאָר : אַרמיי, מיליטער אַז"ו — 3-4.
וון צוגרייטן זיך צו (פֿאַר) מלחמה : באַוואָפֿע־
גען (זיך), אָנ(בשוואָפֿענען (זיך), איבער(בשוואָפֿענען (זיך) : באַפֿעסטיקן זיך,
פֿאַרטי פֿיצירן : פֿאַנצערן, באַפֿאַנצערן : בראַניע, פֿאַרבראַנירן.
מאַביליזירן, קאָנסקריבירן, רעקרוטירן, רופֿן צום מיליטער, (פֿאַר)ווערבירן,
(פֿאַר)ווערבֿעווע : שטע (שטעלן זיך) צום ליאַס (צום מיליטער, צום פּריזיוו,
צו דער נעמונג אַז"ו) : שטעלן זיך : אָנגעבן זיך : גע אין סאַלדאַטן : גע פֿאַר
אַ נק : אַרייַנגק אין דעם שאַרן געראַנט : אַרייַנפֿאַלן צו פֿאַניע (איוואַנען) אע די
הענט : דינען דעם קיסר (קייסער) : אָפּגעק פֿאַר אַ זעלנער (פֿאַר אַ ור) : אַסעד
טירן, צונעמען : אַרייַנשטעקן אין געוואַנט.
מושטירן, סמאַטרעווען, דעפֿילירן : מד נעררית, גע אויף מאַנעווערס
(מאַניעררעס) : דינען : זע אע אַקטיוו דינסט : קאַנטאַניט : גק אע מלאָמה : זש
אונטער פֿייער : שמעקן פּולווער.
דערקלער (מעלדן) מלאָמה : טאַנע דעם מלחמה־טאַנץ : נעמען זיך צו די
פּלייניין : גיע מלאָמה האַלטן : באַרוקן זיך נ־נ'ח : מאַרשית : גין קעגן : גיע
אויף : אַוואַנסירן.
צילן אַ קלאַפּ : פֿאַרמעסטן זיך אויף : אויפֿהייע אַ האָט קעגן : געבן
(דערלאַען)
דעם ערשטן קלאַפּ : רפֿן דעם ערשק שטיין : עפֿענען פֿייער : פֿייערן דעם
ערשטן שם : מכבד זיין מיטן ערשק שאַס נ־פ) : האַלטן מלאָמה : קעמפֿן (עד
לסיי-) : שטרייטן : שלאָגן זיך (בין בלוט) : פֿאַרגיסן בלוט : הרגער נען זיך,
ממיתן זיך אַז"ר — 183 : זע דער אַגרעסאָר (דער אָנגריפֿער) : נעמע די
אָפּענסיווע : אָנגריפֿן : אָנפֿאַלן, באַפֿאַלן, איבערפֿאַלן, אַרומפֿאַלן, אָנלויפֿן,
אָנפֿליען אַז"ר : אַרויפֿוואַרפֿן זיך, אַרויפֿכאַפֿן זיך, אַרויפֿפֿאַלן,
אַרויפֿשפּרינגען : אַטאַקירן (מיט צק את נעגל) : שטורעמען, שטורמען :

נעמען מיט שטורעם : באַוואַרפֿן מיט שטייער : פֿאַרשטיינש : שיסן, באַשיסן,
איבערשיסן זיך, פֿייערן, באַמבאַרדירן, באַמבירן, טאַרפעדירן, מיניע, אונטער
מינירן, מינערען, דינאַמיטעווע.

נפֿאַרגליכענע קעמפֿן ר אַ לייב : אַמ פֿאַלן (באַפֿאַלן, איבערפֿאַלן אַז"מ) ר די
רוצחים, ווי די גזלנים, ווי די פֿלבים, ר די הינט, ווי די בינען, ווי די מוקן, ווי די
מורענער קעס, ווי די היישעריקן, ר די הונגעריקע וועלף, ווי די בייזע מחאָבות :
וואַרפֿן זיך ווי אַ פֿליג אויף אַ שויב.

ביראַקירן, לעגערן, ז לאַגערן : באַלער גערן, ז באַלאַגערן, בלאַקירן, אָפּשניידן,
אַרומגע, אויסמאַנערירן (דעם שונש, דורכרייסן זיך, דורכברעכן זיך :

אַרויסזעצן זיך : מאַכן אַ דעסאַנט (אַן אינוואַזיע) : באַזעצן, פֿאַרנעמען, אָקופּירן :
שרניואַנירן : עוואַקוירן זיך. זע אין דער דעפֿענסיווע : געבן אַ קער שטעל (אַ
ווידערשטאַנד אַז"ר) : באַשטק (ורדערשטיין) אַן אַטאַק (אַ באַלעגערונג, או
אַר דייף אַז"ו) : האַלטן דעם גרונט : אָפּהאַלטן (פֿאַרהאַלטן) דעם שונא :

ווערן זיך, אָפּווערן זיך, אָפּקלאַפֿן, אָפּשלאַע, אָפּשטויסן, צוריער שטויסן,
צוריקשלידערן : אָפּשסן זיך : פֿאַרירן : באַשיצן זיך, פֿאַרטיידיקן זיך, י בראַניען
זיך. אַרויסרופֿן אויף אַ דועל : דועלית זיך : געבן סאַטיספֿאַקציע : סעקונדית.

אדין מיליטעריש, י וואַיענע, מיליטאַריסטיש : באַוואַפֿנט, באַפֿעסטיקט,
באַשיצט, פֿאַרטיפֿיצירט, געפֿאַנצערט. באַפֿאַנצערט, (גע)בראַנירט :
קוילן־זיכער, קוילנפֿעסט : סטראַטעגיש, טאַקטיש, לאַגיסטש, אָפּעראַטיוו,
אָפּעראַציאָנעל : אַנגריפֿערש, אָפּענסיוו, אַגרעסיוו, אַגרעסאָריש : דעפֿענסיוו :
קריגעריש, קעמפֿערש : שלאַכטפֿעיק, קאַמפֿפֿעיק : קאַמפֿגרייט, שלאַכטגרייט,
קאַמפֿלוסטיק : שוּצפֿעיק.

זען אויך : קלאַפֿ 185, מאַרד 244, ניט־אַייגשטימוט 882, מע 480,
קעג(ע)נערשאַפֿט ז—, פֿאַרמעסט —4, געלמלחמה מו, וואַפֿן או, ווידערשטשד
487, אומפֿרינד שאַפֿט .

קעל־מלחמה

סן מיליטאַרעם : מיליטערישע (באַוואַפֿנטע) מאַכט (כוחות) : ים - מאַכט, ים -
פּוחות : לופֿטמאַכט, לופֿט - כוחות אַז"ר : אַרמיי, י אַרמיע : חנלות, י טרופן, י
אויסהעלף־טרופן, י הילפֿסטרופן : רעזערות, הינטער־חיל : מיליטער, י וואַיסק

: רעגולער, אומרעגולער גאירעטלער) מיליטער : לאַנדער, לאַנדשוץ, מיליץ,
דרוזשינע : אויסלענדישער (פֿרעמדן-) לעגער : העה, אירגון (צבאי לאומק ,
אצ"ל : לוחמי חירות שראל , לח"י , שטערן-גרופע : אַלפיני : מיליטער-פּאָליציי
: האַרמאַטן-פֿלייש : מיליטערישער קלאַס.

אַרמיקאַרפּוס : דיוועיע, סובדיוויזיע : רעגמענט, פּאָלק, י פולק : בריגאַדע,
באַטאַלשן, קאַמאַנדע, גדוד, עסקאָדראָן, באַטעריע : פּלאַטאַ, פּלאַטון נאַ-) ,
וואוואַד ניי-) : ראָטע : סאָטניע : קאַלומנע, קאַלאַנע : מיליטערטייל , אַטריאַד,
מחנה, לעגשן, קאַהאַרטע, עשעלאָן : גאַרנעאָן : פּאַלאַנגע, פּאַלאַנקס :
מאַנשפּט.

נאַנים (מיליטער) אינפֿאַנטעריע, י פיעכאַטע, פֿוספֿאַלק : קאַוואַלעריע, ליכטע
קאַוואַלעריע, רדטערי : ספּאַהי : אַרטילעריע : רייטער- (פֿערד-)אַרטילעריע,
פֿוסאַרטילעריע : ליכטע, שרערע אַרטילעריע : גוואַרדיע, פֿוסגושרדיע,
פֿערדגוואַרדיע, ליבגוואַרדיע, נאַציאָנאַלע גוואַרדיע : לופֿטאַרמיי : סיעאַל -
קאַרפּוס, מעדיצינישער קאַרפּוס אַאַ"וו.

שטעלער, מיליטער-פֿליכטיקער, פּריזיווניק, י להאַטניק, י לגאַטניק, י
פּעררע(ראַ)זראַדניק, רויטערבילעטניק, וויסערבילעטניק, בלויערבילעטניק, י
ראַטניק: אָפּגעגעבענער, רעקרוט, נעקרוט, ינאַוואַבראַניעץ: קאַנטאַניסט,
פּאַימעניק, ניקאַליעווסקער סאַלדאַט : כאַפּער, כאַפּון, פּאַימשטיק.
זעלנער, סאַלדאַט, נוון, מאַסקאַל, קרייקע נע-רעח, פּאַנדור נאָעערן) : אַשוטער
זעלנער, ריאַדאַוואַי ניל-ח, נאַ-) פּריוועט, דזשישך : ג־ם טיטל, מענטע :
פֿראַנטאַוויק, אַרמייער, רויטאַרמייער, לעגיאָנער, אירטניסט, גראַרדייער,
רויטגוואַרדייער, וויסגוואַרדייער, י גוואַרדייעץ, גוואַרדיסט : הע : באַשיבוזוק
נעקח, וואַלטיושער, זואַר ניאַקרע), אַסקאַרי נאַיקע), מאַמעלוק נעגפּטפּ.
פֿריווייליקער, וואַלאַנטיר, וואַלאַנטיאַר. וואַלאַנטיר נאַ-) : אַמאַזאָנקע :
גערילע, ז גאַרילע, פּאַרטיזאַ(ער) : רעזערוויסט, זאַפּאַסנער. - זאַפּאַסנאַי :
שיסער, שיסאַר נשלעכטער שיסער) ל"ר שיסאַרעס, * שיסער ג־פּ) : בויגך
מסער, צילשיסער, צילטרעפֿער, צילער, ארפֿשיסער, סנייפּער נאַ"ז.
מוסקעטיר, קאַראַביניר, יעגער, האַלעבאַרדיר, גרענאַדיר, פֿוסגייער,
אינפֿאַנטעריסט, פֿוססאַלדאַט, פֿוסער : קאַוואַלעריסט, דראַנער, קיראַסיר,

אולאנ(עח, הוסאר. הוזאר, קאזאק : ארטילעריסט, קשאנר, באמביר(ער),
 באמבן-ווארפער, באמבארדיר : מאשינביקסער, קוילדארפערער, י פולער
 מיאטשיק : טאנקיסט, פאראשוטיסט: אינזשענר, ז אינזשעניער, פאנטאנר,
 סאפיאר, מיני

459

רער : מארין, מארינער, מאטראס, ז מאטראז, סיילאר נא-) : פאסט(ן-פירער,
 אראנגארדיסט : אויסשפירער, אויסשפייער נאר-), אויסקוקער, י
 ראזוויעדטשיק, אויפקלייבער : סיגנאליסט : פויקער, פייקלער,
 באראבאנשטשיק : וואפןטרעגער, נושא - קלים : פאנען - טרעגער, פענדלער.
 נראנגען) הויפטמאן, חיל-פירער, מלחמהפירער, טאקסיארך, סטראטעג(יקער),
 טאקטיקער, לאגיסט : מארשל, מארש.לעק נפילן), (גענעראלחפעלדמארשאל
 , אייבערמארשאל : הויפטקאמאנדיר, אייבערקאמאנדיר, י
 גלאוונעקאמאנדעשטשע, גענעראליסימוס : אטאמאן, (קאזאקחהעטמאן :
 אדמיראל, גרויס-אדמיראל, קאנטערעדמיראל : קאמאדאר.
 גענעראל י יע(ד)נעראל, גענעראל-מאיאר, גענעראל - לייטענאנט, גענעראל -
 אדיוטאנט, גענעראל-פראראסט : קאמאנדיר, שטאבסקאמאנדיר : נא-
 מיליטקאם, פאליטקאם : דיוויאנער, בריגאדיר(גענעראל), אונטערברייגאדיר
 : פאלקאווניק, י פולקאווניק, קאלאנעל, קוירנעל נא-) : אונטערפאלקאווניק,
 פאדפאלקאווניק : מאיאר, בריגאדיר - מאיאר, פלאצמאיאר :
 ראטע-קאמאנדיר, י ראטנער קאמאנדיר : (עסקאדרע-)שעף : ראטמיסטער,
 ריטמיסטער : קאפיטאן, קעפטן נא-) : אייבערקאפיטאן, שטאבס - קאפיטאן :
 לייטענאנט, ליוטענענט נא-) : אייבערלייטענאנט, פארוטשיק נרי-לאנח,
 פארוטשניק נפילן) : אונטערלייטענאנט, פראפארשטשיק : קארנעט :
 אינטענדאנט : מיליטער-אינטענדאנט, פעסטונגאינטענדאנט אאז"וו : קווארטיר
 - מיסטער : אפיציר, י אפיצער, הויפנציער נפ-) : שטאבאפיציר : נערקח
 קאמאקאם, סעראסקיר : ארדינאנס : אדיוטאנט, פלאץ - אדיוטאנט,
 פליגלשדיוטאנט, אידדע-קאם : קאדעט, יונקער : צענטוריאן : סאטסקע,
 סאטניק : וואכמיסטער, אייבערוואכמיסטער, אונטערוואכמיסטער,
 פעלדפעב(ע)ל : סערזשאנט,

סאַרדושענט נאַ-) : אייבערסערזשאַנט, טאַפּסאַרדושענט נ—) : קאַרפּאַראַל , קאַפּראַל , אונטעראַפּיציר, צווייבענדלדיקער : יעפּרייטאַר, געפּרייטער, וווּוואַדנע, דיאַדקע : (איטבענדלדיקער, אַידחיל , חילסמאַן, נַעל־מלאָמה, קריגער, קריגסמאַן, מלאָמהזאַלטער : קעמפּער, שטרייטער, שלאַכטמאַן ל"ר שלאַכטלייט , נ־אַיס שלאַכטלער, שלאַגלער : מיליטאַריסט , סאַמוראַי ניאַפּאַן) : אַרדן־טרעגער : וועטעראַן : דועלאַנט : סעקונדאַנט.

פּראַן : געטראָגן, געטראָע אע אַרעקגעגען דעם נות.

שפּר : (אַלע הינט אש אַלע יענים האָגן אין פנים.

זען אויך : מלאָמה 452.

454. וואָפּן

וואָפּענונג, באַוואָפּענונג : מאַטעריאַל , אַרמאַטור : אַרדינאַנץ : מוניציע, אַמוניציע : זייטגעווער, קליינגעווער, שיסגעווער, קאַלט גערער, מאַגאַזין־געווער אַא'וו : באַליסטיק.

נויטגערער) שווערד, שאַשקע, סאַבליע, שאַבליע, שפּאַגע, שפּאַד, ז דעגן : יעגערשווערד, פּעכטשרערד, זייבל נדיאַל) אַאַז"וו : ראַפּיר, פּלאַרעט, דאַמאַסקענער, יאַטאַגאַן, פּאַלאַש, אַדאַגאַ, קריגסהאַק, האַקאַזיון, טאַמאַהאַק, האַל(ע)באַרדע, פּאַרטיזאַן : שלאַכטמעסער, חלף, שעכטמעסער : יעגער־מעסער, געיעד מעסער , ז יאַגדמעסער : באַלאַ : נ־) העכטל , מאכל : שפּיז, ז דאַלך , פּיקע, שטיק(ע) , טייטל נגנ) : פּעכטשפּיו, טורנירשפּיו אַאַז"ר : באַגנעט, באַיאַנעט, שווערדבאַגנעט, קינזשאַל , גריוושאַל , שטילעט, אַסאַגאַ(י) , באַנדערילע, וואַרפּשפּיז, האַרפּון, בומעראַנג : נטיילן זייטגעוועזן קלונג, קלינג, שאַרף : הענטל, דושקע, אָבוך : שייד : שווערדגאַרטל .

460

דובינע, בולעווע, בולאַווע, בולדאַרעש קע, עיטל , קניפל , שטעקן, י פּאַלקע, גומענער שטעקן, אייזערנע הענטשקע, קאַסטעט, בלעקדזשעק נאַ-) . נשיסגערער) בויגן, פּיילשרבויע, פּיילך בויגן : אַרבאַלעסט, טרעבושעט ,

קאטאפולט, פֿייעררארפֿער, דוהע, דושקע: (פֿויגל-) שפרד צער, ראָגאַטקע, ושרפֿלקע, ראָדביקסל.

נפֿייערגעווער) שווערע, לייכטע אַרטילעריע: פֿעסטונהאַרטילעריע, באַרהאַרטי לעריע, ברעהאַרטילעריע אַז"ו: פֿאַרק, באַטעריע, פֿעלד־באַטעריע: האַרמאַט, ז קד נאָ, ז פּושקע, האָוויצער, ז הויביצע, מיטראַליעו, גראַבע בערטע: ווייטגרייכיקער האַרמאַט, ווייטגרייכער, שיפֿ(ס)האַרמאַט, מינעראַר מאַט, באַלעגעהאַרמאַט, אַנטיטאַנקזאַר מאַט: אַנטילופֿט־האַרמאַט, זעניט־האַרמאַט, זעניטקע: מערטיר־האַרמאַט, מאַרטאַר, גראַשטדראַפֿער, גראַנאַטן־שלידערער, באַווקע, האָוידקע נ־ראי): האַרמאַטן־צוג, פּשצערצוג, פּאַנצער־ראָגן: טאַק: קוילן־ושרפֿער, מאַשינביקס, י פּולעמיאַט, אויטאָמאַט, סוד מאַשינביקס.

נפֿאַרצייטיקע פֿלעייח קאַראַנאַד, קו ערין, פֿאַלקאַנעט, באַזיליסק, שטורעמבאַק, מליסטאַריע, מויער־ברעכער, טאַראַן, טער רעברע, קאַסטעט, טאַקאַ, שטאַרצבאַלע, שליידער(עז): באַלעגערואַרג.

נקליעערער) ביקס, (אָווינטאָווקע, קאַר בע, מוסקעט, מוסקעטאָן, פֿלינטע, פּאַמפּאַם, עסקאַפּעט, פּעטראָנעל: מאַשזידביקס, נאָדלביקס, מנטביקס, לופֿטביקס, קרעמענביקס. קשלביקס, מאַקסיים - ביקס, מיני - ביקס. רנטשעסטער - ביקס אַז"ר: שרויטביקס: בערדאַנקע: רעוואָלווער: אויטאָ־רעוואָלווער, אויטאָשטישער רעוואָלווער: פּיסטויל, פּיר קאַלעט, פּיסטל נאָ), שפּפּער, קנאַקער: נאַגאַן, מועער, ברויניט: נטיילן קליינגעווער) קאַלבע. פּריקלאַד: פּיסטאַלעטן - טאַש, קאַבורע:

ביקסרימען: לאַכשטעקל, האַמפּאַל: לופֿע: מאַגאַזע: דריקער: צינגל. נשטראַרט לאַדונג: שרויט, שראָט: בלך שרויט, פֿויגל־שרויט: פֿייל, פֿייער פֿייל: קויל, קניידל נ־פּ): פּאַטרש: שטאַנגענקויל, דומדום, האַרמאַטדקויל, י סנאַריאַד, שראַפּנעל, קאַרטאַטש, קאַרטעטש, גראַנאַט: האַנטגראַנאַט, ביקסגראַנאַט אַז"ו: טאַרפּעדאַ, טאַרפּעדע, לופֿערטאַרפּעדאַ, מינע, קאַנטערמינע, ראַקעט, פּעטאַרדע: באַמבע: טיפּבאַמבע, אויפֿרייסבאַמבע, רויכבאַמבע, גאַזבאַמבע, בראַנדבאַמבע, צינדבאַמבע, שטינקבאַמבע, טרער באַמבע אַז"ר: וטיילן שיסוואַרט קאַפּסל, קאַפּסול, הילן(ע), גילז(ע):

צינדער, צינדלאך, צינדהיטל, צינדשטאק, צינדער, אָנצינדער, צינדדראָט, צינדשנור, ברענקנויט.

פֿיילנטאש, פּאַטראָנען-טאַש, פּאַטראָנטאַש, פּאַטראָנען-אַרטל, פּאַטראָנעדקעסטל.

נאָיפֿרייסושרג) אויפֿרייסשטאַפֿן, שיפֿריס-מאַטעריאַל : פּולווער, קנאַקפּול ווער, שיספּולרער, אויפֿרייס-פּול ווער אַאָ"ר : דינאַמיט, לידיט, קאַרדיט אַאָ"ו — 279 : ביקסושטע, דסבאַרל, פּיראַקסילע.

גיפֿטשו, סם-שו, זענעפֿטשז, כלאַרינשז. טרערנגאַז אַאָ"ו — 220. גערער-לאַגער, אַרסענאַל, פּולווער-מאַט זע, פּולערסקלאַד, פּול ווערפֿאַס : פּולווער טורעם.

האַפֿנשמיד, ביקס(טשמיד, שווערד(טשמיד אַאָ"ו.

ם : אייניקייט, פֿרידלעכקייט, באָלומדיקייט

אַאָ"ר — אַדי : פֿאַרשטענדיקונג, פֿאַרשטענדעניש, אייניקוע, דורכקומונג אַאָ"ר — יי : שלום, פֿריד, פֿרידן : אָלום-נִית, הויזפֿריד(ח : גוט (רויַק) לעבן : אידיליע : אַ לעבן ווי אור

טערן אויות, ווי אונטער דער באָד, ווי די זון מיט דער לאָנה : פֿרידלעכע, עטע, פֿרינדלעכע אַאָ"ו באַצונגען — ב-פ : הסכם, האַרמאָניע, איינקלאַנג, אוניסאָן, סימפֿאָניע : רויַקייט, מנוחה, שלווה, אָלום-ושלווה, זענפֿטיקייט נאַר-) : גאַנצפֿריד, פֿרידנסצייט, אַחרית-הנמים, משיחס צייטן : פּאַציפֿיזם : אַפּראָפֿעמנג, אַנטוואָפֿענונג.

אָלום-מאַכעריי : פּאַרה-מאַכעריי, פּשרנות, קערות : בוררות, שלישות, פֿאַרלאָזעניש : אַרביטראַזש, אַרביטראַציע : אינטערציזע, אינטערפֿערענץ, אַריינמישונג, פֿאַרמיטלונג : אינטערווענץ, דיפּלאָמאַטיע, שתדלנות, הער אַדלות, י כּאָדאַטיסטווע.

שלום-פֿאַרשלאָג : שלום-פֿאַרהאַנדלונגען, שלום-אונטערהאַנדלונגען : שלום-באַדינגונגען : שלום-אַפּמאַך : שיס-ניט, סיז-פֿיר נאַ-) : וואָפֿנרו, טרום נאַ-) : וואָפֿדשטילשטאַנד, וואָפֿן-אַפּשטעל, אַרמיסטיס נאַ-) : אַפּשטעל פֿון אַפּעראַציעס : נייטראַליטעט, נייטראַליאָציע : ברידערונג, פֿראַטערניזאַציע : פּאַציפֿיקאַציע : פרעלימינאַרשלום, סעפּאַראַטער אָלום אַאָ"ו.

פֿאַרה, קשר, קאַמפּראַמיס, אויסגלייך, פֿאַרגלייך, השאַאה, דורכקום, דורכקומעניש.

בוררים-געריכט, פשרה-געריכט : מענטע : פֿאַרמיטלער-געריכט, ז
שיידגעריכט, אויסגלייך - קאַמער, ערן - געריכט, אַרביטראַזשקאָמיסיע.
אינטערווענט, אינטערווענציאָניסט : מאָדעראַטאָר, נעגאַציאַנט,
אונטערהאַנדלער, שאַדלן, י קאָדאַטי : שלום-מאַכער, עושה שלום, רודף -
אַלום(ניק) : אוהב אַלום, נוח לבריות : בורר, אומפאַרטייגער בורר,
פשרה-מאַכער, קעל-אַשרן, אַליש, אָפּמאַכער, פֿאַרגלייכער, אויסגלייכער,
אַרביטער, סופּעראַרביטער, אַרביטראַטאָר — 0! .

וון זע אין הסכם מיט (אין האַרמאָניע מיט
אאָ"וו) — ס : וע אייניק (האַרמאָניש אאָ"וו) — אַדי : זע איינס מיט : זיין
אין שלום מיט : לעבן

אין אַלום מיט : פֿאַרהאַלטן דך גוט מיט : זע אויף אַ גוטן (פֿריינדלעכן) פֿוס מיט
: זק אע מטע (פֿריינדלעכע אאָ"ר) באַציאָנגע מיט : גיין אַרעם אין אַרעם (האַנט
אין האַנט, האַנט ביי האַנט) מיט — 2-- : הויע : פֿאַרטראַגע זיך : האַרמאָנירן :
שטימען מיט, אויסקומע (דורכקומען) מיט : י פֿאַלאַדעווען מיט : מיטלען זיך
מיט : אייניקן זיך מיט : צונויפֿריידן (צוזאַמענריידן) זיך מיט : צו רעכט קומע
(ווי צוויק אייגענע) : פֿאַרשטק איינער דעם אַנדערן (איינס דאָס אַנדערע):
נישט פֿאַרבייטן זיך מיט קיין וואָרט : איינלעבן זיך : איינפֿאַר שטיין זיך : לעבן
ווי דיטויבן, ווי צרייטיבעלעך. ווערן (מאַכן) אַלום : שליסן פֿריע : ווערן גוט :
ווערן גוט - פֿריינד : ווערן צוריק גוטפֿריינד : אָפּקריגן זיך, אָפּבייזערן זיך,
איבערוואַרפֿן זיך : שטילן זיך, איינשטילן זיך, באַרוינקן זיך, י אוספֿאַקאָיען זיך
: איבערבעטן זיך, בעטן מחילה — 72- : מפֿצה זע, מפֿיס זע : איבערבעטן מיט
אַ ווייסינקן הינדעלע (מיט אַ ווייסינקער פֿאַרה), איבערבעטן מיט אַ ראַבער
(שוואַרצער) קאַץ נ-פ) : מקבל קיוסן ין .

באַנייען די שלום-באַדינגונגען : אַרעקלייע
דאָס גערער : דריקן זיך די הענט : פֿאַררייכערן די שלום-ליולקע : ברידער זיך,
ברודערן זיך, י בראַטעווען זיך, פֿראַטערניזירן : אָפּוואַפֿענען זיך, אַנטוואַפֿענען
זיך : איבערגעבן אויף אַרביטראַזש (אַרביטראַציע) : גיין צו מענטע : פֿרעע בך

מענטש : פֿאַרלאָזן זיך אויף מענטש : מאַכן אַ פֿאַרה (אַ קאָמפּראַמיס אַזו"וו) —
 - : קומען צו אַ פֿאַרגלייך (צו אַן אויסגלייך, צו אַ פֿאַרשטענדעניש אַזו"וו) :
 גלייכן זיך, אויסגלייכן זיך, מושווה ווערן, פֿאַרגלייכן זיך : פֿאַרשטענדיקן זיך :
 אַנטקעקומען : גיין (טרעפֿן) אויפֿן האַלבן וועג : גע אויף קאָמפּראַמיסן : געבן
 את נעמען : סעטלען נ—) .

אינטערפֿערירן : אַרייַנלייג זיך אין שלום : זעצן זיך צום טיש : פֿאַרמיטלען :
 אינטער—

462

ווענירן : שטעקן די פֿינגער צוויק טיר : פֿאַרלאַמענטירן : אונטערהאַנדלען,
 פֿאַרהאַנדלען : סטאַרען זיך פֿאַר, י כלאָפּאַטשען פֿאַר, משאַדל זיין זיך פֿאַר,
 שאַדלעך פֿאַר, י כאַדאַטיסטוועווען פֿאַר, בעטן פֿאַר, מיין זיך פֿאַר,
 פֿאַרוואַרפֿן אַ (עט) וואָרט פֿאַר, זיין אַ פֿירשפרעכער (אַ מלע יושר, אַ עטער
 בעטער) פֿאַר : זיע אויף אַ ברירה : בוררן, אַרביטירן : אויסגלייכן די
 אונטערשיידן (די חילוקידעות) : אויספרעסן, פֿאַרגלעטן : צוריקשטעלן די
 האַרמאָניע : האַרמאָניזירן. נייטראַליזירן.

אדין אייניק, איינמוטיק, האַרמאָניש : געאייניקט, פֿאַראייניקט, פֿאַרבונדן,
 צעמער טירט אַזו"וו — 30 : גוט. סימפּאַטיש, ברידערלעך. פֿריינדלעך —
 2-5 : פֿרידלעך, נייטראַל, פּאַציפּיסטיש, (ב)אַלומדיק, (ב)שלווהדיק. שטיל.
 רויק. מנוחהדיק, אידיליש.

אינוו, פֿראַן : בשלום : גשלה : מ־קי האַלום : מפני דרבעלום : משום
 דרבעלום : פֿע (דרכאָלום וועע : פֿון דרך־שלום וועגן : ער בעט שוין אַ טרונק
 : מיר וועלן צום רב זאָידיחמ) ניט גע : יחלוקו : די ציג (זאָל זיך שוין את דער
 וואָלף זאָט : אי דער וואָלף (של זע) זאָט אי די ציג זאָל ניט צעריסן ווערן : דער
 האַלף (זאָל זיך זאָט את דאָס קעפל קרויט) (זאָל זיך גאַנץ).

שפּרן אויף אַלום שטייט די וועלט (, אָבער ניט אויף אַלום שיכוח : וווּ אַלום
 דאָרט אין ברכה : אַ שלעכטער אַלום אין בעסער ר אַ עטע(ר) קריג : פֿון אַלום
 וועע מעג מען אַפֿילו אַ ליע זאָע (, אָבער אַלום טאָר קק ליע ניט וואָ : דער
 ערגסטער אַלום אין בעסער ווי די בעסטע מלאָמה : בכ אַלום־נִית אין מע צר
 פֿרידן מיט אַ כּנִית : בעסער פּיסנע ברויט אין פֿרידן איידער געשטאַפּטע

קאָפּהענער אע קריג : דער עיפּוש (די מגפּה) מאַכט אַלום.
זען אוך : אינשטימט 581, קאָאָפּעראַציע 8—, אתסער טעניקט 6—,
פֿריינדשאַפֿט 2—, פֿאַרגעבוע 572, משפט 1—.
456. הערשאַפֿט

ס : אויטאָריטעטיקייט, מלוכישקייט. אָפּיציעלקייט אַאָזיוו — אַדי : הערשונג,
גערעלטליקוט, דאָמינירונג אַאָזיוו — יי : אויטאָריטעט, דעה : פרעסטיזש :
תוקף, תקיפּות : געטלעכע, דינאַסטיע רעכט : מאַכט : אייבערמאַכט,
מלוכה-מאַכט, געווען-געבערישע (לעגיסלד טיווע) מאַכט : אויספֿירמאַכט,
עקזעקוטיוו מאַכט : רשות, וואַליער, פּרעראָגאַטיר : אָמניפּאַטענץ :
אייבערשאַפֿט, אייבערקייט, אייבערהאַנט, איפּערקייט, סופּרעמאַטיע,
סווערעניטעט, סווערעניטעט : האַרשאַפֿט, אייבערהאַרשאַפֿט : הערשאַפֿט.
אייבערהערשאַפֿט : דאָמינאַציע, שליטה, ממעלה, יוריסדיקציע, קאָנ טראָל .
פּאַטראָנאַזש.

אינפֿלוס. השפּעה, אָנזען, אַפּלאַמב. דרוק, וואָג, ז געריכט אַאָז"ר — 394 :
פֿירערשאַפֿט, העגעמאָניע אַאָז"ר — 4-9.
פּאָליטישע קערפּערשאַפֿט : רעגירונג, י זאָנד. י פּראָוויטעלסטווע.
אַדמיניסטראַציע : מלוכה. מילעקע נ-פ). ז שטאַט, מלכות : די מאַכט. די
אויטאָריטעטן : מלוכה-סדר. רעגירפֿאַרעם, רעגירונדסיסטעם, רעזשים,
פּאַהאַנדיק ל"ר פּאַראָנדקעס, אָרדענונג : פֿאַלקסרעגירונג, אַרבעטער -
רעגירונג, קאָנסטיטוציאָנעלע רעגירונג אַאָז"ר : רעפּובליק, ז פֿרך שטאַט,
פֿריישאַפֿט, פֿריילאַנד, דעמאָקראַטיע : פּרעזידענטשאַפֿט, רעגענטשאַפֿט :
שטאַנדך מלוכה, קאָרפּאָראַטיווע מלוכה : פּראָטעקטאָראַט, פּראָטעקטאָרשאַפֿט :
פּראָקאָנסולשאַפֿט : עלעקטאָראַט, פֿעדעראַציע, קאָנפֿעדעראַציע אַאָז"ר :
אַליזרעגירונג, אַלך באַשטימוט, אויטאָנאָמיע : דוומיראַט, טריומוויראַט,
דעצעמיראַט אַאָז"ר : פּאַטריאַרכאַט, מאַטריאַרכאַט, עמיראַט, כאַנאַט,
עקסאַרכאַט, כאַליפֿאַט, קאַליפֿאַט, וויזיראַט : צרישנהערשאַפֿט, צרישנרעגירונג,
אינטעררעעום, קין מילבא למילכא : אוויע, ז אוויאָן, אַליאַץ,
אַליאַנס, אַנטאַנט(ע), אַגלאַמעראַט : פֿאַרבאַנד : ראַטדפֿאַרבאַנד,
סאָרעטדפֿאַרבאַנד, ראַטך רעפּובליק : פֿאַלקס-דעמאָקראַטיע.

מאָנאַרכיע, אַליין - הערשאַפֿט, אַליך הערשערשפֿט, אַליין - הערשונג,
זעלבסט־הערשונג : אַבסאָלוטע (אומבאַגרענעצטע, אומבאַשרענקטע)
מאָנאַרכיע : אויטאָרכיע : באַגרענעצטע (קאָנסטיטוציאָנעלע) מאָנאַרכיע :
אַליגאַרכיע, אַריסטאָרכיע : צוויימאַכט, דיאַרכיע : דריימאַכט, טריאַרכיע :
פאַטריאַרכיע, מאַטריאַרכיע אַז"וו : אויטאָקראַטיע : פּלוטאָקראַטיע,
גביראַקראַטיע : אַכלאַקראַטיע, טעאַקראַטיע אַז"וו : אַבסאָלוטיזם, צעזאַריום,
פֿעאָדאַליזם, באַראַניום, לעגיטי מיזם, פאַטערנאַליזם, מאָנאַרכיזם, האַיאַליזם,
קיסריות, צאַריזם, אימפּעריאַליזם, פֿעדעראַליזם, אוניטאַריום,
פאַרלאַמענטאַריזם, רעפּובליקאַניזם, סאַציאַליזם, באַלשעוויזם, קאָמוניזם,
קאָלעקטיריזם, אַנאַרכיזם אַז"וו.
מלוכישפֿט : מלוכה־וויסנשאַפֿט, פּאָליטישע וויסנשאַפֿט : פּאָליטיק,
פּאָליטיקאַנעריי : דיפּלאַמאַטיע.
קרוינשטאָט, הויפטשטאָט, רעזידענץ, רעגירונדזיץ : דאָס וויסע הויז, דער
קרעמל, דער באַקניגהאַמער פּאַלאַץ, די הויכע פּאַרטע: הקריה.
דינאַסטיע : נרע־המלוכה : הויף, אַרי המלכות, רואי פוי האַלך, הויפּלייט,
הויפּקליקע, קאמאַריליע, שטערן - פּאַלאַטע : מאַרכטראַסט : פּאָליטביוראָ.
האַר, הער, האַרינטע, פּאַן, שררה, סעניאָר : אייבערהאַר, סווערען, מושל,
הערשער, דויסהערשער, רעגירער, געוועלטיקער, אַדיר, מאַכטהאַבער,
פּאַטענטאַט, איבערהעשער, סויערען : מושל (מולך) בקיפה : קרוין,
מאַיעסטעט, הוד־מלכות.
מלך, מלכות, ראָדמדינה, קיניג, קעניג. געקרוינטער, געזאַלבטער, מאָנאַרך,
מאָנאַרכע נאָר-) , קיסר ליר קיקרים, קיסר רום הודו.
קייסער ל"ר קייסאַרים, קיריה, צאַר, האָספּאָדאָר, קייזער, צעזאַר,
אימפּעראַטאָר : פרעזידענט : וויצעקיניג, וויצעקעניג, שני לקלך, מישנה־לקלך
: רעגענט, פּרינדרעגענט : פּלאַצהאַלטער, ז שטאַטהאַלטער, י נאַמיעסטניק,
נאָיב, נעיב האַליון : פּראָקאָנסול, פּאַלאַטין, פּראָטעקטאָר : קלך אָסד, אַלך
אַביון : מלכה, קיניגין, קיניגניע, קעניגין, קיסרטע, קייסערינע, מאָנאַרכיניע,
צאַרע, צאַרינע, אימפּעראַטאַרשע : קיניגידמוטער: (שיא).
סולטאַן, שאַך, פּאַדישך, עמיר, כעדיוו, כאָ, ביי, כאַליף, קאַליף, פאַש, פּאַווליק,

שעריף, עפֿענדי, שייד, אַגאַ : נעגוס, נעגוס נעגעסטי, אימאַם, מאָגול, גרויסמאַגול, סיר דאַר : הויפטמאַן ל"ר הויפטלייט : אינקאַ, סאַטשעם, סאַשמאַר : מאַהאַראַדזש, ראַנאַ, מאַהאַראַנאַ, ניואַם, מירזאַ, באַהאַדור, נאַבאַב, סובַהאַדאַר, טאַלוקדאַר, סאַהיב, בעצם אַאַז"וו : ראַני, מאַהאַראַני, מעמסאַהיב : מי קאַדאַ.

פאַטריאַרד, מאַטריאַרד, אַליגאַרד, עך סאַרד, טאַפאַרד, עפאַרד, נאַמאַרד, פֿילאַרד, פאַלעמאַרד אַאַז"וו : סווערען, פֿעאַדאַל, וואַסאַל, אונטערראַסאַל, פאַטראַן, סאַטראַפ : דוומריר, טריומוויר, דעצעמוויר אַאַז"וו : אַליידהערשער, זעלבטסטעהערשער, אויטך קראַט, פלוטאַקראַט אַאַז"וו : אַליידהערשנדיקער, אַליידגערעלטיקער, אַלמעכטיקער, גרויסמעכטיקער אַאַז"וו — אַיי. טראַדורש, ז טראַנפֿאַלגער, יורעראַצער, (טראַן-) פֿרעטענדענט, פֿרעטענדירער : מער אַעותדיקער יורש, געזעצלעכער יורש.

מלוכה־מאַן, ז שטאַטסמאַן : פאַליטיקער : פאַליטיקאַנער, פאַליטיש נאַ-) : דיפלאַמאַט, ז דיפלאַמאַטיסט, ביוראַקראַט : פֿירער, פֿאַר וואַלטער, ראַש אַאַז"וו — 459.

(הערשער־צייכנס) סצעפטער, סקעפטער, בולאַווע, הערשערשטאַק, שבט - מושלים : קיניגלעכער שטעמפל, חותם־המלכות, טנעת־המלכות, קיניגלעכער רינג, סיטעט — 9-פ : טראַן, זטרוין, קסא־ה(מלוכה, קסאזמלכות : קרוין, דיאַדעם, קתר־מלכות : קיניגלעכער מאַנטל : רעשליע, אוניפֿאַרם : עפאַלעט, שליפֿע, י פּשאַנע, בענדל, טרעסטל, שטרייף, י נאַשיווקע, בלעכל, קאַקאַרדע, קנעפל — פֿג. וו ן האַבן (באַזיצן) מאַכט (אויטאַריטעט אַאַז"וו) — - : האַבן די אייבערהאַנט : ז האַבן זע אייגענעם וועג : זע ביי דער מאַכט (ז אין אויטאַריטעט, ז אין מאַכט אַאַזיוו) : זיין דער הערשער (דער נעלזאַית, דער מיסטער) פֿון דער סיטואַציע : הערש, הערשעווען : קיניע, קעניע, רעגירן, רע(נ)טירן גר-), געוועלטיקן : שולט זע, שלטן, אלטן, פראַווען, דאַמינירן, פאַנעווען : אַרויפֿגק אויפֿן (באַשטייע דעם) טראַן : זיצן אויפֿן טראַן : טראַע די קרוין : טראַע די הויזן : גק אע ספֿאַדיק (אין די הויזן) : האַע אַ דעה : פֿירן די ממאַלה (די נרענדע אַאַז"ר) — 4-9 : לעבן ווי אַ אַלך בגדוד. אַדי ן אויטאַריטאַטיוו, אויטאַריטאַר : אייר פֿלוסיק,

אינפֿלוסרייך, השפעהדיק, דאָמי נירנדיק : אַלהערשנדיק : מאַכטיק, מעכטיק :
 אייעמאַכטיק, רעכטמאַכטיק, גרויסמאַכטיק, אַלמאַכטיק, אַלמעכטיק,
 אַמניפּאָטענט:מלוכיש, אַל-מלוכיש, קרויניש, קאַזיאָנע, י גאָסודאַרסטווענע :
 אַפֿיציעל, האַלב אַפֿיציעל, אַפֿיציען : קיניגלעך, קעניגלעך : מאַיעסטעטיש : די
 שסטיש : הערשעריש, גרויסהערשעריש : מאָנאַרכיש, אַלישרכיש,
 אימפּעראַטאָריש, שררש, פּאַניש, פּאַנסקע : פּאַליטיש, אויטאָנאָם,
 ביוראָקראַטיש, דעמאָקראַטיש, אויטאָקראַטיש אַז'וו : אימפּעריאַליסטיש,
 מאָנאַרכיסטיש, רעפּובליקאַניש, טאָטאַליטאַר, סאָוועטיש פֿ. פֿראַן : ונק־ קיך
 אָדש : אַ ניער קלך מיט ניע גנרות, אַ ניי יאָר מיט ניע עקרות.
 שפּרן מלכותא דאָרעא פּמלכותא דרקיע : דינא דמלכותא דינא : אין מלכות
 נונעת בחמרתה : וואָס אַ ווענטקע (ז אַן אַנגל) פֿאַר פֿש אע חניפּה פֿאַר מלכים :
 מט (ווייל) אין

דעם מלך האָס ווערט שיקט אוש דער
 עלטער : מען טאָר ניט בעק אויף אַ ניעם
 דעם טויט ניט בעטן : אַזוי לאָס דער אַלטער
 קלך לעבט האָט דער ניער ניט צו שפֿן.
 זען אויך : אָרדעטט זג, ציכן 1.5, אינפֿלוס ת, פֿידער 459, באַפֿעל 482,
 שטרעמקייט —.

457. אומהערשאַפֿט

ם : קפּקּרדיקייט, אָנמלוכישקייט אַז'וו — אַר : אַנאַרכיע, אַנאַרכיזם,
 אָנהערשאַפֿט, אור

הערשאַפֿט, אומקאָנטראָל : ניהיליזם : אַנ־
 מאַכט, הפּקר, הפּקרות אַפּקעששד,

מוטריליקייט, מוטוויל : אַ שטוב אוי אַ מעל־

האַית: אַ שיף אָן אַ רודער: אומאָרדעטט — 38.

וו : ניט האָבן קיין מאַכט (קק השעה, קע אינפֿלוס אַז'וו"ר) : ניט הערש, ניט
 רעגית

אַז'וו"ר — פֿ-4 : אַפּלאָזן (אַרויסלאָזן) די מאַכט

(די לייצעס) (פֿע די הענש — 4-9 : לאַע אויף

הפֿקר (אויף גאָטס באַראַט, אויף שטס
 באַוואַר, אויף קידוש השם) : מפֿקיר זיין.
 אַדי : אָנמעכטיק, מאַכטלאָוויק, אָנהשאַעהדיק, שאך, אַנאַרכיש, אָנמלוכש,
 אַפֿקר
 דיק, מוטוויליק, לויז, אומקאָנטראָלירט, פֿרך
 פֿראַן : קפֿקר ציבעלע : קפֿקר פעטרשקע : הפֿקר כעפֿרא דאַרעא : ניטאָ קע
 טאַטע :
 בעיניו.

שפר : אַ שטוב אָן אַ קעל־האַית אין ר אַ שע אָן רעדער : אָן דער קצבֿ גייט
 אַוועק

שפּרינגט דער הונט אויפֿן קלאָץ : אָן די קע
 גיט אַרעק שפּילן זיך די מײַן (האַבן די מך אַ
 מחיה) : ווען מען זאָל דעם טאַפֿ ניט צודעקן
 וואַלטן די מײַן געוואוסט, האָס אין אים אין : אין
 או אַפֿן טעפל שטעקט איטלעכע מוין אַרע
 דאָס קעפל : אַפֿקר אַית־דין הפֿקר.

ם : עצה, ראָט, זראַט, חרת־דעת : רעקאָמענדיציע, סוגעסטיע : אָן עצה פֿון אַ
 אַלמידאָכם : פּראָטעקציע : רעקאָמענדיר־ (רעקאָמענדאַציע -) בריר :
 באַראַטונג, באַרער טוט : קאָנסולטאַציע, ז באַראַטשטעלע : קאָנפֿערענץ —
 0-4 : ישוב, ישוב־הדעת — 309.

עצה־געבער, ראָטגעבער, יועץ, קעליוועץ, רעכטע האַנט : נר־לאַנח סאַריעטניק,
 סטאַטסקי סאַויעטויק, טײַני סאַריעטניק : געהיימראַט, געהיימער ראַטמאַן.
 ר ן געק אָן עצה : עצהנ(עח, ראָטן, ז ראַטן, רעקאָמענדירן, נאַרייען, רײַען :
 אָנישרפֿן זיך מיט עצות : טיקען, טיציען : סוגעסטירן, סוגערירן : פֿרעגן אָן
 עצה, שואל (מעצה זײַן : מאל עצה זײַן זיך מיט, האַלטן זיך אָן עצה מיט,
 עצהנען זיך מיט, מײַעץ זײַן זיך מיט, מתנעץ יש זיך מיט, באַראַטן (באַראַטן) זיך
 מיט : קאָנסולטירן : איבערשמועסן, איבערריידן, קאָנפֿערירן : צוואַמענשלאָע
 די קעפֿ : צוצײַען עמעצן צו אָן עצה : האָבן עמעצן אונטער דער האַנט : מײַשב
 זײַן זיך מיט, ייִשובֿן זיך מיט, האָבן אַ ישובֿ(זדעש מיט אַאָ"וו — 399.

אינוו, פֿראַן : בתורת אַצה : מיט עצות (עצים נ־) בין איך פֿאַרזאָרגט (, געלט דאָרף איך האָבן).

שפר : דאָס בעסטע פֿערד דאָרף האָבן אַ בייַע און דער קליגסטער מענטש אַן עצה : אַ קליינע עצה מאַכט געוונט די פלייצע : דאָס גרינגסטע אין צו געבן יענעם אַן עצה, דאָס שווערסטע—זיך אַלע : דער שאַ קלאַפט, אין שול אַריין" און ליגט זיך אַלע שלאָפֿן : באַראָט דיך מיט וועמען דו ווילסט און טו מיט דת אייגענעם קכל : פֿרעג אַן עצה בך יענעם את האָב דע אַכל ביי דיר : ווען איינער ראָט דיר—הער, נאָר פֿאַר דיר באַקלער : יעדערנס דעה זאָל מען אויסהערן און זיין אייגענע זאָל

מען האַלטן : פֿרעג אַן עצה דעם שונא און טו פֿאַרקערט : דעם גוטן פֿריינד זאָל מען געבן אַ שלעכטע עצה ק דעם שונא אַ גוטע.
זען אויך : געדאַנק אנ, איינפֿלוס 894, אַפּראָטוט 896. וואָרעטנג 481, פֿירער 459.

459. פֿאַרוואַלטער, פֿירער

ס ן פֿאַרוואַלטונג, פֿאַרראַלטעריי : אַדמיניר
טרירונג, אַדמיניסטראַציע : דירעקציע, דירעקטאָרשאַפֿט : אופראַוולעניע, י
זאָזשאַנד : געשעפֿט - פֿירונג, געשעפֿט - פֿירעריי : אַמער שאַפֿט : פֿירונג,
פֿירערשאַפֿט, אָנפֿירוע, אָד פֿירערשאַפֿט, ז לייטונג, קירערשיע, קערער נייע,
קאָמאַנדע, ז קאָמענדע : פֿאַרזיך, פֿאַרזי צערע, פרעזידענטשאַפֿט, נקיאות,
פרעזידיום.

השוחה, אויפֿזע(ונג), אויפֿזיכט : איבער השנחה, אייבעראויפֿזיכט,
אויפֿפּאַסונג, סופער וויזיע, אינספעקציע, י פּאַפּעטשעניע, י נאָדזאָר, קאָנטראָל
: אַפּוטרופּסות, י אַפּעקע, י אַפּעקונסטערע: העגעמאָניע.

נפֿאַרוואַלטונג - אָרגאַנעך פֿאַרוואַלטונג, אַדמיניסטראַציע, רעד, באַרד נאָ-) :
די רעקציע, דירעקטאָריום : קאָמיטעט, ראַיאָך קאָמיטעט, ראַיאָניקער
קאָמיטעט, צענטראַלקאָמיטעט, צענטראַלער קאָמיטעט : קאָמער. אַגענטור,
ששטאַלט, איינריכטונג, אינסטיטוציע, מוסד ל'ר מוסדות : סעקרעטאַריאַט,
אַפּאַראַט, אָרגאַן, ביוראָ, עקזעקוטיוו, ראָט, ראַט, אַמט : צענטער ל'ר
צענטערס, הער קוואַרטערס נאָ-).

מוניציפאליטעט, מאגיסטראט, י אר פראווע, האטהויז, גמינע, סיטיהאל נ—), קהל, קהילה פארוואלטונג, קהילה - ראט, קאנסיסטאריע : פרעפֿעקטור, פריסוטסטווע : אינטענדאנץ, אינטענדאטור, י אינטענדשט סטווע. מיניסטעריום : מיניסטעריום פֿאר אינעווייניקסטע (ז אינערלעכע) ענגנים, מיניסטער—

439

יום פֿאר אויסוויניקסטע (ז אויסערלעכע, דרויסנדיקע) ענסנים אאז"ר : אינערדמיניסטער ייס, אויסערדמיניסטעריום אאז"ר : דעפֿאר טעמענט, דעפֿארטמענט נ—), דעפֿארטאמענט (רש), פֿארהאלטער, אדמיניסטראטאָר, י אר פראווליאיושטשע, מענעדזשער נא—), דירעקטאָר, דירעקטריסע, ממונה, נאמן, קוראטאָר, פראָקוראטאָר, פראָקורענט, פראָקוריסט : הויפט־פֿארהאלטער : פֿארהאלטונגס־מיטגליד : עקאהאם, מרטשפֿטער, ווירטאפֿטלער : ררטשפֿער־פֿארהאלטער, עט־פֿארוואלטער, האפֿער, ציען, פריקאשטשיק : הויז־פֿארוואלטער, נ—) הויקיפער, סופער (שינטענדענט י דאָזארצע, י זשאנדצע : מאיאָרדאָם, מאזשאָר דאָם, - דהאָרעצקע, קאסטעלאן : עשעפֿטפֿירער, געשעפֿטערעגער : לאגער־פֿאראלטער, מאַשזינער, סטואַרד : נבאי, דאָזאָר, קולטוסראַט אאז"ר — 617 : פרינציפאל, מנהל : דעקאן, דין נא—) : קוראטאָר, י פאפֿעטערטעל : רעקטאָר, פראָרעקטאָר אאז"ר — 0-3 : פאליטרוק נאָיס. אַעל - האַית, קעל - האַיתטע : נא—) באָס, באָסטע, מיסטער, מי־עס : רייטערקע : , ווערקפֿירער, מייסטער, מיינסטער : נא—) פֿאַרמאַן, פֿאַרליידי : דאָס אויג פֿע דעם מייסטער : פֿאַבריק־מוטער נאָיס : פאַנימאַטקע נאָנ—טיר) : צעכמייסטער, גראַנדמייסטער : קאמאַנדאָר. מיניסטער, שטאַט - סעקרעטאָר : מיניסטער פֿון אינעווייניקסטע ענסנים, מיניסטער פֿון אויסרייניקסטע ענגנים : אינערן - מיניסטער, אויסערדמיניסטער, קריגט־מיניסטער, פֿינאַעמיניסטער, יוסטיץ־מיניסטער אאז"ר : פרער מיער, פרעמיער־מיניסטער : קאנצלער : ווי זיר, דויסריזיר : קאמיסאָר, קאמישנער נ—). נתנ'ך) שר : שרזמשקים, אייבערטראַנקמייסטער : שר - האופֿים, אייבערבעקער : שטאַלמייסטער : צינזהאַר, שצמיי(טסטער : הויפֿמע(טסטער.

באַמטער, פֿונקצשנאַר, ז פֿונקצשנער, איפעשטער, אָפֿיסער נאַ-) : ניי-
טמעאַרניק, נאַטשלניק: האַטשעלניק נפֿיל-) — יי- : מעלהתמנות : קהלשע
קליאַמקע : איבערבד אַמטער : אונטערבאַמטער, סובאַלטערן :
צימל-באמטער, שטאַט-באַמטער, שטאַר באַמטער אַז"ר : ביוראַקראַט :
שרייבער, סעקרעטאַר, געדענקער נר-) , סעקרעטערי נ-).

ביוראַקראַטיע : ביוראַקראַטיזם, פֿאַר
מאַליום, קאַנצלערשטשנע, רעדטיפֿ נח . אויפֿזעער, אויפֿפּאַסער, משויח :
נקי-) שצל, קיטייעץ : טורמע (תפֿיסה) שויפֿזעער, י סמאַטריטעל נר-) , מאַרדן
נ-) : האַלחרפֿזעער, האַלדער, י לעסניטשע, י לעשניצע, י לעשניק, י
באַראַווע : קאַנטראַליר, קאַנטראַלער, קאַנטראַלשר : אינספּעקטאָר:
הרפּטאינספּעקטאָר, גענעראַלשינספּעקטאָר אש"ר : אינטענדאַנט : אַפּוטרופּוס,
אַפּעקע : נפ-) אַפֿיקומן, אַפֿיעקעליק.

פֿירער, אַנפֿירער, אַנפֿירנדיקער, מנהיג, ז לייטער : מנהיג - הדור,
פֿאַלקספֿירער : נפ-) רעדל - פֿירער, רעדל - דרייער, העלעלדרייער,
קאַכלעפֿל, קאַפעליוש - מאַכער : האַרטוואַגער, ראַש המדברים : ערשטע פֿידל :
טאַנגעבער, וועגרייער, אַכלית-פֿאַרזאָרגער : מענטאָר, נעסטאָר, מאַניטאָר,
לידער : עומד על שיהם : קאַריפֿיי, העגעמאָן, טריבע, פּראָטאַגאַניסט, דעמאַגאָג
: קעלדע, דעהשגער : אַקיף, אַקיף ומתוקף : מה סקיף : אַ סקיף (אַ
אינגייער) ביי נאַטשלסטערע : מאַכער, קנאַקער אַז"ו — 4-6 : ראַש, ראַש
יראַק, קאַפּ, הרפּט, י גלאַוונע, אַרצער : איבערמע ל"ר אייבערלײט :
עלטסטער, י סטאַרשע, סטאַאַסטע, עף : ראַחעיר, האַחקהל, שטאַטפֿאַטער,
עיקר -הקהל אש"ו * ז ז- : גערעווענער, אַמאַליקער, מי שאַיה, עקס.
פרעזידענט, פֿאַרזיצער, ז פֿאַרזיצנדער, פרעוועט, יושב־ראַש, פּש,
פרעדסעדאַטעל

נרק, פּרינצעדאַטעל נפ-) : נ- (טשערמאַן, ספּיקער, טשער.
וו : פֿאַרוואַלטן, אַדמיניסטרירן, מענעדוע נאַ-) , נעל-הקיתעווען, באַסערען
נאַ-) , פֿאַראַנדקעווע, ווירטשאַפֿטן : פֿירן די נעל-הקיתער קייט (י די
כאַזיסטווע) : פּראַווען גאַאות : פֿונקציאָניר : פֿירן, אַנפֿירן, ז לענקען, ז לייטן,
י ראַנדזען : פרעזידירן, פֿאַרזיצן : זיין ביים רודער: האַלטן די לייצעס: ציען די

פֿעדעם (די דראָטן, די שטריקלעך) : קירעווען, קערעווען, שטייערן, פילאָטירן,
דירעקטירן : האָבן דעם קאָנטראָל איבער : קאָנטראָלירן : ווייזן דעם וועג : זע
אַן : קומען צום קסוק : זיין (שטיין) אין דער שפיץ : זיין (שטיין) בראַש (עם) :
שפילן די ערשטע פֿידל : שפילן די (אַ) הויפטראָלע : געבן דעם טאָן : דרייען
דאָס שטעקל (דאָס העלצל) : פֿירן די גרענדע (דעם טאַנץ, דאָס קרענצל) :
דרייען זיך אויפֿן האָפטשיקטשק : פֿירן פֿאַר דער נאָן : נעמען די פֿירערשפֿט
(די לייצעס) אין די הענט.

האָבן די השוּחה (די אויפֿזיכט) אַאָז"וו : אַכטונג געבן, ז אויבאַכט געבן :
אויפֿזען, אויפֿפּאַסן, משויח זיין : האַלטן אין אַרדענונג.
זיין אין אַמט : פֿאַרנעמען (באַזעצן, ז באַקליידן, האַלטן) אַן אַמט (אַ פּאַזיציע, אַ
פּאַסטן אַאָז"וו) : האַלטן אַ פּאַרטפֿעל : האַלטן אַ פען אַע האַנט : זיצן ביי דער
שיסל : שטיין ביים צאָפּן : ביוראָקראַטערען : לעבן פֿון דער קהלשער שיסל.
אינוו, פֿראַן : בקלך בגדוד — ווי אַ הונט אין דער בודע (אין קראַפּעווע, אין
פּאַנטאַפֿל) : וסקם אַלך אָדש : וועמען אַ בייטש אַע האַנט, וועמען אַ יאָך אויפֿן
האַלדז.

שפּר : אַ נייַער בעיעם קערט דיין (גוט, שיין) : אַעלה בעידנה סגיד ליה : צו אַ
פֿוקס אין זיין צייט בוק זיך : עס ווענדט זיך, וווּ דער חמר שטייט : אַ מאָל האָט
אַ מיזל אַ הייל : הטי ננב לאַריות ואל תהי ראש לשואָלים : העי ראש
לשואָלים ולא נוב לאַריות : דור דור ופרנסיו :
אַרנס לפֿי דורו : האָסער פּאַסטעך, אַזעלכע שאָף : יאַקאָ סינאַאָגאַ טאַקי ראַבין :
נח אִיה צדיק בדורותיו : יפֿתח בדורו פּשמואל בדורו : יפֿתח בדודע כּשמואל
בטרובע נ־פ) : אָבן מאָסו הבונים אִיתה לראש קינה : ניע דאָי באַך אין איאנאַ
פּאַנאַ : אַ קלאָג צו די יאָרן, אַן מיקיטע איז אַ סטאַראַסטע : אַז אַך און וויי איז
שוין צו פרעהן, אַן מיקיטע אין אַ סטאַראַסטע געוואָרן : אַן אַך און וויי אין צו
דעם דאָרף, וווּ מיקיטע אין דער וואָיט : אַ קלאָג צו די יאָרן, אַן ניקאַליקע אין
דער גלאַוונאַקאַמאַנדויוסצע את איך בין דער דאָבלעסטני זאַסציטניק : אַ קלאָג
צו פוילן, אַן רויזן דאָרן און הויפֿנס בליען : איבער אייגענע ברידער אַ שררה
און פֿאַרן שררה אַ הונט : ווען דער זאָל די שטאַט רעגירן קענען די אַנדערע
פֿרירן : דער פֿיש (העכט) שטינקט פֿון קאַפּ : פֿון וואַנען שטינקט דער

העכט? — פֿון קאָפּ : ווי באַלד דער באַק האָט הערנער שטויסט ער זיך שוין אויך : ווען אַ חזיר וואָלט געהאַט הערנער וואָלט די וועלט קיין קיום ניט געהאַט : ווער עס זיצט אויפֿן וואָגן אויבן אָן פֿאַלט אויך צום ערשטן אַרונטער : בוקן זאָל מען זיך נאָר צום קאָפּ : פֿאַלן זאָל מען צום קאָפּ, ניט צו די פֿיס : בעסער זיך בוקן צום קאָפּ איידער צו די פֿיס : אויף פֿרעמדע אינדיקעס איו גוט צו פֿיפֿן : פֿת אַ פֿרעמדער פֿעל איו עט פֿאַסן צו שניידן : אויף יענעמס (אויף אַ פֿרעמדער) באַרד אין זיך מט צו לערנען שערן : מיט פֿרעמדע הענט אין עט פֿיער צו שאַרן.

זען ארד : לערער 360, הערשאַפֿט או, פֿירער — 4, באַר פֿעל 462, עריסדיקציע א, קהילה 617.

460. פֿאַרשטייער,

פֿאַרטערטער

ס : פֿאַרשטייערשאַפֿט, רעפרעזענטאַנץ : פֿאַרטערטערשפֿט, פֿאַרטערטונג, אַגענטור : פֿאַרבייט, סובסטיטוציע.

נאָמינאַציע, באַשטימונג, דעזיגנאַציע, אַפּאָינטמענט נ—) : התמנות, אַנשטעלונג, אינוועסטירטור : איינשווערונג, אינסטאַלירונג, אינסטאַלאַציע, אינויטראַציע : אַרדינאַציע, סמיכות : זאַלבונג, קרויטנג, קאַראַנאַציע. הראַאה, כּוחזראַאה, כּוח, פּלעניפּאַטענץ, פּולמאַכט, האַפּולמאַכט, באַפּולמעכטיקונג, נאַטט, מאַנדאַט, טשאַרטער, פּפּ, כּאַבהראַאה, אַנעע)טרויבמב, אַנטרוי־גראַמאַטע, י דאָויערענאַסט, פּאַוער אָר אַטוירני נ—) : דיפּלאַם, סמיכה.

צושמענפֿאַר, אַסיפּה, קאַנווענע נאַ—) , קאַנפֿערענץ, מיטינג אַז"ר — 47 : זיצוע, סעסיע : פּלענאַרע זיצונג, פּלענאַר־זיצונג : קאָקוס, פֿראַקציע : פּלענום, קוואַרום : זיצור לאַקאַל, ויצונגזאַל, קאַנפֿערענעצאַל, באַהאַר צימער : קולהאַת, לאַבי.

דינדוע(ס)־פֿאַרזאַמלוע, קאַנסטיטושנטע : סנאָדרע : קאַנסיסטאָריע, סינאָד, קאַנקלאַר, קאַנהאַקאַציע : זעמסטווע : פּאַלאַרער, דיִוואַ. פּאַרלאַמענט, דעפּוטאַטדקאַמער, דעפּר טאַטחוע: רעפרעזענטאַנטןזויז, הויז, קאָר דעסן אונטערהויז, קאַמאַנס, אייבערהוע, לאַרדנהויז, סענאַט :

לעגיסלאַטור, ז לעדזשיר לייטער נ—) : אַסעמבלעע, אַסעמבלי נאָ—) : דומע, מלוכה־דומע, גאָסודאַרסטווענע דומע. מלוכה־דאָט : ריכסטאָג, לאַנדטאָג, רייכער ראַט. סיים, אָדעלסטוינג, לאַנדסטוינג, ריגסדאָג, סטאַרטינג, אַלטינג, קאָרטעס, סאָוועט, סך ברשיע, סקופטמנע, דיעטע, וועטשע, טך ריבע : פנסת. ראַט, ראַט, קאָלעגיע, קאָמער, קאָבינעט : קהילה - ראַט, מוניציפאַל - ראַט, שטאַטראַט אַאָז"ר : שטאַטסאַרעט, דאָרפֿסאָוועט אַאָז"ו : קאָמיסיע, קאָמיש נאָ—) : קאָמיטעט, קאָמיטע נאָ—) : פאַרטיקאָמיטעט, צענטראַל־קאָמיטעט. צענטראַלער קאָמיטעט, צע־קאָ, צ"ק : אויר פֿיר־קאָמיטעט, די עקזעקוטיווע, דער עך זעעטיוו : נח פאַרטקאָם, רעווקאָם, סאָור נאַרקאָם, האַטפֿאָלקאָם, שהאַטשם, קשר קאָם, געגנטקאָם, רייקאָם, זאָווקאָם, פֿאַבשר קאָם, דופקאָם : ציק, ווציק.

דעלעגאַציע, דעפוטאַציע : מיסיע, שלי חות : אַמבאַסאַדע, ז באַטשפֿט : לעשציע, געזאַנדשאַפֿט : דיפלאָמאַטישער קאַרפּוס : קאַנסולאַט, קאַנסולשפֿט. פֿאַרשטייער : האַנדלט־פֿאַרשטייער, קאָי לה־פֿאַרשטייער אַאָז"ו : אַגענט : האַרטוואַגער, וואָרטפֿירער, פֿירשפרעכער, פֿאַרשפרעכער : פֿאַרטערטער, שטעל־פֿאַרטערטער, סובסטי טוט, זאַם נאָיס, ממלא־אַקום, ממלא־מקומו : קמקום : קמקום־פרעזידענט, אַמטירנדיקער פרעזידענט, אַקטינג פרעזידענט נ—) : לייטער נאַנט, וויצע, י סע : עננניםשטעטרויטער, אַנגעטרויטער אע די ענננים : נאמן, טראַסטי נ—), פֿאָווערענע, נאָ—) אַסוירני, קאָמשנער. משולח, שליח, עמיסאַר, לעשט : מנציוס, אונטערנונדוס : פֿולמעכטיקער, באַפֿולמעכטיקער, פֿלעניפּאָטענט, י פּאָלנעמאָץ, באַ־בוח, מורשה : אַמבאַסאַדאָר, באַטשפֿטער, י פּאָסאַל : געשיקטער, ז עזאַנדטער, י פּאָסלאַניק, ענהאָי נאָ—) : מיניסטערערעזידענט, האַרשע ד'אַפֿער, ז שאַרוש ד'אַפֿער, אַטאַע, לעגאַציע - סעקרעטאַר : קאַנסול, גענעראַלקאַנסול : דיפלאָמאַטישער אַגענט, קאַנסולאַר אַגענט, דיפלאָמאַט, וויצעקאַנסול.

דעלעשט, ויבחר, ז אַפּגעאַרדנטער, דעפוטאַט, ז דעפוטירטער, רעפרעזענטאַנט, קאַנגרעס־מיטגליד, קאַנגרעסמאַן : פאַרלאָר מענט־מיטגליד, פאַרלאָמענטאַריער, פֿאָלקר פֿאַרטערטער, געזעץ־געבער, לעגיסלאַטאָר, סענאַטאָר : ראַטמאַן, ראַטמאַן, אַסעמבלימאַן, אַלדערמאַן, - גלאַסנע, י ראַדניק,

לאווניק, רייצע.

וו : רעפרעיענטית : רעדן פֿאַר : רעדן אע
האַמען פֿון : שטיין פֿאַר : שטעלן זיך פֿאַר, פֿטרעטן פֿאַר, דערשיינען פֿאַר,
ענטפֿעט פֿאַר : פֿאַרבייטן, פֿאַרטרעטן, ממלא אָקום

469

זע : פֿאַרנעמט דעם פֿלאַץ פֿע : אַריינגיין אע די שיד פֿע.
באַרעכטיקן, באַמעכטיש, באַפֿולמעכטיקן, באַלייביע, אַקרעדיטירן,
אינוועסטירן : אויפֿגעבן : געבן (אויפֿגעבן) אַ קאַמיסיע (אַ אויפֿטראָג) :
פֿאַרטרויען, אַנגעטרויען : געבן אַ התמטת : דעפוטירן, דעלעגירן : נאָמינירן,
באַשטימען, קוקע זיין, דעזיעירן, אַפּאָינטן —) , י נאַעאַען, אַנשטעלן,
אויפֿשטעלן, מקים זע, אויפֿזעצן.
אַינשווערן, אינסטאַלירן, איטיגורירן : אַרדינירן, מסמיק זע, געבן סמיכה :

זאַלבן, קרוינען : אַנטאָן שליפֿעס.
אינרן אַנשטאַט : קמקום : וויצע נגע־ריין אין אַע־
יין יעק : פראַ נגע־ריין אין איזע־ יין יד־) : פער : שיפֿן אַרט פֿע.
481. רעזיגנירונג

ס : רעזיעירוט, אַפּדאַנקוט, אויפֿגעבונג אַז"וו
— יי : רעזיעאַציע, אַבדיקאַציע : דעמיסיע, דימיסיע, יאַטסטאַווקע.
דעמיסיאַנער, עמעריטוס.
וו : ארסוועט, אויס ווערן, אַפּדאַנקען, אויפ־
עבן, אַפּשגן זיך, צוריקציען זיך : ארסשפּשע זיך פֿת : באַדאַנקען זיך : ארפֿן
דעם נט פֿאַר די פֿיס (פֿאַר דער טיר, אע אָנים אַרע) : רעזיעית, אַבדיקית :
אַטעבן זיך אין דעמיסיע (דימיסיע, י אַטסטאַרקע) : אַרייטעבן אַ רעזיעאַציע :
פֿריי מאַכן (אַפּטרעטן) דעם פֿלאַץ : צומאַכן דאָס קרעמל : אַרעקליע ער את
איע : פֿאַרלאַע (אָוועקלאַע, אַפּלאַזן, אָוועקערפֿן) אַ שטעלע — 478 : — געבן
אַ שפּע אויף.

באַפֿעל

ם : געבאָט, שף, געהייס, אַנזאָג, פֿאַרזאָג.
באַפֿעל, באַפֿויל, פּקידה, קאַמאַנדע,

ז קאָמענדע : קאָמשדיראָווקע : אָנווייז, אינסטרוקציע, פֿירשריפֿט, ז
פֿאַרשריפֿט, דירעקטיר, פֿאַראַרדעטע, אָרדאַנשץ, אָרדינאַנץ, אוקאַז, "
פּריקאַז, דיקטאַט, דיקטאַציע, דעקּרעט, עדיקט, דיקטום, רעסקריפֿט, גנרה,
איראַדע, פֿירמאַן, בולע, פּאַנדיקט, דיגעסט, ענציקליק, ז ענסיקליקל, אַקט,
משדאַט : גער זעץ, דין, הלכה אאִו"ר — 8-פ .

מיצווה : מיצווה מדאורייתא, מיצח מדראַנן : (אַבע) מיצרות בגעח, תרן"ג
מיצוות : מיצוות - אָשה, — מיצרות-סראַקע נ"פ) : רמ"ח מיצרות-אַמ :
מיצווה (מיצוות-אַה) מזמן גרמה : מיצרות לא-מעשה : די צען געבאַט, די עאָרת
הדיברות, עאָרא דברש, דעקאַלאַג.

אויפֿשבע, אויפֿאַב, אויפֿגעבוע, ז אויפֿטהאַג : פֿאָדערוע, פֿאַרלאַט, באַשטעל,
באַשטעלונג, שקאַז, אָרדער, שרשד, מיט גיבערל, י פּאַרוטשעניע.
לויפֿבאַפֿעל, רעגירוטס - באַפֿעל אאִו"ר : באַפֿעל פֿע טאַג : געריכערבאַפֿעל,
ציטאַציע : איניונקציע, אינדזשנקע נ—) : מיטימוס, מאַנדאַמוס, האַבעאַס
קאָרפּוס : רוף, אַרויסרוף, אַרויספֿאָדער(יש, הוואָנה, רופֿצעטל, אָנזאָד צעטל,
פּאָויעסטקע, פּאָזיר נאַר-), נאַ- סאַמאַנס, סובפינע, האַראַנט.
געביטער, באַפֿעלער, באַפֿוילער אאִו"ו — י : מאַנדאַטאַר, אויפֿגעבער,
באַשטעלער, זאַקאַזטערק.

וו : געבן (אַרייַסלאָין) אַ באַפֿעל (אַ קאָמאַנדע
אאִו"ו) — - : באַפֿעלן, באַפֿוילן, גוזר (דע) זע : געביטן, אָנזאָגן, פֿירזאָגן,
פֿאַרהאַגן, פֿר נאַנדערזאָגן : וואָע מיטן האַרבן האַרט : געבן דעם סיעאַל (דאָס
האַרט) : הייסן, אָרדענען, פֿאַראַרדענען : געבן (פֿאַרגעבן, פֿירשרייבן, ז
פֿאַרשרייבן אאִו"ו) אַן אויפֿשבע : אויפֿגעבן : געשעפֿטיקן זיך, מעכטיקן זיך :
נעלזניטערען, פּאַראַדקעווען, פּאַראַנדקעווע, ראַנדזען, יזשאַנדזשען : שאַפֿן זיך
: פֿאַרשאַפֿן זיך (אין פֿייער את אע האַסער) : קאָמשדירן,

470

האַמאַנדעווען, דיקטירן, אָנווייזן, אינסטרוירן, אינסטרוקטירן, אָרדינירן,
דירעקטירן, דירי מת, דעקּרעטירן, י פּריקאַזעווען.
משטעלן, לאָזן מאַכן, אָרדערן נאַ-) : הייסן. אַרויפֿלייע אויף, ז באַאויפֿטראַגן, ז
בד אויפֿטע, פֿאָדערן, פֿעדערן, פֿאַרלאַנגען, י טרעבעווען : אויסשרייבן,

אויסצייכענען, אַבאַנִית : שַקן נאָך, רופֿן, אויפֿפֿאַדערן, אויספֿאַדער, אַרויספֿאַדערן, י אַרויסטרעבערען, מזמע זע, סאַמאַנסן נ—) .
אַדי, אינוו : באַפֿעלעריש, באַפֿוילעריש,
געביטעריש, אימפּעראַטיוו, אינסטרוקטיוו, דעקֿרעטיוו, מאַנדאַטאַריש,
קאַטעגאָריש, פֿאַדערדיק אַאַז"ר — " אין יי : בגורת : בֿפֿקודת (הרב) : פֿע
אויבן.

זע אוך : הערשאַפֿט או , פֿירער 459. צוואַט 484, געזעער
לעכקייט 598.
463. אַנולירונג

ס ן אַטלירונג, אַפּשאַפֿונג, אַראַפּזעצונג : אַבאַ—
לוציע, אַבראַגאַציע, קאַסאַציע, נולֿיפֿיקאַציע, קיטול, אַפּשף , אַפּראַרף, אַפּרוף,
צוריקרוף, צוריקצי, קעעבאַפֿעל , אויפֿליז(וט) : אַראַפּזעץ , דעפּאַזיציע,
העאַרה : אַפּזאַג, דעמיסיע, דימיסיע, י אַטסטאַווקע, סעק נאַ—) : שפּאַציר -
צעטל, פּאַסיר - צעטל, פּאַ־ירשע.
מאַכן אַטל , מאַכן צו נעט, מאַכן אומדלטיק : דערקלערן פֿאַר אוממלטיק (פֿאַר
אַטל ומבוטל) : מאַטל זע, מאַטל מאַכן, אויסנֿטלע, אַפּפּסקענען, אַטלירן,
מליפֿיצירן, קאַסירן, י סקאַסירן, י איסקאַסעווע, קענטלען נ—) .
אַפּשרייען (אַפּשפֿן, אַפּרופֿן, אַפּאַרפֿן, פֿאַרהאַרפֿן) אַ געזעץ : אַפּרופֿן,
צוריקרופֿן, צוריקציען, צוריקנעמע : אַפּלאַע נאַ שידוך).
אַפּיאַגן נפֿון אַ שטעלע) : מעביר זיין : אַוועקשיקן, משלח זיין : אַוועקלאַע : ז
אַרויס—

זעצן, אַרויסווייזן : אויסטאַן די שליפֿעס : אַראַפּנעמען (אַראַפּרייסן) די
טרעססלעך : אַראַפּוואַרפֿן (אַראַפּזעצן, אַרונטערועצן) פֿע טראַן : אַנטקרוינען :
דעגראַדירן : פֿונאַנדער לאַזן גזאויפֿלייזן) נפּאַרלאַמענש : סוספּענדיר : צונעמען
די רעכט פֿון (ביי) : דענאַטוהאַליזית : נאַ—) פֿייערן, סעקן : געבן אַ פּאַסיעעטל
(אַ פּאַסירשיין) : געבן די סעק נאַ—) : געבן דעם וועג (דעם דרך, די האַנקע) :
געבן אַ פֿור מיט אַ גלעקל : אַרויסוואַרפֿן, אַרויסטרייק, אַרויסמשלחן,
דורכטרייבן אַאַז"ר — 193 .

אַטור ווערן פֿון : שלאַע פֿאַרות מיט : אַפּראַמען פֿון וועג : באַזייטיקן :

ארסמעקן (אויסשטרייכן) פֿון צעטל : געבן דעמיסיע (דימיסיע) : דעמיסיאָנירן,
דימיסיאָנית : עמער ריטירן, פענסיאָנירן.

אינוו, פֿראַן : עק- : קטל : מכיטל : קל ומבוטל (באַרס הושבר) : אויס
נום־טוב רדער (רייטער) האָך : אויס אָתן ווידער (רייטער) קחור : איי- קלה
ורדער (רייטער) מויד : אויס קאַפעליודמאַכער : פאַן יוש ניע אַסעסאַר? אָרה,
נעם צו די פֿיש.

זען אויך : אַרויסשטויס — 1.

— 4. שטרעעקייט, צוואַנג

ס ן שטרענגקייט, האַרטקייט, האַרבקייט, שרפֿקייט, געצרועענקייט אַאז"ר פ
אַי : באַצווייטנג, פֿאַרג(ע)ראַלדיקווע, פֿאַרקנעכטוט אַאזיוו — יי : אוזורפֿאַציע
: דיקטאַטור, דעמער גאַגיע : אומטאַלערשץ : דעספּאָטעם, דעספּאָטיע :
אַבסאָלוטיזם : טיראַניי, ז טיראַניע : אינקוויזיציע : רעפּרעסיע : סובאַרדינאַציע
: כוח, קראַפֿט, מאַכט : פֿעקער, דעספּאָטשער, ברוטאַלער אַאז"ו כוח :
גוואַלדהערשאַפֿט : טעראָר - הערשפֿט, טעראָרעם : פֿאַרס מאַזשער,
קריגסגעזע, לינטש(סגענעץ:איווערנע דיסציפּלין : שטאַרקע (אייזערנע) האַט,
יז חנקה : נעגל, צע, לאַפעס.

אש - מלן, מלדרלן, מוטווילן, ז לקיר : אונטערדריק(וטש־פּאָליטיק : עקר
פּלשטאַציע : צאנג, אונס : ג(שראַלד(יאַח, ג(ע)אַלדאַקט : דראַע, דריק, פרעס:
מיי, אַכרח : אולטימאַ ראַצש : צשנגמיטל, סאַנל ציע: רעפּרעסיווע (שטרענגע)
מיטלען: חומרא: עקסטרעמיום.

פֿעאָדאַלע סיסטעם, פֿעאָדאַליזם, פֿעד האַליטעט : קנעכטשפֿט, לייב־קנעכטשפֿט,
ליב־איינעשפֿט, פּאַנשטשינע, י פּאַנשטשיזנע : שקלאַפֿעריי : שקלאַפֿדעאָנדל :
מויאָרבעט, צהאַהאַרבעט, שקלאַפֿזשרבעט, צשנגדינסט : שקלאַפֿדלאַגער,
קאַנצענטראַציע־שער, קאַצעט אַאז"ו — יזפ .

באַהערער, באַצווינגער, באַדריקער, אונטערדריקער אַאז"ו — יי :
אוזורפּאַטאָר, אוזורפּירער: דיקטאַטאָר, דעמאַשג, דעספּאָט: טירע : סאַטראַפּ,
פּאַש, דראַקאָן, אינקרויטאָר : רודף, פֿאַרפֿאַלגער : עקר פּלהאַטאַטאָר :
שקלאַפֿדטרייבער : שקלאַפֿך כאַפּער, שקלאַפֿדפֿאַטער : שקלאַפֿךבאַרש,
שקלאַפֿדבאַויער : בריטאַן : מחמיר, עך סטרעמיסט : רעאַקציאָנער,

שושרצמאהניק.

באצווומענער, פֿאַרג(שראָלדיקטער אַאָז"וו . וו : אָטס, מאַרש.

וו : פֿאַרכאַפֿן די מאַכט : אוורפֿירן : באַר

הערש, באַצונגען, פֿאַרג(ע)האַלדיקן, פֿאַרג(שהאַלטיקן : פֿאַרמאַיערען,

איננעמע, ז דעראַבער : מבר זיין, מעבר זע זיך איבער. איבערשטאַרקן :

איבערג(ע)אלדיע, איבער געוועלטיקן, ז איבערוועלטיקן : אינברעכן,

אינבייסן, איבערדייווערן : שלאָע, צעקלאָפֿן : בייקומען, ז בענדיקן, שטוביק :
אַמעקלייע, מאַזיע : טריומפֿירן איבער.

מאַכן אונטערטעניק : אונטערטעניקן, קלע קריע : אונטערהאַרפֿן,

אונטעראַרדענש, סמערע, אונטעריאָכן, פֿאַרקנעכט(יק), פֿאַרשקלאָפֿן :

סובאַרדוירן : האַלטן אונטער קאָנטראָל : האַלטן (האַבן) אע האַנט (אונטער די
טריט) : האַבן ביי די פֿיס : האַבן אַ בייטש אויף.

זע שטרענג — : מחמיר זע : דיר ציפֿלינירן : באַהאַנדלען שטרענג : צוויטען,

ניטן, ז מיע, ז מיטיקן : פרעסן, דריקן, קרעע, פֿאַרסיר, דרינגע, י זאַסטאָווען,

צוקרעטע (צודריקן) צו דער וואַנט : אָננעמען פֿאַת גרורת (פֿאַרן האַלדז) :

צשטיין מיטן חלף צום האַלדן : דיקטירן, אַררפֿדריטע, אַרויפֿצוויטען,

אַקטראַירן : מאַכן טאָן : פֿאַרג(ע)ושלדיקן דעם ווילן פֿון : גע אויף געוואַלד

(אויף כוח, אויף ס'כוח, אויף ס'קאָפֿ, אויף דאַנדע, בדאַנדע) : רופֿן די בייטש

פֿאַר אַ בורר.

דריקן, באַדריקן, אונטערדריקן, עקספֿלואַטיר : מש זע, רודפֿן, פֿאַרפֿאַלע : טי

רשיזית : טרעטן (קריכן) אויפֿן קאָפֿ : טרעטן מיט (אונטער) די פֿיס :

פֿאַרטויטשען, פֿאַרהוקען, פֿאַרטיוקען : ניט לאָזן עפֿענע אַ מויל : אַרייַנרוקן אַ

ראַזשאָן אין האַלדו — 445 : אָננעמען שטרענגע מיטלען : גיין מיט בייע (מיט

כוח) : שלאָע אויף תקיפֿות : רעגית (געמעלטיקן, רע(מעירן נאַר-)) מיט אַ

שטאַרקער האַנט (מיט אַן אייזערנער האַנט, ביז חנקת, ביז ממה, בשבט נרול,

במקל וברצועה) : אַרומ דרייען אַרומ פֿינגער : פֿירן ביי (פֿאַר) דער האַן :

האַלטן אע שקלאָפֿעריי : ניט האַבן קע אענועענש : איבערציען דאָס שטריקל.

נפֿאַרגלייכונגע צוקרעטע ווי אַ ליטער (דרייער, חזיר) צו דער וואַנט : טרייבן

ור אַ פֿערד (מיט אַ בייטש, ר או אָקס, ווי אַ שקלאָפֿ : טרעטן מיט די פֿיס ווי אַ

וואָרעם (ווי אַן אָנעטשע).

טאָן געצווונגען (גענייט, קעע דעם ווילן, נעל־קרחו, באונס, אונטער דער
בייטש, אונטערן דרוק פֿע, איבער ג(ע)וואַלד, באַכרח, איבער דאָנק, איבער
נויט, אונטער פראָטעסט). אַדין שטרענג, ביין, י סטראָגע, האַרט, שאַרף,
האַרב, שטייף, אייערן : אומפאָרהדיק,

472

אָפּאָרהדיק, אומקאָפּראָמיסלעך : דראַסטש, דראַשנש, אַבסאָלוט, עקסטערעם,
רעפרערסיוו : אייעריליק, איעמאַכטיק, ווילדוויליק, מוטמליק, ז ווילקירלעך :
אומטאָלעראַנט, טיראַנס, דעספּאָטש, דיקטאַטאָרש, אינקוויטאָרש, רעאַקציאָנער
: ז געשלדזאַם, איבערו(שהאַלדיק, נאַגעוואַלט, גוואַלדטעטיק, גאלדטוערש.
גראַנדאָווע, געצוונגע אַז'וו — וו : אַכנריותדיק, ז רויזאַם, האַרט־האַרציק
אא"ר — זפּפּ .

שפּר : קל דאָלי־ גקר : דער שטאַרקער אין אָמיד גערעכט : אַן מען האָט קנעכט
אין מען (אַ האַר את) שטענדיק גערעכט : גענייטע זאַכן טרענען זיך
(ווערטערשפּיל : נייעדנייטן) : געצוועען און גענייט טוט גאָט לייד : דער קרייץ
אע מט, את אין די הענט איז די רוט : דויסע שררות האָבן לאַנגע הענט : האָס
דער פרץ איז דעסער איז ער אַלץ קלענער ביי דך (אַלץ ווייניקער בלאָזט ער
זיך) : ווי דער האַר האַלט דאָס הינטל אַזוי (האַלט ער) דאָס שנצע געזינטל :
האָס פֿאַר אַ פּרץ—אַזעלכע הינט און אַזאַ הויזגעזינד : אַן דער אַרייץ אע אַ
עטער אין דער שנצער הויף עט : אַליין קרץ דון אַלע הונט אין אַ לעבן אָן
געזונט : די פּאָדפּשעס זשע ערגער פֿת די פּאַנעס (פּריצים) אַלע : אונטערן פּאַן
אין יאָן און אונטער יאַנען — זע פֿערדל : האָס העלפֿט מע קענען פּויליש רעדן,
אַן מען לאָזט אע הויף ניט אַרע : דער הונט לאָזט מיך צום אָסוק ניט קומען : אַן
גאָט העלפֿט, מע לאָזט שוין אין הויף אַרח, זאָגט דער לאָקיי : פּאַן יע, פּאַן שפּי,
פּאַן גאַשטשי מאַ, פּע ניצמאַ טשסו : אַן דער אַרץ הייסט האַרטן מוּו מען :
שטרענגע האַרן רעגירן ניט לאַט : אויף אַ שלעכטן אַרייץ טאָר מען קע מפּלה
(טרט) ניט בעטן (, וויל עס קומט אַן ערגערער).

465. מילדקייט

ם : מילדקייט, טאָלעראַנטקייט, ליבעראַלקייט אא"ר — אי : טאָלעראַנץ,

טאַלעראַנט־

לעריי־נאָק : ליבעראַליים, דעמאָקראַטיזם :
געדולד, סבלטת, מעסיקייט, מאָדעראַציע,
המאָקתזדינים : מאָד, רחאָנות — פפפ .
ליבעל, דעמאָקראַט, טאַלעראַנטלער
נאָיס : פראָרעסיסט, ז פאָרגעשריטענער,
מעביר אַל מידותיו : מקיל : מילדער, צר
געלאָזטער, ווייכער אַז'ר — י .

וו : זיין מילד (טאַלעראַנט, לשאָדנע אַז'ר) — אַיי : האָבן אייניגענש
(געדולד) : דולדן,

י טערפען, פאַרליידן, פאַרשרייע, מינען,
טאַלעריין : קוקן דורך די פֿיטער : צומאָכן
די אויגן (אַן אויג) : מאָכן זיך ניט זען (זעענדיק) :
זיין בלינד צי : לאָע גע : באַהשדלע מיט

זינדענע הענטשקעס : האַנדלע לפֿוים ממרת
לקף זכות : ממתיק הדע זע : דעמאָקראַטיזט.

אַדי : טאַלעראַנט, געדולדיק, סבינש, סבלטתדיק, אַראָקימדיק, שוינענדיק,
זעעוודיק, האַכגיביק, פאַרגיביק, פאַרליטן :
ליבעראַל, דעמאָקראַטיש, פראָדעסיוו,
ז פאָרגעשריק, ז פאָשריטלער, י פאָסטער
פאַרע, * פשטעמפאָמע נ־פ) : צאַרט, ווייך,
מילד, צוגעלאָזט, זאַנפֿט(יש, לאַאָדנע : עער
דיק, רחאָטתדיק אַז'ר — 6־פ .

שפר : העי דן אַת קל אָדם לקף זכות : אַל אָדע אַת חקרך עד ששיע למקומו.
זען ד : אומהערשפֿט 457, פֿרעהש 9—, רחאָטת א 466. פאָלגעוודימיט ,

אונטערטעניקייט

ם : פאָלגערדיקייט, געהאָרכזאַמקייט, בייגער דיקיט אַז'וו : אונטערטעניקש,
אונטער

געראַרפֿנקייט, אונטערגעאַרדנטקייט אַז'ר — אַדי : נאָכגעבעניש : בלינדע

פֿאַלגעוודיקייט (געהאָרכזאַמקייט) : קאַפּיטולאַציע : פּאַסיר קייט, פּאַסיוויטעט : רעזיעאַציע, סובאַרדי נאַציע.

שך, עול : קנעכטשפֿט : שקלאַפֿעריי, ז שקלאַוועריי, העלאַטיזם : אונטערטאַנשאַפֿט, - פּאַדאַנ טרע : שיעבוד מלכיות, שיעבוד וליות : דיסציפּלע. שקלאַף, ז שקלאַוו, י נער'לניק : ליבֿקנעכט, ז ליבֿאייגענער : קנעכט, האַסאַל : אָבד כּנעני, אָבד (ל)עאָדים : פּאַנשטשיניק, ז פּאַנשטשיזניק, י קרעפּאַסטנאַיער : יאָכפּויער : צינדזקנעכט, העלאַט, מאַמעלוק : אונטערטאַנ(ער), י פּאַדאַנע : קאַפּיטולאַנט, קאַפּיטר לאַטאַר : פֿאַרשקלאַפֿטער, פֿאַרקויפֿטער, אונטערטעניקער אַאָן"ר — רי : ויכנע, קריכער, קנעכטישע נאָמה, קרעאַטור אַאָן"ר — 48.

וּן אונטערגעבן זיך, איבערגעבן זיך, אונטערהאַרפֿן זיך, קאַפּיטולירן, נאָכגעבן, אָפּטרעטן : אויפֿגעבן דעם קאַמף : אַראָפּשלינגען דעם ביטערן פּיל : אייננעמען די מעדיצין : אויסשטע דעם קילבול : איבערענטפֿערן זיך צו : בייע זיך צום ווילן פֿע : אַוועקלייגן (אָפּגעבן) דאָס גערער : אָפּוואָפֿענען זיך, אַנטוואָפֿענע זיך : אָפּגעבן די שליסלען : רעזיגנירן, אַוועקלייגן די לעפֿל : פֿאַלן צו די פֿיס, קוק די רוט, לעע די שטיוול אַאָזיר — 48 : אַלק אַרויסגעבן אַ בייטש אויף זיך.

זיין אונטערטעניק (אונטערגעוואָרפֿן, באַהערשט, באַזיגט אַאָז"ר) — אַדי : אַרונטערפֿאַלן אונטער : זיין אָפּהענגיק פֿון (אין) : באַשטק אין : זע רעדרט פֿע : זע אע דער מאַכט ביי : זע אע צוים (אין געשפּאַ) ביי : דינען : איינזטק אע די הענט ביי : זיין אע ולית ביי : ליע ביי די פֿיס פֿון : ליע אין שטויב פֿאַר : זע(ליע) אונטער די פּאַנטאַפֿל ביי : ליגן איינגעלייגט (ר אַ מאַלפּע) : לאָון זיך שפּייען אין (דער) קאַשע.

זע פֿאַלגעוודיק (געהאָרכזאַם אַאָז"ו) פּאַדי : הערן, צוהערן זיך צו, האָרכן, געהאָרכן, פּאַלע, צייט זיין : טאָן וואָס מען הייסט : קוקן אין די צייין (אַריין) : פֿאַלע אע פֿייער און אין וואַסער : טאָן אַלע שמוציקע אַרבעט : זח אַ שקלאַף ביי : בייע דעם רוקן : בייגן זיך אונטערן יאָך : זיין אַ מאַשין ביי : ציען די ליאַמקע : טאַנצן נאָך יענעמס פֿיפֿל (דודקע) : ניט האָבן קיין אייגענעם ווילן : ניט זיין איבער זיך קיין נעל־האַית — 470.

אָדין נײַט־פֿריי, אומזעלבשטענדיק : בער
הערשט, באַזיגט, באַצוונגען, געשלאַע, אונטערטעניק, י פּאַקאַרנע : פּאַסיר,
רעויר נירט : אונטערגעוואָרפֿן, אונטערגעגעבן, אונטערגעאַרדנט : אָפהענגיק,
סובאַרדינירט, אונטערגעיאַכט, פֿאַרקנעכטיקט, פֿאַרקויפֿט, אונטערגעדריקט,
עקספּלואַטירט — 4-4.

פֿאַלגעוודיק, געהאַרכזאַם, י פּאַסלושנע, דינסטרייליק : דיסציפּלינירט,
בייגעוודיק, בייגיק, ז בייגזאַם, נאַכגיביק, נאַכגעביק : שקלאַפֿיש, קנעכטיש,
הינטיש, געפֿאַלן אַז"ר — 48. אינוו פֿראַן : משועבד : בחימר בנד הייצר :
כחומר ביז השמוקלער נ־פ).

שפר : אויף וועמען מש קען נייט קוקן צו
דעם מוז מען זיך בוקן : אויף וואָס איך האָב נייט געהאַלט קוקן צו דעם מוז איך
זיך בוקן : אַעלא בעידנה סגיד ליה : פֿאַלן זאָל מען צום קאַפּ, נייט צו די פֿיס :
בעסער זיך בוקן צום קאַפּ איידער צו די פֿיס : בוקן זאָל מען זיך נאָר צום קאַפּ
: אַן דער אָרייז הייסט וואַרטן מון מען.

יען אויך : צוואַנג —, פֿרייהירבאַגרענעצונג 470, העעה
467. אומפֿאַלגעוודיקייט,

ווידערשטאַנד

ס ן קעגנשטעליקייט, מדערשטייקייט, מדער־
שפעניקייט, אומפֿאַלגעוודיקייט אַז"ר
474

. אַיי : מדערשטאַנד, רעדסטאַנץ, רשיסטעע : שעלוע, (אַנשקעעשטעלוט :
אינסובאַרדינאַציע : לינקייט, לינקשפֿט : קראַמאַלע : מאַיעסטעט -
באַליידיקונג, לע - מאַזשעסטע, קרימש לעוע מאַיעסטאַטיס : רעהאַלוציאַניזם.
בונט, רעוואַלט, מרידה : אויפֿשטאַנד, פּאַווסטאַניע, מיאַטעזש, אינסורעקציע :
אַרויסטרעט(וש, אויסבראָך, רעוואַלוציע, איבער קערענש — 38 : סטריק,
שטריק, נאַחת, סטאַטשקע, האַבאַסטאַמקע : הועערסטריק, זיצסטריק,
איטאַליענישער סטריק אַז"ר : לאַקאָוט : באַיקאַט : סאַבאַטאַא.
אינסורגענט, רעבעל, מורד, מורדבמלמת, אויפֿשטאַנדלער, אויפֿשטענדלער,
אויפֿשייער, ארפֿשטענדיקער, אויפֿשטענדער, ארפֿגעשטשענער, פּאַווסטאַניען

: סטישטער, בונטאר, בונטאטשיק, בקורשטן, משטעד ניק, סשקילאָט :
 פֿרייהייט(ס)קעמפֿער : פֿרערנרעכטלערע, סופֿראשסטקע, סופֿראאעטקע :
 אַחדושיק, „ברידער ק שוועסטער" נשקעלע : רויטער, ראַדיקאַל,
 רעהאַלוציאַער : סאַציאַליסט, קאָמוניסט, שאַרכיסט אַאָן"וו — 448 :
 עקסטערעמיסט : לינקער : פֿאַרשווערער, קאָנספּיראַטאָר : באַקעמפֿער :
 אַפּנייגלער, מדערשפעניקער : סטרייקער, שטרייקער, זאַבאַסטאַחטדק :
 סאַבאַטאַזש ניק : פּיקעט : סאַמאַהאַליעץ, שטויבער, שיגע.
 וו ן שטעלן אַ מדערשטאַנד : מדערשטק : ווידערשטעלן זיך : שטעלן זיך
 (נעמען אַ שטעלונג, אוועקשטעלן זיך, אַרויסטרעטן) (שט)קעע : ויך ניט לאָע
 שפּיע (בלאָע) אין (דעח קאַשע : ניט קוקן אין די צע אַרע : אַ טופּ(ע) טאָן מיק
 פֿוס : באַשטרייטן : ווערן זיך : אַפּשלאָע, צוריקשלאָע, אַפּקלאָפּן, פאַרירן,
 אַפּשפּאַרן, אַפּשמיסן, צוריקשטויסן : אַפּווענדן, קעעררען — 447 : שטק
 פֿעסט : האַלטן דעם דונט : קעעשטק, אַנטקעעשטק : גשטק אַנטקעע :
 ווידערשטק, אויסהאַלטן :
 דך ניט אונטערגעע : פֿאַרקרפֿן טייער דאָס לעבן : ווידערשפעניקן, רעבעלית,
 דעוואָלטית, בונטעווע זיך, מורד זע, מורד במלמת זע : אויפֿהייבן זיך, אויפֿשע
 : רעהאַלוצער ניי(זקת) לינקע זיך, לינקלע זיך : נעמען דאָס געיע אע די אייגענע
 הענט : סטרייקן, שטרייקן : פּיקעטירן, פּיקעטן נ—) : סאַ טירן, סאַהאַטאַזשירן,
 סאַבאַטאַזעווע : באַי קאַטיק.
 ניט פֿאַלע, ניט הערן, ניט (גשהאַרכן : האָבן אע דער ערד (אע דער אַדמה, אע
 אַרבּל, אע די שארצע עט) : פֿיפֿן ארף, לאַכן פֿת אַאָז'ר . .
 גפֿאַרגלייכענע פֿאַלע (העק) ר דעם אי גענעם טאַק, ווי דעם רב, ר די רביצע:
 הערן ר דעם (ראַבּף קאַטער, ווי די (רויע, ראַבּש קאַץ, ר קסח דעם קאַטער, ר
 דעם הונט, ווי יורקעס הונט, ווי (אע טשערנאָף די מרלה, ווי אַק דעם דאָגער
 (רעגער), ר דאָס מילכיקע קליטל, ר דעם פֿאַראַיאַריקן שני, ר אע טראַק
 (טשערנאָמע, פּוכאַוויטש), ר דעם לינקן פֿוס, ווי די לינקע קאה (פשטע), ר אע
 דער לינקער קאה (פשטע).
 אַדי : קעעשטעליק, רדערשטיק, רדער
 שטאַנד־פֿעיק, מדערשטיילעך, אומבאַיהעטלעך, אומבאַזיגלעך, אומבאַצווייעלעך

: אומאונטערדריקלער, אומסובאַרדינרלער, אומקאנטראָלירלעך, אומאַפהאַלטלער, אומ־, צרמלעך, ווידערשפעניק, בוגטאַרש, רעבעליש, רעראַלוצשנער, ראַדיקאַל, לינק, לינקלער, רויט, רויטלעך, עקסטערעם, עקסטערער מיסטש.

אומפֿאַלגערדיק, אומגעהאָרכשם, אומדיסציפלינירט, ווילד, ניטנאָכדיק, אייר געשפּאַרט, עקאָנותדיק אַאַז"וו — 387.

נתחבמה (למ: מי לט ודול מ... : מי אָמך (לאַק אַר מַפֿש ? : ווער האָט דיך גער מאַכט פֿאַר אַ מי אָמך? נ־ז: אַראָפּ פֿע בענקל: דאַלאַי ! : ער דט אַ קלאַפּ אויף דעם רמקם און זאָגט : „יאַ נייע דאָם" : ומי יאמר לו מה אָעמ ? : איך האָב ביי אים די דעה ווי האַדקע ביים ספּראַוויניק : רעד צום לאַמפּ ! : גאַדאָי דאָ לאַמפּי ! : רעד צו אים און רעד צו דער אנט, אַלץ איינס — 419 : מען הערט די מוילה ר דעם רב, דעם רב ר די מוילה און ביידע אע איינעם ווי דעם פֿאַראַיאַריקן שניי : ויאָלאַ אָמן חמהמאַכט רער : טי מווי — אַ יאָ זדרור : איך בין נישט דיין משה מחויב (דיין טאַטנס מאָרת, דיין שאַלאַטאַמש, דע אַית־דיאַמש) : ווען דו וועסט זע אַ רב וועל איך דיר די ספּרים אונטערטראַע (נאָכטראַגן).

יען אויך : עקאָמת 387, קעג(ע)נערשאַפֿט 447, אַרויסרוף 9 — 4. באַדינונג

ס : באַדינונג, אַלידבאַדינונג, אויפֿאַרטונג, סטאַזשירונג אַאַז"וו — יי : דאָס דינסט, י סלוזשבע, דאָס שרות, אויפֿוואַרט, סטאַזש. דינערשפֿט : יוצר מאָרתים (וואָשר מאָרריח : דינער, באַדינער, מאָרת : נ־פ) מעשוראַס, מעהאַרגעס, מאָרתטשיסקע : דער שרות, וואַרטער, ווערטער : יונג, משרת־יונג : קליטער : געדונגענער קדיש : משה מאָרת, ממ־מחויבֿניק, טאַטנס מאָרת : אַ מויד מיט אַ באַרד : שמש, משמש, קהלס מאָרת * ז ! : הויזדינער, הויזמאָרת, שטוב־משרת : האַטעל(בשדינער, נאָ־) בעלבאָי, בעלהאַפּ : בורש, האַרסאָן, שיקינגל: קליימאָרת, פּריקאַשטשיק אַאַז"ר — 485 : קעלנער, דערלשגער, ווייטער נ —) — 2-8 : הויפֿלינג, הויפֿדינער, קאַמערדינער, קאַמערער : לאַק, י, לאַקן, הידוק, מאַטלער, פּאַרטיע, פּאַרטער, שווייצאַר, שווייצער, דענשטשיק : ליבדינער, ליביעגער, ליבמענטש, ליבקאָזאַקל :

קלים-טרעגער, אא-קלים : פאזש, שלעפדטרעגער : שטאלדינער, שטאלקנעכט, רייטקנעכט, שטאליונג, פערדיש, שמייסער, קאניוך, גרום, פארנאל.
די דינסט, דינסטמויד, דינסטמיידל, הויז מיידל, שטובמיידל : מויד, מאד, מיידל, מארתטע, שרת, שיפחה, טשאלנט, קאפטשיק, קאפיטשיק, קאכשטיק : הויארבעטערין, אינגייערע : קאמערפֿרוי, קאמער - יונגפֿרוי, קאמערמויד, קאמערמיידל : י פאקאָיאָווע, - פאקאָיווקע : קינדער-מיידל, נישקע, באַנע, פעסטינקע.

וו : דינען, דינערן, י סלזשען : באַטראַקעווען, שקלאַפֿן : זיין פֿאַר יענעם אַ פאָדריאָדטשיק : עסן עמעצנס (פֿון עמעצן) ברויט : באַדינען, סערווירן, סאַרווערן, דערלאַנגען, אויפֿוואַרטן, משמש זיין, האַפֿן : אַרומגיין (אַרומרי ליען, אַרומטאַנצן, פאַדען, אַרומפאַדען) אַרום : קריכן נעמעצח אונטער די נעגל : לעקן די טעלער ביי : אונטערטראַגן : אַנקומען (שטעלן זיך) דינען : אַרייַנפֿאַלן אין די רעכטע הענט : אַרייַנפֿאַלן אין שלעכטע הענט : אַפֿזיין, אַפֿדינען : אויסדינען זיך, סטאַוירן.
נפֿאַרגליכונגען) דינען ווי דער פויער דעם אַרייַן, ווי יעקב פֿאַר רחלען, ווי דעם מלכות, ווי אַ זעלנער : אויסדינען זיך ווי אַ ניקאַלייער סקער סאַלדאַט.
משרתים און יוצר-משרתים.

אין דער מאָרת : דער מאָרת אין ווי דער האַר : אַ מאָל אין דער מאָרת מער יחסן ור דער אַרץ : דיו לאָבד שׁיהיה פֿרבו : דינערס זיינען געטריי, אי זיי זיינען ניי : סס עקדים גנבים הם : פֿון אַ שלעכטן מאָרת האָט דער נעלזאַיט נאָר אַרות : מיט פֿרעמדע הענט אין מט פֿיער צו האַרן : דינג דיר אַ מאָרת און טו עס דיר אַלע : יוצר מאָרתים האָשר מאָרתיו—שף דיר מאָרתים את גיי דיר אַלק : בך אַ דינסט אין נייט גוט צו דינען : אַן די דינסק קריגן זיך ווערט די נעלזאַיטטע געוויר פֿע אַלע גנבות : דאָס ערשטע יאָר זאָגט די דינסט : „דעם מעלזאַיטס קו", דאָס צווייטע יאָר :

„אונדזער קו", דאָס דריטע יאָר : „מ ? נ קו" : דורך געזינדער גיט מען שיש קינדער : דער שלעכטער קנעכט זוכט צו שפעט זיין רעכט : דער וואָס גייט אין שפּאַן (דעח באַקומט מיטן בייטש).
ש אַרץ : פֿאַלגעוודקייט —.

ם : פֿרייקייט, זעלבשטענדיקייט, אוהאָפּהענגיקייט, אומבאַגרענעצטקייט
 אַז"וו — אָדי : פֿרייקייט, פֿרישאַפֿט, (דק פֿריי, חרות, י סאַבאַדע, י סלאָבאַדע
 : ניטשריינמישונג : ליצענץ, רעכט : קאַנצעסיע, פֿירלעגיקע, פֿרענטשך נ—) :
 פֿרייער וועג : אומבאַגרענעצטע, פֿאַליטישע, אַקאַדעמישע אַז"ר פֿרייהייט :
 באַוועגערפֿרייהייט, גלויבנס־פֿרייהייט אַז"וו : פֿרייטדאָרשט, פֿרייהיטדראַנג
 : אויטך האַמיע : סעריטאַריאַל ע, עקסטערטאַריאַלע, פֿערסאָנאַלע,
 נאַציאָנאַלע, נאַציאָנאַל־קולטור רעלע, עלטורעלעאַציאָנאַלע אַז"וו אויטאַשמיע
 : מינאַריטעטן - אויטאַנאָמיע, דופֿך אַרטאַמיע, דופֿנדיקע אויטאַנאָמיע אַז"ר :
 אַלרבאַשטימוע, אַל רעגירונג : פֿאַרטיקער לאַרעם, קאָמוואַליום.
 באַפֿרייע, קיטור, פֿטרניש : אַרויסלאָז, פֿרילאָזונג : לייז, אויסל ין,
 דערלייזוע, אָדי שבויים : גאולה (שלמה) : אַלרבאַפֿרייט : באַפֿרייע(ש) -
 באַוועטנג, פֿרייהייט(ס) - באַווער מע : אַבאַליציאַנעם : עמשציפּאַציע.
 זעמסיפּאַציע : אורלויב, אָפּבעט, אָפּלאָז, - אָט פּוסק, פֿוירלאָ נאַ-)
 פֿרייער מענטש, פֿרייער פֿויגל, פֿריי פֿייגעלע : מ חורע, קת־חורע :
 באַהאַרטער נפֿת מיליטערינסט) : וויסער בילעט נרוסלאַנד : פֿריי פֿת
 מיליטערינסט) : פֿרייהייער ליבנדיקער : זעלבשענדיקער, ז זעלבסר
 שטענדיקער.

באַפֿר, אויסלייזער, דערלייזער :

צאל, מלאַחצאל : עמשציפּאַטאַר : אַבאַליציאַניסט.

וו : זע פֿריי (אומבאַגרענעצט, ז אומבאַר שרענקט אַז"ר) — אָדי : זע אויף
 (איבער) זיך אַלק אַ קעלזקית : יש זח אייגענער קעלהאַית, ניט האַק קיינעם
 איבער דך, ניט זע קיינעם אונטערגעוואָרפֿן, האַבן אַ פֿרייע האַט, טאָן וואָס עס
 געפֿעלט, פֿילן זיך פֿריי, פֿילן דך ר אַ פֿע אין עסער, פֿילן ויך ווי בך זיך אין דער
 היים, מאַכן זיך היימש : ניט פֿרעע ב? קיינעם : דערלויק זיך : האַבן זע אעענעם
 מלן (ז זע אייגענעם וועג) : שטק אויף זיינע רעכט : ניט זע אָפּהענגיק פֿון (אע)
 : שטק אויף די אייגענע פֿיס : באַשטק זע (איש שטעטל.

קריע (געווינען) פֿרייהייט : קריע אורלויב : אָפּבעטן זיך : ווערן (אַרויסגק)

פֿריי : לוינ וועק, אַטור ווערן : אַרויסגע פֿון די האַלאַבליעס : נעמען זיך די

פֿרייהייט : באַפֿריע זיך, אַרויסבאַפֿרייען זיך : אָפֿשיפֿן זיך, אויסקוּיפֿן זיך :
אַראָפּוואַרפֿן דעם יאָך (עול) : צעברעכן (צערייסן) די קייק : אַרויספּלאַנטע(חן)
זיך, אויסדולן זיך, אויסוויקלע זיך.

מאַכן פֿריי : געבן אַ פֿרייע האַנט פֿ - אין ר : אָפּלאַזן : באַפֿרייען, פֿריימאַכן, ז
פֿרשפרעכן : מאַקן זע אַן עטנה : אָפּלאַזן (אַרויסלאַע) די לייצעס (פֿע די הענט) :
פּטת : לוע לאַזן, פֿריי לאַע : באַאורלויבן : אַרויסלאַע, צעלאַזן, פֿונאַנדערלאַע :
אויסשכן, אָפּיאַכן, אַנטשכן, אַנטשקלאַפֿן : אויסשפּאַנען, אָפּצוימען,
אָפּציימ(ל)ען, אָפּפּענטען, אויפֿבינדן אַז"וו — 31 : לאַע גע, לאַזן לויפֿן, לאַע
געמאַך, לאַע אַלק : ניט אַרשמיע זיך : אויסלק, דערלק, אויסקוּיפֿן : עמשציפּירן
: לעבן את לאַזן לעבן.

אַדי, אינר : פֿריי, פֿויגל פֿריי, פֿראַנק אע פֿריי, אָפֿקר : פֿריי ווי אַ פֿויגל, ר אַ פֿי
געלע אין האַלד, ווי דער רנט אין פֿעלד, ווי אַ פֿיש אין אסער, ווי קינדער אַן אַ
סדר : פֿרייהייטלעך, י וואַלנע, י סאַבאַדנע, זעלב־

477

שטענדיק, אומאַפּהעמק : אומבאַרירלעך : פֿרירלעגירט : אויטאַנאַם : לויז,
אומגעבונדן, אומגעווימט, אומגעציימלט, צוימלאַז(יק) : אַבהאַלוט:
אומגעשערט, אומבדענעצט, ז אימבאַשרענקט : אומקאַנטהאַלירט, אַנקאַנטרך
ליק : אומגעצוויטע, אומאונטערגעהאַרפֿן : אומרעדערט, אומבאַהערשט, רלד,
אומגער פֿרעגט : באַפֿרייט, אויסגעלייזט, פֿרייגעלאַע, פֿרייגעלאַזט אַז"וו — וו.
פֿראַן : לאַן מיך גק ! : איך בע אַ קעלזקית פֿאַר זיך : סאַ- פּאַן, סאַם כאַישע :
מע קדור, מענע דדע : מדין שטענדער מיט מד נע דיין : מח וועב, מח קו, מיינע
פֿערד, משע קינדער : מאַ תאמר אַני העשרתי אַת אַברם — איך קע מיר מע
שטעטל אַלע שטק : מע רבי אע שוין לשג ר שטאַרבן.

דען אויך : אַרפֿבעש 81, אַנסרשט 482, באַפֿרייט . 470.

פֿרייהייט־באַגרענעצונגס : באַדענעצטקייט, ז באַשרענקטקייט, איר
געשלאַסנקייט אַז"ר — אַדי : פֿרייטבאַנעצמ, רעכט־באַגרענעצונג, צוימוט,
אינשליסוט אַז"וו : אינהאַלט, ז צוריקהאַלט, אָפּהאַלט אַז"וו — י :
לימיטאַציע, הגאָלה : אַימצום : קאַסראַל, דיסציפּלין : געבונדענע הענט.
געפֿעעעניש, געפֿאַנגענשפֿט, קריגרגער פֿעעעניש (געפֿאַנגענשאַפֿט), קיביה, י

פלע, פאָט, אַרעסט, וועזע : עטאַפּ, שוב.
 תפֿיסה, טורמע, טאָרן נר-), געפֿענקעניש, אַסטראָג, פרק נ—), קרימינאַל,
 דחיל נ—): פֿעסטתג, י קרעפּאָסט, קאַזעמאַט : אשערנע אָסעס (קראַטעס) :
 הינטער די דאַטעס (קראַטן) : חדר, סיבה, קערזרחמים : אַל אַלך יושב, הויכע
 פֿענצטער, המצא ממחה, לאַך, חור, פֿינק, קאן ו-): כודערמודער, ברימדקע,
 קיש, קיטשע, קוטשעמשט, קאָ-
 מומענט, קוטווקע, טדקמיק, קאַלאַמאַזשניע, קאָע, חד־דיא, קאַזאַק, קונע:
 קאַרדעגאַרדיע, קאַזשנע קעסט : פאַוראַק, סינג - סיע, באַסטיליע : קאַרצער,
 טעמניצע : קאַמער, קער מערל, ז צעל : אַרעסט(הויף, צירקל, צערקל נחל),
 אוטשסטאַק — 0-- : פּאָליטאעאַלאַטאַר נ־אַיס, קאַנצענטראַציאָנאַלער,
 קאַנצלאַגער נ־אַיס, קאַצעט ושר־לאַנח : שטראָפֿהויז, שטראָפֿאַנשטאַלט,
 אַרבעטהויז, רעפּאָרשל, רער פֿאַרמעטאַרי נאַ-): בעסערהוין, בעסערור הוע,
 בעסערונהאַנשטאַלט, צוכטהרו, פעני טענטשערי נ—): אַרעסטאַנטסקע
 ראָטע(ש) : פֿאַרברעכערקאַלאַניע, טייוולשינדזל : קאַר טאַרגע, פֿאַשיקונג,
 פֿאַרשקאַרט : פאַטרולקע, עפֿענקענידוואַע.
 שטייג, קליאַטקע, קליעטקע, קובשיקל : דאַטע, קראַטע, י רעשטקע : שלאָס,
 ריגל, קייטל אַאַז"ר — ז-! : מוילשלאָס, מוילקאַרב, מוילבאַנד : שפּאַ, צוים,
 ציימל, לייצע אַאַזיר — 73! : קייטן, דיבעס, קאַנדאַלן, קבליקרול, שטריק,
 פענטע, שטאַק, קלאַץ : האַנטפענטע, האַנטקייטל, בראַנדזעלעטן נ-):
 משוןעייםאַק, משוועש - העמדל, צאנגשק(ש) : שפּריד (העלעל), שפּאַרהעלצל,
 שפּאַנהעלצל, שפינהעלצל. שפּרייזל, קניפיק, געג נאַ-).
 געפֿאַטענער : קריגס־געפֿאַנגענער, מלחמהגעפֿאַנגענער, שיביהניק, י פלעניק :
 אַרעסטאַנט, אָפּוס, תפֿיסהניק, פרענער נ—), קרימינאַלניק, אַסטראָעיק,
 אַסטראָזשניק, ברידדניק, קאַטאַרוזשיק, קאַטאַרע, נ־אַק פּאָליטאַרעסטירטער,
 פּאָליטקאַטאַרוזשנער : פּאָליטשער : סיבירניק, פּאַביטניק : קאַצעטניק : לינקער
 (שם נ-), א יושב אין טורמע : אַסורים : געכאַפטער, אינגעשלאָסענער,
 אַרעסטירטער, פֿאַר שפּאַרטער אַאַו"ר
 רן באַגרענעע (י באַשרענקען, לימיטית. מטיל זע אַאַזיוו) (עמעצנס) פֿרייהייט :
 שטעלן אונטער קאַנטראָל : קאַנטהאַלירן : אימ שפּאַען: צוימע, צאַמען,

צעמלען, איינצאמע :

מאכן אומשעדלעך : האלטן אין צוים (אע צרק, אין געשפאן, אין דיסציפּלע, אונטער קאנטראל אאז"וו) : האלטן מיט צוואנגען : האלטן אין האנט (אע די הענט, אין די נעגל, אין רשות) : האלטן ביים קאפ : איינהאלטן (ז צוריקהאלע, אפהאלטן) פון : האלטן אע די גרענעע פֿע : האמערש, טאמעווע, האלמעווע, פֿאחהאטע.

בארק נעמעצח פון זיין פֿרקיט : ארייר נעמש אע די הענט : אנהעטש (אויפהעמש) א שלאס אויפֿן (פֿארן) מויל : פֿארשטאפֿן דאס מויל : צובינדן דעם קאפ : ניט לאזן א האפֿ אויפהייבן : האלע קורץ : בינדן (פֿארבינדן) דעם עק (די הענט, הענט את פֿיס) : קייק, פענטען : שלישי (קארע, שמידן) אין קייטן : איינקייט, אנטאן דיבעס .

פֿאנגש : נעמע געפֿאנגען, נעמש אע גש פֿענגעניש (י אע פלע, אין געפֿאנגענאפֿט) : פֿארנעמען, אריינקרייט : כאק, פֿאקן, לאפֿן, צאפֿן, דאפֿן נ- : פֿארושכן : ארעסטיר : אינטערניט : אפניעצן (אריינזעצן, פֿארזעצן) אע תפיסה (אע חדעדיא אאז"וו) : איינזעצן אפֿוס : אפֿסע(נע)ן : איינישבע(נע)ן, אריינשבע(נשן) : אריינרוקן אע חור : הוילן נ- : איינשליסן, אפֿשליסן, אפֿשפֿאט, פֿארשפֿארן ז איינשפֿאט : אינמויעת (לעבעדיקערהייט) : בשהאק, פֿארערטן.

נפֿארגלייכטש פֿארשפֿארן ווי אין א טור מע, ר אין א תפיסה, י ר אין א קרעפֿאסט, ווי אין א קרעטשמע, ר אין א קאטור, ר אין דאנום. באַרױבט װעט פֿת דער פֿרייהייט : גער פֿאנגע וועת : ארעסטירט ווערן : אריינפֿאלן : פֿאקן זיך אין די הענט (אע די נעגל) פֿת : ארער פֿאקן זיך : וימסר ווערן : באַקאַפֿען זיך, פֿאר קאפֿע זיך, פֿארערטן זיך : פֿאפֿאדיען זיך : וועת א הדור : גק אע דדר ארח : גק מיטן עטאפ : זיצן : זיצן אפֿוס : נ- סאק, סעקן, סענטערע, צינטערען, צענטערע : זיצן (ביים

קיסח אויף קעסט : זיצן איבער עבעל : זע הינטער שלאס את ריגל : האבן א דירה מיט ברויט : זע אויף פֿאראל.

אדי : ניט־פֿריי, בערענעצט, ז בענקט, לימיטירט, געצוימט, געבונדן, געפענטעט אש'ר — 30 : געפֿאעע, ארעסטירט, אינטער נירט, פֿארשפֿארט, איינגעשלאסן,

פֿאַראַכט, אַינגעמויערט, באַגראָבן, פֿאַרהאַק אַזױו—י. פֿראַן : דאָ שטעל דיך
ניט, האָ מעק דיך ניט : אַ פֿויגל לאָזט מען צו אים ניט צו.

שפר : אַרע אַע די טיר ברייט, אַרויס אַע זי שמאַל : אַרייַעק גייט מען אַרש
דורך אַ ברייטער טיר, אַרויסגע גייט מען אַרויס דורך אַ שמאַלער : דלת הנעלת
לא במהרה אָפּפּח : אַרק איז אַלע מאָל גרינגער ר אַררס : תּפֿיסה אַע (אַזוי ח
מיתה : אין אָבש מתיר אַצמו מקיטזאַסורים : אַ געבונדענער קען זיך אַלע ניט
אויפֿבינדן : אַן מען זעצט אַ פֿייגעלע אין שטיגעלע אַרע ווייס(ש מש ניט, צי
לאַכט עס צי וועט עס.

פֿאַרשלאָג

ס : פֿאַרשלאָג, ז פֿאַרשלאָג, פֿאַרלייג, אָנמוט, האָעה, פּראָפּאָזיציע, מאָר נ—) :
באַט, אָנבאַט, אָפּערטע : נאָמינאַציע : פרעזעה האָציע, קאָנדידאַטור :
אַספּיראַנטור.

פֿאַרלייגער, ז פֿאַרשלאָגער, פּאַפּאַענט : באַטער, אָנבאַטער, אָנמוטער :
קשדיהאַט, אַספּירשט : פֿאַרגעל ייגטער, ז פֿאַרגעשלאָגער נער : האָלאָנטיר,
וואָלאָנטער, פֿריירליקער. וו : מאַכן (אַרייַנטראָע) אַ פֿאַתלאָג (אַ פֿאַרלייג, אַ
פּראָפּאָזיציע אַזױו) — " : פֿאַר לייע, ז פֿאַרשלאָע, פּראָפּאַניט : אויפֿגעבן,
פֿאַרגעבן : אָנמוטן, באַטן, ביטן, אָנבאַטן : אָך שלאָע נאָ שידוך) : אָפּערירן :
שטעלן צו דינסט : באַטרעטן (זיטען) אַ אָקח : זע אַ קאָדידאַט,
קשדידירן, לויפֿן נ—ם : אָנגעבן זיך, שטעלן דך, וואָלאָנטירן, וואָלונטירן נאָ—)
: אָנשלאָגן זיך, אָנבאַטן זיך : אַרויסשטעלן די קאָנדידאַטור פֿע : נאָמינירן,
פּרשענטירן.

אינוו : אַע מאַרק : צו פֿאַרקויפֿן : צו פֿאַר—

שפר : פֿאַר אָנבאַטן (פֿאַר אָן אָנמוט) קומט

ניט קע פּאַטש : אָנמוטן מעג מע אַפֿילו דער רביצע אַרך : ניט דער אָנמוטער אין
אַ נאָר, האָר דער טוער אין אַ גאָר.

ס ן געבעט, בעטעווש, תּפֿילה, תּחינה, תּחנונים,

בּקמ, בעקעשע נ—) : קול־קורא, הילפֿרוף : אַפעל, אַפֿיל נ—) : בעטבריוו, ז
ביט מיפֿט, ביטע : פּראָשעניע נר־לעי) : נ־יילח פּאַדשיע, פּהאַזשבע : פעטיציע,
פעטיטע, פּער טק נ—) : אַדרעס : אַפּליקאַציע, אַפעלאַציע, שסאַציע,

מעמאַרשל : ערשטע, צווייטע פּאַפּיט נאַ-) : בעטל, בעטלעריי, שנאַרעריי,
קבאַטט — 8-פ : שנאַרבריוו, בעטלבריר : מך מע, מאָנעניש : מאָנבריר :
פּאַדערונג : פאַר בעטוע, הזאָנה, ז אינלאָדוע : בילעט, חתונר בילעט,
פאַרבעט־קאַרטל אַז'ר — 4-פ .
בעטער, אַפּליקאַנט, אַפעלאַנט : פאַר בעטער : מאָנער, מבה, אינקאַסענט,
קענרער סער נ—) .

וו : בעק : רעדן ניאָק : בעטן דערלויבענש :
פֿרעגן סטאַנציע : בעטן הילף : אַפעלירן : אָעעבן (אינגעבן, דערלאַעש) אַ
בקשה (אַ פעטיציע אַז'מ) : פעטיצשניט : ענדן זיך צו : גע צו : בעטן רחמים
(רחאָנות, תחנונים) אש"וו : מַפְצִיר זע, מציר זע : נ־פ) מן המיצר זע, מן המיצת
: קלשעווש, קלשנטשען : קלשניע זיך : פֿאַלן (צופֿאַלן) צו די פֿיס (צו דער
ערד) : האָרפֿן דך צו די פֿיס : אַרסערען זיך בעטנדיק : קניען צו : פֿאַלן אויף די
קני פֿאַר : אויסלאַע אַ קני (קניע) : מיינע פֿאַר :
אויסגיסן דאָס האַרץ פֿאַר : מאַכן אַ געשליד : שריען געוואַלד (קאַראָול,
שעקראַל).

וּפֿאַרגליכונגעח בעטן זיך מ ביי אַ עלן, ווי מען בעט זיך פֿע טויט : אויסציען זיר
ר פֿאַר אַ נולן.

אַנקומש צו קיצבה (צו נעמעצנש לאַסקע, לידי אַתנת אָשר ודם) : קומען (זע)
אויף לאַר קאַרע ברויט : נעמען זיך פֿאַר דער טאַרבע : גק מיט דער טאַרבע
(מיט דער פּאקע, מיק טעלער אַז'וו) : גק (אָוועקלאַע זיך) איבער די הייזער
(איבער דער מדיה) : גע אויף קאַליענדעס (אויף שנצן) : בעק פֿע טיר צו טיר :
אַרויסגיין מיט אַ (רויט) טיכל (מיט אַ פֿאַטשיילע) : שטעלן אַ טעלער (אַ קערה)
: אויסשטעלן (אויפֿשטעלן, אויסציע, אויר שטרעקן) די (אַ) האַנט : שטע בעני
בפתח : בעטלען, שנאַרע, שנאַרן, קבצענען, אעמ רע(רע)ן, פענטע,
האַליעדערש, קאַלענדרש ווען : מאָנטען, מאָטשע, מאַנצלען, מאַנצלען,
מאַנטאַטשש, מאַנטאַטשען, סקאַמליע : צר שטק, צוקלעפּן זיך אַז'וו — ז־פ :
פֿאַרליע דך אויף.

מאָנען, תואַע (בפה) זע : מאָנש ר אַ חוב, ר אַ פּראָצענטניק : (אַפ)ריסן די
פֿאַלעס : פּרעסן נאַ חוב) : אומפֿאַרן אויף קבאַבות : אומגע קע די מווות :

קלאַפּן אע טיר : אָפּשלאָע (אָפּקלאַפּן, אָפּהאַקן) די שוועלן (די טית) : האָבן
דאָס לויפֿעניש : פֿאַרלאַנגען, פֿאַדעט : בעטן (פֿרעע, בענטע, אָנשלש, אָנמעסטן
זיך, זינגען אַז"מ) אַ פרש (אַ פּקח) : איבערבעטן, איבערבאָק, איבערביק
אַזוו — במפּ.

בעק (פֿאַרבעטן, מזמע זע, ז לח, איינלאָדן) געסט : אָפּאַכק עסט
זי(ט) אַזוי פֿריינדלעך : ארב איר מלט אַזר מט זע (אַזוי פֿריינדלעך זע) : טוט
מיר אַ טובה : זעט : אך בעט אייך : זי(ש) ממל (אויף... : פלע ג—) : למען האָם
: ז אים האָטעס

480

מלן : האָט רחאָטת : האָט האָט אין האַרצן : צו הילף !ן העלפֿט ! : ראָטעוועט ! :
געאלד ! : קאַראָול ! : שמע־ישראל ! : קטן איז אַ בויך נרערטערשפּיל :
בעטן—אַטאַ .

שפר : פֿאַר בעטן קומט קק פּאַטש ניט : נמדד) ווי די דרש, אַזוי די בקשה :
בעסער אָנקומען צו עלינו איידער צום בעסטן מענטע : שטענדיק זאָל מען גיין
צום קאָפּ : לפּני אַלך שרייט מען הויך.
זע אויך : באַפֿעל 2—, אַרעמקייט 498.

ס ן אָפּזאָג, אָפּמאַרף, אָפּשלאָג, ז צוריקרייז. וו ן אָפּוואָע : אָפּזאָגן ווי אַ טויטן, ז
צוריקווייזן, אָפּהאַרפֿן : ניט נאָכגעבן : זאָע נק — בבנ : וויע אַ פֿייג : האָקלען
(פֿאַרוואַרפֿן) מיטן קאָפּ : ניט וועלן הערן (און געדענק : זיין טויב צו :
אויסדרייען זיך מיט דער פלייצע צו.

אינר, פֿראַן : ניין ! : לא ! : לא מיט אַן אַלף ! : אויף קק פֿאַל ניט אַזוו"ר —
332 : טו זיך אַרע פוטער אין נאָז : איר וועט מוחל זיין (אַזוי מט זיין) קומען
שבועות צו די בלינצעס : איך וועל דיר אונטערטראָע ! : איך וועל לאָזן מאַכן :
קענסט קריע די דינדאַרניע ! : קענסט לאַנג וואַרטן בין : איך וועל דיר געבן
האָס איך ווייס : איך וועל דיר געבן אַן אָרט אויפֿן קיתעולם : איך וועל דיר
געבן, אַן ס'וועט דיר אין האַלדז ניט קריכן : איך וועל דיר אַריינשיקן (אָפּשיקן,
אַהיימשקן) מיט קאַזיאַנער פּאַסט (מיש אַזשיאַרער שמש, מיט האַצמאַכן, מיט
הערשקען, מיט משיחן, מיט חברה־קדישא, מיטן מלארזאָוות, מיט מאיר מלמד,
מיט דער אַקסנפּאַסט, מיט דער פּאַטשט, מיטן גראָבן פּאַליציאַנט, מיטן רבין רב

צאָן, מיט רב שבתין, מיט שבת דאָזאַר, מיט שבת לייזערן, מיט רב
שבת־וואָלפֿן, מיט רב שבת הויזן־טרעגער, מיטן הויכן שבת, מיטן לאָמען
שבת, מיט האָפּסלען, מיט שאַפּסענע, מיט רב
שעפּסלען, מיט שעפּסל קרת, מיק בראָדער שמש).
זען אויך : געגירש 382, אַטלירש —.

474. צוזאָג, אָפּמאַך, תנאי

ס'ן צוזאָגונג, ז' פֿאַרשפרעכונג, פֿאַרזיכערונג,
פֿאַרפֿליכטונג אַז'ר — וו : צוואַג, צוואַגעניש, ז' פֿאַרשפרעך, הבאָחה :
התחייבות, אָבליגאַציע, גדר, שנדר, פלעדזש נאָ) : וואָרט, הייליק וואָרט,
ערנוואָרט : שבועה : נאָאָנות : פֿאַראַל : נשהאַכע הבאָחה) אַן איי אויף מאָרע
(אויף מיטוואָך) : אויף מאָרע מיט אַן איי.
אָפּמאַך, אָפּרייד(עניש, אָפּשמועס, מדובר, קנע, קנוניא, קיתחון־פה נ־) : גמר,
אָפּשלוס — 43 : פֿאַקט, קאָמפּאַקט, קאָנקאַרדאַט, קאַרטעל : ברית, ברית -
אַלום : ראָשי - פּרקים, תנאים : דורכקום, פשרה, פשר, קאָמפּראַמיס,
סעטלמענט נ—) אַאָן"ר — פּפּ : קאָנטראַקטאַציע : קאָנטראַקט :
שריפּטלעכער אָפּמאַך : געשעפּט - אָפּמאַך, האַנדלט - אָפּמאַך אַאָן"וו :
אַגרימענט נ—) , דזשענטלמענס אַגרימענט : במב, צעטל, שליסצעטל :
מיל־טיקעט נאָ־יאָר) : בייקאָנטראַקט, סובקאָנטראַקט : חתונהקאָנטראַקט :
כתובה, כתובהדאורייתא, געבלאַטערעטע כתובה, תוספת־כתובה.
טשאַרטער, מאַעאַ כאַרטאַ, מאַעאַ קאַרטאַ : קאָנווענץ, פּראָטאַקאָל : מאָדוס
וויווענדי.

תקיעת - קף, י האַנט - תקיעת - קף, האַנטשלאַק : נקיטת־חפֿץ, קאַלת־קנע :
חתימה, אונטערשריפּט — פֿ-3 : שבועה — 3-8.
לעבנס־פֿאַרזיכערונג, אַסעקוראַציע, י סעקוראַציע, אַסעקוראַנץ, סטראַכירונג,
סטראַכאַרקע, אינשורענס נאָ) : אַסעראַנץ (אַסעקוראַציע־) פרעמיע,
פֿאַרזיכער - פרעמיע : סטראַכיר־ראַטע.

באַדינג, באַדינגונג, פֿאַרבאַדינג, באַוואָרעניש, אויסרייד, אויסנעם, תנאי : תנאי
קודם למעשה : קאָנדיציע, טערמע, פּראָרויע,
פּראָרש, סטיפּולאַציע, אַרטיקל, פּונקט : אולטימאַטום : רעזערהאַציע.

אָגענטור : (לעבנסספּאַרזיכערות - געזעהאָפּט : נבאַנק) סטראַכירשפּטיל :
קאָנטראַהענט, ז קאָנסראַגענט: פֿאַרזיכערער, אַסעקורשט, אונטערשרייבער :
(סטראַכיר-)אָגענט, אינשורענסשיידחענט נ—) : הויפטאַגענט, גענעראַלשגענט
אאָז'וו.

וו : געבן אַ צוואַג (אַן הבאַחה, אַ וואָרט אאָזיוו)
— " : צוזאָע, ז פֿאַרשפרעכן, פֿאַרזיכערן, מבסיח זיין : קאָרמענען מיט
הבאַחות : פֿאַרפֿית : נעמען אויף זיך : אַהאַשירן זיך אין : מתסיב זע זיך :
פֿאַרפֿליכטן זיך, בינדן זיך : מנדר זיין, נדרן, שנדרן : טאָן אַ נדר :
צושווערן — 8-- : פֿאַרזיכער, אַסעקורירן, סטראַכירן.
אַפרעדן, אַפּרידן, אַפּשמועסן : אַפּמאַכן, אַפּשליסן : דורכקומען, פֿאַרענדיקן,
סעטלען נ—) : מאַכן (שליסן) או אַפּמאַך (אַ קאָנטראַקט אאָזיוו) — " :
שנטראַקטירן : פּורת ברית זע : שרייבן תנאים : געבן (מאַכן, אַרויסנעמען) אַ
תקיעת־קף : געבן אַ האַנט : צוקלאַפּן, צר שלאָע : מקבל קוע זע : איבערשלאָגן
מיט אַ אַיצה : אַפּשרייבן זיך, אונטערשרייבן זיך, אַרעקלייע דעם טאַטן אאָזיוו .

אויסדינגען זיך, באַדינגען זיך : אויסרעדן (אויסנעמען) אַ תנאי : מאַכן אַ קנופּ
מיט אַ שליף : אַפּמאַכן ברחל קתך הקטנה (לאה די דויסש : נ־פ) אַפּמאַכן
ברחל קתך הנאָקעטע : סטיפּולירן : בינדן : (בשטיין אויף.
אַדי : צוואַגט, פֿאַרשפּראַכן נאַר-) , געבונדן,
געשלאָסן, אַפּגעמאַכט אאָזיוו — יי : קאָנראַקטיק, באַדינגיק, תנאִיִק,
תנאיִמדיק, קאָנדיצשנעל.

אינר, פֿראַן : ויגמר : פּקי המדיבר : אַפּגע־
מאַכט ! : אַפּגערעדט ! : געסעטלט נאַ-) ! : אַלי ועל צהאַרי ! : קתוב ואָמם :
והבל אָריר וקים : צוגעזאָגט ווי אַ הונט האָט געבולן (געבילט) : פֿאַרשרייב
(שרייב אַען). (מיט אַ קויל) אַע עימע נ־פ) : פּש נאָ בערדיטשעוו נ־פ) : בלי
גדר : באופֿן : על־מנת : אַלשי תנאי : בתנאי : מיט רעזערוואַציעס : מיט אַ
באָאַרעניש : מיט אַ האַטשיק : מיט אַ צוטשעפעניש : מען נעמט שיש ברחל
קתך הקנה מיט אַ שיקל ליכט און מע באַקומט פֿאַרט די אַל טע בלינדע לאה.
שפר : נעשה וושע—אַ ייד זאָגט אַלץ צי : פֿון צוזאָע בין געבן אין אַ גרויסער

מהלך : פֿע וקך אָיה אומר בין וקך אָיה מונה אין גאָר אַן אַנדער ויגון (אין אַ גרויסער חילוק, אין אַ גרויסער מהלך) : צוואַגן און ליב האָבן קאָסט קיין געלט ניט : צוואַע און ניט געבן מאַכט אַ ביין לעבן : ווער עס האָט אַ ברייט מויל האָט אַ שמאַל האַרץ : אַן דאָס האַרץ איז שמאַל אין דאָס מויל ברייט : אַ האַרט אין נאָר אַ וואָרט, און אַ חתימה אין טאַקע אַ חתימה : אַ וואָרט אין אַזוי מט ווי אַ חתימתעד : פֿון מויל צום בוזעם איז נעענטער.

475. באַוואָרעניש

ס ן גאַראַנטירטקייט, באַוואָרנטקייט, זיכערקייט אַאָו"ר — אַדי : באַראַרענונג, פֿאַרזיכערונג, דעקונג אַאָז"ר — יי : דער באַוואָרן, באַוואָרעניש, פֿאַרוואָרעניש, האַראַנטיע, סימן, אַחריות, בטוחות : מטאָגונג, מטאָגערײַ, ערבות, בטחונות, סעקיריטי נ—) : שלישות, השעמ, אשלייג(וש. ערבות - געלט, שלישית - געלט, קויציע, קאָווציע נדיאל), י זאַלאַג, י פֿאַרוקע, בייל נ—ז : אַוואַנס, האַנטגעלט, דעפּאָזיט אַאָזימ — 499 : חתימה, אונטערשריפֿט — פֿ-ב : בלאַנקאָויפֿשריפֿט, זשירע, אויטאָזשירע, אינדאָרסירונג, אינדאָרסאַציע, אינדאָרסמענט נאָ- : אַטעסטאַציע — !ב- : האַראַנטיר - בריוו : באַנד : וועקסל, אַאָויו נ—) : אַליעעטל, התחייבות-צעטל, האַנטקוויטל, השלח-קרטל,

482

חרם-קוויטל : קאָלה, רעסיט נ—) : משפּע ל'ר משאַנות, פֿאַנט, סווידאַניע נקי) : היפּאָטעק, מאָרגעדזש נ—) : ערבניק, לעבעדיקער משכע, י זאַקלאַדניק : לאַמבאַרדשעטל, י לאַמבאַרדאָווער קוויט : קוויטל, שע. האַראַנט, האַראַנטיע - געבער, מטאָגער, אָרב(ניש, ערבות-מאָן, מיטאָרב : זשיראַנט, בלאַנק ך אויפֿשרייבער, אינדאָרסאַנט, אינדאָרסער נ—) : משכון - געבער, פֿאַרזעצער, י שקלאַדניק : משכון-נעמער, קעל-פֿקדון, היפּאָטעקער, מאָרגעדזש נ—) : פֿעטער : לאַמבאַרד

וו ן שראַנטירן : מאַכן זיכער : פֿאַרזיכערן :

איַנשטיין פֿאַר : מטשטע פֿאַר : גוטזע פֿאַר : ענטפֿערן פֿאַר : איבערנעמע דאָס (די) אַחריות פֿאַר : זין פֿאַראַנטוואָרטלעך פֿאַר : באַהאַרענען : געבן אַ האַראַנטיע (אַ באַהאַרעני-) — - : דעקן : אדנליע : משלש זיין : איַנלייע ביַד

אַליש : מטשע, קאווירן, ערב זיין, אָרבן, האַפֿטן נדאַק, בילן נאַ-) : געבן אַ
זשירע, זשירירן, זשירען, אינדאָרסירן, אינדאָרסן נ-) : אונטערערײַבן
(פֿאַרחתמענען זיך) פֿאַר : געבן אַ האַנט : צהאַגן, ז פֿאַרשפרעכן אַאָז"ר —
474.

געבן אַ משכת : פֿאַרמשבונע, פֿאַרזעצן, פֿאַרבראַקן, פֿאַרשטערכן : פֿאַרעצן
דעם קאַפּ (די בעבעכעס, דאָס לעצטע העמד פֿון זיך, דאָס לעצטע העמד פֿע
לייב) : פֿאַררוקן אַ טשלנט נ-פּ) : פֿאַרמאַרגעדזק נאַ-) .
אַדין שראַנטירט, געזיכערט, באַוואַרנט :
געאַרבט, געהאַפֿט נדאַל), געדעקט אַאָזיר—יי : ראַיעל, קוראַנט, ק(אַ)ראַנט,
בטוחדיק, זיכער.

נפֿאַרגלייכונגעז זיכער (ראַיעל) ווי האַלד, ווי אין אַ באַנק, ר בייים רב, ווי בך
זיך אין קעשענע, ר ביי זיך אַע קעלער, במונח בקופֿסא.
באַחת : מעגסט שלאָפֿן רויק : פֿאַר זיך און פֿאַר דער קע קע איך שווערן.
שפר : ביסטו גערען פֿאַר מיר ערב, טאָ באַצאַל, רב קרוב : פֿאַר דעם
נעענטסטן קרוב זאָל מע ניט זע קק דב : זיי ניט מע קרוב, את איך וויל גיט זע
דע ערב : אַן ערב אין אַ דורע : נאָך ערב קומט דבר : משבת באַית, אָלום
בקעשענע : אַן מע פֿאַרזעצט דעם טלית אין שוין אַ סימן דלות (ווערט שך
גרעסער דער דלות) : בעסער איך אַע שטוב און די ליכטער איבער דער וועלט
איידער די ליכטער אין שטוב את איך איבער דער וועלט.

ם : אייעס, אייעטום, באַזע, פֿאַרמעג, פֿאַרמעע(ס), פֿאַרמאַג, האָב, האָב את
ווטס, האָב און פראַצע, מטס, האָב און האָב, י סקאַרב : אַנגעהעריקייט :
אַלרבאַזע, אויר שלימלעכער באַזע, מאַנאַפּאַל : קומעדיקער באַזיץ, ירוער :
ערדבאַזע, באַק - באַזע, רונטבאַזיץ, גרויסער ונטבאַזיץ אַאָז'וו : קלינאיעס,
ערדאיעס, דתאיעס, פריאל איעס, קהלש אייגנס, כללשיעס, ז געמיינדער
איעס, קלויסטערשייעס אַאָז"ר : באַוועגלעך (ריריק) אייטס, אומבאַוועגלעך
(אומריריק) איעס : גייסטיק אייעס אַאָז'ר : אַקטיוו.

לאַנד, ערד, דתט, באַדן : מט ל"ר דטער : קרוינלאַנד, רעגירונגס־לאַנד,
מלוכהלשד, קלויסטערלאַנד אַאָז'וו : לאַנדדט, ריטערטט, קרוינטט, פֿעאָד,
פֿעאָדאַלשט אַאָז'ר : פּאַסעסיע, מאַיאַנטיק, אימעניע, עסטייט נ-) ,

לֹא־טִיפֹנְדִיעַ, אָרְדִּינאַצִיע, מאַיאָראַט : ירחחלק, נחלה, ערד-נחלה, ערד-חלק, גקסים, נְכִסִּיאָלוֹג, וכסעך־מְרֹזל : פֶּאָרם, פֶּערמע. פּלאַנטאַצִיע אַאָז'ר — ז' : קרעסטניצע : נ—) רִיע־לֶעסטייט, פּראָפּערטי.

אַרעמקייט, בעבעכעס, כּוּדאַבע, מאַנאַטקעס, דאָברע מזל : מַעלזנֶת־שקייט, מֶרֶט-

483

שאַפֿט, וויזררטשפֿט : הויז - אויסריכטונג, הויזשיינריכטונג, י כאַזי־סטווע : מעבל, מעבלירונג, י מעבלעראַניע, מאָרדעוואַניע נ—), פֿוירניטשור נאָ- : זאַכן, חפֿצים : הויזזאַכן, שטובזאַכן, ווערטזאַכן, זיבן זאַכן : הויזראַט, הויגערעט, בליי־נִית, מטלטלין, י רוכאַמאַשטשעס. האַלט(ונפ, אָנהאַלט, אַחיזה : אַדאַפּטאַצִיע : מאַנאַפּאַלישצִיע : עקאָנאָמישער אינדירידשליזם : רעכט, פּראָר(ע), חנקה : אייגנסרעכט : פֿאַרלעגער־רעכט, פֿאַרלעגער־ישע רעכט, קאָפּיריט נאָ-), מחבר־רעכט, אויטאָרעכט אַאָז"וו. רעכט־דאָקומענט, רעכטפֿאַפּיר : זכות, טיטל, טייטל נאָ- : שטר אָצי נכר. באַזיצער, קעל־ (קר-)אַצר(א), האָבער, אייעטימער : פריוואַט־אייעטימער, נאָיי) פריוואַטניק, פריוואַטלער : פּרינציפּאַל, ווירט, ווערטנדיאַל), הויזווירט, י האָספּאַדאַר, י גאָספּאַדאַזש, באָס נאָ- : נעל־האַית, בעה"ב : ששט־מעלזאַית : ברייטער, סטאַלער, יוסטער אַאָז"ר נעל־האַית : נעלזאַיתל, נעל־האַית מיט קעסל־קלים, — בעלאַמוריש נ־פ) : נעל־האַיתטע, הויזפֿרוי, מאַדאַם : נאָ-) באַסטע, באַסיכע : אַכמעסטרינע, גאָספּאַדינע, גאָספּאַשרינע נ־פ) : עקרת־הקית, אַשת־אֵיל(טע), ברייטע נעל־האַיתטע, נעל־האַיתטע ראָניע : נ־פ) באַלאַכראַסטע, — בעלאַמורשע, באַלעבאַנדע (י מיט דרעק). לאַודבאַזיצער, פּלאַצבאַזיצער, לאַנדאיייעטימער, פּלאַץ־אייגנטימער אַאָז"וו : גוטבאַזיצער, פּאָסעסאָר, אָריץ, י פּאַמיעשטשיק, שליאַכטשיץ, שלאַכונדרע נ־פ), פּאַן, שפּאַן נ־פ), שרזה : פֿעאָדאַל, פּאַטראָן : פֿאַרמער, פֿרמער, לאַנדווירט אַאָז"וו — זפּב : קומעדיקער באַזיצער, יורש : הויזבאַזיצער, הויז־אייגנטימער, הויזווירט, נעלזאַית : נאָ-) לענדלאָרד, לענדלער : נעלזאַיתטע, ווירטין, לענדליידי נאָ-) : גאַסטהיזער, גאַסטמירט, האַטעליר, - האַטעלשטשיק, האַטעלמאַן, קרעטשמער, קרעטשמאַר, נעלשכסניה

וון באזיצן, האָבן : האָבן אין באַזיץ, האָבן
אין האַנט, האָבן אויף דער האַנט : האָבן מין (זיין אַז"ר) אייגנס : האָבן דאָס
אַליינרעכט, מאַנאַפּאָליזירן : זיין אין באַזיץ פֿון : געפֿינען זיך אין די הענט פֿון,
געפֿינען זיך אין רשות פֿון : פֿאַרמאָגן, פֿאַרמעע : זיין באַגאַבט (געבענטשט,
געלייטזעליקט, באַשאַנקען, באַגליקט) מיט : זיין אָנגעלאָדן מיט : געהערן צו,
אָנגעהערן, באַלאַנגען צו, זיין שייד ל- : געניסן דאָס רעכט פֿון.
נעמען אין באַזיץ, נעמען טיטל, נעמען טיטל נאָ- : צואייגענען, פֿאַראייגענען,
מאַנאַפּאָליזירן, פֿאַרנעמען, אָקופירן, באַזעצן אַז"ו — 481 : גיין פֿאַר זיך,
מאַכן שבת פֿאַר זיך : איינקעל־הקתערען זיך, איינאַרדענע זיך, מעב(ע)לירן
זיך, אויסמעב(ע)לירן זיך, (אויס)פֿוירניע זיך נאָ-).
האַלטן, אָנהאַלטן, אויפֿהאַלטן, איבערהאַלטן אַאָן"ר : ניט אויפֿגעבן : ניט
אַרויסלאָזן פֿון האַנט : האַלטן זיך נמיט עפעס) ווי די יידן מיט דער תּורה, י ווי
אַברהם קיט דער מילה. אַדין אייגן, אָנגעהעריק, צוגעהעריק, פּרי-
וואַט, י טשסטוע, באַזיצעריש, נעלהנתיש, ווירטשאַפֿטלעך.
צום אייגענעם קאַמאָד : עס אין ניט קין קאַזיאַנע : פֿריער מיינע—שפעטער
מיינע : זיבן העמדער ווי די בעכער—פֿינף מיט לאַטעס, צוויי מיט לעכער
נאַרעמע נעל־הקתישקייט) : גרונם איינער אַליין נמאַנאַפּאָליסט) : איין נכר אין
מאָסקווע נ"פ) : באַרדיטשעוו אין שיין, וואַלט עס נאָר מין געווען : וואָס טויג
מיר נירנבאַרג, אַן איך האָב דאָרט קיין הויז ניט. שפּרן אייעס אין ליב :
אייגענע אין געשמאַק :
יעדן באַק געפֿעלט זיין גלעקל : ביי זיך אין דער היים אין יעדערער אַ מענטש :
איטלעכער נישט אין אַ אַקיף אויף זיין מיסט : אויף
זיין מיסט איי ער אויך אַ נעלזאָאָיט : יעדער האָן אויף זע סמעטניק : יעדער
(איטלעכער) הונט (אין אַ נעלזאָאָיש אויף זע גרונט (אויף זח שייעל) :
איטלעכער וואָרעם האָט זיין לאַך : אַ נעלזאָאָיט איז שוין וואָס : איידער ווי,
איידער וואָס—אַ נעלזאָאָיט בלייבט אַ נעלהאָיט : ראָערחודש אָלול גייט אַוועק
און נעלהאָיט בלייבט נעלזאָאָיט : שאָתים את נמיםטובים גייען אַרעק את
נעלהאָיט בלייבט נעלהאָיט : איטלעכער נעלהאָיט האָט פֿליגן (פֿליי) אין נאָן
: אַ שטוב דאָרף האָבן אַ מענטש : אַ שטוב דאָרף האָבן אַ נעלהאָיטטע און אַ

שטאַל דאַרף האָבן אַ נעל־האַיט : אַן דער טעפּער זיצט אויף די שפּענער זיינען
די שפּענער—שפּענער : עס איז גוט צו זע אַ מעלה־האַיט, אַן ס'אין דאָ מיט וואָס :
עס אין גוט צו זיין אַן אַכמעסטרינע ביי אַ פֿולער סקרינע : אַ עטער נעלזאַיט
שטעקט אומעטום אַרע די נאָן : אַן אַרענדאַר באַדאַרף האָבן אין זיך די מעלות
פֿון אַברהם אָאָינו און משה רקִיט.

האוחן בנד וקל מאמינים שהוא : האוחן בנד שטייט גרויס געשריבן : האוחן בנד
אין די בעסטע תפילה : האוחן ביד—אַלום בקעשענע : העטעך אין אַ פעטער,
האָב איך אין אַ גרונט : ווייסטו—זאָג, האָסטו—האַלט : טו ניט אַלץ וואָס דו
קענסט, וויין ניט אַלץ וואָס דו האָסט : בעסער איין קו אין שטאַל איידער צע אע
פֿעלד : בעסער אַ האָן אין האַנט איידער אַן אָדלער אין הימל.

זען אוך : אַגריקולטור 251, הכנסה 489, ריכקייט 497.

ם ן (ב)שׁות־פֿות־דיקײט, חבֿרות־דיקײט אַאָז"ר — י : קאַלעקטיווי(זקֿרונג,
סאַציאַליזירונג אַאָז"וו : נאַציאָנאַליזאַציע, סאַציאַליזאַציע אַאָזיוו — יי :
מיטבאַזיץ, שתֿפֿות, מיטאיעס : בלל - זאָך, קנין - הקהל : פֿאַרטנערשאַפֿט,
פֿאַרטנערשיפֿ נ—) : יד - אַחת : אַנטייל, מיט־
אַנטייל, באַטייליקונג, אַינטייל : קאַלעקטי וויזם, קאָמונאַליזם, סאַציאַליזם,
קאָמוניזם.

חברה, חבֿרותא, קאָמפּשיע, קאָמפּשי נאָ-) : י אַבטשעסטווע, פ טאָראַריסטערע, ז
געמיייר שאַפֿט : קאַלעקטיוו, קיבוץ : קבוצה : נאָק קאָלווירט, ראַטרירט,
סאָווירט, קאַלכאָז, סאָרכאָן : קאָמונע : פֿאַלקסווירטשאַפֿט.

קאָאָפּעראַציע, קאָאָפּעראַטיוו, ז קאָפּעראַטיר : אַרבעטער־קאָאָפּעראַציע,
פּריוואַטקאָאָפּעראַציע, גערערב־קאָאָפּעראַציע נאָיי) , קאָנסום־ (פֿאַרנוץ־, ז
געברויך־)קאָאָפּעראַציע : קאָנסום־ (פֿאַרנוץ־, ז געברויך־)קאָאָפּעראַטיוו,
פּראָדוציר־קאָאָפּעראַטיוו אַאָז"וו : אַקציע־געזעלשאַפֿט, אַקציאָנערע
געזעלשאַפֿט, פֿייעך געזעלשאַפֿט, סטאַק־קאָמפּאַני נ—) , קאָמשדיטגעזעלשאַפֿט,
אַנאַנימע געזעלשאַפֿט : טראָסט, טרעסט נאָיס : קאָמבינאַט, קאָנצערן, קאָנסוירן
נ—), סינדיקאַט, קאָנסאָרציום, קאָנסאָרציע, קאַרטעל, קאַרפּאָראַציע.

מיטבאַזיצער, מיטהאַבער, מיטאייט טימער : מיטוירש : הר־מיצר :

מיט(באוויינער, מיטאַכן, מיטקוואַרטיראַנט : שתף, קאָמפּאַניע, פֿאַרטנער, -

פֿאַרטניאַר, מיטשותף : פּאַסיווער, שטילער, אַקטיווער שותף : מחצהשקרניק :
אַנטייל־נעמער, נדשחשיע: אַקציאָנער : קאַסע־מיטגליד, פּימיטגליד, פֿך
האַבער, פּייהאַלטער, פּייער, פּיישטשק : קיבוצניק, קבוצהניק : נ־אַיס
קאַלווירטניק, קאַלכאַזניק, סאַווירטניק, סאַרכאַזניק : קאַלעקטי וויסט,
קאַמונאַליסט, סאַצשליסט, קאַמר ניסט.

ר ן מיטבאַוויצן, מיטהאַק : האָק בשותפות, האָבן אע איינעם : זע אַ שותף צו, זע
או אַנטייל־נעמער אע אַאז"ר — " : האָק אַ חלק (אַ האַנט) אין : נעמע אַ חלק
(אַ גלייכן טייל) אַאז"ו : מאַכן שותפות : גע (זע) אין שותפות (אין איינעם,
אויף חלקים, אויף דער העלפֿט, גלייך אויף גלייך) : מאַכן נדשחת : יש
באַטייליקט אין, אַנטייל(אינטייל)עמע אע,

באַטייליקן זיך אין : איינלייגן אַ חלק : משתף זע זיך אע.
קאַפיטאַלעית, סינדיקאַלעירן, פֿאַרגעזעלשפֿטלעכן, קאַלעקטירי(וקרן,
מוניציפּאַלעירן, קאַמונאַליזירן, נאַציאָנאַליזירן, סאַציאַלעירן, קאַמונויות,
באַלשעוויית.

אַדי : מיטבאַזיצערש : בשותפות, — במספֿעס נ־פ) : (ב)שותפותדיק,
(ב)שותפֿיש : חברותאדיק. ז געמיינזאַם, באַיבורדיק, ז געמיינשפֿטלעך,
קאַאָפּעראַטיוו, קאַלעקטיוו(יש: קאַלעקטיוויסטש, קאַמונאַל, קאַמונאַליסטיש,
סאַצשליסטש, קאַמוניסטיש אַאז"ו — " .

אינוו, פֿראַן : קיס אַחד יהיה לכולנו : אַצי שלי ואַצי שלך : יחדיו : יחלוקו :
לחאָאע : אויף דער העלפֿט : העפ ! : טאַקמע : עס גיט אַוועק אע חקידות—שלי
שלך, שלך שלי : מיינס, דענס—אַפֿקר ציבעלעס (פעטרישקע) : מיינע, דינע—
חברותא: צוויי מתים גייען טאַנצן. שפר : אַלע איי די נדה רק : איבער אַלק איז
ניטאַ : אַן אייל אויף אַן אייל—נאָר אַלק : שותפות אין נאָר עט מיט דער ווייב :
חברותא איז האָר מט מיט דער אייגענער ווייב : אַ שתף אע ר אַ דאַבליע : אַ
חילוק איז ניט קע קפֿל : מתפות אע עט—אַ מפה : צוויק אַ סך הינט ווערט דער
האַו טויט : בך אַ סך ניאַנקעס ווערט דאָס קינד דערשטיקט : צווק דער

קימפּעהאַרע דען דער וואַרטערין ווערט דאָס קינד דערשיקט : ווו עס זיינע דאָ
אַ סך קעכינס, דאָרט אין דאָס עסן רוי : פֿון צוויי קעכינס קומט אַרויס דאָס עסן
אַדער געזאַלצן, אַדער שר אַן שלץ : ווי ע־ זיינען דאָ אַ קך געלזאַיתטעס אע די

שטוב גיט אויסגעקערט : א סך נעלמאָתים—וויינק מזל-בִּכְחָה: הרבה עינים—
שלימול אין (דעז דסל : יחדיו אע א יידשע זאך.

איינער אע שוי מט ר האַרנישט : אין שהאַלב קע קע זומער נשט מאַכן : אַלע
קש מע עסן, האַר ניט אַרבעק : איינער אע פֿעלד אין ניט קע העלד : טובים
העים מן

האַחד : וואָס צוויי אע ניט איינער : אע צווייע (טאַפל) אין שטאַרקער (,) אין
דרעש האַלט ייר) : פֿיל הענט מאַכן מיט דער אַרבעט ע ענד : פֿיל הענט ברעכן
מויערן אע ווענט : צוויי אויע זעש מער ר אין אויג : פֿיר שיע ווע מער ווי צרי.
זע אונד : קאַפּעראַציע —, פאַרטיי —.

478. אינלאָזוט

ם : איינלאָזומ, אויפֿגעבונג. אפּערפֿונג אַז'וו — יי.
וו : אַפּזאַע זיך פֿע, אויפֿגעבן : אַפּהאַרפֿן זיך פֿון, אַפּשאַקלע זיך פֿע,
אַפּטרייסלע זיך פֿון: אַפּהאַרפֿן זיך מיט הענט את (מיש פֿיס פֿון : אַפרע (ויף די
הענט פֿע : באַדאַנקען זיך פֿאַר : צוריקציע דך פֿע : אַפּטרעטן : פֿאַרקערעווען
(פֿאַרקירעווען) דעם דישל : פֿאַרלאָזן, דעווערטית (אַנטלויפֿן) פֿע — ב-4 :
שיידן זיך מיט, (אַפּ)געוועגענע זיך מיט : דיספּאַניר איבער : מטהר זע אויף :
מוחל זע (מיט קנע את מיט מנש : האַע (ש זי געזונט צי : ניט האַבן מער צו
האָן מיט : אַפּבינדן זיך פֿון, אַפּטשעפּען זיך פֿע, אַפּלאַנטשען זיך פֿע :
איבעררייסן מיט, אַפּהאַקן מיט, ז אַפּברעכן מיט, אַפּשניידן מיט : צומאַכן
(פֿאַרמאַכן) דאָס קרעמל : אַטור וועת פֿון, פֿרי וועת פֿון, באַפֿרייע ויך פֿע,
אַראַפּוואַרפֿן פֿע זיך דעם יאָך (דעם עול).

אַפּלאַע, איבערלאָזן, איינלאַע, נאַכלאַע, שלאַפֿלאַע : אַמעקלאָון : לאָזן גע :
באַזייטיקן, אַפּוואַרפֿן, אַפּשטויסן, דוחה זע, מדחה זע (בידיש : אַפּלייע
(אַרעקלייע) אע א זייט (אויף דער פֿאַליצע) : אַוועקגעק, אַרעקשענקע,
אַוועקקלאַפּן אַזיר — 479 : פֿאַרשלידערן, פֿאַרוואַרפֿן אַז'וו — 476 :
פֿאַרשווענדן, פֿאַרברענגע אַז'וו — ז-פ .

פֿראַן : אַראַפּ פֿע מאַרק : ר ווערט מש אים

486

(פֿע אים, זיינער), זי (פֿע איר, אירער) אַז'ר שוין אַטור.

ס ן געבוע, שענקונג, באַגאַבונג, צעטיילונג
אאַז"וו — יי : צדקה, פֿילאַנטראָפֿיע : תמיכה, שטיצ(ש, הילף: העלפֿגעלט,
הילפֿ(ס)געלט, רעליפֿגעלט נאַ), צדקה-געלט, מתןקערבלעך, פושקעגעלט,
עולמות - געלט, חלוקה - געלט, מזקח - געלט : קימחא - געלט, אַעות-אַטע :
אַעותעוים, בעטלגעלט : מוילהגעלט, שקלים - געלט, מחצית - האַקל - געלט,
פפרה-געלט, קערה-געלט, מעמדות-געלט, מי שקררגעלט, שנדר-געלט : אַי
גדולים, אַי (מאַל חס, אויף רב מאיר נַעלהנס, קדיון שבּוים.
געלט - אונטערשטיצונג, פענסיע, עמערי טור, סובסידיע, סטיפּענדיע,
סובווענץ, סובסקריפציע : נ—) בענעפֿיט, קראַנקדבענעפֿיט, טויטן - בענעפֿיט
אאַזיוו : פֿאַנד, י פֿונדוש, פֿונדאַציע, ז פֿאַונדע נאַ) : קרן, קרדקנמת, קרחיקוד
: בויפֿאַנד, אונטערשטיצונדפֿאַנד, צדקה-פֿאַנד אאַז"וו: געלטזאַמלונג,
סקלאַדקע, קאַלעקק נאַ), אַקציע, קאַמפּאַניע : נאַ) קאַמפּק, דריר :
בלימלטאַג : צעטיילונג, חלוקה, דיסטריבוציע.
גאַב, נתינה : מתנתעד, מתנת-אַשרזום, מתן-בסתר : נדבה, קיצבה,
צדקה-קיצבה : וואַכנגעלט : צוטייל, צושטייער, בייטראַג, קאַנטריבוציע,
קאַנטריביש ו—) : הכנסתקלה, לחםשביונים, לחם-עוים, קמח-אַסח, קימחא
דאַיסחא, פלעט אויף שבת : בעטלברויט, צדקה-בררט, קיצבה-ברויט,
לאַסקאַווע ברויט, לחםזקלוקל : באַנע, ראַציע, רעק נש) : זאַמל-ליסטע,
זאַמל-בויע.
צדקה-אינסטיטוציע, כולל, צדקה גדולה : פאַטראַשט : צדקה-באַזאַר : אַברה,
פֿאַראַק
פֿע קעמייטיקער הילף, שילותחקדים : פֿאַרבאַד : לאַזשע : נאַ) לאַדיש, אַרדן :
ריע : יתומיסזוע, ישמיםשמטאַלט, נִיתִיממש, קיתיתומיםזוע ו-פ) : געפֿינדלזר :
מוש זקנים, באַשדעלניע : קיקור-חולים : אַקדש, נאַצלעג אאַזיוו — 14 :
פֿאַלקסקיך, זופקיר, ביליקע קיר, טאַיאַק, י (דששמע קיר : קראַנקדקאַסע,
סטרייק(שטרייק)קאַסע אאַז'מ. מאַנה, מויה נר-), גאַנק, געשענק, פרער זענט,
פרעזענטאַציע, האַסטינעץ, האַשטשנע : מתנת-חינם : ליימאַנה, מאַנה על מנת
להשיר : קעשענע-געלט, ז טאַשעלט, שטיפֿגעלט : באַר וויליקוע, עלאַוענס ו—)

: פרייז, פרע, פרעמיע, באָנוס אַז'ר — פֿ-- : אַתדמאַנה, קלה־מאַה, חתימה - געלט, לעשגעלט : דרש - גאַנק, מאָנה לדרשה : נדן, נדן, נדוניא, דאָטאַצע : אויסשטייער, אויסריכטוע, אויסשטאַטוט אַז'וו — 3-פ : נייאַרמאַנה, קאַלענדע: רא'ש, ראַיש וקלים : אַתרורגעלט : נרבי) קדיע, מעאָדות : נום־טובעעלט, רגל־געלט, פּוּרִיטעעלט : קלחאַנות, משלוח־אַטת, מאָמת לאַביונים, רבהגעלט אַז'וו.

בירגעלט, טרינקגעלט, טייגעלט, אַרף בראָפֿן, טרינקאַל, מאַכעכץ, טיפּ נ—ז, זיסינקע נ־ער־רי-) : קאַרטנגעלט, שוידערגעלט, טעלער געלט אַז'ר — 516 : בולבעלט : בשרהגעלט, אַנזאַעעלט, בעקנבררט : קרי(שטשענע, כרישטשענע, קהאַשטשענע, מאָריטש, מאַער ריטש : לעצגעלט, אַדענע, אַטיזנע, אַטעזנע, אַטיעז(ד)נע, נאָדיז(שנע, נידזשנע, נעדענע, פאַספישנע : באַקשיש, שוחד אַז'וו — 9-פ.

ירום, ענבת, לעשט, ירומעעלט : צאָאה, צאָאתזאַת, טעסטאַמענט : שסר אַצי נכר.

מתן, מעטע, געבער : נדבה - געבער, צדקה־געבער, מנדב, מנדר : נדבן, ברייטע האַנט אַז'ר — 5-4 : מעלשדקה, מעלשדקר טע, פֿילאַנטראָפּ — 5-פ : מעצעשט, העלפֿער, שטיצער, אונטערשטיצער אַז'וו — פפפ : בך 487

שטייערער, צושטייער־געבער : פרענומערשט, סובסקריבער, סובסקריבער (נא־), אונטערשרעבער : מעלקעדיקע קו : קליינער געבער. שטס געבער אַז'וו — פֿפ : פֿאַרטיילער, מחלק, י דזיעלניק : אַרנס־חודש, דאָזאַר, נבאי אַז'וו — 617.

איבערגעבער, איבערענטפֿערער, איבערשרייבער, אַפּשרייבער, איבערשטעלער אַז'וו . וו : צאָאהשרייבער, טעסטאַטאַר, לעשטאַר. וו : געבן, אַנגעבן, אַרויסגעבן אַז'ר : באַ-

האַבן נר-), ליטזעליקן, באַוויליקן : שטקעקומען מיט : איבערראַע מיט : נתנע, משע, האָקן נ-) : שיידן זיך מיט : י פאַזשאַלעווען: אַפּשטעקן, אונטעררוקן, אונטערשטופן: אַפּטרעטן, צולאַזן : דערלאַנגען, אויפֿגעבן. סערררן, סאַרווערן : ברענגען, אַנברענגען, אַנשלעפּן אַז'וו : אויפֿטראָגן,

אַנטראָגן, אונטערטראָע, אַנטקעגנטראָע אַאָז"ר : אַרייַנשיקן, צושיקן,
צושטעלן, י דאָסטאַרען אַאָז"ר פּ בז 1 .

געבן אַ סך : מאַכן נעמעצן) אַ געשדטן האַלדז : געבן ווייניק : אויסקראַצן :
פֿאַרוואַרפֿן אַ קלאַץ : שמירן איבער די ליפן : צוואַרפֿן ווי אַ חזיר, ר אַ הונט אַ
ביין : פֿאַרשטאַפֿן דאָס מויל (דעם פֿיסק, דעם האַלדז, די האַרלע) : (צחמעלצן
(פֿעט מאַכן, פֿאַרוויסן) דעם באַרשט (די גריץ, די יויך, די קאַשע, די
פּאַמויניצע) : באַשערן : נאַרייען (צןשת, צושט) אַ פֿאַרדינסטל : נאַזיטשען.
מאַכן אַ זאַמלונג (אַ סקלאַדקע אַאָז"ו) : געבן צשטייער, צושטייער געבן, ז
קאַנטריבוירן : אונטערשרייבן, פרעטמערית, סובסקריבית, סובסקריבן נאָ- :
קאַמפֿיינערען נ-) : בפֿטראָע, בשטפערן, מיטשטייערן : אויפֿלייע זיך,
צונויפֿלייע זיך, צוזאַמענלייגן זיך : זאַמלען, אַרויסגק מיט אַ (רויט) טיכל ,
אַרויסגע מיט אַ (דער) (רויטער) פֿאַטשיילע.

עבן (טיילן) צדקה (נדבות אַאָד) : טאָן צדקה : מנדב זע, מנדר זע, פלעדיק
ג-) : שטעלן זיך שע (ברייט) : פֿונדעווען : לאַע
דך שק געפֿינען, אויספֿינע זיך, געק אויף פיכע — 450 : מאַכן גרינדן, האַפֿן
אַ פֿאַנד : פֿונדירן : שטיצן, אונטערשטיצן, סובסידירן, פענסשניט,
סוברענציאַנירן : העלפֿן, אויסהעלפֿן, אַרויסהעלפֿן, אונטערהעלפֿן אַאָז"ר :
בעהילפֿיק (באַהילפֿיק) זע, מסעע זע : געבן אַ האַנט : בשטע : אויפֿהאַלטן,
אויסהאַלטן : געבן אַ טאָג, ועמע אַ פלעט. נעמע אויף שבת, געבן קעסט :
שטעלן אויף אַ שטייגער, שטעלן אויף די פֿיס אַאָז"ר — פּפּ.
אויסריכע, אויסשטייערן : באַזאָרגן מיט, פֿאַרזאָרע מיט אַאָזיוו 3-4 : דאָטירן
: געבן אַ מאָנה (אַ פרעזענט אַאָז"ר) — - : פרעזענטירן : שענקען, באַשענקען.
פֿאַרשענקען אַאָז"ר : אייעעבן נאָ ספֿר־תורה) : געבן אויף בראַנפֿן, געבן
בירגעלט (טרינקגעלט אַאָז"ו) — - .

צעטיילן : באַטיילן, אַנטיילן : פֿאַרטיילן, מאַלק זיין : אויסטיילן, צוטיילן,
אַרומטיילן אַאָז"ו : געבן אַ אַלק (אַ טייל) : אויסקוואַדערער ווען : אַרומגעבן :
צעגעבן, צעשענקען.

איבערגעבן, איבערענטפֿערן, איבערליווערן, ז איבערליפֿעת, איבערווײַע, מוסר
זע אַאָז"ר — בז ! : אַפּזאָע (לאַע) ירוש (די עטלעכע גילדף : מאַכן פֿאַר אַ יורש

: אָפּשרײַבן, פֿאַרשרײַבן אויף, טעסטאַמענטירן : איבערשרײַבן
 (אַריבערשרײַבן) פֿאַרמעע אויף : איבערשרײַבן אויף נעמעצנס) נאָמע :
 איבערמאַכן (איבערשטעלן, איבערטראָע, טראַנספֿערירן) דאָס רעכט אויף :
 איבערגע מײַד לײַד (פֿע האַנט צו האַנט) : בײַק הענט נ—) . אינוו , פֿראַן :
 במאַנה : בתורת מאַנה : בתורת צדקה : בצאָאה : בירושה : נאָ ! : נאָ דיר ! :
 נאָט אײַך ! : נאָ דאַנק ! — ענטפֿער) אַדראָ ! : נײַטאָ פֿאַר וואָס : אײַך טו עס
 מײַט פֿאַרגעניגן : מײַט דעם רעסטן (שענסטן) הידירזקבוד : וענטפֿערס ווען אי
 נער בעט עפעס) אײַך וועל עס נײַט טראָע פֿאַרקויפֿן : אײַך וועל עס נײַט אײַנזאַלצן
 : פֿרײַער האָט, דערשך איר : אָש כפֿי ודבת לבו : אַחד

488

4 79

המרבה ואַחד הממעײַט : זשײַד, דאָוויי הראַשי ! : געעמען נאָך ירוש, הייסט מע
 באַצאָלן קבורה־געלט : אַ פֿײַנקײַט פֿע פעסעיאָסעס : געשיקט אַ קײַטקע את נײַט
 געקומען צו דער חשנה.

שפר : אַ קראַנקן פֿרעגט מען, אַ געיונטן גײַט מע : הניתן מאַנה לחקרו אָרײַך
 להודיעו : עס איז נײַט אַזוי ליב גשמער) דאָס געשאַנק ווי דער געדאַנק : אַ
 געשאַנקענעם פֿערד קוקט מען נײַט אע די צע : שונא מאַנות יחיה : בשלשה
 דאָרים אָדם ויכר—בכוסו, בקיסו, בקעסו : לעב את לאָן לעבן : אַן גאָט האָט
 פרנסה געגעבן זאָל מען אַנדערע אויך לאָזן לעבן ווער עס שטעלט אויס אַ האָט
 דאַרף מען געע : אַע בודקע למזונות : יעדער יײַד אין מחויב אַדער געבן
 אַעות־אײַטין אַדער נעמען אַעות־חײַטע : אַין מענין מצדקה לצדקה : עויי עירך
 ועויי עיר אַאָרת, עניי עירך קודמין : דער גוטער ווילן איז די בעסטע צדקה :
 צדקה אַציל מאַוות : תשובה און צדקה צערייסן לעם ל(סעטניק : מתן בסתר
 יכפה אָף : אַן מען האַרפֿט פֿאַר זײַך געפֿינט מען הײַט ער זײַך : שלח לחמך
 אַל פני האַים : אַן מע פֿאַרטיילט אע דער יועט נעמט מען צונויף אויף דער
 עלטער : דער וואָס גײַט דער לעבט, דער וואָס גײַט נײַט דער לעבט נײַט : אויב די
 טיר עפֿנט זײַך נײַט פֿאַרן אַרעמאַן וועט זי זײַך עפֿענע פֿאַת דאָקטער : אַן מע גײַט
 קרענק האָט מע קרענק : אַן מען גײַט נײַט מײַט גוטן גײַט מע מײַט בק : אַו מען גײַט
 נײַט יעקבן גײַט מען עטע : אײַנער גײַט מײַטן לעפֿל , דער אַנדערער דט משן

שעפֿל : אַן גאַט גיט מיטן לעפֿל גיבן מענטע מיטן שעפֿל : אַן גאַט גיט ברויט
גיבן מענטע פוטער : אַ קאַליקע דט מען גיכער אַ נדבה ר אַ אַלמיד־אַכּם.
דער ווייטסטער וועג איז צו דער קעשענע : צדקה זאָל קק געלט ניט קאָסטן און
גמילות חקדים של קע עמתעפֿש ניט מאַכן , וואָלטן גערען אַ סך צדיקים : ווער
עס האָט ליב צו
נעמען האָט פֿינט צו געבן : אַ נעמער אע ניט קיין געבער : אַן עמער אע ניט קע
צעבער נ־פ) : ווער עס אין פֿון נעמער אַר דער איז ניט פֿון געבער אַר : פֿון אַ
נעמעהאַרער מעלהאַית קען מען קע פרנסה ניט האָבן : אויף יענעמס קעשענע
איז יעדערער אַ קעל־צדקה (טתרון) : צדקה צו געבן את ליב צו האָבן קען מען
ניט נייטן : אַל אַבטחו בנדיבים : פֿאַרלאָז זיך ניט אַרף אַ פֿאַרד : אַל אַבטחו
בנדיבים : נע ספּוטיסיאַ, הריציו, נאַ דוריניציו : אַ מענטשנס גאַב איז ווי אַ
פֿאַדעם גראָב : מישטיינס געזאָגט פֿון אַ מענטשן די האָב : די גאַב אין אַ קליינע
און די שאַנד אַ גרויסע : ווען מען לעבט פֿע דער פּישקע נדיאל) אין ליידיק די
קישקע : בעסער אַנצוקומען צו עליט איידער צום בעסטן מענטע : באַער מיטן
קאָפּ דורך דער וואַנט איידער אויסשטרעקן אַ האַנט : עשה שקתך אָול ואַל
תצאָרד לבריות : פשוט נמלה בשוק ואַל תצאָרד לבריות : בעסער דאָס ביטערע
(בלאַש פֿון גאַט איידער דאָס זיסע פֿון מענטע : בעסער דאָס שלעכטע פֿון גאַט
איידער דאָס עטע פֿון מענטשן : אַ מענטשנס גאַב — כאַטש נעם זיך און
באַגראָב : אַן מע דאַרף שוין אַנקומען צו לייטנס גאַב — כאַטש נעם זיך און
באַגראָב : פֿרעמדס קרענקט מען אויס : פֿרעמד ברויט רייסט אין האַלדז : נאָר
ביים אייגענעם טיש קען מען ווערן זאָט : פֿרעמדס ליגט שווער אע מאָע :
פֿרעמדע קליידער (מלבומם) וואַרעמען ניט : אַ פֿרעמדער פֿר טער (פעלץ)
וואַרעמט ניט : מיט אַ פֿרעמדער פֿור פֿאַרט מען ניט ווייט : אויף פֿרעמדער ערד
בוי(ע)ט מע ניט : בעסער ביי זיך קרופניק (קוליש) איידער ביי יענעם
געבראָטנס : בעסער קליינע בולקעלעך אייגענע איידער גרויסע קוילעטש
פֿרעמדע : בעסער פֿרעם שטאַרבן אין דער היים איידער אויף דער עלטער אין
אַקדש : זאָל זע פֿרעמדע תכריכים, אַבי אַן אייע שטיקל ברויט : שפּאַר ביי
ציטן,

וועסטו ניט דאַרפֿן אָנקומע צו לײַטן : בעסער אַ שאַנד אין אָנים איידער אַ קרענק אין בויך : רוף מיך יאָשקע, רוף מיך טאַשקע—אַבי גיב די גראַשקע : ווער עס גיט און (צוריק) נעמט דער ווערט אין גיהנום פֿאַרברענט. נרעגן ירושה) בעסער געבן (דעם קינד) מיט דער וואַרעמער האַנט איידער מיט דער קאַלטער : אַן די עלטערן גיבן ניט די קינדער אין שייך נעמען זיך די קינדער שפעטער אין זאַקן : נאָכן טויט קומט אַרויס דער סוד : ירושה און נדן זיינען ווי אַ פֿלאַם : ירושה און נדדגעלט האָבן ניט קע ווערט (קיין מול) : נדן און ירושה גייען מיטן טיטול בח־ברותא : ניטאָ קיין הצלחה אין נדן און ירושה : אַנווערן נדן און ירושה אין ניט קע בושע : אַן מען קומט נאָך ירושה מון מען אָפֿט באַצאָלן קבורה־געלט (די קבורה) : אַן מען נעמט ניט קע ירושה זאָגט מען ניט קיין קדיש.

זען אויך : הילף פֿרייגיביקייט א, מטה־ארציקייט א . באַלויטנג 5.—
480. אָפגעבונג

ס ן אָפגעבונג, אומקערונג, צוריקצאָלונג אַז״וו : אָפגאַב, אָפצאַל , אומקער אַאָן״ר — יי : חנרה : האַבטשמדה. אָפגעבער, אָפצאַלער אַז״ר . יי.
ר : אומקערן, ז צוריקקערן : אויסליווערן, ז אויסליפֿערן : אָפגעבן, צוריקגעבן : גוטמאַכן : אויסברעכן, אויסמייקערן, אויסמייקענען : אָפטאָקן, אָפשטעקן : אַרויסלאָזן פֿון די הענט : אָפצאַלן, צוריקצאַלן אַז״ר — 493 : צוריקלייע, צוריקשטעלן, צוריקוואַרפֿן, צוריקשלידעט, צוריקשלעפֿן : צוערפֿן, אונטערוואַרפֿן : אָפברענגע, צוריקברענגען : צוריקברענגען ווי פֿע יענער וועלט, ווי אַ אַנטלאָפֿענעם אַתן : אָפטראַע, צוריקטראַע : אָפפֿירן, צוריקפֿירן : אָפשיקן, צוריקשיקן : געבן (שיקן) בחנרה.
זען ארד : צאָלויט 495.

481. נעמונג

ם ן נעמונג, כאַפונג אַאָן״ר : נעמעריי, כאַפעררי אַז״ר : נעמעניש, כאַפעניש אַז״וו — יי : נעם, כאַפ, לאַפ, צאַפ, גריף, גריף, ריס, שלעפ, צי : אַקצעפטאַציע : סעקוועסטער, סעקוועסטראַציע : רעקרויציע : שעקסיע : קאַנפֿיסקאַציע, איבערשלאָג : אַפראַפֿריאַציע:

עקספראַפּריאַציע.

אַננעמער, אַקצעפּטאַנט : קאַלעקטאָר : נעמער, מקבל, קבלן : סטיפּענדיאַט :
חלוקהניק : נעמער־אָווער גורר : שנאָרער, בעטלער אַאָז"ר — 498 : כאַפּער,
כאַפּון, לאָוטשק : פֿאַרנעמער, אַקופּירער, אַקופּאַנט, פֿאַר כאַפּער, באַזעצער :
קאַנפּיסקאַטאָר, אַפּשרייבער, רעקוויזיטאָר : אַנעקסירער, אַנעקסיאַניסט :
סעקוועסטראַטאָר, אַפּראַפּריאַטאָר. עקספּראַפּריאַטאָר אַאָז"ר — יי :
באַנעמער, ננב, שווינדלער — 483.

וו : מאַכן אַ נדכָה (אַ זאַמלונג) : נעמען (קלייבן)
נדבות : צונויפֿקלאַפּן די מטקע : אונטער שטעלן די האַנט אַאָז"ר — 472 :
נעמען, כאַפּן, לאַפּן, צאַפּן, גרייפֿן, שנאַפּן, שניפּן : נ־) פּוע, זביאַרען : רייסן,
שלעפּן, ציען, זייע, מעלקן : אַננעמען, אַקצעפּטירן : פֿאַרנעמען, אַקופּירן,
פֿאַרכאַפּן, אַנעקסירן, באַזעצן : באַנעמען, באַננבענען, באַשווינדלען אַאָז"וו —
482.

(בשהעלפֿן זיך צו נעפעס) : נעמען אין באַווייז : אַרויפֿלייע אַ האַנט אויף :
קאַנפּיסקירן, איבערשלאָגן : אַרויפֿלייע אַן אַרעסט אויף : אַפּשרייבן, ז פֿענדן, י
פֿאַררעשטירן, רעקוויזירן, רעקירירן, סעקוועסטירן : אַפּראַפּרייט,
פֿאַראַייגענען, אַנאָייגענען, צר אַייגענען, עקספּראַפּרייט, פֿאַרווערטערען, י
פֿאַרסוואַיעווע, י פּריסמאַיערען.

אַרייננעמען, אַריינכאַפּן, אַריינקריע : אַפּנעמען, יאַבאַרען : מססר זיין :
באַפֿרייען פֿע : צונעמען, צוכאַפּן, צושנאַפּן, צושניפּן, צופּוצן נ־) : אַפּריידן נאָ
דינסט, אַ מאָרש : אַוועק־

490

482—81

נעמש, אַוועקכאַפּן, אַוועקרייסן, אַרעקשלעפּן, אַוועקטראָגן : אַנטערדיקן,
מעביר נחלה זיין : שטמַעלזגופֿע נ־אָיס : אויסכאַפּן : אויסרייסן : אויספרעסן,
אויסדייקען, אויסקריע : אַרויסכאַפּן, אַרויסרייסן : אויסנייזן : אַרויסשלעפּן,
אַרויסציע, אַרויסקריגן, אַרויסבאַקומען, אַרויסדרייען, אַרויסצאַפּן, אַרויסווייע,
אַרויסמעלקן : אַרויסרייסן פֿע די הענט : נעמען די ציינ(עח פֿע מויל :
אויספרעסן, אויסצאַפּן, אויסקאַשפּערן : אויסזעצן די בעבעכעס : ארסויע,

אויסמעלקן : פֿאַרלייע זיך אויף נעמעש : אָפּפֿרעסן יענעם דעם קאָפּ (די
 ביינער, די האָר פֿון קאָפּ) : רייסן פֿע טויטע את פֿע לעבעדיקע.
 נפֿאַרגליכונגע) צונעמען ווי דער טויט, ווי דער מלאדזאָרת, ווי דאָס וואָסער,
 ווי די ערד האַלט פֿאַרשלונגען : כאַפֿן ווי אַ הונגער ריקער, ווי אַ ווילדער, רי אַ
 הונט אַ ביין, ווי דער רוח דעם מלמד, ר עפעס רעכטס, ווי הייסע לאַקש, ווי
 הייסן פֿלאָדן, ווי לעקעך ביי דער סעודה, ווי שיריים בייים רבע, ווי מצה־שער,
 רי (אַ אַעה) פֿאַרן טויט : אַרדער אַין ר ש אַרקייכ, ווי אַ מאַלינקע : ריִסן ר די
 מאַרערס : אַרויסרייסן ר בך אַ לייב פֿת מויל אַרויס, ר פֿע אַ הונט, ווי פֿע
 הינטישע צע, ווי פֿע אַ חזיר, ווי פֿון צווע די ציינ(עח, ר פֿע מויל, ר פֿון די נעגל
 פֿע טויט : אויסווייע ר אַ פֿשרקע, אויסמאַנטשער (אויסמאַנטאַטשען) ווי אַ
 בעטלער, ווי אַ זשעבראַק, ר אַ ציגינער — 489.
 אָפּנעמען, צוריקנעמען, צוריקכאַפֿן, צר ריקציע : אָפּציע (אַפרופֿן, צוריקרופֿן
 פֿע צירקולאַציע.
 פֿראַן : ע־ גיט אַע כאַפעניש : קי לעולם כאַפּסטו : ס'אין דיין, וואָס כאַפּסטו?
 ס'אע גיט דע, וואָס זשע כאַפּסטו?
 שפר : אַ נאָר דט, אַ קלוגער נעמט : לעולם — נעם, אַקח — נעם (בעט) ווייטער
 : לעולם אַקח — אַז מען גיט מיר פיק איך (אַלא גיט, קוק
 איך) : ליקער — לעולם אַקח, ניש — אַ פֿולע פֿלאַש גליקעך דאַל : לעקעך) : אַן
 מען גיט נעם, אַן מען נעמט — שריי געוואַלד : אַן מען גיט נעמט מען, אַן מען
 שלאָגט לויפֿט מען : ויקח קרח, מאַכט רשי : דורען דאיע, ראַזומני בערע : פֿון
 נעמען ווערט מען גיט בדלות (אַרעם, בד ממען) : בעסער אין מאָל נעמען
 איידער צוויי מאָל געבן נ־פ) : געבענטשט זיינען די הענט וואָס נעמען זיך אַליין
 : וואָס מען נעמט זיך גיט אַליין דאָס האָט מען גיט (, אוואַן מען נעמט זיך אַליין
 שלאָגט מע איבער די הענט) : דבר אַחר ביד חנקה — אַ חזיר נעמט מיט כוח : אַן
 מען וואַלט איינעם לאָזן נעמען פֿון דער וועלט, וואָס זיין האַרץ געלוסט, וואַלט
 ער פֿאַר דעם צרייטן האַרנישט געלאָזן : כאַפּ איך, כאַפּ דו : כאַפּסטו — כאַפּ
 איך אויך : וואָס מען כאַפט אַרע איז פֿאַרפֿאַלן : וואָס דו כאַפט אַרע אין דע :
 וואָס מען כאַפט גיט אַרע דאָס האָט מען גיט : אַן מען כאַפט גיט מען איבער די
 הענט : אַן מען כאַפט בריט מען זיך אָפּ : רער עס וועט כאַפֿן דעם וועט מען

קלאָפּן : אַן אַ קינד כאַפּט איז עס אַ חכמה , אַן אַ גרוי סער כאַפּט גיט מען (אים)
איבער די הענט : תפסת מרובה ל.א תפסת, תפסת מועט תפסת. זען אויך : עבֶה
482, עבֶ — 4, באַקום 9—, חיבֶ שפּ, אַרעמקייט 498.
482. גובה , גולה

ם : עבה : נֶ) אַכמתזִד, פֿיטער־מלאָכה, פרנסה, (צירלעכער) מִש־אומתן,
טאַלטל , גראַנדע, פרעטענזיע, קראַדלע, פאַטאַק, גמרא טרודנע : אינבראַך :
קלעפּטאַמאַניע : שרנדל , ראָאות אַז"ר — נפּא .
שמוגל , קאַנטראַבאַנד, קאַנטערבאַנד : אנטאַש, אויספרעסער־י, אויספרעסוע,
בלעקמייל נ—) .

גנלה : מויל - גולה : מלעראַיע, נזלש וואַיסטרע, גזלנות : ררב, רויבאַנפֿאַל :
(יש

האַלדאַפּ, סטיקאַפּ : מתים־רויב, - מאַראַדערסטרע : עקספּראַפּריאַציע :
באַנדיטיים : י גראַביאַזש : אַפּראַפּריאַציע, האַגת־גביל : פּלאַגיאַט.
באַרויבונג, ז פלינדערונג אַז"ר : רויבער־י, פֿאַרכאַפּערך אַז"ר וו
נדי גנבש שאַריע, סוריע, באַכנגי)ע, אַמץ, פֿיטע, קגר, שמורה נפֿלייש), נוסלע
נפֿערד) : אַכבעראַשעס : בלינדע, בלאַטע, לינקע סחורה : נ־נעשרי־) לי, ייתור,
שמוג, מאַוורי־ע, סאַביק : קאַנטראַבאַנד, קאַלטע בראַנד נ־) , אַת, פעקל ,
ריזיקע : לינקע, טריפֿהנע, געשערצטע, געמולכטע סחורה : סחורה אַן ציצית :
גולה, רויב : זאַקרויב, קריגרויב, טריגרויב : פרעטענזיע־געלט : חלוקה : וויש
(נחלק) .

נמכא־ירים) עבֶים - שליסל , מאַסקאַס, דלתא, דיל־דלפֿון, דיטדפורים :
ברעכאַיזן, שבר, שעיה - בער, פאַלקע, אַנקלשטיפֿט, דובעלטומקע, צדיק:
מעגעלע נואַק) : העכטל , מאכל נמעסער) : שבר־קאַכער נאַעל־מלאָכה) :
מלינה, מאַלינע, בטוחהשמיר, ונציב, קבורה : רויבערהייל , מאַרת־פּריצים.
וו ן נִנבענ(ען) , לקחענ(עח) , לאַטכענ(עף) ,
שטוילן, (י)אַרקעווען, אורקעווען, נאַרקעווען, מאַר(ע)וויכערן, מראַוויכערן,
סטירענען, קפֿתות, כעלבענען, חלפֿענען, פאַטאַטשען, טאַלטלען, זביאַרען,
ציען, פֿאַרדינען, שניפֿן, שנאַפֿן, שאַפֿן, שיפֿן, פּוצן, נאַש, יאַקלען : שברן, מאַכן
אַ פּתוח, פּתיחהנען, קופּה־מלאָכהנע, אינברעכן, נאַלן, לאַנה־מלאָכהנע :

האַמעווע נ־ערער־ז, סענטען נקק : נעמען, שלעפן, טראָע : גנבענען מיט די אויע.

אַעקניפן, אַוועקשלעפן, אַרעקפוצן, אַוועקפלינטע אַאָ"ר : אַרויסטראָגן, אַרויסרופֿן (נפֿערד), אַרויסננבענען אַאָ"ר : צעטראָע, צעשלעפן, צעננבענע אַאָ"וו : אויסבייטלען, אויסהעקלען, אויסבלק, אַרסבייטשלען, אויסנדיקענען, אויסננבענש אַאָזיוו : באַלער קעכן, באַפוצן, באַגנבענען אַאָ"ר : אונטערשלאַע, אונטערפֿידלען, אונטערננבענען אַאָ"וו : אַפֿריידן, אַפֿטשאַדען, אַפֿדאַצן, אַפֿקאַשפֿערן, אַפֿקייטלען, אַפֿשפּיליען אַאָ"ר : אַראָפּשניפֿן, אַראָפּציען, אַראָפּלאַטכענען אַאָ"ר : אַרומפּווע, אַרומנעמע אַאָ"וו : צונעמען, צופּוצן, צוגנבענען אַאָ"ר : זאַלאַבערן, זאַמאַרע.

גע אויף שליאָם, גע אויף אייבערלופֿטן, גע אויף שפרוע, גיע אויף גראַנדע : (אַהאַפּ)נעמען חלה, אַראָפּשרן אַ מצה : טאָן אַ פּלומפּל : צולאָזן דאָס מול : מאַכן אַ צוג, מאַכן פֿינגערמלאַכות, מאַכן אַלח, מאַכן פֿאַר אַ למדן, מִיבם זע : רחאַנות האָבן אויף, מרחם וע זיך אויף, דערבאַרעמען ויך אויף : מאַכן מאַווריע, מאַכן טשאַפּיק : בודק אַמץ זע, מאַכן אַ קיעור אַמץ : פֿאַרפֿאַרן אין אַ פֿרעמדער קעשענע : אויסטאָן !יענעם) דאָס העמד פֿע ליב, אויסטאָן אין איע העמד, אויסטאָן פֿון העמד : אויסטאָן אַ הוילן (אַ נאַקעטן, ווי פֿת דער מאַמעס בויד, ווי די מאַמע האָט אים געהאַט) : לאָזן אין איע העמד, לאָע אָדם נאַקעט : לאָזן מיט דער בייטש (בעירום ובחוסר מל, ווי די מאַמע האָט אים געהאַט) : אַרויסטראָגן בין אַ העמד : צעטראָגן די ביינער : באַגנבענען ביו צום העמד : אויסשטעלן : שטעלן בדלות, שטעלן בדיל־הדל : ברעטען צו בעטלברויט (צו דער טאַרבע) : ברעכן פֿון ברויט : רוינירן : מאַכן נקי (גאַלע) : מאַכן פֿאַר אַ קבצן (פֿאַר אַן אַביוו, פֿאַר אַן אַרעמאַן, פֿאַר אַ בעטלער, פֿאַר אַ דלפֿון אַאָזיוו) : מאַכן לינק : אַמץ־מטלען נבאַהאַלטן די עבה) : אַריינגע בלאַט (האַפּע) : עפֿענען די באַ (די גרענעץ).

שמוכלע, שמוגלען, מולכן, פעקלע, שוואַרצן, פאַש, אַריבערשטעלן. שאַנטאַזשירן, אויספרעסן, אויסדייקען, בלעקמיילן נ—) : אַרויסקריע, אַרסדרייען : אַריינכאַפֿן, אַריינקרע : באַנעמען, פֿאַרנעמען :

פֿאַרכאַפֿן, פֿאַרווערשערש, י פֿריסהאַיע(רע), משיג גבול זע : רייסן פֿון טויטע
את פֿון לעבעדיקע.

רויבן, ראַבעווען, ראַבירן, נזלענ(ש, ז פֿלינדערן : קידנעפֿן ואַ-) : אָפֿנעמש,
אָפֿשלאָע, עקספּראָפּרירן : מאַראַדירן : באַנדיטערע : נעמע באַרבו ובקשתו :
נעמען אויף גראַנדע : נאַ-) מאַכן אַ האַלדאָפֿ (אַ סטיקאָפֿ).
אַדין גנבֿיש, מבסקע, ליכטפֿינגערדיק : בלאַט : גולניש, רויבערש,
פֿאַרכאַפֿעריש אַאָן"ר — ס און וו.

אינוו, פֿראַן : לינק : אויף לינק(-) : בלינד : טרייף : מעשה אַנב : בגנבה :
בגולה : ס'אין דינע? — נאָ דיר אַוועק : האַסט געעבעט דעם אַתרוג, נעם צו די
פּושקע (אויך).

שפּרן מים עובים ימאָקו : געעבעט אסער אין זיס : דער עבישער גראַשן אין
זיס : אַ עבישע שך אין שמיליק : גוט אין אַ יידן אַ טובה צו טאָן : וואָס עס אין
קלענער פֿון אַ מויז מעג מען עס טראַע אַרויס (צו הויז) : וועסטו עבענען,
וועסטו האָבן : וואָס מען נעמט ניט אַלע (וואָס מען שלינגט ניט אַראָפֿ) דאָס
האַט מען גיט : וואָס דו וועסט נישט ננבענען ביים (באַרן נדיאַלז) לעבן, וועסטו
נאָכן טויט אַטדאי נישט האָבן : געבענטשט זיינען די הענט וואָס נעמען זיך
אַליין : די אויגן זאָלן ניט זען, וואָלטן די הענט ניט געעבעט : אַ שידוך זאָל מע
טאָן אין דער היים את אַ גנבה—אין דער פֿרעמד : עבענען את ראַבעווען זאָל
מען, און ש ערלעכער מאַ זאָל מע זע : עבש געלד קומט ליכט אָן את עס גייט
ליכט אַוועק : עביש געלט האַט קע קיום נישט : אַ גנבה האַט קיין הצלחה נעט :
גנביש את גוליש האַט קיין הצלחה נעט : בעסער אַ קשרער גראַע איידער אַ
טריפֿה קערבל : אַלע עבות גיבן זיך אויס : יעדע עבה מון אַרויסקומען ווי
בוימל אויפֿן אסער : אָן מען נעמט שלאָגט מען איבער די הענט : גיע כאַפֿי, ניע
ננבי : ווער עס ווערט

רייך פֿע גנלה את ראַיחה דער לעבט ניט אע (האַט ניט קע) מנוחה : ווער עס
עבעט בך אָן אַרעמאָן נעמט צו ביי גאָט אַלע.

זען או : שווינדל — נ, נעמוט 481, ע! 482.

ם : עב : מאַר(ע)רכער, לקחע(נע), לאַטכע(נע), לעקעך, הלכענער, וווילער
(יונט, בלאַטער (יוש, שעמראַנער יאַט, זשלאָב, ובראַדניאַזש, לינקער,

באַרקעיווג, אומד, סאַניע זאָלאָטאַיאַ רוטשקאַ, זלאָטעראָנטשקע, נעגל־קריכער, מישטאַליער, (קאַרקע, נאָרקע, נורקע, אורקע, קראַדניק, ראבּוש(ניק), רויטער, שטויבלע, שטוילער, שמוזער, שפּאַן : נקק סינטע, קליס(עח, קליסאַלניק. קעשענע־אַב, קעשענע־גייער, קעשעניק, טאַשיער, קאַרמאַנשטיק, קיסלער, פיקפּאַקעט נאַ־) : בייגל - כאַפּער, ציבעלע - ננב, לאַטיק : בייטלשניידער, זעקשניידער : נאַכטננב, נאַכטפּויגל, וועשער, שליאַמגייער, שניפּער : קאַסע־ברעכער, קעסטלשניידער, שפּרינגער : אינברעכער, יאַקעמענער, בורגלער נאַ־) : טאַלטל־גייער, שפּרונגגייער : למטהשיבער : פּאָדקאַפּניק : כעלבענע־גייער, שאַפּנפּעלער, שופּליאַדקשגייער, מסטאַרניק, שפּליפּטער נאַ־) : מאַרק־עב : אַכסניק : באַ - ננב, באַנכאַפּער, כאַדאַפּאַיעודניק : גרענעץ - ננב : פּערד־גנב, קאַניקראַד, קאַניראַר : אַמאַטער, זשולטאַק, קייטל־עם : פּיך־ננב : הינער־ננב, קורעלאַפּמק : כלאַמידניק : פּאַטיק : קרחצער : עולותשעכטער, פּאַטאַטשניק, טאַרכענער : קלעפּטאַמאַן, ז קלעפּטאַמאַניאַק : פּלאַד יאַטאַר. אַרדינערער, עבישער, זהורשער, מאַלער רישער, ממזרישער, נאַרישער, פּאַביטאַרער, פּאַטענטירטער, ציגינער־ישער, שטרויענער, געבוירענער, פיעררעזשענדנער, פיערוושעזשענדנער, געענדיקטער, גאַטוילטער, אָנ־

493

שטענדיקער, ליטישער, ערלעכער אַאַז"ר אָנ. נצונעמעניע) הויקער ננב, ממזר ננב, נאַטי קע ננב, נאַטע(לע) גנב, גאַנטע ננב, פּערווע גילדע ננב : ננב שבגנבים, גנב קן (בנו אַל) ננב : אויספּאַרשער, אָפּהייבער, באַהעלפּער, בעקער, נעל־מופּתניק, קעל־סליחה, קעלעםקוב, געפּאַסטער, גרינגער־מאַכער, טאַפעצירער, טאַשדמאַכער, טרעגער נ, אַן עס מאַכט זיך אים אַ פּעקל טראַגט ער אַוועק" , ליכטערמאַכער נ, ער מאַכט ליכטער די קעשענעס" , לערער, לעקעך - מאַכער, פּאַטענטירטער לעקער, מקשפּניק, נאַכטרעכטער, עקספּעדיטער ו, ער עקספּעדירט אַראַפּ די וועש פּע בודעם" , סטרוזש, ספּעציאַליסט, פּאַטאַגראַפּיסט נ, ער נעמט אַראַפּ וואָס עס לאַזט זיך" , פּליגן־כאַפּער, צולייגער נ, ער לייגט צו צו זיך" , קונצדמאַכער, שמאַרצער, שומר, שניידער, שוואַרצקיןצלער, געלטשפינער : גרויסער, ליכטער, גאַלדענער פּאַרדינער :

אויסגעשריבענע האַנט : טרעפער : וויסל(עכץ) : וויסל(עכץ) פֿון אויג,
שוואַרצאַפֿל פֿון אויג : געשיטער ננב : שייטעלע ננב : ננב מגונב : אַלטער
סיבירניק, אַלטער באַכניאַזש : אורקע בורקע : גנבישער בענקאַרט, עבישער
הורנות, עבישער סיבירניק (סיביריאַק), עבישער פּוצער, גובי שער טיצער,
גנבישער קאַטער, גנבישער טערק, גנבישער טאַטער : קליין מענטשעלע.
אַנגעבער : רבי, רב, נביא : פאַסער, זאַסער, פאַסיק־מאַכער, שאַפֿער,
באַכניאַוש. שאַנטאַושיסט, בלעקמיילער נאַ-) : אויספרעסער, בלוטזייגער,
בלוטצאַפֿער, פּיאָווקע, סאַקער נאַ-) : גאַרגלשניידער, האַלדושניידער,
קעשענעוויידער, ביטלשניידער, הויטשניידער : פאַראַזיט, טונעיאַדעץ :
שווינדלער — 3-3. קאַנטראַבאַנדיסט, קאַנטראַבאַנדטשיק, שמוכלער,
שמוגלער, מולכער, שוהאַרצער, זעקלער, פעקלער, פעקל־מאַכער,
פעקל־פֿירער.

גזלן : אַלד־נזלן, פֿעלד־נילן, רויבער, ברישנט : ים - רויבער, פּיראַט, קאַרסאַר,
קאַפֿער : גאַסדרייבער, וועדרייבער : מתים־רויבער, מאַראַדיר : באַנדיט,
היידאַמאַק, ראַש (ריש) בריוני, מאַזדראַפּ, דערקאַטש : נאַ-) האַלדאַפּניק,
גענגסטער : סנדק, פֿרע, אַדלער, גראַנדאַרניק, כּוח־גייער, פרעטענזיענעמער :
מענטונב, מענטרויבער, קינדשנאַפֿער, קידנעפֿער נ—) : עקספּראַפּריאַטאָר,
פֿאַרכאַפֿער אַאַ"וו — 481.

גנבים - באַנדע, גנבים־געווינדל : אונטערוועלט : הענדל הור און כאַצקל מב :
רויבער באַנדע, רויבער־געזינדל : כּנופּיאַ, שייקע, גענג נאַ-) אַאַזיוו — 47 :
מאַפֿיע, שוואַרצע האַנט : סאַראַנטשאַ.

פֿראַן : ער איי אַ עכ־ ביי אַרח אַליט (בק צענטן דור) : ער אין אַ ננב פֿת
קשתימבראשית (פֿון פּאַניאַטאַרסקיס ציש, פֿע מלך סאַביעצקיס צייטן, פֿון
רחס צייטן) : ער אין אַ גנב מיט די אויע (מיטן מיג, מיטן היטל, מיטן
אונטערשלאַק, מיט דער פּאַטשעווקע, מיט אַ מענטריקע, מיט אַלע
פּיטשעווקעס, מיט אַ פּלאַמבע, מיטן קנאַק) : ער אַע אַ ננב ווי אַ וויסל(עכץ)
פֿע אויג, ווי אַ מויז : ער איז אַ באַוווסטער : ער אין פֿון נעמעראַר : ער אין אַ
ננב, אַן די אויערן זיינען ביי אים ניט זיכער (אַי נאַטע אין גערען אַ הונט קעגן
אים, אַן דאָס וואַסער וועט אים ניט צונעמען, אַן ער וועט אויפֿן פֿייער ניט

פֿאַרברענט ווערן) : ער איז נאָך גערען אַ עב אין דער מאַמעס בויך (רען
 ניקאַלז דער ערשטער איז גערען אַ יונקער, ווען ער האָט נאָך געקריי(שט
 אויפֿן דאָך): ער אין נישט קע מב, נאָר אַ נעמער (נאָר זיינע הענט זיינען גנבשע,
 נאָר אַן עס לאָזט זיך נעמט ער, נאָר אַן עס מאַכט זיך אַ פעקל טראָגט ער
 אַוועק) : ער האָט אַ גריטע (לייכטע) פרנסה : ער האָט אַ שיינע (ריינע) פרנסה,
 נאָר אַ שווער רע : ער האָט אַ לייכט הענטל (אַ געטאַקט הענטל, אַ גאַלדן
 הענטל) : ער האָט לאַטע

494

הענט (פֿינגער) : ער האָט קלעפּעדיקע (לעפּקע) הענט (פֿינגער) : ער האָט
 סמאַלע אויף די הענט : ער האָט הענט מיט דזשעגעכץ (סמאַלע, קלפֿטער) :
 ער האָט וואַקסענע (רעקסענע, גומענע) הענט : ער האָט מאַגנעס (מאַעעט) אין
 די הענט : ער האָט גראַבליאַזשעס.

עס קאָסט אים פֿינף מינוט האַרץ־קלאַפּעוש (טויטשרעק) : עס קאָסט אים פֿינף
 פֿינגער מיט אַ כאַפּ (מיט אַ ביסל שרעק) : אַ ננב אויף אַ עב פֿאַרט און אַ ננב
 טרייבט אָן : ייִדן בנִירחָאָנים, זייט אונדזן מציל פֿע די יאָנים (, מיר זיינען
 ערלעכע גזלנים) ! : עס שטייט דאָך : לאַ אַעוב נענטפֿער)—האָס עס שטייט
 זאָל שטיין את האָס עס ליגט ליג איך אַע קעשענע : האַבט אַנדה אין אַ מיצווה,
 און ננבענען אין מע פרנסה : עס של אַזוי זע דאָס לעצטע מאָל ווי עס אַע ניט
 דאָס ערשטע מאָל .

אַלה תולדות אָב : ער אין אַ גרויסער יחסן—ער שטאַמט (קומט אַרויס) פֿע אַ
 משאַחה (פֿוף פֿערד־עבים) : ער שטאַמט פֿע ייִחוס—די מומע האָט אים עפעס
 אַנגעקערט : ער שטאַמט נאָך פֿון נאָטען : ער אין דעם אַלטן עבס אַן
 אוראייניקל : זיין עלטערעידע אין נאָך גערען אַ עב : ער האָט גע׳תנט דעם
 טאַטן—דער טאַטע זעער האָט געלערנט קינדער ננבענען : זיין טאַטע אין
 געזעסן דריי יאָר איבער אַ שרא (ספֿחורה): זע טאַטע איז געזעסן יומם־ולילה .
 . . אַע תפֿיסה : זיין מאַמע האָט אויך פֿיינט געהאַט צוצולייע : ער איז שוין אַן
 אַלטער ננב— ער אין שוין אויסגעזעסן נע מאַנאַטן ביי דער מוטער אין בויך :
 ער איז שוין אַ געשמיסענער : ער איז שוין געזעסן אַע רסבאָדן (טשעכאַטמניק)
 : ער אין שוין געזעק אין דער זבה : ער האָט שוין געטאַפּט די ווענט : ער איי

געזעסן יומם-ולילה ... אין פאָוושק : יער האָט שוין געקאָקט אַרפֿן שעפֿל
(קובל) : ער אין אויסגעשנגען אַלע קלאָסן : ער איז אַן אַלט-געזעסענער . . .
אין תפֿים : ער אין אַ היגער תושב אע תפֿיסה : ער צאָלט נשט קק דירהעעלט :
ער האָט זע

אייע בעט . . . אע תפֿיסה : ווי גרויס את אַלט ער אין, אַזוי גרויס ננב אין ער :
איידער ער האָט זיך אויסגעלערנט רעדן האָט ער זיך שוין אויסגעלערנט
ננבענען : ער מבעט מיט די אויע : ער עבעט אַרויס דאָס שהאַרצאַפֿל פֿע אויג :
דאָס ווייסל(עכץ) פֿון אויג אַפֿילו נובעט ער : דאָס ווייסל(עכץ) פֿון אויג וואָלט
ער אַרויסגענבעט : ער האָלט דד מענטשעלעך פֿון די אויגן אַרויסגעעבעט : ער
נוכעט אַרויס די נאָמה : מיט צען אויגן קען מען אים נישט אַינהיטן : די אויע
זינען ביי אים אויף אַ שנירעלע : ער קוקט קע גוע און כאַפט ביגל פֿע די קוק :
וואָס ער ננבעט נעט דאָס האָט ער נישט : עס מאַכט זיך אים עפעס אע דער
זיט, נעמט ער : אע פינטלש דערקענט מען, אַן ער אין אַ ננב : דער שפֿץ פֿון
אים אין אַ ננב : ער האָט אַרעקגעעבעט דעם חומש מיטן לאַ אַמב : ער אין שוין
איין מאָל אַ ננב—ער ננבעט אַ מייערל פֿע פֿור ! אַוואַ אע ער אַ ננב—ער האָט
צוגעגנבעט דעם קנאַק פֿון דער בייטש : ער רירט ניט, נאָר ער נעמט צו : ער
לאַזט ניט ליגן : ער גייט צו אַשליך : ער לייענט ניט קע קריאתשמע : ער גייט,
ווען קיין הענער קריען נישט את מענטע גיען נישט : ער אַרבעט, ווען יענע
שלאָפֿן : ער היט די עבה אַזוי ר דעם בלוטסטראַפֿן (דאָס געלכל) פֿת אַ אי : ער
מאַכט שוואַרצקינצלערני : ער האַנדלט מיט פֿייגעלעך : ער אין אויסגעוואַרגט
מיט דער פרנסה : ער פֿאַרדינט שנעלער דעם רובל ווי דער קייסער מאַכט אים
: די הענט האַבן אים אויף די פֿיס געשטעלט : ער האָט געטאָן אַ מטן שידוך :
ער האָט געקראָע דעם זייגער פֿון ראָטהוע, די קייטן פֿון אַרסענאַל און קעסט
אין טורמע : דאָס שנצע שטעטל האָט מיט אים געקלונגע : ווע ער של נשט זע
קע אַב האָלט ער גערש לאַנד את לייט : מען קע דיך שע ! : דו ביסט געווע אַ
ננב את דו וועסט בלייבן אַ ננב : דאָס קע נאָר אַ עב : האַב נישט דע זיידנס
נאָטור !

אין דער גנב: ווען ניט די לאַך וואָלט די מוין דאָרט ניט פֿאַרבלאָנדזשעט: אַ לאַך
מאַכט אַ גנב (און אַ גנב מאַכט אַ לאַך): מען ווערט נישט פֿריער קיין גוטער גנב
בין וואָנען מען זיצט נישט אויס קיין וויראַק: וואָס מער וויראַקן אַלץ מער גנב
: — דער וואָס האָט ניט געקאָקט אין שעפֿל (קובל) אין קיין גנב נישט: אַ גנב
אין די בעסטע מלאַכה: אַ גנב האָט אַ גוטע פראָפֿעסיע: אַ גנב אין אַ גאַנץ גוטע
פראָפֿעסיע, ווען זי זאָל נישט איינשטיין ביי קיין גנב אין די הענט: אַ גנב אין אַ
גרינגע פרנסה: דער גנב האָט אַ גרינגע מלאַכה און שווערע חלומות: אַ (גנב
אין אַ בלינדער מיסחר: אַ גנב הייבט אָן זיין פראָפֿעסיע מיט אָפטרענען די
קנעפלעך: אַ גנב נעמט מיט די אויע: אַ גנב קען אַרויסטראָגן די בעבעכעס: אַ
גנב אַרבעט גיכער ווי אַ שניידער: אַ גנב דרייט זיך אַרום דער גנבה ווי אַ
בעדנער אַרום דער פֿאַס (ווי אַ קראַקע אַרום די הינדלעך).
עבה ציט: אַזוי ווי אַ קאַטשקע קען זיך ניט באַגיע אָן קיין וואָסער, אַזוי קען זיך
קיין גנב נישט באַגיין אָן קיין גנבה: אַזוי ווי עס אין נישט פֿאַראַ(נע)ן קיין מיל
אָן קיין מויו, אַזוי אין נישטאָ קיין גנב וואָס זאָל ויך קענען באַגיין אָן גנבה: אַ
גנב, אָן ער גנבעט נישט עפעס אַוועק, דאַכט זיך אים, אָן ער האָט עפעס
איבערגעלאָזט: אַ גנב, אָן ער האָט נישט וואָס צו גנבענען, גנבעט ער פֿון איין
קעשענע אין דער צווייטער: אַז אַ גנב האָט נישט וואָס צו גנבענען מבעט ער
דאָס היטל פֿון זיך אַראָפּ: אַ גנב פלאָנטערט זיך צוויק די פֿיס: אַ גנב טרעפֿט
אין אַלע (באַהאַלטענע) לעכער: פֿאַר אַ גנב אין קק שלאָס (שליסל) נישטאָ: אַ
שלאָס אין נאָר געמאַכט פֿאַר אַן ערלעכן מאַן: פֿאַר אַן ערלעכן מאַן דאָרף
מען נישט קע שלאָס און פֿאַר אַ עב ה ע ל פֿט נישט קיין שלאָס: אַ ונב בעטלט
נישט: אַ גנב, אָן מען גיט אים נישט, נעמט ער
אַלע: אַ מבֿ גנבעט נישט ביי זיך: אַ גנב קומט קיין מאָל נישט דער ערשטער,
ער נעמט דאָס וואָס דער צווייטער לאָזט איבער: אַן ערלעכער גנב לאָזט עפעס
איבער: אָן עס נעמען ניט די הענט נעמען די ווענט: אַ גנב אויף אַ גראַע, אַ גנב
אויף אַ רובל: אַ עב אויף אַ נאָדל, אַ גנב אויף אַ הוין: אַ גנב פֿאַר אַ (דול, אַ
גנב פֿאַר אַ נאָדל: אַ גנב פֿאַר אַ פֿערד, אַ גנב פֿאַר אַ בייטש: ביי אַ גנב אין
אַלץ אַ קרן: גע אַ גנב אין אַ טשוואַק אויך אַ קרן: פֿון דאַנען אַ פֿלעקל, פֿון
דאָרטן אַ טשוועקל, וועט זיין מח קינד אויף אַ רעקל: אָן מען גנבעט אַן איי

הָאָט מען זיבן יאָר דעם דלות : אָן אַ ננב ננבעט אָן איי האָט ער זיבן יאָר דעם דלות, אָן ער ננבעט אַ ק א ס ט ן אייער האָט י ע נ ע ר דעם דלות : אָן מען ננבעט אַ סך אייער קען מען אויך ווערן אַ גאָר.

אַ גנב און אַ שיכור מעגן זיך משדך זע : אַלע גנבים האָבן איע אָנים : אַלע גנבים זיינען גלייך : — אַ ננב און אַ קורווע אין אַלץ אינס : איין גנב גלייבט ניט דעם צווייטן : איין עב האַלט פֿאַרן צווייטן : איין ננב נעמט זיך אָן פֿאַרן צווייטן : אַ ננב אויף אַ עב פֿאַרשטייט זיך : מיט וועמען חברט זיך אַ עב ? — מיט זינס גלייכן : אַ ליגנער אין אַ ננב און אַ עב אין אַ ליטער : אַ ננב אין אַ זולל וסובא : אַ ננב אין אַ שלעכטער אָפגעבער : אַ (נב אין אַ אָסור (אַ שפּיאָן) : אַ גנב האָט פֿאַרשטאַכענע אויע : שפּי אַ אָב אין די אויגן, זאָגט ער : עס רעעט : ביי אַ גנב אין ליכט אַ שבועה : ביי אַ מב אין נישטאָ קיין יושר.

אַ מב אין אַ נעל־ואָרון : אַ ננב האָט אַ עטן קאָפּ—ער געדענקט, וווּ יענער האָט אַוועקגעלייגט : אַ מב אין אַ נעל־רחאָטת : אַ אָב האָט אַ גוט האַרץ — ער דערבאַרעמט זיך איבער יענעם : גנבים האָבן ווייכע הערצער—זיי נעמען דאָס וואָס עס בעט זיך : אַ ננב אין אַ קעלצדקה : אַלע עבים האָבן ווייכע הערצער : גנבים האָבן שפּיציקע קעפּ : אַ אָב אין אַ פֿויגל—

496

ווי גיך ער נעמט עפעס פֿליט ער דערמיט אַוועק : אַ מב אין אַ קל־חומר — וויפֿל ער ננבעט האָט ער אַלץ ווייניק : אַלע קוחרים זיינען עבים, אָבער נישט אַלע עבים זיינע קוחרים : אַ עב אין אַ זעלטענער שפּיזער, זע ווייב האָט בך אים אַלץ, נאָר דריי אכן פֿעלן איר : ברויט, דירה און קל יידער : אַ ננב אין אַ פֿרומער ייד : איטלעכער עב אין אַן ערלעכער ייד : אָן אַ ננב גייט עבענען בעט ער אויך גאָט : ערב־ן־קיפור ווערן אַלע גנבים פֿרום : אַ מב אין אַ קעל־תשובה : אַ גאָרזדער פֿערד־ננב האָט אויך מורא פֿאַר גאָט : עבים זיינע פֿרומע יידן — זיי שטייען אויף צו חאָות : אַ עב אין אַטור פֿון נעגל אָפּגיסן : אַ עם בענטשט ניט קע גומל : אַ ננב אין אַ אַזלן : אַ ננב עין אַ געפֿערלעכע בריאה : אַ עב האָט אַ מערדערש (פֿאַרשטיינערט, אויסגעברענט) האַרץ : אַ עב מין זיין אַ אָכ־ : דער ננב וואָס קען ניט שווימען אין קין ננב ניט : אַ ננב אין זעלטן (זייער) גוט, נאָר ווען ער עבעט : אַ ננב אין נישט קק קאַרגער : אַ ננב מט מט

צו פֿאַרדינען : אַ עב מט שיינע מאָנות : מיט אַ ננב איז עט צו האַנדלען : ביי אַ
 ננב קען מען נישט דערגע דעם אָמת : עבים האָבן סודות : ווו אַ קוד דאָרט אין
 אַ עבה : פֿאַר אַ עב אין קיין קוד ניטאָ : אַ ננב האָט יתרוס נעמע : אַ ננב
 דערקענט מען אין די אויגן : אַ עב דערקענט מען אע דער נאָז : אַ עב הייבט מיט
 די אַקסלע : אַ עב האָט לאַנגע אויער : אַ (נב האָט הינטש פֿלש : אַ עב האָט
 אויף זיך אַ הויט ווי אַ לער דער (זיבן הויטן) : אַ ננב האָט קוועקזילבער אין
 אָחת : אַ עב אין אַ שמאַרצער : אַ עב מוז זע אַ געבראַכענער : אַ עב האָט פֿיר
 אויע : אַ עב מון פֿת הינע אויך האָבן אויע : אַ ננב מון שטענדיק האָבן די אויגן
 אין קאָפּ : אַ עב האָט קעצישע (גוטע , גלעזערנע) אויגן (, ער זעט ווי יענער
 לייגט אַוועק) : אַ ננב קוקט האַלב : ביי אַ עב איז דאָס טייערסטע די הענט : אַ
 עב האָט לאַרע הענט את ערצע קעשענעס :
 אַ עב האָט לאַנגע (קלעפיקע, ליעפקע) פֿיר גער : אַ עב טאָר ניט גיין קע לאַטע
 אַרבּל : אַ עב טאָר נישט טראָע קע גרויסע נעגל : אַ עב טאָר נישט האַלטן די
 הענט אין די קעשער נעס : אַ עב טאָר נישט גיע מיט קע שטעקן : אַ ננב גייט אָן
 זוילן.

אַלע גנבים וויינען : גנבים שרעקן זיך : אַ עב פֿאַרן עבענען קלאַפט א י ם דאָס
 האַרץ , נאָכן ננבענען קלאַפט י ע נ ע ם דאָס האַרץ : אַ גנב האָט פֿאַר קע חזיר
 אויך קע מורא ניט : דעם ננב שרעקט אַפֿילו קע הונט אויך נישט אָפּ : אַ עב
 האָט אַ געברייט האַרץ : אַ עב האָט האַר מורא פֿאַר אַ מעש קנעפל (פֿאַר אַ
 בלויען קאַלנער) : אַן אַ ננב זעט אַ מעשענעם שאָפּ אַנטלויפֿט ער : פֿאַר אַ ננב
 איז אַ הונט אַ טויט : אַ עב היט זיך פֿאַר אַן ערלעכן מע מער ר או ערלעכער
 מאַן פֿאַר אַ ננב : פֿאַר אַ שטומע (בלינדן) עדות לויפֿן די עבים נשט אַוועק :
 עבים את פֿאַרליבטע האָבן ליב פֿיוצטערנק : אַ אָב בעט אויף פֿינצטערע נעכט :
 די בעסטע צייט פֿאַר עבים איז קוף חודש : דער אָב דאָרף אַ דכות שומר אין
 קוף חודש : פֿאַר אַ עם טאָר מען קע תליה נישט דערמאָנען : אַן ס'אין דאָ אַ ננב
 אין שטוב טאָר מע ניט שמועסן פֿע הענגען : אַן ס'איז דאָ אַ גנב אין שטוב טאָר
 מע ניט האָע : הענגט מיר אויף דעם האַק : דער עב מיינט , אַן מע יאָגט אים נאָך
 : אויף דעם עב ברענט דאָס היטל : אויף אַ עב אע אע אַ צילינדער ברענט נישט
 דאָס היטל : אַז מען יאָגט אַ עב שרייט ער : כאַפט דעם עם : אַ ננב האָט אין

וועג את דער וואָס יאָט זיך נאָך אים—זיבן : פֿאַר דעם עב אע אק וועג, פֿאַר
דעם וואָס זוכט אים—צען וועע : אַ עם האָט צען וועע.

ביי אַ עב אע דער פירע פֿת ארבן : אַ ננב האָט מיט זיך אַ פֿולן בוזעם מיט
תירוצים : איטלעכער ננב האָט זיך זע פירע (גארס) דריי, אויסרייד) : אַן מען
כאַפט אַ אָב זאָט ער : ער

497

האָט פֿאַרבלאָדזעט (ער האָט זיך נאָר טועה נערען, ער האָט עפעס פֿאַרגעסן) :
אַן מען כאַפט אַ עב זאָגט ער : איך בע ניט שלדיק, האָר מע קאַלעגע : אַן מען
כאַפט אַ עב פֿאַרענטפֿערט ער זיך : ווע ער האָלט נישט ר עבעט האָלט אַ צ וו
יט ער געעבעט (רען ער האָלט נשט געמבעט וואָלט אונטערגעגשען דאָס
האַנצע שלאָסערפֿאָך) : אַן מען כאַפט אַ עב שגט ער, אַן ער וועט שוין מער
נישט עבענע, נאָר דאָס מאָל און וואָך אַ מאָל (נאָר אין מאָל אין זומער, דאָס
צווייטע מאָל אע מנטער) : אַ מַב זאָגט, אַן ער אין נישט קע עב—שר דאָס האָס
מען זעט דאָרף מען צונעמע : אַ עב, אַן ער ווערט פֿארשיט, זאָגט ער, אַן ער
ווערט אויס ננב : אַן אַ מַב אין זיך מודה זאָגט ער, אַן ס'אע דאָס ערשטע מאָל :
אַן מע כאַפט אַ ננב האָט ער ניט קין אַנדער פֿאַרענטפֿער ווי טרער.
אַ עם וועסטו שוין נישט איבערמאַכן : אַ מַב אע אַ פֿאַרפֿאַלענע(ר) קאַליקע : אַ
גנב צו זיבן, אַ עב צו זיבעציק : אַ ננב, אַזוי ווי ער אין געבוית געהאָרן, אַזוי
וועט ער שוין שטאַרע : (ש ונב בלייבט (אַ) ננב : אַ נדחן בלייבט אַ קדחן אע אַ
ננב בלייבט אַ לאַטכן : אַ קריגל טראָגט מען בין שע דאָס אויערל רייסט זיך אָפֿ,
אַ אָב ננבעט בין וואַנען מען כאַפט אים : אַ ננב, ווי אַזוי דו וועסט מיט אים
האַכן, וועט ער אַלץ בלייבן גערעכט : מיט אַ עב וועסטו קע מאָל ניט אויסקומען
: אַזוי לאַט מען כאַפט ניט דעם מַב בך דער האַנט אין ער קק עם נעט : פֿאַניע
זאָגט : ננבע, נאָר מען זאָל דיך ניט כאַפֿן : ניט פֿאַת ננבענען זעצט מע אַרע, נאָר
פֿאַת ניט קענען באַהאַלטן : האוּחו ביד—אַן מען כאַפט ביי דער האָט איז מען
טאַקע אַ ננב : וועלכן ננב טשעפעט מען ניט? — דעם האָס ננבעט דעם אַפֿיקומן
: „ננב" מאַכט : גיי, נעם, באַהאַלט : אַ נט איז באַר זונדער מעל מיט האַניק און
צוואַמע : „לעקעך" : אַ ננב האָט ניט קע קלעפֿ : אַ עב בעט,
מען זאָל אים שלאָגן מיט אַ סך שטעקנס : אויף אַ אָב טאָר מע קע רחאָנות ניט

האַבן : דאָ וווּ אַ עב שטייט, דאָ זאָל דאָס אָרט ברענען : פֿאַר אַ היימיק
(שטוביקן) אָב קען מע זיך נישט אויסהיטן (אינהיטן) : אַ היימיק עב קען מען
נישט אינהיטן : פֿע אַן אייגענעם עב העלפֿט קע שום שלאָס נעט : אַזוי ווי מען
קען זיך נעט פֿאַרהיטן פֿע קק קאַץ, אַזוי קען מען זיך נישט פֿאַרהיטן פֿון קע עב
: פֿע אַ עב וועסטו זיך נעט ארסדרייע : פֿאַר אַ עב אין נעטאָ קק באַהעלטענש
(קע באַהאַלטענע שך, קע באַהאַרענש) : פֿאַר אַ עב אין שווער צו בער האַלטן :
פֿאַר אַ עב אין נשטאָ קע קשרע מזוה : שטעל דעם עב פֿאַר דער טיר : דער מב
פֿאַר דער טיר אין דער בעסטער ממר : דעם שליסל גיב דעם ננב אין די הענט
אַרע : דו ווילסט זע באַהאַרנט? — זאָלסטו וווינען צווישן עבים : דאָרט וווּ
דער ציגיינער שטייט אק, דאָרט רירט ער ניט : ביי אַ גנב איז דאָס בעסטע
באַהעלטענש : אַ עב אין אַ אָרנטלעכער מענטש : דאָ וווּ ער שטייט אין עבעט
ער נישט : אַן ס'אין דאָ אַ עב אין שטוב דאָרף מען נישט באַהאַלטן.
ביי אַ עב עבעט מע נשט : אַ עב איז שרער צו באַנבענען : האב מן הר (איח
אָטור : אַ עב פֿת אַ מב אין פֿטור : ש דער מעל־ענלה אע אַ שליםנלניק איז דער
ננב אַ אָריה : אַ עב אַ שליםזל אע דער ערגסטער (די ערגסטע) קאַליקע : אַ ננב
אַ אָרה בלייבט שטענדיק די פֿאָרה : אַ עב אַ קלשק באַקומט שטענדיק אַ שלאָק
: אַ עב אַ שליםזל האָט באַלד אַ אָקום מיקלט : אַן עס גיט נעט קע ונב העלפֿט
נשט קע שמאַראַל : אַ ננב דאָרף אויך מזל : וויי אין דעם עב וואָס האָט נישט
קע מול : אַן די עבים צעקריגן דך קומט אַרויס די עבה (קומט דער פויער צו זע
קו) : אַן צוויי גנבים צעקרייע זיך קומט דער ערלעכער מאַן צו זע האָדן : ווע
פֿרייט דך האָט? — ווע אין עב פֿאַרדינט דעם שדעת : אַן דו

498

וועסט דך אַבט מיט אַ עב וועסטו אַלע ארץ וועת אַ עב : אַלץ אין דער וועלט
שלסטו זח, נאָר קק ר ניט : ווער אַ בעטלער איידער אַ לעפּער (אָב) : קוף עב
לתליה : קוף עב אע תפֿיסה : אַ עב שטאַרבט אע תפֿיסה אָדער אע האַלד : אַ עב
שטאַרבט אין הקדש אָדער אע תפֿיסה : אַ עב שטאַרבט אויך ק דוי : יעדער אָב
וויס זע קוף : אַ עב מון האַבן אָמנס קוף : אַ עבס קוף אע ווערט אַן
אויסגעבלאָזענע ששקע : אַ עב שטאַרבט נישט אויף זע בעט : אוי אַ קעכע
שטאַרבט באַגראָבט מען זי אונטערן אויר את אַ אָב — אונטער דער סטאַדאַלע :

ארפֿן מב ארט דאָס שטריקל : מער קוחרים מער גליק, מער עבים לער שטריק : אָבעט מע ברודער, הענגט מע — דעם מב : אָן מע דאָרף דעם עב נעמט מען אים אַראָפּ (שידט מען אים אָפּ) פֿע דער תליה : ניט יעדערער, אויף וועמס הינט בילן, אע אַ עב : היט זיך פֿאַר עבישע הענט ! : האַלט מיך פֿאַר אַ רב ק היט מיך ר אַ אָב : די שניי צע וועלט איז אין מב (את עלף : רוב עבי ישראל : מען טאָר אַ יידן ושט חשד זה — ווייל ער אין געריס אַ ר : קק עבים זיינע שר אויף דער וועלט נשטאַמענטע אַלק רער גען : אַזוי ר אַ רב קען זיך ניט באַגע ש קק פאות, אַזר קש זיך אַ עב אט באַק אָן קק פאַסער (האַפֿער) : ווען דער פאַסער האַלט ניט געפאַסט וואַלט דער אָב ניט ענבעט : ווע נשט דער פאַסער האַלט קק גנבה נעט גערען : דער פאַסער שטעלט איין (ריזיקירט) מער (מק נדיאק) פֿאַרן נב : אַ שאַרצער אע אַ עב : פֿאַרן פעקל־מאַכער אין אַ פֿינצטערע נאַכט אַ ליכטיקע וועלט.

—4. האַנדל, סחורה

ס : האַנדל, האַנדל־ענדל, קאָמערץ : קקר ואַמבר, קרף־פֿאַרקרף : געשעפֿט, מיסחר :

קאָמערציעלע אַתטערנעמוט : בענעס, בד לטת נ־פּ) : מִשומתן, פּאַצימאַק נ־) : האַנדל־האַפֿט, געשעפֿט־מאַכער, עשעפֿטלעריי : אינטערעס, ענע, עסק : אכער־מאַכער : ספּעקר לאַציע, שפּעגעלאַציע, אַשאַטאַש : הורטהאַנדל, דויסהאַנדל, אַראַזשדל : לאַחדים־האַנדל, קלעהאַנדל, דעטאַלזאַנדל אַאָ"ר : אימפּאַרטרהשדל, אַרייַנפֿיר : עקספּאָרט רהאַנדל, אַרויספֿיר : בייטהאַנדל, ז טו האַנדל : פֿרייער, אינלענדישער, ארסלער דשער אַאָז'ר האַדל : אייעעפֿירט עשעפֿט : צווייעשעפֿט, ביגאַעפֿט אַאָז'וו : קשרער, טריפֿהנער מיסחר : לופֿרמיסחר, לופֿער עסק : לופֿמפרנסה, לעק־ את שמעק־פרנסה : שאַלצרוב, ארב, עסער דדוך : שלעכט גאַעפֿט, אַקח עעות.

קרעמער : קליגקרעמער, קרעמלש רי : הענדלעריי, טענדלעריי, מדיהגיעריי, קאַראַבעלניקעריי, ז הרזירעריי, ז הויזיר־האַנדל, פעדלעריי נ —) : סוחרעריי, שכעריי, קאַלפּאַרטאַח : פֿאַרמיטלונג, מעקלעריי, סרסרות : בייט, ז טוש, ז וועקסל, חילוף : ביטוירטשפֿט, נאַטוראַלע מרט האַפֿט, סחורה־ווירטשפֿט : האַדל־פֿאַרקער : מערקאַנטיל־סיסטעם, מערקשטילעם :

נעפ נסאָוו)

האַכפֿרעג, אָנבאַט : אויסקער, איבערטו, אומזאָן, י אַבאַראַט : סחורה -
אויסקער, סחורה־שומזו, עלטאויסקער, געלטאומשן אַזיר : טרשזאַקציע,
אַפּעראַציע : האָדל(שאַפּעראַציע, קאַמעראַציעלע אַפּעראַציע אַז'וו : סעזאָ,
עטער סעזאָ, בום נ—) : שלעכטער (טויטער) סעאַ, סלעק נ—).
קויף, קניה, קע, איינקרף, אפיט נ—) : אויסקויף, אויסכאַפּעח, אויפֿקרף,
איבערקויף, י פּערעקופּקע, י פּאַעפּקע, אַקויף, אַפּקויף, אַטקופּ, מדע־קויף,
צוקויף : בער שטעלוע, ז ארפֿטהאַג.

499

ברענג, מקירה, דאָמפינג : איבערפֿאַרקויף, אויספֿאַרקויף, סייל נ—) :
עפֿנטלעכער אויספֿאַרקויף, ליציטאַציע, אויקציאָן, אַקע נאַ-) : י טאַרגעס :
איינצל־פֿאַרקויף, לאַחדים־פֿאַרקויף, הורטפֿאַרקויף אַז'ר.
סחורה, ז וואַרע, וואַרג, פֿאַבריקאַט, יקנאַז, מדס נאַ-) : ראַזעווע (ראַזערע)
סחורה : בלינדע סחורה, בלינדער אַתרוג, אַ קאַץ אין זאַק : נֶרְכַּת־הַנִּית־סחורה
: שלעכטע סחורה. אַבל־סחורה, לעגער־סחורה, שטק, שאַכטע די בראַכטע,
יוקס אַז'ר — 412 : גוטע, נומטובדיקע, פרימע אַז'ר סחורה — !! 4 :
ראַמש, רומל, רעגס נאַ-) : אַסאַרטימענט, לע נ—) : באַלן, בייל נאַ-) :
פאַרטיע, ז פאַרטיי : אַרטיקל : מוסטער־קאַרטע.
פֿאַרקויפֿאַקט, שטר־מקירה : שטרמקירטאַמץ : י קופּציע, ז קופּטשע :
האַנדל(ס)־פאַר טענט, שנין, בלעטל, ליצענץ, ליסנס נאַ-) — 366.
ר : האַנדלען, האַנדאָליען נ—) : האַנדלעך וואַנדלען, קויפֿד־פֿאַרקויפֿן :
אַפּהאַנדלע נאַ ציט), אַוועקהאַנדלען, אויסהאַנדלען, אָנהאַנדלען זיך : עסקן,
סחרן, מיסחרן : טרייבן מיסחר (געשעפֿט, משאַומתן) : פֿירן (טאַן) געשעפֿט
(מיסחר, מיזנעס) : שטיין אין גער שעפּט(ס) - פֿאַרבינדונגען מיט : ספּעקולירן,
שפּעגעלית : נושא ונותן זיין : דרייען דאָס רעדל : מנחם־מענדלעווע : מאַכן
אומזאָן : לאָע אין פֿאַרקער : האַנדלען גרויס, גראַסירן : מאַנאַפּאָליזירן :
האַנדלען קליין, האַנדלען לאַחדים : אויסשענקען, אויסאיינצלען, אויסענצלען :
האַנדלען אויף נאַאָנות (פּרנסה) : האַנדלען מיט יקנאַזין : שאַכרייען, שכעק,
אכער - מאַכערן, שכרעווש, העקער : פֿאַרנאַרן נקונים), כויכע(ר)ן, רייסן אַ

פֿאַלע, אַרײַנשלעפֿן נקונים) : טאָרגעווען : ז הויזירן, קאַלפֿאַרטירן, פּעדלען
 נאַ-) : גק איבער (אויף) דער מדינה : טענדלען : י(שרידעווען, טאָק ייר :
 האַלטן אַ קראָם (אַ געשעפֿט, אַ ביזנעס) :
 קראָמען. קרעמערן : זע אע ביינעס : עפֿענען (אויפֿשלאָגן) אַ געשעפֿט (אַ
 ביזנעס נ—)) : דורכשלאָע אַ געשעפֿטל : צעפֿירן (מיט) די הענט : פֿלשיק
 מאַכן זיך : דרייען זיך (רײַבן זיך) אַרום : דרייען זיך אַרום קלאָץ (אַרום
 האַפטשיקטשקן).
 בייטן, חילופֿן, סטעכעווען, שטעכעווען, מאַכן חילוף, ז טוישן, ז וועקסלען :
 אימפֿאַרטירן, אַרײַנפֿירן : עקספֿאַרטירן, אַרויספֿירן : מעקלערן, סרסרן,
 פֿאַרמיטלען : בעטן (זיטען, אָנמעסטן זיך, הייַן זיך געבן) אַ פרען (אַ קקח) :
 געבן אַ פֿרייז (אַ פקח) : דינגען זיך, אויסדינגען זיך, אויפֿדינגען זיך : אָפֿדינגען
 נפֿת פֿרייז, אויסקאַכן דאָס האָסער : אָפֿדריקן, אָפֿקוועטש : קאַשענירן,
 קאַסעניט : ארסשטיי, אַרײַנשטייגן, אויסדינגען : שטאַכערן, טאָרגעווען זיך :
 מושווה ווערן, אויסגלייכן זיך : דורכקומען (אַנטקעגנקומען) מיטן פרען (מיטן
 פקח). קויפֿן : אַוועקקויפֿן, אויסקויפֿן, אויפֿקויפֿן, איבערקויפֿן, איינקויפֿן,
 אָפֿקויפֿן, אָנקויפֿן, דערקויפֿן, צוקויפֿן, צונויפֿקויפֿן : אָפֿנעמען, אָפֿסחרן,
 אָפֿשאַכערן : האַנדלען, איינהאַנדלען, אָנהאַנדלען, אַרעקהאַנדלען אַז"וו :
 קנייה(ען), איינקנייה(ש) אַז"ר, האָפֿן נאַ-) : נקי) קימפֿערנייען, קיפרערען :
 פֿאַטראַני(יקרן) : באַציען פֿע : צופן (רייסן) פֿון די הענט : כאַפֿן, אויסכאַפֿן,
 אַרײַנכאַפֿן, צעכאַפֿן : פֿאַרלויפֿן דעם וועג : קויפֿן אַ קאַץ אין זאַק : נעמען ווי אַ
 בלינדן אַתרוג : קויפֿן בך דער שנדן האָבער : אַרײַנכאַפֿן (צעכאַפֿן אַזיוו) ר די
 עסטע מאַיאה, ווי מזה־ראַסער, ווי או אַבדאָוב, ווי דעם רבינס שיריים, ווי דעם
 לעצטן אַחור אין שטעטל .
 פֿאַרקויפֿן, איבערפֿאַרקויפֿן, אויספֿאַרקויפֿן : פֿאַרהאַנדלען, פֿאַרקנייהן,
 פֿאַרמיסחרן : אָפֿזעצן, אָפֿלאָזן, אַוועקגעבן, אַרויסגעבן, אויסברענגען :
 פֿאַרטאָן, פֿאַרהעקערן, פֿאַרצוקערן, צעצוקערן : אַרײַנשלייערן, פֿאַרשלייער,
 אַרענשכערן, פֿאַרשכערן : פֿאַר־

קונים : ארפֿן אויפֿן מאַרק, דאָמפֿן נאָ- : אָפּשניידן, פֿאַראַכלעווש, אָטור ווערן : ליציטירן, אויקצשנירן, שטעלן אויף ליציטאַציע, פֿאַרקויפֿן מיט דער פּויק, אַוועקלאָזן אונטערן האַמער : רעאַליזירט, מאַכן צו געלט, פֿאַרקויפֿן אויף טרפֿות — 03- : האַלטן אויף יקרות — 2-פ : געבן אין קאָמיסיע : שטק ווי אַ פֿידלער נאָן לייווש.

גק, אָנגק, גילטן : גק עט, גין פֿון דער האַנט, אַוועקגע אין גוט געלט : גע ווי געשמירט, ר פוטער, ווי מצה-עסער אאז"וו.

אַדי : קאָמערציעל, געשעפֿטלעך, געשעפֿטלעריש, הענדלעריש, קרעמעריש אאן"ר : האַדלסמעסיק, ביזנעסמעסיק, ספּעקולאַטיוו, גייק, האַטבאַר, גילטיק, ק(חראַנט, הורטאָווע, אָפטאָווע, מאַהולנע, י אָגולנע.

אינרן איינצל, ענצל, דעטאַל, לאַאָדים, ריטייל נאָ- : הורט, אַנגראָ : הורטאָם, אין אַעל, אַהולאָם, אַהולאָם נאָ האַרניעץ, הילעם, האַלסייל נאָ- : מעשה סוחר : דרך האַרים : עובר לסוחר : קרוב לקח : אין אומהאַנג : אין פֿאַרקער : צו פֿאַרקויפֿן, פֿאַר סייל נאָ-).

פֿראַןן קופּיל זאָ פֿופּציקער, פֿראַדאַל זאָ פֿערציקער, אַבי סוועזשי גראַש : אַבי ניט צו עסן פֿון גרייטן : פֿון דער דרייבקע וועט שוין פּלאַסטן ניט קאָסע : אַ רענדל אַרויף, אַ רענדל אַראָפּ (, אַבי זיך ניט געדונגען) : לאַנג (קאַרג) באַדונגען את ערלעך באַצאָלט : ווער פֿאַרקויפֿט עס אַ שטול אע גן-עדן? : דין אַ סוחר ודין אַ מוכר : משטיינס געזאָגט אַ סוחר — גיט קק קונה, ניט קיין מוכר : אין קונה (, את דער קונה איו אויך נישטאָ) נווערטערקפּיל : אק—אַע) : (עס זיינען דאָ) מער שוחטים ווי הינער : די קלייט סטייעט אויף אַלצדינג, נאָר ניט אויף קין סחורה : לי הקסף ולי הנהב — מ ין געלט, אע ע ר סחורה : מין דרייער

איי אויך אַ דרייער : עסן בעט עס ניט : פעקעלע, ניט ריר דין : אַ בלינדן אַתרוג קויף איך ניט, איך מוז זען דעם פיטום : לא דובים ולא יער—ניט קיע סחורה, ניט קע געלט : פֿאַר ווע האַט מע באַקומען בענדע : אָפּגעגעבן הר ואַר את באַקומען שליוּרעס אַ פֿאַר : אויסגעביטן אַ שוך אויף אַ לאַפטע (ארף אַ שליוּרע) : בלא חרטה ובלא דריי.

שפרן דער בעסטער משומתן אע מיט גאָט : אַשרי יושבי ביאָך איז דער

בעסטער האַנדל : וורנע זאָל מען צר דע, השד לען—צרע גויים : בראָד אע ניט
 פֿאַרשפּאַרט : האַנדלשפּט אין ניט קיע ברודעאָפּט. (ברי דעאָפּט) : ביזנעס אין
 בענעס : קק טאָע גייט ניט פֿאַת עסן : ביזנעס בעפֿאַר פלעזשור נאָ) : אן עס גייט
 אַ געשעפּט מאַכט מע עס אויף מך : אן מען בראַנדעוועט ניט לעבט מע ניט
 לענגער : אַזוי לאַנג ר דאָס רעדל דרייט זיך דרייט זיך עס : אן מען האַנדלט
 געטג ווערט מען קלוג : מען האַנדלט אַזוי לאַנג בין מען האַנדלט זיך אויס : פֿון
 האַנדלען אע גאָס מיט קליינע זאָכן קען מען קיין גרויסע גליקן ניט מאַכן : אן
 מען האַנדלט מיט אַ נאָדל פֿאַרדינט מען (האָט מען) אַ נאָדל : פֿע אַ גרויסער
 חלה אין מט צו שניידן מוציאס : אע אַ גרויסן טייך כאַפט מען דויסע פֿיש : אן
 מען האַנדלט מיט טאַבעק(ע) האָט מען אַ שמעק, אן מע השדלט מיט האַניק האָט
 מע אַ לעק (י, את אן מע האַנדלט מיט גאַרנישט האָט מע דרעש : פֿת אַ שררה
 פֿאַרדינט מען (קען אַפּפֿאַלן) אַ פויער. לייג ניט (לייג דיך ניט מיט) אַ געזונטן
 קאָפּ אין אַ קראַנקער בעט : שטופּ דיך ניט מיק קרשקן קאָפּ אין דער הע אַרח :
 אַרש אין אַלע מאָל גריעער ר אַרויס : אַרע אע די טיר ברייט, (אַבעח אַרויס אין
 זי שמאָל : אע אַ ברייטער טיר אַרע, אין אַ שמאָלער אַרויס : אַרע און אַרויס
 קאָסט געלט : ניט אַרויס און גיט אַרח—קען קין ערגערס ניט זע : אן מען פֿאַלט
 אַרע פֿאַלט מע אַרויס אויך : פֿת אַ

שלעכט געעפֿט רייס אָפּ אַ פֿאַלע את שטלף : עס אע ריטער אויפֿצוהייבן אַ
 קיבור פֿת דער ערד איידער אַ געשעפּט : אַ יוצא בחאָע פֿאַרלירט דאָס געלט את
 די הויזן : שכנא, דריי דך, וועט מע מיינען, אן דו השדלסט.
 איטלעכער סוחר לרבט זיין סחורה : יעדער שענקער לויבט זע ביר : איטלעכער
 שענקער לרבט זע ווע את איטלעכער שפינער זע פֿלאַקס : ניטאָ קע שלעכטע
 מטקע פֿאַר אַ סוחר : אַ סוחר טאָר קק הונט ניט זע את אַ הונט אַ סוחר—אַטדאי
 ניט : חרטה (האַבף אע ניט מערה סוחר (אע ניט קוחרש) : מען קע קע מענטע
 ניט דערקענש בין מען האַנדלט ניט מיט אים : אַ סוחר אין אַזוי ווי דער עד אע
 ספירה : ער ציילט את צילט את האָר ניט אויסזאָע, ווו ער האַלט : קוף סוחר
 לפליטה : אַ סוחר אין אַ ננב : מער עבים—מעד שטריק, מער סוחרים
 (קרעמערס) מער גליק.

תבואהזשדל אין אַ קאַרטנשפּיל : דרך הרע : מראע אַת הפסולת תאַילה : עטע

סייר לויבט זיך אלע : א גוטע סחורה איז אלע מאָל מט : אַן מע האָט סחורה
האָט מען ניט קק מורא : בעסער שלעכטע סחורה אין אַ עטער צייט איידער
עטע סחורה אין אַ לעכטער צייט : קלעמן דער קת ליגט אע שוב טאָר מען וועגן
זינע חסרוטת ניט ריידן נשלעכטע סחורה) : אויף אַ אַבל־סחורה קומט אַ אַבל -
קונה : ווער עס קען ניט אַ סחורה איבערהאַלק אַ יאָר מיט אַ מיטהאַך דער קען
קע סוחר ניט זע : אַ סחורה טאָר ניט מיאוס וועק : ש אַ סחורה ליגט לאַט
פֿאַרגעסט מען דעם אָקח : ק יי ן סחורה איז דער ערגסטער אַבל.
אַ טיר צו דער האָס אע אַ פֿענצטער צום הימל : אַ קלייט אין אַ גילדענע קייט :
אַן מען האָט אַ קהאָם אע מען לאָם : בעסער פֿית אַ קלק קרעמל מיט אייע געלט
איידער אַ

רויסע קאָם מיט פֿרעמד געלט : אַ קראָם אע אַ עב : אַן מען באַרעכנט ניט די
קראָם באַרעכנט זי זיך אלע : אַן דער קרעמער באַרעכנט ניט די קראָם
באַרעכנט די קראָם דעם קרעמער : נאָר אויף אַרות אין ניטאָ קע קונה : צע
דיטע, נאָר איינער קויפֿט : באַשערט האָט אַ סוחר, שקט דער רוח אַ מעקלער :
פֿע אַ גאַנצן קרפֿט מע ניט קע האָבער : מען קויפֿט ניט קע קאַץ אין זאָק : דעם
קרעמער נאָרט מע ניט אָפּ : אַן אין פֿויער איז אַך אַ יריד (שרד) : בען אַדנאָהאָ
זשדאָ שרמד ראָק בודע : לויפֿן את קויפֿן טויג ניט : אַן מען גייט אַן געלט שמת
מען ש סחורה : אַן מע פֿאַרט אַרף אַ יריד (שריד) אַן געלט קומט מען אַהיים או
זאַלץ : ניטאָ קע קליעערס הייסט : פֿעקעלע, ניט ריר דייך : פֿאַרקויף את האָב
חרטה : שיפֿן אין האַלד, פֿאַרקויפֿן אין גאַרניט : דער חזיר אע טרף, אָבער דער
קקח אע קשר : דער מי איז טרייף, אָבער זע גראָע אין קשר.
זע אוך : חילוף א, פֿאַרשלאָג 471, אָפּמאַך 474, הענד לער א. טייערקייט א,
וואָלווקיט א.

485. האַנדלספּלאַץ, הענדלער ן האַנדל(ס)פּלאַץ, געשעפֿט(ס)אָרט,
אַקוםפּרנסה, האַנדל(ס) י צענטער : מאַרק, מאַרקפּלאַץ, מאַרקעט נ—) :
וועלטמאַרק, געלטמאַרק, אָפּשצמאַרק אש־ר : פֿערד(טמאַרק, קאָנע : בערזע,
(בערן נר—), בייק, נ—) סטאַקמאַרקעט, האַלסטרייט : תבואר בערזע,
קוילדבערוע אַאָז'ר : יריד ל"ר ירק, ירידים : שריד ל"ר שרידן : יאַרמאַרק, שר
יריד(שריד) : יאָן, ע, טאַרג, טאַרגאַשע : מאַרקטאַג, יריד־טאַג, יאַרידטאַג :

טענדלמארק, טאלקוטשקע, רינטהאק, וואלאווע, האלורקע: באזאר, האליע:
עמפאריום.

הויז, פֿירמע : האנדל(מ־נאָמע : אימ פֿאַרט - פֿירמע, עקספּאָרט - פֿירמע אַז"ר
:

502

האנדל(ש - פֿאַרשטייערשאַפֿט, אַגענטור - הויז, אַגענטור, אַגעע.
קאָם, קלייט, געשעפֿט, השדלונג, גער וועלב, געוועלבטשינע, בוד, סקלאָד,
מיחיה, פֿאַרשליס, ז לאָדן, סטאַר נאָ) : קאָנצעסיע, בוטיק. קאָנטע :
איינפֿרידגעשעפֿט, אויסצאלגעשעפֿט אַז"ו : בוכהאַנדלונג, שניטהאַנדלונג
אַז"ו : קליידער־מאַגאַזין, אוניווערסאַל־מאַגאַזין אַז"ו : קל־ברגעשעפֿט,
אוניווערמאַג נאָיס, דעפּאַרטמענט־סטאַר נאָ) : באַדיאָויטאַמאַט :
מאַרקקראָם, שטעל, געשטעל, שטעלעכל, סטראָשן, אַלמער, לאָרע, שעמער,
סעמער : מאַרקרעגעלע, שראָע, שטופֿרעגעלע, פֿר קאַרט נאָ) : טאַשעוואַניע :
נטיילן קראָם) טאַמבאַנק, טאַנבאַנק, טובאַנק, צאַלבאַנק, ז לאָדנטיש, קאַסעטיש,
סטאַיקע, קאָנטער נאָ) : וויטרינע, וויזפֿענצטער, אויסשטעל־פֿענצטער,
שיבפֿענצטער, ז שויפֿענצטער, י וויסטאַווע, ז אַרסלאַגע, ז שוילאַגע, ז
שויקאַטטן : גלאָד קאַסטן, וויזקאַסק : (קראָטסגעשלידער, פֿיקסטשורס נאָ) .
מוסטערשימער : שפּיכלער, סקלאָד, מאַשוע, סקליעפֿ, קעלער, לאַגער,
לאַגעהוין אַז"ר — 403.

סוחר, סרחער נ־פ), סחרי, סחריקע, שכרי, שכריקע : געשעפֿט(ס)מאַן,
געשעפֿט - מאַכער, קעל־עסק, האַנדל(ס)מאַן, ביזנעסמאַן, קאַמערסאַנט, י
קופיעץ, נעפּמאַן נסאָיס, הענדלער : דויסהענדלער, אַנגראָהענדלער,
אַטראָסיסט, הורטהענדלער, הורטאַוויק, אַפּטאַרניק, אַטלניק : נ—)
האַלסיילער, דזשבער : קליינהענדלער, דעטאַלהענדלער, דעטאַליסט,
(ל)אַאַדימניק, ריטי לער נאָ) : מאָהאַפּאַליסט : אַ נחיד מיט סחורה :
אימפּאַרחענדלער, אימפּאַרטיר(ער), ז אימפּאַרטיאַר, אַריינפֿירער :
עקספּאַרטזענדלער, עקספּאַרטיר(ער), ז עקספּאַרטיאַר, אַרויספֿירער :
סעזסוחר : אַ סוחר מיט אַ גלע (קאַליר) : אויפֿגעבלאָענער טיט נ־על־
עגל־) : אַלדהענדלער, האַלד־סוחר : תבואר הענדלער, תבואה־סוחר,

סוחר-תבואה(ניק) , מוכר-תבואה(ניק) : איזחענדלער, אסוחר, אייזנמאן, אייזנער האָן"וו.

געלטהענדלער, האָלוטניק, ספעקולאַנט, שפעגעלאַנט, ספעקולאַטאָר, בערוערספעקלער, לאַנט, בערזע-מעקלער, בראָקער נאָ-), געלטמעקלער, ז בערזיאַנער, בירזשעריק : מנחם-מענדל, לופטמענטש, לופט-סוחר, דרייקאָפּ אַאָז"וו — 3-נ : פֿאַרמיטלער, מעקלער, פראָמילניק, האָפֿער, פֿאַקטאָר ל"ר פֿאַקטוירים, פֿאַקטער, סרסר, (אַ)חשתרנים : רייפֿערקע, רייפֿורקע, צושיקעריין נפֿת דינסק) : תבואהמעקלער, לאַנדמעקלער אַאָז"ר : לאַנדספעקולאַנט, גרונטהענדלער, רייעלעסטיטניק נאָ-) : האַנדל(ס) - רייזנדער, געשעפֿט(ס)רייזנדער, (קאָמי)וואַיאַזשאָר, האַנדל(ס)פֿאַרשטייער, אַגענט : פלאַצבאַזיצער : לירעראָט, קאָמיסיאָנער, עקספעדיטאָר, שפעדי טער, שפּיליטער : פראָקוריסט : אינקויפֿער. קרעמער, קליינקרעמער, קלייטניק, געוועלבער, געוועלבניק, בודניק, סקלאַדניק, סטאַרקיער נאָ-) : קאַנצעסיאָנער : טענדלער, מדינה-גייער, קאַראַבעלניק, קאַראַבייניק, שער פעטיניק, קאַלפֿאַרטיר(עח, פאַקדטרעגער, ז הויזירער : נ—) פעדלער, קאַסטאַמער-פעדלער : קווענטעניק נר-ענזע), קליענטעלטשיק נראַזיל) : תבואהענדלער, פראַסלער : גייער, גייערין, צופֿוסער, דאַרפֿ(ס)גייער, לויפֿער, דאַרפֿ(ס)לויפֿער, האַטעל-גייער, מקום-גייער, מאַכליאָר, פושקאַרט - פעדלער נאָ-) : שסך הענדלער, האַסדפֿאַרקויפֿער, שכער, כויכע, סעקאַנדזענדניק נ—), מאַרקעטענער, מאַרקעטאַנט : מאַרקהענדלער, מאַרקמענטש, מאַרקייז, מאַרקייזענע, מאַרקזיצער, זיצערע, זיצערקע, סעמערניק, סעמערניצע, שער מערניק, סעמערניצע, העקער, האַדענשע. פשעקופקע, סעדעכע, אייטייערקע : ירידניק, שרידניק, ירידלייט, יאָרידלייט.

געשעפֿט(מ-פֿירער, פֿאַרוואַלטער : קליטאַטעשטעלטער, האַנדל(ס) - אַנגעשטעלטער, קאַטאַרשק, פריקאַשטשיק, קאָמי, סוביעקט, מענטש, (קלייטסמאָרט, אַריינשלעפֿער : נ—) קלוירק, סייל(שסמאָן, סיילסליידי, סי לעס-ליידי : יונג, שיקיינגל, סקלעפֿאַווע, בורש — 468. פֿאַרעיפֿער, מוכר, איבערקויפֿער : ליצי טאַטאָר, אויקציאָניר, אַקשניר נאָ-) : ליצי טאַציע-גייער : קויפֿער, אויפֿקויפֿער, אַפֿקויפֿער, אַטקופשטשיק :

אײַנקױפֿער, בײַער נ—) : ליציטאַנט, איבערקױפֿער, פֿערעקױפֿשטדק :
 באַשטעלער, אָפֿנעמער : קונה, קינה נ־פ) : קונד, קליענט, קאָסטאַמער נא־),
 קאָמי טענט, לײַבעלע נ־ערער) : קעלן, פּאַטראָן, פּאַטראָנעזקער :
 וואָלוועלער סוחר, מעיאותזוכער, נַעל־מאַיאות : קאַשענירער, קושענירער,
 קאַשענירקע, קאַענירקע : האָרשערער קונד : קונה־הבל : אָבל־קונה : האַרטער
 קין נקצ־) : קונדשאַפֿט, קליענסור, קליענטעל : נא־ סך קונים) ראַטשקע,
 סראַטשקע נ־פ) .

קוחרים - פֿאַרבאַנד, גילד(י)ע, צעך, טראַסט, טרעסט נ־אָיס ,
 האַנדל(ס)־קאַמער .

זען אויך : פֿאַרריטוע מ, האַנדל 484.

486. געלט

ס : געלט, אָעות, אָמון, דמים, ממאָקים, קסף, קסף ערוף, ק"ץ, קופֿער, זילבער,
 מינץ : קליעערס, די גראַשנס, פֿאַדעם, פֿעטימעטי : נקל) באַש, שב, טשפ : נ־)
 קעו, באַבקעלעך, באַלאַטעס : נ־ערער) פֿידלדעמאַניע : געלטצייכנס, טשיפס
 ו—) — 16 : קעשענע־געלט, טאַשנגעלט : קליינגעלט, י דראַבנע, רעשט(ש),
 ארסעב, י (אקזדאַטשע, בלאַנק ניי), טשיינדוש ו—) : חי רויב סערעבראַם, י
 מי ק"ק סערער בראַם, — חי ק'ק גראַשע פיעטנאַשטשע, * חי ק"ק שטרויענע
 זעק נ־פ) : גרויסגעלט : אוצר,

פֿאַרמעגן, אָפּותיקו אַאָזיוו — 497 : מלוכהגעלט, קאַזיאָנע געלט :
 מעטאַלגעלט, ספּעציע : קופֿערגעלט, ניקלגעלט, זילבערגעלט : פּאַפּירגעלט,
 פּאַזיט : מזומן, דייט געלט, ז באַר(עס) געלט, ז באַר פֿאַרמעגן, מוומנער גראַע,
 קעש נא־) : שלעכט געלט, פֿאַלש געלט, לינקע מזומן.
 געלטשטיק, מטקע, ז מאָנעטע, מינץ, נלד נינ) : פרוטה, פרוטה אַל נחושת :
 זילבערשטיק, גאַלדשטיק, רײַניש, רענדל, דוקאַט, טוקאַט : רולאַן, ראַלקע,
 טיט(ל) : צורת־מטקע : קאַפּ, שלאַק, אָדלער : רעשעטע, רעשקע, געשריפֿטס.
 ווערטצייכן, געלטצייכן, בילעט : באַנקבילעט, באַנקנאָט, באַנקצעטל,
 באַנקאַשעטל, באַנקע, (שסיגנאַציע, אַסיעאַט, דעוויו, פּאַפּירל, פּאַזיטל,
 פּאַזיטנע, פּאַזיטקע, י בומאַזשקע, האַדער נ־), ביל נא־) : קופּאָן : אָנמיו(ונם :
 געלטשנווייזונג, פּאַסטשנרייזונג, י פּערעראַד, באַן, מאַניאַרדער נא־) :

קרעדיטבריוו, קוויטל, דרעפֿט נאָ- : קרעדיטיר, אַקרעדיטיוו, צירקולאַר -
אַקרעדיטיוו : טשעק : טשעקבוך, טעקביכל : באַנקבוך, באַנקביכל : טאַלאַן.
קאַפיטאַל : פֿינאַנץ-קאַפיטאַל : גרונט-קאַפיטאַל, קרן, אויסקער-קאַפיטאַל,
אויסשלאַג, קערעראַניע, זאַלענגע : האַנדל(ס)-קאַפיטאַל, רעיערקאַפיטאַל,
רעיערר, רשערווגעלטער, לאַגערגעלט, לעגערגעלט, פֿרייע געלטער :
געלטמיטלען, רעסורסן : אויסקער(אומזאַץ-)מיטלען, ספּעציעלע מיטלען :
פֿאַנד : ספּעציעלער פֿאַנד, רעזערוו־פֿאַנד אַז'ר : קאַסע, סומע, באַטרעף :
קבֿלעכ(ד)יקע סומע : אַמת אע לו תובעים : ליקרידקייט.
פֿינאַנץ, פֿינאַנץ-סיסטעם, ז פֿינאַנץ-וועז : געלטזאַכן, געלט־ענונים :
פֿינאַנץ-וויסאַפֿט : פֿינאַנצערעלט, געלטמאַרק, האַלסטריט נ- : געלטריטשפֿט
: שלדסטאַנדאַרד : מאַנאַמעטאַליום, בימעטאַלעם, בוליאַנעם : גאַלדשטאַנג,
זילבערשטאַנג, בוליאַן.
מינץ, מינצהויו, מינצער, מינצאַרניע,

504

מטקעות - שלעגער, מטקעות - מסערי, מטקעות-קריצער, מטקעות-קאַבינעט : נומיד מאַטיק, ממיזמאַטאַלאַגיע.
נמטקעות : רוסשפּוילש פרוטה, האַלבער דאָק, מחציתאָקל-דאָע : דאָק, (דול, פּוילשער דאָק, ק'ג, טייטשער גראַק, ט'ג : קאַפּיקע, צווייער, גיתער : דרייער, דיטקע, פיי(שם : פֿירער : פֿינפֿער, האַער : זעקסער, לעקסער נ-פ) : צענער(ל) , יודער, פיטאַקל, פיאַטאַק(ל) : יוונע, גריוועניק, טנימפֿעטשקע נ-ערער) :
צוואַנציקער : פֿער טעלע, טשעטווערטאַק : פֿערציקער, רער ציקער נ-פ) , קמער : האַלבער מלדן : מלדן, גילדוע, ז מלדק, גילן, גרילן נ-פ), דוב, נהוב אָהור, ננב נ-פ) : האַלבער רובל, אַצי פּויגל, אַצי זאָליער, שילינגער : רובל, רובל-בילעט, רובל קסף, ר"פ, ר-ך : נ-פ) מרובעל, וורובליאַק, באַרל, בערל , איינערל : נ-) פּויגל, שושליער : נ-ערער) צירעקלאַ, קורדי : רר בעליעס.
טרובעס נ-פ) : קאַרב, קאַרבאַנ(ש, קאַרבאַטש, קאַרבוטש : קערבל, קערבלשטיק : נ-פ) שערבל, קראַפ, קרעפל : קאַרבונים, קאַרבאָנצעס, קאַרבאָרניצעס, שקאַרבאָרענצעס נ-) : רענדל : טשערלנעץ : דרייערל, דרייערקערבל : פֿינפֿערל, גרינס, בלאַוווס : צענערל, צענרובלדיקע,

רויטניקעס: (אימ) פֿעריאַל: פֿינפֿאונצהאַנציקער, קרוזאַער: הונדערטער, מאה, קאַטערינע: רע קערבלעך, אָ'ק קערבלעך: טוענטער, אָלפֿער. נקלעזמער-למח כאַשמיל נגראָע): באַקערל, באַקערניק נקאַפיקע): באַקער-באַקערלעך נצריי קאַפיקעס): פטירע נפֿירער): סטראָם באַקערלעך זדריי קאַפיקעס): דעצי מער נצענע: סטראָס-דעצעם נדרייסיק קאַפיקעש: פטירעניק נפֿערציקע: סנאַפיק, באַלאַנן נמלדך: באַקער באַלאַנ; נצריי גילדח: פֿולסמאַליער נהאַלבער רובל): סמאַליער רובל): סטראָמער, סטראָמגיק, סטראָמובעל נדרי רובל): שפּענערל, ספּען דעצעם, ספּען סמאַליער נפֿינף רובח: באַקער פֿיקסלעך סמאַליער נזעקס רובל): באַקער פֿיקסלעך מיט אַ סמאַליער נזיבן רובל): באַקער פֿיקר לעך מיט באַקער סמאַליער נאַכט רובח: סטראָם פֿיקסלעך ננח רובח. נעסטריכש קריצער, אַלמער, אַל. ריצער, מאַטער: זעקסערל: העלער, האַלבער: וולדן, ריינש: נדיטח פֿעניג, פשט: בליינער נצען פֿענים: מאַרק, טאַלער, רייכסטאַלער, ר"ט: נאַמעריקאַנש סענט, פעני: ניקל, פֿינפֿער: דיים, צענער: קוואַדער, פֿער טעלע: דאָלאַר ל"ר דאָלאַרן, טאַלער ל"ר טאַלערס: ים-בלעטלעך, לאַקש, לאַטע, אונטערווּפּנדיקע: נפֿראַנצייזש סאַנמם, סו, פֿראַנק, לוידאַר: נענגלש פעני, דליט, פֿונט, גיני: ושראל) מיל, פֿונט, דוש, פשסטער, שיליט: נפֿאַרשידענעם פעזאַ, פעזעטע נשפּד גיש: פשסטער, פאַרע נטערקיש: דראַכמע יכש: לירע נאיטאַליעניש: רופי נאינדש: יען נשפשש: נתנד) פרוטה, קים, אַקע, ח, קשטה, אַקל, אָדום. רן שלאָע געלט, מינצן: גילק. אינר, פֿראַן: קל הגעלטן: במייק: גמייאַנים: ז באַר: אויף דער האַנט: האַס ביסעלע מינץ: ווו נעמט מע די קאַץ נק'שז: אָבער געלט ווידער געלט ווייטער געלט. שפּרן דמים אַרתי משמע: אַמת אע דמים: געלט אין אַן איידעלע מאַטעריע: געלט אין ניט קע שפּענער: התורה אָסה אַל ממונם אַל שראל: דאָס קערבל אין ניט קק ממזר: דער גראָע מלט דאָרט ווו ער ווערט געשלאָע: ווו דאָס מיע איז געשלאָע דאָרט מלט עס: אַ בייטל (אַ בייהאַרטל) אַן געלט אע האַר אַ שטיק לעדער: אַזוי לאַס דאָס רענדל אין ניט אויסגעביק מלט עס: דאָס רענדל מעג

זע שך אַ מאָל אַזוי רויט, מון מע עס ארסבייק ארף אַ ברויט : גלאַט געלט וועט
 גלאַט אַוועקגק : גלאַט געלט טראָגט מע אין באָד : האָס לעצטע קינעלע גיט
 מילך : די לעצטע קו דט מילך צו :
 איטלעכער מיינט שר די גרויסע קיע ווימען באַעמט דאָס ביסעלע מינץ :
 איטלעכער איי פֿאַר זיין געלט אַ אַרייַן.

487. קאַסע

ס : געלט־דטערד, ז געל־רעק־לערע, חלפֿטת : חילוף־מטאָע : באַנקשפּעראַציע,
 באַנק־טראַנזאַקציע.

שצקאַמער, טרעשורי נאַ-) : מלוכהאוצר, אוצרזמלכות, פֿיסק(וס) :
 אונטערשצקאַמער, סובטרעזשורי נאַ-) : י קאַזנאַ, י קאַזנאַטשיסטווע, י
 סקאַרב, י רענטע, מלוכהקאַסע : באַק, באַנקהויו, בשקגעשעפֿט, קאַנטאַר,
 בייטקאַנטאַר : מלוכה־באַנק, רייכסבאַק, י האָסודאַרסטמענע באַנק,
 שטאַטבאַנק, בריהאַטבאַנק, דעפּאָזיטן - באַנק, דיסקאַנטבאַנק, שפּאַרבשק,
 אַגראַרבאַנק, אַרבעטערבאַק אַזיר : באַנק־פֿיליאַלע, בשקפֿיליע,
 בשקשפּטיילונג : קאַסע, מיטקאַסע, שפּאַרקאַסע, פּאַסט - שפּאַרקאַסע, לי -
 את - שפּאַרקאַסע, שילות־חקדים(קאַסע), קראַנקדקאַסע, ק"ק אַאָ"ר.
 געלטקאַסטן, קאַפּן - קעסטל, שפּאַרקעסטל, י סקאַרבונקע : קאַסע, איזערנע
 קאַסע, פֿיער־קאַסע, פֿיערשנק, סייף נאַ-) : שפּאַרקאַסע : (געלט־)אַפּקליעער,
 מזומך רערסטער, געלט־רעגיסטער : געלטשופֿלאַד : געלטפּחקע,
 צדקה־פּושקע, צדקהלע, רב מאיר געלזנס־פּגקע, שב"ס נשמת, נדחן,
 סאַרווער) : קערה, טעלער, צדקהשיסל : בעהאַרטל, געלטהאַרטל : טייסטער,
 בוזעםטיסטער, פּאַרטפֿעל, קעשענשפּאַרטפֿעל, פּאַליאַרעס, קולבע,
 סאַבילטאַזש, וואַלעט נאַ-) : בייטל, געלטבייטל, פּאַרטמאַנע : נַ-) קיס(ל),
 טאַוול : בייטעלע, האַנטבייטל, רידיקיוול, סעקל, פּאַקעטבוק נַ-) : קעשענע .

האַצמעסטער, רויסשצמיסטער, הויפט־
 שצמיסטער, דעפֿטערדאַר, אַלאַבאַרך, קרעסטאַר : רענטמיסטער, י קאַזנאַטשיי:
 נבאי : טרעזשורער נאַ-) : פֿינאַנץ־באַמטער : פֿינאַנץמיניסטער, סעקרעטאַר
 פֿון מלוכהשוצר, פֿינאַנץ־סעקרעטאַר, סעקרעטערי אָוו די טרעזשורי נַ-) :

באַנקיר, באַנקירער, קשטאַרשטשיק : אַלפֿן, געלטבייטער, ז געלטערעקסלער :
 באַנק־באַמטער, צאָלמייסטער : קאַסיר, קאַסירער, קעשיר נאָ- : דיסקאַנטיר,
 שקאַנטיסט : באַנקשדמיניסטראַציע, באַקפֿאַרוואַלטונג.
 שפּרן אַ קאַסע אין אַ רוחניות : אַ מוכרספֿרים אין ניט קע למדן ק אַ חלפֿן איז
 ניט קיין עושר.

488. בוכפירונג

ם : בוכפירונג, אַשבודפֿירונג, בוכהאַלטעריע : איינפֿאַכע, טאַפעלע (ז טאַפלע)
 איטאַליענישע בוכהאַלטעריע : קאַנסולטאַציע, לוסטראַציע : אָשבע, רעכעטנג,
 רעכינקע, י סטשט, י ראַסטשט : פֿאַקטורע, סחורהחשבון, ביל נאָ- :
 מינדלעכער, געלויפֿיקער, לאַטער, שוידער(קשער, אויבנאויפֿיקער אַז"ר
 אָשבת : פֿאַלשער חשבת, מחק.
 קאַנטע, אַקאַונט נ-) : קרעדיט, אָשבת : הויפטקאַנטע, בעקאַנטע,
 העלפֿקאַנטע, הילפֿקאַטע, לויפֿקאַנטע, לויפֿיקע קאַנטע, קאַנטער קורענט,
 אַנקאַל־קאַנטע, אַמאַנסדקאַנטע, אינווענטאַר־קאַנטע, מזומדקאַנטע,
 אָפּעריר־קאַמטע, טשעקקאַנטע, תנאי־קאַנטע, קונדדקאַנטע,
 אויסערבאַלאַנסדקאַנטע, ריווח־ און היזק־קאַנטע, וועקסל־קאַנטע, באַנקקאַנטע,
 זשירער קאַנטע : אויסשטייענדיקע, אָפּענע, רעזולטאַטיווע, פּאַסיווע, אַקטיווע,
 פֿאַרבאַלאַנסירטע, טויטע אַז"ר קאַנטע : קרעדיט פֿון דער קאַנטע,
 נאָמענקלאַטור פֿון דער קאַנטע, נומער פֿון דער קאַנטע : טראַנספֿאַרטיר,
 טראַנספֿאַרט, איבערטראַג.

506

פּאַסש : מעמאַרשל־פּאַסטן, זמרשלפּאַסטן, אויסערבאַלאַנסן י פּאַסטן אַז"ו :
 מעמאַריאַל : סאַלדע, זאַלדע, וישאר אָייב : דעביט - סאַלדע, אַרסערבאַלאַנסן -
 סאַלדע אַז"ו : באַלאַנס : אָנהיב־באַלשס, אויסלאַזבאַלאַס, שלוסבאַלאַנס,
 פֿאַרגלירבאַלאַנס, פרומבאַלאַנס, גענעראַל־באַלאַנס, האַנדל(ס)באַלאַנס, נעטאָ -
 באַלאַנס, ברוטאָ - באַלאַנס, ליקוידיר־באַלשס, ס כל־באַלאַנס, שרבאַלאַנס
 אַז"ו : באַלאַנס־בויע, באַלשסבלאַט : רעמאַנענט : ליסטע : הלאָאה־ליסטע,
 אויסקער(אומאַץ־|אליסטע אַז"ו : שקירותליסטע, פיראַל נאָ-).
 צשטשד, באַשטשד : פֿינאַעששטשד, קאַסעאטאַנד אַז"ו : באַריכט : געלט

באַריכט, ריווח- את העק־באַריכט, אָפּעריר באַריכט, אַוואַס־באַריכט,
יאַרבאַריכט אַאָז"וו: סחכל(חימש, פֿאַרסכהבלוע, י סוואַדקע: בודאעט,
סמעטע, הערכה — 0--: שרבודאעט, מלוכה־בודזשעט אַאָז'ר: אָרדער:
הכנסה - אָרדער, הוואָה - אָרדער, קאַסעאָרדער, פֿאַנדאָרדער,
מעהאַריאַלשרדער, אויסערבאַלאַנסשרדער, אַטעלטיקער אָרדער אַאָז'וו:
אָפּעראַציע: אַקטיווע, פּאַסיווע, פֿאַרמיטלערשע אַאָז'וו אָפּעראַציע:
לאַגעראַפּעראַציע, אויסערלאַגערישע אָפּעראַציע, קרעדיאַפּעראַציע,
משבוהאַפּעראַציע, איי קאַסעשפּעראַציע, מעמאַרשלשפּעראַציע,
אינלאַהאַפּעראַציע אַאָז'וו.
סומע: נעטאַ-, ברוטאַ-, אַלגעמיינע, אָריר געקומענע אַאָז'וו סומע:
דערווייליקע סומע אין אַקטיוו, דערווייליקע סומע אע פּאַסיוו אַאָז'וו: אַקטיוו,
פּאַסיוו: דעביט, קרעדיט.
דעביטאַר, קרעדיטאַר אש'וו — ז-4, ז-פ. בוך ל"ר ביכער, געשעפֿט(שביכער,
בוכהאַלטער־שביכער: קאַסעבוך, וורנאַל, טאָד בוך, שרבוך, העלפֿבוך,
הילפֿבוך, הויפטבוך, אָרדערבוך, באַשטעלבוך, וועקסלבוך, מזבוך,
קליטעלטבוך, וועקסל־קאַפּירבוך,
לשערבוך, שנטעבוך, בוך פֿאַר שנדך־שר טעס, שנטראַלבוך, אינקאַסע־בוך,
פֿאַקטורער בוך, אָסבוך אַאָז'וו: זשרנאַל פֿאַר אָעעער מענע (אַרייטייענדיקע)
פּאַפּית, שרשל פֿאַר אָפּגעדקטע (אַרויסגייענדיקע) פּאַפּית: פּאַלש: ממער:
ממער שך אַנאָד, לרפֿיקער (נאָכאַנשדיקער) ממער: בלאַנק: וועקסלבלאַק,
רעכעטמבלשק אַאָדוו: ביכל: אד לאַשיכל, טערמינביכל אַאָז'ר: קאַרטל:
זמרנאַל־קאַרטל, קאַמיטענט־קאַרטל אש'וו: רעכהאַפּאַראַט — פּפ: קאַנער,
אַפּיס, ביוראַ. בוכהאַלטער, בויכהאַלטער נ--): וויפּער בוכהאַלטער,
געהילף־בוכהאַלטער: אַשבר פֿירער, בוכפֿירער, בוקקיפּער נק: רואה אַשבע,
אַדיטאַר, אַקאַנטענט נ—): נאמן, בור רעווישר, בשק־רעאַר, אַקטואַר.
וו: רעכענען, חשבונען, סומית, פֿאַרסכהפלע אַאָז'וו — 4-: בוכן: פֿירן
ביכער: אַרער סראַע, פֿאַרשרייבן: מאַכן (אַרסהאַרפֿן, שיר שטעלן) אַ אַשבע
(אַ רעכעטט): דעבישדן, באַלאַסט(ישן: קרעדיטית: פֿירן קאַנטעס:
אַרבערטראַע, טרשספּאַרטית: ארסמיכן, באַלאַנסית: אַפּשליסן, מאַכן קאַסע:

נעמע (מאכן) אינווענטאר : פֿעלק (פֿאַלסיפֿיצירט, דאָקטער) קאָנטעס (חשבוטת) אש"וו.

אינוו : לקי אָ-בע : אַל-אַי אָשבת : חת לאָשבת : עד לאָשכון : אָזמר : האָר אָיב : צום אַריבערטראָע : אַריבערצוטאָע : פֿת אַריבערטראָע : אַריבערגעטאָע. שפר : ביי געלט צילן אע ווט צו שטח ח צוציזע : צש האָל ציל את אין פאָל : דב : אָפּגערעכנט (שנץ באַרעכנט) אע האָלב באַצאָלט : א (רינעח אָשבת אע א האָלבער סילוק : באַרעכנט אע האָלב באַהאָלט, שר צווי מאָל באַרעכנט אע האָך אַלץ ניט באַר צאָלט : דער אָשבת אע אָדק (, האָר דאָס עלט אע געשעדיקט (שר קק געלט אע ניש)) : זיוועמי יאָק בראַטער אַ ראַכויעמסש יאָק זשיחשי : קל נער פוטול דמי : ווו עס אע איבער

ריק דאָרט פֿעלט : דוק ואָמצא : פֿון אַ בוכהאַלטער נאָך זיבן יאָר מערט אַ היטל צוקער (: — אַ גלאַטער הינטן און אַ שפיציקער מוח).

489. הכנסה, באַקום

ם : איינטראַגערדיקייט, הכנסהדיקייט אַאָז'וו — אַי : באַקום(ונפ, איינשאַפֿ(וש , דערווערב(יש, אַריינבאַקום(ונט אַאָז'ר — יי : פרנסה, מעמד פרנסה, אויסקומעניש, יויקה, חיונה, מיחיה, האָטס גאָב (את מע מאַנס האָרעוואַניע) : זיסער, קשרער, געשלאָגענער אַאָז'ר גראָשן : שמער פֿאַרהאַרעוועט (בלוטיק אַאָז'ר) געלט : אַריינגעקומענע (אַריינגיינדיקע) געלטער : הכנסה, איינקום, איינקומעניש, ז איינקונפֿט, אינקאָם נאָ-) : איינטראַג, אַריינטראַג, איינשנג, אינקאָסע, ז אייננאָמע, סבאָר נאָק־ידי-) , י פרי כאָד, - דאָכאָד.

טאָהכ(סה, יאָרזכנסה, הויפט־הכנסה, ביי־הכנסה : צופֿעליקע, זיטיקע אַאָז'ר הכנסה : פֿרוכט, שניט : שקירות, געהאַלט אַאָז'וו פ פֿ- : גערינ(ס) , ריווח, פֿאַרדינסט אַאָז'ר — פֿ-4 : פענסיע, רענטע, לעבנס־רענטע : אַלימענטן, מזונות, אַלימאָני נאָ-) : פרעבענדע, סינעקור : ירושה, ענבע, לעגאַט : דיוידענד, פראַצענט, צינדזן, וואָכער, ליכווע, רעחים : איינפֿאַכע, אָשוטע, קאָמפּליצירטע אַאָז'וו פראַצענט : פראַצענט אויף פראַצענט. ליינונג, ליינעכץ, קדית, זשויב, שפֿע : פאָטשטיק, פאָטשאַנטיק : אויסקער, אומזאָץ י אַבאָראַט : קאָפיטאַל־אויסקער, קאָפיטאַלאומזאָץ, טאָגאויסקער, טאָגאומזאָץ, קאָסעאויסקער, קאָסע־אומזאָץ אַאָז'וו.

קעלזכנסה, נַעל־פרנסה : איינשאַפֿער, דערווערבער : ראַנטיע : יורש : קבלן, מקבל, סטיפענדיאַט, סטיפענדיאַנט, פענסיאַנער
אָו"ר — 481 : איינמאַנער, מֵבֶה, אינקאַסענט, אינקאַסאַטאָר.
וו : האָבן (צײַען) חיונה (פרנסה אַז"ח פֿ- : האָבן פרנסה באַימצום, בריווח, בקבוד אַז"ר : האָבן פרנסה בין קבוד נ־פֿ) : דערנערן זיך, דורכשלאָע זיך, דורכלעבן זיך, מאַכן אַ לעבן : מפרנס זע זיך, מתאָרוס זע זיך, פֿאַר זשיווען זיך : האָבן ברויט מיט פוטער : אָר קומען גרינג : פֿלײַען ווי געבראַטענע טויבן אין מויל אַרע : אָנקומען שמער : צײַען די ליאַמקע. האָבן הכנסה (איינקום אַז"ר) — ס : אַיז נעמען, אַרייַננעמען, אַרייַנקומען, אָנקומען, צר קומען, אינטראָגן, אַרייַנטראָע, איינברעעען, אַרייַנברענגען, נסחורה) אויסליע : זיצן (שטיץ) אויף : פֿאַרדינען, פֿראָפֿיטירן, מרק יח זע אַז"וו — 495 : זע איינטראָגערדיק (הכנסהדיק, ריווחדיק אַז"ר) — אַדי : לוינען זיך, כּדאי זע, באַצאָלן זיך, קאָנווענירן : ניט צולייע, ניט דערלייגן : דערלייגן דער באַבעס ירושה : מאַכן צו געלט, רעאַליזירן, קאַפיטאַליזירן : לייזן, איינלייזן אַז"ר : זשויבן : ניט קענען זיך אָננעמען קיין הענט : האָק אַ מטן טאָג (אַ וויס טאָג, אַ צעזעצטן טאָג) נפֿת לייזוע) .
שאַפֿן זיך, איינשאַפֿן (זיך) , ז אָנשאַפֿן זיך, פֿאַרשאַפֿן זיך : דערווערבן, ז דעראַבערן : פֿאַראַייגענען זיך, איינאייגענען זיך, ז אָנאייגער נען זיך : לייגן די האַנט אויף : קונה וע : קונה זכות זיין, קונה שאַיתא זיין : קומען אע באַזיץ פֿון : ירשענען, אַרבן : קריגן (באַקומען) אַ ירוש : קומען אַל המנוחה וְאֵל הנחלה : דעראַרבעטן זיך, ז דערראַביען זיך : אויסאַרבעטן, אויסהאַרעווען, אָנהאַרערע, פֿאַרהאַרעווען, אויספֿראַצערען, פֿאַרפֿראַצערען, מאַכן : אויסקעמפֿן, ז דערקעמפֿן : אָנלעבן ייך אויף, פֿאַרלעבן זיך אויף : קריע, אָנקריע, אַרער קריגן, באַקומען, אַרייַנבאַקומען : דערהאַלטן, מקבל זע, ז באַצײען : פֿאַקן, דערטאַפֿן : דערקראַצן, דערוויש, דעררסן, דערקאַזשען, דאָקאַזשען, דערביווען, ז דאָביווע, פֿאַ־ טשפע, פֿאַטשפש, אויפֿפֿיקן נאַ־) : אויסחנפֿענען, אויסשנאָרן, אויסבעטן, אויסבעטלען, אויסקליאַנטשען, אויסמאַנטשען, אויסמאַנטאַטשען, אויסמאַנצלען, אויסמאַנצלע — 481.

אײנפֿאַדערן, אויפֿמאַנע, אײנמאַנען, אײנקאַסירן : אָפּראַטערע
 (אַרויסראַטעווען) אַ חוב: אָפּבעטן, אָפּוויינען, אָפּשרײַען (צוריק) : אָפּקריע,
 צוריקקריע, צוריקבאַקומען, צוריקגערינען.
 אַדי ן הכנסהדיק, ריווחדיק, אײנטראַג(ערד)יק,
 ז אײנטרעגלעך, אײנברענג(ערחיק, אײנקומ(ערד)יק, שפֿעדיק, בדאָייק,
 באַצאַל(ערד)יק, קאָרענירערדיק, י דאָכאָדנע אַז"ר — 409. פֿראַן : ע- איי
 פֿאַראַן רי די קיל־ברכה זאָל
 שולט זײַן : עס שלעפט זיך : לחם לאַכל וואָגד ללבוש : אָעוו צור ישׁוּאַתי—אוי
 גאַטעניו, מב זשע פרנסה ! : רבי לעבן, וואָס טוט מען ניט אַלץ פֿע פרנסה
 וועע !

מזונותיו אַל אָדם כקריעת ים־סוף : פרנסה קומט אָן שווער(ער) ווי קריעת
 ים־סוף : עס שלאָגן זיך אַלע פֿאַר דעם שטיקעלע חלה : אַלץ דרייט זיך אַרום
 ברויט און טויט : יעדערער ווינט אויף מי יִחיה : מען וויינט אויף מי יִחיה ווי
 אויף מי סמות : מען וויינט ניט אויף דעם מי סמות, נאָר אויף דעם מי יִחיה :
 קײַנען איז ניט אָבל : דער מענטש זאָל נאָר אַווי לאַנג לעבן, אַזוי לאַנג ער קען
 ויך אַליין דערנערן.
 על קת לחם יִפֿשע (בר : האָס טוט ניט אַ יִיד צוליב פרנסה) : ער שמדט זיך און
 ווערט אַ אָסור) : פֿון פרנסה וועגן מון מען אָפּילו טאַנצן מיט מאַטשיק לעבן
 (מיט שיקסעס) : אַלע מיאוסע פרנסות האָבן שיינע מולות : געבענטשט איז דער
 גראַע וואָס אין געשמירט מיט חלב : אַז מען האַנדלט ניט מיט לינקס האַט מע
 ניט קע רעכטס : דער אַויר איז טרייף (טריפֿה) אָבער דער אָקח אין אָשר : זע
 פֿת האָס דו עסט דע ברויט : גיס ניט אַרויס דאָס אומריינע האָסער קלעמן דו
 האַסט ניט
 דאָס ריינע : מען דסט ניט אַרויס די אומריינע בין מען האַט ניט קע רינע : מען
 זאָל דאָס אומריינע האָסער ניט אויסגיסן בין דאָס רינע קומט ניט צו פֿליסן :
 פֿאַר ברויט אַנטלויפֿט מען ניט : אין דער שיסל , פֿע וועלכער מע עסט, טאָר מע
 ניט שפּײַען : שפּײַ ניט אע ברונעם, וועסט נאָך פֿון אים דאַרפֿן וואָסער טרינקען
 : פֿון קליין פרנסה ווערט מען ניט בדלות : צו ברויט געפֿינט מען שוין אַ מעסער
 : אַן ס'איז דאָ אויף פֿיש אין דאָ אויף פֿעפֿער : זאָל זע פֿרעמדע תּכריכים, אַבי

אַן אייע שטיקל ברויט : אַ שטענדיקער גראָע אין בעסער פֿון אַ זעלטן קערבל :
אַ שטענדיקער טראָפּן לער כערט דעם שטע : בעסער דער (אַ) נאָענטער גראָע
איידער דאָס ווייטע (אַ וופט) קערבל : אַ קופערנער גראָע אויף דער וואָר אין
טייער רער פֿע אַ גאָלדן רענדל אין אָלום : קלעמן דאָס געלט איו אויפֿן פּאַפּיר
אין דאָס פּאַפּיר : קרעפלעך אין אָלום זיינען אַלץ אַ אָלום, ניט (קיינ) קרעפלעך
: אויף פרנסה אין אָלום.

—4. הוואָאה

ס ן אויסגעבונג, אינוועסטירונג, דעפּאָנירונג אַז"וו — וו : הוואָאה, הוואָאות,
קאָסט, קאָטן, י אומקאָסטן, נאָכקאָסטן, ז אויסאָב, ז אויסגאַבן, אויסלאָג,
אויסברענג, י ראַסכאָד, עקספענסעס נ—) : ביי־הוואָאות, הוואָאות קטוות,
קעשענע - געלט, ז טאַשנגעלט, וואָכנגעלט : צופֿעליקע הוואָאות, טיחואָאות,
טייער געלט, הוואָאות־הדרך, וועחואָאות, פאַרשוך הוואָאות, רייזע - הוואָאות,
הוואָאות - החתונה, מתונההוואָאות אַזיוו.

אינוועסטיציע, אינוועסטמענט נאָ- : דעפּאָזיט, דעפּאָזיט נאָ- , איינלאָג,
איינלייג : טערמיניקער איינלאָג, תנאי־איינלאָג אַז"וו : פקדת, טראָסט נאָ- :
יזאַלאָגקויציע, קאָווציע נדאָק, בע-

טראָג: איינלאָד(דעפּאָזיט) ביכל, אינלאָד(דע-
פּאָזיט) צעטל: האַנטגעלט, אַדערויף, אויפֿגאַב,
י האָדאָטיק, אעהאַרף, אַהאַנס, י פֿאַרשוס,
דמיקדימה, קדימה־געלט, אויסלאָג, אויסלייג,
אַדעראָן, דראָן.

נעלזואָאה, אויסגעבער, פֿאַרברענגער
אש'וו — זפ : דעפּאָזיסאָר, דעפּאָנענט,
איינלייגער, אויסליגער : אינוועסטירער, אינ-
וועסטיטאָר, אינוועסטאָר נ—) : פֿעאַנצירער
אַז'ר — וו.

ר ן מאַכן הוואָאות : אַריינגע אין הוואָאות : לאָזן זיך קאָסטן : אויסגעבן,
אויסצאָלן :

אויסברענען זיך, פֿאַרברענגען : פֿאַרלעבן,

פֿאַרקליידן, פֿאַרפֿאַרן, פֿאַרלאָדן, פֿאַרקרער
 קע : פֿאַרשווענדן — זי : צערן, אינצערן :
 גע, אַוועקגק, אויסגק, צעגק, פלאַצן : טראָע
 די הוואָה (די קאָסטן) : געבן אויף הוואָה
 (ארפֿן וועג אַז'ר) : אַוואַנסירן, אויסלייע,
 באַלייע : געבן האַנטגעלט (- פֿאַרשוס אַויר)
 — : אַמימירן, אַנטראָע, ביטראָע, צוטראָע :
 אינליגן, דעפֿאַנירן, מאַכן אַ דעפֿאַזיט, דע-
 פֿאַייק נאָ- : אינוועסטירן, אינרעסטן נ- : פֿי
 נאַנצירן, פֿינאַנסירן : אַריינליע, אַריינבראַקן,
 פֿאַרטאָן : ליע דאָס טויטע אויפֿן לעבעדיקן
 (די טויטע אויף די לעבעדיקע) : אינלייע
 אַדי : קאָסטיק, ז קאָסטבאַר, הוואָהדיק אַו'ר
 פֿראַן : איק בעדערס שוך און קליידן : נעם, די קלה דען דריי זיך : נאָ דיר דעם
 ביטל

את פֿיר דו די הוואָה (ע מב מיר די מאַלע).
 שפּר : אַי מען דט האַנטגעלט גיט מש דש אע דער דירה : אָן הוואָה ניטאָ קע
 הכנסה : או מע ליגט אונטער אק איי נעמט
 מע אַרויס צוויי : ניטאָ קע הע—ניטאָ קיין
 הינדעלעך : אין אַ ליידיק פֿאַס קע די ברכה
 ניט אַרע : מיט האַרניט מאַכט מען גאַרניט :
 פֿע' שי קע מען קק האַמלקעס ניט מאַכן :
 פֿע בלויז אסער קען מע קק קרופֿניק ניט קאָכן : אָן מען שטעלט ניט אין נעמט
 מע ניט אויס : אַו מע שפּייט ניט אע קאָן נעמט מע גיט אַרויס פֿע קאָן : אַי מען
 ליגט ניט אַרע טאַקע נעמט מען אַרויס (האַט מען) אַ מכה : אָן ס'אין דאָ אין טאַפּ
 אע דאָ אע טעלער : אָן ס'אע ניטאָ אין טאַפּ אין ניטאָ אין טעלער : אַו מען קאָכט
 מיט שטרוי בלייבט דאָס עסן רוי : אָן מע קאָכט וואַסער בלייבט אסער : אָן מע
 לייגט אַריין קדחת נעמט מען אַרויס קרענק (ס'ראַיעית) : אָן מע ליגט עט אַרע
 נעמט מען מט אַרויס : דעם שנצן קען לייגט מע ניט אַרע אין איין קרעפל : דאָס

לעבער דיקע לייגט מען ניט אויפֿן טויטן : ליג ניט דאָס לעבעדיקע אויפֿן מיק.
זען אויך: צאָלש 19. פֿאַרשווענדערשקיט זא.

הלאַאה

ס ן קרעדיט, באָרג, הקפֿה, קאָנטע : פּראָקאט, ניצגעלט : בלאַנקקרעדיט,
צוועקקרעדיט, דיסקאָנט־קרעדיט, וועקסל־קרעדיט, צואַב־קרעדיט,
האַראַנטיע־קרעדיט אַאָז'ר : פֿאַרפֿעסטיקטער, פֿאַרפֿאַנצערטער, בראַנירטער,
אַפֿענער, שטענדיקער אַאָז'ר קרעדיט : אַרענדע, פּאַכט, פּאַקט, חקירה.
הלאַאה, אַנטלייג, פֿאַרלייג, י פּאַזדטשקע : מלוכה - הלאַאה,
רעגירונג(מהלאַאה, עמיסיע, מלאַמה־הלאַאה, קריג(ס)הלעאה, צוועק - הלעאה,
פּויערים - הלאַאה, געווינסזלאַאה אַאָזיוו : אינלענדישע, ארסלענדישע,
פּראָצענטיקע, אַנפּראָצענטיקע אַאָז'ר הלאַאה : הלאַאה אויף ערבות (שיף
אינקאָסע, אויף אַ משכון, אויף רויהאַרג אש"מ): גקילות־אַסד, ג"ח, גמ'ח,
מילכיק אַסד נ"פ) : אש"ז פֿאַרשוס : משכון, היפּאָטעק — 475 :
וועקסל — 4! : קרעדיטבריר, דעלקרלדערע : פּראָצענט, ליכווע, האַכער, ז
ווכער, האַכער געלט.

491

באַנק : היפּאָטעבשק, לייבאַנק, לר אַאטאַלט, לאַינססיטוציע: קאָסע, ליקאָסע,
קרעדיט־קאָסע, לאַקפּאַר־קאָסע, גמילותחאָדימרקאָסש : אַברה גמילות - חאָדים
: קרעדיט־פֿאַראַע, קרעדיטשנשטאַלט, קרעדיט - געזעלשפֿט, קליינקרעדיט -
אַנשטאַלט, עזעלשפֿט פֿאַר צווישנאַנאָדיקן (קעעזיטיקן) קרעדיט :
קרעדיט־קאָאָפּעראַציע : נבשק) קרעדיט - אַפּטייל, ליקאָפּטיל : לאַמבאַרד,
פּשפּ נ—) : משכרצעטל, לאַמבאַרדקוויט, לאַמבאַרדשעטל, לאַמבאַרדשין,
לאַמבאַרדאָווער קרט.

מלח, לייער, אַנטלייער, פֿאַרלייער : באַרגער, הלעאה־געבער, נעלזלאַאה,
קרעדיטאַר : אַבלישציערקרעדיטאַר : וועקסלהאַבער, וועקסלשפּקויפֿער : מלח
בריבית, פּראָצענטניק, וואַכערער, ז ווכערער, וואַכערניק, י ליכחזש, י
ראַסטאַעטשיק : בלוטזיגער, שפּלאַק : משכרנעמער, פֿעטער, היפּאָטעקער,
מאַרגעדחיר נא־) : סדר־קעל־חוב. מ : האַרע, אויסבאַרע, אַמעקבאַרע,
פֿאַרגאַרע אש"ר : לייען, אַנטלייען, אר־ליש, אַרעקלייען, פֿאַרלייען אַאָז'ר :

גלייבן, פֿאַרגלייבן, געטרויען, ז אָנפֿאַרטרויש : געבן קרעדיט, (שקרעדיטית : נעמט (אויסניצן) קרעדיט : צעשטעקן, פֿאַרטאָ, אָנגעבן : געבן או הלאָאה (א שילוחחסד, אַ מאָרגעדוש נ—) אַאָזיוו): געבן (ליש) אויף אָשבת (אויף קרש דיט, אויף באָרג, אויף חוב, אויף קאָנטע, אויף פּראָצענט, אויף ליכווע, אויף צינדע, אויף אַ משבת, אויף היפּאָטעק, אויף אַ מאָרגעדוזש נ—) , אויף פּראָקאָט, אַרף (פֿאַחניצגעלט, בהקפּה, בהלאָאה, באורת הלאָאה, בתורת גאָילות־אָסד אַאָזיוו) : אַוואַנסירן: נעמע פּראָצענט: האָכעט: שנע די הויט : אויסצאָפּן דאָס בלוט (פֿון אונטער די נער) : האָבן אַרסשטע געלט : שמע (אַרויסקומע) נפֿת יענעם) : פּראָלאָמֶרן אַ חוב.

פֿאַרדשע, איבערפֿאַרדיטע, פֿאַר פּאַכטן, פֿאַררענע נ—ם : אָנדעגע זיך, אַער זשירן זיך : געבן אין אַרענדע (אע פּאַכט, אע פּאַקט) : פֿאַראַרענדעווען: פֿאַרמשונען. פֿראַן : ווי מען של ניט שרפֿן מי־ אַ זטע געפֿינט מע מע געלט : מע געלט מד טערט זיך.

שפר : אַל שלש דאָרים העולם עומד : אַל התורה ועל העבודה ועל שילוחחאָדים : שיף דרך זאָכן שטייט די וועלט : אויף תורה, אויף תפילה ק אויף שילוח־חקדים : גדולה שילוח־חקדים יותר מן הצדקה : אַ שילוח־אָסד אין בך האָט טייערער ווי אַ נדבה : אַ נדבה אע אַ קראַץ, אַ שילוח־אָסד אע אַ שץ : צדקה זאָל קע געלט ניט קאָסק את שילוח־חקדים האָל קע עמת נפֿש ניט מאַכן, האָלק גערע אַ סך צדיקים.

בעסער גלאָט געלט ביי ו י ך איידער עט געלט ביי י ע ג ע ם : בעסער אַ גראָע ביי ז י ך איידער אַ קערבל ביי י ע ו ע ם : ווילסט פטור וועת פֿת דע פֿריינד? אַנטליי אים אַ שילוח־אָסד : אַן מען באָרגט אינעם געלט קויפֿט מען זיך אַ שונא : געלט באָרגן און לייב האָבן קען מען קיינעם ניט נייטן : ווער עס וויל באָרע דער זאָל קומען מאָרגן : אַרף קאָרטן און אויף אַ טאַנץ באָרגט מען ניט קע געלט : אויף „האַלט איך" את „האַלט איך" באָרגט מע ניט קק געלט : אַ ווייב אע אַ פֿערד באָרגט מען ניט אַוועק : דאָס שעפֿל פֿע באָד באָרגט (גיט) מע ניט אַוועק : ווער עס האָט אַלע ניס צי קיען דער זאָל יענעם ניט ליען : אַ גאָיר האָר מען ניט ליען קק קליינגעלט, ע אַרעמאַנקע דויסגעלט : שמ'ד לקאה אע ביי ייִדן אַ

פֿשרע הלאָאה : דער פראָצענט אע געשאַקער פֿונעם קרן : אַ פראָצענטניק בעט
גאָט מער פֿאַרן קעל־חוב ווי פֿאַר זיך אַלק : אַ מאָל אין ביים פראָצענטניק
מצורע אויך אַ מט געשעפֿט : ווע מט דער האָכערניק אַ שילות־אָסד? אַ שנצן
חולזמועד שבועות.

492

492. חוב

ם : פֿאַרשלידקטקייט, פֿאַרחובעטקייט, פֿאַר־
משכונטקייט אַאָ"וו — אָדי : חוב, שולד, — פֿאַרן : התחייבות,
פֿאַרפֿליכטוע — 474 : אַבליגאַציע : פאַסיוו, דעבעט : שטייער־חוב, י
ניעדאָי־מקעס : צוטראַג, עמיסיע, אַרויסלאָז, דאָטאַציע : אָפֿענער, פאַסיווער,
באָוואָרנטער, זיכערער, ניטעיקערער, ספֿקדיקער, דערעסענער אַאָז'ר חוב :
אַבלישציע־חוב, ערבות־חוב, ערחוב אַאָזיוו : פֿאַרפֿאַלענע חובות : אַלטע לוחות.
וועקסל, האָקס נ־פ), נאָוט נ־) : התחייבות־צעטל : שטר־חוב, שטר־עיסקא,
אַיתר־עיסקא : ממע - צעטל, קי - נרחיב - צעטל, לכשירחיב־צעטל, פמועלע,
אַיאָיו נ־) : סאָלאָ־וועקסל, אַוואַנס־וועקסל, דעפּאָזישוועקסל, סאָלדער
וועקסל, זאָלדאָ־וועקסל, ערבות־וועקסל, באַהאַרדוועקסל אַאָז'ר :
טערמיניקער, אימטערמיניקער, קורצטערמיניקער, לאַנגטערמיניקער,
שטרויענער, טראַסירטער, אינגעקאָסירטער, דיסקאָנטירטער, פֿאַלשער,
געפֿעלשטער, נאָכגעמאַכטער, פראָטעסטירטער אַאָז'ר וועקסל : שמלרגאַל,
לעקער, — אַשריצר־פֿאַפיר : מסע, זיכט : רעקאָמביע : וועקסל־פֿאַרטפֿעל :
וועקסלבלאַנק, וועקסלפֿאַפיר : טובה־וועקסל .
אַבליגאַציע, ווערטפֿאַפיר, פראָצענטפֿאַפיר, אַקציע, פיי, נ־) — באָנד, סטאַק :
באַנקאָקציע : פאַסיווע, אַקטיווע, געראַסערטע אַאָז'ר אַקציעס : קופּאָן.
אַרענדע, פאַכט, פאַקט, חקירה : אַנדיט : נח־יר) אַנהאַזשעמענט, אַהאַשמאַ
נ־) : פאַכטקאָנטראַקט, ליס נ־).
לווה, ליער, שטל־ער, באָרגער, הלעאהנעמער, דעביטאָר, אָננעמער, אָנכאַפער,
קעלחוב, פֿאַרשולדיקטער : פֿאַרזעצטער, משכונגעבער, פֿאַרזעצער :
ק(שראַנטער (באַגלייבטער) מעל־חוב : בטוח : ניט־ק(שראַנטער
(ניט־באַגלייבטער) קעל־חוב : קעל־כרעמזל נ־ים : (רעקסלסאָויסשטעלער.

באַשטעלער : דינגער, פאַכטער, חופּר, מעל- (ה) חקירה, אַרענדאַטאָר, אַרענדאָר, רער דאָר : נאָ- ליסטער, לעסי.
וון באָרע, אָנבאָרע. צובאָרע, אויסבאָרע אַזוי : ליען, אַנטלייען, צולפּש, שיסלייען אַייר : אַרויסלאָע אַ הלוואה : דאָטירן : עפֿענען אַ קרעדיט (אַ קאַנטע) : נעמע (כאַפּן) אַ הלאָאה (אַ שילוט-אַסד), נעמען אויף פּראָצענט (שיף אָשבת, אויף קרעדיט, אויף באָרג, אויף קאַנטע, אויף ניצגעלט, אויף פּרחט, בהלוואה, בהקפֿה, בתורתזלאָאה, בתורת גקילות-אַסד אַז"ו) : הייבן אַ גמילות-אַסד גאַ הקפֿה) : אָננעמען, אָנכאַפּן, אַריינכאַפּן אַייר : שרייבן אויף אַ מחק : שאַפֿן געלט : צאָלן פּראָצענט : ליען (באָרע) אויף אַ משכת (שיף אַ היפּאָטעק, אויף אַ מאָרגעדוש נאָ-ן) : פֿאַרמשכונען זיך : פֿאַרזעצן דעם קאַפּ, די בעבעכעס, דאָס לעצטע העמד פֿון לייב (פֿע זיך) אַזוי : פֿאַרשטערקען : פֿאַרמאָרגעדאָ זיך נ*) : לעען ביי יאָקלען און אַוועקגעבן שמערלעך : אַרויסנעמען אַ שויב פֿע איין פֿענצטער און אַריינשטעלן אין אַ צווייטן : אַרויסנעמען אַ שויב אויף אַנטאַקאָליע און אַריינשטעלן אויף שניפּישאַק : מאַכן חובות : אַריינ(קרייכח אַע חובות : פֿאַרשולדיקן זיך, פֿאַראַייבן זיך : זע אין חובות (אַ קעל-חוב) איבער די אויערן (איבעת קאַפּ, איבער די האָר) : שטעקן אין חובות : ווע פֿאַרבאָדן אין חובות : מלדיק זע, אויסשטע : קומען ניענעם) : זיין הינטער שטעליק : זע פֿאַרטרונקען אין חובות : ניט קענש זיך אויסצאָלן מיט די בעבעכעס : שטאַרבן אין פֿרעמדע תּכריכים.
דינגע, אָנדינגען, אָפּדינגע אַזר : (פֿשקאַנטראַקטירן, אַנשושירן, באַשטעלן, צונעמען, אַרענדירן : נעמען אין אַרענדע (אין פאַכט) : פאַכטן : נ—) רענטן, נעמט אַ ליס.

אַדי : שולדיק, פֿאַרשולדיקט, פֿאַראַייבט,
פֿאַרחובט, פֿאַרחובעט, פֿאַרבאָרגט, פֿאַרבאָדן (אַע חובוש, הינטערשטעליק אַזוי פ - יין יי : פֿאַרזעצט, פֿאַרמשכונט אַז"רפ 475 אינוו, פֿראַן : קישאר סיכ : פֿאַר מאָרע וועט גאָט זאָרע—און היינט ווער וועט מיר באָרגן? דאָס העמד אין ניט מיינס : די האָר אויפֿן קאַפּ זיינען ניט מיינע : איך האָב ניט אַזוי פֿיל האָר אויפֿן קאַפּ וויפֿל איך בין שולדיק : איך בין שולדיק גאָט די נאָמה און דעם קצב דאָס פֿלייש : איך בין שולדיק גאָט די נאָמה, האָב איך דאָך אַ ווייב

דערויף : הלטאי זאל איך א סך האבן ביי איך.

שפר : קרעדיט איי אן איידעלע מאטעריע : וועמען מען געטרויט געלט אין רייכער ווי דער וואס האט געלט : נאָר אַ הונט האָט קיין חובות ניט : ביי אַן אַרעמאָן זאָל מען קיין געלט ניט לייען : קראַצן און באַרגן אין נאָר גוט אויף אַ ווייל(ע) : בעסער אַן אייגענער סענט איידער אַ פֿרעמדער דאָלאַר : פֿרעמד געלט וואַרעמט ניט : לייען און באַרע מאַכט גרויסע זאָרגן : באַרע מאַכן זאָרגן : ווער עס באַדאַרף ניט (צח באַרגן דער לעבט אָן וואַרע : בעסער פֿון קלייען איידער צו לייען : גע־ער ביים ערגסטן צו האָבן איידער דעם בעסטן שולדיק צו זיין : בעסער אונדזן זאָל קומען פֿון ערגסטן איידער פֿון אונדז דעם בעסטן : בעסער טאָ טובות איידער זיין שולדיק חובות : אַן מען אין שולדיק דעם קירזשנער אין מען אַ מעל־חוב איבערן קאַפּ : מאַך־חוב נמכאוב) אין אק ווייטאַג, מאַך־חובות אין אַ סך ווייטאַע.

אין אָדם מעיו אָניו בפּוי נעל־חובו : אָבד לווה לאַיש מלרה : אַ מעל־חוב אין אַ קעליסורים : אַ אַעל־חוב אין אַ שולדיקער און אַ שולדיקער אין אַ זינדיקער : פֿאַר דער קלענסטער טובה ווערט מען אַ קעל־חוב : דער שווערסטער שטיין אויף דער וועלט אין דער שטיין פֿאַרן (גיד און בעטן אַ גמילות־חסד. דער פּראָצענט עסט אויף דעם קרן : פּראָצענט וואַקסט אָן רעגן : פּראָצענט נעמט

אַרעק דאָס געזונט מיט די הענט : איך האַנדל מיט גענדז—און די פופיקלעך עסט דער פּראָצענטניק : פֿאַרזעץ ניט דעם סלית, קענסט אים מאַרגן באַדאַרפֿן. זען אויך : צוזאַג ניט־צאָלוט 494.

493. צאָלונג

ס'ן צאָלונג, דעקונג, קריטיירונג, ליקווידירונג, פֿאַררעכענונג אַאָוו : אַפּצאָל, אויסצאָל, איינצאָל אַאָז"ר — יי : פרעזן, פיימענט נאָ-) : סילוק, ליקווידאַציע, סעטלמענט נאָ-) : תנאי צאָלונג : ראַטע, אינסטאַלמענט נאָ-) : אַמאָרטיואַציע : נאַכנאַמע, צאָלן ביים אָפּנעמען, סי־אָדי נאָ-) : צאָלטערמין, ליקווידיר־טערמין, אַמאָרטיזיר־טערמין : צאָלטאַג, אולטימאַ, זמן־פרעזן : שקירות־ליסטע, פייראַל נאָ-) : קוויט(ל), נאַכקוויטל, קוויטאַנציע, שטר־קאָלה, קאָלה־קריטל, קאָלה, רעסיט נאָ-) .

צאָלער : ליכטע האַנט : ליקרידאָטאָר : ליקווידיר-קאָמיסיע.
 וו : אָפגעבן אַ חוב : צאָלן, באַצאָלן, דערצאָלן, צוצאָלן : אַרומצאָלן זיך, פֿר
 נאָנדערצאָלן זיך, צעצאָלן זיך : אַרויסצאָלן, צוריקצאָלן, איינצאָלן, אויסצאָלן :
 צערעכענען זיך, אויסגלייכן זיך, יראַסטשאַטעווען זיך : קריטערען, קוויטירן,
 ווערן קוויט : אַמאָרטי יירן : מאַכן (האַבן) אַ סילוק : סילוקן, מסלק זיין :
 משלם זיין, (מ)קלמען : ליקווידירן : נאָכקומען אַ התחייבות : דעקן (לעשן,
 אָפּווישן, באַפֿרידיקן) אַ חוב : נאָ- גוט מאַכן, סעטלען : נאָכנעמען ננאָכנאָמע
 : צאַמען נקי) : נוועקסל) איבערטראָגן, טראַסירן : אָפּאַרבעטן (אָפּשפּי נען,
 אָפלערנען אַאָ"ר) פֿאַרן געלט : צאָלן ראַטעס(ריח : צאָלן אונטער פּראָטעסט :
 אויסקאַפּנייען : אויסמאָלן ניענעם) דאָס געלט : (בשצאָלן ווי אַ טאַטע, ווי אַן
 אייגענער טאַטע : אָפּציילן (אויסציילן) אַחת ואַחת (אַחת ושאים) : אַרויסנעמען
 אַ שויב פֿון איין פֿענצטער און

אַריינשטעלן אין אַ צווייטער : אַרויסנעמען אַ
 שויב אויף אַנטאַקאָליע און אַריינשטעלן אין

שניפּישאַק.

אַדין ריין (פֿון חובות) : אויפֿגעבונדן : עטשטייענדיק נאָ- .

פֿראַן, שפּר : פּ ניטשאַלינג 4-פּ.

זען אויך : הוואָאה 490, באַלויטע 5—.

494. ניט-צאָלונג

ס : ניט - צאָלונג, אָנוועצונג, באַנקראַטירונג אַאָז'וו — יי : אָנזעץ, באַנקראַט, -
 באַנק-

ראַטסטרע, קראַך, פּראָטעסט, קוממיות :

הינטערשטעליקייט נאין צאָלן) : מאַראַטאָריום. אָנזעצער, אָנכאַפּער : ניט -
 צאָלער :

שלעכטער צאָלער : באַנקראַטשיק, באַנקראַט-

ניק, קעל-פּליטה, פּליטה-מאַכער, פּליטהניק,

ויברח-מאַכער, בורח, קוממיותעאַגער : בטוח

ווין ניט צאָלן : אויפֿהערן צאָלן : אָפּשטעלן די צאָלונגען : פּראָטעסטירן נאָ

וועקסל) :

פראָלאַנגירן נאָ וועקסל) : אָנזעצן : אָנזעצן ווי
א דרייער, ווי אַ פאַרד, ווי אַ אַכס, ווי אַ שוטה :
באַנקראַטירן, שטעלן זיך, איינפאַקן, קראַכן :
פֿיילן נאָ) : מאַכן און אָנזעץ (און אָפּטריט נאָ) :
מאַכן קומאַיות : זאָגן (ענטפֿערן) קוממיות
(אַקינו מלקנו, ישקני, דעם אַנדערן אָסוק פֿון
שיר־השירים, דעם צווייטן אָסוק פֿון שיר־האי־
רים) : אויסשטעלן (אַרויסשטעלן) אַ פֿינג (פֿינגן,
צוויי פֿינגן, צען פֿינגן) : אָפּווישן די נאָז : אָפּ־
שטעלן דאָס וויסע פֿערדל : אָנפֿיפֿן (אין
היטל און אין קיטל) : מאַכן (דק פליטה : מאַכן
אַ ויברח : פֿאַרשפּעטיקן דעם טערמין : זיין
(בלייבן) מכולה (הינטערשטעליק, קריקשטע־
ליק) : האַלטן ביי עושה אָלום : מאַכן אַ דילוג.
אַדי, אינוו : הינטערשטעליק, קריקשטעליק, מכולה, אָנזעצער־יש אַז"וו :
קישאר חייב.

פֿראָז : ער וועט קיין מאָל ניט לייקענען און קיין מאָל ניט אָפּגעבן : נו, למען
תספר ! :

זיי מקיים פֿאַחת שקי ותאָזרני שימחה : יענקעלע, זיי משל־ ! : ר־ נעקכ־
משלם ! : טריטל, נעם זיך צום בייטל (נעם אָפֿיר דעם בייטל) ! : הין בסתר—
באַצאָל דעם שניידער : ריבאַ פֿיש, געלט אויפֿן טיש ! : האָמר לך קן—מאַכט
רשי : צאָל צו דער צייט : וקל המרבה לספר הרי נה משובח : נבאַצאָל ! —
ענטפֿערס) איך פֿאַר נאָך קיין אַמעריקע ניט אַוועק, איך בין ניט קיע
אַנטלאָפֿענער סאָלדאַט : געשריבן, געחתמעט, קי לעולם אַסדו : עס וועט זיין
יודקע באַצאָל : ער אין אַ שובר אויבים—אַ מטער צאָלער : יאכלוהו : ער האָט
געזאָגט יאכלוהו (און אין אָטוח : ער אין עפעס הייזעריק : ניט אַרויסצורייסן ווי
פֿון הינטישע צע (ווי פֿון סמאָלע) : אין הונטס מויל אַרײַן ! : ער וועט דיר
אַרויסצאָלן ! : היום קאן וואָחר ויברח : וועסט נאָך אַ פֿולע דאַרפֿן זאָגן אָאָיט
מלקנו (בין דו וועסט אויסוויינען דעם קרד : נאיך האָב ניט—ענטפֿעח מאַ לנו

שטייט אין הלל.

שפרן ווען אַ פֿליג שטעלט זיך אויף אַ וועקסל אין אויך גוט : וואָס מען שרייבט אָן מיט דער פען קען מען מיט קיין האַק ניט אויסהאַקן : אין לי אוי אָטור : אין לי אין אַ עטע (די בעסטע) טענה (דער בעסטער ירוץ) : בדליכא שאַני : בדליכא פֿולי עלמא לאַ קליג : וווּ עס אין ניטאָ קריגט קיינער ניט.

נעמעניו — לאַכעניו, געבעניו — וויינעניו : באַרגעלע—לאַכעלע, צאָלעלע— וויינעלע : פֿון וקך אַיה אומר בין וקך אַיה מונה אין אַ לאַנגע וויילע (אין אַ גרויסער אונטערשייד, פֿאַלט מען זיבן מאָל כורעים) : פֿון אַרוך שאַמר בין אַרוך משלם אין ווייט : פֿון זאָע ביו ציילן געדויערט : חובות זיינען ניט קיין טובות : לאַנג געבאָרגט אין אַלץ ניט געשענקט (געשאַנקע) : אַ גמילות־אָסד אין אויך געלט : אַ שמעק־טאַבעק(ע) אין אויך אַ גאָילות־אָסד : מבטיח זיין און ניט אָפּגעבן פֿאַרשפּאַרט מען אַ קראָם צו האָבן : אַן מען באַרגט די המוציא אין מען מיט אַ ברכה ניט יוצא : מיט זכות־אבות באַצאָלט מען ניט

קק חובות : מיט וויינען באַצאָלט מען ניט קע חובות : מיט תהילים זאָגן קע מען קק וועקסלען ניט צאָלן : מיט דער גרעסטער דאגה קען מען ניט באַצאָלן דעם קלענסטן חוב : עס העלפֿט גיט „קי אַל שומרנו ומצילנו" נאָר „ובאַל" : קרייז אין עט פֿאַר ווערעם : פֿע דעם טויט את פֿון אַ חוב שטגייט מען ניט : אַ בושא אין נאָר צו ננבענען, אָבער ניט אָפּצוגעבן. אָפּגערעכנט אין האַלב באַצאָלט : אַ ריינער אָשבון אין אַ האַלבער סילוק : אַו מען באַצאָלט אַ חוב מעג מען זיך מאַכן אַ סוםטוב : פֿאַר אַן אַלטן שלעכטן חוב נעמט מע אַפֿילו פלעווע אויך : ניט דער רייכער באַצאָלט, נאָר דער ערלעכער : ניט דאָס וועקסל באַצאָלט— דער מענטש צאָלט : עס באַצאָלט ניט דער רייכער, נאָר דער וואָס אין שולדיק : מטע מאַנערס זיינען שלעכטע צאָלערס : צטע צאָלן, שלעכטע מאַנען. אויף גקילות־חקדים שטייט די וועלט, און פֿע דעם ניטשפּגעבן גייט זי אונטער : לווה רשע ומא שלם : אַ ייִד, איידער ער באַרגט, גייט ער אַרום און זאָרגט, און קומט דער זמן פרעוון, פֿייפֿט ער יענעם אָן : אייביק ניט לי קענען את קק מאָל ניט אָפּגעבן אין אַ סוחרישער פֿלל : עבענען אין אַ גרעסערע חרפה ווי אָפּגעבן : אַן די מיל הערט אויף צו מאָלן הערט דער מילנער אויף צו צאָלן : קוף סוחר לפליטה : לאַ קל אָדם זוכה צו שטאַרבן אַן אָנזעצער : אַם באַרזים (פֿלה

שלֹאֲבַת, מַה יַעֲשׂוּ אֲזוּבֵי הַקִּיר? : אֵן דִּי נֶאֱסַע בִּימַעַר בִּרְעֻנֵּעַן, וּוְאֵס זָאֵלֵן שׁוּיִן
דִּי טְרוֹקֵעֵנע זָאָע? : אֵן מַעַן זַעֲצַט אֵינַעם אִו נִגְעֵלֵט) זַעֲצַט יַעֲנַעַר אִוִּיס נְדִי
פֿעֲנַצְטֵער) .

זַעַן אִוִּיךְ : חוֹב אִו, אִומִּדֵּער־פֿאַָלֵג אִו, אָרַע־מִקֵּיִט אִו.
495. דֵּער־פֿאַָלֵג, גַּעוּוִיִן, נֶאָחֻן ם : גַּעֲרֶאָטְנִקֵּיִט, גַּעֲלוֹנְגֵּעֲנִקֵּיִט,
דֵּער־פֿאַָלֵג־רֵיכִיִקֵּיִט אַאָז"ר — אָדִי : אִוִּי־כִטוּע, דֵּער־
הֵיִכּוֹנֵג, דֵּעֲרֵה־יִבּוֹנֵג אַאָז"ר — וּו : אִוִּי־פֿקוּם, אִוִּי־פֿבֿלִי : פֿעוּלֵה, דֵּער־פֿאַָלֵג, ז
בַּעֲפֹאֵל, פֿר רָאָר, י אִוס־פֿעֲכַע, סוֹקֶצַעס, נֶשׁ) סוֹקֶסַעס, הֵיט : טוּמֵל נֶש־רֵיִי) :
טְרֶאָסֵק נִק זֵרֵאל) .

מִזֵּל, מַעֲרֵכֶה, גִּלִּיק, גִּלִּיאָק נ־פ) : גִּלִּיקֵן : הַצִּלַּחַה, פֿאַָר־טוּוּע, אִוִּי־כִטֵּעֲנֶשׁ,
וּוּוִיל, י אִוִּשֶׁר, בִּרְכָה, בִּרְכָה מִן הַשָּׁמַיִם, גֶּאָטס בַּעַר טִשׁוֹנֵג, מִזֵּל־בִּרְכָה,
שֶׁפֿע־בִּרְכָה, דֶּאָבֵרֵע מִזֵּל : טִרִּי־פֿהֲנַעַר מִזֵּל, טִרִּי־פֿהֲנַע הַצִּלַּחַה : אַ מִזֵּל פֿוֹן אַ גוּי,
אַ מוֹל וּוִי אַ שְׁטִיק גֶאָלֵד : גִּנְבִּישֶׁעַר, הִיר טִישֶׁעַר, דַּחִיעֶעַר, מִיִּשְׁקַעַר, נֵיט קִיִּין
יִי־דִישֶׁעַר מִזֵּל (גִּלִּיק) : עִבִּישׁ, הֵינְטִישׁ אַאָן"ר מִזֵּל (גִּלִּיק) : הֶרֶאָחַה.
פֿאַָר־דִּינְסֵט : בִּי־פֿאַָר־דִּינְסֵט, פֿאַָר־דִּינְסֵט, צוֹשְׁפִיל, צוֹשְׁמַעֲלֵן, צוֹשְׁפֿרוֹנֵג,
לַעֲבִנְבִי, אִין דֵּער זֵיט : רִיוּחַ, י דֵּר־פֿאַָרֵן נ־פ) : בְּרוּטֶאָמִירַח, נַעֲטֶאָ - רִיוּחַ,
אִונְטֵער־נַעֲמַעַר - רִיוּחַ אַאָז"ר : גֶאָלֵד־עֲנַע צוּיטֵן : גֶּרֶאָטֶקַע : גֶּרִינֵג גַּעֲלֵט, גֶּרִיטֵע
פִֿיגֵעֲלַעךְ, גֶּרִיטֵע בִּרִּיטֵלֶעךְ : נוֹצֵן, בֶּאָר־שׁ, י קֶאָרִישֶׁטשׁ, וּוִיגֶאָדַע אַאָז"ר . .
גַּעֲפִינֵס, גַּעֲפִין, מֶאָיֶאָה : גַּעֲרִינֵס : דֶּאָס גֶּרִוִּיסֵע גַּעֲרִינֵס : טֵרַע־פַֿעַר,
הוּי־פֿטֵרֶע־פַֿעַר, אִיִּיבֵעֲרֵטֵרֶע־פַֿעַר : קֶאָזִיר, טֵרֹומֶף, טֵרֹומֶף־קֶאָרַט : נֶאָחֻן, זִיג,
טֵרִיוּמֶף.

מַעֲל־מִזֵּל, אַר־מִזֵּל, מוֹצֵלַח, קַעֲל־מוֹצֵלַח, מַעֲל־מִצִּלַּחַה, גֶּרִינֵגֵע הֶאָנְט,
גַּעֲבֵעֲנֵטשֶׁטֵּעַר (פֿוֹן גֶּאָט) : גַּעֲרִינַעַר : פֿאַָר־דִּינַעַר, — פֿאַָר־צַעֲדִינַעַר נ־פ) :
פֿרֶאָ־פִּיטִירַעַר : גֶּרִוִּיסֵעַר פֿאַָר־דִּינַעַר, צַעֲלִיגֵעַר, גֶאָלֵד־שְׁפִינַעַר : קִלִּינַעַר,
זַעֲלֵטֵעֲנַעַר, פֿוֹרִי־מִדִּיקַעַר פֿאַָר־דִּינַעַר : אִוִּי־פֿגַעֲקוּמַעֲנַעַר גֶאָיר (עוֹשֶׁר) :
אִוִּי־פֿגַעֲרִיכֶטֵּעַר : גַּעֲמֶאָכֶטֵּעַר מַעֲנֵטשׁ : אִוִּי־פֿגַעֲקוּמַעֲנַעַר, אָל־רִיטֵטִנִּיק, פֿאַָרוּעֲנִיו,
נוֹרֶאָר'שׁ : זִיגֵעַר, בֶּאָזִיגֵעַר : אֵינֵנַעֲמַעַר, פֿאַָר־נַעֲמַעַר : טֵרִיוּמֶפֿאַָטֶאָר :
טִשֶׁע־מִפִּיאָן, רַעֲקֶאָר־דֵּב־רַעֲכַעַר, רַעֲקֶאָר־דִּסֶמַעַן נֶאָיס .
וּו : הֶאָבֵן מִזֵּל (הַצִּלַּחַה, גִּלִּיק אַאָז"ר) — " : זַע

א נולד אָהול (א מזלדיקער) : געבוירן רערן אע א היבל (אין א זיידן העמדל ,
אין א מזלדיקן טאָג) : זע מזלדיק אַאזיר —אדי : מצ-

49 5

ליח זיין, גליקן, אָפגליקן, אויסגליקן, באַגליקט ווערן : כאַפּן דאָס גליק פֿאַרן
עק : כאַפּן דעם טאָטער : זיין א דערפֿאַלג : זיין געקריינט מיט דערפֿאַלג :
אַנרייסן נאַקטיאָר- : געראַטן, אָפּגעראַטן, געלינגען : אינגעבן זיך, עולה ספֿה
זיין : גילטן, אָפּגילטן : טרעפֿן אין ציל : אַרייַנטרעפֿן : אַרייַנפֿאַלן אין א
שמאַלצגרוב (אין די בוריקעס) : אַרייַנפֿאַלן ווי אין ראָסל, ווי א קאָץ אין
סמעטענע, ווי א מויו אע זויערמילך, ווי א פֿיש אין וואַסער, ווי א גאַנדז אין
האַבער, ווי פֿאַניע אין א זאַק באַרשט.

געפֿינען : פֿאַרדינען : צופֿאַרדינען, אונטערפֿאַרדינען : קשר פֿאַרדינען : מרוויח
זיין, פּראָפֿיטיר : מאַכן (צײַען) פּראָפֿיטן : פֿאַרדינען גראָב (גרובע) : מאַכן די
גראָבע קאָזע : פֿאַראַיבעריקן, מנתר זיין : מאַכן געלט פֿון, מאַכן קאַפּיטאַל פֿון :
כאַפּן א פֿאַרדינסטל (א שאַנס) : אָפּלעקן (אָפּבײַסן) א ביינדל : אַראָפּשווימען
(אַראָפּכאַפּן, אַראָפּנעמען) די יויך (די פֿעטע, די סמעטענע) : האָבן א טובה :
מקבל טובה זיין : אָנוואַרעמען זיך בײַ : צײַען נוצן פֿון, מאַכן נוצן פֿון
אַאז"ר — 409 : לוינען (ויך), כדאי זיין, באַצאָלן זיך, קאָנווענירן : ניט
צולייגן, ניט דערלייגן : צולייגן (דערלייגן) דער באַבעס ירושה.
גערינען (די שפּיל) : זוכה בגורל זיין : ווכה זיין צו א טרעפֿער : מאַכן דעם
הויפטטרעפֿער : געווינען (צײַען) דאָס גרויסע געווינס : נקאַרטן) אויסגערינען,
אָפּגעווינען, אויסנעמען נדעם קאָן), אויסשפּילן : אָפּרייניקן, אָפּדאַצן,
אָפּקאַטערן : נעמען ווי א פֿראַסט : אָנשלאָגן א היטל מיט גאָלד : טאַפּן דעם
טאָטער.

רדך רערן, נתעשר רערן : אַרויסטרייבן דעם קבצן : מאַכן (שאַרן, שפּינען,
שמידן, פֿאַרדינען) גאָלד : גיין אין גאָלד : זשויבן (זשעברע(רע)ן) געלט : מאַכן
א פֿאַרמעגן (אַן אַפּותיקו) אאז"וו — 497 : מאַכן א המוציא מיט האָניק :
מאַסף קמון יען : אָנשיטן זיך (אָנשלאָגן זיך) מיט גאָלד : אָנשטאַפּן זיך די
קעשענעס : קומען

צו געלט : מאַכן א קאַריערע : בליען, אויפֿבליען, געדייען : אויפֿקומען :

אַרױפֿקלעטערן, דערגרייכן, אַרױפֿאַרבעטן זיך, אױפֿגעריכט ווערן : נתנדל
 ווערן, מעלה ווערן, נתעלה ווערן, דערהייכט ווערן, דערהויבן ווערן, עולה
 לגדולה זיין : אױפֿהייבן דעם קאָפּ : אַרױפֿכאַפֿן זיך (שטעלן זיך) אױף די פֿיס.
 אָפּהאַלטן אַ נאָחן (אַ זיג) : מנצח זע, זיגן, איבערזיגן נאָר-), טרױמפֿירן :
 ברעכן (שלאָגן) דעם רעקאָרד : גיין מחיל אַל חיל : אױפֿטאַן ווונדער : טרומפֿן,
 איבערטרומפֿן : בייקומען, אײנבײסן ויענעם) : אַרױסקומען פֿע אױבן : גערינען
 די בכורה : האָבן (קריגן) די איבער האַנט (די איבערוואָג, די אייבערוואָג) :
 אײננעמען, פֿאַרנעמען, ז דעראַבערן, באַצױנגען, אונטעריאָכן — 464 :
 אַפּראַמען (איבערגעוועלטיקן, איבערקומען, בייקומען) די שווערי קייטן : מאַכן
 זיך (דורכשלאָגן זיך) אַ וועג : דורכשפּאַרן זיך (דורכקריכן) דורך אַ לאַך פֿון אַ
 נאָדל : געפֿינען אַ וועג : אַרױסדרייען זיך, אַראָפּשכלען זיך : אױסדרייען זיך
 גלאַט ווי אױף אַ טעלער : אױסקירעווען זיך, אױסקערעווען זיך : אַרױסקריכן
 פֿון אַ (דער) בלאָטע : אַרױס(קריכן) מיט גאַנצע ביינער : גוט אָפּשניידן :
 אָפּשניידן (אַרױס) טריקן : נעמען אַ גינציקע שטעלונג : ענדיקן זיך (אױסלאָזן
 זיך) גוט (בקי אָב) : דערלאַנגען (דערגרייכן, פֿאַרווירקלעכן) די ווונטש (די
 פֿאַרלאַנגען, די שטרעבונגען, די צילן) : אױספֿירן, דורכפֿירן : צוקומען
 (דערגרייכן, דערקריכן, צושלאָגן זיך, דערשלאָגן זיך, אַרױפֿשלאָגן זיך) צום
 ציל (צום צוועק) : ברענגען צו עפעס : קומען צו אַ אַכלית : קומען צו גאָט :
 אױספֿירן די וועלט : אױספֿירן (מאַכן) ווי אין טאָג (אַרױן).
 אַדי : געראָטן, געלונגען, אײנגעגעבן : דערפֿאַלגיק, דערפֿאַלגרייך, מזלדיק,
 *מזלדרעק נ־פ) : מערכהדיק, הצלחהדיק, מוצלחדיק : פֿאַרדינעריש,
 פּראָפֿיטירעריש אַז"וו — " : כּדאַייק, באַצאַלערדיק, לױניק, לױנעור
 דיק, קאַנרעניר(ערד)יק : י וויגאַדנע, י פּראָפֿיטנע : רירחדיק : פֿעט
 נפֿאַרדינסטל) : אַינטראַגלעך, פֿרוכפּערדיק, פּראָדוקטיוו : נוציק, נוצלעך —
 409 : אַנאַיזקדיק, אַנדעפֿיציטיש, ז דעפֿיציטלאַז(יק) : דערהויבן, דערהייכט,
 אױפֿגעריכט, געבענטשט אַז"ר — יי : נאַחונדיק, (בשױגעריש, ז זיגרייך,
 טרױמפֿירנדיק, אומבאַזיגט.

אינוו, פֿראַז : עס גיט : ע" גיט אַ גאַנג : עס גייט עט : עס פֿערדלט : עס גייט ווי
 אױף פּוטער, ווי געשמירט, ווי אַ מיזמור, ווי אַ ניטיידן : עס גייט דורך טיר און

דורך טויער : דער אַלך דלכט : דאָס גליק האָט אים צוגעשפּילט : עס האָט אים
אַפּגעגליקט ווי אַ משומד (ווי אַ ניט־יידן) : עס אין געקומען אויף אים אַן
אויפֿריכטונג : ער הייבט אַ מאַרק : ער נעמט צו די גאַנצע פּוטער : ער נעמט
אַראָפּ די גאַנצע סמעטענע און לאָזט פֿאַר יענעם די זויערמילך : עס אין אים
צוגעפֿאַלן אַ פֿאַרדינסטל : נשמאַטע־הענדלעך ער מאַכט פּראָפֿיטן איבער די
אַקסלען : די מזלברכה (אלנהו הנביא) אין אין דעם אַרײַן : עס אע אַגיל
וואָשמח(דיק)—קטילעכ(ד)יק און שפיצ(עכד)יק (ווערטערשפּיל : אַגיל—אַגול)
: געראָטן מעשה אָטן : געראָטן אויף אַלע נאָטן : געראָטן ווי אַ מיזמור : אַ נס
איז אים געשען ! : עס האָט זיך דערוועקט אַ זכות : די באַבע האָט זיך געמיט
אין די שקאַרפּעטקעס : זכות אָבות האָט זיך געמיט : * זכות אָבות האָט זיך
באַסרעט (באַטראַסקעט) : גאָט אין אַ פֿאַטער, שמואל שמעלקע זיין דינער,
יעהופּעץ אַ שטאַט את מנחם מענדל אַ פֿאַרדינער : קולקע וועט האָבן איין היזק
און איך דעם אַנדערן : נצא הפֿסדו בשקרו : קרובֿ לשקר ורחוק לאָפֿסד (לאַיזק)
: נה נהנה ונה לאַ אָסר : ער ווייס נישט צי פֿון ציין, צי פֿת ביין.
שפר : הבל פּלוי בליל (אַקילו קפֿר־תירה בהיכל) : אַלוי האָט דעם מזל נ־פּ) :
אין מזל לשראל : אַ גוי האָט מזל : אין לך
אַדם שאַין לו אָעה : אַ בלינד הינדל געפֿינט אויך אַ מאָל אַ קערנדל : אין אַכמה
וואַין תבונה פּנגד פֿרוי פֿאַרטונע : אַ בעטלער אויפֿן בריק דאַרף אויך האָבן מזל
: צום שלימזל דאַרף מען אויך האָבן מזל : מזל גורם : מזל מחכים, מזל מעשיר
: אַן די הצלחה שפּילט גילט ערשט די אַכמה : אַן מען האָט מזל דאַרף מען קיין
אַכס ניט זיין : צום גליק באַדאַרף מען קיין אַכמה ניט : שכל אָן מזל אין ווי אַ
רויער בריליאַנט : גליק אָן שכל אין אַ לעכערדיקער זאַק (אַ לעכערדיקע
קעשענע) : דער מזלדיקער ווערט געבוירן מיט אַ גילדע(ר)נעם לעפֿל אין מויל
: אַן דאָס מול הייבט אָן צו שפּילן שפּילט עס : וועמען דאָס גליק שפּילט טרעפֿט
אַפּילו אומגעצילט : למנאָח אַל הותית—אַן עס גייט לויפֿט עס : למנאָח אַל
הותית—גייט עס, גייט עס, ווען ניט שטייט עס : אַן עס גייט גייט (עס) מיט
אַלעמען : אַן עס גייט גייט (עס) דורך טיר און דורך טויער : אַן עס גייט גייט
אין אַלץ—גייט בלוט פֿון נאָז, גייט די ווייב צו קינד, גייט די בהמה אין פֿעלד)
: אַן דאָס מזל גייט קעלבט זיך דער אַקס : אַן דאָס מול גייט ווינט מען נאָענט

צו דער חתונה און ווייט פֿון דער שרפֿה : קל־זמן דער אָלך ילכט מאַכט רשי :
כאַפֿ אַרײַן : איידער אַ פֿונט גאָלד אין בעסער אַ קווינט (לויט) מול : בעסער אַ
קווינט (לויט) מזל איידער טונען (אַ פֿונט) גאָלד : וואָס נוצט מזל אָן ברכה? :
גליק אין ניט ייִחוס, עס קומט ניט בירושה : מזל אין ניט פֿאַר אַלעמען גלייך :
איטלעכס קינד ווערט געבוירן מיט זײַן מזל : אַ קינדס מזל קען מען ניט וויסן—
עס ווערט געבוירן נאָקעט און מען טראָגט עס אַוועק אָנגעטאָן : עלטערן קענען
אַלץ געבן, נאָר ניט קיין מול : נדן קענען עלטערן געבן, אָבער ניט קיע מול :
פֿאַטער־און־מוטערס ברכה ברענגט דעם קינד הצלחה : גאָט אין אַ פֿאַטער, דאָס
מזל אין אַ שטיפֿפֿאַטער : דאָס מול לאָזט ניט לאַנג מיט זיך שפּילן: אַ גוט מזל
עלטערט זיך ניט : דאָס גליק אַליין העלפֿט ניט דעם מענטש,
ווען דער מענטש העלפֿט ניט מיט : טו נאָר פֿליסיק דע מלאָכה, וועט שוין קומען
די מול־ברכה : דער עושר האָט דאָס מזל : אָן עס פֿירט זיך גלייך אין מען רייך
: בעסער דאָס גליק זוכט דעם מענטש איידער דער מענטש זוכט דאָס גליק : אָן
מען לויפֿט נאָך אַ גליק צעברעכט מען זיך דאָס געניק : איידער מען כאַפט דאָס
גליק טרעפֿט מען גיכער דאָס אומגליק : ווען דאָס מזל קומט שטעל אים אַ שטול
: קומט אָן דאָס גליק גיס אויס די פֿאַמוניצע : אָן ס'אין באַשערט אין באַשוית :
ניט אַלע מאָנטיק אין פֿורים.
פֿיל שפּילן און איינער געווינט : עביש געלט און לאָטעריע־געלט האָבן ניט קיין
קיום (קע האַפֿט) : וואָס מען באַקומט גיך פֿאַרלירט מען גיך : וואָס מען
פֿאַרדינט מיטן ווינט גייט אַוועק מיטן רויך: פֿע ווייניק פֿאַרדינסט (ריווח)
ווערט מען ניט בדלות : וואָס עס קומט צו קומט ניט אָפּ : פֿון צוקומעניש טוט
דער קאָפּ ניט וויי : פֿון קאַפֿ־קאַפּ קען מען קע עושר ניט ווערן : אָן מען נעמט
אַראָפּ די סמעטענע בלייבט די זויערמילך : ווער עס קען קיין פֿאַטש ניט
פֿאַרטראָגן קען קיין געלט ניט פֿאַרדינען : די קלאָג פֿאַרגייט און דער ריווח
באַשטייט : איינער לאַקאַמעט זיך אויפֿן ריווח, דער אַנדערער אויפֿן קרן : דער
אַרעמאָן אין גער, אָן ער בלייבט ביים קרן : מעני ווידי וויצי : געקומען, געזען,
גענומען : נאָחון פֿאַרשיכורט אָן וויין.
זען אויך : מציקט 9— . באַקום 489, מטער מצב
496. אומדערפֿאַלג, אָנווער, מאָלה

ם : אומדערפֿאָלגיקייט, אומגעלונגענקייט, שלימזלדיקייט אַזױו — אַדי : אַנווערוע. פֿאַרלירונג, פֿאַרשפּילונג אַזױו — יי : אומדערפֿאָלג, שלימזל, שלים-שלימזל : שלים-שלימזל דורך טיר און (דורך) טויער : שלימע-ואַלנער : ייִדיש גליק : אַ מזל פֿון אַ דראַנג (פֿון אַ פֿלאַקן). היזק, פֿאַרפֿאַל, שאַדן ל"ר שאַדנס, שאַדניגעס : אַנווער, אַמדה, פֿאַרלוסט, אָפֿסד : אַקדה שאַינה 'חונרת : טראַטע, אָסר, מחק, איינפֿאַל, דעפּיצייט : לאַך (אע קעשענע) : מעיאה פֿון קעשענע : ליאַפע, י זגובע : חסרוך קיס : געלט-פֿאַרלוסט, אַיבּוד-אַמון : שלעכטער חוב : מתים-געלט : פֿאַרפֿאַלן געלט. געבראַכנקייט, געפֿאַלנקייט, שפּלקייט, פֿאַראַרעמטקייט אַזױו — אַדי : ירידה : פֿאַראַרעמונג, פּויפּעריום, פּויפּעריזאַציע. מאָלה, פֿאַל : דורכפֿאַל, אַריינפֿאַל. אַרונטערפֿאַל : פּיאַסקאַ, ז נידערלאַגע, י פּראַמאַך, פּראַראַל : אויסגלייטש, פֿעלטרייט : מיאוסער, שלעכטער, ביטערער, פּינצטערער, שוואַרצער, וויסטער אַזױו קוף : פּסק, אָפּשנייט : פֿאַרלוירענע קאַרט : אַ שפּיל פֿאַרן טייל — 410 : אַבאַרט, מפּיל, מפּילע, ז פֿעלגעבורט : געפּלאַצטער זייפֿנבלאַך : צערונענע חלומות (האַפּענונגען, ז דערוואַרטונגען), אַנטושונג — זכּפּ : קראַך, אָנזעץ, באַנקראַט : אַל, רויַן : פּאָדריי, פּידריי : שיפּבראַך, ז שיפּ(ס)ברוך : איינבראַך, ז צויאַמענבראַך, ז צוזאַמענברוך, ז צונויפֿברוך, אונטערגאַנג — ז1 . שלימנליק, שלימעזאַלניק, שלימנלניצע. שלימעזאַלניצע, שלימזל, שלים-שלימזל : שלימול מיט עסיק : ליא יוצלח, אָרה, שלומיאַל, שלמה נלמן נ-פּ) : שמעיה קעל-פּרנסה : גרויסער פֿאַרדינער, גרויסער צעלייגער : יפֿאַרצעדינער. קעל - אַמדה, פֿאַרלירער : שווערער : פֿאַרשפּילער : יורד : זיידענע טאַרבע : דר'ערד-ליגער : געפֿאַלענער, אָפּגעקומענער, געבראַכענער : געהרגעטער, געקוילעטער. נברא קאַילא : רויַנירטער, אויסגעשפּילטער. אָפּגעברענטער אַזױו — אַיי : (ישרף : מלחמהגעליטענער, פּליט — 432 . וו : זיין ניט דערפֿאַלגרייך פּ אַיי : ניט געראַטן, ניט געלינגען : גע באַרג אַראָפּ : גיין פֿון

שלעכט צו ערגער (פֿון בריק אין אסער, פֿון פֿייער אין וואַסער) : גיע מטה אָטה
: האָבן (ליידן) הינק — " : קומען צו שאָדן : גיין לאַיבד : פֿאַרפֿאַלן ווערן,
אָסר ווערן : למד גק : אָפקומע, אָפּגיין : אַרויסלאָזן פֿע דער האַנט : פֿאַרלירן
פֿון קעשענע : פֿאַרלייע, פֿאַרראַמען, פֿאַרוואַרפֿן, פֿאַרוואַלגערן, פֿאַרטאַפטשען
: אַנמאַכן העק : טרייבן די קאַטשקעס פֿע וואַסער נ־פ) : קריכן אין היזק.
ניט פֿאַרדינע : ניט שפינש קק זייד : פֿאַרדינען ברויט אויף אַ גאַפל (ברויט אויף
הויזן, ברויט מיט לעפֿל(ש) צו עסן, וואַסער אויף חלה, וואַסער אויף קאַשע) :
דערלייגן : דערלייגן די הויט (דעם קאַפּ) : צולייע דעם קאַפּ : צוליגן מיטן קאַפּ
: צופאַקן : באַצאַלן רבי־געלט : בלוי באַשטיין : מאַכן אַ געשעפֿט ווי דער
פֿעטער עשו : לייגן זיך מיט אַ געזונטן קאַפּ אע אַ קראַנקער בעט : אינגעזונקען
ווערן (אַריין) ווי קורח : אַרייַנפֿאַלן איבער די אייערן (איבערן קאַפּ) :
פֿאַרהאַנדלען זיך, פֿאַרשפּעקולירן זיך : אויסהאַנדלען זיך : אויסבייטלען זיך :
איבערפֿירן (פֿטרן) דאָס ביסל געלט : פֿאַרלירן די הויע (די מכנסים, די
תחתונים) : זיין באַנקראַט : אַרויסגיין אל ישראל (בעירום ובחוסר כֵּל, גאַלע
בחוסר פֿל) : גיין קאַפּוט : באַגראָבן ווערן : אַהיימקומען מיטן בייטשל : עמען
אַ באַרוועסער צו גאָט : בלייבן אָן אַ קנעלונג (אָן אַ דריי, אָן אַ פֿירער, אָן אַ
פֿערציקער, אָן הויזן) : בלייבן מיטן בייטשל (אין אין העמד, יאַק סטאַי, ווי ער
שטייט את גייט) : בלייבן בען הענע בען סמענע : בלייבן זיצן אויף דער
פֿלשיקער באַנק.
אַרעם ווערן, פֿאַראַרעמט ווערן — 498 : בדלות ווערן, בדיל־ה(ה)דל ווערן,
בדילידל ווערן : געבראַכן ווערן פֿון ברויט : קומען פֿון ברויט : קומע עד
קיבר־לחם : פֿאַרקויפֿן דאָס לעצטע העמד פֿון זיך : אויפֿעסן פֿון זיך דאָס
לעצטע העמד (ן י הויט) : רוינירט ווערן : אָפקומען, אַראַפקומע,
אַרונטערקומען, אַרונ־
טערפֿאַלן : פֿאַרזינדיקן זיך ביי גאָט : פֿאַרשרייבן זיך פֿאַר אַן אַרעמאַן : אָנציען
אויף זיך דעם דלות : ווערן אַ יורד : טראָגן אַ זיידענע טאַרבע.
נקאַרק) פֿאַרשפּילן, פֿאַרשפּיליערען נ־פ), פֿאַראַחקענ(עף) : אָנווערן, פֿאַרלירן
: טאַפֿן דעם טאָטער : אָפּגעברענט ווערן : ברענען ווי אַ שטרויענער דאָך —
516 : אַרויס אע טיראַזש.

האָבן (לייע, איינגעמען, אויסריכטן זיך) אַ מאָלה : פֿעלן : פֿאַרפֿעלן (ניט דערגרייכן) דעם ציל : כיביען : ניט טרעפֿן : שלעכט פֿאַרפֿאַרן : אויסגלייטש זיך, שטאַמפֿערן, שטאַלפֿערן, געשטרויכלט ווערן, ז שטרויכלען : פֿאַלן, אַריינפֿאַלן, דורכפֿאַלן . : בלאַמירן זיך : אַוועקגיין מיט ליידיקן (מיט אַ נאָי) : האָבן אַ שלעכטן קוף (אַ פֿקק, אַן אָפֿשניט) פֿ- : שלעכט אָפֿשניידן : ניט מט אָפֿשניידן : ניט אָפֿשניידן טרוקן : טייער באַצאָלן : אָפֿברײַען זיך : פֿאַרברענען זיך די פֿיטער.

ניט אויספֿירן, ניט דורכפֿירן, ניט צו שטאַנד ברענגען: דערקברוזיך: וועת אַ ברעגאַזאָן עק: בלייבן אע אַ בלאָטע : ווערן באַזיגט (געשלאָע אַז"מ) — אַר : ברעכן האַלדן און נאָקן : ברעכן האַלדז (לייב) און געניק : נִיזוק ונהרג ווערן : האָבן ריסוק־אַברים : אַרויס(גיך בע ווע: זיין אויסגעשפּילט) (פֿאַרלוירן אַז"ו) — אַדי : גיין צו גרונט : אונטערגק : כאָרות גק, אַ כרה ווערן : פֿאַרהאַקן זיך: איינגעזונקען ווערן, איינגעבראַכן ווערן, ז צוזאַמענברעכן אַז"ו — ז-1 . נפֿאַרגלייכונגען אַריינפֿאַלן ווי אין אַ גרוב : אַהיימעמען ווי דער פֿאַסטעך מיטן פֿיפֿל, ווי דער קעל־עולה מיט דער בייטש : בלדבן ווי אויפֿן וואַסער, ווי אַ הת אויף די אייער, ווי אַ פֿאַסטעך אָן אַ פֿיפֿל : אויספֿירן ווי אַ הונט קעע דער לאָנה, ווי אַ סטאַפּ מיט אייער, ווי קורטע אויף דער לינקער זייט, ווי קורטע די בעדערקע, ווי זאַבלאַצקי נאָ מידלע.

49 6

אַדי : אומגעלונגען, אומגעראָטן : שלימזלדיק, שלימזלדיק, לאַ־יוצלחדיק : אומדערפֿאַלגיק, אומדערפֿאַלגרייך : מפּילדיק, טויט־געבוירן, אַבאַרטיוו : אומנוציק, נוצלאָז, צוועקלאָן : אומהכנסהדיק, אַנריווחדיק : ניטאיינברענג(עווד)יק, ניט־לוינ(עווד)יק, ניט־באַצאָל(ערד)יק, ניט בדאָיק : אַרויסגעוואָרפֿן, אומזיסט(יע) — 410 : שאַדנדיק, אַסרדיק, היזקדיק, אַנוועריק, דעפּיציטיש, פֿאַרלוסטטיק : פֿאַרלוירן, פֿאַרלאָרן, פֿאַרפֿאַלן. נפֿאַרגלייכונגען) פֿאַרפֿאַלן ווי יוסף, ווי די קו מיטן שטראָם, ווי אין בראָד, ווי אין דעק, ווי אין קישקע, ווי איבערן גרענעץ, ווי אין אַמעריקע, ווי אין דר'ערד אַריין, ווי אין וואַסער אַריין, ווי אין נ־ אַריין, ווי אַ נאָדל אין אַ וואַק היי, ווי אין (אַ) הונטס מויל אַריין, ווי אין אַ פֿסחדיקן אינדיק, * ווי אין אַ גענדזענעם אַחת.

סורדיש, געבראָכן, געפֿאַלן, אָפֿל, פֿאַראַרעמט, פֿאַרענגט, דערונטער(דיק) —
 498 : אויסגעשטעלט, אויסגעשפּילט, פֿאַרפּאַסט : פֿאַראומגליקט, רוינירט,
 באַנקראַט : פֿאַרביי(יק), קאַפּוט, אויסגעקאַכט (מיט די ביינער) : אָפּגעפֿאַרן,
 אָפּגעברענט : דערהרגעט, געקוילעט, טויט (מיט די ביינער), באַגראָבן —
 107 : באַזיגט, איבערגעוועלטיקט, געשלאָגן, אונטערגעדריקט, אונטערגעיאַכט
 אַז"ר — 464.

אינוו, פֿראַן : עס גייט ניט : עס פֿידלט ניט : עס גייט אים מיט דער פּוטער
 אַראָפּ : דער אַלץ ילכט ניט : עס גייט ווי דורך דערגער, ווי פֿון פּאַכאַמס
 דודע — 498 : די געשעפֿטן גייען ווי אין ספֿירה (קיין דאַנציג) : אין זיך די
 קדרה מ'שׂבֿ און גייט גאַרניט : עס קאַכט די שפֿע נ־פ) ! : די האַנצע חלה גייט
 אַוועק אויף דער המוציא : די חלה גייט (אַריין) אין דער המוציא: עס קלעקט
 נישט די חלה אויף המוציא: דער נדן גייט אַוועק אויף שדקנות : דער ריווח
 בלייבט (קלעפּן) אין די רעדער : דאָס עסן בלייבט קוים קלעפּן אין דער פֿאַן :
 מער ליכט פֿאַרברענט ווי געלט פֿאַרדינט : מער
 אַן (רי) ברויט מיט קרופּניק האָט מען ניט דערפֿון : אַנשטאַט אַ ביסל ריווח
 געבליבן ביים נערער : מער רויך ווי געבראַטנס : אַ גרויסער וואָלקן — אַ
 קליינער רעגן : אַ סך זמירות און ווינציק לאָקש : קליינע מזונות און גרויסע
 בזיונות : *אַ פּאַטשיק ספּיטשיק אָנגעוואָרן, דעם אַחת אָפּגעפֿראָרן און האַרניט
 אויסגעפֿאַרן : רחוק לשקר וקרוב להפֿסד : סצא שקרו בהפֿסדו : בנפו סבוא
 בנפו דצא: עס אין אים אויסגעאַנגען (אויסגעפֿאַלן) באַקעם. נאָנווער) פיש נאָ
 בערדיטשעוו! : עס אין יאכלוהו (סבש, באַנדאַש, פֿוטש, קאַפּוט. פֿאַרפֿל,
 פֿערפֿל, קאַלטע לאָקשן, קאַלטער צימעס, אויף אַ באַבעס קבֿר) ! : ניי אַ
 בייטעלע ! : מעגסט זיך נייען אַ בייטעלע : פֿאַרפֿאַלן לעולם (עד : פֿאַרפֿאַלן
 מיט די פּאַטרעכעס : פֿאַרפֿאַלן די קו מיטן שטריקל : פֿאַרפֿאַלן הונט און בייגל :
 איך האָב שוין געוואָלט לאָזן אויספויקן ! : שרייב (שטעל) דערויף צוויי פֿאען :
 פֿאַרשרייב אויפֿן ושסער : פֿאַרשרייב מיט אַ קויל אין קוימען (אויפֿן קוימען) :
 הניח מעותיו על קרן הצאִי: גיי זוך דעם פֿאַראַיאַריקן שניי (דעם ווינט אין
 פֿעלד) : עס אין יודל אַ גוטן טאָג (מיט דער קאַפּאַטע) ! : אַדיע ! : זיי געזונט !
 : גוד ביי נ —) ! : אַלכּה חמורך טרפֿון ! : אַלץ לעולמו—פּישי פּראָפּאַלאַ ! :

מען מעג שוין נאך דעם שטעלן א מאַבּה (אַ גראַשן ליכטל, אַ יאַרצייט) : מען
קען שוין נאך דעם זאָגן אַ (ראַנחקדיש : געשטאַרבן, באַגראָבן קי לעולם חסדו :
איך האָב עס פֿאַרזינדיקט אין דער מאַמעס בויד : וווּ איו מענס ניט פֿאַרפֿאַלן? :
וואָל מיינס איבעגיין.

נירידה) פֿון דעם מעל וועט שוין קיין ברויט ניט יש : געראַטן מען בראַך ! : די
קלאַג אין פֿאַרטיק! : מען זייט שוין אָפּ די שיטערע ! : עס אין שוע אַרות אויף
קרעהן: מען האָט אים דעם קאָפּ אַראַפּגענומען (אַפּגעשניטן) : מען האָט אים
געקוילעט און ניט דערקוילעט : מען האָט אים געקוילעט אָן אַ מעסער : שיין
אויס־

520

49 6

געווירטשאַפֿט ! : אַתמול אַפֿרוח עכשיו ניצה : נעכטן אַ פֿייגעלע, היינט אָן
אייעלע : ער מעג נעמען אַ טאַרבע און גיין איבער די הייזער : פֿון אַ גוט פֿערד
אין כאַטש כּדאי אַראַפּצופֿאַלן : ער וועט שוין קיין תּחית־המתים ניט אויפֿשטיין
: ער האָט דעם קדיש צו הויך אָנגעהויבן.

נשלימזל) דאָס ברויט פֿאַלט אים (איר אַאָ"ר) שטענדיק מיט דער פּוטער אַראַפּ
: וווּ עס פֿאַלט אַ שטק טרעפֿט ער אים אַליין : וועמען וועט עס פֿאַלן אין קאָפּ
אַריין, אָן ניט מיר? אויסגעראַנדערטאַלע לענדער און אַהיימגעקומען אָן הויזן
און אָן העמדער : מאַך אויף די טיר, דאָס (דער)שלימזל גייט: קוים געפּוועלט
דאָס פֿערדעלע זאָל ניט עסן, נעמט עס און פּגרט (צום קוף קגרט עס) גאָר
אַרעק : מיינ קו — צום מעלקן איז זי ניטאָ, און צום פּגרבן אין זי יאָ דאָ (נאָר
צום פּגרבן אין זי אויך אַ בהמה) : ער זאָל אַ קוק טאָן אין טייך, וואָלטן געפּגרט
אַלע פֿיש : ער זאָל האַנדלען מיט תּכריכים, וואָלט מען אויפֿגעהערט שטאַרבן :
כאָשר אָמדתי אָאָדתי — גערען אַ שלימזל און אַ שלימזל וועל איך שוין שטאַרבן
: חדש ימינו בקדם — דער אייגענער שלימזל וואָס פֿרֿיער.

שפּרן החילות לנפול — נפול אפול : אָן דער מענטש פֿאַלט זאָגט אפֿילו די שפּין
אויף דער וואַנט אויך עדות קעגן אים.

נשלימזל) אָן מזל זאָל מען גאַרנישט (איז בעסער ניט) געבוירן ווערן : אָן דאָס
(דער) שלימזל גייט עס מיט אַלעמען : אָן דאָס מזל אין קלק — כאַטש זעץ

זיך און ווק (העלפֿט ניט קיין געווינען : אָן דאָס מזל גייט ניט) (וויל ניט) מאַכט
קמץ נִית באַ : אָן דאָס שלימזל וויל מאַכט קמץ אַלף בע : אָן דאָס מזל גייט פֿעל
אין דאָס רענדל ניט געל : אָן אינעם אין באַשערט אַ שלימזל קומט עס צו אים
אַהיים (אין שטוב אַרמ) : נאָכן שלימזל דאַרף מען קיין שליח ניט שיקן : ווען
עס פֿאַלט פֿאַלט עס מיט דער פוטער אַראָפּ : אַז ס'איז באַ-

שערט איינעם דערטרונקען צו ווערן ווערט ער דערטרונקען אין אַ לעפֿל
וואָסער : דאָס גליק אין ווי אַ שנירל פערל—פֿאַלט אַראָפּ איינע, צעשיטן זיך
אַלע : (נמשומד) דאָס פעלצל איבערגעקערט, אָבער דאָס מזל קען מען נישט
איבערקערן: פֿון (דיאַל אָן) אַ שלימזל ווערט מען ניט רייך : דער אַרעמאָן האָט
אַ ביין שלימזל : ווהין קריכט דאָס שלימזל ? צום אַרעמאָן: שלימזל, ווהין
גיסטו? צום אַרעמאָן : די ליכטיקע וועלט אין פֿון שלימזל פֿאַרשטעלט : ווען אַ
שלימזל האָט אַ ווייב לייגט זי זיך אין קימפעט ערב פסח : אַ שלימזל : גייט ער
טאַנצן, צערסן זיך ביי די קלעזמאַרים די סטרונעס : ווען אַ שלימזל קוילעט אַ
האַן גייט ער, דרייט ער אָן אַ זייגער — שטייט ער : ווען ער זאָל האַנדלען מיט
ליכט וואָלט די זון ניט אונטערגעגאַנגען.

ניורד) אַ יורד אין ערגער ווי געשטאַרבן : דער וואָס ליגט אויף (אין) דער ערד
קען ניט פֿאַלן : אָן מען ליגט אויף דער ערד קען מען ניט פֿאַלן : איידער מען
פֿאַלט נאָך קען מען שוין ניט שטיין אויף די פֿיס : ווען מען ווייס, אָן מען וועט
פֿאַלן, וואָלט מע זיך אונטערגעלייגט אַ קישן : פֿאַלן אין גרימער ווי זיך
אויפֿ(צו)הייבן: ווען גאָט נעמט איינעם צו דאָס געלט נעמט ער אים דעם שכל
אויך צו : אָן מען ווערט אָן דאָס געלט הייסט מען ביי דער וועלט אַ
חסר־דעהניק : ניט גענוג וואָס מען ווערט אָן דאָס געלט רופֿט נאָך יענער „נאַר“
: פֿלעמן מען זיצט אין הויף אין מען אַ האַר, אָן מען וואַרפֿט אַרויס פֿון הויף איז
מען אַ נאַר : איבער אָן איינגעפֿאַלענעם בוים שפּרינגען אַלע ציגן : אָן דער
וואָגן פֿאַלט זיינען די רעדער צו שווער : אַ געפֿאַלענעם טרעט מען מיט די פֿיס :
אַ געפֿאַלענעם טרעט מען ניט מיט די פֿיס : דעם געפֿאַלענעם העלפֿט גאָט : דאָס
לעצטע ציגעלע גיט מילך : וווּ מען האָט געלט פֿאַרלוירן, דאָרט מון מען עס
אַפּזוכן : געלט פֿאַרלוירן—האַלב פֿאַרלוירן, מוט פֿאַרלוירן—אַלץ פֿאַר-
לוירן : בעסער געבויגן איידער צעבראַכן : אָן מע שערט די שעפּסן פֿרייען זיך

די ציגן : אן מען שערט די שאף ציטערן די לעמער.
 וָאָנווער) ווער עס דערזעט ניט מיט די אויגן דערלייגט מיטן בייטל (מיט דער
 קעשענע) : היזק פֿון האַנט איו אויך אַ ריווח : געלט פֿאַרלאָרן—גאַרנישט
 פֿאַרלאָרן, געלט ניט געפֿונען—אַ קלאַג צו די יאָרן : בעסער אַ שעדל איידער אַ
 שאָדן : ווער עס האָט דעם שאָדן דער האָט די עקרה : דער וואָס האָט אַ היזק
 האָט נאָך אַן עקרה אויך : נאָך אַ שאָדן ווערט מען קלוג : אן מען עבעט אַרויס
 די קו (דאָס פֿערד) פֿון שטאַל מאַכט מען (שליסט מען) דערנאָך צו די שטאַל :
 אן עס גייט ניט אין היזק (אע שאָדן) זוכט זיך עס אָפּ : אן עסיקע (לעבעדיקע)
 זאך ווערט ניט פֿאַרפֿאַלן : אַ ווייב און אַ וועקסל קערן זיך אום צוריק : גאָט
 האָט געשווירן, אע דער וועלט זאָל גאַרניט ווערן פֿאַרלוירן : וואָס פֿאַרפֿאַלן
 זאָל ניט באַנג טאָן. זען אויך : אומנוציקייט 410, שלעכטער מצב 498.
 497. גוטער מצב

ס : גליק, הצלחה, מזל : אויפֿריכטעניש, אויפֿעט אַו"ר פ 495 : גוטער מצב :
 גוטע (גאָלדענע) מערכה : געהויבענע געשעפֿטן : שלדענע (גילדע(ר)נע)
 געשעפֿטן : פֿעט קייעלע, פֿעטער טהאַלנט(טאָפּ) , פֿעט קוגעלע, פֿעטער עסק,
 פֿעט געשעפֿטל : זיבן מטע יאָר : ווילזע, ווילשטאַנד, באַהעביקייט, ז
 ווילהאַבי קייט : שפֿע, פּראָספּעריטי נאָ-) : אַ לעבן ווי אַ לעקעך, ווי ביי גאָט
 אונטערן אויוון.

רייכקייט, עשירות : עשירות אַל קורח, קירחס עשירות : ז עושר, אַשרות :
 נגידות, עידי(מ)שפֿט, נגידותשאַפֿט, גרירי(מ)שאַפֿט, פֿאַרמעגלעכקייט :
 ריכטונג, ז רייכטום, פֿאַרמעע, מאַיאָנטיק : אוצרות קורח, קורחס אוצרות, אָמון
 קורח : דעם מלכס אוצר, מלכות־אוצר : מטמון, אַפּותיקו, אָנה נפֿה, נדן,
 מאַטניאַ,

מאַטניע : די קלינגערס, די קלינגע(מדיקע, דער גהאַשן, די גראַשנס, אַ שיינער
 גראַע, די מטמע : פֿעטע, רעכטע, גראַבע מטקע : די מאה : שווער(ע) געלט,
 גראַצעמער געלטער : סאַליאַנקעס מיט געלט : אַ קאַסע (אַ נאָט, אַ פּלאַנק, אַ
 ים, אַ שלל, אַ גרודע) מיט געלט : געלט ווי בלאַטע, ווי מיסט : אָנקומעניש,
 שמאַלצגרוב, זשויב : גאָלדגרוב, גאָלדמינע, גאָלדמיין נאָ-) : כּרעמאַטיסטיק,
 כּריזאַלאַגיע : קאַפיטאַליזם.

פלוטאָקראַטיע: בורזשואַזיע, רויסבורזשואַזיע: גאָיר, גאָיר אַדיר, גאָיר אָצום:
אָמתער, יוסטער גאָיר: גאָירה(נטע), גקירטע: נגיד, נגידה, נידית, נגידיתטע:
עושר, ז עשיר, אַדיר, אַדיר שבאָדירים: שררה, שררהסטע: קצע, קאַינה:
נעל־אָעות, העל־קיס: געלטביטל, געלטזאָק, געלט(ס)מענטש: מטופל,
מעל־גוף: לייט, בער: קאָפיטאַליסט, בורזשואַ, בורזשוי, בורזשוק, בורזשאָק:
מיליאָנער, מיליאָנ(שטיק), מילשרדער: טימאָקראַט, פלוטאָקראַט,
געלטשריסטאָקראַט: פינטע, ראָטשילד, רויטשילד, בראַדסקי, מאַמאָן, פלוטאָ,
נאַבאַב, קרעווס, מידאַס, קורח: גולה־בויד: יאָלד נגנ): נקי) פינטאָק,
פינטאָטשקע, קליוועץ: יוסטער, אינגעפֿונדערעטער אַאָ"ר נעלהאַית:
נעל־פרנסה, נעלשפֿע, נריכולת, (קעל־)בטוח: אויפֿגעבלאָזענער גאָיר: רייכער,
אַנגעשטאַפטער אַאָ"ר — אַדי: אויפֿגעריכטער, אויפֿגעקומענער גאָיר (נגיד),
אַלרייטניק נאַ־), פֿאַרוועניו אַאָ"ר — 495.

וו: האָבן אַל דאָס עטס: האָבן היטבֿ ומיטבֿ (מיט טעלער און מיט לעפֿל): באָדן
זיך אין גוטס (אין אַל דאָס מטס, אין אַלעם גוטן, אין מילך און (אע) האָניק):
זיין רייך (באַזאַרגט, אַנגעשטאַפט אַאָ"ר) — אַדי: לעבן אַ מטן טאַג: לעבן
בהראָבה (אויף אַ ברייטן פֿוס אַאָ"ו) — ! 51.
נפֿאַרגלייכונגען) לעבן (פֿירן זיך) ווי אַ מאָנאַרכע, ווי אַ מלכות, ווי אַ פֿרינץ,

ווי אַ

522

497

פֿריוצעסע, ר אַ אָרץ, ווי אַ פֿריצטע, ווי אַ גראַף, ווי גראַף פֿאַטאַצקי, ווי אַ
(גאַנצער) שררה, ווי אין מיעדן, ווי גאַט אין אַדעס, ווי גאַט אין פֿראַנקרייך.
וויסן פֿון אַ וועלט (פֿון אַ לעבן): זען אַ עטן אָלום: זיין עט (סקיר) אע מעמד:
זח אע עטע אומשטאַנדן: נאַ־) זק גוטאַפֿ, זיין אַלרייט: זש אין די פֿעדערן:
פֿילן זיך סקיף: זע אויפֿן פֿערד: גיין מיטן קאַפֿ אַרויף: שטיין (פֿעסש אויף די
אייגענע) פֿיס: האָבן גוטע יאָרן: האָבן אַ גרינג (רויך, ווייניק) לעבן.
זע אַן עושר (אַ גאָיר אַאָ"ו) — " : האָבן דעם גראַשן (די מטקע, די מאה
אַאָ"ו) — " : זיין ביי געלט: זע באַגעלט (און באַגרינט) נ־פ): זע ביכולת:
זיך קענע פֿאַרגינען: האָבן שיין פרנסה: האָבן ברויט מיט אַ מעסער: ווערט זח

א פֿאַרמעע : האָבן געלט צו קײַען : האָבן געלט ווי בלאָטע, ווי האָלץ, ווי מיסט : גיין (באָדן זיך, ווייַקן זיך, שווימען) אין געלט (אין גאָלד) : באָדן זיך אין מילך און אין פוטער.

רײַך ווערן, נתעשר ווערן, באַגליקט ווערן אַז"ר — 495.
רדך מאַכן, באַריכערן, קעשיר זש, אָפּגילק, אָפּשיטן — ב־פ .
אַדײַן גוט, וווּיל, שווייל, מט את וווּיל, וווּיל
און מט, פֿויגלדיק, סום־טובדיק — 411.

נפֿאַרגלייכונגעזעט (ווּיל) ווי אין ודעדן, ווי בך האָט אַליין, ווי בײַ אַן
אייגענער מאַמען, ווי בײַם טאַטן אין ווינגאַרטן גרײַנהויז), ווי בײַ דער מאַמען
אין בויך, ווי אַע פוטער, ווי די (גאַנצש וועלט, ווי דעם נלח, ווי דעם קסיאַנדז,
ווי דעם נלחס ווייב.

רדר : שטיין רדך, שטאַק רדך : פֿאַרמער לער, באַהעביק, ז וווּילהאַביק : זעטיק
(מיט געלט), אַנגעשטאַפּט, אַנגעדאַפּטש(ער)עט, אַנזעשטן, אַנגענענדועט, —
לויזיק (מיט געלט) : באַמיטלט, געלייטזעליקט : ביכולתדיק, יוסט, נעלזמתיש,
סאָליד : אומאַפהענגיק, באַזאַרגט, פֿאַרזאַרגט, פֿאַרזאָגהט : קרעדיט־
פֿעיק, צאָלפֿעיק, ק(חראַנט, קאַראַנט, בטוח : נאַ־) מטאַפּ, אַלרייט.
נפֿאַרגלייכונגען) רײַך ווי אַ מלך, ווי אַ גראַף, ווי גראַף פּאַטאַצקי, ווי אַ אַריין,
ווי אַ מאַעאַט, ווי אַ פּאַסעסאָר, ווי פינטע, ווי רויטשילד (ראַטשילד), ווי
בראַדסקי, ווי בונימאָוויטש, ווי האַלפּערן, ווי איזיק רב יעקעלעס, ווי קורח,
ווי אַ גוי, ווי אַ חזיר, ווי מלך פיק, ווי נאָך אַ טרפֿה, ווי נאָכן אַנזעצן, ווי ער
וואַלט געפֿונען אַן אוצר, ווי ער וואַלט גערונען דאָס גרויסע גערינס, ווי
אַנגעשאַטן.

נײַדיש, גאַיריש, עשיריש אַז"ר — ס.

אינוו, פֿראַן : פינטע די גקירטע : בנד הגאָירים : פֿיך הנגידים : פדרך הנגידים
: מעשה נגיד : בעד קל הון (חללא) דעלמא : עד חאָי המלכות : עס גייט אים
גוט : עס גייט אים דורך טיר און (דורך) טויער : עס גייט ווי בײַ אַ מטן
שליטוועגס : * ער האָט אַנגעכאַפּט גאָט פֿאַר די פֿיס (פֿאַר דער באַרד, פֿאַר די
הערנער) : עס אין מיט אים געהויבן : עס גייט אים גאַרניט אָפּ : עס פֿעלט אים
ניט פֿון קיין פֿויגלמילך : עס גייט אים נאָר אָפּ דאָס טעלערל פֿון הימל

(קאָפּווייטאָג) : ער עסט לעקעך אין דער וואָכן : עס קריכט אים פֿון האַלדו :
 עס רינט אים איבער דער באָרד : עס וואַקסט אָן אויף אים ווילדפֿלייש : עס
 קאַפעט גאָלד : געלט וואַלגערט זיך אין בלאַטע (אין די גאַסן) : מען האָרט מיט
 לאַפעטעס : ער האָט געלט ווי גרויס ער אין : עס סטייעט די באַבע חתונה צו
 מאַכן : זיינע רימעטלעך וועגן אַריבער דײַנע דימעטלעך : ער ווייס ניט פֿון דעם
 אייגענעם אייעס : ער שלאָפֿט, און זיינע ראַחים גייען : דאָס געלט האָט אים
 אויף די פֿיס געשטעלט : מען דאַרף מיט אים קיין עונו ניט זאָגן : זאָג מיט אים
 ענט ! : וויש אים אויס די טרערן ! : אַ רחאָנות, די פערל זיינען שיטער : זיין
 גאָט : זיינע זיבן יאָר : ווער מיר אין גאָרטן זיצט ! : ער מיינט, ער האָט
 איינגענומען פלעוונע : ער מיינט, אַן מלך (דער מלאך) פֿימפער שפּילט

49 7

זיך מיט אים : ער האָט נאָך קיין קדחת ניט געהאַט : ער האָט נאָך גאָט ביי די
 פֿיס ניט אָנגעכאַפט : ער האָט נאָך זיין וועלט ניט שיסגעפֿירט : ער האָט ביי
 גאָט קיין וועקסלען ניט אַררסגענומען : נרייכער קרוב) זאָל זיך האַדערען אַ
 האָן אויף באָרות (אַן אינדיק אויף פסח) : חזיר, האָסט געלט? זיי מײַן מחותן :
 מען איך בין קיסר בין איך נאָך רייכער פֿת אים (, איך וואַלט האָך צוגעקנעלט
 אויך) .

שפּרן נעטער מצב) גוט אַרעקגק דאַרף געדווערן (געווערן) : רען די זון גייט
 אויף אין ניט צו שפעט : וואָס שעטער די זון גיט שיף אין זי אַלץ העלער :
 המבדיל קין קודש לחול—אָו עס געראָט אין טאַקע וווּיל : אַן וווּיל אין דעם
 וואָס מאַכט אָמיד וימל : וווּיל אין דעם וואָס פֿירט אויס בקבוד זיין וועלט : צו
 גוט אין קין ברעג ניטאָ : בעסער האָט קיין שיעור ניט : צו מט געוויינט מען זיך
 גיך צו : דאָס עטע מערט מען באַלד געוויינט : אָו דאָס לעבן אָו זיס אין די
 וועלט אָפֿקר : די נויט מאַכט דעם מענטש בעסער, דאָס גליק מאַכט אים
 שלעכטער : אָו עס אין איינעם צו מט גייט ער זיך גליטש אויפֿן אייז : הגדולה
 מקאָרט סמים : בין מען דערלעבט די נאָמה קען (גייט) אַרויס די נאָמה : אַן מען
 באַקומט שוין דאָס ברויט קומט דער טויט : אַן עס קומט צום לעבן דאַרף מען
 שטאַרבן.

נרייכקייט) אַל שׂשה דאָרים העולם עומד : אַל הגעלט, על הגעלט ועל הגעלט :

אויף דרך זאכן שטייט די וועלט : (שיף) געלט, (אויף געלט את (אויף) געלט :
געלט אע די וועלט את ד וועלט אין געלט : געלט און קין געלט רעדרט די
האָנצע וועלט : געלטעלע באַליכט ווי די זון מין וועלטעלע : קינדער את געלט
אין אַ שינע וועלט : די בעסטע סחורה אע דער וועלט אין מזומן געלט : עס אין
ניט אַזוי עט מ י ט דעם מי עס אין שלעכט אַן דעם.
געלט ברעכט איין : אַ גלדן נעגעלע ציט אַן אייזערן וועגעלע : מיט אַ ווענטקע
כאַפט מען פֿיש און מיט אַ קערבל כאַפט מען מענטשן : אַ שלדענער
(גילדע(ר)נער) שליסל עפֿנט אַלע טירן : אַלע שלעסער קען מען עפֿענען מיט אַ
גאַלדענעם (גילדע(ר)נעם) שליסל : דעם מענטשנס געלט מאַכט אים פֿריי די
וועלט : ווו עשירות דאָרט אין גבורות : אַ רענדל אין קליין, אָבער גערכטיק : אַ
פֿולער זאָק שטייט פֿעסט : הקסף נענה אַת הכל : געלט פֿאַרענטפֿערט אַלע
קשיות : הקסף יענה אַת הכל—מיט געלט פֿאַרשטאַפט מען דער וועלט דאָס
מויל : קסף ונהב מטהר ממורים (ובפֿרט ווידים חזרים) : פֿסוף ונהב מטהר
חורים : קסף ונהב זיינען טייערע ממורים נ־פ) : געלט אין די בעסטע זייף—
ס'נעמט אַרויס דעם גרעסטן פֿלעק : אַלע פֿלעקן קען מען אַרויסנעמען מיט אַ
ביסעלע גאָלד : עס שטומען די צינגער ווען דו האָסט אין קעשענע די קלינגער :
געלט האָט אַ מיאוסן טאַטן און אין דאָך אַ יחק : דאָס קערבל אין דער גרעסטער
יחסן : קבוד את געלט רעגירן די וועלט : אַן מען האָט אַעות אין מען נעל־האָית
: אַן מען באַקומט געלט טראַסקעט מען מיט דער לאַנגער בייטש : רער עס האָט
די מאה (די מטקע) דער האָט די דעה : אַן עס עמען די מאות קומען די דעות : אַן
עושר האָט אומעטום אַ דעה : האָט מען ברויט, איז מען ברייט אין דער דעה :
אע באַד דערקענט מען אויך דעם גקיר : קוים פשט זיך איינער אָפּ די שטיוול ,
רופֿט מען אים שוין אויף מפֿטיר : אַם אַין אַכמה אַין תורה—די תורה ליגט אע
קאַסטן און אַכמה אין קעשענע : דעם נגידס נאַרישקייט גילט מער ווי דעם
אַרעמאַנס חכמה : אַן מען אין רייך אין מען אי שייך אי קלוג אי מען קען זינגע :
אַן מען אין אַ פֿ ש ר רייך אין מען גע ווי ס קלוג : אַ (גיד אַ נאָר אין אויך אַ
האַר : בך די נוידיים אין געלט וואָלוול און שכל טייער : אַן דער מאָע אין פֿול
אין דער קאָפּ דול : האָס פֿולער דער

בויד, אלץ לדיקער דער קאפ : דער גאָר האָט דעם שכל אע טייסטער : אן די ציג אין אפילו לויטער חלב אע זי פֿאַרט אַ ציג : אַ נגיד טראָגט זע דרראָרץ אין קעשענע : דעם עושר פֿאַט אלץ.

געלט שמעלט, אָבער צי אין דען שמעלט געלט? : געלט אין בלאָטע, אָבער בלאָטע אין קע געלט ניט : געלט אין בלאָטע, אָבער ד י בלאָטע אין כדאי צו האָבן פֿולע קעשענעס : פֿון געלט קען מען מאַכן בלאָטע, אָבער ניט פֿון בלאָטע געלט : די מטקע גילט : ניט געטג צו זיין אַ נגיד, גילט נאָך דעם (גידט קוויטל אויך : פֿאַר געלט באַקומט מען צוקער : פֿאַר ווינער באַקומט מען דינער : ווער עס האָט געלט, יענער עסט הערינג : נותן בצימבל, הולך בטענצל : אן מען צאָלט פֿאַרעס שפּילט מען זאַרעס : אַ קצין (אן עושר) האָט אַ שיינע טאָכטער : דאָס שענסטע עפעלע אין אין קצינס טעפעלע : אַ (גידס אַ ווייב מעג זיך פֿאַרגינען צוויי מאָל אין יאָר אע קימפעט ליע : דער אָרעמאָן דינט, דער רייכער פֿאַרדינט : דער מלמד אַרבעט מיטן טייטל און דער גאָר מיטן בייטל : זינגען זינגט דער אָרעמער, דער רייכער הערט נאָר צו : פֿאַר געלט האָט מען ד י וועלט און י ע נ ע וועלט : אן מען האָט ד י וועלט האָט מען י ע נ ע וועלט אויך : אַ (גיד קען זיך שאַפֿן ביידע וועלטן : פֿאַר געלט קריגט מען אלץ, חוץ קדחת : יאָק פֿשענאָ—טאָ אי דורען קאַשע נאָוואָרע : פֿאַר געלט באַקומט מען אלץ, נאָר קיין שכל ניט : פֿאַר געלט באַקומט מען אלץ, נאָר ניט טאַטע - מאַמע : המבדיל קין קודש לחול—ווער עס האָט געלט (אין קעשענע) דעם אין וויל : אַ משכון צו פֿאַרזעצן, אַבי אַ גאָר צו זיין : די לעצטע פֿאַר הויזן (דאָס לעצטע העמד) זאָל מען פֿאַרזעצן און אַ גאָר זאָל מען זיין : עס אין עט צו זיין אַ גקיר—דער רב אליין מאַכט דעם הספּד.

דער עושר האָט דאָס מזל : דער עווער שלאָפֿט און זיינע ראָחים גייען : געלט גייט צו

געלט : גאָלד גייט צו גאָלד : געלט קלעפט (ציט) צו געלט : האָס ביי אַ (גיד פֿאַראַלגערט זיך נעפֿינט זיך ביי אָרעמאָן ניט אע פֿאַרמעען אן גאָט גיט מיטן לעפֿל, מבן ליע מיטן שעפֿל : פֿון עידיים קומען אַרויס נוידימלעך : אָמון בקעשענע אַלום בבית : אע דער דסל ליגט דער אַלום-נִית : פרנסה את

אַלום-נִית זײַנען שטענדיקע שקנים : קרכת הקית ברובה : אן עס מאַלט דך אין מיל אין אין דער הש (אין שטוב) רויק את שטיל : סאַמעט און אַטלעס לעשט אויס דאָס פֿייער אע קיך : דער אין פֿריילעך, וועמען עס אין אע קעשענע פֿרי לעך : פרנסה הילט אַלע מכות : פרנסה אין אַ רפואה צו אַלע קרענק : אַ שווערער בייטל מאַכט אַ לייכט געמיט : וווּ פֿלש און פֿיש אין אַ פֿריילעכער טיש : אן דער בייטל איו פֿול אין דער מאַע רויק און שטיל : ווען הועערט אַ גאָיר? — ווען דער דאָקטער הייסט אים.

אַ גאָיר אין אַ חדר : ווילסט רייך ווערן? — וך זיבן יאָר אַ חזיר : וויל מע זע אַ גריר, זאָל מען זיך פֿאַרשרייבן אויף צעהאַנציק יאָר פֿאַר אַ חזיר : מען זאָגט : אַרעמע-לייט, וויל די רייכע יינען קין לעט ניט : געלט האַלט זיך נאָר אין אַ גראָבן זאַק : מען ווערט גיכער אַ קצין איידער אַ נעל-האַית : ופאַרוועניו) קתר האָט ער פֿאַרגעסן און נעריצך האָט ער זיך ניט אויסגעלערנט : דער זאָטער גלייבט ניט דעם הונגעריקן : וואָס מער קבצן מער הוליאַקע, וואָס מער (גיד מער סאַבאַקע (סווינאַקע) : אַ דיקער טייסטער אע אַ דיק בייכל גיבן ניט קיין צדקה : אן די נוידיים זאָכן האָבן די אַרעמע-לייט וואָס צו קאָכן : ווען די עשירים קרענקען טוען זיי די אַרעמע-לייט געדענקען : מען זאָל ויך קענען אויסקויפֿן פֿון טויט, וואָלטן די אַרעמע-לייט שיין פרנסה געהאַט : ווען דער נמד אין אן אַבל מון ער אַנקומען צום אַרעמאָן : בשלשה דאָרים אָדם דבר : בכיסו, בקיסו, בקעסו : וואָס רייכער מען ווערט, האָס קאַרגער אין מען : אַ קאַרגער גאָיר אין דער

49 7

ערגסטער קבצן: געלט גייט אַוועק—און אַ הונט בלייבט אַ הונט : פֿון אַ קאַרגן גאָיר און פֿון אַ פֿעטן באַק געניסט מען ערשט נאָכן טויט : פֿון אַ נקלה קען מען אַראָפּשינדן איין פֿעל און פֿון אַ טויטן גריר—אַ סך פֿעלן. איטלעכער עושר האָט זיין יושר : דער עושר אין נישט קיין קעל-יושר : דער עושר האָט ניט קיין יושר : גיי זוך יושר בך ירוחם (יאַקל) דעם עושר ! : דער נגיד טראָגט זיין גאָט אין קעשענע און דער אַרעמאָן אין האַרצן. אַ קבצן דאַרף געלט את אַ נגיד אָבוד : דעם אַרעמאָן האַקט מען ווי פֿאָדזיאַקע (שפענער) און דער רייכער בלאָזט זיך ווי דער סאַמאָוואַר : אַ נגיד האָט פֿינט

אָבֹוד ווי אַ קאַץ סמעטענע : רבי מקבד עשירים : מען חנפֿעט ניט דעם נגיד נאָר
זיין געלט : פֿון נקיפֿים ווערט מען ניט רייך : פֿון קאַפֿ־קאַפֿ קען מען קיע
עושר ניט ווערן : פֿון ווינטשן ווערט מען ניט רייך : פֿון (דיאַל אָן) אַשלימזל
ווערט מען ניט רייך : ווער עס שטייגט הויך פֿון רויב פֿאַלט אויך נידעריק ווי
שטויב : ווער עס ווערט רייך פֿון גנלה און ראַיחה לעבט ניט אין מנוחה.
אַ ייִד אַ גקיר צאַצקעט זיך מיט זיין געשוויר : דעם אָרעמאַנס פוטער־קוכן און
דעם נגידס קרענק הערן זיך ווייט : דעם אָרעמאַנס געבראַטנס שפירט מען
ווייט, דעם עושרס טויט הערט מען ווייט : בעסער אַ געזונטער אָרעמאַן איידער
אַ קראַנקער גאָיר : וואָס קומט אַרויס פֿון דעם זילבערנעם בעכער, אַן ער אין
פֿול מיט טרערן.

אַרום (ביי, לעבן, אין) אַ פֿעטן טאַפֿ אין זיך גוט צו רייבן : אַן מען רייבט זיך
לעבן אַ פֿעטן טאַפֿ ווערט מען אויך פֿעט : לעבן אַ שווערן וואָע אין גוט צו פֿוס
צו גע : לעבן אַ גאָלדן וועגעלע פֿאַלט אַראָפֿ אַ גאָלדן נעגעלע : ווי מען האַקט
האַלץ פֿאַלן שפענער : ווי עס אין אַ סעודה קען מען אָפֿלעקן אַ ביין : אַן מען
רייבט זיך אַרום (ביי, לעבן, אין) אַ גאָיר רייבט מען זיך אויס אַ לאַך : רייב זיך
ניט אין גרויסע

לייט, וואָרעם די לאַך וועט אַלע מאָל רעסער ווערן : * פֿון קוע דעם גאָיר אין
אַחת האָט מען קדחת.

ווער עס האָט די קי, דער האָט די מי : געלט לאָזט ניט רוען : אָדם אָהול אַל
ממוט : ממונו אַל אָדם אָביב אַליו פֿנפֿשו : מי שן לו אָנה רוצה מאַאים : מרבה
נקסים מרבה דאגה : איזהו אָשיר? השמח באַלקו : מיט עשירות טאָר מען זיך
ניט איבערנעמען : אַן גאָט האָט פֿרנסה געגעבן זאָל מען יענעם אויך לאָזן לעבן
: געלט אין בלאָטע : געלע אין קיילעכ(ד)יק—אַ מאָל אין עס דאָ, אַ מאָל אין עס
דאָרט(ן) : געלט אין קיילעכ(ד)יק—היינט בך דיר, מאָרע ביי מיר : אַ ייִדיש
עשירות אין ווי אַ בינטל שטרוי (רי אַ מאַרצאַווער שניי) : ייִדיש עשירות קומט
מיטן ווינט את גייט אַוועק מיטן רויך : נה עולה ונה יורד : עליונים למטה
ותחשנים למעלה : די וועלט אין ווי אַ לייטער : אַרויף גיט איינער, אַראָפֿ—
דער צווייטער : פינטע אין גערען אַ גאָיר און' געשטאַרבן אַ קבצן (אַן אָרעמאַן)
: דער דעסטער שיר שטאַרבט אַ מאָל פֿאַר דער צייט : תכריכים מאַכט מען אָן

קעשענעס : אָרעם און רדר זיינען אין קֹכר גלייך : אָרעם און רייך ליגן אין דער ערד ביידע גלייך (, נאָר אויף דער ערד ליגן די רייכע בעסער) : קסוף ונהב מעשי ידי־אדם — געלט באַגראָבט אַ מענטש : איידער דער קצין ווערט אַן אָרעמאָן שטאַרבט דער אָרעמאָן דריי מאָל פֿאַר הונגער : ווען אַן עושר אין פֿאַרדאָרבן און אַן אָרעמאָן האָט דערוואָרבן—אין נאָך ניט גלייך : אַ גאָיר קומט אָפּ און אַן אָרעמאָן קומט אויף—אין נאָך ניט גלייך : בעסער אַן אויפֿגעקומענער גאָיר איידער אַן אָפֿגעקומענער עושר : אַן אויפֿגעקומענער עושר האָט פֿיינט אַן אָרעמאָן : אַ לוינ האָט אויך אַ פופיק, אָבער דער עיד אין ניט קיין קעלן דערויף.

זען אויך : גרויסצאָליקייט 67, אייעס 476, געלט 486, קאַסע 487, באַקום 489, דערפֿאַלג 495, פֿאַרגעניגן 511.

526

498

498. שלעכטער מצב

ם : שלעכטקייט, אָרהדיקייט, ביטערקייט אַאַז'וו — אַדי : אומגליק, רע מזל : אומגליק(ס)פֿאַל, (מיאוסש סיבה, אַקצידענט, עקסידענט נאָ-) : טראַגעדיע, מאַלער : חורבן, חורבן יראלים : קאַטאַסטראַפֿע, קאַטער קליזם : קלאַפּ, בראַך, אַכציק ברעך, געברער מעניש : משלחת, אָנשיקעניש, אָנשיק, אָנגער שיקטע זאך, אָנקלעפּעניש, (בייזע) באַגעגעניש, אויסשס, נאַפֿאַסט : פעקל, רומל, טראַבל נאָ-), משוסע מעשה, שיינער משאָומתן, בלאַטע : קאַלטער גיאָנום : לאַבן ברויט, ביטערע פיל, טאַנץ : גור, גנר מן השמים, גורה, גנרה מן השמים, ערת המלכות, שטראַף, גאַטס שטראַף : נקיון, פרור(ונמ : פורעניות : קללה, קללה פֿון האָט, אַ פאַטש פֿע זיין ליבן נאָמען, אַ שלאַק מן השמים : פלאַג, פליאַגע, מכה, קרעצל : פרעהס מפות : אַ מכה שלא פתובה בתורה : אָנגעווייטאַגט אָרט : ווו דער שוך קוועטשט.

בייז, שלעכטס, י ליכע : איבערלעבעניש, איבערלעבונג, איבערלעבעכץ : אָרה : אַ אָרה אַ חורבן, אַ אָרה אַ חרבווה : אָרות מיט חרבונוות : סיפקע אָרות : אָרות אויפֿן פוד (אויפֿן אייל, אויפֿן שאַק) : אָרות ווי האַלץ, ווי האַגל, ווי רעע, ווי באַב : אָרות איבערן קאַפּ : אַ נס מיט אָרות, קל האַרות שבעולם : אָרות

נחיד, אָרות רבים, אָרות הכלל : אַ צושמעלץ (אַ פֿאַרבֿיסונג) צו די אָרות : אַ צוגאַב צו די נומטובדיקע קליידער : אַ אָרה מיט שפיצן פֿיאַז. שלעכטער מצב : שווערע, ביטערע, טרויעריקע, געדריקטע, קלאַגעדיקע, פֿאַרצווייפֿלטע אַאָז"ר לאַגע (מצב, מערכה, סיטר אַציע, אומשטאַנדן) : שווער, ביטער לעבן : שווערע, שלעכטע, ביטערע, הינטישע אַאָז"ר ציט : עת־אָרה, שעת־הדחק, שעת חירום, קע המאָרים, קריזיס, נויטפֿאַל, נויטשטאַנד, פֿירזאָרג, קלעם, באַדרענגעניש, דחק, דוחק, מאַנגל, דחקות, סטיס, אַפּאָטענגע, היט, בער שטאַנד, בידע : שלעכטער, שארצער, רעעדיקער טאָג : משוגענער טאָג נאָן לייזוש : פּורימדיקע, שבתדיקע, בלויז געשעפֿטן (שד טערעסן, פֿאַרדינסטן) : באַנקראַט.

אַרעמקייט, אומפֿאַרמעלעכקייט, אַביונישקייט אַאָזיר — אַדי : ירידה, געבראַכנקייט, געפֿאַלנקייט אַאָויו — 496 : דלות, עויות. אַביונות, דלאָנות, קבאָנות : עלנט, נויט : געלט פֿאַרלעהייט, געלטנויט, געלטענגשאַפֿט. געלטמאַנגל, דוחק אין געלט : באַגרענעצטע (ז באַשרענקטע) מיטלען : נויטבאַדאַרף, מיט באַדערפֿעניש : ליידיקע קעשענעס : אַ לאַך אַע קעשענע : סימן דלות.

אַרעמאַן : בלוט־אַרעמאַן : אַרעם־מענטש, אַרעמע־לייט, געמיינער מאַן, געמיינער ייד : קבצן, קבצעניוק, קבצינע : אַני, עני אַמן, אַני ואַביון, אַני מדוכא : אַביון, אַביון שבאביונים. אַביאַק : דלפֿון, דלפֿער : אַרעמער דלות : דל, דל נאה : ניצרך, מעל־ניצרך, קעל־דאַר פֿער, (נויט־)באַדערפֿטיקער : חסר - לחם. מחוסר־לחם : בלויזע חתימה : לועער, לועך פּויקער, לאַכמאַן, האָל, האַלעפּוזניק, פרשודתא, פּתריאל, פינטע גאַיר נ־פ), פינטע די גבירטע נ־י) : לעטקעריטש נגנ), לאַזשאַרניק נקק : פּויפֿער : נ־עס אַרעם־פּויער, אַנלרדי קער : ביטערער, לייבלעכער, צו רייכער אַאָז"ר אַרעמאַן : אַן אַרעמאַן ווי שבת־הודול : אַ קבצן מיט אַלע חדגריבעלעך : אַ קבצן אין זיבן פּאַלעס : אַ לוסטיקער דלות : אַן אַרעמס און אַ פֿריילעכס : אַ דלות ווי אַ קורפֿירשט, ווי אין אַסוק שטייט : אַ קפּולשמונהדיקער דלות (קבצן) : אַ קעל - הקיתטע איבער אַ הייפּטל קרויט : אַ נוידיטטע איבער אַ קאָטשערע מיט אַ לאַפּעטע : אַ אַריץ מיט אַ לאַך.

בעטלער, בעטלערטשנע, שלעפער, שלעפונק, שלעפערניק,
שלער פערישע קישקע, שנאָרער, שאָרערשק, (קבאָנישע) טאָרבע,
היזער-גייער, ראָשטערגייער, מדינה-גייער, מדיהיז, חוזר על הפאָחים,

527

49 8

פענטאָק, הקדשניק, דזשאָד, זשעבראָק, לאָפי טוט, לופעטע, שנוטש,
טשאַכמאַטשירקע, קאַטשעלאָפּע : נקי) טאַכריניק, טערקער.
זידענע טאָרבע, יורד, געפֿאלענער, גער בראָכענער אַאָז"ר — 496.
אַרעמשאַפֿט, געמיינער גראָד, חברה באַרשט, קאַבצאַנסקער יריד, אָני ואַביון
עט קאַמפּאַני, קבצענזאָן עט הונגערמאַן, וואָכעדיקע שמונה-אָשרה: קאַבצאַנסק,
כתרילעווקע, מאָזעפּעווקע : הושטשע.
וו : זיין אין אַ אָרה (אין אַ קלע-, אע ש אימ-
גליק אַאָז"ר) — " : זיין אויף געהאַקטע (געברענטע, געשוואָלענע) אָרות, זיין
אין איינע אָרות : האָבן אָרות נאָ לאָקטשי : אָנעסן זיך מיט אָרות : גרין
באַשטיין : האָבן זיך צו קראַצן : טאַפּן אַ וישנט : ניט קענען זיך קיין עצה געבן :
הענגען ביי איין פֿוס : וואַרפֿן זיך ווי אַ פֿיש אין וואַסער — 443 : קייען (ווי אַ
וואַרעם) די ערד : אָנלייגן מיטן קאַפּ : ביטערן, מידערען, ליידן, דורכלעבן,
מיטמאַכן, דאַרבן, פֿינצטערן, חושכן : ווערן פֿאַרשוואַרצט (פֿאַרווייסט נ-פ),
פֿאַרחושכט, פֿאַרפֿינצטערט, פֿאַרשוואַרצט און פֿאַרפֿינצטערט אַאָז"ר) : ווערן
אויסגעקערט (אויסגעריסן, אויסגעצויגן, אויסגעפֿליקט, אַרויסגעשלעפּט) :
פֿאַרשוואַרצט ווערן אין עושר און אין אָבד.
מאַטערן זיך, מוטשען זיך, מענטשען זיך נדיאל), קוועלן זיך, פּלאָגן זיך,
מאַרדעווען זיך, רייסן קריעה, אָפקומען — 12- : מאַטערן זיך מיטן טויט.
נפֿאַרגלייכונגען מאַטערן זיך ווי ביי אַ שלעכטן טויט, ווי (דער רשש פֿאַרן
טויט, ווי אַ רשע אויף יענער וועלט, ווי אַ אַדיק אויף דער וועלט, ווי דער
אַרעמאַן פֿאַר אַ גראָשן, ווי דער אַרעמאַן פֿאַר קסח.
פֿירן אַ געמאַטערט (אַ געמוטשעט, אַ הינטיש) לעבן : ליידן ולות : ניט לעקן
קיע האָניק : ניט עסן קיע פּלעצלעך מיט פּוטער : האָבן צער אָן חיונה : האָבן
מער צער ווי חיונה : ניט

וויסן פֿון אַ וועלט צו זאָע : אָפקומען (אָפקאַניוטשען) אַ וועלט (אַ לעבן) : האָבן צו זינגען און צו זאָגן : האָבן קאַלט און האָרעם : האָבן קרת יאָרן : האָבן קורצע (אָפּגעשניטענע, אָפּגעריסענע) יאָרן : זע אונטערן פֿערד : זע אין דר'ערד (ווי אַ באַרם : זיין מיטן קאָפּ אין דר'ערד (ווי אַ באַרף : ליגן אַרצה (אין דער אַדמה, אין שאול־תּחאָיה, אין ראָסל, אין פעקל, אין פעטשקע, אין קוואַס) : ליגן נע איילן (צען קלאַפֿטער) אין דר'ערד : ליגן אין דר'ערד און באַקן בייגל : אַרייַנפֿאַלן (פֿאַרקריכן) אין אַ אַרה (אין אַ בלאָטע, אין אַן אומגליק אַאָז"ר) : אָננעמען זיך אַרות : ייִן זיך אַרות : אינ) קויפֿן זיך מִפֿטיר : אָנפֿרעע זיך אַ קלאַפּאַט : זיין אַ נזלן אויף זיך אַליין : רוינירן זיך : לייגן זיך לעבעדיקערהייט אין דר'ערד אַריין.

זע אַרעם (פֿאַראַרעמט, געענגט, געדריקט אַאָז"ר) פּ איי : ניט האָבן : זיין אָן : זיין אָן געלט : זיין אָן מיטלען (צום לעבן) : זיין געענגט אין געלט : זיין אַע אַ געלט־פֿאַרלעגנהייט (אין אַ סטיס, אין אַ הייט אַאָן"וו) — " : גענייטיקן זיך : זיין נקי (ריין, גאַלע, דערונטער, בדלות, בקבאַנו, באַפֿל המדרה) : פֿאַרשטעלן דעם דלות : ניט האָבן מיט וואָס צו פֿיפֿן : גיט האָבן קק גראַע ביי דער נאָמה (נעם לייב את לעבן, ביים פּופּיק, י ביים אַחת) : פּגרן (שטאַרבן, אויסציען זיך) פֿאַר אַ גראַע (פֿאַר אַ דרייער, פֿאַר אַ רובל אַאָז"וו) : ניט פֿאַרמאָגן וואָס אַ האָר איז ווערט (וואָס אַ ציבעלע אין ווערט) : ניט פֿאַרמאָגן קיין צעבראַכענעם שילינגער : ניט פֿאַרמאָגן יענעם מיסט, לעבן פֿון ווינט (פֿון נסים, פֿון רוחניות, י שווענטעם דוכעם) : לעבן פֿון האַנט אין (צום) מויל (פֿון טעפל אין מויל, פֿת אַהי קהי, פֿון די טעג, פֿון בעטלברויט, פֿון קיצבה, פֿון חלוקה) : לעבן אויף קהלש אַשבת (י אויף קאַזיאַנע פּראָפיטאַניע) : עסן טעג : עסן יענעם ברויט : זיין אויף לאַסקאווע ברויט : לעבן אויף אַרות :

528

לעבן בדוחק (בדחקות, בצימצום) : לעבן מיט ברויט און וואַסער : ניט האָבן קיין פרנסה : האָבן פרנסה (עסן) בין צום מויל : האָבן וואַסער אויף קאַשע : האָבן ברויט מיטן גאַפּל (ברויט מיט לעפֿל צו עסן, ברויט ווי לעקעך) : ניט האָבן אויפֿן מאָל : ניט האָבן קיין אָזון סעודה אַחת : ניט האָבן וואָס צו קייען : ניט האָבן אַ צאָן אויסצוקאלופּען : ניט האָבן ניט צי בייסן, ניט צו ברעכן : לייגן

(פֿאַרוואַרפֿן) די צינגער) אויף דער פּאַליצע (אויף די בענטאַנעס, אין בייטל
אַרײַן) : אָפּלעבן מיט אַ קבֿ חרובים : זײַן זשעדנע אַ שטיקל ברויט : אויסגיין
פֿאַר אַ שטיקל ברויט (פֿאַר אַ ביס אָמץ, פֿאַר אַ קיכר לחם) : שמייכלען צו אַ
בולקע : איינצײען דעם פּאַסיק : פעכנען אויפֿן פּיסק : שטאַרבן (קורן) דרך מאָל
אַ טאָג פֿאַר הונגער (חוץ וועטשערע) : אומגיין מיט אַן אַרויסגעשטעקטער
צונג — 266.

זײַן געשלאָע אין פרנסה : גק מיטן קאָפּ אַראָפּ : ניט האָבן קיין צורה (ביי לײַט
: שטיין בעסער פֿון אַ קאַליקע : זע הויל און נאַקעט : ניט האָבן קק העמד אויפֿן
לייב — 3-פ : קבצענען, בעטלען : אויסשטרעקן (אויסשטעקן) אַ האַנט :
אָנקומען לידי מתנת אָשר ודם — בזפּ. מאַכן אָרעם, פֿאַראַרעמען, פּויעריזירן
: ברענגען צו אַרעמקייט (צו בעטלברויט) : אויסבייטלען, רוינירן, בדלות
שטעלן אַז"ר — 482, ז-פ : אָרעם ווערן, פֿאַראַרעמט ווערן,
אַרווטערקומען — 496.

אַדי, אינוו : שלעכט, אָרהדיק, פּאַסקודנע. — באַקאַקט, — בקקאַיך : ביטער :
ביטער און פֿינצטער, ביטער און מאַרנע, ביטער און זויער, שיטער און ביטער :
שמער : שווער און ביטער : שמאַרץ, פֿינצטער, חושך, טעמנע, וויסט, טרויעריק
אַז"ר — ב!פּ.

נפֿאַרגלייכונגע) שלעכט (ביטער, זיס נ-פ) אַז"ו) ווי גאַל, ווי פּיאָלע, ווי
טשעמעריצע, ווי אָרור, ווי פֿעפֿער אין נאָז, ווי רויך אין די אויגן, ווי דער טויט,
ווי אַן אומגעריכטער טויט,

ווי דער מלאך־האָרת, ווי אין דעם מלאך־חאָוותס נעגל, ווי דער (ידישעח ולות,
ווי דעם אַרעמאַן, ווי דעם אַרעמאַנס מזל (מערכה), ווי דעם אַלטן רבין, ווי דעם
סתום, ווי דאָס לעזן פֿון אַ ןתו־, ווי מײַן קיל (גורל), ווי מענע אָרות, ווי מײַנע
יאָרן, ווי מײַן לעבן, ווי דעם אַפּיקורס : זויער ווי עסיק : פֿינצטער (חושך,
ליכטיק נ-פ) אַז"ו) ווי דעם וויס אַ אַגא, ווי בײַם אָסור אין האַרצן, ווי די
זינד.

שלימזלדיק, שלים־שלימזלדיק : ז אויסוועד לאָז, ז אויסגאַנגלאָז : אומגליקלעך,
פֿאַראומגליקט : געשטראָפֿט, פֿאַרשאַלטן, שווער געפרוּווט : שרער באַלאָדן,
שווער געטראָפֿן : מוט) באַשלייערט, באַשלייערט פֿון אַלע זײַטן. אָרעם :

אומבאַמיטלט, אומפֿאַרמעגלעך : געמיין, בידנע, מיזערנע : געדריקט, געענגט, געשלאָע (אין פרנסה) : פֿאַרקלעמט : (נויטסבאָדערפֿטיק : נקי, ריין, גאַלע : פֿאַראַרעמט, פֿאַרדלפֿונט, פֿאַראַביונט, פֿאַרקבצנט : פֿאַרענגט, דערונטער(דיק), אויסן וועג, געבראַכן, געפֿאַלן, טויט (מיט די ביינער) — 496 : שפֿל, באַפֿל המדרגה : מר מאָוות : מעשה קבצן, פֿדרך הקבָאָנים : אַביוניש, דלאָניש, קאַבצאַנסקע, אַרעמאַנסקע, בעטלעריש אַאַז"וו — ס.
נפֿאַרגליכונגעז אַרעם (רייך נ־פֿ)) ווי אַ מויז, ווי אַ גריל, ווי אַ וואַנץ, ווי אַ קלויזניק, ווי אַ פֿויער, ווי אַ שיכורניק, ווי אַן אַרעם מאַלצייט : גאַלע ווי אַ טערק.

פֿראַן ן נשלעכטער מצב) עס גייט ניט : עס גייט אים (איר אַאַז"וו) ווי אַ צדיק אויף דער וועלט, ווי אַ רשע אויף יענער וועלט, ווי דורך דערנער, ווי פֿון פֿאַכאַמס דודע : עס פֿידלט ניט : דער אַלץ נלכט ניט : עס גייט ניט, כאַטש צערייס זיך : כאַטש לייג זיך און שטאַרב : כאַטש נעם און וואַרף זיך אין וואַסער אַריין : כאַטש פֿון בריק אין וואַסער אַריין : עס אין בראַך מאַרדע : אַאו מים עד נפֿש : קלו קל הקיצין : דער הימל האַט זיך אַראַפֿגעלאָזט אויף דער ערד : דער הימל אין בע

529

498

דער ערד : אַלע וועגן האַבן זיך פֿאַר מיר פֿאַרשטעלט : עס קע שוין ערגער ניט זיין : אַקי הובר ראה עני : קצתי בסיי : ס'איו אַ ויהי : אַ שיינע מעשה כלעבן : עס קלעפט זיך צו אים : עס איז פֿאַר אים אַ טרונק : אַלץ אויפֿן זינדיקן מענטש : אַלץ אויף מיר, אַ מט יאָר אויך אויף מיר : עס פֿעלט מיר אויס צו מיינע נומ־טובֿדיקע קליידער : עס אַע אַנקת מסלדך : אויף שיסל און אויף טעלער : אַ הוסט אין אַ קרענק : נאָך דער קימפעט נאָך אַ בייזע ברוסט : אויף אַ בלאַטער אַ פֿרישטש, את אויף דער מכה אַ בלאַטער : עקודים נקודים וברודים—אַ מכה אויף אַ מכה און אויף דער מכה אַ בלאַטער : קימחות אויף אַ אייל, אַרות אויף אַ מייל : אַרות ווי האַלץ—און ניטאָ מיט וואַס צו הייע : ביי טאָג מאַטערן די חובות און ביי נאַכט די בזע חלומות : אַר נאָ מעניאָ אי מי נאָ מעניאָ : אוי לי מיצרי ואוי לי מיוצרי : אַן אומגליק (אַ אַרה) האַט אים געטראַפֿן : אַ צאָרן אין

אִים אויסגעגאנגען : עס אין אים אַראָפּגעפֿאַלן ר אַ קלאַץ פֿון בוידעם (רי אַ
פּיפּיטש) : די צע מכות זײַנען אויף אים אויסגעגאַסן געהאַרן : עס שיטן זיך
אויף אים די גרויע האָר : ער וועט שוין קע חיבוט הקבר ניט דאַרפֿן לײַדן : בעט
אַ קאַפּיקע פֿאַר אַזאַ לעבן : איידער אַזאַ לעבן אין שע גלייכער אַ בע־ער : מען
קען זיך ניט קליע : אַ מענטש קען דען אויסרעכענען? : אַ מענטש דאַרף אַ סך
האַבן? : ווילסט וויסן ווי איך לעב ? קוק אויף מע ווייב (אויף מע קאַץ) : דער
הײַנטיקער טאַג זאָל מיר געהערן צו יענעם שר : דאָס מון מען אויך פֿאַררעכער
נען אין די זיבעציק שר (אע דער שלעכטער צײַט).
נאַרעמקייש אַע על שין קסף נווערטער שפּיל : אין קשב) : ויתן לך—קק געלט
איז ניטאַ, מסל השמים—ניטאַ מו צו לײַען, משמני האָרע—דאָס געלט אין בײַם
אַרץ : אע אי וועלע קע פֿענדעלע, אע שטייגעלע קיין הענדעלע, אין בײַטעלע
קיע רענדעלע : די וועב
אויקעט, דער הונט קאַטיקעט, דאָס קינד כליפעט און דער דלות ריפעט : זיבן
העמדער ווי די בעכערעיןף מיט לאַטעס, צווי מיט לעכער : דער דלות פֿײַפֿט
(סווישטשעט) פֿע אַלע ייִטן : דער דלות האָט זיך אַרפּנגעעכעט אע שטוב : עס
אע ענג אין קעשענע : ער האַלט שמאַל : אַע קסף לאַדת נה : ער אין בלינד—
ער זעט ניט אַ גראַע פֿאַר די אויגן : אָדם נאַקעט (, חוה באַרוועס נ־פּ) : עס
ציטערט אע שלאָף די אַרעמע האָף : ער גייט דײַטש—מוטער באַרוועס : ער
האַט מער אין קאַפּ ווי אע קעשענע : ער קען אַלץ, נאָר קק שבת קע ער ניט
מאַכן : זאָל דאָס מיר צוקומען וואָס אים פֿעלט : וואָס ער האָט פֿעל אים
ניט, וואָס אים פֿעלט האָט ער ניט : ער פֿאַרמאַגט ניט מער ווי די ראַסינער
ריסטאַקראַטן : — ער האָט אַ פֿולן אַחת מיט מאַך און ס'וואַקסט נאָך : י ער
האַט אַ פֿולן הינטן מיט האָר : מען גיט אים ברכות און ער האָט מכות : ער האָט
האַס לעבן פֿון גאַט את דאָס עסן פֿון מענטש : נעל־האַיתטע, קוקט מיד אָן את
קאַכט וועטשערע : עס אע בײַ אים אַכצן גילדן אַ ביסן אָמץ : דער קאַפּ אין דול
, דער מוח אין פֿול , דער מאַע ווייס(ט) ניט פֿון עפעס צו זאָע : ער אע ניט קיין
גרויסער עושר און ניט קיין קליינער אָביון : עס פֿעלט אים נאָר עאַרת אַלפֿים
צום אַרעמאַן : עס פֿעלט אים אַ צענער צום רובל : ער איז רײַך ר קורח און
האַט נישט קק גראַע אויף אַ ליכטל דאָס געלט איבערצוציילן : ער האָט אַזוי פֿיל

געלט ווי אַ ייד חנירים : ער האָט ברויט ווי לעקעך, קינדער ווי מאָן : אויך מיר אַ מעלזאָיט אין דאָרף—ני בע, ני מע, ני קוקעריקו : וואָס וועט מען נעמען ביי אים — די קאָטשקעס אויפֿן וואָסער ? : עס אין ביי אים חי געלעבט, אָבער מען שטאַרבט פֿאַר אַ גראָשן : אָרעם את פֿריילעך, לוסטיק דען לעבעדיק : אַ מעקע, אַ באַלאַלדקע—שן ברויט אַן אָקרייקע : אָרעמאָן, קאָך קאַשע, זיפּ יויך : דלות, מאַך לאַקש ! — ניטאָ קק איער, דלות,

498

מאָך פֿאַרפֿל ! — ניהאַ קק מעל : אַן אָקס פֿאַר אַ גראָע—אַן קיין גראָשן איז ניטאָ : וואָס טויגן שפּאַרן, אַן ס'אין ניטאָ קיין פֿערד : וקבענו נחד : ביי מיר אין אויך דרייצן גילדן אַ פֿונט סקאַרינקעס : צוויי מתים גייען טאַנצן : מאַטשיק האָט ניט קע וואָגן, קובאַ האָט ניט קיין פֿערד : ווען צוויי מתים גייען טאַנצן—רער וואַרפֿט אין צימבל אַרמ? (אע שב"ס אַריין?) נשב"ס : שמש, נדחן, סאַררעח) : ווען קינים זאָלן זיין אָעות וואָלט איך גערען אַ גרויסער נעל־האַיט : אויב צייט אין געלט האָב איך קע צייט ניט : אַלץ קומט מיר צו, נאָר ניט קיין בייטל מיט געלט : אָרעמער דאָך, וואָס קנאַקסטו? ! : קבצן, וווּ קריכסטו? : עני ואַביון מי גוזלו? : אַ נס וואָס דער טאַטע האָט דעם דלות, פֿאַרשפּאַרט ער סכּום צו צאָלן : עס אין נאָך אַ שטיקל גליק, וואָס אָרעמע־לייט שטאַרבן : ס'אין מיט אָסד—אָרעמע־לייט שטאַרבן : די נאָמה קען מע ניט אויסשפּיען : ניע בילאָ או מיקיטאַ הראַש אי נע בודע : החילות לנפול—ביסט געווען אַ קבצן און דו וועסט בלייבן אַ קבצן.

שפר : נשלעכטער מצב) די וועלט אין אַ פֿיינע, אָבער איטלעכער האָט דאָס זיינע : די וועלט אין פֿול מיט אַרות, נאָר יעדערער פֿילט נאָר זיינע : יעדער איינער טראָגט זיין פעקל : יעדער מענטש האָט זיך זע פעקל : קל האָדום בווב—איטלעכער האָט זיך זיינע מכות : איטלעכער האָט זיך זיין בערגל (מיש מיסט פֿאַר דער טיר : בך יעדערנס טיר איז פאַראַן מיסט אַ פֿור : אַן מען זאָל אויפֿהענגען אויף דער שט אַלע פעקלעך וואָלט זיך איטלעכער געכאַפט צו זיינעם : ווען אַלע זאָלן ברעטען זייערע פעקלעך אַרות אע מאַרק פֿאַרקויפֿן וואָלט יעדערער דך זיין פעקל צוריקגעכאַפט : דאָרטן אין מט וווּ מיר זיינען ניטאָ : איטלעכער לעבט נאָר ביים אַנדערן צופֿרידן : יענעם גראָן איז גרינער :

קיינער וויס גיט, וועמען דער שוך קוועטשט
(, נאָר דער וואָס גייט אין אים): איינעם דאַכט זיך, אַן ביים צווייטן לאַכט
(ליכט) דך : יעדערן דאַכט זיך, אַי ביי יענעם לייכט זיך, קומסט צו נאָענט—אין
דאָס אַ מעק קנעפל : עס דאַכט זיך, אַי ביי יענעם לאַכט (ליכט) זיך, קומסט צו
דער טיר—ערגער (פונקט) ווי בך מיר.

יעדער טאָג האָט זיינע אַרות : אַבי יאָת. ערות קומען אַלע (רעט זיין) : אַבי
יאָרן, קע אַרות איז מען ניט זשעזנע : אַרות צו האָבן אין קיין דאגה נישט: דער
מענטש גייט אין דער פֿינצטער און ווייס(ש) ניט, וואָס הינטער זיינע פלייצעס
געפֿינט זיך : קיינער ווייס(ט) ניט, וועמענס מאַרע עס אין : פֿון גליק צום
אומגליק אין אַ שפּאַן, פֿון אומגליק צום גליק אין אַ מעל (אַ שטיק וועגס) : אַן
דאָס אומגליק דאַרף איינעם טרעפֿן טרעפֿט עס אים אויפֿן גראָדן וועג (געפֿינט
עס אים אונטער דער פערענע) : אַן ס'אין באַשערט אַ אַרה קומט זי אין שטוב
אַריין : וואָס דער מענטש טוט זיך אַלע וואַלק אים צען אָונאים ניט געטאָן.
אַדם לעמל יולד : דער מענטש האָט צוויי ברירות—אָדער קריעה ריִסן אָדער
פֿאַרשוואַרצט ווערן : אין די בעסטע צייטן זאָלסטו זיין גרייט צו באַגעגענען
אַרות און לייז : אַלץ אין איינעם איו ניטאָ בך קיינעם : מיט אַ לייטער אויפֿן
הימל קען זיך קיינער ניט באַראָרענש : אויף אַרותלעבט מען: ווער עס ווייס(ש)
גיט פֿון גיט נווערטערשפּיל : קיט—בייז) ווייס(ט) ניט וואָס וימל נטש באַטייט :
דער זינדיקער מענטש מון אַלץ אויסשטיין : דער וואָס האָט אַ הויקער מון אים
טראָע : עס אין שווער צו טראָע, את אַוועקוואַרפֿן טוט באַנג : שלעכט אין נאָר
דעם מענטש בין די אַרות געפֿינען זיך אַן אַרט : מיט אַרות ווערט מען געוויינט :
דאָס הינדל ווערט מיט דעם שעכטן געוויינט : אַן מען געוויינט זיך צו צו אַרות
לעבט מען מיט זיי אין פֿריידן : מען זאָל ניט געפרוּווט ווערן צו ושם מען קען
געוויינט ווערן : לעבעדיקע אַרות

498

קומט מען איבער : אַ מענטש קען אויף זיך מער דערטראָגן איידער צען אַקסן
קענען דערשלעפֿן : די גוטע צייט טראָגט אונדי, דערפֿאַר דאַרפֿן מיר
איבערטראָגן די שלעכטע צייט : שלעכט אין נאָר דעם ווער עס קען קיין
שלעכטס ניט איבערוושרטן : אַן מען קען נישט איבערוואַרטן גאיבערהאַרן)

דאָס שלעכטע קען מען דאָס מטע ניט דערלעבן : ווער עס קען ניט דאָס שלעכטע איבערשוועבן קען דאָס גוטע ניט דערלעבן : פֿון פענוג (נחת) לעבט מען ניט, פֿון אַרות שטאַרבט מען ניט : ניט אַלע צייטן גייען אַוועק מיט איין צייט : דאָס גוטע געדויערט (איז) ניט אייביק און דאָס שלעכטע געדויערט (איז) ניט אייביק : דאָס גוטע און דאָס שלעכטע אין ניט אויף אייביק : בשעת הדחק (סקנה) באַקומט דער אָטן דעם קאַטער נווערטערשפּיל : אָטן מקטרג) . אַן דאָס אומגליק אין גרויס אין די הילף נאָענט : עס ווערט ניט פֿריער ליכטיק בין עס ווערט ניט גוט פֿינצטער : די זון שיינט ליכטיקער (בעסער) נאָך אַ רעגן : פֿון אַן אומגליק ווערט מען קלוג : מען נצא אַתּוק : פֿון אַלע רעות קומען אַרויס טובות : עס אין ניטאָ קיין גוטס אָן אַ ביסל שלעכטס און עס אין ניטאָ קיע שלעכטס אָן אַ ביסל גוטס : ביי יעדן אומגליק אין אויך אַראַן גליק : ניטאָ קיין רוי אָן דערנער : וווּ האַניק דאָרט פֿליגן : סאַמע מטס נאָר אַליין קען אויף דער וועלט ניט באַשטיין : אַי מען זייט אין לייזן (ז לייזן) שניידט מען אין פֿריידן : הזורעים בדמעה ברינה יקצורו.

צו אַרות אין קיין 'ברכה אַחרונה ניטאָ : אין אַרות אין האַר קיין גרונט ניטאָ : אַלע חסוּאַלומס זיינען מיגלעך : נאָך אַ חתונה קומט אַ ברית : קערט מען זיך אַהער טרעפֿט מען אַ בער, קערט מען זיך אַהין גיט אַ שטאָך אַ בע : אַן מען אַנטלויפֿט פֿאַר פֿיער באַגעגנט מען דאָס וואַסער : מען אַנטלויפֿט פֿון רעגן, באַגעצט מען האַגל : קוקט מען פֿאַר זיך אין שלעכט, קוקט מען זיך אין נאָך ערגער : ביי טאָג וואַלט מען געראַלט, עס זאָל זיך נאָכט, אין ביי נאָכט—עס יאָל זיין מאַרגן : אַרות אין די שווערסטע משא : אַרות טויגן אויף פֿפרות : אַרות זיינען שטאַרקע טראַפֿנס, עס טויג ניט אַ סך מיט אַ מאָל : אין פֿריידן אין אַ יאָר אַ טאָג, אין לייזן (ז לייזן) איו דער טאָג אַ יאָר : אַ שלעכטער טאָג האַט קיע מאָל ניט קיין גוטע נאָכט : נאָר אויף אַרות אין ניטאָ קק קונה : בעסער געפֿילטע פֿיש איידער געפֿילטע אַרות : אַרות מיט יויך אין גרינגער צו פֿאַרטראַגן ווי אַרות אָן יויך : אַרות נעמען אַראָפּ דעם קאָפּ : בראַנפֿן פֿאַרדרייט דעם קאָפּ, אַרות נעמען אים גאָר אַראָפּ : קאָפּ־דאַרעניש קומט פֿון אַרות : אַרות לייגן זיך ניט אין די קליידער, נאָר אין די ביינער : אַרות לייז זיך צו ערשט (צום ערשטן) אויפֿן אָנים : ווען

אָרות לייגן זיך ניט אויפֿן קנים לייגן זיי זיך אויפֿן האַרצן : אָרות זיינען פֿאַר
דעם מענטש ווי זשאַווער פֿאַר אייזן : אָרות טרייבן אויפֿן קיתקאָרות.
יסורים ווערן געהיילט דורך גרעסערע : איין משא וועגט אַריבער די אַנדערע :
אַן עס קומט ציינווייטאָג פֿאַרגעסט מען קאָפּווייטאָג : איבערגעקומענע אָרות
אין גוט צו דערציילן : דאָס גוטע געדענקט זיך לאַנג, דאָס שלעכטע נאָך לענגער
: אָרת רבים אָצי נאָמה : אומגליק בינדט צונויף, שלעכטיקייט מאַכט
פֿריינדשאַפֿט : שלאָף, וועסטו אין די אָרות פֿאַרגעסן : ניטאָ פֿאַפֿע ! עסן) — גיי
ליו־ליו נשלאַפֿן) : אין שלאָף גייט אַלץ אַרעק : דער טויט דערלייזט פֿון אַלע
אָרות : נוח לו לאָדם שלא נברא (יותח משנברא : פֿרעמדע אָרות טראָגט מען
אַריבער : פֿרעמדע דאגות נעמען ניט אַוועק דעם שלאָף : יענעמס יסורים אין
ליכט מקבל באַהכָה צו זיין : אויף פֿרעמדע קאָרים וויינט מען זיך די אויגן ניט
אויס.

! אַרעמקייט) אָן געלט אין ניט קיין וועלט : אָן געלט איי אַ געשטאַרבענע וועלט
: אַ טויטע

498

קו גיט ניט קע מילך : געלטעלע, געלטעלע — אָן דיר אין ניט קיין וועלטעלע :
האַסט קיין געלט ניט, אין בראַך מאַרדע : געלט אין אַן עבודה־נרה, אָבער אַן
ס'אין ניטאָ איז אַ גרויסע אָרה : אַן ס'אין טרוקן אע האַלדז את אין די שטיוול
איו נאָס קען מען ניט אַרויסגיין אין גאַס : פֿון פֿינף פֿיטער קען מען מער ווי אַ
פֿינג ניט מאַכן : לעבן פֿון אַ געציילטער קאָפּיקע איו זייער שווער : אַן מען האָט
ניט קיין געלט שלאָפֿט מען אין דער פֿינצטער : אַן אַרעמאָן שלאָפֿט אין דער
פֿינצטער : אַז מען גייט אָן געלט קומט מען אָן סחורה : אַן מען האָט ניט קיין
קלינגער בלייבט מען איינער אַליין ווי אַ פֿינגער : מרבה נקסים מרבה דאגה —
אָבער גאָר קיין נקסים ניט אין נאָך אַ גרעסערע דאגה : אַני אַשוכֿ בקת : אַן
אַרעמאָן אין געגליכן צו אַ טויטן : אַני אַשובֿ כקת — ביידע לאַזט מען ניט אין
שטוב אָן אַ שומר : אַרעם איז געגליכן צו טויטלען קען ניט לעבן אָן ברויט : אַן
אַרעמאָן אין ווי אַ הויקער : אַכמת המקנן בזויה : דער דלות פֿאַרשטעלט די
אַכמה : ביים אַרעמאָן ווערט די חכמה דערשלאָגן : וואָס אַרעמער מען ווערט,
אַלץ נאַרישער ווערט מען : דער בויך פֿאַרשלינגט דעם קאָפּ מיטן שכל : האָסטו

ניט, ווייסטו ניט.

אן מען וויל ניט (אן מען האָט פֿינט) דעם אָרעמאַן וואַרפֿט מען אַרויס זיין קלומיק : הלל מאַייב אַת העננים : גאָט אַליין האָט אויך פֿינט אַ קבצן : דער דלות אין ערגער פֿאַר אַלץ : בעסער צען שלעסער איידער אין דלות : דער שווערסטער עול אין אַ ליידיקע קעשענע : אַלע מעלות ווערן אָטל קעגן איין חסרון־קיס : אַר לחם אין ערגער ווי צער (וידול) אָנים : מיט אין ערגער ווי דער טויט : אן מען האָט ניט קיין ברויט אין ערגער ווי דער טויט : דעם אָרעמאַן קומט אָן ביטער דאָס לעבן, נאָך ביטערער דער טויט : אויף אַלע קשיות איז דאָ אַ אַירוף, נאָר אויף דער גרעטשענער קאַשע אין ניטאָ קיין אַירוף, אַו מען האָט ניט

קיע געלט זי צו קויפֿן : עס האַלדערט דער אינדיק בים (גיד רב מינדיק, עס גרילצט די גריל בים קבצן רב עזריאל : דער דלות האָט אַ גראָבן קאַפּ : אן דו לעבסט מיטן דלות ווערסטו אַ פּאַסטומדאַלעס : אָרעמע־לייט זעצט מען אין דער זייט : אן אָרעמאַן שטייט ביי דער טיר : ביי בואי בשלום שטייט דער אָרעמאַן אויבן אָן : די קרובים דערקענט מען, אן זיי ווערן רדך : רייכע קרייכים זיינען נאָענטע קרובים, אָרעמע קרובים זיינען ווייטע קרובים : אָרעמע קרובים זעצט מען אונטערן אויוון : דער דלות אין אַ נגב : דער דלות טאַנצט אין מיטן שטוב : דער דלות לייגט זיך צו ערשט (צום ערשטן) אויפֿן אָנים : פֿאַראַן דאַרע נוידיים און פֿעטע אָרעמע־לייט : פֿיר און דריסיק אין במנין דל : דלות מאַכט קסלות : נויט ברעכט אייזן, דלות ברעכט שלעסער : אן עס פֿעלט פרנסה הערע אויף דער אַלום־קית : ווו דלות דאָרט אין האַלאַס : אן עס מאַלט זיך ניט אע מיל אין אין דער היים אויך ניט שטיל (מאָלט זיך אין הויז) : מײַן אָרעמע פֿריינדינע לאה, האָסט ניט איבער זיך קיין דעה : דאָס מילכיקע טעפל בים אָרעמאַן ווערט קיין מאָל ניט פֿלי שיק : אן אָרעמאַן איי אָמיד פֿאַרערע : אן אָרעמאַן אין אַלע מאָל מילכיק : דעם אָרעמאַן אין גרינג אויסצוראַמען דעם אָמץ און שווער אַרייַנצוברענגען דעם קסח : דעם אָרעמאַן אין אום זומער קאַלט און אום ווינטער וואַרעם : בים אָרעמאַן ווערט אַלץ קטל בשיסל נוערטערשפּיל : באַשים) : דעם אָרעמאַנס קישקע אין אַ לעכערדיקער זאַק : אן אָרעמאַנס (אַ שלעפּער(קשע) קישקע קען מען ניט אָנשטאַפּן : אן אָרעמאַן אין ווי אַ

לעכערדיקער זאק : א לעכערדיקן זאק קען מען ניט אַנשטאָפּן (אַנפֿילן) : דער אַרעמאַן לייגט די ציין אין בייטל אַרײַן (אע טאַרבע אַרײַן, אייף דער פּאַליצע) : אַן אַרעמאַן האָט קעסט אין די הייזער און דירה אין הקדש : דער אַרעמאַן האָט אָשר ודגים—אין די ואָדוּת : אַרעמע־לייט

498

קאָכן מיט וואַסער : אַם אין קמח אַע לאָקשן : אַן אַן אַרעמאַן עסט אַ הון אין ע
ר קראַנק אָדער די ה ו ן : אַן אַן אַרעמאַן מאַכט חתונה טראָגן הינט גאַנצע קעפּ
: אַן דער אַרעמאַן מאַכט חתונה לויפֿן די הינט מיט געהויבענע קעפּ : אַן אַן
אַרעמאַן מאַכט חתונה קריגט דער הונט קדחת : אַן אַרעמאַן קוויקט זיך מיט
חלשות־טראָפּן : דעם אַרעמאַן קאָסט טייער(ע) : דעם אַרעמאַן קאָט יין קוליש
טייערער רי דעם (גיד זיין יויך (יש געבראַטנס) : דעם אַרעמאַן גרויפֿן מיט
בולבעס קאָסט טייערער ווי דעם רייכנס געבראַטנס : דער אַרעמאַן צאָלט מער
פֿאַת דרויב ווי דער (גיד פֿאַרן בעסטן דלק : אַן אַרעמאַן מאַכט אַ נול את אַ
יקרות : דעם (דאָס) יקרות פֿילט נאָר דער אַרעמאַן : דער עושר בלאָזט זיך און
דער אַרעמאַן ווערט געשוואָלן : וואָס אַן אַרעמאַן רייסט ניט אָפּ מיט (איבער)
געוואָלד דאָס האָט ער ניט : דער אַרעמאַן אין גערן צו בלייבן (, אי ער בלייבט)
ביים קרן : צריי קבאָנים קענען איין שבת ניט מאַכן : פֿאַר וואָס קלאַפט דער
דלות?—ווייל ער גייט אין קלומפּעס : פֿאַר וואָס פֿיפֿט דער דלות? — ווייל
ער האָט נאָר אַ דודע : אַתּר אַניא אַזלא עניותא : דער דלות שלעפט זיך נאָכן
אַרעמאַן : ווהע קריכט דער שלימזל ? — צום אַרעמאַן : שלימזל , וווּ(היף
גייסטו? — צום אַרעמאַן : אַן אַרעמאַן האָט אַ ביין שלימזל : דער אַרעמאַן גייט
שטענדיק מיטן קאָפּ אַראָפּ : דעם אַרעמאַן גייט שטענדיק מיט דער פוטער אַראָפּ
: אַ גאַנץ יאָר האָדעוועט מען די פֿאָרה את ערב נום־קיפור פֿליט זי אַוועק : דעם
אַרעמאַן אין אָמיד דער ווינט אע די אויגן : די מיטרענגע טרעפֿט אויך פֿרייער
דעם אַרעמאַן : ווען עס רעגנט אין דרויסן מיט רענדלעך זיצט דער אַרעמאַן אין
שטוב : אַן מען מאַכט דעם דלות אַ קאַפֿטן ווערט דער קאַפֿטן קלענער : ווען
אַרעמע מיידן גייען טאַנצן הערן די קלעזמער אויף צו שפּילן : בך אַ קבצן
וואַקסן די קינדער

געדיכטער : ביים אַריץ מערן זיך די רינדער, ביים אַרעמאַן מערן זיך די קינדער

: בע אן אַרעמאַן אַ צווילינג אין ווי די (אַ) פֿינפֿטע ראָד ביים (צום) וואָגן :
הזהרו בבני עויים שמאָם אַצא תורה.

אן אן אַרעמאַן הוליעט זיך פֿונאַנדער (צעזוועט זיך) איו ביי אים אַ גראַשן קיין
געלט ניט (אין אַ דרייער קיין דרייער ניט) : הוליע קבצן, אַרות קאָסט קיין
געלט ניט : י הוליע קבצן, דרעק איו וואָלוול : אַלץ איע קבצן— נאָך אַ טרונק
בראַנפֿן : דלות את נאווה פאַסן ניט צוזאַמען : די וועלט האָט פֿינט אן אַרעמאַן
אַ נעל־נארה : דריי מענטע האָט גאָט פֿינט : אן עושר אַ ונכ, אן אַרעמאַן אַ
קעל־אַארה אע אן אַלטן נואף : אַ פֿויגל אן פֿליגל און אן אַרעמאַן אַ נדלן
שטאַרבן ביידע פֿאַר הונגער : וואָס נוצט קבוד, אן מען האָט ניט צו עסן : אן
אַרעמער מיוחס אין געליכן צו די אַברי לוחות : אַינחס קן אלעזר קן אַהרן
הכהן—אן ער האָט ניט קיין געלט אין ער פֿאַרט אַ פאַרד : אן אַרעמאַן האָט אַ
עט האַרץ : אַלע אַרעמע־לייט האָבן גוטע הערצער : אַ קבצן איז אַ מעלצדקה
אויף יענעמס (אויף אַ פֿרעמדער) קעשענע : אן אַרעמאַן אין אַ טת־רן אויף
יענעמס (אויף אַ פֿרעמדן) בייטל : אן אַרעמאַן טאָר ניט יש קיין קעל־צדקה :
דעם אַרעמאַן גלוסט זיך אַלץ : אן אן אַרעמאַן זעט אַ גראַע שפּרינגט ער פֿון
דער הויט : דעם אַרעמאַנס יצר־אַרע אין אַ סקאַרינקע ברויט : דעם אַרעמאַן
טאָר זיך ניט גלוסטן (וועלן).

אן אַרעמאַן וויל אויך לעבן : איין אויג מון אויך שלאָפֿן : איין אויג (אין קאָפּ)
וויל אויך שלאָפֿן : ביי גאָט זיינען גלייך אַרעם און רייך : גאָט טוט וסים מיט
דעם אַרעמאַן : גאָט העלפֿט דעם אַרעמאַן—ער פֿאַרהיט אים פֿון טייערע עמרות
: מקימי מאָפֿר דל—אן גאָט העלפֿט דעם אַרעמאַן, מאַשפות נרים אָביון—אין
אים גאַרניט צו דערקענען : ענ־י עירך וענ־י עיר אַאַרת—ענ־י עירך קודמע : אַ
פֿרעמדער אַרע־

498

מאַן טוט דעם היימיק קיין טובה ניט : ווער עס ננכֿעט ביי אן אַרעמאַן נעמט צי
ביי שט אַליין : אין אן אַרעמאַן קען מען זיך לייכט פֿאַרזינדיקן.
סאה עניותא לשראל : דלות אין ניט קיין פסלות : דעם יידן שאָט ניט אַזוי זיין
אייגענער דלות ווי דעם אַנדערנס עשירות : אַרעם אין ניט קע שאַנד (אַבי ניט
סמאַרקאַטש : אַרעם אין ניט קיין שאַנד, אָבער ניט קיע דויסער אָבוד אויך

(אַבער אַ קנאַפער ייִחוס) : אַרעמקייט אע ניט קיין שאַנד, אַבער ניט קק גרויס
 שײַנדל אויך: אַרעם אין ניט קיע שאַנד, אַבער אין האַרצן אַ בראַנד : אַע עני
 אַלאַ בדעה (בדעת) : אַרעם אין דער וואָס האָט ניט קיין נאָמה : עסן עין ביי
 גאָט אַלע גלייך, אַרעם את ריך : דער (גיד עסט ניט קיין רענדלעך און דער
 אַרעמאָן עסט ניט קיין שטיינער : דער אַרעמאָן עסט די לונגען ווי דער עושר
 דאָס ברוסטפֿלייש : ווען עס פֿעלט פוטער צו ברויט אין עס נאָך ניט קק נויט :
 בעסער אַ שטיק טרוקן ברויט איידער צו לידן מיט : פֿאַר מיט עסט מען
 וויסברויט : נישטאָ קיין ברויט, טאָ גיב חלה : פֿאַר נויט טוט מע אָן דעם שבת
 אין (אום) דער וואָכן : וואָס מען זעט ניט ניערהייט אע קאָסטן זעט מען
 אַלטערהייט אין סמעטניק : וואָס ביי אַן אַרעמאָן קען זיך פֿאַרוואַלגערן האָט עס
 אַ גקיר ניט זע אייעס : איטלעכער אַרעמאָן ווייס פֿע זיין עשירות: אַן אַרעמאָן
 האָט קיין מורא ניט פֿאַר קיין עבה : אַ קבצן באַדאַרף קין שמירה ניט : אַ קבצן
 אין די בעסטע שירה : אַן אַרעמאָן את אַ קראַנקער זינען שטענדיק אַקייף : דער
 דלות מעג אַלעס : דעם דלות פֿאַסט אַלעס : פֿאַר אַן אַרעמאָן אין אַ שוואַרץ יאָר
 אויך גוט (אויך גענוג) : אַן מען האָט ניט קע וועש פֿאַרשפּאַרט מען וועשגעלט
 צו צאָלן : אַן מען האָט ניט קיין אַתרוג דאַרף מען קיין פושקע ניט האָבן : עס
 איז עט צו זיין אַן אַרעמאָן—ער עסט פֿוסנאָגע.
 די מיט שאַרפֿט דעם אַכל : או אַרעמאָן
 האָט נישט האָס צו פֿאַרלית : ווער עס האָט שרויט האָט ניט וואָס צו פֿאַרלירן :
 אַן אַרעמאָן האָט דריי האַפֿעטנגען : אַ לעבן אין נויט אין נאָך אַלץ בעסער ווי
 דער שענסטער טויט : שיטער אין דײַן בריי—אַ לעבן אין פּדאָי : פֿאַרן טויט
 און פֿאַרן דלות קען מען זיך נשט באַוואַרענען (אויסהיטן) : פֿע קראַנקייט און
 אַרעמקייט אין קיינער נעט באַוואַרנט : לא נחַדל אָביון מקרבֿ האַרע : אַלע
 סיאָנים גייען אונטער, נאָר דער סימן דלות בלייבט : אויף אַרויסטרייבן דעם
 קבצן דאַרף מען ערשט זיין אַ (גיד (אַן עושר) : מיט אַ פֿוילן שטעקן קע מען
 ניט אַרויסטרייבן דעם דלות : ווו דער דלות קלעפט זיך אַן קען מען אים ניט
 אַזוי באַלד אַטור ווערן : עס אין דינגער אויפֿצוהייבן אַ שיכור איידער אַ קבצן :
 אַן אַרעמע צעברעכט מען מיט אַ וועטשערע : מיט אַ באַרשט און אַ נאָדל
 באַהאַלט מען דעם דלות : אַ גראַע ליים מאַכט דעם דלות רע : אַ ריינער

אַרעמאַן אין אַ שיינער דלות.

אין בעטלער קען ניט זע אויף צוויי ירי דים : צוויי חשנות אין אין טאָג אין דעם בעטלערס (בטלנס) שמער און קלאָג : ווען זאָרגט זיך אַן אַרעמאַן? — ווען ער האָט צריי חתוטת אע אק טאָג : ווען קלאָגט דער אַרעמאַן? (רען וויינט דער בעטלער?) — ווען ער האָט אַ ברית מיט אַ קדיודהָן אין אק טאָג : ווען מען שערט די שעפסן פֿרייען זיך די ציע : ווען פֿרייט זיך דער אַרעמאַן? — אַן ער פֿאַרלירט את געפֿינט : ווען זינגט אַ בעטלער ? — אַן ער האָט ניט וואָס צו עסן : ווען פֿרייט זיך גאָט? — אַן אַן אַרעמאַן געפֿינט אַ מאַיאה את גיט זי אָפּ : ווען פֿרייט זיך גאָט? — אַן איין בעטלער קראַצט דעם צווייטן.

נקאַנטראַסש אַ שיינע וועלט, אַ ליכטיקע — אָבער ווי פֿאַר וועמען : פֿאַר איינעם אַ טובה, פֿאַרן צווייטן או אומגליק : פֿאַר וועמען אַ גליק, פֿאַר וועמען אַ שטריק : פֿאַר וועמען אַ ברויט, פֿאַר וועמען אַ טויט : וואָס פֿאַר איינעם

499—98

ברויט אין פֿאַרן אַנדערן טויט : וועמען אַן אויבל אויפֿן האַלדן (אַ בייטש אין האַנט), וועמען אַ יאָך אויפֿן האַלדז : איינער האַלט די קו ביי די הערנער און דער אַנדערער מעלקט זי : ווער עס נייט און ווער עס גייט : ווער עס בויט און ווער עס באַוווינט (פֿאַרווינט) : וועמען אַ קיבוד, וועמען אַ שטעקן : איינעם וואַרפֿט מען אַרײַן, דעם אַנדערן וואַרפֿט מען אַרויס : (מי באַש ומי במים, מי נרום ומי יאָפֿל), ווער עס פֿאַרט און ווער עס גייט צו פֿוס : אַ סוחר פֿאַרט אויף ירידים (ירידן, יאַרידן), אַ בעטלער גייט צו פֿוס : איינער קריגט פֿאַר אַ קניפּ אַ גלעט און אַ צווייטער פֿאַר אַ גלעט אַ פֿאַטש.

אַזוי גייט דאָס אויף דער וועלט : איינער האָט דעם בייטל, דער אַנדערער דאָס געלט : אַ האַלבע וועלט לעבט ווי שררות, די אַנדערע לעבט אין אַרות : איינער האָט גאָר, דער אַנדערער האָט גאַרניט : איינער בענטשט מזומן, דער אַנדערער האָט (ציילט) מזומן : איינער האָט מזומן בייים טיש, דער אַנדערער אין טאַש : איינער לאַקאַמעט זיך אויפֿן ריווח, דער אַנדערער אויפֿן קרן : איינער האָט קוים מיטן לעפֿל, דער אַנדערער מיטן שעפֿל : איינע קלאָגט, וואָס די פערל זיינען שיטער, די צווייטע קלאָגט, וואָס די פערלגריץ אין (די גרויפן זיינען) שיטער (וואָס די קאַשע אין ביטער) : איינער האָט ניט קיין אַפעטיט צום עסן,

דער אַנדערער האָט נישט קיין עסן צום אָפעטיט : איינער ווערט קראַנק פֿון
איבערעסן זיך, דער אַנדערער פֿון נישט דערעסן : איינער וויל לעבן און קען
נישט, דער אַנדערער קען און וויל נישט : איינער האָט נישט אין זיין, דער אַנדערער
האָט נישט ווהיין.

זען אויך : קליינצאָליקייט 66, הומער 286, בקשה 472, הוואָאה 490, חובֿ
492, נישט־צאָלוט 494, אומדערפֿאָלג 496, ליד 512.
499. מיטעלער מצבֿ

ס'ן מיטעלער מצבֿ, מיטלשטאַנד : מעסיקייט,
מיטלמעסיקייט : אַ האַלבע אָרה : מיטלקלאַס.
מיטלמאַן, מיטלשטענדלער, מיטלקלאַסמענטש : אַ ריינער אָרעמאַן נאָן חובות)
: אויפֿגעבונדענע הענט : בינוני.
וו : יין אין מייעלן לצבֿ : דורכומען,
איבערשטופן, איבערמוטשען זיך, איבערהבלען : פֿאַרבינדן אַן עק מיט אַן עק.
אַדין מעסיק, מיטלמעסיק, באַהעביק, גע-
וויינט(ט)לעך, דורכשניטלעך, דערטרעגלעך. אינוו, פֿראַן אַזוי : נישקשה :
נישקשה נישט :

נישט שלעכט : גאַנץ גוט : גאַנצן גוט, אינדיק (קאַטשקע) נאָך בעסער נ-פ) :
גאַנץ וויל : *שוואַנץ וויל נ-פ) : נישט צו גוט אַזוי צו שלעכט : נישט אַזוי
אַי-אַי-אַי : נישט אַי-אַי-אַי און נישט אַי-אַי-אַי : נישט אַ מיט וואָס צו באַרימען
זיך : עס האָט געקענט זיין בעסער : מע ! : בע ! : צו דערליידן : צו דערטראַגן
: עס איז ביים וועג : עס גייט אויף אַ דרך (אויף אַ לאַד) : עס האַלט אויף אַ
לאַד (אויף אַ שטייגער) : גאָט צו דאַנקען : מיט חסד : נישט צו פֿאַרזינדיקן : מען
טאָר נישט זינדיקן : קיין ביין נישט : קיין מעשה נישט : קיין מעשה רע נישט : קיין
חיות נישט : נישט קיין אומגליק : ל.א. בצעקתה : (גאָט זאָל העלפֿן) נימער ערגער :
בעסער האָט קיין שיעור נישט : צייט מײַן לעבן הלוואַי בעסער נישט ערגער : בין
מײַן ענדע לעבן זאָל איך אַזוי . . . : אַן אותיות (אַן דיבורים) ! : מען וועט שוין
ווי עס איז אָפּשמאַדיען דאָס וועלטל : טריפֿט עס נישט—טראַפט עס : האָט
מען עס נישט שעפֿלדיק, האָט מען עס לעפֿלדיק : אויב נישט מיטן שעפֿל אין
כאָטש מיטן לעפֿל : אויב נישט מיט פֿעסער, זאָל כאָטש זיין מיט קאַנען : נישט

אַרעם ניט רייד—אַבי לייטן גלדר : נישקשה איי מיט אַ קוף : נישקשה אין אויך
גוט קראַנק : נישקשה אין אַ פֿויל (שלעכט) פֿערד.

501—99

שפר : צו ברויט געפֿינט מען שוין אַ מעסער :
אַן ס'אין דאָ אַ פֿוטער וועט שוין ויין אַ טשוואַק אים אויפֿצוהענגען : אַבי אַ
פֿערד— אַ בייטש געפֿינט מען שוין : אַבי אַ קלאַץ—אַ הונט וועט זיך שוין
געפֿינען.

ם ן פריזונג, שאַצונג, אָפּשאַצונג, אינשאַצונג,
טאַקסירונג, אָפּטאַקסירונג, וואַלואַציע, עוואַלואַציע : הערכה, ממעטע,
קאָסטנשאַץ, קאַלקולאַציע, קאָסט־רשימה, איבערשלאַג, עסטימעט נאַ- :
קאָטאַציע, קאָטירונג : דענאַמינאַציע, דעוואַלואַציע.
פריי, קקח, קאָסט, באַטרעף, י צענע, טאַקסע : נאַ- טשאַרדזש, רייט : קורס,
ביטקורס : לאַזשע, אַדושיאַ : וואַלוטע : געזעצטער (געשטעלטער) פריי (קקח),
פרי - פֿיקס : קאָסטפרייז, נעטאַפרייז, ברוטאַפרייז, נאַרמאַלפרייז, מאַרקפרייז
אַז"וו : קרן : קרן־פרייז, קרן־קאָסט : אַליינקאָסט, (אַייטקויפֿקאָסט,
פֿאַרקויפֿקאָסט אַז"וו.

ווערט, ווערדע : מאַיאה : בייטווערט, טוישווערט, מערווערט, נאַמינאַל -
ווערט אַז"וו : פאַרי, אַלפאַרי : טאַריף : צאַלטאַריף, פראַצענט־טאַריף אַז"וו
: אָפּצאַל, שטייער — ג־פ : פרייזליסטע, פרייזקוראַנט.
שאַצער, אָפּשאַצער, טאַקסירער, טאַקסאַטאָר.
וו : פרייז : באַשטימען (זעצן, שטעלן, פֿיק-
סירן) אַ פריי : שאַצן, אָפּשאַצן, אינשאַצן, טאַקסירן, אָפּטאַקסירן, י צינעווען,
י צענעווען, י פֿאַרצענעווען : קאָטירן : זאָגן (פֿרעגן, בעטן, אויסבעטן,
אויסבאַטן, פֿאָדערן, אָנמעסטן זיך, בענטשן, זינגען) אַ פריי (אַ קקח) :
רעכענען, טשאַרדזשען נאַ- : קאָסטן, באַטרעפֿן, כאַפֿן, אויסקומען : אויסמאַכן,
אויסטראָגן, אָננעמען זיך : ברענגען (אינברענגען, אַריינברענגען, אַריינטראָגן)
אַ פריי : פֿאַרקויפֿן זיך פֿאַר.

אינוו ן פֿאַר, אום.

פֿראן : ווי אַ בייגל אַ גראַשן : עס אין ווערט

דאָס געלט : מה סקר? : מה יוקר? : ווי טייער? — אַ דרייער : ווי אַקח? — אַ שטיק לעקעך : צייל דינע ציינ(ער) : ער קען זיך זיינע ציין אליין איבערציילן. שפר : אַ יידן טאָר מען ניט געבן דאָס גע- באַטענע געלט : ווער עס האָט ניט קיין געלט אין קעשענע דער זאָל קיין קקח גיט פֿרעגן : נאָר בלייבט נאָר און קקח בלייבט קקח : יענעמס גוטס אין גרינג צו שאַצן.

זען אויך : שטייער יא.

501 . שטייער

ס : באַשטייערונג, אליין-באַשטייערונג, טאָרי- פֿי(צי)רונג : טאָריפֿיקאַציע, טאָקסאַציע : צאָלסיסטעם, שטייער - סיסטעם : שטייערגעווען : אַפּצאָל-פּאָליטיק, פּראָטעקציאָניזם : צאָלאָפּמאָך. שטייער, צאָל, אַפּצאָל, קאָנטריבוציע, טריבוט, צינדז, צינש, טשינש, סכום, טאָקסע, קכס, מס, נתינה, אַפּגאַב, אַטקופּ, אַקציז, י פּאָדאַטיק, ס פּאָדאַטקעס, י נאָלאָג, י פּאָשלינע, גיבערנע, גיבורנע, י מיטע : נאָ- דיוטי, דיוס, טעקסעס : נגנ"ח מעשר, מעשר ראשון, מעשר שני, מעשר מן המעשר, מעשר אָני, תרומה, תרומת - מעשר : דירעקטע, אומדירעקטע שטייערן : צוגאַב-שטייער, שטייער-צושלאָג, שטייער-צולאָג, איבערנעמ(ונג), י פערעבאָר. ומינים שטייערן) קאָפּגעלט, ז קאָפּשטייער, י פּאָדושנע : פֿאַרמעגדשטייער, ירושהשטייער, ירושה-אַפּצאָל : הכנסה-שטייער, אינקאָם-טעקס נאָ- : גרונטשטייער, ערדשטייער, פּלאַצאָווע : שטאַטשטייער, עטאַט, הערכה : הויזשטייער, ווינונגשטייער : וואַלשטייער, שטימשטייער, פּאָלטעקס נאָ- : ברוקיר - שטייער, ברוקירגעלט : געווערב-שטייער, געווערבגעלט, באַשעפֿטיקונגשטייער, פּאַטענטשטעער : מיט- גלידשפּצאָל, מיטגלידגעלט : תבואהשטייער, קאָרנגעלט, קאַשעגעלט : נרבי) פּדיון, בוללות, מעאָדות : נפֿלש טאָקסע, קאָראָבקע, קעסטעלע, פֿליישגעלט : זאַלצשטייער, סמעטענעגעלט, טאַבעק-שטייער : פֿאַסשטייער, צאַפּנגעלט, טהאָפּאַרע : אַקציז, אַקציזשטייער : קוימענגעלט, פּאָדימנע : ואַעעלט : האַוונגעלט, האַאַפּצאָל, דאַמגעלט, אַנקערגעלט, ווערפֿאַפּצאָל, ווערפֿגעלט : גרענעשפּצאָל, גרענעצגעלט : אינפֿירשפּצאָל, אימפּאַרטשטייער, טאָריף,

טאַרירשפּצאַל : אָקטראַי : קריגשטייער, מלאָמהשטייער : געריכטשפּצאַל ,
קאַנצעלאַריע - אָפּצאַל , אַקטנגעלט, שטעמפלגעלט, שטעמפל - אָפּצאַל ,
הערבאַפּצאַל, נאַטאַריוס-געלט, וואַטאַריעלער שטייער : וועקסלשטייער :
אַינקויפּגעלט, אינטריטגעלט, אַרינטריט-געלט.
שטייעראַמט, (אָפּ)צאַלאַמט : י טאַמאַזשנע, צאַלהויז, שראַנקען, צאַלטויער :
אַקציז-פאַרוואַלטונג : צאַלליסטע, שטייערבוך : שקלטאַג.
צינדזהאַר, פּיסקאַל : שטייער - מאַנער,
שטייער - אינספּעקטאָר, צאַל - אינספּעקטאָר. צאַל-אויפּזעער, פּינאינספּעקטאָר
(נשיי) : שטייערעאַמלער, שטייער-קאַלעקטאָר, - סבאַרשטשיק, י
איזבאַרשטשיק, מוכס, אָכס, אָכסן, י מיטניק, קעל-טאַקסע : טאַקסאַטאָר,
שטייערבאַאַמטער, צאַל-באַאַמטער, אַקציזניק : צינדזאַלער, שטייער-צאַלער,
שקל-צאַלער אאַן"ר. וו : שטייערן, באַשטייערן, טאַריפּי(צקן, מעשרן.
אַדין עטאַטיק, פּיסקאַליש, אַקציונע אאַז"ר — ס.
שפר : הע-עך אע פעטעך גיבן ניט קיין קכס : אַ האַע, העט איך" צאַלט ניט
קיין אָכט : פאַר סכום טאָר מע ניט אַנטלויפּן : פאַרן טויט קען מע זיך ניט
באַהאַלטן ש פאַר סכום קען מען ניט אַנטלויפּן : דער ערגסטער שוחט אע דער
אַעל-טאַקסע : סאַם אָכסן נזלן : ווער
עס צאַלט ניט קיין סכום דאַרף קק דעה נישט זאָגן : ווער עס גיט ניט צו קהל
דער האָט ניט מיטצורעדן בך קהל : ווער עס גיט ניט צושטייער טאָר ניט אין
דער קאַשע אַרדנשפּיען : ווער עס שטעלט אין קאָן מעג שפּיען אין קאָן : ווער
עס גיט די מאה האָט די דעה.
זען אויך : פרען 500 , באַלוינונג 605.

2.— טייערקייט

םן טייערקייט, קאָסטעוודיקייט, יקרנישקייט אאַז"ו — אַדי : טייערער,
הויכער, איבערגעטריבענער, געשהאַלענער, שאַרפּער, געזאַלצענער,
געפּעפּערטער אאַז"ר פּרייז (קקח) : ניט קיין מאַיאה : קנאַפע מעיאה : טייערע
מאַיאה (נ"פ) : גאָלדענע ציג, גילד(ער)ן ציגל : אַכצן און דרייצן מיט ביין
לויפּעניש (את דאָס איבעריקע מינץ) : גאָלד און טאַלער : טייערניט, טייערונג :
נקרות, יקרות (דול : יקרותיאַר : אינפּלאַציע : האָסע, בום נאַ-).

יקרנות, באַרע-ערד, באַריסעניש, ניייעניש : הויטשינדערני, בייטלשנידערני,
גאַרגלשנעדערד, האַלדישנדדערני.

יקרן, נקרותניק, טייערער סוחר, באַריסער, נייזער, אַפטייקער, הויטשינדער,
בייטלשנידער, גאַרגל-שנידער, האַלדושנך דער, פאַסקאַזש.

וו : זיין טייער, זיין קאַ-ערדיק אַי"י * אַי : זיין בייקר : שטעגן (אַרויפֿגיין)
אין פרען : קאַסטן טייער : קאַסטן אַ פאַרמעגן (אַ מאַיאַנטיק, אָמון מיט דמים
אַז"וו) — זיפ : קאַסטן ווי אַ טאַטן, ווי אַ טאַכטער אויסצוגעבן.

צאַלן (קויפֿן) טייער : צאַלן גוט : צאַלן אין טאַג אַריין : נ-פ) אָפנאַרן
(אויסנאַרן) דעם קרעמער : כאַפן אַ טאַטער : צאַלן (קויפֿן) ווי אַן אָנוועצער, ווי
אַקערשט אַראָפּ פֿון קעסט, ווי אַ נאַר, ווי אַ שוטה, ווי פֿאַר אַ ממזל, ווי פֿאַר
אַן עקרה : אויסשטייע (אַריינשטייגן) אין פרען : איבערצאַלן : אָפגילטן:
אַפשיטן (אַנ-

שטאַפן) ניענעם) מיט גאַלד (מיט רענדלעך) : רדר מאַכן יענע-.

בעטן (פֿרעגן, בענטע, זינגען) אַ פריין (אַ אַקח) : אָנזאַלצן אַ קקח : הייסן זיך
(לאָזן זיך) באַצאַלן : מאַכן אַ געזאַלצענעם (אַ געפֿעפֿערטן, אַ געשהאַלענעם)
אַשבת : איבערזעצן (איבערשטעלן, העכערן, אויפֿשלאָגן, אַרויפֿשרויפֿן) דעם
פרען (דעם אַקח) : איבערבאַטן, איבערבעטן, איבערביטן, איבעררעכענען,
איבערטשאַרדזשען נאַ-) : איבערנעמען, איבערזאַלצן, איבערפֿעפֿערן :
איבערצײען דעם בויגן (דאָס שטריקל) : איבערכאַפן די מאָס : נקרענען זיך :
באַריסן, נייזן : שניידן (רע-ן, שינדן) אַ פאַלע (אַ פאַס, די הויט) : אַראָפּריסן
די כראַפּע : פאַסקערען : אָנדרייען ש אויער : נעמען געלט מיט לעבער :
פֿאַרקויפֿן טייער : פֿאַרצוקערן : האַלטן אויף יקרות.

אַדי : טייער, יקרות טייער : טייער יוי חריית : קאַסטעווודיק, עקספענסיר נאַ-) :
יקרנש, באַריסעריש, נייועריש, שינדעריש, אַפטייקעריש אַז"ר — .

פֿראַן : עס איי געזאַלצן און געפֿעפֿערט : עס אין אַן אַפטייק : עס אין אַ רענדל
אַ לויט : עס אין מיט גאַלד צו גלייך : עס אין ניט צו קריגן פֿאַר געלט : עס האָט
זיך אָנגעצונדן אין הימל (מיט רויך, מיט פֿייעח : עס ברענט : עס אין ניט פֿאַר
מיין קעשענע : מען דאַרף צו דעם האָבן קורחס אוצרות (און מתואַלחס שרף :
אָווי פֿיל געלט האָט גאָט אַליין ניט : וועלוועלע אין געשטאַרבן : וועסט קריגן

די מעיאה : אַ פֿאַרה דאָס געלט.

שפּרן וואָס צוליב אין שטענדיק טייער : אַן מען צאָלט געלט אין ווערט געלט :
אַן עס קאָסט געלט אין ווערט געלט : חלה אין טייער—נאָר ס'אין ווערט : וואָס
טייער אין ביליק, וואָס ביליק איז טייער : אַן מען צאָלט טייער פֿאַרדינט מען
טייער : וועסט ניט איבערצאָלן, וועסטו גיט קויפֿן : אַלע יקרנים האָבן
דעם דלות : דעם (דאָס) יקרות פֿילט נאָר דער אָרעמאָן : דעם אָרעמאָן קאָסט
טייער(ער).

זען אויך : האַנדל 4—, האַגדלספּלאַץ 485.

503. וואָלוולקייט, הוּחָה

ס'ן וואָלרלוקייט, ביליקייט, צוטריטלעכקייט

אַז"ר פֿאַי : נול : נידעריקער, נאָמינאַלער, האַלבער אַז"ר פֿרייז : מאַיאה,
מעצאַצע נ־פֿ) , באַרע נאָ- : ווילדע, גאָלדענע, קשרע מאַיאה : אַ מאַיאה מיט
ברויט צו עסן : אַ מאַיאה אויף טרפֿות : אַ מאַיאה פֿון (רי ביי) אַ נבֿ.
הנחה, ראַבאַט, רעדוקציע, נאָכלאָז, אָפּצוג, י סקידקע, קאָנצעסיע, דיסקאָנט,
סקאָנטע, אַדזשיאַ, טאַרע.

ווילוו קקח, בעסע : דעוואַלואַציע, דעוואַלוואַציע, אָפּרערטיקונג, ז
אַנטרערטונג.

ר'ן זע וואָלוול, זע ביליק אַאָן"ר — אַדי : פֿאַלן

(זינקען, אַרונטערגיין, אַרונטערקומען) אין פֿרייז : קאָסטן ווייניק (אַ שיבוש, אַ
קלייניקייט אַז"ר) — פֿפ : קויפֿן ביליק, קויפֿן אַ מאַיאה : קויפֿן אַן אָקס פֿאַר
אַ גראַע : קויפֿן ווי אין טאַמאַזשנע : אַראַפֿרייסן (אַראַפֿדינגען, אַראַפֿדריקן,
אַראַפֿקוועטע) פֿון פֿרייז : קאָסענירן, קאָשענירן : אויסקאָכן דאָס וואָסער.
פֿאַרקויפֿן וואָלרל (ביליק אַאָו"ו) — אַר : געבן אַ הנחה (אַ דיסקאָנט
אַז"ו) — : אַראַפֿגעבן, אַראַפֿרעכענען, אַראַפֿציען, אָפּציען, אָפּשלאָע,
(דקסאָנטירן, טאַרערען : פֿאַרקויפֿן אין גלייכן געלט (באַקח האָווה) :
פֿאַרקויפֿן פֿאַר קאָסטפֿרייז (פֿאַרן קרן, אונטערן קרן, אונטער פֿאַר, פֿאַר אַ
שמעק טאַבעק(ש), פֿאַר אַ פּוטערברויט, פֿאַר אַ שיבוש, פֿאַר אַ גאַרנישט, פֿאַר
אומיסט אַז"ו) : פֿאַרנאַרן נאונטערן פֿרייז : אַרונטערלאָזן (אַראַפֿלאָזן,
נאָכלאָזן) פֿון פֿרייז : רעדוצירן (פֿאַרקלענערן) דעם פֿרייז : פֿאַרביליקערן,

פֿאַרוועלוועלערן, מנלזל אָקח זע : דעוּשלוּיַת, דעהאַלמירן,
אָפּמערטיקן, אַנטווערטיקן : וואַרפֿן דעם
מאַרק : קוילען אויף טרפֿות.
אַדי : וואָלוול, ביליק, שפּאַט ביליק, צוטריטלעך, ז צוגענגלעך : רעדוצירט
(אע פּרייַז . נפֿאַרגלייכונגען) וואָלוול (ביליק) ווי
באַרשט, ווי מיסט, ווי גראַז, ווי שוועמלעך
(קראַפּעווע) נאָך אַ רעגן, ווי אַן אָפּגעשלאָגענע
הושענא, ווי הינער נאָך באַרות, ווי נאָכן יאַריד
(יריד).
אינוו : ניט־טייער : ניט־איבערגעצאָלט : נידעריק געפּרייַזט : בנול :
ביל־ (ה)וול : בוילי־
דיטקע) : האַלב אומזיסט : באַצי חינם : בחינם :
אומזיסט : פֿאַר (האַלב) אומזיסט : פֿאַר האַר־
נישט : פֿאַר ליבע : אָן געלט : אַווי גופּא : גראַ־
טיס : פֿריי : קאָסטפֿרך : פּאַסטפֿריי, פֿראַנקאָ :
שטייערפֿריי, צאָלפֿריי אַאַז"וו.
פֿראַן : עס איי ווערט דאָס געלט : עס אין ווערט אויף טרפֿות (אויף
אַרויסצוואַרפֿן) :
עס אין קרוב לאָקח : עס איז וועלוועלער ווי
באַרשט : עס אין וואָלוול אַת לאָפּטשעט : נצו
אַ קושענירקע) אַזאַ אָקח וועל איך אויסוויינען
אויפֿן קית־עולם.
שפּרן איידער דער ייִד גייט אין מאַרק אַרע קאָסט אים אַלץ וואָלוול : דאָס
גאַנצע
געלט גייט אַוועק אויף מאַיאות : אין אַ נול
עסט מען אויף דאָס מזומנע געלט : אַ קשרע
מאַיאה איז אַ פעקל ציצית : דאָס לעבן אין
די גרעסטע מאַיאה—מען קריגט עס אומזיסט :
וואָס וואָלוול אין טייער : פֿון וואָלוועלע פֿיש

גיסט מען אַרויס די יויך : וואָלוול פֿלייש עסן
הינט : אַן ס'אין וואָלוול פֿיש אין אַ גע-
פּאַקטע השקמה : אַן עס כאַפט זיך פֿיש אין
וואָלוול פֿיש, אַן ס'איז וואָלוול פֿיש כאַפט זיך
פֿיש.

בחינם קריגט מען קינים : אומזיסט קריגט
מען נאָר מיסט : אומזיסט זעצט זיך אַ געשוויר : אומזיסט זעצט זיך אַפילו קיין
געשוויר (מכה) אויך ניט: אומזיסט טרינקט מען (נאָר) ושסער :
אומזיסט קען נאָר די קישקע אַרויסקריכן :
אומזיסט איז נאָר דער טויט, און דאָך קאָסט
ער דאָס לעבן.
זען אויך : האַנדל 484, השדלספּלאַץ 485.
504. פֿרעגייביקייט

ם : פֿרייגייביקייט, ברייטגייביקייט, ברייטהאַרציקייט, מילדקייט אַז'ר — אַדי :
ברייטקייט, וואָנו, נדיבות-לב, רחכות-לכ,
וותרנות : הכנסתשורחים, גאַסטפֿרענדשאַפֿט,
אַפֿן הויז.

ליבעראַל, ספּאָרט : ברייטע האַנט, אָפֿענע
האַנט, יד ראָבה, אין נפֿה, ד פתוחה: מכנים
אורח: י שטשעדראָן, י שטשאַדרען : מילדער,
פֿרייגייביקער, ברייטהאַרציקער אַז'ר — אַדי :
וו : זען פֿרעגייק, זיין ליבעראַל, זש מילד אש"וו — אַדי : ניט קאַרגן : געבן
מיט דער

פֿולער האַנט (מיט אַ ברייטער האַנט, מיט דער
רייכער האַנט, מיט אַ שטשירער האַנט, בנד
עפֿענען דעם טייסטער : צערטרענען זיך, צע-
גאַרטלען זיך : לאָזן ויך קאָסטן : שטעלן זיך
ברייט (שיין) : זיין אַ מכנים אורח : האָבן אַן
אַפֿן הויז.

אדי : נדאָניש, וותרניש, מילד, ברייט, ברייטגיביק, ברייטהאַרציק, ברייטהאַנטיק, פֿרך
גיביק, גרויסמוטיק, ליבעראַל, ספּאָרטיש,
י שטשעדרע, גאַסטפֿרינדלעך.
זען אויך : געבוע 479, געזעלשאַפֿטלעכקייט — 5. מסהאַרציקייט פא.
505. קאַרגשאַפֿט, גיציקייט
ם ן קאַרגקייט, קמאַנישקייט, געלטגיציקייט אַז"ר — אדי : קאַרגשאַפֿט, קמאַטת : גיצי-
קייט, ז געץ, ז געלטגע, ז געלטזוכט, האַבונד
סטרע : גאַלדפֿיבער, גאַלדגעיעג : אַגל־הנהב : מאַמאַניום.
קאַרגער, קמצן, קמצניוק, חויר, חוירעץ, חוירת, חזירטע: דברשחר, סוויניאַק,
סוויניוק, קילי, קורח, אָן־נח, גנידע, גנידאַל, לויזער, קניקער, סקנער(וק),
ליטשעקרופניק, קנייפער, קאַפֿיעטשניק, זשמינדיאַק, סקווערניאַק, פֿאַרמאַכטע
האַנט, נאַ-) פֿיקער, קייק : שוסטער נקי) : אַ הונט אויף אַ וואָגן (קופּע, קוגע)
היי : — דרעקפֿרעסער.
רודף - אָמע, חומד - אָמון, אוהב - אָמון : גאַלדזוכער, אוצרות־זוכער : אָץ
להעשיר : מאַמאַניסט.
וו : קאַרע, איינקאַרע, פֿאַרקאַרגן אַז"וו :
זשאַלעווען זיך (ניט פֿאַרגינען זיך) דעם ביסן (דאָס עסן, דאָס לעבן אַז"ר) :
לעבן ווי אַ דברשחר, ווי אַ חזיר, ווי אַ חוירניק, ווי אַ הונט : לעבן אויף
שרנישט : ליגן אויפֿן גראָע : קראַפען זיך (ראַדעווען זיך) אויף אַ גראָע (אויף אַ
פֿרעמדער ציבעלע אַז"וו) : צוציילן די גרויפן אין טאָפּ : איינהאַמעווען
(איינשלינגע, איינרייסן) די וועלט : זע פֿאַרבֿרענט (זיין להוט אַז"ר) נאָכן
קערבל : האַבעווען, האַבונערש : דינען צום עגל הנהב : האַבן גרויסע אויגן —
541 : ניט צולאָזן ניענעם) : צולאָזן ווי דער קעל־דבר : צולאָזן ווי דער הונט
אויף זע אייגן מיסט (אויף אַ קופּע היי). אדי ן קאַרג, קאַרגלעך, ענגהאַרציק,
האַרט־
לייביק, חזירש, קמאַניש : געלטגיציק, געלטגיריק, געלטזשענדע,
אומדערזעטלעך.

נפֿאַרגלייכונגען) קאַרג ווי אַ הונט, ווי אַ אַויר, ווי אַ דבר־אַחר, ווי יעקע גנבֿ,
ווי אַ פּראָצענטניק, ווי דער עקאָנאָם האָס דאָרף געבן פֿע זיין קעשענע.

אינוו, פֿראַן : ניט אָנצוזעטיקן (צו דער־

זעטיקן) אים : מעשה חזיר : מעשה קמצן : הב, הב ! : אַ פֿאַר הויע פֿאַר אַ נתום
: ער ציילט די גרויפן אַע טאַפּ : פֿאַרלוירן די טאַכטער און וויינט שיפֿן נדן : ער
קען ניטגעבן (דאָס האַרץ

לאָזט ניש : עס ציטערן אים די הענט : ער געטרויעט ניט דער שע : ער אין
גאַטס געבער : ער איי פֿון די איבעריקע געבערס : אַ מעלצדקה אויף אַ פֿרעמדן
בייטל (אויף יענעמס קעשענע) : אַ פֿילאַנטראָפּ—ער רעדט פֿיל און טוט אַ
טראָפּ : מיט אין האַנט גיט ער, מיט דער אַנדערער נעמט ער : ער גיט אַת לאָזט
פֿע האַנט ניט אַרויס : ער דאָרף האָבן דעם קרעכץ פֿאַר זיך : ער גיט אַ יאָ מיט
אַ נק (מיט אַ נישט נאָך דערצח : ער קומט אָפּ מיט יהי רצון : ער גיט אַ זיפֿץ
און וואַרט אויף אויסגאָב : ער ניט — ווי אַן אַקס גיט חלב : ער אין פֿון
נעמעהאַר ,) ניט פֿון געבעראַוּח : איידער אַרײַנצו לייע אין דער פישקע לייגט
מען אַרײַן (אין בעסער) אין דער קישקע : ער ליגט אויפֿן זאַק (אויפֿן בייטל) :
וועסט מט האָבן פֿון אים אַפֿילו אַ טרונק (וואַסער) : מען קען ביי אים קריגן פֿון
אַ שטיין די ווייכע : מען קען ביי אים קריע מיט אַ שטק אַע קאַפּ : ווינטער אַ
שטיקל איין וועסטו ביי אים קריען : ער וואָלט פֿאַרקויפֿט דעם טאַטן מיט דער
מאַמען : ער האָלט זיך פֿאַר אַ גראָע די אויע אַרויסגענומען (ביידע אויע געלאָזט
אויסשטעכן) : ער וואָלט זיך שמדן פֿאַר אַ גראָע : ער וואָלט זיך געלאָזט
אַפּשניידן די פֿינגער (מקר־זיין) : אַלץ אין פֿאַר אים אַ קרן (אַ האַנט) : ביי
אים אין אַ קרן אַ מעק טאַבעק(ש : ער מאַכט פֿע אַ שטק אַ גראָע : ער וואָלט
פֿון איינעם געמאַכט צען : ער נעמט געלט פֿון בלאָטע : ער ליגט אויפֿן סמעטניק
ווי דער הונט : רײַס אים די ציינ(ער) פֿון מויל : עלעהיי פֿון אַ חזיר אַ האַר
(שטשעטינע) אויסגעריסן : זאָל אַ הונט וויסן, וואָס אַ חזיר קען : זאָל אַ חזיר
וויסן, האָס אַ הונט קען : ביסט דאָך ניט קיין ליטוואַק, פֿאַר וואָס זשע ביסטו אַ
חזיר? : ביסט זאָט, גיב דעם הונט דאָס מויל אַפּצולעקן : האָט יענער די נאָמה,
האָט איך דאָס געלט : אַעות צור ישוּאַתי נוערטערשפּיל : אָעון) : פֿע שטיק
האָב איך דאָך ניט אַפּגעשניטן : עס קאַסט אים טייער : עס

קאסט אים פֿון שטיק : גוט ביר, אָבער ניט פֿאַר דיר : די נאָמה פֿון אים !.
שפּר ן אָן נח נהרג אַל אַחות מאָרה פּרוטה : אוהב קספּ לאַ ישבע קספּ : אַ קאַרע
רופֿט מען חזיר און אַ שלעכטן—קלב : אַפֿילו אין דער הודה געפֿינט מען דעם
דברשחר : וויל מען זײַן אַ גאָיר, זאָל מען זיך פֿאַרשרייבן אויף צוואַנציק יאָר
פֿאַר אַ חזיר : ווילסטו ווערן רעך, זײַ זיבן יאָר אַ חזיר : וואָס רייכער, וואָס
קאַרגער : דער קאַרגער ליגט אויף דעם געלט ווי אַ הונט אויפֿן בע (אויפֿן
בינטל היי) : פֿון אַ קאַרגן גקיר און פֿון אַ פֿעטן באַק געניסט מען ערשט נאָכן
טויט : ווען גיט אָן אַקס חלב? ווע דער שוחט טוט אַ פֿיר מיטן חלף : אַ קאַרגער
צאָלט טײַער : אַ קאַרגער צאָלט טײַערער, אַ פֿוילער גייט מער : אַ קאַרגער
צאָלט (צערט) ערגער : קאַרגע לײַט דינען דער עכידה נרה : אָן אַ קאַרגער
ווערט מילד עסט ער באַרשט מיט לעקעך (את לעקט סיראַפּ מיט ביידע הענט) :
אָן אַ קאַרגער צעהוליעט זיך אין אַ פֿרעמד קערבל בײַ אים בלאָטע : אַ קאַרגער
זופֿט יויך מיט אַ גאָפל און טרייסלט נאָך אָפּ : קאַרע אַ ווייב אין ערגער ווי
שלאָע אַ ווייב : קאַרע אין ערגער ווי ננבענען : דאָס אָרט וווּ אַ קאַרגער אין
געשטאַנען זאָל מען צוויי מאָל אָפהובלערען : איינער וויל לעבן את קען ניט,
דער אַנדערער קען את וויל ניט : דאָס גוטע קען מען ניט אויסברענגען און דאָס
שלעכטע ניט איינקאַרגן : מיצווה לחסר : אַ מיצווה פֿע אַ חזיר אַ האָר
אויסצורײַסן : פֿת אַ חזיר אַ האָר אין אויך מט.
זע אויך : באַגער וא, שלעכטהאַרציקיט זא.
אַא. שפּאַרעוודיקייט

ם ן שפּאַרעוודיקייט, עקאָנאָמישקייט, אויסגערעכנטקייט אַאָז"וו — אַדי :
שפּאַרונג, איינברענגונג אַאָיר : שפּאַרעניש, איינברענגעניש אַאָז"וו — יי :
עקאָנאָמיע : (געלט)אַפּשפּאַר :
לעגערגעלט : (משאַיקה־געלט : קישקעגעלט : קניפל : שפּאַרקאַסע, נויטקאַסע,
שפּאַרקעסטל : פּושקע.
(גוטע) קעל־האַיתטע : נעל־אַכלית : איינשפּאַרער, איינברענגער,
איינגעהאַלטענער, אויסגערעכנטער אַאָז"וו — יי.
וו ן זײַן (לעבן) אויסגערעכנט (שפּאַרעוודיק,
עקאָנאָמיש אַאָז"ר) — אַדי : איינברענגען, איינשפּאַרן : קאַרגן, איינקאַרע :

פֿאַרשפּאַרן, עקאַנאָמיזירן : היטן (אינהיטן, אָפּהיטן, אויפֿהיטן, שווינען) דעם
 גראָשן (דאָס קערבל), האַלטן (אינבאַהאַלטן, אויפֿבאַהאַלטן) דעם גראָע :
 טראַכטן וועגן מאָרגן : פֿאַרזאָרע אויף אַ רעעדיקן טאָג — 403.
 שפּאַרן, קלייבן, זאַמלען, טשיליען, סיירן נאָך) : קלייבן ווי אָרה אין זאָק :
 אוועקלייגן אויף פּראָצענט : פֿאַראיבעריקן, אָפּשפּאַרן, אָפּלייגן, רעזערווירן.
 אויסרעכענען זיך : אויסמאַרקירן מיט דער הוואָאה : אויסקערעווען זיך,
 אויסקירעווען זיך : באַגרענעצן זיך מיט, ז באַשרענקען זיך מיט, באַנוגענען זיך
 מיט, באַגעניגן זיך מיט, מצמצם זיין זיך מיט : מיטלען זיך : אַן עצה געבן זיך :
 אויסקומען (דורכקומען) מיט דער הוואָאה : אויספֿית מיט דער הכנסה : שניידן די
 הוואָאה : אָפּרייסן פֿון דער הוואָאה : לעבן באַימצום (מיט אַ אַכלית, גענוי,
 אַקוראַט, נאָך דער קעשענע, נאָך די מיטלען אַאָ"ר) : שפּאַלטן דעם מאַלציט :
 זיך שטרעקן נאָך די עקן : יוצא זיין (אָפקומען) מיט ווייניק (מיט אַהי אָהי, מיט
 אַבי וואָס אַאָ"ו).

אַדי : עקאַנאָמיש, ווירטשאַפֿטלעך, קעל-
 הקתיש, אויסגערעכנט, אינגעהאַלטן : שפּאַרעריש, שפּאַרעוודיק, ז שפּאַרזאַם,
 אינשפּאַרעריש, קאַרגערדיק, בצימצומדיק : אַקוראַט, גענוי : אַכליתדיק :
 אָשוט, איינפֿאַך, באַשיידן : מעסיק, באַנוגערדיק, באַגעניגעוודיק :
 ספּאַרטאַניש.

שפּרן געלט צו פֿאַרדינען אין דינגער ווי

542

צו האַלטן : דער קוד פֿון דעם רובל ליגט אין דעם גראָשן : אַ גראָע היט אָפּ
 דעם רובל : אַן מען שפּאַרט ניט דעם גראָע קומט מען ניט צום קערבל : אַחת
 לאַחת ומצא אָשבת : פֿון קערנדלעך אַ הייפֿעלע, פֿון טראַפּנדלעך — אַ טייכעלע
 : פֿון איינציקע טראַפּנס ווערט אַ גאַנצער רעע : אַ ביסל און אַ ביסל ווערט אַ
 פֿולע שיסל : אַו מען האָט אַ קינד אין וויקל זאָל מען שוין אוועקלייגן אַ צוויקל
 : באַהאַלט דעם וויסן גילדן אויף אַ שוואַרצן טאָג : ווער עס באַדאַרף אַ סך קען
 פֿיל ניט שפּאַרן : שפּאַר ביי צייטן, וועסטו ניט אָנקומען צו לייטן : האָס מען
 שפּאַרט אָפּ איו דערנאָך ווי געפֿונען : וואָס מען רייסט ניט אָפּ (מיט געוואַלד)
 דאָס האָט מען ניט : מען מון פֿון (פֿאַר) דעם רוחס וועע אויך זאַמלען:

פֿאַרשפּאַרן געלט הייסט פֿאַרדי נען געלט : אַן איינברענגער (איינשפּאַרער) איי בעסער ווי אַ פֿאַרדינער : ווער עס שוינט ניט דעם גראַע אין אליין ניט ווערט קק גראַע : שוין דאָס קלייד אין דער היים, וועט זיך דאָס קלייד שויןען צוויק לייטן : ווער עס לעבט אָן אַ אַכלית יענער שטאַרבט אָן צייט : אַן מען לעבט אָן אָשבון שטאַרבט מען אָן ג ידוי : מען זאָל דאָס אומריינע וואָסער ניט אויסגיסן בין דאָס ריינע קומט ניט צו פֿליסן : גיס ניט אויס דאָס אומריינע (וואָסער) קלערן דו האָסט ניט דאָס ריינע : ווי מען האָט אַזוי לעבט מען : ווי מען פֿירט אַזוי האָט מען : ווי מען שטעלט זיך דעם שטייגער אַזוי גייט דער זיגער : מען מון ויך שטרעקן נאָך די עקן : אַ שיין אָנים קאָסט געלט : אַ ברונעם שעפט (נעמט) זיך אויך אויס : מען דאַרף דאָס שטיק ברויט טייער האַלטן און דעם ביסן אויף צרייען שפּאַלטן : אַן מען ורל זיך ביי אַבד דערהאַלטן מון (דאַרף) מען דעם מאַלצייט אויף צווייען שפּאַלטן : שפּאַר, שפּאַר, קומט דער רוח (דער שמאַרעיאָר) און נעמט צו גאָר : נאָך אַ שפּאַרער קומט אַ שמאַרער : אי מען וויל זיך אויסשלאָע די הוואָאה שלאָגט מען זיך אויס די צק : אין מאַלצייט קען מען מיטן קיסר אויך מיטהאַלטן : ביי אַ עטער אַעלהאַיטע אין פֿול דאָס פֿאַס : בך אַ מטער גאָספּאַדינע איז אַמיד פֿול די סקרינע.

ז. — פֿאַרשווענדערשקייט

ס : פֿאַרשווענדערשקייט, אויסברענגער קייט, ניטשויסגערעכנטקייט
אאָ"ר — ר : שרענדונג, אויסברענעט אאָ"ר : שרענדער, אויסברענגערס
אאָ"ר — י : פּזרטת, עקסטראַר האַשנץ, הולטיסטווע, שרלאַטאַנסטרע :
לוקסוס.

פירן, אויסברענגער, שרענדער, אסטער, פראַסער, טרענצלער, י ראַסטראַטשיק :
געלט פֿרעסער, געלטברענער, פֿאַרלעבער, פֿוכלער, היישעריק :
איבערגעוואָרפֿענער (צער וואָרפֿענער) פֿאַרשוין : שיטערע פֿינגער : הולטיי,
שרלאַטאַן, יאַשקע נעל־אַכלית.

וו : זע ניטשויסגערעכנט, זע צעוואָרפֿן, זע עקסטראַראַנט אאָ"ר — אי : זע
ניט קע נעל־האַית(טע) : אַריינלייע דעם שנצן קען אע איין קרעפל : האָבן
לעכערדיקע הענט : האָבן דטערע פֿינגער : זיין דינג אויף דער האַנט : זיין גרינג

אויפֿן קערבל גרובל , גראָע אַאַז"וו) : פֿירן זיך ווי אַן אָנזעצער, ר אַן אָשוסט,
ר אַ שוליער אַאַז"ר : עסן (פֿרעסן)' געלט : וואַרפֿן (זיך) מיט געלט : וואַרפֿן
געלט אין בלאָטע (אויף דער שם, דורכן פֿענצטער אַאַן"וו) : גק פֿע האַנט : גיין
אין ניוועץ.

פֿאַרשווענדן, פֿאַרשפּענדית, פֿאַרספּענדן נאַ-) : פֿאַראַכלערען, פֿאַרטעכלערען,
פֿאַרטאַכטערן : צעפֿלעכטן, צעשטען, צער שאַשטשען, צעטראַניירן,
צעטרענצלען, פֿאַרטאַן : מאַבד אָמון זע : פּורנען, פֿוכלען, אויסברענגען,
(ס)טראַטשען : צעהאַרפֿן דך (צעשמייסן ייר) מיט געלט : פֿאַרטעכערן
(פֿאַרפּאַטש, פֿאַרברענען, פֿאַרקוועטש, (צש-

פּטרן, אַרויסוואַרפֿן, צעטראַטעווען, י זמאַרנעווען, איבערפֿירן, קאַליע מאַכן)
געלט : צעטעכערן, צעפּאַטשקען, צענישט(שע)ן, צענישטערן, צערייבן, —
צעקאַקן, צו רעכט מאַכן, חתונה מאַכן, באַשטאַטן : מאַכן אַ מחק (אַ אַכלית, אַ
ל, אַ סך־הכל, אַש און בלאָט(ע), טשור־פור) : פֿאַרלעבן, פֿאַרהוליען,
פֿאַרשאַרלאַטאַנעווען, פֿאַרהולטייען, פֿאַרהילטעווען, פֿאַרבאַליערען,
פֿאַרטרינקען, פֿאַרזויפֿן, פֿאַרשיכורן, פֿאַרנאַשן, פֿאַרפרעסן, פֿאַרשלינגען,
פֿאַרנוואַפֿן.

אַדין אויסברענגעריש, פֿאַרשווענדעריש, פּזריש, עקסטראַוואַגאַנט :
צעוואַרפֿן, איבערגעוואַרפֿן : פֿוכלעריש, געלטפֿרעסעריש, הולטייִש,
הולטייסקע, שאַרלאַטאַניש, שאַרלאַטאַנסקע : ניט־שפּאַרעריש,
ניט־שפּאַרעוודיק, זניט־שפּאַרזאַם, ניט־אויסגערעכנט, ניט־אינגעהאַלטן,
ניט־עקאָנאָמיש, ניט־נעלהקתיש, ניט־ווירטשאַפֿטלעך, ז ווירטשאַפֿטלאַז.
פֿראַן : וואַלוול געלט ביי אים : עס צעקריכט ביי אים אונטער די הענט
(פֿינגער) : דער גראַשן איו ביי אים אַ ממור : ביי אים וואַרעמט זיך קיין מאָל אַ
קאַפּיקע ניט אָן : שיט מעל, גיס וואַסער.

זען אויך : אומנוציקייט 410, פֿרפּגיביקייט א.

508 . געמיט, געפֿיל,

פֿילעוו דיקייט

ס : פֿילעוו דיקייט, שפּירעוו דיקייט, עמאַציאָנעלקייט, פֿאַרכאַפּטקייט אַאַן"וו —
אַדי : געמיט : געמיט־צושטאַנד, הומאַר, אומער : שטימונג, ז לוינע :

כאַראַקטער, עבע, נאַטור, אייגנאַפֿט, קוג, טעמפּעראַמענט : גייסט, ז אַרט, טאָן : נייגונג, נטיה, דיספּאָזיציע : סימפּאַטיע, ליבע : ז פֿאַרליבע, פרעדיספּאָזיציע, פרעדילקעציע, דיאַטעזיס : האַרץ, נאָמה, זעל, זייל.

פֿילונג, אויפֿנעמיקייט, אויפֿנעמערדיקייט : שפּירונג, ז עמפֿינדונג, אַנטפֿינדונג (נאַר-) , אָרא, הרושה : געפֿיל, נשמה־לעבן, ז דאָס אינערלעכע, דאָרים שבלב, סענטימענט : געמיטבאוועגונג, עמאַציע : חוש, אינסטינקט, אימפּולס : רושם, אימפרעסיע, איינדרוק, סענסאַציע, אַפֿעקט, שפּאַנונג : האַרצאויסעס, השאַפכות - הנפֿש, השאַפכות - הלב, האַרץאיבערגאָס : דקקות, התדבקות. פֿאַרצוקונג, אַנטציקונג : שיכרות ז באַרוישונג : עקזאַלטאַציע : נאַרקאָלעפּסיע, נימפֿאָלעפּסיע.

התפעלות, רעגונג, אומרו, אויפֿרודערונג, שאַק, אויפֿריר : אַנטוועקונג, דעררעקונג, אויפֿוואַכונג, התעוררות, התערותא דלעילא, התערותא דלאתא : האַרצקלאַפֿן, האַרץ־קלאַפעניש : נשמה־ציטער : עקסטאַז, כענה, פאַטאַס : סטימולאַציע, באַגייסטערונג, התרוממות (הרוח), אינספּיראַציע, רוח־הקודש, עליתנאָמה : גאַרונג, בענקשאַפֿט, השתוקקות אַז"וו — !פפ : ענטוויאַזם, פֿיער, ברען אַז"ר — 510 .

סענסיטיווקייט, סענסיטיריטעט, סענסי ביליטעט : ראָמאַנטיזם, ראָמאַנטיק, ליריציזם, סענטימענטאַליזם, סענטימענטאַליטעט, סענטימענטאַלעכע, סענטימענטאַלעריי, ז שווערמער, עמאַציאָנאַליזם. שטימונגסמענטש, נעל־הרושה : ראָמאַנטיקער, ליריקער, פּאָעט, דיכטער : סענטי מענטאַליסט : פֿיינפֿילער, צאַרטפֿילער אַז"וו, פֿיינפֿיליקער, צאַרטפֿיליקער אַז"וו — אַדי : ווייכע הויט, ווייבער(י)שע נאָמה, צעקראַכענע מיירע : ענטוויאַסט, היציקער אַז"וו — 10. וו ן האָבן אַ חוש (אַ נייגונג, אַ געפֿיל אַז"וו) — : זיין געשטימט, זיין גענייגט, זיין דיספּאָנירט אַז"וו : זיין סענסיטיוו, זע פֿילעוודיק, זיין אויפֿנעמיק אַז"וו — אַדי : זיין פֿון פֿלייש און בלוט : האָבן אַ וואַרעם (צאַרט, סענסיטיוו אַז"וו) האַרץ : שפּירן, פֿילן, דורכפֿילן, ז אַפֿפֿילן, מרגיש זיין : קומען פֿת האַרצן : אויפֿ-

נעמען, ז עמפֿינדן, אַנטפֿינדן נאַר-) : וויסן ווו דער שוך קוועטשט : פֿילן טיף,

ערנצט אַז"ר: נעמען (זיך) צום האַרצן : צולאַזן (זיך) צום האַרצן :
איבערגעבן זיך דעם (אַ) געפֿיל : סענטימענטאַליזירן, סענטימענטעווען: חלומען
אַז"ר — 346 : גאַרן, בענקען אַז"ו — 41.

ווערן באַגיסטערט (מיטגעריסן, פֿאַרכאַפט אַז"ו) — אַדי : אויפֿכאַפֿן זיך,
אויפֿוועקן זיך, צעוועקן זיך : פֿאַרגיין (אַריינפֿאַלן) אין התפעלות: כאַפֿן
קעלבערנע (אַריינפֿאַלן אין קעלבערנער) התפעלות — 43 : פֿאַרדקקן זיך
(ווי אַ חסידישער רבי, ווי אַ חקדניק): האָבן עלית־נאָמה : פֿאַרגיין זיך,
פֿאַרכלינען זיך : צעהתלהבותן זיך, צעפֿייערן זיך, צעפֿלאַמען זיך אַז"ו —
10.

מאַכן אַן איינדרוק (אַ רושם, ז אַן אימפרעסיע אַז"ר) אויף : אַרען אין קאָפּ :
אַרען אין נאָן : קלינגען אין די אויערן : האָבן אַ ווירקונג (אַן עפֿעקט) :
אַרויסברענגען (אַרויסרופֿן) געפֿילן (שטימונגען אַז"ו) : רירן, וועקן,
צעוועקן, ז רעגן, באַוועגן, באַרירן, אויפֿרעגן, אַרומנעמען, באַהערשן,
איבער(גע)ווערטיקן : אָננעמען (אָנכאַפֿן) ביים האַרצן : דורכדרינגען
(אַריינדרינגען) אין האַרצן : טרעפֿן אין האַרצן : דערגיין צום האַרצן : געפֿינען
דעם וועג צום האַרצן : פֿאַקן, פֿאַרכאַפֿן, מיטרייסן, אויפֿוועקן, דערוועקן :
אויפֿרודערן, אויפֿרירן, אויפֿברויזן : צעטרייסלען, ז דערשיטערן : דערציטערן,
פֿאַרצאַפלען : רייצן, אויפֿרייצן: אַנטוועקן, זאָנרעע: סטימולירן, אויפֿמונטערן :
עלעקטריזירן, גאַלואַני זית : באַגיסטערן, אינספירירן : פֿאַרשיכורן, ז
באַרויש, פֿאַרטויבן, באַטויבן : באַרויבן פֿת ווערטער (פֿון פֿאַרשטאַנד) :
פֿאַרשטאַרן, פֿאַרשטיינערן אַז"ו — 2-3 : אַנטציקן, פֿאַרצוקן, פֿאַרקישופֿן,
באַצויבערן : פלעפֿן, ז דערשטוינען, פֿאַרחידושן אַז"ר — 43 : אויפֿקאַכן
(אויפֿלאַמען, אָנצינדן) דאָס בלוט אַז"ו — 510.

אַדי : געשטימט, גענייגט : אויפֿגעלייגט, דיספּאָנירט, נוטה (צו), דיאַטעטיש :
פֿיליק, פֿילעוודיק, שפיריק, שפירעוודיק : אויפֿנעמיק, אויפֿנעמעוודיק, ז
עמפֿינדלעך, אַנטפֿינדלעך נאָר-), סענסועל, עמאַציאָנעל, אימפּולסיוו,
אימפרעסיר, סענסיטיוו, איבערסענסיטיוו, סופּערסענסיטיוו : קוואַלע, י
טשוטקע : ערנצט, טיף : געפֿיליק, שטימונגדיק, איינדריקלעך, געפֿילפֿול,
שטימונגספֿול, איינדרוקספֿול.

פִּינֹפִילִיק, צָאָרְט־פִּילִיק, עֶסְטֶעִטִיש, (זיס) סענטימענטאַל, פּאַָעֶטִיש, ליריש,
רָאָמאַנְטִיש, ז שווערמעריש : ליבלעך, סימפּאַטִיש, אינגעבאַקן (אין האַרצן),
איבערגעגעבן (צו) : מילד, צָאָרְט, פֿיין, ווייך, ווייכהויטיק, זאַנפֿט(יע) :
וואָרעם, האַרציק, האַרצעדיק, ז האַרצלעך : ווייכהאַרציק, צאַרטהאַרציק,
וואָרעמehאַרציק, ליבהאַרציק, ברייטהאַרציק, אָפֿנהאַרציק : עקסטאַטִיש,
פּאַטאַסדיק, פּאַטעטִיש, דקקותדיק : גיציק, התלהבותדיק, התקעלותדיק,
ענטוויאַסטִיש : (פֿלאַסחפֿייערדיק, פֿלאַמיק, הייס, היציק אאָן"וו — 10.
באַאינדרוקט, באַאינפֿלוסט, אָפֿעקטירט, גערירט, באַרירט : ז אָנגערעגט, ז
דעררעגט, אויפֿגערעגט, באַוועגט : באַהערשט, באַצוונגען, איבערגעשטאַרקט,
איבערגעוועלטיקט : אַרומגענומען, פֿאַרכאַפט, געטראָפֿן, מיטגעריסן,
דורכגעדרונגען : אויפֿגעכאַפט, אַנטוועקט, צעוועקט, אויפֿגעוועקט, דערוועקט :
אויפֿגערודערט, אויפֿגערירט, אויפֿגעברויזט : צעטרייסלט, ז דערשיטערט :
דערציטערט, פֿאַרצאַפֿלט : גערייצט, אויפֿגערייצט : געשפּאַנט : סטימולירט,
אויפֿגעמונטערט : עלעקטריזירט, גאַלראַניזירט : באַגייסטערט, אינספּירירט :
אַנטציקט, פֿאַרצוקט, פֿאַרקישופֿט, באַצויבערט : עקזאַלטירט, פֿאַרשיכורט, ז
באַרוישט : פֿאַרדמקהט, פֿאַרחלומט, פֿאַרבענקט, פֿאַרחושט אאָז"ר — 543 :
פֿאַרחידושט, ז דערשטוינט אאָן"וו — 542 : פֿאַרשטאַרט, פֿאַרשטיינערט
אאָז"וו י — 2-3 : אויפֿרייצ(עווד)יק, אויפֿי
רעג(ערד)יק, אויפֿברויז(נד)יק, אויפֿרירערִיש, האַרצפֿאַרכאַפֿנדיק אַאָזיוו
אינוו, פֿראַן : גענה : גיכד ראָש : פֿון גאַנצן האַרצן : פֿון דער טיפֿענע פֿון
האַרצן : מיט לייב את לעבן : מיט לייב את זייל (נשמה).
שפר : זכ יודע קרת נפֿשו : איין האַרץ אין פֿאַר דעם אַנדערן אַ שפיגל : דאָס
האַרץ זעט בעסער פֿון דעם אויג : אַ האַרץ פֿילט אַ האַרץ : הערצער פֿילן זיך :
דאָס האַרץ איז אַ האַלבער נביא : אַ האַרץ אין אַ שלאָס, מען דאַרף דעם
ריכטיקן שליסל : מען קען ניט אַריינקריכן דעם צווייטן אין דער נאָמה : אין די
אויגן קען מען אַריינקוקן, אָבער ניט אין האַרץ : יודע אָדם נפֿש באַמתו.
זען אויך : פֿאַנטאַזיע 846, הייסבלוטיקייט 510, באַגער 541, ווונדער 548.
509. אומפֿילעוודיקייט,
קאַלטבלוטיקייט

ם ן אומפֿילעוודיקייט, אומשפירערדיקייט, ז אומעמפֿינדלעכקייט,
 קאלטבלוטיקייט, געדולדיקייט, געזעצטקייט אאז"ר — אדי : קאלט בלוט :
 פֿישבלוט : יישוב־הדעת : מיושבדיקער אכל : פֿילאסאפֿיע : רו : רו פֿון געמיט,
 געמיטרו : אָלימפֿשע, סטאַישע רויקייט : רויק געמיט : האַרץ פֿון שטיין,
 שטיינערן האַץ אאזיר — זפּפ : אייזן, שטיע, מירמל, מאַרמאָר, אייז.
 מעסיקייט, מאָס, מאָדעראַציע, גאָלדענער
 מיטן (מיטלוועג) : געפֿיל־קאָנטראָל, אַלייך קאָנטראָל, אַליידבאַהערשונג,
 אַליבאַגרענעצונג : געדולד, סבֿלנות : אייזערנע געדולד, אָיובס געדולד :
 טאָלעראַנץ, טאָלעראַנטלעך נ־אָיס : אויסדויער, סטאַציזם : רעויעאַציע :
 קוויעטיום : פּאַסיווקייט, פּאַסיריטעט : נייטראַלקייט, נייטראַליטעט :
 אינערציע, לעסיי
 פֿער : לעטאַרגיע : אפּאַטיע, פֿלעמע : אומאַקטירקייט — 434.
 קאַלטער מלאך, קאַלטער לונג את לער בער, קאַלטע קוזניע : שטרויע פֿייער :
 פֿלעד מאַטיקער : טרוקענער מענטש, טרוקענע נאָמה, פּראָזאַיקער : שטילער
 מענטש, שטילער האַרעם, שטיל וואַסערל : שאַף, קאָטינקע, קעצעלע, כומיקל,
 ניונקעלע, נעבעכל .
 באַרוטער, געזעצטער, געשטעלטער, סטאַלנער, איינגעסטאַלירטער, סטאַטנער,
 איינגעהאַלטענער, ז צוריקגעהאַלטענער, קאַלטבלוטיקער, גלייכמוטיקער,
 מיושבדיקער, באַזונענער, געדולדיקער — אדי : סטאַיקער, טאָלעראַנטלעך :
 סבלן, אָרדשאַים : גויִשע ביינער. וו ן זיין אומפֿילעוודיק (ניט־סענסיטיוו,
 טעמפ) — אדי : זיין אָן חושים (אָן נערוון, אָן לעבן, אָן נאָמה, אָן האַרץ, אָן
 געפֿיל, אָן עמאַציעס, אָן לייב אין לעבן אאז"ר) : זיין טויט צי : זח בלינד צו :
 זיין טויב צו : זיין ווי אַ נעכטיקער : ניט פֿילן אויף קיין האַר : ניט זיין
 איבער(גע)ראַשט : ניט נתאַעל ווערן : ניט ווונדערן זיך (פֿון קיין זאך) : האָבן
 אַ דיקע (גראַבע) הויט : האָבן אַ האַרץ פֿון שטיין * זפּפ : יש קאַלטבלוטיק
 (געזעצט, מיושב אאז"ו) — אדי : ניט לאָזן זיך אַרויסברעטען מן גלייכוואָג :
 היטן דאָס געמיט : ניט פֿאַרלירן דעם קאָפּ (דעם שכל הנשר אאז"ו) : ניט נעמען
 זיך צום האַרצן : ניט צולאָזן זיך צום האַרצן : ניט אויפֿרעגן זיך : ציען מיט די
 אַקסלען (מיט די פלייצעס, מיט די באַרקעס) : ניט מאַכן זיך פֿון : ניט מאַכן זיך

קק לאַך אין קאָפּ פֿון : ניט אַרן : אַרן ווי דער נעכטיקער האָג, ווי דער
פֿאַראַיאַריקער שניי : נעמען לייכט (קאַלט אַאָר) : ניט קימערן זיך וועגן :
נעמען זאַכן ווי זיי גייען : האָבן געדולד : זיין באַוואָפֿנט מיט געדולד : — האָבן
אַ פֿלאַטישקן הינטן : געדולדיקן זיך : אויסהאַרן, אויסוואַרטן : לעדן,
פֿאַרליידן, דיר-ליידן : טאַלערירן, דולדן, איבערדולדן, סובל זיין, י טערפען :
באַשטיין, אויסשטיין, איבערשטק,

5 09

אויסהאַלטן : אויסהאַלטן דעם ולות (דאָס יידישקייט) : איבערהאַלטן :
דערטראַע, פֿאַרטראַגן, איבערטראַע, אַריבערטראַגן : איבערלעבן,
אַריבערלעבן, דורכמאַכן : איבערקומען, איבערשטופן, אַריבערשטופן,
איבערמאַטערן זיך, איבערמוטשען זיך, איבעררייטאַע, איבערווייטיקן,
איבערבידעווען, אַריבערקומען : זיין צופֿרידן : (אַפֿנעמען פֿאַר ליב : מקבל
באַהכָה זח : מצדיק זש דעם דע : לצדיק הדין זיין.
מאַכן זיך אומפֿילעוודיק : (אַטשטאַלן (אַטשטאַלעווען) דאָס האַרץ :
פֿאַרשטאַרן (פֿאַרשטאַקן, פֿאַרהאַרטעווען, פֿאַרשטיינערן, אַפֿטעמפֿן,
אַפֿשטומפֿן, אַפֿטייטן, גובר זיין, באַקעמפֿן, באַהערש, באַ(גע)וועלטיקן,
איבערוועלטיקן, איבערזיגן נאַר-), אונטערדריקן, דערשטיקן, ז דעמפֿן,
פֿאַרטויבן, איינשלעפֿ(ער)ן אַאָזיר) די געפֿילן (די עמאַציעס אַאָז"וו):
קאַנטראַלירן זיך : האַלטן זיך אין דער האַנט (אין די הענט) : האַלטן זיך אין
דער מעלה (אין צוים, אין די גרענעצן) : איינהאַלטן זיך פֿון, אַפֿהאַלטן זיך פֿון,
ז צוריקהאַלטן זיך פֿון : האַמערען זיך, טאַמעווען זיך : צויםען זיך, צאַמען זיך :
פֿאַסן זיך : נעמען זיך אין די הענט (אַרמ) : צוזאַמענעמען זיך : אַנשטעלן אַ
פֿריי לער קנים (אַ פֿריילעכע מינע) (צו אַ בייזער שפּיל) : קנייפֿן די באַקן אָן די
פֿאַרב זאָל שטיין — 531 : ניט באַליידיקן זיך : ניט באַקלאַגן זיך : ניט נעמען
פֿאַר אומגוט : אַראַפֿשלינגע אַ באַליידיקונג (אַ ביטערע פּיל) : פֿאַרשריגן : ניט
ענטפֿערן : פֿאַרבייע די ליפֿן : ניט מאַכן קיין קרומע מינע : אונטערגעבן זיך
דעם גורל (ז דעם שיקזאַל) : ניט שטעלן זיך : נאָכגעבן — 4-6 : באַרוינקן זיך,
איינשטילן זיך : אויסניכטערן זיך : קומען צום זינען : צוגעוויינען זיך צו :
מעסיקן זיך : אַלום מאַכן מיט : רעזיעירן : אַפֿביזערן זיך, איבעררוגזן זיך,

איבערבעטן זיך, איבערקאכן זיך, אָפקילן זיך, בעסער ווערן.
אָדין אומפֿילעוודיק, ז געפֿיללאָז(יק), אימאויפֿנעמיק, ז אומעמפֿינדלעך,
אומאַנטפֿינדלעך נאַר-), אומסענסיטיר, ניט־עמאַציאָנעל, ז איינדרוקסלאָזיק,
אַפּאַטש, ז אַפּאַטעטיש, אומבאַרעגט, אומגעריט, אומבאַרירט,
אומבאַאיינפֿלוסט, ז אומבאַקיימערט, אומגעשטערט, אומצעטרייסלעך, ז
אומדערשיטערלעך, זאָרגלאָ(יק), גראָבהויטיק, דיקהויטיק : אָנהאַרציק,
האַרצלאַו(יק), קאַלטהאַרציק, האַרטהאַרציק אַז"ר — ז"פ.
פֿלאַך, באַנאַל, טעמפּ, 'טומפֿיק, אַפּגעטעמפּט, אַפּגעשטומפּט, טרוקן, פּראָזאַיש,
אומפּאַעטיש : שמער, שטייף, האַרט, האַמעטנע, אומדורכדרינגלעך,
פֿאַרהאַרטעוועט, אַפּגעהאַרטערעט, געשטאַלט, געפּאַנצערט, אייזערן,
שטאַל(ער), פֿאַרשטאַקט, פֿאַרשטיינערט, טויט, אַפּגעטייט, אַפּגעשטאַרבן :
טויב, בלינד : בלאַזירט.
קאַלטבלוטיק, קאַלט, פֿראַסטיק, קיל : פֿאַרער(ע), מיניך נדיאַל) : לעבלעך, לוי
נדיאַל), לוילעך נדיאַל) : נייטראַל : גלייכמלטיק, ניטאַמביציעז,
אומלייזנשאַפֿטלעך : אומאויפֿגערעגט, אומאויפֿגערייצט אַז"ו — 510 :
קילקעפֿיק, קאַלטקעפֿיק, סטאַיש, אַלימפֿיש, פֿילאָסאָפֿיש, פּלאַטאַניש, ציניש,
אַקאַדעמיש, אַפֿיציעל : גלייכמוטיק, מיושבֿדיק, באַוונען, באַדאַכט, באַטראַכט,
ערנצט, ניכטער.
שטיל, שטילינק, רויק, י ספּאַקאַינע : מילד, זאַנפֿטמוטיק, געמאַך, געמיטלעך,
בניחותאָדיק, באַרוט : סטאַטנע, סטאַלנע, סטאַטעטשנע, סאָליד :
שטאַנדהאַפֿטיק, אויסהאַלטעוודיק, שטאַרק, פֿעסט, געזעצט, געשטעלט,
אינגעסטאַלירט : געלאָסן, פּאַוואַליע אַז"ו — 439 : פּאַסיוו, אינערט
אַז"ר — 434 : געפּאַסט, געזאַמלט, אינגעהאַלטן, ז צוריקגעהאַלטן,
רעזערווירט, אינגעצאַמט, באַהערשט, קאַנטראַלירט, אינגעשטילט, באַרויקט,
אַפּגעקילט, אויסגעניכטערט, רעזיגנירט : אונטערטעניק אַז"ו — 4-6 :
צופֿרידן, געדולדיק, פֿאַרליטן,
לידערדיק, י טערפֿליווע, י טשערפֿלירע, סבלניש, סבלנותדיק, אָרד־אַקימדיק,
טאַלעראַנט.
נפֿאַרגלייכונגעז טרוקן ווי אַ פּאַדעשווע : קאַלט ווי אַ קריס, ווי יוסף הצדיק,

ווי אַ זשאַבע, ווי אַ שטשאַוו(יע) : שטיל ווי אַ זיידענער יונגערמאַנטשיק, ווי אַ לעמעלע, ווי אַ מויו, ווי אַ טויב, ווי אַ קעצעלע, ווי אַ קאַטינקע, ווי פֿון הינטערן אויוון.

אינוו, פֿראַן : מיישכֿ : בניחותא : בנעימות : בנימוס : אויף קאַלט : אע קאַלטן בלוט : טרוקענער שייט האַלץ, מען קען פֿון דיר קינעלעך שפּאַלטן ! : מען הערט אים ניט און מען זעט אים ניט : ער קען קיין צוויי ניט ציילן : ער אין ניט קאַלט און ניט וואַרעם : די שטוב ברענט און דער זייגער גייט : דאָס לאַנד ברענט און די באַבע צוואַגט זיך : דער קעס אין מיר (דיר אַאַו"ר) אָפּגעגאַנגען : דער שטאָך און נאָך אַ שטאָך מאַכט מיר אויך ניט קיין לאַך. שפּרן שטיל וואַסער גראַבט טיף : שטיל אין אַ וואַרעם און געבט טיף : די שטילע וואַסערלעך רייסן איין די ברעגן : מיט געדולד שעפט מען אויס אַ קוואַל : מיט געדולד בויערט מען דורך אַפֿילו אַ קיזלשטיין. זען אויך : אומטעטיקייט 484, געלאַסנקייט 489, אונטער טעניקייט 466, שלעכטהאַרציקייט זא.

510. הייסבלוטיקייט, קעס

ס'ן הייסבלוטיקייט, אויפֿגעקאָכטקייט, אויפֿגעבראַכטקייט, אויפֿגערייצטקייט, אויפֿגערגטקייט אַאַו"וו — אַדי : אויפֿרעגונג, ברויזונג, דערצערענונג אַאַו"ר : קאָכעניש, ברענעניש, צעזעצעניש אַאַו"וו — יי : מאַלערישער, סאַנד ווינישער אַאַו"וו טעמפּעראַמענט : סאַנגריניזם, הייס בלוט : אומגעדולד, אומרו, נערוועזשקייט, נערוועזקייט, נערוועזקייט, נערוועזקייט : וועקונג, זרעגונג : ציטער, פֿלאַטער, שוידער אַאַו"וו — 202.

פֿייער, פֿלאַם, פֿלאַם־פֿייער, פֿייער אַת פֿלאַם, פֿלאַקער, ברי, ברען, היץ, פֿייער, גלי, גלוט, גראַטשקע, י גאַריאַטשקע : ענטוויאַזם אַאַו"וו — 8-פ : טומל, גערודער, רעש, קאָך, אויפֿרודערונג, אויפֿריר אַאַו"וו — 80- : אויסבראָך, ז אויסברוך, עקספּלאַזיע, אויפֿרייס, ערד־ציטערניש, ערד־טרייסלעניש, ערדבידעם נאַרנ) : אויפֿברויז, צעברויז, שטורעם, געוויטער : ווילקאָן, קראַטער, פֿייערשפּייער, פֿייערשפּייענדיקער באַרג : ג(ע)וואַלד, אָנגעשריי, געבייזער, סצענע, טרעוואַגע, אַלאַרם : ליידנשאַפֿט, פּאַסיע : שיכרות : אָנפֿאַל, ספּאַומע, קאָנוולסיע, פּאַראַקסיזם, היסטעריק(ע) :

פֿאַרצווייפֿלונג, דעספּעראַציע : אַגאַניע, גסיסה : משונעת, דעליריום.
 קעס, צאַרן, גרימצאַרן, ז וווט, פראַליש, ריגוה, רוגוא, רגננות, ראַיחה, חמה,
 אַף וחמה, קפדנות, קקידה : מֶפֶט, גאַל, גיפֿט און גאַל : שעירדות, סטירדעס,
 סטערדעס : ציידקריצעריי, ציידקריצעניש : שלעכט, ביז, קאַכיק, זידיק,
 גגביש, טריפֿהן אַאַן"ר בלוט : בליצנדיקע, פֿינקלענדיקע, פֿייערשפּריצנדיקע
 אַאַן"ר אויגן (בליקן) : פראַוואַקאַציע.

היצקאַפּ, שוועבעלע, גראַטש, ספּילשליווער, סאַנגריניקער, כאַלעריקער :
 אָנגעכאַפּטער, אָנגעצונדענער, אויפֿגערעגטער אַאַן"ו — אַדי.
 בייוער מענטש, בייזער אַרייַץ, בייזע פריצטע : קעל־קעס(ן), קעסן, קעסניק,
 קפדן, רגזן, פֿהן : אַ פֿהן צוויק כהנים : פֿאַרקאַכטע יוכע, צעיושעטער קאַפּ :
 ווילדע אַיה, טיגער : פֿייער־פֿרעסער.

וּן האַבן הייס בלוט : זיין אויפֿגעקאַכט (אויפֿ־
 גערעגט, צעפֿלאַמט אַאַן"ו) — אַדי : ניט קענען לייזן (פֿאַרטראַגן) : ניט קענען
 זיך צוימען (באַהערשן, קאָנטראַלירן) : ניט האָקן ויך אין דער האַנט (אין די
 הענט) : פֿאַרלירן די רויקייט (די געדולד, דעם פֿאַרשטאַנד אַאַן"ר) : נערווירן
 זיך, אויפֿרעגן זיך : זע אומ־

548

עדולדיק : רופּענ(עף : שטיע (ויצן) ווי אויף שפּילקעס, ווי אויף הייסע (ווי
 אויף ברענענדיקע) קוילן — 54! : ברענען, פֿלאַמען, פֿלאַקערן, פֿייערן :
 שפּריצן מיט פֿייער : פֿיבערן, גליַען, היצן זיך, קאַכן זיך, פּרעגלען זיך : בריַען,
 בראַטן, זידן : דערוואַרעמען זיך, דערהיצן זיך, צעוואַרעמען זיך, צענערמירן
 זיך, דענערווירן זיך, צעברענען זיך, צעפֿייערן זיך, צעפֿלאַמען זיך,
 צעפֿלאַקערן זיך, — צעפֿלאַקאַקערן זיך נ־פּ), צעקאַכן זיך, צעשטורעמען זיך,
 צעבושעווען זיך, * צעראַצן זיך, צעשפּילן זיך : עקספּלאַדירן, אויסברעכן :
 אויפֿשטורעמען, אויפֿברויזן, אויפֿבורען : אויפֿברענען, אויפֿפֿלאַמען,
 אויפֿפֿלאַקערן, אויפֿקאַכן : פֿונאַנדערברענען זיך, פֿונשדערפֿלאַקערן זיך.
 זע אין קעס (אין רוגו, אין רוגוה אַאַן"ר) — " : טראַע (האַבן) אַ האַרץ אויף :
 זיין נאויף עמעצח קלא קעס (אַלא חמה, אַלא ראַיחה, אַלא נזלן, אַלא אָמן, אַף
 וחמה, אַש לאַבה, פֿלאַם־פֿייער, פֿייער־פֿלאַם, בראַנד־פֿייער, להרוג ולאבד,

להשמיד ולהרוג, להרוג ולהער (מיד) : זיין שיסער זיך : זיין ווילד (משוגע)
 (פֿאַר קעס) — אַדי : ברויזן, שטורעמען, בושעווען : שוימען, פינען : הייבן,
 אויפֿהייבן, אונטערהייבן : טראָע (אע דער לופֿטף, אונטערטראָע, פערען :
 יוירן : אַרויסגיין פֿון די קלים : אויפֿשוידערן : טרייסלען זיך (ציטער אַז"וו)
 פֿאַר קעס : פֿלאַטערן, צאַפלען זיך אַז"ר — ב־2 : האַרפֿן זיך (היזער הויך) ו
 שלידערן זיך, שמיצן זיך, מאַרדעווען זיך, טראַפעטשען זיך, ניכפהן זיך :
 נעמען (כאַפֿן, וואַרפֿן) די ניכפה : וואַרפֿן אילנוויי : טאַנצן (שפּרינגען) אע
 דער לופֿטן (אויף די ווענט) : שפּרינגען פֿון הויט (פֿון די קלים, פֿון די
 האַלאַבליעס) : שפּרינגען בואי באַלום : קריכן אויף די (גלייכש ווענט : קריגן
 דעם פיפּיטש.

ווערן אע קעס : ווערן צעשפרונגען (צעצאַפלט, פֿאַרקאַכט, צעזעצט אַז"וו אַדי:
 ווערן

אַן אַנגעצונדענער (אַ צעקאַכטער, אַ צעצאַפלטער אַז"וו) — אי : מעס(ענע)ן
 זיך, צאַרענען, צאַרענען, צערענען, דימען, גרימצאַרענש : אַרייַנאַרבעטן זיך
 אין אַ קעס : צעקעסן זיך : אַריין אין דער ראַיחה, אַריין אין אַ קקידה :
 אַרייַנקומען אע דער פּאַסיע : אַרויסבאַווע דעם פֿהן : גע מיט שטירדות :
 בייזערן זיך, ביינערן זיך נ־פ) : שרייען, ג(ע)וואַלדעווען אַז"וו — 289 :
 אויסברעכן אין צאָרן : אויסלאָזן (אויסגיסן) דעם צאָרן (דעם קעס, קל חאַתו,
 דעם גאַנצן שפּור־חאַתך) אויף : דטן (שפּייען) מיט פֿייער : בילן אויף דער
 לאַנה : אַנשרייען (אַנבייזערן זיך) אויף : צעבייזערן זיך : צעיאַכמערן זיך,
 צעשרייען זיך : פֿאַריושען זיך, צעיושען זיך : אויפֿהייבן דעם דאַך : צעוואַרפֿן
 זיך, צעשמיצן זיך : אויסשפּיזן (אויסשטעלן) אַ פֿאַר אויע ווי דער בריסקער
 מלאך־האַוות : קריצן מיט די צין : בילן (באַלן) די פֿויסטן : בייסן די פֿינגער :
 טופּען מיט די פֿיס : וואַי(ע)ווען, קאַמאַנדעווען, סקאַנדאַלעווען : מאַכן אַ
 סצענע (אַ סקאַנדאַל, אַ טומל אַז"מ) : אַרבעטן (אַנגעבן) מעשים : מרעיש
 עולם (עולמות) זיין : רייסן קקרים : קריגן היסטעריק(ע) : ווערן ווייס (בלייך,
 רויט, שוואַרץ, גרין) פֿאַר קעס : ווערן אַלערליי קאָלירן : פֿאַרפֿלאַמען זיך,
 פֿאַרפֿאַליען זיך : פֿאַרלויפֿן מיט בלוט : ווערן פֿלוימען מיט פֿלש : דורכשטעכן
 מיט די אויגן : אויסזען ווי דער טערקישער מלאך־האַוות.

נפֿאַרגלֿיכונגען) אָנכאַפֿן זיך (אָנצינדן זיך) ווי אַ קינעלע, ווי אַ שוועבעלע, ווי
(ש) פֿלאַם־פֿיער, ור אַ העליש פֿיער, ווי אַ סטויג (קופּע) היי : ברענען ווי אַ
פֿיער, ווי פֿלאַם־פֿיער, ווי אַ העליש פֿיער, ווי אַ שטרויענער דאָך, ווי אויף
פּאָקן, ווי אין קדחת, ווי אין פֿיבער, ווי אין היציק שלאַפֿקייט, ווי אויף (הייסע)
קוילן, ווי אַלטע ליבע, ווי קינאהשינאה צרישן אייגענע : צעוואַרעמען זיך ווי
נאָך דעם רעכטן טרונק, ווי נאָך אַ מטן טרונק בראַנפֿן : זידן (קאָכן) ווי

549

אַ סאַמאָוואַר, ר אַ קעסל, ווי אַ רוצח, ווי אַ נזלן, ווי חיהלע פֿאַרן אָית־דע, ווי
מען וואַלט אים באַנזלט, ווי אַ שוסטער אין בולבע־קאַשע, ווי דרעק אין
סמאָלע : וואַרפֿן זיך ווי אַ ממזר, ווי אַ פֿאָרה אין קאָשיק, ווי אַן אָפּגעריסענער
פֿון אַ קייט : צעשרייען זיך ווי מען וואַלט אים געקוילעט, ווי מען וואַלט בך
אים צוגעטמען דער באַבעס ירושה : צעיושען זיך ווי אַ וואַלדנולן, ווי אַ
שיכורער פויער : אָפּריסן זיך ווי פֿון אַ תליה, ווי אַן אָפּגעריסענער נאַר, ווי אַ
הונט פֿון אַ קייט.

אַריינברענגען ניענעם) אע קעס (אין צאָרן אַז'ר) : אַרויסברענגען פֿון דער
געדולד (פֿון דער העזה, פֿון די קלים) : אַרויסרופֿן דעם צאָרן פֿון : אַרויסרופֿן
אויף דער העזה : אָנרייסן זיך : דערביטערן, צענערירן, דענערווירן : צעקאָכן
(אויפֿקאָכן) ניענעם) דאָס בלוט : רייצן, אויפֿרייצן, פּראָוואַצירן : צולייגן
האַלץ צום פֿיער : אָנצינדן, אויפֿברענען, אויפֿטראָגן, אויפֿרעגן, דערבייזערן,
דערקעסן, דעררוגון, דעררגוענען, דערצאָרענען, דערצערענן, איינצאָרענען,
איננריגין : קיפלען : דאָביווען די לעבער : עדערן : מאַכן משוגע : רייצן זיך :
שילן זיך ווי אַ קאָץ מיט אַ מויו.

אַדין הייס, הייסבלוטיק, פֿולבלוטיק, ליידנשאַפֿטלעך, האָפֿער(ד)יק,
אייפֿער(ד)יע, טעמפּעראַמענטיק, טעמפּעראַמענטפֿול, סאָנד וויניש, מאַלעריש,
היסטעריש, פֿיער(ד)יק, פֿלאַם - פֿיערדיק, פֿלאַמיק, פֿלאַמעדיק, פֿלאַקערדיק,
בראַנדיק, ברענעדיק, קאָכיק, קאָכעדיק, היציק, גלייַק, גלוטיק, זוּדיק,
פֿיבעריש, פֿיבערדיק, ז פֿשערהאַפֿט(יק), שטורעמדיק, ז שטורמיש, ברויזיק,
יוריק, שוימיק, ווולקאַניש, עלעקטריש : טומלדיק, רעשיק, אויפֿרעגנדיק,
אויפֿרעגערדיק, אויפֿרייציק, אויפֿרייצעוודיק, קיפלעריש : אויפֿגערעגט,

אומרוֹיִק, אומגעדולדיק, רופעטליווע, נערוועז, נערוועיש, ז נעררנע, פֿאַרברענט, פֿאַרפֿלאַמט, פֿאַרקאַכט, פֿאַרבראַטן, אָנגעכאַפט, אָנגע־ צוודן, אויפֿגעברענט, אויפֿגעפֿלאַמט, אויפֿגעפֿלאַקערט, אויפֿגעוועקט, צעוועקט, אויפֿגעכאַפט, אויפֿגערודערט, אויפֿגעברויזט, אויפֿגעקאַכט, אויפֿגעזאַטן : דעריאַכמערט, דערוואַרעמט, דערהיצט : צעוואַרעמט, צעהיצט, צעברענט, צעפֿייערט, צעפֿלאַמט, צעפֿלאַקערט, צעקאַכט, צעברויזט, צעשטורעמט, צעבושעוועט, צערייצט, אויפֿגערייצט, צענערווירט, דענערווירט, פֿאַרצאַפֿלט, צעצאַפֿלט. ביין : ביין ווי אַ ווילדע חיה, ווי אַ שלאַנג, ווי אַ שטעקן : בייזלעך, בייזערדיק, קעסיק, (אינ)קעסדיק, צאַרנדיק, צערנדיק, גרימיק, גרימצאַרנדיק, רגנניש, רגנותדיק, רוגזהדיק, קאַידהדיק, קפֿדניש, קפֿדנותדיק, ראַיחהדיק : ביטער : גאַליק : סטערדיש, סטירדיש, הייס געבאַדן, ספֿילשליווע, הייסקעפֿיק, היצקעפֿיק, פֿאַרדריסלעך : אויפֿגעבראַכט, אויפֿגעטראָע, אויפֿגעצאַרוט, באַצאַרנט, דערצאַרנט, איינגעצאַרנט, דערצערנט, פֿאַרקעסט, דערקעסט, צעקעסט, איינגערוגוט, צערוגוט, דערווגזט, אָנגעלאָדן : פֿאַרבייזט, דערבייזערט, דערביטערט : פֿאַריושעט, צעיושעט, מלד, משוגע, באַנומע. אינוו, פֿראַן : למירת רוח : בחרי אָף : אַל אָפו ועל חאַט : אַ לאַפע ועל חאַתו נ־פ) : ער האָט ניט קיין געדולד : — ער האָט שפֿילקעס אין הינטן גאַחת) : עס פֿלאַצט אים די געדולד : עס פֿאַלט אים פֿון די הענט פֿאַר אויפֿרעגונג : אַ טייוול זיצט אין אים : עס גרימט זיין צאַרן : עס קאַכט (עס זידט) אין אים דאָס בלוט (דאָס האַרץ) : אַ קעס אויף אים ! : עס שטייט או אויף אים דער טאַג! : דער כהן האָט זיך אין אים צעשפֿילט : אַלה תולדות כהן : די תורה האָט זיך אע אים אָנגעצונדן : די געבליטן (די דמים) האָבן זיך אע אים צעשפֿילט : עס ברענט אים דאָס אָנים : עס בייטן זיך אים אַלע קאַלירן : פֿון וועלכער תליה האָסטו זיך אָפגעריסן?.

שפר : אין דריי זאַכן דערקענט מען אַ מענטע (בשלשה דאָרים אָדם ניכר) : בכוסו,

בקיסו, בקעסו : דער קעס איז אַ נאַר : קעס מאַכט אַ קלוע צו נאַר : קעס וחמה מאַכן אַ מענטע פֿאַר אַ בהמה : אַא לבלל קעס—אַא לבלל אָעות : אַ קעסן אין ערגער ווי אַ שוועבעלע : קעס אין עבודה־נרה : קל הבועס באַילו עובד

עבודה־ערה : דער צאָרן אין אין האַרצן אַ דאָרן : דער קעס את דער צאָרן
פֿאַרקירצן די יאָרן : אַן דער מענטש קומט אַרְתּ אַע היץ הערט ער ניט דעם
דונער און זעט ניט דעם בליץ : ווען דאָס אייזן צעהיצט זיך ניט וואָלט דער
האַמער געבליבן דער נאָר : אַן מען אין אין קעס אויפֿן חזן זאָגט מען ניט קין
אַמֶן (שפּרינגט מען ניט קיין קדושה) : אַן מען וויל אָפּטאָן דעם נַעל־ענלה אַ
שפּיצל גיט מען ביים וואָע צו פֿוס : אַן די קו ווערט אין קעס גיט זי גאָר אַ בריק
אין (קערט זי איבער די) דויניצע : אַן אַ בייזע נַעלזאַיתטע ליגט אין קרויט און
שטעלט באַרשט ווערן ביידע זויער : מיט רוגזה פֿאַרט מען ניט וועט : לא
הקפּדן מלמד.

טרעט אָן אויף אַ קאָטשערע, וועט זי אויך אָפּשפּרינגען : אַן מען טרעט אָן אויף
אַ קאָטשערע שפּרינגט זי אויך צוריק : אַן מען שלאָגט דעם קאַלטן שטק פֿליט
אַרויס אַ הייסער פֿונק : אַן מען צעטרעט אַ וואָרעם קרימט ער זיך אויך : אַ
שטינקע האָט אויך אַ גאַל : אַ האַלץ האָט אויך אַ האַרץ : אַלע עטע פֿערד זיינע
משוגע : אַ שוועבעלע צינדט זיך גיך אָן און ווערט באַלד פֿאַרלאָע : אַן מען
בייזערט זיך אָפּ גייט אָפּ דער קעס : מענה רך נשיב חמה : וועסטו זע אין קעס,
וועסטו טרינקען קוואַס : דו ביסט בייז, בין איך וימל : * ביסט אַע קעס?—רייב
(אס דעם אַחת אין אַ שטיין, וועט דיר דער קעס איבערגע : מיט שרייען פֿירט
מען ניט אויס : אַ קאָץ וואָס מיאָקעט קען קיע מײַן ניט כאַפֿן.
זען ארך : געטומל 280, פֿילעוודיקיט א, רומ נא.

511. פֿאַרגעניגן, זאָרגלאַזיקייט, פֿרייד

ס ן אָנגענעמקייט, פֿריילעכקייט, מונטערקייט, אויפֿגערוימטקייט אַז״וו —
אַדי : פֿאַרגעניגן, — פֿאַרצגעניגן נ־פ) : קערפּערלעכער, פֿיזישער, סענסועלער
פֿאַרגעניגן : עונג מִפְּנִי, עונג חומרי : גייסטיקער פֿאַרגעניגן, עונג רוחני :
פלעזשור נא־) : אַקעה, עולם־היה, עויה, עולם הויזן נ־פ) : ווילטאָג,
שווילטאָג : צד־טעם נא־) : נום־טוב, גאַלאַ : אַענוג ל"ר תענוגים : תענוגי
עולם - הזה : עונג : עונג שבת, עונג נום - טוב אַז״וו : ןךעדן (האַחתוך :
טערקישער מיעדן : שפּאַס, קאַטאַוועס, פֿאַרווילונג אַז״וו — 14 - : הנאה, ז
גענוס : ז קערפּערלעכער, גייסטיקער גענוס : לאָבונג, חיות : דערקוויקונג,
דערקוויקעניש : מחיה, מחיהניש, חידוש, מאכל, מאַיה־נפֿשות — 268 :

לוקסוס, י ראָסקאַש, קאַמפּאַרט : היימלעכקייט, געמיטלעכקייט, באַקוועמקייט, באַקרעמיקייט, באַקוועמלעכקייט : וויגאַדע, רחבות, הרחבה, הראַחה : קל הריגאַדעס, י וושעלקע וויגאַדעס, שמעלקע וויגאַדעס נ-).
 סענסואַליטעט, סענסואַליזם, עפיקוריזם, העדאָניזם.
 צופֿרידנקייט, סאַטיספּאַקציע : פֿריי, לייכט, גרינג געמיט : ווילגעפֿיל : לייכטזיניקייט, לייכטוינ(ען), קלות־דעת, קלות־ראַש : געמיטרו, נעימות, וימוס : דטע, געהויבענע, פֿריילעכע שטימונג : הראַבת־הדעת, רחכת־הדעת, רחבת־זנפֿש : אַפטימיזם : באַפֿרידיקטקייט, הסאַפקות : נחת, נחת־רוח, עף־נחת, זשמעניע נחת : פֿרייד, לעבנספֿרייד, לויבפֿרייד : גליק : לוסט, לעבנסלוסט : זענפֿטיקייט : אַנטציקונג, באַגייסטערונג, עקסטאַז אַז"ו 8-פפ : יובל : שימחה, גדולה : קאַשקעלעס גדולה נ-פ) : א גדולה מיט בראַטיוו נ-פ) : חדווה, אַימחה ואַטון, אַשון ואַימחה : יובלגעשריי, יובל־געזאַנג, פֿריילעכס — 83- : אַעת־ (אַת־) אַדרה : חויגה, הוליאַנקע, הילולא וחינגא, נאַכטקראַץ נ-פ) : שוואַרץ־ שימחה, שוואַרץשבת, אַרגיע, וואַקאַנאַליע — 4-פ .
 געלעכטער, געלענדער נ-פ) : שאַס : קאַסקאַד(ע) געלעכטער : האַרציקער, פֿערדישער, עבישער אַז"ו געלעכטער : א געלעכטער פֿון דער באַבעס טעכטער : כאַר, כאַכעניש, כיך : שמייכל : לאַקרעץ־שמייכל : סאַרדאַנישער, סאַרקאַסטישער שמייכל : לעכעלע נ-פ) . פֿאַרגעניגן - זוכער, ווילטעגער, שוויילטעגער, לעביונג, לעבמאַן, ז לעבעיונג, ז לעבעמאַן, הוליאַק(ע) , באַנוויונג, עולם־הזהניק, סיבאַריט, געל־אַאווה(ניק), נאַכגעגעבענער, סענסואַליסט, עפיקור, באַהעמיען : לעבוועלט : הילער, פוסטער, לייכטער, גרינגער אַאִיוו קאַפ : פֿריילעכע נאָמה : לוסטיקער דלות : אַן אַרעמס און אַ פֿריילעכס : בתרי(א)ליק, שיינענדיקע אויגן : צופֿרידענער, שמח באַלקו : מסאַפק במועט ; נחום (אַיש נם זי : נם־זור־לטובהניק : לאַכער(קע).
 ר : מאַכן (פֿאַרשאַפֿן, דערוועקן) פֿאַרגעניגן : מיצא חן זיין, ני־א חן זיין : געפֿינען געשמאַק (אַ טעם) אין : געפֿעלן, ווילגעפֿעלן, געשוועלן נ- : געפֿעליק זיין (ווערן) : אויסנעמען : זיין צום האַרצן : זיין נאָך נעמעצנס) האַרצן : זיין לרצון : זיין קיחא : זיין צופֿריידן פֿון : פֿאַנגען דאָס האַרץ : פֿאַרכאַפֿן : זיין אַנטציקט פֿון : זיין אַנטציקט און אַנטבאַקט נ-פ) : זיין

באַגייסטערט פֿון, זיין באַצויבערט פֿון אַז'וו — 8-פ : באַפֿרידיקן, צופֿרידן
שטעלן : קיצלען דעם ממען, פּאָליובען — 2-8 : שפיגלען זיך (טשעשען זיך,
טשעטשקען זיך, צאַצקען זיך, טשאַקען זיך) מיט (אין).
האַבן אַענוג, האָבן פֿאַרגעניגן אַאן"ר — " : האָבן קל הפֿאַרגעניגנס :
פֿאַרגעניגענען זיך, ענדושאַיען זיך נאַ-) : מקבל מענוג זיין : מחיה זיין זיך,
לאָבן זיך, קוויקן זיך, פּאַסמאַקעווען זיך, חיותן זיך, לאַקאַמען זיך : באַלעקן
זיך, לעקן די פֿינגער פֿון אַאן"וו — 2-8 : אָנטאָן זיך
(צולאָזן זיך) אַענוג (פֿאַרגעניע אַאז"וו) — ס : געניסן (פֿון לעבן) : ווילטאַגן
זיך, שווילטאַגן זיך, ווילטאַן ויך, ווילמאַכן זיך : לאָזן זיך ווילגייין : לעבן
און לייבן : לעבן אויף אַ ברייטן פֿיס : לעבן אין רחבות (י אין ראַסקאַש, אין
קאַמפֿאַרט) — 497 : פֿירן אַ גרענדע (אַ גרויסן שטאַט) : פֿירן זיך גרויס, פֿירן
זיך ניט-קליין, פֿירן זיך מיטן טראַסק : פּאַנעווען : י צעראַסקאַשעווען זיך,
צעזשוזשען (צעווען) זיך : ניט שטיין אויף געלט : שטיין אויף דער ערד :
אַריינלאָזן זיך אין עולם-היה : עולם-הזווען : זיך פֿון גאַרניט אָפּזאַגן :
פֿאַרגינען זיך אַלע תּענוגים : הוליען, הולטייעווען : נאַכגעבן זיך די שמד (די
קישקע, דעם נצר-אַרע) : גיסן (זיך) גאַלד אין האַלדן : לעבן (צולעבן) אַ גוטן
(משוגענעם) טאַג : אונטערלעבן, אַריינלעבן : לעבן אַ חזירשן טאַג : אויפֿרייסן
לעטן די מעלער.
זיין אָן זאָרג, זיין אָן עגמת-נפֿש אַאז"וו — 512 : ניט זאָרגן זיך : זאָרגן זיך
פֿאַר רב אייזיק רב יעקעלעס נ-פ) : ניט נעמען זיך צום האַרצן : זיין מיט אַ
ריינעם קאַפּ : זיין אין אַ גוטן אומער : ז זיין גוט געלוינט : זיין פֿריילעך
געשטימט : זיין צופֿרידן, זע קאַנטעט — אַדי : זיין אַלום (צופֿריד) מיטן גורל
: (אַנ)נעמען פֿאַר ליב : ניט פֿילן קיין באַדערפֿעניש אין : באַ(גע)נוגענען זיך,
באַעיגענען זיך : רייבן די הענט : פּאַטש זיך אין בייכל : צעשניען זיך,
צעשטראַלן זיך : פֿרייען זיך (כעל קל הון) : זיין אויסער זיך פֿון פֿרייד : זיין
אין (אויפֿן) זיבעטן הימל : זיין אין מיעדן : שווימען אין גליק : זיין שיכור פֿון
גליק.
שעפּן (קלייבן, אייננעמען) נחת : שעפּן נחת ווי פֿון אַ ברונעם : מקבל נחת זיין
: קרעלן, אָנקוועלן, טייען : ווערן גראַב פֿון נחת : ווערן ברייטער ווי לענגער :

שמעלצן זיך פֿאַר נחת (פֿאַר אַענוג, פֿאַר פֿרייד, פֿאַר פֿאַרגעניגן אַאז"וו) :
פֿאַרגיסן טרערן פֿון פֿרייד : זיין לוסטיק, זיין לעבעדיק, זיין פֿרילעך — אַדי :
זינגען,

שאַלן, יובלען, יויכצן, יאָכצן : אויסשרייען פֿאַר פֿרייד : שפּרינגען, טאַנצן :
טאַנצן אין די זאַקן : טאַנצן אין די גאַסן : טאַנצן פֿת דער הויט : פּאַטש אין די
הענט : משמח זיין ויך : רומפלען, שמאַכן, האָפּערן, הוליען : לאַכן, לייכן,
שמייכלען, כיכען, כיכיקען, היהיקען, זקיכערן, כאַכאַקען, היכצן, כאַכאַטשען,
ראַהאַטשען, הירזשען, קייכן, קישניען : פֿאַרגיין זיך, פֿאַרכליניען זיך : קייקלען
זיך, קאַטשען זיך (אויף די בייכעס) : (דזשאַכן נקי) : שטיקן זיך : האַלטן זיך
בך די זייטן (פֿון געלעכטער) : צעשמאַלצן ווערן (צעגאַסן רערן, צעקנאַקט
ווערן, צעפּלאַצט ווערן, פּלאַצן, שטאַרבן אַאז"ר) פֿון געלעכטער : בלייבן אָן אַ
יויך (אָן זייטן, אָן קישקעס) לאַכנדיק : אויסשיסן אין (ש געלעכטער : סקאַליען
(אויסזעצן, (אויס)שטשירען) די ציין : גרינדן(ע), ז גרינען : שמייכלען אין
אַרבל (אין באַרד, אין די וואַנצעס).

נפֿאַרגלייכונגען לעבן (פֿירן זיך) ווי אַ שררה, ווי אַ גראַף, ווי אַ גראַפֿיניע, ווי
אַ מאַנאַרכע, ווי אַ קיניג, ווי אַ קיניגין(קע, ווי אַ קריץ, ווי אַ גיד, ווי גאַט אין
פֿראַנקרייך (אע אַדעס), ווי אַע אָן - עדן : לעבן ווי אַ לעבעדיקער : קרעלן ווי
אַ באַקסער : שמעלצן זיך (פֿאַר נחש ווי אַ קניידל אין פוטער : צעהוליען זיך ווי
שמחת־תורה, ווי אויף אַ חתונה, ווי קורטע, ווי שקצים אַע אַ שענק, ווי
נאָוואַבראַנצעס : צעלאַכן זיך ווי מיט גלעקלעך : הירזשען ווי אַ (רי דער
דעסטער) נאָר, ווי אַ זשערעבעץ, ווי אַ פֿערד, ווי אַ בהמה, ווי אַ קליאַטשע :
אויסשטשירען די ציין ווי אַ הונט : צעשמייכלען זיך ווי אַ קינד, ווי די זון נאָך אַ
רעגן : שמייכלען ווי אַ וואַנץ, ווי אַ יאַטקעהונט, ווי אַ קגר (אומגעוואַע).
אַרעקאַרפֿן די זאַרגן : צעטרייבן די אַרהשחורה : צעשלאָע די רעיונות :
שפּאַסן, אַמוזירן זיך, אונטערהאַלטן זיך אַאז"ר * 14 - : פֿאַרשאַפֿן נייענעם)
פֿאַרגעניגן, דערפֿריש, דערקוויקן אַאז"ר — 13.

אַדי : אָנגעלייגט : אָנגענעמיעד, אָנגענעמ(עף, אָנגענעמלעך, אָנגענומען : ז
ווילקאַמען, וויל געקומען : באַקוועם, באַקוועמלעך, קאַמפֿאַרטאַבל, וויגאַדנע :
ברייט, ברייטלעך, געמיטלעך, רחבותדיק, הראַבהדיק, הראַחהדיק :

לוקסוסדיק, י ראָסקאַשנע, ז לוקסוריען : פֿאַרגעניע ברענגענדיק, פֿאַרגעניגיק,
 ז פֿאַרגעניגלעך, אַענוגדיק, עונגדיק : געפֿעליק, צופֿרידנשטעליק,
 באַפֿרידיקנדיק, באַפֿרידיקט : וויל, גוט, פֿיין, ליב : זיס, געשמאַק, געשמאַקפֿול
 , אַפעטיטיק, אַפעטיטלעך, מאכלדיק, ז גענוסרייך, חיותדיק, מחיהדיק,
 מחיה־נפֿשותדיק, דערקוויקלעך, דערקוויקנדיק, לאַביק, דערפֿריש(נד)יק,
 האַרצשטאַרקנדיק אַז"ו — 2-8 : געשמאַק ווי אין ודעדן : וונדערלעך, ז
 וונדערבאַר, חידושדיק, חידושימדיק, חידושלער, הערלעך : הימל(קש),
 ודעדנדיק, געטלעך : באַצויבערנדיק, קישופֿדיק, רייצ(נד)יק, צוציענדיק, ז
 אַנציענדיק, אַנטציקנדיק : דערפֿריילעך, דערפֿרייענדיק : אַמוואַנט,
 אונטערהאַלטנדיק : סענסועל, עולםשזהדיק, עפיקורעיש, באַהעמיש.
 אומבאַזאָרגט, זאָרגלאָז, ז קומערלאָז, אומבאַקיימערט, אומבאַטריבט,
 אומבאַלעסטיקט : רויק, נעימותדיק, נימוסדיק : לייכטויניק, לייכטהאַרציק :
 צופֿרידן, באַפֿרידיקט, קאַנטעט, קאַנטענט : לעבעדיק, ז לעבהאַפֿטיק, באַלעבט :
 אַנטוועקט, אויפֿגעוועקט : פֿריש, מונטער, היימלעך, אויפֿגערוימט,
 אויפֿגעראַמט, אויפֿגעלייגט : היטער, אויפֿגעהיטערט, פֿריילעך, לוסטיק,
 קאָדערדיק (און לוסטיק), לעבנסלוסטיק, האַפֿערדיק, בגילופֿנדיק, שיכור (פֿאַר
 פֿרייד) — 595 : פֿריידיק, אַדרהדיק, שון - ודמחהדיק, שימחה - וואָשונדיק,
 פֿריידפֿול : דערפֿרייט : שלוהדיק, זענפֿטיק, זעליק, ז גליקזעליק, באַוועליקט :
 גליקלעך, איבערגליקלעך : שיינענדיק, לויכטנדיק, לייכטנדיק : ום־טובֿדיק :
 אַנטציקט, באַצוי בערט, באַגייסטערט אַז"ו — 8-פ.
 נפֿאַרגלייכונגען) פֿריילעך ווי אַ פֿויגל (אין וואַלד) , ווי פורים צו דער סעודה,
 ווי שימחתתורה, ווי אויף אַ חתונה, ווי נאָך דעם גרויסן גערינס : גליקלעך ווי
 די (שנצע) וועלט, ור די ראַבע (שוואַרצע) קאָז, ווי אַן אַלטע מויד וואָס ווערט
 אַ נלה, ווי אַ אַם, ווי ערשט געבוירן.
 אינרן בהראָבה : בהראָחה : בנעימות : אַלא שימחה : אַלא גדולה : אַלא אַדווה
 : בוילה ברינה : בגעלע בגרינע נ־פ) : בשימחה רבה : בשימחה באַבע נ־פ) :
 היזי ! : כיכי ! : כאַכאָ ! : הוראָ ! : הידד !.
 פֿראַז : די לי בקכ־חרוכים מאַרכ־שבת לאַרכ־שבת : נם זו לטובה : ווי גאָט וועט
 געבן : מען ווייס ניט, פֿאַר וואָס גאָט צו דאַנקען : עס אין אים גוט צו מוט : עס

אין אים עט אויפן האַרצן: עס טוט אים הנאה: דער קאָפּ שיינט אויף אים : דער
 גאַנצער קאָפּ לאַכט אין אים : עס ווייזט זיך אַ פֿייערל אין זיינע (אירע אַאָז"ר)
 אויע : אַ גדולה (אַ שימחה) אויף אים (אויף איר אַאָזיוו) : אַ גדולה (אַ שימחה)
 אויף זיין (איר אַאָז"ר) קאָפּ : אַ גדולה (אַ דמחה) אויף זיין באָבע : ער פֿרייט
 זיך (ער האָט הנאה), וואָס די מאַמע האָט אים געהאַט (את ניט קיין פֿרעמדע
 יידענש : אַ גדולה—די באָבע האָט חתונה געהאַט ! : ער אין צופֿרידן, ווי הינט
 וואָלטן אים רייסן : לאַך לאַך, וחלקלקות : ער לאַכט—דער נאָר שטופּט אים :
 פֿיל שמייכל און ווייניק שכל : ער קיצלט זיך אַליין און לאַכט אַלק : ער האָט
 הנאה פֿון זע חזירש לעבן : (ויהי) בטובֿ לבֿ האַלך ביין : והעיר שוע אָהלה
 ושמחה : והעיר שניפשֿאָק אָהלה אמחה נ־פֿ) : פֿריילעך אין שטעטל ! : אַ
 שימחה ביי קהל ! : אַ שימחה בקעקע ! נ־) : עס אין נום־טובֿ ביי טאָג ! : עס
 אין ליהודים ! : ששו שימחו ! : חי עלעבט ! : אַלץ איין קבצן ! : אַזוי אַן
 אַרעמאָן, אַזוי אַ שלעפּער ! : אַאָינו מלך, דאָס האַרץ אין מיר פֿריילעך : דער
 רבי האָט געהייסן פֿריילעך זע ! : אָשו בני מעי ! : פֿריי זיך מע האַרץ !.
 שפר : דריי יידישע תענוגים : אַ פֿריילעכער קית־עולם, אַ ושרעמע מיקווה און
 אַ ליכטיקע לאָנה : אַ יידישער אַעווג אין אַ גרינגער אַענית (אַ קילער
 רשעה־באָב) : אַ גרויסע שימחה אין אויף אַ קליינער וויילע : בעסער קימחה אָן
 מנוחה איידער מנוחה אָן שימחה : ד ע ר אין פֿריילעך וועמען עס אין אע
 קעשענע פֿריילעך : אַ שייערער בייטל מאַכט אַ לייכט געמיט : בשעת חדאָתא
 חדעתא: בשעת חדווה אין חדעת.

אַרוך ה' יום יום—אויף (פֿאַר) מאָרע זאָל (וועט) גאָט זאָרגן : לאָן זיך דער
 זאָרגן וואָס האָט ניט קיין גאָט אויף מאָרגן : דיה לאָרה בשעתה : אַ פֿערד האָט
 אַ גרויסן קאָפּ, זאָל ע ר דאָגהן : *זאָל דער הינטערשטער דאָגהן : בעסער
 פֿאַרלירן דעם הוט איידער דעם קאָפּ : לאַכן אין געזונט, דאָקטוירים הייסן לאַכן
 : דאָס ביטערסטע מזל קען מען פֿאַרשטעלן מיט אַ שמייכל : אַ געלעכטער
 הערט מען ווייטער ווי אַ געוויין : בשעת מע וויינט זעט קיינער ניט, בשעת מען
 לאַכט זעע אַלע : אַו מען וויינט וויינט מען אַליין, אַן מען לאַכט לאַכט די גאַנצע
 וועלט מיט : ניט איטלעך האַרץ וואָס לאַכט אין פֿריילעך: ניט יעדערער וואָס
 זינגט אין פֿריילעך : אַן מען לאַכט אין דער פֿרי וויינט מען בך נאָכט : פֿאַר גאָט

זאָל מען וויינען, פֿאַר מענטש—לאַכן : וויינען און לאַכן זיינען בע וועבער
ליכטע זאכן : מען קען די וועלט ניט איבערמאַכן : אַנדערע ווי נען, אַנדערע
לאַכן.

הוליע קבצן, אָרות קאָסטן קיין געלט ניט ! : * הוליע קבצן, דרעק אין
וואָלוול ! : אייביק לעבט מען ניט : צוויי מאָל שטאַרבט מען ניט, איע מאָל מ ו ז
מען שטאַרבן : קיין צוויי וועלק לעבט מען ניט : די וועלט אין אויך אַ וועלט :
אַ חעעה אין אויך גוט (אין אויך געלעבט) : כאַטש אק מינוט, נאָר לעבן גוט :
דאָס ודעדן און דאָס גיהנום קע מען האָבן אויף ד ע ר וועלט : ווילטאָג דריקט
אַ מאָל אויך דאָס

האַרץ אָפּ : אַן מש הוליעט צו פֿיל אין דער יועט, בעטלט מען אויף דער עלטער.
זען אויך : עסן דען טרינקען 4—, באַטעמטקייט א, עטער מצב 497,
פֿילערדיקייט א, פֿאַרליכטערט 518, פֿאַרוועלט 514, יום־טובֿ 551, שיפרות
595.

512. לייז, זאָרג, טרויער

ס : פֿינלעכקייט, יווייטאָגדיקייט, שמערצלעכקייט אַז"ר — אַדי : פֿיניקונג,
דריקונג אַז"ו — יי : פֿיזישע לייזן — 420 : גייסטיקע לייזן : געברענטע,
געבראַטענע לייז : אַבעלעס לייז : פע, ליד און פֿין, יסורים, וויי, ווייטאָג,
שמאַרץ, ז שמערץ : נאָעדיקער, האַיענדיקער, גריזשענדיקער, שאַרפֿער אַז"ר
ווייטאָג (שמאַרץ) : וואָרעם : טויטשרייס, נויטשווייס, אַנגסטן : עינוים (קשים)
: מאַטערניש, מוטשעניש, קוועלעניש, פלאָג : (בלוטיקע) ווונד : אַנגעווייטאָגט
(ווייטאָגדיק) אָרט : ווו דער שוך קוועטשט : שטאָך (לאַך, ריס) אע האַרצן :
שטיינער אין בויך : אַפקומעניש : פרור(ונם, נקיון : ולות, גיהנום : טעם
גיאַנום, גיאַנום אויף ד ע ר וועלט, שבעה מדורי שינום : חיבוט־הקבר : אַבלי
משיח : עינומדע : טאַנטאַלוס־פע : יסורים אַל אַהבה : קאַשמאַר :
וועלטשמערץ, לייזנסוועג, לייזנס־בעכער.

עמת־נפֿש : פֿלאַדדעגמת־נפֿש נקליינער עגמת־נפֿש : צער : צער וידול־אַנים,
צער פֿון טראַע : האַרצווייטאָג, שאַירת־לב, שבֿר(ק־לב, קברות־לב, אַברודל־ב :
פֿאַרדראָס, ז פֿאַרדרוס, דימעניש, ערגערניש, קרענקונג, גרי זאָטע, גריזעניש,
גריזשעניש, נאָגעניש, קלעמעניש, האַרץ־ברעכעניש, (האַרער) ביטערניש,

באַטריבעניש, (גאַלסעסעניש, (גאַלסצעלאַפעניש, (שלסצעשפּרינגעניש, י
דאַסאַדע, יאַדעניש, שדעננע.

זאַרג, דאגה : דאגת־חיונה, דאגת־פרנסה, עול דרדשרץ : דאגתעחיד,
דאגת־רבים : דאהעיבור, דאגתזכלל : אומרו, אַנגסט, מורא — 39 : קומער,
קימערנש, קאַפּווייטאַג,

קאַפּ־דרייעניש, קאַפּ־דאַרעניש, קאַפּ־דולעניש, קלאַפּאַט, כלאַפּאַטע, טאַלאַן :
עול, יאַך, לאַסט, משא : שווערע משא, משא כמדה : הכאדה, שווערעניש,
דודע, באַרג (אויפֿן קאַפּ) : באַמבע, יאַבוזע, יאַרמע, סוביעקציע, אַירדות
(הזמן) : נאַ־) טראַבל, באַדער.

אומעט : שווער, געדריקט געמיט : שווערגעמיט, ז שרערמוט, ז וויימוט :
אַרהשחורה, מעלאַנכאָליע, היפּאָכאָנדריע, ספּלין, כאַנדראַ : שוואַרצערני,
פעסימיזם, הידראַמאַניע : אַרעם באַדעקנס, שטילע חתונה : שווער, ביטער,
צערסן, צעבראַכן, צעווייטאַגט, געשוואַלן, בלוטיק, צעבלוטיקט אַאַז"וו האַרץ
: נ־) גומהאַרץ : שלעכטע שטימונג, ז שלעכטע לוינע : נשמה־געפּאַלנקייט,
מוט־געפּאַלנקייט אַאַז"וו — אַדי.

טרויער, טרויער(דקקייט, עצבות, גגון ואַנחה : ייאוש, פּאַרצווייפּלונג — 538
: טרויערהויז : טרויערטאַג, טרויערצייט, אַקלות : שבעה, שלשים :
טרויערשטאַנד : טרויערצייכן, טרויערבאַנד, קרעפּ, אַלאַנה־שלייער,
טרויערקליידער, קלאַג, י זשאַב : טרויערפּאַרזאַמלונג, טרויערשקאַדעמיע,
טרויערפּראַצעסיע אַאַזיוו — 245.

האַרצאויסגאַס, ווייטאַג־אויסבראַך, הער אַפּכות־הנפֿש : געווק, (גע)קלאַג,
(גע)יאַמער, (גע)כליפּ, (גע)בעטש, (גע)שלאַכץ, (גע)שלוכץ, (גע)יאַכמער,
(גע)ראַי, (גע)רער, (גאַהעל, (גע)ווימער אַאַז"ר — יי : יעלה, יללה : אַ יללה
(אַ יאַמער) ווי בך אַ לטיה, ווי צו ונמנה תוקף : היסטעריק(ע) : וויגעשריי,
ווייקלאַג, יאַמערגעשריי, לאַמענטאַציע, אַנגסטרוף : טרויערגעווק,
טרויער־געזאַנג, טרויער־מוזיק : הספּד, אַל אַלא רחמים, אַלא : קלאַגליד,
עלעגיע, קינה, קיטת, אַיכה, ז יערעמיאַדע : אַיונס קלאַג : דראַמע : טראַגעדיע :
בקה לדורות : אַשעה באַב : חורבן קית־האַיקדש : קית־עולם : עמק־האַכא :
טראַגזם, פּאַטעטיק : ביטערער געלעכטער : בלוטיקער שפּאַס.

טרערן : בלוטיקע טרערן, דמעות שלש : טרערן ווי פערל, ר דימענטן, ווי באב,
ווי רעגן-טראָפנס, ווי מילך : פֿאַלשע, עכישע טרערן : ציבעלע-טרערן,
קראָקאָדיל-טרערן. מאַרטירערשפֿט, מאַרטירער־י, ז מאַרטירערטום,
מאַרטירער-קרוין.

אומגליקלעכער, לינדנדיקער, באַעוולטער, געמאַטערטער, געמוטשעטער,
געיאָגטער, געפלאָגטער, פֿאַרפֿאַלגטער אַאָז"ו — יי : קרבן, מאַרטירער, ז
מוטשעניק : אָיוב : יאָמערגעשאלט, טרויער-געשאַלט : קעל־יסורים : מר־נפֿש,
נעל־אַרהשורה, אַרהשורהניק, מעלאַנכאָליקער, היפּאָכאָנדריקער, ז
היפּאָכאָנדרישק : אייטערעדטער (ז איינגעבילדעטער) קראַנקער (חולה) :
פעסימיסט, שהאַרצזעער, כמוראָק, מרוק — ב־פ : האַרטער, צעבליטער,
צעיושעטער, פֿאַרדרייטער, פֿאַרשלאָגענער אַאָז"ר קאָפּ : קרומע, זויערע טינע
: ערנצט, לאַנג, אויסגעצויגן, קרום, זויער, נער בעכדיק אַאָז"ר קוים (געזיכט) :
עסיק זויערע צורה, זויערע וועטשערע.

אַבל, אונן, קבעהעיצער : אַבל וחפּוי ראָש : אַרוי באַער : מקונן,
הספּד־מאַכער, מספיד, ספּדן : וויינער, קלאָגער, נעל־אָכי : נגעזונגענע
ווייבער) ריינערע, קלאָגערע, קלאָגמוטער : קאָרים - מעסטערע,
קנייטללייגערע : פֿאַרוויינטע, פֿאַרקלאָגטע נאָמה : ירו, פישטשענע :
געשוואָלענע אויגן : פֿאַרוויירטער, פֿאַרקלאָגטער, פֿאַרטרויערטער אַאָז"ו —
אַר.

וון פֿילן אַ ווייטאָג (אַ שמאַרץ אַאָז"מ) — - : לידן, ביטערן : אויסשטע,
דערהאַלטן, י טערפּען, י טשערפּע : ווייטאָע, שמאַרצן, מערצן : פלאָע זיך,
מאַטער זיך, מוטשען זיך, פיניע זיך, קעלן זיך אַאָז"ר — 498 : האָבן
(אייעמען, טרייבן נאָר-) עגמת־נפֿש (צער אַאָז"ו) — - : מצער זע זיך,
מצטער זע זיך, האָבן שפּיכת־דמים : כלשניען : ערגערן זיך, קרענקען זיך,
גריזשען זיך, גרימען זיך, (פֿאַר) —
עסן זיך : נעמען זיך (צולאָזן זיך) צום האַרצן : אויסעסן זיך (אויפֿעסן זיך,
אַפּעסן זיך) דאָס האַרץ (די גאַל, די לעבער, די נירקע) : אויפֿעסן זיך אַ
לעבעדיקער (לעבעדיקערהייט) : פלאַצן פֿאַר עגמת־נפֿש (פֿאַרדראָס) : קריגן די

פלאץ : האָבן די גאַל פֿון : קייען די ערד פֿון. זאָרגן, דאגהן, אַרן, קאַרטען,
באַנג טאָן, איבערקלערן : באַאומרויַקן זיך, מורא האָבן, אַנגסטיקן זיך
אַז"ר — 39- : קימערן זיך, קלאָפּאַטשען זיך : טראָגן אויפֿן קאָפּ : קריגן אַ
האַרטן (אַ געשוואָלענעם) קאָפּ : האָבן אַ מיל(כל) אין קאָפּ : ניט האָבן קיין
באַרוטע מינוט : מט שלאָפֿן קיין נעכט.

זיין אומצופֿרידן (אומבאַפֿרידיקט, אומעטיק אַז"ו) — אַדי : זיין ברוגן מיט
דער וועלט : באַקלאָגן זיך : פֿילן דך באַליידיקט (אַנטוישט) : אומעטיקן זיך,
כמורען זיך, שווערזשען : ניט אַ שמייכל טאָן : ניט מאַכן קע פֿריילעכע מינע :
אַריינפֿאַלן אין אַ אָרהשחורה : אָנציען אויף זיך די אָרהשחורה : זען אע אַ
שלעכטן אומער : זע אע אַ שלעכטער שטימונג (ז לוינע) : זע בלייך אונטער די
זשאַברעס : זיין אויסער זיך : זיין אָן אַ קאָפּ : זיין אַ פֿאַרביטענער : אויפֿשטיין
אויף דער לינקער זייט : אויפֿשטק מיטן לינקן פֿוס פֿון בעט : ניט געפֿינען זיך
קיין אָרט : אייסיען שראַרץ (פֿינצטער, חושך אַז"ו) — אַדי אין אייני :
אַרויסמיון אומצופֿרידנקייט : גע מיע קאָפּ אַראָפּ : אַראָפּלאָזן (אַרונטערלאָזן)
דעם קאָפּ (די נאָז, די פֿליגל) : פֿאַרדרייען די נאָן : פֿאַרקרימען זיך (רי סרעדאָ
נאָ פֿיאַטגיצו) : מאַכן אַ זויערן אָנים : ניט באַרייזן קין פֿריי מוט (קיין פֿריי
געמיט) : פֿאַרצאָן, פֿאַרצווייפֿלען : אָפּלאָזן (אַראָפּלאָזן, אַרונטערלאָזן) די
הענט אַזיר — 39- .

נפֿאַרגלדכינגעף זיין ווי אָן זיך : זח ווי אַ נעכטיקער : פֿילן זיך ווי אַ הונט אין די
נק טעג, ווי אַ קינד אָן אַ מאַמען : אַרומגק (רק אָן אַ קאָפּ, ווי אונטער דער ערד,
ווי הינטער דער וואַנט, ווי אַ געקוילעטער האָן : אויסזען מי אַ
מלמד אָן אַ קנעלונג, ווי אַ חון אָן אַן עמוד, ווי די וועלט ראָלט אויף אים
געלעגן, ווי ער וואָלט אַנבאַקומען זאָרע מיט דער פֿרישער שיף, ווי זיינע שיפֿן
וואָלטן אים אונטערגעגאַנגען, ווי אַ שיף מיט זויערמילך וואָלט אים
אונטערגעגאַנגען.

זח אין טרויער : טרויערן, באַטרויערן : רעין קריעה, קורע זען : זיצן זכֿעה :
האַלטן (אַפֿריכטן, נוהג זיין) אַקלות : הילן זיך אין טרויער : גיין אין קלאָג (אין
זשאַלאָב) : זיפֿצן, קרעכצן, שטאַנען, קווענקען, יענקען, סטענקען, יויכצן,
יענטשען, אַנקען, אַכען, אַכקען, אַכען, אַכקען, אַכצען, אויקען, אייקען, ווייקען.

וויינען, קלאַגן, יאַמערן, כליפּען, שלוכצן, שלאָכצן, שלויכצן, שלאָכן, העשען, העשלען, יאַפען : רייסן זיך (אויף די ציך : י פיק מיט די אויגן : פלאַנכענען, נעלהן, מאַכן יעלות, שרייען (אויף די צק) : יאַכמערן, כניקען, פכיקען, פישטשען, ריטשען, קוויטשען, וואַיען, רערען, היילן, ז הוילן, בעטשען, סקאַוווטשען, קאַנויקען, ווימערן, ווינזען, וויזגען, פליסן נקי) : *שטעלן לופעס : מאַכן (ברעכן) פיסקעס : נעמען מים אויף די עינים : אויפהייבן אַ געשריי : אויסברעכן אַ ערע : זאַגן קינות : קלאַע אויפֿן חורבן (אויף ולותזשקינה, אויפֿן בינטל יאַרן) : וויינען מיט ביטערע טרערן (בדמעות שליש) : באַוויינען, באַקלאַע : לייגן קנייטלעך : פֿאַרוויינען (פֿאַרקלאַגן, פֿאַריענטשען אַאַז"ר) די יאַרן (די טעג אַאַזיר) : וויינען (י פיק) מיט ציבעלע־טרערן : צעטרערן זיך : פֿאַרגיסן אַ טרער : פֿאַרגיסן הייסע טרערן : פֿאַרגיסן טייכן (בער, באַכן) טרערן : זח אין טרערן : באַוואַש זיך (באַגיסן זיך) מיט טרערן : באַדן זיך (שממען) אין טרערן : צעגאַסן ווערן (צעשמאַלצן ווערן) וויינענדיק : פֿאַרגיין זיך, פֿאַרקייכן זיך : אויסוויינען זיך די אויגן : אַנמאַכן אַ גיט־עולם (אַ אַשעה־באַב) : מספיד זיין, מאַכן אַ הספד, באַאַספדן. נפֿאַרגלייכונגש) קרעכצן ווי אַן אַלטע יידענע אין באַד : וויינען (קלאַע, יאַמערן אַאַז"ר) ווי קעץ אין צייט פֿת פֿאַרן ויך, ר אַ ביבער, ווי אַ קליע קינד, ווי אַ נרם, ווי אַ יתומה, ר אַ קלה צו באַדעקנס, ור אַ וויסטע אַלאַנה, ווי אַ קלאַגמוטער, ווי אַ בערעווענע בערווענע, ווי נאָך אַ טויטן, ווי אויף חורבן קיתזמיקדש : צעריינע זיך (צעקלאַגן זיך, צעיאַכמערן זיך אַאַז"ו) ווי אַ יידענע צו ונאַנהתוקף, ווי אַן אַלטער חזן צו די ערשטע סליחות : אַנוויינען זיך ווי אַ פויקן.

ברעכן (פֿאַרברעכן) די הענט : קריצן מיט די ציין : בייסן זיך די פֿינגער (די נעגל) : רייסן פֿון זיך די הויט (די האַר פֿע קאַפּ, דעם ספֿאַדיק) : רייסן פֿון זיך שטיקער : ריק די סטעליע : רייסן קאָרים : וואַרפֿן זיך אויף דער ערד : רייסן זיך אויף די (גלייכע) ווענט : שלאַגן זיך קאַפּ אין וואַנט : טשצן (שפרינגען) אע דער לופֿטן : אַרבעטן (צעאַרבעטן, אַנגעבן) מעשים : מרעיש עולם זיין, מרעיש עולמות זיין : פֿאַרשעלטן דעם טאָג (פֿון געבוירן) : דראַמאַטיזירן. אַפריידן זיך פֿת האַרצן : אויסריידן דאָס האַרץ פֿאַר : אויסגיסן די באַד פֿאַר : איבערריידן

(אויסגיסן) דאָס ביטערע האַרץ ווי פֿאַר האָט, ווי פֿאַר אַן אייגענער מוטער :
לאַכן פֿאַר אַרות : לאַכן מיט יאָשטשערקעס (מיט קרעמעניע, מיט (גרינע)
ווערעם, מיט גרינער של).

אוי ן אומבאַקוועם, אומבאַקוועמלעך, אומאַנגענעם, אומגעשטאַק — 9-ב :
אומדערקריקלעך, אומדערפֿריילעך, לעסטיק, באַשווערלעך : שמאַרציק,
שמערצלעך, שמאַרצפֿול, ז שמערצהאַפֿטיק, ווייטאַגדיק, קלאַגעדיק,
פלאַגעדיק, פֿינלעך : פֿאַרוונד(ע)ט, טוטווייך, בייסיק, עסעריק, עסיק,
שטעכיק : רירנדיק, האַרצריסנדיק, האַרצפֿאַרכאַפֿנדיק. האַרצברעכנדיק :
אומדערטרעגלעך, אומאויסשטי לער : קאַשמאַריק : צערייטאַגט, צעפֿיניקט,
באַצערט : פֿאַרצערט, פֿאַרליק, פֿאַרביטערט, באַקלעמט, פֿאַרקלעמט,
צעקלעמט,
פֿאַרעסן : געקרענקט, ערגערדיק, געערגערט, געדריקט, געקוויילט,
פֿאַרדראָסיק, ז פֿאַרדרוסיק, פֿאַרדריסלעך, י דאָסאַדנע, עדערדיק, געעדערט.
שלעכט, בייז, פֿאַסקודנע, * באַקאַקט : חושך, פֿינצטער, י טעמנע, שוואַרץ,
חושכדיק, פֿאַרחושכט, פֿאַרשוואַרצט, פֿאַרפֿינצטערט : וויסט, האַרט : ביטער :
שווער און ביטער, ביטער און פֿינצטער : זויער : מר מאָוות : גאַליק :
אַנגעזאַלצן (אַנגעזאַליעט, * אַנגעקאַקט) (אויפֿן האַרצן).
שרעקלעך, שוידערלעך, ז שוידערהאַפֿט, גרויליק, גרוילהאַפֿטיק אַאָן"וו —
39-.

זאָרג(טפֿול, פֿאַרזאָרגט, באַזאָרגט : קומערפֿול, באַקימערט : פֿאַרדאָגהט,
פֿאַרשלאָגן : צעדרייט : אומרויך, באַאומרויךט, פֿאַרצאָגט : אומצופֿרידן,
אומאויפֿגעלייגט, שלעכט געשטימט, ז שלעכט געלוינט, שווערמוטיק,
קליינמוטיק, פעסימיסטיש : ערנצט : אָרה־שחורדיק, פֿאַראָרה־שחורט,
מעלאַנכאָליש, היפֿאַכאַנדריע : האַרצקראַנק, געמיטקראַנק : אומעטיק,
אומעטיקלעך, אומהיימלעך : פֿאַראומערט, פֿאַרוויערט, פֿאַראָרהט, פֿאַרצאָרנט,
פֿאַרקרימט, באַטריבט, קאַלעמוטנע, מאַרקאַטנע, פֿריקרע, סמוטנע, סומנע :
כמורנע, כמורע, פֿאַרכמאַרעט, פֿאַרוואַלקנט, אָלולדיק : געפֿאַלן, אָפֿל,
(גייסטיק) געבראַכן, דערשלאָגן : ז נידערגעשלאָגן, באַטראָפֿן, אַנטוישט,
אַפעטושעט, פֿאַרלוירן, אַפֿסעט נאַ-).

טרויעריק, פֿארטרויערט, פֿאַראַבֿלט : מוטלאָו(יק) : יִיאושדיק, פֿאַרייאַושט,
פֿאַרצווייפֿלט, האָפֿענונגסלאָו(יק) : אומטרייסטלעך, אומגעטרייסט,
טרייסטלאָז(יק) : אומגליקלעך : באַדויערלעך.

באַטרערט, פֿאַרטערט, מיינע(וו)דיק, קלאַגעדיק, יאָמערדיק, יאָמערלעך,
היסטעריש, פעסטשענע, פלאַקסיווע, פֿאַרקלאַגט, פֿאַריאָמערט, פֿאַרוויינט :
טראַגיש, פּאַטעטיש. נפֿאַרגלעכונגען) שוואַרץ (גרוי, פֿינצטער
אאָן"ר) ווי מײַן האַרץ, ווי מע לעבן, ווי מח מזל, ווי מײַן גליק, ווי דאָס לעבן
פֿון אַ נתום (יתומה) : זויער (ווי) עסיק : ביטער (ווק של, ווי פּיאָלע, ווי
טשעמעריצע, ווי אָרור, ווי דער טויט.

אינוו, פֿראַן : ע- פֿאַרדריסט, עס עדערט, עס קרענקט, עס ברענט, עס בראַט,
עס באַרירט, עס פֿאַרכאַפט (ביים האַרץ : עס פֿאַרדריסט אים ווי ער וואָלט
זיך געשמדט, ווי ער וואָלט זיך אַ מיתה משונה אָנגעטאָן, ווי ער וואָלט אַרויס
אָן אַ העמד : עס אַרט אים נישט, נאָר עס קרענקט אים נ-פ) : עס ברענט ווי אַ
וונד אין האַרצן, ווי אַ פֿרישע עווילה : עס צענעמט ווי אַ קדחת (ראַיעיש : עס
פֿוילט די לעבער : עס כאַפט אָן גע דער לעבער : עס באַפֿאַלט אַ חולשת־הדעת
: עס פֿאַרגייט (עס שטעכט) אין דער זיבעטער ריפּ : עס איז ביטער אין נאָז (אין
מויל, אין פּיסק, אין גומען, אין עק) : עס גייט אַרויס (עס גיט איבער) די גאַל :
עס לאָזט די גאַל : די גאַל קען צעזעצט ווערן : מען קען פלאַצן : עס אין נישט צו
דערטראַגן (נישט צו דערליידן, נישט אויסצושטיין, נישט איבערצוטראַגן, נישט
אויסצוהאַלטן) : עס פֿאַלט (עס לייגט זיך שווער) אויפֿן האַרצן : עס ליגט ווי אַ
שטיין אויפֿן האַרצן : עס טרעפֿט אין האַרצן : עס שניידט (עס זיגעט) ביים
האַרצן : עס פֿאַרקלעמט דאָס האַרץ : עס נאָגט (עס נאָיעט, עס דריקט, עס
גריזשעט) אין האַרצן : עס נעמט אָן (עס כאַפט אָן, עס פֿאַרקלאָפֿעט, עס
פֿאַרבראַט, עס פֿאַרגייט) ביים האַרצן : דאָס האַרץ ווערט צעריסן (צעפלאַצט,
צעלאָפּ(טעט) : עס רייסט אויס אַ שטיק האַרץ : עס ווערן צען לעכער אין
האַרצן : עס פֿוילט דאָס האַרץ (די גאַל) : עס טריפֿט (עס צאַפט זיך, עס גיסט
זיך) בלוט פֿון האַרצן (פֿון די אויגן) : דאָס האַרץ פֿאַרלויפֿט מיט בלוט : ווי
הינט וואָלטן אים געגעסן : מײַן האַרץ פֿון יאָטקע : אַ הונט זאָל מײַן האַרץ
אויסכאַפֿן (אויפֿעסן), וואָלט

מיט קאַרענע טעג נ"י) ! : אַ קלאַג ! : אַ קלאַג צו די יאָרן ! : אַך אין מיר ! :
וויי (איז) צו מיר ! : אַך און וויי צו מיר ! : וויסט אין מיר ! : ווינד און וויי אין
מיר ! : אַ קלאַג צו מיר ! : אַ קלאַג צו מיין וועלט (צו מינע יאָרן) ! : פֿינצטער
איז מיר ! : פֿינצטער אין מיין וועלט (מיין לעבן) ! : אַ בראַך אין מיר ! : אַ שלאַק
אין מיר ! : אַ חורבן אין מיר ! : ויט גוט אין מיר ! : אוי מען בראַך ! : אַן
אומגליק אין מיר געשען (האַט מיך באַגעגנט, האַט מיך געטראָפֿן) ! : אַ דונער
האַט מיך דערשלאָגן ! : וויי געשריגן ! : אוי מה אַיה לנו ! : וואָס פֿון אונדן אין
געוואָרן ! : אוי לעינים שקך רואות ! : אוי לאַזנים שקך שומעות ! : וויי צו די
אויע וואָס זעען דאָס ! : וויי צו די אויערן וואָס הערן דאָס !

שפר : איטלעך האַרץ לידט זיין שמאַרץ : אַ האַלץ האַט אויך אַ האַרץ : דאָס
האַרץ איז אַ זייגער, אָבער מיט צעבראַכענע ווייזערס: צער אע אַ קיסר
נרערטערשפּיל : צאַר) : ניט וויסן פֿון קיין יסורים היסט ניט זיין קק מענטש :
האַסט ליב סמעטענע, פֿאַרזוך אויך אַ ביסל זויערמילך : פֿון צער ווערט דער בק
(דאָס ביינדל) דאָר : בעסער אַ קראַנקע קעשענע איידער אַ קראַנקע נאָמה :
בעסער אַ לאַך אין קעשענע איידער אַ לאַך אין האַרצן : אַ צעריסן געמיט אין
שווער צו היילן : ווי דער אַער אַזוי דער שקר : לפֿום אַעראַ אַדא : מען רעדט
פֿע פֿיין אַזוי ווי פֿון וויין : ווען יענער איי מיט אַ ביטערן מאַגן גיי דך צו אים
ניט באַקלאַע :

אַין אָדם ותפֿש על צערו : די גאַנצע וועלט זאָרגט (קלאַגט) : איינע זאָרגט
(קלאַגט), וואָס די פערל זיינען איר שיטער, די צווייטע—וואָס די פערלגרייך
אין (די גרויפֿן זיינען) שיטער (וואָס די קאַשע אין ביטער, וואָס דער קאַל'ש אין
ביטער) : איינעם דאָרט דער קאַפּ וועגן פרנסה, דעם צווייטן דאָרט דער קאַפּ
אויף נוטריקון : איינער זאָרגט פֿאַר אַ קוגל, דער אַנדערער פֿאַר אַ גאַנצן
טשאַלנט : אַ נאָר און אַ פֿערד האָבן ניט וואָס צו זאָרגן : ווער איז אַן
דאגות? — דער מלך פֿון קאַרטן.

איטלעכער מאַרגן ברענגט זיינע זאָרגן : בעסער צען (אַ סך) דאגות איידער איין
דאגה : ניטאָ קיין ערגערע זאָרג ווי פֿעלדזאָרג : זאָרגן און יאָר מאַכן גרוי די
האָר : דאגות לאַע ניט שלאָפֿן : ווערעם עסן טויטערהייט און דאגות
לעבעדיקערהייט : זאָרג און זינד לייגן זיך אויפֿן אָנים : פֿרעמדע (יענעמס)

דאגות קען מען אַריבערטראָגן : פֿרעמדע (יענעמס) דאגות נעמען ניט אַוועק דעם שלאָף.

אַין השקינה שורה מתוך עצבות : אַנחה שוואַרט חעי גופו אַל אָדם : זיפֿצן און קרעכצן צעברעכן אַ האַלבן גוף פֿון מענטש : אַ שלעכטע שפּיל איו : ווען איינער לאַכט און איינער וויינט : לֵב יודע אַרת נִפְשו : לב יודע אַרת גיטל נִי-) : אַן אויפֿן האַרצן אין ביטער העלפֿט ניט אַע מויל קיין צוקער : בך וועמען די גאַל אין אין מויל דעם אין שטענדיק ביטער : ווער עס האָט ביטער אין מויל קען זיס ניט שפּיען : מען שרייט ניט „אוי“, אַן עס טוט ניט וויי : מען זאָגט ניט „אך“, אַן עס גיט ניט קיין שטאַך : וועמען עס טוט וויי דער שרייט : אַן עס בייסט קראַצט מען זיך : אַן דאָס האַרץ אין פֿול גייען די אויגן איבער : אַן עס וויינט זיך מיינט זיך : ווען מען לאַכט זעען אַלע, ווען מען וויינט זעט קיינער ניט : עס לאַכט זיך אַליין און עס וויינט זיך אַליין : אַן מען וויינט זיך אויס ווערט גרינגער אויפֿן האַרצן : איינער האָט עס אויף דער לונג, דער אַנדערער אויף דער צונג : דער

גרעסטער ווייטאָג איז דער וואָס מען קען (פֿאַר אַנדערע) ניט אַרויסזאָגן : אַן מען רעדט זיך אויס דאָס האַרץ ווערט גרינגער : וויפֿל אַ מענטש זאָל ניט (אַחאַפּריידן פֿון האַרצן—דאָס געדיכטע בלייבט ביי אים : אַזוי לאַנג מען לעבט טאָר מען ניט ריידן, אַן מען שטאַרבט קען מען ניט ריידן : טרערן זיינען ניט קיין וואָסער : ציבעלע־טרערן רירן ניט דאָס האַרץ : ייִדישע קעפלעך : קלאָגן און וויינען און עסן ווייטער קרעפלעך.

זען אויך : קבֿורה 245, אומבאַטעמטקייט 269, שלעכטער מצבֿ 498, אַנטווישונג זמ, ייאוש אנ, שרעק פֿע, רוגן 562. 513. פֿאַרליכטערונג ם ן פֿאַרליכטערונג, פֿאַרגרינגערונג, באַרויקונג, דערמונטערונג, טרייסטונג אאַז"וו — יי : טרייסט, קאַנדאַלענץ : גוט (פֿריינדלעך) וואָרט : נאָמה : ויחום־שקלים, תנחומין.

טרייסטער, מנחם - אָבל : פֿריינד אין נויט.

וו : מאַכן ניענע-) ליכט (גרינג) דאָס האַרץ : פֿאַרליכטערן, פֿאַרגרינגערן : מאַכן באַקרעם : באַפֿרייען פֿון : אַראָפֿנעמע אַן עול (אַ יאָך, אַ שטיין, אַ

שווערקייט) (פֿון האַרצן) : אָפּבלאָזן (פֿון שרעק) : לינדערן, מילדערן :
פֿאַרגלעטן, פֿאַרריידן, צער־בן : פֿאַרזיסן, קמתיק זיין : אינרוי־קן, באַרוי־קן,
אינשטילן, אול־יען, אינאַלדען, או־פֿאַקאָיען : אינהאַלטן, אינהאַמעווען :
איננעמען, פֿאַרשפּילן, אַוועקזעצן : אינשלעפֿ(ער)ן, אינליליען : אויסריידן
(גרינגער מאַכן) דאָס האַרץ : שטילן דעם ווייטאָג (דעם שמאַרץ) : טרייסטן,
מנחם־אַבל זע : צוגעבן מוט (קוראַזש) : מוטיקן, דערמוטיקן, אויפֿמוטיקן :
קלאַפּן אין פלייצע : געבן (אויפֿוועקן, דערוועקן) האַפֿענונגען : אָפּווישן די
טרערן.

מאַכן (פֿאַרשאַפֿן, אָנטאָן) פֿאַרגעניע (נחתרוח אַאָז"וו) — 1 פ : באַשמירן מיט
פוטער :

560

דערפֿרייען דאָס האַרץ : לוסטיק מאַכן, באַלוסטיקן : אויפֿהייטערן,
אויפֿמונטערן, אויפֿטשוכען : שטאַרקן : דערפֿרישן, לאַבן, דערקוויקן, מחיה זע
: אויפֿריכטן, באַלעבן, אויפֿלעבן אַאָז"וו — 426.
באַרוי־קן זיך, אינשטילן זיך אַאָז"וו — אייגן : קילן זיך : קילן (אַפּקילן) דאָס
האַרץ : אויסריידן דאָס האַרץ : (אַר)אַפּריידן זיך פֿון האַרצן : אויסגיסן דאָס
ביטערע האַרץ : אויסלאָזן נצו עמעצח דאָס ביטערע האַרץ : פֿאַרטרינקען די
אַרות : אָפּווינען, איבערוויינען זיך : אָפּזיפֿצן, אָפּקערעכצן, אָפּקלאַגן,
אַפּטרויערן : אָפּווישן די אויגן (די טרערן) : שטילן דעם ווייטאָג :
צוואַמענועמען זיך : אָפּעטעמען — 422 : מקבל תנחומין זיין.
פֿראַן : דער קע־ איי מיר אָפּגעגאַנגען : עס אין מיר אַראָפּ אַ שטיין פֿון האַרצן
: !את גחאָתי בעניי : נטרייסטונגען) קיין גרעסערע דאגה (קיין גרעסערן צער,
מער קיין צער) זאָלט איר ניט האָבן : גאָט וועט העלפֿן : ער מו ז העלפֿן : דער
אייבערשטער וועט רחאָנות האָבן : דער אייבערשטער דאַרף דאָך רחאָנות האָבן
: דער הימל אין נאָך ניט ביי דער ערד : דער הימל האָט זיך נאָך ניט
אַראָפּגעלאָזן אויף דער ערד : די וועלט אין נאָך ניט אונטערגעגאַנגען : אַלץ
בעסער ווי געשטאַרבן : האָקום ינחם אַתכם בתוך אַבלי עיון וירושלים : האָקום
ימלא חסרונך : גאָט וועט אַוועקגעבן : דער אייבערשטער וועט אייך ממלא זיין
: איר זאָלט שוין ניט וויסן פֿון קיין (שום) אַער (שלעכטס) : מען זאָל זיך שוין

זען מיט פֿריילעכע הערצער : הלטאי אויף שימחות — 8-- : נענטפֿערס אויף
יענעמס טרייסט) יענעמס מכה אין ניט מײַן רפֿואה : איך בין פֿון דעם ניט זאָט.
שפּר ן אַ גוט וואָרט פֿאַרנעמט אַן אָרט : אַ גוט וואָרט אין ק(אַ)ראַנטער פֿון אַ
נדבֿה : אַ גוט וואָרט קאָסט ווייניק און העלפֿט פֿיל : אַו מען רעדט זיך אויס דאָס
האַרץ ווערט גרינגער : וויפֿל אַ מענטש זאָל זיך ניט (אַר)אַפֿ-
ריידן פֿון האַרצן—דאָס געדיכטע בלייבט בך אים.

514. פֿאַרווילונג, ספּאָרט

ם : פֿאַרווילונג, שפּיל, אונטערהאַלט(ונפּ).
ציטפֿאַרטרייב, ז צעשטריינג, קורצוויל נאַר-) , זאַבאווע, גיים נאַ-) :
פֿאַרגעניגן, י פּאָטיעכע, י פּאָציעכע : נאַ-) גוד־טיים, פּלעזשור : שפּאַס,
קאַטאוועס, פֿאָן נאַ-) : שטיפֿעריי— ז !פּ.
געיעג, (גע)יעגעריי, ז יאָגד, ז יאָכט, י פּאַלעוואַניע, פֿאַנג, געפֿאַנג : פֿויגלפֿאַנג,
פֿישפֿאַנג, אויסטערפֿאַנג, וואַלפֿישפֿאַנג אַז"וו : געיעגסעזאָן, ז יאָגדסעזאָן :
געיעגזאָק, ז יאָגדזאָק, יעגערזאָק : שראָטבייטל, פֿיילנטאַש, פֿיילנזאָק,
פֿעלבעטל : געיעגהיזל, יעגעהיזל, ז ישדעהול.
ספּאָרט : אַטלעטישע ספּאָרטן : וואַסערספּאָרט, אַיִוספּאָרט : אַלפּיניום,
בערגספּאָרט, בערגקריכן : בויגן־שיסן : פּאָדקעווע־וואַרפֿן, דיסקוס - וואַרפֿן :
רעדלען, סקייטינג נאַ-) : גליטשן, אַיִזגליטע : רעדלשיך, סקייטס נאַ-) :
גליטשערס, שריצן, גליטשאַיִונס : נאַרטעס. סקי, שליטנשיך, שניישיך.
גימנאַסטיק, קאַליסטעניק : געוונט - גימנאַסטיק, פֿיזקולטור נאַ-) : אַטלעטיק :
לייכטאַטלעטיק, שווערשטלעטיק : (קערפּערסגעניטונג (ז איבונג), עקסערסיין
נאַמ).

פֿאַרמעסט : (גע)וועטלויף, וועטגעלויף, לויפֿגעוועט, רייס נאַ-) : זאָקגעלויף,
אויטאָגעלויף : פֿערדגעיעג, פֿערדפֿאַרמעסט, פֿערדריסעס נאַ-) , דערבי :
רעגאַטע : געוועטבוך : טאַטאַליזאַטאָר : גערעטקאַמף, טורניר : בליצטורניר,
שאַכטורניר אַז"וו : מאַטש, קאַנקורס. קאַנטעסט : אַלימפּישע שפּילן :
אַלימפּיאַדע. מקביאַדע, ספּאָרטאַקיאַדע.
בייטבאָל : פֿוטבאָל : האַנטבאָל, וואַלייבאָל.
קאַשיקבאָל, פֿוסבאָל, סאָקער נאַ-) , קראַקעט, קריקעט, טראַקאָ, לאַקראָס,

שיני : פּאָלאָ, וואַסער-פּאָלאָ : גאַלף : טעניס, לאַנטעניס : האָקיי, אייז-האָקיי :
 קעגלשפּיל, קוגלשפּיל : פיט-פּאָנג : באַלעם, פּילקע, ז באַל, י מיאַטש, באַל
 נאַ-), טעניס-באָל אַז"וו : שטעקן, גאַלפּשטעקן : הילקע, הילניק, קיטשקע,
 פּאַלענט, קליפע : שלאַנגעץ : צילברעט, מעטע, גאַל.
 פּוגיליזם, פּויסטנקאַמף, באַקס : ראַנגל, ראַנגלעניש, שייַערונג, באַרעניש,
 געראַלגער, י וואַלקע : דזשדזשיטסו : פּרייזקאַמף, פּרייז פּייט נאַ-) :
 אַקסנקאַמף, גאַנערקאַמף, הענערקאַמף אַאָן"ר : פּעכטשול : פּעכטקונסט,
 פּאַסאַד(ע) : פּעכטשפּיז, טורנירשפּיז, פּעכטשווערד, ראַפּיר, באַנדעריילע.
 אַקראַבאַטיק : אַקראַבאַטישע שטיק (קונצן) : קאַזשעליק, סאַמערסאַלט נאַ-),
 סאַלטאַ מאַרטאַלע : שטאַנג, צווייטשטאַנג, אַקראַבאַטן-שטאַנג, באַלאַנסירשטאַנג,
 טראַפעציע, שפּרינגברעט, ז שפּרינגברעט : קונצן - מאַכער, שוואַרצקונסט,
 שוואַרצקיינצלער : ביין ווונדער : קונץ, גבורה-קונץ, קונצשטיק, אַכמה :
 פּאַקוס, פּאַקסן, האַקוס - פּאַקוס, הוקעספּוקעס : לופ - דע - לופ נאַ-) :
 קאַרוסעל(ע), קאַרוועל(ע), הוידלקע, הוידע, הוידעווקע, הוטאַרעליע,
 האַרעליע : וויגברעט, וויגשטאַנג, וואַקלשטאַנג : קוקקאַסטן, קוקע דע לאַכע
 נ-פ). האַר, ז שאַך, שאַכצאַבל נאַ-), שאַכשפּיל, שאַכמאַט, טשאַכטשעוועס :
 צווייטשאַך : האַכפּאַרטיע, פּאַרטיי : שאַכברעט(ל), פּעלד, האַכפּעלד : שוואַרצע,
 וויסע פּעלדער : שוואַרץ, וויס : שאַכפּייגור, שטוקע : קלי, סאַלדאַטל, פּויער,
 פּענדל, פּיאָן, פּ(י)עשיק, פּיעער קע, ציגל : שפּרינגער, פּערדל, ראַס, ריטער,
 לויפּער לאַפּער, נקן : טורעם, ראַך ל"ר ראַכן, רעכער : קייניג, מלך : דאַמע,
 קייניגין, מלכה : גאַנג, ז צוג, אַרויסגאַנג : ראַכאַדע : שמאַלע (לאַנגע), ברייטע
 (קורצע) ראַכאַדע : פּאַט, האַמביט : מאַט, רעמי.
 דאַמקעס, דאַמענשפּיל : טערקישער דאַם : שפּילברעט, דאַמענברעט : דאַמינאַ,
 שטיינער : טאַפּלשטיין, ביינדלעך : מאַשאַן.
 ביליאַרד, פּול נש) : טיראַלי : ביליאַרדטיש : ביליאַרד - בייטל : ביליאַרד -
 שטעקל : שיל.
 נפּאַרריילונג-פּלעצער) טעאַטער, אַפּערע : קיינאַ, קיינעמאַטאָגראַף, סינעמאַ,
 מורי נאַ-) , נפּאַרעלטערט) ביאַגראַף, אילוזיאַן : פּילהאַרמאָניע, קאַנצערטואַל,
 מוויקעהאַל נאַ-) : סטאַדיום, סטאַדיאָן : וואַדעווייל, וואַריעטע, קאַבאַרעט, קאַפּע

- שאַנטאָן : נאַכטקלוב, נאַ- נייטקלאָב, ספיקאיזי : דאַכגאַרטן : זאַל, האָל נאַ- : טאַנצזאַל : באַנקעטזאַל, באַלואַל, באַלרום נ- : צירק, קאַמעדיע, העצע : קליינצירק : אַמפֿיטעאַטער, היפּאָדראָם, קאַליווי, קאַלאַסעום : אַרענע : סטיפּלטשייו : פּאַגאַפּטיקום : קלוב : יעגערקלוב, גאַלפּקלוב, יאַכטקלוב, שאַכקלוב אאַן"וו : גימנאַסטישער זאַל, גימנאַזיום, דזשימ נאַ- : ביליאַרדזאַל, ביליאַרד-ציער, פולרום נאַ- : קרענגעלניע : שיסעאַלעריע : קאַסינאַ, קשינאַ. שפּילפּלאַץ, פּאַרגעניגדפּלאַץ : נ- : קאַני אַילענד, קוני-אַילענד : ספּאָרטפּלאַץ, אַטלעטש פֿעלד, פּאַלעסטרע : טעניספּלאַץ, טעניסקאַרט נאַ- : גליטש, י קאַטאַק : ויאמרודוד-גליטש : וועלאָדראָם, רייסטערק נאַמ) : גאַרטן, פאַרק : מענאַזשעריע, ז טירגאַרטן, י זרערינעץ : זאַלאַגישער אַרטן, זאַפּאַרק, זאַאָ, זו נאַ-).

יעגער : פֿעלדיעגער, לייבן-יעגער, פֿוקסך יעגער אאַן"ר : ומרוד : פּויגל-כאַפּער, פֿיער כאַפּער, פּויגל-פּאַנגער, פֿעפּאַנגער אאַז"מ. ספּאָרטסמאַן, פּיזיקולטורניק נאַיק : אַטלעט, גימנאַסט(יקעח, ז טורנער : דיסקוסוואַרפֿער : גערעטלויפֿער : זשאַקיי : גליטשער, נאַרטלער, סקייער, סקילויפֿער : פֿעכטער, שפּיזפֿעכטער, ראַפּיר-פֿעכטער אאַז"וו : פֿעכטמעסטער : אַקסן-פֿעכטער, אַקסןשטעכער,

562

אַקסן - קעמפֿער : טאַרעאַדאַר, פּיקאַדאַר, מאַטאַדאַר : גלאַדיאַטאָר. פּרינקעמפֿער : פּויסטקעמפֿער, באַקסער, פּויגליסט, שלאַגער, פֿעטער נאַ- : פֿעדערראָג(יקעח, מיטלראָג(יקער), שווערוואָג(יקער) : טשעמפּיאָן, רעקאָרדסמאַן נאַיס : ראַנגלער, שטייערער, רעסלער נאַ- : קאַמאַנדע, מאַנשפּט, טים נאַ- : שפּילער : באַלעמפּילער, טעניסשפּילער אאַז"ר : בייסבאָלשפּילער : פּוטבאָלשפּילער, פּוטבאָליסט : פּוסבאָלשפּילער, פּוסבאָליסט : (באַלעם וואַרפֿער, פיטשער : וויזער, שפּילמיסטער, איינלערנער, (איינ)טרעסירער, קאָוטש נ-).

קונצדמאַכער, שראַרצקיןסטלער, שוואַרצקיןצלער, פּאַקוסניק, פּאַקיר : פֿייער-פֿרעסער, שווערדשלינגער : דראַט(גייער, דראַט(זחטענצער, שטריקטענצער, דראַנגגייער : עקווייליבריסט, אַקראַבאַט, קאַזשעלישמאַכער :

זשאַעליר, ז זשנגליאַר : פאַנאַראַמשטשיק.
 שאַכשפילער, שאַכמאַטיסט : ביליאַרדשפילער : מאַרקיר(ער), מאַרקלר.
 וו : גיין אויף געיעג (ז אויף יאַגד) : פֿאַנגען,
 כאַפֿן: פֿיש : מאַכן גימנאַסטיק : ברעכן זיך : וויע קונצן : ז טורנען :
 געוועטלויפֿן : פערעדערען זיך : שפילן (וועטן) אויף פֿערדלעך : פֿאַרנעמען זיך
 (אַפגעבן זיך) מיט ספּאָרט : גיע (קריכן) אויף בערג : גליטשן ייר. רעדלען זיך,
 סקיטן נאָ-) : גיין אויף נאַרטעס (אויף סקי), נאַרטערען : שווימען : שפילן אין
 בייסבאָל (אע פֿוטבאָל אַז"ר) : ראַנגלען זיך, שטייערן זיך, באַרען זיך,
 באַרעווען זיך, בערען זיך נייאַל) : שלאָגן זיך, פֿעטן זירנאַ-) : באַקסן, באַקסית
 : פֿעכטן : מאַכן אַקראַבאַטישע שטיק: קוליען זיך: מאַכן קאַזשעל(קקעס :
 שפּרינגען : גע אויף אַ שטריק (אויפֿן דראַנג אַז"ו) : זשאַנגלירן.
 שפילן אין שאַך (אין דאַמקעס, אין דער מינאַ אַז"ו): מאַכן אַ פאַרטיע, מאַכן אַ
 גאַנג (ז אַ צוג) : שלאָגן, ראַכירן : זאָגן (אַנזאָע) שאַך :
 געבן מאַט, מאַטן : מאַכן שאַכמאַט אַז"ר : שפילן ביליאַרד : שפילן אין
 קאַרטן — 16.
 ווילן זיך, פֿדרעלן זיך, שפילן זיך : שפילן זיך ווי אַ קינד, ווי קינדער : צאַצקע
 זיך, אונטערהאַלטן זיך, באַרען זיך, י זאַבאווען זיך, פֿאַרגעניגענען זיך, טישען
 זיך, י טשעשען זיך, אַמוזירן זיך, פֿאַרברענגען, ז צוברענגש, ענדזשיען זיך
 נאָ-) : מאַכן שפּאַס (קאַטאַוועס אַז"ר) : האָבן פֿאַרגעניגן : ז צעשטרייען זיך :
 האָבן אַ גוד־טיים נאָ-) : צעשלאָגן די געדאַנקען : פֿאַרגעסן די אַרות (די זאָרגן
 אַז"ר) : דערהרגענען צייט : פֿאַרטרייבן די צייט : שטיפֿן, וואַי(ע)ווען,
 קאַמאַנדעווען אַז"ר — ז 51.
 אַדי : פֿאַרווייליק, אונטערהאַלטיק, פֿאַרגעניגיק, קורצווייליק נאָר-) , אַמוואַנט,
 ספּאָרטיוו, ספּאָרטסמעניש, גימנאַסטיש, אַקראַבאַטיש אַז"ו — און יי.
 פֿראַן : שטייען לצים, האַלטן לאַנגע אַציאון קלאַפֿן אין די ניצים נ־פ ביליאַרח :
 צי אין דאָס נישט קיין קונץ, וואָס דער קונצןמאַכער האָט ניט ברויט אַן אונץ?
 שפר : אַי מען דאַרף האָבן אַ קלר אַי אַ קאַריק (אַ שוואַנץ פֿון אַ רעטעך) אויך
 אַ מלך נשאַך) .
 זע אויך : פֿאַרגעניע 511. קאַרטנשפיל 518, קינדערשפיל 817.

ם : טאַנץ, ריקידה(לע) , ריקוד(ל) : באַלעט, באַלעטקונסט, כאָרעאָגראַפֿיע :
 טאַנצמאַניע, כאָראַמאַניע, טאַראַנטיזם.
 באַלעטטענץ, טעאַטער-טענץ, כאָראַך טער - טענץ : איוטערפרעטאַטיווע טענץ
 : נאַציאָנאַלע טענץ : פֿאַלקסטאַנץ, חתונה-טאַנץ, שלייַערטאַנץ, מאַסקנטאַנץ,
 שפּאַצירטאַנץ, בלומענטאַנץ, זאַמדטאַנץ, פֿאַקלטאַנץ, זונטאַץ, פֿייערטאַנץ,
 שווערדנטאַנץ, שלאַנגענטאַנץ, בויכטאַנץ, קריגסטאַנץ, טויטנטאַנץ,
 דאַנס - מאַקאַבער, שדים - טאַנץ, פֿייענטאַנץ, פֿייעסטאַנץ אַז"וו.
 נייַדישע טענץ) חסידיש, פּניה, דעפּטאַק, האָפקע, העצקע, שבת-טאַנץ,
 ברוגז-טאַנץ, מיצווה-טאַנץ, קשר-טאַנץ, געזעגן-טאַנץ, שעמעלע, ראָד,
 רעדעלע, רעדלטאַנץ, רונדטאַנץ, רינגלטאַנץ, בייגעלע, קל - הנאָרים - טאַנץ,
 לולב את אַתרוג, דריידל , קאַראַהאַד, דײַטש, ציגיינערל, וואָלעכל , וואַסער,
 לעוואַניכע, קאַלאַמייקע, האָראַ, הויראַ.
 נרוסישע טענץ) קאַזאַצקע, קאַזאַטשאַק, פֿאַניע, פּריסאַדקעס, פּר ינקעס,
 טרעפּאַק, כאָראַראָד, קאַמאַרינסקע : נפּוילישע טענץ) פֿאַלקע, שנעלפֿאַלקע,
 שאַטיש, מאַזורקע, פֿאַלקע-מאַזורקע, פֿאַלאַנעז, קראַקאַריאַק, וואַרשאַריאַק :
 (אונגערישער טאַנץ) טשאַרדאַש : נטשעכישע טענץ) פֿוריאַנט , רעדאָוואַ:
 נענגליער אַמעריקאַנער טענץ) סטראַטאַספּעי, ריל, (ד)זשיג, פֿאַקסטראַט :
 איינטריט, וואַנסטעפּ : צרייטריט, טוסטעפּ: קעקוואַק, קוואַדראַטטאַנץ,
 סקרערטאַנץ, טשאַרלסטאַן, שימי, בוגי וווגי : נפֿראַנציזישע טענץ) ריגאַרדאַן,
 פעריגורדין, לור, פֿאַראַנדאַל(ע) , קוראַנט, פּאַספּיעי, קאַרמאַניאַל , בורע,
 טאַמבורין, פֿראַנסעו, אַנגלען, קאַנטרעדאַנס, גאַוואַט, קאַנקאַן: נשפּאַנישע
 טענץ) פֿאַנדאַנגאַ, באַלעראַ, טאַנגאַ, סאַראַבאַנדע, יאַלעאַ, פֿאַליד 'עספּאַן,
 קאַטשוטשאַ, פּאַסקאַליע, סעגידילע, פֿאַלאַ : נאיטאַליענישע טענץ) גאַיאַרדע,
 פֿאַרלאַנאַ, שאַקאַן, קאַלאַטאַ, פּאַוואַן, פּאַסאַמעדוואַ, טיראַליען, סיציליאַנאַ,
 סאַלטאַרעלאַ, טאַראַנטעלע, בערגאַמעסקע : נפֿאַרשיידענע טענץ) פֿאַלסקאַ
 נשוועדיש) : טשאַנטשינאַ ניאַפּאַניש) : באַמבולע, אַלעמאַנדע, באַטוטאַ,
 וואַלטאַ, לעוואַלטאַ, גאַלאַפּ, גאַלאַפּאַד(ע), מינועט, קאַדרייל, לאַנסיי, מיניאַן,
 וואַלס, וואַלץ, קאַטיליאַן, מאַטשיש, ראַנדאַ, רומבאַ.
 נטאַנצפֿיגורן) פּאַ, שאַסי, קאַן, קופּע, פּירועט : וויספּעטקע נפֿוסקלאַפּ) .

טענצער, טשצערין, טענצערקע: באלעט-
טענצער, דראַט(טענצער, שטריקטענצער :
באלערניע, קאַריפּיי : גיישאַ : באַשדערע :
פֿיגוראַנט : באלעט-מיסטער, טאַנצמיסטער,
כאַרעאַגראַף : טאַנצלערער : מיטטענצער,
פאַרטנער : קאַראַלער, קאוואַלעריע, * קאַקאַ-
לעריע נ-פ) : טאַנצקלאַס, טאַנצשול, טאַנץ-
אַקאַדעמיע : טאַנצזאַל, באלצימער : טאַנץ-
אונטערהאַלט, טאַנצאַרנט, טאַנצולקע, דאַנ-
סינג : מאַסקעראַד, מאַסקאַראַד, באל-
מאַסקעראַד, מאַסקנבאַל, טראַסקנבאַל נ-פ) :
רעדוטע.

וון טאַנצן : אומטאַנצן, אונטערטאַנצן, אַרומטאַנצן : אויסטאַנצן וואַ מעלאָדיע) :
צע-

טאַנצן זיך : טענצלען, אוטערטענצלען אַאַז"ר :
האַפּען, האַפּקען, האַפּסען, העפּען : דרייען
זיך, וואַלסית, וואַלצירן : כאַפּן אַ טענצל (אַ
ריקודל) : נקק שאַנצעווען, *שראַנצערש,
שמאַלצעווען.

וּפאַרגלייכונגען) טאַנצן ר צעדולט, ר
משוגע, ווי אַן זיך, ווי ביי דער מיזינקע שיף
דער חתונה, ווי אַ פֿייגעלע, ווי אַ פֿערדל, ווי
אַ לאַשיק, ווי אַ מויז איבערן צימבל, ווי אַ באַק,
ווי אַ בער (אויף אַ שטריק), ווי אַ הינטל (אויף
די הינטערשטע פֿיסלעך), ווי אַ נאַר אויף אַ
חתונה, ווי אַן אַרעמע מחוואַנטטע, ווי אַ בליי-
ע(חנער פֿויגל, ווי אַ (פאַרצעליענע) ליאַליע,
ווי אַ טאַק, ווי אויף טאַקעניש.

אינוו, פֿראַן : אַץ : האַפּ ! : הע- ! : האַפּצאַ ! : האַפּליאַ ! : האַפּאַ ! : אַלה

ואלה

בטענצל מטנצלים.

שפר : א טשע גיט ניט פֿאַרן עין : טאַנצן אין קרענצל איז דאָס שענסטע טענצל :

אַז מען טאַנצט אויף אַלע חתונות וויינט מען
נאָך אַלע מתים (אויף אַלע לטיות) : אין מיטן
טאַנץ פלאַצט די סטרונע : אויף קאָרטן און
אויף אַ טאַנץ באַרגט מען ניט קיין געלט.
זען אויך : פֿאַרנעניע 511, פֿאַרוובלוע 514.

564

516. אַזאַרטשפּיל

ם ן אַזאַרט, אַזאַרטשפּיל, קאָרטנשפּיל : ספּעקולאַציע, ריזיקע אַז״וו — 40-
: טראָף, צופֿאַל, פֿאַל, שאַנס, שנץ, טשענס נאַם) : מזל, גאַטזאַך, גליקזאַך :
וועט, געוועט, בעט נאַ-) : לאָטעריע, לאָטעריי(ע) : גורל, ל(סאַס, לאָן : פלעט,
ראַפֿל נאַ-) : פֿאַנטן-לאָטעריע, י פֿאַנטאַרע לאָטעריע : (לאָטעריע-)צעטל,
(לאָטעריע-)בילעט, קוויטל : י וויגרישנער בילעט : זשערעב : אָלק, גלאַט,
בלאַנק : נכה בצרל, טרעפֿער, הויפטטרעפֿער : ציונג, טיראַזש.
שפּיל, נאַ-) גיים, גיימקע : (אַמבע)טערנע, טערני(ט)שקע, טאַרנישקע : לאָטאַ,
קוטשעבער, טאַמבאַלע : טשוקינ(ע), טשיקין : טרעף אָדער פֿעל : טשייכן,
צייכן אַז״ר — זזפ : שאָך, דאַמקעס אַז״וו — 14- : ווערפֿלשפּיל, קרעפֿ
נאַ-), טאַפֿלשטיין, ביינדלעך, קלעצל, ווערפֿל, ז ווירפֿל, קאָסקע : דובלעט :
ווערפֿל-בעכער, פֿאַנגבעכער : פֿאַסיקשפּיל : רולעט(קע).

נקאָרטנשפּיל) קאָרטן אָל מיצווה : גרינער טיש, קאָרטנטיש : הילכות קאָרטן :
קאָרטנשטיבל, קאָרטנהיזל, קאָרטעוויניע, קאָרטאַרניע, קאַרטיאַזשניע,
שפּילאַרניע, קלוב, קאַסינאַ, קאַזינאַ, געמבלאַרניע נאַ-) .

נאָינים שפּילן) איין און צוואַנציק, אָפֿענער איין און צוואַנציק : איין און
דרייסיק, אָפֿענער איין און דרייסיק, למד - אָלף - שפּיל : פֿינף הונדערט, אַלטע
מויד, אַלע פֿיר : אָקע, ייִדישע אָקע, אָקע גדולה, אָקע מיט קרענץ, טיאָמנע,
טיאַמקע : באַסטאַן, באַקאַראַ, ברידזש, דיאַבעליק : דערדע, לאַנגע דערדע :

ווינט, וויסט : זעקס און זעכציק, אָפּענער זעקס און זעכציק, קיקס : ט(אַ)ראָק,
טראַשאַקין, טריליסטיק, טריק־טראָק, בעזאַק, לאַנג והוא־רחום, לאַמבער, לו,
מושקע, נאַפּאַלעאַן : טערטל־מערטל, ניינטער וואָל, י דעוויאַטי מאָל :
סאָליטער, סטאַרשי קאַזיר : סטוקלקע, שטוקלקע : ספּע־
קולאַציע, עקאַרטע, פּאַסיאַנס, פוילישע באַנק : פּאַקער, פויקער נאַ־) :
אָפּענער, פֿאַרמאַכטער פּאַקער : פיקעט, פּאַנקיטן : פינאַקל : פישעפיישע,
פיטשע־פייטשע : פרימע : פרעפֿעראַנס, פרעפֿעראַנץ : פֿאַראַ, צדקה־שפיל,
קאַדריל, קאַמערץ, קאַנטשעניע, קאַסינאַ, קאַזינאַ, קאַרטעבאַסע, קויפֿלאַריטן
(נאַר־), קעהאַסינע נ—) : קריבעדזש, ראָבער : רונדשפיל, ראָנדאַ : ראָמי, דישיין
ראָמי : רעווערסי, שאַרפע : שטאַס, סטאַס : שלימויז, שלעם.
קאַרט, שפילקאַרט, בלעטל, קלף : קאַרטן, קלפֿים, קאַרטאַטע, קנויטן,
סטאַרקעס, קלים : למד־אַלף־קאַרטן, אָקע־קאַרטן, דערדע־קאַרטן אַאַז"ר :
געצייכנטע, געפינטלטע, געשטאַכענע, (אַנ)געמערקטע קאַרטן : פֿאַרמאַכטע,
אָפּענע קאַרטן : טאַליע, טאַלאָן, טעשל, דעק(ע), פאַש, פעשל, פעשיע :
קאַרקש"ס, קליזש"ס, קליינער ש"ס, ש"ס קטן, ש"סל, משניות, קליין־תהילים,
תהילימל, תהילימיע, קליינער ריקון, אַיקוואַבועות : קשרע קאַרטן, קוויטלעך,
צאַנדזער קוויטלעך, יאַפקעס, למדשלף־צעטלער.
נפֿיגורן, קאַלירן אַאַז"ר) נישטל, נשטיע : צוויי, צווייטל : דריי, דריטל : פֿיר,
פֿערטל : זעקס, זעקסטל, וואָרער : זיבעלע, זיבעטל, זי(ע)נער : אַכט, אַכטל,
אַיתער : ניינטל, ניינטיע, עיתער : צען, צענטל, אָשר, יודער : איבער, יאַס,
פויער, קפֿרי : אונטער, וואַלעט, אָפֿיציר, יונקער, באַיאַר, יינגל, יונגערמאַן,
שייגעץ ל"ר שקצים, רב מיכל, דזשעק נאַ־) : מלכה, קיניגין, קווין נאַ־),
דאַמע, פֿרילע, מויד, בתולה, כלה, שיקסע : מלך, קיניג, קינג נאַ־) : מלכים,
לאַנדסלייט : טוין ל"ר טייז, אייס נאַ־), איינסטל, אַחדל, חזיר.
קאַליר, מאַסט, מאַשטש : שעל, שערל, בובנע, קאַראַ, לעקעך, אָבן, דיימאַנד
נאַ־) : רויט, האַרץ, לב, האַרט נאַמ) : גרין, שיפע, פינק, ספּייד ואַ־) : אייכל,
צלם, אַחור, קרייץ, טרעף, שפּוג, קלאַב נאַ־ס.
אויג פיק, לייו, שטאַר, י ווויאַטקע : טרומף, טרונעף, נום־טוב, קאַזיר, ודול
אַבע, טראַמף נאַ־) : רופֿעכץ : לאַקריץ ננינטל איכל) : מינעל ננינטל טרומף)

: בנסמין ואונטער גרין) : זאָדיק נצענטל רויט) : גוטער שמש נצענטל שעל) :
לודמער (לודמירער) מויד ומלכה שעל) : קרענץ נמלכה, מלך, טויו) :
בעלע !מלכה, מלך טרומף) : שלימון נטוין פיק) : שני ויתים : פֿול הויז, רויש,
רומל : נאָ-) פֿלאַש, ראָיאַל פֿלאַש : נאַרוש, נאַראַש, נאַרוס : בערדע : נאָ-)
בייט, סטרייט : פֿוטערפֿאַס : יאַן, יאַנע : שרגא נשעל, רויט, גרין, אייכל) ,
שראַגע : פוסטע שראַגע : שראַגע מיט אַ גלאַק.

קאַן, פאַרטייע: ז פאַרטיי, קאַליע, קאַלייע: האַנט : ערשטע האַנט, פֿאָדערהאַנט,
פֿאָרהאַנט, אייבערהאַנט, פיערשע : שטעל, איינשטעל, שטעלעכץ, סטאַווקע,
שטיכע, קאַן, סטייק נאָ-) : נגעלט) פֿאָדעם, בלעך : ווייע : געלטצייכן,
שפילמאַרקע, שפילצייכן, שפיליאַרקע, שפיליק, טשיפ נאָ-) , פאַסן :
קאַרטנגעלט, טאַצגעלט, מוידגעלט, שוידערגעלט, שאַלדערגעלט,
שלידערגעלט, קידי נ—).

ביינדלשפילער, קלעצלשפילער, פאַסיקשפילער, פאַסקאַוש : קרופיע :
שפילער, קאַרטנשפילער, האַנט : קאַרטאָוויק, קאַרטערניק, קאַרטיאַזשניק,
קאַרטעושיק, קאַרטעטשניק, געמבלער נאָ-), צחקער, צאָקער, סראַקער,
גראַטש, למדן, יודע־נע, קלאַפער: קיבעצער: דעם איבער אייכלס אַן אייניקל :
אַברה קלאַפערס, בליזאַרים : שוליער, אַקרניק, שענקערניק, בייטלשניידער,
נאַראַדטשיק אַאו"ר — 3-3 : נלאַטעריע־צעטלעח קאַלעקטאָר,
סובקאַלעקטאָר.

וו ן נעמען אַ שאַנס (אַ טשענס נאָ-) : שפילן מיט מזל : פרות דאָס (דעם) מזל
(דאָס גליק) : שטעלן אויף דער מערכה : לאָזן צום מזל : ריזיקירן, ספעקולירן,
איינשטעלן : (פֿאַר)וועטן זיך, געוועש ויך : מאַכן אַ וועט : גיין אע גערעט :
פֿאַרלייגן זיך, בעטן נאָ-) : פלעטן, אויספלעטן :
אויסשפילן, אויסגורלען, ראַפֿלען —) : וואַרפֿן מרל, ציען קניפלעך : שפילן
אין פאַסיק, רימען שטעכן.

שפילן אין קאַרטן : אַנשפילן, אונטערשפילן אַאי'ר : האַקן, טראַסקען, גע,
צחקען, צאָוקן, סראַקן, ניינען, קאַר־ערען, שניידן, איינשניידן, לאַבערן נקי),
געמבלען נאָ-) : שפילן גרויס : שפילן קליין : וויסטירן : לערנען קלייש"ס,
זאָגן אַיקון, פראַווען חאַות : נעמען אַ האַנט : שטיין אויף יענעמס קאַרטן (אויף

יענעמס מזל) : האלטן מאַזאָ : זעצן זיך צום סדר : טאַש, טאַסן, טאַסעווען,
טאַשירן, מיש, פאַשן, טאַלירן, מבלייל זיין : אָפהייבן, מגקיה זיין : איינשניידן :
אויסוואַרפֿן : וואַרפֿן די באַנק, שפּילן מאַ-באַנק : אַראָפּנעמען : געבן, דילן נאָ-
: פֿאַרגעבן נצו פּיל), פֿוציעווען : איינשטעלן, איינזאַלצן : פאַע, פֿאַרפאַסן,
אַוועקלייגן זיך : ענטפֿערן, פֿאַרענטפֿערן : נתנען : פּאָנטירן, איבערשלאָגן,
אַריבערשלאָגן, מכה זיין, מבהנען : סטראַשען, נייטן : אויפֿדעקן : עפֿענען דאָס
בלעטל : ליגן בייט : שטעלן אַ בייט : אויסזיצן אַ באַנק : רופֿן : אויסנעמען,
אַראָפּשוידערן, אַראָפּשאַלדערן : מאַכן מאַטש, (שטאַם, לעמל) : מאַכן אַ
שניצער : אָנהייבן (אויף) אַ נייעם קאַן.

מאַכן שקרות (אַקרעכץ, שענקערעכץ, קרוטשקעס) : טאָן אָקר (שענקער) :
שפּילן מי ע אַשוסט, ווי אַ שוליער : קלפֿים מלן (מל(ע) זיין, מאָלן) : קלפֿים
צינקע : אויסגעווינען, אויסשפּילן : אָנשלאָגן אַ היטל מיט גאָלד : אָפּרייניע
גענעס) : לאָזן ניענעם) זיצן אויפֿן קלאָץ : אָפּדאַצן, אָפּקאַטערן : נעמען ווי אַ
פֿראַסט : אָנווערן, פֿאַרלירן, פֿאַרשפּילן, פֿאַרשפּיליעווען נ-פ) : כאַפֿן דעם
טאַטער : באַדאָבן ווערן : פֿאַרקילן זיך : פֿאַרצחקענען : אַרויסגע בחרבו
ובקשתו נ-פ) : ברענען ווי אַ שטרויענער דאָך : (מיט)גע אויפֿן דראַנג (אויפֿן
דראַנזשק, אויפֿן האַפטשיקטשק, אויף אַ הונט און אַ בער) : שפּילן אויף פֿאַנפֿע
(אויפֿן פֿאַנף) : ליע

אע פֿאַס (אע רעמי) : ציילן ספֿירה ! צילן זיבעטלעך).
אינוו, פֿראַן : אַל-קי גורל : וויפֿל גערעט (געראַט)? : טערנע ! : קרינטערנע ! :
באַש ! : פֿאַס ! : בלאָדי ! : דיינו ! : פֿוטש ! : בלאַ ראיה : על מנת : עס גייט
(עס שפּילט) אַ קאַרט : עס גייט אַרעק דאָס בלעטל : ויהי ערב ויהי פוי קער
נ-פ) : אַ קאַרט אָדער אַ פֿאַלקע ! : מאַבאַנק ! : אע פינטשעוו (שניפּישאַק)
טאַגט שוע ! : מען מעג אים אָפהאַקן הענט את פֿיס (פֿאַר אַזאַ שפּילח : ער מעג
שפּילן אויף אַלע חתוטת : פֿון קלקיס ווייס ער נאָר פֿאַס : עס גייט ניט קיין
קאַרט : דער אָלך ילכט ניט : איך האָב פֿון איטלעכן דאָרף אַ הונט : שפּיל ב?
נאַכט (אום ווינטער) אין קאַרטן ! : די קלאָג צום טעטש ! : נאָך אַ גילן אע
וועטער שפּילן ! : ריי-אַ פֿיש, געלט אויפֿן טיש ! : גיי שינעס פּוצן ! : בלאַ
חרטה ובמא דריי.

שפר ן עביש געלט און לאַטעריע־געלט האָבן ניט קק קיום : אין אַכמה וואָע
 תבונה (שנגד שלעכטע קאָרטן : די ערשטע טויז אע אַ סימן דלות : דאָס ניינטל
 שלאָגט די טוע : מיט שראַגע רופֿט מען אויף, אָבער אַ קאָרט קען מען נישט
 אויסנעמען : „גענוג" האָט רויטשילד : דער ערשטער קאָן איי אַן אַרעמער מאָן
 : פֿון אַ קאָן קאָרט מען ניט : דער ערשטער גערינער אין דער לעצטער
 פֿאַרשפּילער : פֿאַרזען אין פֿאַרשפּילט : אַ בלינדער שפּילט ניט אין (קיין)
 קאָרטן : אַ ביז(ע) שפּיל קומט צוריק : ווען צוויי שפּילן מוו איינער גערגען את
 דער צווייטער פֿאַרשפּילן : אַ קאָרט האָט פֿינט אַ ווייב און אַ טשטעך : קאָרטן
 האָבן אין זיך אַ מאַגנעס : אַ קאָרטזשפּילער אין אַ ברייאַנט : דער וואָס טויג
 ניט צו קין קאָרט טויג ניט צו קיין אַנדער זאָך : ווען משיח וועט קומען וועלן
 אַלע קאָרטן זיין גלעווערנע : יונגע שפּילערס—אַלטע בעטלערס : אע (ל)רחם
 בקאָרטן : אויף קאָרטן און אויף אַ טאַנץ באָרגט מען ניט קיין געלט : קרייד אין
 ש פֿאַר ווערעם : קאָרטנגעלט מט

מען ניט אָפּ : פֿאַרשפּילן אע אָקע הייסט ניט געבן צדקה.

זע אויך : שוויגדל —ב, פֿאַרוואָלוע 514.

517. קינדערשפּיל

ס ן שפּיל, פֿאַרוויילונג, י זאַבאַווע אַאָז'ר — 14- : שטיפֿער, קונדסער, יונשטשער, שקאַצער, ממזרי : מעשים תעתועים : שטוקע, שטיק, שמדשטיק, שמד, קאָפּשטיק, שטיקל, ממזרשטיקל, שטוטשקע(לש, קרוטער קע, י קאָראַל, י פֿיגעל, י זביטקע, אויפֿטו, אויפֿטוענש, אויפֿטועכץ, אייבערקעפל, אָפּשניצל, המאָאָה, י וויביעג, ראָלע, שפיצל, פֿאַרטל, י פּאַקאַסט, מאַניפֿאַרגע, אייבערשפיצל, טריק, ז טריוק, לאַנות, העץ, העצע, קאַטאַוועס.

נקינדערשפּילח בלינדזעקייט, געוועטלויף, לויפֿע(ר)לעך, יאַגע(חלעך, כאַפֿע(ר)לעך, כאַפֿעניש, באַהעלטע(חלעך, בלינדע קו, י זשמורקעס, קוהאַרן, באַהעלטעניש, קאַמערקאַמער(־הויז) : מעק דיך את שטעל דיך, שלעפע באַבע, טשיטשע־באַבע, קוציבאַבע, באַביצע : ציילעניש : ציע(ר)לעך : צייכנשפּיל, צייכנס, טשייכן, סטרולקעס, טשייעס, קנעפּ, מאַניאַקעס, ציילן קנעפּ, סטאַלקעס, זאַפּלקעס, ניס, ראָס, רעסל, גריבל, ביטש, קאַפל, יאַרמלקע,

קופקע(לער), אונטערטעפלער, איינס און צען, טעלערל, שאַרעלעך,
 האַרפֿע(חלעך : טהאַרט, קליפּה, פּאַלענט, פּאַנטן, וואַרפֿל, טודליקעס : דריידל,
 חנוכה-דריידל : נזוויפֿשריפֿט אויפֿן דריידל) נ' ג' ה' ש' : נאויסטיטשונגען) נס
 ודול אַיה אָם : נק, עט, האַלב, שלעכט, : נישט, האַר, האַלב, שטעל : נזאָטקע
 ננב האַקט שלעסער נ-פ).
 לאַפעצקעס, באַב און צור, אויסקלויבע(חלער, איינגעבע(ר)לעך, טרעפֿעניש,
 עקער און אַקח, שפיצקאָפּ, טעשעלע, שטריקלעך,
 ע!עטל-בעטל, עטל-בעטל, פלישקע-פלייסטרע, ציפֿ-צאָפּ,
 איקס-מיקס-דריקס, קאָפּ צי ר'עשט, קאָפּ צי שלאָק, קאָפּשלאָק, קאָפּ צי
 אָדלער, רעשעטע-אָדלער, זייט צי אָדלער, גראַד צי אום, גראַד און אום, אום, אום
 (צי) גראַד, צומציגראַד.
 פּאַטשע פּאַטשע קיכעלעך, אַ ראַד און אַ ראַנע, רודענע ראַנע, רודע-מאַראַנע,
 קאַראַהאַד, פעטשעלעך, פּאַטשע(ר)לער, דופּניק, דרייע(ר)לער און
 פעטשעלעך, בלינדע פעטש, קדשים קלים, קיצלען זיך, בלינצען,
 בלינצע(ר)לעך, העזעלעך, זיצעס, טשיזשיקעס, קאַץ און מויז, ציגל-מיגל, ציג
 און וואָלף, ציגנוואָלף, אויפֿן באַראַן, קיצקע, קוקעריקו, אַ קעלבל צו
 פֿאַרקויפֿן, בראַנטשיק, בראַנציק, אַ לאַנג פֿערד, חתונה-פֿייגל, אַ פֿייגעלע
 פליט, חזירל, איינע-ביינע, באַנק, בענקל, בענקע, ברעטל, שטראָפֿבעטל,
 בראַנד, גראַםשטראַם, גרענעץ, הענגען, הענגל-ליכטער, האַלבער צוועלף, צען
 צוואַנציק, פֿאַ סמך, קם שין האַ, וועגן זאַלץ, טאַמע טאַמע טיר, אַתן - קלה,
 פֿאַרשפּיל, קלה באַזינגען, באַדעקנס, חופּה-שפּיל, לאַשטשענע, באַרגעלע גוט
 שבת, שלום-עליכם אַ גוטער ייִד, שבתלעמפל, קליין ייִדעלע, אומר אין אַ
 זאָגער, אַאָינו קלך, אַשר, אָנו ראַנן, גנבים, טאַני מלך עלך, ננב, טאַטעלע פּיאָק,
 פּאַני, סטראַזש, געפֿענקעניש, זעלנער, זעלנערס גייען, בעקנברויט, מצה,
 פֿעסעלע ביר, טריפֿהנע קישקע, קאַשע מיט מילך, קאַווענעס, פֿאַרפֿוילטער
 מייער, זעקעלע מעל, אַרבעס, באַבעס : טוטשקע, סובאַראַן, מישפט, סענאַט,
 פֿאַרבן, פֿעט און מאָגער, קאַטשעבע-לאַפעטע, הייס און קאַלט, קאַלט און
 וואַרעם, קאַן וואַסער, שעלע-מעלע-באַם, אַרדע-באַרדעשאַרדע, שוועבל,
 שור(ע)-בור(ע)קילע, שורע די בורע די לאַפע, שטיינער און ביינער, שלי

שיך, א שינדל א נאָגל : קיסר: מלחמה: גיבורים-שפיל : גראָבער פויער שן
דינער פויער : הערשל
מלך פויער : א סטאַליער (סטאַליאַזש) אין געגאַנגען א קעסטל באַשלאָגן : בין
איך מיר געגאַנגען קעסעלעך סומען : מאָלנא דראַזשקאַ? : ווער וויל די זאך? :
ווער וויל דאָס?.

מאַריאַנעטן-שפיל , ליאַלקעשפיל, ז פופנשפיל, טעקלעך : טאָק, טעקל,
טעקעלע, דאָמי נאָ-), מאַריאַנעטקע, ליאַלקע, דראַטליאַלקע, וואַרטעפל :
אויטאָמאַט.

נשפילעכלעך) שפילוואַרג: שפילכעלע, שפילכל, שפילעכן, צאַצע, צאַצקע,
שפילצאַצקע, טשאַטשקע, י זאַבאַווקע, י איגרושקע, ליאַליע, ליאַלקע, ז פופע,
ז פופקע, פאָפקע, ז קוקלע, האַנדזיע : דריידל, גאָר, טראַנדל, טרענד(ער)ל,
פֿערגעלע, גאַנקע : ווערפֿל : גרעגער, אָמן-גרעגער, גראַגער, אָמן-גראַגער,
דרייער(ל), אָמן-דרייער, קלאַפער, קלעפל, קלעפערל, אָמן - קלאַפער, אָמן -
קלעפל, פאַטשער, אָמן-פאַטשער, שרייער, שנאָרער, קאַלעקאַטקע, ריזל : ניס
: ביקל, ראָס, רעסל, רעשל, מאַרבל נאָ-) : פאַפירענע שלאַנג, לופטשלאַנג,
פֿלישלאַנג, זמיי, ראַציע, ראַצע, י לאַטאַוויעץ : וואַרפֿער, וואַרפֿלקע,
אַרבעסשיסער, ראַדביקסל, פֿויגלשפראַצער, פראַצע, ראַגאַטקע:
שפּרינגשטריק: וויגפֿערד(ל), שאַקלפֿערד(ל) : שניימענטש, שנייבאַבוק,
פֿעטער שנייער : שנייקויל, שנייבאַל, 0סנעןשקע, קוליע, קולקע : פֿאַנפֿע,
פֿאַמפֿע : פיסטאָן, פעטאַרדע, פֿייער-קרעקער נאָ-).

שטיפֿער, וויסער חברהניק, קונדס : שייגעץ, שקאַץ ל"ר שקצים : יונגאַטש,
אַרצייונגאַטש, זשוליק, לאַבוס, אַכבעראַש(ניק), מהנעשהניק,
קאַטאַוועס-טרייבער, קטף נאָר-), קאַטעוויניק, שטוקע-מאַכער, לץ, שעלמע,
שעלמאַק, גוטע שטוקע, מאדים, געשעדיקטער יונג, פֿויגל, נגב, וויסל פֿון
אויג, ממזר, באַנדיט, משומד, שמדילניק, שמד-קאַפּ, ימח-שמוניק, קלבו,
פֿל-בוניק, אויסוואַרף, אויסווערפֿונג, אויסווערפֿלינג, אַכשיט, מזיק, מחבל,
טייול, זמאַרע, משחית, שאַדן-ווינקל, שאַדן-מאַכער,

568

שקאַדניק, י פאַקאָסטניק, בראַנד, בראַנדפֿייער, ברען, שפירט,

טויזנט־רוחותניק, אומרו, אומראס, ט(ר)ענדערל, סמנטיון, וילגול,
 קוועקזילבער : זשערעבעץ. לאָשיק : ומיידלז (ווילדע) ציג, ווילדע צילקע,
 קאָזע: ראָץ, חיהרעה : קרא - אָדס, ווילדער, צעלאָזענער, אינדיאַנער,
 באַשיבוזוק, באַשיבאָזשוק, נדו בכל ויד קל בו, א קינד ווי אַ שד : וויסע חברה,
 אַברה לצים, אַברה פלעצל, קונדסים, קאָלייקע, באַסע קאָמאַנדע, דופניק -
 שפילערס.

וון שפילן זיך, פאַרוויילן זיך אַאז"ר — 14 - : פאַטש לאַדאָשקעס : שטיפֿן,
 קונדסן, קונדייסעווען, אָנגעבן, דעראַרבעטן, האַלאָסעווען, רעגירן,
 ראָנדן(ש)ען, וואַי(ע)ווען, (חבראַיען, בריטשקענען, קאָמאַנדעווען, אַרודעווען,
 יונגאַטשערען, ווילדעווען, יאַלדעווען, פאַנעווען. ראַהאַטשען. פֿירן ראָליעס,
 ראָליען, שאַלטיקן, שקאַצעווען. פֿירן ס'קרענצל. שגעונען זיך : פאַרשטיפֿן אַ
 מעשה : אָפטאָן אויף טערקיש (אויף רייסיש) : אָפטאָן שטוקעס (שפּיצלעך
 אַאז"וו) : קערן (אָנגעבן, פאַרפֿירן, אַרבעטן אַאז"ר) מעשים : קריכן אויף די
 גלייכע ווענט : ברענען אַ וועלט : קערן (איבערקערן) די וועלט : פֿירן
 (פאַרפֿירן, קערן) וועלטן : איבערקערן די שטוב : אַראָפּדרייען דעם קאַפּ :
 אַרויפֿקריכן אויפֿן קאַפּ (אויפֿן דאַר).

אדין שטיפֿעריש, ממוריש, קונדייסקע, קונדאַצקע אַאז"וו — - : צעלאָזן ווי אַ
 אָן־נחיד. שפר : אַ ינגל אַ שטיפֿער האָט אַ עט קעל. זען אויך : פאַרוויילוט
 518. וויץ, שפּאַט

ס : וויציקייט, קאָמישקייט, לעכערלעכקייט אַאז"ר — אַדי : שפּאַסמאַכעריי,
 ווערטלזאָגעריי, שפּעטערע אַאז"וו — וו : הומאַר : תליהומאַר, ז גאַלע־הומאַר
 : גייסטרייכקייט, עספּרי : קאָמיזם, טראַגיקאַמיזם : איראַניע, סאַר־
 קאים, ציניזם, חוזק, חיזקשמיכל, געלעכטער : איראַנישער, סאַרדאַנישער
 אַאז"ר שמייכל.

קאַטאָועס, שפּאַס, פּאָן נאַמ) : י שוטקע : לאַנות, לצי־לאַנות : י פּאַציעכע, י
 פּאַטיעכע : אָנשטעל, שטיק, שטוקע, מחנקות : שפּאַט, שפּאַט - געלעכטער,
 חוכא - וטלולא : העץ, העצע, פענדיע, טורעס, טאַרעס, טערעס : שפּאַטוואָרט,
 אַרייַנזאָגעניש, קיבעץ : שטאַכוואָרט, שטאַכווערטל : קאָמישע מימיק,
 גרימאַסע : וויץ, דזשאָוק נאַ-) : קלאַסישער, בריליאַנט(עמער, פֿעפֿערדיקער,

פֿעטער, שמאַלציקער, חלבדיקער, אָפּגעדראָשענער, אויסגעדראָשענער, פֿוילער, אַלטער, נאַרישער אַאָז"ר וויץ : אַ וויץ מיט אַ באָרד : ווערטל, שאַרף ווערטל, גלייך וואָרט, גלייכוואָרט, גלייכווערטל, באָן מאָ : שלאָגוואָרט, שלאָגער : שפיציקער, בייסיקער ענטפֿער : רעפּאַרטי : בדיחה, מילתא דבדיחותא : ווערטערשפּיל, וואָרטשפּיל, קאַלאַמבור, אַנאַגראַם, עפּיגראַם, פּאַראַגראַם : אַנעקדאָט, הומאָרעסקע, לאַכערייקע : געלעכטער-לעה : אינפֿאַל, אָ-מה, המאָאה, הלצה, סאָרהלע, סאָראַלע, אָפּשניצל : לעכעריקס, געלעכטער : וויצנבלאַט. וויצנבוך. טעאַטער, פּוּרימ-שפּיל קאָמעדיע : אַ ריינע קאָמעדיע : טראַגיקאָמעדיע : אַקט : פֿאַרס, גראַטעסק, שאַרזש, בורלעסק : באַלאַגאַן : עקסטראַוואַגאַנץ : (ה)אַרלעקינאַד(ש) : סאַטירע, פּאַראָדיע, טראַוועסטיע : קאַריקאַטור, נאָכקרימעניש : בדאָנות : פּאַשקעוויל, פּאַסקוויל : לאַמפּון נאָ-) : שפּעט-לשע.

קאַטאָוועסניק, קעל - קאַטאָוועס, קטף נאַר-) , קאַטעוויניק : שפּאַסמאַכער, שפּאַספּויגל : מעל - המאָאה : לוסטיק - מאַכער, פֿריילעךמאַכער : הומאָריסט. סאַטיריקער, עפּיגראַמאַטיסט : וויצאָגער. ווערטל-זאָגער, גלייכווערטל-זאָגער, וויצלער, וויצלינג, וויצליאַק : יע, לצן, הלצהניק, פֿאַרשלעפּטע קרענק, בלאַזן, לאַנות-טרייבער, קאַטאַרע-טרייבער : אַנשטעלער, אַנשטעל - מאַכער : מימיקער :

569

מאַלפּע, בוזשן, י אָבעזיאַנע : וויסע-חברהניק, וויסער חברהניק : הוילער (פוסטער) קאָפּ : לצים, אָברה לצים, קת-לצן, קת לאַנים, וואַגאַנטן, וויסע חברה, חברה קרוע בלוע, לאַניזדור : מושבֿ לצים, קיבעצאַרניע, לאַכאַרניע. קאַמעדיאַנט, פּוּרימ - שפּילער, פּוּרימ-שפּילניק, מאַנדריש, מאַנדריש : פּוּרימ-רב : מדחן, מאַרשעליק : קאַמיקער, בוף, קלאָון, פּאַיאַץ : הויפּנאַר, הויף-לץ. י שוט : (ה)אַרלעקע, פּאַלישנעל. פּאַנטאַלאָן, סקאַראַמוטש, פּונטשינעלאָ : הערשעלע אַסטראָפּאָליער, מאַטקע חנּד, (א)פֿריים גריידיקער : חוזקמאַכער, שפּעטער, אָפּשפּעטער, באַשפּעטער, אָפּלאַכער, אויסלאַכער, קיבעצער : ליעג לרש : ציניקער, פּראָפּאַן, לעסטערער. אויסגעלאַכטער, פֿאַרלאַכטער אַאָז"ו—אָדי : דער וואָס קריגט די פעטש : חוזק,

חוזק-פֿיגור, דונם צאָץ, רבי מב צאָץ, כעלעמער, כעלעמער רב צאָץ, לינצקער, אַפּריל-נאַר נאַ-).

וון זאָגן אויף (אין) שפּאַס (אויף, אין אַ געלעכטער) פֿ-: וויצלען זיך, ווערטלען זיך. גליכווערטלען זיך, אַכמהניעח זיך, אונטער אַכמהנ(עף זיך, אַכלען זיך, דזשאָוקן נאַ-) : נְדַחנען : צופֿעפֿערן אַ ווייץ : שפּאַסן : טרייבן שפּאַס (לאַנות, קאַטאַוועס אַאָ"וו) — " : פּאַראַדירן, טראַרעסטירן, בורלעסקעווען, שאַרזשן, פּאַיאַצערען, קלאָונעווען, באַלאַגאַנעווען : מאַכן צום לאַכן : לצון, ?צערען. יאַלדעווען.

מאַכן (טרייבן, אַפּשטעלן) חווק : חוזקן, אויסחוזקן, אַפּחוזקן : שפּאַטן, אַפּשפּאַטן : שפּעטן, אַפּשפּעטן : פּאַרשפּאַטן, פּאַרשפּעטן : באַשפּעטן : אויסשפּאַטן, אויסשפּעטן : לעסטערן : איראַניזירן : ז לוסטיק מאַכן זיך איבער : לאַכן פֿון : אויסלאַכן (ווי אַ משוגענעם) : מאַכן לייטיש געלעכטער פֿון : וויצלען זיך אויפֿן אַשבת פֿע : יעקן פֿון. מאַכן פֿאַן פֿון נאַ-), אַר ציען : שטעכעלירן, קיבעצן : אַפּשילדערן

(אַפּלצעווען, אַפּריכטן) פֿון : פֿירן (מאַכן) טורעס גפּענדזע, פּודעלע) פֿון : מאַכן אַ בער פֿון : מאַכן אַ קאַטער פֿון : מאַכן אַ נאַרנקאַפּ פֿון : נעמען אויף דער העצקע (אויף די האַצקעס) : העצקען : אויפֿהייבן נאַ הוראַ : מאַכן צום נאַר(ך) : פֿית בך דער נאַן : אַפּטאַן אַ שפּיצל אַאָ"ר — 3-נ : מאַכן צו שפּאַט (צו שאַנד, צו שאַנד און צו שפּאַט, ללעג ולקלס, לאַשל ולשנינה) : שפּאַטרידן, מנלול זיין, מאַכן צו קליינגעלט אַאָ"וו — 82- : איזדיעקעווען זיך איבער : מאַכן

חוכאָ-וטלולא פֿון : חוכד וטלולאן : לאַכן (קייכן) אין די הויפֿנס (אין די פֿויסטן, אין אַרבל) : אַפּלאַכן פֿון : לומען זיך, איבערקרימען (זיך) אַאָ"וו — 14 . זדן לעכערלעך : זיין אויף לעטש געלעכטער : ניט האַבן קיע צורה (קיינ אַנים) ביי לדטן : האַבן אַ קנים רי חייק (אין נן-אַדד : אויסזען קאַמיש (לעכערלעך אַאָ"וו) : אויסזען ווי אַ פֿלוי אין פּאַנטאַפֿל, ווי אַ פֿלוי אע אַ טלית, ווי אַ קאַץ אין זויערמילך : האַבן אַ קעם ווי צוויי גויעס קוק זיך : מאַכן אַ נאַר פֿון זיך : מאַכן זיך צום נאַר (צום בלאַזן).

אַדין וויציק. הומאַריסטיש, שפּאַסיק, ז שפּאַסהאַפֿטיק, אונטערהאַלטנדיק, אַמוואַנט, לוסטיק, קאַמיש, טראַגיקאַמיש, קאַמעדיעדיק, גייסטרייך : פֿלינק

(אויף דערלאנגען) , דערלאנגעריש, שלאָגפֿאַרטיק : ווערטלדיק, חכמהדיק, אַנעקדאָטיש, עפיגראַמאַטיש, פאַראַגראַמאַטיש, גראַטעסק, בורלעסק. פֿאַרסיש, פֿאַרס(נד)יק, פֿאַראַדש, פֿאַראַדיסטיש, סאַטיריש, קאַטאַוועסדיק, שפּאַטיש : צווייטטישיק, טאַפּלטיטישיק, ז צוויידיטיק : איראַניש, סאַרקאַסטיש, ציניש, סאַרדאַניש : שאַרפֿצוויק, גיפֿטיק, שניידיק, עסעריק, בייסיק, שטעכיק, שפיציק, פֿעפֿערדיק, געזאַלצן : בדאַנש, קאַמעדיאַנטיש אַז"ר — " : חוזקדיק, לאַנותדיק, לעכערלעך. גוזמאדיק, איבערגעטריבן, איבערטריבן, קאַריקירט, נאַריש.

אינוו, פֿראַן : אויף נאַריש : אייף קאַטאַרע- : אין קאַטאַוועס : אויף אַ געלעכטער : בדרך הלצה : מעשה חוזק : בע ! : חוזק אין זע נאָמען : מען דאַרף ניט קיין טעאַטער : עס אין אויף בילעטן צו גיין : עס איז צום קראַנק לאַכן : אַ באַרה טעאַטער : עס שיט זיך פֿון אים אַכמות ווי פֿון אַ ציג באַבקעס : אַ געזונט אין דיין אַכמה ! : צו אַזאַ אַכמה באַדאַרף מען קיין געזונט ניט : פֿון אַזוינע וויצן קען מען אָנהייבן שוויצן : אַ הונט האָט געזאַגט אַזאַ אַכמה, אין ער שוין לאַנג געפֿגרט.

שפּר : בעסער אַ וויציקער נאַר איידער אַ נאַרישער וויץ : אַ קאַטאַוועס אין אַ האַלבער אַמת : אַן אַנעקדאָט און אַ קאַץ האַבן קיין נעל־האַית ניט—רער עס כאַפט זיי, יענעמס זיינען זיי : פֿון קאַטאַוועס קומט קע גוטס ניט אַרויס : גאָט פֿאַרשטייט ניט קיין קאַטאַוועס : זיי ניט קיין נאַר, וועט מען פֿון דיר ניט לאַכן : אַן די וועלט לאַכט אין דאָ פֿון וועמען און פֿון וואָס : פֿון וואָס מען לאַכט קומט אַלץ פֿאַר די אויגן (אויערן) : פֿון וואָס מען לאַכט קען אויסגיין צו די אייגענע אויע : עס אין ליכט צו לאַכן און שווער צו מאַכן : זאָלן לייט לאַכן, את מיר וועלן מט מאַכן : דער וואָס לאַכט צום לעצטן דער לאַכט צום בעסטן : ניט מיט שעלטן און ניט מיט לאַכן קען מען די וועלט איבערמאַכן. זען אויך : אימיטאַציע 14, אָקר ננג, פֿאַרוואָלע 514.

519. לאַנגוועליקייט ,

איבערגעזעטיקטייט

ס : אומאינטערעסאַנטקייט, פֿלאַכקייט, טעמפּקייט אַזיר — אַדי : אומאינטערעס : פּוסטע רייד : פֿוילער וויץ, פֿוילער שפּאַס, נאַרישע אַכמה.

לשגוויל, לאנגווייליקייט, י סקוקע, י דאָקוקע : אומעטיקייט — 512 :
איינטאָניקייט, מאָנאָטאָניע : פּראָזע : לאַנווייליקע (ניט־אינ־
טערעסשטע) אַרבעט : י דלובענינע : יאָרעסק, יאָר־משא־ומתן : נודנעקייט,
מדאָטע.

איבערגעזעטיקטקייט, דערעסנקייט אַז"ר — אַדי : ניט־טטקייט, עקל, מיגל,
חלשות — 542 .

לאַנגווייליקער, ניט - אינטערעסאַנטער, פּראָזאישער מענטש : טרוקענער
מענטש, טרוקענע נאָמה : פֿיליסטער : נודניק, נודע, זאָטדע, מין, ניגל,
זאָקוציע, פּלאַג, פּלשגע, אָרה, פגע, פגע רע, פגע פֿון פֿאַרן דאווענען,
אַנשיקעניש, משולחת, קלעק, קלעשטש אַז"ו — ז"פ : נעוטדניק נ"פ) .
וון זע ניט־אינטערעסאַנט (פֿלאַך, נאָריש,

נודנע, מאָנאָטאָן אַז"ר) — אַר : זיין לאַר וויליק : ניט וויסן ווי (אַזוק די צייט
צו דערהרגענען : לאַנגרדלן זיך, לאַנגרדליקן זיך : ניט אַמוזירן זיך, ניט
אונטערהאַלטן זיך : נודען זיך, נודיען זיך, נודזשען זיך : גענעצן, אינשלאַפֿן,
אַנטשלאַפֿן ווערן : אויסגיין (שטאַרבן) פֿאַר לשרייל : לאַנגווייל(יק)ן זיך צום
טויט.

זח זאָט פֿון : איבערעסן זיך מיט : איבערזעטיקן זיך מיט : האָבן גענוג פֿון :
האָבן מער ווי גענוג פֿון : האָבן די והותר פֿון : האָבן צו פֿיל פֿון : קריכן פֿון
האַלדן : צועסן זיך, דערעסן (זיך) : דערעסן ביזן ביין.
נפֿאַרגליכונגעז דערעסן ווי אַ ביערע ציבעלע, ווי אַ גריל, ווי אַ דראָץ, 'ר דעם
מבינס מוסר, ווי דעם (דער) ווייבס ספּאָדניצע : מיאוס וואָוס ווערן : גימאס
וואָאָוס ווערן : י אַפּריקארש זיך : עקלען, מיגלען : ווערן ניט עט : קערן צום
ברעכן : קראַנק ווערן פֿע אַאָן"ר — 542 .

לאַנגווייל(יק)ן ניענעם) : אינשלעפֿ(עזן : מדען, טדיען, נודזשען, זאַנודען,
פֿאַרנודען, פֿאַרנודזשען : אַרויסנודזשען די נאָמה : * מאַכן טראָגעדיק, * מאַכן
מעוואָרת, * מאַכן קעלביק, מאַכן קראַנק : דולן (דרייען, מאָראָטשען אַז"ו) אַ
קאָפּ (אַ היטל, אַ ספּאָדיק אַז"ו) — 373 : צושטיין, אַנזעצן זיך, צוטשעפּע
זיך (ווי אַ קלעק אַז"ר — ז"פ .

אַדי : ניט־אינטערעסאַנט : פּוסט : פּאַרעוו(ע),

מילכיק : אָנאָינאַלטיק, אָנגייסטיק, ז אינהאַלטלאָז(יק), ז גייסטלאָז(יק) :
ניט־אַריגינעל, ניט - וויציק, אָנהומאַריק, ז הומאַרלאָז(יק) : סקאַרבאַווע,
קאַזיאָנע, אַלט געבאַקן, אויסגעדראַע, אָפּגעדראַשן, באַנאַל : שווער, שטייף,
האַרט, טעמפּ, טרוקן, ניכטער, פּראָזאַיש, וואָכעדיק, טאַג־טעגלעך, ז
אַלטעגלעך : נאָריש, פֿלאַך, פּלאַטשיק אַז"וו — 340 : לאַנד וויליק,
מאַרודנע, מדנע, מאָנאַטאָן, איינשלעפּ(ערנד)יק : טויט : אָן לעבן : אומעטיק,
ערנצט אַאָן"וו — 12 .

זאַט, איבערזאַט : איבערגעזעטיקט, בלאַזירט : דערעסן, צוגעגעסן : מיאוס,
מיאוס און אָאוס, נִימאַס וואָאוס : לעסטיק, ז איבערדרי סיק : מיד, מאַט :
פּריקרע, ניט־גוט, עקלדיק. מיגלדיק, חלשותדיק אַז"ר — 542 .
אויסגעראַע די שיסל און ווייטער באַרשט : מאָרגן ווידער חדר מיט גרויפן :
קרעפלעך (פירעשקעס, לעקעך, צימעס, קאַפהענער) ווערט אויך נִימאַס (עסט
זיך אויך צו, ווערט אויך דערעסן).

שפר : אָן די מוין אין זאַט אין (איח דאָס מעל
ביטער.

520. שיינקייט

ס : שיינקייט, באַחנטקייט, הערלעכקייט,
פּרעכטיקייט אַז"ר — אַדי : פּראַכט, גלאַנץ, שימער אַז"ר — 289 :
גלאַריע, יוֹפִי, בחיר, קשוף, חנעוודיקייט, רייץ, עאָד, לִיטוועלי קייט : חן :
קלה־חן, חן ווי פֿרישער כריין נ־פ) : גראַציע, עלעגאַנץ : חדפינטעלע,
חדגריבעלע, חדבראַדערקע.

שיינער, פּרעכטיקער אַז"וו — אַדי : פאַרשוין, בילדפאַרשוין : מראית־עין,
הדרת־אַנים, מראה־פהן : פאָר : קראַסאַוועץ, י טשיסטער
יונג : (קאַרפֿירער אַתרוג : שיינהייט, שוינהייט, נדיאַל) שאָנהייט, שאָנקייט :
בילדשיינהייט : פֿאַרבלענדעניש, פֿאַרנעמעניש : צויבער־געשטאַלט :
צורה־מלוכה : פֿאַרצעליענע צורה (צורהקע) נ־פ) : יפֿת־מראה, יפֿת־תואר :
ו־פ) אַ פֿאַס ווי אַ טויער, * פֿאַס צואה : יפֿה־פֿיה, מכוערת, מכורעת,
מעכורעניש, קראַסאַוויצע, ליאַליע, ליאַלקע, פּאַפקע, ז פופּע, י קוקלע,
טעקעלע : פּאַרטרעט, בילד, פיקטשע נאַ-) : זון, לאָנה, שטערן: בלום, רויו :

צירונג, בריליאנט, באַרליאַנט, בורליאַנט : אידעאַל : קונסטווערק, שעדעווער : מלאך : אַפּאָלאָן, אַדאַניס, נאַר ציסוס : וועטס, מאַדאַנע. שיין אויסזען : שטאַלט, י אַסאַבע, פערסאַנאַזש. ופאַרגלייכונגען) אַ קנימל ווי אַ שימחתתורה־עפעלע : באַקן (בעקעלעך) ווי סאַמעט (ווי רויזן, ווי באַנדעס נ־פ), ווי (דק פאַמפּושקעס נ־פ)) : אַ אַחור כהלכה, אַ אַחור פאַרזים : אַ אַחור ווי אַ בוים, ווי אַ סאַסנע, ווי אַ קאַרפּירער אַתרוג : אַ מויד (אַ מיידל) ווי אַ מזוזהלע, ווי (ש פאַרפּל־צימעס נ־פ) אַאַז"ר — אַדי.

וּן זיין שיין (פרעכטיק, באַחנט אַאַז"ו) — אַדי : מאַכן אַ גוטן איינדרוק : אַרויסרופֿן באַוונדערונג (אַנטציקונג) אַאַז"ר : ליכטן, לויכטן, שינען, שטראַלן, בלישטשען, גלאַנצן אַאַז"ר — 289 : לויכטן (לייכטן) ווי די זון (אום אַמוז), ווי די שטערן אַאַן"ר — אַדי : פאַרלויכטן, פאַרלייכטן, פאַרשיינען : אַרויסשיינען ווי אַ יאַג(ע)דע פֿון דער מילך : פאַרנעמען (אַפּנעמען, פאַרכאַפּן, פאַרבלענדן) דאָס אויג (אַן אויג, די אויגן) : אויסברענען אַן אויג נ־פ) : פאַרנעמען אַ וועלט : בליש ווי אַ רויך : צעבליען זיך ווי אַ קלה־מיידל : וואַקסן גלייך (הויך, שיין) ווי אַ טאַפּאַל, ווי אַ סאַסנע : האָבן דעם זיבעטן חן (טויזנט חו(עח, אַ ים מיט חן, אַסתר המלכהס חן) : האָבן סעקסשפּיל נ־פ) . מאַכן שיין : פאַרשענערן, פאַרפּיינערן, פאַרהערלעכן : קינצלען, קינסטלען :

אַפֿ-

572

קעצלע, אויסקינצלען : אַפּצירקלען, אויסצירקלען : אַפּניגלען : אַפּטאַקן, אויסטאַקן : אויסאַרבעטן : פאַרצירן, פאַרפּוצן אַאַז"ר — 529. אַדי : שע, ווונדער שיין, בילד שיין : ז היפש : חנעוודיק, חניק, באַחנט, חנעט (נאַר-), שוואַרצחנעוודיק : מעכורעדיק : איבערגעוואַשן, י פּישנע, קליוו נקק : בליענדיק : וויל געפֿורעמט, וויל פאַרמירט, שיין געבויט, וויל געשטאַלטיקט : שטאַלטיק, י שטאַלטנע, שטאַטלעך, י שטאַטנע : מאַיעסטעטיש : אַנזעעוודיק, אימפּאַזאַנט : פרעזענטאַבל : ליכטיק, לויכט(נד)יק, שיין(ענד)יק, שטראַל(נד)יק, בלענד(נד)יק, גלענצנדיק אַאַז"ו — 289 : בריליאַנט(ח), פרעכטיק, פּראַכטפֿול, מאַלעריש, ז מאַלעריש, פּיקטורעסק, בילדעריש, ז

בילדלעך : דערהויבן, הערלעך, סובלים, איבערערדיש, הימל(קש, געטלעך :
צוציענדיק, ז אַנציענדיק, מאַעעטיש : באַשמעקט : באַוונדערונגס־ווערט :
אַטראַקטיר, רייציק, רייצנדיק, קישופֿדיק, באַצויבערנדיק, אַנטציקנדיק :
סימפּאַטיש : אַדאַניש, יונאַניש : אַנגענעם, אַנגער נומען, ליבלעך, ליבנסרערט :
צירלעך, פֿיין, נעט, עלעגאַנט, גראַציעז, זגראַבנע, פיקאַנט : קינסטלעריש,
קונציק, געקינסטלט, געקינסטלט, סימעטריש, אַפּגעצירקלט, אַפּגעניגלט,
אַפּגעטאַקט, אויסגעגאַסן : פּערלדיק.
נפֿאַרגלייכונגען) שיין (פּרעכטיק, ליכטיק אַזו"וו) ווי דער טאַג, ווי אַ זוניקער
טאַג, ווי די (ליכטיקש זון, ווי די זון אום אַמון, ווי די זיבן זונען, ווי די
(ליכטיקע) שטערן, ווי די (ליכטיקע) לאָוה (אין אַצי חודש, ווי די (גאַנצע)
וועלט, ווי אַ גראַף, ווי גראַף פּאַטאַצקי, ווי אַ מאַנאַרכע, ווי אַ פּרינץ, ווי אַ
פּרינצעסין, ווי אַ נַת־מלכה, ווי אַסתר המלכה, ווי די מלכה שבּא, ווי יוסף
הצדיק, ווי די מוטער רחל, ווי אַ אַתדאָחור, ווי אַ קלה אונטער (צו) דער חופּה,
ווי אַ מלאך (פֿון הימל, פֿון ויין ליבן נאַמעח, ווי אַ (שטיק גאַלד, ווי לויטער
גאַלד,
ווי אַ שטק, ווי אַ דימענט, ווי אַ בריליאַנט, ווי אַ דלדן פֿינגערל, ווי אַ גילדן
בעכערל, ווי אַ בלום, ווי אַ רויז, ווי אַן אַתרוג, ר אַ קאַרפֿירער אַתרוג, ווי אַ
בילד(ל), ווי אויסגעהאַקט, ווי אויסגעמאַלט, ווי אויסגעמאַלן, ווי אויסגעטאַקט,
ווי אַן אויסגעשניידערטער, ווי אַן אַרומגעצראַגענער, ווי נאָך אַ באַד, ווי אַ נייער.
אינוו, פֿראַן : לנוי : מכוער : שיפֿרא דשופֿרא : מַפֿתּור ופֿרח : אַלא חן : אַגיל
וואַשמח (— קיילעכיק את שפיציק) נ־פ) : טשוקעדיק און טשאַקעדיק : מיטן
קנאַק : שיין צו קוקן : שיין—אַ פּאַרטערט (אַ קיסר, נאָר אַפּצומאַלן, אַ
שהחענו צו מאַכן, אַ ברכה צו מאַכן, אין דער וויסטאַווע אַרייַנצושטעלן) : שיין
(אַנגענעם) פֿאַרן אויג : אע פֿולן בלי : די שקינה רוט אויף אים : אין זיין אָנים
ניט אַרייַנצוקוקן : אויס קוק (יעדער גליד) : אַ רונדער דער קיסר האַט אַ
שיינ(ע) ווייב? : אַ חסרון די קלה אין צו שיין : ווער ס'אין שיין, (און) איך בין
קלוג : אַן איך בין גערען אַ קליינינקער בין איך געווען אַ שיינינקער : נ־פ) אַ
יונג ווי אַ ליכט, נאָר ברער נען זאָל ער : אַ מויד ווי אַ סוכה, נאָר אַ שלאַק פֿעלט
איר נשלאַק—פֿליגל פֿון אַ סוכה).

שפר : בנית ישראל (אות הן) (אלא שהעקיות מנוולתח : אָשה כליינה עליה :
 קוק אויף דעם מיידל, ניט אויף דעם קליידל : אַ שע מיידל אע אַ האַלבער נדן :
 אַ שיין מיידל אין אַ ק(אַ)ראַנט שטיקל סחורה : אַ כאָרה די פהונה פֿאַר אַ שיין
 אָנים : אַ שיין מיידל אין אַ שק ווייבל : אַ שינע מויד—אַ שינע באָבע : אַ
 שינע יידענע אין אַ שיין אַת : אַ מיידל אַ גאָלד האָט יעדערער האַלט : אַן עושר
 (אַ קצין) האָט אָמיד אַ שינע טאַכטער : בעסער פֿון אַ שינעם אַ ביס איידער
 פֿון אַ מיאוסן אַ קיש : אַלע קלות זינען שק, אַלע מתים זינען פֿרום : ווען ניט
 די שינע מיידלעך וואָלט מען געהאַט דעם דצר־אַרע אין דר'ערד : אַן דאָס
 מיידל האָט אַ גלאַט אָנים האָט זי אַ צעקנייטשט קליידל : אַו אַ שינע הון גייט
 אַרום אין שטוב אע אויך

שיין : צו שק אע אַ מאָל אַ חסרון : אַ שיין אָנים קאָסט געלט : אַ וואַיאַזשאַר
 טאַר ניט נעמען קיין שיין(ע) ווייב : ייִדישער חן אין אומעטום שיין : חן שטייגט
 (גייט) איבער שיין : חן קאָסט ניט מער ווי אומחן : בעסער שוואַרץ און פעכקע
 איידער ווייס את ליעפקע : שוואַרצלעך אין האַרצלעך : מזל און חן קויפֿט מען
 ניט אין קרעמל : הדרת אָנים נקן.

שקר החן ואַבל היוֹפִי : שיינקייט פֿאַרגייט, אָכמה באַשטייט : אַ מויד ווי אַ
 צימעס קען אויך ווערן נִימאס : ניט דאָס שינע אָנים אע דער עיקר נאָר דאָס
 שינע האַרץ : מען מעג זיין שוואַרץ, אַבי האָבן אַ גוט האַרץ : כאַטש
 שוואַרץ—אַבי אַ גוט האַרץ : וואָס קומט אַרויס פֿון דעם שינעם עפעלע, אַן עס
 האָט אַ ווערעמדיק הערצעלע? : אין אַ שינעם עפל געפֿינט מען אַ מאָל אַ
 וואַרעם : צעבייס דעם עפל, וועסטו געפֿינען אַ וואַרעם : אַ באַקסער אין
 שוואַרץ, אָבער זיס ווי צוקער : אַלע רויזן שמעקן, אָבער זיי שטעכן : ניט דער
 שיינער פֿויגל זינגט גוט : ניט פֿון אַ שיינער צורהקע ווערט אַ עט(ע) ווייב : ניט
 דאָס וואָס ס'איז שיין געפֿעלט, נאָר דאָס וואָס עס געפֿעלט אין שיין : ניט דאָס
 איז לייב וואָס ס'אין שיע, נאָר דאָס אין שיין וואָס ס'איי לייב : ניט דאָס אין שיין
 וואָס ס'אין שיין, נאָר דאָס וואָס ס'גער פֿעלט : ניט דאָס וואָס ס'אין שיין אין
 שיין, נאָר דאָס וואָס ס'אין לייב : איטלעכער אע מיט זיין אָנים און מיט זיין שכל
 צופֿרידן.

זען אויך : סימעטריע 151, ליכטיקייט 289, פערפֿעקציע 411, פּוץ 529,

מאָדע 580, עטער געשמאַק ש.

521. אומשיינקייט

ס'ן אומשיינקייט, אומבאַחנטקייט אַז"ר — אַדי : אומחן : מיאוסקייט.
מיאוסניק ל"נ מיאוסניצע : העסלעכקייט, מכורעת : נִבְזָה, האָד : פאַצוק, שפּין,
מאַלפּע, בוזשאַן, י אָבעזיאַנע, מאַנקי נאַ-) : פאַרזעעניש,
בריאָה משונה, מאַנסטער, מאַנקאַלב, גאַטס געזעגנס, גאַטס גאַשעכעניש — 3-
: קאַריקאַטור : הינטישע צורה, הינטיש פרצוף : קאַלאַקוט, פאַרצע, פאַטשורע,
פאַטרעטל, מורי(ש)ע, פֿיגור נַ-) : דולבע, מאַזעפּע, מכשפּה : אַ קלאַץ (שטיק
פֿלייש) מיט (צוויי) אויע : אַ הדרת אָנים ווי נאַטע ננב : צעקרימט(ער) אָנים,
פֿאַרקרימעניש, יויו,ני(וו)זיק : זויערע צורה, זויערע קיסליצע, גרינער אַגרעס,
גרינער שפּיק : פּוגאַלע, פּודעלע, טשוטשעלע, סטראַשידלע, סטראַש
אַז"וו — 39- : מצה-אַננס : אַ אָנים ווי אַ ריבאַיזן : קאַרנאַץ, בלאַוסניק :
קעלמום, קאַליקע, הויקער, האָרב, ז קריפל אַז"וו — 420 .
זומער - שפרענקל (- שפּרינקל), זומערשפּראַץ, קלייען, פֿרעקלס נאַ-) :
פֿלעק, פּליאַמע, האַפּט, שראַם, סקאַז, ברען, הויטפֿלעק : געבוירדפּינטל ,
געבורטפֿלעק, מוטערפֿלעק, סטידע, פֿעפֿערל : שטופּל , פּאַקצייכן, פּאַקונגריבל
: פֿעלער, מום, האַנוליפּ, קלומפּפּוס, קלומפּע אַז"ר — 420 .
וו'ן זיין ניט שיין (ניט באַחנט אַז"וו) — אַדי : ניט
האַבן קיין קנים (קיין צורה) : באַליידיקן דאָס אויג : מאַכן אַן אַפּשטויסנדיקן
אַינדרוק.

נפֿאַרגלייכונגען) לויכטן (לייכטן, שיינען) ווי די לאָנה (ווי אַ מנורה) אין
קוימען, ווי די לאָנה אין קוף חודש, ווי חיים בער (ווי דער קוימען, ווי דעם
זיידנס קאַפּאַטע) אויף דער לינקער זייט, ווי דער פּסחדיקער באַרשט.
מאַכן ניט שיין : צעקאַליעטשען, פֿאַרקריפלען אַז"וו — פּפּפּ.
אַדי'ן אומשע, ניטשיע, אומחנערדיק, אומ-

חניק, אומעלעגאַנט, אומגראַציעו, אומבאַטעמט, אַפּגעשמאַקט, ז רייצלאַו(יק),
מיאוסאַנימדיק, (גע)שפּעטנע, העסלעך : אַפּשטויסנדיק, עקלדיק אַז"וו פּ 42-
: שרעקלעך, גרויליק, ז אַפּשיילעך, לאַזש נקי) , צעקרימט, צעלאַמט אַז"וו—
4-1 : סטילעוואַטע, סטעלעוואַטע, י סאַטולעוואַטע : לאַנגעזיק, קרומ-

נעוּיק, קאַרפּענאַסע, קאַרקענאַסע, קורנאַסע, בעזנאַסע, בולבעוואַטע :
 לאַטאָיערדיק, לאַנגהאַלדויק, אַאַז"ר — ב-4 : געשטופלט, קלייענדיק, קרום
 און שטום, קרום את לאַם, קרומפֿיסיק, ז פֿאַרקריפלט אַאַז"ר — 4-0: קורץ את
 דיק.

נפֿאַרגלייכונגען מיאָס ווי די נאַכט, ווי אַ פֿאַצוק, ווי די זינד, ווי דער
 מלאַך-האַוות, ווי מִינע אַרות אויף דער לינקער זייט, רי יורקעס גיווענימעס
 נדירה) : געשטופלט ווי אַ רעשעטע.

אינוו, פֿראַז : ליאָר-חלשות : אָן קע- און אָן ראַם (גראַם) : (אַ) מוקצה מחמת
 מיאָס : אַ מינטערניש צו קוקן : מען קען שטאַרבן קוקנדיק — 42- : אַ שטיקל
 ברויט פֿאַר אים ניט אויפֿצועסן : ער שיינט און גענעצט : די שקינה רוט אויף
 אים ווי אויף אַ אַזלן : עס אין צו שניצן און צו מאַלן און אין דר'ערד צו לייגן :
 מען דאַרף עס אַרויסשטעלן אין פֿענצטער, אָבער מען דאַרף פֿריער צומאַכן די
 לאַדנס : ווער עס האָט קק שענערס ניט געווען דעם מעע אויך די אויגן אַרויס.
 שפּר : אַלע שיינדעלעך זיינען קיאַיס, אַלע גיטעלעך זיינען שלעכט און אַלע
 זיסעלעך זיינען ביטער : ווען אַ מיאָסע מויד קוקט אַע שפיגל זעט זי פֿאַר זיך אַ
 ליטער : אַ מיאָסע מויד האָט פֿיינט דעם שפיגל : אָן די מויד אין מיאָס זאָגט זי,
 דער שפיגל איז שולדיק : אַ מיאָסע מויד אין אַ שינאַת-חינם : שינאַת-חינם —
 מאַכט רשי : אַ מיאָסע מויד : אַ מיאָסער מויד טאַר מען קיין קוש ניט געבן : אַ
 מויד מיט אַ הויקער מאַכט האָרג ערבֿ ובוקר : אַנטלויפֿן של מען פֿון אַ קלה מיט
 דריי קמען : אָן מען האָט אַ מיאָס(ע) ווייב מון מען אַלע נאַכט ווידוי זאָע : מען
 ווערט ניט קיין קרוש, אַי מען האָט אַ שק ווייבל : בעסער אַ מיאָס(ע) ווייב
 פֿאַר זיך איידער אַ שיינ(ע) ווייב פֿאַר אַנדערע : די מיאָסטע מויד געפֿינט איר
 ויווג : אָן מע זעט ניט אַרה די בלינדע איי רבֿקה די

שוואַרצע שענער : אָן מען מאַכט צו דעם לאַדן מיינט מען, אָן ס'אין פֿלאַדן : אָן
 מען פֿאַרלשט די ליכט אין אַלץ איינס דאָס געריכט : בך נאַכט זיינען אַלע קי
 (קעץ, אַקסן, שאַף) שמאַרץ : אין באַד אין די טוקערין אויך אַ פֿאַרשוין : אויף
 אין אויג איז נאָר די קו בלינד : איין אויג שאַט דער גאַנצער באַק : אָן די פֿאַרע
 קוקט אויף אירע פֿעדערן קרעלט זי, אָן וי קוקט אויף אירע פֿיס וויינט זי.

זען אויך : אויסנעם 53 , אַסימעטריע 152 , חסרע או , קראַקייט או ,
פֿאַרערגערונג 425 , שלע כּטער געשמאַק 4—, דערווידער 2—.
522 . באַקליידונג

ס : באַקליידונג, אויסקליידוט : אויסריכטונג, אויסשטאַטונג, אויסשטאַפֿירונג
אַז"וו פֿיי : קליידונג, הלאָשה, בודים, מלבושים, הולך, הילוך, גאַנג, זאַכן,
געשלידער : אָנטו, אָנטועכץ, אָנגעטועכץ, אָנטאָן : אויסשטאַט, י אוביאַר, י
אובראַניע, טראַכט, גאַרדעראַב, טואַלעט, גענייטס : קליפֿטאַריע (ננ) :
פֿאַלקסטראַכט, נאַציאָנאַל־טראַכט אַז"ר : קגדשבת : נגדי ון־טוב,
ון־טוב־קליידער : קגדי־אַבּוד, נגדי אָול, קגדיאַשי, קגדימלכות אַז"ר : נגדי
קודש, קגדיכהונה אַז"וו — 617 : ציוויל(קליי דער), מופֿטי נאַ־ :
הויזקליידער, אַרבעטקליידער : באַלקליידער, אָוונטקליידער, י פֿאַלנע פֿאַרמע,
פֿול דרעס נאַ־) : זומער קליידער, ווינטערקליידער : לייכטע, - ליעטנע,
שווערע, ווינטערדיקע אַז"ר קליידער (מלבושים) : האַרבסטקליידער,
שפּאַצירקליידער אַז"וו : קלה־מלבושים, פּאַוועלע : אויסריכטונג,
אויסשטייער, אויסשטאַטונג, אויסשטאַפֿירונג, חופּה־קליידער, טרוסאָ נאַ־)
אַז"ר — 3-5 : תכריכים, טויטנקליידער אַז"וו"מ. 245 : טרויערקליידער,
זשאַלאַב — בן־.

אַגד, מלבוש, גאַרמענט נאַ־) : קאָסטיום, אונפֿפֿאַרם, גאַלאַ־אונפֿפֿאַרם, מונדיר,
ליוורעע,
דגל נ־נ) : פֿאַרטיקער, באַשטעלטער מלבוש : איינרייקער (איינבאַרטיקער, ז
איינבאַרטנער), צריירייקער (צווייבאַרטיקער, ז צווייבאַרטנער) מלבוש :
מאַסקע, מאַסקן - קאָסטיום, מאַסקעראַד (מאַסקאַראַד)־קאָסטיום, דאַמינאַ :
טעאַטער־מאַנטל, אָפּערע־מאַנטל : מאַקינטאַש, רעגן - מאַנטל, וואַקס - אָגד,
אימפּרעגנירטער אָגד, וואַטערפרוף נאַ־) : וועגמאַנטל, רייזעמאַנטל,
שטויבמאַנטל, רייטמאַנטל, רייטקלייד, רייטהויזן, ריטוזן : באַדקאָסטיום,
באַדהויזן, באַדהייזלעך, שווימגאַטקעס, שווימיאַק(ע), בידינגסט נאַ־) :
ספּעצאַווקע, אַרבעטהויזן, איבעראַלצן, אָוועראַלס נאַ־) : צוואַנגקלייד,
משוועים־העמדל, צוואַנגיאַק(ע).

קאָסטיום, גאַרניטער, גאַרניטור, ס אובראַניע, גאַנג, אָנצוג, סוט נאַ־) , טערנע

(נבראזיל) . נמענערקליידער) ראָק, שלוסראָק, וויזיטראָק, וויזיטקע, סורדוט,
 סערדעט, סורטוק, סערדאָק, פרינץ אלבערט, רעדינגאָט, ראָר לאַנ(יק), פֿראַק :
 קאַפּאַטע, קאַפּאַטוכע, קאַפּאַטעכע נ"י) : געהאַקטע, קורצע, לאַנגע אַאָז"ר
 קאַפּאַטע : לאַפּסערדאָק, קאַפּטאַן, קאַפּטן, אונטערקאַפּטן, זשופּעצע, יופּעצע,
 יוקל, יעקל, אָביצע, לעטניק, כאַלאַט, שטובכאַלאַט, רעדניאַק.
 מאַרינאַרקע, רעקל, פידזשאַק, ווייטיקל נ"פ), דזשעקעט נאַ-) : שפּענצער,
 טוזשורקע, ברישליק, קורטקע, קערטקע, פּאָדיאַווקע, פֿרענטש,
 גימנאַסטיאַרקע, בודיאָנאַווקע נ"אָיס, טאַלסטאַווקע : סמאַקינג, טאַקסידאַ נאַ-),
 פּרנסה־רעקל נשטיאַרי-).
 מאַנטל : אייבערמאַנטל, אייבערמלבוש, אייבערראָק : זומער־מאַנטל, סאַק(ל) ,
 ז איבערציער, ספּרינגקאָוט נאַ-) : ווינטער - מאַנטל, פּאַלטן, פּאַלטאַ,
 אָרעקאָוט נאַמ) : פעלערינע, (אינ)היל, היליע, אַפּאַנטשע, פלעד, טיזליק,
 קאַצעווייקע, זשופּיצע, בעקעש(ע), טענדעווערענדע, ראַדזירולקע,
 ראַדזשיווילקע, ראַדזיווילאַווקע, יופּע, יאַפּע, באַנדע, בונדע,
 נאַקידקע, דעליע, באַלאַכאַן, לאַכמאַן, כלאַמידע, כאַלמידע : נ"י) מזה, קליפּט :
 פֿוטער, פעלץ, ווינטערפעלץ, שאַפּנפעלץ אַאָז"ר : שמוּיס, שמוּיש, בורנעס,
 טולופ, שובע, שה יצע, פּאַלושובאַק, קאַזשוך, בורקע, שיפקע, דאַכע, טשויקע,
 טרינע, טווינקע, מאַגערקע, סערמע(נ)גע, סערמיאַנקע, סוויטע, זשופּאַן, קובע,
 טשומערקע, טשאַמאַרקע : שינעל : (נלח) סוטאַנע, דאַלמאַטיקע : נפּראָפּעסאָר)
 טאַלאַר : נאַקסן־פֿעכטער) באַלעראַ : נמאַנאַך) סקאַפּוליער : נדרום -
 אַמעריקע) פּאַנטש : נטערקיי) בעשמעט, דאַלמאַן, איזאַר : נמאַראַקאַ) האַיק :
 נגריכישט הימאַטיע: נרוים) לאַטיקלאַווע, סטאַלע, טאַגע.
 הויזן, פלודערן, מכנסים, תחתונים, פּאַנטאַלאַנעס, שאַראַוואַרעס, פענטס נאַמ) :
 מאַסקאַטניעס ננ) : גאַליפּע, קניהויזן, הייזלעך, הייזקעס, טרוסיקעס : שאַרטן :
 נאַ-) שאַרטס, ניקערבאַקערס, ניקערס : אונטערהויזן, גאַטקעס, גאַטיעס,
 גאַטוועס, פידשטאַניקעס: קאַמבינאַציע, קאַמבינעזאַן, יוניאַן־טוט נאַ-) :
 שלייקעס. שעלקעס, ז הויזן־טרעגער, ז פּאָדיאַזשקעס, סוספּענדערס נאַ-).
 זשילעט, וועסט, וועסטל, קאַמזויל, קאַמ(קועלקע : לייבל, לייבקע, שפּאַנצער,
 שפּענצער, וועסטלשפּענצער, שפּאַנציריק, וואַטווקע : סוועטער : קאַשולקע :

דזשעמפער, דזשאמפער נאַ- : טריקאָ, טייטס נאַ- : בלוזע, רובאַשקע, קאָסאָוואָראָטקע, מייקע, קונטושל : ליבסערדאָק, אַרבע־כנפֿות כאַלאַט, שלאָפֿראָק, ז שליאָפֿראָק, קוטע, קיטל : העמד, אייבערהעמה מאַנישקע, האַרץ, פֿאַרהאַרץ, פֿאַרהעמדל, פֿאַרלאַגע : קאַלנער ל"ר קעלנער (קאַלנערס), קראַגן, קאַלער נאַ- : ווייכער, געפרעסטער, אַריבערגעלייגטער, שטייענדיקער, ז סטאַיאָנצנער, פֿרעמדער אַאָז"וו קאַלנער (קראַגן) : פֿאַטערמערדער, קל־חמירא נ־פ) : מאַנזשעטן, מאַקעטן, קאַפֿס נאַ- : שפּאַנקע, שפּאַנגע, ספינקע,

זאָ ינקע, שפּייקע, קאַלער־באַטן נ—) : העלעקע : אַרעמזאַלטער, אַרעמבאַנד. שרויענקליידער) קלייד(ל), פּלאַטיע, פּלאַטיצע, סוקיענקע, ראָק : סטאַן, דער באַבעס שטענדעלע : נאַ-) דרעס, סעיט : פּרינצעסע, פּרינצעסקע, קרינאַלינע, פֿאַטאַ וקלה־קלייד), קילט : של(קומפער נ־פ) : מאַסיקאַנקע נקי) : טורניר, היפֿטן־קישעלע : (אַקאַל־) קישעלע, אַקסלקע, אויסבעט, פעד נ—) : שלעפע, שליף.

מאַנטל : האַלמשטל : קאָוט נאַ-) : סאַק(ח, זשקעט : ראָטאַנדע, מאַנטיע, מאַנטאַ, מאַנטיל(יע), (אייטהיל, היליע, פעלערינע, רעווערענדע, האַבעליאַק, קייפֿ נאַ-) : עפע, בונדע, באַנדע, סוקניע, בורנעס, קופֿייקע, קוצעפֿייקע, קוצעווייקע, ליבטעקנאַשל, סאַליאַפּ, סאַל(קעפּ : טאַלמע, דאָלמאַן. בלוזע, בלוזקע, בלוו ודיאַל), טוניק, סטאַניק, קאַפֿטע, קאַפֿטל, קאַפֿטל, וויסטל נאַ-) : האַריבאַלדי, מאַטראָסקע, יאַק(ע) : מונדירל, מאַנדירל : סטאַניק, ליף, ליפֿטשק, ליביאַק, מידער : סטאַניקל, ברוסטאַלטער, ביושהאַלטער, בראַזיר נאַ-) : ברוסטטוך : באַנדאַנע : קאַרסעט, גאַרסעט, קאַרסעלעט, קאַרסאַזש, סערדאָק : אַרויפֿציער, איבערסליפֿ נאַ-) : שעמיזעטקע : שנראָרקע. אווטערקליידל, אונטערשט קליידל, ספּאַדניצע, באַרכשקע, האַלקע, יופּקע, פעטיקאָוט נאַ-) : נעגליזשע : קאַפּאַט, פעניואַר, מאַרעראָק, מאַרעיאַק, מאַראָקע, שלאָפֿראָק, ז שליאָפֿראָק, גאַברעלע, קימאַן : מאַטינע נאַ-) . פֿאַרטעך, שערץ, שיע, סאַראַפּאַן : נ—) אייפּראָן, פינאַפּאַר : נקינד) גאַווערטיכל, גאַווערל, קינדער - פֿאַרטעכל, שווער - פֿאַרטעכל, * ראַצטיכל, באַילקע.

גרעט, ווייסגרעט, וועש, קוועטש נ-פ) : ליבוועש, אונטערוועש, קינדעררעש
אאז"ר : וויסציג, ליבקליידער : נ—) לינען, לאַנדרי :

אַרחץ נ-): העמד, אונטערעמד, נאַכטהעמד, שלאָפֿהעמד : סטאַן, וובאַכע,
כיטאַן : קמיזע נקל) : מיטקעס, בלומערס נ—) : אונטערלעך. אַגדיס נ—).
קאַפּבאַדעק, קאַפֿ־באַדעקווע, קאַפּצודעק, קאַמבשפּוץ, קאַפֿ־טואַלעט.

נמענערש טראַדיציאָנעל) שטריימל, האַלבשטריימל, ספּאַדיק, האַלבע לאָנה,
קריינדל, מערצעלע, וואַרעניקל, האַזניצע, ראָאַרקע, מתאָלחס היטל,
אַריה־ורביהזיטעלע, אַציטבתל, עם - קיפור - היטעלע, נאַפּאַלעאַנקע, יידש
היטל, מאַטשעיווקע, פּריוויסאָווקע, נמאָדערח הוט, העסנ—) , פּאַנאַמע :

שטרויהוט : פּווישטהוט, פֿילצהוט אַאז־ר : קאַפּעליוש, קאַפּעלאַטש, באַקעלש
נ-פ) : שליאָפּע, שליאָמ פיץ נש) : וויכער קאַפּעליוש, האַרטער (דאַרער)

קאַפּעליע, קעסעלע, דוירבי נאַ-) : גאַספּאַראָן : צילינדער(צילענדער)־הוט :
אַפּער רע־הוט, שפּאַקלאַק : נ-פ) קווימען, לאַקשנטאַפּ : היטל, כּובע, מצנפֿת,

קאַשקעט, קאַרטוז, קאַטערוכע : נקל) קאַטרע, קאַטרישקי : אויערהיטל,
לאַפּנהיסל : פֿוראַזשקע, קעפּ, קעפּקע : וועלאַסיפּעדהיטל, וועלאַסיפּעדי קע:

זשאַקיהיטל : בערעט, באַרעט, ברעט נר־ז, סטודענעדהיטעלע:
פּאַפּאַכע, מאַגערקע, עטשמע : פעלצהיטל, קרימע : יאַרמלקע, יאַמפּערקע נ-פ),

שרמילאָך נ-פ), קאַפל, קיפּקע, קאַלאַטכן, קאַלפּאַק : שלאָפֿקאַפל : מיץ, מיצל,
מעקע : שלאָפֿמיצל, נאַכטמיצל, וועד מיצל, לאַפּנמיצל, קלאַפּנמיצל אַאז־וו

נעקזאַטיש וויטע (טערקישע) שרמלקע : טורבאַן, טאַלפּאַן, טאַרבוש, פֿע,
פֿעסקע, סאַמברעראָ : נמיליטערש קימער, קאַסקע, העלם, העלמעט נ—) ,

פיקלהויב, טאַקע, פּשצעהיטל : קאַפטור, קאַפטער : באַשליק, קאַפּישאַן :
מיטרע, כּלאַמידע : קרוע : טריומפֿקרק, מאַרטירער - קרוע : קתר - מלכות :

טשרע, דיאָדעם.
נטיילן הוט) דאַשיק, קאַדאַשיק, בריליק,

קאַזיראַק, דעניק, דענקע, שירעם : ווערך : ראַנד, פֿליגל, קריסע : הוטבאַנד,
שנורבאַנד, אַקאַלישיק, אַקאַלישקע : שריצבאַנד, שוויצלעדערל : הוטדראָט :

אויער־לעפל, אויערדעקל, קליאַפּע.
נפֿרויש טראַדיציאָנעל) פּאַסטערקע, פּוסטערקע, קאַפטור, קאַפטורקע,

קאפטיריק, קאפוצע, הויב, הייבל, נאכטהייבל, שלאָפהיבל, באָדהייבל אאז"וו :
קאָפקע, קופקע, אונטערקאָפקע, שלאָפֿקאָפקע, גור־קאָפקע אאז"וו : טשיפיק,
אַטשיפיק, חופֿה־טשיפיק, ואַכטטשיפיק אאזיר : קיטשקע, ריישער קעפל,
מושקע, האָרשפּאַנגע, געשלייער, האָפטשיקטשאַק, שטערנטיכל, בינדאַליק,
ראָגעווקע. יאַמפּערקע : נמאָדערן) הוט, העט נ—) : היטעלע : קאָפּ(טטיכל,
קאָסינקע, פֿישו, נאַמיטקע, נאַמעטקע : שייטל, שויט, פאַרוק, פֿרעמדע האָר.
קאָפּפּוץ, קאָפּ־באַפּוצונג, האָרפּוץ, האָרבאַפּוצונג : אויפֿזאַץ, שניאַן, טורניר,
פּאַפּי לאָטן, שויבע, פֿליאַרע : פֿריזור, שעוועליר אאז"ר — 528 : האָרנעץ,
סיטקע, שאַטקע : האָרבאַנד, שטערנבאַנד, קאָפּבאַנד, קאָפּבינדע, באַנט, שלייפֿל
, צעפּלינג : פֿעדער, שטרויס־פֿעדער : הוטנאָדל, שטעקנאָדל : האָרנאָדל,
האַרשפּילקע : קעמל.
וואַל, שלייער, דעקטוך : נטערקיי) מהאַרמאַ, יאַשמאַק.
נהאַלדז־באַקליידונג שניפּס, ז שליפּס, אויסבינדער, בינדער : קראַוואַט :
ווינדזאַר־קראַוואַט, קינסטלער־קראַוואַט אאז"וו : צוואַרלע נאַר־) : נאַ־) טע,
געקטי : שלייפֿל, מאַשל : האַלדזטוך, האַלדזשטיק, שאַרף, סקאַרף נאַ־) :
באַאַ, שאַל, שאַלכל, קאַשנע : שפיצדקראַגן, שפיצדקאַלנער, שפיצאַייקע,
גאַרזשעט(קש, גריושעטקע, זשאַבאַ, קרוזשעווע, קריסקע.
טוך, טיכל, ברוסטטיכל, פֿאַטשיילע, עפּל־פֿאַטשיילע, דערע, דערעלע, שאַל,
טערקישע שאַל, לאַנגשאַל, באַרווע.
שרטל : טאַליע־אַרטל, ון־קיפור־שרטל אאז"ר : פּאַס, פּאַסיק, אָטשקור :
נ—) בעלט, סטראַפּ : אַרומבאַנד, גאַרטל־באַנד, ריפּבאַנד, שלעפּדטרעגער,
שלומפּערפּאַס : ניאַפּאַח אָבי : אַקסל־רימען, אַקסל־באַנד, אַקסל־לענטע.
מופֿטע, מוף, מופֿקע : הענטשקע, העניטער קע, האַנטשיך, האַנטשן :
גלאַסי־הענטשקעס, רייטהענטשקעס, האַלבהענטשקעס, פֿויסטהענטשקעס אאזיוו :
מיטענקע נהענטשקע אָן פֿינגער) : הענטשקע - אויסציער,
הענטשקע־פֿאַרקנעפלער : פֿאַכער, פֿעכער, ווייער, וואַכליער, ז וואַכליאַזש.
שירעם, שערעם, פּאַראַסאָל, באַלדעך : רעגאַירעם, זונשירעם אאזיוו.
פֿוס־באַקליידונג — ז־פ : קליידער־צימער — 114 : קליידערשנק — 115 :
קליידערקראַם, קליידער־מאַגאַזין : שלאַנטעריע־קראַם, צעלניקקראַם :

שניפסאַרניע, שניפסלערך : גאַלאַנטעריע־הענדלער, גאַלאַנטעריישטשיק,
צעלניקער, שפיצן־הענדלער אַאָז"וו.

ובאַקליידערס) שניידער, נייטאַרע — פֿ" : קאַסטיומער — 383 :
שוסטער — זבפ : היטלמאַכער, קירזשנער, שטריימל־מאַכער, קאַטראָשניק
(נקי) : הוטמאַכער, קאַפעליודמאַכער, קאַפעליושניק, קעפּמייקער נאַ-) :
פּוצערע, פּוצערקע, הוטן - פּוצערקע, פּוצמאַכערע, פּוצמאַכערקע,
פּוצדמאַכערין, מאָדיסטקע, מאָדניצע, הויבן - פּוצערקע, מילינער נאַ-) :
שלייער־מאַכער, שלייער־וועבער : פאַרוקך מאַכער, פֿריזירער :
שייטל־מאַכערקע, קעמערקע : קראַוואַטדמאַכער, שניפסמאַכער : גאַרטל -
מאַכער, באַנדמאַכער : זעמשער, זעמסער נדאַל), זעמשניק, הענטשקע־מאַכער :
קלעפל־מאַכער, שפיצדמאַכער אַאָז"וו.

וו : טראָגן, גיין : קליידן זיך, באַקליידן זיך,
אַנקליידן זיך, אויסקליידן זיך, דרעסן זיך נאַ-) : אַנטאָן זיך : איבערטאָן זיך, ז
אומטאָן זיך : אַנפעלצן זיך : באַנייען זיך, אָפּנייען זיך : באַנייען זיך (מיט אַ
אַגד) : שלייערן זיך : אַרייַפֿ-

כאַפּן (אַרויפֿוואַרפֿן, אַרויפֿשלעפּן) אויף זיך : אַנטאָן דעם נאַקעט : אַנטאָן זיך
לויט דעם טאַג (לויטן וועטער) : גיין אע טאַליע נפֿרוי : אָן אַן אייבעראַגד) גק
צו דער פֿיגור : פֿאַרדעקן די אָרות : אויסריכטן, אויסשטייערן, אויסשטאַפֿירן
אַאָזיוו — 3פ : קאַסטיומית : (צמגאַרטלען זיך, אַנגורטן זיך : באַהויבן זיך,
באַשייטלען זיך, באַשטריימלען זיך, באַקימערן (באַהעלמען) זיך : באַטיכלען
זיך, אַינטיכלען זיך : באַשלייערן זיך, פֿאַרשלייערן זיך : שוכן זיך, באַשוכן
זיך, אַנשוכן זיך, אַנשטעקן נשטעקשיך) : מלביש ומנעיל זיין : גיין אין
שפּענצער־הויזן.

אַדי : באַקליידט, באַקליידט את באַנייט, אַנגעטאָן, אַנגעפּעלצ(ערע)ט, באַשוכט,
באַהויבט, באַשטריימלט, באַשלייערט אַאָז"ר — וו

אינוו, פֿראַן : מליבש : (מאַדע) דדטש : עכט דייטש : דייטשמעריש : חסידיש :
מאַדערן : האַלב דייטפּאָלאָרנע רייסיש — יבפ : אע די זאַכן : אע אַלעמען
נאַנגעטאַח : אַ נפּ(עח קגד מיט אַלטע לאַטע- : אַ ניי קלייד מיט אַלטע לעכער
(לאַטעס) : איך וועל אַנטאָן דעם נייַעם נאַקעט אע דעם אַלטן באַררעס : דאָס

איז מײן שבת און מע נום-טוב : עס אין צו וואַקסן את צו קרעלן : עס זינגט
 אַראָפּ. שפּרן אײן בױך זעט קײנער נײט, אױפֿן בױך זעען אַלע : ושם מען
 לײגט אַרפֿן זעט קײנער נײט, וואָס מען לײגט אַרױף זעט אײטלעכער : דאָס
 קלײד האַלט ערלעך דעם מענטש : קלײדער מאַכן לײט : דאָס אײבערשטע
 קלײד פֿאַרדעקט די אונטערשטע לײד : שווע (שאַנעווע) דאָס קלײד אין דער
 הײם, וועט דײך דאָס קלײד שוײנען גאַנערען) צוויק לעט : אַן מען האָט אַ נײ
 קלײד אויף דער וואַנט אין דאָס אַלטע קלײד נײט קײן שאַנד : אַן מען האָט הענגע
 אַ נײ קלײד אויף דער שטאַנג טוט דאָס אַלטע נײט באַנג : דאָס נײע קלײד טראָד
 סטו, דאָס אַלטע קלײד טראָגט דײך : ווי דאָס

געמיט אַזוי דאָס געשלידער : אע שלעכטע צײטן זאָל מען גוט עסן, אע גוטע
 צײטן זאָל מען זיך גוט קלײדן : אַ ייִדישע קאַפּאַטע אין אַ זאַק מיט צוויי קלײנע
 זעקעלעך : בעסער טראָגן די וואָכעדיקע קלײדער אום נום-טוב איידער די
 נום-טובדיקע (קלײדעך אין דער האַכן : האַמעניו אין נײטיקער ווי אַ
 קאַפּאַטקעלע : אַ שקאַרפעטקע (סקאַרפעטקע) אין קײן אַגד נײט : ווען דער
 קירזשנער האָט נײט קײן אַרבעט אין אים אויך קאַלט : ווע דער היטלמאַכער
 זאָל קענען אַלע היטלען מאַכן אויף אק מאָס וואָלט ער נײט געהאַט וואָס צו
 זאָרע : אַ וועדנייטאַרע אין פֿרום את אַ פּוצדמאַכערין אין דום.
 זען אויך : שניידערײ 526, פּוץ — 5, מאָדעש, מטער געשמאַק נמ, שלעכטער
 געשמאַק 584.

523. נאַקעטקײט

םן נאַקעטקײט, הוילקײט, אַפּגעריסנקײט אַזוי פֿאַדי : דעקאַלטע, דעקאַלט,
 גאַרס : ויליראַש : אַלאַפעציע.

פּליך, פּליכקאַפּ, ליסע, ליסינע: פֿאַדערפּליך, הינטערפּליך : (וויס) טעלערל,
 טאַנזור, זגלאַצע : געסקראָבעטע מאָרדע, גאַלע בראָדע, גלוח : מדיום: וודיסט.
 האַלעדראַניעץ, אַבאָדראַניעץ, לאַכודרע, הולפּאַק, אַבאַרוואַנעץ, האַליק,
 האַליש, האַלעפּוזניק, האַלעפּופּניק, האַלעדרילע, האַלעדריגע, האַלעדריזניק,
 לאַבעדראַניעץ, כלאַמידניק, לאַך, לאַכמאַן, שלעפּער, שלעפּעטראַנ(ט)ע, לאַטיק,
 לאַפּסערדאַק: באַרוועסער, מאָס(קאַק : אַפּגעריסענער, אַפּגעשליסענער
 אַזוי — אַדי.

וו : זח נאַקעט, זח בלויז אַאיי : זש (גק, אומגיין) צעריסן (צעשליסן,
 קרוע־בלוע אַאן"מ) — אַר : גע אין אַ הולך : זע אַדם שקעט : זש אע אַדמס
 קליידער : זח אע דער באַבע מוהס מלבושים : זח אין אין
 העמד : ניט האָבן אויף זיך האָרניט : גע צו ריתן נ־פ צעריסח : גע אַ לאַטע אויף
 אַ לאַטע : !יע אָן דך : גיין אָן אָפּצאַסן : גיין מיט די פֿינגער אין דרויסן : גק מיט
 אַ פּאַיחה ביי די שטיוול : גע לעבן די שיד : גע ווי אַ פֿראַנצויז : גע אע בלויזן
 קאָפּ (בויילוי ראָש, בויילוי עריות נ־פ) : גק אָן אַ דטל : גע אע די (אייוענש האָר
 : גק מיט געגאַלטע קעפּר די אַרעסטאַנטן : גק אין שמאַטעס, גיין אין
 לאַכעס — פֿפּ.

מאַכן נאַקעט : אָפּדעקן, אַרפֿדעקן : אויפֿמש, אויפֿבלעטערן : אויסטאָן (זיך),
 פֿונאַנדערטאָן (זיך), אויסקלייבן דך : אַראָפּשלעפּן (אַראָפּציע, אַראָפּוואַרפֿן)
 פֿון זיך : דער מאַסקירן (זיך), אויסבלייזן (זיך), אַנטבלויזן (זיך), דעקאַלטירן
 (זי, אויסגאַרסעווען (זיך) : נפֿערד) אויסזאַטלען : אויספאַקן, צעפאַקן,
 אויפֿפאַקן, אויפֿוויקלען : אויספֿעקלען (זיך), צעפֿעקלען (זיך) : אויסווינדלען :
 צעשרטלען זיך : צעגאַרטלען זיך ווי ביים טאַטן אין ווינגאַרטן (ווינגהויו), ווי
 נאָך אַ עטן יאַריד, ווי יעקעלע באַרימער : צעקנעפלען זיך, צעשפּילען זיך :
 פֿאַרקאַשערן (פֿאַרשאַרצן, פֿאַרהייבן, פֿאַרערן, פֿאַרקאַטשע, פֿאַרריסן,
 איינשלאָגן, פֿאַרנעמען) די פּאַלעס : צעכראַסטען זיך, צעכראַשען זיך,
 צעכראַשטשען זיך, צעכראַסנענען זיך : צערעפּען : נהיטל) צעשטער רענען זיך
 : אָפּשערן, אָפּשלאָן אַאז"וו — 28 : ווערן נאַקעט : נהאַר) אויסקריכן.
 אַדי : נאַקעט, באַרוועס, הויל, בלר, של : מוטער נאַקעט, הויל נאַקעט, בלויז
 את נאַקעט, נאַקעט און בלויז, נאַקעט את באַרוועס, האַלב נאַקעט : פליכיק,
 פליכעוואַע, ליסער וואַטע, קאַל נאַר־), אָנהאַריק : אָפּגעדעקט, אויפֿגעדעקט,
 ניט־צוגעדעקט, ניאָזגעטאָן, אויסגעטאָן, אָפּן, אויסגעבלייזט, אַנטבלויזט,
 דעקאַלטירט, אויסגעגאַרסעוועט, אויסגעשטערנט, צעגאַרטלט, צעקעפלט,
 צעשפּי ליטט, פֿאַרקאַשערט, פֿאַרשאַרצט, פֿאַרהויבן, פֿאַרריסן : צעכראַסטעט,
 צערעפּעט אַאז"ר — יי.

צעריסן, צאָליסן, אָפּגעריסן, אָפּגעשליסן,
 קרוע־בלועדיק, צעפֿליקט, צעהאַדערט, צע־

קאָדערט, צעפּאַוואַכעט, צעפּלאַטערט.
 נפֿאַרגלייכונגעז הויל (נאַקעט) ר (ש)
 קאַטויל, ר אַ פּיסטרל, ווי אַ קויל, ווי די מאַמע
 האָט אים געהאַט, ר די מאַמע וואָלט אים
 איצט געהאַט, ר ער וואָלט איצט אַרויס פֿון
 דער מאַמעס בויך, ווי פֿת דער מוטערס בויך,
 ר אַ נאָדל, ר אין באַד, ר אַע פּריסטסטווע,
 ווי אַ רשע אָן מיצוות, ווי ביימער אום ווינטער :
 אַפּגעשליסן (אַפּגעשליסן אַז"ו) ווי אַ לשרווע,
 ר אַ לורבע (לורביס), ווי אַ שד, ר אַ רוח,
 ר אַ בעטלער, ווי נאָך קריעה, ווי פֿון קריעה,
 ר הינט וואָלטן אים באַפֿאַלן : אַפּגעפֿליקט
 ר אַ האָן : האָל ווי אַ קאָפּ פֿון אַן אַלטן מעל-
 אַאח.

פֿראַן : אַ גלאַטער קאָפּ—נאָט-נעם אַע קאַטשע אויס אויף אים אַ בלאַט לאַקש
 :

חרח מעאן וקרח מעאן : איר האָט מסאָמא
 געהאַט אַ מטן טאָג נצו אַ יִית מיט אַ פֿאַר-
 שרצט היטל) : הנאָלים פּותחים אַת אָשם
 ואומריס דרה.

שפר : אַן מען זיצט אָן אַ היטל וועפט זיך אויס די תורה : ווער עס צערייסט פֿיל
 מון לאַטע פֿיל : שענער אַ מיאוסע לאַטע
 איידער אַ שיינ(ש לאַך : בעסער אַ מטע לאַטע
 איידער אַ זיינ(ע) לאַך : אַן מען פֿאַרריכט ניט
 אַ קליינ(ע) לאַך ווערט אַ גרויס(ש לאַך : אַן
 מען לייגט ניט אַ קליינע לאַטע ווערט אַ
 גרויס(ע) לאַך.

זען אַרד : פֿאַרערגערוע 425, שערעריי 528.
 524. וועבעריי, שניט־סחורה

ם ן וועבונג, פֿלעכטונג, שטריקוט אַז־וו : עבערי, פֿלעכטערי, שטריקערי
אא'ר

— יי : געוועב, געפֿלעכט, געקרץ, געקניפ,
עהעפֿט : בלאַקשטאָך, שטריקשטאָך, פערל־
שטאָך, פלאַטשטאָך, קייטלשטאָך, קייטל־
580

שיכל, מעדעזשע, מערעזשקע, רעזשיכע נשיטער געוועב) : אויג, אייגל.
נדי מלאַכח וועבאַרבעט, וועבערי : קרעמלערי, וואַלקערי :
שטיקעריאַרבעט), שטיק(עחוואַרג : האַלשטיקערי, וואַלאַרבעט :
פלאַטשטאָרשטיקערי, שלדשטיקערי, כריזאַגראַפֿיע : פֿלעכטערי,
פֿלעכטוואַרג, פֿלעכטאַרבעט : שטריקעריאַרבעט), שטריק(עחוואַרג : העקל -
אַרבעט, בראַנאַבור : שמוקלערי, שמוקלערוואַרג, מוקלער - אַרבעט,
פאַסעמאַן - אַרבעט, שפּאַניערשרבעט, פאַזומענטיר־אַרבעט,
פאַזומענטהאַרבעט, עמבראָידערי נאַ-) : טאַמבורירשרבעט : גענעעשרבעט,
נעצושרג : פֿיליגראַן(שרבעט), דראַטאַרבעט.
נאַרבעטפלאַץ) וועבערי, וועבפֿאַבריק, טו־פֿאַבריק : טוכרעבערי, ייִזרעבערי
אַז"ר : שטריקערי, שטריקפֿאַבריק, שטרי קאַרניע.
גמכקירים) וועבמאַק, וועבשטול : האַנט (וועב)שטול, טרעטוועבשטול : פעדאַל
, וועבערשטאַנג : שאַפֿט, שיף, שפֿל, וועבער מֶפּ : הינטעדעטע, פֿעדעדשטע
קאַטשלקע : קעטע, שפּול שפּוליק, קאַלער, טאַ(קלקע, געוועב־מקל .
אויפֿציוויקל : מס, אָסנאַווע, קמערפֿאַדעם : שפּולמאַשע : וועבערקאַם : קשווע,
באַטשיקע, טאַמבור : שטריקדריי מאַשין : ואַקדמאַק אא'מ.
נשטאַפֿן) סחורה, מאַטעריע, מאַטעריאַל, שטאַף, צייג : הוענציג, בלויציג
אַז"ר שניט מחורה, מאַנופֿאַקטור(־סחורה), געווענטשניט, טעקסטיל, דרייטדס
נאַ-).

נמינים שטאַפֿח באַמלציג, ז בייממל, קאַטן נאַ-) : ליוונט, לינען, לינען נאַ-) ,
וועבל, וועבע : סקאַצקע ליוונט, שטייפֿלירנט, וואַקסלירנט, זאַקליוונט,
לעדער - ליוונט, פאַקלירנט, פאַקציג, דאָזליוונט, קאַלקיר־ליוונט אַזיוו :
בייע, בייקע : ברעווענט, ממילאַסטיק, גלאַסע, אַרבּלצע, דאַמאַסטיק, טיק,

טשערקעשין, לאַסטיק, מאַדאַפּאַלאַם, מאַדאַפּאַלאַ, מאַרליע, מערליע, מוליע, מולט(ע), מולטאַן, מעלטאַן, בומאַזיי(ע), מוסלע, מוסלינעט, נעסטל, זשאַקאַנעט, טאַרלאַטאַן : מיטקאַל, צע, ציט, ז סיץ : טאַרפּאַלע, זעגלטוך, פאַרוסינ(ע), זעגל - ליוונט : פיקיי, פיקע, פערק(אַ)ל, פלאַנעל, טשאַרטערע קאַזשע, אַלפאַגע, אַלפאַקאַ, קאַמלעט, קאַמלאַציק, לוסטרע, קאַליקאַ, קאַלענקאַר, לאַנקאַט, פלאַטשענקע, פלאַטשענעטשקע, זאַנע: קאַרטע, קיטיי(קע) : נאַנקע, נאַנקיט : קראַשענינע, קרעטאַן, שרעביש, שינע, טשינץ, קיסיי, דרילע(ך), דרילך : צעראַטע, ז סעראַטע, לעדערטוך, קלעיאַנקע, אוילקלאַט נאַ-).

וואַלנמ, וואַל(טציג, וואַלשטאַף, געמאַט, טוך, קלאַט נאַ-) : דראַפּ, האַרטוך, גווד דייסקע געוואַנט, ביבער, באַבריק : באַטיסט, קאַמערטוך, באַסטאַן, באַראַקאַן, באַרעוש, בעזשע, בערנפֿעל, באַראַקאַטעל, בריליאַנטיין, האַבאַרדע, גאַטי, גיטהאַם, גרענאַדע, דיאַהאַנאַל, רימע, דראַדעדאַס, וועלוטע, ווערעטע, זעפֿיר(צימ, טאַבינעט, טאַבאַרעט, טאַמיו, טאַמע, סטאַמע, מאַנטינע, טאַרטע, טשינטערלע, כאַקי, דשאַנאַל-לשטיק : מאַרע, שטיק*טאַרע, ראַצעמאַרע, מאַהער, מואַדע, מורשטיק, וואַלמוסליין, סאַרשע, סאַרזשענט, שיעט, סיראַטשק, סיעראַטשקע, שאַנזשן, מעניע. פאַפעלע, פאַראַמאַטע, פיי, פּרונעל, מרון ל, פֿולאַר, סאַטזפֿולאַר, קאַוימיר : קאַמאַש, קומאַטש : קאַמשר(ח), קינגאַר, קאַגאַר : קאַסטאַר, קאַרט, טריקאַ, מאַטע-טריקאַ, קאַרמעליט, קאַשמיר, קאַשמירעט, קענדאַל, ראַטע, ראַטינעט, ריפּס, רעדנע, האַלאַן, שעוויאַט, באַרכאַן, ליסטער, דעמיקאַטאַן, מילאַנזש, שינעט.

זייד, יעדנס. זיידנצפּג, זיידנשטאַר, סילק נ—) : איילוייד, באַמבאַזין, גראַגראַם, באַראַקאַט, דאַמאַסק, דאַאַסקין, אַדאַמאַסקין, יעדער מאַשק, טאַבע, טאַפֿט, טע(ע)טאַ, טאַדטאַרע,

טשעסונטשאַ, לעראַנטע, מאַדראַס, מאַרסעלע, סאַרסענט, פאַנדזשי, פאַרטעהאַ, קאַונאַס, מאַטריקע, נילאַן, נילאַן : קונסטזייד, רעיאַן נ—) : טיול, שיפֿאַן, קרעפּ(ע), קרעפֿ-דע-שין. שוע, גיפּיור, זשאַרזשעט : פּליוש, וועלוועטין, פֿליס, פֿעלפּ, האַלדעמאַר : סאַמעט, ז באַר כעט : האַלבסאַמעט, ז האַלבבאַרכעט,

באווולסאמעט, סאַטינעט, וועלוועט נאַ—), בילמעט, וועלרערעט, וועליר, מאַנטשעסטער (סך מעט), קאַסטאַרע : אַטלעס, האָלאַטלעס, סאַטין־געוואַנט, סאַטע, סאַטען, באַוולשטלעס, סאַמעט־סאַטין, סאַטין־דילשן, זיאַטלעס, אַלקיטיע.

פוישט, פֿילץ, פילטש, פוישטטוך, פֿילעטוך, וואָליק : טריקאַטאַזש, סיטקע, שעטקע, רעשטקע, גאַן

האַר, וואָרסע, באַרווע : קאַנט, (אַ)קרייקע, קראַמקע, שלשק, באַרדער נ—). שניטגעשעפֿט, שניטקראַם, טוכהאַנדל, זינדחאַנדל אַאַז"מ.

וועבער : לוינקעטניק : טוכרעבער, זינדוועבער, זינדן־וועבער אַאַז"וו : קרעמפלער, גאַרדמעסטער, טוכשערער, ושלצער, וואַלקער : גופערקע, שפולערקע : קלעפל־מאַכער, שפיצדמאַכער, שמוקלער, פאַסעמאַנער, פאַזומענטירער, שטיקער, האַפֿטער, העפֿטער, עמבראַידער נ—) : שטריקער, שטריקראַרגער, שטריקמאַכער, שטריקדרייער, ועצשטריקער : זאַקדמאַכער : טעקסטילער : שניטקרעמער, געייענטער, גערענטשניטער, שניט־סוחר, טוכהענדלער, ליירנטזענדלער, זינדמאַ, זינדך הענדלער אַאַז"וו.

וו : (אַרבעט־פּראָצעסן) וועבן : צאַרבן, נעצ־

וועבן : פֿאַרלייגן, אַריבערלייגן, קרייצן, איבערקרייצן, דורכקרייצן אַאַז"ר : דורכוואַרפֿן : קרעמפלען : דעקאַטירן : ושלקעווען : העפֿטן, האַפֿטן, אויסנייען, שטיקן, העקלען, קניפן, קניפלען, שטעכן, אַושרירן, קיטלען, טאַמבורירן, פֿלעכטן, שטריקן :

אַרבעטן נאַ זאַק) : אַפּלאַזן, אַרונטערלאַזן האָן אייגל) .

אַדי, אינוו : געוועבט, געשטריקט, געקייטלט, געפֿלאַכטן, קפֿולשמונהדיק : קרייצוועז, קווער(יק), אַזשורירט, אַזשוריק, זאַזשורנע : האָלן האַלבראַלן, זינדן, האַלבזינדן, געשנטן, געווענטן : האַריק, וואָליק, פוישטן, פֿילציק, פאַרטשעווע, מאַרנעפּאַסענע, בעזשענע אַאַז"וו : געקווייטלט : געפינטלט : מיט טופּעלעך : גער שפרענקלט, געשפּרינקלט, געשטריפֿט, גער פאַסיקט, פאַסקעהאַטע, פּעריסטע : מיט פינטעלעך געפינטלט און מיט שפרענקעלעך געשפרענקלט : קעסטלדיק, געקעסטלט, קאַרירט, קראַטענע, אין קראַטן : פיסטרע — 93 : וועבער(י)ש, טקאַצקע, שמוקלער(י)ש אַאַז"וו — ס און וו

ם ן גארבונג, שטרייכונג אאן"ר — יי : גארבעריי, שרבארניע, לעדער-פֿאַבריק : לעדערהאַדל, רויכהאַנדל.

פֿעל, פֿעלכל, שקורע : נקצכֿי) קאַפּאַטע, נאַסאַסיק : אָקסנפֿעל, ציעפֿעל, שאַפּנפֿעל אאן"וו : בלאַם, אָבלאַם.

פֿוטער, פעלץ, פֿאַר נאַ-) : פֿוטעראַרג, פעלצוואַרג, רויכוואַרג : נמינים פֿוטער) שמויס, שמויש, פֿאַרשקע, באַראַשיק, באַראַנקע : סויבל, צויבל, ז סאַבאַל : פֿוקסנפֿעל, שליאַמע : קאַראַקול, האַרמעלע, הערמעלין, י גאַרנאַסט : טשינטשילע, סאַקסאַקן, יענאַט : פֿאַקע, קאַטיק : פֿי, מינק.

לעדער-סחורה, לעדערוואַרג : לעדער, רימען, ז רעמען : רויילעדער, שיכלעדער, פּאַדעשווע - לעדער, זוילן - לעדער, זאַטללעדער, הענטשקע - לעדער, אשלעדער : הירשלעדער, הירש-לעדער, חזיר-לעדער, שאַפֿלעדער, לאַמלעדער : אירכע, יערכע, בלין : קאַלבלעדער, באַקלעדער, ציגן-לע-

582

דער, לייקע : הונטלעדער : פֿערדלעדער, פֿערדלעדער, קאַנינע : בופֿלאַקס-לעדער, האַמבורגער, ז האַמבורסקע : יוכט(ך), יאַכט(ך) : לאַקיר, רונדלאַקיר, גלאַנצלעדער, שפיגללעדער, פעטנט-לעדער נאַ-) : זאַמש, זעמש, געמזע, שעראַ, שאַגראַן, שאַגרע, כראַם, סאַפֿיאַן, מאַראַקאַ-לעדער : האַלבלעדער, ממוּל-לעדער, אימיטאַציע-לעדער, לעדערעט נ—ז.

האַרבער, ז גערבער, גאַרבאַרניק, סקאַר-ניק, סקאַרניאַק, רימער, שאַרניק, באַלטושניק, פוסטילניק, פּאַסטילניק, קירזשנער, שטרייכער, פֿאַריער נאַ-) : זעמשגאַרבער, זעמשער, זעמסערנ דאַל), וואַלקער : רויכהענדלער, פֿוטערהענדלער, פעלצהענדלער, רויכוואַרגער, פֿוטערוואַרגער, לעדערזענדלער, לעדער סוחר.

ר : האַרבן, שטרייכן, אויסמאַכן, קליבערש. אַדי ן יוכטענע, יוכטאַרע, באַראַנקאַווע, כראַמאַווע, זעמשענע, סויבלנע אאז"וופֿ. 526. שניידעריי

ם ן נייט, שוידונג, פרעסונג אאז"ר — יי : שנך דערד, פרעסעריי : שניידעריי-קניט, נאָדל-אַרבעט : שדל-אינדוסטריע : שניידער אַקאַדעמיע. ומינים אַרבעט) באַשטעלטע אַרבעט, באַשטעלונג, שטובאַרבעט : אַרבעט פֿאַרן

מאַרק : פֿאַרמענע, ס וואָיענע, פֿאַרטיקולאַרע, ציווילע, י שטאַטסקע, מיישע, אַלחישע אַרבעט : איבעראַרבעט, טאַנדעטשרבעט, קינדעראַרבעט, מאַגאַוע-אַרבעט, פֿאַבריקשרבעט : קאַנפֿעקציע, קאַנפֿעקסיאָן. נאַרבעטפּלאַץ) וואַרשטאַט, ז ווערשטאַט, ווערסטעט, ז ווערסטאַט, ז וואַרשטעט, ווערקשטאַט, ווערקשטוב, ווערקשטעל, געווערקשטעל, מערקטיש, מאַסטערסקייע, שוואַלניע, ראַבאַטשע : נפֿרשקערך) אַטעליע : נאַ- האַפּ,

שוויצאַפּ, סוועטשאַפּ, יונשנשאַפּ, אָפען שאַפּ, אָפֿענער שאַפּ, קלאָוזד שאַפּ, געשלאָסענער שאַפּ: פלייס : שניידער-פֿאַבריק, ניפֿאַבריק. נמכאָירים) שמאַלער וואַרשטאַט, שמאַלער נייטיש : קיילעכ(ד)יקער וואַרשטאַט, קיילעכ(ד)יקער ניטע : קאַטאַק, שניידערבאַנק, קעסטלטש, נייקעסטל : ניימאַשע, זינגערמאַשין, זינגער-קעפל, קאַבינעט-מאַשין, פֿוסמאַטע, מאַטאַר-מאַשע, לויפֿמאַשע, דפֿלמאַשע, האַנטמאַשע, צענטראַל-מאַשין : קאַטערינקע נאַ-) : ניירימענדל, טרעטברעטל. פרעס(ל), דאַמפּפּרעס, שזפּרעס, עלעקטרשער פרעס : אייזן, פּראָסטער אייזן, פרעסאייזן, פּלעטאייזן, ביגל-אייזן : פרעסמאַשע, ביגל - מאַשע : מאַנגל, מאַגל, רול : נטיילן פרעס) הענטל, האַנטושקע, אויער : נטיילן משגל) מאַטלהאַלץ, וואַלגעהאַלץ, רולהאַלץ, ושליוק, רידליק : פרעסטש, פרעסקלאַץ, ביגלבאַק, קיילעכ(ד)יקער קלאַץ, אַקסלוקלעצלעך, אַקסלברעטלער, צווייענדיקע קלעצלעך, גיטאַרע-ברעטל, הויזנברעטל, הויזן - קאַנטאַרקע, קאַלנערדראַט, קאַלנער-קאַנטאַרקע : ביגלברעט : פרעסטוך, ביגלטוך : פרעסגעראַנט, פּריטיזשקע, ברוסטקשעלעך, פרעסקישנס, פאַרע - קישעלעך, אַקסל-קשעלעך. .

צושניט, וויקראַיקע, פּאַקראַי, שניט, פֿאַסאַן, פאַטראַן : צושניידטיש, צייכנברעטל : בולוואַן, באַלאַן, מאַנעקען, ליאַלקע, פֿיגור(ע), מאַדעל-פֿיער : זייפל, ווינקל-וויירע, שטופל : זשורנאַל, טאַבעלטיר : מאַס, צענטי מעטער, סאַנטימעטער, שליאַק. נאָדל : פויערשע, ציגיינערשע, דרייעקיקע אַאַ"וו נאָדל : צילע - נאָדל, סילע - נאָדל : פאַקנאָדל, זאַקנאָדל, טאַפּעציר. - נאָדל, צירערעאַדל, שטאַפּנאָדל,

מערעזשע-נאָדל, העקל-נאָדל, שטיקנאָדל, העפֿטנאָדל, האַפֿטנאָדל :
שטריקנאָדל, שפעל, שפיסל, דריטל, דרעטל, פרוטיק, פרענטל, סידעלקע,
טאַמ

בורקע, סאַראַסאַדקע : לעכל, אַרער(ח נפת נאָדל) : בריל, טאַל, נאָדלעל,
האָדלהאַלטער : נאָדל י קשלע, ניקקעלע : פֿינגערהוט, פֿשערהוש ודאַל),
מעעריק.

שער : מיידערשע, דויסע, ענלשע, פֿרשציזישע, עלעקטשע ער : דאָלאַטקע.
מאַטעריאַלן) שטאַף, מורה, מאַטעריאַל. ציג, מאַטעריע : אַרדינאַרע
(איינלאַגיקע), צוויילאַגיקע סחורה : אייבערשלאַק, איבער שלאַק,
אייבערשטאַף, אייבערציג אייבערשט, ווערך, דעק : אונטערשלאַק,
אונטערשטאַף, אונטערשט, אונטערלאַג, פֿוטער, אונטערפֿוטער, אַרבֿל־פֿוטער,
ז ערטל־פֿוטער, פֿוטער שיע, איינפֿיט(ע)רעכץ, ליוונט, פידקלאַדקע,
פֿאַדשעווקע, פיטשעווקע, ליף, ממש : נטילן מאַטעריאַל) זאַפּאַס : קאַנט,
שליאַק, באַרדער : האָר. וואַרסע : ייתור, לי, שוג, מאַווריַע, מברֿיח.
האַטע, האַטעלינ(ע), וואַטע, קלאַטשע : רק באַוולע, רק האַלענע, געמשטע
האַטע : פֿויגלפֿוך, קעמלפֿוך, האַל, קעמלהאַר.

נצושב־מאַטעריאַלח צודאַטן, דאָקלאַד, דאָקליד, מיקלאַד : פֿאַדעם, מ אַראַ,
צרעאַ, פֿראַגע, ז פענדזע, באַוול, שת, קאַטן נ—) : נייפֿאַדעם, נאָדל־פֿאַדעם,
שפולקער פֿאַדעם, סוראַווע פֿאַדעם, קאַטושקע־פֿאַדעם, נייבאַוול,
פֿאַסמערבאַוול, מאַטקע־באַוול, זינדך באַוול, אייזאַר, שטעפֿזיד, לעכערויז.
שפולקעוויז, פעקלזייד : קאַרקאַס : אַשרע פֿאַדעם : דרים נפֿאַדעם! : קלעצל,
קאַרדך קע, וויקל, ראַלקע, מאַטיק, פֿאַסמע, קאַלערל, קלומביק, קאַטשקע,
קעיל, שפול(ש, שפרק : אָסנאַווע, וויטיטשקע.

גלאַסע, אַרבֿלציץ, אַרבֿלהאַר, שש, אייזאַרן, אַרבֿלעקראַסקעס, פֿאַרהעטעס,
שהאַפֿערקעס, וועטעש : האָר, ביבערהאַר, באַבערהאַר, באַבריק, אלעס :
ברעגלעך. (שק זיקעס, פרעעל, סטשקעמ : אונטער זדלעטניק.

קנעפ : ביינוע, הילצערנע, פעכענע, פערל־מוטערנע, מוטער־פערלנע, ז
פערלער מוטערנע, לעדערנע, באַצויגענע, שוקלערשע אַאַז"וו קנעפ : מ(יש,
באַטן נאַ-) : באַרילקעס, באַלוואַנקעס : פעטליע, פעטלקע, פעטלטע. פעקלקע,

פיטעלקע, טאָמבאָק : שלעסל , בליצשלאָס, זיפער : פאַסשאַטעריע : שנורן,
שוטאַס, סוטש, שלטאַש, מורשסיק, שנורן מיט רילקעס : שליפֿעס, עפּאלעטן,
פּאלעטן, יפעעס : אַקסלבלאַנטן : פיסטאַנעס : מיצבלעטער, שווייסבלעטער :
האַקן, הויזהאַקן, העקלעך, זאַבעל : מאַנעלע, ריבעלע : שנאַל, ששל,
ספּראָנדזשקע, פעשקע.

באַפּוצ(וש, באַברעמ(עכץ) , שרנד, האָר ניטור, גאַרנירעכץ, טרימעג נ—) :
באַלאַ, אויפֿלאַג, בעלאַג, בשי(עכש : געהעפֿטשץ, האַפֿט, באַהאַפֿט(וש,
בראַנאַבור. שמ באַרידערי נאַ-) : באַק, איימאַץ איינוועל, לאַר געטן : טאַשמע,
טשעמקע, סטענגע, לענטע, קאַשניק, קאַנט, האַדרקע, פּראַשווע, קרייזל :
שנור, לאַמפּאַס, באַנט, זיידבאַנד, בענדל, שעניל, טרעסט(ל) : שלת, שלוע.
געליינד, שליאַרע, סטראַקע : שעך, שעכפֿעדעם, מך, בל(קאַנד, מישוראַ,
בליאַשקע, האַלדפֿליטער, פֿליטער האַלד, פֿליטערלעך : שיצן, (חשעמ, ד פּיור,
קאַראַנקעס, קתזשעווע, קרוושען בראַבאַנטער שפיצן, בריסעלער שפיצן
אַז"וו : פּאַסעמאַ, פּאַזומענטעריע, פּאַזומענט, פּאַזאַמענט, שפּשיע, שפּשער:
מאַרצשאַנאַרע שפּאַגיער : בראַקאַט, גאַלדבראַקאַטן מראַדד, טראַלב, פֿשדז,
פֿראַר, פּאַמפּאַן, קוטאַס, קילשע : וולאַטשקע, בלאַשקע, וולוטשקע, בלוטשקע,
האַעס.

הענגבענדל, העעשלנער : די העם, הענגער, שראַגע : מעטאַלענע, רימענע
העטערס : י וועלקע.

נדער מלבוש את זשע טילח פּאַלע, פל לענע, פֿאַרנט, פּהאַדיק, קלייד(ש,
פּאַדאַליע רעווער, זעל : גלפּך זייטל. קפלעכ(חיק
זייטל: פּאַס: פֿאַרנטפּאַס, גלייכע פּאַסשטיק, גלייכשטיק : טאַליע, טאַלקע, ליץ :
גאַנצער, אויסגעהאַקטער פֿאַרנט : לייסט, אונטערליסט : ברוסט, גרוד,
שטייפֿברוסט, האַרץ, פֿלאַך האַרץ : מולטער : פלייצע, אונטערפלייצע :
האַלבע, אָפּגעהאַקטע פלייצע : זעדל, זאַדינקע, פֿאַלדינקע : קאַרטשיק :
קישעלעך, אַקסל - קישעלעך, אַמעריקשער אַקסלען, אויסבעט, פּאַד נאַ-) :
וואַטינקעס, אונטערפלייצלעך, אונטערפּאַכרעס, פּאַכווינקעס : שפיגל, פּאַסאַן,
פּראַסרעט, קלאַפּ(ע), קליאַפע, לאַפּ, לאַץ : אָפּגעלייגטע, שטייענדיקע לאַצן :
לאַצן מיט שפיצן : האַטשקע, האַטשאַק, פּאַפּערעטשקע : קאַלנער ל"ר קעלגער,

קאַלנערס, קראָגן, קראָגן : אייבערקאַלנער, אונטערקאַלנער : סטאַיקע :
צונויפֿגעשפּילטעטער, אויסגעלייגטער, געפרעסטער, י סטאַיאַנצנער,
אַפּגעלייגטער אַז"ר קאַלנער : פעטליעס : געס(טזקע : פעלערניע : פֿליגל :
קד פישן, וואָראַטשיק, קאַפּיק, קאַפטור, קאַפטער : נשינעל) כליאַסטיק,
סטאַלביק, פּאַדקע. אַרבל, ז אַרמל, ז ערמל : אונטערשטער, אייבערשטער
אַרבל : אַרבל אויף וואַטע, אַרבל אויף פֿוטער : קאַפּ, בופֿע : מאַנזשעטן,
מאַנקעטן, שטולפֿן, קאַפּס נאַ-) : אַרבלשיצער : אַרבללאַך, אַרעמלאַך.
קעשענע, ז טאַש, ז טעשל, פּאַקעט נאַ-) : נאַ-) פּוך, טאַוול, גאַרגאַליע :
זאַר(קע), גלאַנציר, פּאַלעאטשיקע, קלאַפּקאַרע : אונטערשטע, אייבערשע,
פֿאַדערשטע, גלייכע, פּאַפּער רעטשנע קעשענעס : בוזעם-קעשענע, ז
ברוסטטאַש, ברוסטטעשיע, זייגער-קעשענע, וועסטלקעשענע,
שרעבעלערקעשענע, הויזן-קעשענע, אונטערשטע קאַסע-קעשענע, עבישע
קעשענע : פיסטאַלעטן-קעשענע : קלאַפּאַן : עסטרייכישער, דרישפשיקער
קלאַפּע : פּאַט, פעטל : אייבערשט, צוגעשטעלט פעטל : טעשל, אייבערטעשל,
קליאַמע : שטריפּליק, ליסטל, מפּוסקע, מושקע : עפֿעס, געווער-
לאַך : אָסנאַע, שנירלעך. אָנגענייטע שנירלער.
נטיילן זשילעט) פֿאַרנטל, פּאַלקע, באַרטיק : אָפֿן האַרץ, אויסשניט, גאָרס :
זייגערלעכל.

נטיילן (הויזן) קאַלאַש(ע), הויז, פֿוס, נאַנעוויצע, נאַגערקע : פֿאַדערשטע,
הינטערשטע קאַלאַשע : פֿאַדערהויז, פֿאַרטישיק : הינטערהוע, זעדל : זיצער,
געזאַס, געזעס : טאַז, קלובעס : קראַק, שג, טראַט, שערניקע : גאַרטל, פּאַיעס,
גורט, באַנד, פּאַסיק, באַנדפּאַסיק, קאַרסאַזש, קאַרסעט : שטריפּליק,
אונטערשטריפּליק, גולפּיק, סטרעמניע : אונטערלעצל, פידלאַץ, קאַסעשטיק,
אַטקאַסיק : בייטעלע, ליינעס : אויבנס : רוסשע, פֿראַנצייזישע אויבנס : אונטנס,
אונטערשטיקער : דאַשיק, קאַזיראַקל : פּאַלגע : פֿירמע-ווינקל : מאַנזשעש,
מאַנקעטן.

נפֿאַרשיידענע טיילן מלבוש צוויק(ל), צוויקלע, קלע, העקל, פיקל, לאַסקע,
באוועד : פּאַטקע, פּאַס, פּאַכווע, פּריימע : שרעגע (קאַסע) פּאַסן : זויס, זייס,
ליגמאַרקע, ליאַמעווקע, ליאַמע, נאַשיווקע : ברעע : רויע, אָפֿענע,

אָפּגעבאַקוועטע, צוגעטאָנענע, אָפּגענאַשיוועטע ברעע : שטייפֿרינקל, קרעפע, אוקרעפע, זאַקרעפע : פֿאַלב, פֿאַלבאַן, סקלאַדקע, פֿאַלד, קאַנטרעפֿאַלד, באַגעט : געלייגטער, געמאַכטער פֿאַלב (פֿאַלד) : אָנגעקליבענע פֿעלבלעך (פֿעלדלער) : קלשש : בוף : אָטוואַל : קנייטש, לוג, לאָג : שפּאַלט, שליף, ראָספּער, ראָספּאַר, אָסבער : פֿאַדערשטער, הינטערשטער ראָספּער. לאַך, לעכל : נאַנים לעכער) פרענטלאַך, קנאַפּלאַך, גלייכלאַך, בוטעלקע, באַטנהאַל נאַ-) : אָמתע, אייבערשטע, אונטערשטע, פּאַטינע, גלייכע, אינעווייניקסטע, קיילעכדיקע, פּראָסטע, ייִדישע, פֿראַנצייזישע, פֿאַלשע, בלינדע, אויסגעלייגטע, קאַרקאַסענע, רוסישע לעכער : פֿלוימענלעכער, קאַרשנלעכער :

לעכער - מאַשע : פעטל - האַשע : שאַקעט, ביינדלעך. נדי אַרבעט ריגעמאַניע, פֿאַרטרגע. עכעניש, עניי, אוישענג, האָסאַנע, טדאַקל, לעמל : שטאַך, שטעך : נמינים שטעך) ערייצשאַך, צלסאַך, קייששטאַך, שטעפּשטאַך, האַשאַך, נאָדילשטאַך, מאַשינשטאַך : פֿאַדערשטע, אָנגעקליבענע שטעך : הינטערשטע, זייטיקע, געצימבלטע שטעך : קאָסעשטעך : קליינע, אידעלע, געפערלטע, געדיכטע שטעך : שבת - שטעך, שבתדיקע שטעך, תּכריכישטעך : שטעך אונטער דער נאָדל, שטעך פֿאַר דער נאָדל : נאָט, נעט : נאַנים נעט) פּלאַשטש, טאַפּלנאָט, שטעפל, שטעפּעכץ : מאַנקעטנאָט : קראָקנאָט, שריטנאָט, האַרטלנאָט : שאַגנאָט, עלנבויגן-נאָט : לאַשנאָט, אַחת, שפיגל, אַקסל, גרימקע, זייטן, באַקעס, שליאַמעס : פֿלאַכע, אָנגעהאַלטענע, אַריבערגעוואָרפֿענע, צווייענדיקע, גלייכע, לאַנגע, זייטיקע, קאָסע, קיילעכ(ד)יקע, אָפּענע, פֿאַרזוימטע, אָפּגעליאַמעוועטע, פֿאַראַרבעטע, פֿאַרפּלאַשטשעטע, פֿונאַנדערגעפרעסטע, פֿאַרפרעסטע, פֿונאַנדערגעשטעפּטע, פֿאַרשטעפּטע, פֿאַרנאַשיוועטע, פֿאַדערשטע, מיטלסטע, הינטערשטע נעט. ומאַסן) טאַליע, לענג טאַליע, סטאַן, קראַק, שע, גאַנצע לענג, ברייט ברוסט, האַרץ, פליי צע, אייבערגרעב, אונטערגרעב, גרעב, זיצער, טאַי, גרעב האַלדו, הייך קאַלנער, ברייט פֿאַרן פֿוס, פּאַסניצע, לייבלסטאַן, לאַפּעטקע, וויסטליין נאַ-).

נדער מעל-מלאַכה) שניידער, חייט, טילאַר נאַ-, נאָדלשרבעטער : נ-) קליפּט

שטיקער, קליפֿטשיק־מאַכער : שער און אייזן : אונדזער פֿאַלק) עמך : פֿאַלגע, פֿאַללץ, שניידורע, זינדדערוק, שניידעראָק, שניידערונקעלע, שניידערטשינע, שניידערוואַנץ, שניידערווענעל, * קאַשע־אַחת, קרשועץ לפורים : פֿאַרטאַטש, קאַליקע, שטשאַבון : שטעפער,

, אַרערקר אי) : זער, בשסער נאָ-) : שרנירער, באַנייער : לעכלשלייפֿער : (אויס)ענדיקער, פֿעישער (אַ-) : צושנידער, י קראַישטשיק, י פריקראַישטשיק, י זאַקראַי שטשיק, אטער נאָ-) : צייכענער, דעווער נאָ-) : נפֿוטער־שניידערס) סקאַרניק, פֿאַדבאַרשטשיק, טשילעטשניק : פרעסער : נאָ-) ביגלער, אונטערביגלער : מאַנגלער, רולער. נעל־האַית, מיסטער, שניידער : נאָ-) דושאַבער, קאַנטראַקטאַר : אַרבעטער, פועל, מענטש, געזעל(ך, האַנט, פֿאַדרוטשניק, שניידער־געזעלן, שניידעריינגל, לערנייעל, בורש, טלית (ובאַרייבטער), אַחור : פֿאַרטיקולאַרער, גויישער, י וואַיענער, שטאַטסקער אַאז"וו שניידער : מענער־שניידער : מאַנסקער (0 מענסקער) שניידער : דאַמעןשניידער, פֿרויעאַנדידער : דאַמסקער (ס זשענסקער) שניידער : נאָ-) קלאַפֿמאַכער, קלאַקמייקער : טשדעטשויידער, טשדעטניק : לאַטניק, לאַטוטניק, כאַלאַטניק : מאַגאַזין - אַרבעטער, פֿאַבריק - אַרבעטער, שטובאַרבעטער, כאַלופֿניק, קוואַרטירניק : טאַגאַרבעטער, שטיקאַרבעטער : שניידערע, שניידערקע, נייטאַרין, נייטערקע, מאַדיסטע, מאַדיסטקע, מאַדיניצע, מאַרשאַנטקע : (וויס)נייטערקע, (רעש)נייטאַרין.

וו : נאַר־עט־פֿראַצען) שגעדעת : נעמען (אַרונטערנעמען, אַראַפֿנעמען) אַ מאַס : צייכענען, אויסצייכענען, אַנצייכענען, אַפֿצייכענען, אַרומצייכענען : שטופֿלען, אַפֿקלאַפֿן, קאַפֿירן : שניידן, אויסשניידן, איבערשניידן, אָנשניידן, אַרומשניידן, דורכשניידן, פֿאַרשניידן, צושניידן : שערן, אונטערשערן, אויסשערן, פֿאַרשערן, צעשערן : אַרויסנעמען, אויסהוילן, אויסקאַטשען, אויסקייקלען : אַפֿגלייכן, אַרומגלייכן, צוגלייכן, באַגלייכן, י אַפֿראַמניאַען : איינהאַקן, צוהאַקן : אַפֿשלייפֿן (באַשלייפֿן) ברעע : גאַרסעווען, אויסגאַרסעווען : קאַנטעווען : פֿאַרקילעכ(חיקן) (אויסקילעכ(ד)יקן) פֿאַלעס : אַפֿקירצן, פֿאַרקירצן,

אונטערקירצן : נעמען, אייננעמען, ארייננעמען, פֿארנעמען, איינציען,
פֿארקלעמען, איינקלעמען, שמעלערן : אָפשטעכן אַ לאַץ : איינלאָזן,
איבערלאָזן, פֿאַרלאָזן, צולאָזן, אָפּלאָזן, אַרויסלאָזן נזאַפּאַס) .
לאָדעווען, אויסלאָדעווען, אָנלאָדערען, אויסריכטן, אויסריכטעווען, צוריקטן :
אונטערשלאָגן, אונטערפֿוטערן, אויספֿוטערן, אויספֿוטעווען : גרייטן :
אויסלייע וואָטע : נעמען (אַרויפֿנעמען) אויף ליוונט : אויססטאַנערען,
פֿאַרסטאַנעווען, צונויפֿסטאַנערען, צוטיפֿנעמען : וואָטעווען, אונטערלייגן,
אויסלייגן, אָנבעטן : שטוקעווען, דערשטוקעווען, אויסשטוקעווען,
אונטערשטוקערען, אָנשטוקעווען, צושטוקעווען, צונויפֿשטוקעווען,
אויסשטייעלען : איבערדרייען, אויסדרייען, איספֿראַרען : אָפּלייגן, אויסבייגן, ז
אויסבייגן, פֿאַרבייגן, אָפּבייגן, אויסשלאָע, איבערשלאָגן : שלאָגן (אויסשלאָגן,
אויסשטעכן) צו פֿאָדעם : אויסציען, אָפּציען, אַרומציען : רוקן, אָפרוקן,
אַראָפּזעצן, אָפּוואַרפֿן : שטעלן, אויסשטעלן, איבערשטעלן, אַריינשטעלן,
צוטיפֿשטעלן, צושטעלן.
אָפּאַרבעטן, אויסאַרבעטן, אַרומאַרבעטן, באַאַרבעטן, פֿאַראַרבעטן, אָפּמאַכן :
באַוואַרפֿן (אַרומבאַוואַרפֿן, צונויפֿבאַראַרפֿן, איבערוואַרפֿן, אַריבערוואַרפֿן,
צוואַרפֿן) ברעגלעך : פֿאַראַנטעלירן (לאַנטירן, פֿאַרנאַשווען, דורכגיין,
פֿאַרמאַכן, פֿאַרציען) אַ ריס : מאַכן אַ בויך : אַרדנלאַין (אַנקערן) אונטערשלאָק
: צולייגן, צוטרײַבן, צוגלייכן : אָפּבאַקעווען, פֿאַרבאַקערען, אויסבאַקעווען :
אויסדרייען, איינדרייען, אויסברעכן, קליאַשעווען : פֿאַרקלאַפּן נעט :
אָפּשפיגלען אַ לאַץ : לייע ברעגלעך : אָנהאַלטן די לייסט : נעמען פֿאַלעס אויף
ברעגלעך : אָנציען (אַנקלייבן, אויפֿקלייבן, אונטעררוקן) פֿאַלדן : איבערציען
(באַציען) אַ אָגד : אָנדעקן דעם קאַלנער : איבערקרעפּעווען : אויסשלייפֿן
(האַקן, דורכ־
האַקן, אויסהאַקן) לעכער : באַזעצן, גאַלאַנירן, טרימען נאַ־), פּוצן, באַפּוצן,
פֿאַרפּוצן, באַלייגן, באַקרייזן, אויסנייען : אָנדרייען (אַנקליקלען) באַרל : סילען
(איינסילען, איבערסילען, צילען, צילעווען, דורכצילערען, פֿעדעמען,
איינפֿעדעמען) אַ נאָדל : אַרדנציען (דורכציען) אַ בענדל : אַרויסציען די

פֿאַסטריגע : אָפּרייסן די ברעגן : מאַצעווען (פֿאַרמאַצעווען, קרעפּעווען, פֿאַרקרעפּערען, צוקרעפּעווען) אַ נאָט. נייען, אויפֿנייען, אונטערנייען, איבערנייען, איינייען, אָננייען, אָפּנייען, אַריבערגנייען, אַריינייען, אַרויפֿנייען, אַרומנייען, דורכנייען, פֿאַרנייען, צונייען, צונויפֿנייען, צוזאַמענגנייען, באַנייען, איינבאַנייען, אויסבאַנייען, אָפּבאַנייען, אַרומבאַנייען, פֿאַרבאַנייען, צובאַנייען : רוי נייען : נאַשירען, אויסנאַשיווען, אָפּנאַשירען, צונאַשירען, צונויפֿנאַשיווען : שטעפּן, אויסשטעפּן, איבערשטעפּן, אָנשטעפּן, אָפּשטעפּן, אַרומשטעפּן, אַריינשטעפּן, פֿונאַנדערשטעפּן, פֿאַרשטעפּן, צושטעפּן : סטריגעווען, איבערסטריגעווען, איינסטריגעווען, אויססטריגעווען, אַרויפֿסטריגעווען, אַריינסטריגעווען, אָנסטריגעווען, פֿאַרסטריגעווען, צונויפֿסטריגעווען, צוסטריגעווען, צונויפֿטראָבלען : בייסטן נאָם) : אָפּצימבלען, ציגערען : ריגעווען, אויסריגעווען, פיקערען : שטעכן, אויפֿשטעכן, אָנשטעכן : מערעזשען, פֿאַרמערעזשען : צירעווען, צערעווען, פֿאַרצירעווען : זוּמען (באַזוימען, איינזוימען, אַרומזוימען, אונטערזוימען, אָפּזוימען, פֿאַרזוימען) ברעגן : ליאַמעווען, ליאַמעיען, אַרומליאַמעווען, אונטערליאַמעווען, אָפּליאַמעווען, צוליאַמעווען : איבערגיין (דורכגיין) מיטן פֿאָדעם : צוגיין, אָפּטאָן ! צונייען) : אַרומגעבן, אַרומנייען : מאַכן אַ טאָפּלנאָט : פּלאַשטשען : שטשאַבען, פֿאַרשטשאַבען, צונויפֿשטשאַבען : טערענען(ען) , אויפֿטער מענען(ען) , צונויפֿטערענען(ען) : טעכערן : שטערמען, אויפֿשטערען, צונויפֿשטערען : צונויפֿפֿאַרטאָליען, פֿאַרקנישערען : קוטשעראַבען,

587

פֿאַרקוטשעראַבען : סעווע ; פֿושערען, אָפּפֿושעווען, פֿאַרטאָטשעווען : מאַכן פֿון דער האַנט : ניצעווען, איבערניצעווען, אויניצעווען, ז ליצעווען, ז איבערליצעווען, אויסקערן, אויסקערעווען, איבערקערן : לאַטען, פֿאַרלאַטען, אויסלאַטען : אַרויפֿלייגן אַ לאַטע : טרענען, צעטרענען, אויפֿטרענען, אָפּטרענען, אויסטרענען, צענעמען : אויפֿלאָזן אַ נאָט. מעסטן, אָנמעסטן, צומעסטן, אָפּמעסטן, איבערמעסטן : מעסטן אַ רויע : מעסע אַ צווייטע (אַ פֿאַרטיקע) : אָנטרייען נאָ- : פּאַס(ט), אָנפּאַס(ט) : פֿאַרפּאַסן נשלעכט אויפֿנייען) : באַדן זיך, באַדערן זיך, צולייגן אַ פלייצע.

נדאָס פרעסן) מאַכן אַ פרעס, צורייטן אַ פרעס, מאַכן אַן אייזן, מאַכן אַ פליטע, אָנוואַרעמען אַן אייע, אָנושרעמען אַ פליטע : אָברענען (צוברענען) אַן אייזן : אָנהייצן אַ פליטע : אויסבלאָזן אַן אייזן, אָפּרייבן דאָס אעע : נעצן, וויקלען, דעגאַטירן, דעקאַטירן, שטעמפלערען, שטעמפעווען, שטעמפעווען, שטאַמפעווען, צוקלאַפּן : פאַרען, אויספאַרען, אָפּפאַרען, צופאַרען : אויספאַרען אע דער לופטן : אָפּפאַדען אויף דער האַנט (אויף די אַי) : אַראָפּנעמען דעם גלאַנץ : פרעסן, איינפרעסן, איבערפרעסן, אויספרעסן, אָפּפרעסן, פֿונאַנדערפרעסן, צורעסן, פֿאַרפרעסן : פלעטן, אויספלעטן, אָפּפלעטן אַז"וו : בימ לען, אויסביגלען, אָפּביגלען אַז"ר : פֿאַרציען, אָפּציען, אויסציען : איבערגיין (דורכגייע) מיטן אעען אויספרעסן אויף טרוקן : אויאַראַווען, — איספּראַרען : מאַנגלען, מאַגלען, מאַגלעווען, וועלגערן, רולן. איבערקוקן, אַרומעקן, שפּריצן, באַ שפּריצן, אָנשפּריצן : בערשטלען, באַרשטן, — טמסטש : צומיפֿלייגן די אַרבעט. אַדין שנעדער(קש, אַעל־מלאַכיש אַז"וו פֿ" : פֿאַרנייט, פֿאַרפרעסט, צעטרענט אַאָן"וו

פֿראַן : ער מאַכט פֿון דער אַרה אַ מאַדען דאָס אייזן קאַכט.

שפּר : קליידער מאַכן לייט און לייט מאַן

קליידער : ווער עס נייט און ווער עס גייט : אַן מען באַצאָלט נייט דעם שניידער שלעפט ער די פֿאַסטריגע נייט אַרויס : שבתשטעך האַלטן נייט : וווּ אַ אַרה דאָרט אַ מאַדע : נייט אומזיסט זיצט דער שניידער העכער פֿאַרן שוסטער : שניידער און שוסטער האָבן גער שוויירן ביים באַרג מיני נייט נעמען ייִתור : דער איינציקער שניידער וואָס נבעט נייט קע ייִתור איז דער מוהל : די תורה האָט קן דונט נייט את שניידער־האָט אויך קיין גרונט נייט : מעגסט יין אַ שניידער, אָבער ייִ נייט קע שניידער : אַ בערשער שניידער לעבט נייט גוט מיט דער אייגענער (דעם אייגענעם) ווייב : אַ דאַמסקער שניידער קריגט זיך מיט דער (מיטן) ווייב : ווען נייט אַ שניידער אומזיסט? — ווען ער פֿאַרגעסט צו מאַכן אַ קניפל : ווען בייזערט זיך נייט דער שנעדער אויפֿן שטיקל אַרבעט? — ווען מען נייט אים תכריכים : ווע זינגט נייט דער שניידער? — ווע מען נש אים תכריכים

: ווו א נאָדל שטעקט אע טריפֿה : א שניידערס א וועב אין ניט קע אָשט־אָש. ען
אויך : מאַעלידוט שפּ.

זפּפּ. שוסטעריי, באַשוכונג

ם : שוסטעריי, לאַטוטעריי : מכפֿאַבריק,

שוסטער־ווערקשטעל, שוסטאַרניע : ממ טערבענקל, דרייַפֿוס.

ומכאָירים) קאַפּול, קאַפּויל, האַפּיט(ש, קאַלאַדקע, ליסס, סטאַטשיק,

פּראַוידלע : נטיילן קאַפּול) קלע, קליניקל, דעפקע, סטאַלקע, האַנטשלאַק,

אַנלאַק, העסקע, אַטשיסקע, ספּאַליע, מיענדזימג, פּאַד, ספּאַד, סטאַפקע, קעפל,
פיאַטע, פיענטע, טיליק.

שסטער־האַמער, קלאַפהאַמער, ריכטער ווע־האַמער : שוסטער־מעסער,

ראַנדמעסער,

588

בעמעסעד, מצענץ : שיידל נפֿת מעסעח : צוואַנג : בייסצוואַנג, טשוועקצהאַט,

האַגלצאנג : אַל, נאָל : קרומע, עטלשע אַל : קרעראַט, קוועריטל, קוועעל,

שפּילערט, שפּילאַרטשיק, קראַנצאַווער שפּילערט : שטילעכל, העפֿטל,

העפֿטיע : פֿייל : קלק פֿיילעכל, קלעצלפֿייל, ראַשפֿייל, ראַשפּול, ראַשפּל,

לעפֿל : אַמבוס, קוליס, קולוס, פֿלעקאַרער קוליס, שאַרפֿשניט, גלאַניק־איזן,

קאַנטאַיזן, פֿומעל : שטעפּאַיזנדל, שטאַכועצער, שטעפקענטל, באַלקענטל,

שטופּער, רעדל : קלאַפּשטיץ, פּליטקע : האַטשיק, האַק, קייטל, שליסל:

שפּאַנרימע, פּאַטשענגל, נאַשילניק, פּאַטשטש, אַבעדריקעס, לאַבעדריקעס :

שניידברעט, קראַניצע : גלעטשטק, גלאַטעטין, וועטשטק, שאַרפֿשטק,

מאַרמולקע, טאַטדלע, אַסלע, שרפֿפּאַסיק : ביינדל, שניידביינדל, אַפּוסקע,

אַפּושקע, שניידקאַם, שובעניצע, שקע : גוויאַזדקע, הימלשטוי סער : קאַאדלע,

באַבקע, בורגמישט : דראַפּאַק, שטיצע, דעפּשטאַק, וואַליקברעטל, בישרעטל,

שויסברעט : קאַפּיסקע.

ופּוץ־מכאָירים) פּוצרעדל, זוילנרעדל, בלומענרעדל, באַיטשק, שפּאַלטאַיזן,

שטאַל, סהאַלקע, סטאַלווקע, סטאַפקע, גאַלאַנט, גלעטאַיע, קאַוטועצער :

גלאַפּאַפּיר, ז גלאַטפּאַפּיר : טעטבערשטל : פּוצליאַק, פּוצלאַפּן, פּאַקראַרצע :

רייבשטיין, סומיעניאַזש, דער ברעטל.

ומאַטעראָלן) דראַטווע, פראָשע, רשפע, י פעדזע, משעטשינע : פער, שוסטערפעך, פאַפ, קליסטער : האָקס, געלמאַקס, פוצוואַקס, בירליים, מערלייב, וועצ(ע), גלאַזור : שפע, ראָרעס, ברעטלעך, גליאַניקברעט לעך, לופ, וושנו, אָווקאַרע : באַליעדערע : טשוואַק, טשוואַק, אמעקנעגל, מסטעחע טשוועקלעך, קלעערנעגל, שטיפֿט(דש), שפּאַל, שפּייל, טעקס, פֿלעקל : פֿעדער ווייס, קאַשנע מאַדע, קעס.

נטיילן לעדער) קאַרק : לע : קרץ, קרופּאַ : באַקעס : אָגען פּאַכווע : פרשווע, פדסווע, אייבעדלעדער, ווערך, צונאַטן. נטיילן שוך) קעפל, ספוד, אונטערנייעכץ, קאַפּאַוואַניע : זויל, האַלבע זויל, בראַנדזויל, פּאַדמיאַטקע, פּאַדמעטקע, פּאַדעשווע, באַל, גליאַניק, טרעפּ : זאַקלאַדקע, טיליק : שפּאַלט : שפע, אונטערשפע, קאַפע, קאַפקע, אונטערקאַפקע, נאַסיק, פּאַדנאַסיק, פידניסיק : קעדערע, פּאַדסורקע, פּאַסווקע : פאַס, רימע, קראַנץ : פֿלעק(ח), פֿלעטשיק, אייבערפֿלעק, אונטערפֿלעק, פּאַדפֿלעק, שפעפֿליק, לעטל, אונטערבלעטל, רובטשק, קאַפטורקע, זאַפּראַווקע, אונטעררימע : קנאַפֿל, קאַריק, קלאַץ, קלעצל, הילצערער קלאַץ, אָפּצאַס, אָפּסאַץ, זאַקאַבלוק, היל נ—) : פּאַדקערע, זשבקע : קאַלקע גלעכל פֿאַר שנירל).

נטיילן אע שוך) אָבערשסינע, טעלעדערע, צעלעדערע, האַפֿטלעדערע : שטלקע, ווער טשולקע : סקריפקע : שטויסקאַפּ, ראַנד, ביז, לאַטע, פֿליק : פֿוטערע : פודלע ושוך אָן זוי.

פֿוס־באַקליידונג, באַשוכונג, הנאַלה : שוך, שייך : שייך־אוואַקן : שכראַרג : מענערשיך, פֿרויענשיך, קינדערשיך, שנורשיך, שנירדך אש"ר : נ־פ) שיכאַלעס, דכיילעס, טרעסערס, חלות נ־־־ער־ז, בוע נגנז, כילנקעס נקק. נמינים אַרבעט) שפּילקאַרע, געשפּילטע, געגרייטע, גריאַרסקע, מעכאַנישע, שילהאַגעגרייטע, שיטערביטע, פּאַסאַווע, ר נימע, שפּאַלטאַווע, ווימראַטקאַרע, פֿולעדראַרע, גראַבע, לוקסוסאַווע אש"ו אַרבעט : האַלאַנטעריאַרבעט : נאַפּראַווקעס, פּאַדנאַסקעס : אונטערגעניי, קעפלעך : פּאַטשעקעס.

נמינים שר) קאַמע, שטיבלעטן, שמוו(קלעטן, שטיפֿעלעע, האַק, באַטעס,

באַטיקעס, באַטנקעס, קלומפעס, טרעפעס, טשבעסעס, טשעמעס, כאַדאַקעס,
פאַסטעלעס : לאָק, שטעקמך, ליאַפעס, אינשטעקער, שטעך לאַטע, פאַאַפֿל,
שטוביקע שייך, מופֿלעס,

589

מעשטעס, סליפערס נאַ-) : באַרלאַטש, בורליאַטש, שליוורעס, באַמבאַשן,
ווילאַגן, פאַפוטשעס, באַסאַקעס, לאַפטשעס, שקראַבעס, קאַפּ(ע)טשעס,
קורפיעס : סאַנדאַלן.

נפֿאַסאַנע) טשיכע, סלופקאַווע, ווינער, ווידענסקע, פֿראַנצוסקע, אַנגעלקעס,
כינקעס, באַבסקע, שרעדניאַקעס : שרעדניע מענער, שרעדניע דאַמען, מאַלע
דאַמען : קינדערישע, גוסאַרקעס, ליאַלקעס, ליאַלקעלעך, פאַניעטקעס,
פֿולעדערקעס, שיטקעס, לודקעס, שיפֿעלעך, קאַלישווקעס, לאַקירקעס,
לאַקערקעס, ספּאַרטאַווע, גענעראַלקעס.

שטיוול, שטיוואַלעס, כאַיאַלניקעס נקי) : האַלבשטיוול, פֿוטער - שטיוול,
פעלצשטיוול, שטולפזשטיוול, בוטילקעס : כאַליעוועס, כאַליאַוועס,
באַטפֿאַרטן : אויערן נפֿון שטיוול) : שטיוולהאַק, שטיוול - האַקן, שטיוול -
ציער : שיכהעלצער : קאַלאַש, קאַלאַע, גאַלאַש, ראַבערס נאַ-) : וואַליקעס,
פוישטן, פוסטן.

גליטשערס : שליף, שרייף, ליושבע, פאַדריעזע : איזשייך, גליטששייך, קאַניק
ל"ר קאַניקעס, ז קאַנקעס : נאַרטעס, שניישייך, עליטשייך, ז ליזשעס, סקי :
רעדלשייך, ז ראַלשייך, סקייטס נאַ-).

איבערוואַקן, געטרעס, ספּאַטס נאַ-) : זאַקן, סקאַרפעטן, שקאַרפעטן,
שקאַרפעטקעס, שטרימפ : אונטערגעמאַכטער זאַק : נטיילן זאַק) קאַפּציע,
סטופניע, קנעכל, קולנע : אַני צע, אַניטשע, צילקע : שיכבענדלעך,
שנוראַוואַדלעס, שולייסעס נאַ-) : זאַקנבענדל, פאַדעסקע : פֿוסבאַנד,
קנעכלבאַנד.

שוכקראַס, שוסטאַר נאַ-) : טהרה-ברעטל (שוסטערישן
נדער מעל-מלאַכה) שוסטער, שייסטער נפֿ-) : סנדלר, סאַפּאַזשניק, שערטשאַק
: כילניקמאַכער נקק : שוסטשאַק, שוסטערוק, סמאַלעקאַפּ, סמאַלע-הינטן,
שוסטערינג, שוסטערגעזעלן : געגריועטער שוסטער, גריוויאַזש :

שפילקאווע, פאסאַרער, גענייטער, לוקסור-
סאָווער שוסטער : גאַלאַנטעריע - שוסטער : וויווראַטקאַזש, סאַנדאַלן -
מאַכער, באַסאַקמאַכער : פאַניעטקאַזש, טרעפּיאַזש, קאַפטשאַזש, קורפּיאַזש,
לאַטשאַזש, לאַטוטניק : בוטשאַזש : טשוועק(ער)ער, טשוועקיאַזש, קלאַפּער :
פּוצער, ריכטעווער, רעכטערער, קאָווער, נייער, אָפּצאַסדפּאַפּער :
לייסטןמאַכער, קאַפּיטשאַזש : קאַמאַשדמאַכער, (קאַמאַשןשטעפּער,
קאַמאַשניק, זאַגאַטאָו(ש)טישק, צונאַט(אַ)מאַכער : שוכהאַרגער,
שוכהענדלער. וון נאַרבעט-פּראָצעס שוסטערן : אויספאַסן (צופאַסן,
אויסריכטן) די קאַפּיטע : ריכטעווער, רעכטעווער, צוריקט(עווע)ן, צורעכטערען,
אויסבאַליערען, אויסבאַליעדריירן, לאַדעווער, לאַדעיען, שיקעווער, שיקעיען,
ראַספּראַויען, פאַרצייען, שנירן, פאַרשנירן, שנוּרעווער, ריגעווער, צוהעפּטן,
דובלעווער, דובלעיען : טשוועקעווער, פאַרטשוועקעווער, פאַרטשראַקערען,
שפּילן, אַרומשפּילן, אָפּשפּילן, שפּילקערען, קאַרען, אַרומקאָווער,
אַרומקלאַפּן, באַזוילן, פאַרשפּאַלטעיען : ריסערען, אינריסערען, ריסעיען,
פאַרסמאַליעווער, וועצעווער : אויספאַפּן, קלייסטערן : שטופּערן, אויסשטופּערן
: אַרומבלימלען, קליסעיען, אויסגלעסערען, אויסגליסעיען : שאַרפּן, פּוגעווער,
שאַבן, פעלצן, לעכלען, אויסברענען, אויסדראַפּען, אָפּראַשפּלען, פּומלען,
וואַלקן : מאַכן אַ דראַטווע : מאַכן די רישפּע : צושטיקן דעם ששלאַק : מאַכן
דעם טרעט : אַרומלאַזן דעם דובעל : נעמען אויף דער קאַפּיטע.
אדי : שוסטער(קע, גענייט, פאַלש גענייט, באַזוילט, פאַרטשרעקערעט
אַזיוו — ס, יי. שפר : שניידעריי טויג אויף יקרות, שוסטעריי ליגט אע
דר'ערד : אַן מען איי אַ שייגעץ גיט מען אָפּ פאַר אַ שוסטער : אַלע שוסטערס
גייען באַרוועס : צוויק אַלע שוסטערס אל דער בעסטער שניידער יאָסל דער
סטאַליער — ער מאַכט אַ היטל, ליגט עס אויפּן קאַפּ ווי אַ הענטשקע נ-פ) :
שניידער און שוסטער האַבן גע-

590

שווירן ביים באַרג סיני ניט נעמען ייִתור : שוסטער, גלייִ ביי דדן מלאַכה (בע
דח קאַפּול, גע דח קאַ-עטע) : דער שוסטער בעקאַפּול — את דער טאַפּ אין פּול :
נע ראַנים קענען קק מנע ניט מאַכן, אָבער צען שוסטערס יאָ : אַ קאַמאַטעפּער

האַט ריינע הענט.

528. שערער־

ס : שערונג, גאַלונג, שערענש, גאַלעניש אַז'ר — יי : ראַזירשטוב, ראַזורע, רעוורע, שער ראַרניע, האַלאַרויע, פאַריקמאַכערסקע, קי רולניע, צירולניע, פֿריזירשנשטאַלט, טשער קאַלניע נקק, באַרבערשפּ נאַ-) : שיינקייט סאַלאַן, ביוטי־פאַרלאַר נאַ-).

נמכשירים) שערל : גאַלמעסער, מעסערל אַז"וו — 1-1 : שערמאַשינ(קע), טשעקאַל נקי) : ראַזיר־בעכער, ראַזיר־פּענדזל, שמירבערשטל, זיפֿנשל : היס טיכל : האַרצווענגל : קרייזלאַפאַראַט, פֿריזירשפאַראַט, פלויקע, פֿריזיר קאַם : בינדע נראַנצח .

האַר : נקי) סראַס, סאַרעס : האַר ווי שטריק, ווי פֿלאַקס : האַר ווי זייד : ביי־האַר נפּאַטילניצע), פּוך : נגרויע האַח קאַרות־בלעטלער, נִית־עלמזבלעטלעך, מתים־בלעטלעך : קודלע, קודרע, טשוב, טשאַפּ, טשופּרינע, קוטשער, קוטשמע(גע), קאַלטן, קאַלטען, קאַלטאַ, כאַכאַל, פאַטלע, פעלעך : נפֿערד) גריווע, כאַלקע, קרעטע : פאַלקע, יעזש, שושיק : טרעפּ : קאה, קאהלע, קארקעלע, קאותלעך, פּאַיוצן : קרויז, האַרקרויז, גרייזל, קרייזל, לאַק, האַרלאַק, רינגללאַק, פֿאַרפֿעלע, גזשיר קע, ניאָפקע, טשלקע, קרעפינקע : שטערר לאַק, ושתים וויידל : צאַפּ, צעפל, פֿלעכטל : העדאָדקרוע, פאַמפּאָדור, שיניא : גרעק, קאַקס, קעקסל, מושקע : פֿריזור, שעוועליר : שרונט, שרינט, שטעגעלע, ז שייטל : קאַפּפּוץ — בבפּ .

האַנצ(ע), וואַנסע : וואַנצעס, ווונצן : אָרמ

האַנצן : באַרד, זיקנה, האַימתעקן, טשעקמאַן נקי), קאַרדאַן נ־ער־ריי), (והאַרטע באַרד) פּאָדעשווע, נדויסע באַרד) בעזעם, פּאַמעלע : וויסקערס נ—) : קאַזשעבערדל, קאַזעבערדל, צאַפּנבערדל, ציגנבערדל, טשיביקבערדל, קמץבערדל, קמצל, וואַדייק : האַקנבערד, באַאַבאַרדן, פֿראַנעיאַזעף־באַרד. וואַנציקער, באַוואַנצ(ע)טער : בערדיקער, באַרדיקער, באַראַדאַטש : גלוח. שערער, באַלבירער, באַרבירער, האַלער, ראַזירער, צירולניק, רופּא, טשעקאַלניק נקי) : באַרבער נ—), פֿריזירער : פאַריקמאַכער, ביוטיש נאַ-). ר ן זע האַריק (באָוואַקסן אַז"וו) — אַדי :

קלייבן פֿאַר דער (דע-) ווייב אויף אַ פֿאַריק נבאַראַקסן) .
 !אַרבעט - פּראָצעס שערן, באַבן נ—) : אָפּשערן, אָפּשניצן, אָפּפֿידלען,
 אונטערשערן, אַראָפּשערן, אַרונטערשערן, צושערן, אויר שערן, באַשערן,
 אַרומשערן, פֿאַרשערן : נשעת גיך) שטעכן שיטער, פֿליקן פֿעדערן : מאַכן
 אויפֿן קאַנט : אָפּכאַפּן דעם אָבדיריק : פֿאַרקאַטשען די שפּיל נשערן הויך) :
 פּאַפּראַווען די פּאַליצע (די טרעפּ) : גאַלן, ראַזירן, שייוון נאַ-) : טערענען,
 אָפּגאַלן, אָפּראַזירן, אָפּבורערען, אַרומגאַלן, אַרומראַזירן, אויסגאַלן : מאַכן
 ווילו בראָדה נ־פּ גאַלע בראָדש : פֿאַרגלאַזורן נפֿאַרשמירן שניט) : גרייזלען,
 קרייז לע, קרויזן, פֿרייזירן, אַנדולירן.
 אדין באַהאַרט, האַריק, העריק, באַושקסן,
 לאַנגהאַריק, מאַכקע, רויכיק : געלאָקט : קודלאַטע, קודלעוואַטע, טשובּעראַטע,
 קאַסמאַטע, פּאַטלאַטע, קלאַטשקעטע, קוסשעהאַווע : האַנציק, בערדיק,
 באַרדיק, באַבער דיקט, באַבערדלט.
 בערדל : אַ מאַן אויף אַ שפּאַן, אַ באַרד אויף אַ מייל : ופֿון שערער־לשת) פֿידל
 די קאַטקע נשער גיכער) : מען קען קריכן צו גאַט
 328—329

נטרעפּ) : אַטן באַרינאַטן צוואַנציק גראַם נדער קליענט האַט אַ פּאַרך) .
 שפּר נ אַ פֿרייזירער אע אַ מולירער.
 סן פֿאַרפּוצונג, פֿאַרצירונג, פֿאַרשענערונג
 אַאַז"ר : פֿאַרפּוצעכץ, פֿאַרברעמעכץ אַאַז"וו : פּוצערץ, צירערץ, פֿראַנטערץ
 אַאַז"וו — יי : פּוץ, פֿאַרפּוץ, אָויספּע, אויפֿפּוץ : ציר, אויסציר : פּאַר :
 אַרנאַמענט : רייכקייט, גלאַנץ, פּאַליטור : אַרנאַמענטיק, אַרנאַמענטאַלע קונסט
 : דעקאַראַציע : אילומינאַציע נבוך) : אַרכיטעקטאַנישע באַפּוצונגען — 13 1 .
 בלום, בוקעט, ? בלומענשטרויס, געבינד, גירלאַנדע, פֿעסטאַן, פֿיקוס : וואַזע,
 בלומעך וואַזע, בלומענטאַפּ, וואַזאַנע, וואַזאַניק, אַשל, אַשליק, אורנע:
 קאַנפֿעטי, פֿליטערלעך, פי(שטשערקעס, אַגין, נוי־סוכה, שבועותל, רייזעלע,
 בלימעלע, קווייטל.
 יקרהמעיאות, זעלטנהייט, קונסטווערק, אַנטיק, קריקש־בראַק.
 שטאַט : קגדי שבת. קגדי נום־טוב : גאַלאַ : קאַפּפּוץ אַאַז"וו — 22 : טואַלעט,

סטראַי : פּוצזאך, אַכשיט, צאַצע, צאַצקע, שיינדל, שיינדלינג : אויסנייעכץ,
 שטיקערני, שטיקעכץ, האַנטאַרבעט, באַזאַץ, באַנייעכץ, באַשלעג אאָן"ר —
 26- : האַרפּאַרב, שמינק(ע) : רוזש, ליפּן - פּאַמאַדע, ליפּסטיק נאַ-),
 מאַסקאַראַ, פּיקסאַטו(אַ)ר : פּודער, נאַ- פּאַודער, פּוי דער : פּודער-קישעלע :
 קאַסמעטיק : פּרי זיר-אַנשטאַלט, שיינהייט-סאַלאַן, נאַ- ביוטיפאַרלאַר,
 ביוטישאַפּ : בודואַר, טואַלעטצימער אאָז"ר — 14 : חן-פּלאַסטערל
 (-פּלעסטערל), שיינהייט-פּלאַסטערל ג-פּלעסטערל).
 מאַדעשרטיקלען, ז מאַדע-ראַרן, גאַלדמאַרג, גאַלאַנטעריע, ז
 גאַלאַנטעריי(-סחורה) : אַירונג, ז שמוק, געשמיק, דושולערי נאַ-), טשוועקעס
 נינ) ; רינג, רונג, רינגל, סיטעט, חותם-
 פּינגערל, חותם-מיט, חתימה-רינג, ז זיגלרש, רייפּל, בייגעלע, פּיעערל,
 קדושזפּיטערל, קדושידרינגל, טנעט-קדוק : אויריע(ל), יוי ריט נ-פ) :
 הענגל-אוירינג, געהענגען, קילטשעס : ניי-ח נאָזרינג, נאָז(טבאַנד : קייט,
 קייטעלע, אַרבעסקייטל, גאַרגלקייט : פּערלקראַנץ, פּערלשנור, בערטל פּערל,
 האַלדזבאַנד, קאַליע, ריוויער, י נאַשייניק : אַרעמבאַנד, בראַסלעט,
 בראַנדזעלעט : פּוסרינג : שטערנבאַנד, קרוע, דיאַדעם, טיאַרע :
 ציטערשפּילקע, ציטער-נאָדל, שאַלשפּילקע, ברוסטשפּילקע, דימענט -
 שפּילקע, י בולאַווקע : בראַש, בראַשקע : מעדאַלשן, אויבל, זשעטאַן, ברעלאַק,
 קורלאַק, באַרלאַק, דימעקע, באַמבעלע, באַמבערל, הענגעלע, עאַשהעעערל,
 שאַרשטיק, סטרעמפל, רימפל.
 צירשטיין, טייערער שטיין, אַבדוטוב, איידלשטיין, ז קליינאָד : דימענט, דימעט
 נדיאַל), רויט נ-) : געשליפּענער, אומגעשליפּענער דימענט : בריליאַנט : שליף,
 פּאַצעט, וואַסער(גלאַץ). נמינים שטיינער) אַמעטיסט : אַפּאַל, האַלבאַפּאַל,
 פּיעאַפּאַל, גיראַסאַל, הידראַפּאַן : אַגאַט, אַכאַט, בלוטאַכאַט, העמאַכאַט :
 קאַרנעאַל, העמאַטיט, בלוטשטיע : אַלמאַן. סטראַן : אַדאַמאַנט : אַניקס, אַניקל,
 אַניקלשטיין, יאַספּאַניקס, סאַרדאַניקס : אַקסיניט : אַפּיט, שלאַנגענשטיין :
 אַקטינאַליט, שטראַלשטיין : אַסטעריט, שטערנשטיין : בעריל, אַקוואַמאַרין :
 בורשטע, בורשטיין, ברושטין, ז בערנשטיין : גלימער(שטיף : גרשאַט,
 האַרנעט, פּיער-גראַנאַט, רויטער אַנאַט : האַרפּינקל, גאַרפּונקל, גאַרפּינקל :

כרעליט, גאָלדשטיין : גראַנולִיט, ווייסשטק : היאַצינט : טאַפּאַז, אַריענטאַלישער טאַפּאַז, טאַפּאַוואָליט : טורמאַלין, רויטער טורמאַלין, טורקיז, טירקיז, טירקאַז : וויינשטיין, טאַרטאַר : יאַשמע, יאַער פיו, יאַספּיס, יאַצום, יאַכצום, שכצוט : כאַלקעדאַן : כריזאָפּראַן : לאַזורשטיין, בלוישטק, אַזוריט, לאַפּיס־לאַזולי ; מאַנדלשטק : פּראָזע, פּראָזעם : פּערליט, פּערלשטיין : פּריזאַנט : פּיראַפּאַן : רובין, רובקפּינעל, רוביצעל, רובעליט : שמאַראַק, שמוראַק, שמערגל, שמאַראַד, ז איזמאַראַגד, ז סמאַראַגד, עמעראַלד : שפּיר, סאַפּיר(שטס, שטערדסאַפּיר : לאַנהשטיע : זונשטע : פּערל, גלאַזפּערל, ביסער, פאַטשערקעס, קרעלן : געשמילץ, מישורע : טשוואַק נאימיטאַציע).

צירונג - שקעטל, צירונג - שאַכטל, עטווי, טואַלעט־קעסטל, נעסעסער. יוועליר - אַרבעט : דימענט - שליפּעריי : פּערל־פּישעריי.

אַרנאַמענטירער, אַרנאַמענטיסט, אַרנאַמענטאַליסט : אילומינאַטאָר : שטיינשניידער, שטיינשליפּער, דימענטער, דימענט־אינפּאַסער, בריליאַנט(עט)שיק, יורעליר(עז, יר בעלירער, דובעלירער : צירונג־הענדלער, דימענט־הענדלער, דזשולער נאָ-) : פּערל־פּישער.

פּראָנט, פוסטער פּראָנט, עלעגאַנט, פּאַצעט : נאָפּ) פּראָנצעט, טראַנצעט : ספּאַרט, שלאַנט, גאַלאַנטאָן, דאַנדי, שטוצער, גיגערל, פּירציק, וואַנצדזרייער : אַדאַניס, מאַדיסט, יאַלד, שוויצער, שטשאַג(ע)ל, קאַטשעלאַפּניק, צאַצקי נאָ יאַלקע : פּראַנטיכע, פּוצערקע, אויסשטעלערקע, יאַלדעווקע, מאַדיסטקע, מאַדניצע, שטוצערקע, פּאַנפּאַראַנקע, קאַטשער לאַפּעכע, פּרשצימערקע, פופּע, ליאַלקע, פופּע־ליאַלע, קוקלע, (געשלייערטש האַנדזיע, טראַנטשיכע.

וו : מאַנן שיין (רייך, עלעגאַנט אַאַז"יי) פּאַיי :

פּאַרשענערן, באַשיינען, באַשיינען : באַשיינען די חתונה : פּאַרצירן, פּאַרפּוצן, פּאַרפּינען, פּאַרפּינערן, באַרייכערן : אַרנאַמענטירן, קרישלען, דעקאָרירן, אילומינירן : נמעטאַלן) קעסטלען, בלעכמאַלן : באַגילדן, קאַגילש, באַזילבערן אַאַז"ר — פּאָב : גאַרנירן, דראַפּירן, באַלייע אַאַז"ר — פּאָב.

(אויפּ)פּוצן, פּאַרפּוצן, צופּוצן, אויספּוצן, אויספּוצקען, צירן, פּאַרצירן, מוקן, קאַראַיען, אויססטראַיען, אויסשמייערן,

שיאשקעווען, שיששניגלען, אויססטרעאָצלען, אויסשטראָנצלע, אויסצמיקלע, אויספרינדען, אויסקאָלנערן, מסצאָצקען, אויסשמורגלעווען : אויפֿפּוצן זיך, פֿאַרפּוצן זיך, צופּוצן זיך אַזיר : בראַמענען זיך, יינגלען זיך, פֿאַרייטערן זיך, אַחורן זיך, קלהנען זיך : פֿאַרען זיך, מאָלן זיך, שמינקען זיך, שמירן דאָס אָנים : מאַכן (צושמירן) די ליפּן : פּודערן זיך : מאַכן די נעגל, מאַניקירן זיך. פֿרשטערען, פֿאַצעטערען, יאָלדעווען, שטוצן, ספּאַרטערען, - שטשעשליען, דרייען די וואַנצעס : אַנטאָן זיך (אויספּוצן זיך אַז"ו) און אע עסיק און אע האָניק : פֿאַרדעקן די אָרות : פֿאַרשאַרצן דעם של(קומפּער : אַרויפֿצײען (אָנהענגען, אַרויפֿשלעפּן אויף זיך) דעם רוח, (דעם אַלוי).

נפֿאַרגלייכעש אָנהענגען אויף זיך ווי אויף דער שוויצענטע מאַריע, ווי אויף דעד מאַטקע באַסקע : אַנטאָן זיך (אויספּוצן זיך האַז"ו) ווי אַ קלה(-מויד), ווי אַ אַתן(-אַחוח, ווי אַ קלה אונטער דער חופּה, ווי ער וואָלט זיך געאַתנט, ווי דער פֿהדודול, ווי אַ מאַנאַרכ(ש, ווי אַ מלכות, ווי אַ פּרינץ, ווי אַ פּרינצעסין, ווי אַ מת-מלכה, ווי אַ גראַף, ווי אַ דאָפּיניע, ווי אַ פּשיענקע, ווי אַ ליאַלקע, ווי אַ טעקעלע, ווי אַ רייכע מחוּאַותטע, ווי אע קימפעט, ווי ציפעלע (אַרהלע, חיהלע, נאַשקע) צום וט, ווי אַ משגענע פּריצטע, ווי אַ גוי אום זונטיק, ווי אַ קגר, ווי צו דער פּוירע : אויסזען ווי אַן אַלמן נאָך שלשים.

אַדי : צירלעך, רייך, אַרנשענטאַל : מאַנדלקריטיק ברנ'ח : דעקאַראַטיוו : פֿאַרשענערט, פֿאַרפֿיינט, פֿאַרפֿיינערט, באַרייכערט, דעקאַרירט, אַרנאַמענטירט, אילומינירט, באַניל(ד)ט, באַזילבערק, געקווייטלט, געבלעכמאַלט, געבלימט, געבלימלט, געצאָצקעט, געצירט, פֿאַרצירט, געפּוצט, פֿאַרפּוצט, אויסגעפּוצט :

אויסגעפֿשקעוועט, אויסגעסטרעאָצלט אַז"ו — וו : אַפּגעלעקלט, אַפּגעטעקלט, אַפּגעטאַקט : מהודרדיק, שבתדיק, נום-טובדיק, טאַקנדיק, צאָצקעדיק, צאָצקעוואַטע, טשעפּקע : פֿראַנטיש, שלדיש, אַדאַניש אַז"ו — - : באַשיינט, באַשיינט : איינגעמאַרינירט (אע עסיק און אין האַניש).

אינר, פֿראַן : מהודר : מיט גלעקלעך : מעשה פֿראַנט : באַהשגען מיט צירונג ווי גאַטס מאַמע : האַלב דייטש, פּאַלאָווינע רוסיש (ריסיש) : פֿאַרנט ווי אַ מאַיאַר, הינטן ווי אַ שראַרעיאַר : אויבן פֿיקס, אונטן ניקס : (פֿע) אויבן פּוץ, (פֿאַ

אונטן שמוץ : (פֿאָ אויבן פֿאַרלעקט, (פֿוף אונטן פֿאַרשמעקט : פיטש מיטש אַ
נימאַ נץ : פערל אויפֿן האַלדז, שטיינער אויפֿן האַרצן : אַ צאַפֿ אָן אַ קאַפֿ : זי
גייט אויס — ווי אַ ליכט.

שפר : קליידער מאַכן לעט : אי מען טוט אָן שיין אַ בעזעם אין ער אויך שין
(זעט ער אויך אויס ווי אַ מענטש) : אָן מען טוט אַ שטעקן אָן שק האָט ער אויך
חן : אַ שמאַרן אויסגעקאַכט אין עסיק את אע האָניק האָט אויך אַ קעם :
געפרעגלט אין האָניק אע רעטעך אויך אַ מאכל : אַ פֿאַדעשווע אין האָניק
געפרעגלט אע אויך זיס : אָן די באַבע פוצט זיך אויס זעט זי אויך יוט אויס (זעט
זי אויך אויס ווי אַ מענטש) : די פֿאַרע זאָל ניט האָבן די שיינע פֿעדערן, וואָלט
זיך קיינער אויף איר ניט אומגעקוקט : אָן די פֿאַרע קוקט ארף אירע פֿעדערן
קרעלט זי, אָן זי קוקט אויף אירע פֿיס וויינט זי : אַ מיידל דאַרף זיך פוצן פֿאַר
פֿרעמדע בחורים און אַ ווייבל — פֿאַרן אייגענעם מאַן : דער פֿרויס שכל אין איר
צירטג, דעם מאַנס צירוט אין זע אַכל : עס אין לייכטער צו מאַכן אַ באַרג
קלענער איידער אַ קיאוס קנים שענער : אָן גאָט מאַכט מיאוס קען דער מענטש
ניט מאַכן שיין. זען אויך : שינקיט 520, באַקלידיט שפ, שפדערי — 5, מאַדע
580, אָשוטקיט 2 —, מטער געשמאַק 3, שלעכטער געשמאַק 24.
ם ן מאַדישקייט, מאַדערנקייט אַאָז'ר — אַדי : מאַדע, אויפֿקום, סטייל נאַ- :
ניסטע, לעצ-

טע מאַדע : דאָס לעצטע : שניט, פֿאַסאָן : טאָן,
באַנטאָן, עטער טאָן, סאַלאַך פֿענקייט : אויסנ-
ווייניקסטער גלאַנץ : פֿאָליטור : ציווילישציע,
קולטור, עטיקעט, צערעמאָניאַל : פֿאַרעם,
פֿאַרמאָליזם : הערשנדיקער געשמאַק, ציט-
געשמאַק : קאָנווענץ, קאָנווענציאָנאַליזם — ב- . מאַדעוועלט, געזעלשאַפֿט,
באַמאַנד,

עליט(ע) : וועלטמאַן, דוענטלמש, דושענטל-
מאַן ל"ר דזשענטללייט : לידי, גראַנדדאַמע,
וועלטדאַמע : מאַדע־וויזער, פֿאַרמאַליסט.
וו : זיין אע דער מאַדע (אין פֿלאַר, אין פֿאַסאָן,

אין סטיל נא-)) : אויפקומען : אריינגיין אין דער
מאדע : אַנשפארן אין (דער) שוסטערגאס :
אַריינברענגען אין דער מאדע, געבן דעם טאָן.
אַדין (ניי)מאָדיש, ניימוידש נאַר-, מאָדערן, מאָדנע נר-, פאַרמאַל, י
פאַרמענע : דק-

דאַמעמעסיק, דזשענטלמעניש, עלעגאַנט, ש-
לאַנט, סאַלאַן-פֿעיק, אַלאַמאָדיש נר-).
אינוו : אַלאַמאָד, קאָמילפֿאַ.
זען אויך : מינהג 52, פּוץ 529, אַשוטקיט 582, מטער גער שמאַק ש,
שלעכטער געשמאַק. ע, איידלקייט אפּ. אַנשטעל
ם : אַנשטעלערישקייט, געמאַכטקייט, געקינצלטקייט אַז"ר — אַדי :
אַפֿעקטאַציע,

אויספֿינערע, שייטסיסטערע, באַמבאַסטיק :
קאָקעטעריע, י האָקעטסטווע, פֿלירט : מאַניר-
לעכקייט, מאַניריזם, מינאַריע : איבערגעטרי-
בענע צויעות, איבערגעטריבענע באַשיידנקייט,
איבערגעטריבענע שעמעוודיקייט, איבערגע-
טריבענע סענטימענטאַליטעט : פֿאַרמאַליטעט,
פּעדאַנטעריע, פּעדאַנטיזם.
מינע, סיגע, חנדל, אַנשטעל, אַנסטראַי,

594

פֿאַרסע, ראָלע, פּאַיע, פרעטענזיע, פֿוריע, פֿאַריע, פֿאַנפֿע, צנאָטעלע, גרימאַסע,
פֿאַסטעמקע, פיסטעמקע, פֿאַסטעווקע, חזיראויער: מידות, זיטן, ניקן, ניטן,
חפצות, חפציות, אַפֿצהלעך, העריות, תנועות, גענג, שטיק, שטיקלעך, פֿיגליעס,
(פֿיקסעספֿאַקסן: פֿוילע, משוגענע, קעצשע אַז"ו העריות (תנועות).
אַנשטעל-מאַכער, אַנשטעלער, חן-מאַכער, שטוקע-מאַכער, גרימאַסניק,
מאַניריסט, צנועה, צנאָטע, קאָקעטע, שטרויענע פֿאַנע, געשלייערטע האַנדזיע,
אַלטער ייצמח : פֿאַרמאַליסט, פּעדאַנט, פּוריסט, פּורטאַנ(עח.
מ : מאַכן דעם אַנשטעל (די פֿוריע, די פֿאַריע, די פֿאַנפֿע אַז"ו) — ס : שטעלן

זיך, אויסשטעלן זיך, אויספֿינען זיך : פריצעווען, שפילן דעם קרייץ : געבן אויף פֿיכע : האַלטן פֿאַסאָן : קניפֿן (רעגן) די באַקן, אַן די פֿאַרב זאָל שטיין : מאַכן אַ פֿריילעכע מינע (אַ שייַן אָנים) צו אַ בייַן(ער) שפיל : עסן קרענק את בענטשן ראָה : שטערן זיך אין פֿאַסאָן (אין פֿלאָר) : אויספֿעקלען זיך : מאַכן אָנשטעלן, מאַכן חנדלעך אַאַזיוו : מאַכן חן, חנדלען זיך, מאַכן זיך באַחנט, מינען זיך : פֿלירטן, פֿלירטעווען, קאַקעטירן : סטראָיען די וואַנצן, דרייען זיך אויפֿן קאַריק (שיפֿן קנאַפֿל) : ציען אויפֿמערקזאַמקייט, זוכן קאַמפֿלימענטן : שפילן טעאַטער, שפילן אַ ראָלע : מאַכן פֿיסקעס, פֿיסקלען זיך, פֿאַרשנורעווען די ליפעלעך : קרימען זיך, לומען זיך, ברעכן זיך, קאַרטשען זיך, ברעקלען זיך : מאַכן אַ מענטליק, בויען פֿראַפֿאַרשטשיק : מאַכן פֿוילע (משוגענע, הינטישע אַאַז"וו) שטיק.

נפֿאַרגלייכוועגן) מאַכן אַן אָנשטעל ווי עפֿעס רעכטס, ווי אַ גאַנצער מענטש, ווי אַ גשצער קנאַקער, ווי ער וואַלט גערען אַ גאַנצער יאָ־טעבע־דאָם (אַ גאַנצער מר נֶר רב אַשי) — 544 : קרימען זיך (את לומען זיך) ווי אַ מאַלפֿע, ווי אַ בוושאַן, ז ווי אַן אַבעזיאַנע, ווי אַ משוגענער : גיין ווי אויף שטאַלצן, ווי אויף קוליעס. 595

אַדין אָנשטעלעריש, אַפֿעקטירט, אויספֿינעריש, פרעטענציען, אויפֿגעבלאָזן, מאַל־

פיש, ניט־נאַטירלעך, אומנאַטירלעך, אייגע־
שטודירט, טעאַטראַליש, געקינצלט, געמאַכט,
איבערגעטריבן, באַמבאַסטיש, הויך קלינגענ־
דיק, (צירלער־) מאַנירלעך, קאַקעטיש, סענטי
מענטאַל : געמאַטערט, שטייף, אָנגעקראַכ־
מ(ע)לט, אָנגעקראַכמאַליעט, געצוונגען, אָנגע־
בלאָזן, פֿאַרמאַל, פֿוריטאַניש, צניעותדיק.

שפּר : קנייפֿ דיר די באַקן און שטעל די פֿאַרב פֿאַר לייטן : וואָס האָט צום אָנים, וואָס אין

האַרצן טוט זיך? : בין איך אַ האָן, מון איך
קרייען : דרייַ יאָכן יענען פֿון לדטנס רעגן : אַ

נָאָר אָן איידעם, אַ וויסער קוימען און אַ שיינער
קאַלנער.

זען אויך : פֿאַלשקייט נננ, שלעכטער געשמאַק ט, אינגערעדטקייט 546,
חוצפה פא, באַרימער 550, פאַראַד 551, ליבעגיש וא.
בנפ. אַשוטקייט

ס ן פשוטקייט, איינפֿאַכקייט, פראָסטקייט אַאָיר — אַי : קשטות, פשָאָנות.
וו : זיין קשט, זיין איינפֿאַך פ אַי : מאַכן אַשוט, פֿאַראַשוטן, פֿאַרפשוטערן,
פֿאַר-
איינפֿאַכן.

אַדי : קשט, איינפֿאַך, פלק נאַ-) : פראָסט, פראָסט (את) אַשוט, פשוט א)
פראָסט :

היימיש, אַרדינער, אַרדינאַר, געריינ(ט)לעך,
טאַג-טעגלעך, וואַכעדיק, נאַטורעל, נאַטירלעך:
עכט, אַמת, נאַקעט, פרימיטיוו : רק, גלאַט,
אומגעקניצלט, ז אומגעקניסטלט, אומגעשמינקט,
אומגעצירט, גיט-באַפּוצט, ניט-געשליפֿן, רוי,
ניט-אַפֿעקטירט, ניט-איבערגעטריבן : באַשיידן,
צניעותדיק, שטרענג, ריגאַריש, אינגעהאַלק,
ז צוריקגעהאַלטן, רעזערווירט : פשוט-
במשאָעוודיק.

אינוו, פֿראַן : אַשוט באַכלית האַשטות : פשיטו במשאָעו : אַן אַכמות : אַן
צערע-

מאַניעס : או ענצן : סע פֿאַסער : פעסטע זמאַסטע : צוריק צו דער נאַטור.
538. גוטער געשמאַק

ם : ראַפֿינירטקייט, געשליפֿנקייט, קאַרעקער קייט אַאַז"ר — אַדי : געשמאַק,
עסט, חוש, טעם, געשאַקזאַך : עטער, געליטערטער, ראַפֿינירטער,
געשליפֿענער, פֿאַרפֿינערטער, איידעלער, קולטיווירטער אַאַז"ר געשמאַק
(גוסט, חוש) : גטער טאַ, שליף : גראַציע, דק, עלעשנץ אַאָוו — 80- : זינען
פֿאַר שיינקייט : צאַרטגעפֿיל, פֿינגעפֿיל : שיעיסטער, עסטעטיק,

קאלעסטעטיק, עסטעטיזם : קונסטליבהאָבעריי : קונסטפֿאַרשטאַנד,
קונסט־פאַרי שטענדעניש, מאָינות : דילעטאַנטעם : אייפֿעמעם, לשודנקה,
לשע־סגינהור, פוריזם.

אַ מענטש מיט געשמאַק : זאַכקענער, קונסטקענער, מבין, נר־סמכא, מומחה
ל"ר מומחים, קריטיקער, פֿינשמעקער, שיינגייסט, עסטעט, פוריסט,
אייפֿעמיסט: קונסט־ליבהאָבער, דילעטאַנט, אַמאַטאָר : קונסטפֿריינד, מעצענאַט.
וו : האָבן (פֿאַרמאָגן) געשמאַק : אַרייסרח געשמאַק: אָפּשאַצן, אונטערשיידן,
דיסקרימינירן: זיין אַקבע; אויסאיידלען גפֿאַראיידעלערן, אויספֿינח, ראָפֿינירן
אַז"ר) דעם געשאַק. אדין געשמאַקנש, ראָפֿערט, געשליפֿן, ציוויליזירט,
קולטיווירט, עסטעטש: פֿיר שמעקעריש, אַרטיסטיש, מוסטערדיק, ז
מוסטערהאַפֿט, קלאַסיש, אַרכיטעקטאַנש: אָנשענדיק, פרעזענטאַבל, קאַרעקט,
סאַלאַנמעסיק, נאַטירלעך, ניטשפֿעקטירט, איידל, פֿע, אָנגענעם, ליבלעך,
באַשעקט, צאַרט, דעליקאַט, נעט, עלעגאַנט, גראַציעז, זראָבוע: אייפֿעמיסטש,
פוריסטיש, אויסגעזוכט, (אָפּ)געקליבן, געוויילט אַז"ר — פּפּפּ .

שפר : איינער האָט ליב די באַבע, דער צוויי
טער דעם זיידן : איינער האָט הנאה פֿע האַרק קען, אַ צווייטער פֿון,,לאַט והוא
רחום" ש אַ דריטער פֿון אַ טיר צו דער גאַס: איינער האָט האָלט (ליב)
זרערמילך, דער צווייטער — מפֿטיר : יעדער(ער) לויט זע געשמאַק.
מ'ן אָפּגעשמאַקטקייט, אומגעשליפֿנקייט, אור ראָפֿינירטקייט אַזייוו — אַר :
שלעכטער, ביליקער גאַאַק : עשאַק - באַליידיקונג : פֿאַלשע צירונג : רייסיקע,
שרייקע, ז גרעלע אַז"ר"וו קאַלירן : אומעלעשנץ : איבערפֿע : שלעכטער מע,
שלעכטער שפּאַס : פּראָווינציאַליזם, זפּראָרנצשאַליזם, באַרבאַרעם, שדאַליום :
וולגאַריטעט, פֿאַרביליק(עחמ, ווולהאַריזאַציע.
משוגענע פּריצה (פּריצטע), פּראָוציאַל, פּראָווינצער, פּראָרענצער נדאַל) ,
וולגאַריאַן, וואַנדאַל, באַרבאַר.

וו'ן זע ווילגאַר, זע ניט־ראָפֿינירט אַזייוו — אַדי : ניט האָבן קק גאַמאַק : האָבן
אַ שלעכטן (ביליקן) געשמאַק : זיין אין שלעכטן געמאַק : שמעקן מיט פּראָווינץ
: באַליידיק דעם געשמאַק : יע גיט לויט דער מאָדע (ציט) : זע אויס מאָדע :
זיין אַרויס פֿע דער מאָדע, אונטערגק: אַריין אע (דעח שוסטערשס: אי

בערקלידן זיך, איבערפוצן דך: אַרױפֿלעפֿן אויף זיך דעם רוח (דעם געץ, דעם אַלױ): אָנהענגען אויף זיך ווי אויף דער שווענטע מאַריע (רי אויף דער מאַטקע באַסקע): קליידן זיך גראַטעסן.
נפֿאַרליכונגעח אויסזע ווי כּוואַלעש אע לײלעך, ווי אַ פֿלױ אע פּאַטאַפֿל, ר אַ שפּאַקטע פֿלױ אין אַ קלית: ניט האָבן קק סעם: האָבן דער באַבעס קעם: האָבן אַ סעם ווי אַ שיכורע וויע חנדלט זיך, ווי צוויי העקעדיקע

596

גיען טאַנע: האָבן אַ טעם ר אַ מויד ש אַם.
פֿאַרביליק(ערן) פֿאַרגרעב(עחן) דעם געשמאַק: ווילגאַריוירן.
אַדין אַפּגעעמאַקט, געשהאַקלאָן, רײסיק,
דײַעדיק, ז גרעל, אומעלעגאַנט, אומאייזל, ניט־צאַרט, ניט־דעליקאַט,
ניט־קאַרעקט, ניט־גראַציעז, ניט־ווייבלעך, ניטעגראַבנע, ניסעסטעטיש,
ניט־אַרטיסטיש, ווילגאַר, אומגעוואַע, אומפֿאַרקאַמט, ווילד, פֿאַנטאַסטיש,
גראַטעסן, אומנאַטירלעך, אַפֿעקטירט, באַמבאַסטש, מײַף, אַנגעצויע,
אויפֿגעבלאַע, מגושמדיק, אומעלטימירט, אומציוויליזירט, באַרבאַרש,
וואַנדאַליש, אומגעהובלט, אומגעשליפֿן, ניט־ראַפֿינירט, רוי: פּראָסט,
פּראָסטאַצקע, אַרדינער, גראַב, דאַרפֿיש, קליינשטעטלדיק, פּראָווינציעל,
פויער(קש), מוזשיצקע אַאָן"ר — פּפּ: אומגעלומפּערט, אומפּאַסיק,
אומשיקלעך נאַר־), ניט־מאַדערן, פֿאַרעלטערט, אַפּגעשאַנען, אַלטמאַדיש,
אַלטפֿרענקש, אַלטפֿעטעריש אַאָז'ר — פּז.
פּנפּ. האַפֿענונג, דערוואַרטונג ם: האַפֿענונג, האַפֿוט גר־ז, באַחון, צוטרוי,
ז צוטרויען, גלויבן: פּתח־אַקווה: אַפּטי מיום: מטע, געהויבענע שטימונג;
האַפֿערדי קיט — !! 5: אויסקוק, אַרויסקוק, אויסזיכט, ז פּראָספּעקט,
פּערספּעקטיוו: האַריזאַנט: שטראַל (פֿונק) האַפֿענונג: צוואַג, הבטחה,
פֿאַרשפּרעך נר־) — 474: אַלום: האַלדענע חלומת, לופֿטשלעסער,
גילדע(ר)נע פֿייגעלעך, אוטאַפּיע — 346: אַן אי אויף מאַרע.
דערוואַרטונג, רעכענונג, אַנטיציפּאַציע, שפּאַנוע, סוספּענס נ—), ז אַרנג,
פֿאַרגעפֿיל, פֿאַרויסגעפֿיל, פֿאַרויספֿיל.
נעל־באַחון, אַפּטימיסט, אוטאַפּיסט, קעלחלומות — 346.

וּן הָאָבֶן אַ הָאָפֶעמנג, הָאָבֶן אוּ אוּיָאָק אַאָז'ווּ — יי: קעכלען די האָפֶעווט :
האָפֶן, פֿאַרהאַפֶן, דופֿען : הָאָבֶן באַחַת, הָאָבֶן אוּ אוּיג בך גאָט : גלייבן אַע, זיין
זיכער אַע, הָאָבֶן צוטרוי צו : רעכענען אויף, ציילן אַרף, אָנלער זיך אַרח, בויען
אויף, שטיצן זיך אויף, פֿאַרלאָזן זיך אויף : פֿאַרלאָע זיך אויף נסים (אויף אולי
ירחם) : לעבן מיט דער האָפֶעטט : קעמערן זיך אַע אַ האָפֶענונג : האָפֶן ווי אַ
קבצן אַרפֿן גרויק גערינס: אָנכאַפֿן זיך אין אַ שטרוי(עלש) (אַע אַ הייסן שטיין,
אין אַ שרף מעסער) : נייען זיך אַ ביטל (אַ ביטעלע) : פֿאַרמיע זך אַ קניל אויף
: ליגן זיך (אַינריידן זיך) פֿיגער לעך אַע בוזעם : זע אַלץ אין ראָזע ליכט :
אַלומש : שפינען חלומות, בויע שלעסער אין דער לופֿטן אש'ווּ — 34.
ריכטן זיך אויף, אַרק אויף, ז דעראַרטן, שטיציפֿירן : הָאָבֶן אין אויסזיכט,
הָאָבֶן אין פֿראָספעקט : הָאָבֶן אַן אויסעק אויף — " : מע, פֿאַרשטק : מייזן זך
אַרף, שמעקן מיט : האָרטן אַרף : וואָרטן (אַרף מקיחן : האָרטן אַרף גליקן :
העעען אַע דער לופֿטן : אויסקוק (מיט ליכט : אַררסעע אַרף : אויסעקן (זיך) די
אַרע : אַרויסעע ר אַרף משיחן : אַרטן אויף קבר אַבות : קוע נייענעם) אין האָנט
אַרע : עקן אַרף די האָט. אַדין האָפֶענוטספֿול, אָפֿטיטיסאַ, האָפֶער דיק : פֿיל
צושעדיק.

אינוו, פֿראָן : די אייע קריכן זגיש) פֿק קאַפֿ אַריס : קי מצת : הלמאי: האָבט
לעך ; פֿון דע מרל אַע שטס מערן : אָפֶער וועט האָט רחאַטת האָק : אולי ירחם :
האָט וועט העלפֿן (געבן): עס וועט רעכט זע (ווערן|א: עס וועט זיין קשר : עס
וועט זע מט : עס עט זע וימל : עס וועט זע מטל נ־פ) : עס וועט זיך אוימפרעסן
: (עס איז דאָ אַ האָפֶעמע צו שט : עוד דו נטויה : עוד לאַ אַבדה תקראַם : אין
מע פֿענצטער וועט אויך אַ מאָל אַרשקוקן די זע : פֿאַר מע טיר וועט אויך אַ האָל
זע אַ

בלאַטע נ־פ) : עס קלאַפט נאָך אַ גליד (אַן אָדער) : וועלן מיר לעבן, וועלן מיר
זען : אַן מען וועט לעבן און געזונט זיין, וועט מען האָבן דעם סימן : מען וועט
שוין ווי דאָס איז אָפֿשמאַדיען דאָס וועלטל : אָדער דער פֿריץ וועט קורן, אָדער
דער הונט וועט קגרן : קאשר אָקדתי אָאָדתי — ווי איך בין גערען אַ נעל־האַית
אַזוי וועל איך אַם זרצה האָם זיין אַ נעל־האַית : מיט גאָט זיין העלף : מיט גאָט
זינער הילף נאַר-) : גאָט וועט העלפֿן (—ווי העלפֿט נאַר גאָט, ב י ו גאָט וועט

העלפֿן !) : באַחון בעחון—און זיך צעקראַכן : מען זאָל דערמאָנען משיחן, קומט ער ! : אַשרי המאָכה : האָג ניט קיין מאָל, אַן דו גייסט דעם לעצטן וועג. שפר : אַפֿילו ווען דער אַלף ליגט אויפֿן האַלדן טאָר מען דעם באַחון ניט פֿאַרלירן: אַפֿילו אַן דער מענטש זעט שוין די גרוב אע אַפֿן זאָל ער ניט אויפֿהערן צו האַפֿן : קל־זמן אַ גליד קלאַפט דאָרף מען די האַפֿענונג ניט פֿאַרלירן : ווי לאַנג עס רירט זיך אַן אָדער דאָרף מען די האַפֿענונג ניט פֿאַרלירן : קל־זמן דער מענטש האָט נאָך די אויגן אַפֿן זאָל ער נאָך האַפֿן : בין מאָרגן האָבן מיר אַ גרויסן (גוטן) גאָט : אַף אַל קי שיתמהמה אַחכה לו : עס ווילט זיך ניט גלייבן, אָבער מען מוין די האַפֿענונג לייגן : אַן מען האָט באַחון האָט מען אויף שבת : אַו מען האָט באַחון גיט מען אויס טעכטער : אויף גאָט דאָרף מען האַפֿן און אַליין אויך ניט שלאָפֿן : האָרן און האַפֿן האָט שוין אַ מאָל געטראָפֿן : די גרוב אין שוין אַפֿן, און דער מענטש טוט נאָך האַפֿן : דער מענטש טוט האַפֿן, בין ער ווערט אַנטשלאָפֿן : גוט אין צו האַפֿן, שלעכט אין צו וואַרטן : מער נערט, מער גענאָרט : האַפֿן און האָרן אין זיך אַליין גענאָרט : האַפֿן און האָרן מאַכט טייל מאָל צום נאָרן : מיט האַפֿן און האָרן טוט מען די יאָרן אָפּנאָרן : פֿון האַפֿן ווערט מען ניט זאָט : דער וואָס לעבט פֿון האַפֿענונג שטאַרבט פֿון הונגער : איידער מען דערלעבט (איידער עס קומט, בין עס קומט) די נאָמה קען אויסגיין (אַרויסגיין) די נאָמה : בין מען דערלעבט די נאָמה גיט אַרויס די נאָמה : פֿון ארטן קוואַרט'ן (קושרט מען) : דער אָפּטימיסט זאָגט : אַ האַלב פֿלעשל אין פֿול, דער פעסימיסט זאָגט : אַ האַלב פֿלעשל איז ליידיק. זען אויך : קומעדיקייט ע, גלויבן 829, פֿאַרויסזעיע 845, פֿאַנטאַזיע 536. אומגעריכטקייט

ט : אומגעריכטקייט, פֿלוצעמדיקייט אַז'וו—אַדי : אומפֿאַרויסגעזעענע זאָך (געשעעניש אַז'וו) : אַ דונער פֿון הימל : קלאַפּ, אָרה, אומגליק אַז'וו— 8-4 : איבערראַשוע, סורפרע, סורפֿריין נאָ-).

וו ן ניט פֿאַרויסזען, ניט ריכטן זיך אויף, ניט אָלומען פֿון, ז ניט דערוואַרטן : קומען אומגעריכט (ז אומדערוואַרט אַז'וו)—אַיי : אַראָפּלאָזן זיך ווי אַ פיפּיטש : אַראָפּפֿאַלן ווי פֿון (בלויעך הימל, ווי פֿון דאָך : קומען ווי אַ בליץ פֿון לויטערן הימל, ווי אַ גוטע בשורה, ווי אַ מלאך פֿון זיין ליבן נאָמען : אַנקומען

ווי מב חידקא צו אַלש־סעודות : אַרײַן מיטן דיזשל : אַרײַנפֿאַלן ווי אַ קיטשקע,
ווי אַ נרן אין סוכה : מאַכן אַן איבערראַשונג (אַ סורפּריז) : איבערראַשן,
סורפּריזן נאָר) : כאַפּן בײַ דער האַנט (בײַ דער אַרבעט) : כאַפּן אין פֿלאַגראַנטי
: דערטאַפּן, פּאַצאַפּ(עוּ)ען, טעכערן נאָר).

אַדײַן אומגעריכט, ז אומדערוואַרט, אומפֿאַרויסגעווען, אומפֿאַרהאַפֿט,
אומגעבעטן, ראַפּטאַרנע, פּלוצעמדיק, פּלוצלינגדיק.
אינוו, פֿראַן פּלוצעם, פּלוצלינג, פּלוצלים נדיאַל), אורבלוצלינג נאָר), ז
פּלוצלער, פּלוצטהאַלבן : אין מיטן פּלוצעם : דאָ : ערשט : מיט אַ מאָל : מיט איין
מאָל : פֿאַר אַ מאָל : אויף איין מאָל : נון : אויף דער הייסער מינוט : ראַפּטעם:
אין מיטן ד(שרינען) אין מיטן דריטער קע : אין מיצקע ד(ע)רינען נאָר) : פֿון
(דעח)

598

העלער גיט : י זוכטע באַראַכטע : אָן אַ פֿאַר האָס (את אָן אַ פֿאַר וו : נײַ האַצאַ,
נײַ פּאַצאַ : פּוץ ! : זעץ ! : טון ! : אַהולאַם אויף דער קאַראַבקע ! : נאָ דיר ! :
נאָט אייך ! : אָט האַסטו דיר ! : אָט האַסטו דיר די אַנדערע (צווייטע) טעג
נום־טוב ! : מזל טוב, פֿייקע פֿון הינטערשטיבל אע אויך דאָ ! : בויטש, בערל,
אע פּאַמויניצע ! : מט מאַרגן, געלע (ראַכע, בריינע) ! : עט מאַרגן, ביסט אַ
היגער ? : עט שבת, נאָ דיר, ער אין דאָ ! : מט שבת, בריינע ! : צט שבת,
כאַשע, וואָס מאַכסטו, באַשע ? : עט נום־טוב (נאָ דיר, ער אין דאָ ! : עט
נום־טוב דיר, פֿת וואַנען קומסטו ? : אַרוך הבאָ, רב נאָיים, אַרוך אַזיוו) אין
דאָ ! : האַסטו אַ שער עליט ! : האַט טיבע יוצרזמאורות ! : אע מיטן טשץ
פּלאַצט די סטרונע : אַ דונער האַט אים געטראָפּן (איינגעשלאָע).
זען אויך : קורצדויערדיקייט אָז, אימשלם — ג, אומער געריטקייט 899, ווונדער
בא.

זבפ . אַנטויש ט

ם : אַנטרשוט, דיסאילוזיע : גענאַרטקייט, פֿאַרפֿירטקייט אַז'ר — אַדײַ : קלאַפּ,
בראָך — 4-8 : געפּלאַצטע(ח זייפֿנבלאָז : נאָרס (עזן נאָר) : נײַטדערפֿילטע, נײַט
מקוים־געוואָרענע, צעשטערטע, צערונענע אַזיוו האַפֿעטנגען (ז)
דערוואַרטונגע, חלומות אַז"ו).

וּו : יש גענאָרט, יש פֿאַרפֿירט, יש אַנטווישט אַאַז"וו — אַר : גענאָרן זיך : פֿאַלן
פֿון הימל אויף דער ערד : אַנטוויש זיך : גענאָרן זיך (טועה זע זיך) אַע אַ־בע :
פֿאַררעכענש זיך : מאַכן דעם אַ־גע אַן דעם קעלזקית : בלדגן אויף דער
מילכ(עד)יקער באַנק : אַנטוויש, (גע)נאָרן, פֿאַרפֿירן נייעוועם) : צעשטערן (צי
נעט מאַכן אַאַזיוו) די האַפֿעטעען (ז די דערוואַרטונגען, די חלומות אַאַז"וו) :
לאַזן שוויצן : איינזייפֿן נלאַזן וואַרטח .
אַדי ן גענאָרט, אַפגענאָרט, פֿאַרפֿירט, אַנ־
טושט, ז געטושט, אַנטוואַרט, גשענאָרט,
פֿאַררעעט.

פֿראַן : דער באַרג האָט געבוית אַ מיזל : מען וואַרט אויף אַ מלאַך—און עס
קומט
אַ נלח.

שפר : אי מען דערמאָנט (רופֿט) דעם מלאַך קומט דער נלח : אַן מען זוכט אַ
בעדנער

געפֿינט מע אַ וועוער : אַן מען זוכט אַ שער
געפֿינט מען אַ בעזעם (רופֿט זיך אַפּ דאָס אי
בערשטע פֿון שטייסל) : וויל מען הגבה, קריגט
מע גלילה : אַן מען ריכט זיך אויף אַ גרויסן
עולם קומט קיין הונט ניט.

ם ן האַפֿענוועסלאַזיקייט, אויסויכטלאַזיקייט אַאַז'ר — אַדי : ייאש,
פֿאַרצווייפֿלונג, דעס־

פּעראַציע : פּעסימיזם : שווער (ביטער) האַרץ :
אַפּהענטיקייט, פֿאַרצאָגטקייט אַאַז"ר — בן .

וו ן ניט האָבן קע האַפֿעטנג (קק אויסזיכט, קיין אויסבליק, קע אויסוועג אַאַז"וו)
:

מיאש זיין דך, מתיאש זיין זיך : אויפֿגעבן (פֿאַר־
לירן) די האַפֿעטנג (דעם באַחון, דעם גלויבן) :
ניט האַלטן פֿון : געזעגענען זיך מיט : (אַפּ)זאָע
שטעלן אַ ליכטל נאָך : שטעלן צוויי פּאָען :

איבערגעבן זיך צו ייִאוש : פֿאַרצווייפֿלען,
פֿאַרצאָע : אַ מאַך טאָ מיט דער האַנט : אַראָפֿ־
לאָע די הענט (דעם קאָפּ) : טריבן (ברענגען)
צו פֿאַרצווייפֿלוע : אַרעקרויבן (אַפֿנעמען,
צעשטעק, פֿאַרניכטן, צו נישט מאַכן אַז"וו)
די האָפֿעטנג (די לעצטע האָפֿענוע).
אַדי ן האָפֿעטנגסלאָז, אויסזיכטלאָז, פֿערספֿעקטיוולאָז : אומפֿאַרריכטלעך, אומ־
היילעוודיק, ז אומהיילבאַר, אומטריסטלעך :
פֿאַרעאושט, פֿאַרצווייפֿלט : פֿאַרלוירן, אָפֿ־
הענטיק : פֿעסימיסטיש : פֿאַרצאָגט, צעבראָכן,
דערשלאָע אַז"וו פּ בּבּפּ.
599

פֿראַן ן נײַטאָ קײן האָפֿענוט : אַע אַיקרה :
פֿאַרשרײַב אַע קוײמען (מיט קרייז) : פֿאַרשרײַב אויפֿן שמד אַז"ר — 496 :
לאַחר דאוש : נײַטאָ קײן רמאה : נײַטאָ קײן רעטונג : נײַטאָ קק טרייסט : זײַנע
טעג זײַנען געצײלטע : זײַן גורל אין געאַתמעט : ער איז מע אויסגעשפֿילט
אַז"וו — 420.

539. שרעק, פֿחדנות, אָנשרעק ם : שרעקלעכקײט, גרויליקקײט, פֿאַרכטיקײט
אַזיר — רי : דערשרעק, איבערשרעק אַז"ר — יי : שרעק, מורא, פֿחד,
אַימה ופֿחד, פֿאָדים, קחד - פֿאָדים, פֿאַרכט, ז פֿורכט : ייראה : ייראת -
הרוממות, ייראת - הקבוד, ער(שפֿאַרכט : אַימתזמלכות, אַימת־אַרח.
טויטשרעק, י סטראַך, בויצע נ־נ) : אָפֿשיי : אַימתא דצ ורא, לאַמפֿן־פֿיבער,
סטיידזער פֿיבער נאָ) : פֿאָביע : הידראָפֿאָביע, אַעראָפֿאָביע אַז"ר.
אַלאַרם, באָלה, פֿאַניק : שלעכטע בטורה : טעראָר : זאָרג, דאגה, קומער,
אומרו : נערוועזשקײט, נעררעזיטעט, נערראָזיטעט : פֿאָרג פֿיל, פֿאַרויסגעפֿיל,
פֿאַרויספֿיל : וואַלקן (טילקײט) פֿאַר אַ שטורעם.

אָנשרעק, סטראַשניק, סטראַש, סטראַאק. דראַנג : אַ אָסוק מיט אַ שטעקן.
דעקבילד : מעק - אַלום קאָשמאַר : א, סטראַשידלע, סטראַשאַק, פֿודעלע,
פֿתעלע. טשוטשעלע, פֿויגלשרעקער, באַבוק, בער, נ—) בוגיבער, בוגאַבו :

אָגער : גייסט.

פּחדנישקייט, שרעקערדיקייט, שוואַכמוטיקייט אַאָזיוו — אַדי: פּחדנות,
טכּוירנשאַפֿט : אויספֿעל פֿת מוט (פֿע צוטרוי אַאָז"וו), ז מאַנגל אין מוט (אע
צוטרוי אַאָז"וו).

ציטערניש, פֿלאַטערניש, שוידער, סקרוך, דראָוש, האַרצקלשן,
האַרץ-בּחלעמעניש, פּאַלפּיטאַציע, אַטסט. אַרט(שן, טויטשגסט)ח,
אַנגסטשוויימ, שגסט-באַשלאָגעניש, נויטשווייס, טויטשווייס.
דערשהאַקענער, פֿאַרציטערטער, איבערגעפֿאַלענער אַאָז"ר — אַדי.
קחדן, נַעל-קחדן, נַעל-קחד, רך-לב, באַיאַק, טרוס, האָז, באַיהאַז, טכויר, פֿונק,
שיסער נש) : פֿלאַששער, — שייסער, — קאַקער : קנאַפּער העלד : העלד
אע גאַטקעס : שטרויענער קאַזאַק : אַלאַרמיסט, פּאַניקשפּרייטער, פּאַניקשר
נ-אַק : העלדן פֿע שקם.

וו ן האָבן מורא (מעק, קחד אַאָז"וו) — : זיין אין (איך שרעק (אע (אייף אַחד
אַאָז"וו) : זיין דערעראַקן, זיין דערציטערט אַאָז"וו — אַדי : שרעקן זיך,
פֿאַרכטן זיך, ז פֿורכטן זיך, ז פֿירכטן זיך, גרוילן, שיען זיך, זדרעפּש, אַנגסטן,
בויצע נים : איבערטראַכטן, איבערקלערן : דאָגן, זאָרגן : ציטערן, פֿלאַטערן,
שוידערן, צאַפלען זיך, טאַמלען, סקרוכען, דראָושען : ציטערן אַימת-אַרת :
ציטערן אין אַלע גלידער (אע אַלע אַברים, אין גאַנצן ליב) : טרייסלען זיך אין
גאַנצן : האָבן די נִיכפּה (דאָס (נִיניעריקע) קדחת אַאָז"ר) — ב-2 : ציטעדן
(פֿלאַטערן אַאָז"ר) אין די הויזן (אע די פּלודערן) : קוקן מיט מורא ווי דאָס
קעלבל א יפֿן חלף : אויסזע ווי אַן אָפּגעקאַכטער : גיין אויף די שפּץ פֿינגער
(אויף די ציפקעס). ווערן דערשר קן, ווערן דערציטערט אַאָזיר : דערערעקן
זיך, איבערשרעקן זיך : אויפֿציטערן, אויפֿשוידערן, אַרפּצאַמען, אויפֿטרייסלען :
ניבהל ווערן : קריגן אַ גענדזענע הויט, קריע מזפּימפּלס נ—) : שפּרינגען פֿר
דער הויט : באַשסן ווערן מיט (אַ) שווייס : אויסשטק אַנגסטן: ווערן רויט אַת
טויט: ווערן בלאַס עבלייך) (פֿאַר שרעש — אַדי : רעדן פֿאַרשטיינערט
(פֿאַרשטאַרט): ניט קענען רירן מיט אַר גליד : פֿאַרלירן דעם קאָפּ, פֿאַרלירן
דאָס לשע : ווערן שטום, פֿאַרשומען : זען זיך מיטן מיט : זיין (בליבן) טויט
(מיט אַלע אַברים :

זיין ניט טויט און ניט לעבעדיק : צוריקווייכן, צוריקפראלן : באהאלטן זיך, פֿאַרקריכן אַע אַ לאַך : פּודען זיך, ז איספּוזשען זיך, צעספּוזשען זיך, צעפּודזשען זיך, אויפֿפּלאַשען זיך, י ראַספּאַלאַשע זיך, אַנטלויפֿן אַז'וו פּ ב-4. זיין אַ פּחדן (אַ שרעקע(חדיקער, אַ מורא(דיקער אַז'וו) — אַי : פֿאַרלירן דעם מוט (דעם קוראַזש) : אַראָפּפּאַלן ביי זיך : ניט האָבן דאָס האַרץ — 549 : שרעק זיך (ציטערן, פֿלאַטערן אַז'וו) פֿאַרן טויט (פֿאַר אַ פֿליג, פֿאַר דער וושט, פֿאַר דער (אייגענער שניןפֿאַרן (אייג נעם) שאַטן, פֿאַר נעמעצנס) דוך, פֿאַר נעמעצנס) (פֿאַרע) : קריגן קאַלטע פֿיס : פֿאַרלירן די הויזן : * באַמאַכן זיך : —אַנמאַכן אַע די הויע : — אַנפיע אין די הויזן.

נפֿאַרגלייכטגען) מורא האָבן (שרעקן זיך, ציטערן, פֿלאַטערן אַז'וו) ר פֿאַר פֿייער, ווי פֿאַר שמיץ, ווי פֿאַר אַ שררה, ר פֿאַרן ספּראַך ניק, ווי פֿאַר אַ ווייב אַ מרשעת, ווי פֿאַר אַ בייזער שוויג ר, ווי פֿאַר בריינדעלע (שיינדעלע) מיט די בלויע ליפעלעך, ווי פֿאַר אַ שיכורן פרער, ווי פֿאַר אַ (ביסיקף הונט, ווי פֿאַר אַ איה מעה, ווי פֿאַר גזלנים, ווי פֿאַר אַ נזלן, ווי פֿאַר אַ רואַח, ווי פֿאַר אַ בער, ווי פֿאַרן מעבר נבוק, ווי פֿאַרן טויט, ווי פֿאַרן מלאך־האַוות, ווי אַ פּויער פֿאַר שמיץ, ווי יאָ פֿאַרן פּאַן, ווי אַ מיע פֿאַרן נלח : ציטערן (טרייסלען זיך, האַרפֿן זיך אַז'וו) ווי אין היץ, ווי אין פֿיבער, ווי אַע קדחת, ווי אַ בלאַט, ר אַ לולב, ווי אַ פֿרומער ייד אַע די עאַרתימ־תשובה, ווי אַ האָן, ווי אַ שעפֿעלע (פֿאַרן אַלף), ווי יורקעס הונט, ווי אַ הונט אַע קראַפעווע, ווי אַ הונט אין די נײַן טעג, ווי אַ פֿיש אַע וואַסער (את אָלול), ווי אַ שד פֿאַר אַ מזוזה (פֿאַר שמע־שראל) : שמייע, (שטשומט ווערן) מ קורטע די בעד רקע.

דערוועקן (אַרויסרופֿן, אַניאַגן, אַנוואַרפֿן, אַרויפֿוואַרפֿן) אַ מעק (אַ מורא אַז'וו) : דערמעקן, אַנערעקן, סטראַשען, אַנסטראַשען : סטראַשען די גענדז (אויפֿן בוידעם : סטרשש די וואַנצן : ז דראַש, דאָזשען, שרעק : דרייע נר-) : שרעקן ווי דער דובנער (קעלעמער) מגיד : אַפּמעקן, איבערשרעקן, איינדעקן : מטיל אַימה זיין, מאַים זיין : צערודערן, צעטרייסלען, אויפֿטרייסלען, אויפֿרודערן, ז דערשיטערן : טעראַריזית : שלאַע אַלאַרם : אַלאַרמירן, וואַרענען האַז'ר — גבפ : הייבן אַ האָט : ווייזן אַ פֿויסט : ווח די צק

: הייבן אַ שטעקן : פֿאַכען מיטן שווערדל (מיט אַ פֿאַפירן שווערדל , מיט אַ פֿאַפירענער פיקע).

אַדין שרעקלעך, מוראדיק, אַימהדיק, אַימהפֿול, אַימת־אָווותדיק, מאַרמדיק, פּחדדיק, פֿאַדימדיק, פֿאַרכטיק, ז פֿורכטיק, ז פֿירכטערלעך, ייראַתזאָבדיק, עראַתזרוממותדיק, עד(ע)פֿאַרכטיק, אַפּשייַק; דרליק, שוידערלעך, ז שוידערהאַפֿט, אַנגסטיק, אַעסטלעך, פֿלאַטערדיק, ציטערדיק, ז סטראַשנע, סקנותדיק, קאַשמאַריש, ז קאַמאַרנע : שרעקלעך ווי דער טויט, דער טירל, ווי דער מלאַך־האַרת, ווי דער מלאַך־דומה.

דערשראָקן (אַרף טויט) : צעשראָע, אַנגעשראָקן, איבערגעשראָקן : דערציטערט, פֿאַרציטערט, אויפֿגעציטערט, פֿאַרטרייסלט, אויפֿגעטרייסלט, ז דערערטערט, פֿאַרצאַפֿלט, אויפֿגעצאַפֿלט, אויפֿגעשוידערט, פֿאַרשטאַרט, פֿאַרשטיינערט, טויט : פֿאַרדאהט, האַראַרגט, באַזאַרגט : אומרויַק, נערווען, נערוועש : פֿאַרצאַגט, דערשלאָגן, ז נידער(גע)שלאָגן האַז'וו — 512. פּחדניש, פּחדנותדיק, שרעקיק, שרעקע(חדיק, נִיבהלדיק : אַלאַרמירט, פֿאַניש : טרוסיש, ז טרוסלירע, רך־לביק, קליינמוטיק, שוואַכמוטיק, מוטלאַז(יק), אַפהענטיק, אומדרייסט, איבערגעפֿאַלן, מטש נ־! : אממענלעך, ווייבערש. גפֿאַרגלייכונגע שרעקע(ר)דיק ר אַ יידענע, ווי אַ בלאַט אין מנט, ווי אַ האַ, ר אַ לערער צרע דאָרפֿסלייט : בלאַס (בלייך, וויס) ר קאַלך, ר קרייז, ר פֿאַפיר, ווי די וושט, ר אַ ליילעך, ר אַ ליוונט, ווי אַ טוך, ר אַ ליפענע, ווי דער טויט, ווי אַ טויטער, ר אַ אַת, ר אַ פּוירע, ווי אַ גריל, ר אַ דערשראָקענער האַן : אַריבערגעפֿאַלן ווי אַ שיכורער צי.

אינוו, פֿראַן : באַימה יכ־יִראה: גדאָילי ורחימו : שומו שמים ! : אַ מורא צו קוקן ! : שע שראַל ! : עס נעמט אָן אַ שרעק (אַ קחד אַז'וו) : עס ציטערט (עס וואַרפֿט) הענט און פֿיס (די הויט, די פֿעל, דער פּופיק) : עס קלאַפט אַ צאָן אין אַ צאָן : עס לויפֿט אַדורך אַ פֿראַסט איבערן לייב : עס ווערט קאַלט אין די קנעכל : עס שטעלן זיך (אויף) די האַר אויפֿן קאַפּ : האַר און נעגל שטעלן זיך קאַפּויער : עס ווערט בלוי אונטער די זעברעס : עס ווערט פֿינצטער פֿאַר (אין) די אויע : עס טראַגט אין דער לופֿטן : עס באַפֿאַלט (באַשלאָגט, באַגיסט) אַ שמייס(אַ קאַלטער שווייס, אַ טויטשווייס) : עס בשלאָגן אַעס(שן : עס אַנטפֿאַלט

(אַנטלויפֿט) דאָס געזונט : עס ווערט אָפּגעריסן דער חיים טובים : עס פֿאַלן אין די בלוטן (די דמים) : עס פֿאַלט איין (עס אַנטרינט, עס אַנטפֿאַלט, עס ווערט פֿאַרקילט) דער מאַמעס מילך : עס פֿאַלט אַע (עס אַנטגייט) דאָס האַרץ : עס פֿאַלט איין (עס רייסט זיך אָפּ) דאָס האַרץ : עס קלאַפט דאָס האַרץ ווי ביי אַ עב, ווי בך אַ נזלן : עס נעמט אָפּ דער אָטעם (הענט און פֿיס) : עס פֿאַלט אַרויס די נאָמה : עס אַע אַרחה נשאַתו : די נאָמה קומט אַע די פֿיס : די נאָמה אַנטלויפֿט אין די שפיץ קנעכל : אַן מען וואָלט האַקן מיינע אָדערן וואָלט קיין בלוט ניט געגאַנגען : אַ בייזע מורא אויף אים ! : ער שרייט הוראַ אַע אַרבל אַרין : ער יופֿיט אַ פֿייג אונטער אַ דעכעלע (אין קעשענע) : בו ! : פֿערדל , אַ בער גייט ! : האַשע, מע שיסט ! : קאָזאַקן פֿאַרן, דער פֿאַרטעך פֿאַלט ! : מען אין מכבד רב סימען מיטן ערשטן שאָס ! נענטפֿער)מוחל ! : מב קרוב, שיסט איר פֿריער, איר זענט עלטער : האָסט מורא? לייע קריאתשמע (לייג דיך אין בעט אַרמ, נעם דיר אַ אַת אין זינען).

נסטראַשונקעס) נבוא יומו ! : נבוא יונה ! נ־פ) : עס וועט קומען זיין נבוא יומו : פֿרידע (פשידושע) קאָזאַ דאָ ראָזאַ ! : ער וועט זיך אַנשפּילן (אַנריסן) ! : עס וועט אים גלאַט ניט אַראָפּ : עס וועט אים אויסגיין באַקעם : עס וועט שוין קומען איינער אויף זיינע ביינער : ער וועט קריגן זיין ערלעך אויסקומעניש : זיין קאָפּ וועט שוין קרענקען : עס וועט זיין אַ קלאַג צי אים (צי זיין קאָפּ, צו זיינע יאָרן) : מען וועט שמייסן מיט אייזערנע ריטער : נ־פ) מען וועט אים געבן פֿיש אָן כריין : מען וועט אים אויפֿהענגען אויף אַן איבערגעברענטער שטרוי : מען וועט אים הענט אַת פֿיס אָפהאַקן (און פֿאַר אַ סאָלדאַט אַוועקגעבן נ־פ)) : מען וועט אים דרך יאָר הענגען און פֿיר יאָר שיסן נ־פ) : גיב אַכטונג ! : היט דיר דאָס לעדער (די שקורע, די פֿעל) ! : שלימזל וועט דיר פֿעלן ! : ביום פקדי פקדתי !.

איך וועל אים די ציינען)עח אויסרייסן (דעם קאָפּ אַראָפּדרייען, די נאָן אָפּווע אַאָז"ר) : איך וועל אים געבן, אַז ער וועט דערזען דעם זיבעטן הימל (די וועלט און יענע וועלט, דעם מלארזאָוות פֿאַר די אויגן, די עלטערבאַבע פֿאַר די אויגן, דעם טאַטן פֿון יענער וועלט, קראַקע מיט לעמבעריק) : איך וועל אים געבן נײַן מאָל נײַן, וויפֿל עס וועט אין אים אים אַריין : איך וועל אים

דערלאנגען, אן ער וועט נישט וויסן ווי אַלט ער אין (אן ער וועט די פאָטרעכעס
 ניט כאַפֿן, אן ער וועט די טיר ניט טרעפֿן, * אן ער וועט זיך באַמאַכן, אן פֿונקען
 וועלן פֿליען פֿע די אויע, אן ער וועט זיך באַוואַש מיט בלוט, אן די רויטע זופֿ
 (יוכע) וועט אַרויסשפּריצן, אן קיין דאָקטער וועט אים נישט העלפֿן, אן ער
 וועט אַע יאַרצייט פֿאַרגעסן, אן די קלאָג וועט אים נעמען, אן עס וועט אים
 ווערן פֿינצטער אַע (פֿאַר) די אויגן, אן עס

602

וועט שוין קיין גראַז ניט וואַקסן) : איך וועל אים וועזן, ווער עלטער אין !
 שפּר : אַרי אָדם מקחז אָמיד : מען דאַרף מער מורא האָבן פֿאַר האָט ווי פֿאַר
 מענטשן : אן אין ווייבל שטאַרבט אין דער קימפעט שייט זיך דאָס אַנדערע
 ווייבל אין מיקווה צו גק : אַ ייד האָט אַכט און צוואַנציק פּראָצענט קחז, צוויי
 פּראָצענט צוקער און זיבעציק פּראָצענט חוצפה : אַ הונט האָט מרא פֿאַר אַ
 שטעקן און אַ רוח פֿאַר ציצית : איינע ציטערט פֿאַרן מאַן, די אַנדערע ציטערט
 פֿאַר קדחת : פֿאַר אַ צאַפּ האָט מען מורא פֿון פֿאַרנט, פֿאַר אַ פֿערד פֿון הינטן,
 פֿאַר אַ נאַר (פֿאַר אַ שלעכטן מענטשן) פֿון אַלע זייטן : ווען ניט די מורא וואַלט
 גערען זיס די עקרה : אַ קחז קען מען ניט אויסריידן : האָב ניט קיין מורא, ווען
 דו האָסט ניט קיין אַנדער ברירה : אן מען האָט ניט קיין האָט קען מען קיין
 פֿויסט ניט מאַכן : אַו מען קען ניט בייסן זאָל מען די ציין ניט ווייזן : אן מען
 האָט ניט קע (גראַבן פֿינגער זאָל מען קיין פֿינג ניט ווייע (ניט אויסשטעלן) : אן
 אַ פֿינגער קען מען קיין פֿינג ניט שטעלן.

זען אויך : אומבאַשלאָסנקייט 8—, רעיקע 429, וואַרעמט 431, אַרויסרוף
 9—.

0— . מוט , איינשטעלערישקייט ם ן מוטיקייט, בראַווקייט, דרייטקייט,
 מוטויליקייט אַאָז"ר : איינשטעלערישקייט, געוואַגטקייט, ריזיקאַלישקייט,
 אומאיבערגעלייגטקייט, אויסגערעכנטקייט אַאָז"ר — אַדי : מוט : בירגערמוט,
 לייבנמוט, העלדנמוט אַאָז"וו : קוראַוש, דערוועגונג, בראַרור, פאַרע נ-) :
 רוקנביין, האַרץ, לב, לאַבות, נערוו, גאַל : צטרוי, ז צוטרויען, איבערמוט,
 מוטויל(ן), ווילדווילן : גבורה(שאַפֿט), העלדישקייט, העלדנשפֿט, ז העלדנטום,
 העראַיזם, ספּאַרטשעם : העראַישער אַקט.

ריזיקע, איינשטעל, איינשטעלעניש : בליר דע מאַיאה, קאַרטנשפּיל, שפרונג
אין דער פֿינצטער : דעספּעראַציע, האַסט, ליכטזיניקייט : דאָן־קייכאַטיום :
אַוואָרט, געמבליט נאָמ — 516.

בראַווער מאַן, מאַן, העלד, העלדינ(ע). העראָס, ז העראַי, וועלט־באַצווינגער,
ויבור. ויבור־אַיל, לייב, קאַזאַק, כוואַט, מאָלאָדיעץ, אַ קינד פֿון דער היים,
וויילער (יונפּ: שטעלער, איינשטעלער, רעיקשט, קאַרטנשפּילער, אָדנח,
אַטוואַשניק, מזיק : אַחורטע. נקבה : קנאַקער, קניאַקער נדיאַל), שסער :
היצקאַפּ, פֿיער־פֿרעסער : מופֿקר, אָפֿק־יוט : אַוואַנטוריסט : אַזאַרטניק,
געמבלער נ —) : דעספּעראַדאַ : פלוט, דאָדקייכאַט.

וון זיין בראַוו, זיין מוטיק אַאַז"ר — אַדי : האָבן מוט (גאַל, צוטרוי (צו זיך)
אַאַ"וו) — " : האָבן דאָס האַרץ : האַלטן הויך דעם קאַפּ : קוקן גלייך אין די
אויגן : אויסשטעלן זיך אויף סקנות (ז צו געפֿאַר) : איינשטעלן דאָס לעבן (אין
סקנה) : גיין (לאָזן זיך) אויף מסירת־נפֿש (אויף קידודהאַם, אויף שטס באַראַט)
: מוסר נפֿש זיין זיך : גיין אויף אַ גליטש : קריכן אין פֿיער : שפּילן (ויד) מיט
פֿיער : פֿליען ווי אַ קאַמאַר אין (אויפֿן) פֿיער : גיין אין פֿיער און אין וואַסער
: קריכן דעם לייב אין מויל (אַרייַף : שפּילן מיט גליק : נעמען די נאָמה אויף
פּראַקאַט : פֿאַראַכטן סקנות (ז געפֿאַר) : קוקן דעם טויט (דער סקנה, ז דער
געפֿאַר) אין די אויגן : גיין דעם טיטוול אין די אויגן אַריין : שפּילן זיך מיטן
מלאך־האַוות : ניט טראַכטן צוויי מאָל : ניט מורא האָבן, ניט שרעקן זיך
אַאַ"וו — 539 : אונטערדריקן (באַצווינגען אַאַז"וו) די מורא : מורא האָבן ווי
פֿאַר דער קאַץ, ווי פֿאַרן פֿאַראַיאַריקן שניי (פֿראַסט) : בראַווירן, העלדירן,
קוראַזשירן זיך : שטעלן זיך אין קוראַזש, מאַכן זיך קוראַזש : כוואַטעווען זיך.
כראַברען זיך, עריהן זיך, מענטשלען זיך, צעריע זיך : מאַכן זיך האַרץ : מאַכן
זיך אַ האַרץ פֿע אַ נולן : אַנ־

נעמען זיך מיט האַר (מיט כוח, מיט קוראַזש אַאַנ"מ) : שאַרקן זיך, אַנטאָן זיך אַ
כוח : אונטערגאַרטלען זיך : אַנגורטן די לענדן (ווי אַ ויבוח : אַנמעסטן זיך :
אויפֿהייבן דעם קאַפּ : דערוועגן זיך, וואַגן, וואַזשען : אַטוואַשען זיך, שטוועגן
זיך, געטרויען זיך, ז טרויען זיך, אונטערשטיין זיך, שטעלן זיך, איינשטעלן זיך,
אונטערשטעלן זיך : סמייען, מעין זיין אַאַז"וו — 549.

אונטערנעמען, ריזיקירן : גיין אויף ריוויקע : נעמען אַ שנס נאָ- : נעמען דעם
אָקס פֿאַר די הערנער : איינשטעלן : שטעלן אין קאָן : שטעלן אויף אין קאָרט :
גע אויף אינס : גיין אויפֿן שע זיכער (אויפֿן גאַנצן זייען נאָ-)) : זע ניט
אויסגערעכנט, זין איבערגעאָיילט אַאָ"וו — אַדי : איבערשן די פּוּחות : ניט
רעכענען זיך מיט (דס פֿאַקטן : פּלוטע(וואָן : בויען אויפֿ(ף שמד : קויפֿן אַ קאַץ
אין זאַק : לייגן דאָס לעבעדיקע אויפֿן טויטן (די לעבעדיקע אויף די טרעטע) :
לייע זיך (קריכן) מיט אַ געוויסן קאַפּ אין אַ קרשקער בעט : פֿאַרברענש זיך די
פֿיטער : דוחק אַת האָעה זיין : מאַכן דעם אָשבת אָן דעם מעלזאָית : שפּרינגען
פֿון דער הויט (ז פֿון די האַלאָבליעס) : כאַפּן די פֿיש האָר דער נעץ, כאַפּן די
לאַקשן פֿאַר שבת — 446.

געבן ניענעם) מוט (קוראַזש אַאָזיוו) : (דער)מוטיק, קוראַזשן. אינספּירירן
אַאָ"ר — 4-b . אַדין מוטיק, העלדש, העלדנמוטיק, ז העלדהאַפֿטיק,
שרעקלאָן, אומדערשראַקן, אומפֿאַרכטיק, שטעהאַפֿטיק, (פֿעלדזף פֿעסט,
באַהאַרצט, רעזאָלוט, קעק, מענלעך, העראַזיש, ריטערלעך, כּוואַטסקע, גבוריש,
דרייסט. דריסט נדיאל), גערשט, בראָוו, — י כראָברע, יבאַיקע, ישמשל(נע,
יסמיעלע, יאַטוואַזער נע: עפֿאַסמ, אַנטשלאָסן, האַרטנעקיק אַאָז"וו —
זפּבנמוטוויק, מלדווייליק: איינשטעלעריש, מלערש,, ווילעע(עחש,
אַראַנטוריסטיש, אַזאַרטיק, געמבלערשן—ז, אימפּולסיר, היציק,
היצקעפּיק, הייסבלוטיק, איבערגעאָיילט, אַייליק, ראַשיק, האַסטיק, בלינד,
ווילד, אומבאַרעכנט, אומבאַטראַכט, אומ אַדאַכט, אומאיבערגעלייגט,
אומבאַקלערט, אומאויסגערעכנט, אומפֿאַרזיכטיק, לייכטזיניק, פּלוטע,
פּלוטעוואַטע, דאָן-קיכאַטיש.

אינר , פֿראַן : אָן אַחריות : קיין אַחריות ניט : אַהולאַם נאָ אַרניעץ נבלינדע
מעיאַה) : אַדער אַדער : אַדער דריי אַדער דרייצן (דריי און דרייסיק) : (אַדעח
גאָר אַדער גאַרנישט : (אַדעח טרעף אַדער פֿעל : אַדער אַגליק אַדער אַ שטריק :
אַדער אַ ממאָלה אַדער אַ מאָלה : (אַדער) פּאַפּ אַדער כּלאָפּ : אַדער אַ אַת אַדער
אַנס : (אַדער טויט אַדער ברויט : (אַדעח רויט אַדער טויט : אַדער לעבן אַדער
שטאַרבן : בליי אַדער פֿריי : אַמות נפֿשי עם פּלשתיים: קעפּן וועט מען דאָך מיך
ניט : מען וועט מיך דאָרטן אין קאַשע ניט אויפֿעסן : זאָל איך אַזוי מורא האָבן

פֿאַר אים טויטערהייט ווי איך האָב מורא פֿאַר אים לעבעדיקערהייט : פֿאַר אַחד
 אין מיר דאָס העמד וויס געהאָרן ו-1 : ער לייגט זיך ווי אַ לעמעלע את שטייט
 אויף ווי אַ לייב : ער טיילט זיך מיט דעם בער נאָך איידער ער אין געפֿאַר גען :
 מען האָט נאָך דעם בער ניט געשאָסן און מען (צע)טיילט שוין זיין פֿעל :
 איידער דער טאַטע אין געבוירן געוואָרן שטייט שוין דער ות אויפֿן דאָך : דער
 פֿויגל אין נאָך אויפֿן דאָך : ס'אין נאָך די באַד נישט געהייצט : ס'אין שך ווייט
 צו קל חמירא : יעשטשע דאַלעקאָ דאָ קל חמירא : דער פֿיש אין טיכעלע אע
 נאָך וופּט — ביכעלע.

שפר : שטעק נישט דעם קאָפּ צום וואָלף אין מויל אַרײַן : מוט פֿאַרלוירן, אַלץ
 פֿאַר לוירן : ז ווער עס אגט ניט דער האָט ויט : אַן מען שטעלט ניט אין נעמט
 מע ניט אויס : דער וואָס גייט אין מלחמה מון קענען פולווער שמעק : ווער עס
 קען קיין פולווער ניט שמעקן דער זאָל ניט גיע אין דער מלאָמה אַר :
 ביסטו אַ זעלנער, שמעק זשע פולווער : שרײַ נישט אויס האָפּ, וועסט פֿאַלן
 אויפֿן קאָפּ : זאָג ניש האָפּ בע דו שפּרינגסט נעט אַריבער (בין דו ביסט ניט
 אַריבערגעשפּרונגען) : סקאַזשעש האָפּ יאָק פערעסקאַטשיש : זאָג נעט האָץ בין
 אויף יענער זייט (בין דו שפּרינגסט נישט אַריבער דעם) קלאָץ : מען טאָר נישט
 כאָפּן די לאָקע פֿאַר די פֿיש : מען קען ניט כאָפּן די פֿש פֿאַר דער נעץ : כאָפּ
 נישט די פֿיש פֿאַר דער נעץ : פאַטש זיך ניט אע ביכעלע, ווען פֿישעלע אין נאָך
 אין טך כעלע : איידער מען האָט געכאַפט דעם בער קריגט מען זיך ניט פֿאַר
 דער פֿעל : פֿון דעם בער אין וואָלד זאָל מען די פֿעל ניט פֿאַרקויפֿן : מען גיט
 ניט פֿריער דעם קינד אַ נאָמען בין עס ווערט געבוירן.

זען אויך : עקאַנות זע, אַיליקיט 440, אַרויסרוף 9—, חוצפה 549.

541. באַגער, שטרעבונג

ס ן באַגעריקייט, גלוסטיקייט, זשענדעקייט אַאָו"ו — אַדי : באַגערונג,
 גלוסטונג, בענקונג אַאָן"ו — יי : ווילן, רצון, וועלער, וועלענש, וועלעכץ,
 מאַנקאַליע, פֿאַרלאַנג, וונטש, האַרצוונטש, באַגער, חשק, אַפעטיט, י אַכאַטע,
 לוסט, גלוסט, תּשוקה, השתוקקות, קלות־הנפֿש, גאַרונג, בענקשאַפֿט,
 (האַרץ-)בענקעניש, געבענק, היים־בענקעניש, ז היימוויי, ואַסטאַלגיע :
 הונגער, דאָרשט, ז דורשט : שמאַכטונג, לעכצונג.

יצר, דראַנג, טרייב, ז טרייב, אָנטרייב,
אָנטרייב, שטויס, קיצל, רייץ, קישוף, צוציקראַפֿט, מאַגנעט, מאַגנעס :
(חיהשעח אינסטינקט : דצר-אָב, יצר-אַרע : שטאַרקער, אייזערנער,
קופערנער, אָרעמאַנסקער אַאָז"וו יצר-אַרע : נייטנג, נטיה, דיספּאָזיציע,
סימפּאַטיע, ליבע : ספעציעלע נטיה, ז פֿאַרליבע, פרעדיספּאָזיציע :
ליבהאַבעריי, האַבי נאַ-) :
געשאַק, ווסט : אַאח : אַאווותזחשריות, אַאמות - עולם - הזה, בהמיות :
לעדנשפֿט, פּאַסיע : משיע : קלעפטאַמשיע, דיפּסאַמאַניע, עראָטאַמשיע אַאָז"ר :
קאַפרע, האָה, פֿאַנטאַזיע, פֿאַרוועלעניש, שווען, משונעת, בעלנות, ז בהלנות :
גייציקייט, ז גע, זיגעררי קייט, ז זוכט : ז ערגע, געלטגייציקייט האָז"ר : רויסע
ארע, אויפֿגערסן מויל, גרויסע ליאַפע : געשמדטער, בייזער, רייכער אַאָזיוו
האַלדז : האַבונסטווע, איינרייסעריי.
שטרעבונג, אַמביציע, אַספּיראַציע : נאַחון, נצחנות : אייפֿער, היץ, פֿיבער,
אומגעדולד.
קעלן, ז קהלן, קעל־עסקן, מעטער, פֿאַרערער, לאָהוטרע, אַמאַטער, ליבהאַבער
: אַספּיראַנט, קאַנדידאַט, שטרעבער, קאַריער ריסט, אַריוויסט : אוהב קבוד,
רודף אַחר(ס הקבוד, רודף־קבֿודניק : איינרייסער, אַפֿלהעשיר, אוהב אָמון,
אוהב אָצע, חומד אָמת, רודף אָמון, גאַלדזוכער, אוצרות - זוכער : מעלאָמאַן, ז
מעלאָמאַניאַק, שגלאָמאַן, ז אַרלאָמאַניאַק אש"וו.
וו : זש באַגערריק, זיין להוט, זח הונגערריק אַאָן"וו — אַדי : האָבן חשק, האָבן
אַפעטיט אַאָיוו — : וועלן האָבן, עפֿצהן, באַגער, י פּראָטען, פֿאַרלאַנגען,
ווינטש, גלוסטן, געל־טן : גאַרן, בענקען : קאַניען : הועערן, דאַרשטן, ז
דורשטן : שמאַכטן, שמאַכן, לעכצן : חלשן (אויסגיין, שטאַרבן, קרן, קראָפּיק)
נאָך : אויסגע מיט די כוחות : אויסגיין קלותהנפֿש : גין אע (אום) לעבן : נוע
זיין עד לאַיים : ברענען, פֿלאַמע, פֿלאַקער, גליען : זע אור געדולדיק : שטק
(זיצן) ווי אויף שפּילקעס, ווי אויף געגליטע (הייסע, ברענענדיקע) קוילן :
שפּרינגען פֿון דער הויט — 510 .
דערוועקן (אַרויסרופֿן) אַ פֿאַרלאַט (אַ חשק אַאָז"וו) : ציען : ציען אַן אַקסל :
קאַר טשע, קיצלע, שטעכן, בייסן, קאַטערן, גענדזלען : זיך אַרייטעמען נעפעס)

אע קאָפּ (אין די געדשקען): וואָרפֿן (לייע) אויף עפעס
אן אויג : פֿאַרוועלן זיך, פֿאַרגלוסטן זיך, פֿאַרבענקען זיך נאָך, פֿאַרווילגלען זיך,
פֿאַרכאַלייען זיך, אָנשפּאַרן, פֿאַרשמעקן : באַטראַכטן מיט גיריקע (פֿליישיקע,
פֿאַרליבטע אַי"וו) אויגן : קוקן ווי אַ שאַף אויף זאַלץ : ניט לאָזן פֿון אויג : ניט
אַראָפּנעמען (אַראָפּלאָזן) קיע אויג פֿון (די אויגן פֿון) : עסן (אויפֿעסן, שלינגען
אָוויז) מיט די אויגן : באַלעקן זיך.

געפֿינען אַ טעם (אַ געשמאַק, אַ גוסט) אין : געפֿעלן, וויל געפֿעלן אַזוי — 1
51 : ליב האָבן, האָלט האָבן, גערן האָבן : נאָ- גלייכן, קערן פֿאַר : גוסטירן
אין, קאָכ(ענע)ן זיך אין, קויכען זיך אין, שפיגלען זיך אע : זיין מעגע (מילד)
פֿאַר, *זיין די כפרה פֿאַר אַזוי"ר — 0פ : אַרײַן אין טעם : אָנכאַפּן זיך אין
עפעס (מיט הענט און מיט פֿיס) : גיין מיט חשק : גיין ווי אַ אַתן (ווי אַ קלה) צו
דער חופּה : צופֿאַלן צו, צוכאַפּן זיך צו.

נפֿאַרגלייכונגען) ציען ווי מיט צוואַנגען, ווי אַ מאַטעס גמאַעט) (צו
אײַנשטאָל), ווי צו אַן עקרה, ווי דעם שיכור צום שלאָפֿן (צום פֿלעשל), ווי
דאָס פֿערד צו דער קרעטשמע (צום שטאַל, צו דער טאַרבע מיט האָבער) :
פֿאַרגלוסטן זיך ווי אַ קאַץ פוטער, ווי אַ טראַגעדיקער (יידענע), ווי אַ
פֿאַרצויגענער נַת י יאָידה, ווי שבתדיקע מאַקלים, ווי די געווירצן פֿון שבת :
נ-פ) פֿינט האָבן ווי אַ בעטלער אַ האַלבן (גאַנצן) גילדן, ווי אַ אָסיד אַ שיקסע,
ווי אַ גוטער ייד אַ פֿעטן קדית, ווי אַ שיכור אַ גלעזעלע משקה, ווי דער גאָיר
גענדוענע פופיקלעך, ווי אַן אַשת־שיש, ווי אַ גאָיר אָבוד, ווי אַ קאַץ האָט פֿינט
סמעטענע, ווי אַ גאַנדו האָט פֿינט האָבער : אָנכאַפּן זיך ווי אַ הונט פֿאַר אַ
קוילעטש, ווי פֿאַר אַ הייסן קוילעטש : צופֿאַלן (צוכאַפּן ויך) ווי צו הייסע
לאָקש, ווי צו אַ הייסן פּאַפּעלניק, ווי צו אַ הייסן פֿלאָדן, ווי אַ אָסיד צו ע"ש, ווי
אַ שיכור צום פֿלעשל, ווי צו אַ גלאָז משקה אין אַ גרויסן פֿראַסט, ווי אַן
אַרעם־אַחור צו לאַטקעס (צו

דער חלה), ווי אַ קלויזניק צו יויד, ווי אַן אורח צו דער גילדע(ר)נער יויד, ווי אַ
קינד צו טיטע, ווי אַ הונגעריקע קאַץ צו סמעטענע, ווי אַ כניאַק צום קליידל, ווי
דער פרוש צו דער ספּאַדניצע : כאַפּן ווי הייסע בולבעס : באַפֿאַלן ווי די
היישעריקן.

קראַפּען זיך אויף, לאַקאַמען זיך אויף, ראַדעווע זיך אויף: וועלן איינהאַמעווען
(איינשלינגען, אינרייסן, פאַרשעבר(ער)ען) די וועלט : שטרעבן צו, אַספּירירן
צו : טראַכטן פֿון : נאַכלויפֿן נאָך, יאָע זיך נאָך, רייסן זיך נאָך : שלאָגן זיך פֿאַר
: פֿאַרלייע זיך (אַפּלייגן זיך) אויף.

אַדי : באַגעריק, פֿאַרלאַנגיק : להוט, לאָער, לוער, גלוסטיק, הונגעריק,
אומדערזעטלעך, דאַרשטיק, ז דורשטיק, לעכצ(נד)יק, שמאַכט(נחיק) : אַאוויש,
אַאוועהדיק, גיריק, געריק, גיציק, זשעדנע, אינרייסעריש, אַמביציעו, אַמביטנע
: וצאַניש, נצאַנותדיק, נאַחונדיק : היציק, אייפֿעריק, אייפֿערדיק אַאָ"ר —
510 : ליידנשאַפֿטלעך : אומגעדולדיק : נוטה, גענייגט, ז געוויגט, דיספּאָנירט :
גערן, י אַכאַטנע : געוונטע, ווינטשנסרערט, באַגערנסווערט.

פֿראַן : ע- געמט אָן (עס כאַפט אָן) אַן אַפעטיט (אַ דצרשרע, אַ חשק אַאָ"וו) :
עס רינט (עס גייט איבער, עס לויפֿט איבער) די שמייע (די סמאָהע, די סליונע,
די שפּיעעכץ) : עס וועסערט (ראַסערט) אין מויל : עס ווערט וואַסערדיק אין
מויל : די וועלט איז אים ווייניק : ער וואָלט אויפֿגעגעסן די גאַנצע שטאָט מיט
די אויגן : ער וואָלט זיך פֿאַר דעם אויפֿגעהאַנגען : עס שטעכט (בייסט) אים
דער האַבער : עס אַלומט זיך אים קישקע : דער דצרחרע אין בך אים אויף : *
ער פּישט מיט אַ שוימל : ער האָט ליב וואָס דער רבי האָט ניט פֿינט : עס
שטויסט פֿת אים די שמד : מע נאָמה אין אויך ניט פֿע קליאַטשע : ווען ווילסטו?
שוין, צי שפּעטער? : זאָג דרך מאָל, אַז דו ווילסט — נענטפֿעח „אייך וויל" —
נענטפֿעח „אַ מכה

פֿאַרן וועלן" — נענטפֿעח צוויי פֿאַרן געבן" : כאַפּ ניט, עס איז ניט קע הייסע
לאַקש : קענסט זיך ניט איינהאַלטן? פֿאַרדריי מיט די פֿיס (לאָן אַוועק) :
ווילסט ניט וואַרטן? וועל איך דיר שיטן זאַלץ אויפֿן וויידל : ושרט אויף
פֿרייטיק, וועט מען דיר באַקן אַ פֿלעצל .

שפר : קלעקן מען לעבט וויל מען אַלץ האַבן: קל-זמן מען לעבט אע אַלץ צו
ווייניק : אַזוי לאַנג די אויע זיינען אָפֿן ווילט זיך איינשלינגען די וועלט : אַזוי
לאַנג דער מענטש לעבט אין אים די גאַנצע וועלט צו קליין, נאָכן טויט אין אים
דער קבר (זיינען אים די פֿיר איילן) גענוג : ווער עס זאָגט : מיר, מיר — זעט
ער ניט דיר : וואָס מען האָט וויל מען ניט און וואָס מען וויל האָט מען ניט : אַן

ס'אין גוט וויל מען (נאך) בעסערס: האָט מען שוין ברויט ווילט זיך נאָך עפעס : לאַ אַל הלחם לאָדו יחיה האָדם : צו ברויט דאַרף מען האָבן נאָך וואָס (דעם ברויט) : אַן מען האָט ברויט וויל מען קוילעטש : מי עש לו אָנה רוצה מאָמים : אָמת, שכל און יושר זינען אַ מענטש גענוג וויפֿל ער האָט—געלט אין אים ווייניק : דער אָפעטיט קומט מיטן עסן : אַ מענטש האָט גרויסע אויע : די אויגן זינען גרעסער ווי דאָס מויל (רי דער האַלדז, ווי דער מאָגן) : די אויגן זינען ווייטער פֿון האַלדן : דאָס אויג אין אַ קליין לעכל און שלינגט אַיין די גאַנצע וועלט : דאָס אויג זעט את דאָס האַרץ וויל : ווען מען וואַלט איינעם לאָזן נעמען פֿון דער וועלט וואָס זע האַרץ געלוסט וואַלט ער פֿאַר דעם צווייטן גאַרנישט געלאָזן : פֿאַר וועלן שמייסט מען ניט.

אַן מען וויל קען מען ניט זיצן שטיל : מען טאָר ניט פֿאַרלאַנגען וואָס מען קען ניט דערלאַנגען : אַן מען האָט ברויט זאָל מען קיין זעמל (צוקער־לעקעך) ניט זוכן : אַן מען זוכט חלה פֿאַרלירט מען (דערווייל דאָס) ברויט : וואָס דו וועסט זיך ווייניקער ווינטש וועט דיר אַלץ ווייניקער פֿעלן : קריך ניט צו הויך, וועסטו ניט דאַרפֿן פֿאַלן : אַן מען פֿליט צו הויך

פֿאַלט מען צו נידעריק : אַן דו קריכסט צו הויך וועסטו אַראָפֿפֿאַלן אע מיסטקאָסטן : אַן מען פֿליט צו הויך קערט זיך איבער דער מוח : אַן מען קוקט צו פֿיל אַרויף פֿאַרפֿראַשעט מען זיך די אויע : אַן מען קוקט אין דער הייך כאַפט אַ שווינדל : יאָק נצר־אַרע נאַפֿאַדניע טאָ תקיעת־קף נייע פֿאַמאָזשע : דער נצרשרע שלאָפֿט בך אַ מיידל און אין אויף ביי אַ ווייבל : קל הודול מחקרו יצרו (דול היאָט : אינהו נִיבור? — הכובש אַת זצרו : אויף נאָחון געפֿינט זיך : צוליב אַמביציע גייט מען פֿון עשדן אע גשנום.

זע אויך : וויליקייט פֿע, היסבלוטיקייט 510, פֿאַרגעניע 511, ליבע — 5.

בא . דערווידער

ס ן עקלדיקייט, ניט־גוטקייט, פֿריקערעקייט אַזיר — אַדי : דערווידער, עקל, ווידערווילן, ווידערגעפֿיל, אומלוסט, מוגל, חלשות, חולשה־חלשות : מיאוסקייט, האַדיוקע : אומחן, אַנטיפֿאַטיע, אָפֿנייג(וש, גרויל, איבערדרוס : פֿאַראַכטונג, קינאה, האָס אַאָ׳וו — 3־פ : מענטשנהאַס, מיזאַנטראָפֿיע : יודאָפֿאַביע, דאָפֿאַביע, גאַלאָפֿאַביע אַאָ׳וו.

מענטשנפֿינד, מיזאַנטראָפּ : פֿרויענפֿינד, פֿרויען - האַסער : ייִדנפֿינד, עדן - האַסער, יודאָפֿאַב אַאַז"ר.

וון ניט האָבן וצו עפעס) קיין חשק (קע ליבע, קיין באַגער אַאַז"ו) — 41- :
ניט זע לרצע, ניט זיין צום האַרצן, ניט זיין נאָך דער שמיגע : ניט אַפעלירן נאָ-
: ניט שמעקן, ניט געפֿעלן (אע שליעח : ניט איינגק, ניט פֿאַליובען : ניט קריכן
אין מויל (אע האַלדז) : בלייבן שטעקן אין האַלדז : ניט קענען לידן, ניט קענען
פֿאַרטראָגן : זיין קעגן דער עבע (קעגן דער נאַטור) : באַליידיקן דעם געשמאַק :
פֿילן נצו עפעס) אַן עקל (אַ ווידערווילן אַאַזיר) — - : זיין דערווידער, זע צו
ווידער (דיאַק ; זיין איבער) אַרי

607

בער) דער טבע : אַפעקלען, אַאלאַע, אַפשטויסן : מיאוסן זיך פֿון, מיגלע זיך
פֿע, מדזשען זיך פֿון, עקלען זיך פֿון, האַדיען זיך פֿון, ברידזען זיך פֿון.
אַרויסרופֿן אַן עקל (אַ דערווידער אַאַז"ו) : עקלען, מיגלען, ווידערצן : וואַרפֿן
ארף עפעס אַ ביין (שלעכט) אויג (אַן אומחן) : קריי מע זיך אויף : דרייען מיט
דער וואַן אויף : פֿאַרלירן דעם חשק צו : איבערוועלן זיך, איבערגלוסטן זיך,
אַפֿריקרען זיך : פֿינט האָבן, האַסן אַאַזיוו — 3-- : ניט ליב האָבן, ניט האַלט
האַבן, ניט גערן האָבן, ניט גלייכן נאָ-) : קוקן קריר אויף : ניט קענען יען
(אַנקוקן) : אייען קלעק אויף : אַפקערן זיך פֿון, אַפּווענדן זיך פֿון : האַלטן זיך
פֿון ווייטן פֿון : גיין אויסן וועג : מיידן, אוי-מיידן : וועגן פֿון, ווען נעמעצן) .
נפֿאַרגלייכונגש שמעקן ווי פֿעפֿער אין גאַו : פֿינט האָבן ווי אַ אַסיד אַ מעגד, ור
אַ מעגד אַ חסיד : פֿינט האָבן ווי אַ טרייביאַק, ווי אַן אַפיקורס, ווי אַ שונא-אַית
: ליב (האַלט) האָבן ווי קאַפּווייטאַג, ווי צאַנרייטאַג, ווי בויכווייטאַג, ווי אַ
ביטערע ציבעלע, ווי זאַלץ אין די אוע, ווי אַ פֿרומער ייִד אַן עררה, ווי אַ ייִד
האַט פֿינט דייר : ניט קעגן זען (אַנקוקן) מ אַ שפּין : ווייכן ווי (פֿע) אַ
משוגענעם הונט, ווי (פֿוף אַ מופֿה, ווי (פֿוף אַ פעסט, ווי (פֿוף דעם) אַ ביין)
עיפּוש, ווי (פֿון) אַ כּאַלערע, ווי (פּוף פּער, ווי (פֿיך קס, ווי (פֿון) דעם
מלאך-האַוות, ווי (פֿיך דעם טויט, ווי (פֿוף אַ שלאַנג, ווי אַ בייע (ווי פֿון אַ
בייער) באַגעגעניש, ווי אַן אַלטע (פֿון אַן אַלטער) מויד, ווי (פֿון) אַ צנוער :
אויסמיידן ווי אַ משוגענעם הונט, ווי אַ מגפֿה אַאַז'מ. פֿאַרמיאוסן : אַראַפֿראַפֿן

אין ניענעמס) אויע.

אדי : גיט־ליב, ניטשגענעם, ניטיאָנגענעם, ניט־אינגענעמען : אַנטיפאַטיש, ווידערוויליק, דערווידערדיק, צוויידערדיק, ווידערווערטיק, איבערדריסיק : מיגלדיק, עקלדיק, ז עקלהאַפֿטיק, איבלדיק, אָפּשטויסנדיק, חלשותדק, פריקערע, י פדקערע, ברידקע, פראָטיוונע, משוס, פאַסקודנע, האַדקע, האַדליווע, פאַשנע, פאַהאַנע.

אינוו, פֿראַז : פֿע ! פֿיי ! : חלשות ! : חיל־חלשות ! : עס איז למורת רוח : עס גיט אָן (עם כאַפּט אָן) אַ מיגל (אָן עקל, אַ שוואַכקייט, אַ חלשות אַאָז"ר) : עס ווערט ניט גוט : עס שלאָגט צו דער גאַל (צום האַרצן) : עס קערט די (גרינע) גאַל : עס קערט ברעכן : ע־ דריט איבער די געדערעם (די קישקעס) : עס פֿאַרגיט דער חשק (דער אָפּעטיט אַאִיר) : עס איי אַ מיגל (אַ חלשות אַאָו"ו) אַ קוק צו טאָן : מען קען שטאַרבן קוקנדיק : אַ מינטערניש צו קוקן : עס אין מוקצה מחמת מיאוס : עס אין ניט אויסצוהאַלטן : עס אין ניט צו פֿאַרטראָגן : מיין מאָגן קען דאָס ניט פֿאַרטראָע (איבערקאָכן) : עס מאַכט קראַנק : מען קען זיך זען מיטן טייט (מיטן מלאַךחאַרת) : דיר געפֿעלט ניט? טו דיר צו פוטער (זאָלץ) : דיר געפֿעלט ניט? וועסטו מיט מיר קיין קידוך ניט טאָן : וועמען עס געפֿעלט ניט זאָל פֿאַרמאַכן די אויע.

ט : חידושימדיקייט, פֿאַרמונדערטקייט אַאָז'ר פֿאַיי : פֿאַרווונדערונג, איבערראַשונג אַאָז'וו — יי : התפעלות, קעלבערנע התקעלות : הער אוממות, תאַיה : ווונדער ל'ר ווונדער, ווונדירים, ווונדיירים : ביין ווונדער, גאָטס ווונדער, ווונדער פֿע דער וועלט : חידוש, חידש ניפֿלא, רבותא, פלא, פליאה, מופֿת, מאָפּס נ־ק), אוטת ומופֿתים, קלאיפֿלאים, פלאות, נפֿיאות, חידושם ונפֿלאות, קסים ונפֿלאות, שיאת־מצרים : אַקציע, אַקט, אַקציע־משה, אַמשטורע : (ס, וס מן השמים, נס בתוך (באָור) נס, מעשה נסים, גאָטס קסים, אַצבע אלהים, אַצבע אלקים : נ־פ) קסים מיט טשיפקעס, באָבע יענטעס (באָבע ציפקעס, באָבע פרוי־

608

ניעס, באָבע צוושקלעס) נסים : אַ בעל מיט אַ לאַך. מילתא דמא שקיחא, ווונדערזאך, באַך, געהיירישע זאך, פֿעשמע, דערשייטוג,

האַרעע : סענסאַציע, ז אַרפֿוע, קוריאָז, קוריאָזיטעט, טשיקאַוועס, ז
טדקאַוועשטש : ווונדערלאַנד, ערגעצלשד.
מאָדנער נפֿש, מאָדנע חיה, האָטס גאַשעכעניש אַאָן"ר — 3 : ווונדערקינד.
וון זיין אַ חידוש, זע אַ ווונדער אַאָז'וו — ס :
זיין (רערן) אַ סענסאַציע : וואָרפֿן זיך אַע די אויע : אויפֿרייסן (דער וועלט) די
אוייע : מפֿליא זע : ז אויפֿפֿאַלן : פֿאַרווונדערן, איבערראַע, סורפֿריזן נאַ" :
עלעקטריזירן : פֿלעפֿן, ז פֿאַרבליפֿן, דערשטוינען : געבן ווי מיט אַ דובינע
(דראַנג, קלאַץ, פֿלאַקן) איבערן קאַפּ.
זע פֿאַרחידושט, זק איבער(גע)ראַשט, זיין דערשטוינט אַאָז'וו — אַדי :
באַווונדערן : ווונדערן זיך, חידוש זיך, שטוינען : ניט גלייבן (ניט געטרויען) די
אייגענע אויע (די אשענע אויערן) : ניט באַנעמען, ניט באַגריפֿן אַאָז'ר : האַלטן
(פֿאַרכאַפֿן) דעם אָטעם : שטק ווי געפֿלעפֿט, ווי אַ געליענער, ווי אַ
פֿריטשמעליעטער : ריבן די אויגן : עפֿענען די אויגן : פֿאַרקוש זיך : מאַכן
גרויסע אויגן : אויסשטעלן (אויסלופֿען, אויסגלאַצן אַאָז'ר) די אויע :
אויסשטעלן (אויסלופֿען אַאָז'וו) אַ פֿאַר גרויסע (קעלבערנע, גלעזערנע) אוע :
גאַפֿן, גלאַצן, שט(שירענען, שטאַרן, גלעמדזען : באַטראַכטן ווי אַ בער : קוקן
מי אַ צלם : קוקן ווי ער וואַלט געקומען פֿון יענער וועלט : קוקן ר אויף אַ בער,
ווי אַ הונט אויף אַ רבין.
ווערן פֿאַרחידושט (איבער(גע)ראַשט, טער קאַווע אַאָז'וו) — אַדי :
פֿאַרווונדערן זיך, פֿאַרחידוש זיך, נתאַעל ווערן, נשתמם ווערן, גיבהל ונשתומם
ווערן : שפּרינגע פֿון דער הויט (פֿע די קלים, פֿון די האַלאַבליעס) : טראַע אין
דער לופֿטן : אַנכאַפֿן זיך פֿאַרן קאַפּ :
שטשטאַנש ווערן, פֿאַרשטיינערט ווערן אַאָז'ר — 3-ב : בלייבן שטע, בלייבן
געפֿלעפֿט אַאָז'ר פ : בלייבן אָן לק : פֿאַרלירן דאָס ל־יין : ניט געפֿינען קיין
ווערטער : עפֿענע (אויפֿעפֿענע, אויפֿשטעלן, אויסשטעלן) דאָס מויל (די
אויערן, מויל און אויערן, נאָז און אויערן) : זיין אויסער זיך פֿאַר חידוש.
אַדי : ווונדערלעך, ווונדערדיק, ז ווונדערבאַר, ווונדערפֿול, ז ווונדערהאַפֿטיק,
חידושדיק, חידושלעך, חידושימדיק, פלאדיק, פליאהדיק, פלאימדיק, קלאי -
פלאימדיק, הפֿלאדיק, פלא - והפֿלאדיק, ניפֿלא(דיק) : אומגעהערט,

סענסאַציאָנעל, לעגענדאַרע : אומגלייבלעך, אומפֿאַרשטענדלעך, אומבאַנעמלעך, אומדערקלערלעך, אומבאַגריפֿלעך, אומבאַשרייבלעך : מערקווערדיק, ז מערקווירדיק, אויסטערליש, אויסדריש נאַר- : אומגעריינ(ט)לעך, קריטיש, טשודנע : געהיריש : טמקאַר, טשי קאַרע, י טשיקאַוונע : זעלטן, קוריאָז, גריליק, גריליך : שטוינענדיק, דערשטוינלעך, ז אויפֿפֿאַליק, אויפֿפֿאַלנדיק, איבערראַשיק, איבערראַשנדיק — 36- : מאַדנע, משונה, ווילד — ב- : פֿאַרווונדערט, דערשטוינט, פֿאַרחידשט, איבערראַשט, איבערגעראַשט : צעמישט, צעטומלט — בפנ : שטום, פֿאַרגאַפֿט, געפלעפֿט, ז פֿאַרבליפֿט, פֿאַרדוצט : פֿאַרגליווערט, פֿאַרשטיינערט, פֿאַרשטאַרט, אומבאַוועגלעך אַאַז"וו — 2-3 : פֿאַרלוירן, פֿאַרטאַמלט. אינוו, פֿראַן : ק-מיה : קלא ווינדער : הפֿלא ופֿלא ! : אַלא והפֿלא ! : ניט צו בשרייבן, מט צו דערציילן : אַין לספר : לא יאומן קי יסופר : שווער צו גלייבן : ניט צו גלייבן : ניט צו פֿאַרשטע : ניט צו באַנעמען : ניט צו באַרייפֿן : ניט פֿאַרצאטעלן זיך : מי ידבר ומי יספר : ווער קען רעדן, ווער קען (דער)ציילן : די האָר דפֿן קאַפֿ שטעלן זיך אויף (קאַפּויער : האָר את נאַל שטעלן זיך קאַפּויער : עס נעמט אָפֿ דער אָטעם (דאָס לשון) : עס לייגט זיך ניט אויפֿן דאָק פֿן שכל) : עס אע קעע שכל הנשר : עס איז שלא פֿדרך האָבֿע : מע האָט ניט געהערט פֿון אַזאַ זאַך : עס פֿאַרלויפֿט זיך ניט אין דער וועלט : אַין לא ראַתה : אויף ווונדער צו לויפֿן : אויף בילעטן צו גיין (צו קוקן) : (עס איז ווערט) אַ רובל אַ בילעט : אַן אַקט פֿון דער וועלט : עס איז אַן אַקציע (אַקט) מיט אים : עס אין אַן אַנטיק (אַ טריאַטער) מיט אים. נאויסרופֿן) זאָלט איר געזונט זיין (געזונט זאָלט איר זיין, אַ געוונט אין אייך, אַ גוט יאָר אויף אייך), וואָס רעדט איר? : יואָס איר זאָגט ! : וואָס איך הער ! : מיין ערשטער הערן ! : אום גאָטעס ווילן ! : באַך סטאַבאָי ! : בראַך סטאַבאָי ! נ-פ) : הערט אַ מעשה ! : געהערט אַ מעשה? : וואָס ? : טאַקע? : באַמת? : ניט שוין זשע? : איר זייט זיכער? : צו מינע אָנאִימס קעפֿ ! : וואָס זאָגט איר ניט דערצו? ! : וואָס זאָגט איר ניט צו (אויף) אים (צו זיינע יאָרן)? : וואָס זאָגט איר ניט אויף זיין טאַטן (אויף זיין

קאָפּ)? : אַווי גאַר? : גאַר אַווי? : ווי קען דאָס זיין? : גאָט אין הימל ! :
 גרויסער גאָט ! : טאַטע יונה ! : טאַטינקעס ! : טאַטעלעך ! : מאַמינקעס ! :
 מאַמעלעך ! : קרוינעלעך ! : האַרצעלעך ! : געוואַלד (געשריש ! :
 גוואַלדינקעס ! : איי ! : איי-אך ! : אויאוי-אוי ! : אַוואַ ! : זע ! : ווער וואַלט
 דאָס געגלייבט ! : מאַי רבותא? : צו קיין ווונדער זאָל עס ניט זיין : דער
 ווונדער זאָל דיר קיין ווונדער ניט זק : איין וועסער האָן (איין וויסע ציג, איין
 רויטע קו) אין דאָ אויף דער וועלט?
 נועגן נאַרשע חידושים) אַ נאָווינע (בש אַ יידן קוגל צו עסן : אַ נאָווינע ביי גאָט
 אַ קאַרב אין זעג : אַן די באַרד ברענט אין הייס אין מרל : אַן די באַרד ברענט
 אין די גאָמבע (מאַרדע) לעבלעך (קאָכעדיק) : אַו מען טאַנצט אויף הייסע קוילן
 ברענט אין די פיאַטעס : הען אַ ביסל ! : געזען אַ ביסל ! : האָסטו געזען ! : *
 פישסטו געזען ! נ-פ) : עס ברענט עסיק ! : — אַ נס האָט ויך באַפישט ! :
 געקגרט אַ בער אין וואַלד ! : עס הייבט אַ מוח ! : עס ברעכן זיך
 מויערן ! — 413 : מען מעג עס מיט (ש קויל אין אויר פאַרשרייבן ! : גאָטס
 נסים—דרך לאַקשנטעפלעך אע איינעם : קיין אַחרע, אע באַד אין דאָ אַ סך
 זעלנערס : איך כאַפּ מיך אויף— טאַגט עס : זינט איך פרעגל איימעמאַכטס
 האָט זיך מיר דאָס ניט געטראָפֿן : זינט גאָט האַנדלט מיט איינגעמאַכטס אין נאָך
 אַזאַ איימ געמאַכטס ניט גערען : וואָס אַ פֿאַבריק קען מאַכן— אַ קען מיט אַזוי
 פֿיל קנייטשעלעך : צי אין עס ניט אַ חידוש? איך הייס נאָכן זיידן את איך האָב
 אים ניט געקענט : אַ גליק וואָס עס פֿאַלט ניט קיין שטיין פֿון הימל , וואָרעם ער
 וואַלט אַ סך מענטע דערהרגעט : מאַסיאָדער לאָנה, וואָס טוסטו אין יעלאָק?
 שפר : אין קל אַדש סחת האַמש : מען טאָר זיך אויף קיין זאך ניט ווונדערן : אין
 מזקירע מעשיקסים : אין סומכין על הוּס : אויף אַ נס טאָר מען זיך ניט סומך
 זיין : אויף קסים טאָר מען ויך ניט פֿאַרלאָזן : ניט אַלע פורים אין (טרעפֿט זיך)
 אַ נס : אַן אַ נס אין ניטאָ קק הענגליכטער נרערטערשפּיל : העסע) .
 זען אויך : אויסנעם ט , אומגערי כטעיט 586 .
 544. ייחוס, אַם-אָוב , טיטל
 ס ן ייחוסדיקייט, אַדלקייט, נאָבלקייט, אַריסטאָקראַטישקייט אַאָז"ר — אַדי :
 אויפֿקום, דערהייבונג, אויפֿריכטונג אַאָז"וו — יי : קלאַס, קאַסטע, גראַד, זגאַל,

ראנג, דרגא, מדר, שטאַפל, ז שטופֿע : שטאַנד, שטעלונג, אָרט, פּלאַץ, פּאַזיציע : י טשין, אַמט, פֿונקציע, סטאַזש, פּאַסטן : ערנאַמט, ערן־פּאַסטן. ייִחוס, אַד ייִחוס, שפּיץ ייִחוס, ייִחוס עצמו : יחסנות, גאַלדענע קייט, נאָבעלער אָפּשטאַם : נאָביליטעט, אַדלשאַפֿט, אַריסטאָקראַטיום : גענעאַלאָגיע : ייִחוס־בריר, שטאַמבוים, גענעאַלאָגישער בוים. אָם, נאָמען : אָם־אָב, גוטער נאָמע, רער נאָמע : רוף, באַרוף : רום, וועלטרום, נאָכרום : עטע, הויכע, שיינע אַאָוו רעפּוטאַציע : אָנזען, פּאָפּולאַריטעט, פּירסום : פּראַכט, גלאַנץ, אָרעאַל : שפּיגל, צירונג : פֿון עקסטן פֿאַס, פֿון דער ערשטער וואַסער : אויסצייכענונג, דיסטיןקציע : פּראָמינענץ, עמינענץ, עקסעלענץ, מאַיעסטעט : באַטייט, ז באַדייט(ונם, ווערט, ווערדע, ז ווירדע, חשיבות, וויכטיקייט, וואַליער : רעספּעקטאַביליטעט : גרייס, ז גרויס, רבותא, גדולה, הייך, ז הויך : וואָג, געריכט : אינדירידואַליטעט : אויטאָריטעט, פּרעסטיזש : אָנערקעטנג, קרעדיט, פֿאַרדינסט : רעספּעקט, פֿאַרערונג, אַכטונג, אָבוד, האָנער אאן"ר — 586. אַדלשטאַנד, ריטערשטאַנד : הויכער, נידעריקער, אַלטער אאן"ו אַדל : אַריסטאָקראַטיע : גילדע(חנע פֿאָן : סאַמע צימעס, סאַמע שמאַלץ, סאַמע עפּלקוואַס נ"פ) : בלוי בלוט : עליט(ע) : העכערע (אייבערשטע) שיכטן (קלאַסן, שטאַנדן אאז"ר) : הויכע געזעלשאַפֿט, הויכע קרייזן, הויכע פֿענצטער, הויכע מקומות, הויכע ספֿערן : סמעטענע, אייבערשטע צען טויזנט : די פֿיר הונדערט : דער סאַציאַלער רעגיסטער נאָ). פּאַטריציאַט, אָפּטימאַטיע, ריטעראַפֿט, ריטערטום, שררהשאַפֿט, מאַעאַטנשאַפֿט, זמאַנגנאַטנטום, שליאַכטע, י דראַריאַנסטרע, פּריצות, פּערשאַפֿט, דאָנשאַפֿט, פֿאַנשאַפֿט, יונקדשאַפֿט, באַראָנשאַפֿט, מאַרקיואַט : געלט־אַריסטאָקראַטיע : פּלוטאַקראַטיע : געלערנטע וועלט, גייסטיקע אַריסטאָקראַטיע : נאָטאַבלען, אייפּאַטרידן, אָפּטימאַטן, פּרי מאַטן : ערן־לעדאָן. אַריסטאָקראַט : נ"פ) סטיקראַט, אַריסטאָקראַפּ, אַריסטאָקראַץ, ריסטאָקראַט, פּוסטע(ח קראַט, פּוסטעקראַפּ, ריסטאָקראַט, וויסט צעקראַצטע : מאַן פֿון ראַנג : אַדלמאַן ל"ר אַדללייט : ז אַדעליקער, נאָבלמאַן, דיעיטאַר, דזשענטלמען, קאָוואַליר, שליאַכטשיץ, שלאַ־

האָן, שלאַכונדרע נ־פ) : פאָן, פאָדפאָן, קאָלפאָן נקי) : פאָני, פשע : פשיטש :
אַרץ, פריצה, פריצטע, מטרותא, שררה, שררהטע, שררתטע, שרתטע : אַר,
מאַגנאַט, דראַריאַנע, דראַריאַנקע, באַיאַר, פאַטריציער, פרימאַט : וויקינג,
הידאַלגאַ, גראַנד, פער, ריטער, ריצער נאַר-) , דאָן : מאַנדאַרין, סאַמוריי,
סאַהיב, עפֿענדי, נאַבאַב, אַגאַ, באַבו, מירואַ, די, ראַדזש, מאַהאַראַדזשאַ.
יונקער, קאַמעריאָנקער : פֿע, באַראָן, פֿאָן - באַראָן נ־פ) : באַראָנעט,
באַראָנעסע, וויקאַנט, וויקאַנטעסע, לאַרד, גראַף, גרעפֿין, גראַפֿיניע, כראַביע,
כראַבינ(קע : בורעראַף, לאַנדגראַף, פֿאַלצגראַף אַאָז'וו : פֿירשט, פֿירשטין :
קלייבפֿירשט, קורפֿירשט : גרויספֿירשט, קניאַז, הערצאָג, דוכס ,
הערצאָגינ(קע, גרויסהערצאָג, ערצהערצאָג, מאַרקויז, מאַרקויזע : פרינץ,
פרינצעסין, אינפֿאַנט, אינפֿאַנטע, אָך מלך, מת־מלכה : יורדעזר, קרודורש,
קרוינפרינץ, ז נאַסלעדניק, צאַרעריטש, צאַרערנע : קיניגידמוטער : הויפֿלינג,
קאַמערער, מאַרשאַל, הויפֿדאַמע, קאַמער־דאַמע, קאַמער־פֿרי לע : מאַטראָנע,
דאַניע, סיניאַראַ, סעניאַראַ, דאָנאַ.
נעדשער ייִחוס) פני, פניהער, פשני העיר נ־י) : טובי העיר, שבעה טובי העיר,
חשוֹכי העיר, נכאָדי העיר, טוביהקהל, וקניהעדה, גרויסע לייט, קאַרפנקעפ,
אַנגענומענע לייט, געהויבענע לייט, אַנשים חשובים, בוי עליה, אַלופֿים,
אַלופֿי־הקהל, אַנשעם, גדולי־שראָל, יאַידי־סגולה, אַרוי הלאָנון.
קצע, קעינה, נשיא, ראש הטלה, רישגלותא : מיוחס, קעל־מיוחס, מעלייִחוס ,
נ־נוחסע, אָן - גדולים, אָן - טובים : נחסן : נ־פ) לאַקש, אָץ, רב צאָץ (ברב
צאָץ) , אַף פאַטאַצקי : מר מ־רברששים (אליאַלכס, מב אַצס, רב צאָצס, רב
צאָצעלעס, דעם וידהנשהס, דעם ממר בודימס, דעם דובר שקרימס, דעם
זולל־וסובאס) אייניקל : מת־
טובים, מת־גדולים, נ־ת־קדושם, רביצע, יחסנטע : הויפט, ראָערוראשת, קאַפּ
פֿון שטאַט, תפֿאָרת פֿון שטאַט, פער פֿון דער קהילה, פערמער, אַרי שבחבורה,
פֿינע קריה, פֿאַנאַבעריע : פֿון די פוי, פֿון די שיינע לייט, פֿון דער גילדע(ר)נער
פֿאָן, פֿון די פומפעס, פֿון צימעס : דאָס אייבערשטע פֿון דער מילך (פֿון די
כריע, פֿון שטייסל) : אַ מורנו, אַ שיינע מורט, אַ (גאַנצער) משה (מורה) מורנו
: מר קר־רברששי, אַנאַ נרא, אַנאַ־באַרטיק ו־פ) : בער, האָן, קאַפהאַן, העכט : אָן

אָדם, אַ ששקע, אַ (גאַנצער) שמעלקע, אַ (גאַנצער) מאַכער : אַ מקורב (קרוב)
למלכות, אַ אָשוב (אַן אינגייער) ביי נאַטשאַלסטווע : אַ גאַנצער
יאַטעבעדאָם, אַ גאַנצער אָרוך־השם, אַ גאַנצער צימעס, אַ גאַנצער פיער פיש
- פיש — מאַז : פֿירער, רעדל - פֿירער, שטעקל־דרייער אַז"ר — 4-9.
באַרימטהייט, באַרימטקייט, מפורסם, מפורסמת : שם־דבר, שמועס (ז)
געשפרעך) פֿון טאָג : עפעס רעכטס : פערזענלעכקייט, פערסאָנאַוש,
קאַפּאַציטעט, פֿיגור, צורה, אָנים, פֿאַרנעם, ז פֿאַרנעם : גרושער מענטש,
גרויסער לייט, (אָדם) ודול, ודול הדור, ודול בישראל : שיינדל, תפֿאַרת, פֿאַר,
פער, ולות־ליכטל : פֿיינע קלי, טייערער חפֿץ, צאָצע, צאָצקע, אַכשיט, אַבדעוב,
אַתרוג, קאַרפֿירער אַתרוג, נום־טוב : קלי נקר, קלי שלמה, פֿאַר הדור : חיד
במינו, סחיד בדורו, אַד בדרא : העלד, העלדע, העלדינע : ערשטע פֿידל :
ווינקלשטיין, דער פופיק פֿון דער וועלט נ־פ) : זייל : פערל, בריליאַנט, בלום,
רויז, זע, שטערן : סטאַר, קאַריפֿיי, פרימאַדאַנע, פרימאַדאַניצע נ־פ) : דירע :
געקרוישער דיכטער, לאָרעאַט : מוסטער : אַ לייט, אַ לייטישער מענטש, אַ לך
טישער יונגערמאַן, אַ בעסערער מענטש, אַ מענטש צווש מענטשן, אַ רעכטער
מענטש, אַ שיינער ייִד, אַ מעל־מידות : אַש מכובד, (אַש אַמב, אָדם אָשוב,
אַשוכער מענטש, חשובה, אַשה חשובה, ניכבד, אַנגעזעענער 612
מענטש, אַנגענומענער משטש : זיידשער משטש, זיידענער יונגערמאַן, זיידן
קינד, אַדלקינד : אַ טאַטנס אַ קינד, אַ טאַטנס אַן אייניקל נ־פ), פֿאַנסקער צאַפ
נ־פ), פֿאַמיליאַנט : איידעלער מענטש, איידעלע זאָך : אינטעליגענט,
הינטעליגענט נ־פ) : אַ נקר, אַ רוחניות : אַ מופֿלא, אַ מענטש מיט אַלע מעלות,
אַ מושלם (בקל המעלוש : תורה, סחורה את געפוצטע שטירל — פֿראַז.
ווייל געבוירענער, הויך געשטעלטער, באַווסטער, גערימטער אַז"ר — אַדי.
נטיטל) טיטל, ז טיטול, ערדטיטל, אַדלטיטל : טיטולאַטור.
הער, ה' : מר : מיסטער, מיר : פֿאַן, גאַספֿאַדין, סער, סקרייער, עסקרייער,
מילאַרד, מאַסטער, מעסיע, סענשר, סינאַר, דאָן : מאַדאַס, אַרת, מיסעס,
מר"ס, פֿאַני, מילידי, סעניאַראַ, סינאַראַ, פֿריילע, פֿאַנע, מאַדמואַיעל,
דעמואַיעל, מיס, סינאַרינאַ, סעניאַריטאַ, דאָנאַ.
אַדוני (קלח : זיין הויך ווייל געבוירן, שסנע וו(קעל(שמאַזשנע : זע ליכטיקייט,

זע לויכטיקייט, ז זיין דורכלויכט: זע עעדיקייט, זיין עמינענץ, זיין עקסעלענץ,
זע הויכקש, זיין לאַרדשפֿט, זע הייליקייט : זע מאַיעסטעט : דאָקטאָר,
פּראָפֿעסאָר : רעווערענד, מאַנסניאָר.

רב, רבי, הרב רב(ס, הר"ר, מורט הרב, מורנו ורקנו הרב רב(ק, מוהר"ר, ר;נו,
ר;ינו, מורנו ורקט, מורה מורט, אַדוננו מורנו ור;נו, אַדמו"ר, אַדמוריר : רבותי,
מרנן ורבותי, מורי ורביתי:שליט'א נדחיה לאורנמים טוביטאָמף .

אַכ באַכמה, חקם הרוים, האָאור שבתורה, האָאור האָדול, מאיר עינים, גר אל,
אַטפּקלריא המאָירה, אַנא אַלא ספֿרא נדול בענקים, מופֿת הדור, מור הגולה,
מאיר עעי הטלה, רבן אַל קל בוי הטלה, רשבבּהיג.

געקנאָטן — ראָנים ; זע — די שי (פֿע די שמפעס אש'וו) — : זע באַרימט
(באָווסט, באַקאַנט אַאז"וו) — אַדי: האָבן אַ נאָמען (אַ רכע רעפּוטאַציע
אַאז'ר) — : אָמען: האָבן אַ נאָמע (אַ אָם) אויף דער וועלט: זין אין אַלער מענס
מיילער: לאַע פֿון ויך הערן, לאַע פֿע זיך רעדן : גילטן: האָבן אַ קנים (אַ צורה)
ביי לעטן (ביי דער וועלט): ז פֿאַרשטעלן מיט זיך עפעס: זיין (האַלטן זיך) אין
דער מדרש (אין דער מעלה):האָבן וואָג (ז געוויכט): אַנזעןזיך, אַררסזען זיך : י
זנאָטשע, מיינען עפעס נאָ-) — 413 : גלאַנצן, נע, לויכק האַז"וו — 89- :

שטעלן נייענעם) אין האָטן, פֿאַרטונקלען : אשצייכער נען זיך : האָבן פֿאַרדינאָ :
אימפּאָנירן : איבערשייגן : קומען אין די מיכע פֿעשקער : זח אע די פֿאַדערשע
(פֿאַרטיקש רע: זיצן שיף דער אייבערשער באַק: זיצן אויך אָן (אויך אָן) : זיע

ביי דער איגלהאַנט, זיק אע מערח, זיצן ביי דער מערח־שט, דצן ארף דער
קלה־באַנק — 89- : ז ארסוע פֿ נעם : אויסזען ר אַ בראַדער סוחר ; לן די
ערשטע פֿידל : שפּלן אַ (גרויסע, פּראָמינענטש ראָלע : שפּילן אַ הויפּטראָלע :
זע אומשערבלעך : לעבן אין וקרע : לאַע (אַך זיך) אַ צייכן (אַ שפור אַאז"ר).

ווערן דויס (באַרימט, דערויבן אַאז"וו) — רי : נתודל ווערן, נתעלה ווערן,
עולה לגדולה זיין, קונה אָם זע : ארפֿק מען, דערהויבן וועת : דערגרייכן אַ
מדרה : אַרויפֿשטייע, אַרויפֿראַפלען זיך, אַרויפֿקלעטערן : געווינש (ענה זיין,
אַינשפֿן דך) קבֿוד (אַנזען, לאַרבּערקרענץ אַאז"וו) : דערדעש דך צו : אוימייבן
דעם קאָפּ.

מאַכן דויס, מאַכן דערהרבן אַאז"וו : אַדלע, דערהייבן, דערהיכן : רענאָמירן :

מאָכן אַ טומל אַרום : פֿאַרורע נעמענען! אַז"וו — *58 : טיטולירן, באַטיטלע.
אָדן באַטיטלט : נאָבל, איידל, אַריסטאָקראַטש, בלויבלוטיק, וויל געבוירן,
באַרימט, ווייט האַרמט, וועלט באַרימט, גערימט, פֿאַ, פֿאַרמנ, פֿאַרנאַנט נאַר-ז,
רעאַרט : שגרמ, אויסדערוולט : רומפֿול, רודיק, מסם, באַוווסט, באַקאַנט,
באַליבט, פּאָפּולער : אָנגען, יוסט, פּראַרעשט, מיר, גרויס : געריק, דחויבן,
דערהייכט, געריכט אַת גערוש : מבלים, ז פֿאַרנעם, זו, אומהאַזאַ, אימפּד רודיק,
אַכפּערדק, האַרכצום ר-) : מד יעסטעטש, יאַטלעך, הערלעך, גלשצנד, ויאַרק:
שמעדיק, הייליק, שמייליק נ-פ) : אשטערבלער, אומפֿאַרגר : שותדיק : דב
קאַמפֿ' אַמער, אָשר : אָשבדיק, ערמערדיק, קע : בקבר(יק). פֿאַערט, געערט,
עטרערט, מכובד אַויר — 89- : געאַכט, גאַכפּעש, געשעס, געעצט,
רעספּעקטירט : אָנשטשדיק, אָשומע, לר טע, רעספּעשאַבל. אטעלעט : דאַרע,
עדאַמט נא) : ש נ-ז.

פֿראַן : מעלתו : ער אַלע : בכבודו ובעצמו : בעצמו ועצמו ח-) : אַ נחק ניט
דורכצובלאַן : ע משה שזעלש משחה : איינער בע גאַט : אין נ-ר אע מאַסקווע :
אַ נח-ן מ אַ אַסחזקע אַרקע : פֿעלע די יחסנטע !. בשו גא : אוכו באַרו : עס איז
געקומען די צש אוף מע שעקיס : זע שמען וועט אייבק לעבן : איר שפּילט זיך
מ אש? : לא קם כמר : ממ ועד מא קם בממ : עס אע דאָ מיט עמע צום טש צו
גע : לפני מסכים יתעב : ער אע ניש אַבי ווער : ער אע ניש מיט דער האַט
אַרעקשהאַע : ד אע גש קק האַרפֿרער עפל : ער ו אט קע העקעדיקער דער : ד
אע נש קיין

הינקעדיקע שוויגער : ער אע נישט פֿע די (וואָס גיעך צוויי פֿאַר אַ דרייער : ער
אין נעט פֿון די (וואָס גיעך צען אַ גראַע : מע קען אים ווי אַ בייע שילינגער : עס
קערט מיט אים (עס קאַכט מיט אים, עס שמט מיט אים, עס קליטט מיט אים) די
וועלט : עס אין מיט אים אַ גאַצע וועלט : עס אע מיט אים פֿול די וועלט : שנץ
שטאַט אין מיט אים אויף : אַ שנצע קאַואַטמנע מיט אים : י דער טאַטע האַט אים
געמאַכט אויפֿן בוידעם (אין דאַכקאַמער) : ער נעמט מיט אים איין בילגראַד.
שפר : דער ר-י מעג : דעם רבינס (דער רביצינס) ציג מעג : רב משה מעג אַת
מאַער קע טאָר ניט : מאַציע מעג און פֿאַציע טאָר גיט : מאַטיע מעג, פֿאַרך טאָר
ניט : אויבן אע געהויבן : גיט איטלעכער האַס זיצט אויבן אָן אין אַ פּאַן : ווער

עס איז געבוירן אויף גראַכאַווינע און אין געוויקלט אין אַ פּלאַכטע דער געהער
 ניט צו דער שליאַכטע : דער מענטש אע וואָס ער איז, ניט וואָס ער אע געווע :
 גלייכער אַ לויט שלד איידער אַ פּוד ייִחוס : קינחס קן אלעזר אָן אַהרן הפּהן—
 אָן ער האָט ניט קיע געלט איז ער (פּאַרט) אַ פּאַרד : אָן אַרעמער מיוחס אין
 געגליכן צו די אָבר לוחות : ייִחוס־אַכּות—נאָ קיתזקאָרות : דחוס נאָ
 גית־הקאָרות אַ וו'דאָמו (סיפקש אָרות : דחוס איו אויפֿן ניתזקאָרות) (את אין
 דער היים איי אָרות) : אי אַך את וויי אין צו דער דרש אָן מען מאַכט שוין די
 מאַניפּאַרגע.

במקום גדולים אַל אַעמוד : טוב אָם (אָומ מאָמן קוכ : אַ אָסשוב אע בעטער מי
 או אָבך קוכן אַ עטער נאָמען גייט אין אַלע לענדער: ווי די מענשים איוי דער אָם:
 וואָס פּאַר אַ שמע אַזאָ קנים : האָס איינער האָט פּאַר אַ נאָמען אַזאָ קנים האָט
 ער : ווער עס האָט אַ אָם פּאַר אַ פּרײַען אויפֿשטייער מעג בע זייגער צוועלף אע
 בעט ליע : אָנגענומענע לייט שטאַרבן פּאַר דער צייט : אָן אַדלער כאַפט נשט
 קע פּליע : וואָס קומט אַרויס דעם האָ אָן ער קוקט אין
 בגשד—א פּרה ווערט ער דאָר (אַרעמער יחסס : אין אַ מופּה איז אַ ציג אויך
 אַ בהמה : מיי דער בהמה, וואָס נאָר בשעתן מדן אע זי אַ בהמה : אַ קאָץ מעג
 אויך קוקן אויפֿן קיסר : ווע אַ קאָץ באַקעצלט זיך אין וי אויך אַ קימפּעטאָרין :
 אין באַד איו די טוקערין אויך אַ פּאַרשוע (שיינהייט).

זען אויך : ויסקיט א מכטיקיט 418. הערשאַפֿט או, פֿירער 459, קבֿוד סע.
 פּא. געמיינער גראַד, שם רע ס : המווישקייט, שפּלקייט, אומבאַרימטקייט
 אַזיוו — אַדי : געמיינער גראַד (שטייגער), נידעריקער שטאַנד, נידעריקע
 געזעלשאַפֿט, נידעריקע (אונטערשטע, ז אונטערע) קלאַסן (עכטן, שטאַנדן) :
 נידעריקער (פּראָסטער) אָפּשטאַם : אָם־רע : דערונטערדיקער: שלעכטער,
 מיאוסער, באַפּלעקטער, געשענדטער אַאִויו וואָמע : פּאַרנאַנטקייט, פּאַררוף:
 טונקעלע פּאַרגאַנגענהייט : ירידה, דעראַדאַציע — 581.

פּאַלק, המון, המאָם, מאַסע, פּאַלקסמאַסע, דעמאָס, רענק און פֿייל נאָ), פּעבל,
 מאַב נאָ) : ערבדב, געהינטעכץ, אַספּסוף, - זבראָד, סטאַדע אַאִז"ר — 47 :
 האַלצהעקערס דען וואָסער־טרעגערס נייח : האַרמאַטן־פּלייש, קאַנאַנעדפּלק :
 עם הדומה לחמור.

מאַסנמענטש, פֿאַלקסמענטש, איינער פֿון פֿאַלק, אַ מענטש פֿת פֿאַלק, ציוויליסט
: הדיוט, פלעבעער, פֿיליסטער, באַביט נאָ- : אויפֿגעקומענער, פֿאַרוועניו,
אַלרייטניק: פֿראַסטער, פשוטער מענטש : סאַם (אַווס אַ מענטש :
מיטלמעסיקייט, בינוני : פשוטער, פֿראַסטער אַיוקים : פֿראַסטער מיטוואָך,
פֿראַסטער מטשבת, פֿראַסטער שלדסעודות : אַ ייד פֿון אַ האַנץ יאָר, מאן דהוא :
קלק מענטשעלע (מיט קליינע האַטש, קלק פֿעעלע : אַן בלי שם, נחות־דראַ,
כאָץ־דרגא, כאַס־דרגא, מאַצע־
דרגא : יענטע, יאַכנע, אַ יענטע ווי אַלע יענטעס, טאַפֿידענע, דדענע מיטן
טעפל.

אַ גאַרנשט, אַ שטיק גרויסער) גאַרנשט, אַ האַרנישט מיט אַ נישט, אַ נשט
שבנשט, אַ נישטל, אַ ניקס, אַ סוושטש, אַ דאָס, אַ פוסטע קלי, אַ פוסטע זאָך, אַ
פגטשאַק, אַ פוסטלק : אַ ברכה לבאָלה, אַ פסולע השענא — 414 : שיפע
זיבעלע, קאַקאַרוטש נאָ-) : אַבלניק, אַפֿל, שפֿלה, אַזוי, בזויה, ויבזה, אַזוי
וויבזה : נִיבזיק, ניוויק : נפֿש, קלק נפֿשל : נידעריקע זאָך, פֿראַסטע זאָך,
פֿראַסטאַק, פֿראַסטאַטער קע, אַ נס, אַ שמיות, אַ גראַבע זאָך : אַבער יוט,
גראַבער נפֿש, גראַבער פֿליגל, גראַביאַן, גרוביאַן : חמור, אַן־נח, חם, כאַם,
כאַמוק, כאַמולע, כאַמרילע, כאַמהאַץ, כאַמבאַל : נ־פ) אַדלקינד, אַדלס :
בורילע, בורדזלק, בראַזידלע, פֿליס, פֿליסאַק, יאַברעך : אַעלעוילה(יוש,
גאַסמענטש, בינדיוזשניק, טרעגער, באַדיונג : לומפ : סעדעכע, פשעקופקע,
מאַרקיי־דענע: מאַרקצויג: כלאַפ, זשלאַב, בורלע, בורלאַק : פויער, מוזשק,
קאַפֿער, יאַפע, שנורע : איאַן, איש פאַפֿערילע, אַנטיק, וואַיטיק, יורקע,
באַרטיק, מאַטשק. קובאַ: שמאַראַראָו(ויש : האַליש, באַרוועסער, מאַס(קאַק,
האַלעדריגע, האַלעדערעניק, סאַנקילאַט : פאַרך, פאַרכון, פאַרכון, ראַפֿך נקי):
משה פאַרך, יודע מיט די האַפֿן : שרניאַק, ה'רניאַק, היווניק, הוידע, נידע, מידע,
מידאַל, לויז, הקדשניק: האַלטיק, לאַבאַזניק, לאַפאַצאַ, לאַמפערט, כליסט,
דראַב, באַטער(ש, לאַכמאַנדראַץ, קאַצמעלאַך, מאַקאַבונדע, שמויטעפֿונדע,
פאַנורע, פאַרשוק, טאַשרע, טאַפֿשע, פֿראַנצ(ול) : שקל, טשמאַ אַאַז"וו — 340
: יאַט, שנעק : סמאַרק, סמאַרקאַטש, ראַצער, ראַצלעפֿל, שאַדעריוע,
שנאַדערנאַן : ים־קאַטער, — שטינקאַטער : שאַלאַפֿי : הינטשלעגער,

היצ(ע)ל : ריק, נ—) טרעמפ, באָם : אַחרון שבאַחרונים, לעצטער שבלעצטער
: פאַריער, מחועלמחנהניק : פחותערך, אָוהים־וריקים,
אַרחיאָרחי, לומפן־געזינדל, לומפן־פּראָלע־
טאַריאַט, באָסע קאַמאַנדע : אונטערוועלט,
אַפּפּאַל (אַפּשוים) פֿת דער געזעלשאַפֿט
וו : זיין פֿון געמיינעם גראַד, זע פֿון פּראָסטן אַפּשטאַם אַאָ"ר פֿ- : זיין באַפֿל
המדרגה :

ניט האָבן קק פנים (קיין צורה) ביי לייטן :
שפּילן אַ קליינע ראָלע, שפּילן די צווייטע
פֿידל — 414 : זיין (ז פֿאַרשטעלן מיט זיך) אַ
טרויעריקע פֿיטר : אַראָפּפּאַלן פֿון דער מד־
רגה : קריע אַ שלעכטן נאָמען (אַ שלעכטע
רעפּוטאַציע) : קומען אין לייטישע מר
לער (אַרדד).

אַראָפּוואַרפֿן פֿע. דער מדרגה : באַשמוצן,
באַליידיקן, דערנידעריקן אַאָ"וו — 81.
אַדין דערונטערדיק, אומבאַטיטלט, אַדללאַז, אומגעאַדלט : המוניש,
פֿיליסטעריש,

פלעבעיש, נידעריק, שפּל(דיק), אַזוי(דיק),
נִיבזהדיק, געמק : אומבאַקאַנט, אומבאַמערקט,
אומבאַרימט, ז רומלאָן : ז ראַטלאָז, נאָמענלאָז,
פֿאַרנאַנט, פֿאַררופֿן : אומבאַטייטיק, נישטיק,
מיזערנע : גראָב, איינפֿאַך, אָשוט, ווילגאַר,
מגושם : פּראָסט, פויערש, מאַמיש אַאָ"וו פֿ-.
פֿראַן : ער איי בבאַינט אַחורים נח־יִיִי) : נישטאָ מיט וועמען צום טיש צו גיין :
ניט קיין

תורה, ניט קיין סחורה : ער איז אַן אָנגענומענער
מענטש—וו ער קומט נעמט מען אים אָן פֿאַרן
קאַלנער.

שפר : די קראָ פֿליט הויך את זעצט זיך אויף אַ חזיר : פֿון פאַרכעס ווערן לייט :
פֿון אַ

פערכל ווערט מען אַ רב פאַרך : דאָס האָל-
צערנע (הילצערנע) שווימט פֿון אויבן : אַן אַ
פויער קומט אין אַפטייק אַרע באַקומט דער
אַפטייקער דעם קאַטער : אַן מע לאָוט אַ אַויר
אין גאַרטן אַרע קען מען (פֿון) אים אַזויגיד ניט
אַטור ווערן : אַ קאַץ מעג אויך קוקן אויפֿן
קיסר.

אַא. גאווע, טערעדטמיט ס: שטאַלצס, גררסקייס, פֿאַרריסנקייט' אַאוו"וו :
אַינגעגלייבטקייט, ז אַינעעבילדשקש, פֿרעטענציעזקייט אשיר — רי : האָלץ,
ואווה, גאַווצאַנעס, ואות, נדלות, אָמנס נדלות, גרוימאַלמער, בלאַעניש, געהי,
ברייטע דער, ברטערט פֿע אַ גאַיר, ערות : ייִחם, יחקות פ 44- : סנאַבעם:
שדיער, פוסטער שאַלץ: מסטע נאח, ז הויכמוט, איערמום, זאַינמלדונג,
פֿרעטענזיע, אייעלרוב : אליין - (ז זעלבמטסשאַצונג, אַלך (י
זעלבסט-) באַרוודערונג, אַלייך ל עלבסמ) הערלעכמ, אַלך. (י עלבמ
מפֿרידנקייט, דך (י יעלבסמ) פֿאַרגעטענע: איך ליבע, אַלרליבע, זיכשבע:
עגאַיזם, ויכייט: ח. אויכיקייט: מעגאַלאַמיענאַשעשמ. מעלעאווה, שלחנארהניק,
רמהאַלטער, נדלוז, דלניו : סנאַר : געאַלענער האָפֿי: פֿאַרריסענע שז;
פֿאַרריסענער, נעלייטם : פשטער אָנט, פּאַמפֿאַדוריקע : פֿרערעטע ליפעלעך :
דר-, מעני דו ס, (ח ררס, שצע דלאָה : הע; אינדיק : קסן, אַרץ אש'ר — 44- :
אַ מענטש מע פֿרעסשייעס : אַכם בעשו, נס־רוח : מעגאַלאַמאַ, ימעשלאַמחק :
שאַפֿאַלען.

(מש : מעלצן זיך אע, שטריכן דך אין : נדלנען דך מש נדלותן זיך מיש,
איבערהען זיך מט, איבערנעמע זיך מיט : אויפֿהייבן דעם קאַ : שרוירן : עקן מן
שיבן אַש אויף — 582.

וּפֿאַרגלייכוטש האָלטן דך מי או אייערקיקל, ווי צען היט, ווי' א. קור, ר אַן
עוף אין מעיק : בלאַע (פֿאַ זיך מי אַ אַתן, ור אַ קנדק שיף אַ בר, ווי אַ
נעל־תוקע, ווי אַ שטאַסמעטאַית, ר דער גמיר פֿון שטעטל, ווי אַן ארפֿעעמענער

גאָר, ר דער הויפט־מחותן, ר אַ רייכער מחגתן אויף א אָרעמער מתוה, ר רב
האַצעלעס אַ אייניקל, ווי או אינדיק (אַרמ) פסח, ר מ. ר אַ ליולקע.
ן לט ערע זע מחותן : ווי אַ שאַרץאַר, ווי אַ רוח, ר דער שאַרץאַר וואָלט גערען
זע פֿעטער, ווי ער האָלט גערען דעם אָר הוימקלס אייניקל.
פֿראַן גררס—ניט צוצוטרעק (צוצוקומען) צו אום : מען קען שר צו זיין קאַפּ
ניט צוקומע : הויך מיט די פיאַעס (פיענטעס) : פֿאַשליעט אויף אַלע קנעפגלער
: עס איז אים מ' דרכמבלאַע : קוים בלאָזט אים ר מער אע דער פאה אַרע,
באַליידיקט ער זיך ד: ער האָלט זיך אַזוי גרויס, אַן דאָס היטל דצט אים ק אויפֿן
שפּץ קאַפּ : אין נכר אין מאַסקווע : ער ר גאַרניט ריידן : עס שייט אים ניט אַן
צו ריידן מיט זיך אַלע : ער מיינט, די אַע מלט אין זיינע (און מיינע אַ האָר אַ)
בקל, אַ קאַפּ) ניש : ער מיינט, ער האָט אַעעכאַפט האָט פֿאַר די פֿיס (פֿאַר דער
באַרד) : ער מיינט, ער האָט איינעטמע פלערנע : ער מיינט, ש ער אע גראַף
פֿאַטאַצקיס אַן אייניקל : ער מיינט, אַן כרק (לעקיש) אע זע פֿעטער : יענקל
האָט געשיקט נאָך קוטשמען, האָט נאָך קוטשמע ניט געראַלט : ער מאַכט זיך
דעם טויט אר נדלה : ער האָלט זיך ק(שראַנטער ווי רב שאַל סאַלאַנטער : דו
קענסט זיך צו אים ניט ווייכן—די טעלדזער טוקערקע אע זיין עלטער־האַבע.
אַרעמער דאַר, האָס שאַקסטו? : פֿאַר אַ זעקמער אַ האָן—און דריט זיך אַרד אין
קאַן : ער האָט די מערט אַ פֿיים און פֿאַרריסט דעם קאַפּ ווי אַ בוים : ער האָט
מער נארה ווי גדולה : ער האָט אָמנס נעה את אַרדכיס דלות : אַ צעבער יחוס—
אַן אַ דעק, אַן אַ רייף : וואָס אין מיט אום דער מורנו? : האָס אין די מעשה מט
אום ? : אַ דויסער ייחוס — שוסטער פֿ מסטער : איבערנעמע וועסטו זיך בך
דער זע : ביסט ניט איינער (ניט קיין אַחיד) מײַ האָט : מיר זיינען דיכע יחקנים
: אע ייחוס עלן מיר זיך ארסגלייכן : איך בע אויך אַ עמ: איך בע אויך ניט פֿון אַ
שטיין געבוירן :

איך בע אויך ניט קן נתום קטן : איבער מיר האָט מע אויך אַ מאָל וקרות
געזונגען : מײַן נאָמה אין אויך אונטערן באַרג סיני געשטאַנען : מײַן נאָמה אין
אויך ניט קיין ראָזשינקע (אויך ניט פֿון קליאַטשע) : איך האָב אויך אַ צד אין
באַרשט (אע דער שיסל) : מײַן פֿיים גייט אויך אין דרך גראַע: אַך בע אויך אַן
אַקס, איך גיי אויך קע אַלמייץ : אַן איך בע אַ יך, ב ין איך — חוץ האָט קען

מיך קיינער ניט אַוועקמאַכן : וו איך זיין, דאָרט אין דער אויבנאָן.
 שפּרן נאַרישקייט און שטאַלץ וואַקסן אויף איין האַלץ : נאָרה אין אַ מיאוסע
 אַוואָה : אַ נעל-נאָוה אין ערגער פֿון אַ נעל-אַרה : גאָט זאָל אָפהיטן פֿון
 גויִשער אַאח און פֿון ייִדשער נאָוה : אַן מען פֿאַרריסט דעם קאָפּ באַקומט מען
 אַ קלאָפּ : ווער עס שפּייט אין דער הייך דער באַשפּייט זיך אַ פֿולן אָנים : נדלות
 ליגט אויפֿן מיסט : אַ נעל-אַוואָה אין גוט צו שלאָגן : די וועלט האָט פֿינט אַן
 אָרעמאַן אַ מעל-נאָוה : אַ פֿויגל אַן פֿליגל און אַן אָרעמאַן אַ נדלן שטאַרבן
 ביידע פֿאַר הונגער : נאָוה און אַ ליידיקער טייסטער זינען ניט קיין פֿאַר :
 דלות את נאָוה פֿאַק ניט צוזאַמען : מען שטאַרבט ניט פֿון הונגער, מען
 שטאַרבט פֿון נדלות (קבֿוד) : דער וואָס וויל נאָוה טרייבן מון הונגער (אַרות)
 לייזן : אַ נעל-אַרה עסט קדחת את דליבעט די צע : אַ מיוחס עסט רוחות : וואָס
 ווערט מיט אַ מאָל אַ מיוחס ? — אַ נום-טובֿדיק זעקל פֿאַר קסח, אַ נעל-תוקע
 אום ראָחאַנה און אַ משוגענער הונט אין אַמון : אַן דער רב טוט אַ שידוך מיטן
 בעדער האַלט זיך דער בעדער פֿאַר אַ רב (אע דער בעדער דער יחסן) : אַן מען
 גלעט אַ קאָץ פֿאַרריסט די דעם וויידל : ווע מען בעט אַ פֿאַרד צום מען
 זדראַגעט ער זיך : בעט אַ פֿאַרד צום מנין, ווערט ער ביי זיך גרויס : אַן אַ לוע
 קריכט אַריין אין אַ פֿאַרד ווייסט זיך דער פֿאַרד ניט וווּ צו קראַצן : אַ מענטש
 אין קק יחסן ניט : אַ
 מענטש האָט זיך ניט מיט וואָס איבערצו-
 נעמען.

זען אויך : אַשטעל וע, ייִחוס 4 —, חוצפה 549, באַרי
 547. עויות

ס'עניוודיקייט, באַשיידנקייט, אינגעהאַלטנקייט, נידעריקייט, דעמוטיקייט
 רקינס עניות, קלינמוט, רעווער : אלייך
 אונטערשאַצונג, אליידערנידערוט, אינפֿער-
 שריטעט-געפֿיל, מינעריקייט-געפֿיל, ז מינדער-
 ווערטיקייט-געפֿיל : רעווגאָציע.
 ענוו, קליינהאַלטער, יחבא אַל הקלים,
 בורח מן הקבֿוד, עתרון : אינטראָווערט : באַ-

שידענער, שטילער אַויר — וו אוןאַדי.
 וו : זש באַשיידן, ידן אינגעהאַלטן, זיין רעיער ווירט אַאַז"ר — אַדי : ניט
 האַלטן זיך גרויס,
 ניט האָבן קיין ואווה — 46- : זיין (האַלטן זיך)
 אין הינטעררונט : האַלטן ויך דערונטער :
 ניט שטופן זיך פֿאַרויס (פֿון פֿאַרנט) : ניט שפּרינג-
 גען אין די אויגן : גיין פֿאַזע וואַנט : גיין ווי הינט-
 סער דער וואַנט : ניט האַלטן פֿון זיך : אונטער-
 שאַצן זיך, ניט דערשאַצן זיך : זיין בלינד צו
 די אייגענע אויפֿטוען (פֿאַרדינסטן) : זיין קלק
 ביי זיך, זע געפֿאַלן ביי זיך, גיט איבערנעמען
 זיך : אַרונטערלאָזן זיך צו : איבערלאָזן (דורכ-
 לאָזן, אַראָפּשליטען, פֿאַרשווייגן) אַ באַלי
 דיקונג : פֿאַרזען, פֿאַרקוקן : קוקן דורך די
 פֿינגער : צומאַכן אַן אויג : מטת זיין, פֿאַר-
 טראָע : אונטערשטעלן די צווייטע באַק — 4-6.
 אַדי : ענִירתידיק, באַשיידן, אָשוט, שטיל, דערונטערדיק, ניטשודרינגלעך,
 רעווער-
 ווירט, איינגעקערערעט, אינטראָרערטירט,
 איינגעהאַלטן, ז צוריקגעהאַלטן : נידעריק,
 אַפֿלדיק : פֿאַרקלוינערט.
 פֿראַן : מח רייניקייט : לוי עויות דעתי : זאַל מיינס איבערגיע : מיט מיר שלאָגט
 (שאַקלט) מען אויס דעם בוידעם : מיט מיר
 קערט מען אויס די שטוב : איבער אים קען מען אַריבער : צו אַ פּוירה בע איך
 אויך אַ בהמה.
 שפר : דע מאַע קאת : איטלעכער מענטמון קוקן הינטער זיך, ניט פֿאַר זיך : קוק
 זיך אום אויף די הינטערשטע רעדער : קוק אַראָפּ, וועסטו וויסן, ווי הויך דו
 שטייסט : וואָס דער אַרץ אין רעסער, אַלץ קלענער איי ער בך זיך : קל
 המעכִיר על מדותיו מעקירע לו פֿאַעיו : צוריק שייגעץ גילט ניט (זאָגט מען ניט)

: צוריק שייגען גייט אין באַד אַרע : אויף פֿאַרשריגן האָט נאָך קיינער קע
חרטה ניט געהאַט : „טי מעניא רוגאל" איו קיין טענה ניט : צו פֿיל עוירת אין אַ
האַלבער שטאַלץ : אַן מען האַלט זיך צו נידעריק טרעט יענער אויפֿן קאַפּ :
איבער אַ נידעריקן פֿלויט קען יעדערער אַריבער : איבער אַן אינגעבויענעם
בוים שפּריקגען אַלע ציגן.

זען אויך : אינפֿעריאָריטעט 24, אונטערטענקיע — העעה פא, צויעות 596.
ס : שפּלקייט, (נאָמהסגעפֿאַלנקייט, קריכערישקייט אא"וו — אַדי : הכנעה,
רוקןבייגעניש, הינטישע געהאָרכזאַמקייט, שקלאַפֿישע מורא,
אַליין־דערנידערונג, קריכעריי, פֿאַראַויטיום : אונטערטענקייט — פּפּפּ :
מהנפֿית־טאַנץ : מיעמאַניע : שיפֿלות־קאָמפלעקס . ניכנע, לעמעלע, שעפֿעלע,
לעמעשקע, לאַפּנמיצל, פֿאַנטאַפֿל־מאַן, באַנציע שוויג : לאַקיי־ישע
(שקלאַפֿישע, קנעכטשע) נאָמה : קריכער, מהעפֿית־יד, מהעפֿית־טענצער,
מהנפֿיתעיוגער, מהעפֿישיק : לאַקיי, לאַקיי, ז שקלאַוו, שקלאַף, קנעכט, הונט,
וואַרעם : שמת : אָבד פֿנעני : לאַפֿיטוט, טראַמבעניק, אַרומהענגער, פֿאַראַזיט,
קרעאַטור : גויעמא. וו : זע געפֿאַלן (אַראַפּגעפֿאַלן, געלייגט) ביי זיך : זיין
(ליגן) ביי נעמעצנס) פֿיס (פּשטאַפֿל) : זע (ליע) בך די פֿיס פֿון (ביי די פֿאַנ־
טאַפֿל פֿון) : זיין נידעריקער פֿון דער ערד : גע האַרט ביי דער וואַנט : שטיין
נפֿאַר עמעצן) פֿאַד קאַזיראַק : האַלטן פֿאַר נעמעצח דאָס היטל :
(ט)שאַפּקעווען : שוואַרצן זיך די שיע (דאָס אָנים) : לאָון זיך טאַנצן (טרעטן,
קריכן, אַרומרייטן) אויפֿן קאַפּ : מורא האָבן אַרויסצורייזן אַ וואַרט (צו עפֿענען
אַ מויל) : זע אונטערטעניק פֿ-4 : חנפֿענען, שמייכלען פּ פּיפּ : ווערן קטל
פֿאַר : אַראַפּפֿאַלן ביי זיך : בייע זיך (צו דר'ערד), קליאַניען זיך, בוקן זיך :
בייע (אַנבייגן) דעם קאַפּ (דעם רוקן, דעם קאַרק, די קני) : איינבייע זיך אין
דרעען : דערנידעריקן זיך, אַראַפּלאָזן זיך, אַרונטערלאָזן זיך, אַראַפּלייגן זיך,
אַוועקלייגן זיך, אויסציען זיך : וואַרפֿן זיך נעמעצח צו די פֿיס : וואַרפֿן זיך צו
די פֿיס פֿון : פֿאַלן (שטק) אויף די קני פֿאַר : קניען, פֿאַלן פֿורעים (ומשאַחוים) :
קריכן אויף אַלע פֿיר, קריכן אונטער די נעגל : קוע (לעקן) דעם שטויב : קושן
דעם זוים פֿון נעמעצנס) מאַנטל : קושן די רוט (וואָס שלאָגט).
נפֿאַרגלייכוועגן) גין ווי אַ שאַטן ביי דער וואַנט, ווי הינטער אַ וואַנט : שטק

פֿאַני בקתח, ווי אַן אָרעמע (אַ זעלנער) ביי דער טיר, ווי אַן אָרעמער קרובֿ, ר אַ
פֿאַרגעסענער, ווי אַ הונט פֿאַר זיין האַר, ווי אַ הונט אויף די הינטערשטע פֿיס,
ווי פֿאַרן מלכות, ווי פֿאַר נאַטשאַלסטווע, ווי פֿאַרן בֿית־דע, כַּעבֿדא קמיה
אַאריה : סלזשען (אויף די הינטערשטע פֿיס) ווי אַ הונט : קריכן ווי אַ וואָרעם
אין שטויב, ווי פֿאַר אַ אָרייַן, ווי אַ גוי פֿאַר דער מאַטקע באַסקע : זע נידעריקער
ווי (פֿון) גראַן און שטילער ווי (פֿע) וואַסער.

אַדי : הכנעהדיק, אָפֿלדיק, פֿאַרשפֿלט, באַיפֿלות, נידעריק, ניכנעדיק, געפֿאַלן
(ביי זי, נשמה־געפֿאַלן, אַראָפֿגעפֿאַלן : מה־נפֿיתדיק, קריכעריש, שקלאַוויש,
שקלאַפֿיש, קנעכטיש, לאַקייִש, בעטלערש, הינטיש : אונטערטעניק,
אונטערגעוואָרפֿן — פפפ.

פֿראַן ן קטנתי : עס קומט אויס אַראָפֿצושלינגען, ווען מען האָט אַפֿילו ניט גוט
צעקייט :

— ער ווערט די באַרה פֿאַר דעם פֿאַרץ פֿון
דעם שררה : שטילער ווי וואַסער און נידערי
קער ווי גראַז.

שפר : שפּרינג ניט קיין קדוש און בוק זיך ניט קיין מודים : איבער אַ נידעריקן
צוים

שפּרינגט מען באַלד אַריבער : ווען אַ הונט
בילט קריגט ער מיטן שטעקן, ווען ער קאָנוי־
קעט קריגט ער אַ ביין.

זען אויך : אונטערטעניקייט 466, עוויות זא, חויפֿה 5 — 549. חוצפה
ס : חוצפהדיקייט, אומבאַשיידנקייט, אומפֿאַרשעמטקייט אַאז"ר — אַדי :
חוצפה,

חציפֿות, העזה, עזות, לשון עזות, עזותקייט,
עזות אַצח, קצח אַשה זונה, אַראָגאַנץ, ז פֿרעכ־
הייט, געהיי, פֿאַטעפֿאַלנאַסט, שקאַצעריי :
גראַביונגישקייט, גראַביאַנסטרע, נאַכאַלסטווע. עזות - פנים, ען - אַנים,
עזותניק : אַצוף,
חצופֿה : מחוצף, מחוצף־אַנים, חוצפהניק,

נעלה-הָאָזָה(ניק) , העזהניק, אַרצע-עזות-אָנים,
אָצוף - מחוצף, עזות - מחוצף - פנים, אַרצע-
מחוצף - קנים, אַרצע - פיאַסקע - מחוצף - אָנים,
עזות - מחוצף - אַרצע - פיאַסקע : אַכבעראַש,
קופֿץ בראַש, שרץ, שייגעץ, קהלס שייגעץ,
שייגעציסקע, שקאַץ, יונגאַטש, משומד, גרויס
מויל , קלעם : פֿאַרשטאַכענע (אויסגעשטאַכע-
נע) אויגן : פֿאַרהאַרטעוועטע לעדלעך, פֿאַר-
וואַש פנים, קופערנער שטערן : בעזבושניק,
בעוחראַהטניק, נאַכאַל , ז פֿרעכלינג, גראַביאַן,
גרוביאַן — פפפ .

וו : קעיי קוים זיין, י קעיי פחת יין נ-) : רעדן עזות, אַנטקעערעדן :
אויפֿשאַרצן דעם

שטערן : שפרינגען (קריכן) אין די אויגן ווי אַ
זשאַבע : קריכן אויפֿן קאַפּ : וואַרפֿן אַ (די)
קאַץ אע אָנים : ניט שעמען זיך, אָפּשעמען
זיך, אויסשעמען זיך : אַוועקלייגן די חרפה

אַרגליכונגעח אַראַפֿפֿאַלן ר אַ נות פֿאַר , ר אַ קאַאַק פֿאַר סלעת, ר אַ זשאַנדאַר
פֿאַר מוסר גמוידות) : (אַרמפֿך אַ ער אויף אַ אַתתה, מי אַ אור באַרמתער
אַזיר : עמש ז ווי אַ שזאַק האַרן שפיגל , ר אַ קאַאַק מע מע כאַפט אים בך אַ
עבה, ווי אַ באַק (ציג, קאַזש אין קרוש (אין גאַרטן), ווי אַ קאַץ וואָס קערט
איבער דאָס טעפל מעטשע, ווי אַ שאַפּע וואָס קערט איבער דעם וואָגן : שעמען
זיך ווי אין באַד, ווי דער בעדער, ווי פֿאַרן בעדער.

אַדי : חוצפהדיק, העזהדיק, עזותדיק, אַראַגאַנט, ווליונג(ער1יש, פֿרעד,
מששדע, שייגעצדיק, שייגעצערשע, אומבאַשיידז, אוממט, (שש, פּאַטעפֿאַלנע,
נאַכאַלנע.

פֿאַן : אַ — א וואָיט : עמען זי דד, הער קאַזאַק !: ער האָט מער חוצמ ווי מזומן
געלט : ער אָט זע פה און דעקט דערמיט צו וע במ : מאַרך אש אַ הונט א קאַץ)
דן די דע אַרח : ש-ע דם אע קנש (אע די אויגן), האָם ער : עס רעעט : אַלע

רייסן אום די אוק ארמ: אַ חמה פֿת אַ מוז—ע אַ לאַק קרפֿט ד ה!.

א : לך אַ הונט ארף דער באַנע שמיטט ער ע טיש : בעסער אַ משתאָנים איידער
ע אַזות־אָנים : אַר מע אַע אַ שייגעץ מט מע אַפֿ פֿאַר אַ שוסטער : רער עס רופֿט
זיך אָן דד קרעט ניט קק חלק : ווער עס האָט נש קע משה אין אָנים און קיין
רחמנות אַע האַרץ דער עמט ניט אַרויס פֿע יידן : ווער עס האָט מט קיין בוש
דער האָט קיין ערלעכע מאַרע דט געהאַט: ער עס האָט קיין מורה ניט דער האַ
נש אַע דך קע יידש אָדער : אַומען האָט נש קע בוש אר לייט האָט מען וש
מורא פֿאַר האָט : דער האָס שמת דך ניט אַר דער וועלט האָט פֿאַר האָט ארך קע
מת מט.

זע אויך : אַרויסרוף —, אַאווע פא, אמאידלקיט זא. אפ. באַרימער
נו : באַרים, האַרמך, האַרשאַ: הוילע מיט היסען וויך, מט, לופֿט: מאַרקמיערע,
באַמבאַמק, ברשוואַדע, פרעטענזיע : אַתה - בחראַ(נחניום, שאַוויגעם,
דאינגאַיש.

באַרימער, בער. רער, ממלהעלד. רערסט. חויכשפרעכער, —רקשריער,
באַער, סהאַמאַק, רותן האַווי ניסט, דשהאַ, אַתרמראַמניסט.
נפֿולייח רימעך ר אַ נאַר. מאַ מטה. ר דער ר מימן פֿשל, ר דער קאַל מיט זע :
מאַרימע זך ר אַ ראוסע מויד מט אַ עש, ר אַ פֿון באַד אַרויס, ווי אַ בעטלער מיט
דער ניער טבע. אַדי : באַרשערש, אַראַלר מאַרך

620

פֿראַן : ער אַע מיט זיך פֿע אק שטעטל : געניט און געשטעפט, געשפעט את גער
וועבט—את אַלץ מיט דער צונג : אַלץ געזען און אַלץ געזאַן : איך את מעכל
פֿיזיק את אַנדערע צוויי דאַקטוירים : וויפֿל מאַנסביל(ך זיינען מיר אין
מאַסקווע?—איך את מק ברודער נרח את נאָך אַ פֿאַר : יאַסל דער זאַקאַניק
האַט גער זאַגט : אַמת, מען האָט אים געשמיסן, אַבער די הענט זיינען זיי
געשהאַלן געוואָרן : איך נישט פֿויל—גיט ער מיר אַ פֿאַטש ! : בע איך מיר אַ
קי את קור מיר אויך אַע דער פוירה : איך מע דאָס ניט אויף באַרים (פֿון באַרים
וועגן).

שפר : דער באַרימער בלייבט שטעק אין בלאַטע : אַ באַרימער אַע מט צו שלאַע
(שמיסן) : אַן דער קלאַגער (ריינער) האָט ניט האָט דער באַרימער אַנודאי ניט

: אן האָט טוט אַ טובה באַרימט ער זיך ניט.

ס ן ן ם - טובדיקייט, פֿיערלעכקייט, פאַראַדנעקייט אַזױו — אַדי :
סאַלעמניטעט : פּראַכט, גלאַנץ, שימער, גלאַריע, שיק, עלעגאַנץ, טשאַק, פר :
פֿיערונג, פֿעסטיוואַל, ז פֿעסט, נום-טוב, פֿיערטאָג נאַר-), ווילטאָג, יומא -
דאָגרא : יאָר - נום - טוב, שול - נום - טוב, בלומען - נום - טוב אַזױו : ז
זעגערפֿעסט : רעליגיעזע נמים-טובים — 19 - : ערשטער מי, נייאָר, י נאָווי
האָד, - נאָווי ראָק, נוייר - נ- : —) טענקסגיווינרדעי, האַלאָק, לייבאַרדעי
אַזױו : נח-דאַנ-) ביראַם, מוהאַראַם, ראַמאַדאַן.

קאַראַנאַציע, קרוינע, ז טראַדבאַשטיטנג : אינשווערע, איטיגוראַציע,
אינסטאַלאַציע : פרעזענטאַציע, דעביוט : טאַבעל(טאָפּ : געדענקעוּסשױב :
יובל(-פֿיערוש : פֿיערלעכער

קאַל-ת־אַנים (אויפֿנעם) : פאַראַד, גראַנדשאַראַדע, — שראַנצפאַראַדע נ-פ) :
אויפֿזע, פאַמפע, דענדע, טראַסק, קנאַק, ספּעקטאַקל, צערעמאָניע,
צערעמאָניאַל, גאַלאַ-פֿאַרשטעלונג : מאַרדי-גראַ, קאַרנעראַל, קאַרנאַוואַל.
מאַרש, אויפֿמאַרש, דגמאַרש : צוג, טריומפֿצוג, פֿאַקלצוג אַז"ר : פּראַצעסיע :
לעבעדיקע בילדער, אויפֿצוג נאַר-), פּעדזשענט : מושטיר, סמאָטער, סמאָטרע,
רעוויז : דעמאָנסטראַציע : ערן-פּאַסטן, ערנוואַך.

באַליכטונג, אילומעאַציע, עפֿעקטן, פֿיערוואַרג, פֿיערווערק : טוש, סאַלוט,
זאַלפּ : שאַלונג, יובלקלאַנג, פֿאַנפֿאַר, טרומייטאַל, טהאַמפֿייטאַל : אָוואַציע,
אַפּלאַדיסמענטן, ז אַפּלאַן — 83 - : יובל, טאַסט : זיגצייכן, טריומפֿצייכן :
טריומף-בױע (שרקע), טריומפֿטויער, טריומפֿויל : טריומפֿקרוע, לאַרבערקרוע,
לאַרבערקראַנץ, זיגערקראַנץ, גירלאַנדע : טראַפֿעע.
יובילאַר, חרחיובל, נַעל-היובל : טאַסער מיסטער, צערעמאָנישמייסטער : שעף
פֿון פּראַטאַקאַל : מדקינין.

יום-טוב, ז פֿיערן, פֿיערטאָע נרנ) : י פּראַזדנעווען : באַריסן, סאַלוטירן :
מאַכן אַ פאַראַד, מאַכן די פאַראַדע : פאַראַדית, דעמאָנסטריר, מאַרשירן,
דעפֿילירן : יובלען, שאַלן : טרינקען אַ טאַסט, טרינקע צו (פֿאַר), טרינקען
פֿאַרן געזונט פֿון, מאַכן אַ לחיים פֿאַר : טראַע ארף די הענט, אויסשפּאַנע די
קאַרער טע : אַפּגעבן קבוד, ערן, לרבן אש"ר — 88 - . אַדי : יום-טובדיק,

פֿייערלעך, " פאַראַדנע, פאַמפען, טעטראַלש, ספּעקטאַקלדיק, ספּעקטאַקולאַר, מאַיעסטעטש, פראַכמק, פּרעכטיק, פראַכטפֿול, גלענצנדיק, הערל, גרשדשז, אָדע, זשטאַסלעך, י שטאַטנע, פֿאַרמעל, קנאַקעדיק, טשקעדיק, טשוקעדיק נ־פ). אינוו, פֿראַן : שלאָ : מיט אַ גלאָק : מיין קנ(י)אַק : בגראַנדע : מיטן (גאַנצח טשאַק : טשאַקעדיק את קנאַקעדיק : האַקנדיק און טשאַקנדיק : מיט פֿליטערלעך : בחצוצרות וקול שופֿר : בתופים ובמחולות : לקבוד : צום (ז אין) אָנדענק פֿון. זען אויך : פֿאַרגעניגן 511, פֿאַרוויילונג 514, פּוץ 529, לויב 588. ס ן פֿריינדלעכקייט, חברישקייט, געטרייַקייט אַז"וו — רי : פֿריינדשאַפֿט, ידידות : אַהבת - הבריות : גוט - פֿריינדשאַפֿט, בוועם־פֿריינדשאַפֿט : אינטימע, וואַרעמע, הייסע, איבערגעגעבענע, אַמתע, האַרציקע, אויסגעפרוווטע, דויערנדיקע, אייביקע אַזווי פֿריינדשאַפֿט : האַרמאָניע : צוגעבונדנקייט : פֿאַרבינדונג, התקשרות : דערנענטערונג, קירוב, קירבות, התקרבות : ברידערווג, ברודערונג, פֿאַרברידערונג, פֿראַטערניזאַציע. געטרייַשאַפֿט, ז טרייהייט : איבערגעגעבנקייט, ז איבערגעבנהייט, לאַיאַלקייט, לאַיאַליטעט, סאָלידאַרשקייט, סאָלידאַריטעט : פֿאַוואַריטיזם, נעפֿאַטיום. גוט, פֿריינדלעך וואַרט : פֿריינדלעך קוים, קבר קוים נפֿות : עין נפֿה : גוטע, פֿריינדלעכע באַציִונגען : גוט לעבן, אָלום נִית : אַ לעבן ווי אין דער קושוואַך, ווי אונטערן אויוון, ווי אונטער דער באַד, ווי די יון מיט דער לאָנה : אידיליע : פֿריינדלעכער אומגאַנג (פֿאַרקער, קאַנטאַקט) : פֿריינדלעכע מגע־ומשא : מחנקות : צרישנבאַציִומען : פֿריינדשאַפֿטבונד, ברית אָלום : ברודערשאַפֿט, גוט - ברודערשאַפֿט, שוועסטערשאַפֿט, חברשאַפֿט, ז קאַמעראַדשאַפֿט, לאַנדסמאַנשאַפֿט, גענאַסנאַפֿט : קאַנטשאַפֿט, קענטשאַפֿט, באַקאַנטשאַפֿט, באַקאַנטהאַפֿט, באַקענטשאַפֿט. פֿריינד, גוט־פֿריינד, פֿריינדין, פֿריינד'נע, ידיד, ואָהבת, מקורב : קום, קומע : חבר, חברטע, חפֿרה, חברטאַרין, געזעלן, ז קאַמער ראַד, קאַלעגע, קאַלעזשאַנקע, פשיאַטשעל, קאַמפּאַניאָן, טאַוואַרישטש : פֿאַרבינדעטער, אַלייַרטער : לינקער

אָם ניין) : חבר-לאָרער, חבר-פּאַווער, חבר - באַווער, חבר - לאָפּ : מהותן,
מחואַנטטע : שמעלקע, קניפל, קניפל בקניפל, קנעפל, קנעפל בקנעפל :
פֿאַרדנער, גוט(ס)גינער, גוט(ס)ווינטשער : בלוטפֿריינד, בוזעמפֿריינד,
האַרצפֿריינד, ידיד נאָמן : נפֿש אַחת, איין האַרץ און איין נשמה, איע גוף און
איין נאָמה, צוויי נאָמות און איע געדאַנק (גוף) : לייב און לעבן, ליפּ און לעבן,
אויג און אויג, קאָטינקע האַלינקע, אַתה באַתה, האַנט-אוך הענטשקע, איין
קנעפל : שאָטן.
ברודער, ברודערל, ברודערקע, גוטער ברודער, מיטברודער, בראַט, פּאַני
בראַט, פּאַניע בראַטשע, אַ בראַט פֿון די בראַטן (ברעטער) : אַח לאָרה :
פֿריינטל : אונדזער איינער, נאָש בראַט, (אַחד) משלנו, פֿון אַנשי שלומנו :
פּערסאָנאַ גראַטאַ : בלאַטהאַלטער, פֿאַרטרויטער, נעל־קוד : צווייטער איך,
אַלטער עגאָ : אייגענער (מענטש, שטובמענטש, הויזפֿריינד, איינגייער,
אַריינגייער, יוצא וויכנס, פֿן־אית, שטאַמגאַסט:גאַסט, אורח, פֿאַרבעטענער—
4-5 . יוגנטפֿריינד, שול־חבר, ז שול־קאַמעראַד, פֿון איין חדר, קלאַס־חבר,
שפּיל־חבר, טיער חבר, בעט - חבר, מיטשלאָפּער : קן - עיר, לאַנדסמאַן,
קאַמפּאַטריאַט : שיפֿברודער, שיפֿשוועסטער : לאַזשע־ברודער, פֿאַראַייך
ברודער, פֿאַראַיידשוועסטער : פּאַרטיי־חבֿר, גענאָסע, וואָפֿן־ברודער : (גוטער)
אַכן : בש קאַנטער, באַקאַנטער, באַקענטער, באַטרענטער נ־פ) : אַלט
באַקאַנטער : צופֿעליקער באַקאַנטער, קאַפּעליוש־פֿריינד : קאַנטשאַפֿט,
באַקאַנטשאַפֿט : אויסגעבונדענע פֿריינד, די לעצטע גוטע ברידער,
פּאַני־בראַציע, אַחים באָרה, אַחים לאָרה : דוד און יהונתן, אַקר און שלימזל,
בנסמין און סענדערל, אלסהו און פיניע, די דריי מוסקעטירן : בונדסלייט :

622

באַקאַנטשפֿט - קרייז, קרין באַקאַנטע, איר טימער קרייז.
וו : זע נמיט עמעצח פֿריינד (חבר אַאָ"ר) — " : זע ומיט עמעצח גוט
(פֿריינדלעך, באַקאַנט אַאָ"וו) — אַדי : שענקען צוטרוי : זק נמיט עמעצח אע
פֿריינדלעכע באַציונגען (אויף אַ מטן פֿוס, אויף אַ פֿריינדלעכן פֿוס, דאָס לעבן
מיט דער נאָמה) : פֿאַרהאַלטן זיך גוט מיט : קלעפּן צו : עסן פֿון איין דסל מיט :
זיין נמיט עמעצח אויף־דו (פּער דו) : דוקען, ז דוצן : זיין אויסגעקאַכט מיט : זע

פֿריי מיט : פֿילן זיך אין דער היים מיט : צונויפֿלעבן זיך (אינלעבן זיך) מיט : זיין געטריי (איבערגעגעבן. דנציק אַז"ר) — אַדי : זיין איבערגעגעבן בלב ונפֿש, מיט לייב און זעל (זייל), מיט לייב את לעבן : קלעפֿן מיט לייב את לעבן צו : איבערגעבן זיך צו : ווינטש דאָס בעסטע : גיין נמיט עמע-צן) אָרעם אין אָרעם (האַנט אע האַנט, האַנט בך האַנט, אַקסל ביי אַקסל) : טיילן דעם מרל מיט : טיילן זיך מיטן (לעצטן) ביסן : טיילן לייזן און פֿריידן : אַוועקגעבן נפֿאַר עמעצח דעם קאַפֿ (די נאָמה, דאָס לעבן, דאָס געזונט אַזיוו) : לאָזן זיך נפֿאַר עמעצח שניידן די הענט (אַרויסנעמען אַן אויג) : מקריב זע זיך פֿאַר : אָפֿערן (ז אָפֿערן) זיך פֿאַר : שטרעקן דעם האַלדז (דאָס לעבן) פֿאַר : גיין אין פֿיער (את אין וואַסעח פֿאַר : האַלטן שטאַל און אַיון פֿאַר.

ווערן עטע פֿריינד, ווערן חמרים אַז"ר : באַפֿריינדן זיך מיט : שליסן פֿריינדשאַפֿט (חברשאַפֿט) מיט : בורת ברית זע : שלאָע בלאַט מיט : ברידערן זיך, ברודערן זיך, בראַטעווען זיך, פֿראַטערניזירן (זי : דערנענטערן זיך צו, מתקרב זע זיך צו, צוקלעפֿן זיך צו, צולאַנטשען זיך צו, צוקאַכן זיך צו, צולאַזן זיך צו : וואַרפֿן זיך אע די אָרעמס פֿע : זע קוצעניו מוצעניו מיט, זע אַדרבא ואַדרבא מיט : עסן פֿון די פֿיסקלעך אַרויס : מקרבֿ זח, באַפֿריינדן, דערנענטערן : אויסעט(ר)עקן

אַ האַנט פֿת פֿריינדשאַפֿט : מאַכן זיך (אַנלעבן זיך) פֿריינד : איינקויפֿן (גערינען) די פֿריינדשאַפֿט פֿון : איינקויפֿן זיך נצו עמעצן) אין לאַסקע : אַריינלאָזן ייר (אַריינלענען ייד, אַריינקריכן) צו יענעם אין האַרצן (בוזעם) : אַרח מיט די פֿיס צו יענעם אע האַרצן : חברן זיך מיט, קאַמפּאַנירן זיך גסקאַמפּאַניען זיך, סקאַמפּאַניען זיך) מיט : אַנשליסן זיך (ז פּאַלאַנטשען ויך) אין : * אויפֿניוכען זיך (איר ניוכען זיך, אויפֿשמעקן זיך) מיט : צונויפֿחברן זיך (צונויפֿקאַמפּאַניען זיך) מיט : אומפֿירן זיך (אַרומפֿירן זיך) מיט : אַרומהענגען (רִיבן זיך) אַרום : יאָע זיך נאָך : ניט לאָע פֿון זייט.

מאַכן די באַקאַנטשאַפֿט פֿת : מאַכן באַקאַנטשאַפֿט מיט : ווערן פֿאַרגעשטעלט פֿאַר : באַקאַנען זיך (באַקענען זיך) מיט : מאַכן ניענעס) אַוואַנסן : ברעכן דאָס אַיין : פֿאַרשטעלן זיך, פֿירשטעלן זיך, באַקענען ויך, אָפּרעקאַמענדירן זיך : געבן זיך צו דערקענען : זיין באַקאַנט מיט : קענען זיך : קענען אויסגעבונדן

(אויסגעטונקען) : קענען ווי אַ בייזן שילינגער : דורכקענען : אומגע מיט, פֿאַרקערן מיט : קומען אין באַריר (אין קאַנטאַקט) מיט : אויפֿטראַע זיך : האָבן באַצײונגען (מגע - ומשא, עסקים, מחנקות) מיט : האָבן צו טאָן מיט. אַדי : פֿריינדלעך, פֿריינדשאַפֿטלעך, אידי ליש, ידידיש, ידידותיק: אַבר(קש, ז חבר לער, קאַלעגיאַל, ז קאַמעראַדיש, סאַלידאַר(ש, ברודער(קע, מט־ברודער(קש, ז ברודערלעך, פֿאַני־בראַטסקע, שוועסטער(י)ש, ז שוועסטערלעך, מטשקניש : אַלײַרט, פֿאַרבונדן : אויסגעבונדן, אויסגעקניפט, אויסגעקנעפֿלט, אויפֿגעטראַע, נאָענט : גוט, מטמוטיק, ליב, ליבלעך, ז ליבנסרירדיק, צערטלעך, ווילגענייגט, גוטגינציק, גוטמיינענדיק, האַרציק, האַרצעדיק, ז האַרצלעך, וואַרעמהאַרציק, ליבהאַרציק, צוגעלאָזן, צוגעלאָזט, ז צוגעטאָן, צוגעבונדן, צוגעקלעפט, צוגעקאַכט, צוגעזאַטן, שקלאַפֿיש : געטריי, ז טריי, ז איניק, אויסגעפרוווט, לאַיאַל, השט־אזהאַנטיק, פֿאַרטרוילעך, גינציק, גוט(ס)גינעריש, פֿאַרגינעריש, גוט(ס)רנטשעריש, וואַרעם, הייס, איבערגעגעבן, מקירת־נפֿשדיק, קראַנות - גרייט, ז אָפּערפֿעיק, ז אָפּערוויליק, אָמתדיק, אויפֿריכטיק. נפֿאַרגליכונגען) נאָענט ווי אַן אייע קינד, ווי אַ ברודער, ווי אַ שוועסטער : געטריי ווי אַ הונט, ווי אַן אייע קינד : גינציק ווי אַן ערשט(ע) ווייב, ווי אַ מוטער.

באַקענט, באַקאַנט, באַקאַנט, באַפֿריינדט, באַפֿריינדעט : היימיש, בהמיש נפֿ) : פֿאַמיליאַר, פֿאַמיליער, אינטיים. אינוו, פֿראַן : מיט גוטן : אין גוטן מוט : בסבֿר פנים ספֿות : בעע נפֿה : אָך ! : מיטן שענסטן קבֿוד ! : מיטן (פֿון) גאַנצן האַרצן ! : אָן צערעמאַניעס ! : שלי שײַך, שלך שלי : איין קעשענע : איין שיסל : זאַ פֿאַניבראַט : ווי אַנדערע צוויי : ווי יענע צוויי : ווער מיר גוטס גינט (ווינטשט) : ווער מיר אין גרויסן גאָרטן זיצט נפֿ) : אַחינו אַתה : ער וועט ניט אַוועקגעבן פֿאַר אים קיין זאַק באַרשט (קיין זאַק ציבעלע) : לאָו דאָס מיר אַנטקעקומען וואָס איך ווינטש אים : דול אים, ער אין אַ גוטער ברודער : איך מיט דיר זע'מיר ווי אַנדערע צוויי, איך אָן דיר בין אַ בוידעם אָן היי (, אַן איינער פֿאַלט אַוועק בלייבט דער צווייטער אלייח : איך בין מיט אים אַדראַ וואַדראַ און ער איז מיט מיר קידער ווידער

(און ער אין מיט מיר נפתור ופֿרח, און ער אין מיט מיר ביילע רוק זיך) : זיי ביידע—אן אויג מיט אַ ברעם (ווי צוויי פֿינגער, ווי אַ גדויל מיט אַ גדויל, ווי משה מיט אַהרנען, ווי משה מיט לייבן) : זיי גייען אין איינעם ווי תזריע־מצורע (רי מטות־מסעי) : זיי טיילן דעם ביסן פֿון מויל : זיי פיש ביידע אע איין גריבל : זיי ביסן זיך אָפּ די נען(עח : עס אין שח שראל בעשו : זיי האָבן צוזאַמען חורים געפֿאַשעט : צוזאַמען געגאַנגען, צוזאַמען געהאַנגען : פֿון חברותא וועגן האָט זיך שווע אַ ציגיינער (ניט איינער) אויפֿגעהאַנגען : איך קען דעם שמש, און דער שמש קען ד גאַנצע שטאָט : וווּ אַ שלימזל איז מיינער אַ מחותן : העט אַתּה אָם לצרינו? : לא הן ולא שקרן. שפר : קה טיכ־ולה (עי־זכ־ת אַח־י־נסחד : עט־ברידערשאַפֿט אין בעסער פֿת עשירות : חברשאַפֿט אין שטאַרקער פֿון ברידערשאַפֿט : אַ גוטער חבֿר איז גוט אויף דער וועלט און אויף יענער וועלט : אַ גוטער פֿריינד אין בעסער פֿון אַ פֿריינט : איין פֿריינד אין בעסער פֿון צען קרובים : ווער עס שמייכלט אין אַ פֿיינד, ווער עס שטראָפֿט אין אַ פֿריינד : אַמתע פֿריינד חופֿענע ניט : ווען וועסטו וויסן, אַן איך בין דיר אַ גוטער פֿרענדז—אַן דו וועסט מיך ניט פֿאַלע : אַ גוט וואָרט מאַכט אַ גוט אָרט : אַ גוט וואָרט ברענגט אַ מען ענטפֿער : אַ פֿריינדלעך געויכט אין דאָס בעסטע געויכט : בעסער מיט מען איידער מיט בייזן.

נייע פֿריינד באַקום, אַלטע ניט פֿאַרגעס : באַקום דיר נייע פֿריינד, נאָר פֿאַרגעס ניט (איך די אַלטע : איין אַלטער פֿריינד אין בעסער ווי צוויי (צען) נייע : האָב ליב דעם צווייטן און לאָן זיך ניט נאָרן פֿון דעם ערשטן : זיי ניט צו גוט מיט יענעם, לאָן אַן אָרט ברוגן צו ווערן, זיי ניט צו ברוגן מיט יענעם, לאָז אַן אָרט ווי גוט־פֿריינד צו ווערן : אויף אַ צעריסענער פֿריינדשאַפֿט קען מען קיין לאַטע ניט לייגן : געלאַטעטע מלבושים האָבן ניט קיין האַפֿט : מען קען קיין מענטשע ניט דערקענען בין מען זיצט ניט מיט אים אויף איין פֿור (בין מען האַנדלט נישט מיט אים, בין מען וויינט ניט מיט אים) : מען קען נישט אַ מענטש בע מען עסט ניט אויף מיט אים אַ פֿוד זאַלץ : אַ פֿריינד דערקענט מען אין אַ נויט : אע אַ נויט אין גוט אַ פֿריינד אויף אַ לויט : פֿריינד אין אַ נויט גייען צען אין (אויף) אַ לויט : איין פֿריינד אע אַ נויט אין בעסער ווי הונדערט ווען מען דאַרף זיי ניט : איין

פֿריינד אע אַ נויט — וווּ געפֿינט מען אים? : פֿאַלן פֿאַלט מען אַלע,

624

אַבער אויפֿצוהייבן זיך דאַרף מען ד האַנט פֿון אַ פֿריינד : אַן מען קען ניט העלפֿן דעם פֿריינד מיט געלט זאָל מען אים כאָטש העלפֿן מיט אַ קרעכץ : אַ פֿאַלשער פֿריינד אין ערגער פֿון אַ הונט : בעסער אַ גוטער שוואַ איידער אַ שלעכטער פֿריינד : פֿון אַ עטן פֿריינד די קלענסטע רעה קרענקט מער פֿון אַ שונא די גרעסטע : אע שפּיגל וועט איטלעכער זיין בעסטן פֿריינד : דער ערגסטער יאַריד (יריד) גיט מער פרנסה ווי דער בעסטער פֿריינד : אַ גוטער פֿריינד (ברודער) אע מען נאָר בין (צח דער קעשענע : מטע רעכענונג מאַכט גוטע פֿריינד : ביים גלעזל געפֿינט מען אַ סך (גוטש פֿריינד : מטע פֿריינד זיינען ווי קראָפּעווע, זיי וואַקסן אַן רעגן : היטן זאָל מען זיך פֿאַר די פֿריינד, ניט פֿאַר די פֿיינד : פֿע אַ שונא קען מען זיך אַליין פֿאַרהיטן, פֿון אַ מטן פֿריינד זאָל גאָט פֿאַרהיטן : באַהיט מיך גאָט פֿון מיינע עטע פֿריינדעוון מיינע אָנאָים וועל איך זיך שוין אַליין פֿאַרהיטן : פֿון אַן אייגענעם האָט מען דאָס גענאָר : וואָס צוליב איז שטענדיק טדער.

זאָג מיר, ווער דינע חמרים זיינע, וועל איך דיר זאָע, ווער דו ביסט : קל עורבֿ למינוּ ישכח וְאָן אָדם לדומה לו : קל עורבֿ למיגהו — איטלעכער צו זיינעם (צו יין צעך) : קצא קע אַת מינו : גלייכס מיט גלייכס געוועלן זיך : איטלעכס מענטעלע האָט זיך זע קענטעלע : איטלעכס רעקעלע געפֿינט זיך זע מענטעלע : איטלעכס (יעדער) טעפל געפֿינט זיך זיין דעקל (שטערצל) : וווּהע די נאָדל, אַהע דער פֿאָדעם : מיט וואָס פֿאַר מענטע מע האָט צו טאָן, אַזוי ווערט מען אַליין : מיט וואָס דער טאָפּ ווערט (איז) אָנגעברענט, דערמיט שמעקט (שטינקט) ער : ווער עס פֿאַרעט זיך מיט סמאָלע שמירט זיך איין די הענט : אַן מען לייגט זיך מיט אַ הונט שטייט מען אויף מיט פֿליי : אַן מען לייגט זיך אע קליינען שלעפֿן אַוועק די חנירים : י אַן מען טרעט אע דרעק הערט זיך פֿע די שטיוול : אַן מען שפּילט זיך מיט אַ קאָץ מון מען פֿאַר ליב ועמש איר קראָץ : אין פֿאַרשיווע שף מאַכט אַלע שאָף פֿאַרשיווע : עס ניט קע ביינער, וועלן דיר ניט מיי טאָן די ציינער : אַן דו וועסט זיך חברן מיט אַ עב וועסטו אַלע אויך ווערן אַ נגב : אויף אַ פֿאַרכעראַטן (פֿאַרשיק) פֿערד שטעלן זיך אַלע פֿליגן : אַ

קשרער פֿויגל (אַ ווייסע טויב) שטעלט זיך ניט אויף אַ (טריפֿהנעם, שמוציקן) חזיר : פֿון בייזע לײַט זאָל מע גיין אויף אַ זײַט : אַ שלעכטער חבר אײַז אַ גוטער מקבר : אַ טאָפּ מיט אַ קעסל אין אַ שלעכטע חברותא : פֿיל מטע האָף גייען אַרײַן אין אין שטאַל.

זע אויך: הילף —, אָלום —4, געזעלשפֿטלעכקײַט ש, ליבע א, מטהאַרציקײַט א. נפּפּ. אומפֿרינדשאַפֿט, קינאה ס : אומפֿרינדשאַפֿט, פֿינדלעכקײַט, אומגעטרחפֿט, ז אומטרייהײַט, פֿרעמדקײַט, דערווייטערטקײַט אַז"ו —אדי : פֿינדשפֿט, קינאה, האַס : שלעכט בלוט, בײַן בלוט, ביטערקײַט: פֿאַלשע פֿרינדשפֿט, וישקוהו מיט פינטעלעך : התרחקות, קירוד - הלאָבות : שלעכט לעבן : קינאת -אַרת, זינאת - אָמן, דנאת-אַינם : אַנטיסעמיטעם, ייִדוהאַס, ייִדנפֿינדשפֿט, ראַסנהאַס, מענטשנהאַס, מעאַנטראָפּיע : דערווידער, (דעחרדער-געפֿיל, פֿאַראַכטונג, עקל אַזײַוו — 42- : קידערווידער, אַנטאַשניום אַז"ר — 447.

שונא, פֿינד : קעג(ע)נער, געגענער, אָפּאַגענט — 447 : פֿאַלשער פֿרינד : דם־שונא, בלואונא, בלוטפֿינד, שונא-אָווט, טויטפֿינד : ביטערער, געשוואָרענער שונא : נוקם ונוטר : אומזיסטער שונא, שונאחינם : פֿאַלקספֿינד, קלאַספֿינד, פֿרויענפֿינד, עדנפֿינד אַז"ר : ייִדדפֿרעסער, אַנטיסעמיט, צורר-הזודים, שונא שראַל, שונא אָית : מענטשנפֿינד, מענטשנהאַסער, מעאַנטראָפּ : צורר, אָמן, אַש, עאָלק — זפּ : דתן שאַירם, מדע - ומואַב : בלוטאָנאים, אָנאים אויף מעסערשטעך : פֿייער מיט וואַסער, הונט און קאַץ, קאַץ און מוע : אומפֿרייז, צונגפֿרינד : אָפּחבר, אויסחבר : פּערסאָנאַ נאָן גראַטאַ : פֿרעמדער, ווילד פֿרעמדער, בלוטפֿרעמדער : אָפּגעפֿרעמדער, פֿאַרפֿרעמדער, אָפּגעריטערטער אַז"ר — אדי.

וו : פֿינט האָבן : נאַר-) פֿינטן, פֿלנדן : האַן, פֿאַראַכטן : פֿינט האָבן אַכלית שינאה (באַכלית האַעאה, שינאת-אָווט אַז"ר) פ - : טראָע (נאַכטראָגן) אַ קינאה (אַ בײַן האַרץ) : האָבן אַ כראַפּ אויף : זײַן אויף מעסערס מיט, זײַן אויף שטעכמעסערס מיט, זײַן אויף מעסערשטעך מיט, זײַן נאָ שטיכי מיט : רײַסן זיך פֿאַר די האַר — 447 : ליב האָבן דריי מאָל אע שלייער נפּ) : ליב האָבן אַ

שלאַפּעדיקן, ליב האָבן פֿון ווייטן (פֿע דער ווייטנס) : ניט קענען לייַדן
 (פֿאַרלייַדן, אויסשטיין, פֿאַרטראָגן) : ניט זיין מיט עמעצן מט דעראַן : וואַרפֿן
 אויף עמעצן אַ ביי (שלעכט) אויג (אַן אומחן) : ווערן עונאים, פֿאַרפֿינטן זיך :
 ניט קוקן אַע יענעמס ווינקל (אין יענעמס זייט, אין יענעמס דלדאַמות) : ניט גק
 אַע יענעמס דלדשמות : ניט האָבן קיין מגע־ומשא (קיין שום משאַ־ומתן) מיט:
 ווייכן פֿע — בפּפּ : יע נמיט עמעצן) מט־פֿריוד פֿון רייטן (פֿון דער ווייטנס(ס)) :
 זיין מיט עמעצן עט מאָרגן—עט שר : ניט שטיין אום : ניט נאָכפֿרעע זיך אויף
 (נאָך) : ניט רייַדן מיט.

נפֿאַרגלייכונגען) פֿינט האָבן (נ־) ליב האָבן, האָלט האָבן) ווי אַ פֿאַדלע, ווי אַ
 פּוירע, ווי אַ סייר, ווי אַ שפּע, ווי אַ שלאַנג, ווי אַ מיאוסקיט, ווי מען האָט פֿינט
 אַ מיאוסע מויד, ווי אַן עבודה ורה, ווי דעם (די) אָלוי, ווי די מאַטקע באַסקע,
 ווי אַ הונט אַ ייַדן אַע אַ קאַפּאַטע : ניט קענע אַנקוקן (אַנוען) ווי אַ חויר, ווי
 דעם טריפֿהנעם אָויר, ווי דעם הונט פֿון דעם אָריץ, ווי אַ בייע (קרעציקע) צויג,
 ווי די עבודה נרה אַלע, ווי דעם וואַכערניקס קוויטל.

פֿרעמדן זיך : פֿאַרפֿרעמדן דר, אַפֿפֿרעמדן זיך, דערווייטערן זיך, יאַטדאַליען
 זיך : באַפֿרעמדן, ניט וועלן דערקענע, פֿאַרלייַקענען.

אַדין אומפֿריינדלעך, פֿריינדלעך, ביטער,
 פֿאַלש, ניט־געטריי, אומגעטריי, ז אומטריי, ניט־לאַיאַל, אומלאַיאַל, ניט־ליב,
 ניט־באַליבט, אומבאַליבט, אומפֿאַפּולער, אומסימפּאַטיש, אומפֿאַרטעגלעך,
 געפֿינט נר-) : פֿאַרפֿינדט, פֿאַרהאַסט, געהאַסט : ווידערוויליק, עקלדיק
 אאָויר — 542 .

אומבאַקאַנט, אומבאַקענט, אומבאַקאַנט, פֿרעמד, בלוט־פֿרעמד, ווילד פֿרעמד,
 קאַלט, ווייט (ווי אַ פֿרעמדער, פֿאַרפֿרעמדט, אַפּגעפֿרעמדט, דערווייטערט,
 אַפּגערייטערט.

פֿראַן : אַ שייאַרצע קאַץ איי דור־געלאַפֿן
 צווישן זיי : ער וואָלט אים דערטרונקע אַע אַ לעפֿל וואַסער: איך קען ניט הערן
 דעם נאָמען זיינעם : איך האָב אים אַזוי האָלט, אַן איך וואָלט אים מײַן טויט ניט
 געזשאַלעוועט : איך האָב אים ליב ווי אַ פֿאַרפֿוילטע ריב : האָסט מיך ניט
 ליב? — קוש מיך ניט אין קנים : איך האָב מיט דיר אין איינעם קיין חוירים ניט

געפֿאַשעט (ניט געפֿיטערט) : איך האָב זיך מיט דיר אין צייכן ניט געשפּילט :
ביסט מיט מיר קין מחותן ניט : זיי מיר ניט קיין צו נאָענטער מחותן : איך וויל
דיך ניט קענען : איך בע ניט דיין קרוב, איך בין ניט דיין גואל : זיי מיר ניט קע
פֿעטער און ניי מיר ניט קיין שייך — פֿפ : אויס מחותן ! : אויס מחוואַנטטע ! :
אויס עטי מיט מאָטיע ! : נתקרדה החאָילה : פלשתיים עליך שמשון !.
שפּרן אַ מטן פֿריינד באַקומט מען אומזיסט,
אַ שונא מון מען ויך קויפֿן : בעסער איין גוטער פֿריינד איידער צען אָונאים :
בעסער צען עטע פֿריינד איידער איין שונא נ־פ) : בעסער אַ ביס פֿון אַ פֿריינד
איידער אַ קוש פֿון אַ פֿיינד : בעסער אַ פאָטש פֿון אַ פֿריינד אי דער אַ קויל פֿע אַ
פֿיינד : פֿרעג ביים שוואַ אַן
עצה את טו פֿאַרקערט : דעם מטן פֿריינד זאָל מען געבן אַ שלעכטע עצה און
דעם שונא אַ עטע : אַ מענטש דאַרף איבער זיך קע ערגערס ניט האָבן ווי אַ
מענטש : די גרעסטע אָונאים ווערן נאָענטע מחוואַנים : פֿון אָונאים מחוואַנים : אַ
ברודער אַ שונא איו אַ שונא אויפֿן לעבן : דאָס קינד איו געשטאַרבן—די (דאָס)
קראַטערשאַפֿט אע אויס : פֿאַר אַ שטיל וואַסער, פֿאַר אַ שטילן הונט און פֿאַר אַ
שטילן שוואַ וואָל מען זיך היטן : פֿאַר קיין שונא קען מען זיך ניט אויסהיטן :
וואָס דער מענטש טוט זיך אַליין וואָלטן אים קיין צען אָונאים ניט געטאָן : איין
גאָט אויף אַלע אָונאים : בנפֿול אויפֿן אַל אַשמח : אַ דער שונא פֿאַלט טאָר מען
זיך ניט פֿרייען (, אָבער אויפֿהייבן אים? חלילה 6 : בעסער דער שונא זאָל זען
מע גליק איידער איך זיין אומגליק : בעסער דער שונא זאָל ביי מיר זען גוטס
איידער איך בך אים שלעכטס : זינאתחנם מאַכט רשי : אַ מיאוסע מויד : וועע
שינאתחנם אין דאָס נִית־האַיקודש אַרוב געוואָרן : האַינאה מקלקלת אַת
השורה.

זען אויך : קעג(ע)וערשאַפֿט קעס 510, ווידערווילן 2—, רוגן 552,
שלעכטהאַרציקייט 567.

אפ. געזעלשאַפֿטלעכקייט

םן געזעלשאַפֿטלעכקייט, ז געזעליקייט, חברותאדיקייט אַאַז"ר — אַדי :
חברותאלעבן : גאַסטפֿריינדלעכקייט, גאַסטפֿריינדשאַפֿט, הכנסת־אָורחים : אָפֿן
הויז, אָפֿענע טיר : אונטערהאַלטונג, פֿאַרוויילונג אַאַז"וו פ 14. אומגאַנג,

פֶּאָרְקֶער : ווייט, באַזוך : קיקורחולים : לינה : באַגעגעניש : באַשטעלונג, אָפּמאַך, אָפּשמועס, אָפּרייד(עניש, באַשטימונג, אָפּאַעטמענט נאָ-) : זעעניש, זעונג : פֶּאַרבעטונג, ז איינלאַדונג, הזָאוּה : חתונה-בילעט, פֶּאַרבעטקאַרטל, פֶּאַרבעטבריוו, וויזיט - קאַרטל, רעקאַמענדיר-בריוו, המלצה. פֶּאַמיליע-קרייז : געזעלשפֿטלעכער צו-

זאַמענקום : צונויפֿקום, צוזאַמען אַזיר פ זפ : אויפֿנעם, אויפֿנאַם, אויפֿנאַמע, קאַלט-אַנים, אָרוך-האַא — פפפ : וועיטטאַג, אויפֿנעמטאַג, זשור-פֿיקס. שימחה: סעודה, באַל, באַל נ—) : קאַסטיומירטער באַל, מאַסקנבאַל, טראַסקנבאַל נ-פ), מאַסקעראַד, מאַסקאַראַד : פיקניק, פֿרימאַרגן, מאַיורקע, מאַיאָרקע : באַנקעט, ליאַמע, קערמעשל, מישתה (ואַימחה) : הולקע, הוליאַנקע, הוליאַנע, הילולא ואַינגא, צעך אַאז"ר — 1 1 - : פֿאַרטי נאָ-ז, בעריאַלניצע נקק : טיי, גלעזל טיי, טיי-פֿאַרטי נאָ-) : וויילאַוונט, וועטשערינקע, סוואַרע : טאַנצאַרנט, טאַנצולקע, דאַנסינג — פ 1 - : חנוכתזקית, זאַקלאַשטשינע : נמלבוש באַניונג, תתחדש(ח, קראַשטשינע: געזעגן - אָוונט, אָפּשייד - אָרוט, צאתך - לאַלום : געבוירן - טאַג, געבורטסטאַג, י אימיענינעס : נאַמענטאַג : סורפֿרייז-פֿאַרטי נאָ-) : יאַרצייט, יאַרטאַג : משאַחה-נום-טוב : מול-עוב : חתונהטאַג : הילצערנע (5), צינע(ר)נע (10), קרש טאַלענע (15), פֿאַרצעליענע (ש), זילבערנע (25), גאַלדענע (א), דימענטענע (75) חתונה : שבעים-מאַלצייט, שבעים-מאַל נר-) : שימחתמיצרה, זימחה אַל מיצווה, סעודת-מיצרה : קידוש : אַלדסעודות, ז שאַלעשידעס, שמאַלע סעודות נ-פ) : מלווה-מלבה : אַלום (כר, נכר : ברית, בריתניצע, שלישי למילה : שולפֿירן, איינפֿירן נאַר-), אַדית-האַן, נר-מיצרה אַאז"ר — 19 - : תנאים, חשנה — ב-פ : התאַלת הקפֿר, קיום הספֿר, קיום, מסכת, קיום משניות : פורים צו דער סעודה, פורימדיקע סעודה, סעודת - פורים : ערשטער, צווייטער (אַנדערער) סדר : דריטער סדר.

קיבוד, פֿונדע, טראַקטירונג, טראַקטאַמענטן, טריט נאָ-) : טיש, בופֿעט : זיסער טיש, געזאַלצענער טיש : לעקעך-אודבראַנפֿן, צובייס אַאז"וו — 8-ב. געזעלשאַפֿט, געזעלנשפֿט, קאַמפּאַניע, קאַמפּאַני נ—) : אַברה, חבֿורה, חבֿרותא,

פעקל, קרייזל, קרענצל, רעדל, מסיבה, פלעשדע, צער, אברהם־בארשט אאו"ר .
 אורח, באַזוכער : גאַסט : געסט, קעץ נ"פ), קרואים, גערופֿענע, פֿאַררופֿענע,
 געבעטענע : געבעטענער, פֿאַרבטענער, ז אינגעלאַדענער גאַסט : חתונה־לייט
 : אומגעבעטענער, אומגעריכטער האָסט : אָנגעלייגטער גאַסט (אורח) : אורח
 אָמן : יוצא וניכנס : ביטער, גוטעם־טובֿביטער, ז מטעום־טוב־בעטער : פנים
 חדשות, אָנים חלשות נ"פ).
 גאַסטפֿריינדלעכער מענטש, צוגעלאָזט מענטשל, מעורב עם הבריות, מיקסער
 נ—) : געזעלשאַפֿטלעכער מענטש, געזעלשאַפֿטלער, (קעל) מכניסשורח :
 מעלשימחה : י אימעניק. וו : זח געיעל־אַפֿטלעך, געיעלן זיך : יין
 אויסגעקאַכט מיט מענטש : קומע (גע) צרע מענטש : אומגע (פֿאַרקערן) מיט
 מענטש : זע זיך (טרעפֿן זיך, באַגעגענען זיך, צוואַמענקומע זיך) מיט מענטש :
 שטיין אין פֿאַרבינדע מיט מענטש : האַלטן געזעלשאַפֿט : גיין צו גאַסט, באַזוכן,
 ווייטית : מאַכן (אַפֿשטאַטן) אַ ווידט : קומען (אַריינקומען, אַרער שטעלן זיך,
 אַריינפֿאַלן, אַריינכאַפֿן זיך) מיט אַ ווייט : באַערן מיט אַ ויט : אַריינשמעקן :
 אָפֿגעבן (אָפֿצאָלן) אַ ווייט : לאָזן זיך מעלדן, לאָזן אַ וועיט־קאַרטל : אָנבעטן
 זיך, איינבעטן זיך : האָבן ש אַריינטריט (ש אַרדעאַנג, אַ דריסת־רגל) : איינגיין :
 מאַכן זיך או אַר גאַט : מאַכן זיך אַ פֿיסל : אַריינשטעלן אַ פֿוס (אַ פֿיסל) :
 ביווען : אייננאָדזשען ויך, י זאַנאָדיע ד, פֿאַרהאָדען דך, פֿאַרנאָרָווען זך : פֿילן
 זך השיש : פֿילן זיך ווי אין דער היים : זיין צו גאַסט : האָסטירן, האָסטע :
 ממער חולה זיין : פֿאַרן (גע) אויף קברשמת : גע אוף ברכה (אף קידוש, אויף
 דכלעך ש"ו) פ - : ק ק קימד (אע פֿריידן) : גע מקוםטום ביטן : זיין בתוך
 האָאים : טשצן אויף פֿרעמדע חמת : — קריכן אוש עמדע קרים.
 אַפֿריידן, אַפֿשמועסן, אַפֿמאַכן, באַשעלן זיך, מאַכן ש אַפֿאַעטמענט נ—) :
 בעטן, פֿאַרבטען, פֿאַררופֿן, ז לאַדן, ז איינלאַדן : אַפֿאַכטן, אַפֿערע, אַפֿנעמש :
 אויפֿנעמען (צונעמען) געסט : אויפֿוואַרטן, אונטערהאַלטן אַי"ר — 14 :
 ברעכן ברויט מיט : עסן נעמעצנס) ברויט את זאַלץ (זאַלץ און ברויט) : אַפֿעסן
 ניענעם) די ביינער (דעם קאַפ) : געבן שלום־עליכם בין אונטערן
 אַרעם !לאַנגער ווייזט) .

אויסשטעלן זיך לײַטש : מקבד זע מיט : עבן קיבוד, שטעלן אַ טע : טראַקטירן,
פֿונדירן, פֿונדעווען, געבן אַ פֿונדע, טריטן נ—) : סעודהנען, סעודהרען,
באַליערען, שוועכן, ז צעכן אַאַז"ר — 51 1 : מאַכן (פראַווען) אַ שימחה (אַ
קערמעשל אַאַזיוו) : געבן אַ פאַרטי נאַ—), געבן אַ צאתך־לאָלום אַאַז"וו :
שטעלן (געבן) אַיקת (משקה, (לעקעך אוף בראַנפֿן אַאַזיר) : האָבן אַן אָפֿן הוין
: מאַכן אַ קיום אע די נש טעג.

אַדי : געוועלשפֿטלער, חברותאדיק, זגעזער ליק : גאַסטפֿרינדלעך,
מכניסשורחדיק אַאַן"וו — ס אין יי.

פֿראַן : פֿון דעם דערפֿל אע געוואָרן אַ שטעטל : ער אע פֿת אַברהם - אַקינז
אייניקלעך נמכניסשורח) : ער דאַרף האָבן אַ מענטע ווי דער דובנער טייך : ווו
צוויי אין ער אַ דריטער : ביי אים אע קל דכפֿין ייתי ויכול : בכ אים אין אָפֿן
טיר און טויער : עס אע ביד האָלך (בסעודת שלמה בשעתו) : פֿון קע זימחה
האַב איך קיע צער ניט : ויקהלפֿעדי —מאָך שהפל איבער דער סעודה :
רקהלמאָך שהפל, פעדילאָך אַ סעודה : ניע לעקעך בענדועעכוד בענדשע : עס
גשט דך בראַפֿן ר אסער : בראַנפֿן אע געטג, נאָר עולם אע צו פֿיל : עס פֿעלט
ניט קע טעלער, נאָר אַ פאַרשט אין צו פֿיל : עס אע נאָכגעשפעט אַזר ר ביי אַן
אַרעם באַדעקנס : טיש און בענק ר האָלץ, מיטשחרונים ר אסער, פֿש את פֿלעע
לא ראה :

628

ן אַו מע גיט צע לייטן ווייס מען, האָס סע טוט זיך ביי זיך אע דער הש : אַן מען
וויל יוצא זע פֿאַר דער עלט מ האָק עלט : אין דער הש ווי האָט וויל : צע לייע
מת מען זיך מעלן ווי אַ מענטש : דם דאָס קית־האַיקדש איו אַרוב געוואָרן קע
קע זימחה גיט זע פֿאַר פֿול : אַל הנהנה משדת אַלטידשכם פֿאַילו הנה מויו
השקינה : רע ו דאָ פֿלש און פֿש, דאָרט אע אַ פֿריילעכער סס : אויף יענעמס
זימחה האָט מע אַ מע אַפעט ט : פֿע אַ שממה ערט מען עט : ע מע מיט זיך מיט
יענאָס דמחה עדלעבט מען וע איגשע : מאָט די זימחה העט זך אַן שפעטער
דויערט זי אַלץ לענר : האָס ווירקער (קלער) דער עולם, אַלץ גרשסער די
זימחה : קלענער דער עולם, גרעסער די זשחה : אַ מחותן מייניקער, אע די
אַימחה גרעסער : ברוב עם הדרת אָלך : ווער עס ברענגט קק גאַפֿל־לעפֿל ניט

מיט באַקומט ניט קיין חלק : אַן מען טאַנצט אויף אַלע חשנות וויינט מעך האָך
אַלע מתים: די נַעלהאַיתטע עסט די לעצטע (צו לעצט) : אַן אימלעכ צאָלט
האָדער א דער בער ומער.

(שלח שלכם מעער|א ו ווך : אַז די קאַץ וואָשט זיך וועלן זיין געסט : לאָן נאָר
זע דער טע געמיט, געמט עלן זיך מע געפֿיען אַן דער באַק הערט שפּילן האָנצט
ער מיט : ווו צוויי עסן עסט אַ דריטער : ווו צוויי א אַרץ אַ דריטער : צווק צוויי
מיטלט ז אויס אַ דריטער : מו צוויי עסן פֿע אין שסל קע זיך דער דשער אָנעסן
אַ ביסל : ווו זעקס ווערן זאָט מעט קלעקן פֿאַר אַ דבעק (האָט דער זיבעטער
גענוג) : מע האָל אָמיד בעק אַרף גוטע געש : לעבן עטע עסט פּדוועט מע זיך
אַלע אויר: ווע עס שמע געסט א מע אַריין אויך נהנה : באַער מיר עטע שמ,
מעל אוך מיך אוך פּדרע : שק אמת צו אָורחש (געסט , אַ, מעלן טיר אַלע אַרץ
הנאָר האָע (ניט שלעכט מאַכן).

גוטע געסט קומען אומגעבעטן : דער של (עהאַש וואָך די געסט: דורך דחש דט
מען אַרס קעדער : אַ גאַסט אוף אַ מייל זעט אַרף אַ מייל : אַ האָסט אויף אַ וורע
עט אַ וורת את אַ מדה : אַ גאַט אַר אַ ע: או אָפֿטער גאַמ פֿאַלט צו לאָסט : דך
עג אַע מע אַ האָסט, שער פֿאַלט מח צו לאָסט : אטיק אַ האָסט, האָנטיק אַ לאָסט,
שמק ניט פֿרש, משהאָך—געהאָכט פֿס! : ע אור געבעטשער שסט ו ערגער אַ
בלאָטער : מש מיסגעבראַכע ברוש א דען אומעמם אַ עטער האָסט (אורח) ; ש
דער אַא עסט פֿעלט אַש אַ לעפֿל : אַז מע האָט ליב דאָ — שעעט מע זע מומיק:
אַע א מכרס אורח: אין אורח ו מעיס אַ צר חפ) : ש דער מעאַימחה אַע אַ מער
שמט די עסט האָרמט אַר: או מע פֿרייטך מש אַ ווטער עערע טאָ ער טשל או אַ
האָסט.

פּפּ. אָפּגעזונדערטקייט

ס : אומגעזעלשאַפֿטלעכקייט, אָפּגעזונדערט־

קייט, צוריקגעצויגנקייט אַז"ו פֿאַדי : אומהאַסטפֿריינדשפֿט : עלנט (איינזאַם)
לעבן : איזאַלאַציע, התבודדות, בדידות. פּרישות, נזירות : ייִחוד, יחידות :
עלנטקייט, איינזאַמקייט, איינזע, איינזינקייט : ולות.
היימזיצער, שטובזיצער, הויזמענטש, היימיקער, יושב־אוהל, נחקא אַל הקלים,
פורש מן האַיבור : אַ מענטש פֿאַר זיך : י בעוליודניק, וואָלקולאַק, מרוק—

2-פ : מתבודד, פרוש, נזיר, קלועניק, קלויזנער נאַר-), פאַטראָן : מאָנאַך, מאָנאַשקע, דעוואַטקע : ערעמיט, ז הער(ע)מיט, אַנאַכאַרעט : דשגענעס, ראָבינאָן קרוזאַ : אָפּגעזונדערטער, צוריקגעצויגענער אַאָ"וו — אַי פֿאַרגעסענער, פֿאַרשטויסענער, אַרויסגעשטויסענער, אויסגעשלאָסענער, פֿאַרשיקטער : באַיקאַטירטער, מוחרם, אע חרם געלייגטער, מחוץ־למחנהניק, פֿאַריער : מצורע. וו : זיין ניט געזעלשאַפֿטלעך, זיין צוריקגע־צויע, זע אינגעקערערעט אַאָ"וו — אַדי : ניט גע (ניט קומע) צווישן מענטשן : פֿירן (לעבן) אַ שטיל (אָפּגעזונדערט אַאָ"וו) לעבן : זיין אָפּגעשיידט פֿון דער וועלט : זיין פֿאַר ויך : זיין אָן פֿריינד (און גוטע־פֿריינד) : אָפּזונדערן זיך, מִיחד זיין זיך, איזאָלירן זיך, אָפּשליסן זיך : דערווייטערן זיך פֿון מענטע (פֿון דער וועלט) : אָפּשניידן (איבעררייסן, ז אָפּברעכן, אויפֿגעבן) דעם פֿאַרקער מיט מענטע (מיט דער וועלט) : פראַווען התבודדות, מתבודד זיין זיך : צוריקצײַען זיך פֿון מענטע (פֿון דער וועלט) : האַלטן זיך באַזונדער (פֿון דער ווייטנס, אין הינטערגרונט) : ניט אַרויסגיין (ניט אַרויסטרעטן) מאַתח קיט : ניט (אָטוען די ליכטיקע שניין : זיצן מיט (אע) די פֿיר ווענט : אויסמײַדן מענטע : ווייכן (אַנטלויפֿן, באַהאַלטן ויך) פֿון מענטע (פֿע דער וועלט) : ווייכן מענטשן נאַר-) : פֿאַרשלאָע זיך (פֿאַרקריכן, פֿאַרקלייבן ויר, באַגראָבן זיך) אע אַ לאָך (אע אַ ווינקל) : אָפּזאַע זיך פֿון מענטע (פֿון דער וועלט) : לעבן עלנט (אַלק, איינזאַם אַאָ"וו) : ניט אַרויסגיין פֿון די דלד אַמות : שטק מחוץ למחנה : זיין פֿאַרגעסן פֿון דער וועלט. נפֿאַרגלייכונגען) לעבן ווי אין אַ האַלד, ווי אע אַ מאָנאַסטיר, ווי אַ אַרוש, ווי אַ מאָנאַך, ווי אַ מאָנאַשקע, ווי אַ נזיר, ווי אַ וואַלקולאַק. אויסשליסן (אַרויסשטויסן, פֿאַרשטויסן) פֿון דער געזעלשאַפֿט : פֿאַרשיקן, פֿאַרטרייבן, ז אויסווייזן אַאָ"ר — 04- : באַיקאַטירן : אַרייר לייע אע חרם, עקסקאַמוניקירן — 5-9 . אדי ן אומגעזעלשאַפֿטלעך, אַסאַציאַל , אומ־חברותאדיק, ז אומגעוועליק, אומגאַסטפֿריינדלעך : אָפּגעזונדערט, אָפּגעשיידט, איזאָלירט, אָפּגעשלאָסן, צוריקגעצויגן, אינגעקערעוועט, דערווייטערט,

פֿאַרזיכדיק, באַזונדער, פֿריוואַט : (איינעם אַלע, עלנט, איינזאַם, פֿאַרלאַזן,
פֿאַרשטויסן : אומפֿריינדלעך אַז"ר — 2-5 .

זען אויך : רוגז 582.

אַנפֿ. איידלקייט

ם : העפֿלעכקייט, איידלקייט, טט־דערצויע־

קייט אַז"ר — אַדי : דרך־אַרץ, אַרבות, נימוס, רעספעקט, רעשפעקט נאַר־) :
אַבוד, אָפּשײַ אַז"ר — 80־ : אַכטונג, י שאַנאַוואַניע, " אוואַזשעניע : פֿינע,
מטע, איידעלע אַז"ר — וואַנירן (באַנעמונג, האַלטונג, מידות, ז זיטן) : פֿייטעפֿיל
, טאַקט : גלאַנץ, שליף, פֿאַליטור : מטע דערציונג : בילדונג, קולטור, ציווילי
זאַציע : גוטער טאַן, עטיקעט : גאַלאַנטקייט, ז גאַלאַנטעריע,
דזשענטלמענשקייט : דאַמעך ערע, דאַמען־הערינג נ־פ) : איידעלער שטייגער
ריידן : קאַמפֿלימענטן.

אַריינפֿיר, פֿרעזענטאַציע, אינטראַדוקציע, פֿאַרשטעלונג אַז"ר — 4־פ :
אויקנעם, קאַלט־

פנים, אַרורשבא : גרוס, גערוס : באַגריסונג, סאַלוט, סאַלוטאַציע : באַגריס־
פֿאַרעם, באַדיסישעסט : האַנטדרוק, האַנטקוש : פֿאַרבייג(ונס, פֿאַרנייג(וש,
שאַקל מיטן קאַפּ : רער וועראַנס, בואי־באַלום, השתחאָיהלע, קידה, קניקס :
שלום־עליכם, עליכטשלום.

נעל־דרך־אַרץ, אַדאַרבות : סטאַטיק ליר סטאַט(קקעס : ווויל (גוט)
דערצויגענער, אַעלמידות : מוקיר ראָנן : דזשענטלמען, דזשענטלמאַן ל'ר
דזשענטלמענער, דזשענטלללייט : העפֿלעכער, איידעלער, טאַקטישער
אַז"ר — אַדי

ר ן האַבן אַרבות, האַבן דרך־אַרץ, האַבן רעספעקט אַז"ר — : באַהאַנדלען
מיט רעספעקט (מיט אַכטונג אַז"ר) : אָפּגעבן אַבוד, שאַנעווען, י אוהאַושען
אַז"ר — 80־ : אומגע איידל : אומגע ווי מיט אַ ווייך (רוי, געפֿלאַצט) איי, ווי
מיט זיידענע הענטשקעס : קענע זיך האַלטן : אַרויסרייע העפֿלעכקייט :
ליעטשקען : אירצן, הערצן נדאַל) : וועע פֿיינקייט : אויספֿינערן זיך,
אויספֿינען זיך : איידלען זיך : פֿירן שטאַט : האַלטן זיך אע דער מעלה :
סטאַטקעווען זיך : וואַרטן אויף אַבוד.

מעלדן, פֿאַרשטעלן (זיך), פֿירשטעלן (זיך) : אַרויסגעק זיך, אַנרופֿן זיך :
מקבל אָנים זע, אויפֿנעמען, איבערנעמען, אַנטפֿאַנגען נאַר- : אויפֿנעמען
פֿריינדלעך (מיט אָפֿענע אַרעמס) : געבן אַ אַרעמע (האַרציקן) קאַל-אָנים
(אויפֿנעם) : מאַכן אַ וואַרע : אַנטקעגעניין (אַרויסגק אַנטקע, אַנטקעקומען)
מיט ליכט (מיט מוזיק, מיט אַ קאַפֿעליע, בתּופֿים ובמחולות) : געבן (מאַכן) אַ
(בריי אַרוחבא : שע ווילקאַמע : דיסן זיך, באַגריסן זיך, וויטע(רע)ן זיך י
זדראַסטווע : סאַלוטירן, פֿרעווענטיוו דאָס געווער : געבן אַ מט מאַרע : אָפֿגעבן
דעם מט מאַרע : געבן די האַנט : געבן (אָפֿשטעקן) אַלום (-עליכם) : (אָפֿ)נעמע
אַלום (-עליכם) : פֿעדערן אַלום נר-) : דירש אַלים
זע : פֿורש באַלום זע : דריקן די האַנט : קושן די האַנט : אַראָפֿנעמע דאָס היטל
(דעם הוט) : פֿאַרנייגן זיך, פֿאַרבייע זיך : אַרומנעמע, צער קוק זיך אַז'ר פ
זפּפ : קאַמפֿלימענטירן : (פֿאַר)בעטן (רופֿן, ז איינלאַדן) צום טיש — 4פ :
טרינקען צו : אַנשטויסן די גלעזלעך מיט : טשאַקען מיט די גלעזלעך : טרינקען
אַ טאַסט : באַ(פֿלייטן צו דער טיר : איבערגעבן (אָפֿגעבן) אַ ג(ע)רוס.
אַדין דרשרצדיק, (ב)אַרבותדיק, נימוסדיק, טאַקטיש, טאַקטפֿול, קאַרעקט,
איידל, העפֿלעך, אַנשטענדיק, ז אַרטיק, מט (מויל) דערצויע, סטאַטעטשנע, י
סטאַטנע, דיסציפֿלינירט, דיפֿלאַמאַטיש, פּאָליטיש, י פּאָליטיטער נע,
צירלער-מאַנירלעך, ראַפֿינירט, געשליפֿן, קולטיווירט, ציוויליזירט, גאַלשט, י
שלאַכעטנע, דשענטלמעניש, ריטעריש, ז ריטערלעך, געפֿעליק, דינסטגרייט, ז
ליבנסווירדיק, י ציאַע, פֿע, צאַרט, ווייך, זיידן, זשפֿט(יש, מילד, דעליקאַט,
פֿריינדלעך, ליבלעך, אויפֿמערקזאַם, מט־שקוש, האַרציק, זיס.
נפֿאַרגלייכונגע אידל ווי אַ פֿרינצעסע, ווי די פֿרינצעסע אויפֿן אַרבעס, ר אַ
מתמלבה, ווי אַ טאַטנס אַ קינד, ר אַ זיידענער יונגערמאַנטשיק, ווי אַ עט -
יידיש אייניקל, ווי אַ שעמע(חדיק מיידל, ווי אַ פּאַניענקע, ווי אַ פּאַנסקע
כוואַראַבע.

אינר, פֿראַן : גסרגות : קריך הבאָ ! : קריך הבאָ אַ גאַסט ! : וויל געקומען ! : ז
ווילקאַמע ! : מאַכט אַ האַרע ! : קט אָקום ! : אַנו דרך ! : סקאַצל קומט ! :
אַרוך הבאָ רב שפֿוך ! ג-פ) : אַ שסט אַע שטעטל ! : אַט אַ האַסט ! : מען דאַרף
דעם אויר צעוואַרפֿן ! : מען דאַרף איינאַרפֿן דעם אויר ! : אַ נס וואָס עס אין

מוטער, אַניט וואָלט מען דאַרפֿן צעברעכן דעם אויר ! : מען של דערמאָנע
משיחן (, קומט עז ! : מע זאָל דערמאָנען אַ קול שטרוי ! נ־פ) : אַ בער אע
האַלד האָט געקרט ! : נעם גיס אויס די פּאָמו(קניצע ! : מע ניט געזען
אַ האָק מיט שת! ין וואָס רוט איר דעם שם פֿאַר דער מר? : פֿאַר דעט זעלביקן
געלט (מעגע איר זיצף : (אַ דאָק) איך קען באַשטק.
עט מאַרע: האָט (גוט) העלף : גוט נאָרנט : האַראָ : האָו דו יו דו נאָ-) : מט שבת
: מט נומטום : שימחת וּםשוב אייך : אַ גוטן מועד : אָלום : אָלום־עקיכם :
עליסםשלום : עליכם ועל בויכם: וואָס מאַכט איר (גוסס) ? וואָס מאַרט איר
אַחוץ גשונס? : ז ווי גייט עס? : ז ווי שטייט עס? : האָס מטס מעט איר זאָע? :
וואָס האָכט איר? נשטפֿעח—אַ דאַנק פֿאַרן נאָכפֿדענענטפֿער א) —עסמאַכט
זידאָ בלאַטער: האָס מאַכט ער? נ שפֿערס פ) עון אַ לעבל (ברויש אַן אַערך
שיק, פֿע ברויט שטאַקעמ : וואָס' האָכט איר? — מען. שמאַכט : אַשרי יושבֿי
מאָך—שק שע האָטשע, וואַיטשעמ? : קרוך הבאָ האָע עסן : אָרוך היושב :
ברוכים העשבים : אָרוך עימצא : עטן אַפעטיט! : מיט פֿיל אַפעטיט : קק: נדן
בעט ער ניט—ר צובייסן: שמט עק : קומט מיטעסן: כ'בעט אייך, קומט
מיטעסן—כ'בעט אייך מש, עק ניט נש) : עסט געזונט(ערהייט) : גייט האָשט
זיך : עסט, עסט, היינט אין דאָך ניט שבת: זאָל אייך וויל באַקומען : זייט (זשש
מוחל : אַנשולדקט : פאַרדאָן : ז פשעפּראַהאָם : ז פֿאַרצייט : פאַרדאָן
(פשעפּראַשם) אין אַ לאַקשברעט : איך בעס (איי איבער אער אָבוד : איך בעט
אייך אשער ווי אַן אייגענע מוטער : במאָילת כְּבֹדוֹ : מיט רעש פּעק־ צי מעלדן:
זייט אַיוי פֿריינדלעך : ביטע : נַחַה אינאַ סאָכער נ־ע : עס מוט מיר הנאה : עס
שמפט מיר הנאה נא) : עס פֿרייט מיך: זיער אַנענעמעח : זייער איינגענומען:
זייער אשגעמאַרינירט נ־) : זייט נימקין האָסט: אַ'דעק: נענטפֿערס) עיטאָ פֿאַר
וואָס: אַדרבא: מיטן שענסטן אָבוד : אַ אַן טאָ, אַ ווטע נאָכט אַאָז'ר — פֿ-1.
שפרן אַ מענט מיט עטע מאַנירן שלאָגט זר
דורך אַלע טירן: אַ (מד טראָגט זק דרר אָרץ אין קעשענע.
זע אויך : געעלשפֿטלעכקיט —5, ליבע 561, קמד סע. זפפ. אומאיידל.קייט
ם : אומהעפֿלעכקייט, אומטאַקטישקייט, אומדערצויטקייט, אומאיידלקייט,
גראַמקייט אַאָז"ו —רי : אומדראַרץ, אומאַרבות, אומקולטור, וואַנדאַליזם :

שלעכט , גהאָבע מאַנירן (באַנעמונג, האַלטונג, מדה, ז דטן): גראַביוונישקייט, גראַביאַנסטרע, גרוביאַנסטרע.

שלעכט דערצוזגענער, אומבאַרבותער, אומגערובלטער אַאַר פ רי : פראַ-ע זאַך, גראַבע זאַך : גראַער יונג, גראַבער נפֿש, גראַבער פֿליגל : גראַביאַן, גרובשן, כאַם, פויער, מזאַק, שפע, כלאַפ, בורלע, בורילע, בורלאַק אַאַז'מ פ פפפ : חיה, בער, אומראַס, ווילדע ציג : סשטיק נ-ק : לאַבז, זשוליק אַאַזיר — פזפ : באַרבאַר, האַנדאַלי, אַזשט, אַשעה-באַ5 : ניט־געשליפֿענער דימענט. וו : זיין (האַלטן זיך) אומאיידל (אומהעפֿלעך, גראַב, אומטאַקטיש אַאַז'ר) — אַדי: ניט קענען זיך האַלטן : ניט וויסן ווי זיך צו האַלטן : פֿירן זיך (באַנעמע זיך) ווי אַ שניידערוק אויף אַן אַסיפֿה.

אַדי : ניטשיידל, אומאיידל : איידל אין גאַרטל נ-פ) : אומעפֿלער, אומדורך־אַרצדיק, אומגב)אַרבותדיק, אומדערצויגן, שלעכט דערצויע, ז אומאַרטיק, אומפּאַסיק, אומדיסציפּלינירט, אוממאַנירלעך, אומטאַקטש, טאַקטלאַז, אומקאַרעקט, אומד ליקאַמ, אומצאַרטע האַרט, אומאַנשטענדק, אומאַלאַנט, אומדזשענטלמענש, אומגעם לדעט, אומקולטורעל, אומקולטיווירט, אומצימילעירט: בערש, אַאַטש, כאַמש, פויערגקש, י מ זשיצקע, ? כלאַפסקע אש"וו *-* פ : פראַסט, פראַסטלעך, פראַסטאַצקע, קלאַציק, רוי, אומעהובלט. אומעליפֿן, גראַב, דאַרלעך,

נאַרגלייכומעאַ איידל ווי אין שטקע : אידל מ' אַ שיידל, ר דעם אַקס' ווידל : פראַסט מאַ פֿרמאַן, ווי אַ געל־עןלה, ווי ראַערע בתשג אַ גיטדומעטעסעטער קלאַץ : אַב וויי אַ קלאַץ, ווי יוכט, ר אַ שפע : פֿאַרגרעבט ווי אַ' סובניק. אומפֿרשדלער, ז אמליבנס דדיק, קאַסע זויער, ביסער אַאַדרי — בפפ : שלעכט, בייסיק, שרפֿצומק האַז'ר

דעח אע האַ !: די קלאַג מדעוגט אים! : די אַגי (דער שהאַרעקר) האַט אים אַנגער אַען רבא אַמן ! : ונבוא אַמזמאַכט רשי : דער רוח האַט אים געבראַכט צו טראַע אַרט יעהאַ פֿריואַס) 1: ניט' נעע אע ער געען, ניט מאַרע וועט ער ווידער וק : געעמען מ געבעטן, אַוועק ניט געטריבן : אַוועק אַן אַ ייגעיוזט.

מר : אום זיס און זויער, אַ פויער

בלייבט אַ פויער : קאָך אַ פויער זיס את זויער, בלייבט ער אַלץ אַ פ עד.

זע אויך : געמיינער ראד 545, רוגן 562, אומקבֿוד 1.—
עפ . ווינטשונג

ם : וועסשונג, גליקוויטמט : ווונטש, גליק־

ווינטשער, ביטער, מקום־טוב־ביטער, מטעש־מב־בעטער : דאמלאנט.

פֿראַן : נרינטשעשיעס : געזונט את לעק ספֿוי, טפֿוי, פֿר (מו, טמ, או), ע

אַחרע, קק ביין אויג זאַר אים ניט שן (אַל אויף אים ניט שלט זע) ! :

אומבאַעריע ! : אומבאַרופֿן ! : אומבאַרופֿן את אומבאַמפט ! רק : אַ געזונט אין

דיין קאַפּ (אע דע דרו בע נ־פֿ)) ! : ניפּריטשקעם ! : אַ ברכה אויף דע קאַפּ ! : אַ

ברכה את הציאה אַרף דמ קעפּעלע ! : נעעדערשע ברכה אַ ברכה, אַ הצלחה זאַל

קומע אויף מע קעפּעלע, א קלה : ושפּראַך) אע טיך של עס פֿאַלן, אין דר'ערד

זאַל עס זינקען, אוף ביימער זאַל דאָס קלעטער, נאָר אונדז את אתדערע קינדער

זאַל דאָס ניט אַ : בעסער שלן אינפֿאַלן צע קלויסטערס.

לאַמיך האָבן אַזאַ שר : אַהאַ יאָר או'מיר (חוץ ששרקיש : האָב אך די מטע יאָר

: די מטע יאָר זאַל איך האָבן : ווער מיר גוטמ געט : מטע יאָרן דיר ! : אַ מט יאָר

צו (אויף) דיר : דעם דן יאָר צו דיר : האָט (טלט אלך אַ מעיאָר : איר זאַלט

מאריך סמים פנים (ונשים נח) זע : הונדעדט מיט צוואַנציק יאָר שלט אד לעבן :

איר זאַלט דערלעבן רחן : איר שלט דערלעבן בע אייערע אוראייניקלעך :

דערלעבט איבער אַ יאָר אַלע אע שנצן (מיט נחת, אע פֿרדן : אַ געזונט אין איך :

געזונט (ע שטאַרק זאַלט איר זיין : דער איבערשטער זאַל שענקען דאָט ביסעלע

(שטיקעלע) עזונט : דער קאַפּ זאַל איך ניט ווי טאָן : איר ש ט האָבן אַ צט יך

און אייער ווייב זאַל איך מט וויי טאָן נ־פֿ).

נהאָב און גוטס) איך זאַל האָן די ברכות : שיף דיר (ארף מיר, אויף אַלע מיַע

מטע פֿריינד אַזאָר) געזאָגט געהאַ זי : מע אייעס זאַל איך דאָס האָבן (פֿאַרהאַע)

: אַן חת) דין האָדן אויף מיר געזאָגט געראַת : הלטאי בעסער ניט ערגער : מיר

מעע דאָ בי ע האָבן

(פֿאַרמאַע) : אַזוי גרויס ברילישט (אַזאַ שטיק גאַלד) זאַל איך האָבן : הלטאי

אויף מיר כּאָטש העלפֿט (געזאָגט געראַרף : זאַל איך דאָס פֿאַרמאַע (אַ

צענט־חלק) : איך מעג דאָס האָבן אין דער האַנט : אויף וועמען געזאָגט

געוואָרן? — אויף אַלע מינע ליבע : נביים געלט ציילן) די ברכה זאַל מיר

אַרײַנקומען : איך ווײַנטש דיר דודס פֿוטערל , יהודהס אָעות און בועזעס שרעק
 נ־פ) : גאָט (דער אייבערשטער) זאָל געבן : דער אייבערשטער זאָל צושקן (פֿון
 זע קשרער האַנט) : דער אייבערשטער זאָל אײַך צושיקן, האָס איר ווײַנטשט ויך
 אַליין : גאָט זאָל אײַך העלפֿן (איר זאָלט האָבן גרויס נחת), וווּ איר וועט זיך
 קערן און ווענדן : זאָל אײַך האָט באַצאָלן פֿל כפֿלים : איר זאָלט באַגליקט ווערן
 (מיט אַלעם מטף : זאָלן אים די הענט דינען : אויף קק שלעכט אָרט זאָל ער ניט
 שטק : ניםער ערגער !

נשלעכטער מצב) לא עלינו : לא עליכם : ניט פֿאַר מיר (ניט פֿאַר אײַך, ניט פֿאַר
 קק ייִדן, ניט פֿאַר קע מענטע אַאָ"וו) געדאַכט : גיט דאָ געדאַכט : צען מאָל ניט
 דאָ געדאַכט : ניט היינט געדאַכט : ניט אין מײַן מאָס געדאַכט : גיט אויף מיר
 געמאַסטן : ניט פֿאַר די הינער געדאַכט נ־פ) : צו מטן געדאַכט : אין קיין
 דדישער שטוב זאָל מען דאָס ניט זען : מען זאָל ניט וויסן דערפֿון : רחאָנא לצלן
 : האָם ישמרט עיצילנח : ישמרט הבורא : זאָל מיך שט היטן פֿון דעם : גאָט
 (דער אייבערשטער) זאָל אײַנהיטן : גאָט באַהיט : זאָל גאָט באַהיטן (אויסהיטן)
 : לא יעלה ולא נבוא : זאָל גאָט היטן גאָט זאָל היטן נ־פ) : גאָט זאָל משמר זע :
 שט (דער אייבערשטער) זאָל שומר ומציל זיין (שומר ומשמר זע, מציל ומשמר
 זיין) : חלילה : חלילה יסס : חס וחלילה : חס שלום : גאָט (דער אייבערשטער)
 זאָל רחאָטת האָבן (זיך דערבאַרעמען) : האָקום ירחם : האָם ירחם : אין גאָט
 זאָל אים העלפֿן : דינע קינדער אין דינע יאָת זאָלן בעסער מאַכן : אַן
 אויפֿריכטעניש

של אויף דיר קומען : דו זאָלסט שוע געהאָלפֿן ווערן מיט אַלעם טטן : האָם
 יתאָרך זאָל העלפֿן, עס זאָל גק ביים דאָדן : פֿע היינט איבער אַ יאָר זאָלסטו
 ווערן אויס מענטש ביי יענעם און ווערן אַ מענטש פֿאַר זיך : גאָט זאָל ניט
 אָפטאָן זיין אָסד אויך אויף ווייטער : דער אייבערשטער זאָל זע אָסד ניט אָפטאָן
 (זאָל ווייטער טאָן זיין אָד) : ע־ זאָל געשען אַ נוי מיט עדן אע מצרים : וואָס
 דו ווײַנטשסט דיר זאָל דיר דער אייבערשטער צוהערן (באַשערן) : איר זאָלט
 דערהערט ווערן : גאָט זאָל אײַך ענטפֿערן : גאָט אַליין האָט אים געמעגט
 ענטפֿערן : אַ זכות זאָל זיך דערוועקן : זכותאבות זאָל אים ביישטיין : זאָלסט
 בשלום איבערקומען : זאָלסט מיר באַלד און גיך געהאָלפֿן ווערן : עס זאָל(ך) דיר

באַנײט ווערן דײנע יאָרן : גאָט וועט דיר (אים, איר אַז"ו) ממלא זײן : איר
זאָלט שוין נײט וויסן פֿע קײן (שום) צער : קײן בײן זאָל ווייטער נײט זײן :
נ־דצעברעכן עפעס) ד ע ר בראַך זאָל זײן פֿאַר אַלע ברעך : מער ווי דאָס זאָל
איך (זאָלסטו אַז"ר) נײט אָנווערן : זאָלן מיר מיט דעם אָפקומען : זאָל מיר
דאָס זײן אַן אָפקומעניש אויף ד ע ר וועלט : אויב ס'אין מיר באַשערט צער זאָל
איך אָפקומען מיט דעם : זאָל דאָס שוין זײן מײן פֿאַרה : מיט דעם הײנטיקן טאָג
זאָלן זיך שוין פֿאַרענדיקן אַלע מײנע אָרות : מען זאָל דערמאָנען (דערציילן)
אין פֿריידן : מען זאָל הערן נאָר מטס : מען זאָל הערן גוטע בשׁורות (בשׁורות
טובות) : מען זאָל זיך שוין זען מיט פֿריילעכע(רע) הערצער.
נברית, אַר־מיצווה אַז"ח אויף לאַנגע שר זאָל ער (זי) זע : איר זאָלט האָבן
נחת פֿון אים (איר) : איר זאָלט אים (זי) גרינג דערצײע : איר זאָלט אים מנדל
וײן לתורה לחופה ולמעשים טובים : מען זאָל טראָגן זײנע מאָנות (זײן דרשה -
געשאַנק) : ישימך אלהים כאַפֿמים וכמנשה : כמותו ירבו בישראל : ן ירבו.
צו מזל : למזל : צום גליק : מיט גליק : זאָל זע מיט מזל (און מיט גליק) : אין אַ
מזלדיקער אָעה : אע אַ גוטער אָעה : אע אַ גוטער שטאַט נ־) : זאָל זײן מיט
גליק : גאָט האָל געבן מזל און ברכה : מיטן רעכטן פֿוס (פֿאַרויס) : עס זאָל זײן
דער ריכטיקער זיווג : עס זאָל זק זירגס עולה ספֿה : דער זיווג זאָל עולה נפֿה זע
: איר זאָלט האָבן אַ סך נחת פֿון זיי : איר מזל זאָל לײכטן (שײנען) ווי די
שטערן אין הימל (רי זי לײכט את שײנט) : דאָס מטע מזל זאָל זי האָבן.
נ־פ) מזל האָפּ : מזל טאָפּ : מזל אין טאָפּ : מזל קלאָפּ : זאָל דיר זע מיט אַ מײזל
: זאָל דיר זײן צעמאַזשעט.
נאויף שימחוש לאַיים : לאַיים טובים ולאָלום : לחיים ולשנאָבל פֿ) : לחיים
ולברכה : לחיי קל המסובע בקאן : מען זאָל גע (טרינקען) אויף שימחות :
הלטאי אויף זימחות : עס זאָל(ח) (נאָר) זע שימחות בײ דדן : אע אַ גוטן אופֿן
אָפּצודינען : בײ אייך אָפּצור דינען (אָפּצוגעבן) : אייביק אע פֿריידן : נימער
ערגער : נײט ערגער די ערשטע נאָכט אע קבר : נניע דירה) פֿע דאַנען אין אַן
אייגענער שטוב : פֿון דאַנען אע אַן אייגענער אַ געמויערטער : נניער קודם
התחדש:תתסדש(ח:תמלה ותתאדש: טראָגט געזונטערהייט : טראָגט געזונט און
צערייסט געזונט : צערייסט ועזונטערהייט : נבײם ניסח לישואַתך קריתי ! : צו

געזונט (, צו לעבן, צו לאַנגע שר) : צו געזונט, צו לעבן, צו לאַנגע האָר נ־פ) :
אַסיס ! : אַסותא ! : ננאָך אַ באַד) צו רפּואה !ן לרפּואה ! : זאָל זיין צו מיצווה :
צו גרויס מיצווה זאָל עס זיין : נדאָס קינד ענדיקט עסח האָר ! אויף לאַנגע יאָר :
זאָל עס דיר (אים אַאַז"וו) ווויל באַקומען.

נשבת און סום־טוב) גוט שבת, גוט נום־טום אַאַז"וו — פפפ : מט האָך : אויף אַ
פּולער וואָך : האָט אַ פּריילעכן פורים : האָט אַ קשרן קסח : לאָנה האָאה
בירושלים : לאָנה טובה תכתבו (ותחפמח : אַ גאָר חתימה טובה) (לאַלטר לאַיים
טובים) : איר זאָלט זיך אויסבעטן אַל דאָס גוטס : איר זאָלט זיך אויסבעטן אַ
גוט יאָר (אַ מט קוויטל) : מיר זאָלן זיך (אַלע) האָבן אויסגעבעטן אַ מט יאָר.
נענטפּערס) מי יתן : הלטאי : פּון דיין מויל אין גאָטס אויערן : אָמן : אָמן קלה :
אָמן וקן יהי רצון : מיט מזל זאָלט איר לעבן : אָם זרצה האָ ביי אַיערע קינדער
: יך אַא־ : וקן למר.

שפר : אַ ברכה איי ניט קיין קללה : פּאָטער
און מוטערס ברכה ברענגט דעם קינד הצלחה : אַל תהי קרכת אַדיוט קלה
בעיניך : יקללו המה ואתה תאָרך : בעסער זיך צו ווינטש איידער יענעם צו
שעלטן : פּון רוטע ווערט מע ניט רייך : — ורנטע און שיסן איז אַלץ איין
פּאַרבייסן.

זען אויך : איידלקייט — 5, מטהאַרציקיט ש
559. שעלטונג

ס : שעלטונג, שעלטעניש, געשעלטערך :
קללה, ז פּלוך : תוכחה : טויטע קללות, קללות און חרמות, קללות נמרצות : אַ
קללה פּון גאָט : משקר, יופע : יאַנישער, רוסישער, דרינגאַרנדיקער משקר
(מיט אַ בגימטריא) : די רוסשע ברכה המשולאַלת : חרם, וידוי, שמתא : חרם
דרקינו נרשם : חרם־קוויטל : עקסקאַמוניקאַציע : אַנאַטעמע.
שעלטער(קע), קלעמס מויל : סעדעכע, יאַטקע - יידענע, מאַרק - יידענע,
מאַרקצויג, פשעקופקע, באַבעסניצע : שיינדעלע מיט די בלויע ליפעלעך.
ר : שעלטן, שילטן : אַנשעלטן, פּאַרשעלטן,
אויסשעלטן אַאַז"ר : קללה, אַרורה(נעאַ, ן פּלוך, ז פּאַרפּלוך אַאַז"ר :
קאַרענייען : בענטע נ־פ) : ווינטשן אַל דאָס ביין : שעלטן מיט דער תוכחה :

שעלטן מיט טויטע (ביטערע) קללות : שעלטן זיך ווי אויפן פֿשמאַרק : שעלטן
זיך ווי אַ סעמערניצע, ווי אַ יענטע, ווי
אַ מאַרקדדענע האָז'וו : פֿאַרשעלטן דאָס געבע (די ביינער, די שרן, דאָס לעבן
אאָז"ר) : לייענען די שכחה : אויסגיסן אויסלאָזן) די (שנצש תוכחה אויף :
באַפֿאַלן מיט חרמות : דערמאָנען די מאַמע : האָכן אַע דער מאַמען דע (אין
(האַטנש מאַטן אַרע) : מאַכן אַ מי שאַרד (אַ יופען : אויסדריק אַ משקרך :
מחרים זיין, מנדה זע, עק קאָמתיקירן : לייע (אַרְנִילִיע) אין חרם (אַע די דרבי
אותיות אַרְיָן, אין דער אַית, אין חית ריש).
אינר : בחרם : מוחרם (ומנוש : מחזר'ג : אָרור : מי שאַרע.
פֿהאָן עס אַע איר בלוי אין מיל : איר מעגט זע בע, אָבער דעם טשן באַהאַלט :
ווי אין דער רח ק וווּ איו מע טאַטע? : עס זאָל פֿאַלן אַע ים אַרְיָן.
נקללוש אַלע אָרות (וואָס איך האָב אויף מע האַרצח זאָלן אויסגיין צו זיין קאָפּ :
וואָס עס האָט געזאָלט זע מיר אַע קלענסטן פֿינגערל האָל אויסגיין צו זיין קאָפּ :
וואָס עס האָט עוואָלט וע מיר און מע שריערס שור ש מח אַש פלה האָל אויסר
צו אים (און צו זע קאָפּ) : האָס ס'אין מיר בעערט צו זע אַע מינדסטן פֿינגערל
זאָל אים זע אין זיין שץ לִיב און לעבן : וואָס ס'האַט זיך מיר עאַלומט די האַכט
און יענע האַכט (אַת אַ גאַנץ געדיק שח זאָל (מיר) אויסגק צו זע שפּ מו זיינע
הענט און פֿיס, צו זע לייב אַת לעבן) : האָל עס אים אָנגע (אַנקומען) וואָס איך
ווינטש אַט (כאָא אַ העלפֿט, כאָטש האַלב, כאָטש אַ ענחלש : אַלע מעע חלומות
צו זע קאָפּ (צו זיינע הענט אַת פֿיס, צו זיין ליים אַת לעק) : אַרף ע קאָפּ של עס
פֿאַלן : צו זע קאָפּ, צו זע לפב, צו זח לעבן.
אַ מער שר אויף אַש : האָב אים אַ מחק שר : אַ שרץ שר אויף זע קאָפּ : אַ בע
מ מיע האַכטן אַש : גק זאָל ד מט אַ קלאָג (מ אַל די קלאָען : די קלאָג של אַש
נעמע : עס מע נאָך אים אַ
קלאָג פֿאַרגק : אַל די קאָ צו וק קאָפּ (, צו זיין לִיב און לשד : אַ פֿייער זוכט אַש
: אַ פֿייער אויף אים : ברענט ער ווי אַ פֿייער ! : ברענט אויף אים די פֿעל ! :
ברענט ער אַען פֿייער אָן ממאַכאַרקע, אויף אייגן האַלץ) ! : גע זאָל ער מיט אַ
פֿייער (מיט רויך) : אַ פֿייער זאָל אַש טרעפֿן : אַ פֿער זאָל זיך אַרְיָר האָפּן צואים
אין שטוב : אַ פֿעער זאָל אים פֿאַר ברענען (אַשנדן) : אַ אומגליק אויף אים : אַן

אומגליק ז אים טרעפֿן מג נען) : אַן אומגליק (אַ מאַלער) אים אין די זייטן (און
די קשקעס) : אין אוממיק אע אר אום רייניק : אַ ווימט (אַ פֿינצטער)
באַגעגשיש האַל אום טרעפֿן : אַ בייזע מהומה שיף אים : אַ מיזער גנר של דף ח
קומען : אַ פֿעצטערע מערכה זאָל אוף אים קומען : אַ חורק אויף אים :
פֿינצטערע ליד של נאָר די מאַמע אויף אים זען : פֿינצטעד ח ביטער האַל אים זח
(זיין עלש : משנה האַבן זאָל ער מק מלאך־האָהט טאַכטער : חתונה האַבן זאָל זי
מיטן מלאך־האָוות : שינד האַל זי האַבן. נישט קק קינדער : משע אָומים האַלן
האַבן און באַראָבן. מט האַע זאָל ער קע מטס אויף ח שוץ לעבן קע מטס אין
שטוב מל ער לעבט) : אַ בשער(עח(אַ פֿעצטער(ער), אַ אכדיק(ער), אַ
קלאַגעדיק(ער), אַ לעפעדיק(ער)) מל ארף אים : קק עראָרע של אים ניט
אויסמיידן : האַט של אים בעאַלן : אַ באַצאָלונג זאָל ער האַבן : זאָל האַס אש
שטקעעקומע : ארף קיין עט(ך אָרט זאָל ער נישט שטע : זאָגט של אש ווערן אַל
דאָס בע : מען זאָל אים אָנזאָע דורך אַ : האַט זאָל אע אים פֿאַרגעסן : פֿאַרמשן
זאָל ד ווערן צום טויט : אַ שוואַק קוויטל זאָל ער האַבן : געזאָגט געאָת אף אַלע
רסטע עלדער (אויף אַלע שמסע פֿעלדער, אויף מיינע בילערס, אויף טראַסצע,
אויף שטיינער, אויף אַלע מיינע דמים, ף מאַע, אויף מנאִישראל, אויף אַלע דיים,
אויף אַלע מאָדים, אויף אַלע אַפיקורסים,
אויף די אַלע וואָס זיינען מיך מקנא) : שונאי עיון זאָלן עס פֿאַרמאָגן (וואָס איך
פֿאַרמאָס : מער זאָל ער נישט פֿאַרמאָע : אויף זיינע בי נער זאָל ער עס
פֿאַרמאָגן : האַבן זאָל ער דאָס אויף זיין גוף (אויף זיינע ביינער און געזונט,
אויף תכריכים) : ניט מער זאָל ער האַבן : פֿאַר זע פּוח זאָל ער עס האַבן : רער
עס איי מיך מקנא (ווער עס פֿאַרגינט מיר ניט) זאָל אַלק ניט האַבן : אַזאַ יאָר
(אַזאַ אָנה) זאָל ער האַבן : קק בעסער יאָר זאָל ער וישט האַבן : אַזאַ מיל אויף
אים (אויף מיינע אָונאים) : קיין בעסער(ף מזל זאָל ער ניט האַבן : קיין
בעסערע טעג זאָל ער ניט האַבן : קיין בעסערן ביסן זאָל ער ניט האַבן : קיין
בעסערע קונדן זאָל ער ניט האַבן : זאָל ער אַזוי זען גוטס (די וועלט) : מע זאָל
דאָס זען אויף אים (אויף שלעכטע גויים) : אַזוי פֿיל ריצנאייל זאָל ער
אויסטריןקען : צו מין מיל זאָל ער קומען : צי מין האַרצן יאָל ער קומען : אויף
זיין קאָפּ מין האַרצרייטאָג : זאָל ער זיך אַזוי מאַטערן מיטן טויט ווי איך

מאַטער זיך : ער זאָל אַזוי וועלן לעבן : מער זאָל ער ניט לעבן : מאַכט רשי :
ל־א זוכה—ניט דערלעבן וועט ער דאָס.

קרענקע זאָל ער : זאָל יענער קרענקע : אויב ער זאָגט ליע זאָל ער קראַנק ליע :
אויסקרענקען זאָל ער דאָס : אויסקרענקען זאָל ער דער מאַמעס מילך :
פֿאַרקרענקט ער דאָס אויף זע גוף (אויף זיינע ביינער) : אויף דאָקטוירים זאָל
ער דאָס אַוועקגעבן : זאָל עס אים אַרויס באַקעם : אַ באַליען זאָל ער האַבן :
פֿוילן זאָל ער : ווערט ער אַוועקגעלייגט : אַריינטראַגן זאָל מען אים אַ קראַנקן
זאָל ער קרענקען אין נחת : זאָל ער זאָכן און קרענקען : זאָל ער קרענקען און
געדענקען : ביי (אויף) זיין בליבעניש : ביי אים בלייב עס : ביי אים זאָל דאָס
בלייבן : זאָל ער זיך מאַטערן ביזן טויט : שרייבן זאָל מען אים רעצעפטן : אַ
דאָקטער זאָל אים דאַרפֿן : קע דאָקטער זאָל אים ניט העלפֿן : זאַלץ אים אין די
אויגן :

פֿעפֿער אים ע נאָז : שיינער אים אויפֿן האַרצן (אע די ביינער) : אַ טאָ אים אין
בויך (אין האַרע, אין די זייטן) : אַ שידדעמש אים אין בויך : אַ ברעכשיש אע
אים (אע זיינע ביינער) : אַ בייסענש (אַ רייסענש, אַ ריס) אים אין לייב : אַ
קראַמפ (אַ קראַם, אַ קאַרטש) אים אע לייב (אע בויך, אע די קשקעס, אין די
געדערעם, אין די פֿינגער) : האַלטן (נעמע) זאָל אים פֿאַרן בויך : דיען זאָל ער
אויפֿן בויך (אויף די ציינע) : קריכן זאָל ער אויפֿן בויך (אויף אַלע פֿיר) : עס
זאָל אים שניידן ביי די קישקעס (אין די געדערעם) : עס זאָל אים שטעכן אין די
זייטן (ווי מיט שפק : עס זאָל אים דריקן אע האַרץ : עס זאָל אים דרייען פֿאַרן
נאָפל (אע בויך, אע די קישקעס) : פֿאַר דרייען זאָל ער מיט די פֿיס :
אַרויס(קריכן זאָלן אים די אויגן פֿע קאָפּ (ד געדערעם, די קישקעס, דאָס
הינטערלייב) : עס זאָל שיף אים קומען אַ יאָגעניש : וואַרפֿן זאָל אים הייזער
הויך (העכער הייזער) : מאַכן זאָל ער מיט די זייטן (מיט דער נאָמה) :
אַפֿשרייבן יאָל מש אים פֿע קדחת : רעדן זאָל ער פֿון הע : וואַרפֿן זאָל אים וואָס
איך ווייס (די ויכפה, דאָס קדחת, איילנווייז, קה־הקל(ע)) : טרינקען זאָלן אים
פיאַווקעס (פיאַווקעס זאָל) : טרינקע זאָל ער פֿעך : געשהאָלן און געדראָלן
זאָל ער ערן ווי אַ באַרג (רי דער כעלעמער באַרג, ווי אַ פֿאַס) : פֿאַרגעלט און
פֿאַרגרינט זאָל ער ווערן : לאַכן זאָל ער מיט יאַשטשערקעס (מיט בלוט את מיט

אײטער) : אויסדאָרן של בכ אים דער מוח (דער קאָפּ) : משוגע זאָל ער ווערן
את אַרומלויפֿן (איבער די גאַ : אַ משוגענעם זאָל מען אויסדדבן אע אים
אַרפנשרדבן : בלינד זאָל ער ווער : פֿאַרטויבט (אַגלושעט) אָל ער ווערן : דאָס
קול זאָל אים געלעגערט (געלעכערט) ווערן : אַנטשומט (פֿאַרשטומט,
אַנטשוויגן) זאָל ער ווערן אויף אייביק : האָס מויל זאָל אים (נאָר) פֿע הינטן
שטע : אַ הלצערנע צונג זאָל ער באַקומען.
אַ בראָך זאָל איך נאָך אים האָבן : טרעפֿן וואָל אים אַ טויטע בראָך : קריגן זאָל
ער די לעמבערגער (די ווינער) בראָך : אַ מכול זאָל אויף אים קומען ווי אויף
סדום : אַ מגפֿה זאָל אויף אים קומען : אַ מנפֿה אים אין די זייטן : אַ וויסטע
פּוירה אויף אים : אַ כאָליערע (שטיינער) אים אין די ביינער : אַ סיבה (אַ
סיפּע) אים אין אָנים : אַ קלאָג אים אין בויך (אין זייט, אין קאָפּ, אין זיינע
פאָדלע קישקעס) : אַ פֿייער אין זיין לעבער : האָט זאָל אויף אים אָנשיקן (עס
זאָל אויף אים קומען) פֿון די צען מכות די בעסטע (ערעהס מכות) : אַ געשוויר
זאָל זיך אים שטעלן : אַ געשוויר (אַ מכה) אים אין בויך (אין קאָפּ, אין זייט,
אין דער לעבער, אין האַלדז, אויף דער שפיץ נאָז) : לאָזן זאָל ער מיט בלוט : אַ
בראַנד זאָל זיך אין אים אַריינכאַפֿן : די שוואַרצע בראַנד זאָל אים צופֿאַלן : אַ
בראַנד (אַ ברענונג) אים אין די קישקעס (אע בויך, אע די געדערעם) : ווערעם
זאָלן אים עסן (ביים לעבן) : פֿראַנצן (ווערעם) זאָלן עין ידן לז- (ידן פֿלייש).
ברעכן זאָל ער דעם קאָפּ (אַ פֿוס אין דרעען) : אויסברעכן זאָל ער די הענט מיט
די פֿיס : ווערן זאָל ער ראָד געבראַכן : אַ ראָד זאָל אים אַריבער איבער די
געהירן : די פֿיס זאָלן אים אונטערגעהאַקט ווערן : די הענט זאָלן אים ניט דינען
: אַפּדאָרן (אַפּנעמען) זאָל(ן) אים די הענט (הענט און פֿיס), אַפּנעמען זאָל אים
דאָס לשון : אַ שטיין (אַ ביין) זאָל פֿון אים ווערן : ניט רירן זאָל ער זיך פֿון
אַרט : אַרומטראָגן זאָל מען אים אויף די הענט : שטיין זאָל ער פּראַוועם
גפּראַרצענט) : ליגן (זיצן, שטיין) זאָל ער אַקאַלייסע : גיע זאָל ער (ריטע זאָל
ער זיך) אויף קוליעס : איך צו אים אויף שימחות, ער צו מיר אויף קוליעס :
ניט אויסוואַקסן זאָל דאָס : ניט דערלעבן זאָל ער עלטער צו ווערן : אַזוינע זאָל
מען געדיכט וייען און שיטער זאָלן זיי אויפֿגיין :
געכאַפט זאָל ווערן די באַבע וואָס האָט אים אַפּגענומען.

גיע זאל ער א פארה (פאר קל אים שראל) : ווערט ער א (מיין געשלאגענע)
 פארה : ווערן זיי א פארה ביידע אין אין טאג : א פקרה פאר מיר (פאר אלע
 יידישע קינדער) : זיין זאל ער א פארה פאר מיר און פאר מינע קינדער (פאר
 זיין מינדסטן נאגל , פאר חיים שקראב) : זע זאל ער פאר מיר א שיינע רינע
 פארה : שוי (שמי) פארות ביום אָחד : שאַנדער באַנדער , אַ כאַרה אינס פאַר
 דאָס אַנדער : ער האָט געדאַרפֿט אַ פאַרה ווערן אַ קליינינקער.
 גיין זאל ער וווּ איך ווייס (רו דער ליבער שבת קודש גייט אַוועק) : גיע זאל ער
 אין דער ערד (מיטן קאָפּ אַע דר'ערד , אַרצה , אַע דער אַדמה) : גיין זאל ער צום
 טיטוול (לענאזל , קה־הקל(ע) , צו אַל די טיטוול , צו אַל די רוחות , צום
 שוואַרצן יאָר , צו אַל די שוואַרץ־יאָר , צו אַל די העלן , צו אַלע קלאַע , וווּ (אַזש)
 קרח) : נעמען זאל אים דאָס וואָס איך ווייס (די ערד , דער טירל , דער רוח ,
 דער שוואַרץ־יאָר) : די ערד נעמט אים ניט צו : די קלאַג נעמט אים ניט.
 פאַרכאַפט (געכאַפט) זאל ער ווערן : אַ ניקפּה זאל אים כאַפּן (פאַרצאַפלען) :
 כאַפט אים דער קאָדיק (דער רוח , די כאַליערע , דער בעטל־מאַכער , דער
 וואַטל־מאַכער , דער וואַטדמאַכער) : אין דער ערד אַרײַן : אַע דער ערד מיטן
 קאָפּ (מיט די האַר און צום שוואַרצן יאָח : אין דער ערד אים אַן אַרט : קאָפּ אין
 ד'רערד , פֿיס אין קלויסטער : קאָפּ אַע קעסטל , קעסטל אין דר'ערד : שפּילן
 זאל ער זיך מיטן מלאך־האַוות : דער מלאך־האַוות זאל זיך אין אים פאַרליבן :
 דער מלאך־האַוות זאל אים צונעמען פֿון דער ערד : איך זאל האַבן אַ זכות בײַ
 גאָט , ער זאל אים צונעמען פֿון דער וועלט : גענוג אים צו לעבן : ניט דאַרפֿן
 זאל ער לעבן : ניט דערלעבן זאל ער
 מאַרע (איבער אַ שר) : ניט דערהאַרן זאל ער דאָס (זאָלן דאָס) מינע אָנאים :
 אייננעמע זאל ער אַ מיתה משונה : אַ מיתה (אַ פּאַהיבעל) זאל אויף אים קומען :
 שפּילן זאל ער מיך לעבן און גערינען זאל ער דעם טויט.
 אַ דונער אים אין די זייטן אַרע : אַ דונער זאל אים אַוועקלייגן (טרעפֿן ,
 אויסוואַרעמען) : טרעפֿט אים דער ערשטער דונער ! : אַ בליץ אים אין קאָפּ
 אַרין : אַ שטריק אים אויפֿן האַלדי : געהאַנגען זאל ער ווערן : געשאָסן זאל ער
 ווערן פֿון אַ ביקס : צעשמעטערט זאל ער ווערן : אַ האַרמאַט זאל יין קאָפּ
 צעשמעטערן : די (אַן) ערשטע קויל זאל אים טרעפֿן : אַ פאַרצוקעניש

(פֿאַרכאַפּענש) אויף אים : פֿאַרברענט זאָל ער ווערן : האָבן זאָל ער אַזאַ קוף
 ווי אַ ננב אויף אַ יאַריד (יריד) : אָמנס גדולה און קרחס נס זאָל אים טרעפֿן :
 אָנלייע (פֿאַרלייען זאָל ער מיטן קאָפּ : געהרגעט (געניזוקט) זאָל ער ווערן
 (אויפֿן גלייכן וועג, פֿון אַ גוטן גוי, פֿאַר אַלע ייִדישע קינדער) : צעקאַכט און
 צעבראַטן זאָל ער ווערן : שווער זאָל זיך עס אים לייגן : דערשטיקט
 (דערוואָרגן) זאָל ער ווערן (מיטן ביסן, עסנדיק) : צעזעצט (צעפלאַצט) זאָל ער
 ווערן : פלאַצן זאָל ביי אים די גאַל : די פּאַפּלעקציע זאָל ער באַקומען : קרייע
 זאָל ער די פלאַץ : ניט דערלעבן זאָל ער אַוועקצוגיין פֿון דעם אָרט : ניט
 אויפֿשטיין זאָל ער : פֿאַלן זאָל ער און ניט אויפֿשטק : ניט דערלעבן זאָל ער
 אויפֿצושטיין (אויפֿצוהייבן זיך) : פֿאַרשפּאַרן זאָל ער אויפֿ(צחשטיין : ניט
 דערלעבן זאָל ער צו קומע : זאָל ער פֿאַרן און ניט דערלעבן צוריקצוקומען :
 אַהין זאָל ער דערגיין און צוריק זאָל ער ניט קומען : איינגעראַפֿן
 (איינגעזונקען) זאָל ער ווערן : ער זאָל צו קבר־שראל (קבראַבות) ניט קומען :
 מען זאָל נישט וויסן, וווּ זע געביין אין אַהינגעקומען : דעם טאַטן זיינעם דעם
 שיכור זאָל עס אַרויסוואַרפֿן און אים אַרייַנוואַרפֿן : זאָל ער דאָרט טיפֿער אין
 דר'ערד ליע : זיינע ביינער זאָלן פֿוילן אין מאַטם.
 אַן אויסכאַפּעניש (אַ אויסרייסענש) האָל אויף אים קומען : אָפּגעריסן
 (אָפּגעפֿליקט) זאָל ער ווערן : אויסגעריסן (אויסגעפֿליקט, אַרויסגעפֿליקט,
 אַרויסגעצויע, אַרויסגער שלעפט, אויסגעדייווערט) זאָל ער ווערן :
 אַרויסשלעפּן (אַרויספֿירן, אַרויסטראָע) זאָל מען אים (זע קאָפּ, אַ טויטף :
 אַרעקטראָע זאָל מען אים אַ יפֿן נִית־עולם : טראָע האָל מען אים אויף דער
 מיטה : אַרויספֿליען זאָל ביי אים די נאָמה : אַרויסזעצן זאָל אים די נאָמה : זע
 זאָל ער אָן אַ קאָפּ : דער קאָפּ זאָל אים אַראָפּ : מער ווי זיין קאָפּ זאָל איך ניט
 אָנווערן : זח נאָמען זאָל אַהיימקומען : מען זאָל שוין נאָך אים אַ נאָמען געבן :
 אַ קליין קינד זאָל נאָך אים הייסן : ווי דערלעב איך אים שוין צו באַגראָבן : איך
 וועל אים באַגראָבן אין דער ערד ווי אַן אוצר : באַגראָבן זאָל מען אים : פֿון
 הינט איבער אַ יאָר זאָל ער שוין ליע אע דער ערד : מען זאָל שוין נאָך אים
 זיצן שבעה : נייען זאָל מען אים תּכריכים (סויוועס) : אַ סויווע זאָל איך אים
 מאַכן : אָפּקויפֿן זאָל מען בייים טאַטן זיינע מלבושם : איך זאָל מיינען אויף זיינע

שרן : ואך זיין קאָפּ זאָל איך בלייבן : קן יאבדו : ניט געדאַכט זאָל ער ווערן :
ימח שמו (וזכרם זאָל ער ווערן : ימח שמו וומח זכרו מלהזקירו.
גאָט זאָל אים העלפֿן, ער זאָל אַלצדינג זען (מיט די אויגן את ניט האָבן פֿאַר
האַס צו קויפֿן : גאָט זאָל אים בענטע מיט דרך מענטע : איינער זאָל אים האַלטן,
דער צווייטער זאָל אים שפּאַלטן און דער דריטער זאָל אים באַהאַלטן : וויפֿל
יאָר ער אין געגאַנגען אויף די פֿיס זאָל ער גיין אויף די הענט, און די איבעריקע
זאָל ער זיך שאַרן אויפֿן הינטן : זאָלן זיי איינער דעם אַנדערן איינשלינגען און
איינער מיק אַנדערן זיך דעררערע : ווערן זאָל פֿע דיר אַ בלינטשיק את פֿון אים
אַ קאַץ—ער זאָל דיר

אויפֿעסן את מיט דיר זיך דערערע, האַלט מען פֿון אייך ביידן פטור געוואָרן :
צען שיפֿן מיט גאָלד זאָל ער פֿאַרמאַגן און דאָס גאַנצע געלט זאָל ער
פֿאַרקרענקען : אַ דויס געשעפֿט זאָל ער האָבן מיט סחורה : וואָס ער האָט זאָל
מען ביי אים ניט פֿרעוין את וואָס מען פֿרעגט זאָל ער נישט האָבן : הונדערט
היזער זאָל ער האָבן, אין יעדער הוין הונדערט צימערן, אין יעדער צימער
צוואַנציק בעטן, את קדחת זאָל אים וואַרפֿן פֿון אין בעט אין דער צווייטער :
אַלע צק זאָלן אים אַרויספֿאַלן, נאָר איינער זאָל אים בלייבן אויף צאָנווייטאַג :
אין די זומערדיקע טעג של ער זיצן קבעה און אין די ווינטערדיקע נעכט זיך
ריסן אויף די ציין : גאָט זאָל אים העלפֿן, ער זאָל שטענדיק זיין געזונט און
שטאַרק און שטענדיק פֿרעע, וואָס פֿאַר אַ וועטער ס'אין אין דרויסן : האָט זאָל
געבן, ער זאָל האָבן אַלצדינג האָס זיין האַרץ גלוסט, נאָר ער זאָל זע געליימט
אויף אַלע אַברים און ניט קענען רירן מיט דער צונג : מטלגל זאָל ער ווערן אע
אַ הענגליכטער—ביי טאָג זאָל ער הענגען און ביי נאַכט זאָל ער ברענען : זיין
מזל זאָל אים לייכטן ווי די לאָנה אין קוף חודש : קיין צער זאָל ניט זיין, את ער
זאָל אויך ניט זיין : ס'אין ער? — ניין, יענער אין גערען אַ געשוואָלענער !—
מעט ער אויך געשוואָלן ווערן.

אַ מזל-ברכה זאָל אים דער אייבערשטער צושיקן אע זע פעקעלע אַרות : עס
זאָלן אויף אים קומען די פֿיר פתחן נוקדאָש : ער זאָל האָבן פרעהס מפות
באַשטן מיט אַיובס קרעץ : אַ פיפיטש זאָל אים אויסהאַקסן אויף דער צונג : —
אומטרייבן זאָל אים דריסציקע (שילשול) : * ער זאָל קאַקן מיט בלוט און מיט

אייטער : מיט אַש את מיט מים אויפֿן אַלטן קיט־חיים ! : זאָל אים פֿאַרשפּאַרן
פֿון פֿאַרנט את פֿון הינטן : עיטוסעס ווערעמל זאָל אש אַרע אע קאָפּ : האָט זאָל
געבן, עס זאָל אים אַכט יאָר נאָך אַנאַנד ניט גק קק רויך פֿון קויי־
מען : אַרששלעפּן זאָל מען אש די קשקעס פֿון בויך את אַרומוויקלען זיי
איבערן האַלדז : לאַמיר גדטן : מיינע אַרות שד דינע זייטן : אַ קאַזאַרמע זאָל
שיף אים איינפֿאַלן : ער וואָלט געמעגט זיין מיט אַ קאָפּ קלענער (קירצער) : ער
אין אַ עד, מעג ער ווערן געקאָכט און געברייט : מע טאַטע אין זיינע יאָרן האָט
שוץ עטלעכע פֿאַר תּכריכים צעריסן : בעסער של איך בלייבן נאָך אים אַן
אַלאָנה איידער ער זאָל מאַכן מיינע קינדער פֿאַר יתומים : בעסער וואָלט אויף
זע אַרט אַ שטיין אַרויס פֿון זיין מאַמעס בויך : ווען ער נעמט איין אַ
מית־משונה וואָלט גערען אַ באַרג אויף דער ערד, אָבער ניט קיין לאַך אע
הימל .

געשעדיקט זאָל ער ווערן : קין עטער עד זאָל אים ניט קענע : קרעפלעך זאָלסטו
(ניש עסן : זאָל ער גע צו אַל די מטע יאָר (צו אַל די קאָדיק) : ער זאָל מיר זע
פֿאַר אַ משלחת (פֿאַר אַ שיינער ריינער העצע) : זאָל ער פֿליע קיין באַגריע :
עס זאָל פֿע אים וועת אַ לדור ודור : לאַן דיר אַהאַפּ האַד בלשכאַן, וועסטו
אַרויסקומען פֿאַד מאַסטעם : נעם אַ פֿוס אונטער אַרעם : זאָלסטו האַלטן אין אק
ברעכן — מצה : גאָט זאָל דיר העלפֿן ר אַ טויק באַנקעס : גאָט זאָל אויף דיר
אַנשיקן אַ נאַר : הענג דיר אויף אויף אַ צוקערשטריקל, וועסטו האַק אַ זיסן
טויט : איך ווינטש דיר די דריטע מכה פֿון מצרים : זיי ניט קע שלעפּער נאָר אַ
בעטלער : ווערן זאָל פֿון דיר אַ בלינטשע און די קאַץ זאָל דיר כאַפּן :
רעמאַטעס אע די פער טעס ! — עס זאָל דיר דונערן אע בויך און בליצן אין די
הויזן : * עס זאָל דיר דונערן אע בויך, וועסטו מיינען, אַן ס'אע אַ אָמן־קלאַפּער
: עס זאָל דיר אַזוי דרייען אין בויך, אַן מען זאָל מיינען, ס'איז אַ קאַטערינקע :
עס זאָל דיר דונערן אין די ציין, וועסטו מיינען, אַן דו קנאַקסט נים (אַן דו
ציילסט געלט).

אַ ריח אע דען (טאַטיש טאַטן אַרען : אַ דיח אע דען עכיק טאַטן אַרש : אַ ריח אין
דח טאַטן־ זע אַרש : אַ ריח אע דח עכ דח : אַ רוח אין דע פֿאַר אין מיטן מאַרק :
אַ רוח אין דע מיטן מאַרק אַרע : אַ רוח אין דק פֿאַר איך אין מיטן אַרזין : אַ רוח

אין דע קוריער ווארשווסקי אַרע : פּ כאַפּט אים בעני ! : י הייסטו זשמע, גיי צו בעניס מאַמע : — גיי פּביניהם.

נפאַראַדיסטישע קללזש צו געזונט, צו לעבן, צו קורצע שר : גענוג צו לעבן צו לאַנגע שר : אויף קורצע שר : לאַנג הענגען זאָל ער : הונטס שרן און צין זאָלסטו האָבן : געזונט און שטייף האָלסטו זע : אַ געזונט דיר אע בויך, אַ זאָלץ אין די ביינער : מיט בלוט ! : מיט גליק, מיט שטריק, מיט בענדלעך געבונדן : שלסט מיר דערצויע ווערן לחופה ולתליה.

נקינדערשע קללות) גיי אע דר'ערד מיט די האָר : גיי אין דער ערד און עס זאָמדקוכן : איך האָב דיך אין דר'ערד מיט די פֿיס פֿאַרקערט : ליג דיך אע דר'ערד אַרע, וועסטו אַרויסקומען פֿרש : זאָלסט קומען אַ טויטער : זאָלסט נעכטיקן אע טומאה : זאָל דיך אַ קאָטער באַקאָקן את אַ קאָץ באַלעקן : בויכווי טאָג לבטנך : אַ מפה דעם נלח אע בויך : אונדז אין דער הייך, זיי אין דער נידער, מאָרע שלעפּן צוואַנציק ווידער נמישע לווייה) : מיר אַ גדויל, דיר אַ געשוויר אין מויל : מיר אַ ברויט, דיר אַ ברויט, מיר אַן עפעלע, דיר אַ געשוויר אע קעפעלע : ביל ווי אַ הונט, בלייב אַן געוונט, ביל ווי אַ קאָץ, בלייב או אַ האָרץ : יאָרוך אַתה, ציגענער טאַטע, ווייבערשע ברכות, קוש אין אַחת : יעמוד, עס זאָל דיר זע צום טויט, מי שברער, הענט און פֿיס, לייבע לעבן, קאָפּ דערנעבן, ונאמר אָמן : מי שקרד, נעמען זאָל זיי קרח, קרח זאָל זיי נעמען, עסן של(ף זיי ווערעם, ווערעם זאָל(ף זיי עסן, גאָט זאָל אין זיי פֿאַרגעסן, פֿאַרגעסן זאָל אע זיי האָט, שיכור זאָלן זיי זע ווי לוט, לויט אין ביטער, ביטער זאָל זיי זע אין מויל, שק זאָל זיי אַ שיל.

שפר : אַט אע אַכציק אי אַ יידשע קללה ג־פּ) ברכה) : *אַסור חזיר אע קין שבועה ניט, קוש אין אַחת אין קע קללה ניט : אַן מע וויל זיך פֿאַרדינען, אע טאַטן אַרע" זאָל מען פֿרֿיער יענעם שעלטן, אע דער מאַמען אַרח" : פֿע אַ קללה שטאַרבט מען ניט : אַן אַלע קללות האָלטן אַנגעקומען וואָלט די וועלט קין קיום ניט געהאַט : אַ קללה אין ניט קק טעלעגראַם, זי קומט ניט אַן אַזוי גיך : בעסער הערן קללות איידער נעבעך : בעסער זיך גערונטע איידער יענעם געשלק : יקללו המה ואַתה תאָרד : ניט מיט שעלטן את ניט מיט לאַכן קען מען די וועלט איבערמאַכן.

דען ך: אומאידלעײט זמ. שלעכטהאַרציעש ש.

י—פ. ליבע

ס: ליבקיײט, געטרייקייט, איבערגעגעבנקייט אַאז"ר — אַדי: פֿאַרערונג, באַווונדערונג, פֿאַרגעטערונג אַאז"ר — יי: ליבשפֿט, געטריי אפֿט, ז טריישאַפֿט, ז טרייהייט: ליבע, סימפּאַטיע, עאַד, לייטזעליקייט, נייגונג, נטיה, חיבה, צאַרטגעפֿיל, האַרץ - וואַרעמקייט, פּאַסיע, לידנשאַפֿט, פֿלאַם, פֿייער, גלי, ז גלוט: דאַנום-ליבע, אַהבה-רבה, אַהבת-נפֿש: קישוף, צויבער: פּאַפּולאַריטעט: פֿאַטער - ליבע, קינדער - ליבע, מוטער - ליבע אַאז"ר: אומאייטטיקע ליבע, אַהבה שאַינה תלויה בדבר: אייעטציקע ליבע, אַהבה התלויה בדבר: פּלאַטאַנקע ליבע: געשלעכטיקע, ז געשלעכטלעכע, סעקסועלע, עראָטישע ליבע: סעקסואַליטעט: עראָטיק. ליבאַפֿערע, ליבע, ליובע, ליובקע: ליבענש: פֿאַרליבענש, פֿאַרקאַכענש אַאז"וו — יי: י ליובאַוו, בולבע נ-פ), טשטשבאַבע, קער טשעלשמעטשעלע, קוצענירמוצעניו, לעבערפֿאַרהאַרטוע, געטעימל: חולתשבה, ראָמשס, ראָמאַ, לימאַן נ--): אינטריגע.

נפֿש אַחת: איין האַרץ (צוויי הערצער) און איין נאָמה: איין גוף און איין ואַמה: ליפ און לעבן: אַ טעפל מיט אַ שטערצל: אַ פּאַר טייבעלעך: קאָטינקע - האַלינקע: דוד און יהונתן: בננמין און סענדערל: אַ לעבן ווי הינטערן אויוון, ווי אונטער דער באַד, ווי די זע טייט דער לאָנה: אַלום-נִית: אידיליע — בפּפּ. געליבטער, אוהב-נאמן, ליבהאַבער, ליבהאַרציקער, אַמאַנט, ליובאַווניק, קאָכאַניק, קאָכאַנטשיק, אַתן, האַרצפֿרעסער: עראָס, קופידאַן, קופיד: געליבטע, (פּאַ) ליובאַווניצע, אַמאַנטקע, קאָכאַנקע, סימפּאַטיע, זיס לעבן, סוויטהאַרט נאַ-), קלה: ווענוס, דולצינעע: אָנהענגער, פֿאַרערער, באַווונדערער, פֿאַרליבטער, פֿאַרנאַרטער, שקלאַף. יי.

וון זיין פֿאַרליבט, זיין פֿאַרקאַכט אַאז"ר פּאַדי: ליבן, ליב האַבן, האַלט האַבן, גערן האַבן: פֿילן אַ ליבע (אַ האַרץ) צו: האַבן אַ נייגונג (אַ נטיה) צו: האַבן (נעמען) אַן אינטערעס אין: פֿירן אַ ליבע מיט: נאַ-) קערן פֿאַר, גלייכן: קאָכען זיך אין, קלעפּן אין: זיין נאָענט צום האַרצן: זיין איינגעבאַקן אין האַרצן: זיפֿצן, שמאַכטן, בענקען, גאַרן אַאז"וו — 541: הויך האַלטן, הויך

שעצן, טייער האַלטן : באַוונדערן, פֿאַרערן, פֿאַרגעטערן : ברענען, גליַען,
פֿלאַמען, פֿלאַקערן : חלשן (פֿאַרגיין, אויסגיין, שטאַרבן, — קורן, —
קראַפֿירן) נאָך (פֿאַר) עמעצן (עמעצנס טריט) : ליב האָבן (האַלט האָבן)
אַהבת־נפֿש (דאָס חיות מיט דער נשמה) : ליב האָבן (האַלט האָבן) בלב ונפֿש
(קלות הנפֿש, מיט ליב און זייל(ועל), מיט ליב און (לייבען לעבן, בין
משוגעת, בין פֿאַרצווייפֿלונג) : פֿאַר צערטווערן פֿון ליבע : זיין נפֿאַר עמעצן)
קיין דיית ניט (גאָר אַ בלל) : ייִזן נאָך (פֿאַר) נעמעצן (די באַרה : —
איננעמען נאָך (פֿאַר) געמעצח די פֿאַרה (אַ מיתה משונה) : זיין בלינד : האָבן
גלעווערנע אויגן : ניט זען די חסרונות פֿון. פֿאַרליבן זיך (איבער די אויערן) :
פֿאַר—

לשפש זיך, פֿאַרליובש זיך, פֿאַרליובקע זיך, פֿאַרקאָכן זיך, פֿאַרכליאַבען זיך,
פֿאַרכליאַפטשען זיך, פֿאַרכאַליען זיך, פֿאַרפרעד לען זיך : אינליבן זיך,
אינקלעפֿן זיך, אינקליפֿיען זיך : פֿאַרכאַפט ווערן פֿת : אָנשמעקע זיך מיט :
צובינדן זיך צו, צוקלעפֿן זיך צו, צולאַנטשען זיך צו, צוקאָכן זיך צו אַז"וו —
552.

ווערן (מאָכן זיך) באַליבט : באַליבן זיך : געפֿינען (באַקומען) חן
(לייטזעליקייט) ביי נעמעצח אין די אויגן (אין די אויגן פֿון) : מוציא חן זיין,
נושא חן זיין, געפֿעלן (ווערד, וויל געפֿעלן, אויסנעמען — 41 : אַרויסרופֿן
(דערוועקן) ליבע גע : ריצן : צוציען (צובינדן) צו זיך : באַקישופֿן, באַקשפֿען,
אַפטאָן אַ קישוף, באַצויבערן, פֿאַרצויבערן, פֿאַרבלענדן : אָפקויפֿן, אַוועקקויפֿן
: אַנטציקן, באַגייסטערן : פֿאַנגען, נעמען געפֿאַנגען : אַרייַננאָרן אין זיין (איר
אַז"וו) נעץ : פֿאַרשקלאַפֿן : פֿאַרדרייען אַ קאָפּ : מאָכן משוגע : אויפֿקאָכן
דאָס בלוט * ין— : אַרייַנקריכן (אַרייַננאָרן זיך, אַרפֿננבענען זיך) אין האַרצן צו
(פֿון) : גערינען די ליבע (דאָס האַרץ) פֿון : געפֿינען דעם וועג צו נעמעצנס
האַרץ.

אַדי : ליב, האַלט, גערן, אַהבת־נפֿשדיק, געטריי, ז טריי, טייער, ז איניק,
גינציק, ליבעפֿול : איבערגעגעבן, ז איבערגעבן — בפּפּ : שקלאַפֿיש,
פלאַטאַניש, אידיליש, געשלעכטיק, ז געשלעכטלעך, סעקסועל, עראַטיש,
לידנאפֿטלעך, אַאוועהדיק : צוגעבונדן, צוגעקלעפט, צוגעקאָכט, צוגעזאָטן,

צוגעטאָן, צוגענייגט, וואַרעם, הייס, פֿלאַמ(עד)יק, פֿייערדיק אַז"ר — 519 :
 זיס, האַרציק, האַרצעדיק, האַרצלעך, ליבעקראַנק, ליבעדאָרשטיק :
 פֿאַרשמאַכט, פֿאַרבענקט אַז"ר וופּ! פּפּ : פֿאַרליבט, פֿאַרכאַפּט, פֿאַרקאַכט,
 פֿאַרקישופֿט, באַצויבערט אַז"ר וו : געליבט, געשעצט און געליבט, באַליבט,
 פּאַפּולער, יליטועליק, פֿאַרערט, פֿאַרגעטערט, באַוונדערט אַז"ר . יי .

642

נפֿאַרגליכונגעז ליב (האַלט, טייער אַז"ר) ווי דאָס (אַ) אויג אין קאַפּ, ווי דאָס
 שוואַרצאַפּל פֿון אויג, ווי דאָס (אייגענע) לעבן, ווי מיין (ליב און, ליבע) לעבן,
 ווי די נאָמה, ווי אַמלאך, ווי אַן אייגן קינד, ווי אַ אָן־חיד, ווי אַ נתיא־ידה, ווי אַן
 אייגענע מאַמע (מוטער), ווי אַן אייגענער טאַטע (פֿאָטער), ווי אַן אייגענער
 (ליבלעכער) ברודער, ווי אַן אייגענע (ליבלעכע) שוועסטער, ווי (גינ)גאָלד,
 ווי אַ דימענט, ווי אַ בריליאַנט, ווי די קרוין פֿון (אויפֿן) קאַפּ, ווי די (גאַנצע)
 וועלט, ווי די תּורה, ווי מיצוות, ווי מעשים טובים : ליבהאַבן ווי דעם רבין יחיה
 (יהי'), ווי (דעם חלק) עולם־אַבא, ווי גאָט אין מיר ליב.

שפּר : אַן אַ ן־ר האָט ליב אַ נקֿה איי עבדוך העבע : דאָרט וווּ חרה, דאָרט אין
 אַהבה : קליינע מיידלעך צעריסן די שערען, גרויסע מיידלעך צעריסן די
 הערצן : איין האָר פֿון אַ מיידלס קאַפּ שלעפט שטאַרקער פֿון צען אָקסן :
 קאַלטע הענט—וואַרעמע ליבע : די ליבע אין בלינד : אַל קל פּאַעיים תקסה
 אַהבה : אַלטע ליבע זשאַווערט ניט : הנאָאָבים והנעימים בחייהם ובמותם לא
 ופֿרדו : הממהר באַהבֿה ממהר בשינאה : האַהבה מקלקלת אַת השורה : מיט
 זאַבאַנגעס כאַפּט מען פֿייגעלעך און מיט מאַנות—מיידעלעך : פֿאַר זיסע
 ריידעלעך צעגייען די מיידעלעך : גנבים און פֿאַרליבטע האָבן ליב פֿינצטערניש
 : פֿון זאָגן ווערט מען ניט טראָגן : פֿון קושן און נאָגן ווערט אַ מיידל ניט (איך
 טראָגן : ליבע אין ניט קיין מעלקשעפֿל : אַ טראָפֿן ליבע ברענגט אַ מאָל אַ נם
 טרערן : אַפֿריער קען מען זיך ניט זאָט אָנקוקן, דערנאָך קען מען זיך ניט קוקן
 גלייך אע די אויגן : האָב מיך ווייניקער ליב, נאָר האָב מיך לאַנג ליב : פֿון
 פֿאַרליבענעס אין ניטאָ קיין גריבענעס : * פֿון ליבע באַקומט ער קאָפּווייטאָג און
 זי בויכרייטאָג : אַן זיך פֿאַרליבן אין שוין נאָר אין אַ גראַף : געלט באַרגן און
 ליב האָבן קען מען קיינעם ניט נייטן : צדקה

צו געבן און ליב צו האָבן קען מע ניט נייטן : צוזאָע און ליב האָבן (און
קוצעניו־מוצעניו) קאָסט ניט קק געלט.
זען אויך : באַגער 541, פֿריינדשאַפֿט 552, ליבעניש 1—, מטהאַרציקיט א.
561. ליבעניש, ליבלינג

ס : ליבעניש, ליבערע, גאַלאַנטקייט, ז שלאַנטעריע, פֿלירט, קאָקעטירעריי,
קאָקעטסטערע אַאָז"ר — זכּפּ : חנדל, ליבעבליק, אויגנשפּיל, אויעשפּראַך :
צערטלעכקייט, האַנטדרוק, אַרומנעמונג, ז אומאַרמונג, לאַסקע : קוש, גלעט,
טאַפּ, צערטל : קאָמפּלימענטן, זיסע ווערטער, בלומענשפּראַך, קוצעניו־מוצעניו
: ליבע־דערקלערונג, שבועה : ליבעטראַפּנס, ליבעטרונק : ליבע - צייכן, מאָנה
: וואַלענטין נאָ-) : ליבעבריר, ז ליבעסבריר : סערענאַדע : סעקסועלער
(געשלעכטיקער) פֿאַרקער (אַקט) : סעקסועלע (געשלעכטיקע) פֿאַרבינדונג
(באַפֿרידיקונג) : באַהעפֿט(ווי), צונויפֿקום, ביישלאָף, באַשלאָף, קיאה, אַשמש
(המיטה), קאָיטוס : דעם אַרעמאַנס איינגעמאַכטס נ־פּ) : קישוי אָבר,
ערעקציע : אַרגאַזם, אַפּלויף, ספּערמאַטיזם : אַפֿראַדיזיאַקאַ : קאָנטראַצעפּטירע
מיטלען : געבורטדקאָנטראָל : נרעע נעלי־חיים) פֿאַרונג, באַלויפֿונג, קרייצונג,
זאָאָגאַמיע, פֿאַנגאַמיע : פֿאַר(ונג)צייט : זנות, פּערווערסיטעט אַאָז"ר — 97- .
חדמאַכער, פֿלירט, גאַלאַנט, קאָקעט, קאָקעטקע, האַרצברעכער
פֿאַראַרייט, פּראָטעזשע, ליבלינג : גאָט, געטע, אַפּגאָט, געצקע, אידאָל, פֿעטיש,
מלאַך : נאָ-) דאַרלינג, סוויטהאַרט : באַליבטער, אָהוב לבריות : קחקיר,
קן־חידל, נתיא־ידה(לש, ציטעריק קינד, אַלטערל, מאַמעס זינדעלע, מאַמעס
קדיש : געמאַסטענער, געוויגענער, געצויגענער : אויגאע קאָפּ, אויגאע שטערן,
שוואַרצאַפּל פֿון אויג : קרוין, די מלדע(חנע קרוין
פֿון קאָפּ אַאָז"ר — אזוי : זיס לעבן : פיעער טשוך, פֿאַרצויגענער געץ,
מאַמעס־פֿאַרטעכניק : צעבאַלעוועטער, צעפּעסטעטער, צעלאָזענער,
פֿאַרצויגענער אַאָז"ר פּ אַדי.

וו : אַרויסווייזן ליבע : פֿירן אַ ראַמאַן (אַ ליבע אַאָו"ו) : שפּילן אַ ליבע :
ראַמאַנסירן : פֿלירטן, פֿלירטעווען : קאָקעטירן, אַנען זיך, אַנדלען זיך, מאַכן
חן, מאַכן זיך באַחנט : מאַכן (שניידן) חנדלעך : מאַכן (וואַרפֿן) אייגעלעך
(פֿאַרליבטע בליקן אַאָויר) : דרייען זיך אויפֿן קאָריק (אויפֿן קנאַפֿל) :

קאַראַליערסטרעווען : נאַכגיין (נאַכלויפֿן) ווי אַ פּקועהלע : שדכנען זיך צו,
פּוצן זיך צו, שאַרן זיך צו : שטרייכן זיך אַרום : אוכאַזשעווען : צומאַכן זיך צו
: פּאַדען (אַרומפּאַדען, אַרומריליען, אַרומהענגען) אַרום (איבער) : הענגען זיך
אויף : גיין אונטער דער האַנט : גיין געאַרעמט, גיין אין אַרעמקייט נ"י : קוקן
זיך אין די אויגן : קוקן מיט מילכיקע אויגן אויף : ניט אַראָפּנעמען (ניט
אַראָפּלאָזן) קיין אויג (די אויגן) פֿע : זיך ניט קענען זאַט אַנקוקן : עסן
(אויפֿעסן) מיט די אויגן : שפיגלען זיך אין : טשעשען זיך (צאַצקען זיך,
טשאַקען זיך) מיט : טראָגן אויף די הענט : זינגען סערענאַדעס צו : וואַרקען ווי
די טייבעלעך : האַלטן זיך ביי די הענט : מאַכן אַ פֿאַרשלאָג : בעטן די האַנט :
דערקלערן זיך אַע ליבע : י אַביאַסניאַיען זיך, אַבעסניאַשקען זיך נ"י : געבן אַ
יאָוואָרט : שווערן אייביקע ליבע.
שפּילן זיך, ליבן זיך, צערטלען זיך, ליובען זיך, האָלובען זיך, קאַסקען זיך,
קאַשקען זיך, קעצקען זיך, קעטשקען זיך, טשאַטשקען זיך, טוליע זיך,
לוישקעווען זיך, לישקענען זיך, לאַשטשען זיך, ליאַשטשען זיך (ווי אַ קאַץ),
לעשטשען זיך, לאַנטשען זיך : האַלדזן זיך, אַרומנעמען זיך, אַרומכאַפּן זיך, ז
אומאַרעמען זיך : דריע (פרעסן) צום האַרצן : פֿאַלן אין די אַרעמס : גלעטן,
גלעטיקן : טאַפּן : *שפינען אַיצית : קוק זיך, מנשק זע, מסבּק ומנשק זיין,
סניאַשקען זיך, סמאַטשקען זיך, סמאַקען זיך : וואַרפֿן אַ (לופֿט)קוש : באַהעפֿטן
זיך מיט, משמש המיטה זיין, באַשלאָפֿן אַאָו"ר — ז"פ.
צערטלען, פעסטען, פיעשטשען : צערטלען ווי אַ מאַמע איר קינד, ווי אַן
איינציק קינד, ווי אַ קראַנק עופֿעלע, ווי אַן אייגענע מוטער : בלאָזן אויף, הויכן
אויף, כוכען אויף : וויקלען אין וואַטע : פאַנקעווען, קעכלען, קיכלען, באַלעווען
: נאַכגעבן די שמד : גיסן גאַלד אַע האַלדזן : גיסן שמאַלץ אין אַחת : כאַליען :
פֿאַרציען : פֿאַרציען אויפֿן שטריקעלע : ציטערן (טרייסלען זיך) איבער :
ציטערן ווי איבער אַ קן־חיד (קת־יאִידה) : בלאָזן דאָס אָרט פֿון : צעלאָין,
צעבאַלערען, צעפעסטען אַאָן"ו.
זע פֿאַרצערטלט (צעלאָע, צעפעסטעט אַאָז"ו) : זיין צוגעבונדן צו דער מאַמעס
פֿאַרטעך : האַלטן זיך ביי דער מאַמעס פֿאַרטעך. אַדי : ראַמאַנטיש, קאַקעטיש,
פֿלירטיש, גאַ-

לאַנט : צערטלעך, געצערטלט, ציטעריק, געמאַסטן, גערויגן, פֿאַרוויינט,
פֿאַרצויגן, צעלאָזן, צעבאַלעוועט, צעפעסטעט, צעפיעשטשעט, פֿאַרצערטלט :
פעסטשענע.

אינוו : נצערטל־נעמען) ליבע : ליבער : ליבינ־
קע(ר) : ליבסטע(ר) : ליובעניו : טייערינקע(ר) : לעבן (מינס) : זיס לעבן
(מינס) : נאָמה (מינע) : נאָמהניו : דושעניו : ליובע־דושע : האַרץ (מינס) :
האַרצעלע : סערדצע(לע) : טאַטעניו : טאַטעלע : מאַמעלע : נחת (מינס) :
(מיין) קרוין : (מינח אוצר : קרוינדעלע (מינס) : צירונג (מינס) : האַרצדעקל
(מינס) : שפיצל פֿת העמדל (מינס) נ־פ) : שבת־ליכטערל (מינס) :
פֿוטערפֿעסעלע (מינס) נ־פ) : גאַלד (מינס) : אָרודקודשל (מענש) :
שפּילפֿייגעלע : קעצעלע : קאַטיקל : טייבעלע : מיזעלע : ציופעניי : שקאַץ :
שייגעץ : נאַרעשי.

פֿראַן : ליבע ליובקע קאָך לאַקשן : אַ גלעט
און אַ קוש—אַ באַלשע (דאָלי) נייע רוש : מען שמירט אים מיט האַניק, את עס
הערט זיך

644

פֿע אים סמאַלע : ער בעט זיך אויף די הענט : ער האָט אויסגעלונקען דעם לינק
אויער : איבערנעמען וועסטו זיך ביי דער מאַמען : ביי זע מאַמען אע ער אַ
קינד.

שפר : אַז עס וואָלט געווען אַן עקרה וואָלט עס דער רב ניט געטאָן, אַן עס
וואָלט געווען אַ סאָנה וואָלט עס דער דאָקטער ניט געטאָן.
זען שיד : אַנשטעל 1—, ליבע א.

ם : רוגזדיקייט, אומצופֿרידנקייט, פֿאַרזויערטקייט, אָנגעבלאָזנקייט אַאָז"וו —
אַדי : רומ, ברומ, רוגזא : שלעכטער הומאָר, שלעכטע שטימונג, זויערע מינע :
בלאָזעניש, בורטשעניש : ברומ־וינקל, בורטשאַרניע.

ברוגזער, אָנגעשטויסענער, אָנגעבלאָזענער אַאָז"ר — אַדי : קנור, מרוק,
בעזלאַדניק, פֿאַרשלאָסענער, בער, בורטשאַדלע, בורציילע, האַרטשון : זויער
אָנים, (עסיש זויערע צורה, זויערע קיסליצע : קשה לרצות.

וו ן זיין אין אַ שלעכטן הומאָר, זע אין אַ שלעכטער שטימונג אַאָז"ר : זיין

אָנגעשטויסן אויף, זיין אָנגעדורדלט אויף אַז"וו — אַדי : זיין אין רוגז מיט :
 זיין ביין מיט : קוקן קרום אויף : פֿאַרקרימען זיך (רי סרעדא נא פיאטניצו) :
 קוקן ווי (אַ ייִד) אויף אַ ביין משכון : שפילן אין ברוגז : ברוגזן זיך, בלאָזן זיך,
 דויען זיך : אָנברוגע זיך, אָנבלאָזן זיך (ווי אַן אינדיק) : בריקען זיך, בריקעווען
 זיך, ברעקלען זיך : קאַפען דאָס ליילעך : וואָרטשען, בורטשען (רי אַ בייזע
 שוויגער) : ברומען, מרוקען : אַרומגיין און אָנגעבלאָזענער (אַן אָנגעדורדלטער
 אַז"וו) — אַדי : אַרומגיין פֿאַרצווייפֿלט : אַרומגיין ווי אַ נִימל : אַרומטראָע
 זיך מיט גימפֿלס טענות : באַליידיקן זיך (פֿאַר גאַרניט) : ניט פֿאַרשטיין קק ווייז
 : נעמען פֿאַר אומעט : פֿאַראיבל האָבן : נעמען פֿאַר איבל : אענברוגע
 דך (אָנברומן זיך, אָנדורדלען זיך) אָן אַ פֿאַרוואָס.

אַדי : שלעכט געשטימט, אומצופֿרידן, פֿאַרביטערט, סענסיטיוו,
 סופערסענסיטיוו, היפערסענסיטיוו, איבערסענסיטיוו, איבערשפירעוודיק,
 קראָלע, פריקרע, מאַרקאָטנע, אָנקרייטיק, האָנעראַווע, האָנעראַוואַטע,
 שטרייטגיריק, צערייצלעך, ז רייצבאַר : זויער : זויער ווי עסיק : עסיק זויער :
 פֿאַרזויערט, ניט־פֿריינדלעך, ברוגז, שטאַק ברוגז, ברוגזדיק, ברוגזלעך :
 פֿאַרצאָרנט, פֿינצטער : פֿאַרביסן, פֿאַרשלאָסן : ברומיק, ז איינזילביק :
 איינגעברוגזט, אָנגעברוגזט, אָנגעכמורעט, אָנגעצויגן, אָנגעבלאָזן, אָנגעדויעט,
 אָנגעלאָדן, אָנגעשטויסן, אָנגעדורדלט : בעריש.

פֿראַן ן עס אין אים אָנגעזאַלצן (אָנגעזאַליעט, ניט עט) אויפֿן האַרצן — 12- :
 שווער אים צופֿרידן צו שטעלן : שווער אויסצוקומען מיט אים : בע מע—און
 געענדיקט : אַ פֿרעמדע קאַץ אע אויך איבעריק אין שטוב : האָט קיין פֿאַראיבל
 ניט נענטפֿער) — קיין חרטה אויך ניט : אַ רענדל אַ וואָרט : — האָסט
 פֿאַראיבל ? פיש אין גריבל.

שפּר ן דער בעסטער חבֿר אע דער רוגן : בעסער דער ערשטער רוגן איידער
 דער אַנדערער : ווער עס ווערט אומזיסט ברוגז ווערט ווידער אומזיסט גוט :
 ברוגזע לייט גייען אויף אַ זייט : אַ ברוגזער שלאָפֿט אַלען : פֿאַר אַ קראַנקן
 לאָזט מען איבער, אָבער ניט פֿאַר קיין ברוגזן : פֿאַר אַ ברוגזן לאָזט מען גאַרניט
 : אַן מען האָט פֿאַראיבל טוט וויי דער בויך : — ביסט ברוגז? וועסטו שלאָפֿן
 מיט אַ שייגעץ : ביסט ברוגז? וועסטו בייסן די פערענע.

זען אויך : עקאָט 887, קעס 510, לייך 512, אומאיידילקיט זא.

ס : זיווג : זיווגשאַפֿט, פאַרפֿאַלקשאַפֿט : חתונה, — כאַסליערע, ז הייראַט, סטראַשי(ל) נקי) :

מאַנאַגאַמיע : ציווייריבעריי, צריימענעריי, ביגאַמיע : פֿילווייבעריי, פֿילמענעריי, פאַליגאַמיע אַז"ר : מאַרמאַניזם : זבום : מאַרגאַנאַטישע חתונה : מידאַתונה, געמישטע חתונה : מעואַליאַנס : פֿרייע ליבע.

שידוך : שידוך אָגון, ייִחוס־שידוך, גערעדטער שידוך, געלט־שידוך, (על־קיהגעראַלט־שידוך, פֿוילער שידוך : פאַרטיי : שמאַלצגרוב : זעונג, אָנקוק, אָנקוקעניש, באַקוק, באַשוי נדיאַל), - סמאַטרינעס : וואָרט, יאַוואָרט : קנס־מאַל, ראַשי - פרקים, קאַלת - קנין : תנאים, תנאים ראשונים, תנאים אחרונים : אויפֿרופֿנס, גילדע(ר)גע (זילבערנע) וואָך : פֿאַרשפּיל, דאַבראַנאַץ, קאַלת־אַנים, רומפל, זמירות, גוטוואָך, שקת־צור־נאַכטס.

יום - האַתונה, יום - החופּה, חתונה - טאַג, חופּה־טאַג : חתונה : ו־פ) כאַסמענע, חתמנו : ברעלעפֿ(ט) נאַר-) : חופּה, שטילע חופּה (חתונה) : שוואַרצע חופּה : נמאַלציטן) קנסמאַל, תנאים, אַתן - מאַל, קעגנמאַל, חופּהוועטשערע, די גרויסע וועטשערע, חתונהמאַל(ציט), אַרעם־מאַלציט, אַרעמע סעודה, גילדע(ר)נע יויך : שלייער־וואַרעמעס, אָבעככות, שבעת־יקי־הקישתה.

חתונה־מוזיק, חופּה־מאַרש, פֿרימאַרגנס, דאַברידזשען, דאַבראַנאַץ, פֿריילעכס, וויוואַט אַז"ו — 284 : חתונה־טאַנץ, ברוג־טאַנץ, קשרטאַנץ, מיצווה־טענצל אַז"ו — 51 : (קלהס באַדעקנס, (קלהסבאַועצנס, שיינסגערעדט נבדאַנוש : אונטערפֿירנס : חופּה, קדושע, חופּה־וקדושין : באַלייגנס : ייִחוד : ייִחודשטיבל, קלה־צימער : קושוואָך, ז פֿליטערטעג, ז פֿליטערוואַכן, האַניקוואַכן, האַניק - חודש, האַנימון נאַ-).

תנאים, כתובה, תוספֿת־כתובה, כתובהדאורייתא, געבל(י)אַטעוועטע כתובה : חתונהקאַנטראַקט, חתונה־ליצענץ, מערידזדליסענס נאַ-) : חשנה־געזעצן : (הילכוש אִישות.

נדן, נדן, נדוניא : הוואַאות־האַשנה, חשנה־

הוואַאות : פֿאָוועלע, אויסשטייער, אויסריכטונג, אויסשטאַטונג, אויסשטאַפֿירונג

: קלה-מלבושים, אָתן - מלבושים, חתונה- (חופה חקליידער : וואָל , שלייער , דעקטוך , שלייערטוך , חופהטשיפיק אַז"ר — ג-פ : אָתן-מאַנה , נְלֵה-מאַנה , חתימה-געלט , דרשה-געשאַנק אַז"ר פ 479 : קדושין - פֿינגערל , טנעת - קדושע , קדושערינג .

שדכן , לאַנד-שדכן : מנווג זיווגים : חתונה-אַגענטור , שדקנים-ביוראָ .
מחואָני(מ)שאַפֿט : מחותן , מעל - חתונה : אַאֲי-הָאָתן , אַאֲי-הָקלה , נקי) טאַמוך , סאַהאַן : מחואָנת(טע) , נ-פ) מאַקלטענעסטע , מאַקלאַחתטע , טאַמושקע נקי) : חתונה-לייט , חתונה-געסט , אָתנס צד , קלהס צד , מחואָנים נגעסט) : קנאַפער מחותן , מחותנס אַ הונט : אונטערפֿירער : קראַנץ-אַחור , קראַנץ-פֿרילע : נדחן , מאַרשעליק , נקי) סווידאַלניק , סערדאַלניק : קלעזמער — 28 : מסדר קדושע . אָתן-קלהשאַפֿט : אָתן-קלה : אָתנשאַפֿט : אָתן , בלוט - אָתן נ-נ'ח : באַשערטער , קרן : נקל) סאַמסאַן , שוויסאַן , סמאַסאַן , מסאַן , בסאַן : נְלֵהשאַפֿט : קלה , נ-פ) קאַליקע , קאַקיליאַליע : באַשערטע , קרן : נערהזמאורשה נייד) : נקי) סאַמסאַניצע , לאַקל , לאַקמע , סמיסאַנקע , שווי סאַנקע , בסאַנקע . מאַן-אודרייב , פֿאַר(ל) , פֿאַרפֿאַלק ל"ר פֿאַרפֿעלקער , קאַפל נאַ-) : פֿאַרפֿלאַק ל"ר פֿאַרפֿלעקער נ-פ) : זירג , סליוויק נ-פ) : אַ זירג מן השמים : אַ דיבוק מן השמים נ-פ) : דיעד-דאַבאַבאַ .

מאַן , חתונה - געהאַטער , באַווייבטער , פֿאַרהייראַטער (מאַן) , אויסגעגעבענער , פֿאַרשלייערטער , נעל-אַשה , קן-זוג , וירג , מיטשלעפֿער , דערנערער , שפּיזער , ברויטגעבער , פרנסה - געבער , פרנסה - גרעבער נ-פ) , פֿאַרזאָרגער , מינער , לעבנס-באַ(ג)לייטער , קידוש מאַכער , מלך , אימערמאַן נגענטער) , דאַמעןשניידער נשלאַגט דאָס ווייב) : נ-פ) מאַנדרע , מאַנדיק , באַמאַנעניש , באַלאַמעניש : נקי) שלד , דאָיל . ווייב , פֿרוי , חתונה-געהאַטע , באַמאַנטע , פֿאַרהייראַטע (פֿרוי) : אויסגעגעבענע , פֿאַרשלייערטע : צוגעדעקטער קאַפּ , אָשה , אַשתאַיש , יערהר נ-נ'ח , נְתִיזוג(ח , זווית , מינע , (מיין , דיין אַז"ח יידענע (פלונית(טע)) : זיווג , לעבנס-באַ(ג)לייטערין , בעסערע העלפֿט , עזר פנגדו , מיטשלעפֿערע , מלכה , ציהערסטו , ציהאַרכסטו , אימערווייב נגענטע) , ווייבעראַ : נקי) יאַלדעווקע , דאָילערקע : פילגש , קעפּסווייב , מיטווייב נ-ניח .

וון שטיין אין שידוכים : שדכנען זיך : ריידן אַ שידוך : אויסהאַקן אַ שידוך,
 אויסשדכנען : צוואַמענפֿירן, צוואַמענברענגען, אויפֿברענגען (אַ וואַנט מיט אַ
 וואַנט) : מנרג זיין, פֿאַרן : צונויפֿפֿאַרן, צוואַמענפֿאַרן, פֿאַרבינדן — 30 :
 מחותנען זיך : מתחתן זיין זיך מיט : טאָן מיט : מאַכן אַ וואָרט : אַנטשפּוילן
 נאַר-) : געבן אַ יאָוואָרט : מקבל קנין זיין : פֿאַרקנסן : מאַכן (שרייבן) תנאים:
 ברעכן טעלער : האָבן חופּה (וקדושיד מיט : חתונה האָבן, ז הייראַטן : נעמען אַ
 מאַן, נעמען אַ ווייב : נעמען זיך : נעמען אין אין העמד, נעמען ווי זי שטייט און
 גייט נאָן נדח : באַווייבן זיך, באַמאַנען זיך, פֿאַרבינדן זיך : שטעלן אַ חופּה : —
 כאַסליערע האָבן : מיבם זיין, באַשוועגערן.

חתונה מאַכן, ז פֿאַרהייראַטן, אויסגעבן, אויסברענגען, פֿאַרשלייערן :
 אַרייַנשלייערן אַ אָמץ, פטרן אַ אָמץ : צודעקן די אַרפּה נמיט נדן) : אויסביטן אַ
 טאַכטער ווי זויערמילך מעמיינער שידוך) : פֿאַרזאָרגן : אויסשטאַטן,
 אויסריכטן, אויסשטייערן, אויסשטאַפֿירן, אויספראַווען : רומפלען, באַזעצן :
 נקי) באַסרידען, באַסמידען : באַזינגען, באַנדהנען : באַדעקן : פֿירן צו דער
 חופּה, אונטערפֿירן : געבן (חופּה ו)קדושע, מסדר קדושין זיין : מקדש זיין :
 זאָגן דעם הרי אַת : לייגן פֿירן : פֿירן לאַשטשענע : פראַווען (מאַכן)
 אָבערברכות.

פֿראַן : ס'איז געקומען אויף איר (אים) אַן אויסכאַפּעניש : בין דער חתונה וועט
 (זיך) פֿאַרהיילן (אויסהיילן) : קיין עידאָרע וועל איך אים ניט געבן, בעסער
 דרשה-געשאַנק : יאָ אַ שידוך—דאָס קת לעבט אָבער נאָך : עלן יעזוב אַיש :
 ער לויפֿט אַרום און זוכט זיין ריפּ : איך וועל אים ריידן אַ שידוך מיטן
 מלאך האָוותס טאַכטער : אַן איך וועל זי ניט נעמען וועט זי דער רוח (דער
 טיירל) נעמען : ווער עס וועט אים צוכאַפֿן ביי נאַכט וועט אים אַוועקוואַרפֿן ביי
 טאָג : דער הונט ווי דער הונט, אָבער די הינטישע משאַחה !ן חזיר (הונט),
 האָסט געלט? זיי מײַן מחותן : פֿון אָנאים מחוואַנים : מיידל, דו ביסט טאַקע
 שיע ווי די וועלט, דו דאַרפֿסט אָבער געלט : אַלף למטה — טויזנט רובל אַ
 פֿלאַקן : וואָרעמער אויסשטייער) אַ פעלץ און אַ סוויטע את קדחת דאָס דריטע :
 צוגעזאַגט דריי ציגן נדן און די דריטע ניט אַוועקגעגעבן : אַצא אָדער מוצא? :
 דאָס אויג וויל אויך עפעס זען : זע מיך און נעם מיך : וואָהבת לרעך כמוך —

מאַכט רשי : ברור לו מיתה קלה, קלייב אים אויס אַ מיאוסע נלה : זי אין אַ שיינע קלה אונטערן דעקטוך : די קלה אין די אַמתע יפֿתֿ-תואר : זי האָט אַ נאָו ווי אַ פֿאַס און אַ מויל ווי אַ טויער : * נישט אַזוי דער בקלות ראָש, ווי דער בקלהס הינטן : אַן אַלע זוכן שיינע קלות, וווּ קומען אַהין די מיאוסע מיידן? : ניט קיין מזוּאָנים, ניט קיין שיין פנים, אָבער אַ סך אָנים : נגעלט - שידוך) ער האָט גענומען מיאוס וואָאוס נוערטערשפיל : אָאוס — אַעות) : דער טאַטע אין אַ פֿאַנפֿאַטער, דאָס מיידל אַ מאַליאַטער : נמעוואָרטע קלה) מיטן פֿולן בויד צו דער מוילה.

נתן, ביסט געוואָרן אַ אַתן? — איך ווייס, דער טאַטע זאָגט אַזוי : מילא, הייסט די קלה ביילע : לאָן זי הייסן שיינדעלע, לאָו זי הייסן קריינדעלע — אַבי אַ נלה (אַבי אַ מויד) : דער טאַטע האָט גענומען די מאַמע, און איך דאָרף

647

נעמען אַ פֿרעמדע (יידענש : קלה, איך וועל דיר אַנזאָגן אַ בשורה — דיין אַתן וועט קומע אויף שבתשירה : וואָס טוט מיין קלה? — זי קנעט זיצנדיק חלה : אַתן, מאַך דיר אַ האַרץ (אַ לב) : די קלה שעמט זיך טאַקע, אָבער הנאה האָט זי : נניט קיע גלייכע פֿאַר) געפֿלאַכטן שטריק מיט זייד : שבת-הנדול און קורץ פֿרייטיק : זיי פֿאַסן צוזאַמען ווי אַ אַקס מיט אַ פֿערד אין אַן אַקער-וועגעלע : דער קרבן אין ניט פֿאַר דעם מזקח : אַ זיווג מן השמים : דער אַתן אין בלינד אויף אַן אויג און די נלה אין טויב אויף אַן אויער : וועלכע קלה וויינט ניט צו (פֿאַר) דער חופּה? : !אויסרוף) האַריי, האַריי, האַריי, אַתנס צד דרשה-געשאַנק : מיט וואָס שמעקט אַ אַתן נאָך דער חשנה? — מיט דער נאָו : גאָטס ווונדער : פֿע אַן אַלטער מויד אין געראַרן אַ יונג ווייבל : פֿון דער חופּה צו דער סעודה האַלט זיך, האַלט זיך מיט דער דודע (בידע) : זיי האָבן זיך ביידע ליב : ער זיך און זי זיך : יויד פֿון אויבן, צימעס פֿון הינטן, פֿיש פֿון פֿייער, אַ ווייבל פֿון וואַסער : ער האָט פֿיינט דאָס ווייבל און האָט אַ סך קינדער : ער ווי אַ לולב, זי ווי אַן אַתרוג און קינדערלעך ווי סמך נגרינע) : צוגעוואָגט מזונות און געגעבן קרענק את בזיונות : והוא ?משול אַך : ווער אין דער והוא, איך אָדער דו? : פֿאַר לויטער אַהבה-רבה קומט ער ניט צו שמע ישראל.

שפר : נשידוכים) לא טום היות האדם למדו : אַליין זאָל זיין אַ שטיין : אַלק אין

אַפֿילו אין גן־עדן אויך ניט מט צו זיין : איין שטיקל האָלץ קען אַליין ניט ברענע
 : אַ אַחור מאַכט קידוש איבער שפענער (און הבדלה איבער אַ קאַלטן
 פֿייערטאָפּ) : אַ מענטש אין געגליכן צו אַ שוסטער : אַ שוסטער דאַרף האָבן אַ
 ווייב את אַ מענטש דאַרף אויך האָבן אַ ווייב : אַ שטוב דאַרף האָבן אַ מאַן את אַ
 מאַן דאַרף האָבן אַ ווייב : אַצא אָשה, אַצא טוב : פֿרי אויפֿשטיין ק פֿרי אָתונה
 האָבן שאַט ניט : מער
 געוואָרט, מער גענאָרט : אַז מש שרייבט דער ווייב אַ כתובה גיט מען אַ (ט דער
 שרה.

גאָט זיצט אויבן און פֿאַרט אונטן : גאָט זיצט אויבן את פֿאַרקעט (באַגראַבט)
 אונק נ־פ) : אַן עס קומט דער באַשערטער ווערט אין צוויי ווערטער : אַן ס'וועט
 זיין באַשערט פֿון גאָט וועט ניט זיין געשטערט פֿון לייטן : אין דאָס פֿע מייערן,
 וועט זיך עס פֿאַרשלייערן, אין דאָס פֿון כריין, וועט זיך עס צעגייין : אין אַ
 שידוך זאָל מען זיך ניט אַרײַנמק : אַ שידוך און אַ שמעק טאַבעק טאָר מען ניט
 אויסשלאָע : אין אַ טשאַלנט און אַע אַ שידוך קוקט מען ניט צו פֿיל אַרח : אַן
 מען קלויבט צו פֿיל, פֿאַלט מען (גאָח אַע אַ בלאַטע אַרײַן : איטלעכער שידוך
 וואָס מען טוט אין מט, נאָך אַ יאָר ווערט מען געראָר : דער טויט את די נויט
 ברענגט דעם שידוך צוטיף : מיט אין צד אין מען אָמיד פֿאַרטיק : דער שידוך
 אין אויף איין זייט אָמיד פֿאַרטיק : אַ קאַץ קען אויך מכולה מאַכן אַ שידוך :
 דורך געזינדער גיט מע אַויס קינדער : אַן מע וויל וויסן וואָס מען אַע ווערט זאָל
 מע זיך לאָזן רעדן שידוכים : אין דער מוידס גליק געראָט דער ביק : אַ יינגל
 און אַ מיידל אַע אַ גלייכער שידוך : פֿע קרומע שידוכים קומען אַרויס גלייכע
 קינדער : אַ שידוך אַע ווי אַ לייטער : אַן מען שטעלט אים קרום, קריכט מען
 אַרויף : בעסער די תנאים צערייסן איידער די כתובה : בעסער פֿאַפיר צערייסן
 איידער פֿאַרמעט (שניידח : בעסער רייסן פֿאַרמעט איידער פֿאַפיר : אַן מען טוט
 אַ שידוך מון מען זען, מיט וועמען מען וועט זיך דערנאָך צעגייין : מיט וועמען
 אַפצולאָע אַ שידוך אין וויכטיקער ווי מיט וועמען צו טאָן אַ שידוך : אַן מען טוט
 אַ שידוך זאָל מען קוקן אויף דער קלהס קני וראָאָבות : קרן, נדן, ייחוס) : מע
 קויפֿט ניט קע קאַץ אין זאָק : אַן אָקס מיט אַ פֿערד שפּשט מען ניט אין אַק וואָע
 : בעסער פֿריער באַוואָרנט איידער שפעטער באַוויינט : וואָסער מיט פֿייער

זינע

קיין שידוך ניט : קל עורב למיוהו — לקשל אַ אָגער מיט אַ קאַנאַריק : אַ ננב
את אַ שיכור מעע זיך משדך זיין : לסכום ייחוס, לאַיתון ממור : דער שענקער
האַט ליב דעם שיכור, אָבער די טאַכטער וועט ער אים ניט געבן : ווען דאָס
מיידל אין אידל איו דאָס ווייבל אַ טייבל : בעסער מיט אַלטע בעטלערס איידער
מיט נייע קוחרים : בעסער מיט אַ אַרעמען נעל־עןלה איידער מיט אַ רייכן
יישובניק : אַן דער רב טוט אַ שידוך מיטן בעדער האַלט זיך דער בעדער פֿאַר אַ
רב : אַז דער רב טוט אַ קידוך מיטן אַרענדאַר בלייבט ער אַמיד אַ נאַר : בעסער
אַ נאַענטער שוסטער איידער אַ ווייטער רב : בעסער צו טע מיט אַ היימיש ננב
(בעדער) איידער מיט אַ פֿרעמדן רב : אַ היימישער שידוך אין אַ לאַקשענער
קוגל : אַ בהמה און אַ ווייב פֿון איע שטעטל זאָל מען גיט נעמען : זאָל זיין אַ
בעדער, אַבי פֿון דער פֿרעמד : ביי די מחוואָנים זינען אַלע יחקנים : די גרעסטע
אָונאים ווערן נאַענטע מחוואָנים : אַ מחותן טאָר קיין הונט ניט זיין.
אַן שמונה עשרה לחופה : אַ יינגל טאָר מען ניט לאָזן לאַנג צווען : דעם האָן מוו
מען אויך אַ שקראַב אָנהענגען : אַן דער אָתן געפֿעלט ניט דער קלה זינען איר
זינע מאַנות ניט ליב : צו די עשר מכות נעמט מען קיע אָתן ניט צו גאַסט : אַ
אָתן נעמט מען ניט צו גאַסט אויף פסח : אָתן דומה לאַלך : ווו דער אָתן זיצט
דאָרט איו דער אויבנאָן : ביי אַ מיידל אויף אַ חתונה ווערן די פֿיס געשוואָלן,
ביי אַ יינגל אויף דער חתונה האַלט מען די פֿיס שיף שטאָלן.
אַן מען האַט באַחון גיט מען אויס טעכטער : נתך אַגרה, שחרר אַבדך ותן לה :
אַ ספֿר־תורה זאָל מען פֿאַרזעצן (פֿאַרקויפֿן) און אַ מיידל זאָל מען חתונה מאַכן
: אַן מען מאַכט אַ מיידל ניט חשנה מאַכט זי זיך אַלע חתונה : בך אַ יינגל מאַכט
מען קרוך שפּטערני צו אַרמיצווה, בך אַ מיידל—צו דער חתונה : ראָט
מיר עט, נאָר ראָט מיר ניט אָפּ : באַדיי פֿת אַ שטעקן צו שניצן, אַבי ניט צו
פֿאַרזיצן : אַן אַ מיידל פֿאַרזיצט אע זי ווי אַן אַפּגעלייגטע סחורה : אַן אַלטע
מויד איו געגליכן צו אַ פֿאַסט רעסטאַנט־בריר—קינער קומט גיט נאָך איר : נאָך
שלשים מעג מען שוין דאָס שטערנטיכל אַנטאָן : אַ מיידל נאָך שלשם מעג שוין
הערן שפּילן : אַן איבערגעוואַקסענע מויד אין ווי אַ פֿאַראַיאַריקער לוח : אַו או
אַלטער אַחור שטאַרבט האָבן מיידלעך אַ נקמה : בעסער אַ יונגע אַלאָנה איידער

אן אַלטע מויד : פֿת פֿאַרטריקנטע ביימער קומע קיע פירות ניט אַרויס : פֿון אן
אַלט מיידל מערט אַ יונג ווייבל : פֿת או אַלטער מאַד ווערט אַ געטריי ווייב : אַ
יידשע מויד פֿאַרזיצט ניט : ביי יידן בלייבט קיינער ניט אויסן : עס אין ניטאָ קע
יידיש קלויסטער : אן מען האָט סחורה האָט מען ניט קיע מורא : אַ שע מיידל
(פנים) אע אַ האַלבער נדן : אַ באָרה די פֿהונה פֿאַר אַ שע אָנים : קוק אויפֿן
מיידל , ניט אויפֿן קליידל : בעסער שוואַרץ את פעכקע איידער ווייס און
ליעפקע : קיין מיאוסע קלה איז ניטאָ אויף דער וועלט : עס אין ניטאָ קיין
מיאוסע נלה דען קק שלעכטער אָתן : אָתדקלה האָבן גלעזערנע אויגן : אויף
אַלע קלות רוט די שקינה : מען פֿאַרנוצט די שיינע ווי די מיאוסע מיידן : אויף
דער מלכה גרין נעמט מען אויך אַ מאָל אויס אַ דויסן קאָן : אויף אַ אָבל־סחורה
קומט אַ אָבל־קונה : מער אַ חקרוזער נדן : אַז די קלה אין ניט שק האָט זי
אַנדערע מעלות : אן עס זיינען ניטאָ קיין אַנדערע מעלות אין אַ
זומערשפרענקעלע אויך אַ מעלה : וואָס מיאוסער דאָס שטיק, אַלץ גרעסער
דאָס גליק : דאָס ערגסטע שטיק האָט דאָס בעסטע גליק : די מיאוסטע מאָלות
האָבן די שענסטע מנלות : שיינקייט פֿאַרגיט און דאָס קרן באַשטייט.
ננדן) אן גאָט וועט מײַן טאַטן געלט באַשערן וועל איך אויך אַ קלה ווערן : רען
עס אין דאָ דער גראַשן וועט זיך שוין געפֿינש אַ אָתן : אע
דאָ געלט, אין דאָ אַ אָתן : ווי די מזואָנים אַזוי די קלה (דער אָתן) און די
מחואָנים : ניטאָ קיין מזואָנים אין אויס מחואָנים : איידער געמײַן בעסער אַליע
: חוץ דעם נדן מון אַ מיידל נאָך האָבן אַ גוטן צד : פֿון וואַנען די קלה קומט
אַרויס, דאָרט גייט זי ווידער אַריין : אויף אַ קופּע מיסט געפֿינט מען אויך אַ
מאָל אַ פֿינגערל : מען פֿירט אַרויס די בהמה און מען פֿאַרברענט די שטאַל : אַ
שידוך טאָן און קראַנק זײַן אין נאָר פֿאַר אַ גרויסן עושר אָדער פֿאַר אַ גרויסן
אַרעמאָן, אָבער ניט פֿאַרן מיטלמאָן : איידער (חתונה צו האָבן) מיט אַ רייכער
קעכין אין שוין בעסער מיט אן אַרעמער נעל־האַיתטע : אַ האַלבער סילוק אין אַ
גאַנצער נדן : פֿון געלט וועגן גייט קיין שידוך ניט אָפּ : אויף אַ שטוב בויען און
אַ קינד אויסגעבן איז דאָ ביי גאָט אַ באַזונדער אוצר : ק"ן זהובים איז אַ
קליינשטעטלדיקער נדן : אַ רייכע קלה איז ווי אַ שמאַלצגרוב — דאָס שמאַלץ
רינט אויס און די גרוב בלייבט איבער : אן מען האָט חתונה מיטן שווער שלאָפֿט

מען מיט אַ בער : געלטשידוכים האָבן ניט קיין קיום : ירושה און נדן זיינען ווי
אַ פֿלאַם : ירושה און נדן־געלט האָבן קיין ווערט (מזל) גיט : נדן און ירושה
גייען מיטן טייוול בחברותא : נדן־געלט האָט קיין הצלחה ניט : נדן און קעסט
געדויערן איבער די פֿרעסט : אָנצווערן נדן און ירושה איו ניט קיין בושה : נדן
קענען עלטערן געבן, אָבער ניט קיין מזל .

אַ אַת־ישראל נייט מען ניט : אַ ייִדישע טאַכטער טאָר מען ניט נייטן : אַ יתומה
אין אַ וואָלוועלע משקה : דריי זאַכן מוון ווערן אָפּגעהיט : אַ אָתן, אַ קלה און אַ
חולה : דריי מענטשן דאַרפֿן האָבן שמירה : אַ אָתן, אַ מלה און אַ קראַנקער
: — מען טאָר ניט עסן די חלה פֿאַר דער המוציא : * איבער אַן אָנגעהויבענער
חלה אין ניט גוט קיין המוציא צו מאַכן : אַן אָתן־קלה זיינען נאַשערס רעגנט ביי
זיי צו דער חופּה : אַן דאָס ברויט פֿאַלט מיטן קוים (מיט
דער פוטערן אַראָפּ איז אַ סימן, אַז די קלה אין הונגעריק : אַן די קלה שעמט זיך
מוזן די אונטערפֿירערס אַוועקגיין : ווען ווערט פֿון אַ מיידל אַ ווייבל ? — ווען
מען טוט איר אוי אַ

נשדקנים) דער שידוך זעט אויס ווי דער שדכן : אַ שדכן אין ווי אַ מיל : אַ שדכן
מוו זיין אַ ליגנער : דעם שדכן שטראָפֿט ניט גאָט פֿאַר זיינע ליגנס : ביי אַ שדכן
אין ניטאָ קיין מיאוסע נלה : דער שדכן פֿירט צונויף אַ וואַנט מיט אַ וואַנט און
זאָגט דערנאָך : שלאָגט אייך קאָפּ אין וואַנט : אַן דער שדכן פֿירט צונויף די
מחואָנים באַהאַלט ער ויך אויפֿן בידעם : אַו דער שדכן זאָל האָבן צוצולייגן צו
אַלע נדנס וואָלט ער געגאַנגען אין גאָלד : אַו די שדקנים צעשלאָגן זיך צעגייט
זיך דער שידוך : שמדט זיך דער אָתן, שמדט זיך די נלה—אַבי דאָס שדקנות
אָפּגענומען : אַ אַחור טאָר קיין שדכן ניט זיין : אַ באַק טאָר קיין גערטענירער
ניט זיין און אַ אַחור טאָר קיין שדכן ניט זע : ווי אַ הונט קען קיין קצבֿ ניט זיין,
אוי קען אַ אַחור קיין שדכן ניט זיין.

נבדאָנים, קלעזמערס) וואָס טוט ניט אַ נדחן צוליב אַ גראַם ? : אַ נדחן מאַכט
אַלעמען פֿרי לעך און אַליין אין ער אומעטיק (ליגט מען אַע דר'ערד) : דער
נדחן אין אַ קריה, אַן די קלה אין אַ יתומה : וואָס פֿאַר אַ קלעזמער, אַוואַ חתונה
: אַן דער קלעזמער קען ניט שפּילן זאָגט ער, אַו דער עולם קען ניט טאַנצן.
נמאָן און ווייב) אַשתו כגופּו : מאַן און ווייב זיינען איין גוף און איין נאָמה :

וואָס ביים (ביי דער) ווייב אין פאַראַן געהערט אַלץ צום מאַן : אַן מען ליגט
לאַנג אויף איין קישן קריגט מען איין דעה : דער פויער און די פויערטע ליגן
אַזוי לאַנג אויף איין קישן בין זיי באַקומען איין געריסן (איין דעה) : דער פויער
מיט דער פויערטע שלאָפֿן אַזוי לאַנג אויף איין קישן ביו ביידע קריגן דאָס
קדחת נ־פ) : מיט אַ מאַן איו אַ מאָל
אַ כוּטאַר—אַ קרעטשמע : גוט אין אַפֿילו „אַך"—אַבי ווע דוואָך : בעסער אַ
שטרויענער מאַן איידער זיידענע קינדער : בעסער איין שטרויענער מאַן איידער
צען זיידענע (גאָלדענע) קינדער : אַ מאַן אין ווי אַן ענגער שוך : כאַטש ער
דריקט, דאָך מון אַ ווייב אים טראָגן : אַ מאַן אין אַ (לות, אָבער דער ולות זאָל
לאַנג אָנהאַלטן : מיטן אייגענעם מאַן מעג מען פֿאַרן מעבר ל־ים : ניטאָ קיין
געטרייערס ווי אַן אייגן ווייב : מען באַדאַרף פֿאַלגן אַ מאָל אַן אייע ווייב אויך :
אַ ווייב אין ווי אַ הונט אין שטוב : אַ ווייב און אַ פֿערד באַרגט מען ניט אַוועק :
צוויי מאָל אין אַ ווייב טייער איר מאַן : ביי דער חתונה און ביי דער קבורה : אַן
דאָס (די) ווייב שטאַרבט אין זי זיך נוקם אין דעם מאַן—זי מאַכט אים צו נאַר :
אַן גאָט וויל איינעם מאַכן צו נאַר נעמט ער ביי אים אויף דער עלטער צו דאָס
(די) ווייב : מאַן און ווייב שטאַרבן קיינעם ניט אָפּ, נאָר זיך אַליין.
דאָס (די) ווייב מאַכט פֿון דעם מאַן וואָס זי יייל : אַ עט(ע) ווייב מאַכט אַ גוטן
מאַן : אַ ווייב מאַכט פֿון דעם מאַן אַ נאַר און אַ האַר : אַ ווייב קען שיקן אַע
קליין אַרײַן און קען טרייבן צי שמד : אַ ווייב שטעלט אויף די פֿיס אַת וואַרפֿט
פֿון די פֿיס : אַן דאָס ווייב אין אַ סולדת אין דער מאַן אַ יאָלד ו־י) : אַן דאָס (די)
ווייב אין אַ קימפעטאַרין אין דער מאַן אַ קימפעטאַר נ־פ) : אַן דאָס ווייב אין אַ
זייגערין אין דער מאַן אַ זייגער נ־פ) : אַן דער מאַן הייסט שמערל הייסט דאָס
ווייב שמערעליכע : אַי דער מאַן אין אַ רב (רבי) איז דאָס ווייב אַ רביצין : אַן
דער מאַן איו אַ דיין אין דאָס ווייב אַ דיניצע (דוניצע) : אַן דער מאַן אין אַ
פראַדאָם אין דאָס ווייב אַ אַרה־אָדומה : אַן דער מאַן אין פסח אַ מלך אין דאָס
ווייב אַ מלכה : ווי דאָס ווייב אין אַ מלכה אַזוי אַע דער מאַן אַ מלך.
ווי ליבשאַפֿט איו קיין ענגשאַפֿט : ניט קיין אייער, ניט קיין פוטער—אַבי דער
רצון אין אַ גוטער : אַן די ליבע אין שטאַרק זיצט מען
זאַלבענאַנד אויפֿן שאַרף פֿון אַ שווערד : אַן די ליבע ברענט איו דער לופֿטשיק

אָפֿן : אַן מען האָט ליב דאָס (די) ווייב האָט מען ליב איר (גאַנצע) משאַחה : אַן די קלה ווערט אַ ווייב איו דער פֿיבער שוע פֿאַריבער : די ליבע גייט אַרעק ווי דער ליבער שבת־קודש — און דאָס ווייב בלייבט : די ליבע איז געגליכן צו אַ סוכה : אע זיבן טעג פֿאַלט זי אען : וויבער זענען געגליכן צו הענטשקעס : מען טראָגט זיי אויף די הענט ווען זיי פֿאַרן.

דירה נאה, אָשה נאה וקלים נאים מרחיכים דעתו של אָדם : אַו אַ שיינע הון דרייט זיך אַרום אין שטוב אין אויך שיינ : אַ שיינ(ע) ווייב ברענגט אַרײַן געסט אין שטוב : נעמסטו אַ שיינ ווייב, וועט זי דיר שיינע געסט ברענגען : אַ שיינ ווייב אין אַ האַלבע פרנסה : מיט אַ מיאוס ווייב זיצט מען שטענדיק אַליין : בעסער אַ מיאוס ווייב פֿאַר זיך איידער אַ שיינ ווייב פֿאַר אַנדערע : אַן מען האָט אַ שיינ ווייב אין מען אַ שלעכטער חבר : אַ ברודער האָט ליב אַ ריכע שוועסטער, אַ מאַן האָט ליב אַ געזונט ווייב : אַ געזונט ווייב אין דעם מאַן ליב : אַ מיידל דאַרף זיך פּוצן פֿאַר פֿרעמדע בחורים און אַ ווייבל פֿאַרן אייגענעם מאַן : היינט אַ של(י)ומפּער, מאַרגן אַן עגונה.

אַ ווייב מון מען באַהיטן און באַשירעמען : — זיך אַליין ווי מען וויל, אַ ווייב אַ קינד מון מען מאַקן : נעמסטו זיך אונטער צו זיין אַ מאַן, גיב זשע פרנסה : האָסט זיך אונטערגענומען אַ מאַן צו זיין, ברענג זשע ברויט אין שטוב אַרײַן : ליבע אין טאַקע גוט—אַבער מיט אַ זעמעלע : די ליבע אין זיס, נאָר וי איו גוט מיט ברויט : שיינ אין די ליבע נאָך אַ געשמאַקער וועטשערע : ווען ס'אין נישטאָ קיין ברויט אין הוין גייט די ליבע אַרויס : ווען עס פליט אַרײַן דער הונגער דורך דער טיר פֿליט אַרויס די ליבע דורכן פֿענצטער : ליבע און הונגער ווײַנען ניט אין אינעם : אַמון בקעשענע, אַלום בִּנִית : אין דער שיסל ליגט דער אַלום־בִּנִית :

פרנסה את אַלום־קִית זײַנען שטענדיקע זקנים : ש עס מאַלט זיך אע מיל אין אין דער היים (אין שטוב) רויק און שטיל : אַן עס מאַלט זיך ניט אין מיל אין אע דער היים אויך ניט שטיל (מאָלט זיך אין הויז) : ווו דלות דאָרט אע האַלאַס : בעסער אַן דער מאַן שמעקט מיט ווינט ווי מיט רויך : אַן דאָס (די) ווייב גיט דעם מאַ פֿלש האָט דאָס (די) ווייב ברויט : פרנסה אין אינעם משם מזל, קינדער זײַנען אינעם וויבס מזל : די הע הערט דעם האַנס דרשה את זוכט זיך אַ

קערנדל פרנסה : אַ מאַן ווי אַ מוע ק אַ ווייב ווי אַ הויז אין נאָך ניט גלייך. צווק
מאָן און ווייב אין נאָר גאָט אַ שופֿט : צוויק טיר און אַנגל זאָל מען קל פֿינגער
ניט אַריינשטעקן : דאָרט וווּ צוויי זיינען אויף איין קע טאָר זיך דער דריטער
ניט מישן.

דרך מאָל זאָגט מען אויף אַ מענטש „נאָר" : ווען ער ווערט געבוירן, ווען ער
האָט חתונה דען ווען ער שטאַרבט : אַן מען באַגראָבט לעבעדיקערהייט קען מען
קע האַיט־המתים ניט אויפֿשטע : אַ אַתן דאָרף מען באַשיטן מיט אַ מאָה־נפֿשך :
מאָה־נפֿשך אין ער באַגראָבן (, זאָל ער לאַחות באַשאַטן ווערף : פֿאַר האָס האָט
די מיטה נאָר צוויי שטאַנגען און די חופּה פֿיר? — וועל דורך דער מיטה

באָראָבט מען נאָר אין מענטש את אונטער דער חופּה צוויי : חשנה האָבן און
שטאַרבן אין קק מאָל ניט צו שפעט : שטאַרבן און חשנה האָבן וועט קיינער ניט
פֿאַרשפעטיק : שטאַרבן, קנעלן את חשנה האָבן פֿאַרשפעטיקט (פֿאַרזאַמט) מען
ניט : חתונה האָבן געדויערט אַ שעה את אַרות האָט מען דאָס שנצע לעבן : אַ
וויילע געשפּילט זיך מיט אַ מיידל — און אַ גאַנץ לעבן געליטן פֿון אַ וועב :
דער ערשטער מאַן וואָלט קע ווייב ניט געטמען, ווען מען האָרפֿט ניט אָן אויף
אים אַ לאָף : פֿאַר וואָס טאַנצט דער בער! ווייל ער האָט קק ווייב ניט : גיב דעם
בער אַ ווייב, וועט ער אויך אויפֿהערן (צו) טאַנצן : טאַמער האָט חמה אַ מאָל
אין אַ נאָווינע געגעבן דעם

מאָן צו עסן האָנט זי אייביק עסן : מע האָלט געקענט שניץ רויק ליע, ווען ניט
דאָס (די) ווייב את די פֿליגן : אַז דאָס ווייב הייסט ברכה איז זי אויך אַ מאָל קיין
ברכה ניט : פֿת צוויי שלעכטסן קלייב אויס דאָס קלענסטע, פֿון צוויי פֿרויען —
די דריטע : אַ ווייב אע עט צום לייב, אָבער ניט צו דער נאָמה : אַ ווייבעלע אין
אַ טייבעלע אע אַ טייערעלע : מאַן אע ווייב זיינען אין לייב, אָבער קעשענעס
האָבן זיי צוויי : מאַן און ווייב ליע אע אין בעט, אָבער דעות האָבן זיי צוויי
(אָבער ניט אין קבר). והוא ימשול אָך — את וואָס זי וויל טוט זי דאָך : וווּ
דאָס (די) ווייב רעגירט ווערט מען איבערגעפֿירט : אַן אַשת חיל גיט דעם מאָ אַ
האַלבע פרנסה : אַן דאָס ווייב אין צופֿיל אַריה מאַכט זי פֿע דעם מאַן אַ בער :
אַן דאָס ווייב גייט אין די הויז מון דער מאַן וויגן דאָס קינד : ווען דאָס ווייב
טראָגט די הויז וואָשט דער מע די ספּאָדניצע : אַן דאָס ווייב גייט אין ספּאָדיק

גייט דער מאַן אין פּאַנטאַפֿל : אַן דער רב גייט אַע שטרעמל גייט די רביצין אין ספּאַדיק : אַן דער מאַן אין אַ נאַר אַע דאָס ווייב אין שטוב אַ האַר : אַשת חיל מי זמזא — אָבער אַ ווייב אַ שלעכט אין בנימצא : אַשת חיל מי ימצא — אַזא ווייב ווי שפּרינצע ! : אַן אַ יידענע קען קע קוגל ניט מאַכן קומט איר אַ ד : ווער אין גאָט ניט גלייבט האַל. באַקומען אַ פֿרום ווייב : אַ נאַר אַ ווייב האַלט זיך אין לייב.

ער רער מר מאַרט : אַשה רעה צרעת למעלה : אַ שלעכט(ע) ווייב אין ווי אַ ווינד אויפֿן לייב : אַ שלעכט ווייב אין ערגער ווי דער טויט : ווער עס האָט אַ שלעכט ווייב דאַרף שוין קיין אַיבוט - הקבר ניט לייזן : אַ שלעכט ווייב טרייבט דעם מאַן אין דר'ערד אַרע : אַ ווייב אַ שלאָק (אַ שלאַנג) פֿאַרטרייבט אַפּילו דעם מלאַרזאָוות : אַ שלעכט ווייב איז ערגער פֿון אַ רעע (: אַ רעגן טרייבט אַריין אין שטוב און אַ ביין ווייב טרייבט אַרויס פֿון שטוב) : בעסער צען משוואַדים איידער אין לעכט ווייב : אַ

שלעכט ווייב אין שך אַמיד גערעכט : אַ שלעכט ווייב אַט אַ עטער וועקסל ווערן קע מאַל ניט פֿאַרפֿאַלן : אין שלעכט ווייב אַע גאָר דאָ אויף דער וועלט, נאָר וועדערער זאָגט, אַן דאָס אין זיינע : יעדער שלעכטס—נאָר ניט קע שלעכט ווייב : דער רוח נעמט אַלץ צו, נאָר אַ שלעכט ווייב נעמט ער ניט : אַלע „צוען" טויע ניט, חוץ ווע מען האָט אַ שלעכט ווייב אַט די ערד דעקט זי צו.

ווייבער זיינען געבילדעט און קענען צוויי שפּראַכן : איינע פֿאַר דער חתונה אַט איינע נאָך דער אַמנה : אַ קלע ווייבעלע קען אויך האָבן אַ גרויס מויל : ווען דאָס (די) ווייב וויל, אַן דער מאַן זאָל זע אין שטוב, רעדט זי ווייניקער אַט גיסט וואַסער מער : פֿאַר אַ ריב אַע קק קוד ניטאָ : זאָג (דערצייל) דעם ווייב אַ קוד אַט שנייד איר אויס די צונג : פֿע אַ קאַץ אַ קראַץ אַע פֿע דער ווייב אַ קללה : רען דער מאַן אין אַ נעל-ענלה האָט ער ניט מורא פֿאַר דער ווייבס קללה : אַ שטום ווייב שעלט נישט מיטן מויל, נאָר מיט די הענט : אַן אַ הון קריי(ע)ט דקט מען זי צום שוחד, אַן אַ ווייב קריי(ע)ט שיקט מען זי לענאָזל.

איך מאַן, דו ווייב, איך שלאָג, דו שוויג : אַפּילו גאָלד שלאָגט מען אויך : גאָלד און זילבער קלאַפט מע וּבפֿרט אַ ווייב : אַ ווייב אין ווי אַ מוויז : (אַ)פֿריער שלאָגט מען זי אַן, דערנאָך קושט מען זי : אַ שעמע(חדיק)ע ווייב אין מט צו

שלאָע : אַן מאַן את ווייב שלאָע זיך רײַסן (וײַף די קינדער קריעה.
 דאָס (די) ערשטע ווייב אין אַ געזונט צום לײַב : דאָס אַנדערע ווייב האָט אַ
 גילדן לײַב : דאָס צווייטע ווייב אין ווי אַ מאַרצאַווע זון (, דאָס דריטע ווייב אין
 ווי די ות אע שמש : דאָס ערשטע ווייב איו פֿון גאָט, דאָס צווייטע אין פֿע
 מענטע און דאָס דריטע אין פֿון דעם רוח : האָס ערשטע ווייב אין ווי אַ הונט,
 דאָס צווייטע אין ווי אַ קאַץ (את דאָס דריטע אע ווי אַ חזיר) : אַן אַן אַלטער
 מאַן נעמט אַ יונג ווייב ווערט דער
 מאַן יונג את דאָס ווייב אַלט : ווען אַן אַלטער מאַן נעמט אַ בתולה האָבן ביידע
 ניט קק גדולה (אַ קנאַפע גדולה) : אַן אַן אַלטער מאַן נעמט אַ מויד ציטערט אויף
 אים די הויט : ווען אַן אַלטער מאַן נעמט אַ יונג מיידל אע ער ווי אַ הונט אויף אַ
 וואָע היי : אַן מען דאַרף אַן אַלטן מאַן שטעלן פֿשרקעס (פֿיאָוקעס נדיאַל)) זאָל
 ער נעמען אַ יונג ווייב : אַ יונגע פֿרוי את אַלטער ווע — פֿע ביידן פֿאַרלירט
 מען דעם זכל : אַ יונג ווייבל אין אַ עב : אַ יונג ווייבל אין ווי אַ שע פֿייגעלע —
 מען מון עס האַלטן אין שטיגעלע ; אַן אַ יונג מיידל נעמט אַן אַלטן מאַן בלייבט
 זי אַ יונגע אַלאָנה.
 מען טאָר ניט גלייבן דעם פֿערד אין וועג ש דעם (דער) ווייב אע דער היים : אַן
 מע גלייבט דער פֿרוי גלייבט מען אירע קרובים : אַ ווייב און אַ וועקסל קערן
 זיך אום צוריק : אַן עסיקע זאָך ווערט ניט פֿאַרפֿאַלן : מיט אַ קינד אויף אַ חשנה
 דען מיט אַ ווייב אויף אַ יאַריד (יריד) אע שלעכט צו גיין : מיט אַ שלעכטן מאַן
 אויף אַ יאַריד (יריד) אין ווי מיט אַ קלע קינד אויף אַ חתונה : די פֿרוי (נקבה)
 האָט די יסורים דען דער מאַן מאַכט דעם ברית : אַן דער מאַן אע צו מט פֿאַר
 דער וועלט אין ער שלעכט פֿאַרן ווייב : דעם אויער מעג מען איטלעכן געבן, די
 האַנט—דעם מטן פֿריינט, אָבער דאָס מויל האָר דעם אייגענעם ווייב : עס זיינען
 פֿאַראַן זאַכן וואָס מען טאָר אַפֿילו דעם אייגענעם מאַן ניט ווייזן : יענעם ווייב
 אין ווי אַ ספֿר־תורה—עס אין אַ מיצווה אַ קוש צו טאָן : מאַנס געטרייקייט—
 הונטס געטרייקייט : אַ ווייב באַראָבן אע ווי ציבעלע עסן : די אויע מינע, אָבער
 דאָס האַרץ לאַכט.
 — פֿרדיילידיקייט
 ס : פֿרילידיקייט, אומבאַווייבטקייט, אומבד מאַנטקייט : ז אומפֿאַרהיראַטקייט :

אָשרשאַפֿט : מיידלשאַפֿט, בתולהשאַפֿט : פֿאַרועסנקיט.
אָחור : אַלטער אָחור, פֿאַרזעסענער : אָנוי, אומבאַוויבטער, ז
אומפֿאַרהייראַטער : מיידל, בתולה, יונגפֿרוי : אַלטע מויד (מאַד), אָגרת,
פֿאַרזעסענע : פֿנויה, אומבאַמאַנטע, אומפֿאַרהייראַטע.
וו : פֿירן אַ מיידלש לעבן : מיידלען : פֿירן אַ
אָחורש לעבן : אָחורן : בלייבן זיצן (פֿאַרזיצן, פֿאַרזעסן וועק) ביין גרויען צאָפֿ
: ניט חתונה האָבן.
אדי : פֿרייליידיק, פֿריי, אומבאַוויבט, אומ־
באַמאַנט, ז אומפֿאַרהייראַט, סינגל נאָ- : אָחור(קש, אַלט־אָחור(י)ש : מיידלש,
אַלטמיידלש, פֿאַרזעסן.
אינוו : נאָך צום האָבן : קחורוודי : מיידלרײַ. שפר : אַן די אַלטע מויד גיט
טאַנצן גיען
די כלי־וואָרים פישן.
565. גרושה, אַלאָוה
מ ן אַלמנשאַפֿט, אַלמזשטאַנד : אַלאָנהשאַפֿט,
אַלאָנה־שטאַנד : עגונהשאַפֿט : וט : שיידונג, פֿראַטשקעס, סעפֿאַראַציע :
צעשיידונג: חליצה.
נוסח - הוט : ספֿר - כריתות, די צוועלף שורות : תנא־יוט : תקנת־עגונות :
חליצה־שוך : שטר־חליצה.
יאַלמן : שטרויענער אַלמן : קטלן : אַלאָנה : ביטערע, וויסטע, שטרויענע,
לעבעדיקע אַלאָנה : אַלאָנה חיה : קטלנית : יאַמה : אָלוי, חלוצה, חלוצהניצע :
קריש : ורוש, גאַרנישט נ־פ) : געוטרער : גרושה, געוטרע : רעליקט : עטנה :
וויסטע עגונה.
וו : בלייבן אַן אַלמן, גלייַן אַן אַלקנה : געבן
חליצה, נעמען חליצה : מאַכן פֿאַר אַן עגונה, פֿאַרלאָזן, מעגן זיין : צעגליין ויך,
פֿונאַנדערגליין ויך : שיידן זיך, אַוועקגליין אין פֿראַטשקעס, סעפֿאַרירן זיך : (טן
זיך, געבן אַ וט, נעמען אַ (ט : צעשיידן זיך : אויפֿבינדן די הענט : צעטשיקען
ויך נקי) : געבן די צוועלף שורות.
פֿראַן : אַעדאי איי ניט שלעכט : ער אין קאַרנע און זי אין ראָוונע (ער אין

באלטע און זי אין יאלטע) : אָדער אַ העט, אָדער אַ וט נאַ- : לאָן זיין אַן
ערגערער אַבי אַן אַנדערער : ווי אַן אַלאָנה גענומען, ווי אַן אַלאָנה פֿון אים גיין.
שפר : מען ווערט נישט קיין קריש אַי מען האָט אַ שיין ווייבל : אַ ציג
אַנטלויפֿט, אַ הון ווערט פֿאַרפֿאַלן און אַ מאַן קומט צוריק : ביי נאַכט אין בעט,
ביי טאָג צום (ט : צו דער חופּה גייט (פֿירט) מען, צום (ט לויפֿט מען : עס קומט
אַ וט אויך אַן אַ אָטא : אַן אַ חטא נישטאָ קיין וט : וויי אין דעם ווייבל וואָס קומט
אַהיים צום פֿאַטער אין הייבל : אַ ורוש אין נישט קיין פרוש : אַ מאַן ווערט נישט
פֿריער אַן אַלמן בין דאָס(די) ווייבשטאַרבטניט : אַןאַלמןנאָךשלישם אין ווי אַ
הערינג נאָך סראָדע פֿאַסט : אַן אַלאָנה אין אַ סקנה, אַ גרושה אין אַ בושא, אַ
בתולה אין אַ גדולה : אַן אַ אַחור נעמט אַן אַלאָנה פֿאַר איר ברויט האָט ער פֿון
(פֿאַר) איר דעם טויט : ווען אַן אַלאָנה האָט שוין אַ גאַלדענעם דאָך אין זי פֿאַרט
אַן אַלאָנה : אַן מען קומט טרייסטן אַ יונגע אַלאָנה קוואַפּעט מען ויך נישט צו
פֿאַרדינען אַ מיצרה : * אַן אַלאָנה אין אַ מיצווה צו קיצלען.
566. גוטאָרציקייט, רחאָנות ס ן גוטסקייט, גוטסקייט, גוטאָרציקייט,
וויילטעטיקייט, לייטזעליקייט, דערבאַרעמדיקייט אַאָו"ו — אַדי :
דערבאַרעמונג, מיטפֿילונג, באַדויערווג אַאָו"ו — : גוטמוט, איידלמוט, ז
גרויסמוט, גוטריילן, גוטרינטשונג, גוטסגינונג, פֿאַרגינונג : גוטע פענות : גוטע
מחאָבות, גוטע באַהאַנדלונג : אַקאָמאָדאַציע : אַיננועעניש, שוינונג :
פֿריינדשאַפֿט — 2-- : ליבשאַפֿט צו מענטע, מענטע-ליבע, הומאַניזם,
הומאַניטעט, הומאַניטאַריום, אַלטרויזם : קראָנות-גרייטקייט, אָפּער-ווייליקייט,
אָפּפֿער-ווייליקייט, העראָיום:
פֿאַטריאַטיזם, אידעאָליזם : פֿאַלקיזם : אימאַטעריאַליזם, ליבעראַליזם,
ליבעראַליטעט, טאָלעראַנץ : נשמה-גרויסקייט, נשמה-איידלקייט.
רחאָנות : ביטערער רחאָנות, גאָטס רחאָנות : אַער-קעלי-חיים, צעב"ח : ווייך
געמיט, וואָרעם געפֿיל : מיטלייד, מיטגעפֿיל, אַנטייל, סימפּאַטיע, ליבע,
ליבשאַפֿט, אַלטרויזם, אַלטראַפּאַטיע : רחמים, מידת-הרחמים, חנינה.
גוטער אַקט, ז גוטע טאַט, ז וויילטאַט, גוטע אַרבעט, גוטע מעשִׁים, מעשים
טובֿים, מיצווה, מיצווה גדולה, דגראַציווה, קיצויה-יאָך : צדקה, פֿילאַנטראָפּיע
אַאָו"ו פ 479 : צדקהאַקט, חסד, גמילות-אַסד, טובה, טובה כפֿולה (ומכוּאַלת)

: א טובה מיט א גמילות-אָסד : צוליבזאך, געפֿעליקייט : גענאָד, גנאָד, לאַסקע, חטיבה, ז גונסט : גוט וואָרט.

גוטער, ווילער, ליבער, זיסער, איידעלער, זיידענער, טייערער, גאָלדענער, דימענטענער, בריליאַנטענער אַאָן"ר מענטש (יונג, כאַראַקטער אַאָן"ו): גוטע, ווילע אַאָן"ו נאָמה: מט קינד : ליובע : אַ האַרץ ווי גאָלד, ווי דימענט : אַ מענטש אָן אַ גאָל : אַ צוגעלאָזט מענטשל, אַ מרוצה לקהל, אַ זייד, אַ דימענט, אַ בריליאַנט, אַ בורליאַנט, אַ אָזג אָב : לב קוב, טוב לב, טוב לכל : עין אָב, דורש טוב, גוטווינטשער, פֿאַרגינער, גוטגינער : אַ בראַט : אַ בראַט פֿון די בראַטן (ברעטער) : דאָברי מאַשיק : מלך אָסד : אוהב ישראל : חקידי אומות העולם : גוטהאַרציקער, ווייכהאַרציקער, רחאַנותדיקער אַאָן"ו — אַדי. אידעאַליסט, אימאַטעריאַליסט : פֿילאַנטראָפּ, ז פֿילאַנטראָפיסט, מעל-צדקה אַאָן"ו — 479 : אַלטרויסט, הומאַניטאַריער : פאַטריאַט : פֿאַלקיסט : קאָסמאָפּאָליט : מענטשנפֿריינד, קינדערפֿריינד אַאָן"ו — 2 -- . (קעל-)רחמן, מעל-רחמים, נעל-רחאָנות, נעל-רחמניק, צער-נעלי-חיימניק : ייִדישע, וויבער(י)שע נאָמה : רך-לב : רך-לבניצע, וויכע מירל : קוואַטש, שמאַטע, כניאַק : ייִדי-

שער נזלן : פּוכקע (י מיאַכקע) לאָבות : נשים רחאַניות: באַרעמהאַרציקע שוועסטער: רויטער קרייץ, רויטער קע-דוד, רויטע האַלבע לאָנה נטערקע), רויטער קרייץ און האַלבע לאָנה וסאַיי) : ראַטיר-אַרמיי, סאַלריק אַרמי נאַ-) : גוטסטוער, גימל-חסד, קעל-חסד, ווילטוער, ז ווילטעטער, באַגליקער, נעל-טובה(ניק) : עוסק במיצווה, (אַעלחריצווה(ט)ניק, נעלמיצעהטניק. וו ן זיין גוט (ליב, באַרעמהאַרציק אַאָז"מ) — אַדי : גוט באַהאַנדלען : ניט טאָן קק שלעכטס : ו-פ) קוילענען די קאַפּאַטע, דערהרגענען מיט אַ קניש : ניט טשעפען : ניט אָנרירן אַ פֿליג אויף דער וואַנט: ניט קרימען ויענעם) אַ האַר : האָבן איינזען (איינזעעניש) מיט : שאַנעווען, שויןען: רעכענען זיך מיט ויענעמס) געפֿילן : פֿאַרגינען : נאָכגעבן, צו ליב טאָן : צופֿרידן שטעלן : באַפֿרידיקן (באווייליקן, באַגיטיקן, י פּאַזשאַלעווען) ומין, דיין אַאָו"ר) פֿאַרלאַנג : פּאַנקעווען : אָוירן, אָוירן, גאָוירן, צוטרעפֿן, דערגאָדזשען, ז דאָגאָדזשען, ז אוגאָדיען : אַקאָמאָדירן : אַנטקעגנקומען (אַנטקעגנגיין) ומיר,

דיר אַז"ר) האַלב וועגס : צולאַזן ניענעם) : צולאַע ווי דעם קעל־מלאַכה צו
דער תוכחה : מהנה זיין, דערקוויקן, מחיה זיין אַז"ו — 513. טאָן ניענעם) אַ
טובה (אַ אָסד, גוטס אַזיוו) — ס : מטיב זיין : דינען, צודינען : גומל אָסד זיין,
ליטזעליקן : פֿאַרדינען (קויפֿן זיך) אַ מיצווה אין : מקיים זיין אַ מיצווה : עוסק
באַיצוות זיין : עוסק זיין באַרכי עיבור : מפקיר זיין זיך פֿאַר, מוסר נפֿש זיין זיך
פֿאַר, מקריב זיין זיך פֿאַר, אָפּערן זיך פֿאַר, ז אָפּפֿערן זיך פֿאַר, ברענגען אַ
קרובֿן פֿאַר : פֿאַרגעסן אין זיך : אַרבעטן פֿאַר עולם־הבא : אַרבעטן לאָם מיצווה
: אַרבעטן לשאָה: ניט וועלן (ניט פֿאַרלאַנגען) קיין דאַנק פֿאַר : אַריינגיין (ז
פֿאַרזעצן זיך) אין יענעמס לאַגע : האָבן (ז נעמען) אַן אינטערעס אין : זיין
(פֿאַר)אינטערעסירט אין :

אינטערעסירן זיך מיט : העלפֿן, אונטערשטיצן, ביישטע אַז"ו — 446.
האָבן (פֿאַרמאָע, באַזיצן) רחאָוות (מיטגעפֿיל אַז"ו) — - : האָבן אַ האַרץ,
האָבן גאָט אין האַרצן : האָבן דאָס האַרץ אויפֿן ריכטיקן אָרט נאָ- : עט ווינטש
: זיין אַלא רחמים : חס זיין אויף : אַראָפּנעמען די האַנט פֿון האַרצן : מרחם זיין
זיך אויף, דערבאַרעמען זיך אויף, דערוואַרעמען זיך פֿאַר : אָננעמען זיך
נמין, דיין אַז"ו) קריוודע (קירץ): גיין אַע פֿאַלק : אַרויסריוון רחאָנות
(מיטגעפֿיל אַז"ו) : באַדויערן, האַקלען מיטן קאָפּ : זשלערען, י זשלקערען :
לייע רחאָנות אויף, לייע דעם נעבעך אויף : באַנג טאָן פֿאַר, ז לייז טאָן פֿאַר :
אָנטייל נעמען אַע ומייע, דינע אַז"ו) לייזן : מיטליידן, מיטטרויערן,
מיטריינען, מיטקלאַע, מיטיאָמערן, מיטזיפֿצן, מיטקרעכצן — 12-
אַרויסרופֿן (דערוועקן) רחאָנות (מיטגעפֿיל אַז"ו) : צענעמען ווי אַ גוטער
נעל־תפֿילה, ווי דעם יתומס קדש, ר אַ קינדס גערס, ווי אַ פֿידעלע.
אַדי : עט : מט את פֿרום, פֿרום את מט : עט מיינענדיק : געפֿעליק, צוליביק,
ווייל, ווייל גענייגט, ווייל מיינענדיק, גוטמוטיק, וויילמוטיק : גאָלדן, דימענטן,
זיידן : איידל, איידלמוטיק, נאָבל, ריטער(י)ש, ז ריטערלעך, ז גרויסמוטיק,
גרויסהאַרציק, ז הויכמוטיק, הויכהאַרציק : העלדיש, העלדמוטיק, העראָזיש :
אַינזעערדיק, שויןענדיק, געדולדיק, טאָלערשט : געפֿילפֿול, צאַרט פֿילנדיק,
פֿון האַרצן שמענדיק, האַרציק, האַרצעדיק, ז האַרצלעך, ז הערצלעך :
מטהאַרציק, לבשובֿיק, ברייטהאַרציק, פֿרייהאַרציק : ליב, ליבלעך, ז

ליבנסרירדיק : פֿאַטער(קש, ז פֿאַטערלעך, מוטער(סע, מאַמעדיק, ז מוטערלעך,
ברודער(קש, ז ברידערלעך, שרעסטער(קש, ז שוועסטערלעך : פֿריודשפֿטיק,
פֿריינדשאַפֿטלעך — בפּפּ : האַרעמהאַרציק, צאַרטהאַרציק, ווייכהאַרציק,
ווייכמוטיק, לאַס־

קאַווע, וואַרעם, מילד, שפֿט(יש, צאַרט, צערטלעך : צעקראָכן.
רחאַנותדיק, דערבאַרעמדיק, באַרעמהאַרציק, ז באַרעמהערציק, ליטזעליק,
חסדימדיק, עעדיק : מענטשש, מענטשלעך, מענטשנפֿרינדלעך, הומאַנ(ש,
הומאַניטאַר : מיטפֿיליק, מיטפֿילנדיק, סימפּאַטש, ז סימפּאַטעטיש : רירנדיק,
האַרצרייסודיק אַאָויו — בזפּ : גוטטוין, צטטעטיק, מילדטוין, מילדטעטיק,
ווילטוין, וווילטעטיק, וווילטועריש, ז וווילטעטעריש, פֿילשטראָפּיש :
קראַנותגרייט, קראַוות־וויליק, אָפּער־וויליק, ז אָפּפֿערוויליק, אַלטרויסטיש,
אימאַטעריאַליסטיש, אומעגאַליסטיש, אומאיישציק : פּאַטריאַטיש : פֿאַלקסיסטיש.
נפֿאַרגלייכונגעז גוט ווי יעקבֿ, ווי אַ (שטיק) גאַלד, ווי אַ דימענט, ווי אַ
בריליאַנט, ווי אַ באַרליאַנט, מי אַ גוט קעלבל, ווי ליובע, ווי צו אַן אייגן קינד,
ווי באַשמירט מיט האַניק : י מט (ווייך) ווי צוצולייגן צו אַ מפה (געשוויר) : גוט
(ווייך) ווי נאָכן פֿינפֿטן גלעזל : ווייך ווי אַ האַניק־טייגל, ווי פוטער, ווי טייג,
ווי אַ מאַמעס האַרץ.

אינוו, פֿראַן : אין די אינטערעסן פֿון : לטובה : לטובת : לטובת־הפלל : צו ענסטן
: צום ווויל און בעסטן נ—), צום ווויל אַם בעסטן נ־פּ) : לאַם מיצווה : פֿע
מיצווה וועגן : לשאָה : לשמו ולשאָה : לפֿוים משורת הדין : שלא על מנת לקבל
פרס : ניכיי : נעכיי : נעכיי בי : כיי : כ'אַלט : האַלט איך : (נע)כיי וואַלט איך : ניי
וואַלט איך נדיאַל) : נעבעך : שטיינס געאַגט : מישטיינס געזאַגט : צום
באַדויערן : צום אומגליק : מעשה אָטן : בערנומינו הרבים : צאַנצעלאַמעס ! :
סאַנצעלאַמעס ! : צאַנצעלאַמעס ! : אַ שד !, ז לידער ! : (ף) אַ מיצווה—אַן
אַרעמע מויד (מאַד) ליגט אַע קימפעט : אַ מיצווה — אַ הונט אין שמד : ס'אין אַ
קלאַג צו אים : ס'אין אַ בראַך צו אים : ס'אין אַ קלאַג (אַ בראַך) צו
זיינע שרן (צו זיין מול) : ס'אע אַן עלנט אויף (צו) אים : אַן אַך און וויי צו זע
קאַפּ (צו זיין לייב און לעבן) : זיין מזל אויף שטיינער (פושטשעס) געזאַגט :
אַזאַ שר אויף מיינע אַוואים : דעם גרעסטן שווא (ווי איך האָב ערגעץ אַשווא

און ווו איר האָט ערגעץ אַ שונא) ניט צו ווינטש : אַ שלעכטן גוי ניט צו ווינטש
: אַ יידן טאָר מען עס געריס ניט ווינטש : זאָל מען דערפֿת ניט וויסן (אע קק
שום יידישער שטום : גאָט זאָל אים העלפֿן : עס איז דעם צער ניט צוצווען : עס
קען רירן אַ וואַנט (אַ שטע, אַ האַרץ פֿון שטיין) : עס באַוועגט (עס צענעמט, עס
רירט, עס צעטרייסלט, עס צעגייט, עס פֿאַרכאַפט, עס בלוטיקט) דאָס האַרץ
פֿאַר : אַ רחאָנות צוצוקוקן : איר וועט קק עקרה ניט פֿאַרדינען : כרחם אָב על
קנים : די מטסקייט ליגט אים אויפֿן אָנים : מען קען אים אַרום אַ פֿינגער
אַרומוויקלען : ער האָט אע זיך קק של ניט : מען שיקט צו אים ווי צו אַ עטן
יידן.

שפר : לעיל- יקא אָדם רך בהנה יאָל קא קשה באַרן : יענער האָט אויך אַ נאָמה
: קל המרחם על הבריות מרחמע אָליו : ווער עס וויל האָבן רחאָנות אויף זיך
מון האָבן רחאָנות אויף אַנדערע : רחאָנות האָט ריינע בעטת : רחאָנות אע אַ
מאָל (אַפֿט מאָל) אַכנריות : דער דעסטער רחאָנות אין אויף אַן אַרעמער מויד
(מאָד) וואָס ליגט אע קימפעט. כאַטש שוואַרץ, אַבי אַ מט האַרץ : טו גוטס את
פֿרעג ניט וועמען : בעסער טאָן טובות אי דער שולדיק זע חובות : ווי מע קען
ניט קע שלעכטן לויבן, אַזוי קען מע ניט קק מק שענדן : ניט אַלע גוטעס זיינען
עטע : פֿע ווייטן זיינען אַלע עטע לייטן : אַלע אַרעמע לייט האָבן גוטע הערצער
(לאַבות) : צום לֵב אָב נספֿח דאָרף מען נאָך האָבן אַ מט האַרץ אייך : פֿון אַ
טובה קומט אַפֿט מאָל אַרויס אַ מעה : טראָג ניט קיין טובות אין די הייזער : פֿאַר
אַן אומגעבעטענער טובה קומט אַרויס אַ

רעה : פֿאַר דער קלענסטער טובה ווערט מען אַ קעל־חוב : טו אַ הונט עטס—
בילט ער (נאָך) : אַן מען אע עט פֿאַר יענעם אין מען שלעכט פֿאַר דך : אַ טוב
לכל איז אַ רע דכל : צוליב קאָסט אָמיד טייער : מען טאָר קע מטער ניט זע :
דאָס עטע פֿערד שלאָגט מע : אַ ווי לער יונג ליגט שטענדיק אע דר'ערד : אַ
מטן שלעפֿן די הינט אַרעק : אַ מטער געהער(ש אויפֿן מטן אַרט : אַ צו עטער
אין אַ האַלבער נאָר : אַן מען אע צו מט צערייסן די הינט : אַז מען אע גוט עסן
די ווערעם : זיי בעסער מט איידער פֿרום : אַז דו וועסט עט זע וועל א יך
פֿרום זיין : זיי ניט צו זיס, מע של דרך ניט אויפֿעסן, זיי ניט צו ביטער, מע של
דרך ניט אויסשפייען.

לא האָדרש (הוא שעיקר אָלא המשה : ודול המעשה יותר מן העישה : מחאָבה
טובה האָקום מאָרפֿה למעשה : מחאָבה כמעשה : מחשבה אע קע מעשה ניט
נ־פ) : דאָרים שבלב אינם דאָרים : דאָרים הייצאים מן הלב נכנסים אָל היב:
ואָהבת לרעך במיך : (מח דעלך סני לאָברך לאָ מעביד : אָל אָדע אָת חמרך עד
שתויע למקומו : מע מון ברענגע קראָטת אָדער וועת קראָנות : גיט דער שטעקן
העלפֿט, נאָר דאָס מטע וואָרט : אַ עט האָרט קאָסט קע געלט ניט און ברענגט
אָמיד אין : מיט אַ מט וואָרט פֿאַרקויפֿט מען שלעכטע סחורה : מיט אַ מט האָרט
פועלט מען מער ווי מיט „אע טאַטן אַרײַן" : מיט האָניק קע מען כאָפֿן מער
פֿליגן ווי מיט עסיק : מיט מטע רייד קען מע אויך די עאָמות אַרויסנעמע.
לא מדובשך ולא מעוקצך : לא מעוקצך ומא מדובשך : לא מדובשך ולא
מעוקצך—ניע דײַ, ניע לײַ : לא מדובשך ומא מעוקצך — זײַ מיר ניט קיין
פֿעטער את ניי מיר ניט קע שטיוול (את צערייס מיר ניט די שטיוול) : ניט רוף
מיך פֿלימעניק את ניט ניי מיר קע שייך : שענק מיר ניט קע האָניק און גיב מיר
ניט קע ביס : ניט איך וויל די בע (דעם ביס), ניט איך וויל דעם
האָניק : זײַ מיר ניט קיין פֿייגעלע און האָב אויף מיר ניט קיין רחאָנות : גיב מיר
ניט (טו מיר ניט אָן) קיין מענטעלע און גיב מיר ניט קיין הענטעלע : מאַך מיר
ניט קיין לאָך אין קאָפֿ און לייג מיר ניט צו קיין פֿלאַסטער : לא תבושי ולא
תאָלמי—ניט בענטש מיך און ניט שעלט מיך : וואָש מיר ניט קיין גרעט און
מאַך מיך ניט נאָס : משליך קרחו בפֿתים—וואָש מיר ניט דעם פעלץ און מאַך
מיך ניט נאָס : מען האָדעוועט דעם אינדיק בין פסח נאָר צוליבן קראָפֿ : וואָס
אין דעם אינדיק פֿאַר אַ חילוק, צי מען קוילעט אים אויף פורים צו דער סעודה
אָדער אויף פסח צום סדר? : וואָס קומט מיר אַרויס פֿון דער גוטער קו וואָס גיט
אַ סך מילר, אָן זי שלאָגט דערנאָך דאָס שעפֿל אַרויס? : בעסער העק קללות
איידער הערן נעבעך : בעסער צען אָנאים איידער איין נעבעך : אָן גאָט טוט אַ
טובה באַרימט ער ויך ניט: אַלע נעבעכ(ע)ס עסן געדיכטע לאָקש : נעבעכעס
האָבן גרויסע טרעבעכעס.
זען אויך : הילף 446, מילדקייט 465, געבונג 479, פֿר גיביקייט 4—,
פֿאַרלייכטערונג 518, פֿריינדשאַפֿט 552, פֿאַרגעבט
567. שלעכטהאַרציקייט ,

אָכּוּרִיּוֹת

ם ן שלעכטהאַרציקייט, פֿאַרביסנקייט, האַרטקייט, אומדערבאַרעמ(די)קייט,
 אָנרעכטדיקייט, בלוטדאַרשטיקייט אַאָו"וו — אַדי: פֿייניקונג, פֿאַרפֿאַלגונג,
 אונטערדריקונג אַאָו"וו — : שלעכטע נאַטור : שלעכט (ביין) בלוט :
 בלוטדאַרשט : שטיינערן, פֿאַרשטאַקט, פֿאַרשטאַרט, עביש, מעניש אַאָו"וו
 האַרץ : אַ האַרץ ווי אַ קאַלטער נולן, ווי אַ פֿעלדז, ווי אַ (קיול)שטיין, ווי פֿון
 שטאַל אַאָו"וו : בייער ווילן, בייע כאַנות, בייע מחשבות, היריהורים רעים,
 מחאָבה רעה : פֿיינדשאַפֿט, אָינאה, האַס אַאָן"ר *533.
 גאַל, גיפֿט, גיפֿט און גאַל, סם־האַוות : אומרחאָנות, אומגענאָד, אומגינציקייט :
 ביס, שטאַך, ברי, ברען : שלעכטע באַהאַנדלונג : שלעכטס : שלעכטע, בערישע
 טובה : ביז, ז איבל, עוולה, קרים, קירץ, קריוודע : עקרה, פֿאַרברעכ(ן), ז
 געוואָלדטאַט, געוואָלד־מעשים: גרויל, הימל - געשריי, י פֿאַקאָסט, מיאוסע
 מעשה : רדיפֿה, נוישה, שיקאַנע : מעשה סדום, סדום־עמורה : (צו) להכעיס,
 (צח לאַכעיס, ז טראַץ : צעפּוקעניש, צעוועצעניש, צעשפּרינגעניש : שטירדות,
 סטירדעס, סטערדעס: רישעות, אַכּנריות: מערדער, רעיהה, רצאָנות י ראַזבאַי
 : בלוט־צאַפֿ(עניש, בלוטפֿאַרגיסעניש, שאַיכת - דמים — 244 : יאַדענינע :
 עקועקוציע, זאַקוציע : אוממענטשלעכקייט, אומהומאַניטעט, ברוטאַליטעט,
 באַרבאַריזם, באַרבאַרישקייט, באַרבאַר, מאָנסטראַזיטעט : כולגאַניזם,
 באַנדיטיזם, וואַנדאַליזם : דעספּאָטיזם, דעספּאָטיע, טיראַני, ז טיראַניע, ז
 טיראַנסטרע: אומטאַלעראַנץ : עקספּלואַטאַציע.
 אינדיווידואַליזם, קעשענע - אינטערעסן : מאַטעריאַליזם, אייגנוץ : עגאָיזם,
 זיכיקייט, אייגנוכט : עגאָטיזם, איכיקייט : אייגדליבע, אַליין־ליבע.
 שלעכטער, בייזער, ביטערער, געפֿערלעכער אַאָן"וו מענטש (יונג, פֿאַרשוין
 אַאָו"וו) : אוממענטש, שלעכטס, רע, אָוג רע, רע לכל : נייטפֿאַרגינער, אַר עין :
 מיאוסער סוחר, ביטערע יאַג(ע)דע : כאַרהניק, נעגריש, אַלטער אָרח, מיץ מיט
 אויערן, אויער : וורעד : לאַזשאַרניק נקי) : הונט, לב, קף למד נִית,
 צווייאונפֿוֿפֿציקער : בלוטהונט, בריטאַן, אַ הונט מיט אויערן, קלב־שבכלבים,
 כלבטשינע : אַ פֿאַרך מיט געגרייזלטע האַר : הינטישע לעבער (פֿעל, פרצוף,
 צורה) : קעל־עוולה.

אָכּוּר, חסר־לֵב, אָקיר־לֵב : רשע, רשע־מרוש(ע) : אַ רשע פֿון דער הוּדָה : אַ
 רשע ווי אָמֶן, ווי טיטוס : נולן, פֿעלד־נולן, וואָלד־נולן,
 נאַכט־נולן, קאַלטער נולן : וויסע לעבער : רועח, רועח־היער : רצחן,
 מערדער, קוילער, ז ראַזבאַניק : כול־יגאַן, באַנדיט, גענגסטער, דעספּעראַדאַ :
 אַרעסטאַנט, רעסטאַנט, סי(מ)בירניק : הינטלעגער, הינטטרייבער, היצעל :
 בלוטצאַפּער, בלוטזויגער, וואַמפּיר, פּיאָווקע, פּיאָקענדיאַק : גאַרגל־שניידער,
 האַלדזשניידער : צורר : אַ צורר - היהודים ווי אָמֶן הרשע : קרעה, עאָלק,
 עיטוס, אָמֶן, אָמנס קאַפּ : סדומניק : טיראַן, דעספּאָט : רודף, פֿאַרפֿאַלגער,
 מיצר, נוגש, פּיניקער, דריקער, ליידיקער נאַר-) : אונטערדריקער, באַדריקער
 : עקספּלואַטאַטאָר, — עקספּלואַקאַקער נַפּ) , שקלאַפֿן־טרייבער : חיה :
 ווילדע חיה : טיגער, וואָלף : באַרבאַר, קאַניבאַל, מענטשדפֿרעסער, וואַנדאַל,
 האַטענטאַט : דזשענגיס־כאַן : דראַקאָן : אָגער, מאַנסטער, אומגעהייער נאַר-) :
 מלאַך־חקלה : טייוול (אין מענטשדגעשטאַלט) : דעמאָן : מענטשנפֿינד,
 מיזאַנטראָפּ אַאַז"ו — 3-5 : מאַטעריאַליסט, זיכיקער, עגאָיסט : איכיקער,
 עגאָטיסט : חזיר.

אָשֶׁה רעה : אַכזרטע, רוצחטע, רשעטע, מרשעת, רשעת, אַרורה, לבטע,
 פּלבטע, קלהכלבימטע, קליפּה(ניצע), מכשפּה(טע), מכשפּטע : היענע, שלאַנג,
 גיפּטיקע שלאַנג, זשמיע, קאַברע, (בייזע) יאַשטשערקע, י יאַשטשערצע :
 מעגערע, פֿוריע, האַרפּיע : אינבל, אָמנטע, נרש, לילית, קסאַנטיפּע : שיינדעלע
 מיט די בלויע ליפעלעך : סטערווע, קאַנאַליע : קלעמפּע : זאַזיענטע, זאַיאַדלע,
 יאַדע, יאַזרע, זשניקלע, שפיטרע, שטרינע : טריפּהנע יידענע, ביטערע נקבָה :
 זויערע וועטשערע, ראַגענע, ניט קיין געשמאַקע, לאַושוטקע נקי) .
 פגע, קגע פֿון פֿאַרן דאַווענען, נגע, צרעת, נגע־צרעת, ניגל, אָנשיקעניש,
 משולחת, צושטייעניש, אָנטשעפּעניש, צוטשעפּעניש, פּריטשעפּע, פּלאַג,
 פּליאַגע, פעסט, כאַליער(קע, פֿאַרשלעפּטע קרענק, שלאַק, שלאַק־פורעניות, אַ
 שלאַק מן השמים, אַ שלאַק פֿון זיין ליבן
 נאָמען, אָרה, אַ אָרה אַ חורבן, אַ אָרה אַ חרבונה : מוק, זלידניע : שפּין אין די
 אויע : דאָרן אין אויג : קלעשטש, קלעק : זאַקוטניק : קירקעניק, קיפלער
 אַאַז"ר — 447.

אָפּטוער, (צחלהכעיסניק, משומד (צח להכעיס, מומר-להכעיס: טראַבל-מאַכער נאַ). וו : זיין שלעכט (ביטער, גאַליק אַאַז"ר) — אַדי : ניט פאַרגינען : ניט האָבן קע רחאָנות : ניט האָבן קיין גאַט אין האַרצן : ניט האָבן קיין האַרץ : האָבן אַ האַרץ פֿון אַ טאַטער (אַ האַרץ ווי אַ שטיין, ווי ביי אַ גזלן אַאַז"וו) — : זיין אונטערגעשלאָגן מיט הונט : אַנטאָן זיך אין נזלן: פֿאַרהאַרטעווען (פֿאַרשטאַרן, אַנשטאַל(ערע)ן, פֿאַרשטאַקן) דאָס האַרץ : גיין איבער טויטע : לעבן (קוקן) נאָר פֿאַר זיך (פֿאַר די אייגענע אינטערעסן) : האָבן נאָר זיך אין זינען : ניט העלפֿן ניענעם) : העלפֿן מיט אַ קרעכץ (מיט אַ זיפֿץ, מיט אַ לאַך) : ווייזן וווּ אַ גוטער ייד וווינט.

טאָן ביין (שלעכטס) ניענעם, (איבלען נאָר-) : שלעכט באַהאַנדלען, טרעטירן : טאָן ניענעס) אַן עוולה : עוולען, באַעוולען, באַנאַרלען, קרימען, קירצן, קריוודען, באַקריוודען, י קריוודושען : האָבן (קויפֿן זיך) אַן עקרה אע : אָפּטאָן : אָפּטאָן אויף טערקיש (אויף רייסש) : אונטערשטעלן אַ פֿיסל, באַשווינדלען אַאַז"וו — 363 : אונטערגראָבן : גראָבן אַ גרוב פֿאַר : טאָן אַ שלעכטע טובה : אַנמלאָכהנען : שאַטן : מאַכן שאַדן, שעדיקן, באַשעדיקן : אַרייַנפֿירן (פֿאַרשלעפֿן, לאָזן) אין אַ בלאָטע (אע אַ זומפֿ, אין אַן אומגליק אַאַז"וו) : מאַכן (פֿאַררוקן) אַ קאַנע : פֿאַרנבֿלען: צושפּאַרן צו דער וואַנט : אַנמאַכן ניענעם) אַ אָרה (אַן אומגליק אַאַז"וו) : האָבן נאין יענעם) דאָס געהי : לאָזן אויף דער פֿליישבאַנק : אונטערשלאָע די פרנסה : רייסן דעם ביסן פֿון מויל : צונעמען דאָס לעצטע שטיקל ברויט : אַרויסרייסן נבך יענעם) פֿון מויל (פֿון גאָרגל) : טרייבן צו דער טאָרבע (צו בעטלברויט) : ברעכן נעמעצה פֿון ברויט

659

אַאַזיוו — 481, 482 : אַרייַנהאַרפֿן אַן אָרעמאָ אע צדקה : אומגליקלעך מאַכן, רוינירן : אויסשטעלן, שעכטן, עילענ(ש) : קוילען אין בק, קוילען אַן אַ מעסער, קוילען דאָס הינדל אַן עס של קיין בלוט ניט גק : אַרייַנלייע אין דער אַדמה : באַגאַבן (לעבעדיגעהייש).

רודף זע, רודפֿן, פֿאַרפֿאַלגן : ניט לאָזן אויף די אויע : שע עד אַרמה (עד לחים, עד פערדעלע מעט) : ניגש יח : אַנטאָן קל הנושות : דריקן, אונטערדריקן, עקספּלואַטירן, טיראַניזירן : טרעטן מיט די פֿיס : אַלע זיך שלעכטס טאָ :

אַרויסגעבן אויף זיך אַ גפּטש : יש אַ עלן אייף זיך אַליין.
 אַינטיילן (אַנטאָן) יסורים (אַרוגגעברענטע לייז אַאָזיוו) — בזפּ : וויי טאָן,
 פּיניקן, מאַטערן, מוטשע, י דאַמיטשען, מענטשען נדיאַל) , פּלאָגן, קרעלן,
 דערקוטשען, י דאַקוטשע, דערסקילען, י דאַסקילען : דערגק דעם עק (די יאָרן)
 : דערגיין ביין עק : געבן פֿעפֿער (פּולווער) צו שמעקן : געבן די וועלט צו זען :
 רייסן, בייסן, שניידן, שטעכן (אין דער זיבעטער ריפּ) : ברענען, בראָטן, בריינען
 : ברענען דאָס אָרט (די טריט) : פּאַלמעסן דאָס לייב (דאָס פֿלייש) : טרייבערן,
 עדערן : טרענען די אָדערן : ציען די עאָמות : ציען די קליי (דעם קליאַק, דעם
 מאַרץ, דעם שפֿט) פֿע די ביינער : רעדערן : ציען אויף טאַרטורעס (אויף דער
 עינוי, אויף דער רינע אַאָז"וו) — 04- : מאַכן גרוי און אַלט : אַראָפּדרייען
 האַלבע יאָרן : ניט לאָזן לעבן : אַפּריסן דעם חיים טובים : פֿאַרקירצן די יאָרן :
 מקצר ימים (ואָנים) זע : יורד לחייט זש : מאַכן דעם טויט (דע- קץ) :
 אַרייַנטרייבן אַ לעבעדיקן (אַ יונע) אע דר'ערד.
 מאַכן (פֿאַרשאַפֿן) עגמתעפֿש (פֿאַרדראָס אַאָז'ר) — 1- : מצער זיין, ערגערן
 (צום טויט) , קרענקען, עסן, יאָדען, גרעשען, טאָטשען, האָיע, נאָע, פּגע,
 טאַרען : עסן (אַפּעסן) דאָס האַרץ : מאַכן אַ פֿאַרפֿוילטע לעבער : פֿיילן את
 פֿידלען, זעע ק פֿעלן : אויפֿעסן אַ לעבע-
 דיקן (לעבעדיקערהייט) : צאַפֿן די דא : אַרויסנעמען דעם דםזאַמציט (דאָס
 געזונט, די נאָמה) : שקאַנירן : טאָן צו להכעיס (צום טויט, אין טויט אַריין, אין
 ביין אַריין, אע דער של אַריין) : אַרייַנטאָן : שפּלען : נעמע (דאָביווען) די
 לעבער (די נאָמה) : אָנשטעקן די לונג : רייצן זיך מיט : שפּילן זיך ווי אַ קאָץ
 מיט אַ מוין : אַרייַנלאָזן אַ גריל אין אויער : אַרייַד האַקן אַ קרע אין קאָ- :
 אַרדנלייע אַ קאָץ און בויד : צוואַלצן, אָנזאַלצן, אָנזאַליע, צר שמעלצן :
 אויפֿריסן אַלטע ווונדן : מטן זאַלע אויף די ווונדן : אַרייַנקריכן אין דער שמה
 (אע די געדערעם, אע דער דורת, אין דער גאַל, אע די ביינער, אע דער
 זיבעטער ריפּ) : אַרייַנקריכן מיט די פֿיס (מיט די שטיוול, מיט די קאַלאַש) אין
 האַרצן : באַליידיקן : אר דיעקערען זיך : פֿאַרגיסן נינענעם) דאָס בלוט : שופֿך
 דם זח : באָדן זיך אין ויענעמס! בלוט (ווי פרעה) : דערנידעריקן.
 באַטריבן : פֿאַרשטערן די שימחה : פֿאַראומערן, (פֿאַרביטערן, פֿאַרגאַלן,

פֿאַרפֿינצטער, פֿאַרחושכן אַזיוו) דאָס לעבן (די יאָת) : שווער מאַכן דאָס האַרץ : ברעכן דאָס האַרץ : מאַכן אַ לאַך (צען לעכער) אין האַרצן : ברענגע צו טרערן : וואָרעם מאַכן (אַראָפּדרייען, צובינדן אַז"ר) דעם קאָפּ : משוגע מאַכן : טרייבן צו משוועת (צו פֿאַרצווייפֿלונג) : פֿאַרטרייבן אין שמד : מאַכן שרג : באַשווערן, באַלעסטיקן, מכביד עול זע : אַרויפֿלייע זיך אויף : באַאומרויַקן, באַקימער : באַרויבן פֿון שלאָף : נאַ-) באַדערן, טראָבלען. נפֿאַרגלייכומעך ציַש (ניענעמס) בלוש ווי אַ פּיאָווקע, ווי אַ פּשוּקע נדאָק, ווי אַ פּאַטשעלאָק : עסן ווי הירזש, ווי זשמער (ז רזשש, ווי אייע : טאַטשען ווי אַ דיל, ווי אַ דרעל, ווי אַ וואָרעם : ביסן ווי אַ בייזער הונט, ווי אַ גיפֿטיקע שלאַנג, ווי אַ לוינ אין פּאַכווע (אונטער דער העמד) : שטעכן ווי מיט נאָדלען, ווי מיט שפּילקעס, מ מיט דפֿטיקע פֿיילן, ווי מיט אַ פּיקע אין זיט, ווי מיט גיפֿטיקע רייזעלעך, ווי אַ פֿערדבין : טרעע ווי אַ האַרעם, ווי אַן אָנעטשע : אויסריסן ווי אַ הונט : באַפֿאַלן ווי אַ נולן אע אַ פֿינצטערער נאָכט : קוילען ווי אַ מערדער, ווי אַ רוצח, ווי אַ נולן, ווי דער מלאַך־האָוות, ווי אַ שוחט מיט אַ חלף (מיט אַ ברכה), ווי אַ קאַלב, ווי אַ שעפֿעלע, ווי אַ שעפּס.

שטיין ווי אַ ביין אין האַלדן : אָנזעצן זיך, צוועצן זיך, צושטיין, נאַסיאָדען זיך, אָואָגען זיך : ליע (זיצן) אויף ניענעמס) קאַרק : אָנהענגען זיך (אָנבינדן זיך, אָנלייע זיך, אַרויפֿלייע ויך) אויף : איינעסן זיך אין די ביינער (אע די געדערעם) : איינבייסן זיך : צוקלעפּן זיך, צוטשעפּען זיך.

נפֿאַרגלייכונגש) אָנזעצן זיך (צ1שטיין, צוטשעפּען זיך אַזיר) ווי אַ געשוויר, ווי אַ מפה (באָדח, ווי אַ רויז, ווי אַ קרעץ, ווי אַ נגע־צרעת, ווי אַ קרענק, ווי אַ בייזע אָנשיקעניש, ווי אַ שלאָק פֿון זע ליבן שמע, ווי אַ גנידע, ווי אַ (בייזע, זלידנע) פֿליג, ווי אַ מוק, ווי אַ פּשרקע, ווי אַן אַלטע צויג, ווי אַ קלעק, ווי אַ קלעשטש, ור שוסטער־סמאַלע, ווי אַ זאַקוציע, ווי אַ זאַקוטניק, ווי אַ נולן (מיט אַ מעסער צום האַלדח, ווי אַ רוצח (מיט אַ האַק איבערן קאָפּ) : צושטיין

(צוטשעפּען זיך) ווי אַ בע צו האָניק, ווי אַ בערעלע (שטעכלקע) אום אַשעה־באַב, ווי אַ קיבע (שטעכלקע) צו דער באָרד, ווי אַ שוואַרץ־יאָר, ווי אַ ניט־עטער, ווי דער דצרשרע (צום מלמח, ווי דער טייוול, מ אַ קליפה, ווי די סיטראשחרא, ווי אַן אַלטע מויד, ווי דער שלימול, מי אַ שנאָרער, ווי אַ בייזש)

ווייב, ווי אַ מטער מאַנער, ווי דער פראַצענטניק, ווי דער אַסעסאָר, ווי דער
שליח פֿע אַיט־דע, ווי אַ צונאַמען.
אַדי : שלעכט, ביז, לאַיש וקל) : שטיינע(חן, פֿאַרשטיינערט, פֿאַרשטאַרט,
פֿאַרשטאַקט: אומביימק, אומבייגעוודיק, אומנאָכגיביק : אַנטיסאָציאַל,
אומפאַטריאַטיש, אינדיווי
דואַליסטיש, אייענשיק : אומגינציק, ניט־פֿאַרגינעריש : באַשריע : עגאָיסטיש,
זיכיק: עגאָטיסטיש, איכיק : אומדאַנקבאַר, קפֿר טובה. ביוריליק:אומפֿיליק,
אומשפירעוודיק, זגער פֿיללאָז(יק), אומגעריסנדיק, ז געריסנלאָ(יק),
ניט־אינווערדיק, ענגהאַרציק, קאַלטהאַרציק, שלעכטהאַרציק, האַרטהאַרציק,
האַרצללאָזיק, אָנרחאַנותדיק, אומברחמנותדיק, אומדערבאַרעמדיק,
אומבאַרעמהאַרציק : שטירדנותדיק, סטירדיש, סטערדיש, להכעיסדיק, טראַציק
: זאַשדלע, זלידנע, אייעגעסעסן, צודרינגלעך, צושטייַק. דערקוטשיק, י
דאָקוטשליווע.
עסיק, עסעריק, בייסיק, שטעכיק, שפיויק : גרימיק, ביטער, גאַליק, שלאַנגיק,
גיפֿטיק, פֿאַרביסן : אוממענטשלעך, נידעריק, געמיין : רישעותדיק, ראַיחיש,
פֿאַרברעכעריש, סדומיש, הינטש : אַכנריותדיק : גרויליק, גרויזאַם, שרעקלעך,
שוידערלעך, ז שוידערהאַפֿט, אומגעהיריש, נקמה־דאַרשטיק, בלוטדאַרשטיק,
בלוטגיריק : חשש, פֿאַרמיהשט, ברוטאַל : (פֿאַר)ברוטאַליזירט: ווילד,
אומגעצוימט : אַכנרש, גולנש, רצאַניש, רוצחיש, בשדיטיש, כולישיש,
מערדעריש, קוילעריש, באַרבאַריש, וואַנדאַליש, מאַנסטעריש, טיראַנש,
דעספּאָטיש, דעמאָניש, טייוולש אַאַז"ר — " : מענטשנפֿינדלעך, מיזאַנטראָפיש
אַאַז"ר — בפּפּ . נפֿאַרגליכונגע) שלעכט (בייו, ביטער אַאַזיוו) ווי עיטוס
הרשע, ווי טיטוסקע, ווי אַ בין, ווי אַ שלאַנג, ווי אַ הונט (אויף אַ קייש, ווי אַ
קלב, ווי אַ קלבטע, ווי אַ צויג, ווי אַ טיגער, ווי אַ (בעודיעטנע) שוויגער, ווי אין
סדום : האַרט ווי אַ שטיין, ווי אַ פֿעלדז, ווי דעם פראַצענטניקס האַרץ : ביטער
ווי אַמן הרשע, ווי דער באַזאַרנער אויפֿן יאַריד (יריד) : גיפֿטיק ווי אַ שלאַנג :
ווילד ווי אַ טיגער.
אינוו, פֿראַן : אויף צו לס־עיס: אויף צו לאַכעיס: אויף
צעפלאַצעניש(צעזעצעניש, צעשפריטענש, צעפוקעניש): דווקא ניט ! :

דאָס געלכעלע !: גוטע פֿריינד זאָלן זיך מחיה זיין, אָונאים זאָלן פלאַצן : עטע
פֿריינד אויף טרעסקעניש און אָונאים אויף לאָפעניש (נ־פ) : מיר קדחת—אַבי
אים צו לאָכעיס : באָדיי זיך (אַרויסנעמען) איין אויג, אַבי יענעם צוויי : באָדיי
ויך ביידע אויגן, אַבי יענעם אינס : ניט מיר, ניט דיר : גם לי ום לך לא יִהיה :
איך קען אים העלפֿן זיפֿצן (קרעכצן) : איך האָב פֿאַר אים קיין קרעכץ ניט
איבעריק : מער ווי מיט אַ זיפֿץ (קרעכץ) קען איך אים ניט העלפֿן (, און דאָס
באדאָרף איך אויך פֿאַר זיך).

ער טוט עס נישט פֿון מיצווה וועגן : ער טוט עס נישט אַווי מאַהבת אָרדכי ווי
משינאת אָמן : עס קען האָרט ווערן דער קאָפֿ פֿון זיינע טובות: קיין פֿאַר
זעלנערס קענען עס ניט טאָן וואָס ער האָט מיר געטאָן : זיין גוטסקייט מעג מען
אויך צעטיילן אויף צען פֿאַרפֿאַלק : ווען זיין גוטסקייט וואָלט אין אַ הונט אַרײַן
וואָלט ער שטשעקלע (משוגע) געוואָרן: ער איז אַ גוטער בע (צו) דער
קעשענע: ער אין אַ באָדק נראָשיפבות : בין צו דער קעשענע) : אַ פייס אָן איי
און אַ מיצווה דערביי : ער איי אַ גוטער אויף יענעמס (אויף דעם אַנדערנס)
פלייצע (קעשענע) : ער איז אַ גוטער : ער שלאָגט זיך ניט : ער אין אַ גוטער :
אָן ער שלאָפֿט בייסט ער ניט (אָן ער שלאָפֿט עסט ער ניט ו־) : ער איז אַ
דימענט, מען קען מיט אים שניידן גלאָי : ער איז אַ גוטער מענטש, נאָר דער
בייזער הונט לאָזט צו אים ניט צו : די גוטע האָט ער אויסגעקרענקט און די
שלעכטע אע געבליבן : זינט גאָט האַנדלט מיט שלעכטע אין נאָך אַזאַ שלעכטער
גיט געווען : קלעם אין אַ הונט קעגן אים : טאַקע אַ הונט, נאָר אָן צע : ביסטו
שוץ אַ הונט, זיי ושע כאָטש ניט קיין חזיר !.

ער אין אַ מענטש פֿון איך און מיינע שיד : ער זאָגט נאָר מה־טובו : ער האַלט
ניט פֿון חודש טבת נווערטערשפּיל : טובוש : איך קום פֿריער, דערנאָך און
שפעטער אויך : עלי באָיב : טי מווי אַ(בק יא זדרווו : די גרעע
השענא אין מיינע, די אָפגעשלאָגענע איי זיינע : די (דאָס) העמד אין מיר
נעענטער ווי דאָס קלייד: איך וועל דיר טאָן אַ טובה מיט אַ אָו נווערטערשפּיל :
תועבה) : וואָרף אַרויס דעם אָרעמאָן. איך קען דאָס רחאָנות ניט צוזען : אַ
מיצווה וועל איך פֿאַרדינען ! (נ־פ) : עס אין אָסור לרחם ! : על חייו לא חס, על
איי חנרו לא קל שכן.

שפרן רוף מיך בער, נאָר יאָג מיך ניט אין וואַלד אַרײַן : טו ניט קײנעם קײן שלעכטס, וועט מען דײך לאָזן צו רו : בעסער אַן אומרעכט לײַדן אײדער אַן אומרעכט טאָן : ווער עס פֿאַרשאַפֿט יענעם לײַדן פֿאַרשוואַרצט זײך זײנע פֿרײַדן: קײנער טוט ניט יענעם, נאָר זײך אַלײן : מעאָיך יקרבוך ומעאָיך ירחקוּך : אַן מען שלאָגט שלאָגט מען זײך : גוטס געטאָן — זײך געטאָן, שלעכטס געטאָן — זײך געטאָן : טוסטו גוטס, טוסטו פֿאַר זײך, טוסטו שלעכטס, טוסטו אויך פֿאַר זײך : ווער עס האָט ניט קײע רחאָנות אויף יענעם האָט קײן רחאָנות ניט אויף זײך : אויף אַ רינד טאָר מען קײן וואַלץ ניט שײטן : אויף פֿרעמדע קאָרים טאָר מען ניט קרײכן : אַן מען קוועטשט זײך באַקומט מען מערײדן, אַי מען קוועטשט אַן אַנדערן באַקומט מען אַ פֿאַטש : בײר קרה ויחפרהו : ווער עס גראַבט אַ גרוב פֿאַר יענעם פֿאַלט אַלײן אַרײַן : כּטאָ יאַמאַ קאַפֿיע, טאָ סאַם אופֿאָדיע : דער וואַלף כאַפֿט אַיזי לאַנג די ציגעלעך בײן דער רוח כאַפֿט אים אַלײן : מען מוו ויך אַ מאָל מאַכן דאָס האַרץ פֿון אַ שײין : פֿון קרײוודע קאָכט מען וועטשערע.

אַ קאַרגן רופֿט מען אַויר און אַ שלעכטן — קלֶכּ : (ש הונט בלייבט) (ש הונט : געלט גײט אַוועק און אַ הונט בלייבט אַ הונט : אַן מען אין אַלײן אונטערגעשלאָגן מיט הונט דאָרף מען קײן פעלץ ניט : פֿון אַ הונט קען מען אַפֿילו קײן גוטן פעלץ ניט מאַכן : וווּ מען וואַרפֿט אַ שטעקן געפֿינט מען אַ הונט : אַ הונט גײט מען אויס דעם וועג : מיטן בעסטן הונט אײזי ניט מײט 662

קײן עסקים צו האָבן : טו אַ הונט גוטס, בילט ער נאָך : אַ הונט וואָס בילט בײסט ניט : אַ הונט לאָזט מען בילן און מען גײט זײן וועג : דער הונט בילט און דער קרײץ פֿאַרט : אַן דער הונט האָט זײך אויסגעבילט (אויסגעבולן) הערט ער אַלײן אויף : אַ הונט פֿון אַ יאָר בילט ניט : אַן מען וויל אַ הונט אַ זעץ געבן געפֿינט מען אַ שטעקן : רען דו האָסט אַ שטעקן טענה ניט מיט אַ הונט : אַן מען טוט אַ זעץ אײן הונט וואָיען אַלע : דער הונט אין ווערט דעם שטעקן : צון אַ בײן הונט אַ קורצע שטריק.

אַלע שײנדעלעך זײנען מיאוס, אַלע גיטעלער זײנען שלעכט און אַלע זיסעלעך זײנען ביטער : אַ געמאַכטע (געלערנטע) מכשפֿה אין ערגער פֿון אַן אַמתער (אַ

געבוירענער) : בעסער איך אליין ווי צוויק שלעכטע מענטע : פֿאַר אַ צאַפּ האָט מען מורא פֿון פֿאַרנט , פֿאַר אַ פֿערד פֿון הינטן און פֿאַר אַ שלעכטן מענטשן פֿון אַלע זייטן : פֿון קיין גוטן קען מען קיין שלעכטן ניט מאַכן און פֿון קיין שלעכטן קען מען קיין גוטן ניט מאַכן : אַ גוטער (ייד) באַדאַרף ניט קיין בריוו , אַ שלעכטן (יידן) העלפֿט ניט קיין בריוו : ווער עס האָט ניט קיין בושה אין אָנים און קיין רחאַנות אין האַרץ דער קומט ניט אַרויס פֿון יידן : בעסער אַ יידיש האַרץ מיט אַ גוי'שן קאַפּ איידער אַ גוי'ש האַרץ מיט אַ יידיע קאַפּ : בעסער פֿון אַ גוטן מענטע דאָס ערגסטע איידער פֿון אַ שלעכטן דאָס בעסטע : בעסער דאָס שלעכטע פֿון גוטן איידער דאָס גוטע פֿון שלעכטן : קעגן אַ נזלן דאַרף מען האָבן אַ נולן : אויף אַ שלאַנג טאָר מען קיין רחאַנות ניט האָבן : דער מלאך-האָרת שעכט און בלייבט גערעכט : אַ שאַרפֿער חלף האָט הצלחה : אי ער קוילעט, אי מען מאַכט אויף אים אַ ברכה.

די (דאָס) העמד איו נעענטער ווי דאָס קלייד : די (דאָס) העמד אין בילכער ווי די זשופיצע : דאָס לייב אין נעענטער ווי די (דאָס) העמד : אָדם קרוב לעצמו : אָדם קרוב לאַץ-

פּאַץ (לאַפּ-צאַפּ , כאַפּ-לאַפּ-צאַפּ נ-פּ) : יעדערער אין זיך דער נעענטסטער קרוב : חניך קודמין לחיי חמור : לעולם מוּ מען זיינע שעפּסן שערן : דער וואָס זיצט ביים (לעבן דעם) בוך שרייבט זיך אָן אַ גוט יאָר : דער וואָס האַלט די פען אין האַנט שרייבט זיך אָן אַ גוט יאָר : רער עס זיצט ניט ביי דער שיסל עסט ניט מיט : איטלעכער (יעדער) נעל-זרק דרשנט פֿאַר זיך (פֿון זיינע)ט (וועע) : אַ קעכע פֿאַרטיילט זיך ניט : דער וואָס זאָרגט נאָר וועע זיך אליין האָט אַ האַרץ און אַ נאָמה פֿע שטיין. זען אויך : מאָרד 244, שטרעמקייט 484, קאַרגשאַפֿט פא. קעס 510, אומפֿרבנדשאַפֿט אג, נחמה 571. 568. דאַנק

ם : דאַנק, עשר-כוח : שגח, ברכה (והודאה) : קרבן - תודה, דאַנקאַפּער, דאַנקגעבונג, דאַנקזאָגונג, דאַנקלויב, דאַנקבריר : דאַנקגעפֿיל , דאַנקבאַרקייט, אָנערקענונג, אָפּשאַצונג, אָנגעלייגטקייט : אָפּדשקונג, אָפּצאָלונג, אָפּגעבונג : האַרת-טובה.

וו : דאַנקען, דאַנקערען : אָנדאַנקען אַ פֿולן קאַפּ (אַ פֿול היטל) : דאַנקגעבן,

דאַנקזאָגן, דאַנקלויבן : זאָגן אַ דאַנק : זאָגן ברכה, בענטע : בענטשן גומל : זיין
דאַנקבאַר, זיין דאַנקפֿול, אָפּשאַצן, אָנערקענען : פֿילן זיך אונטער אַ חוב (ז
אונטער אַן אַבליגאַציע) : וויסן ווי אָפּצושאַצן : ניט פֿאַרגעסן אַ טובה : זיין
אָנגעלייגט : אָפּדאַנקען : אָפּדינען : אָפּצאָלן, אָפּגעבן : מכיר טובה זיין, מחויק
טובה זיין : געבן אַ גלעט (אַ קניפ) אין בעקל : קושן די הענט : קוש הענט און
פֿיס : וואָש די פֿיס און טרינקען דאָס וואַסער — 83- : באַלוינען,
פֿאַרגיטיק — פֿפ . פֿראַן : אַ (שיינע-) דאַנק : אַ שיינעם דראַנג נ־פ) : זייער
אָנגעלייגט ! : זישר כוח ! : פשר כוחך : זישר כוחכם : מיט דאַנק : בתשואת־חן
: אַ דאַנק נענטפֿער) — ניטאָ פֿאַר וואָס : אַ דאַנק נענטפֿער) — אַדרבא ! : אַ
דאַנק נענטפֿער) — ריש

663

זיך אָפּ די שך נ־פ) : אַ דאַנק האָט : האָט צו
דעקע : האָט צו יענקלען נ־פ) : געלויבט אע
גאָט : געלויבט דער אייבערשטער : געלויבט
איו זע ליבער נאָמען : דאַנקען האָט (האָם
ישרר) : צו דאַנקען את צו לויבן דעם וואָס
זיצט שיבן : דאַנקען את לויבן ששקע דעם
טויבן נ־פ) : אָרוך האָם, ב"ה, אָרוך השלעפ נ־פ) :
אָרוך ה' יום יום : תהילה לאַל : תודה לאַל :
תודות לאַל .

שפר : איך צו דיר ווי דו צו מיר : כמים האָנים לאָנים : ונשו מאַכט צוריק
(אויך) ונתנו :

ווער עס וואַרפֿט אויף דיר מיט שטיינער, וואַרף
אויף אים מיט ברויט : אַ דאַנק קען מען אין
קעשענע ניט אַריינלייגן.

569. אומדאַנק

ם : אומדאַנק, אומדשקבאַרקייט, אומאַנערקעטנג, אומאַפּשאַצונג : אַ רעה פֿאַר
אַ
טובה.

ניט־דשקבאַרער, קפּוי טובּה : משלם
מעה אַחת טובּה, משיב רעה אַחת טובּה.
וון זיין אומדשקבאַר, ניט אַפּשאַצן, ניט אַנערקענען : זיך ניט פֿילן אונטער קין
חוב

(ז אונטער קע אַבליגאַציע) : קיינעם ניט שול־
דיק זע קק דאַנק (קיין חוב) : ניט וויסן ווי
אַפּצושצן : פֿאַרגעסן אַ טובּה : באַצאָלן מיט
אַ מעה פֿאַר אַ טובּה : בייסן די האַנט וואָס גיט
עסן (עס קאַרמעט).

פֿראַן : עס אין ניט אַנגעלייגט : עס אע אַנגעלייגט ווי אויפֿן הונט (ווי אויפֿן
חזיר) :

טו אַ הונט מטס ! : י זאָג הונט, טייוול, קוש מיר
אין אַחת (—אַבי זאָג עפעש ! : אַ דאַנק דיר אין
האַן (אע פופּיק) !.

שפר : פֿאַר אַ טובּה קומט אָפּט מאָל אַרויס אַ מעה : פֿאַר ברויט גיט מען אָפּ
(מיט)

שטייגער : אע אַ ברונעם, וואָס מען האָט פֿון
אים אסער געטרונקען, זאָל מען קיין שטיין
ניט אַריינאַרפֿן : אַו די קו גייט אַוועק אע
טשערעדע פֿאַרגעסט זי דעם זיגעזונט.

570. קינאה, אייפֿערזוכט

סן קינאה : ניט־פֿאַרגינערישקייט : אייפֿער. אייפֿערזוכט, אייפֿערזיכטיקייט :
גרויסע
אויגן.

קעל־מקנא : ניט־פֿאַרגינער : אייפֿערויכ־
טיקער, דזשעלאָסניק (—) : קאַיאָף נאָ־יר־ :
אַ הונט אויף אַ קופּע היי.

וון : מקנא יש : מתקנא זיין זיך : שיפֿע־ן מיט די אויע : ניט פֿאַרגינען : ניט
פֿאַרגינען

דאָס לעבן (דעם ביסן אַו"וו) : זיין דויס אע
די אויגן : פלאַצן (צעשפּרינגען) פֿאַר קינאה :
מטיל קינאה זיין : געבן אַן אַחרע (אַ מט אויג) :
פֿאַרשרייען : אַרויסרופֿן קינאה : אויפֿריסן
מענטע (לייטן) די אויע : אייפֿערן נעמעצח ,
זיין אייפֿערזיכטיק אויף, זע פֿעפֿערזיכטיק
אַדי : אייפֿערדיק, אייפֿערזיכטיק, פֿעפֿערזיכטיק נ־פֿ) .
פֿראַן : די אויגן קריכן אים פֿון קאָפּ : די קינאה און קינאה און ניט־פֿאַררנע.
שפּר : פֿע קינאה קומט קינאה : קינאה ברענגט קינאה : ווער עס פֿאַרגינט ניט
יענעם האָט אַליין אויך גאַרניט (זאָל אַליין ניט
האַבן) : דעם ייִדן שאַט ניט אַזוי זיין אייגענער
דלות ר דעם אַנדערנס עשירות : ער בעט ניט
אַזוי אויף דעם מי יחיה ווי אויף דעם מי נמות :
משה רקיווס תורה און ווייבער(קשע קינאה־
שינאה וועלן אייביק בלייבן : אויף גוטע קינ־
דער מעג מען יענעם מקנא זע : בקל אָדם
מתקנא חוץ מבנו ותלמידו : קינאת סופֿרים
אַרבה אָכרה : אַ ייִדישער עיחרע אין ערגער
ווי אַ גויִשער קשוף : אַ ייִדיש אויג איז ערגער
פֿון קישוף : הקיואה והאָארה והקבוד מעיאע
אַת האָדם מן העולם.
ם : נקמה, ראַכע, רעראַנש, סאַטיספֿאַקציע : בלוט־נקמה, ווענדעטע : עע אַחת
עין
— 1-4 : בייזע פֿרייד, נקמה־פֿרייד, שאַדנפֿרייד. נקמהעעמער, נוקם ונוטר,
בלוטמאַנער,
וון ועמע נקמה (ראַכע, רערשש) : באַצאָלן, פֿאַרגעלטיע — ז־4 : זען
(דערלעבן,
האַבן) אַ נקמה : נוקם (ונוטח זיין זיך : רע־
ששרן זיך : נוקם זיין זיך ווי אע אַמנען (רי

אינעם ערגסטן שונא) : אַרויסנעמען יענעם
צוויי אויע את (, אַבי) זיך איינס : אָנלערנע,
(אָפּ)רעכענען זיך מיט.

פֿראַן ן אַמות נפֿשי עם פלשתים ! : רעכט אויף אים ! : אַ מערה (גדולה) אויף
אים ! :

אַ נקמה אע די וואַנצן (אַן דאָס היול ברענט) :
אַ נקמה אע דער שנור—דער זע איז געשטאַרבן :
אַ נקמה—דער טאַטע האָט די מאַמע גענומען:
ראַכע, ראַכע פֿאַר דער זאַכע נ־פּ) .

שפּר ן גאָט שטראָפֿט, דער מענטש אין זיך מקם : אַ נקמה אין אַ האַלבע נאָמה :
נקמה

אע ניט קע נאָמה : אַ נקמה אין אַ גוטער (גע-
שמאַקער) ביסן : דער טויט איז ניט קק נקמה
(נאָר אַ וויאַדש : אויף אַ שלעכטן גוי טאָר
מען שיך קיע נקמה ניט זען : בנפֿול אויבך
אַל אָשמח.

זע אויך: אָפּצאָלוט 451, שלעכטהאַרציקיט 567.
572. פֿאַרגעבונג

ט : פֿאַרגעבוט, באַעדיקונג, אַנטשולדיקונג אַז"ר — יי : פֿאַרגיביקייט,
עעדיקייט :

נ)שאַד, איינזעענש, מחילה, מחילה גמורה :
סליחה, סליחה ומחילה, פֿאַרה : אַבסאָלוציע,
אינדולענץ : אַמנעסטיע, פֿאַרדן נאָ- : שטראָפֿ-
אָפּלייג.

מ : פֿאַרגעבן, מוחל זע (במחילה גמורח : מקפר זע : שטשלידיש, ז פֿאַרצייש :
שענקען, י פֿאַבאַטשע, יבאַעעדיקן, באַראַדיש, אַמנעסטירן : מאַטל זע די גנרה,
צערײַסן דעם גורדע : אָפּלייט די שטראָף : געבן אַבסאָלוציע, אַבסאָלירן :
האַנדלען מילד (מיט איינזעענש, לפֿנים משורת הדע) — פֿ-4 : מרתר זיין,
מאַכן אַ קנייטש, נאָכגעבן, ניט באַשטע, פֿאַרבײַלאַזן, איבערלאַזן, אַריבערלאַע,

דורכלאָזן, אַראָפּשלינגען (אַן אַרלש, פֿאַרשמײַע, פֿאַרזען, פֿאַרקוקן : קוקן דורך
די פֿינגער : צומאַכן אַן אויג : פֿאַרגעבן און פֿאַרגעסן : ניט טראַכטן מער
דערפֿון : געבן זיך די הענט : אויסגלייכן זיך, איבערבעטן זיך, אַלום מאַכן
אַז"ר — 455.

ס : יושרדיקייט, רעכטפֿאַרטיקייט, ערעכט(קקייט, לייטשקייט, אָרנטלעכקייט,
מענטשלעכקייט, ערלעכקייט, ראַיעלקייט אַז"ר פֿאַדי : יושר, ישרטת : דרך
הנשר, שטאַט : שיינע, פֿיינע, עטע אַז"ר אויפֿפֿירונג (האַנדלונג) : שיינע,
פֿיינע, עטע מעשים (ז טאַטן, מידות) : מעשים טוֹאִים, מידות טובות, ז טועט :
אַידעט, שלמות : צויעות : האָנער : ווערדע, ז מרדע : ערנזאַך, עק־פֿראַגע :
סקרופּל : דאָס (די) געוויסן, דדישקייט, יהדות, שנדעם, יהדות הלב, י סאָוועסט,
אעערייניקסטע שטים, מאָנער, רופֿער, וואָרענער : געריסן־עאַך : פֿליכטגעפֿיל,
חוב־געפֿיל, אַחריות — זזפ : דאָס געהעריקע : וואָס עס דאַרף צו זע :
אומפֿאַרטיישישע גערעכטיקייט, אומצודימקייט : גערעכטער פסק :
אַביעקטיווקייט, אַביעקטיוויטעט.

מאָראַל, מאָראַליטעט, מוסר : ערק, זיטדלערע : עטישע פֿילאָסאָפֿיע, אַל־
פֿילאָסאָפֿיע : מוסר־ספֿר, ספֿר־מידות אַז"ר — 609.
רעכטפֿאַרטיקער מאַן, רעכט געשאַפֿענער מענטש (אַר־), נעליושר, ישרן :
אָרנטלעכער, אָנשטענדיקער, ערלעכער אַז"ר מענטש גייד) : לעצט (הויפט)
אָרנטלעכער מענטש : אַרמעלה : נקיבקימניק, ריינע הענט, שווא קצע : וואה
דורש וואה מקיים : למד־ראָוויק : מלאך : מאָדעל, מוסטער, גוטער ביישפּיל :
נרא וואָלם, צדיק אָמים אַז"ר — זזפ.

אַמתער מענטש, אָפֿענער אייוואונדריסיק (זעקסאונזעכציק) : ערנמאַן,
וואָרטסמאַן : מעל־בטוח, נעלעאָאָנות, איש מהימן : רעכטער. פֿיינער,
לייטישער, קשרער אַז"ר מענטש (ייד) : אָשה כשרה, קשרע יידענע : לייט :
שיינער, פֿיינער לייט (ייד) : סטאַטעטשנער מענטש, נעל־אַידות, דזשענטלמען
אַז"ר — .

וו : פֿירן זיך פֿיין (אָנשטענדיק, אָרנטלעך אַז"ר) — אַדי : טאָן וואָס מען
דאַרף : טאָן וואָס גאָט הייסט את וואָס גוטע און פֿרומע לייט הייסן : גיין אויפֿן
גלייכן וועג, גיין אויפֿן (אע) דרך הנשר, גיין בדרך הנשר : האַלטן שטאַט :

האַלטן זיך אין דער מעלה (אין דער מראה) : שטרעבן צו שלמות : זיין יושרדיק
 (ערלעך אַז"וו — אַרי) : האַלטן וואָרט, האַלטן אַ צוזאַג : לעבן (פֿירן זיך) ווי
 גאָט האָט געבאַטן : לעבן (פֿירן זיך) ווי אַן ערלעכער (קשרער, פֿינער) ייִד :
 לעבן און לאָזן לעבן : זיין גערעכט צו : טאָן רעכט (גערעכטיקייט) צו : זיין
 אומפאַרטייִש (אומצודימדיק, אָביעקטיוו, אָן פֿאַלשקייט אַז"ר) — אַרי :
 הערן דעם צווייטן צד (ביידע צדדים) : אויסטיילן גערעכטיקייט : באַהאַנדלען
 לויט די פֿאַרדינסטן : האָבן אַ ריינעם (רינע) געריסן : קענען קוקן גלייך אין די
 אויגן (אַריין) : האָבן אַ מטן רעקאָרדנאַ- : וויזן אַ גוטן ביישפּיל : זיין פֿאַסיק,
 געשיקן זיך : טאָן זע חוב (זען פֿליכט אַז"ר) — זפּ.

אַדי : יושרדיק, יושרלעך, ישרתדיק, גע-
 וויסנדיק, ז געוויסנהאַפֿט(יש, י סאָוועסטנע, ערנהאַפֿטיק, סקרופּולעז,
 גערעכט(יק), אָרנטלעך, אָנשטענדיק, מענטשלעך, רעכטפֿאַרטיק,
 רעכטשאַפֿנטלעך נאַר-) : דזשענטלמעניש, ריטער(י)ש, ז ריטערלעך : גוט,
 נאָבל, איידל, בראַוו, ז הויכמוטיק, הויכזיניק, הויכהאַרציק, פֿאַרדינסטפֿול :
 מוסטערדיק, ז מוסטערהאַפֿטיק, ווערט, ווערדיק, ז ווירדיק : לויבנסווערט, ז
 לויבנסווירדיק : (נעל-)מידותדיק, ז טוגנטלעך, ז טוונטהאַפֿט, מאָראַליש,
 עטיש, ז זיטלעך, שטרענג, ריגאָריש : אומפֿאַרדאָרבן, לויטער, פֿיין, ציכטיק,
 צניעותדיק : ז זיטנריין, אומבאַפֿלעקט, פֿולקום, ז פֿולקומען, אָנפּווימהדיק,
 שלמותדיק.

עכט, אָמתדיק, וואָרהאַפֿטיק נאַר-) , אָפֿן, אָפֿנהאַרציק, אויפֿריכטיק,
 אומפאַרטייִש, אומצודימדיק, גראַד, אָביעקטיוו, ערלעך, לעצט (הויפט)
 ערלעך : ערלעך ווי דער טאָג : אומאיבערקויפֿלעך, אומקאַרופֿט, ראַיעל (בין
 גאָר) : גלייבעוודיק, ז גלייבהאַפֿטיק : סאָליד, בטוח, קוראַנט, קראַנט, י
 קראַנטנע, ז פֿאַרטרויענסרערט, פֿאַרלאָזלעך, פֿליכטגעטרי, איבערגעגעבן,
 לאַיאַל, שטאַנדהאַפֿטיק, אויסגעפרוּווט, ז אויס(גע)פרובירט : כאַראַקטערפֿעסט,
 געזעצט, געשטעלט אַז"ר — 9-פּ : פֿליכטוויסיק, ז פֿליכטבאַרוסט : רעכט,
 ריכטיק, געהעריק, כּדאָעי(דיק), סטריקט, פֿאַסיק, שיקלעך, צימלעך נאַר-) :
 קאַרעקט, לייטיש, שטאַטנע, סטאַטעטשנע אַז"וו — פּפּ.

אינוו, פֿראַן : יוי געהעריק : יוי עס דאַרף (צו) זיין : ווי עס געהער צו זיין : אין

אָרדענונג : קשר ונשר : כדאָעי (למאָווי) : פראוי : כקתוב : ווי גאָט האָט
 געבאָטן : שיין פֿאַר גאָט און פֿאַר לייט(ן) : על־אִי יושר : לויט יושר : י על־קי
 סאָוועסט : באמונה : על־קי מענטשלעכקייט : עס אין אַ יושר ודול : אַ וואָרט
 אין אַ וואָרט : וואָס אויף דער לונג, דאָס אויף דער צונג : ער אע צו גאָט און צו
 לייט : תוכו פֿאַרו : דער סאָוועסט פֿאַרפֿאַלן : נ־פ) ער כאַפט נישט
 קיין בייגל פֿון מולטער : ער איז נישט קע אַנטלאָפֿענער סאָלדאָט.
 שפר : פֿון ווייטן יינען אַלע גיטע ליש : אַ מענטש אין אומעטום אַ מענטש : איין
 מענטש גייט אויף אַ שאַק אוממענטשן : זיי אַ מענטש, וועסטו זיצן (פורים) אין
 סוכה : זיי אַ מענטש, וועט מען דיך אַוועקגעבן צו אַ וואַטעמאַכער : טו וואָס
 געהער און זאָל זיין וואָס עס וויל : די מלאָכה דאַרף מען קענען און יושר דאַרף
 מען האָבן : יושר אין (ווערט דערמאָנט) אַפילו ביי גנבים ווען זיי טיילן זיך : אַן
 מען גייט גלייך פֿאַלט מען ניט : דער גלייכער וועג אין דער קירצסטער וועג :
 דער דרך הנשר אין אַלע מאָל קשר : אַן ערלעכע האַנט גייט איבער דעם (האָט
 אַ אָם אין) גאַנצן לאַנד : טוב אָם (אָוב) מאָמן אָוב : אַ מאָלצייט אויף צווייען
 שפּאַלטן, אַבי זיך ערלעך האַלטן : בעסער אַ פֿשרער גראָע איידער אַ
 טריפֿהנער גילדן : ננבענען און ראַבעווען זאָל מען—און אַן ערלעכער מאָן זאָל
 מען זיין : צו פֿיל ערלעכער מאָן טאָר מען אויך ניט זיין (טויג אויך ניט) :
 ערלעך אין שרערלעך : ערלעך לעבן—שווערלעך לעבן : מיטן ערלעכן גאַנג
 וועסטו קיין מאָל גאַרניט האָבן : פֿון נקינקיים ווערט מען ניט רייך : פֿאַר זק
 יושר גייט ער צו דער עקדה : אַזוי היינט אַזוי נעכטן—שווער דעם גערעכטן.
 זען אויך : אַמת 682, איידלקייט 556, פֿליכטטווג 5, אומשולדיקייט 591,
 נזירות 594, צניעות 598, פֿרומקייט 611.
 574. אומיושר

ס ן אומרעכטפֿאַרטיקייט, אומגערעכט(י)קייט, אומעטישקייט, זינדיקייט,
 פֿאַרברעכערישקייט, פֿאַרדאָרבנקייט אַאָ"ר : פֿאַרדאָרבונג, פֿאַרוינדיקונג,
 איבערטערטונג אַאָויו — יי : אומיושר, אומרעכט : סדום ועמורה, סדום און
 עמורה : סדום יושר, קאָזאַצקער יושר :
 ערלה, קריוודע, י קשיוודע, קירץ : אומגעטריישאַפֿט, פֿאַלשקייט אַאָ"ו —
 ב־ב.

פֿאַרברעך, פֿאַרברעכן : געווען־ברעכווג, איבערשפּרייז : אַקט, סקאַנדאַל : סקאַנדאַל אין דער וועלט, אַקט פֿון דער וועלט : הימלגעשריי, גרויל, ג(ע)וואַלד, קרימינאַל, רישעות, רישכעס : אַפֿערע, גראַנדע, פרעטענויע (נ-) : קרימינעלער פֿאַרברעך, טויטפֿאַרברעך : קאַרפּוס דעליקטי : קרימינאַליטעט : ראַיחה, י ראַזבאַי, גזלעוואַייע, גזלעוואַיסטווע אַאַז"וו — 244 : גובה, שווינדל אַאַז"וו — 482, ב.ב.

מעשה רע : מיאוסע מעשה, מיאוסקייט : שלעכטס, שלעכטיקייט : ביין, אַל דאָס ביין : קל דאָס ביין, נאָלה, געמיינהייט, פּאַטעפֿאַלנאַסט, י פּאַדלאַסט, י פּאַקאַסט, שאַנד(ש), אינפֿאַמיע : עקרה : עקרות שקין אָדם לחמרו, עקרות שקין אָדם לאָקום : זינד, ז אומטועט, חוליה־נפֿש, שמדקייט, טומאה : אַאַישובות־טומאה : חטא, עוון, שולד, אַשמה : שרייענדיקע זינד, טויטזינד, עוון פּלילי : חטאתנעורים, יוגנטזינד, עוונות ראשונים : ערשטיקע זינד, קדמון־זינד, חטא אָדם הראשון : חזירי, שווינער, קיבול־לכ, לומפּער, יינגאַטשער, יונגאַצטווע : שלעכטע מעשים, מעשים רעים, מעשים תעתיעים, מעשים אַשר לא יאָשו : אַרבות רעה, פֿאַרדאַרבעניש, דעמאָראַליז ציע : מידות רעות, קל מום רע : מיאוסע, קרומע, הינטישע אַאַז"ר גענג (שטיק, ז וועגן) : פסלות, פסלנות : הפקות : אַמאָראַלישקייט, אַמאָראַליזם, אימאָראַליזם, אוממאָראַלישקייט, אוממאָראַליטעט : אויסגעלאַסנקייט — 97 : רעצידיוויזם. טעות, פֿאַרזע, פֿאַלשער טריט, אויסגליטש, מיכשול, שטרויכלונג : פֿעלער, דעפֿעקט, שאַנדפֿלעק, פסול, אומטיידערל : מעורת ליא יוכל לאָקן : שראַכע זייט : (מענטש לעכע) שוואַכקייט.

אוממענטש, ניט קיע מענטש, ניט קיין לייט, אומלייט : שלעכטסטוער, אַערלה, נַעל-

667

עוולה : פֿאַרברעכער, געיעץ - ברעכער, איבערשפּרייזער : זינדיקער, ז זינדער : נאָמות ערטילאות : חוטא, נַעל־אַטא : חטאת ל"ר חטאתים : (אַך סורר־ומורה, אַפּקערער, רשע, אַפּריידער, מויד, חומץ אָן יע, שעטנו, עמרע, קל, קל שבקלים : דעגענעראַט.

אויסוואַרף, אויסוואַרף פֿון דער נאַטור, אויסווערפֿלינג, אויסרערפֿונג,

אויסבווד, לאָטער, לאָטרע : פאַרשוין, סוביעקט : פֿיסקאַל : מערזאַוועץ,
פּאַדליעץ, געפֿערלעכער מענטש, ביטערער קנויט, מיאוסער אַברה - מאַן,
מיאוסער קאָסטימער (נאַ-) : אַ יינגל מיט אַ מע(טטריקע : שופֿט, ז שורקע,
שעלמע, שעלמאַק, פאַקאָסטניק, טראָבל - מאַכער נאַ-) : שבעניק, גאַלגאַן,
גענאַמניק, קאַפּאַרניק, ניכפהניק, שיפעטילניק : אונטערצינדער,
שרפֿה-מאַקער, שרפֿענער, ראָיחהשרפֿענער : גנב, (זלן, שווינדלער אַאַז"וו —
3-482 : ווילער (יונט, בלאָטער (יוום, אַפּאַש, דעספּעראַדאַ, דעספּעראַט,
גראַנדאַרניק, שטאַמגאַסט, בורלאַק, בויאַן, שלעגער, גררשלים, טאַפֿשע,
טאַשווע, באַניט, היימעניק, דיבענט, באַנדיט, גענגסטער, האַלדאַפּניק נאַ-),
כוליגאַן, סקשדאַליסט, קרימינאַל(ניק), רעצידיוויסט, אַרעסטאַנט, רעסטאַנט,
סי(מ)בירניק, פּאַביטניק.

אַן - בליעל, אַן - בלי - אַם : קושע, קושע שראל, עוכר שראל, יונגאַטש,
אַרצעיונגאַטש, שייגעץ ל"ר שקצים, שקאַץ, אַחור, משומד, משומדת(טע),
שמד-קאַפּ, שמדעלניק, שמד'לניק, ימחשמוניק : פורק עול, פורע ודר,
גרענעץ-ברעכער : מסית-ומדיח, ירבעם קן נאַט, חוטא ומחטיא אַת הרבים,
אַינבל — 13-.

זשוליק, לאָבוס, לאָבאַס, לאָגוס, חברהמאַן, אַברהטע, אַברה-מאַנטע,
וויסע-אַברהגיק, געשעדיקטער (צעלאָזענער) יונג : סאַרולע, פֿל-בו(ניק),
אַכבעראַש, אַנפֿאַן טעריבל, שאַלטיק, ליידאַק ל"נ ליידאַטשקע, דראַב,
דראַביאַק, לאַמפּערט, הולטי, הולטייַסקע, שאַרלאַטאַן ל"נ שאַרלאַטאַנקע,
האַרלאַטושקע :

טייערער אַן, טיערער קדיש : שיינע אַר. פֿויגל, אַכשיט, סחורה : ביסטרוק,
אַבונד. באַקיער, באַטיער, באַטהאַר, באַסאַק, באַר יאַק, בעזדיעלניק,
בערן-טרייבער, לומפ. לומפאַץ, גאַסניונג, באַדענג, אַפּקרונג, הפּקרמענטש,
מופּקר, מוראַנפֿשניק, ריק, אונטערוועלטניק, שאַלאַפּי, גאַניעץ, גאַניאַץ,
מהנעשהניק, לופֿע נאַר-) : נאַ-) לויפֿער, באַם, באַמערקע : מלכה די צאַצקע.
עמא, אַמא ומאַמא, טמאה : טריפֿהנער (חזירשער) מיינ : טריפֿהנע יידעווע,
טריפֿהנע זעל (זייל) : אַל (קל) דאָס ביי, קל מים רע : געפֿאַלענער,
געיונקענער, אַרויסגעשטויסענער, מחוץ-למחנהניק, שוואַרצער שעפּס,

שלעכטער ביישפיל : מנווול , מיאוסע בריאה, פאסקודניק, פאסקודניאק,
פאסקודע, פאסקודניצע, פאסקודסטווע : לודער, בופקע, פאָהאַנער (ייד),
געמיינער קערל, אָדעם אַחות, אַחות שפּפּחותים, אָוון, ויבוה, וובוקניק, ויוויק,
נבל, חזירניק, סוויניאק, סוויניוק, אַכליאפּ, קאַטשער לאַפּ, פּראָמפּאַל,
גאַרניאַקנפּראַנצול, פליאַגע, אָפּל ל"נ שקלה, (פאָדלער נפֿש, נעפֿגש)ש,
נידעריקע זאַך, לעצטער שבלעצטער, אַחרון שבאַחרוים : מידע, גנידאַל, לויז,
וורעד, שלאַק, אַ שלאַק פֿון זע ליבן נאָמען : פאַרד, פאַרכת, פאַרכוץ,
פאַרכוטש, פאַרכקאַפּ, אַ פאַרד מיט גרויע האָר (דערצח : יעמוד נפאַרד) :
פאַרשיוועץ, יאַזשרעץ, הקדשניק, שלעפּער : הונט, הונטסקאַפּ, הונטצוואַט,
הונט שבהינט, קלבֿ שוטה, וקן אַשאַאי, נקן אַמרא : הינטישע לעבער, פּשאַ
דושע, פּשאַקרער, סוקין סע, סאַנעראַגאַן נאַ-) : היצעל, הינטטריבער,
הינטשלעגער : טייוול, טייוול אין מענטע-געשטאַלט : מחבל, פרא אָדעם,
קאַנאַליע, בעסטיע.

קלים, גרינגע לייט, לויזע לייט, אָנים משחיתים, פֿייערפֿאַלק, דור־הפּוכות :
אונטערוועלט, אַפּשוים, אַפּפֿאַל, פסולת : באַסע קאַמשדע, ז לומפּדגעזינדל :
פּוחים וריקים,

668

מלאַכיאָה, אַרחיאָרזי, שנדערבאַנדער : ערב־רב : קאַלייקע, שייקע,
לאַבאַסטערע, אַם מאַ אַיה : פּנופֿיה, גענג נאַ-) , באַנדע אַאַז"רפ 47 . ר : זע
זינדיק (געמק, נידערטרעכטיק אַאַז"ר) — אַדי : זינדיקן, אונטערזינדיקן,
חוטאנען, חוטא בעגל זיין, חוטא בייגל זיין נ־פ) : געשטרויכלט ווערן, ז
שטרויכלען, נִכשל ווערן, אויסגליטש זיך : פֿעלן, גרייזן, פֿאַרגרייע, פּוגם זע,
בלאַנדזשען, פֿאַרגעסן זיך, קומען צו אַן (לידי) עקרה, פֿאַרזינדיקן זיך,
פֿאַרשולדיקן זיך, פּורע נדר זיין : ניט פֿירן זיך ווי עט (באַ)דאַרף צו זע : ויט
זיין קיין לייט : אויפֿפֿירן זיך ווי אַ באַדיונג, ר אַ שסניונג אַאַז"ר — " :
פֿאַרנעמען זיך אויף אַ שלעכטן וועג : אַראָפּגיין פֿע (גלייכפֿ וועג) פֿון דרך
(הנשר) : אַרויסגק לאַרבות רעה : לעבן ווי אַ רשע, ווי אַ משומד (מומר)
להכעיס. טאַ אומרעכט : וע אין אומרעכט : מוטוויליקן : טאַן קל דבר אָסור,
טאַן מעשים אַשר לאַ יאַשו : איבערגעבן זיך צו זינד : שטעקן (זינקען),

פֿאַרזונקען ווערן, פֿאַרזינקען) אין זינד: אַרײַנקריכן אין אַ בלאַטע : באַדן זיך
אע זינד (י ווי אַ דברשחר אין רינשטאַק) : זע פֿאַרזונקען אין מ"ט שער טומאה
: באַגײן (אַפּטאַן) אַ פֿאַרברעך (אַ זינד, אַן אַקציע אַו"וו) — ס : אַפּטאַן אַל
האַרות (אַל דאָס בײַז, קל הבײַז, קל החועבות שבעולם אַו"ר) : אַפּטאַן
(פֿאַרשטיפֿן) אַ מעשה : אַפּקאַכן אַ געקעכטס : מאַכן אַ פֿעלטריט (אַ אַעות, אַ
פֿעלער אַאז"ר) — ס : האַנדלען אומגעזעצלעך : האַנדלען על דעת אַצמו,
האַנדלען אייעמאַכטיק (מוטוויליק, ז ווילקירלעך) : טאַן וואָס מען טאָר ניט :
ניט האַלטן זיך אין געזעץ : אַרומגע (ברעכן, איבערטערען אַו"ד) דאָס געזעץ
: פֿאַרברעכן קעגן געזעץ : טרעטן דאָס געזעץ מיט די פֿיס : נעמען דאָס געזעץ
אע די אייגענע הענט : ווערן אַליין דער ריכטער : מאַכן אַ קורצן פּראָצעס :
טעת און פֿעדער : לינטשן פ 44- .

העלרות שבתורה) פ 99- : זע (השדלש) ניט ערלעך (ניט־יושרדיק, געמע
אַאז"ר) — אַדי : ברעכן דאָס וואָרט : שווערן פֿאַלש : ליעערן, שווינדלען : גע
אויף לינק נ-) : כאַפּן פֿיש אין מוטנעם (טריבן) וואָסער אַאז"ר — 363 :
פֿאַרקויפֿן זיך צום טײַוול : פֿאַרקויפֿן די בכורה פֿאַר אַ טאָפּ לינדזן :
פּראָסטיטוירן זיך.

מכשיל זײַן : אַראָפּפֿירן פֿון (גלייכפּ וועג (פֿון דרך הנשר) : אַגריידן צו זינד :
דעמאָראַליזירן.

אַדי : פֿאַרברעכעריש, קרימינעל, י קרימי נאַלנע : סקאַנדאַליעו,
הימלשרײַענדיק, אומדערהערט, אומגעהערט, אומפֿאַרגעבלעך, ז
אומפֿאַרצײלעך : זינדיק, אַמא, אומווערדיק, ז אומוירדיק, : אומפּאַסיק,
ניטשײן, ניט־רעכט, מיאוס (ווי די זינד), ז אַפּשײלעך, קרום, בײו, שלעכט:
לויז, גרינג (רי אַ קל שבקלים) : ניט גלאַט(יק), דאָסיק, אומעטיש,
אַנפּרינציפּנדיק, זפּרינציפּנלאַז(יש, אָוגעריסנדיק, געריסנלאַזיק),
אומיושרדיק, אומגערעכטיק, אומרעכטפֿאַרטיק : אומערלעך, אומאַרנטלעך,
אומסאַליד, אומראַיעל, אומערנהאַפֿטיק, אַנכאַראַקטערדיק,
כאַראַקטערלאָו(יק), אומפֿאַרלאַזלעך, אומפֿאַראַנטוואָרטלעך, אומגלייבערדיק,
אומגלייבווערדיק, פֿאַרקויפֿלעך: אומגעטריי, ז אומטריי, וואָרטברעכעריש :
אומאַמתדיק, אומאויפֿריכטיק, פֿאַלש, שווינדלעריש אַו"וו — 363.

אומאַנשטענדיק, ניט־דזשענטלמעניש, פאַרטייִש, נושא־אַנימדיק, צדדימדיק, נוגע־בדברדיק, איינזייטיק : אוממאַראַלש, אַמאַראַלש, אימאַראַליש, ז אומזיטלעך, ז זיטנלאָויק, הפֿקרדיק, שלקהאַפֿטיק, מוטווייליק, ווילדווייליק, ז ווילקירלעך : פֿאַרדאַרבן, געזונקען, דעמאַראַליזירט : אומפֿאַרבעסערלעך, אומאויסבעסערלעך : שוואַך, אומפֿולקום, ניט־פֿולקום, ז אומפֿאַלקאַמען, אומשלמותדיק : פנימהדיק, סירכאדיק. אַפֿל, נידעריק, קלע, קליינלעך, געמיין,

669

פֿאַדלע, אוממענטשלעך, נידערטרעכטיק, פֿאַראַכטלעך, שענדלעך, אינפֿאַם, הינטיש, אַויר(קש, שוויניש, שמוציק, אויסגעלאָסן — 597 : לינדאַצקע, משומדסקע, לומפיש אַא"ר — ס.

אינר, פֿראַן : עס איי ניט אין אַרדענונג : עס אין ניט ווי עס באַדאַרף צו זיין : עס עס אין ניט גלייך : אַווי פֿירט זיך ניט : אַזוי טוט מען ניט : דאָס אין ניט קיין דרך (גאַנג) : לאַ זו הדרך : וואָס פֿאַר אַ צורה (פנים) האָט עס? : למה יאמרו הגויים ז : מה יאמרו הבריות? : עס אין ג(ע)וואַלד צו שרייען : עס אין ניט צו פֿאַרענטפֿער : עס אין ניט צו פֿאַרטיידיקן : עס איז מיט קיין צען וואָסערן ניט אַפצוואַשן : מען דאַרף דערויף קורע זיין (קריעה רעין) : מע דאַרף אים דערפֿאַר שמייסן : אים קומט נאָך אַ רעשט : דעם ציגינער קומט נאָך צען פֿאַרעס אַרויס : אַ טעמפֿאַראַ, אַ מאָעס ! : מה נעשה הקן שלא נחטא? אַלה תולדות יונגאַטש : אַלה תולדות נח — דאָס איז די מעשה פֿת אַ פֿאַרדך : ער אין אַל (קל) דאָס שלעכטס (בייז) : ער אין וואָס אין דער קאָרט : ער איז אַ דער רוח ווייס(ט) וואָס : ער אין ערגער ווי געשמדט : אַ קשרענאַמה מיט אַ טרייפֿן גטריפֿהנעם) גיר : ער מיט זיינע קשרע הענט : מען טאָר מיט אים אויף איין ברעט (אע זיינע דלד אַמות) ניט שטיין : מען טאָר פֿון אים קיין הנאה ניט האָבן ווי פֿון חנוכה־ליכט : ער אין אַ שיינער פֿאַרשוע—אויף דער מאַבה : אין אים איז (אין אים שטעקט) קל בו : ער אין סדו בכל ויז כל בו : ער אין נישט צו גאָט און נישט צו לייט(ן) : ער אין ניט ווערט קיין גוט וואָרט (קיין פיטאַק, קיין בלייער) : ער אין ניט ווערט, וואָס די זון שיינט אויף אים גראָס די ערד טראָגט אים) : וואָס וועט פֿון אים ווערן? — אַ ועקשנידער (אַ ננב) : עס וועט פֿון אים

אַרויסוואַקסן אַ נגב (אַ ואון, אַ רבי (פֿון גובים)) : מען מעג אויפֿבויען אַ טורמע
פֿון זינ(ע)ט וועגן : אַלע טורמעס וועלן זע מיט אים פֿול : ער וועט אַרויסקומען

670

פֿון פֿאַוויאַק—אַ גרויסער : ער וועט מיט זע טויט ניט שטאַרבן : וועסט זיך
אַנהייבן מיט אים, וועסטו ענדיקן מיטן מלאך־האַרת : אַן דו וועסט ניט פֿאַלגן
מיר וועסטו פֿאַלגן דעם אָפֿיציר : אַזעלכע זאָל מען געדיכט זייען און שיטער
זאָלן זיי אויפֿגיין : אַן אַנטלאָפֿענער פֿון קאַטאַרגע פֿירט אַ געהרגעטן אויף אַ
גענונכעטן פֿערד־און־וואָגן : שאַנדערע באַנדערע—איינס ווי דאָס אַנדערע : מען
דאַרף זיי אַלעמען אויפֿהענגען אויף איין שטריק : דיין טאַטע זאָל פֿון קבר
אויפֿשטיין און דרך אַנקוקן, וואָלט ער זיך צוריק געלייגט : וואָס קומט אַרויס
פֿון דעם גוטן ביר אין דעם שלעכטן פֿאַס (, אַן די פֿאַס איז אַ שלעכטע) : מי יתן
עהור מעמא ! : היהפֿוך פֿושי עורו? :

שפר : קראָ־ערע וואַקסט אַן רעע : שלעכטס לערנט מען זיך באַלד אויס : אַן
מען גיט דעם טיטוול אַ האָר וויל ער גאָר (די גאַנצע באָרד) : אין אַ שעת־הכּושר
גייט מען אַרעק פֿון יושר : יושר וויל מען, אַן יענער (דער צווייטער) זאָל האָבן
: וישמן ישורון ויבעט : אַן דו האָסט ניט קיין יושר גיי דאָו(ע)נען מינחה : אַ
פֿערד אויף פֿיר פֿיס ספּאַטיקעט זיך ובפֿרט אַ מענטש (מיט איין צונג) : בעסער
ביין איידער אַל דאָס ביין : ביין אין ניט אַל דאָס ביין : מוטב שיהיו שוגגין ואל
יהיו מוידע.

פֿון עוולות לעבט מען : מעשים טובים העלפֿן ניט, מעשים רעים שאַטן ניט : די
בעסטע העלפֿט כאַפט אויס דער חזיר : דאָס בעסטע עפעלע כאַפט אויס דער
חזיר : דעם ערגסטן הונט קומט אַן דער בעסטער ביסן : דער הונט כאַפט אַ
בייגל ביים בעקער—דער הונט בלייבט אַ הונט, דער בעקער בלייבט אַ בעקער
: אַן מען איי אַ שייגעץ גיט מען אָפֿ פֿאַר אַ שוסטער : צוליב איין שלעכטן לייזן
פֿיל גוטע : באַקום שאַין אַיש (שאַין אַנשים) השסדל להיות אַיש : ווו עס זינען
ניטאָ קיין מענטש זיי דו אַ מענטש.

ראָעים אַפֿילו על אַתחו אַל גיהנום אַינם
חוזרע בתשובֿה : האָדעווע אַ וואָלף ווי לשג, קוקט ער אַלץ אין וואַלד אַרע :
דער וואָלף כאַפט אַזוי לאַנג די ציגעלעך, בין דער רוח כאַפט אים אַליין : אַ

וואָלף פֿאַרלירט זיינע האָר, אָבער ניט זע נאָטור : פֿון אַ יאַלעווער קו קען מען
 קיין פוטער ניט שלאָגן : פֿון אַ חזירש עק (פֿון אַ סזירק אויער, פֿון חזיר־האַר,
 פֿע אַ בעריע וויידל) קען מען קיין שטריימל ניט מאַכן : מונבתא (מעקותא)
 דחזירתא מאַ מאַכנטא שטריימילתא נ־פ) : אַן איינגעבראַכענעם נאָגל קען מען
 ניט אויסגלייכן : אַ עטן מענטש וועט די שענק ניט קאַליע מאַכן, אַ שלעכטן וועט
 דער נ־ית־האָדרש ניט פֿאַרריכטן (אויסבעסערן) : אַ גוטער דאָרף ניט קיין
 קלעפּ, אַ שלעכטן העלפֿט ניט קיין קלעפּ : אַ גוטן העלפֿט אַ וואָרט, אַ שלעכטן
 העלפֿט קיין שטעקן אויך ניט : וואָס מער מען קראַצט דעם פֿאַרד, אַלץ מער
 וואַקסט ער : שמיר אַ פֿאַרד מיט האָניק, אַ פֿאַרד בלייבט אַ פֿאַרד : דאָס
 האַלצעפעלע שווימט פֿון אויבן : עפעס שלעכטס וועט דער רוח ניט נעמען : טו
 ניט קיינעם קיין שלעכטס, וועט מען דורך לאָזן צו רן : אַ פֿאַרד מעג זיך קראַצן.
 זען אויך : אָקר ננב, גנבה 482, ונב 488, אומאידלקיט 557, פֿליכטפֿאַרזעונג
 578, שולדיקייט 5, אויסגעלאַסנקייט 597, אַפיקורסות 618.
 575. באַרעכטיקטקייט

ם : באַרעכטיקטקייט, פריווילעגירטקייט אאָ"וו — אַדי : באַרעכטיקונג:
 גלייך־באַרעכטיקונג, פֿול - באַרעכטיקונג : דערלויב, דערלויבונג,
 אויטאָרעירונג, אויטאָריאָציע : רעכט, אויטאָריטעט, פֿרעראָגאַטיוו, זכות,
 זכות־הקיום, זקיה, רשות, חנקה : פריווילעגיע, פֿרייהייט : פריווילעגיעס,
 פֿרייהייטן, קיומים : סערוויטוטן : לגאָטע, להאָטע : י פֿראָוו, י פֿראָווע :
 פֿאַרדינסט, זכות אָבות.

איינסרעכט, ז אייגנטום - רעכט, באַזיצ-

רעכט, פאַטענטרעכט : בכורה, בכורהשאַפֿט, בכורה - רעכט, מאַיאָראַט :
 געבוירן - רעכט, געבורטרעכט : בירגעררעכט, ציווילע רעכט : באַשליסערעכט,
 שטימרעכט : באַראַטרעכט, באַראַטרעכט : ווינרעכט, פֿראָוואַזשיטעלסטווע,
 אַזקת־הישוב, אָוקת־הקהילה : וועגערעכט, אַרבעטרעכט : רעכט אויף אַרבעט :
 האַנדלסרעכט : אויטאָרעכט, מחבר־רעכט, פֿאַרלאַגרעכט, קאָפּירייטנאָ - :
 גלייכע רעכט : פֿרויענרעכט : דאָמענרעכט, דאָמען - ערע, דאָמעדהערינג נ־פ) :
 ערנרעכט : אורלויברעכט : אויסליזערעכט נ־נ'ח : מלוכה־רעכט, ז שטאַטסרעכט :
 אַדמיניסטראַטיוו (ע) רעכט, אויסנעמרעכט, פֿעלקעררעכט,

אינטערנאַציאָנאַל(ע) רעכט, אויסלענדער־רעכט אַז"וו :
עקסטעריטאָריאַליטעט.

דערלויבעניש, קאָנצעסיע, פֿרענטשיין נאַ-) אַז"וו — 8-פ : רעכט(ס)פּאַפּיר,
רעכטס־דאָקומענט, רעכטטיטל, טייטל נאַ-) : פּאַטענט, טשאַרטער, שיינצעטל,
בלעטל, ליצענץ, לעסענס נאַ-) אַז"וו — 366.

באַרעכטיקטער, פּריווילעגירטער אַז"וו — אַדי : נעל־אַצרא, נַר־אַצרא,
לגאַטניק, להאַטניק, יחסן, פּרעטענדענט.

וו ן האָבן אַ רעכט צו : האָבן אַ חנקה אויף,

האַבן אַ פּריווילעגיע אויף אַז"וו — " : געהערן צו, באַלאַנגען צו : זיין
באַרעכטיקט צו פּ אַדי : קומען : פֿאַרדינען, זוכה זיין : ווערט זיין, ראָוי זיין :
זיין קוואַליפֿיצירט פֿאַר, ז קוואַליפֿיצירן פֿאַר.

געבן (נעמען) דאָס רעכט (די פּריווילעגיע אַז"וו) : דערלויבן, אויטאָריזירן,
באַרעכטיקן, מנכה זיין, פּריווילעגירן, קאָנצעסיאָנירן, פּאַטענטירן.

אַדי, אינוו : רעכטלעך, אויטאָרעירט, דער־

לויבט, פֿולרעכטיק, גלייכרעכטיק, באַרעכטיקט, פֿול באַרעכטיקט, גלייך
באַרעכטיקט, פּריווילעגירט, פּאַטענטירט, פֿאַרדינסטפֿול, ווערט, פּאַסיק,
קוואַליפֿיצירט : מוכשר ;

האָוי : האָוי לקך : ראָוי לאותה אַיצטלא :

באָוקת : ברשות : בזכות : בתורת נבאי : לויט
רעכט : עקס אַפֿיציאַ.

זע אויך : רעקאָרד אב, עזעצלעכקיט אפ.

אַזפּ. אומבאַרעכטיקטקייט

ם ן אומבאַרעכטיקטקייט, רעכטלאָויקייט אַז"וו — אַדי : אומבאַרעכטיקונג,
רעכט־

באַרױבונג, רעכט־פֿאַרמינערונג אַז"וו — יי :

דיסקוואַליפֿיקאַצע, דיסקוואַליפֿיצירונג.

וו ן זע ניט־באַרעכטיקט, זח ניט־אויטאָריזירט אַזיוו — אַדי : ניט האָבן קן
רעכט אויף :

ניט געהערן צו, ניט באַלאַנגען צו : ניט האָבן

דאָס רעכט : ניט פֿאַרדינע : ניט ווערט זיין,
ניט האָוי זיין : ניט זוכה זיין : ניט זיין קוואַליפֿי
צירט פֿאַר, ז ניט קראַליפֿיצירט.

פֿאַרלירן דאָס (די) רעכט אויף : אָפּנעמע
(צונעמען, צוריקנעמען) דאָס (די) רעכט : באַ-
רויבן פֿון רעכט, דיסקראַליפֿיצירן : צונעמען
די בירגערשפֿט, דעם טיטל, דאָס (די) רעכט
צו פראַקטיקירן אַז"ר : אַראָפּרייסן די
טרעסטלעך : פֿאַרקלענער (פֿאַרמינערן) דאָס
(די) רעכט פֿון.

אַדי : רעכטלאָז(יש, אומרעכטלעך, ניט־באַרעכטיקט, אומקוואַליפֿיצירט,
ויטשוויטאַ-

רעירט, ניט־פֿאַרדינט, ניט־מערט, ניט־ראָוי.
פֿראַן : עס קומט אים ניט : עס האָט אים ניט געקומט : עס אין אים ניט געקומען.
577. פֿליכט, פֿליכטטונג

ם : אַחריותדיקייט, פֿאַראַנטוואָרטלעכקייט, אַבלישטאַרשקייט אַז"ו — אַדי :
פֿליכט,

פֿאַרפֿליכטוע, התחייבות, חוב, אַבליגאַציע,
חוב : מוז, מוואַך, (קאַטעגאָרישער) אימפע-
ראַטיר : געבאַט, מיטע, שליחות : שולד,
שלדיקייט : חלק, טייל : שך, עול, לאַסט :
עול דרךשע, עול משפּחה, עול מלכות, עול
מלכות שים : מאָראַלישער חוב, ערדחוב,
בירגער־חוב אַז"ר : אויפֿגאַבע, פֿונקציע,
עובדה, באַרוף אַז"ו — פֿ-פ : פֿליכטגעפֿיל :
פֿאַראַנטוואָרטונג, דין - ואָשבת, רעכענונג,
אַחריות.

פֿליכט־ (חוב־) טונג, פֿליכט־ (חוב־) דער
פֿילונג, פֿליכט־ (חוב־) אויספֿירונג, פֿליכט־

(חוב-) דורכפֿירונג פֿליכט- (חוב-) אָפּהיטונג, חוב-
אָפּצאָל, סאַטיספֿאַקציע.

מעלשחרעת, מי שמחויב, מה מחויב
נ-פ), מחויב, פֿאַרפֿליכטער, ז פֿאַרפֿליכטער
טער.

וון האָבן אַ חוב (אַ פֿליכט, אַן אַחריות) — - : ליע אויפֿן קאַפּ (אויף די
פֿלייצעס, אויפֿן

געוויסן) : אויסגע צו : אויספֿאַלן אויפֿן מרל
(חלק) פֿון: זיין געבונדן (ז פֿאַרפֿליכטעט אַאָן"ו)
— אַדי : זיין אונטער אַן אָבליגאַציע נ—) : דאַרפֿן

ענטפֿערן פֿאַר : דאַרפֿן ענטפֿער פֿאַרן גרינעם
טיש : דאַרפֿן אָפּגעבן דידאָשבון פֿאַר: טראָע
די (דאָס) אַחריות פֿאַר: חל זיין אויף: מוטל
זע אויף : שולדיק זע אין : חייב זיין אין :

מחייב זע : דאַרפֿן, מוזן : קערן צו, געהערן צו. נעמען אויף זיך (אַ חוב, אַ
התחייבות

פֿליכטן ויך, מקבל זיין אויף זיך : ערב ומ,
גאַראַנטירן אַאָו"ר — פּזפ.

המשמר : האַלטן, אָפּהיטן, היטן : האַלטן זיך
בני : האַלטן (אָפּהיטן) ווי נעגל־ראַסער, ווי
(דעם טאָג פֿון) שבת, ווי די מלכה שבת, ווי אַ
פֿרומער עד תקילע צו לייע (אַשרי צו ואַע),
ווי אַ פֿרומער ייִד דעם אַשרעצר : ניט אָפּ-
טרעטן קיין קוצו אַל יוד, ניט אָפּטרעטן בחוט
השערה : ניט פֿאַרפֿעלן : ניט פֿאַרפֿעלן ווי אַ
ייִד פֿאַרפֿעלט ניט דאַר(אַנען) (תפֿילע לייע) :

ניט פֿאַרזאַמען, ניט פֿאַרזוימען, ניט פֿאַר
לאָזן, ניט מחמץ זע (אַ מיצווה : ממלא
זמ, מקיים זע, אויספֿיר, דורכפֿיר, דער

פֿילן, ז דערליידיקן, נאָכקומע, גוט מאַכן: אָפֿ־
צאָלן אַ חוב: האַלטן אַ האָרט (אַ צואַג) : יוצא
(פֿאַר האָט, פֿאַר גאָט את פֿאַר לייטן) : יוצא זיין
לקל הדעות : מוציא זש.
אַדי : פֿאַראַנטהאַרטלעך, מחויבדיק, חלבדיק, געהעריק, אַחריותדיק, געבונדן,
פֿאַר־
פֿליכט, ז פֿאַרפֿליכטעט, שולדיק, משועבד,
אַבלישטאַרש, אימפּעראַטיוו.
פֿראַן : איך נע־ דאָס אויף מיינע הענט : איך וועל אויסשטיין דעם קילבול :
אויף מיר
(אויף מע קאָפּ) די עקרה : אויף מע ריזיקע :
אויף מע אַחריות : עלי (אַלי) ועל צאָרי : אויף
מען קאָפּ : ער וועט מוזן ברענגע אַן עגלה
ערופֿה : דער מורע האָט אָפּגעטאָן זיינס
(—דער מורע קע גס : שמעק אָפּ דין חלק
את גק.)
שפר : אָדם מיעד לעיל־ : מען מיי ייצא זע פֿאַר דער וועלט אויך : פֿאַר דער
וועלט
מון מען מער יוצא זע ווי פֿאַר גאָט אַליין : וויל
מע פֿאַר אַלעמען יוצא זע, קריכט מען ערשט
רעכט אין דער בלאָטע אַרע.
דען אויך : אָמת 862, פֿאַלגעוודיקייט 466, רעכטפֿאַרטי קיט 573.
578. פֿליכטפֿאַרזעונג
ם : פֿליכטפֿאַרזעוט, פֿליכטפֿאַרגעסונג, ניטאָפהיטוט, אָפּטרעטונג אַאַז"ר . יי.
עובר - שבועהניק, האָנה - בדיבורניק,
האַרטסמאָ (נ־פ) : ווינטמיל, סרשטש, פֿריצאַק :
פֿליאַדער — 3־ב.
וו : ניט טאָ זיין חוב (זע פֿליכט) : ניט מקיים זע, ניט דערפֿילן, ז ניט ממלא זע,
ניט

אויספֿירן, ניט דורכפֿירן, ניט מט מאַכן, ניט
האַכקומען, ניט לצא זע : ניט היטן, ניט אָפהיטן,
ניט האַלטן : האַלק ווי יורקע פֿע שולחערוד :
ארסמידן(אַרומגע) האָס געזען דערלויבזיך : נעמען ליכט : ניט האַלטן קיין
צוזאַג (קע האַרט, קק שבועה) : דרייע מיט דער צונג : מאַכן פֿת זע נאיר
אש"וו) מויל אַ כאַליערע — 3-ב : ברעכן אַ צוזאַג (אַ וואָרט, אַ שבועה) :
אַפטרעק פֿת זיין וואָרט, ז צוריקגיע אויף זע וואָרט, מקנה בדיבורו זיין : עובר
שבועה זיין : טרעטן מיט (אונטער) די פֿיס : ניט מאַכן זיך פֿון : איגנאָרירן :
פֿאַרזען, פֿאַרקוקן : פֿאַרמאַכן (צומאַכן) די אויע : פֿאַרגעסן זיך : פֿאַרפֿעלן,
פֿאַרזאַמען, פֿאַרזוימען : דורכלאַע, איבערהיפֿ(ער)ן : פֿאַרקנייטשן (אינזאַלצן)
(אַ דאָוו)שנעך : מאַנקירן, פֿאַרנאַכלעסיקן : מועל בשליחות זיין : אַפטרעטן פֿון
געזעץ : ברעכן (פֿאַרברעכן, איבערשפּרייזן, איבערטערעטן) דאָס געזעץ — פּזפ
: אַפּוואַע זיך פֿון, אַפּוואַרפֿן זיך פֿון, אַפּטרייסלען זיך פֿון, אויסטאָן זיך פֿון :
אויסלאַכן זיך פֿון : פֿייפֿן אויף : האָבן נעמעצן, עפעס) אע דער ערד (אַדמה) :
אַפּראַע זיך די הענט מן : אַראַפהאַרפֿן פֿון זיך דעם עול (שד).
אדי : אומפֿאַרלאַזלעך, אומפֿאַראַנטוואָרטלעך, אומאַחריותדיק.
פֿראַן : ווערטער ווי אַ הונט האַט געבילט (געבולן) : עלעהיי אַ הונט האַט
געבילט (געבולן) : אַ מענטש רעדט, אַ הונט בילט : אַ קויל אין אַ מאָל רויט און
אַ מאָל שוואַרץ : גאָט האַט אים געגעבן אַ צונג, ער זאָל מיט איר דרייען : אויף
זינע רייד אע ניטאָ וואָס צו בויען : אויף זינע רייד קען מען בויען (שטעלן) אַ
קלויסטער : זיין וואָרט זאָל זיין אַ שטעקן, וואָלט מען זיך ניט געטאָרט
אַנשפּאַרן : זיין וואָרט זאָל זע אַ בריק, האַלט איך מורא געהאַט אַריבערצוגק :
מען שיקט אים צום רב, גיט ער צו דער רביצע.
זען אויך : שוועדל — 5, אומפֿאַלגעמדיקייט זא, אור רעכטפֿאַרטיקייט
פּזפ. ניט־געבונדנקייט
ס : ניט־געבונדנקייט, אומפֿאַראַנטוואָרטלעכקייט, לויזקייט אַז"וו — אדי :
אימוניטעט,
פֿרייהייט, אויסנעם, פריווילעגיע : פריצות,
הפֿקות — 4-7 : באַפֿריונג, אויפֿבינדונג, אַב־

סאַלױרונג אַז"וו — יי : קיטור, דיספענסאַציע,
אינדולגענץ, אַבסאָלוציע, אַבסאָלוטאַריום :
האַרט־נדרים.
אומפֿאַראַנטוואָרטלעכער, ניט־געבונדע־
נער אַז"ר — אַדי : חרש שוטה וקטן.
וו ן זיין ניט־פֿאַראַנטוואָרטלעך (ניט־געבונדן, פֿרי אַז"וו) — אַדי : ניט
דאַרפֿן ענטפֿערן
פֿאַר : ניט דאַרפֿן אָפּגעבן קיין די־וקשבון
פֿאַר : זיין אָטור פֿון : ניט האַלטן פֿאַר־
אַנטוואָרטלעך פֿאַר : אַראָפּנעמען די פֿאַראַנט־
וואָרטלעכקייט פֿון : אויסנעמען : פֿרי מאַכן
פֿון, באַפֿרייען פֿון : אויפֿבינדן, אַבסאָלווירן,
דיספענסירן : מתיר גדר זיין : געבן אַ פֿרייע
האַנט, געבן די פֿריווילעגיע, פֿרירילעגירן.
אַדי ן אומפֿאַראַנטוואָרטלעך, ניט - פֿאַרפֿליכט, זניט־פֿאַרפֿליכטעט, פֿליכטפֿריי,
אימון, לוי, ניט־געבונדן, באַפֿרייט, אָטור,
אויפֿגעבונדן, אַבסאָלווירט, דיספענסירט.
זען אויך : אומהערשאַפֿט 457, פֿרייהייט 469, אַיתר 599. 580. קבֿוד
ם ן געערטקייט, געשאַצטקייט, געאַכטקייט אַז"וו — אַדי : פֿאַרערונג,
פֿאַרערלעכונג,
פֿאַרהערלעכונג, אַכפֿערונג אַז"וו — יי : אָבד,
קאָפּווייטאַג נ־פ), זקיה, ערע, האָנער, האָנאַר,
י פֿאַטשאַט, שטריימל, שמעלצל : קיבוד :
קיבוד אָב, קיבוד אַם אַז"וו : אָפּשיי, ער־
פֿאַרכט, ז ער(ע)פֿורכט : יִיראַת־הקבֿוד, יִיראַת־
הרוממות, הידור־הקבֿוד, רעווערענץ : אַכטונג,
הויכאַכטונג, רעספעקט, רעשפּעקט נאַר־),
י אוואַזשעניע, י שאַנאַוואַניע, שאַצונג, הויכ־
שאַצונג : אַליין־אַכטונג, אַליין־רעספעקט : דרך־אַרץ, אַרבות, איידלקייט,

העֲפֹלֶעכְקִיט אַאן"וו — פפפ.

ערנפלאַץ, ערנויץ. רעכטע זייט, רויטער ווינקל נסאַיס : אויבנאָן, אויוונאָן
נדיאַק, שפיגלוואַנט: קיזרח־ראַנט, מיזרח־שטאַט: קלה־באַנק : קיסא־הקבוד.
געאַכטער, ז געאַכטעטער, געשעצטער אַאן"וו — אַדי : ערן־בירגער,
פערזענלעכער ערן־בירגער. ערן־בירגער לדורות, ערן־מיטגליד אַאן"וו.
וו : האָבן קכֹוד : זיין געאַכט. זיין געשעצט, זיין געערט אַאן"וו — אַדי : זיין
בײַ נעמען) ווי אַ קייסערינע (אַ קיסרטע, אַ קייסערטע), ווי אַ פוילישע מלכה,
ווי אַ פריצטע : האָבן רעספעקט (דרך־אַרץ, אַרבות) פֿאַר : רעספעקטירן :
באַהאַנדלען מיט רעספעקט (מיט דרך־אַרץ אַאן"וו) — 6-- : לייגן קבוד אויף :
נוהג קבוד זיין אין : האַלטן אין אָבוד : האַלטן ערלעך : הויך האַלטן, טייער
האַלטן : מקבד זיין : אַכטן, הויכאַכטן : שאַנעווען, י אוראַושען : אָפגעבן קבֹוד,
חולק קבוד זיין : טיילן כיבודים : מקבד ויין מיטן ערשטן שאַס נ־פ) : מנכה זיין
: ערן, ז ווירדיקן : באַערן, באַערדיקן נ־), גרייסן נאַר־), ז גרויסן : ערלעכן,
אַכפערן : שעצן, הויך שעצן, שאַצן, הויך שאַצן, פֿאַרערן, פֿאַרערלעכן,
פֿאַרהערלעכן, גלאַריפֿיצירן, פֿאַרהייליקן, פֿאַרגעטערן : מאַכן אַ גאַט
(געטשקע) פֿון : אַרויסריון אַכטונג צו : אַרויפֿקוקן צו : פֿאַלן פֿאַר, (אַנ)בייגן
דעם קאָפּ פֿאַר : בייגן זיך (כורעים ומשאָחוים) צו, קניען צו : קושן דעם זוים
פֿון ועמעצנס) מאַנטל : טאַנצן (אַרומטאַנצן) אַרום : שפּריעען קדוש פֿאַר :
אָפּבלאַזן דאָס אָרט פֿון : לעקן די טעלער בײַ : — לעקן נעמעצן) : קראַצן דעם
האַנער פֿון נ־פ) : טראָגן אויף די הענט : מאַכן אַ צימעס פֿון — 583.
אַדין (ב)קבודיק, האָנערדיק, י פּאַטשאַטנע, האָנעראַווע, אַכפער(ד)יק,
אַפּשייַק, ער־
פֿאַרכטיק, ז ער(שפֿורכטיק, יראַת־זקבֹודיק, יראַת־הרוממותדיק : געערט,
פֿאַרערט, געשאַצט, געשעצט, געאַכט, געאַכפערט, ז גערירדיקט, הויך
געהאַלטן, רעספעקטירט, געערלעכט, געהערלעכט, געגרייסט, ז געגרייסט,
גלאַריפֿיצירט, געקרוינט, געהייליקט, פֿד געטערט.
אינון מכובד : בקבוד : מט רעספעקט (רעשפעקט נאַר־)) (צו מעלדח : באַימה
ובי־ראה : יל וראָדה : במחילת כבודו.
פֿראַן : כִּידוּ במקימו מינח : מען וועט דיך זעצן אויף דער נום־טובדיקער

פּאַליצע נ"פ). שפּר : קכד אע אַ לעבער : קכד געפֿינט מען אין יאָטקע : קבד
וואָלגערט זיך אויפֿן מיסט, ווער עס וויל נעמט אומזיסט : פֿון קבוד ווערט מען
ניט זאָט : וואָס נוצט קבוד, אָן מען האָט ניט צו עסן? : מען שטאַרבט ניט פֿון
הונגער נאָר פֿון קבוד : קבוד און געלט רעגירן די וועלט : אַ פאָרה געלט, אַבי
דער קבוד אין גרויס : צו פֿיל אָבוד אין אומקבוד (אַ האַלבע שאַנד) : שפּיין
קאָכט מען אין טאָפּ און אָבוד קריגט דער טעלער : אין דריי ערטער גיט מען זיך
קיינ אָבוד גיט אָפּ : אין תּפֿיסה, אע נִית־הקיסא און אין אָרחץ : פֿאַר אומקבוד
אַנטלויף, אָבער דעם קבוד לויף ניט וואָך (אָבער יאָג זיך ניט נאָך אָבוד) :
ווילסט ניט האָבן קיינ אומקבוד, ניט יאָג זיך נאָך קבוד : (קל) הרודף אַחר(י)
הקבוד—הקבוד בורח מאָוו : קבוד אין ווי אַ שאַטן : וואָס מער מען לויפֿט אים
נאָך, אַלץ ווייטער אַנטלויפֿט ער : (קל) הבורח מן הקבוד הקבוד רודף אַחריו :
ווער עס אַנטלויפֿט פֿון קבוד דעם יאָגט דער קבֿוד נאָך : לויף ניט נאָך דעם
קבוד, וועט ער אַליין צו דיר קומען : קוף הקבוד לבוא : ווילסט האָבן אַ אָנים
ביי לייטן, האָב פֿריער אַ קנים בך דיר אַליין : דער שענסטער קבֿוד איי אַו מען
ויצט אע דער היים : האַלט דיר דעם קבֿוד און ויץ אין דער היים : אי מען וויל
ייר ביים קבוד דערהאַלטן מיי מען דעם מאַלצייט אע
צווייען שפּאַלטן : קבד אַת אָאִיך ואַת אאָך : (דול קבוד הבריות : אינהו מכובד?
המקבד אַת הברות : יהי כבוד חקרך אָביב עליך בשלר : ווער עס שאַנעוועט
יענעמס קבוד שאַנעוועט זיין אייגענעם קבוד : ווער עס האָט אַלק קיין קבֿוד ניט
קען אַנדערע קע קבוד ניט אָפּגעבן : רבֿ (נשיא) שאַחל צל כבודו, כבודו מחול
(אַע כבודו פחול).

ען שיד: אידלקיט אנ, לויב ש.

ם : שענדלעכקייט, נידעריקייט, אומרערדי קייט אַאִיר — אַדי :
דערנידער(יק)ונג, דיסקרעדיטירונג, זידלונג אַאִו"ו — יי : אומקבוד, שאַנד,
שמאָך נאָר-) : חרפה, בניון, בושה, אָרפהנע בושה נדיאָק, קיוש, גנאָי :
נעיבניון, קיזיביונות, חרפות וביושים, שאַנד און שפּאַט, לעג וקלס : פסול אע
דער משאָחה : שמץ פסול, פֿלעק, סטיגמע, שאַנדפֿלעק, שאַדצייכן, קינס צייכן,
בראַנד, בראַנדמאַרק, בראַנדצייכן, אינברען.
אומאַכטונג, אומרעספעקט, אומאַרבות : חילול־הקבוד, אַעד־הקבוד,

פחיתות־זקבוד : גרינאָצונג, גרינגשעצונג : חילול, חילול האָם, חילול הקודש,
שענדונג, לעסטערונג : שיפלות, ירידה : דעגראַדאַציע, דיסקרעדיטאַציע,
קאָמפּראַמיטאַציע : דעפּאַמאַציע, סטיגמאַטיוואַציע.
אומאַנשטענדיקע, שענדלעכע באַהאַנדלונג
לונג : באַליידיקונג : אויספאַטש, פאַטש אין קנים : בלוט־צאָפעוויש,
שקיכת־דמים — ז״פ : אַפּראַנט, בלאַמאַזש, שטומפֿן (: זידלערײ : קללות,
חרמות — 9־פ : אויסרייקעניש, גאַב, פאַרציע, חלק, סילוק, פאַטאַטיק, פסק,
אַפּשניט : יום האַישי, קידוש, עליה, שלישי, שישי, מַפְטִיר, מי - שַׁקְרָך, יברכך,
קעמון : פֿעפּער : קרום וואָרט, זידלוואָרט : גראַביאַנסטווע, גרוביאַנסטרע :
סקאָדאַל, פֿייפּערײ,
אויפֿשפּיל, קאַצן־מוזיק, חתונה, בראַנקס טשיר נאַ-).
באַליידיקער, שענדער, זידלער, סקאַנ-
דאָליסט : אַ פּיסקל ווי אַ אָר הקיסקל.
וו : ניט האָבן קיין רעספּעקט (קיין דרדשרץ, קיין אַרבות) פֿאַר — 80־ : ניט
לייגן קיין קבוד אויף : פֿאַרשאַפֿן אומקבוד : מבוזה (וממזה) מאַכן, אַזוי ומבוזה
מאַכן, ז אַנטערן : שטעלן אין בניין (אין בזיונות) : שטעלן בסרפה : אַנטאָן
חרפות און בושות : מגזה זיין, ממייש זיין : מבויש שטעלן : שטעלן אין קיוש,
שטעלן אין בוריקעס נ״פ) : בלאַמירן, דיסקרעדיטירן : ברענגען שאַנד אויף :
מאַכן צו שאַנד (און צו שפּאַט) : שענדן, פֿאַרשוועכן, דערנידער(יק)ן,
דעגראַדירן : אויפֿרופֿן עם קל הנאָרים : אַראָפּווערדיקן : פֿאַרטונקלען, שטעלן
אין שאַטן, פֿאַרשטופן אין אַ ווינקל : שטעמפלען, בראַנדיקן, בראַנדמאַרקן,
סטיגמאַטיווירן אַאָ"ר — 604.
באַליידיקן, באַלאַדעווען נ״פ) : שאַקירן : פּוגע בקבוד זיין, פּוגם בקבוד זיין :
ווע בקבוד זיין : אַנרירן דעם קבוד פֿון : רירן (צעקראַצן) דעם האַנער (דעם
מורנו, די קרוין), י אַבראַזשען, באַרישן ו״פ), י אַבידיען : אויספאַטשן :
אַפּפּאַטשן די פֿליגל : גראַב אַנטרעטן, גראַב אַנפֿאַרן, גראַב אַנקומען : אַנטרעטן
אויף די הינעראויגן : אַרייַנקריכן מיט די פֿיס (מיט די קאַלאַשן) נצו עמעצן) אין
האַרצן : גראַביאַנ(י)ען : אַרויסבאַרייַן דעם גראַבן יונג (דעם קצב אַאָ"וו) :
נאַ-) ז רופֿן נעמען, ז זיין פּערזענלעך : פֿאַרשוואַרצן דאָס קוים (די אויגן) :

וואַרפֿן שמוץ אויף : באַוואַרפֿן מיט שמוץ : אָפּגיסן מיט אַ פּאָמו(י) ויצע :
 בלאָטיקן : מאַכן צו קויט און צו בלאָטע : מאַכן צו קויט און צו קאָט : אויסמשן
 מיט דער בלאָטע : מאַכן מיט דער ערד גלייך : פֿאַרפֿלעקן (פֿאַרשמוצן) די
 רעפּוטאַציע פֿון : סקאַנדאַליזירן : קאָמפּראַמיטירן : דורכלאָן מיט אַ פּויק :
 פֿאַרשפּאַטן. אויסלאַכן אַאָ"ר — 18.

זידלען, שנידלע, זשמפֿן, באַפֿאַלן, בראַנדעווע, יענטעווען : אָנזידלען,
 אויסזידלען, אויסשייגעצן, אויסלאַמערן, אויסחזירן, אָפּזידלען, אָפּשייגעצן :
 זידלען אָן די אויע זאָלן איבערגיין : וואַרפֿן זיך אויף, אַרויפֿכאַפֿן זיך אויף :
 שפּיליערען, פּיסקעווען, באַזינגען : אַרויסגיין מיטן לשון (מיטן אָן בקול) :
 אויסלייע (אויסרעכענען) וואָס אַע דער קאַרט (וואָס אין אַ בייזער) קאַרט
 שטייט) : מאַכן אַ קידוש (אַ יום־האָישי, אַ מישקור) : מאַכן אַ שהאַרצן סוף :
 אויפֿשפּילן (אָפּשפּילן) אַ חתונה (אַ ווי וואָט, אַ זייגעזונט, אַ דאָבראַנאָץ) :
 אויפֿשפּילן (אָפּשפּילן) אַ בייזן (אַ וויסטן, אַ פֿינצטערן אַאָ"ר) פֿרימאַרגן :
 געבן, דערלאַנגען, מקבד זיין : געבן אָן עליה (אַ קיומת, אַ סילוק, אַ פּאַרציע
 אַאָ"ר) : געבן אויף שיסל און אויף טעלער : געבן פֿעפֿער (צו שמעקן : מקבד
 זיין מיט מַפֿטיר, אויפֿרופֿן ששי אַאָ"ר — " : דעקן, באַקליידן : רייבן אַ זייט (אַ
 קריי, אַ מאַרדע, אַ נאָי, אַ קאַלנער) : דערלאַנגען אַע ביין אַרײַן (אין דער
 זיבעטער ריפּ) : רייסן די זייטן : אויסרייסן די אויגן : געבן איבערן פּיסק :
 אַרבעטן (אַנגעבן) מעשים : סקאַנדאַלעווען, מאַכן סקאַנדאַלן : בושנערען,
 קאָמאַנדעווען, ראַנדזענען : וואַע זיך צו : זייפֿן דאָס אָנים : אָנרייבן (אָפּוויפֿן,
 אָנזייפֿן, איינזייפֿן) אַ מאַרדע (אַ מוח) : צוואַגן, אָפּצוואַגן, אויסצוואַגן : צוואַגן
 דעם קאַפּ : צוואַגן אַ מוח : אויסגיסן די באַד אויף : אָפּבאַדן מיט קאַלט וואַסער
 : וואַשן : איבערוואַע די ביינער (די ביינדעלעך, די קויטיקע וועש) : מאַכן
 אויסצור דרייען : אָפּברײַען : שיטן מיט פֿייער : שיטן (גיסן) פּעך את שוועבל :
 אָפּגיסן מיט ווד : אָפּשיטן מיט קויל (מיט פּריסיק) : שיטן שוואַרצע מאָן :
 אָפּרעדלען אַ מצה : האַלע שבת אויף.

ניט פֿאַרשווייגן, ניט שענקען : אויסלאַע נצו עמעצעח דאָס ביטערע האַרץ (דאָס
 שווערע געמיט) : (אָשקילן דאָס האַרץ : אויס-
 קטלען (אויסבייטלע) אַלע (בעע) חלומות : מאַכן אַ סצענע : מאַכן שהאַרעשבת

: געבן העל נש : טרעטן אויף : טרעטן מיט די פֿיס, טרעטן אונטער די פֿיס :
אויסרייסן, אויסקאַרענייע : מאַכן אַש (אַ קופּע אַש, אַ באַרג אַ-) : לייגן אַע
דער ערד (אַדמה) דח : לייַע אַרצה : באַגראָבן, געבן אַ באַגראָב : באַגראָבן נײַן
איילן אַע דר'ערד : באַגראָבן אַן מע זאָל קע תּחית המתים ניט אויפֿשטיין :
אַײַנשליענען לעבעדיקערהייט.

נפֿאַרגלייכונגח מאַכן ווי בלאָטע (כעפֿרא דאַרעא, מיט דער בלאָטע צו גלייך) :
זידלען (באַפֿאַלן) באַחד הריקים : זידלען זיך ווי אַ שיכורער מי, ווי אַ
מאַרקײַדענע, ווי אַ סוטה : אויסזידלען ר אַ הונט, י ווי דעם פֿאַסליעדנעם:
וואַרפֿן זיך ואויף עמעצן) ווי אַ הונט: אַפֿרייסן זיך ווי פֿע אַ תּליה, ווי אַ הונט
פֿון דער קייט : שניידן ווי (מיש אַ מעסער : אויסדרייען ווי אַ נאַסן האַנטעך.
וועת באַליידיקט, ווערן דערנידער(יק)ט אַאָז'ר — י : וועת מבּוזה (צו שד (און
צו שפֿאַט), ללעג ולקלס, לאָשל ולשוּינה, לחרפה ולעינה) : כאַפֿן (לייזן, קרייע,
באַקומען) אַ האַב (אַן אַפֿשניט, אַ פּסק, אַ פֿאַרציע, אַ צראַג אַאָז"ו) — " :
אַנפֿאַרן זיך : מבוּיש ווערן : אײַננעמען חרפות את בושות : בלייבן שטע ווי אַן
אַפּגעגאַסענער, ווי אַן אַפּגעשמיסענער, ווי אַן אַפּגעבעזעמטער : אַוועקגע אַ
באַליידיקטער (אַבל וחפֿוי ראָש, בחרפה ובבושה, מיט אַ נאָז, מיט אַן
אַפּגעשניצטער נאָז) : אַוועקגיין ווי די מויד פֿון טאַנץ, ווי די קאַץ פֿון דער
מילך, ווי אַ קוּימענקער (קוּימעדקערער) : פֿילן בושה — 6-- : שעמען זיך אין
ווייטן האַלדז (אַרח : שעמע זיך די אויע צו ווייזן (די אויע אויפֿצוהייבן) :
שעמען זיך צו ווייזן פֿאַר די אויע (צו קומע אונטער די אויע) : זיך ניט קענען
אַפהאַע מיט קע זיבן (צען) וואַסערן : דאַרפֿן זיך באַבן אַ לעבעדיקער
(לעבעדיקערהייט).

אַדי : אומבּקוד(יש, אומ(ב)אַרבות(דיש : שענדלעך, נידעריק, געמע,
סקאַנדאַליעז, אומווערדיק, ז אומוירדיק, פּחיתות־הקבּודיק : פֿאַרשעמט,
באַליידיקט, דערנידער(ישט אַאָז"ו — וו.

אינוו, פֿראַז : עס האָט קק קניי (קע צירה) ניט : כּדי בנית וקצף : (עס איח אַ
חרפה און אַ בושה ! : (עס איח אַ ענד(ע) ! : שעם זיך ! : פֿע ! : טפֿוי ! : פֿוי !
: פֿו ! : פֿי ! : אַזאַס ! : עס אין ערגער ווי אין טאַטן אַרע : בחראַתי : בחרקתו :
בחרפע : אוי לאותה בושה (, אוי לאותה בלימה) ! : עס ווערט פֿינצטער אין

(פֿאַר) די אויע : כאָטש נעם און באַגראָב זיך : עס זאָל אים (צח קיין עאַי ניט זיין : אָפּגעשמיסן דעם אייגענעם באָלף־מחילות : אויב דו האָסט ניט געהערט קע גוט וואָרט (וועסטו עס איצטער הער : וואָס איך האָב אויף מיין האַרצן וועל איך אויסלאָזן צו דיין קאָפּ , צו דינע הענט און פֿיס און צו דע לייב און לעבך : ער שנייצט די נאָז דען שמירט דאָס אָנים.

שפר : אַ חרפה איז צו עבענע : שנד אע ניט קיין רויך, זי עסט ניט די אויע אויס : בעסער אַ שאַנד אע אָנים איידער אַ קרענק אין בויך : בעסער אַ ווייטאָג אע האַרצן איידער אַ חרפה אע אָנים : אַל תּוידו בנת : בושא טוט וויי : המלבין פני חקרו ברבים באַילו שופֿך דמים (אַין לו חלק לעולם הבאָ) : הכל לפי הממש והמתניש : אַ פּאַטש פֿאַרגייט, אַ וואָרט באַשטייט : הפוגם את עצמו פוגם משקחתו עמו : כל הפוסל במומו פוסל : צוריק שייגעץ גילט ניט (זאָגט מען ניט) : „טי מעניא רושל" אין קק טענה ניט : אויף פֿאַרשריגן האָט נאָך קיינער קיין חרטה ניט געהאַט : שענד ניט מעך, איך שענד ניט דערער זינען ביידע פֿון איין צעך : אַ הונט פֿון אַ שר בילט ניט : אַ הונט לאָזט מען בילן און מען גייט אַוועק : אַן דער הונט האָט זיך אויסגעבילט (אויסגעבולן) הערט ער אַליין אויף : אַ הונט וואָס בילט בייסט ניט : דער הונט בילט דען דער פרץ פֿאַרט : דער וואָלף האָט ניט מורא פֿאַרן הונט, אָבער עס געפֿעלט אים ניט זיין בילן.

זען אויך : שפּאַט 518, שעלטוט 9ע. אַיטו? ש. זד אָרע ש.

ס : אַיטול : נִיטול־ראָרט : קיטול־באַציוט : בטלות : זילזול, פקיתות־האָרד, גרינגשאַצונג, גרינגשעצונג, פֿאַראַכטונג : איראַנשער, סאַרקאַסטישער, פֿאַראַכטיקער שמייכל (ושעסט) : ויט־דערשאַצונג, אונטערשאַצונג.

וו : מקטל זיין (נס־לית הקיטול) : מקטל זש בעפֿרא דאַרעא (כקליפת השום) : ניט אָנערקענען (ז אָנדערקענען) : ניט דערמאָנען : פֿאַרשווייגן (צום טויט) : מאַכן גאָרנישט פֿון : מאַכן צו גאָרניט : מאַכן צו קלייטעלט : מוריד זיין, אַראָפּזעצען, אַרונטערמאַכן : ריידן מיט קיטול פֿון : מולזל זיין, גרינגשאַצן, גרינגשעצן : איגנאַרירן : * האָבן אין דער ערד (אַדמה) : קוקן ווי אויפֿן הונט : אַוועקמאַכן מיט (אונטער) דער האַנט : ניט האַלטן פֿון : האַלטן ווי פֿון דער אַלטער באַבען, ווי פֿון באַבסקע רפֿואות : ניט האָבן קיין הויכע מיינונג פֿון : פֿילן פֿאַראַכטונג פֿאַר (צו) : פֿאַראַכטן : אַראָפּקוקן (אַרונטערקוקן) אויף : קוקן

ווי אַ סאָווע אין די פֿעדערן אויף אַ נאַקעט הינדל : אַרויסווייזן קיטול
(פֿאַראַכטונג) צו : הייבן די פלייצעס (די באַרקעס) : ניט דערשצן,
אונטערשאַצן : פֿאַרמינערן (פֿאַרקלענערן) דעם ווערט פֿון : מינימיזירן.
אַדי : קיטולדיק, גרינגשאַציק, גרינגשאַצערש, גרינגשעצערש,
פֿאַראַכטיק, פֿאַראַכטלעך : גיפֿטיק, בייסיק, אי ראַניש, סאַרקאַסטש אַאָ"וו —
8! פ .

אינוו, פֿראַן : באַ ! : עט ! : פכע ! : ווייס איך ! — 414 : אָדעם אַ מענטש :
אָדעם אַ מענטש, קאַטשקע דריי (רוק) זיך : אָדעם אַ מענטש, עיפור אַ פֿויגל,
קאַטשקע רוק זיך : אָדעם אַ
מענטש, שקאַרפּעטקע אַ אָגד און גרויפן מיט בולבע אַן אַקילה : אויך אַ (פֿש ! :
אויך אַ . . . : אויך מיר אַ . . . : אויך מיר אַ מענטש ! : קשמת קל חי—אויך אַ
באַשעפֿעניש ביי גאַט ! : וואָס זאָל איך טאָן? בענטע זיך מיט אים? : וויי צו די
יאָרן ! : ווייצענע יאָרן און קאַרענע טעג נ"פ) : מטע יאָרן ! : די יאָרן די גוטע !
: אַ קלאַג צו די יאָרן (רער עס רעדש : אַ קלאַג צו קאַלומבוסן ! : אַ בראַך אין
צו פוילן, ווען טשטערי זלאָטי איז פֿיר גילדן ! : ס'מזל !.
זען שיך : אומוויכטיקייט 414, שפּאַט 518, אומקבֿוד יא, עש־אַרע פא.
ס ן לויבונג, רימונג, באַווינדערונג, גלאַרי פֿיצירונג אַאָ"ר — יי :
אידעאַליזאַציע, גלאַריפֿיקאַציע : רום, לויב, ז פּרייז, י פּאַכוואַלע, שמח
(והודיה) , ברכה, קאַמפּלימענט, גוט וואָרט, הויכע מיינונג, קרעדיט :
לויבגעבונג : לויבשריפֿט, לויברעדע, לויבעזאַנג, הלל, שירה, שירות
ותשאַחות, תהילות ותשאַחות, הימען, הללויה, מישקרך, אָדע, אילאַגיע,
פאַנעגיריק, דיטיראַמב, ז דיפֿיראַמב, טעדעום : האַלילוישטשינע וַאָים :
וויירעך : קניפּ אַע בעקל : אייעלויב, אַליינלויב, זיכלויב.
הסקמה, סאַנקציע, רעקאַמענדאַציע, לויב - צייגעניש, רעקאַמענדיר - בריף :
רעקלאַמע — 353.

אַוואַציע, אַקלאַמאַציע, אַפּלאַדיסמענטן, אַפּלאָ, האַנטקלאַפּן, פאַטשעריי,
(גע)פליעסקעריי, האַגל, איינלייגעניש, שטורעם, דונער (פֿון אַפּלאַדיסמענטן :
נאַקדיאַרייִם דאָנער, האָט : אַרויסרוף : ביס, אַנקאַר.
לויברעדנער, לויבזינגער, שאַחים־זיוגער. הללעינגער, האַלילוישטשיטיק נַאָים

: פֿאַנעגיריקער: רעקלאַמע־מאַכער, אונטערשטופער, מוסטער נאַ־):
בראַוואַ־פּאַטשער, קלאַקער : לוי בער, באַוונדערער, גלאַריפֿיצירער אַאַן"וופּ
י.

וו : לויבן, פֿאַרלויבן, אויסלויבן, ז פּרייזן, י פּאַכוואַלען, רימען : רימען ווי אַ
שדכן, ווי אַ מעקלער : אַליין לויבן זיך, אַליין רימען זיך, מאַכן זיך רעקלאַמע :
אַרויסלאָזן זיך אַ פּאַסטער נאַקי־אַרי־) : באַוונדערן, גרייסן, ז גרויסן,
פֿאַרהערלעכן, גלאַריפֿיצירן, אידעאָליזירן : פֿאַרהייליקן, פֿאַרגעטערן
אַאַז"וו — 80 : נאַכזאָגן אַ שמח : דערציילן (אויספויקן) די שאַחים פֿו :
זינגען די שאַחים פֿון : באַזינגען, באַדיכטן נ־פ) : מאַכן רעקלאַמע, רעקלאַמירן
: רענאַמירן : מאַכן אַ שם (אַ נאָמען).
שאַצן צו הויך: איבערשאַצן, איבערלויבן : איבערטרייבן (מום זיין) די שאַחים
פֿון : זאָגן אויף מיסט (י דרעק) פּאַפּע : אויפֿבלאָזן (צעבלאָזן) די שאַחים פֿון:
צעגיסן זיך אין שאַחים וועע : נאַ־) בומען, בוסטן, פּוּע : לויבן אַע טאַג אַרש
(אין הימל אַריין, אין גי־ל אַרש) : הייבן (ז הויבן) אין הימל אַריין גביון הימל)
: הייבן אויף דרוקעס : באַשיטן מיט שאַחים : צעריסן זיך לויבנדיק : האָבן אַ
פֿול מויל מיט זאַפֿט פֿון : מאַכן נפֿון עמעצן) אַ וועזן (אַ פּאַראַד, אַ גאַנצן נש, אַ
גאַנצן פֿאַרלאָג, אַ גאַנצן געשלידער, אַ גאַנצן אוכל, אַ דריט געריכט, אַ בראָטן,
אַ (גאַנצן) צימעס, אַ קוגל, אַ (גאַנצן) נום־טוב, אַ (גאַנצן) שלש־סעודות) :
מאַכן נמיט עמעצח מחנקות (גאַווענדעס) : שפּיגלען זיך אין : שפּרינגען קדוש
פֿאַר : בענטשן זיך מיט : אומטראָגן זיך מיט : טישען (טשעשען) זיך מיט,
צאַצקען זיך מיט : געבן אַ קניפּ אין בעקל, געבן אַ קוש אין פּיסקל :
אויסשפּאַנען דעם וואָגן (די קאַרעטע) פֿון : טראָגן אויף די הענט. אָנערקענען, ז
אָנדערקענען, אָפּשצן : האַלטן פֿת : האַלטן שטאַל און אַיין פֿון, האַלטן (אַן)
עולם ומלואו פֿון, האַלטן לעילא ולעילא פֿון : האַלטן ווי דער גוי פֿת נלח, ווי
דער גוי פֿון געץ, ווי דער גוי פֿון חזיר : האָבן אַ הויכע (עטע) מיינונג פֿון : זאָגן
אַ גוט וואָרט פֿאַר : רעדן מט (הויך) פֿת : דערמאָנען לשאַח : קאָמ־
פּלימענטירן : בענטע : מאַכן אַ מישקורד : מאַכן אַן אַוואַציע : אַפּלאַדירן,
אַקלאַמירן, פּליעסקען, פּאַטש, קלאַפּן, שרייען, אַרויסרופֿן, פֿיפֿן : קלאַפּן אין
פּלייצע.

זיין דערפֿאַר אַן : זיין לטובת פֿון : סאַנקצשנירן, אינדאָרסירן, רעקאַמענדירן,
נאַרייען אאנ"ר — 331.

אינוו, פֿראַז : בראַוואַ ! : גראַיי־ימאַ ! : גיט געמאַכט ! : גוט געטאַן !ן ביס !ן
אַנקאַר ! : הוראַ !ן הידד ! : וויוואַט ! : יי־שר־כַּח ! : זאַל לעבן ! : לאַנג לעבן
זאַל ! : זעס לעבע ! : יאַי האַלך ! : באַנוי ! : ער האַט ווויל געדרשנט : מען
דאַרף אים קוע די הענט : מען דאַרף אים צעקוש די גלידער (די ביינדעלעך) :
ער אין ווערט אַ (גילדערנעם) מעדאַל : ער אין ווערט אַ מעדאַל (מענדאַל) פֿון
אַ פֿוד אייזן (פֿון קאַרטאַפֿליעס, פֿון ציבעלעשאַלעכץ נ־פֿ) : זיינע שאַחים
זיינען ניט אויסצודערציילן : מתחיל בגנות ומסיים בשאָח : אַנגעהויבן מיט
קידוש און געענדיקט מיט קדיש : לויב דו מער, איך לויב דעך — ביידע זיינען
מיר פֿון איע צעך : איך וועל העק ווי מען וועט אים באַקלאַגן, ווען מען וועט
אים אויפֿן קית־עולם טראַגן.

שפר : אומרים קקצת שקחי אַל אָדם גקניו : יהללך נר ולא קיך : יהללך נר
ול־א — (און אויב ניט אין כאַטש קיך נ־פֿ) : דער וואָס לויבט זיך אַליין מין
האַבן שלעכטע שקנים : אַליין זיך צו לויבן פֿאַסט ניט, אָבער עס שאַט ניט :
איטלעכער סוחר לויבט זיין מורה : איטלעכער שענקער לויבט זיין ביר (און
איטלעכער שפינער זיין פֿלאַקס).

זען אויך : גוומא אנ, אַארה פא, קבֿוד 580, חויפֿה 585.

584 . קריטי ק

ס ן קריטיק, יטיציום, זאַיליום : אויפֿוואַרף, אויסוואַרף, פֿירוואַרף, ז פֿאַרווורף,
טענה — 87- : אויסרייד, טאַדל, י וויגאַראַר : מוסר, שטראַפֿרייד : נויפֿה :
שנידיקע, בייסיקע,

ניפֿטיקע באַמערעט (רייד) : שטאַך, שטאַכוואַרט, שטעכראַרט, שטעכווערטל :
קיבעץ — 518.

קריטיקער, האַאִיםעוכער, מוסרעאַגער, מוסרניק, מוקיח, מגיד.

וו : קריטיקירן, אויסזעצן, געפֿינען חסרות : פֿאַרדרייען מיט דער נאָז, האַקלען
מיטן קאַפּ : קוע קרום (שלעכט) אויף : ניט ריידן מט פֿון : ריידן שלעכט(ס)
אויף : שטעכן זיך, שטעכעלירן : קיבעצן, פיקירן, ווערטלען זיך — 8! פ :
אויפֿוואַרפֿן, אויסוואַרפֿן, פֿירוואַרפֿן, ז פֿאַרוואַרפֿן, אויסריידן, פֿירהאַלטן,

פֿאַרהאַלטן, טאַדלע : שטראָפֿן, מאָראַליזירן, זאָע מוסר, מוסרן : האָבן אַן
איבעררייד : לייענען אַ לעקציע : אַראָפּרייסן, אַרונטעררייסן : שגן דעם אָמת
אין די אויגן : אַרייַנזאָגן (אע דער זיבעטער ריש : אויסזידלען — 81- :
אַרויסטרעטן קעע, פּראָטעסטירן קעע, דונערן קעע, שטורעמען קעע, אויפֿהייבן
דאָס קול (די שטימ(ע)) קעע : אויספֿייפֿן : אַטאַקירן, אָנגרייפֿן, באַפֿאַלן :
וואַרפֿן שטיינער אויף : מאַכן איינווענדונגען — בנ־ .
אינוו, פֿראַן : ?מה יאמרי הגי־י? : אַראָפּ ! : אַרונטער ! : ז נידער ! : י
דאַלאַי !.

שפּרן ווער עס חנפֿעט (ז שמייכלט) אין אַ פֿינד, ווער עס שטראָפֿט אע אַ
פֿריינד : מוקיח, שטראָף דין ! : קשוט אַצמך ואַחר־ך קשוט אַחרים : ווער עס
שטראָפֿט דעם צווייטן מוּו פֿריער פֿאַר זיך גוטס אָנגרייטן : „מגיד דאָריו ליאַקב
... לאַ אָשה קדמאַכט רשי : דער מגיד שטראָפֿט קהל את אַליין טוט ער
פֿאַרקערט : די וועלט האָט פֿינט דעם אָסור ניק און דעם מוסרניק : אַ שטעקן
אין דער האַנט העלפֿט מער ווי די צונג אין מויל : אַו עס העלפֿן ניט קק
ווערטער מוע העלפֿן ריטער : אַ מטן העלפֿט אַ וואָרט, אַ שלעכטן העלפֿט קיין
שטעק אויך ניט : מום שבך אַל תאמר לחמך : קל הוועים אָדם רואה חוץ מוגעי
עצמו : אַע אָדם רואה (געני עצמו : דער מענטש
האָט גרויסע אויע את זעט ניט זשע אייגענע פֿעלערן : חסרוטת זעט מען נאָר ביי
יענעם : יעדערער זעט נאָר יענעםס הויקער, אָבער ניט זיין אייגענעם : ביי
יענעם זעט מען אַ פינטעלע, ביי זיך זעט מע ניט קיין באַלקן : עס אע ליכטער
ביי שדערע חסרונות צו געפֿעען ווי בכ זיך מעלות : אַלע טוט מען, את אויף
אַנדערע זאָגט מען : איטלעכער דער הערט, ווי יענער האָט געגעסן קנאַבל :
האָס איינער האָט אַ ין זיך האָרפֿט ער פֿון זיך : ווער עס ווינט אע אַ גלעזערן
הוע טאָר אויף קיינעם קע שטיינער ניט וואַרפֿן : ווער עס ארפֿט אויף יענעם
שטיינער קריגט צוריק אין די אייגענע ביינער : קל הפּוסל (אָסול חבמומו פּוסל
: אַלע מעלות קענען ניט זע אין איינעם : עס אין ניטאָ קע מעלות אָן אַ חקרת :
יעדע(ר) זאָך האָט אַ מעלה מיט אַ חקרון : סאַמע גוטס נאָר אַליין קען אין דער
וועלט ניט באַשטיין : אַן איך וועל זע ווי יענער, ווער וועט זיין ווי איך? : ווען
די מענטשע זאָלן וויסן ואָס איינער אויף דעם אַנדער טראַכט וואַלטן זיי זיך

אומגעבראכט : בעסער פֿריער אין האָרט איידער צוויי דערנאָך.
זען אויך : ניט־אינשטימוט נע, שפּאַט 518, דערווידער 2—, אומקבֿוד 1—,
אָיטול 2—, דאָרע 8—, באַר מלדיקוע 9—.

ם ן חויפֿה : חקיפֿה־רייד : שיינע, זיסע, זיסנקע ריידעלעך : האָניקדיקע
ווערטער : טרעל, (אונטער)לעקער־י, ז שמיכלער־י, לישקעס : סיקאַפֿאַנטיע :
פֿאַלשע, געמאַכטע פֿריינדהאַפֿט, ויחד (יִתְרָח — 3־פֿ.

חקיפֿה־טרייבער, חונף, חויפֿ(שניק, חני מושניק, חליפֿושניק. ז שמיכלער :
פֿאַלשער פֿריינד : קאָמפֿלימענטדמאַכער : גלאַט ציעל : טרעלער, לעקער,
אונטערלעקער, אָחתלעקער : טעלער־לעקער, מלחך אָינכא, פֿאַראַ־
זש, טראָמבעניק, קריכער, קאַטשעלאַפּ, סיקאַפֿאַנט, קאַץ : אָמואָגער,
צובאַמקער — 331.

וו : חנפֿענ(ח, טרייבן חניפֿות, ז שמיכלע, — לעקן, וויידלען, טרעלן, גלעטן :
גלעטן מיט די האָר אַראָפּ : גלעטן ווי אַ געשוויר : לישקענען זיך, י לעקן זיך צו
: שמירן איבער דער וואַנצע : באַשמירן מיט פוטער : רייכערן ווך רעך : טאַנצן
(אַרומטאַנצן, אַרומפֿאַדען) אַרום : קריכן אונטער די נעגל : לעקן דעם שטויב
פֿון : צוחנפֿענ(עך זיך, ז צושמיכלען זיך, * צולעקן זיך, צושרענען זיך,
צולאַנטשען זיך : אונטערחנפֿענ(עף זיך, *אונטערלעקן זיך (ווי אַ הונש,
אונטערלאַשטשען זיך, אונטערקויפֿן זיך : ז אינשמיכלע זיך צו : נשטיאָר־)
ווינען בײַ, אונטערטראָגן דעם לאָמפּ, עסן פֿש בײַ.

פֿראַן : טסאַמא ווייס(ט) די קאַץ וועמענס באָרד צו לעקן : מיט גוטע רייד נעמט
ער בך אים די נאָמה אַרויס.

שפּר ן חנפֿענע הייסט ננבענען : עס אע ניט שאַ שאַנד צו ונבענען ווי צו חנפֿענע
: אַן מען מיינט די טאָכטער חנפֿעט מען דער מוטער : מע חנפֿעט נישט דעם נגיד
נאָר זײַן געלט : אַ חונף טאָר ניט ווערן אין קעס : חונף לרשע טפֿל בנדו :
המחניף לרשע סופֿו נופֿל בנדו : רעד ניט אע די אויגן קע ח(יפֿה את טו גיט
אונטער די אויגן קיין ראַיחה.

6— . רקילות, לשודאָרע

ם : רקילות־טרייבער־י, רעדער־י, באַרעדער ר־י, פלשטקערפּ, אַפּריכטערס,
בילער־י : רקילות, לשודרקילות, לשחרע, אַרלאַסט ני־) : פלשטקע, י

ספּלעטניע, קאַלאָטניע : (עדש פּאַטשט, פּשטאַפּל־פּאַסט : נאַכריד, אַימרות מיט האָגעכצן, געזאַגיאַגט, זאָגעכצער את האָגעכצער : דעפּאַמאַציע, קילבול, ז פּאַרלוימדוט: קיבעצאַרניע, פּליאַטקאַרניע. רקילות - טרייבער, רקילושיק, רכיל, הולך מכיל, לשוחרעניק, מוציא שם־רע : בילער, אַנריידער, אַפּריכטער, אַפּדערצי לער, איבערדערציילער, פּאַטשטדטרעגער, פּליאַטקע־מאַכער, פּלשטקעניק, י פּליאַט קאַזש, י ספּליעטניק : פּלשק, פּלשטשכע, פּלשטשאַרקע, לעפּטשיכע, אַרומלויפּערקע, שלענדערקע, מוילמאַכערין, מאַטלערקע : בשע, גיפּטיקע צונג : ביין מויל : לעסטערמויל.

וו : טרייבן רקילות, טרייבן לעחרע אַי"וו — : רקילות, פּליאַטקעווען, מאַטלען, מונקלען, מורמלע, יענטערען, פּיסקעווען, נבלען : פּראַווען ארענדעס : אַרומגע פּת שמוניען צו בוניען (און פֿון בוניען צו שמוניע) : האַלטן (אַרייננעמ) !עמעצן) אין מויל : רעדן אַסור לדבר אויף : אַפּריכטן : אַפּריכטן (אַפּרעדן) פֿע דער גאַנצער וועלט : אַנרעדן (נאַכרעדן, באַרעדן, אונטעררעדן) ארף : באַנבלען : צענעמען אייף גאַפעלעך (געפעלער) : צש טראָע (רק אויף טעלערלעך : אַרויסטראָע, איבערטראָע : אַרויסטראָע דאָס מיסט פֿון שטוב : דערציילן, אַפּדערציילן : אַפּטראָע אַ פּאַטשט, אַפּטראָע אַע די אויערן : ברענגען (אַרויפּברענגען) אויפֿן פֿייער : מוציא אָם (דש זיין: מיצש לעי יש : מאַכן אַ קילבול ארף, פּאַרלוימדן : פּאַרשפּרייטן פּאַלשע קלאַנגען מוצש דיבה זע : מאַכן אַ שלעכש נאָמען, מאַכן אַ אַ־כע : אַריינפֿאַלן צו לייטן אַע די מפּלער (אין לעטשע מעלער) : קומען נשיף עמעצנס) צומ.

פּראַן ווי ער הערט ניט אַזוי זאָל (עס) אים ניט האַטן. שפר : אַע די אויע הייסט גערעדט הינטער די אויע הייסט באַרעדט : האָט זאָל אַפּהיטן פֿאַר מיקע הענט און פֿאַר ייִדשע מילער : פֿע עדשע רייד קע מען זיך ניט אַפּוהאַע אין צען אסעת : אַ בייזע צונג איז ערגער אַ שלעכטע האַנט : רקילות איז ר

בראַנפֿן : פֿון רקילות איז דער קיט־הקיקדש אַרוב געוואָרן : רקילות אין די ערגסטע מידה : אויף אַ מרפּא־לשון קומט אַ מתנתדד : אין דעם אַע קיין ברכה ווער עס רעדט אויף זיין משאַחה : דער וואָס רעדט אויף דער משאַחה האָט ניט

קיינ ברכה : אן מען האָט קינדער אין די וויע זאָל מען זיך מיט דער וועלט ניט קריגן (וואָל מען לאָזן לייטן צופרידן) : אן מען וועט דיר אָנריידן אויף יענעם זאָלסטו ניט גלייבן, בין עס זעען דינע אויגן : אן דו וועסט די וועלט באַריידן וועט דיר די וועלט באַקליידן : האָב אַע זינען דיר, וועסטו פֿאַרגעסן אין יענעם : מען קען דער וועלט דאָס מויל ניט פֿאַרמאַכן : מען קען לייט די מילער ניט פֿאַרמאַכן : אייך טו וואָס איך וויל מעג דאָך יענער רעדן וואָס ער וויל : פֿון איטלעכן הויז טראָגט מען עפעס אַרויס : אן איינגייער אין אן אויסברענגער : אן איינגייערקע אין אן אַרויסטראָגערקע : אַ אַכן אַע שטוב אין ווי אַ גלעקל ביי דער טיר : ווער עס טראָגט צו מיר דער טראָגט פֿון מיר : די נעל־האַיטטעס אין שטוב רעדן פֿון די דינסטן, די דינסטן אין קיך רעדן פֿון די נעל־האַיטטעס : אן מען גייט צוויק לייט ווייס(ט) מען, וואָס עס טוט זיך ביי זיך אין דעם היים : הינטער די אויגן מעג מען רעדן וואָס מען וויל : הינטער די אויגן קען מען רעדן אַפֿילו אויפֿן פוילע מלך : הינטער די אויגן מעג מען אַפֿילו דעם אַרייץ פֿיגן שטעלן : הינטערן קייסערס מאַנטל מעג מען אַ פֿיג ווייזן : ניט יעדערער, אויף וועמען הינט בילן, אין אַ ונבֿ.

זען אויך : שפּאַט 518, מיטול 582, קריטיק 24.

587 . באַשול דיקונג, מסירה

ס : באַשולדיקונג, אינקרימינאַציע, רעקרימינאַציע : קעגנאָלאָג, קעגנבאַשולדיקונג : קיטרוג : קאַרפּוס דעליקטי : חשד, פֿאַרדאַכט : קלאָג, תרעומה, פֿאַראיבל : אָנקלאָג, ז קלאָגע, אָנקלאָגע, י סקאַרגע, י זשאַלאָב(ע) : טענה,

טענה־ומענה, תאָיעה, י איסק, קליים נאָ- : זאַקוציע : מורמלערני : פרעטענויע, פּראָטעקציע נ־פ) : אָנקלאָרביראָ : אָנקלאָגבוך, פּראָטאַקאָל(ן)־בוך, אָנקלאָגשריפֿט, שולדאַקט, באַשולדיקונגס־אַקט.

קילבול, פּריטשעפּע, זאַטשעפּע, קרוטשיקל : אָקר־קילבול, עלילת־שקר, נאָ- לייבל, פֿריימאַפּ, גראַנדע ני) : בלוט - קילבול, עלילת - דם : ממור - קילבול, המנס גילבול : מלשינות, ז פֿאַרלוימדונג, דענונציאַציע, מסירה, המנס מסירה, יאַבעדע, נישמער, שוידערוואָרט, אַפּזאָגעניש, דאָנאַס, סליחה, שירהמעלה, שיר־המעלות, ממזרי : פּאַשק(ע)ריל, פּאַסקוויל .

קלאַגער, אַנקלאַגער, צוקלאַגער : תונע, טוען, מאַנער, קלעגער : באַשולדיקער, פראָקוראַר, מקטרג, קטיגור, פראָסעקוטאָר נאָ- .
מסור, מוסר, מסירניק, זאָגטער, צוטראַגער, מלשין, בילבולניק, ז פאַרלוימדער : פאַשק(ע)ווילאַנט, פאַסקווילאַנט : יאַבעדניק, דאָנאַסן-שרייבער, י
דאָנאַסטשיק, נ-נ) סליחהגער, סיפאָק, גרעפצער, אַדיק נ-פ) , משומד :
פאַררעטער

וו : באַשולדיקן, אינקרימינירן, רעקרימינירן :
האַלטן פאַראַנטוואָרטלעך פאַר : צושרייבן אַ פאַרברעכ(ן) : פֿירוואָרפֿן
(אויפֿוואַרפֿן) אַ פאַרברעכ(ן) פ 584 : וואַרפֿן ועמעצן) אַ באַשולדיקונג (אין
אַנים אַרײַן) , בלאַמירן, בליימען נאָ- : אַרויפֿלייגן (אַרויפֿוואַרפֿן) די שולד
אויף : לייגן (אַרויפֿלייגן) די באַד (דעם קולר שבעגל , נ-פ) די בייגל , דעם
גאַנצן קוילעטש בייגל) נאויף עמעצן) : האָבן אַ חשד (פאַרדאַכט) אויף : חושד
זײַן, פאַרדעכטיקן.

קלאַגן זיך אויף, באַקלאַגן זיך אויף, - זשאַלעווען זיך אויף : האָבן נצו עמעצן)
טענות (תקיעות, תרעומות אאָן"וו) — : מתרעם זײַן זיך אויף : איינקלאַגן,
אַנקלאַגן, צוקלאַע, פאַרקלאַגן, לאַדן, רופֿן לדין (לדין), - סקאַרגען זיך:
682

ברענגען (פֿירברענגען, פאַרברענגען, אינגעבן, דערלאַנגען אאָן"וו) אַ תקיעה
(אַן אַנקלאַג אאָן"וו) : הוקע זײַן, מאַנען, קליימש נאָ- : מאַכן
פאַראַנטוואָרטלעך פאַר : צוציען צו פאַראַנטוואָרטלעכקייט : ברענגען אַן
אַקציע קעגן נאָ- : אַפעלירן צום געוועזן : איבערגעבן צום געריכט : פאַרפֿירן אַ
פראָצעס : אויפֿטרעטן קעגן : מקטרג זע : לאַדן זיך, מישפטן זיך אאָן"וו —
601.

אויסקלערן אַ (ממזר-)קילבול : אַרויסשלעפֿן דעם טאַטן פֿון יענער וועלט :
טשעפען זיך צו די גלייכע ווענט : נגן) איינשטיין אַ לינקס, איינשטיין אַ גראַנדע
(אע די אויגן) : מסרן, איינמסרן, פאַרמסרן, אונטערמסרן, טרייבן מסירות, ז
פאַרלוימדן, דענונצירן, י דאָנאַסעווען, יאַבעדע(רע)ן, מלשיןודן,
פאַשק(ע)ווילירן : אויסזאָגן, לאַמירן, בילן : נגן) געבן צונג, אַפּזאָגן אַ מיזמור (אַ
סליחה), סליחהנען : אויפֿרופֿן יעמוד : צולייגן (אונטערלייגן) אַ קנייטל :

צושטעלן אַ בענקעלע : אַ ביס טאָן : טריבן אינטריגעס : אַחורן, ממורן,
אויסגעבן, אַרויסגעבן, פֿאַרשיטן : מוסר זיין איבערגעבן אין מיינע הענט :
פֿאַרראַטן — 89 :

זיין אונטער אַ חשד (פֿאַרדאַכט) : אויסשטיין המנס גילבול.
שפר : ניט יעדערער, אויף וועמען הינט בילן, אין אַ עב : מען זאָל אָפּגעהיט
ווערן פֿון אַ ממור־קילבול : גאָט, היט אָפּ פֿאַר אַ אַקרקילבול !ן די וועלט האָט
פֿינט דעם אָסורניק את דעם מוסרניק : די מסירה האָט מען ליב, דעם אָסור
האָט מען פֿינט : אַ אָסור הענגט מען ביי דער צונג : דער יאָבעדניק שטאַרבט
אין אַסטראָג : דער יאָבעדניק בלייבט צום סוף אָן אַ העמד : איין מויו עסט
קעסט (קען) און אויף אַלע זאָגט מען : טוביה אַטא וויגוד מינגד : טוביה אַטא
זונטיק מאָנטיק (נ־פ).

זען אויך : קריטיק 4—, פֿאַרראַט פא, פֿאַרקויפֿטיק 590, מישפט 1—.
588. פֿאַרטיידיקונג, ירוץ

ס : פֿאַרטיידיקונג, זכות: לימודעכות, פֿירשפרעכונג, אַפּאָלאָגיע, אַפּאָלאָגעטיק
: פֿאַרענטפֿער(ונט, התנצלות, הצטדקות, אַנטשולדיקונג, רעכטפֿאַרטיקונג,
באַרעכטיקונג.

ירוץ : אַירוץ מספיק : פוסטער, פֿוילער,
סקאַרבאָוער אַאָז"ו אַירוץ : אַ ירוץ פֿאַר דער קאַץ (פֿאַר דער באָבען, פֿאַר די
וואַנצן, פֿאַר די בענטשליכט, פֿאַר די שילטליכט נ־פ)) : גוביע תירוצים :
ליאַכטעריצקעס : אויסרייד, טענה, קיתחון־ה, אַמתלא (בעלמא) : פרעטעקסט
: אויסוועג, אויסדרייעניש, אַרויסדרייעניש : זאַמד אין די אויגן.

פֿאַרטיידיקער, סניגור, פרקליט, אַפּאָלאָגעט, אַפּאָלאָגיסט, מלמד זכות :
פֿירשפרעכער, גוטער בעטער, מלאך מליץ, מליץ אָוב, מליץ יושר, ממליץ :
(קהלס) סטראַפֿטשע, אַדוואָקאַט — 601 .

וון פֿאַרטיידיקן : ממלע זיין פֿאַר, אָננעמען זיך פֿאַר, איינשטעלן ויך פֿאַר,
אויפֿשטעלן די פלייצעס פֿאַר, אַרויסשטעלן זיך פֿאַר, ואָע אַ גוט וואָרט פֿאַר :
ניט לאָזן פֿאַלן קיין שפרענקעלע אויף : ויין שטאַל און אייע פֿאַר : פֿאַרגלעטן,
פֿאַרשמירן: געפֿינען (לערנען) אַ זכות אויף : מלמד זכות זיין אויף : מצדיק זיין,
רעכט מאַכן, באַרעכטיקן, רעכטפֿאַרטיקן : באַווייזן די אומשולד פֿון : ריינראַע,

וויסוואשן נאָ- : רעהאַביליטירן.

זאָגן אַ ירוץ, זאָגן אַן אויסרייד אַז"וו — - : אַנטשולדיקן זיך, פֿאַרענטפֿערן זיך, אויסטענהן זיך, פֿאַרריידן די ציין, פֿאַרשטעלן די אויגן, שיטן זאַמד אין די אויגן : אויסדרייען ויך ווי אויף אַ טעלער : אויסקער(עווע)ן זיך ווי אַ למדן : קאַרמענ(ע) מיט תירוצים.

פֿראַן : ס' קטיגור וקח סגיגיר מקימו : קה נאמר ומה נדבר : מה נדבר ומה

וצסדק : גאָט, שענק מיר אַן אויסרייד ! : שאַט, יידן ! אַן

עטנה אע דען אַן אַשתשיש? : אַ סך תירוצים את ווייניק אַמת.

שפר : אַע קקיער נאָה סויער : פֿאַר מענטע מוו מע זיך גיכער פֿאַרענטפֿערן ווי

פֿאַר האָט אַלע : לאַט לעבן זאָל דער אַירוץ (אויסרייד) ! : גאָט, לאַז מיר מין

אויסרייד געוונט ! : איטלעכע טריינע מיט איר סענה : איטלעכער אַרץ מיט זע

אַירוץ : אַן אַ אַירוץ אין גאַרניט קע דרך-אַרץ : אַן די מויד אין מיאוס זאָגט זי,

דער שפיגל אין שולדיק : אַן די מויד קען ניט טשצן שגט זי, אַן די קלעזמערס

(בלקאָרים) קענען ניט שפילן : אַן צריי קבאָנים גייע טאַנצן צערייסן זיך בע די

קלעימערס (כלשאָרים) די סטרונעס : אַי דער קעל-תקיעה קען ניט בלאַין לייגט

זיך דער אָטן אין דעם שופֿר אַרע : אַן מע אין מקבד אַ רענדאָר מיט הגבה זאָגט

ער, ער אע הייזעריק : אַן מען קען ניט שרייבן זאָגט מע, אַן די פען אין שלעכט.

9.— פֿאַרראַט

ס'ן פֿאַררעטערשקייט, פֿאַלשקייט, אומלאַשקייט אַאָר — אַר : בוידה,

פֿאַרראַט, פֿאַרראַט, פֿאַררעטערי : בוידה ממלכות, מלוכה - פֿאַרראַט,

הויכפֿאַרראַט : סטריקברעכערי : פֿעלשונג : מאַקיאַרעליזם, אינטריגע,

אומגעטריישפֿט אַאָ"וו — ב-3 : פֿאַלשע פֿריינדשפֿט, וישקהו מיט פינטעלעך.

פֿאַררעטער, בוגד : אַזעף, לאַנגוואַם : קוויסלינג : בוגד במלכות : דעווערטיר,

רענעי האָט, אַפּאָסטאַט, מומד : אינטריגאַנט, שלאַט — 3-ב : סטריקברעכער,

שטריקברעכער, סקעב נאָ"ז.

וו : זע פֿאַלש, זע אומלאַיאַל אַאָר * אַיי : פֿאַרראַטן, פֿאַרראַטן, בוגד זע,

רענעגית, דעזערטירן : אַריבערגע צום שונא : פֿעלשן אע, ברעכן אע : ברעכן אַ

סטריק, סקעבן נ—).

אַדי : פֿאַררעטעריש, פֿאַלש, מאַקשוועלש,

אינטרישנטיש, אומלאַשל, אומגעטריי, אומשטשדהאַפֿטיק אַאָן"ר פּ ב--.
זען ד : פֿאַלחייט —ג, פֿאַרקוויפֿטייט א.

590. פֿאַרקוויפֿטייט

ם : קאַרופֿציע, פֿאַרקוויפֿטייט, פֿאַרעיפֿ-
לעכקייט: אונטערקורף, איבערעיף : שוחד(-געלט), חורש, שוחד-חורש,
שוויצעלט, לאַעחרץ(-געלש, נהונט) לא - נחרץ - פֿלייש : כאַבאַר,
שטעקגעלט, לאַפקע, לאַפּווקע, ווויאַטקע, נתינה, מתן-בסתר, י פֿאַדקופּ, העפּ,
טשאַפּיק, משל נ-), באַקמש : שליסלגעלט ודירש .
פֿאַרקוויפֿטער : פֿאַרקוויפֿטע נשמה, פֿאַר קוויפֿטע פֿעל : אמבאַצע, כאַבאַרניק,
לאַפקער אַחור, לקחע-אַחור, נעם-אַחור, אָמנס קאַפּ, בלאַטער (יוט, גוי אַויר)
: אונטערקוויפֿער, איבערקוויפֿער, שוחד-געבער, משחד.
וו : געבן שוחד, געבן שרייעלט אַאָו"ר — - :

משחד זיין : אָפּקויפֿן, אונטערקויפֿן, איבערקויפֿן : קאַרופֿטירן, קאַרומפּית :
בלד טירן : געבן (אַריינשאַרן, אַריינשטופן, אַרדי שטעקן, אָנשפּיען) אין האַנט
(נד) אַרדן : משלשל ביז זיין : פֿאַרשטעכן (פֿאַרסקאַבען) די הענט :
פֿאַרשטעכן (פֿאַרגיסן) די אויע : אונטערוואַרפֿן (צוראַרפֿן) אַ ביינדל (אַ הונט אַ
ביין) : פֿאַרשטאַפּן דאָס מויל (די האַרלע, דעם פּיסק, דעם האַלדז) : וויזן
(צוואַע) אַ לעקעכל : שמירן (איבער די ליפּן) , אונטער שמירן : פֿאַרשמירן,
פֿאַררייבן : אָפּחורשן, אָפּסמען, מטמא זיין.
נעמע מחד : נעמען (ארף דער נד, אע נד אַרח : פֿאַרשטעקן זיך די פֿינגער.
אַדי : קאַרופּט, קאַרומפּירט, פֿאַרעיפֿט,
פֿאַרקוויפֿלעך, בלאַט.

פֿראַן : ע- גדן אים די הענט : דער אָמן
וויל אָמת.

שפר : לנכרי אָמן — מיט פֿאַליציי דאַרף מע מע ווי צו האַנדלע : אַ גאַלדענער
שליסל עפֿנט אַלע טיט : אַן מען שמירט פֿאַרט
מע : ש מע מירט ניט פֿאַרט מען ניט : אַן
מע שמירט אַן די רעדער סקריפען זיי ניט :
ווי מע שמירט אַזוי פֿאַרט מען : ווי מען טרייבט

שוי גייט עס : חורש מאַכט ניט קיין רישעות :
אַן דער אָדון ווייס(ש מן קל דבר שורש
העלפֿט נישט קע חורש.

591. אומשולדיקייט

ם : אומשולדיקייט, ריינקייט, אַשרקייט אַאָ"וו — רי: אומשולד: ריינ(ע),
קלאָר(ער גע-

מסן : ריינע, אומבאַפֿלעקטע הענט: נקי
בקימדיקייט.

אַשר, קשרע נאָמה, נקימניק: בשלה :
נעבעכל, נעוויקל, ניונקעלע, ניעבאַשטדקל,
שטיל כומיקל, יעזוס, קרום אָנים, רחאַטת־
פנימל, רחאַנותל : לעמעלע, שעפֿעלע, שעפֿ-
סעלע, קעצעלע, ציקעלע, טיבעלע : קשרער
קרבן, עולה תאַימה : פֿאַרקילבולטער.

וו ן זע רע, זיין אומשולדיק — אַדי : וע ניטשולדיק : זע גאָט די נאָמה שולדיק
: האָבן

אַ ריינ(עם) געריסן: ניט וויסן פֿון וואָס צו זאָע:
ניט מסן פֿע קע ביין (פֿע קיין שלעכטס, פֿע
קע בשער וועטשערע, פֿון קיין פותר (את פֿון
קש אָלום) : זע איבער (מחוץ) יעדער (יעדן)
חשד (פֿאַרדאַכט).

אַדי נ אומשולדיק, שולדפֿריי, ז שולדלאָו(יק), פֿריי (פֿע זינד), ז זינדלאָז(יש),
נקיבפימדיק,

לויטער, ריין, ז פֿלעקלאָז(יק), אומבאַפֿלעקט,
אומבאַשמוצט, קשר, נעבעכדיק.

נפֿאַרגליכונגען) ריין (אוממלדיק, קשר
אַאָז'ר) ווי אַן ערשט געבוירן קינד, ווי אַ נישער
געבוירן קינד, ווי אַ קלע קינד, מי ניט קע
נר־עווע, ווי אַ טויב (אַ טיבעלע).

נבאי : נדי לא אָפֿכו אַת הדם הנה : מיינע
הענט האָבן ניט פֿאַרגאַסן האָס דאָוּגע
בלוט.

שפר : דער מענטש זינדיקט אע דער האָן ווערט די פֿאַרה : קהל זעדיקט את
דעם

ע אויך : תמימות 2ע, רעלטפֿאַרטיקט 578, צניעות א.. 592 . שולדיקייט
ם : שולדיקייט, זעדיקייט אַאָוּ — י : מלד, אַשמה : בלוטשולד : זינד,
פֿאַרברעכאַ

אַאָז'ר — 74- : פֿאַרשולדיקוט : שלדגעפֿיל.
שלעכט געריסן, ביין געריסן.

בנפֿש : מיטשולדיקער, מסייע לידי עוברי
עקרה.

וו : זח שולדיק, זח אַ דייכ : נעמש אויף דך די מלד : טראָגן די שולד : פֿילן זיך
שול-

דיק : האָבן אַ שלעכט (בייז) געוויסן : אַראָפֿ-
לאָזן דעם האָפֿ (די אויע) : ניט קענען עקן
(גלייך) אין די אויע (אַריין) : מורא האָבן (ניט
דערוועגן זיך) צו ווייזן דאָס פנים : באַהאַלטן
דאָס אָנים : אויסווען (שטע, זיצן) ווי אַ באַגהאַ-
בענער, ווי אַן אויסגעפֿאַטשטער, ווי אַ אָפֿגער
שמיסענער אַאָז"ר — זפפ : זיצן אַרף דער
שולדבשק (בשולדיקתגס־בשק).

אדי : שולדיק, שולדוויסיק, ז שולדבאַרוסט, שולדבאַלאָדן, (כולח חייב, זעדיק.
פֿראַן : ווייך געבעט, אָבער האַרט צו שלאָפֿן נשלעכט געוויסן) : קוק מיר גלייך
אע די

אויגן (אַרייז ! : נאָר פֿת באַד אַרויס ! — האָס
אין מין דרייער קיע דרייער ניט?

שפר : אַ שולדיקער אע ווי אַ זינדיקער : אַ ביין געריסן גיט ניט קע רו : אַ ביין
געריסן אע

א שלאַנג אין האַרצן : ווער עס פֿילט זיך דער
מיינט זיך : וואָס איינער האָט אַע זיך וואַרפֿט
ער פֿון זיך : אַן מע קלאַפט אַע טע רופֿט דך
או (אַפ) די ער : אויפֿן (נב ברענט דאָס היטל ;
דער ונב מיינט, אַן מען יאָגט אים נאָך: עס ווייס(ש די קאַץ, וועמענס פֿלייש זי
האָט אויפֿגעגעסן : אַן מען עסט ניט קיין קנאַבל הערט זיך ניט (י שטינקט ניט)
פֿון מויל : ווער עס האָט פוטער אויפֿן קאַפֿ טאָר אויף דער זון ניט גיין : ווער
עס גיט אַ בלאָו דעם קומט צו דער נאָז: פֿאַר אַ גנב טאָר מען קיין תליה ניט
דערמאָנען : אַן ס'אין דאָ אַ ונב אין שטוב טאָר מען ניט שמועסן פֿון הענגען
(טאָר מען ניט זאָגן : הענג מיר אויף דעם ראָק) : ווער עס האָט אַ געהאַנגענעם
אין דער משאָחה, פֿאַר דעם טאָר מען קיין שטריק ניט דערמאָנען : פֿאַר אַ
געשלאָגענעם הונט טאָר מען ניט ווייזן קיין שטעקן : אַע אָדם משים עצמו
רשע.

זען אויך : אומרעכטפֿאַרטיקייט 574.

598. חרטה, תשובה, אַיקון

ס ן חרטה : געוויסן־ביסן, געוויסן־פֿינ(יקונם : חרטה־געפֿיל , שולדגעפֿיל :
שולדוויסיקייט, שולד־באַווסטזיין, שולד־דערקענטעניש : אויפֿגעוועקט(ער)
(אויפֿגעמאַכט(ער)) געוויסן : תשובה : תשובה מיַראה, תשובה מאַהבה :
חשבוּדהנפֿש : מוסר פֿליות, אַליין־מוסר, אַליין־קריטיק, ז אַליין־פֿאַרווורף,
אַליין־אויסרייד, אַליין־טאַדלונג, אַליין־פֿאַרדאַמונג, אַלייאַנקלאַג, אַליין -
באַשולדיקונג, אַליין - פֿאַרמישפטונג, אַליין־פֿאַראַורטיילונג,
אַליע־דערנידער(יק)ונג אאַן"וו : ווידוי, אַשמוו, על־אַטא : שטראָף,
אַפקומעניש, באַצאָלונג : תשובה, פֿאַקוטע, עפיטעמיע : קרבן, פֿאַרה, אַענית,
מלקות, אַש, זאָק (אויפֿן קאַפֿ) , עינויים וסיגופֿים, וילגול אַלג, ולות,
אַליין־פֿיניקונג.

אַפֿאַלאַגיע, אַנטשולדיקונג : לייטערונג, אויסלייטערונג, אַיקון : לייטערברשד.
אַעל־חרטה, חוזר בתשובה, נעל־תשובה(ניק) .

וו : חרטה האָבן : פֿילן חרטה : באַדויערן, באַוויינען, באַקלאַגן, באַנג טאָן, ז
לייד

טאָן, י קײַען זיך : גרימען זיך, ערגערן זיך, רײַסן פֿון זיך שטיקער אַזױ —
 12- : תשובה טאָן, חוור בתשובה זײַן, מהרהר בתשובה זײַן : מאַכן אַ חשבון
 הנפֿש : זאָגן ווידוי, מודה זײַן זיך, מתודה זײַן זיך, י (אי)ספּאַריעדעווען זיך :
 זאָגן (קלאַפּן זיך, שלאָגן זיך) אָעמנו (חטאָתי, אַל־אַטא) : דערקלערן זיך
 שולדיק : צײַען זיך אַליין בײַ דער נאָן : בעטן מחילה (פֿאַרגעבונג,
 אַנטשולדיקונג, ז פֿאַרצײונג) : אַנטשולדיקן זיך : פֿאַלן כורעים, פֿאַלן צו די
 פֿיס, פֿאַלן אויף די קני, קושן די הענט.
 זוכן אַ אַיקון : נעמען אויף זיך אַ תשובה (אַ שטראָף אַזױ) : אָפקומען, גוט
 מאַכן, באַצאָלן פֿאַר די זינד : פּאַקוטעווען, אויסקויפֿן זיך : ברענגען אַ קרבן (אַ
 בקרה) : פּראָווען תעניתים, פֿאַסטן : שלאָגן זיך מלקות : מאָרען זיך, פּײַניקן
 זיך, מסגף זײַן זיך, אָנטאָן אַ זאַק אויף די לענדן, שיטן אַש אויפֿן קאָפּ, האָבן
 גילגול אָלג, אָפּריכטן ולות : רײַניקן זיך, לײַטערן זיך : אויסלײַטערן זיך ווי אַן
 אָמתער צדיק : (פֿאַר)בעסערן זיך, רעפֿאַרמירן זיך : אָפּטרעטן פֿון וינד (פֿון
 זינדיקן וועג) : איבעררײַסן (ז איבערברעכן) מיטן עבר (מיט דער
 פֿאַרגאַנגענהייט) : סטאַטקעווען זיך, סעטלען זיך נאָ- : ווערן אַ מענטש (אַ
 לײַט) : ווידערקערן : צוריקגיין אויפֿן גלײַכן וועג (אויפֿן דרך־הנשר) : אָנהײבן אַ
 נײַ לעבן, איבערמישן אַ נײַ בלאַט, ווערן אַ נײַער מענטש : צוריקגעווינען דעם
 רעספּעקט (בײַ מענטשן : באַקומען (קריגן) אַ אַיקון.
 אינוו, פֿראַן : דאָס (דער) געוויסן פּײַניקט אים : חטאָתי : אָמנם חטאָתי :
 פֿאַרדאָן : זײַט מוחל : האָט קיין פֿאַראיבל נײַט : נעמט נײַט פֿאַר אומגוט : אַת
 חאָאי אַנײַ מוכיר (היום) : ער בעט מחילה און בריקעט זיך : ער קלאַפּט זיך
 אָשמנו מיטן לינקן פֿוס אין דער רעכטער זײַט אַרײַן : ער שלאָגט זיך על־חטא
 און באַלעקט זיך דערבײַ : דו האָסט נאָך אַ חופּה פֿאַר זיך.

686

שפּרן מודה ועוובֿ ירוחם : דער מענטש זאָל נײַט זאָרגן, וואָס עס וועט זײַן
 מאָרגן—זאָל ער בעסער פֿאַררעכטן וואָס ער האָט קאָליע געמאַכט נעכטן : הבאָ
 לטהר מסייעין אותו : באַקום שקעל־תשובה עומדים אַין צדיקים גמורים
 יכולים לעמוד : דאָרט וווּ עס שטייט אַ קעל־תשובה קען דער גרעסטער צדיק
 נײַט אינשטק (ווייל עס שטינקט נ־פֿ) : תשובה און צדקה צערײַסן דעם

ליעטניק : ביים פֿהן־דול שטייט וקפר בעדו : שכל און חרטה קומען אָמיד צו שפעט : אַחר המעשה העלפֿט קיין חרטה ניט : נאָכן טויט העלפֿט שוין ניט קיין תשובה : די וועגן פֿון תשובה זיינען ניט ווייניקער פֿאַרדאָרבן ווי די וועגן פֿון זינד : אין דער יוגנט אַ ננב—אויף דער עלטער אַ קעל־תשובה : מען אין דיר מוחל די תשובה, נאָר טו ניט די עררה : ניע ננבאָי, ניע פֿאַסטאָי : אַ ליטוואַק טוט תשובה נאָך פֿאַר דער עקרה : פֿון על־אַטא ווערט מען ניט פֿעט. זען אויך : לייד, זאָרג 512.

594 . אינגעהאַלטנקייט, ווירות ס'ן אינגעהאַלטנקייט, ז' צוריקגעהאַלטנקייט, מעסיקייט אַז"וו — אַדי : אָפהאַלטונג, ז' צוריקהאַלטונג, מעסיקונג אַז"ר — יי : הסאָפקות : אַסקעטישע, סטאָישע שטרענגקייט : ריגאָריזם : אַבסטינענץ, טעמפּעראַנץ, ניקטערקייט : פֿראָהיבש נאָ- : וועגעטאַריום, וועגעטאַריאַניזם. אַליין־קאַנטראָל, אַליין־באַהערשונג, אַליין־באַגרענעצונג, אַליין - באַצווינגונג, אַליין - באַצוימונג, אַליין־באַוויגונג, אַליידאָפּאָגונג, אַלייד פּיניקונג — 93- : אַליין־פֿאַרלייקענונג, נִטולהנש, אַבנעגאַציע : מאַרטירערשאַפֿט, מאַרטירעריי, ז' מאַרטירערטום : אַליין־אַפּטייטונג : התקשטות הנשמיות : אַסקעטיות, אַסקעו, סטאָיציות, פּיטאַגאָריזם : מאָנאַכן - לעבן, נוירות, נוירי(מ)שאַפֿט, יאָגזם, יאָגאַ : פּרישות, התבודדות — פּפּ : אָענית — 2-6.

אָפּגעהאַלטענער, ז' צוריקגעהאַלטענער, אינגעהאַלטענער, אויסגעטאַנענער, אויסגערטו(טענער (פֿון דער וועלט) אַז"ר — אַדי : מסאָפק במועט : וועגעטאַרי(א)ער, דיעטעטיקער, נִטטרינקער, נִט־רייכערער : סטאָיקער, פּיטאַגאָרעער, ריגאָריסט : קרוש, נזיר, מתבודד, יושב־אָדד, אַסקעט, מאָנאַך, מינד־נאָר-), אַנאַמאַרעט, ערעמיט, ז' הערמיט, יאָגי, פֿאַקיר : קדוש, מאַרטירער : מעל־תשובה : פּורש מן האַיבור — פּפּ .

וו : זיין אינגעהאַלטן, ז' זיין צוריקגעהאַלטן, זיין ניקטער אַז"וו — אַדי : מעסיקן זיך : אָפהאַלטן זיך (אינהאַלטן זיך, ז' צוריקהאַלטן זיך) פֿון : האַלטן זיך אין די גרענעצן : ניט איבערטערעטן דעם גרענעץ : צוימען זיך, צאַמען זיך, באַצווינגען זיך, קאַנטראָלירן זיך, באַהערשן זיך, באַגרענעצן זיך, ז' באַשרענקען זיך : באַזיגן זיך : אָפּזאָגן זיך פֿון : עסן, טרינקען מיט אַ מאָס : וויסן ווען אויפֿצוהערן : וויסן ווען עס אין גענוג : ניט נאָכגעבן די (דער) שמד (דעם

נצראָרע, דער קישקע אַז"וו) : אינהאַלטן דעם יצר - אָרע : באַקעמפֿן
(איבערגעוועלטיקן, איבערזיגן) די אַאוות (די ליידנשאַפֿטן אַז"ר) : גוכר זיין
דעם יצר - קרע : מתן־ר זיין זיך איבערן יצר־הרע : ביישטיין דעם נסיון, עומד
בנקיון זע : אַפּזאָגן זיך פֿון עולם־היה (פֿון דער וועלט אַז"וו) : אַפּלעבן מיט אַ
קב חרובין : פּייניקן זיך, מאָרען זיך : אַפּטייטן דעם חומר : מקגף זיין זיך : זיין
אַפּגעשיידט פֿון דער וועלט פּפּפּ .

אדי : אַבסטינענט, אינגעהאַלטן, אַפּגעהאַלטן, ז צוריקגעהאַלטן, מעסיק,
באַנוגערדיק, געניגערדיק, אינפֿאָך, פשוט, באַשיידן, ניכטער, ז ניכטערן,
שטרענג, ריגאָריש, שטאַנדעהאַפֿטיק, פּוריטשיש, אַסקעטיש, סטאַיש,
פּיטאַגאָרעיש, אויסגעטאָן (פֿון דער וועלט) אַז"ר — ס.

687

595. שיכרות, משקה

ס : שיכורקייט, באַטרונקענקייט, באַוושנקייט אַז"וו — אַר : טרונק, זויף, זופּ
אַז"ר : טרינקווג, זויפֿוע, זופּונג אַז"ר : טרינקער, זויפֿער, זופּער
אַז"ר — יי : שיכרות, באַרשונג, י פּשנסטרע : וואַקאָנאַליע : אַלקאָהאָליזם,
דיפּסאָמאַניע : קאַצדשמער, י פּאַכמעליע : דעליריום טרעמענס.
נאַלקאָהאָליע געטראַנקע, שאַרפֿע משקאוש ביר, שכר : אַפּשאַוע, בעריש,
פּילןער ביר : באַקביר, לאַגערביר, וואַרעמביר, קרייטערביר, גילביר :
וואַרצלביר, רוטביר —) : האַלבביר, פּמעט־ביר, שיערביר, נירביר נק :
העלביר, שסנע, פּאַרטערביר, טשביר, אינגבערביר, אימבערביר, אייערביר
אַז"ר : ווע, יע, סרויבנבלוט נ־נ'ח, יע ופֿן, נ־ג, אַתוק, נע קידוש, יע קסח, יע
קפּריסין, יע המשומר, נע המשובח : נע נסך : מן האַדום האַדום הנה :
סאַקראַמענטאַל־רע נקריסטלעך) : נקי) יאַכעס, סאַררי : נעקטאַר,
געטער־געטראַנק : נע צ(סמוקים, צמוקים־ווע, ראַזשינקע(מ־וויין : געצערטער
וויין, טשווע, שוימוויין, אויפּסוויין, באַרנוויין, רייזווח, פּאַלמענריין,
מושקאַטרע, אינגבערווע, אימבערווע, רויטרע, קלאַרעט, טאַנער, קרמל־ווע,
מאַדייראַ(־רח, טאַקיער (ר, אינגער ווש, ריזערש, ריסלינגער (ר־ף,
פּאַרטווע, מאַלאַגע, ווערמוט, סאַטערן, באַרדאָ, ערמיטאַוש, פּאַנטיאַק, פּאַנטיק,
בערעס, שערי, אַסטי, מאַרסאַלאַ, אַרוויעטאַ, אַמאַנטי לאַדאַ, דראַז, מאַלהאַויע,

מאַלינאַווקע : מעד, מעדאַק : שאַמפשיער.
טרונק, געטראַנק, געטרענקל, שש, קנאַק (זעקב¹, מים חיים, מים המאָוררים,
נאַרש וואָסער, (ביטערש משקה ל"ר משקאות, ביטער רער טראָפן, קיכקיתי,
מאַהאַריטש, אַיען, סחורה, בראָפֿן, בראָפֿן, מאָפס, יע אָרף, ד"ש, שווער,
שלש, שבתקאַרע שליש, שבהאָור קע, פסהאָווקע : נחל) קעריאַל, קאַרשלעכץ,
אַרזשע, קראָזשע : ברענדל ניג) : זיסינקע ני!-) : אַלקאָהאַל, ספירט, ספיריט,
ספיריטוס, שפי ריטעס, אַקעוויט : בלאָהאַקעריט נגעשראַרצטער) : פֿערציקער,
זיבנאַונפֿופֿציקער, אַכציקער, ניינציקער אַאָר : דענאַטוראַט.
נמינים בראָנפֿח קאַרטאַפֿל - שנאַפס (-בראַנפֿן), קוקורוזע-שנאַפס ג-בראַנפֿן),
קאַרנשנאַפס ג-בראַנפֿן), וויסקי : האָרעלקע, סי וווכע, ראָזאַלי, גראָג:
שליוואַרץ, סליוואַרע, סליבאַריץ, פֿלוימעשוואַפס, פֿלוימען-בראַנפֿן : ראָם,
שרוב, ענעס-בראַנפֿן, אַניסעט, אַבסינט, אַבסענט, אַראַק, אַריק : דזק נאַ-),
וואַכאַלדער-בראַנפֿן : וואַדקע : קימל : קאַניאַק, ברענדי נאַ-) : בורבאַן,
סקאַטש, סאַלופ, סאַלעפ : סאַמאַגאַן, סאַמאַהאַן, מוושע נאַ-) : יאָרט נטערקש :
סאַמאַ נאינדש : פולקע נמעך סיקע) : צוקער-בראַנפֿן, ליקער, מאַלצליקער,
פֿרוכטליקער, נאַליווקע. פאַמעראַנצאַרקע, זובראַווקע, סטאַרקע, ראַונאַרקע,
נאַסטאַי קע, ווישניק, ווימאַראַזיק : בענעדיקטע, שרטערע, מאַראַסקינאַ,
קיראַסאַאַ.
פונש, פאַנ(ט)ש, וויינזויף, מילכפונש : נח היבאַל, קאַקטייל : געשיטענע,
געעל(ע)טע, אַפגעשמדטע, געמימטע משקה : בורדע, הוילע בוריקעס-ראַסל .
קוס, פוסע, גלעזל, קעלשיק ל"ר קעלער קעס : טאַרקע, גאַלקע, ליאַמפערקע,
פֿלעשל, מאַנאַפאַלקע, סאַטקע אַאָז"ר
וויינהאַנדלונג, ווייהויו, פאַדוואַל : מאַנאַפאַל(קע), ליקערסטאַר נאַ-) :
טרינקפלאַץ, טרינקשטיבל, שענק, טראַקטיר, קעלער, סאַלון נאַ-) : קעריאַלניע
נקק : קרעטשמע, בירהויז, בירקעלער, בירעלע, בירשענק, וויינשענק,
וויינקער לער, ראַטסקעלער : בופֿעט, קאַבאַק, קנייפ(קע, נאַכטקלוב : נאַ-)
נייטקלאַב, ספיק איזי : שענקטע : רעסטאָראַן, באַר : קאַפֿע נאַ-) — 8 -- .
וויינער, וויינהענדלער, שענקער, וויינשענקער, טראַקטירשטיק, בופֿעטשיק,
(—) סאַלרקפער, בוטלעגער : ניי'ח אַרזאַשקים.

טרשקמיסטער : מאַרקיר, מאַרקער, באַר מאַן, באַרטענדער נ—) :
רעסטאָראַטאָר, קרעטשמער — 2-8.

שיכור, שיכורניק, שיכורסקע, כוסעאַחור, לחיים-מאַכער, קידודמאַכער,
מראהפהן, שנאַפסער, שנאַפס-קאַפיטאַן, שוועכער, טרינקער, זויפער, סובא,
פּיאַק, פשיצע, קערעש, קערמיסטער, לוט, לוטרע, אַלקאָהאָליקער, פּיאַמידניק,
מיטטרינקער, קעראַלניק נקי) : באַקאנט : אַברה פּיאַמיד, שכורים, קעראַשים
נק.

וו : טרינקע, זויפן, כלשבע, כליופען, כליופטשען, כליעפטשען, געניסן, קתקען,
שתיהנ(עד, ניפן, נעפן, בייכלען, שאַשען, שאַד קען, שנאַשקען, שוועכן,
שוואַכן, כוסענ(ח, קערן, קערען, קנאַקן, גיסן, פאַנ(ט)שעווש, שנאַפסן,
שנעפסלען, זופן, זשלשקען, זלוקצש : כאַכלען נקצי-) : שיפורן, פישעווען,
פּיאַנסטרעווען : געבן אַ טרונק (אַ זופ אַאז"ר) : אויסטרינקען, אַריינטרינקען,
אַריינוויפן, אַריינקערן, אַריינקערען אַאז"וו : אַנטרינקען זיך. אַנזויפן זיך,
אַנזשליאַקען זיך אַאז"וו : באַזויפן זיך, אינשיפורן זיך, פאַרשיכורן זיך,
פאַרבוסען זיך אַאז"וו.

טרינקען לחיים (באַריש, אַיקון, מאַהאַריטש אַאז"ר) פ - : טרינקען אַד דיא נדע
: אַריינלאָזן זיך אין טרינקען : מאַכן זיך אַלע (יעדן) טאַג פורים : פאַרטרינקען
די אַרות : נעמען אַ גלעזל (אַ טשאַרקע, אַ כוסע אַאז"וו) פ - : נעמען אַ קאַפ :
נעמען צו ביסלעך (צו קאַפעלעך אַאז"וו) : נעמען אַ ביסל שהכל (אַ ביסל מהיכי
אַיתי אַאז"ר) : נעמען אַן איבעריקן זופ, נעמען אַ טראָפן צו פֿיל : אַריינגיסן אע
לאַמפ : אַריינהאַקן אַ גאַלקע (אַ כוסע אַאז"וו) : מאַכן קידוש : מאַכן אַ קידוש
רבה : מאַכן אַ שוועך (אַ שמאַך, אַ שהכל, אַ שנאַפס, אַ קנאַק, אַ כוסע, אַ לחיים
אַאז"וו) : מאַכן גאַלקעס : כאַפן אַ טשאַרקע (אַ גלעזל, אַ לינקן לחיים אַאז"וו)
: אפטעמען דעם ביטערן טראָפן : באַנעצן (באַ-

שפּריצן, אַפּנעצן) די ליפן : אַפּטונקש (אַפּטובלע, סובל זע) די נאָמה : נקי
שיפן סחורה, שווענקען די מענוסע : עפּענע אַ פּלעשל : זען זיך מיטן
גלעזערנעם האָט.

נפאַרגליכונגען טרינקע (שלשקש, דק אַאז"וו) ווי אַ גוי, ווי אַן זיך, ווי דער

שענקער האָלט גערען זח מחותן, ווי וואַסער, ווי מילך : גיסן ווי אויף אַ שטק, ווי אויף אַ אויר.

אַנטרינקען ניענעם) : טרענקש : אפד שיכורן, מקבר זח.
זיין קיכור (מבוסם, בגילופֿע אַז'וו) — י. אזר : זע אַלא, זע פֿול, זע במיצוותיו, זע אונטערן גלעזל, זיין נישט אַלע : האָבן (אַ בוסש אע קאַפּ : האָבן מער אין קאַפּ (אע קעפל) ווי אע פֿלעשל : זען טאַפל : פֿאַלן פֿת די פֿיס : ניט וויק פֿת אַרור אַמן בע אַרוך אַרדכי : ליב האָבן דאָס גלעזל (דעם לעק, דעם ביטערן טראָפּן אַז'וו) : זע להוט שכן ביטערן טראָפּן.

אַדי : שיכור, קיבורלער : באַזויפֿן, באַטרונקע
אַז'ר — יי : שיכור לוט, טויט שיכור, בעלע שיכור : אַלא, פֿול,
בגילופֿינ(דיש, אינגער ברענט, מבוסם(דיק), פֿאַרלעקט, פֿאַרכוסעט. פֿאַרזייגט,
פֿאַרשיכורט, פֿאַרששעט, פֿאַר שוועכט, פֿאַרקנאַקט, פֿאַרקערעט, פֿאַרמאַער
קעט, פֿאַרקלאַפט אַזיר . יי.

נפֿאַרגלייכונגען שיכור ווי אַ צי, ר אַ סע. ווי אַ פויער, ווי אַ מוזשיק, ר פורים,
ר אַימחתתורה, ווי לוט, ווי אַ חזיר.

פֿראַן : ער ווערט שיכור פֿע אַ בולקע : פֿע
אַ שטיקל קען איז ער שיכור געהאַט : נאה מקייסמאַך לאַיים : ער קושט מע
דאָס גלעזל אע באַדעם : גיב אַ קוש אין באַדעם ! : נע אַרף אין זע קרוב : ער
קע אויסטרינקע אַ ירדן : ער האָט פֿאַרלוירן דעם שליסל : ער האָט ברכה
געמאַכט : ער האָלט שוין ביים קוס ראַיעי : עס אין אים שוע ענג אע די קאַר
לאַע : די תורה האָט זיך אע אים אַטעצונדן : אַכס בלילה, שיכור בלם : דער
רבי ווערט

689

רויטער, דאָס פֿלעשל בלאַסער : אַלע טאַג אַ נאַריש וואַסער ווערט פֿע אַ מענטש
אַ סזיר, מיל, אַלע אַעה אַ קרעטשמע נאַ נעל־ענלה אַ מיט אַ ברונעם קלאַר
וואַסער בלייבט דער שיכור) : אַן איך נעם אַ טרונק בראַנפֿן ווער חזיר אַ חזיר :
פֿון אַ שיכור אע דער יוגנט ווערט איך אַן אַנדער מענטש, און דער אַנדערער
וויל אַן אַרעמאַן אויף דער עלטער.

אויך אַ טרונק בראַנפֿן : אַ נאַרישער שענקער, נכנס נין נצא סוד (שטות) :

בראַנפֿן איז ער האָט בראַנפֿן את פֿאַרקויפֿט נישט : ביסט פֿלוידער־וואַסער :
וואָס ביי אַ נישטערן אייך שיכור? טאָ גיי שלאָפֿן : שיכור אין ער, טרינקען דער
לונג אין ביי אַ שיכורן אויף דער צונג : מין ער, ווייל ער אין אַ גוי.
וואָס דער שיכור האָט אין קעפל האָט דער
שפּרן אין שימחה אַלאַ בנין : יע שמח לאָב נישטערער נישט אַע פֿלעשל : אַ
שיכור, אַ נאַר אָנוש : פֿון אַ לחיים ווערט ליהודים : גדולה און אַ וואָגן היי גייט
מען אויס דעם וועג : אַ לוימה שמקרבֿת אַת הרחוקים : אַ טרונק שיכור זעט
אַלץ טאָפֿל : אַ שיכור באַדאַרף בראַנפֿן וואַרעמט אום ווינטער און קילט אום
מען נישט צו שטויסן (, ער שטויסט זיך אלייך : זומער : דריי זאַכן שאַטן קיין
מאָל נישט : שלאָף, שטויס נישט דעם שיכור, ער וועט אַליין פֿאַלן : בראַנפֿן און אַ
באָד : אַזוי לאַנג דער מענטש בייים שיכור אין בראַנפֿן דער עיקר : אַ שיכור
לעבט דאַרף ער מאַכן אַ שהכל : קודם לכל טרינקט אויס דעם בראַנפֿן פֿרייטיק
ביי טאָג אין מט אַ שהכל : אָדם יסודו מעפֿר וספֿו און מאַכט שבת קידוש
איבער אַ חלה : דאָס לעפֿר—קיט לקינו אין גוט אַ טרונק בראַנפֿן : גאַנצע קעות
חיטין גייט בייים שיכור אַוועק אויף אַיזה לחיים ואִיוה לאַרתמאַכט רשי : גאָט
איז חמצדיקן בראַנפֿן : פֿאַר אַ שיכור אין קיין גאָט את בראַנפֿן אין בראַנפֿן :
אָדם אין אַ שלעכטער בראַנפֿן (שלעכטע משקה) נישטאָ : מענטש און בראַנפֿן
אין בראַנפֿן : ואלמוד תורה פֿאַר אַ פֿיאַניצע אין אַ טראָפֿן אויך גוט : ווען פֿנגד
פֿולם—אַ ביסל מהיכ־מיתי אין בילכער אַ שיכור האָט נישט קיין בראַנפֿן ר ע ד
ט ער פֿון אַלץ : אַן שדי ואויף דער מזווה) קען זיך כאַטש פֿון בראַנפֿן : דער
משכון פֿון אַ שיכור נישט באַגיין אָן אַ גלעזל, ווי זאָל זיך דער זינ־שטינקט אויך
מיט בראַנפֿן : אַלע שיכורים דיקער מענטש באַגיין? : קיין קרעטשמע טאָר
זענען נישטער אום פורים : פורים זיינען אַלע מען נישט פֿאַרמיידן : ביו דער
קרעטשמע דאַרף שיכורים נישטער : אַ גאַנץ יאָר שיכור, פורים מען אויך אַ
טרונק : אַ גוטער י(אַ)ריד אין ווערט נישטער : אַלה תולדות נח, פֿע בראַנפֿן
קריגט אַ טרונק בראַנפֿן, נאָך אַ שלעכטן י(אַ)ריד מוי מען פֿוח, כוח אין דער
עיקר, פֿון בראַנפֿן מען טאָן אַ טרונק בראַנפֿן : לעבן אַ קת אין ווערט מען
שיכור : טרינקען אין אַ אַכמה, נישט גוט אַ ביסל בראַנפֿן, אויף אַ ברית אַ שטיקל
קיין מלאַכה : קנייפֿן איו נישט שלאָגן, טינקען לעקעך און אויף אַ חתונה ביידע :

אויף צו איי ניט טרינקען : פֿון די אַרבע פֿוסות מערט מאַכן אַ כּוסע אין אַ
מזל־אָב־אויך גענוג : קיין מען ניט שיכור : פֿון הרבה פֿוסות קומט קיין שאַק
טויג ניט, מער ניט אַ קעלישאַק אין גוט : גוטס ניט אַרויס נווערטערשפּיל :
אַרבע) : „פֿיש" מאַכט : פשוט נין אַרף, פּאַטעם יע אַרף : בראַנפֿן אין אַ
שלעכטער שליח : מען שיקט אַלץ איין קבצן — נאָך אַ טרונק בראַנפֿן : פֿול
אים אַראָפּ אונטן, קריכט ער אַרויף אויבן (מען אין קעפעלע—פֿוסט אין
טעפעלע : אַן איבעריק שיקט אים אע בויך אַרײַן, קריכט ער אין קאָפּ גלעזל
ווען מאַכט שמאַרץ און פען : אַן מען אַרען) : די תּפֿילה גייט אַרויף און די
ברכה טרינקט אַ סך משקה באַקומט מען אַ גרויען גייט אַראָפּ : די גלאָז דאַרף
מען אירצן און קאָפּ און אַ רויטע נאָן : בשלשה דאָרים אָדם דעם בראַנפֿן דאַרף
מען דוצן : נײַטאָ קיין (יכר : בכוסו, בקיסו, בקעסו : מיט אַ ביסל בראַנפֿן מיט אַ
שלעכטן ריח : אַתּה הראית

690

לדעת—נײַטאָ קיין בראַנפֿן, טרינקט מען קוואַס : אַ ננב בלייבט אַ ננב און אַ
שיכור בלייבט אַ שיכור : אַ גנב און אַ שיכור מעגן זיך משדך זײַן : אַן די וועלט
זאָגט שיכור ליגט מען זיך שלאָפֿן.

אַ קוואַטירל אע אַ גילדן שנירל : פֿון דעם קוואַטירעלע האָט מען אַ גילדן
שנירעלע : דער שענקער לעבט פֿע דעם אייבערשטן נפֿון צוגעגאָסענעם
וואַסער) : געווען שוין אַ שוסטער אַ אַנא, אָבער עס וועט ניט זײַן אַ שענקער אַ
אַנא : אַן מען באַצאָלט ניט דעם שענקער פֿאַרן בראַנפֿן ווערט מען צוויי מאָל
שיכור : דער שענקער האָט ליב דעם שיכור, אָבער די טאָכטער וועט ער אים
ניט געבן : דער שיכור אין געשטאַרבן, דער שענקער אין פֿאַרדאַרבן.

זען אויך : שפּײַז, געטראַנק אנ, עסן, טרינקען 264.

596. צניעות, שעמעוודיקייט סן צויעותדיקייט, באַשיידנקייט, שעמעוודי
קייט אַאָזיר — אַדי : צניעות : מעלות טובות : גוטע מידות, מידות טובות, ז
טוגנט, ז גוטע זיש : אַלע מעלות : אומשולד : פּלאַטאָוּשע ליבע :
טהרת־המשאָחה : צאַרטגעפֿיל, פֿײַנגעפֿיל : מיידלשאַפֿט, בתולים,
בתולישאַפֿט, בתולהשאַפֿט.

שעמגעפֿיל, שאַנדגעפֿיל : שעמהיטל : בושה, קיוש.

צנוע, יוסף הצדיק : צנועה, צנאָטע, מיידל, בתולה, י צעלקע : שושנה די צנועה
: קוק מיך אָן און ריר מיך ניט אָן.

טעמע(ר)דיקער, הייע, בושת־אַנים.

וו : זיין צקיעותדיק, זיין אומשולדיק, זיין

שעמעוודיק אַאַז"וו — אַדי : פֿילן בושא (שאַנד(ע), קיוש) : שעמען זיך (אין

רייטן האַלדן אַריין), שיען זיך, שטערן זיך, זשענירן זיך : שעמען זיך ווי אַן

אַלטער אַחור : שטיין וויצן) ווי אַ פֿאַרשעמט ייִנגל (ווי אַ אַתן) : אַראָפּלאָזן

דעם קאַפּ (די אויגן) ווי אַ קלה, ווי אַ אַנב : באַ־

האַלטן דאָס קנים : פֿאַרשעמע זיך, רייטלען זיך : רייטלען זיך ווי אַ קלה :

פֿאַררייטלען זיך : ווערן רויט ביי (איבער) די אויערן, ווערן אַלערליי קאַלירן,

מינען זיך.

אַדי : צקיעותדיק, צנועהדיק, באַשיידן,

י סקראָמנע, אומשרדיק, ז טוונטלער, מאַראַלש, ריין, ציכטיק, אומבאַפֿלעקט,

אומבאַרירט, ז זיטלעך, פּלאַטאַניש, אָרנטלעך, אָנשטענדיק, פֿיין, שטיל,

פֿינפֿיליק, צאַרטפֿיליק, אייטעהאַלטן, ז צוריקגעצויגן, ז צוריקגעהאַלטן,

רעזערווירט אַאַז"וו — 47־ : שעמע(ו)חדיק, בושת־אַנימדיק, פֿאַרשעמט,

פֿאַררייטלט.

פֿראַן : עס ברענט אים דאָס קוים : עס בײַטן

זיך אים אַלערליי קאַלירן.

שפר : שטיף אין לאַך אע היט אָפּ די זאַך :

פֿאַר אַ טאַפּ אַ קלאַפּ, פֿאַר אַ קוש אַ פֿאַטש : אַ טאַפּ אַת אַ קוש, אַלע דאַליי נייע

ריש : די צניעה שעמט זיך מער און האָט הנאה מער : אָמן אין בוימל

נרערטערשפּיל : שעמעח : אָמן אין גוט פֿאַרן (צום) לאָמפּ : שעמען אע קיין

בושה ניט : לאַ הקייע למד : אַ שעמע(חדיקער קען קיין למדן ניט יין : אי מע

שעמט זיך האָט מען ניט חתונה (קיין קינדער ניט) : אַן עוות־קנים אע גיאָטם, אַ

בושת־אַנים אין גן־עדן. זען אויך : תמימות 882, עניוות זא, רעכטפֿאַרטיקייט

578, אומשולדיקייט 591 פֿרומקייט 811.

59ז. אויסגעלאַסנקייט

ס ן אויסגעלאַסנקייט, צעלאַזנקייט, פֿאַרשיט־

קייט אַז"וו — אַדי : קלות : קלות-דעת, קלות-ראש : הפְּקרות, חעיִפות, פריצות, הולט־סטווע, שאַרלאַטאַנסטווע : אומצוכט, דעבאַש : פֿרייע ליבע, לינקע ליבע, אַדולטעריע : הפְּקר-וועלט : געמיינע רייד, עזות-קייטן, נִיבולקה : ציניזם : פֿעטער, חלבדיקער וויץ : זנותליטעראַטור, פּאַרנאַגראַפֿיע. זטת, אָפקערוט, פּראָסטיטוציע, ניאוף, — הורערי, וילוי י עריות, ערעת : אינצעסט, בלוטשנד : פּערווערסיטעט, פּערווערסקייט : סאַטיראַמשיע, סאַטיריאַזיס, ניםפּאַמאַניע, לעסבשע ליבע, סאַפּאַיום, אוראַניום, משבב נכר, האַמאַסעקסואַליזם, סאַדיזם, סדומעריי, סאַדאַמיע : מעכב - בהמה, פּעדעראַסטיע : אַנאַניום, מעשה-אונן, מאַסטורבאַציע : קיאה, אַשמיש האַיטה, סעקסועלער פֿאַרקער אַז"ר — !פּפ. פֿרויהשדל, וויסער שקלאַפֿדהאַנדל : שנדגעלט, אַתנן זונה : קית-וונות ל"ר אַתי זוטת : באַרדעל, (פֿריילעך) היול, נפֿא-קית, ששדהוע, בלאַטהוע, י הורנהויז, קוטלהויז, בורא - נפשות - קלייזל, יבאַרדאַק, י קאַסטן, קלונטעווינע : האַרעם.

דעמימאַנד, האַלבוועלט : געליבטע, מעטרעסע, לעבאַוויניצע, פּאַליובאַוויניצע, קאַכאַנקע : פילגש, קעפּסווייב : קורטיאַנקע, דיועטע, לאַרעטקע, סירענע, העטערע, אַדאַליסקע : מופְּקרת, צעלאָוענע, פֿאַרשיטע, פֿאַרשאַרטע, שיקסע, חצופֿה, חצופֿ'סטע, אַרצע חצופֿיסטע, חצופֿשטשע, טריפֿהניצע, אַרומלויף, הולטייקע, הולטייטשיסקע, שאַרלאַטושקע, אויסגעלאַסענע, פּאַסקודע, פּאַסקודסטווע, נואפֿטע, אַחורטע, באַכער'כע, צנועה נ-פ), מוזה(לע), די ריכטיקע) סחורה : חוהס טאַכטער, לילית, אַשתשישניצע, סוטה : טפלה, אַלטע נעל-עמרהניצע : נ-פ) אַ מיידל מיט אַ כפּב, מוכתשץ, אַ בתולה אין עלנבויגן (אין אַפּצאַס) : פֿאַרפֿירטע, פֿאַרשוועכטע, געשענדטע, פֿאַרגעוואַלדיקטע, אַנוסה : געזונקענע, פֿאַרדאַרבענע, געפֿאַלענע, פֿאַרלוירענע : זונה, קדשה, שאַנדפֿרוי, אַפּלייזערין, פּראָסטיטוטקע, לעבעדיקע סחורה, נקבה : געביפֿטע, בלאַטע, וויטשע נקבה : בלאַטע, ווילע, *נפֿקא, *קורווע, — כאַנע, — כאַנטע, *הור, — גאַסנהור, גאַסנמויד, גאַסנפֿרוי, נאַכטפֿייגעלע, שקאַטאַס, פּר(סה-געבערע, צויג, קלונט, טליק, ליאַררע, סטערווע, דראַבקע, דרש(קש, ווירזשוטקע, שליוכע, פֿלשנדרע, נקק ראַשוויאַלניטשקע,

טשראַלניצע.

אויסגעלאָסענער, צעלאָזענער, אָרץ נײַז. פֿאַרדאָרבענער, מַעל־עמרה (ניש, קל, קלשבקלים, מופֿקר, הולטי, הולטי שבהולטיעס, שאַרלאַטאַ, שרלאַט : (יבול־פהניק, ציניקער — 374 : ליובאַוויק, קאַכאַניק, קאַכאַנטשיק, דאַמענפֿרינד, דאַמסקער אָסיד, דאַקואַן, ווייבערניק, מיידלניק, שיקסע־קריכער, לאָוועלאַס, נאָכשלעפער, פֿרויען־יעגער, — הורדעגער, *הורנזון, כאַבאַניק, פֿרייע־ליבעניק, אַשתאָישניק : (אַלטעח הינער־פֿרעסער, אַלטער אַשמדאי, נקן אַשאַאי, גענאַמניק, אַלטער נַעלעקרהניק, קפֿלן : נואף, נַיאופֿניק, בועלאַרמית, *נפֿקאניק, — קורוועניק, י קורעוויניק. — יענצער, סמור־אייזל, נַעל־אַרהניק, יצר אַרעניק, ומרי אָן קלוא : מוציא נרע לבאָלה, אָנאַניסט, מאַסטורבאַנט : סאַדיסט, סדומניק. סאַדאַמיסט, פעדעראַסט : פֿרויען־פֿאַרפֿירער. פֿרויען־שענדער, שאַנדיונג. פֿרויען־הענדלער, זנות־מעקלער, — פֿירגער מעקלער, * פֿירגעשמש, ז קופֿלער, רועהזונות, אַלפֿאַנס, קאַדעט, אַפּאַש, ווילער יונג, חברה־מאַן : נאַרגענטינע) דופֿיאַן, אָמאַ ל"ר טמאים : באַרדעלויק, פֿשעדופֿניק, באַנדער, סופֿניק, סוטענער, מאַטהאַרניק, שמייסער, אָתן, פֿימפֿ נאַ-) : טשאַוואַלניק נקק : פֿעטער : מומע, קעל־הביתטע, מאַטקע, מאַטשערע, מאַטשאַבע. וו : זיין אויסגעלאַסן, זיין פֿאַרדאָרבן אַאַז"ר *אַדי : הולטי(ער)ען, הולטעווען, שאַרלאַטאַנעווען : נאָכשלעפֿן זיך (נאָך פֿרויעף : ליע מיט, שלאָפֿן מיט, באַשלאָפֿן, וין מיט, ווינען מיט, באַהעפֿטן זיך מיט, משמש האַיטה זע : אַפֿלאַין : פֿאַרפֿירן, פֿאַרג(ע)ראַלדיע, מאַנס יש, מיינע אָנאים וע נ־פ) : אַפֿמיידלש, י זגראַלטערע, אַטאַקירן נ—) : באַרויבן די ערע פֿון : טרייבן זנות, מננה זע מיט, נואפֿן, (שפֿירהאָבן מיט, האָבן געשעפֿטן מיט, זינדיק,

692

חוטאנ(ש, פֿאַר(לשן זיך, געבן אַ ווין, הורן, טרענע, *באַרען, — האַקן, י יענצן, טערכענען, י קאַטערן : מאַכן אַ שטרײַכעלע (אַ מאַני פֿעסט) : פּהאַסטיטוירן זיך : טלוקע זיך : נ־) שקאַטירן, דרעשבלען, אָחות : נקי) טשיקע, טשבען, טהאַרען, קלונטערען, ראַשווינען : נוועע נַעלחיים) יאַע זיך, פֿאַרן זיך, באַלויפֿן, באַדעקן, פֿאַליעווע, צולאַזן, קרייצן.

אָדין אויסגעלאָסן, צעלאָזן, צעלאָזט, ומרי אָדאָלואדיק, חצופֿיש, חצופֿהדיק, פֿאַרשייט, פֿאַרערט, הפֿקרדיק, הולטֿיסקע, שרלאָטאַנסקע, פֿערווערס : אומבאַשיידן, לייכטזיניק, ציניש, פֿאַרנאָגראַפֿיש, עראָטיש. פֿראַן : דער זל פֿע אַ קת־כהן : אָדעלע, נייט מיך : יעל אַחת קמה וקמה אין אַ נפֿאָ : די מוטער אין אַ צדיקת און די טאָכטער אע אויך אַ זונה נווערטערשפּיל : אַזוינע) : ער אע אַ מאַף שראל נווערטערשפּיל : אוהב) און זע ווייב אע אויך אַ זונה : —איר פֿאָטער אין קהלס אַרנס און זי אע קהלט טינטאַרן : ער ווייס(ט) שוין (דעם טעם) פֿון עץ - הדעת : ער מרוקעט אע פֿעלד אַריין : — ער פּישט מיט אַ שרמל : דעם האָן ווילט זיך קריען : ער איז אַזר אַ אַחור ווי די אַם אין אַ מויד : ער רוימט איר אין דעם קוד וואָס יהודה האָט איינגערוימט אַמרן : אַ הונט אָן ציץ וואַרפֿט זיך אויף אַ ביע : אַן אַלטע ציג אָן מילך את אַן שמאַלץ את וויל פֿאַרט לעקן זאָלץ : דער טאַנץ ווי דער טאַנץ, נאָר דאָס אָפקילן זיך : שולדיק אין דער סטאַליער : ווע ער וואָלט ניט געמאַכט די (דאָס) בעט וואָלט איך ניט געקומען צו קיע אַעא.

שפר : פֿיף ניט, אַן ס'פֿנען דאָ אינדיקעס אע שטוב : אַן מען לאָזט אַ נכר מיט אַ נקבה אַליין אע הווי קומט קיין עטס ניט אַרויס : אַ משפּפֿאַרשוע איו ווי אַ גלאָז, אַ נקבה אין ווי אַ טאָפּ : אַין אַפּוטרופּוס לעריות : אַ שניידערס ווייב אין ניט קע אַשת־שיש : עס אין ניטאָ קע שלעכטע משקה פֿאַר אַ שיכור, קיין שלעכטע

מטקע פֿאַר אַ סוחר ש קק מיאוסע נקבה פֿאַר אַ נואף : דרך מענטע האָט האָט פֿיינט : אַן עושר אַ נב, אַן אַרעמאַן אַ נעל־נארה את אַן אַלע נואף : פֿאַר עטע נעכט האָט מען שלעכטע טעג : *א קורווע אין אַ גנב : י אַן מען שפּעט דער הור אין אַנים זאָגט זי, אַן עס רעעט. 598. געזעצלעכקייט, אַיתר ם : געזעצלעכקייט, געזעץ־מעסיקייט, גילטי

קייט אַאן"ר — אָדי : לעגאַליוירוט, אויטאָרי זירווג, נאָטאַריזירווג, דערלויבונג אַאז"ר פּ יי : געזעץ, רעכט, אַקט, זאַקאָן, לאָ נאָ-) : ציווילרעכט, האַנדלסרעכט, מלוכה־רעכט אַאז"ר — פּזפּ : גערעכטיקייט, יוסטיץ : אָות פֿת געזעץ : אַרעם פֿון גערעכטיקייט : אומגעשריבן געזעץ, מינהג — ב" : דעקרעט, באַפֿעל, אוקאַז — 2־פּ : טעמיס, יוסטיציע, די בלינדע געטיין.

געזעץ־פראָעקט, ביל נאָ- : הוספָה, צר גאָב, אויסבעסערונג, אַמענדמענט נ—) : פאַראַגראַף, י סטאַטיאָ : גרונטגעזעצן, קאָנסטיטוציע : סטאַטוטן, תקנות, ביילאָס נאָ- : סטאַטוט, נאָרמאַלער סטאַטוט, מוסטער־סטאַטוט אַז"וו : רעגלאַמענט, רעגולאַמין : געזעצבוך, קאָדעקס : ציוויל־קאָדעקס, קרימינאַל־קאָדעקס אַז"ר : שולחַדאָרוך — 9-פ. געזעצלעכע פֿאַרעם : רעכטגילטיקייט, לעגאַליטעט, לעגיטימיטעט, לעגיטימקייט, קשרות : לעגאַלעאַציע, אויטאָריזאַציע, לעגיטימעאַציע, נאָטאַריאָציע, אינקאָרפּאָראַציע, סאַנקציע : אויטאָריטעט, רעכט, רשות — פזפ.

געזעץ - געבוע, לעגיסלאַציע, קאָדיפֿי קאַציע, רעגלאַמענטאַציע, געזעץ־מאַכערך : געזעץ־געבנדיקע קערפּערשפֿט, לעגיסלאַטיווע מאַכט, לעגיסלאַטור — 4-0.

געזעץ - קענטעניש, רעכט - וויסושפֿט, יוריספרודענץ, יורי : קרימיאַלאָגיע : נאָמאָדאַפֿיע, נאָמאָלאָגיע.

דת, דע : מידת־הדע : דינאַמונות, דיני נפשות, דיני־מיימ אַז"ר : אַיסור־וּאִיתר : אָוק (לשראל), אָוק ולא נעבור : חוקת־הגוי : הלכה, פסק־הלכה, פסק־דע : הלכה למשה מסיני, הלכה למעשה, הלכה רווחת בישראל, הילכתא למאִיחא : גנרה, תקנה : תקנת־עגונות, תקנות־עזרא אַז"וו : הוראתשעה : (דר, סנג (לתורה) : חומרא : קולא : מקולי קיתשמאי : מחומרי קית־הלל.

קאַנאָן : רעגולאַציע, אינסטרוקציע, אָרדי נאָנץ, באַשטימונג, פֿאַראָרדענונג : פֿירשריפֿט, פֿאַרשריפֿט : כלל, ז רעגל, י פראָווילע, י פראָווידלע, רול נאָ- : תורה, לערע : אָנווייזונג, דירעקציע, פרעסקריפציע, רעצעפט, רעסיפי נאָ- : פֿאַרעם, פֿאַרמאַליטעט : פֿאַרמל ל"ר פֿאַרמלען, פֿאַרמולע ל"ר פֿאַרמולעס : נאָרמע.

דערלויב, דערלויבענש, (כוח־הראָאה : אִיתר, אִיתר־הוראה, אִיתר־עיסקא, אִיתר פֿון מאה ראָנים : קאַנצעסיע : ליצענץ, לייסנס נאָ-) : קאַרט בלאַנש : הכשר, פאַטענט : דיפּלאָם, קאַלה (אויף שחיטה) : כאַרטיע, טשאַרטער, שענצעטל, בלעטל

געווען־געבער, מחוקק, נאָמאַטעט : קרימי נאָלאָג : אינקאָרפּאָראַטאָר.
 וו : אָננעמען, געבן, מאַכן, אָנוואַרפֿן אַ געיעץ:
 ציר דין זיין : מסקן ידן אַ תקנה : פֿירשרייבן, פֿאַרשרייבן, פֿאַראַרדענען :
 לעגיסלירן, קאָדיפֿיצירן : רעגלאַמענטירן, רעגולירן, רעגלען, רעגולאַריזירן :
 פֿאַרמולירן, פֿאַרמאַליזירן.
 זש געיעצלעך : גילטן : מאַכן געזעצלעך : מכשיר זיין, קשר מאַכן, קשרן :
 לעגאַליזירן, נאָטאַריזירן, לעגיטימירן, לעגיטימירן, פֿאַרגעזעצלעכן.
 אינקאָרפּאָרירן : סאַנקציאָנירן — 331.
 האָע אַ דערלויבענש מ אַיתר אַאָויו) — : מעגן, י טאַרן : פֿריי זיין צו טאָן :
 נעמען זיך רשות, דערלויבן זיך : לערנען זיך (מאַכן
 זיך) ייאַ אַיתר : מורה אַיתר זיין (ייר) : געבן אַ אַיתר (אַ דערלויבעניש) :
 דערלויבן, י פּאַזוואָליען, באַוויליקן, געשטאַטן לאָזן נדיאַל) : לאָזן. צולאָזן,
 דערלאָזן : געבן רשות, געבן מאַכט, געבן אַ פּוּח־הרשאה, באַמעכטיקן,
 באַפֿולמעכטיקן אַאָז"ו — 0-4 : אויטאָריזירן, באַרעכטיקן : ניט שטיין אין
 וועג : געבן אַ פֿרייע האַנט : לאָזן אַן אָפֿענע טיר : געבן די פּריווילעגיע (די
 פֿרייהייט אַאָז"ר) — 469 : קאַנצעסיאָנירן, פּאַטענטירן.
 אַדי : געזעצלעך, געיעץ־מעסיק : רעכטלעך, רעכטמעסיק, לעגאַל, לעגיטיים, י
 זאַקאַנע. קאַנסטיטוציאָנעל, יורידיש : רעגלאַמענטאַריש, סטאַטוטאַריש:
 געזעץ־געבעריש, לעגיסלאַטיוו: גילטיק : אויטאָריזירט, נאָטאַריזירט,
 לעגאַליזירט, לעגיטימירט, געקשרט אַאָז"ר — יי: דערלויבט, ניט־פֿאַרבאָטן,
 דערלאָלעך.
 אינוו, פֿראַן : קילכות : דע יורע : לן הדע : פּדין : פּדת : כּדת וכדין : כּדת משה
 וישראל : לויט (על־קי, כּפֿי) געווען : לויטן (על־אִי) אָות פֿון געווען : נאָכן
 געווען (נאָך) : אין זינען פֿון געזעץ : על־קי דין : י על־אִי זאַקאַן : על־קי דין
 און על־אִי יושר : בדיניהם: בדיני־גויים : הותרה הרצועה : מותר : באַיתר: בלי
 אַיסור : קשר : קשר ונשר : קשר ווי מיט מב יצחק אלאַנס (רב יויולס) אַ
 אַכשר: גלאַט קשר : אויפֿן קשרן וועג : באַוקת קשרות : אַ קשרער טאַפּ (אַ
 קשר טעפל) און אַ קשרער לעפֿל : הלכה בדייטש: מבי, די קו אין אייערע.
 שפר : דינא דמלכותא דינא : דע פּרוטה כּדע מאה : הונדערט און איינס אין אַלץ

איינס : כוחא דהימרא עדיף : האָה שאָסר (הוא) האָה שהתיר : קליינע היארים
ברענגען גרויסע ימרים : ווער עס קאכט נאָכן בוך או נאָכן לוח האָט אַ רוח.
זען אויך : צושטימוע 881, צייכן 565, באַפֿעל 462. רעכ פֿאַרטיקייט 578,
באַרעכטיקטיקייט 575, תורה פא.
599. אומגעזעצל עכקייט ,

אַיסור

ס ן אומגעזעצלעכקייט, אומלעגאַלקייט, אומ-
דערלאָזלעכקייט אַאַז"וו — אַדי : אומלעגאַליטעט. אומפֿאַרמאַליטעט :
מוטוויל(ן) , ווילדווילן, ז ווילקיר(הערשאַפֿט). געוואַלד, פֿויסטרעכט : רעכט
פֿון דעם שטאַרקן : דעספּאָטיזם : קו־ד 'עטאַ, מלוכה-איבערקערעניש,
רעוואָלוציע, פוטש, פּראָנונציאַמענטאַ : קריגסגעזעץ, פעבל־הערשאַפֿט,
פעבל־יוסטיץ, אַנאַרכיע. לינטשגעזעץ : טויטער אָות : פֿאַרברעך, זינד
אַאַז"וו — 74- .

פֿאַרמער. פֿאַרבאַט, פֿאַריאַג, ניט־דערלויבעניש, פּראָסקריפציע, פּראָהיביציע.
(פּראָהיביע נאַ-) : וועטאַ, עמבאַרגאַ, איניונקציע. אינדזשאַנקשן נאַ-) .
אַיסור : אַיסור מדראַגן, אַיסור דאורייתא : לאַר : שס"ה לאווין : לא־מעשה :
מיצוות ל.אמעשה : גורה : חומרא, סנג, נדר : פֿאַרבאַטזאַך : דבר אָסור :
פֿאַרבאַטענע פֿרוכט : אַמץ, טאַבו, לינקס נינ) .
וו : זיין אומגעיעצלער, זיין פֿאַרווערט אַאַי"יי
— אַדי : ניט טאַרן, ניט רעכט זיין.

מאַכן אומגעזעצלעך : פֿאַרווערן, פֿאַרבאַטן, ז פֿאַרביטן, ניט דערלויבן,
פֿאַרזאַגן, אַסרן, פסלען, קסול מאַכן, אויסשליסן : אַרויפֿלייגן אַן עמבאַרגאַ (אַן
אַיסור, אַ פֿאַרבאַט אַאַזיוו) : וועטאַרן.

אַדי : אומגעזעצלעך, געזעצלאַז, אויסער-
געזעצלעך, אומגעזעצמעסיק, אומרעכטמעסיק, אומרעכטלעך, אומלעגאַל , ז
אילעגאַל , אומלעגיטים, ז אילעגיטים : אייגנמאַכטיק, מוטוויליק, ווילדוויליק, ז
ווילקירלעך : אימקאַנסטיטוציאַנעל , אומפֿאַרמאַל , אומאַפֿיציעל,
אומאויטאַריורט, אומבאַרעכטיקט : אומדערלאָזלעך : פֿאַרבאַטן, פֿאַרווערט,
פֿאַרזאַגט, ניט־דערלויבט, געאַסרט, קסיל(דיש),

געפסלט, מוקצה, טריפה, טריף, ניט־אָשר : נגנ) בלאַט. לינק : קיצלדיק.
 נפֿאַרגליכונגען) טרייף ווי אַפיקורסות, ווי די עבודה נרה, ווי חזיר, ווי אַ אָרץ,
 ווי שקצים וראָשים, ווי אַ חלבן (יווניש) ליכטל, ווי אָשר באַלב, ווי אָשר
 שנתעלה אָן העץ : קשר ווי אַ חזיר־פֿיסל.
 אינוו, פֿראַן : קעגן דין : קעגן געזעץ : אָסור :
 ניט רעכט : באַיסור : באַוקת אַיסור : אָסור סזיר : גאָט פֿאַרביט אַאָו"וו — פֿונ
 : יהודי בלא ! : בחדך"ג : דאָס האָט גאָט אַלע ניט געהייסן : קל דאָליס גמר :
 אַיש קל הנשר בעיניו ! ע־ה : זית דין יִית דע.
 זען אויך : שטערונג 445. אומהערשאַפֿט 457, אומפֿאַלגער
 דיקיט זע פֿרייהייט־באַגרענעצונג 4,0, אומרעכטי פֿאַרטיקייט 5,4.
 אומבאַרעכטיקטיקייט 576.
 — 6. יוריסדיקציע

ס ן יוריסדיקציע, אויספֿירמאַכט, דורכפֿיר־
 מאַכט, עקזעקוטיווע מאַכט : נאַטשאַלסטווע : פֿאַליצי, י פֿאַליציע, פֿאַליצע
 (נ־פ), פֿאַליס נא־) : פֿאַליצי־מאַכט : מיליץ, - מיליציע, זשאַנדאַרמערע :
 שטאַט־פֿאַליצי, מלוכה־פֿאַליצי, מיליטער־פֿאַליצי, רייטער־פֿאַליצי,
 באַרטן־פֿאַליצי, (נמסברעג־פֿאַליצי, העלף־פֿאַליצי, הילף־פֿאַליצי אַאָז"ר :
 געהיים־פֿאַליצי, עף־בי־איי : אַכראַנקע, אַכראַנע־אַפֿטיי לונג, טשעקאַ,
 גע־פֿע־אָו, נקוו"ד, מוו"ד : דעפֿענסיווע : סיטראַנצע : געשטאַפֿאַ, געסטאַפֿאַ :
 אַפֿריטשנינאַ.
 פֿאַליצי־פֿאַרוואַלטונג, פרעפֿעקטור, פֿאַליצי־אַמט, פֿאַליצי־ביוראַ : פֿאַליצי,
 צירקל, (צערקל נדיאל), אַקום, אַקום הגבוה : נר־לאַנק אוטשאַסטאַק, טשאַסט,
 סטאַן : קאָמיסאַריאַט נפֿיילן) : נא־) פֿאַליצי־סטייען, סטיישנהויו.
 אָדון, אָדון הודול, אָדון בֿפקדן, אַקיד, אויפֿגעזעצטער, נאַטשאַלניק,
 נאַטשעלניק, איפֿערשטער, קנאַפ, קנעפל, קאַקאַרדע, (דולראַש נ־) .
 מבערנאַטאַר, גענעראַל י גובערנאַטאַר. שערשר נ—) : וואַיעוואַדע :
 פֿלאַצהאַלטער. זשטאַטהאַלטער, י נאַמיעסטניק : אַרדינאַט — פֿפּ : האַלי.
 בעג, ביי, סאַנדשאַק־בעק, אַלאַבאַרך : בירגער־מייסטער. בורגמיסטער,
 בורטיסטער, ראַש עירון נא־). מעיאַר נא־ז. מער נ־קרעח. לאַרד־מעיאַר

נע־לאַח. לאַרדמאַשר. לאַנדמאַשר, לאַרדמאַרשאַל : נר־ל*ח גאַלאַוואַ,
גאַראַדניטשע. גראַדאַנאַטשאַלניק. סטאַרשאַנאַ. סטאַנאַוואַי : נפילן) בורמישטש.
סאַלט־ס, סטאַראַסטע, וואַיט, קלוטקיוואַיט : שעריף. קרוינשעריף, בייליף :
געריכט־אויספאַרשער, קאָמאַרניק, קאָנסטאַבל, סודיעבנער פריסטאַו נר־לאַנח
: קאַראַנער נ—) : צואהאויספֿירער : פרעפֿעקט, אונטערפרעפֿעקט. זעמסקי
נאַטשלניק. (אקספראַרניק. אור(קאָדגיק. פּאַליציפּרעפֿעקט, פּאַליצייקאָמיסאַר.
פּאַליצייאינספּעקטאָר, פּאַליצייבאַמטער : פּאַליצמייסטער. מושל !גנ) :
ני־לאַנק אָבערפּאַליצמסטער, פריסטאַו, נאַדזיראַטעל, קוואַרטאַלנער :
רעריאַרע. לעוויאַרע, נ—) לעכעם, ראַף : פּאַליציי־סערזשאַנט : סאַטסקע.
דעסיאַטניק: פּאַליציי, פּאַליצשט. פּאַליציסט, פּאַליצייסקער, גאַראַדאַוואַי,
האַרדעראַי, סטאַיקאַרער, סטראַזשניק, בודניק, טשאַסאַראַי, פּאַליצמאַן. —)
פּאַליסמאַן, קאַפּ : מיליציאַנער, מיליצשנט : דעזשוראַנט, דעזשערער : קאָוואַס,
זביראַ : ג—). קעדיק, צדיק, מלע, לע־יושר, לאַמפּערט, פאַרע, למנאַח, שפּאַרן,
מענטע, טייטל, ראַשטי, קלינגער, צענטלער, ליכטערל, גלינע : זששדאַר(ם),
זשאַנדאַר : פּאַליצייאַגענט : געהייםשגענט, דעטעקטיוו, שפּשן, י סשטשיק,
שפּיצל : טשעקיסט, גע־פעשוניק : קאַפּאַ : אַפּריטשניק : נ—) שמירער,
באַהעלפֿער.

שפר : גאַט זאַל אָפהיטן פֿאַר אַ רויטן קאַלנער את פֿאַר בלויע הוען : אַ
סישטשיק אע אַ ממ.

601. מישפט

ס : מישפט, פראַצעס, געריכט־פראַצעס, אַפֿערע, לאַדונג, לאַדעניש, ספראַווע,
דיעלע. טריעל נאַ—) : דידתורה : אַרביטראַזש, פאַרה, בוררות — פפפ :
אַנקלאַג, ז אַנקלאַגע. תקיעה אַז"ר פ 87— : געריכט־פֿירונג,
געריכט־פאַרהשדלונג : פֿאַרהער, הערונג : דערקלערונג : גאַית י עדות, באַרען
אַז"ר — 318 : אַקציע : וואַררנס, אַפֿידיוויט נאַ—) : אַפּעלד ציע : אַליבי :
געריכט־דערלויבענש, געריכטבאַפֿעל : רופֿצעטל. פּאַוועסטקע אַז"ר — 4-2
: גמר־דין : פסק, פסק־דין : אורטל ל"ר אורטלען : אורטייל ל"ר אורטיילן :
גנר, גנרדין : ווערדיקט, דעציייע, י פריגאָוואַר : נאַ—) סענטענס, דזשדושמענט :
צוגאַב־אורט(י)ל, אונטעראויגיקער אורט(י)ל אַז"ר —) : געריכטאַפּצאַל,

געריכטקאסט : פסק-געלט.

געריכט-אָרגאַנען : געריכט, טריבונאַל, י סוד, י סאַנד, פּאַלאַטע, קאָרט נאַ- :
אינסטאַנץ : נידעריקע, העכערע אינסטאַנץ : פּאַליציי - געריכט, נאַכטגעריכט.
אַנקלאָר געריכט, יוגנט - געריכט, קרימינאַל - געריכט, פּאַלקסגעריכט,
קרוינגעריכט, קלויסטערגעריכט, אַרבעטעעריכט, האַנדלט-געריכט,
שטאַטגעריכט, קרייזגעריכט, דיסטריקטקאָרט נ-), אַפעליר - געריכט,
אַפעלאַציי געריכט: איבערגעריכט, סופּרים-קאָרט נאַ-) : קריגסגעריכט,
פֿעלדגעריכט, שנעלגעריכט, מיליטער - געריכט, אַדמיראַליטעט - געריכט, עת
- געריכט אַאָן"ר : אַרויספֿאַר - סעסיע : קוריע : פֿאָרום : אַסען : אינקוויזיציע
: ראָטאַ ראָמשאַ : אַיתדין, ב"ד : אַיתדע אַל מטה, קית-דע אַדק : סנאָדרע :
געריכטאָרט, געריכטהויז, געריכטואַל: אַית-דעטיבל : באַשולדיקונגס-בשק,
שולדבאַנק : עדותשטול : זשוריעזע.

געריכט-פֿאַרשער, י (סודיעבנעח סליעדאָוואַטעל : נ-) מאל, אָמור, בהמה :

פּראָע-

696

ראָטור : באַשולדיקער, אַנקלאָגער, פּראָקוראַר : גענעראַל-פּראָקוראַר,
אַטוירנידזשענעהאַל נ-—ז : פֿאַרטיידיקער, רעכט-פֿאַרטיידי קער :
געריכט-באַאָמטער : געריכטשרייבער : געריכרדעער, י וואַזשנע: אַיתדעמש,
שליחאָשדע, שאָד.

מעלדבר, מעל-דע, מעל-משפט, צד, קענ(ע)נער, געגענער : קלאָגער, קלעגער,
אַקלאָגער, צוקלאָגער : תומע, טוש, מאָנער, צי מל-מאָנער: באַשולדיקער:
פֿאַרקלאָגטער, אַגעקלאָגטער, באַשולדיקטער, געקעפטער : מיטאַטעקלאָגטער,
מיטבאַשולדיקטער: עדות — 3 1 8 .

אָדהאַקאָטור, באַר נ-—) : יוסמאַמט. ריכטעראַמט, ריכטערשטול :
ריכטער, — סענדשע, —סודיע, דזשאָדזש נ-—) : געהילף-ריכטער, אַסעסאָר,
בייזער, געריכט-בעזיצער, פּאַלקס-בייזער : פּאַליציריכטער :
שטאַטריכטער, קררנריכטער, קרייזריכטער, אי בערריכטער, אונטערריכטער,
קאַנצלער, לאָרד-קאַנצלער, וויצעקאַנצלער: רעפֿערענט, רעפֿערענדאַר : פּוסק
: אַלש, פּריזריכטער, רעפֿערי נ-—) : אַקטואַר : געשווירענער, געשוואַרענער,

זשראָר : געריכט פֿון געשווירענע, זשורי, נ—) דזשורי, גרענד - דזשורי :
געריכט־קאלעגיע, ריכטער־קאלעגיע : סינדיק, קוואַליפֿיקאַטאָר, פרעטאָר,
אַרכאַן, טריבון, עפֿאָר, קאַרעגידאָר, אַלקאַלדע, פּאַדעסטאַ, אימאַם, קאַדי,
מולאַ, מופֿטי.

דע, לינקער לווּיט נ—) : מורה־זוראה (בשראל), מורה־עדק, מ"ץ, מורה־אַדיק
נ—פ) : ראָש אָיתדע, אַב אָיתדין, אב"ד : שופֿט : שלמה הקלך.
אַדוואָקאַטור : אַדוואָקאַט : נ—פ) אַבלוקאַט, אַדהאַקאַטער, כאַפֿ־דעם־קאַטער,
כאַפֿ־די קאַץ : פּראַקטיקירנדיקער אַדוואָקאַט, קרו אַדוואָקאַט,
געהילאָדוואָקאַט, ווינקלשדוואָקאַט : י פּריסיאַזשנע פּאַווערענע, י טשאַסטנע
פּאַווערענע : עריסט, יוריס־קאַנסולט, ז זריסט־

קאַנסול : נ—) לאַיער, אַטוירני, עפֿנטלעכער אַטוירני, אַטוירני עט לאַ,
סאַליסיטאָר, פּראַקטאָר : ד"ר יורי, ד"ר פֿת יוריס־פרודענץ : געזעץ־קענער,
לעגיסט, י האַקאַניק, י מעלזאַקאַניק, י זאַקאַנשטיק, פונדיט :
געריכטאייבערזעצער : פֿירשפרעכער, האַלמעטש, סטראַפּטשע.
וו : אַנקלאָגן : אייעעבן (דערלשגען) אַ תקיעה : לאָדן, רופֿן לדע — 87 -
שטח אין אַ פּראָצעס : לאָדן זז, משפטן זיך, פּראָצעסית זיך, פּאַזעווען זיך, דין -
תורהווע זיך : פֿדן אַ משפט : משפטן, פּראָצעסיע, ריכטן, י סודיען, טרייען
נ—) : בעטן אַ דואַשבת : אַרויסגעבן אַ פסק (אַן אורט) קל אַאָז'וו) : אורטלען,
אורטיילן, מישפטן, דן זע: פסק(ע)נע, פּאַסקודיען נ—פ) : קסק(ע)נען שאלות,
שסקענען פֿילעס נ—פ).

אַדי : געריכטיק, געריכטלעך, אונטערגער ריכטיק : ריכטערש, אַדהאַקאַטש
אש"וו

פֿראַן : דער ייִד איי גערעכט, דער נלח אע גערעכט: שלמה האַלכס משפט : שק
גיע פסק טאָ (ניכט בודע) פּסאַקעץ.

שפר : ווער אינדן מטס דנט זאָל דעם קעם פֿע משאַטים ניט וויסן : דער עער
הדע אין ערגער ווי דער דע אַלק : ביים משפט מון מען ביידע צדדים אויסהערן
: מע מוו אויסהערן ביידע צדדים : אין צד האָר מען ניט אויסהערן: יעדער צד
האָט אַ צד שכנגדח: אע אָך אין יעדער צד גערעכט : אַז בדע צדדים
(קעלדינים) זיינען גערעכט אע זער שלעכט : איינער בלייבט ביים געלט, דער

צוויטער ביי דער טענה : אן דער דער ניט פסק(אָנען מעג דער טוען טראַסקענע
: אַ הונט טאַר קע דע ניט זע.

602 . פֿאַרמישפטונג

ט : פֿאַרמישפטונג, פֿאַראורטלונג, פֿאַראירטיילונג, ז פֿאַרדאַמונג :
תנאי־פֿאַרמישפטונג,

עאי־באַשטראָפֿוט : שטראָפֿאורט(יי)ל , טויט־

שטראָף, טויטאורט(יקל , פֿאַראורט(יי)לטקייט. פֿאַרמישפטער, צוגערישפטער,
פֿאַראור

ט(יי)לטער : חייב־מיתהניק.

וו : געפֿינען (דערקלערן) שולדיק : צוקישפטן. פֿאַרמשפטן, פֿאַראורטלען,
פֿאַראורטיילן,

ז פֿאַרדאַמען, צוקסק(ע)נען : קסק(ע)נען

לחומרא : מחמיר זיין : דן זיין לקף חיכ :

מלמד חובה זיין : פֿאַרפֿאַטש : אונטערשרייבן

דעם טויטאורט(קל).

אינוו : דייכ מלקות : סייכ קיתה : סייכ קרת : מידת הדע.

שפר : אין רחום (רחמי־) בדע : אין מרחמין גוע.

זען אויך : באַשטראָפֿונג 604.

ס ן (שולדסבאַפֿרײַונג, ז פֿרישפרעכונג : פֿאַרהענגונג, סוספענדירונג אַאָו"וו —
וו : באַ־

פֿרי־אורט(יי)ל : גמר אָוב : רעהאַביליטאַציע :

תנאי־באַפֿרײַונג : שטראָפֿאַפֿלייג : שטראָף־

מעסיקונג, המאַקת הדינים.

ניטשולדיקער, נכאי.

וו : דערקלערן (פֿאַר) אומשולדיק : באַפֿרייען פֿון שולד : ריינראַע,

רעהאַביליטירן :

צערייסן דעם גור־דע : אומבייטן דעם גור־דע :

דערקלערט ווערן (פֿאַר) אומשולדיק : אַרויס־

גיין פֿריי (אומבאַשטראָפֿט) : זוכה בדין זיין :

אויסלאָדן ויר, געווינען : אָפקומען מיט אַ קליי-
 מילדערן (לינדערן, פֿאַרגרינגערן, פֿאַרלייכ-
 טערן) די שטראָף : האַנדלען לפֿנים משורת
 הדע — פפפ: מקיל זיין, פסק(ע)נען לקולא: אָפ-
 לייגן (פֿאַרהענגען, סוספענדירן) די שטראָף :
 נעמען אויף פֿאַראַל : אַרויסלאָזן אויף פֿאַראַל, פֿאַראַלירן.
 אינוו : בתורת זכאי : אָטור : כולו נכאי.
 שפר : אָטור בלא בלום אַי אָפֿשר : נכע לאָדם שלא באַניו.
 זען אויך: מילדקייט 465, פֿרייהייט פא. פֿאַרגעבוט מפ. 604. באַשטראָפֿונג
 ס ן באַשטראָפֿונג, אָנלערנונג, פֿאַרשיקוט אַאָן"וו — וו : שטראָף, עונש, פסק,
 אָפּשניט, דיסציפּלין, ציפּלינע, סאַנקציע : שטראָפֿמאַס : אַדמיניסטראַטיווע,
 דיסציפּלינאַרע שטראָף : לייבשטראָף, דורכסטראַץ, קאַסטראַץ: פּלאַד שטראָף,
 צוגאַבשטראָף אַאָז"ר : שטראָף־עקספּעדיציע : גאַטס שטראָף : אַ פּאַטש פֿון זע
 ליבן נאָמען : פּורעניות, גור, גנרה, גורה קן השמים — 498 : גורת המלכות,
 גנרת שמד : עונש קרת, קרת אויף יענער וועלט : אַיבוט הקבר : (עונש. מלקות
 : דעפּאַרטאַציע, באַניציע, עקסטראַדיציע, עקספּאַטריאַציע, גרוש, ולות,
 אָסטראַקיום, פֿאַרשיקונג, ז אויסווייז, ז אַרויסווייז : אַרעסטאַנטישע
 גאַרעסטאַנטסקען ראָטע : צוואַנגאַרבעט, ז צוכטאַרבעט, קאַטאַרגע : תפֿיסה —
 470 : פענאַלאָגיע.
 אינפֿאַמיע, שאַנדפֿלעק, קינס צייכן, סטיר מע, בראַנדמאַרק, בראַנדצייכן, ברען,
 איינברען : סטיגמאַטיזאַציע : פֿייער־פּראָבע : אינקוויזיציע : טויטשטראָף —
 244.

געלטשטראָף, קנס, שטראָף, פען, קאַרע, רעפּאַראַציע, פֿאַרגיטיקונג,
 שאַדטעלט, ז שאַדן־ערואַץ, רביגעלט, חרטה־געלט, רעקאַמביע, קאַנטריבוציע,
 בלוטגעלט.

נשטראָף - אינסטרומענטן שאַנדקלאַץ, ששדסלופ, ששדסטויפ: קונע, ווינקל :
 ברענאַניון : מאַטער־אינסטרומענטן, מאַטער־געצייג : ראָד, עינוי, רינע, פּאַליע,
 שטעכבעטל, וויפע, פֿוסבלאַק, קלאַץ, צראַנגקלאַץ, טאַרטורבאַנק, טאַרטורעס,
 אייערנע בתולה : מאָרד־אינסטרו-

מענטשן — 244 : שטעקן, בולאָווע, בולעווע, פאַלקע, דובינע, בולדאָוועשקע, קניפל, גניטל, ממענער שטעקן, פּאָליציי - שטעקן, בלעקדזשעק נאַ- : פרענט : קאַסטעט : אייזערנע הענטשקע : קאַנטשיק, לאָקשן, ציפלינע, נאָהר קע, נאָגיקע, נאָהיי, גנאָט, קנוט, (האַ)ראַפניק, (טאַראַפניק, ראַטניק : פאַסיק, סטראַפ נאַ- : בייטש, שקלאַפֿנבייטש, רייטבייטש אַאַז"ר : בייטשטעקל, פוישעלע : סקיפֿקע : רוט ל"ר ריטער : שטראַפֿרוט, שפיצרוט, י ראַזגע, פרוטיע, וויטשע, י וויצע : בעזעם.

באַשטראַפֿער, פייניקער, שמייסער : אינקוועיטאָר : עקזעקוטאָר, אַלין אַאַז"ו — 244. באַשטראַפֿטער, פֿאַרשיקטער, דעפֿאַר טירטער אַאַז"ו — אַדי : מגורש.

וו : באַשטראַפֿן, מענש זיין : אַנלערנען : לערנען דרחרץ, לערנען קלק מיט : אַנזאַלצן : (אַפ)רעכענען זיך ווי מיט אַ טאַטן : נעמען אין חדר אַרש : געבן אַ לעסן נאַ-) : געבן שמעקן קטורת : מקיים פסק זיין : אויסרייסן : ווייזן ווער עלטער איז, ווייזן ווי טייער קאָרן גילט : שמייסן מיט צוויי בייטש : שטראַפֿן מיט דער האַנט : שלאָגן, ממיתן אַאַז"ר — 183.

(צחשטעלן (צובינדן) צום שאַנדקלאָץ וצום ששדסלופ, צום שאַנדסטויפ) : שטעלן אע קונע (אין ווינקל) : מאַכן אַ פעקל : שטעמפלען, בראַנדיקן, בראַנדמאַרקן, שעלמעווען, אויסברענע, סטיגמאַטיזירן : אויסשמירן מיט סמאָלע : טרייבן דורך סטראַי (י סקוואַז סטראַי, קאַסטראַי, קראַסטראַי, קאַליסטראַי) : איינזעצן, שיקן אויף קאַטאָרגע אַאַז"ר — 470 : פֿאַרטרייבן, אַרויסטרייבן, פֿאַרשיקן, אַרויסשיקן, דעפֿאַרטיר, ז אויסווייזן, ז אַרויסווייזן : פעניע : עדערן : רעדערן, ראַדברעכן : ציען אויף דער עינוי (שיף דער רינע, אויף טאַרטורעס) : ברענגען אויפֿן פרענט : זעצן אויף דער פאַליע : שיקן אויף קרימעטאַרטע : געבן טויטשטראַפֿ אַאַז"ו — 244.

מסענען, שטראַפֿירן, קאַרען : שלאָגן

איבער דער קעשענע : באַשטראַפֿט ווערן, נענש ווערן, אַפקומען : באַקומען יין ערלעך אויסקומענש : צאָלן קנס (שטראַפֿגעלט) : * צאָלן אַחת : באַצאָלן,

אָפּצאָלן : אָפּקױפֿן זיך : אָפּניצן.
אָדי : באַשטראָפֿלעך : באַשטראָפֿט, אָעש לערנט : געשטעמפֿלט, געבראַנדיקט,
געבראַנדמאַרקט : פֿאַרשיקט, פֿאַרטריבן, דעפֿאַרטירט אַזױר
פֿראַן : אַ פֿאַטש און אַ גלעט אַע אַ לעקעכל : אַ וועלט שוויגט ניט ! : דער טױט
אין פֿאַר אים ווייניק : מען דאַרף זיי לייגן איינעם אױפֿן אַנדערן און אַױי לאַנג
שמייסן דעם אױבערשטן, אַן עס זאָל צוקומען צום אונטערשטן : אַן עס וועט
האַלטן בך שמייסן וועט מען פֿאַרושרפֿן שמיץ : (גערעכט יאַשקע), גערעכט
ביסטו, אָבער שמייסן קומט דיר : דו זאָלסט וויסן, ווער עלטער אין : ער לייגט
ױך (אַליך איבערן בענקל : אָפּגעשמיסן את פֿון באַד אַרױסגעטריבן) (און אין
גאַס אַרױסגעװאָרפֿן) : פֿוילע (פֿאַרשטונקענע) פֿיש געגעסן, שמיץ געקראָגן
און פֿון שטאַט אַרױסגעטריבן : אי פֿיש פֿאַרשמעקטע געגעסן, אי ריטער
געלייזט, אי געלט געצאָלט : רבּונו של עולם, שרעק מיך, נאָר שטראָף מיך
ניט ! : װאָס אין שולדיק קל שראל איבער מב שראל ? : האָש אַחד נחטא ועל
קל העדה אַקצוף ? : קיינער אין ניט מחיים צו פֿאַסטן מײן סענית.
שפר : וכַּעַרַג הרע מקרקר : שט זאָל אָפּהיטן פֿאַר אױסגעפֿאַלענער שטראָף :
גורות ברענגען (צח עקרות : אָמר מב אלי זר. האָסט צעבראַכן די גלעזער, אָמר
אַקי—קורף נײַע : מודה באַמת אָטור מקנס : מודה ועוזבֿ ירוחם : צון אַ קינד אַ
רוט, צון אַ נאָר—אַ שטעקן : קוש זאָל מע דאָס בײַטשל װאָס שלאָגט אין דער
יוגנט : שרײַען העלפֿט ניט, אָבער אַ שטעקן העלפֿט : אַן עס העלפֿן ניט קיין
ווערטער מוע העלפֿן ריטער : אַן מען שלאָגט שלאָגט מען אױס פוטער : אַ
שטעקן אַע השט העלפֿט

603—604

מער ווי די צונג אין מויל : אַן עס העלפֿט ניט קיין פֿאַטש מון מען נעמען די
בײַטש : אַן מען שמייסט פֿון אונטן פֿילט מען פֿון אױבן : אַן מען האַלט בײַם
שמייסן שאַט ניט נאָך אַ שמיץ : װאָס איין קלאַפּ מאַכט ניט מאַכט דער
צװײטער : אַ גוטן העלפֿט אַ װאָרט, אַ שלעכטן העלפֿט קיין שטעקן אױך ניט :
אַ גוטער דאַרף גיט קיין קלעפּ, אַ שלעכטן העלפֿט ניט קיין קלעפּ : דער הונט
אין ווערט דעם שטעקן : אין עונשע אַלא אַם קן מוהירין : מיט צװײ ריטער
שטראָפֿט מען ניט : מיט צװײ בײַטע שמייסט מע ניט : אַ געבונדענעם שלאָגט

מען גיט : אן מען גיט א זעץ איע הונט וואַיע אַלע : ווען דו האָסט אַ שטעקן
טענה ניט מיט אַ הונט : אן מען וויל אַ הונט אַ זעץ געבן געפֿינט מען אַ שטעקן.
זע אויך : קלאָפּ או, מאָרד 244. פֿרעהייטבאָדענעצוט 470.
605. באַלוינונג

ם נ באַלוינומ, באַצאָלונג, פֿאַרגיטיקונג אַז"וו — יי : לוע, לוינגעלט, דאָס
געצאָלט(ס), דאָס באַצאָלט, שקר, פֿאַרדינסט : גראַטיפֿיקאַציע, קאָמפּענסאַציע
: געהאַלט, שקירות, רישכעס נקי), פענסיע, י ושאַלאַוואַניע, וואַכנגעלט,
ראַכעס, נאַ-) סאַלאַרי, ווייזשעס, פיי, פידע:געציילטע קאָפּיקע: טשטיעמ(ע),
האַנאַראַר, ראַיאַלטיס נאַ-) : באַטס, פרעמיע, עמעריטור אַא"וו — 479.
פריי, פריי, י נאַגראַדע : נאַבעל־פֿריו: סטיפּענדיע, סקאַלערשיפּ נאַ-) :
אויסצייכעטנג, ציטאַציע : דעקאָראַציע, מעדאַל, אויבל, איבל, אָרדן : קרייץ:
וויקטאָריע־קרייץ, אַך זערנער קרייץ אַא"וו : לאַרבערקראַנץ, פֿעדער, ערצייכן
אַז'ר — פֿב.

טאַגלוע, וואַכנלוע אַז"וו : יאַרגעלט, שריק געהאַלט: קעשענע־געלט, ז
טאַשנגעלט : דירה געלט. קוואַרטירגעלט, רענט נ—) :
בעטלגעלט : חקירה־געלט, פאַכטגעלט, פאַכטע, אַרענדע - געלט, אַרענדע,
רענטע : אַפּטרעטגעלט, שליסלגעלט, חנקא י געלט : לעגערגעלט, לאַגערגעלט,
ניצגעלט, נוצגעלט, פראַקאַט : שקר־מלאַכה, מלאַכה־געלט, אַרבעטגעלט,
מאַכערלוע, מאַכעלאַן, נייגעלט : מאַלגעלט, מליווע : רביגעלט, שולגעלט,
לערנגעלט, שקר־לימוד : שחיטה־געלט : שלוםגעלט נשמש : טרעגערלוע, שקר
- הליכה : שקר - טירחה : שקר - באַלה : בעקנברויט, בשורה־געלט,
אַנאָעעלט אַא"וו — 479 : פֿאַקטאַרגעלט, מעקלערגעלט, שוידערגעלט.
מעקלער־ירגעלט) : וועקסלגעלט, קורטאַוש : קאָמי סיע, קאָמיש נאַ-) :
פּסק־געלט : מוילה־געלט : שדקטת, שדקטת־געלט : פֿאַרגעלט. פֿורגעלט,
פֿורמשקע, שקר־עולה, פֿער ו—) : פֿראַכט(געלט), טרשספֿאַרטגעלט :
פּאַסטגעלט. פּאַטשטגעלט, פּאַרטאַ, פּאַרטע, פּאַסטפּאַרטע, פּאַסטעדיזש נאַ-) :
דאָקטאָרזאַנאַראַר, קינסטלער־האַנאַראַר אַא"וו : ניבק קדיון, מעאָדות :
באָדגעלט, וועשגעלט : אַרענלאַ־געלט : לייד געלט, אויסלייזגעלט,
אויסקויפֿגעלט, כּופֿר נפֿש : ששדגעלט, אַתנן זונה.

פּראָצענט, ק"ט, פּעט, אַיסקא, ריבית, וואַכער, ליכווע אַאָו — 489.
שק־מיצווה : שקר אויף יענער וועלט : עולטשבא : חלק לעולם הבא : א
שטול אין וואָדן, ש"י עולמות, אַ פֿוסבענקעלע אע עדן אַאָו — 607.
וו : באַלוינען, באַצאָלן : באַגיטיקן, פֿאַר גיטיע, באַמינען, מטיב־ומ, פֿאַרגעלטן,
קאַמפּענסירן, גראַטיפֿשירן, באַפֿרידיקן, נאָר דעליושען : פרעמירן, מעדאַלית :
מקבל שקר זע.

אינוו : מקר נה : בזכות נה : אין זכות פֿון.
פֿראַן : צאָל אים אָפּ פֿאַר אויסשניצן די נאָן : אַ טריט אַ שיט : נה אַלקי מאָל
עאָלי : מה משקרת? : ער האָל עס דיר אַשפּיע אויף דער האָט : מע וועט דיר
שטעלן אַ גאָלדענע
(גלעזערנע) מצבה (אַ מצבה אויפֿן האָסער) : עושים מעשה ומרי וממקשים
שקר כּשנחס : גער קומע נאָך דער ירשה, הייסט מע אים בער צאָלן
קבורה־געלט.

שפּר ן לפֿום צעראַ אַגרא : ווי דער צער אַזוי דער שקר : ווי די אַרבעט אַווי
דער לוע : אַן דו וועסט זע אַ מענטש וועסטו עסן (פורים) אין סוכה נ־פ) : אַזוי
ווי דאָס פֿאַרדינסט, אַזוי אין דאָס געצאָלטס : וואָס איינער פֿאַרדינט זיך דאָס
האָט ער : אַו (קרחמיאל דער זעמשער מאַכט אַ אויר קריגט ער שכר־לימוד
נ־פ) : דעם מבינס שקרלימוד צאָלט דער רבּונו אַל. עולם : דעם אַרבעטער אַ
גילדן, דעם קעלמלאַכה אַ רובל : אַז מען באַצאָלט ניט דעם שניידער נעמט ער
די פֿאַסטריגע ניט אַרויס : נאָו טשעקי נאָו וואַש נאָ) : מלסט קניידלעך? זאָג די
הודה : דירה־געלט ש קבורה־געלט מון מע באַצאָלן : אַבי מען נעמט אָפּ
קבורהגעלט, מעג זיך שוין דער אַת אליין באַגראָבן : אַע הקדש אַרוך הוא
מקקח שקר קל בריה, אַפֿילו שקר זיחה נאה : פֿאַר דרך האָט האָט אַנגעדייט אַ
באַזונדערש נעדן : פֿאַר ראָנים, נאָנים אעמלמידיםעאַר עס גער)שטייטנאָך עד
היום ליידיק : דאָס בעסטע עפעלע כאַפט אויס דער חזיר : דער ערגסטער הונט
כאַפט דעם בעסטן ביסן : דעם ערגסטן הונט קומט אַן דער בעסטער ביסן.
606. גאָט

ם : גאָט (אַרוך הוא) , דער רבּונו אַל עולם, דער אייבערשטער, דער רייוועצער
נ־פ), דער האָס לעבט אייביק, דער וואָס איך האָב די הענט נישט געראַש, דער

וואָס מען טאָר זע נאָמען נעט דערמאָנען, דער וואָס איך בע נשט ווערט זע ליבן
שמען צו דערמאָנען (צו געדענקע), זע ליבער נאָמע, גאָט דער לעבעדיקער,
דער באַשעפֿער, דער אַלמעכ־

טיקער, דער צערנדיקער, דער בורא (אָרוך הוא), דער בורא עולם, דער בורא
שמים, דער שוכן שאָקים, הקדש אָרוך הוא, הקב"ה, קודשא בריך הוא, האָם
יתאָר, בבן־כול, שדי, חי וקים, אַלך עליע, אַלך מלכי המלכים, אַל עליון, אַל
רחום וחסד, טוב־ומטיב, אַל אָרץ אַפים, אַל נקמות, אַל קנא (ונוקם). ה' י צאָאות,
מל כול, אין סוף : דער אָם : אָם הורה, אָם המיוחד, אָם המפורש : יהוה, יוד קיי
וואָר קיי. עאָט אע ניט - ייִדישע אמונוש אַלא, בראַמא, בודא.

קית־דין אַל מעלה : קיסא האָבוד : שקינה, זיו השקינה, שקינתא בגלותא, ולות
השקינה : וילוי שקינה, התנלות השקינה : התגלות אלהות, טעאָפֿאָניע : פֿרוו,
מת־קול : לאָגאָס : אַצבע אלהים : סייעתא דשמיא : אתעורותא דלעילא ;
רוחזקודש, אינספיראַציע : השאָעה עליונה. געטלעכע השאָעה : השוּחה
(עליונש, השנחה כללית, השוּחה פרטית, השוּחת הבורא, גאָטס ידיעה : ייִחוד,
אַחדות הבורא : מעישת הבורא : קדושת הבורא : גבורות הבורא : גאָטהייט,
געטלעכקייט, איבערמענטשלעכקייט.

אַדין געטלעך, איבערמענטשלעך, הימל(קש. אינוו : מיט גאָטס הילף : מיט גאָט
זינער הילף נאָר-) : באָזרת הבורא : באָזרת האָם (יתאָר), בעז"ה, ב'ה,
בעזהשי"ת : באָסד אַליון : בסייעתא דשמיא : מן השמים : אַל קי הדיבור :
למען השם : אויף האָטס באַראָט : באָם אלקי ישראל : קין אָדם לאָקום : מי לה'
אלי.

נאויסרופֿן) גאָטעניו ! : פֿאָטער אין הימל ! : טאָטע אין הימל ! : טאָטע
פֿאָטער ! : טאָטע געטרייער ! : טאָטע זיסער ! : דערבאַרעמדיקער פֿאָטער ! :
לעבעדיקער פֿאָטער ! : האַרציקער געטרייער : רחום, צדיק ! : האַר פֿת אַלע
הערזאָפֿטן (הערשאָרן) ! : אַך טי רבינו אַל עולם (אָטענים אלהיט נאָש ! : רבת
עולמים ! : רבון אַל העוואָמים ! : רבוט דעלמא כולא ! : אַרא דעלמא כולא ! :
אַאריה דאָכָהם ! : אָאָיט אַלך ! : אָאָיט שבשים !.

נ־פ) טאָטע יונה ! : רב יונה אַל עולם ! : רבונו יונה ! : רב יונה שלמה !.
פֿראַן : מה א־ה הקדוש קריך היא ? : וואָס טוט גאָט ? : דער גאָט וואָס האָט

געשפאלטן דעם נם וועט שפאלטן דעם קאפ אויך נ"פ) : יושב בשמים ישחק—
אים אין גוט צו לאכן : א דאנק דיר, גאט, פאר דינע ברואים.
שפרן לא ננום ולא ייע שומר ישראל : איטלעכער (יעדער איינער) פאר ויך,
גאט פאר אלעמען (פאר אונדן אלעמען) : איין גאט אויף אלע אונאים : ה' לי,
לא אירא, מה יעשה לי אדם : אל אירא אבדי יעקב (, נייע פוגייסא, בארין יעקב)
: או דער מענטש היט זיך היט אים גאט אויך : גאט איז א פאטער : גאט איז אן
ארי יתומים : גאט אין א פאטער פת אלאנות און א דיין פון יתומים : גאט אין א
פאטער, דאס מזל אין א שטיפפאטער : האט איז א פאטער, אן ער גיט ניט קיין
מכה גיט ער א בלאטער נ"פ) : גאט אין א רחום : גאט לאוט זינקען, אבער ניט
דערטריןקען : שערי דאעות לא ננעלו : די טויערן פון טרערן זיינען קיין מאל
ניט פארשלאסן : ישועת ה' פארף עען ווי מען נעמט זיך פיר אזוי העלפט גאט :
וואס שווערער מען נעמט זיך פיר, וואס לייכטער העלפט גאט : אן גאט טוט א
טובה בארימט ער זיך ניט : גאט אין דער בעסטער דאקטאר : גאט שיקט (צח די
רפואה פאר דער מכה : אן גאט מאכט נאס מאכט ער ווידער טרוקן : וואלט דער
מענטש נאר אזוי פיל ווערט געווען ווי גאט קען העלפן. גאט איז (ש מנווג
זיווגים : גאט זיצט אויבן את פארט אונטן : גאט זיצט אויבן און פארקעט
(באגראבט) אונטן נ"פ) : אויף א שטוב בויען און א קינד אויסגעבן איז דא ביי
גאט א באזונדער אוצר : ניטא ביי גאט קיין פארגעסענע און קיין פארזעסענע :
וואס פון גאט באשערט, פון לייטן ניט פארווערט : וואס גאט טוט באשערן קען
קיין מענטש ניט פארווערן : אי עס וועט זיין באשערט פון גאט וועט ניט זע
געשטערט פון לעטן : יעדערנס מערכה איז פת גאטס השוחה :
מטס את האב איז אין גאטס האנט : ביי גאט אין פאראן א פולע גוטס : גאט
האט מער וויפל ער האט אויסגעטיילט : גאט אליין אע ניט ריך, גאר ער נעמט
ביי איינעם את מט דעם אנדערן. מאן דסהיב סייא יהיב מזווא : דער וואס גיט
לעבן דער גיט אויך צו ם לעבן : אן גאט גיט לעבן גיט ער צו ם לעבן : או גאט
לאזט לעבן מון ער (דערצו) אעות געבן : ווער עס גיט א ווייב, דער וועט געבן צ
ו דער (צו ם ווייב) : ווער עס האט געגעבן ציין דער וועט (אויך) געבן ברויט :
דער וואס האט געהאלפן אויף פיש (זאלן) וועט העלפן אויף פעפער (אויך) : ב
שערט גאט א העזעלע, באשערט ער אים א גרעיעלע : אן גאט גיט ברויט גיט

ער צו ם ברויט (גיבן מענטשן פוטער) : גאָט וואָרעמט נאָך די קליידער נאָך :
 גאָט גיט די קעלט נאָך די קליידער : גאָט שפּיזט אַפּילו דעם וואָרעם אויף דער
 ערד : גאָט שפּיזט אַפּילו אַ ווערעמל (וואָס ליגט) אונטער אַ שטיין : הרבה
 שלוחים לאָקום : גאָט שיקט צו : גאָט שטיקט צו נ־פ) : גאָט שיקט צו דעם
 שפינער זיין פֿלאַקס, דעם שענקער זיין יידן און דעם אָרעמאָן דעם (רזיין
 וועגווינער : גאָט באַשערט דעם טרינקער זיין וויין, דעם שפינער יין פֿלאַקס
 און דעם נגיד אַ ברית אום נום־קיפור : דעם רבינס שקרלימוד צאָלט דער רבונ
 אַל עולם : גאָט אָרוך הוא פֿאַרטיילט קיינעם ניט : דער בעסטער לעקעך אין
 דער וואָס גאָט האָט געגעבן נווערטערשפּיל : לקח) : בעסער אַ ביטער בלעטל
 פֿון גאָט איידער אַ זיס בלעטל פֿון מענטע : בעסער דאָס שלעכטע פֿון גאָט
 איידער דאָס זיסע פֿון מענטע.

אַן גאָט בענטשט בענטשט ער מיט אַלץ : אַן גאָט גיט איינעם אין עס מיט שעפֿל
 און לעפֿל : אַן גאָט הייבט איינעם אַן צוצושפּילן קען מען צעזעצט ווערן
 טאַנצנדיק (טאַנצט מען אַ קאַזאַטשאַק) : אַו גאָט וויל איינעם צושפּילן טאַנצט
 מען קאַזאַצקע (קאַזאַטשאַק) : אַן גאָט גיט מיטן לעפֿל גיבן מענטע מיטן שעפֿל :
 ווע־

702

606

מש שט וויל דערקוויקן איז קיע מאָל ניט צו שפעט : וואָס האָט גיט דאָרף מען
 אָננעמען פֿאַר ליב (מוו צוגענומען ווערן) , וואָרעם אַ ברירה האָט מען" : גאָט
 גיט ניט בחינם : אַז גאָט וויל ניט געבן קען מען זיך אַלע נישט נעמע.
 האָט אין אַ פֿל יכול : ביי גאָט איז אַלץ מיגלעך (מעגלעך) : ביי שט זיינען אַלע
 מעגעלעך נ־פ) : ביי גאָט אין אַלץ מילכיק ו־פ) : וואָס ביי אַ מענטע אין שווער
 אין בך גאָט גרינג : גאָט אין אַן אַלטער קונצדמאַכער : קל דאָביד רחאָנא לטב
 אָביד : ווי אַזוי גאָט פֿירט אַזוי אין גוט : אַלץ וואָס גאָט טוט מון זע מט : וואָס
 האָט טוט אַע מסאָמא מט : האָט ווייס וואָס ער טוט : גאָט גייט ניט איבער קין
 קלאָץ : די רעה פֿון אַ מענטע אין פֿון גאָט אַ טובה : גאָט איז איינער, וואָס ער
 טוט זעט קיינער : גאָט איז גערעכט און זע מישפט אין גערעכט (את זיין
 מישטאָפּ אַע גערעכט נ־פ)) : דער מענטש טראַכט און גאָט לאַכט : גאָט אין אַ

גרויסער צולהכעיסניק : רבות מחאבות בלב איש ועצת ה' היא אָקום : רבות מחאבות בלב איש—א באַך וואָד פריאַט נ"י) : דער מענטש פֿאַרט און גאָט פֿירט (און גאָט האַלט די לייצעס) : צוויי פֿירן : יאָסל משה פֿירט וואָסער און גאָט פֿירט די וועלט.

באָידה שאָדעם מודד אָהלודדין לו : איי ווי מיר זיינען צו גאָט, אַזוי אין גאָט צו אונדן : גאָט צאָלט נאָך די מעלות און שטראָפֿט נאָך די חסרונות : אין הקדוש אָרוך הוא מקקח שקר אַל בריה, אַפֿילו שיחה נאה : גאָט באַצאָלט קפֿלי (בקפֿלי) בפֿלים און מידה פנגד מידה : גאָט האָט אַן אוצר מיט אָרות און פֿאַרטיילט איטלעכן נאָכן פֿאַרדינסט : גאָט פֿאַרשטייט ניט קיין קאָטאָועס : גאָט אין אַן ערלעכער באַצאָלער, נאָר אַ קריכער : גאָט וואָרט לאַנג און באַצאָלט מיט פֿראַצענט (גוט) : גאָט אין ניט קיין אָנזעצער : גאָט אין אַ שיינער נעל־האַית : גאָט איו אַ בטוח : גאָט האַנדלט ניט און גאָט וואַנדלט ניט : דער רבּוט אַל עולם האָט צייט :

וועמען גאָט האָט אָנגעצייכנט, אע דעם אין קע ברכה : פֿון גאָט קען מען זיך ניט באַהאַלטן : האַינקס פתוח והיד כּוואַבת.

גאָט וועט שמייסן מיט אייזערנע ריטער : אַת אַשר נאהב יוקיח : וועמען גאָט האָט ליב דעם שטראָפֿט ער : גאָט אין אַ פֿאָטער : מיט אין האָט שטראָפֿט ער, מיט דער אַנדערער היילט ער : מיט איין האַנט שטראָפֿט גאָט און מיט דער אַנדערער בענטשט ער : גאָט שטראָפֿט, דער מענטש איו זיך נוקם : אין אָכמה וואָין עצה ואַע תבּווה נגד ה' : אַן גאָטס ווילן רירט זיך ניט קיין פֿליג אויף דער וואַנט : אַן גאָטס וואָרט—קיין טריט פֿון אָרט : אַו גאָט וויל מאַכט קמץ קית באַ : אַו גאָט וויל שיסט אַ בעזעם : אַן גאָט וויל אין אלסהו הנביא מסכים : עס אין ניט ווי דער מענטש וויל, נאָר ווי גאָט הייסט : אַן גאָט מאַכט מיאוס קען דער מענטש ניט מאַכן שיע : הקדוש אָרוך הוא גוור והצדיק מאַטל : הצדיק גוור והקדוש אָרוך הוא מקיים. גיי גאָט זיינען (אַלע) גלייך, אָרעם און רייך : ביי גאָט איו ניטאָ קיין איבעריקער (פֿאַרפֿאַלענער) : גאָט האָט ליב דעם אָרעמאָן (און העלפֿט דעם נגיד) : גאָט העלפֿט דעם אָרעמאָן—ער פֿאַרהיט אים פֿון טייערע עקרות : גאָט טוט (סים מיט דעם אָרעמאָן : גאָט אין מיט די אָרעמע און די עלנטע : דעם געפֿאַלענעם העלפֿט גאָט.

דער בעסטער משא-ומתן איז מיט גאָט : מיט גאָט אין גוט צו האַנדלען : צו גאָט דערלייגט מען נישט : (אָרום האָט יום-יום) אויף (פֿאַר) מאָרגן זאָל גאָט זאָרגן : לאָן יענער (דער) זאָרע וואָס האָט נישט קיין גאָט אויף מאָרגן : אויף (צו) גאָט דאָרף מען האָפֿן און אל יין אויך נישט שלאָפֿן : דער וואָס לעבט פֿון האָפֿענונג דער שטאַרבט פֿון הונגער : דער מענטש דאָרף אַרבעטן און גאָט דאָרף זיין צו הילף : גאָט שיקט נישט פֿון אויוון (אויבן), אָן מען ליגט אויפֿן אויוון : טו דאָס דיניקע, וועט גאָט טאָן דאָס זיניקע : פֿון הימל פֿאַלט גאָרניט אַראָפּ : פֿע הימל גיט מע אַראָפּ, אָבער נישט אַרויף : ווען האָט וואָלט אוודן פֿע הימל געאַרפֿן האָלטן מיר אַרו מגעגאַנגען מיט צעלעכערטע קעפּ.

ווען פֿרייט זיך גאָט? — אָן אָן אַרעמאָן געפֿינט אַ מע יאה את גיט זי אָפּ : ווען פֿרייט זיך האָט? — אָן אין בעטלער קראַצט דעם צרייק : דרך מענטשע האָט גאָט פֿינט : אָן עושר אַ עב, אָן אַרעמאָן אַ נעלעאווע את אָן אַלטן נואף : פֿיר זאָכן האָט גאָט פֿינט : אָן אַרעמאָן אַ קעלנאָרה, ש עושר אַ ליגער, אַ נקן אַ ניאר אַע אַ מאָן וואָס (ט זע ווייב את נעמט זי צוריק : בדרך האָדם רוצה לילך, אָה מוליכע אותו : אין וואָס פֿאַר אַ וועג דער מענטש וויל גיע פֿירט אים האָט : דער וואָס שעמט זיך נישט פֿאַר דער וועלט האָט פֿאַר גאָט אויך קיין מורא נישט : אָן מע האָט נישט קיין בושע פֿאַר לייט האָט מען נישט קיין מורא פֿאַר גאָט : אָן עס גייט דעם מענטשע מט פֿאַרגעסט ער אַע גאָט : וישמן ישורת ויבעט : פֿאַר גאָט האָט מען מורא, פֿאַר מענטשע דאָרף מען זיך היטן : מען דאָרף זיך גיכער (מער) היטן פֿאַר מענטשע ווי פֿאַר גאָט : פֿאַר דער תּליה האָבן מענטשע מער מורא ווי פֿאַר האָט אַלע.

האָט האָט זיך באַשפֿן אַ וועלט מיט קליינע וועלטעלעך : שט האָט געשווירן, עס זאָל מער קע מבול נישט זיין : גאָט האָט געשווירן, אין דער וועלט של גאָרניט ווער פֿאַרלוירן : קע קאָנטראַקט מיט האָט קען מען נישט מאַכן : מען קען ביי שט קיין קאָנטראַקטן נישט אַרויסנעמש : מיט האָט טאָר מען זיך נישט דינגען : מיט גאָט שפּילט מען זיך נשט (— ערשטנס טאָר מען נישט און צווייטנס לאָזט ער נישט : אויף גאָט טאָר (קע) מען קיין קערות נישט פֿרעע (, וואָרעם ער זאָגט : דו ווילסט וויסן דעם אַירוז, קום צו מיח : האָט זאָל וועלן צוהערן דעם פּאַסטעך, האָלטן אַלע שאָף אויסגעקערט : גאָט זאָל וועלן צוהערן די נאַראָנים,

האַלט די וועלט געהאַט אַן אַנדער (אַ שע) קוים : מען קען גאָט צו קיין קלאַג
 ניט זע : אויף גאָט קען מע קיין פראַ-
 שעניע ניט אַנגעבן : מיט גאָט קע מען זיך ניט שלאָגן : ווע מע זאָל האָט דאַנקש
 פֿאַר דעם מטס וואָלט ניט זיין קע צייט צו באַקלאַע זיך אויף דעם שלעכטס :
 אַזוי לאַנג מען לעבט טאָר מע ניט ריידן, אַן מע שטאַרבט—קען מען ניט ריידן :
 אַין משויחע במת-קול.

גאָט אע גאָר קיע מענטש ניט : האָט איי משוגע : גאָט ווייס מע האַרניט (אויך
 ניט), וואָס ער טוט : גאָט האָט זיך שוין שר אויסגעעלטערט : רבונ אַל עולם,
 קוק אַראָפּ פֿת הימל און קוק אַן דע וועלט : רבוט אַל עולם. אַ וועלט האָסטו
 באַשפֿן—אַואַ שר אויף מיר. פֿירן פֿירסטו די וועלט—אַזאַ יאָר אויף מיינע
 אָונאים : אַתה בחראַנו מאָל העמים—וואָס האָסטו געראָלט האַבן פֿון ייִדן גראָס
 האָסטו זיך אַנגעזעצט אויף אונדז)? : גאָט לעבט אויבן און מיר מאַטערן זיך
 אונטן : גאָט לעבט און מיר מוטשען זיך : ווע מען זאָל קענען צו גאָט צוקומען
 וואָלט מע אים די שויבן אויסגעהאַקט : אַן גאָט זאָל וויינע אויף דער ערד
 וואָלטן אים מענטשן די פֿענצטער אויסגעשלאָע : דע מזל, גאָט, וואָס דו ווינסט
 אַווי הויך, אַניט וואָלט מען דיר די פֿענצטער אויסגעזעצט.
 זען אויך : מלכות שמים 607.

607. מלכות שמים

ס ן מלכות שמים : מלכותא דרקיע : ז הימלרייך, דאָס הימל(קשע קיניגרייך :
 עילם האַלית, עולמות עליונים : עולם היעירה, עולם העשיה, עולם הנאָמות,
 עולם האַאִילות, עולם התוהו : שערי שמים, שערי רחמים : עולם האַמת, עולם
 הבאָ, עוה"ב, יענע וועלט, די אַמתע וועלט, די בעסערע וועלט : חיי עולם :
 נן-עדן, נעדן האַלית, אַדעדן האַחתת : עולםאַבא, חלק (ל)עולםשבא :
 פֿוסבענקעלע אע נן-עדן : ש"י עולמות : אור הונון : גין המשומר : (סעודש
 לויתן : שור האָר : ספֿר האַיים, ספֿר הזכרות.

607—608

עיט י דדש אַלימפ(אַמ, עלידום, אַרקאָדיע, וואַלהאַלאַ, נירוואַנאַ.
 פמליא אַל מעלה : מלאך : מלאך אלהים. מלאך האַרת, מלאך האַלום, מלאך
 הרחמים, מלאך המאל : מלאך (ה)מוקיע, שוין-מלאך : אַרף ל"ר שרפֿים, כרוב

ל"ר פרוכים ן שר : מגיד : גבריאִל, רפֿאל, מיקאל, אוריאִל : מסטרון, מלאך מט'ט, מלאך רזיאִל, שמריאל, נ־פ) חמריאל, אכוריאִל: ברי, נקיד, ווואל, סודלפֿון, זקנה, רהב, יורקמי, לילה : קנוי וסנקונו וסמנלוף : מלאך פימפער נקינדעריי-) : יצר קוב, נצר אָרע : מלאך מליץ, מליץ אָוב, מליץ יושר, סניטר, פרקליט : אָטן מקטרג, אָטן האָט דעם קאַטער נ־פ), קטיגור : מלאך פורה, שר אָל שיכחה, מלאך (ה)דומה, מלאך דראַנג נ־פ) : מלאך חאָלה, מלאך האָוות. משיח, אָלך המאָיח : מאל, מאלעדק : דערלייזער, אויסלייזער : (משיח) קן דוד, מדח אָן יוסף, אָני ורוכב אָל החמור : דער יונגער בעטלער : ימות המאָיח, אָבלי משיח, שופֿר אָל משיח, קיאת הגואל: עיקבות המאָיח, עיקבתא דמאָיחא: תאָיתזמתים, רעוורעקציע: משיאָיזם : מעסיאָדע. אָדי : נן־עדנדיק, יענ(ע)רעלטיק, משיחיש, מעסיאָניש אאָז"ר — . אינר : לאָתיד זכּוא.

פֿראַן : דורך מקיחן איי מין יון אַ זעלנער נ־פ) : מיר האָבן איבערגעלעבט אָמנען, וועלן מיר איבערלעבן מקיחן אויך ו־פ).

שפר ן האָס מען גרייט זיך ניט אָן אויף ד ע ר וועלט דאָס נעמט מען ניט מיט אויף יענער וועלט : אָן מע בעט זיך מט דאָ ליגט מען עט דאָרטן : דעם רשע גייט אויף ד ע ר וועלט, דעם אָדיק—אויף יענער וועלט : קל שראל ש לאָם חלק לעולם הבאָ : יש קונה עולמו באַעה אַחת : אַשרי מי שבאָ לעאן ותלמודו בנדו : אַ אַעה אע אָדן אין אויך מט : פֿון יענער וועלט אע נאָך קיינער ניט צוריקגעקומש : דאָס (דע־1 עדן ש דאָס (דעם) רטם קש מען האָבן אויף ד ע ר וועלט : דער וואָס האָט אַ שר אין הימל האָט אים אויף דער ערד אויך : פֿריער זינע די מלאָכים אַרומגעגאַנגען אויף דער ערד, היינט זינען זיי אַפֿילו אין הימל ניטאָ : אַ מאָל זינען מלאָכים געגאַנגען באַרוועס, היינט גייען זיי אין שייך : די מלאָכים גייען ניט אַרום אויף דער ערד : דער יצר אין אַ מיצר : דער נצר־אַרע האָט אָמיד די מערכה (אָן אויסרייד) : דער נצרשרע האָט אָן אייזערנעם פֿיסק : יאָק דצר־אַרע נאָפֿאָדניע, טאָ אי תקיעת־קף ניע פֿאָמאָזשע : רען ניט די שיינע מיידלעך ראָלט מען געהאָט

דעם וצרשרע אין דר'ערד : הוא אָטן, הוא דצר-אַרע, הוא מלאך האָרת : מיטן
אָטן טאַר מען זיך ניט שפילן : אַם קגע אַך מנווול נה משקהו לקיתהאָדרש : אַע
האָטן מקטרג אַלא בשעת הסקנה : האָטן מקטרג בשעת ה-קיה : מלאך כע
קעלקרחו נענה אָמן.

ווען אַלע ייִדן זאָלן גלייך (אָמת) גלייבן וואָלט משיח שוין לאַנג געקומען : פֿאַר
וואָס קומט ניט משיח? — ווייל אַ בלינדער שוסטער נייט אים שייך : אַע קן דוד
אַא אַלא בדור שכולו נכאי או בדור שכולו מייב : אַע אָן דוד אַא עד שאַכלה
פרוטה מן הקיס : בעיקבתא דמאִיחא חוצפא יסגא.
זען אויך : גאָט א.

608. שאול תחאִיה

ס ן אונטערוועלט : שאול, שאול תחאִיה, בור תחאִיות : גיהנום, קבעה מדורי
גיאָנום : צלאָרת, גיא צלאָרת, תופֿת, אָפֿתא, קף הקל(ע), העל : גיהנום-פֿייער,
העלש פֿייער : לייטערבראַנד, פורגאַטאַריום : אַכעראַן, טאַרטאַר, האַדעס,
ערעב, לעטע, פֿלעגטאַן : פאַנדעמאָניום
נחש הקדמוני : אָטן, אָטן המשחית, שין פית, דנטעסט, עואָול : טייוול, דעמאָן,
שמאַרץ-

יאָר, שוואַרצער יאָר, גוטער שר : ניטעוטער, - טשאַרט, קאָדיק, מחבל, מזיק,
אַעל-דבר, קליפה : רוחזטומאה : שמות הטומאה : אַשמד(א), י, אַר האַחור, סאָאל,
ס"ם, סמך אָם, לוציפֿער, מעפֿיסטאַ(פֿעלעס) : מינאָס, אינקוב(וס), גאַרגאָן,
לאָקי, שיטאַן, אַחרימן, אַהורמין, אַהרי מאָן.

שד, שין דלד : שדיכע : לילית : לץ ל'ר ליאָנים : קת ליאָנים ל"י קת-ליאָן : די
יעניקע, די יענעדיקע, די גוטע (רעכטע) לייט : די קיטרא אַחרא, די סיטרא
דמסאבותא : וואָלקולאַק, וואָלפֿקעלאַק, וואָרקעלאַקע, שלאַק, אַנשיקעניש,
גאָטס געזעגנס, שרעטעלע, נעוויקל, לאַנטוך, לאַפיטוט, זמאַרע, באָביק, באַבי,
מאַלאַכיי, סטרי, דאָמאָויק, דאָמאָניק : סטראַש, סטרשידלע.

נימפֿע, דריאַדע : וואָלדנימפֿע, נאַיאַדע : באַרעימפֿע, אַרעאַדע : ים-נימפֿע,
נערעידע, אַקעאַנידע : טייכנימפֿע, פּאָטאַמידע : עלף : פֿייע ל"ר פֿייעס :
וואַסערמאַן, וואַסערגיסט, וואַסערשד, טאַפֿיעל : ניקסע : פֿאַון, קאַבאַלד, טראָל
: סילפֿע, סילפֿידע : ים-מענטש, ים-פֿרוי, ים-מיידל, וואַסער-מיידל, אונדינע,

סירענע, לאָרעליי, י רוסאַלקע : וואָלדקיניג, ערל־קיניג: לעמור, טיטאַן,
 איידיניע, איימענידע, האַרפיע, פֿוריע, וואַמפיר, סאַטיר, עאַם, קאַרליק,
 (אַנסנס : באַקכאַנט, באַקכאַנטקע.
 פֿיעסרעלט, פֿיענוועלט, פֿיעסלאַנד, פֿיענלאַנד, ערגעצלאַנד, צויבערלאַנד :
 צויבערשלאַס : דעמאַנאַלאַגיע, דעמאַנאַגראַפֿיע. אַדי : טיירלש, טייראַליש,
 טייוולאַניש, דע־
 מאַניש, שדיש אַאָ"ר — .
 אינוו : מעשה אָטן : מעשה זע פית : מע־ה
 סאַאל.

שפר : דאָס (דער) גיאָנום אע ניט אַזוי שלעכט
 ווי דאָס קומען צו אים : אַ הונט האָט מורא פֿאַר אַ שטעקן און אַ רוח פֿאַר
 ציצית.

609. תורה (יידיש)

ס ן תורה : תורת־משה, תורת־אַמת, תורה מן השמים, תורה שבכסב : נִגלה :
 תורה נקיאים וכתובים, תנ"ך, תנך:מקרא: קתבי (ה)קודש, קפרי הקודש :
 אַשרים ואַרבע, סוואַרבע, אָסוק : ספֿר הברית, ספֿר הסאָרים : אַלטער
 טעסטאַמענט : חמשה חומשי תורה : חומש, חומש מיט רשי : קדרה : פרשה,
 פרשה חומש. נקדרות, קרשיוש (ספֿר) בראשית : בראשית, נח, לך לך, וִירא,
 חיי אָרה, תולדות, וִיצא, וִישלח, וִישב, מקץ, וִיש, וִיאִי : (ספֿח שמות : שמות,
 וִארא, בא, בשלח, וִתרו, משאָטים, תרומה, תצוה, קי פשא, וִיקהל, פקודי :
 (ספֿר) וִיקרא : וִיקרא, צו, שמיני, תזריע, מצורע, אַחרי מות, קדושים, אָמור,
 בהר, בחוקותי : (ספֿח במדבר : במדבר, ושא, בהעלותך, שלח, קרח, חוקת,
 אַלק, קינחס, מטות, מסעי : (ספֿח דאָרים, מישנה תורה : דאָרים, ואתחנן, אַקב,
 ראָה, שופֿטים, קי פצא, קי אַבא, נאָבים, ונלך, האַוינו, ויאת הברכה.
 נאָיאים ראשונים : יהושוע, שופֿטים, שמואל א, שמואל ב, מלכים א, מלכים ב :
 נאָיאים אַחרונים : שעיה, ירמיה, יאָזקאל : תרי עשר : הושע, יואל, אָמוס,
 עובדיה, יונה, מיכה, נחום, חמקוק, צפֿניה, חגי, זכריה, מלאכי : כתובים :
 תהילים, משלי, אָיוב : אָמש מוילות : קורהקירים, רות, אִיכה, קאָלת, אָסתר :
 ד;יאל, עזרא, נאָמש, דברי הסמים א, דברי ה:מים ב. רש"י, רשי : אַרגום :

אַרטם אונקלוס, אַרטם יונתן, אַרגום שני, אַרגום ירושלמי, סעפטואגינטע :
ווילגאַטע : (מענדעלסאָנס) קיאור : טייטדחימש, צאַינה־ורדנה : אַרום יהוּאַש :
מסירה, מקרא סופרים : לוחות, שני לוחות הברית : שְׁבִירי לוחות : עֶאֱרַת
הדיברות, עֶאֱרַה דבריא, די צען געבאַט, דעקאַלאַג : תרניג מצרת : מתן־תורה,
קאַלת התורה.

ספֿרים חיצונים, כתובים אַחרונים, עווים, אַפֿאַקריפֿן : אַברהמס צואה,
אַפֿאַקאַליפֿסיט

פֿת אַברהם, אָדמ־בוך, משלי אָן קירא, טיבש, יהודק, ספֿר חשמונאים, חנוך,
ספֿר היובלים, צנואות פֿע די צוועלף שאַטים, ספֿר דאַשק, תהלות שממה, אַכמת
שממה, קפֿר אַרוך, עלית מער : עיזת שעכטער.

אַלמוד, ים האַלמוד : אַלמוד אַבלי, אַלמוד ירושלמי : משנה, משניות, שה קדרי
משנה : קיס, שם : גאַרא : תורה שקעל פה : הלכה : אַודה, אַנדתא : אַבא,
מסכת, מסכתא, מקכתא.

קדר זרעים : ברכות, קאה, דמאי, כלאים, שאַיעית, תרומות, מעאַרות, מעשר
קני, חלה, אַרלה, בכורים : קדר מועד : שבת, עירובע, פקחים, שקלים, יומא,
סוכה, קיצה, ראָשהאַנה, אַענית, מוילה, מועד קטן, חויגה : סדר נשים : יאַמות,
פתובות, נדרים, (זיר, סוטה, ויטע, קדוק : סדר וויקע : אַבא קמא, אַבא מעיעא,
אַבא מתרא, סנאַדרע, מכות, שבועות, אַדיות. עבודה נרה, אַבות, הוריות : קדר
קדשים : זאַחים, מנחות, חולין, בכורות, ערכין, תמורה, פרישת, מעילה, אַמיד,
מידות, קנים : קדר אַהרות : קלים, אַאָלות, נועים, אַרה, טהרות, מקנאות,
נִידה, מכאַירע, נבים, טבוליום, ידים. עוקצים : מסכתות קטנות : אַבות דרבי
נתן. קרקי אַבות, משנת חסידים, סופרים, זמחות, אַבל ראַתי, קלה, קלה ראַתי,
דרך אַרץ רבה, דרך אַרץ זוטא, (רים, פותים, עאַדים, ספֿר־תורה, תקילע,
ציצית, מזוזה : פרק, קרק האַלם, קרק שירה.

ברייטא : ריש, סיפֿא : קיטת האַלמוד : חתימת המשנה, חאַימת האַלמוד.
דרוש, אַדרש : ספֿראַ, ספֿרי, תוספֿתא, מקילתא : אַדרש רבה, אַדרש תנחומא,
נלקוט : אַיכה ראַתי : אַדרש הודה, אַדרש פליאה.

ניסתר, סיתרי - תורה, סודות התורה : קרדיס : ממן : ראַזים את קיתריתורה :
רוע (דרוש : מעשה מרקבה : קאַלה : קשלה מאַית : מיסטיק, מיסטיציזם :

עוֹאָטעריק, עזאָטעריזם : ספֿירה : אָשר ספֿירות: קתר,
 אַכמה, קינה, חסד, גבורה, תפֿאָרת, (צח, הוד, יסוד, מלכות : צרופֿים, יחודים
 וצרופֿים : גמטריא, צאָלן מיסטיק, אַלף - קית - מיסטיק : מטריקון : זוהר :
 ספֿר רויאל (המלאך), ספֿר הצרופֿים.
 חידומם, חידושי תורה : תורה־ווערטל, דאָר - תורה, מאמר חן"ל :
 אויסריידעניש : פאָטל, הדרן : מוסר : חובת הלאָבות, מנורת האָאור, ספֿר
 האַידות, בראַנדשפיגל, לב קוב, קב הנשר, ראשית אַכמה, שבט מוסר, ספֿר
 חסידים, שמחת הנפֿש, (חלת צאָי אאז"ר.
 אָוסקים : אָוסקים ראשונים, פוסקים אַחרונים : משנה תורה, נד החנקה,
 רמב"ם, רמבם : יורה־דעה, יאָרדאק נ"פ) : חוק (ה)משפט : שולחַדאָרוך,
 קיצור שולחַן־אָרוך : קיצור של"ה : מיי אָדם : שאלות־תשובות.
 תנך־וויסנשאַפֿט, ביבל־ריסנשאַפֿט: ביבלקריטיק.
 ספֿר־תורה, רייניקייט : מוילה : חומש, מקראות גדולות : צאָינהעראַינה :
 אָוק(ל), אַענעקב : משניות, גאָרא, שס : אָדרש, מוסרספֿר, קאָלה־ספֿר,
 ראַנש(עח ספֿר אאז"ו).
 משה רקיט : די נאָיאים, די סופֿרים : דער מקונן : די נַעלחמסורה : די (אַנשק
 פנסת הגדולה : די ראָנן, די אַכמי המשנה, די חכמי האָלמוד, די קעליזאַלמוד, די
 סכמי הגאָרא, די תנאים, די אַמוראים, די מעלישודה : קיתהלל, קיתשמאי, די
 נַעליהתוספֿות, די גאונים, די אָוסקים, די (אָוסקים) ראשונים, די (פוסקים)
 אַחרונים אאז"ר.
 נַעל־תנך, תנך־קענער : ביבליסט, ביבליציסט, ביבל־פֿאַרשער : תלמודיסט :
 למדן ל"ר למדנים, לומדים — 333 : נַעל־קאָלה, (קעלס מקובל, יודעי ח"ן.
 וו : לייענען די תורה : מעכיר זיין די קדירה :
 לערנען : זאָע תורה, שיטן מיט תורה : דרשנען : שווימען אין ים האָלמוד : זאָגן
 אַ שיעור, אַ הדרן, אַ קילפול, אַ דרוש אאז"ר — 359.
 אַדי : תנכיש, ביבלש, נאָיאע, תלמודיש אאז"ר — .
 אינוו, פֿראַן : נ"י קקרא יאָחד סרגוֹ : כולה תורה (אויף אין פֿוס) : קל האורה
 כולה : אַל קי התורה : מן התורה : מסיני : מדאורייתא : מדראָנן : אַלו ואַלו
 דברי אלהים חיים : רחיים בצראָרו ונעסוק בתורה ? : זי תורה ונה שקרה : ניט

קע מיצוות, ניט קע תורה, מיט וואָס זשע קומט מען פֿאַרן בורא? : רשי איז ניט משוגע : רשי מאַכט און מאַכט את מען גייט פֿאַרט נאַקעט און באַרוועס : רשי מאַכט פֿאַר זיך און פועיפֿר מאַכט פֿאַר זיך : י רשי האָט אַ עבע פֿון אַ קינד—ער מאַכט אויף יעדן אָרט נ־פ).

שפר : אַל של ה דקרים העיל־ עימד : אַל התורה ועל העבודה ועל גאָילות חאָדים : אויף דריי זאַכן שטייט די וועלט : אויף תורה את תפילה און גמילות חסדים : קודשא בריך הוא, ישראל ואורייתא סד הוא : זמן תפילה לחוד, זמן תורה לחוד : מתוך שלא לשאָה (אַה) אָא לשאָה : מלמוד תורה פנגד פולם : אין מוקדם ומאוחר בתורה: דברי תורה ענים באַקום נה ועאַירים באַקום אַחר : מאַיון פצא תורה (ודמר ה' מירושלים) : הזהרו בבני עויים שמאָם מצא תורה : תורה קומט ניט בירושה : משה רקינוס תורה את וויבער(קשע קינאה קינאה וועלן אייביק געדויערן : דער ים איז אַן אַ ברעג, די תורה איז אַן אַן עק : די תורה האָט ניט קיע ברעג (גרונט) : די תורה איז געגליכן צו קאַבות—קאַבות האָט אַ גרונט ? אַזוי האָט די תורה קיין רונט ניט נ־פ) : *אע דער הייליקער תורה געפֿינט מען אַלץ—אפילו אַ דאַרע וואַנץ : אע דער תורה איז דאָ מער קללות ווי ברכות : אַע מקשע באַודה : ווי תורה דאַרט אע אַכמה : ווי תורה דאַרט אין קראַכמאַל (את ריינער דזשעגעכץ) נ־) : ווי תורה דאַרט אע אַכמה (, און ווי חכמה דאַרט אין לעמעשקע נ־) : מיט תורה מערט מען אין ערגעץ ניט פֿאַרפֿאַלן : תורה אין די בעסטע סחורה : אַם יום תעזבה— יומים תעזאָך : בעסער לערנש אַ בלאַט שרא איידער צו זע פֿאַר פֿאַניע (פֿאַר שוואַסן) די פֿאַרה : בעסער לערנש חומש מיט רשי איידער עסן סאָלדאָטסקע קאַשע.

טוב תורה עם דרך אָרץ : נפֿה אַלמוד תורה עם דרך אָרץ : אַם אַע דרך אָרץ אַע תורה : דרך אָרץ קדמה לתורה : אַם אין קמח אין תורה : תורה אַן מלאַכה אע גיט קיין מזלברכה : תורה אין קעפעלע—קאַשע אין טעפער לע : קענען תורה איז ניט קיין שטער צו אַן עקרה : אַן מען זיצט אַן אַ היטל וועפט זיך אויס די תורה : תורה אין חומש, געזונט אין שיסל : אַ הון וואָס קריי(ע)ט, אַ מי וואָס רעדט ייִדיש און אַ ייִדענע האָס לערנט תורה אע ניט קיין מטע סחורה : אַ גוי וואָס רעדט ייִדיש, אַ ווייב וואָס גיט דעם מאַן פרנסה את אַ ייִדענע האָס קען

לערנש טויגן אויף פאָרום : אַ ייִדענע אָן אַ צאָינה־וואָינה אע ווי אַ שייגעץ אָן אַ
פֿיפֿל אָן אַש בראשו, נעסוק בתורה : פֿון צו פֿיל תרה טוט ווי דער קאָפּ : אָן מע
שרייבט דער (דעם) ווייב אַ פתובה גיט מען אַ וט דער תורה : ויקהל - פקודי
גיען מיט אַנאָדער צו דער סעודה : וויפֿל משה רקיטס אין דאָ אויף דער
וועלט? — דריי : משה דער שוסטער, אַברהםל דער שנעדער און איך מאַטקע.
610 . תורה (ניט־יידיש)

ביבל, הייליקע שריפטן : פסעוודאָביבל : קאָנאָן : אַלטער, ניער טעסטאַמענט :
תנך : נקריסטלעך) ברית־חדשה, עוואַנגעליע, עענגעליום, ז יעראַנגעליע :
אַפּאָקריפֿן : אַפּאָקאַליפּסיס : תולדות שו : מעשה אָלוי נ־פ) : עפיסטל, בריוו :
נמחמאָניש אַלקאָראָן, סונע, סורע : ובראַמאַנש די וועדאַס, רירוועדאַ,
וועדאַנטאַ, די אופאַנישדעס : נואַראַאַסטערש אַרעסטאַ : נמאַרמאַנש דאָס בוך פֿת
די מאַרמאַנע.

ננאָשים, גרינדערס פֿע רעליגיעס) נוצרי, ש הנוצרי, נאַזאַרעער, נאַזאַרענער :
נ־פ) אותו (שאַש, אָלוי, טאַליע, יאַשקע פאַנדרע, יאַסעלע פאַנדריק : גאָטס
לעמעלע, אַעוס דען : די הייליקע בתולה (יונגפֿרוי), הייליקע מאַריע, הייליקע
שמאַריע נ־פ) , שוויענטע מאַריע, גאָטס מוטער, - באַזשע מאַטקע, - מאַטקע
באַסקע : עאעעליסט, אַפּאָסטאָל, אַפּאָסטאָלשע פֿאַטערס, שלוחים : האָוטאַמאַ
בּודאַ ; זאַראַאַסטער : קאָנפּאָזיציוס : לאַאַטסע : מחאָד. זען אויך : תורה (עדש)
609, אמונה (נימיידש 812.

611. אמונה, פֿרומקייט ,

צגיעות

— ם ן גלייביקייט, רעליגיעזקייט, פֿרומקייט

אַז'וו — אַדי : פֿאַנאַטישקייט, היפּאָקריטיש קייט אַז'ר — אַיי : אמונה,
נאַאָנה, גלויבן, דת : רעליגיע, אמונת־חקמים, טעזם : מאַנאַטעזם,
אַייטאַש־גלויבן : אַי־מאַמע עיקרים, דאָמע : אַכמת־אלהות, טעאַלאָגיע : קאָנאָן
: יסודי התורה : טעמשיצרת : ייִדישקייט : זדאָיזם, נהדות :
אַאָה־בּחראַ(שניזם).

רעליגיאָזיטעט : יראה, יראת־שלהים, יראת־שלמים, יראת־שמים : גאָטספֿאַרכטי
קייט, פֿאַרכצומקייט נאַר־) : פֿרומקייט, פיעטעט, פיעטעם : זהירות,

אָפּגעהיט(טקיט : צידקות : אָרטאָדאָקסיע : פרישות : חסידעם, חסידות : חקיד : אַהבת - האָקום, טעאַפּאַטיע : חיבת הקודש : אַהבת- (ה)תורה : קידוחאָם, קדושתהאָם : חעוק-הדת.

קדושה, הייליקייט, הייליקטום : קודש קדשם, קדשיקדשים, קדידקדשע : דבר שבקדושה, הקדש נאַר-) : הייליקונג, קאָנסעקראַציע, חיטך, זאַלבונג, דעדיקאַציע.

נאַרישע אמונה : פֿאַנאַטעם, ז פֿאַנאַטיציזם, קנאות : זעלאָטעם : ביגאַטיזם : צאָיעות, צבועצטווע, צבראַצטרע, פֿאַריסעיום, היפּאָקריטסטרע נ-) : דמקות : אויגן-גלאַצעניש, אויע-גלאַצערײַ.

רעליגיעזע סעקטעס : סעקסאַנטשקייט, סעקטאַריאַניזם נאַ-) : רעפּאָרמיזם, רעפּאָרמאַציע : איסיים, אביונים, פרושים, פריצים : קראים, קאַראַימער : אַווסים, מאַראַנע : שבת-צאָי ניקעס, שעבסן : פֿראַנקיסטן : חסידים : מתנד דים : ניט-יידישע רעליגיעזע סעקטעס — בן- מאמע, קעל-מאמין : גלייביקער : מיטגלייביקער, גלויבנס-ברודער, ז גלויבנס-גענאַסע : אַנדערדגלייביקער : טעיסט : מאַנאַטעיסט : רעפּאָרמער, רעפּאָרמיסט, רעפּאָרמאַטאָר.

פֿרמער, פיעטיסט : ערלעכער, קשרער, היסער, פֿיערדיקער, געבראַטענער אַאָז'ר ייד : אָרטאָדאָקס, אָרד ל"ר חרדים : נהיר, אָפּגעהיטע(נאַר, מהדר : מהדר באַיצרת, מהדר מן המהדרין : סרא (ואָרד) , סרא ואָלם : ירא-אלהים, יראשמים : מעל-מדרגה : בענטשער, צדיק, נ-פ) צאַפיק, טשאַדיק : צדיק (מור, צדיק אָמים, צדיק ונשר, צדיק יסוד עולם : צדיק קן צדיק, צדיק קן רשע : צדיקת, צידרייקעס נ-פ) , צדיקתטע, צדקנית : נשים צדקניות : מביצע : אָיש אלהים : מגע הדור : הייליקער, קדוש (ואָהור) : אָמים, אָם ונשר : (יסתר, למד-ראַרניק : נסאָרים, למד-וואָר (ל"ו) צדיקים : קעל-מיצווה : שומרשבת, שבתהיטער, מוקיר שבת : אָן עולם-אַבא.

קהל חסידים, מריקע, אַנשי מעשה, שומרי אמונת ישראל : רבי, צטערדד, צדיק, אַדמויר, שליט"א : קינוני, אמאָעי : יווקא, אייניקל : געלשם(אַוב) , בעשיט : מעל-מופֿת, מעל-טינופֿת נ-פ) : הויף : עומד, חוזר, יושב, טשזיצער, מקורב : נבאי, טיערנבאי, לייבגבאי : משמש : מעאָדותייד : מעאָדותניק : מביצע : אָסיד : נ-פ) חסידאָק, חסידינע : נ-פ) אָסיד-ננב, אָסידשוטה : פֿיערדיקער, הייסער,

פֿאַרברענטער אָסיד : קשרף : חק"דניק : תקלתניק נראַדזינער אָסיד) ,
שטיבלמאַן : הודו נעפשווד, הודו וופערשד : כניאַק, צלאַפּ , קאַטשעלאַפּ,
פֿליאַסקע(דריגע) , איטשע-מאיר,
נקי) סמאַ יאַן, סאַהאַ, באַטשקאַר : חסידה, חסידהטע, חסידיתטע, חסידקע : קת
חסידים, חסידים ואנשי מעשה : חסידאַרניע : מתנגדות : מתנגד, עולמשער ייד
: עולמשע.
הייליקער, זאַלבער, דעדיקאַטאָר : טעאַנאַרשער קעל - מאמין, פֿאַנאַטיקער :
לאַג.
צלמניק, זעלאַט : קואי, אָדוק, ביגאַט, שוואַרצער : מורדי-אור : פֿרומע נאָמה,
פֿרומאַק, פֿרומער ספּאָדיק, יצוויי-ספּאָדיק, שלומאַק : גאַטס נבאי, גאַטס
שטריימל, גאַטס קאַזאַק, גאַטס פּאָליציי, גאַטס אַדוואָקאַט, גאַטס סטראַפּטשע.
צבוע, אַיט צבוע, צבועק, צבויאַק, היפּאָקריט : קרוש, ז פֿאַריסעער:
שבת־אַיניקן צדיק אע פעלץ, צדיק אין לאַפּטשעס : וצדקתך, באַדקלאַשימיבות
: בין צו דער קעשענע נ-פ) : גאַטס ננב : גינאַמניק : יראשמים-קנימל :
ייראתעמים - נימל, ייראת - שמים - פענעצל נ-פ), נצדקתך-נימל :
פֿאַרגלייזטע, פֿאַרגלאַצטע אויע : צבועטשיץ, צבויאַטשיץ.
וון האָבן גלויבן (אמונה) : גלייבן אע גאַט (און זיין געבאַט) : זיין פֿרום, זע
אַפּגעהיט(ף אַאז"ר — אַדי : יידלען זיך : מקפיד זיין אויף קשרות : ניט עסן פֿון
קע קירחה (פֿון קק שאלה) : וויסן נאָר האָט און אַיצית : מהדר באַיצוות זע :
טראַגן דעם עול תורה (דעם עול מלכות שמים) : זיצן על התורה ועל העבודה :
גיין אויף קידוש האָם : מקדש האָם זע : מקדש ומטהר זע זיך : הייליקן, מקדש
זע, זאַלבן, מחנך זיין, ז ווידמען, דעדיקירן.
נחסידות) פֿאַרן צום רבע : עולה רגל זיין : געבן (אַפּנעמען) שלום : פראַווען
חסידות : פראַווען זיך : דערלאַנגען אַ קוויטל : געבן אַ דיון : כאַפּן שיריים :
פראַווען טע, פֿירן אַ טיש : זאָע חסידות (תורה)ע
זען איבערגעטריבן פֿרום : זיין פֿרום איבער דער מאָס : דפֿקהן זיך, קרעטע זיך,
רײַסן דעכער, קריכן מיטן קאַפּ אע אַרױן-
קודש : גלאַש מיט די אויע : פֿאַרגלייע (פֿאַרגלאַצן) די אויע (די עינים) : —
פיש מיט בוימל : רעדן מיט גאַט : אָננעמע זיך גאַטס קריוודע : מאַכן זיין ליגן

נאָמען (גאָט) אַ מענטליק (אַ קאָפּאַטע) : אַנטאָן גאָט אַ טעליק : שטעלן האָט
אויף די פֿיס : מיינען אויף אַן אַמת נ־פ).
זע אַ צבויאַק, זע אַ (רעליגיעזער) היפּאָקריט — - : צבועטשען, צבראַטשען :
מאַכן צבועצקע (צבראַצקע) שטיק : אַנטאָן זיך אַ חלוקא דראָע : זוכן פוימות
אויף אַ זעג : פֿרעע ווי מען מט מעשר פֿון שטרוי (את זאַלץ) : מאַכן אַויר־פֿיסל
קשר : (אַרייטלייע די שמדשטיק אע דער יִראה (די טומאה אע דער יִראה) :
מעהר זיין אַ זרע (מיט קין טעמים).
אַדי : גלייביק, רעליגיעז : אולטראַרעלימען : אַרטאָדאָקסיש : פֿרום : שטאַק
פֿרום : גוט את פֿרום : פֿרום את עט : שטספֿאַרכטיק, פֿאַרכצומ(דיש נר־),
יִראתשמימדיק, אָפּגעהיט(ן), פיעטיסטיש : פֿרומאַקיש, פֿאַרפֿרוםט : פֿאַנאַטש,
ק(איש, זעלאָטש, ביגאָטש : הייליק, שמייליק נ־פ) : געהייליקט, געזאַלבט,
קאַנסעקרירט, דעדיקירט, ז געוויזמעט : דאָגמאַטש, סעקטאַנטיש, רעפֿאַרמערש
אַז"וו : נעלאָמסקע, רבייִש, חקידש, מתנגדש אַז"וו — - : צבועקיש,
צבראַקיש, צבועצקע, צבראַצקע, היפּאָקריטיש, פֿאַרשטעלט אַז"ר — ב־3.
נפֿאַרגלייכעש פֿרום ווי גאָט אַלע, ווי אַ רב, ווי אַ אַנא (קרש, ווי רב צאָץ, ווי
אַ ובאי טע, ווי אַ דעוואָטקע : הייליק ר אַ חדר, ווי די תורה : הייליק—כאָטש
נעם את שטעל אים אַרע אין אַרקודש.
אינוו, פֿראַן : לאָד קיצרה : לאָס שים : פּאָ כאַסידאַצקאַמו : להבדיל : להבדיל
קע טומאה לסהרה : להבדיל אַלף הבדלות (באַלף אַלפֿי הבדלות) : המבדיל נ־י)
: המבדיל וועל איך זאָע שנת־צרנאַכט נ־פ) : רע כצקי וויבור באַרי : טוב
לשמים וטוב לבריות : ניט דאַר(ע)נען את גיט לערנען את פֿאַרט אַ
עטער יִיד : פֿון וואַנע זאַל אַ עטער עד וויסן, אַן באַרשט אין רויט ?
נצאָיעוש על קן ברך — דער רבי האָט ליב אַ שוואַך : דער רבי האָלט ניט פֿון
קק קאַרטן — ער האָלט בעסער פֿע קוויטלעך : מן האָפּה ולחוז : טובל ואַרץ
בנדו : אַשו גיט מעשר פֿע שטרוי : אַשו פֿרעגט, ווי (אַזוק מען גיט מעשר פֿון
שטרוי : מודים בין דר'ערד, שמדשטיק ביזן הימל : די יִראתשמים האָט זיך אין
אים אָנגעצונדן : אַ קשרער יִיד מיט אַ טריפֿה האַרץ : אַ יִיד מיט אַ גרויסן
ספּאָדיק, אָבער מיט אַ טריפֿה האַרץ : שאַקלט זיך פֿרום את אַטור בלא בלום :
נאה דורש ואינו נאה מקיים : אַ קאַלבאַסע און אַ מזוזה : אַ קאַלבאַסקע מיט אַ

מזוזהלע העלפֿן אַוודאי : זיין „אַי־אַי" איי ווערט געלט : ער וועט אַרין
לעבעדיקערהייט אע גן־עדן : דו באַק. יאָ דו ביסט הייליק, אָבער וואָס
שטינקסטו אַזוי?.

שפּרן אונטן און אויבן—אין גלויבן : ווען אַלע ייִדן זאָלן גלייך (אַמת) גלייבן
האַלט משיח שוין לאַנג געקומען : אַשרי המאמע : דע מה למעלה ממך :
יִיראת־שמים ראשית דעת : ראשית אַכמה יִיראת ה' : הפל בידי שמים חוץ
מִיִּיראת שמים : ודול הנהנה מיויעו (מיויע קפון) יותר מִיראשמים : ודול העושה
מֵאַהבה יותר מן העושה מיעראה: רחאָנא גהקביה) לבא אָעי : וואָס צו גאָט אין
צו גאָט און וואָס צו לייט(ף אין צו לייט(ן) : יִיראת־שמים און בויכרייטאָג זיינען
צריי ואַכן וואָס מען דאַרף גלייבן אויפֿן וואָרט : פֿרום האָט אַ חסרת : פֿרום אין
אַ נלח : בעסער גוט איידער פֿרום : ניט געדאָוונט, ניט געלערנט. אַבי גאָט (דעם
איבערשטן) ניט דערצערנט : ווען חסידים וואַנדערן רעגנט. העוסק במיצרה
אַטור מן האַיצרה : המתחיל ממיצווה אומרים לו גמור : אַע המיצווה נקראת
אַלא אַל מי שומרה : מיצווה שאָאה לידך אַל תחמיאָנה : חאָיבה מיצווה
בשעתה: מיצווה חאָיבה בשעתה : מיצווה ממרת מיצווה : קל המרבה הרי גה
משובח :

אויף אַ משווה געפֿינען זיך אַ סך בעלנים : שקר מיצווה מיצווה : שקר מיצווה
בהאי אַלמא ליבא : די ביליקסטע מיצווה אע צו באַגראָבן אַ ייִדן : עס איז אַ
מיצווה אַ ייִדן צו באַגראָבן : — דרך מיצוות קריכן פֿון האַלדן אַרויס : אַ צו
גרויסער אַפֿיקומן, אַ ווינטערדיקער אַלשסעודות את די מעיצה פֿון אַ
דריסיקיעריקן ור : שלוחי מיצווה אַינם ניזוקע : וועלפֿעלע, וועלפֿעלע, ריר
מיך ניט אָן, איך גיי מצות באַקן : מעלע בקודש ואַין מורידע : מוסיפֿין מחול אַל
הקודש.

צדיק באַמונתו יִחיה : יודע צדיק נפֿש באַמתו : טוב לצדיק—טוב לשקנו : דעם
רשע גייט אויף דער וועלט, דעם צדיק — אויף יענער וועלט : איידער אין
אַדיק ווערט פֿאַרלוירן ווערט אַ צווייטער געבוירן : הקדוש אַרום הוא גוזר
והאַדיק מאַטל : הצדיק צזר והקדוש אַרום הוא מקיים : אַין בור ירא חטא : לא
אַם־האַרע אָסיד : אַ ייִד אין פֿרום, נאָר ניט אומעטום : אַ פֿרומען ייִדן זאָל מען
זוכן צוויק אַלטע הולטייעס.

יש נאה דורש ואַיט (אה מקיים : אַל תהי עדיק הרבה : זיי אַ צדיק, אָבער ניט קיין צדקתך : וואָס טיפֿער מען בוקט זיך מודים, וואָס וויטער גייט מע עושה אַלום צוריק : בעסער אַ ייד אָן אַ באָרד איידער אַ באָרד אָן אַ יידן : בעסער ריידן מיט אַ דדענע און טראַכטן וועגן גאָט איידער ריידן מיט גאָט און טראַכטן וועגן אַ יידענע : איבער די פֿאַלשע טרערן קענע שוין די אַמתע נעט אַרויף אין הימל .

נשטיי־חסידוש דער רבי איז גרויס, ווען ער האָט אַ סך קליינע יידעלעך: אַ רבי און אַ דאָקטאָר ווערן ריידן נאָר פֿון רייבער : אַ גוטערייד אין אַ שלעכטער מע : אַ גוטער פֿריינד אין קיין פֿריינד ניט און אַ גוטערייד אין קק ייד ניט : אַ מטערייד האָט ליב צו נעמע און פֿיינט צו געבן : אַ מטערייד קומט מט אויס זיין וועלט : די חסידימלעך זאָלן פֿריילעך זע, טרינקט

611—612

דער רבינע אויס דעם וויין : דער רבי טרינקט אַל יין אויס דעם וויין און הייסט דערנאָך, די אַנדערע זאָלן פֿריילעך זיין : דעם רבינס עסן און דעם פֿערדט טרינקען קען מען אויסהאַלטן, אָבער דעם רבינס טרינקען און דעם פֿערדס עסן איז אוממיגלעך: שיריים לחאָאין—שיריים העלפֿט: גאָט זאָל אָפהיטן פֿון ווייסע יאָרמלקעס : ברענען זאָל דאָס אָרט, ווי דער אָסיד שטייט : אַ אָסיד אע אַ נב : אַ אַ אָסיד ווערט אויפֿגעקלערט שעלט ער גאָט אין טאַטן אַרײַן.

זען אויך : גלויבן 829, פֿאַלשקייט נפֿן, תורה (עדיש) פא, אמונה (גיט־יידש)

612, גאָטסדינסט (יידש) 61 9

612 . אמונה (ניט־יידש)

ס ן נאָנה (וייער) אמונה : קריסטנטום : קאַטוילישקייט, קאַטויליציזם: אַלט־קאַטויליציזם, ניי־ (נעא־)קאַטויליציזם : אַפּאָסטאָלישער גלויבן: אַפּאָסטאָלישער, קאַטוילישער, רוימישער, אוניווערסאַלער קלויסטער (ז) אַפּאָסטאָלישע אַאָויר קירך) : רעכטגל ייביקייט, פראַראָסלאַוויע, גריכידאָרטאָדאָקסישער קלויסטער : דיכידקאַטוילישער־, אוניאַטישער קלויסטער : מוטער־קלויסטער, מלוכה־קלויסטער אַאָז"וו. הוגענאָטיום, פראַטעסטאַנטיום, מעטאָדיזם אַאָז"וו — ווער : קאַסמאַטעיום, אונירערסאַלעם, (העכערעח פאַנטעזם, פֿילאָסאָפֿישער אוניאַרי(אַני)זם,

פעלאגיאניזם, הילאטעניזם, הענאָטיוזם, סינקרעטיזם, טעאָסאָפֿיע : דואַליוזם,
 דיטעניזם, טריטעניזם, טעטראַטעניזם, פּאָליטעניזם אאז"ר — פֿן : ניער
 געדאַנק, עטישע קולטור, עטיציזם, גייסט־וויסנשאַפֿט, גייסט־היילונג, גלויבן -
 היילונג, קריסטלעכע וויסנשאַפֿט, עדיניזם.
 מחמדאניזם, איסלאַם, איסלאַמיוזם : באַביוזם, סופֿיזם, נעאָ־פּלאַטאָניזם,
 בראַמאַניזם, הינדויזם, מעדאַנטיזם, בודעם, לאַמאַניזם : פאַרסיוזם,
 זאָראַסטרישיוזם, סיכיוזם, יאָניזם :
 קאָנפֿוצשנעם, טאַאַניזם, שינטאָ, שינטאָניזם, סאַבעניזם.
 סעקטאַנט, סכעמאַטיקער, סעפּאַראַטיסט, נאַנקאַנפֿאַרמיסט : איקאָאָמאַך :
 אַנטיקריסט. גוי : קריסט, נוצרי : קאַטויל, קאַטויליקער, קאַטאָליק : אַלט -
 קאַטויליק, ניי - קאַטויליק אאז"ר : ראַמאַניסט, פּאַפּיסט, אולטראַמאַנאַטאַנער :
 רעכטגלייביקער, פּראָהאַסלאַוונער : אוניאַט : הוגענאָט, פּראָטעסטאַנט,
 עפּיסקאָפּאַליער : טריניטאַריער : פּוריטאַנער, אונטאַריער,
 קאָנגרעגאַציאָנאַליסט, אינדעפּענדענט, פּרעסביטעריאַנער : לוטעראַנער,
 אוביקריטיסט, אוביקריטאַריער : קאַלוויניסט, מעטאָדיסט, וועסליאַנער,
 אַנאַבאַפּטיסט, באַפּטיסט, מאָרמאָן, אורווינגיאַנער, אַנטינאַמיאַנער,
 סרעדענבאַרגשנער, אַדווענטיסט, צווייטער אַדווענטיסט, אַדווענטיסט פֿון
 זיבעטן טאָג, סאַבאַטאַריער, סאַבאַטיסט, סובאַטניק, ביבלקריסט : גייסט־היילער,
 קריסטלעך־וויסנשאַפֿטלער, קוויקער, שיקער, טרייסלער, קוויעטיסט,
 שטונדיסט, טונקער : אַנגליקאַנער, טראַקטאַריאַנער, ריטואַליסט, יאַנסעניסט,
 אַריגעניסט, סאַצינאַנער, אַדאַמיט, אַדאַפּצשניסט, אונירערסאַליסט,
 אימערסיאַניסט, טויפֿער, אינסטיטוצשנאַליסט, אינספּיראַציאָניסט, אַריאַנער,
 אַרמינאַנער, דולציניסט, הוסיט, טאַמיסט, טעקסטואַליסט, טרידענטינער,
 מאַדאַליסט, מאַליניסט, מאַראַוויאַניסט, מאַראַניט, מענאַניט, נעסטאַריאַנער,
 סימאָניסט, פּיעטיסט, צווינגליאַנער, ליבאַדיסט, רעסטיטוציאָניסט : סקאַפּעץ
 ל"ר סקאַפּצעס : דוכאַבאַר, מאַלאַקאַן, ראַסקאַלניק : אַלביגענוער, כיליאַסט,
 מאַנאַטעליט, מאַנאַפֿעיט, טורלופּינער, בעווע, סינערגיסט.
 מחמדאַנער, מוסולמענער, ישאַעאל : שיאַ, שייט, סוני, סוניט, וואַהאַבי :
 בראַמאַ, בראַמאַן, בראַמע : וועדאַנטיסט, פאַרסי, זאָראַסטעריאַנער, סופֿי,

באַביסט, בודיסט : קאַנפֿוצשניסט, טאַאַֿסט, שינהאַֿסט.

אַדי : רוימש, פויפסיש, ז פאַפסטלעך, קאַ־

טויליש, בודיסטיש אַאַ־ר — .

זען אויך : גלויבן פנ, תורה עיטי־דש) 610, עבֿודהערה 614, גאַטסדינסט
טיידיש) 619 א.

613. אומגלויבן, אַפיקורסות,

שמד

ס : אומגלייביקייט, אומרעליגיעזקייט, ניט־

פֿרומקייט, אויפֿגעקלערטקייט, אַפיקורסישקייט אַאַ־ר — אַדי : אומגלויבן :

פֿפֿירה, מינות : אַטעזם, שטיטעזם : טעאַמאַכיע, טעאַפֿאַביע : שינאתזדת :

חילוליהעם, בלאַספֿעמיע, חילול־הקודש : פֿאַרשוועכונג, פראַפֿאַנאַציע :

איקאַנאַקלאַזם : גאַט־לעסטערונג, גאַטשענדונג, גידוף : שמד : אַפאַסטאַזיע,
אַפֿטריני קייט.

פֿרידענקערד, פֿרדגדסטעריי : סקעפֿטי ציום, סקעפֿסיס : מאַסטיציום,

אַעאַסטיצזם : אַפיקורסות, טומאה : הערעזיע, העטעראַהאַקסיע : ניהיליזם :

מאַטעריאַליזם, ראַציאַנאַלעם, פאַזיטיריזם : עולמות : פֿאַרוועלטלעכונג,

סעקולאַרישציע.

דברסול, דברי־לאַך נ־פ) : וועלטואַכן, מילידעלמא : טריף־אַסול : חוקת

הגויים.

אַטעזסט, אַנטיטעזסט, ניהיליסט, פאַזיטיריסט, מאַטעריאַליסט, ראַציאַנאַליסט :

טעאַפֿאַב, טעאַמאַך : נ־אַיס אַנטירעליגיעזניק, אַפיקורסים־פֿאַרבאַנד,

אַפיקורסים־קעמערל : גאַט־לעסטערער, מאַרף ומנדף, פֿאַרשוועכער,

פראַפֿשאַטאַר : איקאַנאַקלאַסט.

משומד, משומדת(טע) : מומר : אַפאַסטאַט, רענעגאַט, אַפֿטריניקער : אַפיקורס

, אַפיקוראַפיקורס, אַחר, הערעטיקער, אומגלייביקער : כּופֿר, כּופֿר אַכל,

כּופֿר בעיקר, פוקר, מין : ראַש הבּופֿרים, אַרי - אַבות - הטומאה(ניק) :

צווייפֿלער, סקעפֿטיקער : מאַסטיקער, אַד שסטיקער.

ניט־פֿרומער : מי, מיעץ, מי־לע, מי־סקע,

מי (מור, שבת־מי : גויע, ציקע : יונגאַטש, הולטיי, שייגעץ ל־ר שקצים,

שקאַץ, אומגעדאָרגטער שייגעץ, אַלטער קעל־תפילה וי) : קרקפֿתא דִּיא אָנח
 תפֿילע : מקטני חסידים : גלוח, גאַלעבראָדע, גאַלעבראָדניק, וואלישראלניק
 נ־פ) : מאַלל־שבתניק, טרייפֿניאַק, טריפֿהנער האַלדז, קאַלבאַס, קאַלבאַסניק,
 קעלבאַמניק, חוירניק, מאכיל־טרפֿותניק : קעל־תשובה נ־פ) : קנאַפער מאמין,
 מקטני אמונה : געכאַפטער, 'משביל, אויפֿגעקלערטער : נ־1 אויפֿגעלערטער,
 אויפֿגעיערטער, אויפֿגעוירענער, איבערגעוירענער : איבערגעדרייטער
 שליסל : פראַגרעסיסט, פֿאַרוויסיקער, ז פֿאַרגעשריטענער : דיטש, דיטשוק,
 דיטשע, דיטמרע, דיטשמילאַך : בערלינער, בערלינטשיק : ווילענטשיק :
 פֿראַנצייזל : צלם־קאַפּ, קל־חמיראניק : (רייך קאַשע מיט שנויץ, חברה שנוץ
 מיט ברויט : פֿרידענקער, פֿריטראַכטער נ־פ), פֿרייגייסט : מאַסאַן,
 פֿריימער, פֿריימאַיאָר נ־פ) : חטאת ל"ר חטאתים : עוכר שראלי, הויכער
 שראל נ־פ) : קושע : קושע (באלהי, באלקי) שראל : פורק עול און פורע (דר :
 עובר קל העהרות (שבתורה) : מומר להכעיס, מממד (צח להכעיס : ערב
 משומד : נקן אָמרא : מחלל אָם שמים (בפֿרהסיא) : חוטא ומחטיא אָת הרבים :
 יאַבעם קן נאָט : רשע אָן משע : רשע מרושע : חומץ קן יע.
 וו ן זיין ניט פֿרום — אָדי : איינזאַלצן (פֿאַרקנייטש) אַ דאָו(שנען : דערמאָנען
 דעם אָם שמים לבאָלה : עובר זיין אויף : עובר קריאתשמע זיין, עובר מנחה
 זיין אַז"ר : טראַע אום שבת : האָבן פֿאַסטירקעס אויף שבת : עסן לינקס
 (חזיר, דאָס וואָס קוויטשעט, סרפֿות, ליכט מיט שטיץ, שנוץ מיט ברויט, רינע
 זייף מיט טשוועקעס) : מאכיל טרפֿות זע : פֿרך דענקען : נתחמץ ווערן :
 אַרויסגע לאַרבות רעה : זיין אָנגעשטעקט (אָנגעשמעקט) מיט אַפיקורסות : זע
 געכאַפט אע דער מעשה : אַראָפּוואַרפֿן פֿון זיך דעם יאָך (דעם עול
 מלכות שים) : זיין פֿון די למד נק נ־פ) : זע קעע האָט את זק געבאָט : ניט גל
 ייבן אע גאָט : ליקענש אע גאָט : כּופֿר זע : פֿאַרגעסן אע האָט : ניט האָבן (קס
 האָט אע האַרצן : ניט האָבן אין זיך קע לחלוחית ייִדישקייט : ריידן על ה' ועל
 משיחו : רעדן אויף גאָט און אויף משיחו (און אויף עתקע אויף : לעס־עק,
 מסרף ימנדף זדן, מסלל זח, מסלה זע : מסלל שבת זיין, מסלל האָ־ זח אַז"ר :
 ענע, פראַפֿאַניט : פֿאַררעלטלעכן, סעקוי לאַרעית : פֿאַרוואַכעדיקן.
 שדן זיך : אָננעמען אַ פֿרעמדן גלויבן : אויסבעטן (אויסטוע נדיאל) דאָס רענדל

: אָפּשווענקען ויך : איבערקערן (אויסקערן) דעם פעלץ (אויף דער לינקער זייט) : איבערדרייען דעם שמויש : איבערוואַרפֿן זיך, איבערקוליען זיך, איבערקערן זיך, איבערקניידלען זיך.

אדי : ניט־פֿרום, צייש, פֿריי, פֿריידענקעריש, פֿרייזיניק, פראַגרעסיוו, פֿאַרוויסיק, ז פֿאַרגעשריטן, אויפֿגעקלערט : נ־פ) אויפֿגעלערט, ארפֿגעיערט, אויפֿגעוירן, איבערגעוירן: משקילש ; אַפיקורסיש, הערעטיש, אומגלייביק, אומרעליגיעז, אַנטירעליגיעז, גאָטלאָז(יק) : משוּאַדש, ממזדסקע, אָפּטריניק: סקעפטיש, אסטש, אַטעיסטיש אַאָויר . .

נפֿאַרגליכעז פֿרום ווי אַ טירל , ווי אַ קאָץ פֿע מיטוואָך, ווי דער דויער קאָטער, ווי די ראַבע קאָץ, ווי דער שטקעעלב, ווי אַ לאָפעטע, ר אַ קאָטשערע, ווי אַ פֿאַמעלע, ווי אַ שטעק, ר אַ פלאַש, ר אַשוקע ימח שמו, ווי דער אַלטער מאַקסים, ווי אַ האָטס עב, ווי אַ וצדקתך פ ! ! פ .

פֿראַן : מוֹיחע סיי עול־ ועי־קע בסיי פעה? : אַ גוי מאַכט אויך אַ צלם : צוליב דעם היסן צימעס האָט מע פֿאַרשפּעטיקט די היי ליקע קדוש : איבער די זעדיקע לאַקק האָב איך די ליבע הייליקע של פֿאַרגעסן : ער מעג עע פֿאַרן דאַר(אַנען, ער דאַוונט סיי ווי סיי ניט : ער של עט אָנבייסן, קע ער דערנאָך

אומגק דריי טעג—אַ ניט־געדאַוונטער : אַו ער וועט זיין גוט וועל איך זע פֿר ום : דער פופיק אין טרייף, די גאַנזן אע קשר : אַ מעלתקיעה—ער בלאַזט אויף דעם סאַמאָוואַר אום שבת : די קאָץ אע שוץ פֿרימער פֿאַר אים : באַדי אַ שלעכטער באַרשט, אַבי די שיסל אע טרייפֿה : ער אע שוץ געזעסן אויף דער עק באַנק נגערען קרוב לשמד) : מיטן קאָפּ צו דר'ערד, מיט די פֿיס צום קלויסטער : ער האָט זיך שוץ געשמדט אע דער מאַמעס בויך : ער אע ערגער פֿון אַ משומד : ער וועט קיין ייִדישקייט ניט אויסהאַלטן : פֿאַר וואָס ווילסטו זיך ניט שמדן?

נענטפֿעז—די משאַחה אע מיר צו גרויס : פֿאַר וואָס וואַשסטו זיך ניט ? נענטפֿעז—אַ קאָץ וואַשט זיך : פֿאַר וואָס בענטשסטו ניט ? נענטפֿערז—אַ מטער פֿריינד (אַ מטערייַד) בענטשט : אַן מע וואַשט זיך ניט דאַרף מען ניט בענטשט : ווי דער ליטוואַק מיט דער ווערעמדיקער פֿלויים.

שפר : עקרה מטמעמת לבי אַל אָדם : אַע אָדם עובר עקרה אַלא אַם קן נכנס בו רוח שטות : אַע אָדם חוטא ולא לו : עקרה מררת עקרה : האָסט געזינדיקט

צוויי מאָל, וועסטו שוין זינדיקן אלע מאָל (אָן צאָל) : קענען תורה אע ניט קע
שטער צו אַן עקרה : קליינע עקרות ברענגען דויסע ערות : הרהורי עקרה קשין
מעהרה : אַע שליח לדאָר עקרה : או עקרה קאָסט אויך געלט : וואָס פֿאַר או
עקרה מע טוט, אַזוי באַצאָלט מען : ווע ניט די מורא וואָלט געווש זיס די עקרה
: יענעמס חאָאים קומט קיינער ניט אָפּ (, מען האָט געטג אייגענש: נום־קיפור
שגט מע חאָאתי, אָבער מען שוט ניט לא אָחטא : אַ שצע שטאָט מקט מען קע
סיביר ניט אַרעק : ווער עס זינדיקט מיט די אויע, וועת זיי אים טונקל שיף דער
עלטער : דער מעל־דבר אין ניט ווערט די מי : אַן מע עסט חזיר של שוין רינען
איבערן מויל (איבער דער באָרד) : אַו מען גיט דעם טייוול אַ האָר וויל ער האָר
: מען טאָר גיט געבן דעם ס"ם

ווירעך : אַן עס גייט דעם מענטע צט פֿאַרגעסט ער אע גאָט : וישמן שורון
ויבעט : אַז מען פֿאַרלירט געלט זוכט מען פֿרומקייט, אַן מען געפֿינט געלט
פֿאַרלירט מען פֿרומקייט : אַ ייד אַ למדן קש קיין ס־יד ניט יש אע אַן אַ־האַרע
קען קיין אַפיקורס ניט זע : אַן אַן אַרעם־אָחור ווערט אַן אַפיקורס עסט ער אויף
אַ חלבן ליכטל (עסט ער בייגל מיט חלב) אַ אויפֿגעקלערטער אין אַ קלק
שטעטל עסט קאַשע מיט חלב (שטיין מיט ברויט) : דע מה שאָשיב לאַפיקורס :
אַפילו ריקנים שבך מלאים מיצוות פרימון : ראָעים אַפילו אַל קתחו אַל גקנום
אַינם חוורים בתשובה : אוי לרשע ואוי לשקט : חונף לרשע נופֿל בנדו :
אַרורים הראָעים האָע עושים טובה שלמה : אַע אַלום, אָמר ה' לראָעים : אַן
דער רשע קוקט אין וואָסער קגרן די פֿיש : גיב דעם רשע טרינקען פֿון זיינע
זינד, וועט ער אַוועק פֿון דער וועלט געשווינד : דעם רשע העלפֿט אַזוי מוסר
זאָגן ווי אַ טויטן באַנקעס.

נרעע שמד! אַ ייד את אַ משוגענער האָבן מורא פֿאַר וואָסער : אַ מטער אַע טאָר
זיך ניט שמדן : אַ ייד געבוירן, אַ ייד פֿאַרלוירן : פֿע דעם בלאָט גאָרא אַוועק
גייט מען זיך ניט שמדן : ווען דער אַלמיד האָט זיך געשמדט איז דער רבי דער
משומד : דאָס פעלצל איבערגעקערט, אָבער דאָס מזל קע מען ניט איבערדרייען
: דעם ייד אע בעסער ווי דעם משומד—דער ייד קען זיך נאָך שדן, דער משומד
שרן ניט : אַ ייד אין זיך ניט מנייר את אַ מי שמדט זיך ניט.

זען שיד: אומגלויבן א, צאָיעות 611.

ם : פֿאַרגעטערונג, אַכפּערונג, דעִפֿיקאַציע, קשאַניזאַציע, פֿאַרהייליקונג :
אַפּאַטעאַן : פֿעטישעם : געצדאַכפּערונג (-פֿאַרגעטערונג), אידאָלאַטריע :
וועלטשכפּערונג (-פֿאַרגעטע-
רוט), קאָסמאָלאַטריע : נאַטור-אַכפּערונג (-פֿאַרגעטערונג), פֿיזיאָלאַטריע :
זון-אַכפּערונג (-פֿאַרגעטערונג), העליאָלאַטריע : שטערנאַכפּערונג
(-פֿאַרגעטערונג), אַסטראָלאַטריע, סאַבאַנעם : פֿיערשכפּערונג
(-פֿאַרגעטערונג), פֿיראָלאַטריע : מענטאָכפּערונג (-פֿאַרגעטערונג),
אַנטראָפּאָלאַטריע : אָעלששכפּערונג (-פֿאַרגעטערונג), זאָאָלאַטריע, זאָאָטעִיזם
: טייוולשכפּערונג (-פֿאַרגעטערונג), דעמאָיאָלאַטריע, דעמאָנעם אַז"ר :
פּאַאַניזם, ז ו, יידנטום.

געצנדינסט, שטערנדינסט, עבודת כּוסבים
ומנלות, פֿיערדינסט אַז"ו — איין : געצנדינערע, אָפּגעטערני : שאַמאַנעם :
אַבות-קולט, העלדנקולט אַז"ר : מענטקרבן, קינדערקרבן : אליידקרבן, סוטי.
געטער — 14- א : אָפּאַט, פֿרעמדגאַט, אומגאַט : עבודהערה, געץ, געטש,
באַקל, אידאָל : עגל, עגל הנהב, גאַלדן קאַלב : הי ליקער אָקס, אָפּיס :
געצנבוים : הויגאַט, דאָמאָויק : פענאַטן, לאָרן.
עובד עבודה נרה, עובד בוקביק ומנלות, עכו"ם, עובד גלולים.
געצדמאַכער : געצדדינער, פּאַש, ז הייד : טייוולשכפּערער, זוהאַכפּערער
אַז"ו — איין : פּריסטערשאַפֿט, ז פּריסטערטום, נאָיאַי האַעל, נקשי האַקר :
פהן, כומר, פּריסטער, שאַמאַן : מענאַדע, פּיטיע.
וון פֿאַרגעטערן, אַכפּערן, דעִפֿיצירן, פֿעטי
שזירן, אָפּאַטעאַזירן, קאַנאָניוירן, פֿאַרהייליקן : דינען צום עגל הנהב (צום
גאַלדענעם קאַלב) : דינען צו דער זון, צו די שטערן אַז"ו : ברענגען קראַנות
צו : קניען צו (פֿאַר) : שטעלן אויף אַ פּיעדעסטאַל.
ולא ישאָעו.

זען אויך : מיטאַלאָגיע 814 א, כּישוף 815, גאָטסדינסט
עיטדדיש) 619א.

14-א. מיטאָלאָגיע

ס'ן מיטאָס, ז' מין : מיטאָלאָגיע, מיטאָגראַפֿיע : גיגאַנטאָמאַכיע, טיטאַנאָמאַכיע, טעאַגאַניע: פּאַנטעאָן, קיט־התורפה : אַטעני, אַטענעום : האָרטענאָן. גאַט, געטע, שטיכע נ־פ) : האַלבגאַט, האַלבגעטין : אַלימפישע געטער, אַלימפיער : גרעסערע געטער, קלענערע געטער. נגריכיש, רוימיש וקנינים צעוס, דועוס, יופיטער : וקיניגע) העראַ, הערע, יונאַ : נאונטעררעלט) האַדעס, פלוטאָ(ף, דיס, פערסעפּאָנע, פראַסערפינע : נים) פאַסיידאָן, נעפטון : נהימל) אוראַנאָס, אוראַנוס : נוון) העליאָס, פאַעטאָן, פאַיבאַס, פֿעבוס, אַפּאָלאָן, פאַיבאַס אַפּאָלאָן, סאַל, היפּעריאָן : נלאָנה) אַרטעמיס, דיאַנע, פֿעבע, צינטיע, סעלענע, לונע : ובאַגינען) עאַס, אַויראַרע : נמלאָמה) אַרעס, מאַרס : נאָכמה) אַטענע, מינעררע : נשינקייט, ליבע) אַפּראָדיטע, ווענוס, עראָס, אַמאָר, קופידאָ(ח : נווע) דשניסאָס, באַקכוס : גהאַנדל) הערמעס, מערקור : קראַנאָס, סאַטורן, האַרפּאַקראַטעס, טיפּאָן, סאַטיר : העקאַטע, פסיכע : נשמידערי) העפּייסטאָס, ווולקאַן : נרינט) איאַלאָס, עאַלוס : זעפֿיר נמערב־ווינט) : באַרעאַס נאַפּון־רינט) : נדרוםווינט) נאַטאָס, נאַטוס : נמיזרח־ווינט) אייראַס, אייריס : הימען נסתונה) : נפֿרוכפּערדיקייט) דעמעטער, צערעס : פריאַפוס נבאַפֿרוכפּערוש : העבע ניועט) : פלוטאָס נריכקייט) : נהימבראַנד) העסטיע, וועסטע : נמזל) טיכע, פאַרטונע : מנעמאַסינע נזקרקע) : מאַרפֿעוס נשלאָף) : מאָמוס נשפּאַט) : נמעדיצע) אַסקלעפּיאָס, עסקולאַפ : היגיעע נגעזונט) : אירענע נאַלום) : ונאַחון) ניקע, וויקטאַריע: ננקמה) נעמעסיס, נעמעייס : נגערעכטיקייט) יוסטיציע, טעמיס. נמויעס) קאַליאַפּע נפּאַעויע) , אייטערפיע נמוויק) , טערפּסיכאַרע נטאַנץ, כאַרגעוואַנט , עראַטאַ ולירישע פּאַעזיע) , טאַליע נקאַמעדיש , מעלפּאַמענע נטראַגעדיע) , פּאַלי(הקמניע נרעליגיען געוואַנט , קליאַ נגעשיכטע) , אוראַניע נאַסטראַנאַמיע) . דרך גראַציעס : די פאַרצעס : די האַרפיעס : די פֿוריעס, מעגערע, מעדווע : נהעלדח העראַקלעס, הערקולעס, טיטאַן, יאַפעטוס, פראַמעטעוס, טאַנטאַל(אַס)

: נריזח אַטלאַס, ציקלאָפּ, אַרגאָס : קענטאַרער : פעשס(אַס) נפֿערד פֿון די
 (מוועס) : אַלימפּ(אַש נגעטערבאַרם : פאַרנאַס נבאַרג, ווישרט פֿון די פּאַעטח .
 נסלאַוויש) פֿערון, סוואַראַג, סטריבאַג, טריגלאַר, סוויעטאַריט : באַבאַיאַגאַ,
 ביזס, דאַמאַראַי : וליטוויש) פֿערקונאַס.
 (ונאַרדיש) אימיר, באַרי, באַר : אַדע, וואַדאַן, וואַטאַן : אַואַ ל"ר אַון, אַואַס :
 טאַר, דאַנאַר : באַלדור, באַלדער : טיר : לאַקי : ווידאַר : פֿרייע, פֿרעיע, פֿריג,
 פֿריגע : העל : אידון : בראַגי : וואַלקיריע.
 נבראַמאַניש בראַמאַ : ווישנו : סימאַ, שיראַ : קאַרמאַ, קרישנאַ : בודאַ.
 (וועדיש) דיאַוס נהימל) : וווף סוריאַ, סאַוויטאַר : וואַרונאַ והימל, וואַסעח :
 אינדראַ נוואַלקנס) : די מאַרוטאַס נשטורעם) : וואַיו ווינט) : אַעי נפֿיער) :
 אושאַס נאַכמח .
 נעגיפּטיש וווח ראַ, אַמת־ראַ, אַמראַ : האַרוס ובאַגינען) : וטויט) אַסיריס,
 אַויריס : נריב פֿון אַזיריס) איסיס, איזיס : טאַט נאונטעררעלט) : אַטביס
 וטויטן־פֿירער) : סעט נשלעכטס) : ספֿינקס נאַכמה) .
 נסעמיטיש, פֿאַרשיידענע) עשתורת, אַסטאַרטע : שמש, מעל, קל, דען,
 מעלעכוב, מעל־פֿעור, מעל־אַפֿון, אַמוו, אַרתק, מולך, ממון, נבו, גרגל, עגל,
 ענאַלך, אַדראַלך.
 זען אויך : עבֿודהערה 614.
 ס : באַקישפֿונג, באַצויבערונג, באַשרערונג, אַפּשפּרעכונג אַאַז"ר — יי :
 קישוף, צויבער, צויבערי : ביין וונדער : ווודו, ווודוים, וואַמפּיריום,
 פֿעטשיום : שוואַרצע מאַגיע, מאַגיק : טאַוומאַטורגיע, טעורגיע : שוואַרצער
 כוח, שוואַרצע קונסט, שוואַרצע קונץ, שראַרצע קונצן, שוואַרצקונסט :
 וונדערקראַפֿט, קישוף־קראַפֿט, צויבערקראַפֿט, צויבערמאַכט, צויבערקונסט :
 צויבערלוין : גלייבעכץ, (אַימגלייבענש, איבערגלויבן, אַבערגלויבן,
 אַבערגלויבן : זאַבאַבאַנע, — פּריכאַמעטע — 329 : האַקוס־פּאַקוס — 3-3 :
 אַסטראַלאַגיע, כיראַמאַנטיע, נקיאות, טרעפֿערי — 345 .
 עחרע, גוט אויג, ביין אויג, בייאויג, אַפּגעטאַנענע זאַך.
 קישוף - צייכן : קישוף־עצויבער־) מיטל : ווינטש־פֿינגערל, צויבעררינג,
 ווינטששטעקעלע, ווינטשהיטעלע, ווינטשביין : קישוף־) צויבער־) שטעקעלע,

קישוף-(צויבער-)היטעלע, קישוף(צויבער-)גארטל, קישוף-גצויבער
- (טעפעך, קישוף-(צויבער-)ברילן, אלאדינס לאַמפ, קישוף(צויבער -)קאסטן,
קישוף-גצויבער -)שפיגל, קישוף-גצויבער-)לאַמטערן, קישוף
-(צויבער)קוסט, קישוף-(צויבער)קרייז : פאַרקישופֿטע ראָד, פאַרקישופֿטער
עיגול, פאַרקישופֿטער קרדי.

קעעקישוף : סגולה, קמיע, האעלע, שירה (פֿון אַ גוטן דדח, תוספתל :
טאַליסמאַן, אַמולעט : אַחרע־בייגעלע, וואָלפֿציינדל, קראַמפֿינגערל,
קראַמפֿינגערל, דיגרי, מייערקעפל, געשלידערעכץ, האַזנפֿיסל, זשוק,
וונדערשטק, שלאַנגענשטק : פּאָדקעווע, מאַסקאָט : הצלחה - ברענגער :
באַבסקע סגולה : קישוף-טרונק, צויבערטרונק, ליבעטרונק, וונדער - וואַסער,
אַן - אַדן - וועסערל (-וואַסערל), פאַרשפּראַכענער (אַפּגעשפּראַכענער) בוימל
: פֿעטיש.

אַפּשפּרעכעניש : קשוחשפּראַך, צויבערשפּראַך : השאַעה, לחש :
אַבראַקאָדאַבראַ.

(קעלחמקשף : קישוף-מאַכער(ע) : מכשפֿה(טע), מקשפֿטע: צויבערער,
צויבערשפּרעכער, צויבערין, צויבער-מאַכער(ע) : באָבע יאַכנע : קאַלדאַן :
קאַלדוניע, י וויעדמע : חרטומים, חרטומי מצרים : מאַגיקער : ווודו,
טאַרמאַטורג, טעורג : מעדיצין-מאַן : שאַמאַן : קעלמופֿת : אוצרות-זוכער,
נבל-גרעבער : באַשווערער : צייכן-זעער, קלאַרזעער, טרעפֿער, אַסטראָלאָג
אַז"ר פֿ 345 : מומחה, מומחהטע, טומחהנטע, ווייסלער, זנאַכער(ע),
זנאַכערטע : ציגיינער, טאַטער, קדר : שפּרעכער, שפּרעמערין, שפּראַכאַרקע :
פֿעלדמעסטערין, קנייטל-לייגערין.

וו : טאַן (טרייבן) קישוף : פאַרקישופֿן, באַ-
קישופֿן, באַקשפֿען : אַנטאַן (אַפּטאַן) אַ קישוף : צויבערן, באַצויבערן,
פאַרצויבערן אַז"וו : געבן אַן אַין-הרע (אַ גוט אויג) : מאַכן האַקוס - פּאַקוס :
פאַרשווערן, באַשווערן, משקיע זיין : אַרויסטרייבן אַ דיבוק : שפּרעכן,
פאַרשפּרעכן : פאַרריידן די ציין : אויסריידן, פאַרריידן : אַפּשפּרעכן אַן
אַין-הרע (אַ מט אויג), קדחת אַז"וו : אַפּשטרייכן, אַפּמיאוסן, פּסלען :
אַפּקייקלע (אויס ויקלען) מיט אַן איי : אַפּלעשן קוילן : לייגן קנייטלעך, מעסטן

פֿעלד : אָפּגיסן (אויסגיסן) אויף וואַקס : האַקן דעם ריפקוכן : משנה אָם זיין :
לייע קאַרטן, לייענע פֿון דער האַנט, טרעפֿן אַז"ו — פּפּנ : אָפּנעמען ווי מיט
די הענט (ווי מיט דער האַט).

אַדי, אינווּן קישופֿדיק, צויבערדיק, מאַגיש
אַז"ו — ס : איבערנאַטירלעך : חוץ לדרך העבע : אַל־קי נס : מעשה נס :
מעשה קישוף. פֿראַן : ניט געניג דאָס קינד האַט זיך דער־
שראַקן, צערניסט מען אים נאָך דאָס העמדל.
שפּרן אַ ייִדיש אויג אין ערגער פֿון קישוף :
אַן מען רעדט אויס אַן אַינן־רע האַט ניט ;
אָפּברעכן און אָפּשפּרעכן אין אַ וואָלוועלע
רפּואה : מכשפֿה לא תחיה.
זען אויך : גלויבן 829. פֿאַרויסוואַגוט 345.
616. אַקולטיזם

ם ן אַקולטיום : מעסמעריזם, מעל־סיי־מאַד נעטיזם : ספּיריטיזם, ז
ספּיריטואַליזם : אַני־

מעם : היפּנאָז, היפּנאָטיזם : טעלעפּאַטיע :
געדאַנקעדאָיבערטראַג (־איבערגאַב) : טעלע־
פּאַטישע, אָנוואַעדיקע, וואַרענענדיקע חלומות :
טעלעפּאַטישע האַלוצינאַציעס, טעלעפּאַטישע
טראַנסמיסיעס : טישדרייער, גייסטער־
טראַל : מעדיומיסטישע קאָמוניקאַציעס : גייס־
טער־ (גייסטן) שרייבונג, פּסיכאָגראַפֿיע, פּנער־
מאַטאָגראַפֿיע : אויטאָמאַטיום, אויטאָמאַטישע
שרייבונג : טראַנס : טראַנסשרייבונג, טראַנסריי־
דוט : סעאַנס.

רוח, גייסט ל"ר גייסטער, גייסטן : גייט־
עטער, פֿאַנטאַם, ספּעקטער, געשפּענסט :
וילטל, דיבוק : ערשטער, צווייטער אַאָזיוו
נילגול : אַסטראַל־גוף, אַסטראַלגייסט : גייס־

טעררעלט, גייסטנוועלט : עטערשער צוויי-
לינג : נעראָהיפּנאַלאָגיע : פֿאַנטאַסמאַלאָגיע. אַקולטיסט: ספּיריטיסט, ז
ספּיריטואַליסט,
מעסמערסט : היפּנאָטיזירער : מאַהאַטמאַ,
יאָגי, אַדעפט, פֿירער : מעדיום : העלזער,
וון מאַגנעטיזירן, מעסמערעירן, היפּנאָטיזירן : האַלטן אַ סעאַנס : אַרויסרופֿן
גייסטער
(גייסטן) : אַרייַנברענגען אַ טראַנס : מאַטער-
שלייירן אַאָן"ר.
זען אויך : פֿאַרויסזאָמנ 345, קישוף 615.
617. קהילה, כלי-קודש
ם ן קהילה : קהילה קדושה, ק"ק, קהל הקודש : קהל, קעקעלע קהל נ"פ) :
עדה,
עדת ישראל, עיבור, איינזאַמלונג, פּריקאַהאַליק, ויליל, גמינע נפּיילן),
(קולטוסחגעמיינדע נדע-לאַנד, ע-טרעח : נאַ-) קאַנדעגאַציע, קאַנטעגייע:
קאַנסיסטאַריע, כולל, וועד : נועד הכולל, נועד הכללי, (ועד הקהילות, (ועד קל
הכוללים, נועד הקשרות : אַברה-קדישה, אַברהקדישא : קהלשטיבל, חדר
הקהל, אַית-דיך שטיבל : ראַבינער-סעמינאַר, ראַבינערשול, טעאַלאַדשער
סעמינאַר.
גאַאות : ראָנות : קיסא הראַנות : דנינות, סופֿרות, מוידות, חנוות, אָוחטות :
מוהללות, מוהלשאַפֿט : שאַשות : פּהונה (גדולה) : סמיכה : סמיכות, אַיתר
הוראה : קאַלה : פּסב (ראָנוש. פּני : פּויזעיר, פּיאָני העיר נ"פ) : טובי העיר,
טובי הקהל פ 44- : פּלי-קודש, לעפֿללעט : שמש, מדחן, שאַרער : שב"ס :
פּרנס, פּרנס - חודש, קולטוסראַט, דאָזאַר : ראָד הקהל, ראָדוראַשון, עיקר
(הקהל) : נבאי, גבאי ראשע, (באי שני, אונטעראַבאי, גבאי הכולל : שטאַט -
פֿאַרזאָרגער, קהלס - מאַן, קהלס פֿאַרזאָרגער, קלאַץ-פֿאַרזאָרגער נ"פ) :
פּלל-טוער, פּלל-מענטש, עוסק באַרכי עיבור (באמונה) : קהלשע קליאַמקע
נ"פ) : שטאַטיורש, קהלס יורש, קהלשער יורש, קהלשער צאַפּ, * קילע -
גראַבלער : קהלט שייגעץ, קהלס סטראַפּטשע, קאַכלעפֿל : קהלשע באַבע,

גבאיטע : קעל-האָיט, שטאַט-קעל-האָיט : שולייִדן, שול-בעליקתים :
אַברהם'ס : חברה-הילים, דוד המלכס גוואַרדיע נ-פ) : חברה-משניות, חברה
השקמה אַאַז"ר.

רב, רבל, רבלטשינע נ-פ) : רב הכולל, רב הוליל : אַרא דאַתרא : אַב
אַיט-דין, אב"ד, ראָדאַיט-דין : ראָש הגולה, רידגלותא : ראָבי נאַט : ראָבינער,
אייבערראָבינער, קרײַזראָבינער, פּאַדראָביניק, פּאַדראָבינטשיק : נאַ-) ראָבי,
רעווערענד : קאַזיאָנער כַּכ : חקם : נקק קאַלפּאַ, לעוויט, לאַפּ, ליאַב : רביצע,
נקי) לאַפעכע, ליאַבעכע : מורה-הוראה, חיהרעה נ-פ) : ווינקל-מורה-הוראה :
מורה-אַדע,

מו"צ, מורה-עאָדיק נ-פ) : דייע, לינקער לערט נקי) : אַ-אַ'ן, האָן מאָן.
מגיד, מעל - דרשן, פיעכאַטנער מגיד, מטיף — בזנ : זאַגערע נשול) : סופֿר,
סופֿר סאַ'ם : מעל-מגיה : קעל-קורא : מעל-תפילה : מעלשחרית, מעל-מוסף,
מעל-נעילה אַאַז"ר : שליח עיבור, שיץ, שליח ציבעלע נ-פ) : חזן, שטאַט - חע,
קאַר - חזן אַאַזיוו — 28 : מוהל, כיטכיק נ-פ) : מסדר-קדוש : שוחט — 2-9 :
מאַרתי הקהל, משועאַדי הקהילה : מקבלים : סופֿרזקהל : שמש, קהלשמש,
שאַלאַטזשמש, שליח אַיט-דע, שמיד : שולקלאַפער, שולרופֿער, קלינגער וקק :
קברן, באַדעבער, אַברה-קדישה, אַברה-קדשא — 245.

פהן : פֿהן-עדול : פֿהן אַדק, ק"ץ : אַן אַהת הפֿהן, מנרע אַהרן : לוי, קן-לוי,
סנן-לויה, סגיל. וו : אַרבעטן (יאָרגן) לטיכֿת ה־לל : עוסק זח
באַרכי עיבור (באמונה) : אויפֿנעמען אַ מב (אַ שוחט אַאָויוו) : געבן אַ פֿסב :
זיצן אויף ראָנות : קראָקען אויף ראָגות נ-פ) : באַקליידן אַ שטעלע : האָבן אַ
התמנות : פֿסקענען (פֿסקנען) שאלות : זיין אין מעמד.
פֿראָרען ראָנישע שטיק : קליידן זיך אין אַן אַיצטלא דראָן : שמק : זיצן ביי
דער שסל : לעבן פֿון דער קהלשער שסל : זיצן אויף קאַזיאָע קעסט.
דוכאַוונע.

אינוו : מוסמך : ראוי להוראה : חינה פֿה
קהלפֿנו, חופ"ק.

פֿראָן : ווי ער וועט זיין רבֿ וועט אַפֿברענען
דאָס שטעטל : ווו ער אין רב שמדט זיך די קהילה : מען הערט די מגילה ווי

דעם רב, דעם רב ווי די מוילה את ביידע אין אינעם ווי דעם פֿאַראַיאַריקן שניי :
מי באַרב וואָי ברעב— ווער עס זאָל נִיכשל ווערן דורך דער שווערד את ווער
דורכן רב : ווי קומט אַ הונט דין צו זען? : דער שיץ האָט קק שאַץ יט : דאָס
היל

האָט ער פֿאַרלווירט, וואָר דער בייזער האַלדו אע אים געבליבן : לויטן אָנים דאַרף
ער זע אַ סין, לויטן היל מוּו ער יש אַ גרוי־ער אָכּם : ער אע אַ גרויסער נאָר :
וואַלט חע מיר קיינער ניט גערוסט—אע ער אָבער אַ חזן, ווייס(ט) די האַנצע
קהילה.

שפר : ההל אין אַ ונכ : עס אע ניטאָ קק אָרעם קהל : קהל האָט קיין ווייב נשט :
קהל אע קיין נולן נישט (נאָר אַ סך מינים נ־פּ) : קהל ווערט ניט בדלות : מיט
קהל אע זיך שלעכט צו מישפש : קהל גיט דעם אָרעמאָן תּכּריכּים את ערד אַ
שפּאַן : אַן מען האָט ניט וואָס צו טאָן נעמט מען זיך צו קהלשע זאָכן : קהלס
קערבל (קהלש געלט) האָט אין זיך אַ מאַטעס : אע אַ קהלשער קלשמקע אע זיך
גוט אָנצוהאַלטן : צו קהל דערלייגט מען ניט : איטלעכער שטאַטפֿירער האָט
פֿאַרשטאַכענע אויגן : אַ נבאי דערלייגט קק מאָל ניט צו דער גאָאות : דער נבאי
האָט דאָס בעסטע מילכיקס (, ווייל ער מעלקט דעם עולם) : דער ובאי גייט
אַליין איבער די הייזער : אַן דער אַבאי גייט נישט אע שול אַרע אין אַ סימן, אַן
די שול גייט אע אַבאי אַרע : איך דאַרף ניט די עולטשבא פֿע גימפל דעם אַבאי :
אַ קהלשער באַק לאָזט זיך פֿון גאָרטן ניט אַרויסטרייבן : (קל) פרנס לפי דורו :
וואָס פֿאַר אַ קהילה, אַוואַ פרנס : אַ פרנס מעג זיין גרויס ווי אַ האָן, זיצט ער
פֿאַרט אויבן אָן : אַ פאָרד טאָר גיט זיין קיין ראָדההל : אַ קלפּי אע אַ
פֿאַרקערטע פּאַפּירמיל : אַע מטריחע אַת האַיבור יותר מדי : אין גוזרע גורה על
האַיבור אַלא אַם קן רוב האַיבור יכולין לעמוד בו : אַל אַפֿרת מן האַיבור.
נראָנים) אַאָב אַת המלאכה אנא אַת הראַטת : הראַנות מקאָרת אַת בעלז : פֿאַר
דרך האָט האָט אָנגעדייט אַ באַזונדער נך עדן : פֿאַר ראָנים, נאָנים את
מלמדים—נאָר עס שטייט נאָך עד הנום ליידיק : דרך זאָכן טויע ניט : אַ פּויער
אַ אַרונץ, או אַרעמער אַריץ און אַ כּכ אַן ע־זאָרץ : אע אַ רכ־ש קען
זיטע את אע אַ חע האָס קען לערנען אין קק ברכה ניט : אַ פֿעסער רב און אַ
מאָגערער נלח. טויגן ביידע ניט: אַ גוטער דך! מון קענען דעם פֿינפֿטן

שולח־דערוך (אויך) : יאַקאָ סינאַגאַגאַ טאַקי ראַבע : אַן דער רב גייט אַרויס פֿון שול מעג זיך איטלעכער זעצן אויף זיין שטול : אַ סע נעמט געלט פֿאַר שרייען את אַ רבֿ פֿאַר שווייגן : אַ רבֿ אע גוט אָפצוקלייבן, אָבער ניט אָפצוואַע : אַן מען וויל ניט דעם רב וויל ער אַ הוספֿה : אַן מען האָט אַ הונט און אַ טעפער אע שטאַט דאַרף מען קיין רב ניט : אַ שיקסע גפֿ אַ כַּך קען אויך אַ שאלה ק־קענען : דער רב האָט דאָס רוב אָנות ורערטערשפּיל : ראָנות) : אַן דער רב טוט אַ שידוך מיטן בעדער האַלט זיך דער בעדער פֿאַר אַ רב : אַן דער מב טוט אַ שידוך מיט אַ רענדאַר בלייבט ער אָמיד אַ נאַר : בעסער אַ וון אַ בעדער איידער אַ טאַכטער אַ רביצין : — אַ רב מיט אַ רביצין אין אַ גאַנצע מעשה, אַ רב אָן אַ רביצין איז אַ האַלבע מעשה, די רביצע אַליין אין גאָר קע מעמ ניט : אַן דער רב גייט אין שטרײַמל גייט די רביצע אין ספּאָדיק : בעסער זיך אָנצוגעהערן מיט דער רבשע איידער מיטן רב : — דער רביצין מעג מען אויך אָנמוטן : אַ רביצין האָט לאַנגע הענט און אַ קורצן אויער : עס אין עט צו זיין אַ רביצע—זי בלייבט ניט קיין עגונה : אַן דער דיין וויל ניט פסקענען מעג דער טוען טראַסקענען (צעטראַסקעט ווערן) : אַ הונט טאַר קיין דיין ניט זיין : אַן דער מאַן אין אַ דיין אע דאָס ווייב אַ דאָניצע (דיניצע).

מגיד דאָרע ליַעקב לאַ אָשה—מאַכט רשי : דער מגיד שטראָפֿט קהל און אַלק טוט ער פֿאַרקערט : אַן דער אָעל - תקיעה קען ניט בלאַע ליגט זיך דער אָטן אע שוֹפֿר אַריין : אַ כֶּהן אע אַ קעסן : כּהנים זיינען רגנים : „כהן" מאַכט : קעסן, הונט, נאַר : ר י ל (בשעת) די כּהנים דוכנען ננבעט מען זיי די שטיוול אַוועק : אַן מע קוקט דאָס ערשטע מאָל אויף כּהנים דוכנע ווערט מע בלינד אויף אק אויג, דאָס

אַנדערע מאָל אויף ביידע אויגן, דאָס דריטע מאָל שטאַרבט מען : אַן מען קוקט דאָס ערשטע מאָל אויף כּהנים דוכנען ווערט מען בלינד, דאָס צווייטע מאָל ווערט מען זעעדיק : דער שמש שטייט אויבן אָן : קהל קריגט זיך און דעם שמש שמייסט מען.

נחננים) אַן מען זיי(ע)ט אינדיקעס וואַקסן חננים אָדער נאַראַנים : לעבן די שער־נגיוה שטייען די שער־רחמים : דער חזן אין אַ נאַר : דאַכט זיך אַזוי נאָענט געווען פֿון די ערי רחמים און זיך ניט אַרייַנגעכאַפט : (אַלע) חננים זיינען

נאַראָנִים : „חזן" מאַכט : חוננים זיינען נאַראָנִים : צרישן יידן געפֿינען זיך נאָר
צען פּראָצענט נאַראָנִים — אויף יעדער מנין אַ חזן : לעבן עמוד אין פאַראַן אַ
ברעט : ווי נאָר מען טרעט אַרויף אויף איר, ווערט מען נאַריש (רערט מען אַ
נאַר) : אַ נאַר אַ סין ציקלט זיך און דרייט זיך אַרום דעם אָסוק ווי רשי אַרום
בהעלותך : אַ סזן זאָגט צוויי מאָל : אַ חזן עסט פֿאַרן דאַר(ע)נען : פֿאַר תקיעות
האָט דער חזן נקיות : ווייל (בשעת) דער אַזן זאָגט אַרכו זאָגט דער קהל יתקרב
: אַ סין דאַרף יש אַ באַוועגטער, ער זאָל דאַר(ע)נען מיט אַ צעבראַכן האַרץ
נ־פ) : דער גרעסטער בעטלער אין דער חזן : אַ חע טאָר מען קיין אָלום -
עליכם ניט געבן : אַ גוטער סזן טאָר זיך ניט שמדן : — אויב דער חזן
פֿאַרשטייט אע דער מחילה ווי אין דער סליחה מעג ער ווערן די פקרה : אַן מען
אין אע קעס אויפֿן סזן זאָגט (ענטפֿערט) מען ניט קיין אָמן (שפּרינגט מען ניט
קיין קדושה) : אַן מען וויל ניט דעם חזן הייסט ער זיך נאָך געבן אַ הוקפֿה : אַו
דער חזן האָט ווייניק שקירות דערלייגט מען אים אַ פֿאַר זינגערס : דער חזן אין
געגליכן צו אַ שמאַטע : אַ שמאַטע רייבט זיך אויס און אַ חזן רייבט ויך אויך
אויס : אַ נום־טוב־ועקל פֿאַר קסח רייסט זיך און אַ מעל־תפילה אום ראָדהאָנה
ווערט הייזעריק : אַ חזן און אַ פֿערד זיינען נאָר מט בין פֿערציק יאָר : אַ חזן
אויף דער עלטער בילט ווי אַ הונט
און עסט ווי אַ פֿערד : אַ חע זינגט און אַ האָן קריי(ע)ט אין נאָך ניט גלדך : אַ
סין אָן אַ היל אע ווי אַ שאָף אָן וואָל : נאָך אַ שלעכטן אַזן אע גוט צו דאַר(אָנען
: פֿון אַ שלעכטן חזן הערט מען די גרייזן און מען זעט די מיאוסע הענויות : אַן
דער אַזן קען קע עברי ניט הייסט ער אַ קאַנטאָר : אַלע יידן קענש זח חן־י, נאָר
דאָס רוב זיינען זיי הייזעריק : איינער אין אַ מבין אויף אַ פּאַטל, דער צווייטער
אויף חוירזאָר, אָבער אַלע זיינען מאַינים אויף אַ חזן : ווי אַזוי דער חזן זאָל ניט
זינגען קריגט ער אַלץ אין טאַטן אַרען : „סין וההל" מאַכט : חע זעט ניט, ווי
קהל הינטן לאַכט : צום קולממון : אַ העכט אין ניט קיין שטינקע, אַ האַלדן אין
ניט קע קאַטערינקע : אַ האַלדן אע ניט קיין פֿידל.
וען אויך : ייחוס 544.

618. גלחות

ם : קלויסטער, קלויסטערשאַפֿט, ז קירך, ן קירכנטום : מאַנאַכיום,

מאָואַסטיצעם : מאָנאַכהאַרדן : גייסטלעכער שטאַנד, היעראַרכיע, פרעלאַטור : קלעריקאַליזם, גייסטלעכקייט, (לחות, י דוכאַרענסטרע: מאָנאַכנשאַפֿט, מאָנאַכן - שטאַנד : פּאַסטאָרשאַפֿט, פּאַסטאָראַט : קאַנאָניקאַט, קאַפּלאַנשאַפֿט : דעקאַנשאַפֿט, דעקאַנאַט : פרעסביטעראַשאַפֿט, קוראַטשאַפֿט, רעקטאָרשאַפֿט : וויקאַרשאַפֿט, וויקאַריאַט, פרעבענדעראַשאַפֿט, פרעלאַטשאַפֿט : ביסקאָפּשאַפֿט, אַרציביסקאָפּשאַפֿט : עפּיסקאָפּאַט, אַרכיעפּיסקאָפּאַט : פּאַטריאַרכאַט, קאַרדינאַלשאַפֿט, קאַרדינאַלאַט : טנציאַטור : אַפּאָסטאָלשאַפֿט, אַפּאָסטאָלאַט : פּויפּסנשאַפֿט, ז פּאַפּסטום, פּאַנטיפּיקאַט : אַפּאָסטאָלישע(ר), פּויפּסישע(ר), הייליקע(ר) שטול : וואַטיקאַן : קאַנקלאַר(ע), קאַרדינאַלןקאַלעגיע, סינאָד, קאַנסיסטאָריע, פרעסביטעריע, קלו סטערראַט, קלויסטערראַט. נהלאַש גלחים-מאַנטל, רשסע, מאַנטיע, סוטאַנע, סטאַלע, דאַלמאַטיקע, דאַמיש : מאָנאַכדמאַנטל, סקאַפּוליער, קאַפּטור, קאַפי שאַן, קיטל, 'העמד, כּאַרהעמד, טוניקע : שפיצ קאַלנער, פּאַרטעכל, פּאַליום : יאַרמלקע, בערעט, מיטרע, כלאַמידע, קאַרדינאַלזוט, קרוע, טיאָרע, דיאַדעם : אַלם - שטעק, ביסקאָפּשטעקן.

קלויסטעראַמט : קלער(ומ) : קלעריקער : גייסטלעכער, י דוכאַוונער, רעווערענד, עמינענץ, היעראַרך : רעליגיע - לערער : מיסיאַנער : נאַמה - פּאַרזאָרגער : פּאַסטער : פּאַטער, פּאַטערל, פּאַטער : נלח, כּומר, קסיאַנדז, פּאַפּ : ג--) אַחורער, מוחל עוותת: פּריידיקער : הויף-פּריידיקער, הוירעלח. פּאַסטאָר, קאַפּלאַן, דעקאַן, דיאַק, דיאַקאָ, אונטערדיאַקאָן, אַרכידיאַקאָן, קוראַט', פּרימאַט, רעקטאָר, מקאַר, פרעלאַט, אַרכיעריי, יעריי : ביסקאָפּ, ז בשפּ : פּירשט-ביסקאָפּ, טיטולאַר-ביסקאָפּ, אונטערי ביסקאָפּ, אַרציביסקאָפּ : סופּראַשן, עפּאַרך, מעטראָפּאָליט, פּרימאַס, אַרכימאַנדריט, פּאַטריאַרך, קאַטאָליקאַס, קאַרדינאַל, נונציוס, אונטערנונצעס, אַפּאָסטאָלישער דעלעגאַט : פּויפּס, ז פּויפּסט, ז פּאַפּסט, פּאַנטיפּ(עקס), הייליקער פּאַטער : עקלעזיאַרך, אַרכיסיןד גאַגאַס, קלויסטער-עלטסטער, פרעבענדאַר, פרעסביטער, קאַנאָניקער, קאַנאָניסע : קלויסטער-באַאַמטער, קלויסטער-דינער, אַלטאַרדינער, מעסוער : אַקאָלוט, גלאָקן-קליטער, י זראָנאַר : אַרגאַניסט : צלם-טרעגער : אַפי צשט, אַפיציאַל, קראַליפּיקאַטאָר — 1 פּ :

מהן, פריסטער — 614 : עמינענץ.

נמחמדאנש אימאם, שייד, מולא, מאָלנא, מופֿטי, האַדזשי, מועדוין, דערריש, פֿאַקיר, קאַליף, כאַליף, שערף : (והעזוסיש) בראַמאַן, בראַמע, פונדיט, פאַנדיט, מרו, יאַגי : (נבודיר טש) פונגי, באָנוע, לאַמאַ, דאַלאַלאַמאַ.

מאַנאַך, אָרדן - ברודער, מאָנאַסטיר

618—619

ברודער, מיטמאַנאַך, באַרעמהאַרציקער ברודער, פראַטער, בעטלער־מאַנאַך, עולהרגל, פילגרים, ז פילגער : מאָנאַשקע, מנשקע, נאַנע, ע נר-), דעוואַטקע, אָרדאַרעסטער, מאָנאַסטירשרעסטער, מיטמאַנאַשקע, באַרעמהאַרציקע שוועסטער, גאַטס קלה : פריאַר, פרשרע, אונטערפרשר, אַבאַט, אַבע : איגומען, איהומען : איטמענשע, איהומענשע, פאַנימאַטקע, אַמאַ : מאָנאַסטיר־אויפֿזעער : יעזוֿיט, פֿראַנציסקאַנער, סערריט, מינאַריט, קאַפּוצינער, אַמבראַזיאַנער, דאַמיניקאַנער, קאַרמעליט, זענאַביט, בענעדיקטינער, רעקאַלעט, אויעסטינער, אילומינאַט, קאַריט, טעאַטינער, אַטנציאַט, אורסולינער, קאַרטוזיאַנער, ציסטערציענזער, טראַפיסט, פרעמאַנסטראַטענזער, נאַרביטענער, מאַטורינער, טעמפלער, האַספּיטאַלער, בערנאַרדינער, ליטריאַווער, לאַרעטינער, קרייצריטער, באַרוועסער, אַנאַבאַרעט : קרייצפֿאַרערס, קרייצטרעגערס, מסעי (נושאי-)הצלב.

אַדי : גייסטלעך, י דוכאַוונע, פויפּש,

ביסקופיש, עקלעזיאַסטיש, מאָנאַסטירש, קלערש, קלעריקאַל, גלחיש,

פאַנטיפֿיש אַאָן"וו — ס.

שפר : אַן דער נלח פֿילט דאָס טרעפל וויס(ט)

ער, אַן עס רעגנט : צום קלענסטן קגר לייגט דער. נלח ניט צו : אַן מען באַגעגנט אַ נלח האָט מען אַ מטע וועטשערע : אַ פֿעטער מב און אַ מאַגערער נלח טויע בידע ניט.

619. גאַטסדינסט (יידיש)

ם : גאַטסדינסט, עבודה : עבדת הקידש,

עבודת הבורא : רעליגיעזער ריטואַל.

נקראַנות) קרבן, אָפּער נר-), ז אָפּפֿער : בלוטאָפּער, כאַרה : שלאַכטאָפּער,

(בח : ובחי מתים : בראנדאָפּער, פֿייער - אָפּער, עולה : שנצאָפּער, עולה
תמימה : רייניק-

אָפּער, קרבן חטאת : שולדאָפּער, קרבן אָשם : פֿרידאָפּער, פֿרידנסשפּער, קרבן
שלמים : דאָנקאָפּער, קרבן תודה : בקור : קרבן קסח, נבח אָסח : קרבן מינחה :
גיסאָפּער, קרבן נסך : געטראָנקשפּער : (יסוך המים : קרבן אָמיד : קטורת,
וויירעך, אָלבנה : וויירעכפֿאַן, פֿייערפֿאַן : זינדבאָק, אָעיר לענאזל : תרימה :
הייבאָפּער, (לחם-)תנופה : ביכורים : לקט, שיכחה, קאה : מעשר : מעשר
ראק, מעשר שני, מעשר אָני, מעשר מן המעשר.

דאָס דאָר(ע)נש : תפילה : תפילה בעיבור, תפילה בלחש : מסח אַשכנז, נוסח
ספֿרד, מסח האָר"י : ליטורגיע, ליטורגיק : ליטורג(י)אָלאָגיע.

הזקרת־נאָמות, יזכור : נששת־בקים, דאָס דוכנען : קריאה, קריאת־התורה :
פתיחה, פתיחת־האָרון : הוואָאה, אויסנעמענש, אויסהייבנס : אויפֿרופֿנס, עליה :
פֿעטע עליה : כהן, לוי, שלישי, ראָיעי, חמישי, שי, שמיעי, הוקפֿה, אַחרון,
מפֿטיר : תוכחה : עם קל הנאָרים : הפֿטורה : הגבה : גלילה : הגבהגלילה :
הכנסה, אייננעמענס .

נאָילת־יָדים : דאָס בענטע : קידת החודש, קידוש לאָנה, דאָס מחדש זע די לאָנה
: קידוש הסמה : יין, קידוש, (ר, הבדלה, זמן : יקנאָ"ן : חלה, נידה, הדלקה :
חו'ה : הדלקת הנר, ליכטבענטע : טאָילה, ליל טאָילה : שחיטה — 9-ב :
חופּה־וקדושע — 3-5 .

ברית(־מילה) : חיתוך, ייִדישונג. באַשניידונג : מילה, פריעה, מעיצה : סנדקאות
: קוואַטערשאַפֿט : קיסא של אלנהו : מוהלמעסער : מוהל־מעל : עירוב : עירוב
חאָרות, עירוב תחומין. עירוב תבשילע : מלקות : אַשליך, אַשליך נדיאלז :
תקיעת־שופֿר : נטילתלולב, נענועים : הקפֿות : מקירת חמץ, שטר מקירת אָמץ
: בדיקת אָמץ, מיעור אָמץ : קשרשטיין : קדר, סדר אָל פסח : עשטער סדר,
צווייטער סדר.

תשאָישי קדושה : תפיל(ה), תפילע, תפילע מעור אָחד, (תפילש של־ראַש,
(תפילע) שלעז.

רשים תפילין, רגיט ממס תפילע : קשר אָל תפילע : קשר אָל יד, קשר אָל ראַש,
בריקה : שע יקנית, שין שאָאלית : רצועה ל"ר רצועות : מעקרתא : פרשה,

אַרבע פרשיות : התים, שיידל : תפילועקל : מזוזה : טלית : סלית שכולה תקלת
: עָאָרָה : טלית-אֶת־פִּילין : טלית־עֶאָק, סליתניק : קיטל : סלית־קטן,
אַרבע־כַּנָּפֹת, ציצה־כַּנָּפֹת, לַיִבסערדאַק, לַיִבצודעק(ל) : ציצית, תקלת, שמש
: קפולשמונהדיקע ציצית : ציצה, קנפֿה : סידור, תפילה נמערביידש :
בלה־סידור, (קידוח קל־בו, אָל־בוניקל : נקי) ביבערניק, ביבראַלניק : קידור
של"ה, קרבדמינחה(־קידוח, ראָדחודשסידורל : בענטשערל : תהילימ(ל) :
תחינה, ש"ס־תחינה, תחינה אָרה נַת־טובים, מענה־לשון : סליחה, קינה, מחזור,
קרובץ גמערב־עדש : הודה (אָל אָסח) .

יין־קידוש : קידוערבעכער : בענטשליכט : חנוכה־ליכט, (ר של חנוכה : שמש :
חנוכה־לאָמפ : נשמה־ליכט, (ר נאָמה : שבת־ליכט, יאַרצ־ליכט,
וּם־קיפור־ליכט, גר מיצווה, נר־אַמיי, קשה נרות : באָמים־ביקסל פ 275 :
שוֹפָר : פָּאָרָה, עקרה - הע : פקרה - געלט : סוכה : אָסולע סוכה : סקך :
אַרקעה מינים : אָתרוג : טויטער אָתרוג : קיטום : לולב : אָדס : ערבה :
הושענא : אָפגעשלאָגענע, אָסולע הושענא : שלח־אַנות. מאָנות לאביונים :
מזה — 8־ב : אַרבע כוסות : קערה : חרוסת, נכר לטיט : כרפס, חנרת, אָרור,
קצים, זרוע. ראָש קבש. זאַלצוואַסער, בירך : אָפֿיקומן : אָסב־בעט : מזומן
מתפלל(ים). עולם : מנין : עָאָרה הראשונים, שבעה קרואים : כהן, לוי,
ישראל : שראל קמקום כהן. לוי קמקום כהן, ישראל קמקום לוי : אַחרון : (קעל
(י)מפֿטיר : אָתן־תירה, חתןבראשית. אָתן־מפֿטיר : קעל מיצווה, אַרמיצווה.
שבת־קודש, לם השבת : אַ שבת ווער צו שט האָפֿט : אַ פֿאַרשטערטער שבת :
אָוצאסבת, מוציש, אָוצאישבת־קודש, מוצש"ק, שבת־צונאַכט, האָביסע־נאַכט :
שבת מאָרכים : ערב ראָערחדש, ער"ח : וּם־קיפור קטן, יוביק : ראָד חודש,
ר'ח.

ערב נום־טוב, עיו"ט : סום־טוב, יו"ט, רגל. מועד : חולזמועד, חוה"מ : קע מגל
לרגל : שבת־חולזמועד : אָוצאיעום־טוב : אַסרו־חג : אָלש רגלים, די
מום־טובים : די נמים טמאים : די ווינע(טדיקע טעג, די משוגענע נעכט :
סליחות־טעג, שבת סליחות : ראָדהקנה, ר'ה, יום הזאָרון : עפרת ימי תשובה,
עשי"ת, קין קסא לאָשור : צום גדליה : שבת־שובה, שבתתשובה, ש"ת : ערב
וּם־קיפור, צו קנייטלעך לייע : וּם־קיפור, יו"כ, יום הדע, שבתשאָק :

אָוצאיעום-קיפור : מחרת יום־זיפורים : ערב סוכות : סוכות, מג הסוכות, חג האסיף, זמן שימחה: קימחת קיתזשואבה: חולזמועד סוכות, חוהמים: הושענא-רבה, הושיר, הושענא-רבה נאָכן קוויטל : וואַכנאַכט : שמיני עזרת, שימחת-תורה, שימחת-תורה צו הקפות : שבת-ברשית : מטבה. שבת-חנוכה, זאת חנוכה : שרה בטבת : שבת-שירה : חמשה אשר בשמט. ראָשהעה לאילנות : שבת שקלים : אָענית אָסתר. אָסתר-אָענית : פורים : פורים ראשון, פורים קני. שוק-פורים, פורים קטן, חולזמועד פורים נ"פ) : שבת-הפסקה : שבת האָדול : די נאָכט צו אָמץ-קטלען : ערב קסח : קסח, פֿעטער קסח, חג האָסח, סג המצות, חג האָביב, זמן חרותנו : ליל-שימורים : חוליהמועד קסח, חיהמ'פ : די ערשטע טעג, די צווייטע (די אַנדערע) טעג קסח : די דריטע טעג פסח נ"פ) : שאָיעי אָל פסח, אַחרון אָל קסח : קסח שני : ל'ג בעומר : שלשת ימי הגבלה : שבועות, חג השבועות, חג הבכורים, זמן מתן תורתנו : חול-המועד שבועות נ"פ) : מע המאָרים, די דריי וואָכן : שבעה שר בסמי : שבת חנון : אָשעה באָב : שבת נחמו. שבת נחמו : חמשה אָשר באָב.

619

זימחת מיצווה, קימחה אָל מיצווה : סעודת מיצווה : קידוש, הר לה : אָלש-סעודות. האָלעשידעס. שמאָלע סעודות נ"פ) : מלווהמלכה : אָלום-נכר : ברית : שלישי למילה : בריתניצע : שולפֿירן : קדיון-הקן : גר-מיצווה : תנאים, חתונה — נ"פ : יאָרצייט, התאָלת המֿפר : סיום הספֿר, סיום, סיום מסכתא : סעודה המֿפקת : סעודת פורים : קדר. נתפֿילות) סדר תפֿילות : דאָס דאָו(ע)נען : שומרים לבוקר, השקמה : דאָס אינדערפֿריעדיקע, דאָס פֿונפֿאַרנטיקע, דאָס שבתדיקע, דאָס וום-טובדיקע אאָן"וו דאָר(ע)נען : פֿון פֿאַרנט, קטורת, דער קסוק, דער סום, די היוםס, די אָני מאמינס : פסוקי דזימרה: שחרית, מוסף, מינחה : מינחה האָנה, מינחה גדולה : מעריב : קאָלת-שבת : שמונה-עשרה : אָבות, חנרתזש"ץ : שטילע שמונה-עשרה, הויכע שמונה-עשרה : קדושה : קרכת-כהנים : ראָשחודערבענטע : הזקרת-נאָמות, יזכור : קדיש, קדיש יתום, קדיש אָלם, אָצי קדיש, רקנן-קדיש, קדיש דראָנן : אַחנון, קליין אַחנון : וום-קיפור קאָן, יוכ'ק : חאָות, אַיקון חאָות : קידוש, הבדלה : קידוש לקנה : קריאת-שמע: האָרת נדרים:

ווידוי, ווידוי הנדול, ווידוי יום־הכיפורים, רידוי אֶל רב (סים : פיוט, סילוק, זולת : מלכיות, זכרונות, שופרות : קיומון : יוצר, קעלבערנע נוצרות נ־פ) : הזהרות, סליחות : קינות : איקוך שבועות : ספירת העומר : הלל, אָצי הלל, האלב הלל, גאַנץ הלל, הלל הודול, אַקדמות, טל, עם, אושפיזין, הושענות, הקפות, אַשליך, נעלות. נעילה, עכידה, שיר היחוד, שיר האָבוד, תהילים, מעאָדות, תפילת־הדרך.

נאינציקע תפילות און פיוטים לויק א"ב) אַב הרחמים, אַב הרחמן, אָאָינו מלענו, אָבן שתיה, אָדון באַקדך, אָדון עולם, אַהבה רבה, אַהבת עולם, אַהללה, אודך, אוחילה, אָן ר, אינהו מקומן, אִין באלהינו, אִין כמוך, אַל אָדון, אַל אַלא רחמים, אַלה אָוכרה, אלהי נצור, אלהי נשמה, אָמנם קן, אָמרו לאלהים, אָמר רבי אלעזר, אָנא בכח, אַנסיכה, אַנעים זמירות, אַנקת מסלדיך, אָף ברי, אָץ קוצע, אַרזי הלאָנון, אַשמט, אַשרי, אַשרי תמימי דרך, אַשר יצר, אַתה אָחד, אַתה בחרָאנו, אַתה הראַית, אַתה זוכר, אַתה חוננָאנו, אַתה יצרת, אַתה נגלית, אַתה קדוש, אַת אָמח : בואי בשלום, באַה מדליקין, בגי אָדם, בספֿר חיים, באַאת וטראל, אָרוך הוא ואָרוך שמי, קרוך שאָמר, בריך שעיה, קרכו, קרכי זפֿשי : גאָט פֿון אַברהם : אָא לחמא עניא, הודו, היום הרת עולם, היום תאמצנו, הכל יודוך, המאיר לאַרץ, המבדיל, האַלך, המלאך הגואל, המפיל, הנותן תשועה, הנני העני ממעש, הגרות הללו, הרחמן, השכיקנו : ואַהבת, ואַמרתם נבח קסת, ואַנחנו פורעים, ואַא לעיון, ובקן מן פחדך, ובנה ירושלים, ובנוחה יאמר, והוא רחום, לאַנג והוא רחום, ואַיה אַם שמוע, ואַיה קי יאַאך, וזאת התורה, ויאמר דוד, ויאָרך דוד, ויהי בחעי הלילה, ויהי בנסוע, ויהי נועם, ויסל, ויתן לך, וכל החיים, וכל מאמינים, ולירושלים עירך, ומפני חטאִינו, ונאמר, ונסנה תוקף, ועל ידי עבדיך, ועמרו, ותשינה, ואַערב : ג חליפֿתי, זכור אַב, זכרנו : (ותחטל ואַטר : יברכך, יהי כבוד, יהי רצון, יהא שמייה רבה, יהללו, יוצר אור, יושב בסתר, יחדשהו, יעלה ויבוא, יעלה תחנונונו, יקום פורקן, ושמח משה, ישאָבח, יתנדל ויתקדש : קי לו (אה קי לו נאה, קל חמירא, קל (דרי, קתר : לאַל אָרוך נעימות, לאַל עורך דע, לדוד אורי, לישואַתך קק יתי, לקה דודי, לכו נרננה : למען אַמיתך : אָגן אַבות, מה טובו, מה נשעה (די פֿיר קשיות), מודה אַני, ברכה נקזשרייז, מודים, מומור לדוד, מומור לתודה, מומור שיר חנוכת, מומור שיר

ליום השָׁאָת, מי כמוך, מי שקרך, מי שְׁאָשָׁה גסים, מעלכל סיים, קלך עליון,
ממקומך, מן המצר, משיב הרוח : נעריצך, (שמת : עֲאָדִים הִינוּ, עוזר דלים,
עושה שלום, על הקסים, על התורה ועל העבודה, על חטא, עלינו, על קן נקווה
לך, על נהרות אָבֵל, עננו : קיטום הקטורת,

72 4

צדוק הדע, צדקתך אָדק : קדוש אַתָּה, קדש לי : רבנו אָל עולם, רעה : שוכן
עד, קירהמעלות, של.ש עשרה מידות, שמע ישראל, שע קולינו, שפוך חֲאָתך :
שאו ידיכם, ששו וקימחו, שים שלום : תקנת שבת, אָפֵלָה גכה, תפִּילת הדרך.
נברכוש ברכה : ברכה לבִּאָלָה : סדר ברכות : מאה ברכות : קרכת כהנים,
קרכת התורה, קרכת הפִּטוּרָה : על מיצוות ציצית, על נטילת ידים, המוציא לחם
מן האָרֶע, בורא פרי האדמה, בורא פרי העץ, בורא פרי הופֶן, בורא מיני מזוטת.
שהכל והיה בדָּאָרו, שהחָאָנו, אָרַכת המינים, קרכת האָזון, הנן אָת העולם, הטום
והמטיב, בורא נפִּשׁוֹת, ברכה אַחֲרוּוה, בורא מאורי האַ, המבדיל קין קודש
לחול. בורא מיני באָמים, להדליק נר אָל חנוכה, להדליק גר אָל שבת, להדליק
נר אָל יום־טוב, להדליק נר של יים־הביפירים. על מיצוות עירוב, על אֵיעוּר
אָמץ, על אַקילת מצה, על אַקילת אָריר, לשמוע קול שופֶר, על נעילת לולב,
קרכת הגומל, קריך שפטרני (מענשו אָל נה), שכוחו ובורתו אָלא עולם, אָרוך
מתיר אַסורים. אָרוך חכם הרוים, אָריך משנה הבריות. קריך משנה העתים,
קריך רופֵא חולים. קרוך מחיה המתים, קרוך דע אָמת. אָבע ברכות.
נזמירות) אָלוּם עליכם, אַשֶׁת חיל, אנמר בשָׁאָחין, קל מקדש, מנוחה וקימחה.
מה ידידות, מה נפִּית, נה רכון. צור משלו אָסלנו, אַתְקִיט סעודתא. אָרוך ה. יים
יום, קרוך אָל עליון, יום נה מכובד, בני היקלא, יום שקתון, המבדיל, ויתן לך,
במוֹאֵי יום מנוחה, אִישׁ אָסִיד אָיה, אָגִיל ואַשְׁמח, אָמר ה' לנעקמ, אלנהו
ה(ביא, אָעוו צור. שושנת נעקֶכ, אָדיר היא, אָחד מי יודע, חד נדיא.
וו : עילה רגל יין : קקריכֶ זש (קרקנוש : ברענגען אַ קרבן : גענענען אַ קרבן
(אן אָפֶער נר־ז) : מקטיר זע קטורת.

דָּאוּ(ע)נען, תפִּילָה טָאָן, מתפלל זיין, אָרן
נמערבידש, ביבערן נקק : אָפֶגעבן אַ שמח צום רבנו אָל עולם : דָּאוּ(ע)נען
פֶּאָרן עמוד : מאריך יש אַע דָּאר(ע)נען : אָפֶכָאָפֶן (אָפֶמָאָלן, אָפֶקלאָפֶן,

אָפּשאַלעמוק, אָפּשאַלעמיידושע) דאָס דאַר(ע)נש : מאַכן מינחה לאָשו : דאָו(ע)נען פֿון פֿאַרנט (מיט אַ מנע, באַיבור, ביחידות, השקמ, שחרית, מוסף אַאָו) : מקבל שבת זע : שטעלן זיך (אויסגק) שמונה אָשרה : אַריינכאַפּן אַ מינחה (אַ קדושה, אַ אַרכו אַאָו"ר) : זאָע קראָטת (ברכה, קדוש, אַיקון אַאָו) : נאָכאָע (ענטפֿערן) אַק (אַרוך הוא ואַרוך שמו) : דוכנען : ציילן ספֿירה, ציילן עומר ניאָק, עומרן נמערבייִדש : אויסשפּייען : מעביר קדרה זע, מעביר זע די קדרה : בענטע : בענטע ראָדחודש (מזומן, ממל, אַתרוג, לולב אַאָו"ר) : פֿאַלן אַחע : מאַכן אַ מנע (אַ מזומן אַאָו"ר) : מצרף זע צו אַ מנע (צום בענטע) : לייע תפֿילע : קק עיצית : אויסנעמען : פֿאַרקויפֿן מיצוות (עליות) : געבן אַן עליה (מפֿטיר אַאָו"ו) : באַקומע אַן עליה (ששי אַאָו"ו) : אויפֿרופֿן צו דער תורה (צו אַן עליה, עם קל הנאָרים אַאָו"ו) : עולה לתורה יש : מאַכן אַ קשקרך : מנדר זמ. שנדרן נמערבייִדיש : אויסרופֿן דעם מולד : שטעלן אַ שרצעט : מאַכן אַ ברכה (אַ שמוציא, קידוש, הבדלה, שחנימ אַאָו"יי) : לייענען קריאתשמע : פראָווען חאָות (תיקונים) : אַפּריכטן חאָות, אַפּריכטן די לוע נ־פ) : בענטק ליכט (סטפה־ליכט אַאָו"ר) : אַפהיטן קידוש : טרינקען פֿע הבדלה : מסדר קדוש זק — ב־ : גיין (פֿירן) טאָילה : גיין אין וואַסער : נעמען חלה : זאַלצן (ווייקן) פֿלק : בשרן, קשר מאַכן, מאַכן על עהרת הקיד־ : מל זח, מלע זש מלן, קלש, ייִדיע, באַשניידן : געבן (מקבד זח מיט) קנדק (נדהאית : געבן (מקבד זיין מיט) מאַיצה, קראַטער(האָפֿט) : איינמאַכן, אויסמאַכן ציצית : מחנך במיצוות זע : איינגעבן אַ ספֿר - תורה (אַ רייניקייט, אַ הייליקייט, אַ אַכשיט) : מקבד זיין מיט שרייבן או דת.

נום־טובן : מאַכן נום־טוב : מאַכן אַן עירוב־תבדלע : לייע אַן עירוב : שלאַע פֿאַרות : שלאַגן מלקות : בלאָזן שופֿר : גע צו אַשליך, אַפּטרייסלען די עקרות : שאַקלען לולב, מאַכן די נענועים : שלאַגן השעטת : גע מיט הקפֿות : פֿשרן די באָד (דעם אַרחץ, די מיקווה, די טוק נמערבייִדש, דעם אויר, די מיל, די לים) : גידק אַמץ זש, מלער קמץ זיין, קטלען (דע־) אַמץ, פֿאַרקויפֿן דעם אַמץ : אַריינברענגען דעם פסח : פראָווען (ריכטן, אַפּריכטן) דעם סדר : סדרן : פֿרעע די פֿיר קשיות : זאָע די הודה.

מאַכן אַ קידוש (אַימחה) : עסן (פראָווען) אַלדסעודות (מלווה־מלכה) : מלווה

מלכה זח, מלרה-מלהן : מאכן (רררען) א קן(אלום-נכר, א מר-מיצווה, א קיום אאז"מ.

אדין קשר, גלאט קשר, שבתדיק, ום-טובדיק אאווו — אין יי : ריטועל, ליטורגיש.

אינרן ביחידות : בציבור : במזמן : בלחש : במכלית הכשרות, באזקת קערות, למהדק אן המהדרע, ארטאדאקסיש אאור . אע וו.

פראן : מהשנא געהיפט, מהשוא געשפרונגען נקדושה) : נצו איינעם וואס דאוונט הויך) קרייט, וועסט נאך אויפֿוועקן גאט ! : רבונא אל עולם, איך בעט דיך נאר לחם לאכול ואגד ללבוש—א טרונק בראנפֿן וועל איך מיר מע אלע קויפֿן : רבוט אל עולם, ווילסט מיר העלפֿן, אע עט—אניט האב איך א שוועסטער אין אמעריקע : גיסט מיר, גאט, א גוט שר, איו מט—איט פֿאר איך גאר אמעק צו מיין שוועסטער אע דארף : רבוט אל עולם, הייב מיך ניט און ווארף מיך ניט : רבוט אל עולם, גיב מיר ברויט אזוי לאנג איך האב ציין : גאט, גאט, פֿארזוך מיין קאמפֿאט (, וועסטו וויסן, וואס פֿאר א סעם ער האט) : גאטקע, גאטקע, גיב מיר א העכטל, נא דיר א פֿלאטקע : גאט, העלפֿסט מיר ניט, העלף לאחות מינע פֿרענד : רבום אל עולם, האלט מיר נאר דאס שטריקל, דרייען וועל איך שיין אליין : קיל תקיעה (רינה) וקול תרועה—און עס קומט נאך אלץ ניט די ישועה : וועגן א ביסל בוימל מאכט מען אזא גרויסן נום-טוב : מפות-דיין גיט מען דעם גוי : א שלאק האב איך שוץ, נאר קיע סופה נאך נישט נווערטערשפיל : שלאק—סיבה-פֿליגל).

שפר : אויף דריי זאכן שטייט די וועלט : אויף שרה, תפילה און גקילות-חקדים : מען זאל אייביק לויבן דש וואס ויצט אויבן : לעבן די שערי עינה שטייען די שערי קינה (הרחמים): אלע טויערן זיינען פֿארמאכט, נאר דער טויער פֿון רחמים בלייבט אפֿן: אן מען קלאפט אן ענטפֿערט מען (עפֿנט מען) : הצועק לשאבר הרינה תפילת אוא : הממקש רחמים (המתאָלל) על חקרו הוא (ענה תחילה: אן מען בעט מטס פֿאר (אויף) יענעם ווערט מען אליין געהאלפֿן. געזונט און פרנסה אין די בעסטע בקשה : אויף פֿיר זאכן זאל א מענטש בעטן : אויף א גוטן מלך, אויף א גוט(ער) ווייב, אויף א מט יאר און אויף א מטן חזן : מען זאל ניט בעטן, אן די ארות זאלן זיך אויסלאָון, וואָרעם אן די ארות לאָזן

זיך אויס לאָוט זיך דאָס לעבן אויך אויס : איטלעכער בעט אויף אַ שטיקל ברויט
און מיינט גאָר אַ טרונק בראָנפֿן : דער קצב בעט אויף קשר, דער בעדער בעט
אויף טריפֿה : ווען עס זאָל נאָר העלפֿן גאָט בעטן וואָלט מען שוין צוגעדונגען
מענטשן : מען דאַרף האָר בעטן אויף יאָרן, קיין אַרות וועט שוין ניט פֿעלן : עס
זאָגט נישט קיינער אַדון עולם בין עס אין נישט פֿריער מה טובו : אַן ס'אין
וואָלוול פֿיש אין אַ געפֿאַקטע השקמה : לאַנגע תפילות אין אַ מיאוסע רגילות :
אַן אַ יידענע קען ניט דאָוו(ע)נען ציילט זי כאָטש די שויבן אין שול : ווו עס
שטייט ניט דאָרט זאָגט מען ניט : שאַיקה נפֿה בשעת התפילה : ווער עס רעדט
אין מיטן דאַר(ע)נען און ווער עס דאָוונט אין מיטן רעדן : ניט געדאָוונט, ניט
געלערנט, אַבי האָט (דעם)

אייבערשטן) ניט דערצערנט : מינחה אע ניט קק ציג, זי וועט ניט אַנטלויפֿן (זי
גיט ניט אין שאָדן) : אַחע אע קע סוד ניט : אַ טרוקענער משקרך העלפֿט ווי אַ
טויטן באַנקעס : די תפילה גיט אַרויף את די ברכה גייט אַראָפֿ נמשקה) : קרענק
געגעסן, קדחת געבענטשט : פֿון תהילים זאָע טוט דער בויך ניט ווי, אָבער זאָט
ווערן קען מען ניט : טיי את תהילים שאַטן ניט : תהילים שטאַפט נ-פ) : תהילים
קאָסט טייער, מעאָדות קאָסט וועלוועלער : מעאָדות אין וועלוועלער ווי תהילים
: אַן מען לייענט אָפֿ קריאתשמע שלאָפֿט מען רויק : פֿון קריאתשמע ווערט מען
ניט טראָגעדיק.

פרשת אָמור שערט מען די לעמער : אַן ס'גייט די קדרה קרח קומען אויף :
קאַרש, רעטעך, כריין : תזריע־מצורע רייסט קריעה דער מעל - קורא : אַן מען
גייט צו סליחות בלייבן אין דער היים די רוחות : אַן מען ציילט ספֿירה קומט
אויף די קלעזמער אַ פּוירה : אַן מע בענטשט טל לאָזט מען אַרויס די פֿערד פֿון
שטאַל : אַן מען לייענט דריי טעג פסדר רעעט (עס) : אַן מען קלאָפט מון מען
אויפֿשטק : אָעון צור אע מט צו פֿאַרבייסן מיט סנוכה־קען : נאָך נעילה ווערט
מען ווידער ברוגן : צו קריגן די הפֿטורה דאַרפֿסטו די קליעערס, ניט די בכורה.
אַ קשרער טאָפֿ את אַ קשרער לעפֿל אין אָשר : אַן די יידענע היסט בריינדל מעג
מען עסן פֿון איר ריינדל : אַן זי הייסט הענדל (טענדל) מעג מען עסן פֿע איר
פֿענדל : אַן דו הייסט מענדל מעג מען עסן פֿון דע פֿענדל (און טרינקען פֿע דע
קענדל) : אַ יידיש קעד שטאַרבט ניט פֿע דער מילה את אַ יידיש ווייבל שטאַרבט

ניט פֿע דער טאָילה : אַן אין ווייבל שטאַרבט אין דער קימפּעט שיט זיך דאָס
אַנדערע ווייבל אין מיקווה (אַרח צו גין : בעסער אַ סעודה איידער אַ חתונה.
נאָבט את וּם־טוב) יעדער שבת מיט זע מול : שבת ניע אָנעחיד : שבת אין
טאַקע אַ

מלכה , אָבער ניט קע מת־מלכה : אַן מש האָט באַחון האָט מען אויף שבת : שה
שמתר חול של תצאָרך לבריות : אַי שאָרח בערב שבת יאכל בשבת : אַן מען
גרייט ניט או ערבשבת האָט מען ניט אויף שבת : אַן מען האָט ניט אויף שבת
האָט מען ניט אויף זונטיק : אַו מע האָט ניט פֿרייטיק שפּעט האָט מען ניט זונטיק
פֿרי : אַן מען קאָכט ניט אע דער וואָכן האָט מען שבת ניט וואָס צו עסן : אַ אָעה
פֿאַר שבת אע נאָך אַלץ ניט שבת : אַא שבת אָאה מטחה : שבת האָט אַפֿילו דער
רשע אין גיאָטם אויך רו : שבת רוט אַפֿילו דער סממטית אויך (האָט אַפֿילו דער
סממטית אויך רו) : שבת האָט אַ אָנים פֿון יענער וועלט : ווען מע מאַכט קידוש
איבער בראָנפֿן אע מען מאַה־נפֿשך אַ פויער : שבת אָן קיגל אין ווי אַ פֿויגל אָן
פֿליגל : אַן מען עסט שבת קוגל אין מען די שנצע האָך זאָט : אַז מען עסט שבת
טשלנט אע מען בע מיטוואָך זאָט : שנה בשבת אַענוג : אַו מען קלערט אום שבת
צו פֿיל אַרבעט מען וויי ניקער אע דער וואָכן : אַן מע פֿאַרט אום שבת זיצט מען
אע דער וואָכן אין דער היים : אַן מען האַנדלט אום שבת גייט מען אין דער
וואָכן צוריק : שבת גערעדט—פֿיר וואָכן פֿריי : פיקוח נפֿש (איז) דוחה שבת :
אַו דער קאָזאַק זאָגט סטופּע מון מען מאַלל שבת זע : אַן דער שבת קודש גייט
אַהין קומט די ליבע האָך אַהער : אַמע במוצאי שבת מלוגמה.
פורים קטן דאַרף (מעג) מען זיך אָנשיכורן, אָבער נום־קיפור קטן דאַרף מען
ניט פֿאַסטן : אום ראָערהאַנה האָט דער גרעסטער קבצן אַ טראָפעלע האָניק :
ווען מען שלאָגט קאָכט מען קרעפלעך : בעסער קסח אין מלכה איידער
נום־קיפור פֿערציק מלקות : דער מענטש זעדיקט און דער האָן ווערט די פֿאַרה
: אַן אָפּגעשלאָגענע פֿאַרה טויג אויף באָרות : ערב נום־קיפור זיינען אַלע ייִדן
קתים : אַרץ נייִ־קיפור ווערן אַלע עבים פֿרום : אַ שנצינקן יאָר כמאַרעט זיך את
נום־קיפור גיסט אויס

מען גוט און מע שלאָפֿט שלעכט : הושענא רבה פֿירט מען די פֿאַרכעס אע באָד אַרײַן : הושענא רבה שפּאַלט זיך דער הימל : אע דער נאַכט פֿון הושענא רבה שרעקט זיך זשוק און זשבע: שמחת־תורה (שמיניע־אַרת) אין אַ מיצווה דעם נבאי צו פֿאַטש : חקשה עשר בשמט האָבן די ענגלעך דאָס נאַכטגק זאַט : שבת שירה אין דאָס אייגלעך ווי אַ ווירע : שבת שירה וואַרפֿט מע די פֿייגעלעך קאַשע.

ניט אַלע פורים איו (טרעפֿט זיך) אַ נס : ווען אַלע טאָג זאָל זיין דער נס פֿע פורים, וואָס וואָלטן ייִדן געהאַט צו זאָרגן מיט זייערע טעכטער? : אַ סך אָמנס און איין פורים : אַזוי פֿיל אָמנס און נאָר איין פורים : פורים אין נאָר איין טאָג אַת אַ קבצן אין מען אַ גאַנץ יאָר : חטכה אַת פורים ווערן די אַרעמע לייט עשירים : פורים אין ניט קיין סום־טוב, קדחת (פֿיבער) אין ניט קע קרענק (י אַת קוש אע אַחת אין ניט קע קללה) : פורים ניע סוויאַט, טראַסצאַ ניע כאַראָבאַ : ווען משיח וועט קומען וועלן אַלע נום־טובים אַטל ווערן, נאָר פורים וועט בלייבן : אַ שלעכטער פורים אע אַ עטער שוערפֿורים : אַן עס קומט פורים פֿאַרגעסט מען אע אַלע יסורים : אַן קניידלעך איו ניט קיין קסח, אַן קרעפלעך אין ניט קק פורים : פורים נאָך דער סעודה אין קיין ייִד (אין אַפֿילו אַ הונט) ניט הונגעריק : אַלע שיכורים זיינען ניכטער אום פורים : אַ גאַנץ יאָר שיכור, פורים ניכטער : פורים דאַנקט מען ניט.

וואָס פֿאַר אַ פורים אַזאַ מסח : יאָקי פורים טאַקי קסח : אַן מען האָט אויף פורים יסורים האָט מען אויף קסח חושך : ראָש־חודש ויסן ווערן די ווייבער אויסגעריסן : אַן עס זאָל ניט קומען דער ליבער קסח וואָלט מען פֿון דער בלאָטע ניט אַרויס : ווען גיט קסח וואָלטן די שלשכעס אַמעקגעשרומען : אַו עס קומט אַרב אַסח דרייט זיך בך די ווייבער דער שלייער : ערב קסח קאַכט מען אין באָד אויך לאָקש : קסח־לעבן אע אַ שווערער, אַבער אַ ריינער נום־טוב : אויף מצות און תכריכים מוו זיין : מצות און ווע מון זיין, שמאַלץ אַת אייער—ניט זייער : ווער עס עסט ניט קק כריע באַקומט ניט קין אייער : דאָס ב עסטע פֿון די עשר מכות זיינען די קניידלעך מיט יויך : צו די עשר מכות נעמט מען קיע אַתן ניט צו גאַסט : אַ אַתן נעמט מען ניט צו גאַסט אויף פסח : אַד נדיא שטייט אַמיד אויף איין אַקח.

א ל"רבעומר-גענעראל אין אויף איין טאָג : שבועות אע דער בעסטער סום-טוב
 (: קסח עסט מען ווו מען וויל , אָבער ניט וואָס מען וויל , סוכות עסט מען וואָס
 מען וויל , אָבער ניט ווו מען וויל , שבועות קען מען עסן ווו מען וויל און וואָס
 מען וויל) : נאָך נום-טוב בלייבן איבער חובות את קויטיקע וועש : ביום
 אָשעה-באָב ווערט דער שוסטער אַ רב : מען טאָר ניט עסן רשעה-באָב, ווייל
 מען לייגט תפילה צו מינחה : רשעה-באָב האָבן די פֿליי אַ יאָריד (יריד) : אַן
 רשעה-באָב אין ניטאָ קיין פֿליי אין מען יוצא מיט וואַנצן : שבת חנון קוי לעט
 מען אַ האָן, שבת נחמו קוילעט מען אַ קו. זען אויך : פֿרומקייט 811.

619 א. גאָטסדינסט (ניט-יידיש) ס : גאָטסדינסט : קולט : ריטואַל ,
 צערעמאָניע, צערעמאָניאַל : ליטורגיע, ליטורגיע : קריסטיקונג, טויפֿונג,
 באַפֿטיזם : הייליקונג : קאָנפֿירמאַציע : ווידוי, קאָנפֿעסיע , י איספּאָוועד :
 אינדולגענץ, אַבסאָלוציע, זינד-פֿאַרגעבונג : בוימלונג, וואַלבונג : סאַקראַמענט :
 היי ליקער, אייכאַריסטישער נאַכטמאַל : אַשפע. מעסע, (פֿאַרקמאַרגן-געבעט,
 פֿרייקע מעסע : וועספּער, אַוונט-געבעט, נאַכטמעסע, נאַקטורן : געבעט,
 תפילה, י מאָ(ד)ליטרע, פּאַטשער(ע) : ליטאַניע : פּאַטער נאַסטער, פּאַטער
 אונדזערער : אַרע מאַריאַ, דאָקסאַלאָגיע,

728

השענאס, הללויהס, אַנגעלוס, אַטס דעי, מעערערע, רעקוויעם: פּסאַלם,
 פּסאַלמאָדיע : הימען, הימע, קאָליאַדע, קאַלענדע ; ענט פֿער, אַנטעם : מאָטעט,
 אַנטיפֿאָן, אַנטיפֿאָניע : געיאַנגבוך : פריידיק, דמשה, סוירמאָן נאַ-) :
 פּאַסהאַראַל.

געבעטבוך, תפילה-בוך, מיסאַלע, אייכאַלאָגיע, י מאָדליטערניק, י מאָליטערניק,
 פּסאַלטער, הימענבוך.

רעליקוויע : פּאַטשערקעס, רוענקראַנץ, ק(שרעלן : קרוציפֿיקס, קרץ, צלם,
 צלום, אַתעאַרב : הייליק בילד, יראה, איקאָנע : טריפֿטאַכאַן : אַבלאַטע,
 האָסטיע, דאָס היי ליקע ברויט, אַלטאַרברויט : סאַקראַמענט ווח: דאָס הייליקע
 וואַסער, קריסטיק-וואַסער, טויפֿראַסער : אַלום - ברעטל : ווירעכפֿאַן :
 הייליקער בעכער : קריסטיק-בעק, טויפֿבעקן : קריסטיקשטק, טויפֿשטק :
 שפרענד פענדזל, קאָזידלע, קאָזילע : ניטלבוים, י יאַלקע, ז ווינאַכטבוים,

קריסמעסבויים נאָ-).

אָגא, שוויצענטע : פֿאַסטטאָג, פֿאַסט : ניטל, ווענאַכט, בלינדע נאַכט נ-פ), קריסמעס נ-), ראָדזשעסטוואָ ניי-ז, באָושע נאַראָדזעניע ניי-ל), קאַלייד ניי-יי-): סילוועסטער(שרנט) : עפיפֿאַניע, פֿאַסטציט, לייזנראָך, הייליקע וואָך, (גע)בעטראָך : קסח, קייסעך נ-פ), פֿאַסכע, איסטער נאָ-): הייליקער (גרינער) דאָנערשטיק: אַשמיטראָך : גרעחנא, ורחגאעונטיק,

דרייאייניקייטעונטיק : אַלע הייליקע, אַל די בלינדע ו-פ) : מיכאַעליס. ריטואַלעם, צערעמאָניאַליזם : הימנאַלאָגיע, ליטורג(קאַלאָגיע, איקאָנאָלאָגיע. וו : קריסטיקן, טובלען, טויפֿן, הייליקן : באָ-

שפּריצן מיט הייליק וואַסער, שוויצענטשען, * (בשרענצלען : פריידיקן : בענטע : זאָע מדוי, - ספּאַריאָדען זיך, י איספּאַוועדערען זיך : געבן (באַקומען)סאַקראַמענט (אינדולגענץ, די לעצטע בוימלוע) : גע אין קלויסטער (אין צערקווע, אע קירך, צו מעסע) : בעק, תפילה

טאָן, י מאָ(חליש זיך : אַלמש זיך, קרייצן זיך, י קרעשטשען זיך : קניש. אַדי : ליטורגיש, איקאָנע אַז'ו פֿיי.

שפר : ניטל אע אַ בע לל.

620. געבעטהוין (יודיש)

ם : משכן, אוהל מועד, משכן קילה :

מיקדש, קית - האַיקדש, מית - הבחירה, היכל : אַית ראשע, מית שני, נית אָורדוס : ענרה, אָזרת-ןשם, אָזרת כהנים : קדדקשם, לפֿנעלפֿוים : אָרע, פפורת, פרובים : מזקח : מטרה, לחם האָנים.

חוש, אַפֿוד, אַבנט, מעיל, משעת, מצנפֿת, עיץ, שטערנבלעך, נזר הקודש, אורים ותומים.

מל, קיתזכנסת, קאַלטע שול, נִית(שאָדרש, מנע, שטיבל, חסידיםשטיבל, חסי דאַרניע, קלוע, קלייזל, חמ'דניצע : כאָרעל, קאַרעל, טעמפל, סינאַגאָגע, סינאַשלדע נ-פ), כאָראַל-סינאַגע : מקום-קדוש, מקום-תורה, נִית-תפילה, מיקדש מעט : מוסרשטיבל : וויבער(קשע שול : פּאַליש, : מערח, מערהוואַנט, שפיגלהאַנט : שטאַט, מיזרחשטאַט.

אָרון, אַבה, אָרקודש, אָרקוילעטש נ-פ) : עמוד : קימה, בעלעמער,

מעל-אָימר, אַלמעמער, שולחן : שטענדער, סטענדער : קיסא אַל אלנהו,
קוואַטערשטול : ספּר-תורה, רייניקייט : פליקודש : אַעשיים ל"ר עץ חיים,
קתר, עץ, נד : מענטעלע : פרוכת : מפה : מיזרח : נראָמיד, מנורה : שופּר :
מוילה : פראַטש, שולקלאַפער : קיור, האַנטפּאַס.

שפר : וואָס נעענטער צו דער שול, אַלץ
ווייטער פֿע גאָט : ווי די שול, שוי שפּרינגט מען קדוש : שקאַ סינשאַש טאַקי
ראַבע : בעסער או אַייגענער דאָרף אין דרויסן איידער או אַייגענע שטאָט אין
שול (נ-פ) : די שעלבן האָבן דאָס קיתומיקדש געלאָק (את די שפּעען האָבן
פֿיער געטראָ.

20פא

620 א . געבעטהוין (ניט-יידיש) ם : דער קלויסטער : צערקווע ניאישלאָרי-!
קירך (נעייאָעל-), (נפילקאָל-), קלויסטער, קאַשטשל, טום : נ-)
אַפֿלה, טומאה : טשורטש נ-): דאָם, קאַטעדרע, קאַטעדראַלע, מינסטער,
טעמפל, געבעטהוין, באַזיליקע, פאַשדע, קאַפעל(ע), קאַפּולע נ-פ), קאַפּליצע,
טאַבער נאָקל : (נמחמדאָניש) מעטשעט, זמאַסק, קאַאַבאַ : !טיילן קלויסטעח
סאַקראַריע, סאַקריסטיע : אר, אַרגלאָקאַר, פ ד: פֿאָדערשפעלע.
פרעסביטעריע, דשניע : קלויסטער טורעם, קרייצטורעם, גלאָקרורעם,
קאַמפּאַנילע, י קאַלאָקאַלניע, י וואָניצע : (נמחמדש) מינאַרעט.
מאַנאַסטיר, פֿרוימאַנאַסטיר, ז קלויסטער, קאַנווענט : אַלרמית נ-פ) : האַטיקאַ.
אַלטאַר, אַלטאַרטש, אַלטאַרשרעם, באַלדאַכע, אַלטאַרטור, אַלטאַרדעק, פּאַליום
: אַלטאַר-קשעלע, קניקק.

אַדי : קלויסטער(ק-), צערקח. דכש. מאַסטירש אַאַזיוו —.

זוכצעטל

אַנושוטען צום זוכצעטל

איידער איר הייבט אָן זיך באַנוצן מיטן זוכצעטל לייענט איבער מיט קאַפּ די א י

ג ס ט ר ו ק -

צ י ע ס וואָס גייען אין דער ערטער אַפּטיילונג פֿון דעם באַקענט זיך אויך מיט
די

איצטיקע אַנווייזונגען.

1. די ווערקער אין זוכצעטל זיינען אויסגעשטעלט שטרענג ע"פ אלף־בית: אָט איז דער סדר פֿון די אותיות בהספם מיט די תקנות פֿון יידישן אויסלייג, וואָס דער ייוואָ האָט אויסגעאַרבעט : א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, כ, (ך), ל, מ (ם), נ (ן), ס, ע, פ, פֿ (ף), צ (ץ), ע, ר, ש, ש, ת, ת. האָט גוט אין זינען, אַז ב—ב, בע (ד), פע (ף), ש—ש, ת—ת רעכענען זיך פֿאַר באַזונדערע אותיות.

פֿרײַער גייען אַלע ווערטער מיט ב, און דערנאָך ערשט גייט ב ; דעריבער שטייען פֿרײַער אַבדיקירן... אַביטוריענט... אַביעקטיוו... אַבסערוואַציע... אַברעוויאַציע

און דערהאָך ערשט : אַב־בית־דין, אַבדה, אַבות, אביון אַז"וו. פֿרײַער גייען אַלע ווערטער מיט פ, און דערהאָך ערשט גייט כ ; דעריבער שטייען פֿרײַער הכחשה, הכל־בפל און דערהאָך ערשט הכבדה, הכנה אַז"וו ; פֿרײַער פבד־

פה, ... כסדר, ... כתר־מלכות און דערנאָך ערשט כאַאַמ, כאַבאַר, כאַווען אַז"וו.

פֿרײַער גייען אַלע ווערטער מיט פ, און דערהאָך ערשט גייט פֿ (ף) ; דעריבער שטייען פֿרײַער אַפּאַגיי, אַפּאַדיקטיש... אַפּשריפֿט, אַפּשרעקן און דערנאָך ערשט אַפּאַר,

אַפּאַריזם אַז"וו ; פֿרײַער פּאַגאַדע, פּאַגאַדע... פּשרה, פּתח און דערנאָך ערשט פּאַבולע, פּאַביע אַז"וו.

פֿרײַער גייען אַלע ווערטער מיט ש, און דערנאָך ערשט גייט ש ; דעריבער שטייען

פֿרײַער בשום אופן... בשותפות... בשתיקה און דערנאָך ערשט בשורה, בשמים אַז"וו ,

פֿרײַער שאַבלאַן... שתדלנות און דערהאָך ערשט שונא... שטן אַז"וו. פֿרײַער גייען אַלע ווערטער מיט א, און דערהאָך ערשט גייט ת , דעריבער שטייען פֿרײַער בתימ, בתמיה, בתנאי און דערנאָך ערשט בת־גדולים, בתוכמ אַז"וו

פֿרײַער מתיר נדר זען, מתן בסתר... מתנת יד און דערנאָך ערשט מת, מתבודד אַזױ״ו.

ש א, א, אָ ; ו, ו ; וו ; וי ; י, י ; יי, יי רעכענען זיך ניט פֿאַר קיין באַזונדערע אותיות אינעם אַלף־בית.

בלויז ווען עס דאַרפֿן אויסגעסדרט ווערן האָכן אַלף־בית ווערטער, וואָס די דאָזיקע ושריאָגטן זײַנען דער איינציקער חילוק צווישן זיי, ווערט איינגעשטעלט דער

סדר וואָס איז דאָ געגעבן. אַ שטייגער : ראיה, ראיה ; קאן, קאן, באַשיינען, באַשיינען.

3. פֿון דעם מאַטעריאַל פֿונעם אוצר נעמט דער זוכצעטל אַריין די מער אָנגענומענע עלעמענטן פֿון דער בללשפראַך (אַחוץ אַ געוויסער צאָל ניט־רעקאָמענדירטע ווערטער, וואָס וועגן זיי קומט צו רייד אינעם נאָענטסטן פֿאַראַגראַף). איר קעגט

אָ נ ו ו י י ז ו נ ג ע נ צ ו מ ז י ע צ ע ט ל

גרינג אָפּזוכן אַלץ וואָס איר דאַרפֿט, אויב איר וועט אויסקלייבן דאָס פֿאַסיקע זוכוואָרט, דאָס הייסט אַ וואָרט פֿון דער פֿלל־שפראַך, וואָס לויטן באַגריף איז עס נאָענט צו דעם וואָס איר דאַרפֿט.

אויב איר ווילט אַ שטייגער אַ פֿאַרבייט פֿאַר סילוק, קוקט אונטערן זוכוואָרט צאָלן ; דאָס וועט אייך פֿירן צו דער גרופּע 493. צאָלונג. אַ פֿאַרבייט פֿאַר אַהובין ידי־בריוול וועט איר זוכן אונטער קאַרעספּאַנדירן אָדער אונטער בדיוו ; ביידע

וועלן אייך ברענען צו דער גרופּע 355. קאַרעספּאַנדענץ.

4. פֿדי אַרויסצוהעלפֿן דעם באַנוצער איז אין זוכצעטל אויך אַריינגענומען אַ געוויסע צאָל ווערטער, וואָס הגם זיי ווערן ניט רעקאָמענדירט אין דער קולטורשפראַך (און דערפֿאַר זײַנען זיי אין טעקסט פֿונעם אוצר געצייכנט מיט ז) זײַנען זיי אָבער היפש פֿאַרשפּרייט ביי מענטשן וואָס זײַנען ניט גענוג מקפיד אויף זייער שפראַך. ביי די דאָזיקע ווערטער איז אָבער אין זוכצעטל קיין נומער ניט אָנגעוויזן, נאָר אַנשטאָט דעם ווערט אָפּגעשיקט דורך אַ פֿייל (—) צו דער גרופּע וווּ איר וועט געפֿינען דעם ק אָ ר ע ק ט נ פֿ אַ ר ב יי ט, און דאָרטן וועט

איר יאָ געפֿינען דעם געהעריקן נומער.

ביי „אויסגאַבן" אַ שטייגער איז אָפּגעשיקט דורך אַ פֿיל צו הוצאה ; ביי „אימ־פֿאַסן" צו אַענשליסן ; ביי „איבונג" צו געניטונג ; ביי „אַנצייגן" צו אָנווייזן ; ביי

„אַרט" צו קלאַס ; ביי „באַטרוג" צו אָפּנאַרן ; ביי „בוכשטאַב" צו אות אַאַז"וו. טייל מאָל טרעפֿט, אַז מיט איין טייטש איז אַ וואָרט יאָ אָנגענומען אין דער קולטורשפּראַך און מיט אַ צווייטן ניט ; יעמאַלט ווייזט דאָס אונדז דער זוכצעטל אויך. אַ שטייגער אונטערן זוכוואָרט פֿאַמיליער שטייען צוויי אונמערטערטער איינס איז פֿריינדלעך 522, און דאָס מיינט, אַז אין דער גרופּע 522 וועלן מיר געפֿי-

נען דאָס וואָרט און נאָך ווערטער פֿון דעם מין. דאָס צווייטע איז אַן אָפּשיק דורך

אַ פֿיל צו באַהאַוונט, אָן אַ נומער, וואָס דאָס מיינט, אַז מיטן פּשט באַהאַוונט ווערט

פֿאַמיליער אין דער ייִדישער קולטורשפּראַך ניט גענוצט : אַ פֿאַרבייט וועט איר געפֿינען אונטער באַהאַוונט.

6. אַלע צאָלן אין זוכצעטל זיינען שייך צו די גרופּעס באַגריפֿן. די נומערן פֿון די דאָזיקע גרופּעס, פֿון 1 ביז 620 א, קומען צום אָנהייב פֿון יעטוועדער גרופּע און אויך אויף יעדער זייט איבערן טעקסט מיט שוואַרצע ציפֿער. האָט גוט אין זינען, אַז די צאָלן איבערן טעקסט זיינען ניט שייך צו דער פֿאַגיי־שציע פֿון בוך (די זייטן זיינען אָנגעוויזן אונטערן טעקסט, מיט דינע ציפֿער). ווען

איר זעט אַ שטייגער אין זוכצעטל באַלד צום אָנהייב אַאַזיס, אַאַזע 225, מיינט דאָס,

אַז איר דאַרפֿט זוכן אין דער גרופּע 225, וואָס דאָס איז די גרופּע יבשה (און ניט

אויף זעט 225). ווען איר זוכט אין זוכצעטל אַדערויף און געפֿינט אַדערויף 490

מיינט דאָס, אַז איר וועט דאָס וואָרט געפֿינען אין דער גרופּע 490 (וואָס דאָס

איז די

גרופע הוצאה) ; און אזוי פסדר.

6. ווען איר געפֿינט ביי אַ זוכוואָרט צוויי אָדער מער צאָלן מיינט דאָס, אַז דאָס דאָזיקע וואָרט געפֿינט זיך אין צוויי אָדער מער גרופעס באַגריפֿן. ידער ערשטער נומער באַלד נאָכן וואָרט באַצייכנט די גרופע, וואָס צו איר געהער דאָס וואָרט דירעקט לויטן

אָנווייזונגען צום זומצעטל

טייטש ; די אַנדערע נומערן באַצייכענען די גרופע, אָדער גרופעס, וווּ דאָס וואָרט באַגעגנט זיך אַסאָציאַטיוו, אָדער מיט אַן אַריבערגעטראָגענעם פשט. ביים וואָרט אָבל אַ שטייגער שטייען די נומערן 512 און 245. דער ערשטער נומער שיקט אָפּ צו דער גרופע 512. זאָרג, לייד, טרויער ; אָבל איז דער מענטש

וואָס טרויערט גאָך אַ ניפֿטר. דער צווייטער נומער שיקט אָפּ צו דער גרופע 245.

קבורה ; דאָ זיינען אויסגערעכנט אַלע וואָס נעמען אַנטייל אין דער קבורה, און צווישן זיי אויך דער אָבל.

7. אויב די פֿאַרשיידענע טייטשן פֿון אַ זוכוואָרט זיינען ווייט פֿון אַנאַנד, שטייען ניט ביים זוכוואָרט קיין נומערן, נאָר אונטערן זוכוואָרט קומען, מיט קלענערע אותיות, עטלעכע אונטערווערטער מיט נומערן. ביים זוכוואָרט אַדרבא אַ שטייגער שטייט גיט קיין נומער, גאָר אונטער דעם קומען אונטערווערטער מיט נומערן : אענשטימיקייט 331 ; ווילדקייט 385 ; היפּוך 11.

אונטער אויסגעבן געפֿינט איר אַזוינע אונטערווערטער מיט נומערן : מאַכן הוצאות

—4, 405 ; חתונה מאַכן 563 ; מסרן 587. איר וועט גיין צו דער גרופע, וואָס אייך

דוכט זיך, אַז זי איז צום נאָענטסטן צום פשט וואָס איר זוכט. 8. די אונטערווערטער מיט קלענערע אותיות זיינען נישט קיין דירעקטע

אָפטייטשונגען פֿון דעם אייבערוואָרט ; זיי דאַרפֿן בלויז אויסהעלפֿן דורך געבן אַן אַנצוהערעניש אויף דער גרופע באַגריפֿן, וואָס איר זוכט.

אונטערן זוכוואָרט אויסטערליש געפֿינט איר אַזוינע אונטערווערטער : שפראַך 369 : גרויס 20, 413 ; ווונדערלעך 543. דורך דעם וועט איך זיין גרינג אָפצוזוכן די

גרופעס וואָס איר דאַרפֿט ; אָבער די אונטערווערטער זיינען גיט קיין דירעקטע אָפֿ-

טייטשועען פֿון דער אייבערוואָרט.

9. ווערטער פֿון איין שורש זיינען אין זוכצעטל בדרך־כלל געגעבן בלויז אין איין ווערטערקלאַס, דאַרטן וווּ ס'איז צום האַנטיקסטן ; אַנדערע ווערטערקלאַסן וועט איר גרינג געפֿינען אליין.

אויב איר זוכט אַ שטייגער אַבסטראַקציע און ס'איז ניטאָ וועט איר זיך אָפֿ־שטעלן אויפֿן זוכוואָרט אַבסטראַקט ; אַנשטאָט אַגענטור וועט איר גיין צו אַגענט

אַנשטאָט אַדרעסירן צו אַדרעס ; אַנשטאָט אינסטאַלירן, אָפּערירן, אָרגאַניזירן וועט

איר נעמען די זוכווערטער אינסטאַלאַציע, אָפּעראַציע, אָרגאַניזאַציע ; אַנשטאָט אַרבעטן וועט איר געפֿינען אַרבעט, אַנשטאָט בוי וועט איר געפֿינען בויען, אַנשטאָט

גליקלעך וועט איר געפֿינען גליק ; און אַזוי וועט איר נעמען האַרעווען, ווען איר

זוכט האַרעוואַניע ; וואַריאַציע, ווען איר זוכט וואַרוורן ; טעכניק, ווען איר זוכט

טעכניש ; הפֿקות, ווען איר זוכט הפֿקר אָדער הפֿקרדיק אַאָז"וו.

10. אויב די פֿאַרעם פֿון וואָרט איז אידענטיש אין עטלעכע ווערטערקלאַסן איז אין זוכצעטל אַנגעוויזן דער ווערטערקלאַס : נשכּוּבּסּטאַנּטיוּ (, נשווערב) , אַרי : אַדיעקטיוּ (, איוו נמאיןוואַריאַנט) .

גיט אַ קוק אַ שטייגער אויף די זוכווערטער אַביעקטיוּ, אויסזען, גוט, וויסן אַאָז"וו.

אַזאַזיט

11. אויב אַ טייל פֿון אַ וואָרט איז אַריינגענומען אין האַלבע לבנות () מיינט דאָס, אַז ביידע פֿאַרמען פֿונעם וואָרט זיינען קאַרעקט, אי מיטן איינגערינגלטן טייל אי אַן אים. — נאָך טייל ווערבן קומט אין האַלבע לבנות דאָס וואָרט זיך . די האַלבע לבנות באַטייטן דאָ, אַז אין די גרופעס וואָס זיינען באַצייכנט דורך די נומערן וועט מען געפֿינען אי דעם פשוטן ווערב, אי דעם רעפֿלעקסיוון ווערב.

אויספֿאַרש(ט)ן מיינט, אַז ביידע פֿאַרמען זיינען קאַרעקט : אויספֿאַרשן און אויספֿאַדשטן ; אומבייג(עווד)יק מיינט, אַז ביידע פֿאַרמען זיינען קאַרעקט : אומביי-

געוודיק און אומבייגיק.

אַוועקשטעלן (זיך), אויסבאַהאַלטן (זיך), אויסלאָזן (זיך) מיינט, אַז אין די גרופעס

איז פֿאַראַן אי דער ווערב מיט זיך אי דער ווערב אַן זיך. אויב אַ ווערב איז פֿאַראַן אין אַ גרעסערער צאָל גרופעס, אָדער אויב די טייטשן פֿונעם פשוטן און פֿון רעפֿלעקסיוון ווערב זיינען ווייטער פֿון אַנאַנד, שטייען ביידע ווערבן אין זוכצעטל

באַזונדער — געוויינטלעך, ווי דער אַלף־בית פֿאָדערט, פֿרײַער דער פשוטער ווערב

און דערנאָך די פֿאַרעם מיט זיך : אויסשטעלן, אויסשטעלן זיך ; אויסרעמן, אויסרעמן זיך אַז"וו.

12. ביי טייל ווערטער אין זוכצעטל זיינען צוגעגעבן אויסטייטשונגען אין קאַנטיקע קלאַמערן.

ביים זוכוואָרט אַקטאַוו(אַ) איז איינגעקאַנטיקט נבוך) ; ביים זוכוואָרט ברענען איז

צום אונטערוואָרט צוברענען צוגעגעבן אין קאַנטיקע קלאַמערן נקאָכן).

א

אַזאַזיס, אַאַזע 226

אַבְאָזשור 289
אַבְאָיעס 113 א
אַבְאָליציאַניזם 469
אַבְאָליציע 463
אַביעקטיוו אַרי
אויסווייניקסט 6
געדאַנק 809
ערלעך 573
אַביעקטיווירן 6, 809
גאַנץ 82
געוויס 822
אַבסאָלוטיזם
הערשאַפֿט 456
שטרענגקייט 464
אַבליגאַציע
התחייבות 492, 474
אַבנאַרמאַל
אויסנעמיק 58
אַבנעגאַציע
פֿאַרניינונג 882
נזירות 694
אַבסאָלווירן 572, 579
אַבסאָלוט מ
עקסיסטענץ 1, 117
טעמפּעראַטור 14
אַבסאָלוט אַרי
אַבאַרט
געבורט 229
דורכפֿאַל 496

אָבדיקירן 461
אָבי 60,414
אָביטוריענט שאַ
אָביעקט
זאָך 8
טעמע 810
ציל 892
אָביעקטיוו מ
שפּאַקטיוו 805
אָבסאַרבירן 192
אָבסורד 888
אָבסטינענץ 594,407
אָבסטראַהירן 309
אָבסטראַקט
אומממשות 4
אָבסטרוקציע 45
אָבסענטעוזם 112
אָבסערוואַטאָריע אַש
אָבסערווירן
אינטעלעקט 808
אָבעראַציע 12,93,180
אַמערגלוימן
אַוועקשיפלען
אָבערגלויבן
— גלייבעכץ
אַבראַגאַציע 468
אַברעוויאַציע 881
אַבדה 496
אַכּוּת 287

אביון 498
 אבל 245, 512
 אכ־טוֹכ־ 529
 אבן־נגף 445
 אבר 240
 אַגאַניע סט
 רעכטצייטיקייט 89 ניט־אָפּגעהיטקייט 814 אומבביווּנדיקייט 893
 אַגדה, אַגדתא 609, 881
 אַגיטירן 359
 אַגלאַמעראַציע 47
 אַגלוטינאַציע 80
 אַגנאַסטיציזם 613, 880
 אַגענדע 897
 אַגענט
 פֿאַרמיטלער 402 פֿאַרטרעטער 460 האַנדלס־פֿאַרשטייער 485
 אַגענץ 485
 אַגער
 פֿערד 173
 סטראַשידלע 859
 אַגראַנאַמיע 251
 אַגריקולטור 251
 אַגרעגאַציע 47
 אַגרעסיע 452
 אַדאַפטירן 15
 אַדאַפטירן 467
 אַדוואַקאַט 601
 אַדווערב 871
 אַדיוטאַנט
 געהילף 446

מיליטער 458
אדיעקטיוו 871
אדיציע 54, 25
אדיר
גביר 497
הערשער 456
אדלמאן אס
אדמיניסטראציע 456, 459
אדמיראל 453
אָדע
פאָעזיע 882
לוינ 588
מוזיק 284
אָדעקאלאָן 5
אָדעקוואַט
גלייכווערטיק 18 גענוגיק 67, 409
אָדער
אָנאַטאָמיע 240 געאָלאָגיע 204
אָדער איוו 891
אָדערויף 490
אָדער לאָזן 7—
אָדרא
אָינשטימיקייט 881 וויליקייט 885
היפּוך 11
אָדעס
קאָרעספּאָנדענץ ססאָ וווינונג 114
ווענדונג 472, 878
אָהינטאָן 111
אָהינטאָן זיך 188

אַהינקומען 188
 אוהב בַּכּוּד 541
 אוהב ממון 501
 אוהל
 געצעלט 114
 מצבה 245
 אַוואַל 156
 אַוואַנגאַרד
 פֿאַרדעמדיקייט 89 מלחמה 452
 אַוואַנטוריסט
 ריזיקאַנט 540, 400 שווינדלער 863 ריזנדער 170
 אַוואַנטורע
 אינשטעל 9, 400 שווינדל 868
 געשעעניש 99
 פּראָגרעס 181
 פֿאַרויסצאָלונג 490, 491
 אַוואַציע 583, 651
 אַוודאי
 געוויס 822
 וויליקייט 885
 אַוואַציע 177
 אַוויזאַציע 853
 אַוויר
 לופֿט 219
 שלעכטער ריח 276
 אַווירן, אַווירן 566
 אַוונט 83, 290
 אַוונטברויט 258
 אווערטור 89, 284

אַוועקאַטילן 188
אַוועקבלאַזן 186
אַוועקגיין
אַפגיין 188
הוצאה 490
אַוועקגנבענען זיך 188
אַוועקגעבן
געבן 479, 484
מייקענען 417
אַוועקדרייען זיך
ניט קוקן 806
אַפגיין 188
אַוועקוואַרפֿן 186, 461
אַויעקזיין 112
אַוועקזעצן זיך 196
אַוועקטראָגן 172, 481
אַוועקטראָגן זיך 188
אַוועקטרייבן 186
אַוועקיאָגן 186
אַוועקלאָזן 478, 461
אַוועקלויפֿן 188
אַוועקלייגן
פֿאַרגרייטן 403
ביקומען 464
טייטן 244
צעשטערן 107
אַוועקלייגן זיך
אַראָפּנידערן 196
ווערן קראַנק 420

אַוועקפֿאַלן
 ווערן קראַנק 420 פלוצלינג פֿאַלן 196
 אַוועקפֿאַרן 188
 אַוועקקומען 248
 אַוועקקריגן זיך 188
 אַוועקרוקן 186
 אַוועקרוקן זיך 188, 432
 אַוועקשאַרן 186
 אַוועקשאַרן זיך 188
 אַוועקשטויסן 186
 אַוועקשטופן 186
 אַוועקשטיין 119, 166
 אַוועקשטעלן (זיך) 130
 אַוועקשיפֿלען זיך 188
 אַוועקשיקן
 אויסגלייכן (זיך)
 אַוועקשיקן 186, 463 אַוועקשלטדערן 186 אַוועקשלעפֿן
 טראָגן 172, 481
 גנבענען 482
 אַוועקשלעפֿן זיך 188 אַוועקשפּאַנען 188 אַוועקשרייבן (צו) 855 אוזורפּאַציע
 464
 אוטאָפּיע 846, 535 אוטיליזירן 406
 אוטיליטאַר 566
 אוטרירן 864
 אויבנאויפֿיק
 דרויסנדיק, 6
 אַנטפלעקט 852
 געוויס 822
 עס-האַרציש 884

ניט־אָפּגעהיט 814
 אופֿן ריידן 874
 אויבן אָן 580
 אויבערפֿלעכלעך
 —אויבנאויפֿיק
 אויג 240
 אויגנבליק 74
 אויגנברעם 240
 אויגנגלעזער 805 אויגן־ווייטאָג 420 אויגן־פֿעלער 420 אויגנשיין 805
 אויגנשיינלעך
 אַנטפלעקט 352
 מיגלעך 820
 געוויס 822
 אוידיטאָריע 801, 883, 287 אוידיענץ
 אויפֿנעם 878
 — צוהערערשאַפֿט אויוון 254
 אויטאָ 175
 אויטאָביאָגראַפֿיע 381 אויטאָגראַף 877
 רעסטאָראַן 264
 רעוואָלווער 641
 אויטאָנאָמיע 456, 469 אויטאָפֿסיע 245
 אויטאָקראַטיע 456
 אויטאָר
 שאַפֿער 106
 שרייבער 881
 אויטאָריזירן 575, 598 אויטאָריטעט
 באַרעכטיקטקייט 575, 456
 קענער 883
 אויטאָריטעטן 456

אויטענטי(פֿי)צירן 818 אויטענטיש 335, 822 אויסאָטעמען 219
 אויסאיידלען 424
 אויסאיינצלען 57, 484 אויסאַרבעטן
 שאַפֿן 106
 פֿורעמען 151
 פֿאַרשענערן 520
 האָבן הכנסה 489
 אויסאַרבעטן זיך 441 אויסבאַהאַלטן (זיך) 351 אויסבאַקן 260
 אויסבאַרגן 491, 492 אויסבונד 574
 אויסבייגן 154
 אויסבייטלען 482
 אויסבייטלען זיך 496 אויסבייטן 96
 אויסבילדן
 שאַפֿן 106
 פֿורעמען 151
 לערנען 359
 אויסבלאָזן
 פֿאַרלעשן 257
 מאַכן פֿינצטער 290
 אויסבלויען 802
 אויסבלייזן 852, 523
 אויסבלייכן 294
 אויסבליק
 מיגלעכקייט 320
 אויסבעטלען 489
 אויסבעטן
 קריגן פֿון 489
 א' אַ בעט 189
 שניידעריי 526

אויסבעסערן 424
אויסבראַקירן 86
אויסברײַען
רייניקן 415
א' הינדעלעך 280
אויסברעכן
א' אַ שויב 193
א' אין צאָרן 610
קראַכן 279
מייקענען 417
אויסברענגען
אויפֿווייזן 818
פֿאַרשווענדן 490, 507
פֿאַרקויפֿן 484
אויסברענגער 507 אויסברענען
פֿאַרלעשן זיך 257
בראַנדיקן 604
א' אַ לאַך 160
אויסגאַב
רעשט 486
— הוצאה
אויסגאַבן
— הוצאה
אויסגאַבע 879
אויסגאַלן 528
אויסגאַנג
סוף 48
געשעעניש 99
צואה 416

אויסגאַנגפונקט 829 אויסגאַס
אויסגיסונג 198
אומגליק 498
אויסגיין
שטאַרבן 248
פֿאַרלעשן זיך זש
ווערן פֿינצטער 290
ענדיקן זיך 43
אַנטלויפֿן 432
געשען 99
א' פֿאַר הונגער 286
גיין אַ סך 170
גיין שפּאַצירן 188 אויסגיסן
א' אַ פֿליסיקייט 193
שמעלצן 217
פֿורעמען 151
אויסגליטשן זיך
פֿאַלן 196
האַבן אַ דורכפֿאַל 496
מאַכן אַ טעות 886
באַגיין אַ זינד 574 אויסגלייכן (זיך)
מאַכן גלייכווערטיק 18, 28
מאַכן אַ פשרה 455, 484
אויסגליקן
אויסוואַשן
אויסגליקן 495
אויסגלעטן 153, 163
אויסגעבונדן
אין גאַנצן 82

פֿריינדלעך 552
אויסגעבן
אויסגערעכנט
אָפּגעהיט 818
בכיוונדיק 892
עקאָנאָמיש 506
אויסגעשטערנט 289
אויסגעשניטענער 105
מאַכן הוצאות 405, 490 אויסגעשעפט 441
חתונה מאַכן 568
מסרן 587 אויסגעבן זיך
פאַסירן 99
באַווייזן זיך 187 אויסגעגאָסן
שיין 520
פאַסיק 15 אויסגעדינט סט, ש אויסגעדראָשן
אַבסורד שאַ, 519 אויסגעהאַלטן
פאַסיק 15
איינמיניק 28
אויסגעשפּילט
אַלט 75, 425
קראַנק 420
אויסגעשריי 372
אויסגראַבלען 160
אויסגראַבן
פֿאַרשן 815
אויסגעפֿינען 828
אויסגריזשען 160
אויסדאַמפּן 220
אויסדאַרן 118

אויסדויער
 באַשלאָסנקייט 887
 פֿאַרשטענדלעך 847
 באַשטימט 857
 אויסדריקן (זיך)
 א' וועש 224
 האָבן אַ זינען 847
 זאָגן פֿעסט 857
 אויסהאַבן
 ענדיקן 43
 פטור ווערן פֿון 193
 אויסהאַדעווען 859
 אויסהאַלטונג
 אַלימענטן 258
 אויסהאַלטן
 האָבן האַפֿט 208
 לאַנג לעבן 78
 שטיצן 446, 479
 האָבן אין זאַפּאַס 403
 א' אַן עקזאַמען 859
 א' מיט עסן 264
 זיין קאַלטבלוטיק 509
 אויסהאַרכן 287
 אויסהאַרעווען 489
 אויסהאַרעווען זיך 1—
 אויסהוילן 160
 אויסגעוועפֿט
 אומטעם 269
 אומריח 274

נאַריש 840 אויסגעלאָסן 597 אויסגעמאַכט
געוויס 822
שווינדלעריש 808 אויסגעמאַטערט 41 אויסגעפאַשעט 117 אויסגעפּוצט 529
אויסגעפרוּווט 411, 678 אויסגעפֿינען 100, 328 אויסגעצויגן
האַריזאָנטאַל 131
לאָנג (נשטח) 117 אויסגעצייכנט
מערווערטיק 23, 4—
גוט 411, 437 אויסגעקאַכט
רוינירט 496 אויסגערוּנען ווערן 107 אויסגעריבן
אַלט 425
האַבן האַפֿט 208
אויסדינגען זיך 474
אויסדעמפּן 260
האַפּ אויסדערוויילן 891 אויסדערציילן 878 אויסדרוק
שפּראַך 869, 874
אַנבליק 807
אויסדרייען
איבערדרייען 135
א' וועש 224
א' אַ פֿוס סט
אויסדרייען זיך
געשען 99
אַפּגיין 188, 482
זאָגן אַ תּירוץ שם אויסדרינגען
א' וועש 224
דעדוצירן 826
אויסדריקלעך
קלאָר 852
געוויס 322

אויסוואַל 891
 אויסוואַלגערן 200, 261
 אויסוואַנדערן 188
 אויסוואַקסן
 אַרויסשפּראַצן 190
 אָנקומען 187
 ווערן גרעסער 117
 אויסוואַרטן
 שפּעטיקן זיך 88
 האָבן געדולד 509
 אויסוואַרעמען 254
 אויסוואַרף
 אוממענטש 674
 שטיפּער 517
 אויסוואַרפּן 684
 אויסוואַרצלען
 יעטן 184, 251
 צעשטערן 107
 אויסוואַשן 415
 אויסמאַרדן
 אויסוויקס
 געוויקס 249
 קרענק סט
 אויסווייזן
 — דעפּאַרטאַציע אויסווייזן זיך
 פּאַנטאַזיע 846
 השערה 829
 אויסוויילן 891
 אויסווייניק 6, 186 אויסווייסן 295

אויסווייען 224
אויסוויקלען זיך
אַרויסקומען 102, 190
פֿרײַען זיך 409 אויסווינקן
דורכפֿירן 43
באַײַנפֿלוסן 894 אויסווישן
מאַכן טרוקן 224
מאַכן רײַן 415 אויסוועג
מעטאָד 401
פֿלאַן 897
פֿאַרבייט 95
תירוף 588
אויסוועלגערן 201, 200 אויסוועפֿן זיך 269, 220 אויס ווערן 401
אויסזאָגן
אַרויסריידן 872
מסרן 587
אויסזאָטלען 528 אויסזאָלצן 280
אויסזוכן
אויסגעפֿינען 828
אויסקלײַבן 891 אויסזונדערן 51 אויסזידלען
באַליידיקן 581
דעפֿאַרטירן 198 אויסזייגן 481
אויסזיכט
האַפֿענונג 535
מיגלעכקייט 820 אויסזיצן
אַראַפֿגיין 196
א' הינדעלעך 229 אויסזע(ן) מ
אַנבליק 807, 868
פֿנים 240

קאַליר 293
אויס(נ)וויניקייט 6
צושטאַנד 7
אויסזען וו
פֿאַרשן 815
אויסוויילן 891
דאַכטן זיך 829
אויסזען ווי 10
אויסזעצן
עקספּלאַדירן 279
א' אין אָרדענונג 87
ניט איינשטימען 882
קריטיקירן 584
אויסחוזקן 518
אויסחזרן 359
אויסחנפֿענען 489
אויסחשבונען 54
אויסטאָן זיך 523
אויסטאַפּן 315
אויסטאַפעצירן 113 א אויסטאַקן
טאַקן 115
פֿורעמען 151
מאַכן שיין 520
אויסטויגן זיך 437 אויסטייטשן 349
אויסטיילן
צעגעבן 479
אויסזונדערן 51
אויסטיליקן 244
אויסטענהן זיך

שמועסן 878
קריגן זיך 447
אויסטער 247
אויסטערליש
שפראך 869
גרויס 20, 413
וונדערלעך 543
אויסטראגן
געבורט 229, 881
באַטרעפֿן נפריז 600
ברענגען ריווח 409
אַפניצן שפ, 405 אויסטראַכטן
פלאַן 897
פֿאַנטאַזיע 846
קאַפּריז 889
אויסטרייבערן 259 אויסטרינקען 595
אויסטריקענען
מאַכן טרוקן 224
ווערן דאַר 118
אויסטערעטן
א' אַ וועג 178
א' שיך 119, 425
אויסטערענען 626
אויסכאַווען 859
אויסכאַפֿן
כאַפֿן 481
קויפֿן 484
אויסלאָג 490
אויסלאָדן (זיך)

א' אַ משא 207, 112
געווינען אַ מישפט 603 אויסלאָזן (זיך)
ניט איינשליסן 80
מאַכן אַ טעות 814, 886
ענדיקן זיך 43
געשען 99
אויסלאַטען 526
אויסלאַכן 518
אויסלאַנד 119
אויסלויפֿן (נקאַכן) 260 אויסלופֿטערן 219, 255 אויסליווערן 198, 480
אויסלייגן
אַרטאָגראַפֿיע 869
געבן אַן אַדערויף 490
לייגן האַריזאָנטאַל 181
א' אין אַרדענונג 87
א' אַ חלום 849
אויסליידיקן 112
אויסלייזן 446, 469
אויסלייזן 491, 492
אויסלינקען נאָ פֿוס) 420 אויסלעבן זיך 242
אויסלערנען זיך 359
אויסלעשן
מאַכן פֿינצטער 257
אַפּמעקן 807
אויסמאַגערן (זיך) 118 אויסמאַטערן זיך 441
אויסמאַלן 808
אויסמאַלן זיך 346
אויסמאַכן
דערקענען 808, 305, 828

נאַאַרבעטן נפֿעל) 525
צעשטערן 107
רייניקן נאויג) פט .
אַנגיין (אינטערעס) 811 אויסמאַרדן 244
אויסמאַרקירן
אויסצירקלען
אויסמאַרקירן
פלאַנעווען 506
מאַכן אַ גרענעץ — 1
הוצאת הספֿר 619
אויסעטעמען 219
אויסענצלען 484, 57
א' מיט דער הוצאה 506 אויסעסן 45, 160
אויסעצן 160
אויסמידן (זיך)
ווייכן פֿון — 5
אַפּווייכן פֿון 180
אויספֿאַרש(ט)ן 815
אויספֿורעמען 151
אויספֿיטערן 117
אויספֿיינען זיך
א' מיט צדקה 479
אויסמייקענען 480
אויסמישן 29
אויסמעב(ע)לירן 476
אויסמעלקן 248
אויסמעסטן 55
אויסמעקן
אַפּמעקן 80, 867

צעשטערן 107
 אויסן
 דרויסן 186
 אָנליק 807
 אויסנאָם
 יוצא מן הכלל 58
 סופעריאָריטעט 28
 גוטקייט 411
 אויסנאָר 868
 אויסן ב ייבן
 ניט ווערן 188
 איבערבלייבן 27
 ווערן קראַנק 0—
 ניט איינשליסן 86 אויסנווייניק 6, 186 אויסן זיין 892
 אויסנייען 526
 אויסניכטערן זיך 841 אויסניצן 405, 406 אויסנעם
 תנאי 819, 474
 אויסערגעוויינט(ט)לעך 58 אָנשטעל 681 אויספֿינערן 44 אויספֿיפֿן 684
 אויספֿילן
 אויספֿאַרשן 815
 אָנשטאָפֿן 189
 מאַכן דיק 117 אויספֿיר 826 אויספֿירלעך
 בִּפְּרִטוּת 51
 מיגלעך 820
 אופֿן ריידן 874 אויספֿירן
 ענדיקן 48
 עקשנות 887
 פֿירונג 1—
 מצליח זיין 495

א' אַ התחייבות 677 אויספֿירן זיך
 געבורט נב"ח) 229
 אַרויסקלייבן זיך פֿון 188 אויספֿלאַכן 169
 אויספֿאַטשן 188
 ניט באַגעגענען זיך 48 אויספֿאַקן
 באַזייטיקן 112
 אַנטפלעקן 528
 אויספֿאַרען
 פֿאַרען 526, 220
 אויסמענטשלען (זיך) 859 קאַכן 260
 רייניקן 415
 וואַרעמען 254 אויספֿאַר(ק)ען 160 אויספֿאַשען 117, 264 אויספֿוי נ 868
 אויספֿוע נ 48 אויספֿוצן (זיך) 529 אויספֿיקן 160 אויספֿיקן זיך
 געבורט 229
 וועגעטאַציע 249
 רעזולטאַט 102 אויספֿלאַטשן 159 אויספֿלאַנטערן 87
 יוצא מן הכלל 68
 סוף 48
 גוטקייט 411
 סופֿעריאַריטעט 28
 אויסנעמען
 א' אַ תנאי 474, 819
 אויסשליסן 579, 86
 נעפֿעלן ווערן 660, 511
 האַבן דערפֿאַלג 888
 אויספֿלאַנטערן זיך שב אויספֿלוג 170
 אויספֿלוס 241, 226
 אויספֿלעכטן 151
 אויספֿעלן 66

אויספֿעלן זיך 188
אויספֿרעגן 815
אויסצאָלן 490, 493
אויסצאָצקען (זיך) 529
אויסצוג 881
אויסצייכענען
רעקאָרדירן 866
צייכענען 520, 151
באַלוינען 605
אויסצייכענען זיך 28, 644
אויסציילן 54
אויסצײַען
פֿאַרלענגערן (נשטח) 117
אויספלאַפלען 858
אויספלאַצן 279
אויספלוידערן 858
אויספלעטן
פרעסן 626
אויספראַצעווען 489
אויספרוון 816
אויספרייען 200
אויסשליסונג 86, 579 אויספרעגלען 200
אויספרעסן
פרעסן 526
א' געלט 481
אויסקוועטשן 193
אויספֿאַלן
געשען 99, 100
אינפֿאַלן (געדאַנק) 809 פֿאַרלענגערן נציט) 73

מאַכן אַ קיצור 881
שאַרפֿן (מעסער) 161
אַנטלויפֿן 432
ריידן פֿאַרצויגן 876
אויסצירקלען
מאַכן אַ צירקל 156
מאַכן שיין 520
בלײַבן פֿון הינטן 146
אויספֿאַרטיקן 106
געווינען נקאַרטן) 495 אויספֿאַרן
א' אַ וועג 178
א' אַ פֿערד 248
אויסנעמען זיך
ענדיקן זיך 48
אויסדאַכטן זיך 829, אַא פֿאַרן 188
אויספֿאַרקויפֿן 484
אויסנעמעניש
אויסצערן (זיך)
אויסשטעלן
אויסצערן (זיך) 118 אויסקאַכן 200
אויסקאַלופֿען 160
אויסקאַרטשעווען
אויסוואַרצלען 251, 184
צעשטערן 107
אויסקאַרמען 117, 264 אויסקאַרענייען
צעשטערן 107
אויסוואַרצלען 251, 184 אויסקוועטשן 193, 224 אויסקוילען 244
אויסקויפֿן (זיך)
באַפֿרייען (זיך) 469

האַבן אַ תיקון 593 אויסקומען
געשען 99
זיין גענוג 67
א' מיט הוצאה 506
א' צו טאָן 892
לעבן בשלום מיט 455 אויסקומעניש
טייל 84
הכנסה 489
אויסקוק
פֿאַרשונג 815
האַפֿענונג 535
מיגלעכקייט 820
אויסקוקן
האַבן דעם אָנבליק דסאַ
האַפֿן 585
דאַכטן זיך 829
אויסקוקער 315, 453, 177 אויסקורירן (זיך) 426 אויסקילן 255
אויסקינצלען 520
אויסקירעווען זיך
מצליח זען 495
שפּאַרעוודיקייט 506 אויסקלאַפּן
פֿורעמען 151, 368
רייניקן 415
אויסקלאָרן 849, 415 אויסקליגן זיך 889
אויסקלייבן 391
אויסקלייבן זיך ש
אויסקלייבער 889
אויסקליידן זיך 522 אויסקלעפּן
פֿורעמען 151

שפּאַלירן 113א
 אויסקלערן
 פּלאַן 897
 אויסקנעטן
 א' טייג 261
 פֿורעמען 151, 868 אויסקער נהכנסה) 489 אויסקערן
 באַזטטיקן 112, 198
 איבערדרייען 135, 526 אויסקערעווען זיך
 מצליח זיין 495
 שפּאַרעוודיקייט 506 אויסקראַצן
 אויסהוילן 160
 אָפּמעקן 867
 אויסקריכן
 האָר 528
 צו נישט ווערן 463
 געבורט וב"ח) 229 אויסקרימען 154
 אויסקריצן 160
 אויסראַטן
 טייטן 244
 צעשטערן 107
 אויסראַמען 112
 אויסרויכערן
 — אויסרייכערן
 אויסרוימען 112
 אויסרונד(יק)ן 156 אויסרוען זיך 442 אויסרופֿן
 באַקאַנט מאַכן 868
 אויסשרייען 873, 872 אויסרוף־צייכן 369 אויסרייבן
 מאַכן אַ לאַך 160
 אָפּמעקן 867

אויסרייבן זיך
אָפּטראָגן זיך 425
ווערן אַ מענטש 859 אויסרייד
תנאי 474
טייטש (חדר) 849 אויסריידן (זיך)
ריידן 872, 373
אָפּשפּרעכן (כישוף) 616
מפסיק זיין 46
טטשן נחדר) 849
מאָכן אַ טעות 886
אויסרייטן
א' אַ וועג 178
א' אַ פֿערד 178, 248 אויסרייטער 257, 89 אויסרייכערן 415, 220
אויסרייניקן
רייניקן 415
באַזייטיקן 112
אויסרייסן
נעמען 481
אַנטלויפֿן 482
אויסרייסן זיך 188
אויסרייכטן 479, 898
אויסרעכענען
חשבונען 54
זיין אָפּגעהיט 818
פֿאַרויסזאָגן 845
אויסרעכענען זיך 606 אויסשדכנען 563
אויסשווענקען 415
אויסשולן 859
אויסשטאַטן 479, 898 אויסשטאַמפּן 151, 868 אויסשטאַפּן

אונטערלייגן 189
מאָכן דיקער דבב
אויסשטאַרבן 243
אויסשטודירן 859
אויסשטוקעווען 82, 526 אויסשטייגן
אַרונטערגיין פֿון 196
געבן אַ העכערן פרייז 502 אויסשטיין
לעדן 512
האַבן געדולד 609
האַבן געלט ביי 492 אויסשטיין זיך
אויסוועפן זיך 2, 269
קרענק 426
אויסשטייערן 479, 898 אויסשטימען 15
אויסשטעלונג 867, 807 אויסשטעלן
אַראָנזשירן 87
אויסלערנען 283, 859
א' בילדער 352, שאַ
באַשווינדלען 567, 863
אויסשטעלן זיך
אויפֿהאַלטן (זיד)
אויסשטעלן זיך 631 אויסשטעפן 526
אויסשטעקן 117
אויסשטראָלונג 289 אויסשטרייכן 86, 867 אויסשטרעקן 117
אויסשטרעקן זיך 196 אויסשיט נצרת) 420 אויסשיגעצן 581
אויסשיידן בס
אויסשיסן 279
אויסשלאָג
צרעת 420
קאַפיטאַל 486

אויסשלאָפֿן זיך 4 אויסשלייערן (זיך) 529 אויסשליסלעך

ספעציפֿיש 61

אויסשליסן 86

אויסשמועסן זיך 373 אויסשמעקן שאַ

אויסשנאַפֿן 828

אויסשנאַרן

באַקומען פֿון 489

אויסגעפֿינען 828 אויסשניט

אויסשליסונג 80

טייל 84

אויסשניידן

אויסהוילן 160

אויסשליסן 86

קאַסטירן 106

אויסשניצן 151

אויסשעכטן —2

אויסשענקען

פֿאַרקויפֿן 484

גיסן (נמשקה) 223 אויסשפּאַטן 618

אויסשפּאַנען

אויפֿבינדן 31, 173, 469

אויסציען 117

אויסשפּיאַנירן 315 אויסשפּילן

שפּילן (נמוזיק) 283

געווינען 495, 610 אויסשפּירן 816

אויסשפּירער 815, 453 אויסשפּעטן 618

אויסשפּראַך 372

אויסשפּרייטן זיך 117 אויסשפּריצן 228

אויסשרויפֿן 184

אויסשרייבן
 אַבאַנירן 879, 462
 רעקאַרדירן 866
 אויסשרייען
 לאָזן זיך הערן 872
 באַקאַנט מאַכן 858 אויער 240
 אויפס 250
 אויפאַקערן 251
 אויפבאַהאַלטן 404 אויפבויען 106, 118 אויפבונטעווען 894 אויפנייגן 153,
 163 אויפבינדן
 צונויפבינדן 80
 פֿונאַנדערבינדן 81 אויפבלאָזן
 פֿאַרגרעסערן 117
 מגזם זיין 864
 מאַנן בולט 158
 אויפבלייען
 וואַקסן 250
 מצליח זיין 495
 אויפבליצן 289
 אויפברויזן 510
 אויפברעכן 166
 אויפברענגען
 איינזאַמלען 47
 דערצייען 106, 248
 פֿאַרמיטלען 402
 אויפברענען 610
 אויפגאַב
 באַפֿעל 462
 האַנטגעלט 490

אויפגאבע
 באַפֿעל 462
 טעמע 810
 אויפגיין
 וואַקסן 60
 ווערן גרעסער 117 אויפגיין זיך 47
 אויפגעבונדן 579
 אויפגעבלאָזן
 געשוואָלן 117
 בולט 158
 באַרימערש מסס
 גאווהדיק 456
 באַמבאַסטיש 874 אויפגעבן
 דערלאַנגען 479
 איינלאָזן 478
 באַפֿעלן 462
 פֿאַרלייגן 471
 רעזיגנירן 461
 אויפגעבראַכט 510 אויפגעזעצטער 600 אויפגעטראָגן
 אויפגערעגט 510
 פֿריינדלעך מיט 552
 געשוואָלן 117
 אויפגעטרייסלט 689 אויפגעלאָפֿן
 בולט 158
 געשוואָלן 117
 אויפֿ(גע)לויף 47
 אויפגעלייגט
 געשטימט צו 608
 פֿריילעך 611

אויפגעציטערט 589 אויפגעקומענער 545, 495 אויפגעקלערטער
 געלערנטער 888
 אפיקורס 618
 אויפגערוזערט 510, 608 אויפגערוימט 611 אויפגעריכט ווערן
 מצליח זיין 495
 באַנייט ווערן אַט אויפגערעגט 510
 אויפגעשטאַנענער 467 אויפגראָבן 166
 אויפדינגען זיך 484 אויפדעקן
 אַנטפלעקן 852, 858
 אויסבלייזן 528
 אויסגעפֿינען 828 אויפהאָדעווען 859, 106 אויפהאַלטן (זיך)
 שטיצן 183
 העלפֿן 446, 479
 שטערן 445
 אויפהיטן 404
 וואַרטן 88
 האַלטן ננאַזיץ) 476
 געפֿינען זיך אין 111
 אויפהאַקן
 אויפֿפֿלאַקערן
 אויפהאַקן 166
 אויפהיטן 404, 6 — אויפהייבן 197
 אויפהייבן זיך
 שטעלן זיך 180
 אַרויפֿשטייגן 195
 וואַקסן 250
 בונטעווען זיך 407 אויפהייטערן 518 אויפהענגען — 2
 אויפהעצן 447
 אויפהערן 46

אויפֿוואַכן 508, 488 אויפֿוואַקסן
 וואַקסן 250
 ווערן גרעסער 117 אויפֿוואַרטן
 וואַרטן 88
 באַדינען 408
 אויפֿוואַרפֿן
 צונויפֿזאַמלען 47
 מוסיף זיין 25
 אַרויפֿשטיגן 195
 אויפֿחתמענען 166
 אויפֿטאָן
 פֿאַרענדיקן 48
 אויסגעפֿינען 828
 אויפֿטאַקט
 מוזיק 283
 פּאַעזיע 882
 אויפֿטו(עניש)
 טעטיקייט 488
 רעזולטאַט 102
 פּלאַן 897
 שווינדל 517, 868
 אויפֿטוער
 — אַנולירן
 — באַשיידן אויפֿלייכטן 289 אויפֿלייען 47 אויפֿלעבן 426 אויפֿמאַכן
 פּראָדוצירן 878
 עפֿענען 100
 א' אַ גדבה 47 אויפֿמאַלן 868 אויפֿמאַנען 47 אויפֿמוטיקן
 באַאינפֿלוסן 894
 אויפֿווייזן 818 אויפֿוויקלען

עֶפְעֶנְעֵן 166
 אַנטפּלעקן 523, 852
 וויקלען 157 אויפֿוועקן 894 אויפֿוועקן זיך 608 אויפֿזאַמלען (זיך) 47
 אויפֿזאַן
 דרוק 878
 ליטעראַטור 881
 באַקליידונג 622 אויפֿזוכן 828 אויפֿזיין 483 אויפֿזיכט 459, 313 אויפֿזען מ
 — ווונדער אויפֿזען וו 459 אויפֿזעער 459 אויפֿזעצן
 איינזאַמלען 47
 דרוק 878
 שאַפֿן 106
 הייבן 197
 געבן אַ התמנות 460 אויפֿזעצן זיך
 אויפֿהייבן זיך 180
 אויסגעפֿינער 828, 106 אויפֿמישן
 צעמישן 29
 א' אַ ספֿר 523 אויפֿמערקזאַם 818 אויפֿנעם
 קנל־פֿנים 654, 192
 פֿאַטאַגראַפֿיע 384 אויפֿנעמען
 אַרייננעמען 192
 איינשליסן 86
 שפֿירן 252
 א' אַ געפֿיל 608
 באַנעמען 808
 מקבל פֿנים זיין 554 ע אויפֿעפֿענען 166 אויפֿפֿאַסן 469
 אויפֿפֿאַקן
 אַנטנלייזן 523, 166
 איינזאַמלען 47 אויפֿפֿלאַנטערן 37, 44 אויפֿפֿראַלן 166
 אויפֿפֿאַדערן

באַפֿעלן 462
 אַרויסרופֿן 9 — אויפֿפֿאַסן 808
 אויפֿפֿאַרן זיך 47 אויפֿפֿירן
 איינזאַמלען 47
 א' אַ פֿיעסע 883 אויפֿפֿירן זיך
 מינהג 52
 אויפֿפֿלאַטערן 195 אויפֿפֿלאַמען 510, 256 אויפֿפֿלאַקערן 610, 256
 פֿעיקער 487
 אויפֿטראָג 462, 484
 אויפֿטראָגן
 געבן 479
 זאַמלען 47
 אויפֿרעגן 610
 אויפֿטראָגן זיך 652
 נאַשולויקן 587, 584 אויפֿטריט
 אַריינקום 189
 אָנהייב 41
 טעאַטער 383 אויפֿטרייבן 47 אויפֿטרייסלען 202, 589 אויפֿטרעט
 אַריינקום 189
 אָנהייב 41
 טעאַטער 888 אויפֿטרעטן 460 אויפֿטרענען 526 אויפֿטרעפֿן זיך 47
 אויפֿטשעפען 80 ג אוןפֿעעבןעך 488, 608 אויפֿלאַגע 879 אויפֿלאַזן 81
 אויפֿלויפֿן
 ווערן בולט 158
 ווערן געשוואָלן 117 אויפֿלויפֿן זיך 47 אויפֿלייגן 25
 אויפֿלייגן זיך 47, 479 אויפֿלייזן באַ
 — צעשטערן
 — צעשמעלצן
 אויפֿפֿלעכטן

אומאַנגענעם
 אויפֿלעכטן 87
 אויפֿפֿרישן (זיך) א אויפֿצאַנקען 256
 אויפֿצאַפלען 689
 אויפֿציטערן 589
 אויפֿצייכענען
 רעקאָרדירן 866
 צייכענען 868
 אויפֿציילן 54
 אויפֿציען
 אויפֿכאָווען 106, 248 וואָרטן 88
 אויפֿקאָכן 510, 260 אויפֿקאָמען 415
 פֿליסן 223
 אָנשוועלן 117
 אויפֿקוועטשן 47
 אויפֿקויפֿן 484
 אויפֿקומען
 ווערן אַ מאָדע 580 ווערן אַ מינהג 52 אויפֿלעבן אַט
 מצליח זיין 495
 דערהויבן ווערן 544 אויפֿוואַכן 488
 געבוירן ווערן 102 אויפֿקייטלעך 166
 אויפֿקלאַפֿן
 עפֿענען 166
 צוזאַמענקלעפֿן 80 א' אַ באַנדעראַל 865 אויפֿקלערן
 אַנטפלעקן (סוד) 808 לערנען מיט 859 פֿאַרטטשן 349, 847 אויפֿקנויילן
 165
 אויפֿקנייטשן 165 אויפֿקניפֿן
 פֿאַרבינדן 80
 אויפֿבינדן 81

אויפֿקעמען 416
אויפֿקערן 47
אויפֿראַמען 415
אויפֿרודערן 508, 202 אויפֿרוף 881
אויפֿרופֿן 47
אויפֿרופֿנס
עליה 619
אויפֿרוקן 47
אויפֿריגלען 166
אויפֿריידן זיך
שמועסן 873
פלאַנעווען 897
קומען צו אַ הסבם בע אויפֿרייס 510, 279
אויפֿרייסן
עקספּלאַדירן 279
עפֿענען 166
צעשטערן 107
אויפֿרייסן זיך 180
אויפֿרייצן 894, 7—, 610 אויפֿריכטיק 362, 573 אויפֿריכטן
העלפֿן 446
באַלעבן 426
דערהייבן 197
הייבן אין גראַד 544 הייבן אין מצב 495 מאַכן גלייך 153
אויפֿמונטערן 513
שאַפֿן 106
אויפֿריכטן זיך 180, 195 אויפֿרייען 166
אויפֿריר
ווינראַציע 202, 508 טומל 280
אומאַרדענונג 88

אויפֿרעגן (זיך)
וויבראַציע 202
הייסבֿלוטיקייט 510, 508 אויפֿרעכענען 54
אויפֿשאַרן 47
אויף שוואַרץ
שריפֿט 877
פֿלאַן 897
אויפֿשוונג 195
אויפֿשוועלן
ווערן בולט 158
ווערן גרעסער 117 אויפֿשוידערן 589, 510 אויפֿשטאַנד 467
אויפֿשטאַפֿן 166
אויפֿשטופֿן 47
אויפֿשטורעמען
וויבראַציע 202
הייסבֿלוטיקייט 510
אויפֿשטייג
אַרויפֿשטייג 195
שיפּוע 154
אויפֿשטיין
שטעלן זיך 180
א' פֿון שלאָף 433
בונטעווען זיך 467
אויפֿשטעכן
עפֿענען 100
צוזאַמעננייען 626
אויפֿשטעלן
שאַפֿן 106
בויען 113

געבן אַ התמנות 460 אויפֿהייבן 197
 אויפֿשטעלן זיך 180, 195 אויפֿשיינען 289
 אויפֿשלאָגן
 וויבראַציע 202
 עפֿענען 160
 זאַמלען 47
 אויפֿשלינגען 264
 אויפֿשליסן 166
 אויפֿשלעפֿן 47
 אויפֿשנאָרן 47
 אויפֿשנורעווען 81
 אויפֿשניידן 166
 אויפֿשפּאַלטן 166
 אויפֿשפּאַרן 166
 אויפֿשפּיל 283
 אויפֿשפּרינגען 195
 אויפֿשרייבן 877
 אויפֿשרייבן זיך מיט 855 אויפֿשריפֿט 870, 881 אויקען נס
 אויקציאָן 484
 אויקציאָנער 485
 אוירינגעל) 529
 אולטימאַטום 481
 אום נניט־גראָד) 54 אומאויסמידלעך 100, 886 אומאויספֿירלעך 821
 אומאויסשטיילעך 512 אומאויסשעפלעך 68 אומאויפֿהערלעך
 המשך 45
 אייביק 78
 אומאיבערריסלעך 45 אומאיינשטימיקייט 832 אומאַנגענעם נס
 אומאַנטוויקלט
 אומגעקניצלט

אומאַנטוויקלט
 יונג 84
 אומבאַאַרבעט 899
 עס־האַרציש 884 אומאַפּהענגיק
 אומשייכות 9
 גוטער מצב 497
 אומאַפּווענדלער
 געוויס 822
 באַשערט 100
 אומאַפּפּרעגלעך 822 אומאַפּיציעל 599, 828 אומאַרבעטפֿעיק 420
 אומאַרגאַניזירט 88 אומאַרדענונג 88 אומאַרנטלעך 574 אומבאַאַרבעט 899
 אומבאַאַריפֿלעך
 — אומפֿאַרשטענדלעך
 — פֿאַרהוילן
 — ווונדער
 — אוממיגלעך אומבאַאַרינדעט 823 אומבאַאַרענעצט
 אומענדלעך 68
 אומבאַאַדייטנדיק 414 אומבאַאַדינגט 822 אומבאַאַווונט 884 אומבאַאַפֿלפֿן 488
 אומבאַאַהיט 814, 429 אומבאַאַוווסט
 פֿאַרהוילן 851
 אומבאַאַוווסטזיניק
 אינטעלעקט 808
 אומבביוונדיק 893
 אומשפּירעוודיק 253 אומבאַאַוועגלעך
 שטילשטאַנד 169
 געלאַסנקייט 489, 434 אומבאַאַזאַרגט 511 אומבאַאַזיגלעך 419 אומבאַאַזעצט
 621 אומבאַאַטייטיק 414 אומבאַאַטייליקט 434 אומבאַאַטעמט 269 אומבאַאַטראַכט
 ניט־באַהיט 814
 אינשטעלעריש 540 אומבאַאַליבט 553 אומבאַאַלעבט 243

אומבאַלעסטיקט 511 אומבאַנוץ 407
 אומבאַנעמלעך 543
 אומבאַפֿלעקט
 ריין 415
 אומשולדיק 578, 591
 צניעותדיק 596
 אומבאַצווינגלעך 419 אומבאַקאַנט
 פֿאַרהוילן 351
 ניט־באַרימט 545
 אומבאַקלערט
 ניט־באַהיט 814
 איינשטעלעריש 540 אומבאַרופן 658
 אומבאַרירט
 אומפֿילעוודיק 253
 אומניגערק 812
 צניעותדיק 596
 אומבאַרירלעך 469
 אומבאַרעכטיקט 576 אומבאַרעכנט 540
 אומבאַרעמהאַרציק 567 אומבאַשטימט 828
 אומבאַשטעטיקט 828 אומבאַשטענדיק 4? אומבאַשטרייט עך 822 אומבאַשיידן
 549
 אומבאַשיצט 429
 אומבאַשלאָסן 888
 אומבאַשעפֿטיקט 484 אומבאַשרטבלער
 גרויס 20
 ווינדעולעך 543
 אומבאַשרענקט
 — אומבאַגרענעצט אומבייג(עווד)יק
 האַרט 212

עקשנות־דיק 887
 אומביט
 חילוף 96
 פֿאַרביט 95
 שינוי 93
 אומביטעוודיק 98
 אומבפיוונדיק 893
 אומברחמנותדיק 667 אומברענגען 244
 אומבשלומדיק 447
 אומבתרבותדיק 567 אומגאַנג
 מגפֿה 420
 אומגאַנץ 83
 אומגאַרטלען (זיך) 141 אומגוט 412
 אומגיין
 גיין 170
 נוהג זיין זיך 52
 אומגלויבן 330, 613 אומגלייבלעך
 אוממיגלעך 821
 חידושימדיק 543, 20 אומגליק 498
 אומגליקלעך 498, 512 אומגליקלעך מאַכן 567 אומגעבילדעט 834
 אומגעבעטן 536
 אומגעגנט 110, 120 אומגעדולד 510, 541 אומגעהאַרצאַם 467 אומגעהייער
 חידושימדיק 543
 פֿאַרברעכעריש 574 אומגעוויינ(ט)לעך
 אויסנעם 53
 גרויס 20
 אומגעוויס 828
 אומגעזאַמט 87
 אומגעזונט

קראַנק 420
געזונטשעדלעך 423 אומגעזעצלעך 599
אומגעטריי 863, 589, 553 אומגעטרייסט 512 אומ עלומפערט 684, 438
אומגעלונגען 496
אומגעלעגן
אומצייטיק 90, 410
אוכוניגעריק 812
אומגעניט 488
אומגעפֿעלשט 411
אומגעפֿרעגט 469
אומגעצווונגען
פֿרט 469
וויליק 885
אופֿן ריידן 374
אומגעצוימט 469
אומגעקינצלט
תמימותדיק 862
אופֿן ריידן 874
אומגעראַטן
אומפֿאַרמייש
אומדרייען
שינוי 98
אומקערן 94
איבערדרייען 185
אומדרך־ארץ 557
אומה 282
אומהאַפֿטיק 209
אומהאַרמאַניש
אומפֿאַסיק 16

קעג(ע)נעריש 447
 גרילציק 882
 אומהיילעווודיק 0—
 אומהעפלעך 557
 אומהערשאַפֿט 457
 אומוואַלגערן 198
 אומגעראַטן
 ניט־געלונגען 496
 אומגעריכט 586
 אומגערן
 אומבביוונדיק 898
 אומוויליק 886
 אומגערעט(עניש) 66 אומגערעכטיק 574 אומגעשטאַלט(יק)ן 93
 אומגעשטערט 469 אומגעשיקט
 אומפֿעיק 438
 געלאָסן 489
 אומגעשליפֿן
 ניט־באַאַרבעט 899
 שלעכטער געשמאַק 634 אומוואַנדלען
 אימוואַגדערן 170
 — שינוי
 אומוואַרפֿן
 וואַרפֿן 198
 איבעראַנדערשן 98
 צעשטערן 107
 אומוויכטיק 414
 אומוויליק 886
 אומוויסיק
 אומזעלבשטענדיק 466

אומחן
אומשיינקייט 521
דערווידער 542
אומטאַלעראַנט 464
אומטאַקטיש 657
אומטויגיק
שלעכט 413
אומפֿעיק 488
אומטעטיק 434
אומטראָגן 172
אומיושרדיק 574
אומבכֿוד 681
אומלאָגיש 888
אומלאָיאַל 589, 558
אומדערצויגן 557
תמימותדיק 862
אומגראָד
אומיק 64
אומדאַנקבאַר 569
אומדויערדיק 209
אומדורכדרינגלעך
געדיכט 210
פֿאַרהוילן 851
פֿאַרמאַכט 167
אוממאַראַליש 674
אוממוזיקאַליש 282
אוממיגלעך 821
אוממיטלבאַר 401
אומממשותדיק 4

אוממעגלעך 821
אוממענטש
אויסוואַרף 674
אוממשמעותדיק 821
אימנאָווסטזיניק 808 אומנאַטירלעך
אומבביוונדיק
אומדורכפֿירלעך 821, 443 אומוויסנדיק 884
אומוועג 401, 178, 180
אומדייטלעך
אומפֿאַרשטענדלעך 848 אומוועטער 219
אופֿן ריידן 874
אומדיסציפלינירט
אומפֿאַלגעוודיק 467
אומדערצויגן 557
אומדירעקט 401
אומדענק עך 821
אומדערבאַרעמדיק 587
אומווענדן
שינוי 98
איבערדרייען 185
אומקערן 94
אומווערדיק
אומפֿבודיק 681
אומיושרדיק 674
אומדערגרייכלעך 821 אומווערטיק 414
אומזאַץ
האַנדל 484
קאַפיטאַל 489
אומזויבער 416

אומזוכן 815
 אומזיכער 823
 אומזיניק
 אומדערהערט 674 אומדערוויזן 828 אומדערטרעגלעך עס אומדערלאָזלעך
 599 אומדערמידלעך 483 אומדערפֿאַלג 496 אומדערצויגן 657
 אומדערקלערלעך מיסטעריעז 851 אומפֿאַרשטענדלעך 848 אומזיסט בחינם
 503 אומנוציק 410
 אוממיגלעך 821 אָפֿעקטירט 681 שלעכטער געשמאַק 584 אופֿן ריידן 874
 אומנאָרמאַל 53, 342 אומנוציק 410
 אומנות 485, 487 אומניגערק עץ אומנייטיק 410
 אומנישטערן 815 אומנערעוודיק 428 אומסדר 88
 אומסימפֿאַטיש 653 אומעט עם
 אומעטום 108, 50 אומעטיק 512, 519 אומעטיש 674
 אומענדלעך
 אָנסופֿיק 68
 אייביק 73
 חידושימדיק 548
 אומדערשעפלעך 68
 אומדערשראָקן 640
 אומפֿאַרשטענדלעך 848 אומענלעך 12
 אומער 508
 אומערלעך 574
 אומפֿאַסיק 16
 אומפינקטלעך
 אונטערברענגען
 אומפינקטלעך 886
 אומפערפֿעקט 4
 אומפראָדוקטיוו 281
 אומפראָפֿאַרציע 162

אומפראקטיש 488
 אומפאלן 196
 אומפאנג
 — אַרומליניע
 — געשפרייט
 אומפאסן
 — אינשליסן
 שווענטפארטטשונג 350 אומקרייז
 אומפארשעמט 649
 אומפולקום 412
 אומפולשטענדיק 412
 אַרומליניע 1
 נאָענטקייט 120
 אומפילעוודיק 509, 253 אומקרייטיק 416
 אומפירן 172
 אומפלייט 416, 247
 אומפעיק 488
 ניט־פעיק 488
 קראַפּטלאַז 105
 אימון 679
 אומיושר 574
 אומפארבייטלע 51 אומפארבעסער עך 674 אומפארגלייכלעך
 גוט 411
 מערווערטיק 28
 אנדערש ע, 9
 אויסנעמיק 58, 51
 גרויס 20
 אומפארגעבלעך 574 אומפארגעסלעך 843 אומפארדזינג 0
 אומקארדזילער 423 אומפארזיכטיק

איינשטעלעריש 640
 — ניט־אָפּגעהיט
 אומפֿאַרלאָזלעך
 פֿליכט־פֿאַרגעסונג אַלס
 אומיושר 574
 אומפֿאַרמיטלט 401 אומפֿאַרמיידלעך 100 אומפֿאַרמעגלעך 498 אומפֿאַרן
 170
 אומפֿאַרעמדיק 152 אומפֿאַרענדיקט 44
 אומצוגענגלעך
 שוועריקייט 443
 אוממיגלעכקייט 821
 אומצווייפֿלדיק 822
 אומצוטרוי 880
 אומצוטריטלעך
 ווטטקייט 119
 שוועריקייט 448
 אוממיגלעכקייט 821
 גאווה 546
 פֿאַרשלאָסנקייט 167
 אומצוכט
 אומריינקייט 416
 אומרו
 באַוועגונג 202, 188
 טייל זיינער בן
 זאָרג 589, 512
 הייסבלוטיקער 508, 510
 טעטיקער 517, 488
 אומרוען 88
 אומריין 416

אומרעגולער
 אויסנעם 58
 אומפֿאַרעם 162
 אומרעכטפֿאַרטיק 574
 אומשאַרף 142, 807
 אומשולדיק
 ניט־שולדיק 591
 תמימותדיק 862
 צניעותדיק 596
 אומשטאַנד 7
 אומשטאַרביק 2, 78
 אומשייכות 9
 אומשיקן 354
 אומשליידערן 198
 אומשעדלעך 2—
 אומשפיר(עווד)יק 628
 אומצולאָזלעך 821
 אומצופרידן
 ניט־צופֿרידן 512
 ברוגז 502
 אומציטיק
 נוט אין ציטט 90, 410 אומתרבות 557, 581
 צו פֿרי 87
 אונטן 125
 ניט־ציטיק 899, 249 אונטער
 יונג 84
 אומצייליק
 — אַנצאָליק
 אומציכטיק 416

אומפֿאַרענדערלעך 98 אומצעשטערלעך 208
 אומצעשיידלעך 80
 אומפֿאַרשטייעניש
 נידעריקייט 125
 איינשליסונג 85
 מינערווערטיק 24
 אונטעראַיילן 894
 אונטעראַרדענען 464
 אונטערבאַוווסטזיין 808
 אומזינען 848
 פֿאַרהוילן 851
 חידושדיק 548
 אומפֿאַרשטענדעניש
 טיפּשות סא
 אומקערן
 אָפּגעבן 480
 שינוי 98
 איבערדרייען 135
 אומקער 94
 אונטערברעכן
 שטערן 445
 — מַפְסִיק זײַן
 אונטערברענגען 107
 אונטערגאַנג
 אונטערשלאָגן
 אונטערגאַנג
 צעשטערונג 107
 טויט 248
 קרענק א

אונטערגארטלען זיך 540 אונטערגיין
גענענען 187
זון 83,290
מאָדע 584
צעשטערט ווערן 107
שטאַרבן 244
רוינירט ווערן 496 אונטערגנבענען זיך 187 אונטערגעאַרדנט
אונטערטעניק 466
מינערווערטיק 24 אונטערגעבן
אונטערבעטן 189
פֿאַרלענגערן 117 אונטערגעבן זיך 406 אונטערגעוואַקסענער 84
אונטערגעריסן סט אונטערגעשטעל 188 אונטערגראָבן
אויסהוילן 160
צעשטערן 107
אונטערגרונט
באָדן 225
טיפֿקייט 126
פֿאַרהוילונג 361 אונטערדרייען זיך 187 אונטערדריקן 464 אונטערהאַלט
שטיץ 188
הילף 446
פֿאַרוויילונג 514
שמועס 873
געזאַנג 283
אונטערהאַלטן (זיך)
העלפֿן 446
געזאַנג 288
אַמוזירן 514
שמועסן 878
אונטערהאַנדלען 402 אונטערהויזן 622 אונטערהייבן 197 אונטערהייבן זיך

195 אונטערהיצן 894, 447 אונטערהעלפֿן 446, 479
 אונטערהעצן 894, לא אונטערהערן זיך 287
 אונטערוואַקסן
 עלטער ווערן 84
 גרעסער ווערן 117
 אונטערוואַרטן 88
 אונטערוואַרפֿן
 אָפּגעבן 480
 אונטערטעניקן 464
 אונטערוואַרפֿן זיך
 פֿאַלגן 466
 קרענק 420
 אונטערוויסיקייט 808
 אונטערוועג(נ)ס 170, 178 אונטערוועלט
 גיהנום 608
 שאַטנוועלט 614 א
 פֿאַרברעכער־וועלט 574 אונטערוועש 522
 אונטערזאָגן
 באַאיינפֿלוסן 894
 אונטערזוכן 815, 427
 אונטערחלק 240
 אונטערחנפֿענען זיך 585 אונטערחתמענען זיך
 אונטערשרייבן זיך 866
 באַשטעטיקן 881
 אונטערטאָן מ
 מוזיק אַש
 אונטערטאָן
 אונטערטאָנער) 466
 אונטערטונקען זיך 200 אונטערטוקן זיך 200

אונטערטייל 125
אונטערטעניק 466, 648 אונטערטראָגן
טראָגן 172
דערלאַנגען 479
באַדינען 468
אונטערטרייבן 894
אונטעריאָכן 464
אונטערכאַפּן
געבן שטיץ 183
מוזיק 283
אונטערלאָג
אונטערלאַשטשען זיך 685 אונטערלויפֿן 187
אונטערלייב 240
אונטערלייג 189, 115 אונטערלענען זיך
אַנשפּאַרן זיך 133
עסן 264
אונטערלעקן זיך 585
אונטערמאַכן 117
אונטערמוטיקן 894
אונטערמינעווען 425
אונטערנעמען
אונטערנעמונג 400
באַשעפֿטיקונג 435
טעטיקייט 483
דערוועגן זיך 540
אונטערערד
טיפֿקייט 126
פֿאַרהוילונג 861
אונטערפֿאַרן 187

אונטערפֿיסל 445
 אונטערפֿירן
 ברענגען 172
 אָפּנאַרן 863
 מאָלן א 118
 אונטערצינדן 250
 אונטערקויפֿן 690
 אונטערקויפֿן זיך 585
 אונטערקומען 187
 אונטערקוקן זיך 815, 805 אונטעררוקן 479
 אונטעררוקן זיך 187
 אונטערריסן 425
 אונטערריסן זיך 420
 אונטעררעכענען 82, 54 אונטערשאַצן 582
 אונטערשאַצן זיך 647 אונטערשטופן 479, 446 אונטערשטופער 446, 588
 אונטערשטוקעווען 117 אונטערשטיין זיך 540 אונטערשטיצן
 געבן אַן אָנשפּאַר 183
 העלפֿן 479, 446
 אונטערשטעלן זיך 640 אונטערשטרייכן
 אַקצענטירן 872
 וויכטיקייט 413, 857 אונטערשייד 12
 אונטערשיידן 808, 305 אונטערשיקן 172
 אונטערשלאָגן
 אונטערלייגן 189, 626
 גנבענען 482
 4
 אונטערשלאָק
 אונטערשפּילן
 אויפֿהעצן 894

אונטערשפרייטן 189
אורעלטערן 287
אווווערסאַל י
אַלגעמיינ 50
מוזיק 288
אויפֿאַרם י
קליידונג 522
איינפֿאַרמיק 151 איינמיניק 28
אויפֿיצירן
פֿאַרבינדן 80
אוינקום
סופֿעריאַריטעט 28 אונץ
וואָג 2
אופֿן 401, באַ, 7 אוצר
אוקראַפּ 250, "0
אותו מקום
ערווה 240
אותות ומופתים
ווינדער 548
אַזאַרט
אַטלאַס
העלך 614 א שטערן 208 אַטלעט
פֿאַרטסמאַן 514 גיבור 419 117
אַזערע 226
אַזשור
נעייענ 524, 291, 118
אַחדות
אייניקייט 80
קאַפּפּעראַציע 44

אַחריות
 אַטאָוויזם *9
 אַטאַק(ע)
 אַטאַקירן
 קריטיק 684
 פֿאַרג(ע)וואַלדיקן 697
 אורזאַך
 אָטחיהן זיך ט
 אויפֿווייזן 818
 אַטראָפֿיע 118, ט
 אַטראַקטיי
 אַטראַקציע
 צוציַיקייט 185
 טעאַטער שאַ
 איבונג
 . געניטונג
 איבלען
 אינעראַנדערשן י
 איבערבייטן
 שינוי 98
 חילוף 96
 אי־ער־יין
 איבערלויפֿן
 איבערבייסן מ
 פֿרישטיק 258
 איבערבייסן וו
 עסן 264
 איבערגעלאָדן 67
 איבערגעלאַף 88

איבערגעלייגט
איבערב לעטערן 135 איבערבעט 188, 115 איבערבעטן 502
איבערבעטן זיך 455 איבערבראך 93
איבערברעכן באַ
איבערגאַנג
שינוי 98
קרענק 420
איבערגיין
א' אַ שטח 171
איבערחזרן 64
פאַרשן 815
זען צו פֿיל 67
זיין ווערט מער 28 איבערגיין זיך 170 איבערגיסן
אַריבערטראָגן 172
שינוי 98
איבערגיסן זיך 67 איבערגלויבן 329, 615 איבערגליקלעך 511
איבערגנלענען 172 איבערגנלענען זיך 171
איבערגעפּאַקט 67
איבערגעפּאַלן 639
איבערגערעכנט 818
איבערזאָגן —
איבערזאַלצן
גוזמא 864
גרויסצאָליקייט 67
יקרות 502
איבערזיין 111
איבערזען
זען 805
איבערגעשטאַלט(יק)ן 93 לייענען 359 איבערגעשטאַנען 5ש, 75 מאַכן

קאַרעקטורן 78! איבערגעשפּיצט
 קלוג 339
 כיטרע 863 איבערגרופּירן 98 איבערדערציילן 878 איבערדערצייען 859
 איבערדורקן 879 איבערדרייען
 שינוי 98
 היפּוך 11
 איבערקערן 135
 אומקערן 94 איבערהאַלטן
 האָבן געדולד 509 איבערהאַקן
 שטערן 445
 פֿאַרשן 815
 זיין אָפּגעהיט 313 איבערזעצן
 אַריבערטראָגן 172
 ליטעראַטור 9—, 389 איבערזעצן זיך 171 איבערזעצער 849 איבערחזרן 64
 איבערטאָן זיך 622 איבערטראָגן
 אַריבערטראָגן 172
 איבערזעצן 849, 369
 האָבן געדולד 509
 טרייבן רכילות 686 איבערטראָגן זיך 171 איבערטראַכטן
 טראַכטן 809
 איבערהאַרעווען זיך 441 שרעקן זיך 689
 זיין נײַט־באַשלאָסן איבערטרייבן
 איבעריאָגן 172 איבערהיפּ(ער)ן 86, 886 מגזם זען *86 איבערטערעטן
 איבערגיין 171
 זינדיקן 574
 איבערטערפֿן 28 איבעריק
 אומנוציק 410 איבערוואַרטן 88, 484 איבערכאַפּן זיך 171 איבערכיטרעווען
 אַאַ איבערלאָזן
 אַריבערטראָגן 172

גרויסצאָליקייט 67 איבערלאָזן
 א' שירים ע
 אטנלאָזן 478
 מוותר זיין 572, 647 איבערלויפֿן
 איבערגיין 12
 איבערהייבן זיך
 ווערן מיד ב. 4
 איבערגעבוירן ווערן 426 שטאַלצירן 546
 איבערגעבן
 איבערטראָגן 172
 גענן 479
 דערציילן 853
 לערנען 359
 איבערגעבן זיך
 איבערוואָג
 שווערקייט 206
 גרויסצאָליקייט 67
 סופּעריאָריטעט 28
 איבערוואַנדערן 171
 אונטערטעניקייט 466 איבערוואַקסן 28,117
 פֿריינדשאַפֿט 552, — ס איבערוואַרפֿן 172
 איבערגעגעבן 660
 איבער געוואָלד 886
 איבערגעוואַלדיקן 464
 איבערגעוואַקסן 85
 איבערוואַרפֿן זיך
 איבערגיין בדב
 שינוי 98
 איבערגעוואַרפענער 607 שלום מאַכן 455

איבערגעווינען 894
 איבערווייטאָגן 609
 איבערגעוועלט־טיקן 404 איבערווינקען זיך 805
 איבערגעזאַלצן 864
 איבערוועגן 28
 איבערגעזעטיקט 519 איבערוועלן זיך 5
 איבערגעטריבן — 8
 איבערווערטלען זיך 7 — גרייַצאַליקייט זי
 אָימערלופטערן
 אימעשטופן
 איבערלופטערן 219, 255 איבערלייגן
 אַריבערטראָגן 172
 איבערזעצן 849, 869 איבערלייגן זיך
 האָבן אַ ייִשוב־הדעת 809
 זיין אָפּגעהיט 818
 זיין נײַט־באַשלאָסן 888 איבערלייענען 359 איבערלעבן
 א' אַ געשעעניש 99
 האָבן האַפֿט 208
 דויערן 78
 איבערלעבעניש
 געשעעניש 99
 אומגליק 498
 איבערמאַכן
 שינוי 93
 אימיטאַציע 14
 איבערמאַס
 גרויסצאַליקייט 67
 סופּעריאָריטעט 28 איבער מאָרגן 77
 איבערמוטשען זיך

מיטעלער מצב 499 איבערמישן
איבערדרייען 135
אימיטירן 14
איבערמענטש 28
איבערמעסטן 65
איבערנאָטירלעך
אויסנעם 58
איבערנייען 526
איבערניצעווען 5, 185 איבערנעמען
אַריבערטראָגן 172
מקבל פנים זיין 556
נעמען טייער 502 איבערנעמען זיך
ווערן ווייניקער 20
ענדיקן זיך 48
ווערן מיד 1—
קאַפּריזען 889
יחסנען זיך 646
איבערסענסיטיוו 508, 662 איבערענטפֿערן
אַריבערטראָגן 122
אויסליווערן 193
איבערענטפֿערן זיך 887 איבערערדיש
גייסטיק 4
איבערפעקלען 172 איבערפעקלען זיך 171 איבערפֿאַלן 452 איבערפֿאַרן 171
איבערפֿאַרן זיך 170 איבערפֿוילן 425 איבערפֿורעמען 98 איבערפֿילן 67
איבערפֿירן
אַריבערטראָגן 172
קאַליע מאַנן 425, 507 איבערפֿלאַנצן 172 איבערפֿלאַנצן זיך 171 איבערפֿלוס
געוואָסער 226
גרויסצאָליקייט 67

איבערבלייב 27 איבערפֿעפֿערן
 גרויסצאָליקייט 67
 גוזמא 864
 יקרות 502
 איבערפֿריירן 425 איבערפֿרעגן 815 איבערצאָלן 502 איבערצאָמען 140
 איבערצוג 188
 איבערצוימען 140 איבערצייגונג 829 איבערצייגן
 אויפֿווייזן 818
 באַאינפֿלוסן 894 איבערציילן 54
 איבערציען 188
 איבערציען זיך 171 איבערציער 622 איבערקאָכן
 קאָכן 260
 פֿאַרדזיען 264
 איבערקויפֿן
 האַנדל 484
 געבן שוחד 490 איבערקומען
 א' א קרענק 426
 געלעגן ווערן 229
 פֿאַרענדיקן 43
 געהאַלפֿן ווערן 446
 איבערקוקן 816, 818 איבערקוקן זיך 805 איבערקלאַנג 277, 871
 איבערקלינגן 868
 איבערקלייבן
 אָרדענונג 87
 זיין קאַפּריזנע 889 איבערקלייבן זיך 171 איבערקערן (זיך)
 איבערדרייען 135, 526
 היפּוך 11
 איבעראַנדערשן 98
 פֿאַלן 196

צעשטערן 107
 מאַכן אַ רעוואָלוציע 467
 מאַכן אַן אומאַרדענונג 88 איבערקערעניש
 — איבערקערן (זיך) איבערקריכן 171
 איבערקרימען (זיך)
 אימיטירן 14
 אָפשפּעטן 518
 איבערקרענקען 426 איבערראַשן
 אומגעריכטיקייט 686
 ווונדער 543
 איבעררוקן 172
 איבעררוקן זיך 171 איבערריידן
 שמועסן 458, 878
 באַאיינפֿלוסן 898 איבעררייסן
 מַפְסִיק זײַן 46
 אײַנלאָזן 478
 מחלוקת 447
 איבעררעכענען
 טראַכטן 809
 זײַן אָפּגעהיט 818
 זײַן נײַט־באַשלאָסן 888
 נעמען טײַער 502
 מאַטעמאַטיק 54
 איבערשאַצן
 מגזם זײַן 864
 איבערשאַצן זיך 646 איבערשטאַרקן 404 איבערשטופן
 אַריבערטראָגן 172
 האָבן געדולד 509
 מיטעלער מצב 499

אימערשטייגן
 אייגנט
 איבערשטייגן
 אַריבערגיין 171
 זיין מערווערטיק 28, 544 איבערשטעלן 172
 איבערשיכטן
 שינוי 98
 אַריבערטראָגן 172
 איבערשיכטן זיך 485
 איבערשיפֿ(לע)ן (זיך) 171 איבערשיפֿן 172
 איבערשיקן 172
 איבערשלאָגן
 הפֿסקה 46
 שטערן 445, 875
 רעקוויזירן 481
 אויסדינגען 500
 מאַכן אינווענטאַר 866
 קאַרטנשפּיל 516
 א' אַ באַרשט 260, 270 איבערשלאָפֿן זיך 442
 איבערשלאָק 188, 626 איבערשלעפֿן 172
 איבערשלעפֿן זיך 171
 איבערשמוגלען 172
 איבערשמוגלען זיך 171 איבערשמועסן 878, 458 איבערשניידן 81
 איבערשעה 435
 איבערשפּאַלטן 81
 איבערשפּאַנען
 איבערגיין 171
 א' אַ פֿערד 178
 איבערשפיצל 868

איבערשפיצן
באַשווינדלען 863
זיין מערווערטיק 23
איבערשפרייזן
אַריבערגיין 171
באַגיין אַ פֿאַרברעך 674 איבערשפריקטן 188
איבערשרייבן אויף 479 איבערשרייבן זיך 855 איבערשריפט 881
איבערשרעקן (זיך) 689 איגנאַראַנץ 884
איגנאַרירן 578, 682
אידיאָט
משוגענער טאָ
שוטה 840
אידיאָם 869
אידיאָסינקראַזיע בם
אידייליע 552, 455 אידעאָגראַפֿיע 877 אידעאָל מ
מאָדעל 18
פֿאַנטאַזיע 846, 2 אידעאָל אַרי
גאַנץ 82
אידעאָלאָג 860
אידעאָליזירן
פֿאַנטאַזירן 846 אידעאָליזם
אינטעלעקט 808, 809
פֿאַנטאַזיע 846
גוטהאַרציקייט 566 אידענטיפֿיצירן 808
א' זיך מיט 10
אידענטיש 10
אידעע
געדאַנק 809, 2
פלאַן 897

אידעעל 808
אידעע־פֿיקס שאַ
איזאָלאַטאָר
עלעקטריע 104
שפיטאָל 427
איזאָלירן 81
איזאָלירן זיך 555 איזוואָשטשיק 173 איטלעכער א
איי
אַנאַטאָמיע 240
אייביק 78
אייבערדעק
שיף 176
בנין 118
אייבערהאַר 456
אייבערהערשאַפֿט 456 אייבערוואָג
שווערקייט 206
עודף 25
גרויסצאָליקייט 67
סופּעריאָריטעט 23 אייבערחכּמח
פּלאַן 897
אייבערמאַכט 456 אייבערמאַן 459
אייבערמענטש ש אייבערפֿלאַך 186, 64 אייבערפֿלעכלעך
— דרויסנדיק
— עמ־האַרציש
— נאַריש
— ניט־אַפּגעהיט
— פֿאַראורטייליק אייבערצייג 188, 626 אייבערקול 286 אייבערשט
מערווערטיק 23
הייך 124

אייבערשטאָף 188 אייבערשטיבל 114 אייבערשטים 286 אייבערשטער (דער)
 606 אייבערשיכט 122, 250 אייבערשלאַק 138, 626 אייבערשעה 435
 אייבערשפיצל
 פלאַן 897
 אייגל
 אויג 805
 באַטאַניק 249
 וועבעריי 624 אייגן
 באַזונדער בס, 6
 אייגנס 476
 קרוביש 289
 אייגנאַרטיק 61, 6 אייגנהאַנטיק 877 אייגנווילן 887, 464 אייגנזיניק 887
 אייגנטום
 — אייגנס
 אייגנטימלעך
 — ספעציפֿיש אייגנטימער 476 אייגנטלעך 862, 849 אייגנלויב 588, 646
 אייגן-ליבע 567, אַא אייגנמאַכטיק
 הערשאַפֿט 456, 464
 אומגעזעצלעכקייט 599 אייגנוציק 667 אייגנס מ
 פֿאַרמעגן 476 אייגנס איוו
 אַליין 57
 בביוון 892
 אייגנשאַפֿט
 איינגעשרומפֿן
 אייגנשאַפֿט 51, 62 אייגעניק 424
 אייגענער
 קרוב 289
 פֿריינד 552
 איידל

יחסניש 544
אומהאַפֿטיק 209
גוטהאַרציק 566
שוואַך נקראַנק 420
גוטער געשמאַק 688
קאַפּריזנע 889
דאָר 118
אָפֿן ריידן 874 איידלמוט 566 איידלשטיין 529 איידעם 288
איינױסל 241 אטז 255
אטזוואַסער 228, 258 אייזלאַך 166
אייזן
מעטאַל 217
פרעסאייזן 526 אייזנבאַן 174
אייזנברעך 410 אייזנוואַרג 263 אייזערן
האַרט 212
קרעפֿטיק 419
באַשלאָסן 887
שטרענג 464
אומפֿילעוודיק 509 אייזקעלער 408 אייטל
איינמיניק 28
גאווע 540
אייטער
ציין (בהמה) 240
מאַטעריע 416 אייטערן זיך 417 אייל
פֿעטס 221
איליק
געאיל 440
זויער 272
איילן 221, 163 אילן (זיך) 440 איילפֿאַרב 293

אינאָטעמען 219, 273 אינאייגענען זיך 489 אינאָקטער 883
 אינאָרדענען 87
 אינאָרדענען זיך
 באַזעצן זיך 111
 בעל-הבתישקייט 476 אינבאַהאַלטן 404, 606 אינבאַלזאַמירן 4 — אינבייגן
 קנייטשן 165
 קרימען פע
 אינבילדונג
 פֿאַנטאַזיע 846
 גאווה 546
 אינבינדן (בוך) 880 אינבינדער 880
 אינבירגערן זיך 111 אינברעכן
 צעשטערן 107
 איבערגעוועלטיקן 484
 שטוביקן נב"ח) 248
 אויסלערנען 359
 גנבה 482
 האָבן אַ דורכפֿאַל 496 אינברעכן זיך 189
 אינברענגען
 הכנסה 489
 אינגיין
 אַריינגיין 189
 אינגעשרומפן ווערן 118
 אינגייער 189, 552 אינגלידערן זיך 111 אינגלייבן זיך 829
 אינגלייבעניש 829, 615 אינגעבוירן 5, 62
 אינגעבילדעט
 — פֿאַנטאַזיע
 גאווה 456
 פֿאַראורטייל 827

אינגעבן
 א' אין געריכט 601
 א' אַ רפּואה 427
 א' אַ ספּר־תורה 479 אינגעבן זיך 495
 אינגעבראַכן ווערן
 קרענק 420
 מידקייט ב.4
 אומדערפּאָלג 496
 צעשטערונג 107, 425
 אינגעגלייבט
 אינגעגעסן
 עקשנות 887
 שלעכטהאַרציק 667
 סוביעקטיוו 5
 אינגעדאַרט 118
 אינגעהאַלטן
 שוויגעוודיק 875
 שפּאַרעוודיק 506
 נזירות 594
 קאַלטבלוטיק 509
 עניוות 647
 צניעות 596
 אופּן ריידן 874
 אינגעהויקערט 154 אינגעוואַקסן 6
 אינגעוואַרצלט 5, 52, 208 אינגעוויינען זיך 52 אינגעזונקען ווערן
 טיפּקייט 126, 196
 מפּלה 496
 פּאַרפּאַלן ווערן 188 אינגעזעסענער 110 אינגעטריקנט ווערן 224
 אטנגעלאָף

אומאָרדענונג 88
 פֿאַרזאַמלונג 47
 אינגעמאַטערט 441 אינגעמאַכטס 268 אינגעניטן זיך 859 אינגענעם
 שיין 520
 באַטעמט 268
 אינגעפֿינען זיך 111 אינגעפֿלאַנצט 5, 6 אינגעקערעוועט 655
 אינגעקערפערט 85 אינגערעדט
 פֿאַנטאַזיע 846
 אינגעשטעלט
 געדיכט 210
 אָרדענונג 87
 סבנה 429
 נאַרמע 52
 אינגעשפּאַרט 827, 887 אינגעשרומפן 118
 אינדאָרן
 אינדאָרן 224, 118 אינדיקן 210
 אינדעקן 188
 אינדרוק
 קאַרנ 160, 865
 רושם 508, 252 אינדרימלען 4 אינהאַלטן
 שטערן 445, 470
 אַפּראָטן 896
 אינהאַלטן זיך
 נזירות 594
 קאַלטבלוטיקייט 509 אינהאַמעווען
 א' די וועלט 641 אינהאַנדלען 484 אינהיטן 404, 506 אינהייט 67
 אינהייטלעך 28 אינהייצן 254
 אינהילן 188, 351 אינהערן זיך 287 אינוואַלגערן 107 אינוואַנדערן 189
 אינוואַרפֿן 107

אינוואַרצלען 29,894 אינוואַרצלען זיך 111 אינווינער 116
 אינוויגן 4
 אינווייקן 223
 אינוויליקן 881
 אינוויקלען 188
 אינווירקן 894
 אינוועבן 191
 אינווענדן 7,882,825 — אינוך 105
 אינזאַלצן 4,270 — אינזאַם
 — עלנט
 אינזאַמלונג 47,617 אינזאַפן 192,228 אינזאַץ 620
 אינזייגן 228
 אינזיטיק
 פֿאַראורטייל 574,827 אינזען 111
 אינזייערן 2,404 אינזינקען 196
 אינזע(ן)
 אינטעלעקט 808
 טאַלעראַנץ 465
 אינזעעניש
 גוטעאַרציקייט 566
 טאַלעראַנץ 465
 מחילה 572
 אינזעצן
 אַרעסטירן 470
 אַרדענען 87
 אינזחזרן 848,859 אינטאַניק
 מוזיק 283
 אינטוליען (זיך) 188 אינטייטשן 849
 אינטייל 477,488

אינטיילן 87
 אינטענהן 873
 אינטראָגן 489
 אינטרויען זיך 829 אינטרעטן
 אויסטרעטן אַ וועג 178
 אינשמוצן 416
 אייניקייט
 אינס 67
 אינשטימיקייט 881
 שלום 455
 פֿאַרבונדנקייט 80
 אייניקל 238
 אינלאַדן
 — (פֿאַר) בעטן
 אינלאַזן 478
 אינלויפֿן 118
 אינליבן זיך 560
 אינלייגן
 דעפּאָנירן 475, 490
 צעשטערן 107
 אַראָנזשירן 87
 קאָנסערווירן 270, 404
 א' שלאָפֿן 2—
 אינלייזן 489
 אינלייטונג
 — אַריינפֿיר
 אינלעבן זיך
 געווינהייט 52
 פֿרינדשאַפֿט 552, 455 אינלערנען 359, 843 אינמאַטערן זיך 441

איינמאַכן
 קאָנסערווירן 206, 404
 זייערן 261, 272
 באַשווינדלען 863
 איינמאַנען 47, 489
 איינמאַרינירן 2 איינמידן זיך 1 — איינמיניק 28
 איינמסרן 587
 איינמעלדן (זיך) 187, 806 אייננאָדזשען זיך 654 אייננורען (זיך) 188
 אייננייען 626
 אייננעמען
 הכנסה 489
 נצחון 464, 495
 פֿאַרשמעלערן 626, 118
 א' מעדיצין ש
 איינזאַפן 22
 באַרויִקן 518
 אייננעסט(יק)ן 111 אייננעצן 228
 איינסטאַלירן
 גרינדן 106
 מסדר זיין 87
 איינסטאַלירן זיך 111 איינעטעמען 219 איינעקשנען זיך 27 איינפֿאַקן 87
 איינפֿלאַצירן (זיך) 111 איינפֿלעטש(ע)ן 159 איינפֿעקלען
 איינדעקן 188
 קאָנסערווירן 4 —, סע איינפֿרייען 200
 איינפרעסן
 פרעסן 526
 פֿאַרקלענערן 118 איינפֿאַך
 איינסיקייט 57
 פשוט 582

תמימותדיק 862
נזירות 694
עקאָנאַמיש 606
פֿאַרשטענדלעך 847
המוניש 545
אידעע 809
פלאַן 897
קאַפּריז 889
אינטוּיציע 893
מפּלה 496
אינפֿאַלעריש 828
אינפֿאַרהויז
אימער־יע
אינפֿאַרהויז 114
איינפֿאַרמיק 151
אינפֿאַרשטיין זיך אינשטימען 881 פּשרה 455
אינפֿונדעווען 106
אינפֿונדעווען זיך 111
אינפֿיר 52
אינפֿלאַנצן
אַריינטאָן 191
לערנען 859
אינפֿלאַנצן זיך 111
אינפֿלוס 894
אינפֿעדעמען 191
אינפּעסטיקן 208
איינצאָל 57
אינצאָלן 493
אינצאָמען

אַרומצאַמען 141 באַגרענעצן 470
אַינצאַרענען 510
אַינציטיק 78
אַינצוען 118
אַינצלהייט 51
אַינצערן 490, 405
אַינקאַלעקטירן 47
אַינקאַסירן 47, 489
אַינקאַרבן 160
אַינקאַרגן 500, 505
אַינקוואַרטירן (זיך) 111
אַינקויפֿן 484
אַינקום (הכנסה) 489
אַינקוקן זיך 805
אַינקירצן 118
אַינקלאַגן 587
אַינקלאַמערן 141
אַינקלאַנג
מוזיק 288
אַינשטימיקייט 881 פאַסיקייט 15
אַינקנייטשן 165
אַינקנעלן מיט 859
אַינקערפערן 85
אַינקערפערן זיך 111
אַינקריצן 160, 859
אַינרוגזן 510
אַינרוימען (נסוד) 868
אַינרופֿן 47
אַינריידן 894

אינריידן זיך
 גאווע 546
 פֿאַנטאַזיע 846
 אינריסן זיך מיט 7—
 אינריכטן
 אינשמוצן 416 — גרינדן
 — אַראָנזשירן
 אינרינגלען 141
 אינרעדן 894
 אינרעדן זיך
 גאווע 540
 פֿאַנטאַזיע 846
 אינשאַפֿן (זיך)
 פֿאַרגרייט 403
 הכנסה 489
 אינשווערן 358, 460
 אינשטודירן 848, 859
 אינשטיין (זיך)
 וווינען 111
 געדיכט 210
 אינשטיפֿן 118
 שלום מאַכן 455 באַרויַקן 518, 509
 אינשטימיק 283
 אינשטימיק
 פֿאַסיקייט 15
 אטנשטעל(ונג)
 מיינונג 829
 אָרדענונג 87
 ריזיקע 540

סבנה 429
 קאַרטנשפּיל 516
 איינשטעלן
 אַראָנזשירן 87
 איינלערנען (מוזיק) 283 קאַנסערווירן 404, 272 קאַרטנשפּיל 516 ריזיקירן
 540, 0 — גרינדן 106
 אָפּשטעלן 46
 א' זיך נגעדיכט) 210 אָננעמען זיך 588
 איינשיט 138
 איינשיבורן (זיך) 595
 איינשלאָפֿן 44, 619
 איינשליסן
 אַרייַננעמען 85 טורמע 470
 אַרומצוימען 141
 איינשלעפֿ(ער)ן
 לייגן שלאָפֿן 442, 619 מאַכן אומשפּיריק 268 אבר 420
 איינשמועסן 894
 איינשמועסן זיך 846
 איינשמוצן (זיך) 416
 איינשפּאַנען 173, 470
 איינשפּאַרן 470
 איינשפּאַרן זיך 887
 איינשפּאַרן 506
 איינשפּיכלערן 403
 איינשפּריצן 427
 איינשרומפֿן 118
 איינשרייבן (זיך) 866
 איינשרעקן 539
 אייערנעכטן 75

איערשטאָק 240
איעמיסטיש 874, 588
איעפער
באָגער 541
הייסבלוטיקייט 510 פֿלייס
איעפערזוכט 570
איך 51, 5, 308
איכות 5
אילוזיע 846
אילומינאציע
באליכטונג 289
צייכענונג 529, 308
אילוסטראציע
צייכענונג 808
אילעגיטים 599
אימאָביליזאציע 169
אימאָגינאציע 846
אימאָזש 374, 309, 868
אימאָזשינער 846
אימאָטעריעל 4
אימאָטריקולאציע 800
אימאָנענט 6
אימה 639
אימוניטעט 422, 579
אימיגראַנט 189
אימיגראַציע 170
אימיטאַציע 888, 868, 14
אימינענט 77
אימעצער 282

אימערסיע סש
אימפּאָזאַנט
אינטערפרעטאַציע
אימפּאָזאַנט
גרויס 20
שיין 520
באַרימט 544
וויכטיק 418
אימפּאַטענט 105
אימפּאַנירן
וויכטיקייט 413
אימפּאַרטירן 484, 192 אימפּולס
שטויס 104, 183
אינטוויציע 508, 893 אימפּלאַזיע 279
אימפעט 438, 183
אימפּעראַטאָר 456
אימפּעראַטיוו
באַפֿעלעריש 462
נייטיק 409
אימפּערזאָנאַציע 888
אימפּעריאַליזם 456
אימפּעריע 109
אימפּערפֿעקט 412
אימפּראָוויזאַציע
אומצוגעגרייטקייט 899
פּאַעזיע 882
טעאַטער 888
מוזיק 284
אימפּראָמפּטו 899

אימפרעגנירן 223
 אימפרעסאַריאָ 285, 400 אימפרעסיע
 פֿילעוודיקייט 252, 508 אינאָוואַציע 81
 אינאָקולאַציע 191, 251 אין ברירה 886
 אינגבער 250, 270
 אינגעווייד 187, 240
 אינד
 כוואַליע 226
 בעל־חי 247
 אינדאָרסירן
 באַוואַרענען 475, 865
 באַשטעטיקן 881
 אינדוסטריע 106
 אינדוקציע
 עלעקטריע 104
 עקספּערעמענט 816
 אויפֿווייז 818
 לאַגיק 824
 אינדזל 225
 אינדיוויד 57, 282 אינדיווידואַליטעט
 באַזונדערקייט 51
 אינסיקייט 57
 סוביעקטיווקייט 6
 אוממשות 4
 אינטעלעקט 808
 באַרימטקייט 644 אינדיסקרעט 353 אינדיפֿערענץ 812 אינדיקאַטאָר 865
 אינדירעקט 401 אינדעקס
 פֿינגער 240
 צייכן 54, 865

רעקאָרד 800, 881 אינהאַלאַציע 192, 219 אינהאַלט
 איינשליסונג 35, 881
 זינען 5, 847
 א-פֿאַרצייכעניש 881 אינהאַלטלאָז
 אומזינען 848
 אומוויכטיקייט 414 אינהאַלירן 219, 192 אינהייביציע 445 אינוואַזיע 452
 אינוואַלוציע 118 אינוואַליד 420
 אינוואַריאַנט 871 אינווענטאַר
 רעקאָרד 666
 בעל-הבתישקייט 251 אינוועסטירן
 הוצאה 490
 הרשאה 460
 אינווערסיע
 אומקער 94
 איבערדריי 185
 אופֿן ריידן 874 אינויגוראַציע
 אָנהייב 41
 זאַלבונג 400, 551 אינוענדאָ 353
 אינזיכזם 809
 אינזשעניר 436, 453 אינטאַנאַציע 872, 288 אינטוּיציע 893
 אינטים 552
 אינטעגער
 גאַנצקייט 82, 54 אינטעגראַל
 מאַטעמאַטיק 64
 גאַנצקייט 82
 איינשליסונג 35 אינטעגראַציע 85 אינטעליגענט
 קענטשאַפֿט 888
 קלוגשאַפֿט 889
 אינטעלעקט 808

אינטעלעקט 808 אינטעלעקטואל 809 אינטענדאנט 49, 458 אינטענדירן 892
 אינטענסיוו 433 אינטענסיקאציע 208 אינטענץ 892
 אינטערוואל
 דימענסיע 121 אינטערוויו 815, 853 אינטערווענץ 402 אינטערלוד(יע)
 צייט 69
 מוזיק 284
 טעאטער 888 אינטערמיסיע 46 אינטערמעדיע
 מוזיק 284
 טעאטער 883 אינטערמעצא
 הפסקה 46
 מוזיק 284
 אינטערן מ
 דאקטער 427 אינטערן איוו
 אינעווייניק 137 אינטערנאט 861, 114 אינטערנאציאנאליזם 448 אינטערנירן
 470 אינטערעס
 מיסחר 484
 נייטיקייט 9—
 וויכטיקייט 413
 נייגעריקייט 811 אינטערפאָלאַציע 191, 54 אינטערפונקציע 869
 אינטערפעלאַציע 815 אינטערפרעטאַציע 849
 אינטערפֿערענץ
 אַלומינ(יים)
 אינטערפֿערענץ שטערונג 5— פֿאַרמיטלונג 455
 אינטערציזיע 465
 אינטערקאָמוניקאַציע 5
 אינטראָדוקציע אַרייַנפֿיר 89
 ליטעראַטור 881 מוזיק 284
 קבלת־פנים 556
 אינטראָספּעקציע 809

אינטריגאַנט
 אויפֿהעצער 7 — אַקטיאָר 888 שקר
 פּלאַן 897
 אינטריגע
 דראַמע 888
 איניונקציע 462, 599
 איניעקטאָר 486
 איניעקציע 427, 191
 איניציאַטיוו 41
 איניציאַל 869
 אינלאַנד 120
 אינסובאַרדינאַציע 467
 אינסולאַציע 224
 אין־סוף
 געשפּרייט 108 אייביקייט 78 אומענדלעכקייט 68 גאַט
 אינסורגענט 467
 אינסטאַלאַציע באַזעצונג 111 אַראָנזשירונג 87 זאַלנונג 651, 400 טעכניק
 436
 אינסטאַנץ 601
 אינסטיטוט
 שאַפֿונג 106 שול(ע) 861
 אינסטיטוציע 459
 אינסטינקט
 געפֿיל 508
 אינטויַציע 898 באַגער 541
 אינסטרוירן
 מפֿעלן 462
 אינסטרומענט
 בלייזמר 286

אינסטרוקענטטל
פֿאַרמיטלונג 402
מוזיק 288
אינסטרוקטאָר 860
אינסטרוקציע
אינסטיגניע 865
אינסינואַציע 853
אינסעקט 247
אינספּיראַציע
געפֿיל 882, 508
אינטוּיציע 898
אינספּעקציע
פֿאַרשונג 815, 818 פֿירערשאַפֿט 469
אינסצענירן 888
אינערציע 509, 434
אינפֿאַרמאַל 53
אינפֿאַרמאַציע 853
אינפֿוּזיע 427, 191
אינפֿילטראַציע 191
אינפֿיניטיוו 871
אינפֿיניטעסימאַל 68
אינפֿלאַמאַציע 0—
אינפֿלאַציע 602
אינפֿלעקסיע 93
אינפֿעקציע 40, 425
אינפּעריאָריטעט 24 אינפֿ-געפֿיל 647
אינצידענט 7, 99
אינצידענטאַל
צושטאַנד 7

אַביעקטיוו 6
אינציזיע באַ
אינצענטער 64
אינקאַגניטאַ 870, 351
אינקאַסע 489
אינקאַסענט 472, 489
אינקאַרנאַציע 3
אינקאַרפּאַראַציע
ממשות אַ
אַינשליסונג 85
געזעץ 598
אינקובאַציע 248, 229
אינקוויזיטאָר
פּאַרשער 601, 315 אַכזר 604, 464
אינקרימינאַציע 687
איסור 599
איסטמוס 225
איספּראָוויק 600
איצט 76
איצטיקייט 76
איקאַנע 619 א
איראַדיאַציע 289
איראַניע
שפּאַט 518
ניטול 582
אופֿן ריידן 874
איריגאַציע 223, 251
אַכבעראַש
חוצפהניק 649

שטיפער 517
אכזריות 667
אכט
צאל 61
אפגעהיטקייט אבא
אכטונג
אפגעהיטקייט 481, 818
אכטונג געבן
זיין אפגעהיט 818 אויפפאסן 459
באוואכן 480
אכילה
דאס עסן 264
אכלען 204
אכסניא 114
אכפערן 680
אלאבאסטער 204
אלאקאציע 87
אלארם 481
אלבום 868, 284, 879
אלגעברע 54
אלגעמיין 60
אלדינג 32
אלוזיע 858
אלומיניום (217)
אלזא
אלזא
— היסט עס
אלזייטיק
גאנץ 82

אַלגעמײן 50
 שטים 286
 מוזיק-אינסטרומענט 286 מוזיקשטיק 284
 אַלט אָדי
 עלטער 86
 אַלטאַנקע 113
 אַלטאַר 620 א
 אַלט געבאַקן 75, 425
 אַלט-געזעסענער 116
 אַלטוואַרג
 אַלטע זאַכן 75, 425 אַלטע לטט 86
 אַלטווייבער-זומער 123
 אַלטוועלטיק 75
 אַלטמאָדיש 75, 584
 אַלטעגלעך
 נאַרמאַל 52
 אומוויכטיק 519, 414
 אַלטער נזקן 80
 אַלטערטום 75
 אַלטערנאַטיוו 891
 אַלטער עגאָ 4
 אַלטפֿרענקיש 75, 869
 אַלטרויזם 566
 אליאַנץ 456, 448
 אליבי 112, 601
 אַליגאַרכיע 456
 אַליטעראַציע 64, 882
 אליין 57
 אליין-אַפּנאַרעריי 829

אַליין־באַגרענעצונג 694
אַליין־באַהערשונג 505
אַליין באַצוימונג 694
אַליין־באַשטימונג 469
אַליין־דערנידערונג 547
אַליין־הערשער 458
אַליין־פֿאַרהערלעכונג 546
אַליין־קאָנטראָל 594, 509
אַלייע 178
אַלימענטן 258, 403
אַלימפּ 614 א
אַלימפּיאַדע 614
אַלכעמיע 218
אַלכסון 154, 54
אַלמאַ מאַטער 861
אַל מלא רחמים 619, 245
אַלמן 565
אַלמעכטיק 456
אַלמעמער 124, 620
אַלן 160
אַלן פֿאַלס 822
אַלע 82
אַלעגאָריע 817, 881, 874
אַלעמען 82
אַלערגיש 252
אַלערהאַנט 29
אַלערליי 29
אַלף 41
אַלפֿאַבעטישקייט 883

אַלפֿאַנס 697
 אַלף־בית
 שריפט 889, 859 אָנהייב 41
 אַלץ
 גאַנץ 17, 82
 לאַנגדויער 78
 אַלצדינג 82
 אַלצווייטער 888
 אַלצקענער 888
 אַלקאַהאַל 218
 אַלקאַהאַליקער 695
 אַלקאָוו 114
 אַלקער 114
 אַם 264
 אַמאַטאָר
 טעאַטער־ליבהאַבער 888 קונסט־קענער 583 געלן 541, 885
 אַמאַלגאַמירן 21.7, 80
 אַמאר 614 א
 אַמאַראַליש 574
 אַמאַרטיזאַציע 498
 אַמבאַסאַדאָר 460, 854
 אַמבולאַטאָריע 427
 אַמבולאַנס 173, 427
 אַמביציע 641
 אַמיזאַנט 511, 514, 518
 אַמוזירן זיך 511, 14, 518
 אַמונה 611, 829
 וואָפֿן 454
 אַמט .

באַשעפֿטיקונג 435 אַדמיניסטראַציע 459

אַמטירן 435

אַם ירצה השם 77

אַם בן 819

אַמניפּאָטענץ 456

אַמנעזיע 844

אַמנעסטיע 572

אַמעליאַראַציע 424, 251

אַמפּוטאַציע 427

אַמפּלואַ 883

אַמפּליטודע 17, 54

אַמפּערן זיך 447, 824

אַמפֿיביע

זאָלאָגיע 246

אַעראַפּלאַן 117

אַמפֿיטעאַטער 614, 883

אַמת(דיק)

וואָר 862

עקסיסטירנדיק 1

אַנאָויפֿהערדיק הע, 98

אַנאַטאָמיע 240

אַנאַטאָמירן 815

אַנאַכראַניזם 869, 72

אַנאַלאָגיע 817

אַנאַמאַליש 53

אַנאַניזם 597

אַנאַנים 851, 870

אַנאַנסירן 856, 853

אַנאַרכיע 699, 457, 38

אַנאַרמאַל 53
אַנבאַוואָפֿענען (זיך) 452
אַנבאַטן 471
אַנבאַרגן 492
אַנבייזערן זיך 610
אַנבייסן מ
מאַלצטט 258
עסן מאַלצייט 264
אַק לאָזן זיך
אַנווערן
אַנבלאָזן זיך
גרעסער ווערן דעם
אַנבלויען 802
אַנברוגזן זיך 662 אַנברייטן 408, 398 אַנברענגען 479
אַנגאַזשירן (זיך) 492, 491 אַנגאַזשעמענט
דינגונג 492
באַשעפֿטיקונג 435 אַנגאַנג
המשך 46
פֿירונג 1—
אַנגורטן זיך 622
אַנגיין
אַנקומען 187
פֿאַרקויפֿן זיך 484
המשך 45
זיין טעטיק 488
זיין נוציק 409
פֿירונג 401
ניגערקייט 811
באַגעגענען 47

אָנגיין זיך 70
אָנגיסן
מאַנן פֿול 82
אָנגעבוירן 5
אָנגעבלאָזן
גאוועדיק 546
ברוגז 582
באַמבאַסטיש 374 אָנגעבן
גענן 479, 491
אָנגעגן זיך
וואָלונטירן 452, 471
פרעטענדירן 863 אָנגעברייט
צוגעגרייט 898
וויליק 885
אָנגעהערן (זיך)
— אייגנס 476
אײַנשליסונג 85
קרובישאַפֿט 289
אָנגעוואָרפֿן
אומאַרדענונג 88
אומנוציק 410
אָנגעטאָן 622
אָנגעטרויען 460, 829
אָנגעלאָדן
הייסבלוטיק 510
ברוגז 562
אָנדרודלען 894
אָנדרודלען זיך 662
אָנדרײַען 894

אָנדרײַען זיך 187
אָנהאַלטן
המשך 45
אָנשפּאַר 188
לאַנגדויער 78
אייגנס 476
האַפּטיקייט 208
באַשלאָסנקייט 387
אָנהאַלטפונקט 828, 183
אָנגעלעגנהייט 810
אָנגעמאַסטן ע
אָנגענומען
אַלגעמײן 50
נאַרמאַל 62
באַרימט —5
אָנהויך 220
אָנהויפֿן 82, 3—
אָנהייבער
אָנהייב 41
אָנגענומען אַן וואַנאָ (זיד) 819
אָנגענעמ(ען)
שיין 520
געשמאַקפֿול 688
הענגען 182
פֿאַרבינדונג 80
פֿאַרגעניגיק 511, 208 אָנהענגער
באַלייטער 63
חסיד 40, 560 אָנהעצן (447)
וואַרעמען 254

קאָנן 260 אָנוואַרף
 אויף שוואַרץ 877
 ליטעראַטור 881
 מאַלעריי 368 אָנוואַרפֿן
 אומאַרדענונג 88
 אויף שוואַרץ 877
 ליטעראַטור 881
 מאַלעריי 368 אָנוונק אָנווייזן
 אינסטרוקציע 402
 אָנגעצויגן
 שטטף 212
 לאַנג 117
 אומנאַטירלעך 584
 אופֿן ריידן 874 אָנגעקלאַגטער 601 אָנגעשטויסן
 פֿול 82
 ברוגז 662 אָנגעשטעלטער 435 אָנגראַ 82
 אָנגרעזעווען 200 אָנגרייטן 408 אָנגרייכן 187 אָנגרייפֿן
 מלחמה 452
 קריטיק 648 אָנדאַנקען 668 אָנדייטן
 — אָנוונק
 — אָנווייז
 אָנדינגען (זיך) 491, 492 אויפֿמערקזאַמקייט 818
 אָנדענק 843
 אָנדערציילן 878
 אָנווילנדיק 886
 אָנווענדן 401, 406
 אָנוועוין 516, 496
 אַנולירן
 אַנלויפֿן (זיך)

אַנולירן ש
 אַנומלט 75
 אַנזאָגן
 אַזהרה 481
 אינסטרוקציע 462
 פֿאַרויסזאָגן 845 אַנזאָטלען 178
 אַנזידלען 681 אַנזייגן 264
 אַנזעטיקן זיך — 2 אַנזען מ
 וויכטיקייט 418 אַנזען (זיך)
 באַטראַכטן 109
 זיין אַנטפלעקט 852
 זיין וויכטיק 418
 זיין פֿון ייִחיס אס אַנזעעוודיק
 גרויס 117, 20
 שיין 620
 אַנטפלעקט 62 אַנזעצן (באַנקראַט) 494 אַנזעצער 494
 אַנטאַגאַניזם 7 — אַנטאַלאָגיע 879 אַנטאָן (זיך) 622 אַנטאַנט(ע) 456
 אַנטבלייזן 528, 852 אַנטגיין
 אַנטרונען זוערן 284
 קראַנק ווערן 420 אַנטדעקן
 דערזען 805
 אויסגעפֿינען 828
 געווייר ווערן 353 אַנטדרימלט ווערן 442 אַנטעלמן
 אַנטווערף
 — אַנוואַרף
 אַנטוויינען זיך 68 אַנטוויקלונג
 צוגרייטונג 898
 לימוד 859
 פֿאַרמערונג 25

שינוי. 93
 רעזולטאַט 102
 פֿוליעריקייט 85
 אַנטוועגן זיך 540
 אַנטוועקן 508, 894 אַנטווערטיקן 503
 אַנטווישן (זיך) 587 אַנטוועכץ 522
 אַנטידאָט 4, 422 אַנטיטעז
 היפּוך 11
 אופֿן ריידן 874
 אַנטיילן 479
 אַנטייל נעמען
 טעטיקייט 483
 הילף 6—
 אַנטילאָגיע 11, 824 אַנטיסעמיטיזם 668 אַנטיסעפּטיק 012
 אַנטיפּאָדן 203
 אַנטיפּאָטיעס
 אַנטיפּראָז(ע) 869
 אַנטיק
 אַלטקייט 75
 סופּעריאָריטעט 28, 411 אַנטיקוואַריש 75
 אַנטלויפֿן. 482 אַנטלייען 491, 492 אַנטמוטיקן 896
 אַנטיציפּירן 535
 אַנטעצעדענץ 89
 אַנטערפּריז(ע) 4 אַנטפלעקן (זיך)
 אויפֿדעקן 852
 אויסגעפֿינען 828
 באַווייזן זיך 187, 807 אַנטציקונג 608
 אַנטציקנדיק
 שיין 520

פֿאַרגעניגיק 611
אַנטקומען 188
אַנטקעגנערֿאָגן 479 אַנטקעגנערֿומען
פֿשרה 484, 881, 455
גוטהאַרציקייט 666 אַנטקעגנריידן
ניט־אַינשטימיקייט 882
חוצפה 649
אַנטקעגנשטעלן
אַפֿפֿרעגן 825
אַנטקעגנשטעלן זיך 467 אַנטראָפּאָלאָגיע 282 אַנטראַקט
הפֿסקה 46, שאַ
מוזיקשטיק 284
אַנטרויען 829
אַנטרונען ווערן. 432 אַנטרייב
מאַטיוו 894
אַינטויציע 893
באַנער 541
אַנטרינען 432
אַנטרינקען (זיך) 264 אַנטרעפֿרעניאַר 888 אַנטרעפֿן זיך 47
אַנטשוויגן ווערן 375 אַנטשולדיקן 572
אַנטשולדיקן זיך 588, 598 אַנטשטומט ווערן 875 אַנטשטיין
ווערן געדיכט 210
אומבאַוועגונג 169
— רעזולטאַט
אַנטשיידן 826, 891 אַנטשיידן טוי
באַשלאַסן 887
געוויס 322, דש
אַנטשלאַסן
מוט 540

עקשנות 887
אַנטשלאָפֿן ווערן 442 אַנטשליסן זיך 887 י' אַנטשעפעניש 507
אַנידערלייגן זיך 196 אַנידערפֿאַלן 196
אני מאמין 611, 829 אַניצע עס
אַנכאַפֿן (זיך)
מאַכן חובות 492
אַינשטימען 881
ברענען 250
אַנכאַפֿער
לווה 492
אַנזעצער 494
אַנלאָד(עווע)ן 206
אַנלויפֿן (זיך) 487, 47
אַנליען
אַנשויג
אַנלייגן 111, 82
אַנלייגן זיך
אַנשפּאַרן זיך אויף 188
שווער מאַכן 206 אַנלעבן זיך
לענן לאַנג 86, 242
דערווערבן 489
אַנלענען זיך 188
אַנלערנען 571, 604 אַנמאַכט
אַנאַרכיע 457
חלשות 258, 420 אַנמאַסיק 68
אַנמוטן 471
אַנמושֶכֶן 416
אַנמיתן 183
אַנמעכטיק

חלשות 253, 420 אָנמעסטן 15, 626 אָנמערקן 881, 54 אָננייען 526
אָננעמען
נעמען ביי 481, 492
זיין אין דער מיינונג 829
איינשטימען 881
אָננעמען זיך
קרענק 420
וועגעטאָציע 249
פֿאַרטיידיקן 8, 688 — אָנסאַמבל
זאַמלונג 82, 47
מוזיק 288, 284, 2 אָנסופֿיק 68
אָנסטראַשען 639 אָנספֿקדיק 822
אַנעמיש 420
אַנענדלעך 68
אַנעסטעזיע 258, ש אָנעקדאָט 618
אַנעקסיע א, 25, 481
אַנערקענונג
צושטימונג 881
אַנפֿאַס(ט)ן 15, 626
אַנפֿאַקן 82, 210
אַנפֿיקעווען 32, 210
אַנפֿלאַדזשען 280
אַנפֿנימען 805
אַנפֿעלצן זיך 522 אָנפֿראַפֿן 82, 210 אָנפֿאַל(ן)
מלחמה 452
הייסבלוטיקייט 510
קרענק 420
קאַפּריז 889
אַנפֿאַנג(ען) 41

אָנפֿאַנגער
אָנהייבער 41
תלמיד 860
לערנבוך 879
אָנפֿאַרטרויען
— אָנגעטרויען אָנפֿאַרן (זיך)
פֿאַרן אַ סך 170
אָנקומען 187
זאַמלען זיך 47 אָנפֿיפֿן
— אָנווייזן
אָנציילן 64
אָנציל 179
אָנצינדן (זיך)
ברענען 266
אויפֿרעגן זיך 610 אָנציען
אָנקומען 87, 187
מאַכן שטיף 212
ווערן גרעסער 117
באַדעקן 188
טיי 269
אויפֿרייצן 394, דא
אַ' אַ זייגער 157
אויסנעמען 883 אָנצוענדיק
— צוצי'יק
אָנקאַרמען 264
אָנקוועלן
האַבן נחת 611
ווערן גרעסער 117 אָנקויפֿן 484
אָנקומען

קומען 187

געשען 99

א' אויף אַ שטעלע 468 זיין אָפהענגיק אין 823 אויסגעפֿינען 328 אָנקוקן
באַטראַכטן 809 אָנקלאָגן 587, 601 אָנקלייבן (זיך) 47, 403 אָנקניפֿן 80
אָנקעטע 816

אָנקער

שיף 176

אָנקערן זיך

האַבן אַ נאָמען 870 אָנרוקן 187

אָנרחמנותדיק 567 אָנריווהדיק 496

אָנריחדיק 274

אָנריידן

רכילות 586

באַאיינפֿלוסן 894 אָנריידן זיך 873 אָנרייסן

גרעסער ווערן 117, 420 אויסנעמען 495 אָנרייצן 894, 447 אָנריכטן 898

אָנרירן 252

אָנרעגן

— אַנטוועקן

אָנרעדן

רכילות 586

באַאיינפֿלוסן 394 אָנרעדן זיך 878 אָנרעכענען

מאַטעמאַטיק 64 באַשווינדלען 863 אָנשוועלן 117

אָנשויונג 329

אַנשטאַט

אַפּגאַלן

אַנשטאַלט 469

אַנשטאַפֿן 82, 210

אַנשטויסן 82, 210

אַנשטויסן זיך

אויסגעפֿינען 8,828—
אַפֿעקטאַציע 668,681
אַנשטעלן
געבן אַ שטעלע 460
באַאיינפֿלוסן 894
אַ' אַ פֿידל 87
אַנשטענדיק
צניעותדיק 596
גוטער געשמאַק 683
אופֿן ריידן 874
אַנשטעקן (זיך) מאַ
אַנשטרענגען זיך 483
אַנשיט 452,225
אַנשיטן 210,82
אַנשילטן 559
אַנשיקעניש
אומגליק 498
שד 608
אַנשלאַגן
מאַכן פֿול 210,82
אַנקומען 187
רעזולטירן 102
צווירצן 0
פֿאַרלייגן (שידוך) ע
אַ' אין 111
אַנשלאַגן זיך 47
אַנעלטדערן —
אַנשליסן זיך 652,80
אַנשמירן

מאַלעריי 118 א
רפואה 4
אַנשעלטן 659
אַנשפּאַנען 212
אַנשפּאַרן (זיך)
אַנלען 138
באַנער 641
אַנקום 187
אַנשפּיגלען זיך ש
אַנשפּיל אַש, 847 אַנשפּיקעווען 82, 210 אַנשרייבן 877, 881 אַנשרייען 610
882 אַסאַציאַציע
פֿאַרבינדונג 80
געדאַנק 808
גרופּע 8—
אַסאַרטימענט
קלאַס 49
זאַמלונג 47, 484 אַסאַרטירן 87
אַסטראָלאָגיע 845 אַסטראָנאָמיע אַש אַסיגנאַציע 486
אַסיגנירן 490
אַסימילאַציע
צופּאַסיקייט 15, 62
פֿאַרשיידנמיניקייט 29 אַסיסטענט
אַסעניזאַציע 22 אַסעסאָר
שאַצער 826
ריכטער 1—
אַסעפּטיק 2—
אַסעקוראַציע 474 אַספּיראַנט 541, 471, 860 אַספּיראַציע 541 אַספּעקט
צושטאַנד ד
אַנגליק 7—

אַספּאַלט 178, 221 אַסקעטיזם 594
 אַסרן 699
 אַעראָפּלאַן 177
 אַפּאַטילן 188
 אַפּאַגיי 128, 208 אַפּאַדיקטיש 322, 357 אַפּאַזיציע
 היפּוך 11
 קעג(ע)נעשאַפּט 7—
 אַפּאַטיע 609
 אַפּאַטעמען 219, — אַפּאַכטן 564
 אַפּאַלאַגעטיק שס, בש אַפּאַלאַן 614 א
 אַפּאַנענט 47, 882 אַפּאַסטאַט —8, 589, 618 אַפּאַסטאַל פש, 610
 אַפּאַסטעריאַרי 40 אַפּאַסטראָף 869 אַפּאַפלעקציע סאַ אַפּאַראַט
 מאַשין 436
 פֿאַרוואַלטונג 469 אַפּאַרבעטן
 ענדיקן 48
 צאָלן מיט אַרבעט 493 אַפּאַרט
 באַזונדער 119
 פֿאַרמערונג ש
 אויפֿבינדונג 81
 שטיל גרייד) שאַ, 8 אַפּאַרטוניזם 409, 890 אַפּאַקן 261, סש אַפּבייגן 158
 אַפּבייטן 95, 96 אַפּבייסן 118
 אַפּבילד 14, 868 אַפּבינדן 81
 אַפּבינדן זיך 478 אַפּבלאַזן 35
 אַפּבליאַקירן 294 אַפּבלוען —4
 אַפּבעטן זיך 9— אַפּבראַטן 20
 אַפּבריען פש, 260 אַפּברעכן
 פֿאַרקלענערן 118
 ענדיקן 43, 46
 אויפֿבינדן 81

אַפּברענגען 480 אַפּברענען
ברענען 256
פֿאַרקלענערן 118 אַפּברעקלען 118 אַפּגאַב
דאָס אַפּגעבן 480
אַפּגאַט 614, 661 אַפּגאַלן 628
אַפּגאַנג
אַפּוויינען
אַפּגאַנג
דאָס אַפּגיין 188
פֿאַרקויף פּאַפּ
שמוץ 416
אַפּגאַס
שמעלעונג 217
טייל 84
קאַפּיע 14
אַפּגיין
אַוועקגיין 188, 119, 75
אַפּבליאַקירן 294
זען ווייניק נפֿעלן) 66
פֿאַרלוירן גיין 496 וועט אַפּגעבן 480, 668
אַפּגעבן זיך
קלאַנג 7
איבערגעבן זיך 488 אַפּגעדראַשן
אַלט 425, 75
אַבסורד 338, 519 אַפּגעהיט
פֿרום 611
אויפֿמערקזאַם 813 אַפּגעוויינען זיך 58 אַפּגעוויינען 495
אַפּגעזונדערט
אומשטיכות 9

צעטיילט באַ
 ווטט 119
 פריוואַט 555, 851 אָפּגעזעגענען זיך 188, 478 אָפּגעטאַקט 620
 אָפּגעטעמפט 258, 509 אָפּגעטראָגן 425
 אָפּגעלאָזט, אָפּגעלאָזן
 אומריין 416
 ניט־אָפּגעהיט 814
 ניט־שטיף 213
 ניט־טעטיק 434
 אָפּגעלעבט
 קראַנק 420
 אַלט 86
 פֿאַרעלטערט 75, פט
 אָפּגעלעגן 119
 אָפּגעמאַטערט 441
 אָפּגענאַרטער 863
 אָפּגעקומענער 496 אָפּגעקראַכן פש, 425 אָפּגעריסן
 נאַקעט 623
 אָפּגעשאַלט 274, 209 אָפּגעשאַסן 294, 45 אָפּגעשוואַכט שפּ אָפּגעשטאַנען
 עס־האַרצות 884
 אינפֿעריאָר 24.
 שלעכטער געשמאַק 584
 אָפּגעשיידט 655 אָפּגעשלאָסן 5% אָפּגעשלאָפֿט א אָפּגעשמאַקט 684 אָפּגערונט
 226
 אָפּגריזשען 118
 אָפּגרענעצן 140
 אָפּדאַך 118, 114 אָפּדאַנקען
 דאַנקען 508, 451
 רעזיגנירן 401

אָפּדאַרן 118
 אָפּדיכען 442, 219 אָפּדינגען
 דינגען 492
 א' פֿון פּרייז 503 אָפּדינען
 ענדיקן דינען 5, 468 —
 רעטריבוציע 451
 דאַנקען 568
 אָפּדעקן 623
 אָפּדערציילן
 אינפֿאַרמירן 852
 רכילותן 586
 אָפּדרוק
 קאַפּיע 14, 866 אָפּדרייען 81
 אָפּדריקן 118
 קאַלטבללטיקייט 509
 נזירות 594
 אָפּהאַנג 164
 אָפּהאַנדלונג 381 אָפּהאַקן
 ענדיקן 48
 פֿאַרקלענערן 118
 איבעררייסן 478 אָפּהיטן
 וואַכן איבער 480
 טאָן חונ 577
 נייט באַניצן 407, 506 אָפּהיטן זיך 818 אָפּהייבן 198 122 אָפּהילכן זע
 אָפּהענגיק
 שייכות 8
 אומבאַשלאָסנקייט 888
 אומטעטיקייט 484
 שפעטיקן זיך 88

אויפֿנעמען 564 אָפּוואַרפֿן
 אָפּשטויסן 186
 מפּיל זען 229
 אויסשליסן 86
 איינלאָזן 478
 אַנולירן 463
 אָפּפֿרעגן 826 אָפּוואַרפֿן זיך
 פֿליכט־פֿאַרגעסונג 678 אָפּוואַשן
 רייניקן 415
 אָפּמעקן 867, 294 אָפּווייטערן 186 אָפּווייטערן זיך 188 אָפּווייכן
 שינוי 93, 12 אָפּוויינען
 באַקומען צוריק —4
 אָפּווייטן
 אָפּלאָזן
 אָפּווייסן 296
 אָפּווייען א
 אָפּווייקן 81
 אָפּוויקלען 158
 אָפּווישן
 רייניקן 415
 אָפּמעקן 867
 צעשטערן 107
 אָפּוועגן 206
 אָפּוועלן נמילך) 260 אָפּוועלקן 294
 אָפּווענדן (זיך)
 אָפּפֿרעגן 825, 832
 אָפּראַטן 896
 רעוואַלטירן 467
 אָפּווייכן 180

זויכן פֿון 642
פֿאַרנאַכלעסיקן 814 אָפּווערן זיך 462
אָפּטרופּוס 469
אָפּותיקו 486
אָפּזאַגן
ענדיקן ריידן 878
אַנולירן 468
אַ' ירושה 479
אָפּזאַגן זיך
רעזיגנירן 461
חרטה האָבן 890
אַינלאָזן 478
זיין אינגעהאַלטן 694
ניט טאָן זיין חוב 678 אָפּזאַטלען 81
אָפּזאַץ
הפֿסקה 46
פֿאַרקויף 484
געדיכטקייט 210
אָפּזוימען 526
אָפּזוכן
אויסוויילן 891
אויסגעפֿינען 828
אָפּזונדערן
אויפֿבינדן 81
מאַכן אַ מחיצה 140 אָפּזונדערן זיך אַש
אָפּזופן ש
אָפּזידלען 581
אָפּזידן זיך 210, ש אָפּזייגן 26
אָפּזיין

אַוועקזיין 112
 דינען 468
 אַפזיצן
 א' אַ שטראָף 604
 א' אַ פֿוס 22
 אַפּטשעפּען זיך 188 אַפּזעגן 118
 אַפּזעגענען זיך אב, 478 אַפּזענגען 256, 118 אַפּזעצן
 דרוק 878
 פֿאַרקויפֿן 484
 אַפּזעצן זיך 210
 אַפּזשיפּען 219
 אַפּחוזקן 518
 אַפּחורשן 690
 אַפּחתמענען זיך שאַ אַפּטאָן
 ענדיקן טאָן 48
 א' אויף גיך 0—
 א' אַ רישעות 667 אַפּטאָן זיך
 צעשטערונג 107
 געשעעניש 99
 אַפּשיידונג 188
 אַפּטאַציע 891
 אַפּטאַקן
 טאַקן 115, 118
 מאַכן שיין 520
 אַפּטאַקסירן 600
 אַפּטייטן
 מאָרד 244
 מאַכן קראַפֿטלאָז 106 אַפּטייטשן 849
 אַפּטייללונג (

טייל 34
 קופע נואן) 174
 מחיצה 140
 אַפטיילן
 אויפֿבינדן 81
 מאַכן אַ מחיצה 140 אַפטייק דט
 אַפסירן 891
 אַפטעמפן 162, 258 אַפטראַגן
 טראַנספּאָרט 172
 אַפגעבן צוריק 480
 אַפניצן 405
 דערציילן בש
 טרייבן רכילות 586 אַפטראַגן זיך שב, 482 אַפטראַכטן 897 אַפטרייבן 296
 אַפטריט
 רעגרעסיע 182
 בית־הביסא 416 אַפטרייבן
 אַפשוויסן 186
 אַבאָרט 281 אַפטרייסלען זיך
 חרטה 890
 איינלאָזן 478 אַפטרייניק 890, 618 אַפטריקענען זיך 224 אַפטרעט
 רעגרעסיע 182
 בית־הביסא 416 אַפטרעטגעלט 605 אַפטרעטן
 איינלאָזן 478
 אַפּווייכן פֿון 180
 רעגרעסירן 182
 פֿאַלגן 466
 אַריינגיין 189
 אַנטרינען 482
 פֿליכט־פֿאַרגעסונג 678 אַפטרענען 31, 520 אַפּטשעפּען 81 אַפּטשעפּען זיך

אָפּגייַן 188
אַינלאָזן 478 אָפּיאָגן 186
אָפּיום 528, 595 אָפּיקורס 618, 832 אָפּכאַפּן 446, 859 אָפּל 240
אָפּלאַגערן
באַזעצן זיך 111
באַזיטיקן זיך 112
פֿאַרגרייטן 408 אָפּלאַדירן 583 אָפּלאַדן עב
אָפּלאַזן
אַינלאָזן 478
אַנולירן 403
ווערן וואַרעמער 254
אָ' זאַפּאַס 526,
פֿאַרקויפֿן 484
אָפּלאַזן זיך
אָפּפֿרעגן
אָפּלאַזן זיך 416 אָפּלאַקן 618
אָפּלויפֿן
אָפּגייַן 188
אַגרעסיע 182
אָפּלייגן
אָ' אויף שפּעטער 88
פֿאַרגרייטן 8—
קנייטשן אב אָפּלייגן זיך
עקשנות 27 אָפּליידיקן עב אָפּלייטן 81
אָפּלייקענען 882 אָפּליקאַציע
בקשה 472
אָפּלעבן
לעבן 242
שטאַרבן 248

אויפֿלעבן 6 אָפֿלעגערן
באַזעצן זיך 111
באַזיטיקן זיך 112 אָפֿלערנען זיך 859 אָפֿלעשן
פֿאַרלעשן 257
טעאַטער 614
אָפֿערעטע 888, 284
אָפֿערצעפֿציע 22, 808
אָפֿנייג(ונג)
קרומקייט 154
שינוי 96, ע
דערווידער 642
נעגאַציע 882
אָפֿניצן (זיך) 405, 425
אָפֿנעמען
נעמען 481
קויפֿן 484
צוגנבענען 482
ווערן קלענער 118
אָפֿפֿאַסן ביי זיך 27, 826
אָפֿפֿטרן 43
אָפֿפֿסק(ע)נען 408
אָפֿפֿאַל
שמוץ 416
איבערבלייב
קלענערונג 118
ניט־אַינשטימונג 882
רעגרעסיע 182
אָפֿפֿאַלן
מקבל פֿנים זמן 654

אָפּנעצן 867,223
אָפּסאַפּען 2—
אָפּסמען 244
אָפּסקראַבען 118
אָפּעטיט 268,541
ווערן קלענער 118
ניט־אַינשטימען 832
רעגרעסירן 182

ך

אָפּעטעמען.
אָטעמען 219
אָפרוען זיך 42
אָפעל 21,472
אָפעלירן 878,472
אָפעלסין 258
אָפענדיקן 48
אָפּמאַגערן (זיך) 118 אָפענדיקם
צוגאַב 25
ליטעראַטור 881
אַנאַטאָמיע 240
אָפענטפֿערן 825
אָפעצהנען 896
אָפעקון 459
אָפעקלען 642
אָפּמאַכן
מאַכן אַן אָפּשך 474
ענדיקן 43
צעשטערן 107
אויסטראַכטן 846

אָפּווייען 219
אָפּמאַלן
א' תבואה 216
מאַלערט 888
ליטעראַטור 881
אָפּזאַגן אייף גיך 359
אָפּמאַרקירן
מעסטן סס
אָפּגרענעצן אב
אָפּמאַרשירן 188
אָפּמוטיקן 896
אָפּמינטערן 426
אָפּמעסטן 66
אָפּעראַציע
מעטאָד 401
האַנדל 484
מלחמה 462
מעדיצין 427
אָפּערוויליק 566
אָפּערן זיך
גוט־האַרציקייט 666
אָפּערע
מיזיקשטיק 284
אָפּפירן
טראַנספּאָרט 172
אָפּגעבן 480
אָפּלייגן אויף שפּעטער
שטולגאַנג 417 אָפּפּלוס
רעגדעסיע 182

געוואָסער 226
 רער 228
 אָפּלייץ
 רעגרעסיע 182
 געוואָסער 226
 רער 228
 אָפּלייץ
 אָפּגיי 188
 רעגרעסיע 182
 מינערונג ש
 אָפּליסן
 אָפּאַעסטיקן 166, 81 אָפּקרישן זיך אַש אָפּפרעגן 3, 882
 אָפּרעמדן זיך
 אָפרעט
 אָפּרעמדן זיך 668 אָפּצאָל
 צאָלונג 498
 אָפּגעבונג 480
 רעטריבוציע 451
 דאַנק 568
 שטראָף 604
 אָפּצאָלן
 צאָלן 498
 אָפּגעבן 480
 רעטריבוציע 451
 דאַנק 668
 שטראָף 4—
 אָפּצאַמען 1—
 אָפּצאַפּן 184
 אָפּצוג

קאַפּיע 14, אַש
 אָפּצווייג
 טייל 84
 אָפּשטאַמלער 288 אָפּצוימען 140
 אָפּצופּן 118
 אָפּצוקערן 271
 אָפּציילן 54
 אָפּצײַען
 לאַנגדויער 78
 שפּעטיקייט 88, אַש
 פֿאַרלענגערן 526
 אַנטלויפֿן 482
 קאַפּירן 14, 878
 שאַרפֿן 181
 געבן אַ הנחה 608 אָפּצײַען זיך 118
 אָפּצירקלען
 מאַכן אַ קרייז 156
 מאַכן שײַן 620
 אָפּצערונג 420
 אָאַצערן זיך 118
 אָפּקאַכן (זיך)
 קאַכן 260
 ווערן געדיכט 210 אָפּקאַלופּען 118
 אָפּקאַסען 118
 אָפּקאַרמען 117
 אָפּקאַרקעווען 166 אָפּקוילען 244
 אָפּקויפּן
 האַנדלען 484
 באַצויבערן 500

געבן שוחד 590
 אויסלייזן 6 — אַפּקױפֿן זיך
 א' פֿון שטראַף 604 אַפּקומען
 ווערן ווייניקער 20
 ווערן קלענער 118
 ווערן אַרעם 496
 אויפֿגעבונדן ווערן 81
 א' אַ שטראַף 604
 שובה טאָן 698 אַפּקומעניש
 לייזן 512
 אַפּקוקן
 טשאַטעווען באַ
 לייענען 859
 אַפּקייטלען 166, 81 אַפּקילן (זיך) 255, 9 — אַפּקינצלען 520 אַפּקירצן 118,
 626 אַפּקלאַגן
 אויפֿהערן קלאַגן 618
 קאַליע מאַכן 488, סט אַפּקלאַנג דע
 אַפּקלאַפֿן
 אַפּפֿרעגן 8
 פֿאַרטיידיקן זיך 452
 שטעלן זיך קעגן 467
 רעטריבוציע 451
 רעגרעסיע 182
 קאַפֿירן 14, 868
 טיפֿירן 877
 פֿאַרקלענערן 118
 לייענען גיך 878 אַפּקלייבן 891
 אַפּקלייען 81
 אַפּקלינגען 277 אַפּקלעפֿן 81

אַפּקלעקן 867
 אַפּקלערן 897
 אַפּקניפּן 118
 אַפּקניפּן 81
 אַפּקנעפּלען 81 אַפּקערן
 באַזייטיקן 112
 אַפּווייכן 180 אַפּקערן זיך
 ניט זען 806, 814 אַפּקריגן 489
 אַפּקריגן זיך 455
 אַפּקריכן 294, 5 אַפּקרעכצן 518
 אַפּקרענקען 426
 אַפּראַבירן 881
 אַפּראַזירן 628
 אַפּראַטן 896
 אַפּראַטעווען 446 אַפּראַטעווען זיך אַט אַפּראַמען 112, 244, 107 אַפּראַפּאַ
 89
 אַפּראַפּריאַציע 481, 482 אַפּראַקסימאַטיוו
 מזרגה 17
 שייכות 8
 נאַענטקייט 120 אַפּרוימען 112, 244, 107 אַפּרונד(יק)ן 166
 אַפּרוען זיך ש
 אַפּרופּן
 טעלעפּאָנירן 856 אַפּרופּן זיך
 ענטפּערן 825, 878
 קומען צוריק (קרענק) 420
 טעם 269
 אַפּרוקן זיך 188
 אַפּריאָרי 89
 אַפּריגלען 166

אַפּריידן
 ענדיקן ריידן 873
 אַפּראָטן 481, 896
 מאַכן אַן אַפּמאַך 474 אַפּרייניקן
 מאַכן דיין 415
 באַזייטיקן 112
 אַפּרייסן
 אויפֿבינדן 81
 פֿאַרקלענערן 118 אַפּרייסן זיך 188 אַפּריכטן פון
 רכילות 580
 אַפּריס
 טייל 84
 שיפּוע 154
 אַפּרעדן
 ענדיקן רעדן 878
 אַפּראָטן 481, 896
 מאַכן אַן אַפּמאַך 474
 אַקּרע־ענען זיך
 אַפּשפּריער
 אַפּרעכענען זיך
 רעטריבוציע 451 אַפּשאַבן 118
 אַפּשאַלן 277
 אורטיילן 808, 826
 טאַקסירן ססס
 מעסטן מיטן אויג סס
 השערה 829
 האַלטן פֿאַר וויכטיק 418
 אַפּשוואַרצן 296
 אַפּשווימען 188

אָפּשוועבן 188
 אָפּשווענקען 416 אָפּשווערן זיך 858 אָפּשוימען 26, 415 אָפּשטאַם 287
 אָפּשטאַמלער 288 אָפּשטאַמען 102
 אָפּשטאַנד
 ווייטקייט 119
 אינטערוואַל 121
 הינטנקייט 146 אָפּשטאַפּן 166
 אָפּשטאַרבן 169
 אָפּשטויבן 416
 אָפּשטויסן
 אָפּשטופּן 186, 478
 אָפּפֿרעגן שאַ
 שטעלן זיך קעגן 467
 זיין דערווידער 542 אָפּשטויסנדיק
 מיאוס 521
 אומריין 416
 עקלדיק 2—
 אָפּשטופּן 186
 אָפּשטייגן 196
 אָפּשטיין
 בלייבן פֿון הינטן 146, 24
 זטן וועט פֿון 119, 122
 מַפֿסיק זיין 46
 ניט פֿאַרענדיקן —
 ווערן מיד 1—
 ווערן געדיכט 210 אָפּשטימען 891
 אָפּשטעלן
 באַשטימען 826
 שטערן 445

אָפּשטעלן זיך
איבערבלייבן 27
מפֿסיק זטן 888, 169, 46
אָפּשטעפּן 526
אָפּשטעקן
עפֿענען 160
אָפּגעבן 479, 480 אָפּשטראַלן 29 אָפּשיי 580, 556 אָפּשיידן
אויפֿבינדן 81
מאַכן אַ מחיצה 140 אָפּשיידן זיך 188 אָפּשיילן 122, 118 אָפּשיין 289
אָפּשילדערן 881, 518 אָפּשינדן 122
אָפּשיקן
טראַנספּאָרט 172
אָפּגעבן 480
אָפּשלאָגן
שטעלן זיך קעגן 467
אָפּפֿרעגן 882, 825
מינערן 503, 26
זיין דערווידער 542
ווערן וואַרעמער 254
אָפּעצהנען 896
אָ' וואַסער 417
אָפּשיינען 289
טעם 269
אָפּשלאָס 43
אָפּשלאָפֿן 420
אָפּשלוס
סוף 43
אָפּמאַך 474
אָפּשלידערן 180 אָפּשליסן

פֿאַרמאַכן 167
עפֿענען 81, 166
האַלטן אַרעסטירט 470
מאַכן אַן אָפּמאַך 474
ענדיקן 48
אָפּשליסן זיך 655 אָפּשלעפּן
לאַנגדויער 78
שפּעטיקייט 88 אָפּשמועסן
ענדיקן שמועס 878
מאַכן אַן אָפּמאַך 474 אָפּשמיסן 188
אָפּשניט
אויפֿהער 169, 46
מפּלה 496
שטראָף 604
זירלונג 581
אויפֿבינדונג 81
אינלאַזונג 478
פֿאַרקלענערונג 118
מלחמה 452
אָפּשניידן
אויפֿבינדן 81
אינלאַזן 478
ענדיקן 43
אויפֿהערן 109, 40
פֿאַרקלענערן 118
מלחמה 452
אָפּשניצל
טייל 84
פּלאַן 897

שווינדל 863
שפאס 518
פילפול 824
אַפּשניר(עווע)ן 81 אַפּשעמען זיך 649 אַפּשערן 118, 628 אַפּשפּאַטן 518
אַפּשפּאַנען 81, 173 אַפּשפּאַרן
אַפּשטויסן 186
עפּענען 100
פּאַרמאַכן 107
שטערן 445
אַרעסטירן 470
שטעלן זיך קעגן 467 אַפּשפּאַרן 506
אַפּשפּיגלען 289
אַפּשפּיליען 31.
אַפּשפּילן 888
אַפּשפּליטערן 81
אַפּשפּעטן 618
אַפּשפּרינגען
פּלאַצן 81
עלאַסטישקייט 214
רעגרעסירן 182
אַפּשפּריצן 228
אַפּשפּרעץ
אַקעאַן
אַפּשפּרעכן 615
אַפּשקראַבען 118
אַפּשרויפּן 81
אַפּשרייבן
רעקאָרדירן 866
קאָפּירן 877

קאַרעספּאַנדירן 856
א' ירושה 481 אָפּשרייען
צוריקקריגן 489
אַנולירן 463 מ אַפּאַריזם 837
אַ פּולע 67
אַפּט 91
אַפּיציאַז 879
אַפּיציאַנט 459 אָפּיזיעל
מלוכיש 456
זיכער 822, 857 אָפּיציר 453
אַפּיקס 371
אַפּיר 18, 877, 801 אָפּירגין 187
אַפּירכאַפּן זיך 188 אָפּירמאַטיוו 881 אָפּיש 858, 888 אָפּישירן 858
אַפּן
ניט־פּאַרמאַכט 166
אַנטפּלעקט 32, 528
אַמתדיק 862
ערלעך 578
פּאַרשטענדלעך 847 אָפּנהאַרציק
געפּיל 508
אַמתדיק 862
אַפּענסיווע 452 אָפּעקט 508
אַפּעקטאַציע
געפּיל 508
אַנשטעל 581, 584
אופּן ריידן 874 אָפּעריסט 303
אַפּערירן 863
אַפּערירן 471
אַפּערע

געשעעניש 99
 מלחמה 452
 מישפט בסאָ
 פֿאַרברעך 674
 שווינדל 863
 ענין 810 אַפֿראָנט 581 אַפֿריער 89 אפֿשר 828
 אַצונד 76
 אַצילות 4
 אַצינד 76
 אַקאַדעמיע
 פֿאַרזאַמלונג 47 אַקאַדעמיקער 833 אַקאַדעמיש
 טעאָריע 829
 קאַלט 509
 אופֿן ריידן 874 אַקאַזיע
 צושטאַנד ד
 שעת הבושר 89 אַקאַמאַדאַציע
 צופֿאַסיקייט 15, 241
 געשפּרייט 108
 גוטהאַרציקייט 666 אַקאַמפּאַניאַטאָר 285 אַקאַמפּאַנירן
 באַ(ג)לייטן 68
 מוזיק 284, 283 אַקאַפּ(ע) 42, 140 אַקאַרד
 פאַסיקייט 16
 מוזיק 288 אַקאַרדיאָן 286 אַקאַרשט 17 אַקוואַר(יום) 248 אַקוואַרעל 298,
 שאַ אַקוועדוקט
 אַקוט א
 אַקולאַציע 251 אַקולאַר 3 אַקולטיזם 010 אַקוליסט 4 אַקומולירן 47 אַקוסטיק
 277 אַקופּאַנט 481, 432 אַקופּאַציע 111, 62 אַקוראַט
 פינקטלעך 885
 ענלעך 10

אַקושער(ין) 4
 אַקט
 טעטיקייט 488
 דאַקומענט 866
 באַפֿעל 462
 דראַמע 883
 געזעץ 598
 ווונדער 543
 פֿאַרברעך 574 אַקטאַוו(אַ) נבֿוך) 379 אַקטאַווע
 פּאַעזיע 882
 מוזיק 283
 אַקטואַליזירן 3 אַקטואַר 488, 377, 601 אַקטועל
 עקסיסטענץ 1
 אַביעקטיוו 6
 אמתדיק 862
 איצטיק 76 אַקטיאָר 883 אַקטיוו מ
 אייגנס 476
 בוכפֿירונג —4
 גראַמאַטיק 871 אַקטיוו אַרי 433 אַקטיווי(זי)רן 894 אַקטריסע 883
 אַקלאַמירן
 איינשטימען מיט 881
 לויבן 583
 אַקלימאַטיזירן זיך
 באַזעצונג 111
 נאָרמירונג 52 אַקס
 צענטער 42, 54, אַש
 אַקסיאָם
 אמת 882
 מאַטעמאַטיק 54 אַקסיגען 218

אַקסידאַציע 218, 256 אַקסל
 אַנאַטאָמיע — 2
 טייל וואָגן 178 אַקסלבלאַנד 526, 522, 865 אַקסעסוואַרן 25 אַקעאַן 220
 אַקעגן (זשע)
 אַראָפּשיטן
 אַקעגן (זשע)
 מדרגה 17
 שייכות 8
 תנאי־קייט 819
 היפּוך 11
 אַקער
 מכשיר 251
 מאָס 55
 אַקערן 160, 251
 אַקערשט 17, 75
 אַקציאָנער 477
 אַקציע
 געשעעניש 99
 טעטיקייט 438
 מלחמה 452
 ווּנדער 548
 ווערטפּאַפּיר 492
 געלטזאַמלונג 479
 אַראָפּגליטשן זיך 196
 אַראָפּגנלענען זיך 196
 שילן 122
 אַראָפּנענן (נהנחה) 503 אַראָפּפּערן 48 אַראָפּדינגען אַא אַראָפּדערלאַנגען 198
 אַראָפּדרייען 198 אַראָפּדריקן 198 אַראָפּהאַנג 2 אַראָפּהאַקן 198 אַראָפּהייבן
 198 אַראָפּהענגען 182 אַראָפּהרגש ען 198 אַראָפּוואַרפּן

אַראָפּשלוטדערן 198 אַנולירן 463
 אַראָפּוואַרפֿן זיך 196 אַראָפּוואַשן 198 אַראָפּווייזן 198 אַראָפּוועגן 200
 אַקציע-געזעלשאַפֿט 477 אַראָפּזינקען 196 אַקצעלעראַציע 440 אַקצענט
 קלאַנג 277
 מוזיק 283
 פּאַעזיע 882
 אַקצעפּטירן
 אָננעמען 481
 איינשטימען 881 אַקראַבאַטיק 514 אַקראַדיטיוו 486 אַקראַדיטירן
 הלוואה 491
 באַפֿולמעכטיקן 460 אַראַבעסק
 מוזיק 284
 אַראַגאַנץ 549 אַראַטאַר 873
 אַראַטאַריע 284 אַראַמאַט 275, 267 אַראַנזשירן
 מוזיק 283
 אַראַנזשעריע 251 אַראַפּאַילן 190 אַראַפּבייגן 198 אַראַפּבייגן זיך 196
 אַראַפּבעטן 198 אַראַפּברעכן 198 אַראַפּגיין 196 אַראַפּגיסן 198
 אַראַפּזעצן
 אַראַפּדריקן 198
 אַנולירן 468
 מַכְטֵל זיין 582 אַראַפּטאַן 198
 אַראַפּטראַגן 198 אַראַפּטרייבן 198 אַראַפּטרייסלען 198 אַראַפּטריפֿן 196
 אַראַפּטערעטן 196 אַראַפּיאַגן 198
 אַראַפּיאַגן זיך 196 אַראַפּכאַפּן
 נאַפּן 198
 פֿאַטאַגראַפֿירן 884 אַראַפּכאַפּן זיך
 אַרונטערקומען 196
 אַנקומען 187
 אַראַפּשטייג 196

שפֿלקייט 548

אַראָפּפֿאַרן

נידערן 196

אַנקומען 187

ווערן דאָר 118

אַראָפּפֿירן 198

אַראָפּפֿלוען 190

אַראָפּצײַען

מינערן 26, 503

שיילן שב

אַראָפּדריקן 198 אַראָפּקאַטשען 198 אַראָפּקאַטשען זיך 190 אַראָפּקאַפּען
196

אַראָפּקוועטשן 198 אַראָפּקוילערן 198 אַראָפּקוילערן זיך 196 אַראָפּקוילייען
זיך 190 אַראָפּקומען

נידערן 190

אַנקומען 187

ווערן אַ יורד 496 אַראָפּקוקן 582

אַראָפּקיקלען 198 אַראָפּקיקלען זיך 190 אַראָפּקלייבן זיך 198

אַראָפּקלעטערן 196 אַראָפּקריכן 196

אַראָפּראַמען 198 אַראָפּרופֿן 198

אַראָפּרוקן 198

אַראָפּרוקן זיך 196 אַראָפּרייסן

אַראָפּלאַזן זיך

נידערן 196

אַנקומען 187

הכנעה 548

אַראָפּלויפֿן 196

אַראָפּלייגן 198

אַראָפּמאַכן 198

אַראָפּמאַרשירן 196
אַראָפּנידערן 198
אַראָפּניק 604
אַראָפּנעמען
מינערן א
פֿאַטאַגראַפֿירן 384
קריטיק 584, 881
אַראָפּרינען 190
אַראָפּרעכענען 20, 503
אַראָפּשאַרן 198
אַראָפּשאַרן זיך 196
אַראָפּשווימען 196
אַראָפּשווענקען 198
אַראָפּשטויסן 198
אַראָפּשטופן 198
אַראָפּשטייגן 196
אַראָפּשטעלן 198
אַראָפּשטראָמען 196
אַראָפּשיטן 198
אַראָפּשיסן
אַרויסטרייסלער
אַראָפּשיסן 198
אַראָפּשיקן 198
אַראָפּשלאַגן 198
אַראָפּשלידערן 198
אַראָפּשלידערן זיך 196
אַראָפּשלעפּן 198
אַראָפּשלעפּן זיך 196
אַראָפּשפּרינגען 196

אַראַקל 846
אַרביטירן 455
אַרבל 626
אַרבן 489
אַרבעט
שאַפֿונג 102, 106 טעטיקייט 488
פּראָפּעסיע 435
אַרבעט־געבער 106
אַרבעטגעלט 005
אַרבעטדינסט 435, 452
אַרבעטהויז 470
אַרבעטזאָם
— האַרעפּאַשנע
אַרבעט(ס)לאָז 484
אַרבעטער
בעל־מלאַכה 485
אַרבעטפלאַץ 485
אַרבעטקראַפט 104
אַרבע כּוסות 619
אַרבע־כּנפֿות 619
אַרבעסשויט 122
אַרגאַזם 597
אַרגאַן
אבר 240
פעניס 240
אַרגל 286
אַדמיניסטראַציע 459
אַרגאַניזאַציע
פֿאַרבינדונג 80

קאמפאזיציע 35
 אָרדענונג 87
 פאַרטיי 8—
 אָרגאַניזם 241
 אָרגאַניסט 285
 אַרגומענטירן 7, 824—
 אָרגיע 88, 611
 אָרדאַנאַנץ 462
 אָרדינאַטאָר דט
 אָרדינאַנט 600
 אָרדינאַנס 468
 אָרדינאַנץ
 באַפֿעל 598, 462 וואָפֿן 641
 אָרדינאַציע
 אייגנס 3, 476 — פֿאַרטערטערשאַפֿט 460
 אָרדינאַר 582
 אָרדינאַריום 860
 אָרדינאַריע 403
 אָרדינירן
 באַפֿעלן 462, דט געבן סמיכה 460
 אָרדינער
 פשוט 582
 פראָסטער געשמאַק 584
 אָרדן
 פֿאַראַיין 49, 448 מעדאַל 605, 865
 אָרדנטלעך
 אָרדענונג 87
 נאָרמאַל 62
 אָרדענונג 87, בע, 456

אָרדענען
 באַפֿעלן 462
 אָרדער
 באַפֿעל 462
 בוכפֿירונג 488
 אַרויסבאַגלייטן 193
 אַרויסבאַווייזן זיך 853
 אַרויסבאַלייטן 193
 אַרויסבאַקומען 184, 481
 אַרויסבלאָנדזשען 828
 אַרויסבעטן 193
 אַרויסברענגען
 אַרויסציען 184
 אַנטפלעקן 852, 879 אויפֿווייזן 818
 אויסגעפֿינען 828 שאַפֿן 100
 אַרויסגיין
 אַרויסקומען — 1 אָפּגיין אב
 האָבן שטולגאַנג דבֿפ רעזולטירן 102
 געדורנגען זיין 328
 אַרויסגיסן 193
 אַרויסגנבענען 482
 אַרויסגנבענען זיך 188
 אַרויסגעבן
 גענן 479
 אַרויסשטויסן 193
 מסרן 587
 א' אַ בוך 879
 אַרויסגעבער 879
 אַרויסגעוואָרפֿן 410, 496

אַרויסגעשטויסענער 655
אַרויסגראָזן אב, 249
אַרויסדערטאַפן
אַרויסציען 184
אויסגעפֿינען 828
אַרויסדרייען 184, 481
אַרויסדרייען זיך
אַפגיין 188
מצליח זיין 495
אַרויסדרינגען 826
אַרויסהאַקן 193
אַרויסהייבן
אַרויסציען 184
אונטערשטרייכן 857
אַרויסהייסן 198
אַרויסהעלפֿן 440, 479
אַרויסהעלפֿער
העלפֿער 0—
געזעלן 435
אַרויסוואַנדערן 188
אַרויסוואַקסן 190, 102
אַרויסוואַרפֿן
אַרויסשטויסן 193, 468 פֿאַרשווענדן 607
אַרויסווייזן זיך 353
אַרויסזאָגן
אַ' אַ מיינונג 857
אַרויסזאָגן זיך 391
אַרויסזען 805
אַרויסזען זיך 852, 644

אַרויסזעצן
 קראַך 279
 אַרויסזעצן זיך 452
 אַרויסטאַרטשען 158
 אַרויסטאַר(ק)ען 193
 אַרויסטראָגן
 אַרויסציען 184, 482 טרייבן רכילות 686
 אַרויסטריט
 — אַרויסטרעטן
 אַרויסטרייבן 193, 468
 אַרויסטרייסלען 195
 אַרויסטרעטן
 אַרויפֿלויפֿן
 אַרויסטרעטן
 אָנקומען 187
 אָפּגיין 188
 אָנהייבן 41
 דעקלאַרירן 857
 שפּילן טעאַטער 883 זען גילט 158
 קריטיקירן 584
 שטעלן זיך קעגן 467
 אַרויסיאָגן 193
 אַרויסכאַפּן 481
 אַרויסכאַפּן זיך
 אָפּגיין 188, 432
 א' זיך מיט אַ וואָרט 893
 אַרויסלאָזן
 פֿאַרפֿעלן 86
 נאַפֿרטען 379, 469 א' זאַפֿאַס 117, 526 א' אַ בוך 879

אַרויסלאָע זיך 188
אַרויסלויפן 188
אַרויסלייגן 852
אַרויסמאַכן 184
אַרויסמאַכן זיך שב, 432
אַרויסמאַרשירן 188
אַרויסממיתן 198
אַרויסמשלחן 193, 463
אַרויסנאַרן 184
אַרויסנאַרן זיך 188
אַרויסנהרגן 193
אַרויסנעמען 184
אַרויספויזען 188
אַרויספוישן 158
אַרויספטרן 198
אַרויספיקן זיך 190
אַרויספלאַנטע(ר)ן זיך אָפגיין 188
באַפֿרייען זיך 469
אַרויספלאַצן
רויך 190
אַרויספֿאָדערן 49, 462
אַרויסקאַר 170
אַרויסקאַרן 188
אַרויספירן
אַרויסציען 184
אַרויסשטויסן 193, 484 פֿאַטאַגראַפֿיע 384
אַרויספֿלייצן 190, 102
אַרויספֿליסן 190, 102
אַרויספֿליען 188

אַרויסצאָלן 493
 אַרויסצאָפן 481
 אַרויסצופן 198
 אַרויסציען 184, 481
 אַרויסציען זיך שב
 אַרויסקאַטשען 198
 אַרויסקומען
 אַרויסקום 190, 249 אָנקום 187
 ענדיקן זיך מיט 48 באַקאַנט ווערן 3 ש רעזולטירן 102
 אַרויסקוק
 אָנבליק 807
 האַפֿענונג 685
 אַרויסקוקן 535
 אַרויסקליקלען 193
 אַרויסקלאָפן 193
 אַרויסקלייבן 184
 אַרויסקלייבן זיך 188
 אַרויסקערן 198
 אַרויסקריגן 184, 481, 482
 אַרויסקריכן 188
 אַרויסראַטעווען 0—
 אַרויסרש עווען זיך 432
 אַרויסרופן
 אַרויסציען 184
 א' אויף אַ דועל 9— באַפֿעלן קומען 462 א' אויף דער בינע 583
 אַרויסרוקן 193
 אַרויסרוקן זיך
 אָפּגיין 188
 גיין פֿאַר 89

אַרויסריידן 872
אַרויסריידן זיך 853
אַרויסרייסן 481, 184
אַרויסרייסן זיך 188
אַרויסרינען אב
אַרויסרעדן 872
אַרויסרעדן זיך 858
אַרויסשאַרן 193, 184
אַרויסשאַרן זיך 188
אַרויסשטאַמען 102
אַרויסשטאַרצן 158
אַרויסשטויסן 604, 198
אַרויסשטופן 198
אַרויסשטעלן
אַרויסשטויסן 193
אַנטפלעקן 22
אַרויסשטעלן זיך
באַקאַנט ווערן 853 א' זיך פֿאַר 588
אַרויסשטעקן 158
אַרויסשטראָמען 190
אַרויסשיטן 193
אַרויסשיילן זיך 190
אַרויסשיסן 249
אַרויסשיקן 604, 198
אַרויסשלאַגן
אַרויסשטויסן 193
צרעת 420
אַרויסשלידערן 198
אַרויסשלטכן זיך 188

אַרויסשלעפן 184, 481
אַרויסשמטסן 193
אַרויסשמיצן 193
אַרויסשפאַרן 193
אַרויסשפראַצן 190
אַרויסשפרינגען
אַנקומען 187
רעזולטירן 102, 190
אַרויסשרויפֿן 184
אַרויקשרטבן 877
אַרויקאַרבעטן זיך 495
אַרויקבעטן 197
אַרויקברענגען 197
אַרויפגיין 195
אַרויקגנלענען זיך 195
אַרויפגעבן
היין 197
באַדעקן 188
אַרויקדערלאַנגען 197
אַרויקדרינגען 484
אַרויפהייבן 197
אַרויפֿוואַרפֿן 197
אַרויפֿוואַרפֿן זיך 462
אַרויפזעצן 197
אַרויקזעצן זיך 195
אַרויקטאָן 197
אַרויקטראָגן 197
אַרויקטרייבן 197
אַרויקיאָגן 197

אַרויקיאָגן זיך 195
 אַרויאַכאַפּן 197
 אַרויפכאַפּן זיך
 אַרייַנקלעבן זיך 195 אָנפֿאַלן 452
 באַליידיקן 581
 אַרויפֿלאָזן זיך 195
 אַרויפֿלויפֿן 195
 אַרויפֿלייגן
 אַרונטערהענגען
 אַרויפֿלייגן 197 אַרויקמאַכן זיך 195 אַרויפמאַרשירן 195 אַרויפֿפֿאַלן 452
 אַרויפֿפֿאַרן 195, 47 אַרויפֿפֿירן 197 אַרויפֿפֿליען 195 אַרויפֿצווינגען 4—
 אַרויפֿציען 197 אַרויפֿציען זיך 195 אַרויפֿקומען 195 אַרויפֿקוקן 680
 אַרויפֿקוקלען 197
 אַרומגאַרטלען 141
 אַרומגיין
 אַרומנעם
 געשפּרייט 108
 היקף 17, 117
 גיין אַרום און אַרום 201 אַרומצוים 141
 איינשליסונג 85
 אַרומנעמען
 אַרומצוימען 141
 איינשליסן אין 35
 באַגנבענען 482
 באַשווינדלען 863
 אַרומנעמען זיך 561
 אַרומצאַלן זיך 498
 אַרומצוימען 141
 פֿירן זיך 401

אָפּנאַרן 868
 באַדינען 427, 468
 אַרומגעבן
 צעטיילן 479
 אַרומצוימען 141
 אַרומגראָבן 141
 אַרומגרענעצן 141
 אַרייַפֿקעקלען זיך 195 אַרומדרייען (זיך) 201 אַרומצענטער א. א.
 אַרויפֿקלייבן זיך 195
 אַרויפֿקלעטערן 195
 אַרויפֿקערן 197
 אַרויפֿקריכן 195
 אַרויפֿרופֿן 197
 אַרויפֿרוקן 197
 אַרויקרוקן זיך 195
 אַרויפֿרעכענען ט
 אַרויקשאַרן 197
 אַרויקשאַרן זיך 195
 אַרומהילן 141, 188
 אַרומהענגען
 פֿאַרהענגען 141
 זיין אין 111
 פֿריינדשאַפֿט 652
 אַרומקוקן (זיך)
 זען 805
 פֿאַרשן 815
 באַטראַכטן 809
 זיין אָפּגעהיט 813
 חרטה האָבן 890

אַרומװאָלגערן זיך 170 אַרומקלערן 809 אַרומקרייזן
 קרייזן 201
 אַרומצוימען 141 אַרומקריכן 170 אַרומריידן
 שמועסן 378
 מאַריך זיין 374 אַרומרייניקן 415 אַרומרייסן זיך 447 אַרומרייפֿן 141
 אַרומרינגלען 141 אַרומרעדן
 שמועסן 878
 מאַריך זיין 874 אַרומרעמלען 141 אַרומשטעלן 141 אַרומשטעקן 141
 אַרומשיקן 854
 אַרימשלאָגן זיך 7 — אַרומשלעפֿן 172 אַרומשלעפֿן זיך 170 אַרימשמועסן
 878 אַרומשרייבן 4,881 אַרונ
 שול 620
 קבורה 245
 אַרונטערבייגן זיך 190 אַרונטערגיין
 נידערן 196
 אַרונטערהענגען 132
 אַרומװאַשן 415
 אַרומװיקלען 188
 אַרומזוימען 526, 141
 אַרױפֿשווימען 187, 195 אַרומזוכן 515 אַרױפֿשטױסן 197
 אַרױסשטױסן זיך 195 אַרױפֿשטופֿן 197
 אַרױפֿשטופֿן זיך 195 אַרױפֿשטײַגן 195
 אַרױפֿשטעלן
 הייבן 197
 אַרױפֿשטעלן זיך 195 אַרױפֿשיקן 197
 אַרױפֿשלינדערן 197 אַרױפֿשלייכן זיך 195 אַרױפֿשלעפֿן 197
 אַרױפֿשלעפֿן זיך 195 אַרױקשפּאַנען 195
 אַרױקשפּאַרן 197
 אַרומזען (זיך)

זען 805
 באַטראַכטן 809
 זיין אָפּגעהיט 818
 חרטה האָבן 890 אַרומזעען 141 אַרומטאָן 141 אַרומטאַנצן
 ניין 170
 דרייען זיך 201
 חנפֿענען 685
 באַדינען 468 אַרומטאַפּן 815 אַרומטיילן 479
 אַרויפּשפּאַרן זיך 195 אַרומטראַכטן 9.א
 אַרויפּשפּרינגען 195, 452 אַרומטרטן 4—
 אַרויפּשרייבן 866
 אַרום און אַרום
 אַרומבויען 141
 אַרומבינדן 141
 אַרומברעמען 141
 אַרומגאַנג
 — אַרומגיין
 אַרומטרייבן זיך 170
 קרייזן 201
 אַרומלייגן 141
 אַרומליניע 142
 אַרוממויערן 141
 אַרונטערזעצן
 אַרונטערזעצן
 אַראָפּדריקן 198
 דעגראַדירן 468 אַרונטערטאָן 189 אַרונטערלאָזן 198, 608 אַרונטערלאָזן זיך
 אַראָפּשטייגן 187, 196
 מאַגער ווערן 118
 הכנעה 548

עניוות 547
 אַרונטערמאַכן 682 אַרונטערנעמען
 חיסורן 26, 54
 קאַפֿירן 877
 פֿאַטאַגראַפֿירן 884 אַרונטערפֿאַלן
 פֿאַלן 196
 זיין איינגעשלאָסן אין 85
 ווערן אונטערטעניק 466 אַרונטערציען 26, 54 אַרונטעררײַסן
 צעשטערן 107
 קריטיקירן 584 אַרונטעררעכענען 26, 64 אַרונטערשטימען 882 אַרונ־קודש
 620 אַרט
 — קלאַס
 אַרט
 געגנט 109
 פּלאַץ 108
 סביבה 110
 טייל 84
 אַרטאַגראַפֿיע 869 אַרטאַדאָקסיע 611 אַרטאַדאָקסיש
 פֿרום 611
 נאַרמאַל 62
 אַרטאַעפֿיע 869 אַרטאַפּעדיק דט אַרטאַצענטער 54 אַרטיזם 487
 אַרטילעריע 458, 454 אַרטיסט
 מאַלעריי 868
 טעאַטער 888
 מוזיקער — 2 אַרטיסטיש
 גוטער געשמאַק 583
 קינסטלעריש 868, 888 אַרטיק
 — גוט דערצויגן אַרטיק 110
 אַרטיקולאַציע 872, 288 אַרטיקל

טייל 84, 474
 גראַמאַטיק 871
 אַרטעריע 240
 אַרטשאַפֿט 110
 אַריבערגאַנג 178 אַריבערגיין 187
 אַריבערגיסן זיך 67 אַריבערהענגען 124 אַריבערוואַנדערן 171
 אַריבערוואַקסן 28 אַריבערוועגן
 זיין מערווערטיק 28
 באַאיינפֿלוסן 894 אַריבערטראָגן
 זיין געדולדיק 509
 טראַנספֿארטירן 172
 איבערזעצן 849 אַריבעריאָגן 28
 אַריבערכאַפֿן זיך 187 אַריבערלויפֿן 187 אַריבערלייגן 624 אַריבערלעבן
 לאַנגזויער 78
 אַריבערנאַרן 894 אַריבערפֿאַרן 187 אַריבערקומען
 גיין צו 187
 אַריבערקוקן 124 אַריבערקלײַבן זיך 171 אַריבערשטופן 609 אַריבערשטימען
 891 אַריבערשיקן 172 אַריבערשפּרינגען 187 אַריגינאַטאָר 106 אַריגינאַל
 מאַדעל 18, 868
 משוגענער 8
 שריפֿט 877
 אַריגינאַליטעט 846
 אַריגינעל
 מאַדעל 13
 אָנהייב 41
 אויסנעם 61, 68
 פֿאַנטאַסטיש 846 אַריטמעטיק 54
 אַרינאַטעמען 191 אַרינאַרבעטן
 אַרינאַטאָן 191

זיין פֿליסיק 483 אַריינבאַקומען 489 אַריינבלאָזן 191
 אַריינבעטן 192
 אַריינבראַקן
 אַריינטאָן 191
 אינוועסטירן 490 אַריינברעכן זיך 189 אַריינברענגען
 אַרייננעמען 198
 זיין הכנסהדיק 489 אַריינגאַנג 189
 אַריינגיין
 אַריינקומען 189
 זיין איינגעשלאָסן 86
 באַטראַכטן 809
 אַריינגייער
 אַריינקומער 189
 אַריינגיסן
 אַריינטאָן 191
 אַריינגענענען 192 אַריינגענענען זיך 189 אַריינגעבן 191
 אַריינגעטאָן 488 אַריינדרייען 191 אַריינדרייען זיך 189 אַריינדרינגען 189
 אַריינדרינגער 189, 462 אַריינהאַקן 191
 אַריינהאַקן זיך 189 18 אַריינוואַרפֿן זיך 189, 488 אַריינווייען 191
 אַריינוויקלען 191 אַרינוועבן 191
 אַריינזאָגן
 קריטיק — 5
 שפּאַט 618
 אַרטנשמוגלען
 אַריינזעצן
 אַריינטאָן 191
 נעמען תּפֿוס 470 אַריינזעצן זיך 189 אַריינטאָן 191
 אַריינטאָן זיך 488 אַריינטייטשן 849 אַריינטיפֿן זיך 809 אַריינטענהן 878
 אַריינטראַגן

ברענגען 192
 זיין הכנסהדיק 489 אַריינטראַכטן זיך 809 אַריינטריט
 אַריינגאַנג 189
 אָנהייב 41
 אַריינטרייבן 191 אַריינטרעטן 189 אַריינטרעפֿן
 מצליח זיין 495 אַרייניאָגן 191
 אַרייניאָגן זיך 189 אַריינכאַפֿן
 באַשווינדלען 482, 863
 טאָן פֿרי 87
 טאָן אויף גיך 0— אַריינכאַפֿן זיך 189 אַריינלייגן
 אַריינטאָן 191
 אינוועסטירן —4 אַריינלייגן זיך 402 אַריינלעבן
 לעבן לאַנג —2
 עולם־הזהווען 611 אַריינמאַכן
 אַריינטאָן 191
 אָפּנאַרן 868
 אַריינמאַכן זיך 189 אַריינמאַרשירן 189 אַריינמויערן 191 אַריינמישן 191
 אַריינמישן זיך
 שטערן 5—
 מאַכן שלום 466 אַרייננאַרן
 אַרייננעמען 192
 באַשווינדלען 863
 אַרייננאַרן זיך 189
 אַריינגייען 526, 191
 אַרייננעם
 קאַפּאַציטעט 108
 אַריינברענגונג 192
 נעמונג 481
 איינשליסונג 85

הכנסה 489
שמעלונג 626, 118
אַרייננעמען
אַרייננעם 192
נעמען 481
איינשליסן 85
האַבן הכנסה 489
מאַכן שמעלער 626, 118 אַריינסיל(י)ען 191
אַרטנעטעמען 191
אַריינפאַסן (זיך) 15
אַריינפאַקן 191
אַריינפאַקן זיך
אַריינגיין 189
אַרעסטירט ווערן 470 אַריינפויזען 189

אַריינגיין 189
האַבן אַ היזק 496
אַרייננעמען 484, 192
פֿאַרשטעלן 556
מאַכן אַ הקדמה 284, 891 אַריינפֿלאַנצן 191
אַריינפֿלייצן 189
אַריינפֿליסן 189
אַריינציילן מ
אַרטנצילעווען 191
אַריינצווען 192
אַרטנציען זיך 189
אַריינקוועטשן 191
אַריינקוועטשן זיך 189 אַריינקומען
אַריינגיין 189

זיין הכנסהדיק 489
אַרינקליקלען 191
אַרינקליקלען זיך 189 אַרינקלאַפן 191
אַרינקליבן זיך 189 אַרינקלעפן 191
אַרינקלערן זיך 809, 818 אַרינקנעטן 191
אַרינקערן
אַרינגיין 189
אַרינטאָן 191
אַרינקריגן
באַקומען 481, 489
נעמען תפוס 470
אַרינקריכן 189
אַרינרופֿן 192
אַרינרוקן 191
אַרינרוקן זיך 189
אַרינריידן 373
אַרינריסן זיך 189 אַרינרעדן 878
אַרינרעכענען 35
אַרינשאַרן 191
אַרינשאַרן זיך 189 אַרינשווימען 189
אַרינשטאַפן 191
אַרינשטויסן 191
אַרינשטויסן זיך 189 אַרינשטופן 191
אַרינשטופן זיך 189 אַרינשטוקעווען 191 אַרינשטיגן
אַרינגיין 189
אַ' אין פריז 502, 484 אַרינשטעכן 191
אַרינשטעלן
פֿאַרשריבן 866
אַרינשטעלן זיך

אַרינגיין 189
אַנקומען 187
אַרינשטעקן 191
אַרינשיקן 479, 883 אַרינשלאָגן 191
אַרטנשלטדערן 191 אַרינשלייכן זיך 189 אַרינשלייערן
פֿאַרקויפֿן 484
אַפּנאַרן 863
פֿאַרשדכנען 668
אַרינשלעפּן 192
אַרינשלעפּן זיך 189 אַרינשמוגלען 192
אַרינשמיגלען (זיד)
פּאַגליקט ווערן
אַרינשמוגלען זיך 189
אַרינשפּאַצירן 189
אַרינשפּאַרן 191
אַרינשפּאַרן זיך 189
אַרינשפּרינגען 189
אַרינשפּריצן 191
אַרינשרויפֿן 191
אַריכט ימים 242
אַריסטאָקראַט 544
אַריע 284
אַריענטאַציע
אינטעלעקט 808
אינשטעל 829
אַריענטירן זיך
אינטעלעקט 808
ריכטונג 179
אַריערגאַרד 452

אַרכאַיזם 869,75
אַרכי 23
אַרכיטעקט 118,106
אַרכיטעקטור 113,106
אַרכימאַנדריט 618
אַרכיעריי 618
אַרכיפעלאָג 225
אַרכעאָלאָגיע 76
אַרלעקינאַדע 883
אַרמאַדע 176
אַרמאַטור
וואָפֿן 641
טעכניק 486
אַרן
אינטערעס 811
טאָלערירן 512
אַרנאַמענט
פּוץ 529
מאַלעריי 868
אַרנטלעך
צניעותדיק 696
אַרסענאַל
פֿאַרגרייט 403
אַרסעניק 428
אַרעאָל
ליכט 203,289
באַרימטקייט 644
אַרעם מ
אַנאַטאָמיע א

אָרעם אָדי
 ניט־רער 498
 קליין 21
 ווינציק 66
 אופֿן ריידן 874
 אָרעמאָן 498
 אָרעם־בחור — 8
 אָרעם ווערן 496
 אָרעם־מענטש 498
 אָרעמע־לייט 498
 אָרעמקייט
 קבצנות 498
 בעל הבתישקייט 476
 טרענדט(טאָ)ר 492, 248
 אָרענדע 492, 491
 אָרענדע־געלט 605
 אָרענע 614, 109
 אָרעסטאַנט 470
 אָרעסטירן 470
 אָרץ 204
 אָרציביסקופ 618
 אָרצע 23
 אָרקאָדע 178, 118, 156
 אָרקע 118
 אָרקעסטער 285, אַש
 אָרקעסטירן 283
 אָרשין 55
 אשה
 נקבה 284

זיווג 663
 א שטייגער 817
 אשיק 297, 294
 אשמד(א)י 608
 אשמורה 83
 אשפה 412, 416
 אשר-יצר-פאפיר 415
 אשת-אישניצע 597
 אשת-אישניק 697
 אשת-חיל
 בעל-הביתטע 476 בריה 487
 ב
 באַבאַכטן
 — אַבסערווירן
 באַאומרווקן 667
 באַאומרווקן זיך 612
 באַאינפֿלוסן 894
 באַאַרבעטן
 צוגרייטן 898
 פֿאַרבעסערן גט
 באַב 258
 שטאַם 287
 הייבאַם 4
 באַבעלע 217
 באַבע-מעשה
 דערציילונג 881 אַבסורד 838
 באַבקע
 צואה 416
 אומוויכטיקייט 21, 414

באַברעמען 143
 באַגאַבט
 — געראַטן
 באַגאַטעל 21,414
 באַגיטיקן
 באַלוינען 5—, 666 אַעליאַרירן בט משטעטיקן 21
 באַגיין זיך 47,401
 באַגייסטערונג
 איינפֿלוס 894
 באַגילטן 205,529
 באַגינען מ
 פֿאַר טאַג 29,82
 באַגינען
 אָנהייבן 41
 באַגיסן 223
 באַגלייביקן 460
 באַגלייטן
 אונטערפֿירן 63, 430 מוזיק 24
 באַגליקט ווערן 495
 מאַגנאַדיקן
 מאַוועגונג
 באַגנאַדיקן
 — באַגנעדיקן
 באַגנוגענען זיך 506
 באַגנעדיקן 672
 באַגעגעניש
 טרעפֿונג 554,47
 פֿאַסירונג 99
 אומגליק 498

באַגענוגענען זיך 606
 באַגראָבן
 קאַליע מאַכן ש
 באַגראָבן ווערן
 באַדיי 25,819
 באַדייט(ונג)
 — באַטייט
 באַהענגען 188
 באַהעפֿטן 80
 באַהעפֿטן זיך 561
 מאַדינג(ונג) 474,819 באַהערשן
 באַצווינגען 464
 קענען 333
 באַהערשן זיך
 זיין איינגעהאַלטן 594
 זיין קאַלטבלוטיק 509
 באַדינגונגען 7
 באַדינגען זיך 474
 באַדינען 017,468
 באַדינען זיך 406
 באַדינער 468
 באַגריפֿן
 — באַנעמען
 באַגרינדן 818,108
 באַגרינדעט 862,822
 באַגריסן 556
 באַגרעבער 245
 באַגרענעצט
 גרענעץ 144

באָדן 225, בשׁ, 183, 19 באַוואַכן 480
 באַוואַלדיקן 251
 באַוואַסערן 223, 251
 באַוואַפענען זיך
 מלחמה 452
 צוגרייטן זיך 898
 באַוואַקסן 528, 104
 באַוואַרענען
 גאַראַנטירן 475
 פֿאַרהיטן 4—
 באַווינען 111
 באַוויסט
 באַקאַנט 544, 858
 אַנטפלעקט 8, 352
 — באַוויסטזיניק
 באַוויסטזיין 252, 808
 באַוויסטזיניק 32, 808
 באָדן זיך 67, 415
 באַדנלאַז עב
 באַדעם 129
 באַדענקען (זיך)
 אַפּגעהיטקייט 818
 באַטראַכטן 809
 האָבן אַ היזק 616, 496 חרטה האָבן — 8
 פֿאַרשווינדן ווערן 188 באַדעקן 188
 באַדעקנס 508
 באַדערפֿטיק
 אָרעם 498
 נייטיק 409

באַדערפֿעניש
נייטיקייט 409
שטולגאַנג 417
באַהאַלטן (זיך) 851
באַהאַלט (פּלאַץ) 851
עם-האַרציש 884, *אַ באַהאַנדלען 7, 401 — באַוויזן 822, 862
אויפֿווייזן 818
אַנטפלעקן 852
קומען ביי צייטנס 87
קענען 104
באַווייזן זיך 187
באַוויינען
טרויערן 512, 245
באַדויערן 593
באַויליקן
דערלויבן 598
גענן 479
באַווירקן 894
באַוול
פֿאַדעם 128, 626
געוויקס 250
באַוועגונג
דאָס באַוועגן זיך 168
וויבראַציע 202, 865
פאַרטיי 4
ניט-פֿריי 470
תנאַיִק 819
נאַריש 840
מדרגה 17

באַגרענעצן
 באַהאַרצט
 מוטיק 640
 שאַרפֿטעמיק 0
 מוזיק 288
 באַהויזן בע
 מאַכן אַ גרענעץ — 1 באַהויפטן
 ב' די פֿרייהייט פֿון 470 דערקלערן 857
 קענען 104
 באַהיט
 אָפּגעהיט 818
 שטערן 445
 באַגרענעצן זיך
 זיין איינגעהאַלטן 694
 זיין עקאָנאָמיש 606
 ב' אויף נתגאַי) 819 באַהייבן 104
 באַהייצונג 254
 באַהעביק 497
 באַהעלטעניש 480, בש
 באַהעלטער
 שוואַרט 851, 480
 פֿאַרגרייטאַרט 408
 באַהעלפֿן זיך 409, 481
 באַהעלפֿער
 אַרויסהעלפֿער 446
 מלמד 860
 מרחץ 415
 ספּאַ 427
 באַדאַכט

אָפּגעהיט 818, 809
 קאַלטבלוטיקייט 609
 באַדאַנקען זיך 461
 באַדאַרפֿן 409
 באַדויערן
 רחמנות 666
 מאַוועגיק
 באַלאַנגען
 באַוועגיק 894
 אַיליק 440
 אין באַוועגונג 188
 וויברירנדיק 202
 רירעוודיק 884
 פֿילעוודיק 508
 באַוועגן (זיך)
 זיין אין באַוועגונג 168
 וויברירן 202
 זיין טעטיק 884
 געפֿיל 508
 באַאיינפֿלוסן 894
 זיין די סיבה פֿון 101 באַוועלדערן 251 באַפֿן 819
 באַזאַכט 439
 באַזאַלצן 270
 באַזאַרגט
 פֿאַראַומערט 512, 539
 באַמיטלט 497
 באַזאַרגן
 פֿאַרגרייטן 3—, 479
 ב' אַ בריוו 172

אָפּטאַן 43
 באַזוך 554
 באַזוכן
 פֿאַרשן 815
 וויזיטירן 189, 554 באַזוכער 189, 654 באַזונדער
 אינדיווידועל 51
 אָפּגעטיילט 119, 81 באַזונדערס 28
 באַשינען 289
 באַזונען אַרי
 קאַלטבלוטיק 509 באַזיגן 464
 באַזיטיקן
 צונעמען פֿון 112
 צעשטערן 244, 107
 אַנולירן 463
 באַזיטיקן זיך 188 באַזילבערן 529
 באַזינגען
 פּאַעזיע 882
 באַזינגען זיך 809, 818 באַזיס 183
 באַזיצער 476 באַזירן 188
 באַזירן זיך 818 באַזע
 אָנשפּאַר 183
 מלחמה 452 באַזעסענער 842 באַזעצן (זיך)
 חתונה 663 באַחנט 520
 באַחשבוּנען 64 באַטאַגט 86
 באַטאַליאַן 458 באַטאַליע 452 באַטאַניק 249 באַטאַנען 872, 857 באַטאַפּן
 815 באַטויב־מיטל 253 באַטויבן
 טויב 288
 אומשפּירעוודיק 258 באַטויען 228 באַטיטלען 370, 644 באַטייבן
 טויב 288

אומשפירעוודיק 258 באַטייטן
זינען 847
וויכטיקייט 413 באַטייליקן זיך
קאָאָפּעראַציע 488
שותפות 477
הילף 446
באַטיילן 479 באַטן 471
באַטעמט 268 באַטעמען 270 באַטעריע
מיליטער־טייל 458
ליכט 289
באַטראַכט
אָפּגעהיט 809, 818
קאַלטבלוטיק 609
בביוון 892
באַטראַכטן (זיך)
באַקלערן 809
זיין אָפּגעהיט 818
חרטה האָבן 890 באַטרוג
— אָפּנאַרן
באַטרונקען 695 באַטריבט 612
באַטריבן 667
באַטרעטן נפריז) 471 באַטרעף
סומע 82
באַטרעפֿן
שייכות 8
באַטשאַפֿטער
— אַמבאַסאַדאָר באַיאָנעט 454
באַיאָרע 251
באין אופֿן 832

פילקע 156, 514
— צייכן (נשול) באלאג 138, 526 באלאגאן 114, 883 באלאגאנעווען 888,
618 באלאגערן
— באלעגערן
באלאדן
באלאדע
פאָעזיע 882
מוזיק 284
באלאטירן 891
באלאליקע 286 באלאמוטשען 88 באלאן
אָעראָפּלאַן 177
באלאנגען
זיין געווענדט אין 828
געהערן צו 476, 575
איינגעשלאסן אין 86
האָבן אַ שייכות צו 8
778
מאלאנט
פאָפּריינדן זיך
באלאנס
גלייכוואָג 18
אינערנלעבן 27, 488
באלאסטן
באָשווערן 206, 8 — בוכפירונג 488
באלבירער 528
באלד
קורצדויער 74
באלדאָכין 118
באלווערק 452

באַלוינען 605
 באַלזאַם 221, דע
 באַלזאַמירן 245, 4—
 באַליבט 660
 באַליבטער 661
 באַליביק 60
 באַלייגן
 געבן האַנטגעלט 490 ב' אַ בריוו 835
 ב' שלאָפֿן 4
 באַלייגנס 663
 באַליידיקן 681
 באַלייטן
 אונטערפֿירן 68, 480 מוזיק 284
 באַלייכטן 289
 באַליסטיק 454
 באַליע 415
 באַלכסון 154
 באַלן 47
 באַלעבן
 געבן לעבן 242
 באַנייען 426
 באַלעגערן 452
 באַלעווען 561
 באַלעם 156, 514
 באַלעמער 124
 באַלעסטיקן 567, 443
 באַלעקן זיך
 האַבן הנאה 511, 541 עסן 264
 באַלערינע 515

באַלשעוויזם 48
 באַמבאַסטיק
 גוזמא 550, 884
 אַנשטעל 581
 אופֿן ריידן 874
 באַמבאַרדירן 452, 279
 באַמבלען זיך 202
 באַמבע 454, 297
 באַמיטלט 497
 באַמיסטיקן 251
 באַמוען זיך 488
 באַמעכטיקן 460
 באַמערקן
 זען 805
 אינטעלעקט 808
 באַהויפטן 881, 357
 באַמקען, באַמקען 283
 באמת 862
 באַן 178, 174
 באַנאַל
 אַבסורד 888
 אַפּגעדראַשן 519, 62
 באַנאַרישן זיך 488
 באַנג טאָן
 האָבן עגמת־נפֿש 612 חרטה האָבן 698
 האָבן רחמנות 666
 באַנד
 באַנד 492, 475
 באַנדאַזש 7, 123 —

באַנדאַזשירן 80, צט
 ב נדוריסט —2
 באַנדורע 286
 באַנדיט
 מערדער —2
 באַנדע 47, 574
 באַנדער 597
 באַנדער 115
 באַנוגעוודיק 594
 באַנוגענען זיך 506
 באַנומען
 פאַראַליזירט סאַ
 משוגע 842
 באַנומעניש 118
 באַנייט ווערן 426
 נאַנע
 טייל 84, 408, 479 דערצייערין 468, 860
 באַנעמען
 פֿאַרשטיין 808 באַשווינדלען 803, 482
 באַנעמען זיך 401, 52
 באַנעצן 228
 באַנק
 קאַסע 487
 מעבל 115
 באַנקביכל 486
 באַנקירער 487
 באַנקנאָט 486
 באַנקראַט 494
 באַסטאַרד 288

באַסיין
 יבשה 2, 204 געוואַסער 415, 170, 403
 באַסיסט 285
 באַעוולטער 512
 באַעוולען 667
 באַערדיקן 245
 באַערן 680
 באַפּוצן 526, 529
 באַפּטיזם 619 א
 באַפּטיסט 612
 באַפּאַלן
 אַגרעסיע 452 קריטיק 584
 באַליידיקן 581 פאַסירן 99
 באַפּוילן 462
 באַפּולמעכטיקן 460, 598
 באַפּייכטן 223, 251
 באַפּלאַנצונג בט
 באַפּעלן 462
 באַפּעלקערונג 116, 282
 באַפּעלקערן 111
 באַפּעסטיקן 208
 באַפּעסטיקן זיך 452
 באַפּרוכפּערן 229, 106
 באַפּרידיקן
 פאַרשאַפּן תענוג 611 נאָכגעבן ווּנטש 666 באַלוינען 605
 באַפּריינדן זיך 652
 מאַפּרייען (זיד)
 מאַ'רירן
 מאַכן אימון 679

אויפֿבינדונג 81
באַצאָלן
צאָלן 498
ווערן באַשטראָפֿט 604
באַלוינען 605
נעמען נקמה בלס
מאַצאָלן זיך 495, 489
באַצוג
— באַדעק
— שייכות
באַצווינגען 464
באַצווינגען זיך 694
באַצוועקן
האַבן אַ זינען 847
ציין צי 892
געזונטנוציק 422
באַקומען זיך
שינוי 93
רעזולטאַט 102
באַקוקן
זען 805
פֿאַרשן 815
באַקטעריע 249, 68
באַקלאָגן
טרויערן 245, 512
באַדויערן 598
באַקלאָגן זיך
קלאָגן זיך 512
קרענק 420

באַקליידן (זיך) 522
 באַקלערן (זיך)
 טראַכטן 809
 זיין אָפּגעהיט 818
 חרטה האָבן 890
 נאַקן
 באַצויבערנדיק 520
 באַציונג 7, 8
 באַצייכענען
 נאָמען 870
 האָבן אַ זינען 847
 באַציל 428
 נאָצווען
 זיין. וואַרעם 254
 באַקנבערד 628
 באַרבאַר
 מערדער 244
 שלעכטער געשמאַק 634 באַרבאַריזם
 מאָרד 244
 שפּראַך 809, 874 באַרבירער 628 באַרג
 ינשה 225
 בויזעם 114 באַרגן 491, 492 באַרד 528
 באַרדעל 597 באַרווע 524 באַרוועס 623 באַרויבן 482 באַרויַקן (זיך) 518
 מאַרוישונג 508, 595 באַרוף
 פּראָפּעסיע 435
 שם 544
 נאָקע נזטט 240, 259 באַרופּענער 2*8
 באַרזשע 176
 באַרטן

ינשה 225
באַריטאָן 286
באַריידן 586
באַריידעוודיקייט 878 באַריכערן
פֿאַרפּוצן 629
באַרימט 544, 853 באַרימען זיך 650 באַרינגלען 141
באַריער 445, 140 באַריקאָדע 445, 140 באַרייר־ליניע 120, 64 באַריירן
אָנריירן 252
זיין נאָענט 120
ליטעראַטור 881
ווערן גערירט 8—
האַבן אַ שייכות 8

באַקענען (זיך)
אימפּאַרטירן 192, 489 מידה זיין 881 באַצײען זיך 8 באַצמאַן 176 באַק 240
באַק
מנשיר 115 באַקאַל 268 באַקאַליי 268 באַקאַנט 852, 544, 338 באַקאַנט
מאַכן 838 באַקאַנטער 652 באַקאַנטשאַפֿט
קענטעניש 338 באַקוועם
פֿאַרגעניגיק פּבס
לייכט 444
נוציק 409 באַקומען
קריגן 489
געווייר ווערן 858
באַקרייודען 667
באַקרעפֿטיקן 208
נאַקשיש 590, 479
באַרנע 258
טרינקפּלאַץ 595

— מזומן

באַראַבאַן 286

באַראַבאַנעווען 279

באַראַזש 279

באַראָט

עצה 458

סבנה 429

באַראָטן זיך 458

באַראָן 544

באַראָנע 251

780

מאַרירפּונקט

באַרירפּונקט

צענטער 47

נאַענטקייט 120

באַרעדן 586

באַרעדעוודיקייט 873

באַרעכטיקן

געבן דאָס רעכט 576 פֿאַרטיידיקן 588

באַרעכענען (זיך) מאַטעמאַטיק 64 טראַכטן 809

זיין אָפּגעהיט 818 האָבן חרטה 890

באַרעליעף 158

באַרעמהאַרציק 566

באַרעמלען 141

באַרען זיך 450, 614

באַרשט 415

באַרשט 258

באַרשטן 415

באַשאַנקען

האָבן אייגנס 476 טאַלענטירט 437
באַשאַפֿן 106
באַשוועגערן 568
באַשווערן
געבן אַ שבועה 858 פישוף 615
באַשוכן 522
באַשולדיקטער 601
באַשולדיקן 587
באַשולדיקער 587, 601
באַשטאַטן 111
באַשטאַנד
עקסיסטענץ ב
אינשליסונג 85 צושטאַנד 7
אומאַרדענונג 88 אָרעמקייט 498 האַפֿט 208, 98
באַשטאַנדטייל 86
באַשטויבונג 106, 240
באַשטיין
האָבן האַפֿט 208 מסכים זיין 881 פֿאַלגן 466
לעבן 2
געדולדיקייט 509 אטנשפּאַרן זיך 887, 857 זיין צונויפֿגעשטעלט 85 זיין
גלייך מיט 18
באַשטייערן 501
באַשטימט
געוויס 822
באַזונדערקייט 51 באַשלאָסן 826
באַשערט 100
באַשטעטיקן
אינשטימען 881 אויפֿוויזן 818
באַשטעלונג 462, פּמ

באַשטענדיק
המשך 45
אייביק 78
האַפטיק 98, 208
באַשטרייטן
שטעלן זיך קעגן 467 זען קעגן 447, 882
באַשיידן וו
פֿאַרטייטשן 849 אויסגעפֿינען 828
באַשיידן אַרי
עניוות 547
צניעות 596
פשוטקייט 582
אינגעהאַלטנקייט 594 עקאָנאָמישקייט 606 קליינקייט 21
אופֿן ריידן 874
באַשיינען 529
באַשיינען 289
באַשיצן (זיך)
שוץ 480
פֿאַרטיידיקונג 452
באַשירעמען 480
באַשלאָגן 205, 188
באַשלאָפֿן 597, 561
באַשליסן 887, 826
באַשמוצן 416
באַשניטענער 235
באַשניידן 619, 118
באַשענקען 479
באַשעפֿטיקונג
טעטיקייט 488

פּראָפּעסיע 435
באַשעפֿטיקן 406
באַשעפֿעניש 247
באַשעפֿער
באַשאַפֿער 106
באַשערונג 100
באַשערטער 563
באַשפּריצן 223
באַשרייבן 881
באַשרענקט
— באַגרענעצט
באַשרענקען זיך — באַגרענעצן זיך
בבא־מעשה
דערציילונג 881 אַבסורד 888 שקר
בבל־סחורה 412
בגד 522
בגידה 589
בגילופֿין
פֿריילעך 511
בגנבה
גנבה 482
בגרות 85
בדוחק 66
בדיל הדל ווערן 496
בדיעכֿד 75
בדיקה 815
בדיקת חמץ 619
בדלות ווערן 496
בדקענען 259

בדרך אֶגֶל 89
בהדרגה 17
בהכרח 886
בהלה 589, 280, 88
בהמה 259, 247
בהן שלי 858
בהרווחה 611
בוגד במלכות 589
בוגרת 85
בודואר 529, 114
בודזשעט 488
בודק זיין 815
בודק חמץ זיין 619
בודקע 114
בזעם 240
בוטאן 249
מוטאַפּאַר
מיאה
בוטאַפּאַר 883 בויגן מ
סמיטשיק 26
פּאַפּיר 877
בויגן וו
— בייגן
בויגן-שיסער 453 בויז
קראָם 485
בויזעם 114
בויך 240
בויכווייטאַג סט בויס 250
בוימ־סטער 118 בוימל 221

בויען
 שאַפֿן 106
 אטנשליסן 54, 85
 פֿורעמען 151
 גליינן 829
 בויערן 100
 בויערער 205 נור
 שרייבעפֿט 488 בוכהאַלטעריע 488 בוכהאַנדלונג 879 בוכטע
 געוואָסער 226
 טייל וואָגן 178 בוכן 866, 488 בוכפֿירונג 488 בוכשטאַב
 — אות
 בוכשטעבלעך 885, 869 בולבע
 קאַרטאָפֿל אַש
 פענכער — 2
 בלעזל 222
 בולוואַן
 מאַנעקען 626
 נאַר 840
 בולוואַר 178
 בולוואַרג 452
 בולט
 רעליעף 158, 868
 אָנזעעוודיק 852
 פֿאַרשטענדלעך 847, 822 בוליאָן
 געשמעלץ 217, 486 בולעטין אַש
 בולקע 258
 בומעראַנג 541, 182, 451 בונד
 פֿאַרטיי 8 —
 בונט

בינטל 47
רעוואָלט 467
פֿאַרשיידנפֿאַרביק פא בונטעווען זיך 467 בונקער
נאַהאַלטפלאַץ 480, 851
קוילן־קאַמער 254, 114 בוך
קאַמיקער 883, 518
טייל אַרבל 526 בופֿאַנאַדע 888 בופעט
מענל 115
עסטיש 264
בופֿער 45, 140 בוצקען (זיך) 188 בוקן זיך 164, 648 בוקעט 629
בור
פראָסטאַק 646 בורא
באַשאַפֿער 106
בורבלען 278, 282 בורג 114
בורגמיסטער 600 בורזשואַזיע 497 בורטשען 281
בורלעסק
טעאַטער 883
מוזיק 284
שפּאַט 14, 518
גוזמא 864
בורנעס 622
בורען
עגבערן 160
שויסען 222
בורר
פּשרה־מאַכער 455
וויילער 891
שעמעוודיקייט 596 בושל
פֿויגל 247

בושעווען 219, 610 בושט־פנים 596
בזדון 892
בזה הלשון 835
בזוי 545
בזיון 581
בחור
יונגערמאן 84, 85, 238
ניט־באווייבטער 564 בחינה
פֿאַרהער 861
קלאַס 49
בחינם 508
בחיפזון — 4
בחיר
שיינקייט עס
גוטקייט 411
סופעריאָריטעט 28 בחירה 891
בטוח מ
באַגלייבטער 578, 829
בטוחות 475
בטחון
גלויבן 829
בטל מאַכן
אַנולירן 463
צעשטערן 107
תמים 862
לערנער 860
אומפֿעיקער 438
ליידיק־גייער 484 בטלנות
אַבסורד 838

תמימות 862
 בטלען
 ריידן נאַרישקייטן 888
 אַרומגיין ליידיק 484 ביאַגראַפֿיע 881
 782
 מיאור
 מילדונג
 ביאור 849
 ביאַלאָגיע 241 ביבל 609, 610 ביבליאָגראַפֿיע 881 ביבליאָטעק 866, 879
 ביגאַט 011, 887 ביגאַמיע 568 ביגלען 626
 בידעווען 498 ביוואַק 114, 452 ביוואַקירן 111, 452 ביוסט
 בריסטן 240 ביוראַ
 מענל 115
 קאַנצעלאַריע 435
 אַנשטאַלט 459 ביוראַקראַט 459, 456 ביוש
 שעמעוודיקייט 596 ביזאַר 58
 ביזנעס
 האַנדל 484
 פּראָפֿעסיע 435
 טעטיקייט 8ע ביזנעסמאַן שפּ ביטול
 אַנולירונג 468
 גרינגשאַצונג 582 ביטול־היט 594 ביטן
 ווינטשן 558
 פֿאַרלייגן 471 ביטע 472
 ביטער
 ליידן 512
 שלעכטער מצב 498
 שלעכטהאַרציקייט 567
 ניט־געשמאַק 269 ביטערזאַלץ ש ביטערן

אָפּקומען 498 בייגל 258
 בייגן (זיך)
 קרימען 154
 קנייאן 1
 נידערן 196
 זיין אינשטימיק 881
 זיין ווייך 218 בייגעוודיק
 ווייך 213
 פֿאַלגעוודיק 466 ביידל 114
 ביידע 58
 פֿאַדעם 123
 געוויקס 250 ביז מ
 רישעות 567
 אומגליק 498
 זינד 574
 לייד 512
 ביז טדי
 שטרענג 464
 שלעכטהאַרציק 567
 גרויס 20
 ביז אויג 615 ביזאַך
 וונדער 548
 אומוויכטיקייט פ. ביזויליק 567 זיין פּפּך
 בעזיצער
 זיצן בט 111
 ריכטער 601 ביזערער 818, 805 ביזערן זיך 510 בייט 251, 160 ביי טאַג
 82
 בייטל 487
 חילוף 96, 484

שינוי 98
ביטעוודיקייט 97 ביטעם 267
ביטראָגן
גענן 490, 479
מערן 25
ביכיק
פֿעט 117
בילאַגע 879, 25
בייליק 258, 259 ביין 240, אַש בינאַמען 870 בענאַנד
צוויי 58
פֿאַרבינדונג 80 ביין(ערד)יק
האַרט 212
דאַר 118
בייסבאַל 614 ביסיק
שלעכטהאַרציק 567
שפּאַטיש 518, 582
קעלט 255
ווייטויק 512
שאַרפֿטעמיק 270
אופֿן ריידן 874 גיין
עסן 264
באַגערן 541
וויי טאָן סט
שלעכטס טאָן 667
גראַווירן 868 ביסן זיך
אַפּאַזיציע 447 בי צייטנס
פֿרי 87
רעכטצייטיק 89 ביצן 298
ביקול 286

בייקומען 495, 464 ביישטאַנד 446 ביישטידל 118 ביישטיין
 העלפֿן 446, 479 ביישטייערן 479, 446 ביישטים 286 ביישטריכל 869
 ביישלאַף 601 ביישן 596
 ביישפּיל 817, 18 בילבול 587
 בילד
 מאָלערט 868, 884
 קאַפּיע 14
 ליטעראַטור 881
 אָנבליק 807 בילדונג
 מילדן
 בלוטדאַרשטיק
 בילדן
 לערנען 859 — פֿורעמען — איינשליסן — שאַפֿן
 ביליאָן 61
 ביליאַרד 514
 ביליק 503
 בילכער 409
 בילן 281
 בילעט
 פֿאַרשטן 170 פֿאַרבעטבריוו 472 איינטריט־קאַרטל 865 געלטצייכן 486
 בין 247
 בינאַקל 805
 בינדן 80, 880
 בינדן זיך
 צוזאַגן 474 מחלוקת 447
 בינדע 128, 427
 בינדשטריך 869
 בין הזמנים 69, 442, 801
 בין השמשות 88, 2—

בינו לבינו 69
בינטל 47
בין כך וכך 74
בין מנחה למעריב 88
בינע
עסטר־אדע 124 טעאָטער 883
בינערי 248
בינשטאָק 248
ביס
עסן 204
שפטז 258 איבערחזרונג 64
ביסירן 64
ביסל
טייל 84
קליינצאָליקייט 66
ביסלעכווייז 17
ביסקוויט 258
ביסקופ 618
ביִפֿשטיק 258
ביקור־חולים וויזיט 554 שפיטאַל 427
ביקס 454
בירגער 116
בירגעלט 479, 605, 480
בירגער־מיסטער 600
בירושה
ירושה 479
ענר 75
פנימיות 5
בירזשע 485

בישאָף

— ביסקופ

בית־דין 601

בית־דין־שטיבל 617

בית־דין של מעלה 606

בית־דין־שמש 601

בית־הבבד 416

בית־הביסא 416

בית־הפנסת 620

בית־המדרש 620, 801

בית־המיקדש 620

בית־הקכרות 245

בית־זונות 597

בית־חולים 427

בית־חיים 245

בית־יתומים 479

בית־מדרש 620, 861

בית־עולם 245

בבוונה

געפֿיל 508

פניה 892

בביוון 892

בכדי 894, 892

בכור 288

בכורה

אויסקלייב 891 סופעריאָריטעט 28

בכנ 102, 108, 824

בלאָז

געשווילעכץ 20 פענכער 427

ווינט 219
שפיל 283
בלאָזזאַק 205
בלאָזירט 509, 519
בלאָזן 518
בלאָזן
ווייען ווינט) 219
שפילן 288
בלאָזן זיך
גאווע 546
בלאַט מ
געוויקס 249
שיכט 122
בלאַט אַרי
אומגעזעצלעך 699 גנביש 482, 851 קאַרופט 590
בלאַטירן 590
בלאַטע 416, 227
בלאַטער
כאַבאַרניק 690
בלאַטער 420
בלאַמירן
באַשולדיקן 687 באַליידיקן 581
בלאַנד 295
בלאַנדזשען
אַפּווייכן נועג) 180 טועה זיין זיך 886
בלאַנדין 295
בלאַנק מ
פאַפּיר 488, 877
בלאַנק אַרי

פוסט 112
ריין 415 ליכטיק 289
בלאנקען
אָפּוויכן נױעג) 180 טועה זיין זיך 886
בלאָס 294
בלאָף
באַרימערײ 550
פֿאַראייניקונג 80 געבט 118
שרטביכל 877 טייל שטיין 204 טעכניק 486
קוואַרטאַל 109
בלאָקאַדע 445
בלוזע שאַ
בלוט 241
בלוטאַרעם 420
בלוטבאַד 244
בלוטדאָרשטיק 244, 567
בלוטדרוק
בלוטדרוק 241
בלוטזייגער
פּראָצענטניק 491
בלוטיקן 417
בלוט לאָזן לט
בלוטסטראָפּן 241
בלוט-פֿאַרגיסונג 244, 452
בלוט-פֿאַרגיפֿטונג סע
בלוטשאַנד 597
בלוטשולד 244, 592
בלוטשטורץ
— בלוטאויסגאָס

בלוטשטראָם 241
בלוטשלאָג 202
בלוי 802
בלויז אַרי
פוסט 112
נאַקעט 523
בלויז איוו
איינמיניק 28 מדרגה 17
בלויען 802
בלום 250
בליאַסקען
ריינקייט 415 ליכטיקייט 289
בליאַקירן 294
בלי גוזמא 822
בליונג 249
בלי 217, 218
בליוואָג 65
בליוויס 295
בלייז
פוסטקייט 1 אינטערוואַל בע
בלייך 294
בלייכזוכט 40
בלייכן 294
בליפֿעדער 877
בלישנור 66
בלימל 250
בלינד 806
בלינדאָזש 452
בלי נדר

צוזאג 474
 געוויס 822
 בלינע(לע)ן
 ב' מיט די אויגן 806 שינען 289
 בלינצע 258
 בלי ספֿק 822
 גלוען 249
 בליץ 289
 בליץ-אָפּציער 480
 בליצלאַמפּ 289
 בליצן 289
 מיינונג 829
 בלישטשען
 ליכטיקייט 289 ריינקייט 415
 בלית ברירה 886
 בלעזל 222
 בלעזלען זיך 222
 בלעטל
 געוויקס 249
 שיכט 122
 מעטאַל 217
 באַק-בלי 261
 בלעכל
 מעטאַל-אַרבעט 35 ראַנגצייכן 456, 865 טרינק-בלי 268 מאָס 55
 בלעכער 206
 בלענדן 289
 בלעקע(כע)ן 281
 במזיד 892
 במילא 102

במציאות 1
במקום 95,460
במשך 69
בן־אדם 282
בנאמנות 858
בן־בית 652
בן־דור 78
בנוגע 8
בן־זקונים 288
בני־בית 288
בן־יחיד 57,288
בנימצא 1
בן־נח
קמצן 505
פראסטאק 645 ריזיקאנט 540
בנין 118
בנעימות
געזעצט 509
צופֿרידן 511
בן־עיר 116,552
בסוד 851
בסירוגין 46
בעבעכעס
אינגעווייז 40, 29 בעל־הבתישקייט 476
בעדוון 170
בעדנער 115
בעדער
וואַרעמבעדער דט באַדבאַזיצער 415
בעז 250

בעזדיעטניק 281
בעזעם 415
נעט
מעבל 115
דנאָ 129
בעטאָן 217
בעטאָנירן 118
בעטגעוואָנט 116
נעטל
בעטלען 472
בעטלער 498
נעטן
פֿאַרבעטן 654 בקשה 472
תפילה טאָן 619 א
בעטציג 188
בעטשען 281
בעכער 263
בעל-אַכסניא 476, 264
בעל-בטוח
באַגלייבטער 829, 678 באַמיטלטער 497
בעל-בטחון 535
בעל-ברית 619
על-גאווה
מקורפּ
מעל-גאווה 546
בעל-גוף
פויער 251
גביר 497
דיקער 117

בעל-דבר
 מענטש 232
 צד נמישפט) 601
 בעל-דימיון 846
 בעל-דעה
 פֿירער 469
 באַשלאָסענער 887
 בעל-הבית
 באַזיצער 476
 מײַסטער 526
 איינשפּאַרער 506
 בעל-הבתישקייט
 פֿירונג פֿט
 בעל-הבתעווען
 פֿירן 459
 בעל-הוצאה 490
 בעל-חי 247
 בעל-חשבון 54
 בעל-טאַקסע 501
 בעל-יושר 578
 בעל-יוחוס 544
 בעליק 118
 בעל-פעס(ן) 510
 מעל-מגזם אַאָ
 בעל-מוח 09
 מעל-מזל 495
 בעל-מיצווה
 פֿרומער 611
 גוטשאַרציקער 566 פֿוליעריקער 85

געל-מלאכה

האנטווערקער 435

מייסטער 487

בעלמע 420

בעל-מפונק 889

באגערקער 541

נענערקער 811

קינה 485

בעל-ניצרך 498

בעל-נסיון 487

בעל-עברה 597

בעלעטאזש 115, 114

נעלעטריסט(יק) 881

בעלעמער 620, 124

בעל-עסקן

מאגערקער 541

קונה 485

עסקן 483

בעל-שפע 479

בעל-תאוה

פארגעניגן-זיכער 511 נואף 497

בעל-תכלית

פראקטישער 409 איינשפארער 506

בענזין 221

בענקל 115

בענטשן

דאנקען 568

יינטשן 558

בעסטיע 247
נעסטער 28
פעסער 28
פעסערן זיך 426
בעצם 5
בעקן
אַנאַטאָמיע שיסל 415, 268
בעקען 281
בער 247
בערזע 485
מדרגה 17
בערלינע
שיף 170
אויטאָ 175
בערשטל 415
בערשטלען 415
עת מעשה 74
בפועל ממש
בפירוש
געוויס 822
מקשה
מרילן
בקשה 472
בראָדזשען 170
בראָדיאַגע 170
בראָדעווקע סט
בראָוואַדע 650
בראָטן
קאָכן 260

צרה 537,498 אויפֿבינדונג 81 בראַכוואַרג 5,410 — קרענק 420
בראַכפֿעלד בט
בראַכוואַרג 410
בראַכצאַל 64
בראַכשטול 229
בראַם
בראַנד
שרפֿה 256 היץ 254
שאַנדצייכן 86 קרענק 0 תבואה־קרענק 249 טעטיקער 617,488
בראַנדז 217
בראַנדזויל שם
בראַנדזירן 205
בראַנדזעלעט 629
בראַנדמאַרקן 865,004
בראַנזשע שפּ
בראַנירן 206
בראַנקעס —2
בראַנע 251
בראַנעווען 251
בראַנפֿן 695
בראַסלעט 629
בראַק
ניוועץ 410 פֿעלער (קרענק) סאַ
בראַק 118,84
בראַקאַט 624
בראַקירן 412,889
אין דער שפיץ 89
בראַשור 879
בראַשירן 880

בראָשקע 629
בר־דעת 889
ברואים 247
ברוד 41.6
ברודער
ברודערן זיך
פֿריינדשאַפֿט 652 שלום 455
ברוטאָ 82
ברוטאַל 567
ברויהויז 262
ברויז
ברעקל 118
ברויהויז 262
ברויזן
שטורעמען 219 וויברירן 202
שוימען 222
טעטיקייט 438 הייסבלוטיקייט 510
ברויט
געבעקס 258
תבואה 250
פרנסה 435
ברויטגעבער 663
ברויכן
— דאַרפֿן
ברוין 298
ברוינען 298
ברויען 862
ברויערײַ 862
אויפֿבינדונג 81 — באָך

ברוכבענדל דט
ברוכטייל 84
ברוכפֿעלד 251
ברוכצאָל 64
ברוכשטיק 84
ברוך שפּטרני 679
ברומבלען 2
ברומען בש, 283
ברונעט 298
ברונעם
וואַסערקוואַל 22 היילקוואַל ש
ברוסט
טאַרסאָ 240 אָפּל 240
פֿלייש 258
ברוסטקאַסטן 20
ברוק 178
ברוקירן 178
ברור וידוע 352, 822
ברור פחמה 22, שאַ
בריאה
מענטש 282 בעל-חי 247
בריגאָדיר 48
בריגאָדע 453
ברידערן זיך פֿריינדשאַפֿט 652 שלום 455
בריה 437
בריהנען זיך טעטיקייט 433 מוט 540
בריוו 855
בריווטאַש
— פּאַליאַרעס

בריוון-שטעלער 879
בריווקאסטן פאסט 855 צייטונג 881
בר-יוחסין אס
בריונ(א) 244
בריטווע 161
בריטשקע 173
ברייהויז 262
ברייזעלע 118
בריזער 22
ברייט 117
ברייטגיביק 604
ברייטהארציק אס, 666
ברויען 202 פלויזערן 878
ברי לי 822
בריליאנט מ אבן מוב שם
בריליאנט ארי שיין 620 קאלירפול 293 אופן ריידן 874
ברילן מ
אויגנגלעזער 508
ברילן
גאט
קאכן 260
זיין הייס 254
ב' הינדעלעך 248 בריק
וועג 178
טייל בנין 118 בריק-א-בראק 529 בריקל 118 בריק(עוו)ען זיך 183 בריקעט
204 ברירה 891 ברית
אפמאך 474, 552
ברית-מילה 619
סעודה 554 ברית-חדשה 610 ברכה

הצלחה 495
ווינטשונג 558
תפילה 619
דאנק 568 בר-מזל 495 בר-מינן 243 בר-מיצווה
פוליעריקער 85
סעודה 554 בר-מצרא 675 בר-סמכא
קענער 333
קאנט 143
סוף 43, 128
ינשה 225 ברעזענט 624 ברעט(ל) 115 ברעכן
שפאלטן 81
מייקענען 417, סט
צעקריגן זיך 447
ברעכן זיך
זיין אומהאָפֿטיק 209
גימנאַסטיק 514
מאַכן אָנשטעלן 581 ברעלאָק 529
אויג 240
ברעג 148
ברעמז(ע)
— טאַרמאַז
ברעמזען
קלינגען 277
— פֿאַרהאַמעווען גרען
— ברענען
טעטיקער 433, 517
בראַנדצייכן 865
פֿלעק 521
הייסבלוטיקער 510 ברענאַיזן 604

ברענגען
 דערלאנגען 172
 באַאיינפֿלוסן 894
 זיין די סיבה פֿון 101 ברענוואַרג 256 ברענען
 פֿלאַקערן 256
 זיין ליכטיק 289
 זיין הייס 254
 זיין טעטיק 483
 זיין הייסבלוטיק 510
 נ' באַנפֿן 262
 פֿאַרהאַרטעווען 212
 מאַכן רויט 299
 באַגערן 641
 איילן 440
 צוברענען וקאַכן) 260
 וויי טאָן 420
 ברענפֿונקט
 צענטער ט
 טעמפּעראַטור 254 ברעקל 84, 118
 ברעקלען זיך
 זיין אומהאַפֿטיק 209
 קאַפּריזען 889
 ברוגזן זיך 562
 מאַכן אָנשטעלן 681 בר־שכל 839
 בשוגג 893
 בשום אופֿן 832 בשופֿי 67
 בשותפֿות 477
 בשלום 455
 בשלמא 824

בשלמות 82
 בשעתו 75
 בשעת 74, 69
 בשעת הדחק 386 בשעת מעשה 74 בשפֿע 67
 בשורה 853
 בשמים 270, 275 בשׁר ודגים 258
 בשׁר ודם 232
 בתים נתפֿילין) 619 בתמיה 548
 בתנאי 319, 474 בת־גדולים 544
 בתולה
 יונגפֿרוי 84, 85, 234
 פֿרייליידיקע 564
 צנועה 596, 591 בתולים 240, 596 בת־טובים 544
 בת־יחידה 238
 בת־ישראל 235
 בת־בהן 238
 בת־מלכה 544
 בת־קול
 גאָטס שטים 606
 עכאָ 277
 ג
 גאָב 479
 גאָבעלין 188
 גאָגאָטשען 281
 גאווה 646
 גאָווער 416
 גאָווערן 417
 גאולה 446, 469 גאָון 888, 437
 פֿאַרע 220, 254

שניט-סחורה 524
 גאַזאַלין 221
 גאַזעט(ע) 879
 גאַט 606
 788
 גאַטונג
 גפֿר
 גאַטונג
 — קלאַס
 גאַטסדינסט 619
 גאַטספֿאַרכטיק 611
 גאַטקעס 522
 גאַל 241
 גאַל 528
 גאַלאַ 529, 551
 גאַלאַן 65
 איידל 556
 ליבעניש 561
 מאַדע 580
 פּוץ 529
 גאַלאַנטעריע 529
 גאַלאַפּ
 גאַלד 217, 218
 גאַלדאַרבעט 205
 גאַלדגרוב פּש
 גאַלדוואַרג 629
 גאַלדענע חתונה 654
 גאַלדענע קייט
 שטאַם 237

המשך 45
גאָלדשטיק 486
גאָלדשטיקערני 624
גאָלדשמידערני 205
גאָלדוואַניזירן 217
גאַלון 123
גאַליאַרקע 888
גאַליק
שלעכטהאַרציק 667 כּעס 510
טרויעריק 512
ביטער 269
גאַלמעסער 628, 161
גאַלן 628
גאַלף
געוואַסער 220 ספּאַרט 614
גאַלעריע 118, 183
גאַלקע
פילקע 156
גלעזל 268, 595 טייל שטעקן 188 וואַלקי־לעכל 891
גאַלקעווען 891
גאַמבע 240
גאַמלקע
גאַמע 288
גאַנג
גיינג 170 פֿירונג 401 ריכטונג 179 באַוועגונג 168 וועג 178
שליחות 24 אַליור 51, 807 נאַרמע 62 מיינונג 829 הלבשה 522 געריכט
נשפטן) אַש זאַמלונג 47, 268
גאַנג 286
גאַנדאַלע 176

גאַנדז 247
גאַניק 113, 114
גאַנער 247
גאַנערן 281
גאַנצקייט 82
גאַנשער
פֿלאַש 28 עוף 247
גאַס 178
גאַסט
פֿריינד 554 איינוווינער 116
גאַסטטהויז 114, 264
גאַסטטהיזער 476, 264
גאַסטינעץ
וועג 178
אַכסניא 114
גאַסטראָלירן 888
גאַסטראָנאָמיע אַט
גאַסניונג 574
גאַסנפֿרוי 697
גאַפל
עס־מכשיר — 2 אַגריקולטור 251
גאַפל־מעסער 268
גאַראַזש 175
גאַראַלניע 262
גאַראַנטיע 475
גאַרב 47, 251
גאַרב 420
גאַרבאַרניע 525
גאַרבן

גאַרבעריי 525 אַגריקולטור פֿש
גאַרבעריי 625
גאַרגל 240
גאַרגלען 427
גאַרגלען זיך 283
גאַרדין 140
גאַרדעראָב 622
גאַרטל
אַרומליניע — 1 זאָנע 109, 203 באַנד 123, 526
גאַרטן
אַגריקולטור 251 פאַרק 109, 514
גאַרטנוואַרג 250, 258
גאַרטשיצע סע
גאַרילע
מאַלפע 247 פאַרטיזאַנער 458
גאַרן מ
גאַרן וו
באַגערן 541
גאַרניזאַן 480
גאַרניטור, גאַרניטער פֿאַרפּוצונג 626 זאַמלונג 47 הלבשה 522
גאַרניר 526, 118 א
גאַרני(ש)ט 56
גאַרקייך 264
גאַרשט 47
גבאי 459, 479, 617
גכּול
גרענעץ 144 געגנט 109
גבורה 419
גביר 497

גבית-עדות 818
גיין
גדול
באַרימטער 644
געלערנטער 888
הויכער 117
גדולה
פֿרייד 511
באַרימטקייט — 5 גדלות 546
גדר
קלאַס 49
דעפֿיניציע 849
געזעץ 698
גואל 46
גואל הדם
קרוב 289
גואל-צדק 7—
גובערנאַטאָר 6 גובערנאַנטקע 860 גובערניע 109
גובר זיין 464
גוואַלדאָוונע 20 גוואַלדעווען 280 גוואַרדייער 458 גוואַרדיע 453
גווינט 205
גוזמאדיק
גוזמא 864
אַ סך 67
גרויסקייט 20
אופֿן ריידן 874 גוזר זיין 462, 598 גוט מ
אייגנס 476
נחלה 109, 251 גוט אַרי
פערפֿעקט 411

פֿאַרגעניגיק 511
גוטהאַרציק 666
געשמאַק 268
פֿריינדלעך 552
גוטער מצב 497
שלום 455
יושרדיק 573
גוט אויג 615
גוט אָרט 245
גוטבאַזיצער 476, 251 גוט־ברודערשאַפֿט 552 גוט דערצויגן 550 גוטהאַרציק
566
גוטהייסן 881
גוטוויליק 885
גוטוויןטשן 666
גוטזאָגן 475
גוט טאָן ש
גוטמאַכן
באַצאָלן חוב 480, 498
מאַכן גאַנץ 82
טאָן זטן פֿליכט 577
תשובה טאָן 698 גוטמוטיק
וויליק 885
גוטהאַרציק 666
פֿריינדלעך 552
מימותדיק 862 גוטס (אייגנס) 476 גוטסטוער 666
גוטסקייט
פערפֿעקציע 411
גוטהאַרציקייט 666 גוטער־יוד 611
גוט־פֿריינדשאַפֿט 552 גוטקייט

פערפֿעקציע 411
 גוטהאַרציקייט 666 גוטשטיין 475
 גוי 286, 612
 גוידער
 אַנאַטאָמיע 240
 קרענק סט
 גולדן 486
 גוליאַש 268
 גוליע 60
 גולל 245
 גולם
 סטאַטוע 868
 נאַר 840
 לאַיוצלח 438
 געלאַסענער 489 גומי 214
 גומי־אַראַביק 30 גומילאַסטיק
 גומי 214
 שניט־סחורה 524 גומען 240
 גומר זיין 43
 גונסט
 — גינציקייט
 גוס
 דאָס גיסן 223
 פֿאַרעם 151
 גוסט
 גוטער געשמאַק 688
 מוזיק 284, 288 גוסטירן 641
 גוסס 420
 גוף

אַנאַטאָמיע 240
 מאַטעריע 8
 גוראַלניע 262
 גורל
 אַזאַרטשפּיל 516
 באַשערטקייט 100, 84 גורם זיין
 מאָטיוו 894
 גורם זיין 849
 גזלה 482
 גזלן
 רויבער 483
 מערדער 244
 גזלנען 482
 גזע 237
 גזר
 באַשערטקייט 100
 אומגליק 498
 אורטייל 826
 מישפט 601
 גזרה
 אומגליק 498
 שטראָף 604
 געזעץ 598
 געבאַט 462
 גיבור 419, 640 גיגאַנט 117, 419 גיהנום 608
 גיטאַרע 286
 גיזער 204, 427 גיין 484
 גיין
 שפּאַנען 170

באַוועגן זיך 168
גיסן (נרעגן) 228
אָנהייבן 41
פֿאַרקויפֿן זיך 484
אויסנעמען 495
ג' אָנגעטאָן 522
הוצאה 490
אָנשפּאַרן זיך 188
מלחמה האַלטן 452
האַבן אַ סך 67
יערן זיך 84
האַבן אַ באַגער 641
זיין נייגעריק 811
באַדינען 7—
נ' ביז 119
ג' מיט 446,881
ג' נאָך 45
ג' פֿאַר זיך 476
ג' קעגן 452
גייסט
נשמה 4,808,389
וויציק 518
גייציק
באַגערק 641
גיך 440
גילגול
שינוי 98
גילדיע 49, שפּ גילדן מ
מטבע 486

גילדן
אָפּגילדן 205
גילטיק 598
גיליאַטינ(ע) — 2 גימנאַזיע
— ספּאַרטפּלאַץ גימנאַזיסט 860
גימנאַסטיק 614 גינגאָלד 217
גינסטיק
— גינציקייט
גינציקייט
נוציקייט 409
גוטהאַרציקייט 666 גיסן
רינען 223
שמעלצן 217
טרינקען 264, 595 גיסעריי 217
גיפּס 204
גיפּסירן 2
גיפּטיק
שלעכטהאַרציק 567
שפּאַטיש 618
ביטול 682
גיריק 541
גירליאַנדע 629 גירסא 849, 869 גלאָב(ום)
קויל 156
די ערד 3ע
גלאָדיאַטאָר 514 גלאָווינע פּש
גלאָז
מעטאַל 217
טרינק-בלי 263
טייל לאָמפּ 289 גלאָזהוטע 217 גלאָזוואַרג 263 גלאָזור 221

6, גלאַט אַזוי 895 גלאַטיק
ניט־שאַרסטיק — 1
פשוט 582
אופֿן ריידן 874 גלאַטשטיין 161 גלאַנץ
ליכטיקייט 29
פּוץ 629
שיינקייט 520
גלאַסאַטאַר 849 גלאַסאַר 869
גלאַצן 805
גלאַריע 520, 551 גלאַריפֿיצירן
אַפּגעבן כבוד 680 גלגל החוזר
אוניווערס 208
באַשערטקייט 100 גלגלים בש
גלוט
גלויבן
האַפֿענונג שם
— מיינונג
גלוסטן 541
גליאַמפּ
טייל קרויט 258
נאַר 849
גליד
אַנאַטאָמיע 240
טייל 34
גליווערן 210, סש גליטש 514
גליטשן זיך 170, 614 גליון 879
גלייכונג 829
גלייביק 829, 611 גלייבלעך 820
גלייבן

האָבן אמונה 611
— מיינען
ווערטיקאַל 180
ענלעך 10
גלייכווערטיק 18
פאַראַלעל 131
דירעקט 179, 401
איינמיניק ש
נאַלד 74
קומעדיקייט דן
אמת 862
גלייך־באַרעכטיקונג 676 גלייכגילטיק
ניט־ניגערדיק טאַ
קאַלטבלוטיק 509 גלייכגעוויכט
— גלייכוואָג
גלייכוואָג 18
גלייכוואָרט
געמעטהויז
גלייכוואָרט
פֿאַלקסווערטל 887
וויץ 518
גלייכווערטיק 18 גלייכווערטלעך זיך 618 גלייכמוטיק 609 גלייכמיניק 28
גלייכמעסיק 18 גלייכן
גלייכווערטיקייט 18
קאַפּיע 14
ליב האָבן 560 גלייכן זיך
ענלעך 10
פאַסן זיך 15
שלום מאַכן 465

גלייכווערטיקייט 18 גלייכפֿאַרמיק 151 גלייכצייטיק 78 גלייכשטעלן 163
גלילה 619
גלימערן 289
גלימער(שטיין) פש, 529 גלוען
זיין הייס 259
זיין ליכטיק 289
הייסבלוטיקייט 510 גליצערין בש
גליק
הצלחה 496
גוטער מצב 479
פֿאַרגעניגן 611 גליקווינטשן 658 גליקזאַך 616
טרינק-בלי 268
טייל לאָמפּ 289
טייל ברילן 805 גלעזער
בעל-מלאָכה 118
גלעטאָיזן 101 גלעטן
באַרירן 22
צערטלען 661
גלאַט מאַכן 168 גלעטשטיין 161 גלעטשער 255 גלענצנדיק
ליכטיקייט 289
פּוץ 529
שיינקייט 520
פֿאַראַד 551 גלעקל 277
גלעקלען? ע גמילות-חסד
הלוואה 491 גמינע
שטעטל 109
פֿאַרוואַלטונג 459, 617 גמר
אַפּמאַך 474 גמרא
תלמוד 609

ספֿר 879
גמר־דין 601 גנאָד
מילדקייט 465
פֿאַרגעבונג 672
שיינקייט 520 גנאָט 604
גנאָטעווען 183 גנאָי 681
גנאָי 416, 251 גנאָסטיציזם 880, 618 גנבֿ 488
גנבֿה 482
גנביש
קלוג 889
שווינדלעריש 863 גנבענען 482 גניאָדע 298 גנידעס 416 גניזה 879
גניטל 604
גנעדיק
מיט חסד 566
מילד 465
פֿאַרגיביק 572
מיט ליבע 560
גן־עדן 007
גסיסה 420, 243 גס רוח 546
געאָגראַפֿיע 203 געאָגיל 440
געאָלאָגיע 204
געאָמפּערט 824, 447 געבאָט 462
געבוי
ביונג 118
קאָמפּאָזיציע 35
פֿאַרעם 51
געבויר־מוטער 240 געבוירן־הויז 114 געבוירן ווערן 229 געבוירן־טאָג 554
געבוירן־לאַנד 109 געבוירן־שטאָט 109 געבוירן־שנין 865 געבורט
געבערונג 229

אָנהייב 41
 געבורטסטאָג 654 געביט
 געגנט 108, 109
 פראָפּעסיע 435 געביטן (געבאָט) 462 גענט
 בוינג 113
 קאָמפּאָזיציע 85
 פֿאַרעם 61
 געבייזער 510
 געביין 240
 געביל 280
 געבילדעטער 883 געבירט 282
 געבירטיקער 116 געבלאַט 249
 געבלוט 249
 געבליטן 241
 געבלעטער 249
 גענן
 געבונג 479
 געשעעניש 99
 געבעט
 בעטגעוואָנד 15
 בקשה 472
 תפילה 619 א
 געבעטבוך 619 א געבעטהויז 620 א
 גע־עק־
 געווער
 געבעקס אַש געבערג אַש געבער־מוטער 240 געבערן 229, 106 געבראָטנס
 258 געבראָכן
 קראַנק 0
 יורדיש 496

שלעכטער מצב 498

פֿאַרצווייפֿלט נס געברויכן

— ניצן

געברום —2 געברייכט סאָ געבריל 280 געגטע(ר) 865 געגליכן צו 10 געגנט

109, 110 געגראַגער 9 געגרטזל 157 געגריל(ץ) 282 געדאַנק

אינטעלעקט 809

זינען 847

פלאַן 897

געזויערן 78 געדולד 509

געדופֿט 275 געדייען 249, 495 געדיכט מ

— פּאַעזיע געדיכט אַרי

ניט־שיטער 210 געדעכעניש 843 געדענקען 848 געדעק 188, 47

געדעריקער שפּ געדערעם 240, 269 געדראַנג

געשטויס 188

דעזוקציע 826 געדריי

דריינג 201

וויקלונג 157 געדערענג 188 געהאַווקע 280 געהאַלט 605 געהאַמפערט 824,

447 געהאַרכזאַם 466 געהויבן

הויכקייט 14

אופֿן ריידן 874 געהויף 114, 261 געהיט 818

געהי 649

געהיל 512

געהיים־אַגענט 6, 815 געהיימעניש 851 געהיים־פּאַליציי 600 געהיים 462

געהייף 141

געהיל 188

געהילך 277

געהילץ 116

געהירן 240

געהעפֿט

געוועב 524
אַרומצוים 141
הויף 114
געהער 287
געהערן
אַינשליסונג 85
שיכות 8
אייגנס 476
געוואָי עס
געוואָלגער
דריינג 201
פֿאַרמעסט 450 געוואָלד
געשריי 280
פֿאַרברעך 599, 574 געוואָלדאַקט 464, 567 געוואָלדטאַט
— געוואָלדאַקט געוואָלדעווען 280 געוואָנט 524
געוואָקל 202
געוואָר ווערן 858 געוואָרנט 818
געווינהייט 62
געוויר ווערן אַש געוונטשן
נייטיק 9—
געוויג 202
געוויטער 219
געוויין 512
געוויינ(ט)לעך
נאַרמאַל 52
פשוט 682
ניט־שלעכט 411
רעזולטאַט 102
געוויס 822

געוויכט
וואָג 17,206
וויכטיקייט 418 געוויכטער 206
געוויסער 219
געווילד 247
געווימל
אומאַרדענונג 88
זאַמלונג 47
געווימער עס
געווינס 496
געווינען
מצליח זיין 495
האַבן אַ קינד 229 געווינערין 229
געוויס 822
געוויסן 678
געוויסן-ביסן 698 געוויסנדיק
אמתדיק 862
יושרדיק 578
געוויסער
מבול 223
אַלגעמיינקייט 50 נעוויקל 157
געוויקס
גרויספֿאַרנעם 117 געווירבל
געדריי 201
געוואָסער 226
געווירץ סע, 270 געוועב
וועבעריי 624
ביאַלאָגיע 241
קאָמפּאָזיציע 85, ד געוועט

אַזאַרטשפּיל 616
 פֿאַרמעסט 450 געוועטלויף 514, 517 געוועלב
 וועלבונג 113, 156
 געוועלטיקן 456
 געווענדן זיך 820, 828 געווענטשניט 624 געווער
 געווערן
 גע־אַ־ע
 געזאַלבטער 450 געזאַלצן 270 געזאַלצנס 258 געזאַנג 288
 געזאַנדטער
 — געשיקטער געזונט
 בריאות 418
 געזונטנוציק 2—
 גבורה 419 געזונט ווערן 6ע געזונקען 574 געזיכט
 אַנאַטאַמיע 240
 דרויסן 186
 פֿאַרנט 145
 אַנבליק 807 געזיכערט
 באַוואַרנט 475
 באַשיצט 480 געזימס 118, 113 אַ געזינד, געזינט 288 געזינדל 47
 געזעגענען זיך
 זאָגן זיי געזונט 188
 איינלאָזן 478
 בעל־מלאַכה 435
 געזשום 281, 282 געטאַ 109
 געטומל 280
 געטלאָק 47, 188 געטלעך
 גוט 411
 געשמאַק 268
 שיין 520

געטראַמפל 170 געטראַנק 258, 595 געטרויען 829, 491 געטרויען זיך 640
געטריי
פינקטלעך 885
פֿריינדשאַפֿט 552 געטש 614
געיאַכמער נאָ געיאַמער 512 געיעג 514
געל
קאָליר 801
סענסאַציאָנעל 853 געלאַסן 489 געלאַף 440
געלויפֿיק 874
געלונגען 495
געלוסטן 541
געלזוכט סט
געלט 486
געלטגייציק 505, 541
געלטשטראָף 604
געזעמל 47
געזעס
אַנאַטאָמיע 240
טייל שטול 115
טייל בגד 526
געזעץ 598
געזעץ-געבונג 598
געזעצט
קאַלטבלוטיק 509
סטאַביל 98
געלאַסן 489
באַשטימט 826
געדיכט 210
געזעצלעך 598

געזעץ-פראָיעקט 598
 געלינגען 495 געלינקט 150 געלכל 258
 געלעגן
 גייטיק 409
 רעכטצייטיק 89 געלעגנהייט
 רעכטצייטיקייט 89
 צושטאַנד
 נסיעה 173 געלעגער
 דנאָ 129, אַע געלעכטער
 דאָס לאַכן 611
 געלענדער
 אומאַרדענונג 88
 געלעכטער 511
 געלענק
 אַנאַטאָמיע 240
 פֿעיקייט 437
 געלערנטער 888
 געמאַך מ
 ווינונג. בך
 אומבאַוועגונג 169 געמאַרק(ן) 144, 849 געמבע סט
 געמייזעכץ 2, בש געמונקל 278
 געמורמל אַש
 געמיט 508
 געמיטלעך
 קאַלט געמיט 509
 באַקוועם 611
 געמייזעכץ 227, 251 געמיין
 פֿאַרברעכעריש 674 המוניש 646
 שלעכטהאַרציק 667 מיט אַ חסרון 412 אָרעם 498

געמיינדע
 — געגנט
 — קהילה
 געמיינהייט 674
 געמיינזאם
 — שותפות
 געמיינשאַפֿט
 — מענטשהייט
 — שותפות
 געמיש 88, 29
 געמעל
 נענ(ע) 241
 גענאָד
 מילדקייט 465
 פֿאַרגעבונג 672
 שיינקייט 6
 גענאָסע 562, 448
 גשאַרן (זיד)
 געקרענקט
 גענאָרן (זיד)
 אָפּנאָרן 863
 אַנטווישן 637 נענחן־פֿיסלעך 869 גענדזער 247 גענוג 67
 גענוי
 ריכטיק מאַ
 אופֿן ריידן 847 גענוס
 קלאַס 49
 פֿאַרירשונג 241
 — תענוג
 געניאַל 67, 437 588 געניגן 67

געניוס 808, 888 געניט 487
 געניטונג 859, 561 געניטיוו 871 געניי שאַ
 גענייגט
 געשטימט 608 גענייטיק 9 — גענייטיקן זיך
 נייטיקייט 409
 אָרעמקייט 8 געניסן
 עסן אין טרינקען — 2
 פֿאַרניצן 405
 האָבן פֿאַרגעניגן בפּאָ געניק 240
 גענעאַלאָגיע 287, 566 גענעזיס 106 גענעזן ווערן אַט גענעטיק 106, 241
 גענענען 187 גענעצן
 מידקייט 441
 פֿוילקייט 4
 לאַנגיוועליקייט 519 גענעראַטאָר
 שאַפֿער 106
 מעכאַניק גענעראַל 458 גענעראַליזירן 50 גענעראַליסימום 55.
 גענעראַל־שטאַב מאָ.
 נענעראַציע
 צייטאַפּשניט 70
 דור 288
 געסטאַפּאַ א
 געסטיקולירן
 זשעסטיקולירן געסל 178
 געסרחה 276
 געענגט 498
 געענדיקטער 888, 560 געפּאַקט
 אַ סך 67
 פֿעט 117
 געפילדער 280

געפלאָגטער 88,5 . געפלאָפל 878
אומגעזעצלעך 699
אומריין 416
געפעק 206,170
פאָסירן 99
געפּאָלן אָוי
אומדערפּאָלג 496
אומעטיק 512
געפּאלענע 597
געלאָנג 514
געאַנגענשאַפּט מן. געפּאַסט
קאַלטבלוטיק 609
געפּאַר
* סבנה
געפּיל 2,508
געפּינען
דערפּאָלג 495
מיינען 829
אויסגעפּינען אַמאָ
אַירטיילן 826
געפּינען זיך
צושטאַנד 7
סכיכה 110
געפּליגל 247
נעפּליסטער אַש געפּלעכט 157,5% געפּעכט ש געפּעליק
גוטהאַרציק 666
איידל 556
געפּעליק זיין
קאַלט 255

פֿאַרגליווערט געפֿרוירנס 8 געפֿריר 255
געץ 614, 808 געצאָלט(ס) 5 — געצאָנק 7 — געצווונגען
אומוויליק
אופֿן ריידן 74 געצוקט
געצימבל 9 געציש 282
געצנדינסט 614 געצעלט 114 געקאָכטס אַש געקוויטש געקינסטלט
* געקינצלט געקינצלט
אימיטאַציע 14
שיין 620
אָנשטעלעריש באַאָ
אופֿן ריידן 4 געקלאָנג דע נעקלימפער 277 געקנאַל 279 געקנויל 157
געקעכטס ש געקעסטלט 524, — אַ נעקראָך 9 געקרענקט 52
געראַטן
געשפּאַנט
געראַטן
הצלחהדיק 495 ג' אין 10
געראַם 108
געראַנגל
פֿאַרמעסט 450 וויבוח 824
גערנ
— הערב
גערגלען זיך 288
גערודער — 2, 202
גערוים 108
גערויש 280, 282
גערוד 278
גערוכלאָז
— אָנריחדיק
גערונען ווערן 210, 260

גערױס 556
גערטנער 251
גערױזל 282, 226
גערױטשערױ 280
גערױד 873
גערױסערױ
קריג 447
ױבוה 824
גערױכט
מישפט 601
גערױלע 453
גערױמל 47
גערױמפל 7
גערױרט
געפֿיל 608
משוגע 842
גערמע 249
גערן
— יערן
גערן אַרױ
ױליק 885
גערעױ(ע) 280, 281
גערעטעניש
גוט יאָר 67
פֿעקער 487
קלוגער 889
גערעכט מ
זאַמלונג 47
גערעכט אַרי

אמתדיק 862
גערעכטיקייט 698, 673
גערעם
פֿאַרעם 151
אַרומצוים 141
גערעש 280
גערשטן סש
געשאַל 277
געשאַנק 479
געשאַרך 282
געשוואַלן
קרענק 420
פֿעט 117
אופֿן ריידן 874
געשוואַרענער 601
געשווירענער 601
געשווילעכץ סט
געשווינד 440
געשוויר סאַ
געשוועסטער-קינד 289

פֿאַרעם 7, 151
געשטאַמל 876
געשטאַנק 276
געשטאַפּאַ 6
געשטייער 450
געשטעל
פֿאַרעם 151
אַנשפּאַר 188, 118 נרויספֿאַרנעם דבב קראָם 485

געשטעלט
 קאלטבלוטיק 509 באַשלאָסן 887
 סטאַביל 98
 באַשטימט 826
 געשטרויכלט ווערן פֿאַלן 196
 מאַכן אַ טעות 886 זינדיקן 574
 האָבן אַ דורכפֿאַל 496
 געשטרייפֿט 804, 524
 געשיכטע
 רעקאָרד 866
 געשיקט
 מיגלעך 820
 געשיקטער 460
 געשיר 268
 געשלאָגן
 אונטערטעניק 466 אָרעם 498
 איידל 556
 גוטער געשמאַק 688 קלוג 889
 אופֿן ריידן פע
 געשלעג
 מחלוקת 447
 מלחמה 452
 געשלעכט 49
 געשלענג 29, 240
 געשלענגלט 157
 געשמאַק מ
 טעם 267
 באַגער 541
 גוטער געשמאַק 688 אופֿן ריידן 874

געשמאַק אַרי
 באַטעמט 268
 געשמאַקלאָז 634
 געשמיידיק
 בייגיק 218
 געשמעטער 279
 געשמעלץ 217
 געשנאָרך 282
 געשניץ 868
 געשען 99
 געשענק 479
 געשעעניש 99
 געשעקטשע 8
 געשעפט
 מיסחר 484
 טעטיקייט 438
 באַשעפֿטיקונג 486 קראָם שפּ
 געשעפֿטסמאַן סאַ
 געשעפֿטסמעסיק
 טעטיק 483
 פראַקטיש 9—
 געשפאַן 178
 געשפאַנט
 אויסגעצויגן 117 נייגעריק 811
 געשפאַרערט
 גרונטעווען
 געשפאַרעריי 824
 געשפּין 157
 געשפּרייט 108, 54

געשפרעך

— שמועס

גראָ 297

גראָב

אומאייזל דסס חוצפהדיק 549 שגעמטער געשמאַק 684 נאַריש 840

עם־האַרציש 384 פראָסטאַקיש 545 אופֿן ריידן 874

גראָביאַן

גראָבן וו

גראָגערן 280

גראָד

קלאַם 49

זואַג 206

גראָד

דירעקט 401, 179 פינקטלעך 886 צאָל 54

גראָד איבער 148

נראָו(ו)אַציע 87, 17

גראָדירן דאַ

גראָדקע

גראָוויטאַציע 185, 206

גראָווירן 868, 160

נראָז 250

נראָטיפֿיקאַציע 605

גראָטע 114, 160

גראָטעסק

אומפֿאַרעמדיקייט 162 טעאַטער 888 גוזמא 864, 53 שפּאַט 618

שגענטער געשמאַק 684 אופֿן ריידן 874

גראָטקע 115

פּאַעזיע 882 וואַג 206

גראַמאַפֿאָן 286

גראַטען 882
גראָן 206
גראַנאַט
באַמבע 454 אבן־טוב 529 קאָליר 802
גראַנולירן 216
גראַניט(שטיין) 14
גראַנירן 216
גראַפֿיט א
7 שיינקייט 620 גוטער געשמאַק 23 מיטאַלאָגיע 614 א
גראַשיצע 240, 8—
גרובן 204
גרוביאַן
אומאיידל דסס חוצפהדיק 549 פראָסטאַק 545 עמ־האַרע 334
(גרוילליק)
שרעקלעך 589 דערווידערדיק 5 אַכזריש 667 מיאוס 521
גרויס 20
גרויס
גוואַלדאָוונע 20 גרויספֿאַרנעם 117 פֿוליעריק 85
וויכטיק 418
באַרימט —5 גאוועדיק 546
גרויסאַרטיק
גרויסהאַלטן זיך 6—
גרויסמוטיק
גוטעהאַרציק 666 פֿריגיביק 504
גרויסצאָליק 67
גרויפֿ 249
גרונד 894
גרונט
דנאָ 129

אַנשפּאַר 188 הינטערגרונט 146 פֿאַרב 113 א

אַפּזאַץ 210

ינשה 225

גרונטאָוונע 818

גרונטבאַזיץ 476

גרונטיק 818

גרונטיקן 106

גרונטלייגער 106

גרונטעווען

נראָבן 160

פֿאַרשן 818, 809 מאָלן 118 א

טונקען זיך 2

גרתטפעסט(יק)ן

דאַכטן

גרונטפֿעסט(יק)ן

שאַפֿן 106

גרונטשטאַף 218 גרונטשטיין 118 גרוס

איידלקייט אַא

בריוו 5א

גרופירן

זאַמלונג 47

אַרדענונג 87

גרופע

זאַמלונג 47

קלאַס 49

גרוש

דעפּאַרטאַציע 604 גרוש, גרושה 665 גריבלען זיך 816, 809 גריבענע 258

גריוון 258

גריוונע 486

גריווע 178,528 גריזאָטע נס
גריזל(ע) 420
גריזשען
ערגערן חס
גריזשען זיך נס גריז
טעות 886
— זקן
גריזלען 628,157 גריזן
מאַכן אַ טעות 886
זינדיקן 574
גריזשיק 9, 420 גרייט
צוגעגרייט 898
וויליק פאַ
גרייטן זיך 898 גרייכן
געשפּרייט 108
ווייטקייט 119
גרויספֿאַרנעם דבב
גריילעך
אויסנעם 68, 648
באַזונדערקייט 51
גרויס 20
מיגלעך 820
גרייס 17, 64
גרייסן
מטבע 486
עפֿענער 166
שרויפֿשליסל 205 גרייט פש, 240
גרייל 247
גריילצן 281

גרים 298, 888
גרימאסע
באַזונדערקייט 51 גרימיק 510, 567
גרימירן זיך 883
גרימען
האַבן ווייטאַגן סט גרימען זיך
ערגערן זיך עס
באַדויערן 598
גרימפלען 277, 288 גרימצאָרן 510
גריין
קאַליר 800
ניט־צייטיק 249
נט 81
ניט־צוגעגרייט 899
ניט־פֿעיק 488
אַנדן 829 גרינג
גרינגוואַגיק 207 גרינגשאַצונג 582, 681 גרינדן 106 גרינוואַרג 250, 258
גרינטלעך 818 גרינס 20, 258 גריסן
איידלקייט 656
בריוו פא גריפֿל 877 גריץ 258
גריקע 250 גרעב
גראַבקייט 117 גרעבליע 140, 445 גרעגער 517 גרעגערן 279 גרעט
וועש 522
— פֿישביין גרעטשקע סש גרעל
— רייסיק גרענאַדיר 468 גרענדע בש גרענעץ אב, אַע גרענעצן זיך 120
גרעסער 23 גרעסערן 117 282 גר־צדק 235 גר־תושב 116 גשמיות 8
ד
דאָגמאַטיש
גלויבן 829, 611, 228 עקשנות 887, 827

דאָגמע 611, 829

דאָוו(ע)נען 619

דאָזע 84

דאָטירן 71

דאָטע 71

דאָטשניק 116

דאָטשע 114, 109

דאָיק

עקסיסטענץ ב

דאָכטן

טראַכטן 809

דאָכטן זיך

דאָכטן זיך

מיינען 829

פֿאַנטאַזירן 846

דאָכלאָז 112

דאָכלקע 118

דאָלאָניע א

דאָלאַר 486

דאָם 620, 118 א

דאָמאָלס(ט) 75

נייטיקן זיך 9—

דומע 460

דומפּ 278

דאָמינאַ

שפּיל 514

מלבוש 522 דאָמיניאַן 109 דאָמינירן 456 דאָמע 284, ש דאָמפּ 220

דאָמפֿער 176 דאָמקעס 514 דאָנאָס 587

דאָן־זשואַן 697 דאָנטיסט דט

דונאַם 55
דוניצע 263
דועט
צוויי 58
מוזיק 284, 285
דועל 452
דועלאַנט 453
דופליצירן 14, 64
דופליקאַט 14, 58, 877
דופליקירן 14, 64
דאַרשטן, דאַרשטן
באַגערן 641
וועלן טרינקען 266
דאַשיק 622
דאַמבע 445, 140, 226 דברים בטלים 588
דיאַליזם 68, 612
דובינע 54, 604
דונליקאַט 14, 58, 877 דופלעקם 58
דופֿט 275
1
דוצן 552
דוקאַט 486
דוקען 552
דור
דובליקירן 14, 64
דובלירן 58, 888
דוגמא
מאַדעל 13
דודע

מוזיק-אינסטרומענט 286 צייטאָפּשניט מן
דומוויראַט 456
דווקא
היפּוך 11
באַזונדערקייט 61
געוויסיקייט 822
דוחה זיין 186, 478
דוחק
קליינע צאָל 66
שלעכטער מצב 498
— טאָפּל
דאָק 170
דאָקוטשען 567
דאָקומענט 866
דאָקומענטירן 866
דאָקטאָר 888
דאָקטאָריע 4
דאָקטער נמעדיצין) 4 דויערהאַפּטיק דאָקטערן (פֿעלשן) 863 דויערדיק 78
האַפּטיק 208, 98
דויערן 78
דוכאָווקע פּש
דוכטן זיך
מיינען 829
פֿאַנטאַזירן 846
דוכנען 619
דול 842
דולדן
מילדקייט 465
דולהויז 4

דולן 878
דומם 8, 204
אָפּשטאַמלער 232, 288
דור המבול 75
דור המידבר 75
דור הפלגה 75
דורך און דורך 82
דורכאַלן 194
דורך אַנאַנד 45
דורכבויערן 194
דורכבליק 807
דורכבלעטערן
דאַקטערן זיך ש, פט
דאַקטערין ש8, 859
דאַר
מאַגער 118
טריקן 224
דאַר ש
דאַרבן 498
דאַרט(ן)
ווייטקייט 119
דאַרמאַיעדנניק) 434
דאַרן 250
דאַרף 109, 251
דאַרפֿן
דוחק את־השעה זיין 540 ניט מקפּיו זען 514
פֿאַרשן 315 דורכברעכן (זיך) 194, 452 דורכגאַנג
דאָס דורכגיין 194 דורכגיין 194 דורכגיין זיך 170 דורכגייער 170 דורכגיסן
194 דורכגנלענען זיך 194 דורכגעטריבן

כיטרע 863 דורכדרינגען 194 דורכהאַבן
 לערנען 859
 דורכהאַקן
 דורכשפּיזן
 דורכהאַקן 194
 דורכוואַנדערן 194 דורכוואַרפּן
 וואַרפּן דורך 194
 בראַקירן 412
 דורכוועג 178, 194 דורכויס
 המשך 45
 נייטיק 409
 געוויס 822
 דורכזאַפּן 194
 דורכזיכטיק
 דורכזעעוודיק 291
 ריין 415
 שיטער 211
 דורכזען
 אינטעלעקט 808
 לייענען 859
 דורכזען זיך 291
 דורכזעעוודיק 291 דורכזעצן
 דורכפֿליסן 194
 פֿאַרענדיקן 48, 27 דורכטראַגן
 טראַגן דורך 172
 פֿאַרענדיקן 43
 דורנטראַגן זיך 194 דורכטראַכטן 809 דורכטרייבן 194, 198 דורכיאַגן 198
 דורכיאַגן זיך 194 דורככאַפּן זיך 194 דורכלאַזן
 ניט איינשליסן 86

מאַכן אַ טעות 814,886
ניט טאָן חוב 578
מוותר זיין 547 דורכלויפֿן 194
דורכלופֿטערן 255,219 דורכלופֿטערן זיך 170 דורכלייכטן 194
דורכלעבן
לעבן 242
איבערלעבונגען 437
שלעכטער עב 498 דורכלעבן זיך 489 דורכלעכערן 194 דורכמאַכן
איבערלעבונגען 99,487
דורכמאַרשירן 194 דורכמעסטער 17,54 דורכנעמען
נעמען דורך 194
באַנעמען 808
אַפּשאַצן 826
נאַסקייט 228
דורכנעצן 194
דורך ס'באַנק 22
דורכעגבערן 194

מפּלה 498
— שילשול
דורכפֿאַלן 496, עפּ דורכפֿאַר
דאָס דורכפֿאַרן 194
וועג 178
דורכפֿאַרן זיך 170 דורכפֿאַרער 170
דורכפֿילן 608
דורכפֿירונג 401
דורכפֿירלעך
דורכגייַק 194
מיגלעך 820

דורכפֿירן
פֿירן דורך 194
פֿאַרענדיקן 887, 48
מצליח זײַן 495
פֿירונג 401
דורכפֿלוס 226
דורכפֿלייצן 194
דורכפֿליסן 194
דורכפֿלוען 194
דורכפעלן
אויסלאָזן 86
מאַכן אַ טעות 886 דורכפֿרעסן 5—
דורכצוען 194
דורכקוועטשן זיך 194 דורכקומען
מושווה ווערן 484
פֿשרה 474, 455
דורכלעבן זיך 499
זײַן עקאָנאָמיש 606
האַבן גענוג 67
דורכקוקן
פֿאַרשן 815
לייענען 859
דורכקוקן זיך 291 דורכקלייבן זיך 194 דורכקלערן 809
דורכקרייגן זיך 194 דורכקרייצן
דורכגיין 170
וועבערײַ 524
דורכקריכן
דורכגיין 194
גענעזן ווערן אַט דורכרוקן זיך 194 דורכרייבן נלאָך) 160 דורכרייבן זיך

דורכגיין 194
אויסלערנען זיך 9א דורכריידן זיך 878 דורכרייזן 194
דורכרייטן 194
דורכרייסן זיך 194 דורכרינען 194
דורכרעדן זיך 878 דורכרעכענען
חשבונען 54
טראכטן 809
דורכשאַרן זיך 194 דורכשוועבן 194
דורכשטודירן
פֿאַרשן 815
דורכשטופן זיך 194 דורכשטראָמען 194 דורכשיינען 194
דורכשלאָגן זיך
פּרנסה 489
דורכשלאַק
דורכשלייכן זיך 194 דורכשמוגלען זיך 194 דורכשמועסן זיך 878
דורכשניטלעך
מיטלעסיק 22
ניט־שלעכט 411 דורכשניידן 194
דורכשפּאַנען 194 דורכשפּאַצירן 194 דורכשפּאַצירן זיך 170 דורכשפּאַרן זיך
194 דורכשפיזן 194
800
דורכשפּרייזן
דינען
דורכשפּרייזן 194
דורכשפּרינגען 194
דורכשרייבן זיך 865
דורס זיין 183
דורשטיק
— דאַרשטן

דוש 228, 415
דושנע 254
דושען
שטיקן 188
קאָכן 260
דזשאָבען
פיקן 183
דזשוב — 2
דזשובען 264
דזשעגעכ 221
דזשענטע מען
גוט־געקליידטער 530 פֿינער מענטש 678
דחק 66, 498
דחקות 66, 498
דיאַבעטיקער סע
דיאַגנאָל 154, 54
דיאַגליף 158, 868
דיאַגנאָז 849, דט
דיאַגנאָסטיק 7, ש
דיאַגראַם 868
דיאַדעם 529, 456, 522
דיאַכראַניש 75
דיאַלאָג 288, 878
דיאַלעקט 869
דיאַלעקטיק 824, 878
דיאַמעטער 17, 54
דיאַספּאַרע 109
דיאַפּאָזאָן 288
דיאַפּטריק 289, 55

דיאַפֿראַגמע 240
דיאַקאָן 618
דיאַקוסטיק 2
דיאַקריטיש 8, 12
דיבאַם 180
דיבור
שפראַך 869
שטים 372
דיבורן 878
דיגניטאַר 644
דידאַקטיק 859
דידאַקטיקער 800
די־ווערט 67
דיוואַן
סאַפֿע 116
פאַרלאַמענט 460
דיווידענד 64, 489
דיוויזאַר 54
דיוויזיאַנער 458
דיוויזיע
טייל 64, 84
אַפּאָזיציע 447 מיליטער־טייל 458
דיווערגענץ 180
דיווערטיסמענט 884, 883
דיווערסיע
שינוי 98
אַפּווייך 180
מלחמה 452
דיונע 225

דיזל-מאָטאָר 486
 דיזענטעריע 4
 דיזשור 480
 דיטאָ 10
 דיטקע 486
 דייזשע 208, 261
 דיטלעך
 קלאָר 852
 אופֿן ריידן 874
 דטטן
 — טייטלען
 דייטש
 גערמאַנער 286 שפראַך 869
 דייטשמעריזם 869
 דייטשמעריש
 שפראַך 869
 קליידונג 522
 דיין 001, 617
 דייקנות 318
 דיך נאַנאַטאַמיע) 240
 דיכט 115
 דיכטונג 22
 דיכטער 22
 דיכען 219
 דיל 118
 דיליזשאַנס 173
 דילעטאַנט
 קונסט-ליבהאַבער 533 עמ-האַרע 24 טעאַטער 28
 מאָלערט 868

דילעמע
לאָגיק 815, 824 ספֿק 828
שוועריקייט 448 טעמע 810
דימיון
געדאַנק 809
פֿאַנטאַזיע 846 נילד 14, 808
דימינוטיוו 371
דימיסיע 461, 463
דימענט
איידלשטיין 629 מאַטעמאַטיק 54 גלאַזשנידער 161 דרוקשריפֿט 878
דימענסיע 17, 117
דין י
געזעץ 598
דין אַוי
דאַר 118
שיטער 211
קליינצאָליק 66
דינאַמאַ 486
דינאַמיזירן 894
דינאַמיזם 168
דינאַמיט 279
דינאַמיק 168, 104
דינאַסטיע 456
דינגען 492
דינגען זיך
האַנדל 484
וויבּוּחַ 824
דין־וּחֶשְׁבוֹן
באַריכט 853

דיניע 258
 דיניצע 263
 דינסט
 דאָס דינען 468 דינסטמויד 468 פֿאַרניץ 406
 נייטיקייט 409
 באַשעפֿטיקונג 435
 דינסטמויד 468
 דינען
 באַדינונג 468
 מיליטער־דינסט 452 זיין אונטערטעניק 466 זיין גוטהאַרציק 566 זיין ניצלעך
 409
 דינער
 דינער
 באַדינער 468
 מיטאַג 258
 דין־תורה 601
 דיסאילוויזיע 587
 דיסאינפֿעקציע 422 דיסאַנאַנץ
 אומפּאַסיקייט 16
 גרילציקייט 282 דיסאַציאַציע 31
 דיסאַרגאַניזירן 88 דיסהאַרמאָניע
 אומפּאַסיקייט 16
 אָפּאָזיציע 447, 882
 ורילציקייט 282 דיסטאַנירן 282
 דיסטאַנץ 119
 דיסטילירן 202
 דיסטינגירן 51, 808 דיסטינקטיוו
 אַנדערש 12
 באַזונדערקייט 51

פֿאַרשטענדלעך 847
אופֿן ריידן 874 דיסטיןקציע
באַזונדערקייט 51
אַנדערשקייט 12
אינטעלעקט 808
וויכטיקייט 413
דיסטריבוציע
צעטיילונג 479
טאַבעקקראָם 485, 265 דיסטריקט 109
דיסידענט 47
דיסימולאַציע 808 דיסעקציע 81, 815 דיסערטאַנט 860 דיסערטאַציע 801,
881 דיספּאָזיציע
אַרדענונג 87
פּלאַצירונג 111
צושטאַנד 7
שטימונג 508
נייגונג 541
וויליקייט 885
דיספּאָנירן 478, 406 דיספּוט 324, 447 דיספּענסירן
אומבאַנוץ 407
אימוניטעט 679 דיספּערסיע 48
דיספּראָפּאָרציע 16, 9 דיספּיגורירן סט
דיסציפּלין
אַרדענונג 87
פֿאַלגעוודיקייט 866
באַגרענעצונג 470
לימוד 859
דיסציפּלינרן
אונטערטעניקן 464

דיסק 205, 159
דיסקאלאָרירן 425
דיסקאַנט 286
דיסקאַנט 26, 503
דיסקאַנטירן 26, 508 דיסקאָרד
אַפּאַזיציע 447
אומפּאַסיקייט 16
גרילציקייט 282
דיסקוואַליפּיקאַציע
קראַפֿטלאָזיקייט 105
אומפֿעיקייט 438
אומבאַרעכטיקטקייט 576
אומנייטיקייט 410 דיסקוטירן 824
דיסקוסיע 824
דיסקוראַזשירן 896
דיסקרימינאַציע
אַנדערשקייט 12
אינטעלעקט 808
גוטער געשמאַק 538
קאַפּריזונעקייט 889 דיסקרעדיטירן 581
דיסקרעט 351
דיסקרעציע 351
דיעטע
עסן 264
רעזשים 422
דיפּלאָם 598, 866
דיפּלאָמאַטיע
הערשאַפֿט 466
פֿאַרטערעטערשאַפֿט 460

פֿאַלשקייט 888
דיפלאַמירטער 800, 388 דיפּוזיע 218, 48
דיפּטאַנג 869
דיפּערענץ
אַנדערשקייט 12
איבערבלייב 54
דיפּערענציאַציע
אינטעלעקט 808
אַנדערשקייט 12
באַזונדערקייט 51 דיק מ
מדרגה 17
שיכט 122
דיק אַדי
פֿעט 117
געדיכט 210
דיקדוק 871
דיקטאַט
שריפֿט 877
באַפֿעל 462
דיקטאַטור 464
דיקטאַנדע 877, 861 דיקטום
באַפֿעל 462
באַהויפטונג 857 דיקטירן
פֿירזאָגן 877
באַפֿעלן 402
זיין שטרענג 464
באַזינפֿלוסן 894 דיקציע 872
דירה 114
דירה-געלט 605

דיריגירן 462, 283 דיריגענט — 2
 דיריזשאַבל 177
 דירעקט
 ריכטונג 179
 אומפֿאַרמיטלט 401
 אויפֿריכטיק 802 דירעקטאָר 459
 דירעקטיוו 462
 דירעקטירן
 פֿירן 459
 באַפֿעלן 402
 דירעקציע 459
 דיזשן 178
 דיזשען
 אָטעמען 219
 קאָכן 260
 דלאָטע 205, 115 דלאָניע — 2
 דלות 498
 דליבען 416
 דלפֿון 498
 דמים
 געבליטן 241
 געלט 486
 דן זיין 826, 601
 דנאָ
 דעפיציט
 דנאָ 129
 דעבאַטירן 824 דעבאַרקאָדער
 אייזנבאַן 174
 דעביוט

אָנהייב 41
 טעאטער 888
 פאַראַד 651 דעביט 488, 492 דעביטאַר 488, 492 דעביטירן 488
 דעגענעראַט 574 דעגענראַציע סט דעגראַדאַציע
 פֿאַרערגערונג 468, 425
 אומפּבּוד 681 דעווצירן 826 דעווקציע שאַ דעדיקאַציע 611, 381, 406 דעה
 אינטעלעקט 808
 אויסוואַל 891
 מיינונג 829
 הערשאַפֿט 456
 פּנייה 892
 איינפֿלוס 894 דעה-זאָגער 459 דעוואַלואַציע 608, שם דעוואַלוירן 501
 דעוואַציע 180 דעוויז
 געלט 486
 דעזאָרגאַניזירן 88 דעזאָריענטאַציע 180 דעזיגנאַציע 460 דעזינטעריע 420
 דעזינפֿעקציע 422 דעזערטיר 482, 589, 890 דעזשור 480
 דעטאַל
 איינצלהייט 51
 האַנדל 484
 דעטאַנאַציע 9 דעטעקטיוו 816, ש דעטערמינאַציע
 אורטייל 326
 פּנייה 892
 דעכען 219
 דעלטע 225
 דעליקאַט 448, 588, 506
 209
 דעליריום 842
 דעלעגאַט
 פֿאַרטערטער 460

שליח 854
 דעמאָביליזאַציע 48 דעמאָגאָג 459, 464 דעמאָלט 75
 דעמאָלירן 107
 דעמאָן 608
 דעמאָנסטראַציע
 צוג 551, 170
 אויפֿווייז 818
 אַנטפלעקונג 852 דעמאָסקירן 852
 דעמאָקראַט
 פאַרטיימאָן 448
 מילדער 465
 דעמאָקראַטיע 456, 448 דעמאָראַליזאַציע
 זינד 574
 פֿאַרערגערונג 425 דעמאָרקאַציע 144 דעמאָרש 401
 האָלץ 115
 דעמואַזעל 644, 284 דעמוטיק 547
 דעמימאָנד 597
 דעמיסיע 461, 468 דעמערונג
 — בין־השמשות דעמפ(יק)
 אָנקלאַנגיק אַש
 וואַרעם 264
 דעמפן
 לעשן 257
 דענאַטוראַט 695
 דענאַטורירן 425, 269 דענאַמינאַציע סש דענונציאַציע 687, דש דענטיסט דט
 דעניק
 דנאָ 129
 טייל פלי 263
 טייל היטל 522

דענסטמאַל סד
דענערווירן 510
דענקמאַל 848, 866 דענקע 622
דענקען
קלערן 309
— מיינען
דענקער 809
דעסאַנט 452
דעסטילאַט 218
דעסטילירן 415, 218 דעסן 118 א, 808 דעסערט 258
דעספּאַט 464, 567 דעספּעראַציע
עקשנות 887
מוט 540
הייסבלוטיקייט 510
דעסקריפּציע 881 דעפּאַ
סקלאַד 408
סטאַציע 174
דעפּאַזיט 490, 475 דעפּאַזיציע
גבית-עדות 818
באַהויפטונג 857
אַנולירונג 463
דעפּאַנירן
פּלאַצירן 111
אַינלייגן געלט 490
עדות זאָגן 818
פּאַרגרייטן 403 דעפּאַרטאַציע 193, 604 דעפּאַרטעמענט
טייל 84
ראַיאָן 109
אַמט 459

דעפוטאַט 400
דעפעשירן 856
דעפּאַמאַציע
רכילות 586
דעפּאַרמאַציע 152 דעפּיניטיוו
געוויס 822, 857 דעפּיניציע
זינען 847
פּאַרטייטש 849 דעפּיס 869
דעפּיצייט 496
דעפּענסיווע
דערטראַכטן זיך
דעפּענסיווע
פּאַרטיידיקונג 452
געהיים-פּאַליציי 600 דעפּעקט 412
דעצידירן שאַ, 887
דעציזיע
באַשטימונג 826
פּסק-דין 601
דעצימאַל 64
דעצעמוויראַט 456
דעצימירן
צעטיילן 81
טייטן 107, 244
דעצענטראַליזאַציע 48 דעצעניום 70
דעק
באַדעק 138
דנאַ 129
טייל שיף 176
דעקאַדאַנס 881

דעקאָדירן 852, 849
דעקאָדע 70, 61
דעקאָדענץ 881, 45 דעקאָלאָג 609, 462
דעקאָלטע 623
דעקאָן
פֿירער 459
פּראָפּעסאָר 860
דעקאָראַציע
פּוץ 529
טעאַטער 883
מאַלערט 808
דעקטוך 503, 522
דעקל 268
דעקלאַמירן 878, 888 דעקלאַראַנט
דערקלערער 863
ערב־בירגער 116
דעקלאַראַציע
באַקאַנטמאַכונג 858
באַהויפטונג 857
דעקלינאַציע 871
דעקן
קאַמפּענסירן 64, 18
צאָלן 498
גאַראַנטיע 475
אַינשליסונג 85
באַשיצן 480
דעקרעט 826, 462
דף 879
דעראַבערן

— פֿאַרנעמען
 — אינשאַפֿן זיך דערבאַרעמען זיך 566 דערביי זיין 111 דערבייזערן 510
 דערבליקן 805
 דערגאַדזשען 566 דערגאַנצן 82
 דערגיין
 צוקומען 187
 געוויר ווערן 9,853 א
 ווערן צייטיק 249 דערגעבן
 פֿאַרמערן 25
 דערגאַנצן 82
 דערגראָבן זיך 828 דערגרונטעווען זיך 828 דערגרייכלעך
 גרינג 440
 מיגלעך 820
 דערגרייכן
 אָנקומען 187
 מצליח זיין 495
 אויסלערנען זיך 383 דערהאַלטן
 באַקומען 489
 דערהויבן
 הצלחהדיק 495
 שיין 520
 יחסניש 544
 דערהייבונג
 הצלח 495
 שיינקייט 520
 הויכקייט 124 דערהייבן (זיך)
 אויפֿהייבן (זיך) 195, 197 דערהייכט
 הצלחהדיק 495
 שיין 520

יחסניש 544
הייד 124
דערהיצן זיך
וואַרעמקייט 254
הייסבלוטיקייט 510 דערהערן
האַרכן 287
דערשמעקן 278 דערוואַכן
— אויפֿוואַכן
דערוואַקסנשאַפֿט 84, 85 דערוואַרגן 244
דערווידער
עקל 542, 269
אַפֿאַזיציע 447, 823
היפּוך 11
נעגאַציע 882
דערווידערן
נעגירן 882
אַפֿפֿרעגן 825
דערוויזן 822
דערוויזן 818
דערווייטערן 186 דערווייטערן זיך 188 דערוויל 69, 76
דערוויליק 74
דערווילן 891
דערוויסן זיך 858, 828 דערוויש 618
דערווישן
אויסגעפֿינען 828
באַקומען 489
דערוועגן זיך 178 דערוועקן
געפֿיל 508
אינפֿלוס 894

דערוועקן זיך 483 דערווערבן 489
 דערווערגן 244
 דערום 892, 108 דערונטער
 נידעריק 125
 אָרעם 498
 יורד 496
 עניוּת 7—
 געמיינער גראַד 545 דערזען
 זען 805
 טראַכטן 808
 אויסגעפֿינען 828 דערטאַפן
 אומגעריכטקייט 686
 הכנסה 489
 אויסגעפֿינען 828 דערטראָגן זיך נריח) 278 דערטראַכטן זיך
 פלאַן 828
 אויסגעפֿינען 897
 דערטרעקען ווערן
 דפֿק
 דערטרונקען ווערן 196 דערטרינקען (זיך) 244 דערטרעגלעך 411 דעריאָגן
 187
 דעריבער 892, 824, 108 דערוואַציע 869, 102 דערפעסן 510
 דערלאָזן 698
 דערלאַנגען
 גענן 479
 באַדינען 468
 גרייכן ביז 117 דערלויבן (זיך)
 געזעץ 598
 פֿרייהייט 469
 פֿליכט־פֿאַרגעסונג 678 דערלייגן

מוסיף זיין 25
האָבן היזק 496 דערליידיקן
— פֿארענדיקן
— טאָן חוב
דערלייזן 446, 469 דערלעבן 242
דערלעבעניש 99 דערמאָנען, דערמאָנען
אינפֿאַרמירן 853
באַאינפֿלוסן 894 דערמאָנען זיך 848 דערמוטיקן
קוראַזשירן 640
באַאינפֿלוסן 894
דערמונטערונג 618 דערמינטערן 426 דערנידעריקן 581 דערנידעריקן זיך
648 דערנעבן 120
דערנע(ע)נטערן זיך 187 דערנערן זיך
עסן 264
מִפֿרנס זיין זיך 435, 489 דערענדיקן 48
דערעסן 519
דערפֿאַלג
רעזולטאַט 102
הצלחה 495
דערפֿאַרונג
— איבערלעבונג
— געניטשאַפֿט
— געפרעו
— דערוויסן זיך דערפֿאַרן
— געניט
דערגאַנצן 82
ענדיקן 48
דערשפירן (ריח) 278 דערפֿינדן
— אויסטראַכטן

— אויסגעפֿינען דערפֿירן

מוסיף זיין ש

דערגאַנצן 82

ענדיקן 48

דערפֿרישן (זיך)

באַניונג 426

אַפקילונג 255

דערפֿרעגן זיך 828 דערצאָרענען 610 דערציונג 859

דערציילן

צוציילן 64

אינפֿאַרמירן 858

ליטעראַטור 881

דערצוען

לימוד 859

דויערן 78

דערצייער 860

דערצערענען 610 דערקוויקן (זיך)

באַניונג 426

טריסט 618

אַפקילונג 255

דערקוויקנדיק

באַניונג 426

פֿאַרגעניגן 511

ווילטעמיקייט 268 דערקוטשען 667 דערקונדיקן זיך 858 דערקלערלעך 847

דערקלערן

באַהויפטן 857, 825

פֿאַרטייטשן 849

באַקאַנט מאַכן 858 דערקלערן זיך

פֿלאַן 897

אויסגעפֿינען 828 דערקענטעניש 808 דערקענען
 אויסגעפֿינען 828
 אינטעלעקט 808 דערגזנען 610
 דערופֿענער
 באַלעבטער אַט
 משוגענער 842
 דערקלייבן זיך 187 דערשטוינען 548 דערשטופן זיך 187 דערשטיקן
 מאַרדן 244
 לעשן 257
 דערשטיקעניש
 וואַרעמקייט 254
 געזעמל 47
 דערשטעכן (זיך) 244 דערשיטערן
 וויבראַציע 202
 געפֿיל 508
 דערשיינונג
 געשעעניש 99
 אַנקום 187
 ווונדער 548
 אַנבליק 807
 דערשינען
 אַנקום 187
 אַנבליק 807
 פֿאַרשטייער 460
 דערשיסן (זיך) ש דערשלאָגן
 טייטן — 2
 דערשלאָגן אַרי
 טרויעריק עס
 פֿאַרצווייפֿלט 588 דערשלאָגן זיך 187 דערשלעפֿן זיך 187 דערשמעקן

אויסגעפֿינען 828
 ריח 273
 דערשנאָפֿן 828
 דערשפירן
 ריח 278
 אויסגעפֿינען 828 דערשדעקן (זיך) 589 דעשיפּרירן 849
 דפֿק 241, —2
 דראָמע
 דיעק
 דראָבנע מ
 קליינגעלט 486 דראָבנע אַרי
 קליין 118
 דראָגאָמאָן 849 דראָגונער 453 דראָזגען 279 דראָזשקע 173 דראָט 128,
 486 דראָטווע 123, 527 דראַכמע
 געוויכט 206
 מטבע 486 דראַמאַטיזירן
 טעאַטער 888
 גוזמא 864
 לייזן 512
 דראָמע 883
 דראַנג
 באַוועגער 894
 באַגער 541
 אימפּולס 188
 אומבביונדיקייט 898 דראַנג 113
 דראַנזשיק 173 דראַנק 258
 דראַסטיש 464 דראָען
 ציטערן 202
 סטראַשען 589 דראַפּירן 188 דראַפּען

שלֶאָגן 188 דראַקאַניש 667 דרגא 17
דרוזשינע 458 דרויב 258, 259 דרומל 208
דרומלען 9, 283 דרוק
שוועריקייט 8—
וויכטיקייט 413
וואָגיקייט 206
אינפֿלוס 894
אַקצענט 872
אַפֿדרוק נשפור) 866
דראַנג 113
דרוקערײַ 378 דרוקן 878
דרוקערײַ 878
דרוקפֿונקט ט
דרוקפֿעיק 881
דרוקפֿעלער 886, 878 דרוש
תורה 609
פירוש 849
דריבלען 184
דריבלען זיך 425 דריבנע 118
דריגען 188
דריזל 2, 40 דריטל 59
דרייגליד 64
דריידל
פלאַן 897
שווינדל 868
קלאַמער סאַ
דריידלען (זיך)
וויקלען 157
דרייען בע

דריילינג 59,288 דרייסט 640
דרייען
וויקלען 157
קרימען 154
פלאַנעווען 897
שווינדלען דרייען זיך
גיין 170
בלאָנדזשען 180
מעטאָד 401
זיין צעקריגט 447
האַנדל 484
דרייעק 64
דרייער
שווינדלער 863
פילפוליסט 824
עסקן 488
דרייער נמטבע) 480 דרייפונקט
רעכטציטיקייט 89
צענטער 42
אומקער 94
דרייף 178
דרייפֿאַכיק 69
דרטפֿוס 115, 627 דרייקאָפּ
סוחר 485
שווינדלער 863
עסקן 483
דריל
עגבער 205
גליווער 210

דריללעווען 100 דרימלען 4
 דרינגלעך
 אינדוקטיוו 826
 נייטיק 9—
 וויכטיק 413
 דרינגען
 אינדוצירן 820
 צווינגען 464
 באַאיינפֿלוסן 894
 וויקלען 157
 דריקן
 מאַכן שווער 266
 צווינגען 464
 שלעכטס טאָן 667
 אַקצענטירן 872 דרר
 מיינונג 829
 רעכטצייטיק 89
 אומבפיוונדיק 893 דרך־ארץ 556, 680 דרך־הטבע 62 דרך הישר 578
 דרך־המלך 178 דרעדנאָוט 170 דרעל 205
 דרעלעווען 160 דרעמלען שפ
 דרענאָזש 224 דרענגען
 באַוועגן 894
 שטויסן 188
 דרענירן 2—
 דרעסירן
 שטוביקן 248, 178 דרעפטשען 859 דרעק
 צואה 416
 שלעכטע סתורה 4—
 דרעשן

האַראַפּניק
דרעשן בש
דרשה-געשאַנק 663, 479
דאנען
זאָגן דרשה 8ש
רעפּערירן 29
פאַרטייטשן 849
ה
האַב (אייגנס) 476
באַזיצן 476
געבערן 229
האַבעווען 506
האַבערין 229
האַגל 255
האַדעווען
אויפּציען 248, 859 קאַרמען 264
האַדעס 614 א
האַוון 176
האַווען 40
האַווקען 280, 281
האַז 247
האַטעל 114
האַטעלמאַן 476
האַטשיק 80, 205
האַלאָוועשקע פש
האַלאָטע 47
האַלב 62
האַלבוועג פ, 22
האַלבירן 62

האַלדז 240
האַלדזבאַנד 629
האַלדזטוך 522
האַלדזן זיך 661
האַלדערן 281
האַלובען זיך 601
האַלוצינאַציע — 8, 846
האַלט האָבן
ליב האָבן 660
באַגערן 641
האַלטונג
פֿירונג 1—
צושטאַנד 7
באַזונדערקייט 51
האַלטן
האַבן אין באַזיץ 476 טאָן חונ 6
דויערן 78
האַבן האַפֿט 38
זיין אין דער מיינונג 829 כולל זיין ש
האַלמע 173
האַלמעווען 470
האַלעדריגע 528, 645
האַלץ 254, 249
האַלצהעקער 251
האַלצשניט 868
האַמעווען 470, 248
האַמעווען זיך 609
האַמעטנע
שווער 206

געלאָסן 489
אומגעלואערט 488
האַמער 205
האַמערן
קלאָפּן 183
מעטאַל-באַאַרבעטונג 205
האַמפערן זיך 447,824
האַן 247
האַנאַר
יושר 578
האַנדל 484
האַנדלען
פֿירן זיך 401
זיין טעטיק 488
מיסחרן 484
האַנט — 2
האַנטאַרבעט 435
האַנטגעלט 490,475
האַנטווערק(ער) 485
האַנטעך 415
האַנטפֿול 66
האַנטשלאַק 474
האַנטשריפֿט 865,877
האַניק 271
האַניקוואַכן 568
האַניק-טייגל 258
האַניק-לעקעך 258
האַניקשויב 248
האַנער

כבוד 580

האַסט

אימפולס 188 אַיליקייט 0 — איבערגעאַילטקייט — 5

האַספּיטאַל דט

האַפּ(ס)ען 199, 616

האַפקע 516

האַפּט

שטאַרקייט 208 שראַם 521

אויסנייונג 526

האַפּטן

האַפּן 535

האַפּענונג 535

האַפּענונגסלאַז 688

האַפּערדיק

האַפּענונג 585 פֿרייד 611

שטאַלץ 546

האַצקען זיך 199, 202

האַק

ה' און פּאַק 82

האַק 80

האַקוס־פּאַקוס 614, 868

האַקמעסער 161

האַקן מ

האַקן וו

קלאַפּן 188, 279

האַר 456

האַר 128, 528

האַראַפּניק פּש

חליפּט

הָאָרֶב

שטרענג 44

שאַפֿטעמיק האָרנ 420, 521

האַרנסטן 251

האַרנען זיך 154 האַרבעריק

אַכסניא 114

האַרבעריקן 111 האָרדע 47

הָאָרֶט

שטרענג 64.

אופֿן ריידן 74 האָרטיקולטור 251 האַרטלייביק סט האַרטנעקיק 887, —אַ

האַריזאָנט

געשפּרייט 108

הערן 287

מוזיק 288, 284 האַרמאָניק

האַרמאָניע־לערע אַ

מיזיק־אינסטרומענט האַרמידער 280, 88. האַרמע 47

הָאָרֶן

אַנגיין 811

הָאָרֶן

אַנאַטאָמיע 240

האַרעווען

היזשען 280

הוט 522

היידען זיך 2,

הויזן מ

הויזן ון

האַרצייטאָג 512

האַרציק

פִּילֵעוּדִיקֵיט
היינקייט 124
גאוה
הייך שאַצן 580 הויל
נאַעט 523
פיסט 112, אַא
איינמיניק 28
קלאַנג 282
הוילן
שרייען 280
הויפט מ
ליכט 289
הודעה 853
הוויה
הויפט
הינט
הויפט אַרי
מערוערטיק 28 גרויס 20
וויכטיק 418 הויפטזאך 413 הויפטטייל 418 הויפטטרעפער 516, 495
הויפטמאַן
הערשער 456 אַרמיראַנג 453 הויפטקוואַרטיר 452 הויפּטראָלע
טעאַטער 888 וויכטיקייט 413 הויפטשטאַט 109 הויף
אַרומצוים 141, 114 גוט 251
הויפּדאַמע 644 הויפּלייט 456 הויפּן 47
הויקען 281
הויקער 420
הויקערן זיך 196, 164 הולטיי
פֿאַרשווענדער 607 עולם־הזהניק 611 אויסגעלאַסענער 697 אומלייט 674
אפיקורס 618 הוליאַנקע 654 הוליען 511

הולך 522
הומאניזירן 4 — הומאניטאר 666 הומאָר
שטימונג 508 וויץ 518
הומאָריסט 618, 881 הומאָרעסקע ליטעראַטור 518, 881 מוזיק 284 הון
בעל-חי 247 פֿלייש 258 קריגער 458 הונגער
פֿאָסטונג 266 באַנער 641 הונט
ווילדפֿלייש 420
הוסטן סע, 219
הוספֿה 25
הוצאה
אויסגעבונג 490
ריטואַל 619
הוק
האַטשיק 80
טומל 280
הוקען 280
הור 597
הורא 583
הורבע 47
הורגן
טייטן 244
שלאַגן — 1
הורג נפֿשות 24
הורט
גאַנץ 82
האַנדל 484
הורטאָוויק שפּ
הורטע 47
הוריקאַן 219

הורמע 47
הושענא 619
הושענא-רבה 619
הזהרה 481
הזברת-נשמות 619
הזמנה 462, 472
החלטה 826
הי 110
היבריד 29
היגיענע נט
היגער 110, סע
הידד 688
הידראָגען 218
היזק 496
היטל 522
היטן
שיצן 480
טאָן חוב דדס ה' זיך פֿון 818
היי 258
הייבמאַשין 197
הייבן 197
הייבן זיך
הויכקייט 124 שטטנן 195
הייבראָד 486
הייבשטאַנג 486
היידנטום
— פּאַגאַניזם
הייוון 222, 261
היזל

הויז 114
בית־זונות 597
הייזלעך 522
הייזעריק 278, 282 הייט
שלעכטער מצב 498, 443 צושטאַנד 7
היטער 611
הייאַר 76
הייך
מדרגה 17
הויכקייט פע
הייכן
היינן 197
הייל 114
היילונג 6, 7 — הייליק 611
הייליק 272
הייליקן
זאַלבן 619, 011 א דעדיקירן 406, 881 הייליקער 611
היילמיטל 427
היילן (זיך) 426, דט העלן
בעלי־חיים־קולות 281 שרייען 280
וויינען 512
היילקראַפֿט 427 היים
שוואַרט 480
היימזיצער 555 היימיש
אַליין געמאַכט 106, 258 פֿרטנדלעך 552 היימישער 110
היימלאָזער 112, 482 היימלאַנד 109
היימלעך 511
היינו
פֿארטייטש 849 פֿאַרגלטך 817 היינט

איצטיקייט 70 תנאייקייט 819 פֿאַרמערונג 25
הינטוועלטיק

הכרזה

הינטוועלטיק 81

הינטמאָדיש 81

הייס 264

הייסבלוטיק

עמאָציאָנעל 510

אונערגעאפֿילט 540 הייסט עס 102, 824 הייסן

רופֿן זיך 870

באַפֿעלן 462

היער 76

הייצן 254

היישעריק 247

הלנשה 522

הילן(ע)

באַטאַניק 249

וואָפֿן 641

פֿאַפֿיראַס 265

היל(יע) 522

הילן 188

הילע 188

הילף

העלפֿונג 6—

רפֿואה לט

פֿאַרמיטלונג 402 הילפֿלאַז 429

הילפֿרוף 472

הימל 208

הימל-געשריי 674 הימלזאך 100

הימל(י)ש
 נעטלעך 606
 שיין 520
 פֿאַרגעניגיק בבס הימל־קראַצער 113 הימלשרייענדיק 674 הימנע
 גאָטסדינסט 619 א
 פּאָעזיע 683, 882
 מוזיק 284
 הינזיכט
 — שייכות
 הינטיש
 הונט 247
 שלעכטהאַרציק 667
 פֿאַלגעוודיק 466
 קריכעריש 548
 אומיושרדיק 574 הינטן
 אַנאַטאָמיע 240
 הינטערטייל 146 הינטער 40
 הינטן 146
 רענרעסיע 182 הינטער־חלק 146, 0 — הינט רלאַנד 225 הינטער־פֿיסל 868,
 897 הינטערשטעליק
 פֿון הינטן 146
 הונ 492, 494
 אינפֿעריאָר 24
 עם־האַרציש 884 הינטערשיסעלע 868, 397 הינטשלעגער 244 הינען 187,
 110 הינעראויג סאָ הינערפלעט 268 הינער־פֿרעסער
 פֿרעסער 264
 וורכנעמאַכטער 437 הינערשטיג 248 הינקען סט
 הינריכטן
 — קעפּן

קרענק 842, 420
 גע.וויין עס
 הייסבלוטיקייט 510 היעראָגליפֿיק 877 היפּאָדראָם 614 היפּאָטעז(ע) 829
 היפּאָטעק 491, 475 היפּאָכאָנדריע
 מרה־שחורה 612
 משוגעת 842 היפּאָקריט 868, 611 היפּוך 11
 היפּן 199
 היפּנאָז 616, 258 היפּנאָטיזירן 616, 253 היפּערבאָל(ע)
 גוזמא —8, 874
 מאַטעמאַטיק 64 היפּערן 199
 היפּש
 גרויס 20
 היפּטן 240
 היץ
 פֿיבער קט
 וואַרעמקייט 254 היצן זיך 610
 היצעל —2
 היצקאָפּ
 הייסבלוטיקער 510
 איבערגעאָיילטער —5 היצשלאַק 0—
 היקען 280
 היקף
 אַרומליניע —1
 מדרגה 17, 108 היראהור
 הירזשען
 בעלי־חיים־קולות 281
 הירש 247
 הבל־בבל 82
 הכבדה

שוועריקייט 206
 זאָרג 512
 הכנסה
 באַקום 489
 ריטואַל 619
 הכנסת־אורחים
 אינסטיטוציע 114
 810
 הכרח
 העקלען
 הכרח
 צוואַנג 464
 נייטיקייט 409 הכרעה
 קרימונג 154
 עודף 25, 67 הכשר 598, 866 הכשרה 898 הלבשה 522 הלוואה 491
 הלוואַי 23 הליאַק 268 הלכה 598, 609 הלל 619, 583 הללויה 588 הלמאַי
 108 הלצה 518
 המבדיל 619 המון
 מענטשהייט 232
 געזעמל 47
 נחות־דרגא 545 המוציא
 טייל ברויט 84, 258
 ברכה 619 המלצה 554 המן 567
 המן־טאַש 258 המן־קלאַפער 517 המצאה
 געדאַנק 809
 פשטל 824
 שטיפֿעריי 898
 אטנפֿאַל 517 המשך 45
 הן 25

הנהגה 401, 62 הנהגה
מיינונג 829
תנאִיקייט 319
ראַבאַט 503, 26 הן צדק 858 הסב־בעט 115 הסברה
פֿאַרטײַטש 849
געדאַנק 809
פשטל 824
שפּיצל 868
זײַץ 518
פּלאַן 897
אַײַנפֿאַל 898 הסבם
פּאַסיקייט 16 הסבמה
אַײַנשטימיקייט 881, 465
לױן 588
הספד 512, 245 הספקה 258
הסדרות 8 — הסתלקות 248 הסתפקות
צופֿרידנקייט 511
אַײַנגעהאַלטנקייט 594 העברעיש 869 העגעמאָניע 459 העוויות 51, 681
העזה 649
העכסט 23, 20 העכסטנס 17
הענער ש
העכערן
הײַנן 197
פֿאַרמערן 25 העכערן זיך
גיהנום 608 העל אָיי
ליכטיק 29 העלד
מוטיקער 640
באַרימטקייט — 5
ליטעראַטור 881 העלם

היטל 522
רודער 176
העלפֿאַנד 247 העלפֿט 62
העלפֿמיטל 401 העלפֿן
געבן הילף 6—
פֿאַרמיטלען 402
געבן צדקה 479
העלפֿער
הילפֿגעבער 446
צדקה־געבער 479
משורר 285
געזעלן 435, 261 העמאַראָודן סט העמד 522
העמיספֿער 156
הענגל נצווייג) 249 הענגען (זיך)
מאַרד 244
אַראָפהענגען 182 הענגער 182, 626 הענדלער 485
הענטל
טייל געציג 435
פען 877
הענטשקע 522
הענקער 244
העס עך 621
העסע 289
העפען 199, 615 העפֿט
העפֿטן
פֿאַרבינדן 80
העפֿלעך 656
העצגע)
אויפֿרייץ 7—

שפּאָט 518
העצן 894, 447
העצקען (זיך)
שפּרינגען 515, 199
וויגן זיך 202
שפּאָטן 518
שווינדלען 863
העק
אַרומצוים 141
פֿאַרוואָרפֿן ווינקל 119 העקטאַגראַפֿירן 877 העקטאַר 55
העקטיקע 420
העקל
האַק 161
האַטשיק 80
העקלען 624
העקער
התרחקות
העקער
הענדלער 485
העקערן 484
הער
הערשער 456
טיטל 544
העראַזם 640
העראַלד 89, 858, 854 הערב 865
הערה 881
הערונג
שמיעה 287
פֿאַרהער 815, 601 הער־חוש 287

הערינג 247, 258
הערכה
אַפשאַצונג 829, 826 נודזשעט 600, 488 שטייער 501
הערלעך
יום־טובדיק בסס
פֿאַרגעניגיק 611
הערמאַפֿראָדיט 29 הערמענעוויטיק 849 הערן
האַרכן 287
שפירן נריח) 278 פֿאַלגן 466
געוויר ווערן 353 הערעטיקער 618
הערצאָג 544
הערצאָגשאַפֿט 109 הערקולעס 419, 117, 14 א הערשאַפֿט 456
העשען
בעלי־חיים־קולות 281 וויינען 512
הפֿטורה 619
הפֿלא ופֿלא 648
הפֿסד 496
הפֿסקה 46, 69
הפֿקרות
אומיושר 574
אויסגעלאַסנקייט 597
הפֿקר־יונג
אַינשטעלער 540 הצטרכות 409
הצלחה
גוטער מצב 497 דערפֿאַלג 495
הקדמה 89, 881 הקדש
הייליקונג 611, 6 — אַזיל 114, 480 שפיטאַל 427
הקפֿה
הרגל 52

הרגענען
שלאָגן 183
הרגענען זיך
קריגן זיך 447 מלחמה 452
הרגשה 508
הרובע 254
הרוג 244
הרווחה
הצלחה 495
באַקוועמלעכקייט 511 הרחבה 511
הריגה 244, 452 הרבבה 251
הרעבליע 445
הרף-עין 74
הרשאה
דערלויבעניש 598 פלעניפּאַטענץ 460 השאַרת־הנפֿש 242, 78 השבעה 615
פֿרימאַרגן 82 תפילה 619 השלמה
גאַנצקייט 82 קענטשאַפֿט 888
השמטה 88, 881, 886 השערה 829
השפעה 894
השפעה עליונה 606 השתדלות 455
השתוממות 543
השתוקקות 541
השתפנות־הנפֿש 508, טאָ השגה
באַגריף 808, 889 פֿאַנטאַזיע 846
באַגער 541
השגת־גבול 482
השכלה
קענטשאַפֿט 883
התבודדות 555, 694 התבוננות 809

התגלות 852
 התגלות אלהות 606 התדבקות 80, 508 התחייבות
 התחלה
 אָנהייב 41
 התלהבות 508
 התמדה 483
 התמנות 460
 התנגדות 447, 882 התנהגות 52, 401 התנצלות 688
 התעוררות
 מאָטיוו 894
 התפשטות הגשמיות 594 התקרבות 552
 התקשרות
 פאַרבינדונג 80
 פֿריינדשאַפֿט 562 התראה 481
 התרוממות (הרוח) 608 התרחקות 658
 וואָג
 וואַקכאַנאַליע
 וו
 וואָג
 שווערקייט 206 וויכטיקייט 413 איינפֿלוס 894
 וואַגאַבונד
 וואַנדערער 170 אומלייט 574
 וואַגאַן 174
 וואַגלען 170, 180
 וואַגן 173
 וואַגשאַל 206
 וואַדעוויל 283
 וואַזאַנע 529
 וואַזע 268, 529

וואַזעלין 221
 וואַזשנע
 גרויס 20
 וויכטיק 418
 וואַטיקאַן 618
 וואַטע 626, 189
 וואַיעוואָדע 600
 וואַיעווען 510, 517
 וואַיען
 בעלי־חיים־קולות 281
 וואַך 430
 וואַך זיין 483
 וואַך 70
 וואַכמיסטער 458
 וואַכן
 ניט שלאָפֿן 4 זיין אָפּגעהיט 818
 וואַכעדיק
 וואַך 70
 נאַרמאַל 62
 פשוט 582
 אומוויכטיק 414 ניט־אינטערעסאַנט 519 אופֿן ריידן 874
 וואַכער 489, 491
 וואַכערניק 491
 וואַל
 טייל מאַשין 156, 486 אויסוואַל 891
 באַפֿעסטיקונג 452 כוואַליע 226
 וואַל 157
 וואַלאַנטיר
 פֿרייוויליקער 471, —8

זעלנער 453
וואַלגעהאַלץ
קיך־מכשיר 208 מאַנגל 526
וואַלגערן
וואַרפֿן 188
ו' טייג 260, 261 מאַנגלען 620
דרייען 201
וואַלגערן זיך
ו' זיך אויף דר'ערד 125 דרייען זיך 201 נע ונד זיין עב זטן אין 111
וואַלד 250
וואַלדהעקער 251
וואַלקולטור 251
וואַלאַציע 600
וואַלוול 608
וואַלוטע 17, 500
וואַלונטיר
פֿרייזליקער 471, 885 זעלנער 453
וואַלטאַזש 55
וואַלטן 456
וואַליז(ע) 170
וואַליע 240
וואַליען 183
וואַליען זיך 201
וואַליק
טייל מאַשין 486 פאַסטקע 868
וואַליק 524, 527
וואַלן 891
וואַלנס 524
וואַלס 515

וואָלעכל
 מוזיקשטיק 24 טאָנץ 515
 וואָלף 247
 וואָלפיש 247
 וואָלץ
 מוזיקשטיק 284
 וואָלקולאַק 555, 608
 וואָלקן 201
 וואָלקן 290
 וואָלקן-קראַצער 118
 וואָלרעכט 891
 וואַמפּ
 מאָגן 240
 פאַרפירער 894
 וואַמפיר 567, 608
 וואַנדאַל
 צעשטערער 107 אַכזר 507
 אומדערצויגענער 557 שלעכטער געשמאַק 534
 וואַנדלען 170, 180
 וואַנדערן 170, 180
 וואַנט
 טייל בנין 118 מחיצה 140, 445
 וואַנטורע 99
 וואַנכען 219, 273
 וואַנע 415
 וואַנץ 247
 וואַנצ(ע) 628
 וואַסאַל 466
 וואַסער 228

וואַסערדיק
וואַסער 223
ניט־באַטעמט 269 אופן ריידן 874
וואַסער־מיידל 008
וואַסערפאַל 226
וואַסער־פֿירונג 228
וואַסער־פֿירער 173
וואַסערפראָנט 178
וואַסערשטאָף 218
וואַפנע 118
וואָפֿן 541
וואָפֿן־שטילשטאַנד 455
וואָפֿענונג 452
וואַקאַבולאַר 369
וואַקאַל 309, 872
וואַקאַליזירן
שטים 872
מוזיק 283
וואַקאַליסט 285
וואַקאַנט 112
וואַקאַנס(יע) 435
וואַקאַציע 4
וואַקאַציע 435
וואַקוּם 112
וואַקזאַל 174
וואַקאַנאַליע
הוליאַנקע 511, 595 אומאַרדענונג 88
וואַקלען זיך
וואַקלען זיך

שאַקלען זיך 202 ספקן 888, 828, 880
וואַקס 218
וואַקסן
וועגעטאַציע 249 גרעסער ווערן 117 עלטער ווערן 84
וואַקצינאַציע 62
וואָר 862
וואַראַנע 247
וואַרבל 240
וואַרג (נסחורה) 484, 408
וואַרגן זיך 420
וואַרהאַפטיק
אמת 802
געוויס 822
וואַרזאָגן 845
וואַרט
שפראַך 869
צוזאַם 668, 474 אַרויסזאָגונג 857 נטס 858
וואַרטאַרין 427
וואַרטבילדונג
— ווערטער־פֿורעמונג
וואַרטזאָגער 460, 459
וואַרטן
אומטעטיקייט 88, 484 האַפענונג 535
וואַרטסמאַן 862, 578
וואַרטספֿרוי לאַ
וואַרטע 480
וואַרטערין ש
וואַרטפירער 460
וואַרטצייכן שאַ

וואָרטשען 502, 278
 וואָרטשפּיל 618
 וואָריאַנט אַנדערשקייט 12 טייטש 849
 וואָריאַציע
 שינוי 93
 אַנדערשקייט ע מוזיקשטיק 284
 וואָריעטע 883
 וואָרמעס אַש
 וואָרע
 מאַכן אַ וו' 26
 — סחורה
 וואָרעם 254
 וואָרעם מ
 בעל-חי 247
 עופֿעלע 84
 וואָרעם
 וואָרעמען
 הייצן 254
 קאָכן 260
 וואָרעמעס 258
 וואָרעניק 258
 וואָרענען 481
 וואָרפֿן 183
 וואָרפֿן זיך
 וויבראַציע 2 — פעס 510
 קאַפּריז 889
 וואָרצייכן 865
 וואָרצל
 באַטאַניק 249

אַנאַטאָמיע נצאָן) 240 שטאַם 287

שפּראַך 809

וואַרקען 281, אַש

וואַרשטאַט שפּ

וואַרשט(ע)

זאַמלונג 47

שיכט 122

וואַשן 415

וואַשקע 173

וואַל 522

ווייל

גוטער מצב 497 דערפאַלג 495

פֿאַרגעניגיק 511 גוטהאַרציק 666 איינשטימיק 831

ווייל באַ ומען 62

וויילגעפֿי 511

ווייל געפֿעלן

באַגער 541

פֿאַרגעניגן 611

וויילגערוד 275

ווייל דערצויגן סח

וויילזיין

גוטער מצב 497 געזונט 418

וויילטאַג 511, 551

וויילטאַן זיך בבס

וויילטו 666

וויילטויק 566

וויילטוענדיק

נייטיק 409

געזונטנוציק 2—

ווילטעמיק 268
 וויללערנער
 תלמיר 860
 ווילמוטיק 666
 ווילער (יונג)
 איינשטעלער 540 אויסוואָרף 574, 488 אויסגעלאָסענער 697
 ווילקלאַנג 283
 ווילקענער 883
 ווילשטאַנד 497
 ווינאַרט 108, 114
 ווינונג 114
 ווינען 111
 ווילגאַר
 פראָסטאַקיש 645 שלעכטער געשמאַק 684 אופן ריידן 874
 ווילגאַריזם 874
 ווילקאַן
 באַרג 204
 גאַט 614 א
 ווילקאַניזירן 212
 ווינד 420
 ווינדער 548
 ווינדערלעך
 ווינדער 643
 גרויס 20
 פֿאַרגעניגיק 611
 ווינדערן זיך 543
 ווינדערקינד 543
 ווינדערקראַפֿט 615
 ווינטשונג 658

ווונק
 בליק 805
 וורשט 258
 וואָלין 286
 וואַלע
 פאַרוועלקט 425
 אַנקאַליריק 294
 4ב8י
 וואַלעט
 וויקשאַף
 וואַלעט
 רויט 299
 וואַרסט 65
 וויבראַציע 202
 וויגאַדע
 ריווח 495
 באַקוועמלעכקייט 511
 וויגל 115
 וויגן זיך 012
 וויגפונקט ט
 ווידוי
 ווידמען
 — דעדיקאַציע
 ווידמענען (זיך) 230
 ווידעראויפֿבוי 94
 ווידעראַנאַנד 824, 11
 ווידערגעבורט 426
 ווידערגעפיל 542
 ווידערוויקס 249

ווידערווילן 642
ווידערט ם 269
ווידערקו 277
ווידערקומען 94
ווידערקלאַנג 277
ווידערקערן
אומקער 94
איבערחזרן 84
תשובה טאן 598
ווידערשטאַנד 467
ווידערשטראַל 289
ווידערשיין 289
ווידערשפעניקן 467
ווידערשפרוך
— אָפּפֿרעג
— סתירה
וויוואַט
מוזיקשטיק 563, 284
וויזאַווי 148
וויזועל 805
וויזיאָנער 846
וויזיט 554
וויזיט־קאַרטע 664, 865
וויזיע
אָנבליק 8
פּאַנטאַזיע 846
וויזירן 866
וויזע
לאַנקע 251

אײנשרײב 866
וויטאַליטעט
לעבן 2
קראַפט 104
וויכטיקייט 413
וויטאַמין 241
וויט(עוו)ען זיך 550
וויטראַזש 118
וויטרינע 485
וויי טאָן
פֿילן אַ ווייטאָג 420 וויי טאָן יענעם 567
וויבעלע
זי נג"ח) 284 טייל העקעלע 80
וויבערניק 597
וויגעשריי 280, 612
וויידל 240
וויידלען 202
אַנטפלעקן 352 אָנווייזן 865
האַבן אַ זינען 847
וויזן זיך 807, 187
וויזער
זינער 71
אינדעקס 865
ווייט 119
ווייטאָג 420, 512
וויטזיכטיק 806
וויטזעונג 845
וויטערדיק
המשך 45

נאָכדעמדיקייט — קומעדיקייט ע

ווייך

ניט־האַרט 213 אומהאַפֿטיק 209 מילד 465

גוט־האַרציק פֿילעוודיק 508 איידל 566

שטיל 278

אופֿן ריידן 874

ווייכביין 240

ווייכהאַרציק אַמס

ווייכליביק 420

ווייכמוטיק 0ש

וויכן 642

וויילן 891

האַבן האַפֿט 208 פֿאַרזיצן זיך שפּעט 88 זיין אין 111

וויילן זיך 514

וויילער 891

וויימוט 512

ווימפּערל אַש

וויין 595

ווינגאַרטן 251

ווינטרויבן 258

אייניק 66

וויניק 271

וויניקסטנס 17

וויניקער 24

וויניקערן 26

ווינמאַכער 262

וויינען 512

ווינקעלער 595

ווינשטאַק 250

ווינשל 258
ווינשענק אס
וויס 295
וויסגוואַרדייער 453
וויסגלי 254
וויסגרעט 188, 522
וויסל 258, 240
וויסלען זיך 295
וויסלשטאַף 241
מעטאַל-באַאַרבעטונג 205 מאָלן 118 א
וויסער 833
וויסער חברהניק וויצלער 518 שטיפער 517
ווייעלקע 251
ווייען מ
ווייטאַגן 420
ווייען וו
פֿאַכען 202, שאַ לופֿטיקן 219
ווייער 522
ווייץ 20
ווייצנס אַש
ווייקן 223
ווייקשאַף שע
וועדליג
וויבוח 824
וויכטיק 418 וויכער 219
וויגאַטש 228 ווילד
משוגע 842
אומפֿאַלגעוודיק 467
פֿרט 469

קאַפּריזנע 889
 איינשטעלעריש 540
 הייסבלוטיק 510
 איליק 440
 אויסנעמיק 63
 גרויס 20
 שלעכטער געשמאַק 684 ווילדגראַז 250 ווילדוואַרג 247 ווילדווילן 404, —
 ן ווילדלאַנד 225 ווילדעווען
 משוגעת 842
 שטיפֿן 517 ווילדע(ר)ניט 225 ווילדפֿלייש 0 וויליק 885
 ווילן
 וויליקייט 885
 עקשנות 387
 באַגער 641 ווילנדיק נבביוון) 892 ווילע (דאַטשע) 251 ווילקיר
 — מוטוויליק ווימלען
 — שוויבלען ווינדל 80
 ווינדלען 157 ווינדע
 — הייבמאַשין ווינט 219
 ווינטמיל 216 ווינטער 70, 255 ווינטערן 111 ווינטשן
 בענטשן 658 ווינטשנסווערט 409 ווינטש־פֿינגערל 615
 ווינציק 66
 ווינקל
 געגנט 109
 ווינקלשטיין 118 ווינקען 865, 805 וויסט
 ליידיק 112
 אומפֿרוכפֿערדיק 281
 שלעכטער מצ: 498, 512 וויסטע
 מידבר 225
 פֿאַנאַראַמע 807

וועקסל 492
וויסטעניש
מידבר 225
פוסטקייט 112 וויסיק
אינטעלעקט 252,808
וויסן מ
קענטשאַפֿט 888 וויסן
קענען 888
זיין באַקאַנט מיט 858 וויסנשאַפֿט 859 וויסנשאַפֿטלעך
וויסנשאַפֿט 859
אמתדיק 862
פינקטלעך 835 וויסעוודיק
אינטעלעקט 252,808
בכיוון 892
וויספע 225
וויץ
לצנות 518
אומוויכטיקייט ב. וויצלען זיך 618 וויצע
פֿאַרטערטער 460
ריטל 249
וויקטראַלע 286 וויקלען
שפינען 157
באַדעקן 188
וויקלקינד 84
וויקלשנור 128
ווירבֿלען 201
וויירדע
— ווערדע
וויירוואַר 38, 448 וויירוס 428

476 ווירט
 ווירטואַז
 487 מייסטער
 285 מוזיקער
 ווירטשאַפֿט
 401 פֿירונג
 476 אייגנס
 ווירטשאַפֿטלעך 606 ווירטשאַפֿטן 469 ווירע 55, 877
 וויר(עוו)ען 877 ווירצן 0
 ווירקונג
 438 טעטיקייט
 101 סיבה
 106 שאַפֿונג
 894 השפעה
 102 רעזולטאַט
 פֿאַרמיטלונג 2 — ווירקלעך
 עקסיסטירנדיק ב
 862 אמתדיק
 822 געוויס
 415 ווישטוך
 224 ווישן
 695 ווישניק
 וולוטשקע 3ע
 624 וועבן
 524 וועבשטול
 וועג
 178 שטעג
 179 ריכטונג
 401 אופֿן

פאָרגייער 89
פֿירער 459
וועגצייכן 865 וועגן וו
פֿאַרשן 815
וואָג 206
וועגן איוו 8
וועגעטאַציע סש וועגעטאַריער 694 וועגפֿאַרער 170 וועגצייכן 865
וועדליג 7, 52
מדקתך
וועזן
נפֿש 247
ממשות 8
סוביעקטיווקייט 6
טומל 28
וועטאָ 699
וועטגעלויף 514
וועטן זיך 616
וועטער 219
וועטעראַן
זעלנער 458
דורכגעמאַכטער 86, 487 וועטערינאַר 7—
וועטער־נביא 219 וועטשערינקע 654 וועטשערע 268
וועכטער 480
וועכנטלעך 91
וועל (כוואַליע) 226 וועלאָסיפעד 175
וועלגעהאַלץ 268 וועלגערן
וו' טייג 281
מאַנגלען 626
דרייען 201

וועלגערן זיך 111
וועלדל סט
וועלט
אוניווערס 208
מענטשהייט 282 וועלטזאכן 618
וועלטלעך
קענטשאַפֿט ע8
דורכגעמאַכט 487 וועלן
האַבן דעם ווילן 885
צילן 892
באַגערן 541
קאַכן מילך 20
ווענדונג
שינוי 98
ריכטונג 179
קרימונג 164
שפראַך 871, 869
אַדרעס 881, 878 ווענדזלען 404, 220 ווענדן (זיך) 472, 820 ווענדפונקט
סוף 48
רעכטצייטיק 89
אומקער 94
ווענוס
געטין 614 א
פלאַנעט 208
שיינהייט 5 ווענטורע 99
ווענטיל 228
ווענטילירן
רייניקן 415
לופֿטיקן 219

אָפּקילן 265
 ווענטקע 868
 ווענע 240
 ווענעריקער סט וועסטיבול 114 וועסטל 622
 וועסלע 176
 וועסנע 70
 וועסערל
 פֿליסיקייט 228
 רפֿואה 7—
 וועסערן
 נעצן 228
 פֿאַרוואַסערן 269 וועפן 220
 וועקן 894, 508 וועקסל 475, 492 וועקסלען
 חילוף 90
 מאַכן גלאַט 168 וועקסן 163
 וועראַנדע 114, 118 ווערב 871
 ווערבאַטים 835 ווערבירן 452
 ווערגן (זיך)
 קרענק 420
 מאָרד 4—
 ווערדיקן 680
 ווערדע
 באַרימטקייט 544
 אייגנס 478
 וויכטיקייט 418
 נייטיקייט 409
 באַרעכטיקטקייט 676
 מדרגה דב
 ווערט

אייגנס 476
 וויכטיקייט 418
 נייטיקייט 409
 באַרעכטיקט 676
 מדרגה 17
 ווערטזאָך
 אייגנס 476
 גוטקייט בבפ
 ווערטיק 486
 ווערטיקאַל 180 ווערטל 618
 ווערטלאַז 414
 ווערטלען זיך 618, 684 ווערטערבוך 879 ווערטערלעך 886
 ווערטער-פֿורעמונג 871 ווערטערשפּיל 618 ווערטפּאַפּיר 492 ווערטפֿול 418
 וועריפֿיצירן 818 ווערך
 עוּדף ש
 באַדעק 188
 ווערן 102
 ווערן זיך 467
 ווערסט 65
 ווערסיע 849
 ווערסיפֿיצירן 882 ווערעמדיק סט ווערף 176
 ווערפֿל 84, 516, 517 ווערפֿלשפּיל 616 ווערק
 מעכאַניזם 486
 קרעאַציע 102
 ליטעראַטור 881 ווערקפֿירער 469 ווערקצייג 485 ווערקשטוב 435 וועש
 געוואָש 415
 וועשצייג 622 וועשערני 415
 וותרן
 נאָכגיביקער 465, 647

פֿריגיביקער ש וצדקתך 611, 868
 זאא
 זגראפנע
 זאָ 109, 614, 248 זאָלאָגיע 246 זאָבאָבאָנעס 414, 829 זאָגן
 באַהויפטן זש
 באַקאנט מאַכן 868
 לייענען 359 זאָגע 881
 זאָגערין (נשול) 617 זאָד — 2, 19 זאָדושען 24 זאָדיאַק 203 זאָדיק
 אַנאַטאָמיע 240, 259
 הינטן 146 זאָדישקע שפּ זאָוואָד
 פֿאַבריק 485
 פֿערד 178 זאָווליק 178 זאָווייע 219, 255 זאָווייעסע 118, 430 זאָוולקעס
 אַנאַטאָמיע 240
 קרענק שפּ זאָווערוכע 219 זאָט 619
 זאָט
 זריעה 249
 זודיקייט 254, 260 זאָטל 178
 זאָטשמעליען 258, 188 זאָטשעפע 587 זאָטשעפען 447 זאָקען זיך 376 זאָך
 ממשות 8
 טעמע 810
 ליטעראַטור 881
 מוזיק 284 זאָך 010 זאָכט
 געלאָסן 489
 זאָכלישנען (זיך) שפּ זאָכלעך
 ממשותדיק 8
 פראַקטיש 487
 אופֿן ריידן 874 זאָכן
 אייגנס 476
 מלבושים 522

ממשות ה
טעמע 810
ליטעראַטור 881
מוזיק 284
זאַכקענער
פֿעיקער 487
אייל 221
זאַלבן
איילן 221
קרוינען 460
הייליקן 611, 619 א זאַלדע 27, 488 זאַלע נאַש) 254 זאַלפ
סאַלוט 551
זאַלצברעטל 268 זאַלצמעסטל 208 זאַלצן 0
זאַמאַכעווען זיך 188 זאַמד 216
זאַמדבאַנק 225
זאַמדן 225
זאַמלאָרט 42, 47 זאַמל־בויגן 479
זאַמלבוך 879
זאַמלגלאַז 805
זאַמלונג
קאַנצענטרירונג 47
זאַמלבוך 379
זאַמלען (זיך)
זאַמלונג 47
זאַמלפונקט 42, 47 זאַמלפלאַץ ש, 47 זאַמען 249
זאַמען זיך
פֿאַרווילן אין —
שפּעטיקן זיך 88
זאַמש 525

זאַנאַדיען זיך 111, פח זאַנג 249
 זאַנדירן 518
 זאַנע
 אַרומליניע 1
 געגנט 109, 208
 שניט-סחורה 624 זאַנפֿטיק
 יויך 298
 מילד 465
 פֿילעוודיק 508
 איידל 556
 גוטשאַרציק 666 זאַפּאַס 8—, 526 זאַפינקע 622
 זאַפֿט 258, 241 זאַפֿטיק 268
 זאַפֿרען 270
 זאַץ
 גראַמאַטיק 871
 מאַטעמאַטיק 64
 זאַמלונג 47
 גרענעץ 114
 זאַק 408
 זאַק 527
 זאַקנבענדל 527 זאַקרויב 482
 זאַראַזע סט
 זאַרג
 דאגה 612
 עול 488
 אָפּגעהיטקייט 818 זאַרגלאַז
 צופֿרידן 511
 אומפֿילעוודיק 609
 גלייכגילטיק 812 זאַרגעוודיג 813

זאָרגען 188
זאָרקען 188
זבענקען 9, 188 זגאַל 49
זגראַבנע
שיין 620
פֿעיק 487
געשמאַקפֿול 683
זחירות
זינט
זהירות
זוג (צוויי) 68
זודיק 254
זוהר 609
זויבער
ריין 415
איינמיניק 28
זויבערן 415
זויגלינג 84
זויגן
זויגקינד 84
זוימען י
זוימען וי
מאַנן אַ זוימ 148, 626
זוימען זיך 69, 88
זויער 272
זויערזאַלץ 0, 272
זויערמילך 258
זויערן 272
זויערשטאַף 218

זויפֿן 595

זוכה זיין

זוכט

— קרענק

— באַגער

זול 503

זולל וסובא 264

זומ(ז)ען 281

זומער מל

זומערן 111

זומער-פֿיי עלע 47

זומער-שפרענקל 621

זומפ 416, 227

זון

שטערן 208

אַפּשטאַמלער 238

זונאויפֿגאַנג 289, 82

זייל

נשמה 4

אינטעלעקט 808 פנימיות 5

מענטש 882

זיין

עקסיסטירן ב, 242 נעפֿינען זיך 110, 111 ז' אָן 498

זייעלקע 251

זייען בש

זייער ט

זיף 415

זיפֿנבלאַז

שויס 222

אומממשות 4
 קורצדויער 74 אומוויכטיקייט 44
 זיכער
 געוויס 822
 זילב
 זינגען — 2, 882
 זינגער — 2
 זינד 574, 692
 זינדיקן 674, 697
 זון־אונטערגאַנג 88, 290
 זונה 597
 זונטאָג, זונטיק 70
 זוניק נליכטיק) 89?
 זופ
 טרינקען 264, 595
 זופנגרינס קע
 זופנפֿלייש 258, 269
 י 284, 282, 51
 זיבעלע 84
 זיגזאַג
 וויבראַציע 202 אומוועג 401
 זיגן 495
 זידיק 24
 זידלען 681
 זידן
 קאַכן 260
 וויברירן 202, צש טעטיקייט שפ טומל 280
 הייסבלוטיקייט 510
 זידפונקט פש

זיטלעך
 — רעכטפֿארטיק — צניעותדיק
 זיטן
 מידות בס
 זייגן
 אַוטנצוען 184, 192
 זייגער 71
 ר
 זינען
 זשאַרגאָן
 זינען
 אינטעלעקט 808 באַטטט 847
 זינקבליי 55
 זינקזאַמדן 225
 זינקען 190
 זיס 271
 זיפ 415
 זיץ
 וויינונג 114
 טייל שטול 115
 זיצונג 47, 460, 868
 זיצן
 האַריזאָנטאַלע לאַגע 131 אומבאַוועגונג 169 אומעטיקייט 484 ז' אין טורמע
 470 אָנשפּאַרן זיך 188 האָבן הכנסה 489 וויינען 111
 זיצפֿלייש 240
 זיקנה
 עלטער 86
 נאָרד 528
 זכות

פֶּאָרטיידיקונג 588
זכות אָבות 575
זכיה
זכר
מין זכר 288
שלום-זכר 654
זכר ואיבערבלייב (866
זכרונות
דערמאָנונגען 848 מעמואַרן 881
זלידניע
פֿליג 247
צוטשעפעניש 667
זמירות 819, 284
זמן
ציט 69
זמר 284
זנאָכער 615
זנות 597
זעג 116
זעגל 176
זעגלען 170
זעגלשיף 176
זעגמיל 115
זעגן 282, 115
זעגעכץ 410
זעגענען זיך 188
זעווינקל 829
זעונג
ראיה 805

אָנבליק 807
 זע־חוש 805
 זעטיק 258
 זעטן זיך 264
 זעל
 נשמה 4
 אינטעלעקט 808 פנימיות ס
 מענטש 282
 געפֿיל 508
 זעלאָט 887, 611
 זעלביקייט 10
 זעלבסט
 — אליין
 זעלבסט־ערשונג 456
 זעלבסטמאָרד 244
 זעלבשוין 430, 452
 זעלבשטענדיק 469
 זעלטן
 ניט־אַפֿט 92
 ווייניק 66
 שיטער 211
 ווונדערלעך 548 אויסנעמיק 58
 זעליניע 805
 זעלנער 458
 זעמל 258
 זען
 מיינען 829
 זיין אָפּגעהיט 318 פֿאַרמיטלען 402 באַפֿעלן 459
 זען זיך

אַנטפלעקן זיך 852 באַגעגענען זיך 47

זעניט 208, 124, 128

זענעפֿט 270

זענפֿטיק 511

זענקבלט 55

זעפֿונקט 305

זעפֿעלד 805

זעצן

פֿלאַצירן 111 קראַכן 279 שלאָגן 188 דרוק 878 באַשטימען (אַמט) 826

שטראָמען 223 בעקער־י 261 ז' אויף אייער 248 פֿלאַנצן 251

זעצן זיך

נידערן 190 ווערן געדיכט 210 ווערן אינגעשרומפֿן 118

זעצער

בעקער 261 שריפֿטזעצער 878

זעצער־י 878

זערנע 249

זקן 86

זראַזע 258

זריז 440

זריעה 249

זרוען 82, 289

זרע

ספֿערמע 241 קינדער 288

זשאַבע 247

זשאַברע 240

זשאַווער

אַיזן 425

געוויקס 250

זשאַלוזן 140

זשאַלעווען
 זשאַנגלירן 614
 זשאַנדאָר 600
 זשאַנער
 ליטעראַטור 881 מאָלערט 868 טעאַטער 888
 זשאַקיי 614
 זשאַקעט 522
 זשאַר 254
 זשאַרגאָן 348, 369
 זשאַרען
 זשאַרען 254, 256
 זשוואַווע — 4
 זשוזשען 281, 282
 זשויב 484, 489
 זשוליק
 שטיפּער 517
 זשומ(זש)ען 281, 282
 זשופּיצע 622
 זשוק 247
 זשורטשען 278, 282
 זשורי 601
 זשורנאַל
 רעקאָרד 866
 בוכהאַלטעריע 488
 צייטשריפּט 879
 מאָדע-זשורנאַל 626 זשורנאַליזם 881 זשילע 240
 זשילעט 622
 זשיפען 2, 219 זשיראַנדעל 289 זשיראַנט 476
 זשירע 475, 881, 865 זשלאָב

נאַר 840
זשלוֹיב 173
זשליאַקען 695, 264
זשמוט 47
זשמורען 806
זשמעניע 47
זשעברע 240
זשעדנע 641
זשעטאַן 529
זשעלאַטין 221
זשעני 487
זשענירן זיך 696
זשעסט, 863, 202
זשעסטיקולירן 863, בע

ח

חב"ד(ניק) 611 חבלי־לידה 9ש, סע חכר
פֿריינד 255
פאַרטיימאַן 8 — חברה
פאַרטיי 448
העלפֿפֿאַראיין 479
שותפֿות 479 חברה־מאַן
פאַרטיימאַן 8 —
שווינדלער 868
אויסוואָרף 574
שטיפֿער 517
סוטענער 697 חכרה־קדישא 245, 617 חברותא
שותפֿות 479 חברן זיך מיט 552 חגא 619 א
חד בדרא
אויסנעם 68

באַרימטקייט 644
חד-גדיא
אַבסורד 888
אומוויכטיקייט 414
טומל 280
געפֿענקעניש 470 חדר
צימער 114
לערן-אַנשטאַלט 861 חדר-יינגל 360, 84 חוב
געלטשולד 492
חודש 70
חוזק
שפּאַט 618
נאַרישקייט — 8 חוזר בתשוכה זיין 693 חוטא 674
חוט-השדרח 240 חוכא-וטלולא 618 חולאת 420
חול-המועד 619 חולם 869
חומר
אַנאַטאָמיע א
מאַטעריע א
חומרא 698, 699, 4 — חומש
תורה 609
ספֿר 879
חופה
חופה וקידושין 563 ח ין
אויסשליסונג 86
מערזוערטיק 23 חוץ דעם 26
חוצפה 649
חוק 698
חוקר (ודורש) זיין 815 חורבן
פֿאַרערגערונג ש

צעשטערונג 1
 אומגליק 498, עס חורבה
 פֿאַרערגערונג ש
 ווינונג 114
 קראַנקער 0—
 חוש
 שפירעוודיקייט 252, ש
 גוטער געשמאַק 538 חושד זיין 587, 880 חוש־הטעם 267
 חוש־המישׁוש 22 חוש־הראיה אַש חוש־הריח הע
 חוש־השמיעה 287 חושים
 שפירעוודיקייט 252
 טויבער 288
 חושימניק
 אָריגינאַל 58
 נאַר 840
 צעדרייטער — 8 חושך 290
 חטידי אומות העולם
 חושכן 498
 חזיר
 חזיר־פֿלייש 259
 פֿרעסער — 2
 שמוציקער 416
 שלעכטער 567
 חזיר־אויער 681 חזיר־האַר הע חזירי
 ניבולדפה 874
 אומרעסט 674 חזיר־מאַרק 46 חזירניק
 קעלער 259
 חזירים־האָדעווער 248
 בעל־עברה 618

אוממענטש 674 חזירשטאַל 416 חזן — 2, 617
חזניש 23, 284 חזקה
מיינונג 829
חזרה 480
חטאת
זינדיקער 674
מאכיל טרפֿות 19, 618, חיבוט־הקכֿר
חיבור
מאַטעמאַטיק 25, 64
פֿאַרפֿאַסונג 377, 881
פירוש 849
חיבורן ש, 64 הידוש
ווינדער 648
נביקייט 81
אויפֿטו 8
פשטל 824
גוטקייט 411
וויילטעמיקייט 268, 611 חידושן זיך 648 חיה 247
חיונה 489
חי־וקים
מענטש 282
חיות
שפטז 258
קראַפֿט 104, 419
וויילטעמיקייט 268, 511 חייב 592, 577 חיי־שעה
קורצדויער 74
פֿאַרגעניגן 611 חיל 458
חילול־השם 381 618 חילוף 96, 484 חילוק
מאַטעמאַטיק 64

אונטערשייד ע
 פשטל 824
 חילוקי-דעות 22, 7 — חינוך
 לימוד 859
 חיסור 26, 64
 חיריק 869
 חבירה 491
 קלוגער 889
 געלערנטער 23 חכמה
 קלוגשאַפֿט 889
 וויסנשאַפֿט 888
 לערע 859, 609
 חכמהנען זיך
 קליגן זיך 889
 וויצלען זיך 518
 פילפולן זיך 824 חכמים 609
 חכמת-היד 845 חל זיין 99, 577 חלבנה 221, 819 חלב 221, 39
 חלה
 געבעקס 258
 ריטואַל 619
 חלום
 טרוים 846
 האָפֿענונג שאַ חלומען
 זען אַ חלום 846
 פֿאַנטאַזירן 846, 2, 868
 ניט־אויפֿמערקזאַם 814
 ניט־טעטיק 484 חלוץ 89, 41, 251 חלוצה 565
 חלוקה 475
 חלוקהניק 481 חלוש — 2

חלילה (וחס) 882 חליצה 565
 חלק
 באשערונג 100 חלשות
 אוממאכט 258,0
 עקל 642
 גראָבער יונג 645
 נאָר 840
 חמור
 אייזל 247
 נאָר 840
 עם־האָרע 884 חמור־אייזל 697 חמימה 264
 ניט־פסחדיק 599,258
 שלעכטע סחורה עפ חמרים 67
 חן 520
 חן־גריבעלע שם חנדל
 גרימאָסע 61
 קאָקעטירערני 661
 אָנשטעל 681 חנופה 619
 חסיד
 אָנהענגער 40,63,46 חסידאָרניע
 חסידים־שטיבל 620 חסידי אומות העולם 666
 חסידיזם
 האָלענטפֿול
 חסידיזם 611 חסידים־שטיבל 620 חסר
 מינערונג א
 היזק 496
 חסר־דעה 2 — חסרון
 פֿעלער 412
 חפֿצות

אָנשטעלן 51,581
קאַפּריזן 889 חפצים 476
חצופה
חוצפהניצע 649
אויסגעלאָסענע 697 חצות
האַלבע נאַכט 88
ריטואַל 619 חציפות
חוצפה 649
אויסגעלאָסנקייט 697 חקירה (ודרישה)
טראַכטונג 809
פאַרשונג 816 חקרנען זיך
פילפולן זיך 824 חרוך
צעשטערט 1
קראַנק 0
חרוסת 619,270
חרטה (האַבן)
בייטן מיינונג —8
תשובה טאָן 698 חריף
געלערנטער 838
קלוגער 889
חריפות
פֿעיקייט 487
קענטשאַפֿט 28
קלוגשאַפֿט 29
חשבון
מאַטעמאַטיק 64
רעכענונג שפּ, 866 חשבון־הנפֿש
טראַכטונג 809
חשד

אומגלויבן 880
 באַשולדיקונג 587
 חשוב
 וויכטיק 413, ש
 ייִחוסדיק — 5
 השיבות
 וויכטיקייט 418, ש
 חשש
 געדאַנק 809
 רעקאָרד 866
 חתונה האָבן 568
 חתונה מאַכן 668
 חתונה-עלטער 86
 חתימה
 אונטערשריפט 877, שאַ
 באַשטעטיקונג 831
 חתימה-געלט 563, 479
 חתימה-שטעכער 868
 חתימת-זקן 85, 628
 חתן
 געליבטער 500
 סוטענער 697
 חתן-בחור ש
 חתן-היוכל 651
 ט
 טאַבאַקירקע 265
 טאַבו 599
 טאַבולירן 866
 טאַבון 47

טאַבורעטקע 115
טאַבליצע 877
טאַבלעט(קע) 159, שאַ טאַבעלע 866
טאַבעק 265
טאַבעק-פּושקע 265
טאַג
צייטאַפּשניט סן
ניט נאַכט 82, 289
טאַג-אַרדענונג 897, א טאַגבוך
רעקאַרד 866, 881
בוכפֿירונג 488
טאַג-טעגלעך
נאַרמאַל 62
פשוט 682
אומוויכטיק 414
אַפֿט 91
ווערן טאַג 82, 289
זען אין 111
האַלטן ביים סוף 48 טאַגע 622
טאַגפֿראַגע 810
טאַדלען 584
טאַוול 159, 866, סש טאַט
— אַקט
טאַטאַל 82
טאַטאַליטאַר 456
טאַטוירן 868
טאַטע(-מאַמע) 287
טאַטער
מכשף 616

טאַכטער 288

טאַל 225

טאַלאַנט

פֿעיקייט 487

טאַליסמאַן 615

טאַליע

אַנאַטאָמיע 626, 240

קאַרטן 616

טאַלירן 616

טאַלענט

פֿעיקייט 487

אַרטיסט 888

טאַלענטלאָז 488

טאַלענטמל 487

טאַלער

טאַלעראַנט

סיף 48

טאַן מ

טאַקסע 501

טויגן

טאַן

טאַנטיעמע 05. טאַנלייטער 2 טאַנצן 199, 515 טאַנק

ייאַפֿן בא

טאַקאַרניע ן טאַקט

מיד 441

טויפֿן

טוישן

טאַרן 598

טאַרען 188

טאַשנגעלט
בירגעלט
טהרה
ייןקייט 15.
טימאָן 290
טומל
אימאַרדענונג 88
טומלען
יושר
צניעות
טוונג
טיי 228
טומפ(יק)
טומפ(יק)
ניט־שאַרף 162
אומשפירעוודיק 509 נאַריש 840
טון מ
טון וו
שאַפֿן 106
טוניק 522
טונעיאַדעץ 488, 484
טונעל 160
טונקל 290
טונקען (זיד) 2
טועה זיין זיד 637, 836
טועכץ
באַשעפֿטיקונג 486 טעטיקייט 488
געשעעניש 99
טועם (טעם) זיין 4—

טוער 483
טופען 9
טופֿליעס 627
טויץ 61
טויק
מיקווה 415
נערונג 258
טוקן זיך ש
טוקע.יין 415
טור 170
טורבאן 622
טורבינ(ע) 486
טוריסט 170
טורמע 470
טורניר 450
טורנע 170
טורעם 118, ג
טורעמען זיך 24, 196
טורען 183
טוש
שפריצבאָד 415
טינט 296
טושירן 884, 298
טיאַכ(ק)ען 279, 183
טיאַפקען 170
טיגל־אויזון 217
טיגער 247
טיול 524
טיטאַן 117, 419

טיטול

— טיטל

טיטולאַר 870

טיטולירן 644

טיטון 265

טיטל

נאַמען 870 ייחוס-נאַמען — 5 נינטל נגעלט) 47 אייגנסרעכט 476

טיטלבלאַט 879

טיטל-ראָלע 888

טיי 258

טייג 218, 261

טייגל 258

טייגעכץ 258

טייגעלט 479

טייהויז 264

טייוול 608

טייך 226

טייטל 258

טייטן — 2

טייטן

טייטער 64

טייטש

שפּראַך 869 זינען 847 פּירוש 849

טייטש-חומש 609

טייטשן 849

טייל 84, 64, 483, 577

טיילווייז 17

טיילווייזער 64

טיילווערט 64

טייל מאָל 91, 92
טיילן 81, 64
טיילער 54
טייען 217
טייער
טייפֿון 219
טיכטיק 488
טיכל
ווישטוך 415
באַקליידונג 522
טינוף, טינופֿת 416
טינט 296
טינט־און־פֿעדער 877
טינטלען 877
טינטער 877
טינק 118
טינקטור 221
טינקעווען 118
טיפ
קלאַס 49
פֿאַרעם 151
באַזונדערקייט 51 ליטעראַטור 881
טיפֿאַגראַפֿיע 878
טיפֿאָזש 881
טיפֿירן 877
טיפֿשות 840, 888
טיפֿ
טיפֿקייט אַט
קלוגשאַפֿט 889 שוועריקייט 443

טיפֿזיניק 889
 טיר
 טייל בנין 113 — חיה
 טיראַדע 869
 טיראַזש 616
 טיראַן 667, 464
 טירגאַרטן
 — זאַץ
 טירדות
 טעטיקייט 433 זאַרג עס
 טירוף
 קאַפּריז 889
 טירחה 488
 טיש 115
 טישטעך 188
 טישלער 115
 טישציג 188
 טישקעסטל 115
 טלאָ 240
 טלומאַטשען 849
 טלומיק 170
 טעאַטער
 שפּילהוין
 חיז- 518
 טעאַטראַליש
 מאַטעמאַטיק 64 טעגלעך
 אָפּט 91
 טעזיס, טעזע
 נאַהייפטונג ד טעטיקייט 85.

מעטאָד 401
טעיפּאַרער .ן
קריטיק 584
טראַגיקער 885
טראַגן
טראַגן זיך
טעלער-לעקער
טעם
טראַטווע
טראַטווע 176
טראַיקע
דריינעשפּאַן 178
טראַכט
מוטערטראַכט מע
קליידונג 522
טראַכטן
קלערן 809
מיינען 829
טראַכ(ק)ען 9
טראַלד 182
טראַם 174
טראַמאַסען 188, 279
טראַמבאַן 286
טראַמבאַניסט 285
טראַמבעניק 264, 484
טראַמוויי 174
טראַמפּייט 286
טראַמפלען 170
טראַנזאַקציע 488, 484

טראַנזיט 171
 טראַנטע פט
 טראַנסלאַציע 172
 טראַנסליטעראַציע 869
 טראַנסמיסיע
 איבערשיק 194
 טראַנספּאָזיציע 171, 172
 טראַנספּאָרט 172, 488
 טראַנספּאָרמאַציע 98
 טראַנספּוזיע ש
 טראַנספיגוראַציע 93
 טראַנסצענענטאַל 808
 טראַנסקריפציע
 רעקאָרד 284, 866
 טראַנשעע 452
 טראַסקען 279, שב
 טראָפּ
 פֿליסיקייט 223
 קליינער סכום 66
 אַקצענט 284, 872
 טראָפיק 208
 טראָפּן
 פֿליסיקייט 228 קליינער סכום 66
 טראָפּנווייז 17
 טראַפעצ(יע)
 מאַטעשטיק א גימנאַסטיק 614
 טראָף
 צופֿאַל 99, 516 דאָס טרעפֿן 329 טייל וואָרט 869
 טראַפֿאַרעט 18

טראָפֿעע 551
 טראַקט
 שטיק לאַנד 109
 טראַקטאַמענטן 554
 טראַקטאָר 251, 175
 טראַקטירן
 באַהאַנדלען 401 געבן פיבוד 654
 טרובאַדור 22, 285
 טרובע
 רער 228
 טרומייט 286
 טרוד 488
 טרויב
 רער 228
 פֿרוכט 258
 טרויזם
 אמת 862
 טרוים 846
 טרויען
 — געטרויען
 טרומייטער 286, א
 טרומף
 נצחון 495
 קאַרטן 516
 טרונע 245
 טרום 589
 טרופע 47, 883
 טרוקן
 אומפֿילעוודיקייט 609 לאַנגווייליק 519 גרילציק 282

אופֿן ריידן 874
 טריאַנגל
 מאַטעמאַטיק 64 מוזיק-אינסטרומענט 286
 טריב מ
 זייגער-מעכאַניזם 71 — באַוועגער
 — באַנער
 טריב אַוי
 אומריין 416
 טריבוט
 גאַב 479
 טריבון 459, 878
 טריבונאַל 601
 טריבונע פע
 טריגאַנאַמעטריע 54
 טריוואַקס 218
 טריוויאַל 414, 888
 טריומוויראַט 466
 טריומפֿירן 495
 טריומפֿצוג 651
 טריט
 מיטלען 8, 401
 — געטריי
 טרייב
 באַוועגער 894
 אימפּולס 183
 באַוועגן 894
 ברענען ננראָנפֿן) 262
 טרייבערן 252
 טרייבקראַפט

קראַפֿט 104
 מאָטיוו 894
 טרייסט 513
 טרייסלען (זיך) 2—
 טרייף 482, 699
 טרייפֿניאַק 618
 טרייף־פסול 879
 טריל 288
 טרילעמע 815
 טרילערן 288, 281
 טרימעסטער 70
 טרינקגעלט 479
 טרינ ען 695, 264
 טריפ עט 882, 69
 טריפער סט
 טריפֿח
 טריפֿה 482, 699
 טריפֿה־פסול 379
 טריפֿן 223
 טריקאַ
 שניט־סחורה 822 באַקליידונג 622
 טריקאַטאַזש 624
 טריקעניש
 טרוקנקייט 224 יבשה 225
 טריקענען
 מאַכן טרוקן 224 קאַנסערווירן
 טרעגער 172
 טרעוואָגע 481
 טרעטירן 567

טרעטן 170
טרעלבו(י)ך 117,240
טרעלן
בעלי־חיים־קולות 281 זינגען 283
חנפֿענען 685
טרעמולירן
וויבראַציע 202 מוזיק 288
טרענירן 248,859
טרענען 81
טרעסט
שנירל 128
טרעסירן 248
טרעסען 202
טרעסקען 183,279
טרעפּ 118
טרעפל (נמדרגה) 17
טרעפּן
געשען 99
פֿאַרויסזאָגן 845 זען פינקטלעך 885
טרעפּן זיך 47
טרעפֿער
פֿאַרויסזאָגער 616 געווינס 516
טרעפֿונקט ט
טרערן 612
טרעשטשען
פלאַצן 81
קראַכן 279
טרפֿות 259,258
טשאַד 220

טשאַטע 47
 טשאַטעווען 815
 טשאַכאַטקע סט
 טשאַכנען 224, ש
 טשאַכען זיך 216
 טשאַלנט 268
 טשאַמקען 264
 טשאַקעדיק
 גוטקייט 411
 טשאַרטער 575, 598
 טשוב 628
 טשוגון
 טאַפ 268
 טשוהון
 טאַפ 268
 טשוואַק 205
 טשוואַקען 264
 טשוויקען 22
 טשוכען (זיך) 215
 טשופרינע 528
 טשיניק 263
 טשינאַוויק 459
 טשינטשילע
 פֿוטערוואַרג 525 שניט-סחורה 6
 טשיקאַווע
 אויסנעמיק 53, 548
 טשיקעווען 816, 851
 טשמאַקען — 2
 טשמעליען 183

טשעכאָל 188
 טשעלאָ 286
 טשעליסט פע
 טשעמאָדאָן 170
 טשעמפּיאָן
 סופּעריאָריטעט 23, 495
 טשעסלעווען סע
 טשעסלער 118
 טשעפען
 רירן 252
 טשעפקע נהרבבה) 251
 טשעק 486
 טשעקאָ 600
 טשערמאָן 469
 טשערעדע 47
 אערעפּאָכע 247
 טשעשלעווען 113
 טשעשלער 118
 יאַבעדניק 587
 יאַגד
 — געיעג
 יאַגן
 אַיילן זיך —
 יאַגן זיך
 שטרעבן 641
 יאַג(ע)דע 258
 יאַד 218
 יאַדען 567
 יאַדען זיך נס

יאָדער (דיק)
 קערל נפֿרוכט 22 צענטער אַ
 יאָדעשליװע סט
 יאָהודי 235
 יאָווען זיך
 אָנקומען 187
 יאָזדע 170
 יאַט
 יינגל 84
 געװיקסיקער דב זכר 233
 פראָסטאַק 5
 אויפֿטוער 483
 יאָטעבע־דאַם פא
 יאָטערן זיך 417
 יאָטקע 269
 יאָד
 יותר מהאַי
 יאָר
 עול 466
 יאָכמערן 512
 יאָכצן 280, 511
 יאָלד
 פֿראַנט 529
 נאָװער 802
 אָפּגענאַרטער 868 ניט פֿון דער פראָפֿעסיע 86
 יאָלדעװען
 פֿראַנטעװען 5 שװינדלען 863 שטיפֿן 517
 שפּאַטן פֿון 618
 יאָלקע פ

יאַלקע אַרי
שלעכטער טעם 425, 269
יאַמערן 612
יאַסלע 240
יאַקבע 868
יאַקע 522
יאָר 70
יאָרהונדערט 78, 70
יאָרוס 883, 156
יאָרטויזנט 73, 70
יאָריד
האַנדלספלאַץ 485 טומל 280
יאָרידניק 485
יאַרמלקע 522
יאָרן (זיד)
פֿאַרברענגען אין 111 עלטערן זיך 84
יאַשטשערקע 247
יבשה 108, 225, 224
יגון ואַנחה נאָ
יגיע־בפימניק 485
יד־אַחת 897, 477
ידיד 652
ידיעה
קענטשאַפֿט 23
יהדות
ייִדישקייט 611
יהודי 235
יהי רצון 535, 619
יובילאַר 651

יובלען 511
 יונל
 צייטאָפּשניט 70, 78 יום־טוב 551
 יובלען 511, 551
 יוגנט 84
 יודאַיזם 611
 יודאַפּאַביע 642
 יודנטום
 — יידנטום
 יודע זיין 883
 יודע הבל 888
 יודע נגן 285
 יודע ספֿר 883
 יוועליר(ער) 529
 זעלנער 419
 ריז 117 גיבור 419
 יויז
 נאַר 840
 מיאָסער 521 קראַנקער 420 וויינענדיקער עס
 יויך 258
 יויכצן 280, 512, 511
 יוירן 202, 222
 יומא דפּגרא 4, 551
 יום־הדין 619
 יום־החופּה 563
 יום־הקצר 74
 יום־טוב
 רעליגיעזער יו"ט 619 וועלטלעכער יו"ט 551 רוטאַג 442
 פֿריידנטאַג 511

יום־טובדיק
 פֿאַרפּוצט 529 גוטער מצב 497 גוט 411
 פֿריילעך 511
 יום־ביפור 019, 200
 יונג מ
 יונגערמאַן 84
 הויכער 117
 יונג אַרי
 יונגער 84
 יונג ווערן סט
 יונגאַטש
 הויכער 117
 ניט־פֿרומער 613 אויסוואָרף 674 חוצפהניק 549 עמ־האַרע 884
 פֿעיקער 437
 שטיפֿער 517
 יונגאַטשעווען 517
 יונגערמאַן
 יונגער 84
 יונגפֿרוי
 יונגע 84
 פֿוליעריקע 85
 נקבה 284
 פֿריליידיקע 564
 יוניאָן 448
 יוניאָן־שאַפּ 435
 יונקער 458
 יוסט
 גוטער מצב 497 ייִחוס 544
 יוסטיץ 598

יועץ 458
יופיטער 614 א
יופעצע 522
יוצא זיין 577
יוצא ונכנס 552, 554
יוצא מן הכלל 53
יוצר
באַשעפֿער 106 פיוט 619
יוקס 412
יורד 496
יורדיש 598
יוריסדיקציע 000
יוריסט 601
יוריספרודענץ 598
יורש 40, 476
יורש-עצר 456, 544
יו ב־אוהל 555
יושב בטל 484
יושב-ראש 459
יושען 233
יושר 578
יותר מדטי 67
829
יזכור
יפֿיפֿיח
יזכור 619
יחיד
איינער 67
מענטש 232

יחיד בדורו
 מערווערטיק 23
 באַרימטקייט 6 יחיד במינו
 אוניקום 57
 אויסנעם 68
 מערווערטיק 23
 באַרימטקייט יחידות
 איינציקייט 67
 אָפּגעזונדערטקייט 665 יחיד־סגולה
 יחסן 544, 576, 28 יחסות
 יחסנען זיך 546
 ייִאוש 588
 פֿוליעריקער
 יודיש
 שפּראַך 869
 ייִדישער 285
 ייִדישן 235, 619
 ייִדישקייט
 אמונה 611
 ייִדיש קינד 285
 ייִדנטום 235
 יידענע
 ינדישע פֿרוי 235
 נקֶכָה 284
 עלטערע פֿרוי 86
 נאַרישע פֿרוי ע
 קרענקלעכער 240 ייחוד
 אַחדות הבורא 606
 אָפּגעזונדערטקייט ייִחום

יחסנות 644
אפשטאם 287
יללה 512
זכר 288
יינגער 84
שיטה 840 יונגלען זיך
מאָכן זיך יונג 84
פוצן זיך 629 יִראה
שרעק 589
איקאָנע 619 א יִראת־אלהים 611 יִראת־הבבוד
שרעק 589 יוראת־הרוממות
בכּוד 580
שרעק 689 יִראת־שמים 611
ימח־שמוניק
אויסוואָרף 674
שטיפֿער 517
ימים נוראים 619
ים־מיידל 608
ים־פּאָס 226
יניקה
הכנסה 489
יסוד
פֿונדאַמענט 118, 188
יסורים
פֿיזישע פען 420
יעגער
ספּאָרט 154
קריגער 453
געדאַנק 809

עצה 458
 ייִנאַרט 116
 דאַרף 116, 251 ייִשׁוּכ־הדעת
 געדאַנק 309
 עצה 458
 אָפּגעהיטקייט אַבאַ
 קאַלטבלוטיקיי ייִשׁוּכֵן זיך
 געדאַנק 309
 עצה 458
 ספֿק 828
 אָפּגעהיטקייט אַבאַ
 קאַלטבלוטיקייט 609 ייִשׁוּכֵנִיק
 דאַרפֿסייד 116, 251
 נאַיווער 862 ייִשר־כּוח 568 ייתור
 גנבֿה 526, 482 יכולת 820, 104 יכלען
 יעדן פֿאַלס 822 יעדער(ער) 50, 51 יעוואַנגעליע
 * עוואַנגעליע יעוונוד
 * איינוך
 יעזויט
 היפּאָקריט אַאַ יעטוועדער 50 יעטן 260, 184 יעלה(ן) 512, 280 יעלקע
 209, 425 יעמאַלט 75
 יענטע
 פּראָסטאַטשקע 545
 נקבֿה 284
 באַריידעוודיקע אַאַ יענע וועלט 607 יעקעיואַטע 876 יעפּרייטאַר 458 יעצט
 יעראַגליפֿן
 * היעראַגליפֿן יערלעך 70, 92 יערן עש, 222 יערן זיך 84
 יפּיפּיה שאַ
 יפּת־תּואר

פלל-זאך
יפת-תואר שם
יציאת-נשמה סט
יצירה אב, 102
יצר
באוועגער 894
יצר-הרע
באוועגער 894
באגער 541
יקר-המציאות 411
יקרות
דוחק 66
טייערקייט 502
יראשמים 611 ירושה
אייגנס 476
הכנסה 489
רעזולטאַט 102 יריד
האַנדלספלאַץ שפ
ירידה
מפלה 496
דעגראַדאַציע 645, 581 ירידניק שפ
ירשענען 489
יש
עקסיסטענץ 1
וויכטיקייט 413
יש אומרים 829
ישועה 446
ישיבה-בחור 860
ישרנות 578

ישראל 235
 יתום, יתומה
 איינע(ר) 57
 אָן טאַטע־מאַמע 288
 יתומים־אַנשטאַלט 479
 יתר־הפליטה 482
 יתרון 28, 891
 כבד־פה 876
 בדאי
 הכנסהדיק 489
 ריווחדיק 495
 נוצן־ברענגענדיק 409 כדבעי 87
 כדי 892, 894
 כדין 52
 בדת 62
 בהן
 פריסטער 614, 618 כוונה
 ציל 892
 אָפּגעהיטקייט 818 כוח
 קראַפֿט 104
 פלעניפּאַטענץ — 4 בוח־הדיבור 872 בוח־הדימיון 846 בוח־הדם אב, 419
 בוח הרשאה שפ כולל
 איינשליסונג ש, 64
 אַלגעמיינקייט א
 צדקה־אַנשטאַלט 479
 קהילה 017, 47 כולל זיין 35, 64 כוללות שם
 כומר 614, 618 בוס(ע)
 כיבוד
 כבוד 580

טראַקטאַמענטן 554, אַש פיבוד־אַב 580 פיבוד־אם 580 ביד־המלך 67, 504
 פיוון 892
 פיור 268, 020 פינה 247
 פישרון 487
 קלאַס 49, 84
 שולקלאַס 861
 פאַרטיי 448
 בך־הווה 99
 בלאַחר־ייד 814 בל־בו(ניק)
 סידור 619
 שטיפֿער 517
 זיווג 563
 געליבטע 560 פלה־באַדעקנס 663 פלה־מויד 85
 בל־וכל
 אַלע און אַלץ 82
 פֿעיקער 487 כלומר 849
 געפֿעס 268
 מוזיק־אינסטרומענט 286
 קול 280
 מושלם 487 בלי־בית 476 בלי־זיין 541
 בלי־זמרים 285 בל יכול
 מושלם 437 בלי־קודש 617 פל־ישראל 235 כלל
 מענטשהייט 232, 47
 גאַנץ און אַלץ 82
 איינשליסונג 35
 כלל־טוער
 מליאַפען
 כלל־טוער 617
 בל־נדרי 619

כלפי 8,817
במו 10
כמעט 17
כנגד מ
קענ(ע)נער 882,447
כנגד איוו
בנופיה 47
בסא-המלכות 115,456
בסא-הרבנות 617
בסדר
המשך 45
אָרדענונג 87
לאַנגדויער 78
פּרעה-הינדל
כּפּי
נאָרמע 52
צושטאַנד 7
כּפּי ערך 8
בּפּל-בּפּלים 67
כּפּלען 58,54
בצפיחת בדבש 268
כרת (יאָרן) 74,248
געזעצלעך 619,598
ריין 415
אומשולדיק 591
פּאַרטיי 448
קאָמפּאַניע 47
האַנטשריפּט 877
קאָנטראַקט 617,474

כתב־הרשאה 460
 כתוב וחתום 100, 477
 כתיב נדיקדוק (869
 כתרי־מלכות 522, 450
 כאווען 29
 כאטש 819
 כאכאטשען 611
 כאלאט 622
 כאלוא 258
 כאלופע 114
 כאליאסטרע 47
 כאליעווע עס
 כאלער(י)ע 0—
 כאלעריש 610
 פראסטאק 645 ניט־איידעלער 657 נאר 840
 כאמעט 173
 כאפטע 47
 כאפ־לאפ 440
 כאפן
 נעמען 481
 פאנגען 470, 614 איבערראשן 586 טאן גיך 40 לייענען גיך 9 ש פארשטיין
 809
 באטרעפן 600
 קלעקן 67
 כאפן זיך
 פלאן 897
 אויסגעפינען 828 נעמען זיך צו 438
 כאפקע 868
 כאקי 624

כאַר
מוזיק 284, 285
קלויסטער-באַלקאָן 118
כאַראַל 284
כאַראַקטער
באַזונדערקייט 51, 5, 49 צושטאַנד ד
כאַראַקטעריזירן 61, 881
כאַראַקטעריסטיק
באַזונדערקייט בם, 6 סימן 865
כאַראַקטערלאַז 888
כאַראַקטער-שטריך 61
כאַרטיע 698
כאַריסט 285, 883
כאַרכלען 282
כאַרעאַגראַפֿיע 616
כוואַט
מוטיקער 640
פֿעיקער 487
טעטיקער 483
כוואַליע 2
כוואַליען זיך 2, 202
כוטער 114, 251
כוליגאַן
אוממענטש 674
כוליע 240
כיבע 819
כימיע 218
כימערע 2, 846
כיראַמאַנטיע 845

כירורגיע ש
 כלָאָפּ
 פויער 251
 עם־הָאָרע 884
 שוטה 840
 ניט־איידעלער 557
 געוויקסיקער 117
 כלָאָרָאָפּ־מירן 017, 253
 כליאָבען 595, 264
 כליאָסקען 188, 282, 279
 כליאָפטשען 264
 כליאָפען 188, 282, 228
 לאָמפּדפּוצער
 כליפען 512 כלעבן 802 כמאַל
 טייל 84 קלאָפּ 188 כמאַליען 188 כמאַרע — 2 כמורנע 290 כניאָק
 אומריינער 416
 גוטהאַרציקער 666
 שלימזל 488 כניקען נס
 כעמיע 218
 כראָברע 540 כראָמאַטיזם 298 כראָמ(ש)קען 264 כראָנאָלאָגיע 71
 כראָנאָמעטער 71
 כראָניש 73
 כראָפען ש, 22
 כראָקען 417
 כריוקען 281
 כריין 258, 270
 כריפען 282
 כרעמזל 258
 כרעסטאַמאַטיע 879

ל

לאַבאַראַטאָריע 684 לאַבונג

עסן 264, 511 לאַבוס

אומלטט 574

שטיפער 517 לאַבירינט 631 לאַבן נברויט (זיך) 258

עסן 264

קוויקן זיך 511, 513 לאַג

שיכט 122

קנייטש אב לאַגאַריטם 54 לאַגונע 226

לאַגיסטיק 452 לאַגיק 824

לאַגל 268

לאַגע 7, 17

לאַגער

סקלאַד 403, 485

ביוואַק 114 לאַד 87

לאַד 206

לאַדאָווייע 408 לאַדן

— פֿאַרבעטן לאַדן מ

פֿענצטער 118 לאַדן

לאַדן געווער 641

לאַדן משא 111, 206

לאַדן אין געריכט 601 לאַדער(ן) 484 לאַדקע 176

לאָוו 599

לאַווירן

מעטאָד 401, 483

אומבאַשלאָסן 888 לאַווע

ווילקאָן 204

טראַטואַר 178

שורה 87

לאַוורירן
 — לאַוירן
 לאַזאַרעט דט לאַזונג 887
 לאַזור 302
 לאַזן
 צעגין 217
 אַפּבליאַקעווען 294
 ניט טאָן 484
 ל' שיריים לאַזן זיך נטאָן) 41 לאַזן גיין
 איינלאַזן 478
 זיין ניט־אַפּגעהיט 814
 זיין מילד 465
 ניט טאָן 484 לאַזן געמאַך 484 לאַזן הערן
 באַקאַנט מאַכן 858 לאַזן וויסן 858 לאַזן צו רן 484 לאַזענגע 54
 לאַזשי 114
 לאַזשירן 111 לאַזשירער 116 לאַזשע
 פֿאַראַיין 479
 טעאַטער 888
 לאַחדים 67, 484 לאַטוטניק
 שוסטער 527 לאַטיק 488
 לאַטכענען 482 לאַטע
 לטסט 115
 פֿאַרריכטונג גט לאַטען 520
 לאַטעריע 516 לאַטקע
 לאַטשן עס
 לאַיאַל 652, 578 לאַ־יוצלח
 אומפֿעיקער 488
 קליי 80
 האַמער 2 לאַם אַדי

קרום 154, 438 לאַמבאַרד 491 לאַמטערן 289 לאַמענטאַציע 512 לאַמפּ 289
 לאַמפּאַס 128 לאַמפּן-פּוצער 416
 לאַמפּד-פֿימער
 לויט
 לאַמפּן-פֿיבער 589
 לאַן 251
 לאַנג 117
 לאַנגדוי רדיק 78
 לאַנגוויי יק 619
 לאַנגזאַם 489
 לאַנד
 געשפּרייט (רוים) 108 געגנט 109
 ערד 251
 לאַנדאַרבעט 261
 לאַנדבאַזיצער 476
 לאַנדגוט 476
 לאַנדגראַף 544
 לאַנדגראַפֿשאַפֿט 109
 לאַנדווירטשאַפֿט 251
 לאַנדווער 458
 לאַנדונגפּלאַץ 176
 לאַנדטאַג 460
 לאַנד(יק)ן 187
 לאַנדמאַיאָר 0—
 לאַנדמעסטער 251
 לאַנדסמאַן 116, 552
 לאַנדפּאַס 225
 לאַנדשאַפֿט 807, 868
 לאַנדשוין 453

לֶאָנֶד־שֵׁטַח 109
לֶאָנְטוּךְ
זֶאָק 408
נִיט־גוּטער 608
לֶאָנְקֶע 251
לֶאָסְקֶע
צֶערטל 561
לֶאָפּטשעס 627
לֶאָפּיטוט
בֶּעטלער 498
נִיכנע 548
שד 608
לֶאָפּיס
שטִיין 204
רפּוּאה 4
לֶאָפּסוס 886
לֶאָפּסירן דט
לֶאָפּסערדזאָק
מלנוש 522
צֶעריסענער מלבוש 623
לֶאָפּע — 2
לֶאָפּעטע 261, 160
לֶאָפּעטקע
אַנאַטאָמיע — 2 מכשיר 113
לֶאָפּקע
אַנאַטאָמיע 2 שוחד 590
לֶאָק 221
לֶאָק 157, 528
לֶאָקאוט 467

לֶאָקאַטאַר 116
לֶאָקאַל מ
זאַמלפּלאַץ 47
פאַרטיי 448
לֶאָקאַליזירן זיך 111
לֶאָקאַליטעט 110
לֶאָקאַמאַטיוו 174
לֶאָקאַמאַציע 168
לֶאָקאַמען זיך
עסן 264
קוויקן זיך קוואַפּען זיך 641
לֶאָקאַניש 874
לֶאָקאַציע
באַזעצונג 111
לֶאָקון 121
לֶאָקיי 468
לֶאָקיר
אייל 221
לעדער 525
לֶאָקירן 163
לֶאָקירן (זיך) 111
לֶאָקן גרייַצן 894
לֶאָקס 247, 258
לֶאָקסירן 417
לֶאָקסען 258
לֶאָקעטקע אַש, 208
לֶאָקערפּלאַץ 851
לֶאָקשן 258
לֶאָקשנברעט 263

לאַרבערבלאַט 270
 לאַרבערקראַנץ 605
 לאַרד 644
 לאַרווע — 2
 לאַרנעט(ע) 805
 לאַרעליי 608
 לאַשטשען זיך 661
 ל"ג בעומר 619
 לגמרי 82
 לדור-דורות 73
 להאַטע 675
 להבא 77
 להוט 641
 להכעיס 667
 לווה 492
 לוי 617
 לוויה 245
 לויתן 247
 לוזשע 226
 לוח 71, 877
 לוחות 609
 לוטעראַנער 612
 לויב(ן) 588
 לויבנסווערט 673
 לויג 415
 לויז מ נבינה) 247
 לויז אַרי
 אָפֿן 166 פֿרי 469 אימון 579 אַנאַרכיש 467 ניט־געבונדן 81 שיטער 211
 לויזליב־ביקייט 60

לויזן
 רייניקן 415 פֿאַרשן 815
 לויזער
 קנצן 498 קאַרגער 505
 לויט מ 206
 לויט אינוו נאַרמע 52 צושטאַנד 7
 לויטער
 ליובאַוויק
 לויטער
 איינמיניק 28
 דיין 415
 דורכזיכטיק 291 לויכטן
 ליכטיקייט 289
 ריינקייט 415
 שיינקייט 520 לילעך 254, 255 לוי 605
 לוינע
 — שטימונג לוינען זיך
 האָבן ריווח 489, 495
 האָבן נוצן 9 — לוינקעטניק
 וועבער 524
 שניידער 526 לויערן 815, 851, 805 לויף
 באַוועגונג 168
 נאַסקייט 228 לויפֿגעוועט 614 לויפֿטריט 40 לויפֿן
 באַוועגן זיך 168
 פֿליסן 228
 קאַנדידירן 471 לויפֿער
 בעל־חי 246
 גייער 170
 הענדלער 485

שליח 854
 שאַכשפּיל 614
 טעטיקער 488
 מילשטיין 216
 וויניעטקע 113 א
 — לידיק־בייער
 — אומלייט
 לולב 619
 לומדות 883
 לומדי־תורה 860 לומען 81
 לומפ 674, 645 לומפן נשמאַטעס) 425 לונאַטיקער 8, 170 לונג 240
 לונגען נשפיז) 258 לונעט 113, 170
 לונק ש
 לוסט
 פֿאַרגעניגן 611 לוסטיק 511, 518 לוסטיק מאַכן 618 לוסטער 289
 לופע
 שפּאַקטיוו 805
 ליפ — 2
 לופען 12
 לופֿט 219
 לופֿטבאַלאָן 177 לופֿטיק
 לופֿט 219
 לופֿטערן
 רייניקן 415
 ווענטילירן 219
 לופֿטפֿליער 177 לופֿטצוג 219
 לופֿטרייזע 177 לופֿטרער
 אַנאַטאָמיע 240 לופֿטשיף 177
 לופֿטשיק 118

לוקסוס
אומנייטיקייט 410
פֿאַרשווענדערישקייט 507
פֿאַרגעניגן 511 לוקע 118, 176 לושטשען 122 לושען 279, 183 לחות 416,
228 לחלוטין
גאַנץ 82
גע.וויס 822
ליאַלקע
טעקל 517
מאַנעקען 526 ליאַמאָווקע 123, 626 ליאַמע
סעודה 654
ליאַמעווען 626 ליאַן 250
ליאַם
פריזיוו 452 ליאַסקען 9, שב ליאַפען
שלאָגן 188
גין 228
שמירן 118 א
ליאַרעם 280 ליב
פֿריינדשאַפֿט 552
גוטהאַרציקייט 666
פֿאַרגעניגן 611 ליב האָבן 500, 541 ליבהאַבער
באַגער 541
אַקטיאַר 888 ליבלינג 561 ליבלעך
איידל 556
גוטהאַרציק 666 ליבסט 23
לינע
באַגער 541
גוטהאַרציקייט 566 ליבעראַל
פֿאַרטיי 8—

מילדער 465
פֿריגיביקער 504 ליבערשט 28 ליברע 877,01 ליברעטאָ 888 ליבשאַפֿט
560 ליגן מ 808
ליגן
אומבאַווענונג 169
געפֿינען זיך (סביבה) 110
נידעריקייט 1
האַריזאָנטאַלקייט 181
ל' אין 111 ליגנער 863 ליגע 448
ליגעמינע אַש ליד
מוזיק 284
פּאַעזיע 882 ליובאַוויצע 597,500 ליובאַוויק 597,500
ליבסערדאָק 619
ליבקנעכט 466
לייגן 111
לייגן זיך
נידערן 196
גיין שלאָפֿן —
לייד א
לייד טאָן
— תשובה
— רחמנות
ליידיק 112
ליידיק־גייער 484
ליידן מ
פֿיזישע ל' שפ גיסטיקע ל' עס
פֿיזיש 0—
גיסטיק 612
פֿאַרטראָגן 609 שלעכטער מצב 489

לַיִדְנִשְׁאָפֿט
 לִיּוֹבֵעֵן זִיךְ 561
 לִיּוֹעֶרֶאָנֶט 403
 לִיּוֹעֶרֶן 172
 לִיּוֹרֶע 61, 877
 לִיּוֹרֶע 522
 לִיּוֹלְקֶע 265
 לִיּוֹסֶטֶרֶע 289
 לִיזש(ב)עס 514
 לִיחָה 410, 228
 לִיטֶאָגֶרֶאָפֿיע 868, 878
 לִיטֶאָוֹרֶע 286
 לִיטֶאָסֶפֿער 204
 לִיטוואַק 286
 לִיטוֹרֶגִיע
 גֶאָטסֶדִינֶסֶט 619 מוּזִיק 284
 לִיטֶער
 אַיִזנֶבֶאָן 174
 לִיטֶערֶאָטוֹר 881
 לִיטֶקֶע —2
 לִיטֶאָנֶשטֶאָלֶט 491
 לִיִּב 247
 לִיבֶגוּוֹאָרֶדיֶע 458, 430
 לִיבֶל 622
 לִיּוֹנֶט 624
 לִיִּז
 אוֹיסֶליִיזֶונֶג 9, שְׁנִיט נִתְבּוֹאֶה) 251
 לִיִּזֶונֶג
 הֶכְנֶסֶה 489

פֿאַרטייטש 849 אויסגעפֿינען 828
לייזיק נאומריין) 416
אנטשן 282
אַנשטענדיקער 578 באַרימטקייט — 5 עושר 497
לייטונג
— פֿירונג
לייטזעליקייט
רחמנות 666
לייטזעליקן
שענקען 479
רחמנות האָבן 666
לייטמאַטיוו
טעמע 810
לייטעראַטור 881 מוזיק 284
לייטן
מעטאַל 205
— פֿירן
לייטענאַנט
זויצע 460
אַפֿיציר 458
לייטער
טרעפּ 17, 195
— אָנפֿירער
לייטערן 415, 202, 4—
לייטערן זיך
לייכטיק ווערן 289 תשובה טאָן 693
לייטש 173
לייכט
גרינגוואַגיק 207 נייט־שווער 4—

קליין 21
 קליינצאָליק 60
 ליכטגלייביק
 גלויבן 829
 תמימותדיק 882
 ליכטזיניק
 ניט־אָפּגעהיט 814 אָן זאָרגן 611
 איינשטעלעריש — 5 אויסגעלאָסן 697
 ליכטטורעם מאַ
 ליכטיקייט 289 ריינקייט 415
 שיינקייט שאַ
 ליכטער 289
 לייכעז 228, 416
 לילעך 188
 ליים 217
 לייטבאָדן בש
 ליימען אַש, 105
 ליימער 118
 לזין 250
 לינזוימען 249
 לינקוכן 221
 לייסטער 866
 לזיען 492, 491
 לזיענען 878, 859
 לזיענען זיך 869
 לזיענער 373
 לזיענשטאָף 881
 לזיקאַסע 491
 לזיקע 415

לייקענען 832
ליכווע 491, 605
ליכט 289
ליכטבענטשן 619
ליכטיק
זוניק 289
ריין 415
שיין 520
ליכטיקן זיך 289, 295
ליכטצווער 289
לילאָ 299
ליליפוט 118
לילית 608
לימאָנאַדע 258
לימוד 359
לימיטאַציע
באַגרענעצונג 470 תנאי 819
לימענע אַש
לימפֿע
לימפֿע 241
לינאָלעום 188
לינגוויסטיק 869
לינדז
אַנאַטאָמיע 240 שפּטז 258
לינדערן 518
לינטשן 24
ליניקע
ווירע סס
ליניע

שריפֿט 877, 885 ריכטונג 179 מאָס 65, 64 המשך 45

לינירן 877

לינק

היפּוך פֿון רעכט 150 ראָדיקאַל 467 ניט־כּשר 599, 482, 258

ליסטיק 868

ליסטע 866

ליסינע 528

ליפּ

אַנאַטאָמיע 240 באָטאַניק 249 קאַרע שבּ

ליפעץ בע

ליפֿט 197

ליפֿערן

— ליווערן

ליציטאַציע 484

ליציי 861

ליצענץ

ליצענציאַט 888

ליקווידירן

באַצאָלן חוב 498 פֿאַרענדיקן 48 טייטן 244

צעשטערן 167

ליקוי חמה —2

ליקוי לבנה 290

ליקע

קאַרע 12

שוואַם 415

ליקער 695

ליריק 882

ליריש 882, 508

לירע

געלט 486
 מוזיק־אינסטרומענט 286
 לישען 188, 279
 לישקענען זיך שס
 לית ברירה 886
 לכל הדעות 829
 לכל הפחות 17
 לכל הפנים 822
 לכן 108
 לכתחילה 41
 למד־וואָוּניק
 למדן 883
 למדנות 883
 נאָר 840
 אומפֿעיקער 488 געלאָסענער 489 ניט־באַשלאָסענער 888
 למשל 817
 לעבהאַפֿטיק
 — לעבעדיק
 לעביונג 511
 לעבל נברויט) 258
 לעבלעך ש, 254
 לעבן מ
 דאָס לעבן — 2 נפֿש 22
 עקסיסטענץ ב סוביעקטיווקייט 5 טעטיקייט 488
 לעבן
 אָטעמען 2 עקסיסטירן ב דויערן 78, — 2 ווינען 111
 לעבנסלויף 73
 לעבנס־מיטלען 408, 258
 לעבנס־פֿאַרזיכערונג 474

לעבנס־פֿראַגע 418
לעבנס־שטייגער 62
לעבעדיק
ביים לעבן 242 טעטיק 483 מונטער 611 קאָליר 298
אופֿן ריידן 874
לעבער
אַנאַטאָמיע 240
שפטז 258
לעגאַט
ירושה 479
פֿאַרטרעטער 864, 466
לעגאַטאָר 479
לעגאַל 698
לעגאַליזירן 698
לעגאַציע 354, 460
לעגיאָן 463
לעגיאָנער 453
לעגיטים 698
לעגיטימירן
פֿאַרגעזעצלעכן 698 באַשטעטיקן 818, 886
לעגיסלאַטור
געזעץ־געבונג 598 פֿאַרלאַמענט 460
לעגירן 80, 217
לעגענדאַריש
לעגענדע 881
ווינדערלעך 643 פֿאַנטאַסטיש 846 גרויס 20
ניט־בנימצאדיק 2
לעגענדע 881
לעגערן

פלאַצירן 111
 ביוואַקירן 452
 לעדער 525
 לעדערל בע
 לעוואַדע 251
 לעולם ועד 78
 לעזן
 — לייענען
 לעזער
 — לייענער
 לעזשאַנקע 115
 לעטאַרגיע
 קרענק סט
 אומשפירעוודיקייט 258 אומטעטיקייט 484
 לעכערלעך
 אַבסורד 414, 888
 לעכערן 160
 לעכצן 266, 541
 לעלע 229
 לעמע 64, 824
 לעמעלע
 מאַדי־ט(קע)
 לעמעלע
 נאַר 840
 אומשולדיקער 691
 ניכנע 548
 לעמעשקע
 קאַשע 268
 אומשולדיקער 691

ניכנע 548
 לענג 17,117
 לענדן 240
 לענטע 526,128 לענען זיך 164 לעסטיק
 שווער 8—
 לאַנגווייליק 519 לעסטערן
 באַליידיקן 681 לעפיש
 האַמעטנע 489
 לעפֿל 268
 אַנאַטאָמיע 240 לעפֿצונג 226
 לעפֿצן 240
 לעצט
 גרויס 20
 לעצטגילטיק
 לעקן 252,264
 טראָפֿן 66 לעקטאָר 860 לעקיש —8 לעקן 264,262 לעקסיק 869
 לעקסיקאָן 879 לעקער 258 לעקער־און־בראָנפֿן 664 לעקציע 59! לער י
 לערן־אַנשטאַלט 361 לערנגעלט 606 לערניונג
 על־מלאַכה לערנען (זיך) 859 לערנער
 לערע
 תורה 598
 וויצלינג 518
 שטיפֿער 617 לצנות 518
 ווינטש 538
 ווינטשקאַרטל 835
 מ
 ווייניק 21
 פֿרוי 234
 יחסנטע —5

מאָדוס 7
מאדים
פֿעיקער 487
מאָדיסט(קע)
פֿראַנט 629
שניידער(קע) 626
מאָדיפֿיקאַציע
מאמין
מאָדיפֿיקאַציע
שינוי 98
אַנדערשקייט ע
תנאי 819
מאָדמואַזעל 644, 284 מאָדנע 68
מאָדע
מינהג 52
קליידונג 580
מאָדעל
מוסטער 18, 151
מאָדעראַטאָר ש מאָדעראַציע
מיטלקייט ש
מילדקייט שפ
מאָדערן
נט 81
מאָדיש 580
מאָדערניזירן 81 מאָדערניזם 81
מאָדריגאַל
פאָעזיע 882
מוזיק —2

מאָוואָליי 886, סע מאַוּמדיק
שרעקלעך 689
גרויס ש
מאָזאַיק
פֿאַרשיידנמיניקייט 29
קונסט 868, 118 מאָזאַל(יע) 0—
מאָזורקע
מוזיק 284
מאָזלען 420
מאָזשגאַר(ע) 868 מאָזש(ג)ען 118 א, 877 מאָט
לאַנגווייליק 519
ניט־גלאַט 164
קלאַנגלאַז 278
שאַכשפּיל 614 מאָטאָ 887, שאַ מאָטאָדאָר 614
מאָטאָציקל 176 מאָטאָר 486, 175 מאָטוריטעט 85
מאָטורע 866, 361 מאָטיוו
טעם 894
סיבה 101
מעלאָדיע 284
ליטעראַטור בש מאַטעמאַטיק 64 מאַטעריאַל
פֿאַרגרייט 403
שניט־סחורה 524
וואָפֿן 641
מאָטעריאַליזירן
ממשות אַ
אַקולטיזם 616 מאַטעריאַליזם
פֿילאָסאָפֿיע 809, 618
ממשות 8
מאָטעריע

שטאַף 8
 עלעמענט ש
 טעמע 810
 שניט-סחורה 626, 524
 אויספֿלוס 416 מאַטערן 667
 מאַטערן זיך
 ליידן פֿיזיש פט
 ליידן גייסטיק 612
 אַנשטרענגען זיך 488
 אָרעמקייט 498 מאַטראָנע 284, אס מאַטראָס 176, 453 מאַטראַץ 116
 מאַטריאַרד 287, 466 מאַטריץ 18, 878 מאַטריקולאַנט 800 מאַטריקולירן זיך
 866 מאַיאָליק 868
 מאַיאָנטיק
 אייגנס 476
 עשירות 497
 מאַיאָנעז 872
 מאַיאָר 458
 מאַיאָראַט 476, 476 מאַיאָריזירן 891 מאַיאָריטעט 28 מאַיעסטעט
 הערשער 456
 טיטל 644
 מאַיעסטעטיש
 הערשער 466
 ייִחוסדיק 544
 גרויס 20
 שיין 620
 פאַראַדנע 551
 מאַכאַרקע —2
 מאַכטהאַבער 466 מאַכטלאָז
 אומהערשאַפֿט 457

קראַנק סט
 מאַכנאַציע
 פלאַן 897
 שווינדל 868
 מאכל
 ווילטעמיקייט 511, 268 מאַכן
 לייענען זיך 869
 איינשליסן אין 85
 האָבן הכנסה 489
 זשעסטיקולירן 865, 202
 האָבן שטולגאַנג 417
 באַוועגן 894, 101 מאַכן זיך
 פאַסירן 99
 סימולירן 868
 מאַכער
 שאַפער 106
 אויפֿטוער 483
 פֿעיקער 487
 פֿירער 459, 6—
 שווינדלער אַ
 מאָל
 אינסעקט 247
 אָנשיט 2
 מאַלציט 258
 מאַלאַריע
 מאַלברעט 808
 מאַלוסק 27
 מאַלינעס 258
 מאָלן

פולוועריזירן 216
שילדערן 881
מאַלע וואָס, ווער 414 מאָלער 868, 118 א מאָלעריי 868, 118 א מאַלץ 262
מאַלציט 258
מאַמזעל 284, 84 מאמין 611
מאַמלען
מאַטיוו
ציטאַפּשניט 70
קורצדויער 74
מאַמקע 264
מאמר
שפּראַך 887
ציטונג-אַרטיקל 81 מאַן
מאַלעריי
מאַנאַד דאָ
מאַנאַטאָן
איגערחזרונג. א.
אייגנס 476
ראָנפֿנקראָם מאַנאַפּאַליזירן
האַנדל 484
מאַנאַרכיזם
מאַן-דאָמר
מענטש 282
מיינונג 529
מאַנדל
סאַנדל 258
מאַנדלען
מאַנטל 522
מאַניפּולאַציע

—טאָד 401
 נאַלירונג 252
 מאַנילעסטאַנט 170 מאַניפעסטאַציע
 מאַניקיר 15.
 אַנישקע 522
 מאַנכע
 מערצאַליקייט
 קליינצאַליקייט מאַנס זיין 597
 מאַנסאַרדע 114
 מאַנסביל מאַנסון 219 מאַנסטער
 ריז 117
 אַכזר 567 מאַנספאַרשוינ 288 מאַנעווער
 פלאַן 897
 מעטאָד 401
 טעטיקייט 453
 מלחמה 452 מאַנעוורירן
 פלאַן 897
 מעטאָד 401
 טעטיקייט אַאַ.
 מלחמה 452 מאַנעזש 109 מאַנען
 בעטן 472
 אַנקלאַגן 587
 אַרויסרוף 49. מאַנעקען אַנאַ יאַנעריזם 51 מאַנקאַליע
 קאַפּרין 89
 מדרגה 17
 מעסטונג 55 מאַסאַזש דט מאַסאַזשירן
 יפּיאַה 427 מאַסאָן 448 מאַסגיביק 522 מאַסטבוים מאַטיקאַציע 284
 מאַסטערסקייע 526 יאַסטקע 270 מאַסיוו מ
 טייל באַרג 225 מאַסיוו אַוי

האַרט 212
מאַסירן
מפּייש זיין
מאַסירן
רענן 215, 252 רפּואה 427
מאַסלינע 258
מאַסמיטל בע
מאַסע
גרויסקייט 20
גרויסצאָליקייט 67 המון 545
זאַמלונג 47
גרויספֿאַרנעם 117 גאַנצקייט 82
געדיכטקייט 210 שווערקייט 206 מאות 8
מאַסף זיין 47
מאַסקירן זיך 863
מאַסקע
פֿאַרהוילונג 851 טעאַטער 888
באַקליידונג 622 פֿאַלשקייט 868 סקולפּטור 888 געדיכטקייט 210 לאַרווע
229
מאַסקעראַד
פֿאַרהוילונג 851 פֿאַלשקייט 863 טאַנצאָוונט 664, עס
מאַסשטאַב
מדרגה 17
מעסטונג 65
מאַפע 203
מאַקולאַטור 878
מאַקיאָועליזם
פֿאַלשקייט 888 בגידה 589
פּלאַן 897

מאַקסיים 810,887
מאַקסימאַל 23
מאַקסימום 28
מאַראָדיר 488
מאַראַטאָריום 494
מאַראַל
שפּראַך 887
מאַראַליזירן 684
מאַראַליש
צניעותדיק 598
מוזיק 283
מאַראַן 464
מאַראַנץ 258
מאַרג
טויטנשטיבל 245 מאָס 65
מאַרגינעס
— גיליון
מאַרגן 77
מאַרגן־שטערן 208
מאַרגע 55
מאַרד 2
מאַרדן 24
מאַרדעווען זיך
וואַרפֿן זיך 202 פּעס 510
אַנשטרענגען זיך 483 שלעכטער מצב 498
מאַרטאָר 461
מאַרטירער 512, 594
מאַריאַנעטקע
טעקל 517

סקולפטור 868
מאריטים 226
מאריך זיין
געלאסנקייט 489 שפעטיקייט 88 אופן ריידן 874
מאריך ימים זיין 86, 242
מארין 458
מארינאד 258
מארינארקע 522
מארינירן 404, 272
מארינע 176
מארינער 458, 176
מארך
אנאטאמיע 240 שפטז 258
מארכביין 258
מארליע 624
מארמאן 612
מארמאר 204
מארמעלאד אש
מארס 208
מארעל 258
מארען (זיד)
הונגערן 266
נזירות 594
מארפיום 4, 253
מארפין 253, ש
מארציפאנעס 288, 258
מארק
געגנט 109
האנדלספלאץ 485 מטבע 486

מאַרקענדלער 485
מאַרקז 544
מאַרקײַדענע 485
מאַרקירן
צייכענען 865 צילן 892
מאַרקסיזם 48
מאַרקע 865
מאַרש
פּראָצעסיע 170, 651 מלחמה 452 מוזיקשטיק 284
מאַרשאַל 453
מאַרשעליק 518, 568
מאַרשרוט
וועג 178
ריכטונג 179
מאַשטש
זאַלב 221
מאַשין
טעכניק 486 אויטאָ 175 פאַרטיי 448
מאַשינביקס 641
מאַשין־געציג 486
מאַשיניזירן 486
מאַשיניסט 486
מאַשינעריע 486
מבול 228
מבולען 223
מבאר זיין 849
מבוהל(דיק) 8
מבוזה מאַכן 681
מבוש ווערן 681

מבולבל 8
מכוסמדיק 595
מבושמדיק 842
מבזה זיין 581
מבטל זיין
ביטול 582 אַנולירן 463
מכייש זיין 681
מפּיין
מוליד זיין
מכין 826, 487
מבינות 826, 437
מבין זיין 808
מכלבל זיין 842, 38
מבקר חולה זיין 654
באַשטימען 826
באַגרענעצן 470
לערנען 859
אויפֿציען 18
מגולגל ווערן 93, 111
מגושמדיק
גרויס 20
אומגעלומפערט 488 ריזיק 117
המוניש 545
שלעכטער געשמאַק 684 ממשות ה
מגזם זיין 864
מגיה זיין 378, 424
מגייר זיין זיך 235
מגילה
שריפֿט 879, 877

מגילת-יוחסין 237
מגין זיין 480
מגן-דוד 865
מגע-ומשא 8
מגפֿה 420
מדויק 813
מדחה זיין
אַפּשטויסן 478, 186 אַפּלייגן 88
מדידה 55
מדייק זיין 813
מדינה 109
מדקדק זיין 313
מדרגה 17
מדרִיך זיין 859, 860
מדרש
שפּראַך 887
ספֿר 879
פירוש 609
מהדר זיין 318
מהדר במיצוות זיין 611
מהודר(דיק) 529
מהומה
אומאַרדענונג 88
טומל 280
מהות
סוביעקטיווקייט 5 ממשות אַ
אַינשליסונג 85 וויכטיקייט 413
מהיכא תיתי 831
מה־יעשהניק

אויסוואָרף 574 שטיפער 517
 ליידיק-גייער 484
 מה-יפיתניק 648
 מהלך 119
 מהנה זיין 506
 מהרהר זיין
 געדאַנק 809
 אומגלויבן 880 ספק 823
 אומבאַשלאָסנקייט 888
 מהרהר בתשובה זיין 593
 מוכחר מן המוכחר 23
 מוכטח 822
 מודה זיין זיך 593
 מודיע זיין 853
 מודעה 858
 מוהל 617
 מוותר זיין
 אינלאָזן 478
 אומויליקייט 886 פליכט 577
 נייטיקייט 409
 צוואַנג 464
 מוזיק 283, 284
 מוזיקער 285
 מוזיקשטיק 284
 מוזן
 אומויליקייט 886 פליכט 577
 נייטיקייט 409
 צוואַנג 464
 מוזע 882, 614 א

מוח 808
 פֿאַרגעבן 572
 מוחלט 826
 מוחן זיך 809
 מוט 540
 מוטוויליק
 מוט 540
 שטרענגקייט 464 בפיונדיק 2 — אומגעזעצלעך 599 פֿאַרברעכעריש 574
 הפֿקרדיק 457
 מוטיק 640
 מוטיקן
 באַוועגן 894 טרייסטן 518
 מוטל זיין 577
 מוטלאָז(יק)
 דערשלאָגן 512 פחדנותדיק 589
 מוטל בסֶפֶק 823
 מוטנע 416
 מוטער 287
 מוטערלייב 240
 מוטערשפראַך 869
 מוטשען 507
 מוטשען זיך
 ליידן פֿיזיש 420 ליידן גייסטיק 512 אַנשטרענגען זיך 438 אַרעמקייט 498
 מויד 84, 234
 מויל — 2
 מויער
 מחיצה 140
 מויערן 118
 מויערקעפל 247

מוכּיח 584
מוכּן וּשומן 898
מוכּר-ספרים 879
מוכּשר
באַרעכטיקט 675 פֿעיק 487
מולאַט 286
מולד 70, 208
מולטיפּליקאַציע מאַטעמאַטיק 54 פֿרוכפּערדיקייט 280
מולטער
קנעט-פּלי 261 שיפּל 176
מוליאַרקע 113
מוליד זיין
געבערן 229
שאַפּן 106
מולינעס
מזל
מולינעס 222
מוליען 215
מוליער 118
מולך בביפה 456
מולכן 482
מומחה
מייסטער 487
מומלען 853, 278
מומע 289, 287
מומר
רענעגאַט 890 כּופּר 618
מומר להכעיס
כּופּר 618

צולהכעיסניק 567
מום רע 420
מונדיר 622
מונדלעך 869, 373
מונטער
פריילעך 611
געזונט 418
טעטיק 488
מוניציע
פאָרגרייט 408 וואָפֿן 451
מוניציפאליזירן 477
מוגיציפאליטעט 459, 109
מונקלען
מוסולמענער 612
מוסטער 18
מוסטערדיק 578, 411
מוסטערונג
מאָדעל 18
פריזיוו 452
מוסטערן 18
מוסיף זיין 25
מוסירן 222
מוספּם ווערן 881
מוסלין 524
מוסמך 617
מוסף 619
מוסקולאַטור — 2
מוסקולעז 419
מוסקעטיר 458

מוסר
קריטיק 584
מאַרצַל 578
מוסר מודעה זיין 853
מוסרניק 684
מוסר נפֿש זיין זיך 640
מוסר־שטיבל 620
מועד 820
מופֿטי
גייסטלעכער 618
באַקליידונג 622
מופֿטע 622
מופֿקר
אויסוואָרף 674
אויסגעלאַסענער 697 ריזיקאַנט 540
מופֿת
ווינדער 543
מוציא 84, 258
מוציא זיין
באַקאַנט מאַכן 853 יוצא זען פֿאַר 577
מוציא שם־רע זיין 586
מוציא שנתו זיין 242
מוצלח 495
מוקדם 89
מוקען 281
מוקצה 699
מורא 689
מוראדיק
שרעקלעך 689

גרויס 20
 מוראַשניק 248
 מוראַשקע 247
 מורגל 487
 מורד (במלכות) זיין 467
 מורה־דרך
 וועגווייזער 89
 לערער 860
 מורה־הוראה 617
 מורה היתר זיין 598
 מוריד זיין 582
 מורליקען 8
 מורמלען
 שעפטשען 278, 353 רכילותן 586
 באַשולדיקן 687
 מורנו 544
 מורעשקע 247
 מורקען 8, 281
 מורשה 460
 מושׁכַּ
 ווינאַרט 109 ווינונג 114 קאַלאָניע 251 אומאַרדענונג 88 שמוץ 416
 מושב־זקנים 479
 מושב־לצים 518
 מושווה ווערן אויסגלייכן זיך 455, 484 איינשטימען 331
 מושטאַרדע 270
 מושטיר
 פאַראַד 551 לימוד 859
 מושל
 — מויערקעפל

מושל נהערשער) 456
 מושקאַט 0
 מותרות 67
 מזבח 620
 מזהיר זיין 481
 מזווג (זיווגים) זיין 663
 מזוזה 113
 מזומן
 מזונות
 הכנסה 489 שפיזפֿאַרגרייט 408
 מזיד 574
 מזיק
 טעטיקער 433 ריזיקאַנט 540 שטיפֿער 517 שאָדן-מאַכער 425
 מזיקן 183
 מזבה זיין
 נאַערן 580 באַרעכטיקן 675
 מזביר זיין 848
 מזביר נשמות זיין 245
 מזל
 קאָנסטעלאַציע 203 הצלחה 495 גליק 497
 באַשערטקייט 100 צופֿאַל 516
 מיזמור
 מזלזל זיין
 ביטול 582
 שפּאַט 518
 מזל-טוב
 שימחה 554
 מחבל
 צעשטערער 107 אויסוואַרף 674 אויפֿטוער 433 שטיפֿער 517

יחדש זיין 828
סחוצף 549
מחותן
מחזור
ציטאָפּשניט 70 ספּר 879
יחזק זיין 208
סחזקות 518
מחיה
פרנסה 489
מחיהדיק
פֿאַרגעניגיק 511 געשמאַק 268
מחיה זיין זיך
קייקן זיך 511 אויפֿלעבן 426
מחיה נפשות
פֿאַרגעניגיק 511 נעשמאַק 268
מחיינ זיין זיך 577
מחילה
מחיצה
אינערצוים 140
מחלוקת
קרינ 447
וויבוח 24א
מישפט 602
זיין שטרענג 464 זיין אָפּגעהיט באַ
מחמת
אַטריבוציע 103 פניה 892
מחנה
דערציען 859 הייליקן 406, 611
מחק

אָפּמעק 867
 יחריכ־זיין 107
 מטגע 486
 מטהר זיין
 רייניקן 415
 מטורף
 משוגענער 842 קאַפּריז 889
 מטושטש
 מטיב זיין
 מטלטלין 476
 מטמא זיין
 פֿאַראומרייניקן אָן. פֿאַרשוועכן
 מטמון
 נרייסצאָליקייט דאָ עשירות 97.
 מטעים זיין 857, 15.
 מטעם 894
 מיאוס
 ניט־שיין 521
 מיאוסן זיך 542
 ייאָו(ק)ען 281, 287
 מיאַטע
 געוויקס 250
 רפֿואה דט
 מיאש זיין זיך 588
 מיגלדיק 542
 מינראַציע 170
 מינדען 420
 מיד 441
 מידבר 225

מידה
אייגנשאַפֿט 51
מאַס 65
מידה פנגד מידה 51.
יידלענע- 222, 15.
מיוחד 51
מיושב
אַפּגעהיט 818
מיזאַנטראָפּיע 555
מיזיניק 22
מיזמור 882
מיזערנע
מיליגראַם
מיזערנע
קליין 21
קליינפֿאַרנעם 118 אַרעם 498
המוניש 646
מיזערערע
ליטורגיע 619 א מוזיקשטיק 284
מיזרח
מיזרח-זייט 147 מיזרח-וואַנט 620 באַפּוץ 620
מיחד זיין זיך 555
מיחוש 420
מיטאַג 268
מיטאַגן 264
מיטאַגצייט 82
מיטאַלאָגיע 614 א
מיט אַנאַנד 68
מיטאַנטייל

הילף 446
שׁוּתפֿות 477
מיטאָס 614 א
מיטאַרבעטן
קאַפּפּעראַציע 446 טעטיקייט 485, 488
מיטבאַזיץ 477
מיטגיין 63
מיטגליד
טייל 84
קאַמפּאָנענט 85
מיטגעפֿיל 566
מיטגרינדער 106
מיטה 245
מיטהאַבן 477
מיטהאַלטן
העלפֿן 46
באַ(ג)לייטן 88
אַינשטימען מיט 881
מיטהעלפֿן 46, 402
מיטווירקן 6—
מיטזיין 62
מיטטאַנצן 68
מיטטיילן אַש
מיטינג 47
מיטל
צענטער אַ
מיטלקייט 22
פלאַן 897
אופֿן 401

רפואה

מיטל-אלטער

— מיטל-עלטער

מיטלבאר 401

מיטלוועג 401

מיטלויפער 68

מיטליאָריק ש

מיטלמאָן

מיטלשטאַנד 499 פֿאַרמיטלער 402

מיטלמעסיקייט

מיטלקייט 22

מיטעלער מצב 499 גוטקייט 411

נחות דרגא 645

מיטלסטער 42

מיטל-עלטער 75

מיטלען 402

מיטלען זיך

עקאָנאָמיע אס פשרה 455

מיטלפונקט 42

מיטלצאָל 22, 54

מיטלקלאַס 499

מיטלשול 381

מיטלשטאַנד 499

מיטלשטיק 42

מיטמאָכן

איבערלעבן 437 לידן 498

מיטמענטש 282

מיטן 42

מיטנפונקט 64

מיטפֿאַרן 68
מיטפֿילן 500
מיטרייסן (זיך) 608
מיטשטיקען 881
מיטשלעפער
זיווג 563
קוואַרטיראַנט 552, 116
מיטשמועסער 873
מיידל
מיידלניק 697
מידן זיך 48
מיטקעס 622
מיל(נ)שטיין 865
מיין מ
זינען 847
פניה 892
מיין איוו
מער 25, 23
מיינונג 829
מיינסט 23
מיינסט האַלבן 61
מיינען
האַלטן 829 זינען 847
מעסטער
פֿעיקער 487 פֿירער 459
מיסטערדיק
פֿעיק 437
מיסטערווערק 368, 411
מיסטערן 106

מייסטערשאַפֿט 437
מייסטערשטיק פֿעיקייט 487 גוטקייט 411 פּלאַן 897
מייסטערעווען 106
מיינער 258
מייקענען 417
מיינער 261, 84
מיכשול
שטערונג 5 — ענר 574
מיל 216
מילב 247
מילגרוים 258
מילד
גוטשאַרציק 566, 608 פֿריגיביק 504 טאַלעראַנט 465 איידל 556
וואַרעם 254 אומטעמיק 269
מילדערן 618
מילה
באַשנידונג 619 אַנאַטאָמיע 240
מיליאָן 61
מיליאָנער 497
מיליאָסן 61
מיליאָרד 61
מיליאָרדער 4
מיליגראַם 206
מיליטאַריזם
מכין זיין זיך
מיליטאַריזם 453
מיליטער 453
מיליטער־דינסט 452
מילימעטער 55

מילינ(ק)עס 415,222
מיליע
צושטאַנד 7
נאָענטקייט 120
מיליץ
פאָליציי 600
מיליטער 453
מיליציאָנער 600
מילר
געטראַנק 258
אַנאַטאָמיע —2
מילכגאַס 203
מילכווירטשאַפֿט 248
מילכוועג 203
מילכיקס 258
מילכיקער 2
מילכפֿאַרם 248
מילנער 216
מילעניום
ציטאָפּשניט 70 עתיד 77, 840
מילץ 258, 240
מילשטיין 216
מימאָדראַמע 883
מים אַחרונים 415, 228
מימיק
קאָפּיע 14
שפּאַט 518
מימיקער 888
מימיקרי(ען 14

מימעאַגראַפירן 877

מין

קלאַס 17, 49

גראַמאַטיק 871 אַפיקורס 618 נודניק 519

מינאַריטעט 24

מינאַריע

באַזונדערקייט 51, 581 שווינדל

מינאַרעט 620 א, 113

מינדלעך 878, 869

מינדסט 24

מינהג 52

מינוט

ציטאַפּשניט 70 קורצדויער 74

מינוס 26, 54

מינחה 619

מינטערן 894

מיניאַטור

קליינפאַרנעם 118 מאָלעריי 868

מינימאַל 24

מינימום 24

מינימיזירן 582

מיניסטער 459

מינירן 100, 452

מינסטרעל

פאַעט 882

זינגער 885

מינע

מינעווען 160, 462

מינער 24

מינעראַלאָגיע 204
מינערווערטיק 24
מינערן 26
מינץ 486
מינצן 486
מינצעווען 96
מינק
בעל-חי 247
פֿוטער 525
מיסחר 484
מיסט 416
מיסטיפֿיצירן 851
מיסטיפֿיקאַציע 851, 863
מיסטיציזם 851
מיסטיקן
אַגריקולטור 251 אויסשיידונג (ב"ח) 417
מיסטעריע
פֿאַרהוילונג 851 דראַמע 888
מיסטעריעז 351
מיסטקאַסטן 416
מיסיאָנער 618
מיסיע
שליחות 854
פֿאַרטרעטערשאַפֿט 460 התחייבות דדט
מיספר
צאָל 17
מיעוט 24
מיען זיך 455, 488
מיעץ זיין זיך 458

מיצווה
באֶפֶּל 402
מיצל 522
מיקווה 415
מיקסטור
געמיש 29
רפואה 7—
מיקראָב 428
מיקראָסקאָפּ 805
מיקראָפּאָן 856, 287
מיראַזש 846
מירמל(שטיין) 204
מירצעשעם 77
מיש (משוגעת) 842
מי שברך 619
מישב זיין זיך 458
מישכן 620
מישמאַש
געמיש 29
אומאַרדענונג 88
מישמור 480, 95
מישן 29
מישן זיך 488
מישענינע
געמיש 29
אומאַרדענונג 88
מישפט
פראָצעס 601
אורטייל 826

מיתה
טויט 248
מאָרד — 2
מיתר זיין 495
מבה
ווינד 420
צרה 498
מפלומרשט 863
מכבד זיין
באַערן 580
געבן פיבוד 554
מכוון זיין 892
מכולה 425
מכורעת
שיינע 520
מיאוסע נשפּ 521
מכין זיין זיך 898
מכניט־אורח
מעדאַלירן
מכניס־אורח
פֿריגיביקייט 504 געזעלשאַפֿטלעכקייט 654
מכס 501
מכסן
שטייער־נעמער 501 אַרענדאַטאָר 248
מכפר זיין 572
מכריז (ומודיע) זיין 858
מכריע זיין 826
מכשיל זיין 574
מכשיר 435

מכשיר זיין
צוגרייטן 898 פֿאַרגעזעצלעכן 698
מכשירים 435
מלאך 607
מלאכה
באַשעפֿטיקונג 435 טעטיקייט 483
מלאך־המוות 243, 007
מלאכהנען
אַרבעטן 435
פֿאַרטאַטשעווען 438
מלאך־חבלה 607
מלאָסנע 420
מלבּוש 522
מלואים 25, 881
מלווה 491
מלווה־מלבה 654
מלויטשען בש
מלוכה
מדינה 109
רעגירונג 456
מלומד 883
מל זיין 619, 118
מלחמה 452
מליטשען 251
מלינה 351, 480
מלינצע 258
מליץ
דיכטער בש
פֿאַרטיידיקער שם

מליצה 874
מליץ-יושר
מלאך 607
פֶּאֶרְטִיידִיקער 588
מלכות 456
מלכות-שמים 607
מלמד זכות זיין 688
מלמד חובה זיין 2—
מלע זיין 619, 118
מלקות 693, 604
מלשין זיין 587
ממה-נפֿשך 891
ממונה 459
ממזר 238
ממיתן (זיד)
שלאָגן זיך 188 מאָרדן 244, 452
ממלא זיין
דערגאַנצן 82 טאָן התחייבות 577
ממלא-מקום 95, 460
ממש
ממשות אַ
פינקטלעך 885 ענלעך 10
געוויס 822
ממשות 8
ממשיך זיין 25
ממשלה 456
ממתקים נגעלט 486
מן 258
מנגן 285

מנדב זיין 479
מנדר זיין
צוזאָגן 474
געבן נדבה 479
מנהיג 459
מנה-יפה 497
מן הסתם 829
מן השמים 606
מנוול 574
מנוחה
שלום 455
אומבאַוועגונג 109
מנורה 289
מנין
צאָל 17
צען 61
מתפללים 619 שול 620
מניעה 45
מנישקע
מאַנאַשקע 618
מנעמאַניק 843
מנצח זיין 495
מנקר 259
מס 501
מסביר זיין 849
מסדר זיין 87
מסדר קדושין זיין 663
מסוגל
צוגעפאַסט 15, 820

מסובן 420
מסופק זין 828
מסור 587
מסורה
נאָרמע 52
שפראַך 869 ליטעראַטור 881 תורה 609
מסיבה 47, 554
מסיים זין 43
מסירה 27
מסירת-נפֿש 429
מסכתא 84, 609
מסלק זין 498
מסמך זין 460
מספיד זין 512, 245
מספיק זין 67
מסקנא 826
מסרן 587
מסרס זין 105
מעבל 115
מעב(ע)לירן זיך 476
מעכֿור-יבוק 245
מעביר נחלה זין 481
מעביר סדרה זין 619
מעכֿר לים 119
מעגאַלאַמאַניע גאווע 546
מעגאַפֿאַן 287
מעגלעכקייט 320
מעגן 598
מעד 595

מעדאַליאַן 529
 מעדאַליער 868
 מעדאַלירן 605
 מעדיום
 מעדיום
 מיטנקייט 2.
 מעזאַנין 118, 114 מעטאַנאַליזם 95, 2, מעטאַד
 פֿירונג 401
 אָרדענונג דאָ
 מעלאָמאַן 285
 מעלאָן 258
 מעלאָנכאַליע
 משוגעת 842
 מעלדונג 555
 יענלעך
 פֿוליעריק 85
 מוטיק 540
 גראַמאַטיק מאַ
 מענסטרואַציע 17.
 פֿאַרשטעלן
 סייעריאַריטעט 23
 נאַזונדערקייט באַ
 מעמאַ 848
 מדרגה 17
 מעסטאיינם 65
 מעסיקייט
 מיטלקייט 2
 מיטלשטאַנד 99.
 מילדקייט 65.

מעטעאָר 208 מעטער
 מאָס 55
 מיזיק 283
 מעצענאָט
 שטיצער 46.
 מעקען
 נ־שה 472
 צושטאַנד 7
 אימאַרדענונג
 מענדל 7.
 מענה־לשון
 תפילה 610
 מענטאַליטעט 8
 מענטאָר 59.
 מענטש 282
 מענטשלעך
 מענטש 282
 מענטשלעך זיך
 טעטיקייט אַאַ.
 מערדערן
 מערהייט 25
 מערונג
 פֿאַרמערונג
 מערישקע
 מקשן
 מערישקע 247
 מערכה
 באַשערטקייט — 1 הצלחה 495
 מערן זיך

פֶּאָרמערונג 25
פֶּרוכפערדיקייט 280
מערסטנס 28
מערעוודיק 280
מערעזשע 624
מערעזשקע 624
מערעטשקע 247
מערצאָל מ, 28
מערצאָליקייט 65
מערקאַנטיליזם 484
מערקווירדיק
— מערקווערדיק
מערקווערדיק
גרויס 20
ווינדערלעך 648
וויכטיק 418
אויסנעמיק 58
מערקן
אַבסערווירן 808 מקפיד זײַן 818
מערקצייכן
באַזונדערקייט 51 סײַן אַ
מערשויס פט
מעש 217
מעשיר זײַן 497
פּאַסירונג 99
דערציילונג 881
טעטיקייט 488
אַנאַטאָמיע 240
מעשה־ביכל 879

מעשה-בראשית 106
מעשה-ידי 102
מעשה-נורא 881
מעשה שהיה
געשעעניש 99
ענר 76
מעשים טובים
מיצוות 678
מעשים רעים 574
מעשים תעתועים מעשים רעים 574
שטיפֿערֿי 617
מעת־לעת 70
מפולת 114, 425
מפיל זיין 229
מפיל־קינד 84
מפלה 496
מפֿונק 889
מפֿורסם 644
מפֿורש 849
מפֿטיר 619
מפֿייס זיין 455
מפֿליג זיין 864
מפֿלפל זיין זיך 824
מפֿסיק זיין 46
מפֿצה זיין 455
מקדים זיין זיך 87
מקדיש זיין 016, 611
מקדש זיין 668
מקדש השם זיין 611

מקובל 609
מקוים ווערן 99
געשפרייט אַמב
געגנט 109
סביבה 110
מקום־מיקלט 114, 480
מקום־מנוחה
רואַרט —
ווינונג 114
מקום־פרנסה 485, 109
מקום־קדוש 620
מקום־תורה 861, 620
מקונן 882, 512
מקור
סיבה 101
שטאַם 287
מקורב
מקורב למלטת 644
מקח־וממבר 484
מקח־טעות
טעות 886
האַנדל 484
מַפְרַנס זיין זיך 489
מַפְרַסם זיין 858
מַפְרַש זיין 849
מַפְרַשים 849
מצה. וואַסער 261
מצה־מעל 216
מצומצם 66

מצורע 555, 420
מעטער זיין זיך עס
מצטרף זיין זיך 80
מציאה
געפֿינס 495
וואָלולקייט 508 מקטיר זיין 619
מקטרג זיין 687
מקיים זיין 577
מקיים פסק זיין 604
מקנא זיין 670
מקפיד זיין 818
מקצר זיין
אופֿן ריירן 874
מציאות נזיין) 1
מציאות הבורא 606
מציל זיין 6—
מציצה 619
מצליח זיין 495
מצמצם זיין 506
מצער זיין 587
מצער זיין זיך 612
מצרף זיין (צו) 85, 25
מקבל 481
מקבל באַהֲכָה זיין 609 מקצר ימים זיין 567
מקרבֿ זיין 652
מקריבֿ זיין (זיך)
מקבל זיין 577, 489
מקבל נחת זיין 511
מקבל פנים זיין 556, 192 קרבן 619

פֿריינדשאַפֿט 652
 גוט־אַרציקייט 666
 מקשה לילד 229
 מקבל קנין זיין 474
 מקבל שבת זיין 619
 מקבל שכר זיין 605
 מרא דא־תרא
 מתרעם זיין זיד
 מרא דא־תרא 617 מראה
 פנים — 2
 קאָליר 298
 צושטאַנד 7
 מראה־מקום
 האָפֿענונג שאַ מראית־עין
 אויסזען — 2
 שיינער שאַ
 מר־בר־רֶכֶּל־אַשִׁי
 מרגיש זיין 608 מרגל 815
 מרה־שחורה
 אומעט 512
 שוגעת — 8 מרובע 64
 מרוויח זיין 495 מרוצה א, בש־ריק, 662 מרוקען 281
 מרור 0, 619 מרחם זיין זיך 666 מרחץ 415
 מרחק 119
 מרידה — 7
 מרביִכֿ זיין בש מרמז זיין 858 מרעיש עולם זיין
 היצן זיך 510
 משא
 לאַסט 206

אויפגאַבע 488 משאַומתן
 האַנדל 484
 באַשעפֿטיקונג 42, שפּ משגיה 459
 משוגע
 פֿון זינען 842
 קאַפּריזנע 29 משוגעים-הויז ש משוגעים-העמדל 470
 משוגעת
 קאַפּריז 389
 באַגער 641
 אידעע-פֿיקס 827 משולח
 פֿאַרטערטער — 4 משומד
 רענעגאַט 890
 כּופֿר 613
 משומד (צו) להכעיס
 משונה
 אויסנעם 53
 ווּנדער 543
 משועבד
 אונטערטעניק 466 משופּע 154
 משורר
 זינגער פּע
 דיכטער 882
 משל
 פֿאַרטייטש 849
 ליטעראַטור 881 משלוח-מנות 479 משלח זיין 193, 468 משלחת 567, 519
 משלם זיין 493
 משמעות 820
 משמש 468, 611 משנה 609
 משנה בדיבורו זיין 890 משנה זיין 95

משנה מקום זין 171 משנה שם זין 615, 870 משניות
 ששה סדרים 9—
 ספר 879
 משער זין זיך 829 משפחה
 קלאס 49
 אפשטאם 287
 משפיע זין 894
 משקה 595
 משקולת 18
 משקר זין 868
 משרת 468
 משתדל זין זיך 402 משתין זין 417
 משיג גבול זין 482 משפיל
 אויפגעקלערטער 888
 אפיקורס 618
 משמח זטן (זיך) 511 מתיר נדר זין 679 מתן בסתר 479
 מתנה
 פעיקייט 437
 מתנת־יד 479
 מת 243
 מתבודד זין זיך 655, 694 מתבונן זין זיך 809 מתוודה זין זיך 598, 853
 מתחייב זין זיך
 צוזאג 474
 מתחתן זין זיך 568 מתכוון זין זיך 892 מתמיד
 פליסיקער 860
 לערנער 483
 מתנגד
 קענ(ע)נער 447, 882
 אומגלייביקער 330

ניט קיין חסיד 611 מתנצל זיין זיך 881 מתעסק זיין זיך 438 מתפלל זיין 619
מתפרנס זיין (זיך) 489 מתקנא זיין זיך 570 מתקן זיין
מאָכן אַ תקנה 698
פֿאַרבעסערן 4—
מתרעם זיין זיך 587, 332
נ

ייחוסדיק 644
גוטהאַרציק 566
ערלעך 578 נאָבלמאַן — 5 נאַגניקע 604 נאָגל
טייל קערפער 240 נאָדיר 19, 208 נאָדל 526
נאָהניקע 604 נאָואַטאָר 828 נאָויגאַטאָר 177 נאָויגאַציע 170 נאָוועליסט
881 נאָוועלע 881 נאָווענע
וונדער 643 נאָז 240
נאָזבאַנד 529 נאָזטיכל 416 נאָזנבאַנד 529 נאָט 626
נאָטאַריזירן 598 נאָטאַריש 535 נאָטור
נאָרמע 62
אמת 862
רוישטאָף 599 נאָטוראַליזירן זיך 52 נאָטוראַליזם
פֿילאָסאָפֿיע 09
ליטעראַטור באַאָ
מאָלעריי 868 נאָטור־געזעץ 52 נאָטורעל
נאָרמאַל 52
אמתדיק 862
פֿאַרשטענדלעך דאָאָ
סוביעקטיוו 5
פשוט 632
נאָטור־צושטאַנד נאָטורקינד 882
נאָטיפיצירן אַאָאָ
נאָטיץ

נאַקאַנטמאַכונג 353
 ליטעראַטור ב
 נאַטיצביכל 577
 נאַטירלעך
 נאַרמאַל 52
 אמתדיק 862
 פשוט 582
 פֿאַרשטענדלעך דאָאָ
 מיגלעך 820
 רעזולטאַט 102
 סוביעקטיוו 6
 אוּפֿן ריידן 74
 נאַטירן 877
 נאַטע
 נאַקאַנטמאַכונג אַך
 מוזיק 288
 נאַטשאַלסטווע אַ
 נאָיען 420
 נאַכאַנאַנדיק
 לאַנגדויער אַן
 אַרדענונג דאָ
 נאַכגיביק
 עלאַסטיש 214
 ריהדיק 273
 איינשטימיק באַ
 פֿאַלגעוודיק 6.
 נאַכגיין (נאָך)
 גיין נאָך 40
 באַ(ג)לייטן 63

נ' דער מאָדע 52
 נאָכגעבן
 זיין עלאַסטיש 214
 זיין מילד 4
 איינשטימען מיט 581
 פֿאָלגן 466
 נאָננעשמאַק 267 נאָננרינלען 815 נאָנדאַטירן 72
 נאָדערציילן 14 נאָכדרוק
 איבערדרוק
 * טראָפּ
 נאָנהענגען 65, 182 נאָכוואָרט 40
 נאָווייען 0—
 נאָכזאָגן 14
 נאָכזען 815
 נאָכטאָן 14
 נאָנטאַנצן א, 14 נאָנטוואָך 480
 נאָנטוואָנדלער „ נאָווייען 229
 נאָכלאָזן
 זיין עלאַסטיש 214
 קרענק 426
 איינלאָזן 478 נאָכלויפֿן
 גיין נאָך 40
 שטרעבן צו 541 נאָכלויפֿער
 נאָכלעסיק
 ניט־געהיט 14
 אומריין
 נאָכמאַכן
 נאָכפֿלאַפֿל 4 נאָכפֿאָלגן
 נאָמפֿאָלגער

נוהג בפֿוד זיין
 נאָכפֿאַלגער 40, שאַ
 נאָכפֿאַרן 40
 נאָכפֿאַרשן 816
 נאָכפֿרעג 815, 484
 נאָכפֿרעגן זיך 816
 נאָקומען
 קומען נאָך יענעם — טאָן פֿליכט 577
 נאָקומערשאַפֿט 238
 נאָקוקן
 פֿאַרשן 815
 נאָקלאַנג 277
 נאָקלערן 809
 נאָקריכן 40
 נאָקרימען
 קאָפֿירן 14
 נאָכשפּעטן 618
 נאָכרופֿן 873
 נאָכריידן
 קאָפֿירן 14
 רכילותן 586
 נאָכשטופן זיך א
 נאָכשטופּער 40
 נאָכשליסל 166
 נאָכשלעפּן זיך
 נ' נאָך עמעצן 40 באַ(ג)לייטן 68
 הענגען 182
 נ' נאָך פֿרויען 697
 נאָכשפּיאַנירן בש

נאָכשפּיז 258
 נאָכשפירן 815
 נאָכשפעטן 14
 נאַם 264
 נאָמאַד 170
 נאָמינאַל 870
 נאָמינירן
 פֿאַרלייגן 471, 351 נ' אַ פֿאַרטערטער 460
 נאָמינעל 370
 נאמן 459, 460
 נאמנה 611, 829
 נאמנות
 אַמט פֿון נאמן 460 ערנוואָרט 474
 נאָמען
 אָנרוף 870
 נאָמענקלאַטור 370
 נאָנסענס 888
 נאָנע 618
 נאָנשאַלאַנט 814
 נאַס(קייט) 228
 נאָס 282, 219
 נאָסטאַלגיע 641
 נאָסילקע 115
 נאָסיק 527
 נאָענט
 דערביי 120 שייכות 8
 קרוביש 289 בערך 17
 נאָפל 240
 נאָפֿט 221

נאַפֿטקוואַל ש
 נאַצי 448
 נאַציאָנאַל 232
 נאַציאָנאַליזירן 477
 נאַציאָנאַליזם 232
 נאַציאָנאַליסט 8—
 נאַציע 232
 נאַקן 240
 נאַקעט 352, 528
 נאַרגילע 265
 נאַרד סע, 250
 נאַרהאַפֿטיק
 — נערעוודיק
 נאַרונג
 — נערונג
 נאַרטלען זיך 614
 נאַרייען
 צושאַרן 479 רעקאַמענדירן 458
 נאַריש
 נאַר 840
 אַבסורד 838 פֿאַרגלייבט 829 לעכערלעך 618 לאַנגווייליק 519
 נאַרישקייט
 אַבסורד 82 קלייניקייט 21 אומוויכטיקייט 414
 נאַרמאַל
 נאַרמאַליזירן 62
 נאַרמירן 52
 נאַרמע 52, 598
 נאַרן
 אַפּנאַרן 863

אַנטווישן 687
נאַרע 115
נאַרע 100
נאַרקאַז 258
נאַש
דאָס נאַשן 4א
נאַשעריי 268
נאַשן 264
נבואה 845
נביאות 845
נכלה 843
נכלען
רכילות 586
ניניל־פה 597, 874
נגיד 497
נגינה 288
נגישה 567
נדכּה 479
נדן 479, 508
נדר 474
נהנה זיין 264
נהרגן
שלאַגן 188
מאַרדן 244
נואף 597
נוגע בדכּר 811
נוגע בבכּוד זיין 581
נוגע זיין 811
נודאַטע

קרענק 420
 לאַנגווייליקייט 519
 נודיזם 523
 נוד(י)ען
 קרענק 420
 לאַנגווייליקייט 619 עקלדיקייט 542
 נודניק 519
 נוהג זיין זיך 52, 1—
 נוטה
 ניט־פֿאַחימטיק
 נוטה
 נוטה למות סט
 נוטריקון 869
 נויט
 באַדערפֿעניש 409 שלעכטער מצב 498
 נויט־באַדערפֿטיק 498
 נויטווענדיק
 נייטיק 409
 נויטפֿאַל
 שלעכטער מצב 498 שוועריקייט 8—
 נול 56
 נוליפֿיצירן 468
 נומער 54
 נומעראַציע 64
 נום 258
 נוץ
 פֿאַרנוץ 406 נוציקייט 9—
 נוצן
 נוקלעוס 104

ניגזר ווערן 1
 נידחה 88
 נידער
 נידעריקייט 1
 נידערשלאָגן
 — דערשלאָגן
 נידעריק
 אין דער נידער סט נחות דרגא 645
 פֿאַרברעכעריש 674 שלעכטהאַרציק 667 עניוּתדיק 547
 הכנעהדיק 548
 נידערלאַנד 2
 נידערן 196
 נידערניש 126
 ניהיליזם
 אומגלויבן 618
 ניט־זיין 2
 ניוואָ 18
 ניוויזיק
 מיאוסער 521
 נחות דרגא 645
 ניוועלירן 18, 153
 ניוכען 219, 278
 ניוזקן 188
 נוחם־אַבליים 618
 ניט
 שטיפֿט 5ע
 ניטאַ
 אומעקסיסטענץ 2
 ניט־אַינגענעם 642

ניט־אײנשטימיק 882
 נחלה 476, בט
 נחמה 618
 נטיה
 כאַרצקטער 608 וויליקייט פאַ לינע 560
 ניאַווקען 281
 ניאַנטשען 264
 ניבזה
 אומלייט 674 מיאוסער 621 נחות דרגא 56
 ניגון 284
 ניט־באַטעמט 2א9
 ניט־באַליבט 668
 ניט־באַקלערט 893
 ניט־באַרעכנט 898
 ניט־בייזיין 112
 ניט־בנימצא 2
 ניט־גוטער 608
 ניט־גוטקייט 2—
 ניט־גלאַט
 שאַרסטיק 164
 ניט־בשר 674
 ניט־געבונדנקייט 679
 ניט־נעוואָרקט 814
 ניט־געווינטשן 410
 ניט־געזאַלצן 269
 ניט־גענוג 69
 ניט־געשליפן
 שאַרסטיק 164
 פראָסט 582

ניט־געשמאַק 269
ניט־דאַנקבאַר 669
ניט־דערוואַקסענער 84
ניט־ווילנדיק 898
ניט ווערן 248
ניט זיין 2
גיט־זיכער
ניט־זעלטן 91
ניט טויגן
שלעכט 412
אומפֿעיק 488
ניט־טייער 603
ניט־טיף ש
ניטל 619 א
ניט־ליב טאַ
ניט־נאַטירלעך 681
ניט־ניגעריק 812
ניט־ענלעך 12
ניט־עקאָנאָמיש 607
ניט־ערדיש 4
ניט־אָנגעטאָן 528
ניט־אָפּגעהיט 814
ניט־פּראַקטיש 410
ניט פֿאַרגינען 670
ניט־פֿאַרזיכטיק
— ניט־אָפּגעהיט
ביט אָרן 609
ניט־באַאַרבעט 899
ניט־פֿרום

נעלם ווערן
ניט־פֿרום 613
ניט־צוגעגרייט
ניט־גרייט 899
אומפֿעיק 488
אומבביוון 898
ניט־קאָנטיק 851
ניט־קלאָר 851
ניטראָגען 218
ניט־ראַפֿינירט 684
ניט־ריכטיק 868
ניט־רעכט 674
ניט־שווער — 4
ניט־שיין
מיאוס 621
ניט־יושרדיק 574
ניט־שפּאַרעוודיק 607
נייגונג
קרימונג 154, 93 ריכטונג 179
כאַראַקטער 608
וויליקייט 885
נײַגעבוירענער 84
נײַגעריקייט 811
נייטאַרין 526
נייטיק 409
נייטיקן זיך 49, 66
נייטן 464
נייטערקע 626
נייטראַל

שלום 455
 אומבאַשלאָסן 888 גלייכגילטיק 609. גראַמאַטיק 871
 ניימאָדיש 81
 ניימאַשין 526
 ניין 882
 נייען 80,626
 ניערט ש
 ניקייט 81
 נייראַז
 — נעווראַז
 נייראַסטעניע
 — נעווראַסטעניע
 ניכבד אס
 ניכטער
 ניט קיין געגעסענער 266 ביים שכל 84
 ביים פֿאַרשטאַנד 84 קאַלטבלוטיק 609 פראָזאַיש 619
 ניכנע 466,548
 ניכפה 20
 ניכשל ווערן
 מאַכן אַ טעות 886 באַגיין אַן עברה 574
 נימאס ומאָוס 619
 נימצא 102,324
 נימשל 887
 נים
 גנידעס 416
 ניסן 219,417
 ניסתר
 תורה 609

ניפל
אָפּל 240
רערבאַהעפֿט 205
ניפֿטר ווערן 243
ניצגעלט 400, 491
ניצול ווערן 446
ניצוץ 866, 21, 256
ניצן
פֿאַרניצן 406
זיין ניצלעך 409
ניצעווען 626
ניצרך 498
ניקאַטין אַש
ניקוד 869
ניקל
מעטאַל 217, 218 מטבע 486
ניקלען 205
נירוואַנאַ 4, 607
נירן 240
נישאר חייב 27
נישט
נול 66
נישטאַ עב
נישטיק
המוניש 646
אומוויכטיק 4ב4
נישטערן 815
נישע 160, 113
נישקשה

גרויסצאָליק 67
 גרויס 20
 גוט 411
 מיטלמעסיק 499
 נכסים 476
 נס
 ווונדער 8—
 נסיון
 עקספער־מענט 816 יצר 894
 אומגליק 498
 לייזן 512
 נסיעה 170
 נסתלק ווערן 013
 נעאָלאָגיסם 869
 נעאָן 218
 — נעפל
 נענן
 — לעבן איוו
 נעבעכדיק 691
 נעגאַטיוו
 היפּוך 11
 נעגירונג 832 מאָדעל 18, 884
 נעגאַציאָנט 465
 נעגאַציע 882
 נעגירן 882
 נעגל־וואַסער 415
 נעגליזשע 622
 נעגעלעך 250, 275
 נעגער 286

נעווראַז 420, 842
 נעווראַסטעניע שאַ
 נע־ונדניק 170
 נעט
 שיין 520
 געשמאַקפֿול 688 ריין 415
 נעילה 619
 נעימותדיק 611
 נעכטיקן 111
 נעכטן 75
 נעלם ווערן 188
 נעמלעכקייט
 נעמלעכקייט 10 נעמען
 צונעמונג 481
 זיווג אַאַ
 באַשלאָסנקייט דאַ
 ציזאָג 474
 אונטערנעמונג 4 נענש ווערן 604 נעסט 248
 נעסטאַר 459, 889 נעפטון 614 א נעפל 290
 נעץ
 נאַסקייט 223
 פֿאַנג־מכשיר אַאַ נעצוואַרג 524 נעקטאַר 250, 595, 249 נעקראָלאָג 881,
 245 נערוו 240
 נערוועז
 קראַנק
 הייסבלוטיק 610
 שרעקעדיק 539 נערונג
 דאָס נערן זיך 264
 שפּיז 258 נערן (זיך) 264 נערעוודיק 258, 422 נערשטאַף 258 נפֿיחה 219

נפֿלע 84
 נצחנות
 שטרעבונג 641
 עקשנות דאָ
 זי 284
 נקלֿים 417
 נקודה 869
 נקיות 417
 נקמה 571
 נר־תמיד שאַ, 289 נשים 284
 נשמה
 רוח חיים 4
 אינטעלעקט 308
 פנימיות 5
 צענטער 42
 מענטש 282
 געפֿיל 608
 גאָב 479
 נתנען 479
 נתעלה ווערן 544, 95. נתעשר ווערן 495 נתפעל ווערן 543
 ס
 סאָבוויי 174
 סאָד 251
 סאָדזעווקע
 * סאָזשלקע
 סאָדיזם 597
 סאָדע־וואַסער 258
 סאָוּכאָז 251, 477
 סאָוּנאַרקאָם 460

סאַטראַפּ
 הערשער 456
 טיראַן 464
 סאַנניען 224
 סאַכע 251
 סאַלאַ
 איינס 57
 מוזיק 284
 סאַלדאַט 458
 סאַלוט 551, 556
 סאַזשלקע 226
 סאַזשע 416, 296
 סאַטין 524
 סאַטיספאַקציע
 נקמה 571
 פאַרגעניגן 511
 סאַטיר 608
 שטאַנדהאַפטיק חאַ
 פאַרמעגלעך 497
 סאַלידאַריש 6—, 2—
 סאַלידיפֿיצירן 210
 סאַליסט 285
 סאַליע 114
 סאַלניצע 263
 סאַלעמניטעט 551
 סאַלעציזם 574, 824
 סאַלפעטקע
 * סערוועטקע
 . סאַלקע 114

סאַמאַראָדנע 28, 411, 418
סאַליד
געדיכט 210
האַפֿטיק אַט
ראַיעל 862
זיכער 822
מיושבדיק 609
סאַטניע 01, 453
סאַטעליט
אַסטראָנאָמיע
נאַכגייער 40, 63
סאַמע 28
סאַמעט 524
סאַנאַטאָריע ש
סאַנאַטע 284
סאַנגוויניש 610
סאַנדאַלן 6
סאַנטימעטער 55, 528
סאַניטאַר 422
סאַניטאַריום
שומאַציע
סאַניטאַריום דט
סאַניטאַריש 2
סאַנעט
פּאַעזיע 882
מוזיק 284
סאַנקציאָנירן
באַשטעטיקן 881 פֿאַרגעזעצלעכן 698
סאַנקציע

שטרֶאָפּמיטל 604, 464 באַשטעטיקונג 831 פֿאַרגעזעצלעכונג 698
 סאַפּיאָר 458
 סאַפּיר(שטיין) 529
 סאַפּען, סאַפּען 219
 סאַפּראַנ(אַ) 286
 סאַפּאַמאַר 860
 סאַפּיסטיק 824
 סאַפּע 115
 סאַציאַלאַגיע 282
 סאַציעל־דעמאָקראַט 448
 סאַציאַליזירן 477
 סאַציאַליזם 448, 477
 סאַציאַליסט
 פאַרטייאַן 448 מורד 467
 סאַק
 זאַפּט 271
 סאַקאַטשען 878, 281
 סאַקוואַיאַזש 170
 סאַקסאַפּאָן 286
 סאַקראַמענט 619 א
 סאַרדאַניש 518
 סאַרדין 258
 סאַרווער 264
 סאַרווערן 468
 סאַרט 17, 49
 סאַרטירן 87
 סאַרקאַזם 582, 518
 סאַרקאַפּאַג 245
 סביבה

אומגעגנט 110
נאָענטקייט 20
סבלנות
מילדקייט 465
קאַלטבלוטיקייט 509
סברא 829
סגולה 615
סגיי־נהור 806
סגל 869
סגן 460
סדר
אָרדענונג 87, 52 פסח 619, אס
סדרה
טייל 84, 609
המשך 45
געשעעניש 99
סדר־היום 897, 37
סדרן (נאָרדענונג) 37
סדרן (נסדר) 619
סובאַלטערן 459
סובאַרדינירן 464
סובווענץ 479, 440
סובטיל 293, 824, 889
סובטיליזירן 809, 824
סובטראַפּיק 208
סובטראַקציע 26, 64
סוביעקט
מענטש 282
גראַמאַטיק 871

אָנגעשטעלטער 435, שפּ אומלייט 574

סוביעקטיוו

סוביעקטיווקייט 6 אומממשות 4

גראַמאַטיק 871

סוביעקציע 488, 512

סונלאָקאַטאָר 116

סובלים

שיין 520

שרווערטיק 23, 644 גרויס 20

סובלימירן 424, 218

סובמאַרין 176

סובנאַרמאַל 58

סובסומירן 85

סובסטאַנטיוו 871

סובסטאַנץ

שטאַף !

סוביעקטיווקייט 5 וויכטיקייט 413

סובסטאַנציאַליזירן 3

סובסטיטוט

פֿאַרבייט 95

פֿאַרטערטער 460

סובסידיע 479, 446

סובסיסטענץ 1

סובסעקווענט 40

סובסקריבירן

צדקה 479

אַבאַנענט 379

סובקוואַרטיראַנט 116

סוב ראָזאַ בשׁ

סוברעוויזיע 452
סובל זיין 509
סוג 49
סוגיא 881
סוגעסטיע
געדאַנק 809 עצה 458
פלאַן 897
סוגעסטירן, סוגערירן געדאַנק 809 עצה 458
פלאַן 897
סוד
פאַרהוילונג 851 באַקאַנטמאַכונג 868 פירוש 849
סודען זיך 8
סוואַנד 220
סוואַסטיקע 865
סוועניר 843
סווערען 456
סוויטע
באַ(ג)לייט 68 מלבּוש 522
סוויסטשען 281, 282
סוועטשאַפּ 435, 526
סוזערען 456
סוזשעט 810
סוחר 485
סוטאַנע 522
סוטה 597
סוטערינע 114
סויבל 525
סיווע 245
סוכאַטניק 420, 118

סוכאָר 258
 סובה 114
 סובות 619
 סולטאַן 456
 סומאַטאַכע
 אומאַרדענונג 88 טומל 280
 סומאַציע 64
 מומאַריש
 סומאַריש
 סך-הבלדיק 54 קורצדויערדיק 74
 סומירן 82, 64
 סומך זיין זיך 82, 829
 סומנע 512
 צאָל 17
 סוספענדירן 468, 608
 פופ 258
 סופערב 411
 סופעריאַריטעט 28
 סופערלאַטיוו
 סופעריאַריטעט 28 גראַמאַטיק 871
 סופערנאַרמאַל 68
 סופרעמאַטיע 28, 456
 סופרעמאַציע 28, 456
 סוף
 אויסלאַז 48
 רעזולטאַט 102 שפיץ 128
 סופֿלירן 878, 888
 סופֿראַזש 891

סוק 249
 סוקצעס 495
 סוקצעסיע —
 סורדוט 522
 סורפריז 686
 סותר זיין זיך 11
 סחורה
 פֿאַרגרייט 403, 484 שניט־סחורה 624
 סטאַביל 98
 סטאַדאָלע בש
 סטאַדיום 614
 סטאַדיע 17
 סטאַדע 47
 סטאַוו 226
 סטאַווקע 616
 סטאַזש
 באַשעפֿטיקונג שפּ ייִחוס 544
 סטאַזשירן 435
 סטאַטוס
 צושטאַנד 7 מדרגה 17 סביבה 100
 סטאַטוע 868
 סטאַטור 151
 סטאַטיסט 888
 סטאַטיסטיק 64
 סטאַטיק
 אומבאַוועגונג 486, 169 איידעלער 656
 סטאַטעטשנע מיושבדיק 509 געלאָסן 489 איידל 556
 סטאַטקעווען זיך ווערן פֿוליעריק — ש תשובה טאָן 698
 סטאַוציזם

איינגעהאלטנקייט 694 סבלנות 609 פֿילאָסאָפֿיע 809
 סטאַלב 113
 סטאַליער 115
 סטאַלירן זיך 210
 סטאַן
 אַנאַטאָמיע 240 טייל מלבוש 26,522 סי
 סטאַנדאַרד
 סטאַנדאַרדיזירן 18
 סטאַנציע
 ווינונג 114 אייזנבאַן 174
 סטאַנצע
 פּאַעזיע 882 מוזיק 284
 סטאַציע 174
 סטאַרטשען 67
 סטאַרען זיך 433, 455
 סטאַרקען 183
 סטאַרשע 459
 סטואַרד 459
 סטודיאָ 435
 סטודענט 860
 סטויג 251, 47
 סטויגעווען בש
 סטויפֿ 113
 סטוסאַק 188
 סטורקען 183
 סטיגמע
 שטראָפֿצייכן 604, 865 אַנאַטאָמיע 240 שאַנד 681
 סטייען 67
 סטיל

מאַלערט 868
שפּראַך 869
ליטעראַטור 881 מוזיק 288
סטימולאַנט
מאַטיוו 894
רפּואה 4
סטימולירן 894
סטיסק 47
סטיפּולאַציע 474, 819
סטיפּענדיאַט 481
סטיפּענדיאַנט 860, 489
סטיפּענדיע 479, 605
סטירדעס
שלעכטהאַרציקייט 667 בעס 510
עקשנות 887
סטעאַרין 213, 221
סטעזשקע 178
סטעכעווען 96
סטעליע 118
סטענגע 526
סטענדער 620, 115
סטעפּ 225, בש
סטערדעס
שלעכטהאַרציקייט 667 בעס 510
עקשנות 887
ס ערטע 251, 47
סטעריל 281
סטעריליזירן
סטראַגע 464

סטרַאזשניק 6, 480

סטרַאטאַגעם 897

סטרַאטאַספֿער 208

מטרַאטיפֿיקאַציע

סירענע

סטרַאטיפֿיקאַציע 122 סטרַאַטע ש

סטרַאַטעג(יקער) 458 סטרַאַטעגיע 897, 452 סטרַאַי

אַרדענונג 87

פּוץ 529

סטרַאַיען 118

סטרַאַיען זיך 629 סטרַאַפּטשע 688 סטרַאַפֿע

פּאַעזיע 882

מוזיק 284

סטרַאַכירן 474 סטרַאַקע 18

סטרַאַש

שרעק 9א

שד 608

סטרַאַשוניק 639 סטרַאַשידלע

סטרַאַשנע 689

סטרַאַשען 689

סטרַוּזש 480

סטרַוּזשקעס 410 סטרַוּטשע 122

סטרונע

טייל פֿירל 286 סטרופ ש

סטרֹקטור

קאַמפּאַזיציע 86

צושטאַנד ד

סטרי 87

סטריגעווען 626 סטרייק דא

סטריקברעכער 689 סטריכנין שפ
סטריקט
פינקטלעך 5א
אָפּגעהיט 818
ערלעך 678
סיבה
צופֿאַל 99
סיג (לתורה) 598, 599 סיגאַר 26
סיגנאַטור שאַ
סיגנון 369
סידור
תפֿילה 619, 879
אָרדענונג דאָ
סיום
סוף 48
סיום־הספֿר 619, 654 סיטואַציע
ליטעראַטור 881 סיטרא אַחרא 608 סידן 819
סט ווי סט 822 סיים 460
סיימיזם 8—
סייסמאָגראַף 202 סיכסוך 7—, 824 סילאַ בש
סילאַביזירן 859, 872 סילאַגизם 824
סילועט
אַרומליניע 142
מאַלעריי 868
סילוק
צאָלונג 498
פיוט 619
סילען 626
סימבאָל

מאַלעריי אב
ליטעראַטור 81? סימולירן
אימיטירן 14
פֿאַלסיפֿיצירן 363 סימן
צייכן — 8
פֿאַרצייכן פא
סימעטריע 161
סימפּאָזיום 324
סימפּאַטיע
געפֿיל 508
גוטהאַרציקייט 666 סימפּאַטיש
באַגער 541
געפֿיל 608
גוטהאַרציקייט 666 סימפּטאָם שאַ
סימפּאָניע
מוזיק 284
שלום 455
פּאַסיקייט 15
סינאַגאָגע 620
סינאַד 460
סינאָנים 870
סינאָפּסיס
רעקאָרד 866
ליטעראַטור 881
דראַמע 883
סינגולאַר
איינס דס
גראַמאַטיק 871 סינדיק 601
סינדיקאַט 477

סינדיקאַליזם שפ סינטאַגמע 871
 סינטאַקס 871
 סינטעז ש, 824 סיניאַק סט
 סינכראָניזירן
 מוזיק 283
 סינעקור 69
 סינקאַפע
 ליטעראַטור 881
 סינקע 802
 סיסטעם
 אָרדענונג 87
 סיסטעמאַטיזירן 87 סיסטעמלאַז 88
 סיעסטאַ 4
 סיקור־המעשה 881 סיפּאָן
 פֿלאַש 288
 סיפֿילים שפ
 סיץ
 — ציץ
 סיראַפּ, סירופ 271 סירכה 259
 סירענע
 זינגערין 285
 זונה 597
 שדיכע 668
 858
 סעקטאַנט
 סיעטשיק 815
 סבנה 429
 סבנת־נפֿשות סבנה 49
 גרויס 20

צאָל 17, 64 אַ סך 67
סכאַלאַסטיק
געדאַנק 809 לערע 859
וויבוח 824
סכאַליע 849
צאָל 17, 64 גאַנצקייט 82
סכום
צאָל 17, 54 גאַנצקייט 82 שטייער 501
סכּיזמע
אַפּאָזיציע 7 — חילוקי־דעות 882
סכעמע 897
סלאָגאַן 865
סלאַי
שיכט 122
סלופ 118
סליאַד 866
סליאַכאַטע 287
סלינע 416, 417
סליחה
פאַרגעבונג 572 ספּר 879
סליחות 619
סלינע 416, 417
סלע המחלוקת 810, 7 —
ס"ם 608
סמאַהע 416
סמאַטרע 815, 551
סמאַטשקען 184
סמאל (אשמדאי) 608
סמאַלאַרניע 221

סמאָלינעס 256
סמאָליען
היץ 254
ברענען 266
סמאָלע 221
סמאָק(טש)ען ש, 192
סטאָקינג 522
סמאָקעווען זיך 264
סמאָראַוואָז
בעל-עגלה 178 שמוציקער 416
סמאָראַוידלע 221
סמאָרען 219
סמאָרק
שמוץ 416
יינגל 84
ניוויזיק 645
סמאָרקען 417
סמוטנע 512
סמיטשיק
פֿידל 286 עודף 25
סמיכות
אַטעסטאַט 866, 460 שייכות 8
גראַמאַטיק 871
סמיכות־הפרשה 8
סמיק 286
סמך 818
סמעטניק 416
סמעטע 600
סמעטענע 258

סמען 244
 סנאָב 646
 סנאָפּ 47
 סנדק 619
 סנהדרין 601
 סניגור
 פֿאַרטיידיקער 8 — מלאך 607
 סעאַנס
 זיצונג 47
 מאָלערט 868 אָקולטיזם 616
 סעגמענט 84
 סעגרעגאַציע 81
 סעדעכע
 הענדלערקע 485 באַריידעוודיקע 878 שעלטערקע 659
 סעדער 251
 סעדעריי 251
 סעודה 554
 סעזאָן
 צייטאָפּשניט מן האַנדלעייט 484
 סעטשקע 258
 סעלעקציע 891
 סעלצער 258
 סעמאַנטיק 859, 871
 סעמינאַר 861
 סעמינאַריסט 860
 סעמיקאַלאָן 869
 סעמעסטער 70, 881
 סענאַט 460
 סענט 486

סענטימענט 508
סענטענץ 881, 869
סענטענציעז 874
סעניאָר 456, 544
סעניאָריטעט 86
סענס 258
סענסאַציע
ווינדער 543
שפירעוודיקייט 508, 252
סענסועל 508, 252
סענסיביליטעט 508, 252
סענסיטיוו 562, 508, 252
סענץ
טיי 258
זינען 847
סענק 249
סעסיע 460
סעפּאַראַטיזם 51
סעפּאַרירן
אויפֿבינדן 81
מאַכן אַ מחיצה 140
סעפּטיש אַט
סעצעסיע
אַפּאַזיציע 7—
מאַלעריי 868
סעקווענץ
נאָכדעמדיקייט 40 געדראַנג 826 מאַטעמאַטיק 54
סעקוועסטער 481
סעקולאַריזירן 613

סעקונדאַנט 458
 סעקונדירן 452
 סעקונדע
 רגע 70, 74
 מאַטעמאַטיק 54 מוזיק 283
 צווייטע פֿידל 286
 סעקונדער 6
 סעקטאַנט
 סעקטאָר
 סקאַנדאַליזירן
 סעקטאָר 84, א סעקטאָריאַניזם 62 סעקטע
 פאַרטיי 8—
 סעקס 49
 סעקסועל שם
 סעקציאָנירן
 טיילן 81
 מאַכן אַ מחיצה — 1 סעקציאָנער 48 סעקציע 84
 סעקרעט בש
 סעקרעטאַר 866, 69 סעקרעטאַריאַט 469 סעקרעציע 241 סער 644
 סעראַטע
 — צעראַטע
 סערוויז אַש
 סערווירן
 דערלאַנגען 479
 באַדינען — 4 סערוועטקע 415 סערום 422
 סערזשאַנט 453 סערטיפֿיקאַט 866 סעריע
 אָרדענונג 87
 ליטעראַטור 881 סעריעז
 שווערמוטיק 612

מיושבדיק 609
נעפֿילפֿול 508
וויכטיק 413
באַשלאָסן 887
דעפֿיניטיוו 857 סערענאָדע — 2 סערפֿ בט
ספּאַ ש
ספּאַדיק
הוט 622
מעלערל — 2
ספּאַדניצע 622 ספּאַזמאָדיש
וויבראַציע 202
קורצדויער 74
ביטעוודיק 97
מיט הפֿסקות 46
ספּאַזמע
וויבראַציע 2 —
קרענק א
ספּאַנטאָן
קורצדויער 74
ניט־אויסגערעכנט 898 ספּאַראַדיש 48
ספּאַרט
פֿאַרוויילונג 514
פֿריגיביקער 4 —
פֿראַנט 529
ספּאַרטאַניש 606 ספּאַרטפֿלאַן 614 ספיזשאַרניע 408 ספּילשלייווע 610
ספינקע
אַנלען 116
קאַלנערקנעפל 522 ספּיראַל
וויקל־ליניע 157

מאַטעמאַטיק 64 ספירט
אַלקאַהאָל 262
טעטיקער 488
ספיריטיזם 616
ספלעטניע 586
ספעציאַליזירן זיך 485 ספעציאַליטעט
באַזונדערקייט 51
פֿעיקייט 487
באַשעפֿטיקונג 486 ע ספעקולאַציע
טראַכטונג 809
השערה 329
עקספערימענט 816
האַנדל 484
אונטערנעמונג 400
אַזאַרטשפּיל 616 ספעקטאַקל
פאַראַד 651
ספעקטע 251
ספעקטער
קאָליריקייט 293
ספערמע 241
ספראָווען זיך 43
ספראָנדזשקע 80 ספרו(נ)זשינע 486, 214 ספריטנע 0 — ספֿינקס 68, 851
ספֿירות העליונות 809 ספֿערע
געשפּרייט 108
קלאַס 49
מדרגה 17
ספֿק
צווייפֿל 880
אומזיכערקייט שאַ ספֿר 879

ספרא רבה 881 ספרי 2
ספר הזכרונות 866, 6 ספרי הקודש 609 ספר־יוחסין 866 ספרי חול 879
ספרים חיצונים
תורה 609
אפיקורסישע ביכער 879 ספר־תורה 620 סצענאר
קינאָ 884
טעאטער 888 סצענע
אָנבליק 807
געשעעניש 99
דראַמע 8
סקאַנדאַל 616 סצעפטער 456, 183, סקאַדראָן 176 סקאַוואַראָדע 268
סקאַוויטשען 281, 280 סקאַווערדע 268 סקאַלע
פֿעלדזן 225
המשך 45
סקאַמפּאַניען זיך 652 סקאַנדאַל
טומל סש
באַליידיקונג 581
פֿאַרברעך 674 סקאַנדאַליזירן 681
מקאַנפּאַשער
סקאַנפֿוזשען צעמישן 88 צעטומלען 842
סקאַסירן 463
סקאַסע 154
סקאַרבאָווע אַלט 75
נאַרמאַל 52 לאַנגווייליק 519
סקאַרינקע 38
סקאַרלאַטין ש
סקאַרפעטן 6
סקווער
— קוואַדראַט

סקולפטור 868

סקילה 24

סקיצירן 368

סקיצע

פלאַן 897

מאַלעריי —8

ליטעראַטור 881

מוזיק 284

סקלאַד

לאַגער־הויז —8

סקלעראָז 420

סקעלעט —2

סקעפטיש 618, 880

סקעפטער 466, 183

סקרופל 578

סקריפט 8

סקריפען 282

סריס 105

סרסור —2

סתירה 11

ע

עבד־בנעני 435, 466 עבודה

אַרבעט 488

תפילה 619

עבודה־זרה 614 עבודת־הבורא 619 עבודת־פרך שפ, 42 עזר 76

עבר־טייטש 869 עגאָ 4, 808

עגאָמאַניע 8 עגאָצענטריש 646 עגבער 205

עגבערן —1

עגונה שם

עד בלי די ה
 עדה 47, 617, 822 עד היום 76
 עד הנה אב, 76 עדוקאַציע 29 עדות (זאָגן) 818 עדיקט 462, אַש עד באַן — 1
 עדערן 604, 667 עד עתה 75
 עדת־ישראל 617
 עובדא
 אויפֿגאַבע 488
 אויפֿטו 897
 עובר בטל
 שוטה 840
 עובר זיין 674
 עובר שבועה זיין 578
 עודף 25
 עוואַלואַציע שם
 עוואַלוציע
 באַוועגונג — 1
 דריינג 201
 אַנטוויקלונג 106
 עוואַנגעליע 610
 עוואַקואַציע שב, 452
 עוויקציע 193
 עוולהן, עוולען 667
 עווענטואַליטעט
 קומעדיקייט 77, — 1 געשעעניש 99
 עוכר ישראל 618, 574
 עול
 אונטערטעניקייט 466 פֿליכט 577
 שווערקייט 206
 אויפֿגאַבע 488

עולה יפה זיין 495
 עולה רגל זיין 619, 170
 עולם 878, 883, 282, 47
 עולם האמת 607
 עולם הבא נלוין) 5—
 עולם הבא 607
 עולם הדימיון 846
 עולם-הזה 611
 עולם העליון 607
 עולם התהו
 מלכות שמים 607 פֿאַנטאַזיע 346 אומאַרדענונג ש
 עולם התחתון אַש
 עולמות (ה)עליונים 607, 809
 עונש 604
 עוסקן זיך 488
 עופֿעלע 118, 84
 עוקר מן השורש זיין צעשטערונג 1 מאָרד 244
 עושר 497
 עזבון 479, 489, ע
 עזות 9—
 עזות-פנים 649
 עזרת-נשים שאַ
 עטאַבלירן 106
 עטאַבלירן זיך 111
 עטאַזש 113
 עטאַזשערקע 115
 עטאַט 501
 עטאַפּ 470, 480
 עטייד

עני
 עטיוד
 מוזיק 284
 עטיקעט
 איידלקייט 666
 מאָוע 580
 עטלעכע
 מערצאָל 66
 קליינצאָליקייט 66 עטנאָלאָגיע 282 עטעמען 219, 242 עטער
 לופֿט 219
 מעדיקאַמענט 263 עטרה
 טייל טלית 619
 אַנאַטאָמיע —2 עיבור־יאָר 70 עיגול 156
 עיון 809
 מגפֿה 420
 עיקר
 וואָנמע 829
 אַריגינעל 18
 אמת 862
 עלטער
 צייטאַפּשניט 70
 עלטערן זיך 86
 עליה
 ריטואַל 619
 עמיגראַציע 189 עליט אס
 עלימינירן
 אויסשליסן 80
 צעשטערן 107 עליפטיש 156, 64 עליפס 150, 54
 עליקסיר

תמצית ס
רפואה 427
לית-נשמה 508 על-כל-פנים 17,822 על-מנת 819
עלנבויגן 240
עלנט מ
אומגליק 498
עלנט ארי
פראנט 529
פויגל 247
עלעגאנט ארי
נעשמאקפול 583
מאדיש 580
שיין 520
אופן ריידן 874 עלעגיע
מוזיקשטיק 284
פאעזיע 882
עלעייאטאר
באשטאנדטייל 35
ממשות 8
פינה 101
עלעקטאראט
וויילערס 891
ראיאן 109, 456 עלעקטראקוציע *2 עלעקטריע
קראפט 104
ווארעמקייט 254 עלעקטריפֿיצירן 486 עמאל 2, 118 א עמאנאציע 289
עמאנציפאציע 469 עמאציע 608
עמבארגא 699
עמבארקאציע 111 עמבלעם 865
עמבריאן 222

עס־האַרצות 884 עמוד
 שטענדער 620
 עמיגראַציע 170, 188 עמינענט
 גרויס 20
 וויכטיק 418
 פֿאַרטערטער 460
 עמיסיע
 אַרויסקום 190
 הלוואה 491, 492 עמך 435, 526
 עמעריטוס 461
 — שפירן
 ענג(שאַפֿט) 118 ענד
 שפיץ 128
 ציל 892
 ענדגילטיק
 עקזאַטיש
 ענדגילטיק 48
 ענדיקן (זיך) 48 ענדלעך 48
 ענדערן (זיך)
 — נעטן (זיד) ענדציל 892
 ענטוויאַזם 610 ענטל 247
 ענטפער מ
 באַשייד 894
 אויסגעפֿינען 828
 ענטפֿער איוו
 אָדער 891
 ענטפֿערן
 באַשייד 894
 אויסגעפֿינען 828

בריוו 5ש
 שולדיק זיין אין 108
 ערב זיין פֿאַר 475
 פֿאַרטערטן 460
 שייכות 8
 עניגמע 851
 עני וא־כיון 498 עניוות 647
 ענין
 טעמע 810
 עסק 488, 484 עניני־דיומא 810 ענלעך 10, 817 ענערגיע 483, אב
 ענציקלאָפּעדיע 879 ה עסטעט 588, 889 עסטראָדע פע
 אַ ביסל 66
 עסן
 פֿאַרצערן שפיז —2
 ערגערן יענעם זא עסנוואַרג 258 עסן זיך 612
 עסעוסט 881
 עסענץ
 רפּואה ש
 פּערפּום אַש
 זינען 847
 תמצית 6, 418 עסענציעל 5
 עסער —2
 עספּלאַנאַד 109
 עספּרי 889, 518 עסצימער 114
 ע־ק
 טעטיקייט 488
 באַשעפֿטיקונג 486
 טעמע 810
 עסקאָדראָן 435

עסקאָדרע 176
עסקאַלאַד 462
עסקאַלאַטאָר 118 עסקאַרט 68
עסקולאַפּ 614 אַ עסקיז
ליטעראַטור 881
מאַלערט 808
עסקן זיך 488
עפּאַכע 70
עפּאַלעט 8, 626 עפּאַס 882
עפּאַפע 882
עפּאַרך 618, 466 עפּאַרכיע 109
עפּיגאַן 40
עפּיגראַם 882, 518 עפּיגראַף 887
עפּיעמיע 420
עפּיזאָד
געשעעניש 99
ליטעראַטור בש עפּיזאָדיש 9
עפּיטאַף 245
עפּיטעט
נאַמען 870
אופֿן ריידן 874 עפּילאַג
נאַכדעמדיקייט, 48
ליטעראַטור 881
דראַמע 883
עפּילעפּסיע סט עפּיסטל 855, 610
עפּיסקאָפּאַט 618 עפּיציקל 156
עפּיק
פּאַעזיע 882
ליטעראַטור 881 עפּיקור 889

עפל 298
 עפלבויים 0
 עפעס
 קליינצאָליקייט 66
 ממשות 8
 מדרגה דב
 וויכטיקייט 413 עפענען
 אויפֿמאַכן 166
 אָנהייבן 41
 עפֿעקט
 ווירקונג 894
 רעזולטאַט 102
 עצה
 עצירות סט
 עצם
 ממשות 8
 סוביעקטיווקייט 5
 וויכטיקייט 418
 עק
 ווינקל א
 עקאָנאָם 459
 עקאָנאָמיע
 פֿירונג 1—
 אָרדענונג 87
 שפּאַרעווידיקייט 8— עקבויער סש
 עקדיש דע
 עקוואַטאָר אַש עקוויוואַלענט
 פֿאַרבייט 95
 גלייכווערטיק 18 עקוויליבריום 18 עקוויליבריסט 614 עקוויפּאַטענץ 18

עקזאַטיש 68
 עקזאַלטאַציע
 ערדפֿראַגע
 עקזאַלטאַציע 608
 עקזאַמען
 פֿאַרשונג 816
 עקזעגעטיק 609, 849
 עקזעמפּלאַר
 מאָדעל 18
 עקזעקוטאָר 604, 244
 עקזעקוטיוו(ע)
 פֿירער 459
 פֿאַרטרעטער 460
 עקזעקוציע
 פֿאַרענדיקונג 48 מאָרו 24, 567
 עקיפּירן 898
 עקלדיק 542
 עקליפּטיק 203
 עקליפּס 290
 עקלען — 5
 עקן זיך
 סוף 43
 טויט 243
 עקסהיביציע 868, 862
 עקסטעמפּאָריון 893, 899
 עקסטענסיע 108, 119
 עקסטערן 860
 עקסטראָרדינער 20, 63
 עקסטראַדיציע 604

עקסטראָהירן 184
עקסטראָוואַגאַנט אומגעוויינטלעך 53 גוזמאדיק 864
פֿאַנטאַסטיש. 846 פֿאַרשווענדעריש 7—
עקסטראַקט
רפואה לט
תמצית 5, 418
עקסטער, עקסטערע באַזונדער 51
הוספֿה 25, 879 אומיסטן 892
עקסטערעם
גרויס 20
שטרענגקייט פאָפּ
עקסיסטירן
לעבן 242
עקסיסטענץ־באַרעגטיקונג 892
עקסמיסיע 198
עקסעלענץ 644
עקספּאָזיציע
אַנטפלעקונג 22
פֿאַרטייטש 849
פֿאַטאָגראַפֿיע 884 ליטעראַטור 881
דראַמע 888
עקספּאָזע 22
עקספּאַטריאַציע 604
עקספּאַנאַט 868
עקספּאַנסיע 108, 117
עקספּלאַדירן 279
עקספּלאַזיע 279
עקספּלאַראַציע 816
עקספּלאַטאַציע 464

עקספעדיטאָר שפ
עקספעדיציע
אַריבערשיק 172
רטזע 170
מלחמה 452
עקספעדירן 172
עקספערטין(ע) 829
עקספערמענט 816
עקספראָמפט 883, 899
עקספראָפריאַציע 482
עקספרעס
אויטאָ 175
עקספרעסיאָניזם
ליטעראַטור 881
עקספרעסיוו 874
עקספרעסיע 872
עקספרעסמאַן 178
עקסצענטריש
מאַטעמאַטיק 64
אומגעוויינטלעך 58 משוגע 842
קאַפּריזנע 889
עקסצעסן 88
עקסקאַוואַטאָר 160
עקסקאַמוניקירן 655
עקסקורס 849
עקסקורסיע 170
עקסקרעמענטן 416
עקר 281
עקראַן 884

עקרה 281
עקשנות 887
עראָטיק 660
ערגסט 24
ערגער 24
ערגערן
ע' יענעם 667 ע' זיך נס
ערד
וועלט 203
געשפּרייט 108 אַגריקולטור 251
ערדאַרבעט 251
ערד-טרעטעניש 67
ערדיש
ממשותדיק 8 וועלט 208
געשפּרייט 108 אַגריקולטור 251
ערד-ציטערניש 202
ערדקויל 203
ערד-שטח 108, 109
ערודיציע 883
ערווה
נקבה 234
פֿאַרבאַטענע פֿרוי 568 אַנאַטאָמיע 240
ערזאַץ 95
שיכות 8
ערל 286
ערלה 240
ערלעכן 580
ערן 580
ערנוואָרט 474

ערנמאַן 678
ערן־פֿראַגע 578
ערנצט
פֿאַלטאַ
ערנצט
שווערמוטיק טאַ
מיושבדיק 509
געפֿילפֿול אַא
וויכטיק 418
באַשלאָסן 887
דעפֿיניטיוו 857
ערע
ציטאַפֿשניט 70
כבוד 580
ער(ע)פֿאַרכט
כבוד 580
ערשט
איצט 76
מערוערטיק 23
אָנהייב 41
אומגעריכטקייט 686 ערשטלינג
געווינערין 229
ערשט־געבוירענער 288 ערשטנס 41
ערשטקלאַסיק
מערוערטיק 28
וויכטיק 418
עשאַפֿאַט —2
עשירות 497
עשעלאָן 458

עשרת הדיברות 462
 עשרת ימי תשובה 619
 עתיד 77, 871
 עת-צרה 443, 498
 עת-רצון 89
 פאגאדע 118
 פאגאדע 219
 פאגאניזם 614
 פאגראם 1, 88, 244 פאדאגרג סט
 פאדיום 124, 28
 פאדלאגע 113
 פאדמיאטקע 527
 פאדען 440, 468, 561 פאדעשווע 527
 פאדקלאדקע 189, 626 פאדקעווע 527, 173 פאדריאד 435, 261
 פאדריאטשיק 400 פאדשעווקע 189, 626 פאה 528
 פאָהיבעל 107
 פאָוואָליע 489
 פאָוידלע 268
 פאָויליאָן
 פאָרהאַנג — 1
 פאָויעסטקע 462
 פאָזע 46, 442, 283 פאָזכע 240
 פאָזמענט 626
 פאָזמענטירער 624 פאָזיטיוו מ
 פאָטאָגראַפֿיע 884 פאָזיטיוו אַרי
 זיכער 822
 פאָזיטיוויזם 618, 809 פאָזיציע
 שטאַנד ד
 מיינונג 829

מלחמה 452
 באשעפֿטיקונג 435 פֿאָזירן שאַ
 פֿאָזע
 צושטאַנד ד
 אָנשטעל 581
 מאָלעריי — 8 פֿאָזש 468
 פֿאָטאָקעווען 881 פֿאַטיל(נ) יצע 240 פֿאַטלאַזשאַן 258 פֿאַטלע 628
 פֿאַטעטיק 612
 פֿאַטענט 598, 866, 575 פֿאַטענטאַט 456 פֿאַטענטירן 598, 575 פֿאַטענץ
 104, 820, 419 פֿאַטראַווע 258 פֿאַטראָל 480
 פֿאַטראָן
 הערשער אָט
 קונה 485
 קויל 454
 מעכאַניק 486
 טייל פעטליע 526
 ישיבה־בחור — 8 פֿאַטראָנאַזש
 הערשאַפֿט 456
 שטיצע —
 פֿאַטראָנאַט 479
 פֿאַטראָניזירן 46 פֿאַטראָנעסע 6 — פֿאַטרול 430 פֿאַטריאַט 566, 23
 פֿאַטריאַרץ
 שטאַמפֿאַטער 237
 זקן 86
 הערשער 456
 פֿאַטריציער 644 פֿאַטשן 183 פֿאַטשערקעס 629, 619 אַ פֿאַטשקען
 מאָלן 113 אַ פֿאַיאָן 518, 883 פֿאַיאָצעווען 518, 23 פֿאַיען 264
 פֿאַכט
 אָנדינג 491, 492

פאָסעסיע 248, 251 פאָל
פאָלום, 203
פאָדלאָגע 113
באַנק 115 פאָלאַטע
געריכט 1 — פאָלאַטקע 114 פאָלאָנעז 515 פאָלאַץ 114 פאָלומיסיק 263 י
פאָלום, 203 פאָלוציע 417 פאָלטאָ שס
פאָליאַטיוו
פאָסקודסטווע
פאָליאַטיוו ש
פאָליגאַמיע 663
פאָליושקען (זיד) 228
פאָליטור 221
פאָליטיק 401, 456, 897
פאָליטיקאַנט 897
פאָליטיקער 456
פאָליטיש
הערשאַפֿט 456 פֿאַלש 868
איידל 556
פאָליטישער 470
פאָליטעכניקום 861
פאָליטרע 868
פאָליסאַד 140
פאָליסאַדניק 251
פאָליציאַנט 600
פאָליציי 6
פאָליצע 115
פאָליקליניק דט
פאָלירן 163, 205
פאָליש 620

פאַלמעסן 245,81
פאַלע 520
פאַלעמיק 824
פאַלפּיטאַציע 202
פאַלק 458
פאַלקאָוויק 453
פאַלקע
מענל 115
אַנאַטאָמיע 240 טאַנץ 515
מוזיק 284
פֿריזור 528
אַמאַדע 221
פאַמו(י)ניעע 416
פאַמידאָר 258
פאַמיעשטשען (זיך) 111
פאַמעלע 254,415
פאַמעלעך 489
פאַמעראַנץ 258
פאַמפּאַנע 182
פאַמפּושקע 258
פאַמפע פלומפ 184,486 פאַראַד 551
פאַמפעז
אופֿן ריידן 874
פאַמפען
ציען 184
פֿאַרשן 815
פאַמפֿלעט 879
פאַמפֿלעטיסט 881
פאַנאַצעע 427

פאַנאַראַמע 807, 868
פאַנטאַמימע 888
פאַנטאָפֿל 527
פאַנטעאָן 246
פאַניק 589
פאַנסיאָן
האַטעל 114
פאַנסיאָנאַט 361
פאַנסיאָנער 264, 860
פאַנעגיריק 588, 882
פאַנעל
פאַנצער 452
פאַנצערן 205
פאַנשטשינע 464
רימען 123
פאַספּאָרט 865
אַרומליניע 1
וועג 178
דורכגאַנג 194
טייל 84, 881, 284
פאַסאַזשיר 170
פאַסט
קאַרעספּאָנדענץ 855 תענית 366
פאַסטאַמענט 188
פאַסטאַר 618
פאַסטאַראַל
פאַעזיע 22
מוזיק 284
ליטורגיע 619 א

פאָסטולאַט 357
פאָסטן
באַשעפֿטיקונג שפּ מיליטער 452 בוכפֿירונג 488
פאָסטנע 269
פאָסטער 248
פאָסטעמקע 351, 51
פאָסטעריאַריטעט א
פאָסטעריזאַציע 2
פאָסטערנאַק 258
פאָסטקאַרטל 855, 877
פאָסטקע 868
פאָסיוו מ
גראַמאַטיק 871
בוכפֿירונג 492, 488
פאָסיוו אַרי
אוממעטיק 484
אומפֿילעוודיק 509 רעזיגנירט 466
פאָסיידאַן 614 א
פאָסיע
לידנשאַפֿט 541
הייסבלוטיקייט 510
פאָסיק מ
פאָסיקייט 15
יושר 573
נייטיקייט 9—
באַרעכטיקטקייט 575
פאָסיקל 865, 877
פאָס(יר)וואָרט 805
פאָסירן

גיין 170
 געשען 99
 פאָסמאַקעווען זיך 264
 פאַסמע
 פאַסן (זיך) 15, 18
 פאַסעווען
 מאַכן אין פאַסן 804 שניידן 81
 פאַסעסאַר 251, 476
 פאַסעסיוו 871
 פאַסעסיע 251, 476
 פאַספאַרט 865
 פאַספאַרטו
 פאַסקוויל 587, 881
 פאַסקודנו(אַ)ק 574
 פאַסקודנע
 אומריין 416
 דערווידער 542
 שלעכטער מצב 512, 498
 פאַסקודסטווע
 אומריינקייט 416 אומלטט נפֿרוי) 574 אויסגעלאַסענע 697
 פאַשיע
 פאַר־קען
 פאַעזיע 882
 פאַפּולאַריזירן 849
 פאַפּולער
 באַליבט 860
 פאַפּיר 877
 פאַפּיראַס 265
 פאַפּירוס 877

פּאַפּעליאַטע 297
פּאַפּקע 877 פּאַפּקע 868, 520 פּאַפּראָווען (זיך) 16
פּאַפּריקע 270
פּאַציענט 420 פּאַציפּיזם 455 פּאַק 47
פּאַקאַסט בט פּאַקט
אַפּמאַך 474
חפירה 491, 492, 248 פּאַקטער 248 פּאַקירן 87
פּאַקל(י)ע 123 פּאַקן
אַרדענונג 87
אַריינבאַקומען 489
כאַפּן 470
פּאַקן-טרעגער
הענדלער שפּ
מוכר-ספּרים 879 פּאַקן-שטעלונג 2 — פּאַקעווען 87 פּאַקעט
הילע 877
פּעקל 47
פּאַר
שיינקייט 520
פּאַר
זיווג 668
קליינצאַליקייט 66
מערצאַל 65
פּאַסיקייט 15
זעלביקייט 10
גלייכווערטיקייט 18 פּאַראַבאָל(ע)
מאַטעמאַטיק 64
ווערטל 887
אופּן ריידן 874 פּאַראַבל
מאַטעמאַטיק 64

ווערטל 887
אופן ריידן 874 פאַראַגאַן 18
פאַראַגראַם 874, 518 פאַראַגראַף 84, 869 פאַראַד 170, 551 פאַראַדאַקס
אַבסורד 888
שוועריקייט 8—, 351 פאַראַדיגמע 13, 14 פאַראַדיע
קאָפּיע 14
ליטעראַטור 881
טעאַטער 888
מוזיק 284
פאַראַוואַן 140
פאַראַזיט
בעל-חי 247
באַטאַניק 249
אוממעטיקער 484 פאַראַל
פאַראַלאַגזם 824 פאַראַליז 420
פאַראַליזירן 105, אַש פאַראַליטיקער 420 פאַראַלעל
גלטכלויפיק 184, 54
פאַראַלעלאַגראַם 54 פאַראַם 176
פאַראַסאַל 522
פאַראַפּעט 113
פאַראַפּראַז 869, 849 פאַראַקסיזם סאַ פאַראַשוט 430
פאַראַשוטיסט 63 פאַרוסינ(ע) 524
פאַרוק 522, 883 פאַרט 170
פאַרטאַטש 488
פאַרטאַטש(עו)ען 438 פאַרטאַל 113
פאַרטיזאַן
קריגער 458
פאַרטימאַן 8— פאַרטיטור 284
פאַרטיי

טייל 84
 שידוך 563
 — פארטיע
 פארטייש
 פארטיי 448
 צדימדיק 8, 574 פארטיע
 שפיל 514, 516
 זאמלונג 47
 מוזיקשטיק 284
 — פארטיי
 פארטיער 140
 פארטיציפ 871
 פארטיקל 871
 פארטמאנע 487
 פארטער 118, 114 פארטער 468, 172 פארטפאליא 877 פארטפאל 877
 פארטרעט 868
 פארטעט 18
 פאריער 545, 655 פאריקמאכער 528 פאריין 452, 467 פארך
 קרענק 420
 אומריינקייט 416
 חוב 492
 ניבזה 545
 אומלטט 574
 פארלאמענט 460 פארלאמענטאריזם 456 פארלאמענטאריער 460 פארמעט
 877
 פארן
 צוויינקייט 58
 גלייכווערטיקייט 18
 פארבינדן 80

פאַרנאָגראַפֿיע 881, 874 פאַרנאָס 882, 614 א פאַרן זיך
קאָפּולאַציע 248, 597 פאַרסקען 219
פאַרע
פּטירח
פאַרע 219, 220
פאַרע 166
פאַרעווע 258
פאַרען 220, 245
פאַרען זיך 483
פאַרענטעז 141, 869
פאַרענטש 118, 115, —1
פאַר עקסעלאַנס 28, 413
פאַרפּאָלק 568, 68
פאַרפּום 275
פאַרציע 84
פאַרצעליי
טאַל 217—
פאַרצעלירן 81
פאַרצעלע 108, בט
פאַרק(אַ)ן 140
פאַרקעט 118
פאַרקען 252
פאַרקען זיך
נישטערן 815 טאָן פאַמעלעך 439, שפ
פאַרשוין
מענטש 282
פערסאָנאַזש 881 פאַסאַזשיר 170 שיינער 520
אויסוואָרף 574
פאַרשיווע מט

פאַשטעט 258
פאַשע
פֿעלד 251
פאַשען
פֿיטערן 264
פאַשק(ע)וויל 587, 881
פגימה 160, 259, 412
פגירה 248
פגר 248
פגרן 248
פדיון
גאַב 479, 501 לייזונג 489
פדיון־חבן 554, 619
פדיון שבויים 469, 446, 479
פובליציסטיק בש
פובליקאַציע
באַקאַנטמאַכונג 3א ניך 879
פובליקום 47, 282
פוגיליזם 614
פוגע בבכוד זיין 681
פוד 206
פודינג 258
פודלע 403
פודער 216
פודערן זיך 629
פוזאַטע 117
פוזע 117
פוטער 258
פוטש 599, ש

פויזירן 46
פויזע 46
פויזען 489
פויפס 618
פויפעריזאציע 498
פויק 286
פויקן 9,283
פוך 240
פוכיק
שאָרסטיק 164
פוכלע 117
פוכקע 218
פול 216,410
פולווער
שיס-מאַטעריאַל 9ע שטויב 216
פולוועריזירן 216
פולט 115
פולס 240,241
פולסירן 202
פולקע 240
פונקט מ
אַרט 108
פאַזיציע 110 פאַראַגראַף 474 טעמע 810
מדרגה 17
צושטאַנד 7
פינטל 869
פונקט אַרוו
ריכטיק ווי 835 ענלעך 10
פונקטואַציע שאַ

פונקטירן 869
פוסט
ליידיק 112, 56 לאַנגווייליק 519 עם-האַרציש 884 אומזיניק 848
אומוויכטיק 4ב4 אופֿן ריידן 874
פוסט-און-פּאַסניק 484
פוסטעווען 112
פוסק 601
פוסקים 609
פועל 435
פועל-יוצא 102, 43
פועלן
באַוועגן 894
דורכפֿירן 48
פופיק 240
פופע
— ליאַלקע
פּוץ 529
פּוצן (זיד)
צירן (זיד) 629 רייניקן 415
פּוצן זיך צו 561
פּוצערקע
מאַדיסטקע 622 פֿראַנטיכע 629
פּוקל 420
פּוקלע 158
פּוריזם 874
פּוריטאַניש 694
פּורים 619
פּורים-שפּיל 383, 518
פּורעניות 498

פורפור 299
 פושע (ישראל) אַפיקורס 613 אויסוואָרף 674
 פושקע 506, 403
 פותר (חלום) זיין 349
 פזרנות 507
 פחדנות 689
 פחיתות־הבבד 681
 פטור ווערן
 באַפֿרייען זיך 9 — אינלאָזן 478 אַנולירן 468
 פטור זיין 679
 פטרן
 פלאַסטיק
 פטרן
 פֿאַרשווענדן 7 — אָפּטאָן 48
 פיאָווקע 247
 פיאַטאַק 486
 פיאַטע 2
 פיאָלע א
 פיאָנאַ 278
 פיאַניסט 2
 פיאַניצע 595
 פיאָניר 898, 41
 פיאָנע
 מוזיק־אינסטרומענט 26 שוים 222
 פיגמענט 298
 פיוט 22, 619
 פיזמון 619
 פיזעם
 בעל־חי 247

פיטאַקלל (286
 פי־טבעת 240
 פיטום 619, 249
 פיטשעווקעס
 באַזונדערקייט 51 פּוץ 529
 פי 492
 פייזאַזש —8
 פייטן 882
 פייניקן זיך נס
 פייקל 286
 פייקלער —2
 פיל 4, 156
 פילאַט 177, 176
 פילגרים 618, 170
 פילדערן —2
 פילפול 824
 פילקע 614, 156
 פינטל
 פלאַץ 108
 אַפּשטעל־צייכן —8 ווּנק שאַ
 פינטלען
 פונקטירן 869
 פֿאַרבן בונט 804 פ' מיט די אויגן 6—
 פינען 22
 פינקטלעך מאַ
 פינקס 879, 866
 פיסטאָן 286, 167
 פיסטעמקע 681, 51
 פיסנע 259, 224

פִּיסק 240
 פִּיעֵדעסִטאַל 188
 פִּיעֵטיזם 611,818
 פִּיעֵטעט 611,813
 פִּיעֵכאַטע 453
 פִּיעֵן 9—
 פִּיעֵסע שאַ
 פִּיעֵקעליק 254
 פִּיעֵשטשען 661
 פִּיעֵשטשען זיך 889
 פִּיפֵסען 281
 פִּיפֵקע
 לִיולקע 265
 אָפֵל 240
 קרעצל א
 באַטאַניק 249
 פִּיצל 118
 פִּיקאַלאַ 286
 פִּיקאַנט
 שִׁיין 520
 שאַרפֿטעמיק 0
 פִּיקוח־נפֿש
 רעטונג 446
 פִּיקחות 889
 פִּיקטורעסק
 שִׁיין 520
 בילדלעך 888
 אופֿן ריידן 874
 פִּיקירן 684

פיקל 84, שם
פיקן — 2
פיקניק 554
פיקע 464
פיקעט 467, 480
פיראַט 488
פיראַטעכניק 289
פיראַמיד(ע)
זאַמלונג 47
רעקאָרד 866
מאַטעמאַטיק 64
פירועט 615, 201
פירוש (המלות) 849
פירכען 219, ש
פישטשעווקעס באַזונדערקייט 51 פּוץ 529
פישטשען 281
פישן 417
פיתחון־פה 688
פלא 543
פלאַג
קרענק 420
ליידן 512
אומגליק 498 נודניק 519, 507
פלאַגיאַט 482
פלאַדזשען 248
פלאַדזשען זיך 25, 280
פלאַזאַ 109
פלאַזמע 241
פלאַטאַ 225

פלאַטאַניש 560, 596
 פלאַטינ(ע) 217, 218
 פלאַטינירן 205
 פלאַטע 159
 פלאַטפֿאַרמ(ע) עסטראַדע 124 פראַגראַם 897
 פלאַטשיק
 פֿלאַך 169
 נאַריש 840
 נײַט־אַײַנטערעסאַנט 619
 פלאַכטע 138
 פלאַמבירן 865
 פלאַמבע 865
 פלאַן 897
 פלאַנטאַציע 251
 פלאַנטער
 אומאַרדענונג 38 שוועריקייט 8—
 פלאַניר
 פלאַנעווען 897 פֿליען 177
 פלאַנמעסיק 87
 פלאַנעווען 897
 פלאַנעט 203
 פלאַנען 897
 פלאַנער 177
 פלאַנקע 115
 פלאַנקען —1
 פלאַסט 122
 פלאַסטינקע 286, 866
 פלאַסטיק 213, 888
 פלאַטער

פלאסטער
 — פלאסטער
 פאָזיציע 110
 באַשעפֿטיקונג .
 פליעסקען
 גיסן 223
 פענאָס(אָס) 814 א
 פעדאָגאָג 860
 פעדאָגאָגיק 859
 פלעביסציט 591
 פלענעער 545
 פלעוורייט 0—
 פלעוורע 240
 פלעט 516
 פלאַצירן (זיך) 111
 פלגש 597
 פלודערן 522
 פעדאָנט 818 פעדלען 484 פעדלער 485 פעולה
 רעזולטאַט 102 פראָגרעס 181 דערפֿאָלג 495 ווירקונג 4 פעטאַרדע 454
 פעטיט 878
 פעטיציע 472 פעטליע 80, 526 פעטראָלגיום) 221 פעטרישקע 258 פעטשאַ
 258 פער 221, 296 פעלטשיק 425 פעלערינע 522
 פנים ואָנאַטאָמיע) 2.0 פעלץ
 פנים אל פנים 148
 פנימיות 6
 פנעוומאַטיק 220
 פנעוומאָניע „
 פנעוומע 4, 508
 פסול 412

פסול מאכן 599
פסוק
שפאלטן 81
פלעיאדע
אסטראנאמיע 203
פאָמפע 486, אן פלומפ אַוי * שווער פלומפן 184 פלוס 25, 54 פלוצעם 588
פלוראַל 65, 571 פליי)אַזשע 178, 225 פליאַטקע 586 פליאַמ(ע) 416
פליינען 228 פליוש 524 פליושקען (זיך) — פליט נגעהילץ) אַאן פליט נבורח)
482 פליטה 482 פליטע
פלאַטע 159, 205 אויוון 254 פליין
פלאַך 159, 54 יבשה 225 פלייצע 240 פלימעניק 289 פליך 523
פעמפיק 117, 240
פען
פֿערער 877
שטראָף 4
מכשיר 205
פענדזל 868
פענטע 80, 470
בעטלען 472
פעניואַר 522
פענסיאָן
האַטעל 114
פענסיאָנירן
נענן פענסיע 479
גענן דימיסיע 63.
פענסיאָנער 489, 560
פענסיע
הכנסה 489
פענסנע 806

פסיידאָנים
פסיכע 4, 808
פסלען
פסול מאַכן 599 ביישיף 616
פענע
פראָאַן
פענע
פֿעדער 8
פֿעדער פֿון בעל־חי ש פענעץ
טייל ברויט 84, 258 פענק 47
פענקע 0
פענקען 81
פעסטל 249
פעסטען 561
פעסטען זיך 889 פעסימיזם
אומגלויבן 880
ייִאוש 588
פעפֿער אפ
פעקל 47
פעקער 87
פער 4—
פעראַן 174
באַזונדער 51
סוביעקטיוו 5 פערזענלעכקייט
אינטעלעקט 808
סוביעקטיווקייט 5
באַרימטקייט 5— פעריאָד 70
פעריאָדיק(ע) 879 פערמעטער שב, א פערקקאָפּ 805 פערפערע
אַרומליניע טב

דרויסן 186
 פער־פֿראַז 869 פערל 629
 פערלגרויפן אַש פערלדיק
 פֿאַרשיידנפֿאַרביק —8
 קיילעכדיק 156
 אופֿן ריידן 874
 שריפֿט 877
 פערל־מוטער 204 פערלען
 ריינקייט 415
 ליכטיקייט 289
 שוים 222
 אופֿן ריידן 874 פערמאַנענט 73, 98 פערסאַנאַזש
 מענטש 282
 ליטעראַטור 881
 באַרימטקייט 644 פערסאַנאַל מ
 מיטאַרבעטערס 435, 47 פערסאַנאַל אָוי
 מענטשיש 232
 באַזונדער 51 פערספּעקטיוו
 האַפֿענונג 635 פערענע אב
 פערפֿענדיקולאַר 180, 64 פערפֿאַרירן 160 פערפֿומע סע פערפֿעקט 411
 פערפֿעקטירן 411 פערצעפֿציע 252, 808 פקדון ע 4
 פקוח נפש
 סכנה 429
 רעטונג 446
 פראַבירן
 — פרווון
 רעפּעטיציע א פראַבלעם
 שוועריקייט 8—
 טעמע 810

פראַבלעמאַטיש
 ניט־זיכער 828
 פֿאַרהוילן 851 פראָבע
 עקספערמענט 816
 רעפּעטיציע 64
 מוסטער 18
 צייכן —8
 פראַגמאַטיש 8,822 8 פראַגנאַז 845, דט פראַגראַם 897 פראַגרעס 181
 פראַגרעסיוו 181, 465 פראַגרעסירן 181 פראָדוצירן אב
 פראָדוקט
 רעזולטאַט 102
 מאַטעמטיק 64 פראָדוקטיוו
 לוינעוודיק 495
 פֿרוכפּערדיק 280 פראָדוקטיוויזאַציע 486 פראָדוקציע
 שאַפֿונג 106
 רעזולטאַט 102 פראָהיביציע 699 פראָוואַסלאָוונער עאַ פראָוואַצירן
 אַרויסרופֿן 9—
 העצן 447
 באַוועגן 894
 פראָוויאַנט
 פֿאַרגרייט 8—
 שפּטז 258
 פראָוויאַנטירן 408 פראָוויזאַ 474
 פראָוויזאַר ש פראָוויזאַריש 74 פראָוויזיע
 פֿאַרגרייט 408
 שפּטז 258
 תנאי 819, 474 פראָווינץ 109
 פראָווינציעל
 פראָווינץ 116

שלעכטער געשמאק 684 פראווען
שאַפֿן 106
הערשן 456
פראווען זיך 611 פראָזאַיקער
אומפֿילעוודיקער 509 פראָזאַיש
אומפֿילעוודיק 509
אומאינטערעסאַנט 519
אופֿן ריידן 874 פראָזע 881, 888 פראָזעליט 890
פראַזשען א
פראַזשעקטאָר 865, 289 פראַטאַגאַניסט
פֿירער 459
העלד (דראַמע) 888 פראַטאַטיפ 13
פראַטאַפלאַזמע
פּריוט
פראַטאַפלאַזמע 249 פראַטאַקאָל 866 פראַטעזשע 661 פראַטעין 241
פראַטעסט
ניט־אינשטימיקייט 832
באַנקראַט 494 פראַטעסטאַנט
פראַטעסטירער 882
קריסט 612
פראַטעקטאָר
באַשיצער 480
הערשער 456 פראַטעקטאָראַט 456 פראַטעקציאָניזם 601 פראַטעקציע
שוץ 480
רעקאַמענדאַציע 658 פראַיעקט 897
פראַיעקציע 868 פראַכט 620
פראַלאַג 89, 881, 888 פראַלאַנגאַציע 73 פראַלן 196
פראַלעטאַריער 435 פראַם 176
פראַמינענט

וויכטיק 413
 באַרימט 644
 פראָמענאַד
 וועג 178
 שפּאַציר 170
 פראָנאַמ(ען) בע פראָסאַדיע 882 פראָסט
 עס-האַרציש 884
 ניט-איידל 557
 המוניש 645
 פשוט 682
 שלעכטער געשמאַק 684
 אופן ריידן 874 פראָסטאַטע 240 פראָסטיטוציע
 פראָפּאַנאַציע 408
 אויסגעלאָסנקייט 597 פראָסטיטוטקע 597 פראָסילאַגזם 824 פראָסע 250
 פראָספעקט
 פלאַן 397, 881, 866
 אָנבליק 807
 — האָפּענונג
 פראָסצעניום שאַ, 145 פראָסקריפציע 599 פראָפּאַגאַנדע 859 פראָפּאַגאַציע
 106, 280 פראָפּאַזיציע
 פֿאַרשלאָג 471
 הנחה 829
 מאַטעמאַטיק 54 פראָפּאַנירן 471 פראָפּאַרן
 — פראָפּאַרציע פראָפּאַרציע
 סימעטריע 151
 פאַסיקייט 15
 פראָפינאַציע 862 פראָפּן 167
 פראָפּן-ציער 166 פראָפעלער 177 פראָפּאַן 618
 פראָפּאַנירן 408, 618 פראָפּיטירן 495 פראָפּיל

זטט 147
 אַרומליניע 142
 אַנאַטאָמיע 240 פּראָפּילאָקטיק 42, 404 פּראָפּעסאָר 860 פּראָפּעסיאָנאַל 42
 פּראָפּעסיע 435 פּראָצע 488
 פּראָצעדור בט פּראָצעווען 483 פּראָצענט
 ליין 605, 491, 489 פּראָצענטניק 491 פּראָצעס
 מישפט 601
 פֿירונג 401
 פּראָצעסיע
 גאַנג 170
 פאַראַד 551
 המשך 45
 פּראָצעסירן (זיך) באַ פּראָקאַט 605, 491 פּראָקאָראַטאָר 459 פּראָקאָראַר
 587, 601 פּראָקאָרענט 469 פּראָקטיציזם 4
 פּראָקטיק
 באַשעפֿטיקונג 435
 פֿירונג 1—
 געניטונג 861
 געניטשאַפֿט 437 פּראָקטיקאַנט 435 פּראָקטיש
 געניט 437
 צוועקמעסיק 409 פּראָקלאַמירן 353 פּראָקליטיש 357 פּראָשיק
 שטויב 216
 רפּואַה 427
 פרדס 251
 פרובירן 816
 פריוו
 עקספּערימענט 816
 פֿאַרהער 361
 נסיון 512

פרוון 816 פרוזשינע
— ספרונזשינע פרוטה 486
פרוכנע 216
פרוכת 620, 140 פרוש
צעשיידטער 665
קלויזניק 860
צוריקגעצויגענער סט
סעקטאַנט 611 פרט
איינסיקייט 57
באַזונדערקייט 51
פרי
פֿרוכט 22
גע.וויקס 250
פריאַר 618
פריאַריטעט 89
פריה־זרכיה 230, 25 פריוואַט
איינסיקייט 57
באַזונדערקייט 61
געהיים 351
אומגעזעלשאַפֿטלעך 555
אייגנס 470
פריווילעגיע
פֿרייהייט 469
באַרעכטיקטקייט 676
אימוניטעט 579 פריוט 114
פריז
פשטות
פריז 605
פריזבע 114

פריזיוו 452
פריזיווניק 453
פריזמע 293
פריטשמעליען 253
פרייד(יק) 2
פריידיקן 878
פריידיקער 618, 878
קאָסט 500
פרייזן
פרייזקוראַנט 6, 866
פרייכן 282, 219
פריירי 225
פרימאָדאָנע 26, 888
פרימאָט 54
פרימיטיוו
אַנהייב 41
פשוט 682
אַלט 75
ניט־צוגעגרייט 899
פרימע
מערוערטיק 28 מוזיק 284
פרינץ 544
פרינציפ 829
פרינציפאַל מ
אייגנטימער 476 לערער 469, 800
פרינציפאַל אַרי עיקרדיק 418
פרינציפאַליטעט 109
פרינצעסין 644
פריסטאָוו 6

פריסטער 618, 614
 פרוען
 פארען 220
 שוויצן 417
 פריפארקע דט
 פריפעטשיק פט
 פריץ
 גוטבאָזיצער 251, 476 יחסן 644
 פריצות
 אויסגעלאַסנקייט 697
 גוטבאָזיצער 476, בש ייחוס — 5
 פריקאָז 462
 פריקאָשטשיק
 אָנגעשטעלטער 468, 485 פֿאַרוואַלטער 251
 פריקרע 542
 פרישטש 40
 פרנס 617, 479
 פרנסה
 הכנסה 489
 באַשעפֿטיקונג 486
 פרעאַמבל 89, 881
 פרעגלען 260
 פרעדילעקציע 608
 פרעדיספּאָזיציע 641, 608
 פרעדיקאָט 871
 פרעדעסטינאַציע 100
 פרעוואַלירן ג
 פרעזידיום 459
 פרעזידענט

פֿאַרזיצער 459
 ראָש־מדינה 456
 פרעזענט 479
 פרעזענטירן
 געבן מתנה 479 פֿאַרשטעלן 650 נאָמינירן 471
 טעאָטער 888
 פרעזענטירן זיך 187
 פרעזעס 459
 פרעזערוואַטיוו 4—, ש
 פרעזערווירן 404
 פרעטענדירן 868
 פרעטענדענט 675
 פרעטענזיע
 באַשולדיקונג 587 גאווע 546
 אָנשטעל 681 פֿאָדערונג 482
 פרעטענציעז
 גאוועדיק 546
 מיט אַן אָנשטעל 681
 פרעטעקסט 688
 פרעכטיק 620
 פרעלאַט 618
 פרעלודיע 284, 89
 פרעלימינאַר 39
 פרעמיס(ע) 818, 829
 פרעמיע 479, 605
 פרעמיער 459
 פרעמיערע 284, 288
 פרעמירן 005
 פרענאָמען 870

פרענומערירן זיך 879
פרעס 205
פרעסאזיין 626
פרעסביטעריאנער 62
פרעסטיזש 544
פרעסירן — 4
פרעסן
דריקן 206
גלאַט מאַכן 103, 626 אונטערדריקן באַאיינפֿלוסן 894
פרעסע 881
פרעסער 526
פרעסקריפציע
תקנה 598
רעצעפט זט
פרעפּאָזיציע 871
פרעפּאָראַט 427
פרעפּאָרירן 898
פרעפּלען 859
פרעפּיקס 871, 869
פרעפּעקטור 600
פרעפּעריירן 891
פרעפּערענץ 891
פרעציז 835
פרעצעדענט 89, 52
פרעראַגאַטיוו 575, 456
פרצוף — 2
פרק
טייל ספֿר 84, 881 פרקי־אבות 609
פרשה

טייל ספֿר 84 חומש 609

פרשת־דרכים 178

פשוט

איינפֿאל 632 תמימות 362 קלאָר 822

המוניש 545 פֿאַרשטענדלעך דא עניוּת־דיק 547 איינגעהאַלטן 694

עקאָנאָמיש 606 אופֿן ריידן 374

פשט 349

פשטות

פשוטקייט 532 תמימות 862

פשטל

פֿאַמיליער

פשטל

וויכוח 324

פֿאַרטייטש 849, 609

פשטן 849

פשיטא 822

פשענדזע 123

פשעקופקע

הענדלערין 485

פראָסטאַטשקע 646

שעלטערקע 669

פֿ

פֿאַבולע 881

פֿאַביע 589

פֿאַבל 881, 882 פֿאַבריצירן

שאַפֿן 106

פֿאַדעם

נאַרן 128

המשך 45

פֿאָדערגרונט 146 פֿאָדערדעק 170 פֿאָדערהויז
טייל וווינונג 114
טייל הויזן 526 פֿאָדערונג
נאָפֿעל 462
נקשה 472
פֿאָדערזייט 145 פֿאָדערחלק
פֿלייש 258
אַנאַטאָמיע 240 פֿאָדערטייל
פֿאַרנט 145
אַנאַטאָמיע 240 פֿאָדערצימער 114 פֿאָדערשט
פֿאַרנט 145
מערווערטיק 28 פֿאָוואָריט 561
פֿאָוואָריטיזם 662 פֿאָונע 2
פֿאַזיס, פֿאַזע
צושטאַנד 7
פֿאַזער
— פֿיברע
פֿאַטאַבראַוויור 868 פֿאַטאַגראַפֿיע 384 פֿאַטאַליזם 100 פֿאַטאַ־מאַרבאַנאַ 846
פֿאַטעל 115
פֿאַטער
טאַטע 287
שאַפֿער 106
פֿאַטערלאַנד 109 פֿאַטערשטול 115 פֿאַטשיילע 622 פֿאַטשיילקע 415 פֿאַיאַנס
מעטאַל 217
פֿאַיבאַס 614 א
פֿאַיע 114
פֿאַך
שיכט 122
פֿאַכ(ע)ן

לופטיקן 219
קילן 255
זשעסטיקוולירן 202, 865 פאָכער 219, 255 פֿאַל
נידערונג 196 מפלה 496
שיפוע 154
צעשטערונג 107
צופֿאַל 99
טעמע 810
קנייטשן 165
פֿאַלגנדיק
— ווייטערדיק פֿאַלגע 205
פֿאַלוואַרק 251
פֿאַליאַ 877, 879 פֿאַליאַנט 379
פֿאַליע 226
פֿאַליקע 420
פֿאַלירטשיק 268 פֿאַלן
נידערן 196
ירידה 496
שטאַרבן 248
קנייטשן 165
אויסהוילן 160 פֿאַלצעט 286
פֿאַלק
מענטשהייט 22
פֿאַלש
גרילציק 282
פֿאַלשמינצער 868 פֿאַלשעווען
שווינדלען 863
פֿאַמיליאַנט 644 פֿאַמיליאַר 652 פֿאַמיליע
שטאַם 237

אָפּשטאַמלער 288
קרוב 289
נאָמען 870
פֿאַמיליע־נאָמען 870 פֿאַמיליער
פֿריינדלעך 652
— באַהאַוונט
פֿאַן
פֿאַרבלאָז
פֿאַן 268
פֿאַן
הינטערגרונט 146 דנאָ 129
פֿאַנע 805
טיטל 644
פֿאַנאָגראַף 286
פֿאַנאָטיזם
עקשנות 827, 887
פֿאַנגען
אַרעסטירן 470
פֿאַנד 479, 486
פֿאַנט 475
פֿאַנטאַזיאַר 846
פֿאַנטאַזיע
לופֿטבילד 846
קאַפּריז 541, 889 אומרעאַליטעט 2 אומממשות 4
ליטעראַטור 881
מוזיק 284
פֿאַנטאַזירן 846
פֿאַנטאַזמאַגאָריע 807
פֿאַנטאַם 616

פֿאַנטאַן 226
פֿאַנטאַסטיש
לופֿטבילד 846
קאַפּריז 889, 641 אומרעאַליטעט 2 אוממשות 4
ליטעראַטור 881 מוזיק 284
פֿאַניע
פֿאַניר 115
פֿאַנירן 115
פֿאַנעטיק 872, 277, 569
פֿאַנעם 869, 871
פֿאַנפֿאַר 20
פֿאַנפֿען 876
פֿאַנקוכן ש
פֿאַם
פֿאַסאַליע 258
פֿאַסאַן
פֿאַרעם 161
נאַרמע 62
צושטאַנד 7
פֿאַסאַנירן 151
פֿאַסטן 226, 689
פֿאַסטריגע 626
פֿאַסיל 204
פֿאַסן זיך 609
פֿאַסע 160, 452
פֿאַסעט 186
פֿאַספֿאַט 289
פֿאַספֿאַר 289, 218
פֿאַספֿאַרעסצענץ 289

פֿאַעטאָן 178
פֿאַצעט
פנים 186
פֿראַנט 529
פֿאַצעיאַטע 114
פֿאַקולטעט 861
פֿאַקוס
זאַמלאָרט 47, ט קונץ 514
פֿאַקוסניק 614
פֿאַקט
עקסיסטענץ ב
אמת 862
געשעעניש 99
באַווייז 818
געוויסיקייט 822
פֿאַקטאָר
פֿאַרמיטלער 402 סיבה 101
מאַטעמאַטיק 54 מעקלער 485
פֿאַקטאָריאַל 54
פֿאַקטורע 488
פֿאַקטיש 822, 818, 862
פֿאַקטנדיק 1, 99
פֿאַקיר
נזיר 594
פֿאַקוסניק 614
פֿאַקסימילע 14, 877
פֿאַקע
בעל־חי 247
רויכוואַרג 525

פֿאַקציע

— פֿראַקציע

פֿאַראַד 55

פֿאַראַומווערדיקן 416

פֿאַראַומערט 512

פֿאַראַומרייניקן 416

פֿאַראַורטייל עאַ

פֿאַראַורטיילן 602

פֿאַראַיבל האָבן 587, 662

פֿאַראַיבעריקן 6, 495

פֿאַראַייביקן 78

פֿאַראַייגענען 476, 481

פֿאַראַיידלען 64

פֿאַראַיין 448

פֿאַראַיינהייטלעכן 28

פֿאַראַייניקונג 80, 448

פֿאַראַייניקן 80

פֿאַראַיינפֿאַכן 532

פֿאַראַינטערעסירט 811

פֿאַראַכטונג

ביטול 582

דערווידער 542

פֿאַראַלגעמיינערן 50

פֿאַראַנטוואָרטלעך 677

פֿאַראַנ(ען) 1

פֿאַראַנקערן 169

פֿאַראַרדענען 462

פֿאַראַרעמט ווערן 496

פֿאַרב 298

פֿאַרבאַדינג 819
פֿאַרבאַהאַלטן (זיך) 851
פֿאַרבאַוווּסטזיין 808
פֿאַרבאַט 599
פֿאַרבאַנד 448
פֿאַרבאַרגן 851
פֿאַרבאַשטימונג 892
פֿאַרביטן 599
פֿאַרביטערט 612
פֿאַרבייגן 105
פֿאַרבייגן זיך 556, 196
פֿאַרבייטן
פֿאַרנטט 460, 95
חילוף 96
פֿאַרבייסן 258, 204
פֿאַרבילד 13
פֿאַרביליקערן
געשמאַק 584
פֿאַרבינדונג
פֿאַראייניקונג 80
שיכות 8
פֿאַרביסן
באַשלאָסן 887
שלעכטהאַרציקייט 667 ברוגז 502
פֿאַרביק 293
פֿאַרבלאָז 94ע
פֿאַרבלאָנדזשער
פֿאַרהאַלטן זיך
פֿאַרבלאָנדזשען 886 פֿאַרבלייבן

זיין אין 111
 איבערבלײַבן ע פֿאַרבלײַען 5 — פֿאַרבלענדן 851, 868 פֿאַרבן 118, 293 א
 פֿאַרבעטן
 נעטן 472, 554
 פֿ' אַ בעט 87 פֿאַרבענקען זיך 541 פֿאַרבעסערן 424 פֿאַרבעסערן זיך 626,
 693 פֿאַרבער 118 א פֿאַרבראַנירן 452, 480 פֿאַרבראַקן סע פֿאַרברודיקן
 416 פֿאַרברוינען 298, 261 פֿאַרברעכ(ן) 574 פֿאַרברעכער 674 פֿאַרברעמען
 148 פֿאַרברענגען
 געלט 490
 פֿאַרוויילונג 514 פֿאַרברענען 256 פֿאַרגאַזן 244
 פֿאַרגאַנגענהייט 75
 צווינגען — 4
 זנות 597
 פֿאַרגיטיקן 605 פֿאַרגיין
 שטאַרבן 248
 צעשטערט ווערן 107
 ניט האָבן קיין האַפֿט 209
 פֿאַרלעשן זיך 290
 בייטן זיך 97
 אַרייַנגיין 187 פֿאַרגיין זיך
 וויינען 512
 געזאַנג 288
 געלעכטער 511
 דבקות 8 —
 פֿאַרגייער 39
 פֿאַרגיכערן ש פֿאַרגינען 566
 פֿאַרגיפֿט(יע)ן
 פֿאַרערגערן 425
 פֿאַרגלױסטן זיך 541 פֿאַרגלױוערט ווערן

געדיכטקייט 210
אומשפירעוודיקייט 253 פֿאַרגלייבן 491
פֿאַרגלייבן זיך 829 פֿאַרגלייך
משל 817, 874
פשרה 455
פֿאַרגלייכן 817
פֿאַרגלייכן זיך 455 פֿאַרגלעטן
פֿאַרטיידיקונג 588
פֿ' די האָר 87
פֿאַרגעבן
מוחל זען 572
פֿ' אויפֿגאַבע 462
געבן צו פֿיל 616
צווייצן 270
פֿאַרגעוואַלדיגן
צווינגען 464
זנות 597
פֿאַרגעטערן
עבודה זרה 614
כבוד 580
פֿאַרגעלט(יק)ן 605
פֿאַרגעריכט 258
פֿאַרגעשריטן
— פֿראַגרעסיוו
פֿאַרגרויזען 140
פֿאַרגרונטיקן 106 פֿאַרגרייזן
זינדיקן 674
אופֿן ריידן 874
פֿאַרגרייטן 8—

פאָרגרינגערן
טרייסטן 518
מאַכן גרינגער 207 פאָרגרעכט 557
פאָרגרעסער-גלאַז 807 פאָרגרעסערן
פ' אין שטח 117
פ' אין צאָל ש
מגזם זיין 864
פאָרדאגהט
פאָרזאָרגט 612
פאָרזען מיט 497 פאָרדאַכט 880
פאָרדאַמען 602
פאָרדאַרבן 4, 107 פאָרדאַרבן
קאַליע 425
זינדיק 574
פאָרדאַרן
ווערן טרוקן 224
ווערן קליין 118 פאָרדאַקהן זיך 508 פאָרדולן 280
פאָרדומפן 276, סאַ פאָרדושען דש
פאָרדיונג 241
פאָרדייען 264
פאָרדייען 264
פאָרדינגען 491
פאָרדינסט
ריווח 495
לוין 605
באַרעכטיקטייט 675 פאָרדינען
באַקומען ריווח 493
באַקומען לוין 605
זיין באַרעכטיקט 675

מאַכן דין 118, 211 פֿאַרדינער 495
פֿאַרדיק(ער)ן 210, 117 פֿאַרדעכטיקן 380, 687 פֿאַרדעקן
צודעקן 188
פֿאַרדראָס 512
פֿאַרדרייען
פֿאַרמאַכן 167
אומאַרדענונג ש
שוועריקייט 8—
שווינדל 8
פֿאַרהאַלטן זיך
צושטאַנד 7
אומבאַוועגונג 169
פֿירן זיך 401
פֿאַרהאַלטן
פֿאַרזעצן
פֿאַרהאַלטן 684
פֿאַרהאַלמעווען 445 פֿאַרהאַמעווען 5— פֿאַרהאַמערן 167
פֿאַרהאַנג 140
פֿאַרהאַנדלען 484 פֿאַרהאַקן 167
פֿאַרהאַקן זיך 443 פֿאַרהאַרטעווען
האַרטקייט 2
אומשפּירעוודיקייט 258 פֿאַרהאַרעווען 489 פֿאַרהויז 114
וואַכן איבער 480
אויפֿהיטן 404
פֿאַרהייליקן
עבודה־זרה 614
פֿאַרהיילן זיך 426 פֿאַרהיימישן 248
פֿאַרהילכן 280
פֿאַרהילן 851

פֿאַרהיפּנאַטיזירן 258 פֿאַרהיקען זיך 870 פֿאַרהעלטעניש 7, 8
פֿאַרהעלטענישמעסיק 8 פֿאַרהענגען 861, 290 פֿאַרהער(ונג)
ניט הערן 288
פֿאַרשונג 315, 601 פֿאַרהערלעכן 580 פֿאַרהערן
ניט הערן — 2
פֿאַרשן 815, 001 פֿאַרוואָגלט ווערן 111 פֿאַרוואַכן 470
פֿאַרוואַסערן 269 פֿאַרוואַרט
גראַמאַטיק 871 פֿאַרוואַרלאַזט
אַליין נעלנט) 57
אומריין 416
פֿאַרוואַרפֿן
פֿאַרלירן 496
אויסשליסן 86
אַנולירן 463
פֿאַרוואַרפֿן 684
פֿאַרוואַרפֿן ווערן
שינוי 98
אומפֿרוכפּערדיקייט 281 פֿאַרוואַרפֿערין 281 פֿאַרווונד(יק)ן 425, 188
פֿאַרווונדערן (זיך) 648 פֿאַרוויאַלען 425
פֿאַרוויאַנ(י)ען אַט פֿאַרוויילן (זיך)
פֿאַרגעניגן 514
פֿאַרווייסן
מאַכן ווייס 295
צופּראַווען נמאנל) 270 פֿאַרוויסטן 107
פֿאַרוויסיקייט 808 פֿאַרוויקלען
פֿאַרשוועריקן 443
אַינשליסן 85
פֿאַרווירקלעכן 48 פֿאַרווישן
אַפּמעקן 807

פֿאַרהוילן 851
פֿאַרוועטן זיך 450 פֿאַרוועלטלעכן 618 פֿאַרוועלן זיך 541 פֿאַרוועלעניש
נאַגער 541
קאַפּריז 889
פֿאַרוועלקן 425
פֿאַרווענדן 405
פֿאַרווערטס
— פֿאַרויס
פֿאַרווערן 599
פֿאַרויס 181
פֿאַרויסזעצונג
— תנאי
— גלויבן
פֿאַרום 824
פֿאַרזאַגן
פֿאַרווערן 599
באַפֿעלן 462
וואַרענען 481
פֿאַרזאַגן
פֿאַרלייענען 873
נביאות 845
פֿאַרזאַמלונג 47
פֿאַרזאַמען זיך
שפּעטיקן זיך 88, 90 פֿאַרזאַרגט
באַמיטלט 497
טרויעריק 512
פֿאַרזאַרגן 403, 479
פֿאַרזוך
— אַטנאַט

— עקספערימענט
 — פרוו
 פֿאַרזוכן
 — עקספערימענטירן
 — אונטערנעמען
 פֿאַרזוימען
 מאַכן אַ זויס 143
 קומען שפעט 90,88
 זיין לאַנג אין 69
 פֿאַרזונקען ווערן 196 פֿאַרזופן 264
 פֿאַרזיגלען 1
 פֿאַרזייען 251
 פֿאַרזיכטיק
 — אָפּגעהיט
 פֿאַרזיכערן
 זאָגן פֿעסט 7—
 מאַכן זיכער 822
 באַוואָרענען 475
 באַשיצן 480
 פֿאַרזילבערן 205
 פֿאַרזינדיקן זיך 674 פֿאַרזינקען 196
 פֿאַרזיסן
 מאַכן זיס בע
 פֿאַרליכטערן 618 פֿאַרזיצער 459
 פֿאַרזען
 ניט זען 806
 מאַכן אַ טעות 836
 זיין ניט אָפּגעהיט 814
 פֿ' מיט (גרייטן) 408 פֿאַרזעעניש 521, 63 פֿאַרזעצן

פ' אין תפילה סדפ
פארזשאווערט
פארלאזלעך
פארזשאווערט סט פארחושט
ניט־אפגעהיט 814 פארחושכט
פינצטער 290
קראנק 420
פארחושן זיך
פארטראכטן זיך 809
זיין ניט־אפגעהיט 814 פארחזירן 416
פארחידושן זיך 648 פארחלומט
פאנטאזיע 846
ניט־אפגעהיט 814 פארחלשט
הונגעריק 266
קראנק 420
פארחתמענען
פארמאכן 43, 167
פ' זיך פאר 475 פארט 452
פאר טאג 82
פארטאמעווען 445, 167 פארטאן וו
פארשווענדן 607
אויסגעבן 490
פארקויפן 484
פארלייען 491
פארטאן ארי
באשעפטיקט — 4 פארטאפלען 58, 25 פארטאקט 288, 882 פארטויבן
מאכן טויב 288
מאכן אומשפיריק 258
טומלען 280

פֿאַרטוישן
— פֿאַרבייטן
פֿאַרטומלען 280
פֿאַרטון
פֿאַרשווענדן 607
פֿאַרנוצן 405
אויסגעבן 490
פֿאַרקויפֿן 484
פֿאַרלייען 491
פֿאַרטונקלען
פֿאַרשוואַרצן 296
פֿאַרפֿינצטערן 290
זיין מערווערטיק 28
פֿאַרטושן 851 פֿאַרטושען 257 פֿאַר(ט)זעצונג
— המשך
פֿאַרטייבן
מאכן טויב — 2
מאַכן אומשפּיריק 268
טומלען 280 פֿאַרטיידיקן (זיך)
פֿאַרענטפֿערן (זיך) 588
מלחמה 452
פֿאַרטייטשן 849 פֿאַרטיילן
גענן 479
באַשווינדלען 863 פֿאַרטייען זיך 861 פֿאַרטיליקן
מאַרד 244
צעשטערונג 107 פֿאַרטיפּיקאַציע 462, 208 פֿאַרטיפּן זיך
זיין אָפּגעהיט 818 פֿאַרטיק מאַכן
צוגרייטן 898
ענדיקן 43

פֿאַרטל 897, 863 פֿאַרטעך 522
קאַרטעמפן 162 פֿאַרטעפּיאַן 286 פֿאַרטקע 118
פֿאַרטראָג 359, 373 פֿאַרטראָגן (זיך)
זטן שלום מיט 455, 883
זיין פּאַסיק 15
פֿ' ווערן 111 פֿאַרטראָגן אַרי
באַשעפֿטיקט 433 פֿאַרטראָגן 859, 878 פֿאַרטראַכטן 897 פֿאַרטראַכטן זיך
געדאַנק 809
פֿאַנטאַזיע 846
וואַקלען זיך 888 פֿאַרטראַף 869 פֿאַרטרוימט 846 פֿאַרטרויען
באַפֿולמעכטיקן 460
פֿאַרטרויערט עס
פֿאַרטריבן ווערן 111 פֿאַרטריבן 193, 604 פֿאַרטרינקען
צוטרינקען 264
דערטרונקען ווערן 196
פֿאַרפֿלייצן 228
פֿאַרשווענדן 607
פֿאַרטרינקעניש 228 פֿאַרטרעגער 860, 878 פֿאַרטרעטן
פֿאַרנטטן 95, 400
פֿאַרלעשן פֿטער 257 פֿאַרטרעטער 460, 95 פֿאַרטרענקען 228
פֿאַרטשאַדען 258
פֿאַרטשעפּען 447
פֿאַריאַגט 488
פֿאַריאַגט ווערן 111
פֿאַריאַגן 198
פֿאַריאַכמערט 488
פֿאַריאַמערט 612
פֿאַריאַושט 588, נס פֿאַרייַדישן 285
פֿאַריסעער 611

פֿאַריע 681
פֿאַריענקען זיך 876 פֿאַרירשונג בא
פֿאַרפֿישופֿן
אַינפֿלוס 894
פֿאַרכאַפט ווערן
אַנטציקט ווערן 508
שטאַרבן 243
פֿאַרשווינדן ווערן 188 פֿאַרכאַפֿן
פֿאַרנעמען 482, 481
אַנטציקן 508, 511 פֿאַרכט 589
פֿאַרכטיק
שרעקלעך 689
גרויס 20
פֿאַרכליניען זיך מט פֿאַרכמאַרעט 290
פֿאַרלאַג 879
פֿאַרלאַזלעך
זיכער 822
878
פֿאַרלאַזן
פֿאַרמעל
פֿאַרלאַזן
אַפּגיין 188
אַינלאַזן 478
רעזיגנירן פֿון 461
לאַזן וואַקסן 249 פֿאַרלאַזן אָדי
אומפֿרוכפֿערדיק 281
עלנט 57, 565 פֿאַרלאַזן זיך
פֿשרה 455
פֿאַרלאַטען 44, 626 פֿאַרלאַנג

באגער 541
 זויליקייט שאַ 462
 באַפֿעל 472
 בקשה 472
 פֿאַרלאָפֿן
 פֿאַרגאַנגען 75
 געשען 99
 נײַט־אַנזעעוודיק 292, 351 פֿאַרלאָרן
 אָנגעוואָרן 496
 צעטומלט 842
 פֿאַרצווייפֿלט 512, 538
 אומזיכער 888, 823
 פֿאַרטראַכט 814, 809
 פֿאַרפֿאַלן 188 פֿאַרלויבן 583
 פֿאַרלוימדן
 — באַשולדיקן
 — רכילות
 פֿאַרלויפֿיק
 — לעת־עתה פֿאַרלויפֿן
 פֿאַרגאַנגענקייט 75
 געשען 99
 פֿאַרלויפֿער 89 פֿאַרלוירן
 אָנגעוויירן 496
 צעטומלט 842
 פֿאַרצווייפֿלט 512, 528
 אומזיכער 888, 823
 פֿאַרטראַכט 814, 809
 פֿאַרפֿאַלן שבֿ פֿאַרלוסט 496
 פֿאַרלושען 288

פֿאַרשלאָג 471
פלאַן 897
פֿאַרלייגן
פֿאַרלירן 496
פֿאַרמאַכן 167
קרייצן 524
עטאַבלירן 106 פֿאַרלייגן זיך
געוועט 516
שנאַרערי 472 פֿאַרלייגן 471
פֿאַרליידן
האַבן געדולד 509 פֿאַרלייבטן 620 פֿאַרלייכטערן
פֿ' אַ משאַ 207
מאַכן גרינגער — 4
העלפֿן 446
טרייסטן 618
פֿאַרלייען 491
פֿאַרלייענען 859 פֿאַרלייענער 888 פֿאַרלייקענען 882 פֿאַרלייטן 205
פֿאַרלירן
היזק האָבן 496
פֿאַרשפּילן 516 פֿאַרלירן זיך
בלאַנדזשען 180
זיין ניט־באַשלאָסן 888 פֿאַרלעבן
הוצאה 490
פֿאַרשווענדן 507 פֿאַרלעבן זיך 489 פֿאַרלעגן
אַלט 75,425
— צעטומלט
פֿאַרלעגנהייט 828 פֿאַרלעגער 879
פֿאַרלעגערט 75,426 פֿאַרלענגערן
שטח 117

פֿאַרלענדן
מאַרד 244
צעשטערונג 107 פֿאַרלעשן
פֿאַרם 251
פֿאַרמאַגן 476
פֿאַרמאַט 17
פֿאַרמאַטערן זיך באַ פֿאַרמאַכן 167, 445 פֿאַרמאַל
נאַרמע 52, 598
מאַדע 680
אַפּגעהיט 818
אופֿן ריידן 874
ביוראַקראַטיע 459 פֿאַרמאַליזירן 598 פֿאַרמאַציע 4
פֿאַרמאַציע
פֿורעם 151
אינשליסונג 85
פֿאַרמאַצעווטיק 427 פֿאַרמאַצעווען 208 פֿאַרמוהן זיך 809 פֿאַרמויערן 167
פֿאַרמולאַר 877
פֿאַרמולירן 598
פֿאַרמולע 698
פֿאַרמיאוסן 542
פֿאַרמיטלט 401
פֿאַרמיטלען 402
פֿאַרמינערן 26, 64 פֿאַרמירן
פֿאַרעם 151
שאַפֿן 106
אינשליסן אין 35 פֿאַרמישן 29
פֿאַרמישפטן 602
פֿאַרמל 698
פֿאַרמסרן 587

פֿאַרמע
צושטאַנד 7
פֿאַרעם 151
מאַדעל 18
פֿאַרמעגלעך 497
פֿאַרמעגן
אייגנס 476
רייכקייט 497
גרויסצאָליקייט 67 פֿאַרמעל
נאַרמע 598, 62
מאַדע 680
אופֿן ריידן 874
ביוראַקראַטיע 459
פֿאַרמעסטן זיך
פֿאַעווייפֿלען
פֿאַרמעסטן זיך
אימפולס 183
געוועט 450
פֿאַרמעקן 867
פֿאַרמעריי 251
פֿאַרמערן 25, 280 פֿאַרמשכונען (זיך) 492 פֿאַרן 170
פֿאַרנאָטירן 866
פֿאַר נאַכט 88, 290 פֿאַרנאָכלעסיקן
ציט 90
אַרבעט 814
פֿאַרנאָנט 545, 853 פֿאַרנאָרן 868, 894 פֿאַרנודזשען 619
פֿאַרנומען
טעטיק 483
באַזעצט 111

פֿאַרניט(עווע)ן
צונאָגלען 167
צוברינגען 261, 298 פֿאַרנייגן זיך 190, 556 פֿאַרניינען 832
— פֿאַרנעפּלט
פֿאַרנעם
מאָס 17, 117
שטח 108
וויכטיקייט 413
באַגריף 808
פֿאַרנעם 544
פֿאַרנעמען
פֿאַרכאַפּן 481, 482
הערן 287
באַזעצן 111, 452
אַרעסטירן 470
שמעלן 118, 626
באַנעמען 308
פֿאַרנעמען זיך
אַפּגיין 188
באַשעפֿטיקונג 453, 488 פֿאַרנעפּלט 851
פֿאַרס
טעאַטער־שפּיל 888
אומוויכטיקייט 4ב4 פֿאַרסטריגעווען 626 פֿאַרסירן
צווינגען 464
געזאַנג 282, 283
פֿאַרסכהבלען 82, 64 פֿאַרסמען 425, 244 פֿאַרסע 581
פֿאַרעלטערט
אַלט 86

פֿאַרעם
פֿאַרעמדיקייט 161
נאָרמע 62
מאָדע 580
צושטאַנד 7
פֿאַרענגט 498
קאַרענדיקן 48, 474 פֿאַרענדערלעך
— בייטעוודיק
פֿאַרענדערן
— בייטן
פֿאַרענטפֿערן
אַפֿפֿרעגן 825
דערקלערן 849
פֿ' זיך נתירויץ) 588 פֿאַרעסן זיך עס
פֿאַרעפֿנטלעכן
באַקאַנט מאַכן 353
פּובליקירן 379
פֿאַרעקשנען זיך 887 קאַרערגערן 425
קאַרערלעכן 580
קאַרערן 580
קאַרפּאַטשקען 416
אַאַרפּאַכטן 491
קאַרפּאַרעט 438
פֿאַרפּלאַנטע(ר)ן 88, 448 אַאַרפּראָבקעווען 167 פֿאַרפּראָווען
פֿאַרבעסערן 64
פֿאַרפּראָטאַקאָלירן 866 קאַרפּראָפּן 167
פֿאַרפּרעסן 526, 118
פֿאַרפּאַגעט — 2
פֿאַרפּאַל

פֿאַרלירן 496
פֿאַרשווינדן ווערן 188 , פֿאַרפֿאַרן
צופֿאַרן צו 187
מאַכן אַ טעות 886
הוצאה 490
שלאָגן 183
פֿאַרפֿוילט סט

קאַרקיןצטערן 290
קאַרקיקסירן 866
פֿאַרפירן
אַפּנאַרן 868
אַנטוישן 687
זנות 597
פֿ' אַן ענין 400
עטאַבלירן 106
באַאַינפֿלוסן 894
פֿאַרפֿל 268
פֿאַרפֿלוכן
— פֿאַרשעלטן

ו
דורכלאַזן 86, 578 מעכן אַ טעות 836 קאַרקעסטיקן 208
קאַרפרעמדן זיך 568 קאַרץ 219
פֿאַרצויבערן
פֿאַרשווערער
פֿאַרצויבערן
פישוף 615
פֿאַרצוימען 140

פֿאַרצוקן — 1, 2 פֿאַרצוקערן
מאַכן זיס בע
פֿאַרקויפֿן 484, 502 פֿאַר צייטן (ס) 75
פֿאַצייכן 845, 865 פֿאַרצייכענען 866, 877 פֿאַרציילן 858, 873 פֿאַרצימער
114
פֿאַרציען
פעסטען 561, 889
פֿ' רויך 219, 265 פֿאַרצירן (זיך) 529, 626 פֿאַרצירעווען 4, 626 פֿאַרצן
219
פֿאַרצערטלט
צעפעסטעט 661
קאַפּריזנע 389
פֿאַרצערן
פֿאַרנוצן 405
צעשטערן 107
ווערן מאַגער 118 פֿאַרקאַכט
באַשעפֿטיקט 488
פֿאַרקאַפטשען 296, 416 פֿאַרקאַרק(עווע)ן 167 פֿאַרקויטיקן 416
פֿאַרקוילן 256
פֿאַרקויף 484
פֿאַרקויפט
פֿאַרשקלאַפֿט 466
קאַרומפּירט אס
פֿאַרקויפֿן
פֿאַרהאַנדלען 484
ווערן פֿאַלש 868 פֿאַרקומען
פֿאַסירן 99
אויסווייזן זיך 829 פֿאַרקוקן
ניט זען 806

ניט טאָן חוב 678
 מאַכן אַ טעות 886
 ניט מקפיד זיין 814
 פֿאַרקוקן זיך
 פֿאַרגאַפיען זיך 805
 אימיטירן 10
 מאָס 118
 צאָל 26
 פֿאַרקנייטשן
 פֿאַלדן 165
 פֿאַרקערט וו רן 93 פֿאַרקער־מיט 174 פֿאַרקערן
 רייניקן 415
 אומגיין 554
 פֿאַרקערפערן 8, 282 פֿאַרקרומלעכן 154 פֿאַרקריגן זיך 447 פֿאַרקריכן
 זטן אין 111
 קומען 187
 מאַכן אַ טעות 886 פֿאַרקרימען (זיך)
 קרומקייט 154
 רוגז 682
 פֿאַרקריפלען 5ש, 152 פֿאַרקרענקען
 קראַנק ווערן ש
 הוצאה 490 פֿאַררשטן, פֿאַרראָטן 689 פֿאַררופן
 פֿ' אַ פֿאַרזאַמלונג 47
 פֿאַרבעטן 664 פֿאַררופֿן אַרי
 גוטער נאָמען 644
 שלעכטער נאָמען 645 פֿאַררופֿן זיך 818 פֿאַררוקן 851 פֿאַררוקן זיך 111
 פֿאַרריגלען 167 פֿאַררייבן 867 פֿאַרריידן
 פישופֿן 615
 באַרויַקן 518 פֿאַררייטלען זיך

רויטקייט 299
צניעות 596 ש פֿאַרריקט
— פֿון זינען פֿאַררעדן
כישופֿן 615
באַרויקן 513 פֿאַררעדע 89, 381 פֿאַררעטער 689 פֿאַרשאַטן אַט פֿאַרשאַפֿן
זיך
קריגן 489
לאָזן זיך באַדינען 462 פֿאַרשאַרט 597 פֿאַרשאַרצן 197 פֿאַרשווינדן ווערן
188, 75 פֿאַרשווייגן
מנטל זיין 582
זיין מילד 46 פֿאַרשווינדן 188, 75 פֿאַרשוועכן 408, 581 פֿאַרשווענדן 507,
5 — פֿאַרשווערונג 897 פֿאַרשוועריקן 48 פֿאַרשווערן
שווער מאַכן 448
משביע זיין 615 פֿאַרשווערן זיך 358 פֿאַרשווערער 897
פֿאַרשולדיקן זיך
פֿאַרשעלמן
פֿאַרשולדיקן זיך
492
זינד 574
פֿאַרשונג 816
פֿאַרשטאַנד
קלוגשאַפֿט 889
פֿאַרשטאַנען
אומטעם 29
פֿאַרשטאַפֿן 167, א פֿאַרשטאַקט
פֿאַרעקשנט 887
שלעכטהאַרציק 667
אומשפירעוודיק 8ש, 509 פֿאַרשטאַרט
פֿאַרגליווערט 2%

האַרט 212
אומשפירעוודיק 509, 253
שלעכטהאַרציק 567 פֿאַרשטאַרקן 208
פֿאַרשטוביקן 248
פֿאַרשטויבן 416
פֿאַרשטויסן 198
פֿאַרשטומט ווערן 375 פֿאַרשטומפֿ(יק)ן 162 פֿאַרשטונקען ווערן 425
פֿאַרשטופן 351
קאַרשטופן זיך 111 פֿאַרשטיין
אינטעלעקט 308
קלוגשאַפֿט 889
מיינונג 329
פֿ' זיך אויף 437
פֿאַרשטיין
האַפֿענונג 635
באַשערטקייט 100 פֿאַרשטיינען 244
פֿאַרשטיינערט
פֿאַרגליווערט 255
האַרט 212
אומשפירעוודיק 509, 253
שלעכטהאַרציק 567 פֿאַרשטייער 460
פֿאַרשטעלן
שטערן 5—
פֿאַרהוילן 351
פֿאַרטונקלען א
פֿאַרשטעלן זיך
מאַסקירן זיך 868 פֿאַרשטעלן (זיך)
פֿאַנטאַזיע 6—
איידלקייט 556

טעאטער 881
פֿאַרשטענדיק 889, 808 פֿאַרשטענדיקן אַש פֿאַרשטענדיקן זיך
שלום מאַכן 455 פֿאַרשטענדלעך
מיט אַ זינען 847
מיגלעך 820
פֿאַרשטענדעניש
פֿאַרשטעפֿן 107, 626 פֿאַרשטעקל 167
פֿאַרשטעקן
פֿאַרשטאָפֿן 107
פֿאַרהוילן 351
פֿאַרשטרייבן 867 פֿאַרשטריכלען 867 פֿאַרשידן 12
פֿאַרשיידן 12
פֿאַרשיידנמיניק 29 פֿאַרשיידנפֿאַרביק 804 פֿאַרשייט 697
פֿאַרשיינען 520
פֿאַרשימלט ווערן 425 פֿאַרשיקונג 470, 604 פֿאַרשיקן 406, 193 פֿאַרשלאָג
פֿראָפּאָזיציע 471, 897
מוזיק 283
פֿאַרשלאָגן
פֿ' אין נקאָליר) 807
פֿ' זיך איז 111
פֿאַרשלאָגן אַרי
פֿאַרהוילן 351
פֿאַרשלאָגן
— פֿאַרלייגן
פֿאַרשלאָסן
פֿאַרהוילן 351
ברוגז 562
פֿאַרשלאָפֿט ווערן 420 פֿאַרשלאָפֿן 90
פֿאַרשלאָפֿן טדי

ניט־אָפּגעהיט 814
 אומטעטיק 484 פֿאַרשלוּמפּערן 416 פֿאַרשלידערט ווערן בב פֿאַרשלייערן
 פֿאַרהוילן 351
 פֿאַרקויפֿן 84.
 חתונה מאַכן 588 פֿאַרשלייערן זיך 522 פֿאַרשלינגען
 עסן 264
 צעשטערן 107 פֿאַרשליסן 167 ש פֿאַרשמאַכט
 הונגער 266
 קרענק 420
 פֿאַרשמאַלן 118 פֿאַרשמאַלצן
 צוגעפּראָוועט 260, 270
 אומריין 416 פֿאַרשמוצן 416 פֿאַרשמייסן 244 פֿאַרשמירן
 פֿאַרמאַכן 176
 פֿאַרשמוצן 416
 געבן שוחד 690
 פֿאַרענטפֿערן שם פֿאַרשמעל(ער)ן 118 פֿאַרשמעלצן
 צופּראָווען 260
 פֿאַראומרייניקן 416
 מעטאַל־אַרבעט 205 פֿאַרשמעקן
 גוטער ריח 5
 פֿאַרגלוסטן 641 פֿאַרשן 815
 פֿאַרשנאָרן 426 פֿאַרשנורעווען 80 פֿאַרשניידן
 קאַליע מאַכן 425, שם
 צעשטערן 107
 טייטן 244
 קאַסטרירן 1 פֿאַרשניצן 161
 8
 פֿאַשעמען
 פֿורעמען

פֿאַרשעמען 681 פֿאַרשעמען זיך 696 פֿאַרשענערן
שיינקייט 620
פֿאַרשענקען 479 פֿאַרשער
חוקר 809
אויספֿאַרשער 816 פֿאַרשפּאַטן 618 פֿאַרשפּאַרן
פֿאַרמאַכן 167
שטערן 5—
פֿאַרדעמדיקייט 89
מוזיק 284
טעאַטער 888
פֿאַרשפּילען 167 פֿאַרשפּילן
פֿאַרלירן 496, 616
מוזיק 284 פֿוטבאָל 514 פֿוטוריסט 868 פֿוטליאַר 408 פֿוטער
מאַנטל 522
רויכוואָרג 526
שפּטז 258 פֿוטערוואָרג 625 פֿוטרינע 141, 118 פֿויגל 247
פֿויגלדיק
לייכט ש
גוטער מצב 497 פֿויגלנעסט 248 פֿויגל־שרעקער 589 פֿולאַר 624
פֿולבלוטיק
רויט 299
הייסבלוטיק 510
שטאַרק 419 פֿולוואָרק 261 פֿוליעריק ש
פֿאַרשפּעטיקן (זיך) 88 פֿולמאַכט 4— פֿאַרשפּעטן 618 פֿאַרשפּענדירן 5
פֿאַרשפּרייטן
באַדעקן 188
באַקאַנט מאַכן 858 פֿאַרשפּרייטן זיך
באַקאַנט ווערן 858
מאָריך זיין 874 פֿאַרשפּריצן 416 פֿאַרשפּרעכן

פישוף 615
 — צוזאגן
 פֿאַרשפרעכער
 פֿוגע
 אויסהוילונג 160
 פֿולקום
 פערפֿעקציע 411
 פֿולשטענדיק 82
 פֿומיגאַציע 2
 פֿונאַנדערבינדן באַ
 פֿונאַנדערגיין זיך
 צעשפרייטונג 48
 ניט־אַינשטימונג 882
 אָפּאַזיציע 7—
 מאַכן אָרדענונג 87
 פֿאַרשטיין 808 פֿונאַנדערקלייבן (זיך)
 מאַכן אָרדענונג 37
 פֿאַרשטיין 808
 פֿונדירן
 גרינדן אַ פֿאַנד 479
 טראַקטירן 654
 פֿונדעווען 554
 פֿון זינען 8
 פֿונט
 געוויכט 206
 מטבע 486
 פֿונצענטרישקייט 48 פֿונק
 ליכטיקייט 289
 פֿונקציאָנאַר 485, 469 פֿונקציע

טעטיקייט 488
 באַשעפֿטיקונג 486
 אַמט 459
 קלאַס 49
 מאַטעמאַטיק 64
 פֿוס
 אַנאַטאָמיע —2
 אָפּפֿאַל 410
 פֿוס־האַרמאָניע
 —פֿיסהאַרמאָניע פֿוסנאָגע
 פעטשאַ 258
 פֿוקס 247
 פֿונאַנדערגרענעצן 140 פֿוראַזש 8,* 28
 פֿוראַר 495
 פֿורטקע 118
 פֿוריע
 פֿורמאַן 178
 פֿורעמען
 שאַפֿן 106
 איינשליסונג 85
 פֿונאַנדערזאָגן
 באַפֿעלן 462
 פֿאַרטיימן 849
 פֿונאַנדערלאָזן
 באַפֿרייען 469
 צעשפרייטן 48
 פֿונאַנדערפֿאַלן
 אויפֿבינדונג 81
 קאַליע ווערן 5—

פֿונאַנדערקלייבן (זיך)

פֿיסקאַל

פֿוש(עווע)ן שפּ

פֿושער 438

פֿי

— פֿיך

פֿיאַלקע 30

קיאַסקאָ 496

פֿיאַקער 178

פֿיאָרד 226

פֿיבער

פֿאָדעם 123, 249 פֿיבעריש

הייסבלוטיק 510, 438 פֿיברע אָנ

פֿיגור

קערפּער 240, 368

באַרימטקייט 644

מאַטעמאַטיק 64

אופֿן ריידן 874

מאַנעקען 626

פֿיגוראַטיוו 874, 317 פֿיגוראַנט אַש, 615 פֿיגוראַציע

פֿאָרעם 161

מוזיק 284

פֿיגורירן

מאַלעריי 868

פֿידל 286

פֿידלען 283

פֿידלער שע

פֿיזיאָלאָגיע 241

פֿיזיאָנאָמיע 240, 807 פֿיזיק 104

פיזיש 3
 פֿיטערן (זיך) 248, 264 פיי
 בעל-חי 247
 פֿוטערוואַרג 525 פֿיג אַש
 פֿיגנבוים סש
 מכשיר 35
 קויל 454
 פֿילן 205, 215, מב
 פֿילן-בויגן 464
 שיין 520
 באַשיידן 596
 פֿילעוודיק 508
 אופֿן ריידן 874
 גוטער געשמאַק 683
 שיטער 211
 יושרדיק 573
 אומהאַפֿטיק 209
 קליינפֿאַרנעם 118
 פֿינגעפֿיל
 גוטער געשמאַק עס
 איידלקייט 556
 צניעות 596 פֿינדשאַפֿט 658 פֿינקוכן 258
 פֿינקונסט — 8 פֿינשמעקער 583, 889 פֿייע 608
 פֿיער
 ליכטיקייט 29
 היץ 254
 הייסבלוטיקייט 483, 510
 שיסערי 452 פֿיער-אָונט 4 פֿיערוואַרג 29, 561 פֿיערונג 551
 פֿיער-זיכער 430, 167 פֿיערטאָג בסס פֿיערטאָפּ 34 פֿיערלעך 551

קייער-לעשער 257 פייערן
 ברענען 256
 שיסן 452, 183, 279
 קאכן זיך 510
 — יום-טובן
 פֿייער-פּאַסטקע 114
 פֿייערפּלאַץ 264
 מוזיק-אינסטרומענט 26
 ליולקע 2
 פֿיפּקע 228
 פֿיקע — 2
 פֿיך 247
 פֿילאָזאָף 809
 פֿילאָלאָגיע 869
 פֿילאָנטראָפֿיע 479, 666 פֿילאָסאָף 309
 פֿילאָסאָפֿירן 809
 פֿילאָסאָפֿעם 862
 פֿילהאַרמאָניע 284 פֿילהאַרן 262
 פֿיל-ווייניק 17
 פֿילטער 415, 884 פֿילטראַט 218
 פֿילטירן 415, 218 פֿיליאַלע 84
 פֿיליבוסטער 445
 פֿילן
 שפֿירן 509, 252
 טעם 207
 פֿאַרש(ט)ן 815
 פֿילפֿאַרביק 804

מוזיק 284
טונקל 290
שוואַרץ 296
שלעכטער מצב 498
אומוויסן 884
זיין ליכטיק 289
פֿיסהאַרמאַניע 26 פֿיסק(וס) 487
פֿיסקאַל 601
פֿיפּיק
מיגל
פֿיפּיק
פֿיצקען 188
פיקטיוו
פֿאַנטאַזיע 846
פֿיקסירן 98, 322
פֿיקציע
פֿאַנטאַזיע 846
— בעלעטריסטיק פֿיר
אַינפֿיר 62
פֿירגריזל 861, 877 פֿירהאַבן
מחלוקת 7—
זנות 597
פֿירהאַלטן 684
פֿירהאַנג 1—
פֿירהויז 114
פֿירוואָרט
ליטעראַטור 881, 89
פֿירוואָרפֿן 5—, 687 פֿירונג
מינהג 52

מעטאָד 401
 אַריבערטראָג 172 פֿירזאָרג 8—
 פֿירטאָן 2
 פֿירלייענער 888
 פֿירמאַמענט 462
 פֿירמע
 האַנדלס־הויז שפּ
 נאָמען 870
 פֿירן
 אַריבערטראָגן 172
 דירעקטירן 459 פֿירן זיך
 מינהג 52
 פֿירנעמען זיך
 אונטערנעמונג א
 באַשלאָסנקייט 887 פֿירעק 64
 פֿירער
 מנהיג 459
 מטבע 486
 פֿירשט 544
 פֿירשטנשאַפֿט 109
 פֿירשפרעכער
 פֿאַרטיידיקער 588
 פֿאַרמיטלער 402
 פֿאַרטרעטער 460
 דראַגאַמאַן 601 פֿירשריפֿט 877
 פֿיש
 נעל־חי 47פ
 פֿישאייִל 221
 פֿישביין 240, 204 פֿישן

אַרויסציען 184
 פֿלאַט 176
 פֿלאַטערל 247
 פֿלאַטערן
 ווירירן 202, 899 פֿלאַטערקאָפּ 97, 890 פֿלאַך מ 159, 64 פֿלאַך אַרי
 פֿלאַטשיק 159
 נײַט־טיף ש
 האַריזאָנטאַל 181
 נײַט־באַטעמט 269
 עם־האַרציש 884
 טעמפּ 509
 פֿלאַכלאַנד 225
 פֿלאַם
 ליכטיקייט 289
 וואַרעמקייט פֿט
 פֿטער 256
 הייסבלוטיקייט 510 פֿלאַמען
 ברענען 256
 זיין ליכטיק 289
 זיין רייט 299
 פֿלאַנק 147
 פֿלאַנקען
 אַנאַטאָמיע — 2
 פֿלייש 258
 פֿלאַסטער ש פֿלאַסטערן
 — ברוקירן

 ברענען 256
 זיין ליכטיק 29

זיין הייסבלוטיק 488, 510
פֿלֹוכן
— שעלטן
פֿלוס
געוואַסער 6
נעשאלץ 217
אומריין וואַסער 416
באַוועגונג — 1 פֿלוספֿעדער — 2 פֿליאַסקען
אַנאַטאָמיע — 2
טייל 84
שניידעריי 626
מייל שרויף א
פֿליגל־אַדיוטאַנט
פֿענאַמענאַל
פֿליטערגאַלד 626 פֿליטערטעג
— קושוואַך פֿליטערלעך 529, 626 פֿליטערן 289
פֿלייט 286
שפּיז 258
משות אַ
פֿליישיק
פֿלייש — 2
ווייך 218
פֿעט 117
טעטיקייט 433 פֿליכטלינג
— פֿליט פֿלימאַשין 177
נאַס 228
באַוועגלעך 168
לִיכט
אָפֿן ריידן 874 פֿליסן: 68, 2 פֿליספּאַפּיר 867 פֿליען

שוועבן 177
 פֿלוער
 פילאָט 177
 טעטיקער 488, פֿליקן
 פֿ' פֿעדערן 184
 פֿלירט 661. 681 פֿלעגמאַטיקער
 געלאָסענער 489
 קאַלטבלוטיקער 609
 פֿוילער 484
 פֿלעגמע
 לייכע. 416
 געלאָסענער 489
 קאַלטבלוטיקער 609
 פֿוילער 484
 פֿלעדערגראָז 20 פֿלעדערוויש 415 פֿלעדערל 247
 פֿלעדערמויז 247 פֿלעכטן 524, 157 פֿלעכטנגראָז 260 פֿלעק
 אומריינקייט 416
 פלאַץ 108, 110 פֿלעקל 205
 פֿלעקן 804
 פֿלעקסיע 218
 פֿלעקסן 240
 פֿעאָדאַל
 גוטבאַזיצער 251
 הערשער 466
 פֿעבוס 614 א
 פֿעדעמען 626
 פעדער
 אַנאַטאָמיע 240
 טעכניק 486

פען 877
 פֿעדעראַליזם *56 פֿעדעראַציע
 פֿאַרבינדונג 80
 רעגירונג 456
 פֿעדערוויש 415 פֿעדערונג 181
 פֿעדעריק פֿבע
 פֿעדערן זיך 87
 פֿעדערשטריך 877 פֿעט 117
 פֿעטוס 229
 פֿעטן 117
 פֿעטס
 ביאָלאָגיע 241
 אייל 221
 פֿעטער 289
 פֿעטשט פ 241
 פֿעוק(ייט)
 מיגלעכקייט 8
 פֿעכלדיק
 ליכטיק 289
 ריין 415
 פֿעכלען
 זען ריין 415
 זיין ליכטיק 289 פֿעכער 522, 219 פֿעכערן
 קילן 255
 זיין ריין 415
 זיין ליכטיק 289 פֿעל 240, 525
 געשפּרייט 108, 109, 54
 אַגריקולטור 251
 פֿעלדמאַרשאַל 458 פֿעלדפֿעבעל 458 פֿעלדשער 427

פֿעלטריט
טעות 886
דורכפֿאַל 496
אומגאַנצקייט 88
ווייניקייט 66
זינדיקן 574
ניט געלינגען 496 פֿעלן זיך 188 פֿעלער
טעות 886
קרענק 420
פֿעלשן
פֿאַלשעווען 868
פֿענאָמען
ווינדער 643
געשעעניש 99
פֿענאָמענאַל
נוט 411
גרויסי ש
פֿענדל
פֿענדל 2
פעסט מ
פֿייערונג
פֿעסט אַרי
האַפֿטיק געדיכט 210 האַרט 212
אימניטעוודיק 98 נאַ-לאָסן 887 ייטיק 540
פֿעסטונג
פֿעסטיקן 57
פֿעסטשטעלן
לעקקע 522
פֿעפֿערל

פֿעפֿערמינץ

פֿעפֿערן 0—

פֿערד־און־וואָגן ן

לערדנעיעג 514

פערז

פאָעזיע 882

פֿער־ענטאַציע ייאָלאָגיע 1— שיי־ 222

פראַגע

פֿראַנט 529

פֿראַנט

פֿאַרנט 146

מלחמה 452

ליאַנטאָוויק 55.

פיאַנטעיען 529

פֿראַקציע

טייל 84

פֿרוי

פֿרייען־האַנדל 597

פֿרויענצימער 23.

פֿרוכט

פֿערטל

פֿערטקע 118

פעריען

וואַקאַציע

פֿרוכטבוים

פֿריזור 528

פרט

פֿרייליידיק א

פרישפרעכן
 פֿרילינג אָן
 פרוער
 פֿאַרנאַנגענקייט
 פֿריץ
 פֿריציטיק
 צומרעגען
 פֿריציטיק 87
 פֿריצעווען 863
 פֿרירן
 געדיכטקייט 210
 פֿריש
 נט 81
 געזונטנוציק 418
 טעטיק 488
 אייליק 440
 מונטער 511
 קאַליר 293
 פֿרישטיק 258,
 פֿרעבעליסטין 860 פֿרעגן 815
 פֿרעגצייכן 869
 פֿרעך 549
 פֿרעזער 205
 פֿרעמד
 אומפֿרינדלעך 553
 דערווייטערט 119
 ניט־באַקאַנט (נסוד) 851
 אומשייכות 9
 ניט־צוגעהעריק 86

אויסנעמיק 68

אַביעקטיוו 6

פֿרעמדקערפער 86

פֿרעסן 264

פֿרעסער

עסער 264

מויל 240

פֿרעסקאַ 113

פֿרעסקאַ-מאַלעריי 868

פֿרעקווענץ 856, 91

צ

צאינה-וראיגה — אַ צאַל

מיספר 64, 17

טייל 84

מערצאַליקייט 65

קליינצאַליקייט 66

צאַלן 498

צאַמען 248, 470 צאַמען זיך 509, 594 צאַן

אַנאַטאָמיע 240

טעכניק 486

צאַנבערשטל 415 צאַנווייטאַג סט צאַנקען 26

צאַנקעריי 447

צאַנשטעכער 161 צאַפּ 247 צאַפּ 628

צאַפלען זיך 02ע צאַפּן מ

סטאַליעריי 116

שטאַפּער 167

באַטאַגיק 249, 0ש צאַפּן

אַרווסציען פע

באַשווינדלען 868

צאַצ(ק)ע
קינדערשפּיל 617
גוטקייט 411
בלימל 250
צאַצקען זיך
פֿאַרגעניגן 511
ליבעניש 661 צאַר 456
צאַראַפען 183
צאַרט
שיטער 211
אומהאַפֿטיק 209
איידל, 666
מילד 405
פֿילעוודיק, 508
גוטער געשמאַק 683
גוטהאַרציע. 666
שטיל אַע
שוואַך 420
מאַגער 118
קאַליר 296
מוזיק 283
מאַלערני' 868
צניעות 596
צאַריזם 456
צאַרן 610
צאַרענען 610
פאַרטיי 448
מישפט בא
צדדימדיק 827

צדה-לדרך 408, אַש צדיק 611 צדיקת 611
צדקה 479
צדקה-פּוּשְׁקֶע 487 צד שבנגד 47, 332 צואה 416
צואייגענען 476, 481 צואילן
דערנע(ע)נטערן זיך 187
אַקטיווירן 894 צובאַמקען
זינגען 288
צובונד 80
צובינע 80
צובעטן 87
צובער 268
צוברוינען 298
צוברענגען
ברענגען 172
פֿאַרמערן ש
פֿאַרווילן זיך 614
צוזאַמענפֿאַרן זיך
צוג
המשך 45
פּראָצעסיע 170, 651 באַן 174
לופֿט 219
פֿעדעדשטריך 877
צוגאַב 25
צוגוינט 219
צוגוינטעווען 80
ציעענע(ע)נטערן זיך 187
צוגנבענען 482
צוגנבענען זיך 187
צוגעבן

מוסיף זיין 25
 לענגער מאַכן 117
 צוגעהער 270, 85
 צוגעהעריק 85
 צוגעהערן 85
 צוגעהערן זיך 289
 צוגעוויינען זיך 62
 צוגעלאָזט 465
 צוגעלעגערט
 גרילציק 282
 צוגענגלעך
 מיגלעך 820
 פֿאַרשטענדלעך 847 גרינג 4—
 נאָענט 120
 וואָלוול 508
 אופֿן ריידן 874
 צוגעשריבענער 116
 צוגרייטן
 גרייטן 408
 באַאַרגעטן 898
 צודאַטן 5
 צודינען 666
 צודעקן 167, 188
 צודרייען 80
 צודרינגלעך 667
 צוהאַקן 167, 80
 צוהאַקן 80
 צוהונגערן 266
 צוהייליקן 6—

צוהעלפֿן 6—
 צוהערן זיך
 איינהערן זיך 287 פֿאַלגן 466
 זיין אָפּגעהיט 818
 צוהערער 287
 צוהערערשאַפֿט 283, 287
 צוואַגן (זיך) 415
 צוואה 479
 צוואַנג 205
 צוואַנגאַרבעט 486, 404
 צוואַנגמיטל 464
 צוואַרעך 258
 צוואַקס 117, 25
 צוואַקסן
 פֿאַרבינדונג 80 פֿאַרלענגערונג 117
 צוואַרטן 88
 צוואַרעמען 260
 צוואַרפֿן
 אָפּגעבן 480
 פֿאַרמערן 25
 צוואַקס 117, 25
 צווינטש(עווע)ן 658
 צו וויסן טאָן אַש
 צוואַרצן סע
 צוואַק 258
 צוויט 249, 250
 צוויטשע(ר)ן 281
 צוואַלינג
 צוויי 58

קינדער 288
 צווינגען 464
 צוויק 258
 צווישן 140
 צווישן אַנאַנד 8
 צווישנבאַציונג 8
 צווישנרוף 873
 צווישנשייד 14
 צווישנשיכות 8
 צווישנשפרייט בע
 צווייג
 באַטאַניק 249 טייל 84, 49 אָפּשטאַמלער 22 באַשעפֿטיקונג 435
 צוויידייטיק
 — צווייטייטיק
 צווייזייטיק
 אָפֿן ריידן 874
 זינען 847
 צווייטקלאַסיק 24
 צווייטראַנגיק 24
 ספֿק 828
 אומגלויבן 880
 צווייפֿללאַז
 — אָנספֿקדיק
 צוועק 892
 צוועקמעסיק 409
 צוזאַגן 474
 צוזאַמען מ 80
 צוזאַמען איוו 68, 26
 צוזאַמענבונד

פֿאַרבינדונג א
שייכות 8
צוזאַמענברענגען
זאַמלען 47
פֿאַרמיטלען 402
צוזאַמענגיין 15
צוזאַמענגיין זיך
זאַמלען זיך 47
דערנע(ע)נטערן זיך 10
צוזאַמענהאַנג
המשך 45
שייכות 8
צוזאַמענוואַקסן א
צוזאַמענטראָגן 47
צוזאַמענטרעקן 47
צוזאַמענטרעפן זיך באַגעגעניש 47
ענלעכקייט 10
צוזאַמענלייגן 64, 87
צוזאַמענלייגן זיך 47, 479
צוזאַמענמאַכן 47
צוזאַמענמישן 29
צוזאַמענפֿאַרן 563
צוזאַמענפֿאַל
ענלעכקייט 10
פּאַסיקייט 16
גלייכצייטיקייט 78 צעשטערונג דמבי
צוזאַמענפֿאַר י פֿאַרזאַמלונג 47 קאַנגרעס 460
צוזאַמענפֿאַרן זיך 47
ציזאַמענפֿית

אויפֿריידן זיך
 צוזאַמענפֿירן
 זאַמלונג 47
 פֿאַרמיטלונג 402
 צוזאַמענקומע זיך 47
 צוזאַמענקייט ען 80
 צוזאַמענקלאַנג 15, 288
 צוזאַמענרופֿן 47
 צוזאַמענריידן זיך אינשטימיקייט 331 שלום 455
 צוזאַמענשאַרן 47
 צוזאַמענשטויס 7—
 צוזאַמענשטעלן ש, 106
 צוזאַמענשלעפֿן 47
 צוזאַמענשנאָר(ע)ן 47
 ציזאַץ 25
 צוזוכן 15
 צוזונג 284
 צוזינגען 288
 צוזען
 קאַרמען 264
 אַכטונג געבן אויף דט
 צוזען זיך 42
 צוזעצן
 פֿאַרלענגערן 117 הרפּגה 251
 צוחנפענען זיך ש
 צוטאָן
 פֿאַרבינדן 30
 פֿאַרמאַכן 167
 צוטייללונג) 84

צוטייל 479
 זו טיי קומען 99
 צוטרָאָגן
 ברענגען 172
 אינוועסטירן 490 מיסיף זמן ש
 צוטרָאַכטן שאַ
 צוטרוי אַ
 צוטריטלעך
 אָפֿן 166
 נאָענט 120
 צוטרייבן 894
 צוטרינקען 264
 צוטרעטן
 דערנענטערונג 187 אונטערנעמונג —
 צוטרעפֿן ש8
 צוטשעפען 80
 צוטשעפעניש 567
 ציין זיך 187
 צויבער 615
 צוינערקרייז 615
 צויט 182
 צוימגעביס 178
 צוימען 2,470
 צוימען זיך
 קאַלטבלוטיקייט 509 נזירות 594
 צוימער 248
 צוכאַפֿן 481
 צוכאַפֿן זיך
 צוכט

צײַנג ננ"ח) 248 רײַנקײט 416

צולאַג 25

צולאַזן

אַרײַנגעמען 192 אײַנשליסן א צ' זאַפּאַס ש, 117, 526 דערלױבן 598

אײַנשטימען 881 גענן 479

צולאַזן זיך

צולױפן 187

צו ליב טאָן 566

צולײַגן

מוסיף זײַן ש פֿאַרלירן 496 רפּואה דט

— צולײַגן זיך

צולײַטן 80

— צולענען זיך

צולערנען (זיך) 29

צו מאַרגנס 77

צומישן 29

— צומישפטן 2

צומעסטן 15

צומצענטריש 47, 48

צונאַגלען 80

צונאַמען 870

צונג

אַנאַטאָמיע ע שפּײַז 22

צונױפֿבונד 80

צונױפֿבעטלען 47

צונױקבעטן 47

צונױפֿגלידערן 80

צונױפֿזאַמלען (זיך) 47

צונױפֿזעצן

קאמפאָנירן 35 זאַמלען 47
פֿאַרבינדן 80
צונויפֿלויפֿן זיך 47
צונויפֿלייגן
קנייטשן האָב
אַרדענונג דאָ
צונויפֿלייען 47
צונויללעבן זיך 2%
צונויפֿמאַכן 47
צונויפֿמישן 29
צונויפֿנעמען (זיך) 47
צונויפֿפרעסן
זאַמלען 47
געדיכט מאַכן 210
צונויפֿפֿאַל
זאַמלונג 47
איינציטיקייט 78
צונויפֿפֿאַרן זיך 47
צונויפֿפירן
זאַמלען 47
פֿאַרבינדן 30
צונויפֿריידן זיך
פֿלאַנעווען שאַ
צונויפֿרעכענען
צונויפֿרעכענען 64
צונויפֿשאַרן 47
צונויפֿשטויסן זיך 47
צונויפֿשטעלן ש, 106
צונויפֿשלאָגן 47

צונויפֿשליסן 35, 80
 צונויפֿשלעפֿן 47
 צונויפֿשנאָרן 47
 צונויפֿשרייבן זיך 855
 צונטער 254
 צונייען 626, 80
 צו נישט מאַכן 403, 107
 צונעמען
 נעמען 481 גנבענען 482 קבלתשנים 554 רעקרוטירן 452
 צונעמען זיך
 געוויקס 249
 צונעמעניש 870
 צוסטריגעווען סאַ
 צועסן זיך 519
 צופאַס(ט)ן 16
 צופאַסן זיך 62
 צופאַרן 80, 15
 צופּוויזען 187
 צופן 184
 צופסק(ע)נען 602
 צופראַווען 15, 270
 צופֿאַל 516, 99
 צופֿאַלן
 צופֿאַרן 187
 צופֿוסנס סע
 צופֿירן
 ברענגען 172 באַ(ג)לייטן 68 מוסיף זיין 25
 צופֿלוס
 הוספֿה 25

געוואָסער 226
 צו פֿלייסן 892
 צופֿעליק
 געשעעניש 99 אומבביוונדיק 898 אומשיכות 9 אָביעקטיוו 6
 צופֿעסטיקן 80
 צופֿרידן 611
 צופֿרידנשטעליק גענוג 67 גוט בך
 פֿאַרגעניגיק 611
 צופֿרידן שטעלן 666
 צוציען
 מאַגנעטיזירן 185 באַוועגן צו 894
 צוציענדיק
 מאַגנעט 185 אינפֿלוס 894
 פֿאַרגעניגיק 611
 צוקאָווען 80
 צוקאַמען 87
 צוקאַפנס 124
 צוקומען
 גענענען 187
 ווערן מער ש
 צוקומעניש
 הוספֿה 25
 געשעעניש 99
 צוקונפֿט 77
 צוקוקן 805
 צוקייטלען
 פֿאַרבינדן 80 פֿאַרמאַכן 167
 צוקילן זיך 0—
 צוקינפֿטיק 77

צוקלאָגן 587
צוקלאַמערן 80
צוקלאַפן
פֿאַרבינדן 80
פֿאַרמאַכן 167
אַפּמאַכן. 474 איינשטימען 881
צוקלייבן
צופאַסן 16
צוקלייען 80
צוקלעפּן שי
צוקלערן 897
צוקן
וויבראַציע 012 שריפֿט 157,877
צוקניפּן 80
צוקנעלן 859
צוקנעפלען 80
צוקעמען 87
צוקער
זיסקייט 271
ביאַלאָגיע בא
צוקערוואַרג 22
צוקערל 258
צוקערן
מאַכן זיס 271
צוראַמען 45
צוקערן זיך 239
צוקערניע 258, 264
צוקערניצע 263
צוקער־פּושקע אַש

צוקערקע 258
צוקריגן זיך 187
צוקרענקען סע
צוראַמען
צורה 868
צורוקן זיך 187
צוריגלען 167
צוריקטן (זיך)
צוגרייטן 898
אַינשמוצן 416
צוריק אויפֿשטעלן 6
צוריקבליק 848
צוריקברענגען 480
צוריקגיין 182
צוריקגעבן
אַפגעבן 480
מייקענען 417
צוריקגעהאַלטן
— אַינגעהאַלטן
צוריקגעצויגן
אומגעזעלשאַפֿטלעך 655
צוריקגעשטאַנען
— אַפגעשטאַנען
צוריקדרייען
אומקער 94
צוריקוואַרפֿן 480
צוריקטראָגן 480
צוריקטרעטן שב
צוריקכאַפֿן 481

צוריקלויפֿן 182
צוריקלייגן 480
צוריקמאַרשירן 182
צוריקנעמען
נעמען 481
אַפּשאַפֿן 463
צוריקענטפֿערן 825
צוריקקראָלן 182
צוריקפּאַלן
רעגרעסיע 182
אומקער 94
צוריקפֿאַרן
ציטערן
צוריקפֿאַרן — 1
צוריקצאַלן
אַפּנעגן ש, 493
רעטריבוציע 461 צוריקציען
אַנולירן 468
חרטה האָבן 890 צוריקציען זיך
רעגרעסיע 182, 188
רעזיגנירן 461, 478 צוריקקומען
אומקערן זיך 94
איבערחזרן א
גענעזן ווערן אַט צוריקקערן (זיך)
אַפּגעבן 480
אומקערן זיך 94, 187
איבערחזרן 64
צוריקקרגן 489
צוריקרופן

חרטה האבן — 8
 אבולירן — 8
 צוריקשטויסן 452, 467 צוריקשטיי 146 צוריקשטען 480 צוריקשיקן 480
 צוריקשלאָגן
 רעזיסטאַנץ 467
 רעטריבוציע 451 צוריקשלידערן
 רעזיסטאַנץ 467 צוריקשפרינגען — 1 צו רעכט מאַכן
 פֿאַרבעסערן 4, 87
 קאַליע מאַכן סט
 צעשטערן 1
 אויפֿעסן 264
 צו רעכט קומען אפ צורעכענען
 מוסיף זיין ש
 אַטריבוציע 108 צורר 567
 צושאַנצן 479
 צושאַרן 479
 צושאַרן זיך חב
 צושווערן
 צוזאָגן 474
 צושטאַנד ד
 צו שטאַנד ברענגען 48
 צושטופן זיך 187 צושטוקעווען 117, שאַ צושטיין
 פאַסן זיך 16
 נאַענטקייט 10
 פגען 567
 פֿאַרבינדן זיך 80 צושטייער
 הוספֿה 25
 צושטיקעווען 80
 צושטעכן 80

צושטעלן
 מוסיף זיין ש
 ליווערן 172
 צוגרייטן 3—
 צושטעפן 80, 526 צושטעקן זיך 252 צושטראָמען 187 צושיטן ט
 צושיקן 172
 צושלאָג ש
 צושלאָגן
 פֿאַרבינדן 80
 פֿאַרמאַכן 167
 צושלאָגן זיך 187 צושלאָק 25
 צושלייכן זיך 187 צושליסן 167
 צושלעפן זיך 187 צושמידן 80
 צושמייכלען זיך שס צושמעלצן
 פֿאַרבינדן א
 צופראַווען 0
 פראָוואָצירן 7—
 ערגערן 667
 צושנאָלן 80
 צושנאָפן 481
 צושנור(עווע)ן 80
 צושניידן 626
 צושניידער 626
 צושערן 628
 צושפּאַנען 187
 צושפּאַרן 167
 צושפּאַרן זיך
 צושטופן זיך 1
 אַפרוען זיך — צושפּיז 268

צושפיל
 הוספֿה ש
 פֿאַרדינסט 495
 מוזיק 284
 צושפילי(עוו)ען א צושפילן
 באַאינפֿלוסן 894
 מוזיק 288
 צושפיצן 161
 צושפרטזן. 1 צושפרינגען 187 צושרויפֿן ש
 צושרייבן 108 צושריפֿט 40, סש, בש ציבוך א
 ציבור 47, 617 ציבעך 26
 ציבעלע
 באַטאַניק 249 ציג 247
 ציגאַר 265
 ציגינער
 ציגל 113
 ציגלאַרניע 113 ציגלען זיך 19 ציגעלניע 113
 צידקות
 פֿרומקייט 611
 יושר 678
 ציוויל 116
 ציוויליזירט
 קולטיווירט פט
 גוטער געשמאַק 8 — ציוניזם 8 —
 ציזעלירן — 1, שאַ ציטאַדעל 42 ציטאַט 318, 881 ציטירן 818, בש ציטער
 נציטרע) 286 ציטערן
 וויברירן 202
 קעלט 255
 צ' איבער 661

צלאַפ
 ציטרין ש
 ציטרעשפילער — 2 ציג 624
 ציגן
 לאַנגדויער 78
 צטונגשריבער 881 ציטיק
 רעכטציטיק 89
 פֿרי 87
 פֿוליעריק ש
 אווסנעציטיקט 249 ציטמעסטונג 71 ציטמעסיק 89
 ציטנווייז 91, 92 ציטפֿאַרטרייב
 מאָלן 868
 ציילן
 ציילן זיך א
 ציין
 אַנאַטאָמיע — 2
 טעכניק 436
 ציינבערשטל 415 ציינדלען 160
 ציינווייטאָג 420 ציקלען זיך 229 ציך אב
 ציכטיק
 צניעותדיק 596 ציכטן
 — האָדעווען
 ציכל 138
 ציל
 ריכטונג 179
 פניה 892
 זינען 847
 צייט (טערמין) 69 ציל־באַוווסטזיניק 27 צילברעט 179, 614 צילגעווענדט
 וינטונג 179

צילינדער
 הוט 622
 צילן 892, 179 צילפונקט 892
 צימבאליסט 285 צימבאלן 286
 צימבל 286
 צימבלען 279, 3 — צימבלער 285
 צימער 114
 צימצום 874
 צימרינג 276
 צין 217, 218
 צינדז 501
 צינדזן 489
 צינדן 256
 צינדשטאף 256 ציניזם 518, 597 ציניקער 618, 597 צינק 217, 218
 צינקעווען 205
 צופטערנע 268, 226 צוען
 ניין 107
 אַרויסציען 184
 האַדעווען 248
 לופט 219
 רייכערן 265
 נעמען 481
 וויברירן 802, 865
 שטרינלען 877
 אופֿן ריידן 874
 צוען זיך
 עלאַסטישקייט 214
 המשך 45
 לאַנגדויער 78

שטח 117, 119 ציפער
מאטעמאטיק 64
ברוסט 420
שניט-סחורה 524 ציצה-כנפות 619 ציצית 619, 189 ציקאריע 28
ציקל
ציטאפשניט 70
ליטעראטור 21
וועלאסיפעד 175 ציקלאוד 156, א ציקלאן 219
ציקלאפ
נעל-חי 247
ציקלען זיך
זינגען — 2
צירונג 529
צירוף
שיכות 8
פארבינדונג 80 צירלעך 629, 620 צירלער-מאנירלעך
אנשטעל 581
איידלקייט 556 צירן (זיך) 629
צירעווען 626
צירק 514
צירקולאציע
דריינג 201
צירקל
פאליצי-אמט 600, 470 ציש(ע)ן 281, 282 צלאפ
אומצוכט 416
צלאפען
צעבען זיך
צלאפען
גיין 170

גרילצן 282
צלם
געשטאלט 868 קרייץ 619 א
צלם-אלקים 240
צלמען זיך 619 א
צלם-קאָפּ
קלוגער 889
אַפיקורס 618 ליטוואַק 235 שווינדלער 868
צניעות 596
צעאָמפערן זיך 447
צעבאַלעווען 661
צעבויט(ש)ען 88
צעבוצקען זיך 447
צעבורען 88
צעבושעווען זיך 510
צעבייגן 165
צעבייזערן זיך 610
צעבייטן 90
צעבינדן 81
צעבלאַזן
צעשפרייטן 48 מגזם זיין 864
צעבלוטיקן 188
צעגיין זיך
צעוויקלען 166
צעשפרייטונג 48, באַ צעוועגן 206
חילוקי-דעות 882
קריג 447
צעגיסן 48, 81
צעגלידערן

טיילן 81
 צעווערטלען זיך 447
 צעווערנען זיך 604
 צעוס 614 א
 צעזאָר 456
 צעזור 46
 אַנאַליזירן 809, 815 צעזייען 48
 צעגנבענען 482
 צעגעבן 479
 צעגריזשען 81
 צעדמען 188
 צעדער 250
 צעדראָפען 188
 צעדריבלען 107
 צעדריבלען 107
 צעדרייט
 אומפֿאַרעם 162
 אומזיכער 828
 אומאַרדענונג 88
 פֿאַרדאָגהט 612
 משוגע 842
 צעדריקן 107
 צעזעגן 81
 צעזעגענען זיך 48, 188
 צעזעצט ווערן 81
 צעזעצן
 צעשפרייטן 48
 צעמאַלן 216
 צעשטערן 107

צעטאָפטשען 107
 צעטומלט
 ניט־זיכער 828
 אומאָרדענונג 88
 משוגע 842
 צעבער 263
 צעבערשטן 87
 צעבראָכן
 צעשטערט 107
 קראַנק 420
 פֿאַרצווייפֿלט 588
 צעבראָקן 107, 216
 צעברויז
 שטורעם 202, 219
 אויפֿרעגונג 510
 צעברעכן
 צעטיילן 81
 צעשטערן 107
 קאַליע מאַכן 5—
 צעברענען זיך 254
 צעברעקלען 107, 16אָ,
 צעהאַמפֿערן זיך 447 צעטיילן
 האַלבירן 62
 אויפֿבינדן 81 גענן 479
 צעטל 474
 צעטראָגן וו
 אַריבערטראָגן 172 קאַליע מאַכן 15 צעשטערן 107 צעשפּרייטן 48 באַקאַנט
 מאַכן 858
 צעטראָגן אַרי

ניט־זיכער 828 פֿאַרטאָן 488 משוגע 842
צעטרייבן 48
צעטרייבערן 107
צעטרייטלט 842
צעטרייסלט 608
צעטרעטן 107
צעטרענען 526
צעטרענעלען 607
צעטשוכען זיך 488
צעיאָגן 48
צעיאָכמערן זיך 510, 878
צעוירן 117
צעיושען זיך 510
צעווילדעווען זיך 842 צעכעסן זיך 610
צעהאַקן
צעטיילן 81
צעמאַלן 216
צעשטערן 107
צעבלוען זיך 117, 84 צעהיצט
וואַרעם 254
הייסבלוטיק סבס
צעהרגענען
שלאָגן 188
קאַליע מאַכן 5—
צעוואַלגערן 107
צעוואַקסן זיך 250
צעוואַרעמען זיך — צעהיצט
צעוואַרפֿן
צעשפרייטן 48

אומאַרדענונג 88 צעשטערן 107
 צעוואַרפֿן זיך
 הייסבלוטיקייט 510 קרענק 0—
 צעווייכן 218
 צעווייען 48
 צעשמאַלצן ווערן 217 צעווייקן 223
 הוצאה 490
 8 4
 9
 צער־מעלי־חיים
 צער
 פֿאַראיין 8—
 סעודה 654
 צעכן 654, 264
 צעכראַסטעט 528 צעל
 — קעמערל
 צעלאָזן
 צעשמעלצן 200, 217
 צ' פֿאַרזאַמלונג 48
 באַפֿרייען 469
 צעפעסטען 661 צעלאָזן אַוי
 אויסגעלאָסן 697
 שטיפֿעריש 617
 קאַפּריזונע 561, 889 צעלאָזן זיך
 טומלען 280
 צעלאָמען
 צעקרימען 152, 154
 צעברעכן 107, 216 צעלויפֿן זיך 48
 צעלייגן

צעשפרייטן 48
 צעטיילן 81
 צעשטערן 107
 אַנאַליזירן 815, 809 צעלייגן זיך
 נידערן 196
 קאַליע מאַכן 4
 ריידן 874
 צעלייגער
 פֿאַרדינער 495
 פֿעיקער 437
 צעלעכצן 160
 צעמאַכן 107
 צעמאַלן 107, 210 צעמורש(ט)ן 1, 216 צעמישט
 אומאַרדענונג ע
 ניט־זיכער 323
 משוגע 842
 צעממיתן 188
 צעמענט 217
 צעמענטירן 80
 צעמעסטן 55
 צענהרגן 188
 צענזאַר 815, 826
 צענזורירן 815, 826 צענטימעטער 55, 526 צענטל 61
 צענטנער 2
 צענטער ש, 47
 צענטראַליזירן ט
 צענטראַלפֿונקט 42
 צענטראַל־קאָמיטעט 460 צענטריפעטאַל 47, 48 צענטריפֿוגאַל 48
 צענטריפֿוגע 436, 48 צענישטערן 88

צענישטשען 107, 5 צענעמען
אויפֿבינדן 81
צעטרענען 626
צעפֿאַטלען 88
צעפֿאַטשקען 5ע, 488 צעפֿאַסעווען
צעשטערן 107
שלאָגן 188
צעפֿוד ען 88
צעפֿודערן 216
צעפֿוטען 88
צעפֿויקן 858
צעפֿולווערן 216, 107 צעפֿטער 450
צעפֿטרן
קאַליע מאַכן 425, 488
פֿאַרשווענדן 507
צעפֿיעשטשען 889, 581 צעפֿיצלען 210, 107
צעפֿל
האַר 528
רפֿואה 4
צעפֿלאַנטערן 88
צעפֿלעטשען 159
צעפֿעסטען 889, 501 צעפֿראַלן 160
צעפֿאַלן ווערן 425, 81 צעפֿאַרן זיך
צעשפֿרייטן 48
קאַליע ווערן 425, 81 צעפֿיילן 425
צעפֿירן
צעטראָגן 172
פֿאַרוואַסערן 269
צעפֿלאַמען זיך

ברענען 256
 הייסבלוטיקייט 510
 צעפלאַקערן זיך
 הייסבלוטיקייט מבאָ צעפלוּיגן 814 צעפליסן זיך 48 צעלוען זיך 48
 צעפערטלען
 טיילן אין פֿיר 60, 81
 צעשטערן 107
 מאָרדן 24 צעקאָדערן 107 צעקאָכן זיך
 הייסבלוטיקייט 510 צעקאָליעטשען
 קאָליע מאָכן 5, 488
 שלאָגן 183 צעקודלען 38 צעקוואַ(ט)שען 218 צעקוועטשן 1, 188 צעקניען
 עסן — 2
 פֿאַשטיין 808, 889 צעקלאָפֿן
 צעמאָלן 81, 216
 צעהרגענען 188
 אונטערטעניקן 464
 צעשטערן 107 צעקלינגען 858 צעקנאָדערן 88 צעקנאָקן 81, 216, 107
 צעקנוילן 88 צעקנייטשן 185 צעקניקן 244 צעקנעפלען (זיך) 523, 81
 צעקראָכן
 קאָליע 425
 שוואַך 420
 געלאָסן 489
 גוט האַרציק 566 צעקריגן זיך 447 צעקריכן (זיך)
 פֿונאַנדערפֿאַלן 425
 צעשפרייטן זיך 48 צעקרימע 154 צעקריש () ען 216, 107 צעקרעלן 183
 צער 512
 צעראַטע 624 צער־בעלי־חיים
 קאָליקע סט
 צערוּדערט

קאַהעזיע
 צערודערט
 אומאַרדענונג 88
 צערנירן דמב
 צערונג
 שפטז 258
 עסן 264
 צערוקן 48
 צערטלעך
 גוט האַרציק 666 צערטלען (זיך) 561 צערייבן 107, 216 צערייסן
 צעטיילן 81, 62
 קאַליע מאַכן 107, סט צערייצן 894
 צערינעווען 107 צערינען 217, 48 צעריסן
 נאַקעט 528
 צעקריגט 447
 צערן זיך
 הונגערן 266
 צערעווען 626
 צערעמאַניאַלי
 גאַטסדינסט 619 א צערעמאַניען זיך 489 צערענען 610
 צערקווע 620 א
 צעשאַבן 216
 צעשאַסטען 507 צעשווומען
 גרויס 117
 ניט־קלאָר 851, 823 צעשויבערן 88
 צעשטויבן 107, 216 צעשטויסן 107, 216 צעשטורעמען זיך 510 צעשטעלען
 107, 216
 סדרן 87
 צעשפרייטן 48 צעשטערן 107 צעשטרייט

— צעפֿלויגן
 צעשטרייען זיך
 צעשיטן 48
 צעשיידן (זיך)
 אויפֿבינדונג 81
 מחיצה 140
 צעשפרייטונג 48
 צעשיינען זיך
 ליכטיקייט 289
 צעשיסן 107
 צעשיקן 48
 צעשלאָגן
 שלאָגן 183
 צעמאָלן 216
 צעשטערן 107 צעשלאָגן זיך 447
 צעשלטדערן
 אומאָרדענונג 88
 צעשפרייטן 48 צעשלעפֿן 482 צעשמירן 864, 874 צעשמעטערן 107
 צעשמעלצן 217 צעשניידן
 האַלבירן 62
 צעטיילן 81
 קאַליע מאַכן אַט
 צעשטערן 107 צעשעדיקן 425 צעשענקען 479 צעשפילטערן 216, 7מ1
 צעשפיליען זיך 628 צעשפליטערן 216, 107 צעשפרונגען ווערן 81
 צעשפרייט
 שטח 117
 צעשפרייטונג 48 צעשרויפֿט
 ניט־זיכער 828
 משוגע 842

צעשריבן זיך 865 צעשרייען זיך 280, 610 צפון־זייט 147 צרה

אומגליק 498

מפלה 496

שוועריקייט 3 — צרעת 420

ק

!

קאָאָליציע 80

קאָבינע 176

קאָאָפּטאַציע 85, 891 קאָבינעט

צימער 114

פֿאַרוואַלטונג 460

קאַבל 123

קאָנגנאַמען 870

קאָדיפּיצירן 598, 87

קאָדיציל 40, 25

קאָדיק 608

קאָדע

קאָאָפּעראַטיוו

שותפות 477

פֿאַרגרייט 403 קאָאָפּעראַציע

שותפות 477 קאָאָרדינאַציע

פאַסיקייט 15, 87

גלייכווערטיקייט 18 קאָאָליסטיק 851 קאָאָרעט 514, 383 קאָבילע 178

מוזיק 284

וויידל 240, 258 קאָדעט

מיליטער־שילער אפ

רועה זונות 597 קאָדענץ

קרימונג 164

מוזיק 284 קאָדעקס 958 קאָדער 435 קאָדרייל 615 קאָהאַרטע 47 קאָהעזיע

80

9

קאָוואַדלע

קאַליע מאַכן

קאָוואַדלע 205

קאָוואַל 205

קאָוואַליר, קאָוואַל(י)ער יונגערמאַן 84, 233 שאַנצפאַרטנער 515 אַדלמאַן
544

קאָוואַלקאַד 170

קאָוויאַר 258

קאָוויאַר 188

קאָוויאַרניע 258, 264

קאָוירן 475

קאָווע 258

קאָווען 173, 205

קאָווענע 258

קאַזאַצקע 515

קאַזאַק

מיליטער 453

אַינשטעלער 87, 450.

קאַזאַרמע 452, 114

קאַזווסטיק 824

קאַזיאַנע 52

קאַזידלע 619, 275 א

קאַזינאַ 514

קאַזלע

סטאַליערני 118, 115

קאַזע

ציג 247

תפֿיסה 470
קאָזעמאַט 452, 470
קאָזשעליק 201
קאַטאַבאָליזם
שינוי 98
פֿיזיאָלאָגיע 241
קאַטאָד 104
קאַטאָועס
אומוויכטיקייט 414
קאַטאָליק 612

.
קאַטאַקליזם
צעשטערונג 107
אומגליק 498
קאַטאַר 420
קאַטאַראַקט
וואַסערפֿאַל 226
בעלמע 420
קאַטאַרגע 470, 604
קאַטויל 612
קאַטושקע 157
קאַטיק
רויכוואַרג 525
קאַטליער 205
קאַטלעט 258
קאַטעגאָריע 49
קאַטעגאָריש
זיכער 822, 857
באַפֿעלעריש 462

קאַטעגאָרעם 824
קאַטעדראַלע
* קלויסטער
קאַטעדרע
עסטראַדע 124
לערן-אַנשטאַלט 561 קלויסטער 620א
קאַטעווען 183
קאַטער 420
קאַטער 247
קאַטערינקע 286
קאַטערינשטיק מן
קאַטש 173
קאַטשלקע 263
קאַטשען זיך 165, 201
קאַטשערע 254
קאַטשקע
געל-חי 247
פֿלייש 258
קאַיאָר 82
קאַיוטע 114, 176
קאַוטוס 561
קאַכל(יע) 118
קאַכלעפֿל
קאַכן (זיך)
דערהיצן 254
טומלען 280
הייסבלוטיקייט 610
קאַכען זיך
קאַלאַבאָרירן 46.

קאַלאַדקע 527
קאַלאַנאַד(ע) 118
קאַלאַניזאַציע 111
קאַלאַניסט 251, 116
קאַלאַניע 11, 251, 109
קאַלאַנע
קאַלאַנעל 455
קאַלאַסאַל 117, 20
קאַלאַציע 817
קאַלאַראַטור 284
קאַלאַריט
קאַלאַריע 254, 55
קאַלאַשן 527
קאַלב 247
קאַלבע 205
קאַלד(ע)רע 188
קאַלדקרעם 221
קאַלוועראַט
קעסלגרוב 226 גרענעץ 144, 445
קאַלוזשע 226
קאַלומנע
אַפטייל נמיליטער (453
קאַלט
קאַלטבלוטיק 509
קאַלטן 0—
קאַליבער 17
קאַליגראַפֿיע 577
קאַליזיע 47, 447
קאַליידאָסקאָפּ 04

קאַלייקע
קליינבאַן 74
קאַליסטעניק 514
קאַליע
באַן 174
צירונג 529
קאַליעטשען 1
קאַליע מאַכן 25.
קאַליף
קאַמפּאַטריאַט
קאַליפּאַט 466
קאַליקע
בעל-מום 420
אומפּעיקער 488
קאַליר 293
קאַלירלאַז 294
קאַלך 217
קאַלכאווין 217
קאַלכאַז 251, 477
קאַלכן 118 א
קאַלכשטיין 204
קאַלנער
האַלדזשטיק 622 טייל מלבוש 526
קאַלעגיאַל 552
קאַלעגיע 400
קאַלעדזש 861
קאַלעזשע 226
קאַלעמוטנע
אומריין 416

אומעטיק 612
 קאַלענדאַר 71
 קאַלענקאַר 524
 קאַלעקטאָר 47
 קאַלעקטיוו
 שותפות 477
 פאַרטיי 448
 זאַמלונג 82, 47
 קאַלעקטיוויזם
 שותפות 477
 מלוכה־פֿאַרעם 456
 קאַלעקציע 47
 קאַלער(ל) 157
 קאַלערן זיך 201
 קאַלפּאַק
 טייל לאַמפּ 289 טייל בגד 522
 קאַלפּאַרטירן 484
 קאַלקאַגראַפֿיע 868
 קאַלקולאַציע 600, 54
 קאַלקולוס 54
 קאַלקולירן 54
 קאַלקירן 14, 368
 קאַלקע 868, 877
 קאַם
 מכשיר 622, 415 אַנאַטאָמיע 240 קוים 66
 קאַם (נערד) 84, בש
 קאַמאַד 115
 קאַמאַדאָר 453, 176
 קאַמאַנדאָר 459

קאַמאַנדיר 463
קאַמאַנדיראַווקע 402
קאַמאַנדירן 462
קאַמאַנדע
געזעמל 47
ספּאַרט 514
אַרמייטייל 452
באַפֿעל 402
פֿירערשאַפֿט 469
קאַמאַנדעווען
באַפֿעלן 462
שטיפֿן 517
סקאַנדאַלעווען 581 היצן זיך 510
קאַמאַר 247
קאַמאַריליע 456
קאַמאַרינסקע 616
קאַמאַרניק
לאַקאַטאַר 116
פֿעלדמעסטער 251 באַאַמטער 600
קאַמאַש 527
קאַמאַשן־מאַכער 527
קאַמבינאַט 477
קאַמבינאַטאַר 863
קאַמבינאַציע
אַינשליסונג 85
פּלאַן 897
שווינדל 863
קאַמגאַר(ן) 524
קאַמוניזם

פֿאַרטיי 8—
מלוכה־פֿאַרעם 456
קאָמוניקאַציע
באַקאַנטמאַכונג 353 פֿאַרקער־מיטל 174
קאָמונע
שותפות 477
קיבוץ 109
קאַמופֿלאַזש 861
קאַמזויל 522
קאַמ(י)זעלקע 622
קאַמי 485
קאַמי־ווּאַיאַזשאַר 485
קאַמיזם 618
קאַמיטעט
פֿירערשאַפֿט 459
פֿאַרטערעטערשאַפֿט 460
קאַמיטענט שפּ
קאַמין 254
קאַמיסאַר 459
קאַמיסאַריאַט 459, 600
קאַמיסיאָנער 172, 485
קאַמיסיע
פֿאַרטערעטערשאַפֿט 460 מעקלערגעלט 605
קאַמיקער
אַקטיאָר 888
וויצלינג 518
קאַמיש 518, 888
קאַמלעט 524
ערד 84, 251

אָפּשטעל־צייכן 869
 הינערפלעט 420
 קאָמעדיע
 טעאַטער־שטיק 888
 צירק 514
 קאָמעט 203
 קאָמען 415
 קאָמענדאַנטור 452
 קאָמענע
 — קאָמאַנדע
 קאָמענטאַר 849
 קאָמענטירן 849
 קאָמער
 צימער 114
 פֿאַרטערעטערשאַפֿט 0—
 קאָמעראַד 552
 קאָמער־דינער 468
 קאָמעהער
 באַדינער 468
 אַריסטאָקראַט 5—
 קאָמערטאָן 286
 קאָמערסאַנט 485
 קאָמערע 884
 קאָמערץ 484
 קאָמפּאָזיט
 איינשליסונג ש
 גראַמאַטיק 871
 קאָמפּאָזיטאַר 285
 קאָמפּאָזיציע

איינשליסונג 85
 ליטעראַטור 881
 מאָלערט 868
 מוזיק 284
 דרוק 878
 קאָמפּאָט 258
 קאָמפּאָזיטאָר 116, 652
 קאָמפּאָזיטאָר
 קאָנטינענט
 קאָמפּאָזיטאָר
 קאָמפּאָזיטאָר 285, 620 א קאָמפּאָזיטאָר
 פֿירונג 1—
 מלחמה 452
 געלטזאָמלונג 479 קאָמפּאָזיטאָר
 שותפות 477
 גרופע 554, 47 קאָמפּאָזיטאָר
 איינשליסונג 85
 ליטעראַטור 881
 מאָלערט 868
 מוזיק 2—
 דרוק 878
 קאָמפּאָזיטאָר 85 קאָמפּאָזיטאָר 179
 קאָמפּאָזיטאָר מ
 אָפּמאָך 474
 קאָמפּאָזיטאָר אָדי
 געדיכט 210
 קאָמפּאָזיטאָר
 גראַמאַטיק 871 קאָמפּאָזיטאָר
 זאָמלונג 47

איינשליסונג ש
 ליטעראַטור 281 קאָמפּלאַט 897
 קאָמפּלאַנירן 159 קאָמפּלימענט 688 קאָמפּליצירט
 שוועריקייט 443
 פֿאַרהוילונג באַ קאָמפּלעט 82
 קאָמפּלעטירן 82 קאָמפּלעקס 3 — קאָמפּלעקציע 293, 240 קאָמפּעטענט 437
 קאָמפּענדיום 881 קאָמפּענסירן
 באַלוינען 605
 רעטריבוציע 451
 גלייכווערטיקייט 18 קאָמפּראַמיטירן 581 קאָמפּראַמיס 455 קאָמפּרעס 4
 קאָף
 מחלוקה 447
 מלחמה 452
 קאָמפּאַרט 511
 קאָמפּער 422, ש קאָ משמע לן 818, 824 קאָן 263
 קאָן
 קאָרטנשפּיל 616
 קאָנאַווע 160, 228 קאָנאַט 123
 קאָנאַל 160, 228
 קאָנאַליזאַציע 228
 קאָנאַליע
 אוממענטש 574
 קאָנאַן
 האַרמאַט 454
 מוזיקשטיק 284
 קאָנאַנאַדע 452
 קאָנאַניזירן 614
 קאָנאַפּליע סש, אַע קאָנאַפע 115
 קאָנאַריק 247

קאַנגאַר 524
 קאַנגלאַמעראַט — 2 קאַנגלאַמעראַציע. 47 קאַנגרעגאַט 47
 קאַנגרעגאַציע
 געזעמל 47
 קהילה 617
 קאַנגרעס
 פֿאַרזאַמלונג 47
 פאַרלאַמענט 460
 קאַנגרעסמאַן 460
 קאַנדאָלענץ 618
 קאַנדוקטאָר
 עלעקטריע 104
 קאַנדידאַט 471, 541 קאַנדידירן 471
 קאַנדיטעריי 258, 264 קאַנדיציאָנעל 819
 קאַנדיציע
 צושטאַנד 7
 תנאי 819, 474
 שטעלע 435
 קטנדל־צוקער בע
 קאַנדעלאַבער 289
 קאַנדענסירן
 מאַכן געדיכט 210
 קירצן 118, 881
 קאַנוואַי 480
 קאַנוואַלוציע 201 קאַנוואַלעסצירן 426 קאַנוואַקאַציע 460 קאַנווילסיע
 קרענק א
 וויבהאַציע 202 קאַנווייער 436 קאַנווע
 וועבעריי 524
 מאַלעריי 808 קאַנווענט

פֿאַרזאַמלונג 47
געבעטהויז 620 א קאָנווענירן
האַבן הכנסה 489
האַבן ריווח 495
האַבן נוצן 409 קאָנוועניץ 474
קאָנווענציאָנאַליטעט
נאַרמע 52
מאָדע 530
קאָנווענציע 47 קאָנוועקס 158 קאָנווערגעניץ 164 קאָנווערט 877 קאָנווערסיע
93 קאָנויקען 281, עס קאָנוס 156, 54 קאָנורע 100
קאַנט
זטט 147
געגנט 109, 110 קאָנטאַטע 284 קאָנטאָן 109
קאָנטאַניסט 453 קאָנטאַקט
נאַענטקייט 120
באַרירונג 252 קאָנטאַר 435
קאָנטאַר (נחזן) 285 קאָנטאַרקע 115 קאָנטוזיע 420 קאָנטור 142
קאַנטין
פֿלאַש 268
קאָנטינגענט 17 קאָנטינוויטעט 45 קאָנטינענט 225
קאַנטיק
קאָנצערטינע
קאַנטע 491, 488
קאָנטעמפּאַרער 78
קאָנטעמפּלאַציע 809
קאָנטעקסט 881
קאָנטעראַקציע 447
אַינשטעל 829
קאָניוקטיוו 871

קאַניקולעס
 — וואַקאַציע
 קאַנסאַלידירן מאַ
 קאַנסאַנאַנץ
 פאַסיקייט 15
 מוזיק 288
 קאַנטערפּראָיעקט 451 קאַנסאַרט
 קאַנסאַרציע 477
 קאַנטראַבאַנד 482
 קאַנטראַבאַנדיסט 483 קאַנסול 400
 קאַנסולטאַנט 427
 קאַנסולטאַציע
 עצה 458
 קאַנטראַבאַס 286
 קאַנטראַבאַסיסט 285
 קאַנטראַדיקציע 11
 קאַנטראַהענט 474, 100 ני־ה.אַלטעריע 488
 קאַנטראַל
 הערשאַפֿט 456
 פֿירערשאַפֿט 459
 באַגרענעצונג 470
 קאַנטראַלירן זיך
 קאַנסולעם 427
 קאַנסומירן 405
 קאַנסומענט 405
 קאַנסטיטואַנטע 460
 קאַנסטיטוירן 86
 אַטנעהאַלטנקייט 594 קאַנסטיטוציע
 קאַלטבלוטקייט 509

איינשליסונג 35
 קאנטראמארקע 865, 888 אַנאַטאָמיע 240
 געזעץ 598
 קאנסטיפאַציע 420
 קאנטראסט 11, 817
 קאנטראפונקט 283
 קאנטראפאָקציע 868, 14 קאנסטעלאַציע 2
 קאנטראפֿוגע 284
 קאנטראַקט 474
 קאנטראַקטאָר 106
 קאנסטרוקציע
 ביונג 118
 שאַפֿונג 106
 קאנטראַקטירן 474, 492 פֿאַרמירונג 151
 איינשליסונג 35
 קאנסיליום 427
 קאנטריבוציע
 צושטייער 479
 שטראָף 604
 פֿאַרמיטלונג 402
 קאנטרעבאַס 286
 האַבען קענטעניש
 זיין ביכולת 104
 זיין פֿעיק
 קאַנען זיך 552
 קאַנפֿאַרמאַציע 151
 קאַנפּוז 88
 קאַנפֿיגוראַציע 151
 מאַנפֿידענץ 829

קאַנפֿידענציעל 851
 קאַנפֿיסקירן 481
 קאַנפֿירמירן
 ריטואַל 619 א
 קאַנפֿליקט 7—
 קאַנפֿעדעראַציע 456, 80
 קאַנפעטי 529
 קאַנפֿעקט 258
 קאַנפעקציע
 קאַנפֿער 427, 422
 קאַנקעראַנסיע 383
 קאַנפֿערענץ
 קאַנפֿראַנטירן 818
 קאַנצלער
 מיניסטער 459
 פראָפֿעסאָר 860
 קאַנצעלאַריע 485
 קאַנפֿיפּטאַריע 017, 618 קאַנצענטער 2* קאַנצענטראַציע צענטער 42 זאַמלונג
 47 ק-ל'אַגער 470 קאַנצעסיע
 קאַנסערוואַטאַריסט 285 ענט געזעץ 598 פֿרייהייט 469 הנחה 508 קראָם
 485 קאַנצעפט
 געדאַנק 809 פלאַן 897 אָנוואַרף 377, 868
 קאַנסעקווענץ
 פאַסיקייט 15
 רעזולטאַט 102
 וויכטיקייט 413
 קאַנטשאַפֿט 2ס
 קאַנטשיק 604
 קאַנטשערטאָ 284

קאַניאַק 595
קאַניבאַל
מערדער 244
קאַניוגאַציע בלאַ
קאַניונקציע 871
קאַניוקטור
צושטאַנד ד
רעכטצייטיקייט 89
קאַנסערוואַטאַריע 28
קאַנסערוואַטיזם 448
קאַנסערווירן 404
קאַנסערוון 404, 258
קאַנספּיראַציע
קאַנספּעקט 881
קאַנצערט 284
קאַנצערטינע 286
קאַנע 427
קאַנען
קאַנצערטיטט
קאַק־
קאַנצערטיסט 285
קאַנצערטירן 288
קאַנצערט־מייסטער 285
קאַנקאַוו 156, 160
קאַנקאַרדאַט 474
קאַנקאַרדאַנץ 879
קאַנקורירן 450
קאַנקורס 514, 450
קאַנקורענץ 450

קאַנקלאַוו 47, 460
קאַנקלוזיע
אויסלאַז 43
באַשלוס 820
קאַנקרעט אַ
קאַסאַציע
בקשה 472
אַנולירונג 468
קאַסאַקע 806
קאַסטאַרקע 221, 427
קאַסטיום 522
קאַסטיומירן 622
קאַסטן 115
קאַסטן
הוצאה 490
קאַסטע 49
קאַסטעוודיק
טטער 502
גוט 411
קאַסטעט 454
קאַסטער 244, 256
קאַסטירן 105
קאַסינאַ 510, 514
קאַסיר(ער) 487
קאַסירן
אַנולירן 408

קאַסמאַפּאָליט 282
קאַסמעטיק 629

קאַסע
געלטשאַנק 486 באַנק 487
קאַסע מ
שניידמעסער 251 אַנאַטאָמיע 240
קאַסע אַרי
קרום 154
קאַסען
קוקן קרום 164
קאַסענירן 503, 484
קאַסקאַד 226
קאַסקע 522
קאַעקסיסטענץ ב
קאַפּ
טראָפּן 228
קליינצאָליקייט 60 ינשה 225
קאַפּ
אַנאַטאָמיע 240 פֿירער 459
טיטל 870, 881 שכל 808
קאַפּאַטע 522
קאַפּאַציטעט
אַרייננעם דב
באַרימטהייט 544
קאַפּהאַן 247
קאַפּווייטאַג 420
קאַפּוט 496
קאַפּוי(ע)ר 11
קאַפּול 527
קאַפּולאַציע 251
קאַפּושאַן 618

קאַפטור 522
קאַפטשען 220, 265
קאַפידרעך 11
קאַפיטאַל מ
געלט 480
פאַרגרייט 408
קאַפיטאַל אַרי
גרויס 20
וויכטיק 418
קאַפיטאַליזירן
הכנסה 489
שותפות 477
קאַפיטאַליסט 497
קאַפיטאַן
מיליטער 468
קאַפיטולירן 466
קאַפיטל 881, 84
קאַפיטע
אַנאַטאָמיע 240 שוסטעריי 527
קאַפילאַר 118
קאַפיסט 377, 14
קאַפיע 14
קאַפיען
שטויסן 183 גראָבן 160
קאַפיקע 480
קאַפירן 14
קאַפישאַן 522
קאַפל 622
קאַפלאַן 018

קאַפּליצע 620 א
קאַפּן-שורה 870
קאַפעטש 220, 416, 296
קאַפעל(ע) 020 א, 245
קאַפעליוש 522
קאַפעליע 285
קאַפען 228
קאַפּערטע
זייגער 71 — קאַנווערט
קאַפקע 522
— קאַווע
קאַפּעהויז 204
קאַפע-שאַנטאַן 883, 514
קאַץ 247
קאַצאַפּ 286
קאַצן-יאַמער גרילציקייט 282 שיפרות 595
קאַצנשפרונג 120
קאַצעט 470
קאַק 428
קאַקאַן 229
קאַקאַפּאַניע 282
קאַקוס 47, 460
קאַקליוש 420
קאַקס
קוילן 204 פּריזור 528
קאַקעטירן
קאַשיק
קאַקעטירן
קאַראַ 54

קאָואַניניק 485
קאַראַנקע
קאָואַנקען זיי יי'
קאַראַהאַד 515
קאַראַמער 11
קאַרט
שניט־סחורה 524
קאַרטאַטעק
קאַרטוז 522
קאַרטל
קאַרנעט
מיליטער 458
מוק־אינסטרומענט 286
קאַרנעטיסט 285
קאַרע
קאַרטנשפּיל
קאַרטע
מאַפּע 208
גוט 411
נאַוואַרנט 475
קאַראַקול 525
קאַרבאַן 218
קאַרג
קאַרגשאַפֿט ווייניק 21
קאַרטעל 477, 47*
קאַרטש
קאַרעט(ע) 1
קאַרעטע 178
קאַרעל 20*

קאַרעלאַציע 8
 קאַרעספּאַנדענט
 קאַרעקט
 קאַריפּיי
 קאַריק
 קאַריקאַטור
 גוזמא 864
 קאַרליק
 רודער 176
 קאַרמען 24
 קאַרן 250
 902
 קאַשמאַר
 קוויקן זיך
 קאַשמאַר 589, 846 קאַשמיר 624
 קאַשע 258
 קאַשענירן 508, שפּ קאַשקע
 אַנאַטאַמיע 240
 פֿערדל 178
 קאַשקעט 622
 קבלה
 מיסטיק 609, 851
 באַשטעטיקונג 866, 493 קנין
 נעמער 481
 פּאַדריאַטשיק 400 קבלת־פנים 556, 551 קבלת־קנין
 אַפּמאַך 474
 קבלת־שבת 619 קבצנות
 אַרעמקייט 498
 בעטלערײַ 472 קברן 245

קל- הישר 609
 געזעמל 47
 שותפות 477
 יישונ 109, 251 קבורה 245
 קלר 245, 160 קבר-אבות 245 קברות-מאן 245 קדוש 611, 594 קדושה
 הייליקייט 611
 תפילה 619
 קדושין 563
 קדימה-געלט 490 קדיש
 זון 288
 תפילה 619
 קדחת 420
 קדר
 טאטער 286
 קדשה 597
 קהילה
 געזעמל 47
 פארוואלטונג 017, 459
 געגנט 109
 קהל
 פאלק 282
 געזעמל 47
 פארוואלטונג 617, 459 קהלן זיך 488 קהלסמאן 617 קהל-שטיבל 617
 קהל-שמש 017 קו 247
 קוב 54
 קוביק
 טרינק-בלי 263 קובעבע 250, 270 קובעל
 וואסער-בלי 268
 אבאזשור 289 קובר זיין 245 קוגל

קוגלטאָפּ 208 קודאַכטשען 281 קודלאַטע 528 קודלע 528
קודם 89
קוואַדראַט 60, 64 קוואַדראַנגל 64 קוואַזי
ענלעכקייט 10
שקר 888, 870 קוואַטירל 263, 595 קוואַטע 34, 17 קוואַטער 287
קוואַטשע 247 קוואַל
געוואַסער 204
געאַלאָגיע 226
פֿאַרגרייט 403
סיבה 101
קוואַליטעט
באַזונדערקייט 51
סוביעקטיווקייט 5
גוטקייט 411 קוואַליפֿיקאַציע
צוגעגרייטקייט 898
פֿעיקייט 487
באַרעכטיקטקייט 575 קוואַלן 223
קוואַנטיטעט 17, 54
קוואַס 258
קוואַפּען זיך 541 קוואַקטשען 281
קוואַקע 247
קוואַקען 281
קוואַר
דאַר 118
קוואַרום 17, 400 קוואַרט 879
קוואַרט
טרינק־בלי 203
קוואַרטאַ 379
קוואַרטאַל 109

קווארטיר
 ווינונג בך
 שטאנ 452
 קווארטיראנט 116 קווארטירן 111
 קווארטל
 צייטאָפּשניט 70
 געגנט 109
 קווארטע 283, 00 קווארטעט
 פֿיר 60
 מוזיק 284, 285 קוואַרן 224
 קוואַרץ 204
 קוויטירן 498
 קוויטל 806
 קוויטשען 281, 280 קוויטל 250, 529 קוויטלען 529
 קוויטלען זיך 250 קוויקער 612
 קווינט
 וואָג 200
 קלייניקייט 00
 קווינטאַל 206
 קווינטע 283
 קווינטעט
 פֿינף 61
 מוזיק 284, 285 קווינטעסענץ
 עיקר 418
 סוביעקטיווקייט 5 קווי פּראָ קוואַ 95 קוויקן זיך
 עסן 264
 האָבן פֿאַרגעניגן 511
 903
 קוועטשן

קוקורוזע
 קוועטשן
 שווערקייט 208
 אימפולס 188
 אַקצענט 872
 צוואַנג 464
 קוועטשן זיך
 ניט־באַשלאָסן 888
 קוועל
 געוואָסער 226
 — קוואַל
 קוועלן
 פֿליסן 228
 האָבן פֿאַרגעניגן 511
 פֿאַרשאַפֿן ליידן 587 קוועלן זיך
 האָבן עגמת־נפֿש 512
 האָבן ווייטאַגן 420
 אַנשטרענגען זיך 480
 שלעכטער מצב 498 קווענקלען זיך 388, 828 קוועקזילבער
 מעטאַל 204
 טעטיקער 488 קווער 154
 קווערטל 263
 קוזין 289
 קוזניע 205
 קוטאַס 182
 קוטשמע
 היטל 522
 האָר 528
 קוטשעראַווע 528 קויבער 408

קוידערוועל(י)ש 869, 848 קויזאַליטעט 101 קויטיק 416
 קויטשוק 214
 קויל
 וואָפֿן 454
 מינעראַל 204, 254 קוילנגרוב 204
 קוילן־וואַרפֿער 454 קוילעטש 258
 קוילען 244, 567 קוילער 244, 667 קוילערן זיך 201 קוילערשטוב 259
 קוילשטאָף 218
 קוים 66, 17
 קוימען 228
 קוימען־קערער 415 קויפֿ
 זאַמלונג 47
 עודף 25
 בערגל 225
 קויף
 האַנדל 484
 פֿאַס 268, 403 קויפֿן 484
 קויציע 475
 קויק 156
 קויקלען זיך 201 קויש 403
 קוכן 258
 קוכער 260
 קול 782, 286, 280 קולאַק
 פויער 251
 קולואַרן 114, 460 קולות (וכ־קים) 280 קולט 619 א
 קולטור
 קענטשאַפֿט 888
 פֿאַרבעסערונג 424
 קולטור־טוער 860 קולטיווירן

פֶּאַרבעסערן 4, 4, 251
צוגרייטן 898
לערנען 859
קוליסן 883
קוליע 183
קוליען זיך 201, 514 קוליש 258
קולמינאַציע
אויסלאָז 43
שפיץ 128
קומולאַציע 47
קומיס 258
קומעדיקייט 77, 871 קומען
אַריינקומען 189
געשען 99
חונ 491, 492
זיין באַרעכטיקט 575
פאַסן 15
זיין שייך 8, 85 קומען צו זיך
היילונג 426
קומער 512
קונד 485
קונדס 517, 84
קונה 485
קונה זיין 489
קונה זכות זיין 489 קונה שם זיין 544 קונטרס 879, 880 קונסט 487
קונסטווערק
גוטקייט 411
שיינקייט 520
ליטעראַטור 881

אָפּבילדונג 868 קונסט־ליבהאַבער 588 קונע 470, 604
קונץ
אויפֿטו 897
אַקראַבאַטיק 614 קונציק
מייסטעריש 487
שיין 520
אויפֿטויק
שווינדלעריש 868
אַקראַבאַטיש 514 קונצן־מאַכער 514 קונצשטיק 514
קונקל־מונקל 868 קוסט 250
קוסטאַר 435
קופּאַל 113, 124 קופּאַן 480
קופּידאַ(ן) 614 א קופּלעט
פּאַעזיע 882
מוזיק 284, 888 קופּלעטיסט 285, 888 קיפע
געזעמל 47
באַן 174, 114 קופּער 217, 218 קופּערשטאַך 868 קופּקע 522
קופּל 268
קופּערט 115
קוצעניו־מוצעניו 560, 561 קוק
נליק 805
מיינונג 829, 809 קוקאַווקע 247
קוקווינקל 829
קוקורוזע 250
קוקן
קינאַפּיצירן
קוקן
זיין געהיט 818 קלערן 809
קוקעריקו 281

קור 427
 קוראַזשירן (זיך) אינפֿלום 894 מוט —5
 קוראַט 618
 קוראַטאַר
 פֿירער 459
 לערער 860
 קוראַנט
 זיכער 822
 עובר לסוחר אפ בטוח 497
 ערלעך 578
 באַוואָרנט 475 קוראַציע
 רפֿואה 4
 פרעזערווירונג 404 קוראַרט 427
 קורווע 597
 קורזש 216, 416 קורטאַזש 605 קורטיזאַנקע 697 קוריאַז
 אויסנעם 58 זונדער 543 קוריע 891, 601 קוריער
 צוג 174
 קוריקולום 861 קורירן
 היילן 427
 פרעזערווירן 404 קורנאַסע 621 קורס
 קורסאַנט 860 קורסיוו 878 קורסירן
 קרייזן 150, 170 אינפֿאַרמאַציע אַסאַ קורפֿירשט 4—
 קוריץ
 קורצדיער 74
 ניט־גאַנץ 88
 אָפֿן ריידן 874 קורצדיערדיק 74 קורציכטיק 806 קורצשלוס 104
 קושוואַך 568
 קושן 661
 קושעטקע 116

קושענירקע 485 קטורת 619, 275 קטיגור
 מלאך 607
 באשולדיקער 587 קטלן 565, 244
 קטניות
 שפטז 258
 אומוויכטיקייט 414
 אנאָנים 870
 קיאָסק 114
 קיבוץ
 געזעמל 47
 שותפות 477
 קיבעצאַרניע 264, 686 קיבעצן
 ריידן 878, 516
 קריטיקירן 584
 אָפּשפּעטן 518 קידוש
 ריטואַל 619
 קידוש־השם 611 קידוש־לבנה 619
 קיווער 522
 קיום 208
 קיזלשטיין 204
 קיט 80, 218
 קיטל 522
 קיטעווען 118
 קיטקע 258
 קיטרוג 587
 קיכעווסט 20
 אָטעמען 219, 0 — לאַכן 511
 מאָרדן 244, 259 שלאָגן 188
 קיילעך 156

קיילער 244, 259 קטמא לן
 צאָל 17
 טרויזם 862
 קיין מאָל 79
 קיינער 56
 קייסער 456
 קייסערינע 456 קייען 264
 קינל
 שפטן 258
 קיכלען
 קאַרמען 264
 צערטלען 561 קיל
 קאַלט 255
 קאַלטבלוטיק 509 ניט־נייגעריק 812 קילאָ 206, 61
 קילאָגראַם 206 קילאָליטער 55 קילאָמעטער 55 קילאָצענטער 65 קילן 255
 קילע 420
 קילעריב 258
 קילקע 247, 268 קילשטיבל 245 קימאַנע 522
 קימל 250, 270 קימערן זיך 612 קימפעט 229
 קט־און־שפט 21, 66, 414 קימפעטאַרין 229
 קימפעטקינד 84
 קינאַטאַמיע 240
 האָלץ 256
 קינאַ 884
 קינאה 570
 קינאַפֿיצירן 884
 קיזער 450
 קייט
 פֿאַרבינדונג 80

צירונג 529
קייטל 167
קייטלען 524
קורפֿירשטנשאַפֿט 109 קייטן 470
905
קינעמאַטאָגראַפֿיע
קלאָר
קינעמאַטאָגראַפֿיע 884 קינבאַק 240
קינד
יונגער 84
אַפּשטאַמלער 288 קינדעייט 84
קינדיש
אַבסורד 888
יונג 84
תּמימותדיק 862 קינדלען 229, 280 קינדער (תּלמידים) 860 קינדער־גאָרטן
861 קינדער־גערטנער 860 קינדער־יאָרן 84
קינדעריי
אַבסורד 888
אומוויכטיקייט 414 קינדער(י)ש
יונג 84
תּמימותדיק 802 קינדערלאָז 281
קינדערשפּיל
שפּיל 517
אומוויכטיקייט 414
ליכטיקייט 444
קלייניקייט 21
קינה
קלאָגליד 882
ספֿר 879

קינזשאַל 454
 קיניג 456
 קיניגן 456
 קיניגרייך 109
 קינסטלעך
 מיסטעריש 437
 אופֿן ריידן 874
 קינסטלער
 מיסטער 437
 ליטעראַטור 881
 טעאַטער 883
 אָפּבילדונג 868 קינעטיק 168, 104 קינעמאַטאָגראַף 884 קינפטיק 77
 קינצלעך 437
 קינצלען 620
 קינצלער
 — קינסטלער קיסר 456 קיפלען 510, 576 קיצבה 479
 קיצור 874
 קיצור-ימים 74
 קיצלדיק
 שווער 443
 סכנותדיק 429
 ניט־פֿשר 599
 קיצלען
 באַרירן 252
 באַגערן 541
 קיראַסיר 453
 קירבות
 קרובישאַפֿט 239
 פֿרטנדשאַפֿט 552

נאָענטקייט 120
 שייכות 8
 קירבעס 258
 קיר"ה 286
 קירזשנער 525, 522 קירך 618, 620 א קירעווען 459
 קירץ 507
 קירצן
 קלענערן 118
 קישן 115
 קישקע
 אַנאַטאָמיע 240
 שפּריצער 228, 257
 קל 574, 597
 קלאַ 240
 קלאַאַקע
 אַנאַטאָמיע 240 קלאַגמוטער 612 קלאַגן
 וויינען 512
 אַנקלאַגן 587
 קלאַגע
 — באַשולדיקונג קלאַגעדיק
 קלאַגן 512
 פאַרטאַטשיש 488 קלאַוויאַטור 286 קלאַוויר 280
 קלאַווישן 280
 קלאַון 883, 518
 קלאַזעט
 בית־הביסא 416
 — שאַפֿע
 קלאַטשע 526
 קלאַמער

פֿאַרבינדער 80
אַרומצוים 141 קלאַן
קלאַס 49
שטאַם 237
געזעמל 47
קלאַנג
קלינגען 277
ידיעה 853
קלאַנגלאַז 278
קלאַניצע 118
קלאַס
קאַטעגאָריע 49
שול(ע) 861
קלאַסיפֿיצירן 37 קלאַסיקער 881 קלאַסירן 87
קלאַסיש
געשמאַקפֿול 533
סימעטריש 151
אַריגינעל 18
ליטעראַטור 881
מאַלערט 888
קלאַפּ
קראַך 279
שלאָגן 188
קלאַפּאַט 512
קלאַפע
טייל מאַשין 436
טייל בגד 526 קלאַפֿטער 55
קלאַקמאַכער 526 קלאַך
געוויס 822

ליכטיק 289
 דורכזעיק 291
 ריין 415
 אַנטפלעקט 852
 פֿאַרשטענדלעך 847
 איינמיניק 28
 אופֿן ריידן 374
 906
 קלאָר מאַן
 קלעק
 קלאָר מאַכן
 גינטיק ווערן 289
 קלאָרנעט 286
 קלאָרנעטיסט 285 הלב 514, 510 קלוגשאַפֿט קל־וחומר 17?
 קליי
 — טלאָ
 קלויבן
 קלויבן זיך
 גרייטן זיך 892, 898
 זאַמלען זיך 47 קלויז 861, 620 קלויזניק
 לערנער 800
 אומפֿעיקער 488 קלויסטער
 געבעטהויז 620 א
 — מאָנאַסטיר קלומביק 157, 526 קלומיק
 פעקל 47
 רענצל 170
 קלומפ
 שטיק ערד 84, קליאַטשע 178
 קליאַטשע 123

קליאַמקע 118
קליאַנטשען 472 קליאַפע
טייל בגד 522
צוועק ונלי (208 קליאַק 240
קליאַש
טייל בגד 520 קליגלען זיך 824 קליגן זיך 868
קליגערש
פולפוליסטיש 24 קליי 80
קלייבן
גרייטן זיך 892, 898
זאַמלען זיך 47
קליידונג 522
קליידל 522
קליידן (זיך)
אַנטאָן זיך 622
קלייזל
גרופע 47
קלאַס 49
שול 620
קלייט
קליין
קליינקייט 21
קליינפֿאַרנעם 118
שפּל 574
קליינגעלט 486
קליינוואַרג 84
קלייניקייט
אומוויכטיקייט 444
קליינלעך

קליינקייט 21
אומוויכטיק 414
אומיושרדיק 674
קליינפֿאַרנעם 118 הליינצאָליקייט 66 קליינקעפלדיק 840 קליין קריגן 464
קליינשטעטלדיקער
אינוויינער 116
קליססער 80
קלימאַקס 128
קלימפערן 277, 288 קליין
ווינקל 135
טייל בגד 626
קלינגען 277
קליניק 427
קליסטיר 427
קליסקע
קליענט 485
קליפה
קליפער־געציג 435 קליפערלעך 61
קליקע
חברותא 47
קלאַס 49
קללה
אומגליק 498
קלסטר־פגים 240 קלענער 587, 601 קלעזמער פע
קלעטערן 195
צוואַנג 205
שוועריקייט 443 קלעמעניש
ווייטאָג 0—
עגמת־נפֿש 612 קלעמערל 80

קלענערונג 64
קלענטאָמאַניע 482, 842 קלעפיק
קלעפן
אַנשטעקיק 428 קלעפן
פֿאַרבינדן 80
מאָדעלירן 808
קלעפקע 208
קלעצל
קלאָץ 113, 205
טייל שוך 527
שטיקל צוקער 271
וויקל 157, 520 קלעק
פֿלעק 416
מעקער 867
קלעקן
קעמען
קלעקן
געניגן 07
אַפּמעקן 867
קלעקפּאַפּיר 867
קלער(וס) 618
קלעריקאַליזם 618
קלערן
טראַכטן 809 גלייבן 829 צווייפֿלען 828 רייניקן 415, 262
קלערן זיך
ליכטיקן זיך 289
ק־יע
פישוף 615 צירונג 868
קמצן 505

קנאַבל 258, 270
קנאַדערן 165
קנאַי 887, 611
קנאַכ(ן) 240
קנאַלן 279
קנאַספּ 249
קנאַפּ 66
קנאַפּ
פֿאַרבינדער 80, 626 אַנאַטאָמיע 240 באָטאַניק 249
קנאַפֿל
אַנאַטאָמיע 240 טייל שוך 527
קנאַקן 279
קנאַקער
פֿירער 459 אויפֿטוער 487 מוטיקער 540
קנוט 604
קנוטעווען 188
קנויט 289
קנויל(ן)
קטלעך 156 זויקל 157
קנייטש 165
קנופּ 80
קניה 484
קניידל
שפּטז 258 קויל 454
קנייטשן 165
קנייפּיע 4, 695
קנייפּן 188
קנייפּער
מכשיר 205 מעסערל 161

קנין 484
 קניען 548, 196
 קניפ 183
 קניפיק
 מעסערל 161 מויל-פֿאַרשטאַפער 470
 קניפל
 פֿאַרבינדער סס פעקל 47
 באַטאַניק 249
 קניפלען 624
 קניש 258
 קנס 604
 קנס-מאַל 563
 קנסנען 604
 קנעטן 213, 261
 קנעכט
 שקלאַף 466 ניכנע 548
 קנעכל
 אַנאַטאָמיע 240 טייל זאָק 527
 קנעלונג
 מלמדות 860 באַשעפֿטיקונג 486
 קנעלן
 קנעפל
 שניידעריי 626 ראַנגצייכן 865, 450 פֿריינד 552 קרוב 289
 קנעפלען זיך 289
 קסיאַנדז 618
 קעגן
 אַפּאָזיציע 447 ריכטונג 179 אַנטקעגן 148 שייכות 8
 קעגן איבער 148
 קעגנעוויכט 447

קעגנגרונד 825
 קעגנדערווייז 326
 קעגנוואָג 447
 קעגנוואַרט
 — איצטיקייט
 קעגנווירקן 7, — 407
 קעגנזאָן
 — היפּוך
 קעגנזייט
 אַנטקעגן 148
 אָפּאַזיציע 447
 קעגנזייטיק
 אַנטקעגנדיק 148 שייכות 8
 רעטריבוציע 451
 קעגנזעצלעך
 — היפּוכדיק
 קעגנשטאַנד
 — זאך
 — טעמע
 — לימוד
 קעגנשטיין 467
 קעגנשטעלן זיך 7 —
 קעגנשטראָם דע
 קענ(ע)נער 7 —
 קעג(ע)נערשאַפֿט 7 —
 קעז 258
 קעזקיכל 258
 קעטע 524
 קעכין 260

קעכלען
קאַרמען 264
צערטלען 561
קעל 240
קעלבל 247
קעלבן זיך 229
קעלט 255
קעלטער
קילער 255
ווינקעלטער 262
קעלישיק 268
קעלניע 173
קעלנער 264, 468
קעלער
קעלערשטוב 114
קעק אָפּ 240
בעל־חי 247
קאַם 522, 415
קעמען 415
קעמערל
קרין
קעמערל
ווינונג 114
פאַרטיי 448
באַטאַניק 249
ביאַלאָגיע 241
קעמפּ 114
קעמפּן 111
קעמפּער 453

קענדל 268
 קענט 51,866
 קענטאָווער 614 א קענטיק 852
 קענטעניש
 פֿעיקייט 437
 געלערנטקייט קענטשאַפֿט
 פֿעיקייט 487
 געלערנטקייט קעניג 456
 קעניגן 456
 קענען
 זיין ביכולת 104
 האָבן קענטעניש 883 קענען זיך 552
 קענצייכן 51,865 קע־ט
 שפעז 258
 קאַשטאַן 258, 250 קעסטלדיק 304, 524 קעסטלען 804, 529 קעסטניק
 264, 860 קעסטקינד 264, 300 קעסל 263
 קעסלגרוב 220, 160 קעסלער 205
 קעסלפּוּיק 286
 קעסלשטראָם 226 קעפּן 244
 קעפּסווייב 568
 קעפֿיר 258
 קעצל 247
 קעצלען זיך 229
 קעקוואַק 515
 קעראַמיק 868
 קעראַסין 221
 קערבל
 רובל 486
 קערל

יאָדער 258
גרויסער 117 מרמע 176
קערמעשל 554 קערן מ
יאָדער 258
פנימיות 5
ביאָלאָגיע 241
פֿיזיק 104
צענטער 42
וויכטיקייט 418 קערן
רייניקן 415
באוועגן 202
שיכות 8
קערעווען 459 קערפונקט
מיטן 42
שעת־הבושר 89
שפיץ 128
סוף 48
סכנה 429
אומקער 94 קערפער
אַנאַטאָמיע 240
מאַטעריע 8 קערפערשאַפֿט 47 קעשענע 526 קפּדן 510
קצבות 259
קצין
גביר 497
יחסן 544
קראָ 247
קראָגן
טייל מלבוש 526
האַלדזשטיק 522 קראָגן 240

קראַוואַט 522 קראַטע 470
קראַטער 160, 204 קראַכמאַל 212, 241 קראַכן 183
קראַם 420
קראַם 485
קראַמפּ 420
קראַמף 420
קראַנט מ
אַן 228 קראַנט אַדי
באַוואַרנט 475
ערלעך 573
קראַניקע 366, 881 קראַנץ 156
קראַנקייט 420 קראַנקער סט קראַפירן 243 קראַפליע 223 קראַפעווע 250
קראַפֿט
כוח 104
גבורה 419
קראַפֿטלאַז
קראַפֿטאַנווער 105
קראַנק 420
קראַצן
קרעלן 183
קראַק 526
קראַקאַדיל 247 קראַקווע 118 קראַקען 281
קרבן
אַפער 619
מאַרטירער 612 קרוב מ
אייגענער 289 קרוב אינוו
נאַענט 120
קרוביש
קרוב 239

קרוב למלכות 544 קרוג 268
קרויט 258
קרויז
וויקל 157
האַרלאַק 528 קרויזן 157
קרוין
קאַפּ־באַקליידונג 622
הערשאַפֿט 456
שפיץ 128
909
קרוינען
קרעסלע
קרוינען
אַנטאָן קרוין 622, 456
פֿאַרענדיקן 128
זאַלבן 461
קרוינפונקט 128 קרוינפרינץ 644 קרוינשטאָט 109 קרוכלע 209, 261 קרום
קרוםקייט 154
לאָם 420
ניט־יושרדיק 574 קרומע 54, 154 ל קריאג־תורה 619 קריאג־שמע 619
קריג
מחלוקה 447
מלחמה 452
קריגל 263
קריגן 489
קריגן זיך־ 47
קריגס־געפֿאַנגענער 470 קריגער 458
קריגשיף 176
קריוודע

שלעכטס 567
פֿאַרברעך 674 קריווען 667
קריזיס
רעכטציטיקייט 89
שוועריקייט 448
שלעכטער מצב 498
צושטאַנד 7
קרענק 426
קריזשעס 240
קריטיק 584, 881 קריטיש
סוף 48
שוועריקייט 448 קריטעריום 818 קרייז 204
קרייז
אומוועג 401
געגנט 109
קלאַס 49
קרייז־באַוועגונג 201 קרייזל
געזעמל 47, 8—
האַרלאַק 628
וויקל 167
קרוזשעווע 526 קרייזלויף 201 קרייזליניע 1, 156 קרייזלען
וויקלען 157, 528
רינען 2
קרייטער 0— קרייסער 176 קרייסירן 170 קרייען 281
קרייץ
אַנאַטאָמיע 2—
צלם 619 א
מוזיק־צייכן 288 קרייציקן 244 קרייצן
מאַרדן 244

קאָפּולירן 248
 צלמען 9 — א קרייצפֿאַרהער 316 קרייצצוג 452 קרייקע אַט
 קריכן 125, 489 קריכער
 געלאָסענער 489
 ניכנע 5 —
 קרימינאַל 470 קרימינאַלאָגיע 598 קרימינעל 574 קרימען
 מאַכן קרום 154
 קריוודען 567 קרימען זיך
 אָנשטעל 581
 דערווידער 5 קרינאַלינע 622 קריסט 286, 612 קריסטאַל 204
 קריסטאַליזאַציע 212, ש קריסטיקן 619 א קריסטנטום נאָ קריעה 246
 קריצן
 אויסהוילן שב, 868
 קריצער 2 —
 קרירה 255
 קרישטאַל 204 קרישלען זיך 209 קרישקע 118 קרן
 קאַפיטאַל 479
 קרעאַטור
 נפֿש 282
 ניכנע 548
 קרעאַציע אב, 102 קרעדאָ 829
 קרעדיט
 נלוינן 829
 הלוואה 488, 491
 קרעדיט־אַנשטאַלט 491 קרעדיטאָר 491 קרעדענץ
 שאַפֿע 116
 כלים 263
 קרעטשמע 114 קרעטשמער 476 קרעכצן 512
 קרעל

קאַראַל — 2, 629

קרעלן

קראַצן 188

וויברירן 202, 222 קרעם 221

קרעמאַטאָריע אַש, 245 קרעמאַציע 6, א קרעמער 485

קרעמער'י 484 קרעמפלען אס קרעניצע 226

קרענצל פש

קרענקען

זיין קראַנק 0—

קרענקען זיך 612 קרעסלע 116

קרעפל

ראַלעטן

קרעפל 268

קרעפקע

גבורהדיק 419

שאַרפֿטעמיק סע

קרעפֿטיק

געזונט 418

האַפֿטיקייט 8— קרעפֿטיקן זיך 016 קרעץ

אַפֿפֿאַל 410 קרעקן זיך 20

קרקע

קנר 245

קרקע בתולה 251, 899

קשאַק 250

קשיה 815

קשי-עורף 887

ר

ראַב (נקאַליר) 804 ראַבאַט 503 ראַבאַרבער 258 ראַבוליסטיק אַאָ ראַבינער

617 ראַבירן 482 ראַבעווען 482 ראָג 165, 1— ראַגאַזשע שב ראַגאַטקע

144, 445 ראגאל 258
 ראגזשע אב ראגלאַנ(יק) 622 ראָד
 טייל מאַשין 486
 טייל וואָגן 178, 175 ראָדאַר 177 ראָדזשאַ 644 ראָדיאַ א
 ראָדיאַ־אַקטיוויטעט 104 ראָדיאָגראַם אַש, פש ראָדיאַטאָר 264 ראָדיאַל 48, א
 ראָדיאַציע 289 ראָדיוס 17, 64 ראָדיציר 64 ראָדיקאַ מ
 קראַפֿט 104
 מאַטעמאַטיק 54
 בונטאַר 4, 448 ראָדיקאַל אַדי
 סוביעקטיוו 6
 וויכטיק 418 ראָדירן
 ראָדיאַ 856
 ראָווטשיק בש ראָוועלין 462
 ראָווער 175 ראָוי 575, 8 ראָזבאָיניק
 מערדער 244
 אַכזר 567 ראָזיר־מעסער 161 ראָזירן 628 ראָזירשטוב שם ראָזמאַך 183
 ראָזע 299
 ראָזעט(ק)ע
 הויזמאַלעריי 118 א
 מענל 115
 גענע 113 ראָזשינקעס 258 ראָט
 עצה 458
 פֿאַרטערעטערשאַפֿט 460
 פֿירערשאַפֿט 69 ראָטאַגראַוויר ש ראָטאַנע 622 ראָטאַציע בש ראָטאַר 486
 ראָטגעבער 458 ראָטהויז 469 ע ראָטירן — ראָטירן 201 ראָטמאַן ראָטן
 עצהנען 468
 מער זיין זיך שאַ ראָטן־פֿאַרבאַנד 456 ראָטע
 טייל 84
 צאָלונג — 4

שיכות 8
 ראָטע
 צייטאָפּשניט 70
 מיליטער 453 ראָטעווען 446 ראָטשקאָם 181 ראָטשקעווען זיך 439 ראָיאַל
 286
 ראָיאַליזם 456 ראָיאָן 109, 84 ראָיאָנירן
 טיילן 81
 מחיצה 140 ראיה
 זעקראַפֿט 865 ראיה
 זיכער 822
 באַוואָרנט 475
 ערלעך 578
 ראָיען
 שוויבלען 67 ראָנע
 — נקמה
 ראָל
 — ראָלע
 ראָלע
 אויפֿגאַבע שפּ
 פֿירונג 401
 טעאַטער 888 ראָליסט שאַ ראָלן
 וויקלען 157
 דרייען 201 ראָלן זיך 170 ראָלעטן 140
 ראָלקע
 רמונושל־עולם
 ראָלקע
 וויקל 157
 טייל מאַשין 486
 טיטל נגעלט) 486 ראָם

אַרומצוים 141
 פֿאַרעם 7,151
 ראָמאַן
 ליטעראַטור 881
 ליבע־אַפֿערע 560 ראָמאַנטיזם
 פֿילעוודיקייט 508
 ליטעראַטור 881
 אָפּבילדונג 868
 ראָמאַנס
 ליבע־אַפֿערע —5
 מוזיק 284
 ראָמאַנסירן 561
 ראָמאַנעסק 113, 868 ראָמאַשקע 250
 ראָמב 54
 ראָמען 415
 ראָמש 47, 448
 ראָנג 17, 544
 ראָנגלען זיך
 פֿאַרמעסט 450
 ספּאָרט 514
 מחלוקה 447
 וויפּוח 824
 ראָנד 143
 ראָנד
 אָרדענונג 459
 פֿאַרוואַלטונג 459 ראָנדאָ
 שריפֿט 877
 פּאַעזיע 882
 מוזיק 284

טאַנץ 515
קאַרטנשפיל 516 ראַנד־באַמערקונג 881 ראַנדעווו 47
ראַנטיע 489
ראַנטשאַ 251
ראַנירן 425
ראַסט 169, 442
ראָסט
— זשאַווער
ראַסטן 442
ראָסטן
— זשאַווערן
ראָסל 258
ראַסלפֿלייש אַש ראַסן 2—
ראַסע
קלאַס 49
שטאַם 287
קאַלכגרוב 217 ראַסע 228
ראַספּער 526
ראַסקאַש 511
ראַפּוכע 229
ראַפיר 541
ראַפּסאַדיע
פּאַעזיע 882
מוזיק 284
ראַפּע
געזאַלצנס 270
מאַטעריע 416 ראַפּינירט
כיטרע 868
איידל 556

געאיידלט 424
גערײניקט 415
גוטער געשמאק 583 ראָפֿינירן
איידלעך 424
רייניקן 415
ראָפֿינעריע 271 ראָץ
קריץ 100
ראָצטיכל 522
ראַציאָנאַל
שכלדיק 808
קלאָר 841
פֿאַרשטענדיק 847 ראַציאָנאַליזירן 809 ראַציאָנעל
שכלדיק 808
קלאָר 841
פֿאַרשטענדיק 847 ראַציע
טייל 84, 258
מיינונג 829
מרגה 17
ראַצן 100
ראַצן
סמאַרקען 417
— זשאַווערן
ראַצער
יינגל 84, 545
אומריינער 416
ראַצעמאַרע 524
ראַק
בעל־חי 247
קרענק 420

רָאָק 522
רֶאָקָם 181
רֶאָקָקָא 118, 868
רֶאָקֶט
לִינְטִיגְנאַל 805, 289
וואָפֿן 289
רֶאָר
אויסנעם 58
שיטער 211
קליינצאָליק 00
זעלטן 92
געוויקס 250
רֶאָר אַרי
אויסנעמיק 53
זעלטן 92
רֶאָש 440
רֶאָש 459
רֶאָש־בֵּית־דִּין 001, 617 רֶאָש הגולה 617, 544 רֶאָש המדברים 459
רֶאָש־הַקֶּהֶל 617, 459 רֶאָש־הַשָּׁנָה 619
רֶאָש־וֹרֵאשׁוֹן 459, 544 ראשו ורובו 82
רֶאָש־חֹדֶשׁ 619
רֶאָשׁט 442
רֶאָשׁטִינע 261
רֶאָשׁטִינען 872, 261 רֶאָש־יְשִׁיבָה שֶׁ
רֶאָש־יֶפְרָקִים
אַנהייב 881, 41
תַּנְאִים (חתונה) 563 רֶאָשִׁיק
אַיִלִּיק 440
טעטיק 488

ניט-איבערגערעכנט 540 ראָשיי-תבות 869

ראשית 41

ראשית-חכמה 41

ראשית-כל 41

רבנו-של-עולם

תפילה 619

רמי

רבי

גוטער-ייד 611 רבי-געלט

שכר-לימוד 605

שטראָף 604 רבים

מענטשהייט 232

מערצאַל 65

סופעריאָריטעט 23 רביצין

רביס ווייב 611

פֿרומע 611

יחסנטע 544 רבנות 617

רבנן-קדיש 619, 245 רב 617

רב-הכולל 617 רבותא 28

רגזנות 510

רגילות

געווינהייט 52

פֿעיקייט 437 רגע

סעקונדע 70

קורצדויער 74 רדיפה 567

רו

אָפרו 442

הפסקה 46

אומבאַוועגונג 169 רואַרט 442 רוביקאָן 144 רובל 486 רובריק 84, 879

רוכ 23
רוב בנין 23 רוב דעות 28 רוב מנין 23 רוגז 502
רוגזא
רוגז 562
פעס 510 רודימענט 41 רודער 176 רודערן
שיף 170
טומלען 280
טעטיקייט 488 רודף 464
רודף זיין 567
רודף ממון 505, 541 רודפן 464, 567
רודף שלום 455
רוח־הקודש
אינספיראציע 508, 882
אינטויציע 893
נביאות 845
רוח־חיים 242
רוחניות 4
רוח־שטות 842
רוט 249, 604
רוטאָג 442
רוטין
אַרדענונג 37
נאַר — 52
באַשעפֿטיקונג 435 רוי
ניט־קולטיווירט 899
ניט־פֿאַרענדיקט 44
ניט־דערבאַקן 261
ניט־דערקאַכט 260
ניט־ציטיק 249

ניט־גלאַט 164
עם־האַרציש 884
שלעכטער געשמאַק 584
ניט־דערצויגן 557
אומפֿעיק 488
פשוט 582
רויב 482
רויבאַנפֿאַל 482
רויבמאַרד 244
רויבער 483
רויג(ן)
ביאַלאַגיע 241
שפטז 258
רויוואַרג 403
בלום 250
קרענק 420
רויזנקראַנץ 619 א
רויט
קאַליר 299
רעוואָלוציאַנער 467 רויטאַרמייער 458
רויטגוואַרדייער 458 רויטגלי 254
רויטער מגן־דוד 566
רויטער קרייץ 566 רויך 896, 2, 220 רויכוואַרג 525
רויכערן
— רייכערן
רוים 108
רוי־מאַטעריאַל 899 רוימען 415
רוין
צעשטערונג 107

פֿאַרערגערונג 425 רוינירן
צעשטערן 107
שלעכטס מאָן 5
בדלות שטעלן 482
פֿאַרערגערן 425 רווק
אומבאַוועגלעך 169
אומפֿילעוודיק 509
פֿרידלעך 455
אָן זאָרגן 511
רוירשטעקל 250
רוישטאָף 408
רוישן
שאַרכען 282
טומלען 280
רולעט
אַזאַרטשפּיל 516
פֿאַרהאַנג 140
רום
שם 544
רומל
זאַמלונג 47, 484
ספֿרים 879
רומפל 508
רונג
טייל קייט 80
פֿינגערל 529
רונדיק 156
רונדיקן 156
רונצלען 165

רוס
רוסישער 286
סאַזשע 416, 296 רוסאַלקע 608
רועת זונות 597
רוען
זיין אומבאַוועגלעך
אַפרוען זיך 442
רוען אויף 138
רייסטער
רופֿא
דאַקטער 4
שערער 528
רופֿן
רופֿן יענעם 873
געבן אַ נאָמען 870
באַפֿעלן 462
רוצח
מערדער 244
רוק-און-לענד 240 רוקזאַק 170
רוקן
אַנאַטאָמיע 240
הינטן 188
טייל בוך 880 רוקן זיך
שאַרן זיך 489
מישן זיך 483 רוקנביין
אַנאַטאָמיע 240
צענטער 42
רושטאָוואַניע 113 רושם 508, 252 רחבות
געשפּרייט 108

רח"ש 479
ריאה 240
ריבאיזן 216
ריבן 258
ריגאָריזם 594
ריגל 107
ריגעווען
שוסטערי עס רידיקיול דאָ
רידל 160, 251 רידלען 160
ריוו 160
ריווח 495
ריז 117, 419
ריזיק 117, 419'
ריזיקאַנט
אינשטעלער 640
אַזאַרטשפילער 516 ריזיקע
אינשטעלעניש 540
אונטערנעמונג 400
אַזאַרטשפיל 516
ריזלען 228
ריח 278
ריח-ניחוח 275
ריטואַל 619 א
ריטורנעל 284
ריטמיסטער 453
ריטמיק
מוזיק 288
פּאַעזיע 882
ריטעם

מוזיק 288
פּאַעזיע 882
ריטער 644
ריטער(י)ש
ריטער 644
מוטיק 540
גוט האַרציק 566
איידל 556
יושרדיק 578
ריטשען
בעלי-חיים-קולות 281
וויינען 512
ריטשקעלע 226
אַרדענונג 87
המשך 45
מאַטעמאַטיק 64
ריבונג
מאַסאַזשירן 12, 215
שטערן 415
גרילקייט 22
עסן 264
האַנדל 484
שפּראַך 872, 869
שמועס 878
רייזלען 228
רייזנדער 170
רייזע 170
רייזעלע 529
רייזעגעלע 175 רייטלען זיך 299, 596 רייטן 170

מדינה 109
עשירות 497
גרויסצאָליק 67
פֿאַרפּוצט 629
געשמאַק 268
קאָליר 293
אופֿן ריידן 874 רייד ווערן 495
ריכטונג 497
ריכסטאָג 460
ריכסראַט 460
רייכערן
קאָפטשען 220, 256
ר' פּאַפּיראַס 265
ר' פֿלייש 404
ר' בראַנפֿן 262
ר' קטורת 275 ריין
ניט־שמוציק 415
ליכטיק 289
דורכזעיק 291
איינמיניק 28
אומשולדיק 591
פשוט 582
צניעותדיק 596
אמתדיק 862
ריין פֿון חובות 498
אָן געלט 498
ריינבלוטיק 28
ריינוואַשן
רייניקן 415

פֿאַרטיידיקן 588
באַפֿרייען 603
ריינטלעך 415
רייניקייט שאַ
רייניקן (זיך)
ריינקייט 415
תשובה טאָן 593 רייניש 486
ריינשריפֿט 877 רייסטער 866
914
רט־יק
רעאָקופּאַציע
גראַלציק 22
ריכטער 601
רינטצייכן 865, 178 רירן זיך
שגענטער געשמאַק אַם ריכטשנור 65
קאַליר 298 ,
צעטיילן 81
נעמען 481
אַרויסציען 184
רימען 583
רימען זיך 550
רימענ(ט) 123
רימער 178, 525
רימפלען 7, —2
שמאַרצן סט רינג
מייל קייט 84
פֿינגערל 5
רינגל 529
רינגלען 157

רינגלער 448
רינגעלע 14
רינגער 8—
רינדערנס 259
רינווע 228
רינע
אויסהוילונג 160
רינען 223
רינשטאָק 160, 228
ריס
אינטערוואַל 121
אויפֿבינדונג 81
אַרויסצי 1—
קעג(ע)נערשאַפֿט 7—
צאָל ופֿאַפֿיו) 877, 01
ריסעווען 868
רוען 160
ריסן זיך
שרטען 280
קריגן זיך 7—, 824
שטרעבן 641 רייף
טייל ראָד 178
— צייטיע
— פֿוליעריק ריפֿערקע מפּ, 402 רייץ
שיינקייט 520
אַנטוועקונג 894 רייצמיטל 894 רייצן
זיין שפֿירעוודיק 252
הייסבלוטיקייט 510
געפֿיל 508

אַנטוועקן 894 רייצן זיך 607 ריכטונג

ציל 179

צוועק 892

ריכטיק

פינקטלעך שאַ

ענלעך 16

אַרדענונג ש

ריכטן

מישפטן 601 ריכטן זיך

צופאַסן זיך 62

צילן 179

ריכטעווען

שניידערי 626

שוסטערי 627

באַוועגונג 168

וויבראַציע 92

טעטיקייט 488

אַליקייט 0—

משוגעת 842 רירנדיק

ליידן 512

גוטאַרציקייט 566 רירעוודיק

אַטלעדיק 0— רישעות

אומרעכט 574

שלעכטהאַרציקייט דסם רכילות 686

גוטאַרציקער 666

רמז

אַנשפּיל 858, 809

פֿאַרטייטש 849

סתרי־תורה 609 רעאַגירן 7—

רעאַגענט 218
רעאַל
אַביעקטיוו 6
אמת 862
רעאַליזם
פֿילאָסאָפֿיע 869
ריפּ 240
ריפּס 624
ריפּען
אַרויסציען 184
גרילצן 282, 283
ריף 225
ריץ
אינטערוואַל בע
אויסהוילונג 160
משוגעת טבי
ריצן
אויסהוילן- 166
ריצנאײל שפּ
ריקודל 615
רירן
אַנטאַפּן 252
ליטעראַטור 881
אַפּבילדונג 868
רעאַליזירן
ממשות 8
פֿאַרענדיקן 48
האַבן הכנסה 489
— פֿאַרשטיין

רעאַליסט
 פֿילאָסאָפֿיע 809
 אמת 802
 ליטעראַטור 881
 אָפּבילדונג 868
 רעאַלשול 861
 רעאַקופּאַציע 111
 רעאַקטיוו
 רעזשים
 רעאַקטיוו 218 רעאַקטיווירן 426 רעאַקציאָנער 464 רעאַקציע
 אָפּאַזיציע 447
 צוואַנג 464
 אומקער 94
 רעגרעסיע 182 רעאַרגאַניזירן
 שינוי 98
 באַניונג 426 רעבוס 351
 רעבעל 467
 רעבעלירן 467
 רעברע 240
 רעגאַליע 456
 רעגולאַטאָר 430 רעגולאַמין 598 רעגולאַריזירן 598 רעגולאַריטעט
 פֿאַרעם 151
 נאָרמע 52
 רעגולירן
 געזעץ 598
 אָרדענונג דאָ
 נאָרמע 52
 רעגיאָן 109
 רעגמענט 458 רעגיסטער 866 רעגיסטראַטאָר 860 רעגיסטרירן 866

רעגירונג 450

רעגירן

הערשן 456

שטיפן 517

רעגל

ווסת 417

— כלל

רעגלאַמענט 598 רעגלאַמענטירן 598 רעגלמעסיק

סימעטריע 151

אַרדענונג 37

נאַרמע 52

רעגן מ 223

רעגן

— באַוועגן זיך

— וויברירן

— פֿילעוודיקייט

— הייסבלוטיקייט

— טעטיקייט

רעגן־בויגן 804

רעגן־מאַנטל 522 רעגן־שירעם 522 רעגענט 456

רעגענען 223

רעגענעראַטאָר 254 רעגענערירן אַש, 95 רעגרעסיע 182

רעדאַקטאָר 881 רעדאַקטירן 881 רעדוטע 452

רעדוצירן

מינערן 26, 503

פֿאַרקלענערן 118 רעדל

געזעמל 47

טעכניק 486

רעדלען

— טעכניק

פערפֿאַרירן נמצה) 261

טעלעפֿאָנירן 856 רעדל־פֿירער 459 רעדלען זיך 170 רעדן 872, 873

רעדנסאַרט

— שפּראַך

רעדנער 878

רעדע 878

רעדערן 567, 604 רעה 425

רעהאַביליטירן

באַניונג 426

פֿאַרטיידיקונג 588

באַפֿרייונג 608 רעוואָלוציאָנער 407 רעוואָלוציע

שינוי 98

דרייונג 201

אומאַרדענונג 38

רעוואָלט 467

רעוואָלט 467

רעוואַנש 571

רעווידירן 815

רעוויו

ליטעראַטור 881

טעאַטער 888

רעוויזאָר 815

רעוויזיאָניזם 448 רעוויזיע 315

רעוויר 109

רעוומאַטיזם 420

רעווען

געלי־חיים קולות 281

שרייען 280

וויינען 512
רעוועראַנס 556
רעווערענד 617, 618 רעווערענץ 680
רעזאַלוט
זיכער 822
נאַשלאָסן 887, 857 רעזאַלוציע 826, 897 רעזאַנאַנץ 277
רעזאַניאַר 378, 883 רעזאַנירן 873
רעזולטאַט 102, 43
רעזומע 881
רעזורעקציע 426, 607 רעזיגנאַציע
רעזיגנירונג 461
אונטערטעניקייט 466
אומפֿילעוודיקייט 509 רעזידירן 111
רעזידענץ
ווינונג בך
רעזידענץ-שטאָט 109 רעזיסטאַנץ 467
רעזערוו 408
רעזערוואַט 250
רעזערוואַציע 819, 474 רעזערוואַר
פֿאַרגרייט 403
רעזערוויסט 453
רעזערווירט
עניוודיק 547
פשוט 582
צניעותדיק 596
שוויגעוודיק אַש
פֿאַרהוילן 851
קאַלטבלוטיק 509
אופֿן ריידן 374

רעזערווירן
עקאָנאָמיע 407, 506
פֿאַרגרייט 403
רעזערוון
געלט 486
רעזשי 883
רעזשים
פֿירונג 401
אַרדענונג 87
הערשאַפֿט 466
רעזשיסירן
רעפערטואַר
רעטן 446
רעטער 258
רעטראַאַקציע 182
רעטראַגרעסיע 94
רעטראַספעקט
אומקער 94
רעטשיטאַטיוו 284
רעכט מ
געזעצלעכקייט 598 יושר 578
רעכט אַדי
גוט 411
אטנשטימיקייט 1 ריכטיקייט 835
גרויס 20
וענטגילטיק 698
וענטלאַז 570
פֿאַרטיידיקן 588
רעכטע האַנט

העלפֿער 485
רעכענען
רעכענען זי
וויכטיקייט 418 צייגן זיך צווישן
רעלאַטיוו 8
רעלאַציע 8
רעליעף
נוט 142, 158 מאָלערײַ 368
רעליף 479
רעליקוויע
רעם
רעמאַנט 424
רעמאַנענט
איבערבלייב 27 איינריכטונג 485 אינווענטאַר 261 געצייג
בומהאַלטעריע 488
רעמאַרקע 881
ועמוגראַציע 182
ועמיזע 178
ועמיניסצירן 848
רעמל
פֿאַרעם 7, 151 אַרומצוים 141 נעזעמל 47
רענאָווירן 6—
רענאָמירן
רענאָמע 5*
רענדל 486
רענטע
רענעגירן
בגידה 589
רענעסאַנס

באַניונג 426
רענצל 170
וועפּטאַווּרירן 426
רעספּעקע
רעסקריפט 462
וועמוגריין 187
רעפּאַטרוורן 171
רעפּאַראַטור 424
רעפּאַראַציע
רעפּאַריין 424
רעפּליק
ענטפּער 825
טעאַטער 388
מוזיק 284
רעפּעטיטאָר
מוזיקער 285
רעפּעטיציע
מוזיק 288
רעפּעטירן
איבערחזון 64
קאָפּירן 14
מוזיק 288
רעפּראָדוקציע
שאַטין
רעפּראָדוקציע
קאָפּיע 14
איבערחזונג 64
פֿרוכפּערדיקייט 280
מאַלערט 808

רעפרעזענטאַטיוו 51 רעפרעזענטאַנץ 400 רעפרעזענטאַציע 888
רעפרעזענטירן 400 רעפרעסיע 464 רעפּאַרם 424
רעפּאַרמאַטאָר 4, 611 רעפּאַרמאַציע 424, 611 רעפּאַרמירן 424 רעפּאַרמירן
זיך 698 רעפּטל 84, 258 רעפּלעקטאָר 289, 865 רעפּלעקטירן
ליכטיקייט 289
געדאַנק 809
רעפּלעקס 182, 214 רעפּלעקסיע
קאַפּיע 14
געדאַנק 809
רעפּלעקציע 277 רעפּעראַט 859 רעפּערירן 859
רעפּערענדאָר 601 רעפּערענדום 891 רעפּערענט
לעקטאָר 859
באַאַמטער 601 רעפּערענץ
שייכות 8
אויפּווייז 818
רעפּראַקציע 289 רעפּריין
איבערחזרונג 64
מוזיק 284
פּאַעזיע 882
רעצידיוו 94
רעצידיויזם
אומקער 94
פּאַרברעך 574
קרענק 420
רעציטירן 878, 883 רעצענזירן 881
רעצעפט
רפּואה 427
אַנווייזונג 598
קאַכן 260

רעקאָנגאָסצירן 816 רעקאָמביע 492, 604 רעקאָמענדירן
 עצהנען 458
 רעקאָנוואַלעסצירן פט רעקאָנסטרוקציע
 שינוי 95
 באַניונג 426
 פֿאַרטייטש 849
 רעקאָנעסאַנס 815
 רעקאָפיטולירן 64
 רעקאָרד
 פֿאַרצייכענונג 866
 סופּעריאָריטעט 28
 מוזיקדיסק 286
 רעקאָרדירן 866
 רעקוויזיט 883
 רעקוויזירן 481
 רעקווייעם 619 א, 245 רעקוויירירן 481
 רעקטאַנגל 54
 רעקטאָר
 לערער 860
 פֿירער 459
 רעקטום 240
 רעקטיפֿיצירן 262 רעקטיפֿיקאַציע 262 רעקלאַמירן
 רעקרוטירן 452 רעקרימינאַציע 587 רער 228, 486
 רעש 280
 רעשאַטקע 140 רעשט(ע) 27, 54, 486 רעשן
 טומל 280
 טעטיקייט 488 רעשעטע 415
 רעשפּעקט 556, 580 רפּואה 427, 426 רצון
 באַגער 541

רצועה 619, 123 רציחה
 מאָרד 244
 אַכזריות 567
 פֿאַרברעך 574 רק 28
 רקידה 515
 רשות
 געזעץ 598
 געגנט 109
 אַרומצויס 141 רשות היחיד 108 רשות הרבים 108 רשי 849, 609
 רשי־פת 877, 878 רשימה 866
 רשע
 פֿאַרברעכער 574
 אומגלייביקער 613
 רשעטע, רשעת 667
 שאַבלאָן
 מאָדעל 13
 קוואַטש 888
 שאַבן 215
 שעדן
 שאַוויניזם 650
 פֿאַרערגערונג סע שאַווער 250
 היזק 496
 שאול (תחתיה) 608
 שאַדן־פֿאַרגיטיקונג 4 — שאַטין 298
 שאַטירונג
 שמת
 שאַטירונג 293, 868 שאַטן
 פֿאַרערגערן 425, 567
 ש' צום געזונט 423 שאַטן 290

שאַטען 298
 שאַטענען 308 שאַך
 קיניג 450
 שאַך 514
 שאַכברעט 514 שאַכטע 100, 204 שאַכמאַט 514 שאַכער 485
 שאַכער־מאַכער
 הענדלער 485
 שווינדלער 863 שאַכערן
 האַנדלען 484
 שווינדלען 863 שאַכשפּיל 514 שאַל
 באַקליידונג 522
 קלאַנג 277
 שאַל
 שיכט 122, 249
 וואַגשאַל 206 שאַלאַטן 258
 שאַלאַטן־שמש
 שאלה
 פֿראַגע 815
 טעמע 810
 ספֿק־טריפֿה 259 שאלות־תשובות 609 שאַלטן 456
 שאַלן 277, 511 שאַלעכץ 122, 249 שאַלעשידעס 554, 019 שאַלקהאַפֿטיק
 574 שאַם, שאַם 222 שאַמפֿאַניער 595 שאַנד 581, 574 שאַנדגליד 240
 שאַנדגעפֿיל 596 שאַנדהויז 597 שאַנדסלופ 604 שאַנדע 581, 574
 שאַנדפֿלעק
 שאַנדפֿרוי 597
 שאַנדציין 581
 שאַנדקלאַץ 604
 שאַנטאַזש 482
 שאַנטאַזשיסט 483 שאַנס

שעת־הבושר 89
מיגלעכקייט 820
שאַנסאַנעטקע 285 שאַנעווען
אַפגעבן כבוד 580
זיין איידל 556
אַפהיטן 407, 480
שאַנץ
טראַנשעע 452, 160
אַזאַרט 516
שאַנק 116
שאַנקער סאַ
שאַס 452, 279
שאַסטען 507
שאַסיי 178
שאַפּ 435
שאַפע 251, 403
שאַף
שאַפּע 115
שעפּל 268
געבאַט 462
שאַף 247
שאַפּונג
יצירה 102, 106
טעטיקייט 483
שאַפּן
מאַכן 106
באַדינען 468
באַקומען 489
שאַפּן זיך 462, פש שאַפּע 115

שאַפֿער
 באַשעפֿער 106
 מעקלער 485
 פֿאַרוואַלטער 251, 459 שאַפֿקע 115
 שאַץ 403, 47
 שאַצמיסטער 487 שאַצן
 ערן 580
 אורטיילן 828 שאַצקאַמער 487, 866 שאַק
 צאָל 61, 67
 שאַקאָלאַד 258 שאַקירן 581
 שאַקלען (זיך) 202 שאַראַדע 851
 שאַרבן
 אַנאַטאָמיע 240
 שערבל 84
 גוזמא 864
 שפּאַט 518
 טעאַטער 883 שאַרזשע ד'אַפֿער 460 שאַרכ(ע)ן 282 שאַרלאַטאַן
 אויסברענגער 507
 אויסוואַרף 574
 שווינדלער 868
 נואף 597
 שאַרלאַך 0—
 שאַרן 188, 215 שאַרן זיך
 געלאַסנקייט 489
 ש' זיך צו 561 שאַרסטיק 164 שאַרע 297
 שאַרף מ
 טייל שווערד 161, 454
 שאַל 522
 שאַרף אַרי

שאַרפֿקייט 161
 שטרענג 464
 פֿאַרשטענדלעך 847 י טעם 270
 אַיליק 440
 אַקטיוו 488
 אופֿן ריידן 874 שאַרפֿזינען 889 שאַרפֿן 161
 שאַרפֿשטיין 161 שאַרקען
 גרילצן 282
 שאַשקע 454
 שבת 619
 919
 שמת-גוי
 שוים
 שבת-גוי
 באַדינער 485
 נײַט־פֿרומער 618 שבועה 358, 474 שבועות ניו"ט) 619 שבה 588
 שַׁכֵּט (נחודש) 70 שַׁכֵּט
 שטאַם 287
 קלאַס 49
 שַׁכֵּע ברכות
 ברכות 619
 סעודה 568
 שבעה 512, 245 שבעים-מאַל 554 שַׁכֵּר־בלי
 צעבראַכענע זאַך 425
 אַלטער 86
 קראַנקער 420
 שברים 284
 שגעון
 משוגעת טאַ

קאַפּריז 541,889 שד 608
שדכן 563,402
שדכנות
פאַרמיטלונג 402
לוינ 605
שדכנען
פאַרמיטלען 402
ש' זיך צו 661 שזרה 240
שהחיינו 619
שהי־פהי
אומוויכטיקייט 414
קליינקייט 21
קליינצאָליקייט 66 שוואַגער 289
קראַנק 420
אומהאַפֿטיק 209
אָן טעם 269
קליין 21
קלאַנגלאַז 278
זינדיק 574
שוואַכזיכטיק 806 שוואַכזיניק
אידיאָטיש 842
נאַריש 840
שוואַכן 417,420
שוואַלב 247
שוואַם, שוואַם
געוויקס 250
בעל־חי 247
שוואַנגערשאַפֿט 229 שוואַנג
אַנאַטאָמיע 240

נאַר 840
 שוואַרץ
 פֿינצטער 290
 קאַליר 280
 שוואַרצאַפּל 240
 שוואַרצחנעוודיק שם שוואַרץ-יאָר 608
 שוואַרצן
 מאַכן שוואַרץ 296
 שמוגלען 482
 שוואַרצע פינטעלעך 369 שוואַרצער
 קאַליר 286
 נעגער 286
 שמוגלער 488
 שוואַרצקונסט
 פישוף 615
 קונצן-מאַכעריי 614 שוואַרץ-שבת 511
 שוואַקס 218
 שוונג
 וויבראַציע 202
 אימפּולס 188
 געשפּרייט 108, 117 שוויבלען 67
 שוויגער 287
 שוויגעוודיקער 375
 פאַכטער 248
 שוויין 247
 שווינעריי 574
 שווייס 416
 שווייצאַר 468
 שווייצער קעז 258

שווימען 514, 170
שווינגען 202
שווינדזוכט 420
שווינדלען
אָפּנאַרן 863
דרייען 289, 201
שווינדלער 868
שוויצבאָד 415
שוויצן
זיין הייס 254, 417
צולייטן 220
שוויצער
טוער 488
שווינדלער 863
פֿראַנט 529
שוועבל 204, 218 שוועבלען 205
שוועבן 177
שוועבעלע 256
שוועגערין 289
שוועל
טייל הויז 118
קלעצל 113
שוועלן 117
שוועמל 250
שווענגערן 229
שווענדערי 507 שווענקען
גיסן 228
רייניקן 415
ש' דעם האַלדז 427 שוועסטער 289

שוועסטער-קינד 289 שווער מ 237
 שווער אַרי
 וואָגיק 208
 שלעכטער מצב 498
 שוועריקייט 448
 געלאָסנקייט 489 שווערד 454
 שווערוואָגיק 200 שווערן (זיך) 858 שווערפונקט
 צענטער 42
 וויכטיקייט 418
 וואָגיקייט 206 שוחד 590
 שוחט 259
 שוטה 840
 שויב 118
 שויבפֿענצטער 485 שוידערלעך
 שרעקלעך 589
 גרויס 20
 לייזן 512
 אַכזריות 567
 שוידערן
 ציטערן 2—
 קעלט 255
 שרעק 589
 שויט 122, 249 שוים 22
 920
 שוימען
 שטאָף
 שוימען
 וויברירן 222, 2— אָפּשוימען 122
 שוינען

אַפּהײַטן 480, 407 ש' דעם גראָשן 506 זײַן מײַלד צי 465
שוײַנער 415
שוײַס 240
שוײַפֿל 251
שוײַשפּיל
— טעאַטער
שוך 527
שוכן זיך 522
שול
לערן-אַנשטאַלט 861 סינאַגאָגע 620
שיטה 829
שולד
חוב 492
פֿליכט 277
שולדיקייט 592
שולחן 620
שולחן-ערוך 598, 609
שולט זײַן 456
שולטער 240
שוליער 868, 516
שולן 859
לערן-אַנשטאַלט 801 שיטה 829
זאַפֿט 250
שומען 280
שומר 480
שומר ומציל זײַן 480
שומר שבת 611
שונד
ליטעראַטור 881, 888 נגלה 248

שוסטערט 527
שופ 122, 249, 247
שופֿט ואוממענטש 574
שופֿט וריכטער 601
שופֿל 251, 100
שופֿלאָד 116
שופֿלען 251, 160
שופֿר 619, 286
שוץ 452, 480
שוצאַרט 480
שוצגראָבן 140, 452
שוצלאָז 429
שוצמיטל 480
שורה 45, 87
שורה־גריזל 861, 877
שורקע 574
שורש
שטאַם 287
סיבה 101
שפראַך 869
שורשען 282, 278
שושן־פורים 619
שושקען 278
שותפֿות 477
שחיטה
שעכטונג 259 מאָרד — 2
שחרית 619
שטאַב
פערסאָנאַל שפּ מיליטער 452

שטאַבע 118
 שטאַט
 אָנשטענדיקייט 578 — מלוכה
 שטאַט
 געגנט 109
 ש' אין שול 620
 שטאַטהאַלטער
 — פּלאַצהאַלטער
 שטאַר
 שטעכן 160
 קריטיק 584
 שלעכטהאַרציקייט 567 ווייטאַג 420
 שטאַכוואָרט
 שפּאַט 518
 קריטיק 584
 שטאַכעט 140
 שטאַל 248
 שטאַל 217
 שטאַלגיסער 217
 שטאַלט
 נילד 808, 807 שיינהייט 520 גרויספֿאַרנעם 117
 שטאַלט(יק)ן 151, 368
 שטאַלן מ
 שטאַלן
 אָנשטאַלן 253
 שטאַלפּערן 196, 202
 שטאַלץ 546
 שטאַלצירן 546
 שטאַלצע 133

שטאַלקאַרץ 289
 שטאַם
 משפּחה 237 קלאַס 49
 סיבה 101
 באַטאַניק 249
 שטאַמאַיזן אַש
 שטאַמבוים 544
 שטאַמגאַסט
 פֿריינד 552 אויסוואָרף 574
 שטאַמלען 870
 שטאַמען 102
 שטאַמפּ
 מאָדעל 13 פֿאַרעם 7, 151 שטייסל 216
 שטאַמפּירן 205
 שטאַמפּערן 196, 202
 שטאַנג 118
 שטאַנד
 קלאַס 49
 צושטאַנד 7 מדרגה 17
 פּאַזיציע 110
 שטאַנדהאַפּטיק מוטיק — 5 האַפּטיק 98, 208 באַשלאָסן 387 ערלעך 578
 איינגעהאַלטן 594
 שטאַנדפּונקט 829
 שטאַפל
 מדרגה 17
 שטאַפלען 195
 שטאַפּן 82
 שטאַפּער 167
 טאַפּקע 167

שטאַף
מאַטעריע ה שניט־סחורה 524 פֿאַרגרייט 403 באַשטאַנדטייל 85 טעמע 810
פֿלאַש 263 טרינק־בלי 203 מאָס
שטאַפֿעט
שטאַפֿעט 854 שטאַציק 154
שטאַק
שטעקן 133
שטאַקן 46
שטאַקעט 140 שטאַר
האַרט 212
אומבאַוועגלעך 169
אומשפירעוודיק 253 שטאַרביק
טויט 243
בייטעוודיק 97
קורצדויערדיק 74
אומהאַפֿטיק 209 יטטאַרבן 248
שטאַרן 140
שטאַרץ 140
שטערצל 208 שטאַרצאַם 180 שטאַרצן 158
שטאַרק
האַפֿטיק 208
גבורהדיק 419
שאַרפֿטעמיק 270
באַשלאָסן 887
גרויס 20
אופֿן ריידן 874 שטאַרקן
מאַכן האַפֿטיקער 208
טרייסטן 518
אַקטיווירן 894 שטאַרקן זיך

מוט 540
 באַניונג 426 שטאַרקען 183 שטוב 114
 שטובזאָכן 476 שטובזיצער 555 שטוביקן 248
 שטודיע
 פֿאַרשונג 815
 ליטעראַטור 881
 מאָלערט 388
 מוזיק 284
 שטודירן
 לערנען 859
 שטייב
 צעמאַלונג 216
 שטופ 183
 מאָטיוו 894
 ביכער 47
 שטויסן זיך
 דערטראַכטן זיך 808 שטול 115
 שטולגאַק 417 שטולפן 520
 שטולקאַרץ 289 שטום 875
 שטום־לשון 869 שטומען 875
 שטומער 875
 שטומפּ מ
 טייל בוים 249 שטומפּ אַרי
 טעמפּ 102
 אומשפירעוודיק 235 שטונד(ע)
 לעקציע 859
 — שעה
 שטונק
 געסרחה 276

שטינקער 276
געלאָסענער 489
אומריינער 416 שטופלען 160
שופן
שטויסן 183
באַוועגן 894 שטופֿע
— מדרגה
שטוקאַטור 113 שטוקע 518, 863, 517 שטוקעווען 526 שטורכען 188
שטורמאַן 176
שטורעם
ווינט 219
טומל 280
שטורעמען
ווינט 219
טומל 280
מלחמה 452
ש' קעגן 584
שטורקאַץ 289
שטות
טיפשות 840
אומוויכטיקייט 414 שטח 108
שטיבל
ווינונג 4בך
חסידים־שטיבל 620, 861 שטיבלעטן 527
שטיברע 183
שטיגן 118
שטיוול 527
שטייג 470
שטייגן

אויפֿהייבן זיך 124, 195
ש' אין פרייז 502 שטייגער
צושטאַנד 7
פֿירונג 401
באַזונדערקייט 51
נאָרמע 62
מוזיק 284
שטייגרימען 178
שטייגרינג 173
שטייַק 180
שטיין מ
מינעראַל 204
מצנה 866, 245 שטיין וו
זיין אומטעטיק 484
זיין אומבאַוועגלעך 169
לאַנגדויער 78
צושטאַנד 7
אַנשפּאַרן זיך 188
האַבן הכנסה 489
פֿאַרטרעטן 460
באַצייכענען 865 שטיינהאַקער 204 שטיינקוילן 204
שטיינקריצער 868 שטייסל 216
שטייערמאַן 176
שטייערן 459
שטייערן זיך 450, 514 שטייער־רוזער 176
האַרט 212
922
שטיל
שטערנבאַנד

שטרענג 464
קאלטבלוטיק 509
שלעכטער געשמאק 534
אופן ריידן 874
שטיל מ
הענטל 485
שטיל אַרי
קלאַנגלאַז 278
אומבאַוועגלעך 69בי
צניעותדיק 596
עניוודיק 547
קאלטבלוטיק 509
פֿרידלעך 455
שטיללעבן 368
שטיל מאַכן
מאַכן שוויגן 876
טייטן 244
שטילעט 454
שטילשוויגן 875
שטילשטאַנד 169
שטים
קול 872
מוזיקאַלישע שטים 286
מוזיקשטיק 284
וואַלשטים 881
שטימונג
געמיט 508
מוזיק 283
שטימען

אויסקלייב 891
שטימקאסטן 891
שטימרעכט 575, 891
שטינקען 276
שטיפברודער 289
שטיפזון 288
שטיפט 205
שטיפטאטע 237
שטיפטאכטער 288
שטיפמאמע 237
שטיפן 517
שטיפער 517
שטיפפאטער 287 שטיפקינד 288 שטיפשוועסטער' 289 שטיין
אָנשפאַר 188
הילף 479, 446
שטיצן זיך
אָנשפאַרן זיך 138
שטיק
טייל 84
טעאָטער־שטיק | 83ס
מוזיקשטיק 284
שטיפער 517
שטיקלופט 220 שטיקן
וועבער 524
ווערגן 183
שטיקן זיך 420
שטיקער ש 254
שטיקער 629, 524
שטיקשטאף 218

שטירדודות 567
שטירדעס 667
שטעג 178, 179 שטעטיק 98.
שטעטיקן 357
שטעטל 109
שטעכדראָט 445; 452 שטעכוואָרט 584
שטעכלקע 250
שטעכן
אויסהוילן 100
קריצן 868
נייען 526
וויי טאָן (קרענק) סע
שלעכטס טאָן 567
קריטיקירן 584
שטעכעווען 96 שטעל
פלאַץ 108
מאַרקקראָם 485
אַליוור 51
באַשעפֿטיקונג 435 שטעלברעט 486
שטעלונג
פאַזיציע 110
שטעלן
אויפֿבויען 100
ש' אַ פיעסע 883
ש' קרויט 404, 272
ש' אַ חלף 161
ש' אויף זיך 887
שטעלן זיך
לאַנגדויער 73

פֿריגיביקייט 504
באַנקראַטירן 494
מאַכן אָנשטעל 581
ש' זיך דינען 408
באַרימען זיך 550
וואָלונטירן 452, 471
ש' זיך קעגן 467
אָנקומען 187
פֿאַרטרעטן 460
שטעלע 485
שטעל-פֿאַרטרעטער 460 שטעמפל
מאָדעל 13
צושטאַנד 7
פֿאַרעם 151
שטעמפלען
צייכענען 865
בראַנדיקן 604
שטענגל 249
שטענגלען זיך 249
שטענדיק 73
שטענדער 620, 115
שטעפן 526
שטעפסל 208, 167
שטעפער 526
שטעקן מ
אָנשפּאַר 183
שטעקן
פּלאַצירן 111
שטעקשיך 5

שטער 445
שטערבלעך
— שטאַרביק
שטערונג 445
שטערקען 183
שטערן מ
הימל-קערפער 289, 208
אַרטיסט 88
אַנאַטאָמיע 204 שטערן 445
שטערנבאַנד 629; 522
שטערנמילד
שטערנבילד 208 שטערן-זעער 845 שטערן-טיכל 522 שטערצל 263
שטראָז 178
שטראָך 869
שטראַל
ליכט 289
מאַטעמאַטיק 54 שטראַלן 289
שטראַם
ווערטיקאַל 180 שטראַם
וואַסער 226
באַוועגונג 168 שטראַמען
פֿליסן 223
גרויסצאָליקייט 67 שטראַנד 178
שטראַנדן 169
שטראָף
אומגליק 498 שטראַפֿרייד 584 שטרודל 258
שטרוי 249
שטרויזאַק 115 שטרויכלען
פֿאַלן 196

ירידה 496
 זינדיקן 574
 שטרויכלשטיין 445 שטרויספֿעדער 522 שטר־חוב 492
 שטרייט
 מלחמה 452
 וויבוח 824
 ש שטרייכמאָס 55 שטרייכן
 מעקן 867
 שמירן 808
 גאַרבעריי 225 שטריימל 522
 שטרייף
 פאַסיק 123
 שטראָך 877
 שטרייך 467 שטרייךברעכער 689 שטריך
 פֿעדערשטראָך 269
 באַזונדערקייט 51 שטרייכמאָס 55 שטרייכל 258 שטרייך 128, 80 שטרייקוואַרג
 123 שטרייך 524
 שטר־מכירה 484 שטרעבונג
 באַגער 541
 ציל 892
 שטרעמונג 179 שטרענג
 צוואַנג 464
 איינגעהאַלטן 694
 פינקטלעך 835
 פשוט 582
 שטרעקע
 געשפּרייט 108
 ווייטקייט 119 שטשאַבען 520 שטשאַוו 258 שטשאַפּע 84, 4 שטשאַקע 240
 שטשופּען 184 שטשור 247

שטשיפען
 אַרויסציען 184 שטשירקע 415 שטשעבעטשען 281 שטשעט(ש)ינע 128
 שטשערב 160 שטשערבאַטע
 הויל 180
 אומגלאַט 164 שיבוש 414, 21 שיבן
 רוקן 183
 עסן 264
 שיבער
 טעכניק 205, 486
 וואָג 200
 טייל אויוון פש
 טייל האַלץ 84
 בעקער 261 שיבערן (זיך)
 וויברירן 2—
 שיטה 829
 שיטן (זיך) 188, 209 שיטער 211
 שייגעץ
 חוצפהניק 549
 ניט־פרומער 618
 אויסוואָרף 574
 שטיפער 517
 ניט־ייד 230
 אומפֿאַלגעוודיקער 467
 צערטל־נאָמען 561 שיידונג
 אָפּגאַנג 188
 שיידל
 הילע 403
 אַנאַטאָמיע 240
 אַבאַזשור 289 שיידן זיך

אָפּגאַנג 188
 אַוועקגעבן 479
 איינלאָזן 478
 האַרבאַדעק 522
 שרונט 528
 שייטל (נהאַלץ) 84 שייטער (הויפּן) 244, 250 שייכות 8
 שיילן 122
 שיימע 879
 שיין
 שיינקייט 520
 גרויסקייט 20 שיין
 ליכט 289
 אויסנווייניקייט 6, 807
 רעקאָרד 866
 שיינגיסט 588, 809 שיינדל
 ליכטיקייט 289
 פּוץ 529
 שיינהייט 520
 שיינען
 ליכטיקייט 289
 שיינקייט 520
 ריינקייט 415
 אויסווייזן זיך 829
 924
 שלאָ-ערט
 שיינצעטל 366 שיינקונסט 868 שיינען זיך 589 שיער 403, 261 שיערן
 רייניקן 415 שיקע 47
 שיפור 595 שיפורן 595 שיכרות 595 שיד 527 שיכט
 קלאַס 49

שאַל 122
 פֿאַרבייט 95 שילד
 באַשיצונג 452 שילדערן 881 שילטן 559 שילינג(ער) 486 שילער 800
 שילשול 417, 420 שימל
 פֿוילונג 425
 שוואַם 250 שימלען 425 שימערירן 289 שימפֿן
 — זידלען שינדל 118 שינדן
 שיילן 122, 259
 שלאָגן 183 שינוי 93
 שינע 118, 205 שינעל 522 שיסגעווער 454 שיסל 263
 שיסן
 מלחמה 452
 מאָרדן 244
 קראַכן 9 שיספולווער 541, 279 שיעור 859 שוער 17
 שיפוע 154, 225 שיפען 281 שיפער 176 שיף מ
 וואַסער 176
 — קרום
 שיפֿאָן 524
 שיפֿאַניער 115 שיפֿבראָך 107 שיפֿלות 581 שיפֿלען זיך 170 שיפֿן (זיך)
 170, 172 שיפער
 קאָד 877
 מעטאַל 204 שיפֿרירן 877, 869 שיצן 480
 שיק 583, 551 שיקאַנירן 567 שיקאַנע 507 שיקזאַל 100 שיקינגל
 באַדינער 468 שיקלדיק 806 שיקלעך
 פאַסיק 15, 409
 מיגלעך 820
 יושרדיק 578 שיקלען 806 שיקן 172
 שיקן זיך
 זיין פאַסיק 15, 409

זיין מיגלעך 820
חצופה 597 שיקעווען (זיך) 898 שיר מ
פאָעזיע 882
מוזיק 284 שיר איוו 17, 40 שירה
פאָעזיע 882
לויבגעזאנג 583 שירים 27
שירמע 140 שירעם 522 שירעמען 430 שירץ 522
שישקע
געוויקס 250
בטל 420
יחסן 544
אויפֿטוער 487 שכונה
סביבה 110
געגנט 109
נאָענטקייט 120 שכיח 91
שכינה 606
שכן
קוואַרטיראַנט 11.6
שכנות 120
שכנות
ווינונג 114
נאָענטקייט 120 שלאָבאַנ(ט) 144, 445 שלאָבעריק
שוואַך 420
אומהאַפֿטיק 209 שלאָגבוים 144, 445 שלאָגוואָרט 887 שלאָגלער 435
שלאָגן
וויברירן 202
באַצווינגען 464 שלאָגן זיך
מלחמה האַלטן 452
ספּאָרט 514

קריגן זיך 7 — שלאַכט 452
 שלאַכטהויז 259 שלאַכטן
 מאָרדן 244
 שעכטן 295
 שלאַכטפֿעלד 244 שלאַכצן 512
 שלאַם 416, 227 שלאַנג
 בעל-חי 247
 פֿאַלשער 863
 פֿאַררעטער 589
 שלעכטהאַרציקער 667 שלאַנק
 הויך 117
 דין 118
 שלאַס
 פֿאַרמאַכער 167
 פֿעסטונג 445, 114
 אַנאַטאָמיע 240
 שלאַסאַרניע סש שלאַסעריי 205
 שלאַף
 שלאַף
 אומהאַפֿטיק 209
 זען אוממעטיק 484
 שלאַפֿצימער 114 שלאַפֿראָק 522 שלאַק
 קרענק 0 —
 לאַ-יוצלה 488
 נרעג 628, 148 שלאַקס(רעגן) 228 שלאַקריריק 0 — שלוזע 228
 שלויז 2
 שלוכצן 612
 שלום
 באַגריסונג 666

שלום-בית 2,455 — שלום-זכר 619,554 שלומיאל
 לא-יוצלה 488
 ניט קוון בר-מזל 496
 שלום-עליכם
 באַגריסונג אַ
 זמירות 619
 שלומפער
 שלעפע 40, 522
 אומצוכט 416 שלונג
 ינשה 225
 אַנאַטאַמיע — 2
 שלינגען — 2
 שלונד
 אַנאַטאַמיע 20
 אַפּשטאַנד — ב
 שלוק(ן) 264
 שלוקערצן 219
 שליאָך 178
 שליומפער
 שיקונג 354
 פֿאַרטערטערשאַפֿט — 4
 עליה-ציבור 617 שליטה 456
 שליטוועג 178
 שליטלען זיך 170 שליטן 173
 וואַרפֿן זיך — 2
 שלייער 522
 שלייערן זיך עס שלייער
 פֿאַרבינדער 80
 באַקליידונג 622 שליפֿן

נלאַטיקן 168, 205 שליפֿערט שלייקעס 622
 שלימזל
 אוקפֿעיקער 42
 ניט־מזליקער —4 שלימעזאַרניצע 416 שלינגען ש, 192 שליסל
 געגנט 1—
 ליטעראַטור 9,881—
 וויכטיקייט 413 ליסלבעלט 606 שליסן
 פֿאַרענדיקן 48
 שליף
 איידלקייט ש
 גוטער געשמאַק 688
 גלאַטקייט 1
 שליפֿע 865
 שליש 455
 שלמות
 וענטפֿאַרטייעייט 678 שלעכט
 שלעכטער מצב 498
 שלענגלען זיך
 דרייען זיך בט שלעפֿ 40, 622
 שלעפֿן
 נעמען פֿון בע
 גנבענען 482
 שלעפֿן זיך
 גיין געלאָסן 439
 דויערן 73
 שמאַכטן
 הונגער א
 שמאַל 118

שמאלץ
 שניידן
 שמאלץ א
 שמאלצגרוב
 עשירות 497
 גוט געשעפֿט 484
 גוטער שידוך 663 שמאָנט 258
 שמאַראַגד
 — שמאַראַק
 שמאַראַוואָזניק
 שטאַליונג 178
 שמדן זיך 618
 שמד־קאַפּ
 קלוגער 29
 שווינדלער 868
 שטיפֿער 517
 אויסוואָרף 574 שם־מפֿורש 606 שמוגלען 482
 שמויס 625, 522 שמויש שם, 522 שמונה־עשרה 609 שמועס אַש
 שמוץ 416
 שמוצערן 281
 שמוק שם
 שמוקלער 624
 שם־טוב 544
 שמיד 205
 שמידן 205
 שמיטה
 צייטאָפּשניט מן
 לאַנגדויער 78
 שמיידיק

קאַפּריזונע 889
 יחסניש 544
 שמייכלען
 חנפֿענען מס
 שמיליק
 וויכטיק 418
 גוט 411
 יחסניש — 5
 שמיסן 188
 שמיסער
 באַשטראָפֿער — 6
 בעל-עגלה —
 בעדער 415
 דועה-זונות 597 שמייען
 גיין 170
 שמינייעצרת 619 שמינקען זיך 529, 888 שמיעה 27
 שמיצל 21, 25
 שמיצן זיך
 וואַרפֿן זיך 32
 פעסן זיך 510 שמירה
 קמיע 616
 שמירן
 מאָלן 118 א
 איילן 221
 אונטערקויפֿן — 5 שמירעכץ
 אייל 221
 שמן-זית 221
 שמע 9 ש
 שמעל(ער)ן 118, 526 שמעלצטאָפֿ 217 שמעלצן

—לֶאָזֶן 217
 צופראָווען (שפּיז) 260 שמעלקע
 פֿריינד 652
 יחסן 644
 שמע מינא 824, 826 שמען ש
 שמעקטאַבעק 265 שמעקן
 אָטעמען 219
 האָבן גוטן טעם 268
 האָבן גוטן ריח 5 שמערגל שב
 שמערגלען א שמערץ
 — שמרץ
 שמערצלֶאָז 258 שמערצן, 0, 512 שמץ 21, 66
 שמש
 קהילה 468, 017
 ציצה 619
 חנוכה-ליכט 289 שנאָבל
 אַנאַטאַמיע 240
 מוזיק-אינסטרומענט 286 שנאָטערן 281
 שנאָל, שנאָל 80, שם שנאָלען 282
 שנאָפּן
 נעמען 481, 482
 פֿאַרשן 815
 שנאָפּס 595
 שנאָרכן 282
 שנאָר(ע)ן 472
 שנאָרער 498
 שנדרן 474, 619 שנויפֿלען 870
 שנויפֿן 219
 שנויץ

אַנאַטאָמיע — 2
 ליכט 289
 שנופטיכל 415
 שנוק 240
 שנור
 בענדל 128, 80
 המשך 46
 זונס ווייב. 288 שניט
 אַגריקולטור 251
 צושטאַנד 7
 שיכט 22
 אויפֿבינדונג 81
 קאַרב 160
 אינטערוואַל בט
 איינבינדעריי 880
 נאַרמע 52
 מאָדע 580
 פֿאַסאָן 18, שם שניטגעשעפֿט 624 שניט־סחורה 524 שניטער 251
 שניטקראָם 624 שניי 265
 שניידן
 צעטיילן 526, 81
 אָפּערירן 427
 ש' תבואה בש
 שניצן 868
 שניידן זיד
 שפּאַרן
 שניידן זיך 585 שניידעניש 420 שניידעריי 526 שנייצן
 שניצן באַ
 ש' די נאָז 415, 417 שנייצשערל 161 שני למלך 456 שניפֿן 481, 482

שניפס 522
 שניפלען 219, 278 שניצן
 גראוירן 868
 קארבירן 160 שניצער 868
 שנעל (נגיד) 0 — שנעלן 183
 שנעלצוג 174
 שנעק
 נעל-חי 247
 יינגל 84
 זייגער-מעכאניזם 71 ש"ס 879, 009 שעדיקן
 קאליע מאכן 423, 425
 שלעכטס טאן 567
 שלאָגן 188
 שעדלעך 428
 שעדעווער 411, 881 שעה 70
 שעוויאַט 624
 שעוועליר 528 שעטנז
 געמיש 29
 בבל-סחורה 412 שעטקעווען 81 שעכטהויז 259 שעכטן 244, 250 שעלטן
 559
 שעלמע
 אויסוואַרף 574
 שווינדלער 8 —
 שטיפער 517 שעלעכל 263
 שעלעשטשען 278, 282 שעלקעס 522
 שעמעוודיקייט 596 שעמען זיך 596 שעמערירן 289 שענדלעך
 אומכבוד 581
 אומיושר 574
 שענדן

שלעכטבאַנוץ 613,408 שעניק 115
שענער 23
שענק 595
שענקען
גענן 479
פֿאַרקויפֿן 484
שענקער 595
שעפ 203
שעפטאַל 258
שעפטשען 278
שעפן 184
שעפס 247
שעפסלען זיך 229 שעפסנפֿלייזש 258 שעף
הויפט 459
קוכער 260
שעפֿל
שעפֿעלע
ניכנע 548
אומשולדיקער 591 שעפֿער
שאַפֿער 106
פאַסטעך 248
שעצן 580
שער(ל) 520
שערבל 84
שער־בלאַט 879 שערקען 282, 278 שערן 528
ערענגע 87
שערער 528
שעת־הדחק
שלעכטער מצב 498

שוועריקייט 448 עת־הבושר 89 שעת־רצון 89
 יטפאגאט 123
 שפאגע 454
 שפאָדל(ע) 100, 251 שפאָט 518
 שפאָכלעווען 118 א שפאָל(ן) 113, 205
 שפאָלט
 צווישנשפרייט 121, 160
 דרוק 879
 שפאָלטונג
 צעטיילונג 81
 האַלבירונג 62
 מחלוקת 447 שפאָלטן
 צעטיילן 81
 האַלבירן 62 שפאָלי(ע)ר 113 א שפאָן
 טראָט 170
 געשפאָן נפֿערד 178
 נאָענטקייט 120 פאָן 34
 שפאָנגע 80
 שפאָנדרע 259 שפאָנונג
 נייגערקייט 811
 האַפֿענונג 585
 געפֿיל 508
 אויסציונג 117 שפאָניער 526 שפאָנען
 גיין 170
 ש' אַ פֿערד 178 שפאָנצער 522 שפאָנקע 522
 שפאָס
 וויץ 518
 אומוויכטיקייט ב. שפאָסן 518
 שפאָצירן 170 שפאָקולן 805 שפאָקטיוו 805 שפאָרבאַנק 487 שפאָרגאַלן

258, 414 שפאָרגל
 שפאָרונע 121 שפאָרזאָם
 — שפאָרעוודיק שפאָרן 183
 שפאָרן זיך 324 שפאָרן מ
 פֿערדגעשפאָן 178
 אַנאַטאָמיע 240 שפאָרן
 פֿאַרגרייטן 408
 עקאָנאָמיע
 שפאָרע
 שפרינקלען
 שפאָרע בע
 שפאָרעוודיק 500 שפאָרקאָסע 403, 487 שפול(ע) 157, 522 שפוליען 157
 שפונדע 157
 שפונט 167, 268 שפור
 רעקאָרד 866
 שפיאָן 815, 000 שפיאָנירן 815
 שפיגל 115
 שפיגלדיק
 ריין 415
 ליכטיק 289
 שפיגלען (זיך)
 ריין 415
 ליכטיק 289
 שפיז 454
 שפיזאַרניע 408 שפיטאַל דט
 שפיז 258
 שפיזאַרניע 408 שפיזגעוועלב 258 שפיזמיטלען 258, 403 שפיזן זיך 264
 שפיזפראָדוקטן 258 שפיזקראָם 258 שפיזשענקל 115 שפיכלער 403,
 251 שפיל(ן) 205

שפייען
מויל 417
שפיאָנירן 815 שפייקעסטל 416 שפיישיסעלע 416 שפיל
פֿאַרווילונג 514
אַזאַרט 516
טעאַטער 888
מוזיק 288
שפילוואַרג 414 שפילטער 84
שפילטערן 81
שפיליטער 485, 172 שפילכל
שפילוואַרג 517
אומוויכטיקייט 414
שפילן
טעאַטער 383
מוזיק 283
שוימען 202, 222 שפילן זיך
ספּאָרט 514
קינדערשפיל 517
ליבעניש 561 שפילציג
— שפילוואַרג שפילקאָסטן 286 שפילקע 80
שפינאַט 258
שפינדל
שפין־מכשיר 157
שפיניועב(ס) 128 שפינעט 286
שפינען
דרייען 201
שפינעריי 157 שפיין
סוף 48
הייך 124

רעזולטאַט 102
וויכטיקייט 413
סופעריאָריטעט 28 שפיציק
מיט אַ שפיץ 161, 128
וויציק 518
קלוג 889
אופֿן ריידן 874 שפיצל
פלאַן 897
שווינדל 363
שטיפֿערני 517
טייל ברויט 258
שפיאָן 518, 800 שפיצן 520
שפירט
טעטיקער 483
שטיפֿער 517 שפירן
אַנטאַפֿן 252
פֿילן 508
פֿאַרשן 315
שפליטער 84
שפליטערן 81
שפעט 88
שפעטיקן זיך 88
שפעטן 518
שפעטנע 418
שפעטערדיקייט 77 שפענדל 84
שפענצער 522
שפעקט(ע) 251
שפראַט 258
לשון 869

שפראַכּוויסן 869
שפראַכּקענער 869 שפראַץ 249
שפראַצן 250
שפרודל 2
שפרודלען
פֿליסן 223
שוימען 222
שפרוך
— שפראַך
שפרונג
שפרינגען 199
נאַענטקייט 120
טראַט 170
מאַס 55
אינטערוואַל 121
מױל-פֿאַרשטאַפּער 470 שפרייזעלצל 470 שפרייזן 170
שפרייט
רוים 108
ווייטקייט 119
גרויספֿאַרנעם 117
מאַס 17
שפרייען 228
שפריכוואָרט 887 שפרינגברעט 514 שפרינגען 199
שפרינגפֿעדער 71, 486 שפרינקל
שפריץ 228
פֿלעק 416
שפדינקלען
פֿאַרשיידנפֿאַרביקייט 804
929

שפריץ
שפריץ
שפריצבאָד 415
שפרינקל 228
פלי 223
פֿלעק 416, 412 שפריצן 223
שפריצער 228
שפרעכן
— ריידן
שפרענגען 223
שפרענקל
שפריץ 223
פֿלעק 416
שפרענקלען
שפריצן 228
פֿאַרשיידנפֿאַרביק 804 שפֿלקייט
געמיינער גראָד 545
הכנעה 548
עניוות 547
שלעכטער מצב 498
ליידן 512
זינדיקייט 574
שלעכטקייט 412 שפֿע
גוטער מצב 497
גרויסצאָליקייט 67
הכנסה 489
הצלחה 495
שקאַטולקע 403
שקאַלע 55

שקאַפּיק 415
שקאַפּע 178
שקאַץ
חוצפהניק 459
שטיפּער 517
אומפּאָלגעוודיקער 467
צערטל-נאָמען 561 שקאַרמוץ 408
שקאַרפעטקע — 627
שקוטל 408
יטקועדיק 160
שקיעה 88, 290 שקל 486
קנעכט 466
ניכנע 548
שקלאַפּן
באַדינען 468
האַרעווען 488 שקעטל 408
שקראָבען
רייניקן 415
שקראָפּ (ו) ל' 420 שקר-בי בול 587 שקרות 808
שראַגע
הענגער 132
קאַרטן 516
שראַט 454
שראַם
צווישנשפּרייט 121
פּלעק 420, 521 שראַנק 115
שראַנקען
גרענעץ 144
שטייעראַמט 501 שראַפּנעל 454

שרובשטיק 205 שרויט 454
שרויף 205
שרויפֿן-צײַער 205 שרומפֿן 105
שרונט 528, 100 שריט
טראַט 170
מיטלען 401
שרייבגעציג 877 שרייבמאַשין 877
שריפֿט 877
ליטעראַטור 881
קאַרעספּאָנדענץ 865 שרייבער
שריפֿט 877
סעקרעטאַר 866
שרייַעדיק
טומלדיק 280
גרילציק 282
רטסיק 298
שלעכטער געשמאַק 584 שרייען 280
שרייַפֿל 205
שריפֿט
דרוקשריפֿט 878
מאַנוסקריפֿט 877
האַנטשריפֿט 866 שריפֿטגיסער 878 שריפֿטזעצער 878 שריפֿטצייכן
שריפֿטקאָסטן 878 שריפֿטשטעלער 881 שרעג 154
שרעטל 608
שרעק 589
שרעקלעך
שרעק 589
מיאוס 521
ליידן 512

אַכזריש 567
 שרעקעוודיק 589 שרץ
 בעל-חי 247
 שתדלנות 402
 פֿרייד 511
 סעודה 619
 שינאה 553, 542 שכירות 605
 אינטעלעקט 308, 800
 קלוגשאַפֿט 889
 זינען 847
 פלאַן 897
 שכלען זיך
 חקרנען זיך 809
 וויצלען זיך 518
 קליגן זיך
 תפילה
 נשעיר לעזאזל 95
 פֿירער 459
 לרף ל"ר שרפֿים 07. שררה
 הערשער 456
 יחסן 544
 פריץ 476
 גביר 497
 ללון ולימחה 511
 תאוה 541 תכה
 שיף 176
 עמוד 620 תכואה 250 תכיעה 587 תג(ין) 529 תהו וכוהו אַא תהום 120,
 220 תהילים
 ספֿר 879 תוכע

מאָנער 587
אינעייניקייט 5,187
צענטער 42
וויכטיקייט 413 תוכחה
פרשה 619
אינהאַלט 5,85
אַסטראָנאָם 208 תיקון־הענינים 881 תופס זיין 808 תוקף 456, 894, 881
תורה
לערע 859
געזעץ 598 תורה־ווערטל תורת־אמת
אמת 862 תורת־משה
תושב 116
תחבולה
פלאַן 897
שפיצל 863
תחינה
תפילה 619
ספֿר 879
תחית־המתים 426, 607 תחנון 619
תחתונים 522
תחת 240
פֿאַרבעסערונג 24
מינהג 52
משקה 595
תיקון־סופרים 9 תיקון־שבועות 619 תירון
ענטפֿער 825
פירוש 849
תכלית
רעזולטאַט 102

ציל 892
פראָפּעסיע 435
עקאָנאָמיע
נייטיקייט 409 תנלית-פֿאַרזאָרגער 59. תכלת 157,802 תכריכים 5
תכשיט
פּוץ 529
גוטקייט 411
שטיפּער 517
זשוליק 574
תליה 244
תלין 244
נאַר 840
תמיכה 479
תמימות 862
תמצית
אינעווייניקייט
זינען 847
תנאים
צושטאַנד 7
נאַדיננינגען 74,819.
מאַלצייט תנועה
תורה 609
תענוג 511
תענית 260
תפילין
תשעה-מאַָ
תפילין 619
תפֿיסה
געפֿענקעניש 470

תקומה
 באַניונג 426
 האַפֿט 70
 תקופֿה 70
 תקיעה (גדולה) 280, 284
 תקיעת־בֿף 474
 תקיף
 הערשער 456
 פֿירער 459
 תקיפֿות 459, 456
 תקנה
 פֿאַרבעסערונג 424
 אינפֿיר 598
 תרבות
 קולטור 883
 תרגום
 תורה־איבערזעצונג
 פֿאַרשטייטש 849
 תרגום־לשון
 שפּראַך 869
 אומזינען 848
 תרומה 501 תרופֿה 427 תרעומה 587 תרתי־דסתר־י 11, 824 תשבורת 54
 תשובה
 ענטפֿער 825 חרטה 593 תשוקה 541 תשליך 619 תשמיש (המיטה) 561
 תשעה באָב 266
 תיקון־טעות
 זעט ס'שטייט
 ס'דאַרף זען
 זעט ס'שטייט

ס'דאַרף זען
51 ב שעה(ד)יע
73 ב קצק יד
88 א ננאך אויטאָכטאָן
שעה(עד)יק
קצר יד
איז אַרויסגעפֿאַלן) סאַברע נא"י)
102 א פֿאַיערוועלעכטס פֿאַדערוויילעכץ
102 א הינטערריילעכטס הינטערוויילעכץ
106 א האַרעליעף
אַרעליעף
112 א סאַנאַבוליסטנ־יזם) סאַמנאַמבוליסטנ־יזם)
112 א אַרח־פרחי
138 ב פאַסטוך
142 ב אַבצווענגע
אַרח־פרחי
פאַסטער
אַפצווענגע
349 א פאַלאַטיליזירטע פאַלאַטאַליזירטע
355 ב פיסטעווען
409 ב סאַמנאַבוליום
411 א סאַמנאַבול.
418 ב פֿאַראַיילעצט
425 ב הויפֿקער
471 א אַבאַלוציע
482 א קאַנראַקטיק
541 ב האַט איד
550 א דערצערענן
פיסקעווען

סאַמנאַמבוליוזם
סאַמנאַמבול
פֿאַראַיילעצט
הויפֿקער(ער)
אַבאַליציע
קאַנסראַקטיק
האַב איך
דערצערענען
142 ב אַרכימעסישער אַרכימעדישער
160 א אויספֿלוס
161 יא מעאַטמאַרפֿאַז
186 ב מיתת-נישקה
204 א פֿאַסטוּך
210 ב אויבסבוים
211 ב אויבס
226 א אויבס
230 ב טדעפטשיכע
245 ב פֿאַראַיילעצט
אויספֿלוס
מעטאַמאַרפֿאַז
מיתת גשיקה
פֿאַסטעך
אויפסבוים
אויפס
אויפס
טשעפטשיכע
פֿאַראַיילעצט
562 ב פֿיזיקולטורניק פֿיזיקולטורניק
גריידינגער

פלוצלעם
 בלייך
 570 א גריידיקער
 598 ב פלוצלים
 600 ב בלייך
 603 א אויסגערעכנטקייט אומאויסגערעכנטקייט
 גרילעך
 ז ניט דערפֿילן,
 ניט ממלא זיין
 בריוו
 609 ב גריליך
 673 א ניט דערפֿילן,
 ז ניט ממלא זיין
 678 ב בריף
 255 א וויאָלינטשעליסט וויאָלאָנטשעליסט
 באַנדזפולווער
 באַנדזירן
 גרילעך
 פילפולען
 דקאָמרי
 גיפסאָפּגוס
 682 א אין דעם היים אין דער היים
 מהיכא־תיתי
 אייבערשטן
 264 ב באַנדזפולווער
 265 א באַנדזירן
 284 א גריליך
 28 א פילפולן
 297 ב דקאָמרה

299 ב מסכת

347 א גיפטאָפּגוס

688 א מהיכּי־תיתי

699 ב אויבערשטן

שורה 9 קטן

שורה 12 ווילדקייט

שורה 6 און

שורה 10 מיט... אָן

קײן

וויליקייט

און

מיט... אָן

אין דער ביבליאָגראַפֿיע (זײַט !!עאא) איז על־פי טעות אַרויסגעפֿאַלן די

פּאַזיציע 32, וועלכע לייענט זיך :

22. גאַלאַמב, א., פּראַקטישע אַרבעט אויף נאַטור־לימוד, פֿאַרלאַג

קולטור־ליגע, וואַרשע, 1922

אין עטלעכע ערטער אין טעקסט זײַנען אַרויסגעפֿאַלן נקודות און פּאַסיקלעך

איבער בֿ און פֿ ; אין עטלעכע

ערטער זײַנען פֿאַררוקט אָדער דורכגעלאָזן געוואָרן די מקפֿן. דער גאַנג פֿון

אויסלייגן איז אָבער אַזוי פּרטימדיק

פֿאַרמולירט אין די אינסטרוקציעס פֿאַרן באַנוצער, אַז ס'איז ניט כּדאי געווען

אויסצורעכענען דאָ די אָפּוויכונגען

פֿונעם פֿלל, וואָס זײַנען אַרייַנגעפֿאַלן על־פי טעות.